D. D. NICOLAI RODRIGVEZ

FERMOSINI

QVONDAM COLLEGÆ

DIVI ÆMILIANI SALMANTICÆ

PRO SACERDOTIBVS ET GRADVATIS; DEINDE CANONICI Doctoralis Eccleſiæ Auſturicenſis, & poſt Canonici Pœnitentiatij Valliſoletanæ Eccleſiæ; & in eius Tribunali Sanctæ Inquiſitionis (Fiſcali Electi) iam Inquiſitoris Creati; & itidem à Rege PHILIPPO IV. Iudicis Bonorum Confiſcatorum dictæ Inquiſitionis etiam Intitulati; demum Fiſcalis Electi pro Supremo Conſilio Sanctæ & Generalis Inquiſitionis, nunc eiuſdem Conſiliatij.

TRACTATVS II. TOMVS II.

DE

OFFICIIS ET SACRIS ECCLESIÆ.

AD TITVLVM XV. LIBRI I. DECRETALIVM GREGORII PONTIFICIS IX.

DE SACRA VNCTIONE.

Cum Indice multiplici Titulorum, Capitum, Quæſtionum, Canonum, Legum, Iurium, Locorum, Rerum & Verborum in hoc Tractatu contentorum.

NVNC PRIMVM PRODIT.

LVGDVNI,

Sumptibus HORATII BOISSAT & GEORGII REMEVS.

M. DC. LXII.

CVM PERMISSV SVPERIORVM.

D. D.

NICOLAI RODRIGVEZ FERMOSINI,

HISPANI,

IN TRIBVNALI VALLISOLETANO; SANCTÆ FIDEI INQVISITORIS,

AD TITVLVM XV.

Lib. I. Decretal.

DE SACRA VNCTIONE

CVM CAP. I. ET SVIS §.§.

AD RVBRICAM

VNCTIONES SACRÆ PLVRES IN Eccleſia vtuntur, & qua?

SVMMARIVM.

1 *Ceremonia nonnulla circa ſacra,& in vnctionibus Pontificum,Epiſcoporum,Imperatorum, Regum,Ordinandorum,Baptizandorum;Confirmandorum,ac infirmorum in extremis agentium, Altarium,Templi,& Calicis,*& n. ſeqq.

2 *Baptizatus chriſmate vngitur in vertice, & pectore:vbi* de multiplici vnctione.

3 *Cathecumeni oleo benedicto in pectore, & capite vnguntur,& in ſcapulis.*

4 *Confirmatus vngitur in fronte, cuius vnctio dicitur perfectrix.*

5 *Chriſtiani nomen deriuatur à chriſmate.*

6 *Epiſcopus vngitur in capite,& manibus;*n.7.& 8.

7 *Præſbyteri vnguntur in ſolis manibus,* & n. 8. *vbi quod oleo ſimplici.*

8 *Vnctio Epiſcoporum differt multum ab vnctione Præſbiterorum,& Sacerdotum eo quòd in illo adſit plenitudo Sacerdotalium donorũ.*& n. 9.

10 *Epiſcopi nihil excellentius, ſed nihil miſerabilius,ſi vita periclitetur.*

11 *Epiſcopus,& Præſbiter in corpus Chriſti verum,equalem virtutem habent.*

12 *Vnctio olei puritatem conſcientia,Balſami fama charitatem ſignificat.*

13 *Vnctio Capitis in Epiſcopo,quid ſibi velit,* & n.14.*& manus,*n.15.& 16.

14 *Preſbiteri non vindicant ſibi plenitudinem omnem Sacerdotij,vt Epiſcopus.*

15 *Manus vnguntur ſacerdotis,& Epiſcopi ad certos effectus miniſterij,laboris, miſericordia ad benedicendum,& Sacramenta conficienda, ad ligandum,& abſoluendum,& ad alios,vt* n.16.

17 *Manus Epiſcopi vnguntur in eius conſecratione,etſi in eius Preſbiteratu vncta fuerint, & propter quos effectus.*

18 *Vnctio Regum in humero,& Brachio,& quare remiſſiuè.*

19 *Altaris,& Calicis conſecratio,remiſſiuè.*

20 *Vnctio infirmorum,qua,dicitur extrema vnctio cum oleo.*

21 *Sacramenta ſacra vnctionis, & Confirmationis qua,latiſſimè* ſub hoc tit.in duobus tractatibus.

OCCASIONE huius Rubricæ, & tituli poſſu-
mus, inueſtigare denonnullis circa ſacra-
menta & Sacra, & circa cæremonias in vnctione
Pontificū,Epiſcoporum,Imperat.& Regum; item
ordinandorum,& eorum,qui Baptizantur,& Con-
firmantur,item eorum,qui in vltimo vitæ ſpiritu
Sacramentum ſanctæ Vnctionis accipiunt.Item &
de vnctione Altarium,Templi & Calicis;quę om-
nes vnctiones ex integra textus noſtri examinan-
tur.Et ſic Ægid. Trull. *de ſacram. Vnct. lib. 5. de
ſacram.1.vaic.n.1*, dixit in Eccleſia reperiri ſeptem
2 vnctiones.† Prima quâ baptizatus chriſmate vngi-
tur in vertice, & huius vnctionis repetitiones
enumerat Pontif.Innocent.III.*in textu noſtro ſub §.
quia verò* in verſ. *Sed etiam omnes Chriſtiani bis
ante Baptiſmum*,(vnguntur)*ſcilicet oleo benedicto,
primùm in pectore,deinde inter ſcapulas,& bis poſt
baptiſmum ſcilic. chriſmate ſancto primùm in ver-
tice, demùm in fronte.* Vbi verbis ſequentibus ex-
plicat effectus omnes prædictarum vnctionum ex
3 locis ſacræ ſcripturæ. † Et idem Ægidius ponit
ſecundo loco vnctionem qua Cathecumeni oleo
benedicto in pectore, & capite vnguntur: & am-
bæ continentur in verbis ſancti Pontificis. Et de
prædicto Oleo Cathecumenorum addit Barboſa
hoc Oleo in pectore vngi cum inuocatione San-
ctiſſimæ Trinitatis,vt nihil mali latentis,inimici in
eo remaneat, ſed mens eius confortetur in fide
ſanctæ Trinitatis, & in ſingulis, vt vndique mu-
niatur per Dei gratiam ad bona opera:ita cum Du-
rando,& Fuſco *in paſtor.alleg.31.n.6.*

4 Tertiam ſpeciem vnctionis ponit Trullench.
Confirmationis ſc:in fronte confirmati,& hæc in-
quam pertinet ad Sacramentum Confirmationis,
de qua loquitur idem Summus Pontifex Innocent.
hic *in textu noſtro*,in verbis *Per frontis chriſmatio-
nem, manus impoſitio deſignatur, quæ alio nomine
dicitur Confirmatio.* Cuius occaſione deſignatur hic
locus opportunus ad tractationem Sacramenti
Confirmationis,quam ad vnguem intendo tracta-
re,cùm nullus alius locus opportunior detur in De-
cretalibus,quæ vocatur *Vnctio, ſupercæleſtis chriſ-
matis* ſiuè vt alia exempla habent *Regni cæle-
ſtis participatio* vt in Concilio Laodicen. *Canone*
48. cauetur,& à Dyoniſio,quem refert,& ſequitur
Baſilius Pontius *de Sacramento Confirmationis p.
1.c.1.* loquens de varijs nominibus ibi *n.5.* dicitur
perfectrix vnctio,& conſummatio; eò quòd chri-
ſtianum cōſummatum efficiat,perficiat,& abſoluat;
5 †Cum chriſtiani nomen à chriſmate deriuatur,quaſi
chriſtianus dici non mereatur, qui hoc oleo inun-
ctus non eſt:alia ibi,addens,& *n.6.* quod hoc ſacra-
mentum ſæpè appellentur à ritu,& cæremonia *ma-
nùs impoſitio*,vt cauetur in Concilio Illiberitano
canone 38.& in Cōcilio Carthaginenſi Syriaci tē-
pore celebrato,& in Matiſconenſi.*2.can.5.* & alijs
inquam nominibus, veluti *Chriſma*,vt ait Aug. *l.
2.contra Petilianum c.104.* Oleumque ſiue *vnguē-
tum* cum aliquo addito à Dyoniſio *l. de Eccleſia-
ſtica Hierarchia c.4* & à Cyprian.*epiſt.12.Sacrum
vnguentum*,& ab Auguſt.*l.5.contra Donatiſtas,c.
20.Oleum ſanctificatum*,& à Baſilio *l. de Spiritu
Sancto c.17.Oleum Vnctionis*,& ab eodem Dyoni-
ſio *Oleum ſanctificum, vel Diſpicuum &c.* Alia ſpe-
cificat Baſilius *dict.c.1.per totum,& ſub n.4.*

6 Quartam ſpeciem vnctionis ponit Ægidius
Trul.Epiſcopi in capite; & Presbyteri in ſolis ma-
7 nibus in collatione ordinis ſacerdotalis. † De præ-
dicta Vnctione Epiſcopi alloquitur Pontifex In-
nocentius III. *hic* in textu noſtro *in verſ. debet
enim Epiſcopus*,in verbis ſequentibus. *Hoc Vnguen-
to caput & manus Epiſcopi conſecrentur,per caput
enim mens intelligitur, iuxta illud* (vnge caput
tuum,& faciem tuam) *Per manus opera intelligun-
tur,iuxta illud* (manus meæ diſtillauerunt Myr-
rham) *manus igitur inunguntur oleo pietatis, vt
Epiſcopus operetur bonum ad omnes,maximè au-
tem ad Domeſticos fidei. Caput autem vngitur bal-
ſamo charitatis,vt Epiſcopus diligat Deum ex toto
corde,& ex tota anima, & ex tota mente ſua &
proximum ſuum, ſicut ſeipſum. Caput inungitur
propter authoritatem, & dignitatem, & manus
propter miniſterium,& officium; caput enim vngi-
tur vt oſtendatur illius repreſentare perſonam, de
quo dicitur per Prophetam* (Sicut vnguentum in
capite eius,quod deſcendit in Barbam Barbam Aa-
ron) *caput enim viri Chriſtus,caput Chriſti Deus,
qui de ſe dicit* (Spiritus Domini ſuper me;eo quod
vnxit me,euangelizare pauperibus miſit me) *manus
Epiſcopi inunguntur,vt oſtendatur accipere pote-
ſtatem benedicendi, & conſecrendi; Vnde cum eas
conſecratur inungis* (conſecrare inquit vt ſanctifi-
care digneris Domine manus iſtas per iſtam vn-
ctionem & per benedictionem noſtram, vt quæ-
cumque benedixerint, benedicantur,in nomine Do-
mini.) Et de hac vnctione amplius dico *ſub q.1.hu-
ius Rubrica.*

Iam ergo de vnctione Præsbyteri in manibus, 8
poſſemus longè repetere nonnulla, quæ dixi ſupra
*ſub tit.de temporibus ordinationū & ti.de ætate,&
qualit.ordin.* Differt enim multò Vnctio ſacerdo-
tum ab vnctione Epiſcoporum,ſunt enim in iſtis
ampliores prærogatiuæ,cum Præsbyterorum ſolum
manus,& quidem oleo ſimplici, non admixto Bal-
ſamo delibutæ eſſe debeant; Epiſcoporum verò,tam
caput,quàm manus ſacro chriſmate perunguntur,
quod non alia ratione conſtitutum ab Eccleſia cō-
ſtat,niſi vt plenitudinem ſacerdotalium Donorum,
& gratiarum in ſolo Epiſcopo,non in Præsbytero
reperiri pateat,expreſſiorem quoque eos pręinferio-
tis ordinis ſacerdotibus Chriſti imaginem referre
innoteſcat:ita Franciſcus Hallier.*de ſacris electiou.
p.4.c.1.n.à n.4.*& poſt eum Diana *p.15.tr.1.reſ.116.*
ſub verſ.*ſed plura.* Item etiam chriſmate Epiſcopa- 9
lis manus oleo præsbiteralis inungitur, tum quod
perfectionem illę operentur,quæ chriſmate beneo-
lenti ſignificatur hoc illuminandis pręſertim menti-
bus incumbant,quæ illuminatio oleo, quod ignis
pabulum eſſe ſolet,conuenienter exprimitur. Tum
quod in corpus Chriſti miſticum; ad quod bono
ordine,& famæ celebritate maximè opus eſt Epiſ-
copi Præsbyteris maiorem habeant poteſtatem:ita
idem Hallier.*ſupra n.11.* ſub verſ. *Ex his*,quod cō-
firmari videtur ex verbis text. noſtri verſ. *Per Oleū*
& verſ.*Hoc ergo chriſmate vngi debet Epiſcopus,
non tam in corpore,quàm in corde, vt & interius
nitorem conſcientiæ,quantum ad Deum,& exterius
habeat odorem,bonæ famæ quoad proximum &c.* Et
ibi.*debet enim Epiſcopus bonū habere teſtimoniū &
ab his,qui ſunt,intus,& ab his,qui ſūt foris,vt Cor-
tina Cortinā trahat,& qui audit,dicat veni.* Quia 10
vt ait Socolouius,quē refert Diana,ſicut nihil Epiſ-
copo excellētius,ſic nihil eſſe miſerabilius,ſi de ſan-
cta vita Epiſcopus periclitetur;ſi ſacerdos in crimi-
ne teneatur;eo quod quanto gradus altior eſt,tanto
ruina grauior, honor grādis,& grandiori debet ſo-
licitudine circūvallari,† ſed vtrique in corpus Chri- 11
ſti,verùm per ſe virtutē æqualem habent,vt iā dixi
ſub dicto tit. de tempor.ordin. quæ ſcilicet præ-
ſertim conſcientiæ puritate, & nitore indiget,† 12
ſed an quid proinde detrahi debet Præsbyterali
Vnctioni,quo præcellere poteſt Epiſcopalis ipſi,
non

non oleum quod ſcientiæ puritatem deſignat, ſed Balſamū, quod famæ claritatem ſignificat, detrahendum, illudque Epiſcopali materiæ adiungendum.

13 Et tandem dicant Hallier, & Diana *vbi ſuprà*, caput ſolius Epiſcopi inungitur; quia ſolus regiminis, perfectam ſcientiam, ſolus gratiæ præſidendi perfectionem, ſolus regendi abſolutam authoritatem, ſolus perfectæ Eccleſiæ caput, eſt Epiſcopus, ſolus tandem caput Eccleſiæ, Chriſtum perfectius exhibet † Præſbiteri nec plenitudinem omnem ſacerdotij ſibi vindicant, nec ſine Epiſcopis aliquid gerendi authoritatem, nec perfectæ Eccleſiæ capita ſunt, nec Chriſti perfecta, & ſic Barboſa *de poteſtate Epiſcopi p.1.tit 1. cap. 5. n.10.*ait quod Epiſcopus in capite vngitur, vt authoritas, & dignitas eius declaretur, & cum eſſe, ſcilicet caput, & Principem Eccleſiæ ſuæ quomodo vir vxoris ſuæ caput dictus eſt.

14

15 Et concludo ſacerdotum, tam ſuperioris, quàm inferioris ordinis manus inungi; Primò vt ad laborem, ad miniſterium, ad diligentem, & ſedulam operam vtrorumque manus induerentur, & confirmentur; Item vt ad miſericordiæ opera charitatis oleo defluentes manus habere moneantur, non aridas, non contractas, non illiberales. Tertio vt ad benedicendum, & ſacramenta conficienda idonei reddantur. Quartò vt ad ligandum, & ſoluendum habiliores efficiantur: ita Hallier ſupra, *ſub dicto n.31.* & Diana, Socolonius, & Barboſa; † qui dicit manus Epiſcopi conſecrari, vt ſciat Dignitatem, non propter otium, ſed propter negotium ſuſcipere, vt ſciat ex illo ſe numero operariorum eſſe debere qui ſuſtineat pondus diei, & æſtus; Deinde vt illis manibus adſit virtus Spiritus S. eas teneat, & dirigat, cum illis laboret & operetur, vt quidquid benedixerit, benedicatur quidquid ſanctificauerit, ſanctificetur; & quod demùm vnguntur manus eius, vt operentur bonum ad omnes quidem, ſed maximè ad Domeſticos fidei, vt manus ſuas mittat ad fortia, vt panem otioſus non comedat, vt manus eius diſtillent Myrrham, vt ſit Beatus ſeruus ille, quem cum venerit Dominus, inuenerit vigilantem, & operantem; idem Barboſa ſupra *n.12.*

16

17 Quare notandum eſt non ſufficere Epiſcopis quod eorum manus fuerint inunctæ in inferiori ſacerdotio, ſed iterùm, vt inungi debeant cum cōſecrantur, tum quia ad benedicendum manus eorum ſanctiones efficiendæ; tum quia ſacerdotum conſecratio, altarium, Eccleſiarum, & cæterorum benedictio, ſacramentorumque, quorumdam confectio, tunc ipſis confertur; Tum quia ad operioſius myſterium, & honorificentius officium conſecrentur. Tum denique quia cum opes Eccleſiæ in ipſorum poteſtate conſiſtant, maiorem largiendi habent occaſionem & ex ſuo ſtatu ad pietatis, & ſuper erogationis opera artius deuinciuntur: ita idem Franciſcus Hallier ſuprà *ſub dicto cap* 10. & *dict. n.11.*10 *verſ. item non ſufficere Epiſcopis.*

18 Quotam ſpeciem vnctionis ponit Ægidius Trullench. Regum, ſcilicet in humero, vel brachio de qua Pōtifex Innocentius III. hic *in* §. *Vnde qua*, & in quo differat ab vnctione Pontificia & Epiſcopi, ibi docet textus & Ego dico *q.1. ſequenti*, in
19 *verſ. à Regia.* Aliquid *q.1. verſ. Sacerdotes.*

Sextam ponit Ægidius Trullench. Templi, Altaris, & Calicis de qua etiam dict. Pontifex Innocent. III. hic *in* §. *fin.* ibi *Vngitur præterea ſecundum Eccleſiaſticum morem cum conſecratur altare cum dedicatur templum, cum benedicitur Calix* &c. de quo *ſub tit. infra de conſecratione Altaris, & de Eccleſiis ædificandis, & infra in has Rub.* Et vide quæ dico infra *ſub cap.2. de ſacr. non iterand.* 20

Septimam, & vltimam ſpeciem ponit eam nempè quæ dicitur vnctio Infirmorum, qui periclitantur de vita quæ ideò dicitur extrema vnctio; quia confertur homini exiſtenti in extremis, & decedenti ab hac vita; & de hac præcipuè agere videtur in textu noſtro idem Pontifex Innocent. III. in principio textus noſtri ibi: *Scire te volumus duas eſſe ſpecies vnctionis exteriorem, quæ materialis eſt, & viſibilis, & interiorem, quæ ſpiritualis eſt, & inuiſibilis, exteriore viſibiliter, inungitur corpus & interiore, inuiſibiliter inungitur cor, de prima Jacobus Apoſtolus ait (infirmatur quis in vobis? inducat Præſbiteros Eccleſiæ, & orent ſuper eum vngentes eum oleo in nomine Domini & Oratio fidei ſaluabit infirmum.)* Quo loci omnes Doctores agunt de ſacramento vnctionis, de quo hic intendo tractare ſub noſtro tit. Item comprobat Pontifex hic *in* §. *fin. verſ. Verum vnctionis ſacramentum*, de qua per quæſtiones poſt hanc Rubricam tractatur de hoc ſacramento † Itaque etſi 21
alia ex littera noſtri textus valeant hic annotari quæ ſub quæſtionibus huius Rubricæ intelligētur præcipua tamen quæ in eius littera mouentur ad agitandum, eo quod nullus alius locus ſeſe offerat opportunior in noſtris Decretalibus Gregorij IX. ſunt difficultates, & quæſtiones de duobus ſacramentis Eccleſiæ, Extremæ Vnctionis ſcilicet, & Confirmationis, & à quibus Miniſtris, & per quas 22
vnctiones, vt infra ſub littera videbimus.

Et ibi, in verſ. *Licèt Romanus Pontifex non vtatur Baculo* adiunge quæ dicò infrà *q.1. à verſ. & ſic*

QVÆST. I.

An vnctio conſecrationis Epiſcopalis differat à Regia, & à Pontificia? Et quare Rex, & Imperator in humero vngatur tantùm oleo, Papa, & Epiſcopus in capite & chriſmate etiam? Et cur Epiſcopi, & Papa conſecrandi vngātur manus, & caput. Et quibus Regibus Chriſtianis olim Ius vngendi fuerit.

SVMMARIVM.

1 *Vnctio conſecrationis Epiſcopi differt ab vnctione Papæ, vt ex n.2. & vtrinſque ſunt tātum ritus accidentales ab Eccleſia inſtituti n. 4.*
2 *Vnctio conſecrationis Epiſcopalis, eſt materia Partialis ordinis ſacramenti Epiſcopatus; non ſic vnctio Papæ.*
3 *Papatus non eſt ordo, nec ſacramentum.*
5 *Epiſcopus vtitur Baculo curuato, Papa eo non vtitur, & quare non n.6. 7. ad quos effectus, n 8. 9 10. & 11.*
6 *Paſtoralia fere omnia officia. Baculo ſignificantur.*
11 *Conſecratus per actū Conſecrationis ſacramento, ſeſe confert ad ſpiritualem œconomiam cui in primis Baculus traditur.*
12 *Vnctio Regum fit cum oleo Cathecumenorum in humero, & Brachio, Epiſcopi in capite cum*

chriſmate,& quare n. 13. 14. 15. 16.17.18. & n.27.

15 *Vnctio Imperatorum ſit tantum, vt defendant Elcleſiam.*

16 *Saul vnctus fuit in Capite.*

17 *Pontifex in manibus quare & in capite vngatur* n.18.n.19.20.&c. *Vbi de pluribus rationibus,ac* n.21.&.n.31.

18 *Rex vngitur in humero, vt nec exclſflatur à repreſentatione eiuſdem capitis Chriſti* n.20.

20 *Principatus in humero,ſiue in harmo,præcipuè deſignatur in quibus ideo Princeps vngitur.*

21 *Chriſtus fuit nobis immane brachium cuius liuore ſanati ſumus.*

22 *Hierarcha futurus quare primùm in Capite vngatur.*

23 *Imperator ſubdiaconatûs ordine præditus eſſe non debet ſed militari charactere donatus.*

24 *Imperatores Laicis adcenſentur.*

25 *Reges non omnes vngebantur ſed aliqui tantum priuilegio, vt Franciæ, & Hiſpaniæ, qui & ſunt Canonici aliquarum Cathedralium ſuorum regnorum.vt* n.16.*& vide* n.33.

27 *Vnctio Regum in quo ſenſu dicatur ſacramentum*

28 *vnctio regia à Pontificia in quo differat?*

29 *Oleum, quo Reges inunguntur non eſt chriſmatis vt eſt Baptiſmi, ſed aliud aliis exorciſmis conſecratum.*

30 *Imperatores tantùm oleo vnguntur in brachio in modum, crucis quod vocatur Cathecumenorum,& vnguntur ab Epiſcopo.*

31 *Vnctio Sacerdotum fit in manibus,& quare.*

33 *Uncti fuerunt olim Reges Franciæ,& Angliæ, poſtea ad eorum exemplum ferè omnes,vt Vngariæ, Boemiæ, Poloniæ, & antè hereſim, Sueuiæ, Daniæ Nonuergiæ, Scotiæ. Vide* numer.36.

34 *Franciæ Reges Hieroſolimitani,& Siciliæ prætendunt ſibi hanc vnctionem ſingulari quodam priuilegio,*

35 *Oleum,quo vngitur Franciæ Rex, narratur à Cælo dimiſſum & ſup.*n.27.

36 *Pipinus Rex Franciæ primus fuit oleo vnctus.*

37 *Reges Hiſpanici Gothi vngebantur, vbi nominantur aliqui, vbi poſt de Alphonſo IV.*numer.38.39.

38 *Vbamba,Rex Gothus,noluit Rex vocari, donec fuit vnctus per Archiepiſcopum Toletanum.*

39 *Ritus vnctionum Regum Hiſpaniæ qui, remiſſiuè.*

40 *Vnctio Regum Aragoniæ, & Siciliæ remiſſiuè*

41 *Vngendi ius omnibus generaliter Regibus Chriſtianis conuenit; fit tamen ſolum mentio de vnctis à Papa quia ſunt Vaſalli Eccleſiæ.*

42 *Vnctio Regum non imprimit characterem nec tribuit ſummam in eis poteſtatem.*

43 *Oleum quo Reges vnguntur,ſignificat lætitiam & promptitudinem ad debellandum inimicos fidei.*

44 *Chriſtus appellatur vnctus,& ab eo Reges vncti intelliguntur.*

1 AD primam quæſtionis partem, abundè & ſubtiliter ſummus Pontifex Innocentius III.tractat,& explicat locis ſcripturæ, 3. *Reg.c.* 19.*Actor.*10.ex Paulo *ad Coloſ.*1.Iſaiæ.*c.9.* & *in* 1. *Regũ c.*9.ponens verba horũ locorum quibus exactè diſtinguũtur prædictæ vnctiones cuius verba repetit Diana pro vberiori explanatione difficultatis *p.12.tract.1 ſub reſ.* 88. in verſ.*& ideo Innocentius.*

Igitur de vnctione Epiſcopali & Pontificia dixit Iſabertus cum aliis, vt refert Diana differre eſſentialiter vnctione m conſecrationis Epiſcopi ab vnctione Papę;quia vnctio cõſecrationis Epiſcopalis eſt materia partialis ordinis ſacramenti Epiſcopatus, † ſed vnctio Papalis minimè;quia Papatus non eſt,nec ordo,nec ſacramentum,† ſed idem Diana & ego & cum eo exiſtimo vtramque vnctionem Epiſcopalem & Papalem eſſe tantùm ritus accidentales ab Eccleſia inſtitutos cum ſuis differentiis,& miſticis ſignificationibus. 2 3 4

Et ſic videmus vt in textu noſtro cauetur Epiſpum vti Baculo curuato,Papam eo non vti,vt iam ſupra adduxi,& docet cum infinitis Barboſa *hic. in §.inungitur n.14.& 15.*in verſ.*cum propter Hiſtoriam*, & ibi *tum propter myſticam rationem*, quam iterum repetit idem Barboſa *in paſtorali* 1.*p.5.n.* 14. cum Alzedo *de præcellentia Epiſcop. Dignit.*1.*p.c.*13.*n* 70.Hieronymo Venero *de examine Epiſcopor.lib.*4.*c.*10.*n.*21.& ante Barboſam rectas rationes præſtat Socolouius, quem refert Diana.*p.*12.*tract.*1.*reſ.*119.Vbi de ratione,quare Epiſcopo conſecrando traditur Baculus:& Annulus;item & Lotherius *de re beneficiaria tom.*1.*lib.* 1.*q.9.n.*97.Franciſcus Hallier plura curioſa ſcribens *de ſacram.elect.p.*2. *cap.*8.*art.* 4. §. 1. *num.* 1001.Vbi Baculi paſtoralis varias refert myſticas ſignificationes;primò quod datus ſit Dignitatis inſigne,nam virga ſeu Baculus apud veteres poteſtatis & dignitatis inſigne habitus eſt, quarum formam Paſtorales iam Baculi exprimunt.† quod Laconum in pretio fuerunt teſte Platone 2.Paſtoralia ferè omnia officia Baculo paſtorali ſignificari poſſũt.vt docet Iſidorus Hiſpalẽſis cuius verba ſcripſit Synodus Aquiſgranenſis,ibi;*Huic autem dũ conſecratur,datur Baculus*,vt eius inditio ſubditam plebem,vel regat vel corrigat,,vel infirmitates infirmorum ſuſtineat;† Beda,*Baculum habet Epiſcopus, vt ſubditos regat, infirmos ſuſtineat*, Innocent.III.*Baculus correctionem ſignificat Paſtoralem*.Item ideo eſt acutus,rectus,in medio tortus,ſiue curuus in ſummo qui Pontifex debet tangere pigros,tegere debiles,colligere vagos. 5 * 6 7

Imò & refert Hallier quod hoc olim lapis quidam marmoreus Tholoſæ repertus nos docuit,cui ſanctorum, Petri & Saturnini pedes Paſtoralem geſtantium imaginem cum ſequenti verſu inſculptæ ſunt, 8

Curua trahit, quos recta regit, Vltima pungit.

Verùm idem,& Diana *dicta reſ.*19.verſ. *ſed Honorius* dicunt cum eodem honorio Auguſtodunenſi per Baculum quo infirmi ſuſtentantur deſignari doctrinæ authoritatem,& quod per Virgã, qua improbi emundatur,poteſtas regiminis figuratur,† Baculum enim dicunt portare Pontifices, vt infirmos in fide per Doctrinam erigant; & quod Virgam baiulant.vt per poteſtates inquietos corrigãt,& quod hęc Virga,ſeu Baculus eſt recuruus,vt aberrantes à grege docendo; ad pœnitentiam trahat,& quod in extremo eſt acutus, vt rebelles ab excommunicando retrudat hæreticos, vel vt lupos ab ouili Chriſti poteſtatiuè exterreat dicunt etiam ab hoc non diſcedere Hugo à S. Victore in verbis ſequentibus,*Epiſcopo dum regimen Eccleſiæ committitur, Baculus quaſi Paſtoris traditur,in quo tria notãtur*,quæ ſignificatione non carent 9 10

carent *Recurnitas,Virgo Cuſpis* iu ſequenti Carmine,

Collige,ſuſtenta,ſtimula Vaga morindolento,
Hoc eſt Paſtoris,hoc Virgo figuros honoris,
Attrabo peccantes, item iſtos rego, pungo Vagontes.
Officio triplici ſeruio Pontifici.

De quo eſt etiam videndus Andreas Suaſſerios *in Ponoplio Epiſcopali lib.5.per totam*, & præcipuè *diſp.*8 quibus addo Hieronymum Vielmum *de Epiſcopis titularibus p.2.fol* 15.Moſeon.*in tract. militãtis Eccleſiæ p 1.lib.1.cop.*8.verſ.*item Baculus*, Bartholũ Gauãt *in Comment.Miſſal & Breuiarij tom.*1.*p.*2.*tit.*1.*n.*6 & *p.*5.*tit.*5 §.3.Tambutin *de Iure Abbot. tom.* 1.*diſp.*20.*q.*1.*n.*4.*&* *q.*2. *in fine*,Durand. *in rationali Diuinor.officior. lib.* 3.*cop.*15.*n.*4.qui ex vltimis verbis § *fin* textus noſtri refert Hiſtoriam,quare Papa Baculo non vtatur.

11 Igitur dicendum eſt cum Barboſa *in paſtorali d p.*1.*c.*5.*n.*13.quod peracto conſecrationis ſacramẽto cõſecratus iam ad ſpiritualem œconomiam, ſanctæque prolis gubernationem ſeſe confert; &quod armatur, inſtruitur,ac accipit regendæ, & gubernandæ familiæ inſtrumenta & gubernacula,ob quæ tradi in primis in manus noui antiſtitis conſecratum Baculum,authoritatis ſcilicet, & diſciplinæ inſigne ſuſtentaculum inbecillitatis humanæ,vt ſic in coërcendis vitiis piè ſæuiens iudicium ſine ira tenens in fouendis virtutibus,auditorum animos demulcens in tranquillitate,ſeueritatis cenſuram non deſerens,vt reuocet errantes,regat Iuſtos,pugnet,& ſtimulet ignauos, & inertes repellat necenses, ac iuxta Exechiel *cap* 34 attrahat vagum,ſuſtentet languidum,ſtimulet pigrum,portet in humeris ſuis exemplo Principis Paſtorum ægre,& debile;Et ſic vt *ineredulis* Bernardus loquitur lin.3.de conſideratione: *conuertantur ad finem conuerſi non aduertantur, auerſi reuertantur peruerſi ordinentur ad rectitudinem,ſubuerſi ad veritatem reuocentur, ſubuerſores conuincantur,vt vel emendentur ipſi ſi fieri poteſt,vel ſi non perdant authoritatem facultatemque alios ſubuertendi.*Igitur Manus Leo ait, *quod negligenter paſcens toties commendatum Dominicum gregem conuincitur ſummum non amare Paſtorem.*

12 A Regia verò Vnctione defert prædicta Epiſcopalis;quia hæc fit cum chriſmate,& in capite, ſed vnctio Regia cum oleo Cathecumenorum,& humero,& Brachio:ſic Iſambertus & text.noſter, vbi Barboſa *ſub dicto verſ.unde in veteri.n.*8.dicit quod Principis vnctio eſt à capite ad brachium, vt tenent Gregorius Lopes *in l.*15 *gloſſa* 1.*tit.*4.*p.*1.Petrus Alphonſus de Vaſconcellos *in harmonia Rubricarum ſub hoc tit. n.*9. Fuſcus *de Viſit. lib.*1.*cop.*6.*n.* 5. Vnde Pater Gerunda *de Epiſcop. tom.*2.*lib.*8.*diſp.*13.*cap.*6.*n.*3.loquens de Vnctione Epiſcopali,& Regali ſic ait : *ſolum non aſſero vngi praſertim in capite noſtrum Candidatum; quia Caput eſt ſua Eccleſia,quem illa loco ſponſi & capitis veuerari debet; Vel quia quantum gratia in corpus Eccleſia,eius ſponſæ à Deo conferenda eſt per ipſum Epiſcopum,tanquam per caput deriuandorum,vel per Chriſtum,quod caput eſt totius Eccleſia,cuius perſonam in Ordine ad hanc*
13 *peculiarem Epiſcopus gerit.* † *Et quod hac vnctio preſtat Regum, Vnctioni, quippe qui in humero vnguntur,& brachio quaſi ad defenſionem Regni, & ad eiuſdem ſuſtentationem vt in ſecundo oratione,qua habetur*,in Pontificali de vnctione Regis legitur,dum vngitur,& incipit *Dei filius.*

Et de hac vnctione Regia cum Epiſcopali 14
comparata, prorumpit Doctor Franciſcus Hallier *de ſacram elect.p.*2.*dict.cap.* 10. *n.* 18. poſt multa verbia ſequentibus, *Nihilominus quocumque Vnctione non ita Reges ſacri efficiuntur,aut Sancti ve Eccleſiaſtici ordinis exinde cenſeantur,vt Eccleſiaſticam poteſtatem exinde aliquam habeant; tum quod poteſtas nulla Eccleſiaſtica per vnctionem tradatur,ſed per manus impoſitionem eo fine vſurpatam vel inſtrumentorum ſingulorum ordinum traditionem. Vnctio verò ad ſolam perſonæ ſanctitatem ac venerationem deſignandam & efficiendam,ſeu ad diſponendum hominem ad ſacramenti condignam receptionem confertur* † *Tum* 15
quod Imperatorum vnctio nec eo fine fiat, quatenus Eccleſiaſtica miniſteria Imperatoribus, vel Regibus tractare liceat ſed potius vt ad Eccleſia defenſionem,ac protectionem ſe tanquam inuictos pugiles ardentius exurgere, & pralieri bello Domini debere nouerint. Aliaque ponit Verba quibus diſtinguit vnctionem Regis ab Epiſcopali, de quo videbis Marchinum *de ſacram. Ordinis tract.*2. *cap.*7. *&* 8. *n.*7. Dianam *dicta p.*12.*tract.* 1.*ſub dicto reſ.*88.ex eodem Hallier.

Et licet Saul fuerit vnctus in capite vt patet ex 16
textu noſtro, Sacerdotes in manibus vngantur, adhuc verò iam Reges,& Imperatores in humero,& brachio vngi dicendum eſt;† Pontificem in 17
manibus,primo vt ait Barboſ.*in paſtor.p.*1. *dict.c.* 5.*n.*11.vt is proprius honor ſit illius, quem Deus conſtituit excelſum ſuper omnes Reges terræ & quem oleo lætitiæ excellentius,& anguſtius vnxit præ conſortibus ſuis.Deinde vt oſtendatur quod primo ante omnes Reges, & Principes perſona capitis Põtificali officio repræſentetur.† Et quod 18
vngitur Rex in humero,vt nec ipſe plane excludatur repreſentatione eiuſdem capitis : nam & huius principatus,vt dicit Iſaias 9. fuit ſuper humerum eius,& vt ſciat ſe eſſe Miniſtrum ad portandam Crucem Ieſu Chriſti, laudem bonorum, vindictam autem malorum Apoſtol.ad *Roman*13.

Alias inquam rationes ponunt Aluarus Pelagius *de planctu Eccleſia lib* 1.*cap.*56. & Camil Bor- 19
rellus,*de Regis Catholici praſtantia. cap.*49.*n.*27. primam ſcilicet quod Pontifex vngatur in capite vt ipſum caput eſſe Eccleſiæ viſibile cognoſceremus Reges,& Imperatores in brachio vngantur; vt intelligant ſe omnem ſpem & ſui Regni fortitudinem proiicere debere in Chriſtum, qui brachium in ſcriptura nuncupatur, ex illo Iſaiæ cap.52.*parauit Dominus brachium ſanctum ſuum in oculis omnium gentium*, & in cap. 33. *Domine Miſerere noſtri,te enim ſpectauimus,eſto brachium noſtrum immane, & ſalus noſtra in tempore tribulationis.*

Item Pontificem vngi in capite;quia in illo de- 20
bet eſſe perfectio actiuæ & contemplatiuæ vitæ: Reges in brachio; quia in actiua principaliter exercere ſe debent, necnon in humero,qui principatum ſignificat,vt quale ſit onus,cui humeros ſubiiciunt,rectè ponderent,& ob id Innocent. III.in textu noſtro inter alias differentias in *dicto* § *Vnde*,verbis ſequentibus dixit *in verſ.*Principis vnctio à capite ad Brachium eſt tranſlata,vt Princeps ex tunc non vngatur in capite ſed in brachio ſiue humero,vel harmo,in quibus Principatus cõgruè deſignatur,iuxta illud,quod legitur Iſaiæ cap. 9.*factus eſt Principatus ſuper humerum eius* &c.

21 † Et ſic Deum *dicta p.12.ſub dict.reſ.88.tract.1.* in verſ. *nec ineptè*, dixit ineptè Chriſtum dici brachium noſtrum immane, nam ſicut vbi totum corpus morbo aliquo grauatur, vulneratur brachium; ex cuius vena ſanguis profluit, vt totum corpus ſanetur; ita cum totum humanum genus graui peccatorum morbo opprimeretur, vt incolumitatem obtineret, Chriſtus fuit nobis immane brachium, cuius liuore ſanati ſumus.

22 Et amplius Socoloous, quem refert Diana *dict. t.p.11.tract.reſ.119. in princ.* ait *Vngitur futurus Hierarcha primum in capite, per quod mens eius deſignatur, quo admonetur vt Deum ex toto corde ſuo, & ex tota anima ſua & ex omnibus viribus ſuis, proximum ſuum, ſicut ſe ipſum diligat, quarum rerum omnium caput fons eſt, & principium. Deinde vt ſimul authoritas, & Dignitas eius declaretur, eum ſcilicet eſſe caput & Principem Eccleſiæ ſuæ, quomodo vir vxoris ſuæ caput dictus eſt; honor enim, & ſublimitas Epiſcopalis, inquit Ambroſius, nullis poterit comparationibus adæquari, ſi Regum fulgori compares, & principum Diademati, longè inferior, quam ſi Plumbi metallum ad auri fulgorem compares; quippe cum videas Regum colla, & Principum ſubmitti genibus ſacerdotum, & exoſculatis, eorum dexteris, orationibus eorum ſe commendare, & communire, qui item cornu ſuo Reges & ſacerdotes vngunt, ſed prouidendum eſt, inquit Ambroſius, ne ſit honor ſublimis, & vita deformis, ne ſit deifica profeſſio, & illicita actio ne ſit Religioſus amictus, & irreligioſus prouectus ne ſit gradus excelſus, deformis exceſſus quia ſicut nihil eſſe diximus Epiſcopo excellentius, ſic nihil eſſe miſerabilius, ſi de ſancta vita Epiſcopus periclitetur ſi ſacerdos in crimine teneatur.*

23 Et ita Valentinianus Imperator ſancto Ambroſio Epiſcopalem ſarcinam ſcribere verenti, *Noli timere*, inquit, *quia Deus qui te elegit: ſemper te adiuuabit & ego adiutor, & defenſor tuus, vt meum ordinem decet, ſemper exiſtam*; circa quæ vltima verba, vt ait Doctor Franc. Hallier. *de ſacram.elect. dict p.2.cap.10.art.5. §.3. ſub dict.n.18.* verſ. *circa*, ex gloſſa Imperatorem ſubdiaconatus ordine præditum eſſe debere, ſed militari charactere donatum. Indeque ſexta ſynodo Trullana Imperatores laicis adcenſentur; licet cæteris maiori prærogatiua donentur; idem quoque à Nicolao primo inter laicos numerandi docentur, nec Diuinis, ſed prophanis negotiis intendere monentur; quatenus ſcilicet ſpiritualis actio carnalibus diſtaret incurſibus; & ideo militans Deo minimè ſe negotiis ſæcularibus implicaret, ac viciſſim non ille rebus Diuinis præſidere videretur, qui eſſet negotiis ſæcularibus implicatus.

24

25 Et hactenus hic *in § veteri*, de vnctione Regum agitur, intelliges non quod omnes inungi poſſunt, ſed ex priuilegio quodam, dumtaxat, vt referũt Boët. Epo *de regularibus, vel iure Principum in princip.n.54* & Barboſa *in addition p.6.* dicẽtes Francorũ Regem oleo planè miraculoſo, ſeu diuinitùs ac cælitùs olim dimiſſo: iam inde à primi Regis Francorũ Chriſtiani Clodoueo alia addẽtes itẽ ex Gregorio Lopez Maders *En las excelentias de el Reyno de España cap.11.pag.83.* Fert. olim Reges Hiſpaniæ Gothorum temporibus ſimiliter inungi, & quod hæc vnctio quantumuis excellentem clericatum Regibus in afferat, ſed politicam dumtaxat adminiſtrationem Regni.

26 Et licèt Francorum Rex ſit canonicus Eccleſiæ ſãcti Hilarij Pictauienſ. & Eccleſiæ Cœnomanenſis, & Andegauenſis, & Hiſpaniæ habeat canonicatus in Eccleſiis Toletanæ, Burgenſi, & Legionẽſi, & fruantur etiam in aliquibus Eccleſiis titulis Abbatum & aliquas diſtributiones percipiant modo cæterorum, ſi præſentes fuerint in choro, nihilominus erit error manifeſtus dicere eos non eſſe prorſus laicos, licet beneficia conferant, ſeu poſſideant, vt *in cap.3. de Iudic.queſt.5.* dixi.

Quare firmat idem Franciſcus Hallier *ſub dict. n.18.* non eſſe intelligendum eſſe. Petrum Damianum, dum quintum ſacramentum in vnctionem eſſe Regis aſſerit, ſũpto ſcilicet latiſſimo nomine ſacramẽti; hanc autẽ mirificè cõmendat, pompamque eius deſcribit. & præmiſſis eius celebrationibus cleri, ac plebis conſenſu, necnon ſolẽnibus de ſeruandis Eccleſiæ libertatibus ſacramentis eam adhiberi teſtatur deinde iſta ſubiungit: *Ex tunc exuitur rex veſtimentis ſuis, & oleo ſanctificationis aſpergitur, vt typico rore perfuſus cæleſti vnguenti plenitudine glorietur; ſacramentis ergo hanc vnctionem annumerat quæ 12. numero ſtatuit, eas omnes ſacramenti nomine donans Eccleſiaſticas ærimonias, quæ quocũque modo mẽbra Eccleſiæ diſtinguerẽt coordinarẽt inter ſe & in aliquo gradu conſtituerẽt, vel in ſublimi quodam ſtatu collocarent: quo ſenſu vnctio regum ſacramẽtum dici poteſt non in Eccleſiaſtica, ſed laica dignitatis apice ſuſcipientem conſtituat.*

Igitur ex textu noſtro *in d.§.Vnde*, patet quàm optimè differat vnctio Pontificis à Regia in verbis ſequentibus *In capite vero Põtificis ſacramẽtalis eſt delinitio conſeruata; quia perſonam capitis in Pontificali officio repreſentat; refert autẽ inter Pontificis & principis vnctionem, quia caput pontificis chriſmate conſecratur, Brachium vero Principis oleo delinitur vt oſtendatur quanta ſit differentia inter auctoritatem Pontificis, & principis, poteſtatem.* 28

Itaque Oleum, quo Imperatores, & Reges inunguntur non eſt oleum Chriſmatis, vt eſt Baptiſmi, ſed aliud oleum aliis exorciſmis & benedictionibus conſecratum; ſolum enim Pontifex, vt dictum eſt Chriſmate in capite vngitur ex Balſamo, & oleo confecto myſtica ratione, † ſed Imperatores tantum oleo in brachio exorcizato, in modum crucis inũgitur, non chriſmate ex cæterum. *lib 1.ſect.5 cap.1.* Caſtald. *de imper q.19.n.3.* Azor. *inſt.mor.p 1.lib.10.cap.5.q.2.* Valdeſius *de dignit. Regia Regnor. quæ Hiſpania cap.14.n.23.* ſic DD. per textum hic *in dicto § Vnde*, & Barboſa in *paſtor.p.2 alleg.31.n.11.* Quod oleum vocatur Cathecumenorum, & illi accipiunt vnctionem ab Epiſcopis in ſuis Regnis Selux *de beneſic.t.p.q. 4.n.164.& 165.* Gregor. *in l.13.gloſſa 1.tit.4.p.1.* Petrus Alphonſus de Vaſconcellos *in harmonia Rubric.de ſacra vnctione n.9.* Fuſcus *de Viſitat.c.6. n.6.* Azor. *inſtitut.moral .p.2. lib. 10. cap.5. q.2. & 3.* 29 3

Sacerdotes verò vt iam dixi *ſub.q.1.* vnguntur in manibus, vt ad miniſteria Dei obeunda ſe eſſe deſtinatos intelligerent, & vt non ſolùm actiuæ vitæ incubant, ſed etiam, vt bonorum operum, manum populis præmonſtrent: ſic Diana *dicta p.12.tract.1.reſ.88.verſ & ſacerdotes & ſacerdotes vero*, addens vt quoties ſcriptura agit de miniſteriis Miniſtrorum Dei hac phraſi vti ſolet, Exodi 34. *quæ iuſſerat Dominus per manũ Moyſis*, Leuit.cap.10. *ad eos per manum Moyſis.* vide dict. *in princ.* verſ. & *concludo*, & ante à *verſ. iam ergo.* 3

Ad

32 Ad tertiam quæſtionis partem cur Epiſcopo,&
Papæ conſecrandis vngantur manus , & caput?
Reſpondebis ex dictis *in principio*,& ſub hac no-
ſtra quæſt.1. *n.1.*

33 Ad quartam quæſtionis partem quibus Regi-
bus Chriſtianis olim Ius vngendi fuiſſet?Reſpon-
deo olim fuiſſe vnctos Reges Franciæ , & An-
gliæ , & poſtea ad eorum exemplum ferè cæteros
Reges oleo ſacro vngi cæpiſſe: ſic Doctor. Fran-
ciſc.Hallier.*de ſacram.elect.p.2.cap.*10. *art*. 5.§.3.
Diana *dict. p.* 12.*tract.* 1. *reſ.*88.*in fine*, addentes
quod quamuis Albericus,Roſarenſis , Hoſtienſis,
Gofredus,Caſſaneus, Campegius,& alij exiſtima-
rint ſolos in Occidenti,Francorum,Hyeroſolimo-
rum,Anglorum,& Siculorum Reges inungi prius
quàm cæteri hanc ſacræ vnctionis cæremoniam
vſurpaſſe ; nihilominus tamen cum per ſe ritus iſte
anguſtos homines facere videretur, & ab Innocen-
tio III. firmatus foret , ac communi Iuri poſtea
inſertus, hic in textu noſtro *dict.§.Vnde*;inde acci-
diſſe,vt Poloniæ Reges,Bohemiæ,Vngariæ, & an-
te hæreſim Sueuiæ,Daniæ,Noruergiæ,Scotiæ eun-
dem ritum amplexos fuiſſe , ſibi credentes vtile
eſſe, & honorificum , tum apud Deum,tum apud
homines , ſi ſacro oleo cum benedictione Pontifi-
cali inungerentur.

Prætendunt verò Reges Franciæ,Hyeroſolimi-
34 tani,& Siciliæ ſibi tantum hanc vnctionem ſingu-
lari quodam priuilegio priuatim conceſſam. † Et
35 quod oleum, quo inungitur Franciæ Rex è Cælo
dimiſſum narretur,de quo bene Renatus Copinus
lib.2.de Dominio Franciæ.tit.2.n.7. D. Anton. *p.
2.hiſteriali tit.21.cap.2.§.7.* Forcatol. *de imperio
Gallorum lib.7.fol.*120. Caſſaneus *in catalogo,p.
5.conſiderat.*30.*&* 32.Thomas Corm. *lib.1.rerum
geſtar.Henric.II.Regis fol.*18. Alex.Patrit. *de Inſt.
armor.& Feder.Regis Galliæ lib 1.cap.5.* Cardinal.
Baron. *Annalium Eccleſiæ tom.6. anno* 499. Ioan-
nes Ferreult.*priuil.*7.Franc. Marcus *deciſ.* 436. *n.*
31.*& deciſ.*1024 *n.*5.*&* 7. Fuſcus *de viſitat. lib.*
2.*cap.6.n.*5 Petr.Gregor. *in præludiis optimi Iuris
Conſulti,probique Magiſtratus lib.1.cap.*11.Mar-
tinus Laudenſ.*q.*76.*de Principe*,Carolus Graſſalis
de Iuribus Regum Franciæ.lib.2.Iure 2.Guid.Pap.
*q.*114.Guillielm.Benedict.*in cap.Raynucius*,verbo
36 *duas habens filias,n.*77.†Caſtald.*de imperat.q.* 18.
& idem Alex. Patrit. *dict.lib.* 1.*cap.* 11. ait quod
Pipinus primus Regum Francorum inunctus fuit.
Et quod Reges Galliæ,& Angliæ inungantur , alij
verò minimè niſi conſuetudine id obſeruatum fue-
rit refert idem Camillus Borrellus *de præſt. Reg.
Cath.cap.*67.

Sed quia idem Alex.Patrit.*dict.lib.* 1. *cap.* 9. *de*
37 *Inſt.armor.& fæderum Galliæ*, probat vnctionem
pleriſque Regibus Chriſtiani orbis vſitatam fuiſſe;
ideo non deſinam ſcribere cum Ambroſio de Mo-
rales *in chronicos Hiſpaniæ noſtræ lib.*12. *cap.* 41.
53.*&* 57.Camillo Borrello *de præſtant.Regis Ca-
thol.cap.*49.*cum* 73. quod antiquiſſimi Reges Go-
thi vngebantur,prout relati docèt de Rege Vbam-
ba, & Heruigio dicitur *in Concilio Tolet.* 12.*cap.*
17.& de Flauio Egica ; & quod Hiſpaniæ Reges
nihil dignius,nihilque ſanctius putarint quàm , vt
38 aliorum Regum more ſancto oleo vngerentur. †
Imò idem Camillus refert D. Vbambam Regem
vnctum fuiſſe per Archiepiſcopum Toletanum ,
nec paſſum ſe Regem nominari, donec ſanctorum
Regum exemplo per manus Pontificum inunctus,
& coronatus eſſet , ſolitoſque fuiſſe Gothorum
Reges eam ſacram vnctionem recipere , aſſerunt
etiam Garcia de Loayſa *in ſynodo Toletano ſub
Gundemaro fol.*277.*in notis ad Concil. Toletanum
nonum cap.*10.*folio* 493.Alex. Patrit. *dicto lib.* 1.
*cap.*10.*per totum.*

Et de vnctione Regum Hiſpaniæ , eo vnique 39
vſitato ritu,& præcipuè de Alfonſo IV. memorat
Garibay *in compendio hiſtoriali lib* 8. *cap.* 1. *anno*
1135. & quod Rex noſter Catholicus , tanquam
Rex Siciliæ oleo ſancto inungatur, refert Camil.
Borrel. *de præſtantia Regis cathol.cap.* 49.*n* 1. *&*
67. ait ibi *dict. n.* 1. & idem Garibay dicit,idem
vſum fuiſſe in Regibus Nauarræ quod omnes ſci-
licet vngerentur;vbi *lib.*26.*cap.*1.*& lib.*27. *cap.*1.
peculiariter meminit de Ferdinando Phebo,Philip-
po,& Carolo III.

Et de vnctione Regum Aragoniæ agit Hiero- 40
nymus Zurita *annal.eiuſdem Regni.lib.*10.*cap.*68.
*& lib.*7.*cap.*1 *& cap.*28.*&* 29. faciens mentionem
de vnctione Regis Petri IV.& Regis Ludouici fi-
lij Petri,& nepotis Federici ; & de Rege Martino,
& Ferdinando. Item de vnctione Regum Siciliæ
agunt Caſtaldus *de imperio.q.*18.*n.*6. Curita *annal.
Aragon.p.1.lib.3.cap.*17.& de omnibus prædictis
D. Acugna *cap.*36.*n,*2.*de primatu*,Barboſa *de officio
Epiſcopi p.2.allegat.*31.*n.*9.*&* 10.

Ex dictis ſequitur dicendum generale eſſe Ius 41
vngendi omnibus Regibus chriſtianis;ſic vt quod
peculiariter de aliquibus ſcribitur adimat Ius aliis;
fit enim mentio tantum de illis qui vnguntur à Pa-
pa;quia ſunt Vaſalli Eccleſiæ,per ea , quæ notant
Doctores *in cap.intelleximus de Iureiur.*& citati à
Martino Laudenſ.*q.*23.*de Principe*, & à Reſtauro
Caſtaldo ſupra *de Imperatore,q.*19.*n.*6.*& q.* 36.*n.*
10.& à dict. Roderico à Cugna *de primatu Ec-
cleſiæ dicto cap.* 36. *n.* 2. Alex.Patritio *de Iuſtitia* 42
armorum,& fæderum Reg.Franciæ , lib. 1.*cap.*9.†
qui *cap.* 4. probat vnctionem Regum non impri-
mere characterem,& *cap.* 8. quod vnctio non tri-
buit Regibus ſummam poteſtatem , ſed alias quaſ-
dam prærogatiuas ſpirituales. † Oleum tamen , 43
quo Reges vnguntur ſignificat lætitiam,& prom-
ptitudinem ad debellandum , vt iam dixi inimicos
ſcilicet Eccleſiæ, & pugnandum pro fide ad conſe-
quendam victoriam:ita Barboſa *in dict.cap* 31. *de
officio Epiſcopi n.* 8. qui ſic intelligit illud Pſalm.
44.*Dilexiſti Iuſtitiam,& odiſti iniquitatem;prop-
terea vnxit te Deus tuus oleo lætitiæ præ conſorti-
bus tuis.* Et quod oleum dicitur lætitiæ , quia hoc
ſignificat oleo inungi,vt oſtendatur lætitia, qua in-
greditur in campum certaminis ad victoriam;item
& quia per oleum nitor conſcientiæ deſignatur ex
noſtro textu,& ex D.Thoma 3.*p.ſumma q.*108.*art.*
3.*in addition.* quod ſicut *cap.* 10. *Actuum* dicitur
de Chriſto , *quod prædicauit*,Ioannes Ieſum à Na-
zaret,quomodo vnxit eum Deus Spiritu ſancto,&
virtute.† Et ſicut Chriſtus id eſt vnctus,appellatur 44
Dominus noſter Ieſus;ita Reges inunguntur, con-
ſecrantur , & coronantur , vt intelligant à
Chriſto vncto poteſtatem habere, & in
eo regnare,vt declarat Innocen-
tius *in cap.Venerabilem
de electione.*

***

QVÆST.

QVÆST. II.

An vnctionon facta in conſecratione Epiſcopo chriſmate confectu ex oleo,& Balſamo, ſit ſupplenda,& iteranda per tres Epiſcopos ? Et an quando aliquid eſt relictum in conſecratione Epiſcopali, ſit ſemper eodem modo reiterandum? Et an conſecratio Epiſcopalis miniſtrata cam opinione probabili, ſit reiteranda cam conditione? Et an ſit neceſſaria mixtio Balſami cum oleo?

SVMMARIVM.

1 *Vnctionis defectus nùm ſuppleatur,&* à n.2.

2 *Vnctio chriſmate confecta ſi praetermittutur in conſecratione Epiſcopi eſt ſupplenda.*

3 *Suppletur in ordinatione Epiſcopali praetermiſſum,*& à n.4.*cum aliis.*

4 *Conſecratio incheata ab aliquo Epiſcopo , eo poſtea impedito , aut deficiente ſuppletur ab alio tempore congruo , & cum eiſdem ſolemnitatibus.*n.5.

6 *Suppletur vnctio praetermiſſa manus,vel capitis in conſecratione Epiſcopi per alios tres Epiſcopos,pontificaliter indutos , Die Dominica, ſeruato ieiunio,& Orationibus incipiendo ex locu relicto,*vt n.7.*vel ſi loco Chriſmatis oleum ponatur,vt* n.8.

8 *Caremonia partialis vnius totalis ordinationis dari poteſt tempore aliquo,etſi longe prius quàm alia.*

9 *Conſecratio miniſtrata Epiſcopalis cum opinione probabili circa ſubſtantialia reperitur, exemplificatur,vt.*n.10.*Et circa ordinis valorem ſacerdotalis,& quid in minoribus, & .ia Euchariſtia,& Pœnitentia,vt* n.12.*fallit in probabilitate,vt* n.15.

11 *Baptiſmus celebratus cum opinione probabili circa eius valorem repetitur ſub conditione.*

14 *Ordinatio ſacerdotis cum Calice vacuo reiterata fuit,& etiam facta cum Calice non conſecrato, vt* n.14.*Et vide* n.17.

16 *Paraguai Epiſcopus conſecratus ab vno Epiſcopo,quatenus in India ſuſtinetur abſque reiteratione cum tribus.*

18 *Repetitio ſub conditione fit quando reuera in conſecratione Epiſcopi,aut ordinis , deficit aliquid , quod eſt ſub opinione ſubſtantiali, non ſic aliter.*

19 *Chriſma in Confirmationis ſacramento , in quo differat ab vnctione chriſmatica Epiſcopali, &* n.21.

20 *Aqua, quæ eſt de neceſſitate ſacramenti in Baptimo,non ſic in Euchariſtia.*

21 *Verba* in nomine Patris , & Filij , & Spiritus Sancti *ſunt de neceſſitate in Baptiſmo,non ſic in aliis Sacramentis.*

22 *Chriſma confectum ex oleo , & Balſamo cum benedictione Epiſcopi,neceſſarium in Sacramento Confirmationis , non videtur vt ſic procedat in Conſecratione Epiſcopi.*

PEr verba prima textus noſtri,ibi. *Qui in conſecratione ſua ſanctam non acceperat vnctionem; quoniam apud nos non conſecrauerunt Pontifices, cum conſecrantur , inungi nos quod illi defuerat mandauimus in ipſo ſuppleri facientes caput eius, & manus per Albanenſem Epiſcopum,aſſiſtentibus ei duobus Epiſcopis ſecundùm morem Eccleſiaſticum,ſacro chriſmate deliniri.* De his,& aliis dubiis narrandis *in quæſt.3.ſequenti* , legitimè nunc inquirimus;item & poſſemus inquirere , Quare debeat ſuppleri conſecratio à tribus Epiſcopis , cum aliquando fiat ſine tribus.Sed quia de hoc puncto latè egi ſupra *in cap.5.Archiepiſcopus.6.& 7. de temporibus ordin.* ideò alibi dicta te remitto. Et quia etiam dico plura *in cap.1.& fin.de ſacram.non iterand.* qualiter ſit ſupplendum in ſacramentis , quod incautè fuerit prætermiſſum; ideo nunc ad dubia propoſita reſpondebo. 1

Ad primum breuiter ex dictis *in dict. cap. ſi Archiepiſcopus*,& ex dictis ſupra *in princip. & ſub q.1.*quod cum conſecratur Epiſcopus, caput,& manus eius inunguntur chriſmate confecto ex oleo , & Balſamo propter effectus,& prærogatiuas,quas ibi poſui , ſequitur quod ſi in Conſecratione talis vnctio Chriſmate confecta,ſit prætermiſſa, debeat ſupplere per tres Epiſcopos illo inquam modo quo aſſiſtunt in vera , & legitima conſecratione,iuxta quæ dixi *in d.cap.ſi Archiepiſcopus*: ita colligunt ex textu noſtro Abbas, antiquus Zabarella *Collect.* Anchar.Bellam.Ioannes Andreas , Imola , Innocent,Butrius,Panorm.Vinianus *in rationali*,Barboſa Anton.Auguſt.*collect.3.decret.lib.1.tit.* 11. *cap. vnico.* Alagona *in compendio Iuris Canonici pag.* 110.Ximenes *in concordia p.1.& 2.* & hæc explanantur amplius *ex quæſt.3.ſequenti*,vbi de oleo, & Balſamo,& qualiter debeant concurrere. 2

Ad ſecundam quæſtionis partem poteſt eſſe dubium quando v. g. reliquit Epiſcopus vnctionem chriſmaticam,libri traditionem,aut aliud,& in hoc puncto videtur dicendum quod ſi in qualibet ordinatione Epiſcopali , ſeu ſacerdotali relinquatur aliquid de neceſſitate Sacramenti, & conſecrationis,non ſit reiteranda omnis Ordinatio,ſed tantum quoad partem relictam,vt obſeruant Ioannes Pontius *in curſu theologico diſp.48.q.2.concluſ.8.n.* 15. *in fine*,Diana *p.12.tract.1.reſ.* 50. vbi ex defectibus aliarum ordinationum, de quo *in dict. cap.* 1. *de Sacram. non iterandis* , præſtat reſponſum ad præſens dubium. 3

Quare pro hoc dubio aduerto dicendum cum Abbate hic *not.5* Innocentio, Hoſtienſi,Butrio,& *in cap.Presbiter de Sacram.non ordin.*& cum Doctoribus *in cap.ecce* 1.*q.*1.cum Iordano *tom.1.lib.* 5. & aliis , quod conſecratio inchoata ab aliquo Epiſcopo ſi poſtea propter impedimentum illam perficere non poſſit, ab alio ſuppleri debeat;quemadmodum in altaris ſacramento cautum reperitur *in cap. Quorundam 3. diſt.* & ob id Iordanus ſupra *n.*53.& Diana *dict.reſ.*50. in verſ. *hinc*, dicunt quod repetitio fieri debet tantum ab Epiſcopo,ſiue eiſdem,ſiue aliis,tempore congruo, hoc eſt his tantum diebus , quibus eiuſmodi Epiſcoporum ordinatio permiſſa eſt . & cum paramentis in reliquis ſolemnitatibus requiſitis in prima ordinatione;quoniam ab ipſa nihil differt. † Et ſic ſi in conſecratione Epiſcopi fuiſſet prætermiſſa capitis vnctio,vel manuum,debebit ſuppleri ab eiſdem tribus Epiſcopis,ſi haberi poſſint,ſin minus ab aliis Epiſcopis Pontificaliter inductis die dominica , aut alias conceſſa,ſeruato ieiunio ab ordinatoribus , & 4 5 6

ordinato,

ordinato ; & quod in actu delibutionis profe-
renda erunt verba,& orationes à Pontificali præſ-
criptæ pro ipſis functionibus.*vngatur,& conſecre-
tur caput tuum* , &c. *vel manus tua* , &c. pro vt
in ipſo Pontificali ; & ſic de cæteris ſupplendis
iam adducti ex regula Textus noſtri.

7 Et inde dicendum eſt , quod ſi conſecrandus
Epiſcopus deficeret , & ex aliquo de liquio , erit
perficieoda conſecratio die Dominica ſequenti,
incipiendo ex loco , vbi relicta fuit : ſic Diana
*dicta p.*12. *tract.* 1. *reſ.* 50. *in fine* , firmans ſic
reſpondiſſe in conſecratione Patris ſuæ Religio-
nis D. Alexandr. porrò facta ab Eminentiſſimo
Cardinali Francciovo ex doctrina Bernald. *de ſa-
cram. diſput.* 47. *num.* 8. in verbis ſequentibus:
*Paſtoralis ceremonia vnius totalis ordinationis dari
poteſt tempore aliquo, licet longo, prius quam alia ca-
remonia eiuſdem Ordinis adhibeatur* , *quoniam illa
pars ritè per acta perſeueras moraliter ſubiecto* , *do-
nec ponatur alia* , *& compleatur ceremonia* : Sic
colligentes , *ex cap. presbyter. de Sacram. non ite-
randis* , & faciunt iam adducta ex Ioanne Pon-
tio *dict. diſputat.* 48. *queſt.* 2. *num.* 15. *in fine.*

8 † Et ſic relatus Pax Iordanus *dicto tomo* 1.
lib. 5. *tit.* 1. *num.* 30. diſtinguens relaram ſup-
pletionem in ſubſtantialibus , & non ſubſtantia-
libus ait , vt ſi quis in locis præſatis non fuerit
vnctus , vel Chriſmatis loco fuerit adhibitum
Oleum Cathecumenorum , vel infirmorum, de-
beat iterum inungi , & ſuppleri , pro vt cauetur
in Textu noſtro , & *in dicto cap.* 1. cum aliis , *de
Sacram non interand.* & ponit formam ſupplendi
alia non ſubſtantialia , de quibus dico infra *in d.
c.*1.*de Sacram.non iterand.*

9 Ad tertiam quæſtionis partem , an conſecra-
tio Epiſcopalis miniſtrata cum opinione proba-
bili , ſit reiteranda ? Et ſuppoſitis etiam quæ di-
co *de Sacram. reiterand. vel non* , reſpondeo cum
Cardinali Lugo *in reſponſ. lib.* 1. *dubio* 1. *num* 11.
amico noſtro , Patre Scobar *Theologia Moral.
tract.* 7. *axiom.* 8. *cap.* 4 §. 3. *num.* 46. Tannero
tom. 4. *diſp.* 7. *quæſt.* 2. *dubio* 4. *num.* 98. Patet
Quartus *in Rubrica Miſſalis* , *p.*3. *tit.*1. *dubio* 16.
cum Diana , & alij qui docent diſtinguendum,
vt in conſecratione Epiſcopali , in Sacramento
Baptiſmi , & in Sacerdotio propter eorum neceſ-
ſitatem , & damnum irreparabile , quod ex eo-
rum inualiditate conſequeretur,debemus quoties
fieri poteſt , certam, & ſecuram viam amplecti,&
ſic debeat reperi ſub conditione quidquid factum
10 fuerit cum opinione probabili. † Et ob id Dia-
na *dict. p.* 12. *tract.* 1. *reſ.* 47. dicit quod ſic reſ-
pondiſſet interrogatus de tribus caſibus ſequen-
tibus ; de Epiſcopo ſcilicet , qui conſecratus fuit
ab vno tantùm Epiſcopo. Item & de Epiſcopo
conſecrato abſque vnctione chriſmaries, ſed cum
oleo cathecumenorum. Item & de conſecratio-
ne alterius Epiſcopi , de qua ſcripſit latè Patet
Contreras *infra* referendus ex eo , nempe , quia
licet omnes dictæ conſecrationes factæ fuerint
cum opinione probabili quoad validitatem , ta-
men ex rationibus proximè referendis debent
reiterari iterum ſub conditione.

11 Eſt enim dicendum quod quando probabilitas
verſatur circa defectum valoris , adeſt obligatio
repetendi Baptiſmum : ita Lugo *vbi ſupra*, & Pa-
ter Quartus *dubio* 16. vbi loquendo de ordine
ſacerdotali , & conſecratione Epiſcopali , & in
aliis ſimilibus , quando ſunt opiniones pugnan-
tes circa valorem ordinis , neceſſario iterandam
eſſe ſacram ordinationem ſub conditione , & in-
terim abſtinendum eſſe à celebratione.† Secus de 12
aliis ordinibus inferioribus:nam præterquam ex
inualiditate ordinis ſacerdotalis , ſequantur gra-
uiſſima incommoda contra reuerentiam Sacra-
menti , ſequitur aliud contra bonum animarum,
cum non conficiatur Sacramentum Euchariſtiæ,
nec Sacrificium,nec fideles communicando,reci-
perent verum Sacramentum,nec conſequerentur
fructum ſacrificij nec validè abſoluerentur in Sa-
cramento pœnitentiæ ; obligat ergo charitas ad
uitanda huiuſmodi damna,præſertim ſpiritualia ,
quoties fieri poteſt. & ex eadem ratione conclu-
dit etiam de ordine Epiſcopali ex cuius valore
pendet valor ordinis ſacerdotalis in aliis.

Quare videtur , vt rectè reſpondiſſet Pater 13
Leander *de Sacram. tom.*2. *tract.*6. *diſp.* 3. *quæſt.*9.
ordinationem ſcilicet ſacerdotis ſactam cum ca-
lice vacuo fuiſſe reiterandam, & relatum Patrem
Quartum ſupra *in dict. Rub Miſſal.p.*3.*tit.*1.*ſect.*2.
dubio 4 Qui † interrogatus,an ordinatio ſacer- 14
dotis facta cum Calice non conſecrato,reſpondit
eſſe ſub conditione reiterandã imo & eſſe reite-
randam ordinationem ſacerdotis, qui non tetigit
calicem,per ea,quæ adduxit de Caſtillus *de Sacr.
t.*1.*tr.*6.*diſp.*1.*dub.*14.*n* 205.ſic idem Diana *d.p.*12.
*tr.*1.*reſol.*9.in verſ.*item ex his*,qui in verſic.*verùm*,
ait ſe olim docuiſſe cum Granado Baptiſmũ,ſacer-
dotium, & Epiſcopatum collatum cum opinione
probabili eſſe denuò reiterandũ ſub conditione.

Et idem Cardinalis Lugo addit quod quando 15
probabilitas ſolum verſatur circa obligationem
repetendi , tunc non ſemper teneatur homo Sa-
cramentum repetere , ſic vt poſſit amplecti con-
trariam opinionem probabilem negantem illam
obligationem : nam ſicut in omnibus aliis mate-
riis practicis , ſic etiam in obligatione repetendi
Sacramentum , poſſumus amplecti iudicium
probabile Doctorũ dicentium in eo caſu nõ eſſe
talem obligationem, quamuis alij probabiliter
dicant eſſe;eo quod probabilitas hæc non verſe-
tur circa valorem ; ſed circa licitum, & iudicium
probabile practicum,concludens quod poſſumus
amplecti vltimum licitè in omni materia.

Verùm quia de Epiſcopo *del Paraguay* in india 16
fuit , & adeſt nunc maxima controuerſia , num-
quid eius conſecratio facta tantum ab antiſtite
vno , eſſet inualida , quouſque à tribus Epiſco-
pis conficeretur, & Pius IV. in quadam Bulla da-
ta apud ſanctum Marcum *die* 11. *Auguſti* 1562.
Pontificatus ſui anno 3. quam per extenſum appo-
nit Pater Contreras contra conſecrationem præ-
dicti Epiſcopi *de paraguay art.*1. *dubio* 2. *num.*13.
diſpenſet in cenſuris , & irregularitatibus cum
Epiſcopis , & Archiepiſcopis conſecratis ab
vno tantùm in illis partibus propter inopiam an-
tiſtitum,quæ ibi adeſt , videtur vt ex diſpenſatio-
ne Pontificia ſit licita conſecratio ab vno tan-
tùm Epiſcopo , ſi fiat in india , cum ad id
diſpenſet ſummus Eccleſiæ Præſul , & quod per
conſequens ea conſecratio non ſit reiteranda ;
quod ſecus exiſtimatur procedere , abſtracta diſ-
penſatione illa Pontificia , & hic in partibus ,
vbi nulla Epiſcoporum adeſt inopia ; ideo in
propoſita difficultate in noſtro verſic. *ad tertiam*,
reſpectu Epiſcopi conſecrati ab vno tantùm exi-
ſtimo recurrendum ad ea , quæ iam dixi , &
latè , *in dicto cap. ſi Archiepiſcopus* 6. *de tempo-
ribus ordin. ſub* , *quæſt.* 1. *per totam* , & *quæſt.* 3.
à num. 1.

Et

17 Et ita quamtumuis laborer Diana *in dicta. p. 52. tract. 1. reſolut. 47.* ex ſententia Granadi Contreras, Cardinalis Lugo, P. Quarti, Leandri, & aliorum quos retuli, & in principio referat ex Doctrina plurium aſſerentium, inter quos Henriquez, Bonacina, Filucio, & de Caſtillo, quod ſi quis ea obliuione Magiſtri cæremoniarum, Calice vacuo cum ſolo pane ei porrecto, initiaretur, vt talis ordinatio non ſit repetenda, nec etiam ſi ſacerdos non tangat Calicem, & Patenam in ſua ordinatione, vt diair Petrus Marchantius *in Tribunali Sacrament. tom. 3, tract. 6. tit. 2. quæſt. 3. cor. 2.* idem que eſſe de ordinato in ſacerdotium cum Calice, & Patena non conſecrata, vt poſſit acquieſcere; ſine ſcrupulo, vt dixerunt Mar. Forner *in additionib. ad Toletum de ordine, cap. 2. numero 6.* Geſualdus *in Theologia Morali, tom. 1. tract. 35. cap. 3. num. 6.* mihi videtur reſpondendum iuxta diſtinctionem, quam retuli ex Cardinali Lugo, & Quarto cum aliis, vt fiat reiteratio ſub conditione, quando probabilitas verſatur circa defectum valoris Sacramenti; non ſi ea ver-
18 ſetur circa obligationem tantùm repetendi.† Et ita ſi in conſecratione Epiſcopi deficiat vnctio chriſmatica, & in ordinatione deficiant ea, quæ fuerint de ſubſtantia, ſiue circa materiam, & formam proximam adſit opinio pugnans probabiliter, tunc reuera reiteratio, & repetitio, ſub conditione erit facienda: quo pacto poſſunt componi relatæ duæ opiniones, & melius ex his, quæ longè dico, *ſub dict. tit. de Sacrament. iteran. vel non*, & circa ordinationes ex his, quæ adduxi, *ſub dicta Rubrica de temporibus ordination.* vbi poſui formam, & materiam præcisè requiſitam, & alia non ſic neceſſaria.

19 Ad quartam quæſtionis partem, quia duplex opinio, de qua dico in Teatu noſtro, in verſiculo *per frontem*, vbi an vnctio chriſmatica ſit de eſſentia, quando conſecratur aliquis in Epiſcopum; & quia communiter inuoluunt Doctores vnctionem, quæ fit ab Epiſcopo in Sacramento Confirmationis, in qua anxiè laborant, an ſit de eſſentia illius Sacramenti, ſeu tantùm ex præcepto mixtio Balſami cum oleo; ſic vt iuxta reſolutionem illius dubij, de quo ago *in dicto*, verſic. *perfrontis*, & *in dicto cap. 1. de Sacrament. non iterand.* nunc breuiter reſpondeo, vt quamuis conſecratio Epiſcopi fiat eodem chriſmate, quo vtitur Epiſcopus Sacramento confirmationis, eſt tamen cum ea differentia, quod in illo Sacramento chriſma eſt materia totalis, in conſecratione Epiſcopi eſt materia partialis, vt refert Diana *dicta p. 12. tract. 1. reſ. 84. in fine*, qui ponendo ſuam opinionem, ait in conſecratione Epiſcopi, materiam eſſe manus
20 impoſitionem cum verbis *Accipe, &c.* † Et ita in verſic. *ſed inſtabis*, ait, quod & ſi dicta per Doctores in diuerſam euntes ſententiam, valeant in ordine ad Sacramentum Confirmationis, ſed non item quoad conſecrationẽ Epiſcopalem: nam ſicut v. g. in Baptiſmo aqua eſt de neceſſitate Sacramenti, tamen non eſt de neceſſitate Sacramenti
21 in Euchariſtia. † Et ſicut verba *in nomine Patris, & filij, & Spiritus Sancti*, in forma Baptiſmi ſint de neceſſitate Sacramenti, non autem
22 aliorum Sacramentorum. † Ita inde, & in caſu noſtro chriſma confectum ex oleo, & Balſamo cum benedictione Epiſcopi, ſit de neceſſitare ſacramenti confirmationis: tamen non ſequi eſſe de neceſſitate Sacramenti in conſecratione Epiſcopi: ita Diana, qui firmat difficultatem hanc apud nullum legiſſe; vbi & ſi in opinione Iſamberti referat dictam vnctionem chriſmaticam eſſe materiam totalem in Sacramento confirmationis, & in conſecratione Epiſcopi tantum partialem, & ea eo idem reſoluendum, ac in confirmationis vnctione; ſed cum dicat materiam conſecrationis Epiſcopi conſiſtere tantùm in manuum impoſitione, patet, vt diuerſe ſentiendum ſit in caſu, de quo loquimur, quamtum uis ex inueterato vſu Eccleſiæ, & perpetua conſuetudine Epiſcopus in conſecratione Epiſcopi, vt patet *in Pontificali Romano*, vtatur eodem chriſmate, quo pro vſu Sacramenti confirmationis.

Qvæstio III.

An ſi conſecrans aliquem in Epiſcopum adhiberet prius vnctionem chriſmaticam, & poſtea traditionem libri, conſecratio, ſit tantùm illicita, aut inualida: An Epiſcopus conſecrandus, ſi non fuerit inſignitus Sacramento confirmationis, peccet mortaliter: Et an conſecratores: Et an in conſecratione Epiſcopi, contrahatur ab Epiſcopo Matrimonium ſpirituale: Et an peccet mortaliter Epiſcopus conſecrator, qui in Epiſcopali conſecratione vteretur vnctione chrimatica abſque Balſamo?

Svmmarivm.

1 *Conſecratio Epiſcopalis eſt valida, etiam ſi prius fiat vnctio chriſmatica, & poſtea fiat libri traditio, peccat tamen ſic conſecrans, n. 2 & 3.*

2 *Ordo totus non iteratur, ſed suppletur prætermiſſum ſuo tempore, cum manus impoſitio eſt omiſſa in ordine Diaconali.*

3 *Ritus in ordinatione Epiſcopi non videntur habere inter ſe connexionem, nec ordinationem, ac relationem vnius ad alterum.*

4 *Epiſcopus conſecrandus, ſi antea non fuerit confirmatus, ſecundùm aliquos peccat mortaliter.*

5 *Documentum ſuſceptæ confirmationis ſolet peti à Prælatis, qui tonſuram alienum ſubditum.*

6 *Prima tonſura collata, non præmiſſo Sacramento Confirmationis, validè datur.*

7 Cap. 4. Trid. ſeſſ. 23.

8 *Confirmationis Sacramenti effectus conſequuntur oratione, & ſuſceptione aliorum Sacramentorum.*

9 *Conſecratores Epiſcopi conſecrando, nondum confirmati, ſolùm peccant venialiter, contra Tannerum.*

10 *Matrimonium ſpirituale qualiter contrahat Epiſcopus conſecratus cum Eccleſia.*

11 *Epiſcopatus eſt ſpirituale coniugium*

12 *Conſecrator Epiſcopus vtens in vnctione chriſmatica oleo abſque Balſamo, verius eſt vt non peccet mortaliter: Et quare, n. 13.*

13 *Conſecratio*

13 *Conſecratio non eſt deferenda Epiſcopi cum ſolo oleo, quando per multum tempus deficit Balſamum.*

1 ADhærent quæſtiones, de quibus hic ad præcedentes; & quia in Decretalibus nullus datur opportunior locus; ideo de illis dicendum iudicaui. Vnde iam ad primam quæſtionis partem reſpondeo Conſecrationem eſſe validam; quamtumuis iuxta ſententiam Caſtri Palai *tom.4. tract.* 18 *punct.4.n.*11.mutatio per ſe, & ſecluſa neceſſitate, mortale peccatum ſit, eo quod ſaltum eſt contra præceptum Eccleſiæ in Chriſti inſtitutione fundatum cum Eccleſia præſcribens modum in adminiſtratione ſacramentorum, illum ſeruan- 2 dum præcipiat. † Et eſt ratio quia quemadmodum *in cap. presbiter fin. de ſacram. non iterand.* præcipit Romanus Pontifex, vt ſi in ordinatione Diaconi, omiſſa ſit manus impoſitio, non debeat totus ordo iterari, ſed ſolum ſtatuto tempore, cautè ſupplendum, quod per errorem omiſſum fuerit, ſupponens Pontifex validè collatam fuiſſe poſteriorem poteſtatem legendi Euangelia abſque priori, quæ datur per impoſitionem manus Epiſcopi; alioqui, non ſat fuiſſet ſupplere ſolam manus impoſitionem, ſed etiam reiterare Euangeliorum traditionem, ſi hæc validè con- 3 ferri non potuiſſet, non collata priori † ita imò, & melius in caſu, de quo loquimur; ſiquidem ex dictis ſub *verſ. ad quartam*, quæſtionis præcedentis, ritus in conſecratione Epiſcopi non videntur habere connexionem inter ſe, nec ordinationem, ac relationem vnius ad alterum: ita colligo ex his, quæ tradit, & reſoluit Diana *p.*12. *tract.* 1 *reſ.* 67. affirmans quod etſi in ſententia Iſamberti, de qua *ſuprà*, & aliorum, vnctio chriſmatica ſit ſubſtantia conſecrationis, adhuc putet in noſtro caſu conſecrationem Epiſcopalem eſſe validam, faciunt quæ docent Auerſa *de ſacrificio q.*15.*ſect.*16.Suarez *in* 3.*p.tom.*3.*diſp.*85.*ſect.* 2. Quartus *in Rub. miſſal. quaſt.proam.ſeſſ.*5 *puncto* 6.Pater Amicus *in curſu Theologico tom.*7.*diſp.* 2.*ſect.*4.*n.*51.vbi quod conſectans prius ſanguinem, quàm corpus Chriſti, Validè conſecrat, etſi peccet mortaliter.

4 Ad ſecundam quæſtionis partem, etſi nonnulli c Doctrina Trid *ſeſſ.*23.*cap.*4.*de reformat.* inter quos Nugnus Toletus, Fornarius, Aueſa *tom.*1.*de ſacram.confirmat.p.*3 *q.*72.& alij, quos ipſi referunt exiſtiment, vt peccet mortaliter Epiſcopus conſecrandus, ſi non fuerit inſignitus ſacramento Confirmationis, cum Trid. videatur imponere præceptum; eo quod diſponat, vt nec prima tonſura initietur, qui ſacramentum Confirmationis antea non ſuſceperit. † Solent ergo Prælati documentum 5 ſuſceptæ confirmationis petere, vel à Parocho; vel à proprio Prælato; quando ſcilicet alienus de licentia proprij quemquam initiaturus eſt, & ſunt etiam qui dicunt mortaliter peccare, qui non confirmatus, teneret alterum in Confirmatione.

6 Tamen his, & alijs non obſtantibus exiſtimo dicendum cum Suarez *diſp.* 38. *ſect.* 1. Valent.*q.*2. *puncto* 3.Viuald.*de confirm. n.* 41. Victoria *de ordin.n.*23.Aula *de cenſur p.* 7. *diſp.*9.*ſect.*1.*dub.*3. Nauar. *in ſumma cap.* 22. *n.* 9. Azor.*tom.*2.*lib.*3. *mor.cap.*48.*q.*1.Molfeſio *lib.*28.*cap.*3.*n.*24.Zambran.de caſibus occurrentibus tempore mortis *cap.* 2.*dub.*3.*n.*1.Soto *in* 4 *diſt.*7.*q.*1.*art.* 7. *propoſit.* 3. & Leander cum Diana *de ſacram.tom.* 1. *tract.* 3. *diſp.*2.*q.*8.Dicaſtillo *de ſacram.tom.* 1.*tract.*3.*diſp.* vnica *dubio* 10.*n.*100.Martinon. *de ſacram.tom.*1. *diſp.*667.*ſect.*1.*n.*11. Martin. de ſan Ioſeph *de monit conſeſ.lib.*1.*tract.*2.*de confirm.n.*16. alios referente cum Bonacina, Granado, Hurtado, Valentia & alijs contrariam ſententiam eſſe probabiliorem, † eo quod verba Trid.*d.cap.*4.non important præ- 7 ceptum ſub mortali, nec in ordine ad recipientes ordines, nec in ordine ad Epiſcopos miniſtrantes. † 8 Cum effectus ſacramenti Confirmationis poſſit alijs acquiri medijs, veluti oratione, aut ſuſceptione aliorũ ſacramentorum, eo quod ſine illius ſacramenti ſuſceptione ſaluentur plures: & ita in terminis de Epiſcopo conſecrante Epiſcopum non confirmatum, docent Diana *p.*12.*tract.*1.*reſ.* 46. & Serra *in* 3 *p.D.Thoma q.*72.*art.*8 *ad* 3.

Vnde ad dubium de Epiſcopo conſecratore non 9 confirmato reſpondendum eſt, ſolum peccare venialiter; quia etſi ſit aliqua inordinatio miniſtrare hoc ſacramentum ex officio, & illud nolle ſuſcipere; non tamen eſt grauis: ita docent Nauarr.*in dicto cap.*22.*n.*9. Granados *in* 3.*p.tract.*2.*diſp.* 1. *n.* 11. Dicaſtillus *ſupra dub.*11 *n.*126.Leander *de ſacram. tom.*1.*tract.*3.*diſp.*2.*q.*3.etſi Tannerus *tom.* 4.*q.*4. *dub.*2.ſentiat peccare mortaliter, quantumuis aliqui exiſtiment peccare mortaliter quiſquis non confirmatus teneret alterum in Confirmatione.

Ad tertiam quæſtionis partem, quia affirmant 10 Doctores contrahi in conſecratione Epiſcopali ab Epiſcopo matrimonium ſpirituale cum Eccleſia per textum *in cap ſicut alterius vxor* 7.*q.*1.& ſentiunt Doctores per textum expreſſum *in cap. inter corporalia de tranſlatione Epiſcop.* ideo recurres ad ea, quæ ibi notant Doctores, & Ego adduxi *ſub tit.de temporib.ordin. cap.* 6. Vbi dixi coniugia ſpiritualia, & carnalia non eſſe per ſimilitudinem vniuocam, ſed per quandam proportionalitatem, de quo videndi ſunt Suarez *tom.*3 *de relig. lib.* 1. *cap.*16.*n.*2.Diana *p.*12.*tract.*1.*reſ.*51.† Geronda *de* 11 *Epiſcopo tom.*2.*lib.*8. *diſp.* 10. *per totam*, vbi latè probat Epiſcopatum, eſſe ſpirituale coniugium, & alij, de quo dixi latè *in cap.quanto, & fin.de tranſlat.Epiſcopi, & ſub cap.Archiepiſcopus de temporib.ordin.q.*1.verſ.*ad tertiam.*

Ad quartam quæſtionis partem, an peccet conſe- 12 crator Epiſcopus, qui in Epiſcopali conſecratione vteretur vnctione Chriſmatica abſque Balſamo? Et quia reſolutio huius dubij multum dependeat à reſolutione dubij ſcripta ſupra *quaſt. praced.* verſ. *ad quartam*, dico, vt quantumuis in ſolo oleo ſine mixtione Balſami, ſacramentum Confirmationis nequeat miniſtrari, de quo dico infra in verſ. *per frontis* huius rituli, & Suarez *dict.diſp.* 16. negat peccare mortaliter; tamen quia reſpectu eiuſdem ſacramenti Confirmationis, dicant Ioannes Præpoſitus *in* 3.*p.q.*72.*art.*2.*dubio*1.*n.*71.& alij peccare, & Iſambertus, quem refert Diana *dicta p.*12. *tract.* 1.*reſ.*86. adhærens reſpectu dicti ſacramenti Con- 13 firmationis. † Verùm ego cum illo exiſtimo eam vnctionem non eſſe materiam adhuc partialem, ſed tantùm ritum accidentalem; & ſic poſſe in neceſſitate adhiberi talem vnctionem in conſecratione Epiſcopali cum ſolo oleo abſque Balſamo: nam Quando adeſt iuſta cauſa, ſcilicet ex carentia Balſami, non eſt cur deferri debeat conſecratio per multum tempus, vel à fortiori relinquenda.

QVÆST. IV.

An Chriſma adhibendum in conſecratione ſit beneficium ab Epiſcopo? An Epiſcopus peccet mortaliter ſi in conſecratione Epiſcopali, adhibeat vnctionem chriſmaticam confectam ex Balſamo adulterino? vel ſi vteretur vnctione chriſmatica alterius anni?

AD has inquam quæſtiones, quia reſpectu ſacramenti Confirmationis ego reſpondeo in verſ.*per frontis*,noſtri tituli, ideò vt reſpectu conſecratoris Epiſcopi alium in Epiſcopum reſpondeas, recurres ad reſolnta *q.* 1. verſ.*ad quartam*, & *in quaſt.* 3. *pracedenti*, etiam in verſ.*ad quartam*; & ob id nihil amplius dico. Et ſic pergo ad tractationem vberrimam, tam ſacramenti Extremæ vnctionis, quàm ſacramenti Confirmationis.

❧❧❧❧:❧❧❧:❧❧❧❧❧❧:❧

DE SACRAMENTO Extremæ Vnctionis.

PRÆMISVM.

SVMMARIVM.

1 *Extrema vnctionis ſacramentum fuit inſtitutum, vt virtus caleſtis ex Diuina inſtitutione applicetur infirmis terreſtribus in vtilitatem anima & corporis.*

2 *Vnctio ſacra Extrema eſt vnum de ſeptem ſacramentis Eccleſia &* n. 3. & 4. *vbi contra hareticos.*

1 IN SCRIPTIO tituli noſtri, & Verba capituli; imò & Doctores communiter agunt hic de ſacramento Extremæ vnctionis, vnum ex ſeptem Eccleſiæ inſtitutis à Chriſto Domino noſtro, in verbis ibi: *ſcire te volumus*, & ibi *de prima Jacobus*, & in §. *vngitur fin.* ibi *Verùm vnctionis ſacramentum*, fuit enim hoc ſacramentum inſtitutum, vt virtus cœleſtis, & Diuina inſtitutione applicetur infirmis terreſtribus in vtilitatem animæ & corporis nam ſicut ingredientium in Eccleſiam, Baptiſmus, militantium Confirmatio, indigentium pabulo ſpirituali Euchariſtia, vulneratorum ex peccatis Pœnitentia, ſic & egredientium de Eccleſia hac militanti ad triumphantem Extremæ vnctionis ſacramentum eſt datum, docet ex communi Sahagun de hoc ſacramento agens *num.*
2 1. ſic eſſe de fide, dicens † Et quod ſit vnum ex ſeptem ſacramentis Eccleſiæ, ſatis conſtat *ex cap. Presbiteros* 1. *cap. illud*, 1. *diſt* 95. ex hoc noſtro texm, & *ex cap. ad abolendam de haret.* ſicut & definitum patet in Concilio Florentino, & Conſtantienſi *ſeſſ.* 15. Cabilonenſi *cap.* 48. in Trid.*ſeſſ.* 7.*de ſacram.can.* 1. *&* *ſeſſ.* 14. *de hoc ſacramento*, per capita, & canones idem Sahagun. *num.* 3. ita communis etiam Doctorum apud Suarez *tom.* 4. *diſp.* 39. Henriquez *lib.* 7. *cap.* 7. ConinK *tom.* 2.*diſp.* 19. Bonacina *diſp.* 7. *p.* 1. *n.* 1. & ex Sancto Thoma *in* 3. *p. q.* 29. *art.* 1. vbi Magiſtri ſcholaſtici.

Item probatur ex ſacra ſcriptura Iacobi *c.* 5. ibi 3
Infirmatur quis in vobis inducat Presbiteros Eccleſia exorent ſuper eum vngentes eum oleo, in nomine Domini, & oratio fidei ſaluabit infirmum, & leuabit eum Dominus; & ſi in peccatis ſit, remittentur ei. Quæ verba reperit Pontifex Innocent. III. hic *in dicto verſ. de prima*, *dict. cap. presbiteros*, *cap. illud.* 95. *diſt.* & placuit Magiſtro ſentent. *diſt.* 23. Hugo, & alus; & quia de hoc ſacramento agunt planiſſimè relati, & infiniti ab eis adducti, & in præcitatis locis Iuris noſtri Canonici Barboſa hic *numero* 1. citans Gallecium, Viualdum, Ledeſmam, Gabrielem Vazquez, Valentiam, Bellarminum, Iacob Graffis, Fr. Emanuel Rodriguez *quaſtio. regul. tom.* 3. *quaſt.* 79. *art.* 1. cum duobus ſequentib. Balduin Iunior *Super opera Controuer. Bellarmini part.* 1. *lib.* 6. *cap.* 1. cum alus, Valerium Reginald. Bartholom. ab Angelo, Franc. Pitigianum, *dict.* 53. *quaſt.* 1. Naldum *Verbo Extrema vnctio*, vbi Angelus, Syluester, & alij, Poſſeuinum, Mirandam, quibus adde cum infinitis Dianam *parte* 3. *tract.* 4. *à reſ.* 167. Ægidium Trullench. *de hoc ſacramento lib.* 5. *de ſacram.* Leandrum.*lib.* 1.*de ſacram.tract.* 4. *diſp.* 1. Becan. *de ſacram. cap.* 27. Filliucium *tract.* 3. *à cap.* 4. Nauarr.*cap.* 22. *in man. à num.* 15. Villalobos, Ludouicum de ſan Ioan. Hurtadum, & alios infra referendos.

Et quamuis hæretici Vualdenſ. Albigenſ. Lu- 4
therani,& alij apud D. Antonin. 4. *p. tit.* 21.*cap.* 7. §. 5. & apud Bellarmin. *libro de Extrema vnctione*, aliud ſentiant, ſed eſt certiſſimum quod ſit verum ſacramentum, iuxta reſponſum de fide per Florent Concil.*in decretis Eugenij IV.* Trident. *in canone* 1.*ſeſſ.* 14. vt ex eo docent omnes Patres, & Doctores ſanct. Thom. *addit.* 3. *part. quaſt.* 29. *art.* 1. Suarez ſupra *dicta diſp.* 39. Valentia *tom.* 4. *diſp.* 8. *quaſt.* 1. Hurtado *in hoc tractatu diſ.* 1. Bonacina, & alij ſupra dicentes etiam hoc ſacramentum eſſe vnctionis infirmorum ad ſalutem animæ,& corporis, cum multis Leander ſupra *q.* 1. *&* 2. His ergo breuiter ſuppoſitis iam per quæſtiones intendo materiam peragere etſi non, vt ſcholaſtici, tamen vberiori ſtylo, quàm ſolent Canoniſtæ interpretes.

QVÆST. I.

An vnctionis Sacramentum immediatè fuerit inſtitutum à Chriſto Domino, & quando? An probetur ex Diui Iacobi Epiſtola canonica cap. 5. verſ. 14. *Et ex Euangelio Diui Marci* cap. 6. verſ. 13. *Et an fuerit inſtitutum in illis verbis Ioannis* 20. Quorum remiſeritis peccata &c. *Et nùm ſit vnum ſpecie infima, & qualiter definiatur.*

SVMMA

SVMMARIVM.

1 *Extremæ vnctionis ſacramentum inſtitutum eſt à Chriſto Domino,*n.5.*& à Diuo Iacobo promulgatum,vt* n.2.3.& 9.

2 *Chriſtus Dominus inſtituit omnia ſacramenta, promulgans per ſe, quæ ſunt difficiliora ad credendum, alia reſeruauit Apoſtolis promulganda.*

4 *Vnctiones diuerſæ Regum, vt Saul,& Dauid. &c.ſunt diuerſæ à ſacramento Vnctionis.*

6 *Extremæ vnctionis ſacramentum inſinuatum,& inſtitutum eſt tribus temporibus quoadpoteſtatem, promulgationem,& quoad vſum, &* n.12.

7 *De Extremæ vnctionis ſacramento, quare non fiat mentio in Euangelio ſicut fit de aliis.*

8 *Extremæ vnctionis ſacramentum probatur ex verbis Diui Iacobi.*cap.5.verſ.14.*quod colligitur ex promiſſione gratiæ prouenieute à voluntate Diuina.*

10 *D.Marci locus* cap.6.verſ.13.*cum locu D.Iacobi.*cap.5.verſ.14.*& n.11.*

11 *Vnctio,de qua loquitur D.Marcus ſolum pertinet ad ſanitatem corporis.*

12 *Extremæ vnctionis ſacramentum inſtitutum eſt in illis verbis Ioannis* 20. Quorum remiſeritis peccata &c. *etſi aliqui dicant,in ſacra Scriptura non dari locum,quando inſtitutum fuerit,*n.13.

14 *Extremæ vnctionis ſacramentum eſt vnum ſpecie infima, quamuis componatur ex pluribus materiis,& formis partialibus,& vnum numero in quolibet ſuſcipiente.*

15 *Extremæ vnctionis ſacramenti definitio quæ.*

1 AD primam quæſtionis partem negatiue mul-
ti reſpondent, dicendo hoc ſacramentum
inſtitutum fuiſſeab Apoſtolo Iacobo, *diſt.cap.* 5.
inter quos Magiſter *in 4.ſentent.diſt.*23.Hugo *lib.*
*2.pag.*15.*cap.*2.Alex.4.*p.q.*8.*membro* 2. D. Bona-
uentura *diſt.*23.*art.*2.*q.*1.Ioannes Ekius apud Pe-
ſantium *in addit.ad* 3.*p.q.*33.*diſp.*1.Altiſiodorenſ.
apud Palacios *dicta diſt.* 23. quod probabile vi-
detur dicere Ianellus *tract.*7. *de Extrema vnctio-*
2 *ne cap.*2. dum contrariam ſolum vocat † ſed quia
quod ſit ſacramentum inſtitutum à Chriſto Do-
mino,immediatè definitum pateat *in dict.Trid.ſeſſ.*
14. *cap.* 1. *& canone* 1, & doceant omnes Do-
ctores, præcipuè D. Thomas *in* 4. *quæſt.* 22. *&*
*q.*11.*art.*3.Vbi ait quod omnia ſacramenta, Chri-
ſtus inſtituit per ſe. Sed quæ ſunt difficiliora ad
credendum, illa per ſe promulgauit, alia verò ſer-
uauit Apoſtolis promulganda, ſicut Extremam
3 vnctionem, & Confirmationem. † Sequitur di-
cendum hoc ſacramentum vnctionis à Chriſto
immediatè fuiſſe inſtitutum, & à D. Iacobo pro-
mulgatum, non inſtitutum, vt infra oſtendo:
ſic docent Dominicus Soto *in* 4. *dict. diſt.*23.Pa-
lacios *ſuprà.* Iauellus, & alij communiter apud
Henriquez *lib.*3.*cap.*7.*n.*1. qui id ex Patribus, &
Conciliis clarè demonſtrat Suarez *diſp.*39 *ſect.*1.*&*
2.Ægid. Conink. *de ſacrament. q.* 71. Dicaſtillus
*tract.*7.*dubio* 2. Ægidius Trullench. *lib.* 5. *de ſa-*
*cram.cap.vnico n.*3.probantes ex Trident. & Flo-
rent.etenim *ſeſſ.*7. *canone* 1. loquens ſpecialiter de
hoc ſacramenro, idem docet ibi: *Si quis dixerit*
Extremam vnctionem non eſſe verè,& propriè ſa-
cramentum à Chriſto Domino inſtitutum, & à
Beato Iacobo promulgatum,anathema ſit.

Quod ſi replices dicendo antiquiſſimam eſſe 4
vnctionis originem; quia conſtat Saul vnctum
fuiſſe, & Dauid trinam habuiſſe vnctionem, pri-
mo *Regum* 16. ſecundo *Reg.* 5. & tertio *Reg.*19.
& Iſaiæ 6. *Spiritus Domini vnxit me*, & *pſal-*
mo 44. ibi.*Vnxit te Deus oleo lætitiæ*;imò & Chri-
ſtum Dominum oleo ex arboribus deſudante vn-
ctum fuiſſe capite,pedibus, & toto corpore in ſe-
pulturæ præuentionem, *Matthæi* 26.*Lucæ* 7.*Mar-*
ci 14.*Ioan.*12.adhuc reſpondeo prædictas Regum
vnctiones fuiſſe diuerſas,vt docet Innocent III.in
textu noſtro, §. 1. quamuis tres vnctiones Regis
Dauid ad ſignificationem Baptiſmi,Confirmationis
& Extremæ vnctionis, eleganter applicet Oſius
*cap.*49.quem ſequuntur Doctores, & Sahagun *de*
*hoc ſacramento ſub n.*2.verſ.*nec obſtant*, vbi addit
Iſaiam loqui de Chriſti vnctione per Spiritum
Sanctum facta, nec ex adducta vnctione Chriſti
nominata in relatis locis,Matthei,Marci,Lucæ, &
Ioan. ait conſtare de tali inſtitutione ſacramenti
Vnctionis vbi *ſub verſ.vnde*,† Et ſic concludit *in* 5
verſ.quibus,vt propoſitio Catholica ſit,hoc ſacra-
mentum à Chriſto fuiſſe inſtitutum ex illo Marci
*cap.*6.quatenus ibi cauetur conuocaſſe Apoſtolos,
& binos miſiſſe, & quod vngebant multos ægro-
tos,& ſanabantur.

Ad ſecundam quando ſcilicet inſtitutum fue- 6
rit,etſi Doctores varient, reſpondeo breuiter fuiſ-
ſe inſinuatum à Chriſto Domino,Marci *dict. cap.*
6. quando (vt dictum eſt proximè) miſit Apoſto-
los,vt vngerent infirmos, & ſanarent;& quatenus
ad eius eſſentiam,videlicet materiam, & formam,
tum etiam,& ritum in nocte Cœnæ,& quoad po-
teſtatem illud miniſtrandi,*Ioan.*20.quando Apoſto-
li poſt reſurrectionem acceperunt ab eo poteſta-
tem abſoluendi à peccatis, corpus Chriſti myſti-
cum, ad quod pertinet etiam poteſtas miniſtrandi
hoc ſacramentum.Quoad promulgationem Iacob.
dict.cap. 5. Et denique quoad vſum poſt aſcenſio-
nem Chriſti Domini;tunc enim cæpit eſſe in vſu,&
adhiberi ab Apoſtolis, vt pluribus docet Suarez
*dict.tom.*4.*diſp.*39.*ſect.*1.*n.*4.Trullench.*d.lib.*5.*de*
*ſacram.ſub n.*3.& alij communiter.

Nec obſtat dicere non fieri mentionem de hoc 7
ſacramento in Euangelio, nec ab Euangeliſtis de
tempore huius inſtitutionis narratum;quia reſpon-
deo cum Henriquez *de ſacram. lib.* 7. *c. p.* 7. &
Trullench.ſupra,poſſe rationem eſſe, cur ab Euan-
geliſtis de illo non fuerit loquutum; nempe quia
Euangeliſtæ, præcipuè fuerunt ſoliciti in enume-
randis iis, quæ ad ſalutis neceſſitatem pertinent,
cum hoc non ſit de neceſſitate ſalutis;& ſic Filliu-
cius *tom.*1.*tract.*3.*cap.* 4. *n.* 67. & Trullench. in-
ferunt ex hoc ſequi ſacramentum Vnctionis eſſe à
Chriſto Domino inſtitutum quoad præſcriptio-
nem materiæ & formæ & conceſſionem pote-
ſtatis.

8 Ad tertiam quæſtionis partem reſpondeo ex ver-
bis Iacobi *dict.c.*5. *verſ.*14.iam ſupra adductis ibi:
Infirmatur quis in vobis, inducat Presbiteros Ec-
*cleſiæ,& orent ſuper eum vngentes eum oleo &c.*vt
licèt aliqui Lutherani:& Caluiniſtæ negent hoc ſa-
cramentum,probari poſſe, ſed cum Catholicis eui-
denter conuinci Extremam vnctionem eſſe ſacra-
mentum; quia aduerſarij tria requirunt ad ſacra-
mentum,nempe ſymbolum externum, promiſſio-
nem gratiæ & Diuinam inſtitutionem,explicat ex
verbis Iacobi Becanus *de ſacr.c.*27.*q.*2.hæreticis reſ-
pondens,& ex eo, quia inſtitutio Diuina neceſſariò
colligitur ex promiſſione gratiæ,cum Iacobus non

promitteret ægroto remiſſionem peccatorum per externam vnctionem, niſi Deus inſtituiſſet, vt talis vnctio haberet vim remittendi peccata, quod non pendet ex voluntate humana, aut angelica, ſed ſolùm ex diuina.

9 Quare optimè Doctores relati *ſuprà*, & D. Thomas *in additionib. 3. partis q. 29. art. 3. & in 4. diſt.* 23. vbi Sotus *q.* 1. *art.* 3. Victoria *n.* 111. Oſius *cap.* 49. Caniſius *art.* 1. & 3. Sonnius *cap.* 1. *cum ſequentib. de hoc ſacramento*, & Ledeſma *difficult.* 2. Nauarr. *cap.* 22. *n.* 12. Chncus *lib.* 5. *tit.* 9. Petrus Gregor. *lib.* 2. *cap.* 9. Theſaurus ſacerdotalis. 1. *p. fol.* 111. *de Extrema vnctione*, & omnes *in dicto cap. Presbyteros* 95. *diſt.* & in textu noſtro, & *in dicta ſeſſ.* 14. *Trid.* concludunt hoc ſacramentum à Chriſto fuiſſe inſtitutum, & à Diuo Iacobo promulgatum, vt dictum eſt.

10 Ad quartam quæſtionis partem, etſi probabile ſit D. Marcum *cap. 6. verſ.* 13. ibi: *Vngebant oleo multos ægrotos, & ſanabant*, loqui de vnctione ſacramentali ab Apoſtolis collata, vt dicunt Vualdenſis *tom. 2. de ſacram. cap.* 163. Alfonſus à Caſtro *lib. de hæreſibus*, verſ. *Extrema vnctio*, Petrus Sotus, *lect. 1. de hoc ſacramento*, Maldonatus *in commentaria eius loci*, quia loquitur de ea vnctione, qua loquitur D. Iacob. & quia eadem debet eſſe ratio vtriuſque; & quia definitio ſacramenti non minus conuenit vnctioni, de qua loquitur Marcus, quàm alteri, de qua Iacobus, ſed probabilius eſſe dicendum eſt illam, de qua apud Marcum non fuiſſe ſacramentum, ſed tantùm figuram & quaſi præuiam adumbrationem ſacramenti Vnctionis.

11 Et eſt Ratio, quia Vnctio, de qua loquitur Marcus ſolùm pertinet ad ſanitatem corporis, vt patet ex contextu; & quia Apoſtoli vngebant promiſcuè quoſlibet ægrotos, vt cæcos, claudos, & etiam non baptizatos, & infideles, ſed ſacramentum Vnctionis ſupponit Baptiſmum, & non miniſtratur, niſi illis, qui ſunt in periculo mortis, vt *infr.* dico. Ergo patet in illis verbis Marci, tantùm illud inſinuari, vt iam dixi, & conſtat ex Trid. *dict. ſeſſ.* 14. *cap.* 1. ſic tenent Ruardus, Ianſenius Dominicus Soto, Bellarmin. *de hoc ſacramento*. Becanus *cap.* 1. & alij alias rationes aſſignantes, & reſpondentes contrariis.

12 Ad quintam quæſtionis partem, an fuerit hoc ſacramentum inſtitutum in illis verbis Ioan. *Quorum remiſeritis peccata &c.* etſi Graffius 2. *parte deciſ. lib.* 1. *cap.* 8. *numero* 4. & apud ipſum Paludan. & Aſtenſis *lib.* 5. *tit.* 41. *art.* 2. & alij negent affirmando inſtitutum eſſe à Chriſto Domino, Marci *dict. cap.* 6. quando ipſe Apoſtolos ſuos miſit, vt ſanarent infirmos vngendo eos oleo; ſed quia viſum eſt ſub verſ. *ad quartam*, eo loci tantùm adumbratum fuiſſe, & inſinuatum, & non inſtitutum, dico in prædictis verbis Ioannis *cap.* 20. inſtitutum fuiſſe vt docent Palaus *tom. 4. tract. 26. puncto* 1. *n.* 4. & 5. Petrus de Ledeſma *lib. 2. practica cap.* 11. *n.* 7. Petrus Ledeſma *in hoc tract. cap. 1. in fine*, Suarez *tom 4. diſp. 39. ſect.* 2. & ex illo Reginald. *lib.* 28. *n.* 47. Layman *lib 5 tract. 8. cap. 1. n* 2. cum alijs Leander *de hoc ſacramento diſp.* 1. *q.* 4. referens alios dicentes inſtitutum fuiſſe in nocte Cœnæ quoad aſſignationem materiæ & formæ, quoad poteſtatem illud adminiſtrandi, Ioannis *dict. cap.* 20. quando dedit Apoſtolis poteſtatem abſoluendi, & alios dicentes inſtitutum fuiſſe poſt reſurrectionem, & ante aſſumptionem, vt dixit Gaſpar Hurtado *de hoc ſacram. diſ.* 3. † Et quamuis alij 13 dicant nullum inueniri ex ſacra ſcriptura expreſſum locum, vbi inſtitutum fuerit, vt D. Thom. *in 4. diſt.* 23. & ibi Sotus *quæſt.* 1. Victoria *quæſt.* 213. Bonacina *puncto* 1. *n.* 3. Caſtro, *verbo Vnctio*; Lumbrin, *verb. Extrema Vnctio, in initio*, & Ego de præfatis temporibus dixerim *ſupra* in verſ. *ad ſecundam*, ſed non eſt cur quæat reijci, quod hic dictum eſt, nempe inſtitutum fuiſſe in dictis verb. Ioan. 20. *Quorum remiſeritis peccata &c.* nam ſicut hæc verba ſpectant ad ſacramentum Pœnitentiæ, quod eſt inſtitutum ad remittenda peccata: ſic & de hoc ſacramento, cuius officium eſt, vt infra dico remittere peccatorum reliquias.

Ad ſextam quæſtionis partem, reſpondeo eſſe 14 hoc ſacramentum vnum ſpecie infima: ita Suarez *diſp.* 40. *ſect.* 4. *n.* 3. Fillucius *tom. 1. tract.* 3. *cap. 4. num.* 69. & 70. Ægidius Trullench. *lib. 5. de ſacram. dubio 1. cap. vnico num.* 5. probantes ex Trid. *dicta ſeſſ. 7. canon.* 1. vbi dicens ſacramenta nouæ legis, nec plura, nec pauciora eſſe, quàm ſeptem, enumerat Extremam vnctionem. Item probant, quia fit ex eadem materia, & forma, & quamuis componatur ex pluribus materiis, & formis partialibus, dicunt omnia hæc ordinari ad vnum finem, ad integram ſcilicet vnctionem, & completum effectum gratiæ; & quod non ſolùm eſt vnum ſpecie, ſed etiam numero in quolibet ſuſcipiente, & plura numero in pluribus ſubiectis, ſicut Baptiſmus, & alia ſacramenta.

Ad vltimum de definitione reſpondeo cum communi Doctorum, inter quos Soto *in 4. diſt. 23. q.* 2. *art.* 1. Nauarr. *cap. 22. n.* 12. Suarez *diſp.* 30. *ſect.* 4. Reginaldo *lib. 28. n.* 44. Hurtado *in hoc tractatu diſ.* 1. Henriquez *lib. 3. cap. 8. n.* 1. Fillucius *tract.* 3. *n.* 68. Bellarm. *tom. 2. de Extrema vnctione, diſp.* 8. *q. 1. puncto* 1. Viualdo *n.* 2. Bonacina *diſp. 7. puncto* 1. *n.* 11. & cum alijs, vt Extremæ vnctionis ſacramentum ſit, *Vnctio exterior olei benedicti in aliquibus partibus Corporis à Presbitero facta ſub præſcripta forma verborum.* vel quod eſt ſacramentum, *quo Presbiter vngit oleo non conſecrato certas partes corporis ægroti probabiliter periclitantis, certa verba proferendo.* 15

QVÆST. II.

An Oleum Oliuarum ſine admixtione Balſami, ſit omnis materia Sacramenti Vnctionis? Et nùm debeat eſſe benedictum ab Epiſcopo. Vbi de aliis circa materiam? Et circa formam; Et quæ dicatur materia proxime.

SVMMARIVM.

1 *Oleum Oliuarum eſt materia remota ſacramenti Vnctionis, &* n. 4. & 5. *Vbi de ratione.*

2 *Oleum ſimpliciter dictum, intelligitur ex Oliuis.*

3 *Panis quoties in ſacra ſcriptura fit mentio, intelligitur ex tritico.*

4 *Oleum habet quinque proprietates, linire, penetrare, afferre charitatem, ſignificare pinguedinem gratiæ, reſtituere interdum ſanitatem.*

5 *Olei materia, quia ſuauis, & penetratiua applicatur vulneribus.*

6 *Balſami admixtio non eſt neceſſaria cum Oleo ad vnctionem ſacramenti vnctionis. Et quare.*

7 *Oleum vt ſit vera ſacramenti vnctionis materia debet eſſe benedictum, aut conſecratum ab Epiſcopo, contra alios, n. 8. & hoc ex precepto Eccleſiæ, vt n. 9.*

8 *Baptiſmus fit in aqua ſine benedictione Epiſcopali; item Euchariſtia in pane, & vino ſimplici.*

10 *Oleo alio, quàm oliuarum probabilius ſacram vnctionem non miniſtrari, ſi in caſu vrgenti, n. 11. 12. 13.*

12 *Chriſmate olim fuit Eccleſia vſa pro oleo ad vngendos infirmos.*

14 *Oleum triplex benedicitur ab Epiſcopo, Chriſma, & oleum Cathecumenorum, & infirmorum.*

13 *Vnctionis ſacramentum miniſtratum per errorem cum ſacro Chriſmate non repetitur.*

16 *Oleum Oliuarum admixtum cum alio liquore, ſi non derelinquit ſuam naturam, adhuc eſt materia ſacramenti exemplificatur in roſaceo.*

17 *Oleum conſecratum licitè à Parocho miſcetur cum non conſecrato, ſi minoris quantitatis ſit non conſecratum. n. 18. 19. 10.*

18 *Oleum conſecratum anni præcedentis non combuſtum, in neceſſitate poteſt miſceri cum oleo anni præſentis.*

20 *Præceptum comburendi Oleum præcedentis anni non facit præcitè, vt peccet mortaliter qui cum illo ſacramentum vnctionis miniſtret in præſenti anno.*

21 *Vnctionis ſacramenti forma non videtur præſcripta in lege Diuina. n. 22. 23. Et quæ ſit in Eccleſia Romana in vſu, ad quàm alia reducuntur, n. 24*

23 *Forma varietas ſacramenti vnctionis.*

24 *Forma ſacramenti vnctionis vſitata in Eccleſia Romana deprehenditur ex verbis Diui Iacobi. Explicatur n. 25. 26. & ſufficit data vt,* n. 18.

25 *Verba formæ ſacramenti vnctionis quæ ſint neceſſaria?*

27 *Vnctionis ſacramenti forma non deficit ſi omittat Sacerdos dicere,* & per ſuam piiſſimam miſericordiam.

29 *Vnctio ipſa ex Oleo facta eſt materia proxima ſacramenti vnctionis, ſicut in Baptiſmo actio lauandi vt num. 30. Et quare* numero 31.

31 *Sacramenta, quæ in vſu conſiſtunt habent pro materia proxima vſum materiæ remotæ, contra alios dicentes oleum ipſum benedictum eſſe ſacramentum.*

1 AD primam quæſtionis partem, vt reſpondeam præmitto Oleum Oliuarum eſſe materiam remotam ſacramenti vnctionis, & dicunt Doctores eſſe de fide ex Concilio Florentino in decretis Eugenij, & Trid. *ſeſſ.* 14. *cap.* 1. & quod debeat eſſe oleum, patet *ex cap. Diui Iacobi ſupra adducto,* 5. ibi *Vngentes eum oleo,* relato in textu noſtro

2 † Et quod debeat eſſe Oliuarum, probant; quia Oleum ſimpliciter dictum ex Oliuis exprimitur; & in hoc ſenſu ſumi, tam apud latinos, quàm apud ſcripturam Pſalm. 44. ibi, *vnxit te Deus oleo* *lætitiæ, cap. præsbiteros, cap. illud* 95. *diſt.* ſic tenent omnes iam ſupra adducti *q.* 1. Ægid. Trullench. *de ſacram. lib.* 5. *cap. vnico dubio* 2. *n.* 1. Sahagun. *de ſacram. vnct. n.* 5. & conuenit vtraque ſchola Theologorum, & Canoniſtarum, † quæ docet 3 ex ſacra ſcriptura, vt quoties in ea fit mentio panis, intelligitur de pane triticeo, & vino de vite, Olei de Oliua; idem Sahagun *num.* 7. ratio autem à priori eſt Chriſti Domini inſtitutio explicata in Concilijs, & confirmata vſu; & traditione; quia ſui natura ad liniendos vulnerum dolores confert, Sahagun ſupra, *num.* 6. Qui & Trollench. referunt etiam congruentiam; nempe quia 4 oleum habet quinque proprietates. Prima lenire colorem, ſecunda penetrare ad intima, terna afferre hilaritatem, quarta ſignificare pinguedinem gratiæ, quinta reſtituere interdum ſanitatem. † Et quia Olei materia dicit Sahagun ex illo 5 Lucæ *cap.* 10. quod quia ſuauis eſt, & penetratiua, applicatur vulneribus; & idcirco in oleo huius ſacramenti materiam deſignari ad mitigandos animæ, & corporis dolores, D. Thom. *q.* 29. *art.* 3 *in* 4. Soto *art.* 3. Victoria, *n.* 199. alij apud Henriquez *lib.* 3. *cap.* 8. & in gloſſa *littera E.* Ochogauia *de hoc ſacramento. n.* 2. Archangelus *diſt.* 23. & communis, quàm tenet Dicaſtillo *in hoc tractatu diſp.* 3. *dubio* 3. *n.* 31. & alij.

Ideo ad difficultatem reſpondeo non eſſe neceſ- 6
ſariam ad vnctionem huius ſacramenti admixtionem Balſami, ſicut dicemus requiri in ſacramento Confirmationis, de quo dixi aliqua in principio noſtri textus, cum egi de pluribus vnctionibus: ita omnes, & Sahagun *ſuprà,* eo quòd Balſamum propter odorem refertur ad bonam famam, qua non indiget moriturus, ſed ad conſcientiam, quæ ſignificatur in oleo ſimplici, & naturali; quod eſt eſſentialis materia, vt dicit Becanus *de hoc ſacramento q.* 3. *ſub n.* 1.

Ad ſecondam quæſtionis partem nùm debeat eſſe 7
benedictum ab Epiſcopo, aut conſecratum, vt ſit vera materia huius ſacramenti? Reſpondeo affirmatiuè ex eo, quia cum Chriſtus Dominus vſus non fuerit materia Confirmationis, & Extremæ vnctionis, fuit neceſſarium, vt ab Epiſcopo conſecraretur: ſic Sahagun intelligens ſecundùm omnes textum noſtrum, & Florentinum Concilium, vbi habetur expreſsè, & Trid. *in dict. ſeſſ.* 14. *cap.* 1. & ex D. Thoma 3. *p. q.* 72. *art.* 5. & *in additionib. q.* 29. *art.* 5. Ledeſma *q.* 31. *art.* 5. Soto *art.* 5. Henriquez *ſuprà,* Archangelus *dict. diſt.* 23. Trullench. *dicto dubio* 2. *n.* 1. & 2. Dicaſtillo, *dubio* 3. *n.* 32. Reginald. *dict. diſt.* 23. *n.* 50. ex Suarez, *diſp.* 40. *ſect.* 1. Bonauentura Durand. Paludan *in* 4. *dict. diſt.* 23. Bellarm. *cap.* 7. *de hoc ſacramento.* Vide infra *q.* 3. *verſ. ad tertiam.*

Et licet alij quamplures ſentiant, vt ſufficiat 8
oleum ſimplex, quia & ſic in ſacramento Baptiſmi ſimplex aqua naturalis eſt illius materia, & panis, & vinum ad Euchariſtiam, inter quos idem Palud & Durand. apud Victoriam *q.* 136. quatenus affirmant poſſe Papam vngere oleo non conſecrato, Maldonatus *de Extrema vnctione q.* 1. quem ſequitur Molfeſius *tract.* 4. *cap.* 2. *num.* 22. & *cap.* 3. *num.* 25. Tamen paritas non eſt ſimilis cum Chriſtus Dominus vſus fuerit aqua in Baptiſmo, & in ſacramento Euchariſtiæ pane, & vino; reſpectu quorum ſacramentorum, materia non indiget alia ſanctificatione, quàm illa, quam Chriſtus contulit, Sahagun *de hoc ſacram. num.* 10. etiam relati pro noſtra ſententia. Quare non
obſtat Becanus *dicta q.* 3. acerrimè defendens. 9

ſententiam Maldonati, & Molfeſij ex relata æqui-
paratione aquæ ad Baptiſmum, & ſatisfaciens de-
cretis,& Conciliis,quibus habetur,vt oleum debeat
eſſe conſecratum, dicendo hæc tantum explicare
conſuetudinem Eccleſiæ Romanæ,quæ ex præcep-
to ſeruanda eſt,ſed non quod ſit de neceſſitate ſa-
cramenti;quia vt liquet,ſatis eſt,quod ex præcepto
Eccleſiæ,(vt ſtatim dico)ſit neceſſaria benedictio,
ſiue conſecratio olei ad hoc vt materia huius ſa-
cramenti ſit oleum benedictum.

10 Vnde infero primò quid dicendum ſi per erro-
rem, aut in neceſſitate ſacerdos vngat infirmum
Chriſmate,aut alio oleo,præter oleum infirmorum;
& videtur quod non ſit illa ſufficiens materia ex
iam dictis, vt negant Naldus *de materia Con-
firmationis n.* 4. Viualdus *n.* 7. Bonacina *diſp.* 7.
puncto 2. *num.* 5. Nugnus *q.* 29. *art.*6.Reginald.
lib. 28.*a.*50.Valentia *diſp.*8.*q.*1. *puncto* 2. Bellam.
& Pitigian. apud Bonacinam, & Guilherm.Eſtius
in 4.*diſt.*23.§. 9. Bartholomæus de Ledeſma *officio*
11 3.*coaclaſ.*3.*colum.*1103.Graſſius *p.*2.*cap.*8. † Sed
adhuc probabiliter multi docent, inter quos Sotus
*dict.diſt.*23.*art.*3.Henriquez *lib.* 3.*cap.*8.*n.*2. Sua-
rez *tom.*4.*diſp.*49.*ſect.*1.Ludoulcus *in parua ſata-
ma n.*2.*pag* 84.& Eſtius, *vbi ſupra*, ſuſtinet in ca-
ſu, quo Olei natura permaneat, Dicaſtillo *in hoc
tract.diſp.*1.*dubio* 3.*a.*18.Vbi exiſtimat quod caſu,
quo non eſſet aliud oleum, quàm Chriſma Confir-
mationis,non eſſet peccatum de facto illum inun-
gere ægrotum, cum aliis Leander *de ſacram.tract.*
4.*diſp.*2.*q* 6.

Quorum ratio eſt; quia olim Eccleſia vſa fuit
12 chriſmate pro oleo ad vngendos infirmos, vt pa-
tet *ex dict. cap. illud*, 95. Vbi probat Gregor.
ſicut Præbiteris & Epiſcopo licere ad omnes lan-
guidos ire,& cum dignum ducit aliquem à ſe viſi-
tandum, & benedicere, & tangere chriſmate ſine
cunctatione, cuius eſt ipſum chriſma conficere,
quod declarat Diana *p.*10.*tract.ſub reſol.*15. quan-
do fortè non eſſet aliud oleum, quàm Chriſma
Confirmationis; quia ſi præceptum eſt poſitiuum
Eccleſiæ, eredi poteſt illam non velle in eo caſu
ſtrictè ita prohibere, vt non liceat inungere ægro-
tum eo chriſmate, cum ex alio capite nulla ſecun-
dùm ſe apparet irreuerentia facta ſacramento in ea
vnctione facta ex Chriſmate.

13 Et licèt contraria ſententia eo nitatur fundamen-
to; quia ſaltem nunc conſuetudo Eccleſiæ repug-
nat, vt non niſi in Oleo ſimplici fiat vnctio
huius ſacramenti, quæ illud conſecrat pro vn-
gendis infirmis; & quia materia Chriſmatis di-
uerſam conſecrationem habeat, & morali æſti-
matione diuerſum vſum, & appellationem ſor-
tiatur, cùm ſit mixtura aliqua artificialis, quam
ſic tenuerunt præter relatos Layman *lib* 5. *tract.*
8. *cap.* 2. *a.* 3. cuius verba refert Diana *dicta reſ.*
55. *in princ.* & Cardinal. Lugo *de ſacram. in
genere cap.* 12. *n.* 1. tamen non eſt cur quando
occurrit caſus neceſſitatis, vt poſſit infirmus vn-
gi Chriſmate Confirmationis. Quare non eſt ſe-
rendus Martinon *de ſacram. tom.* 5. *diſp.* 65.*ſect.*
1. *n.* 16. quatenus dixit hucvſque à nemine pra-
cticatum fuiſſe, vt notat Diana *p.* 10. *tract.* 16.
*reſ.*81. verſ. *& ideo*, qui iterum noſtram am-
14 plectitur modo dicto. † Ad quam etiam eſt vi-
dendus Baunius *in Theologia Morali tom.* 1.*tract.
ſin. q.*3. vbi dicit quod eſt triplex genus olei quod
ad vſum Chriſtiani populi benedicitur ab Epiſ-
copo Chriſma, & oleum Cathecumenorum, &
infirmorum; & quod debet Parochus laborare
ne eorum aliquo vtatur ad aliud, quam cuius cau-
ſa eſt inſtitutum ab Eccleſia; & quod non liceat
Parocho vti hoc oleo extra eius vſum.

Quare Amicus *in curſu theolog.tom.*8.*diſp.* 19. 15
*ſect....n.*35.Dicaſtill.*de ſacram.tomo* 5.*d.tr.*7.*diſp.*
1.*dub.*3.*n.*38.docent quod ſi ſacerdos per errorem
contulit hoc ſacramentum cum ſacro Chriſmate,
nihil ſit repetendum, & hoc in omni ſententia.

Infero ſecundò, quod ſi oleum Oliuarum ad- 16
mixtum fuerit cum minore alio ex dictis proximè
adhuc ſit materia huius ſacramenti; dummodo
admixtio ſit talis, vt Oleum non exuat natu-
ram propriam; & ob id colligi Oleum roſaceum
eſſe ſufficientem materiam huius ſacramenti, ſi
alias non ſit multum corruptum, vt tenent D.
Thom. *dict.* 23. *q.* 1. *art.* 3. Sotus *ibi.* Bonacina
dicta diſp. 7. *puncto* 2. *num.* 7. vbi citat Henri-
quez, Victorel.& Poſcium (qui de hoc caſu ni-
hil tenent) vt notat Leander *dicto tract.*4.*diſp.* 2.
q. 7. cum aliis ſequutus hanc ſententiam, & Di-
caſtillus cum Suarez,& Tannero *ſupra*, *num.* 34.
& tenent ex parte Victor.*q.*218. Viualdus *de ma-
teria huius ſacram. num.* 2. 17

Infero tertiò ex dictis poſſe Parochum miſcere
licitè Oleum conſecratum cum non conſecrato,ſi
quod additur ſit minoris quantitatis: ita docent
Henriquez *dict.lib.*3.*cap.*8.*n.*2.& apud ipſum D.
Thomam *diſt.* 52. *art.* 1.2. *&* 3. *&* 3.*p. quæſt.*
87. *art.* 3. Tabiena verbo *aqua*, §. 3. Syluester
§. 3. cum Angelo,Roſella,Panormitano, & gloſſa
poſt eum *cap.* 9. *n.* 3. Bonacina *vbi ſupra a.* 1.
Granado *tom.*5.*de Extrema vnctione diſp.*2. Tor-
reblanca, Hinojoſa,& aliis, quos ſequitur, Lean-
der *dicta diſp.* 2. *quæſt.* 8. eo quod extrema olei
non conſecrati, ita permiſcentur cum extre-
mis olei conſecrati, vt ſimul vtrumque cenſea-
tur conſecratum:ita etiam Ægidius Trullench. *di-
cto lib.*5.*de ſacram.dict.dubio* 2.*n.* 3. eo quod ma-
gis dignum, trahit ad ſe minus dignum *ex cap.
aqua,de conſecratione.*

Quare infero quartò ex proximè dicto, vt poſ- 18
ſit in neceſſitate Oleum conſecratū in anno præce-
denti,ſi ſuperſit,& non ſit combuſtum miſceri cum
oleo benedicto præſentis anni;ſi hoc non ſufficiat,
ſi contingat,vt nec ſit conſumptum,nec in ſe putri-
dum ſit,aut corruptum,nec id prudenter timeatur,
& hoc ne deficiat oleum pro ægrotis; imò, &
cæteris paribus, videtur magis conſonum ratio-
ni:nam ſi poteſt, vt dictum eſt non conſecratum
addi, cur quod iam erat conſecratum? ita do-
cent Dicaſtillo *dicto tom.* 1. *de ſacram. tract.*
4. *diſp.* 1. *dubio* 3.*num.*75.Diana *dicta p.*10.*tract.*
11.*reſ.* 15. verſ. *ſed hic ſoluendam*, imò Ægi-
dius *ſupra*, *dict.n.*3.*in fine*, & Poſſeuinus *de offic.
Cur.cap.*9. *n.* 2. dicunt tutius eſſe,ſi commodè fie-
ri poſſit addere oleum aliud conſecratum. † Et 19
confirmant ex principiis communibus præceden-
tis Doctrinæ:nam ſi Doctores meritò docent poſ-
ſe adhiberi oleum præcedentis anni, quando vrget
neceſſitas; ſic non minus adhiberi mixtum cum
alio oleo benedicto præſentis anni; non enim ait
Ægidius Trullench.*lib.*5.*de ſacram.q. vnica dubio*
2.*ſub n.*2.*in fine*,eſt neceſſarium ad validitatem ſa-
cramenti,vt oleum fuerit eo anno benedictum:quia
nullo iure id conſtat,cum tantum ex conſuetudine,
& præcepto debeat eſſe benedictum eo anno,*c.lit-
teris,de conſecratione diſt.*2.& ob id Poſſeuinus *de
officio Curati c.*9.ait vt licèt peccaret Parochus ad-
hibens,illud alterius anni,ſed illum excuſari in ne-
ceſſitate.

Nec

20 Nec obſtat quod ſit præceptum comburendi oleum, præcedenti anno conſecratum; quia vt dicunt Dicaſtillo, & Diana *ſuprà*, id intelligendum venit ſecluſa neceſſitate, inferentes vt illud per ſe ſolum ſine nouo alio ſeruari poſſit in neceſſitate, & pari inquam ratione ſeruari poſſe dicunt admixtum cum nouo. Alia dico *quæſt. ſequenti.* Et ſic iterum putat Diana *part.* 10. *tract.* 16 *reſ.* 81. verſ. *pnte*, non peccare mortaliter eum, qui oleo veteri, & non eo anno ab Epiſcopo benedictum, vngeret infirmos: ſic cum Leandro *q.* 11. *diſp.* 2. & Martino de San Ioſeph, *tom.* 1. *lib.* 1. *tract.* 1. *de hoc ſacram. n.* 14. & ante idem Diana *p.* 3. *tract.* 4. *reſ.* 76. tenuit contra Zambranum putantem, quod peccet mortaliter, *cap.* 5. *de caſibus occurrentibus tempore mortis dubio* 4. *n.* 5. *&* 14. Cum Ledeſma, & Henriquez, qui dixit ſic reſpondiſſe Theologos Salmanticæ poſt longam diſputationem; eo quod non conſtat de tali præcepto. Vide Layman *in theologia morali lib.* 5. *tract.* 8. *cap.* 2. *n.* 4.

21 Ad tertiam quæſtionis partem dico contendiſſe veteres formam non eſſe præſcriptam Sacramenti Extremæ-Vnctionis. Primò quia in lege diuina *Marci* 6. cum aliis ſupra *q. preced.* non reperitur expreſſa. Secundò, quia ſi ex lege diuina præſcriberetur, forma apud omnes eadem eſſet, ſed non eſt; quia eſt apud omnes Græcos, & alios diuerſa; Ergo. Tertiò quia debet ſignificare forma intentionem miniſtri, materiam, & effectum Sacramenti, vt in Baptiſmo, Confirmatione, & aliis; ſed in hoc ſacramento forma Eccleſiæ non ſignificat, ergo non eſt ſacramentum. Hæc recolligit Sahagun *de hoc ſacram n.* 11.

22 Nec videtur quod ex verbis ſolitis, & ab Eccleſia Romana vſitatis, ea ſatis præſcribatur in illis: *Per iſtam ſanctam, aut ſacram vnctionem, & ſuam piiſſimam miſericordiam, indulgeat tibi Deus quidquid deliquiſti per viſum &c.* Cum forma ſacramenti ſolùm videatur colligi ex illis verbis Iacob. cap. 5. *orent ſuper eum, & oratio fidei ſaluabit infirmum*, ſed ex his verbis non colligitur forma determinata, ſed ſolum in genere requiritur oratio ſacerdotis; ergo ſi fiat aliqua oratio, quibuſcumque

23 verbis fiat, ſufficiet ad effectum huius ſacramenti. † Et confirmari videtur ex varietate formarum, eo quod tempore D. Ambroſij in Eccleſia Mediolanenſi, erat ſequens forma in vſu, *Vngo te Oleo ſanctificato in nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti, vt more militis vncti preparatus ad certamen aëreas poſſis ſuperare poteſtates*, vt refert Bonauentura *in* 4. *diſt.* 23. *p.* 1. *art.* 1. *q.* 4. & alij *ibidem* Et in Eccleſia Veneta fuit olim hæc, *Vngo te Oleo Sancto, vt hac vnctione protectus fortior ſtare valeas aduerſus aereas cateruas, in nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti:* Ita Michaël Palatinus refert *in* 4. *diſt.* 23. *in libro ſacramentali Venetorum à* Leone X. *approbato*, & præfatas omnes Becanus *de ſacram. in ſpecie cap.* 23. *q.* 4. Cum ergo ex his formis varietas colligatur, videtur ſequi non eſſe quidquam Iure Diuino determinatum circa formam huius ſacramenti; & ob id dixit Torreblanca *lib.* 1. *de Iure ſpirituali. cap.* 11. *n.* 15. hoc ſacramentum non habere formam determinatam.

24 Sed quia iam ſupra *in quæſt.* 1. dictum eſt hoc ſacramentum eſſe inſtitutum à Chriſto Domino, *Marci* 6. & à D. Iacobo promulgatum, canonicæ epiſtolæ *cap.* 5. ibi. *Si quis in vobis infirmatur* &c. *cap Preſbiteros* 13. *dicto cap illud* 4. *diſt.* 91. Vbi deprehenditur forma, quam catholica obſeruat Eccleſia, nempe, *Per iſtam ſanctam vnctionem, & ſuam piiſſimam miſericordiam, indulgeat tibi Deus quidquid peccaſti per viſum*, & ita vngantur *Oculi*, eademque verba repetantur in Auribus *per auditum*; *per odoratum* in Naribus; *per guſtum, & locutionem* in Ore, *per tactum* in Manibus, *per inceſſum* in Pedibus, *per delectationem* in Renibus; ſequitur à fortiori dicendum hanc eſſe formam huius ſacramenti adæquatam, ad quam dicendum eſt omnes alias formas, etiam nouas reducendas eſſe, cum hæc ſit totius Romanæ Eccleſiæ, non quidem quoad verba, ſed quoad ſenſum; ſiquidem hæc Romana eſt approbata in Concilio Florentino in Decretis Eugenij, & in Trid. *dict ſeſſ.* 14. *cap.* 1. quam vocat Becanus *ſuprà*, optimam interpretem verborum D. Iacobi, & communiter DD & Sahagun *vbi ſupra*, cum multis, & aliis *infra* referendis *dict. n.* 11. verſ. *contrarium* Archangelus *d ſt.* 23. legendus *pag.* 273. vbi contrariam ſententiam vocat erroneam, imò & hæreticam appellat; quoniam teſte Concil. Trid. Beatus Iacobus in dictis verbis *infirmatur quis in vobis*, docet materiam, formam, miniſtrum, & effectum huius Sacramenti: ſic etiam docet cum Filliucio, & communi Leander *de ſacram. tract.* 4. *diſp.* 1. *q.* 15.

Ex his autem verbis ſolum ſunt de eſſentia for- 25
mæ hæc *per vnctionem indulgeat tibi Deus quidquid peccaſti per viſum, aut auditum* &c. quia iis ſufficienter ſignificatur, & exprimitur effectus huius Sacramenti completurque per illa ſenſus formæ: ita Ægidius Trullench *de ſacram. dict. lib.* 5. *c. vnico. dubio* 2. *n.* 10 & omnes docent in forma relata Eccleſiæ Romanæ explicari omnia, quæ in forma ſacramentali debent explicari. Prima cauſa principalis, quæ eſt Dei miſericordia. Secunda cauſa inſtrumentalis, quæ eſt ſacra vnctio. Tertia effectus, qui eſt remiſſio peccati, & conſequenter ſanitas corporis, quæ prodet ex perfecta peccati remiſſione, ſicut morbus ex peccato: vt plurimum oriri ſolet, iuxta illud Ioannis 5. *Ecce ſanus factus es iam noli peccare, ne deterius tibi aliquid contingat:*
ita Becanus *dicta q.* 4. verſ. *ſecunda concluſio.* † Et 26
communiter ſic recipi docent D. Thomas *in additione ad tertiam part. q.* 29. *art.* 7. *& in* 4. *dict. diſt.* 23. *q.* 1. *art.* 4. vbi Soto, & Palacios, Barthol. de Ledeſma *difficult* 4. Chucus *lib.* 5. *tit.* 9. *n.* 6. ex Florentino ex noſtro textu & *dict. cap. illud* dicentes prædictos omnes effectus ſignificari in dicta forma; quia in illo mortis periculo infirmus viribus deſtitutus orationum auxilio indiget, & è vita diſceſſurus, Dei clementiæ committitur. Vnde etſi dicant Nugnus *q.* 29. *art.* 6. *concluſ.* 4. cui ſatis fauent
Hurtad. *difficult.* 7. Ægidius Conink. *de ſacram.* 27
diſp. 19. *n.* 15. & Granad. quod ſi quis omitteret ſequentia verba, *Et ſuam piiſſimam Miſericordiam*, vt non fiat ſacramentum; tamen verius eſt conficere, eo quod hæc verba non ſunt de ſubſtantia formæ, cum illis omiſſis integer adhuc maneat ſenſus formæ, vt dixi cum Trullench. & tenent D. Thom. *in* 4. *dict. diſt.* 23. *q.* 1. *art.* 4 *q.* 1. Suarez *diſp.* 40. *ſect.* 3. *n.* 13 Reginald. *lib.* 28. *n* 56. Nicolaus Plouc *de Extrema vnctione pag.* 34. Archangel. *diſt.*
23. *pag.* 273. dicens eſſe validum ſacramentum hac 28
forma datum, *Per iſtam ſanctam vnctionem dimittat tibi Dominus quidquid commiſiſti* &c. Bannius *de Extrema vnctione. q.* 5. Palaus *puncto* 4. *n.* 4. Dicaſtillo *diſp.* 1. *dubio* 4. *n.* 68. & cum Filliucio Coninc. Angles, Henriquez. Bonacina Ochogauia, & Cenedo, Leander *tract.* 4. *de ſacram. diſp.* 1 *q.* 19 & Diana cum aliis 3. *p. tract.* 4. *reſ.* 180.

Ad quartam quæſtionis partem, quæ dicatur 29

materia proxima huius Sacramenti; Reſpondeo breuiter quòd eſt vnctio ipſa ex Oleo facta: ſic probant Doctores ex adducto loco *Iacob.* 5. ibi *vngentes eum oleo*, ex textu noſtro, ex iam adductis, & ex Trident. *dict. ſeſſ. 14. cap. 1.* vbi inquit *vnctio ſæpiſſimè Spiritus Sancti gratiam repræſentat*, &c. & ex eo, quia hoc ſacramentum non conſiſtit in ipſa materia permanente, vt Euchariſtia, ſed in vſu, & actione materiæ remotæ, ſicut Baptiſmus, & alia ſacramenta; & inde habere pro materia proxima actionem, ſeu vſum materiæ remotæ; videlicet actionem vngendi oleo, ſeu ipſam vnctionem,
30 † ſicut in Baptiſmo actio lauandi, ſeu ablutio eſt materia proxima illius, ita Ægidius Trullench. *dicto lib. 5. de ſacram. cap. vnico. dubio 2. n. 4.* Coninc. *dict. tract. diſp. 19. dubio 2.* D. Thom. vbi Theologi *in 4. diſt. 23. q. 1. art. 2. & 3.* D. Bonauentura ibi *art. 1. & 3.* Dicaſtillo *diſp. 1. dubio 3. n. 39.* Henriquez *lib. 1. cap. 8. n. 4.* Bonacina *diſp. 7. punct. 2. n. 9.* Regi-
31 naldus *ſupra n. 51.* Leander. *dict. diſp. 2. cap. 13.* † quia ſacramenta quæ in vſu conſiſtunt habent pro materia proxima vſum materiæ remotæ, & ſic non ſunt tolerandi quidam olim docentes huiuſmodi ſacramentum eſſe ipſum Oleum benedictum, vnctionem ſolum eſſe vſum ipſius: & hanc tenet etiam Becanus *de ſacrament. dict. cap. 27. q. 3.* verſ. *ſecunda*, qui vt confirmat, aliter etiam arguit, ſed non efficaciter, vt ipſe fatetur.

QVÆST. III.

An ſi pro adminiſtratione huius Sacramenti addatur, Oleo conſecrato maior quantitas Olei non conſecrati, remaneat hoc non obſtante, conſecratum. An vna gutta Olei ſit ſufficiens in vnaquaque vnctione? Et an benedictio Olei ſit de neceſſitate ſacramenti, aut ſolum præcepti? Et an ſit de neceſſitate quod fiant vnctiones in formam crucis, & manu immediatè ſacerdotis, aut virgula.

SVMMARIVM.

1 *Olei non conſecrati maior quantitas mixta cum oleo conſecrato, manet ſecundùm aliquos philoſophando tota conſecrata; etſi non ſic, ſi Balſamus oleo miſceretur, & quare. Verior contraria ſententia eſt* num. 2. & 3. *intelliges hanc vt* n. 4.

3 *Oleum conſecratum, & non conſecratum, etſi in eſſe entis ſit eiuſdem qualitatis, in eſſe moris, differunt ſpecie.*

4 *Olei non conſecrati quantitas maior, repentè admixta minori, ſuffocat hanc; ſecus ſi ſenſim admiſceatur, ſeu alternis vicibus.*

5 *Oleum non benedictum in neceſſitatibus ſolet addi benedicto.*

6 *Olei benedicti in vnaquaque vnctione ſufficit, vt ritè Sacramentum vnctionis miniſtretur,* n. 7. & 9. *ſicut in Baptiſmo vna gutta ſufficit* n. 8. *& in Confirmatione vna gutta Balſami* vt n. 11.

10 *Olei diffuſio ſi eſſet neceſſaria de facili, vna ampulla illius euacuaretur.*

12 *Benedictio olei num ſit de neceſſitate ſacramenti, variant Doctores; non ſic de neceſſitate præcepti Eccleſiaſtici, vt* n. 13.

13 Cap. 1. de ſacramentis non iterand.

14 *Vnctiones in ſacramento Vnctionis fiunt in formam crucis, & de neceſſitate ſacramenti iuxta aliquos. Verius vt ſi ſic non fiant, conferatur, cum ſecluſo ſcandalo conſueto, illa non obligat ſub mortali,* vt n. 16. 17. 18 & 19.

16 *Vnctio in Sacramento Confirmationis requiritur iuxta eius formam, vt fiat in formam crucis, non ſic in Sacramento Vnctionis. Et de ratione differentiæ?* n. 18.

18 *Sacramenta Vnctionis, & Confirmationis in quo differant?*

19 *Vngens ſacerdos infirmum ſine forma crucis, qualiter, & quando peccet contra pium Eccleſiæ vſum.*

20 *Vnctio vt fiat manu immediata Sacerdotis, non eſt de neceſſitate ſacramenti, ſufficit, vt virgulà, &* n. 21.

21 *Virga oblongà tempore peſtis, poteſt vngere ſacerdos infirmum. Et de qua materia debeat eſſe Virga,* n. 22. *Et de ratione* n. 23.

23 *Sacerdotis miniſtrantis tempore peſtis ſanctam Vnctionem, oportet vitam, & ſalutem conſeruari.*

AD primam quæſtionis partem, etſi nonnulli 1
philoſophando, teneant pro affirmatiua ſententia diſtinguendo inter admixtionem Olei cum Balſamo ab admixtione Olei cum Oleo; quatenus in hoc vltimo exiſtiment Olei non conſecrati maiorem quantitatem intermixtam conſecrato efficere, vt etiam conſecratum remaneat: nam quoties duo liquores, qui admiſcentur, ſunt eiuſdem ſpeciei, & habent qualitates indiuiduales, valde ſimiles eiuſdem virtutis, & vigoris, vt duo vina alba, vel olea, non fit verè commixtio, nec reſultat aliquod tertium, ſed eſt quædam vnio, & continuatio illarum partium; & quamuis maior pars ſuperaddatur minori, cum non habeant contrarietatem qualitatum, non miſcentur per mutuam actionem, & paſſionem, nec maior quantitas deſtruet minorem; ob idque totum oleum manere conſecratum.
† Quod non ſic eſt in caſu primo, in quo ſi adda- 2
tur maior quãtitas olei non conſecrati Chriſmati, proculdubio totum remanet non conſecratum propter liquores ſpecie differentes; nempe Balſamum, & oleum, & propter qualitates ſpecie, & indiuidualiter diſſimiles, ex quorum mixtione, corruptis partibus, tertium quid reſultat, latè defendit videndus Magiſter Hinojoſa, *in directorio deciſionum regularium*, verſ. *Baptiſmus. fol. 49.* Cuius verba refert Diana, *p. 11. reſ. 15. tract. 3.*

Nihilominus dicendum eſt probabiliorem eſſe 5
ſententiam contrariam, à qua quantumuis videatur diſcedere D. Magiſter Hinojoſa, adhuc ipſe conſulens dixit, ne in minimo exceſſu quantitatis ſuperfundatur oleum non conſecratum; quia quamuis vtrumque ſit eiuſdem ſpeciei in eſſe entis, ſed in eſſe moris; id eſt in eſſe conſecrati, & non conſecrati, differunt ſpecie; atque adeo prudenter eſſe cauendum, ne tanta ſit quantitas olei ſuperaddendi, quæ ſuffocet conſecratum, hoc eſt non penetretur omnino vndequaque à partibus olei
conſecrati. † Quare rectius dixerunt communi- 4
ter Doctores commixtam olei non benedicti maiorem quantitatem repentè, vt vno iactu cum minori conſecrati, deſtruere conſecratum, ſecùs ſi ſenſim, ſeu alternis vicibus admiſceatur non benedictum in minori quantitate: ſic Ludouicus de S. Ioan.

S. Ioan. *art.2.dif.6.pag.729.* & in ſumma parua
pag.84.n.2. Quintanadueñas, *to.1.tr.1.de ſacram.*
ſingul.1.num.4. Leander *de hoc ſacram.diſp.4.q.9.*
cum aliis, nouiſſimè Diana, *dict.p.11.tract.3.reſ.*
15. cum Cruz, Petro de Ledeſma, Henriquez,
lib.3.cap.8.num.2. Dicaſtillo *de ſacrament.tom.1.*
tract.7.diſp.1.dubio 7.num.74. Præpoſitus *in 3.p.*
D.Thomæ q.vnica de hoc ſacramento dubio 3.n.19.
bene Trullench. *dict.dub.2.n.3.* Leſſius *3.p.de ſa-*
5 *cram.Extrem.vnct.cap.1.dubio 5.n.11.* † Animad-
uertens in neceſſitate poſſe addi oleo benedicto
aliquid olei non benedicti, vt habetur *in cap.quod*
in dubiis de conſecrat. Eccleſia, vel altaris; dum
tamen id, quod additur minori ſit quantitate, vel
ſi non ſit minus, ſaltem fiat additio ſenſim; quia ſi
ſic ſint, ſemper cenſetur idem eſſe, quod immedia-
tè antea erat. Videbis Hurtadum *dif.4.in principio,*
& Dianam *p.9.tract.6.dif.44.* Vbi cum Zambrana,
Leſſio, Candido, Baunio, Ludouico de S. Ioan.
Leandro, & aliis pro hac; licèt aliquantulum de-
uient, Nicolaus Hambert. *in 4.p.D.Tho. de ſacram.*
vnctionis. diſp.2. art.3. & Ioannes Vmbagers *in*
3.p.D.Thomæ in ſupplem.q.19.art.1.n.6. adducen-
tes textum *in dict.cap.quod in dubiis de conſecrat.*
Eccleſia, vel altaris, quorum verba, & Zambranæ
latè loquentium refert citatus Diana, quæ quidem
explicantur ex proximè dictis.

6 Ad ſecundam quæſtionis partem video nonnul-
los negare quod ſufficiat vna gutta olei in vnaqua-
que vnctione; eo quod debet quælibet vnctio eſ-
ſentialis tanta eſſe, quanta ſatis eſt, vt iuxta com-
munem modum veram rationem vnctionis aſtrin-
gat; & ſic non ſufficere vnam guttam olei ſtilla-
re; quia hoc non eſt vngere: ita Fillincius *tom.1.tr.*
3.cap.4.n.78. Ægidius Trullench. *dicto dub.2. lib.*
5.ſub n.7. quibus addo Suarez *diſp.40.ſect.2.n.5.*
Granad. *diſp 2.n.4.* Marchinum *de peſte p.3. cap.*
6.n.14. Reginald *lib.28.ca.9.n.53.* Valentiam, Poſ-
ſeuinum, & alios ſic tenentes; quia nec ad Baptiſ-
mum ſufficit vna aquæ gutta.

7 Sed iudico probabilius vt vna gutta olei vn-
ctio perficiatur in qualibet parte; quia qui ſic vn-
git verè dicitur vngere; tum quia idem communiter
tenent Doctores, vt ſufficiat ad Baptiſmum vna
gutta aquæ: ita docent Vazquez, Henriquez, Ocho-
gauia, & alij, quos ſequitur Leander *dict. diſp.2.de*
hoc ſacram.q.12. Tannerus *dubio 1.q 2.* Dicaſtillo
n.44. qui tentat reducere Suarium, & Fillucium ad
hanc ſententiam, Gaſpar Hurtado *de Baptiſmo*
8 *diſp.1.dif.6.* † Dicens id, quod de quantitate aquæ
in Baptiſmo aſſeritur, hoc etiam de quantitate olei
circa ſacramentum Vnctionis aſſerendum; &
quamuis Diana *p.3.tract.4.reſol.177.* reſpondeat
in hoc cogitandum, adhuc penſata paritate, videtur
vt potius debeat recipi reſpectu huius ſacramenti,
cum vna gutta olei plus madefiat, ac porrigatur,
quàm vna gutta aquæ.

9 Quare licèt Suarez dixerit *tom.4.dicta diſp.40.*
ſect.2.n.4. ſatis non eſſe in miniſtratione huius ſa-
cramenti vnicam guttam olei ſtillare, quia id, vel
non eſt vngere, vel certè eſt res aliquo modo dubia;
ſed oportere partem corporis oleo linire aliquod
per illam defundendo; quia hoc eſt propriè, & in
rigore vngere; ſed hoc improbant, & meritò idem
Tannerus *tom.4.diſp.7 q.1. dubio 3. n. 16.* idem
10 Diana *p.5.tract.1.reſ.88.* verſ. *notandum.* Dicentes
quod ſi diffuſio Olei eſſet neceſſaria. ſanè ampul-
la Olei breui vacuaretur, & vſu loquendi, & operan-
di; & quod quæuis gutta Olei ad veram vnctio-
11 nem aliquantæ partis corporis ſufficiat. † Vt etiam
in Confirmatione ob Balſami raritatem, parciſſima
vnctio adhiberi ſolet, nec plus in Ritualibus exigi:
ita ipſi improbantes contra tenentes.

Ad tertiam quæſtionis partem an benedictio 12
olei ſit de neceſſitate ſacramenti, aut tantum præ-
cepti? Reſpondeo diſſentire Doctores, in eo quòd
ſit de neceſſitate ſacramenti, non ſic in eo quod
ſit de neceſſitate præcepti: ſic multi, quos refert Sa-
hagun *de hoc ſacram.n.10.* Vbi pro negatiua ſunt
Caietanus *ad 3.p.q.71.art.3.* Victoria *n.117.* The-
ſaurus Sacerdotalis *1.p.fol.112.* Sed pro contraria,
vt ſit de neceſſitate Sacramenti ex D. Thom. *in 4.*
diſt.23.q.1.art.3. Soto *ibi.* Bartol de Ledeſma *dif.3.*
videtur tutius reſponderi per ea, quæ dixi ſupra, *q.*
2.verſ.ad ſecundam.

Quare non obſtat textus *in cap.1. tit. ſequenti* 13
de ſacram non iterandis, Vbi confirmatio facta
oleo & non propria chriſmatis materia, valet; ſiqui-
dem non iteratur, ſed cautè applicandum eſt chriſ-
ma, quod defecerat, & ſic pro Caietano ex illo tex-
tu referri non eſſe de neceſſitate ſacramenti, ſed
præcepti; quia reſpondetur textum illum, vt ibi ſcri-
bo loqui in alia ſpecie & in alio ſacramento; ibique
oleum pro Cathecumenis ab Epiſcopo conſecra-
tum admitti; ſecus ſi non conſecratum: ita Soto,
vbi ſupra, *q. 1. art. 3. ad finem*, Sahagun. *ſub*
dicto n.10. cætera requires *in dicto verſ. ad ſecun-*
dam.

Ad quartam quæſtionis partem, an ſit de neceſ- 14
ſitate quod fiant vnctiones in formam crucis? Et
pro affirmatiua ſententia facit gloſſa, *in cap. vnum-*
quod, de conſecrat. diſt.5. Syluester *verbo vnctio §.*
2. Petrus de Ledeſma *in ſumma to.1.de hoc ſacram.*
cap.2.concluſ.2.difficult.2. Didacus Nugnus *in ad-*
ditionibus ad 3 p.q.29.art.6. vbi ſic aſſerit, *Mortale*
peccatum eſt facere vnctiones ſine figura crucis;
quia eſt contra communem conſuetudinem Eccleſiæ
in re graui. Ita contra Suarez dicentem non eſſe
quid graue omittere crucem.

Et affirmant etiam Iauellus *tom. 2. tract. 6. de* 15
Extrema vnctione cap.3. ſequentibus fundamentis;
quia ſicut in aliis ſacramentis forma conſiſtit in his
verbis, & opere, ſic & in hoc v.g. in Baptiſmo forma
conſiſtit in his verbis *ego te baptizo* &c. & in trina
immerſione in aqua, ſic & in hoc ſacramento con-
ſiſtit forma in his verbis *Per iſtam vnctionem, &*
ſuam piiſſimam miſericordiam dimittat tibi Deus
quidquid per viſum peccaſti, &c Et in hoc opere,
ſcilicet per ſignationem membrorum, per modum
crucis, dum liniuntur; item quia de neceſſitate
Confirmationis eſt quod eius vnctio fiat per mo-
dum Crucis; ergo & in Extrema vnctione; & hanc
eſſe ſententiam probabilem, ſatis inſinuat Pe-
trus de Ledeſma *cap.2. de hoc ſacram. dif. 2. con-*
cluſ.2.

Adhuc verò quantumuis in ſacramento Confir- 16
mationis requiratur, vt fiat vnctio in formam cru-
cis, ſed non ſic in vnctione requiſita in Extrema vn-
ctione, quæ non requiritur de neceſſitate ſacramenti
in formam crucis fieri, quia nec ex ſcriptura, nec
ex Conciliis, aut traditione colligi poteſt talis ne-
ceſſitas; imò Concil. Florent. potius indicat vnctio-
nem per modum crucis ſolum requiri in ſacramen-
to Confirmationis; quia in forma illius ſacramenti
ſic dicitur *Signo te ſigno Crucis*, ſed in forma huius
ſacramenti tantum dicitur *per iſtam ſanctam vn-*
ctionem &c. ergo. Sic docent Becanus *de ſacram. c.*
27 verſ. quæ r. 3. n. 3 q.3 Fillincius *tom.1. tract. 3.*
cap.4 n.75. Conink. *de ſacram. diſp.19. dubio 2.n.7.*
Zambranus *de caſibus occurrentibus tempore*

mortis.

mortis ca. 5.*n.*12. Gaſpar. Hortado *diffic.*5. Layman. *in Theologia morali lib.*5.*tract.*8.*ca.*3.*n.*7. Ægidius
17 Trullench. *lib.*5.*de ſacram. cap. vnico dub.* 2.*n.* 5. † Vbi cum Suarez ſupra, & contra Syluestrum, *verbo, Vnctio*, ait vt ſola conſuetudo id expoſcat, quæ ſecluſo ſcandalo, & contemptu, non obligat ſub mortali, eo quod materia non videtur grauis, nec conſtat introductam eſſe cum exiſtimatione quod obliget ſub mortali; quibus addo ſic tenentes, Henriquez, *lib.*5.*cap.*8.*n.*5. *litt. M.* Poſſeuinum de hoc Sacram. *n.*5. Bonacin. Suarez, Reginald quos ſequitur Leander *dict. lib.*4.*diſp.*2.*q.*14. Dicaſtillus *diſp.*1.*dubio* 3.*n.*42. & penès ipſum Tanner, Baunium, *de Extrema vnctione q.* 3.*diſt.* 3.

18 Eſt enim inter Sacramentum Confirmationis, & hoc Extremæ Vnctionis ea non leuis differentia; quia cum illud fuerit inſtitutum, vt Christi milites portaret, & confiteretur eius crucem coram Regibus, & Tyrannis, vt præſentiunt citati, & omnes, quid mirum ſi Vnctio in illo Sacramento debeat fieri in formam crucis, & non ſic in noſtro Sacramento, in quo Vnctio fit tantum per modum medicinæ ad recuperandam ſanitatem; & ſic dicunt Becanus & Diana, *dict. p.*3.*tract.*4. *reſ.*178.
19 quod ſi quis ſacerdos vngeret infirmum, non in modum crucis, malè quidem faceret, non tamen peccaret mortaliter, etſi ex iuſta cauſa nullum peccatum committeret, vt addit Becanus, qui dicit præſtare, vt ſeruetur pia Eccleſiæ conſuetudo cum aliis multis idem Leander *reſ.* 15. dicentibus nec neceſſitate præcepti requiri vt fiat Vnctio in formam crucis, vbi dicit cum illis, vt peccaret venialiter, ſi abſque neceſſitate id faceret: Videbis etiam Molfeſ. *vbi ſupra ca.*3.*n.*26. Granad. *diſp.*5. *n.*4. etſi dicant requiri de præcepto, Nugnus *in* 3. *p. q.*29.*art.*6. Petr. de Ledeſma, *tomo* 1.*cap.*5.*concl.* 1. & Ludouic. *de Extrema Vnct. q. vnica artic.* 2. *dif.*5. Monte 3.*part. examin. cap.*1.§.7. & alij per Gloſſam, *in dicto cap. nunquid de conſecrat. diſt.*5.

20 Ad vltimam quæſtionis partem reſpondeo non eſſe de neceſſitate Sacramenti, vt Vnctio fiat manu immediata Sacerdotis ex dictis. Difficultas verò eſt, núm ſit de neceſſitate præcepti; & licèt communiter affirment DD. quia ſic præcipitur in Rituali, & Cæremoniali Romano, vt tradit Leander, *dicta diſp.*1.*q.*16.& 17. tamen ſi attendamus ad vſum, & conſuetudinem Hiſpanicam, videmus practicari regulariter, & omni tempore, vt non immediata manu Sacerdotis, ſed virgula aurea, vel argentea ad hunc vſum deputata, detur Sacramentum huiuſmodi: ſic teſtatur idem Leander, & hoc extra tempus peſtis.

21 Vnde fit vt in tempore peſtis poſſit Sacerdos inungere infirmum, non digito, ſed virga oblonga, vt eius contactum fugiat: ita Capeauilla *de hoc ſacram. q.*54. Franc. Silueus, *in* 3.*p. q.*35.*art.*5. qui ſequentem praxim docuit, dicens vt curet Sacerdos habere veſtes breues, & ita eas ad ſe colligat, vt quàm maximè poteſt fugiat contractum infirmi, & præterea ægrotum (ſi poteſt) conſtitui faciat in loco puro, & libero, non ſe ſtatuat inter ignem, & infirmum muniat ſe præſeruatiuis iudicio Medicorum, qui poterit vti virga oblonga, verè tamen oleo tincta; ſic vt perficiatur Vnctio, & ea per-
22 acta, purgabit virgam huiuſmodi † ac in ſimilem vſum ſeruabit ſi aurea, vel argentea ſit propter reuerentiam ſacramenti, vel igne comburetur, ſi ſit lignea: ita Siluius, quem ſecutus conſulendo tempore peſtis facit practicari Panormi, vt refert *dict. p.*3.*tract.* 4. *reſ.* 167. idem Diana ibi *reſ.*22.

Vbi firmans nunquam procedere in Vnctione Sacramenti Confirmationis; admittit tamen in hoc, & iterum ipſe *p.* 5.*tract.*3.*reſol.*79. cum prædictis, & cum Victorello, *de hoc ſacram. fol.*68.

Et tradunt rationem Doctores; item & Marchi- 23
nos *de peſte, p.*3.*cap.*5.*n.*1. dum dicit in magno vitæ diſcrimine non eſſe incongruum miniſtrari à Parochis Extremam Vnctionem à longè virga quadam, ſiue argentea, ſiue lignea, ſiue ex alia materia confecta ad peſtem euitandam; ex eo, quia ex vna parte huiuſmodi inſtrumenti vſus non infert aliquam huic ſacramento irreuerentiam, ex alia magnum nobis à natura Ius tribuitur conſeruandæ vitæ, docent etiam Ioannes Præpoſitus *in* 3.*p. q. vnica de hoc ſacram. dubio* 6.*n.* 48. Barboſa *de officio Parochi. ca.*21.*n.*16. Iacobus Mancitus *in practica viſitandi infirmos pract.*8.*dubio* 18. Vbi ita aſſerit practicaſſe D. Petrum de Marchis Archiepiſcopum Smyrnenſem; videndus eſt Suarez *tom.* 4. *diſp.*44. *ſect.*3.*n.*20. Torreblanca *de Iure ſpirituali. lib.* 2. *cap.*11.*n.*22. & Concil. Mediolan. 5. Layman. *c.* 8.*n.* 1. Leander *ſuprà*, vbi cenſet verum, niſi alias obſtet contraria conſuetudo.

QVÆST. IV.

An forma deprecatiua in Sacramento Extrema vnctionis, ſit de neceſſitate Sacramenti? Et an vnctio debeat applicari ad huiuſmodi Sacramenti effectum, omnibus partibus? Et quid queat Parochus facere in caſu neceſſitatis, vt peſtis? ſeu an debeat in tali tempore miniſtrare extremam vnctionem, & Euchariſtiam cum periculo vitæ.

SVMMARIVM.

1 *Forma indicatiua, & imperatiua ſufficiens in Sacramento Vnctionis, vt exemplificatur* numeris ſequentib. *Quid probabilius* ex n. 7.
5 *Abſolutio Sacramentalis vocatur à Leone Papa oratio Sacerdotis.*
6 *Forma verborum poteſt eſſe indicatiua, & optatiua, ſicut in Baptiſmo, quæ apud Latinos eſt indicatiua, apud Græcos optatiua.*
7 *Forma Sacramenti Vnctionis probabilius eſt vt ſit deprecatiua.*
8 *Duæ formæ non poſſunt eſſe inſtituta pro vno Sacramento.*
9 *Forma Vnctionis indicatiua debet iterari ſecundùm Nugnum. Et qualiter ſuſtineatur prolata,* n. 10.& & 11.
12 *Vnctiones ſeptem commemorantur à Concilio Florentino pro adminiſtratione Sacramenti Vnctionis. quinque in ſenſibus corporis, ſexta in pedibus, ſeptima in renibus,* & n. 16.
13 *Vnctiones quinque in ſenſibus de eſſentia Sacramenti Vnctionis,* n. 14.& 15. *ſuntque partes integrales,* vt n. 17.
14 *Radix omnis peccati eſt in quinque ſenſibus, quæ triplex eſt potentia cognoſcitiua appetitiua, executiua.*
16 *Vnctio in pedibus, & renibus fit de Eccleſiæ more, ſed fœminæ in renibus non vnguntur propter honeſtatem, nec viri in Diœceſi Valentina, ſed in pectore.*

18 *Vnctiones*

28 *Vnctiones in caſu neceſſitatis rectè fient in vna aure, naro, manu, & oculo, &c. velociſſimè exprimendo formam*, n. 36. *Quid ſi fierent tempore peſtis in vna tantùm parte*, num. 19. & 20. *Et quod in tribus caſibus ſic liceat*, n.25.

22 *Vnctiones ſingulæ gratiam conferant, iuxta probabilem ſententiam, aliquando licet conferre Sacramentum Vnctionis, quaſi dimidiatum*, vt n.24.

23 *Parochus ex periculo poteſt excuſari ab adminiſtratione Sacramenti Vnctionis*, vt n.38. *etſi contra* n.27.

28 *Infirmo ſubuenitur per Pœnitentiam, & Eucbariſtiam*, & n.30.

29 *Parochus in aliquo caſu poteſt excuſari ab adminiſtratione ſacramenti Pœnitentiæ, regulariter non ſic* vt n.33.

30 *Parochus tempore peſtis tenetur miniſtrare Extremam vnctionem, ſi ſine morali periculo vitæ poſſit tentando omnia remedia*, n. 31. *vel ſi timeretur æterna infirmi damnatio*, vt n.32.

33 *Parochus magis tenetur pœnitentiæ ſacramentum omnibus ſuis miniſtrare etiam cum periculo vitæ, quàm Eucbariſtiam, niſi valdè dubitaretur de ipſius animæ ſalute, ſi abſque viatico decederet.*

34 *Parochi à longè poſſunt hortari infirmos peſte laborantes, vt patienter infirmitatem ſuſtineant, & ad propoſitum ſuſcipiendi viaticum; Alij aliter ſentiunt.*

1 AD primam quæſtionis partem reſpondent
nonnulli ſufficere formam indicatiuam. Pri-
mò quia forma Ambroſiana, & Veneta, vt dixi *q.1.*
2 non eſt deprecatoria, & tamen eſt ſufficiens. † Item
quia ex illis verbis *Baptizantes eos* &c. Colligit
Eccleſia hanc formam *Ego te baptizo*; ergo ſimili-
ter ex illis *vngentes illos*, poteſt colligi hæc forma
3 *Ego te vngo.* † Deinde quia in ſacramento Confir-
mationis ſufficiens eſt hæc forma *Conſigno te chriſ-*
4 *mate.* † Quartò quia ſacramentalis forma, etiamſi
per modum indicatiuum proferatur, ſolet à ſanctis
5 Patribus vocari oratio. † Quo pacto Leo Papa, &
alij multi abſolutionem ſacramentalem vocant ora-
tionem Sacerdotis; ergo quamuis in hoc ſacramen-
to proferatur forma per modum indicatiui ſuffi-
ciens erit illud Iacobi ad ſaluandum *orent ſuper
eum*: ita Becanus *de ſacram.cap.27.q 4. n.3.* verſ.
3.quæres. Ricardus *in 4.diſt.23.art.1.q.4.* Paludan.
q.1.art.1. Albert. *art.4.* Durandus *q.3.* Tanner. *du-
bio* 1. Aureolus *in 4.diſt.23.§.ſed de forma*, vbi ſic
ait, in quibuſdam Eccleſiis forma iſta eſt indicati-
ua, puta *Per iſtam ſanctam vnctionem parcat ſibi
Dominus*, in aliis eſt imperatiua, ſed verba Iacobi
6 (ait) videntur habere formam optatiuam; † Et ideò
dicendum eſſe, quod forma verborum indifferen-
ter poteſt eſſe indicatiua, & optatiua, ſicut de for-
ma Baptiſmi, quæ eſt apud latinos indicatiua, ſed
apud Græcos optatiua; & ideò conſuetudinem in
talibus eſſe ſeruandam; ſic vt peccaret grauiter qui
conſuetudinem immutaret, & hanc dicunt proba-
bilem Suarez *in 3.p.tom.4.diſp.40.ſect.3.n. 7.* Fil-
7 liucius *tomo 1.tract.1.cap.4.n.80.* Tamen eſt pro-
babilius eſſe de neceſſitate ſacramenti, quod modo
deprecatiuo proferatur; quia ſic clarè colligitur ex
illo Iacobi 4. *Orent ſuper eum & oratio fidei allo-
uiabit infirmum*, vt ſæpius dixi ex textu noſtro,
8 & ex Tridentino, & Florent. Concil. † Et quia duæ
formæ non poſſunt eſſe inſtitutæ pro vno ſacra-
mento, niſi ſint æquiualentes in ſenſu. Si ergo for-
ma deprecatiua ſufficiens eſt, indicatiua ſola non
ſufficit, quia non habet æquiualentem ſenſum: ita
Diana *p.3.tract.4.reſ.75.* Siluius *in addit.ad 3.p.q.
29.art.7.* Ledeſma *in ſumma tom.1. de hoc ſacram.
cap.1.concluſ. 2.* Hurtado *diſ 7.* Ochogauia *q. 4.*
Henriquez *lib.3.cap.8.n.3.* Suarez, & Filliucius
ſuprà, Ægidius *diſp.19.dubio 4.* Bonacina *puncto
3.n.3.* Granado *diſp.2.n.4.in fine.* Reginald. *lib.28.
n.55.* cum aliis Leander *diſp. 2.tract. 4. de ſacram.
q.23.* Ægidius Trullench. *de ſacram.lib. 5. dubio 2.
n.13.* cum D.Thom. *in 4.diſt.23.q.1.art.4.quæſt. 2.*
& cum communi Theologorum fundans hoc in
traditione Eccleſiæ, quæ non poteſt decipi in his
præcipuè, quæ pertinent ad formas ſacramento-
rum: nam verba Iacobi 5. *vt orent ſuper eum* pro-
priè deprecationem ſignificant; & cum ſit infir-
mus de ſe deſtitutus, & in manu Dei; proinde Deus
orandus ſit. Imò & Nugnus *ad 3.p.q.33.art.6.* non
ſolùm dicit hanc vltimam ſententiam probabilio- 9
rem, ſed omnino certam; ita vt ſi aliquis conficc-
ret hoc ſacramentum ſub forma indicatiua, putat
debere iterari, ſine conditione; & ob id bene potuit
dicere Archangel. *diſt.23.pag.173 col. 1.* quod ſi
aliquæ Eccleſiæ vtuntur verbis indicatiui vti fer-
tur de aliquibus, quæ ita dicunt, *Vngo hos oculos
oleo ſanctificato in nomine Patris* &c. Vel nihil
conficiunt, vel vtuntur illis, tanquam præambulo,
& diſpoſitione quadam ad formam, non quod
forma ipſa exiſtant † niſi ita proferrentur. *Vngo* 10
*hos oculos oleo ſanctificato, vt indulgeat tibi
Deus quidquid deliquiſti*, & comprobat Leander,
dict.q.23.in fine.

Vnde infero, vt ſi Sacerdos vteretur ea formâ, 11
*Vngo te oleo ſancto, & Deus tibi remittat quid-
quid peccaſti*, &c. conficiat ſacramentum, etſi
Nugnus *in addit.ad 3.p.q.29.art.7.* dicat quod
nullus auſus fuit dicere vnquam, quod in forma
ſit ſufficiens, ſed contra illum teneo cum Suarez,
tom.4.dict.diſp 40.ſect.3.n.8. Reginaldo *in praxi
tomo 2.lib.28.cap.9.n. 55.* Layman. *in Theologia
Morali lib.5.tract.8.cap.3.n.1.* Diana, *dicta reſ.
175.* verſ. *his ita ſuppoſitis*, etiam contra Bonacin.
de ſacram.diſp.7.q.vnica, puncto 3 n. 3. Quia ver-
bis indicatiui modo adiungitur ſufficiens depreca-
tio; & itidem etiam docet cum infinitis Leander,
dicta diſp.2.q.24. contra Nugnum, Bonacinam,
Hurtad. & Petrum Cenedo, ſi Sacerdos vtatur eâ
formâ: *Vngo te oleo ſancto, vt per ſuam miſericor-
diam indulgeat tibi Deus, quidquid deliquiſti, per
viſum* &c. Cum Soto, Reginaldo, & aliis, Tolet.
lib.7.cap.1. Viualdus, *de forma Extremæ Vnctio-
nis num.6.* Archangelo, & Ochogauia, Molfeſius
tract.4.cap.3.n.27.& 31.

Ad ſecundam quæſtionis partem, an Vnctio 12
debeat ad ſacramenti effectum applicari in omni-
bus partibus? Vt reſpondeam præmitto, vt iam di-
xi *ſup.q.2.* ſub verſ. *ad tertiam*, in verſ. *ſed quia*,
quod Concilium Florent. enumerat ſeptem Vn-
ctiones; videlicet quinque in ſenſibus corporis, &
ſextam, quæ fit in pedibus, & ſeptimam, quæ fit in
renibus; ex quibus duæ vltimæ pedum & renum,
quia potius ſunt de conſuetudine aliquarum Ec-
cleſiarum, quàm de eſſentia, vt notat D.Thom. *in
4.diſt.23.q.1.art.3.puncto 2* Suarez *diſp. 40. ſect.
1.n.8.* Villalobos *1.p.tract.10 diſ.1.n.8.* Bonacina,
cum aliis, *tom.1.diſp.7.q.vnica puncto 5.n.16.* Fil-
liucius, *tom.1.tract. 3.cap.4.n. 77.* Trullench. *dicto
lib.5.de hoc ſacram.q.vnica dub.2. n. 6.* Beccanus
dict.

dict.cap.17.de ſacram.q 3.n. 4. verſ. *queres* 2. &
communiter DD. explicantes dict. Florent. Con-
cil.non eas omnes enumeraſſe,vt de ſubſtantia,ſed
quia in nonnullis Eccleſiis ſolet fieri vnctio etiam
in pedibus,& renibus.
13 Vnde ad difficultatem reſponderunt aliqui re-
centiores vnicam ſufficere vnctionem ad valorem
ſacramenti in quacumque parte corporis fiat , de
quo *q.ſequenti*,vt refert Becanus *ſuprà*;aliqui verò
ſcholaſtici *in 4.putant diſt.*14 plures requiri , ſal-
tim quinque illas , quibus quinque ſenſus inun-
guntur,vt D.Thomas,Durand Bonauentura , Ri-
14 cardus,Paludan.& alij,† quorum ratio , ſeu con-
gruentia eſt,quia hoc ſacramentum adhibetur,tan-
quam medicina ad tollendas ſordes , & reliquias
peccatorum , quorum radix eſt in quinque ſenſi-
bus:ita Beccan.& Ægidius,vbi dicit eſſe in quin-
que ſenſibus radices,& originem omnium pecca-
torum.cum nihil ſit in intellectu;quin prius fuerit
in ſenſu; ob idquè prædictas quinque vnctiones
15 eſſe de eſſentia,& Sahagun *de hoc ſacram. n.* 11. †
Vbi ait quod radix peccati in nobis , eſt triplex ,
potentia cognoſcitiua,vnde naſcitur appetitiua, ex
qua venit executiua,quę quia conſiſtũt in ſenſibus;
ideò fieri,vt ſenſus vngãtur;& ſic omnes deducere,
16 omnes eſſe de ſubſtantia huius Sacraměti, † & Ec-
cleſiæ more fieri etiam in pedibus,& in renibus; ac
proinde etiam de his loqui Florent,quē morē, aut
conſuetudinem non eſſe vniformem dixit ſupra
Ægidius,& Filliucius;quia in tota Eccleſia fœmi-
næ non vnguntur in renibus propter honeſtatem,
nec in Diœceſi Valentina vnguntur viri in renibus,
ſed in pedibus & pectore, quo modo etiam fœmi-
næ vnguntur.Barboſa infra relatus *n.* 19. & 3n.
cum Paludano,Soto,Henriquez, Sa Bellarmino ,
Valentia,& aliis,dicit circa vnctiones pedum , &
renum ſeruandam eſſe cuiuſque Eccleſiæ conſue-
tudinem,cùm non ſit de eſſentia ſacramenti ; imò
vnctionem in renibus conuenientius omitti , præ-
ſertim in fœminis ac viris religioſis; & licèt Pala-
cius affirmet omnes ſeptem vnctiones requiri di-
cat , cum aliis *diſt.*2 3.*pag.* 48n. ex dicto Concil.
Florent.tamen Leander nouiſſimè cum Torreblan-
ca,Molfeſio,Dicaſtillo, Caſtro Palao , ſentit , vt
17 nos. † Itaque videtur dicendum requiri prædictas
quinque vnctiones in ſenſibus, vt ſacramentum
fiat,præcipuè ſi conſideremus cum Sahagun vbi
proximè *n.*13.quod licèt plures ſint vnctiones; non
tamen ſint ſacramentum ; indeque communiorem
ſententiam eſſe,vt omnes illæ vnctiones ſint par-
18 tes integrales , & in vltima gratia conferantur. †
Quare communiter Doctores firmant, vt etiam in
tempore peſtis debeat ſacerdos potius velociſſimè
ſine crucis forma vnum oculum , vnam aurem ,
vnam narem,manum, & os inungere dicendo,*Per
iſtas,ſanctas Vnctiones,& ſuam piiſſimam miſeri-
cordiam indulgeat tibi Deus quidquid per viſum
auditum,odoratum,guſtum , & tactum deliquiſti* :
Ita Zambran.*de caſibus occurrent. tempore mortis
cap.*5.*n.*9.Andreas Victorellus,*de Sacram:Vallie-
nis fol.*66.Suarez,*in 3.p.tom.4.diſp.*41.*ſect.*2.*n.* 7.
& 8.Coninc. & Layman,quos ſequitur Diana, *p.*
19 *3.tract.4.reſ.*168.† Et Gaſpar Hurtado, *de hoc
ſacram.diſ* 6. Vbi docet non ſufficere Vnctionem
vnius partis. Barboſa cum D.Thoma,& aliis , *de
officio Parochi p.2. cap.* 22. *de hoc ſacram n.* 27.
Vbi dicit materiam proximam huius Sacramenti
eſſe Vnctionem , ſaltim quinque ſenſibus factam
à Sacerdote,& Philibertus Marchinus, *de peſte p.
3.cap.6.n.*16.qui præter fundamenta iacta addit ;

ideò ſic faciendum;tum quia non eſt veriſimile in
tota Eccleſia hanc vngendi quinque ſenſuum con-
ſuetudinem perpetuò viguiſſe , cuius initium non
extat, niſi ex Apoſtolica traditione haberemus has
quinque Vnctiones huic Sacramento eſſe ſubſtan-
tiales. Tum etiam quia applicans morituro mate-
riam,vel formam ſacramenti dubiam , exponit ſe
periculo irritandi ſacramentum contra reuerentiam
ſacramentis debitam ; deinde exponit periculo ſa-
lutis infirmi, ſi fortè non erat attritus contra cha-
ritatem proximo debitam in tanta neceſſitate con-
ſtituto.
Sed adhuc in periculo peſtis poſſe ſacerdotem 20
innngere vnam tantùm partem , dicendo conſue-
tam formam, multi probabiliter tenent,inter quos
Capeuila,*de ſacram.c.*5.*q.*30.Layman.*in Theolog.
moral.lib.*5 *tract.*8.*cap.*3.*n.*3.Coninch,*de ſacram.
cap.*19.*dub.*3.*n.*9.& 12.Granado, *de ſacram.in* 3.
*p.contr.*8.*tract.unico diſp.*7.*n.*51. Qui loquens de
paſtorali Mechlinenſi cum eo ait in morbis con-
tagioſis ſufficere vngi organum ſenſus magis ob-
uium dicendo *Per iſtam ſanctam Vnctionem*, &c.
nec eſſe damnandam hanc Doctrinam , poſſeque
iſta Miniſtrari hoc Sacramentum ſaltim ſub condi-
tione ,cum aliter non fuerit inuentus qui mini-
ſtret,vel certe , propter morbum contagioſum im-
minuerit periculum ſacerdoti, qui magis detinere-
tur , vt omnes vnctiones perficeret ; & addens
alia, quæ recenſet, & ſequitur Diana,*p.*5. *tract.*3.
*reſ.*80. à verſ. *verum* , dicentes talem doctrinam
eſſe ſine nota;eo etiam quia Extrema Vnctio non
eſt de neceſſitate ſalutis,& inde nec irrogari ægro-
to iniuriam, nec ipſi ſacramento;præſertim ſi ap-
poneretur conditio ſaltem intra mentem ſacerdotis
miniſtrãtis,& aliunde obuiaretur periculo mortis ,
quod ipſe ſacerdos ſubire poſſet ; & ſic hanc opi-
nionem probabilem vocat Iacob Marchant. *in
Candelabro de ſacram.tract.*3.*lect.*5.*fol.* 388. tum
ob authoritatem Doctorum , tum ob multiplicem
rationem dicens à multis hoc tempore praxi vſur-
pari.
Et in confirmationem facit praxis, quam refert 21
Siluius *in 3.p.q.*32.*art.*7. hanc ſententiam ſequu-
tus,dum ait eam approbaſſe Theologos Louanien-
ſes *anno* 1588.& 1573. vt teſtatur octauius Tri-
caricenſis Nuncius Apoſtolicus,*in Germania* , &
in Directorio Eccleſiaſtica diſciplinæ,ſequentibus
verbis : *Etſi ordinariè vngenda ſint ſingula ſin-
gulorum ſenſuum loca aut vaquam niſi grauiſſima
neceſſitas cogat aliter faciendum ſit ; conſtabit ta-
men ſacra vnctionis ſacramentum , & inungen-
do contagioſo morbo,aut peſte laborante,ad euitan-
dam contagionis periculum , ſufficiet , ſi vnguatur
ſenſus organum ad vnctionem magis expoſitum , &
detectum dicendo,Per iſtam ſanctam vnctionem,&
ſuam piiſſimam miſericordiam* &c.
Nec videtur obſtare fundamentum primæ ſen- 22
tentiæ Sahagun,& aliorum dicentium communio-
rem eſſe ſententiam,vt ſingulæ Vnctiones ſint par-
tes integrales, & in vltima gratiam conferri ; quia
vt recolligit Granado,*vbi ſuprà* Suarez , & Hen-
riquez,præter alios probabile exiſtimant in ſingu-
lis vnctionibus partem aliquam gratiæ , & conſe-
quenter aliqua auxilia actualia , quæ ſunt effectus
Extremæ Vnctionis ; & ſic vt quamuis non reci-
peret ægrotus ſacramentum integrum , certè reci-
peret partem illius,& cum aliqua parte gratiæ quæ
ſufficit ad tollenda peccata(modo hoc ſacramentũ
tollit,de quo dico infra)& inſuper aliqua auxilia,
quibus roboraretur infirmus aduerſus tentationes
&

& faſtidium ex peccatis relictum ; quod licèt non
23 ſit certum,eſt tamen non improbabile,† addens in-
ter alia , vt cum hoc ſacramentum non ſit neceſſa-
tium ad ſalutem,excuſari poſſe Parochum ab obli-
gatione conferendi illud integrum, & certum, ne
alioqui peſte inficiatur,potuiſſeque Paſtorale Mel-
chliniense(relatum ſuprà) præſcribete, vt in mor-
bis contagioſis,ne inficerentur Parochi,peſte,dum
detinentur in vngendis quinque ſenſibus , & in
pronuncianda forma in ſingulis vnctionibus,quod
ſolum vngerent vnum , vel alterum ſenſum magis
peruium, & profertent verba illi vnctioni reſpon-
24 dentia. † Solumque licere in caſu neceſſitatis mi-
niſtrare hoc Sacraincotum , quaſi dimidiatum ap-
plicando partem illius; quie non eſt improbabile
(dicit) ſic obtineri aliquam gratiam habitualem,
& actualem ; imò , & corporis ſanitatem , & no-
tiſſimè probabiliter docet Leander cum Peſanti-
no, Rodriguez, Ægidio,& alij,*tract.4.de ſacram.
diſp.4.q.11.*
25 Et docens Diana *dicta p.3.tract.4.dict.reſ.*168.
in praxi , tuto amplecti poſſe Doctrinam Siluij
Collegij Louanienſis, & aliorum,addit ipſe,*d.p.5.
tract.*3. de caſibus occurrentibus tempore mortis,
*dict.reſ.*80.in verſ.*notandum*.cum Marchino *dicto
tract.de peſte,p.3.cap.5.n.* 26. vt ſtando etiam in
prima ſententia , poſſit inquã in tribus caſibus,Sa
cramentum iſtud per vnam vnctionem perfici;
dummodo, vel ipſe intendat , vel ſaltim à Chriſti
inſtitutione non diſcedat ; Quia ſine intentione
Miniſtri non perficitur ſacramentum. Et caſus
erunt veluti quoties vrget periculum præuiſum ,
vel ex parte infirmi, quod morienir ante quinque
vnctiones, vel ex parte Miniſtri ; quia timet con-
tagium , ſi peſtiferanim vngat quinque vnctioni-
bus. Vel dum timet ſi vnum quinque vnctionibus
vngat alios ægrotos in maiori mortis atticulo
conſtitutos abſque vlla Vnctione deceſſuros , &
Barboſa,*de officio Parochi* 2*.p.dict. cap.*22*.n.*33.
cum Henriquez , Sa , Zambrana , Bonacina , &
Galet. docet quod in caſu neceſſitatis , eo quod
periculum eſt in mora , poteſt Parochus ſine cul-
pa vnam aurem vel vnam manum inungere.*Cætera
pro maiori exornatione requires infra q. ſequenti
à num.*1.
26 Ad tertiam quæſtionis partem quid queat Pa-
rocbus facere in caſu neceſſitatis, vt peſtis? Abun-
dè reſpondetur ex proximè dictis in verſ.*ad ſecun-
dam.*
27 Ad quartam quæſtionis partem , an debeat Pa-
rochus tempore peſtis miniſtrare hoc ſacramen-
tum cum periculo vitæ ? Et affirmant Siluius *in* 3.
*p.dict.q.*31*.art.*3. Nugnus, *in* 3 *p.tom.*2*.q.*53*.art.*
1. *difficult.*2. exiſtimam contrariam opinionem
falſam eſſe, & impiam, Turrianus , *in ſumma p.*2.
*c.*136. *dubio* 3*.concluſ.*1. dicens Parochum teneri
adminiſtrare hoc ſacramentum ſubdito laboranti
morbo contagioſo , etiam cum periculo contagij,
& mortis, quibus addo Filliucium *tract.*3. *nu.*97.
& apud Victorellum , *in annotat. ad n.*41. *&* 45.
Poſſeuin. Ludouicum, *in ſumma parua, cap.*136.
*dub.*3.Echium,*in homilia* 3*.Dominica* 5*.poſt Paſ-
cha.*
28 Sed Diana , *p.5. tract.3. reſ.*93. & Filliucius
*tom.*1*.tract* 3*.cap.5.n.*97.negatiuè reſpondent ; eo
quod hoc ſacramentum non eſt neceſſitatis , &
alioqui ſubueniri neceſſitati infirmi per alia duo
Sacramenta Pœnitentiæ, & Euchariſtiæ;tum etiam
29 confirmat Filliucius ; quia in aliquo caſu poteſt
Parochus excuſari ab adminiſtratione Sacramenti
Pœnitentiæ, vt quando eſſet certus moraliter in-
firmum non habere conſcientiam peccati mortalis,
& alioquin periculum vitæ magnum : ſic etiam
docent Tann.cus,*tom.4.diſp.7.q.1.dubio* 3. *n.*61.
quam probabiliſſimam vocant Gaſpar Hurtado ,
*de hoc ſacramento diſ.*12.Villalobos , *tom.*1*.tract.*
10*.diſ.*6*.n* 7.Armilla , & Suarez , iterum Diana ,
*dicta p.3.tract.4.reſ.*174.Molfeſius,*in ſumma tom.*
1*.tract.*4. *cap.*3*.nu* 51. Vbi aſſerit ſi peſte infecti
confeſſi ſunt poſſe Parochus tuta conſcientia hanc
opinionem ſequi , & Sacramentum Extremæ Vn-
ctionis minimè illis miniſtrare.
Sed ego cum diſtinctione exiſtimo reſponden- 30
dum , nempe vt tempore peſtis teneatur Parochus
adminiſtrare Extremam Vnctionem iuxta primam
ſententiam , ſi id nempe facere poteſt ſine morali
periculo vitæ ; ſin autem non poſſit abſolutè, non
tenebitur ; quia (vt dictum eſt) non eſt neceſſita-
tis ſacramentum : ita cum Suarez , *ſupra num.*20.
Filliucio, *num.*10 & cum Trullench , *dicto lib.*5.
*dub.*2*.num.*9. Vbi dicit alioqui ſatis ſubueniri ne-
ceſſitati per Sacramenta Confeſſionis , & Eucha-
riſtiæ. † Et addit quod tenetur Parochus tentare 31
omnia remedia conuenientia , vt illud miniſtret
abſque periculo vitæ. † Et ſic dico abſolutè Paro- 32
chum morte non teneri illud adminiſtrare , niſi in
caſu, quo infirmus abſque vllo ſacramento mo-
reretur , & timeretur eius æterna damnatio , quia
tunc iam illi eſſet hoc ſacramentum ad ſalutem ne-
ceſſarium , docent Armilla *verb. Epiſcopus n.* 6.
Tabiena *num.*5.*Ægidius de ſacram.diſp.* 19. *num.*
31.Ochogauia,*quaſt.*10*.nume* 11. alij apud Dia-
nam,*p.8.tract.3.reſ.* 21. quos ſequitur Dicaſtillo ,
tract.7.de Extrema Vnctione num. 191. Leander,
*tract.4.diſp.1.quaſt.*8.& alij, quos refero , *q. ſe-
quenti à n.*1.Et ex his reſpondeo ad quæſtionem
*infra q.*11*.verſ.ad quintam.*
Vnde iam ad aliam partem dubij de Euchariſtia 33
videtur reſpondendum iuxta proximè relatam
Doctrinam vt ait Molfeſius,*dicto tom.* 1*.tract.* 4.
*cap.*3*.num.*55.aſſerens Sacramentum Pœnitentiæ,
quia neceſſarium eſt ad ſalutem proximi , teneri à
Parochis miniſtrari ouibus ſuis etiam cum periculo
vitæ;Sacramentum verò Euchariſtiæ , & ſic Viati-
cum non teneri adminiſtrare cum tanto periculo,
niſi neceſſitas proximi magna eſſet , vt quia valdè
dubitaretur de illius ſalute , ſi abſque Viatico de-
cederet. † Sed quod à longè poſſet(ait)Parochus 34
hortari oues peſte laborantes , vt patienter ſuſti-
neant infirmitatem, ac propoſitum habeant ſuſci-
piendi Viaticum ; quia in caſu neceſſitatis iudica-
tur ſatis eſſe propoſitum ſuſcipiendi ; & ſic etiam
adimpleri præceptum. Tamen Rodriguez,*in ſum-
ma tom.*5*.cap.*87. Villalobos *dicto tract.* 10. *diſ.*
6*.num.* 7. & alij,vt refert Diana *dict. p.*3.
*tract.4.dicta reſ.*174. *in fine.*docent
contrariam ſententiam , ſed pri-
mam tenuit Maior *in* 4*.ſen-
tent.diſt.7.quaſt.vlti-
ma & diſt.* 23.
quaſt. 1.
***

QVÆST. V.

An poſſit permittere Pontifex tempore peſtis ex penuria Sacerdotum, vt queat miniſtrari Sacramentum hoc unica Vnctione? Et an ſit validum hoc Sacramentum miniſtratum in qualibet parte Corporis extra ſenſus? vel ſit de neceſſitate quod fiant ſeptem vnctiones? Vel quod vtrumque organum vnius ſenſus inungatur? Vbi de vnctione Sacerdotum, & de ordine Vnctionis facienda? Et an ſit de neceſſitate ſacramenti, vt ſenſus, qui vngitur nominetur?

SVMMARIVM.

1 *Vnctionis Sacramentwn num validè tempore peſtis queat miniſtrari alia corporis Vnctione omiſſis illis, quæ in ſenſibus fiunt; affirmatiuè* à n.7. *& proprius* à n.15.

2 *Vnctiones in quinque ſenſibus conſuetudine Eccleſiæ fiunt, ſic nec aliter diſpenſatum inuenitur. Et quare* à n.3. *Et qualiter peccet, qui deſinit omnes vngere.* n.21.

3 *Vnctionis ſacramentum adhibetur per modum medicinæ ad tollendas omnes peccatorum reliquias.*

4 *Pœnitentiæ ſacramentalis partes, eſſentiales ſunt, cordis contritio, & oris confeſſio.*

5 *Conſecrationes panis, & vini in Euchariſtia ordinantur ad perfectam refectionem, & conuiuium, quæ ſunt idem ſacramentum.*

6 *Vnctionis ſacramentum dicitur vnum per compoſitionem.*

7 *Pontifex permittere poteſt, vt ſacramentum vnctionis, miniſtretur tantum in vno ex quinque ſenſibus, & de congruentia,* n.12. *Et quod ſic permittendo, non dicatur diſpenſare,* vt n.13.

8 *Vngi ſufficit tempore peſtis ſenſus organum magis ad vnctionem expoſitum, & detectum. Exemplificatur,* vt n.11.

10 *Abſolutio ſacramentalis per literas abſenti nequit dari.*

14 *Sacramenti adminiſtratio poteſt fieri cum opinione probabili.*

15 *Vnctio vna in quacunque alia corporis parte diſtincta à ſenſibus, iuxta plures, magis eſt vt ſufficiat & quod Pontifex permittere ac diſpenſare valeat vt ſic miniſtretur, ex* n.16.17. 18.19.20.& 21. *vbi videtur ſatis probari.*

16 *D. Iacobus præſcripſit nudè vnctionem, nihil de quinque ſenſibus vngendis loquens.* & n.21.

17 *Concilia, quæ numerant ſeptem vnctiones explicantur.* & à n.18.& 19.

18 *Vnctiones quinque ſpectant ad integritatem ſacramenti vnctionis, non ad eſſentiam ſecundùm Æſtium, & alios.*

19 *Concilium Florentinum dicens quod vnctiones pedum, & renum, non ſunt neceſſaria, non inde firmat, vt alia quinque in ſenſibus ſint neceſſaria.*

20 *Trid.* ſeſſ. 14. c. 1. *nullum certum numerũ vnctionum pro materia vnctionis ſacram. aſſignat.*

22 *Vngere deſinens Miniſter, ceſſante periculo in omnibus quinque ſenſibus, peccat mortaliter.*

23 *Vnctiones ſeptem non ſunt de neceſſitate ſacramenti, & quod nec præcepti probabilius eſt, cum tantum quinque in ſenſibus requirantur ex præcepto.*

24 *Organum vtrumque ſenſus vngi non eſt de neceſſitate ſacramenti.*

25 *Vnctionis forma conſueta dicitur, ſi ſolum vnus ſenſus vngatur. Et quare* n.26.

27 *Vnctio Sacerdotis infirmi non fit in palmis, ſed in exteriori manuum parte, vel in Palmis ſi conſuetudo aliter poſcit. Negant aliqui dictas palmarum vnctiones* vt n.28.

29 *Vnctiones ſacramenti Vnctionis de conſuetudine incipiunt ab oculis, & ex Rit. Rom. ſic vt ſi ſine neceſſitate præpoſterentur, peccet miniſtrãs: tamen non inde deficit eſſentia,* vt n.30.

31 *Vnctio in caſu vrgenti in ſolo capite infirmi facta contigue cum repetitione formæ ſufficit, & de cautela in tali forma pronũciatione,* vt n.32.

33 *Senſus ſinguli tacitus eſt, vt nominentur ab adminiſtrante Sacramentum vnctionis, ſed nimis probabile non eſſe id neceſſarium in prolatione formæ,* vt n.34 & 35.

35 *Vnctionis forma prolata* Per iſtas Sanctas vnctiones indulgeat tibi Deus quidquid peccaſti *&c. num ſufficiat?*

AD primam quæſtionis partem facilè reſpondebimus, ſi attendamus ad reſoluta ſupra *ſub*
q.4. in verſ. *ad ſecundam*, ſolum hæc diſquiſitio dif- 1
fert: nam hic agimus de dubio, an Pontifex diſpen-
ſare poſſit, vt tempore peſtis validè ſacramentum
hoc ſacræ vnctionis conficiat ſacerdos, vngendo
infirmum in alia quacumque parte corporis extra
illas quinque ſenſuum, pedum, ac renum; & quia
ibi in verſ. *vnde*, obiter dixi ſecundùm aliquos re-
centiores, vt teſtatur Becanus ibi adductus ſufficere
ad conferendum hoc ſacramentum; ideò in præſen-
ti dubio, vt tempore peſtis diſpenſari ita à Pontifice
poſſit, non erit abſurdum; præcipuè ſi attendamus
ad Doctrinam Suarez, & Æſtij, quos refero infra
hac quæſtione in verſ. *ad ſecundam*. Sed quia vt ibi
reſolui verius ſit non eſſe validum hoc ſacramentũ
miniſtratum in quacumque corporis parte, niſi ſen-
ſus vngatur; ideo legitimè dubitatur, an queat Pnn-
tifex diſpenſare vt in caſu peſtis ſic validè hoc ſacra-
mentum adminiſtretur.

Et pro parte negatiua eſt validiſſimũ fundamen-
tum; quia vt tradunt, & firmant. D. Thomas, Bona-
uentura, Richard, Durandus, Maior, Gabriel, Palu- 2
danus, Sotus, Valentia, & Suarez, quos citat, & ſe-
quitur Tanner. *to.4. diſp.7. q.1. dub.1. n.17.* Nugnus,
in 3. p. to.2. q.32. art.6. Bellarm. *de hoc ſacram. c. fin.*
Oparouius *de ſacram. tr. de Extrema Vnctione q.3.*
n.14. Petrus à S. Ioſeph *in idea Theolog. ſacram. c.*
34. reſ.2. Ioan Petit *in theolog. ſacram. tr.6. ſect. 9.*
Hurt. *de hoc ſacram diſ.6.* Vnctiones quinque ſen-
ſuum ſunt de neceſſitate ſacramenti; & quia ſic ha-
betur ex conſuetudine Eccleſiæ, quæ ſemper infal-
libiter vngit in quinque ſenſibus, in quo nunquam
eſt diſpenſatum, tum quia iſtæ omnes vnctiones or-
dinantur ad ſanitatem integram animæ ſignifican-
dam, & operandam, quæ non videntur habere per-
fectam ſignificationem, niſi omnes complectantur: nã
cum Chriſtus Dominus exiſtens in terris, nunquã
contulerit, niſi integram ſanitatem; ita non inſtituit
ſacramenta, niſi vt integrè animam ſanent.

Et confirmatur ratione D. Thomæ; quia hoc ſa- 3
cramentum adhibetur per modum medicinæ ad
tollendas omnes peccatorum reliquias. Ergo in his
partibus, vbi ſunt radices peccatorum; iſtæ au-
tem radices ſunt in quinque ſenſibus, vt retuli *ſub*

dicto

dicto verſ. vnde; ergo in illis omnibus debet ap-
4 plicari hoc ſacramentum.† Et fuit etiam, quia ſicut
contritio cordis, & cõfeſſio oris ſunt partes eſſen-
tiales Sacramenti Pœnitentiæ ; & quia ordinan-
tur ad eundem finem, ſcilicet ad efficiendam ſatiſ-
factionem Deo pro peccatis commiſſis ; ideo con-
5 ſtituunt vnum ſacramentum;† item conſecratio-
nes panis, & vini in Euchariſtia ; quia ordinantur
ad perfectam refectionem, & ad perfectum con-
uiuium ſpirituale, ſunt idem ſacramentum, eodem
modo vnctiones quinque ſenſuum ; quia ordinan-
tur ad delendas omnes ſordes peccatorum omni-
bus ſenſibus contractas , conficiunt idem Sacra-
6 mentum Extremæ Vnctionis,† quod dicitur vnum
per compoſitionem ; quia ex omnibus vnctioni-
bus , & ex omnibus formis verborum reſultat ſa-
cramentum, quod ordinetur ad vnum finem ; & ob
hæc, & ob alia fundamenta poſſe dici Pontificem
diſpenſare non poſſe vt Extrema vnctio vnica vn-
ctione adminiſtrari ſacramentaliter queat.

7 Ego inquam vt ſatisfaciam dubio, exiſtimo di-
ſtinguendum eſſe vnicam vnctionem factam in
aliquo ex quinque ſenſibus, vt in oculis , auribus,
manibus, ore , vel naribus ; & in hoc caſu ſicut
ſupra reſolui, *dict. q.4. toto verſ. ad tertiam* , per
fundamenta ibi adducta , de iure Parochum poſſe
vngere infirmum peſte tactum in vno ex illis quin-
que ſenſibus ; ideo ſine dubio poſſe id à Pontifice
permitti dicendum eſt, cum omnibus ibi adductis,
quorum plures, & alios refert, & ſequitur iterum
Diana agens nimis latè, *p.8.tract.1. reſ.* 21. à verſ.
8 *verum*,† adducens ſic conſuluiſſe , & propoſuiſſe
exp eſsè, peſte graſſante, Paſtorale Melchlinienſe,
de Sacramento vnctionis; *Canon.* 9. & Paſſauienſe ,
canone 11. his verbis: *In morbis contagioſis, & peſte
graſſante vi periculum vitetur ſufficit inungi ſen-
ſus, organum magis ad vnctionem expoſitum, & de-
tectum, dicendo per iſtam Sanctam Vnctionem , &
ſuam piiſſimam Miſericordiam indulgeat tibi Deus
quidquid deliquiſti per viſum, auditum, odoratum,
guſtum, tactum, & greſſum.*

9 Nec enim eſt veroſimile, vt Eccleſia Romana,
quæ eſt magiſtra veritatis permitteret quod Eccle-
ſiæ particulares hanc ſententiam non modo do-
ceant, ſed etiam in praxi ſeruent, & in ſuis Ritua-
libus. tanquam Canonicam regulam ac omnibus
ſeruandam proponant , ſi exiſtimaret illam eſſe
falſam , & contra ſacramenti validitatem , cum ad
ipſam ſpectet corrigere errores Eccleſiarum parti-
cularium. † Vt fecit Clement. VIII. *anno* 1601.
10 *Die 19. Iulij*, corrigendo errorem , qui alicubi in-
ualuerat de abſolutione per litteras abſenti impen-
11 denda,† & plura referens ex Amico Diana ſupra, di-
cit illi narratum ſic hanc ſententiam obſeruari
tempore peſtis in Belgio, & in Iuſtitia , quia præ-
ſtat hoc ſacramentum conferri ſub probabili ſal-
tem materia, quam nullum omnino conferre, &
placuit Pat i Ar · ſa, *de ſacram. Confirm. ſect.* 4.
Marchantio, *re ol. Paſtor de ſacram. tract. cap.* 3.
probantibus id per rationes , & fundamenta, quæ
adduxi *dict. q.* 4. a verſ. *ad ſecundam.* & per Paſto-
rale Gebe ſe R. Franciſci de Sales Epiſcopi.

Et confi tur, quia ſtante probabiliter harum
12 opinionum debemus dicere poſſe Summum Pon-
tificem earum vſum permittere , nec prohibere;
quia melius eſt in tali caſu pro infirmo ſacramen-
tum hoc pacto miniſtrari , quam non recipi: nam
vt dicit Henricus relatus à Diana , *num.* 73. fieri
poteſt, vt ſi hæc ſententia vera eſt , infirmus ſuſce-
13 pto ſacramento , ſaluetur , qui alias damnaretur. †

Quare vt rectè obſeruat Granado, *in 3. p. D. Tho-
ma, contr. 8. de hoc ſacram. diſp. 7. n.* 13. Pontifex
hoc permittendo , non diſpenſat, nec affirmat non
eſſe neceſſe vngi organa ſenſuum, nec repeti verba
formæ ad integrum Sacramentum Vnctionis , ſed
ſolum licere in caſu neceſſitatis miniſtrare hoc ſa-
cramentum, quaſi dimidiatum, applicando partem
illius ; quia non eſt improbabile ſic obtinere ali-
quam gratiam habitualem, & actualem; imò & cor-
poris ſalutem, vt iam dixi *dicta q.* 4. verſ. *ad ſe-
cundam.* † Et facit ; quia licitum eſt in adminiſtra- 14
tione ſacramenti vti opinione probabili , reli-
cta probabiliori , vt dico latè *tit. ſequenti de ſa-
cram. non iterandis* ; & quia dicunt Pater Ami-
cus, *in curſu Theolog. tomo 8. diſp. 19. ſect.* 13. Tan-
nerus *tomo 4. diſp. 7. quaſt. 1. dubio 3. n.* 62. Macha-
dus, *tom. 1. lib. 4. p. 2. tract. 2. docum. 22. n.* 4. Cardi-
nalis Lugo, *opuſculo de ſacram. c. 5. q. 3. n. 3. in fine*,
& alij hoc ſacramentum non eſſe ad ſalutem neceſ-
ſarium, nec neceſſitate medij, vt Baptiſmus , & Pœ-
nitentia, nec neceſſitate præcepti, vt Euchariſtia.

In ſecundo autem caſu maius dubium eſt , cum 15
non legamus aliquam Eccleſiæ praxim , vt huius
ſacramenti adminiſtratio fiat vngendo corporis in-
firmi aliam partem extra vnam ex dictis quinque
ſenſibus ; & ſic pro negatiua ſententia firmiter te-
nendum eſſe videtur , vt nullo vnquam tempore
poſſit Pontifex diſpenſare, nec permittere, vt Ex-
trema Vnctio ita adminiſtretur; & hoc ex proximè
adductis, & his quæ reſolui, *ſub dicta quaſt.*4. &
ſub dict. verſ. ad ſecundam ; tum etiam quia vt
firmat Leander, *de hoc ſacram. tract. 4. diſput.4.
q.*12. Sacramentum hoc miniſtratum in quacum-
que parte corporis, non eſt validum, vt reſoluit ex
Doctoribus & cum Baunio.

Sed quia , vt ibi adduxi ex Beccano referente 16
ſint Doctores affirmantes hoc ſacramentum ad-
miniſtrari validè poſſe cum vna Vnctione facta
in quacumque alia corporis parte ; ideo hoc cor-
roborato, fundamentis , videtur à fortiori reſol-
uendum poſſe Pontificem diſpenſare , vel permit-
tere , vt Sacerdos illuc adminiſtret vnica tantum
Vnctione , etiam extra tempus peſtis , igitur cum
Concil Trident. *ſeſſ. 14. cap.* 1. dicat Eccleſiam
Romanam non aliter obſeruare in adminiſtranda
Vnctione quantum ad ea , quæ huius Sacramenti
ſubſtantiam perficiunt , quam quod B. Iacob.
præſcripſit , qui nudè vnctionem præſcribit ; non
verò vnctionem quinque ſenſuum ; ergo illam
obſeruat Eccleſia , vt eſſentialem , non aliàs ; alio-
qui obſeruaret aliquid , quoad ſubſtantias , quod
Apoſtolus non præſcripſit. Et addi poteſt ex mo-
re Eccleſiæ vt vngantur, non ipſa ſenſuum organa,
ſed partes vnicæ . vt patet in oculis, & auribus , &
organo guſtus , vt etiam magis conſtat in his, qui
aliquo ſenſuum organo ſunt orbati. Ergo cenſet
Eccleſia non eſſe de eſſentia , vt ſenſuum loca vn-
gantur, ſed ſufficere ad eſſentiam partem aliquam
corporis inungi, cum vbique ſenſus vrgeant; quam-
uis organa, ſi poſſit fieri ad expreſſiorem ſignifica-
tionem debeant vngi.

Quare Marchantius *vbi ſupra in reſol. Paſtor.* 17
de ſacram. tr. 5 dict c. 1. ad quæſitum quantum ad
Extremam Vnctionem, an in periculo contagij ſuf-
ficiat vnica vnctio in aliqua corporis parte? Reſpõ-
det hanc opinionem probabilem omnino eſſe, tum
ob authoritatem Doctorum, tum ob multipli-
cem rationem ; & ideo à nonnullis hoc tem-
pore in praxi vſurpari, & alia referens , quæ
ad litteram tradit Diana *dict. p. 8. tract.* 1.

*reſol.*21.*verſ.nec deſeram.*ſatisfacit Florentino, & aliis Conciliis ſeptem Vnctiones numerantibus, non diſtinguentibus, dicens ex illis non colligi quod quinque magis ſint de eſſentia, quàm ſeptem, & per conſequens non repugnare aſſertioni, quæ vnicum dicit perficere eſſentialiter Sacramentum: alia tradit Diana, & affirmant aliqui apud Suarez *diſp.*40.*tom.*4.*ſect.*2.*n.*81.& Æſtius *diſt.*23.§. 11.
19 † quatenus ait non improbabiliter dici poſſe quod, etiamſi ad integritatem huius Sacramenti requirantur quinque ſenſuum conſuetæ Vnctiones, non tamen ad eſſentiam, ad quam fortaſſe ſufficit, vt corpus quacumque parte vngatur, his generalibus vtendo verbis, *Per iſtam Sanctam Vnctionem* &c.*indulgeat tibi Deus quidquid deliquiſti*, & poſt illum Beccanus, quem retuli *in dict. verſ.vride q.*4.

20 Nec etiam ea D. Florentino aliud colligi poteſt; quia cum ibi aſſignet ſeptem Vnctiones, & ferè in omnium ſententia duæ vltimæ, quæ fiunt in renibus, & pedibus non ſint neceſſariæ, dici non poteſt quod ſaltem reliquæ quinque ſint neceſſariæ, cùm non ſit maior ratio de reliquis quinque, ac de duabus vltimis: ita argumentatur Diana *dict.p.*8.*tract.*50.*reſ.*21.*verſ.nec hac multiplex*, inferens ex Trid. *dicta ſeſſ.*14 *cap.*1. nullum certum numerum Vnctionum pro materia huius ſacramenti aſſignari, cum ſolum dixerit materiam illius eſſe oleum ab Epiſcopo benedictum: *Nam vnctio* (inquit) *aptiſſimè ſpiritus ſancti gratiam, qua inuiſibiliter anima ægrotantis inungitur repræſentat*; & quod nullus certus numerus vnctionum poteſt colligi ex Conciliis.

21 Inſuper confirmatur, quia cum Apoſt. Iacob. (vt etiam apparet ex noſtro textu) dicat quod ſolum infirmus ſit vngendus, nec apparet in qua parte corporis, & in quacumque eius parte vnctus homo verè dicatur, dum vnctio ei applicatur, ſicut per quamcumque ablutionem cuicumque parti corporis adhibitam, dicitur ablutus; ſequitur vt quemadmodum ex illis verbis Matth. vltimo, *Baptizantes eos*, non colligitur, niſi vna ablutio ad validitatem Baptiſmi neceſſaria, ſic nec ex illis verbis D. Iacobi & textus noſtri *Vngentes eos*, colligi non debeat niſi vna vnctio ad validitatem Extremæ Vnctionis neceſſaria, cum vtrobique ſit eadem forma, & tenor verborum, ſic ratiocinantur, Diana *ſuprà* in *verſ.probatur*, & Æſtius *dicta diſt.* 23.§.15. Beccanus, & alij, quos refert Suarez *dict.diſp.*40.*ſect.*2.*n.*81.& refert Leander *dicta diſp.* 4. *q.* 22. quod ſi hæc ita procedunt, & ſecurius fient, permittente, ſeu Pontifice diſpenſante ea iam relatis.

22 Ad ſecundam quæſtionis partem, an validum ſit hoc Sacramentum miniſtratum in quacumque parte corporis? Reſpondeo ea proximè dictis; vnum tamen notabis peccare mortaliter, qui non vngit, ceſſante contagio, aut mortis periculo, in omnibus partibus quinque ſenſuum, vt apparet ex ſequentibus.

23 Ad tertiam quæſtionis partem, an ſit de neceſſitate Sacramenti, vt fiant ſeptem Vnctiones? quia etiam poteris abundè reſpondere ea dictis *ſup. q.* 4 dict. *verſ.ad ſecundam* per totam, & hic *in toto verſ.ad primam*; ideò nunc reſolutiuè dico probabilius eſſe, vt nullo modo ſint de neceſſitate ſacramenti; imò nec præcepti, vt tenet Suarez *tom.* 4. *diſp.*41.*ſect.*1. Henriquez *lib.*3.*cap.*12.*n.*2. Torreblanca *de Iure ſpirituali n.*18. *&* 19. *capit.* 11. *lib.* 2. Valentia *tom.*4.*diſp.*8. *q.*2. *puncto* 2. Ægidius *diſp.*19.*n.*11. Reginaldus *lib.*18.*n.* 70. Dicaſtillo, Molfeſio, Bonacina, Nugnus, & alij, quos ſequitur Leander *de ſacram. dict. tract.* 4. *diſp.* 3.*q.* 19. dicentes nec illas ſeptem eſſe de neceſſitate præcepti, ſed tantùm quinque factas in ſenſu, oculorum, auditus, aurium, manuum, & oris.

Ad quartam quæſtionis partem, etiam ex dictis 24
*in dicto verſ.ad ſecundam.q.*4.& hic *in verſ.ad primam*. Reſpondeo non eſſe de neceſſitate Sacramenti vtrumque Organum vnius ſenſus inungi ſed ſufficere ſi vnus oculus, aut vna manus, ſiue auris vngatur &c quia vt dicunt Peſantius *in addit. ad* 3.*part.q.*33.*diſp.*2.*art.*3. Sa *verb.Vnctio*, *n.* 10. Diana *dicta p.*8.*tract.*1.*reſ.*21. Suarez *dict. diſp.* 44.*ſect.*1.& alij, quos citat, & ſequitur, Leander, inter quos Henriquez, Bonacina, Torreblanca, Fillucius, Naldus, & Reginald. per hoc ſatis formæ veritas ſaluatur; dicunt tamen ſeruandum eſſe morem Eccleſiæ, quo non obſtante, ſi neceſſitas vrgeat, veluti ſi infirmus non valeat commodè conuerti in aliud latus, aut timeatur periculum infectionis, licitè poſſe ſacerdotem vnum oculum, vnam aurem &c. inungere, vt conſtat ex dictis in iam aſſignatis locis: docent etiam Dicaſtillo, & Caſtro Palao, quos etiam refert Leander, quibus addo Barboſam *de officio Parochi* 2.*p.cap.*22.*n.*32. Zambranam *de caſibus occurrentib. tempore mortis. c.* 5.*in princ.n.*9. Ægid. Trullench. *de ſacram.lib.*5. *cap.vnico dubio* 1.*n.*7.*in princ.* dicentes in vna parte ſufficienter v. g. oculo ſignari vnctionem talis ſenſus.

Vnde infertur ad dubium, num cum vnguntur 25
ſinguli ſenſus, debeat in vnaquaque vnctione cuiuſlibet ſenſus repeti forma, & hoc ſit de neceſſitate huius ſacramenti? Et licèt affirment Hurtado *de Extrema vnctione dif.*6. Granado *diſp.* 7. *n.* 6. Layman. Suarez *diſp.*41.*tom.*4. Ægid. *diſp.* 19.*dub.* 3.*n* 11. Victorellus, Bonacina, Ledeſma, Diana, Toletus, Ochogauia, Tannerus, & alij apud Dianam *dict.p.*8.*tract.*1.*reſ.*21. Trullench. *dub.* 2. *n.* 11.& *dubio* 5.*n.*5 adhuc ea dictis *in verſ. ad primam*, noſtræ quæſtionis dicendum eſt ſufficere ad valorem huius ſacramenti, ſi vnicus vngatur ſenſus dicendo conſuetam formam. † Ea eo quia in vn- 26
ctione vnius, dumtaxat ſenſus, ſoluatur ratio huius ſacramenti, cum ibi detur materia, forma, & intentio Miniſtri: ſic Siluius *in* 3.*p.q.* 32. *art.* 7. Doctores Louanienſes apud Dianam 3. *p. tract.* 4. *reſ.* 168. Becan. *de ſacram. capit.* 25. *q.* 3. *num.* 7. Cappeauila *de ſacram. cap.* 5. Rodriguez *capit.* 192.*in ſumma de Extrema Vnctione n.* 4. Medina, Ledeſma, Sotus, Henriquez, Molfeſius, Caſpenſis, Amicus, & alij apud Dianam, *dict.p* 8.*reſ.*21. Bannius *de hoc ſacram.q.*2.*aſſert.*2. Nicolaus Serarius *opuſculo de Extrema Vnctione c.*7. Æſtius, *diſt.*23. §.15.& alij communiter.

Ad quintam quæſtionis partem de Vnctione 27
Sacerdotum, reſpondeo vt licèt nihil referat quod vngantur in palmis, ſicut cæteri infirmi, vt notat Palud. *in* 4.*diſtin.*23.*quæſt.*3. *artic.* 3. *concluſ.* 3. Zambran. *dicto cap.* 5. *in princip. num.* 5. tamen praxis ordinaria eſt, vt non vngantur in Palmis, ſed infra Palmam, vel in exteriori manus parte; eo quod in ordine ſacro vncti fuerunt in Palmis: ita Poſſeuinus, *capit.* 9. *numer.* 15. Sa *Verbo Extrema Vnctio n.* 16.*verſ ſacerdotes*, Barboſa cum illis, & cum Bonacina, *de offic Parochi p.* 2. *dicto c.*12.*num.*32. Vbi dicit cuiuſque Diœceſis in

hac

hac re conſuetudinem cuſtodiendam, & ſequendam, Leander *infra* cum multis.

28 Vnde etſi Henriquez *lib. 3. cap. 11. n.* 3. & Paludanus, quem ſequitur dicant hanc vnctionem ſacerdotibus non eſſe neceſſariam, vniuerſaliter loquendo; eo quod eorum Palmæ fuerint munctæ, quando ordines receperunt, adhuc ex proximè dictis reſpondeo neceſſu eſſe vt vngantur Sacerdotum manus, ſiue in Palmis, ſiue infra Palmam, vt dictum eſt, & docent Viualdus *in Candelabro*, Ritus Romanus, Bonacina, Granado, *dicta diſp. 7. n.* 8. quos ſequitur Leander, *dict. tract. 4. diſp. 4. q. 15. & q. 16* Poſſeuinus, *de hoc ſacram. n.* 15. vbi citat Victorellum.

29 Ad ſextam quæſtionis partem, an ordo Vnctionis debeat ſeruari de neceſſitate Sacramenti Et breuiter reſpondeo, quod etſi conſuetudine receptum ſit vt prius vngantur oculi, & ſucceſſiue aures, nares, os, & manus; Et quia ita ordinat Rit. Roman. ſic vt abſque neceſſitate non liceat Sacerdoti talem peruertere ordinem, vt dicunt referendi, & omnes communiter. † Tamen dico non

30 eſſe de eſſentia ſacramenti, (etſi Caſtrus Palao, *de hoc ſacramento puncto* 3. *n.* 11. *& p.* 8 *n.* 15. dicat eſſe peccatum graue talem ordinem inuertere) docecot Dicaſtillo, *de hoc ſacram. diſp. 1. dubio* 3. *n.* 38. Granado, *ſupra diſp.* 8. *n.* 7. Vbi addit fieri poſſe ſine graui culpa; quia non videtur res tanti momenti, Suarez *dict. ſect.* 2. *n.* 9. Poſſeuinus *ſup. n.* 16. cum alijs Leander, *ſupra q.* 27. quibus addo Trullench. *ſup. dict. dubio* 2. *n.* 7. *in fin.* cum Bonacina, & alijs ex eo, quia completa manet ſignificatio, etiam mutato ordine: ſic communiter DD.

31 Pro complemento notabis primò, quod in caſu neceſſitatis poteſt diligens Sacerdos vngere infirmum in capite; vt ſic ſaluet omnimodam huius Sacramenti ſubſtantiam, & hoc ſecurè repetendo contiguè formam, quia in capite reſident, tanquam in radice omnium ſenſuum organa: Suarez, *tomo 4. diſt.* 41. *ſect.* 3. *n.* 8. Villalobos *in ſumma tract.* 10. *de hoc ſacram. p.* 1. *diff.* 3. *n.* 5. dicentes ita poſſe practicari in caſu vrgentis neceſſitatis, cum timetur de vita infirmi, ſi Sacerdos vellet omnes ſenſus vngere, & tunc vnget caput proferendo verba formæ. *Per iſtam ſanctam Vnctionem, & ſuam piiſſimam miſericordiam, indulgeat tibi Deus quidquid peccaſti per viſum, auditum, guſtum, odoratum, & tactum*, addunt verò tactum non conſiſtere in capite, ad quem ſufficere vt vngatur vna manus.

32 Secundò aduertere debeat quod ſi timeat de morte infirmi, vt prius pronunciet illud ly *deliquiſti*, & conſequenter per *viſum auditum*, &c. quia alioqui ſi ly *deliquiſti*, ſeruetur in finem, & interim decedat ægrotus, nullatenus perficitur ſignificatio, ac propterea indubitanter nullus eſt valor Sacramenti, nullus effectus; at ſi antea ly *deliquiſti*, dicatur iam per Vnctionem, & nominationem aliquorum vel alicuius ſenſus, perficietur aliqua ſignificatio, ac proinde in ſententia eorum, qui volunt Vnctionem vnius partis ſufficere ad valorem, ſiue ſufficere ad conferendum ex tunc aliquem effectum, habebitur aliqua ſpes, & probabilitas de valore, & effectu Sacramenti ad ſalutem infirmi, vt [illegible] doctè dicit Auerſa, *de ſacram. Confirm. ſect.* 4 *in verſ. videtur*. cum Diana, & ipſe Diana repetens illum, *dict. p.* 8. *tract.* 1. *verſ. & tandem*, 1 *fi e*, & ſatis apparet ex dictis *à n.* 1 *noſtra quæſtionis*, & *in dict. q.* 4. *ſub dict. verſ. ad ſecundam*.

Ad vltimam quæſtionis partem inuenio diſcordandantes Doctores: etenim affirmant, Auerſa, *de hoc ſacram. ſect.* 4. dicens quod etſi in Paſtorali illo Archiepiſcopali Melchionenſis, *de quo quæſt. præced.* & hic, dicatur ſufficere Vnctionem alicuius ſenſus; tamen adhuc dicit, vt debeant ſigillatim omnes vngi, intelligens hoc pacto Concilium Florentinum, dum nominauit viſum, & ſubiunxit ſimiliter in alijs membris, & latè loquentes, tenent Caſtrus Palao, *tom. 4. tract.* 26. *diſp. vnica. puncto* 4. *n.* 4. Amicus *in curſu Theologico tom.* 4. *diſp.* 19. *ſect.* 5. *n.* 87. quorum verba refert Diana, *p.* 9 *tract.* 7. *in miſcel. reſ.* 56. quia verba ſunt proferenda quoad præceptum, & obligationem neceſſario, vt iacent in Rituali; & quod nemini liceat inuertere ordinem miniſtrandi Sacramenta ſua propria authoritate, & ex alijs fundamentis. 33

Et licet tutius ſit facere modo dicto, video tamen nonnullos dicere, non eſſe de neceſſitate Sacramenti nominare ſenſum, qui vngitur; & ſufficere quod vngat Sacerdos dicendo, *Per iſtam Sanctam Vnctionem &c. indulgeat tibi Deus quidquid peccaſti &c.* Quia ſicut in forma Confirmationis frons non exprimitur, etſi illins Vnctio ſit eſſentialis, ita quamuis ſenſuum Vnctio ſit neceſſaria ad ſubſtantiam huius Sacramenti, non inde ſequi, quod in forma ſenſus eſſentialiter exprimi debeant, ſatiſque indicari vngendo, v. g. oculum, ſi dicat Sacerdos formam modo dicto, ad effectum petendi à Deo remiſſionem delicti per viſum, & ſic de alijs. † Ita, & alia in confirmationem addentes, Reginald. *in praxi tom.* 2. *lib.* 28. *cap.* 9. *n.* 56. auctor incognitus ſub nomine Hermitis Theologi, *p.* 8. *cap.* 9. *concluſ.* 3. Petrus a S. Ioſeph, *in idea Theologia ſacram. cap.* 94. *reſ.* 3. & meritò ait Diana, *ſupr.* quod Præpoſitus, *in* 3. *p. D. Thoma de hoc ſacram. quæſt. vnica dubio* 4. *n.* 24. dixerit primam ſententiam tantum eſſe veriorem. Et addunt quod ſi inter vngendum omnes ſenſus dicat Sacerdos verba illa tantum ſemel, *Per iſtas Sanctas Vnctiones indulgeat tibi Deus quidquid peccaſti* &c. probabile eſſe Sacramentum valere propter rationem iam dictam, cum ſufficienter videatur peti remiſſio peccatorum, quæ à quinque ſenſuum originem duxerant, nec Diana auſus eſt hanc improbare ſententiam, etſi à prima non diſcedat. 34 35

QVÆST. VI.

An recepturi hoc Sacramentum debeant eſſe rationes capaces vel queat miniſtrari puero, de quo dubium eſt num habeat vſum rationis? Et an illis qui inciderunt in amentiam, ſit in periculo mortis miniſtranda Extrema Vnctio? Et an pueri in articulo mortis ſint vngendi, quando ſunt capaces Sacramenti Euchariſtiæ? ſeu ſit miniſtranda Extrema Vnctio Adulto in periculo mortis, ſtatim poſt ſusceptum Baptiſmum? Et an teneatur Parochus ſi cognoſcat per confeſſionem puerum nunquam actualiter peccaſſe miniſtrare Extremam Vnctionem.

SVMMARIVM.

1 *Extrema Vnctio miniſtrari poteſt illi, qui repente deſtitutus eſt ſenſibus ſub conditione* ſi capax eſt.n 2. *Et de ratione*,n.3.& 4.

4 *Vnctionis Sacramentum videntur petere omnes, qui chriſtianè vixerunt, ſeu dederunt ſigna contritionis.*

5 *Vnctionis Sacramentum poteſt miniſtrari deſtituto ſub conditione* ſi non es mortuus, vel ſi adhuc viuis.

6 *Vnctionis Sacramentum recepturus debet eſſe viator baptizatus,& ratione vtens; ſic vt ſi miniſtrans cognoſcat illum eſſe mortuum, debeat deſiſtere*,& n.7.

8 *Vnctionis ſacramento capaces non ſunt pueri, & infantes;& ſic contra* n.9.*vbi in qua atate poſſit miniſtrari*.n.17.& 20.*Et de ratione* n.10.& 13.

10 *Vnctionis Sacramentum,eſt ſuppletiuum pœnitentia inſtitutum in remedium*, vt n.22.

11 *Vnctionis Sacramentũ, puero,de quo dubitatur, ſi habeat rationis vſum miniſtrari poteſt ſub conditione*,ſi capax fuiſſet recipiendi Sacramentum Pœnitentiæ.

12 *Negotia audacter tractanda ſunt, in quibus ſperatur lucrum.*

13 *Vnctio extrema non datur perpetuò carentibus ratione,vel à natiuitate,vel ſi ante ſeptennium in amentiã inciderunt;ſecus amentibus,& furioſis factis iam quando peccare potuerunt,ſi abſit periculum irreuerentia*,vt n.14.*etſi chriſtianè vixerunt* n.15. *vel habentibus lucida interualla*,vt n.16.

15 *Chriſtiane quis vixiſſe præſumitur, niſi contrarium probetur.*

17 *Vnctio in Diaceſi Valentina non tenetur pueris antequam Euchariſtiam receperint Parochus miniſtrare,aliud in praxi*,n.18.

19 *Vnctionis Sacramentum verius eſt,vt poſſit pueris miniſtrari ante pubertatem, quando ſunt capaces confeſſionis ſacramentalis*, & n. 20.

20 *Vnctio vt recipi ritè poſſit non requirit tantam diſcretionem,quantam Euchariſtia.*

21 *Extrema Vnctio adulto verius eſt vt abſolute valeat miniſtrari*.n.12.

22 *Vnctio extrema habet duos principaliores effectus inter ſe diſtinctos* & n.13.

23 *Vnctionis ſacramentum debet ſumi à Baptizato in articulo mortis,qui poſt illum adhuc actualiter non peccarit. Et de quo exemplo hic Matritis in quodam Mahometano* n. 24. *& quid in praxi*.n.25.26.27.

28 *Sacramenti Vnctionis materia, ſecundùm aliquos eſt peccatum actuale, alij non ſic ſentiunt*,vt n.29.*per dicta ſupra.*

30 *Vnctionis Sacramenti capax dicitur etiam qui ex priuilegio nullum peccatum commiſit*.n.31. *vbi alij contra.*

32 *Sacramenti Vnctionis effectus,eſt non ſolum reliquias peccatorum abſtergere,verum, & robur praſtare aduerſus tentationes; ſuperandamque triſtitiam infirmitatis.*

33 *Parochus cognoſcens puerum nunquam peccaſſe,tenetur ei infirmo vnctionem miniſtrare.*

34 *Verba* indulgeat tibi Deus quidquid deliquiſti,*quem ſenſum habeant.*

35 *Abſolutio Sacramentalis pœnitentia in contrito iam,qualiter intelligatur.*

AD has difficultates pacandas duxi duobus 1
dubijs prius ſatisfacere primo,quando dubitatur nùm ſit impartienda Extrema Vnctio illi,
qui repente omnibus ſenſibus reperitur priuatus.
Secundò,an illi,qui dubitatur,nùm ſit mortuus.Et
licèt quoad primum negent aliqui apud Ægidium *de ſacram.diſp.19.n.23.* requirentes, vt hoc
ſacramentum poſſit alicui conferri quod vtatur ratione,dum ei confertur.† Reſpondeo nihilominus 2
cum communi Doctorum poſſe miniſtrari ſub conditione *ſi capax eſt*;quia ſic conſtat conſuetudine
Eccleſiæ,cum huiuſmodi homines vngat, in ſacroque ſepeliat,etſi abſque vlla confeſſione, aut contritionis ſigno deceſſerint:ita Nauar.*in ſumma.cap.
22.n.13.& c. 26.n.27.* Ægidius Coninch.*ſupr.* Viuald.*de Extrema vnctione,cap.de ſuſcipientibus.n.
3.*Reginald.*lib.28.n.65.* † Vbi reddit etiam ratio- 3
nem ſequentem, quia ad hoc ſacramentum recipiendum,ſufficiens eſt intentio, ſeu petitio virtualis, ſeu interpretatiua, id eſt ex Nauarro ſi tacitè
petierit, aut petiturus eſſet, ſi meminiſſet, Leander *de ſacram. tract. 4. reſ. 15.* Suarez *tomo.
4.diſp.41.ſect.2.* Archangelus *dict. 23. pag. 281.
& 282.*

Et confirmatur, nam virtualiter, & interpre- 4
tatiuè cenſentur petere hoc ſacramentum omnes illi, qui chriſtianè vixerunt, vel qui dederunt ſigna contritionis, vel qui ſemel habuerunt intentionem recipiendi hoc ſacramentum;
quia quilibet cenſetur eſſe diſpoſitus, niſi conſtet contrarium; nullus enim præſumitur malus, niſi probetur, per ea, quæ dixi, *in capit.
penult.& fin. de præſumpt. l. merito ff. depoſiti*,
& in terminis docent Suarez,*diſp.42.ſect.7. n. 3.*
Henriquez,*lib.3.cap.22.n.3.& lib. 5. cap.13. n. 1.*
Nauarr.*dict.cap.22.n.3.*Bonacina,*tom.1.diſp.7. q.
vnica puncto 5.n.3.* Ægidius Trullench.*de ſacram.* 5
lib.5.q.vnica dubio 4.n.1.in fine,& aliis. † Dubio
tamen ſecundo reſpondeo poſſe ſub conditione *ſi
non es mortuus,vel ſi adhuc viuis*,dari,illi, qui dubitatur mortuus:ſic docent Reginald.*dicto lib.28.
n.63.* dicens eſſe communem omnium ſententiam
Theologorum,& ſummulariorum, Suarez *tom. 4.
dicta diſp. 42. ſect. 2.* Bonacina, *ſupra, n. 9.*
Nugnus,*q.32.art.2.* Viualdus, Victorellus,Hinojoſa,Nublinus,& alij,quos ſequitur Leander,*dicta
diſp.3.q.16.*

Præmitto etiam dicendum, vt ſuſcipiens hoc 6
ſacramentum debeat eſſe homo viuus,baptizatus,&
ratione vtens; debet enim primo eſſe viator; quia
mortuus iam deſinit eſſe talis; & ſic non eſt capax huius ſacramenti. Ex quo fit vt ſi miniſtranti
conſtet iam eſſe mortuum, debeat deſiſtere ab Vnctione: ſic Bonacina cum aliis *ſupra dicto puncto
5.n.8.* Becanus,*de ſacram.cap.27.q.10.* Trullench
dicto n.1. Qui etiam dicunt, vt debeat eſſe baptizatus, quia character Baptiſmalis eſt neceſſarius
ad omnia alia ſacramenta ſuſcipienda.Et quia cum
hoc ſacramẽtum ſit conſummatiuum Pœnitentiæ,
ſupponit vitam in Baptiſmo. De aliis requiſitis
dico ſub hac integra quæſtione, vbi de rationis
vſu,cum quibus iam ad difficultates propoſitas datur reſpondendi locus.

Ad primam igitur difficultatis partem,cum ca- 7
pax huius ſacramenti ſi homo tantù fidelis de vita
periclitans, qui vel ratione vtatur actu, vel antea
illa vſus ſit, vt docent omnes Doctores S.Thomas, *diſtinction.13.quæſtion.2. artic.1* Sotus, &
alij Theologi, ibi Bonacina *dicta diſputation.7.
q.vnica puncto 5.n.1.*Suarez,*tom 4.diſp.42.ſect.1.*

Filliucius

Filliucius tract.1 cap.5.n. 101. Ægidius diſp. 19. dubio 7. & alij.Zerola in praxi de ſacram.Pœnit. cap. 15. q. 7. cum alus Barboſa de officio Parochi cap.12.n.11.ſequitur diſputandum iam de ſecunda difficultatis parte.

8 Igitur de infante,ſiue puero ante vſum rationis, reſpondeo non eſſe capaces huius ſacramenti,cum in his nequeant verificari forma ipſius ſacramenti, nempe quidquid peccaſti &c.ſed nemo peccare poteſt ſine vſu rationis,vt eſt commune placitum omnium cum D.Thoma in additi.q.32.art.1.ergo;& ſic docent Nauarr.ſupra cap.21.n.13.Sotus in 4. de hoc ſacram.diſt.23.q.1.art.2.Angelus,Syluester. Armilla,Ledeſma,& alij,quos ſequitur Henriquez, lib.3.cap.11.n.9. Filliucius ſupra n.101.Sanctius in ſelectis diſp.27.n.10.Granad diſp.6.n.4.Nugnus
9 q. 32. art. 2.† addens oppoſitam ſententiam eſſe improbabilem,B.Ledeſma,Toletus, Archangelus, & alij,quos ſequitur Leander, tract. 4.de ſacram. diſp. 3.q.2.Archangelus ſupr. dict. 23. col. 1. pag. 181.cum alius Narbona de annor.comput. tom. 1. anno 7.q.8.Dicaſtillo tract.7.diſp.1.dubio 10. Reginald.dicto lib.28.n.64.Suarez diſp.42.ſect.1.quibus adde Bonacinam ſupra a.1. Ægid. Trullench. dict.dubio 4.ſub n.1.Galerius in margarita caſuum conſcientia,verb.Extrema vnctio,penalt.Graffis in aureis deciſ.p.2.lib.1.c.8.n.16. Barboſa cum Poſſeuino, Miranda, Ludouico de S.Ioan. & alius de officio Parochi p.2.cap.22.n.12.& cum Capeauilla dicente quod danda eſt praxis decimo anno morientibus,& Zambran.de hoc tract.dubio 1.cap. 5. n.3.ait dandam eſſe omnibus pueris capacibus ſacramenti Pœnitentiæ;& ſic omnibus pueris capacibus poſt ſeptennium, niſi conſtaret carere vſu rationis,ſed Layman in Theolog.morali lib.5.tract. 8. cap. 4. num. 2.ſubdit excuſari ſacerdotem non adminiſtrantem Extremam vnctionem pueris ante annum decimum ſextum ætatis, aut decimum quintum, iuxta Diœceſis conſuetudinem, excepto tamen caſu neceſſitatis, ſi puer, quem rationis vſum aſſequutum eſſe conſtat, aliud ante mortem ſacramentum ſuſcipere non poſſit, & Ioan. Sanctius dict. cap.7. ait peccare Parochum, qui non adminiſtrat vnctionem ſacram puero habenti vſum rationis ad peccandum;quamuis ob defectum ætatis nunquam ſuſceperit Euchariſtiam, vt refert Machado lib.2.p.2.tract.2 docum. 21.n. 3.quod mihi placet, cum hoc ſacramentum ſit ad tollendas reliquias peccatorum, & ad peccata venialia, vt infra dico, quæ à pueris vſum rationis habentibus ſolent committi de facili, vt dico in verſ.ad tertiam.

10 Et ratio omnium eſt;quia cum hoc ſacramentum vnctionis ſit completiuum pœnitentiæ, ſupponit eum,cui confertur eſſe capacem pœnitentiæ, tentationum,& peccatorum actualium;quia in remedium horum inſtitutum eſt,vt latè dixi ſupra;ad quod confirmandum innuunt verba illa Iacobi cap. 6.de quibus ſit mentio in textu noſtro, & in aliis quaſt.1 adductis:ſi in peccatis eſt, dimittentur ei, & verba formæ ibi: quidquid peccaſti &c.ſed infans eſt incapax ſupradictorum, ergo.

11 Vnde non ſunt audiendi Maior diſt.23.in 4. §. contra ſecund. con.ad 2 & Bellarm. de vnctione, cap 9.in fine,& Poſſeuin.quos referunt Narbona, & Leander vbi ſupra, quorum ſententiam ego libenter admitterem, quando dubitaretur, ſi habeat puer rationis vſum, dando ei vnctionem ſub conditione.dum tamen dubitetur, num puer iam eſſet capax recipiendi ſacramentum Pœnitentiæ, docent Zambrana de caſibus occurrent. tempore mortis,cap.1.dub.1.n.7. & Diana eius verba referens, plus abſolutè docet,p.3.tract.4.reſ.169. dicens ſine vllo timore dandam eſſe Extremam vnctionem ſub conditione,etiam ſi puer recepiſſet ſacramentum Pœnitentiæ ſub conditione: ſic etiam docent Ioannes Sanchez in ſelectis dict. diſp. 27. n. 17. Gaſpar Hurtado de hoc Sacramento diſ.6.Leander dicto tract.4.diſp.3.q.3.Dicaſtillo dubio 10.tract.
7.diſp.1.n.142.& alij † quia negotia,in quibus ni- 12
hil admittendum timetur,ſed potius lucrum ſperatur audacter tractanda ſunt, & faciunt quæ dixi ſupra q 4.in verſ.ad ſecundam,& q. 5. à n. 1. hic applicanda:iterum ipſe Diana p.5.tract.3.reſ. 85. in fine, Cardinalis Lugo de ſacram. Euchariſtia diſp.13.ſect.4 n.41.

Ad ſecundam quæſtionis partem, an illis, qui 13 inciderunt in amentiam,ſit ſacra vnctio miniſtranda? Cui dubio ſub diſtinctione exiſtimo reſpondendum nempe vt amentibus à natiuitate,ſeu illis, qui amentia in infantia ante vſum rationis præoccupati fuerunt,non ſit danda Extrema vnctio : ſic docent ſupra relati,quorum ratio eſt; quia iſti, ac perpetuo furioſi ſunt incapaces à natiuitate ad committenda peccata actualia; præcipuè Henriquez lib.3.cap.11.n.9.lit.L. & apud D. Thom. in 4.diſt.23.Ledeſma,Sotus,Paludan. Ricardus, Victoria,& Nauarr.ſupra,dicto cap.22. quibus addo Ægidium Trullench.dicto dubio 4.ſub n.1.cum Bonacina,& Leand. dict. diſp. 3.diſ.8.quod verum eſt quantumuis affirment dandam eſſe Bellarm. & Maior iam relati,eo quod eadem ratio ſit habenda de his,ac de infantibus;quod credo etiam verum ſi loquantur de in fantibus;hoc eſt pueris vſum rationis habentibus, vt iam dixi ſub verſ. ad primam.

Quod ſi amentes, & furioſi facti, aliquando 14 vſum rationis habuerunt, reuera eſt eis adminiſtranda Extrema Vnctio;quia iſti peccare actualiter potuerunt;& ob id poterit & Phreneticis, modò tamen illi ante amentiam, vel phreneſim potuerint formaliter, aut ſaltem virtualiter, ſeu interpretatiuè,etiamſi in tempore amentiæ, vel phreneſis contradicant; dummodo abſit periculum irreuerentiæ: ſic docent Ægidius Trullench ſuprà, & omnes adducti, quibus addo Archangelum diſt. 23.pag.181.col.1.Dicaſtillo ſupra diſp.1.dubio 10. n.136.Rodriguez,Suarez,Ledeſma,Layman.Henriquez,Filliucius, & alij, quos refert, & ſequitur
Leander dicta diſp.3.q.8. in fine. † Barboſa ſupra 15
dicto cap.12.n.13. addens eis dandam,ſi nimirum Chriſtianè vixerunt,quod eſt præſumendum, niſi contrarium probetur,aut appareat, Henriquez dicto lib.3.cap.13. §.1. Ludouicus à Sancto Ioanne de hoc tract.art.5.n.13 Ludouicus Miranda in ma-
nuali Prelat. tom. 1. q. 49. art. 5.concluſ.5.† Vbi 16
etiam dicit quod prædictum ſacramentum non eſt dandum amentibus, ſiue furioſis, niſi aliquibus vtantur lucidis interuallis, Barboſa, etiam cum Zambrana, Bonacina vbi ſupra, & Layman dict. cap. 4.n. 3. vbi, in verſ. hi porro, ſecus dicit de perpetuis amentibus, & his omnibus etiam addo Vegam in ſpeculo car. tom. 2.cap. 13.§. 3. n.15. Ochogauiam de hoc ſacram.q.7.n. 2.Præpoſitum in 3 p.q.vnica de ſacram.Euchariſt. dub. 7. n. 59. Granad.de ſacram.Controuerſia 8.tract.vnico,diſp. 6.n 4.Dianam p.5.tract.3.re[illegible].84.Ludouicum Mæratio in D. Thom. tom. 1. tract. de Ex[illegible] vnct. diſp.9.[illegible].2.n 6.Qui bene loquitur, Toletum lib. 7.cap.3.& eſt ita tenendum contra Petrum Cenedo

 Iauellum

Iauellum *de Extrema vnct.cap.5.* Nicolaum Plouc
in eodem tract.pag.34. aliter ſentientes ſcilicet, vt
17 formaliter ante amentiam illud petierint † imò &
Ægidius Trullench. *de ſ. cram.lib.5.cap.vnico du-*
bio 4.n.5. dicit quod in Diœceſi Valentina non te-
netur Parochus miniſtrare hoc ſacramentum pue-
ris antequàm ſuſcipiant Euchariſtiam, vt habetur
in Rituali Valentino.

18 Ad tertiam quæſtionis partem, an pueri in arti-
culo mortis ſint vngendi, quando ſunt capaces
ſacramenti Euchariſtiæ, ſine difficultate, ſatisfaciens
ex dictis hic *ſupra* à verſ. *ad primam*; ſed quia qui-
dam dixerunt in anno 10. alij in 15. aut 16. & alij
in ſeptennio poſt rationis vſum, ideo non deſinam
hic adducere Sotum, qui *in 4. diſt. 23. q. 2 art. 2.*
quem referunt Diana *dict.p. 5. tract. 3. reſ. 85.* &
Hurtado *de hoc ſacram. diſ.* 10. Summa Corona
de ſacram.Vnctionis.a.8. & etiam Vitaldus *de ſuſ-*
cipientibus.n.7. Aureol. *in 4.dict.diſt. 23. art. 1. §.*
nunc dicendum, Torreblanca *lib.2 pract.ſpirit.cap.*
11.n.54. Naldus *a. 7.* Philippus de Cruce *in ſum-*
ma.tract.10.pag.165. Lubrinus Verſ. *Extrema Vn-*
ctio. & Synodus Hiſpalenſ. *anno* 1586. vt refert
idem Torreblanca, requirentes in pueris ætatem
pubertatis, vt illis hoc ſacramentum licitè, & validè
miniſtrari poſſit, vel eſſe optimum conſilium in ar-
ticulo mortis, in decimo anno puero Viaticum
19 præbere, ac conſequenter Extremam vnctionem.†
Sed reuera dicendum eſt poſſe ſacram vnctionem
à Parochis conferri pueris nondum conſtitutis in
ætate ſuſcipiendi ſacram Euchariſtiam, ſi ſunt capa-
ces Confeſſionis inſtituendæ, & abſolutionis: ſic
docent Hurtado *vbi ſupra.* Baldellus *tom.1. lib. 5.*
diſp.30.n.16. Ioannes Præpoſit. *in 3.p. q. vnica de*
hoc ſacram.dubio 7.n.57. Diana *vbi ſupra,* Ioannes
Sanchez *in ſelectis dict. diſp.17.n. 6.* alij penès ip-
ſum, Nugnus *in 3.p.tom.2.q.32.art.4.* Iacob. Mar-
chantius. *de ſacram.lib.5.de Extrema vnct. cap. 1.*
20 *q. 1.* & alij.† Quia ad recipiendam Extremam vn-
ctionem non requiritur tanta diſcretio, quanta ad
receptionem Euchariſtiæ, ſed ſufficere illam, quæ
ſufficit ad ſacramentum Pœnitentiæ, cuius Extre-
ma vnctio eſt conſummatiua; & ſic poſſe Paſtores
talibus hoc ſacramentum præbere; quia non habet
talem cum Euchariſtia commixtionem, vt hæc ne-
ceſſariò debeat præcedere, & in ætate ſeptennij
poſſe illis præbere, docent expreſſe Molfeſius, An-
gles, Bellarmin Maior, Sa, Valentia, Durand. D. An-
ton. & alij, quos referunt, & ſequuntur idem San-
chez, Leander *dicto tract.4 de ſacram.diſp.3.q.4.*
Narbona *de annor.comput.anno 7.* Dicaſtillo *ſupra*
dubio 10. Cardin. Lugo *de Euchariſtia diſp. 13.*
ſect.4.n.41. Suarez *tom.3.diſp.* 70. & alij, dicentes
ideo fieri, quia huiuſmodi pueri in hac ætate poſ-
ſint peccare; & ob id eſſe capaces recipiendi ſa-
cramenta inſtituta ad delenda peccata, vt ſunt Pœ-
nitentiæ, & Extremæ vnctionis, & faciunt quæ
adduxi *in Rub.de ætate ordin.* vbi quod in ſeptèn-
nio tonſurari poſſunt pueri, cum ea ætas inſinuat
ordinariè rationis vſum; item etiam per dicta à Do-
ctor. *in tit.de deſponſ.impuber. &c.*

21 Ad quartam quæſtionis partem nùm debeat ad-
miniſtrari adulto in articulo mortis conſtituto ſta-
tim poſt Baptiſmum ſuſceptum? In quo puncto diſ-
cordes loquuntur Doctores, quidem dicendo ab-
ſolute vngendus, alij non niſi ſub conditione *ſi*
capax es, aut *ſi peccaſti,* alteri abſolutè negan-
do, niſi nouum poſt Baptiſmum peccatum adultum
commiſiſſe conſtaret; ſic Sanchez *in ſelectis apud*
Dian. Nugn. *p.1.q.52.art.4.concl.2.* etſi iſte nô clarè.

Sed ego libenter amplector, quod abſolutè eſt 22
ei danda Extrema vnctio ex ea ratione; quia hoc
ſacramentum habet duplicem, proprium, & infal-
libilem effectum, vnus eſt auxilia, quibus homo po-
teſt in illa extrema lucta corroborari; alter eſt re-
miſſio peccati; ita vt hi effectus ſint diſparati, &
vnus ab altero non dependeat, poſſitque vnus con-
ferri ei, qui non ſit alterum recepturus; quiſquis au-
tem eſt capax alterius, eſt capax ſacramenti. Vnde
cum is, qui nunquam peccauit, poſſit autem pec-
care, ſequitur vt per intrinſecam diſpoſitionem,
poſſit recipere auxilia, quibus poſſit corroborari;
ergo poteſt hoc ſacramentum recipere: ita docent
Ledeſma *in ſumma tom.1.de ſacram. vnction. p. 6.*
concluſ.7. Vega *in ſpeculo curator.p.1.cap.13.n.20.*
Naldus *in ſumma,* verbo *Extrema vnctio.n.9.* Poſ-
ſeuinus *de officio Curati.cap.9.a.4.* Henriquez *lib.*
3.cap.11.a.3. Filliucius *tom.1.tract.3.cap.6.a.108.*
Vbi dicit quod peccatum actuale non eſt materia
proxima, vel remota huius ſacramenti, ſicut eſt Pœ-
nitentiæ.

Et confirmatur, quia ſi quis in graui morbo Bap- 23
tizetur, etſi in fine vitæ poſt Viaticum debet ſu-
mere hoc ſacramentum; etſi nullum peccatum poſt
Baptiſmum commiſerit: ſic poſt Filliucium, Lay-
man. *in Theologia morali lib. 5. tract. 8.cap.5.n.3.*
Vbi dicit, quod poteſt hoc ſacramentum miniſtra-
ri homini, etiam ſi nullum peccatum habeat, v.g. ei,
qui immediatè ante baptizatus fuit, videndi ſunt
Suarez *in 3.p.tom.4.diſp.42.ſect. 2. a. 9.* Lopez *in*
inſtruct.p.1.cap.24. Syluester, *verbo Extrema vn-*
ctio.n.5.in 3.dicto. Paludan. *in 4.diſt.23.q.3. a. 15.*
Richardus *in 4. dict. 23. art. 2. q. 2.*† Diana *p.3.* 24
tract.4.reſol.173. vbi refert ex D. Ioanne Sanchez
quod hic Matriti anno 1620. fuit miniſtratum hoc
ſacramentum Cathecumeno Mancipio Mahome-
tano periculoſo morbo decumbenti poſt ſacra-
mentum Baptiſmi, Euchariſtiæ, & Extremæ vnctio-
nis ſucceſſiuè, & immediatè vnum poſt aliud, &
addo ſic tenentes Melfeſium *in ſumma tom.1.tract.*
5.cap.3.a.42. Ludouicum à S. Ioan. *q. vnica art. 6.*
de hoc ſacram.dubio 3.concluſ.4 Præpoſitum *in 3.*
p. q. vnica de hoc ſacramento dubio 7. n. 61. Mar-
cetum *in D.Thom.tom.5.hoc tract. diſp. 9. ſect. 3.*
n.2.

Vnde etſi tutius eſſet ſub conditione conferre, 25
quando alias non conſtat de peccato actuali com-
miſſo poſt Baptiſmum, iuxta quæ dico *a ſequenti,*
vt docent Nugnus *in 3.p.q. 32. art. 4. concluſ.1.*
Hinojoſa, verbo *Extrema vnctio. folio 251.* Ar-
changelus *diſt.13.pag.182.col.1.* Leander *p.2.tract.*
4.de ſacram.dicta diſp.3.q.6. in fine, cum alijs ad-
ductis *q.5.* & hoc quia recens baptizatus facile po-
tuit peccare venialiter, etiam in illa exigua mora
interueniente inter Baptiſmum, & vnctionem.† a
Sed hoc eſt verum ſecundùm Doctores firmantes
ſolum dari propter peccata actualia; ſed quia Do-
ctores noſtræ ſententiæ etiam docent dari ad cor-
roborandum infirmum auxilijs aduerſus tentatio-
nes; ſequitur vt etſi non conſtet de vllo peccato
actuali, ei poſſit conferri abſolutè: & ob id potuit
idem Diana *n.præced.* citatus, tam *in reſ.173.* etiam
in p.5.tract.3. reſ. 86. conſulere Parochis, ne defe-
rant infidelibus Baptizatis in articulo mortis ſtatim
ſacramentum Extremæ vnctionis miniſtrare, qui
miratur valde *dict.reſ.173.in fine.* aliquos Parochos
Baptizare Infideles tempore mortis & tamen is
ſacramentum Extremæ vnctionis minime miniſt-
re. At Sanchez *in ſelect.diſp.2 .n. 18.* aliter dicit 27
verbis ſequentibus: *Ego recens Baptizato vnctio-*
nem

nem miniſtrandam non conſulerem, niſi nouum poſt Baptiſmum peccatum admiſiſſe conſtaret : tamen Sahagun *de hoc ſacram. num.* 21. ex Doctrina D. Thom. *in addit. ad* 3. *p. q.* 29. *&* 30. *& in* 4. *diſt.* 23. *q.* 1. *art.* 2. vbi Soto, & alij, & cum Theſauro 1. *p. fol.* 12. *& B.* de Ledeſma *dif.* 7. dicit adultis ab illo tempore, quo Euchariſtiam recipiunt, conferri poſſe, etiam ſi poſt Baptiſmum peccatum non commiſiſſent. quia ſperatur pugna cum hoſte, & ex prioribus peccatis manet debilitas mentis, quem vnctione ſacra adiuuari neceſſitas eſt.

28 Ex his infero ad quæſtionem, an infirmus, qui ſufficienter vſu rationis prædītus nunquam peccauit actualiter, ſit capax huius ſacramenti? In quo dubio video duas contrarias opiniones affirmantium ex ea ratione, quia peccatum actuale non eſt materia huius ſacramenti; & ſic poſſe hoc ſacramentum miniſtrari, quamuis non præceſſerit, docent Suarez *dicta diſp.* 42 *ſect.* 3. Ægidius *diſp.* 19. *dubio* 7. *n.* 23. *B.* Ledeſma *dif.* 7. *concluſ.* 4 *col.* 1118. & apud ipſum D. Antoninus, & Paludan. Filliucius *ſupra n.* 108. Reginald. *lib.* 28. *c.* 11. *n.* 69. Villalobos *tom.* 1 *tr.* 10. *diffic.* 4. *n.* 7. Hurtado *dif.* 10. Ochogauia *q.* 7. *n.* 6. Ludouic. Lopez *p.* 1. *c.* 23. Layman. *lib.* 5. *tract.* 8. *cap.* 3. *n.* 4. Ludouicus de S. Ioan. & Molfeſius *ſuprà* quos ſectatur Narbona *in anno* 7.

29 Cum ergo, vt dixi, peccatum actuale non ſit materia proxima vel remota huius ſacramenti, euenit vt quamuis non præceſſerit poſſit adhiberi ex dictis, ſiquidem, vt tenet Ægidius Trullench. *de ſacram. dub.* 4. *lib.* 6. *ſub n.* 6 cum aliquibus ex relatis, & cum Bonacina *tom.* 1. *diſp.* 7. *q. vnica puncto* 5. *n.* 13. alios adducente, dicens Ægid. quod poſſunt omnia Eccleſiaſtica ſacramenta adhiberi, & conſequenter ſuum effectum ſortiri.

30 Et confirmatur, quia ſi contingat vt quis ex priuilegio nullum peccatum commiſiſſet, etiam eſſet huius ſacramenti capax ex ante dictis, quia hoc ſacramentum præter abolere reliquias peccatorum, habet confortare contra mortem, & augmentum gratiæ conferre: ita idem Trullench. vbi *in fine dict. n.* 5. reſpondet obiectioni, quæ deduci valet ex verbis *cap.* 6. Diui Iacobi *quidquid peccaſti*; quia dicit eſſe intelligenda conditionaliter, videlicet *ſi peccaſti*, aut quidquid peccare potuiſti, vt indicant illa verba eiuſdem Apoſtoli ibi *ſi in peccatis fuerit remittentur ei.* ſic cum DD. huius ſententiæ quam tenuerunt D. Bonauentura *in* 4. *diſt.* 23. *p.* 2. *art.* 1. Henriquez *lib.* 3. *cap.* 11. *n.* 3. etiam adducti.

31 Quare non obſtant etiam idem Sancius *in ſelectis dict. diſp.* 27. Granad. *diſp.* 6. *n.* 11. Nugnus *dict. q.* 32. *art.* 2. *&* 4. Vazquez *diſp.* 119. *cap.* 8. & alij contrarium tenentes; eo quod hoc ſacramentum eſt conſummatiuum Pœnitentiæ, vt ait Trid. *ſeſſ.* 14. *in proœmio*, quæ ſunt ad expianda peccata actualia: & quia nequit applicari forma ei, qui nunquam actualiter peccauit, & ex alijs fundamentis; quia omnibus reſponſum præbetur ex proximè dictis, & in toto hoc verſ. *ad quartam*.

32 Ad quintam quæſtionis partem, an ſi Parochus cognoſcat per confeſſionem puerum nunquam actualiter peccaſſe, adhuc præberi illi hoc ſacramentum debeat, & ex iam ſupra adductis *ſub hac quæſtione*, videtur reſpondendum, quia eo quod diximus effectum huius ſacramenti non ſolum eſſe reliquias peccatorum abſtergere, ſed etiam præſtare robur aduerſus tentationes, & ad ſuperan-
33 dam triſtitiam aduerſus infirmitatem. † Sequitur vt licèt in puncto difficultatis Parochus cognoſcat per confeſſionem puerum nunquam actualiter peccaſſe, teneatur nihilominus miniſtrare Extremã Vnctionẽ illi: ſic docent, & ex multis alijs rationibus Coninch *de ſacram. dict. diſp.* 19. *dubio* 7. *n.* 13. Henriquez *lib.* 3. *cap.* 11. *n.* 3. Gaſpar Hurtado *dif.* 10. Villalobos *in ſumma p.* 1. *tract.* 10. *dif.* 4. *n.* 7. Diana *dict. p.* 3. *tract.* 4. *reſ.* 181. Pitigianus *in* 4. *ſent. tom.* 2. *diſt.* 13. *q. vnica art.* 23. Reginaldus *in praxi tom.* 1. *lib.* 28. *tract.* 3. *cap.* 4. *n.* 69. Filliucius *tom.* 1. *tract.* 3. *cap.* 4. *n.* 108. & alij poſt eos.

Nec obſtant huic reſolutioni Nugnus *in* 3. *p. tom.* 2. *p.* 32. *dif.* 2. nec Ioannes Sanctius *in ſelectis dicta diſp.* 27. *n.* 18. contrariam ſententiam docentes ex eo, nam qui nunquam peccauit, non eſt ſubiectum habile, cum reſpectu forma vnctionis verificari valeat, cum nulla ratione verificari in hoc caſu poſſint verba iam relata formæ huius ſacramenti, ibi: *Indulgeat tibi Deus quidquid deliquiſti*; quia reſpondeo prædicta verba facere ſenſum, *impono tibi gratiam ſacramentalem de ſe remiſſiuam pec-* 34
cati, ſi forte adſit. † Sicut qui in ſacramento Pœnitentiæ abſoluit quempiam iam contritum, cum tunc verba illa *abſoluo te à peccatis*, ſenſum reddant, impendo tibi gratiam remiſſiuam peccatorum: ita Diana *ſupra* commendans videndos Filliucium ſupra, & alios; item & Coninch *de ſacram. diſp.* 4. *dubio* 4. *n.* 50. *&* 59. & ſatis ex iam adductis in hac quæſtione ſatisfit obiectionibus, quæ poſſunt congeri: quare debet omnino reiici idem Nugnus, quatenus mordicus hanc ſententiam falſam vocat. 35

Q V Æ S T. VII.

An moribundus ſit vngendus tempore interdicti, non valens alia ſacramenta recipere, ſi non habet Bullam cruciatam? An ſit abſoluendus moribundus, qui non vult recipere Extremam vnctionem? Et an vt conferatur debeat ſuſcepturus infirmari lethaliter; & ſic poſſit dari lethaliter vulneratis, vel peſte percuſſis, aut læſis morſu viperarum; item & in partu deficienti ſeu ſenio confectis: vbi quænam diſpoſitio requiratur in ſuſcipiente, ſeu debeat prius ſuſcipi Euchariſtia? Et in quo ſtatu infirmitatis, ſit conferendum.

S V M M A R I V M.

1 *Extrema vnctio tempore interdicti probabilius debet à Parocho conferri, etiam non habenti Bullam Cruciatam, quando pœnitentiam, nec Euchariſtiam moribundus accepit*, vt n. 3. 4 & 5. *vbi expenditur ſententia* n. 1.

2 *Sacramenta Pœnitentia, Baptiſmi, & Euchariſtia miniſtrantur tempore interdicti.*

3 Cap. quod in te de Pœnit & remiſ.

6 *Bulla Cruciata quid diſponat tempore interdicti in adminiſtratione vnctionis remiſſiuè.*

7 *Extremam vnctionem nolens accipere moribundus, ſecluſo ſcandalo, & contemptu, probabilius eſt, vt queat abſolui ex* n. 10. *non ſic ex contemptu, vt* n. 12. *Vbi quid ſi ex negligentia.*

8 *Confir*

8 *Confirmationis ſacramentum, ſi ex negligentia graui omittatur recipi, incurrit omittens peccatum lethale.*

9 *Infirmus ſenſu non carens, nequit vnctionem ſibi miniſtrari, præſumitur contemnere, & non peccare docent alij, vt* n. 10. *Ego exiſtimo, vt peccet ſaltim venialiter, vt* n. 11. & 12.

13 *Vnctio Extrema ſi conferatur infirmo nondum in periculo mortis conſtituto, bene miniſtratur ex ratione ſacramenti, & ex præcepto debet à miniſtrante ſpectari periculum, vt* n. 14. 15. & 16.

16 *Vnctionem Extremam miniſtrans infirmo nondum conſtituto in periculo mortis, peccat ſi ei de hoc conſtet.*

17 *Vnctio Extrema queit miniſtrari, lethaliter vulneratis, aut peſte percuſſis, ſeu læſis viperarum morſu. Et quare.* n. 18.

19 *Miniſtrans ſacram Vnctionem rabido moribundo, attentè ſe gerat, non tangendo illius ſputum, ſeu ſaliuam.*

20 *Parturienti mulieri non miniſtratur Extrema vnctio, niſi ex alio morbo* n. 21. 22. 23.

24 *Senes ſenio confecti abſque alia infirmitate poſſunt vngi.*

25 *Vnctio Extrema miniſtratur verè infirmis, non aliis conſtitutis periculo extremo mortis.*

26 *Furca ſuſpendendis vnctio Extrema non miniſtratur, niſi ex alia infirmitate corporis, vt exemplificatur de quodam facto.*

27 *Vnctionem Extremam recepturus, debet habere intentionem, ſaltim virtualem interpretatiuam. Et qui ſic videantur petere.*

28 *Eucharistia prius quam Extrema vnctio non recipitur, propter aliquod præceptum.*

29 *Caluinus mentitur, dum dixit omnes infirmos vngi voluiſſe, D. Iacobum catholicos non infirmos &c.*

30 *Vnctio Extrema, vt adminiſtretur infirmo, non eſt ſpectandum, vt ille prorſus careat ſenſu, aut quod omnino deſperata ſit ſalus.* n. 31. 32. 33.

31 *Vnctio ſacra cauſat corporis ſanitatem, & carpiuntur clamantes, cum illa miniſtratur infirmo.*

33 *Vnctionis ſacramentum differentes conferri in tempus, quo infirmus deſtitutus peccant.*

34 *Infirmi deuotio multàm confert ad effectus conſequendos ſacramenti vnctionis.*

35 *Vnctio Extrema miniſtratur ſub conditione; ſi dubitetur, an homo peſte infectus, & conſequenter in periculo mortis ſit necne.*

1 AD primam quæſtionis partem video Ægidium Trullench. dicentem in praxi Sacram. *lib.* 4. *cap. vnico dubio* 4. *n.* 11. hoc ſacramentum miniſtrari non poſſe tempore interdicti; quia non eſt de neceſſitate ſalutis, & facit textus *in cap. quod in te de pœnit. & remiſſion.* vbi permittens Innocent. III. conferri ſacramenta Pœnitentiæ & Euchariſtiæ illo tempore, videtur, vt deneget vnctionem ibi: *licet per generale interdictum denegetur omnibus, tam vnctio, quam Eccleſiaſtica ſepultura &c.* † ſunt enim Pœnitentia, Euchariſtia, & Baptiſmus ſacramenta de præcepto Diuino; & ob id etiam tem-
2 pore interdicti miniſtranda, vt docent Nauar. *in manuali cap.* 27. *n.* 171. *&* 179. Henriquez *lib.* 3. *cap.* 11. *n.* 3. Ludouicus *q. vnica de hoc ſacram. art.* 7. *dif.* 1. & *in ſumma parua art.* 5. *n.* 17. *pag.* 87. Torreblanca *de Iure ſpirituali lib.* 2. *cap.* 11. *n.* 42. Leander *de ſacram. tract.* 4. *diſp.* 3. *q.* 17. contra Lubrinum affirmantem; ergo bene potuerunt in dubio noſtro negare, Ledeſma *tom.* 1. *cap. fin. de hoc ſacramento concluſ.* 4. Lodouic. de S. Ioan. *dicto art.* 7. & apud ipſum Bonauentura *in* 4. *diſt.* 23. *q.* 2. Richardus *q.* 3. *art.* 2. reſoluere, nec in ſpecie noſtri dubij, quando infirmus nec recepit ſacramenta Pœnitentiæ & Euchariſtiæ, vt non ſit ei miniſtranda Extrema vnctio, cum non ſit ſacramentum neceſſitatis.

Sed quia Paludanus apud eundem Ledeſmam *in ſumma cap.* 9. *de hoc ſacram. concluſ.* 4. *ad finem*, 3
dicit vt quando aliud non eſt poſſibile infirmo recipere ſacramentum, liceat hoc recipere, cum tunc videatur habere vicem confeſſionis; ideo exiſtimo probabilius hoc ſacramentum conferendum à Parocho; & ſic conſuluit Diana *p.* 3. *tract.* 4. *reſ.* 71. in facti contingentia miniſtrari moribundo ſenſibus deſtituto, qui ſacram Euchariſtiam, & ſacramentum Pœnitentiæ non poterat recipere, etiamſi non haberet Bullam Cruciatæ & eſſe in ciuitate
interdictum. † Et ſic Zambranus *de caſibus occurrentib. tempore mortis* dixit *in cap.* 5. *dubio* 7. *n.* 5. 4
ſatis probabile eſſe licitè miniſtrari poſſe, & deberi Extremam vnctionem morienti carenti omni priuilegio, etiam tempore interdicti, & maximè, ſi tunc caret ſenſu; & licèt aduertat hunc caſum rariſſimè accidere poſſe, eo tamen dato præcepti neceſſitatem continere, fatentur Suarez *tom.* 4. *diſp.* 4. *ſect.* 1. *n.* 7. Barboſa *de offic. Parochi p.* 2. *cap.* 22. *n.* 46. ſic referens, & cum Torreblanca, & aliis nouiſſimè, Leander, vbi ſupr. *dict. diſp.* 3. *q.* 18.

Nec ſunt impedimento textus deciſio *in dict.* 5
cap. quod in te, nec rationes pro prima ſententia, quæ tantum ſunt intelligendæ, quando ſcilicet infirmus accipit ſacramenta, Pœnitentiæ, & Euchariſtiæ, ſeu horum quodlibet, vel quando licet non receperit, poſſit commodiſſimè tamen adiri Iudex, qui poſuit illud interdictum, vt tollat illud prædicto caſu; ſed aliud inquam dicendum, quando moribundus non eſt in ſtatu recipiendi prædicta ſacramenta: nam cum tunc, (vt ſupra *in quæſtionibus præcedentibus* aſſerui) fortè vnctio ſit medium neceſſarium ad ſuam ſalutem tali moribundo attrito, debet à Parocho ſacramentum illi infirmo miniſtrari: quam ſententiam in praxi docet Diana *dicta reſ.* 171. *in fine*, ſine metu à Parochis, quando caſus occurrat, amplecti poſſe; & ſub relata diſtinctione ſunt intelligendi Couar. *in cap. alma mater. p.* 2. §. 2. *n.* 7. verſ. *Extremæ vnctionis*. Vgolinus *de cenſuris cap.* 7. §. 1. *& cap.* 10. §. 1. Sayrus *de cenſ. lib.* 5. *cap.* 7. *à n.* 29. Auila *in eodem tract. p.* 5. *diſp.* 4. Ludouicus Miranda *in manuali Prælator tom.* 2. *quæſt.* 1. *art.* 8. *concluſ.* 3. *in medio*, & Barboſa cum aliis *ſupr. dict. cap.* 22. *n.* 45. dicentes tempore interdicti ſacramentum hoc vlli laico, vel etiam clerico, aut religioſo miniſtrari non poſſe, ſi muniti non fuerint ſufficienti priuilegio adducentes tex-
tum *in dict. c. quod in te.* † Quid autem diſponat 6
Bulla, Cruciatæ circa hoc ſacramentum tempore interdicti, dixit Ægidius Trullench. *in eius expoſitione lib.* 1. §. 3. *dubio* 2 & refert in dicta praxi ſacram. *dict. lib.* 4. *dubio* 1. *n fin. in fine.*

Ad ſecundam quæſtionis partem, an ſit abſol- 7
uendus moribundus, qui non vult recipere ſacramentum Extremæ vnctionis? Et videtur quod non ſit abſoluendus, facit primo Doctrina Turriani *in ſumm. p.* 1. *cap.* 26. *dubio* 1 *concluſ.* 1. putantis probabile eſſe, quod addit præceptum ſumendi

Extremam

8 Extremam vnctionem tempore mortis. † Deinde ex Doctrina Scoti *in 4. diſt. 7. q. 2.* Richardi *art. 1. q. 1.* Vualdenſis *de ſacram. tom. 2. cap. 111.* & Petri Soto *lect. 2.* aſſerentium eſſe peccatum mortale omittere ex negligentia graui ſacramentum Confirmationis, ergo: & erit etiam mortale omittere ex negligentia Extremam vnctionem: nam qui commodè poteſt recipere ſacramentum, & non vult, videtur contemnere; & facit Doctrina Toleti *in ſumma lib. 2. cap. 14. in fine*, Bellarmin. qui loquentes de ſacramento Confirmationis affirmant peccare illud non recipientes tempore apto, & commoditatis, ſi ex contemptu fiat, quod etiam admittere videtur Diana *dicta p. 3. tract. 4. reſ. 170. in principio*, quatenus amplectitur contrariam ſententiam, ſi non adeſt contemptus, & ſcandalum.

9 Quare Ludouicus de S. Ioan. *q. vnica art. 7. de hoc ſacramento, dubio 2. concluſ. 1.* notat, vt quando infirmus eſt conſtitutus in periculo mortis, & nequit recipere hoc ſacramentum ſtans in iudicio ſano, præſumatur de illo, vt contemnat id; ſiquidem fidelibus ſcandalum pariat, nolens accipere in tali periculo rem talem, quæ dimittit peccata, dat gratiam, & auxilium ſupernaturale aduerſus tentationes.

10 Sed communiter Doctores docent, vt ſecluſo tali contemptu, & ſcandalo graui, nolens recipere hoc ſacramentum, non peccet mortaliter: ita Villalobos *in ſumma tom. 1. tract. 10. dif. 5. n. 5.* eo quod nullum adeſt præceptum hoc ſacramentum ſumendi. Diana *dict. p. 3. tract. 4. reſ. 170.* contra Petrum Soto iam adductum, idem *p. 5. tract. 3. reſ. 97. in verſ. ſed his*, Tannerus *tom. 4. diſp. 7. q. 1. dubio 3. n. 56.* rectè aduertens, vt non cenſeatur contemnere hoc ſacramentum, hoc ipſo, quod ſciens, & prudens illud prætermittit; & ob id Villalobos, & Suarez adductus à Diana, videntur tenere, vt nullum peccatum committat, nec etiam veniale: videndus eſt Gaſpar Hurtado *in ſumma de hoc ſacram. dif. 11.*

11 Vnde ſolent incidere Doctores in illud dubium, nùm ſaltim peccet venialiter nolens in tali periculo conſtitutus illud recipere, ſecluſo contemptu, & ſcandalo; & exiſtimo contra Suarez, & Villalobos, vt peccet quando nullo adeſt cauſa illud omittendi, ex ea ratione, quia eſt quædam rerum ſpiritualium prodigalitas omittere tantum remedium ſalutis, vt docent Nugnus *tom. 1. q. 23. art. 2. diſp. 19. dubio vlt. a. 30.* Bonacina *diſp. 7. puncto 5. n. 10.* Granado *diſp. 6. n. 11.* Layman *cap. 7. n. 1.* Toletus *lib. 7. cap. 3. n. 5.* Dicaſtillo *tract. 7. de hoc ſacram. dubio 11. n. 179.* cum aliis Leander *dict. tract. 4. de ſacram diſp. 1. q.* dum *q. 5.* probauit contra Binsfeld. *in enchiridio de Vnctione* §. 8. Torreblanca *Iuris ſpiritualis cap. 11. n. 44.* & alios non eſſe per ſe loquendo præceptum recipiendi hoc ſacramentum, nec committi peccatum mortale à non recipiente illud; cum Ochogauia, Viualdo, Toleto, Caietano, Rodriguez, Vega, Ægidio, Reginaldo, Trullench &
12 & aliis *q. 6.* † reſoluit peccare venialiter, etiam ſi contemptus non adſit, nec ſcandalum ex adducta ratione: ſic Baunius *q. 10 pag. 810.* & ob id Diana & ex iam relata Doctrina Ludouici de San Ioan. *in dicta reſ. 97. p. 5. in fine*, monet Parochum ad curandum, ne infirmus ſine hoc ſacramento moriatur, & quod illum hortetur, vt ſumat illud Et ita patet quid reſpondendum ſit in puncto noſtri dubij; quia ſi ex contemptu, & vbi adeſt ſcandalum non vult infirmus recipere hoc ſacramentum, cum tunc peccet modo dicto, non eſt cur poſſit abſolui ex doctrina Suarez *diſp. 44. ſect. 1. in 3. p.* Henriquez *lib. 3. cap. 10. n. 3* Conink *diſp. 19. dubio 10. n. 30.* S. Thom. *in 4. diſt. 23. art. 3 q. 3.* Soti ibi *q. 1. art. 1.* Nauarr. *cap. 22. n. 16.* & aliorum vt refert, ac tenet Trullench. *dict. dub. 9.* ex eo, & quia hoc ſacramentum libenter accipitur etiam à vilibus, & abiectis hominibus; eſt enim mortale omittere hoc ſacramentum ex contemptu; ex negligentia verò non erit mortale, vt etiam docet Sahagun *de hoc ſacram. 1. n. 22.* ita probans ex Concil Florent & ex Trid. *ſeſſ. 14. cap. 3. de Extrema vnctione*, vbi Barboſa plures adducit.

Ad tertiam quæſtionis partem an vt conferatur 13
debeat ſuſcepturus infirmari lethaliter? In quo dubio videtur vt poſſit conferri infirmo extra periculum mortis conſtituto; quia loquendo de neceſſitate huius ſacramenti, eſt nimis probabile, vt dari queat tantum verè infirmo corpore; etſi non adhuc conſtituto in tanto periculo: ita Ledeſma *de Extrema vnctione cap. 6. concluſ. 3. in ſumma*; quia ex Iacob. *cap. 5.* ſolum videtur requiri infirmitas, ibi: *infirmatur quis*, Villalobos *p. 1. tract. 10. dif. 4. n. 6.* Trullench. *in praxi ſacramentor. lib. 4. cap vnico, dub. 4 ſub n. 2.* in verſ. *item* dicentes ita colligi videri ex verbis Trid. *ſeſſ. 14. cap. 3.* ibi *Declaratur etiam hanc vnctionem eſſe infirmis adhibendam; illis verò præſertim, qui tam periculosè decumbunt, vt in exitu vitæ conſtituti videantur, vnde & ſacramentum exeuntium nuncupatur.* Conſiderantes illud *præſertim*, quaſi innui hoc Sacramentum collatum infirmo verè infirmo, etſi non ſit in extremo, eſſe verum; & ſic hanc tenent Ægidius Coninch *diſp. 19. de ſacram. dubio 7. n. 25.* Armadian *lib. 9. de quæſt. Armen. cap. fin.* vt refert Palacios *in 4. diſt. 23. pag 476.* Fabrus ſuper Diut. *cap. 7. Eccleſ. Hierar.* vt referunt Henriquez *lib. 3. cap. 11. n. 1 litt. B.* Archangelus *in 4. diſt. 23. pag. 181.* docentes quod et ſi tale ſacramentum non debeat dari prædictis infirmis, etſi daretur, teneat, & quod ſit ſententia probabilis innuunt Suarez *tom. 4. diſp. 41. ſect. 1.* Bonacina *diſp. 7. puncto 5. n. 4.* Quintanadueñas *tom. 1. tract. 5. ſing. 2. n. 5.* Leſſius *in 3. p. D. Thomæ cap. 4. de Extrema vnctione dubit. 1. n. 21.*
Viugers *in ſupplem. D. Thom. q. 32. n. 3.* † quibus ad- 14
do Barboſam cum aliis *de officio Parochi p. 2. cap. 22. n. 11.* vbi ait dandam eſſe cuicumque infirmo, cuius mors timeatur, & creditur cito futura, modo infirmitas naſcatur ex morbo; & docent etiam alij relati à Diana *p. 6. tract. 6. reſ. 45* explicantes, tum verba Trid. & Iacobi tum verba Florentini ibi: *his tantum infirmis vnctionem dari debere, de quorum morte timetur*, verbum *debere* intelligi quoad licitum vſum, non quoad valorem ſpectat.

Sed quantumuis hæc ſententia in ſe vera ſit ra- 15
tione ſacramenti, dico quod ex præcepto non debet, nec poteſt miniſtrari, niſi verè infirmo, & in periculo mortis conſtituto, vt patet ex Concilio Florentino in decreto Eugenij IV. ibi: *hoc ſacramentum, niſi infirmo, de cuius morte timetur dari non debet*, cui adſtipulantur verba Trid. proximè relata, vt tradit *n. 1* & tenent Villalobos, & Trullench. *ſupra* cum aliis, quos ipſi referunt Bonacina & ſupra relati, Nugnus *q. 32. art. 1. dif. 1.* Palacios, & Henriquez *ſuprà*, plura adducens Diana cum multis *p. 9. tract. 6. reſ. 45.* Cum Granado, Caſtro Palao, Caſpenſis, Amico, & aliis, & cum aliis Leander *tract. de ſacram. diſp. 3. q. 11.* Reginald. *lib. 28. n. 67.* cum Suarez, & aliis, quorum ea nempe ratio eſt; quia hoc ſacramentum eſt inſtitutum in remedium morientium, vt ex dictis *à quæſt. 1.* patet; & ſic docent alij relati à Diana, *vbi ſuprà*,

omninò

26 omninò legendus ad plura fundamenta; † vtcum-
que ſit de eius validitate; eſt tamen certum quod
illud ſacerdos conferens infirmo non exiſtenti in
probabili periculo mortis, ſiue extremo, ſi hoc con-
ſtat ſacerdoti, peccet mortaliter; quia in re graui
agit contra præceptum Eccleſiæ, & ponit ſe in pe-
riculo inualidè miniſtrandi, cum oppoſita opinio
ſit, aut probabilior, vel ſecurior: ſecus ſi illi non
conſtaret; imo bona fide exiſtimaret eſſe in proba-
bili, & extremo periculo vitæ: quo in caſu dicunt
Villalobos, & Trullench. non ſolum licitè, ſed
etiam validè illud à Sacerdote miniſtrari; ſed quali-
ter debeat tale periculum metiri, & cum qua pru-
dentia dico infra *hac quaſt.* ſub verſ. *ad vltimam.*

17 Ad quartam quæſtionis partem, num poſſit dari
lethaliter vulneratis, peſte percuſſis, ac læſis morſu
Viperarum &c. Reſpondeo poſſe iſtis omnibus con-
ferri; item etiam, & laborantibus morbo rabido, &
illis, qui potauerunt venenum: ita docent Suarez
diſp. 42. *tom.* 4. *ſect.* 2. Filliucius *tom.* 1. *tract.* 3. *cap.*
5. *n.* 105. cum aliis Bonacina *tom.* 1. *diſp.* 7. *q. vnica
puncto* 5. *n.* 6. Ægidius Trullench. *dict. dubio* 4. *n.* 4.
quibus addo D. Thomam, & Paludan. *diſt.* 23. So-
tum *diſt.* 24. *q.* 2. *art.* 2. Syluestrum q. 5. Angleſ. *art.*
4. *concluſ.* 1. Viualdum, Lubrinum, Toletum, Pe-
trum Cenedo, & alios, quos ſequitur Leander *dict.
diſp.* 3. *q.* 14. cum Dicaſtillo, Molfeſio, & Binsfeldio
in ſuo enchiridion de hoc ſacram. §. 5. & Concil.
Mediolan. *p.* 4. Barboſa, vbi ſupra *dict. n.* 11. vbi di-
18 cit procedere etiam ex qualibet cauſa alia intrinſe-
ca. † Quorum omnium ea eſt ratio: nam hi omnes
habent intra ſe cauſam proximam mortis, & ſunt
infirmi; quare etſi negent recenter vulnerato eſſe
conferendam, Nicolaus Ploue apud Viuald. *de Ex-
trema vnctione, cap. de ſuſcipientibus n.* 2. & alij
apud Toletum *lib.* 7. *cap.* 3. *n.* 3. qui & eſſe probabi-
lem ſententiam innuit, ſed tu in praxi ſequeris pri-
19 mo relatam; † ad quam praxim aduertere debet
ſacerdos cautelam, nempe vt non attingat rabidi
hominis ſputum, ſeu ſaliuam, quæ inficit attingen-
tem: ſic notanter ſcribunt Bonacina, & Trullench.
Vbi ſupra, & Barboſa *de officio Parochi p.* 2. *cap.*
12. *n.* 14. cum infinitis, & *n.* 15. Vbi cum Ludouico
de S. Ioan. & Poſſeuino aduertens prædictam cau-
telam in rabido, ait talem ſic infirmum vngi debere
in parte vicina loco oris.

20 Ad alium caſum de muliere in partu conſtituta,
etſi videam duas contrarias ſententias, vnam affir-
mantem, validè, & licitè miniſtrare illi, quia verè
eſt in diſcrimine vitæ fundato iam iam in aliqua
infirmitate, vt dixerunt Viualdus *dict. cap. de ſuſci-
pientibus*, vbi citat Catechiſm. Roman. Sa, *verb.
Vnctio. n.* 5. Victorellus *in addit.* Filliucius *n.* 104 &
21 Bonacina *puncto* 5. *n.* 6. alias 5. *vbi ſuprà*, & alij. †
Aliam verò negantem; quia ſic prohibet expreſsè
Concil Mediolanenſ. 4. *p.* 2. *pag.* 10. quod citat, &
ſequitur abſolute Bonacina *ſuprà n.* 4. & ante il-
22 lum Naldus *n.* 4. † Ego ſic conſtituo nempe in pra-
xi quotidie videri mulieribus parturientibus non
dari hoc ſacramentum, niſi vitæ diſcrimen fundetur
in aliqua actuali ægritudine, & infirmitate, vt quia
iam cœpit habere acerbiſſimos dolores, ex quibus
iudicio Medicorum appareat probabile pericu-
lum mortis, vt notant, & reſoluunt Filliucius *n.*
105. Bonacina *num.* 4. Trullench. *dict. num.* 4. *in
fine.*

23 Vnde etſi admodum Leander *de hoc ſacram.
dicta diſp.* 3. *tract.* 4. & Archangelus *diſt.* 23. *pag.*
282. valde mirentur de relato Concilio Mediolan.
affirmante vulneratos lethaliter inungi poſſe, &
mulierem in partu deficientem, in partu non debere
cum tam iſti, quàm illi violenter ad mortem infir-
mentur. Tamen ſub relata diſtinctione relatæ opi-
niones in ſe veræ ſunt, quam ſic tenet cum Leandro,
& aliis, Diana omnino legendus *p.* 10. *tract.* 12.
miſcel. 2. *reſ.* 9. & ipſe Leander cum Diana, & aliis,
imò & idem Diana ait ſe olim conſuluiſſe mulie-
rem actu parturientem ex grauibus doloribus con-
ſtitutam, ex iudicio Medicorum in probabili peri-
culo vitæ, fuiſſe vngendam ſacramento, cum vix
contingat tale periculum ſine ægritudine nata ex
extorſione, & vexatione partium inferiorum, latè, &
bene Pater Amicus *in curſu Theolog. tom.* 8. *diſp.*
19. *ſect.* 9. *n.* 157. Anton. Raguccius *in lucerna paro-
che de hoc ſacram. q.* 14. *n.* 1. Michael Zanardo *in
direct. Theolog. p.* 1. *de hoc ſacram. cap.* 5. §. 6. Baſſeus
in floribus Theolog. verb. *Extrema vnctionis ſacra-
mentum, n.* 4.

Ad alium caſum de ſenibus, qui abſque alia in- 24
firmitate ſenio conſumuntur, reſpondeo affirman-
dum ex dictis; & quia ipſa ſenectus eſt morbus
naturaliter proueniens, vt docent Filliucius *n.* 106.
Bonacina, & Trullench. *vbi ſupra, n.* 4. Et quia ta-
lis mors verè prouenit ex defectu naturæ, non for-
tunæ vt docent Narbona *tom.* 1. *de ætate anno* 90.
q. vnica à n. 5. Archang. *dict.* 23. *pag.* 281. Dicaſtillo
tract. 7. *diſp.* 1. *dubio* 10. *n.* 162. Ledeſma, Nublous,
Nicolaus Ploue, Toletus, Vega, & alij, quos ſequi-
tur Leander *ſupra dict. diſp.* 3. *tract.* 4. *q.* 13. Suarez
tom. 4. *dict. diſp.* 42. *n.* 11. Nauarr. *in man. cap.* 22.
n. 14. Syluester *verbo Vnctio q.* 5. Armilla *n.* 6. Re-
ginald. *lib.* 28. *n.* 69. Rodriguez *in ſumma tom.* 2. *cap.*
86. Ledeſma *diſ.* 7. *concluſ.* 2.

Ex his infero hoc ſacramentum ſolum dandum 25
eſſe corpore infirmis modo dicto, & clarius *infra*
in verſ. *ad vltimam*: quare euenit, vt non ſit dan-
dum ei, qui eſt in articulo, vel periculo mortis, niſi
aliàs ſit infirmus corpore, veluti nauigaturo cum
periculo, vel pugnaturo in Bello, vel aggreſſuro
periculoſum iter: ſic docent Nauar. *dicto cap.* 22. *n.*
15. Syluester *dict. q.* 5. Bonacina *ſupra dict. diſp.* 7.
tom. 1. *q. vnica puncto* 1. *n.* 6. Ægidius Trullench.
dict. lib. 4. *de ſacram. cap. vnico dubio* 4. *ſub n.* 2. *in
princ.* Leander cum Henriquez, Suarez, Syluestro,
Viualdo, & aliis *dict. diſp.* 3 *q.* 9. idem Barboſa cum
aliis, vbi nec & ſuffocando.

Ex quo infertur, vt licèt Nublinus, quem refert 26
Leander *dict. diſp.* 3. *q.* 10. referat quendam Epiſco-
pum noſtræ Hiſpaniæ in vigilia Apoſtolorum Phi-
lippi, & Iacobi anno Domini 1589. Extremam vn-
ctionem contuliſſe duobus ſuſpendendis confeſſis,
& communicatis; ſed re vera ſuſpendendus non
eſt capax huius ſacramenti, cum talis mors non
proueniat illi ex defectu naturæ, ſed fortunæ, Hen-
riquez *lib.* 3. *cap.* 11. *n.* 1. Archangel. *diſt.* 23. *pag.*
282. *col.* 1. & 2. Dicaſtillo *dicta diſp.* 1. *dubio* 10. *n.*
161. Thomas Hurtado *tract.* 1. *cap.* 10. *reſ.* 11 *à n.*
364. vbi contrarium iudicat temerarium, Toletus
lib. 7. *cap.* 3. *n.* 1. Rodriguez *tom.* 2. *cap.* 191 *n.* 6. qui
ex Viualdo affirmat prædictum Epiſcopum, ideo
ſuſpendendis prædictis contuliſſe vnctionem; quia
aliquam habebant infirmitatem naturalem: quo ca-
ſu optimè feciſſe, narrat ipſe Leander ex aliis, vbi
ſic amplectitur cum Bonacina, Nublinu, Ploue,
Layman. Narbona, Dicaſtillo, Zerola, Perez de lara,
& Zened. quibus addo Villalobos *tract.* 10. *de hoc
ſacramento p.* 1. *diſ* 4. *n.* 6. *in principio*, & Sahagun
de hoc ſacram. n. 14.

Ad quintam quæſtionis partem de diſpoſitione 27
requiſita in ſuſcipiente hoc ſacramentum ex iam
adductis

adductis à *quaſt.* 1. facilis eſt reſponſio; & ſic breuiter dico, quod recepturus, aut recipiens hoc ſacramentum, debet habere intentionem ſaltim virtualem, & interpretatiuam illud ſuſcipiendi, quod ſic tales ceoſebuntur omnes, qui illud petendo chriſtianè vixerunt, vel qui dederunt ſigna contritionis, vel qui ſemel habuerunt intentionem recipiendi hoc ſacramentum, oec illam retractarunt, vt dixi ſupra, *q* 6.*n*.1.*&* 2. & debet prius confiteri ratione ſtatus, ſi poteſt, poſito peccato mortali, alias noo tenebitur confiteri, quiſquis non habet conſcientiam peccati mortalis: ita Trulleoch. *dicto dubio* 4.*n*.9.*& dict.lib*. .*cap*.2. *dub*. 3.*& c*.2.*dub*.1. Filliuc.*tom*.1.*tract*.3.*n*.132. *&* 133. communiter Doctores alij.

28 Vnde infertur ad dubium, num neceſſariò debeat prius ſuſcipere Euchariſtiam? In quo dubio negatiuè reſpondent Henriquez *lib*.3.*cap*.10. *ad finem*. Suarez *tom*.4.*diſp*.44. cum aliis Bonacina *tom*.2.*diſp*.7.*q*.*Vnica puncto* 5.*n*.15. Trullench. *dicto dubio* 4.*n*.10.& alij, eò quòd nollum extat de hoc præceptum; & quia infirmos poteſt ſemper contrinonem diſponere, vt iam dixi; & quia aliqoando fieri poteſt, vt poſſit quis recipere Extremam vnctionem; non verò Pœnitentiam, nec Euchariſtiam, ant quando aliqnis patitur vomitum, aut ita repente morbo præuenitur, vt non dederit ſigna contritionis; ſed per ſe, & ordinariè dicunt præfati DD. ſeruandam eſſe praxim, communem vſum, & conſuetudinem Eccleſiæ. Ita vt recipiatur ſcilicet Sacramentum Pœnitentiæ, & Euchariſtiæ, cum quodlibet obliget ſub præcepto, non ſic Extrema Vnctio vt iam adduxi.

29 Ad vltimam quæſtionis partem, in quo ſtatu infirmitatis ſit hoc ſacramentum conferendum, cum iam dixerim illi tantum, coius vita ex infirmitate periclitatur admodum: quare optimè Diana, *p*.5. *tract*.3. *reſ*.95. & Heliſonius, *tom*.2. *in* 3.*p*.*cap*. 32. *art*.3. dicunt mentiri Caluinum, *lib*.4.*inſt*.*cap*.19.*tit*.*de vltima Vnctione*, *num*.25. quando ipſe aſſeruit Iacobum omnes infirmos inungi voluiſſe, Catholicos non infirmos, ſed ſemimortua cadauera ſua inficere pinguedine, cum iam anima in primoribus labris laborat, vel vt ipſi loquuntur in extremis; itaqoe exiſtimo dicendum oonne admodum peodere ab arbitrio Sacerdotis miniſtrantis; ſi non conſiſtat in puncto indiuiſibili, cum ſit credendum, vt ſupra adduxi, non ex eo quod aliquantulum citius miniſtretur, ſit nullum: quia ſi grauis ſit infirmitas, & periculoſa, adſitque bona fides Sacerdotis miniſtrantis, Sacramentum habebit ſuum effectum: ita Trullen. *dicto lib*.5.*de ſacram*. *dub*.4.*nu*.2.*in fine*, & referendi, *n*. *ſequentis*.

30 Quare pro reſolutione dico ad admioiſtrandum, & conferendum hoc ſacramentum, ooo eſſe ſpectandum articulum, quo infirmus careat omni prorſus ſenſu, aut quo omnino eius deſperata ſit ſalus, vt docent Naldus *in ſumma* verb. *Extrema Vnctio*.*n*.1. Ægidius Coninc.*diſp*.19. *dubio* 7.*n*.25 Poſſeuin. Ludouicus Miranda, & cum aliis Barboſa *dict*.*cap* 22.*de offi*.*Parochi p*. 2.*à n*. 19. Sotus *diſt*. 17. *in* 4.*q*.2.*art*. 4. & Trullench. ſupra *dicto dubio* 4.*n*.3. vbi cum Heoriquez *dict*. *lib*.3.*cap*.11. & Bonacina *dict*. *tom*. 1. *diſp*. 7. *q*.*vnica puncto* 5. *n*. 7. docet miniſtrandum eſſe hoc ſacramentum, ſi fieri poteſt, quando infirmus adhuc habet vſum rationis, vt ſe magis ad fructum ſacramenti recipiendum diſponat; & † ſit capax alacritatis, quæ conferri ſo- 31
let; cum ergo communiter Doctores doceant quod ſanitas, etiam corporis, ſit effectus huius ſacramenti, non infallibilis, ſed quando ſubiectum eſt diſpoſitum, vt docent Ioannes de la Crux *in tract*.*de conſcientia p*. 2. *de hoc ſacram*. *dubio* 3. *concluſ*.3 cuius verba refert, & ſequitur Diana *p*.3.*tract*.4.*reſ*.173. qui ab experientia loquens, carpit parentes, vt plurimum amantes magis corpora, quàm animas infirmorum, qui quando agitur de Extrema Vnctione illis miniſtranda clamant, & vſque ad vltimum deferre volunt: quare referens Diana cum Crux *dubio* 4.*concluſ*. 2.*in dicta reſ*.173. cum hoc ſacrameotum in cauſando ſalutem corporis non operetur miraculosè, ſed virtute ordinaria ſupernaturali dicit non eſſe ſperandum tempus, quo cauſæ naturales iuuare non poſſint, ſed adhuc ſpes ſalutis duret. † Non 32
enim addunt Pitigianus *in* 4.*tom*. 1. *diſt*. 23. *q*. *vnica art*. 5.*q*.4. ſpectanduoi eſt, vt infirmus iam ſenſu, & cognitione careat: oam id eſt contra reuerentiam, & vtilitatem ſacramenti, nec etiam eſſe ſpectandum tempus, in quo iam conſtet infirmum non poſſe naturaliter viuere: nam hoc etiam derogat ſecundario fini ſacramenti; nec enim ait conſentaneum ſpectare tempus, in quo ferè manifeſtè ſit neceſſarium miraculum, cum hoc ſit quodammodo tentare Deum, & virtutem ſacramenti velle experiri, vt docet etiam Gaſpar Hurtado *de hoc ſacram*.*diſ*.10.

Et ſic quantum errent etiam contra ſalutem 33
corporum ioſirmorum deferentes hoc ſacramentum ad tempus, quo infirmus eſt ſeoſu carens, aut admodum debilitatus, & in extremis demonſtrat Sotus *in* 4.*ſent*.*diſt*.23.*q*.2. *art*. 2. imò & Kelliſonius *dict*.*tom*.2.*in* 3.*p*. *dict*.*q*. 32. *art*. 3. inter alia, dicens non eſſe differendum hoc ſacramentum, addit peccare Miniſtros, qui non adhibent hoc ſacramentum, vel amicos infirmi, qui Miniſtrum non accerſunt; donec ioſirmus iam iã exhalaturus eſt animã, & vſu omni rationis deſtituitur; quia vſus rationis, & deuotio infirmi; plurimum confert ad effectum huius ſacramenti; & quod hoc ſacrameotum confert vires contra tentationes, quæ ſolent præcedere priuationem vſus rationis † qui & Philipus Fabrus *in* 4.*ſentent*.*diſt*. 34
23.*q*.*vnica*.*c*.4.& Diana *dict*.*reſ*.95.*p*. 5. admonent hac in re prudenter procedendum eſſe, & nec nimium feſtinandum) cum non omnis ægrotus ſit capax huius ſacramenti, vt iam dixi *in hac quaſt*.*& in aliis*,) neque nimium tardandum, cum vſus rationis, & deuotio infirmi multùm conferat, addentes etiam puniri ab Epiſcopis, & reprehendi differentes conferre hoc ſacramentum; donec infirmus peoè mortuus ſit, vel ratiooe deſtitutus.

Pro complemento addo qnod ſi adhibito etiam Medicorum iudicio, probabiliter dubitetur, an 35
homo peſte infectus, & conſequenter in periculo mortis ſit, necoe, tunc ſacramentum hoc ſub conditione celebrari poſſe à Parocho, vt ait Cappeauilla *tract*.5.*cap*.31.& cum eo Barboſa *de officio Parochi dict*.*c*.22.*p*.2.*num*.12. alia adducens, quæ iam ſupra reſolui *de miniſtrando ſub conditione*.

QVÆST. VIII.

An ſit neceſſarium, vt infirmus in lecto iaceat ad conferendum vnctionis ſacramentum? Et an infirmitate diuturna poſſit infirmus bis vngi? vbi num iterum conferendum ſit collatum iam ſemel infirmo non periculoſo, ſi poſtea laboret periculoſè? An cæci à natiuitate, vel mutilati, debeant vngi in partibus propinquioribus partibus abſciſis? Et an de facto Beata Virgo receperit hoc ſacramentum?

SVMMARIVM.

1 *Vnctio Extrema poteſt miniſtrari infirmo non iacenti in lecto.*

2 *Infirmus peſte percuſſus, aut vipereo morſu læſus, vel qui venenum biberat, poteſt ire ad Parochum, vt illi miniſtret Vnctionem.*

3 *Vnctionis ſacramentum iterari poteſt in eadem infirmitate, ſi infirmus conualuerit, & poſt 15. aut 30. dies reincidat, vt* nu.4.5.& 6. ad 10.

6 *Infirmus longa infirmitate præpeditus, bis in anno poterit vngi, ſi periculum mortis immineret; & refertur vnus, qui ter fuit vnctus in eadem infirmitate.*

7 *Iterari quoties in eadem infirmitate poteſt Vnctio. Et quid ſi ſuperueniat noua infirmitas periculoſa,* n.8.9.& 10.

9 *Infirmus ægritudine, qui ſemel vnctus, lethaliter poſtea vulneratur, poteſt iterum vngi.*

11 *Senſu viſus, auditus, olfactus, guſtus, & tactus carentes, verius eſt vt in infirmitate periculoſa conſtituti debeant vngi, & quare,* n.12.

12 *Peccare poteſt deſiderio homo per organum ſenſus, quem non habuit contra Becanum, vt* n.13.

13 *Vnge debet manibus, aut oculis carens in parte ibi propinqua, vt* n.14.15.16. & 17. *Vbi quid dixerint alij.*

15 *Miſſæ ſacrificij verba in plurali, vt* miſereatur veſtri, Dominus vobiſcum, &c. *proferuntur, etſi nullus præter miniſtrum ſit præſens.*

18 *Virgo ſanctiſſima num vncta fuerit de facto, diuersè ſentiunt Doctores, vt* n.19.20.21.

19 *Vnctionis forma verè applicari poteſt ei qui nunquam peccauit.*

21 *Apoſtolis collatam fuiſſe vnctionem probabilius eſt.*

1 AD primam quæſtionis partem reſolutiue ex iam ſupra adductis reſpondeo poſſe nempe miniſtrari infirmo, nondum in lecto iacenti: ſic docent Henriquez *in ſumma lib.3.cap.*11.§.1. Zambrana *de caſibus occurrentibus in articulo mortis c.5.dub.*3.Barboſ.*de officio Parochi p. 2. c.* 22.*n.*20.quibus addo *ſupplē.d.*23.*q.*1.*art.*3.*dub.* 2.Victorellum *in addition.ad Sa*,Layman.& Fil-
2 liuciũ.quos refert, & ſequitur.† Leand *tr.4.de ſacram.d.4.dif.*24.Vbi dicit poſſe infirmum, qui videt ſe peſte percuſſum, vel venenum bibiſſe, vel morſu Viperæ læſum, ire ad Domum Parochi, vel in Eccleſiam; & ibi hoc ſacramentum reuerenter ſuſcipere; quia hoc nec indecens, nec prohibitum eſt: iterum idem Barboſa *ſub n.*11. cum Bonacina, & Trull. *l.5.c.vnico ſub dubio 4.à n.*1.

Ad ſecundam quæſtionis partem, an in infirmi- 3
tate diuina, poſſit infirmus bis vngi? Et quia hæc difficultas explanabitur ex illa, an hoc ſacramentum reiterari poſſit; ideo duxi de hoc ſecundo dubio prius diſſerere, in quo abſolutè, etſi negent alij qui apud Viualdum *de hoc ſacram.c.fin.d.n.*1.reſpondeo iterari poſſe, vt docent S.Thom.*in 3.p.q.* 33.Suar.*d.6.ſect.*4.& communiter Doctores, quorum eſt ratio, quia hoc ſacramentum non imprimit characterem, ſicut imprimit Bapriſmus, Confirmatio, & Ordo, vt habetur in Trid. *ſeſſ. 7. can.9.& ſeſſ.23.c.4.* ſed ſacramenta, quæ non imprimunt charactarem iterari poſſunt (vt latè ego *infra tit.ſequenti de ſacram.non iterandis*) ergo: ita expreſsè docet Trid.*ſeſſ.7.c.3.*ibi: *quod ſi infirmi poſt ſuſceptam hanc vnctionem conualuerint, iterum huius ſacramenti ſubſidio iuuari poterunt,*
cum aliud ſimile vitæ diſcrimen inciderint.† Tota 4
difficultas eſt quod medium tempus debeat intercedere in eadem infirmitate de prima ad aliam Vnctionem, & licèt alij apud eundem Viualdum, & Nicol.Ploue relatus à Leand.*ſupr. d.4.q.*18. dixerint eſſe iterabile ſemel in anno eodem. Verius tamen erit vt ſi infirmus poſt vnctionem per quindecim, aut viginti dies ad ſummum, per menſem ſaltim conualeſcat, & poſtea in eandem infirmitatem reincidat, poſſit poſt primam vnctionem iterum vngi: ita poſt relatos docent Henriq. *lib.3.c.9.n.4.*Fagund.*in 3.præcepto Eccleſ.lib.1.c.7.n.6.*Bonacina, *de hoc ſacramento d.7.puncto 6. n.4.*Ægid.Coninc.*d.19.dub.*8.Poſſeuin.*c.9.n.*18. Hurtad.*difficult.*10.Sotus, *d.13.q.2. art.* 3. B. de Ledeſin.*difficult.10.concluſ.*10.Rodrig.*in ſumma tom.2.c.191.n.9.*& alij communiter, quibus addo Syluestr.*verb.Extrema Vnctio n.6.*& Ægid.Trullench.*in praxi ſacram.lib.4. c. vnico dubio 6.n.8.* Molfeſium, *in ſumma Theologiæ moralis.tr.4.c.3. n.55.*Zambr.*d.c.5.dubio 6.*Valer.Regin.*lib.28. n.* 49.Petr.Ledeſma, & Paul Layman, quos refert, & ſequitur Barboſa, *de officio Parochi p.2.d.c.22. n.* 38.qui poſtquam dixerunt hoc Sacramentum, durante eodem periculo morbi, non eſſe à Parocho conferendum, cum ſemel ſuſcepta vnctio, ſit Medicina ſufficiens ad conferendum effectum, quo
infirmus indiget, † addũt ſi ſtatus infirmitatis mu- 5
tatur modo dicto, ſi Iudicio Medicorum, & practica conſideratione cenſeantur diuerſa pericula, quibus homo conſtituatur in diuerſis ſtatibus, ſeu diſpoſitionibus ad moriendum, poſſe bis vngi intra paucas Hebdomadas: & iterum Leander docet *d.diſp.4.q.19.cum Catechiſmo Romano q.*11. Viualdo, Bonacina, Poſſeuino, & Victorello.

Crediderim tamen doctrinam illorum, quos 6
referunt idem Viualdus, & Nicol.Ploue dicentes hoc ſacramentum eſſe iterabile ſemel tantum in anno eſſe intelligendos, vt ſi v.gr. infirmus longa laboraret infirmitate, vt Hydropiſi, ratione cuius mortis mortis periculum immineret, tunc non irreuerenter vnge poſſe bis; anno tranſacto, vt ſentit Flauius, *in ſuo ſcrut. ſacerd. 1.p.tract.*11. de Extrema Vnctione in verbis ſequentibus: *in vna infirmitate non debet quis inungi, niſi eadem infirmitas vltra annum protrahatur;* ita quod in vno anno propter vnam infirmitatem nequaquam bis vngatur, quod ex congruitate temporis

temporis ad confeſſionem annuam poterit confirmari; & quia videtur ferè impoſſibile, quod relata infirmitas, quæ poſuit à principio infirmum in periculo tali, vt egeret Sacra Vnctione, deſinat habere mutationes tales, quæ conſtituerint illum in diuerſis periculis. Et ita debent intelligi etiam Sà *ſupra*, & ibi Victorellus, *in appendice ad cap.9.* Poſſeuin. & Armilla fauentes huic Doctrinæ, quam etiam docent nouiſſimè Zanandus, *in directorio theologia part. 1. de hoc ſacram. cap.5. in fin.* Diana, *part. 11. tract. 11. Miſcellan. reſol. 11. in verſ. dicendum*, legendus omnino Dicaſtillus, *de ſacram. tom. 1. tract. 7. diſp. 1. dub.* 10 *num.* 164. Vbi latè loquitur ſubdiſtinguens Raguſius *in lucerna Parochorum de hoc*
7 *ſacram. quaſt.* 10. *num.* 3. † Vbi teſtatur in ciuitate Beneuenti quendam Scipionem Maſcambrunum ſupra ter fuiſſe vnctum in quadam infirmitate, in qua melius ſe habuit, & iterum deinde ſubiit periculum mortis; etenim vt ait Dicaſtillus perſeuerante antiquo periculo, non tamen ita proximo, id eſt etiam, ſi perſeuerante ægritudine, eadem ceſſante tamen, vrgenti illo periculo, ſi poſtea contingat in nouum periculum incidere, validè conferetur hoc ſacramentum iterum, ac tertiò, vel quoties de nouo adueniet periculum. Et iuxta hæc ſunt intelligendi etiam Helliſonius, *tom.5. part. 2. quaſt. 33. art.* 2. idem Diana, *part. 5. tract. 3. reſ. 96.* cum Ludouico de S. Ioan. & Victorelo, dicentes ſatis eſſe quod manente infirmitate v. gr. Hetica, vel Hydropiſi, euadat periculum mortis, & poſt aliquod tempus iterum incidat in periculum mortis, iuxta relata Trid. verba, *dict. ſeſſ. 14. cap. 3.*

8 Vnde ſi dubitet an ſi perſeuerante eadem ægritudine cum ſuo ſtatu periculoſo, adueniat noua aliqua ægritudo omnino diſtincta à præcedenti, etiam illa tam periculoſa, vt ſufficiat per ſe ad conferendum Extremam Vnctionem, poſſit iterum repeti hoc ſacramentum. In qua difficultate Dicaſtillus *dict. diſp.* 71 *dubio* 10. *n.* 164. quem ſecundùm eius mentem referens eiuſdem verba: ſequitur Diana *dicta p.* 11. *reſ.* 11. diſtinguendo: nam ſi ægritudo ſuperueniens, Iudicio Medicorum ſit aliquid natura ſua comitans, vel ordinarie conſequens, aut añexum priori ægritudini perſeueranti, tunc etiam ſi ſecundum leges phiſicas curationis, & ſecundum definitiones ægritudinum, ſeu morborum ſpecie, diſtinguantur, poſſint, & debeant reputari pro vna, aut ſi morbus, vel ægritudo ſuperueniens; ideò periculoſa ſit comparatione ſubiecti; quia caſu inuenit ſubiectum præcedenti morbo laborans; ſecus non futura notabiliter periculoſa, poſſit adhuc illud periculum præcedentis morbi cenſeri actum, creuiſſeque ex aduentu alterius cauſæ, ac proinde non iterandum hoc ſacramentum dicunt. Sin autem cauſa ſuperueniens ipſa per ſe independenter à præcedenti tam periculoſa ſit, vt nouum cenſeatur periculum ſufficiens ſe ſolo ad conferendam Extremam Vnctionem patienti, non improbabile ſibi videre, Dicaſtillus ait poſſe iterum repeti ſacramentum, cũ ſimpliciter ſit alius ſtatus ægroti, morbuſque diuerſus maximè, ſi adhuc erat ſpes aliqua naturaliter ſanandi in præcedenti morbo, cui ex ſuperuentu ſequentis, ea ſpes tollatur. Inde inferunt vt ſi contingat ægrotus malignis febribus periculoſe decumbentem ab aliquo
9 letaliter vulnerati etiam, ſi ratione prioris ægritudinis ſuſceperit Extremam Vnctionem probabile omnino ſit, poſſe iterum licitè, & validè Extremam Vnctionem recipere; tum quia ægritudo ſimpliciter noua conſtituit hominem in nouo, & diſtincto agone, & noua, & diſtincta neceſſitate auxiliorum, reſpectu ſecundæ ægritudinis, ad cuius agonem, & certamen nondum exiſtentis, non data fuerat gratia præcedentis ſacramenti. Nec enim (ait Dicaſtillus) ſacramentum hoc confert gratiam, cum reſpectu ad auxilia (vel quod idem eſt) auxilia non conferuntur intuitu ſacramenti ſuſcepti, niſi comparatione ægritudinis, in qua exiſtabat ægrotus, quando ſuſcepit ſacramentum; & cum iam exiſtat ſimul in alia noua ægritudine, non minus indigente gratia, auxiliis, & inductione Presbyterorum Eccleſiæ, qui orent ſuper ægrotum, vt oratio fidei ſaluet infirmum, & alleuiet eum Dominus, dicit ſe non videre cur ad hos omnes effectus, & ad ſanitatem etiam corporis modo explicato, non poſſit vti ſecundo ſacramenti huius remedio, vrgente ſeconda indigentia: nam quod alia ægritudo nondum obierit, per accidens videri dicit, ſi ſpectemus præcisè nouæ ægritudinis indigéntiam; huc vſque illi quorum rationes videntur ex proximè dictis, fulciri & ex effectibus huius ſacramenti, de quibus dixi nonnulla *ſupra*, & vberius *infra*.

His omnibus addo quid reſpondendum, quan- 10
do extra periculum mortis infirmus exiſtens fuit ſemel vnctus, num ſi poſtea incidat in periculum poſſit vngi? Et reſpondeo iterum poſſe vngi per adducta hic, & quæſt. præcedenti; quia etſi vt *ibi* dixi. *ſub verſ. ad tertiam*, inualidum ſit hoc ſacramentum collatum infirmo non periculoſo, ſiue validum ſit: tamen quia iam morbus mutatus de non periculoſo in periculoſum, conſtituit infirmum, ſub noua neceſſitate, ſequitur vt poſſit iterum vngi: ita Quintanadueñas *Theol. morali. tom.1. tract.5. ſing.2. n.6.* Amicus *in curſu Theologia tom.8. diſp.19. ſect.10. n.186.* Diana *p.9. tract. 6. reſ.45. in fine* verſ. *& hac.*

Ad tertiam quæſtionis partem, an Cæci à nati- 11
uitate, vel mutilati, debeant vngi in partibus propinquioribus &c. Et quia eadem quæſtio eſt de muto, & ſurdo à natiuitate, & eo qui nunquam olfecit; ideo de omnibus idem reſoluendum eſſe. In quo dubio acertimè Dicaſtillus *de ſacram. tom.1. diſp.1. tract.7. dubio 3. n.51.* ait, quod qui cæcus, & ſurdus à natiuitate, & qui nunquam olfecit, vt ſunt aliqui; item & vt carens ſapore in guſtu, non egeant vnctione, quibus ſolum ſufficiat ſolius tactus vnctio; huiuſmodi autem hominibus non videri neceſſarias illorum ſenſus vnctiones, quibus conſtat nunquam peccaſſe, nec eſſe in eo peccata, quæ originem habuerunt ab ſpeciebus eorum ſenſuum, quos nunquam habuit; & alia addens, dicit, vt qui habet organa ſit vngendus neceſſitate ſacramenti in omnibus, qui vero omnia non habet in omnibus ſaltim illis, quæ habet, vngendus ſit; non enim cęcus, v.g. cum nunquam vidiſſet, delinquere potuit per viſum; & ſic muti, ſurdi &c.

Sed abſolutè dicendum eſt iſtos eſſe vngendos 12
eadem illa forma, ac ſi vngerentur habẽtes omnes ſuos ſenſus perfectos, & integros: ita Valentia *to. 4. d.8. q.2. puncto* 2. Martinon. *de ſacra. to.2. d.65. ſect.1. n.37.* Dian. *p.10. tr.16. & miſcell 6. dif. 81. in fine*; & ſic Nald. *in ſumma* verb. *mutus n.3.* & verbo *Extrema vnctio n.*8 dixit quod extrema vnctio debet dari à natiuitate ſurdis, mutis, & cęcis, & Io. Prępo. *p.3. q. vnic. de hoc ſac. dub.8. n.73* aſſeruit

deficiente organo alicuius ſenſus, locum organi eſſe inungendum; quod etiam fieri debere ait, quamuis homo nunquam tale organum habuerit,& proinde nunquam exterius per illud peccauerit; quia potuit peccare deſiderio actus illius: & ſic bene Polleuinus de officio curati, potuit dicere in cæco à natiuitate bene poſſe vngi oculos; quia habuit potentiam; licèt non actum peccandi; potuit enim, dicit Valentia, cæcus, mutus, aut ſurdus à natiuitate ſecundùm illum ſenſum per internum deſiderium peccare; quia ſenſus abſolutus non eſt, tenet iterum Diana, *part.5.tract.6. reſolut.11.*

13 Vnde etſi Becanus, *de ſacram. cap.27. num 6.* vt refert Leander, *dicto tract 4 de ſacram diſp. 4. q.24* dicat non eſſe neceſſarium vngere illum, qui oculos non habet, nec dicere, *indulgeat tibi Deus quidquid per viſum deliquiſti:* tamen quia infirmus potuit peccare ſolo appetitu ſenſitiuo, videndi, loquendi, audiendi contra regulam rationis, ſequitur dicẽdum eſſe capacem huius ſacramenti, etiam ſi his ſenſibus corporis careat, & vngendo illum Sacerdos dicere: *indulgeat tibi Deus quidquid per viſum, auditum &c. deliquiſti*, vt docent D.Thom. *diſt.23.art.3 q.3.*Sotus *q.2.art. 3* Reginald. *lib.18.n.70.*Tolet. *lib.7. cap. 3. n. 7.* Syluelter, *verb. Unctio n.6.* Angelus, *n. 5.* Henriquez, *c.12.n.1.*Bonacina ſupr. *puncto 5.n.16.*Leander ſupra, etiam cum Lumblioo, Ochogauia, & Nicolao, Ploue, & ea Suarez dicente eſſe omnium ſententiam confirmatam vſu Eccleſiæ, quibus addo Sa, verb. *Extrema Unctio.n.13.*Barboſam, *de*
14 *officio Parochi dict p.2.cap.22.n.31.* † Vbi dicit quod ſi ægrotus manibus careat, vngenda ſit carto propinqua, ſi oculis careat, debeat vngi locus oculorum; quia licèt homo, qui perpetuò caruit viſu, non potuit eo ſenſu peccare ſecundùm effectum, potuit tamen peccare ſecundùm concupiſcentiam videndi, nec enim formam conſuetam eſſe mutandam in his caſibus particularibus dicit
15 Valentia, † ſicut nec in ſacro faciendo, quamuis ſolus miniſter adſit ſacrificanti propterea mutat ordinarium dicendi modum in plurali *miſereatur veſtri omnipotens Deus, & dimiſſis omnibus peccatis veſtris* &c. *Dominus vobiſcum*, & *omnium circunſtantium quorum tibi fides cognita eſt, & nota denotio*, & *benedicat vos omnipotens Deus*, quã ſequuntur Martinon. *ſupra dict. ſect.3.n.37.* Diana *d p.10.tract.16.reſ.81.in verſ. ſed hic.*

16 Solent in noſtra difficultate nonnulli affirmare cæcos, ſurdos, mutos &c. eſſe vngendos non in eiſdem ſenſibus, quibus carent, ſed pro illis alibi, inter quos Tannerus, quem referunt Dicaſtillo, & Diana, *vbi ſupra*, ait non ſunt audiendi, eo quod vnctio in alia parte omnino diſtincta non ſignificat remiſſionem peccati commiſſi per eam partem, quæ non exiſtit, nec vnquam extitit, nec commiſſi per concupiſcentiam operandi per talem partem, aut ſenſum, qui nunquam niſi loquantur, iuxta à nobis proximè dicta. Et videbis *ſupra quæſt. 5. verſ. ad ſecundam*, & ante *à numero 1.*

17 Et inſuper nec eſt amplectendus modus eiuſdem Dicaſtili iam relati *n.51.* quatenus admittit faciendam eſſe vnctionem in aliis ſenſibus, quibus vngendus integer eſt; & quod talis vnctio operetur ad omnes, quibus caret; quia debet reduci ad reſolutionem, quam ſequimur, vt patet, & expendunt Diana, & Martinon. iam adducti.

Ad vltimam quæſtionis partem, nùm de facto Beata Virgo receperit hoc ſacramentum vnctionis. In quo dubio eſt duplex ſententia, probabiliorem dicunt ſententiam multi, nempe vt ei non fuerit miniſtratum; eo quod Virgo Beata nullum peccatum habuit, nec actuale, nec originale; ita vt non potuerint verificari formæ verba de illa *indulgeat tibi Deus quidquid peccaſti* &c. & licèt concedant Beatam virginem fuiſſe baptizatam, negant tamen vnctionem fuiſſe inunctam; eo quod inter vtrumque ſacramentum militat ratio diuerſa: ſic docent Victoria *q.124.* Paludan. *dict.23.q.3.art.2.*Vazquez, *tom.2.diſp. 119. cap. 8.n.74.*Ochogauia *q.7.n.8* Granado *diſp.6.n. 7.* Tannerus, *dubio 3.*Vega *inſpect.Curat.1.tom.cap. 13.n.15.*Sanctius *in ſelectis diſp.27.n.20.* Nugno, *q.32.art.2.diſ.2.*& alij. 18

Alij verò pro affirmatiua ſententia loquuntur, eo quod forma Extremæ Vnctionis verè poteſt applicari ei, qui nunquam peccauit, cum illa verba: *indulgeat tibi Deus quidquid peccaſti* &c. poſſint habere ſenſum conditionalem, dari gratiam remiſſiuam peccati, ſi illud inueniat in ſubiecto iuxta quæ ſupra dixi *q. 6.* de adductis qui nunquam peccarunt, & de proximè baptizato; item quia † vt dicunt Suarez *tom.1.diſp.16.ſect.3.& to. 20* 19
*4.diſp.42.ſect.2.n.8.& 11.*Henriquez *cap.11.lib. 3.n.7.& 8* Filiucius *tom.1.tract.3.c.5.n.108.in fine.* Ægidius Trullench. *de ſacram.lib.4 c.vnic. dubio 4.n.7.*Beata Virgo ex vi ſuæ originis fuit capax etiam, ſi non fuerit ex priuilegio gratiæ expulſiuæ peccati, & auxilij confortantis contra reliquias modo dicto; & quod vtilis etiam eſſe ei poterat vnctio contra natiuam corporis debilitatem, & contra tædium, mœroremque animi ex morbo, aut ſenio prouenientem; & ſic affirmarunt etiam Reginald. *l.28.n.69.* Æſtius *d.23. §. 3.* Molſeſius *tr.4.c.3.n.40.*& ante illos Albertus Magnus *in Mariali c.74.*D.Antonin. *3.p.tit.15.c.16.*

Vtramque ſententiam probabilem dicit Dicaſtillo *ſupra dubio 10.diſp.1.*Legendus *à n. 148.* & ſunt etiam videndi Cardin. Lugo. *de ſacram. in genere diſp.2.ſect.2.n.37.*Archangelus *dict. 23. pag.182.col.1.*D.Didacus, de Narbona *tomo 1.anno 90.n.3.* Et ſic ego addo à fortiori dici poſſe Sacram Vnctionem collatam fuiſſe Apoſtolis ob eaſdem rationes, vt dicunt Henriquez, & Trullench, *vbi ſupra.* 21

QVÆST. IX.

An ſolus Epiſcopus ſit propriè Miniſter huius Sacramenti, & Parochi, ſeu alij ſacerdotes ex gratia tantum? Et an quilibet ſacerdos poſſit validè illud conferre etiam ſi Religioſus ſit, aut ſaltim Parocho nolente? Et nùm liceat Parochis præbere laicis oleum extremæ vnctionis, vt ipſi infirmos vngant ad ſanitatem recuperandam, vel mittere ad infirmos, vt ipſi eo vngantur? ſeu Diaconis, aut clericis in minoribus?

SVMMARIVM.

1 *Vnctionis miniſter ex officio eſt Epiſcopus, & Sacerdos proprius, vt n.2.4.5.6.7.*

2 *Abſolutio*

2 *Abſolutionis peccatorum poteſtatem ſolus Chriſtus contulit ſacerdoti.*

3 *Vnctionis miniſtrandi poteſtas, non eſt iuriſdictionis, ſicut abſoluendi eſt.*

5 *Parochus ſolus ex officio eſt miniſter ſacramenti Vnctionis.*

6 *Sacerdos alius ſe intromitens, præſente Parocho, & ſine eius licentia in adminiſtratione vnctionis, peccat mortaliter, extra caſum neceſſitatis, non verò incurrit cenſuram*, vt num. 14.

7 *Sacerdos quilibet ſi Parochus abſit, aut per manifeſtam iniuriam nolit, vnctionem miniſtrare poterit. Et quando ſic præſumatur.* num. 9.

8 *Vnctionis ſacramentum anima in extrema lucta, valde vtile eſt, & quaſi firmiſſimum præſidium contra Dæmonis infeſtationes.*

9 *Sacerdos miniſtrans in caſu neceſſitatis vnctionem, non vſurpat Iuriſdictionem alienam.*

10 *Religioſus verius eſt, vt in caſu neceſſitatis licitè miniſtret vnctionis ſacramentum, & quando Parochus abeſt.* vt n. 11. *alias non ſic*, vt n. 12. & 13.

12 *Regulares ſi miniſtrent vnctionem ſine neceſſitatis caſu; & expreſſa licentia Parochi, ſunt excommunicati cum reſeruatione.*

14 *Sacerdos adminiſtrans vnctionem ſine licentia Parochi, & extra neceſſitatem, nullam incurrit cenſuram, licèt peccet.*

15 *Religioſi ſine incurſu pœna, & culpa poſſunt ſuis fratribus vnctionem adminiſtrare, etiam donatis, & ſeruitoribus laicis, aut pauperibus in Hoſpitalibus ſuis degentibus.* & n. 16.

16 *Parochus poteſt vngere Donatos, & laicos Religioſorum ſeruitores, ſi velit, non obſtante eorum priuilegio.* n. 17. *Referuntur priuilegia* n. 21.

17 *Religioſi poſſunt ſuis priuilegiis vti in adminiſtranda vnctione quandiu Parochus non reſiſtit.*

18 *Religioſi non prohibentur habere ſacram vnctionem in ſuis locis pro ſubditorum neceſſitate.*

19 *Regularis Prælatus tenetur per ſe, ſeu per alium (ſicut Parochus) ex officio vnctionem ſuis ſubditis miniſtrare*, & n. 20. *vbi de aliis.*

20 *Vnctio ſacra poteſt miniſtrari à regularibus, Hoſpitibus regularium, & familiaribus, iter agentibus, infirmantibus in eodem Monaſterio; item officialibus cuiuſuis artis; & ibi exiſtentibus propter immunitatem, & aliis ſeruitoribus.*

22 *Vnctio extrema nō poteſt miniſtrari à laico*, vt n. 23. *etſi alij contra, quibus reſpondetur.* n. 24 & 25. *vbi explicantur facta ſanctorum.*

24 *Epiſtola Innocent.* 1. cap. 8. *relata.* n. 22.

25 *Fideles vtebantur oleo quodam benedicto ex deuotione ad vngendos infirmos, non ab Epiſcopo* vt n. 26.

26 *Parochus nequit ſacram vnctionem mittere ad infirmum, vt ille ſe vngat.*

27 *Diaconi, Subdiaconi, aut alij clerici in minoribus non poſſunt vnctionem ſacram adminiſtrare, nec ex diſpenſatione Papæ.*

AD primam quæſtionis partem videtur reſpondendum, vt ſoli Epiſcopo ex officio competat adminiſtratio huius ſacramenti vnctionis, argumento de ſacramento confirmationis, in quo ſolis Epiſcopis pertinet adminiſtratio ex officio, & ſolis Præsbyteris ex gratia, & commiſſione permiſſum propter Epiſcoporum occupationem *ex cap. Præſbiteros. cap. illud* 95. *diſt.* Sic narrant Sahagun *de hoc ſacram. n.* 14. *in principio*, de quo dico latè *in §. ſequenti huius textus.* 1

Sed contrarium nempe, vt ex officio Sacerdotibus incumbat adminiſtratio huius Sacramenti, patet; quia ſic accipitur ex Verbis Diui Iacobi, *c.* 5. ibi *inducat Præſbyteros Eccleſiæ, vel ſacerdotes*: etenim Chriſtus Dominus ſoli Sacerdoti dedit poteſtatem in abſolutionem peccatorum, & in illorum reliquiarum remiſſionem, Ioann. 20. ibi: *quorum remiſeritis peccata &c.* & ita patet definitum in Concilio Florentino, & in Trid. *ſeſſ.* 14. *cap.* 3. Vbi omnes tenent; imò addit Sahagum Catholicum dogma Sacramenti Extremæ Vnctionis Miniſtrum eſſe, non alium, quàm proprium Sacerdotem, nec Epiſcopum neceſſarium eſſe, *ex dict. c. Præſbyteros cap. illud* 9. *ſect.* D. Thom. *in addit. ad* 3. *p. q.* 31. *art.* 4. *& in* 4. *diſt.* 23. *q.* 2. *art.*.. Vbi communis ex Soto, Victoria, & aliis, Nugnuz, *ibidem q.* 2. *art.* 4. Suarez, *diſp* 43. *ſect.* 1. Bellarmin. *tom.* 3 *cap.* 9. *de hoc ſacram.* Ægidius, *diſp.* 19. *n.* 9. Bonacina, *diſp.* 7. *q. vnica puncto* 4. *n.* 1. *&* 2. Leander cum aliis, *tract.* 4. *de hoc ſacram. diſp.* 4. *n.* 1. †Et cum infinitis Barboſ. *de officio Parochi p.* 2. *cap.* 22. *n.* 1. quatenus dicit validè à quouis Sacerdote hoc Sacramentum conferri, vti proprius illius Miniſter; quia eius adminiſtratio intrinſece non eſt actus iuriſdictionis, ſicut abſolutio à peccatis. 3

Sed quia communis Doctorum reſolutio eſt non omnibus ſacerdotibus, ſed tantum proprus, hoc eſt Parochis, munus adminiſtrationis huius Sacramenti incumbere ad eius licitam adminiſtrationem: idem Barboſa ſuprà *num.* 2. cum aliis infinitis; ideo exiſtimo quæſtionem hanc duobus modis poſſe intelligi. Primo de miniſtro neceſſario ad validitatem huius ſacramenti: quo in caſu erit ſolus Sacerdos Preſbyter ex dictis Verbis Iacobi, Trident. & Florentini ſub Eugenio I V. tum quia ſic patet ex Chriſti inſtitutione, & ex traditione Eccleſiæ; item ex congruentia; quia cum hoc ſacramentum ſit ordinatum ad ſanctificandos fideles, tanquam complementum pœnitentiæ, ſequitur vt eius collatio pertinere debuerit ad eos, qui habent poteſtatem abſoluendi à peccatis, ſaltem ex parte ordinis ex D. Ioanne in verbis adductis, *quorum remiſeritis peccata &c.* 4

Secundo de miniſtro ad licitè, & ſine peccato miniſtrandum, quo caſu ſolus Parochus erit competens miniſter ex diſpoſitione Eccleſiæ: ſic docent relati ſupra, Suarez *diſp.* 43. *ſect.* 1. *n.* 5. Bellarm. *dicto cap.* 9. *de Extrema Vnctione, tom.* 3. Sylueſter, *verbo Vnctio Extrema, n.* 4. Bonacina, *tom.* 1. *diſp.* 7. *q. vnica puncto* 4. *n.* 1. Filliucius, *tom.* 1. *tr.* 3. *cap.* 5. *n.* 88. Ægid. Trullench. *in praxi ſacram. tract.* 5. *q. vnica dubio* 3. *à n.* 1. *& n.* 4. Barboſa, *vbi ſupra.* Et eſt ratio, quia adminiſtrare Sacramenta pertinet ad Parochum, vt habetur, *in clem.* 2. *de priuilegiis, & clem. dudum de ſepulturis*, ſicut de ſacramento Pœnitentiæ cauetur *in c. omnis vtriuſque ſexus de pœnitentiis*, & de ſacramento matrimonij *in Trid. ſeſſ.* 24. *c.* 1. 5

6 Quare neceſſariò dicendum eſt quod ſi quili-
bet alius ſacerdos ſe intromittat, Parocho præſen-
te, aut ſine eius licentia in adminiſtratione huius
ſacramenti, peccet mortaliter; quia mittit falcem in
meſſem alienam, & vſurpat alterius iuriſdictio-
nem, Syluester *ſupra n.*4. Sotus *in 4. dist.* 21. *q.* 2.
*n.*1. Coninch. *dicta diſp* 19. *dubio* 9. *n.* 28. Bona-
cina *ſupra n.*5. & Trullench *dict. n.*4. cum multis
aliis *diſp.*4. *q.*2. *dicto tract.*4. Barboſa *dicto cap.*
2. *n.*2. in verſ. *Vnde ſacerdotes* dicens cum Ma-
chado *de perfecto confeſſor. lib.*4 *p.*1. *tract.* 2. *do-
cum.* 21. *n.*2. & cum Baſe. & citatis per eum in flo-
ribus Theologiæ, verb. *Extrema Vnctio*, 2. *n.* 1.
Sacerdotes grauiter peccare, qui extra caſum ne-
ceſſitatis, vel ſine licentia Epiſcopi, aut Parochi,
ſeu abſque ſpe ratihabitionis hoc ſacramentum
præter eius conſenſum adminiſtrauerint.

7 Vnde infero quod ſi Parochus abſit, aut per
manifeſtam iniuriam nolit hoc ſacramentum
miniſtrare; & in hoc caſu eius ſuperior adiri ne-
queat pro petenda licentia, vt tunc quilibet ſacer-
dos non excommunicatus, aut ſuſpenſus, licitè
poſſit illud miniſtrare; quia in tali caſu, etſi ipſe-
met immediatus Paſtor, ſeu Parochus inuitus
ſit, tamen eius ſuperior, ſaltem Pontifex licen-
8 tiam præbere cenſendus ſit, † Cum hoc ſacra-
mentum animæ in extrema lucta valdè vtile ſit,
& quaſi firmiſſimum præſidium contra Dæmo-
nis infeſtinationes à Christo inſtitutum teſtan-
te Concilio Trid. in proœmio de Extrema Vn-
ctione; quin etiam neceſſarium animæ remedium,
ſi aliud eo tempore ſacramentum ſalubriter ſuſ-
cipi nequeat, vt dixi *ſupra q.* 7. *circa finem.* ita
Caietanus verbo *excommunicatio n.* 64. Armilla
*n.*49 Henriquez *lib.* 3. *cap.*13. §. 4. Suarez *tom.*
3. *diſp.*44. *ſect.*2. Zambrana *de caſibus occurrenti-
bus articulo mortis. cap.* 5. *dubio* 8. Barboſa *dict.
cap.*22. *n.* 6. Ægidius Trullench. *dicto dubio* 3.
*ſub n.*4. quibus addo Dianam *p.* 8. *tract.*1. *reſ.*56.
latè loquentem, *& verſ. his ſuppoſitis*, Grana-
dum *in 3 p. controu.* 8. *tract. de hoc ſacram. diſp.*
8. *n.*5. Amicum *tom.*8. *diſp.*19. *ſect.*8. *n.*150. Auer-
9 ſam *de hoc ſacramento.* 1. † dicentes vt quan-
do clarè præſumitur proprium Paſtorem id vel-
le, tunc poſſit licitè hoc ſacramentum miniſtra-
ri à quolibet ſacerdote, cum Parochus non ſit
rationabiliter inuitus; & ſaltem debeat credi Ro-
manum Pontificem tunc id velle ne æger pri-
uetur hoc ſacramento; quod licèt non ſit de
neceſſitate ſalutis, eſt valde vtile, & accidere poſ-
ſit vt ab eo pendeat ſalus æterna, ſi nimirum vir-
tute illius ſacramenti conſequatur remiſſionem
peccatorum mortalium, vt aliquando obtinere po-
teſt: ſic Granados, & cæteri, & ego *ſuprà in hoc
tractatu*, & docent Ochogauia. *de hoc tract. q.* 8.
*n.*8. Villalobos *in ſumma p.*1. *tract.*10. *difficult.*6.
*n.*3. & alij Trullench. *vbi ſupra ſub d. n.*4. *dub.* 3.
Vbi dicit, vt hoc in caſu non vſurpet iuriſdictioné
alienam, ſed ius innocentis defendat; imò & tunc
præſumi adeſſe licentiam Epiſcopi, aut Papæ, &
docet etiam Filliucius *to.*1. *tr.* 3 *c.*5. *n.*90. videbis
Granadum *de ſacra. in 3. p. controu.* 8. *tract. vnico
d.*8 *n.*5. & Dianam *p.*5. *tr.*3. *reſ.* 82. *in principio.*

10 Ad ſecundam quæſtionis partem, an & Reli-
gioſus nolente Parocho, aut eo abſente poſſit lici-
te, & validè hoc ſacramentum conferre. Breuiter
ex dictis reſpondeo affirmatiuè; quantumuis ne-
gent de ſacerdotibus Religioſis, Syluester *verbo
vnctio q.*4. Armilla *n.*5. Nauarr. *in manual. c.* 27. *n.*
101. Victor *q.*121 & alij; quia etiam præſumitur
adeſſe licentiam tacitam Epiſcopi vel Papæ cum
credibile non ſit Eccleſiam velle priuare tanto ſa-
cramento, quo infirmus ex attrito, poteſt fieri cō-
trictus, & ſaluari. † Et confirmatur; quia ſi cum 11
licentia Parochi quilibet ſacerdos poteſt hoc ſa-
cramentum miniſtrare; ergo debet dici quod in
caſu neceſſitatis quando Parochus abeſt, & vrget
neceſſitas, poſſit illud miniſtrare ex præſumpta
licentia eiuſdem Parochi, ſicut quando Parochus
iniquè eam negat, aut contradicit; itidem præſu-
mitur licentia tacita Epiſcopi, ſiue Pontificis, vt
dictum eſt: ſic docent Sotus *dicta diſt.* 23. *q.* 2.
*art.*1. Caiet. *dict. verb. excommunicatio cap.* 64.
Suarez *ſupra n.*3. Filliuc. *n.* 90. Villalobos *n.* 2.
Petrus Cenedo *de hoc ſacramento cap.*1. Archan-
gelus *dict. diſt.*23. *pag.* 180. Diana cum Ochoga-
uia *dict. reſ.*86. *p.*8. *tract.*1. Leander *tract.*4. *de ſa-
cram. diſp.*4. *q.*3. *&* 4. cum Sa, Vitaldo, Ioan. de la
Crux, Poſſeuino, Henriquez, Bonacina, Ludouico
de S. Ioan. Bartol. de Ledeſma, Rodriguez quibus
aſtipulantur Hinojoſa in ſuo directorio, verb. *Ex-
trema vnctio. fol.*251. Graffius *p.*2. *lib.*2. *c.*8. *n.*15.
Torreblanca *de Iure ſpirituali lib.*2. *c.* 11. *n.* 28.
Quintanadueñas *ſingul.*3. *&* 4. *de ſacram.* Trul-
lench. *vbi ſupra dicto n.*14. vbi dicit quando in-
firmus iam iam moritur, & Parochus commodè,
& opportunè inueniri non poteſt, poteſt quilibet
ſacerdos ex præſumpta licentia Parochi illud mi-
niſtrare. Nec eſt audiendus Gauant. *in enchirid.
Epiſc.* verb. *extrem. vnct. n.*3. vbi docet religioſos
non poſſe miniſtrare hoc ſacramentum, nec etiam
in neceſſitate, quod ego admitterem quando defi-
ciente Parocho adeſt & alius ſacerdos ſæcularis.

Extra hos caſus ſi Regulares ſacerdotes cle- 12
ricis ſæcularibus, ſiue laicis Sacramentum hoc ſi-
ne proprij Parochialis Præſbiteri ſpeciali licentia
miniſtrauerint ipſo facto ſunt excommunicati, cu-
ius excommunicationis abſolutio ſedi Apoſtolicæ
eſt ſpecialiter reſeruata, & ex ea colligunt relati à
Barboſa *ibi*, & *de officio Parochi dict. c.* 22. *n.* 3.
*p.*2. inter quos Henriquez *in ſumm. lib.*13. *c.*40. §.
4. *litt. N.* Zerola *verbo Extrema Vnctio* §.2. Azor.
*inſtit. mor. p.*1 *lib.*12. *c.*13. *q.*5. *Verſ. primum*, Pau-
lus Comitol. *reſponſ. moral. lib.*1. *q.*44. Riuius *in
praxi aurea reſ.*210. verſ. *duodecimo*; idem Barbo-
ſa *de poteſtate Epiſcopi. p.*3. *alleg.*50. *n.*96. *ſecun-
dum Lugdunea. impreſſionem*, Lezana *in ſumma
q. reg. tom.*1. *c.*9. *n.*31. *&* *c.*21. *n.*10. Trullench. *ſu-
pra dicto dubio* 3. *ſub n.*4. Bonacina, Miranda, Ro-
driguez & aliis ab iſtis relati, & Suarez *tom.*5. *d.*
22. *ſect.*4. Nouar. *d. c.*17. *n.*101. & Henriquez cum
aliis ſupra *n.*4. † qui dixerunt Religioſos exēptos, 13
qui ſine licentia Parochi, vel priuilegio ſedis
Apoſtolicæ hoc ſacramentum adminiſtrant, in-
currere prædictam excommunicationem, ſed li-
berari ab ea Religioſos adminiſtrantes illam cum
ratihabitione Parochi, vel quando infirmus eſt in
mortis articulo; quia tunc præſumitur adeſſe
conſenſus Epiſcopi, aut Papæ, vt dictum eſt,
Ochogauia, *ſupra de hoc ſacra. dict. q.*8. *n.*8. idem
Diana, *dicta reſ.*56. *verſ. dico ſecundo*, & *in dicta
Clem.* excommunicantur ſimiliter miniſtrantes
Sacram Euchariſtiam.

Quod ſi prædicti Religioſi ignoranter feciſſent 14
exiſtimantes ſibi licere, excommunicationem non
incurrere, notant DD. *in dict. clem. ibi.* Barboſa, &
Diana, *Vbi proximè*. cum ea diſponat tantum in
Religioſos præſumentes ſibi licere; & itidem do-
cent DD. cæteros Preſbyteros ſæculares admini-
ſtrantes hoc ſacramentum extra neceſſitatem ſine
licentia

licentia Parochi, cenſuram non incurrere excom-
municationis, nec aliam, ſed tantum peccare mor-
taliter, vt iam *ſupra* dixi, & dicont Diana *dicta*
*reſ.*56. *verſ.& tandem* Ochogauia *dicto n.* 8. Syl-
ueſter, Bonacina, Coninc. Leander, & alij quos re-
tuli ſub verſ. *ad primam*, & licèt Antonius Fer-
nandez *in medulla caſuum conſcientiæ, p.*3. *cap.*10.
§.1. *n.*8. & Valentia *tom.*4. *diſp.*8. *q.*2. *puncto* 2. ad-
uertant quod ſi ſacerdos extra caſum neceſſitatis,
abſente Parocho, infirmum vnxerit, incurrat ex-
communicationem præter peccatum mortale, ſed
tu dices eam non incurrere, quia dicta Clem. lo-
quitur tantum de religioſis, vt dictum eſt, & do-
cent Andreas Victorellus in appendice ad Poſſe-
uin. *de officio Parochi cap.*9. Diana *p.*5. *tract.*3. *reſ.*
82. *in fine.*

15 Verùm etſi de Religioſis ſacerdotibus reſpecto
laicorum, & clericorum ſecularium prohibita ſit
adminiſtratio huius ſacramenti, modo dicto ſine
Parochi licentia, Epiſcopi, aut Papæ, ſaltim taci-
ta, & præſumpta: tamen non prohibentur ſacram
extremam vnctionem adminiſtrare abſque alicu-
ius pœnæ incurſu omnibus, & ſingulis fratribus
profeſſis, conuerſis, & ſeruitoribus ſecularibus,
aut pauperibus in Hoſpitalibus ſuis degentibus,
toties, quoties neceſſarium ſit, ſic ex priuilegio
Eugenij. I V. fratribus minoribus conceſſo, cuius
meminère Ludouicus Miranda *in manuali Præ-
lat. tom.*1. *diſp.*7. *q.*3. *in princ.* Portel. *in dubiis re-
gularibus* verbo *famuli*, ſeu *familiares n.*1. Hie-
ronim. Rodriguez *in compendio quæſt. regul. reſ.*
64. *n.*1. Barboſa *in relatis locis, & de officio Pa-
rochi, dict. cap.*22. *n.* 4. Ochogauia, & Diana vbi
proximè, & alij communiter: & de alio priuile-
gio Benedictionis conceſſo *dicto ſub verſ. ita-
que.*

16 Et in hoc caſu, quatenus ad praxim inter præ-
dictos Religioſos, & Parochos, exiſtimo dicen-
dum, quod ſi Parochus aliquod Ius circa Dona-
tos, oblatos, & ſeruitores ſeculares, prætenderet,
non poſſet reſiſti virtute præfati priuilegij, ſeu
aliorū, niſi quatenus ea per Trid. Concil. reſtricta
17 non ſint. † Bene tamen fatendum eſt, vt quandiu
Parochus non reſiſtit, ſit integrum Religioſis tuta
conſcientia ſuis priuilegiis vti, iuxta Pij V. con-
ceſſionem, qui viuæ vocis oraculo abſolute, & ſine
limitatione declarauerit, vt gratiæ huiuſmodi non
cenſeantur derogatæ, nec reſtrictæ: ſic Suarez
*tom.*4. *de Relig. tract.*10. *lib.*9. *cap.*4. *n.*12. Tambu-
rino *de Iure Abbat. tom.*2. *diſp.*7. *q.*3. *in fine*, Bar-
boſa *ſupra*, vbi dicit dictum de Religioſis in hoc
caſu videri habere locum tantum io foro conſ-
cientiæ ſiue occulto.

18 At ſacra Congreg. *negotiis Epiſcop. & regular.
propoſita ſub die. . Iulij* 1579. Quam adducit Bar-
boſa *dicto cap.*22. *ſub n.*5 diſponit, vt debeant per-
mittere locorum Ordinarij, quod ipſi Religioſi te-
neant in ſuis Eccleſiis oleum ſanctum pro ipſo-
rum vſu, dumtaxat.

19 Itaque concludo quod Prælatus Regularis te-
netur, vel per ſe, vel per alium (ſicut Parochus)
ex officio, & ex Iuſtitia miniſtrare hoc ſacra-
mentum ſuis ſubditis, cum teneatur eorum ſaluti
conſulere modo dicto ſub hac quæſtione, & in
aliis: ita docent Henriquez *lib* 3 *cap.*7. *n.*2. Sua-
rez *tom.*4. *diſp.*44. *ſect.*1. Filliucius *tract.* 1. *n.* 92.
Bonacina *ſupra diſp.*7. *puncto* 9. *n.* 12. Ægidius.
*diſt.q.*19. .31. Ochogauia *q.*10. *n.* . Layman *in
Theolog. mor. lib.*5. *tract.*8. *cap* 7 . .3. communis,
Quam ſequitur Dicaſtillo, & Poſſeuinus, quos

ſequitur Leander *ſupra de ſacram. tract.*4. *de Ex-
trema vnct. diſp.*1. *q.*7. † Etenim Quintanadueñas 20
*in theologia mor. tom.*1. *tract.*5. *ſing.* 4. *n.* 4. & 5.
ait ex priuilegio conceſſo Benedictinis poſſe con-
ferri Extremam vnctionem à regularibus familia-
ribus Regularium Hoſpitibus, iter agentibus,
peregrinantibus, qui infirmati fuerunt in eodem
Monaſterio. Item ſecundò his architectis, aut cu-
iuſuis artis, aut officij officialibus, qui in Mona-
ſterio operam dant, ſiue ſint exteri, vel ciues illius
vrbis, etiam ſi Domicilium habeant, dum morbo
periculoſo, & repentino corripiantur. Tertiò etiam
his, qui Eccleſiæ immunitate gaudentes ibi gra-
uiter infirmantur. Quartò omnibus laicis, quibus
contingit intra ſepta conuentuum repentino ca-
ſu indigere hoc ſacramento. Quintò etiam his,
quibus in prædiis, ſeu Grangiis Regularium hoc
euenerit, cum hæc ſint velut quædam conuen-
tuum partes, ita cum Rodriguez *tom.*2. *q. regul.
q.*67. *art.* 1. dicente hoc priuilegium debere ope-
rari aliquid contra ius commune, ſed Quintanam
reprehendit Diana *p.*9. *tract.*7. *miſcell. reſ.* 56. in
verſ. *ſed debebat*, dum obſeruat cum Lezana *in
ſumma tom.*2. *cap.*16. *n* 20. quod debebat conſi-
derare Quintana, an dictum priuilegium, ſit Ni-
colai Franci Nuncij Apoſtolici. † Idemque Le-
zana *tom.*3. *verbo Extrema vnctio n.* 3. adducit 21
aliud priuilegium Conceſſum Teatinis à Pio V.
ad adminiſtrandum hoc ſacramentum, etiam mer-
cenariis, famulis, operariis, & ſeruis illius congre-
gationis, ac quibuſuis Hoſpitibus etiam ſeculari-
bus quos reperiri contingerit in locis dictæ con-
gregationis. Et aliud refert Clem. I V. Villalobos
*in ſumm. p.*1. *tract.*10. *diſp.*6. *n.* 3. ſed Diana *ſupra*
vult hæc dicta ſecundùm mentem ſupradicto-
rum.

Ad tertiam quæſtionis partem, an liceat Paro- 22
chis præbere oleum laicis, vt ipſi infirmos vn-
gant, & videtur quod ſic ex verbis Innocentij
*Epiſt.*1. *cap.*8. ibi: *Oleo ſancto poteſt vti, non ſolum
ſacerdos, ſed etiam laicus in ſua, ac ſuorum neceſ-
ſitate*, quam ſententiam totidem verbis recitat
Venerabilis Beda *in cap.*6. *Marci*, & Concilium
Vuormatienſe, *canone* 62. vt refert Becanus *cap.*
27. *de ſacram. q.* 9. *verſ. dices*, & propter prædi-
ctam authoritatem Thomas Vualdenſis, putauit
poſſe laicum in abſentia ſacerdotis hoc ſacra-
mentum adminiſtrare, vt refert Diana *dicta p.*8.
*tract.*1. *reſ.* 56. *verſ. nec obſtat dicere*, & retulit
Doctiſſimus Sotus *in* 4. *diſt.*13. *q.*2. *art.*1. *col.*1. his
verbis fortaſſe quiſpiam qui Thomam Vualden-
ſem *tom.*2. *de ſacram.* legerit, crediderit abſen-
te ſacerdote licere etiam laico ſacramentum ex-
tremæ vnctionis infirmo in articulo mortis admi-
niſtrare; & Leander ait *dicto tract.*2. *de ſacram.
diſp.*4. *q.* 16. non diſplicere ſibi ſententiam Quin-
tanadueñas *tom.* 1. *ſingul. tract.*5. *ſingul. vlt. n.*1.
probantis ex ſcripturæ quibuſdam locis, & exem-
plis Patrum relatis à Furio, & Sulpicio, ex quibus
conſtat ſanctos applicaſſe ægris hoc oleum extra
ſacramentum; eoque miraculoſe ſalutem recepiſſe,
vt etiam ſentiunt Molfeſius *tom* 4. *cap.*3. *n.*25. Vi-
ualdus cum eo *de vnctione in fine.*

Nihilominus dicendum eſt nullum alium præ- 23
ter Præbiteros ſacerdotes poſſe hoc ſacramentum
adminiſtrare, vt patet ex ſæpè adductis verbis Di-
ui Iacobi *cap.*5 ibi: *inducat Præbyteros Eccleſiæ*;
ſic vt quæuis vnctio à laico adminiſtrata, non
ſit ſacramentum, vt docent communiter DD. Dia-
na *p.*9. *tract.* . *reſ.* 43. ibi legendus, Caſtro Palao

*tom.4.tract.26.punct.1.n.8.*Baunio *tom. 1. tract. vlt.q.3.*de Extrema Vnctione,idem Diana *dict.p. 8.tr.1.reſ.56.*Becanus *dict.q. 9.* Filliucius *tom. 1. tract.3.c.5.n.89.* Henriquez *lib. 3.cap. 13. n. 3.* Ægid. Trullench.*in prax. ſacram.q.vnica, lib. 5. dubio 3.n.3.*Vbi dicit, quod ſit inualidum,etiam
24 ſi fiat à Diacono de licentia Papæ, vt dico *infra.*

Nec obſtant fundamenta contrariæ ſententiæ, non Innocentij I. *in dict. Epiſt. 1.cap. 8.* quia vt ait Sotus *vbi ſupra,* ibi Pontifex non loquitur de vnctione ſacramentali, ſed de vnctione, qua deuotionis cauſa ad infirmitatem curandam antiquitùs vtebantur etiam laici, vel docet Diana *dict.p.8.reſ.56.*Verba Pontificis non ſunt intelligenda de vſu actiuo, ſed paſſiuo huius ſacramenti;ad quod probandum dicit conſtare ex textu,in quo de hoc vſu paſſiuo ante fuerat loquutus Pontifex ibi;qui explicans verba Iacobi *dict. cap. 5.* ſcribit: *quod non eſt dubium de fidelibus ægrotantibus accipi, vel intelligi debere,qui ſancto oleo chriſmatis perungi poſſunt,*poſt quæ verba ſtatim ſubiungit, *quo nempe Chriſmate ab Epiſcopo confecto,non ſolum ſacerdotibus,ſed omnibus vti Chriſtianis,licet in ſua,aut ſuorum neceſſitate,*ob quæ Diana docet addens,vt cum hæc verba ſint declaratiua præcedentium, referant eandem ſenſum,& ſic idem Becanus docuit Innocentium non loqui de Miniſtro, ſed de recipiente, & docuerunt Ianſenius *cap. 6. Marci,* Bel-
25 larm.*cap.9.de Extrema vnctione* Ægidius Trullench.† addens, quod poteſt intelligi,etiam quia fideles vtebantur olim aliquo oleo benedicto ad vngendum infirmos ex deuotione,quod non erat ſacramentum. Et in hoc ſenſu videntur explicare facta ſanctorum,Sotus,& Leander *ſupr.*dicentes non affirmare Bedam,& Innocent. vt liceat laicis hoc ſacramentum adminiſtrare,ſed quod licitum ſit ſanitatis gratia oleo illo ab Epiſcopo conſecrato, infirmos delinire,abſque eo qood ſentiant illud eſſe ſacramentum,niſi à Præbiteris in forma Eccleſiæ illud fiat; & refert idem Sotus D. Thomam referre morem ſanctorum Patrum in Egipto,qui oleum ad infirmos tranſmittebant,& ſanabantur,concludens Leander,licitum eſſe Parochis præbere laicis oleum Extremæ Vnctionis, vt ipſi infirmos vngant;dummodo ratò,& prudenter,& cum omni cautela id faciant, quod practicari nunquam vidi, nec noſtris temporibus audiui, cum hoc ſacramentum ſemper adminiſtretur à ſacerdotibus;nec aliter Vnctio in vſu ſit à laicis.

26 Ex his patet eadem reſponſio ad dubium, nùm liceat Parochis mittere oleum Extremæ Vnctionis ad infirmos, vt eo vngantur:& quamuis Quintanadueñas *in Theolog.mor.tom.1. tract. 5. ſing.vlt.n.1.*affirmet ex antiqua Eccleſiæ conſuetudine, qua Parochus ſeu ſacriſta mittebant illud oleum,vt infirmi debita veneratione, vngerentur; & ſic fieri ab Apoſtolis *Marc.cap.6.*& ex D. Innocent. *Epiſt.6.*ſed iterum Diana *p.9.tract.6.miſcell.reſ.43.* Caſtro Palao *tom. 4. tract. 26. diſp. vnica p.2.n.8.*Bellarm.*de hoc ſacram.diſp.1.art.4.* dicunt eſſe contra praxim Eccleſiæ dare oleum ſanctum laicis, vt eo vtantur; & quod exempla, de miraculis,quæ leguntur,& quæ ſancti Æremitæ oleo ſancto faciebant, non conuincant illo oleo,quod ab Epiſcopo ſolemni cæremonia benedicitur, ſed alio nempe benedicto à ſacerdotibus,Baunius *in Theolog.mor.tom.1. tract.fin.q.3.* Leſſius *in 3.p.D.Thomæ dubio 1.art.4.de hoc ſacram.*

Ex quibus breuiter infero,quod nec Diaconis,& 27
aliis Clericis minorum ordinum,aut Subdiaconis permiſſum vnquam fuerit adminiſtrare ſacramentaliter Extremam Vnctionem; quamuis id facerent de licentia Papæ;quia in his,quæ ſunt de Iure Diuino, & ex Chriſti inſtitutione Papa non poteſt diſpenſare:ita in terminis de Diacono reſpondent Trullench. *dict. dub.3.n.5.*cum Henriquez *dict. lib. 3. cap. 13. n. 5.* Diana, vbi *dicta p 8.tract. 1.reſ. 56.* in verſ. *ſecundo,*ex communi Doctorum, dicendo quod ſolus ſacerdos poteſt, & quod nullus alius Extremam Vnctionem conficere,addit,vt quæuis Vnctio à laico, imò à Diacono in quocumque facta, non ſit ſacramentum.

QVÆST. X.

An plures Sacerdotes ſimul,aut aliquis alius cum Parocho poſſint adminiſtrare hoc ſacramentum? Et an vt ritè adminiſtretur,requiritur, quod ſacerdos ſit expoſitus & ad confeſſiones audiendas approbatus? An Sacerdos moribundus poſſit ſeipſum vngere? vel ſolus adminiſtrare, & ſibimet reſpondere? An alius ſacerdos debeat perficere ſacramentum Extremæ Vnctionis,ſi primus morte præuentus, aut ob aliam cauſam non perficiat?

SVMMARIVM.

1 *Vnctionis ſacramentum à ſolo vno ſacerdote miniſtratur; etſi D. Iacobus dicat cap. 5.* inducat Præsbiteros Eccleſiæ, *&* n. 2. *Vbi quod aliquando à pluribus miniſtratur, &* n.3. & 4. *Vbi in conflictu infirmitatis, &* n.5.& 6.

2 *Extremæ Vnctionis Miniſtri eſſe denotatur à D.Iacobo.*cap 5.

3 *Præsbiter ſignificat aliquando ſenem.*

4 *Vnctionis ſacramentum poteſt in conflictu miniſtrari à pluribus;quia habet partiales materias,& formas.*

5 *Vnctionis ſacramentum valet, etſi ſacerdotes inter ſe conueniant,vt dum vnus aures vngeret,alter oculos &c. cum adſit neceſſitas infirmi,vt* n.6.*nàm in praxi admittatur vt* n.8.

6 *Sacerdotes plures quando, & qualiter concurrant ad adminiſtrandam Vnctionem infirmis,ſed nùm licitè* n.21.

7 *Numerus pluralis ſumitur pro ſingulari, vt* n.3.in fine.

9 *Sacerdos abſque alio examine poteſt miniſtrare ſacram Vnctionem.*

10 *Sacerdos moribundus nequit per ſeipſum vngere, etiamſi non ſit alius, & quare* numero 11.

12 *Sacerdos ſolus poteſt miniſtrare Vnctionem, & ſibimet reſpondere, ſed in praxi aliter fiet,vt* n.13.

14 *Fœmina nequit reſpondere ſacerdoti miniſtranti Vnctionem infirmo.*

15 *Sacerdos alter poteſt perficere Vnctionem, quam primus non potuit conſummare abſque repetitione formæ iam prolatæ* n. 16. *Alij dicunt*

dicunt de nouo repetendas vnctiones, vt n. 19.10.

16 *Hoſtia ſemel conſecrata, non iterum conſecratur ab altero, qui perficit miſſa ſacrificium &* n.17.

17 *Sacramenta, quæ tantum conſiſtunt in vna materia, & forma, ſi ab vno Miniſtro non conſumantur, ab alio integrè repetuntur, vt hic.*

18 *Vnctionis ſacramentum aliquando confertur ex neceſſitate.*

1 AD primam quæſtionis partem videtur reſponderi poſſe, vt non ſolum liceat, verùm & requiri, vt à pluribus ſacerdotibus hoc ſacramentum adminiſtretur, cùm D.Iacob.*cap.*5. ibi *inducas Presbiteros Eccleſia*, de pluribus loquatur præbiteris. Econtra verò nec à pluribus poſſe licite, & validè conferri dicit Turrianus *in ſumma p.*1.*cap.*155.*dubio* 2.*concluſ.*1. quia alias contingere poſſet dimidiario, aut in partes diuidere ſacramentum, & illius adminiſtrationem; & quod ita debent negare qui ſentiunt, quod non quæuis Vnctio confert gratiam, ſed in fine vltimæ Vnctionis conferatur.

2 Ego verò exiſtimo reſpondendum cum communi, & in praxi, vt ſolus vnus ſacerdos iuxta dicta *q.præcedenti*, conferat legitimè hoc ſacramentũ, nec, plures requiri, etſi aliquando in aliquo caſu poſſint plores vngere: quare etſi ex *d.c.*5.D.Iacob. fiat ratio de Presbiteris & non de Presbitero tantum, id non ſignificat requiri plures ſacerdotes ad conficiendum hoc ſacramentum, cum certum ſit vnum ſufficere; ſed ſolum ibi denotari ſacerdotes eſſe Miniſtros Extremæ Vnctionis, ſiue vnum, ſiue plures; prout fuerit neceſſarium pro multitudine infirmorum, vt expendit Diana *p.*8.*tract.*1.*reſ.*56.
3 *in princ.* vbi dicit quod licèt † Præbiter ſignificet aliquando *ſenem* in nouo teſtamento, & iuxta declarationem Eccleſiæ ſignificat *ſacerdotem*: & ita Ægidius Trullench.*in praxi ſacram.lib.*5.*cap. vnico dubio* 3.*n.*6. dicit non multos requiri à Diuo Iacobo, nec id voluiſſe niſi forte ad comitandum, & orandum pro infirmo; ſed vocandum eſſe vnum Præbiterum, ſumendo plurale pro ſingulari, vt ſumitur *Matthæi* 27. vbi dicitur latrones improperaſſe Chriſtum, id eſt vnum ex latronibus, vt patet *Lucæ* 23. Barboſa *infra n.*9.*in fine*, de quo inter hæc.

4 Eſt ergo dicendum in puncto dubij, quod ſi infirmus in tali conflictu ſit, vt timeatur moriturus antequam plenè vngi poſſit ab vno ſacerdote omnibus vnctionibus, permittitur vt tunc plures ſacerdotes illum vngant, vnus oculos, alter nares, alter aures, &c. proferendo vnuſquiſque formam illi ſenſui competentem, & correſpondentem, ſic vt conficiant ſacramentum. Et eſt ratio, quia hoc ſacramentum habet diuerſas partiales materias, & formas: ita Henriquez, *in ſumma lib.*1.*cap.*27 §.1. Naldus, verbo *Extrema Vnctio*, *n.* 6. Valerius Reginald. *in praxi fori pænit. lib.* 18.*n.*62. Galetius, *in margarita caſuum Conſcient.* verb. *Extrema Vnctio habet*, Ægidius, *dicta diſp.* 19.*dubio* 9. Bonacina, & Ludouicus à S.Ioan. cum aliis, quos ſequitur Barboſa *de officio Parochi* 2. *p.cap.*21.*n.*7. & omnes ex D Thoma *in* 4.*diſt.* 23. *q.*1.*art.*1.*q.*2.*ad* 3. Ochogauia *de hoc ſacram. q.* 8.*n.*7. Archangelus *diſt.*24.*pag.*175. *col.* 2. cum aliis Leander *tract.*4.*de ſacram.diſp.*4.*q.*7. quibus addo Tannerum *tom.*4.*diſp.*7.*q.*1.*dubio* 3.*n.*8. & † Neratius *tom.*3.*diſp.*10.*n.*1. dicit validum eſſe 5
hoc ſacramentum ſi plures ſacerdotes ita inter ſe conueniant, vt dum vnus oculos vngit, alter aures vngeret, tertius nares; & ita de cæteris ſenſibus, quia inter has partiales Vnctiones nullus eſt ordo eſſentialis; id eſt neceſſarius ad validitatem ſacramenti, docent etiam Præpoſitus *in* 3.*p.quæſt.vnica de hoc ſacram.dubio* 5.*n.*37. Filliucius *tom.* 1. *tract.*3.*cap.* 5.*n.* 94. Victorellus *in tract.de Extrema Vnctione*, Diana *p.*5.*tract.*3.*reſ.* 88. Villalobos *in ſumma tom.*1.*diſ.* 6.*n.* 4. & ita Barboſa citatus cum aliis relatis, dixit plures ſacerdotes ſimul cum Curato eodem tempore Extremam Vnctionem dare, Ægidius Trullench. *dict.dubio* 3.*n.*5.6.*&* 7.

6 Hæc tamen ſic procedunt, ſi neceſſitas vrgeat, vt dictum eſt, alias non liceret hoc ſacramentum à pluribus inſimul confici abſque peccato mortali, cum ſiat contra vſum, & praxim Eccleſiæ in re graui, quæ habet vt vnus miniſtret omnes Vnctiones, ideoque totum ſacramentum perficiat, ſicut obſeruant Bonacina *de ſacram.diſp.*7.*q.vnica puncto* 4.*n.*7.verſ.*ibi vrgente neceſſitate*, Filliucius *dict.tom.*1.*tract.* 3. *cap.* 5. *n.* 91. Trullench. *dict.n.*5.*in fine*, Barboſa *dict.cap.*21.*n.*9. vbi *in fine* fortaſſe (ait) D.Iacobus Apoſtol. *epiſt.* 5. idcirco Præsbiteros nominauit, vt ſignificaret plures ad huius ſacramenti miniſtrationem, concurrere poſſe in caſu neceſſitatis *ſcilicèt*, † vel niſi 7
fortaſſe (vt iam dixi) placeat dicere numerum pluralem pro ſingulari S. Iacob. vſurpaſſe, ac ſi diceret *inducite vnum ex ſacerdotibus Miniſtris Eccleſiæ*. de quo ſunt videndi citati à Bonacina *dict. n.*7.verſ.*nec obſtat.* † Sed ſi ſine neceſſitate 8
conferatur, adhuc valet, etſi non licitè, vt docet cum aliis Trullench. *ſub dicto n.* 6. & iuxta hæc eſt intelligendus Diana, qui ſine vllo authore mouet hoc dubium, & reſoluit *p.*9.*tract.* 7. *miſcell. reſ.* 56. verſ. *notandum eſt*, vbi negare videtur, etiam in neceſſitate, cum ex Vnctione ab vno in vno tantum ſenſu, dicatur ritè actum in tali neceſſitate; & ſic non requiri, vt plures admittantur ſacerdotes; & quia ex hoc dicto non inde citius à pluribus, quàm ab vno hoc ſacramentum conficitur. Et hæc Doctrina poteſt fulciri ex dictis *ſub q.*4.*&* 5. vbi quid queat Parochus facere in caſu neceſſitatis.

Ad ſecundam quæſtionis partem breuiter reſpondeo cum communi, quam ſequitur Diana 9
*dict.p.*8.*tract.* 1. *reſ.* 56. *in fine*, verſ. *notandum*, quod etſi per Trident. ad audiendas confeſſiones in ſacramento Pœnitentiæ, debeat ſacerdos exponi, aſſequendo licentiam à ſuperiore ſuo; tamen ad hoc vt poſſit quilibet ſacerdos Extremam Vnctionem conferre, non eſt neceſſarium, vt prius examinetur, ſiue exponatur, aut declaretur habilis ad audiendas confeſſiones, ex eo quod hic in caſu noſtro nulla requiritur in adminiſtrante Iuriſdictio, cum non ſit ſacramentum iudiciale, vti eſt ſacramentum Pœnitentiæ.

Ad tertiam quæſtionis partem, an ſacerdos 10
moribundus poſſit ſeipſum vngere. In quo dubio; etſi affirmatiue videatur poſſe reſponderi; quia poteſt ſeipſum communicare, adhuc reſpondeo ex verbi D.Iacobi *in dict.epiſt.*5 ſatis colligi diuerſas eſſe perſonas; nempe ſacerdotes vncturi, & infirmi vngendi, ibi. *infirmatur quis in vobis, inducat Presbiteros Eccleſiæ &c.* † Deinde facit, quia 11
ſi ſacerdos ſeipſum vngeret, mutaretur forma; cum non ſit idem ex verbis formæ dicere *indulgeas*

geat tibi Deus quidquid deliquiſti, & *indulgeat mihi quidquid deliqui &c.* ſicut eſſet mutatio ſubſtantialis, baptizo me, vt docet S. Thom. *q.66. art.5 ad 4.* item etiam, quia ſacramenta, quæ perficiuntur ipſo vſu requirunt Miniſtrum à ſuſcipiente diuerſum, vt docent Mercerus *in 3. p. de ſacram. q.52. art.5.* Diana *p.5. tract.3. reſ.94.*

12 Ad quartam quæſtionis partem, num ſacerdos poſſit hoc ſacramentum ſolus adminiſtrare, & ſibimet reſpondere? Videtur negatiuè reſpondendum ex proximo verſ. *ad tertiam*; ſed in hoc dubio dicendum eſt, poſſe, cum in alio caſu ſufficiat in omni euentu, vt infirmus vngenti ſacerdoti reſpondeat *ora pro me, libera me*, vel *exaudi nos Domine*, vt docent Viualdus *in cap. vlt. de hoc ſacram. n.6.* Ludouicus *in ſumma parua art 5. n.28. fol.89.* per hæc verba. *No es neceſſario aya miniſtro que reſponda, antes communmente ſeda ſin Miniſtro, eſta es comun de los Doctores &c.* Nicolaus Ploue, *de Extrema Vnctione, in princip.* ibi: *Poteſt hoc ſacramentum ſacerdos conferre cum vno clerico, qui ſibi reſpondeat; ſi tamen careat clerico, poteſt ſolus expedire totum cum Galloc. & Hoſtienſi &c.* Archangelus *diſt.23. pag. 283. col. 5.* vbi morem eſſe (dicit) quod ſi ſacerdos nullum habeat Clericum, vel ſæcularem, ipſe ſolus adminiſtret, & ſibimet reſpondeat, Quintanadueñas *de Extrema Vnctione ſingul 6.* cum Barboſa, Capexuilla, Leander *dict. diſp.4. q.20. tract.4. de ſacram.* Diana cum aliis *p. 9. tract. 6. reſ.46.* Graſſius *p.2. lib.1. cap.8. n.10.* Toletus *lib.7. cap.*
13 2. Dicaſtillo *diſp.1. dubit. vltim. n.197.* Sa, *n. 9.* † Et licet iſti quinque vltimi ſolum dicant prædictam ſententiam admitti in caſu neceſſitatis: tamen alij adducti in omni euentu extra caſum neceſſitatis, dicunt ritè procedere, ſed ego conſulerem, vt ſine neceſſitate non fieret propter intellectum vnum relatum ad locum Diui Iacobi, ex Trullench. Barboſa, & aliis, vt poſui *ſupra n. 2. verſ. ego vero, in fine.* Video tamen Tannerum *tom.4. diſp.7. q.1. dub.3. n.85.* dicentem ex multis vt refert etiam Diana *p.5. tract.3. reſ.92. verſ. notandum*, vrgente periculo mortis poſſe ſacerdotem ſine Miniſtro adminiſtrare hoc ſacramentum; atque etiam ſine alia ſolita precatione præuia. Vide *quæſt.* verſ. *ad tertiam*.

14 Notandum verò eſt non eſſe licitum fœminæ reſpondere, aut miniſtrare ſacerdoti Extremam Vnctionem conferenti: ſic Quintanadueñas *ſupr. diſt. ſing.6.* Leander *dict. q. 20. in fine*, dicentes, quod peccaret ad minus venialiter; eo quod id munus eſt nimis alienum à fœmina; pro quo faciunt nonnulla, quæ dixi ſupra *in Rub. de tempor. ordin. & de ætate ordinandor.* & per relata infra *in cap. dilecta de maiorit. & obedientia*, quem explicui *ſub cap. nouit de Iudiciis in 1. p.* Videbis *quæſt. 13. verſ. ad tertiam.*

15 Ad vltimam quæſtionis partem, an alius ſacerdos debeat perficere hoc ſacramentum, ſi primus morte præuentus, aut ob aliam cauſam non perficiat? In quo dubio faciunt aliqua pro negatiua ſententia, de quibus *ſupra*. Tamen reuera non implicat, quod ſicut plures ſacerdotes in neceſſitate infirmi poſſunt vngere illum, vnuſque vnum ſenſum proferendæ formam cuique adæquatam, vt iam dixi *in verſ. ad primam*; ita & in hoc ſacramento ſic docent Poſſeuin *tract. de officio Curati. cap.9. n.8.* Bonacina *ſuprà dict. punct.4. n.9.* Trullench. *dicto lib.3. de ſacram. dubio 3. n. 7.* Barboſa *de officio Parochi dict. p.2. cap.22. n. 8.* dicentes, quod ſi Miniſter inchoatas Vnctiones ob repentinam infirmitatem, aut mortem, abſoluere non poſſit, tunc alter ei ſuccedere debeat, nihil repetens, ſed quæ reſtant adiiciens, Molfeſius *ſumma tom.1. tract.4. cap.3. n.54.* Turrian. *in ſumma p. 2. cap.135. dubio 2. n.2.* Tannerus *tom.4. diſp.7. q. 5. dubio 3. n.85.* Ochogauia *de hoc ſacram q.8. n. 8.* Vbi ait validum eſſe hoc ſacramentum, ſi aliquæ Vnctiones cum ſuis formis reſpondentibus, fiant ab vno ſacerdote, & aliæ ab alio; quia ex eo, quod vnus ſacerdos confecit priores Vnctiones cum ſuis formis, & poſteriores non; quia non potuit propter mortem ſuam, non debet infirmus priuari hoc ſacramento; & quod poteſt ab alio exhiberi, non repetendo primas Vnctiones; quia illæ fuerunt validæ integræ, & com-
pletæ, quæ non poſſunt repeti. † Sicut nec Hoſtia 16
ſemel conſecrata poteſt iterum conſecrari: hæc, & alia adducit Ochogauia, *ſupra citans*, D. Tho. Durandum, Sotum, & Syluestrum, & tenent Diana, *p.5. tract.3. reſ.87.* Præpoſitus, *in 3. p. q. vnica de hoc ſacram. dubio 5. n.37.* Emanuel Sà, *verbo Extrema Vnctio*, vbi ait, *poteſt Presbiter vnus partem vngere, & alius aliam in neceſſitate*, Suarez, Henriquez, Filliucius, Reginald. Bonacina *dicto punct.4. n.9.* Palao *puncto 7. n. 7.* & cum aliis Leander *dicto tract. 4. de ſacram. quæſt.8. diſp.4.*

Nec obſtat huic reſolutioni dicere quod ſicut 17
in Baptiſmo, & aliis ſacramentis ab vno ſacramentum inceptum, non poſſet conſummari ab alio Miniſtro, ſic, & in hoc ſacramento. Nec dicere, vt hoc ſacramentum non ſit miniſtrandum à pluribus ſacerdotibus, cum illud non ſit neceſſitatis. Quia reſpondetur ad primum cætera ſacramenta, quæ tantùm conſiſtunt in vna materia & forma, non poſſe perfici ab alio Miniſtro; quod non eſt ſic in noſtro caſu; ſiquidem in hoc ſacramento habentur, vt iam adduxi plures materiæ, & formæ partiales, & ſic ſicut in ſacrificio Miſſæ, ſi poſt conſecratam Hoſtiam, ſacerdos miniſtrans moriatur, aut nequeat proſequi in valetudine, aliove accidenti, poteſt alter proſequi ſacrificium à conſecratione Calicis, ita & in caſu noſtro: ita Ochogauia, Præpoſitus, Diana, & alij iam adducti.

Ad ſecundum dubium reſpondeo cum Præ- 18
poſito, *vbi ſupra* poſſe dari neceſſitatem huius ſacramenti, iuxta quæ ſæpius adduxi, *in hoc tract. & quæſt.7. in princ.* vt ſi nequeat confiteri, ac recipere ſacramentum Euchariſtiæ quia tunc ei erit neceſſaria Extrema Vnctio, vt ſine illa ſit in æternum periturus cum illa ſaluandus, dicens omnino probabilius Diana *dicta reſ. 87.* alia addens.

Nonnulli tamen videntur ſentire, vt cum qui 19
incœpit vngere, non potuit perficere; tunc infirmus non debeat ſupplere, ſed in totum omnes vnctiones facere, ac ſi infirmus incœptus non eſſet vngi: ſic videntur affirmare Ludouicus Mæratius *in D. Thom. 3. p. tract. de Extrema Vnctione diſp.10. ſect. 2. n.8.* ex communi Theologorum ſic docens ex ea ratione; quia id infirmo multo eſt vtilius, cum ſic ſacramentum certiſſime recipiat, & Dicaſtillo *dubio 12. n. 186.* ſequendo noſtram ſententiam, fatetur melius eſſe, vt vnus faciat omnes Vnctiones, etiam ſi alius, qui tunc moritur, cœpiſſet aliquas facere: ſic cum eodem Mæratio. Non tamen obſtant relatæ ſententiæ, quam docet D. Thomas, vt dicit Mæratius, quem non eſt auſus reiicere, ſolum tantum admittit ſecundum ſacerdotem de nouo omnes Vnctiones facere,

quando

quando multum tempus intercesſit à tempore, quo primus ſacerdos vngere cœpit: huius verba refert idem Diana *dict.reſ.87.in fine*, qui & refert alia Philippi Fabri *in 4.ſentent.diſt.23.quaſt. vnica diſp.vnica cap.4.* Vbi licèt dicat differre in caſu, de quo loquimur hoc ſacramentum à relato de ſacrificio Miſſæ, vt ſentit Diana: Tamen reuera idem concludit, ac nos iam diximus dicendo, vt debeat alius ſacerdos proſequi alias Vnctiones, quæ fuerunt omiſſæ.

Ex quibus Leander *dict. q. 8.* in verſ. *vnde.*
20 Nugnus *q.31.art.3.* Granados *diſp.8.n.7.* Archangelus *diſt.23.fol.273.* in reſolutione noſtræ quæſtionis, reſoluunt, vt poſſet quidem perficere alius ſacerdos, ſed quod non teneatur; & quia ratio, & eſſentia huius ſacramenti in vnica vnius ſenſus Vnctione ſaluatur; ita vt ſi cæteræ non fiant Vnctiones, perfectum remaneat ſacramentum; ad quod applicabis quæ ſupra dixi *q.5.* & alibi; ſecus tamen in alio caſu, quando infirmus moritur cum Vnctione vnius ſenſus.

21 Et licèt validum ſit ſacramentum hoc, ſi vnus vngat vnum oculum; alius verò alium; erit tamen illicitum ſemper; quia ad hoc non cogit neceſſitas, cum tunc ſufficiat vnam partem ſenſus vngere, vt bene Suarez docet *diſp.43.ſect.2. n. 8.* Filliucius *tom.1 tract. 5. cap. 5. n. 95.* Trullench. *dicto lib.5.de ſacram.q.vnica dubio 3.n.7.in fine.*

QVÆST. XI.

An excommunicatus nominatim, vel ſuſpenſus, poſſit in articulo mortis, miniſtrare infirmo ſacramentum Extremæ Vnctionis? Et num Sacerdos exiſtens in peccato mortali? Vel num Parochus excommunicatus, aut ſuſpenſus, poſſit dare licentiam, vt alter ſacerdos miniſtret hoc ſacramentum? An Epiſcopus hoc ſacramentum miniſtrans, debeat vngere oleo, an vero Chriſmate? Et an ſi Parochus portet Domi oleum Extremæ Vnctionis, timens de nocte ad moribundum vngendum vocari, ſecluſo ſcandalo, peccet mortaliter? An ſi ægrotus non fuerit confeſſus, & ſit in articulo mortis, teneatur Parochus cum periculo vitæ ſacramentum Extremæ Vnctionis illi miniſtrare?

SVMMARIVM.

1 *Vnctionis Sacramentum probabilius eſt, vt in caſu neceſſitatis miniſtrari valeat à ſuſpenſo, & excommunicato, & n.3. & ab interdicto, vt* n.4. & 5.

2 *Inſtituta pro diſciplina Eccleſiaſtica, non debent vergere in detrimentum animæ.*

3 *Confeſſio ſacramentalis, poteſt miniſtrari à denunciato, alio non exiſtente.*

5 *Commercium cum excommunicato, ſolet Eccleſia permittere.*

6 *Parochus, & quilibet Sacerdos miniſtrans Vnctionem in peccato mortali, peccat, niſi per contritionem ſe diſponat, ſaltim exiſtimatam.*

7 *Parochus excommunicatus, vel ſuſpenſus, probabilius eſt, vt poſſit licentiam dare alteri Sacerdoti, vt miniſtret Vnctionem. Et quare* num.8.

9 *Epiſcopus vnget infirmum oleo infirmorum, non chriſmate, vt* n.10.

11 *Parochus non bene procedet, portans Vnctionem ad Domum infirmi, ibi eam relinquens, vt aptius periculo ſuccurratur, nec ſine lumine, vt* n.12.

12 *Vnctio Extrema debet deferri à Parocho cum lumine.*

13 *Vnctio Extrema ægroto diſceſſuro ſine alio Sacramento, probabilius eſt, vt debeat miniſtrari, ſi eſt in peccato, vt* n.14.

AD primam quæſtionis partem, etſi Suarez *in 3.p.tom.8.diſp.44.ſect.2.n.6.* dicat excommunicatum non poſſe: poſſe verò ſuſpenſum; quia hæc cenſura non priuat actu ordinis; ſed Ioannes Præpoſitus *in 3.p.q.vnica de hoc ſacram.dubio 6. n.144.* & Diana *p.5.tract.3.reſ. 81.* docent quod in caſu, quo ſuſpenſus ab ordine poteſt hoc ſacramentum miniſtrare, poſſit etiam excommunicatus: nam quoties alius ſacerdos non adeſt, qui poſſit illud miniſtrare, tunc non debet habere locum rigor Eccleſiaſticæ cenſuræ. † Cum ea, quæ 2
pro diſciplinæ Eccleſiaſtica ſunt inſtituta, non debeant vergere in apertum detrimentum animarum: ita illi alia dicentes, & docent etiam Victorel *in addition.ad n.17.* Poſſeuini, & *in ſuo tractatu de Extrema Vnctione*, & probabilius dicit Leander *tract.4.de ſacram.diſp.4.q.6.* Vbi ait probabilem putare hanc ſententiam Villalobos, & Filliucius, & quando non eſt poſſibile, vt infirmus aliud recipiat ſacramentum, tenent Coninch. *de ſacram. q.64.art.6. dubio 2.* Auila *de cenſur 2. p. cap. 6. diſp.3.dubio 3.* poſſe excommunicatum, etiam denunciatum miniſtrare Extremam Vnctionem; quia tunc hoc ſacramentum habere videtur vicem confeſſionis, & poteſt facere de attrito contritum, & ſaluare infirmum.

Et confirmatur, nam confeſſio miniſtrari po- 3
teſt in neceſſitate, alio non exiſtente à denunciato; ergo & hoc ſacramentum in tali caſu, cum talis præſumatur intentio piæ matris Eccleſiæ: ſic relati, quos ſequitur Ægidius Trullench. *in praxi ſacram.lib.5.cap.vnico dubio 7.ſub n. 4. circa finem*, vbi dicens vt excommunicatus non poſſit illud miniſtrare, quia ei ab Eccleſia prohibetur propter excommunicationem, ſicut & alia ſacramenta miniſtrare limitat in caſu neceſſitatis; quando nec adeſt alius ſacerdos non excommunicatus, & infirmus periclitatur.

Nec obſtant Torreblanca *de iure ſpirituali* 4
lib.2.cap.11.n. 28. & Bonacina *diſp.7. q. vnico puncto 4.n.4.* & Villalobos *in ſumma tract. 10.p. 1.diſ.6.n.6.* Ochogauia *de hoc ſacram. q.10.n.3.* dicentes, ſicut Suarez non eſſe dandum hoc ſacramentum ab excommunicato, etiam qualibet neceſſitate vrgente: nam ſicut Eccleſia prohibuit illud miniſtrari tempore interdicti, ſic videri in hoc caſu; quia cum iam dixerim *ſupra q. 7.à n.1.* vt tempore interdicti, quando infirmus non poteſt aliud ſacramentum recipere; liceat vngi, ſic & in noſtro caſu propter fundamenta ibi, & ſæpius adducta.

Imò idem Præpoſitus *ſupra dicto n.144.* vt re- 5
fert idem Diana *diſt.reſ.182.in fine*, putat relatam doctrinam eſſe fortè veriorem, etiamſi hoc ſacramentum

ſacramentum non ſit ad ſalutem neceſſarium; eo
quod ſit maximè vtile,& conducens ad remiſſio-
nem venialium, & ad robur contra Diabolicos
inſultus maximè neceſſarium,addens,vt Eccleſiæ,
quæ propter longe inferiorem vtilitatem,permit-
tit commercium,cum nominatim excommunica-
to cenſetur in noſtro caſu illud non prohibere;
& ſic ait licere Paſtori in fauorem alterius ſacra-
mentum adminiſtrare, nec deferendum Præpoſi-
tum docet Diana contra Suarez.

6 Ad ſecundam quæſtionis partem, breuiter reſ-
pondeo cum communi Doctorum quod Paro-
chus, ſiue ſacerdos exiſtens in mortali, & mini-
ſtrans hoc ſacramentum,in quolibet caſu, peccat
mortaliter, niſi ſe diſponat per contritionem ſal-
tem exiſtimatam, vt late probabo *infra tit. de ſa-
cram.non iterandis*,& docet in terminis Ægidius
Trullench.*dicto lib.5.de ſacram.q.vnica dubio* 3.
ſub n.4.in fine.

7 Ad tertiam quæſtionis partem, etiam breuiter
reſpondeo ex dictis *ſupra in verſ.ad primam*,pro-
babilius eſſe, vt Parochus excommunicatus, vel
ſuſpenſus nominatim,poſſit dare licentiam alteri
ſacerdoti;etiam non expoſito, vt miniſtret hoc ſa-
cramentum; eo quod dare huiuſmodi licentiam,
non ſit actus iuriſdictionis; item quia ſi ab ea
ſuſpenſus poteſt conferre,vel vt iam dixi, ipſemet
excommunicatus, & ſecurius poterit prædictam
licentiam alteri ſacerdoti præbere,vt docent Syl-
ueſter *Verbo Extrema Vnctio n.* 4. Armila *n.* 5.
Tabiena *n.*5.Paludan *diſt.* 23. Henriquez *lib.* 3.
*cap.*13.*n.*3. Poſſeuinus cum Victorello *cap.* 9 *q.*
7.*n.*17.& Leander *dicto tract.*4. *de ſacram. diſp.*
4. *q.* 5. Contra Sa *Verbo Extrema Vnctio*, *n.* 8.
Suarez *de cenſ.diſp.*14.*ſect.* 1. *n.*7.& Rodriguez
*cap.*192.*n.* 10. at idem Suarez in noſtro caſu ad-
miſit *tom.*4.*diſp.* 44. & in terminis lego Dianam
8 contra eundem Suarez docentem vt tenemus †
quia ab hoc actu publice excommunicatus, non
priuatur,cum non ſit Iuriſdictionis:ſic *p.7. tract.*
*1.reſ.*56.*in fine*, verſ. *notandum.* vbi cum Petro à
S.Ioſeph *in idea Theologia ſacram.cap.*34. *reſ.* 4.
& aliis.

9 Ad quartam quæſtionis partem, an Epiſcopus
hoc ſacramentum miniſtrans,debeat vngere oleo,
an verò Chriſmate? In quo dubio licèt gloſſa *in
cap.illud* 95.*diſt.*verbo *Chriſma*,reſpondeat quod
debeat vngere Chriſmate ad differentiam aliorum
Sacerdotum, & dicat Sa verſ. *oleum, n.*2. poſſe
ægrotum de licentia Epiſcopi oleo Chriſmatis
vngi,& ſentiat ſic Archangel.*diſt.* 23. *pag.* 290.
10 *col.*2.† Tamen quia iam ſupra *à quæſtione* 1. ſæ-
pius dictum ſit materiam huius ſacramenti eſſe
oleum ſimplex oliuarum ab Epiſcopo benedi-
ctum, euenit vt Epiſcopus cum miniſtrat ſacram
Vnctionem infirmo, debeat vti hac materia: ſic
docent Vuald.*de Extrema Vnctione* §.*vbi confe-
rendum n.*4 & Leander *dict.diſp.*4.*q.*9. *tract.* 4.
*de.ſacram.*Vbi addit,vt ſic alij ſentiant,& debeant
tenere,Bonacina,Naldus,Nugnus,& omnes, qui
affirmant eſſe inualidum hoc ſacramentum Chriſ-
mate adminiſtratum, vt dixit idem Leander ibi
*diſp.*2.*q.*6.& ego *ſupra q.*1.

11 Ad quintam quæſtionis partem de Parocho
portante ſacram Vnctionem ad Domum,reſpon-
dent Barboſa *de officio Parochi p.*2.*cap.*22.*n.* 44.
& Diana per eadem verba *dicta p.* 5. *tract.* 3. *reſ.*
91.& ambo exiſtimantes non bene agere eundem
Parochum timentem de nocte ſe vocandum pro
infirmo periculoſo, ſi veſpere ferat oleum Extre-
mæ Vnctionis ad ſuum cubiculum,vt vocatus ex-
peditus vadat,vel ſi de nocte reuerſus ab Vnctio-
ne infirmi,vt ſe citius expediat, oleum non referat
ad ſolitum locum,ſed retineat Domi vſque mane,
credunt tamen nullum peccatum mortale con-
trahere citra ſcandalum, vel periculum alicuius
irreuerentiæ. † Et ambo dicunt non debere Paro- 12
chum ſine lumine Extremam Vnctionem deferre,
obſeruando in hoc proprij Epiſcopatus conſti-
tutiones exiſtimantes venialiter tantùm peccare
illum,qui ſic ferret ſine cauſa;qui verò cum cau-
ſa,nullatenus:de quo puncto,quia ſpectat ad ritus
videbis *quæſt.ſequent.& fin.*

Ad vltimam quæſtionis partem,an ſi ægrotus 13
non fuerit confeſſus,& ſit in articulo mortis,te-
neatur Parochus cum periculo vitæ ſacramentum
Vnctionis illi miniſtrare;ſi leges dicta *ſupra q.7.
verſ.ad quartam*,facilis eris in præbendo reſpon-
ſum;igitur quantumuis abſolutè negent Hurtado
*de hoc ſacram.dif.*12.*in fine*, & Diana *dict. p.* 5.
*tract.*3.*reſ.* 83. dicentes non teneri, quando ipſi
imminet periculum mortis, etiam ſi infirmus ſit
abſque alio ſacramento deceſſurus, cum ex vna
parte poſſit infirmus abſque Extrema Vnctione
per contritionem ſaluari, & ex altera parte, non
ſatis conſtet Extremam Vnctionem ſufficere ad
delenda mortalia quoad culpam, vt dicit etiam
Tannerus ad D.Thom. *tom.*4.*diſp.*7.*q.*1.*dubio* 3.
*n.*62.† Sed Granados *de ſacram.in* 3.*p.contr.*8.*n.* 14
6.admittit,ſi Parochus certo ſciret ægrotum eſſe
in ſtatu peccati mortalis, & hoc remedio liberan-
dum eſſe probabiliter,ſibi perſuaderet;quo in caſu
(qui metaphiſicus eſt) dicit quod æger patitur
extremam neceſſitatem ſpiritualem, cui etiam
cum periculo vitæ corporalis ſubuenire tenetur.

QVÆST. XII.

*An Parochus ratione officij teneatur ex iu-
ſtitia hoc ſacramentum fidelibus mini-
ſtrare,ſin autem mortaliter peccet, ſi pe-
tenti neget? An ſimplex ſacerdos tenea-
tur ſub peccato mortali adminiſtrare hoc
ſaramentum tempore neceſſitatis, ſi lici-
tè,& facilè poſſit? Et an peccet mortaliter
ſi adminiſtret hoc ſacramentum, præter-
miſſis precibus ab Eccleſia ſolitis præce-
denter poni? Et an Parochus cum periculo
vitæ teneatur illud miniſtrare infecto
peſte, qui antequam incideret in amen-
tiam, incidit in peccatum mortale, de
quo habuit attritionem tantum?*

SVMMARIVM.

1 *Parochus peccat mortaliter, qui negat infirmo petenti ſacramentum Vnctionis ſine iuſta cauſa.*

2 *Parochus ex officio, & Iuſtitia tenetur ſuas oues paſcere.*

3 *Sacerdos ſimplex ex officio non tenetur ſub mortali miniſtrare Vnctionem infirmo, niſi alias infirmus extremè indigeret.*

4 *Preces in Vnctione adminiſtranda ſunt à Parocho prærecitandæ ſub peccato, niſi alias eſſet periculum; quæ poſtea tunc*

poterunt

peterunt recitari,vt.n.5.
6 *Parochus peſte infecto miniſtrare tenetur ſacram vnctionem, qui antequam incidit in amentiam, inciderat in peccatum mortale,* n.7.*Vbi limitatur,*& n.8.
8 *Parochus non debet cum graui detrimento communitatis conſulere priuatis in locis hæreſi infectis,ſeu vicinis hæreticis.*

1 Ad has omnes quæſtiones ex præcedentibus, & ex dictis à *quæſt.*9. breuiter, & reſolutiue Iudico reſpondendum. Ad primam nempe, quod peccat mortaliter Parochus, qui infirmo petenti hoc ſacramentum negat ſine Iuſta cauſa & excuſatione neget, vel deferat cum probabili periculo, ne interim infirmus decedat: ita docent Nauarr.*in man. cap.* 25.*num.*131.Baſſe *in floribus theologia* verb. *Extrema Vnctio* 2.*num.*2. Suarez *tom.* 5.*diſp.* 62.*ſect.*2.Mechado *de perfecto Confeſſore,lib* 4.*p.*1.*tract.*2. *docum.*22.*num.*3. Paulus Layman.*in theologia, mor,lib.*5 *tract.* 8.*c.*7.*nu.*3. Bonacina *de ſacram. diſp.* 7. *q. Vnica puncto.* 5. *num.*12.Capeauilla *in hoc tract.cap.*5.*quæſt.*1.*cum aliis* Barboſa *de officio Parochi pag.* 2.*cap.*22.*numer.*10. Suarez *diſp.* 44.*ſect.* 2. *num.* 1. Ægidius Trullench. *in praxi ſacram lib.*5.*cap. Vnico. du-*
2 *bio* 3.*n.*8.& omnes; † quia Parocho competit ex officio, & ex iuſtitia ſuas oues paſcere, & ordinaria remedia ſalutis præbere & conſequenter illis miniſtrare hoc ſacramentum; qui de Epiſcopo idem docent,deficiente tamen Parocho.
3 Ad ſecundam quæſtionis partem, an ſimplex ſacerdos teneatur Reſpondeo non teneri ſub peccato mortali,ſed ſub veniali tantùm ex lege charitatis, niſi alias infirmus hoc ſacramento extremè indigeret,vt *quæſt.præced.*dixi de ægrotante peſte, & non confeſſo,& hic in verſ. *ad quartam.*Et eſt ratio; quia certum eſt ſimplicem ſacerdotem non teneri ex officio ſacramentum adminiſtrare, nec ex Iuſtitia, ſed ſolum ex charitate, deficiente Parocho:nam tunc ſi infirmus maximè indigeat, tenetur ei ſuccurrere ex dicta lege charitatis;quæ ad id obligat ſine graui incommodo noſtro:ita docent Ochogauia,& *hoc ſacram.q.*10.*n.*2.Layman. *dict.tract.*8.*c.*7.*q.*3.Diana *p.*3 *tract.*4.*reſ.*17.verſ. *ad ſecundum*, vbi citat Laymam, Palludanum, & Coninch,Leander,*de ſacrament. tr.* 4.*diſp.* 2.*q.*9.
4 Ad tertiam an peccet mortaliter, ſi adminiſtret hoc ſacramentum, prætermiſſis præcibus,quæ ſolent ab Eccleſia ante poni.In quo dubio; quia de aliis ceremoniis dico *quæſt.ſequenti*, breuiter reſpondeo,vt peccet mortaliter,modò infirmi neceſſitas, accelleratioque mortis eius, vel periculum contagioſæ infirmitatis, peſtis videlicet, & huiuſmodi non cogat,vt tantum faciat eſſentialia,iuxta quæ adduxi *ſub q.*4. & alibi (vnctiones videlicet) ne ſine ſacramento decedat; quia in tali caſu dicunt Doctores vt non ſolum teneantur; Verum & teneatur illis prætermiſſis, hoc ſacramentum adminiſtrare: ſic docent Henriquez *lib.* 3.*cap.*8.& *cap.*12.*in fine* Poſſeuin *de officio Curati q.*18.*numer.*38.& *q.*20.*n.*41.& 42.Suarez *diſp.*44.*ſect.*2. Caſtrus Palao,Zambrana,& Layman,quos ſequi-
5 tur Leander *dict.tract* 4.*de ſacram.diſp.*4.*q.*21.† quibus addo Barboſam cum aliis *dict. c* 22.*n.*39. Vbi dicit in caſu neceſſitatis poſſe Parochum incipere ab vnctionibus, & orationes, ac pſalmos poſtea recitare:ſed quod non peccet mortaliter deficiēte contēptu,videtur ex dictis *inf d.q.ſeq.n.*2.
6 Ad quartam quæſtionis partem reſpondeo ex *Fermoſin. de Offic. & ſacris Eccleſ.* Tom.II. dictis *q præcedenti*,& in ſpecie cum Præpoſito *in* 3.*p. q. vnica de hoc ſacram. Extrema Vnctionis dubio* 6.*n.*47.quem refert Diana *p.*5.*tr.*3.*reſ.* 83. verſ.& *alium caſum ſimilem*, putante Parochum teneri cum periculo vitæ hoc ſacramentum adminiſtrare peſti infecto, qui antequam incideret in amentiam, incidit in peccatum mortale, de quo habuit ſolum attritionem. † Limitat verò Præpo- 7
ſitus quando Parochus eſſet valdè neceſſarius, ex cuius morte multis immineret periculum ſpirituale, dicens vt tunc non teneatur illud adminiſtrare;imò nec videatur poſſe,cum imminens graue malum ſpirituale communitatis,cui obligatur, præponderet malo vnius, & magis obligetur ipſi communitati,quam ſingulis in particulari.
Vnde infert Præpoſitus,vt non poſſit cum graui 8
detrimento communitatis priuatis conſulere v.g.in locis hæreſi infectis,vel vicinis hæreticis,pro quibus vix poſſit vllus Paſtor inueniri, cuius vita eſt neceſſaria ad conſeruandos ſubditos in fide,& ſic nec poſſit cum aperto vitæ periculo ſacramentum Extremæ Vnctionis miniſtrare,etiam in caſu ſupra poſito:ita ille.

QVÆST. XIII.

An qui poſt miniſtratum Sacramentum Extremæ Vnctionis,omittit dicere ritus præambulos, quos propter periculum inſtans, non præmiſit, & etiam quæ ſolent dici poſt illud miniſtratum,peccet mortaliter? vel peccet ſi illud adminiſtret in neceſſitate ſine veſtibus,ab Eccleſia præſcriptis: vbi de aliis?Et an in caſu neceſſitatis ſacerdos non habens clericum ad reſponſiones,poſſit vti miniſterio fœminæ ſine peccato?Et an hoc ſacramentum conferat effectum ſuum poſt omnes Vnctiones, aut poſt primam tantum?

SVMMARIVM.

1 *Orationes,pſalmi,& alia ex rituali,quæ precedunt Vnctioni,& quæ ſubſequuntur debentur ab adminiſtrante dici, an ſub peccato mortali.*n.2.& 3.
4 *Vnctionis ſacramentum miniſtrans extra neceſſitatis periculum ſine veſtibus ab Eccleſia præſcriptis,peccat vt* n.5.7.8.9.
6 *Stella,& ſupercilium ſunt ornamenta pro adminiſtranda Vnctione,& lumen,vt* n.9.
8 *Vnctionis Extremæ ſacramentum, non eſt ita neceſſarium,ſicut Baptiſmus.*
10 *Parochus pro adminiſtratione ſacramenti Vnctionis,debet adhibere coadiutorem clericum,ſi haberi poteſt, & in neceſſitate ipſe ſolus poteſt,vt* n.11.& 12.*vbi nunquam cum fœmina.*
13 *Vnctionis ſacramentum propter diuerſas confortationes animæ,& corporis inſtitutum* nu. 14.*Vbi quam gratiam cauſet.*
15 *Gratia ſacramenti Vnctionis, num detur per primam integra,& per ſequentes perficiatur, in quo gradu duplex eſt ſententia,vt* nu. 16. 17. 18.*Et quid de veritate,& praxi ex* numero 18.
16 *Vnctio quilibet operatur ſuum effectum, & in vltima perficitur ſacramentum,vt* n.17.18.

19 *Effectum partialem dari in ſingulis Vnctionibus, non eſt improbabile. Alij dicunt vt detur in vltima Vnctione. Et quare* n.20.

20 *Sacramenta omnia, quæ in vſu conſiſtunt, conferunt vnicam gratiam in illo momento quo ſacramentum, & eius ſignificatio complentur. Quid in ordine, & Euchariſtia.* n.22.

21 *Peccatum vnum ſine alio remitti nequit, &* n.23.

1 AD primam difficultatis partem, ſuppoſitis quæ dixi *q.12. proxime praecedenti in verſ. ad tertiam*, & ſuppoſito quod ſunt obſeruandi rituales, conſuetudines, & leges Eccleſiarum; ſic vt peccet miniſtrans (modo periculum non ſit in mora) ſi omittat orationes ibi præſcriptas in rituali, vt dixi *in dicto verſ. ad tertiam*, & doceat ibi Barboſa, quod tenetur orationes poſt adminiſtratum dicere, quas prætermittere non potuit, propter inſtans periculum: ſequitur vt ſub eodem peccato teneatur poſt illas orationes dicere, ſicut & pſalmos in rituali aſſignatos dicendos poſt collatam ſacram Vnctionem; & quod videatur in obligatione ſub peccato mortali, dicit Ægidius Trullench. *in praxi ſacram. lib.4. q. vnica dubio 4. n. fin.* & relati *ſub dict. verſ. ad tertiam*; quia materia cenſetur grauis; & ſic dicit Granados *tom.5. diſp. 8. n. 8.* in adminiſtratione huius ſacramenti ſeruanda, eſſe quæ præſcribuntur in manuali recitanda; & omnia quæ ibi ponuntur, niſi acceleratio mortis aliud exigat. Imò & quatenus ſpectat ad ſeptem Pſalmos recitandos poſt collatam Extremam Vnctionem, docent vt peccet mortaliter Granado *tom.4. in 3. p. tract.7. in vltimo.*

2 Alij inquam reſpondent negatiuè dicentes hanc ſententiam eſſe probabiliorem, quia communiter prætermittuntur abſque vllo ſcrupulo; præcipuè quod in Rituali Romano, non à ſacerdote ſed, à ſtantibus recitari, præſcribuntur ſeptem pſalmi Pœnitentiales, qui poſt Vnctionem ab Eccleſia præſcribuntur recitari, vt docent cum Bonacina, & Poſſeuino, Leander *tract.4. de ſacram. diſp.4. q. 22.* negant etiam Caſtro Palaus *tom.4. tr.27. diſp. vnica q.8 puncto 8 n.14.* Henriquez *c.11. §.5. & quia* non eſt in manuali vllum verbum, quod indicet hoc eſſe graue præceptum, vt patet in Rituali Romano, edicto iuſſu Pauli *anno* 1617. quod ab omnibus ſeruari hortatur, ſed non præcipit.

3 Ego tamen primam ſententiam credo amplectendam, quando ſcilicet in aliqua Synodo ſub graui peccato id ſtatueretur; quia tunc obligaret ſub mortali extra caſum neceſſitatis, aut magni periculi prouenientis ex contagioſo morbo: ſic Henriquez *ſupra*, & Diana *p.9. tract.6. miſcell. reſ.46.* Vbi etiam in principio dicit inter alios ritus hoc ſacramentum adminiſtrari cum recitatione pſalmorum Pœnitentialium, & letaniarum, & omnium, quæ in manuali dicenda præſcribuntur, dum infirmus vngitur.

4 Ad ſecundam quæſtionis partem; an peccet mortaliter, ſi illud adminiſtret abſque veſtibus ab Eccleſia præſcriptis. Et reſpondeo in neceſſitate non peccare ex dictis, & quod ſit licitum tempore peſtis, & aliarum infirmitatum abſque dubio docent Poſſeuinus *de officio curati cap.5. q.57. n. 57.* Suarez tamen, Reginaldus, & alij, quos referunt. Leander *dict. diſp.4. q.21.* abſolutè negant, vt ſine ornamentis liceat adminiſtrare.

5 Sed alij exiſtimant reſpondendum cum Diana *dict. p.9. tract.6. reſ.46. in fine*, & Amico *in curſu Theolog. moral. tom. 4. diſp. 19. ſect.14. num. 113.* vt ſi infirmus alterius ſacramenti capax non eſſet, debeat iſtum illud adminiſtrari cum veſtibus, ſed non peccare mortaliter, niſi tantùm venialiter, etiam extra caſum neceſſitatis probatur ex adductis *ſub dubio præcedenti.* † Et confirmant 6 etiam ex eo quia ſicut eſt opinio probabilis plurimorum Doctorum, vt laicus queat miniſtrare Viaticum infirmo; imò & hoc ſacramentum, vt *ſupra* dixi, videtur, vt ſi ſacerdos non induat ſuperpellicium; & ſtolam, quæ ſunt ornamenta pro adminiſtrando hoc ſacramento, non peccet mortaliter ſi ſine eis illud infirmo adminiſtret.

7 Bonacina tamen *ſupra quæſt. vnica puncto 6. ex n.6.* dicit *num.8.* non licere in neceſſitate adminiſtrare hoc ſacramentum, non adhibitis veſtibus ab Eccleſia præſcriptis, Laymam idem tenet *in Theolog. mor. tract.8. cap.8. n. 7.* Vbi dicit tempore peſtis ſatis eſſe adhiberi propter periculum contagionis ea, quæ eſſentialia ſunt cum breuiſſima mora quoad fieri poteſt; ſi tamen tempus patiatur, addit orationes, & pſalmos poſtea in Eccleſia ſupplere, vt tradidit, etiam Barboſa *p. 2. de officio Parochi cap.22. a n.39. &* 40.

8 Ex his iam videtur quid reſpondendum iuxta iam adducta, & quod non obſtet dicere cum Naldo. Verbo *Extrema Vnctio. n.* 1. Bonacina *puncto 6. n.9.* Reginaldo *lib. 28. in fine*, & Suarez *diſp. 44. ſect.* 1. nunquam licere ſine ornatu ſacerdotali debito, & vſitato miniſtrari hoc ſacramentum; quia non eſt neceſſitatis, & reuerentia ſacramenti præferenda ſit ſemper. Sed reſpondeo hoc fallere, (vt dictum, eſt) ſi neceſſitas infirmi, & periculum vrgeat, vt in caſu præcedenti; quia & ſi hoc ſacramentum non ſit ita neceſſarium, ſicut Baptiſmus, qui poteſt, & à laico ſine paramentis, & ritibus ſolitis miniſtrari in neceſſitate; eſt tamen valde vtile, & aliquando neceſſarium, vt ſæpius dixi, & *ſub quæſt.* 5. & aliis ſequentibus, cum in caſu neceſſitatis debeat præferri neceſſitas infirmi obſeruationi horum rituum.

9 Et confirmatur ex alio ritu, nempe vt, & ſi ſit quod hoc ſacramentum non miniſtretur ſine lumine, (vt iam dixi,) ſi cum cauſa nullum peccatum committat ſine illo, miniſtrans, Poſſeuinus *de officio curati dict. cap.5. qu.37. & cap.9. qu.21. n. 14.* Vbi bene docet tantum peccare venialiter, qui ſine aliqua cautâ adminiſtraret hoc ſacramentum, non adhibito lumine.

10 Ex his infero ex iam ante dictis quod Parochus pro adminiſtratione huius ſacramenti debet adhibere coadiutorem Vnum ſaltim Miniſtrum clericum; ſed hoc iuxta quæ dixi ſupra *ſub quæſt.* 10. debet intelligi, ſi haberi poteſt † alioqui ta- 11 men queat peragere etiam ſolus ſacerdos Extremam Vnctionem conferens, reliqua omnia; quia ſic videtur reſponſio textus *in cap. quæſini de verb. ſignif.* iuncta gloſſa *ibi*, verbo *etiam ſolus*; Cardinalis Toletus *inſtruct. ſacerdot. lib.7. cap.2. in fine*, Sa, *verbo Extrema Vnctio, n. 9.* Poſſeuin. *dict. cap.9. n.11.* Bartholom. ab Angelis *de ſacram. dialogo 3. §.135.* Capeauilla *de modo miniſtrandi ſacramenta tempore peſtis cap. 5. q. 36.* Barboſa *ſupr. dict. c.22. de officio Parochi* cum Layman & Bonacina *n.43.* videbis Dianam cum aliis *dict. p. tract. 6. miſcell. q. 46. in verſ. item* Ægid. Trullench. *ſupra dict. lib.4. de ſacram q. vnica dubia 4. in fine.*

Ad

12 Ad tertiam quæſtionis partem, an poſſit vti miniſterio fœminæ ad reſponſiones, cum non habet ſacerdotem ſibi reſponſurum? Reſpondebis ex *dictis ſupra quæſt.* 10. verſ. *ad quartam* in verſ. *notandum*, & ibi dictis addo Dianam adducentem caſum hunc *dict. part.* 9. *tract.* 6. *reſ.* 46. in verſ. *ſed an*, vbi referens Leandrum *de ſacram. tom.* 1. *tract.* 4. *diſp.* 4. *quæſt.* 22. tenentem extra caſum neceſſitatis poſſe ſacerdotem hoc ſacramentum ſolum adminiſtrare, & ſibimet reſpondere cum Vega, Bonacina, Archangelo, Poſſeuino, & aliis, de quo dixi *ſub dicta quæſt.* 10. verſ. *ad quartam*; ſed Diana reſoluit quod hoc admitteret, in caſu neceſſitatis cum Toleto, Sa, Graffio, & aliis.

13 Ad quartam quæſtionis partem, an hoc ſacramentum conferat ſuum effectum poſt omnes Vnctiones, an poſt primam, vt reſpondeas leges pro reſolutione, & doctrina quæ dixi *ſub quæſt.* 5. & aliis, vbi quando ſufficiat vngi ſolus vnus ſenſus, aut alia pars corporis, proferendo formam aptam omnibus quinque ſenſibus: quare loquendo breuiter de effectu gratiæ habitualis, & remiſſionis peccati (quia proprius effectus, & ſpecialis animæ confortatio contra tentationes non datur certo aliquo inſtanti, ſed toto tempore morbi, quando oportunum, aut neceſſarium eſt) gratia autem habitualis, & remiſſio peccati detur in aliquo inſtanti; ideo referendo ſententias, dubij reſolutionem proferam: ita Becanus *de ſacram. cap.* 27. *q.* 7. Ægidius Trullench. *in praxi ſacram. q. vnica dicto lib.* 4. *du-*
14 *bio* 5. *in princ. n.* 2. † Vbi dicit quod proprius effectus eſt, vt cauſet gratiam habitualem, ſeu iuſtificans, prout ſanam animam à reliquiis peccatorum, & tollat imbecillitatem potentiarum ad bonum, & inclinationem ad malum, confortans ſpem, & animæ potentias ab illo ſtatu ad oppugnandum Dæmonem, ſatis probant Trid. verba *ſeſſ.* 14. *de Extrema Vnctione* in verſ. *Chriſtus Dominus* & in verſ. *reſ.* & addunt idem Ægidius, Filliucius *tom.* 1. *tract.* 5. *cap.* 5. *n.* 123. ex D. Thom. *diſt.* 23. *q.* 1. *art.* 32. *quæſtiuncula* 1. & 2. Bonacina *tom.* 1. *diſp.* 7. *q. vnica punct.* 7. *n.* 1. Henriquex *lib.* 3. *cap.* 9. Ægidius Coninch. *diſp.* 19 *de ſacram. dubio* 5. effectum huius ſacramenti eſſe potiſſimum, & propriam corroborationem infirmi contra omnia mala, quæ mortis tempore occurrere ſolent; quia ſpecialis gratia huius ſacramenti poſita eſt in conferendis auxiliis accommodatis ad ſupra dictum finem conſequendum.

15 His ſuppoſitis, dico in puncto difficultatis quadruplicem eſſe ſententiam ſcholaſticorum. Primam dicentium totam gratiam dari per primam Vnctionem, & per conſequens Vnctionis perfici ſacramentum; non tamen conferri nouum gradum gratiæ vi ſacramenti, niſi fortè per accidens propter meliorem ſuſcipientis diſpoſitionem, ſicut aliqui dicunt in Euchariſtia totam gratiam dari in ſumptione vnius ſpeciei, & in ſumptione alterius perfici ſacrificium; non
16 tamen nouam gratiam conferri. † Secunda per ſingulas Vnctiones dari ſingulos gradus, ſeu portiones gratiæ, ac proinde ſicut quinque ſunt Vnctiones partiales, quæ conſtituunt integrum ſacramentum; ita quinque vicibus conferri quinque gradus gratiæ, qui conſtituant adæquatum effectum eius ſacramenti; & inde ſequi, vt ſi homo moriatur, ſuſcepta vna Vnctione, fore vt diſcedat cum vno gradu, vel vna gratiæ portione; & ſic videri per ſingulas Vnctiones remitti illa peccata venialia, quæ per illum ſenſum commiſſa ſunt, itemque pœnam temporalem, quæ ratione illius ſenſus debita eſt &c. † Tertia docet gratiam ha-
bitualem non conferri, niſi poſt vltimam Vnctio- 17
nem (id eſt) per eam, quæ re ipſa eſt vltima in
intentione Miniſtri vngentis. † Quarta ſententia 18
eſt effectum gratiæ conferri in eo inſtanti, in quo eſſentialiter perficitur hoc ſacramentum, perfici autem quando quinque Vnctiones cum quinque formis ſibi correſpondentibus perficiuntur. Hæc alia pro quacumque ſententia refert Becanus *vbi ſupra dicto cap.* 17. *de ſacram. cap.* 7. qui ad duas concluſiones hoc totum reducit: quare pro veritate practica reſpondendum eſt iuxta iam dicta *à quæſt. prima* modo ſequenti.

Quare dicunt Doctores, quod etſi non ſit 19
improbabile dari effectum partialem in ſingulis Vnctionibus iuxta ſecundam ſententiam, eo quod, ſicut in Euchariſtia datur vna pars gratiæ per ſumptionem vnius ſpeciei, & altera pars per ſumptionem alterius, ſic etiam ſeruata proportione fieri hic, vt exiſtimant Adrianus, Medina, & Ledeſma apud Suarez *diſp* 41. *ſect.* 2. *n.* 6. & apud Henriquez *lib.* 3. *cap.* 12. *n.* 3. ſit tamen probabilius dari huiuſmodi effectum quando perficitur, vltima, & quinta Vnctio eſſentialis quinque
ſenſuum, † ex eo quia omnia ſacramenta, quæ 20
in vſu conſiſtunt, vnicam gratiam conferunt in eo momento, quod ſacramentum, & eius ſignificatio completur, niſi in vltima, ſeu quinta Vn-
ctione ſenſuum. † Alter enim ſequeretur pec- 21
catum vnius ſenſus poſſe remitti ſine peccato alterius ſenſus, & conſequenter vnum peccatum abſolutè poſſe remitti ſine alio; quod fieri non poſſe dicunt cum multis Ægidius Trullench. *in praxi ſacram. lib.* 5. *cap.* 3. *dubio* 2. *n.* 16. idem *lib.* 4. *de hoc ſacramento quæſt. vnica dubio* 5. *n.* 5. S. Thomas, & Theologi *ibi in* 4. *diſt.* 28. *q.* 2. *art.* 2. *quæſt.* 1. *ad* 3. Sotus *q.* 1. *art.* 1. Ledeſma *in ſumma cap.* 1. *de Extrema Vnctione*, Henriquex *ſupra*, Suarez *n.* 13. Villalobos *tom.* 1 *tract.* 10. *diſ.* 3. Filliucius *tom.* 1. *tract.* 3. *cap.* 5. *n.* 126. Bonacina *tom.* 1. *diſp.* 7. *q. vnica puncto* 6. *n.* 2. & 5. & iſti cum aliis.

Et amplectentes hanc ſententiam dicunt pro- 22
cedere ſecus in Euchariſtia, & Ordine: nam in Euchariſtia vtraque forma eſt perfecta eſſentialiter ex ſe, & independens ab alia; & quod ob id vnaquæque operetur ſuum effectum; & in Ordine dari dicunt ſpeciale munus ſingulis ordinibus, iuxta quæ abunde dixi *ſub Rub. & tit. de temporibus ordin. & tit. de ætate ordin.* quod ſine aliis poteſt exerceri; ſed effectum Extremæ Vnctionis ita eſſe connexum dicunt, vt non poſſit conuenienter dari per partes: nam remiſſio peccatorum mortalium, ſi quæ eſſet debet dari tota ſimul.

* * *

QVÆST. XIV.

An præcipuus effectus huius ſacramenti ſit remiſſio peccatorum venialium? Et etiam ſit eius præcipuus effectus tollere reliquias peccatorum? Et quæ illæ dicantur? Et an tribuat aliquando ſanitatem corporis? An Pontifex poſſit præcipere vſum ſacramenti Vnctionis, & contra tranſgreſſores pœnam imponere? Seu an detur caſus, in quo infirmus ex defectu aliorum mediorum obligetur ad hoc ſacramentum ſuſcipiendum?

SVMMARIVM.

1 *Vnctionis effectus primarius nùm ſit remiſſionis peccatorum, qualium verò, & qualiter contingat.* & n. 2. 3. 4. 5. & n. 12. & 13. *vbi qualis ille ſit.*

4 *Sacramenta nouæ legis, primariò inſtituta ſunt ad conferendam gratiam habitualem.*

5 *Pœnitentia ſacramentum eſt inſtitutum ad tollenda mortalia.*

6 *Vnctionis ſacramentum inſtitutum eſt ad tollendas reliquias peccatorum, & ad venialia auferenda,* & ex n. 7.

7 *Peccatorum reliquiæ quæ dicantur ad effectum, vt per ſanctam Vnctionem tollantur* n. 8. 9. 10. 11. & 14. *Et explicatur* num. 16. 17. 18.

11 *Vnctionis ſacramentum inſtitutum eſt pro his, qui ægrotant vſque ad periculum mortis.*

12 *Olei Vnctionis virtus eſt corroborare, & diſponere luctatores ad pugnandum.*

13 *Vnctionis ſacramentum inſtitutum eſt ad præparandam animam, quantum in ſe eſt ad introitum gloriæ; & quod operatur quatuor,* vt. n. 14. 15. 16. 17.

15 *Vnctionis ſacramento remittitur, etiam reatus pœnæ temporalis relictus ex peccatis iuxta diſpoſitionem recipientis.*

16 *Sancti Iacobi verba* quidquid peccaſti *ad quæ peccata pertineant.*

17 *Habitus, & pronitas ad peccandum non ſunt peccata.*

19 *Vnctionis ſacramentum aliquando habet cauſare primam gratiam potius, quàm cætera ſacramenta viuorum.*

19 *Vnctio habet effectum contra morbi incommoda impartiendo patientiam, & tolerantiam omnium malorum. Et facit, vt alleuietur mens cum magna Dei confidentia, vt* n. 20. 21. 22. 23. 24. 25.

22 *Salus corporis in ſuſceptione Vnctionis inſpicitur, vt dependens à ſalute animæ.*

26 *Vnctionis ſacramenti omiſſio ſine contemptu, & ſcandalo, num ſit peccaminoſa remiſſinè.*

27 *Pontifex poteſt præcipere ſub peccato vnctionis ſacramenti ſumptionem & qua de cauſa,* vt n 28. *vbi quod etiam ſub amiſſione ſepulturæ Eccleſiaſticæ in nolentem illam ſuſcipere, &* n. 29.

30 *Infirmus quando ex defectu aliorum mediorum, teneatur ſuſcipere Vnctionem* n. 31. & n. 32.

33 *Vnctionis ſacramentum eſt tantum materia, & forma: vbi quibus ſic ſignificetur.*

34 *Sacramenti cuiuſque conſiderantur res, ſacramentum, & res, & ſacramentum ſimul.*

AD tres primas quæſtiones poſſemus abunde reſpondere ex adductis ſupra *à quæſt.* 4. Vbi obiter dico effectus huius ſacramenti Vnctionis. Sed quia nondum fecimus quæſtionem ſeparatam de omnibus, vberius inquiro; & ſuppoſito quod proprius effectus huius ſacramenti, ſit gratia habitualis, vt explicui quæſtione præcedenti in verſ. *ad quartam*; ideo nunc per partes ad propoſita dubia reſpondeo. 1

Ad primam igitur quæſtionis partem, etſi nonnulli affirment; eo quod hoc ſacramentum primariò inſtitutum eſt ad remiſſionem, & non mortalium, & ſic Venialium peccatorum: ſic Bonauentura, Richardus, Durandus, Ioannes Maior, Sotus, Almaynus, Carthuſianus *in* 4. *diſt.* 23. Alenſis 4. *part. quæſt.* 5. *membro* 7. *ad* 2. Altiſſiodorenſis *lib.* 5. *ſumma cap. de Extrema Vnctione quæſtio.* 1. Abulenſis *ſuper cap.* 8. *Matthei quæſt.* 8. probantes ex verbis formæ ibi: *per iſtam ſanctam Vnctionem indulgeat tibi Deus quidquid peccaſti &c.* & ex verbis Iacobi ibi *ſi in peccatis fuerit, remittentur illi*, & in Concilio Trid. *cap.* 2. *ſeſſ.* 14. Vbi inter varios effectus huius ſacramenti primo loco ponitur remiſſio peccatorum. 2

Sed quia per dicta poteſt dici, quod talis effectus poſſit etiam eſſe proprius peccatorum mortalium, cum in relatis authoritatibus, ſolum referatur per ſacram Vnctionem peccata deleri. Quare dico vt licèt hoc ſacramentum poſſit delere peccata venialia; quia id eſt commune omnibus ſacramentis, ſitque quæſtio inter Scholaſticos quomodo id fiat, *primo*, an immediatè ſine vlla infuſione gratiæ, *ſecundo* an mediante gratia habituali; *tertio*, an mediante actuali; & hic tertius modus placeat Becano *de ſacram. capite* 27. *quæſtio.* 5. verſ. *prima concluſio*, at ipſe ibi *in verſ. Secunda concluſio*, ex Diuo Thoma *in* 4. *diſt.* 25. *quæſtio.* 1. *articulo* 2. Paludan. Capreolo, Dominico Soto, & Ledeſma *ibidem*, Ferrarienſi *lib.* 4. *contra gentes cap.* 73. Victoria *in ſumma de ſacram. numero* 197. docet hoc ſacramentum non eſſe principaliter inſtitutum ad tollenda peccata venialia. † Et probat Becanus; quia ſacramenta nouæ legis primario inſtituta ſunt ad conferendam gratiam habitualem cum S. Thoma *in* 3. *parte quæſtio.* 65. *articulo* 1. *ad* 8. qui dicit nullum primario inſtitutum eſſe ad tollenda venialia, cum ad hæc tollenda non requiritur infuſio gratiæ habitualis. Deinde quia ſi hoc ſacramentum primò per ſe inſtitutum eſſet ad hunc finem, non oporteret ſpectare tempus infirmitatis ad illud recipiendum, ſed deberet recipi quando multa commiſſa eſſent peccata venialia, ſicut ſacramentum abſolutionis, tunc recipitur, quando multa peccata mortalia commiſſa ſunt, in quibus non debet ſpectari periculum mortis: ita Becanus ex communi ſupra, vbi ponit alios modos dicendi, & explicat obiecta. 3 4

Ex

5 Ex bis bene infertur non eſſe inſtitutum pro remiſſione mortalium, quia ad mortalia tollenda inſtitutum eſt Sacramentum pœnitentiæ, vt dico *infra de pœnit. & remiſ. lib. 5.* Sed ſic eſt quod duo ſacramenta non inſtituitur ad eundem effectum principalem; ergo ſequeretur quod ſi ſacramentum Extremæ Vnctionis tolleret primario peccata mortalia, tunc iam Sacramentum Pœnitentiæ non eſſet neceſſarium medium ad remiſſionem mortalium. Ergo cum ad tollendum peccatum originale ſit inſtitutum Sacramentum Baptiſmi, & ad tollendum peccatum mortale confeſſio ſacramentalis, euenit vt ad tollendum veniale, debeat aliud eſſe inſtitutum, nempe hoc noſtrum Sacramentum Extremæ Vnctionis: ita Becanus; ſed intelliges procedere iuxta dictum, *num. præced.* & quæ dico, *in ſequenti verſ.* ſiquidem per confeſſionem, etiam delentur venialia.

6 Ad ſecundam quæſtionis partem, an ſit eius præcipuus effectus tollere reliquias peccatorum? In quo articulo reſpondeo ex Doctrina communi cum D. Thoma, *in 4. diſtinct. 4. quæſt. 2. art. 2. quæſt. 1.* Alberto in Capreolo, *ibi* Dominico Soto, & Ledeſma, *ſupra*, item & Becano *ſupra quæſt. 6.* Antonino, *3. part. tit. 14. cap. 8* præcipuum effectum huius ſacramenti eſſe tollere reliquias peccatorum, ex eo quia hoc ſacramentum inſtitutum eſt ad tollenda peccata (vt dixi) ſed non eſſe inſtitutum ad tollenda ipſa peccata ſecundùm ſe; quia ad hoc ſunt alia remedia, vt iam dixi (quantumuis vt dico, *infra ſub titulo de ſacram. non iterand.* hoc ſacramentum, ſicut & alia, quæ vocantur viuorum, poſſunt per accidens cauſare primam gratiam, remittendo peccata, vt iam ſupra, *in aliis quæſtionibus*, ſignaui) & ſic debet dici inſtitutum eſſe ad tollendas peccatorum reliquias.

7 Sed cum videam quatuor dicendi modos; primum nempe reliquias peccatorum dici illa peccata, quæ interdum relinquuntur in anima, etiam quoad culpam poſt alia ſacramenta ſuſcepta, ſiue quia per obliuionem omiſſa; ſiue
8 quia poſtea ſunt commiſſa, quod accidit frequentius in venialibus. † Alij verò per reliquias
9 peccatorum intelligunt reatum pœnæ temporalis &c. † Et alij inquam intelligunt prauos ha-
10 bitus ex peccatis relictos. † Alij denique ex D. Thoma, Alberto, & aliis dicunt reliquias peccatorum eſſe pronitatem ad malum, ac torporem, & difficultatem operandi bonum, quæ relinquuntur ex peccato &c. Verum carpens hos modos *ſub dicta quæſt. 6.* Becanus duas concluſiones firmat, quibus conatur comprehendere, & explanare veros, & proprios effectus huius ſacramenti.

11 Prima quod hoc ſacramentum ſit primario inſtitutum ad conſortandum animum hominis ægrotantis contra difficultates illi occurrentes in articulo mortis, vt colligitur ex verbis D. Iacobi ibi: *& alleuiabit eam Dominus.* Et eſt ratio quia hoc ſacramentum inſtitutum eſt pro his, qui ægrotant vſque ad periculum mortis, vt qui egent reuera animi conſortatione; item quia in omnibus aliis neceſſitatibus ſufficienter proſpectum eſt homini per alia ſacramenta, vt dixi & docet Sahagun *de hoc ſacramento à n. 24.* & *à num. 26.* & alij referendi. † Deinde quia hoc ſignifi-
12 cat exterior Vnctio per oleum, cuius virtus eſt corroborare, & diſponere luctatores ad pugnam, qui ex hoc infert ſpecialem gratiam ſacramentalem huius ſacramenti, non conſiſtere in ſola remiſſione, ſeu expulſione alicuius mali, culpæ, aut pœnæ ſed præcipuè in collatione auxiliorum gratiæ, quibus homo in tali caſu iuuatur, & corroboratur ad bene ſperandum de miſericordia Dei, ad hilaritatem animi concipiendam, & ad tentationes ſuperandas.

Secunda quam ponit concluſionem, eſt vt ſit inſtitutum ad diſponendam, & præparandam animam, quantum in ipſo ſacramento eſt ad introitum Gloriæ, vt colligitur ex Trid. *ſeſſ. 14. in proœm. de hoc ſacram.* ſic Becanus, vbi notat id contingere primo ex perfecta animi ſanctificatione, quæ præter gratiam ſanctificantem conſiſtit in ablutione omnis mali ex peccato prouenientis. Secundo ex perſeuerantia in bono vſque ad mortem, quod confertur per auxilia gratiæ & tenet Ægidius Trullench. *in praxi ſacramentor. lib. 5. q. vnica, dubio 5. ſub n. 3. in fine.* 13

Et ambo & Suarez *diſp. 41. ſect. 1. n. 10.* dicunt quod Extrema Vnctio per huiuſmodi diſpoſitionem operatur quatuor. Primum, vt tollat omnia peccata, ſi quæ inueniat (ſaltim ſecundario) quoad culpam, ſi quæ forte relicta ſint poſt alia ſacramenta ſuſcepta, vt partim colligitur ex S. Iacobo *cap. 5.* ibi: *ſi in peccatis eſt remittuntur ei*, partim ex illis, *indulgeat tibi Deus quidquid deliquiſti*, partim denique ex Trid. *dict. ſeſſ. 14. cap. 2.* Vbi ſic ait: *delicta ſi qua ſunt adhuc expianda abſtergit:* ita Becanus *dicta q. 6.* verſ. *ſi enim*, & proſequitur Ægidius dicens per reliquias intelligere primo peccata mortalia, vel venialia, non abſolutè ſumpta; quia ſic pertinent ad Pœnitentiam, ſed modo dicto comprobans, etiam ex Florentino Concilio, cum dicit effectum eſſe animi ſanctificationem: & addit, vt licèt alia ſacramenta id efficere poſſint: tamen quod hoc ſacramentum id præſtat propriè, & per ſe eo quod ad hoc peculiariter in fine vitæ ſit inſtitutum. 14

Secundum, nempe per hoc ſacramentum remitti etiam reatum pœnæ temporalis, qui relictus eſt ex peccatis, prius quoad culpam remiſſis; quia etiam hic reatus poteſt retardare introitum gloriæ: ſic Becanus, & Ægidius Trullench. *ſupra*, & alij communiter; & quia dubium eſt, an remittat totam pœnam, ſiue partem, & Becanus dicat de hoc non conſtare, ſed probabile dicit id fieri iuxta diſpoſitionem, & deuotionem recipientis: quomodo intelligo Villalobos *in ſumma p. 1. tract. 10. dif. 2. n. fin. in fine*, dicentem non intelligi, vt dimittat omnes peccatorum pœnas; ſed quantam Deo reliquit; & concludit quod ſi omnis pœna remitteretur, nullus vnctus tranſiret per Purgatorium. 15

Tertium ex prædictis ſequi qualiter dicatur hoc ſacramentum tollere peccatorum reliquias, vt non id faciat tollendo fomitem, aut prauos habitus, aut Phantaſma, aut mutando hominis diſpoſitionem, ſed dando robur, & vigorem contra hæc omnia per auxilia gratiæ dicta: ſic Becanus *dict. quæſt. 6. verſ. tertio.* Sed Ægidius Trullench. *dicto dubio 5. num. 4.* Vbi dicens reliquias peccatorum non intelligi peccata venialia, vt exiſtimarunt Durandus, Gabriel. & alij apud Suarez *ſupr. num. 1.* quia hæc ſine ſacramento deleri poſſunt, nec vllum ſacramentum eſſe inſtitutum ab peccata venialia ſola ſic, vt verba relata *quidquid peccaſti.* non ſint reſtringenda ad venialia, & cum Bellarmino *de* 16 17

*Extrema Vnctione cap.*8.noo eſſe tutum hoc dt-
cere † addit, nec intelligi pronitatem ad malum ,
nec reatum temporalis pœnæ,non primum ; quia
de habitu,& procliuitate,non poſſunt intelligi illa
verba:*ſi in peccatis fuerit*:nam pronitas,& habi-
tus non ſunt peccata;non ſecundum, quia ad tol-
lendam pœnam temporalem , nullum ſacramen-
tum eſt per ſe inſtitutum , nec fuit neceſſarium :
nam ad talem effectum non requiritur gratiæ im-
preſſio , & aduertit non negare quod hoc ſacra-
mentum non remittat peccata venialia , & pœnas
temporales iuxta eius diſpoſitionem ; imò potius
admittit,& quod negat , dicit hoc non eſſe pro-
prium huius ſacramenti effectum,ſed communem
cum aliis , vt dixit Suarez *dicta diſp*. 41. *ſect*. 1.
n. 7. Videbis Filliucium *tom*. 1. *tract*. 3. *cap*. 5.
n.118.

18 Quartum quod dicit ſequi ex relata ſecunda
conclusione , eſt nempe poſſe hoc ſacramentum
aliquando facere hominem de attrito contritum,
& ferre primam gratiam ſanctificantem , cum
aliquando poſſit delere peccata mortalia , ſi quæ
fortè ſint relicta in homine ægrotante ; & licèt
aliqui probabiliter putent hoc conuenire omni-
bus ſacramentis in aliquo caſu : tamen certius
dicit conuenire huic , quàm cæteris ſacramen-
tis , excepto Baptiſmo , & Pœnitentia , tum
quia non conuenit cæteris ſacramentis ex propria
inſtitutione , ſed tantum ex generali quadam ra-
tione;tum etiam quia de cæteris eſt tantum pia,&
probabilis coniectura:verum de hoc ſacramento
habere nos teſtimonium Iacobi, & Concilij Tri-
dentini in illis verbis dict.ſeſſ.14. cap. 2. *Res et-
enim gratia eſt Spiritus ſancti, cuius vnctio deli-
cta,ſi qua ſint adhuc expianda , & peccati reli-
quiae abſtergit*:de quo puncto quatenus ſpectat
ad ſacramenta,quæ vocantur inter viuos , num in
aliquo caſu cauſent primam gratiam , dico infra
in dicto tit.de ſacram.non iterandis.

19 Quintum habet effectum contra mortui in-
commoda in patiendo patientiam , & toleran-
tiam omnium malorum,vt colligitur ex D.Iacobo
dicto cap.5.ibi *ſaluabit infirmum , & alleuiabit*;
ideſt non à Deo deprimetur viribus corporis , vt
à tentationibus ſuperetur:ita Filliucius *dict.tract*.
3.*tom*.1.*cap*.5.*n*.210.& 221.Trullench.*ſub dicto
lib*.5.*dubio* 5.*in* verſ.*tertio*, Villalobos *ſupra* , Sa-
hagun *dict.tit.de ſacramento vnctionis n*. 29. &
20 30 † Vbi addit quod alleuiatur mens cum magna
Dei confidentia,vt docuit D.Iacobus , & recepit
Eccleſia,& operatur alios effectus,qui continen-
tur *in dicta ſeſſ*.14.*cap*.2. ibi , *& ægroti animam
alleuiat,& confirmat magnam in eo Diuina miſe-
ricordia ſpem excitando,quo infirmus ſubleuatus,
& morbi incommoda,& labores leuius fert & ten-
tationibus Dæmonis,calcando, inſidiantibus faci-
lius reſiſtit,& ſalutem corporis interdum,vbi ſa-
luti animæ expedierit conſequitur*.

21 Ad tertiam quæſtionis partem iam infertur ex
dictis,& vltimis verbis dicti *c*.2.*Trid*.ibi,*& ſalu-
tem corporis &c*. dicendum ergo eſt pertinere vir-
tutem huius ſacramenti ad ſanitatem corporis ,
cum aliquando conferatur per hoc ſacramentum,
vt colligitur ex D.Iacobo *dict.cap*.5.ibi *alleuiabit
infirmum* , etſi certum ſit non ſemper conferri ,
vt docet experientia.& ſic Doctores vt explicent
dicunt iſtum effectum eſſe ſecundarium,& minus
principalem,quatenus expedierit ſaluti animæ, vt
patet ex dictis verbis Trid.*Vbi ſaluti animæ expe-
dierit conſequitur* : ſic communiter tenent DD.
Suarez *dict.diſp*.41.*ſect*.4.*n*.3. etſi aliquando ad
ſalutem corporis,Trullench.*dicto dubio* 5.*n*.6.vbi
dicit intelligi ex Trid. in relatis verbis *conditio-
natè*;videlicet ſi ita animæ expedierit : nam ſalus
corporis non eſt bonum per ſe neceſſarium ho-
mini , & ob id ſatis ſit ſalutem corporis eſſe ali-
quando vtilem animæ, ad hoc,vt poſſit eſſe effe-
ctus huius ſacramenti.† Etenim vt ait Sahagun *de* 22
hoc ſacram.n.fin.hoc ſacramentum cauſas natura-
les adiuuat , & medicamentis virtutem confert;
quod ſi infirmitas adeo inualuit , vt non ſufficiat ,
dicit illud eſſe certiſſimum , nempe vt qui Ex-
tremæ Vnctionis roboratur facilius,& ſanitatem
impetret , quam non recipiens iuxta commune
placitum omnium;& docet Becanus *de ſacram.
cap*. 57. *q*. 8. Vbi dicens quæſtionis eſſe , quan-
do conferatur , ait quod plerique docent tunc
conferri,quando expedit ſaluti animæ ; quia ſicut
bona temporalia non conferuntur ſanctis, niſi in
ordine ad ſalutem animæ ; & ita de ſanitate ſen-
tiendum eſſe.

His tamen obſtare videtur quia ſæpè fit , vt ſa- 23
nentur illi , quorum animæ ſaluti non expedit ,
& ècontra , vt moriantur illi, quos expediret vi-
uere. Tamen reſpondeo dupliciter cum eodem
Becano *dicta q*.8.verſ.*dices*, primo modo ; quod
etſi aliqui ſanentur poſt acceptam Extremam
Vnctionem , qui poſtea male viuunt : tamen non
certum eſſe ſanatos vi ſacramenti ; quia potue-
runt ſanari per media naturalia ; præſertim ſi
morbus non fuerit lethalis. Secundo quia li-
cèt malè poſtea vixerint,tamen eo tempore , quo
ſanati ſunt , potuit illis prodeſſe ſanitas ad ſa-
lutem animæ ; ſiquidem non omnes perſeuerent
in bono , quod ſemel adepti ſunt. † Et addit 24
etiam reſpondendo Becanus , quod quando ali-
qui boni viri moriuntur poſt Extremam Vnctio-
nem ; tametſi tales fuerint , vt ſecundùm hu-
manam æſtimationem , potuiſſent adhuc multa
bona facere : tamen coram Deo ſæpè rem ſe
aliter habere ; ex quo infert, vt cum dicimus per
hoc ſacramentum conferri ſanitatem , ſi expediat
ſaluti animæ , intelligitur ſi expediat iuxta Diui-
nam præſcientiam , & ordinationem ; non au-
tem ſecundùm humanam imaginationem : ita
ille. † De effectibus inquam huius ſacramenti 25
videbis *in cap.illud* 2.*diſt*. 95. Vbi Canoniſtæ &
in textu noſtro in dicto c. 2. *Trid. ſeſſ*.14. Theo-
logi tractant cum Diuo Thoma *in addit.ad* 3.*p*.
q.37.*art*.1.*cum ſequentibus,& in* 4.*diſt*. 23.*q*. 1.
art.1.& 3.Vbi Soto,Oſius, Caniſius , Ledeſma,
diſ.5.*Theſaurus* 12.Chucus,& Petrus Gregorius
citati *in principio huius tractatus*, & alij moder-
niores huc vſque iam ſupra adducti.

Ad quartam quæſtionis partem , an Ponti- 26
fex poſſit percipere huius ſacramenti vſum , &
contra tranſgreſſores pœnam ponere ? Vt quæ-
ſtionem noſtram reſoluant Doctores , ſolent
præmittere quæſtionem , num ſit præceptum ſuſ-
cipiendi in articulo mortis hoc ſacramentum ,
de qua dixi ſupra , & affirmant Petrus Soto *lect*.
2. *de hoc ſacram*. Maior. *in* 4. *diſt*. 23. *capite*
3. & inclinat Turrianus *in ſumma parte* 2. *ca-
pite* 136. *dubio* 2. *concluſ*. 1. multis fundamen-
tis , negant Diuus Thomas , Paludan. Gabriel ,
Syluester, Caietanus , Victoria , Couarruu. Na-
uar. Henriquez , Valentia , Suarez , quos ci-
tat , & ſequitur Tannerus *tom*. 4. *diſp*.7.*dubio* 3.
num.56.Opatouius *de ſacram.tract.de Extrema
Vnctione q*.8.*n*. 28. Eſcobar *in Theologia morali
tract*.

*tract.8.examine 6.cap.4.n.68.*Caſpenſis *in curſu Theolog.tom.2.tract 27.diſp.4.ſect.2.n.13.* Villalobos *in ſumma tom.1.tract.10.dif.5.num.1.* tum quia oullum præceptum extat de hoc, & quia hoc ſacramentum ex natura ſua non eſt à priori neceſſarium, vt Baptiſmus, & Pœnitentia, ad conferendum primam gratiam; etſi reuera ratione ſcandali, & contemptus, poſſet infirmus grauari ad huius ſacramenti receptionem, Diana *p.8.tract.1.reſ.58.in principio.* Vbi dicit quod ſecluſo contemptu, & ſcaodalo, ſi nulla ſubſit cauſa, illud omittendo peccabit mortaliter.

27 Quo ſuppoſito ad difficultatem reſpondeo, vt non obſtante hac vltima opinione, nihilominus poſſit Pontifex præcipere vſum huius ſacramenti, vti probatur à ſimili de ſacramento Confirmationis, vt dico ſtatim *ſub hoc tit.* de quo conſtat per Trid. *ſeſſ.5.canon.1.2. & 3.* eſſe præceptum illud ſumendi; etſi nullum præceptum à Chriſto Domino fuiſſet impoſitum, quo eſſent ordinandi obligati ad recipiendum illud ſacramentum: ita docent Opatouius, *vbi ſupra, dict.q.8.n.28.* Layman. *lib.5.tract.8.cap.5.in theologia morali n.1.* Diana *dicta reſ.58.* legendus, vbi refert plura alia fundamenta, & alij dum aſſerentes non extare, nec præceptum Diuinum, nec Eccleſiaſticum de ſuſceptione dicti ſacramenti, ſupponunt potuiſſe Pontificem illud præcipere.

28 Quare dicendum eſt quod ex aliqua iuſta caoſa poſſit id præcipere Pontifex, vt ſi v. g. inceperit abuſus ioter fideles non ſumendi in fine mortis, vt plurimum ſacramentum, hoc ſacramentum, quod exemplum, & ſcandalum alijs afferret (vt iam dixi ſupra) & forſam ex omiſſione periculum
29 cootemptus † item & imponere pœnam, vt ſi quis non ſumeret Extremam Vnctionem in articulo mortis, careret Eccleſiaſtica ſepultura: ita, & aptè Reuerendiſſimus Candidus *tom.3.diſquiſit.3.art.8.dubio 2.* in Concilio Colonienſi ſub Andulpho, *cap.vlt.* vbi habetur, *Relatum nobis in Concilio eſt quoſdam homines infirmitatis ſuæ tempore Vnctionem ſacram reſpuiſſe, ac contempſiſſe; quamobrem ſtatuimus, vt ſi quis ſacramentum illud nobis à B. Apoſtolo tanto tempore commendatum contempſerit, Eccleſiaſtica careat ſepultura*, alia tradit Præpoſitus *in 3.p.q.vnica de Extrema Vnctione dubio 2.n.9.* Amicus *tom.8.diſp.19.ſect.11.n.190.* Alia pro corroboratione, & extenſione tradunt relati, & alij, quæ facilè poſſent aggregari ex ante dictis.

30 Ad vltimam quæſtionis partem, nùm detur caſus, quo infirmus defectu aliorum mediorum obligetur ad hoc ſacramentum ſuſcipiendum ſine præcepto Papæ? & dicit Amicus *ſupra n.192.* Vix poſſe dari hunc caſum: nam cum hoc ſacramentum neceſſario debeat adminiſtrari à ſacerdote, poterit loco huius ſacramenti, infirmus ſuſcipere ſacramentum Pœnitentiæ, vi cuius directè abſolueretur à peccatis confeſſis, indirectè verò ab obiectis; & quod ſolus fingi poſſit caſus, quo ſacerdos, vel nollet, vel non poſſet; quia abſolutionem ignoraret, infirmi confeſſionem excipere, vellet autem, & poſſet ſacramentum Vnctionis mioiſtrare nunquid infirmus teneretur ſuſcipere hoc ſacramentum?

31 Et diſtingnendum docet Amicus in hoc caſu: nam vel infirmus eſt conſcius alicuius peccati mortalis, & tunc dicit, vt teneatur conari ad eliciendam cootritionem, & poſt illam hoc ſacramentum ſuſcipere, quia cum non poſſit eſſe certus de vera contritione, tenebitur adhibere certius medium ad ſuam iuſtificationem: & ſic cum in hoc caſu aliud eſſe non poſſet, quàm hoc ſacramentum, ſi nec etiam poſſet ſumere Sacram Euchariſtiam. † Vel aut infirmus nullius peccati 32
mortalis ſibi conſcius ſit, & tunc non putat illum obligari ad hoc ſacramentum ſuſcipiendum, ſed ad conandum actum contritionis, vel dilectionis erga Deum: quo in illo mortis articulo ſe præparat ad tranſitum ex hac vita in aliam: nam cum ex vna parte non vrgeat conſcientia peccati mortalis, ex alia hoc ſacramentum non ſit neceſſarium ad ſalutem, non apparere dicit: Vnde hæc obligatio oriri poſſit, cum ad conſequendam remiſſionem peccatorum inuincibiliter ignoratorum ſufficiat contritio, vel dilectio Dei: ita docet etiam Ochogauia *de ſacram.tract.vnico de hoc ſacramento, q.9.n.3.* Suarez tamen *dicta diſp.44.ſect.1.num.7.* dubitare videtur.

Pro compleméoto totius huius materiæ dico 33
in hoc ſacramento, ſacramentum eſſe tantum materiaio, & formam; quia ſignificant gratiam, & non ſignificantur per aliud. Rem ſacramenti tantum eſſe gratiam, quia ſignificatur per materiam, & formam & non ſignificat. Rem, & ſacramentum ſimul eſſe quandam interiorem denotionem, animæ lætitiam ab hoc ſacramento cauſatam, & ſignificantem gratiam: ita docent Ledeſma *cap.4.de Extrema Vnctione*, Ægidius Trullench. *in praxi ſacrament.lib.4. quæſt. vnica dicto dubio 5.n.7.* Et hanc partem facilius intelliges, cum leges infra *de ſacram. non iterandis*, † 34
Vbi dico in quolibet ſacramento cooſiderari tres res, nempe ſacramentum tantum; res ſacramenti; res, & ſacramentum ſimul. Et cum his, ex quibus non difficulter ad alia quælibet dubia occurrentia poteſt ſatisfieri, finem pono huic tractationi de ſacramento Extremæ Vnctionis.

AD §. QVIA VERO Chriſtus. Dicti cap. vnici noſtri Tituli.

PRÆMISSVM.

1 *Baptiſmi tractatio poterat ſub titulo de ſacra vnctione innecti, de quo* in ſuo tit.lib.3.

OCcaſione litteræ huius §. poſſemus hic innectere integram tractationem de ſacrameoto Baptiſmi; ſed quia eſt infra *in lib.5. Decretalium* titulus de hoc ſacramento; ideo ad ibi dicenda te remitto: nonnulla generalia dico *ſub tit. ſequenti de ſacram. non iterandis*, cumque hic tantum Pontifex agat de neceſſitate vngendi Baptizandos bis ante Baptiſmum, oleo benedicto, & poſt Chriſmate ſancto in pectore, inter ſcapulas &c. explicans ex ſacra pagina ſignificationes harum Vnctionum; ad quod poteris applicare nonnolla, quæ adduxi ſub principio noſtri textus; ideo non pergo; imò rogo, vt legas litteram huius §. vt ſcias ſub compendio quæ ab authoribus noo ſic fructuosè fortè protelarentur. 1

AD §. PER FRONTIS CHRISmationem textus noſtri.

DE SACRAMENTO Confirmationis.

PRÆMISVM.

SVMMARIVM.

1 *Confirmationis ſacramenti materia hic potius, quàm albi tractatur. Et qui Doctores eam latè peragant,* n. 2.

1 OPPORTVNIVS hic ſe ſe offert locus ad complendam huius ſacramenti tractationem, quàm ſupra *in cap. quanto de conſuetudine*, ſolent Doctores peragere, ſed non ſic opportunè, ſicut hic, vt patet ex littera vtriuſque textus. Quare quia in omnibus quinque Decretalium libris, nullus alius ſit congruus; ideo & quia conuenit titulo, quo inſcribimus noſtrum, de hoc ſacramento tractare intendo per quæſtiones, adiunctis prius ad litteram omnibus, quæ de Vnctione dixi ſupra *ſub principio*, in ea ſcilicet parte, quæ congruit vnctioni, qua confirmandi in fide vnguntur,

2 Sed prius quàm tractationem hanc incipiam, incipio à Doctoribus, qui eam completè peragunt intra Scholaſticos cum Magiſtro Sentent. *in 4.diſt.*7.Sotus,& alij Theologi cum D. Thoma *in 3.p.q.*72.vbi Suarez,& Ægidius Coninch. *q.*72. Becanus *de hoc ſacram.* Latiſſimè, Baſilius Pontius *in tractatu de Confirmatione.* Doctores Canoniſtæ per textum,*in cap.*1.*cum ſequentibus, vſque ad cap.conuenit de conſecrat.diſt.*5.*in cap. Praſbyteris* 118.*de conſecrat.diſt.*4.*in cap.quanto de conſuetudine,in cap.*1. *de ſacram. non iterandis,in cap.ad abolendam de hæreticis,*& in hoc textu noſtro, *dict.§. per frontis*, in Concilio Conſtantienſe,*ſeſſ.*15.& Florentino,*de confirmatione*,in Trid. *ſeſſ.*7.*de Confirm.canone* 1.2. *&* 3. *& in ſeſſ.*23.*cap.*4.*de reform.*Couarruu.*lib.*1.*Variar.cap.*10.Nauarrus,*in manuali.cap.*22. *à n.* 8. Marcus Anton Chuchus,*lib.*5.*inſtit.mor.tit.*3.*de Confirm.* Petr.Gregor.*Syntagm. Iuris lib.* 2. *cap.* 15.Aluarez,*in ſpeculo Iuris Pontificij tit. de confirm.pag.*179.Galganetus,*de Iure publico lib.* 3. *tit.*86.Marcus Anton.Genuenſ.*in manuali paſtorum cap.*54.Zerola,*in praxi Epiſcopi p.* 1. verb. *Chriſma*,Cardoſus *in praxi Iudiciali* verbo *ſacram.Confirmationem*,Piaſecius, *in ſimili praxi Epiſcop.p.*1.*cap.*3.*de Confirm.* Torreblanca, *in pract.Iuris ſpiritualis.lib.*2.*cap.*6. Sahagun, *de ſacram.Confirm* Barboſa cum aliis *in relatis Iuribus,& Concilij decretis*; idem *in paſtor. p.*1.*alleg.*30.Vgolinus,*de poteſt.Epiſcopi cap.* 26. & alij Theologi, & Summiſtæ,veluti Suarez,*de ſacram.diſp.*32.*cum ſequentibus*,Bellarmin.*lib.vnico de hoc ſacram.*Durandus,*in rationali diuinor. officior.lib.*6.*c.*84.Ioannes Maldonatus,*in tract. de Confirm* Fernandez,*in examine Theologia moralis.p.*1.*cap.*3.Molfeſius, *in ſumma Theologia moralis.tract.*4.*cap.*2.Fillincius, *quæſtion. moral. tom.*1.*tract.*3.Valerius Reginaldus, *in praxi fori pœnit.lib.*28.Bonacina. *de ſacram.diſp.* 3. Zambrana, *de caſibus occurrentibus tempore mortis. cap.*2.*de Confirmat.*Chamerota, *de ſeptem Eccleſia ſacramentis tract. de Confirm.* Fernandez, *de heredia in diſp.mix.*vbi *de ſacram.Confeſ.*Henriquez,*in ſumma lib.*3. *de Confirm.* Bartholom. ab Angelo,*in examine Confeſſor.dialog.* 3. Petrus à Ledeſma,*in ſumma p.*1.*de ſacram.Confirm.*Viualdus, *in candelabro aureo, tit. de Confirmatione*, Maiolus,*lib.*4.*de irregularit.cap.*12.Villalobos, *in ſumma,p.*1.*tract.*6.*de hoc ſacramento*,Archangelus Rubeus,*in* 4.*diſt.*7.Victoria,*de ſacram.à n.* 212.Hurtado,*tract.*3.*de ſacram.*Leander, *de ſacram.tract.*3.Lubrinus,& alij citandi, & alij etiam Summiſtæ verbo *Confirmatio*, vt Angelus, Armilla,Tabiena,Syluester,Sa;Petrus Soto,*de inſtit.ſacerd.*verb.*Confirmatio*, *in duplici lectura*, Angelus,*in floribus Theologicis p.* 1. *tit. de Confirm.*nouiſſimè P.Prado *de ſacra.p.*1.*cum infinitis* apud quos, & alios reperies quidquid deſideres pro hac tractatione;interim accipies per dubia,& quæſtiones,quæ ſubſequentur.

QVÆST. I.

An Sacramentum Confirmationis colligatur ex ſacris litteris,an ſit à Chriſto Domino inſtitutum,& quando? Quibus nominibus nuncupetur.

SVMMARIVM.

1 *Confirmationis ſacramenti definitio dicta à ſuo proprio effectu,quæ ſit verior ex* n. 2.

3 *Confirmationis ſacramentum ex ſacris litteris probatur contra hæreticos*, vt ex n. 4. *& à Chriſto inſtitutum*,n.5.

6 *Chriſtus promiſit Apoſtolis Spiritum Sanctum,qui faciat illos fortes, & intrepidos in teſtificationem veritatis fidei. Et quidem illis robur ad arguendum infidelitatem hominum, & teſtificandum Chriſti iuſtitiam.*

7 *S.Baſilij locus*,lib.de Spiritu Sancto.cap.17.

9 *Confirmationis ſacramentum congruentia probatur à Chriſto Domino inſtitutum.*

10 *Militis ſignatio,& eius inſtructio cum annis ſpectat ad Imperatorem.*

11 *Confirmationis ſacramentum, quando inſtitutum* n.12.13.14. *Vbi quando inceperit eius vſus.*

15 *Confirmationis ſacramentum pluribus nominibus,etiam donatur,vt Baptiſmo manus impoſitione,ſignatione,& conſignatione &c. Et quare* à n.16.17.18.19.20.21.22.23.24.

18 *Manus impoſitio diuerſo modo applicatur in Eccleſia orientali,& occidentali* n.19.

20 *Manus impoſitio confirmatoria amplius non repetitur.*

21 *Confirmatio dicitur etiam perfectio.*

22 *Confirmationis ſacramentum dicitur ab effectu* n.23.

26 *Confirmatio vocatur etiam chriſma,& vnctio, benedictio oleum,*vt n. 27. 28. 29. *vnguentum*,vt n.30.

30 *Chriſma non naſcitur, ſed artificio componitur.*

Suppoſito

1 SVppoſito, quod ſacramentum Confirmationis eſt *Sacramentum Vnctionis chriſmatis conſecrati, quo Epiſcopus frontem hominis Baptizati, ſub præſcripta forma verborũ vngit*, vel quod ſit *Vnctio exterior Chriſmatis ab Epiſcopo conſecrati in fronte manu Epiſcopi in modum crucis facta ſub præſcripta forma verborum*, vel tandem ſit *Sacramentum confirmatiuum in fide*: ita omnes cum Magiſtro *in 4. diſt. 7.* S. Thoma *q. 72.* vbi Caietanus, Reginaldus *lib. 28. n. 3.* qui *n. 2.* bene notauerat hoc ſacramentum dici confirmationem à ſuo proprio effectu, à forma conſignationis ſacramentum, ſignaculum dominicum, & ſignum Chriſti, à materia ſacramentorum chriſmatis inunctio, oleum ſanctificatum, & ſacrum vnguentum, & à ritu ipſius impoſitio manuum: ita poſt Gregorium de Valentia *tom. 4. diſp. 5. q. 1. puncto. 1. ſub initium*, vt magis explicitè dico *infra hac quæſt.* in verſ. *ad tertiam*, vbi quibus nominibus nuncupetur: videndi Nauarr. *in manuali. cap. 22. n. 8.* Filliucius *dicto tract. 3. n. 7.* Viualdus *n. 7.* Hurtado *tract. de Confirmatione diſ. 1.* cum multis Henriquez *lib. 3. capit. 1. num. 6. litt. L.*

2 Et licèt plures habeat definitiones verior ea videtur, vt Cõfirmatio ſit *Sacramentum ab Epiſcopo cum certa verborum forma, & ſancti Chriſmatis vnctione, & ſignum crucis additione Baptizato infanti maiori datum*, vt patet *ex dicto cap. Preſbyteris 118. de conſecrat. diſt. 4. cap. Spiritus Sanctus cum ſequentibus de Conſecrat. diſt. 5. cap. quanto de conſuetudine, cap. 1. de ſacram. non iterandis.* hoc noſtro textu, & ex Concilio Florent. & Trid. *in locis proximè adductis*, Oſius *cap. 38.* Caniſius *q. 3.* Sonnius *cap. 9.* Alanus 41. Sahagun. *de hoc ſacram. n. 7.* quæ definitio in ſubſtantia eſt eadem cum relatis *n. 1.* & ſic eſt ſimilis alia, nempe quod eſt *Vnctio Chriſmatis in fronte ſigno crucis facta ſub præſcripta forma verborum ad fidei robur conſequendum*, & hanc communiter DD. amplectuntur & optimam vocat Ægidius Trullench. *lib. 2. in praxi ſacram. cap. vnico. n. 4.* Vbi dicit quod conſtat materia, & forma; ſic vt materia deſignetur per illa verba *Vnctio Chriſmatis &c.* forma verò per illa *ſub præſcripta*; effectus verò per illa *ad fidei robur*, vt clarius per quæſtiones apparebit.

3 Ad primam ergo quæſtionis partem, cum hæretici, eo potiſſimum fundamento ducti, negent ſacramentum Confirmationis; quia non eſt aliquis locus in ſcriptura ſacra, ex quo colligatur eius inſtitutio, nec deſint ex Catholicis aliqui, qui licèt ſacramentum Confirmationis concedant, ſed non credunt extare in ſacris litteris, traditum tamen eſſe à diſcipulis Chriſti; quemadmodum Dyonifius edoctus à Diuo Paulo in Diuinis ſcripturis tradidit, vt fatet Scotus *in 4. diſt. 7.* & Tribarne eius diſcipulus, qui inſtitutionem huius ſacramenti ex ſola traditione, non ſcriptura, conſtare dicit, vt refert Baſilius Pontius *de hoc ſacram. cap. 3. n. 1.* Sed quia contra hoc eſt communis Catholicorum ſchola, dicatque Baſilius neminem alium legiſſe, qui ſic tenuerit, vt relatus Patriarcha ibi *n. 2.* ideo de veritate eſt inquirendum.

4 Igitur eſt dicendum de fide conſtare hoc ſacramentum ex locis ſacræ paginæ à Chriſto Domino inſtitutum, vt ex illo Pauli 2. Chorint. 1. *Qui autem cõfirmat vos in Chriſto, & qui vnxit nos Deus, qui & ſignauit nos, & dedit pignus ſpiritus in cordibus noſtris*: quæ verba Ambroſius *lib. de his, qui initiantur cap. 7.* latiſſimè comprobat videndus Baſilius Pontius, quem leges ad ſaturitatem cum infinitis ex illo Ioannis 14. ibi. *Ego rogabo Patrem, & alium Paraclitum dabit vobis, vt maneat vobiſcum in æternum*, & cap. 15. & 16. ibi: *Niſi ego abiero Paraclitus, nõ veniet ad vos; ſi autem abiero mittam eum ad vos*, & Lucæ, cap. vltimo: *Vos autem ſedete in Ciuitate quoad vſque induamini virtute ex alto*, & Actorum 1. *Conueſcens præcepit eis ab Hyeroſolimis, ne diſcederent, ſed expectarent promiſſionem Patris, quam audiſtis inquit per os meum; quia Ioannes quidem Baptizauit aqua; vos autem Baptizabimini Spiritu ſancto, non poſt multos hos dies*, & ex aliis locis, & ex illo Ioelis. 2 quo vtitur Petrus ibi *effundam Spiritum meum ſuper omnem carnem*, iuxta intellectum Melchiadis Papæ, vt cum eo expendit, & aliis Baſilius, *à n. 5.* dicens iam Baptizatis dictum eſſe: *ſedete in Ciuitate; donec induamini virtute ex alto.* Lucæ vlt. & ex illo *Actorum 8.* vbi legimus *quod Apoſtoli cum audiſſent, quod recepiſſet Samaria verbum Dei, miſerunt ad eos Petrum, & Ioannem, qui cum veniſſent orauerunt pro ipſis, vt reciperent Spiritum ſanctum, nondum enim in quemquam illorum venerat, ſed baptizati tantum erant in nomine Domini Ieſu Chriſti: tunc imponebant manus ſuper illos, & accipiebant Spiritum Sanctum*, vti etiam ſimilia habentur Actorum *cap. 19.* nam Paulus Epheſios baptizatos tantum baptiſmate Ioannis baptizari curauit eos in nomine Domini Ieſu; & cum impoſuiſſet illis manus, venit Spiritus Sanctus ſuper illos.

5 Et ita ex dicta manuum impoſitione, ſacramentum, quod nos vocamus, Confirmationem, quæ ad eundem effectum ſucceſſit in Eccleſia, Baſilius ait vt doceat communis Eccleſiæ ſenſus; imò de fide eſſe, quod fuerit inſtitutum à Chriſto, dicitur in Trid *dict. ſeſſ. 7. can. 1. de ſacram. in genere, & de Confirm. canon. 1.* probant latè DD. & Couarrun. *lib. 2. var. cap. 10.* Bartholomeus de Ledeſma *de ſacram. Confirm. diſ. 2. concluſ. vnica. col. 282.* Petrus Cenedo *de Confirm. cap. 1.* Leander, *ſupra q. 2. diſp. 1. tract. 3. de ſacram.* qui omnes probant non ab Eccleſia, ſed à Chriſto Domino immediatè inſtitutum fuiſſe contra hæreticos aſſerentes hoc ſacramentum inſtitutum fuiſſe à Melchiade Papa, vel vt deinde affirmant Alexander de Ales. *4. p. q. 24. n. 1.* & D. Bonauentura *in 4. diſt. 7. art. 1. q. 1.* dicentes inſtitutum fuiſſe in Concilio Meldenſi; & vt refert Becanus *vbi ſupra. de ſacram. cap. 16. q. vnica* contra Luteranos, & Caluiniſtas concedentes eſſe cæremoniam Eccleſiaſticam, olim vtiliter inſtitutam ad examen puerorum, vt confirmarentur in illa fide, quam in Baptiſmo acceperant negantes eſſe ſacramentum, ſed idem Becanus occurrit ex prædictis locis ſacræ ſcripturæ, & aliis, quos refert optimè, etſi reſumptiuè reſpondens obiectionibus, firmans eſſe ſacramentum nouæ legis, & vnum ex illis ſeptem inſtitutum à Chriſto immediatè, ſicut omnes catholici affirmant contra hæreticos noſtri temporis ſequutos Nouatianos, Vualdenſes, Flagellatos, & alios negantes eſſe ſacramentum nouæ legis, quos referunt, & impugnant Bellarminus *lib. 1. de Confirm. cap. 1.* Henriquez *dicto lib. 7. cap. 1. n. 2.* Suarez *n. 72. diſp. 1. ſect. 1.* Dicaſtillo *de ſacram. dubit. 1. n. 7.* Trullench. *dicto lib. 2.* Sahagun. *de hoc ſacramento n. 6* ex dicto

Concilio

Concilio Trident.& Florent.& Conſtantienſe,& ex noſtro textu, & aliis iam relatis, quibus adde Eugenium IV. *in decreto de ſacram.* §.*ſecundum Sacramentum eſt Confirmatio*,& Concilium Magnntinum,*ſub Paulo III. c.*17.& Senonienſe, *in decretis fidei*,*c.*10.& in decretis morum, *c.*38. Doctores Canonici, *in dicto cap. Preſbyteris*, & aliis iam adductis Catechiſmus Romanus, Petrus Gregor. Syntagmat. *lib.* 2.*cap.* 2. Nauarr. *dict.cap.* 22. Sahagun *dicto num.* 6. dicens inde hæreticam eſſe Armenatum opinionem dicentem, Confirmationem eſſe cæremoniam inutilem, quam ſuſcitauit ibi Cleph, & Lutherani, contra quos definiri in Trid.*d.ſeſſ.*& *de Confirm. dict.cap.... can.*1.& hanc concludit Baſilius Pontius,ſupra *à num.*3.

6 Vnde cum ex præfatis Sacræ Scripturæ locis, pateat vt Chriſtus promiſerit Apoſtolis Spiritum Sanctum, qui faciat illos fortes,& intrepidos,in teſtificationẽ veritatis fidei, & qui det illis robur ad arguendum infidelitatem hominum, & teſtificandam Chriſti iuſtitiam, & annunciandum Principem huiuſmodi iam eſſe iudicatum, vt firmat Becanus *ſupra* verſ.*his locis*,& ex dict. illo Lucæ cap.24.verſ.49.*Ego mittam promiſſum Patris mei in vos;vos autem ſedete in ciuitate quoad vſque induamini virtute ex alto*, & ex aliis relatis, quibus patet ampliorem promiſſam fuiſſe Apoſtolis gratiam Spiritus Sancti, qui fierent fortes in confeſſione fidei apud omnes; additque Becanus, *in verſ.dices*,factam eſſe hanc promiſſionem toti Eccleſiæ, & omnibus fidelibus baptizatis, probans partim ex illo Ioannis 14.verſ. 13. *Ego rogabo Patrem, & alium Paraclitum dabit vobis.vt maneat vobiſcum in æternum*, & partim ex illo Actorum 2. verſ. 15. *Effundam Spiritum meum ſuper omnem carnem*, iſtúmque locum citari à Petro Apoſtolo ex Ioële, qui prædixerat fore, vt Spiritus Sanctus daretur, non Apoſtolis tantùm, ſed etiam omnibus Chriſtianis.

7 Et quamuis dixerit S. Baſilius, *lib. de Spiritu Sancto cap.*17. dum inquit vnctionis chriſmatis nullum extare ſermonem,ſed ex arcana Doctrina non arcana haberi:tamen cum dicto Baſilio Pontio dico *dict.cap.*3.*& cap.*1. teſtimonium ſancti Baſilij ſi attentè conſideretur,non intelligi de vnctione Chriſmatis, quæ fit in Sacramento Confirmationis, ſed de vnctione olei Cathecumenorum,quæ adhibetur ante Baptiſmum, dum vngitur ille,qui baptizandus eſt; quam vnctionem dicit non haberi ex ſacra ſcriptura,ſed ex non ſcrip-
8 ta traditione deriuatam eſſe:ita *n.*6. qui *à n.* 7. † adducens alia teſtimonia ac ea expendens, concludit *n.*11.eſſe fere certum de fide ſacramentum Confirmationis extare in ſacris litteris; quia expreſsè docet Eugenius IV.*in decreto de ſacram.*§.*primum ſacramentum*;indeque non videri reprehenſione carere Scotum,quem ſequuntur nonnulli Scotiſtæ *in* 4.*diſt.*7.*q.*1. qui docere videtur inſtitutionem huius ſacramenti eſſe à Chriſto factam non conſtare ex ſacra ſcriptura, ſed haberi ex doctrina à Patribus,& Apoſtolis accepta. Alia pro declaratione, & reſponſione obiectorum, tradunt idem Baſilius Pontius, Becanus, & alij ſcholaſticis videbis quæ nouiſſime congerit P. M. Prado *tom.*1.*de ſacram. q.* 72.D. Thomæ *d.* 1.*de hoc ſacram.*§.1.2.*&* 3.

9 Ad ſecundam quæſtionis partem, quia iam ſatis liquet à Chriſto Domino hoc ſacramentum Confirmationis eſſe inſtitutum,& vt probat Bellarminus ex multis Conciliis *cap.* 4.*de Confirm.* præcipuè ex Florentino,& Trident.*vbi ſupra*,adducaturque congruentia huius inſtitutionis à D.Thoma *q.*72.*art.*1.ex proportione ſcilicet vitæ corporalis,& ſpiritualis,de qua dixit Ægidius Trullench.*in praxi ſacram.lib.*1. *cap.* 1. *dubio* 2. *n.*1.& ex Melchiade Papa, vt habetur *in dicto c.Spiritus Sanctus*,*de conſecrat.diſt.*5.† Quia ad 10
Imperatorem ſpectat,non ſolum ſignare militem, quod fit in Baptiſmo, ſed etiam armis inſtruere; & id fieri in Confirmatione; & quia ſicut parens pupillo prouidet tutorum: ita in Confirmatione, generalis per Baptiſmum dari Paraclitum, qui ſit tutor,conſolator,& cuſtos, inde inquit Pontifex in fonte plenitudinem tribuit ad innocentiam, in confirmatione argumentum præſtat ad gratiam, in Baptiſmo abluimur, poſt Baptiſmum roboramur; ideò iam ad dubium, quando ſcilicet fuerit inſtitutum deueniamus; & ad ſaturitatem Baſilius Pontius *de Confirmat. cap.* 2. Vbi probat multis authoritatibus eſſe ſacramentum nouæ legis, per Concilia, per Patres Græcos, & Latinos, per teſtimonia Pontificum,per congruentiam ipſum leges; & quia ſæpè hoc ſacramentum appellatur perfectio Baptiſmi.

In quo dubio inuenio tres Doctorũ ſententias: 11
nã quidã affirmant,tunc inſtitutum,quando Chriſtus ante paſſionem ſuam,*Matthæi* 19.*Marci* 10. *& Lucæ* 18.paruulis manus impoſuit. Alij verò reſpondent inſtitutum eſſe *Ioan.*20.quando Chriſtus dixit: *Accipite Spiritum Sanctum.* Sed alij inſtitutum eſſe à Chriſto in nocte Cœnæ. Ego verò ex communi teneo probabiliſſimum eſſe à Chriſto Domino in nocte cœnæ in qua Chriſtus Dominus multoties Apoſtolis promiſit Spiritum Sanctum, & nouum teſtamentum; imò & ex Fabriani epiſtola, *cap.* 1. ſatis probari conſtat in ſequentibus verbis,ibi: *In illa Die Dominus Ieſus poſtquam cœnauit cum diſcipulis ſuis, & lauit eorum pedes, ſicut à Sanctiſſimis Apoſtolis, prædeceſſores noſtri acceperunt, nobiſque reliquerunt Chriſma conficere docuit.*

Concludo tamen, poſſe dici, vt iuxta ſecun- 12
dam ſententiam ex dicto *Ioan.*20.quodammodo completam, & perfectam eſſe inſtitutionem huius ſacramenti, cum ibi data ſit Apoſtolis plena poteſtas ordinationis ſacerdotalis, & Epiſcopalis, *Matthæi.cap.*19. ſolum fuerit obumbrata in paruulorum oblatione à Chriſto facta, vt dicunt Suarez,*in* 3 *part.diſp.*32.*ſect.*2.Filliucius,*tom.*1. *tractat.*3.*cap.*1 *num.*5.*&* 6. cum aliis Bonacina, *tom.*1.*diſp.*3.*quæſt.*1.*p.*1.*num.*2.3.*&* 4. Ægidius Trullench. *lib.*2.*in praxi ſacram. cap.vnico ſub num.*3.& docet etiam Fabian. Papa ex traditione Apoſtolica *in cap. litteris, de conſecrat. diſt.* 3. Reginaldus *lib.*28.*n.*4.Ægidius *q.*72.*art.*1.*n.* 23. D.Thom.*dicta quæſt.*72.*art.*1. *ad* 2. Petrus Cenedo *cap.*1.*de Confirmat.*Villalobos *tom.*1.*tract.* 6.*de Confirm. dif.*1.*n.* 3.Torreblanca *lib.*2.*pract. cap.*6.*n.*6.Molfeſius *in ſumma tract.* 1. *cap.* 7. *n.* 30.& *tract.*4.*ex parte*,Henriquez *lib.*3.*cap.*1. *n.* 4.Hurtado *de confirm.dif.*3. cum aliis Leander, *dicta diſp.*1.*q.* 3. Vbi ſic componit ſententiam Scoti *in* 4.*diſt.*7.*q.*1.& Viualdi *de Confirmat. n.* 10.Begæ *caſu* 1. Victoriæ *q.* 40. Ludouici de S. Ioan.*q.*1.*de Confirmatione art.*1.*dubio* 2. *concluſione* 2.Angles *de Confirm.art.* 1.*dif. vnica, concluſ.*1.quatenus ex dicto cap.D.Ioannis dixerunt inſtitutum

inſtitutum eſſe, quando Chriſtus dixit *Accipite Spiritum Sanctum &c.* vel ex eodem Ioanne *cap. 16.* dum dixit, *Si ego non abiero Paracletus non veniet ad vos, ſi autem abiero mittam eum ad*
13 *vos.* † Et licèt primã ſententiam tenuerint *ex dict. cap. 19.* Matthæi, & *Marci. 10.* & *Lucæ* 18. quando Chriſtus ante paſſionem ſuam, manus paruulis impoſuit: ſic Caniſius *tit. de Confirm. in principio*, olim Couar. *dicto lib. 1. variar. cap.* 10. *in 1. edit.* Graſſis 2. *p. lib.* 1. *cap.* 5. *n.* 4. Lubrin. *p.* 1. *ſummæ verſ. Confirmatio:* tamen non video ab aliis ſequi; imò & Couar. *in 2.* aliis editionibus videtur ſubtuliſſe. † Notant tamen Ca-
14 ſtro Palao *de ſacram. tract. 20. puncto 1. n. 3.* Decaſtillo *tract. de ſacram. dubio 1... n.* 20. Baunius *tract. 3. de Confirmat. q. 2.* Vſum huius ſacramenti incepiſſe poſt Chriſti Domini aſcenſionem; & Baſilius Pontius *de hoc ſacram. dicto cap. 3. ſub n.* 2. dicit certum eſſe promiſſionem Spiritus Sancti quo ad Apoſtolos impletam eſſe in die Pentecoſtes cum in forma viſibili deſcendit ſuper eos Spiritus Sanctus *Actor.* 2. quod ſi longius deſideras ſcire hæc, & alias ſantentias Doctorum controuerſas, & reſolutas, leges Baſilium Pontium bene alloquentem *de hoc ſacram. cap.* 3. Vbi ex Patribus, & conciliis & nouiſſimè P. M. Prado *ſub dubio* 1. §. 4.

15 Ad tertiam quæſtionis partem, quibus nominibus hoc ſacramentum appelletur, ſiue donetur, reſpondent breuiter Doctores donari per nomen *Baptiſmus*, ſecundo *manus impoſititio*, tertio *perfectio*, quarto *Confirmatio*, quinto *ſignatio*, ſiue *Conſignatio*; item etiam ſexto ſacramentum Chriſmatis ex materia, in qua conficitur, vt notant Dyoniſius *in cap. 4. de Eccleſiaſtica Hierarchia*, Filiucius *tomo. 1. tract. 3. cap. 1. n.* 1. Trullench. *dicto lib. 2. in praxi ſacram. dicto cap. vnico n.* 1. Sed quia oportet hæc parum longè demonſtrare accipies ſequentia. Vbi quare vnctio ſupercœleſtis perfectrix, & benedictio dicatur. Videbis Reginaldum *lib. 28. n.* 3. Valentiam *tom. 4. diſp. 5. q. 1. puncto. ſub initium:* Videndus eſt Baronius *annalium tom. 1. anno Chriſti* 35. *à n.* 13. Stephanus Durandus *de ritibus Eccleſiæ lib.* 1. *cap. 20. n.* 8.

16 Confirmatio ergo donatur etiam per nomen *Baptiſmus*; quia ſic in ſacra ſcriptura. *Actor.* 1. dicitur Baptiſmus; quia eſt complementum illius, vel receptio Spiritus Sancti *Act.* 1. ibi. *Vos autem Baptizabimini Spiritu Sancto &c.* & Act. 8. & *accipiebant Spiritum Sanctum; id eſt Confirmationem ex cenſenſu Patrum*: ita proximè relati.

Dicitur etiam manus impoſitio à Ritu, vt di-
17 cunt valentia, Reginaldus *ſupra*, & Leander. *dicta diſp. 1. tract. 3. q. 4 in fine*, vt dicunt Dyoniſius, Filiucius, Bonacina, & Trullench. ex modo, quo olim conferebatur, *Actor.* 8. & 9. itaque in Concilio Illiberitano *cap.* 38. & Concil. Carthaginenſi Syriaci tempore celebrato, & in Matiſconenſi II. *can.* 3. & à Cypriano *epiſt.* 73. ibi: *Oratione habita, & manu impoſita, inuocaretur, & infunderetur ſuper eos Spiritus Sanctus*, & à Hieronymo contra Luciferianos ibi, *vt baptizatis poſtea; & ita inuocetur Spiritus Sanctus*, & ex Auguſtino *ſermone* 33 de diuerſis, & alibi ſæpè in Conciliis; quæ manus impoſitio ad diuerſos actus in Eccleſia deſeruire dignoſcitur, vt infra dico, & dixi aliqua *ſub tit. de temporibus ordinat.*

Sed quatenus adhæret magis dubio, de quo 18
loquimur, id eſt, vt dixi pro Sacramento Confirmationis, vt conſtat ex Decreto Clementis, Vrbani, Mechiadis infra referendis; videtur diuerſo modo applicatam manus impoſitionem in Eccleſia Orientali, & Occidentali; quia Græci hæreticos Arrianos ad fidem redeuntes reconciliabant iis impendentes Sacramentum Confirmationis, vt conſtat ex Euchiologio Patriarchali manuſcripto citato *Canone* 7. ſecundi Concilij generalis, quod etiam ſtatuerat Concilium Arelatenſe primum *Canone* 8. & Arelatenſe ſecundum *Canone* 17. & ſanctus Leo *epiſt.* 35.

At Occidentalis Eccleſia recipiebat Arrianos, 19
non per Confirmationis Sacramentum, ſed per manus impoſitionem, vt inquit Gregorius *lib.* 9. *epiſt.* 61. Vbi ad vtrumque caſum profert ſequentia verba: *Arrianos per impoſitionem manus occidens, per vnctionem verò Sancti Chriſmatis ad ingreſſum Sanctæ Eccleſiæ oriens reformat:* quo nomine, Vt explicat gloſſa *cap.* 44. *de conſecrat diſt.* 4. ibi: *Arrianos Occidentalis Eccleſia reconciliat, Orientalis chriſmat; ſiquidem multiplex eſt manus impoſitio*, Baſilius Pontius *c. 1. de hoc ſacramento confirmationis n.* 8.

Itaque dicendum eſt hoc eſſe argumentum 20
magnum, quod hæc manus impoſitio ſæpè repetatur; cum tamen confirmatoriam iterari non poſſe doceat Auguſtinus *lib. 2. contra litteras Petiliani cap.* 104. & vt in hoc ſenſu ſit accipiendum quod Euſebius Pontifex habet, *epiſt.* 3. circa finem, vbi præcipit hæreticos omnes, qui conuertuntur, & in nomine ſanctiſſimæ Trinitatis baptizati ſunt, per manus impoſitionem reconciliari; quamuis *in alio cap. eiuſdem epiſtolæ.* agens de ſacramento Confirmationis, vocet manus impoſitionem ſacramentum: ita explicat idem Baſilius Pontius *dicto num.* 8. vbi, *num.* 9. præſtat nonnullas rationes, quare ita diuersè hanc manus impoſitionem occidentalis, & orientalis Eccleſia celebraret.

Item, *perfectio* hoc ſacramentum dicitur; quia 21
vt ſatis patet etiam antea adductis, perficit aliquo modo baptiſmum, & reſpondet roborationi in vita ſpirituali; ſic Bonacina, Filliucius, Dioniſius, & Trullench. adducti, & patet ex effectu ipſius, vt dico, *nu. ſequenti.*

Confirmatio tamen hoc ſacramentũ dicitur ab 22
effectu, ſiue vt iam dixi, quia confirmat fidem, & gratiam collatam contra tentationes, ſiue ius, quod habet Baptizatus ad Regnum: ita proximè adducti Reginald. *dicto lib.* 28. *n.* 2. Gregor. de Valentia *dicto tom. 4. diſp. 5. q.* 1. *puncto* 1. Leander, *dicto tract. 3. de ſacram. diſputat.* 1. *dicta q.* 4. *in fine*, & hoc ſenſu accipit hanc vocem Melchiades Papa, *in epiſt. à decretali ad Epiſcopos Hiſpanos*, ibi, *Confirmatio armat, & inſtruit nos ad agonem vitæ iſtius*, & concilium Arauſicanum primum, can. 1. & Aurelianenſe apud Gratian. *capit. vt ieiuni, de conſecrat. diſt.* 5. & *in Synodo, can.* 7. & in decreto Eugenij *de ſacrament.* in concilio Florentino, & in Tridentino, *dicta ſeſſ.* 7.

Etenim videtur, quod deſumptum ſit confir- 23
mationis nomen ex illo Pauli Chorinthiorum 1. *qui confirmat nos Deus*, vt dicit Baſilius Pontius *dict. cap. 1. de hoc ſacram. n.* 1. vbi dicens quod nomen confirmationis eſt indiſtinctum huic ſacramento ab effectu confirmandi, & roborandi, addit quod proprium eſt huius ſacramenti Bapti-

zatum

zatum confirmare, & robur illi præbere ad teſtificandam fidem Chriſti, vt iam etiam ex Becano dixi, & quod à primis Eccleſiæ temporibus hoc nomen *confirmationis* receptum ſit ad ſignificandum hoc ſacramentum, vt conſtat ex Clem. Romano *lib. 3. conſtitution. Apoſtol. cap. 1.* vbi definiens hoc ſacramentum inquit, *vnguentum eſt confirmationis, confeſſionis, ſeu profeſſionis, ſcilicet fidei.*

24 *Signatio*, ſiue *conſignatio* hoc ſacramentum confirmationis dicitur ex verbis ſcilicet, quibus confertur, *cap. nouiſſimè de conſecrat. diſt. 5.* ita docent adducti; id eſt à forma quæ talis eſt *ſigno te, ſigno Crucis, & confirmo te, Chriſmate ſalutis, in nomine Patris, & Fily, & Spiritus Sancti, Amen*; ſic concil. Florent. Cathec. Rom. & cum d. Thoma. *qu. 72. art. 2.* & ſignaculum dominicum, & ſignum Chriſti, vt dicunt Reginald. Valentia. & Leander ſupra, imò & Baſilius Pontius, *dicto cap. 1. n. 2.* ab effectu quoque, titu, & forma ſic hoc ſacramentum vocat, quia in eo fit cõſignatio tam interior per gratiam, & characterem, quam exterior per ſignum Crucis in fronte eaque in forma explicetur appellari quæ ſoleat *obligatio*, ſiue ſigillum.

25 Et inquam nomine vtitur Clemens Alexandrinus apud Euſebium, *lib. 5. Hiſtor. Eccleſiaſt. cap. 17.* Clem. Romanus *in epiſtola 4.* Cornelius Papa apud eundem Euſebiuo, *lib. 6. cap. 35.* Nazianzenus *in oratione in ſanctum Baptiſma*, Theodoretus *in cap. 1. Canticorum*, & poſteriores ſcriptores Græci, & ante eos omnes Dyoniſius Areopagita *de Eccleſiaſtica Hierarchia, cap. 2. obſignationem*, ſiue *ſigillum* vocat; idem vt dixi habetur, *in dicto cap. nouiſſimè de conſecrat. diſt. 5.* D. Auguſt. *contra Fauſtum, cap. 4. ſignum Chriſti* vocat, & Cyprianus quoque *epiſt. 77. ſignaculum dominicum* appellat.

26 *Chriſma* etiam hoc ſacramentum vocatur à materia ſcilicet, ex qua conficitur: ſic Bonacina, Filliucius, Dyoniſius, Trulench. & alij iam adducti à materia ſcilicet remota ita appellauit Auguſtinus *lib. 2. contra Petilianum cap. 104.* ſic etiam Baſilius Pontius *dicto cap. ſub n. 4. & 5.* vbi alijs multis etiam nominibus illud donat ex ſanctis Patribus, vt habetur *num. ſequentibus*.

27 *Vnctio* igitur vocatur etiam à materia proxima, quæ ſic appellatur in concilio Laodiceno *canone 48. dicta vnctio ſupercæleſtis chriſmatis*, ſiue vt alia exemplaria habent *Regni cæleſtis participatio*, & à Dyoniſio iam citato perfectrix vnctio, & conſummatio; eo quod Chriſtianum conſummatum efficiat, perficiat, & abſoluat, cum Chriſtiani nomen à chriſmate deriuetur, quaſi Chriſtianus dici non mereatur, qui hoc oleo vnctus non eſt; imo Dyoniſius, & cum eo Baſilius Pontius *dict. cap. 5. de hoc ſacramento, nu. 5.* dicunt non tantum Baptizatum perfici, ſed Chriſtum etiam ſymbolicè.

28 *Benedictio* etiam hoc ſacramentum dicitur à ceremonia ſcilicet, & hoc dicit Baſilius Pontius *in dicto cap. 1.* ſic haberi, *ibi. n. 3. ex canone 97.* Illiberitani concilij vbi cauetur ſequentibus verbis: *ſi quis Diaconus regens plebem ſine Epiſcopo, vel Preſbytero aliquos baptizauerit, Epiſcopus eos per benedictionem perficere debebit*; id eſt per confirmationis ſacramentum, quæ baptiſmi perfectio vocari ſolet, vt iam dixi.

29 *Oleum* quoque ſiue *vnguentum* cum aliquo additio vocatur à Dyoniſio, *dicto lib. de Eccleſiaſt. Hierarchia dicto cap. 4.* & à Cypriano, *lib. 1. epiſtola 12. ſacrum Vnguentum*, & ab Auguſtino contra Donatiſtas *cap. 20. oleum ſanctificatum*, & à Baſilio, *lib. de Spiritu ſancto, cap. 17. oleum vnctionis*; ſed Baſilius Pontius hoc teſtimonium potius de oleo cathecumenorum colligi dici poſſe eodem nomine à Damaſceno vocatur *lib. 4. fidei orthodoxa*, & à Dyoniſio *dicto cap. 4. Vnguentum ſanctificatum*, ſiue potius *Deificum*.

Vnguentum, etiam perenne appellatur à Græcis, vt explicat Baron. *tom. 10. annal.* quem refert Baſilius Pontius *in dicto cap. 1. de hoc ſacramento. ſub n. 4.* quod fuerint ſcilicet nonnulli Græci, qui prodigia narrarent, ac dicerent Bulgaris ad fidem Chriſti recenter conuerſis Chriſma in Græcia iugiter manere, de qua re ipſi Bulgari Nicolaum Primum conſuluerint, ad quos ipſe reſpondit veritate carere, *Chriſma enim non naſcitur, ſed artificio conficitur, cum ex varijs Oromatibus conſtet*: etenim Baſilius Pontius reprehendendo, dicit quod in hoc mentiendo Græci ſe iactabant, vt magis Bulgaros ad ſuas ceremonias attraherent, quaſi miraculo comprobatas, & ſibi adictos haberent, maximè cum animaduertiſſent Nicolaum Pontificem per ſuos Epiſcopos denuo Bulgaros confirmandos curaſſe, ſicut hodie gloriantur Græci, ſed falſo ſe lumen ſanctum quo accenduntur lampades, dum ceremonias reſurrectionis peragunt pridie Paſcatis miraculosè habere. 30

QVÆST. II.

An chriſma ſit materia remota Sacramenti confirmationis? An mixtio Balſami in chriſmate ſit de neceſſitate huius ſacramenti? Et an debeat eſſe benedictum, & ab Epiſcopo? Vbi de conſecrato vnguento?

SVMMARIVM.

5 *Confirmationis materia non à Chriſto immediatè ſecundùm aliquos inſtituta eſt, ſed ab Apoſtolis*, vt nu. 2. 3. & 4. *verius eſt vt à Chriſto Domino ſit inſtituta*, vt à num. 5.

2 *Chriſma num ſit materia neceſſaria confirmationis, aut tactus, ſiue manus impoſitio. affirmatiuè de Chriſmate*, vt à n. 7.

3 *Apoſtoli confirmarunt Baptizatos per manus impoſitionem.*

8 *Oleum tantùm eſſe materiam remotam Confirmationis. Aliqui dicunt non eſſe improbabile, & ſub* n. 9. *& aliis, &* n. 18. & 59. *vbi explicatur Sotus.*

9 *Balſami Commixtio ad Confirmationem eſt neceſſaria, vt ex* n. 11. *licet alij non ſic, vt hic, &* n. 10. 15. & 12. *Vbi quod nullum alias ſit ſacramentum ſine tali commixtione.*

13 *Confirmationis Sacramenti materia eſt Chriſma confectum ex oleo, & Balſamo contra aliquos, qui ſic de oleo tantum loquuntur, & quod Balſamum ſit ſolum integralis, vt* n. 54. & 15.

14 *Trident.* ſeſſ. 7.

16 *Chriſma componitur ex materia odorifera, & hac eſt Balſamum, vt aliqui dicunt, & aromatum*

matum, vt n. 17. 18. & 19.

17 *Chriſma, Vnctio, ſiue vnguentum confirmationis ſacramentum ab aliquibus Patribus abſolutè vocatur.*

18 *Concil. Florent. ſub Eugenio. IV. de materia ſacramenti confirmationis.*

20 Cap. Paſtoralis de ſacrament. non iterandis *remiſſiuè.*

21 *Chriſma ad Confirmationis ſacramentum debet eſſe benedictum, & conſecratum, vt ex* n. 23. *Contra hæreticos, & aliquos alios catholicos: vide etiam ex* n. 24. 25. 26. *Vbi probatur traditione Eccleſiæ ex Patribus, & ex concilijs, & Pontificibus, vt* n. 28. *& fundamentis contrarijs ſatisfit ex* n. 38. *& de contraria ſententia aliquid* n. fin.

27 *Oleum chriſmatis poteſt ab hæreticis conſecrari ex Auguſtino.*

29 *Chriſma vt ſit materia ſacramenti Confirmationis, debet eſſe benedictum ab Epiſcopo, vt ex* n. 32. *& ſi alij dixerint, & poſſe à ſacerdote.*

32 *Miniſter benedictionis, ſeu Conſecrationis chriſmatis, ad confirmationem eſt ſolus Epiſcopus de eſſentia ſacramenti ex* n. 33. & 34. *Vbi probatur ex Patribus, & concilijs, & à* n. 35. 36. 37.

33 *Miniſter Confirmationis poteſt eſſe Preſbyter remiſſiuè.*

34 *Preſbyter nullus conficere chriſma poteſt, & nec virgines conſecrat, vt* n. 35.

38 *Caietanus expenditur.*

39 *Concilium Toletan.* 1. cap. 20.

40 *Benedictio chriſmatis, etiam ad Baptiſmum eſt reſeruata Epiſcopis.*

41 *Chriſmatis vſus in Baptiſmo, fuit Syluestri conſtitutione introductus, ſed die, vt* n. 43.

42 *Epiſtola D. Hieronimi ad Ruſticum Narbonenſ.*

44 *Preſbyter ex commiſſione Papæ poteſt eſſe Miniſter ordinarius confirmationis.*

1 AD has quæſtiones omnes, ſi curamus de longa agitatione, plura poſſunt adiungi, quæ cumulat ea multis Baſilius Pontius *in ſuo celebri, & perutili tractatu de hoc ſacramento*; ſed ego nec tam prolixè, nec tam laconicè, ſicut ſummiſtæ ſolent peragere, Vt origo non percipiatur, nec ratio vſus huius materiæ. Vnde iam ad primum dubium accedendo inuenio etiam inter catholicos nonnullos dicentes, Chriſtum nullam inſtituiſſe materiam huius ſacramenti, ſed ab Eccleſia inſtitutum, inter quos Alenſis, & Bonauentura, quos refert Baſilius Pontius *de hoc ſacramento p.* 2. *c.* 1. & Suarez, & aliquos Canoniſtas ſic tenentes refert Aureolus *in* 4. *diſt.* 7. *q.* 4. *art. vnico* in explicatione ſecundæ propoſitionis: & pro hac ſententia refert Puteanus Duardum Taper; qui ſentit chriſtum nullam inſtituiſſe materiam ſacramenti confirmationis, ſed Apoſtolis commiſiſſe poteſtatem ad illam inſtituendam: aliquos etiam canoniſtas refert Marſilius *in* 4. *diſt.* 5. *q.* 2. *art.* 5. Sotus, & Theſaurus ſacerd. apud Viualdum. *cap. de materia n.* 2. & apud Henriquez *lib.* 3. *cap.* 1. *nn.* 3. & 4. videturque amplecti Nicolaus Ploue *de hoc ſacramento. folio* 10. imo & Belarminus refert *lib.* 1. *de confirmat. cap.* 8. Hæreticos irridere materiam confirmationis, & vngendis calceis tantummodo aptam impudenter, & ſacrilegè ſe iactantes.

Et licet Aureolus *vbi ſupra* dicat eſſe probabilem ſententiam catholicorum proxime adductorum; ipſe tamen ſentit materiam non eſſe chriſma, ſed ritum aliquem, ſiue manus impoſitionem cum aliqua prolatione verborum; & quod chriſma non ſit intrinſecè materia requiſita, ſine qua ſacramentum confirmationis ſit nullum, ſed tantùm ad bene eſſe, qua ablata, non auferatur ſacramentum confirmationis, ſed maneat imperfectum; dicit tamen Aureolus eam materiam chriſmatis inſtitutam eſſe, vel à chriſto, vel ab Apoſtolis, Spiritu ſancto ſuggerente. 2

Horum autem fundamentum poteſt eſſe; quia Apoſtoli confirmarunt Baptizatos per ſolam manus impoſitionem, nec fieri mentionem chriſmatis, vt apparet ex illo *actor.* 8. verſ. 15. *orauerunt pro ipſis, vt acciperent Spiritum ſanctum,* & clarius paulo poſt verſ. 17. *tunc imponebant manus ſuper illos, & accipiebant Spiritum ſanctum,* & *c.* 19. verſ. 6. *cum Paulus impoſuiſſet illis manus, venit Spiritus ſanctus ſuper eos,* vt refert dicens hunc eſſe ſignum ſenſibile, & externum, Beccanus *de hoc ſacram. cap.* 14. verſ. *ſecunda pars*, dum probat ea dictis locis, Spiritum ſanctum, qui à Chriſto promiſſus eſt dari, ſeu applicari nobis per impoſitionem manus & orationem. 3

Secundo probat Aureolus ea Innocentio. III. *in cap. Paſtoralis de ſacram. non iterandis in tit. ſequenti*, vbi omiſſo Chriſmate, per errorem in adminiſtrando ſacramento Confirmationis, non reperitur ſacramentum, ſed ſolum ſuppletur vnctio; quo ſatis indicare videtur Chriſma non eſſe materiam Sacramenti; ſiquidem eius omiſſio, non efficit inualidum Sacramentum Confirmationis. 4

Veritas tamen eſt, non ab Eccleſia, ſed immediatè à Chriſto Domino materiam Confirmationis fuiſſe inſtitutam, vt eſt de fide definita ab Eugenio. IV. *in decreto de ſacram.* in ſequentibus verbis: *ſecundum ſacramentum eſt Confirmatio, cuius materia eſt Chriſma confectum ex Oleo, quod nitorem bonæ Conſcientiæ, & Balſamo, quod odorem bonæ famæ ſignificat per Epiſcopum benedictio,* & videtur conſtare ex Trident. *ſeſſ.* 7 *canon.* 2. *de confirmatione* in illis verbis: *Si quis dixerit iniurios eſſe Spiritui ſancto, qui ſacro confirmationis Chriſmati virtutem aliquam tribuunt, anathema ſit*: & ſupponere videtur hanc veritatem Innocent. III. *in dicto cap. & hic in principio textûs noſtri.* 5

Et licet Bellarm. *lib.* 2. *ſupr. dict. cap.* 8. *propoſit.* 1. & Puteanus *dubio* 3. *citato.* & alij probare conentur ea loco Paul. 2. *Corinth.* & 1. Ioannis. 2 tamen Baſilius Pontius *de hoc ſacram. dict.* 2: *p. cap.* 1. *ſub n.* 2. dicit conſtare ea ab ipſo dictis *p.* 1. *in cap.* 1. & 2 quod etſi prædicta teſtimonia à nonnullis intelligantur de ſacramento Confirmationis, & eius vnctione, dicit tamen non eſſe certam eorum locorum intelligentiam, nec magis receptam; additque probandam eſſe noſtram concluſionem ea antiqua Eccleſiæ traditione à primis inducta temporibus: nam Pontifices, concilia, & Patres, tam Græci, quàm Latini, quos ipſe retulit *dict. p.* 1 *cap.* 2. chriſmatis, vel vnctionis nomine ſacramentum hoc ſignificant; indeque potuiſſe eam traditionem præbere ſufficiens fundamentum definitioni Eugenij. IV ſicut alia non pauca ea Eccleſiæ traditione accepta definita ſunt. 6

7 Deinde probant Doctores Catholici; quia vt iam dixi de fide eſt Chriſtum immediatè per ſe ipſum; quoad omnia hoc ſacramentum inſtituiſſe ſicut & alia, vt dico *ſub.tit.ſequenti*; ſed de fide eſt Chriſma eſſe materiam eſſentialem; ergo de fide eſt Chriſma inſtitutum eſſe à Chriſto, vt dicit Cathechiſmus Rom. *pag.* 223. & tenent Henriquez *ſupra*, Suarez *diſp.* 33. *ſect.* 1. Viualdus *n.* 2. Ochogauia *de hoc ſacram. q.* 2. *n.* 1. Leander *de ſacram. tract.* 3. *diſp.* 3. *q.* 2. Et abundè probat Pater M. Prado *de hoc ſacramento in* 3. *p.* D. Thomæ *q.* 72. *dubio* 2. §. 1. *per totum.* legendus & *ibi à a.* 3. vbi probat conuenientiam.

8 Et quamuis non ſit improbabile ſolùm Oleum benedictum eſſe materiam, remotam, vt tenent Caietanus *in D. Thom. diſt. q.* 72. *ſuper art.* 2. Sotus *art.* 2. *diſt.* 1. *q.* 1. Nauarrus *cap.* 22. *num.* 8. Diana *p.* 3. *tract.* 4. *reſ.* 23. Couatuu. *lib.* 1. *variar. cap.* 10. *n.* 4. Rubeus *de ſacram. in* 4. *ſentent. diſt.* 7. §. *Balſamum n.* 7. Zanard. *director. Theolog. p.* 1. *de hoc ſacram. cap.* 2. Philiarcus *de officio ſacerdot. tom.* 1 *p.* 2. *lib.* 1. *cap.* 11. Eſtius *in* 4. *ſentent. diſt.* 7. §. 7. Valentia *tom.* 4. *diſp.* 5. *q.* 1. *puncto* 2. Angles *in floribus in* 4 *ſent. de confirm. art.* 2. *concluſ.* 2. Victoria *in ſumma n.* 40. Viuald. *in candelabro. cap. de materia Confirm. n.* 1. Fernandez *in examine theolog. moral. p.* 3. *cap.* 3. *a.* 2. Petr. De Ledeſma *in ſumma tit. de confirm. dubio* 3. negantes Balſamum requiri in confirmatione de neceſſitate ſacramenti, & hoc per Doctrinam textus *in dicto cap. Paſtoralis*: tameo vt dicitur in verſ. *ad ſecundam* potius eſt vt requiratur Balſamum.

9 Ad ſecundam quæſtionis partem, iam patet ex dictis; eſt tamen dubium maximum inter Doctores, an mixtio Balſami in Chriſmate, ſit de neceſſitate ſacramenti, vel tantùm ex præcepto Eccleſiæ. Prima ergo ſententia habet cum proximè relatis, & cum Antonio Maure *in examine theologia p.* 3. *cap.* 3. §. 2. *n.* 3. Vgolinus *de hoc ſacram. cap.* 19. & aliis relatis à Baſilio Pontio *dict.* 2. *p. cap.* 1. *n.* 1. vt Balſamum non ſit materia neceſſaria, niſi tantùm ex præcepto; ita vt cum ſolius Olei vnctionem conferatur hoc ſacramentum; ita Caietanus, qui dicit eſſe neceſſarium ſolùm ex præcepto Eccleſiaſtico; Sotus tamen dicit eſſe neceſſarium ex præcepto Diuino Chriſti; additque Baſilius hanc ſententiam nullum ſcholaſticorum tenuiſſe ante Caietanum, & putat probabilem Filiucius *tomo* 1. *tract.* 3. *cap.* 1. *n.* 11. & omnes *in dicto cap. Paſtoralis*, Vbi de confirmato ſolùm Oleo, non dicit Papa interrogatus, vt ſit iterandum hoc ſacramentum, ſed cautè ſupplendum, quod per errorem fuerat omiſſum; hoc eſt Balſamum; item ex eo; quia eiſdem verbis reſpondit ad aliam quæſtionem, an permitti deberet miniſtrare, qui ſine impoſitione manuum fuerat ab ordinem ſubdiaconatus aſſumptus, ſed in ſubdiaconatus defectus, ſolùm erat Confirmatione; & quod ſit tantùm ex præcepto, accidentalis, ergo & aliter, in docent etiam 2. Innocentius, Hoſtienſis, & Barboſa *hic* Chamerota *de ſacram. tract.* 3. *p.* 2. *dubio n.* 1. Couaruu. *lib.* 1. *var. cap.* 10. Nauarr. *in manuali cap* 12. *n.* 9. *& conſ. vnico de ſacram. vnct.* Valentia *tom.* 4 *diſp.* 5. *q.* 1. *puncto* 2. Victoria *de confirmat. n.* 1 Sotus *in* 4 *diſt*, 7. *p.* 1. *art.* 2. Eſtius *ibi* §. 8. Philiarcus *de offic. ſacerdotis p.* 2. *lib.* 1. *cap.* 11. Viualdus *in Candelabro aureo hoc tit. n.* 2. Zanardus *in direct. p.* 1. *hoc tit. c.* 2. Petrus Reyna *in ſumma n.* 3. Rubeus *de ſacram. in* 4. *d.* 7. §. *Balſamum*, cum aliis Berricei *p.* 2. *quæſt. moral. tit.* 7. *q.* 217. *num.* 8.

Item etiam adſtruunt hanc ſententiam ex raritate, ſcilicet Balſami, ſecundùm Plinium, & ex eo quod facilè adulterari poſſet, & ex conſequenti materia ſacramenti eſſet incerta. Deinde quia eſt adeò modica Balſami admixtio, vt ad omnes Olei partes peruenire non poſſit, & tandem in Oleum conuertatur; & ſic inferunt fieri poſſe, vt ſæpe Oleum tantum ſit materia Confirmationis, ex quo colligent DD. poſſe Pontificem diſpenſare, vt Sacramentum Confirmationis adminiſtretur cum ſolo Oleo Oliuarum, ſi Balſami copia deeſſet; quia vt docent relati, & alios, quos refert Leander, *diſt. quæſt.* 3. & Diana, *part.* 8. *tract.* 1. *reſol.* 11 de Caſtillo, *dubit.* 3 *de confirm. num.* 29. 10

Dicendum vero eſt vt ſine commixtione Balſami, non conſtet Sacramentum Confirmationis: 11
ſic D. Thom. *diſt. quæſt.* 7 *art.* 2. *&* 4. *contra gentes, cap.* 6. *& in* 3. *diſt.* 7. *quæſt.* 1. *art.* 2. *quæſtiuncula* 2. *& ad* 2. qui ſemper pro materia Confirmationis nominat Oleum, & Balſamum, *& in* 4. *dicto loco citato*, dicit eſſe Oleum Balſamatum, Magiſt. ſent. *in* 4. *diſt.* 7. & omnes Scholaſtici antiqui, quos ſequitur Baſilius Pontius, *dict.* 2. *p. p. cap.* 2. *ex num.* 3. cum aliis firmantibus abſolutè Chriſma ex Oleo, & Balſamo eſſe materiam huius
Sacramenti ſine vlla diſtinctione † imo & quod 12
nullum ſit Sacramentum Confirmationis ſine eiuſmodi materia expreſsè dixerunt Adrian. *in* 4. *diſt.* 7. *q.* 1. *art.* 1. *de hoc ſacram. in fine* Paludanus, *in* 4. *diſt.* 7. *quæſt.* 1. *art.* 2. *concluſ.* 3. & docent ex his, qui contra hæreticos ſcripſerunt Oſius de confeſſione fidei *cap.* 38. Petrus Soto, *lect.* 2. *de confirm.* Bellarm. *lib.* 2. *cap.* 8. *&* 9. ex Summiſtis Sylueſter expreſsè Verbo *Confirmatio diuina n.* 2. Toletus *lib.* 2. *ſumme cap.* 21. *n.* 2. Victorellus *innotis ad Manuel.* Sa. *Verbo Confirmatio n.* 7. Filiucius *tractatu de hoc ſacram. cap.* 1. *q.* 5. Henriquez *lib.* 3. *cap.* 2. *n.* 1. Bonacina *in tract. de ſacram. diſp.* 3. *puncto* 3. *concluſ.* 1. Layman. *lib.* 5. *tract.* 3. *cap.* 2 cum pluribus Suarez *diſp.* 33. *ſect.* 1. *concluſ.* 4. Egidius *in hac quæſt. & art. dub.* 1. *concluſ.* 2. Alex Peſantius *in hac à diſp.* 2. Puteanus *dubit.* 4. Siluius *in hac quæſt. & art. in diſp. circa illum* Chamaqueus, *in hac quæſt. cap.* 3. *concluſ.* 2. Philippus Faber *in* 4. *diſt.* 7. *diſp* 27. *cap.* 2. Orribarne *eadem diſt. cap.* 27. *ſect.* 1. Perigianus *eadem diſt. qu.* 1. *art.* 3. Cerda *q.* 9. *quodlibetica art.* 3 alios ſequitur, & citat Diana *ſupra*, Ochogauia *q.* 2. *n.* 4. dicens hanc concluſionem eſſe de fide, Granado *tom.* 5. *tract.* 1. *diſp.* 2. *ſect.* 1. *n.* 3. Ludouic. de S. Ioan *q.* 1. *art.* 2. *concluſ.* 3. *p.* 92. P. Cenedo. *cap.* 2. *de confirm.* Ioannes de la Cruz *ibi quæſt.* 72. *dubio* 1. *concluſ.* 1. Palaus *puncto* 2. *n.* 3. Baunius *q.* 4. *de*
confirm. dicto 1. † & alij penes Egidium Trullenq. 13
dicto lib. 2. *cap. vnico de ſacram. n.* 6. probantes ſic ex Conſilio Florentino abſolute affirmante materiam huius ſacramenti eſſe Chriſma confectum ex Oleo, & Balſamo; indeque vtrumque eſſe neceſſarium neceſſitate ſacramenti, iterum idem Diana *dict. p.* 3 *tract.* 4. *reſ.* 21. Fernandez de Hæredia *in diſput mixtis de hoc ſacram. diſt.* 5. *p.* 2. *dubio* 1. *concluſ.* 1. Gaſpar Hurtad. *de hoc ſacram. diſ.* 4. Nugnus *in* 3. *p* 10 1. *q.* 72. *art.* 3. Zambr. *de caſibus occurrentibus tempore mortis c.* 2. *n.* 1.

Villalobos

Villalobos *in ſumma tom. 1.tract. 6.dif. 2.n.2.*& Concilium Coloniense expreſsè in doctrina de hoc ſacram, negat ſolùm Oleum ſine Balſamo ad Confirmationem ſufficere, Quintana Dueñas *tract. 2 ſingul. 3.*Auerſa *de hoc ſacram. q. 72. ſect.* 2.Caſtro Palao *tom.4.tract. 20. diſp. vnica puncto 2.n.5.*Suarez *in 3.p.tom 3.diſp. 33.ſect.2. dubio 4.* Coninc.*3.p.q. 71. n.* 30. vterque Ledeſma,& alij relati à Berricel; *vbi ſupra.* Et nouiſſimè plures huius ſententiæ refert. Pat Mag.Prado *de ſacram.p.1.à n.3.p.*D.Thomæ *q.72.de hoc ſacramento dubio* 2. vbi dicit ſententiam Caietani & Soti ſibi ſemper placuiſſe eorum fundamenta referens *ex n.34.à d.19. & referens à n.* 20. *ex n.23.§.3.ponis fundamenta quæſt.6.ff. reſpondet §.3.ibi ex n.32.legendus.*

14 Nec dici poteſt Oleum eſſe materiam neceſſariam, Balſamum verò tantum integralem; quia Patres, & Concilia eodem tenere verborum loquuntur de oleo,& Balſamo,& ex eorum loquutione non magis colligi poteſt vnum eſſe neceſſarium,quam aliud; ergo vel vtrumque,vel neutrum hoc ſecundum dici non poteſt; ergo neč primum: ita optime proſequitur omnino Legendus Baſilius Pontius, vbi fundamenta contraria ad vnguem ſoluit *in dicto cap.2.p.2.ex n.* 3. vbi *n.*12.obiicientibus poſſe Concilium Trident.*ſeſſ.* 7.nomen Chriſmatis non intelligi compoſitum ex Oleo,& Balſamo, ſed tantùm Oleum, cum nomen Chriſmatis commune ſit ad vtrumque ſignificandum;vnum ex vi nominis; alterum vero ex acommodatione, reſpondet cenſendum eſſe Concilium vſurpaſſe nomen *Chriſmatis*, cum agit de ſacramento Confirmationis in eo ſenſu, & ſignificatione, in qua receptum eſt id nomen in Eccleſia cum de eo ſacramento ſermo eſt, in quo nunquam receptum eſt pro ſolo Oleo, nec vt ſolius Olei vnctio vnquam in vſu fuerit in Eccleſia; imo addit ſimiliter etiam hæreticos in eodem ſenſu accipere chriſma, cui Diuinam virtutem negant, cumque concilium appellet ſacrum Chriſma Confirmationis, & Chriſma confirmationis nunquam fuerit conſecratum in Eccleſia ſine Balſamo,ſequitur, vt vtrumque comprehendat eo nomine, & vtrique definiat ineſſe virtutem Diuinam productiuam gratiæ ſanctificantis.

Et vt ſatius confirmes, aduertes ſic ex anti-
15 quiſſima traditione Eccleſiæ, cum in primis quidam Patres olei,& Balſami meminerint expreſsè: nam Fabianus *epiſt.* 2. dixit Chriſtum inſtituiſſe,vt Chriſma ex Oleo, & Balſamo conficeretur Gregor.1.*in cap.1.cantic.* diſertè ſcribit Chriſma ex Oleo,& Balſalmo confici Innocent. VI. in hoc textu noſtro in principio, Concilium Bracarenſe 2.*can.*4. ſcribit Balſamum inſtitutum ad animarum ſanctificationem, & concilium coloniense in doctrina de hoc ſacram,Cyprianus, vel author ſermonis *de Vnctione Chriſmatis*,Olei, & Balſami expreſſe mentionem facit,Gregorius Turonenſ.*in libro de gloria Martyr.cap.* 40. Balſamum exprimit, cum quendam Confirmatum narrat.

16 Alij inquam ex Patribus, licet non meminerint expreſſe Balſami,dicunt tamen eſſe Compoſitum Chriſma ex materia odorifera: ſic Clem. Roman.*lib.7.conſtitutionum Apoſtolic cap.* 40. Vbi mentionem facit fragantiæ odoris, Dyonyſius Areopagita *lib. de Eccleſiaſt. Hierarchia cap.*4. Vocat Chriſma collectionem quandam Suauiter Spirantium materiam, quæ in ſe magnam vim,& copiam fragantium qualitatum continet cuius, qui facti ſunt participes odorem bonum ex ſe emittunt proportione fragantiæ communionis, quæ in eis ineſt; & S Baſilius *in pſalm.* 132. in illa verba *ſicut vnguentum*,inquit *Oleum ſacerdotale ex varijs condimentis conſtare, & maximam reddere odoris fragantiam*, & alter Baſilius Pont.*de hoc ſacram.dicta p. 2. cap.1.ſub n.*5. expendens D. Baſilium agere de vnguente ſacerdotali antiquæ legis;dicit tamen illud fuiſſe figuram noſtræ.

Alij autem Patres vt iam *ſupra* retuli *ſub q.* 1. 17
verſ.ad tertiam; item & concilia appellant hoc ſacramentum Chriſma abſolutè, & vnctionem, ſiue vnguentum quo nomine ex vſu Eccleſiaſtico, non ſignificantur ſimplex oleum, ſed mixtum & compoſitum quodam ex varijs materiis, eandem mixtionem Olei, & Balſami agnoſcunt Beda,& poſteriores authores, qui de officiis Eccleſiaſticis ſcripſerũt;imò & pro hac traditione Eccleſiaſtica adducunt congruentias D. Thomas *ſupra in corpore art.* 2. & proſequuntur alij ex ſcholaſticis, & quid namque decreuit ſacra congregatio circa immixtionem aromatum cum Oleo,& Balſamo,refero *infra q.9.in fine* verſ.*ad ſecundam*, Vbi ago de conſuetudine Græcorum.

Nec ex hac differentia potuit legitimè Soto 18
arguere non perpetuam Eccleſiæ traditionem, quod Chriſma conficiatur ex Oleo, & Balſamo, cum pauciſſimis Eccleſiæ Patres Balſami meminerint,& Dionyſius, ac alij tacuerint nomen Balſami, tantúmque dixerint vnguentum iſtud eſſe ex odoriferis materiis, & Patres ſæpe ſimiliter quod appellant Chriſma, vocant etiam Oleũ, cum loquuntur de hoc ſacramento, quo ſatis indicare videantur Oleum eſſe partem eſſentialem; non autem Balſamum; quapropter deſcendens ad intelligentiam Eugen.IV.in dicto Concilio Florentino,explicet vt intelligatur Oleum eſſe materiam neceſſariam ratione Sacramenti, Bàlſamum verò ratione præcepti, & colligi videri ex *c.1.tit. ſequenti de ſacram.non iterandis*,in quo videtur, vt Balſamum non ſit materia neceſſaria, & eſſe frequens: atque receptum, vt vnum decretum Conciliorum, vel Pontificum,ex aliorum Pontificum,& Conciliorum decretis,vel Patrum dictis declaretur, vel limitetur, etiam ſi abſolutè prolatum ſit.

Quia reſpondere ex iam adductis Patribus po- 19
nentibus Balſamum pro materia huius ſacramenti, vt Gregor.I. Innocent.III. Cyprianus, Gregor. Turonenſ.& omnes quotquot à tempore Iſidori, qui floruit anno 601. ſcripſere de officiis Eccleſ. vt iterum dicit Baſil. Pont *d.2.p.c.2.ſub.n.*8.quod liber ille antiquus, qui inſcribitur *ordo Romanus* diſertè loquitur de Balſamo,& quod quamuis alij Patres,non nominauerint expreſsè Balſamum,dixerunt tamen materiam eſſe Odoriferam.vt Clem. Roman. Dionyſius, atque Baſilius iam adducti, & cum nequeat alia odorifera materia deſignari, quæ in vſu communi Eccleſiæ, fuerit in hoc, Sacramento, niſi Balſamum ſequitur, vt illi Patres intelligantur loqui de Balſamo, & quod quamuis alij patres Oleum nominent, non intelligant Oleum ſimplex, ſed compoſitum Chriſma, Oleumque nominare à maiori, & nobiori parte materiæ, ex qua conſtat, vt rectè aduertit Suarez, *ſupra in ſolution.* 1. Etenim vt diximus idem Patres, qui hoc Sacramentum *Oleum* vocant, nominant

nominant etiam vnguentum, & compoſitum ex diuerſis materijs, vt conſtat ex Dionyſio *dicto cap.* 4. Cyrillo Hieroſolimit. *catheſ.* 3. Auguſt. *lib.* 3. *contra litteras Petiliani c.* 104. & ex alijs; nihilominus video, quod Barricel. *dict. qu.* 127. *ex dicto. n.* 8. *a* verſ. *fundamentum* conatur, pluribus rationibus defendere primam ſententiam ex vſu etiam Græcorum commiſcentium Oleo, & Balſamo, alia duodecim aromata, vt dico *infra q.* 9. verſ. *ad ſecundam* in fine in verſ. *hic libuit.*

20 Nec obſtat reſolutioni textus *in dicto cap. Paſtoralis tit. ſequenti*, cuius mentem *ibi* abundè apertam leges; & ob id pergo ad alias difficultates propoſitas.

21 Ad tertiam quæſtionis partem nonnulli ex catholicis negant quod ſit neceſſarium, vt chriſma benedicatur, ſiue conſecretur, inter quos Molfeſius *in ſumma tract.* 4. *cap.* 22. & apud illum Maldonatus docentes, quod ſi quis oleo non conſecrato eſſet confirmatus, non eſſet iterum confirmandus, Paludan. *diſt.* 7. *q.* 1. *n.* 19. *& qu.* 4. *nu.* 34. Capreolus *d.* 7. *q.* 2. Eſtius *in* 4. *diſt.* 7. §. 9. quatenus affirmat poſſe Eccleſiam diſpenſare, vt confirmationis ſacramentum fiat ex Chriſmate non conſecrato; & explicat Paludan. exemplo matrimonij, quod quidem nullum eſt inter perſonas, quas Eccleſia reddit illegitimas; ita vt ſic nulla ſit confirmatio ſi ſit in materia contra ritum Eccleſiæ.

22 Hæretici etiam relati *ſupra* negantes ſacramentum confirmationis, vt retuli, negant etiam Chriſma benedictum neceſſarium eſſe, & recentiores irrident benedictionē Chriſmatis, & Caluin. *lib.* 4. *inſtitut. c.* 19. §. 8. vocat Oleum Diaboli Mendacio pollutum. Chemnitius, Chriſma excantatum, & benedictionem ſuperſtitioſam, & magicam, illúdque ſummo opere irrident, quod Eccleſia poſt Chriſmatis benedictionem dicat *aue ſanctum Chriſma*; locutio enim ad res animatas, & & rationales dirigitur; Chriſma autem eſt quoddam inanime: ſic refert Baſilius Pontius *dict.* 2. *p. de hoc ſacram. cap.* 3. *n.* 1. *in princ.*

23 Verum dicendum eſt eſſe de eſſentia ſacramenti confirmationis, vt Chriſma ſit benedictum, & conſecratum, vt docent communi ſenſu omnes ſcholaſtici, præter Paludanum, & Capreolum, probat, ac reſoluit Baſilius Pontius *dict. c.* 3. *à n.* 5. qui abunde ſatisfacit obiectis, Vbi dicit hanc veritatem ita certam ſibi videri, vt ad minus temerarium ſit dicere validum eſſe ſacramentum confirmationis cum Chriſmate non benedicto, vel conſecrato, & docent Doctores cum D. Thoma *dicta qu.* 72. *art.* 3. Sotus *diſt.* 23. *q.* 1. *art.* 3. Victoria *q.* 42. Suarez *diſp.* 32. *ſect.* 2. Petrus Cenedo *cap.* 2. Toletus *lib.* 2. *cap.* 24. *n.* 2. Vega *caſu* 3. Granad. *tom.* 5 *tract.* 1. *diſp.* 2. *ſect.* 2. *n.* 10. Filtucius *ſupra n.* 12. Peſantius *q.* 72. *diſp.* 2. Layman. *cap.* 2. *n.* 2. Henriquez Monte, Ludouicus de S. Ioan. Archangelus, Petrus de Ledeſma Caſtro Palao & Baunius *ſupra* quos ſequitur Leander *de hoc ſacram q.* 4. nouiſſimè pat. Mag. Prado *de hoc ſacram. p.* 5. *de ſacram. in q.* 72. *in* 3. D. Thomæ *dubio* 3. & 52. legendus vbi obiectis ex Durando & aliis reſpondet.

24 Probatur amplius, quia Eccleſiæ traditione ad nos deriuatum eſt confirmationis Chriſma, conſecrandum, & benedicendum fore; ergo appoſitum eſt contra manifeſtam Eccleſiæ traditionem: aſſerunt hanc Chriſmatis conſecrationem Clem. Rom. *lib.* 7. *conſtit. c.* 42. & 44. & Fabian. Epiſcop. *in epiſt.* 2. iam citata, qui & præcipit ſingulis annis nouum Chriſma conſecrandum, Damaſſus *epiſt.* 4. Innocent. 1. *epiſt.* 2. *c.* 3. Leo. 1. *epiſt.* 88. Gelaſius *epiſt.* 1. Ioannes 3. *epiſt. vnica* Gregor. 1. *in c.* 1. *canticorum*, & Innocent. *in textu noſtro.*

Probatur etiam hæc traditio ex Conciliis, in 25 quibus de conſecratione Chriſmatis ad confirmationem ſermo eſt, ſic Nicænum 1. *canon.* 69. Laudicænum *canon.* 48. Vocat *ſacratiſſimum Chriſma*, quia ſcilicet conſecratum Bracarenſe *canone.* 4. *Chriſma benedictum*; quod per Spiritus ſancti inuocationem Conſecratur. Tridentinum, *dicta ſeſſ.* 7. *canon.* 2. appellat. *ſacrum Chriſma.*

Et ex Patribus eadem traditio confirmatur: ſic 26 Dionyſius *de Eccleſiaſt. Hierarchia dicto cap.* 4. Theophilus Antiochenus *lib.* 1. *ad Autholicum*, qui extat *tom.* 1. bibliothecæ, Tertullianus *lib. de Baptiſmo.* vocat *vnctionem benedictam*, Cyprianus *lib.* 1. *epiſt.* 17. *Oleum ſanctificatum* Auctor ſermonis de vnctione Chriſmatis apud Cyprianum *Vnguentum per Spiritum Sanctum ſanctificatum*, Baſilius *lib. de Spiritu ſancto. cap.* 27. *Oleum benedictum vnctionis*, Cyrillus *Catheſi.* 3. Chriſma dicit *non eſſe nudum vnguentum, ſed ſacratum*, Optatus *lib.* 1. *Sacro ſanctum Chriſma.* † 27 Auguſtin. *lib.* 5. *de Baptiſmo cap.* 19. & 20. Oleum hoc etiam ab hæreticis conſecrari dicit; quia eſt in illis poteſtas, non ab hæreſi, ſed ab ordinatione, & *tract.* 118. *in Ioannem prope finem.* refert Baſilius Pontius *dict. cap.* 3. *ex num.* x. etiam cum Beda *cap.* 8. *actor.* Ruperto, & aliis, qui de officiis Eccleſiaſticis ab eo tempore ſcripſerunt. † Quare 28 optimè Henriquez *lib.* 3. *cap.* 2. *num.* 2. Caſtrus Palao *tom.* 4. *tract.* 20. *puncto* 2. *num.* 5. Baunius. *q.* 4. *de confirmat.* Trulenq. *dicto cap. vnico lib.* 2. *praxis ſacram. ſub dicto num.* 6. dicunt Iure Diuino eſſe vt hæc materia ſit benedictione aliqua conſecrata, vt probat vſus Eccleſiæ, ac docet Henriquez dicendo eſſe de neceſſitate ſacramenti; item ex traditione Pontificum, & Patrum, tam Græcorum, quàm latinorum; & ſic paſſim in Concilijs totius orbis definiri, cum ſit materia exterior permanens, quâ Chriſtus nunquam eſt vſus quâ ratione cæteri Doctores probant; quia materia ſacramentorum, quâ Chriſtus Dominus non eſt vſus, neceſſario conſecranda eſt, antequam ad vſum ſacramenti applicetur, affirmantes Chriſtum Dominum hac materia non fuiſſe vſum; & ob id neceſſario prius conſecrandum; & faciunt quæ *ſupra* adduxi *in tract. de ſacramento Extrema Vnctionis.* Cum egi de neceſſitate benedicendi Oleum pro vſu illius ſacramenti.

Ad quartam quæſtionis partem, an bene- 29 dictio, ſiue conſecratio Chriſmatis ad ſacramentum Confirmationis debeat fieri ab Epiſcopo, videtur dicendum non eſſe de neceſſitate præciſa, primo ex verbis Concilij Toletan. 1. *capit.* 20. ibi. *quamuis pene vbique Cuſtodiatur, vt abſque Epiſcopo Chriſma nemo conficiat: tamen quia in aliquibus locis, vel Prouinciis Presbyteri dicuntur Chriſma conficere, placuit ex hac Die, nullum alium, niſi Epiſcopum Chriſma conficere*, quibus verbis, attentis præcipuè illis, *pene vbique cuſtodiatur*, & illis *placuit ex hac die* deprehenditur, nec eſſe neceſſarium ſimpliciter quod

quod Chriſma conficiatur ab Epiſcopo, nec eſſe irritam, & inanem benedictionem Presbyteri, ſed ſolùm caueri inpoſterum, ne deinceps Chriſma benedicatur ab alio, quàm ab Epiſcopo, quaſi quod valebat Chriſma benedictum ab Epiſcopo; præcipuè ſi conſideretur, vt dicta verba indicare videantur, non inſtitutionem Diuinam, ſed prohibitionem Eccleſiaſticam. Deinde quia cum in eodem Canone *infra* addatur Epiſcopum quandocumque poſſe conficere Chriſma, & vt Presbyteri ſine conſenſu Epiſcopi nihil agere præſumant, videtur etiam inferri poſſe Presbyterum Chriſma conficere, conſentiente Epiſcopo.

30 Et confirmatur ex D. Hieronimo *in Epiſtola ad Ruſticum Narbonenſem de ſeptem gradibus Eccleſia*, quatenus aſſerit hanc conſecrãdi Chriſmatis poteſtatem eſſe penes Presbyterum, & non penes ſolùm Epiſcopum: ſic probans ex multarum Eccleſiarum vſu; item ex ea nempe ratione, qua poſtea vſus eſt Caietanus *in 3.p. D. Thoma q.72.art.3.* quia qui poteſt maius, poteſt & minus, ſed ſimplex ſacerdos poteſt conſecrare euchariſtiam; ergo & Chriſma, quod minus eſt, vt tradunt, ac tenent etiam Victoria *q.43.* Valentia *tomo 4. diſp.5. puncto* 2. apud Reginald. *lib.*28.*n.*8. qui & probabilem ſententiam reputat; imò & Damaſius refert in vita Siluestri, quod conſtituerit Chriſma ab Epiſcopo confici; ob idque conferri ſignum eſſe hanc Chriſmatis conſecrationem ab Epiſcopo fieri, ex Eccleſiaſtica conſtitutione deſcendere; & concinunt verba Hieronimi *in dicta Epiſtola*, cum de ſexto gradu Eccleſiæ, qui ſacerdotum eſt ſermonem faciens poſt verſ. *denique* ait *Presbyteri ergo ſi neceſſe eſt, poſſunt Chriſma conficere; quia in corpore eius Chriſma eſt; & quidem hac regula, etiam nunc ſeruatur a plurimis, ac in Eccleſiis multis ſic ita faciunt.*

31 Secondo facit, quia miniſter ordinarius confirmationis eſt Epiſcopus, vt infra dico latè; & hoc non obſtante, ſimplex ſacerdos poteſt eſſe miniſter ex commiſſione; ergo etiam benedictionis, & conſecrationis Chriſmatis erit Epiſcopus ordinarius miniſter, ex commiſſione verò ſacerdos, cum hoc minus videatur quàm illud prius: ita Scotus *in 4.diſt.7 q.4.* & *ibi* Paludanus *art.*3. Caietanus *ad S.Thomam dict.quæſt.*72. & Sotus magis inclinat *quæſt. vnica art.* 3. & hanc veriorem & ſecurè tenendum dicit Sahagun *de hoc ſacram.n.*16. quidquid contra teneant Ledeſma *diſ.*1.

32 Alij infiniti docent neceſſario deberi Chriſma conſecrari ab Epiſcopo, vt fiat ex illo ſacramentum, nec poſſe benedici à ſimplici ſacerdote, etiam extraordinaria poteſtate; ita vt ſit eſſentiale Chriſmati confirmationis, quod ſit benedictum ab Epiſcopo: ſic Doctores ex D. Thoma, *in 4. diſt.7.q 1.art.2.quæſt.*1. & ex antiquis Scholaſtiſticis Alenſis, *in 4.p.quæſt.9.membro.* 2.*art.*2.*quæſtiuncula* 3. Ioannes Maior, *in 4.diſt.7.quæſt.vnica*, Gulielmus Rubion, *eadem diſt.q.vnica*, Ricardus, *eadem diſt.art.*1.*q.*1. Aureolus, *eadem diſt.q.* 1.*art.*1.*vnico*, ſupponunt hanc veritatem, & nonnulli apertius indicant, benedictionem Epiſcopi omnino eſſe neceſſariam: ſic Gabriel, *in 4 diſt.7. q.vnica art.*1. cum inquit, *ex D[illegible] institutione eſſe quod Epiſcopus benedicat*, Durandus *eadem diſt q.*2. ſi coniunges reſponſionem, & quia probat, Ioannes Boconius, *eadem diſt.q.*1.*art.*4.*pro*-
33 *pe finem* nec diſſentit Scotus.† Nam cum diſiunctiuè loquitur de Epiſcopo, Vel alio Sacerdote, nõ agit de conſecratione Chriſmatis, ſed de Miniſtro confirmationis, quæ ſunt duo valide diuerſa, vt docent Suarez, Philippus Faber, & Baſilius Pontius, *de confirm.d. p.*1.*c.*3.*ſub n.*3. quia Chriſmatis benedictio eſt ſolius Epiſcopi, ſed Miniſter Confirmationis, non eſt ille ſolus, vt dico *q.*7. & Scotum ſic videntur intellexiſſe ex antiquis Petr. Tararemis, *in 4. diſt.7. q.*1. & vt refert Baſilius eodem modo, quo Scotus loquitur Baſolis, *eadem diſt.q.vnica.*

Et probatur ex Concilio Rom. ſub Syluestro, 34
canone 5 Vbi ſtatuitur nullum Preſbyterum poſſe conficere Chriſma ex Concilio Carthaginenſi, 5.*can.*3. & Carthaginenſe 5.*can.*3. Carthaginenſe 3.*canon.*37 ex Concil.Hiſpal 5.*can.*7.† ex Tolet. 35
8.*canon.*7. Vuomartienſe *can.*2. vbi cum dicatur ne Preſbyteri inconſulto Epiſcopo Virgines conſecrent, addit *Chriſma verò nunquam conficiant*, & ex Concilio Sabinienſe, *cap.de Baptiſmo*, vbi confectionem Chriſmatis ſolis Epiſcopis, eorumque ſucceſſoribus eſſe conceſſam dicit, & præcipuè conſtat ex Florent. Concil ſub Eogen. IV. Vbi definiente materiam cõfirmationis, ait *eſſe Chriſma ex Oleo, & Balſamo per Epiſcopum benedictũ*, & idem Concil. Vuomat. poſtquam *dict.c.* 2. dixit Chriſma nullus cõficere præſumat præter Epiſcopum, addit *nã illi ſoli hac Dignitas conceſſa eſt.*

Et confirmatur ſecundo, quia conſtans eſt, & 36
perpetua Eccleſiæ traditio ſine limitatione, & explicatione, quæ Miniſtrum benedictionis Chriſmatis aſſignat Epiſcopum; ſiquidem Pontifices, & concilia Epiſcopo ſoli tribuunt poteſtatem cõficiendi Chriſma, affirmantes illi ſolis id licere, & de Pontificibus ſic dicentibus patet ita à Fabiano, & Innocentio, dictum refert eos ſequutus Baſilius *dicto cap.3.de ſacram.confirm.n.*4. qui ex Suarez, Syluio, Chamacheo, Ægidio, & aliis, quos refert etiam *in c.*5. dicit Greg. XIII. diſpenſaſſe, vt apud Indos ob Epiſcoporum confirmantium paucitatẽ, & locorum diſtantiam, poſſet ſacramentum confirmationis miniſtrari à ſimplici ſacerdote; dummodo vteretur Chriſmate per Epiſcopum benedicto; & quod nec ex delegatione Chriſma queat confici à ſimplici ſacerdote, videntur tenere DD. per textum *in c.ſi iubet, & in c.Preſbyter.*26.*q.*6. cuius verba ſunt: *Preſbyter inconſulto Epiſcopo Virgines non conſecret, Chriſma verò nunquam conficiat*, & ex Concilio Theodoſiano 8.*cap.*7. † 37
ita docent D.Thomas *d.q.*5. *art.* 2. Suarez *diſp.* 33.*ſect.*1. Syluius, & Ægidius *in dict.art.dubio* 1. *concl.*4. Chamacheus *in dict.q.& art.concl.* 5. Pæſantius *ibi diſp.*5. Faber *in 4.d.7.diſp.*57.*c.*5.*n.*18. Eſtius *eadem diſp.*§.9. ſi conferatur cum iis, quæ docet §.50.51.& 55. Vbi latè probat non poſſe ſimplicem ſacerdotem eſſe miniſtrum Confirmationis, nec ex commiſſione, Filiuc. *tr.*3.*c.*1.*q.*6 Layman, Toletus, Henriquez, Heredia, Bonacin. Salmeron, quos ſequitur Baſilius Pontius *d.c.*3.*in hoc tr.n.*3.*in fine*, quibus addo Syluestr. verb. *Confirm. q.*5. Victoria *q.*53. Nugnus *in 3.p.D.Thom.q.*71. *art.*5.*diſ.*2. Hurtadus *in hoc tr.diffic.*5. & cũ Petro Zenedo, Vega, Torreblanca, Petro Ledeſma, Caſtro Palao, Baunio, Bibaldo, Granado, & Barthol. de Ledeſma, Leander *tr.*3.*de ſacram.diſp.*3. *q.*5. ex proxime adductis Conciliis, & rationibus.

Nec obſtant fundamenta contrariæ ſententiæ, 38
quibus lõge reſpõdent adducti, præcipuè Baunij *de hoc ſacra.q.*4. quatenus ad primum argumentũ negat conſequentiam, nam aliàs ſine licentia

Pontificis poſſet ſimplex Sacerdos Baptizare,
confirmare, ſacrare altaria,cum hæc,confectione
Euchariſtiæ ſint multò minora; quod tamen ten-
tare concilia(iam adducta) prohibent,& Baſilius
Pontius *dicto cap.* 3. *ſub n.* 2. dicit argumentum
Caietani, & aliorum non valere, cum non valeat,
poteſt quis producere hominem, qui perfectior
eſt; ergo poteſt producere formicam, quæ im-
perfecta eſt; aliàs enim ait eodem argumento
probari Presbyterum poſſe ordinaria poteſtate
ſacros ordines conferre,& aras, & templa conſe-
crare, quæ multò minora ſunt conſecratione Eu-
chariſtiæ.

39 Non adductum ex verbis dicti concil. Tolet, 1.
cap. 20. quia propterquam quod ibi factum nar-
ratur, quod ex imperitia fiebat à Presbyteris non-
nullis abuſum illud volens concilium corrigere,
vt expendit Baſilius Pontius *dicto cap.* 3. *p.* 1. *de
hoc ſacram. n.* 5. addit in verſ. *ſecunda ſolutio*, ſo-
lutionem veriorem, & conformiorem dicto ca-
noni Toletano eſſe in eo non fieri ſermonem de
confectione Chriſmatis, ſed ad vnguendum in
vertice eos qui baptizati iam ſunt, referens hanc
conſuetudinem primum inſtituiſſe Syluest. Pa-
pam, vt teſtatur Damaſſus *in pontificali in vita
Sylueſtri*, & vt referunt etiam Fortunius, *lib.* 1. *de
Eccleſiaſticis officiis, cap.* 27. Strabo *lib. de rebus
Eccleſia, cap.* 16. Rabanus *lib.* 1. *inſtitutionis cle-
ricor. cap.* 28. Rupertus *lib.* 5. *de diuinis officiis,
cap.* 16. & latè loquens Baſilius Pontius ponen-
do verba Montani Archiepiſcopi Toletani, qui
profuit concilio Toletano ſecundo refert illum ad
Clericos. Pallentinæ, & Aoſturicenſ. diœceſium
porrigi, cum Montanus *in epiſt. ad Torinium,
Auſturicens. & Palentinum Epiſcopum* ſequen-
tibus loquatur verbis, *quæ ex Palentino conuen-
tu ad nos peruenit celſitudini tuæ indicare cura-
bo*, & ſtatim *Presbyteri quidam auſu temerario
res ſacras, non tàm conſecrare, quàm violare præ-
ſumant, & cunctis ab initio fidei catholicæ ſæculis
inuſitatum ſummis ſui ordinis hominibus, niſi tan-
tum Pontificibus debitum ius conſecrationis chri-
ſmatis, neſcio quo typo, an dementia dicant, indu-
bitanter aſſumant, quod quam ſacrilegium ſit, pru-
ſimam conſcientiam tuam latere non dubito*, & ex
40 aliis præcedentibus verbis † probat Baſilius cum
Hugo de ſancto Victore ex Montani locis liqui-
do conſtare inprimis benedictionem Chriſmatis,
etiam ad baptiſmum Epiſcopis reſeruatam per an-
tiquas Eccleſiaſticas regulas; deinde irritam fuiſſe,
& inanem eam benedictionem, quam Presbyteri
præſumebant, & tandem illos Presbyteros Pal-
lentinos non conſecrare Chriſma in ordine ad
confirmationem, ſed ad baptiſmum tantùm di-
cens ſic patere ex antiqua lege, quam adducit
Montanus de petendo ſingulis annis Chriſmate
ab Epiſcopo, cùm certum ſit non dari ſic ſingulis
annis Chriſma Presbyteris ad confirmationem,
ſed ad baptiſmum: alia Baſilius adducit pro exa-
cta explicatione, tàm dicti canonis concilij To-
letani, quàm verborum Montani Archiepiſcopi,
vbi leges.

41 Potuerunt autem Præsbyteri forſan eam con-
ſecrationem præſumere eo inducti, quod ille
Chriſmatis vſus in baptiſmo Sylueſtri tantùm cõ-
ſtitutione introductus ſit; indeque poterit eius
benedictio in ordine ad eum vſum tantum Pres-
byteris quoque concedi: tamen addit Baſilius *ſu-
pra* cum Hugo de ſancto Victore, *lib.* 2. *de ſa-
cram p.* 7, *cap.* 3. nec in vertice Chriſmare Bapti-
zatos Presbyteris licuiſſe ſine conſenſu Epiſcopi,
vt indicant ſanctus Leo, *epiſt.* 86. aliàs 88. & vi-
detur apparere ex dicto canone Toletano in illis
verbis, *vt ſine conſenſu Epiſcopi, nihil agant Pre-
ſbyteri*, explicando ſubdens Leo, *ſtatutum enim
eſt Diaconum non chriſmare, ſed Presbyterum,
abſente Epiſcopo præſente vero non, niſi ab eo fue-
rit præceptum.*

Ad confirmationem argumenti ex epiſtola di- 42
cta D. Hieronimi ad Ruſticũ Narbonenſem, reſ-
pondet Baſilius Pontius *ſupra ſub n.* 7. *dict. cap.*
3. in primis, eam epiſtolam non eſſe D. Hieroni-
mi, vt notant omnes ferè recentiores; Deinde au-
thorem illius plenè aliena à fide ſentire, cum æqua-
les in poteſtate faciat Presbyteros, & Epiſcopos,
cum aſſerat omnia ſacramenta à ſacerdote mini-
ſtrari, & confici poſſe, dicitque Baſilius talem
ſententiam ſine periculo fidei ſuſtineri, non poſſe,
ex eoque errore mirum non eſſe deriuari aliam
de conſecratione Chriſmatis à Presbytero in tan-
tum, vt nec iuuet conſuetudo allata aliarum Ec-
cleſiarum, quæ dicenda eſt corruptela, nec de ea
curandum.

Ad aliam partem Confirmationis ex loco Syl- 43
ueſtri, reſpondet Baſilius Pontius *dicto cap.* 3. *ſub
n.* 6. in primis conſecrationem Chriſmatis non
poſſe à Sylueſtro originem ducere, cum eius men-
tio facta ſit à Fabiano, & Vrbano, & Dionſio, &
Clemẽte Romano, qui multis ſæculis Sylueſtrum
præceſſerunt, & concludit dicendo Sylueſtrum
ſuo decreto non tribuere Epiſcopis nouum ali-
quod priuilegium, ſed quod illis ex Diuina inſtitu-
tione competebat, noua conſtitutione communi-
re aduerſus nouam Presbyterorum quorundam
præſumptionem, vt ſæpè fit.

Ad fundamentum adductum in verſ. *ſecundo*, 44
quod Presbyter ex commiſſione Pontificis po-
teſt eſſe miniſter ordinarius Confirmationis, reſ-
pondetur, vt *in quæſt.* 4. quia etſi reuera ſic contin-
gat, vt *ibi* abunde probatur; tamen non inde ſequi
poſſe Presbyterum benedicere, & conſecrare
Chriſma, & iuxta relata firmans noſtram ſenten-
tiam Baſilius, & dicens *n.* 10. quod etſi plerique
eam probabilem iudicent; ipſe tamen omnibus
conſideratis, exiſtimat adeo certam eſſe, vt oppoſi-
tam, ſi non temerariam, at omni probabilitate de-
ſtitutam cenſet; quia quamuis, quatuor, vel quin-
que Doctores eam aſſeruerint, ſcribit nullum eſſe
fundamentum contrariæ ſententiæ idoneum; imò
Suarez *ſupra* noſtram dixit conformiorem eſſe
decretis Pontificum & conciliorum.

Nihilominus dum peruenimus ad dubium, an 45
ex diſpenſatione Pontificia queat presbyter bene-
dicere, ſeu conſecrare Chriſma? Video acerrimè
pro affirmatiua reſpondere multis rationibus, &
fundamentis propter adducta *ſup.* quibus ſunt cõ-
tra Baſiliũ Pontium, & eos, quos ſequitur Præpoſ.
in 3. *p. D. Thoma q.* 72. *art.* 3. *dub.* 2. *n.* 3 ꝛo Scobar
in theologia morali, tract. 7. *examine* 3. *c.* 1. *n.* 14. ſed
Amicus *in curſu theologia to.* 7. *diſp.* 13. *ſect.* 2. *nu.*
46. & Diana, *p.* 8. *tract.* 1. *reſ.* 12. ex verſ. *ſed exceſ-
ſit*, vtramq; ſententiam probabilem vocant: nam ſi
potuit ſummus Pontifex adminiſtrationem huius
ſacramenti cõmittere ſimplici Sacerdoti, quare nõ
benedictionem, & conſecrationem, qui, & ex aliis
fundamentis reſpondendo fundamentis Baſilij,
hanc probabilem vocant aliqui: dico, *q.* 7. in verſ.
ad quintam, nouiſſimè leges quæ congerit pat.
mag. Prad. *ſup. de ſacram. in* 1. *p. D. Thom. d. q.* 72.
§. 4. & 5. *de hoc ſacram. ſub dubio.* 3. *à n.* 21.

QVÆST.

QVÆST. III.

An materia ſacramenti confirmationis fuerit ab Eccleſia, an à Chriſto inſtituta? Sitque de neceſſitate ſacramenti? Et qualiter conficiatur hoc ſacrum vnguentum, & quando. Qualiſque benedictio Epiſcopi in Chriſmate requiratur? vbi de ritu huius ſacramenti in benedictione Chriſmatis? Et de proxima materia eius ſacramenti?

SVMMARIVM.

1 *Materia ſacramenti confirmationis ab Eccleſia inſtituta, an à Chriſto, ſitque de neceſſitate. Et qualiter conficiatur* remiſſiuè.

2 *Benedictionis forma, ſiue conſecrationis ab Epiſcopo in Chriſmate non eſt præſcripta hoc vel illo modo, requiritur tamen, vt fiat inuocatione Spiritus ſancti, vt* n. 3.

4 *Forma miniſtrandi ſacramentum confirmationis in modum crucis præciſa eſt, at benedicendi Chriſma non ſic.*

5 *Chriſma benedicitur ſingulis annis ab Epiſcopo, diuerſo ritu inter Latinos, & Græcos, vt* num. 6. & 8. *& quæ ceremonia ſub* numero 10.

7 *Chriſma olim mittebatur à Romana Eccleſia Conſtantinopolitanis, vbi quâ de cauſâ deſecerit vſus.*

8 *Epiſcopi ſinguli quotannis in die cœnæ Domini in ſuis Eccleſiis conficiunt ſacrum Chriſma.*

9 *Chriſma defertur ad ſingulas Parochias Epiſcopatus per Preſbyterum, aut ſubdiaconum.*

10 *Chrimarius locus eſt intra Eccleſiam, non alibi permiſſus.*

11 *Chriſma in Die cœnæ conſecratur, vetere combuſto.*

12 *Chriſmatis Vnctio ipſa, & illius proxima materia, &* n. 13.

13 *Chriſma eſt nomen genericum ſignificans Vnctionem, vt* n. 15. *dictum ſpeciale, quoddam vnguentum propter excellentiam, vt* numero 14.

15 *Materia ſacramenti proxima eſt illa, ſuper quam forma cadit.*

1 AD primam difficultatis partem, iam ſatis liquet ex adductis *ſub quæſt.* 1. *&* 2. item & & ad ſecundam quæſtionis partem; an ſit de neceſſitate ſacramenti, ex *ibi* dictis, & *quæſt.* 2. item & qualiter conficiatur hoc ſacrum vnguentum, & quando *dicta quæſt.* 2. *ex n.* 13. De benedictione, ſeu conſecratione Chriſmatis, vel ab Epiſcopo, aut alio Presbytero *ibi dict. q.* 2. *ex num.* 21. in verſ. *ad tertiam*, & *à numero* 32. vbi de Miniſtro, & quid de hæretico conſecrante Chriſma *ibi n.* 7. ideo de iſtis dubiis nos remittimus ad *ibi* iam dicta; quare proſequimur ad alia, quæ ſubſequuntur.

2 Ad quartam quæſtionis partem, qualis benedictio Epiſcopi in chriſmate requiratur, Breuiter reſpondeo non eſſe de iure diuino hanc, vel illam formam conſecrationis chriſmatis in particulari; quia modo non eædem orationes recitantur pro benedictione chriſmatis in Pontificali Romano cum illis, quæ extant in antiquo ordine Romano, nec in Eccleſia Græca eædem orationes dicantur, atque in latina; & ſic dicendum ex inſtitutione diuina ſolùm requiri, vt per inuocationem Spiritus ſancti benedicatur, chriſma Eccleſiæ autem relictum eſſe vt formam benedictionis determinet, fauent ſancti Patres, qui cum de conſecratione chriſmatis loquuntur locis *quæſt.* 2. adductis, appellant illud benedictum *per Spiritus ſancti inuocationem*: ita Baſilius Pontius cum Syluio, Suarez, Ægidio, Soto, Fabro, & aliis explicans exemplo matrimonij *p.* 2. *de hoc ſacram. c.* 3. *numer.* 11. quia in eo ſacramento reliquit Chriſtus Eccleſiæ determinandum quis ſit legitimus contractus matrimonij, vt ſuo loco dico latiſſimè.

Itaque idem Baſilius Pontius *ibi n. fin.* & Suarez *diſp.* 33. *ſect.* 2. in verſ. *reſtat verò vlterius declarandum in fine*, & alij cum eo, inferunt inuocationem Spiritus ſancti eſſe eſſentialem in benedictione chriſmatis; alios verò ritus Eccleſiæ eſſe neceſſarios ex præcepto; non verò ex neceſſitate conſecrationis † Et ob id ſi quis cum inuocatione tantùm Spiritus ſanctis, & Olei, & Balſami commixtione conſecraret chriſma, peccaret quidem, ſed valide conſecraret, vt docent citati, nec probabile eſſe dicunt velle Eccleſiam omnes eos ritus eſſentiales eſſe, aliàs ſi aliquis ritus omitteretur (vt de facili in tam multis ritibus euenire poteſt) contingeret, vt nulla eſſet benedictio chriſmatis: ita ille qui exemplificant in ſigno crucis, quod in ea benedictione ſolet adhiberi, quod non eſt ex neceſſitate benedictionis, ſed præcepti Eccleſiæ: Et hæc latius patent *ex his, quæ dico infra q.* 6. *à n.* 1. 3 4

Nec obſtat dicere probabilius eſſe contra Aureolum *in* 4. *diſt.* 1. *qu.* 1. *prope finem* Moure 3. *p. examin. cap.* 3. §. 7. & alios, quos refert Leander *de hoc ſacram. diſp.* 3. *q.* 11. eſſe de neceſſitate ſacramenti, quod Vnctio fiat in modum crucis per verba formæ ibi *ſigno te ſigno crucis*, quæ alias nõ verificarentur, vt tenent S. Thomas *q.* 72. *art.* 4. *ad* 3. Victoria *quæſt. Vltima de hoc ſacram*, ſic vt nequaquam ſatisfaciat Epiſcopus ſi confirmandum ſignet cruce, & poſtea vngat, vt cum Molfeſio, Diana, de Caſtillo, Ledeſma, Henriquez, & infinitis aliis, tenent idem Leander, & Binsfeldio *de hoc ſacram.* §. 2. quia iſte caſus differt à proximè adducto in fine *non præcedenti*; eo quod hic agatur de forma miniſtrandi ab Epiſcopo hoc ſacramentum, ibi tamen de forma, qua debeat benedicere illius materiam. 5

Ad quintam quæſtionis partem de ritu huius ſacramenti in benedictione chriſmatis, & quatenus ſpectat ad illum, qui obſeruatur in conſecratione chriſmatis, percipitur ſatis ex adductis *ſupra à quæſt.* 1. conficitur ergo chriſma ex Olei, & Balſami commixtione, vt dixi, & ob quas rationes, late Durantius *in rationali lib.* 6. *cap.* 6. *à n.* 10. *ad* 13. quod benedicitur ſingulis annis, & conſecratur feriâ quintâ in cœna Domini, & vetus comburitur, vt *infra* dico; ſed quare feriâ quintâ docet Albinus Flaccus *pag.* 47. *col.* 2. † quod diuerſo modo procedi: inter latinos, & Græcos; quia apud iſtos, nec cæteri Græcorum Pontifices chriſma conficiunt eo die, ſed dumtaxat Patriarcha Conſtantinopolitanus, â quo reliqui accipiunt, & ſuis Presbyteris tribuunt, quo indicatur eum 6 7

eum à quo cæteri acceperint Chriſma illis ſupe-
7 riorem eſſe. † Atque hac de cauſa olim Romana
Eccleſia,antequam deficeret ab ea orientalis,mit-
tere Chriſma ſolita erat Conſtantinopolitanis ,
quâ Chriſmatis deferendæ occaſione abuſi non-
nulli in vtilitatem ſuam anſam calumniæ Græcis
præbuerunt , traddit Baſilius Pontius *de hoc ſa-
cram.cap.fin.n.* 3. 4.*&* 5. vbi addit quod occaſio
tertia fuit ea , quam ipſi aliqui in familiari collo-
quio aſſignauerunt ; videlicet ſuperba nimis exa-
ctio legatorum Papæ,dicendo quod quando ſum-
mi Pontificis cappellani ab ipſa ſede Apoſtolica
annuatim Conſtantinopolim Chriſma deferebant,
niſi octaginta libræ auri à clero, & populo vrbis
poſt alia dona, & munuſcula eiſdem impendere-
tur,non recedebant, & refert teſtatum à quodam
ex Dominicana familia,cuius liber manu ſcriptus
extare dicitur in Vaticana Bibliotheca *numero*
4066. cum de cauſis diſſenſionis cum Græcis
ageret.
8 Verùm apud latinos aliter in praxi obſeruatur;
quia ſinguli Epiſcopi in ſuis Eccleſiis Chriſma
conficiunt,& ab illis Presbyteri ex eo die Chriſ-
ma accipere conſtat in primis ex Concilio Valen-
tino,Galliæ decreto VI. à Seuerino Binio ex de-
cretis Gratiani , & Vtuginis nouiſſimè adiecto ;
Presbyteri autem , qui Diœceſanas Eccleſias re-
gunt,non à quibuſlibet Epiſcopis,ſed à ſuo , non
per iuniorem clericum,ſed per ſeipſos , aut per il-
lum,qui eiuſdem ordinis ſit ante Paſchæ ſolemni-
tatem,Chriſma petant.
9 Quod ex concilio Viennenſ.2.*cap.*3.probatur,
quatenus cauet,vt per ſingula territoria Miniſtri,
vel Preſbyteri ab Epiſcopis (non prout libitum
fuerit) à vicinioribus , ſed à ſuis propriis per
annos ſingulos,petant Chriſma, appropinquante
ſolemnitate paſchali, & hoc non per quemcum-
que Eccleſiaſticum;ſed ſi qua neceſſitas, aut Mi-
niſtrorum occupatio eſt per ſubdiaconum , quia
in honorum dicit inferioribus , ſumma committi
optimum autem,vt ipſe ſuſcipiat,qui in tradendo
vſurus eſt;quod ſi quid obſtat , ſatis eſſe ait,vt is
cuius officium eſt ſacrarium diſponere, & ſacra-
menta ſuſcipere : ita refert idem Baſilius Pontius
dicto cap.fin.n.6. in fine , dicens ex his ſatis con-
ſtare nonnunquam ipſum Chriſma ad Preſbyte-
rum tranſmiſſum;deinde Presbyteros,aut his mor-
bo,vel aliâ causâ impeditos Diaconum , aut ſub-
diaconum ad Chriſma accipiendum miſſos ; vbi
10 *num.fin.* † Dicit inter alia Chriſmarium locum ,
eſſe in ipſa Eccleſia,nec alibi permiſſum Chriſma
ſeruari probans ex Conſilio Mediolanenſi ſub S.
Carolo *cap.* 2. & ex conſtitutionibus Mediola-
nenſis Eccleſiæ *lib.2.cap.1.n.*10.& ante ex Opta-
to Mileuitano,referens quoddam miraculum;pro
vt iacet in ipſo;& quod locus,vbi ſeruatur Chriſ-
ma,vocatur Chriſmarium.De materia vaſis,in quo
ſeruatur de forma,& de velo, quo tegitur , & de
modo conſecrationis apartè *in Pontificali Ro-*
mano cauetur, vbi quâ ceremoniâ Epiſcopus cum
ſuis capitularibus Chriſma benedicat, & conſe-
cret,cantando,& repetendo ter quilibet genu fle-
ctendo ad ampullam , vbi eſt Oleum *aue ſanctum*
Oleum.& ad ampullam,vbi confectum eſt Chriſ-
ma ex Oleo , & Balſamo *aue ſanctum Chriſma*
cum eadem repetitione, & genuflexione ex certo
numero Presbyterorum,& Diaconorum capitula-
rium cuiuſlibet Eccleſiæ Cathedralis ſimul cum
11 Epiſcopo conſecrante.† De hoc loquuntur etiam
Cathechumus Roman. *pag.* 214. Leander , cum

Suarez,Bonacina,Viualdo, & aliis *de hoc ſacram.*
tract.3.diſp. 3. *q.* 8. Henriquez *in ſumma lib.* 3.
cap.1.n.4.& communis omnium ex decretis , &
præcipuè *ex cap. Si quis de alio de conſecratione*
diſt. 4. *&* *ex cap. ex litteris diſt.* 3. vbi quod
Chriſma eſt conſecrandum in Die cœnæ Domi-
ni, vetere combuſto Chriſmate,ſolemnibus cere-
moniis. Quod ſi Cathedralis ab Eccleſia vacet ,
Epiſcopo , vel propter infirmitatem non conſe-
crauerit,eſt deferendum ab Eccleſia viciniori no-
uum Chriſma,ut praxis docet obſeruatum ab om-
ni Eccleſia,& firmat Sahagun. *de hoc ſacramento*
n.9.in fine.
Ad vltimam quæſtionis partem de proxima 12
materia Chriſmatis dico ex omnium Doctorum
ſententia hanc eſſe ipſam Vnctionem cum Chriſ-
mate;eo quod primo à Patribus hoc ſacramentum
appelletur *Vnctio*,vt *ſuprà* dixi. † Chriſma enim 13
generali voce apud Græcos Vnctionem , ſicut
quodlibet vnguenti genus ſignificat , vt docent
Auguſtin.*tract.*33.*in Ioannem, & ſermone* 47. *de*
verbis Domini,Caſſiodorus *ad cap.1.canticorum*,
Iſiodorus *lib.* 7.*originum,cap.*2.Rabanus Maurus
*lib.1.de inſtitutione clericorum c.*30. † Et vſu ta- 14
men ſacro nomen *Chriſma* propter excellentiam
dictum ſpeciale quoddam vnguentum modo odo-
ratorias, & vnguentorias compoſitiones;quarum
vſu ſæpe in ſacris,huius autem genus ſpecialis, ac
ſacratiſſimæ compoſitionis , quæ apud ſacros ,
Chriſma appellatur,appellauit Ioannes in Apoca-
lyps *cap.*2.& in multis locis legunt. LXX. in-
terpretes vnguentum,quo ſacerdotes vngebantur,
chriſma vocarunt : ita Baſilius Pontius ſcribit
dicto cap. fin. de hoc ſacramento n. 2. ſicut ſancti
Patres confitentur,qui etiam appellarunt chriſma
principale Vnctionem,quæ ex Oleo , & Balſamo
ſolemni benedictione Epiſcopi conficitur , vt
conſtat ex ordinario Romano,& dictum chriſma
quatuor de cauſis, quas recenſet D. Bonauentura
in 2. *diſt.* 23. *in principio.* Videbis Fortunatum
ſachius ſacrorum mirithechium 2.*cap.*2. qui bene
loquitur.
Itaque dicunt Doctores materiam proximam 15
eſſe Vnctionem;quia illa eſt materia proxima ſa-
cramenti,in quam forma cadit,ſiue quæ ſignifica-
tur per formam,& per quam proximè fit,& ſigni-
ficatur effectus ſacramenti:ita Baſilius Pontius 2.
*p.de hoc ſacram.cap.*5.*n.*3. vbi dicit , quod dicta
omnia de Vnctione chriſmatis ſignificantur per
verba formæ,*chriſmo te chriſmate ſalutis*,& quod
ea etiam ſignificatur effectus ſacramenti , ſcilicet
Vnctio per ſpiritum ſanctum ad robur animæ *ca-*
ro enim vngitur inquit Tertullianus , *vt anima*
conſecretur,caro ſignatur , *vt anima ſpiritu illu-*
minetur;& quemadmodum ablutio in baptiſmo,&
Vnctio in Extrema Vnctione(vt iam de hac dixi)
ſunt de eſſentia ſacramenti,ſic & materia proxima
huius ſacramenti confirmationis eſt Vnctio chriſ-
matis , vt tenent Theologi ex D. Thoma *ſupra*
*dict.q.*72.*art.*9.Suarez *diſp.*33.*ſect.*3. Bellarmin.
*lib.de confirm.cap.*8.Ægidius 3.*p. q.* 72.*à n.* 47.
Henriquez *dicto lib.* 1.*cap.*2.*n.*3. Valentia *tom.* 4.
*diſp.*5.*q.*1.*puncto* 2. Bonacina *diſp.*3.*puncto* 3. *n.*
4.& alij communiter & nonnulla nouiſſime dicit
de hac materia proxima Pat. mag Prad. *de ſa-*
*cram.p.*1.*de hoc ſacram.dubio* 4.§.1.

QVÆST.

Q V Æ S T. IV.

An manuum impoſitio ſit eſſentialis materia proxima confirmationis diuerſa ab Vnctione? An hac Vnctio de neceſſitate ſacramenti debeat fieri in fronte, & in forma crucis, & quod fiat Vnctio manu Epiſcopi, & pollice dextro? Et num ſint vngenda alia corporis partes? vbi de alapa, & panno, quo circumcingitur frons chriſmata?

S V M M A R I V M.

1 *Apoſtoli in confirmatione vſi fuerunt manus impoſitione, dederuntque viſibiliter ſpiritum ſanctum, &* n. 2. *& quare* n. 3. & 6. & à n. 5. *expenditur.*

4 *Sola manus impoſitio non erat materia confirmationis, ſed ſignatio frontis, & Vnctio, vt* n. 5.

5 *Innocent. I V.* in epiſtola ad Epiſcopum Tuſculanum.

6 *Apoſtoli aliquando vſi fuerunt chriſmate.*

7 *Frontis ſignatio eſt de eſſentia in ſacramento confirmationis, iuxta probabiliorem ſententiam, vt* à n. 8. 9. & 10.

9 *Frons & ſedes verecundia.*

10 *Epiſcopus vngens confirmandum in alia corporis parte, & non in fronte, peccat, & nec facit ſacramentum &* n. 19.

11 *Crucis ſignaculum in fronte eſt de neceſſitate ſacramenti confirmationis; vbi* n. 12. 13. 14. *contra Aureolum* dict. n. 13.

12 *Conſtantinus Imperator disertè ſcribit ſe à S. Sylueſtro delinitum in fronte vexillo ſanctæ crucis.*

14 *Signatio crucis, & Vnctio inſimul ab Epiſcopo debent miniſtrari in fronte confirmati.*

15 *Epiſcopus confirmans debet iuxta vſum Eccleſiæ propriâ manu vngere confirmandum, & in neceſſitate poteſt alio inſtrumento, vt* n. 16. 17. 18.

19 *Materia minima vnguenti chriſmatis ſufficit pro miniſtranda confirmatione.*

20 *Epiſcopus ſi vngat confirmandum in fronte, non prohibetur illum vngere in aliis corporis partibus* n. 21. *vbi de ritu Græcorum vngendi aures, & nares, vt* n. 22. & 23. *vbi etiam de diuerſo more apud illos vngendi alias partes.*

24 *Alapa percutitur maxilla confirmati in ſignum, vt confirmatus forti, & inuicto animo debeat ferre imminentia propter fidem, cuius omiſſio non eſt peccatum mortale, vt* n. 25.

26 *Frons confirmati panno albo circumcingitur, ne recens Vnctio defluat, aut deleatur.*

27 *Cereus ad confirmandum ſolet deferri, nec eſt peccatum ſi omittatur.*

1 AD primam quæſtionis partem videtur dicendum, vt impoſitio manuum Epiſcopi confirmantis, ſit eſſentialis materia confirmationis, vt colligi videtur ex ſacra ſcriptura *Actor.* 8. & 19. vbi legimus Apoſtolos tradidiſſe Spiritum ſanctum, & hoc ſacramentum manus impoſitione nulla mentione facta vnctionis, vel Chriſmatis, & ſic nonnulli docent quod Apoſtoli aliquando effectum huius ſacramenti contulerunt ſine chriſmate, vt videtur probari ex noſtro textu *in §. fin.* vbi dicit *per frontis chriſmationem manus impoſitio deſignatur, quæ alio nomine dicitur confirmatio*, & ex concilio Florentino, quod cum adduxerit in Decreto Eugenij locum ex *dicto cap* 8. *actorum*, in quo Apoſtoli per impoſitionem manuum dederunt ſpiritum ſanctum inquit *loco autem illius manus impoſitionis datur in Eccleſia confirmatio.*

Imo & ſentit Alenſis *in* 4. *p. q.* 9. *membro* 2. 2
Apoſtolos nunquam vſos fuiſſe chriſmate in confirmatione, ſed ſola manus impoſitione dediſſe viſibiliter ſpiritum ſanctum, & confirmaſſe; & Scotus *in* 4. *diſt.* 7. *q.* 1. *ad* 1. *Apoſtolos* dicit non fuiſſe vſos chriſmate, ſed impoſitione manus, & fortaſſe id toto tempore Apoſtolorum duraſſe; cum ergo in dictis locis ſcripturæ nulla fiet mentio Vnctionis, nec chriſmatis, ſed tantùm impoſitionis manuum, videtur credendum non fuiſſe adhibitam ab Apoſtolis in illis locis Vnctionem, cum tunc daretur ſpiritus ſanctus viſibiliter, vt etiam colligitur ex admiratione Simonis Magi, & oblatione pro huiuſmodi poteſtate comparanda.† 3
Item quia ad Apoſtolicam Dignitatem pertinere videtur, vt faciliori modo, ſcilicet per manus impoſitionem darent ſpiritum ſanctum cum ingens eſſet multitudo eorum qui conuertebantur, & eorum celſitudini conueniens erat, vt concederetur priuilegium miniſtrandi ſacramentum confirmationis ſine chriſmate.

Sed quia infinita congerit Baſilius Pontius pro 4
vero intellectu prædictæ manus impoſitionis ex Patribus, aliiſque fortiſſimis fundamentis *de hoc ſacram. p.* 2. *c.* 6. *per totum*, & concludit *n. fin.* prædictam impoſitionem manuum, de qua fit mentio in dictis locis *actor.* 8. & 9. per quam dabant Apoſtoli ſpiritum ſanctum, non fuiſſe ſacramentum confirmationis, colligens in hoc ſacramento non eſſe aliam manuum impoſitionem diuerſam à chriſmatione, & Vnctione; & ideo hoc ſacramentum impoſitionem manuum appellari, nec eſſe aliam materiam proximam huius ſacramenti, quam Vnctionem, & illammet eſſe ſignationem & impoſitionem manuum (vt dixi *quæſt. præced.*) ideo duxi prælibare nonnulla pro explanatione, & intellectu huius dubij, & facti Apoſtolorum.

Et ſic ſunt ſubiicienda verba Innocentij I V. 5
in Epiſtola ad Epiſcopum Tuſculanum Apoſtolicæ ſedis legatum in Regno Cypri ſuper ritibus Græcorum, quam refert ad verbum Naldus *in ſumma* verbo *chriſtianus* 1. vbi cum Innocentius loquitur de hoc ſacramento, habet ſequentia: *ſoli Epiſcopi conſignent chriſmate in frontibus baptizatos; quia huiuſmodi Vnctio non debet, niſi per Epiſcopos exhiberi; quoniam ſoli Apoſtoli, cuius vices gerunt Epiſcopi per manus impoſitionem, quam confirmatio, vel frontis chriſmatio repræſentat ſpiritum ſanctum, tribuiſſe leguntur.* Quæ verba explanans Baſilius Pontius *dicto cap.* 6. *n.* 11. dicit illam impoſitionem manuum per quam Apoſtoli ſpiritum ſanctum tribuiſſe leguntur, dici ab Innocentio I V. repræſentari per ſacramentum confirmationis, & chriſmationem frontis, inferens, vt illa impoſitio manuum Apoſtolica, per quam dabatur ſpiritus ſanctus, nec

eſſet

eſſet confirmatio, nec chriſmatio; quia de vocibus ipſis, non potuit Pontifex dicere vocem confirmationis, aut chriſmationis repræſentare impoſitionem manuum: alia in confirmationem repetit, vbi *n.* 16. deducit ex prædictis locis non deduci Apoſtolos, tunc vere miniſtraſſe ſacramentum confirmationis; & quod Pontifices, & Patres ex facto Apoſtolorum colligunt eſſe nempe non dediſſe ſpiritum ſanctum per Vnctionem, ſed ex identitate effectus illius impoſitionis manuum, & confirmationis; & ita Baſilius ait *dicto cap.*6.*n.*18. Pontifices Innocent. IV. & Eugen. IV. ſatis indicaſſe in locis *ſub n.*1. adductis, Apoſtolos in illis locis actorum non fuiſſe vſos Vnctione, ſed dediſſe effectum confirmationis ſine confirmatione; & vt reſpondent auctores ſecundum Baſilium *dicto cap* 6.*n.*10. Innocentium, & Eugenium in relatis verbis *ſub dicto n.*1. non diſtinguere ritum à ritu, ſed tantum modum loquendi à modo loquendi, ſolumque velle dicere id ipſum, quod Apoſtoli faciebant cum dicebantur manus imponere, nunc facere Epiſcopos; cum dicuntur confirmare; quia quod tunc vocabatur manus impoſitio, nunc vocatur confirmatio. Sed hoc idem Baſilius *ſub dicto n.*10. improbat, vt ridiculum, & reſidet in proxima antecedentis ſolutione relata ab ipſo ibi *dicto n.*11. ex Naldo; & breuiter hæc omnia expendit Ægidius Trullench. *de hoc ſacram. q. vnica ſub n.* 7. in verſ. *præter Vnctionem* cum D. Thoma, Henriquez, Suarez, Bonacina, & aliis, dicens Apoſtolos confirmaſſe vtroque modo, vt in verſ. ſequenti, & nouiſſimè expendit, legendus D. Pat. Prad. *de ſacram. p.*1. *de hoc ſacram. dubio* 4. §. 1. *&* *late* §. 4. *&* 5. vbi eligit cum D. Thoma mediam ſententiam quæ patet etiam *à n. ſeq.*

6 Nec eſt negandum, vt aliqui Patres dicunt Apoſtolos aliquando vſos fuiſſe chriſmate, vt idem fatetur Baſilius Pontius *dicto cap.*6. *ſub dicto n.* 18. latè alia adducens de prædicta manus impoſitione, ſed quare vſos fuiſſe manus impoſitione, & non chriſmate *in dicto cap.*8. *&* 19 actuum Apoſtolorum docet Sahagun *de hoc ſacram. n.*18. ſic feciſſe, ne à populo rudi, & duro contemneretur confirmatio, quæ ſucceſſit in Eccleſia dictæ manuum impoſitioni Apoſtolorum. Et his omnibus addo longe diſputantem Beccanum de hoc ſacramento, quia verſ. *ex his* explicans verba actorum 1. verſ. 8. ibi *accipientes virtutem ſpiritus ſuperuenientis in vos, & eriſtis mihi teſtes in Iudæa, & Samaria, & vſque ad vltimum terræ*, & in *dict. actor.* 8 verſ. 15. ibi: *orauerunt pro ipſis, vt acciperent ſpiritum ſanctum*, & ibi in verſ. 17. *tunc imponebant manus ſuper illos, & accipiebant ſpiritum ſanctum*, & in *dicto cap.*19. verſ. 6. *ibi: cum Paulus impoſuiſſet illis manus, venit. Spiritus Sanctus ſuper illos*: concludit in verſ. *reſpondeo fin.* dicendo, quod Apoſtoli præter impoſitionem manuum ordinariè adhibuerunt etiam Vnctionem chriſmatis, & partes eſſentiales huius ſacramenti, bene probans Chriſti inſtitutione.

7 Ad ſecundam quæſtionis partem, an hæc vnctio debeat fieri in fronte de neceſſitate ſacramenti; videtur quod non, vt exiſtimant nonnulli, ſed tantùm de neceſſitate præcepti Eccleſiaſtici, ſic vt non ſit eſſentiale, quod frons vngatur, ſed valere ſacramentum confirmationis, etiam ſi alia pars vngatur, & non frons, tenent ſic Ledeſma, *q.* 72. *art.* 9. Victoria. *in ſumma de ſacram. confirm. q.* 18 *fin.* & dicit probabile eſſe Filiucius, *tract.* 3. *num.* 15.

Probabilior imo, & certa eſt contraria ſententia, 8 Vnctionem chriſmatis neceſſario faciendam eſſe in fronte, & forte de fide: ita tenendùm dicit Baſilius Pontius *de hoc ſacram. p.*2. *cap.*5. *n.*5. & probatur ex Prudentio in *Phycomachia ibi: poſt inſcripta Oleo frontis ſignacula*, ex Cyrilo *in chathecesi* 4. ibi: *impinguauit enim caput in fronte per ſignaculum*: & hoc ſic fieri debère Doctores profitentur, & iura, vt clara cordis, & animi demonſtratio ad fidem publice propugnandam ibi conſtituatur, *cap. Presbyteris* 118. *de conſecrat. diſt.* 4. *cap. nouiſſime de conſecrat. diſt.* 5. *&* *ex hoc noſtro* §. *per frontis*, & id clare colligitur ex Concilio Florentino *in decreto de Armeniis* † 9 quia cum frons ſit ſedes verecundiæ, par eſt, vt confirmandus, in fronte inungatur, vt ſine rubore, & verecundia Chriſti nomen confiteatur: ita docent Pontifices Damaſius, & Innocentius I. & Leo I. Ioannes III. & Innocent. III. in textu noſtro, & Concilium Hiſpalens 2. Florent. *cap.* 40. Cyprianus *in ſermone de Vnctione Chriſmatis*, Auguſtinus *in pſalmo* 141. in illa verba *in via hac, qua ambulabam*, Baſilius Pontius cum illis *diſt. n.* 5. ita etiam *Gregor.* 1. Bellarmin. *in cap.* 4. *propoſit.* 4. cum dictis Pontificibus, & concilius; item ex D. Thoma *dicta q.*72. *art.*9. Henriquez *lib.*3. *cap.* 2. *n.*3. *&* *cap.*5. *n.*4 Suarez *diſp.*33. *ſect.* 2. vbi dicit oppoſitam ſententiam, non ſolum eſſe falſam, ſed valde temerariam, quam D. Baſilius Pontius dixit omnino falſam, & pluſquam temerariam, Viuald. *de ſuſcip. confirm. n.* 4. Bonacina *diſp.* 3. *punct.*3. *n.*5. cum Camerota, Nugno, Graffio, & aliis, Soto *diſt.*7. *art.*9. *n.*5. Hurtad. *diffical.*6. Diana *in* 3. *p. tract.*4. *reſ.*27. cum aliis Ochogaura *de ſacram. confirm. q.*4. *n.* 3. & apud ipſum Scotus, Durandus, & Gabriel *diſt.*7. Peſantius *in* 4. *p. q.* 72. *diſp.* 2 *concluſ.*6. Layman. *de confirm. cap.* 2. *n.* 5. Angles *art.* 3. *concluſ.* 3. Petrus Genedo *cap.* 3. Reginald. *lib.*28. *n.*9. Angelus *diſt.* 7. *à pag.* 69. *Baunij de confirm. q.*4. *corol.* 6. *&* *q.* 5. Leander *diſp.* 3. *de hoc ſacram. q.*10. cum Caſtro Palao, de Caſtillo, Trullench. Nicolao Plode, & aliis multis, Barboſa *de offic. Epiſcopi part.* 3. *alleg.* 30. *n.*23.

10 Et probatur etiam noſtra concluſio ex vſu Eccleſiæ ab antiquis Patribus comprobato, præcipuè Tertulliano *lib. de præſcriptione cap.*40. Dyonisio *de Eccleſiaſt. Hierarchia cap.*2. *p.*2. D. Cyrilo Ieroſolimit *in chathechesi* 3. *&* 4. Myſtagogica, Gregorio Turonen. *lib.*2. *de geſtis Francor. cap.*31. cum multis aliis Diana *p.*9. *tract.*8. *reſ.*30. dicens Ledeſmam, & Victoriam in hoc fœde lapſos; & quod Epiſcopus non ſolum peccaret mortaliter vngendo cum chriſmate in alia corporis parte, & non in fronte, ſed & quod efficeret ſacramentum nullum ita, & alia tradit cum Suarez, D. Thoma, & Layman addens quod etſi antiqui Patres expreſſe non dixerint hanc in fronte ſignationem non eſſe eſſentialem; ſatis tamen indicaſſe abſque vlla varietate conuenientes ita faciendam eſſe; & faciunt dicta in verſ. *ad tertiam* ſequenti nouiſſimè ſupra legendo de Prad. *de confirm. dict. dubio* 4. §.

11 Ad tertiam quæſtionis partem, an chriſmatio debeat fieri de neceſſitate ſacramenti in forma crucis ex fundamentis iactis ſub verſ. *ad ſecundam*, loquuntur Doctores pro affirmatiua ſententia, vt Henriquez *dicto lib.*3. *cap.* 1. §. 3. Barboſa cum Marco Antonio Genuens *cap.*54. *n* 8. Bonacina, & aliis *ſupra dicta alleg.* 30. *dict. n.*23. Suarez

vbi

*vbi ſupra dict.diſp.*33. cum alijs Ægidius Trullench.*de ſacram lib.*2.*cap. vnico ſub n.* 7. Diana cum alijs *dicta p.*9.*tract.*8.*reſ.*30.ſub verſ.*ſed veri* colligentes ita ex verbis formæ, quibus confertur hoc ſacramentum ab Epiſcopo pro ferente ſequentia:*conſigno te ſigno crucis, & confirmo te chriſmate ſalutis in nomine Patris &c.* Sahagun *de hoc ſacram.* qui ex textu noſtro *in* §. *per frontis* probans *n.*19 crucis ſignum in confirmatione,adeo neceſſarium eſſe, vt ſine eo eſſet falſa confirmatio, cuius ratio ſatis colligitur ex verbis Concilij Florentini in relato Decreto de Armenis declarantis huius inſtitutionis rationem,quare in fronte; quia ibi *verecundia ſedes eſt* (vt dixi) *& ne Chriſti nomen confirmandus confiteri erubeſcat & præcipuè crucem eius, quæ Iudæis eſt ſcandalum, gentibus autem ſtultitia ſecundum Apoſtolum propter quod crucis ſigno ſignatur*,ob idque Baſilius Pontius *de hoc ſacram. dict. p.* 2. *cap.*5.*n.*4.appellari dicit hoc ſacramentum *ſignaculum*,ſiue *ſigillum Dominicum*, quo Baptizatus ab Epiſcopo obſignatur,vt dixit ipſe 1.*p.cap.*1. & ego ſupra *q.*1.

12 Et confirmatur ex edicto Conſtantini Imperatoris diſertè ſcribentis ſanctum Syluestrum liniſſe in eius fronte vexillum ſanctæ crucis,& ex verbis Ambroſij *lib.*9.*de ſacram.cap.*2.ibi, *vnxit inquit te Deus, ſignauit te Chriſtus, quomodo? quia crucis ipſius ſignatus eſt forma ad illius paſſionem;accepiſti ſignaculum ad illius ſimilitudinem*, & ex Gregorio Turonenſi *dicto lib.*1.*de geſtis Francor.cap.* 31. *ibi: Clodoueus delibutus eſt ſacro chriſmate cum ſignaculo crucis*,& manifeſtè conſtat ex Pontificali Romano ex alijs congeſtis à dicto Baſilio Pontio inferens traditione Eccleſiaſtica deriuatum videri Vnctionem illam in formam crucis fieri debere, cuius virtute robur nobis infunditur ad debellandos inimicos crucis Chriſti.

13 Vnde etſi Aureolus *in* 4. *diſt.* 7.*q.* 1.*prope finem*, Viuald.*de ſuſcip.confirm. n.* 5. Maure 3. *p. examine cap.* 1. §. 7. & Scrutinium ſacerdotale *tract*,§.*de ſacram. confirmationis* verſ. *quod ſunt de ſubſtantia* exiſtiment non eſſe de neceſſitate ſacramenti, vt confirmandus cruce ſignetur ab Epiſcopo in fronte; dum confirmatur nihilominus ex dictis, multo probabilius pro noſtra ſententia, & ex verbis dictæ formæ *ſigno te ſigno crucis &c.*docent S Thomas *in* 3. *p. q.* 72.*art.*4. *ad* 3.Victoria *dicta quæſt.fin.* Sotus *art.* 6. vterque Ledeſma,Gabriel,Durand. Scotus, Bellarm. quos ſequitur Henriquez *in ſumma dicto lib.* 3. *cap.*2.*n.*3. Nicolaus Ploue,Vega, Filliucius Hurtadus,Diana,Philippus de Cruce, Villalobos, & alij,quos ſequitur Leander *dicto tract.* 3. *de ſacram. diſp.* 3. *quæſt.*10.Bonacina *diſp.*3.*puncto* 3. *n.*4 cum Sa Ægidio,Nugno, Petigiano,Angles, & alijs Binsfeldius *de confirm.* §. 2. Archangel. *dict.* [illegible]

14 Et taliter Vnctio chriſmatis debet fieri in forma crucis ab Epiſcopo, quod nequaquam ipſe ſatisfaciat.ſi confirmandum ſignet cruce,& poſtea vngat, quia neceſſario debet facere Vnctionem ipſam in figuram,& in formam crucis:ita Caſtro Palao *de hoc ſacramento puncto* 2.*n.*3. de Caſtillo *dubit.* 5. *n.* 55. Ægidius Trullench. *vbi ſupra dicto lib.*2.*de ſacram q.vnica ſub n.* 7. & Baſilius Pontius *dicto cap.* 5. *n* 4. probat ex Dyoniſio *de Eccleſiaſt. Hierarchia dicta cap.* 2. ex Innocent. 1.*epiſt.* 1. *cap.* 3. & ex alijs iam adductis ſignum prædictum crucis imprimi ipſa Vnctione,& non actione alia diſtincta vid:bis nouiſſime Pat. Prad.*de hoc ſacram.dubio* 4.§.1.

Ad quartam quæſtionis partem, an quod fiat manu Epiſcopi,in quo dubio Suarez *ſect.*3. *diſp.* 33.*in p.*2.*prope finem*, quem ſequuntur Ægidius *n.*54.Sylvius *art.*4.*prope finem*,Peſantius *diſp.* 2. *in fine*,Petigianus *in* 4.*diſt* 7.*q.*1.*art.* 6. *in fine*, Layman *tract.*3 *cap.*1.*in fine*, Bonacina *diſp.* 3. *q.vnica puncto* 3.*n.*4.Filliucius *tract.*3.*cap.*1. *q.* 7. Reginaldus *lib.*18.*cap.*1.*n.*10.& Baſilius Pontius *de hoc ſacram.p.*2.*dict.cap.*5.*n.fin.*valdè probabiliter dicunt eſſentiale eſſe, vt Vnctio fiat immediatè manu Epiſcopi,vel confirmantis idonei, & non penna, vel aliquo inſtrumento, Diana cum alijs *p.* 3. *tract.* 4. *reſ.* 21. *&* 28.*idem dicta p.*9. *tract.*8.*reſ.*30.Trullench *dicto n.*7. de Caſtillo *n.* 66.*&* 151.Paulus *tract.*10.*puncto* 3. *n.* 4. Bauny *de confirm. vbi ſupra Corol.* 6. & alij deſumentes rationem, tum ex praxi Eccleſiæ in Pontificali Romano aſſignates;nim enim quia, vt dixi *hic à n.*1.Vnctio nunc eſt impoſitio manuum, quæ in hoc ſacramento confirmationis adhibetur, nec quod eſſet manus impoſitio,ſi medio aliquo inſtrumento vngeret Epiſcopus;quia conſtat, vt ibi dixi hoc ſacramentum à primis exordijs Eccleſiæ impoſitione manus confici ex Apoſtolorum vſu relato. 15

Alij inquam æquè probabiliter exiſtimant non eſſe de neceſſitate ſacramenti, ſed de præcepto Eccleſiæ Vnctionem immediatè fieri ipſa manu, vel digito Epiſcopi,eo quod ſi fiat Vnctio medio aliquo inſtrumento v.g.*penna*,verificantur verba formæ; & quia non eſt credibile Chriſtum inſtituiſſe, vt ex re non tanti momenti pendeat valor confirmationis;& ſic ſufficere, quod fiat inſtrumento aliquo:ſic docent Heredia *de confirm. dif.*6.vbi citat Henriquez *dicto lib.*3.*cap.* 3. Viuald.*cap.*1.Leander cum aliis *dicta diſp.*3. *tract.* 3.*de hoc ſacram.q.*12.dicens prædictos Doctores id non docere, ſed tantum eſſe probabilem ſatis, docere Suarez,Filliuc.Peſant.Dianam. 16

Vnde infertur quod etſi Filliucius *ſupra n.* 47. Layman *lib.*5.*tract.*3.*cap.*2.*n.* 5. Suarez *ſect.* 3. Zambran apud Dianam *dict.p.*3. *tract.* 4.*reſ.* 22. Hurtado, Ochogauia Lublino verbo *confirmatio*, Reginald. *dict. lib.* 28. *n.* 10. *&* Bonacina cum Nugno, Bauny, & Paulus quos refert Leander *dict p.* 3. *q.* 13. exiſtiment, vt peccet mortaliter Epiſcopus qui alio Digito, quam dextro pollice, confirmet:tamen æquè probabiliter idem Leonder de Caſtillo *de confirm.dubio* 12.*n.*149.Trullench.*dicta quæſt. vnica ſub n.* 7. Nugnus *q.* 72. *art.*4.*dif.*2.*concluſ.*4.Diana, & Baſilius Pontius cum iam ab eo relatis *dicto cap.*5. *dicunt fin.* non pertinere ad eſſentiam ſacramenti, quod ea Vnctio fiat Police Dextro,vel Syniſtro,vel alio Digito Epiſcopi quamuis ſit de neceſſitate præcepti, propter praxim in Pontificiali Romano obſeruatam,& Barboſa cum Zambrana infrà referendus, & cum Layman *ſupra dicit dict.alleg.*30.*p.* 2. in Paſtorali,ait certum eſſe obligari Epiſcopum ſub præcepto vngere immediate dextro Police; quod ita præcipit Pontificiale,dicens cum alijs nullum eſſe hoc ſacramentum ſi conferatur medio inſtrumento. 17

Infero ſecundò multo melius poſſe Epiſcopum confirmantem ſiue tempore peſtis,medio inſtrumento aliquo, quidquid renuat Diana *dicta p.*9.*reſ.*30. *in fine*; quatenus dicit cum Pontio, 18

Petigiano

Petigiano, Regmaldo, Filiucio, & Caſtro Palao *tom.4.tract.20.diſp. vnica, punct.3.n. 4.& aliis*, neceſſarium eſſe, vt fiat vnctio prædicta manu Epiſcopi immediatè; quia impoſitione manus, hoc ſacramentum à primis Eccleſiæ exordiis conficitur, vt conſtat ex Apoſtolorum vſu adducta, *ſupra à n.* 1. nam in caſu dictæ neceſſitatis, ſuppoſita iam adducta reſolutione ſub verſ. *alij*, non deficit manus impoſitio; quando penicello, ſeu calamo, idem Epiſcopus in manutento, confirmat ſignando; quia cum eo inſtrumento forma huius ſacramenti verificatur: ita Quintanal Dueñas, *in theolog. morali tom.1.tract.2.ſingul. 3.n.* 5. vbi citat Leandrum, Hurtadum, & Herediam acerrimè in omni euentu videtur defendere, vt non niſi digito, & manu Epiſcopi, Trullench. *ſub dict.n. 7.*

19 Quod ſi dubites de quantitate materiæ, quæ requiritur ad vnctionem iſtam confirmandi, breuiter reſpondeo minimam ſufficere; quia hac poteſt miniſter digito linire frontem pueri, ſicut de materia baptiſmi omnes profitentur, Hurtado in terminis *confirm. diſ. 6. in fine*, Caſtro Palao *dicto puncto 3. n. 5.* Bonacina *dict. diſp.3.quæſt. vltima.puncto 3.n. 5.* de Caſtillo *ſuprà dubio 5. n. 61.* Leander *dict. diſp. 3.tract. 3. de ſacram. q. 16.* Ægidius Trullenq. *dicta quæſt. vnica, lib. 2.de ſacramens.ſub.num.7.*

20 Ad quintam quæſtionis partem, an ad confectionem huius ſacramenti confirmationis, debeant vngi aliæ partes corporis præter frontem? In quo dubio primò dico, quòd ſi frons non vngitur, aliæ verò partes corporis ſic, non efficiantur ſacramentum confirmationis, verum ſi vngatur prolata cum forma confirmandi, frons non inde prohiberi, quod aliæ, ſeu nonnullæ partes corporis confirmandi vngantur à confirmante, vt ſenſus, iuxta conſuetudines diuerſas Eccleſiarum: ita nouiſſiuè Diana, *dicta p.9.tract.8.reſ.30. verſ.nota tamen*, vbi ſequentibus verbis dicit *ſic conſtare ex recepta conſuetudine Eccleſia à primis temporibus, & approbata ab Eccleſia Romana &c. Et quod id conuincitur primò ex concilio ſecundo generali, quod eſt Conſtantinopolitanum 1. can. 7. Vbi ſtatutum eſt quoſdam hæreticos ad Eccleſiam redeuntes recipiendos, & obſignandos ſancto chriſmate in fronte, oculis, naribus, & ore, & auribus*, in quibus verbis, *planè de ſacramento confirmationis ſermonem eſſe* dicit addens, *vt quemadmodum Græci in ſacro fonte Baptizandos, in aquam totos emergunt: ita etiam in confirmatione diuerſas corporis partes inungunt toties repetita forma. & quod talis actus ex nullis particularibus collectus moraliter loquendo vnus conſenſus ſit, quamuis in prima Vnctione frontis ſacramentum confirmationis perfici, & effectum ſortiri, indubitatum eſſe debeat* ita Diana.

21 Et ante illum, eo non citato, amplè probat Baſilius Pontius *ex dicto concilio p.1. de hoc ſacram. & dict. 2.p. dict.cap. 5. n.6.* quod prædictus modus eſt receptus apud Græcos multis in canonibus; quia per ea ſacramenta reconciliabantur, quæ ab ipſis omiſſa erant, & quoad eaſdem prorſus partes vngendas, quas expreſſit dictum concilium, recenſeat etiam antiquiſſimum euchologium patriarchale manuſcriptum, & ſimiliter Cyrillus Hieroſolimitanus, qui fuit vnus ex Patribus eius concilij Generalis, qui ſe ſubſcripſit, agens *de hoc ſacramento chatechesi 3.* Vbi inquit primum hoc vnguento Symbolicè vngi frontem, & alios ſenſus corporis, & Deinde multas partes vngendas enumerat hiſce verbis: *primum frons illinitur, vt eum abſtergata nobis pudorem*, quem primus homo tranſgreſſor perpetuo circumferebat, ſimulque efficiat vt poſſimus, (vultu non velato,) Gloriam Dei intueri.

Et quod deinde aures inunguntur, vt ad audienda Diuina myſteria, aures accipiamus, de quibus dicebat Iſaias: *addidit mihi Dominus aures ad audiendum, & Dominus in euangelio, qui habet aures audiendi audiat.* Poſtcà nares vt diuinum recipientes vnguentum dicamus *Christi gratus odor ſumus in his, qui ſaluantur.* Item & pectus inungi, vt induti Toracem Iuſtitiæ, fortiter aduerſus inſultus Diaboli cunctatis: hæc omnia Cyrillus. 22

Ex quibus colligit Baſilius (vt videre eſt ex dictis) varietatem eſſe apud ipſos Græcos circa partes vngendas chriſmate in hoc ſacramento; ſi quidem dictum concilium a. generale, & vetuſtiſſimum euchologium, recenſent, *frontem, oculos, nares, os, & aures*, Cyrillus autem, *frontem, nares, & pectus*, euchologia autem Typis excuſſa, quibus modo paſſim vtuntur Græci, *frontes, oculos, nares, os, aures, pectus, manus, & pedes*, & quod nihil contra dictam conſuetudinem Græcorum hactenus illis oppoſuerit Eccleſia latina, cum tamen in multis aliis rationem facti quæſiuerit vt conſtat ex concilio Florentino, concluditque Baſilius hoc quidem magno argomento apparere vctionem frontis eſſentialem eſſe cùm omnes, tàm Græci, quàm Latini in ea vnctione conueniant, & de ea, ſicut de aliis eſſentialibus loquantur, reliquas verò partes corporis vngere, non eſſe de neceſſitate ſacramenti, ſed præcepti iuxta Eccleſiæ vniuſcuiuſque morem. 23

Ad ſextam quæſtionis partem de alapa, qua percutit Epiſcopus confirmando, & de panno, quo cingitur eius frons chriſmate, breuiter reſpondeo ad primum quod percutitur maxilla confirmati in ſignum confirmatum forti, & inuicto animo, debere ferre imminentia, propter fidem; & vt ſe recordetur hoc ſacramento, ſemel initiatum eſſe, ne iterum ad illud audeat accedere: ita Durandus *de Diuin.cap.84.lib.6.n.6.* Bartholom ab Angelo, *dialogo 3.§.34.* Camerota *de hoc tractatu, cap.7.dubio 4.* Bonacina, & cum eo Barboſa *in paſtorali dicta 2.p.alleg.30.n. 26. & 27.* 24

25 † Vbi etiam reſoluunt omiſſionem alapæ non videri peccatum mortale; & licet Sa, *verbo confirmatio n.10.* Ludouicus de S.Ioan.*q.1.art.9.dubit. 1.concluſ.13.* Ledeſma, Valentia, & alij, videantur tenere peccare venialiter: Tamen Archangelus *vbi ſuprà*, idem Valentia, Leander *de hoc ſacram.* Cum Soto, & aliis *diſp. fin. q. 11. & 13.* docent prædicta, & quod nullum ſit peccatum, ſi omittatur alapa citra contemptum.

Ad ſecundum reſpondeo frontem confirmati panno albo circuncingi, ne recens Vnctio defluat, aut deleatur, & ſeptima Die deponitur, & in Concilio Balbacenſi relato *in cap. ſi quis voluerit 121. de conſecrat.diſt.4.* dicitur quod pannus chriſmalis, quo caput pueri in fronte per Epiſcopum, vel in vertice per Presbyterum circungitur, poteſt iterum ſuper alium chriſmatum, aut Baptizatum imponi, vt referunt Barboſa *dicta alleg.30.n. 24. & 25.* & Durandus *in rationali Diuinorum lib.6. dict.cap. 48. n. 9.* in praxi verò videmus illicò confirmatos pergere ad fontem baptizandorum, vbi adſunt ſacerdotes, qui eos abluunt chriſma, 26

tolleodo

tollendo pannum. Et Iudico, ne abutantur confirmati tali vnguento de facili, radendo Digitis, aut palma manus.

27 Pro complemento notandum eſt, quod etſi ſoleant confirmandi, cum pergunt ad confirmandum, ſeu Parentes ad confirmandos pueros, ferre Cereum, quod offerunt; tamen ſi illum omittant ferre, non peccate mortaliter, docent Zambrana de caſibus occurrentibus tempore mortis, *c. 2. dubio vltim. n. 5.* idem Barboſa *dicta alleg. 30. n. 27.* & cum valentia, Soto, & Archangelo, docet Leander *dict. q. 23. in fine.* ſi omittat citra contemptum, & ait cum Archangelo, quod cereus, qui offertur, eſt actus quidam religionis.

QVÆST. V.

An forma huius ſacramenti eadem ſit apud Græcos, ac eſt apud latinos? ſitque de neceſſitate ſacramenti? vbi an omnia eius verba ſint eſſentialia ad valorem ſacramenti? ſitque neceſſaria expreſſa inuocatio ſanctiſſimæ Trinitatis? ſeu ſufficiat dicere verba confirmetur, & ſignetur ſeruus Chriſti, *aut alia verba æquipollentia Poſſitque Pontifex aliqua mutare?*

SVMMARIVM.

1 *Confirmationis ſacramenti forma eſt,* ſigno te ſigno crucis, & confirmo te chriſmate ſalutis &c. *à Chriſto tradita, & ab Apoſtolis promulgata n. 2. ea quæ vtitur Eccleſia latina, vt n. 3.*

4 *Confirmationis ſacramenti forma apud Græcos eſt* ſignaculum donationis ſpiritus ſancti amen, *exponditur numeris ſequentibus, vbi de forma, qua Conſtantinus Imperator fuit confirmatus à Syluestro,* & n. 5. & à n. 27. & 29.

5 *Conſtantini Imperatoris edictum de confirmatione, qua à Syluestro linitus eſt.*

7 *Redeuntes ad Eccleſiam à quibuſdam hæreſibus qualiter Baptizarentur, & confirmarentur.*

8 *An nullus ſacramenti confirmationis, qua per antonomaſiam vocatur ſignaculum.*

9 *Beſſarion Cardinalis authoritas fuit magna in concilio florentino ad conuincendos Græcos, & vniendos cum latinis.*

10 *Stanislaus Socolbius Rex Poloniæ Theologus inſignis, vertit cenſuram Hieremiæ Conſtantinopolitani ex Græco in latinum, & annotationibus illuſtrauit.*

11 *Forma confirmationis ſacramenti, num ſufficiat prolata per modum imperatiui, & optatiui ex n. 23.*

13 *Verba formæ confirmationis ſacramenti* crucis, & chriſmate ſalutis, *num debeant exprimi à proferente pro ſubſtantia formæ n. 14. 15. vbi affirmat Suarez ex aliis.*

16 *Forma verborum geminatio* ſigno te, & confirmo te *ſimul prolata ſecundum quoſdam, non requiritur præciſè, docentes, vt ſufficiant* ſigno te, *vel* confirmo te; *alij vtraque verba requirunt pro eſſentia formæ huius ſacramenti, vt n. 17.*

18 *Forma ſacramenti confirmationis, num eſſentialiter requirat expreſſam prolationem verborum ſanctiſſimæ Trinitatis, vt n. 19. 20. & 21. & videtur quod non, vt n. 22. niſi in ſacramento Baptiſmi.*

20 *Græci non expreſſerint in collatione ſacramenti confirmationis ſanctiſſimæ Trinitatis verba.*

22 *Baptiſmi forma requirit eſſentialiter expreſſionem verborum ſanctiſſimæ Trinitatis. Et quare non ſic in confirmatione.*

23 *Confirmatio, forma prolata per verba imperatiua, ſeu optatiua, num ſufficiat, vt prolata per verba indicatiua à n. 24. 25. 26. 27. & explicatur n. 30. 31.*

26 *Græcorum forma* ſignaculum Domini Spiritus ſancti, *qualiter ſuſtineatur. n. 27. 28. 29. vbi explicatur.*

28 *Forma verba* conſignet te Deus ſigillo fidei *à Conſtantino dicta, num ſuſtineatur, & n. 29.*

31 *Pontifex poteſt permittere, vt Græci confirment ſub forma* ſignaculum doni Spiritus ſancti, *vel alia Conſtantini* conſignet te Deus ſigillo fidei.

32 *Reconfirmandi ſunt pueri Baptizati à Presbyteris, qui ſimul apud Græcos ſolebant illos confirmare.*

33 *Chriſmatis ſacri apud Græcos olim fuit vſus duplex, ceremonialis vnus, & reconciliationis hæreticorum redeuntium, alter ſacramentalis.*

34 *Sententia ſecurior in formis ſacramentorum ſequenda.*

AD primam quæſtionis partem antequam de Græca, ſiue latina forma diſputem affirmo 1 formam huius ſacramenti confirmationis ſequentibus deſtinari verbis: *Conſigno te ſigno crucis, & confirmo te chriſmate ſalutis in nomine Patris, & filij, & ſpiritus ſancti,* vt referunt Cardoſus verbo *ſacramentum confirmationis n. 3.* Valerius Reginald. *lib. 28 cap. 24.* cum multis Diana *p. 3. tract. 4. reſolut. 27.* Valentia *tom. 4. diſp. 5. q. 1. puncto 3.* *Chatbechiſm. Pij V. p. 2. cap. 3. n. 10.* & alij referendi communiter, & deprehenditur *ex cap. Presbyteros 118 de conſecrat. diſt. 4. cap. ſpiritus ſanctus* cum ſequentibus *de conſecrat. diſt. 5.* & ex hoc noſtro textu *in §. per frontis, & ex concilio florent.* quod Eccleſiæ traditionibus probant D. Thom. *3. p. q. 72.* Sotus *in 4. diſt. 67. art. 4.* Victoria *de hoc ſacram n. 41.* Oſius, Daniſius, Alanus, & Somnius, quos refert, & ſequitur Sahagun *de hoc ſacram. ſub n. 17.* & cum Decano, Loban, & Ledeſma, quibus accedunt Suarez *p. 3. diſp. 33. ſect. 5.* Ægidius Trullench. cum aliis *de ſacram. lib. 2. q. vnica n 8.* Baunij *de hoc ſacram. q. 6.* Diana cum multis *p. 8. tr. 1. reſol. 8.* & cum de Caſtillo *dub. 7. n. 74* Caſtro Palao *punct. 5. n. 1.* Archangelo *dict. 7. pag. 67. col. 2.* & aliis Leander *de ſacram tract. 3. diſp. 3. q. 15.* † & omnes Doctores affirmantes optime etiam à Chriſto Domino eſſe hanc formam 2 traditam, & ab Apoſtolis promulgatam & congruentiam eſſe quia confirmatio eſt perfectio Baptiſmi nouiſſime P. mag Prad. *de hoc ſacram. dubio 6. 3. nu. 12 & 23.*

Quare non eſt audiendus Archidiaconus *diſt. 5. in c. nouiſſime* apud Hogonem ibidem negantem, 3 quod forma aliqua ſit neceſſaria de ſubſtantia huius ſacramenti, cum credat quod ſacramentum olei, & ſacramentum chriſmatis poſſit conferri

ſine verbo; dummodo fiat Vnctio de oleo, vel de Balſamo conſecrato; nec etiam eſt audiendus, etſi apud Nicolaum Ploue *de confirm. pag.* 10. ſolum hoc referat, aut ſub dubio neget. Relata inquam forma, eſt qua vtitur Eccleſia latina, vt ponit Concil. florent. *in Decreto Eugenij IV.* & colligi poteſt eam vetuſtiſſimam eſſe ex relatis ab Ambroſio de his qui initiantur myſteriis cap. 7. ibi: *ſignauit te Deus Pater, confirmauit te Chriſtus Dominus, & dedit pignus ſpiritus in cordibus tuis*, tradit Baſilius Pontius *de hoc ſacramento p. 2. cap. fin. num.* 1. dicens quod in relata forma explicatur cauſa principalis effectus confirmationis, ſcilicet ſancta Trinitas, effectus ipſe, qui eſt robur ſpiritus, & ſignum militiæ quod eſt character.

4 Iam ergo de ſimilitudine, aut de ſimilitudine formæ Græcorum, & de eius ſufficientia inquirendum eſt inter eos, in qua forma recepta quæ extat in omnibus euchologiis Græcorum, tam excuſſis, quam manu ſcriptis hæc eſt *ſignaculum Donationis ſpiritus ſancti amen*, de qua dubium eſt, an ſit forma legitima, & quantum colligi poteſt ex ſcholaſticis videantur ſentire nullam aliam eſſe formam præter relatam, qua Eccleſia latina vtitur ſufficiente, quia cum de hoc ſacramento diſputant, nullius alterius formæ mentionem faciunt, vt loquuntur antiqui omnes, & ex recentioribus Suarez *dicta diſp.* 35. *ſect.* 5. Bellarm. *lib.* 2. *cap.* 10. Ægidio *in hoc articulo* 4. Valentia *diſp* 5 *generali q* 1. §. 10. Gamacheo *de hac q. cap.* 5. qui, & Soto *in* 4. *diſt.* 7. *q vnica art.* 4 *in ſolut. ad* 1. colligere ſic videntur reſpondentes ad edictum Conſtantini referens verba formæ, quibus fuit confirmatus à Sylueſtro, quæ non continent integram huius ſacramenti formam. Alij vero dixerunt Conſtantinum non retuliſſe diſtincte omnia, quæ in eius confirmatione geſta ſunt & ita formæ partem omiſiſſe.

5 Sed quia edictum relatum Conſtantini, quod extat *tom.* 1. *concilior.* poſt vitam S. Sylueſtri, vbi cum Imperator referret quid egerit S. Syluester, cum ipſum Baptizauit, & confirmauit, loquitur ſequentia verba *ſeptiformis gratia ſpiritus ſancti adhibuit beati chriſmatis Vnctionem, & vexillum ſanctæ crucis leuiuit in mea fronte, dicens, ſignet te Deus ſigillo fidei in nomine Patris, & filij, & ſpiritus ſancti* cunctuſque clerus reſpondit *amen*; & quamuis dici poſſet hoc edictum eſſe commentitium, & nul-
6 lius authoritatis. † Cæterum reſpondet Baſilius Pontius *de hoc ſacram. part.* 2. *cap.* 7. (omnino legendus ad exactam diſputationem *de hoc puncto*) *numero* 4. vt etſi hoc edictum in his, quæ habet de primatu ſedis Romanæ, & Patriarchali Dignitate, Conſtantinopolitana ab ipſis Græcis corruptum videatur: tamen in aliis cenſeatur eſſe legitimum, & incorruptum; & quod in hac parte, in qua agit de Baptiſmo, & confirmatione, nullus vnquam aſſeruerit eſſe mendoſum; quia conuenit cum aliis, quæ Hiſtoriographi alij narrant; & ſic dicit, vt noſter Seuerinus Binnius in noua editione conciliorum ex Bellarmino.

7 Et probat Baſilius Pontius *à numero 6. ex concilio 2. generali*, quod eſt *Conſtantinopolitanum* 1. vbi præcipitur, vt redeuntes ad Eccleſiam à quibuſdam hæreſibus reciperentur dantes libellos ſuæ fidei, & confeſſionis & anathematizantes omnem hæreſim, quæ non ſentit vt ſancta Dei Eccleſia, & ſignati, ſiue vncti ſancto chriſmate oculos, nares, os, & aures additur ibi, *& eos ſignantes dicimus ſignaculum Doni ſpiritus ſancti*, qui explicans ait eam eſſe formam ſufficientem ſacramenti confirmationis, cum plane ibi agendo, concilium de recipiendis hæreticis, qui legitime Baptizati fuerant, & reconciliandis per ſacramentum confirmationis ab illis omiſſum, ſimul deſignet materiam proximam confirmationis, & partes vngendas, & formam eius ſacramenti, ſcilicet *ſignaculum Doni* ſpiritus ſancti.

Et comprobat *à num.* 10. ex verbis Sancti Aſte- 8
rij Epiſcopi Amaſiæ, cuius authoritatem valde commendat ſeptima ſynodus generalis, *actione* 4. *&* 8. ad confirmandum cultum Imaginum in ſermone in parabola de prodigo, quem in ſua Bibliotheca referens photius habet inter alia ſequentia verba. *Datur vero Prodigo poſt ſtolam, & annulus, nempe ſymbolum intelligibilis ſignaculi ſpiritus ſancti, vt enim in regeneratione per Baptiſmum, & ſtola, & ſignaculum doni ſpiritus ſancti; ita etiam in regeneratione per pænitentiam*, in quibus apertè dicit poſitam eſſe formam confirmationis; ſiquidem S. Aſterius appellat annulum ſacramenti confirmationis, quæ per antonomaſiam vocatur ſignaculum; eo quod principes annulum, in quo ſua inſignia habent inſcriptam, ſoleant res obſignare. † Item ex verbis Cardinalis Beſſa- 9
rion, cuius magna fuit authoritas in concilio Florentino ad coniungendos Græcos, & vniendos cum latinis; eo quod iſti optime norunt formas ſacramentorum in verſ. *noſtri vero* (ideſt) *Græci* &c. ſubiicit poſt alia verba ſequentia; etenim ſecunda œcumenica ſynodus verba, quæ ſacrum chriſma perficiunt, tradens *in* 7. *canone* ita inquit *obſignantes, hoc eſt ſanctiſſimo chriſmate, eos chriſmantes dicimus* (ſignaculum doni ſpiritus ſancti,) *& hæc verba ſecundum eos hoc chriſmatis ſacramentum perficiunt, hoc idem in cæteris, diligens inueſtigator inueniet.* † Iterum etiam ex 10
verbis Staniſlai Socolbij Regis Poloniæ Theologi inſignis, qui cenſuram Hieremiæ Conſtantinopolitani de Græco in latinum vertit, & annotationibus illuſtrauit in explanatione *cap.* 3. eius cenſuræ, formam Græcorum ſequentibus verbis verbis ſcribit: *formam hanc verborum ſacramenti confirmationis olim fuiſſe teſtatur canon.* 7. *concilij Conſtantinopolitani, ſignatos inquit, ſiue vnctos, primum ſancto chriſmate, & frontem, & oculos, & nares, os, & aures*, & eos ſignantes dicimus (ſignaculum doni ſpiritus ſancti) non diſſimilis *eſt iam ea forma, qua nunc in Eccleſia vtimur* (*ſigno te ſigno crucis, & chriſmo te oleo ſalutis*) † 11
Et pergens late Baſilius *in dict. cap. 7. part.* 2. *à num.* 13. aliis pluribus authoritatibus; & rationibus vſque ad finem, defendit prædictam Græcorum formam, reſpondens aliis rationibus, authoribus, & fundamentis *à num.* 3. relatis, 7. & *à n.* 16. ait *à n.* 14. prædictæ formæ ſufficientiam oſtendi ex doctrina D. Thomæ *in hoc articulo* 4. nam cum ad formam confirmationis tria requirat, cauſam ſcilicet conferentem, plenitudinem roboris ſpiritualis quæ eſt ſancta Trinitas. Secundo ipſum robur ſpirituale, quod homini confertur per ſacramentum. Tertio ſignum, quod pugnatori datur; ſicut & in pugna corporali milites inſigniis Ducum inſigniuntur; ita & reperiri illa tria in dicta Græcorum forma; &

ſic

ſic nihil deeſſe huiuſmodi formæ; quidem exprimitur character, cùm dicit *ſignaculum*, & non ſiletur gratia, quæ confertur in verbo *Domini*, nec, vt deſideretur in ea forma primarius auctor cùm additur *Spiritus ſancti*, cui ſingulariter attribuitur hæc ſanctificatio, in quo cæteræ perſonæ propter vnitatem ſubſtantiæ comprehenduntur alia nouiſſimè dicit P. M. Prado *tomo* 2. *de lib. de ſacramentis. toto dubio* 5. §. 1. *&* 2. *cum aliis*.

12 Sed quia hæc omnia, & alia dicta pro forma ſacramenti confirmationis apud Græcos, & latinos dependent à vera reſolutione eorum, quæ ſub themate noſtræ quæſtionis principalis poſitæ ſunt. Et num ſit de eſſentia verborum formæ quod proferantur per modum indicatiui, aut ſufficiant *conſirmo te*, aut *conſigno te*, exprimendo omnia eius verba ſupra in principio adducta, aut ſufficiat per modum imperatiui, & optatiui, vt *ſignet te Deus ſigno crucis*, aut *confirmeris chriſmate ſalutis, in nomine Patris, & filij, & Spiritus ſancti*. Ideò quia Græcorum forma potius reſpicere videatur ad hanc vltimam imperatiui, & optatiui; ideò ſi inter Latinos ea prolatio formæ ſufficiat, videbitur quod relata forma Græcorum ſuprà adducta ſufficiens ſit, nec diſſimilis in ſubſtantia à forma noſtræ latinæ Eccleſiæ; ſic etiam probetur non requiri explicitam pronunciationem Trinitatis ſanctiſſimarum diuinarum perſonarum, obidque ad cæteras quæſtiunculas pergo ex numeris ſequentibus.

13 Ad ſecundam igitur quæſtionis partem, an omnia verba formæ latinæ Eccleſiæ relata, *ſupra numero* 1. ſint eſſentialia ad valorem ſacramenti confirmationis: & in primis non eſſe neceſſarium vt exprimatur nomen *Crucis*, ſed valere ſi dicatur *ſigno te, & confirmo te*; eo quod in forma adducta Græcorum non exprimitur ſignum *Crucis*; & ſic ſufficere crucem efformari opere ipſo; eo quod; vt ſentit Eſtius *in* 4. *diſt.* 7. §. 10. & fauent Charmacheus *in hac quæſtione, capite* 5. ſequitur Baſilius *dicto capite* 7. *numero* 4. dicens, quod cum ponimus vocem illam *ſigno crucis*, non eſſe neceſſariam intelligemus, quod non eſt de eſſentia formæ, vt ponatur explicitè determinatè; ſed ſatis eſſe quod explicitè, vel implicitè ponatur, & exornat exemplis.

14 Tamen Suarez *diſputatione* 33. *ſectione* 5. quem ſequitur Ægidius *in hoc articulo*, Henriquez *libro* 3. *capite* 2. *numero* 5. Valentia *puncto* 5. Puteanus *dubit.* 6. Sylueius *in hoc articulo*; neceſſarium eſſe dicunt neceſſitate ſacramenti exprimere in forma ſignum crucis; quia vt dicit Suarez expreſſa crucis mentio valde conſentanea ſit effectui huius ſacramenti, (quia *vt quæſtione præcedenti dixi*,) eſt ſignum militare. quo confirmandus inſignitur, & vt magis ipſius menti exprimatur, quod explicitè proteſtetur.

15 Secundò colligit Baſilius Pontius *dicto capite* 7. *numero* 6. non eſſe ſimiliter de eſſentia formæ confirmationis, quod exprimatur *chriſmate ſalutis*; quia verbo illo *ſigno te, confirmo te*, in his circumſtantiis modificato, continetur neceſſario vnctio cum chriſmate, & ſic eo modo philoſophandum, ac de prædictis verbis *ſigno crucis*, & probat exemplo Baptiſmi, & ſacræ vnctionis: nam quamuis neceſſaria materia ſit aqua, oleũ, non tamen neceſſarium eſt dicere *baptizo te in aqua, aut per iſtam ſanctam vnctionem olei*, contra hanc doctrinam pugnant Suarez, Ægidius, & alij relati dicentes neceſſario eſſe à confirmante proferenda.

Tertiò colligit Baſilius Pontius *dicto cap.* 7. non eſſe de eſſentia formæ geminationem illorum verborum, *ſigno te, & confirmo te*, ſed ſufficere, vel *ſigno*, vel *confirmo*, ex eo quia in forma Græcorum, de qua ſupra tantum habetur vox *ſignaculi* ſine verbo confirmationis; præterea, quia in ea forma, quam refert, (vt ſupra) Conſtantinus in ſuo edicto, tantum habetur verbum *ſignandi*, *ſignet te Deus ſigillo fidei*. Deinde quia in libro, qui inſcribitur ordo Romanus, & antiquiſſimo, ponuntur omnes ceremoniæ, & ritus ſeruandi in officiis Eccleſiaſticis, & adminiſtratione ſacramentorum, cum de hoc ſacramento agitur, habentur pro forma tantum ſequentia verba *confirmo te in nomine Patris, & Filij, & Spiritus ſancti*: aliis pluribus fundamentis conatur hanc partem probare Baſilius repetens omnia ritualis verba vltima: *adimpleo eos ſpiritu timoris tui amen, conſigna eos ſigno crucis Chriſti in vitam propitiatus æternam amen*, & ſtatim ibi ſubiungit, oratione expleta, *interrogantibus Diaconibus nomina ſingulorum, Pontifex tincto police in chriſmate facit crucem in frontibus ſingulorum, ita dicendo (confirmo te in nomine Patris, & Filij, & Spiritus ſancti amen.)* & ibi concludit explicando prædicta, quod verba ſolum pertinentia præciſe ad formam, ſunt, *confirmo te*, videbis Layman *tract.* 3. *cap. in Theologia morali* dicentem ſufficere quod confirmans proferat, vel *ſigno*, vel *confirmo*. 16

Sed idem Suarez, & Ægidius ſupra, & Petigianus *in* 4. *diſt.* 7. *q.* 1. *art.* 1. & alij dicunt pertinere ad eſſentiam formæ, *conſigno te*, vel *confirmo te*; quia hæc duo non videntur ſynonima, & ex conſequenti diuerſa ſignificent, referanturque ad diuerſos effectus; & ob id neceſſario exprimenda, & de prædictis omnibus in fauorem Baſilij Pontij ſentiunt probabiliter Diana *tract.* 4. *reſol.* 17. & Henriquez *dicto lib.* 3. *littera I.* & nouiſſimè pro Baſilio acerrimè loquitur Pater Amicus *in curſu Theologico, tom.* 7. *diſput.* 13. *ſect.* 5. vbi defendit ad vnguem formam Græcæ Eccleſiæ ſupra adductam, vt referunt etiam Diana *p.* 8. *tract.* 1. *reſolut.* 9. ex verſ. *qui etiam*, & verſ. 2. 3. *&* 4. pro Suarez tamen multo probabilius dicunt ipſum ſentire; quia prædictis omnibus verbis vſa fuit Eccleſia; & quia omnia aſſignantur pro forma à Concilio Florent. D. Tho. *in* 3. *p. dict. q.* 72. *art.* 4. Paludanus, Sotus, Scotus, Alex. D. Bonauentura, & Ricardus, quos ſequutus fuit Suarez, & iſtum Ochogauia, *q.* 5. *num.* 1. *de hoc ſacramento*, Nicol. Ploue, Angelus, Filiucius, Diana, Bonacina, quos ſequitur Leander *de ſacram. tract.* 3. *diſp.* 3. *num.* 3. Caſtrus Palaus *tom.* 4. *tract.* 20. *puncto* 5. *num.* 6. qui ad argumentum contrariorum reſpondet, dicendo, quod *in dicto libro*, qui inſcribitur *ordo Romanus* non exprimitur tota forma, ſed ſub verbis conceſſis confirmationem declarare, è contra autem Baſilius Pontius, & Amicus, cum aliis pugnantes pro ſua ſententia, ſatisfaciunt fundamentis Suarez, & aliorum nouiſſimè d. Prad. ſupra *d. dubio* 5. §. 3. *&* ſub §. 4. *& ibi à num.* 56. 17

18 Ad tertiam quæſtionis partem, an ſit facienda expreſſa inuocatio ſanctiſſimæ Trinitatis, vt eſſentialis, & requiſita ad valorem confirmationis, diſſentiunt etiam Doctores, quia defendentes adductam formam Græcorum, negant expreſſionem; ſed defendentes omnia verba latinæ Eccleſiæ pro forma confirmationis, neceſſaria eſſe, affirmant requiri explicitam expreſſionem perſonarum ſanctiſſimæ Trinitatis, inter negantes ſunt Æſtius, Amicus, *dict. tom.* 7. *diſp.* 13. *ſect.* 1. Baſilius Legionenſis vbi *ſupra dicta p.* 2. *cap.* 8. *de confirm. num.* 9. quam non improbat
19 Diana *dicta p.* 8. *tract.* 1. *res* 8. 9. & 10. † Vbi repetit omnia, quæ adduxit Amicus, & quæ dixerunt Suarez, & alij ſtatim referendi, & videtur ſic tenere Aureolus *in* 4. *diſt. q.* 2. vbi dicit, quod forma huius ſacramenti eſt *ſigno te ſigno Crucis, & confirmo te chriſmate ſalutis*, vbi non apponit inuocationem ſanctiſſimæ Trinitatis; Cùm ergò dicant prædicti Auctores, quod iam *à num.* 1. relata forma Græcorum, ſit ſufficiens nec in ea fiat ſanctiſſimæ Trinitatis expreſſio perinde non requiri talem expreſſionem de hoc dubio nouiſſimè idem P. Prad. *de hoc ſacram. d. dubio* 5. §. 4. *à n.* 46. *verſ. vltimo.*

20 Sed pro affirmatiua ex antiquis ſentit Alex. *in part.* 4. *quæſt.* 9. *membro* 2. *art.* 2. & fere omnes cum D. Thoma *dicto art.* 4. & fere recentiores omnes, inter quos Peſantius, & Ægidius *dicto art.* 4. Suarez *dict. diſp.* 33. *ſect.* 5. Sa verbo *confirmatio numer.* 9. Henriquez *cap.* 2. *num.* 4. Reginald. Filliucius, Petrus de Ledeſma, & alij, quos citat, & ſequitur *diſp.* 3. *puncto* 3. *n.* 8. Baunij *de confirm. quæſt.* 6. Caſtro Palao *ſupra puncto* 5. *n.* 3. Diana, *vbi ſupra dicta reſ.* 10. quatenus ibi longe probat Græcos in forma confirmationis inuocaſſe explicite Trinitatem. Primo ex Seuero Patriarcha, Alex, qui *in Bibliotheca Patrum tom.* 7. poſt Vnctiones plurium corporis partium, dum refert formam, exprimit explicitam Trinitatis inuocationem, à qua tamen receſſit modernum Euchologium; & quia *in Bibliotheca Vaticana* inter libros Syriacos *ſub n.* 16. *in* Euchologio, ſeu ritu Iacobitarum in collatione huius ſacramenti, ſimiliter habetur explicita Trinitatis inuocatio, dicens notum eſſe Iacobitas ex ritu Græcorum eſſe, & inſuper ipſe Diana addit ſibi retuliſſe ſacerdotem Monachum Græcum ſe legiſſe in Euchologio manu ſcripto in Albania in collatione hujus ſacramenti explicitam Trinitatis inuocationem; verum dicit poſt ſchiſma Græcorum à tempore Photij, inter quem, & Nicolaum Papam pro confirmandis Bulgaris diſſentiones, interceſſiſſe non ſolum in hoc ſacramento, ſed & in alijs ſacramentis, pluresque factas eſſe mutationes in ritibus, in codicibus manu ſcriptis, & quod quotidie fiunt beneficiis, vbi imprimuntur eorum Euchologia ad placitum vniuscuiusque.

21 Itaque ſi Græci prædictam inuocationem fecerunt, explicite apparet, vt fuerit ſemper eſſentialis inuocatio ſanctiſſimæ Trinitatis explicitè, & quod Eccleſia latina eam ſemper proferat, vt neceſſaria ad ipſum ſacramentum confirmationis, vt tradunt Suarez, & alij ſupra, tum quia Concil. Florent. in decreto Eugenij in forma huius ſacramenti, exprimit Trinitatem perſonarum. Tum quia cum hoc ſacramentum ſit quædam perfectio Baptiſmi, & in iſto ſit neceſſaria, & eſſentialis inuocatio explicita perſonarum ſanctiſſimæ Trinitatis; ſequitur dicendum idem prærequiri in hoc ſacramento confirmationis.

Tamen quia his fundamentis reſpondent Baſilius *ſupr. ex n.* 10. & per eadem verba Pater Amicus vbi ſupra, quæ ad litteram ex vtriuſque refert Diana *dicta p.* 7. *tract.* 1. *reſ.* 9. ex verſ. *vltimo*, dicendo ad primum ex dicto Decreto florentini Concilij non probari eſſe eſſentiale, quidquid ponitur in formis ſacramentorum, comprobans ex forma adducta Eccleſiæ orientalis, quæ ab antiquis temporibus Concilij II. generalis ſupra relati vſque ad tempora noſtra recepta non inuocarit Trinitatem ſanctiſſimam. Ad ſecundum præter alia reſpondendo in Baptiſmo requiri explicitam Trinitatis inuocationem; quia ſic Eccleſia ſemper intellexit in confirmatione, non cum videatur in forma recepta in Eccleſia Græca, & approbata non contineri, eſſe que rationem congruam, quia in Baptiſmo intramus in Eccleſiam per Trinitatis confeſſionem, quæ eſt primum, & radix aliorum myniſteriorum fidei. In confirmatione autem dari robur ad proteſtandam vniuerſam fidem, roburque accommodari ſpiritui ſancto vt Chriſtus, ſæpe diſcipulis teſtatus cum illis ſpiritum ſanctum promiſit, & ob id ſatis eſſe, ſi eius mentio fiat, & ibi implicitè tota Trinitas intelligatur & Pater Amicus dicit ſuprà non eſſe eandem rationem de forma Baptiſmi: nam cum per Baptiſmum homo primò naſcatur ad fidem, debet ipſius principala myſterium ei explicitè proponi, vt credendum; ſed quia per confirmationem iam homo ſupponatur ad fidem renatus, & ad Religionem Chriſtianam admiſſus per explicitam Diuinarum perſonarum profeſſionem, non ſit amplius earundem perſonarum Diuinarum neceſſaria mentio expreſſa, addens quod authoritas Concilij Florentini, Chathecismi, & Pontificalis Romani, nec non Theologorum, qui in hoc ſacramento requirunt expreſſam inuocationem, eam tantum requirat ſub præcepto, & quidem ſolum in Eccleſia latina, & quod alioqui non poſſet Eccleſia latina permittere, vt Græci hoc ſacramentum adminiſtrent abſque expreſſa inuocatione Diuinarum perſonarum, vti non permittit, vt abſque expreſſa inuocatione earundem, adminiſtretur ſacramentum Baptiſmi; imò & in vltimis verbis clarè Amicus firmat, Pontificem licitè permittere, vt Græci vtantur in confirmatione illa relata ſub principio noſtræ quæſtionis forma. Hæc Doctores magis prolixè, quæ adhuc non ſufficiunt ad diſſoluendum modum propoſitum ſuprà ex verſ *ad ſecundam*, niſi etiam explicemus dubia, quæ ſubſequuntur ex verſ. *ad quartam* ſtatim ſequenti. 22

Ad quartam quæſtionis partem, an ſufficiant pro forma legitima huius ſacramenti, ſi miniſter confirmans, proferat verba *ſignetur ſeruus Chriſti* aut *confirmetur* ſeu alia vt perficiat hoc ſacramentum? In quo dubio acerrimè Pater Amicus vbi *ſuprà in curſu Theologia mor. dicto tom.* 7. *diſp.* 13. *ſect.* 3. qui citat pro ſe Henriquez *lib.* 3. *ſumma cap.* 5. *num.* 5. & vt refert etiam Diana *dicta p.* 8. *tract.* 1. *dict. reſ.* 9. *verſ. primò* dicit non eſſe eſſentiale ex proximè dictis, quod forma proferatur per modum indicatiui *conſigno te*, aut *confirmo te*, ſed poſſe proferri per modum imperatiui & etiam optatiui, & deprecantis *ſignet te Deus ſigno crucis, aut confirmet te chriſmate ſalutis in nomine Patris, & filij, & ſpiritus ſancti.* 23

Ec

24 Et confirmatur ex doctrina Bonacinæ *ſuprà n.9.* Reginaldi *dict.lib. 27. n. 33.* Bellarmini *cap.* 10. dicentium quod ſit valida confirmatio data ſub forma *confirmetur ſeruus Chriſti in nomine Patris, & filij, & ſpiritus ſancti amen*, imò putat idem Bellarminus, vt ſit valida ſub hac forma *confirmo te in nomine Patris &c.* vel vt Vega ait *caſu 4.* eſſe ratum ſacramentum ſub hac forma collatum, *confirmo te chriſmate ſanctificationis*, vt ſentit in prædictis omnibus modis Baſilius Pontius, ſuprà *dicto cap.7.*

25 Et ita de illa forma *ſignetur*, ant *ſignatur ſeruus Chriſti ſigno crucis, & confirmetur*, aut *confirmetur chriſmate ſalutis in nomine Patris*, vt docent Reginaldus, & Suarez, Ledeſma, quos ſequuntur de Caſtillo *ſupr. dubio 7. n. 7.* Nugnus *dicta q.72.art.1. dif. 1.* Henriquez *ſuprà* Diana *dict.3.p.tract.4. reſ.27.* & Leander *ex dicto tract.3.de hoc ſacram.diſp.3.qu. 19.* contra Philip. *de Cruce in hoc tract. fol.* 144. per alia, quæ dixit *de Baptiſmo tract.2.diſp.3.q* 48.& 49. adducens quod peccaret mortaliter, qui ſic confirmaret, cum faceret, contra vſum Eccleſiæ, tam latinæ, quam Græcæ, quia licet fuerit facultas Baptizandi ſub hac forma *Baptizatur*, aut *Baptizetur ſeruus Chriſti*; non tamen dicit eſſe conceſſam ſimilem facultatem in ſacramento confirmationis.

26 Ex his videtur dicendum formam adductam pro Græcis *ex numero* 1. eſſe legitimam, nec obſtare quod deficiat illa actio miniſtri requiſita, vt definitum eſt ab Eugenio I V. in decreto *de ſacramentis*, & ab Alex. 3. *in capit. 1. de Baptiſmo, & eius effectu*; quatenus in relatos formis Græcorum *ſignaculum doni ſpiritus ſancti*, vel illa Conſtantini, *conſignet te Deus ſigillo fidei in nomine Patris, & filij & ſpiritus ſancti in conſignationem fidei*, deficit actio Miniſtri; quia reſpondent DD. Baſilius *dicto capite 7. ſub numero* 16. Pater Amicus, & alij adducti, certum eſſe *in dicta verborum forma* inueniri Miniſtri actionem, ſaltim implicitè, quæ ſufficit; qui vt rectè oſtendit Ægidius *quæſtio. 66. articulo 5. dubio vnico num.* 36. formæ ſacrementorum ſunt orationes practicæ, quæ ſignificant neceſſariò id, quod hic, & nunc agitur v.g conferri gratiam per ſacramentum hic, & nunc collatum; & eo ipſo quod pronunciamus formam, & ponitur ſimul ritus externus ſacramento eſſentialis ſignificari illum effectum conferri per actionem, quæ de facto exercetur; & exemplificans Baſilius concludit dicendo, vt ex quo Epiſcopus, qui ſuppoſita inſtitutione Chriſti poteſtatem habet conferendi gratiam corroborantem per hoc ſacramentum, faciens cum chriſmate ſignum crucis in fronte, dicit *ſignaculum ſpiritus ſancti*, intelligatur dicere *Do tibi ſignaculum ſpiritus ſancti*, vel quod idem eſt per hoc ſignum tibi à me impreſſum præbeo ſpiritum ſanctum, ſicut qui porrigens nummum, dicit Pauperi *en nummum*, idem eſſe, ac ſi diceret *do tibi nummum*, eadem, ac Baſilius repetit, ac ſequitur Pater Amicus *dicta diſp. 13. ſect. 3.* & reperit ad litteram Diana *dicta p. 8. tract. 1. reſ. 9. in verſ. ſecundo obiicitur.*

27 Et præterquam quod idem Amicus declaret ſufficientiam dictæ formæ Græcæ per tres verſiculos in verſ. *Quartò*, ait ad formam ſacramenti ſufficere, quod implicitè tantùm naturam ſacramenti ſignificet, vt poſſit vna cum materia eam exprimere; ſed forma Græcorum implicitè ſaltem ſignificat naturam huius ſacramenti, quia per ſignaculum doni Spiritus ſancti exprimitur quæ eſt animum roborare contra Tyranni inſultus; ergo & ſimul coniuncta cum externo ſymbolo vnctionis, determinatè exprimit illud, atque ſubintelligi in forma Græcorum, vel imperatiuum verbum *accipe*, vel ſubſtantiuum verbum *eſt*, infertque in forma latina ſacramentum hoc perfici ante expreſſionem diuinarum perſonarum, cùm talis expreſſio in forma huius ſacramenti, non ſit eſſentialis per ſuprà dicta.

28 Hactenus diximus de forma Græca *ſignaculum doni Spiritus ſancti*, ſed non eſt leuis difficultas, qualiter explicetur in relata Conſtantini, *conſignet te Deus ſigillo fidei &c.* & licet Sotus *in 4. diſt.* 3. *qu. vnica, art. 5.* cenſeat propter hanc formam non requiri, vt in forma ſacramenti ſignificetur actio miniſtri, vt procedens à miniſtro, ſed ſufficere, ſi non excludatur eius actio: tamen quia communiter reiicitur hic modus Soti, & videatur repugnare doctrinæ diui Tom in art. & aliis Vaſquez *in hoc dub. to.4 in 3.p.q.84.art.3.dub.3.n.* 10. quatenus expreſsè docet formā deprecatoriā non poſſe conuenire ſacramentis Baptiſmi, confirmationis, & ordinis, quia miniſter in illis habet rationem ſuperioris in baptiſmo introducentis Eccleſiam in confirmatione deſtinantis militem ad bellum pro fide in ordine conferentis poteſtatem; qui & *in to.2.p.3.diſp.142.cap.1.* aliter dicit, ſcilicet formam confirmationis poſſe eſſe deprecatiuam, qualis eſt hæc forma Græcorum, *conſignet te Deus*, quia in ea additur aliquid, quo, donatur actio miniſtri, nempe *ſigillo fidei*, quo verbo denotatur actio miniſtri ſigillantis, quaſi dicat *hoc ſigillo fidei ſuæ*; ob idque addat Vaſquez illa verba *in nomine Patris, & Filij, & Spiritus ſancti*, non referenda eſſe ad illa verba *ſignet te Deus*; quia eſſet ſenſus ineptus, ſed ad illa *ſigillo fidei*, *quod ſcilicet tibi a me exhibetur in nomine Patris, &c.*

29 Tamen his omiſſis dico aptiorem eſſe intellectum quem ponunt, & ſequuntur idem Baſilius Pontius *dicto cap. 7. de hoc ſacram. p. 2. numer. 17. fin.* & Pater Amicus *in dicto curſu Theologia tom. 7. diſputat. 13. ſectien. 14.* quorum verba refert idem Diana *dicta p. 8. tract. 1. ſub reſol. 9. in verſ. difficultas*, qui omnes ponentes exempla in humanis, docent vt cùm certum ſit, ſuppoſita inſtitutione, Chriſti miniſtros habere poteſtatem acceptam à Deo conferendi gratiam per ſacramenta; idem ſit etiam dicere, *conſignet te Deus*, ac dicere *ego te conſigno; poteſtate accepta, in nomine Patris, & filij, &* Spiritus *ſancti*, *vel* vel *Deus te conſignet per me eius miniſtrum*, vel *per ſigillum, quod tibi imprimo in nomine Patris, & filij, & Spiritus ſancti*: Nec enim dicunt Amicus, & Baſilius neceſſarium eſſe ad ſignificandam actionem miniſtri recurrere cum Vaſchio ad illa verba, *ſigillo fidei*, nec etiam ad legitimum ſenſum formæ neceſſum eſſe, vt illa verba *in nomine Patris &c.* referantur ad illa *ſigillo fidei*, ſed ſufficienter explicari actionem miniſtri per illla verba *conſignet te Deus.*

30 Quod ſatis exemplis poſitis ab Ægidio *dicta q.66.art.5.dub.vnico num.* 36. declarant idem Baſilius, & Amicus, cum eadem verba in diuerſis circumſtantiis prolata, diuerſa ſignificent, vt ſi v. g. ſint in hoc cumulo libri diuerſorum Dominorum, Petro cupienti ſcire quinam ſint ſui, dixerim ego *iſte liber eſt tuus*, non indico me illi donare librum; tamen ſi omnes eſſent mei, eiſdem verbis, planè ſignifico me illi donare librum; & item ſi quis à Rege poteſtatem haberet, vel ſupplicio afficiendi vel liberos dimittendi reos, ſi alicui diceret *Princeps remiſit tibi ſupplicium* apud eos, qui eam poteſtatem nouerunt, idem eſſe, ac ſi diceret *ego nomine Principis remitto tibi ſupplicium*, cum quibus dubium noſtrum explanant Baſilius, & Amicus, vt dixi *ſub* verſ. *tamen* proximè antecedenti concludentes ex relatis Græcorum formis ſufficienter exprimi actionem Miniſtri, etiam pro vt ab eo prodeuntem.

31 Quare ſi dubium ſit vt ad vltimum reſpondeam, an poſſit Pontifex permittere, vt Græci in ſacramento confirmationis vtantur hac forma *ſignaculum doni ſpiritus ſancti*, vel illa adducta Conſtantini, *conſignet te Deus ſigillo fidei in nomine Patris, & filij, & ſpiritus ſancti*, ſuppoſitâ reſolutione Baſilij, Amici, & aliorum, quos ſupra retuli firmantes fundamentis *a numero* 1. adductis, quæ irrefragabilia viderentur, reſpondendum videtur affirmatiuè; tum quia ſi id non poſſet, eueniret, vt nec Innocent. I V. nec Clement. V I I I. in peculiaribus Bullis vnione inter Græcos, & latinos vllam mentionem facerent de forma Græcorum, qui potius illam, validam ſupponentes prohibent ſolum, ne hoc ſacramentum adminiſtretur à puris Presbyteris, vti mos erat apud Græcos (de quo dico *quæſt. ſequenti*) ſed tantum ab Epiſcopis, imò & memor huius formæ Græcorum ipſe Clem. V I I I. eam, vt validam ſupponit, dum in initio Bullæ prohibet, ne Græci Presbyteri Baptizatos chriſmate in fronte conſignent, alias inquam, ſi valida ea forma non eſſet, nec legitima, iuberet vtique Clemens, vt per illam confirmati, iterum ſaltim ſub condi-
32 tione confirmarentur † vt ibidem præſcribit eſſe ſub conditione reconfirmandos infantes Græcos à Græcis Presbyteris Baptizatos eo quod ij ſoleant vna cum Baptiſmo etiam ſacramentum confirmationis conferre; ergo cum Pontifex ille in dicta Bulla inſtrueret dogmaticè Græcos de eſſentiali ritu adminiſtrandi ſacramenta, in quo debeant cum latina conuenire, vtique deberet dubium prædictum in forma Græcorum tollere, ſi illam dubiam iudicaſſet, vti fecit in eodem ſacramento à puro Presbytero collato; alioqui defuiſſet in ſubſtantialibus ſacramentorum, de quibus in dicta Bulla Clemens inſtruit Græcos: his, & aliis Baſilius Pontius tenet, & Pater Amicus *dict. diſp.* 13. *ſect.* 3. dicit vt re maturius magis, ac magis conſiderata; poſtquam ſequutus fuerit ſententiam contrariam, *de qua ad n.* 1. diximus, addit cum incidiſſet in formam Græcorum adductam, eam diligenter examinatam & concludit, ponens relata, & alia fundamenta, vt non potuerit amplius dictæ communi, & contrariæ aſſentiri; *& quia in dicto concilio Florentino*, quod congregatum fuit ad vniendam Eccleſiam Græcam cum Latina, nulla mota fuerit de prædicta forma Græcorum controuerſia, cùm tamen tàm de forma baptiſmi, quàm de materia Euchariſtiæ de quibus nonnulla inter Græcos & latinos controuerſia erat, & mota, & deciſa ſit quæſtio inferens manifeſtè hanc formam, tanquam validam approbatam, & receptam fuiſſe in dicto concilio, cum multo antiquior forma Græcorum, vt pote cuius expreſſa mentio fit *in iam relata ſynodo generali* 6. quæ celebrata eſt circiter annos 750. ante ipſum concilium Florent. qua ſynodo canone 95. inueniuntur verba hæc *ſancto primùm chriſmate inungentes, & frontem, oculos, nares, & os, & aures, conſignantes autem dicimus ſignaculum doni Spiritus ſancti*; quæ iam ſupra retuli.

Alia ex Cardinali Beſarion referunt Pater 33
Amicus, & Baſilius Pontius legendus omninò ad alia, & quæ ex illis refert Diana *dicta p.* 8. *tract.* 1. *reſ.* 10. ex verſ. *ſciendum*, quatenus dicit primitiua Eccleſia fuiſſe apud Græcos duplicem vſum ſacri chriſmatis, vnum ceremonialem, & reconciliatiuum hæreticorum redeuntium ad gremium Eccleſiæ, alterum ſacramentalem in collatione ſacramenti confirmationis, & quod in reconciliatiuo adhibeantur illa verba, *ſignaculum doni Spiritus ſancti*, de quo in II. ſynodo, *canone* 7. *aliàs* 9. & in concilio Arauſicano 1. *canone* 2. & quod Neoterici Græci hæc verba poſt ſchiſma exiſtimauerunt eſſe formam ſacramenti; vt docuit doctiſſimus omnium, & venerabilis Beſarion: alia ad propoſitum adducens, quæ repetit idem Diana in verſ. *Beſarium*, & quæ de vnctione reconciliatiua Hæreticorum in Eccleſia Orientali dixit ſanctus Gregor. *epiſt.* 61. *relata in cap. abſentique de conſecrat. diſt.* 4. *de qua iam ſub hac quæſtione nonnulla dixi.*

Quibus videtur claudicare intellectum illo- 34
rum, qui defendunt formam ſacramentalem confirmationis in prædictis verbis *ſignaculum doni Spiritus ſancti.* quare in hac tam ventilata quæſtione inter doctores Theologos ſcolaſticos, in qua inter ſe adhuc firmum, & vnanimem conſenſum non præſtiterunt, cum pertineat ad formam ſacramentorum, in quibus infra *dico titulo ſequenti*, quod firmior, & ſecurior eſt amplectenda ſententia, vt periculum vitetur, non conficiendi ſacramentum dixi, non improbando vllam prædictarum ſententiarum, & potius amplectendo ſecuriorem ſuſpenderem reſolutionem, vt facit Doctus Diana nolens ſuum Iudicium proferre, qui potuit, vt conſummatus Theologus, & in Theologia morali verſatus admodum, non ſe abſtinere à prolatione proprij iudicij, quem in multis aliis dubiis ſuarum operum ſæpius cum ſuſpenſione proprij Iudicij ſcribere legi.

QVÆST. VI.

An poſſit Epiſcopus benedictione à ſe compoſita, ſacrum Oleum, & Chriſma conſecrare? Et an in nouo orbe amiſſo Pontificiali, quod per plurimos annos nequeat haberi, poſſit Epiſcopus licitè, conſecrare Chriſma, & ſanctum Oleum benedictione à ſe compoſita? Et an poſſint validè ſacramenta confirmationis, & Extremæ Vnctionis diuerſis Oleis miniſtrari? Et an poſſit Papa prohibere Epiſcopo, ne ſacramentum confirmationis conferat. An ſi Epiſcopus omittat aliquam ceremoniam appoſitam in Pontificiali pro benedictione Chriſmatis, dicatur, hoc non obſtante, Chriſma benedictum?

SVMMARIVM.

1 Conſecrare Oleum benedictione à ſe compoſita, & Chriſma propter ſtabilitam in rituali, num poſſit Epiſcopus. Et videtur affirmandum ex n. 3. ad 6.

2 Legis modus præſcriptus ad actum faciendum eſt obſeruandus, ſi eſt ſubſtantialis forma illius.

3 Chriſtus Dominus non determinauit conſecrationis modum, ſed Eccleſia, reſpectu cuius creditur variatus aliquando, vt n. 4.

5 Conſecratio Olei, & Chriſmatis in communi eſt eſſentialis.

7 Eccleſia determinans modum benedicendi ſacra olea, non dat authoritatem Epiſcopo, ſed eam ſupponit ineſſe Epiſcopali Charactери.

8 Lex prohibens ſimpliciter actum, non inde cenſetur actum irritare.

9 Sacramentalia inſtituendi authoritas pendet ab Eccleſia; & ſic modus ab ea præſcriptus eſt obſeruandus in conſecratione.

10 Benedictione à ſe compoſita, quit Epiſcopus amiſſo Pontificiali Romano, conſecrare Chriſma, & ſanctum Oleum propter difficilem recurſum ad Papam in nouo orbe, vt n. 11. & 13. contra alij ſentiunt n. 12.

14 Confirmationis ſacramentum non conficitur, ſi miniſtretur Oleo Cathecumenorum, aut infirmorum, & quare n. 15. & 16.

16 Confirmatus vngi Oleo infirmorum idem eſt ac ſi vngeretur materia non benedicta.

17 Benedicere poteſt benedictione à ſe compoſita Epiſcopus, deficiente Pontificali in nouo orbe, Oleum pro ſacramento extremæ Vnctionis.

18 Conſecratio ſacrorum Oleorum poteſt fieri ab Epiſcopo ex neceſſitate cum minori numero miniſtrorum.

19 Epiſcopus num facilis ſi ad conſecranda Olea benedictione à ſe compoſita.

20 Papa poteſt prohibere Epiſcopo, ne conferat confirmationis ſacramentum. ſed minime, vt non valeat, ſi illud Conferet.

21 Chriſma adhuc benedictum dicitur, & ſi forte Epiſcopus ommittere aliquid de rituali Romano.

22 Benedictio valida cenſetur cum aliquid omittitur, ſi tamen ſit ſufficiens commiſtio Balſami, & Olei, & quare.

AD has difficultates etiam ex iã adductis, & ſi aliqui longo calamo reſpondere inſiſtant, & 1
videatur dicendum ad primam difficultatis partem nullo modo poſſe Epiſcopum conſecrare validè ſacrum Oleum, & chriſma benedictione à ſe compoſita; eo quod Eccleſia videatur irritaſſe omnem modum conſecrationis alium, ex quo præſcripſit benedictionis modum, & prohibuit alios benedicendi ritus, vt colligi videtur *ex Doctrina Suarez de legib. lib. 5. cap. 3. n. 6.* vbi ſentit, tam de legibus Diuinis, quam canonicis inſtituentibus formas ſubſtantiales aliquotũ actuum, conſequenter irritari actum factum, cui talis integra forma deficit; & hoc maximè ſi attingunt ſacramentorum materiam aliquo modo, vel etiam ſacramentalium propoſitione ſeruata; & idem poſſe obſeruari ait in conſecrationibus, aut benedictionibus ab Eccleſia inſtitutis, vt in prima tonſura, in conſecratione altaris, vel calicis; quia ſi non ſeruentur formæ ab Eccleſia inſtitutæ nullæ erunt, & irritandæ abſque alia declaratione &c. & tenet etiam Layman. *in theolog. mor. lib. 1. tract. 4. cap. 16. n. 7.*

Et confirmatur ex regula receptiſſima, quæ 2
docet quod ſi lex tribuit facultatem actus faciendi, & ſimul modum præſcribit, talis modus cenſetur inductus, vt ſubſtantialis forma; ſic vt ea forma non ſeruata, actus ſit nullus, quamuis in lege non adſit clauſula irritans; eo quod cenſetur data poteſtas limitata, hoc eſt ſub illa forma ſeruata, & non aliàs: & ſic tenuit Paludan. *in 4. diſt. 7. q. 4. art. 3.* Berric. nouiſſimè *de miſſionibus Apoſtol. tr. 7. hoc tit. q. 127. vbi à n. 10.* acerrimè defendit hanc partem pluribus fundamentis, & quia nullus vnquam Catholicus affirmauit poſſe validè ſacerdotem, aut Epiſcopum miniſtrare hæc ſacramenta, cum materia, & forma diuerſa ab illa, quam vniuerſalis Eccleſia præſcripſit; quia ex Iure diuino, non ſolum adhiberi debent verba, ſed & quod adhibeantur verba determinata ab Eccleſia vniuerſali; ita vt non differunt ſubſtantialiter ab illis, ſed ſaltem habeant eandem ſignificationem Item quia poteſt Eccleſia ita præſcribere modum conſecrandi chriſma, & ſacra Olea, vt omnem alium modum reddat ſacrilegum, & irritum, itaque de facto in Pontificali Romano præſcriptæ ſint certæ benedictiones; ſicut cæteras cæremonias, & benedictiones tacitè, & implicitè irritas feciſſet, plura alia adducens ad ſic probandum, quam leges vſque ad *n. 18.*

Sed quia iã ſupra in hoc tractatu *q. 3. verſ. ad* 3
quartam dixerim nullam eſſe determinatam benedictionem pro chriſmate; ideo reſpondeo probabile eſſe vt validè Epiſcopus benedicat ſacra Olea, & chriſma benedictione à ſe compoſita, etiam ſi ſubſtantialiter differat ab ea, quæ per Eccleſiam inſtituta eſt, primo quia vt docent Doctores referendi, Chriſtus dominus non determinauit modum conſecrationis, & ſolum in communi ſtatuit, vt materia eſſet conſecrata; modum autem conſecrationis reliquit Eccleſiæ ordinationi † ſecundo quia veriſimile non eſt 4
ſemper in Eccleſia ſeruatum eſſe illum modum crandi chriſma, aut ſacra Olea, quo nunc Eccleſie

vtitur. Tertio quia forte nec obſeruatur idem modus conſecrandi in Eccleſia Latina, ac Græca, cum tamen ea, quæ ſunt ex inſtitutione Chriſti eadem ſint apud omnes. Et ſic concludunt vt ſola conſecratio in communi ſit eſſentialis, modus autem ex inſtitutione Eccleſiæ, ob id que cum conſecratio chriſmatis, vt Oleorum, ſit determinata ab Eccleſia, poſſe conſecrationem quomodocumque fieri ab Epiſcopo, etiam ſi non ſeruetur modus ab Eccleſia præſcriptus; nam quoad hoc ceremonialis magis videtur, quam ſubſtantialis; indeque euenire, vt licet ſit neceſſarius neceſſitate præcepti, non tamen neceſſitate ſacramenti.

6 Et hanc ſententiam teneo cum Soto *in 4. diſt. 4. q. vnica. art. 3. §. vrgentius tamen argumentum verſ. quod licet conſecratio*, Coninch. *de ſacram. 3. p. q. 72. art. 3. dubio 1. n. 47.* Valentia *tom. 4. diſp. 5. q. 1. puncto. 2. verſ. ad hoc in primis*, idem Suarez *3. p. tom. 3. diſput. 33. ſect. 2. §. reſtat, & tom. 4. diſputatione 40. ſect. 1. num. 9.* Caſtro Palao *tomo 4. tract. 20. diſp. vnica puncto 2. n. 9. & tract. 26. diſput. vnica puncto 2. n. 4.* Reginaldus *lib. 28. n. 50.* Villalobos *in ſumma tom. 1. tract. 10. dif. 1. n. 5.* Nugnus *3. p. q. 29. art. 6. verſ. circa quod*, Barboſa *de poteſtate Epiſcop. p. 2. alleg. 31.* vbi poſt Bonacinam ait *Oleum Oliuarum eſſe materiam ſufficientem huius ſacramenti, etiam ſi benedictum ſit ab Epiſcopo aliâ benedictione, quàm benedictione conſueta Eccleſiæ*, Filiucius *tract. 3. cap. 1. n. 12. in fine* in verbis ſequentibus: *quomodo eumque autem fiat conſecratio, ſi Spiritus ſanctus ad id inuocetur, ſatis eſt quare quod tales, vel tales orationes adhibendæ ſint, hoc de Iure poſitiuo Eccleſiæ*, Bonacina *de ſacram. diſp. 7. quæſt. vnica puncto 2. n. 4.* idem Layman. *lib. 5. tract. 8. cap. 2. n. 3. in fine*, vbi ait non expectare ad ſubſtantiam ſacramenti quod Oleum hac, vel illa benedictione ſit conſecratum, Baſilius Pontius *de hoc ſacram. p. 2. cap. 4. n. 11. & 12.* Ioannes Præpoſitus *in 3. p. q. 72 art. 3. dubio 1. n. 20.* Candidus *diſquiſit. moral. tom. 3. diſquiſit. 1. art. 1. dub. 1.* Diana *p. 8. tract. 1. reſ. 7* cum aliis nouiſſimè Berricelus *de Apoſtolicis miſſionibus tit. 7. de hoc ſacramento q. 127.* Chamerota *de ſacrament. tract. 3. c. 2. dubio 4.* & alij.

7 Et confirmatur, quia quando Eccleſia determinat modum benedicendi Sacra Olea, non dat Epiſcopo authoritatem ea conſecrandi, ſed eam ſupponit ineſſe Epiſcopali charecteri, cum ſit hæc poteſtas ordinis, qua Epiſcopus depoſitus ea benediceret iuxta quæ adduxi *in hoc tract. ſub q. 9. de Epiſcopo hæretico degradato &c.* Et ob id ſi habenti aliàs poteſtatem (vt in noſtro caſu) ſignetur forma, non debet cenſeri irritus actus ob non ſeruatam formam, niſi à lege irritetur expreſsè; quia talis actus procedit à poteſtate antea habita, quæ non debet cenſeri reſtricta, niſi expreſsè de tali reſtrictione conſtet, at non mandatur expreſſe, nec de eo conſtat; ergo &c. Ita docent Felinus *in cap. ex parte de conſtit. in princ.* vbi Abbas *n. 5.* Suarez *lib. 5. de legibus cap. 31. n. 6. & cap. 32. n. 9.* Salas *de legibus diſp. 16. ſect. 9.* in fine Sanchez *lib. 5. ſumma cap. 4. n. 26.* Bonacina *de legibus diſput. 1. quæſt. 1. puncto. 7. §. 5. numer. 17.* Rodriguez *tom. 1. quæſt. regul. 45 art. 2. in fine*, Farinac. *in fragment. p. 1* verb. *lex num. 204. & 225.* Layman. *lib. 1. tract. 4. cap. 16. n. 7. & 8.* Nauarr. *in ſumm. cap. 27. num. 37.* Caſtro Palao *tom. 1. tract. 3. diſp. 2. puncto 9. n. 2. & alij.*

Ex his ſatis patet difficultatis reſolutio, & ex eo etiam, quia quando lex prohibet ſimpliciter actum; non tamen ex hoc cenſetur actum irritare, cum prohibere, & irritare ſint omnino diuerſa, & diſtincta, vt dicunt Suarez *dicto c. 25. & 29.* Salas *dicto cap. 16. ſect. 8. n. 26.* Molina *tract. 2. diſp. 88.* Sanchez *de matrim. lib. 7. diſp. 2. n. 16.* Bonacina *de legibus diſp. 1. quæſt. 1. puncto. 7.* Vaſquez *de legibus diſp. 164. cap. 3.* Layman. *lib. 1. tract. 4. cap. 16. n. 3.* Caſtro Palao *dicta diſp. 2. puncto 8. num. 2.* quare cum Epiſcopo ſupponatur, vt dictum eſt ordinis poteſtas, & conſequenter ſupponatur poteſtas benedicendi Olea, ſequitur, vt cum Eccleſia determinet formam benedictionis, non debeat cenſeri irritus actus, eâ formâ benedictionis non ſeruatâ, ſed aliâ vſurpatâ: ita adducti, & Berricelli *dicto tract. 7. de miſſionibus q. 127. a. 4. & 5.* & licet ipſe Bericellus legendus *à n. 10. ad 18.* acerrimè defendat contrariam ſententiam multis fundamentis, & præcipuum, quia ex quo in Pontificali Romano eſt poſita forma benedicendi, nullo modo ſeparari poteſt ab ea ſub pœna actus irriti. Sed vt vides hoc, & alia ab eo relata reſpectu rationum proximè adductarum, non improbant hanc ſententiam, quibus ſatis fit ſub quæſt. ſequenti in verſ. *ad ſecundam.* 8

E contra autem cum authoritas inſtituendi ſacramentalia, v. g. primam Tonſuram, ac conſecrandi calices, Eccleſias, ſit omnino ab Eccleſia, vt docent Caſtro *de iuſta hæret. punit. c. 22.* Couarruu. *lib. 1. variar. cap. 10. n. 8* Marchin. *de ſacram. ordinis quæſt. 1. p. 1. cap. 18. n. 19.* Berricelli *n. 6.* ſeu cum ipſa Eccleſia inſtituat iſta, & ſimul det modum, & ritum benedicendi, & conſecrandi, euenit conſequenter, vt iſte modus inducat formam ſubſtantialem, quâ non ſeruatâ, actus ſit irritus: quare ſi Epiſcopus conferret alio ritu primam Tonſuram, conſecraret calices, & Eccleſias nihil ageret, vt bene adducit idem Suarez pro prima opinione adductus *dicta diſp. 32. n. 6. lib. 5. de legibus*, qui loquitur in caſu longe diuerſo: alia adducit videnda Berricel. *dicto n. 4. in fine, & dict. n. 6.* in verſ. *probant. 2.* Vbi adducit pro noſtra ſententia verba textus *in cap. paſtoralis 3. tit. ſequenti de ſacrament. non iterandis*, quem *ibi* latè expendo. 9

Ad ſecundam quæſtionis partem, an in nouo orbe, amiſſo Pontificali, quod per plurimos annos nequeat haberi, poſſit Epiſcopus conſecrare Chriſma, & Sanctum Oleum, à ſe compoſita benedictione; & quia ex proxime adductis abſque tali neceſſitate dictum eſt, vt poſſit Epiſcopus Oleum; & Chriſma benedicere alia benedictione à ſe compoſita, ſequitur maiori cum ratione in hoc caſu talis vrgentis neceſſitatis poſſe quidem ſine peccato, & eſt probabile admodum, eſto quod ſententia negatiua caſus præcedentis omnino eſſet amplectenda; quia quamuis iuxta eam Epiſcopus nihil poſſet circa vniuerſales Eccleſiæ leges, & conſuetudines, tamen in particulari caſu, quando nequit pro diſpenſatione adiri Sedes Apoſtolica, poterit ipſe ob magnam neceſſitatem, & Iuſtam cauſam aliquid decernere contra ius commune, Iuxta quæ dixi *in cap. at ſi clerici de iudiciis in quæſtionibus finalibus*, vbi Decius *§. de adulteriis n. 81.* Romanus *in l. ſi vero §. de viro ff. ſoluto matrimonio*, Salas *de legibus diſp 8. ſect. 6. n. 40. in fine*, Bonacina *de legibus diſp. 1. qu. 1. punct. 3. n. 13.* Caſtrus Palao *tom. 1. tract. 3. diſp. 1. puncto 23. n. 9.* † ſed in nouo orbe nequit recurſus 11

ad

ad Papam haberi, niſi poſt languiſſimum tem-
pus, & cum magna difficultate, & in prædictis
regionibus ob conuerſionem infidelium hoc ſa-
cramentum ſit maxime neceſſarium illo modo,
de quo dixi *infra ſub quæſt.* 14. & ob Tyranno-
rum perſecutiones fidei, vt noui fideles robur ac-
cipiunt ex hoc ſacramento ad fortiter perſeue-
randum in fide, ad reſiſtendum Tyrannis, aliiſque
conciuibus infidelibus propter *ibi* dicta; item &
ex aliis fundamentis.

12 Quare etſi pro negatiua ſententia afferatur
fundamentum adductum, nempe vt nequeat Epiſ-
copus aliquid agere licite contra vniuerſales Ec-
cleſiæ leges, & conſuetudines, vt docent Abbas
in cap. fin. de conſuet. n. 9. Butrius. *in cap.* 1. *n.* 3.
de tranſlatione Epiſcop. Layman. *lib.* 1. *tract.* 4.
cap. 7. §. 2. *n.* 5. nec poſſit Epiſcopus in lege Pon-
tificia diſpenſare, S. Thomas 12. *q.* 97. *art.* 4. *ad* 3.
Suarez *lib.* 3. *de dereleab. cap.* 14. *n.* 4. Sanchez *lib.*
4. *de matrim. diſp.* 5. *n.* 9. Valentia, *tom.* 2. *diſp.* 7.
q. 5. *puncto vltimo*, Diana, *part.* 8. *tract.* 1. *reſ.* 11.
& inſuper Doctores probant, eo quod neceſſi-
tas in hoc Extremæ Vnctionis Sacramento, non
ſit vrgens, non ad ſalutem neceſſaria, ob idque
ſit melius ea omittere, quam contra præſcri-
ptos Eccleſiæ ritus ea miniſtrare, & ex aliis fun-
damentis.

13 Tamen quia præponderant in hoc ſacramento
confirmationis fundamenta adducta hic ex verſ.
ad primam; & quæ adduxi *ſupra dict. quæſt.* 3.
verſ. *ad quartam*, ideo ex omnibus illis tenendum
eſt in caſu præſenti pro affirmatiua ſententia; quia
in eo, & ſi negatiuam adſtruat Berticellus *de miſ-
ſionibus Apoſtol. dict. tit.* 7. *de hoc ſacramento q.*
128. prædicta *quæſt.* 127. *à n.* 10. adhuc pendu-
lus abſque reſolutione maneat, & deberet vtique
etiam in hoc caſu negatiuè reſpondere, cum ad
mutandas ſacramentorum formas, nulla neceſſi-
tas valet eſſe potens, ſed propter caſum neceſſita-
tis propoſitæ, pendulus exiſtit; ergo prouenit ab
eo quod ſententia affirmatiua eſt probabilior,
etiam quando ſumus extra dictum neceſſitatis ca-
ſum, forma enim conferendi hoc ſacramentum
non eſt cur mutari poſſit, ſed verborum formæ
benedicendi Oleum, & Chriſma, vt ab Eccleſia
ſtabilita ſine irritatione actus aliter facti, vt *ſupra*
adductum eſt, differt multùm ab altera conferen-
di forma iuxta quæ dixi *ſupra q.* 5.

14 Ad tertiam quæſtionis partem, an poſſint ſa-
cramenta confirmationis, & Extremæ Vnctio-
nis diuerſis Oleis miniſtrari? Et in hoc puncto
eſto quod Balſamum non ſit de neceſſitate huius
ſacramenti, de quo dico *infrà* latè *tit. ſequenti
in cap. Paſtoralis* Et videbis adducta *ſupra q.* 2.
verſ. *ad ſecundam*, videtur dicendum ex concilio
Mediolanenſi V. ſub Carolo Sancto *p.* 1. *in tit.
quæ pertinent ad ſacramentum Extremæ Vnctio-
nis* §. *Parrochus ſi per errorem*, non confici ſacra-
mentum Vnctionis, ſi miniſtretur Oleo cathe-
cumenorum, aut Chuſinaſe, aut ſacramentum
confirmationis miniſtretur Oleo infirmorum, aut
Cathecumenorum, & dictum Concilium dicit
abſolutè iteratâ formâ iterum vngendum infir-
15 mum Oleo infirmorum. † Ex ea ratione, nam ex
inſtitutione (hriſti reqiiiritur benedictio Epiſ-
copi per inuocationem Spiritus ſancti, non qua-
liſcumque, ſed qua inuocetur Spiritus ſanctus ad
tribuenda auxilia, & gratiam ad effectus huius
ſacramenti; cum enim inſtituerit Chriſtus Domi-
nus diuerſa ſacramenta ad fines, & effectus di-
uerſos, & in aliquibus inſtituerit conferri per ma-
teriam ab Epiſcopo benedictam conſequenter
inſtituit Dominus benedictiones eſſe diuerſas,
determinandas tamen ab Eccleſia in ordine ad
diuerſos fines, & effectus vnde inferunt Bonaci- 16
na *de ſacram diſp.* 7. *q. vnica puncto* 2. *n.* 5. §. *ſed
contrarium* Naldus *in ſumma* verbo *Extrema
vnctio. n.* 4. Barboſa *de poteſt. Epiſcopi alleg.* 32.
n. 16. Quintana, Dueñas *in theoleg. morali tract.*
2. *ſingul.* 5. Berricelli *de miſſionibus Apoſtol.* 2.
p. tit. 7. *de hoc ſacram. q.* 127. *in fine*, Candidus
diſquiſition. moral. tom. 3. *diſquiſit.* 3 *art.* 2. *dubio*
10. 11. & 12. Syluius *in* 3. *p. q.* 29 *art.* 6. *in ſupp.
fol.* 115. §. *hic quæri poteſt.* Caſtrus Palaus *tom* 4.
tract. 26. *diſp. vnica puncto* 2. *n.* 5. & alij per iſtos
relati idem eſſe confirmarum vngi infirmorum
Oleo, ac vngi materiâ non benedictâ; quia in be-
nedictione Olei infirmorum non inuocatur Spi-
ritus ſanctus, vt largiatur auxilia ad fidem forti-
ter confitendam coram Tyranno, eandemque ra-
tionem præſtant de chriſmate reſpectu ſacra-
menti vnctionis; imo Nugnus *in p.* 1. *q.* 19 *art.* 6.
Reginald *lib.* 28. *n.* 60. Franc. Pitigianus *diſt.* 23 *q.
vnica art.* 3. verſ *debet*, idem dicunt ſi aliud Oleum
adhibeatur per errorem præter Oleum infirmo-
rum; etſi Chamerota *de ſacram. tract.* 3. *de con-
firm. c.* 2. *de materia confirmationis dubio* 4 aſſerat,
vt refert etiam idem Barboſa *dicto n.* 16 confirma-
tum oleo infirmorum ſacramentum accipere;
quamuis peccaret qui ſic vteretur.

Itaque pro ampliatione horum aduerto, & 17
præcipuè dictorum in verſ. *ad ſecundam* cum
Berricello *vbi ſupr. cap.* 28. *n.* 11. dictum de be-
nedictione Chriſmatis poſſe dici idem de bene-
dictione Sancti Olei pro ſacramento Extremæ
Vnctionis, vt deficiente multis annis Pontificiali
in nouo orbe, poſſit Epiſcopus illud benedicere
benedictione à ſe compoſita; quia quamuis ſa-
cramentum Extremæ Vnctionis reſpectu aliquo-
rum, non eſſet magnæ neceſſitatis; tamen iuxta
doctrinam Suarez dicit eſſe extremam neceſſi-
tatem illius in tota communitate: nam ſi tota
communitas alicuius Regni, aut ciuitatis, multo
tẽpore hoc ſacramento priuatur, fieri non poteſt,
quin aliqui ſpiritualiter pereant ex carentia illius
ſacramenti, quo muniti ſuperaſſent aëreas pote-
ſtates, & duriſſimos cum Dæmone conflictus in
mortis agonia iuxta quæ adduxi *ſupra de ſacra-
mento Extremæ Vnctionis à quæſt.* 6. Vbi agitur
de neceſſitate conferendi illud, ſunt enim in com-
munitate plures qui ſunt huius ſacramenti in ex-
trema neceſſitate. 18

Aduerto ſecundo cum Barboſa *in ſumma Bul-
lar.* verbo *conſecratio*, & Berticelli *dicto cap.* 28. *n.
fin.* quod conſecratio ſacrorum Oleorum poteſt
ex neceſſitate fieri ab Epiſcopo cum minori nu-
mero Miniſtrorum, quam præſcribitur in Pontifi-
cali ſacra Congreg. rituum in Curienſi Rhetico-
rum 21. Auguſti 1604. 19

Quod ſi quæratur quid tandem in proxime re-
lato caſu, amiſſo Pontificali in nouo orbe agen-
dum ſit in praxi, videtur reſpondendum cum eo-
dem Berticel. *dicto cap.* 28. *n.* 11. verſ. *verum* nun-
quam conſiſtendum, vt priuata benedictione con-
ſecretur Chriſma, & ſacra Olea; quia vix vlla ne-
ceſſitas fingi poteſt, quæ præponderet tãto abſur-
do, vt Epiſcopus fungens publica legatione to-
tius Eccleſiæ apud Diuinam Maieſtatem, priuatis
præcibus vtatur: ita ille. & quia *ibi n.* 1. dicit pec-
care mortaliter Epiſcopum ſine neceſſitate con-
ſecrantem

ſectantem olea ſacra, & Chriſma diuerſis præcibus à Pontificali præſcriptis; (quod non impugno,) quando nulla adeſt neceſſitas; ſiquidem illicite tunc operatur, tamen non inualidè: quo pacto exiſtimo veram eſſe Doctrinam adductam in caſu verſ. *ad primam.*

20 Ad quartam quæſtionis partem quæ latè ex dictis *infra in quæſt. ſequenti*, & alijs porrigi, & exornari valet, breuiter nunc reſpondeo quod etſi ſolus Epiſcopus Iure ordinario ſit miniſter ſacramenti confirmationis, Preſbyter autem ex delegatione Pontificia, vt *ibi* dico, nihilominus poſſit Papa prohibere Epiſcopo, ne hoc ſacramentum confirmationis conferat, ſed non inquam facere, vt non valeat, ſi illud adminiſtret ita docent Azorius *p. 2. lib. 2. morali lib. 5. cap. 1. q. 8.* Scipio de Rubeis *in aphoriſm. Epiſcopo.* verbo *Confirmatio. n. 9.* Diana *p. 8. tract. 2. reſ. 11. in fine.* verſ. *nota*, ratio vtriuſque eſt; quia primum de prohibitione cadit ſub poteſtate Pontificia, cum ſubditus eſt Epiſcopus, cui poteſt prohibere ne conferat, & adminiſtret hoc ſacramentum. Secundum inquam dependet à charactere ordinis Epiſcopalis; qui quia nunquam deleri valet (vt patet ex multis, quæ dico *infra in Rub. de ſacram. non iterand.*) ſic nec effici, vt ſemel collatum non valeat, quantumuis Epiſcopus malus eſſet Miniſter, vt ſi eſſet hæreticus, Degradatus, vel excommunicatus iuxta quæ dico *infra q. 9. verſ. ad quartam*, & applicabis dicta *ibi q. 10.*

21 Ad vltimam quæſtionis partem, ſuppoſitis, quæ dixi *ſupra q. 5* in verſ. *ad quartam*, vbi qualis *benedictio Epiſcopi in Chriſmate requiratur*, & ibi in verſ. *ad quintam de ritu huius ſacramenti in benedictione Chriſmatis*, iam nunc ad præſentem difficultatem, an ſi Epiſcopus, omittat aliquam ceremoniam appoſitam in Pontificiali pro benedictione Chriſmatis dicatur hoc non obſtante, Chriſma benedictum, ad quod ex illis ibi adductis, & nunc dico breuiter, non propterea Chriſma non cenſeri benedictum, quod Epiſcopus forte aliquid in Rituali poſitum omiſerit; quia Eccleſia, non ita videtur requirere, vt omnia dicantur, vel ſeruentur, quæ ſunt præſcripta, vt benedictio reddatur irrita, ſi quid forte omittatur; non enim videtur probabile Eccleſiam de facto velle omnes ritus confectionis Chriſmatis eſſe eſſentiales, nam aliàs ſi quis per aliquam diſtractionem, quod in tam multis ritibus facilè poſſet accidere, aliquid omitteret, inualidè Chriſma conficeret, & conſequenter per illud inualidè confirmaret, quod eſſet valde incommodum, nec Eccleſia poſſet conferre hoc vero.

22 Vnde DD dicunt quod cum non poſſit diſcerni in benedictione chriſmatis, quæ verba, aut ritus ſint eſſentialia, quæ non cum non ſit maior ratio de his, quam de illis, obſeruatioque totius tantum videatur ex præcepto Eccleſiæ inde valide fieri, etiam ſi illicitè alio ritu conſecraretur, dummodo fieret ſufficiens Olei, & Balſami commixtio, & Spiritus ſancti inuocatio: ſic in terminis Ioannes Præpoſitus *in 3. p. D. Thomæ q. 72. art. 3. dubio 1. n. 21.* Diana *p. 7. tract. 8. miſcel. reſ. 21.* dicentes quod etſi aliqua benedictio in confuſo requiratur ex Chriſti inſtitutione, vt Chriſma ſit debita materia ſacramenti confirmationis, & Extremæ Vnctionis, nulla tamen in particulari ſit ab eo determinata, ſed modus benedictionis Eccleſiæ ſit relictus qui ſit ſufficiens pro validitate ſacramenti, quem deſignat Eccleſia, & qui pro temporum, & rerum varietate poſſit eſſe alius, atque alius, fieri que poſſit vt benedictio vno tempore ſufficiens, non ſufficiat alio, Pontifice prohibente, & irritante talem benedictionis modum. Et facit nunc dicta hic à verſ. *ad primam*, ac tenent etiam Filliucius *tomo 1. tract. 4. cap. 12. n. 12.* Suarez *tom. 3. diſp. 33. ſect. 1. §. reſtat verò* Ægid. Coninch. *de ſacram. q. 72. art. 2. dubio 1. concluſ. 4. n. 47.* & alij.

QVÆST. VII.

An Epiſcopus ſolus ſit Miniſter ordinarius Sacramenti Confirmationis? Et an poſſit etiam ex delegatione Pontificia, hoc ſacramentum adminiſtrare ſimplex ſacerdos? ſeu an Presbyter ſit ſufficiens Miniſter, quamuis peccet in conferendo? Et quâ ratione conueniat Epiſcopo eſſe Miniſter ordinarius huius ſacramenti? Et an ſecluſa Romani Pontificis prohibitione, ſolo Iure Diuino attento, Presbyter ex ſolo ſui Epiſcopi aſſenſu, validè confirmet? Et an hodie regulares miſſionarij in terris infidelium miniſtrare queunt hoc ſacramentum?

SVMMARIVM.

1 *Miniſter confirmationis inter latinos, & & Græcos* numeris ſequentib.

2 *Epiſcopus eſt ordinarius Miniſter ſacramenti Confirmationis, & probatur de fide ex Patribus ex Concilijs, & ex ſummis Pontificibus* n. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. *Et in neceſſitate an Presbyter*, vt ex n. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. & à n. 21. Et in quæſtione 8. *vbi latè.*

13 Concilium Arauſican. 1. canone 7.

14 Cap. Presbiter diſt. 95. & à n. 27. c. omni tempore de conſecrat. diſt. 4.

15 Canon. 20. Concilij Toletani, D. Auguſtin. & Ambros, & n. 16.

17 Cap. nouiſſimè, cap. de his de conſecrat. diſt. 5.

18 Clem. Rom lib. 7. conſtit. Apoſtolic. cap. 23. & n. 19.

21 *Sacerdos ſimplex Preſbyter ex delegatione Pontificia valet adminiſtrare ſacramentum Confirmationis* num. 22. 23. *Vbi ex Pontificibus, conceſſionibus, & concilijs, & fundamenta contraria expenduntur.* numer. 25. 26. 27.

25 *Preſbyteri dicentes vt ſibi competat facultas confirmandi, debent oſtendere priuilegium eis conceſſum.*

28 Cap. penult. de conſecrat. Eccleſiæ.

31 *Preſbyter habet potentiam remotam ad confirmandum*, vt n. 32. 33. 34.

35 *Græci in Italia ſecretè non prohibentur confirmare.*

LAborant admodum Doctores in componendis diſſidijs inter latinos, & Græcos; imò inter latinos ipſos, quatenus inter latinos dicitur ordinarium 1

ordinarium miniſtrum confirmationis eſſe ſolum Epiſcopum. Inter Græcos inquam adminiſtrationem ad Presbyteros pertinere etiam Iure ordinario. Et inter ſolos latinos nonnulli dixerunt, vt ex ſola Epiſcopi diſpenſatione poſſit Presbyter confirmare ſiue facultate Pontificia. Quare iam ad tractationem prædictorum deueniendo, ex ſequentibus apparebit eorum vera reſolutio.

2 Ad primam ergo difficultatis partem, ne multis inuoluat, vt faciunt ſcholaſtici agentes de hoc dubio, reſpondeo ex vſu vetuſtiſſimo Eccleſiæ latinæ, & nunquam violato Catholicam veritatem eſſe, ordinarium miniſtrum confirmationis eſſe ſolum Epiſcopum, eſſeque veritatem de fide, videtur ſtabiliri ex decreto Eugenij IV. dicentis à parte ordinarium Miniſtrum eſſe Epiſcopum, & quandoque de licentia ſedis Apoſtolicæ Presbyterum miniſtrare confirmationem, quibus docet nullo modo Presbyterum eſſe Miniſtrum ordinarium, & in tantum quod ſi Presbyter non obtineat diſpenſationem ab eo, qui concedere poteſt, nulliter, & inaniter conferat ſacramentum confirmationis. Quam ſententiam de fide certam eſſe docent Suarez *diſp. 33. in p. 3. ſect. 1. concluſ. 2.* Egidius *in hoc art.* Lorinus *actor.* 8. qui cum meminiſſet contrariæ opinionis inquit, *non auſim dicere, ſi abſque ſuperioris facultate, Preſbyter id faciat, quamuis male, facere valide*, & infra eandem opinionem tutam non eſſe cenſet, & Baſilius Pontius *de hoc ſacram. tractatu p. 4. c. 1. n. 7.* quamuis non Iudicet, dicit ſine dubio magno cum fundamento dixiſſe Suarez.

3 Hanc ergo certitudinem conſtanter probant ex Conciliis, ex Patribus antiquis, & ex aliis proximè referendis, etſi ſub compendio verborum ex Concilio Illiberitano *canone* 38. vbi dicens poſſe fidelem Baptizare in neceſſitate, vel nauigantes, vel ſi Eccleſia in proximo non fuerit, addit, *ſed ſi ſuperuixerit ad Epiſcopum eum perducat, vt per manus impoſitionem perfici poſſet*, magiſque vrget *canon.* 77. ibi: *Si quis Diaconus regens plebem, ſine Epiſcopo, vel Presbytero aliquos Baptizauerit, Epiſcopus eos per benedictionem perficere debebit. Quod ſi ante deceſſerit de ſeculo ſub fide, qua quis crediderit, poterit eſſe Iuſtus*: quibus locis probatur, tranſacta neceſſitate, ad Epiſcopum deferendum eſſe confirmandum ita vt nec in neceſſitate concedatur alicui confirmationis collatio, nec Presbytero; quia ſi periculum vrgeat, & decedat, non eſſe neceſſarium ſacramentum Confirmationis miniſtrare, cum ſine illo, cum baptiſmo poſſit eſſe ſaluus, vt explicat Baſilius Pontius *dicta p. 4. cap. 2. n. 9.*

4 Et ex dicto Concilio Florentino ſub Eugenio IV. in verbis ſequentibus, *ordinarius Miniſter eſt Epiſcopus, vt cum cæteras vnctiones ſimplex ſacerdos valeat exhibere, hanc non niſi Epiſcopus debet conferre, quia de ſolis Apoſtolis legitur, quorum vicem tenent Epiſcopi, quod per manus impoſitionem Spiritum ſanctum debent, quemadmodũ actuum Apoſtol. lectio manifeſtat*, & ſtatim adducit locum *actor.* 8. & ſubdit *loco autem illius manus impoſitionis, datur in Eccleſia confirmatio legitur tamen aliquando per Apoſtolica ſedis diſpenſationem ex rationabili, & vrgenti admodum cauſa ſimplicem ſacerdotem Chriſmate per Epiſcopum confecto, hoc adminiſtraſſe confirmationis ſacramentum*. quibus Baſilius ſan ſu 8. explicans infert Presbyteros, ſecluſa diſpenſatione, nõ habere poteſtatẽ ſignandi Baptizatos in fronte.

Ex Tridentino etiam *ſeſſ. 5. canon. 3.* vbi deciditur ſolos Epiſcopos eſſe Miniſtros huius ſacramenti confirmationis ordinarios. Et poſtea *ſeſſ. 23. cap 4.* apertius definit Epiſcopos Presbyteris ſuperiores eſſe, ac Sacramentum confirmationis conferre Miniſtros Eccleſiæ ordinariæ, atque alia pleraque peragere ipſos poſſe, quarum functionum poteſtatem reliqui inferioris ordinis nullam habent. *Et in canone 7* dicit *Si quis dixerit Epiſcopos non eſſe Preſbyteris ſuperiores, vel eos non habere poteſtatem confirmandi, & ordinandi, vel eam, quam habent illis eſſe cum Preſbyteris, anathema ſit.* 5

6 Item probatur ex Summis Pontificibus, vt Euſebius, Damaſus, Leo I. Innocent. I. Ioann. III. quorum Verba relata à Baſilio Pontio, *dicta p. 4. cap. 2. ex n. 1.* clare indicant, ac firmant ſolis Epiſcopis, Summis Pontificibus ſucceſſoribus Apoſtolorum pertinere dictam ſacramenti confirmationis adminiſtrationem ex Euſebio *in epiſt.* 3. per verba ibi: *manus quoque impoſitionis ſacramentum magna veneratione tenendum eſt, quod ab aliis perfici non poteſt, niſi à ſummis ſacerdotibus, nec tempore Apoſtolorum ab aliis, quàm ipſis Apoſtolis legitur, aut ſcitur per actum eſſe, nec ab aliis, quàm ab illis, qui illorum locum tenent, vnquam perfici poteſt, aut fieri debet; nam ſi aliud præſumptum fuerit, irritum habeatur, & vacuum, nec inter Eccleſiaſtica vnquam computabitur Sacramenta* Verba Damaſij, *in epiſtola de Coepiſcopis*, qui Presbyteri tantùm erant inter alia verba à verſ. *quidquid* adſunt ſequentia: *quod . . . item ſolis Apoſtolis, eorumque ſucceſſoribus proprij ſit officij tradere Spiritum ſanctum, liber Actuum Apoſtolorum, docet præſertim, cum nullus ex ſeptuaginta diſcipulis, quorum iſti in Eccleſia ſpeciem gerunt, legatur donum Sancti Spiritus per manus impoſitionem tradidiſſe &c.* ex S. Leone I. ſunt verba ſequentia *in Epiſt.* 88. *de Coepiſcopis*, cum eos tantum Presbyteros eſſe dixiſſet, & enumeraſſet Epiſcopi functionem, & inter eas impoſitionem manuum confirmatoriam ibi: *hæc enim omnia illicita ſunt Co. Epiſcopis, qui ad Exemplum, & formam diſcipulorum eſſe noſcuntur, vel Preſbyteris, qui eandem geſtant figuram; quoniam quamquam conſecrationem habeant, Pontificatus autem apicem non habent; quæ omnia ſolis deberi ſummis Pontificibus, authoritate canonum præcipitur, vt per hoc, & diſcretio graduum, & dignitatis faſtigium ſummi Pontificis demonſtretur.* Ex S. Leone *in epiſt. 1. ad Decentium cap.* 3. retulit Iſidorus *lib. 2. de offic. Eccleſ. cap.* 24. ſequentia verba. *de conſignandis verò infantibus manifeſtum eſt, non ab alio, quàm ab Epiſcopo fieri licere: nam Preſbyteri, licet ſint ſacerdotes, Pontificatus apicem non habent; hoc autem ſolis Pontificibus debitum, vel vt conſignent, vel Spiritum Paracletum tradant, non ſolùm conſuetudo Eccleſiaſtica demonſtrat, verum, & illa lectio actuum Apoſtolorum, quæ aſſerit Petrum, & Ioannem eſſe directos, qui iam Baptizatis traderent Spiritum ſanctum: nam Preſbyteri, ſeu extra Epiſcopum, ſiue præſente Epiſcopo, baptizant, Chriſmate baptizatos vngere licet; ſed quod ab Epiſcopo fuerit conſecratum, non tamen frontem ex Oleo eodem ſignare, quod ſolis debetur Epiſcopis, cum tradunt Spiritum Paracletum* Ex Ioanne 3. *in epiſt. 1.* in verbis ibi: *præſertim cum nullus ex*

ſeptuaginta

ſeptuaginta diſcipulis,quorum ſpeciem in Eccleſia gerunt,legatur donum Spiritus ſancti per manus impoſitionem tradidiſſe , & ibi , *quod autem ſolis Apoſtolis, eorumque ſucceſſoribus propey ſit officy tradere Spiritum ſanctum liber actuum Apoſtolorum docet* , & deinde *illi autem* , *id eſt Apoſtoli præcipiente Domino illiſque denunciante, vt illi* , *& ſucceſſores eorum tantummodo per manus impoſitionem traderent Spiritum ſanctum* , *nonnulli vnquam ex ſeptuaginta tradere Spiritum ſanctum per manus impoſitionem permiſerunt* , cùmque idem Ioannes poſuiſſet ſtatim teſtimonium *ex actorum* 8. addit, *non ergo, vt iam dictum eſt aliquem ex ſeptuaginta licet pauci eſſent Apoſtoli ad hoc opus perficiendum dixerunt, ſed Petrum, & Ioannem Apoſtolos per manus impoſitionem tradere Spiritum ſanctum miſerunt* , *quorum vices in Eccleſia Epiſcopi gerunt* , *& non Coepiſcopi* : Ex quibus locis quam apertè conſtet noſtra ſententia non indiget ratiocinatione.

7 Eademque aſſertio firmatur ex Patribus inter quos Cyprianus *epiſt.* 73. *ad Iubajenum*, Auguſtinus *lib.* 15. *de Trinit. cap.* 26. Chriſoſtomus *in acta homilia* 18. Beda *actor* 8. Iſidorus *ſupra dicto lib.* 2. *cap.* 24. addocens etiam teſtimonia actor *cap.* 8. & 19. de quibus iam *à quæſt.* 1. & teſtimonium Innocentij I. iam relatum , Rupertus Abbas *lib.* 5. *de Diuin. officiis, cap.* 16. Hugo de ſancto Victore *miſcel. lib.* 5. *cap.* 37. & apertius *lib.* 2. *de ſacram. p.* 7. *cap.* 2. per verba ibi *manus impoſitio quæ vſitato nomine,confirmatio vocatur, qua Chriſtianus vnctione chriſmatis per impoſitionem manus in fronte ſignatur ſolis Epiſcopis Apoſtolorum vicariis debetur* , *vt chriſmate eos ſignent* , *& Spiritum Paracletum tradant ſicut in primitiua Eccleſia Spiritum ſanctum per impoſitionem manuum dandi ſoli Apoſtoli poteſtatem habuiſſe loguntur.*

8 Quamplures Patres adducuntur à recentioribus , ſed ſufficiunt proximi adducti; pro qoibus faciunt verba Clem, Romani *lib.* 3. *conſt. Apoſtolicarum cap.* 16. qui de celebratione ſacri baptiſmatis proferendo verba ſequentia: : *tu igitur ò Epiſcope* , *ad exemplum illud vnges oleo ſancto caput eorum* , *qui baptizantur*; *deinde aut tu Epiſcope, aut Presbyter tuus, qui ſub poteſtate tua eſt, facta ſuper eos inuocatione Patris,& Filij, & Spiritus ſancti baptizabis* , ſtatim addit , *poſtea Epiſcopus baptizatos chriſmate vngat.* quæ optimè explicat Baſilius Pontius *dicta p.* 4. *cap.* 2. *ſub num.* 8. fauentque prædictis omnibus Concil. Hiſpalenſe 2 *can.* 7. quod ſuppreſſo nomine tranſcribit verba relata Leonis I. & Concilium Pariſienſe ſub Ludouico , & Lothario *cap.* 27. reprehendens vſum quorundam Epiſcoporum qui vltra modum ſuum progredientes, & donum Spiritus ſancti per impoſitionem manuum tradant , & alia quæquæ quæ ſolis Pontificibus debentur contra fas peragant.

9 Conſtat ergo apertè ex dictis , item ex *cap. Spiritus ſanctus* , *cap. de his*, *cap. manus*, *cap. nouiſſimè de conſecrat. diſt.* 5. ſolis Epiſcopis, vt Apoſtolorum ſucceſſoribus competere ordinariam poteſtatem , & propriam miniſtrandi ſacramentum confirmationis , & ex hoc textu noſtro *in §. per frontis* , *& ex cap. quanto de conſuetudine*, vbi infinitos congerit Barboſa, & in relatis iam Trid. locis Theologi cum D. Thoma *in* 3. *p. q.* 72. *art.* 11. vbi Nugnus *dubio* 2. Coninch. *num.* 96. *&* 105. Cardinalis Bellarm. *de confirm. cap.* 12. Henriquez *lib.* 3. *ſumm. cap.* 6. §. 2. Valcotia *tomo* 4. *diſp.* 5. Vaſquez 3. *p. q.* 72. *art.* 3. *diſp.* 219. *cap.* 2. *num.* 3. Couaruu. cum multis *lib.* 1. *variar. cap.* 10. vbi de hoc ſacramento, idem Barboſa *in paſtorali p.* 2. *alleg.* 30. *num.* 4. cum Angelo, Nauarro , Alphonſo Aluarez, Iacobo Graſſis, Ledeſma , Petigiano, Toleto , Cardoſo , Reginaldo, Vgolino, Piacetio , Balduio. Azor, Chamerota , Suarez, Miranda, Emanuel Rodrig, Cæſar , Baronio , Torreblanca, Pineda , Alcedo , Filiucio , & aliis , quibus addo iam relatum Baſilium Pontium omnino legendum, *dicto cap.* 1. *&* 2. *de hoc ſacram. dicta p.* 4. *& in capitibus ſequentibus* Sahagun *de ſacram. confirm. n.* 24. Magiſtrum ſentent. *in* 4. *diſt.* 7. & *ibi* D. Bonauentura *art.* 1. *q.* 3. Pallacios *q.* 4. Sotum *art.* 21. Hurtad. *difficult.* 12. Archangel. *dicta diſt.* 7. Baunny *tract. de confirm. q.* 7. Caſtrum Palaum *tract.* 20. *puncto* 9. qui dicit hanc ſententiam eſſe de fide certam, Trullench. *lib.* 2. *de ſacram. q. vnica*, *num.* 14 & Caſtillum *de confirm. dubit.* 11. *num.* 108. & alios ſic communiter firmantes , & nouiſſimè P. M.Prad. *p.* 1. *de ſacram. num.* 3. d. Thom. *q.* 62. *de hoc ſacram. dubio* 11. §. 2. de hoc ſacramento referens modos diuerſos opinandi , Photij, Caietani Ferrar. Durand. Scoti & aliorum ibi o. 52. reſoluit quod ſolus Epiſcopus eſt miniſter ordinarius , & quod aliter oon valet ſacramentum vbi reſpondet coutrarijs, quem leges, & oos, *hic à b c n.* 13.

Hæc concluſio multis labefactari videretur, ſi noo ſupponeremus quaſdam fuiſſe in Eccleſia antiquitus vnctiones practicatas , de quibus dixi in principio textus ooſtri , inter eaſque illam nempe, vt in caſu neceſſitatis, abſente Epiſcopo, morituris miniſtrarét in ſolatium animæ propter occaſionem tranſitus mortis , eamque refereodam eſſe ad Syluestrum , qui naturæ communis fragilitate impulſus,quod multi ſtatim poſt baptiſmum immatura morte decederent, quibus abſente Epiſcopo,& aliis grauioribus cauſis diſtracto, confirmationis ſacramentum dari noo poterat, ſacram iſtam vnctionem inſtituit , vt qui iam pene agebant in illo ſupremo certamine contra Dæmonis tela orationibus Eccleſiæ , quæ in ea vnctione adhibentur egregiè muniti , victores palmam facili negotio reportarent , vti præbent teſtimonium illuſtre huic rei , verba Damaſi *in Pontificali de Syluestro Papa* ibi , *hoc & conſtituit, vt Baptizatum liniat Preſbyter chriſmate, lauatum de aqua propter occaſionem tranſitus mortis.* 10

Quod etiam proſeqoitur Fortunatus *lib.* 1. *de offic. Eccleſ. cap.* 27. in ſequentibus verbis. *in geſtis Pontificilibus legitur Syluester Papa inſtituit, vt à Presbytero vngeretur Neophitus in cerebro* , & paucis interiectis in ſubſequentibus ibi : *ſi quis ſine iſto chriſmate migrauerit de ſæculo periculoſum iter arripit, hoc prauidens Syluester Papa quantum potuit ſubuenit, & propter abſentiam Epiſcoporum neceſſitate addidit, vt à Presbytero vngeretur Neophitus in cerebro*, ſicut etiam affirmant Strabo, *lib. de rebus Eccleſiæ cap.* 26. Rauanus *lib.* 5. *de inſtruct. clericor. cap.* 28. Rupertus *lib.* 5. *de diuinis officiis cap.* 16. Hugo de ſancto Victore 3. *tom. de ſacram lib.* 2. *p.* 7. *cap.* 3. cuius verba, & ſi longa tranſcribit Baſilius Pontius *dicta p. cap.* 2. *ſub nu.* 22. coocludens 11

quod

quod in ſolatium aliquod morituri, cui ſacramentum confirmationis miniſtrari non poterat ob abſentiam Epiſcopi ſacerdotem Chriſmate per Epiſcopum conſecrato vngebat, vt his ſacramentalibus Eccleſia quod ex ſe erat morituris Spiritus ſancti robur impetraret, quod ſacramentum confirmationis, ſi miniſtratum fuiſſet, ex opere operato contuliſſet.

12 Et inſuper referens alia pulcherrima verba Baſilius Pontius *dicto cap. 4. n. 23.* ex Gulielmo, Durando *in rationali lib. 6. cap. 84. n. 3. & 4. & n. 24.* ait merito Syluestrum inſtituiſſe, vt à Preſbyteris hæc vnctio fieri, poſſet; ſiquidem quia Epiſcopus & abſens, & multis curis præpeditus confirmare non poterat, quaſi vicaria confirmationis inſtituta ab eo hanc vnctionem fuiſſe: addit tamen Baſilius *dicto cap. 2. n. 25.* quod quamuis hæc vnctio cæremonialis à Syluestro conceſſa fuiſſet, non tamen ita conceſſa, vt ab illis non, niſi de licentia miniſtraretur, probans ex Concilio Toletano I. *cap.* 10 quem ipſe expoſuit de hac cæremoniali vnctione *p. 3. in hoc tract. de confirm.* & ex Leone I. *epiſt.* 88 ibi: *ſed nec coram Epiſcopo licet Preſbyteris in Baptiſterium introire, nec præſente Antiſtite infantem tingere, aut ſignare,* Credibile nãque dicit, vt inſinuat Hugo *ſupra* inſtituiſſe Syluestrum eam cæremoniã, vt à Preſbyteris miniſtrari poſſet, de licentia tamen Epiſcopi.

13 Vnde iam non obſtant Concilium Arauſican. I. *in canone* 2. vbi dicit hæreticos in mortis diſcrimine poſitos ſi hæretici eſſe deſierint ſi deſit Epiſcopus a Presbyteris cum Chriſmate, & benedictione conſignari poſſe, & ex Innocentio *I. epiſt. 1. cap. 6.* dicente ſi Energumeni non poſſunt ad Epiſcopum deferri, poſſe Epiſcopum authoritatem dare Presbyteris ad eos conſignandos ſiue ad imponendas manus, & ex aliis referendis, quia reſpondetur ex dictis Patres Arauſicanos, vt ea cæremonialis vnctio, quam pro Baptizandis de vita periclitantibus inſtituerat Syluester, quæque à Presbyteris miniſtrari poterat, exhiberetur hæreticis ad Eccleſiam pulſantibus à Presbytero in ſolamen, & in defectum confirmationis modo dicto, quia ſperabant dicti Patres de Diuina miſericordia ſuæ Deum præcibus Eccleſiæ in ea vnctione inclinatum præſto ad futurum hæretico clamanti, veniam poſcenti, & contra Diabolum vires præbiturum, quibus illũ ſuperaret in halitu extremo vitæ: ita Baſilius Pontius includit, alia infinita congerens ex *n. 21. ad* 27. Legendus. Qui tradit Suarium dicentem canonem Arauſicanum non agere de ſacramento confirmationis. Et ex eodem fonte reſpondet Baſilius *n. 27. dicta cap. 2. p. 4.* ad relatum Concilium Toletan. quod cum loquatur de Energumenis *infra* expendimus, cum ago *infra* de illis, quibus [illegible] ſacramentum eſt conferendum.

14 [illegible] obſtant textus *in cap. Preſbyter diſt. 95.* Vbi cauetur ne Presbyteri in fronte conſignent [illegible] b Epiſcopo fuerit illis præceptum Item non textus *in cap. omni tempore de conſecrat. diſt. 4.* quia cum verba horum canonum ſint deſumpta ex præcedentibus canonibus, debent eodem modo explicari, vt aduertit Baſilius *n. 18. dicto c. 2. lib. 4* dicens prædictos canones non eſſe Martini primi in Concilio Romano, vt aliqui Theologi exiſtimarunt, ſed Martini Bracarenſis Epiſcopi in collectione canonum ex Synodis orientalibus & [illegible] ebis dicta *infra q. 9 vel. ad tertium.*

15 Nec etiam obſtant *can.* 20. Concilii Toletani, vbi ſtatuitur Diaconum non Chriſmare, ſed Preſbyterum, abſente Epiſcopo, præſente vero non, niſi ab illo fuerit præceptum. Nec D. Ambroſius, qui *ad Ephesios.* 4. ſcripſit Ægiptios, abſente Epiſcopo conſignare. Nec Auguſtin. ſiue quis alius fuerit actor *lib. quæſtionum veteris, & noui teſtamenti q.* 101. in qua aſſerit in Eccleſia Ægyptiorum, & Alexandria, in qua non erant Epiſcopi, ſacerdotes ſolitos fuiſſe hoc ſacramentum conferre, *in Alexandria (* inquit *) & per totam Ægyptum. ſi deſit Epiſcopus, conſignat Preſbyter* †Quia reſpondeo ex proxime dictis intelligi 16 Toletanum, Ambroſium, & Auguſtinum de prædicta cæremoniali vnctione, vt intelligit Vualdenſis *tom. 1. de ſacram. cap* 114. refert Baſilius *dicto lib. 4. cap. 2. n.* 18 vbi quia ibi, & *cap.* 5. intelligendos videri ait Auguſtin. & Ambroſ. de conſuetudine Græcorum; & quod in correctis libris Auguſtini non legitur *conſignat Preſbyter, ſeu conſecrat Preſbyter*; quod vero diuerſum longe ſenſum addit.

Ideo duxi hic expendere iura ſequentia, textum 17 nempe *in c. manus & in c. de his vero de conſecrat. diſt.* 5 qui ſentiunt irritum, & inanem ſacramentum confirmationis, ſi à Presbyteris conficiatur, hoc eſt *ſi Preſbyteri conficiant,* id eſt conſecrent Chriſma, & conferant; quia conficere Chriſma ſpectat ad Epiſcopus: ita Baſilius Pontius *de hoc ſacram. p. 2 c 4. n* 9. vbi addit vt hac eadẽ phraſi loquendi Græcè, idem ſignificat Dyoniſ. *de Eccleſiaſt. Hierarchia c.* 4 de quo iam ſupra latè dixi.

Nec pugnãt verba Clem. Romani *lib. 7. conſtit.* 18 *Apoſtolicar. c.* 22. vbi inſtruens Epiſcopum, & Presbyterum, quomodo debeant Baptizare, addit ſequentia *vnges autem O Epiſcope, & Preſbyter prius oleo ſancto, deinde Baptizabis aquã, poſtremo conſignabis vnguẽto, vt vnctio ſit participatio Spiritus ſancti, aqua ſit ſymbolũ mortis, vnguentũ ſigillum pactionũ,* & quod in canone vllo, in quo Presbyteris prohibetur miniſtrare ſacramentũ cõfirmationis non dicitur irritum, aut nullũ fore ſacramentum ab illis collectũ; & ideo repetendũ, ſed tantùm abſolutè prohibeantur confirmare. †Quia 19 reſpõdeo ad Clem. verba ex illis tribus aliqua pertinere ad Epiſcopum, & Preſbyterum, alia ad ſolũ Epiſcopum; indeque accipienda iuxta diſtributionẽ acommodam, iuxta quæ in præcedentibus adduxi quæſtionibus, docet Baſilius Pontius *dicta p. 4. c. 2. ſub n. fin.* in verſ. *ad tertium*, vbi notat perpendendum, quod Clemens in prioribus verbis cum agit de Baptiſmo, coniungit Epiſcopum, & Presbyterũ, non tamen cũ agit de confirmatione.

Et licet in canonibus prohibentibus ſacramen- 20 tum confirmationis Presbyteris, non dicatur nullum ſacramentum illud ab illis collatum, nec irritum: tamen vt expendo ſub quæſt. ſequenti Patres iam adducti ſufficienter exprimunt defectum poteſtatis in Presbyteris ad confirmationem miniſtrandam; ſic vt ſequatur eſſe irritum, & inane, & repetendum ſacramentum ab illis collatum, docet Baſilius *dicto n. fin* & communis omnium; imò ſatis apparet ex verbis *dicti c. quanto de conſuet* vbi Innocent. III ait *eſſe inanem vmbram. & veritatem,* & *cap. manus impoſitionis de conſecrat. diſt.* 5. quod deſumptum eſt ex Euſebio Papa *epiſt.* 3. vbi habetur *irritum habendum, & vacuum, nec inter Eccleſiaſtica ſacramenta reputandum, quod per ſimplices ſacerdotes conferetur.*

Ad ſecundam quæſtionis partem, an poſſit 21 ex delegatione Pontificia ſimplex Sacerdos

adminiſtrare hoc Sacramentum. Quia ex præfatis poſſet longe repeti, exiſtimaui in hoc, & in alijs dubijs noſtræ quæſtionis breuiter reſoluere: pro affirmatiua, nam licet plures affirmarint, nec ex Pontificis diſpenſatione poſſe ſacerdotem Presbyterum, ſacramentum confirmationis adminiſtrare, nec in hoc Pontificem diſpenſare poſſe, vt latè probant Scotus, & Durand. *in 4 diſt. 7. quæſt. 2.* Adrianus *de confirm. art. 3.* & videantur ſententiæ Bonauentura circa litteram Magiſtri, & *art. 1. q. 3.* Gabriel. *quæſt. vnica art. 2. concluſ. 4.* Maior *quæſt. vnica*, Caſtro *de hæreſibus 5. confirmatio*, & inclinet Petrus Soto *lect. 2. de Confirm.* & Gulielmus Eſtius *in 4. diſt.*
22 §. 22. † Tamen contraria ſententia probatur *ex cap. peruenit. 1. diſt. 95.* Vbi gloſſa, & communis ſecundùm Archidiaconum, Bellamer; Turrecrem; Dominicum, & Præpoſitum Couaruu. *lib. 1. variar. cap. 10. n. 2. & 5.* Cucus *lib. 5. inſtit. moral. tit. 3. num. 3.* Barboſa *in paſtor. dicta p. 2. alleg. 30. num. 6.* qui omnes alios referunt Canoniſtas ſic tenentes *in dicto cap. peruenit, & per cap. Preſbyteri de conſecrat. diſt. 4.* item probat communis Theologorum cum D. Thoma *in 4. diſt. 24. q. 11. art. 4.* Vbi Sotus, & alij, & ex eodem D. Thoma *dicta q. 72. art. 11.* Vbi Caietanus, Nugnus, Peſantius, & Egidius, Paludan. *q. 4.* Aureol. *in 4. diſt. 7. quæſt. 2.* Victoria *quæſt. 49.* Bellarm. *cap. 12. de confirmat.* Henriquez *lib. 3. cap. 6. num. 4. & 5.* Suarez *diſp. 33. ſect. 2.* Vaſquez *q. 72. diſp. 119. cap. 1. n. 3* Bonacina, Filliucius, Toletus, Lublinus, Torreblanca, & alij, quos ſequitur Leander *de ſacram. tract. 3. diſp. 2. q. 1.* Hurtado *de hoc ſacram. diſ. 13.* Viuald. *de Miniſtro confirm. n. 4.* Ochogauia *q. 10. n. 2.* Granad. *in eodem tract. diſp. 2. n 5.* Angleſ. *art. 3.* Syluius *in addit. §. 3. de confirm. ſumma* Binsfeldij, Petrus Cenedo *cap. 3. pag. 58. & 59.* Molfeſius *in ſumma de hoc ſacram. tract. 4. cap. 2. n 27.* dicens hanc ſententiam eſſe de fide Caſtrus Palaus *tom. 3. tract. 20. p. 9.* Diana *p. 8. reſol. 3. tract. 1.* Sahagun *de ſacram. Confirm. n. 26.* abunde, & cum multis Baſilius Pontius *dict. p. 4. cap. 3.* Cardoſus verbo *ſacramentum Confirm. n. 8.* idem Diana cum alijs *p. 3. tract. 4. reſ. 23. in fine.* Chamerota *tract. 3. de confirm. cap. 5. in fine, & cap. 2. dubio 5.* Auerſa *de hoc ſacram. q. 72. ſect. 3.* Præpoſitus in D. Thom. *dict. q. 72. dubio 2. num. 46.* Optauius *de ſacram. tract. de confirm. diſp. 1. q. 8. n. 33.* Petrus à Sancto Ioſeph *in Idea theologia ſacram. cap. 14. reſol. 2.* Sanchez *de matrim. lib. 8. diſp. 6. n. 6.* cum multis Ioannes Petit *in theolog. ſacram. tr. 3 lect. 33.* Marchantius *in reſol. Paſtor. tract. 3. c. 1. q. 2.* alios infinitos refert, & ſequitur nouiſſimè Berricellus *de miſſionibus Apoſtolicis tract. 7. de hoc ſacram. q. 129, à n. 2.* pluribus fundamentis *à n. 5.* qui reſpondet contrarijs fundamentis, dicendo ex Diuina inſtitutione Epiſcopum eſſe ordinarium Miniſtrum vt *infra* expendo, multis alijs Pater Prado ſupra *de hoc ſacramento dubio 11. §. 3.* vbi reſpondet contrarijs quibus & nos ex dictis *à n. 5. hic.*

23 Probant etiam Doctores ex Concilio Florent. decreto de ſacram. vbi poſtquam tradidiſſet ordinarium Miniſtrum confirmationis eſſe Epiſcopum, quibuſdam interiectis, dicit, *legitur tamen aliquando per Apoſtolica ſedis diſpenſationem ex rationabili, & vrgenti admodum cauſa ſimplicem ſacerdotem Chriſmate per Epiſcopum confecto, hoc adminiſtraſſe Confirmationis ſacramentum.* Deinde quia Alex. IV. & Gregor. XIII. dicuntur hanc poteſtatem pro Indijs conceſſiſſe, quod non poteſt prudenter negari, cum de Gregorio referatur ab authoribus fide dignis tanquam res ſuo tempore facta, vt Suarez *diſp. 36. ſect. 1.* & Henriquez *de vtroque cap. 6. n. 4. lit. N.* Item quod dicitur de Adriano IV. qui anno 1521. Aprilis. 25. dicitur conceſſiſſe pro Indijs, & regionibus, in quibus non ſunt Epiſcopi, vt ſacerdos regularis ordinis minorum poſſet confirmare, cuius conceſſionis authenticum refert eſſe Hiſpali in Monaſterio ſancti Franciſci, Henriquez *ſupra litt. 1.* & Diana *dict. p 8. reſ. 3.* vbi etiam confirmat ex quadam cardinalium reſponſione *in canone 3. de confirmatione ſeſſ. P. Trident.* quod etiam Abbates ex priuilegio ſedis Apoſtolicæ; de conſenſu tamen ordinariorum poſſunt conferre hoc ſacramentum confirmationis, vt etiam refert Baſilius Pont. *dict. c. 3. ſub n. 6.* Vbi dicit etiam diſpenſaſſe Nicolaum. IV. Ioan. XXII. Vrban. V. Eug. IV. & alios Pontifices, vt refert Leo X. in Bulla directa quibuſdam Franciſcanis, quam ipſe confirmauit; item & Emanuel Rodriguez *in noua collatione.*

Et confirmatur ex Concilio Senonenſe in de- 24
cretis morum *cap. 38.* vbi cum dixiſſet Abbates non habere poteſtatem confirmandi, addit quod ſi qui ſint qui contendant ſibi competere hanc facultatem ex priuilegio volumus, quod cum primum fuerint requiſiti à ſuffraganeis noſtris, de priuilegio fidem facere teneantur, imò D. Greg. XIII. diſpenſauit cum Patribus ſocietatis, vt etiam apud Indos cum Chriſmate ab Epiſcopo benedicto ſacramentum confirmationis miniſtrare; & refert Baſilius Pontius *dicto n. 6 in fine.* audiuiſſe eos, qui aſſeruere ſe miniſtraſſe hoc ſacramentum ex ea diſpenſatione; imo & apud eos aſſeruari diploma huius authoritatis conceſſæ. Et hæc omnia confirmantur ex factis, conſuetudine Græcorum *quæſt. 6. ſupra* relatis

Et noſtram communem ſententiam de fide certam putat eſſe, ſed Perigianus *in 4. diſt. 7. q. 1. art. 1 in fine.* ſentit non eſſe de fide, quia Eugenius non eſt loquutus definiendo, & Tridentinum, licet dixerit ordinarium miniſtrum eſſe Epiſcopum; nihil tamen dixerit de extraordinario; & ſic temerarium tantùm eſſe oppoſitum; Baſilius autem Pontius omnino legendus *dicto cap. 3. p. 4. n. 11.* per totum ex multis fundamentis propendet ſe in ſoli ſententiam coniungendo decretum Trid. definitionem cum decreto Eugenij, referens verba Eugenij.

Et licet fundamenta contrariæ ſententiæ con- 25
ſiſtentia decretis aliquorum Pontificum, de quibus iam *à num. 1.* Veluti Damaſi, Euſebij, Innocent. I. Leonis II. Ioannis III. & aliorum, tamen intelliguntur dicendo ordinarie ſolis Epiſcopis deberi huius ſacramenti miniſterium, & expendunt Diana *dicta reſol. 3.* & Baſil. *ſub dict. cap. 3.* rectè abſolute loqui; quia quando de poteſtate eſt ſermo, & abſolute dicitur aliquod genus hominum habere, vel non habere poteſtatem, intelligitur de poteſtate ordinaria, vt ſi quis v. g. dicat Parochum non habere poteſtatem excommunicandi, rectè ſic abſolutè loquitur; quia intelligitur de poteſtate ordinaria, quæ ex officio annexa ſit, non de poteſtate delegata, quam accipere poteſt à Summo Pontifice.

Nec

26 Nec aliud obſtat deſumptum ex ratione, ſcilicet, vel poteſtas confi. mandi competit Epiſcopo ratione Iuriſdictionis, vel conſecrationis, non primum, dicunt Baſil. *dict. cap. 3. n. 9.* Diana ex illius verbis. *dicta reſol. 3.* verſ. *ſecundum* vt notum eſt, nam alias Epiſcopus non conſecratus poſſet confirmare ſibi ſubditum, & nulla eſſet confirmatio miniſt. ata non ſubdito, quæ abſurda ſunt. Si dicatur ſecundum, ergo vel ratione conſecrationis, & ordinis ſacerdotalis, & presbyterij, at ſic etiam conueniret Presbyteris, & valide confirmarent, etiam ſine licentia Epiſcopi (quod eſt falſum, vt dixi *à n. 1.*) vel ratione conſecrationis Epiſcopalis; etſi hoc verum eſt, non poterit competere Presbyteris, cum ea conſecratione careant. Tamen reſpondent Baſilius, & Diana, & ego longius *infra hac quæſt* verſ. *ad vltimam* diuerſo modo vtrique competere.

27 Et quia Doctores ſolent etiam obiicere textum *in cap. penult. de conſecrat. Eccleſiæ, vel altaris*, vbi dicitur ea, quæ conſecrationis ſunt, non conſecrato, committi non poſſe; ob idque ſi confirmare competat Epiſcopo ratione conſecrationis, & ea deficiente in Presbytero, ſequi vt non poſſit illi committi huius ſacramenti adminiſtratio. Sed reſpondeo cum eodem Baſilio Pontio *dict. c. 4. p. 4. n. 10.* Diana *dict. reſ. 3.* verſ. *Denique*, vt *infra* in dicta verſ. *ad quartam*, verb. *alia*.

28 Sed quia factum Gregorij *lib. 9. epiſtol. 3. & 26* ad Ianuarium relatum, *in dicto cap. peruenit diſt. 95.* exiſtimeot Durandus *in 4. diſt. 7. q. 3. & 4.* Eſtius *ibi diſt. 7. dicto §. 1 1.* Loqui non de Baptizatis, ſed de Baptizandis tangendis à Presbyteris Chriſmate in fronte; ideo tenent in illo textu non reperiri deciſam primo noſtram adductam ſententiam, vt noo probari videtur ex verbis *dicti cap. 1.* ibi. *peruenit quoque ad nos, quoſdam ſcandalizates fuiſſe, quod Presbyteris Chriſmate tangere in fronte eos qui Baptizandi ſunt prohibuimus, & nos quidem ſecundum vſum veterem noſtra Eccleſia fecimus: od ſi hac de re aliqui conſtituantur, vbi Epiſcopi deſunt, vt Presbyteri etiam in fronte Baptizandes, etiam in fronte tangere debeant concedimus.* longeque diſtare verb. *baptizandi* à baptizatis, inſerendo non dari ſacramentum confirmationis ex eo quod Presbyteri corporis partem quamlibet vngant.

29 Alia ex illis adducit Baſilius Pontius *dicto lib. 4. de hoc ſacram. n. 2. 3. & 4.* qui expendens verba relata, ait Pontificẽ Greg. IX. in dictis locis loqui da ſacramento confirmationis, ac de vnctione confirmatoria, non cæremoniali, vt de ea ſic intellexit poſtea Eugen. IV in Florentino iam relato; cum ergo ait Gregorius loqueretur de ea vnctione, quam antea prohibuerat eiſdem Presbyteris, abſolutaque prohibuiſſet vnctionem cum Chriſmate in fronte Baptizati; ideo euincit extra controuerſiam eſſe, nomine eo ſacramentum intelligi confirmationis; & ſic vt diu ineſt ea ſolutio, quæ de alia vnctione Gregor. interpretatur; & *ſub dicto num. 2.* ait non fuiſſe tollerantiam in eo, quod ſine ſcandalo vitare oon poſſet, ſed conceſſionem confirmandi facultatem Presbyteris præſtando; quia Pontifex ibi non dixit *permittimus*, ſed *concedimus*, & vſus fuit nomine *Chriſmatis*, aliàs vteretur verbo *Olei*; item quod textus ille loquitur tantùm de ſimplicibus Presbyteris, non de illis, qui ſimul eſſent Epiſcopi, late etiam probans, quod Gregorius poſuerit *Baptizandos* pro *Baptizatis*, in illiſque verbis, *& nos quidem ſecundùm veterem Conſuetudinem Eccleſia noſtra fecimus*, in quibus explanat quod vetus conſuetudo excluſerit ſimplices ſacerdotes; ſed quia de ea realiqui contriſtarentur; ideo ſummum Pontificem decreuiſſe facultatem Presbyteris confirmandi, vbi Epiſcopi deſunt.

30 Ad tertiam quæſtionis partem, an Presbyter ſit ſufficiens miniſter, quamuis peccet in conferendo Confirmationis ſacramentum? Satis liquet ex adductis *in precedenti dubio* verſ. *ad ſecundam*, & *à num. 1. noſtra quæſtionis*; quia vt *infra* dicemus, nonniſi ex ſola diſpenſatione Papæ hoc liceat ei.

31 Ad quartam quæſtionis partem, qua ratione conueniat Epiſcopo eſſe miniſter ordinarius huius ſacramenti, aliqui Doctores varia dixerunt inter quos Philippus Faber, *in 4. diſt. 7. diſp. 17. cap. 3. n. 31* qui diſtinguens in Epiſcopo duplex munus circa ſacramentum confirmationis, & quod primum ſit ipſa confectio, & conſecratio Chriſmatis, quæ à ſolo Epiſcopo fieri poteſt, & non à Presbytero (de qua *ſupra*) & hoc à Iure Diuino manaſſe; quod ſic Conſtitutum dicit, vt ſolus Epiſcopus priuatiuè conficiat. Secundum dicit eſſe collationem Chriſmatis, de qua in tractatu noſtro. & quod ex his duobus videatur præſtantius primum, quia conſtituit materiam ſacramenti, eſſentialiuſque eſſe, vt Chriſma ſit conſecratum ab Epiſcopo. Quà ſuppoſitione pergit Philippus Faber ex inſtitutione Diuina conuenire illum actum primum Epiſcopo, & nulli alteri. Et quod collatio, ſiue adminiſtratio ſacramenti confirmationis eidem etiam pertineat, ex eadem inſtitutione, pertinereque ad poteſtatem Iuriſdictionis, eſſeque ordinariam, in Epiſcopo, delegatam in ſacerdote; nec poſſe extendi, ait ad Diaconum, & alios inferiores Clericos, & laicos, quià ordinatus inſtitutione Diuina, ne ad alios inferiores transferatur; probans in quam Faber hoc munus ad poteſtatem Iuriſdictionis, & noo ordinis pertinere, eo nempe fundamento; quia poteſtas ordinis. non poteſt tolli, nec impediri, ne effectus fiat, ſi attentet is, qui talem authoritatem habet; ſicque concludit, vt miniſtratio huius ſacramenti non ſit ordinis, ſed Iuriſdictionis, colligendo ita ex D. Thoma dicente Pontificem concedere Presbyteris, vt conſignent ex plenitudine poteſtatis; & quod plenitudo Papæ eſt Iuriſdictionis alia multa congerit Philippus Faber.

32 Sed Baſilius Pontius, *dict. p. 4. de hoc ſacram.* affert Sotum, *in 4. diſtinct. 7. quæſt. vnica art. 12.* dicentem Chriſtum ſtatuiſſe ſolos Sacerdotes, ſiue ex officio, ſiue ex commiſſione poſſe confirmare, commiſiſſe autem Eccleſiæ; vt poſſet limitare; prout expedire iudicauerit quod Epiſcopus, vel Sacerdos ſub hac, vel illa conditione eſſet neceſſarius miniſter, optimè impugnans; item & alia, quæ retulit Faber *ibi* repetens ex *num. 1.* potius cum Suarez amplectitur, quod Chriſtus inſtituit, vt ex vi ordinationis, & conſecrationis Epiſcopus in actu primo proximè eſſet neceſſarius miniſter huius ſacramenti à nullius diſpenſatione, vel licentia dependens, ſicut Presbyter per characterem conſtitutus eſt in actu primo proximo ad conficiendum Corpus Chriſti; ſic vt talis poteſtas non ſit auferibilis in Epiſcopo, nec impediri poſſit, vt fruſtretur ef-

33 fectu. † Et quod eſt in Presbytero eadem poteſtas in potentia quadam remota ad confirmandum ex vi ſuæ ordinationis, qui tantùm conſtituetur in potentia proxima per diſpenſationem ſuperioris legitimi; concludit ergo Baſilius, vt radix, & fundamentum noſtri dubij conſiſtat in ordine, & charactere; & ſic poteſtatem confirmandi, tam Epiſcopo, quam Presbytero competere ratione ordinis, & conſecrationis, Epiſcopo quidem completè, & proximè, Presbytero inquam conditionate, ſi accedat diſpenſatio Pontificis; quod eſt competere in potentia remota, vt loquuntur Suarez, & alij: ob idque nullo modo pertinere ad poteſtatem iuriſdictionis.

34 Alia philoſophando tradit idem Baſilius pro maiori claritate, *dict. cap. 6. num. 6.* quæ omitto; ſolùm enim dico ex hoc modo intelligendi reſponderi ad obiectiones propoſitas ſub verſ. *ad ſecundam*, in verſ. *nec aliud*, & *quia DD.* vbi de textu *in dicto cap. penult. de conſecrat. Eccleſia, vel altaris*, nempe, vt Epiſcopo competat eſſe miniſter ordinarius ratione conſecrationis Epiſcopalis, & Presbytero ratione ſuæ conſecrationis remote, & dependenter à diſpenſatione: ita Diana *dicta p. 8. tract. 1. reſ.* 3. in dictis verſ. *ſecundum*, & *denique*, dicens in Presbytero eſſe conſecrationem remotam ſufficientem, vt poſita conditione, poſſit miniſtrare ſacramentum Confirmationis; quia ſicut in illo ratione ordinis eſt ſufficiens fundamentum, vt accedente Iuriſdictione (vt dici ſolet) poſſit abſoluere à peccatis, à quibus ſine ea inualide abſoluit, ita etiam ratione ordinis in Presbytero ſit ſufficiens fundamentum, vt poſſit illi committi miniſterium ſacramenti ordinis, quod ſine ea commiſſione inaniter, & inualidè conferret) vt expendo *infra in cap. vtriuſque ſexus de pœnit.*) itaque dicit exercitium confirmationis committi conſecrato tantùm.

35 Ad quintam reſpondetur ſatis ex his, quæ dico *quæſt. ſequenti* in verſ. *ad quartam*; & quia nouiſſime Berricellus *de hoc ſacram. tit. 7. tract. de miſſionibus Apoſtol. q. 31.* agit de quæſtione, an hodie Presbyter, ſiue orientalis, ſiue occidentalis Eccleſiæ valide confirmare poſſit, vbi latè agens cum Arcudio firmat poſſe Græcos, præſertim in oriente; pro quo faciunt relata *quæſt. ſequenti* in verſ. *ad primam*. & verſ. *ad ſecundam*. plura de licita conſuetudine Græcorum, vt eorum Presbyteri confirment; quare alia hic non repeto; imo notat Berricel. *ibi à num.* 2. vt licet Græci in Italia valide nequeant confirmare, tamen admittit, ſi id facerent in aliqua ciuitate ſine nota, aut vbi non fuiſſet recepta Bulla Clem. VIII quæ Græcis expreſsè prohibuit, ne Presbyteri Græci Baptizatos Chriſmate, confirment, expedita anno 1595. Auguſti 31. quam per extenſum refert Thomas à Ieſu Maria *de conuerſione omnium gent. lib. 6. p. 2. cap. 7.* Arcudius *de ſacram. Eccleſiæ orientalis lib. 2. cap. 25. & capit. 26. in fine.*

***

QVÆST. VIII.

An Diaconus, ſeu alius Clericus non Presbyter, poſſit ex commiſsione Pontificia miniſtrare, & conferre ſacramentum confirmationis? An Abbates? Seu an poſſit Pontifex diſpenſare ad illud adminiſtrandum per ſacerdotem ſolum priori ordinatione conſecratum? Et an ſoli Pontifici competat priuatiuè talis diſpenſandi poteſtas, vel etiam Epiſcopo? vel an poſſit Pontifex diſpenſare, vt ſimplex ſacerdos, conſecrare queat Sanctum Chriſma? Et an ſi ſine cauſa diſpenſet, vt ſimplex ſacerdos conferat ſacramentum confirmationis, ſit diſpenſatio valida? Et an Pontifex tantum electus, & nondum conſecratus in Epiſcopum, poſſit hanc poteſtatem ſimplici ſacerdoti concedere? vel an facultas talis conceſſa ſimplici Sacerdoti, expiret, mortuo Pontifice, vel ſi ſit conceſſa ex cauſa, ea ceſſante, expiret? An Regulares miſſionarij in partibus infidelium, præſertim in nouo orbe, habeant à ſede Apoſtolica priuilegium miniſtrandi hoc Sacramentum?

SVMMARIVM.

1 *Diaconi, & alij Clerici minores, nequeunt eſſe miniſtri ſacramenti confirmationis, & n. 2.* & 3.

4 Trid. canon, 3. ſeſſ. 7. de confirmat.

5 *Abas Presbyter poteſt eſſe miniſter Confirmationis priuilegio Apoſtolico, & licentiâ proprij Epiſcopi.*

6 *Sacerdos ſola prima ordinatione conſecratus, nempe calicis porrectione, num ſi impoſita non eſt manus, poſſit ex diſpenſatione Pontificis confirmare. n. 7. 8. 9. 10. 11.*

7 *Sotus cenſet impoſitionem manuum in ordinatione eſſe introductam ab Apoſtolis.*

8 *Calicis traditio in ordinatione ſacerdotali, ſpectat cum Patena ad poteſtatem Conſecrandi.*

9 *Manuum impoſitio in ordinatione ſacerdotali, ſpectat ad poteſtatem abſoluendi à peccatis.*

12 *Epiſcopus nequit in ſuo territorio delegare ſimplici ſacerdoti, vt confirmet eius ſubditos; etſi dicatur Paſtor ordinarius in ſuo territorio, vt Papa in orbe, vt expenditur n. 13. 14. & 15.*

16 *Chriſma pro confirmandis ex diſpenſatione Pontificia multi probant poſſe fieri à ſacerdote, & ſi non tam facile, vt miniſtrare illud ſacramentum, n. 17. 18. 19.*

20 *Pontifex diſpenſando ſine cauſa, vt ſimplex ſacerdos confirmet, non improbatur in ſuo facto, & quare; non ſic in diſpenſatione voti tertio præiudiciali num. 21. 22.*

22 *Gratia non ceſſant mortuo Papa, concedente etiam reſpecta Preſbyteri confirmatari.*
23 *Pontifex tantum electus, & non conſecratus, poteſt diſpenſare cum ſimplicibus ſacerdotibus, vt confirment.*

1 AD primam difficultatis partem de Diacono, & alijs clericis inferioribus, ſeu laicis ex dictis *ſub quæſt. 7. præcedenti*, ſatis liquet, nec Diaconum, nec clericos alios inferiores poſſe etiã ex commiſſione Pontificia eſſe miniſtros Sacramenti confirmationis; quia deficit in illis Character ordinis presbyteralis, qui requiritur ex inſtitutione Diuina pro miniſtro legitimo huius ſacramenti, ſaltim remotè, vt *ibi* explicaui *in fine dictæ quæſtionis*: ita communiter docent Theologi cum D. Thom. *diſt. 7. in 4. q. 3 art. 1. & q. 72. art. 11.* Sotus, Ledeſma, Tabiena apud Henriquez *lib. 3. c. 6. n. 5.* Granadus, Ludouicus de S. Ioan. & alij, quos ſequitur Leander *tract. 3. de ſacram. diſp. 2. q. 4.* præcipuè Reginaldus. *lib. 28. n. 19* bene probans *ex cap. manus de conſecrat. diſt. 5. & ex cap. quanto de conſuet.* Baunij *q. 7. aſſert. 3. de hoc ſacramento*, Sahagun *de hoc ſacram. n. 25.* † Vbi dicit iam
2 damnatum eſſe errorem eorum, qui affirmabant Diaconos eſſe proprios confirmationis miniſtros, tenent etiam Baſil Pont. *ſub c. 3. p. 4. de hoc ſacram. in fine*, Filiucios *tract. 3. n. 27.* dicens, vt inferior ſacerdote, nec etiam ex diſpenſatione Papæ poſſit eſſe miniſter huius ſacramenti, tradit Barboſa *in paſtorali p. 2. allegat. 30. ſub n. 4. in fine*, Ægidius Trullench. *de ſacram. lib. 2. q. vnica n. 14. in fine.*

3 Et in tantum Doctores ſic verum dicunt, vt Diaconus, etiam ſi ſit Cardinalis nequeat hoc ſacramentum adminiſtrare: ſic iam adducti ex commiſſione Papæ. Quare non ſunt ferendi Abbas, & Innocent; qui *in dicto cap. quanto de conſuetudine, & gloſſa in dicto cap. manus de conſecrat. diſt. 5.* Vt etiam refert Aureol. *in 4 diſt. 7. q. 2.* affirmant exiſtimantes ex mandato Papæ quemlibet clericum poſſe conferre ordinem, & ſacramentum, quod habet. † Nec obſtat Tri-
4 dentini, *deciſio ſeſſ. 7. de confirmat. canon. 3.* dum inquiens ordinarium huius Sacramenti Miniſtrum Epiſcopum eſſe, ſignificare videtur non eſſe inconueniens quod non Epiſcopi, & Pontificis maximi permiſſione extraordinarij, ſeu delegati fiant miniſtri: nam vt *ſupra quæſt. præcedenti*, longè reſolutum eſt, hoc tantum de Preſbyteris eſt intelligendum, non de alijs ſacerdotibus inferioribus, vt hic: Videbis Barboſam, *ſub dicto n. 4. in fine*, vbi refert ex Solorzano, *de Iure Indiar. tom. 2. lib. 3. cap. 18. n. 34.* nouiſſimè bene tractat P. Prado, *dubio de hoc ſacram. §. 4.*

5 Ad ſecundam quæſtionis partem de Abbatibus dicendum eſt quod ex priuilegio Sedis Apoſtolicæ de conſenſu ordinarij poſſint conferre ſacramentum hoc confirmationis, vt referunt, ac tenent Armendariz, *in additionib. ad recopil. legum Nauarræ, lib. 1. tit. 18. lib. 7. de Epiſcopis n. 77.* Barboſa, *in paſtorali dicto alleg. 50. num. 5.* quod eſt intelligendum ſi ſint Presbyteri, vt colligi debet ex proximè adductis ſub *dicta quæſt. 6.* & exiſtimo conſenſum Epiſcopi requiri; quia alias in territorio alieno non poſſet exercere Abbas alterius territorij, ſicut nec Epiſcopus per dicta, *ſupra in cap. contingit de ætate & qualit. ordinand.* Vbi plura de Abbatibus dixi circa ordines.

Ad tertiam quæſtionis partem, an poſſit Pontifex diſpenſare ad hoc Sacramentum Confirmationis miniſtrandum per ſacerdotem ſolùm priori ordinatione conſecratum? In quo dubio ſunt diuerſæ Doctorum ſententiæ: nam qui docent ſufficere in ordinandis Presbyteris, Calicis porrectionem cum Patena, vel totam materiam proximam ſitam eſſe in traditione Calicis cum vino, & Patenæ cum pane, & totam formam in verbis dictæ traditionis correſpondentibus, nempe: *accipe poteſtatem offerendi ſacrificium &c.* vt videtur indicare Eugenius *in ſuo decreto*, dum pro ordinatione ſacerdotis, non aſſignat aliam materiam, quam dictam traditionem, nec aliam formam, quam verba ipſi traditioni correſpondentia, ipſi tenent poſſe Pontificem diſpenſare in puncto noſtri dubij; quia per traditionem dictam, & verba correſpondentia formæ denotatur conſecratio, ſeu ſacrificatio, quæ eſt præcipua actio ſacerdotis, cũ per hæc conferatur character, & poteſtas ſacerdotalis, eiſque ſolis perficiatur ordinatio ſacerdotis: ita docent Durand. *in 4. q. 3. art. 2.* Ricard. *ibi diſt. 24. art. 4.* Tapperus *art. 7. §. de materia*, Valentia *tom. 4. diſp. 9. q. 1. puncto 5.* Nugnus *in 3. p. D. Thom. q. 37. art. 5.* Bonacina *de ſacram. ord. diſp. 8. q. vnica, puncto 3. n. 2.* Cruz *in direct. p. 2. de ſacram. ordin. dubio 2. concl. 1.* † & Sotus *dicta diſt. 24 q. 1. art. 4. concl. 5.* cenſens impoſitionem manuum, & verba correſpondentia, non eſſe de eſſentia ordinis ſacerdotalis, facile concederet Pontificem id poſſe, quod etiam facile colligi poteſt ex his, quæ tradit Paludan. *in 4. & diſt. 25. q. 1. art. 2.* vt indicari videtur etiam *in c.* Presbyteri *infra tit. proximo de ſacram. non iterand.* dum in eo impoſitio manuum, quæ fit in ordinatione Presbyteris, & Diaconi, dicitur introducta ab Apoſtolis, & ob omiſſionem illius non eſſe ſacramentum iterandum, ſed ſupplendam eſſe; & ſic etiam deduci ex eo quod in aliquibus Pontificalibus non inuenitur cæremonia hæc impoſitionis manuum, nec inueniuntur verba illi correſpondentia. 6

E contra tamen alij docent impoſitionem manuum eſſe de eſſentia ſacerdotalis ordinis; eo quod in porrectione Calicis cum Patena ſolùm confertur ſacerdotibus poteſtas conſecrandi, & per impoſitionem manuum ſupra ordinatorum Capita imprimatur noua pars Characteris, & cõferatur poteſtas abſoluendi de à peccatis vt declarant verba, quæ tunc profert Epiſcopus: *accipe Spiritum Sanctum quorum remiſeritis peccata remittuntur eis, & quorum retinueritis retenta ſunt*, in quibus ſignificatur ſenſus ſenſibile, nempe impoſitio manus, & forma, quæ ſignificat *ibi* conferri gratiam, & poteſtas abſoluendi à peccatis, quæ eſt propria ſacerdotum, dictamque impoſitionem manuum neceſſariam eſſe probant Concil. Carthaginenſe. IV. *can. 3* vbi agens de ordinatione Presbyteri ſolùm meminit impoſitionis manuum, & Trident. *ſeſſ. 14 c. 3. de Extrema Vnctione*, vbi ait miniſtros huius ſacramenti eſſe Presbyteros, qui ſunt Presbiteri, aut ſacerdotes ab ipſis rite ordinati per impoſitionem manuum Presbiteri, & ex S. Hieronymo *in c. 58* Iſaiæ in ea verba *ſi abſtuleris de medio tui ait, ordinatio non ſolum ad imprecationem vocis, ſed etiam ad impoſitionẽ impletur manuum*, & Pontifex Alex. ex Concilij Calcedonenſ. authoritate appellat ſacramentum manus impoſitionem, per quam Spiritus ſanctus Confertur. 8

9 Cumque Sacerdoti detur poteſtas erga Chriſti corpus, verum quando porrigatur Calix cum Patena, nec ex illa cæremonia vlla alia colligatur poteſtas ſequitur quod habendo tertiam poteſtatem circa corpus Chriſti myſticum illius membra abſoluendo à peccatis, debeat dici, vt ea poteſtas ſic conferenda ex vi alicuius ordinationis, quæ ſane eſt impoſitio manuum ſub prædicta forma verborum. Quare Præpoſitus, *in 3.p. D. Thomæ quæſt.72.art.11. dubio 2.num.53.* Verius eſſe aut dicendo hanc impoſitionem manuum pertinere ad eſſentiam ordinationis, & hominem abſque ea non eſſe completum ſacerdotem, nec vi ordinationis habere vllam virtutem ſanctificandi fideles per confectionem ſacramentorum, quæ in vſu conſiſtunt, affirmant ordinatum ſolùm per verba quibus datur poteſtas ſacrificium offerendi, non poſſe ex commiſſione Pontificis hoc Sacramentum conficere; quia ſanctificatio per hoc ſacramentum requirit poteſtatem ordinis in corpus Chriſti myſticum, qua caret talis ſacerdos, vt abſoluat à peccatis. Alia refert Diana, *p. 8. tract. 1. reſol.4.* Vbi circa hoc dubium vtramque ſententiam putat eſſe probabilem.

10 Quare Scotus, *diſt. 24. art.3.* Paludan. *diſt.25. q.1.* S.Bonauentura *diſt. 24.art.1.q 4* Petrus Soto *lectura.5.de ordine*, Oſſius *in confeſſione Polonica cap.50.* Armilla verbo *ordo.n.5.* Bellarminus *lib.de ordine.cap.9* Henriquez *cap.6.* Cornelius à Lapide *in 1.ad Timotheum.4.verſ.14.a. 59.* Syluius *in 3.p.q.37.art.2.q. 4.* Vazquez *ibi tom. 3. diſp.239.cap 3.* Filiucius *tom.1.tract.9.cap 2. n. 41.* Paulus *in ſuis reſponſis moralibus lib.6. quæſtione 43.* Fernandez *in Theolog. morali p. 3. cap. 11.§.5.* Egidius Coninch. *de ſacram.diſp.20.dubio 7.n.60.& 61.* Reginald. *lib. 30. n. 10. 20. & 21.* Andreas Molfeſius *in ſumma tract. 2. cap. 10. n. 31.* Domitius Chamerota, *de ſacram.tract. 11. c. 3. dubio 1.verſ. quinto dico* pro vltima opinione

11 reſpondent ex adductis fundamentis. † Nec obſtare dicentes quod ſi Epiſcopus moriatur poſtquam contulit ſacerdoti poteſtatem conſecrandi antequam illi manus imponat, verè remanebit integrè ordinatus, & poterit à peccatis abſoluere ſic vt ex impoſitione manuum nulla conferatur poteſtas; quia reſpondent negando antecedens, quod nulla ratione probari poteſt, & quod tunc ſolum ille Presbyter habebit poteſtatem conſecrandi, & de neceſſitate impoſitionis manuum ad eſſentiam Presbyterij, applicabis quæ adduxi ſub *Rub. de temporib. ordin.* vbi de materia, & forma, quibus traditur completa poteſtas. alia *in capit. 5. & 3. de ſacrament. non iterand.*

12 Ad quartam quæſtionis partem an ſoli Pontifici competat priuatiuè poteſtas diſpenſandi cum Presbyteris, vt queant miniſtrare ſacramentum confirmationis? Quia ex infinitis Baſilius Pontius *de hoc ſacram.p.4. cap. 4.* plura omnino legenda tradit, vt ab intimis rem hanc per calleas, & poſt eum Diana cum aliis infinitis *dicta p.8.tract.1.reſ.5.* exiſtimo reſpondendum, vt licet ex quadam communi Doctorum, & generali doctrina Epiſcopus poſſit in ſuo territorio quidquid Pontifex in tota vniuerſali Eccleſia, niſi in quibus adſit aliqua prohibitio ſpecialis ſi excipias ea quæ ad vniuerſalis Eccleſiæ ſtatum pertinere, noſcuntur, vt res fidei definiri, & ſimilia quæ exigunt infallibilem authoritatem, vt rectè hanc quæ ſolùm penes Pontificem reſident; ita vt nec in Concilio reſideat, niſi capitis conſenſus accedat iuxta quæ adduxi ſupra *ad titul. de ſumma Trinit.& fide Cathol.* Iuxta etiam quæ tradunt ex Iuris interpretibus Gambera *de officio legati lib. 10.n.466 & 471.* Theſaur. *Chriſti Religioſ. cap 17.* Nicolaus de Cuſa *lib. 2. de concordia Cathol.cap.5.* Perez *lib. 8. ordinam. tit. 15. l. 5. paulo poſt princip. & tit. 18. l. 2. verſ. ſtatutos contra eos,* Maiol. *lib. 5. de irregularit. cap.51.n. 4.* qui refert Hugonem, & ex Theologis Abulenſ. *in cap.6. Matthæi n.87.* Victoria *relect. de matrim. cap. 1.n. 7.* Soto *in 4.diſt. 27.q. 1.art. 4.verſ. ad quos tandem, & lib. 10. de Iuſt.q.1.art.5.ad ſecundum* Vera Cruz, *parte Specials art. 28.poſt 3. concluſ.* Henriquez *lib. 6. de pænit.cap. 14.n.7. in comment.litt. R. & lib.10.de ordine cap. 35. n.2. & lib.12. de matrim. cap.3. n. 2.in comment. litt.N.* Aragon. *in 2.2.q.88.art. 2. verſ. Si quis autem quærat, an omnis,* Thomas Sanchez *de matrim. lib. 1.diſp.*

61.n.3.& lib.7. diſp. 1. n. 9. & alibi ſæpe, † quia 13

Epiſcopus eſt Paſtor ordinarius in ſua Diœceſi, ſicut Pontifex in toto orbe. Hanc ſententiam infinitis nominatìm à Berricello relati, & pluribus fundamentis *q. 50.ſect. 2.* defendunt, ſed omnibus ipſe Berricell. *ſect.2.* ſatisfacit *ibi*, vbi *ſect. 3.* authoritatibus, & rationibus plurimis ſequitur ſententiam contrariam, & ad fundamentum contrarium ait in *verſ.ad quintum*, falſum eſſe poſſe Epiſcopum in ſua Diœceſi quidquid poteſt Papa in vniuerſa Eccleſia quoad ſacramentorum ritum: nam hic ſpectat ad regimen totius Eccleſiæ; indeque vt ſicut ſolus Pontifex poteſt determinare materiam, & formam aliquorum ſacramentorum; ita etiam miniſtrum extraordinarium Confirmationis. Alia pro reſponſione addens, nempe vt licet eadem ſit poteſtas ordinis vtriuſque, ſed poſſe non improbabiliter dici in ſummo Pontifice imprimi, ſiue extendi Characterem ordinis altioris gradus, & excellentiæ ad characterem Epiſcopalem.

Ideo dicendum eſt, vt quantumuis arguatur 14

ex fundamento dicto, & aliis, quod ſi Epiſcopus non ſit prohibitus diſpenſare, expreſſe poſſit facultatem in ſuo Epiſcopatu concedere ſimplici ſacerdoti, vt adminiſtret ſacramentum Confirmationis, ſicut & Papa poteſt iuxta dicta. *quæſt.præced.* in *verſ.ad ſecundam.* non poſſe Epiſcopos in Eccleſia latina talem diſpenſationem facere, nec delegare; & hoc ſic procedere, ſiue dicas id procedere ex Diuina inſtitutione, quæ, vt iam dixi in dicto verſ. videtur priuatiuè ſolis Pontificibus eam diſpenſationem, ſeu facultatem competere, ſiue talis prohibitio, circa Epiſcopos oriatur ex ſola prohibitione Eccleſiaſtica: nam ea eſt tantæ virtutis, & efficaciæ, vt poſſet eorum conceſſionem irritam reddere; quia quamuis collatio confirmationis ſit exercitium ordinis, vt dixi *in ea quæſt. & in præſenti*, verum ipſa conceſſio eſt actus Iuriſdictionis: ita docent Præpoſitus *dict. q. 72. num. 49. Vbi ſupra,* Petrus à S. Ioſeph. *in Idea Theol. ſacram cap.14. reſol.2.* Auerſa *de ſacram. confirm. q. 72. ſect. 4.*

Hurtado

Hurtado *de hoc ſacramento diſ.* 13. Ochogauia
15 *de eodem q.*10.*n.* 13. † Diana *dict.p.*8.*tr.*1. *reſol.*
5. aduertens quod Chriſtus inſtituit, vt ordina-
rius quidem miniſter confirmationis eſſet Epiſ-
copus, per extraordinariam vero delegationem
ſui vicarij poſſit etiam ſacerdos, qui fundamenta
Baſilij Pontij, Ægidij, & Puteani refert, Ioannis
Petit.& Præpoſiti, Son, Paludani, & aliorum, &
hoc ſic verum iudico, etiamſi nulla ad ſit prohi-
bitio ſpecialis, vti non eſt ſecundùm Baſil. *ſupra*
n. 1. dicentem longo vſu ita obſeruatum, nec in-
ueniſſe aliquam reſeruationem de hac re & legere
tantùm nonnullas diſpenſationes factas à non-
nullis annis ſolum à ſedes Apoſtolica, quales ſunt,
quas iam *quæſt. præcedenti* adduxi Gregorij, &
aliorum Pontificum, & ex decreto Eugenij IV.
ibi relato ſcribentis diſpenſationem ſedis Apoſto-
licæ legi aliquando Presbyteros conſignaſſe, &
eſſe argumentum magnum, inter latinos reſerua-
tam eſſe ſummo Pontifici eius diſpenſationis con-
ceſſionem Plura alia curioſa, & difficilia Conſide-
rauit Baſilius *dicta p.* 4. *cap.* 4. vbi leges. Quare
exiſtimo ita in hoc puncto reſoluendum pro hac
negatiua ſententia, vt longe agens nouiſſime ad
vtramque partem, cum infinitis reſoluit Berricel.
de miſſionibus Apoſtol. omnino legendus *tr.*7.*de*
*hoc ſacram.q.*30. vbi *in ſect.*1.*n.*1. infinitos refert
ſic tenentes, inter quos etiam Cardinalis Lugo
*reſponſor.lib.*1.*n.*5. eius frater Franc. Lugo *de ſa-*
*cram lib.*3.*cap.* 2. *n.* 12 cum aliis multis Barboſa
*in paſtor.alleg.*3n.*n.*4. Quintana Dueñas *tract.*2.
*in Theolog.mor.ſingul.*5. *n.* 4. Candidus *diſquiſit.*
*mor.tom.*3.*diſquiſit.*1.*art.*10.*dubio* 10 Caſtro Pa-
lao *tom.*4.*tract.*20.*diſp.vnica p.* 9. *n.* 4. *gloſſa in*
cap.quanto de conſuetudine, Henriquez *lib.*1.*cap.*
26.§.5 *litt.S.* & alij penes eos & poſt iſtos lego
bene tractantem P. Pred. *ſupra de hoc ſacram. d.*
dubio 11.§.4. *&* 5. Vbi reſpondet contrariis.
16 Ad quintam quæſtionis partem, an poſſit Pon-
tifex diſpenſare, vt ſacerdos conſecret ſanctum
chriſma pro ſacramento confirmationis: Quia ſa-
tis de hac quæſtione poſita ſunt fundamenta ad
vtranque partem *ſupra q.*2. in toto verſ. *ad quar-*
tam, & ibi pro negatiua ſententia videatur reſpon-
ſum ex Baſilio Pontio, & aliis, reſpondendo fun-
damentis affirmatiuæ ſententiæ aliquorum eam
tenentium, quos *ibi* retuli, & *n.fin.* vbi Diana *p.*8.
*tract.*1.*reſ.*12. & Amicus pro affirmatiua reſpon-
dentes vtramque ſententiam probabiliorem dixe-
runt, Baſilij fundamentis reſpondendo; ideo nunc
hic tantùm ex illis referam, vt quemadmodum
pro ſententia Baſilij, & aliorum, ac Hurtadi *de*
*confirm.diſ.*5. ſunt concilia, & Patres, vti in dicto
verſ. *ad quartam* retuli; ſic iam vt ſicut Patres, &
concilia, quæ retuli *ſub quæſt.*7.*præced.* à *n.* 1. &
verſ. *ad ſecundam*, dicunt Epiſcopum eſſe ordi-
narium miniſtrum huius ſacramenti, Presbyterum
vero ex diſpenſatione, & facultate Pontificia, ita
contingat reſpectu benedictionis, & conſecratio-
nis chriſmatis; quia reſpectu adminiſtrationis
diſpenſat Papa, ita & reſpectu conſecratio-
nis.
17 Et confirmant adducti ex concilio Toletano
*in dicto cap.*2 adducto, vbi *in canone* 20. prohi-
bens, ne Presbyteri, ſed ſolus Epiſcopus chriſma
conficiant, aperte dicunt relati Doctores probare
hanc conſecrationem non deberi eſſentialiter fieri
ab Epiſcopo, nam cum loquatur ſequentibus ver-
bis, *quamuis pene vbique cuſtodiatur, vt abſque*
Epiſcopo, chriſma nemo conficiat; tamen quia in
aliquibus locis, vel Prouinciis, Presbyteri dicun-
tur chriſma conficere, placuit ex hac die nullum
alium, niſi Epiſcopum chriſma conficere. Per hæc
apertius dicunt Epiſcopos eſſe ſolum prohibitos,
vt prohibiti ſunt adminiſtrare hoc ſacramentum;
indeque concludit alia adducendo, vt ſicut Pon-
tifex diſpenſat pro adminiſtrando hoc ſacramen-
to cum Presbytero eodem modo pro benedicen-
do, & conſecrando chriſma; quia eadem videtur
ratio de vno, ac de alio; pro quo dicto faciunt
fundamenta, quæ retuli *q.* 6. in verſ. *ad ſecundum*,
& in verſ. *fin.*
Vnde ad fundamenta Baſilij, quæ retuli *in di-* 18
*cta q.*2. verſ. *ad quartam*, quæ etiam refert Diana
*dicta p.*8 *tract.*1.*reſ.*12 *in principio*, tum ex fun-
damentis ibi, & proxime iactis pro affirmatiua
ſententia; tum quod etſi vſus non fuerit diſpenſan-
do, vt Presbyter chriſma conſecret, oritur ex eo
quod nunquam legatur diſpenſatum, ſed non in-
de ſequi non poſſe Pontificem diſpenſare, ſi con-
tingeret, vt non eſſent Epiſcopi, qui chriſma bene-
dicerent, & conſecrarent; & ad Concilium Flo-
rentin. quod etſi doceat tantùm aliquando diſ-
penſatum eſſe in miniſtro, non autem in conſe-
cratione materiæ, ibi ſolum referri factum, ſed
non negare id fieri non potuiſſe; & licet Syluester
Papa dixerit nullum Presbyterum poſſe conficere
chriſma, non tamen negaſſe quin diſpenſatione
Pontificia poſſe facere; eodemque modo reſpon-
dent ad catechiſmum, dum declarat Epiſcopum
eſſe ordinarium miniſtrum; quia non dicit eſſe
omnino eſſentialem. † Et ad concilia, & Patres, 19
qui prohibent Presbyteris chriſma conficere, reſ-
pondent non inde ſequi quod hæc poteſtas non
poſſit illis per diſpenſationem ſummi Pontificis
communicari; quia eadem Concilia, & canones
prohibent, ne Presbyteri virgines, & templa con-
ſecrent, & Innocent. IV. Bulla, ne chriſma con-
ferant, cum tamen per diſpenſationem ſummi
Pontificis, poſſint ſimplices ſacerdotes templa &
virgines conſecrare, nec non chriſma conferre; &
quod textus *in cap. Presbyter* adductus *in dict.*
*quæſt.*2. non tam indicat impoſſibilitatem, ſeu dif-
ficultatem diſpenſandi in confectione chriſmatis,
quàm in conſecratione virginis. Etenim conclu-
dunt reſpondentes non ita facile diſpenſandum
in conſecratione materiæ, quàm in adminiſtra-
tione confirmationis; eo quod difficilius ſit
ordinarium miniſtrum ſemper, & vbique re-
periri, quàm materiæ conſecrationem, quæ fa-
cilius ex vno in alium locum transferri poteſt.
Ad ſextam quæſtionis partem, an ſi Pontifex 20
ſine cauſa diſpenſet, vt ſimplex ſacerdos conferat
hoc ſacramentum, diſpenſatio ſit valida? Et ſuppo-
ſito cum Azorio *tom.*2 *lib.*5. *cap.* 1. *q.* & Diana
*dicta p.*8.*tract.*1.*reſ.*5 *in fine*, & vt dixi *in quæſt.*
præced. non ſolere, nec debere Pontifices in hoc
facile diſpenſare, ſed ſolum pro regionibus infi-
delium, in quibus rari ſunt Epiſcopi. † Reſpondeo 21
nihilominus diſpenſationem eſſe validam, cum
de hac re non videatur iudicandum eſſe, ſicut de
votis, in quorum relaxatione fit remiſſio iuris
competentis alteri, qui non cenſetur in eam re-
miſſionem conſentire, niſi cauſa ſaltem, bona fidê
exiſtimetur ſubeſſe, eo quod in caſu noſtro nulla
ſit relaxatio, & diſpenſatio iuris alieni, ſed tantùm
deputatio ſimplex ad aliquod munus iuxta facul-
tatem Pontifici ex Chriſti inſtitutione traditam:
itaque Ochogauia *de ſ. cram confirm q.* 10 *n* 4.
notat validam eſſe hanc facultatem, etiamſi

Pontifex eam conceſſerit ſine rationabili cauſa Coninch *tom. de ſacram. q. 72. de hoc ſacramento art. 11.* Diana *dicta p. 8. tract. 1. reſ. 6.* Henriquez, & cum eo Præpoſitus *in 3. p. q. 72. art. 11. dub. 2. n. 4.* quia hæc commiſſio non eſt diſpenſatio in lege Diuina, ſed eſt conceſſio alicuius poteſtatis ſimilis ei, quam Pontifex concederet alicui ad abſoluendum à peccatis reſeruatis, quæ valida eſſet etiam ſine cauſa, ne pœnitentes bona fide procedentes damnarentur, ſi non eſſent abſoluti, alioquin dicunt Præpoſitus, & Henriquez res eſſet obnoxia multis periculis, & homo meritò poſſet eſſe anxius, num ſacramentum valide conficeret, vel reciperet.

22 Et confirmatur ex doctrina Suarez *tom. 3. diſp. 36.* & Hurtadi *de hoc ſacram. difficult. 13.* qui dicunt non ceſſare hanc facultatem, mortuo Pontifice, qui eam conceſſit; quia gratia talis conceſſionis, & gratiæ non ceſſat mortuo Papa, concedente, & nec ceſſet talis facultas, ceſſante ratione, quæ mouet Pontificem ad eam concedendam, cum non dependeat ab ea in fieri, nec in conſeruari; & ſic idem Suarez *dicta diſp. 36. ſect. 2. §. tertia pars*, non audet in praxi hanc reprobare.

23 Ad ſeptimam quæſtionis partem an Pontifex tantùm electus, & nondum conſecratus in Epiſcopum poſſit hanc poteſtatem ſimplici ſacerdoti concedere; & quamuis neget Paludanus *diſt. 25.* tamen quia Adrianus cenſet id non eſſe conſequenter dictum, videtur dicendum cum Soto *dicta diſt. 25. art. 1.* & cum illo Diana *dicta p. 8. tract. 1. reſ. 3.* in verſ. *primo* Pontificem legitime electum, etiam ante conſecrationem id poſſe; quia id competit ei ratione plenitudinis poteſtatis, quam habet in Chriſti Eccleſiam, quam plenitudinem poteſtatis habere dicunt, etiam ante conſecrationem, qui præcisè per conſecrationem Epiſcopalem non eſt eminentior cæteris Epiſcopis, ſed per legitimam electionem, iuxta quæ dixi *ſupra in tit. de elect. & ibi cap. 6.*

24 Ad octauam quæſtionis partem reſpondeo ex dictis in verſ. *& confirmatur* proxime præcedenti; quia vt docent idem Diana *dicta p. 8. tract. 1. reſ. 3. in fine*, Præpoſitus *in 3. p. dicta quæſt. 72. art. 11. dub. 2. n. 49.* Henriquez qui plures citat *lib. 3. cap. 6. litt. I.* Suarez *tom. 3. dict. diſp. 36.* verſ. *rurſus inquiri ſolet* prædicta facultas conceſſa ſimplici ſacerdoti, non expirat mortuo Pontifice; vel ſi conceſſa ex cauſa ea ceſſante, expirabit, quando non eſt reſtricte limitata, vel impertita ad vitam concedentis; quia vt dixi, hæc conceſſio eſt gratia, & fauor, non enim fauor abſolute ex communi Doctorum ſententia per mortem concedentis, vel cauſæ deſitionem expirat; ſiquidem non neceſſaria ab his pendeat, vt conſeruetur, ſicut & in plurimis materiis docent Doctores.

25 Ad vltimam quæſtionis partem an Regulares habeant facultatem in partibus, infidelium miniſtrandi hoc ſacramentum? Et licet affirment Quintana Dueñas *in Theolog. morali tract. 2. ſingul. 5. & 6.* Pelizzarius *in manuali regular. tom. 2. tract. 8. cap. 4. n. 88.* probantes ex Bulla Leonis X. incipienti *alias felicis* edicta Romæ 25. Aprilis 1521. & ex Bulla Adriani VI. incipienti *Chariſſime in Chriſto fili* 10. Mai 1522. ex eo, quia hæ conceſſiones non ſunt perſonales, ſed toti ordini, ſeu omnibus miſſionariis conceſſæ mendicantibus, præcipue ordinis Minorum regularis obſeruantiæ; & quia Ioannes XXII. vt ſcribit Thomas à Ieſu Maria *de conuerſione omnium gentium lib. 12.* vbi affert priuilegia miſſionariis fratribus minoribus in terris infidelium laborantibus facultatem conceſſit, vt vbi catholicorum copia non eſſet confirmationis ſacramentum conferre poſſent, ac vti oleo, & chriſmate antiquis, cum ergo hoc ſacramentum eſſentialiter non requirat ordinem Epiſcopalem, ſiquidem ex priuilegio, vt dixi in duabus quæſtionibus præcedentibus, & hic Presbyter valeat illud miniſtrare, tanquam extraordinarius Miniſter; poterit enim & miniſtrari à regularibus miſſionariis, vt arguunt Quintana Dueñas *ſup. ſing. 5.* & vt videtur tenere Suarez *in 3 p. tom. 3. diſp. 36. ſect. 2.* in verſ. *hanc facultatem*, ſed nec ex Suarez, nec ex aliis poteſt aliud probari, quam quod quibuſdam tantùm ſingularibus Religioſis, id ſit conceſſum, vt probat cum Thoma à Ieſu Maria *ſupra* Miranda *in manuali Prælat. tom. 1. q. 44. art. 2. in fine*, vbi ait ſe in nullo compendio priuilegiorum legiſſe aliquod quoad confirmationis ſacramentum, & Arcudio *ſupr. dict. cap. 15.* verſ. *nec defuerunt*, Berricellus *de miſſionibus Apoſtol. tract. 7. de hoc ſacram. q. 132. ex n. 3.* Vbi Bullas, & fundamenta contraria explicat: ita etiam cum Mendoza, & Solorzano & nouiſſime etiam explicat & expendit Pat. Prad. *de hoc ſacram. d. dubio 11. §. 6.*

QVÆST. IX.

An conſuetudo ſit potens concedere Presbyteris, facultatem adminiſtrandi ſacramentum confirmationis, & benedicendi, ſiue conſecrandi chriſma? Et quid in hoc potuerit Græcorum conſuetudo? Vbi de vſu commiſcendi Oleum cum chriſma. Et an Energumeni ſi ad Epiſcopum deferri non poſſint, à Presbytero de licentia Epiſcopi queant conſignari, & illis manus imponi? An Epiſcopus hæreticus degradatus, vel excommunicatus, poſſit valide confirmare? Et an Epiſcopus non confirmatus, peccet mortaliter alios confirmans? Et an Epiſcopus, dum adminiſtrat hoc ſacramentum, debeat eſſe ſine conſcientia peccati mortalis? Et habere intentionem ſaltem virtualem?

SVMMARIVM.

1 Cap. quanto de conſuet. n. 2. & 3. *reuocat conſuetudinem inter latinos adminiſtrandi ſacramentum confirmationis à Presbyteris*, vt n. 4. 5. 6. & 7.

2 *Pij IV. Conſtitutio incipit* Romanus Pontifex ex n. 16.

3 *Conſuetudo facere non poteſt, vt ſimplices ſacerdotes conficiant ſacramenta, quæ ad ſolum Epiſcopum ſpectant.*

5 *Confirmationis ſacramentum præcipitur non ab aliis adminiſtrari, quam ab Epiſcopis.*

6 *Græci debent parere Epiſcopis latinis, in quorum Diœceſi habitauerint.*

7 *Viſitare*

7 *Viſitare poſſunt Epiſcopi latini Græcos degentes in ſuo territorio.*

8 *Conſuetudo nequit auferre ab Epiſcopis ea, quæ ſibi characteris Epiſcopalis competunt.*

9 *Præſcriptio vlla, nec immemorialis poteſt facere, vt ab aliis adminiſtrentur quæ competunt Epiſcopis ratione ſui ordinis, quæ non eſt ſic potens, vt priuilegium* n. 12.

10 *Epiſcopis pertinent aliqua ratione ſui ordinis, quæ nec ex Papæ diſpenſatione poſſunt delegari non Epiſcopis.*

11 *Conſuetudo ne Presbyteri valeant miniſtrare ſacramentum confirmationis, potius videtur eſſe mala, quia prohibitur, quam prohibita; quia mala, vt* n. 12.

12 *Incapax ad poſſidendum, eſt incapax ad præſcribendum.*

13 *Ægypty in abſentia Epiſcoporum conſignabant per Alexandriam, & totam Ægyptum.*

14 *Græci Conſueuerunt Presbyteri miniſtrare ſacramentum confirmationis* n. 17. *Et qualiter latini* n. 15.

16 *Conſuetudo, vt Græci Presbyteri confirmarent, quando incipit.*

17 *Innocent. IV. in litteris ad Epiſcopum Tuſculanum.*

18 *Greg. X. in Concilio Lugdunenſi.* 20.

19 *Ritus antiqui obſeruari commendantur inter Græcos, & latinos circa ſacramentum confirmationis & conſecrationis in Azymo, & fermentato.* n. 20.

21 *Clem. VIII. in breui inſtructione ſuper aliquibus ritibus, ne Presbyteri conſignent, dirigitur ad latinos, vt* n. 22.

23 *Confirmati, & conſignati à Presbyteris Græcis, quando poſſunt iterum confirmari. Et qualiter ab Epiſcopis latinis.*

24 *Greg. XIII. ſtatutum in forma profeſſionis fidei circa ſeruandos ſolemnes ritus Ecclecleſiæ in ſacramentorum adminiſtratione, quomodo intelligatur.*

25 *Græcorum vſus immiſcendi cum Oleo, & Balſamo alia aromata, num ſuſtineatur.*

26 *Energumenis in extremis poſitis dandus eſt Baptiſmus, & confirmatio &* num. 17. 18.
Et qui iſti dicantur hoc n. 26. & 28.

27 *Energumenus quali cæremoniali Vnctione ſit à Presbytero vngendus, cum nequit ab Epiſcopo chriſmari.*

28 *Dæmoniacis quare ſæpe fuerit miniſtratum ſacramentum confirmationis.*

29 *Artes Magicæ per præſentiam cuiuſdam Chriſtiani confirmati quando euanuerunt.*

30 *Nouatius reiiſiens ſacramentum confirmationis fuit Dæmone corruptus.*

31 *Energumenis data fuit ſacra Euchariſtia in curationem.*

32 *Epiſcopus hæreticus degradatus, vel excommunicatus validè, etſi non licitè miniſtrat confirmationis ſacramentum.*

33 *Tonſuratus ante confirmationem non peccat lethaliter.*

34 *Epiſcopus non confirmatus, ſi conſecratus eſt validè miniſtrat confirmationis ſacramentum. Vide* n. 31.

35 *Epiſcopus adminiſtrans ſacramentum confirmationis, debet ſine conſcientia peccati mortalis eſſe ſaltim per contritionem, & habere intentionem, vt* n. 36.

37 *Epiſcopus chriſma conficiens, ſeu conſecrans Eccleſiam, qualiter debeat eſſe diſpoſitus.*

1 AD primam difficultatis partem, vt reſpondeam aduerto, quod etſi, vt iam dixi *ſub quæſt. 7. & 8.* priuilegio Pontificio poſſint Presbyteri hoc adminiſtrare ſacramentum, vt ibi dixi, ſed non inde, vt conſuetudo ſit potens præſtare illis talem facultatem, vt videntur probare iura expreſſa, primo textus capitalis *in cap. quanto de conſuetudine*, vbi omnes canoniſtæ, quod expreſsè prohibet Presbyteris Conſtantinopolitanis ſacramentum confirmationis miniſtrare; quamuis ſe antiqua conſuetudine defenderent, quam eſſe erroris fomentum, & ad excuſandas excuſationes in peccatis; eaque diuturna conſuetudine peccatum non minui, ſed augeri: argum. eorum, quæ dixi per textum *ibi in cap fin de conſuetudine*; & ſic infertur Innocent. III. ibi docere, & illicitam illam conſuetudinem, & eam reuocare, quando licita ſit.

2 Et facit Conſtitutio Pij. IV. in conſtitutione *Romanus Pontifex* in *Bullario n.* 74. vbi volens, vt Græci ſint ſubiecti ſuis ordinariis latinis in his, quæ ſpectant ad Dei cultum, ſacramentorum adminiſtrationem, animarum ſalutem, hæreſumque extirpationem, videtur ſacramentorum adminiſtrationem fieri iubere iuxta latinos ritus, quibus etiam conſuetudo, quam ipſi Græci habent, vel reuocatur, vel reiici cenſetur: & faciunt alia, quæ Dico *infra* in verſ. *ad ſecundam* de conſuetudine Græcorum. 3 † Et confirmatur ex communi Doctrina ordinariorum *in dicto cap. quanto* probante ex illo conſuetudinem, non poſſe facere, vt ſimplices ſacerdotes conferant illa ſacramenta, quæ ad ſolum Epiſcopum ſpectant, vt confirmatio, ordines &c. nulliuſque eſſe momenti conſuetudinem, quâ Presbyter ſimplex ea præſtat, quæ ſunt ordinis Epiſcopalis: ita colligunt Abbas Antiq. Zabarella *collect.* Barb. Bellamera, Ioan Andreas. Imola, Anania, Hoſtienſis, Ancarran. Innocent. Panormit. Baldus, Ripa, Butrius Henriq Guido Pap. Compoſtella, Viuianus *pag.* 82. *in rationali p.* 1. Caſalius *in notis iuris Canonici*, Barboſa cum aliis *in dicto cap. quanto n.* 1. & 2. Azor. *inſtit. moral. p.* 1. *lib.* 5. *cap.* 19. verſ. *conſuetudo litt. E.*

4 Sed quia præſens quæſtio pendet in ſui naturali reſolutione, remota improbatione conſuetudinis, qua intenderent iuxta textum *in dict. cap. quanto* Presbyteri hoc ſacramentum adminiſtrare, ſiue chriſma benedicere à conſuetudine Græcorum, de qua dico *hic* in dicto verſ. *ad ſecundam*. Iam ad textum *in dicto cap. quanto* breuiter dico eius deciſione expreſsè reuocari conſuetudinem confirmandi à latinis tantum Presbyteris, non à Græcis, quando quidem illo tempore latini dominabantur Conſtantinopoli, vt Hiſtorici tradidere: etenim vt probat Baſilius Pontius *in art.* 4. *de hoc ſacram. cap.* 5. extat *in lib.* 2. *epiſtolarum* Innocentij quædam ad omnes latinos. tum clericos, quam laicos apud Conſtantinopolim conſtitutos, vt legato Apoſtolico obtemperet.

5 Et extat etiam ſimul alia eiuſdem Innocentij *epiſtola ad Luſinum vicarium apud Conſtantinopolim*, in qua præcipit, ne ſacramentum confirmationis

tionis ab aliis, quam ab Epiſcopis miniſtretur, ex eaque epiſtola textum *in dicto cap. Quanto* deſumptum eſſe docet Baſilius Pont. *ſub dict. n. 13. cap. 5. p. 4.* vbi inter alia verba, habentur ſequentia: *Volentes igitur hec, & alia, quæ oculos Diuinæ Maieſtatis offendunt de agro Dominico extirpari D. tua per Apoſtol. ſer. pre. man. quatenus omnibus latinis Presbyteris apud Conſtantinopolim Conſtitutis deſtrictè prohibeas, ne talia de cætero ſua temeritate præſumant &c.* Noluit enim Innocentius III. *in dicto cap. quanto* eam conſuetudinem, vt confirmarent Presbyteri à latinis introduci nihil de conſuetudinibus Græcorum loquutus.

6 Et ſimili modo lucem accipit Doctrina adducta ex litteris Pij IV. eo quod illæ litteræ dirigantur ad Epiſcopos latinos Regni Siciliæ, in quarum Diœceſibus commorabantur Græci: nam tum iſti inter latinos commorarentur, latiniſque Epiſcopis ſubiecti debuerunt non miniſtrare hoc ſacramentum, contendebat enim Pontifex in eo loco, tantùm, quod Græci Epiſcopos, in quorum Diœceſibus commorabantur, ſuperiores agnoſcerent, & eorum iuriſdictioni parerent, quod facere recuſabant, quantum ex eiuſdem litteris colligit Baſilius Pontius *de hoc ſacram. diſt. p. 4 cap. 5. n.*
7 16. † præſcipiens, quod Epiſcopi latini, in quorum Diœceſibus commorarentur eos viſitarent; & in Græcorum Eccleſias ſacramenta miniſtrarent, iuriſdictionem exercerent, & viderent quomodo ſe gererent in Dei cultu, & adminiſtratione ſacramentorum, nec ibi præcipi, vt prohibeant Presbyteris Græcis, ne in ſuis Parochijs, quarum Rectores ſunt, ſacramentum confirmationis miniſtrent; imo ne Epiſcopi latini Græcos afficerent moleſtia, & ſubiungit Pontifex ſequentia verba *reliquis ipſorum Græcorum in Diuinis celebrandis, aliiſque ritibus à ſede Apoſtolica approbatis, nec non gratiis, & priuilegiis Apoſtolicis, intactis remanentibus.*

8 Sed quia communiter ſolent Doctores ex *dicto cap. quanto* improbare conſuetudinem; ſic vt nulla præſcriptione, etiam immemoriali queant Presbyteri fieri miniſtri capaces ad adminiſtrandum ſacramentum hoc confirmationis, & ex alio capite, vt dictum eſt priuilegio Pontificio habiles reddantur, dubium eſt, an hæc improbatio conſuetudinis ſit prohibita; quia mala, vel an ſit tãtum mala, quia prohibita. In quo dubio ſuppoſitis quæ adduxi *ſupra in cap. ex parte 10. de conſuetudine, & ibi ſub cap. fin.* diſtinguendum exiſtimo, vt diſtinxit Couarruu. *lib. 1. variar. cap. 10. ſub n. 14.* qui poſtquam loquutus eſt late *à n. 1.* de miniſtro huius ſacramenti inferens *dict. n. 14.* in verſ. *ex quo* hoc miniſterium nec ex conſuetu-
9 dine acquiri poſſe Presbyteris, vt *in dicto cap.* † & quod licet plura iura, quæ competunt Epiſcopis poſſint ab his, qui Epiſcopi non ſunt, præſcriptionis titulo acquiri, vt probatur *in cap. auditis, & in cap. cum olim de præſcript.* vbi late ſcripſi, *& in cap. auditis de in integrum reſtit. & in cap. accedentibus de exceſſib. Prælator*, addens vt ea munera, quæ Epiſcopo ratione ordinis Epiſcopalis competunt, & quæ vere exigunt illam indelebilem Epiſcopi conſecrationem, nequaquam acquiri poſſint ab aliis, quàm Epiſcopis quacumque
10 immemorabili præſcriptione † eo quod ad Epiſcopale munus pertinent aliquot, quæ nec ex Papæ diſpenſatione non Epiſcopis poſſint delegari, & hæc nulli dubium poſſit eſſe nullo temporis iure acquiri non Epiſcopis poſſe; dicat inſuper Couar. alia eſſe, quæ licet Epiſcopalem ordinem requirant; delegatione tamen, & priuilegio Papæ, poſſint non Epiſcopis competere, quæ adhuc temporis titulo minime valeant alicui conuenire.

Et videtur quod talis conſuetudo ſit prohibi- 11
ta; quia mala cum in caſu noſtro ſecluſo Romani Pontificis priuilegio, Presbyteri ſint incapaces horum munerum, & inde euenire, vt immemorialis præſcriptio parem non habeat vim cum priuilegio: ſic cum Ioanne Monacho idem Couarruu. *in cap. 2. de præb. lib. 6.* vbi DD. communiter, quos Philippus Probus *allegat n. 7.* Abbas, Felin. & alij *in cap. cauſam de præſcript.* idem. Felin. *in cap. accedens eodem tit.* idem *in cap. cum contingat de foro comp.* Hypolit. *ſing.* 80. Franc. Balb. *de præſcript. 5. p. princip. q. 7.* idem *in 2. p. 3. partis princip.* principalis in hac ſpecie, Panormitan. *in dicto cap. quanto* Cardin. *conſ. 131. col. 2.* idem Balbus *5. p princip. q. 11.* ſic intelligentes ea iura, quæ probant præſcriptionem immemorialem parem eſſe priuilegio Principis *in l. 3. §. ductus aquæ ff. de aqua quotid. & æſtiua cap. 1. §. fin. de præſcript. lib. 6. cap. ſuper quibuſdam de verb. ſignif.* quæ commendant Romanus *ſingul.* 289. Abbas *in cap. cum nobis de præſcript.* idem *in cap. per venerabilem qui filij ſint legitimi col. 3.* Iaſon *in l. ſi quis putat col. 1. ff. de acquirenda hæred.*

Sed ex præhabita diſtinctione dicendum eſt 12
prædictam conſuetudinem, & præſcriptionem malam eſſe; quia prohibitam in Eccleſia latina, alias inquam, ſi prohibita eſſet, quia mala, nec ex priuilegio Papæ poſſent Presbyteri miniſtrare hoc ſacramentum, nec conſuetudines Græcorum ſuſtinerentur, vt dico in verſ. proximo, & confirmatur *ex his, quæ dixi ſupra in cap. fin. de conſuet. q. 6.* Et pro hac ſententia & ſi ſic non explicet Berticellus nouiſſimè *de hoc ſacram. q. 7 tract. de miſſionibus Apoſtol. q. 31. n. 6. & 7.* ex eodem Couar. & ex regula illa, quod incapax ad poſſidendum, & incapax ad præſcribendum, vt dixerunt Hypolitus *ſing.* 80. Balbus *de præſcription. p. 5. q. 7.* Abbas *in dict. cap. quanto de conſuet. n. 2. & ibi in cap. fin. num.* 15. Suarez *in Regem Angliæ lib. 3. cap. 33. n. 12.* Maſcardus *concluſ. 1531. n. 32.* Craueta *de antiquitate temp p. 4. §. materia iſta n. 94.*

Ad ſecundam quæſtionis partem quid circa 13
miniſtrum ſacramenti confirmationis potuerit conſuetudo Græcorum? Quia latiſſimè peragit Baſilius Pontius omnino Legendus *p. 4. de hoc ſacram. cap. 5.* ex Vualdenſi *tom. 1. de ſacram. cap. 104.* Franciſco Suarez *in 3. p. diſp. 36. ſect. 1.* ex Franciſco Turrian. *lib. 3. conſtitutionum Clem. cap. 16.* Stephani Duran. *de ritibus Eccleſiæ catholicæ lib. 1. cap. 10. n. 12.* explicans *à n. 6.* locum Dionyſij *in cap. 5. de Eccleſiaſt. Hierarch. ſub n. 7.* referens ſancti Maximi verba, & alia grauiſſima Gregorij, & aliorum, quæ cum multum contradicant aduerſus Græcam conſuetudinem, tamen *probat. n. 2.* ex Ambroſio ad Epheſios IV. Ægyptios in abſentia Epiſcoporum conſignare, & ex Auguſtino *lib. quæſtion. veter.* & noui teſtamenti *quæſt.* 101. dicente per Alexandriam, & totam Ægyptum, ſi deſit Epiſcopus, conſignare Presbyterum.

Deinde quia conſtat ex alio teſtimonio irre- 14
fragabili Concilij Florent. eam conſuetudinem licitè

licitè & legitime viguiſſe apud Græcos,cum peracto Concilio,& confectis litteris vnionis, Eugenius Pontifex vndecim quæſtiunculis propoſuerit Græcis,quarum ſexta eſt , quare Pontifices non inungerent ſacro chriſmate, ſed ſacerdotes cum hoc Pontificibus ſit datum , ſtatim additur: *hæc à latinis . bictla Mitylenenſis Canonici omnia , legitimeque diſſolnit ; præterquam duas . de quibus Papa ſignificauit Imperatori , cur ſcilicet matrimonia dirimantur , & Patriarcha non eligatur*,infert ergo Baſilius Pont.*dicta p.4.c.5.n.*10. licitam fuiſſe, & ſecundum canones eam conſuetudinem Græcorum , ſecundùm quam apud eos Presbyteri conſignabant.

15 Inſuperque idem Baſilius *ſub dicto n.* 10. duos teſtes acerrimos huius conſuetudinis adducens , vnum latinum,ſcilicet ſanctum Antonium ; alterum Græcorum , ſcilicet Gregorium Proto ſyncellum, qui interfuerunt prædicto Concilio Florentino,& verba,quæ Bzouius *tom.*16.*annal.ſub* Eug.IV. *anno* 1440.*n.* 62. refert eiuſdem Greg. ibi:*Verum etiam latini noſtros vngebant,& chriſmatos appellabant ; quod vero non ſecundùm rectam rationem iſta fierent,manifeſtum eſt:etenim cum iniremus concordiam, nullam rationem contra nos afferre poterat, ſed cum Orthodoxi eſſemus, & recte ſentiremus ab Orthodoxis , Orthodoxi Iudicati ſumus:*quibus etſi Gregorius , tam latinos , quàm Græcos vngentes notet, nec talis conſuetudinis ratio recta aſſignetur, illam deducit Baſilius Pontius ex ſequentibus verbis eiuſdem Bzouij *n.*62.in nota marginali : ibi *Epiſcopi latini aliquando ſub conditione conſignabant;vel quia miniſtri huius ſacramenti excommunicati fuerunt,& pro laicis habiti,quales erant in Bulgaria ſacerdotes Photij,vel quia Presbyteri , qui apud Græcos ſacramentum hoc paſſim conferunt , non ſunt Ordinarij confirmationis miniſtri.* Etenim idem Baſilius Pontius *ſub dicto n.*10.*in fine*, dicit in dicto Concilio Florent.ſatisfactum fuiſſe quæſtiunculæ propoſitæ inter latinos , & Græcos, & quod latini ſatisfeciſſent Græcis dicit colligi ex eo , quod idem Gregorius tuetur confirmationis vſum latinorum in eo quod non ſtatim cum Baptizant , confirmant aduerſus Marcum Epheſium , & ſatis fuiſſe latinis ex parte Græcorum ex verbis Gregorij,& dicti Concilij, quatenus dixerunt certe extraordinaria poſſe Presbyteros chriſmare de commiſſione Epiſcopi,& apud Græcos morem hunc antiquiſſimum eſſe iuuant, pro hac ſententia plura adducta in ſuperioribus

16 quæſtionibus. † His adiunges alia , quæ refert , ac congerit nouiſſime Berricel. *de miſſionibus Apoſt tract.*7.*de hoc ſacram.q.*130.*per tres ſectiones*,vbi *n.*27.refert quod circa quartum ſæculum forte cœpit conſuetudo , vt Prebyteri Græci confirmarent infantes;vbi *ſect.*72.*n.* 3.referens ex Dionyſio Areopagita. *cap.* 5. *de Eccleſiaſtica Hierarchia*, Græcos Presbyteros ex antiquiſſimo vſu Orientalis Eccleſiæ (tanquam miniſtri extraordinarij) abſente Epiſcopo confirmaſſe ; idque à tempore Apoſtolorum eius authoritati ſatisfacit ex multis Patribus.& fundamentis,*n.*27. latiſſime vbi leges quæ,& clareſcunt ex hic iactis, ne inquam repetendo faſtidioſus appaream , vt à verſ.*Vnde* ſequenti videbis.

17 Vnde non obſtant quæ in contrarium faciunt contra prædictam Græcorum conſuetudinem , non Innocent.IV qui in litteris ad Epiſcopum Tuſculanum Apoſtolicæ ſedis legatum in Regno Cypri,quæ extant in regiſtro Bullarum Pontificatus ipſius , anno 11. de ritibus Græcorum , conſultus quod attinet ad confirmationem *in* §. 4 videtur noluiſſe tollerare Græcorum conſuetudinem in verbis ſequentibus:*ſoli autem Epiſcopi conſignent chriſmate in frontibus Baptizatos;quia huius Vnctio non debet , niſi per Epiſcopos exhiberi;quoniam ſoli Apoſtoli,quorum vices gerunt , Epiſcopi per manus impoſitionem , quam confirmatio.vel frontis chriſmatio repræſentat,ſpiritum ſanctum tribuiſſe leguntur*:nam dict.Baſilius Pontius *dicto cap.*5.*p.*4.*n.* 14. poſtquam dixit Innocentium agere *ibi* de Epiſcopis Græcis in Regno Cypri commorantibus,inter quos ex vna parte , & Archiepiſcopum Nicoſienſem , & eius ſuffrageneos latinos ex alia exorta fuiſſet controuerſia ſuper ritus Græcorum in ſacramentis,& nonnullis aliis, Pontifex conſultus per Epiſcopum Tuſculanum in eo Regno ſedis Apoſtolicæ legatum vna cum fratribus Cardinalibus , inſpecto decernens de vnoquoque articulo in poſterum ſeruando;quatenus ad articulum de miniſtro confirmationis placuerit, vt ſoli Epiſcopi conſignent , non Presbyteri;quia ſolis Epiſcopis id munus demandatum eſt,firmat Baſilius dubitari non debere eam conſuetudinem eſſe reuocatam ; & quia non ſolum in Regno Cypri,ſed in toto ferme Oriente ille mos tenaciſſime ſeruaretur, veroſimile eſſe prædictum legatum Pontificis, cognita poſtea rei difficultate , noluiſſe decretum Pontificis hac de re publicare, nec executioni mandaſſe . eo quod fieri commode non poſſet , additque non ſine exemplo ſedis Apoſtolicæ ita feciſſe;ſiquidem in eadem materia Gregorius Magnus cum in epiſtola quadam ad Ianuarium iuſſiſſet,ne Presbyteri Sardiniæ conſignarent poſtea longa conſuetudine intellecta,& difficultate eius abolendæ conceſſerit , vt in abſentia Epiſcoporum Presbyteri conſignarent,vt dixi *ſupra*,& idem Baſil. *dict. p.* 4.*cap.*3.

Nec obſtat Gregorius decimus in Concilio 18
Lugdunenſi,vbi confirmationis ſacramentum per impoſitionem manuum Epiſcopi miniſtrari Imperator Græcorum in ſua fidei profeſſione aſſeuerat,& ipſe Pontifex eam profeſſionem admittit; quia vt docet idem Baſilius Pontius referens verba Imperatoris in ſua profeſſione , non conſtat quod Gregor. X. reuocarit eam conſuetudinem , & potius colligit eam approbaſſe ; quia Græcorum Imperator , quamuis in ſua profeſione dicat inter ſacramenta Eccleſiæ , aliud eſſe ſacramentum confirmationis, quod per manus impoſitionem Epiſcopi conferunt, chriſmando renatos. † 19
Tamen in fine concludere ait Baſilius ſequentibus verbis:*confitentes vero hoc,& approbantes,& acceptantes , & promittentes obſeruare (vt ſuperius dictum eſt) rogamus magnitudinem veſtram, vt Eccleſia noſtra dicat ſanctum ſymbolum , pro vt dicebat ante ſanctum chriſma , vſque ad hodiernum diem , & quod permaneamus in ritibus noſtris , quibus vtebantur , qui ſcilicet ritus non ſunt contra ſupradictam fidem , nec contra Diuina præcepta,nec contra vetus, & nouum teſtamentum,nec contra doctrinam Generalium Conciliorum , & Sanctorum receptorum per ſancta Concilia,quæ Celebrata ſunt à ſpirituali dominatione Eccleſiæ Romanæ , hoc igitur non graue eſt V.S. nec inuſitatum, & nobis nunc difficile propter infinitam multitudinem populi.*† Confert ergo Baſilius Pontius *dict. cap.* 5.*p.*4.*ſub n.* 15.vbi 20

hæc

referet Gregorium X. id indulſiſſe, & in primis argumento eſſe, quod etiam in illa profeſſione dicat imperator ſacram euchariſtiam in Azymo confici in Eccleſia latina, & tamen retentum à Græcis fuerit, quod in fermentato conſecrarent; tum etiam quia in reſcripto Pontificis ad eundem Imperatorem, & alio ad eius filium, nihil eſt, quod vel leuiter indicet id, quod de ritibus conſeruandis poſcebat denegatum maxime, cum ille ritus non ſit contra ſacras litteras, neque contra decreta Conciliorum, aut ſanctos Patres; imo vt ſit conformis, & doctrinæ ſanctorum Patrum, & geſtis ſummorum Pontificum, vt probat ex dictis *in dicto cap. 3. & 5. dict. lib. 4.*

21 Nec vrgent pro contraria ſententia aduerſus permanentem Græcorum conſuetudinem Clem. VIII. in breui inſtructione ſuper aliquibus ritibus Græcorum, vbi primo loco decernit, ne Græci Presbyteri Baptizatos chriſmate in fronte conſignent, & quod *in a. 5. de hoc ſacramento* decernat, vt hi, qui conſignati fuerunt à Græcis Presbyteris, iterum confirmentur, maxime cum vero ſimiliter dubitetur, vt ab Epiſcopis Græcis fue-
22 rint Baptizati. † Quia in primis reſpondet Baſilius Pontius *dict. Clem. 8.* inſtructionem dirigi ad Epiſcopos latinos, in quorum Diœceſi ſunt Græci, vel Albanenſes qui Græco ritu viuentes commorabantur; & ſic mirum non eſſe ſi prohibeantur Græci Presbyteri inter latinos Baptizatos conſignare. Et pro hac reſponſione adducit factum Innocent. IV de quo *ibi. dicto cap. 5. n.* 14. & ego quam ſuppra adduxi ex Pio IV. ſub
23 verſ. *& ſimilimodo.* † Et ad partem de repetendo confirmationem à Græcis factam; quia prudenter iudicatur ſacramentum hoc à Presbyteris Græcis collatum hoc tempore nullum eſſe multis de cauſis, vel quia non habent legitimam facultatem adminiſtrandi, vel ex defectu legitimi chriſmatis, aut ex defectu Miniſtri ipſius chriſmatis, ſi is fuit Presbyter, vel quia dubitatur prudenter, an vero chriſmate confecto ex Oleo, & Balſamo vſi fuerint Græci Presbyteri, cum obſignarunt Baptizatum, vel ex defectu materiæ, ſi tam vetuſtum eſſet chriſma, & à Presbyteris Græcis per ſimplex oleum renocatum, amplius expendit hæc omnia Baſilius *ſupra dicto cap. 5. n. fin.* concludens adhuc Pontificem Clem. animaduerſis relatis defectibus: decreuiſſe, non abſolutè, ſed vt cautela, & ſub conditione, vt Epiſcopi latini Baptizatos à Presbyteris Græcis de facto, chriſmate in fronte conſignatos, iterum confirment, dicentes *ſi es confirmatus, ego te non confirmo, ſed ſi non es confirmatus, ego te confirmo ſigno crucis, & confirmo te chriſmate ſalutis &c.* ex quo ſatis percipitur de conſuetudine reuocanda Græcorum non fuiſſe Clem. loquutum.

24 Nec vltimo obſtet quod ſtatuerit Greg. XIII. in forma profeſſionis fidei à Græcis facienda, loquutus inter alia modo ſequenti: *receptos quoque & approbatos Eccleſiæ Catholicæ ritus in ſupra dictorum omnium ſacramentorum adminiſtratione ſolemni recipio, & admitto*; quia vt reſpondet idem Baſilius Pontius *dicto cap. 5. p. 4. de hoc ſacram n.* 17. in ea profeſſione tantùm Græcus dicit ſe ſuſcipere, & tenere, & admittere approbatos Eccleſiæ Catholicæ ritus in ſacramentorum adminiſtratione, qui ritus approbatus eſt ab Eccleſia Catholica, & quod in ea profeſſione commendat obſeruandum, non dici receptos ritus in Eccleſia latina, cum etiam ritus conficiendi in fermentato non ſit receptus in Eccleſia latina, quem non reſpicit Græcus, qui tamē receptus eſt, & approbatus in Eccleſia Cath. & quod quamuis latina non ſeruent non tamen ab illis pro Græcis reprobetur, & ſic concludit idem, de ritu huius ſacramenti confirmationis dicendum eſſe: nam quamuis Eccleſia latina non receperit pro ſuis, quod paſſim Presbyteri confirment, ſed non improponere pro Græcis ſuo more viuentibus, firmat. Et hæc ſufficiant pro hoc dubio à tanto Theologo, & iuris perito noſtris temporibus florido admodum Schola Salmantina decerpiſſe.

Et hic libuit adiungere cum Cardinali Lugo 25
reſponſor. lib. 1. dubio 8. quod cum in ſacra congregatione dubitaretur, an tollerandus eſſet vſus Græcorum, qui cum Oleo, & Balſamo miſcent duodecim alia aromata diuerſa, ait decretum fuiſſe inueſtigandum eſſe initium talis vſus, etſi illud antiquiſſimum eſſet tollerandum ſed monendos eſſe Græcos, vt ea aromata pauca ſint, & in tali quantitate, vt Baſalmi odor præualeat, & Oleum ita ſub ratione Olei perſeueret, vt effectus Olei ſemper retineat. Quod ſi talis vſus non ſit ita antiquus, ſed poſt chriſma inceptus, omnino eum tollendum eſſe, & iuxta prædictum vſum aromata miſcendi videri loquutum Dionyſium *de Eccleſiaſtica Hierarch. cap.* 4. in verbis ſequentibus: *dicimus igitur vnguenti confectionem eſſe collectionem quandam ſuauiter ſpirantium materiarum, quæ in ſe magnam vim, & copiam fragantium qualitatum contineat*; refert etiam Berricel. *de hoc ſacram. tit. 7. de miſſion. Apoſtol. q.* 127. *ſub n.* 8 verſ. *Confirmatur*, & verſ. *dices*, & refertur euchologio, & apud Archudium *in concordia Eccleſiæ Orientalis, & Occidentalis lib.* 2. *c.* 5. dices quod chriſma apud Græcos, eſt Oleum, & Balſamum, quibus immiſcentur multa alia aromatum genera.

Ad tertiam quæſtionis partem de Energume- 26
nis; quia conſiſtit eius intellectus in expoſitione Innocentij 1. *epiſt. 1. cap.* 6. dum dicit quod ſi Energumeni non poſſunt ad Epiſcopum deferri, poſſit Epiſcopus authoritatem dare Presbyteris ad eos conſignandos, ſiue ad imponendas manus eis & quia ex dictis ſupra *ſub quaſt. 7.* de Canone 1. Concilij Arauſicani loquente de hæreticis confirmandis, cum hæretici eſſe deſierint; ita nunc ex obſeruatione *ibi* poſita ex verſ. *Vnde iam* ſciri oportet olim valde dubitatum fuiſſe an Energumenis dandus eſſet Baptiſmus; tum quia à maligno Dæmone poſſeſſi expertes rationis eſſent; tum etiam quia indecens videbatur, vt in maligni ſpiritus habitaculum, deſcenderet Spiritus ſanctus, & obtinuiſſe apud Patres clementiæ & benignitatis rationem, & ne primum illud deſiderium, quo Cathecumenus voluit eſſe Chriſtianus fraudaretur præmio, decretum eſſe, vt ad fidem ſuſcipiendam Energumeni admitterentur, maxime, ſi vrgerentur vitæ periculo, vt conſtitutum eſt in Concilio Illeuitano *Canone* 37 & in Arauſicano *can.* 12. Baſilius Pontius *p. 4. de hoc ſacram. cap.* 2. *ſub n.* 2. *& n.* 27. vbi adducit etiam verba Timothei Alexandrini Epiſcopi de eo Conſult. ibi: *ſi is, qui à Dæmone corripitur non fuerit ab immundo ſpiritu mundatus, non poteſt ſanctum Baptiſma accipere, ſed in exitu à vita Baptizatus.*

Ergo cum Energumenus in Extremis poſitus 27
eſſet Baptizandus, eſt ſtatim, cum Baptiſmo confirmandus decreuit Innocentius, quod ſi ad Epiſcopum, qui miniſter confirmationis eſt deferri,

non

non poſſit Energumenus propter inſtans vitæ periculum à Presbytero conſignetur, non confirmatorio chriſmate, ſed illa cæremoniali vnctione, quam Sylueſter introduxerat, quæque erat confirmationis vicaria, de qua dixi *ſub dicta quæſt.* 7. Etenim Presbyter niſi de licentia Epiſcopi etiam in vertice Baptizatum confirmare non poterat; nec mirum ait Baſilius *ſub dicto num.* 27. ſi Energumenis hæc cæremonialis vnctio impenderetur cum eo ſacramentali Dæmo-
28 nem expellendum Eccleſia ſperare poſſet. † Et ideo dicit ſæpe Dæmoniacis datum ſacramentum confirmationis;&quod in hiſtoriis ſæpe legatur Energumenos in ſuſceptione huius ſacramenti à Dæmone fuiſſe liberatos, vt teſtatur Nazianzenus *orat.* 1. *cont. Iul.* Lactant. *lib.* 4. *Diuinar inſtit. cap.* 27. Prudentius *in Apotheoſi*, imo & probat ex ſancto Bernardo *in vita S. Malachia* ſic ſcribente de eius Præceptore Malcho Epiſcopo *puerum mente captum ex his, quos lunaticos vocant inter confirmandum ſacra vnctione curauit.*

29 Imo Gregorius Turonenſis *lib.* 1. *de gloria Martyrum cap.* 41. narrat artes magicas per præſentiam cuiuſdam Chriſtiani, qui chriſmate confirmatus erat, fuiſſe diſiectas, & eua-
30 nuiſſe † & ex aduerſo Euſebius *lib.* 6. *Hiſtoriæ cap.* 35. aliàs 33. refert nouatum reiicientem hoc ſacramentum Dæmone fuiſſe corruptum: hæc refert, & ſequitur Baſilius Pontius *dict.*
31 *part.*4.*cap.*2. *num.* 27. *in fine.* † Vbi dicit multo magis mirandum, quod Energumenis in curationem data ſit ſacra Euchariſtia, vt clariſſime conſtat ex Arancuſano Concil. 1. *canon.* 1. de quo late ipſe refert loqui *in tractatu de Euchariſtia.* Et applicabis quæſtionem, quam infra tracto *ſub quæſt.* 12. verſ. *ad quartam* per hæc fundamenta.

32 Ad quintam quæſtionis partem, an Epiſcopus hæreticus, degradatus, vel excommunicatus, poſſit valide confirmare; quia poteſt ampliari ex his, quæ dixi de Epiſcopo ordinatore *in c.* 14. *&* 15. *de tempor. ordin.* nunc tantum referendo contrarias ſententias negatiuam Magiſtri ſententiar. *diſt.* 13. *cap.*4. *& diſt.*25. *& gloſ. in cap. accedens* 30. *diſt.* & aliorum iuris peritorum apud Caſtr. *lib.* 2. *de Iuſta hæreticorum punitione cap.* 21. & apud Couarru. *dicto lib.* 1. *Var. cap.* 10. *num.*8. & affirmatiuam quam ſequuntur Henriquez *lib.*3. *c.* 6. *n.* 2. Suarez *in* 3. *p. difficult.* 36. *ſect.* 3. Filiucius *num.* 29. Ægidius *num.* 72. *art.* 2. Bonacin. *de confirm. q. vnica, puncto* 2. *num.*6. Ochogauia *q.*10. *n.*9. & aliorum, quos ſequitur Leander *de hoc ſacram. tract.* 3. *diſp.* 2. *quæſt.* 5. cum Reginaldo, Lublino de Caſtillo, & Caſtro Palao reſpondeo cum illis poſſe valide, licet non licite; quia nec hæreſis, nec excommunicatio, aut degradatio tollit characterem, aut ordinem Epiſcopalem, in quo fundatur poteſtas confirmandi; & ſic tenendum, etſi Ludouicus de S. Ioan. *quæſt.* 1. *art.* 7. *dubio* 4. *pag.* 100. innuit probabilem eſſe negatiuam ſententiam hic relatam, quam quæſtionem tractat Baſilius Pontius *in ſuo tractatu de ordine lib.* 1. vt notat in hoc *de confirmatione dicta part.* 4. *quæſt. fin. num.*8. & nouiſſime P. Magiſter Prad. *de hoc ſacram. dub.* 11. §.7. *n.*68.

33 Ad quintam quæſtionis partem an Epiſcopus non confirmatus, peccet mortaliter alios confirmans? Et ſi de hoc puncto, & ſequenti, item & de proxime relato latius *in tit. ſequenti*, vbi ago de ſacramentis in genere, nihilominus ad propoſitum de hoc ſacramento confirmationis duxi breuiter reſpondendum, probabilius eſſe, vt tantum peccet venialiter; quia etſi ſit aliqua inordinatio miniſtrare hoc ſacramentum ex officio, & illud nolle ſuſcipere; ſed non eſt praxis: ſic docent Nauarr. *in cap.* 22. *manual. num.* 9. Granados *tract.* 1. *diſp.* 1. *num* 11. de Caſtillo *de hoc ſacram. cum aliis dubio* 11. *n.* 126. Diana *p.*10. *tract.* 11. *reſ.* 14. idem de Caſtillus *de ſacram tom.* 1. *tract.* 3. *diſp. vnica dubio* 10. *num.* 100. vbi alloquitur verbis ſequentibus *aliqui recentiores putant non eſſe præceptum aliquod ſuſcipiendi ſacramentum confirmationis ante ordines; quamuis enim Trid. ſeſſ.* 23. *capit.* 4. *de confirm. dicatur, (prima tonſura non initientur, qui confirmationem non ſuſceperint)* putantes in his verbis nullum contineri præceptum, vel ſuſcipiendi confirmationem ante primam tonſuram, vel quo Epiſcopi prohibeantur primam tonſuram dare non confirmato. Quæ Doctrina vera eſt ſi loquantur de peccato graui, ſi tamen velint, nec venialiter peccare, omnino falſum dicunt, Caſtrus Palaus *tom.*4. *tr.* 20. *puncto* 8. *n.*6.

Itaque tenendum eſt cum Leandro *de ſacram.* 34
tract. 3. *dict. diſp.* 2. *quæſt.* 6. & Diana *dicta part.* 6. *reſ.* 14. *in fine*, Epiſcopum non confirmatum, valide alios confirmare, vt dixit de Caſtillus *dicto dubio* 10. *num.* 126. nec hoc faciendo peccare mortaliter contra Tannerum *q.* 4. *de hoc ſacramento dubio* 2. & Moura *in medulla caſuum conſcientiæ part.* 3. *cap.* 3. § 5. *num.* 1. & alios, qui docent peccare mortaliter qui ſacris ordinibus initiatur ante confirmationem vigore præcepti Concilij Trident. *dicta ſeſſ.* 23. *cap.* 4. *de reformat*, ſed tantum venialiter, vt docent relati, & Diana etiam contra Granadum *in* 3 *p. tract.* 4. *diſp.* 1. *n.* 9. exiſtimantem ſumentem ordinem ante confirmationem, nec venialiter peccare: plura cum infinitis Leander *ſupra diſp.* 1. *q.* 8. contra alios, & addo Dianam cum aliis *p.*3. *tract.*4. *reſ.*14. Suarez *diſp.* 38. *ſect.* 4. Coninch. 3 *p. q.*72. *art.* 8. *n.* 9. Trullench, *de hoc ſacram. n.*3.

Ad ſextam quæſtionis partem, an Epiſcopus, 35
dum adminiſtrat hoc ſacramentum debeat eſſe ſine conſcientia peccati mortalis; & breuiter Henriquez *de hoc ſacram cap.*5. §.7. quem ſequitur Barboſa, reſoluit debere eſſe ſine conſcientia peccati mortalis, & habere intentionem, ſaltim virtualem primam ergo partem, & ego probo ex Concilio Dianæ *dicta part.* 10. *tract.* 11. *dicta reſ* 14. in verſ. *ſed cum caſus*, vbi Epiſcopo nolenti conferre ordines cum peccato veniali, conſuluit potuiſſe confirmare ordinandum; quia eo ipſo, quod habebat litteras dimiſſoriales à ſuo Epiſcopo, vt poſſet ordinare, hoc ipſo poterat ab eo Epiſcopo etiam confirmari: nam qui concedit finem, concedit conſequenter quæ ſunt neceſſaria ad illum cum aliis Leaander *dict. tract.* 3. *quæſt.* 10. & Diana *dict. part.* 3. *tract.* 4. *reſ.* 24. Auerſa *de hoc ſacram. quæſt.* 72. *ſect.* 5. Palaus *tom.*4. *dicto tract.*20 *puncto* 10. *n* 7. de Caſtillus, *vbi ſupra dub.* 11. *n.* 130. Caſpenſis, *in Theolog. tom.* 2. *tract.*27. *diſp.* 2. *ſect.* 3. *n.* 11. & late Cardinalis Lugo *de ſacram. in genere diſp.* 8. *ſect.* 9. *num.* 156. contra Vaſquez *in cap.* 4. *numero* 48. dicit enim quod Epiſcopus conſecrans

chriſma,& benedicens oleum infirmorum in ſtatu peccati mortalis, peccat mortaliter his addo nouiſſime Pater Prado *de ſacram. dubio* 1245. 7. *n.67.*

56 Partem verò ſecundam docet etiam Trullench. *de ſacram. dict. lib.* 2. *quæſt. vnica num.* 16. dum dicit, quod miniſter confirmationis debet habere intentionem actualem, vel virtualem, & eſſe in gratia, ne peccet; ita vt ſi ſit in peccato mortali, & ſi non teneatur confiteri, teneatur tamen habere contritionem ſaltim exiſtimatam; quia eſt miniſter ad id deputatus, & conſecratus Et docent Leander *dicto tract.* 3. *diſp.* 2. *quæſt.* 11. Angelus, Silueſt. Tabiena Toletus, Viualdo, Graffis, & Bonacina † vt addunt ta-

57 men quod debet vti etiam chriſmate illius anni, & celebrare cum debita ſolemnitate, Henriquez *lib.* 1. *cap.* 5. *&* 6. cum alijs, & omnes dicentes prædictas quatuor diſpoſitiones requiri in miniſtro confirmationis; & hanc ſententiam de Epiſcopo conficiente chriſma, aut conſecrante Eccleſiam in peccato mortali, dicunt non peccare lethaliter; quia non eſt cur grauiter iſte obligetur ad adhibendam contritionem, vel confitendum, vt eas actiones ſanctè exerceat, vt docent Hurtado *de ſacram. genere diſp.* 4. *dif.* 10. ConincK *de ſacram. quæſt.* 64. *art.* 6. *dubio* 1. Præpoſitus *in* 3. *part. quæſt.* 64. *art* 6 *dub.* 1. *n.* 37. Neratius *tom.* 3. *de ſacram. in genere diſp.* 8. *ſect.* 1. *in fine*, Tanner. *tom.* 4. *diſp.* 3. *q.* 4. *dub.* 3. *n.* 74. Diana *p.* 5. *tract.* 13. *miſc. reſ.* 73. ante illos Vaſquez. *ſupra* & Suarez, quem citat, & ſequitur Granados *in* 3. *p. de ſacram. in genere controuerſ.* 3. *tract.* 5. *n.* 7.

QVÆST. X.

An ſaltim peccet mortaliter Epiſcopus qui ordinat illum, qui non eſt confirmatus? vel ſic peccet ordinatus non confirmatus? An peccet mortaliter confirmans in ſua Diœceſi ſubditos alterius Diœceſis? vel poſſit ſine graui peccato confirmare in aliena Diœceſi ſine expreſſa licentia proprij Epiſcopi vel debeat eſſe ieiunus, dum confirmat? Aut confirmare in Eccleſia? Et an Epiſcopus non confirmans in ſua Diœceſi opportunis temporibus, peccet mortaliter? vel an queat confirmare tempore interdicti?

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopus ordinans illum, qui non eſt confirmatus, peccat venialiter, &* n. 1.
2 *Trid.* in cap. 4. ſeſſ. 23. *de non ordinando aliquem, antequam ſit confirmatus, non obligat ſub mortali,* & n. 3.
3 *Ordines ſuſcipientes non confirmati vltra contemptum, non peccant mortaliter.*
4 *Epiſcopus nequit confirmare ſubditos alterius Diœceſis, ſicut nec ordinare.*
5 *Epiſcopus ordinans, & confirmans ſubditos alienæ Diœceſis, non peccat mortaliter, & quare etiam* n. 6. & 8. *Quid ſi in aliena Diœceſi proprios, & alienos confirmet.* n. 6. 7. 9. & 10.
6 *Iuriſdictio non eſt de neceſſitate ſacramenti confirmationis.*
8 *Epiſcopus confirmans non ſuos ſubditos, non ſit irregularis, etſi confirmet cum Dimiſſorijs proprij, excuſatur omnino.*
9 *Epiſcopus confirmans in aliena Diœc. ſuos proprios ſubditos ſine licentia proprij, & Pontificalia exercens etiam tonſurando, ſecundum aliquos non peccat lethaliter, alij contra* n. 10.
11 *Confirmans, & confirmandus vt iuxta morem antiquum debeant eſſe ieiuni, hodie non practicatur, &* n. 13.
12 Cap. vt ieiuni, cap. Epiſcopi de conſecrat. diſt. 5.
14 *Confirmationis ſacramentum collatum extra Eccleſiam valet, ſic & probabiliue, vt conferens non peccet mortaliter, vt* n. 15. *etſi conuenientius miniſtretur in Eccleſia, vt* n. 16.
16 *Epiſcopi communiter ſolent in ſuo Palatio confirmationis ſacramentum celebrare, & poteſt in quocumque loco decenti, etſi interdicto, vt* numero 17. 18. *Et quare* numero 20
18 *Confirmatio quouis tempore, etiam in Die feriato, & interdicto poteſt conferri. Et quare* n. 20.
19 *Epiſcopus non confirmans in ſua Diœceſi oportunis temporibus, peccat mortaliter, ſi multo tempore negligens omiſit.*
20 *Confirmatio eſt quoddam complementum Baptiſmi, quo licet conferri omni tempore.*
21 *Chriſma confici licet tempore interdicti.*
22 *Epiſcopus, vt conficiat chriſma debet ad loca ſuæ Diœceſis accedere ſine expenſis laicorum, & clericorum.*

EX dictis *ſupra quæſt. præced.* ſub verſ. *ad quintam* reſpondeo ad primam quæſtionis partem, non peccare pluſquam venialiter Epiſcopum ordinando illum qui non eſt confirmatus, quemadmodum nec peccat mortaliter, ſed tantùm venialiter qui ordines ſaltim maiores ſuſcepit ante confirmationem, cum vt *ibi* dixi in verbis Concilij nihil præcipiatur initiandis, ſed tantùm præſcribatur Epiſcopis quid facere debeant dicentes Doctores, † vt etſi præceptum contineatur in Trid. decreto *cap.* 4. *ſeſſ.* 23. *de reformat* quod non recipiantur ordines ante confirmationem: tamen non obligare ad mortale, vel quia leuis eſt materia, vel quia conſuetudine ſic præceptum temperatum eſt, in terminis Caſtrus Palaus *ſupr. punct.* 8. *num.* 6. *in fine*, Leander *dict. diſp.* 1. *quæſt.* 8. vbi adducens plures, & pro contraria ſententia, vt peccet mortaliter. Nugnum *tomo* 2. *quæſt.* 35. *art.* 4. Fornarium, Toletum, Tannerum, Inojoſam, Lublinum, Maiolum, Bonacinam, & alios exiſtimantes facere contra præceptum Tridene. dicto loco, & in re graui; & ob id etiam peccare ſic in dubio noſtro, tamen æque probabiliter, ſiue probabilius ſentio, nec ordinandum, nec Epiſcopum ordinantem non confirmatum peccare, niſi tantum venialiter ita Soto *diſt.* 24. *quæſt.* 1. *art.* 4. Suarez, Henriquez, Victoria, & alij, quos ſequitur Leander *dicta diſp.* 1. *quæſt* 9 Diana cum alijs *p.* 8. *tract.* 1. *reſ.* 47. cum multis de Caſtillo *de confirm. dubio* 10. *n.* 100

Itaque

3 Itaque dici debet, vt ordines ſuſcipientes, nondum confirmati citra contemptum, non peccent mortaliter; quia vt dixi Verba Concilij ſtrictim non continent præceptum, vt docent Sotus, Victoria, Ledeſma, Viuald. Suarez, Coninck Ochogauia, Granatus, Layman, Hurtadus, Henriquez, Rodriguez, Monte Nauarr. Torreblanca, Marchinus, Molfeſius, Reginaldus, & alij, quos citat Leander *aict. diſp. 1. ſub quaſt. 8. tom. 1. tract. 3.* quibus addo Barboſam *in dicto cap. 4. ſeſſ. 13. Concilij n. 2.* Stephanum de Sancto Gregorio *de ſacram. lib. 3. cap. 18. n. 10.* Trullench. *de ſacram. lib. 2. cap. vnico de confirm. n. 13.* Ragutium *in lucerna Parochorum de hoc ſacram quaſt. 25.* Ioannem Franc. Suarez, *in enchirid. caſuum conſcientiæ tract. de contract. lib. 5.* verbo *confirmatis* Bizozarium *de ſacram. part. 3. cap. 4. n. 2.* Tyberium *instruct. ordinandorum cap. 8. quaſt. 58.* Geſualdum *in Theologia morali tom. 1. tract. 5. cap. 1. n. 8.* de Caſtillum *de ſacram. tom. 1. tract. 3. diſp. vnica dubio 10 dict. n. 100.* Æligium Baſeum *in floribus Theologia* verbo *confirmationis ſacramentum n. 12.* Zambellum *in repertorio moralium* verbo *conſecratio*, Dianam cum Magiſtro Serra Dominicano, Leſſio, Poſſentio, Martino de S. Ioſeph, Præpoſito, Dueñas, & Ioan Vbigers contra Magiſtrum Ghetium *p. 10. tract. 16. ſub reſ. 61.* tenet etiam reuerendiſſimus Candidus *tom. 3. diſp. 1. art. 8 dubio 20.* videbis plura, quæ dico *infra q. 13.* de intellectu *dict. cap. 4. Trident. ſeſſ. 23.* in *verſ. ad quintam.*

4 Ad ſecundam quæſtionis partem, an peccet mortaliter confirmans in ſua Diœceſi ſubditos alterius Diœceſis? Et adiunctis his, quæ dixi *ſupra in cap. 11. de tempor. ordin. ſub q. 9. n. 11.* de Epiſcopo ordinante ſubditos alterius Diœceſis; igitur dicendum, eſt vt ſicut ordinare nequit Epiſcopus ſubditos alterius Diœceſis, & nec Iudicare, vt dixi in dicto loco, & probant textus *in cap. nullus primus 9. q. 2. Cap. 1. cap. ſignificaſti de foro comp.* ita nec confirmare Baptizatos alterius Diœceſis, intantum, vt ſi confirmauerit, peccet: ita Sahagun *de ſacram. confirm. n. 28.* & alij referendi.

5 Dubium verò eſt, an peccet mortaliter, ſeu tantum venialiter? In quo dubio, etſi affirment Toletus *lib. 2. cap. 14. num. 5.* Reginald. *lib. 28. num. 21.* Ludouicus *quaſt 1. art. 7. dubio 3. pag. 100.* Pet. de Ledeſma *de hoc ſacram cap. 9. concluſ. 7.* Bonacina *de confirmat. quaſt. vnica puncto 1. num. 1.* Paludan. *diſt. 7. q. 4.* Syluester. *verb. Confirmatio. quaſt. 5.* Suarez *in 3. part. diſp. 38 ſect. 2.* Viuald. & Bartholom. ab Angelis, & alij. Nihilominus æquè probabiliter in hoc puncto dicendum eſt non peccare, nec incurrere cenſuram aliquam; quia credendum eſt hoc eſſe ratum, & gratum proprio Epiſcopo; & ſic verbis ſequentibus probant Paulus *ſupra puncto 9. n.* Leander *de hoc ſacram. tract. 3. diſp. 1. q. 8* dicentes vſu receptum eſſe Epiſcopum in propria Diœceſi confirmantem omnibus ad ſe confluentibus confirmationem miniſtrare, nulla inquiſitione facta, an ſint propriæ, vel alienæ Diœceſis.

6 Et probatur, nam cùm Iuriſdictio non ſit de neceſſitate huius ſacramenti, facilius præſumi poteſt ratihabitio, quàm in ſacramento Pœnitentiæ, vbi requiritur Iuriſdictio de præſenti: ſic docent Henriquez *lib. 3. cap. 6. num. 6.* Sa, *verbo confirmat. num. 2.* Genuens *in manuali Prælator. cap. 54. num. 7.* Barboſa *in paſtor. p. 2. alleg 30. num. 12.* refert ipſum Leander, ſed ibi tale non dicit; imò potius, vt peccet mortaliter, & quod ſit ſuſpenſus dicit ibi *num. 15. per cap. 1. ſeſſ. 6. de reformat.* Si Epiſcopus confirmet ſuos ſubditos, vel Pontificalia exerceat in Diœceſi alterius ſine licentia proprij Epiſcopi. † Verùm lego eundem Barboſam *ibi num.* 7
14. ex ratione *num. præcedentis*, illum *ſic* in noſtro dubio confirmantem in propria Diœceſi ſubditos alterius excuſari à cenſura, & peccato cum Alzedu, Zambrana, Layman, Tannero, Diana *p. 4. reſ. 50. tract. 4.* quibus addo eundem Dianam *p. 1. tract. 17. reſ. 17. & p. 5 tract 4. reſ. 24.* Ochogauiam *de hoc ſacram. q. 11.* Ægidium Trullench. pro vtraque ſententia reſpondentem cum alijs *dicto lib. 2. de ſacram. confirm. q. vnica n. 25.* & nouiſſime idem Diana *dicta p. 10. tract. 11 reſ. 14. verſ. adde* contra de Caſtillum *dicto dub. 11. n. 10.*

Et ſic Chamerota, *in tract. 2. de hoc ſacram. cap. 7. dubio 3.* quem ſequitur Barboſa, *ſub dicto num 14.* dixit vt Epiſcopus confirmando non ſuos ſubditos, minime fiat irregularis. Et vtcumque ſit ſacramentum hoc collatum tenere cum ſuis effectibus, de quibus *infra*, vt dicunt Sahagun, *ſub dicto num. 18.* Trullench. *ſupra dicto num. 15. in princip.* Vbi dicit, quod factum teneret, ſicut ordinatio: nam eſt actus ordinis, ad quem neceſſario non requiritur iuriſdictio. Si tamen confirmet cum dimiſſorijs proprij Epiſcopi, vt ordinetur, omnino excuſabitur in affirmatiua etiam ſententia; quia qui concedit finem, concedit neceſſaria ad finem, Zambrana, *de caſibus occurrent. in articulo mortis cap. 1. dubio. 2. n. 3.* Layman *in Theolog. morali lib. 5. tract. 3. cap. 6. n. 2.* Diana *dict. p. 3. tract. 4. reſ. 24.* Barboſa *dicta alleg. 10. ſub n. 14. in fine.* 8

Ad tertiam quæſtionis partem de Epiſcopo confirmante in Diœceſi alterius ſuos proprios ſubditos ſine licentia Epiſcopi illius? Et in hoc dubio pro affirmatiua ſententia reſpondendum eſt; eo quod expreſsè prohibet Trid. *dict. cap. 5. ſeſſ. 6.* Vbi quod nec Pontificalia poſſit exercere, alias peccet mortaliter, & incurrat ſuſpenſionem ab exercitio Pontificalium, iuxta quæ dixi *ſupra in cap. 11. de temporibus ordination. a q. 9.* Et alibi & in terminis dicunt Henriquez, Sa, Suarez, Bonacina, Sylueſter, Paludanus, Ochogauia, Filiucius, Reginaldo, Chamerota, & alij iam adducti, Leander, *dicta diſp. 1. q. 9.* Vbi adiungit declarationem Congreg. Cardinal. Barboſa, *dicta alleg. 30 dict. n. 15.* & dicit deciſum Armendariz, *in addition. ad leg. Nauarra lib. 1. tit. 18. lib. 7. n. 68.* Caſtrus Palaus, *vbi ſupra puncto 9. n. 8.* Ægidius Trullench, *n. 8. dicto lib. 2. q. vnica ſub dict. n. 28 verſ. nec poteſt.* 9

Tamen affirmant Henriquez, *dicto §. 6.* Alced. *part. 1. cap. 13.* & Barboſa, *dicta allegat. 30. numer. 16.* ex dictis *allegat. 6. numer. 13.* poſſe Epiſcopum in alterius Diœceſi ſine proprij Epiſcopi licentia dare ſubditis ſuis tonſuram, benedictionem ſolemnem, & celebrare miſſam de Pontificali, quia hi actus non pertinent ad iuriſdictionem contentioſam, cum ſtrepitu iudicij; ſed idem Barboſa non admittit quoad Clericalem tonſuram tantùm relatam hanc reſolutionem Henriquez, ad quæ videbis quæ dixi *ſupra* adiunge & hic quæ pro vtraque ſententia 10

non ſic longè ſcribit nouiſſime Pater Prad. *in hoc tract. dubio* 12. §. 7. *n*. 69. *&* 70. vbi dicit id verum eſſe ſi contradicente aut non conſentiente alio Epiſcopo id faceret ſed de facto non peccare ait quia proprij Epiſcopi adeſt interpretatiuus conſenſus qui conſtat ex rationabili praxi vt probare contendit ibi eo quod hoc ſacramentum ſoleat miniſtrari certis tantum temporibus.

11 Ad quartam quæſtionis partem, an debeat eſſe ieiunus, dum confirmat; ſuppoſitis quæ dicuntur *in tit. de celebratione miſſarum*, circa ieiunium neceſſarium in communicantibus ſacram Euchariſtiam, & applicando quod *infra* adduxi *in cap.* 1. *de teſtibus*, quare teſtis non niſi ieiunus dicturus eſſet teſtimonium, vt ibi. Iam nunc breuiter ad dubium præſens reſpondendo adducam ſententiam affirmatiuam, & negatiuam; etenim antiquis temporibus mos erat, vt confirmans, & confirmandus eſſent ieiuni.

12 Et pro hac ſententia adducunt nonnulli textus *in cap. vt ieiuni*, *&* *in capit. Epiſcopi*, *de conſecrat. diſt.* 5. ſic ex Sa, Bonacina, & Nicolaus Ploue, quos refert Leander *de hoc ſacram. dicta diſp.* 2. *quæſt.* 11. qui id non firmant expreſſe, cum potius dicti Doctores teneant contrarium. Ob idque probabilius dicendum eſt illa iura eſſe tantum intelligenda de
13 conſilio, non de præcepto † ſed quia iam vſus ſubſtulerit hoc conſilium, dicendum eſt confirmationem ſacramentalem poſſe fieri, tam poſt, quàm ante prandium; & ſic quotidie practicari videmus, vt in veſpere Epiſcopi hoc ſacramentum adminiſtrent, docent Ochogauia *dict. quæſt.* 11. *num.* 1. Granados *de hoc ſacram. diſp.* 1. *num.* 4. Henriquez *ſupra n.* 7. Reginald. *num.* 17. Toletus *lib.* 2. *cap.* 24. Bonacina, Ægidius Coninck Hurtad. Filliucius, Suarez, Layman, Bartholomæus, Ledeſma *diff.* 10. *col.* 248. Angleſ. *de confirm. art. vlt. concluſ. vltima*, Anchangelus *diſt.* 7. *pag.* 68. *colum.* 2. & alij, quos ſequitur Leander ſupra, quibus addo Sahagun *de hoc ſacram. dicto num.* 28. *in fine*, Sylueſt. verb. *confirmatio quæſt. vnica* Chamerota *dicto cap.* 7. *dubio* 3. *in fine*, Henriquez *dicto cap.* 1. §. 7. *&* *cap.* 5. §. 6. Barboſa *dicta alleg.* 30. *p.* 1. *de officio Epiſcopi* qui dicet contrarium nulla lege fuiſſe præceptum, cum ſolum conſulatur *in dicto cap. vt ieiuni*, Ægidius Trullench. *dict. q. vnica n.* 16. verſ. *non tamen*.

14 Ad quintam quæſtionis partem, ſuppoſitis quæ dixi de ordinibus celebrandis in aliqua Eccleſia *ſub tit. de temporibus ordinationum* & de electione canonica celebranda in certo, ac deſtinato loco Eccleſiæ cathedralis, vt dixi *in cap. qua propter de elect. ſub* §. *fin.* quæ tamen faciunt pro affirmatina ſententia, quam tuentur Nugnus *in* 3. *p. D. Thoma q.* 72. *art.* 12. *circa finem* verſ. *ſecundum ritus*, & alij dicentes peccatum mortale eſſe extra illam confirmare, ſicut & ſolemniter Baptizare, cum fiat contra vniuerſalem Eccleſiæ conſuetudinem in re graui; vt docent etiam Granados *ſupra*, & fauet Sa, Verb. *confirmatio n.* 1. & Caſtrus Palaus *de ſacram. tract.* 20. *puncto* 10. *n.* 6. & innuit Suarez *in* 3. *p. diſp.* 37. *ſect.* 2. §. *ſecundo notari*.

15 Tamen dicendum eſt quod etſi conuenienter in eccleſia hoc ſacramentū miniſtretur, ſed extra illam conferri, non videatur eſſe peccatum mortale, vt docent Coninck *in* 3 *p. q.* 72. *art.* 7. *n.* 25. Henriquez *dict. cap.* 6. *num.* 7. Bonacina *tom.* 1. *diſp.* 3. *quæſt. vnica p.* 1. *num.* 15. Ægidius Trullench. *dicta q. vnica ſub n.* 16. verſ. *conuenienter* Diana *p.* 4. *tract.* 4. *miſcel. reſ.* 50. & antea 2. *p. tract.* 17. *miſcel. reſ.* 17. vbi cum multis. † Itaque 16
etſi conuenientius in Eccleſia miniſtretur probabilius tenendum eſt non teneri Epiſcopum ſub tanto onere, cum communiter Epiſcopi in ſuo Palatio confirmationem conferant: ſic vidi practicari; imò addunt Sanchez *in ſelectis diſp.* 40. *num.* 4. Ragucius *in lucerna Parochor. de confirm. quæſt.* 37. *n.* 1. Paludan. *in* 4. *diſt.* 7. *q.* 5. *art.* 3. Henriquez *dict. cap.* 6. Leander cum alijs *dicta diſp.* 2. *tract.* 3. *quæſt.* 13. † Potius 17
poſſe tū quocumque loco decenti, licet interdicto; & quod ſit obſeruanda conſuetudo, dixi *ſupra* Trullench. & Bonacina *dicta part.* 2. *num.* 25. aſſerit tutius eſſe conſuetudinem obſeruare, quam quidem receptam nunc eſſe D D. exiſtimant cum tanto onere, vt reus Lethalis culpæ conſtituatur Epiſcopum alio in loco confirmantem ſequitur Barboſa *dicta alleg.* 30. *n.* 13. cum Chamerota *ſupra dict. dubio* 3. & Alcedo *de præcel. Epiſcop. Dignit. p.* 2. *cap.* 4. *n.* 5. *in princ.* *&* *alijs*.

Ex his infertur vt confirmatio quouis tempore, & etiam in die feriato, & interdicto poſſit conferri, vt dicunt Leander *dict. quæſt.* 15. *in fine*, Trullench. *dicta quæſt. vnica tract.* 3. *de ſacram. ſub dict. num.* 16. vbi ſicut non tenetur eſſe ieiunus; ſic neque in Die feſto confirmare; quia hæc nulla lege percipiuntur. 18

Ad ſextam quæſtionis partem, an Epiſcopus non confirmans in ſua Diœceſi opportunis temporibus, peccet mortaliter? Et reſpondetur affirmatiuè, quia cum ſit Paſtor, tenetur Oues paſcere, etiam in his, quæ ad vtilitatem ſuæ Eccleſiæ à Chriſto ſunt inſtituta, tenent Angel. in Verbo *confirmatio n.* 2. Syluester *ibi n.* 2. Vuald. *n.* 8. Suarez *dicta diſp.* 38. *p.* 3. *ſect.* 2. Filliucius *de hoc ſacramento n.* 51. Ochogauia *n.* 4. Layman *cap.* 6. *n.* 3. Trullench. *dicto lib.* 3. *q. vnica n.* 5. *in fine*, quia hoc ei competit ex officio, ſicut Parocho alia ſacramenta adminiſtrare, Palaus *dicto puncto* 9. *num.* 13. Toletus, Genuens & Barboſam penes de Caſtillum, *dubio* 11. *n.* 140. Leander *dicta diſp.* 1 *tract.* 3. *de ſacram q.* 7. & in verbis ſequentibus Reginald. *lib.* 28. *n.* 21. ibi: *mortaliter peccat Epiſcopus ille qui multo tempore negligenter tamen adminiſtrationem omittit* cum alijs Barboſa *dicta alleg.* 30. *n.* 9. Marcus Antonius Genuens *in manuali Paſtorum cap.* 54. *n.* 2. Alcedus *ſupra dict. p.* 2. *cap.* 4. *n.* 20. 19

Ad vltimam quæſtionis partem, an poſſit Epiſcopus confirmare tempore interdicti? Reſpondeo cum Henriquez *dicto cap.* 6. *num.* 7. Ledeſma *in ſumma cap.* 9. *de confirm.* Trullench. *dict. tract.* 3. *de ſacram. lib.* 2. *dict. quæſt. vnica dict. n.* 16. *in fine*, vt poſſit ex eo quia confirmatio eſt quoddam complementum Baptiſmi, qui licitus eſt omni tempore pro paruulis, & pro adultis cum ſolemnitate. 20

Dicentes etiam quod liceat conficere chriſma intra Eccleſiam tempore interdicti ex eadem ratione, & aſſertionem comprobat etiam Barboſa *dict. alleg.* 30. *de officio Epiſcopi dict. n.* 11. *in fine*. 21

Pro complemento huius quæſtionis notandum eſt, quod Epiſcopus tenetur chriſmatis tantùm conferendi gratia ad ſuæ Diœceſis loca accedere; & quod tunc laici, vel Clerici ad illius expenſas non obligentur, 22

vt

vt refert deciſum Armendariz *lib.7.de Epiſcopis in declarat. leg. Nauarra n. 77.* & docet Barboſa *in paſtorali dicta p. 2. alleg. 30. num. 10.* Caſtrus Palaus *tract.10 puncto 9.n. 13.* nouiſſime Pater Prado *de hoc ſacram.dubio 12.n.66.* vbi dicit quod ſi tantum in Cathedrali confirmant plures ex diœceſi ſine hoc ſacramento, præcipuè in epiſcopatibus Hiſpaniæ quorum quilibet tot populos habet inter ſe diſtantes, concludens vt teneantur accedere ſaltem ad loca præcipua quæ regulariter accedere poſſint.

QVÆST. XI.

An Epiſcopus debeat admittere ad ſacramentum confirmationis, omnes homines, etiam infantes, & adultos ſeu requiratur ætas determinata? Et quæ ſit conuenientior? Et ſub qua diſpoſitione debeat eſſe adultus? Aut nunquid ſit præmittenda confeſſio in habente peccatum?

SVMMARIVM.

1 *Baptiſmus eſt ianua ſacramentorum.*
2 *Confirmationem per manus impoſitionem Apoſtoli non conferebant ſamaritanis ante Baptiſmum. Vbi de indicatione huius ſacramenti.*
3 *Baptizatus ſolus eſt capax ſacramenti confirtionis.*
4 *Infantes, & amentes ſunt capaces ſacramenti confirmationis, & n. 5. Et quod antiqua eſt hac praxis in Eccleſia* num. 6. & numero 15..
6 *Apoſtoli confirmabant infantes illico poſt Baptiſmum, vbi de conſuetudine Græcia, & Æthyopia* n.7.
8 *Sacramenta Baptiſmi ſunt, & confirmationis vllatenus, niſi morte præueniente ſegregantur.*
9 Cap.vt ieiuni de conſecrat.diſt.n.16.
10 *Ætas ad recipiendum ſacramentum confirmationis, videtur eſſe ſub præcepto annorum 7. & de congruentia* n. 8. cum ſequentibus vſque ad n.18. *& quod nulla requiratur determinata* ibi ex n.19.
12 *Infantes ignorant ipſa, quæ vident.*
13 *Confirmandi vſus Eccleſia poſt ſeptem dies à receptione Baptiſmi. Et quare in veteratus* n.14.
10 *Ætas ad confirmandum ſecundùm quoſdam conuenientior eſt ſeptennij, ſecundum alios infantiæ, vt* n.21.
22 *Adultus recipiens confirmationem debet habere intentionem, ſicut in Baptiſmo, & quod ſit in gratia, ſaltim exiſtimata, vt* n.24.
23 *Confeſſio non eſt in præcepto ad receptionem confirmationis, vt* n. 24. *& aliquando ſecundum Filiucium ſufficit attritio nota.*

1 VT ad has difficultates reſpondeam aduerto, quod cum omnium ſacramentorum ianua ſit Baptiſmus, non niſi iam Baptizatis, cætera ſacramenta conferenda; & ſic ſacramentum hoc confirmationis Baptizatis eſſe conferendum: ſic docent omnes referendi. Item aduerto duas eſſe partes proximæ concluſionis, prima quod omnis Baptizatus ſit capax, ſecunda quod ſolus Baptizatus ita vt is qui Baptiſmo caret non ſit capax confirmationis.

Prima pars probatur, tunc ex actis Apoſtol.
2 *cap. 8. & 19.* in quibus locis diligenter inquirebant Apoſtoli, an Samaritani, & Epheſi Baptizati eſſent, quibus omnibus ſi conſtabat eſſe Baptizatos ſine diſcrimine imponebant manus, vt reciperent ſpiritum ſanctum; item etiam quia ille deſcenſus ſpiritus ſancti in die Pentecoſtes, oſtendit effectum huius ſacramenti, & quod fuerit loco confirmationis, cum *actorum* 2. dicatur repleuiſſe totam Domum, & omnes repletos eſſe ſpiritu ſancto. Tertio, quia cum ſacramentum hoc ſit complementum, & perfectio Baptiſmi, vt iam *ſupra*, dixi, ſequitur ad omnes extendendum, quibus collatum eſt Baptiſma, vt plene Chriſtiani inueniantur, iuxta Vrbanum Papam *in cap. 1. de conſecrat. diſt.* 5. vbi hanc præſtitit rationem. Quarto, quia vt iam *ſupra* dixi *in principio* omnes indigent effectu huius ſacramenti, videlicet robore ad proteſtandam fidem, de quo dico, & de eius effectibus *infra* vltimo, quia cum promiſſio ſpiritus ſancti à Chriſto facta, & omnes fideles extendatur, vt probauit Petrus *actor.* 2. teſtimonio Ioelis, ſequitur, vt ſacramentum, cuius effectus eſt ſpiritus ſancti, exhibio, ſit ad omnes etiam extendendum.

Secunda pars ſcilicet quod ſolus Baptizatus 3
ſit capax huius ſacramenti, oſtenditur ex ratione adducta *hic numero* 1. & ex doctrina textus *in cap.1. & fin. de Presbytero* non baptizato, vbi definitum eſt ſacramentum ordinis collatum ante Baptiſmum, nullum eſſe nec ſit ordinatum recipere caracterem ordinis; licet crederetur baptizatus; vbi quod debet baptizari, & iterum ordinari. Item quia vt dixi ſacramentum hoc eſt perfectio Baptiſmi, eſt augmentum Spiritualе eſt armatio militis ad pugnandum pro fide. Ergo qui nondum eſt natus vel regeneratus per Baptiſmum, neque perfici poteſt ſi non eſt perfectibilis, neque augeri, ſi nondum eſt genitus, neque armis muniri, qui nondum eſt miles: ita Baſilius Pontius *de hoc ſacram. part. 5. cap. 1.n.2. & 3.* & patet ex *infra* dictis de effectibus huius ſacramenti, qui ſunt augere, & charactere imponere & nouiſſime explicat bene legendus Pat.Mag.Prado *de hoc ſacram. dub.6.§.3.* vbi explicat textum *in cap.2.de Presbytero non Baptizato* qui & §.4.latè agit de illo dubio an *num. Baptizatus* ſit capax effectus confirmationis vbi adducet *num.* 38. quod virtus diuina non eſt alligata ſacramentis ait miraculoſe poſſe non ſic ex ſolo ſacramento quem ibi leges quia bene id ſentit loquitur & ſic in hoc puncto ad eum te remitto & ad alios quos ipſe citat.

Vnde iam ad primam difficultatis partem reſ- 4
pondendum eſt, vt quamuis Durandus *in 4. diſt. 25.q.2. n.* 8. aſſerat eſſe inualidum ſacramentum confirmationis datum infantibus ante vſum rationis, & Sa Verbo *confirmatio* neget, docens, nec perpetuo amentea, nec infantes ante ſeptennium Confirmari poſſe, verum quod omnis vtriuſque ſexus Chriſtianus, ſiue infans ſiue adultus, ſit capax huius ſacramenti, tenent firmiſſimè Doctores; quia conſtat ex vſu Eccleſiæ, vt dicunt fere omnes cù D.Thom. *in 3.p.q.72.art.* 8. Granado *tr.1.diſp.2.n.1.* Peſantius, & Nugnus

*in 3.p.dict.quaſt.72.*Bonacina *diſp.3.puncto 4. n. 4.* Nauarr. *cap. 22. n. 8.* Henriquez *lib.3.cap.5.* Archangel.*dict.7.pag. 72.* cum communi, Baunius *quaſt. 12. de hoc ſacram.* Trullench. *de ſacrament.lib.2.tract. 3. quaſt. vnica n. 15.* de Caſtillo,*dubio 7.*Palaus *tract.*20. *puncto* 7. Sahagun *de hoc ſacram.n.*30.

5 Non ergo poteſt dubitari, etſi alij teneant non niſi à ſeptennio eſſe conferendum hoc ſacramentum olim in prima Eccleſia, & poſtea per multos annos infantibus ſimul cum Baptiſmo adminiſtratum fuiſſe, vt extat decretum apud Gratianum *in cap. ſi qui de conſecrat. diſt. 4.* & de more Baptizandi, & confirmandi ſimul infantes, teſtantur Tertulian. *lib. de Baptiſmo, cap. 7. 8.* Innocent. *1. in Epiſtol. ad decentium cap. 3.* quæ incipit *de conſignandis vero infantibus*, & Gregor. 1. *lib. 3. epiſt. 9.* patetque ex doctrina Auguſtini, *lib. de Eccleſiaſt. dogmatib.* vbi loquens de modo recte miniſtrandi Baptiſmum ita alloquitur; *Si vero paruuli ſunt, vel hebetes, qui doctrinam non capiant, respondebunt pro illis, qui illos offerunt iuxta morem Baptizandi, & ſic manus impoſitione, & chriſmate communi, Euchariſtia miſterijs admittantur*, & *lib. Hypogn. cap.6.* & ordo Romanus inter Baptiſmi Ceremonias, idem retuliſſe videtur cum ait, *Pontifex egreditur à fonte in ſacrarium habens ibi compoſitam ſedem, vt in Eccleſia, vbi voluerit, & ſedeat in ea, & cum veſtiri fecerit infantes, confirmet eos*, & ſtatim ibi: *Pontifex verò veniens ad infantes, tenente Archidiacono chriſma, det orationem ſuper eos cum innocatione ſeptiformis gratia ſpiritus ſancti, oratione expleta, interrogantibus Diaconis, nomina ſingulorum, Pontifex, incto police, in chriſmate faciat crucem in frontibus ſingulorum, ita dicendo, confirmo te &c.*

6 Imo conſtat multos poſt Apoſtolorum tempora, etiam in vſu fuiſſe infantes Baptizatos confirmare, nam Iacobus Victriacus *in hiſtoria occidentali, cap. 27.* teſtatur ſequentibus verbis: *hoc confirmationis ſacramentum quidam ita coniungunt Baptiſmo, vt ſtatim velint, ipſum poſt Baptiſmum debere conferri; quia conſuetudo, ſatis approbanda eſt, vbi haberi poteſt copia, ſeu praſentia maioris ſacerdotis.* Alia pleraque in confirmationem huius aſſertionis refert Baſilius Pontius *ſupra dict. part. 5. cap. 1.*

7 *numero 5. & 6.* † vbi poſtquam dixit factis Apoſtolorum prædictum morem demonſtrari, ex ſancto Paulo *actor. 19. & capit. 8.* & ex multis antiquis Patribus adducit ſimilem in Oriente conſuetudinem; præcipue in Græcia & Æthyopia, vt colligit ex verbis Hieremiæ Conſtantinopol. Patriarchæ *reſponſo 1. cap. 5.* ibi: *rationi conſentaneum eſt Baptiſmati, etiam chriſma ſubiungi, nec in tempus differri*, & colligi dicit etiam ex ordine Baptiſmi ſecundùm vſum Æthyopum ibi *ſacerdos autem dicit ſequentem orationem ſuper eos, qui baptizati ſunt priuſquam eos vngat, Balſamo poſtea vngit frontem*, & eadem, quæ dixit Baſilius ad litteram repetit Diana *parte 8. tractat. 1. reſol. 46.*

8 Nec deeſt ratio firma, quæ probat prædicti vſus congruitatem, cum certum ſit infantes ſi ſunt capaces Baptiſmi, item & capaces eſſe confirmationis, & in illis augeri gratiam, & ex conſequenti ſi in ea infantiali ætate decedant adepturos gloriam maiorem, vt docet Baſilius *ſupra dicto num. 6. in fine*, & amplius hoc patet ex dictis in verſ. *ad ſecundum* ſequenti, & probant Ioſeph Vicecom. *de antiquis Baptiſmi ritibus, ac caremoniis lib. 5. cap. 30.* quia vt inquit Pontifex *in cap. de his de conſecrat. diſt. 5.* ita coniuncta ſunt hæc duo ſacramenta, vt ad inuicem, niſi morte præueniente, nullatenus poſſint ſegregari, & vnum ſine altero rite perfici non poſſit; quia *vt canetur in cap. vt ieiuny eadem diſt.* nunquam erit Chriſtianus, niſi qui in confirmatione Epiſcopali fuerit chriſmatus, placuit Vrbano Papæ *in epiſt. ad omnes Chriſtianos cap. 7.* Ægidio *de ſacram. diſp. 20. dubio 6. num. 51.* verſ. *ad tertium*, Dianæ *part. 5. tract. 3. reſ. 30.* vbi id de perfecto Chriſtiano merito intelligit inata textum *in cap. 2. de conſecrat. diſt. 1.* tenent etiam Petr. Soto *in diſt. ſacerd. ſect. 2. de hoc ſacram.* Sanctius *in ſelectis diſp.27.n.4.*

Sed quia extat aliud Gratiani decretum *in* 9
dicto capite vt ieiuni de conſecrat. diſt. 5. vbi ſtatuitur, vt non confirmetur, niſi perfectæ ætatis, quod indicare videtur non niſi duodecimo ætatis anno ſuſcipiendam eſſe confirmationem; quia ea dicitur perfecta ætas, vt *ibi* gloſſa, quando ſcilicet quis promoueri poteſt ad ordines minores; ideo iam ad ſecundam partem quæſtionis deſcendendo proponamus ſequentia.

Ad ſecundam quæſtionis partem, an ali- 10
qua ætas determinata requiratur ad licite ſuſcipiendum confirmationis ſacramentum? videtur reſpondendum iam hoc eſſe ſub præcepto, tum ex *dict. cap. vt ieiunio*, tum ex verbis Catechiſmi Romani. *de ſacram. confirm. capite 16.* in ſequentibus verbis, *quare ſi duodecimus annus ſpectandus, non videantur vſque ad ſeptimum certe hoc ſacramentum differri maxime conuenit*, tum ex Synodo Leodicenſe ſub Ioanne Epiſcopo, & per Nicolaum Papam approbata, qua ſtatutum eſt ne quis ante ſeptennium confirmetur, quod id tempus confirmationis deſignatum eſt. Quarto ex Concilio Colonienſi ſub Paulo 3.*p.3.c.9.* Mediolanenſi *tit.1.de confirmat.p.2.*& in Archiepiſcopali Cononienſi *tit.1. de hoc ſacramento*, vbi præcipitur, vt caueant Patrini, & Matrinæ, ne minores ſeptem annis ſint illi, qui ſuſcipiantur, & in Synodo de Cameracenſi legitur nouiter ſtatutum ita.

Et ſunt non contemnendæ rationes pro hac 11
ſententia, ſcilicet, vt hoc ſacramentum maiori cum reuerentia ſuſcipiatur, & vt confirmatus queat recordari receptionis ſacramenti; & quia eo tempore armis Chriſtianis munitur; quod incipit eſſe agonis, & luctæ; & quia ante illud tempus, cum nullum ſit certamen, nullumque periculum fruſtra his armis inſtrui videatur, hancque ætatem requiri propter periculum reiterationis, dicit Viualdus, *in candelabro de hoc ſacramento numero* 39. vbi dicit non alia de cauſa neceſſarium viſum fuiſſe, quod confirmati colaphis cædantur, vt poſt alios voluerunt Bonacina, quem refert Narbona *anno 7.n.*

9. Diana *p. 5. tract. 31. ſect. 3.* † Quia infantes 12
ſunt vt ſine ratione; ita & memoriæ, aut reminiſcentiæ incapaces, ignorant ergo ipſa, quæ vident. *lib. 1. cod. de falſa moneta*, & ex alia etiam ratione, quia ſicut pupillus eget tutore,

ne

ne ipſius patrimonium depereat, vt ſuadetur ex traditis ab Antonio Fabro in Papinianea *inſt. de tutelis princip. 5.* ſic & Baptizatus, qui iam eſt in ea ætate, vt peccando ſpirituale gratiæ patrimonium, quod in regeneratione accepit, perdere poſſit, confirmationis ſacramentum ſuſcipiat, quoniam Paracletus, qui in ipſa confertur, eſt conſolator, in Chriſto cuſtos, & tutor Baptizati, qui ſuadente Diabolo, poſſet, ſicut & pupillus ſuam perdere facultatem, id eſt Baptiſmi vtilitatem, ſi hunc non haberet tutorem, vt in terminis inſinuat Ioannes Gregorius *in inſtitutione Catholica, vbi de ſacram. Confirmationis, verſ. in Baptiſmo*, & refert Narbona, *vbi ſupra anno 7. q. 4. n. 8.*

Alij inquam dixerunt Baptizatos confirmari
13 non poſſe, niſi poſt ſeptem Dies demum à Baptiſmo, & quidem propter ſeptem dona Spiritus ſancti, quæ recipiunt in Baptiſmo: nam pro ſingulis donis, decet Dies ſingulos celebrare, vt inquit Guilelmus Durand. *in rationali Diuinorum lib. 6. cap. 84. in princ.* vel aliis de cauſis, de quibus per Ioſeph. Vicecom. *dict. lib. 5. cap. 31.* Vbi hunc morem Diu fuiſſe obſeruatum, teſtatur, abiiſſe vero in deſuetudinem certis rationibus, & dicimus ex Rabano *lib. 1. de inſtitut. cleric. cap. 57.* in ſequentibus verbis: *alios ſeptem dies in memoriam eiuſdem Dominicæ Reſurrectionis, congrua feſtiuitate ſubiungeas; quos ſeptem dies albas vocitamus, propter eos, qui in ſancta nocte Baptizati albis per totam Hebdomadam vtuntur veſtibus, & tunc maxime, dum alba tolluntur à Baptizatis veſtimenta per manus impoſitionem a Pontifice accipere Spiritum ſanctum conaccenſi eſt*, & refert Baſilius Pontius *dicto cap. 1. num. 7. in princip.* refert vſum confirmandi, illico poſt Baptiſmum mutatum fuiſſe, ceſſante Tyrannorum perſecutione, & Principibus in mentem ſaniorem redactis; & quod in valeſcente puerorum Baptiſmate, etiam conſuetudo confirmandi, recens Baptizatum infantem in vſu eſſe deſierit.

Imo *ibi dict. n. 7.* Baſilius Pontius refert, quod
14 aucto paulatim fidelium numero, & baptiſmate in ſingulas Parochias inuecto, cum Epiſcopi tantæ hominum multitudini vno die confirmandæ non ſufficerent, fit cœptus adhiberi ritus Commodior, vt illi, ſtatis per annum diebus, Diœceſim, viſitando eos, quibus confirmationis ſacramento opus erat, aut ad idoneam ætatem deuenerant, ſacro Chriſmate confirmarent, vbi refert, vt nonnulli credant hoc incepiſſe prope tempora Caroli Magni, quando adultorum Baptiſmus ceſſauit, quorum cauſa ſtatim poſt Baptiſmum adhibebatur.

Harum quamlibet opinionem probabilem vo-
15 cat Narbona *vbi ſupra. dicta quæſt. 4. anno 7. n. 12.* quia vt inquit S. P. *in cap. quoniam 19. de ſent. excomm. lib. 6.* huius ſacramenti tam pueri, quàm adulti capaces ſunt, etiam ſi omni vſu rationis ſint deſtituti, *cap. Presbyter præſente 11. diſt. 95.* ibi: *Presbyter præſente Epiſcopo, non ſignet infantes.*† Vnde etſi dictum ſit *ſupra*, in princ. verſ.
16 *ad ſecundam* nonnullos putare per gloſſam, & textum *in dicto cap. vt ieiuni*, verb. *perfecta.* duodecimum annum requiri, aut decimum quartum, vt etiam dicunt Lancelotus *inſtit. Iuris canonici. lib. 2. tit. de ſacram. Chriſmatis §. accedent igitur in gloſſa litt. C.* ſentiatque P. Petrus de Ieſu Maria *in ſufficient. concionator. tract. 9. cap. 4. verſ. vnus ſacramenti*, quia in hoc ſacramento datur plenitudo Spiritus ſancti ad robur ſpirituale, quod competit perfectæ ætati, vt iam adduxi; teneantque Marſilius, & alij, quorum meminit Viualdus *ſupr. dict. n. 39. in candelabro tit. de confirm.* tamen vt recte aduertit Ægidius Coninck. *de ſacram. dict. quæſt. 75. n. 78.* textus *in dicto cap. vt ieiuni*, illam ſententiam non probat, ſed tantùm monendos eſſe adultos, vt ieiuni, & confeſſi ad hoc ſacramentum accedant.

Alij verò dixerunt verius eſſe pueros ante ſeptennium ſacramentum hoc non accipere, niſi
manifeſtum ſit ante prædictam ætatem, vſu rationis prǽditos eſſe, aut diu, neglecta ea occaſione, 17
aliam non habituros accipiendi confirmationem, vel quia propter diſtantiam rarius in eo loco confirmat Epiſcopus, aut ſi in periculo mortis exiſtentes, opportune, iſtud ſacramentum conſequi poſſint, vel ſi Diœceſis conſuetudo vigeat, vt pueri ante dictam ætatem confirmentur &c. ita Laymann. *in theolog. morali lib. 5. tract. 3. cap. 5. n. 5.* Villalobos *in ſumma tom. 1. tract. 6 diff. 6. num. 1.* Filliucius *tom. 1. tract. 3. cap 2. num. 56.* Sylueſ. *in 3 p q. 72. art. 8.* & cum aliis Diana *tom. 2. tract. 4. reſ. 19. & p. 5. tract. 3 reſ. 31.* Genuenſis *in manuali paſtor. cap. 54. n. 2.* Ægidius *de ſacram. q. 73. art. 5. n 80. & 81.* quas breuiter cauſas, etiam refert Baſilius Pontius, nullo citato ex Concilio Mediolanenſe *1. tit. de confirm. §. 2.*

Imo alij dixerunt, ſaltim apud noſtros duo- 18
rum, vel trium annorum pueros accedere debere, vt admonuit è Toletana ſchola Alphonſus Viualdus *dict. n. 39.* Perez de Lara *in compendio vitæ hominis cap 16. n. 11.* a quibus parum diſſentit Guillelmus Durand. *vbi ſupra cap. 84 in fine*, & Martinus Bonacina, vt teſtatur ipſius compendium, verbo *Confirmatio n. 11.* affirmantes his temporibus, quàm citius potuerint, infantes eſſe confirmandos, etiam nondum vſum rationis habentes. Verum Lancelotus *vbi ſupra* id forte bene non fieri ait; quamuis trimi, vel quatrimi ſint qui deferuntur ad Epiſcopos Chriſmantes, vt refert Narbona *dicta quæſt. 4. n. 6.*

Ex quibus omnibus, ſuppoſita relata probabili- 19
tate harum omnium opinionum, iam reſpondeo probabilius eſſe nullam requiri determinatam ætatem: ſic vt nullo modo ſit neceſſarium ſpectare ſeptennium, aut vſum rationis, ſed licite poſſe ante dictam ætatem confirmari, cum hoc ſacramentum detur infantibus ſine propria voluntate, aut diſpoſitione, ſicut datur Baptiſmus, cuius complementum dicitur confirmatio; & quia olim ſtatim poſt Baptiſmum infantes confirmabantur, vt plene in princip. noſtri dubij verſ. *ad ſecundam*; & quia in noſtra Hiſpania multoties infantes vnius, duorum, vel trium annorum confirmantur, & in toto orbe, caſu quo infans ſit in articulo mortis, aut ſit filius Principis, vt *infra* dico, docent D. Thom. *in 4. diſt. 7. q. 3. art. 5. quæſtione 2.* Angel. *n. 5.* Victoria *quæſt. 48.* Viuald. *de ſuſcipiente n. 9. & 10.* Diana *p. 3. tract. 4. reſ. 19.* Archangel *diſt. 7. pag. 72.* Tannerus *in 4. diſp. 4. q. 4. dubio 5.* Bonacina *diſp. 3. puncto 4. n. 5.* Granad. *diſp. 2. n. 4. & 5.* Mouze *de confirmat. c. 7. n. 5.* Hinoioſa *in director. deciſ. regular.* verb. *confirmatio* Ludouicus de S. Ioan. *q. 1. art. 3. dubio 5. concluſ. 4.* Torreblanca *lib. 5. pract. cap 6. à n. 30.* cum aliis. Gaſpar. Hurtado *de hoc ſacram. diſ. 10.* qui cum Diana, & Narbona *dict. anno 7. q. 4. n. fin.* cum Suarez, & Genuenſi *cap. 54. n. 3.* docent non eſſe

crimen confirmare puerum cuiuſcunque ætatis, etiam ſi ex ſola beneuolentia infantem nimis paruulum confirmaret Epiſcopus; eo quod non ſit prohibitum, etiam ſine cauſa infantes confirmare.

20 Dubium verò ex his oritur, num ſit conuenientius infantes poſt ſeptennium confirmare, vel ante ſeptennium? In quo dubio eſt duplex ſententia, & poſt ſeptennium conuenientius eſſe docent plures ex iam adductis, non ſolùm, quia hac ætate memóriam habere poterunt, ſed etiam quia ita obtinet communis Eccleſiæ vſus, & conſuetudo, vt ex verbis cauetur Catechiſmi Romani *p.2.cap.3.num.*14. Ægidius Coninch, *ſupra n.*79. & 80. Zambran. *in decis caſuum occurrent. in articulo mortis, cap.2. dubio 6.num.* 1. cum admonet ex Soto, & Suarez, vt ſi commode fieri poſſit, omnes confirmentur, non longè ab ætate, in qua recipere debeant Euchariſtiam, Bonacina, *punct.*3.*n.*5. Sa, *n.*5. Henriquez, *lib.3.cap.5.nu.*2. Victoria, *q.*48. Petr. de Ledeſma, *cap.7.concluſ.* 5. Suar. *in* 3. 5. *p. diſp.* 15. *ſect.*2. Ochogauia, *in hoc tractatu q.*8.*n.*4. Archangelus, *diſt.7. pag.*73. *col.*2. Vbi addit illum qui confirmaret puerum ſtatim poſt Baptiſmum extra mortis articulum, ad minus peccare venialiter, Barboſa, *de poteſt. Epiſcop. dicta alleg.*30.*n.* 17. cum aliis Layman. *lib.5.theolog.moral.tract.3.cap.5 n.*2. Diana, *p.*8. *tract.*1.*reſol.*46.& 47. Caſtrus Palao, *tract.*20. *puncto* 7.*n.*4. Bannius, *de hoc ſacram. q.*9. & alij relati à Leandro, *de ſacram. tract.*3. *diſp.* 4. *q.*3. Narbona, *dict. anno* 7.*q.*4. *ſub n.fin.* Vbi id probat ex conſtitutione Synodali huius Archiep. Toletan. *tit de confirm.conſtit.* 1. in ſequentibus verbis *Sean obligados de amoneſtar ordinaria mente a ſus Parroquianos, que hagan que ſus hijos, hijas, y Criados de ſiete años arriua recibam el ſacramento de la confirmacion.*

21 Nihilominus alij exiſtimant conuenientius eſſe infantes confirmari ante vſum rationis ex iam adductis rationibus pro hac ſententia; quia conuenientius eſt in infantia Baptizari, ſitque confirmatio complementum baptiſmi; & quia hoc cedit in fauorem infantium: nam ſi confirmati decedunt, maiorem Gloriam conſequentur, & duplicem characterem impreſſum animæ habebunt, & Graffius, *addit.p.2.deciſ.lib.1.c.5.n.*20. ſecundum Bocauenturam conuenientius eſſe pueris ante vſum rationis miniſtrari hoc ſacramentum; quia adueniente ætate adulta, habebit ſuam efficaciam, quemadmodum fides, quæ in Baptiſmo infunditur, docent etiam Genuenſis, *in praxi cap.*54.*num.*3. Perez de Lara, *in compend. vitæ homin. cap.*16.*n.*121. quod putat probabile Narbona, *ſupra dicta quæſt.4.num.*12. tenent etiam Leander. *dict. quæſt.*3. ex D.Thom. *diſt.3.quæſt.*3. *art.*2.*q.*2. D.Bonauent. *art.3.q.*1. Viualdo, & Petr. Soto, *vbi ſupra*, & alij apud Suarium, Alex. 4. *p. q.*28. Vitriarchus *in hiſtoria occidentali cap.* 37. Bartholom. de Ledeſma *de confirm.dif.5.col.* 234. & hoc obſeruari in Archiepiſcopatu Tarracon affirmat Ludouicus de S.Ioan. *quæſt.1.art.* 5. *dubio.2.concluſ.*4. & intra Hiſpaniam Moure *de confirm.§.7.n.* 2. & alij; ego probabilem vtramque puto, quam in vſu video practicari potius, quando infantes ſunt duorum vel trium annorum ex his intelliguntur quæ ex multis diſtinguit P.Prado, *de hoc ſacram.dubio 9.§.3.ex n.* 27. ibi *n.* 34. *expedit reſponſum iuxta vſum cuiuſlibet prouinciæ.*

Ad tertiam quæſtionis partem ſub qua diſpoſitione debeat eſſe adultus, dum recipit hoc Sacramentum Confirmationis? Reſpondeo breuiter, vt teneatur habere intentionem, ſicut in Baptiſmo, & vt eius effectum recipiat præter intentionem tenetur habere fidem, quæ intentio ſit virtualis ſaltim; ita Trulench. *de hoc ſacramento lib.2.de ſacram.quæſt.vnica, ſub n.*12.*verſ.adulti*, & *infra* referendi, item quod ſit in gratia, vel ſaltim in bona fide, putet ſe eſſe contritum, ſufficit enim hoc habenti conſcientiam peccati mortalis, docent D.Thom. *dicta quæſt.*72.*art.*7. Sotus, Ledeſma, Henriquez, & Suarez, vbi ſupra, Petrus de Ledeſma *de confirm. cap.* 6. Reginald. *lib.*18.*n.*33.*& ſequentibus.* Bonacina, *dict.diſp.*3. *puncto* 4.*n.*7. Filiucius *tract.3.cap.3.q.*6. & alij, & aliqui addunt quod debeat eſſe ieiunus; ſed quia de conferente hoc non eſſe neceſſarium, dictum eſt *ſupra*, idem de ſuſcipiente dici debet, vt notant relati ibi, & hic. 22

Ad quartam quæſtionis partem, an ſit præmittenda confeſſio in habente peccatum? Et quamuis affirment Sotus *diſt.7.in 4.art.*8.*verſ.de confeſſione* vero, & *ſeruit.ſacerdot.* §. *de confirm.* inuantque Ludouicus de San Ioan. *de hoc ſacram. q.1.art.4.dif.*3. Bonacina *ſupra*, & alij apud ipſum, pro quibus facere videatur, *dict.cap.vt ieiuni de conſecrat.diſt.*5. Vbi dicitur quod qui ad hoc ſacramentum accedit, debet eſſe ieiunus, & de peccatis confiteri. † Tamen probabilius eſt, vt non teneatur confiteri adhuc ſub peccato veniali; quia nullum adeſt præceptum ad hoc obligans; quia quod continetur *in dict.cap.* tantum eſt conſilium, non præceptum, vt dixi *ſupra*: ſic docent Angleſ. *de confirm.art.4.dif.1.concluſ.*3. Ludouic. citat Tolet. *lib.2.cap.24.n.*4. Henriquez *lib.3.cap.5.n.*6. Reginald. *ſupra*, Archangelus *diſt.7.pag.*71. *colum.* 1. Leander. *de hoc ſacram. tract.3.quæſt.* 7.& 8. Ægidius Trullench. *dict. quæſt.vnica ſub dict.n.* 12. Vbi dicit quod ſi in peccato mortali exiſtimant, non tenentur Confiteri (etſi vtilius, & tutius ſit) dicit tamen, vt teneantur conari ad contritionem; ita vt exiſtiment eam habere; quia eſt ſacramentum viuorum, ordinatum per ſe ad augmentum gratiæ, quod per accidens dat primam gratiam, quando ſcilicet exiſtimant habere Contritionem, ſicut contingit in aliis viuorum ſacramentis. 23 24

Imo Filiucius, *tom.1. tract.3.cap.3. num.*56. dicit non eſſe improbabile aliquando ſufficere attritionem notam, vt ſi quis ex ignorantia exiſtimet non requiriri maiorem diſpoſitionem, nam cum attritio excludat affectum, & complacentiam peccati, non dicitur talis obicem ponere, ſicut nec ille, qui exiſtimat habere contritionem, cum eam non habeat, refert idem Trullench. qui cum Bonacina, *dicto tom.* 1. *q. vnica diſp.* 3.*p.*4.*n.*4.5.6.& 7. & ex communi DD. addit in paruulis neque requiri intentionem, neque vllam diſpoſitionem. 25

***

QVÆST

QVÆST. XII.

An poſsit Pontifex diſpenſare, vt infantes ante vſum rationis confirmentur? An adultis poſsit miniſtrari hoc Sacramentum in articulo mortis, vel infantibus ante vſum rationis morituris? Et an hodie in nouo Orbe, & in partibus infidelium, vbi feruet perſecutio ſtatim poſt Baptiſmum, ante vſum rationis infantes ſint confirmandi? Et an in aliquo caſu in articulo mortis teneatur quis ſumere Sacramentum Confirmationis? Et an infantibus filiis Principum ſit conferendum, non obſtante, quod niſi ſeptennis ſit miniſtrandum?

SVMMARIVM.

1 *Pontifex diſpenſare poteſt, vt infanti illico poſt Baptiſmum miniſtretur confirmatio, etiam in opinione rigoroſa, quod ante ſeptennium nequeat miniſtrari, vt* n.2.

3 *Adultis morituris poteſt miniſtrari ſacramentum confirmationis. Et de ratione etiam ſi miniſtretur eis ſacra unctio* n.4.

4 *Infantibus morituris Confirmatio miniſtrari valet, vt* n.6.*quod in praxi non video curari, &* n.7.

7 *Puer ante ſeptennium oſtendens ſufficientem vſum rationis poteſt confirmari ſine diſpenſatione, vel ſi abfuturus ſit diu Epiſcopus, vel ſi infans ſit in mortis periculo.*

8 *Infantibus in terris infidelium illico poſt Baptiſmum, recte confirmatio miniſtratur.*

9 *Confirmatio in primitiua Eccleſia Conferebatur infantibus ſimul cum Baptiſmo propter continuas perſecutiones.*

10 *Confirmationis ſacramenti recipiendi in articulo mortis, nullum extat preceptum, poteſt eſſe ex aliqua negligentia peccatum omiſſio* n.12.

12 *Infantibus Principum poteſt conferri ſacramentum confirmationis ante ſeptennium, etiam in opinione rigoroſa in caſibus hic expreſſis.*

1 HAs omnes difficultates ex adductis quæſt. præcedenti delui facillimo negotio poſſe dicendum eſt; ſed quia Doctores ſigillatim inquirunt; ideo ſuppoſita Doctrina dictæ præcedentis quæſtionis *a n.*1.ad primam difficultatis partem reſpondeo quod ſi teneas Iuxta quæ adduxi in uerſ.*ad ſecundam* poſſe hoc ſacramentum conferri adhuc in infantili ætate conſtituris, poſſe ſine vlla diſpenſatione Pontificia conferri. Sin autem teneas requiri ſeptennium, & ad minus ra-
2 tionis vſum, tunc facit dubium præſens. † Et nihilominus dicendum eſt poſſe Pontificem in hoc diſpenſare; quia cum à principio naſcentis Eccleſiæ, vt *ibi* dixi, infantibus illico poſt Baptiſmum miniſtraretur hoc ſacramentum, quod poſtea contingeret poſt ſeptennium miniſtrari; aut præcepto aliquo Eccleſiaſtico, aut conſuetudine, non implicat, quin Pontifex poſſit in hoc diſpenſare, in terminis docet Diana *p.* 5. *tract.* 1. *reſ.*31.*in princ.*& ſub verſ. *verum* in fine, vbi poſtquam retulit verba Baſilij Pontij agentis late de quæſt. num infantibus, an adultis iam ſit hoc ſacramentum miniſtrandum reſoluit, id quod ego confirmo ex adductis *ſupra a quæſt.* 6. 7. & 8. Vbi cum ordinarius miniſter huius ſacramenti ſit Epiſcopus, dixi poſſe Pontificem diſpenſare, vt ſimplex ſacerdos illud adminiſtret. vide *infra* verſ. *& confirmatur*

Ad ſecundam quæſtionis partem, an adultis hoc ſacramentum poſſit miniſtrari in articulo mortis, vel infantibus ante vſum rationis morituris? Et ad primum reſpondeo affirmatiue cum Santio *in ſelectis diſp.*40.*n.*40. Diana *p.*5.*tra.*3. *reſ.*30. Hugo à Sancto victore 2.*de ſacram.p.*7. *cap.*3. D.Thom.*in* 3.*p.q.*72.*art.*8. Bonauentura, Sotus, & alij *in* 4.*diſt.* 7. ex eo, nam etſi forte, etiam non conualeſcant, tamen ſacramentum iis prodeſt ſimpliciter ad augmentum gratiæ, quæ eſt per ſe aliquid præſtantiſſimum, & prodeſt etiam ad pugnam cum carne propria, & cum Dæmone ipſo in articulo mortis, & ad moleſtias morbi facilius tollerandas. † Et quamuis aliud ſacramentum, nempe extrema vnctio (vt *ſupra dixi ſub noſtro cap. vnico*) ad dictos effectus ſit inſtitutum: tamen dicunt Doctores, quod bonum bono additum efficit aliquid melius; ſiquidem funiculus duplex, potius adſtringit. Alia congerunt pro hac doctrina, ſed pertinent ad præceptum recipiendi hoc ſacramentum, de quo *infra quæſt.* 13. 3 4

Pro ſecunda parte noſtri dubij, an infantibus ante vſum rationis morituris poſſit conferri? Et pro negatiua ſententia, quam tueri videntur Gregor. de Valentia *q.* 2. *de confirm. puncto* 2. quatenus abſolutè negat pueros eſſe confirmandos, faueatque Suarez, *in* 3.*p. D.Thom. q.*35.*ſect.*2. §. Vtraque quatenus dicens non admodum peccaturum Epiſcopum, ſi ex ſola beneuolentia, aut ob aliam ſimilem cauſam confirmet infantem videaturque inde inferre aliquantulum ſaltim peccaturum; ac proinde venialiter, & conſequenter id eſſe ſaltim leuiter prohibitum, & ex Petro de Ledeſma, *in ſumma de confirm. cap.* 70. quatenus dicente oportere infantes non confirmari; licet non ſit peccatum mortale, indicare, vt ſit ſaltim veniale, & ex Concilio Mediolanenſi, Toletano, & aliis *ſupra dict. quæſt.*10. adductis, & ex Catechiſmo; item & ex Pontificali Romano dicente *nullus Chriſtianæ fidei rudimentis non edoctus ingerat ſe ad percipiendum hoc ſacramentum Confirmationis*, quatenus præcipit, vt confirmandi ſciant Doctrinam Chriſtianam, quam ante rationis vſum non poſſunt addiſcere, & ex aliis. 5

Tamen dicendum eſt verius ex iam adductis, *dict. quæſt.*10.& cum Zambrano, *de hoc ſacram. cap.*2.*dubio* 5.*n.*4. Granado, *de ſacram. in* 3.*p. controuerſ.*3.*tract.*2.*diſp.* 2. *n.*10. Diana, *dict. p.* 5. *tract.* 3.*reſ.*31.*in fine*, Layman, *lib.*5.*tract.*3. *cap.* 5.*n.*3. Sancio, *in ſelectis dict. diſp.* 40. & ex D. Thoma, *in* 1.2.*quæſt.*72.*art.*8.*art.*4 & cum Suarez, *ſupra dict. quæſt.*35.*ſect.*3. ſcribentibus in articulo mortis expedire confirmationem, miniſtrare eiuſmodi infantibus, ſi commode fieri poſſet; quia quamuis non ſint profeſſuri fidem coram Tyranno, recipient gratiam ſanctificantem, cui maior gloria reſpondebit; quia non 6
eſt

eſt cur tanto beneficio priuentur.

7 Et confirmatur, quia eſto quod ſine diſpenſatione Papæ non ſit infantibus conferendum hoc ſacramentum iuxta vnam ſententiam poſitam *in hac quæſt. à n. 1.* nihilominus poterunt infantes 10 aliquo caſu confirmari ante vſum rationis ex iuſta cauſa, qualis cenſetur, ſi puer ante ſeptennium oſtendat ſufficientem vſum rationis, cum tunc cenſeatur, vt adultus. vel ſi abſuturus diu ſit qui Epiſcopus, qui denuo hoc ſacramentum adminiſtret, vel ſi infans ſit in periculo mortis (vt in caſu noſtro) & Epiſcopus dignum ducat ad eum accedere, vt notauit Innocent. Papa *in epiſt. 1. ad Decentium*, docent Diana *dict. p. 8. tract. 1. reſ. 46. verſ. non deſinam*, idem *p. 3. tract. 6. miſcel. 2. reſ. 93.* Tannerus *tom. 4. diſp. 4. q. 4. dubio 2. n. 37.* Cum Henriquez, & Suarez dicens ob honeſtas cauſas decenter quoque infantes nonnunquam confirmari poſſe, vt propter diſtantiam ratins in eo loco confirmet Epiſcopus, ſi periculum mortis immineat infanti, Auerſa *de hoc ſacram. q. 72. ſect. 6* Betticellus *infra* relatus *q. 136. n. 6.* cum Caſtro Palao, Gabriel. Coninch. & aliis iam adductis, & *ibi n. 7.*

8 Ad tertiam quæſtionis partem, an hodie, & in terris infidelium, ſit illico poſt Baptiſmum conferendum hoc ſacramentum infantibus? Quia nouiſſimè de hac quæſt. agit Bertìcel. *tom. 2. de Apoſtolicis miſſionibus tit. 7. de hoc ſacram. q. 126.* Vbi repetit multa ex dictis *ſupra, dict. quæſt. 10.* ideo ex *hic, & ibi* dictis, & cum eo breuiter affirmatiue reſpondeo ex doctrina D. Thom. *3. p. q. 72. art. 9. in corpore, & à n. 1. & 4* & ex Melchiade Papa, & Martyr. *epiſt. 2. ad Epiſcopos Hiſpaniæ*, & ex textu noſtro *in §. quia vero*, & ex Eugenio IV. *in Concilio Florentino* Damaſceno *in ſermone de dedicatione Eccleſiæ, Iſydoro lib. 2. de Eccleſiaſticis officiis, & ex c. debent, & cap. attendant de conſecrat. diſt. 3.* quatenus probant in Baptiſmo nos ad vitam regenerari, poſt Baptiſmum confirmari ad pugnam. Vnde quia proxime dictum, eſt & *in dicta quæſt. 10.* in principio naſcentis Eccleſiæ; & poſt multa inde tempora poſt Baptiſmum infantibus illico conferri confirmationem, euenit quod in illis partibus, vbi perſecutiones durant multo cum fundamento ſit illis conferendum, vt ob frequentes primitiuæ Eccleſiæ perſecutiones ſtatuit Clemens Papa *epiſt. 4.* verbis ſequentibus: *omnibus ſine mora feſtinandum eſt ad hoc ſacramentum; ſic enim Chriſtus decreuit, & Apoſtoli.*

9 Vnde cum obſeruent Fibucius *tract. 3. n. 3.* Nugnus *in 3. p. q. 72. art. 8. dif. 1. §. ad ſecundum argumentum* Candidus *diſquiſition. moral. tom. 3. diſquiſit. 1. art. 8. dubio 4. & 6.* in primitiua Eccleſia ſimul cum Baptiſmo infantibus datum ſacramentum confirmationis, propterea quod erant maximæ, & continuæ perſecutiones in Eccleſia, & ſic fore neceſſarium, quod infantes eſſent fortiores, & firmiores ad profitendam fidem, quando veniebant ad vſum rationis, & tunc eſſent pauci Epiſcopi, nec eſſet facile ſpectare vſum rationis in paruulis, multaque miracula per ſacramentum confirmationis à Deo operata ſint præſertim circa Idolorum demolitionem, & fanaticorum ſanationem, vt referunt Bozius *de ſignis Eccleſiæ lib. 2. cap. 2. & ſequent* Lactantius *lib. 4. de vera ſapientia, cap. 7.* P. Prudentius *lib. contra Iudæos, & apotheſi contiſpraicns cap. 57. p. 34. lib. 2.* à fortiori dicendum ſequitur in dubio noſtro in illis infidelium partibus conferendum eſſe infantibus illico poſt Baptiſmum hoc ſacramentum. ita Berricel. *ſupra* cum multis, & *n. 7.* dicens idem militare in terris infidelium, vbi ex perſecutione, aut conuerſatione infidelium magnum ſubeſſe periculum, & alìunde rariſſime occurreret copia Epiſcopi, aut Presbyteri habentis à ſede Apoſtolica facultatem confirmandi.

Ad quartam quæſtionis partem, an in aliquo caſu in articulo mortis, teneatur, quis ſumere hoc ſacramentum? Suppoſitis quæ dico, *infra q. 13.* Vbi ago num ſit præceptum obligans recipere Sacramentum Confirmationis, tunc breuiter dico cum Ochogauia, *de ſacram. confirm. q. 12. n. 4.* Diana, *dict. p. 5. tract. 3. reſol. 32.* abſolutè, & ſimpliciter loquendo, neque eſſe peccatum mortale, neque veniale omittere hoc ſacramentum, quia nullum extat præceptum de illo recipiendo, per accidens tamen poſſe eſſe peccatum veniale omittere cōfirmationē, ſi ceſſaret eſſe aliqua prodigalitas in ea omittenda, vel nonnulla temeritas in agrediēdo ſine illa, &c † Imo eſſe peccatū mortale ſi relinquatur confirmatio per contemptum, aut ſi quis eam relinqueret in articulo mortis, quando haberet conſcientiam peccati mortalis, & non poſſet recipere aliud Sacramentum; quia tunc cum ſola attritione, exiſtimata contritione, poſſet ſaluari per hoc ſacramentum, maxima enim temeritas, videretur remedium ita facilè relinquere, & expectare contritionem, quæ valde difficilis eſt: ita illi, &c. 10 11

Ad quintam quæſtionis partem, an infantibus filiis Principum ſit conferendum hoc ſacramentum, etiam in opinione, quod non niſi ſeptennis ſit conferendum, & breuiter, in hoc dubio reſpondeo, vt quemadmodum ex iam adductis *hic ſub verſ. ad tertiam, & ſup. ſub dict. quæſt. 10.* ob periculum mortis; vel quia diu abſuturus ſit Epiſcopus à loco confirmandorum, & aliis de cauſis poteſt infantibus conferri hoc ſacramentum confirmationis; ita in hoc caſu poſſe conferri infantibus filiis Principum, Tannerus, *dicto tom. 2. diſp. 4. q. eſt. 4. dubio 2. num. 37.* Diana, *dict. p. 3. tract. 6. reſ. 93. in princip.* quia etiam dicit *p. 1. tract. 3. reſol. 51. in fine*, quod confirmare infantes, non eſt prohibitum, etiam ſine cauſa, vt dixerunt etiam Hurtadus, *de hoc ſacram. dif. 10.* Granadus, *de ſacram. in 3. p. controu. 5. tract. 2. diſp. 2. n. 10.* in terminis in noſtro dubio Leander, *dicto tract. 4. de ſacrament. diſp. 5. ſub. quæſt. 2. & 3.* Trullench. *dicta quæſt. vnica ſub dicto num. 12.* & alij, idem Diana *p. 8. tract. 1. dicta reſ. 46.* in *verſ. non deſinam.* Auerſa *de ſacram. confirm. q. 72. ſect. 6.* 12

QVÆST. XIII.

An perpetuo amentes poſſint valide confirmari, vel ſint de facto confirmandi? Et an ægrotis, & conſtitutis in periculo mortis? Et an Energumenis poſſit hoc ſacramentum confirmationis miniſtrari? Et an ſi Epiſcopus confirmaret infantes ante vſum rationis abſque iuſta cauſa, peccet mortaliter, ſiue venialiter, aut nullo modo?

SVMMA

SVMMARIVM.

1 *Amentibus habentibus lucida interualla, poteſt miniſtrari confirmatio.*

2 *Amentibus perpetuo ſecundùm aliquos nequit miniſtrari, ſed verius eſt poſſit,* vt n. 3.

4 *Amentes perpetuo debent confirmare Epiſcopi, & illos, qui ante amentiam habuerunt vſum rationis,* vt n. 5.

6 *Amentium tutores, & curatores excuſantur à deferendo illos ad actum Confirmationis ſacramentalis, ſi ſit conſuetudo eos non confirmandi.*

7 *Confirmationis ſacramentum dandum eſt ægrotis, & conſtitutis in articulo mortis, &* & num. 10.

8 Canon. 39. Concilij Illebetitani.

9 *Hæretici laborantes reconciliari iuuantur per confirmationem.*

11 *Energumeni, ſicut non repelluntur è ſacra communione, ſic nec à confirmatione* num. 12. & n. 13.

13 *Magicæ artes per præſentiam cuiuſdam chriſtiani confirmati, victa, & diſcuſſa narrantur.*

14 *Nouatus reiiciens ſacramentum confirmationis à Dæmone correptus refertur.*

15 *Confirmationis ſacramentum conferens nondum ſeptennis, nec peccat venialiter, & explicantur Doctores aliter tenentes*, n. 16. *& quod ſi adeſſet conſuetudo*, n. 17.

17 *Conſuetudo non confirmandi, niſi ſeptennes, non obligat ſub mortali.*

18 *Epiſcopi confirmantes infantes ante ſeptennium, non peccant contra conſuetudinem, aut præceptum, niſi venialiter.*

1 AD primam quæſtionis partem reſpondeo hoc ſacramentum poſſe miniſtrari amentibus, habentibus lucida interualla cum aliquo tempore ſunt rationis, competes: ita Baſilius Pontius
2 *de hoc ſacram. p. 5. cap. 1. n. 10.* † Sotus *diſt. 7. art. 8. §. & naſcitur* Prado *de hoc ſacra. dubio 9. §. 3. n. 30.* Tota difficultas eſt in perpetuo amentibus, in quo dubio quidam exiſtimant non licere illis Sacramentum confirmationis miniſtrari; propterea, quod non poſſint gratia Confirmationis in fidei confeſſionem fungi: ita Sotus *in 4. diſt. 7. art. 8. §. & naſcitur*, ſequutus Marſilium Valentia *tom. 4. diſp. 5. generali q. 12. p. 2.* Chamacheus *in quæſt. cap. 9.* Rodriguez *de confirmat cap. 121. n. 3.* Sa. verb. *Confirmatio*, & alij apud Batholom ab Angelo *dialogo 3. §. 58.* ex eo etiam, quia cum hoc ſacramentum principaliter detur ad pugnandum, vt iam *ſupra* diximus, nullaque pugna queat eſſe in iſtis pro fide, & ad vincendum in lucta; ſequitur vt non ſit eis conferendum hoc ſacramento.

3 At verò dicendum eſt, vt probabilius videatur quod hoc ſacramento ſint obſignandi perpetuo amentes, nec opus eſſe differri, ſi non eſt ſpes quod aliquando redditurι ſint ad ſanam mentem, & eſt fundamentum; quia vt iam ſub *q. 10. & 11.* dixi infantes Baptizati, qui mentem, nec intellectum habent, ſunt Capaces huius ſacramenti, cum ſint in gratia, Baptiſmumque perceperint, nec alias ſit iniuria, ſacramenti; nec irreuerentia, quod ſuſcipiatur ab infantibus; ergo cum in illis hoc ſacramentum ſortiatur, ſuum effectum quantum ad augmentum gratiæ, ſequitur, vt licet in amentibus non conferat robur ad proteſtandam fidem, cum eam proteſtare non poſſint, vt volunt aduerſarij, adhuc eis poſſit conferri propter ſolùm augmentum gratiæ docent Suarez *in 3. p. D. Thomæ. 35. ſect. 1.* Egidius *art. 8.* Henriquez *lib. 3. cap. 5. n. 3.* Layman. *tract. 5. cap. 2.* Pitigianus *in 4 quæſt. 1. diſt. 7. art. 8.* Bonacina multis citatis *diſp. 3. quæſt. unica. puncto 4.* Baſilius Pontius *dict. p. 5. cap. 1. n. 11.* Leander *tract. 3. de ſacram diſp. 4. q. 4.*

Vnde ad ſecundam quæſtionis partem dicendum, vt licet Sotus *diſt. 7. q. vnica art. 8.* Petr. De Ledeſma *de confirm. cap. 7.* Valent. *diſp. 5 q. 2. puncto 2. in fine*, Sa, *ſupra n. 5* Ludouicus de S. Ioan. & Petr. Cenedo citati per Leand *ſup. q. 1* negent vt perpetuo amentes poſſint de facto confirmari. Ego tamen ex proxime dictis affirmatiue reſpondeo; imo quod debeant eos Epiſcopi confirmare ad maiorem Gloriam, & vt duplicem characterem habeant: ſic docent D. Thom. *in 3. p. q. 72. art. 8. ad 2. & 4.* Nugnus, *ibidem concluſ. 7.* Henriquez, *dict. cap. 5. n. 3* Suarez, *dicta ſect. 2.* Fabucius *de hoc ſacram. n. 37. & 38.* Egid *q. 72. art. 8. n. 83.* Villalobos *in ſumma tom. 1. tract. 6. dif. 6. n. 1.* Diana *p. 1. tract. 4. reſ. 10.* cum Hurtado, Layman. Pitigiano, Siluio, & Zambrana cum alus, Barboſa *in paſtor. 2 p. alleg. 30. n. 51.* Trullench. *de hoc ſacram. q. vnica ſub a. 12.* Bonacina *ſupra puncto 4. n. 6.* de Caſtillo *de hoc ſacramento dubio 9. n. 92.* Caſtro Palao *tract. 10. puncto 7. n. 8.* Archangel *dict. 7. pag. 74.* Vega *caſu 9.* Lublin. verbo *Confirmatio n. 11.* 4

Qui omnes idem dicendum eſſe affirmant à fortiori de amentibus, qui ante amentiam vſum rationis habuerunt. Nec ex dictis poteſt dici, poſſe conferri perpetuo amentibus ſacramentum quia in ſacramento ordinis deputatur homo ad miniſterium Eccleſiaſticum, quod amens præſtare nequit, vt in terminis dicit Baſilius Pont. *dict. c. 1. p. 5. n. 11 in fine*, & faciunt quæ latè dixi *in c. ſi compos de temporib. ordinat.* quod miniſterium in confirmatis non adeſt. 5

Notat Baſilius Pontius *in dict. n. 11. in fine* quod ſi in aliqua Diœceſi, conſuetudo non fuerit confirmandi perpetuo amentes, & Epiſcopus probans óppoſitam ſententiam, noluerit eos confirmare, tunc excuſentur tutores, & curatores amentium, ſi eos non deferant ad confirmandum; & ex his patere dicit ad fundamentum ſententiæ relatæ *ſupra n. 1.* & poſt adducta proxime hic à *n. 2.* cum Auerſa & alijs docet etiam hoc vltimum P. Mag. Prado *de ſacra. confirm. dub. 9. §. 3. n. 36. & 37.* 6

Ad tertiam quæſtionis partem ægrotis, & conſtitutis in periculo mortis dandum eſſe hoc ſacramentum confirmationis dicendum eſt, vt probat Concil. Pariſienſe *3. lib. 1. cap. 33.* in verbis ſequentibus: *quod ſicut duobus temporibus Paſcha, & Pentecoſtes miniſtratur Baptiſmus; ita etiam Spiritus ſanctus, ſuper manus impoſitionem fidelibus datur, exceptis infirmis, & morte periclitantibus, quibus Baptiſmatis gratia data, ita incunctanter donum Spiritus ſancti eſt tradendum* poteſt ex adductis *ſub quæſt. præced* item ex doctrina D Thomæ, & omnium cum eo *in 3. p. dict. q. 72. art 8.* dum dicit morituris poſſe dari confirmationis ſacramentum, Baſilius Pontius *de hoc ſacram. p. 5. cap. 1. num. 9.* qui id etiam probat ex verbis Clem. Romani *epiſt. 4* ibi: *feſtinandum omnibus eſſe ad hoc ſacramentum recipiendum;* 7

ciſiendum; quia incertus eſt vnius cuiſque exitus vita, neque quis perfectus Chriſtianus eſſe poterit, aut ſedem habere poterit inter perfectos.

8 Ex his colligit idem Baſilius intelligentiam verborum Concilij Illiberitani *can.* 39 ibi, *Gentiles ſi in infirmitate deſiderauerint ſibi manus imponi, ſi fuerit eorum ex aliqua parte vita honeſta, placuit eis manus imponi, & fieri Chriſtianos*; Dicit ergo quod retulerunt Patres poſteriora ſacramenti memoriam, quod ſupponet primi ſacramenti; quia ſi deſiderant fieri Chriſtiani, qui perfecti eſſe non poſſunt ſine confirmatione, & olim (vt abundè dixi *quaſt.* 10.) ſimul vtrumque ſacramentum daretur, vt fiant Chriſtiani, Baptiſmo accepto, & manus imponantur per confirma-
9 tionis ſacramentum. † Quod probat Baſilius *dict. num.* 9. *in fine*; quia vt iam *ſupra.* adduxi, hæretici laborantes reconciliari iubentur per confirmationem, & faciunt quæ dico in hac quæſt. in verſ. *ad quartam* de Energumenis.

10 Et licet nonnulli hanc Doctrinam contendant probare ex *epiſt.* 1. circa finem, tamen dicit Baſilius Pontius in ea fieri ſermonem de ſacram. vnctionis (Iuxta ea, quæ latè adduxi de illo ſacramento in princ. noſtri textus) & ſic probauit tantum ex locis in dicto verſ. *ad tertiam*, hic, & ex eo fundamento; quia quantumuis fateatur Melchiades Papa, vt his non immineat periculum mortis inferendæ propter fidem, & effectus ſacramenti ad eum finem ordinetur, vel proteſtandi fidem coram perſecutoribus, & hoſtibus fidei: tamen ad recipiendum augmentum gratiæ perficitur (vt iam de infantibus, & amentibus dixi), ſic vt cum ea perfectione reſurgent, vt inſinuauit Clem. Rom in adductis verbis; itaque dici debet, vt cum in mortis periculo conſtituti ſint capaces, non ſit cur patiantur detrimentum huius Chriſtianæ perfectionis, & nobilitatis, quæ eſt in eo, quod deſignetur miles Chriſtianæ militiæ.

11 Ad quartam quæſtionis partem an Energumenis, ſuppoſitis quæ dixi *ſuprà ſub quaſt.* 8. verſ. *ad tertiam*, de Energumenis confirmandus, aut nō per Preſbyteros, nunc breuiter ad difficultatem reſpondeo, vt quemadmodum Energumeni non repelluntur à Sacra communione; imo & præcipiatur, idque vſitatum in Eccleſia Dei conſtet ea Proſpero, *lib.* 4. *de pradeſtinatione c.* 6. & latius ex Ioanne Caſſiano, *lib.* 7. *cap.* 29 *&* 36. dixeritque ex Concilio Arauſicano, *canone* 24. *in tract.*
12 *de Eucbariſtia*, Baſilius Pontius. † Idemque repetat, *de confirmat. dict. p.* 5. *cap* 1. *num. fin.* Vt qui hoc cognouerit, non mirabitur Energumenis datum eſſe etiam Sacramentum Confirmationis, quo à Dæmone purgarentur, cum in eo ſit plenitudo Spiritus ſancti, cum ſæpe legatur in hiſtoriis Energumenos in ſuſceptione huius ſacramenti liberatos fuiſſe, vt etiam teſtantur Nazianzenus, *oratione* 1. *in Iulianum*, Lactantius, *lib.* 4. *diuinarum inſtitut. cap.* 27. Prudentius, *in Apotheos*, & S. Bernardus, *in vita Malachia*, ſcribit de eius Præceptore: ſic Malcho Epiſcopo, *puerum mente captum ex his, quos lunaticos vocant inter confirmandum Sacra Vnctione curauit.*

13 Non ergo mirandum dicit Baſilius, *dict. n. fin. & in p.* 4. *cap.* 2. *num.* 17. ſi confirmatus, & vnctus ſacro chriſmate curaretur; ſiquidem artes magicas per præſentiam cuiuſdam Chriſtiani, qui Chriſmate Confirmatus erat, fuiſſe victas, & diſcuſſas, narrat Gregor. Turonenſ. *lib.* 1. *de gloria Martyr.*
cap. 41. † Ex aduerſo inquam Nouanum recipientem hoc ſacramentum à Dæmone fuiſſe correptum narret Euſebius, *lib.* 6. *Hiſtoria cap.* 35. aliàs 33. nec enim videtur adeſſe cauſa vt denegetur dicit Pontius, ſicut de amentibus perpetuo iam dictum eſt. Et nouiſſimè repetit Pat. Prado *de hoc ſacram. d. dubio* 9. § 3. *à num.* 38 14

Ad quintam quæſtionis partem, quia ex dictis 15
ſupra à quaſt. 10. facilis poteſt eſſe reſponſio; ideo breuiter nunc reſpondeo in ſententia affirmante ante vſum rationis poſſe dari ſacramentum confirmationis infantibus, nullum, nec veniale ab adminiſtrante contrahi peccatum vt *ibi* dixi, & late probat cum multis nouiſſimè Berricel. *de Apoſtolicis miſſionib. p.* 2. *tit.* 7. *de hoc ſacram. q.* 126. *ex n.* 7. cum D. Thoma, Bonauentura, Alenſe, Richardo, Gabriele *in* 4. *diſt.* 7. Petro Soto, Angelo, Victoria, Vualdenſis *tom.* 2. *de ſacram. cap.* 35. Viualdus *in Candelabro*, Layman. Suarez, Coninch. Reginaldo, Caſtro Palao, Dominico Soto, Candido, Filiucio, & aliis; quos retuli *ſupra dict. quaſt.* 10. *&* 11. & probat multis congruentiis Cardinalis Lugo *de ſacram. lib.* 3. *cap.* 3. *n.* 22. & in terminis docent Diana *p.* 5. *tract.* 4. *reſ.* 19. verſ. *ſed quares.* † 16
qui & Hurtado *de hoc ſacram. difficult.* 10. Didacus Nugno *in* 3. *p. q.* 72. *art.* 8. *concluſ.* 4. dicunt de Doctoribus tenentibus ante ſeptennium non eſſe confirmandos infantes, hoc non prohiberi, ſed tantùm non conuenire; & quia cum diſpoſitio non ſit neceſſaria ad hoc ſacramentum, non videatur res grauis, quod conferatur infantibus, quando nec habent diſpoſitionem, nec etiam impedimentum; & enim vt dixi *ſub queſt. praced.* ex Granado, Hurtado, & Diana *p.* 5. *tract.* 3. *reſ.* 31. in fine, non eſt prohibitum, etiam ſine cauſa confirmare infantes; ergo nec contrahatur peccatum aliquod † Dico 17
tamen Iuxta ſententiam dicentium conſuetudine, aut præcepto non confirmari, niſi ſeptennes, tantùm eſſe veniale, cum res non ſit grauis, Et hoc in ſenſu intelligo Nugnum *in dictam* 3. *p. q.* 72. *art.* 8. *concluſ.* 4. Præpoſitum *in dict.* 3. *p. q.* 72. *art.* 7. *n.* 57. Tannerus *tom.* 4. *diſp.* 4. *dubio* 2. *n.* 57. Hurtadum *de confirm. dif.* 10. Layman. *lib.* 5. *tract.* 3. *cap.* 5. *n.* 2. Filiucium *tom.* 13. *tract.* 3. *caſu* 2. *n* 36. Suarez *in* 3. *p. tom.* 3. *diſp.* 35. *ſect.* 2. Coninch. *de ſacram. quaſt.* 72. *art.* 8. Dianam *in* 3 *p. tract.* 1. *reſ.* 46. *in fine.* † Di- 18
centes Epiſcopum confirmantem infantes ante vſum rationis abſque aliqua Iuſta cauſa, peccare tantum venialiter, cum iam tunc fecerunt aduerſus præceptum, vel conſuetudinem in re, non quidem graui; ſed an ſit præceptum vel conſuetudo dico *quaſt. ſequenti* 14.

* * *

QVÆST.

QVÆST. XIV.

An Sacramentum Confirmationis ſit ad ſalutem neceſſarium ex vi ſua inſtitutionis? Vel præcepti diuini poſitiui? Seu, an ſit aliquod præceptum Eccleſiaſticum ſuſcipiendi illud? Vel an quis peccet mortaliter non ſuſcipiendo hoc Sacramentum Confirmationis? Vel ſaltim ſit peccatum veniale illud non recipere ex negligentia? Et an poſſit Pontifex præcipere ſumptionem huius Sacramenti ſub peccato mortali?

SVMMARIVM.

1 Epiſt.4.Clem.4.n.4.Canon.48.Concilij Laudicen.n.5.can.3.Concil.Aurelan.n.6.
2 *Effectus proprius ſacramenti confirmationis, eſt animi fortitudo, qua paratus eſt ſuſcipiens pro Domino mortem ſubire.*
3 *Confirmationis recipiendæ præceptum nullum adeſt Diuinum naturale, & quare?* num. 4.
3 *Baptiſmi, & pœnitentiæ Sacramenta, quia ad ſalutem neceſſaria, debent ſuſcipi in re, vel in voto.*
6 *S. Hieronimus, & Gregorius circa obligationem ſuſcipiendi Chriſma intelliguntur.*
7 *Confirmationis ſacramenti recipiendæ obligatio poteſt adeſſe vrgente occaſione fidei profitendæ.vt* n.12.
8 *Præceptum diuinum poſitiuum recipiendæ confirmationis probabilius eſt non dari, alij contra docent* n.9.& 10. *Quid Caietanus, & Nauarr. dixerunt. Et quid de præcepto Eccleſiaſtico* ex n.11.& 15.
10 *Vita hominis eſt militia ſuper terram, & plena innumeris tentationibus.*
11 *Cyprian.cap.7. Melchiadis verba ad Epiſcopos Hiſpaniæ.*
12 Cap.omnes fideles de conſecrat.diſt.5.
13 Concil. Mediolan.4.ſub Carolo.
14 Trident.cap.4. ſeſſ.23. & n. 24. *Vbi de præcepto non recipiendi ordines ante confirmationem.*
15 *Confirmationis recipiendæ olim extitit aliquod præceptum Eccleſiaſticum hodie nec pro ſeptennis datur, patet ſecluſo contemptu.*
16 Cap Spiritus ſanctus, cap. de his de conſecrat.diſt.5.
17 *Eccleſia ſolet circa ſacramenta tantùm determinare tempus in quo debeant recipi.*
18 *Confirmationis ſacramenti omiſſio ex negligentia, citra contemptum, probabilius eſt, vt non ſit peccatum mortale; aliter ſi adſit contemptus* num. 19. 20.21.
21 *Confirmationis ſacramenti obligatio recipiendi, eſt cum inſtat illa confitendæ fidei coram Tyranno, ſi eſt copia illud ſuſcipiendi, alias, non, ſic vt* numer. 23.
24 *Confirmationis ſacramenti ſumptio. num poſſit præcipi ſub pœna mortalis à Papa* n.25.26.27.

AD primam quæſtionis partem, an hoc ſacramentum ſit ex vi ſuæ inſtitutionis ad ſalutem neceſſarium, & quod videatur eſſe abſolute, & ſimpliciter neceſſarium ex ipſa inſtitutionis natura videtur in primis probari ex indicatione, quam faciunt Patres, qui obligationem conſtituerunt ſuſcipiendi ſacramentum hoc, propter effectum ſacramenti; quia aliter perfectus Chriſtianus eſſe non poteſt (vti iam *ſupra* adduxi) ex *epiſt.* 4. *Clem.* 4. ibi, *& plene Chriſtiani inueniantur*, & ex Concilio Laudiceno. *canone* 48. ibi *abſque Chriſti ſignaculo nihil ſunt*, & ex Concilio Aurelianenſe *can.* 3. ibi: *abſolute Chriſtianum non cenſeri ſine confirmatione*, & ex Hieronimo *in cap.* 19. Zechielis 3. ex Greg. *lib.* 2. *epiſt.* 31. Secundo facit doctrina D. Thom. *in* 3. *p. quæſt.* 72. *ad* 1. Vbi ait quod ſicut nullus conſequitur effectum Baptiſmi ſine Baptiſmi voto; ita nullus conſequatur effectum confirmationis ſine ipſius voto. 1

Et probari videtur ratione, quia effectus proprius huius ſacramenti, eſt animi fortitudo, qua paratus eſt pro Chriſto mortem ſubire, cum ſe ſe obtulerit occaſio, ſed ad ſalutem ea animæ præparatio eſt ſimpliciter neceſſaria; ergo & ſacramentum hoc in re, vel in voto eſſe ſimpliciter neceſſarium; confirmat Hugo de Sancto Victore, qui *lib.2.de ſacram.p.* 3. *cap.* 3. ait ſequentia verba: *quid autem prodeſt ſi à lapſu erigeris, niſi ad ſtandum confirmeris.* 2

Adhuc dicendum eſt nullum adeſſe præceptum Diuinum naturale de ſuſcipiendo hoc ſacramentum in tantum, vt neque extet præceptum adultis de hoc ſacramento recipiendo re ipſa, probat Baſilius Pontius. *p.5.de hoc ſacram.* ex epiſt. ſupra repetita Melchiadis Papæ † eo quod in re, vel in voto tantum reperitur obligatio recipiendi ſacramentum, quando ſcilicet effectus ſacramenti eſt ſimpliciter neceſſarius ad ſalutem, vt in Baptiſmo, quod neceſſarium eſt ſimpliciter paruulis, & in re, vel in voto adultis: item in ſacramento pœnitentiæ quod dicitur eſſe neceſſarium lapſis in peccatum in re, vel in voto; quia prima gratia eſt ſimpliciter medium neceſſarium ad ſalutem, quod nullo agente ſuppleri poteſt, vt dico *in tit.de Baptiſmo, & in tit. de pœnit.& remiſſion. & infra tit.ſequenti*, vbi de ſacram. in genere, ſed effectus confirmationis (ait Baſilius) non eſt ſimpliciter neceſſarius ad ſalutem, ſcilicet robur ad proteſtandam fidem cum aliis mediis poſſit obtineri, nec haberi ait locum in ſacra ſcriptura, vnde colligatur huiuſmodi robur ad defendendam fidem, vel eius impugnatores vt conſtat ex Patrum Eccleſiæ doctrina; ergo, imò confirmat ex eo, quod multi ſunt, quibus ea ſeſe affert occaſio, vt paruulis, qui ante vſum rationis moriuntur, & perpetuo amentibus, quibus impendi poteſt licite ſacramentum confirmationis, vt dixi *quæſt.* 12. *præcedenti*, ſed non ex neceſſitate medij ex vi ſacramenti, nec ex præcepto Diuino naturali. 3 4

Vnde ad primum fundamentum deſumptum ex Patribus dicentibus hoc ſacramentum neceſſarium eſſe. Reſpondetur Patres non alloqui, vt ſine 5

ſine illo ſalus obtineri nequeat, ſed vt perfecti Chriſtiani, vel plene Chriſtianiſſimum dictum ſit vno ex duobus modis, aut vtroque, vel quia per hoc ſacramentum obtinetur quædam vtilis portio, & robur; quamuis etiam ſine illo obtineri, & comparari id queat per orationes, ſacrificia, & alia huiuſmodi media, aut dictum alludentes ad nomen Chriſti, quod vnctum ſignificat: vnde ait Baſilius *dict.p.5.cap. 2. de hoc ſacram. n. 5.* negare Patres plene Chriſtianos eſſe, qui non accepere hanc vnctionem; videlicet inhærentes vocabulo *Chriſtiani*, vt intelligunt D. Auguſtin. *lib. 17. de ciuit. cap. 14.* dicens *omnes Chriſmate vnctos, recte Chriſtos vocari*; & ſic accipienda eſſe Clem. & Vrbani loca in epiſt. repetita etiam in quæſtionibus iam adductis, nempe *in cap. omnes fideles de conſecrat. diſt. 5.* quatenus protulit ſequentia verba, *& eſſe Dei, & habere in ſe Chriſti gratiam poſſit*, etenim Baſilius *dicto n.5.* ex Cypriano explicat nomine gratiæ, non primam gratiam, ſed vberiorem gratiam; & hoc modo expenditur *can.3. dicti Concilij Aurelian.*

6 Nec implicat adductum ibi ex laudicen. Concilio, & D Hieronim. & S. Greg. quia Laudicen. tantùm vult fideles Reges fieri vnctione Chriſmatis; quia olim Reges vngebantur, & ita fiebant participes Regni Cœleſtis. D. inquam Hieronimi locus intelligitur, vt ſignaculum, non cruce in fronte impreſſam, ſed legis implendæ interpretatur. Gregorius autem loquitur de caſu, quando mota perſecutione, cauent, quia, vt *infra* dico, vrgente perſecutione, ſi occaſio adeſt, eſt præceptum percipiendi confirmationem; ſi etiam adeſt copia ſuſcipiendi Iuxta quæ idem Baſilius Pontius ſcribit *dict. cap. 2. p. 5. n. 5. in fine, & à n. 10.* & ad hunc fere modum explicat idem Baſilius adductum D. Thom. *dict. q. 72. art. 6. ad 1.* ex doctrina Franciſci Suarez *in 3. p. in commentario eiuſdem articuli*, Videndus *dict. cap. 2. num. 4.*

7 Et ad rationem *ſupra* adductam ex defectu confirmationis reſpondet idem Baſilius Pontius *dict. cap. 2. n. 6.* neceſſariam eſſe ad ſalutem animi præparationem ibi dictam, vt potius ſubeunda ſit mors, quàm fides neganda poſſe, vt dixit etiam haberi per alia remedia, additque Hugonis dictum damnari à nonnullis, vt erroneum, ſed immerito, cum dicat *ibidem* confirmatos, maiorem gloriam conſequuturos, ſicut & hic obtinent maiorem gratiam, quæ indicare ait non eſſe hoc ſacramentum ſimpliciter neceſſarium, poſſeque dictum illius intelligi de neceſſitate huius ſacramenti, vrgente præcepto, quando ſcilicet adeſt occaſio profitendi fidem, & adeſt copia ſuſcipiendi ſacramentum, vt proximè, adduxi & dico *infra* cum alijs.

8 Ad ſecundam quæſtionis partem, an ſit ſcilicet præceptum diuinum poſitiuum obligans ſub mortali ad recipiendum hoc ſacramentum, dicendum eſt probabilius eſſe non dari præceptum diuinum ex eo quia nec ex ſcriptura, nec ex traditione Patrum conſtat illud dari, vt docent D. Thom. *in 4. diſtinct. 7. quæſt. 1. art. 1. quæſtiunc. 2. & 3. p. dict. q. 72. art. 8. ad 4.* Henriquez cum Ochogauia, Ludouico de S. Ioan, Bartholomæo, & Petro de Ledeſma, Victoria, & alijs, cum quibus, etiam hanc tenet, vt probabiliorem ſententiam Leander, *2. p. de ſacram. tract. 3. diſp. 1. q. 5.* Suarez, *dict. p. 3. diſp. 38. quæſt. 1.* Vbi pro hac refert Adrianum, Angelum, Ruardum, & alios, eamque ſic tenent Diana *p. 8. tract. 1. reſ. 47.* Sotus *in 4. diſt. 7. quæſt. 1. art. 8.* Eſtius *ibi §. 18.* Caſpenſis *in curſu theologico tom. 2. tract. 27.* Franciſcus de Lugo *opuſculo de ſacram. cap. 8. num. 7.* Eſcobar. *in theolog. mor. tract. 7. examine 3. num. 18.* Petrus à Sancto Ioſeph, *in idea theolog. ſacrament. cap. 14. reſolut. 4.* Coninck. Nugnus, Silueſter, & alij, quos adducit Aueria, *de hoc ſacramento. quæſt. 72 ſect. 6.* Valentia, *in 3. p. quæſt. 78. art. 8.* Hurtado *de hoc ſacram. difficult. 11.* Granad. *controuerſ. 5. tract. 3. diſp. 1. num. 4.* Molfeſius *in ſumma tom. 1. tract. 4. cap. 5.* iterum ipſe Diana *p. 5. tract. 3. reſ. 31.* in verſ. *verum his* cum dicto Ochogauia *de hoc ſacram. quæſt. 12. num. 3.* Couarruu. Vaſquez, & alijs Præpoſitus *in 3. p. quæſt. 72. art. 8. num. 38.* Archangelus *diſt. 7. pag. 71. & 72.* Caſtrus Palaus *tract. 20. puncto 8. num. 2. & 3.* de Caſtillus, *dubio 10. n. 96.* & tradens etiam hanc ſententiam Baſilius Pontius *dict. cap. 2. p. 5. n. 8. in fine*, non eſſe vnde colligatur dari tale præceptum, refert non ex ipſa natura inſtitutionis, vt *ſupra* explicatum eſt, nec ex verbis Patrum *ibi* adductorum, cum tantum requirant confirmationem ad perfectionem Chriſtiani nominis.

Alij multi tenent adeſſe præceptum diuinum, 9
vt Scotus, *diſt. 7. quæſt. 1.* Richardus, *art. 5. quæſt. 5.* Vvaldenſis, *tom. 2. de ſacrament. cap. 3.* Petrus Soto, *lect. 2. de hoc ſacram.* Alij apud Suarez, quibus tenet Filiucius, *tract. 3. num. 40.* quatenus docet olim ſaltem ob frequentes perſecutiones videri tale extare præceptum, & ſi commode poteſt ſuſcipi, quod ſit præceptum obligans ſub mortali videntur docuiſſe ex antiquis Hugo de Sancto Victore, *lib. 2. de ſacrament. p. 3. cap 3.* cuius verba refert D. Thom. *dict. quæſt. 72. art. 8. ad 4.* Vbi dicit periculoſum eſſe ab hac vita ſine confirmatione migrare contingere, & Amalarius, *lib. de diuinis officiis cap. 73.* ſequuntur etiam Marſilius, & Paludan. *in 4. diſt. 7.* Pamelius, *in notis ad Tertulianum, lib. de Baptiſmo. cap. 8.* & Clemens Roman *conſtit. lib. 7. cap. 16.* Bellarminus, *lib de ſacram.* qui cenſet in omnibus ſacramentis includi præceptum, vel reſpectu ſinguli, vel communitatis, quorum fundamentum eſt, quod *ſupra* adductum eſt ad probandam neceſſitatem medij, & refert Baſilius Pontius, *dict. cap. 2. p. 5. de hoc ſacram. n. 7.* ſaltem conuincere videri hanc neceſſitatem eſſe præcepti diuini poſitiui.

Et præter dicenda in verſ. *ad tertiam* fauet 10
huic ſententiæ ratio ſequens, quia hæc vita plena eſt innumeris tentationibus, & militia, & vita hominis ſuper terram; ob idque euenire, vt qui poteſt hoc ſacramentum ſuſcipere, nec vnquam ſuſcipit per totam vitam, exponat ſe periculo, ac proinde peccet, nunc mortaliter, nunc venialiter ratione circunſtantiarum, ſicut res morales cum circunſtantiis accipiendæ, peccet inquam, niſi per aliquam ignorantiam excuſetur: tenent etiam hanc ſententiam Philippus Chamacheus, *in ſumma theolog. tom. 3. quæſtion. 69. artic. 9.* & hanc refert Diana, *p. 5. tractat. 3. diſtinct. reſolut. 30.* in verſ. *ſed dices*, idem *p. 8. tract. 1. reſ. 47.* in verſ. *prima ſententia*,

Caietanus

Caietanus vero ponere videtur tertiam mediam ſententiam *in ſumma* verb.*Confirmatio*, & Nauarr.*in ſumma cap.* 55.*n.* 9. dicentes eſſe præceptum de ſuſcipienda confirmatione obligans tantùm ſub veniali, ſecluſo contemptu, quorum fundamentum, vt refert Baſilius Pontius *de hoc ſacram.dict.p.5.cap.*5.*n.*9.poteſt eſſe, vt iam *ſupra* adduxi *in quæſt.præced.* quia ſacramentum hoc non videtur eſſe tantæ neceſſitatis, vt eius omiſſio ſit graue crimen, atque adeo violatio præcepti ſuſcipiendi non videatur obligare ad mortale. Sed hæc ſententia ex dictis *infra* in dicto verſ.*ad tertiam*, vberius patet, & ex his, quæ dixi *ſupra quæſt.* 11. verſ. *ad quartam*, vbi de illo dubio *an in aliquo caſu in articulo mortis teneatur quis ſumere hoc ſacramentum confirmationis*, & videtur affirmari ex verbis D.Thomæ *in 3.p.dict.q.*7.*art.* 1. in ſolutione ad tertium inquit *omnia ſacramenta eſſe aliqualiter neceſſaria ad ſalutem; aliqua tamen eſſe ſine quibus ſalus eſſe non poteſt, aliqua ad perfectionem ſalutis neceſſaria ſunt, quale eſt ſacramentum confirmationis; quia hoc non eſt de neceſſitate ſalutis, quatenus ſine eo poteſt eſſe ſalus.* Ex quibus verbis colligit Baſilius Pontius *dict.p.5.cap.2.ſub n.*10. aliqualem neceſſitatem; & ſic aliqualem obligationem, cum neceſſitas in actionibus ſine obligatione eſſe non poſſit, non quidem neceſſitate medij, ſed præcepti non ſemper obligantis ſub mortali. Et conducunt alia dicta *infra* in dict.verſ.*ad tertiam*.

11 Ad tertiam quæſtionis partem, an ſit aliquod præceptum Eccleſiaſticum recipiendi hoc ſacramentum? Pro affirmatiua ſententia plerique ſcribunt Colligentes ſic ex D. Cypriano *cap.* 70. vbi ait neceſſarium eſſe, vt Baptizati vngantur Chriſmate, & quod hæc neceſſitas præſefert aliquod præceptum; item ex Melchiade ad Epiſcopos Hiſpaniæ in verbis ſequentibus: *etſi continuo tranſituris ſufficiant regenerationis beneficia; volumus tamen vt neceſſaria ſint confirmationis auxilia, ita coniuncta ſunt duo hæc ſacramenta, vt ad inuicem, niſi morte præueniente, nullatenus poſſint ſeparari, & vnum ſine alio rectè perfici non poſſit*, & ex Concilio Atelieno *canone* 3. Vbi Baptizatus non cenſetur Chriſtianus, niſi poſt confirmationem Epiſcopalem (intellige) plene, ac perfectè; imo Concilium Illibericanum *can.*38.& laudicenum, *canone* 48. hanc obligationem inducunt.

12 Et confirmatur ex diſpoſitione textus *in cap. omnes fideles de conſecrat. diſt.* 5. quatenus in verbis ſequentibus *omnes fideles poſt Baptiſma, debent accipere Spiritum ſanctum per impoſitionem manuum Epiſcopi, vt plene Chriſtiani inueniantur*, quibus Vrbanus Papa *in epiſt.* 1. iam *ſupra* citata per verbum illud debet non ſolùm ſignificet declarationem legis iam conſtitutæ, ſed
13 etiam ſignificet legem à ſe nouam condici † Et quod nunc extet præceptum ſuſcipiendi confirmationem, conſtare videtur ex Concilio Mediolanenſi IV. ſub Carolo, quatenus *in cap. de his, quæ ad confirmationem pertinent.* ſtatuit, vt is qui, determinato tempore, non ſuſcepit con-
14 firmationem, canonicis ſubiiciatur diſciplinis † Et confirmant DD. ex *cap.* 4.*Trid ſeſſ.*23.*de reformat.* quatenus præcipit, vt nullus prima tonſura initietur, qui ſacramentum confirmationis non ſuſceperit, latè probantes ex hoc cap. vt ſicut ad primam tonſuram ex præcepto, debet prius ordinandus confirmari; ita & ſimili modo adſit etiam præceptum Eccleſiaſticum, quo adulti Baptizati debeant confirmari. Hanc docent ſententiam præter adductus *ſupra* in verſ. *ad ſecundam* in verb. *alij*, D.Bonauentura *in 4.diſt.* 5. *q.* 2.D. D.Antonin. *in 3.p.tit.*14.*cap.* 14. Syluester verbo *Confirmatio* Scotus, Hugo de Sancto Victore, Petr.Sot. Vbaldenſis, Philipus Chamacheus late, & alij iam adducti ſe mouentes, & alij, quos refert Leander. *de ſacram.tract.*3.*diſp.*1.*q.*6. Eux. maior apud Vegam, qui ex variis decretis Pontificum, vt *in cap. Spiritus ſanctus, & dict. cap. de his de conſecrat.dict.* 5. quia ex illis patet peccare mortaliter illum, qui illud omittit, non ſolùm ex contemptu, ſed etiam ex negligentia. Et tenere videtur Baſilius Pontius *dict. cap.* 5.*& 3.p.5.* vbi *n.3 in fine.* carpit Layman, quatenus ſua ſit confirmandum, admoneri tantùm, non tamen præceptum imponi ſuſcipiendæ confirmationis, cum extet præceptum Diuinum ſuſcipiendi illam aliquando.

His tamen non obſtantibus dico vt licet olim 15
aliquod extitiſſet præceptum Eccleſiaſticum circa ſuſceptionem confirmationis ſimul cum Baptiſmo; & ſic dimanaſſe ab Apoſtolis, extetiſſeque tempore diuturno in Eccleſia retentum, vt abunde liquet etiam reſpectu infantium, *quæſt.*10.à verſ.*vnde* in princip. per rationes ibi traditas: tamen probabilius fit, nec tale præceptum eſſe datum hodie pro ſeptennis, & adultis, vſum rationis habentibus, cum nullibi reperiatur tale præceptum, ſecluſo contemptu, & ſic omittentem ſponte, & ex negligentia
non peccare mortaliter † Nam textus *in dicto* 16
cap. Spiritus ſanctus, & dict. cap. de his ſolum conuincunt confirmationē eſſe neceſſariò neceſſitate ſecundum quid quale reputatur illud, quod eſt maximè conueniens, idemque dicunt de Cypriano, Vrbano Papa, Melchiade, & conciliis iam adductis, Doctores referendi; quia prædicti Pontifices non agunt de neceſſitate ſimpliciter, quæ efficit præceptum, ſed neceſſitate ſecundùm quid, quæ indicat quandam vtilitatem.

Et præterea probant, quia hoc præceptum, nec 17
ſcriptura, nec Eccleſia impoſuit, nam Eccleſia circa ſacramenta tantùm ſolet determinare tempus, in quo debeant recipi, vt videmus in Sacramento Euchariſtiæ, & pœnitentiæ, ſed circa hoc ſacramentum nullum tempus determinauit Eccleſia, in quo debeat recipi. Ergo non eſt aliquod præceptum obligans ad receptionem illius, docent in terminis Hurtado, *de hoc ſacram. diſ.* 11. cum Soto, Couar. Vaſquez, Suarez, & Coninch, D.Thomas, *in dict. part.* 3. *quæſt.*72. *art.*8.*ad* 4. Ochogauia, Præpoſitus, Granadus, & cum illis Diana, *p.5.tract.5. reſol.*30. *in fine:* alios ſequitur idem Diana, *p.3.tract.4.reſolut.*55. Vt ſunt Valentia, Molfeſius, Fernandez de Heredia, & Zambranus, *de caſibus occurrentibus tempore mortis cap.*2. *dubio* 4. cum Henriquez, Adriano, Ledeſma, Nauarro, Rodriguez, & aliis, Filiucius, Villalobos, Bonacina, Sa, Peſantius, Layman, Ludouicus de S. Ioan, Franciſcus, Archangelus, Vega, & alij, quos ſequitur Leander, *vbi ſupra*, Dicaſtillus, *de hoc ſacramento dub.*10. *num.*99. Caſtrus Palaus, *tom.4.tract.*20. *punct.*8. *num.*5. Baunius, *tract.*5. *de ſacrament. quæſt.*14. Ægidius Trullench, *de hoc ſacram. quæſt. vnica, lib.1.concluſ.*4.

18 Ad quartam quæſtionis partem, an ſit peccatum veniale hoc confirmationis ſacramentum ſolum ex negligentia non recipere, video Doctores negantes, interquos Patrus Ledeſma, Granadus *ſupra* Ludouicus de S.Ioan. *quæſt. 1. art. 6. concluſ.* 1. Trullench. *dict. quæſt. vnica ſub n. 6.* cum aliis Diana *dict. p. 3. tract. 4. reſ.* 23. Vbi in fine contra alios addit cum Nauarro, Caietano, Soto, & Victoria non cenſeri hoc ſacramentum contemnere illum, qui ex mere negligentia illud, data opportunitate, non ſuſcepit, nam multa omittimus; quæ cogitamus ad ſalutem neceſſaria non eſſe, cum aliis Bonacina *tom. 1. diſp. 3. q. 1. p. 2. n. 2.* quod mihi multum arridet, ſuppoſita praxi multorum in diuerſis Epiſcopatibus non curantium de ſuſceptione huius ſacramenti, Torreblanca *lib. 2. pract. Spirit. cap. 6.* cum Henriquez, Egidio, & aliis, & Suarez *in dict. p. 3. diſp. 38. ſect. 2.* hoc ipſum docentes per ſe loquendo; & prædictam rationem tradit Layman. *in theolog. mor. lib. 1. tract. 3. cap. 5. n. 4.*

19 Vnde licet Valentia *diſp. 5. q. x. puncto* 3. Bartholomæus de Ledeſma *de hoc ſacramento d. f. 7. col.* 240. Reginaldus, & Suarez *lib.* 28. *n.* 27. Caſtrus Palao *tom. 4. tract.* 20. *n.* 6. Baunius *quæſt.* 14. Leander *dict. diſp. 1. q. 7.* Ricard, Bonauentura, Durandus, Marſilius, Paludanus, Maior, Silueſter, Toletus, & alij apud Fernandez *in examine Theolog. moralis p. 3. §. 5. n.* 1. Layman. *vbi ſupra*, dicant notabilem negligentiam in ſuſcipiendo hoc ſacramentum, vt ſi quis, data opportunitate, ſuſcipiendi illud ſacramentum, qualem poſtea non facile habiturus ſit, illud ſuſcipere intermittat, cenſeant contemptum dari, & per hoc peccatum; imo Ledeſma, Suarez, & Leander cum aliis dicant eſſe peccatum veniale ex ſola negligentia citra contemptum, etiam cum re vera in ea negligentia propter rei præſtantiam inſpiciatur aliqua deformitas: tamen exiſtimo iuxta primam opinionem conſiderata ſolùm negligentia, abſque alio accidenti, nullum, nec veniale peccatum dari.

20 Hanc verò ſecundam ſententiam libenter amplector, quando per accidens vt ratione ſcandali poſſit eius omiſſio eſſe peccatum mortale, vt dicit Diana *dicta reſ. 25. in fine*, Vbi concludit, ſecluſo ſcandalo, & contemptu, non eſſe crimen lethale, ſicut & autumauit Hurtado *de hoc ſacram. diſ.* 11. ſequentibus verbis, *Vnde non erit peccatum, ſaltim mortale non ſuſcipere confirmationem, quia quod non eſt contra præceptum aliquod, non eſt peccatum:* & hoc in ſenſu ſunt intelligendi *n. præced.* relati, præcipue Suarez, Palaus, & Baunij docentes ex accidenti ſaltim eſſe veniale hoc ſacramentum omittere; eo quod eius omiſſio ſit Spiritualis quædam prodigalitas.

21 His omnibus conſideratis non deſinam ad notare ex textu *in cap. 1. cum ſequentibus, & in cap. nouiſſime de conſecrat. diſt.* 5. quod licet ſacramentum confirmationis non ſit de neceſſitate ſalutis, cum tamen Spiritus ſanctus accipiatur, vt fortior pugil ſit ad defendendam, Chriſti fidem, eſſe tamen neceſſarium ex iam adductis, & ex proxime dicendis: taliter, vt ſi proinde contemnatur, generet mortem æternam, vt ſequitur Sahagum, *de hoc ſacram. n.* 31.

22 Quare iam videtur admittendus Baſilius Pontius *de hoc ſacram. dict. p. 5. cap. 2.* qui poſtquam tres iam relatas ſententias poſuit *ibi n.* 10. quartam, quam ſequitur, proponit, docens eſſe præceptum Diuinum de ſuſcipienda confirmatione, ſed id non eſſe obligans ſemper ſub mortali, ſed quando inſtat occaſio confitendi fidem coram Tyranno, eſt copia ſuſcipiendi hoc ſacramentum: ita ex Vualdenſe, Durando Gabriele Marſilio, Torrecremata, & aliis relatis à Suarez ſic probans ex loco adducto *ſupra* D. Thomæ *dict. art. 1. in ſolutione ad* 3. & ex aliis verbis Diui Thomæ *in art. 3. in ſolut. ad* 1. contra Suarez *ibi*, vel ſi hæc expoſitio nimis violenta videtur, plane confitendum eſt per ſe loquendo, neceſſarium eſſe fideli, ſaltim ex neceſſitate præcepti recipere ſacramentum confirmationis, ſi commode poteſt, ſaltim in articulo, in quo viget neceſſitas, publicè confitendi fidem coram Tyranno: nam ſine hoc præcepto non poteſt intelligi neceſſitas illius voti, multis inquam inuehens, contra dictum Suarez, probat prædictus Baſilius Pontius legendus, quem ego intelligo quia iam in tali caſu cônfitendi fidem coram Tyranno, ſi Baptizatus adultus hoc ſacramentum conſulto omitteret, contemnere videretur, gigneretque ſcandalum, vt proxime dixi, & incurret in peccatum, faciendo contra illud præceptum fidei, quo cauetur publicè coram infidelibus eſſe fidem catholicam fatendam, ac profitenda ſacramenta Eccleſiæ.

Ita concludo, vt etſi aliqui Doctores, qui ſen- 23
tiunt eſſe præceptum de ſuſcipienda confirmatione ſub peccato mortali, videantur id colligere ex ea ratione; quia ſi toto vitæ tempore negligatur eius ſuſceptio, non poſſit eſſe ſine contemptu: tamen quia hanc rationem improbat, idem Baſilius Pontius *dict. cap. 2. p. 5. n. fin.* dicens quod omiſſio totius vitæ tempore, poſſit eſſe ſine formali contemptu; ideo optime reſoluitur citra illud, & ſcandalum, & vbi non concurrit obligatio profitendi fidem coram Tyranno, nullum ex ſe ſimpliciter dari præceptum, ſed tantùm ſecundum quid iuxta iam adducta.

Ad vltimam quæſtionis partem, an Pontifex 24
poſſit præcipere ſub peccato ſumptionem ſacramenti confirmationis; quin ex adductis *à n.* 1. & ex his, quæ Baſilius Pontius Longè diſputat ad litteram exordiatur, Diana *dict. p. 8. tract. 1. dict. reſ.* 47. inquirens poſtea à verſ. *hoc ſuppoſito*, an non obſtante quod non adſit præceptum Diuinum, nec naturale, nec poſitiuum de ſumendo ſacramento confirmationis, poſſit Pontifex illud præcipere? Reſpondet affirmatiue cum illo, tum ex iam relato *cap. 4. Trident. ſeſſ. 23. de reform.* quod ad vnguem explicet Baſilius Pontius *cap. 3. p. 5. ex n. 4. vſque ad finem*, colligentes ambo præceptum Pontificium obligatorium adeſſe in ſequentibus verbis *dicti cap.* ibi: *prima tonſura non initietur, qui ſacramentum confirmationis non ſuſceperit.* ex ea nempe ratione ambo tenentes; quia Doctrina recepta in materia de legibus ex Panormitano hæc verba imperandi in actu exercito habere ſufficientem vim ad legem conſtituendam, vt probat Suarez *de legib. lib. 3. cap. 15. numer.* 8.

Tum quia ſuperiorum præcepta hoc modo 25
ordinari feruntur, & cenſetur ſufficienter fieri; quia ea verba explicant ſufficienter imperium; tum etiam probant ex eo quod Trid. *ſeſſ. 23. c. 7. de ſacerdote, qui vrgente neceſſitate abſque*

præmia

prauia confeſſione celebrat cum conſcientia peccati mortalis, ſolùm docet, quod primum confiteatur, per quæ ſola verba dicunt iuxta communem Doctorum intelligentiam, conſtitui legem obligantem, & ſic prudenter Suarez monere, conſiderata proprietate illius loquutionis, quando ſuperior iſto modo loquitur ad ſubditum, & etiam aliis circunſtantiis, de quorum vſu aliud non conſtat, præcipere cenſendum eſſe, & cum proportione, quando decretum ſuperiorum ita fertur, & inter iura, ſeu leges, aut præcipientia decreta inceditur ſub ratione legis, ferri videatur, niſi ex aliis coniecturis, oppoſitum conſtare poſſit: & dicunt hanc eſſe ſententiam Suarez, *vbi ſupra*, ex qua ambo Baſilius, & Diana conficiunt ſequens argumentum, Concilium, *in dict. cap. 4. ſeſſ. 13.* loquitur verbo imperandi, *prima tonſura non initietur*; ea ergo eſt lex, & præceptum, & non admonitio tantùm eius, quod congruè agendum eſt.

26 Et rurſus etiam pergunt citati, dicentes, ſi ea, cum quibus adiungitur, & quibus inſeritur præceptiua de cauſa ſint; quis enim dubitat eſſe præceptum decretum, quòd non initietur prima tonſura, *qui fidei rudimenta ignorat, & legere, & ſcribere neſcit*; addunt ſimiliter præceptiuum decretum eſſe illud, *ne initietur qui ſæcularis iudicij fugiendi cauſa cum ſtatum elegit* (quæ omnia ſunt verba *dict. cap. 4.*) & referunt ambo in eo culpam lethalem agnoſcere, Bañez, *2. 2. q. 12. art. 1. verſ. ſit vltima concluſio*, Aragon. *eadem quæſt. 1. dub. 1.* P. Ledeſma, *in ſumma de ſacram. ordin. poſt tertiam concluſionem, §. de la primera*, Manuel Rodriguez, *in ſumma*; Victoria *in ſumma de ſacram. ordin. num. 240.* & ſaltem culpam venialem dicunt agnoſcere Thom. Sanchez *lib. 7. de matrim. diſp. 31. num. 17.* cùm verba præceptiua ſint, quibus ſtatuitur, vt non initietur prima tonſura qui non eſt confirmatus; inde inferunt inter præceptiua decreta cenſendum eſſe Tridentinum impoſuiſſe legem, & non conſilium initiandis, nec vero eſſe dicunt aliquas circunſtantias, ex quibus colligi poſſit *ibi* non contineri præceptum, & quod nec vſus contra indicet; tum quia non pauci Doctores ſentiunt contineri præceptum; tum quia Epiſcopi id diligenter inquirunt ante quam quiſque initietur prima tonſura: ita Baſilius, & Diana.

27 Sed quia iam ego *ſupra quæſt. 9. verſ. ad primam* dixerim contra quos *ibi* retuli non peccare mortaliter, ſed probabilius tantum venialiter, qui ordines ſaltem minores ante confirmationem ſuſcipit propter fundamenta *ibi* iacta, & ad vtramque partem referant tenentes idem Baſilius *dicto cap. 3. n. 6. fin.* pro peccato mortali cum Lambrano *de confirm. d. lib. 3. n. 4.* Bonacina *ſupra dict. 3. p. q. vnica p. 4. n. 8.* quibus addit Diana Averſam *in 3. p. q. 72. de hoc ſacram. ſect. 6.* eius verba referens, quibus probat verba Concilij ſufficientia eſſe ad imponendum præceptum, & inducendam grauem obligationem, ſicque videri accepta ipſa praxi, & vſu &c. Tamen idem Diana *dicta reſ. 43. in fine* putat præceptum, *dict. cap. 4. Trid.* non obligare ſub mortali, nec eum, qui recipit, nec Epiſcopum, qui confert ordines, ad quod commendat videri, DD. quos citat *in p. 2. tract. 6. reſ. 4. & p. 3. tract. 4. reſ. 14. in fine*, inter quos Molfeſius *in ſumma p. 1. tract. 4. tom. 1. cap. 2. n. 31.* Reginald. *tom. 1. lib. 18. cap. 5. n. 24.* & Lambran. *de caſibus occurrentibus temp. mor. 1. cap. 1. dub. 3. n.* Farmoſin. de Offic. & ſactis Eccleſ. *Tom. II.*

3. cum multis idem putantes Epiſcopum non peccare mortaliter ſi ordinet aliquem non confirmatum, ſicut de illo, qui vult ſuſcipere ordines, etiam ſi non ſit confirmatus ex ea ratione, quia nullibi reperitur de hoc præceptum; de Epiſcopo tamen confirmato, vt in loco citato adduxi, ſunt qui putent peccare mortaliter, ſicut dixerunt Trullench. *dicta quæſt. vnica lib. 2. de ſacram. confirmationis ſub n. 5. in fine*, & Bonacina *dict. p. 2. n. 2.* dicentes peccare Epiſcopum, ſi negligens ſit in conferendo confirmationem; quia hoc illi competit ex officio, ſicut Parocho alia ſacramenta miniſtrare. Quod dictum de Epiſcopo differt à primo dicto de eodem ordinante non confirmatum, vt patet; & ſic non contradicunt Bonacina, & Trullench.

QVÆST. XV.

An de neceſſitate Sacramenti confirmationis ſit neceſſarius Patrinus? Et quod ipſe ſit confirmatus; vt contrahat cognationem, aliàs non? An plures in numero cum qua obligatione? Vbi de religioſis, ac viro reſpectu vxoris; vbi etiam breuiter de effectibus quos producit ſacramentum confirmationis.

SVMMARIVM.

1 *Patrinus adhibitur in Confirmatione ſub obligatione præcepti.*

2 *Patrinum in confirmatione non adhibens, peccat mortaliter.*

3 *Patrinus ad confirmationem debet eſſe confirmatus.*

4 *Patrinus non confirmatus probabilius eſt, vt contrahat cognationem ſpiritualem cum confirmato, & Parentibus* n. 5.

6 *Patrinus infidelis etſi Cathecumenus in confirmatione non contrahit cognationem, ſecus ſi ſit hæreticus, vt* n. 7.

8 *Patrinus vnus tantum ponitur in confirmatione, qui tantum contrahit cognationem; etſi plures teneant confirmatum: vbi quid in Baptiſmo.*

9 *Patrinorum pluralitas in Baptiſmo, & confirmatione non eſt diſpenſabilis per Epiſcopum.*

10 *Patrini plures ſi teneant Baptizatum; & confirmatum, omnes videntur cognationem ſpiritualem contrahere.*

11 *Patrinus, qui fuit in Baptiſmo, probabilius eſt vt non poſſit eſſe Patrinus in confirmatione; &* num. 12.

13 *Patrinus Confirmationis ad nullam obligationem tenetur inſtruendi confirmatum contra aliquos.*

14 *Patrini Religioſi poſſunt eſſe in confirmatione, & in Baptiſmo. Quid de Monachis, &* Abbatibus n. 15.

15 *Abbates; & Monachi prohibentur eſſe Patrini in Baptiſmo, & confirmatione falluntur ſi teneant ſuos religioſos confirmandos.*

16 Cap. non licet de conſecrat. diſt. 1. cap. placuit 16. q. 1.

17 *Patrinus nequit eſſe vir in confirmatione ſuæ vxoris, aut filij proprij; ita vt non poſſit petere debitum. Idem de vxore reſpectu viri.*

18 *Cognatio ſpiritualis contracta à viro, non extenditur ad eius vxorem, nec è contra.*

19 *Patrini poſſunt eſſe in Baptiſmo, & confirmatione pueri cuiuſcumque ætatis, ſi habent rationis vſum.*

20 *Patrinus poteſt eſſe ille qui minor eſt in ætate Baptizato, aut confirmato.*

21 *Patrini deſignatio ſpectat ad Patrem Baptizandi, aut confirmandi.*

22 *Pœnitentes publici poſſunt eſſe Patrini Baptiſmi, & confirmationis.*

23 *Patrinus Confirmationis contrahit cognationem cum duabus tantum perſonis.*

24 *Confirmatio poteſt conferri quocumque die, ſicut Baptiſmus.*

25 *Confirmationis materia eſt ipſum ſacramentum.*

1 AD has omnes, atque alias difficultates de Patrino in hoc ſacramento confirmationis; quia vberius per dicta de Patrinis in ſacramento Baptiſmi, & matrimonij; adimpleri poteſt tractatio; ideo fere laconice ab omnibus, quæ ſe ſe offerunt me expediam. Igitur ad primam difficultatis partem, reſpondeo quod etſi adhibere Patrinum dum confertur hoc ſacramentum ab Epiſcopo, non ſit de neceſſitate; eſt tamen ſub obligatione præcepti; eo quod ſit res grauis, & cæremonia antiquiſſima in Eccleſia ad ſignificandum quaſi Tyronem eſſe in ſpirituali militia, & indigere alterius conſilio: ita Egidius Trullench. *de hoc ſacram. q. vnica n.* 28. & Barboſa *in paſtorali p. 2. alleg.* 30. *n.* 32. nam ſi qui gladiatoriam dimicationem ſubeant alicuius indigent, cuius ope, & Concilio ducantur, qui ictibus ac petitionibus, ſaluis ipſis, conficere aduerſarium poſſint; & ſic tantum magis fideles cum ſacramento, confirmationis quaſi firmiſſimis armis tecti, ac muniti in ſpirituale certamen, cui æterna ſalus propoſita eſt, deſcendunt Ducis, ac monitoris indigebunt vt patet ex Catechiſmo Concilij Trid. *ad Parochos.*

2 Quare dicendum eſt peccare mortaliter, eum qui Patrinum non adhibet, vt docent Silueſter, Nauar. Viuald Granadus *diſp.* 3. cum illis, & cum Suarez, Ledeſma, & Layman. *cap.* 7. *n.* 2. Villalobos *diſ.* 8. *n.* 1 Rodriguez *in ſumma cap.* 121. *de hoc ſacram n.* 1. Henriquez *lib.* 3. *cap.* 3. *n.* 3. Archangel. *diſt.* 7; *pag.* 68. Didacus Narbona cum alijs *anno* 7 *q.* 15. *n.* 1. Trullench. *vbi ſupra n.* 18. Leander *de ſacram. tract.* 3. *diſp.* 5. *q.* 1. Caſtro Palao *tract.* 20. *puncto* 10. *n.* 1. de Caſtillus *de confirm. dubio vlt. n.* 145. Baunius *quæſt.* 9 de Baptiſmo; qui omnes ſic colligunt ex textu *in cap.* 1. & *cap. dictum, & cap de his* 30. *q.* 1. Chamerot. *tract. de confirm. cap.* 7. *dubio* 2. *in principio*, Barboſa, *alleg.* 30. *dicto n.* 33. vbi cum Petro Ledeſma *in dict. tract. cap. vlt. concluſ.* 2. & Zambrana *de caſibus in articulo mortis occurrent. cap.* 1. *dubio* 6. *n.* 1. qui idem dicunt, vt peccet etiam mortaliter qui confirmaret ſine ſuſceptore Patrino.

3 Ad ſecundum, numquid ipſe Patrinus debeat eſſe confirmatus? Reſpondetur quod ſic; quia ita habetur *in cap. Baptiſmate de conſecrat. diſt.* 4. Trullench. *ſupra*, & Leander referendus; eſt tamen ſub dubio numquid qui ſecus faceret peccaret mortaliter; & licet affirment probabiliter Victoria *q.* 1. Granad. *diſp.* 3. Sotus Nugnus & Suarez *in* 3. *p. q.* 72. *art.* 10. cum illis, & Henriquez, *lib.* 3. *cap.* 2. *n.* 3. Egidius *q.* 72. *art.* 10. ſed non minus probabiliter, vt adducit Leander, *dict. tract.* 3. *de ſacram. diſp.* 5. *q.* 4. docent D. Thom. *dict. quæſt.* 72. *art.* 10. tradit Suarez *ibidem*, Diana *p.* 3. *tract.* 4. *reſ.* 21. *verſ.* ſecundo deducit ex illis, & ex Syluio *in* 3. *p. dict. quæſt.* 72. *art.* 10.

Dubium verò eſt an contrahat Patrinus non confirmatus cognationem ſpiritualem? Et in hoc puncto docent Coninch. *de hoc ſacram. q.* 72. *dict. art.* 10. *n.* 94 qui citat Suarez, Nugnum in 3. *p. q.* 72. *art.* 10. qui citat Victoriam & tradit Diana *ſupra dict. reſ.* 21. *verſ.* 2. valde probabile eſſe, vt non confirmatus ſuſcipiens confirmandum, non contrahat Cognationem ſpiritualem quia ille non eſt legitimus ſuſceptor, vt conſtat ex *dict. cap. Baptiſmate*, Baſilius *de impedimentis matrimonij cap.* 24. §. 1. & *cap.* 35. *n.* 1. Sanctus *in ſelectis diſp.* 40. *n.* 18. Thomas Sanchez *de matrim. diſp.* 60 *n.* 29. Coninck *tract.* 6. *de matrim. diſp.* 6. *dubio* 16. *pag.* 986. Caſtro Palao *dicto tract.* 20. *puncto* 10. *n.* 2. Trullench. *dicto n.* 18. Filliucius *de hoc ſacram. n.* 63. qui & alios, quos ſequitur Leander. *vbi ſupra* vt probabiliter loquentes *q.* 5. ſic tenent; quia talis Patrinus non habet conditiones requiſitas ab Eccleſia. † ſed illam cognationem contrahere, & probabiliter tenent Syluius *in* 3. *p. dict. quæſt.* 72. *art.* 10. Sotus *in* 4. *diſt.* 42. *q.* 1. *art.* 3. Sylueſter. *verbo matrimonium* 8. *q.* 7. Molfeſius *tom.* 1. *tract.* 4. *cap.* 2. *n.* 43. Paludanus, Rotella, Tabiena, & alij apud eundem Dianam, etiam *dict. tract.* 4. *p.* 3. *reſ.* 26. Sa, Lopez, Sallego, & alij apud Sanchez, Nauar. *conſ. lib.* 4. *de cognat. ſpiritual. conſ.* 1. Naldus *verbo cognatio*; ſed ipſe Diana cum Hurtado, Reginaldo, Fernandez, Vgolino, Rebellio, & alijs, dicit ſequendam merito negatiuam ſententiam, quam ipſe docuit ex verbis *dicti cap. in Baptiſmate de conſecrat. diſt.* 4. ibi: *in Baptiſmate, vel Chriſmate, non poteſt alium ſuſcipere ipſe, qui non eſt Baptizatus, vel confirmatus*: nam vt dicit Coninch. *dicto art.* 10. *num.* 94. grauiter peccabit, ſic ſe habens: nam ſecundùm opinionem Iuriſtarum inualidè quis id tentat facere, quod dicitur in iure non poſſe facere, reddet enim eam cæremoniam irritam; & ſic nec contracturus cognationem ſpiritualem, abunde cum infinitis Barboſa *dict. alleg.* 30. *n.* 34. 5

Quare addunt ipſe Barboſa, & Sanctus *in ſelectis dict. diſp.* 40. *num.* 15. & 18. Catechumenum eſſe etiam cognationis ſpiritualis incapacem; ſic vt nec illam contrahat, ſi poſtea Baptizetur, contrahent ipſe, & infidelis cognationem ſpiritualem cum Baptizato; & ob id Sanchez *dicto lib.* 7. *de matrim. diſp.* 60. *n.* 2. Bonacina *de ſacramento matrimonij q.* 5. *puncto* 5. §. 1. *n.* 21. Reginald. *lib.* 31. *n.* 157. Poſſeuinus *de officio Curati cap.* 6. *n.* 17. Antonius Raccialus latè *de Iure perſonar. extra grem. Eccleſiæ exiſt. lib.* 2. *cap.* 4. exiſtimant fidelem Baptizantem, vel confirmantem filium infidelis, non contrahere cognationem cum Patre, vel Matre infideli; quia cognatio eſt quædam relatio, quæ non ponitur in vno ſubiecto, inſiſtendo termino illam non ſuſcipiente. 6

7 Quod fallitur in hæretico; quia iſte eſt baptizatus, & ſubiectus Eccleſiæ, qui ſuſcipiendo, & baptizando, cognationem contraher, vt docent adducti, & alij; ex quo videtur vt fidelis tantùm Baptizatus illam contrahat, cum ſufficiat eſſe intra Eccleſiam.

8 Ad tertiam quæſtionis partem, an ſi plures Patrini,& ſuſceptores in numero teneant confirmantem, omnes contrahant,& quia videntur docere Doctores hoc eſſe metiendum ad inſtar Baptiſmi, & in illo nequeant duo viri eſſe in ſimul alicuius Patrini, ſed tantùm ad ſummum vnus vir,& fœmina vna in ſimul, ſequitur vt ſic in confirmatione accipiatur: etenim doctrina de Baptiſmo, patet ex Trid. *ſeſſ. 24. cap. 2. de reform.* vbi vnum iuxta priſca canonum ſtatuta, voluit, vel ad ſummum duos ſcilicet, vnum virum, vnamque fœminam ex Leone I. *in cap. non plures de conſecrat. diſt. 4. & in cap. vlt. de cognatione ſpirituali lib. 6.* vbi Barboſa, & DD. & in Concilio Magunt ſub Paulo III. ſtatutum fuit, vt non plures, quàm vnus Patrinus adhiberetur; quia ex impedimentis cognationum ſpiritualium pericula, & difficultates non raro ſolent euenire. Videndi ſunt Sanchez cum multis *lib. 7. diſp. 57. n. 9.* Toletus *inſtruct. ſacerd. lib. 2. cap. 24. n. 11.* Barboſa *in paſtorali dicta alleg. 30. p. 2. a n. 40.* Trullench. *ſub dicto num.* 18. & allegans pro vtraque parte Leander plures *dict. diſp. 5. tract. 3. de ſacram. q. 2.* probabilius affirmat, quod etſi in Baptiſmo vnus, & vna poſſint ſuſcipere Baptizatum iuxta Trid. ſed in confirmatione disiunctiue, vel vnus, aut vna: ita ex D. Thom. *q. 72. art.* 10. Henriquez, Filiucius, Sotus, Ledeſma, & Ludouicus de S. Ioan. *q. 1. art. 9. dif. 3.* Hurtadus *dif.* 4. Caſtus Palaus *de confirm. puncto 10. tract.* 20. *n.* 2. vbi dicit quod licet ſint permiſſi à Trid. duo Patrini in Baptiſmo, non tamen debeat id extendi ad confirmationem, cum de illa Concilium mentionem non fecerit; & videntur ſic diſtinguere Barboſa *dicta alleg. 30. num.* 43. Toletus *dict. cap.* 25. Sanchez *dicto n.* 9.

9 Et in tantum pluralitas videtur prohiberi, vt neque Epiſcopus poſſit diſpenſare, quod duo viri, vel duæ fœminæ ſimul ſuſcipiant, cum ſuper Conciliari conſtitutione, non habeat poteſtatem diſpenſandi, vt refert me deciſum Zerola *in praxi Epiſcop. p. 1.* verſ. *Baptiſmus* §. 4. Sanchez *dict. diſp. 57. n. 7.* Rebellus *de obligation. Iuſtitiæ p. 2. in appendice ad lib. 4. n.* 89. Reginald. *dicto lib. 31. n. 164.* Armendariz *in addition. leg. Nauarra lib. 4. tit. 15. lib. 1. de matrim. n.* 75. vbi deciſum etiam refert, quod vnus Procurator, qui ſit viri, & alter qui ſit Procurator mulieris, Baptizatum de ſacro fonte ſuſcipere poſſunt, ſed non duo viri, nec duæ mulieres, vnus quiſque proprio nomine, vir loco mulieris, vel loco viri mulier. Itaque docent Fr. Emanuel *in ſumma p. 1. cap. 126. n. 1.* Vega *p. 1. cap. 37. caſu* 59. Bonacina *de matrim. dict. q. 5. puncto 5. dict. §. 2. n. 31.* & Armendariz *ſupra n.* 84. quos videtur ſequi Barboſa *dict. alleg. 31. n.* 44. contra Sanchez *dict. lib. 7. de matrim. dict. diſp. 57. n.* 9. cum alijs, trangreſſionem huius præcepti, adhibendo plures Patri non eſſe peccatum mortale; quia præceptum Eccleſiæ in re magni momenti violatur, ex cuius trangreſſione multiplicantur cognationes ſufficientes ad dirimendum matrimonium.

10 Vnde iam ad difficultatem principalem; etſi Toletus *in ſumma lib. 2. cap. 23. n.* 4. Quintana Dueñas *ſing. vlt.* & alij exiſtiment neutrum eorum contrahere cognitionem Spiritualem: tamen probabilius reſpondeo omnes illos illam contrahere, vt docent Victorellus, & Sa, verbo *confirmatio*, Suarez *p. 3. dict. q. 72. art.* 10. Leander *de hoc ſacram. diſp. 5. q.* 6. quia etſi actus contra legem factus regulariter non valeat *l. non dubium cod. de legib* ſed dicunt DD. excipi, vbi lex actum non tollit,& pœnam extrinſecam addit, quæ poteſt cum actus valore conſiſtere, & valor actus non reſpicit fauorem eius, cui pœna imponitur, vt dicit Bartol. *in l. Prætor ait ff. de noui operis nunciat*, in terminis Barboſa *dicta alleg. 30. n.* 45. & Vgolinus *de poteſtate Epiſcop. cap. 21. §. 1. n.* 5. Saytus *deciſ. 5. de cognat ſpirituali*, Armendariz, qui dicit deciſum *ſupra n.* 81. eo quod in noſtro caſu, non tollat actum, ſed puniat Parochum admittentem plures duobus; & quia actus valor non pertinet ad fauorem Parochi, ſed ſuſcepti.

Notabis verò probabilius eſſe, vt Patrinus, 11
qui fuit in Baptiſmo, non poſſit eſſe in confirmatione licite, niſi in caſu neceſſitatis; quia ſic habetur *in cap. in catechiſmo diſt. 4. de conſecrat*, Diana ſequitur plures. *p. 3. tract. 4. reſ.* 21. cum Coninch *de ſacram. q. 72. art. 10. n.* 9. Suarez Victoria, Nugno, Siluio, Soto, & alijs, Pichard. *in 4. diſt. 7. art. 7. q. 2.* & Leander *dicta diſp. 5. q.* 3. cum Zambrana, Toleto, Vega, Bonacina, Sa, de Caſtillo *n.* 145. Caſtro Palao *ſupra n. 2. in fine*, Trullench. *dict. quæſt. vnica ſub dict. n.* 18. & communiter omnes contra Hurtadum *de hoc ſacram. dif.* 14. Silueſtrum, Quintan. Dueñas *tract. vlt. dict. ſing. vlt.*

Dubitant verò relati, an peccet mortaliter qui 12
id extra neceſſitatem faceret? Et reſpondent Diana *vbi ſupra dict. reſ.* 21. verſ. 3. in fine, Bartholom, ab Angelo *in examine confeſ. dialog. 3. §.* 45. Leander *dict. quæſt. 3. in fine*; imo, & Ægidius *dict. quæſt. 72. art. 10. n.* 84. Quintana Dueñas *ſupra*, & Silueſter verb. *confirmatio n.* 4. docentes abſolute hoc fieri poſſe ſine peccato; quia ſic eſt conſuetudo, quod mihi placet admodum, cum in praxi de hoc non curetur. Videbis Barboſam *dicta alleg. 30. n.* 52. cum Chamerota, Zambrana, & alijs.

Ad quartam difficultatis partem de obligatione, 13
quam contrahit Patrinus inſtruendi confirmatum, reſpondeo probabilius eſſe, vt ad nullam teneatur; quia in nullo iure id exprimitur, quod teneatur inſtruere filios ſpirituales, ſicut exprimitur de Patrino Baptiſmi: ita Henriquez, Ægidius, & Diana *ſupra*, Layman *lib. 5. tract. 3. cap. 7. n.* 1. Suarez *dict. quæſt. 72. art.* 10. Filiucius *n.* 63. Bonacina *puncto 4. n.* 11. Ochogauia, *de confirm. q. 8. n.* 9. de Caſtillo, & Leander *vbi ſupra q.* 7. quod practicari video etſi affirment teneri Syluius, Granadus, & Ludouicus de S. Ioan. *vbi ſupra*, & quamuis videatur etiam affirmare Hurtad. *difficult.* 24. dum dicit non teneri inſtruere, niſi in defectu Patrini Baptiſmi.

Ad quintam, num religioſi poſſint eſſe Patri- 14
ni, & licet negent abſolute Angelus, Viualdus, & Diana cum alijs *dicta reſ.* 21. *in fine*, & etiam Layman *tract. 2. cap. 9. n.* 3. Sotus, Silueſter, Tabiena, quos citat, & ſequitur Henriquez *lib. 3. cap. 3. n.* 4. loquentes etiam de Religioſis mendicantibus: tamen de iſtis probabilius dicunt contrarium Ægidius, & Hurtad. *ſupra* Chamerota *tract. 2. de ſacram. cap. 4. dubio* 8. de Caſtillo *ſupra*,

Quintana Dueñas *tract.* 2. *de ſacram.ſing.*8.Leander *dict. diſp.* 5. *q.* 8. vbi dicit id etiam innuere Palaus *ſupra dicta p.*10.dum id ſolum Monachis negat, & probat Ægidius Coninch *de ſacram. q.* 67.*art.*7.*n.*36.dicens, vt poſſint dicti mendicantes eſſe Patrini in ſacramento confirmationis, & Baptiſmi,quia *in cap.Monachi de conſecrat. diſt.* 4.ſub nomine Monachorum ij tantum intelligendi ſunt, qui ſolitudinem colunt; non autem Religioſi mendicantes.

15 Abbates inquam,& Monachi; ideo non poſſunt eſſe Patrini; quia præcipitur in Concilio Antiſiodorenſi *cap.*15.relato *in cap. non liceat de conſecrat. diſt.* 4. ne commatres Spirituales habeant;quod eſt verum,dummodo qui confirmannon ſint Religioſi; quia tamen ex illo textu nullum eſt verbum irritans factum; & ſic vt dicit Barboſa erunt veri ſuſceptores, contrahentque cognationem ſpiritualem, quamuis peccent mortaliter, ſuſcipiendo contra prohibitionem ſibi impoſitam,Sanch.*dict.lib.*7.*de mat.diſp.*60.*n.*21. cum multis Gallego *de cognat. Spirituali cap.* 9. *in fine*, Galletius *in Margarita caſuum conſcientiæ* verb.*religioſus pag.*215. Poſſeuinus *de officio curati cap.*6.*n.*27.verſ.*ſecundo* Barboſa cum Rebellio *dicta alleg.*30.*n.*36.Reginald.*lib.*31.*num.* 157.verſ.*quarto*,Baſilius Pont.*de impediment matrim cap* 24.§.1.verſ.*illud tamen.*

16 † Et ex dictis intelliguntur textus *in cap.non licet de conſecrat. diſt.*4.*cap.placuit* 16. *q.* 1. & Ægid. Trullench. *dict.n.* 18. verſ. *ſeptimo* ex illis dicens non licere Religioſo,vt fiat Patrinus.

17 Ad ſextam de viro, & vxore, dicendum eſt,vt vir non poſſit eſſe Patrinus ſuæ vxoris in confirmatione,aut filij proprij,nec etiam in neceſſitate; ſic vt peccet, ſi ſcienter hoc fecerit, & nec poſſit petere debitum, etſi teneatur reddere Idemque dicendum eſt de vxore reſpectu ſui viri,aut filioli:ita Victoria *de confirm.q.vlt.*Sotus *diſt.* 42. *in* 4.*art*1.Archangelus,Henriquez Viuald, Ochogauia,Toletus, Nicolaus Ploue, Victorelus, & Sa,quod ſequitur Leander *dicta diſp.* 5. *tract.* 3. *de ſacram.q.*9.ſed idem Sa, Verb. *confirmatio n.* 16. dicit poſſe in neceſſitate; & quod frater in neceſſitate poſſit fratrem ſuſcipere;idem Sa, & Bonacina *puncto* 4. *n. vlt.*tenent tamen Ægidius Trullench. *dicta quæſt. vnica de hoc ſacram. ſub dicto n.* 18.*verſ.* 8.dicit quod ſi vir confirmatus, tanquam ſuſceptor in confirmatione, teneat filium ſuum, peccat,nec poſſit debitum ab vxore petere (niſi inuincibili ignorantia excuſetur,) cum nulla neceſſitas poſſit obligare, vt hic fiat ſuſceptor, ſicut poteſt obligare,vt quis baptizet filium ſuum: videndi ſunt Henriquez *cap.* 3. *de confirm.* Ledeſma *in ſumma ibidem cap. vlt.* & DD,per doctrinam textus *in cap.ſi vir, & mulier de cognat.Spirituali.*

18 Dicendum verò eſt cognationem ſpiritualem à viro contractam; eo quod aliquem tenuerit in Baptiſmo, vel confirmatione, non transfundi ad vxorem, vel econtra; & ſic minime peccare virum,& vxorem ſuſcipientes alienum puerum in Baptiſmo, poteritque Patrinus contrahere matrimonium cum ea, cum qua ſimul alienum filium ſuſceperit, cum infinitis Sanchez *dicto lib.* 7. *de matrim.diſp.*54.*n.* 11. & *diſp.* 57. *n.*5. & *n.*12. Barboſa *dicta alleg.*30.*n.*56.57. & 58. cum Toleto, Armendarez, Conineh,Bonacina, Henriquez,Reginald,& aliis.

19 Secundo dicendum eſt pueros cuiuſcumque ætatis poſſe eſſe Patrinos,qui & contrahent cognationem, modo habeant rationis vſum, & ij ſi infantes doli capaces intra ipſum ſeptennium, primum habentes iudicium ſufficiens ad peccandum mortaliter,Henriquez *lib.*11.*cap.*11.§.2.

Sanchez *dict.lib.*7.*diſp.* 61. *n.* 4. † Barboſa cum 20
P.Ledeſma,Sayro, & aliis *dicta alleg.* 30. *n.* 38. contra Riccium,addens, vt non referat an Patrinus ſit maior Baptizato, vel minor, cum non requiratur, vt ſit maior. De cognatione ſpirituali contracta,nec ne per Procuratorem late dico *ſuo tit.de Baptiſmo.*

Interim plures referat Barboſa Videndos *dict. alleg.* 30. *n.* 49. & 50. qui & 47. & 48. dicit quod ad Parentes ſpectat Patrinos deſignare, vel illis non deſignantibus ad Parochos, & nullo deſignato omnes Patrini contrahant cognationem ex textu *in dict. cap. fin. de cognatione Spirit.l.b.6.* 21

Addit verò Baſilius Pontius *de impedimentis matrim.dict.cap.*24.§ 1 verſ.*excl ſi*, quod Pœnitentes publici,ſunt repulſi à ſuſceptione in Concilio Pariſienſ.*lib.*1.*cap.*54. donec peracta Pœnitentia,reconcilientur, ſed vt aduertit Barboſa *dicta alleg.*30.*n.* 37.male ipſe exiſtimarit prædictos omnes nullam contrahere cognationem ſi forte ſuſciperent. 22

Dicendum eſt tertio vt Patrinus confirmationis contrahat cognationem cum duabus tantum perſonis,nempe confirmato, & eius parentibus; ſicut & confirmans contrahit illam cum ipſo confirmato,& eius parentibus:ſic omnes DD.per Trid. *dict. ſeſſ.* 24. *de reform. cap.* 2. & de hoc puncto Patronorum confirmationis & obligatione vt qui confirmatur ab alio teneatur nouiſſime Pat. Prad. *de hoc ſacram. dubio* 10. per totum legendus. 23

Dicendum eſt quarto poſſe quacumque die,& hora; ſicut Baptiſmus conferri confirmationem, cum confirmatio ſit quoddam complementum Baptiſmi,cum multis Barboſa *dicta alleg.*30.*n.*30. quibus addo Caſtr. Palaum *ſupra puncto* 10. *n.* 5.de Caſtillo *n.*148. Henriquez cum Couarruu. Nauar,Paludan,& aliis *lib.*3.*cap.*6. *n. fin.* Leandrum cum Ledeſma,& aliis *dicta diſp.*5. *tract.*5. *q.*10.& 11. 24

Ad vltimam quæſtionis partem de effectibus confirmationis;quia abunde ex longe adductis à *quæſt.* 1. percipitur; ideo non repeto, nec alias difficultates, quas congerunt DD. relati. Vnum tamen pro complemento totius huius materiæ aduerto cum Trullench, *dict. quæſt. vnica n.fin.* & communi in hoc ſacramento eſſe tantum materiam, & formam illius, ipſum ſacramentum nam ſignificant, & non ſignificatur, & quod res ſacramenti,& gratia roborans;quia ſignificatur per materiam,& formam,& non ſignificat;& quod res, & ſacramentum ſimul ſit Character; quia ſignificatur per illud, & ſignificat gratiam. 25

AD

AD TITVLVM ET Rubricam, de Sacrament. non Iterandis.

QVÆST. I.

An ratio non iterandi ſacramenta dependeat à charactere, qui imprimitur illorum ſuſceptione? Et in quibus Sacramentis hæc characteris impreſſio contingat? In quibus vero non?

SVMMARIVM.

1 *Sacramentorũm non reiterandorum inſcriptio eſt de Baptiſmo, confirmatione, & ordine, & num ſit firmum.* n. 3. & 5.

2 *Sacramenta, quæ reiterari poſſunt, ſunt ſacra Vnctio, Euchariſtia, Pœnitentia, & matrimonium,* & n. 3. 4. & 5.

5 *Character cuius cauſa ſacramenta tria iterabilia non ſunt, eſt ſignum, vel ſymbolum præſtans poteſtatem ſuſcipiendi aliquid ſpirituale. Et à quo ſumatur* n. 78.

6 *Omnes homines in lege gratiæ ex Chriſti inſtitutione habent poteſtatem conferendi Baptiſmum.*

7 *Deſignati ad peculiaria officia in exercitu, & familia Principis, ſolent deſignari peculiaribus ſignis, & notis, quibus à cæteris diſcernantur,* & n. 8.

8 *Milites olim notabantur charactere impreſſo.*

9 *Charactere Baptiſmali diſtinguitur totus exercitus Eccleſiæ ab exercitu Diaboli. Et qualiter charactere confirmationis.* numero 10.

10 *Sacramenta illa tantum imprimunt characterem, quæ notanter diſtinguunt familiam in comparatione ad Dominum.*

11 *Character quare potius in tribus ſacramentis imprimitur,* & n. 13.

12 *Character proprie ſignificat ſignum, vel ſigillum, quo res aliqua ſignari ſolet ob aliquam ex tribus cauſis.*

14 *Sacramenta, quæ repeti non poſſunt ſemel data, & propter characterem, & quia ſemper manent, non ſic de aliis ſacramentis.*

15 *Character augeri non poteſt per repetitionem eiuſdem ſacramenti.*

16 *Matrimonium etſi cum eodem coniuge reiterari nequeat, non imprimit characterem. Et quare; vbi de caſu, quando cum illo reiterari valeat.* n. 17.

17 *Vir mortuus, ſi miraculoſè reſurgeret; poterit iterum cum prima coniuge contrahere matrimonium, & cum ſemel profeſſa, à Papa diſpenſetur* n. 18.

19 *Conſecratio, & benedictio calicis, ac Eccleſiæ iterari quando poſſit. Et quid de prima tonſura* n. 20.

21 *Signari poteſt res aliqua primo charactare ſenſibili, aut charactere ſpirituali.*

22 Character, *eſt vox quædam Græca accepta à veteribus Patribus pro* ſigno, *aut* ſignaculo, *ſeu* nota *diſtinctionis.*

23 *Character eſt qualitas ſpiritualis realiter ab anima diſtincta, eique Diuinitus infuſa.*

24 *Charactere Baptiſmi, confirmationis, & ordinis, etſi diſtinguantur habent aliquam connexionem, vt diſtinguitur hic.*

25 *Character habet quinque præcipuas proprietates.*

26 *Character non amittitur per peccatum, aut per degradationem, vel mortem.*

27 *Mortuus ſi reſurgat non iterum Baptizandus, confirmandus, vel ordinandus.*

28 *Character non eſt relatio, ſed abſolute qualitas, nec ſicut habitus fidei, & aliarum virtutum* n. 30.

29 *Character ſacramentalis eſt immediate in ſola anima, tanquam in ſubiecto.*

31 *Character ſacramentalis non reperitur in Angelis; quia non recipiunt ſacramenta.*

32 *Character fuit in Beata Virgine, & Apoſtolis.*

33 *Characteris ſacramentalis plures quæſtiones* remiſſiuè *apud ſcholaſticos dicentes pertinere ad ſpeciem qualitatis; quia eſt potentia actiua, vel paſſiua in ordine ad conficienda, recipienda quædam ſacramenta, vt* n. 34. *in fine.*

ET ſi huius tituli inſcriptio ſit de ſacramentis non iterandis, videaturque loqui de tribus tantum ſacramentis nouæ legis, quæ reiterationem non accipiunt, vt ſunt Baptiſmus, Confirmatio, & Ordo; eo quod characterem imprimunt indelebilem, hoc eſt ſignum ſpirituale indelebile, ratione cuius, ne fiat iniuria illis per reiterationẽ, quaſi talem characterem non impreſſiſſent, diſpoſitum eſt, non poſſe ea reiterari ſine ſacrilegio; adeo vt ſi quid in his adminiſtrandis incaute omiſſum fuerit illud ſine reiteratione reliquorum, debita, & caute ſupplendum eſſe decreuerint Innocentius 3. *in cap.* 1. & Gregor. 19. *in fine hoc tit.* vt eſt etiam de finitum per Tridentinum *ſeſſ. 7. de ſacram. canon.* 9. in verbis ſequentibus: *ſi qui dixerit in tribus ſacramentis, Baptiſmo, ſcilicet confirmatione, & Ordine, non imprimi characterem in anima, hoc eſt ſignum quoddam ſpirituale, & indelebile, vnde ea iterari non poſſunt, anathema ſit,* vt docent Auguſtinus *Triumph. de poteſt Eccleſiæ q.* 58. *art.* 7. Suarez *tom. 3. diſp.* 11. *ſect.* 1. Franciſcus Pitigianus *diſt.* 6. *q.* 9. & 10. Sayrus *de ſacramentis in genere lib.* 4. *cap.* 1. *cum ſequentibus*, Chamerota *de ſacram. cap. 4. dub.* 5. Ægidius Coninc. *de ſacram. q.* 63. *art.* 1. *in princip.* Vaſquez *in* 3. *part. D. Thomæ tom. 2. q.* 146. *n.* 5. Valerius Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.* 16. *à n.* 48. Petrus Ledeſma *p.* 1. *de ſacram.* vbi *de confirm. cap. 4. concluſ.* 1. Paul. Tuſcus *de viſit. lib. 2. cap. 2. n.* 25. Campanil. *in diuerſ. Iuris canonici, Rub.* 1. *num.* 23. & *Rub.* 2. *num.* 11. & 12. Bonacina *de ſacrament. diſput.* 1. *quæſt. vnica puncto* 1. *n.* 2. & 3. Homo de Bonis *de examine Eccleſiaſt. p.* 1. *tract.* 4. *cap.* 8. *q.* 72. verſ. *alter*, & *tract.* 4. *cap.* 1. *quæſt.* 4. & 5. Paulus Layman *in Theolog. morali tom. 2. lib. 5. tract. 1. cap.* 7. *per totum*, Molfeſius *in ſumma Theologia moralis tract. 1. cap* 8. *n.* 30. Filiucius *in quæſt. moralibus tom. 1. tract. 1. de ſacram cap.* 7. *n.* 117. & *tract.* 2. *n.* 155. Eminentis. Cardinalis Ioannes de Lugo *de ſacram.*

ſacram.in genere diſp.6.ſect. 1. *n.* 5. Torreblanca
de Iure ſpirituali lib. 5.*cap.*2.*n.*45.Hurtado,*diſp.*
3.*de ſacrament.in genere diſ.*10.*&* 14.Richardus
in 4.*ſentent.diſt.*5.*art.*5.*q.*4. Vbi Sotus, & alij,
Guilhelm.Albertinus *de ſacram.confirm.* verſ. *quis
ſigillum.*plures refert ſuper hac Rub. ſcribentes
Barboſa *hic* ex antiquis, Bellarm, Ioannes An-
dreas,Anania,Panormit,Ancharran, Butr, Ioan-
nes de Londris *in Breuiario ſanctorum canon.
fol.*164.verſ. *Petrus de Rauena in compendio Iu-
ris canon.*Guillielmus Durand.*ſpecul.in Breuia-
rio aureo Iuris Canonici fol.*27.Martin. Menart,
*in epitome decretal.fol.*52.Dani venator.*in anna-
lyſi methodica Iuris Pontificij à pag.*73. Gofred,
& Hoſtiens.*in ſumma huius tituli*, Alex Caſſan,
& Anaſtaſ. Germ.*in paratitblis decret.ſub hoc*,
Petr. Alfonſus de Baſconcel. *in Armonia Rub.
Iuris canonici*,Bartholom.Cartagena, & Ioannes
Honorius *ad tit.noſtrum.*

2 Sed quia huius Rubricæ occaſione ſolent ca-
nonici interpretes plura de ſacramentis in genere
dicere, nec aliús ſit locus in quinque libris De-
cretalium,vbi de hac materia poſſit agi,libuit an-
tequam ad propriam, quæ ſub Rubro inſcribitur
diſputare de illa non longe, vt faciunt ſcholaſtici
Theologi; nec vt aliqui ſummiſtæ moderniores,
ſed non ita laconicè, vt facit hic Andreas Va-
lenſis, qui per tres §§. agit in primo de variis
acceptionibus, nominis ſacramenti, de eius de-
finitione. In §. ſecundo de numero omnium ſa-
cramentorum dicens, vt quædam ſint neceſſa-
ria, quædam vero voluntaria. Deinde in §. fin.
ponens ſacramenta tria *num.præced.* relata, quæ
reiterari non poſſunt, *num. fin.* concludit,vt quia
cætera ſacramenta characteram non imprimunt,
vt ſunt Sacra Vnctio,Pœnitentia,Eucharistia, &
Matrimonium reiterari vtique poſſunt; & quod
hæc frequentiſſime ex iam adducta ratione cha-
racteris indelebili reiterari poſſint, dixit Sahagun
de ſacram.in genere n. 19. interpretatus ſub illa
differentia Iura de hoc loquentia *in cap.licita* 35.
*q.*7.*cap.quomoda* 40. verſ. *ſiquidem de conſecrat.
diſt.*4.*cap.*1.2.*&* 3.*noſtri tit.*Florent.Concil.cum
D.Thom. *q.*63. Soto *diſt.* 1.*q.*4.*art.*6. Caniſio
Senſonio,Nauarro,Cucho,& aliis,adducens cum
Theologis rationem, nempe quia ita ab Eccleſia
pro Diuino cultu fuerit Diuina inſtitutione diſ-
poſitum,vt conſtat ex dictis Iuribus.

3 Communis inquam adducta ratio, quare ſa-
craméta Baptiſmi,Cōfirmationis, & Ordinis ite-
rari non poſſunt,cætera vero ſic, videtur non eſſe
firma,quia etſi ex impreſſione Characteris argua-
tur,bene non poſſe illa iterari;pro vt intulit Trid.
diCt. can. 9. tamen non bene videtur econtra ar-
gui; ex eo quod iterari non poſuit, quod impri-
mant characterem, cum conſecratio calicis, vel
Eccleſiæ,ac etiam prima tonſura iterari non poſ-
ſint, quæ nec imprimunt characterem Econtra
verò etiam videtur non firma reſpectu ſacramen-
torum,quæ poſſunt iterari; quia matrimonium li-
cet poſſit iterari cum alio Coniuge, non tamen
cum eodem. Ergo poſſet imprimere characterem
limitatum, ſcilicet reſpectu illius coniugis, ſicut
ordo ſubdiaconatus imprimit characterem ordi-
nis;& tamen adhuc ſubdiaconus poteſt recipere
ſacramentum ordinis in Diaconatu, & Prebyte-
ratu,& alium nouum characterem.

4 Verum etſi ita arguat Eminentiſſimus Cardi-
nalis Lugo *dict.diſp.* 6. *de ſacramentis in genere
ſub dicta n.*5 *&* 11.*& ſub n.* 7. in fine non ſequi
ex eo, quod Eccleſia numquam poſſit iterare or-
dinationem ſacerdotis,aut illum, qui ſemel eſt ſa-
cerdos reddere laicum,vt arguatur bene impreſſio
characteris in anima ſacerdotis, aliaque proferat
de non repetenda benedictione ſacræ Vnctionis,
& ſi per illam character non imprimatur indele-
bile; adhuc dicendum eſt recte ſub Tridentino,
Florentino, & aliis Conciliis, & canonibus di-
ctum eſſe in prædictis ſacramentis Baptiſmi,con-
firmationis, & Ordinis non dari reiterationem;in
aliis verò admitti; quia in illis character impri-
mitur in anima;non tamen in aliis.

Tota vero difficultas conſiſtit in aſſignanda
ratione prædictæ rationis, quare ſpecialiter in 5
tribus dictis ſacramentis,Baptiſmi, confirmatio-
nis,& ordinis imprimatur character indelebile in
anima,in cæteris autem non ſic; indeque reiterari
illa non debeant, hæc verò reiterantur quotidie,
& quam tradit Sahagun *ſupra ſub dicto n.*50. *in
fine*,& nempe quia character eſt ſignum,vel ſym-
bolum præſtans poteſtatem ſuſcipiendi aliquid
ſpirituale; quam ex aliis refert idem Cardinalis
Lugo *ſupra dict.ſect.*1.*n.*8.vt quod per hæc ſa-
cramenta detur poteſtas ad aliquid ſpirituale,
nempe per Baptiſmum poteſtas paſſiua ad reci-
pienda alia ſacramenta, per confirmationem po-
tentia ad actum confeſſionis fidei, per ordinem
poteſtas ad actus ordinis; hancque communiter
aſſignant interpretes ordinarij iam adducti.

Tamen quia, & hæc in ſufficiens videtur ra-
tio, cum poſſet Deus dare illis ſacramentis talem 6
poteſtatem abſque charactere,ſicut omnes homi-
nes habent de facto poteſtatem in lege gratiæ ex
Chriſti inſtitutione ad conferendum valide ſacra-
mentum Baptiſmi, quam poteſtatem prius non
habeant; & tamen hæc poteſtas habetur abſque
vllo charactere; nec enim datur poteſtas confir-
mato ad aliquid,ad quod non eſſet poteſtas in
non confirmato; ſiquidem vterque poteſt crede-
re,& profiteri ſuam fidem coram Tyranno, ſimi-
literque in ordinatione Diaconi,vel Subdiaconi,
datur talis diſtincta poteſtas ad aliquem actum,
quem nō poſſet in rigore,& valide exercere non
ordinatus;licet id non poſſet facere licite propter
Eccleſiæ prohibitionem, indeque ſequi, ſi datur
peculiaris poteſtas in his ſacramentis, hoc non
approbare characterem,cum poſſet Deus (vt di-
ctum eſt)dare talem poteſtaté abſque charactere.

Quare vt diſſoluat Eminentiſ. Cardinalis Lu- 7
go *ſupra n.* 9 ait ſuppoſita inſtitutione Chriſti,
(quæ magis authoritate, quàm ratione proban-
da eſt) reduci,debere ad congruentiam deſump-
tam ex his, quæ fiunt in exercitu, vel familia
Principis, vbi ij, qui deſignantur ad peculiaria
officia,vel obſequia, deſignari etiam ſolent pecu-
liaribus ſignis, & notis, quibus à cæteris diſcer-
nantur.

Siquidem olim milites notabantur, charactere 8
impreſſo,vt diſcernerentur ab aliis,item & Magi-
ſtratus, & famuli peculiaribus ſignis diſcernan-
tur,vt de exercitu bene ordinato notat Vbalden-
ſis cum aliis *tom.*5.*de ſacram.cap.*100. *verſus fi-
nem*, dari diſtinctionem totius exercitus ab aliis,
& diſtinctionem equitum à peditibus, & denique
Ducum à cæteris: ſic etiam congruum fuiſſe,vt in
familia,etiam ſummi Principis Chriſti,eius famu-
li milites, & Miniſtri peculiaribus ſignis nota-
rentur † inquiens per characterem Baptiſmalem,
diſtingui totum exercitum totius Eccleſiæ ab 9
exercitu Diaboli, per characterem confirmationis
diſtingui

diſtingui deſtinatos ad certamen ſpiritualem con-
tra fidei perſecutores, à communi populo, per
characterem Ordinis diſtingui Duces à reliquis;
quia ordinati adminiſtrandum ſacramenta depu-
tantur, vt ſunt Duces in populo: hæc refert Lugo
10 ex Viualdo. † Et concludit cum illo, vt ſola illa
ſacramenta debeant characterem imprimere, quæ
notanter diſtinguunt familiam in comparatione
ad Dominum, id eſt quæ peculiariter conſtituunt
aliquem in officio, vel miniſterio familiæ Chri-
ſti; in Baptiſmo ſcilicet dari characterem, quo
Baptizatus deſignatur, tanquam ſeruus, & Dome-
ſticus Chriſti pertinens ad eius familiam. In con-
firmatione dari characterem militarem, quo de-
ſignatur homo, tanquam miles Chriſti. In ordine
denique dari characterem, quo deſignatur homo,
tanquam Miniſter Chriſti ad diuerſa miniſteria
iuxta diuerſitatem ordinis, quem recipit.

11 Nec diſcrepat Sahagun ab hoc modo expo-
nendi *de ſacramentis ſupra n. 20. 21. & 22.* qua-
tenus reddens rationem rationis, quare character
potiſſimum in tribus dictis ſacramentis conſiſtat;
dum ait in Baptiſmo; eo quod ſit ſignum ſingula-
re, aditus ſcilicet ad reliqua ſacramenta, quo ab
aliis mundi gentibus Catholicis baptizati diſ-
cernuntur. In Confirmatione; quia eſt ſignum ſin-
gulare, quo puſilles roboramur ad fidem publicè
propagandam, & ab aliis Catholicis recenter
baptizatis, antequam confirmentur ſeiungimur
(Iuxta quæ late dixi *in tit. præcedenti in tract.
de ſacramento confirmationis.*) In ordine verò,
quia ſymbolum eſt, quo ab aliis etiam Catholicis,
& confirmatis ſe gregamur, cum conſtet non
æqualia eſſe omnia ſacramenta, nec in eadem pa-
riter à Chriſto inſtituta fuiſſe; & ſic communiter
videntur diſtinguere omnes ſcribentes de ſacra-
mentis in genere, inter quos ex modernis Suarez
diſp. 11. ſect. 1. Filiucius *tom. 1. tract. 1. cap. 7 q. 3.
n. 117. & 118.* Ægidius Trullench, *de ſacram. lib.
1. dubio 5. n. 1.* vbi cum eodem Suarez dicit cæte-
ra ſacramenta characterem non imprimere; quia
dictis tribus affirmans Trid. de aliis negat tacite.

12 † Igitur, vt explicat Beccanus *infra cap. 4. in
principio* character proprie ſignificat ſignum, vel
ſigillum, quo res aliqua ſignari ſolet ob aliquam
ex tribus cauſis. Primo vt cognoſcatur & ab
aliis diſtinguatur, quo pacto oues ſolent ſignari
charactere Domini ſui. Secundo vt in maiori pre-
tio habeatur quo pacto pecunia eſt ſignata
Regio ſigillo. Tertio vt ad aliquod officium de-
putetur, vt milites ſignantur charactere mili-
tari.

13 Itaque dicendum eſt prædicta tria ſacramenta,
ſicut definitum eſt *in dict. canone 9. Trid. ſeſſ. 7. de
ſacram. in genere*; & videatur ſic receptum per
traditionem Eccleſiaſticam à temporibus Apo-
ſtolorum, vt dicunt Bellarminus *lib. 2. de ſacram.
cap. 20.* Becanus *de ſacram in genere cap. 4. q. 1.
n. 4.* ſic colligentes ex loci. ſacræ ſcripturæ, vt *2.
Corinth. 1. verſ. 21.* ibi, *qui vnxit nos Deus, &
ſignauit nos* & *Eph. 1. verſ.* ibi: *in quo & cre-
dentes ſignati eſtis*, item *Eph. 4. verſ. 30* ibi *nolite
ſpiritum ſanctum contriſtare*, eſſeque de fide, &
ſentiat ita Mater Eccleſia probant Suarez, &
Trullench, *ſupra ex dict. can. Triden. & ex Flo-
rent. ſub Eugen. IV.* explicantes prædicta ſcrip-
turæ loca cum Patribus, & Doctoribus *vnxit, nos
& ſignauit*, id eſt vnxit nos per gratiam, & ſigna-
uit nos charactere, & illud, *in quo ſignati eſtis*,
id eſt charactere.

Quo pacto exiſtimo intelligendos DD. qui 14
dicunt, ideo prædicta tria ſacramenta non poſſe
repeti, alia repeti poſſe, non aliam dantem cau-
ſam huius diſcriminis, niſi *Character*, etenim
quædam ſacramenta repeti non poſſunt; quia
quando ſemel data ſunt ſemper manent in ſuo
effectu; alia enim repeti poſſint; quia non ma-
nent, nec in ſe, nec in ſuo effectu, cum ſci-
licet gratia, quæ eſt effectus aliorum ſacra-
mentorum, facile amitti poſſit, ſæpeque amit-
tatur; quod ſi aliquando non amittatur, ta-
men augeri poſſit, vt patet; ſicque poſſe repeti
ſacramentum, vt gratia augeatur, ſicut quotidie
contingit in ſacramentis, ſacræ Vnctionis, Eu-
chariſtiæ, & Pœnitentiæ † Hoc enim in chara- 15
ctere non contingit; eo quod nequit augeri per
repetitionem eiuſdem ſacramenti, ex hac inquam
ratione colligit Beccanus *dict. cap. 4. q. 2. in fine*,
recte oſtendi cur tria dicta ſacramenta Baptiſmi,
Confirmationis, & Ordinis non repetantur, & alia
repetantur, vt Concilium Trid. docet addens,
quod ſi hæc non admittatur, nulla alia poſſit red-
di ſufficiens, vt prolixe oſtendit Bellarm., *dicto
lib. 2. cap. 22.* & ego cum eo: ſiquidem non diſcre-
pat ab expoſitione Cardinalis Lugo, & Viualdi
iam adducta in hoc modo exponendi per illa,
quæ ante dixi *in principio dicti cap. 4.*

Iam ergo non obſtant adductæ obiectiones 16
contra communem exponendi modum *ſupra* in
verſ. *communis inquam*: quia ad vltimum de
matrimonio reſpondeo, vt quamuis matrimo-
nium reiterari eodem coniuge non poſſit, adhuc
non imprimat characterem ex defectu alterius
conditionis: quia ſcilicet non conſtituit hominem
in aliquo officio ſpirituali, ſeu miniſterio perti-
nente ad Chriſtum, ratione cuius oporteat homi-
nem peculiari nota, inſigniri: ita Cardinal Lugo
dict. diſp. 4. de ſacram. in genere, ſect. 1. ſub n. 12.
in verſ. *quamuis* † vbi addit matrimonium non 17
ſolum de facto poſſe iterari cum alio coniuge,
mortuo primo, ſed etiam cum eodem, v. g. ſi mo-
reretur vir, & poſtea miraculosè reſurgeret: nam
cum iſto caſu vterque coniux maneat ſolutus; &
liber à primo matrimonio, cuius vinculum dura-
bat vſque ad mortem iuxta illud Paul. 1. ad Co-
rinth. 7. *Mulier alligata eſt legi quanto tem-
pore vir eius viuit; quod ſi dormierit vir eius, li-
bera eſt, cui vult nubat*, vt obſeruat cum aliis
Henriquez *lib. 1 de ſacram. in genere cap. 13. in
margine lit. F*: inde inferentes, & alij commu-
niter, quod reſurgens vir, non poſſet iam priori
vxori licite copulari abſque nouo contractu ma-
trimonij; & ſic vt poſſet reiterari inter eoſdem
coniuges ſacramentum matrimonij.

Imo etiam dicit Lugo ſub *dicta n. 12. in fine*, 18
hoc idem abſque miraculo accidere poſſe, ſi poſt
matrimonium, ſcilicet ratum, & non conſumma-
tum, alter coniux fieret Religioſus: nam cum in
tali caſu per profeſſionem diſſolueretur prius ma-
trimonium iuxta quæ late dico, & docent DD.
per textum *in cap. verum de conuerſ. coniugato-
rum*, poſtea vero ſi per diſpenſationem Pontificis
ille profeſſus rediret ad ſæculum, & contraheret
matrimonium, poſſet iterum cum priori coniuge
contrahere ſecundum matrimonium Ex quibus
probat matrimonium eſſe iterabile, etiam inter
eoſdem coniuges: & ſic non bene argui, vt poſ-
ſet ex hoc capite imprimere characterem non
iterabilem.

Ex quo non implicat obiectio *ibi* adducta in 19
dict.

dict. verſ. *communis* de non reiterandis benedictionibus calicis, ac Eccleſiæ, aut etiam primæ tonſuræ, quia etſi iuxta Iuris regulas factum ſit, vt hæc ſemel benedicta, ac conſecrata, iterum non benedicantur, ſiue conſecrentur, non inde ſequi, non iterantur; ergo imprimunt characterem, ſicut à contrario valet, imprimunt characterem prædicta tria ſacramenta; ergo ſequitur inde quod reiterari non poſſunt. Etenim in relatis calicis, & Eccleſiæ benedictionibus, ac in in prima tonſura, non repugnat, vt poſſet Pontifex calicem conſecratum ita reducere ad priorem ſtatum rei profanæ, vt indigeret noua conſecratione; nec repugnat, vt poſſet Clericum aliquem primæ Tonſuræ ita deponere, vt redderet ad primum ſtatum, & fieret laicus; atque adeo indigeret noua ordinatione, vt iterum fieret clericus, ſicut etiam de ſacerdotibus antiquæ legis dicit Pater Vazquez *de ſacram. diſp. 4. de charactere n.* 38. dicens non habuiſſe ſacerdotium omnino indelebile; quia poterat deponi ſacerdos; ita vt nec licite, nec valide poſſet alterius exercere officium ſacerdotale abſque noua
20 ordinatione, ſicque non recipere characterem. † Quod ſi relatum a Lugo *ſupra num.* 6. de prima tonſura impugnatum, vt ipſe impugnat *n. 7. dict. ſect.* 1. vt libenter admitto, eo quod illa non iteretur ratione characteris ſemel impreſſi: tamen procedit explicatio de conſecratione, ſiue benedictione calicis, & Eccleſiæ; quia hæc eſt inſtituta Iure poſitiuo Eccleſiaſtico, vt *infra* dico *in tit. de conſecrat. Eccleſiæ, vel altaris*. Ex quibus vt probat Andreas Valenſis *hic §. fin.* in fine patet ſacram Vnctionem, quæ in adminiſtratione ſacramentorum, Baptiſmi, confirmationis, & ordinis, adhibentur, non eſſe reiterabilem; eam vero, quæ adhibetur in ſacra Vnctione eſſe iterabilem.

21 Iam ergo pro complemento Rubricæ duxi notare primo, quod poteſt res aliqua dupliciter ſignari, primo charactere ſenſibili, & corporali, vt milites ſignantur; item vt ouis ferro candenti ſignata diſtinguitur à non ſignatis, ſicut & quælibet alteres ſigno munita diſtinguitur ab aliis, vt dicuot Beccanus *dict. cap. 4. in princip.* vbi dicit alio modo ſignari, ſcilicet charactere ſpirituali, quo ſignatur anima hominis Chriſtiani, & hoc agi in dictis tribus ſacramentis, in quibus dictum eſt *Characterem* imprimi, hancque vocem ſignificare formam, figuram, aut ſignum, quo res tali ſigno munita dicernitur ab aliis, vt ex communi dicit Ægidius Trullench, *dicto dub. 5. de ſacram.*
22 *in genere n.* 2. † Vbi quo *Character* eſt vox quædam Græca prædicta ſignificans, quam veteres Patres, & ſcholaſtici accipiunt pro ſigno, aut ſig-
23 naculo, ſeu nota diſtinctionis † Et quod character eſt qualitas ſpiritualis realiter ab anima diſtincta, eique Diuinitus infuſa, quâ redditur homo aptus ad ſacramenta ſuſcipienda, vel adminiſtranda, & ad alia Diuini cultus opera, vt late ad Patres explicant DD. ex D. Thoma *in 3. p. q. 63. art. 3. 4 & 6.* Valentia *tom. 3. diſp. 3. quæſt.* 4. Suarez *in 3 p. diſp. 11. ſect. 2. & 4.* & alij communiter.

24 Notandum eſt ſecundo, quod etſi character Baptiſmi, Confirmationis, & Ordinis differant inter ſe ſpecie, ſicut ipſa ſacramenta, & quia ad diuerſos fines ordinantur, ſed habere inter ſe quandam connexionem; quia character Confirmationis, & Ordinis, neceſſario ſupponi characterem Baptiſmi; indeque fieri, vt ſi confirmatio, vel ordo conferatur, non Baptizato, conferantur inualide *ex capit. Veniens de Presbytero non baptizato*: de quo videndi ſunt Ægidius Trullench, *ſupra dicto dubio 5. num.* 7. Henriquez *lib. 10. cap.* 14. Bonacina *tom. 1. diſp. 1. q. 5. p.* 3. Quatenus etiam dicunt quod character ordinis nullam habet connexionem cum charactare confirmationis: & ob id ſi conferatur ordo non confirmato, teneat, imo, & quod recipiens ordines abſque confirmatione non peccet mortaliter, de quo an ita ſit dixi *ſupra tit. proximo in tract. de ſacramento confirmationis*; item etiam dicunt quod characteres ordinum non habent neceſſariam connexionem inter ſe, & quod inde teneat ordinatio per pſaltum, ſufficiatque vt ordines prætermiſſos ſuſcipiat.

Notandum eſt tertio characterem habere quin- 25
que præcipuas proprietates, quas referunt Ægidius Trullench, *dicto dubio 5. n. fin.* Filiucius *tom. 1. tract. 1. cap. 7. q.* 8. primo quod conſecret animam Deo, veluti templum quoddam, ita vt ſicut in templo Dæmones ab ea arcentur, vbi exauditur facilius oratio, excitatur deuotio, ſic fiat immunis à vi Dæmonis, niſi adſit peculiaris diſpenſatio. Secundo quod per illum tranſit homo in Ius Dei 1. *Corinth. 6. ibi non eſtis veſtri &c.* & vt patet ex iam adductis. Tertio quod per illum aſſimilatur Chriſto, eiuſque membris, & diſtinguitur ab aliis. Quarto, quod per illum diſponimur ad alia ſacramenta, vel recipienda, vel miniſtranda, vt iam *ſupra* dictum eſt. Quinto inquam, vt etiam dictum eſt, ſit indelebile ſignum, quia non habet contrarium, quod eſt in ſubiecto incorruptibili, nempe *anima*, & quia eſt animæ conſecratio, quæ
æterno tempore durat. † Similiter & quod cha- 26
racter, nec amittatur per peccatum, aut per degradationem, vel mortem, vt patet ex Trid. *ſeſſ. 3. canon. 9.* & Florent. *in inſtructione Armenorum*, vt docet communis cum D. Thoma *dict. q. 63. art.* 5. indeque fieri, prædicta ſacramenta Baptiſmi,
confirmationis, & ordinis, non eſſe reiterabilia † 27
imo & ſequi etiam mortuum antea Baptizatum, vel confirmatum, vel ordinatum, ſi Diuinâ potentiâ reſurgat, non eſſe iterum Baptizandum, confirmandum, vel ordinandum, quia prior character ſemper durat: videndi ſunt etiam Bonacina *tom. 1. diſp. 1. q. 5. puncto* 3. Henriquez *lib. 1. cap.* 13. &
alij communiter ſic docentes † & Beccanus *de* 28
ſacram. in genere q. 2. cap. 4. & q. 3. vbi poſtquam dixit quod character non eſt relatio, ſed abſoluta qualitas contra Scotum dicentem eſſe relationem realem, & Durandum firmantem eſſe relationem rationis; & quod ille ſit in prima ſpecie qualitatis,
vbi explicat. † Concludit *dict. q.* 3. quod Chara- 29
cter ſacramentalis eſt immediate in ſola anima, tamquam ſubiecto, quod ſit indelebilis, nec repeti poſſit, quia character non habet contrarium, à quo corrumpatur, prætereaque exiſtat in ſubiecto
incorruptibili † addens quod nón eſt ſicut habi- 30
tus fidei, & aliarum virtutum, qui per actus contrarios tolluntur, nec ſicut gratia Iuſtificans, & habitualis, quæ per peccatum mortale extinguitur, & quia character eſt quædam conſecratio animæ hominis Chriſtiani, quæ tandiu durat, quandiu res conſecrata &c.

Notant quarto Doctores characterem ſacra- 31
mentalem non reperiri in Angelis, etſi illius ſint capaces, quia non recipiunt ſacramenta, nec in Chriſto Domino, quia non recipit ſacramenta à ſe inſtituta (excepta Euchariſtia,) deinde, quia character (vt dictum eſt, eſt ſignum ouium, ſeruorum,

ſeruorum, & militum, Chriſtus autem eſt Paſtor, Dux, & Dominus; & quod inde ratione ſuæ diuinitatis excellentiori quodam modo ſit deſignatus in Ducem, & Principem, vt dicunt Filiucius *tom. 1. tract. 1. cap. 7. numero 126.* Bonacina *tom. 1. diſp. 1. q. 5. puncto 2. num. 4.*

32 Trullench, *dicto dubio 5. n.6.*† vbi cum eodem Filiucio, dicit quod fuit character in Beata virgine, & Apoſtolis, in illa quidem; quia ſuſcepit Baptiſmum, & confirmationem; in his autem quia præter illos duos characteres habuerunt illum ordinis.

33 Et quia plura de charactere ſacramentali; ad quam ſpeciem qualitatis pertineat, & qualem ſupernaturalem habeat, & in quo ſubiecto ſit character, eſt de aliis eius proprietatibus diſputent Durandus *in 4. diſt. 4.* Suarez *dict. diſp. 21.* Bellarmin. *lib. 2. de effectu ſacramentorum cap. 19.* Vaſquez *diſp. 134. cap. 2.* Sotus *in 4. diſt. 1. q. 4.* cum aliis Lugo *de ſacram. in genere* longe agens *dicta diſp. 6. ſect. 2. & 3.* Becanus, *vbi ſupra*, & alij ſupra adducti, & de illis quæſtionibus, an character ſit aliquid reale, ſiue relatio realis prædicamentalis, de quibus Vaſquez, Suarez, Bellarm; & alij *ſupra*, Hurtad *de ſacram. diſp. 3. dif. 11.* Granados *tract. 2. diſp. 2.* Bonacina *ſupra diſp. 1. quæſt. 5.* Lapus *de ſacram. lib. 4. cap. 2. quæſt. 2. art. 1.* omnes Theologi cum D. Thoma *dicta quæſt. 63. art. 2.* Leander cum aliis *p. 1. de ſacram. tract. 1. diſp. 3. q. 17. & 28.* de Caſtillus cum aliis *tract. 1. diſp. 2. dubio 25. & n. 439.* Scotus *in 4. diſt. 6. q. 10.* Maior *ibi*

34 *diſ. 6. q. 1.* † Item diſputant etiam de alia quæſtione, an character ad ſecundam ſpeciem qualitatis, nempe ad potentiam ad agendum, vel recipiendum pertineat; de qua idem Suarez *dicta diſp. 11. ſect. 3.* Vaſquez *diſp. 134. num. 70.* Ægidius *quæſt. 63.* Bellarmin. *dicto cap. 19.* Ochogauia *q. 15. n. 9.* Hurtado *diſp. 3. dif. 12.* Lugo *ſupra n. 48.* Duardus *diſt. 5. art. 2. q. 1. ad 3.* Marſilius *diſt. 4. art. 1. ad tertium* Catherinus *in opuſculo de charactere*, Layman, Bonacina, Salas, & *alij* negantes prout refert idem Leander *ſupra quæſt. 19.* qui dicit cum omnibus Thomiſtis, Archangelo, Marchino, Caietano Valentia, Henriquez, vtroque Ledeſma, Viguerio, Capreolo D. Antonino, Paludano, & aliis, characterem ad ſecundam ſpeciem qualitatis pertinere; quia eſt potentia actiua, vel paſſiua in ordine ad conficienda, vel recipienda ſacramenta quædam iuxta effectus iam adductos characteris Baptiſmalis, confirmationis, & ordinis, & alias difficultates DD. ſcolaſtici tractent, non noſtri inſtituti inueſtigandas; ideo de charactere tantum quæſtiones ſequentes decreui tractare quæ ad ſummiſtas, canoniſtas, Theologoſque morales magis adaptantur.

QVÆST. II.

An character ita ſit indelebilis, vt etiam poſt mortem, tam in Beatis, quàm damnatis permaneat? Et an ita in alia vita permaneat, vt maneat cum poteſtate ſibi annexa ad valide recipienda, vel danda alia ſacramenta? Et an circumciſio in lege veteri characterem imprimeret? Et an ſi v. g. matrimonium imprimeret characterem indelebilem, poſſet reiterari, etiam inter diuerſos coniuges.

SVMMARIVM

1 *Character ſic eſt indelebilis, vt poſt mortem reſurgens non egeat nouo Baptiſmo, confirmatione, vel ordine, &* n. 2. *vbi cum qua poteſtate maneat, &* n. 3.

4 *Veteris legis ſacramenta, nec circumciſio characterem imprimebant*, vt numero 5. & 6.

6 *Veteris legis ſacramentis non fiebant aliqui ex familia Chriſti, & ſi per aliqua daretur gratia, vt* n. 6.

7 *Character ſi imprimeretur in matrimonio, non poſſet iterari, quoad eoſdem coniuges. Quid quoad diuerſos Coniuges* numero 8. 9. & 10.

10 *Characteres ordinum non habent neceſſariam connexionem inter ſe.*

AD primam quæſtionis partem reſpondeo affirmatiue ex dictis in hac Rub. ſub verſ. *notandum eſt tertio*, in verſ. *imo & ſequi*, cum maneat character, vt *ibi* dixi etiam poſt mortem ſubiectatus in anima, quæ ſemper viuit, alias inquam contra quod *ibi* dictum eſt, ſequeretur, vt chriſtianus, vel ſacerdos, qui poſt mortem miraculosè reſurgeret, eſſet iterum Baptizandus, confirmandus, & ordinandus, quod dici nequit, vt docent relati ſupra, & DD. cum D. Thoma *dict. quæſt. 63. art. 5. ad tertium*, Suarez, Logo, Hurtad, Sayrus, & alij proximi in fine Rubricæ adducti: alios ſequitur Moure *p. 3. cap. 1. §. 9. n. 7.* inter quos Armilla, Viualdus, cum aliis Caſtrus Palao *de ſacram. tract. 18. puncto 11. n. 5.* Vaſquez, & Bonacina penes ipſum, de Caſtillo *dicto tract. 1. diſp. 2. dubio 16. & 18.* Archangelus *dict. 4. pag. 32. col. 1. & 2.* Leander *de ſacram. tract. 1. diſp. 3. q. 21.* Ægidius Conink *dict. q. 63. art. 5. n. 16.* vbi dicit id eſſe omnino certum, & verum eſt, & ſi negatiuam ſententiam eſſe probabilem inſinuent, Lugo *dict. diſp. 6. ſect. 4. n. 69. pag. 112.* Hurtado *dicta diſp 3. dif. 14.* Ochogauia *de ſacram. q. 16. n. 8.* Suarez *dicta q. 63. art. 5.* 1

Ad ſecundam quæſtionis partem, an character ita in alia vita permaneat, vt maneat cum poteſtate ſibi anneza & Magis diſtant DD. quia etſi S. Thomas *ſup. q. 64. art. 7. ad 2.* & Suarez *diſp. 13. ſect. 1.* Philibertus *tract. 1. de ordine p. 3. cap. 6. num. 3 pag. 60.* expreſſe Henriquez *lib. 2. cap. 17. num. 4.* & probabilius dicat Leander *dict. diſp 3. tract. 1. q. 12* ex adductis, fundamentis, dicentes quod ſi forte per miraculum 2

ſuſcitetur homo, non ſit tebaptizandus, nec ini-
tiandus confirmatione, & ordine, qui ſacerdos
abiit, cum retineat indelebiliter ſuam priſtinam
poteſtatem, Dignitatem, virtutem, & officium
ſacerdotis; ita vt Beatus, reſumpto corpore, poſ-
ſet abſoluere, aut conſecrare euchariſtiam, quod
non facit de lege; quia vſus poteſtatis ſoli viato-
3 ribus commiſſum eſt à Chriſto: ſic Henriquez. †
Quod tamen negant Vaſquez *dicta diſp.* 134.
cap. 3. Ægidius *dicta quaeſt.* 63. *n.* 18. Hurtado
dict. diſ. 14. & Ochogauia *dict. q.*16. Lugo *de
ſacram. diſp.*8.*n.*1.*&* 2.*pag.*122. Caſtrus Palaus
dicto tract. 18. *puncto* 11. *num.* 17. de Caſtillo
dicta diſp. 1. *dubit.*16.*n.* 478. ex ea ratione; quia
fruſtra maneret poſt hanc vitam talis potentia, ſeu
poteſtas, cum nullum ſui exercitium habere poſ-
ſet, ſed ex iam dictis, vtraque in ſuo ſenſu ſuſtine-
tur ſententia.

4 Ad tertiam quæſtionis partem, an circum-
ciſio in lege veteri characterem imprimeret? Et
quia communis eſt Doctorum reſolutio, vt iam
ſupra breuiter dixi in Rubrica, ſacramenta legis
veteris nullum impreſſiſſe characterem; quia
nullum illorum deputabat hominem, vel de-
ſignabat ad aliquem effectum ſupernaturalem
conferendum, vel recipienda, ſicut faciunt ali-
qua noſtra ſacramenta, ſcilicet Baptiſmus, con-
firmatio; & ordo, vt latiſſime ſcripſi ſub Rub.
& docent DD. cum D. Thoma *q.*63.*art.*1.*ad* 3.
Vaſquez *dicta diſp.*134.*n.* 40. Philibertus *tract.*
5.*de ordine cap.* 4. *p.* 3. *num.* 14. Leander *ſupra
q.* 16. Beccanus *de ſacram in genere* cum eodem
D. Thoma *cap.*4.*q.* 1. & cum aliis paſſim ex eo,
quia non erant inſtituta ad conferendum effe-
ctum ſpiritualem ex opere operato, ſed tantùm
legalem.

5 Et licet Scotus *in* 4. *diſt.* 6.*q.*9. loquendo de
ſacramento circunciſionis, dicat concedi poſſe
de circunciſione, & referat Lugo *de ſacram. in
genere diſp.* 6.*ſub n.*10. quod idem poſſet dici de
ſacramento legis naturæ, quod tollebatur pecca-
tum originale: tamen iam adducti, & idem Car-
dinal. Lugo veriorem partem negatiuam dicunt
videri; quia per illa ſacramenta aliquis non fie-
bat ex familia Chriſti, nec eius Miniſter, aut mi-
les; & quod ſic non oportebat eum deſignari
6 charactere Chriſti, † & quia licet per aliqua ſa-
cramenta dictæ legis daretur gratia; ſed quia non
conſtituebat hominem in officio, cui annexa eſſet
operatio ſpiritualis, nec aliter ſe haberet gratia,
quam ſi data fuiſſet propter opera meritoria, vel
alio modo; ideo optime reſolutum eſſe nulla ſacra-
menta legis antiquæ characterem impreſiſſe.

7 Ad quartam quæſtionis partem, an ſi matri-
monium imprimeret characterem indelebilem
poſſet reiterari? Et quatenus ad eoſdem coniuges
reſpondetur cum eodem Cardinali Lugo *dicta
diſp.*6.*de ſacram.ſect.* 1. *n.*13. non poſſe reitera-
ri; quia ſicut nũ ſacerdos mortuus, & reſurgens,
iterum non indiget noua ordinatione; eo quod re-
tineat characterem ſacerdotalem, vt dictum eſt
hic in verſ. *ad primam*, & verſ. *ad ſecundam*, &
ſupra in Rub. circa finem ſub dicto verſ. *notandum
eſt tertio*; ſic & tunc coniux retinens characterem
matrimonij contracti, non indigeret nouo contra-
ctu matrimonij; ſupponit ergo Lugo characterem
illum non fuiſſe deletum, ſed forte talem, qualem
conferunt tria relata ſacramenti Baptiſmi, Confir-
mationis, & Ordinis de facto ſcilicet *ſignum ſpi-
rituale, & indelebile.*

Dubium autem maius faceſſit, an inter diuer- 8
ſos coniuges poſſet reiterari, ſcilicet mortuo pri-
mo, cum coniuge altero; in quo videtur dici, vt
poſſit iterari; quia ſicut qui habet characterem
vnius ordinis, poteſt accipere characterem alte-
rius ordinis: ſic qui haberet characterem matri-
monij ad vnum coniugem, poſſet accipere cha-
racterem ad alium, cum ergo primum matrimo-
nium dederit ſuos effectus ſorum ad primum
coniugem non eſſet otioſus ſecundus character,
quo conferretur poteſtas, & Ius in ordine ad alium
coniugem. † Adhuc tamen idem Eminent. Car- 9
dinalis Lugo *dict. diſp.* 6. *n.* 14. verius admittit di-
cendum; quod ſi matrimonium imprimeret cha-
racterem, non eſſet reiterabile, etiam cum alio
coniuge. Et probat primo, nam ſi poſt matrimo-
nium ratum, coniux emitteret profeſſionem in
Religione, adhuc retineret characterem, & per
conſequens maneret vere coniux alterius, vt di-
cit, vt ſi poſtea rediret ad ſæculum ex diſpenſa-
tione, & contraheret cum alio, iam eſſet ſi-
mul duorum coniux; ergo ex impreſſione cha-
racteris infert ſequi non poſſe valide contrahi,
tunc ſecundum matrimonium, & exinde etiam
ſequi, quod mortuo priori coniuge, non poſſet
contrahere: nam ſi vxor v. g. retineret priorem
characterem, adhuc ex vi illius eſſet vxor prioris
viri; ita vt reſurgente illo, deberet illo copulari,
quod ſi alteri iam nupſiſſet, ſequeretur vt eſſet ſi-
mul vxor duorum, quod repugnat valido matri-
monio, concluditque ſequi ex retentione chara-
cteris, vt non poſſet matrimonium etiam cum alio
reiterari.

Nec obſtat fundamentum ſententiæ contra- 10
riæ, vt de ſe patet, quia vt iam ſub Rubro dixi,
characteres ordinum non habent neceſſariam
connexionem inter ſe: nam vt quemadmodum
ibi dixi in verſ. *notandum eſt. ſecundo*, ordina-
tio per pſaltum tenet, ac ſufficit, vt ordines
prætermiſſos ſuſcipiat: ita melius in exemplo
poſito num. præced. continget de ordinatis in
inferioribus ordinibus ſacerdotio; quia illis re-
ceptis, non ſic imprimitur completus chara-
cter ordinis ſacerdotalis, quin accipiendo ordi-
nandus ſacerdotalem ordinem illum extendat ad
aliquos alios effectus, quos Presbyter exercet
in ſuo miniſterio, quales non conſequitur Diaco-
nus, vel ſubdiaconus per characterem iam ſibi-
met impreſſum: itaque dici debet Iuxta Trident.
ſeſſ. 7. *de ſacram. can.* 11. quatenus colligit ex
charactere, quod in illis tribus ſacramentis, ſci-
licet probetur bene ex impreſſione characteris
illa non poſſe reiterari, quia dum manet ſacer-
dotij character, ille homo eſt vere ſacerdos, ſup-
ponit completum characterem per alios etiam
ordines inferiores ſuſceptos: ita inquam
videntur expendendum ex mente dicti
Cardinalis Lugo *ſub dict. n.* 13.
in fine, & aliorum, etſi non
ita clare exponere
videantur.

***

QVÆST.

QVÆST. III.

An quia Rubrica noſtra inſcribitur de ſacramentis non iterandis, congrue nihilominus agi poſſit de cæteris ſacramentis reiterabilibus, & de eorum vſu, adminiſtratione, ac ſubiecto, cui miniſtrantur? vbi quid ſit ſacramentum, quibus nominibus ſumatur; & quid ſit ſignum? An Chriſtus Dominus ea inſtituerit, quo in loco, qua ratione, quæ ſit eorum natura? Et quo inquam numero in lege gratiæ fuerint inſtituta, ac de aliis breuiter?

SVMMARIVM.

1 *Rubrica de ſacramentis non iterandis ex communi intellectu ſcriptorum, extenditur ad tractationem aliorum ſacramentorum, quæ poſſunt iterari.*

2 *Sacramenti plures definitiones, vera numero* 5.

3 *Ens per accidens dicit nonnulli eſſe ſacramentum, & ſic definiri non poſſe; alij verius contra, vt n* 4.

5 *Sacramenti vera definitio conſtans ex genere, & differentia* n.6.& 7.

7 *Sacramentum qua de cauſa deducitur à ſacrando.*

8 *Sacramenti nomen quas acceptiones habeat* n.9.& 10.

10 *Sacramentum extenditur ad ſignificanda occulta myſteria; licet non ſint ſacra. Et ſignificat etiam pignus à litigantibus in loco ſacro repoſitum, vt* n.11.

12 *Sacramentum qua in ſignificatione accipiatur in titulo hoc de ſacram. non iterand.*

13 *Sacramenta ſeptem Eccleſiæ dicuntur ſpecialia ſigna ſanctitatis.*

14 *Signum iuxta Dialectices quid ſit, & quotuplex* numero 15. *Et qualiter in ſacramentis rem ſacram ſignificet* n.16.

16 *Sacramentum quodlibet eſt ſignum rememoratiuum paſſionis Chriſti, demonſtratiuum gratiæ, & pronoſticum Gloriæ.*

17 *Sacra omnia, etſi diſponant ad ſanctificationem, non tamen ſunt ſacramenta; & ſic nec crux, nec ſerpens aeneus nec alia, vt hic, &* numero 18. 19. 20. 21. 22. 23

18 *Matrimonium in lege veteri non fuit ſacramentum, ſed ſolum ſignum rei ſacræ in ſe.*

19 *Martyrium non fuit ſacramentum.*

20 *Aqua luſtralis, ſiue benedicta non eſt ſacramentum.*

21 *Sacramentalia non ſunt ſacramentum.*

22 *Actus virtutum non ſunt ſacramenta.*

27 *Sacrificium, vt ſacrificium qualiter dicatur, vt non ſit ſacramentum.*

24 *Gratiæ nomine intelligitur gratia ſanctificans animam.*

25 *Signum poſitum in definitione ſacramenti, debet eſſe ſenſibile, & practicum, & ſignificans, non ad placitum, ſed ex inſtitutione Diuina, vt* n.26.

27 *Chriſtus Dominus inſtituit omnia ſacramenta Eccleſiæ, vt Deus, qui cauſa eſt primaria, & authoritatiua omnium ſacramentorum.*

28 *Sacramenta certum eſt immediate à Chriſto Domino fuiſſe inſtituta; & ſi de nonnullis aliter ſenſerint aliqui* numero 29. 30.

30 *Chriſti humanitas vt vnita Diuinitati, fuit cauſa efficiens inſtrumentalis inſtitutionis omnium ſacramentorum, & qualiter* n. 44. & 47.

31 *Sacramenta omnia Eccleſiæ inſtituta eſſe à Chriſto eſt de fide, &* numero 32. *vbi ex Patribus etiam probatur, & Trid. ac congruentia, & aliis fundamentis* n.33. 34. 35. 36. 37. *Et in ſacra ſcriptura vt* n. 38. 39. & 40.

39 *Sacramenta ſunt quaſi fundamenta Eccleſiæ.*

40 *Apoſtoli non fundarunt Eccleſiam, ſolum quidem fuerunt diſpenſatores myſteriorum Dei, non inſtitutores, vel authores, & promulgarunt ſacramenta ſuo tempore, vt* n.42.

41 *Chriſtus Dominus potuit Apoſtolis communicare poteſtatem inſtituendi, ſed de facto eam eis non communicauit.*

43 *Moyſes veteris legis fuit tantum promulgator, non inſtitutor, cuius ſolus Deus fuit author, vt* n.45.46.& 47.

46 Paul *ad Galat.cap.*3.

47 *Chriſtus Dominus plus quid fecerit ſecundum humanitatem in ſacramentis nouæ legis, quàm Moyſes in ſacramentis veteris legis.*

48 *Sacramenta nouæ legis non eodem tempore à Chriſto Domino inſtituta fuerunt.*

49 *Sacramenta nouæ legis tribus de cauſis fuerunt à Chriſto inſtituta, & aliis* num. 50. 51.52.

51 *Religio vlla diſcerni valet ſine ſacramentis.*

53 *Sacramenta Eccleſiæ gratiam, quam conferunt ſignificant.*

54 *Sacramenta nouæ legis ſunt ſeptem contra hæreticos negantes aliqua, vt & contra aliquos catholicos* n.55.

56 *Sacramenta quare ſeptem, & non plura, ſeu pauciora, &* n. 57. & 60.

57 *Sacramenta inſtituta ſunt, vt medecina ad ſanandas noſtras infirmitates quæ ſunt ſeptem.*

58 *Sacramenta Eccleſiæ non ſunt inter ſe paria, etſi habeant connexionem, & qualiter de Euchariſtia, Baptiſmo, & aliis* n 59. *vbi quod vnumquodque excellentius eſt alio ſuo modo ſpeciali.*

60 *Sacramenta ſeptem à Tridentino definita qualitercumque in ſpecies diuidantur non ſunt plura.*

1 AD primam difficultatis partem ratio dubitandi eſt; quia cum *ſupra titul. præced. &* *ſub tit. de temporibus ordinationum, & qualitate ordinandorum* tantum ſit actum de ſacramentis Ordinis, Confirmationis, & Vnctionis; alia inquam ſacramenta Gregorius IX. compilator decretalium reſeruarit tractanda *ſub lib. 3.* vbi de Baptiſmo, quod eſt ſacramentum irriterabile, in quo imprimitur character, & in dicto lib. egerit de ſacramento euchariſtiæ; & *in lib. 4.* egerit de matrimonij ſacramento, ac *in libro 5.* de ſacramento Pœnitentiæ, quæ reiterabilia ſunt; imo & *ſupra dict. tit. præced.* egerit de ſacramento ſanctæ Vnctionis, quod eſt etiam reiterabile, & hoc quaſi intempeſte innecteret titulum de ſacramentis, ſcilicet non iterandis, cum valente, vel poſt integram tractationem omnium ſacramentorum, commodius, ſiue clarius ſcriberet; ideo & quia ipſe Pontifex de omnibus ſeptem ſigillatim ſacramentis Eccleſiæ tractarit ex propoſito, videamque vt ante eam ſpecificam tractationem, tam Theologi ſcholaſtici, quam Theologiæ moralis interpretes, & Doctores, quoties aſſumunt tractatum de ſacramentis, ſcribere incipiant à tractatu de ſacramentis in genere; Deindeque deſcendant ad agendum, de Baptiſmo, Confirmatione, Euchariſtia, Pœnitentia, ſacra Vnctione, Ordine, & Matrimonio; ideo in præſenti Rubrica, etſi in ſcripta de ſacramentis non iterandis, potuit eſſe mens Pontificis Alea. vt ab ſcriptoribus ageretur hac occaſione generaliter de omnibus ſacramentis in genere, vt ſic cognita eorum inſtitutione, & quæ illorum propter characterem, quem imprimunt ſunt irreiterabilia iuxta proxime adducta *quæſt. 2. præced. & ſub Rub. à num. 1.* deſcenderent ſcriptores, ſicut, & ipſe compilator fecit ſub Rubro ad tractandum de ſacramentis, quæ iterari non debent ſupplendo caute, quod in eis fuiſſet prætermiſſum, vt patet ex *cap. 1. & fin. hic*, & iuxta hunc modum nouiſſime Andreas Valenſis *hic* §. 1. *num.* 1. poſt alios ſcriptores inceperit tractare de ſacramentis in genere; quatenus quia in aliis titulis egerit de ſacramento ordinis, confirmationis, & Extremæ Vnctionis; & quia inter ſacramenta quædam reiterari, ſeu iterum conferri poſſint; quædam non; inde deſpiciendum fore quænam ſint iterabilia, quæ non, quo tantùm prætextu agit *ibi per tres §§. de ſacramentis in genere*, & iuxta interrogationes *à n. ſequenti* à nobis diſquirendas quare iam ad cætera dubia breuiter pergamus.

2 Ad ſecundam partem quæſtionis quid ſit ſacramentorum; quia Bellarminus ex multis Doctoribus *lib. de ſacram. cap.* 11. Suarez *tom. 4. in 3. parte quæſt. 60. diſp. 1. ſect. 4.* Coninck *de ſacram. quæſt. 60. art. 4. dubio 1.* Bonacina *tomo 1. diſp. 1. quæſt. 1. puncto 1. in initio*, & alij varias adducunt ſacramenti diffinitiones; & alij plures aſſignant ſacramentorum Eccleſiæ definitiones. Prima illa vulgaris, nempe *ſacramentum eſt ſignum rei ſacræ* iuxta quam, & ſequentem Diuus Auguſtin. *ſupra, textum in capite ſacrificium 32. de conſecrat. diſt. 2.* & Concil. Florent. *de ſacram, in princ.* Trid. *ſeſſ. 7.* melius *ſeſſ. 13. de ſacram. euchariſtia cap. 3.* gloſſa verbo *ſacramentum in dicto capite ſacrificium, gloſſ. 1. in cap. conſtitutio 3. de conſecrat. diſt. 2.* & in hac Rubrica, inter Pontificios ſecundum Nauar. *in man. cap. 22. numero 1.* Chuchum *inſtit. moral. lib. 5. tit. 1. numero 4.* Sahagun, *de ſacram. numero 8.* & inter Theologos, alij ex D. Thoma *quæſt. 60. art. 1. & 2. parte 3.* & ita Valens. *hic ex dicto cap. ſacrificium numero 2. §. 1.* definit, vbi commendat videndum textum *in cap. multi 84. circa medium 1. q. 1.* in verſ. *ſunt autem ſacramenta*, de quo infra *ſeu ſacramentum eſt inuiſibilis gratiæ, viſibilis forma, eiuſdem gratiæ imaginem gerens, & cauſa exiſtens*, vt tradit Magiſter ſentent. *in 4. diſt. 1.* Vaſquez *in 3. part. q. 60. art. 4. diſp. 128. cap. 3. num. 56.* Graffiis *in 2. part. lib. 1. cap. 1. num. 7.* Archangel *diſt. 1. pag. 4.* vel *ſacramentum eſt corporale, vel materiale elementum foris ſenſibiliter propoſitum ex ſimilitudine repræſentans, & ex inſtitutione ſignificans, & ex ſanctificatione continens aliquam inuiſibilem, & ſpiritualem gratiam* ſecundùm Vgonem de S. Victore *lib. 1. de ſacram. part. 9. cap. 2.* vel quarta *ſacramentum eſt ſignum rei ſacræ in quantum eſt ſanctificans homines* iuxta D. Thom. *ſupra art. 2.* Quinta nempe *vt ſit inuiſibilis gratiæ, ſignum viſibile ad noſtram ſanctificationem diuinitus inſtitutam*, vt apparet ex catechiſmo Caniſij. ſeu quod ſit *ſignum viſibile inuiſibilis gratiæ formaliter hominem Iuſtificantis* iuxta Diuus Auguſtin. *lib. 10. de ciuitate Dei*, D. Thom. *dict. quæſt. 60. art. 2.* Magiſtrum *ſupra*, Molfeſium, Peſantium, Carolum, Franciſcum de Raconis, Caniſium, & alios; quos refert Leander *part. 1. de ſacram. diſp. 1. quæſt. 1.* ſeptima, *vt ſit ſignum ſacrum, non ſolùm ſignificans, verum etiam infallibiliter efficiens rem ſacram ſanctificantem homines* iuxta Bonacinam *de ſacram. ſupra dict. diſp. 1. numero 1.* & Gaſpar Hurtado *de ſacrament. diſp. 1.* aliter definit dicendo, *vt ſignum ſenſibile ſanctitatis.* Et Nona definitio ſit, quam ponit Eminentiſſimus Cardinalis Lugo *de ſacram. in communi diſp. 1. ſect. 1. numero 23.* poſtquam plures retulerit ibi *à numero 1.* ac improbauerit, dicit, vt ſit *cæremonia ſenſibilis, quæ ſuo vſu ſanctificandi, ſubiectum, ſignificat gratiam internam, cuius eſt cauſa.* Et decima, *vt ſit ſignum ſenſibile ſtabili aliqua lege inſtitutum, vt conferat aliquam ſanctitatem externam, & ſignificet, & cauſet internam* ſecundùm Iacob. Granadum *tomo 4. in 3. p. controuerſ. 3. de ſacram. tract. 1. q. 2. n. 3.*

3 Videamque has omnes definitiones à nonnullis notari, eo quod non rectè illis adæquate definiatur ſacramentum in genere; indeque poſſem incidere, & prolabi in dicto eorum, qui radicitus tollunt quæſtionem præſentem negantes ſacramentum definiri poſſe; quia eſt ens per accidens aggregatum ex multis, ſcilicet ex materia, & forma non vnitis rurſus ex rebus, & ſignificatione; & quod ens per accidens non poteſt habere vnam definitionem, ſed ſicut continet plura entia; ita debeat habere plures definitiones, vt refert idem Cardinalis Lugo *dicta ſeſſ. 1. diſp. 2. de ſacram. n. 1.* videri traditum ab Ariſtotele 7. *Metaphyſicor, cap. 4.* vbi *n. 2.* ait quod hæc ſententia tribuitur aliquibus apud Vaſquez in præſenti *dicta diſp. 128. cap. 1.* qui late examinat, textum Ariſtolis explicans.

4 Sed quia idem Vaſquez *vbi proxime* probat Ariſtotelem non negaſſe omnibus modis poſſe definiri *ens* per accidens, ſed ſolùm primario ſicut etiam de accidentibus dicit ibi non poſſe

primario

primario, & ſimpliciter definiri, ſed ſolum ſecundario, & ſecundum quid; quia non ſunt entia ſimpliciter, ſed ſecundùm quid, cum certum dicat entia per accidens poſſe aliquomodo definiri; quia poſſumus exacte declarare quid ſit Domus, & quid requiratur ad eius eſſentiam; & quod de hoc genere definitionis ſermo ſit; quando petitur ſacramenti definitio in communi; ideo ego, etſi non improbem vllam relatarum definitionum, quarum quælibet optimos habet Patrinos, ques referunt adducti, etſi primas quinque carpat Beccanus *de ſacram. quæſt.* 2. item, & alias idem Cardinalis Lugo *dicta ſeſſ. 1. à n. 2. diſp.* 1. aliter cum magna Doctorum turba definiendum exiſtimo.

5 Ergo ſacramentum *eſt res ſenſibilis ſubiecta, quæ ex Dei inſtitutione ſanctitatis, & Iuſtitiæ, tum ſignificandæ, tum efficiendæ, vim habet*, & hanc optimam vocant Beccanus *vbi ſupra de ſacrament. dict. quæſt. 2. numero 6.* & Ægidius Trullench, *de ſacram in princ. numero 6.* & ambo poſt alias definitiones dicentes hanc magis propriam videri; eo quod magis explicat eſſentiam ſacramentorum nouæ legis; & quod ita tradita eſt in catechiſmo Romano ad Parochos à Pij V. iuſſu Tridentini edito; vbi *de ſacram. in genere*; & ſic Andreas Valenſis *hic dict. numero* 2. poſt primam, & ſecundam relatas definitiones dicit explicatius ſacramentum eſſe, *vt ſit inuiſibilis gratiæ, viſibile ſignum ad noſtram Iuſtificationem inſtitutum* ex dicto catechiſmo *capite 1. numero 3. in fine*, & prædictæ dicit Trullench, *ſupra*, vt æquiualeat hæc breuior, nempe *ſignum, & cauſa rei ſacræ ſanctificantis nos*, & quod earum quæuis ſit adæquata, & perfecta, cum conſtet ex genere, & differentia; & quod genus eſt ſignum, in quo conuenit cum vocibus, & aliis rebus ſignificantibus; eſſe autem ſignum quid eſſentiale in ſacramentis dicit S. Thomas, & cum eo communis *in 3. parte dicta quæſt.* 60. *art.* 1. indeque in ſacra ſcriptura Geneſ. 17. *circumciſio*, quæ ſacramentum erat dicatur ſignum fœderis, *& Baptiſmus* à Paulo *Rom.* 6. vocatur ſignum ſepulturæ; & reſurrectionis Chriſti, & *Eucharistia* ſacra dicitur 1 *corinth.* 11. ſignum paſſionis Chriſti Domini.

6 Et quod differentia in prædicta definitione ſit ſignum rei ſacræ ſanctificantis nos, hoc eſt vt explicat communis cum Diuo Thoma 3. *parte dict. quæſt.* 60. ſignum gratiæ ſanantis, & Iuſtificantis hominem: ſic Trullench, alia addens, & Beccanus *dicta quæſt. 2. numero 6.* Colligit ex relata definitione catechiſmi tria, nempe ſpectatæ ad eſſentiam ſacramenti, *primo* vt ſit ſignum ſenſibile. *ſecundo* vt ſignificet ſanctitatem, & Iuſtitiam ex Dei inſtitutione. *Tertio* vt eandem efficiat. & ob id ait dicere paſſim Theologos quod ſacramentum eſt ſignum practicum, quia non tantùm ſignificat, ſed etiam efficit quod ſignificat; & ego ſic colligo ex ſequentibus verbis Gregorij relati *in dicto capite multi* 84. 1. *quæſt.* 1. quatenus dicit ibi: *ſacramentum vero eſt in aliqua celebratione, cum res geſta ita fit, vt aliquid ſignificare intelligatur, quod ſanctè accipiendum eſt* item & ex ſequentibus ibi: *ſunt autem ſacramenta Baptiſma, chriſma corporis, & ſanguinis Chriſti, quæ ob id ſacramenta dicuntur; quia ſub tegumento corporalium rerum, virtus Diuina ſecretius ſalutem eorundem ſacramentorum operatur, vnde & à ſecretis virtutibus, vel ſacris, ſacramenta dicuntur, quæ ideo fructuosè penes Eccleſiam fiunt, quia ſanctus in ea manens ſpiritus eorundem ſacramentorum latenter operatur effectum &c.*

Vnde dico cum communi, quam ſequitur Ægidius Trullench, *cap. 1. de ſacram. ſub dicto numero 6.* quod ſacramentum eſt, non ſolùm res ſacra, & cæremonia religioſa ſacra in ſe, qua ratione dicitur *à ſacro*, ſed etiam ex parte rei ſignificatæ, quæ eſt gratia formaliter ſanctificans homines effectiue, & inſtrumentaliter dicitur res ſacra; quia ſic efficit, & producit rem ſacram, & ſanctificantem homines, eaque ratione deducatur à ſacrando; propter quod præcipuè ſacramenta nouæ legis diſtinguantur à ſacramentis veteris legis: nam illa vetera ſacramenta ſignificabant quidem gratiam, non vero illam efficiebant, nec cauſabant; noſtra inquam, & illam ſignificent, ac cauſent, & efficiant ex opere operato, tamquam Diuina inſtrumenta, & in recipientibus, non ponentibus obicem; proindeque in definitione ponatur *ſignum, & cauſa rei ſacræ ſanctificantis nos.* 7

Ad tertiam quæſtionis partem quibus nominibus ſacramentum ſumatur, breuiter dico prædictum nomen magnam ſemper apud omnes, etiam barbaras acceptionem habuiſſe: nam olim fuit mos aſtringendi milites exercitus, ſacramento; ſic vt propter ſcelus aliquod, aut nefas miles mulctabatur militia ſacramenti iuxta, *l. 2. §. miles ff. de his, qui notantur infamia, l. milite 13. l. fin. ff. de re milit. l. 3. cod. de immunit. conceſſa in cod. Theodos*, cuius originem, & veſtigia refert Alexand. ab Alex. *dierum genialium lib. 1. capite* 30. *in fine*, eleganter Carol. Sigon. *de antiquo Iure ciuium Romanorum lib. 1. cap. 6. de Iure prenuntiar. lib. 1. cap. 7.* 8

Vnde recte potuit hoc nomen ſacramentum ſignificare iuramentum diuino teſtimonio, aut inuocatione alicuius rei ſacræ confirmatum iuxta quæ dixi, *infra ſub Rubric. de Iure Iur*, ſicque frequenter vſurpari in iure non modo canonico, ſed etiam ciuili, dicit Valenſis, *hic §. 1. numero 1. per textum in dicta l. miles §. ignominioſa ff. de re milit. & per textum in auth. ſacramenta puber, cod. ſi aduerſus vendis*, Sicque ſumma ait apud ſcriptores, tam gentiles, quàm Chriſtianos, & late Couar. *in cap. quamuis pactum in princ. numero* 1. Sahagun, *vbi ſupra numero* 5. etiam per textum. *in cap. 1. §. item ſacramenta de pace Iuramento firmanda in feudis*; Sicque frequentiſſimum eſſe in noſtro iure Pontificio, vt *in capite ſacram. cum pluribus ſequentibus 24. quæſt. 4. cap. qui ſacramento 2. quæſt.* 4. dicenſque Romanos Sacramentum traxiſſe, etiam ad omnes actiones forenſes, & conuentionales, cuius tamen formulas antiquas retulit, atque originem Carolus Siganius, *lib. 1. cap. 11. de Iudice*; & in hac ſignificatione accipit ſacramentum D. Hieronym. *epiſt. 1. ad Eliodor, & Tertullian. lib. ad Martyres capite 13. capite 1. & lib. de corona militis cap. 11.* vt refert Trullenh, *de ſacram. cap. 1. num. 1.* 9

10 Tertio ſignificat idem quod ſacrum arcanum: ſic Paul. 1. *ad Timot.* 3. itaque incarnatio vocatur *magnum pietatis ſacramentum* dicit hic Valenſis *dict. numero* 1. & Sahagun *ſupra de ſacram. in genere numero* 6. dixit, vt ſi quid arcanum, aut mirabile Diuina, maxime numina, reſpiciens erat, veterum ſacramentum appellabant, huiuſque rei honorificum teſtimonium eſſe Danielis *capite* 4. cui loquens Nabuchodonoſor, ait quoniam *ego ſcio quod ſpiritum ſanctum habes in te, & omne ſacramentum non eſt impoſſibile, inter viſioneſque*; indeque Valenſis *vbi ſupra*, ait quod ſacramentum extenditur quarto ad ſignificanda occulta myſteria; licet non ſint ſacra vt patet ex Apocalypſi *capite* 17. res illas occultas ſignificans per beſtiam, & mulierem vocari *ſacramentum beſtiæ, & mulieris*; ad quod videtur illud Tobiæ 12. etiam Regis, ſacramentum abſcondere bonum *eſt*, & Paul. *ad ephes. capite* 1. & 2. *Tim. cap.* 3. *dict. capite multi* 85. 1. *quæſt.* 1. & *capite multa* 38. *eadem dict.* ibi *in magnum contemptum diuinorum ſacramentorum incurrunt*, idem Sahagun, & Trullench, *dict. cap.* 1. *de ſacram. numero* 5. vbi quod in ſacra ſcriptura ſignificat rem ſacratam, occultam, & abſconditam ex Paul. *ad epheſ.* 1. *ibi*, vt notum faceret ſacramentum voluntatis ſuæ, & ex dicto Thobiæ *capite* 12. ibi *ſacramentum Regis*, id eſt ſecretum Regis *abſcondere bonum eſt*, Trullench, *ſupra dict. numero* 5. vbi quod ſacramentum idem eſt, ac latine, quod græce *myſterium*, quod præcipue myſterium rem ſecretam ſignificat iuxta illud Mathæi 12. *vobis datum noſſe myſterium, Regni Dei.*

11 Etiam ſacramentum ſignificat pignus à litigantibus in loco ſacro poſitum, vt dixit Varro *lib.* 1. *de lingua latina*, & cum eo Valenſis *hic dict. n.* 1. *qui &* 5. ait vt ſacramentum ſignificet rei ſacræ ſignum; ita etiam Trullench, *dict. cap.* 1. *probans* 4. 3. ex D. Paulo *ad epheſ. cap.* 5. qui loquens de matrimonio primorum Parentum dixit, *ſacramentum hoc magnum eſt, ego autem dico in Chriſto, & Eccleſia*; id eſt quod fuit ſignum coniunctionis Chriſti, & Eccleſiæ, Bellarm. *lib.* 1. *de ſacramentis in genere cap.* 8. vbi agit de nomine ſacramenti, eius antiquitate; & quod verbum Hebræum, & Græcum ei correſpondeat.

12 Etenim, quia ex his ſacra, & Pontificia ſchola ſacramentum appellat exteriorem illum cultum, interiorem profeſſionem externis, & viſibilibus ſignis, & ritibus declaratem: ſic Bernard. *de cœna Domini*, Ambroſ. *de ſacram. lib.* 4. *cap.* 4. Auguſt. *de ciuitate Dei lib.* 10. *cap.* 5. & *ex dicto cap. ſacrificium* 32. *de conſecrat. dict.* 2. *cap.* 1. & 2. *hoc tit. & de ſacra Vnctione, & Baptiſmo*, Concil. Florent. *de ſacram. in princ.* Trid. *dicta ſeſſ.* 7. in eaque ſignificatione ſacramentum varias habere definitiones, de quibus iam *ſupra* ex verſ. *ad primam* dixerit Sahagun *de ſacram. ſub* 4. 7. pluraque de hac voce adduxerint Bellarmin. *lib.* 1. *de ſacram. dict. cap.* 8. Vaſquez *in* 3. *p. D. Thomæ quæſt.* 60. *diſp.* 128. *cap.* 1. Suarez *tomo* 4. *in* 3. *p. quæſt.* 60. *in præfatione*, & Valenſis *hic dict.* §. 1. *ſub num.* 1. dixerit, vt quatenus accipitur ſacramentum pro ſigno rei ſacræ, in hacque ſignificatione in noſtro tit accipi; non quidem ita generaliter, ſed provt ſignificat ſignum rei ſacræ perfectè ſacrantis, atque initiantis hominem; & ſic Eccleſiæ catholicæ vſu, ſanctorum Patrum, & Theologorum ſacramentum ſignificet, vt dictum eſt cæremoniam, aut rem ſacram, & ſignum ſenſibile à Chriſto inſtitutum res ſacræ ſanctificantis nos, nempe ſignum gratiæ, & ſanctitatis internæ, qua apud Deum ſancti redimimur. † Et 13
ſic ab omnibus Theologis in hac materia ſeptem ſacramenta ſpecialia, ſigna ſanctitatis dicantur, vt refert etiam Trullench, *dicta cap.* 1. *num.* 4. cum aliis; ideo in hac ſignificatione, ſuppoſitis diffinitionibus antea adductis, ſumendum eſſe ſacramentum quoad noſtrum titulum patet.

Et quia ſacramentum dicitur *ſignum rei ſacræ &c.* ideo oportet intelligere quo pacto ſumatur ſignum, & qualiter in præſenti materia; igitur *ſignum*, vt Dialectici definiunt eſt, *quod præter ſpeciem, quam ſenſibus ingerit, facit aliquid aliud in cognitionem venire*, imo inter nos ſic definiunt DD. per textum *in cap. ſignum* 33. *diſt.* 2. *de conſecrat*, & in Trid. *ſeſſ.* 7. *canon.* 6. & *ſeſſ.* 13. *de ſacram. Euchariſtia cap.* 3. ſic ergo, vt notat Valenſis ex veſtigio alicuius terræ, aut naui impreſſo, cognoſcimus aliquem tranſiuiſſe, vbi *n.* 3. dicit, quod ſignum eſt duplex, ſcilicet naturale; quale eſt fumus reſpectu ignis, & ex inſtitutione ea, quæ vel humana, vt hedera vini vel Diuina. In hoc rurſus dicit eſſe duplex, aliud ſpeculatiuum, aliud practicum, & ſpeculatiuum, quod tantum ſignificat, & nihil efficit, hoc pacto ſcilicet ſerpens æneus erat ſignum Chriſti in crucem erigendi, & multa alia in lege Moſaica erant ſigna futurorum. Practicum verò dici, quod non ſolùm ſignificat, ſed etiam efficit, & operatur huiuſmodi, dicit quod ſit ablutio in Baptiſmo, quæ ſignificat, & efficit ablutionem internam animæ à peccato. 14

Et ſic docent D. Thom. *in* 4. *part. quæſt.* 6. *art.* 1. & 2. Sotus *in* 4. *diſt.* 1. *q.* 1. *art.* 1. & 2. Cardinalis Oſiius *in confeſſione Polonica, cap. de ſacram.* Sonnius *de ſacram. capit.* 3. *catechiſm. Rom. vbi ſupra*, Sahagun *de ſacram.* à 4. 9. per dictum in Concilio Trid. & Florent. *ſeſſ.* 7. & 13. per illas res notas, & viſibiles ad ignotarum, & in viſibilium cognitionem facilius deueniri; item & quod ſacramenta appellantur ſigna quoniam externa illa ſpecie, & ſimilitudine id nobis referunt, & declarant, quod per ipſa nobis Deus, cum inuiſibiliter, & ſpiritualiter agit, vt in Baptiſmo ſcilicet ablutio exterior, quæ ſordes corporis purgat, efficax ſignum, & ſymbolum eſt interioris ablutionis (vt dixi) quæ ſpiritualiter animam purificat, vt in textu *in dicto capite ſignum cum ſequentibus*: ita Diuus Auguſtinus *in* 2. *de doctrina Chriſtiana, capite* 1. *ſignum definiens vt* ad præſens attinet. 15

16 Ex quibus patet, vt non quælibet ſigna Eccleſiæ ſint ſacramenta, ſed certa ſacroſancta, & ædificacia nobis ex Diuina inſtitutione commendata: quare poſitum eſt quod ſacramentum ſit ſignum rei ſacræ, vt non quæcumque quantumcumque ſacro ſancta ſit, ſacramentum dicatur, cum res ſacra in præſenti accipiatur certa ſcilicet, & ſacro ſancta ex Diuina inſtitutione, homines ſanctificans, gratia gratum faciens, eiuſque actio, quæ animas Deo conſecrat, vt docuerunt Diuus Thomas, & alij proxime adducti; item & gloſſa

in

n cap. conſtitutio.& vt apparet ex Trid & Flo-
rent.*vbi ſupra*. Itaquenotant Theologi cum D.
Thoma *3.p.dict. q.60.art.* 3. quodlibet ſacra-
mentum eſſe ſignum rememoratiuum paſſionis
Chriſti, demonſtratiuum gratiæ, quam confert,
& pronoſticum Gloriæ, ad quam gratia ordi-
natur, vt exemplificat in ſacramento Baptiſmi,
& Euchariſtiæ, Trollench.*de ſacram.cap.* 1. *n.* 8.
ex illo Cantico Eccleſiæ, *O ſacrum conuiuium,
in quo Chriſtus ſumitur, recolitur memoria paſſio-
nis eius, mens impletur gratiâ, & futura Gloria
nobis pignus datur.*

17 Vnde iam ſatis liquet non omnia ſacra eſſe ſa-
cramentum, quæ licet diſponant ad ſanctifica-
tionem, non tamen perfecte ſanctificant, nec
ſunt ſigna cauſa gratiæ, & huius generis ſunt
crux, quam adoramus, *cap. crucis de conſecrat.
diſt.* 3.& imagines Chriſti; quia tantùm ſunt ſpe-
culatiua rei ſacræ ſigna, non verò intrinſecè ſan-
ctificantis, qualis eſt gratia ſacramentalis, nec
ſerpens æneus, & Manna, & que aliæ figuræ ve-
teris teſtamenti non fuerint ſacramentum, quia,
etſi veram gratiam ſignificarent, nullam tamen
18 ſanctitatem in ſuo vſu conferebant, † nec fuerit
matrimonium legis veteris ſacramentum, cum
ſolum fuerit ſignum rei ſacræ in ſe, non autem
ſanctificantis, nec fuerit demonſtratiuum, ſed
prognoſticum. Nec verba illa à Chriſto dicta
Magdalenæ Lucæ 7. ibi *remittuntur tibi peccata
tua*, nec linguæ igneæ in aduentu Spiritus ſan-
cti, quia non fuerunt ſignum firmum, & ſtabile
ex Chriſti inſtitutione ad ſanctificandos ho-
mines.

19 Nec etiam Martyrium fuerit ſacramentum;
quia etſi ex priuilegio ſecundum veriorem opi-
nionem ex opere operato cauſet gratiam; non ta-
men à Deo ad hoc inſtitutum fuiſſe: de quibus,
& aliis ſunt videndi Egidius Conink *in 3.p. dict.
q.60.art.4.dubio* 1. Egidius Trullench.*dict.cap.*1.
*ex n.*9.

20 Item nec ſunt ſacramentum aqua luſtralis, ſi-
ue benedicta, ex *cap. aquam* ao. *de conſecrat.
diſt.* 3. quia non ſanctificat proxime, vt ſacra-
mentum; ſed tantùm eſt remota diſpoſitio ad ſan-
ctificationem, vt ait D.Thomas *in 3. p. dict. q.*
21 60.*art.*2.*ad* 1.† Nec ſacramentalia, quæ ſunt in
vſu Eccleſiæ, vt benedictio Abbatis, Abbatiſſæ,
prima Tonſura, conſecrationes, quæ fiunt in lege
noua, quia, etſi hæc omnia ſint ſigna rerum
ſacrarum, non verò ſanctificantis nos, nec cau-
ſant gratiam ex opere operato, vt cauſant ſacra-
22 menta: ita Trullench.*ſupra n.*13. & 14. † Vbi
addit ex eadem ratione, nec actus virtutum eſſe
ſacramenta, quia tantum ſanctificant ex opere
operantis: aliquid ex iſtis docet Sahagun *de ſa-
cram.dict.n.*9. Vbi dicit vt non ſint ſacramentum
ſanctæ Eccleſiæ conſecratio, ſanctæ imagines,
reliquiæ *ex cap.*1.cum ſequentibus *de conſecrat.
Eccleſiæ, vel altaris, & ex cap.*1.cum aliis *de re-
liquiis, & veneratione ſanctorum*; quia vt dixi
licet diſponant ad ſanctificationem, non tamen
perfecte ſanctificant, nec ſunt ſigna cauſa gra-
tiæ.

23 Imo idem eſſe dicendum de ſacrificio, vt ſa-
crificium, quod non eſt ſacramentum: nam vt
ſic non ad ſanctificationem ſacrificantis, ſed vt
teſtimonium Diuinæ excellentiæ, & ad prote-
ſtandum Deum eſſe auctorem, & Dominum
omnium rerum, inſtitutum eſt, vt docent D.
Thom.*in 3.p.q.8.art.*1.Trulench. *dicto cap.*1.*de
ſacram.n.*11.† Ex hiſque magis explicite intelli- 24
gitur Andreas Valenſis *hic dict.* §.1.*n.*6. qui poſt-
quam dixit in aſſignata definitione ſacramenti,
intelligi ſignum Diuinitus inſtitutum practicum
ſenſibile aliquo ſenſu, addit nomine autem *gratiæ*
intelligi gratiam ſanctificantem animam, & qui-
dem perfecte, vt excludantur ſanctificationes,
quæ ſolùm ſunt diſpoſitiones ad perfectam ſan-
ctitatem, quales ſunt ſanctificationes vaſorum,
conſecrationes altarium, aquæ benedictæ, & ſi-
milium.

Et pro vberiori intelligentia dices cum D. 25
D.Thom. *dict.3.p.q.60. art.* 4. Conink. *in 3. p.*
Suarez *ibi in dicta q.6.*& Trullench. *dicta quæſt.*
1.*n.*7. ſignum, quod ponitur in definitione ſacra-
menti, debere eſſe ſenſibile, ea ratione, quia Ec-
cleſiæ corpus eſt viſibile; item quia homo eſt
viſibilis, & ſenſibilis; & ſic oportuiſſe, vt ſacra-
menta, quibus homines iuſtificantur inſtituéren-
tur in rebus ſenſibilibus; item debere eſſe ſignum
practicum, & inſtrumentale (vt iam dixi) quia
nouæ legis ſacramenta efficiunt, & cauſant, tan-
quam inſtrumenta diuinæ virtutis, gratiam, quam
ſignificant. † Et tertio quod debet eſſe ſignum 26
ſignificans, non ad beneplacitum, ſed ex diuina
inſtitutione (vt etiam dixi.) Vltimo quod debeat
eſſe certum, & permanens, & ſignificare cum
aliqua ſimilitudine, vt *ſupra* iam eſt explicatum.
Et hæc omnia poſita ſunt; quia iuxta commu-
nem primam relatam definitionem, & plures alias
ſupra in prim. ſcriptas in verſ. *ad ſecundam* ſa-
cramentorum definitur per id, quod ſit ſignum &c.

Ad quartam quæſtionis partem, an Chriſtus 27
Dominus inſtituerit Sacramenta Eccleſiæ Ca-
tholicæ? Supponunt ergo DD. Theologi ſchola-
ſtici, & omnes alij, (vt docet Eminentis. Cardi-
nalis Lugo *de ſacram.diſp.*7. *ſect.* 1. *ſub n.* 1.)
Deum eſſe primariam cauſam inſtitutionis Sacra-
mentorum; quia cum Deus ſolus ſit primarius,
& principalis auctor gratiæ quæ per Sacramenta
ſignificatur, & cauſatur, nemo poteſt inſtituere
ſigna practica, & efficacia infallibiliter gratiæ,
niſi Deus eam vim, & certitudinem communi-
cet: ita etiam ex D. Thoma *dict.q.*60. *art.* 2. *in p.*
3. Beccanus *de ſacram.cap.*5.*q.* 1. *n.* 1. & ſic ait
Lugo Sacramenta noſtra inſtituta fuiſſe à Chri-
ſto, vt Deo ſecundum poteſtatem authoritatis, &
primariam, quæ eſt propria Dei, & Egidius Tru-
lench *de ſacram.cap.*1.*dubio* 4.cum Suarez *tom.*
4.*in* 3.*p.*S.Thom.*q.*64.*art.* 1. *diſp.* 22.*ſect.* 4.
concluſ 1.& 2. & communiter cum aliis ex co-
dem D.Thoma docent, vt Deus ſit cauſa princi-
palis, & auctoritatiua omnium ſacramentorum,
tam legis naturæ ſcriptæ, quam legis nouæ, &
euangelicæ, Bonacina *tom.*1.*diſp.*1.*q.*3.*puncto* 1.
*n.*2.& 3.Conink, *de ſacram.q.*64.*art.*1.

Itaque iam ad dubium propoſitum reſponde- 28
tur, vt licet non defuerint qui dixerint Chriſtum
inſtituiſſe per ſe, vt homo aliqua Sacramenta, ali-
qua ſolum mediate per Apoſtolos, vel Eccleſiam,
quibus eam facultatem conceſſit, vt videtur ſen-
tire Hugo de Sancto Victore.*lib.*2.*de ſacram. p.*
15.*cap.*2.Magiſter.*in* 4.*diſt.*23.*cap.*2. qui dicunt
extremam vnctionem fuiſſe inſtitutam ab Apo-
ſtolo Iacobo.*cap.*5.*ſua epiſt. Canonica*, & Alex.
Alenſ.*in* 4.*p.*4.*q.*24. *membro* 1. confirmationem
dixerit inſtitutam in Concilio Meldenſi, nec
vtraque ſententia videatur diſplicuiſſe Bonauen-
turæ *in* 4.*diſt.* .*q.*1.& *diſt.*23.*art.*1.*q* 2. Altiſio-
dor *lib.*4. *ſumma tit.* 2.*cap* 3.*ac de ſacramento*

 pœnitentia

pænitentia negauerit gloſſa *in princ. de pœnit.*
diſt. 5. dum aſſerit ſacramentum pœnitentiæ
fuiſſe ab Eccleſia in Niceno Concilio inſtitu-
tum; imò & Æſtius innuat *in* 4. *diſt.* 1. §. 16.
verſ. *his aſſentiri* vocans probabilem ſententiam
relatam, ſacramentum Extremæ Vnctionis inſti-
tutum fuiſſe ab Apoſtolis.

29 Tamen certum iam eſſe apud omnes ſacra-
menta omnia fuiſſe inſtituta à Chriſto Domino
immediatè, probantque ex Trid Concil. *ſeſſ.* 7. *de*
ſacram. can. 1. ſequentibus verbis loquente: *ſi quis*
dixerit ſacramenta nouæ legis, non fuiſſe omnia
a Chriſto inſtituta, anathema ſit: Sotus, qui
ſcripſit paulo ante hanc definitionem *in* 4. *diſt.* 1.
q. 5. *art.* 2. dicens oppoſitam ſententiam fore te-
merariam, Suarez *in* 3. *p. q.* 15. §. *dico primo*, qui
ait rem eſſe omnino certam, non audens dicere
quod ſit de fide; eo quod in Concilio nun inue-
niantur illæ particulæ *immediate*, aut *per ſe ip-*
ſum, Couar. *lib.* 1. *var. cap.* 10. *n.* 3. Henriquez
lib. 1. *cap.* 3. §. 1. Moure *p.* 3. *ſui ex animis. cap.* 1.
§. 1. Raconius *tract.* 5. *diſp.* 1. *q.* 2. *art.* 1. Nauarrus
cap. 22. *n.* 2. Leander, *de ſacram. diſp.* 145. cum
Ledeſma, Caſtro, Cano, Perez, Vega, & Vaſquez,
quibus addo Bonacinam, *dict. tom.* 1. *diſp.* 1. *q.* 3.
p. 1. *n.* 4 & 5. Belarm. *lib.* 1. *cap.* 53. Trulench. *di-*
cto cap. 1. *dubio* 4. *n.* 3. † Dicentes vt humanitas
30 Chriſti vnita Diuinitati, fuerit efficiens inſtru-
mentalis cauſa inſtitutionis omnium Sacramen-
torum per poteſtatem excellentiæ, quam habet
ratione vnionis cum Diuinitate, & ob quandam
omnipotentiam Iuxta illud Matthæi 28. *Data*
eſt mihi omnis poteſtas in cælo, & in terra, &
docuerunt D. Bernardus, D. Ambroſius, & D. Au-
guſtinus, vt refert Sahagun. *de ſacram.* tenens ſic
ex Concilio etiam Florent. *n.* 15. dicens, vt ſit Ca-
tholica, & receptiſſima Theologorum ſententia
ex D. Thoma, Somnio, Soto, Oſſio, Caniſio, Na-
uarro, & Chuco.

31 Dubitarunt aliqui num ſit de fide ſeptem Sa-
cramenta Eccleſiæ Catholicæ à Chriſto Domino
inſtituta eſſe, interquos Æſtius *vbi ſupra*, vt re-
fert Leander *ſupr. q.* 6. *diſp.* 1. propterea qhod
Trid. non definierit omnia eſſe inſtituta à Chriſto
immediate: tamen Vaſqnez *in* 3. *diſp.* 135. *cap.* 1.
dicit eſſe omnino de fide quia Concilium loqui-
tur plene de inſtitutione immediata, & docent
Albis in manu ſcripto *de ſacram. in genere diſp.*
13. *dub.* 5. Torreblanca *lib.* 1. *pract. cap.* 5. *n.* 17.
Henriquez *lib.* 1. *cap.* 3. §. 5. *in gloſſa litt. K.* Bel-
larm. *ſupra cap.* 53. Reginald. *lib.* 26. *n.* 7. &
cum Thomiſtis Leander, *vbi ſupra dict. q.* 6. Car-
dinal. Lugo *dict. ſect.* 1. *diſp.* 7. *n.* 3. Vbi quod ſi
de aliquo ſacramento poſſet dubitari, maxime de
extrema vnctione, & tamen de hac Trid. Concil.
ſeſſ. 14. *can.* 1. *de extrema vnctione* (vti de illo
Sacramento, & confirmatione dixi *tit. præced.*)
damnat dicentes ipſam, non eſſe vere, & proprie
Sacramentum à Chriſto Domino inſtitutum, & à
B. Iacobo promulgatum, vbi Apoſtolo ſola pro-
mulgatio tribuitur.

32 Et deinde probant Vaſquez; & Lugo, tum au-
ctoritatibus, tam rationum, congruentia, & ex
Patribus; quia Ambroſius *lib.* 4. *de ſacram. cap.* 4.
dum inquit Sacramentorum author quis eſt, niſi
Dominus Ieſus ex Auguſtino *lib.* 3. *de doctrina*
Chriſtiana cap. 9. & aliis, & authoritate ex Trid.
ſeſſ. 21. *cap.* 2. in illis verbis, *poteſtatem perpetuo*
in Eccleſia fuiſſe, vt in Sacramentorum diſpenſa-
tione, ſalua illorum ſubſtantia, ac ſtatueret vel
mutaret quæ ſuſcipientium vtilitati, ſeu ipſorum
ſacramentorum venerationi pro rerum, temporum,
& locorum varietate magis expedire iudicaret.
agnoſcere Eccleſiam dicunt ex hac deciſione
in ſe poteſtatem circa ritus, & cæremonias,
non circa ſubſtantiam Sacramentorum; item
& ex eodem Trid. *dict. ſeſſ.* 53. *can.* 3. & etiam
ex dict. can. 1. *ſeſſ.* 7. relatus Vaſquez; eo quod ille
editus ſit contra hæreticos noſtri temporis,
quorum aliqui dixerunt ordinem eſſe ſolum
ritum quendam Eccleſiaſticum eligendi Mini-
ſtros &c. † Congruentia propter dictam pote- 33
ſtatis Chriſti excellentiam, & propter noſtram
vtilitatem, ne in alio ſpem noſtram collocare-
mus, ſi ſacramenta in aliorum nomine miniſtra-
rentur; ſicut propter eandem rationem noluit
Deus redemptionem noſtram per alium fieri,
quam per ſe ipſum. † Item & vt eſſet magis ſtabi- 34
lis, & firma vnitas, non manente poteſtate in Ec-
cleſia ad mutanda Sacramenta quoad ſubſtan-
tiam † Et quia Chriſtus caput Eccleſiæ debebat 35
potiſſima ſaltem Eccleſiæ fundamenta per ſe ip-
ſum ponere, quæ ſunt Sacramenta, † vltimo 36
propter Sacramentorum Dignitatem, & reueren-
tiam, cum proculdubio non tanti fierent ſi eſſent
hominum inuenta, quanti nunc fiunt; eo quod ſit
tradita immediate ab ipſo Chriſto, vt indicat Pau-
lus, cum dicit, *ego enim accipi à Domino, quod*
& tradidi vobis. † Additque Cardinalis Lugo, 37
dicta ſect. 1. *diſp.* 7. *ſub n.* 7. aliàs tres; & propter
hoc ex nonnullis dictis rationibus, & ne plura
eſſent capita in Eccleſia, ſed vnum, quod eſt Chri-
ſtus, & ne multiplicarẽtur ſacramenta, vnde pote-
rãt oriri diuiſiones, & ſchiſma, dicit [illegible] dius Trul-
len. *dict. dubio* 4. *c.* 1. *de ſacram.* ex D. Auguſt. *c.* 9.
contra Iuriſtum c. 11. ex D. Thoma, *diſt. quæſt.* 64.
art. 4. Filiucio, *tom.* 1. *tract.* 5. *cap.* 2. *q.* 5. Vt Chri-
ſtus non communicauerit ſuam inſtituendi pote-
ſtatem Apoſtolis; vt dico *infr*[illegible]

Imo etiam hæc traditio fundatur in Sacra Scri- 38
ptura, in qua ſacramenta reperiuntur à Chriſto
immediate inſtituta, vt patet de Baptiſmo Mat-
thæi, *cap.* 28. de Euchariſtia Matthæi 26. de pœni-
tentia, *Ioan.* 10. de ordine inſinuatur *Matth.* 26.
in illis verbis *hoc facite*, &c. & de aliis ſacramen-
tis à paritate rationis, & ex traditione idem cre-
ditum eſſe in Eccleſia, vt etiam ſignificat Paul.
1. *ad Corinth.* 4. in illis verbis: *ſic nos exiſtimet*
homo, vt miniſtros Chriſti, & diſpenſatores mi-
niſteriorum Dei, hoc eſt eius ſacramentorum: ita
Cardinalis Lugo cum communi, *dict. ſect.* 1. *n.* 6.
& inſuper Becanus, *de ſacram. dict. cap.* 5. *q.* 1.
probat ex eo quia Chriſtus fundauit Eccleſiam.

Et ſic inſtituiſſe Sacramenta, quæ ſunt quaſi 39
fundamenta Eccleſiæ, vt recte argumentatur D.
Thomas *dict.* 3. *p. q.* 60. *art.* 2. *ad* 3. † Quod ſi 40
inquam (ait Beccanus) Apoſtoli inſtituiſſent
Sacramenta, dicerentur etiam fundaſſe Eccle-
ſiam, quod tamen falſum eſt; ſiquidem Apoſtoli
tantum fuerint diſpenſatores miniſteriorum Dei,
non inquam inſtitutores, vel auctores, vt colligit
ex D. Paul. *cap.* 4. verſ. 1. *ad Chorinth.* 4. *ſic nos exi-*
ſtimat homo &c. iam relato, & ex eodem *Cho-*
rint. 4. verſ. 4. ibi; *quid igitur eſt Apoſtolo, quid*
vero Paulus? Miniſtri eius, cui credidiſtis.

Quare, etſi Chriſtus Dominus potuerit pote- 41
ſtatem inſtituendi Sacramenta communicare
Apoſtolis; quia nullam inuoluit implicantiam de
facto, tamen illam non eis communicauit, vt
colligitur ex Trid. *dicta ſeſſ.* 7. *canone* 1. ſed ipſe
Chriſtus

42 Chriſtus omnia inſtituit Sacramenta † illaque
tradidit Apoſtolis ſuo tempore promulganda :
ita patet ex iam adductis ; ob idque DD. aliqui,
qui ſentire videntur (vt iam eſt dictum) aliqua
Sacramenta fuiſſe ab Apoſtolis inſtituta, ſunt in-
telligendi quantum ad promulgationem eorum,
vti de Sacramentis confirmationis, & extremæ
vnctionis dictum eſt *ſub tit. precedenti*: ita ex D.
Thoma *3. p. q. 64. art. 4* Suarez *dicta diſp. 12 ſect.*
2. Henriquez *lib. 1. cap. 3. n.* 8. Bonacina *dicto tom.*
1. diſp. 1. q. 3. puncto 1. *n.* 6. docet Egidius Tru-
43 lench. *dict. quaſt. 1. de ſacram. dub. 4 n. 4.* † addu-
cens hoc quidem pacto legem veterem dici Moy-
ſis, cum tamen eam Moyſes non inſtituerit, ſed
tantum promulgauerit : plura alia vt explicet ad-
ducit Vaſquez, Cardinal. Lugo, & Theologi ſcho-
44 laſtici † Et Beccanus *dicta q. 1. n. 4.* dixit, quod
Chriſtus inſtituit Sacramenta nouæ legis ſecun-
dum humanitatem, non quidem authoritate
propria, & principali, ſed delegata, ſiue per com-
miſſionem: & explicans Beccanus *dict. q. 1. n. 4* ait
illam poteſtatem delegatam in Chriſto fuiſſe
poteſtatem determinandi certas cæremonias ex-
ternas, quæ haberent vim Iuſtificandi ex opere
operato per merita Chriſti, & quod potuerit
Chriſtus pro ſuo arbitrio conſtituere, vt hæc po-
tius cæremonia adhiberetur, quam illa ad homines
Iuſtificandos, quod Apoſtolis conceſſum non
fuiſſe ait.

45 Et inſtitutionem Sacramentorum veteris legis
conueniunt omnes, fuiſſe à ſolo Deo, vt probant
iam adducti, Suarez, D. Thoma, Egidius Tru-
lench. & Cardinal. Lugo, *dicta diſp. 7. de ſacram.*
ſect. 1. n. 16. probat de circuncitione & de Sacra-
mento legis naturæ nec ab alio inſtitutum, cum
in eo ſtatu nullus poſſet remittere peccatum, niſi
ſolus Deus; & quod cætera Sacramenta legis
ſcriptæ fuerint à Deo, ſicut & ipſa lex, quæ licet
appelletur Moyſis (vt dictum eſt) id ſolum in-
telligantur de promulgatione facta à Moyſe. † Et
46 licet Paul dicat *ad Galat. 3.* legem illam fuiſſe or-
dinatam per Angelos, hoc tamen intelligi, tan-
quam per interpretes, & nuncios Diuinæ ordina-
tionis dicit Lugo, qui abundè probat, ſatisfaciens
obiectionibus ibi *n. 17. & 18.* qui & *ſect. 2.* diſpu-
tat de illa quæſtione, an potuerit homini, vel An-
gelo communicari poteſtas inſtituendi Sacra-
menta, vbi refert modos dicendi Scoti *in 4. dist.*
1. q. 3. Gabrielis, & Durandi *ibi*, quos affert Pater
Vaſquez *in 3. p. diſp. 155. n. 2.* D. Thom. *dict. q.*
64. art. 4. Suarez *diſp. 12. ſect.* 2. & aliorum.

47 Quod ſi ex his dubites quid Chriſtus ſecun-
dum humanitatem plus fecerit circa Sacramenta
veteris? Reſpondeo cum communi, quam ſequi-
tur Beccanus *dict. cap. 5. de ſacram. q. 1. n. 3.* quod
Moyſes nihil aliud fecit, quam quod promulga-
uerit Diuinam [illegible] in inſtituendis Sacra-
mentis. Chriſtus autem non ſolùm promulgauit,
ſed etiam [illegible] ſtate delegata vſus eſt inſtitutione
Sacrame[illegible]m & per ſua merita obtinuit Sa-
cramenti[illegible] conferendi gratiam Iuſtificantem:
qui & *n.* [illegible] concludit errasse quoſdam ſcholaſti-
cos, qui pur[illegible] vt ſupra retuli) quædam Sa-
cramenta immediatè inſtituta eſſe ab Apoſtolis,
vel ab Eccleſia, quorum ſententiam dicit damna-
tam per Trid. *dict. ſeſſ. 7. can. 1.*

Ad quintam quæſtionis partem, quo in loco
Chriſtus Dominus inſtituerit Sacramenta Eccle-
48 ſiæ, qua [illegible] nes, & quæ ſit eorum natura? Breui-
ter ad ſingula reſpondetur ex doctrina Docto-
rum *in cap. 1. §. vna de ſumma Trinit. & fide Ca-*
thol. & ex Concilio Florent. & Trid. *dict. ſeſſ. 7.*
13. & 14. vt dicit Sahagun. *de ſacram. n. 13.* & ex
aliis, Sacramenta Eccleſiæ non ſimul, & in eo-
dem loco inſtituta fuiſſe, ſed ſicut temporis, & ne-
ceſſitatis ratio poſtulabat, vt conſtat ex Sacra
Euangelij hiſtoria, & Apoſtolorum traditionibus,
& ſanctorum teſtimoniis.

De ratione inquam inſtituendi illa, gloſſa *in* 49
dict. cap. conſtituiſſe 31. de conſecrat. dist. 2. dicit
tribus de cauſis ſacramenta fuiſſe inſtituta, prop-
ter humilitatem, propter erudinonem, propter
exercitationem. *Humilitate*, vt ſic mereatur, *eru-*
ditione, vt ſic doceatur. *exercitatione*, vt ſic occu-
petur Alias aſſignat Turrecremata *in dict. cap.*
ſignum n. 5. de conſecrat. diſt. 2. Chuchos *lib. 5.*
inſtit. mer. tit. 1. n. 1 D. Thomas, Sotus, & alij,
vbi *ſupra*, ſed illis omiſſis, Sahagun. vbi *ſup. n.*
14 ex dict. cap. 1. §. vna de ſumma Trinitate cap.
ad abolendam de heret. ex dicto Trid. Concil.
ſeſſ. 6. de Iuſtificat. canone 5. & 7. & ſeſſ. 7. can. 4.
& 5. & 13. de ſacram. in genere, & ex Florenti-
no ſub Eugenio, † obſeruat, altiſſimâ Sacramen- 50
torum inſtitutionem excellentioribus conſiſtere
rationibus. Prima vt habeamus remedium inſtan-
tis vitæ, & fragilitatis periculis contra peccata,
quorum liberatio, ſi contemnitur, aut differtur
æternam parit damnationem. Secunda, vt in Ec-
cleſiæ Sacramentis ſigna vera, & certa Diuinæ
erga nos gratiæ, & voluntatis in perpetuum
habeamus Iuxta textum *in cap. ſacrificium 32. de*
conſecrat. diſt. 2. ex dicto Concil. Florent. *in*
princ. & Trid. *dict. ſeſſ. 7. can. 6. & ſeſſ. 13. de ſa-*
cram Eucharistiæ. † Tertia vt orthodoxi Chriſti 51
fideles in vnione, humilitate, & obedientia vnius
religionis, neceſſario quaſi nexu; & fœdere inter
nos alligati perſiſtemus : namque ſine Sacramen-
tis, nec diſcerni vlla religio poteſt ex textu *in di-*
cto §. vna dict. cap. ad abolendam, Florent. *in*
princ. Trid. *dict. can. 6. & 14. de ſacram. in genere*,
ad quos dicit Sahagun. reducenda eſſe alias relatas
Turrecrematæ, Chuci, D. Thomæ, Soti, Somnij, ac
aliorum.

Alias etiam rationes addunt Bellarm. *lib. 1. cap.* 52
21 Filiucius *tom 1 tract. 1. cap. 2. q.* 7. inter quas
ponit Egidius Trullench. *de ſacram. dict. dubio* 4.
cap. 1. n. fin. fuiſſe quidem inſtituta ad ſanctifican-
dum homines interna, & vera ſanctificatione, &
ad finem ſcilicet diſtinguendæ religionis, & fuiſſe
congruum dicunt & decens Diuinæ ſapientiæ, vt
ex rebus ſenſibilibus, quæ fuerunt cauſa ægri-
tudinis, medicinam efficeret, & Diuinæ omnipo-
tentiæ, vt rebus corporis vim dederit, rebus cor-
poreis ſanctificandi animas ſpirituales, & Diuinæ
miſericordiæ, vt homini mutabili iam lapſo para-
ret remedia, quibus denuo, ſi vellet, recuperaret
gratiam, & pœnam debitam aliquo modo com-
penſaret; item quod decuit Diuinam Iuſtitiam, vt
comprimeret hominis elationem, qui ſine modo ſe
extulerat, dum cogitur ſe rebus ſenſibilibus ad ſui
ſanctificationem ſubdere, ex quo pietas, & deuo-
tio in eo augetur.

Quæ tamen ſit Sacramentorum natura, iam ex 53
proxime præcedentibus liquet & *in q. 1.* ergo
gratiam, quam conferunt ſignificant, non per
accidens, ſed inſtrumentaliter, ſuntque gratia
gratum faciens cum demonſtratione futuræ glo-
riæ certiſſimo pignore, & prognoſtico, vt iam
dixi, & tradit Sahagun. *de ſacram n. 16. ex textu*
in cap. omnia Sacramenta, cap. multi 1. q. 1. &
dict.

dict.cap.1.§.vna de ſumma Trinit. & ex Concil. Florent.& Trid.*ſup.dict.ſeſſ.7.canon.6.7.& 8.* & proſequuntur latè D.Thom.*in 3.p. q. 62. art. 1.* cum ſequent.Sotus *dict.1.q.3.art. 6.in 4.*Oſſius *in confeſſione Polonica. cap.32.*Somnius *cap. 3.* & alij.

54 Ad ſextam quæſtionis partem de numero Sacramentum Eccleſiæ Catholicæ breuiter dico,nouæ legis Sacramenta ſeptem eſſe, *Baptiſmus, Confirmatio,Euchariſtia Pœnitentia* Sacra *Vnctio,Ordo,& Matrimonium*, vt habetur *in dicto cap.omnia Sacramenta,& dict.cap.multi 1. q. 1. dict.cap.ad abolendam de hereticis*,& in Florent. *doctrina de ſacram.*& Trid.*dict.ſeſſ.7.can. 1.* Sahagun.*de ſacram.n.*18.& docent S.Thom.*p.3.q. 65.art.1.*Vbi Nugnus,& Peſantius,Conink,*n. 4.* Vaſquez *ibi q.135.art. 2.* Henriquez *in ſumma lib.1.cap.2.*Valentia *p.3.q.8.puncto 2.*Victoria, *de ſacram.cap.7.*Sotus *in 4.diſt.1.q.7.art.1.*Philiarcus *de offic.ſacerd. p.2.lib.1.cap.6.*Pirigianus *dict.2.q.1.art.2.*Torreblanca *de Iure Spirit. lib. 2.cap.1.n.36.*Campanil.*in diuerſorio Iuris Canonici Rub.1.n.4.& 5.*Valerius Reginald.*lib.26.n. 4.*Bonacina *de ſacram.diſp.1.q.1.puncto, 2.* Sayrus *lib.6.cap.1.q.2.*Bartholomæus ab Angelis *de ſacram.dialog. 1.§.6.*cum aliis Barboſa *dict.can. 1.ſect.7.n. 3.* Suarez,& cum eo Trullench.*de ſacram.dict.cap.1.dub.2.n.1.*Beccanus,& alij recentiores, quos etiam ſequitur Leander, *de ſacram. diſp.1.q.3.*

55 Vbi ſic etiam ex Concilio Conſtantienſi probat *ſeſſ.15.* contra hæreticos noſtri temporis negantes, ex quibus, vt refert Becanus aliqui ſolum cognoſcunt Baptiſmum, alij Baptiſmum, & Euchariſtiam, alij Baptiſmum, Euchariſtiam, & Pœnitentiam, alij Baptiſmum, Cœnam, & Matrimonium; alij denique Baptiſmum,Cœnam, & Ordinem; imo & ex catholicis nonnulli, vt refert Nauarrus, *ſumma cap. 22. n.2.* quatenus aſſerunt cum gloſſa,*in in cap.quidquid 1. q.1.*matrimonium non conferre gratiam, & conſequenter non eſt ſacramentum, cuius proprium eſt ex opere operato gratiam conferre, & negauit etiam gloſſa, *in cap.1. de conſecrat.diſt.5.* docens Extremam Vnctionem non eſſe proprie ſacramentum; tamen idem Trullench, & relati *ſupra* ali docent eſſe definitum, vt ſint ſeptem, & non pauciora; imo eſſe ſic de fide.

56 Quare tamen ſeptem, & non plura alia, ſeu pauciora etiam congruentia probant DD. quia ſicut homo in vita corporali, primo generatur, ſecundo corroboratur, tertio nutritur, & augetur, quarto curatur à morbo,& infirmitate,quinto à morbo conualeſcit,& ſi opus eſt ad prælium armatur; Sexto operam nauat propagationi humanæ ad Rempublicam conſeruandam, ſeptimo conſtituitur in Dignitate ad gubernandos homines;ita etiam in vita ſpirituali primo generatur ſpiritualiter per Baptiſmum, ſecundo corroboratur per confirmationem,tertio nutritur, & augetur per venerabilem Euchariſtiam,quarto curatur à peccati morbo per Pœnitentiam, quinto conualeſcit à morbo peccati per extremam vnctionem,& armatur ad luctam,mortis ſexto licite intendit propagationem per matrimonium,ſeptimo per Ordinem habet poteſtatem,& honorificium ſtatum.Ita deſumunt ex analogia, quam ex inſtitutione Chriſti ad vitam corporalem habent; item proportione, & ſimilitudine, vt obſeruant bene S.Thomas *3.p.q.65. art.1.* & cum eo communis DD.apud Bonacin.*dicto tom.1.diſp.1.q.7. punct.2.n.2.*Egidius Trulench.*dicto dubio 2. cap. 1.de ſacram.n.2.*

Seu dices cum eodem D.Thom *in 4.diſt.2.q. 2.* & Philiberto Marchino *tract.1.de ordine.p.1. cap.10.à n.17.*Viualdo *in Candelabro aur.1.p.de Sacrament.in genere n.5.*Scoto, Durando, & aliis *in 4.diſt.2.q.2.*Moura *3.p. examinis theologiæ cap.1.§.2.*Leander,*de Sacram.dict. diſp.1.q.4.* & aliis, quia ſcilicet Sacramenta inſtituta ſunt, vt medicinæ ad ſanandas noſtras infirmitates,quæ ſunt ſeptem,nempe triplex infirmitas culpæ, & quadruplex pœnæ ex culpa ortæ cum Baptiſmus ſit ordinatus contra peccatum originale, Pœnitentia contra mortale, Extrema Vnctio contra veniale,Ordo contra ignorantiam, Confirmatio contra infirmitatem, & matrimonium contra concupiſcentiam &c. De Baptiſmo in quam dicitur quod obtinet primum locum;quia eſt ianua omnium Sacramentorum,pœnitentia poſt lapſum in peccatum, reſpiciendo ſcilicet ordinem neceſſitatis;ſin autem perfectionis primus locus debetur Euchariſtiæ ſacræ; quia continet Chriſtum omnis veræ ſanctitatis auctorem, vt docent S. Thom. *in 3.p. q. 65. art. 3.* Bonacina *tom. 1. diſp.1.q. 1.punct.2.n.3.* Filiucius *tom.1. tract.1. q.4.*& communiter DD.patet ex Trid.*in ſeſſ.13. cap.3.de Euchariſtia,* vbi cum infinitis Barboſa dicit quod Euchariſtia præſtat,& excedit reliqua Sacramenta. 57

Et licet (vt probat Egidius Trulench.) omnia dicta Sacramenta habeant inter ſe connexionem ex proxime dictis:tamen vt patet ex definitione Trid.*dict.ſeſſ.7.can.3.*non ſunt inter ſe paria in illis verbis *ſi quis dixerit hac ſeptem ſacramentu ita eſſe inter ſe paria, vt nulla ratione ſit alio dignius,anathema ſit,*non inquam ſunt æqualia, vt docent Bellarmin.*lib.2.de ſacram.cap.18.* Vaſquez *in 3.p.S.Thom.tom.3.q.74.diſp.177.num. 6.* Sayrus *de ſacram.in genere lib.6.cap.3.q.vnica,* Balduin.Iunior ſuper opera controuerſ. Bellarm. *lib.1.cap.8.prope fin.* Petr. Ledeſma *in ſum. p. 1.* vbi *de ſacram. in communi.cap.7.concluſ.3.* Hurtad.*de ſacram.diſp.5.dif.2.verſ.de ordine* Homo de Bonis *de exam. Eccleſiaſ.p. 1. tract. 4. q. 4.* Campanil.*in diuerſ.Iuris canon.dicta Rub. 1.n. 14.* Barboſa *in dict.can.Trid.ſeſſ. 7.n.5.* explicat præter alios Beccanus *de ſacram.cap.5.q. 2.* Vbi adducens ordinem iam adductum inter ſacramenta *n. 2.* dicit illa quidem non eſſe æqualis Dignitatis, ſed alia aliis excellere: ſic cum D. Thom.*art.3.ad 4.*& ex Trid.*dict.can.3.* † vbi *n. 3.*probans contra Caluiniſtas,& alios, quod Euchariſtia excellit ſimpliciter omnibus ſacramentis modo dicto *n præced.* tamen *n. 3.* probat ex ſpecialitate vnum alio eſſe excellentius, dicens quod Baptiſmus excedit omnibus quoad effectum remittendi peccata; remittit enim originale actuale,& pœnam his debitam; & quod confirmatio excellit aliis quoad effectum gratiæ actualis ad bene operandum, Euchariſtia excellit aliis quoad ſubſtantiam Sacramenti; quia continet Chriſtum ipſum; licet in aliena ſpecie;pœnitentia inquam excellit omnibus neceſſitate, ſolo Baptiſmo excepto Extrema Vnctio excellit aliquo modo Pœnitentiam quia confert gratiam copioſiorem, quæ non ſolùm poſſet delere omnia peccata, ſi adeſſent, ſed etiam tollit reliquias peccatorum; ordo excellit omnibus ratione Miniſtri,excepta confirmatione;quia poteſt 58 59

à

à ſolo Epiſcopo conferri; imo videatur hac in re excellere Confirmationem, cum vt iam dixi *tract. de confirm. ſub tit. præced.* hæc aliquando ex diſpenſatione confertur à ſimplici ſacerdote, ordo Sacerdotalis præcipue nunquam, niſi ab Epiſcopo, vt adduxi *ſupra tit. de temporibus ordinat.* Et prætèrea in quam ordo cæteris præſtat, vt eſt dictum hic, in eo ſcilicet quod conſtituat hominem in gradu ſublimiori, quam ſint alij Chriſtiani. Matrimonium vero excellit pleriſque ſignificatione; quia ſignificat vnionem Chriſti, & Eccleſiæ; ideoque ab Apoſtolo vocari magnum Sacramentum ad *Epheſ. 5. verſ. 32.* ita Beccanus *dicta quæſt. 2.* Videndus ad alia ibi.

60 Pro complemento notabis cum Egidio Coninch. *in 3. p. D. Thomæ dict. q. 65. art. 1.* & cum Egidio Trulench. *dict. cap. 1. de ſacram. in genere dubio 2. n. 3.* vt cum Trid. *dict. ſeſſ. 7. can.* definit tantùm eſſe ſeptem Sacramenta; non inquam definiat ſingula eſſe ſpecies infimas: nam controuertitur apud DD. vtrum in ordine ſint ſeptem Sacramenta diuerſæ ſpeciei; ſed tantùm vero velit docere nulla eſſe ſacramenta præter iam dicta; ſiue ſingula dicant ſpeciem infimam, ſiue interiectam, ſeu aliquod genus, ſub quo diuerſæ ſpecies continentur &c.

QVÆST. IV.

An in lege Euangelica fuerint neceſſaria Sacramenta? Et an conſtent eſſentialiter ex rebus & verbis? Eſt an Chriſtus materiam, & formam Sacramentorum determinauerit pro toto orbe? An detur in omnibus materia proxima, & remota determinata ex Chriſti inſtitutione? Et an requiratur quod materia, & forma eorum ſimultate temporis coëxiſtant?

SVMMARIVM.

1 *Neceſſarium quot modis dicatur, & qualiter in Sacramentis* n. 2.

2 *Sacramenta ex natura rei non ſunt neceſſaria ad ſalutem abſolute. Et quæ neceſſitate medij, aut præcepti* n. 4.

3 *Incarnatio verbi Diuina quo pacto fuit neceſſaria ad ſalutem.*

5 *Sacramenta Eccleſiæ eſſentialiter conſtant rebus, & verbis, tribuſque perficiuntur vt* n. 7. & 10. *Quid de ſacramentis legis veteris* n. 8.

6 *Materia, & forma in ſacramentis, ſunt in quolibet nouæ legis partes intrinſecæ, & eſſentiales.*

9 *Chriſtus Dominus pro toto orbe inſtituit eandem materiam, & formam ſacramentorum aſſignauit.*

10 *Sacramenta nouæ legis conſtant rebus, vt materia, verbis vt forma. Et qualiter exemplificetur hic, &* n. 17.

11 *Materia, & forma Sacramentorum ſunt determinata ex Chriſti inſtitutione* n. 12. *Et num in indiuiduo, aut qualiter in ſingulis ex* numero 13.

12 *Sacramenta cum futura eſſent inſtrumenta gratiæ debuerunt definiri ab auctore gratiæ.*

15 *Materia proxima, & remota, quæ ſit in Sacramentis ſingulis, &* n. 16.

17 *Res, verbaque in Sacramentis debent eſſe ſimul non phyſice, ſed moraliter ſaltim, &* n. 18. 19. *& quali diſtantia temporis* n. 20. 21. & 22.

Ad primam difficultatis partem, vt reſpondeant Theologi, ſupponunt, neceſſarium dupliciter poſſe dici; primo abſolute ſimpliciter ex natura rei illud ſcilicet, ſine quo ſalus obtineri non poteſt, neque ex Dei potentia, abſoluta, vt ſunt fides, ſpes, & charitas. Secundo ex ſuppoſitione; id eſt ſuppoſita Chriſti inſtitutione, & voluntate. Item dicunt quod neceſſarium ex ſuppoſitione eſt duplex, primum neceſſitate medij, quod eſt illud, ſine quo finis nullo modo poteſt obtineri, etiam ſi ex ignorantia, vel obliuione prætermittatur. Alterum inquam dici neceſſarium ratione præcepti, quod etſi ſimpliciter obligat, tamen ſine eo finis haberi poſſit. Quare ſi quis ex ignorantia, vel impotentia excuſetur, vt poteſt, habeat neceſſario ex medio, valeat obtinere finem illum, atque adeo ſalutem in ſacramentis; & dicunt, quod hæ duæ neceſſitates iunguntur; ſic vt quod eſt neceſſarium, vt medium, id etiam ſit præceptum; non tamen è contra. 1

Hoc ſuppoſito, docent ſacramenta non eſſe neceſſaria ad ſalutem æternam ex natura rei ſimpliciter, & abſolutè; ex eo quia Dei potentia, & eius infinita virtus in homine ſaluando, non eſt alligata ſacramentis, cum poſſit ſine illis aliis mediis illum ſaluare, & ad Gloriam perducere, eſſe tamen dicunt ad melius eſſe, & vt rectiùs, ac conuenientius, homines ſalutem conſequantur † 3 eoque pacto dixiſſe Auguſtinum incarnationem fuiſſe neceſſariam ad ſalutem *lib. 12. de Trinit. cap. 10.* ſic ex D. Thoma *in 3. p. q. 60. art. 4.* Egidius Trulench. *de ſacram. c. 1. dub. 3. n. 3.* Beccanus *in eodem cap. 2. in princip.* Vbi dicit quod poſtquam ſacramenta inſtituta ſunt ad finem Iuſtificandi homines, eorum obſeruationem eſſe neceſſariam ad ſalutem, non tamen eodem modo; quod etſi non explicet, niſi poſt quando agit de quolibet ſacramento; Egidius tamen Trulench. *ſupra ex n. 4.* & per Trid. verba *ſeſſ. 7. de ſacram. in genere. can. 5.* ibi: *ſi quis dixerit hæc ſacramenta propter ſolam fidem nutriendam inſtituta fuiſſe, anathema ſit.* † Suppoſita Chriſti inſtitutione, 4 ait non omnia ſacramenta eſſe neceſſaria neceſſitate medij ad ſalutem, ſed aliqua, vt Baptiſmus, & Pœnitentia, ille quidem ſaltim in voto pro adultis, & re ipſa pro paruulis. Aliqua neceſſaria neceſſitate præcepti, & ad intellectum dicti canonis Trid. leges quæ dicunt Vaſquez *in 3. p. D. Thom. tom. 2. diſp. 131. n. 34. & diſp. 149. n. 5.* & Sayrus *de ſacram. in genere lib. 3. cap. 7. q. vnica art. 2. & 3.* 2

Ad ſecundam quæſtionis partem, an conſtent eſſentialiter rebus, & verbis? Et videtur quod ſic Iuxta illud D. Auguſtini 80. *in Ioannem: ibi accedit verbum ad elementum, & fit ſacramentum,* vt probat etiam textus *in cap. venit ſacerdos 70. cap. ſi non ſanctificatum 71. de conſecrat. diſt. 4.* Florent. ex doctrina *de ſacram. in genere can. 11.* 5

&

& 12.ex D.Thoma 3.q.64.art. 1. com ſequentibus, Sotus *diſt.1.q.1.art.* 6. 7. & 8. Caniſius *de ſacram.*§.4.Chuchus *lib.5.inſt.tit.* 1.*n.*17.Saha-
6 gun *de ſacram.n.*17.verſ.*in propoſita.*† Etenim, vt docent Theologi materia, & forma in Sacramentis ſunt partes intrinſecæ, & eſſentiales in quolibet Sacramento nouæ legis; ex ea ratione; quia in quolibet toto, materia, & forma ſunt partes intrinſecæ, & eſſentiales ſed quodlibet ſacramentum eſt quoddam totum artificioſum morale. Deinde quia, ſuppoſita Chriſti institutione, ſacramenta non poſſunt confici, aut eſſe ſine re-
7 bus, & verbis † Etenim vt decreuit Concil. Florent. in vnionis decreto, tribus perficiuntur ſacramenta rebus, vt materia, verbis vt forma, cum intentione Miniſtri eo modo, quo explicant cum S.Thoma *dict.q.60.art.6.* Suarez *ibidem diſp.* 1. *ſect.*1.Bonacina *tom.1.diſp.1.q.1.p.2.*Coninch. *in dict.q.60.D.Thom.n.*34.*&* 37.Trullen.plura addentes, Cardinalis Lugo, *de ſacram.* longè etiam agens, *diſp.2.de ſacram.ſect.* 1. qui poſtquam *n.* 1. dicit non requiri ad eſſentiam ſacramenti in genere conſiderati, vt conſtet rebus, & verbis, cum potuiſſet Deus talia nobis ſacramenta instituere, quæ non conſtarent rebus, & verbis: tamen *n.*2. cum D.Thoma, & communi *dict.art.6.* latè probat quod in ſacramentis nouæ legis reperiuntur res, & verba, cum multis etiam nouiſſimè Leander *de ſacram.q.8.diſp.*1.contra Durand. *in 4.diſt.1.q.3.n.*8.Adrian.*de Baptiſm.q.2.in fine*, & alijs exiſtimantes ſaltim in matrimonio non ſic haberi, cum nutibus queat contrahi, ſed longe probabilius debet procedere, vt dictum eſt, & docent etiam de Caſtillo *de ſacram. tom.1. tract.1. diſp.1.dubi.*1.4. Caſtro Palao *tract.* 18. *puncto* 3. Filiucius, Ledeſma, & alij relati à Leandro. Vide quæ docet Becanus *de ſacram.in comm. q.7.&* 8. vbi agit de illis, an ſacramenta conſtent rebus, & verbis, à Deo determinatis, quod mutare non liceat. Et qualia debent eſſe verba Sacramentorum.

8 Notandum verò eſt non ſic factum eſſe in ſacramentis veteris legis, in quibus non conſtat fuiſſe aliqua verba præſcripta, vt colligunt DD. ex D.Thoma *q.68.art.6. ad* 3. tenent Richardus *in 4.diſt.1.art.*1.Durand.*q.*3. Sotus *q.* 1. *art.6.* Suarez *diſp.* 2.*ſect.*1. Vaſquez *tom.2.in 3.p.diſp.* 128.*cap.1.n.*1.Granados *tract.*1.*diſp.3.n.*2.Ioannes de Cruce *de ſacram.q.1.dubio* 2.Lugo *diſp.*2. *n.1.pag.*11.Filiucius *tract.1.n.*50. Leander. *dict. diſp.1.q.7.*

9 Ad tertiam quæſtionis partem: etiam breuiter reſpondetur, & ſi Innocentius IV. *in cap.* 1. *de Baptiſmo*, Felinus, *in cap. que in Eccleſiarum de conſtitutionibus*, aliique canoniſtæ aſſerant, varias materias, & formas eſſe à Chriſto Domino inſtitutas pro Eccleſia Latina, & pro Eccleſia Græca; ſed quia Chriſtus Dominus vnicam conſtituit Eccleſiam, ſequitur vt pro tota illa vnicam debuerit inſtitutionem facere ſacramentorum; ſic vt Eccleſia Græca valide ordinaret Presbyteros per traditionem panis, & vini, & valide conſecraret in pane azimo, in quo conſecrat latina, & valide Baptizaret ſub ea forma, qua latina, & è contra Eccleſia latina validè ordinaret Presbytos per manuum impoſitionem &c. Et ſic Ochogauia *de ſacram. q.* 4. *n.* 3. Vaſquez *diſp.* 129.*in 3.p.cap.3.n.* 49. Gaſpar. Hurtado *de ſacram.diſp.1.dif.*13. Leander. *eodem tract.dif.1.q.* 15.& apud illos omnes Theologi dicunt Chriſtum Dominum pro toto orbe terrarum eandem materiam, & formam Sacramentorum aſſignaſſe.

Ad quartam quæſtionis partem, quia cum in- 10
quirunt DD. vtrum ſacramenta nouæ legis conſtent rebus, & verbis, idem ſit, ac quærere, an conſtent materia, & forma, & de primo dictum ſit in verſ *ad ſecundam*, & in ſacramentis res ſe habeant, vt materia, & verba, vt forma, vt dicit ex communi Egidius Trulench. *de ſacram. cap.* 2. *dubio* 1.*n.*1.*&* 4 quatenus ex Concilio Florentino in vnione Armanorum probat definitum ſacramenta nouæ legis conſtare materia, & forma, rebus ſcilicet vt materia, & verbis vt forma ex doctrina D.Thomæ, & communi DD. cum eo; quia in ſacramentis illud dicitur materia, quod indeterminate ſignificat, illud vero forma, quod perficit, & determinat, vt bene docent Bellarm. *lib.10.de ſacram.cap.* 18. & cum aliis Bonacina *tomo* 1.*diſp.1.q.2.p.1.n.1.*vt v.g.ablutio in Baptiſmo eſt indifferens, & indeterminata ad quamcumque ſordium ablutionem; ideoque ſit eius materia; & quia prolatio verborum eam determinat ad abluendas ſordes, & peccata animæ dicatur forma: alij DD addentes pro perfecta declaratione huius dicti, vbi leges, & apud relatos, & Suarez, *tom.4. in 3.diſp.2. ſect.*1. Filiucium, *tract.1. cap.4.q* 2. late cum multis Eminentiſſ. Cardinal.Lugo, *de ſacra.diſp.2.ſect.*1.per ſectiones quinque inde opportet iam de propoſito in quæſtione perquirere.

Igitur eſt dicendum ex communi Theologo- 11
rum ſententia, materiam, & formam Sacramentorum eſſe determinatam ex Chriſti inſtitutione, & abſolute loquendo Egidius dicit eſſe de fide; quia colligitur ex ſcriptura vna cum traditione Eccleſiæ, & expoſitione *dict.cap.2. dubio* 1. de quo Suarez *tom.4 in 3.p.diſp.2. ſect.* 2. ex ea ratione, quia cum ſacramenta ſint inſtituta à Chriſto, vt *ſupra q.*3.totum ſuum eſſe, & determinationem materiæ, ac formæ debent habere ab ipſo Chriſto Domino; vt ſuum indicarent au-
thorem † Item cum futura eſſent inſtrumenta 12
gratiæ, debuerunt definiri ab authore gratiæ, de quo ſunt videndi adducti iam, & Coninch. *in 3. p.D.Thom.q.60.art.5.&* 7.Bonacina *tom.1. diſp.* 1.*q.2.p.1.n.*7. & clare videtur colligi ex Trid. *dicta ſeſſ.7.can.*1 *& ſeſſ.2.cap.*2.& docent cum D. Thoma *in dict.quæſt.*60.*art.5.ad* 3.Suarez *ſupra diſp.2.ſect.*3. Vaſquez *diſp.*119.Logo *dict.diſp.* 2 *ſect.*5.Petr.Ledeſma *cap.*1 *concluſ.*6.Racon. *in 3.p.tract.2.diſp.1.ſect.5.pag.*34.& Beccanus *vbi ſupra* quod eſt verum contra Hæreticos Paulitanos, & alios noſtri temporis, quos referunt Vaſquez, & Suarez *ſupra*, Beccanus *de ſacram. cap.* 1.*dict. quæſt.* 7. Hurtad.*diſp. & difi- culi.*13.

Itaque ſi dubitetur, numquid Chriſtus deter- 13
minauerit in indiuiduo materiam, & formam omnium ſacramentorum, ſeu tantum quoad determinationem ſpecificam, dicendum eſt quod etſi in indiuiduo firment communiter Doctores: tamen probabilius dicit Leander *de ſacram.diſp.* 1. *q.* 11. vt Chriſtus Dominus non determinauerit in indiuiduo materiam, & formam ſacramenti ordinis materialiter ſumptas, nec materiam Euchariſtiæ; quia pro materia, & forma ordinis inſtituit ſignum ſenſibile ſignificatiuum poteſtatis, quæ traditur, & verba talem poteſtatem exprimentia pro materia Euchariſtiæ panem qui

cumque

cumque eſſet, nec vinum album, vel rubrum, ſed vinum quodcumque, & quod ita in Eccleſia Græca ordinantur Preſbyteri, & Diaconi per ſolam manuum impoſitionem ſub certa forma verborum, vt dixi, *ſupra de temporib. ordin.* in Eccleſia verò Latina per manus impoſitionem, & per traditionem panis, vt *ibi* dixi, vbi quod in Eccleſia Græca conſecratur pane fermentato, in Latina in Azimo; & ita Egidius Trullench, *dict. cap. 1. de ſacram. lib. 1. dub. 2. num. 2.* ex ſententia D. Thomæ, *in 3. p. dict. q. 60.* Vbi Caiet. notans determinationem materiæ in ſacramentis poſſe ſumi primo in ſpecie; videlicet quod in hac ſpecie rei inſtituatur Sacramentum, v. g. vt in Baptiſmo ſumatur aqua, & in Euchariſtia panis triticus, & non alius. Secundo in indiuiduo, vt v. g. hæc hoſtia, & non alia ſumatur à conſecrata, dicit quod dum loquuntur, materiam eſſe determinatam in ſacramentis, intelligitur quoad determinationem ſpecificam; non vero indiuidualem: nam ſacerdos poteſt hanc, vel illam hoſtiam adhibere ad conficiendam Euchariſtiam.

14 Et inde etiam quia in Sacramento ordinis, vtraque Eccleſia confert ordinationem per ſignum ſenſibile, & per verba ſignificantia traditionem ſacerdotij; ideo dicitur, vt vtraque validè cōficiat & vtraque formaliter loquendo ſeruet materiam, & formam à Chriſto inſtitutam, licet non materialiter, cum ſic vtatur ſignis diuerſis: ita DD. & Innocent 4. *in c. Preſbyt. hoc tit.* Bellarm. *tom. 2. lib. vnico. de ſacram. ordinis cap. 9. in fine*, Lugo *ſupra dictu diſp. 2. à num. 85. pag. 18.* Videndi *de Caſtill. tract. 1. diſp. 1. dubio 4.* Diana *p. 10 tract. 11. reſ. 65.* Petr. Archudius, quem ſequitur Lugo, & Philibertus *tract. 2. de ordine p. 1. cap. 3. & p. 7. cap. 2. à n. 9.* Caſtrus Palao *tom. 4. tract. 27. puncto 4. n. 11.* cum Bellarm Layman, Bonacina, & aliis, Nicolaus Iſambert, Doctor. & Socius Sorbonicus *in 3. p. D. Thoma tom. 3. de ſacram. ordinis diſp. 3. art. 6. & 7.* qui reſpondet contrariis frater Martinus de San Ioſeph. *in menita confeſ. tom. 1. lib. 1. de ſacramento ordinis tract. 2. num. 5* Lugo *de ſacram in genere diſp. 2. ſect. 2. numer. 85.* quorum verba refert Diana *dicta reſ 65.*

15 Et quatenus ad materiam proximam, & remotam reſpondeo, vt in omnibus ſacramentis detur materia remota, & proxima, & dici remotam illam, ſine qua non poteſt eſſe proxima, quæ ſupponitur à proxima, vt ſunt res naturales in omnibus ſacramentis, vt in Baptiſmo aqua naturalis, in Confirmatione Chriſma benedictum, in Euchariſtia panis, & vinum, aqua mixtum, in Pœnitentia peccata, in Extrema Vnctione oleum benedictum, in Ordine v. g ſacerdotali, Calix cum vino, & Patena cum hoſtia, in matrimonio perſonæ habiles, ſeu ipſi contrahentes.

16 Materia proxima Sacramentorum ſit in Baptiſmo ablutio, ipſa in Confirmatione Vnctio, in Euchariſtia ſpecies Sacramentales, in Pœnitentia d·lor, Confeſſio, & Satisfactio, in Sacra Vnctione vnctio quinque ſenſuum, in ordinatione traditio, & porrectio. in matrimonio contrahentium traditio corporum, ſiue fiat per realem traditionem, ſiue per verba: ita docent communiter Doctores legendi apud Henriquez *lib. 1. cap. 8.* de Caſtillum, *de ſacram. tom. · tract. 1. diſp. 1. dubit. 4. num. 34.*

Leander, *de ſacram. diſp. 1. q. 9.* Egidius Trulench. *dict. lib. 2. de ſacram. cap. 1. dubit. 1. n. fin.* & alij.

Ad quæſtionis partem, an requiratur quod materia, & forma ſimultate temporis coexiſtant? Et dicendum eſt quod licet res ſint quid indeterminatum; verba verò determinent, & perficiant res Sacramentorum, vt dictum eſt; indeque procedat, vt res ſint materia, verba vero forma; ſed verba dici formam ſacramentorum, non quia per realem, & phyſicam actionem informant, & adhæreant, vt ſit in rebus naturalibus. Verùm quia moraliter informant, proportione ſeruata, cum forma naturali; id eſt, quia ex Chriſti inſtitutione materiam determinant ad ſignificandam, & cauſandam talem gratiam; hic fieri, vt res, & verba debeant eſſe ſimul, non phyſice; quia ſacramentum non eſt totum phyſicum, ſed moraliter, & conſecutiue, videlicet vt vnum ſit poſt aliud, ſicut contingit in ſacramento Pœnitentiæ, in quo res præcedunt, & verba ſubſequuntur: ita docent DD. cum D. Thoma *dicta q. 60 art. 6.* Conich *ibi n. 40.* Sotus *in 4. diſt. 6. q. vnica art. 8* Victoria *num. 39.* Henriquez *lib. 1. cap. 9. §. 10.* Sa verb. *Baptiſmus num. 4 & 5.* & verb. *ordo num. 5.* Suarez *diſp. 2. ſect. 1.* Toletus *lib. 2. cap. 19.* Villalobos *in ſumma tract. 4. dif. 2. num. 6.* Reginald. *16. n. 17. & 18.* de Caſtillus *ſupra diſp. 1. dub. 6.* Bonacina *diſp. 1. de ſacram. q. 1. puncto 2.* Egidius Trulench. *lib. 1. de ſacram. diſp. 1. cap. 2. n. 3.* & omnes quidem, eo quod Sacramentum morale quoddam compoſitum ex materia ſenſibili, & verbis, indeque ſufficiat ad eius eſſentialem conſtitutionem moralis coniunctio inter illa. 17

Quod verum eſt etſi alij doceant requiri ſimultatem temporis, ſaltim inter aliquam partem materiæ, & inter aliquam partem formæ, taliter quod nullo modo perficiatur forma, quin coexiſtat aliquid materiæ, aut non exiſtat integra materia, quin incipiant formæ verba proferri: ſic Scotus *in 4 diſt. 6. q. 1.* Gabriel. *q. 1. art. 2. concluſ. 8.* Richardus *dict. 3. art. 2. q. 2.* Nauarr. *cap. 21. n 8.* Caiet. *tom. 1. opuſcul. tract. 26.* Vinald. *de ſacram. cap. 3. n. 15. alias 20.* qui pro hac parte refert Armillam, verb. *Baptiſmus, n. 26.* Syluestr. *Baptiſmus 3. §. 2. & vnctio. §. 7.* Paludanum, & Maiorem, Trias *in ſumma 1. p. fol. 85.* Molfeſius *tract. 4. ſumma cap. 1. num. 48.* quos referens Leander, *de ſacram. tract. 1 q. 1. diſp. 16.* dicit cum aliis, & cum Nugno in D. Thom. *dict. q. 60. difficult. 2.* & Granado *tom. 4. in 3. p. controuerſ. 3. tract. 2 diſp. 4. n. 4.* probabilius eſſe, vt non requiratur ad valorem ſacramentorum coexiſtentia phyſica materiæ, & formæ, ſed ſufficere moralem ſimultatem, aut coexiſtentiam vtriuſque; & ſic patet ex relato exemplo de ſacramento Pœnitentiæ, cuius praxis ſic ſemper eſt; ſiquidem in eo non aliter proferuntur formæ verba, quàm præſtita, à pœnitente prius peccatorum, & actus materia. 18

Fateor inquam poſſe in aliis cæteris ſacramentis phyſicè practicari, quod melius erit; ſed quia res eſſet ſcrupuloſa reſpectu adminiſtrantium & ſuſcipientium, ideo pro prima ſententia reſpondeo, & addo quod ſi dubites de diſtantia, & diſtinctione, quæ poteſt 19

intercedere inter formam,& materiam,eſt relinquendum Iudicio prudenis viri:ita Bonacina *to. 1.diſp.1.q.1.puncto 2.n.1.*Trullench.*dict. cap.2. dubio 1.n.3.in fine*,qui etſi ibi *dubit.3.n.7.in fine*, dicat, vt debeat eſſe ſaltim aliqua pars formæ cum materia firmat adhuc Sacramentum eſſe, ſi ſtatim poſt materiam v.g.poſt ablutionem proferatur forma Baptiſmi, videlicet *ego te Baptizo*, quia ſic materia, & forma moraliter ſunt ſimul, & manet integra ſacramenti ſignificatio: ita reſoluit ex communi DD.

10 Quod ſi iterum dubites,quanta diſtantia, ſiue diſiunctio applicationis formæ ad materiam interrumpat eius effectum, ſiue contingat in prolatione propoſitionis, aut integræ orationis formæ dicit Bonacina, *ſupra quaſt.7.num.13.*quod ſi interpellatio, ſeu interruptio verborum tanta ſit, vt ex modo proferendi non conficiatur vna oratio, & integer ſenſus irritet Sacramentum, vt ſi v.g.inter vnum, & aliud verbum prætereat vna hora ſic cum aliis. Ego inquam cum Trulench. *ſupra dicto dubio 3.n.7.*verſ. *dico 4.* exiſtimo vt ſufficiat etiam horæ quadrans, imo & paulo minus,cum talis mora, etiam moraliter interrumpat orationem. Idemque dicendum, & à fortiori ſi ipſa intercedente mora dicta diuiderentur, vt ſi quis diceret *ego te Bap*, deinde additis aliquibus verbis ſubiungat *tizo*, eo quod tunc nec ſubſiſtat ſignificatio, nec adſit integer ſenſus formæ.

11 Verum ſi poſita interruptione, ſeu interpellatione,mora ſit parua; ita vt Iuxta communem ſenſum verba iungantur in vnam orationem, efficiaturque integer ſenſus; tunc quia interpellatio videtur accidentalis, fiet vt Sacramentum teneat,vt ſi v.g.Baptizans dicat *ego te Baptizo*,& immediate dicat *fuge hinc*, vel *Dominus tecum*,aut *veni huc*, vel *illa aqua eſt nimis frigida*,aut *ſternutet*, aut *breuem mentis euagationem patiatur* & deinde ſubiungat *in nomine Patris,& filij,& Spiritus ſancti*;& eſt ratio,quia inter materiam, & formam neceſſario requiritur coniunctio, & ſimultas moralis, vt dictum eſt:ita idem Trulench.*ſub dicto n. 7. dubio 3. lib. 1.cap.1.de ſacram.*cum Bonacina, & communi

12 DD. † addens non eſſe ſacramentum ſi quis v.g. antequam vinum ex Vva extrahatur, dicat *hic eſt Sanguis* & poſtea eo extracto *meus.* Nec eſſe ſacramentum ſi v.g.Baptizans infunderet aquam, & deinde poſt horam,vel dimidiam,aut quadrantem proferret formam,cum aliter moralis ſimultas interpretatur ex dictis *n. praced.* Alia dico *quaſt.ſequenti*,& hæc omnia clare diſtinguit Diana *p.5.tract. 5. de paruitate materia reſ. 39.40. 41.*legendus cum Hurtado, Soto, Nugno, Alfonſo de Leon,Syluio,Granado,Valentia,Ochogauia,Scoto,Ricardo,Victoria,Suarez,Perez,Baſol,Nauarro,Syluestro,Chamacheo,Marchantio,& aliis,& dico *q.ſequenti*, verſ. *ad ſecundam.*Applica alia, quæ dico *ſub c.1. q.4.à n. 1.*

***

QVÆST. V.

An Eccleſia poſsit variare materiam ſacramentorum à Chriſto aſsignatam? Quid de variatione forma? Quibus modis contingat? Et an in coniunctione materia, & forma ſacramentorum detur paruitas materia? An detur in verbis forma Sacramentorum? Et an ea detur in interruptione forma ſacramentorum? An quis peccet mortaliter variando formam, & materiam? Et quid ſi formam abſolutionis variet in ſacramento pænitentia; dum tamen verba ſignificent actum Iudicialem?

SVMMARIVM.

1 *Eccleſia quo pacto mutare valeat,ſeu variare materiam ſacramentorum* n.2.3.4.5.6.& n. 16.& 17.

Cap.1. Trid ſeſſ.24.intelligitur n.16.

2 *Mutatio materia,vel forma Sacramentorum, quot modis valeat contingere.*

3 *Mutatio poteſt eſſe,vel eſſentialis, vel accidentalis,qua vtraque* n.6.& 9.

4 *Subtractio tunc ſacramentum vitiat, quando tollit legitimum ſenſum forma, non ſi ſubſtantialis non ſit,vt* n.13.

5 *Additio quando vel non variet formam ſacramentorum: vbi quid de interpellatione, ſeu interruptione verborum, &* n.12.

6 *Mutatio materia ſubſtantialis, vitiat ſacramentum. Et quando talis dicetur* n.7.

7 *Mutatio ſubſtantialis in ſacramentis contingit, cum à diuerſis miniſtris, forma prolatio fieret, excepta ſacra vnctione.*

8 *Baptiſmus non fit, cum vnus miniſter profert verba* ego te Baptizo, *& aliter* in nomine Patris, & filij, & Spiritus ſancti.

9 *Mutatio accidentalis in ſacramentis eſt, qua non tollit ſubſtantiam materia, & forma à Chriſto inſtituta, nec ſenſum ciuilem, & humanum explicatur* n. 10. & 11.

10 *Mutatio idiomatis non vitiat ſacramentum, nec verba Synonima intra idem idioma,& exemplificatur in Baptiſmo, & Pænitentia.*

11 *Corruptio verborum, ſi non mutat ſubſtantiam,ſeu ſenſum forma, erit mutatio accidentalis, & exemplificatur in forma Baptiſmi.*

12 *Additio verborum forma, qua ſubſtantiam ſenſus non mutat,non irritat ſacramentum, etſi addens exiſtimet verba addita eſſe de eſſentia,ſi tamen intendat facere quod Eccleſia facit.*

14 *Sacramentum miniſtratum per verba æquiuoca,valet, ſi miniſter habeat rectam intentionem, & non inducendi nouum ritum* n.15.

15 *Baptizans*

15 *Baptizans in nomine Patris, & Filij, & Spiritus ſancti, & Beatæ Mariæ, quo pacto intelligatur non deuiare à vera forma.*

16 *Mutatio formæ ſubſtantialis in matrimonio non contingit per diſpoſitionem Trid.* in c. 1. ſeſſ. 24.

17 *Materia ſubſtantialis, quando maneat, vel pereat, à quo deſumatur.*

18 *Mulieres baptizantes melius facient ſi baptizent in lingua materna.*

19 *Prolatio formæ cum interruptione, aut cum defectu applicationis in materia, qualiter ſuſtineatur* n. 20. 21. 22. *vbi exemplificatur.*

20 *Paruitas qualiter conſideretur in coniunctione verborum formæ* n. 21. 22. 23.

23 *Paruitas materiæ qualiter contingat in forma ſacramentorum interruptione, ac interpellatione, quando magna conſideretur.*

24 *Peccatum quale ſignatur ex mutatione formæ, aut materiæ ſacramentorum, ſub diſtinctione* n. 25.

26 *Abſolutionis forma facta* Abſoluat te Deus, vel abſoluatur Petrus, *num ſit defectuoſa, & proferens peccet.* n. 27.

28 *Mutatio formæ ex ignorantia non excuſat miniſtrum à peccato. Et qualiter excuſet.*

29 *Verba fingi ab aliquo non poſſunt in adminiſtratione ſacramentorum.*

30 *Materia, vel forma dubia vti in ſacramentis, non licet, ſecluſa neceſſitate.*

2 AD primam quæſtionis partem video Sahagun generaliter reſpondentem *in tractatu de ſacram. in genere n. 17. verſ. vnde* vbi ex Trid. *ſeſſ. 24. de reform. cap. 1.* ait vt poſſit Eccleſia nouam conſtituere formam, vel antiquæ formæ aliquid addere, aut detrahere, & refert Leander, *de ſacram. diſp. 1. q. 13.* eo quod Eccleſia videatur variaſſe materiam matrimonij, faciendo quod conſenſus contrahentium abſque præſentia Parochi, quæ prius erat materia valida, iam non ſit valida; ad quod etiam videbis latè *dicta in cap. fin. q.* 2. verſ. *ad quartam.*

2 Sed quia hæc reſolutio pendet à modis quibus variatio materiæ, aut formæ contingit; ideo cum communi DD. dico quod hæc mutatio poteſt contingere vt mutatione idiomatis, quæ ſemper eſt accidentalis, aut additione alicuius verbi, ſiue de tractatione, ſeu corruptione, aut tranſpoſitione verborum, quæ fere ſemper eſt mutatio accidentalis, aut interpellatione dictionum, vel partium eiuſdem dictionis, vt dixi *ſupra q. præced.* ſub verſ. *ad quartam.* & denique verbis Synonymis, verbis æquiuocis, vt expendunt eleganter Sotus *in 4. diſt. 7. dict. 1. q. 1. art.* 8. Suarez *diſp. 2. ſect.* 4. de Caſtillus *diſp. 1. dubio* 11. Leander, *dicta diſp. 1. q.* 15. Trulench. *de ſacram. lib. 1. cap. 1. dubio. 2. à n.* 1. qui latius exemplificans, in verſu ſequenti comprehendit modos dictos.

Nihil formæ demas, nil ponas, nil variabis.

Tranſmutare caue corrumpere verba morari.

3 Qui notat mutationem poſſe eſſe, vel ſubſtantialem, & eſſentialem, vel accidentalem tantùm, & tunc dicit, vt ſit ſubſtantialis, eſſentialis, quando ſcilicet mutatur eſſentialis, & ſubſtantialis ſignificatio formæ, vt ſi quis diceret *ego Baptizor te*: nam ſic mutatur ſignificatio eſſentialis formæ; & in hoc caſu reſoluit cum communi ex D. Thoma *q. 60. art.* 4. nullum effici ſacramentum; quia mutatur ſubſtantialiter ſignificatio, quæ eſt de eſſentia ſacramenti, & ſimiliter, ſi diceret *ego te Baptizo in nomine Matris, filij &c.* quia non ſubſiſtit legitimus ſenſus formæ.

Vnde fit quod ſubtractio tunc vitiet ſacramentum quando tollit legitimum ſenſum formæ, 4
vt ſi in forma Baptiſmi v.g. omitteret vnam perſonam, in Euchariſtia in forma panis, ſubtraheret verbum *meum*, in forma ſanguinis *omitteret ſanguinis mei.*
† Idem eſſet in additione, ſi additio tollit ſenſum formæ; quia tunc tollet eius ſubſtantiam, vt ſi v.g. Baptizaret dicendo *ego te Baptizo in nomine Patris maioris, filij minoris &c.* quia non manet legitimus ſenſus formæ. Interpellatione inquam, ſiue interruptione verborum, ſi tanta inquam eſſet, vt ex modo proferendi non conficiatur vna oratio, & integer ſenſus, vt explicaui in *dict. quæſt. præced.* ſub dicto verſ. *ad quartam*, & dico *hic infra.* Et de corruptione verborum idem dicitur quando talis eſt, vt mutet eius legitimam ſignificationem, vt dictum eſt; quod non ſit v.g. Baptiſmus, ſiquis diceret *ego te Baptizor*, & *ego te Baptizo in nomine matris, & filij &c.* quod ſi mutatio verborum fiat in ſigna, & nutus (excepto matrimonio) quia hæc eſt mutatio ſubſtantialis, fit vt irritet ſacramentum, cum adhibenda ſit forma, quam Chriſtus inſtituit quæ in verbis conſiſtit, vt dixi *ſupra dict. q.* 4. 5

Circa mutationem materiæ in ſubſtantia, & eſſentia, idem reſpondeo, vt tunc ſi talis eſt, vitiet ſacramentum, quæ tunc inquam dicetur ſubſtantialis, quando moraliter in materia non manet eadem ratio ſigni à Chriſto Domino inſtituti in ordine ad vſum humanum, ad quem materia fuit à Chriſto Domino aſſumpta; & ob id aqua v.g. artificialis tollit Baptiſmum; quia non eſt apta ad lauandum, ad quem vſum aſſumitur in Baptiſmo; nec v.g. maſſa cruda ſit materia Euchariſtiæ; quia non eſt apta ad comedendum. 6

Item contingit mutatio ſubſtantialis in ſacramentis, ſi à diuerſis miniſtris formæ prolatio in 7
quolibet miniſtrando ſacramento fieret, excepto ſacramento Extremæ Vnctionis per ſpecialitatem de illo adductam *ſupra tit. præced.* vbi dixi quod ſimul, & ſucceſſiue poſſit illud Sacramentum perfici, & ſucceſſiue miniſtrare à pluribus ſacerdotibus: In cæteris inquam ſacramentis id nequit contingere cum formæ prolatio diuidi non poſſit inter duos miniſtrantes. 8
† Et ſic non fieret v.g. ſacramentum Baptiſmi, ſiquis diceret *ego te Baptizo*, & alius proſequeretur *in nomine Patris*, ſicut nec teneret ſi quis ſolum diceret *ego te Baptizo in nomine Patris*; quia in vtroque deficit ſubſtantialis ſenſus: ita docent Henriquez *lib. 1. cap. 9. n.* 9. Bonacina *diſp. 1. q. 1. q. 2. puncto* 4. Trulench. *dicto dubio 3. n. fin.* & de adductis mutationibus docent alij referendi.

Itaque iam ad accidentalem deueniendo mutationem, dico vt ſit illa, quæ non tollit ſubſtantiam formæ, ac materiæ à Chriſto inſtitutæ, & aſſignatæ, nec ſenſum eundem, & humanum formæ clarum, & expreſſum à Chriſto Domino pro effectu ſacramenti ſignificato, & cauſato intentum, vt docent, tam de mutatione ſubſtantiali, & accidentali D. Thom. *ſupra q. 60. art.* 7. Suarez, & Egidius *ibidem* Vaſquez *diſp* 129. *cap.* 7. Beccanus *q. 7. de ſacram. n.* 3. Reginald. *lib. 26. n. 10. &* 21. Hurtado *diſp. 1. diff.* 14. & in prædicta mutatione accidentali, concludunt DD. ſcholaſtici, vt maneat ea, non impediente nihilominus 9

Sacramentum; quia non mutatur eius ſubſtantia, & eſſentialis ſignificatio, vt exemplificatur in mutationibus, ſeu variationibus ſequentibus.

10 Non inquam mutatio idiomatis vitiat ſacramentum, cum ſolùm ſit accidentalis; alias inquam adminiſtranda eſſent omnia ſacramenta in lingua Hebræa, non in latina, ſeu alias materna. Nec verba Synonyma intra idem idioma irritant ſacramentum; quia non mutant illius ſubſtantialem ſignificationem, ſed accidentalem tantùm, cum & Baptiſmus eſſet ſi quis diceret *ego te abluo*, eſſetque etiam ſacramentum Pœnitentiæ, ſi confeſſarius abſolueret verbis ſequentibus *ego remitto, vel Condono tibi peccata tua*; idemque continget in tranſportatione verborum, ſi ſenſum ſubſtantialem non mutet, vt ſi v. g. diceret miniſter *ego Baptizo te*, etſi conficiens ſacramentum Euchariſtiæ diceret *meum corpus eſt hoc*; quod ſi aliquando communem tolleret ſenſum, irritum fieri ſacramentum, reſoluunt Doctores citati, & citandi, vt ſi miniſtrans diceret *ego Patris te Baptizo in nomine filij, & Spiritus ſancti*.

11 Corruptio autem verborum erit accidentalis, quando non mutat ſubſtantialem ſenſum formæ; & ſic tenet Baptiſmus, ſi miniſter diceret *ego te Baptizo in nomine patria, filia, Spiritua Sancta*, vt docet Zacharias Papa *in cap. retulerunt de conſecrat. diſt.* 4. D. Thom. *in* 3. *p. dict. q.* 60. *art.* 7. *ad* 3. & communiter DD. quia quamuis illæ voces in rigore habeant aliam ſignificationem; dicunt tamen Doctores quod ſumuntur communiter ibi pro tribus perſonis, modo ſic Baptizans haberet intentionem, Eccleſiæ, ſecus ſi credat in trinitate eſſe *filiam*, in cuius nomine vult conficere ſacramentum, quia tunc exprimit in forma errorem ipſi contrarium: ita Ledeſma late, & bene *in ſumma cap.* 1. *de ſacram. concluſ.* 10. *in fine*, Trulench. *dict. dubit.* 3. *n.* 11. qui è contra dicit, vt valeat Baptiſmus, ſi quis nomine *Spiritus* præponat, *E*, & dicat *ego te Baptizo in nomine Patris, & filij, & Eſpiritus ſancti*, cum hæc corruptio non ſit ſubſtantialis, vt dixit Coninch. *in* 3. *p. D. Thome dict. quaſt.* 60. *art.* 8. *n.* 77. & propter eandem cauſam dicit Bonacina videndus *dict. p.* 2. *q.* 5. *diſp.* 1. *p.* 1. *n.* 20. *&* 21. vt vere conſecraret qui diceret *hic eſt Calix ſanguinis mei*.

12 Hinc fit vt ſi additio verborum formæ, ſubſtantiam non mutet ſenſus, maneat ſacramentum, vt ſi v. g dicendo *ego te Baptizo in nomine Patris, qui te creauit, filij, qui te redemit, & Spiritus ſancti*; quia hæc additio non deſtruit ſignificationem formæ, & hoc quamuis ex ignorantia putet verba, quæ ipſe addit eſſe de eſſentia, modo habeat legitimam intentionem Eccleſiæ, explicant Suarez *diſp.* 2. *ſect.* 4. *&* 5. Coninch. *dicta quaſt.* 60. *art.* 8. *dubio* 1. Bonacina *dicta quaſt.* 2. *puncto* 1. *num.* 28. 29. *&* 30. Henriquez *lib.* 1. *cap.* 9. Ledeſma *de ſacram. in ſumma cap.* 1. vt dico *infra ſub cap.* 1. & aliis huius tituli.
13 † Idemque aſſerunt relati Doctores, ſi mutatio contingat in ſubtractione non ſubſtantiali verborum formæ, vt ſi in conſecratione Euchariſtica *panis* proferret miniſter *hoc eſt corpus meum*, ſubtracta particula *enim*, & in Baptiſmo prætermiſſo pronomine *ego*; eo quod dictæ particulæ non ſint de eſſentia formæ, cum, illis prætermiſſis, ſaluetur illius legitimus ſenſus.

Vnde ex adductis, & aliis docent Doctores 14
eſſe ſacramentum validum miniſtratum per verba æquiuoca, modo miniſter habeat rectam intentionem ſignificandi, quod per verba formæ ſignificatur, & non inducendi nouum ritum contra Catholicam Eccleſiam, 15
† vt patet exemplo Baptizantis *in nomine Patris &c. Beata Maria Virginis*, ex ea ratione, quia mutatio hæc non cenſetur ſubſtantialis, cum hic, & nunc verba illa accipiantur ad eum ſenſum, quem importãt verba formæ: tamen ſi in prædicta forma Baptizandi intenderet, & quaternitatem perſonarum, vel B. V. Mariam concurrere effectiue ad ſacramentum, tunc non confici ſacramentum Baptiſmi; quia error exprimitur in forma qui eſt contra eius eſſentiam; & hoc ſi habuerit Miniſter legitimam intentionem, explicant Suarez *in* 3. *p. D. Thom. diſp.* 2. *ſect.* 5. Coninch, Ledeſma, Bonacina, Henriquez, & alij apud Bonacinam *ſupra n.* 25. & Trulench. *dict. dubitatione* 3. *n.* 13. *ante n.* 10. vbi quod Baptiſmus in forma prædicta conficitur, ſi ſolum Miniſter adducat B. Virginem deprecatiue ad effectum conſequendum illius Sacramenti. Alia addunt DD ad omnimodam explicationem prædictorum.

Quare iam non obſtat dictum de mutatione 16
formæ matrimonij *ſupra n.* 1. quia reſpondetur Eccleſiam non variaſſe formaliter loquendo materiam matrimonij, ſed ſolùm materialiter; eo quod materia, quam Chriſtus voluit ad ſacramentum matrimonij, non erat qualiſcumque conſenſus contrahentium, ſed conſenſus legitimus, & validus; ob idque Eccleſiam potuiſſe optime reddere inualidum illum, qui antea validus extitit: etenim vt patet ex Trid. *ſeſſ.* 21. *cap.* 1. & docent adducti à Barboſa *ibi*, Nauarr. *de pœnit. dist.* 5. *cap.* 1. *in principio. n.* 15. Ochogauia *q.* 5. Henriquez *lib.* 1. *cap.* 8. *n.* 10. Suarez *dicta diſp.* 2. *ſect.* 6. Bonacina *dicta diſp.* 1. *q.* 2. *puncto* 1. *n.* 11. Reginald. *lib.* 26. *à n.* 15. Molfeſius *p.* 1. *ſumma tract.* 1. *cap.* 7. *n.* 56. Leander *infra* cum Cardinali Logo, & aliis, & Valquez videndus *dict. diſp.* 139. *c.* 5. *n.* 75. ſemper in Eccleſia fuit poteſtas, vt in ſacramentorum diſpenſatione (ſalua eorum ſubſtantia) ſtatuendi, & mutandi ea, quæ magis expedire Iudicaret.

Quando autem ſubſtantialis materia maneat, 17
vel pereat, eſt deſumendum ex traditione, praxi, & Doctrina Eccleſiæ, Conciliorum, & Patrum, vt tradit cum Vaſquez, Hurtado, Beccano, & aliis, ex adductis Leander *de ſacram. diſp.* 1. *q.* 13. 14. *&* 15. & Egidius Trullench. *de ſacram. cap.* 3. *dicta dubit.* 3. *n.* 4. ait quod debet ſeruari modus proferendi in Eccleſia approbatus, ſed non inde ſequi, vt ſi Eccleſia præciperet quod hoc, vel illo modo tantùm vtamur, fieri ſacramentum, etſi trangreſſor peccaret. 18
† Conſulunt autem Trulench, *dicta dubit.* 3. *n.* 4. *in fine*, Filiucius *tom.* 1. *tract.* 1. *cap.* 4. *q.* 7. Henriquez *lib.* 1. *cap.* 9. Ledeſma *in ſumma lib.* 2. *cap.* 1. melius facere mulieres ſi Baptizent in lingua materna, formam proferendo; quia perfecte non proferunt linguam latinam.

Ad ſecundam quæſtionis partem, an in con- 19
iunctione materiæ, & formæ, detur in verbis, aut in interruptione paruitas materiæ? & quia ad quodlibet horum dubiorum poteris reſpondere ex adductis *ſupr. q.* 4. *verſ. ad quartam*, dum egi de illo, *an requiratur, quod materia, & forma*

ſimultate

ſimultate temporis crexiſtant, & ibi in verſ. *quod ſi iterum dubites*; ideo nunc breuiter repetam
20 de tribus propoſitis dubiis. † Et licet videatur vt non detur paruitas materiæ; eo quod multi Doctores requirant temporis ſimultatem inter aliquam ſaltim formæ, & aliquam partem materiæ, vt Scotus, Richardus, Gabriel, Perez, Nauar. & Sylueſter, quos refert Diana, *p. 5. tract. 5. reſ.* 40. tamen ipſe cum Victoria, & Soto, & Granados *de ſacram. 3. p. diſp. 4. tract.* 1. *n.* 4. non ſic in praxi tenendum; quamuis magis ex profeſſo Caietanus contrariam defendat, non ſolùm in Baptiſmo, ſed potiſſimum in Sacramento Ordinis; quia etſi reuera, vt iſte, & illi ſentiunt inter materiam, & formam ſacramenti requiratur ea coniunctio, quæ neceſſaria eſt ad veritatem verborum: tamen ea ſatis liquet ex morali adducta coniunctione in dicto verſ. *quod ſi iterum*; eo quod ad moralem coniunctionem ſatis ſit, ſi verba non ita diſtent à re ſenſibili, vt deſinant actuare, & determinare ad ſignificationem rei ſacræ: & ſic intelligitur, quando verba parum diſtant à materia, etſi non ſimul coëxiſtant.

21 Vnde fit vt ſi v.g. in Baptiſmo, finita ablutione, Baptizans proferat ſtatim formam, vel finita forma ablueret, cenſeatur ſimul moraliter: nec ſit repetendus Baptiſmus: ita docent Henriquez *lib.* 2. *de ſacram. in genere dict. cap.* 9. *num.* 10. Villalobos *in ſumma tom.* 1. *tract. 4. dif.* 2. *num.* 6. Layman. *in theologia morali lib.* 5. *tract.* 2. *cap. 7. n.* 5. Hurtad. *de Bapt. diſp.* 2. *dif.* 8. Diana *p. 3. tract. 4. reſ.* 6. contra Richard, Scotum, Caietanum, Nauar. & Zambranum *de caſibus occurrent. tempore mortis. cap. 1. dub. 2. dicto* 2. & quia Fernandez de Heredia *in diſp. de. ſacram. in genere p. 6. dub. 2. n.* 8. dixerit vt explicet morulam quod poteſt ablui in totum ante inchoatam formam; quin imo interpoſita breui morula, ea ſcilicet, in qua poſſit oratio Dominica recitari, adiici queat forma Baptiſmi, & vice verſa, dicens hanc ſententiam communem eſſe in ſacramentis Confirmationis, Ordinis, & Extremæ Vnctionis: tamen hanc morulam nimis laxam dicit Diana *dicta reſ.* 6 & ob id non admittendam ex quibus conſequitur, vt in coniunctione, de qua loquimur detur, & admittatur materiæ, & formæ paruitas circa coniunctionem vtriuſque.

22 Itemque ex adductis in noſtræ quæſtionis verſ. *ad primam* eſt danda materiæ paruitas in verbis formæ ſacramentorũ; dum tamen verba ſint accidentalia, nec mutantibus ſenſum, vt exemplificaui, de particula *enim* in ſacramento Euchariſtiæ, & particula *ego* in ſacramentis Baptiſmi, & Pœnitentiæ, vt docent Hurtad *de ſacram. in genere diſſ.* 1. *difficult.* 14. Alfonſus Leo *de officio confeſ. p.* 1. *recolect.* 7. *n.* 40. & ſic recte notauerunt Granados *de ſacram. in p.* 4 *contr.* 3. *tract.* 1. *diſp.* 5. *num.* 3. & Diana *dict. p. 5. tract.* 5. *reſ.* 3 quam riduculum eſſe ſcrupulum eorum, qui ſi ad [illegible] verborum conſecrationis non proferunt, *in*, valde diſtincte, & illud, *t*, quod in verbo *eſt* repetitur, putarent ſe non conſecraſſe, cum hæc mutatio nullius fere momenti ſit.

23 Item [illegible]iam ex adductis in dicto verſ *ad quartam* da[illegible] [p]aruitas materiæ in formæ Sacramentorum in[ter]ruptione, ac interpellatione, vt ſi Miniſter pro[lati]s aliquot verbis, moram faciat, deinde addat reliqua, dum tamen mora ſit breuior, & non impediat orationis ſenſum, & vnitatem, cum tunc mutatio ſit accidentalis, in qua non obſtante paruula mora, repetitur ſacramentum, explicat Granados *in ſumma Theolog. in 3. p. D. Thom. dict. q.* 60. *cap.* 4. Vbi dicit ſtandum eſſe arbitrio probi, ac prudentis viri, numquid diſtinctio, & mora fuerit diuturnior, ſic vt videantur duæ orationes, aut vna tantum, & explicans late loquutus Nugnus *tom.* 1. *in 3. p. dicta quæſt* 60. *art.* 8. cuius verba refert Diana *dicta reſ.* 31. aduertit multò facilius fieri dictam diſcontinuationem per admixtionem aliorum verborum, quam quando fit ſiſtendo in medio; quoniam qui alia verba admiſcet, intendit ad aliam orationem; & ſic per ſe loquendo, omittit præſentem, atque adeo videri quod non poſſit illam continuare; item etiam quod facilius diſcontinuetur oratio, quando fit interruptio inter ſylabas eiuſdem termini, quam ſi fiat inter terminum, & terminum, vt ſi quis dicat *ego te Bap.* & ibi ſiſtat, vel admiſceat alia verba, & poſtea ſubdat *tizo in nomine Patris, & filij, & Spiritus ſancti*; quia tunc ait, & ſi non ſit magna diſtantia, ſed mediocris, non confici Sacramentum. In alio autem caſu, quando proferens qui Baptizat verba *ego te B.ptizo*, & poſt quadrantem proferat alia formæ verba, *in nomine Patris, & filij, & Spiritus ſancti*, non fieri Baptiſmum ait Marchantius, *de ſacram. in quæſtion. regul. tract.* 1. *cap.* 2. *q.* 2. *caſu* 3. *fol.* 156. qui exemplis expendit Iuxta quæ retuli in dicto verſ. *quod ſi iterum, dict. q.* 4.

Ad tertiam quæſtionis partem, an quis peccet mortaliter variando formam, & materiam ſacramentorum? Et in hoc dubio communis Doctorum reſolutio eſt, vt quæcumque formæ mutatio, ſi eius legitimam tollit ſignificationem, ſit ex genere ſuo peccatum mortale, ſacrilegij; imò & ſit tale peccatũ, ſi mutatio reddit dubiam ſignificationem, ſecundùm viri prudentis arbitrium; quia exponit ſe periculo faciendi ſacramentum inualidum. Vnde fit quod ſi quis ex induſtria corrupte profert, aut mutat verba formæ, peccet mortaliter, ſi corruptio, vel mutatio ſit notabilis: ſic *infra* referendi. Tamen ſi verba eſſentialia formæ mutentur in alio, idem tamen ſignificantia ex genere ſuo, non eſſe peccatum mortale, ſed tantùm veniale, reſoluunt Valentia *tom.* 4. *diſp.* 7 *quæſt.* 1. *puncto* 3. Sotus *in 4. diſt.* 14. *q.* 1. *art.* 5. Ochogauia *tract. 1. de ſacram. pœnitentia. q.* 6. *n.* 6. Diana *dicta reſ.* 39. *p.* 5. *tract.* 5. verſ. *notandum.* 24

De mutatione autem accidentali dicendum etiam eſt, vt ſit peccatum mortale, ſi ſit notabilis, quia licet integritas accidentalis, non ſit de neceſſitate ſacramenti; eſt tamen de neceſſitate præcepti: ita Egidius Trulench. *de ſacram. lib.* 1. *cap.* 1. *dub.* 3. *num.* 15. Coninch. *dict. quæſt.* 60. *art.* 8. *dubio* 2. Filiucius *tom.* 1. *tract.* 1. *cap* 4. *q.* 9. Caietan *in ſumm.* verb. *miſſa celebratio.* Syluius 3. *p. D. Thom. dict. q.* 60. *art.* 3. *dub.* 3. *concluſ.* 3. Diana *dict. p.* 5 *tract.* 5. *reſ.* 39. verſ. *ſed non deſinam.* Qui omnes limitant hanc concluſionem, quando mutatio accidentalis eſt parua, nam tunc firmant eſſe tantum peccatum veniale, vel ſi facta ſit, non ſcienter, modo abſit contemptus interpretatiuus: ita Syluius *ſupra* dicens quod materiæ paruitas, communiter excuſet à mortali, item ſi abſit plena deliberatio, vel ſi negligentia fuit leuis, dum præces fuit oblatio; 25

quamuis mutet ſenſum, Henriquez, *lib. 1. cap. 9. n. 15.* Coninch. & Trulench. *ſupra* dicentes quod quoties cumque quis adhibuit debitam diligentiam, qualis ordinariè à viris doctis, prudentibus, & timoratis adhiberi ſolet, excoſetur à peccato mortali.

26 Ad quartam quæſtionis partem, an peccet mortaliter, ſi formam abſolutionis variet, vt ſi v.g. quis diceret, *abſoluat te Deus*, vel *abſoluaris*, vel *abſoluatur Petrus*, vel ſi confeſſarius dicat *volo abſoluaris*, aut *libet te abſolui*; & ſuppoſito quod forma abſolutionis, debeat conferri modo indicatiuo, non autem deprecatiuo, vt docent Scotus *in 4. diſt. 14. q. 4.* Gabriel *q. 1. art. 1.* Vaſquez, *in 3. p. tom. 4. q. 84. art. 3. dubio 3.* Suarez, *diſp. 19. ſect. 1.* Diana, *dict. p. 5. tract. 13. reſ. 34.* contra Caietanum, & Sotum omnibus prædictis modis indicatiuis, aut imperatiuis, formam abſolutionis eſſe ſufficientem, & quoties ſignificent actum Iudicialem, & ſententiam deciſiuam abſolutionis à peccatis; quia in his verbis adductis, ſaluatur ſenſus formæ ſacramentalis abſolutionis, quæ inſtituta eſt à Chriſto; imo dicunt ſententiam Iudicis conuenientius adhiberi, non ſolùm modo imperatiuo, ſed indicatiuo.

27 Dubitant verò Doctores, nunquid confeſſarius abſoluens à peccatis in ſacramento pœnitentiæ, aliquo ex prædictis modis peccet mortaliter. in quo dubio etſi Diana ſuum Iudicium non proferat *dict. tract. 3. reſ. 34.* & Hurtado *complect. diſp. 5. de pœnit. dif. 3.* firmet, & dicat abſolutionem ſic prolatam illicitè fieri, ſed miniſtrantem peccare tantùm venialiter; quia ea mutatio non eſt grauis, ſed leuis: tamen tenetta videtur aliud dicendum, ſi ſit frequens talis mutatio cum inuertat vſum frequentem Eccleſiæ, nempe *ego te abſoluo à peccatis &c.*

28 Pro complemento notandum eſt ignorantiam Iuris moraliter loquendo non poſſe excuſare ab hoc peccato mutationis; quia omnes miniſtri huiuſmodi Iua ſcire tenentur ex adductis per Doctores canonicos *in cap. ignorantia de regula, & in cap. 2. de conſtit. lib. 6.* per ignorantiam verò facti poſſe quem ſæpè excuſari, docent Theologi *ſupra* adducti; quia non eſt in noſtra poteſtate ſemper aduertere omnes facti circunſtantias; quilibet enim, alioqui diligens ex aliqua diſtractione, vel perturbatione poteſt omittere aliquod verbum, vel conſecrare in aqua v.g. pro vino, & ſimilia, vt tradunt Caietanos *in ſumm.* verb. *miſſa celebratio* Filiucius *dict. tom. 1. tract. 1. cap. 4. q. 9.* Trulench. *dict. dub. 3. ſub n. 15. in fine*, & alij.

29 Item ex adductis *ſupra* ſub hac quæſtione, notandum eſt cum Suarez *in 3. p. dict. diſp. 2. ſect. 4.* in explicatione *ſecunda mutationis*, & Reginald. *tom. 2. lib. 26. cap. 1. n. 23.* ex doctrina D. Thom. *in 3. p. dict. q. 60. art. 7. ad 3.* & ex communi DD. apud Bonacin. *tom. 1. diſp. 1. q. 1. puncto 1. à n. 20. & 25.* non poſſe aliquem validè fingere verba in adminiſtratione ſacramentorum, illiſque vti ad ſignificandum id, quod ſignificant verba formæ; quia verba, quæ aſſumuntur in ſacramentis debent eſſe humana, publica, & accomodata ſecundum communem vſum hominum; & ob id dicunt, vt non valeret conſecratio corporis Domini, ſi quis tantum prima nominis elementa H, o, e, c, m, vſurparet.

30 Tertio notandum eſt, vt numquam liceat, ſecluſa neceſſitate vti materia, vel forma dubia, vel probabili, relicta omnino certa; quia quando rationabiliter dubitatur permutationem periiſſe ſenſum formæ, eam iterandam eſſe ſub conditione, maxime in Baptiſmo, confirmatione, & ordine; quæ iterabilia non ſunt, eo quod imprimant Characterem. Quare iam legitime incidimus in explicationem *cap. 1.* & aliorum huius noſtri tituli, vbi late de hoc notabili: nec alia de ſacramentis in genere repetam, dixerimque præcedentia, vt neceſſaria ad tractationem noſtri tituli ac ſi alia deſideres leges præter iam relatos nouiſſime agentem *de ſacram. in genere* P. M. Pradum *in eodem tract. qui abunde per caſus ſpeciales explicat commentans quæſtion. 60. 61. 62. 63. & 64. & 65. in 3. part.* D. Thomæ *omnino legendus qui & moderniores etiam citat.*

AD TEXT. IN CAP. I. Paſtoralis hoc titulo, de Sacramentis non Iterandis.

PRÆMISSVM.

EX iam adductis *ſupra q. 3.* pro Rubricæ enodatione, nonnullis adiectis de ſacram. in genere, ac *ibi dict. quæſt. 1. & 2.* de ratione quare nonnulla ſacramenta, vt ſunt Baptiſmus, Confirmatio, & Ordo reiterari non poſſunt, & Pontifex Innocent. III. conſtituent, vt in ordinato in ſubdiaconum ſiue manuum impoſitione, & confirmato non chriſmatis, ſed Olei Vnctione, non fiat iteratio, at tantùm prætermiſſum caute ſuppleatur; ideo iam incidimus in inquirenda ratione, quam percipies ex proxime dictis hic in quæſtionibus ſequentibus.

QVÆST. I.

Quare ordinati in ſubdiaconum, deficiente manus impoſitione, non iterum ordinentur, ſed caute ſit ſupplendum quod incaute fuerat prætermiſſum? Et quare idem dixerit Pontifex de confirmato non chriſmatis, ſed Olei Vnctione? Cum tenera, ſubdiaconus ordinatus cum Calice non conſecrato, debeat iterum ordinari & ſic iterum confirmari, qui tantum Oleo fuerit confirmatus, cum chriſma neceſſarium in adminiſtratione ſacramenti confirmationis videatur?

SVMMARIVM.

1 *Manus impoſitio eſt neceſſaria in ordinandis Epiſcopis, Presbyteris; & Diaconis Quid in confirmatione* n. 2. & 3.

4 *Manus impoſitio eſt materia conſecrationis Epiſcopalis, Presbyteralis, & Diaconalis* n. 5. 6. 7. & n. 10.

5 *Eccleſia Græca ordinat per manus impoſitionē ſuper caput ordinandi latina etiam per Calicis, & Patena porrectionem.* n. 6.

6 *Græco*

6 *Græco ritu per vnicam impoſitionem manus; vnamque formam, duplex confertur poteſtas ſubdiacono, Diacono, & Presbytere. Ritu verò latino non niſi per duplicem materiam.*

7 *Apoſtoli ordinarunt Diacones ſolâ manu impoſitione.*

8 *Diaconus quâ formâ apud Græcos ordinatur à Pontifice, qua apud latinos.*

9 *Character datur Diacono duplex in ſua ordinatione, ſicut etiam duplex datur ſacerdoti.*

51 *Manus impoſitio non eſt materia proxima ordinis ſubdiaconatus* numero 12.13.14.15.16.

52 Cap ſubdiaconus 15. diſt. 23. & n. 13.

54 Cap. quoniam 69. diſt. n. 15. & 16.

55 *Manus impoſitio multiplex eſt vt ſigillatim dicitur.* n. 19.20.21.22.23.24 25.

56 *Manus impoſitio in ſubdiaconatus ordine potius expectat ad cæremoniam Eccleſiaſticam, & in aliis ordinibus minoribus* n. 17. & 18.

22 *Manus impoſitio ad quid fiat ſuper Energumenos.*

23 *Exorciſtatus qua ſit forma.*

25 *Manus impoſitio accepta pro reconciliatione Pœnitentium, vel expulſione infirmitatis, vel Diaboli, vel ſimplici benedictione; nihil aliud eſt quàm oratio ſupra hominem, non ſic ſi ponatur pro confirmatione, & ordinatione.*

26 Cap. fin. de ſacràm. non iterandis, hoc tit. & n. 30. & 37.

26 *Intelligitur textus noſter* n. 28. 29. 30. 31. 32. *& in ſecunda eius parte ex* n. 38. *ad* 44. *cum aliis.*

28 *Manus impoſitio ſupplenda, quare in confirmatione, & non in ſubdiaconatu* n. 29. 30. & à n. 38. *latiſſime.*

30 *Actum nihil dicitur, dum aliquid ſupereſt ad agendum.*

31 *Subſtantialia quædam ſunt in ſacramentis, quæ ſi emittantur, nihil agitur. Solemnia quædam, quæ ſi omittantur, ſupplentur. Dubia quædam in quibus datur totalis iteratio. Quædam lenia, & in quibus ſingula verificantur* n. 32. 33. 34. 35. & 36.

36 *Suppletur omiſſum, quod pertinet ad ſolemnia in ordine; iteratur omiſſum ſubſtantiale.*

37 *Manus impoſitio omiſſa in Diaconatu, ſubdiaconatu, ac Presbyteratu, non facit vt ſacramentum ſit iterandum, ſed quod ſuppleatur caute.*

39 *Pontifex non reputatur reſpondiſſe de eo, quod extra controuerſiam eſt.*

40 *Chriſma omiſſum in confirmatione, num faciat repeti ſacramentum, ſed tantum ſit ſupplendum,* numeris ſequentibus.

41 *Balſamum num ſit de neceſſitate confirmationis.*

42 *Eccleſia nunquam conſueuit conſecrare chriſma ſine balſamo.*

44 Cap. cum itaque de conſecratione diſt. 4.

46 *Materia confirmationis poſita non eſt in vnctione ſola Olei, ſed chriſmatis.*

47 *Balſamum per ſe ſolum non vocatur chriſma, nec Oleum per ſe, ſed ſimul cum Balſamo. Et qualiter habeatur in Confirmatione* n. 48.

48 *Aqua omiſſa in conſecratione, poſt eam, non infunditur calici.*

49 *Balſamum nunquam in Eccleſia deficit.*

50 *Pius IV. in quodam ſuo priuilegio conceſſit Epiſcopis indiarum, vt poſſent conſecrare ſanctum chriſma cum Balſamo inuento apud Indos.*

COntra primum noſtri textus dictum, facit quod ſcripſi *ſupra in tit. de temporib. ordinat. q. 1. verſ. ad vltimam à n. 25.* vbi reſolui quod ſubdiaconus ordinatus cum calice non conſecrato, debeat iterum ordinari; ſiquidem in ordinandis, ac conſecrandis Epiſcopis, Presbyteris, & Diaconis ſit de neceſſitate ſacramenti manus impoſitio, qua deficiente, videatur iterum eſſe iſtos ordinandos. 5

Et contra ſecundum facit quæ longe tractaui *ſupra de ſacra Vnctione cap. vnico in §. per frontis*, vbi agens late de ſacramento confirmationis *ibi q. 2. à n. 1.* videtur probatum chriſma eſſe materiam neceſſariam huius ſacramenti confirmationis, & ſic deficiente chriſmate, iterum confirmandum, qui ſolo oleo fuerat confirmatus. Econtra pungunt alia, quæ *ibi dixi q. 4.* vbi multos adduco dicentes ſolam impoſitionem manuum eſſe materiam proximam ſacramenti confirmationis, chriſma autem remotam, vt etiam dictum eſt *ibi ſub dicta quæſt. 3.* & ibidem. 2

Applicatis ergo quæ in locis proxime citatis adduxi, vt breuiter, & clare in duobus præſentibus dubiis noſtri textus me geram, exiſtimo amborum dubiorum ſub vnica reſponſione, ac deciſione à Pontifice Innocent. III. comprehenſorum expetendam eſſe reſolutionem, tum à neceſſitate impoſitionis manuum in ordine ſubdiaconatus, num in eo procedat, ac requiratur, vt in ordinatione Epiſcopi, Presbyteri, & Diaconi. Tum in ſacramento confirmationis, an chriſma ita ſit neceſſarium, vt eo deficiente, quamuis confirmandus oleo confirmetur tantum, ſit repetendum, & iterandum illud ſacramentum, vt nullitet primo datum, eo quod chriſma defecit, ſeu ſufficiat, vt Pontifex decidit caute chriſma ſuppleri, quod incaute fuerat prætermiſſum. 3

Ad primam verò difficultatis partem, vt reſpondeam, præmitto cum ſcholaſticis, & aliis Theologiæ moralis ſcriptoribus, materiam conſecrationis Epiſcopalis, Presbyteralis, ac Diaconalis eſſe impoſitionis manuum, vt de conſecratione Epiſcopali docent Petrus Soto *lect. 3. de ordine*, Vaſquez *diſp. 240. cap. 5. n. 58.* Ægidius *diſp. 20. dubio 7. concluſ. 1.* Hurtadus *difficult. 10.* Philibertus *tract. 1. p. 2. cap. 11. n. 12.* Pater à Sancto Ioſeph. *tom. 2. de ſacram. diſp. 7. ſect. 2. pag. 316.* Sanchez *tom. 2. conſilior. lib. 7. cap. 1. dubio 55. n. 7.* Trullench, *lib. 6. de ſacram. dub. 2. n. 7.* Caſtrus Palaus, *tom. 4. tract. 27. puncto 4. num. 1.* Leander cum aliis *de ſacram. ordinis diſp. 3. q. 1.* dicentes materiam ſolam eſſe impoſitionem manuum trium Epiſcoporum ſuper caput conſecrandi; & ſic dixit Henriquez *lib. 10. cap. 7. n. 3.* & Armilla verbo *ordo n. 11.* in verbis ſequentibus *ordo Epiſcopatus quoad poteſtatem eius ſuſcipitur in impoſitione manuum Epiſcoporum ſuper caput eius.* Et licet D. Anton *in 1. p. tit. 14 cap. 16.* Filiucius *tract. 9. n 4* de Caſtillus *tract. 6. de ordine diſput. 1. dubit. 9. n. 127.* & Carolus Bouius *in ſcholio cap. 3. lib 8. conſt. Apoſtolic.* exiſtiment non ſolùm impoſitionem manuum, ſed etiam 4

impoſitionem libri euangeliorum ſuper ceruicem, & ſcapulas conſecrandi eſſe materiam Epiſcopatus &c. Tamen quia ſemper præreqniritur manuum impoſitio manet, vt in tali conſecratione ſit ea materia proxima Epiſcopatus.

5 De materia Presbyteratus, ſiue in Eccleſia latina, aut Græca, patet; quia etſi differant Eccleſia Græca, & latina; & quod Græca ordinat Presbyteros, non per calicis, & Patenæ porrectionem, ſed per manus impoſitionem ſuper caput ordinandi, dicente Epiſcopo *Diuina gratia, qua ſemper infirma ſanat, & qua deſunt ſupplet, creat, ſeu promouet N. Venerabilem Diaconum in Presbyterum.* latina inquam vtatur pro materia Presbyteratus, non ſolùm impoſitione manuum, ſed etiam traditione calicis cum vino, & Patenæ cum Hoſtia, vt docent communiter ſcribentes, etſi aliquis teneat materiam ſacerdotij apud Græcos eſſe etiam ſacratiſſimum panem, & quantitatem ſacrorum vaſorum, vt dixit Antiſtes Philadelphienſis *in opuſculo de ſacram*; vti referunt Petrus à S. Ioſeph. *tom. 2. de ſacram diſp. 7. ſect. 3. pag. 342.* & Leander *diſp. 5. de ſacram. ordin. q. 5.* Tamen in vtraque Eccleſia pro materia vſus eſt conformis impoſitionis manuum Epiſcopi ſuper caput ordinandi, nec de ritu Græco dubitandum eſſe, quin illo fiat ſacramentum, aut de illius valore, docent Cardinalis Lugo poſt Archadium *de ſacram ordinis cap. 2. diſp. 5. ſect. 3.* de Caſtillus *tract. 1. de ſacram. diſp. 1. dubit. 20. & 21.* Diana *p. 8. tract. 1. reſ. 42.* vbi tractans quæſtionem, an ſummus Pontifex poſſit permittere, vt Græci adminiſtrent ſacerdotium ſine inſtrumentorum por-
6 rectione. † Et reſoluens pro affirmatiua longe loquutus reſoluit *ibi* in verſ. *deducitur* ritu Græco per vnam impoſitionem manus, vnicamque formam duplicem conferri poteſtatem ſubdiacono quidem contractandi vaſa ſacra, & legendi epiſtolas, Diacono, diſpenſandi corpus, & ſanguinem Chriſti ex commiſſione ſacerdotis, nec non legendi Euangelium; Presbytero conſecrandi Corpus, & Sanguinem Chriſti, & ſimul à peccatis abſoluendi; Ritu inquam Latino non niſi per duplicem materiam, iam dictam, duplicemque formam, vbi ex Patre Amico, & Petro à S. Ioſeph, item & Patre Franciſco de Lugo Fratre Cardinalis de Lugo, & ex aliis plura congerit, quo pacto hæc ſuſtineantur, vt eplicet ex multis Concilium Nicænum I. *can. 9.* & Cartaginenſe, *4. cap. 3.* & Trident. *ſeſſ. 14. cap. 3. de Extrema Vnctione*, docentes Presbyteratum manuum impoſitione conferri cum Concilio Florentino docente conferri traditione Calicis cum Vino, & Patenæ cum Hoſtia, & cum infinitis aliis Leander, *p. 7. de ſacram. ordin. diſp. 3.* Legendus *q. 5. 6. 7. & 8.* cum Vaſquez, Henriquez, Bellarmino, Fornario, Petro Soto, Scoto, Ægidio, Filiucio, Homo de Bonis, Trullench, Caſtro Palao, Sanchez, Suarez, de Caſtillo, Præpoſito, & infinitis aliis explicantibus à quo principio ita procedat, de quo aliqua ſub hoc dubio.

7 De materia verò Diaconatus communiter dicitur vt in Eccleſia Græca materia totalis, & adæquata Diaconatus, ſit manus impoſitio ab Epiſcopo facta in caput ordinandi; quia Apoſtoli ſola impoſitione manuum, non libri Euangeliorum traditione ordinarunt Diaconos, vt optime probant Philibertus *tract. 1. p. 7. cap. 2. à n. 7.* Cornelius à Lapide *in cap 6. actuum* Petr. à S. Ioſeph. *diſp. 7. dicta ſect. 4* de Caſtillo *tract. 6. diſp. 1. dubio 11. n. 174.* & Cardinalis Lugo *diſp. 2. de ſacram. ſect. 5. n. 81. & 91.* Leander *dicta diſp. 3. de ordine q. 11.* † referentes vt quando apud Græcos 8
ordinatur Diaconus, Pontifex habens manum impoſitam capiti illius, ſequentem formam clara voce enunciat, *Diuina gratia, quæ ſemper infirma curat, & imperfecta perficit, promouet talem reuerendum Subdiaconum in Diaconum,* & licet de Eccleſia latina firment DD. multi, vt ſola traditio libri Euangeliorum ſit vera, legitima, & adæquata, & totalis materia Diaconatus ex D. Thoma *q. 37. art. 5. ad 5.* Alij ex diametro materiam Diaconatus in ſola manuum impoſitione ſi tam eſſe; non verò traditione libri Euangeliorum ex D. Bonauentura *diſt. 24. art. 1. q. 4.* Durando *q. 2.* Caietano *tom. 1. opuſcul. tract. 11.* Scoto *q. 3. art. 1. in fine*, & alij. Verius tamen eſt ex ante adductis de Presbyteratu, materiam proximam, & adæquatam, & totalem ordinationis Diaconi latini, nec conſiſtere in ſola traditione libri Euangeliorum, nec in ſola impoſitione manus Epiſcopi, ſed in vtroque ſimus. † Et vt quemadmodum ſacerdo- 9
tes ſuâ ordinatione recipiunt duplicem poteſtatem conſecrandi ſcilicet, & abſoluendi, vt dico lata *in c. fin. hoc tit. ſub q. 1. à verſ. ad primam*, & duos realiter diſtincto, characteres quorum vnum ſine altero conſiſtere poteſt; ita ſimiliter dici debeat de Diacono, quod videlicet per impoſitionem manus Epiſcopi imprimitur vnus character, quo datur Diacono poteſtas miniſtrand, ſacerdotium, & diſpenſandi Euchariſtiam, ſaltim in neceſſitate, per traditionem vero libri Euangeliorum alius diſtinctus imprimitur character, & datur ei poteſtas legendi Euangelium: ita expreſſe Leander *dict. tract. 6. de ſacram. diſp. 5. q. 12.* latè agens ex ſententia Coninch *diſp. 20 dubio 2. concluſ. 3.* Adami *diſp. 7. q. 5. dubio 3.* Filiucij, Layman, Cardinalis, Oſſius *de ſacram. ordinis cap. 15.* Fornar. *de ordine cap. 2. B.* Ledeſma, Peſantio, Cornelio, Petro à S. Ioſeph, & Lugo *de ſacram. diſp. 32. n. 100.* Granad. *tract. 1. diſp. 3. à n. 26.* de Caſtillo *tract. 6. diſp. 1. dub. 21.* cum aliis, qui ſic conciliant auctorem aliorum.

Etenim in Concilio Toletano 11. *cap.* 10. rela- 10
to *in cap. Presbyter, & in cap. quorundam clericorum diſt. 23.* præcipitur quod in ordinatione Presbyterij, & Diaconi, Epiſcopus manum imponat. Et in Concilio Trid. *ſeſſ. 4. cap. 13.* definitur miniſtrum Extremæ Vnctionis, *ſolum eſſe ſacerdotem ab Epiſcopo per impoſitionem manuum Presbyteri rite ordinatum.* Et in Chartaginenſi *4. cap. 2 ad 5.* ſtatuitur ſacerdotem per manuum impoſitionem eſſe ordinandum; quæ duo Concilia, etſi nihil de Diacono loquantur, tamen loquitur, Tolet. relatum *in dicto cap. quorundam 23. diſt* & de Presbytero, *dicto cap. Presbyter*, de Epiſcopo, *cap. Epiſcopus*, de Diacono etiam *ibi dicta diſt. 23. cap.* Diaconus XI. & de vtroque ſcilicet Presbytero, & Diacono dicit Gregor. *9. in cap. fin. noſtri tituli.*

De ſubdiacono inquam, an in eius ordinatione 11
manus impoſitio requiratur pro materia? Pro affirmatiua ſententia facit deciſio textus noſtri, vbi Innocentius III. interrogatus ab Helien. Epiſc. an permitti debeat miniſtrare qui ſine impoſitione manuum fuerit ad ordinem ſubdiaconatus aſſumptus, reſpondet vt *in dicto cap. Presbyter 2. & fin.* eiuſdem tituli, *non eſſe aliquatenus iterandum, ſed caute ſupplendum, quod per errorem fuerat prætermiſſum*; ſiquidem per eadem

ſimilia

ſimilia verba dixit *cautè ſupplendum,quod in cautè fuerat praetermiſſum*;& ſic ex Diana *dict. p.*8. *tract.*1.*reſ.*42.in verſ.*deducitur.*

12 Sed quia ex Concilio Cartagin.4.*cap.*5.relato *in cap.ſubdiaconus* 15.*dict.diſt.*23.manus impoſitio non exigitur : ſed quod ſic ordinandus accipiat de manu Epiſcopi Patenam vacuam, & calicem vacuum &c. in ſequentibus verbis *ſubdiaconus cum ordinatur , quia manus impoſitionem non accepit , Patenam de manu Epiſcopi accipiat vacuam, & calicem vacuum ; de manu vere Archidiaconi accipiat vrceolum cum aqua manile , & manu tergium*;& ita,& ſi inter Doctores deſidium ſit,an materia proxima , & totalis ſubdiaconatus ſit ſola traditio Calicis vacui , & Patenæ vacuæ aut ſola traditio libri epiſtolarum , & de hac firment Vigerius *in inſtitut.cap.*16. §. 6. Samuel Lubrinus *p.*1. *ſumma* verb. *ordo pag.* 61. Tubellus *tom.*2.*p.*5. *tract.* 7. *cap.* 2. *directorium curatorum cap* 8. *de ordine* §.1.quos refert Leander *de ſacram. ordinis q.* 14. *diſp.* 3. Et de ſola traditione calicis vacui cum Paterna iuxta verba *dicti cap.ſubdiaconus*, & Concilij Florentini loquentis de dubio , per cuius rei traditionem conferatur ſubdiaconus in verbis ſequentibus proferat,*ſubdiaconus verò per calicis vacui cum Patena vacua ſuper ſuppoſita traditionem* , doceat communis Doctorum,inter quos Sylvius *in* 3 *p. D.Thomæ q.*37.*art.*2.*q.*8 Ægidius *diſp.*20.*dubio* 6.*n.*69.Vaſquez *diſp.*238.*cap.*5.Molfeſius *tom.*1. *ſumm.tract.*1.*cap.*8. *n.* 22. Valentia *diſp.* 9. *q.*1. *puncto* 5. Comitol.*in reſpons.moral.lib.* 1. *q.* 12. Henriquez *lib.*10 *cap.*8.*n.*3. Granados, Bonacina,Peſaotius Canedus,& Bieſcas,Villalobos,Ludouicus de S.Ioan , Petrus Ledeſma , quos refert Leander *de ſacram. ordin. dict. diſp.* 3. *q.* 14. *in princip.* & cum alijs Machad *de perfecto confeſ. tom.*2.*lib.*4.*p.* 1. *tract.* 7. *n.* 4. & Caſtrus Palaus *tom.*4. *tract.* 27. *puncto* 4. *n.* 13 & alij inquam concludent vtramque traditionem,ſcilicet calicis vacui,& Patenæ ,ac etiam libri epiſtolarum prærequirant,vt ſunt Philibertus (ſibi poſtea contrarius) *tract.*2.*p.*3.*cap.*3.*n.*3.Medina *lib.* 1.*de continentia cap.* 44. Fornarins *cap.* 2. *de ordine n.*1. Adamus *diſp.*7.*q.*2.& 3.quos ſequitur Hurtadus *diſ.*23.Filiuc *tract.*9. *n.* 45. Binsfeldius , & alij, quos ſequitur Leander *ſupra* , de Caſtillus *tract.* 6.*diſp.*1.*dubio* 12.tamen (vtcomque ſit) manus impoſitionem non pertinere ad materiam proximam ordinis ſubdiaconatus.

13 Quare oppreſſus Sebaſtianus Cæſar *in relectione de Eccleſiaſtica Hierarchia p.* 1. *diſp.* 10. §. 1.*n.* 7. per verba textus *dicti cap.ſubdiaconus* ibi, *quia manus impoſitio non accipit* multipliciter conatus reſpondere textui noſtro,dixit in primis veram non eſſe communem litteram ibi *ſubdiaconus* , ſed aliam , quæ habet *Diaconus* , ad quod probandum allegat Antonium Auguſtinum *in collect.*3.*decret.lib.*1.*tit.*12.*cap.vnico*,qui teſtatur ita ſcriptum reperiri in duplici exemplari manu ſcripto.

14 Sed quia Pontifex Innocent. III. expreſsè reſpondens ad interrogatum de ſubdiacono, ſi vt vult Sebaſtianus Cæſar de Diacono loqueretur , videretur interrogatio ſuperflua,cũ de Diacono , & Presbytero compilator Decret. Greg. IX. qui etiam ſuperinſcribitur *in dict. cap. Presbyter ſin. huius tituli*,idem reſponſum præbuerit, & ſic nihil de ſubdiacono compilaſſet;ideo vt refert Barboſa *hic n.*1 in verſ. *qui ſine* idem Sebaſtian.Cæſar ex Abbate *hic n.*2.potuit in alium ſenſum explicare textum noſtrum , dicens ex doctrina textus *in cap. quoniam* 69. *diſt.* intelligi quidem poſſe non de manus impoſitione conſecratoria , ſed benedictoria † quia multiplex eſt manus impoſitio,vt patet ex ſeptima Synodo *cap.* 4. relata *in dict.cap.quoniam*,vbi loquitur etiam de manus impoſitione facta ab Epiſcopo, Abbatibus,vt ipſi poſſint tonſurare alios etiam Monachos. 15

Vnde quidem poſſumus exiſtimare , quod etſi textus noſtri diſpoſitio in prima eius parte , non loquens de manus impoſitione in ordine ſubdiaconatus,non obſtet, nec implicet ; quia ex dictis *ſupra* hic in verſ.*de ſubdiacono* , & verſ. *ſed quia* materia proxima ſubdiaconatus ſit tantùm traditio calicis vacui cum Patena , aut libri Epiſtolarum,ſeu vtraque ſimul & ob id impoſitionis manus in textu noſtro omiſſio incauta , cautè ſupplenda ſit,nec iteranda ſubdiaconatus ordinatio; & ſic ibi ea manus impoſitio potius ſpectet ad cæremoniam , vt colligi ex *dict. cap.quoniam* 69. *diſt.* quatenus loquens de ordinando lectore ab Abbate , verba ſequentia profert : *lectori autem manus impoſitione licentia eſt Abbati, ſolummodo in proprio Monaſterio faciendi , ſi dumtaxat eidem Abbati manus impoſitio facta , noſcatur ab.Epiſcopo* (ſecundum morem præficiendorum Abbatum) *dum conſtet illum eſſe Presbyterum* , *& ſimili modo* (pergit textus) *etiam ſecundum antiquam conſuetudinem Coepiſcopes præceptione oportet Epiſcopi promouere lectores* , quibus inquam verbis , & ex verbo ibi *oportet* † patet illam manus impoſitionem non pertinere in ſubſtantia ad valorem ordinis lectoratus, cum materia huius ordinis ſit traditio libri Prophetiarum veteris , & noui teſtamenti , ſeu libri Euangeliorum,ſi in eo contineantur Prophetiæ noui,& veteris teſtamenti,Silueſter verbo *ordo* 2.*verſ.*2.D. Thomas,Sotus & alij, quos ſequitur Henriquez *lib.*10. *cap.* 9. *in margine littera I.*cum alijs, de Caſtill.*tract.*6.*diſp.*1.*ſect.*13.*n.*198. Caſtrus Palaus *tom.*4 *tract.*27.*puncto* 4.*n.* 19. Trullench,*de ſacram. ordinis lib.* 6. *dubio* 2.*à n.*,11. & omnes ex Concilio Chartagin.4.*can.*8.*& in cap.lector. dicta diſt.*23. 16 17

Et cum in *Acolitatu* dubium ſit inter Doctores,an adæquata materia , & proxima ſit ſola traditio candelabri cum cæreo extincto,aut ſola traditio vrceoli vacui,aut traditio vtriuſque ſimul. In *exorciſtatu* an ſit ſola traditio libri exorciſmorum.in *Hoſtiariatu*,an materia proxima,& adæquata ſit traditio clauium,& ſimul traditio Cymbali,de quibus loquitur dict.Concil.Cartagin.*in cap, Hoſtiarius* 19.*cap. exorciſta* 17. *cap. acolutus* 16.*diſt.* 23. deſumpti ex dicto Concilio *cap.* 6.7.& 9. ex quo etiam deſumitur *in canone* 10. *textus in cap.pſalmiſta* id eſt *cantor dicta diſt.*23. quibus patet in iſtis ordinibus pro materia proxima non poni manus impoſitionem;quare ſi forte inueniretur locus aliquis,qui deſignaret in collatione iſtorum ordinum , aut in aliquo manus impoſitionem , non quidem id eſſet , vt materia proxima ordinis ſacramenti , ſed vt cæremonialis requiſitio. 18

Ideo libuit ad faciliorem explicationem huius dubij ſupponere cum Hincmaro Rameuſi *in libro de varijs capitulis Eccleſiaſticis cap.* 16. & Baſilio Pontio *de ſacramento confirmationis p.* 1. *n.* 7 & Baronio cum alijs *tom.* 1. *annalium* & Seuerino *in notis ad epiſtolam Melchiadis* , manus impoſitionem 19

impoſitionem multiplicem eſſe, & iuxta ſubie-
ctam materiam diuerſimode accipi: nam vt *ſupra*
late dixi *tit. de ſacra Vnctione cap. 1. § per frontis*,
& ex decreto Clem. Vrban. & Melchiadis, ac ex
aliis *ibi* adductis accipitur, manus impoſitio ali-
quando pro ſacramento confirmationis, vt ibi ex-
plicaui *q. 4.* & ex *ibi dictis q. 2.* aliquando etiam
pro ordinationis ſacramento iuxta illud Apo-
ſtoli ad Timoth. ibi *nemini cito manus impoſue-
ris*, vt ex multis canonibus patet, ac ex iam addu-
ctis hic.

20 Rurſus inquam dicitur alia manus impoſitio
reconciliatrix, per quam pœnitentes, & hæretici,
ac excommunicati reconciliantur Sanctæ Eccle-
ſiæ, de qua teſtantur adducti, vt ſæpe in cano-
nibus mentio ſit; & quod de illa eſt accipien-
dum, teſtatum ab Auguſtino, *lib. 3. de Baptiſmo
contra Donatiſtas*, & nihil aliud eſſe, quàm ora-
tionem ſuper hominem, quæ iterari poſſit.

21 Præterea dicti Doctores dicunt, vt fiat manus
impoſitio ſupra infirmos iuxta illud Chriſti, *ſu-
per agros manus imponens, & bene habebunt*, de
quo aliqua in ſacramento de ſacra Vnctione tit.
22 præced. † Item ſupra cathecumenos, & Energu-
menos pro expulſione Dæmonis, quæ ſpecialiter
exorciſtis in ordinatione conceditur, vt habeant
poteſtatem imponendi manus ſuper cathecume-
nos, & Energumenos, & patet ex forma præſcrip-
ta ordinis exorciſtatus in dicto Concilio Cha-
ragin. 4. *can. 7.* relato *in dict. cap. Exorciſta diſt.
23.* in verbis ſequentibus: *Exorciſta cum ordina-
tur accipiat de manu Epiſcopi libellum in quo
ſcripti ſunt exorciſmi dicente ſibi Epiſcopo acci-
pe, & commenda memoria, & habeto poteſtatem
imponendi manus ſuper Energumenum, ſiue Bap-
tizatum, ſiue cathecumenum*, & habent ita Poly-
tus *lib. 2. tit. 32.* Anſelmus *lib. 7. cap.* 57. Iuo *p. 6.
cap. 16.* Pann. *lib. 3. cap. 37.* relati in margine illius
23 capitis. † Ex quibus verbis Pontificale, & cathe-
ciſmus Romanus D. Thom. *dict. quaſt. 37. art.* 4.
ad 8. Paludan; Sotus, Ledeſma, Silueſter, quos
afferunt, & ſequuntur Henriquez *lib. 10. cap. 9. n.
2.* & etiam Leander *dict. diſp. 3. de ſacram. ordi-
nis q.* 18 cum Granado, Filiucio, Hurtado, Phi-
liberto, de Caſtillo, Caſtro Palao in *locis citatis*,
& Trullench, *de hoc ſacram dicto lib. 6. dubio. 2.
n. 11.* ponunt exorciſtatus verborum formam ſe-
quentem: *accipe, & commenda memoria, & habe
poteſtatem imponendi manus ſuper Energumenos,
ſiue Baptizatos, ſiue cathecumenos*; iam ergo pa-
tet in alio ordine inueniri manus impoſitionem,
quæ non eſt, materia proxima, in quo ſola eſt tra-
ditio libri exorciſmorum.

24 Item manus ritu antiquo imponuntur, cum
ſimpliciter aliquem benedicimus, ſicut Iob Pa-
triarcha cum filiis ſuis benediceret moriturus,
manus ei impoſuiſſe legitur *geneſis, 48. verſ. 14.
Moyſes Ioſue deuter. 34. 6.* & Chriſtus in Euan-
gelio oblatos paruulos per impoſitionem ma-
nuum benedixiſſe ſcribitur Matthæi *c. 19. 13.
Marc. 10. 16. & 6. 7. & 8. 23.* Lucæ 4. 40.

25 Et quidem ex omnibus dictis Baronius, Se-
uerinus, & Baſilius Pontius, *vbi ſupra* dicunt, ac
reſoluunt, quod ſi manus impoſitio accipitur pro
reconciliatione Pœnitentium, vel expulſione in-
firmitatis, vel Diaboli, vel ſimplici benedictione,
nihil aliud ſit iuxta Auguſtinum *ſermone 33. de
diuerſis*, niſi oratio ſupra hominem, quam dicunt
poſſe iterari quoties opus fuerit, ſed cum pro
confirmatione, & ordinatione ponitur, dicunt iam
non pro ſola oratione, ſed etiam pro ſacramento
eam manus impoſitionem habendam, quæ repeti
non poſſit concludunt, quos ego intelligo ex
proxime adductis reſpectu ſacramenti ordinis; de
illo ordine, ſeu ordinibus, in quibus manus impo-
ſitio deſignatur, vt materia proxima, qualiter iam
dictum eſt de ordine Epiſcopatus, & Presbytera-
tus, etſi de Presbyteratus, ac Diaconatus ordine
multi teneant non eſſe materiam proximam ma-
nus impoſitionem † vt dico ad *cap. fin. hoc tit.* 26
Iuxta quorum ſententiam, illius textus diſpoſitio
nos non pinget, ſicut nec diſpoſitio textus noſtri
in dicta eius parte prima loquente de omiſſione
manus impoſitionis in ſubdiaconatus ordine, qua-
tenus iam probauimus materiam proximam illius
ordinis eſſe traditionem calicis vacui cum Pate-
na, & ſecundùm alios in traditione ſimul libri
Epiſtolarum.

Ex quibus iam liquet, vt accipiendo verba 27
textus noſtri in I. eius parte de Subdiacono or-
dinato abſque impoſitione manuum, in cuius or-
dinatione ſupponitur alia requiſita pro materia,
& forma ſubſtantiali, & adæquata interueniſſe,
poſitaque fuiſſe ab Epiſcopo, vt colligitur ex in-
terrogatione in verbis ibi: *præterea nos conſulere
voluiſti, an permitti debeat miniſtrare, qui ſine
impoſitione manuum fuerit ad ordinem ſubdia-
conatus adſumptus*, ex qua interrogatione du-
bium non fuit illi Epiſcopo interroganti, num ſic
ordinatus nullum recepiſſet ordinem, ac characte-
rem, ſed certus de legitima ſuſceptione in quan-
tum ad ſacramentum, & impreſſionem characte-
ris, ſolum dubitaſſe num permitti deberet mini-
ſtrare, ea cæremonia manus impoſitionis omiſſa
in ordinatione ſubdiaconatus; alias enim ſi ma-
nuum impoſitio eſſet in illo ordine, materia pro-
xima ſubſtantialis, & adæquata, ſaltim partialis,
dubitaret Epiſcopus ille interrogans de validitate
illius ſacramenti, & non interrogatione, an per-
mitti deberet miniſtrare ſic ordinatus, ſed num
omiſſa impreſſione manuum, & adiecta à colla-
tore ordinis materia traditionis, ſcilicet calicis
vacui, & Patenæ, & forte etiam traditionis li-
bri Epiſtolarum: & iuxta hunc ſenſum expo-
nit Bellamera *hic in princip.* vbi verb. *aſſumptus*
exponit, id eſt *ordinatus*; ita vt excepta ma-
nus impoſitione, nihil defuerit. Et ſic patet, vt ſi-
cut in relatis minoribus ordinibus *Lectoratus*, &
Exorciſtatus inuenitur, ac reperitur deſignata
manus impoſitio, quæ à fortiori tantum debet di-
ci cæremonialis conſiſtens in oratione ſupra ho-
minem exorcizandum &c. aut lectoratus ordi-
nandum ab Abbate iuxta adductum textum *in
dicto cap. quoniam diſt. 69.* ſequitur dicendum
ac reſpondendum in omiſſa manus impoſitione,
de qua interrogatus fuit Innocent. III. *hic* in tex-
tu noſtro.

Quod ſi inſtes dicendo de duobus ſubſtantia- 28
libus fuiſſe interrogatum Pontificem hic, & ad
vtrumque reſpondiſſe vnico contextu, nempe
*quod in talibus non eſt aliquid iterandum, ſed cau-
te ſupplendum, quod caute fuerat prætermiſſum*,
& ſic videri, vt quemadmodum infra dicemus *in
2. dubio textu noſtri*, Chriſma in confirmationis
ſacramento eſſe de neceſſitate illius, nec iteran-
dum in ſolo Oleo confirmato, ſed caute ſupplen-
dum ita, & in impoſitionis manus omiſſione,
quę vtique videretur illi Epiſcopo eſſe de ſubſtan-
tialibus & adæquate ſaltim partiali materia illius
ordinis, & nihilominus decreuerit Innocentius
cautè

cautè ſopplendum in ea, quod in cautè fuerat
29 prætermiſſum. † Tamen reſpondetur Pontificem
hic generalem reſponſionem tradidiſſe, quam voluit Pontifex ſingulis quæſtionibus, de quibus
erat interrogatus proportionaliter applicari hoc
ſenſu *in talibus*, idest in ſacramento confirmationis, & Ordinis, nihil eſt iterandum, hoc eſt, nec
ſubſtantia; quia non ſunt iterabilia ſemel valide
collata, neque cæremoniæ, quia ſufficit eas eſſe
ſemel adhibitas: ſic Baſilius Pontius *de ſacram.
confirmatione p.2.cap.2.n.21.in fine*, dicens cautè ſupplendo eſſe, quod incautè in vno ſubſtantia; quia in vno omiſſa eſt, quando fuit inualide
facta (de quo *in 1. parte noſtri dubij*) in alio
cæremonia impoſitionis manuum: ita ille.

30 Verùm ſi iterum vrgeas Pontificem hic non reſpondiſſe ſufficienter, cum videatur reſpondiſſe ad
quæſita, & ſic nos dimittat in obſcuro, vt Abbas
hic in verſ. *oppone* ex gloſſa *hic*, & ex doctrina
textus *in cap. fin. de conſtit*; ipſe tamen Abbas
Satis reſpondiſſe Pontificem, ait, cum dicit ita
ſuppleri; quia nihil dicitur actum, dum aliquid
ſupereſt ad agendum *ex cap. illud 7. q. 1. l. pen. ff.
ad Sylanian.* vt tenet etiam Innocent. ſed recitat
Hoſtienſ. quoſdam tenere contra; quia vt iam
late dictum eſt, manus impoſitio non eſt de ſubſtantia, præcipue in ſubdiacono.

31 Ego tamen vt amplius explicem cum Bellamera *in cap. 1. de ſacra Vnct. & in cap. fin.* noſtri tituli, & Hoſtienſi, dico quædam eſſe in ſacramentis ſubſtantialia, quæ ſi omittantur, nihil agetur; quia ſi forma non ſeruatur, nihil agitur, vt *in
cap. cum dilecta de reſcript. in* fine. Quædam vero
eſſe ſolemnia, quæ dum omiſſa ſint ſupplentur.
quædam autem eſſe dubia, in quibus datur totalis iteratio. Quædam alia eſſe leuia, & ponentes
exempla Hoſtienſis, Henriquez Ægidius, Bellamera, & alij per eos, tum *in dicto cap. 1. de ſacra
Vnctione*, vbi Bellarm. *n. 1. & in dicto cap. fin. hic*
32 *n. 12.* loquutus late. † Dicunt de ſubſtantialibus,
vt ponere ſcilicet librum ſuper ceruicem conſecrandi, & numerum conſecrantium, vt *in cap.
Epiſcopus 1. diſt. 23. & in cap. porro diſt. 66. & in
cap. ſi Archiepiſcopus*, vbi dixit de temporibus
ordinat. & quod vnus Epiſcopus totam benedictionem perficiat, vt *in cap Quorundam 23. diſt.
& in cap loquitur 24. q. 1. & in cap. quia de conſecrat. diſt. 2* de quibus dixi etiam *in Rub. de ſa-*
33 *cra vnct. q. 2.* & *3.* † Inter ſolemnia namque ponunt Vnctionem, tempus, ætatem, *manus impoſitionem*, de quibus firmant talia ſuppleri: ſic probans Bellamera, tam *in dicto cap. vnico de ſacra
vnct.* per textum noſtrum, & per dictum *cap. fin.*
34 *huius tituli.* † Dubia autem vocant miſſam dicere in conſecratione celebranda, & Ordinatione,
& ieiunium ſeruare ordinans, & ordinandus, in
quibus dicunt videri, vt canones, & Magiſtri diſcrepant & tunc dicunt tenendum eſſe quod eſt
certius, vt ſcilicet fiat iteratio ex doctrina textus
cum ſuis concordantibus *in cap. 1. de Baptiſmo*,
& in cap. 1. de clericis per ſalt. promotis; & hæc
dicunt eſſe de illis, de quibus neſcitur verum ſint
de ſubſtantia, vel non, inter quæ poſſe alia nume-
35 rari. † Inter leuia ponunt illa, quæ ſunt tantùm de
honeſtate, vt ſi Epiſcopus non tradit librum, vel
calicem, aut vrceolum, aut candelabrum, aut ſi
hoſtiarius non tangat hoſtium, vel campanam
non pulſauit, & ſimilia, & de iſtis docent nihil
ſupplendum & minus iterandum; quia talia leuia
permitti poſſunt: argum. textus *in l. 1. in fine ff.
de ventre inſpiciendo*; maxime cum talia tradantur in ſignum executionis conceſſæ: argum. textus *in cap. 2. de conſuetud.* & ſi tutius ſit ſupplere,
quod non erit malum, vt notant Innocentius,
Hoſt. & Bellarm. *in dicto cap. fin.*

Quibus diſtinctionibus, vt notant Innocent. 36
Hoſtiens, Henric. Rayn. & Frater Iuan, relati à
Bellamera *in dicto cap. fin. ſub dicto n. 12. in fine
noſtri textus & dict. cap. fin. ac dict. cap. vnic in
princip. de ſacra vnct.* iam videtur magis aperta
dubietas quæ maxima, viſa eſt interpretibus, vt
exactum intellectum præſtarent textui noſtro,
& etiam *dict. cap. fin* vbi cum fiat mentio tam in
ordinatione ſubdiaconatus, quàm Diaconatus, &
Presbyteratus de impoſitione manuum, & quod
ea omiſſa, caute ſuppleatur, quod incaute, vel per
errorem fuerit prætermiſſum, & hanc ponant
DD. relati, nec inter ſubſtantialia, nec inter dubia,
ſed inter ſolemnia, de quibus dicunt, ac de aliis,
de quibus certum eſt non eſſe de ſubſtantia, ſed
ſolemnitate tantum, nihil iterandum, ſed ſupplendum tantùm ex doctrina noſtri textus, & *dict.
cap. fin. hic*: ſic Bellamera in verſ *his dict. cap. fin.
n. 12.* † Manet ergo ex dictis, vt omiſſio impoſi- 37
tionis manuum in ſubdiaconatu, Diaconatu, ac
Presbyteratu, de quibus textus *hic*, & *dict. cap.
fin.* loquuntur, non faciat, vt ſacramentum ſit iterandum, ſed quod ea ſuppleri debeat caute, cum
incaute, ac per errorem fuerit prætermiſſa, demque ex dictis procedere in omiſſione aliorum ſolemnium, quoties ſacramenta Ordinis, Confirmationis, ac Baptiſmi peraguntur.

De Secunda parte textus noſtri.

Ad ſecundam quæſtionis partem, quæ in ſe 38
continet maiorem difficultatem ex textu noſtro
in verbis ibi: *nos conſulere voluiſti &c. ſi Confirmationis ſacramentum in eo debeat iterari, qui
per errorem fuit, non chriſmate, ſed oleo delinitus; ad quod breuiter duximus reſpondendum,
quod in talibus, non eſt aliquid iterandum, ſed
caute ſupplendum, quod incaute fuerat prætermiſſum.* Ex quibus verbis communiter infertur,
quod in adminiſtratione dicti ſacramenti confirmationis, ſolùm fuerat omiſſum Balſamum, cuius
vnctio tantùm iubetur ſuppleri, non autem repeti
ſacramentum confirmationis; ergo quia chriſma
non erat de neceſſitate ſacramenti, & eo magis;
quia vt dictum eſt *ſupra*, & patet ex littera *hic*,
eodem modo reſpondit Pontifex Innocent. III.
huic conſultationi, & alteri propoſitæ de ordinato in ſubdiaconum, in quo fuerat, omiſſa manus
impoſitione, & tamen manus impoſitio in ordine
ſubdiaconatus, non eſt quid eſſentiale, vt latiſſime
in 1. parte, textus noſtri probatum eſt. Ergo ſicut
in ſubdiacono tantum reperitur manus impoſitio,
omiſſa ſine alia forma, vel traditione, nec reperitur actio ſacramenti: ita etiam dicendum videtur
idem ſenſiſſe Pontificem in ſacramento confirmationis.

Item vrgent conſiderationes ſequentes, prima 39
quia Pontifex non eſt reputandus reſpondiſſe de
eo quod extra controuerſiam eſt, ſcilicet ſacramentum non iterari, quando actio ſacramentalis
repetitur; quia omiſſum fuit aliquid eſſential., hoc
enim ſine dubitatione eſt: non ergo illud reſpondet Pontifex, ſed actionem illam non eſſe repetendam; quia fuit verum ſacramentum, licet Balſamum defuerit. Secunda ex ratione Balſami,
quod

quod facile adulterari poſſet, & ex conſequenti materia ſacramenti eſſet incerta. Tertia quia adeo modica eſt Balſami admixtio, vt ad ad omnes olei partes peruenire non poſſit, & tandem in Oleum conuerteretur: indeque fieri poſſit, vt Oleum ſæpe tantum ſit materia confirmationis. Ergo illud ſolùm, & non Balſamum eſt materia confirmationis.

40 Longa ex his inquiſitio poſſet hic repeti; ſed quia tota hæc difficultas dependet ab his, quæ late dixi *ſupra de ſupra vnctione dict. cap. vnico §. per frontis q. 2.* dum egi de dubiis *ſupra in principio noſtræ quæſtionis* aſſignatis, ſcilicet, *an chriſma ſit materia remota ſacramenti confirmationis?* & in verſ. *ad ſecundam, an mixtio Balſami in chriſmate ſit de neceſſitate ſacramenti?* & in dict. verſ. *ad primam*, verb. *& quamuis*, plures adduxerim tenentes improbabile non eſſe, ſolum Oleum benedictum eſſe materiam remotam, vt dixerunt Caietanus, Nauar, Diana, Couar, Rubeus, Zenard, Philiarchus, Æſtius, Valentia, Angles, Victoria, Viualdus, Fernandez, Petr. Ledeſma per textum noſtrum, & infiniti alij *ibi* adducti in dicto verſ. *ad ſecundam* negantes Balſamum requiri in confirmatione de neceſſitate ſacramenti; imo firmantes, vt mixtio Balſami in Chriſmate non ſit de neceſſitate ſacramenti neceſſaria, niſi tantum ex præcepto Eccleſiæ: ſic etiam ex adductis fundamentis, & ex textu noſtro; ideo tenendo ſic debemus dicere, vt in deciſione Pontificia Innocent. textus noſtri nulla ſuperſit difficultas, ſedanda præſertim ſi attendas ad diſtinctionem iactam *ſupra in dicta p. 1. circa finem* à verſ. *ego autem.*

41 Verùm quia *in dicto §. per frontis, cap. vnic de ſacra vnctione dict. q. 2. in dicto* verſ. *ad primam*, & verſ. *ad ſecundam* cum infinitis reſolutum eſt, item pluribus Conſiliis definitum, à Patribuſque ſequutum, chriſma ſcilicet eſſe materiam remotam ſacramenti confirmationis, appellantes hoc ſacramentum chriſma, & vnctionem, ſiue vnguentum, & Fabianus Papa *in epiſt. 2.* dixerit chriſtum inſtituiſſe, vt chriſma ex oleo, & Balſamo conficeretur; idemque dixerit Gregor. 1. *in cap. 1. Canticor.* & Innocent. III. *in dicto cap. vnico de ſacra vnct.* Concil. Bracarens, Colonens. & Eugen. IV. in Concilio Florentino, *in decreto de ſacram* in illis verbis iam ibi adductis, ſic profiteatur, dum dicit *ſecundum ſacramentum eſt confirmatio, cuius materia eſt chriſma confectum ex oleo, quod nitorem conſcientiæ bonæ, & Balſalmo, quod odorem bonæ famæ, ſignificat per Epiſcopum benedictio*, & ex multis aliis adductis *ibi*. Et ſic Baunyus *tom. 1. tract. 3. q. 5.* Auerſa *de ſacram. confirmat. q. 72. ſect. 2.* Layman *lib. 5. tract. 3. cap. 2. n. 1.* Nugnus *in 3. p. q. 72. art. 3.* Zambranus *de caſibus occurrent tempore mortis cap. 2. n. 2.* Oſſius *in confeſ fidei art. 38.* Caſtrus Palaus *tom. 4. tract. 10. diſp. vnica puncto 2. n. 3.* Pitigianus, Bellarmin, Coninch, Petr. Soto, Quintana Dueñas & alij cum D. Thoma *4. contra gentes cap. 60. & in 4. diſt. 7. q. 1. art. 2. quæſt. 2. & 3. & 3. p. q. 72. art. 2.* Paludan, Gabriel, Adrianus, & alij, quos refert Berricel *de miſſionib. Apoſtol. p. 2. tract. de confirm q. 127. ex n. 8.* Suarez *tom. 3. p. 3. diſp. 43. ſect. 1. dicto 4.* Bellarmin. *lib. 2. de confirm. cap. 8. & 9.* licet aſſerat neutram partem eſſe de fide.

42 Et poſito in eo quod ſit de neceſſitate ſacramenti Balſamum, vt volunt adducti, & acerrime defendit Baſilius Pontius *de ſacram. dict. p. 2. cap. 2. n. 4.* & alij iam adducti in dicto verſ. *ad ſecundam dict. quæſt. 2.* reſtat nunc expendere qualiter non ſit impedimento textus noſter, in quo videtur Papam Innocent. III. declaraſſe validam confirmationem factam per errorem oleo, ſcilicet vt explicat Berricel *ſupra n. 9.* in verſ. *probatur 2.* quod dicit certe fuiſſe oleum infirmorum, aut cathecumenorum, quia nunquam Eccleſia conſueuit conſecrare chriſma ſine Balſamo; inde inferens validam eſſe confirmationem factam oleo infirmorum, aut cathecumenorum, & idem repetens *ibi ſub n. 17.* in verſ. *ex his*, ait quod licet decernat textus noſter validam fuiſſe confirmationem, facta per errorem vnctione, cum ſolo oleo abſque Balſamo, non fuiſſe tamen errorem, eo quod Oleum infirmorum loco chriſmatis fuerit adhibitum in adminiſtratione ſacramenti, ſed quod potius contigerit error tempore benedictionis: quia per obliuionem non fuit mixtum Balſamum, probabile enim ait ante tempora Innocent. III. in omni Oleo etiam infirmorum, & cathecumenorum mixtum fuiſſe modicum Balſamum, vt oſtendunt Suarez *in dict. 3. p. tom 4 diſp. 40 ſect. 1. circa finem*, ſatiſque probabile dicit Caſtrus Palaus *tom. 4. tract. 26. diſp. vnico, puncto 2. n. 1.* nam antiqui Patres, & Concilia confundunt chriſma, & Oleum, vt patet ex Innocent *epiſt. 1. ad Decentium* relato *in cap. illud 95. diſt.* Fabriano Papa *epiſt. 3.* Gregor. 1. *lib. epiſt. 9.* S. Dioniſio *de Eccleſiaſtica Hierarch cap. 35.* Cypriano, *epiſt. 7.* Concilio Aquis granenſi *canone 8.*

Itaque ex textu noſtro, Barricel *ſupra* conclu- 43
dit iuxta intellectum adductum, nempe Balſamum eſſe de neceſſitate ſacramenti, hic non haberi validam fuiſſe confirmationem factam cum Oleo benedicto, benedictione Olei infirmorum, ſed tantum haberi, quod non fuerit admixtum Balſamum. Quare iam nunc debemus incidere in illo intellectu, quem ex Paludano, Adriano, Puteano, & aliis refert, ac videtur ſequi Baſilius Pontius *dict. p 2 cap. 2. n. 17.* quatenus dicunt denuo conferendum eſſe ſacramentum confirmationis cum debita materia, ſcilicet chriſmate, & forma, nec dici in eo caſu ſacramentum iterari, aut repeti, quia nihil ſacramenti præceſſerat, vt inquit gloſſa hic: *non dicitur iteratum, quod prius actum non fuit*; & ſic cum non fuiſſet valide collatum ſacramentum confirmationis ex defectu materiæ, non dici iterari, ſed tunc conferri, cum nihil antea factum eſſet. & in eodem ſenſu, quatenus ad hanc ſecundam partem referendo ſingula ſingulis vt iam *in 1. p.* adduxi addidiſſe Pontificem cautè ſupplendum ſcilicet vnctionem chriſmatis cum debita forma, quod totum incaute fuerat prætermiſſum; ſiquidem nihil de ſacramento actum erat.

Et licet Valentia hanc rationem duplici modo 44
conetur impugnare: tamen eum impugnans Baſilius Pontius *numero 18. & 19. in dicto cap. 2.* reſpondet in ſimilibus caſibus ſæpe reddi à Pontificibus reſponſionem ſimilem, ac Pontifex præſtitit hic; quia cum Leoni I. propoſita eſſet quæſtio, an ille Baptizandus eſſet, cuius Baptiſmus ignorabatur, reſpondet Baptizandum; nec ibi eſſe crimen iterationis, reddens pro ratione *in c. cum itaque de conſecrat, diſt. 4. quia non poteſt initerationis crimen venire, quod omnino factum eſſe neſcitur*, & *in cap. ſi multa* eadem *diſt.*

in

in quibus quod non oſtenditur geſtum, ratio non ſinit, vt videatur iteratum. Ex quibus infert Baſilius Innocentium hic reſpondiſſe ex eo quod eſſentiale omiſſum ſuppleatur, & de-nouo conferatur ſacramentum confirmationis non iterari; quia inualide adminiſtratum fuerat.

45 Vel tertio Baſilius cum Suarez Ægidio; Fabro, Heredia, & Cerda *quæſt. 9. quodlibet art. 3.* & alijs dicit *in dicto cap. 1. numero* 10 reſponſum Innocent. hic poſſe explicari, & quidem rectè ſi dicatur Pontificem dicere nihil eſſe iterandum, ſcilicet de ſolemnitatibus, quibus ſacramentum hoc ab Epiſcopo miniſtrari ſolet, ſed caute, id eſt ſecreto, non adhibita ſolemnitate, vt deſit ſcandalum, ſupplendum eſſe ſacramentum quod antea fuerat prætermiſſum; quia rectè omiſſum dici poteſt, quod eſt inualide factum: ſic Baſilius, qui & *n.* 16 miramr valide doctiſſimos, & grauiſſimos alioqui viros iuris interpretes, leui textus noſtri difficultate ſuperatos deſtituræ ſententiæ, imo Conciliorum decretis, & ſanctorum Patrum doctrinis, & perpetuo Eccleſiæ vſui repugnanti adhæſiſſe.

46 Et vt ſic probat Baſilius, ait quod ſi Innocent. hic adductæ ſententiæ repugnaret ſenſus ſuæ reſponſionis eſſet, nempe ſupplendam eſſe Vnctionem ſolius Balſami; quia hoc ſolum fuerat prætermiſſum, quam reſponſionem appellat abſurdam, quia ſequeretur ſupplendam Vnctionem cum ſolo Balſamo; ſed Vnctionem ſolius Balſami inauditam circa hoc ſacramentum in Eccleſia, dicit & contra eius praxim, & multa alia in confirmationem ratiocinatus ibi concludit Pontificem hic aperte diſtinguere ſimplex oleum à chriſmate; ſed ſecundùm Eugenium I V. relatum *ſupra*, & Eccleſiæ vſum, materia confirmationis non eſt oleum, ſed chriſma; ergo non fuerat appoſita materia ſacramenti confirmationis, Vnctione olei; atque adeo non eſſe ſupplendam Vnctionem ſolius Balſami, ſed chriſmatis; quia Vnctio chriſmatis defuit; ſiquidem omiſſa eſt Vnctio mixti ex oleo, & Balſamo, quod eſt chriſma.

47 Nec enim, vt ex littera conſtat fuit interrogatus Pontifex de quæſtione circa linitum Oleo, & non Balſmo, ſed de eo dubio, num in ſacramento confirmationis debeat iterari quod per errorem fuit, non *chriſmate*, ſed *Oleo &c.* Ex qua conſideratione cum Balſamum per ſe ſolùm non vocetur *chriſma*, nec oleum per ſe, ſed oleum ſimul cum Balſamo, chriſma vocetur, vt patet ex Eugenio *in dicto Concilio Florentino*, & ex his quæ adduxi *in dicto cap. vnico de ſacra vnct. dict. §. per frontis dict. quæſt. 2.* in verſ. *ad primam*, & toto verſ *ad ſecundam*, ſequitur præciſe dicendum hic in textu noſtro linitum ſolo Oleo non fuiſſe confirmatum; & vt licet interrogans à Pontifice, Innocent. III. quæreret, *ſi confirmationis ſacramentum in eo debeat iterari; quia per errorem fuit non chriſmate, ſed oleo delinitus*, Pontifexque reſpondiſſet, quod (in talibus) non eſt aliquid iterandum, ſed caute ſupplendum, hoc debet ſumi, & expendi iuxta relatos proxime intellectus.

48 Et confirmatur, quia ſi Balſamum eſſet materia accidentalis huius ſacramenti ſecundùm Innocentium, ſequitur vt eodem modo ſe haberet, atque aqua reſpectu conſecrationis calicis; ſed aqua quia eſt accidentalis materia ſi omiſſa fuerit, non infunditur calici poſt peractam conſecrationem, ſed omnino omittitur; ergo ſimiliter Balſamum omitti hic omnino deberet, nec reſponderet Innocentius addendum eſſe poſt peractum iam ſacramentum confirmationis; itaque Baſilius infert ita tenens *dict. numero* 20. *in fine cap. 1. de confirm.* vt non poſſit eſſe ſenſus reſponſi Pontificis ſupplendam eſſe Vnctionem Balſami ſolius, ſed totius ſcilicet materiæ confirmationis, nempe chriſma confectum ex Balſamo, & oleo, quod eſt materia illius ſacramenti, & non oleum per ſe (vt dixi *ſub dicta quæſt. 2.*) ſic principalior, & magis certa Ita etiam pluribus rationibus videtur amplecti Diana *p.* 8 *tract. 2. reſ.* 11. in verſ. *ad authoritatem*, vbi ait vt ponus Pontifex dicendo *caute ſupplendum, quod incaute fuerat prætermiſſum*, docuerit totum ritum ſubſtantialem confirmationis debuiſſe ſuppleri, & dum dixit *non eſſe quidquam iterandum*, bene quidem, quia hæc non erat iterare ſacramentum, quod ab initio non fuerat ratum, cum non eſſet validum, aut quod voluerit non eſſe iterandas, & repetendas alias ſolemnitates, & cæremonias conſuetas: ita Diana.

Ad fundamenta alia contraria de ſupplenda manus impoſitione, & qua differentia cum ſuppletione chriſmatis, reſponſum præbui hic *in* 1. *part.* in verſ. *quod ſi inſtes*, & in verſ. ſequenti, ad aliud de raritate Balſami, & quod Chriſtus non erat inſtituturus materiam huius ſacramenti in ea, quæ, de facili poſſet adulterari; quia vt reſpondent Bellarminus, Suarez, & Pontius, *vbi ſupra* experientia docet, vt nunquam de fuerit in Eccleſia Balſamum, hodieque maiorem eius copiam ſuppetere, cum ex India Orientali magna eius copia deferatur. Ad aliud obiectum de modica Balſami admixtione reſpondent ſufficere, quod ipſum vnguentum ſit compoſitum, & mixtum, idque ſatis eſſe, vt tota materia ſit odorifera, quod maxime pertinet ad ſignificationem ſacramenti: alia dicit Baſilius *dicta quæſt. 2. p. 2. de confirm. n.* 22. *&* 23 & benè Diana *p.* 8. *tract. 2. reſ.* 11. in verſ. *& tandem.* 49

Nec obſtat priuilegium Pij. I V. de quod loquuntur Emanuel Rodriguez *in quæſt. regul. q.* 99. *art.* 2. Betricelus *tom. 2. de miſſion. Apoſtol. dict. diſt.* 7. *quæſt.* 127. *numero* 8. verſ. *denique*, quo conceſſum eſt Epiſcopis Indiarum, vt ſanctum chriſma poſſent conſecrare cum eo, quod in partibus Indiarum reperitur Balſamum; & ſic inferri Balſamum non eſſe de neceſſitate ſacramenti: nam ſi eſſet de illius neceſſitate, vel præciſo hoc priuilegio, Balſamum Indicum eſſet ſufficiens materia, & tunc hoc priuilegium eſſet fruſtratorium; quia quidquid docent Bericelus, & quod nec rectè reſpondeant huic dubio, dicentes Pium I V. non conceſſiſſe priuilegium, ſed declaraſſe Balſamum Indicum eſſe ſufficientem materiam chriſmatis; quatenus firmat ex toto illius Bullæ contextu videri Pontificem conceſſionem, ac priuilegium dediſſe, non tamen declaraſſe adhuc ex iam adductis, exiſtimo per relatum verbum Pius I V. *conceſſit*, non conceſſerit nouum priuilegium, ſed Pontificem declaraſſe, vt Balſamum illud Indicum, eſſet materia Balſami ſufficiens, ac eſſet aliud quodcumque bonum ſine ſuſpicione ad effectum ex illo Balſamo, & oleo conficiendum ſanctum chriſma: & ita intelligendos eſſe Henriquex *lib.* 3. *de confirm. capu* 2. 50

Amicum *tom. 7. diſp. 13. ſect. 2. n. 38.* Dianam *p. 8. tract. 1. reſ. 11. in fine*, quatenus dicunt Pium. IV. conceſſiſſe, vt Epiſcopi Indiæ hoc ſacramentum conficerent Indico Balſamo, quod eſt minus perfectum. Ex quibus iam vides illam conceſſionem fuiſſe tantum declarationem ſuper Balſamo, de quo forte dubitabatur, num eſſet materia ſufficiens, ſicut aliud quodcumque Balſamum bonum.

QVÆST. II.

An Pontifex poſſit, ſi Balſalmi copia deeſſet, diſpenſare, vt ſacramentum confirmationis adminiſtretur cum ſolo oleo oliuarum? ſeu an præcipere, vt in articulo mortis confirmetur aliquis cum ſolo oleo, ſi Balſamum non inueniretur, ſic vt valeat taliter hoc ſacramentum, quod denuo præ[l]andum non ſit, ſeu iterandum ſaltim ſub conditione.

SVMMARIVM

1. *Pontifex diſpenſare poteſt ſecundùm quoſdam, vt ſacramentum confirmationis conferatur in ſolo oleo ſine Balſamo. Alij negant* n. 2. 3. 4. 5.
2. *Oleum ſignificat nitorem conſcientiæ, Balſamum odorem bonæ famæ.*
3. *Trid.* ſeſſ. de confirm can. 2. *expenditur n. 4.*
6. *Pontifex poteſt præcipere, vt in articulo mortis confirmetur aliquis cum ſolo oleo, & quare?* n. 7. 8. 9. & n. fin. *ſed contra fortiter alij, vt* n. 13. 14.
7. *Confirmationis materia ex oleo, & Balſamo eſt certa; ex oleo tantum eſt probabilis.*
9. *Sacramentum, quando cum materia, aut forma minus certa, ſine miniſtro, queat, aut debeat miniſtrari, &* n. 10. 11. & 12.

1 AD primam difficultatis partem, quia complete poteris reſpondere ex adductis *ſupra quæſt. 1.* hic in toto; verſ. *ad ſecundam*, & ex adductis *de ſacra Vnctione cap. 1. §. per frontis q. 2.* in verſ. *ad primam*, & *ad ſecundam*, vbi ſi admittas, ve[ſ]penſare poſſe, illud procedere, dices quia Balſamum in ſacramento confirmationis requiritur ex præcepto Eccleſiæ, & non præcipi, vt materia ex Chriſti inſtitutione: ita ex deciſione textus noſtri Doctores tenent; quia ſi Balſamum eſſet materia eſſentialis confirmationis, debuiſſet totum ſacramentum in eo iterari, cum ſolum oleum etſi ſit pars materiæ, non poſſit componere vnum cum Balſamo, quæ tunc non aderat, vt materia præſens cum eo, ſed tantum poſtea ſupplenda cante; & quia ex quo Balſamum multis modis adulterari poſſit, ac ſolet, vt refert Plinius citatus à Soto *in 4 diſt. 7. q. vnica art. 2.* & Baſilius *de hoc ſacram. p. 2. q. 2.* vbi latiſſimè loquitur, videtur, vt ſit ſi materia dubia; & ſic non ſufficiens ad materiam confirmationis; indeque fieri poſſe diſpenſationem præſtari à Pontifice, vt ſolo oleo conferatur illud ſacramentum, quod eſt materia certa, & non dubia ex dictis in relatis locis.

2 Sed quia *ſupra ibi* ampliſſime dictum eſt ex variis Conciliis, deciſionibus Pontificum, & placitis Patrum, Balſamum eſſe de neceſſitate ſacramenti; quia hoc expreſſè docet Concil. Florent. *in decreto de Vnctione Armenorum*, in quo aſſignans materiam ſacramenti confirmationis, ait eſſe chriſma confectum ex oleo, quod nitorem ſignificat conſcientiæ, & Balſamo, qui odorem ſignificat bonæ famæ, ſic vt nec explicari poſſit, vt dict. Concil. vnum definiat neceſſarium neceſſitate ſacramenti; Balſamum vero neceſſarium neceſſitate præcepti, cum ergo definit materiam confirmationis æque primo in recto aſſignat oleum, & Balſamum, dum ait eſſe chriſma ex oleo, & Balſamo confecto; indeque ex doctrina Auerſæ, Bauny, ConinK, Pontij, Layman, Toleti, Suarez, Filliucij, & aliorum quos retuli, tam hic ſub *dicta quæſt. 1.* quam *in dict. §. per frontis q. 2. à n. 1. de ſacra Vnctione*, dicentium Balſamum eſſe materiam eſſentialem dicti ſacramenti, probat Diana, pluribus fundamentis *p. 8. tract. 1. reſ. 11.* legendus non poſſe ex vi modi aſſignandi ad Concil. Florent. vnum potius, quàm aliud, eſſe materiam tantùm
præcepti. † Et ſic Concil. Trident. *ſeſſ. 7. de con-* 3
firmat. canone 2. ſupponere materiam huius ſacramenti eſſe chriſma, quod eſt compoſitum ex oleo, & Balſamo.

Nec obſtat dicere in Concilio Trid. nomine 4
chriſmatis, non intelligi compoſitum ex oleo, & Balſamo, ſed tantum oleum, cum nomen chriſmatis commune ſit ad vtrumque ſignificandum vnum ex vi nominis, alterum vero ex accommodatione, pro quo faciunt nonnulli modi dicendi adducti *ſupra in dicto cap. vnico de ſacra Vnctione dicto §. per frontis* dict. *quæſt. 2.* & *ibi* ſub dict. verſ. *ad ſecundam*; quia reſpondetur Concilium ibi vſurpaſſe nomen *chriſmatis* cum agit de dicto ſacramento in eo ſenſu, & ſignificatione, in qua receptum eſt id nomen in Eccleſia, cum de eo ſacramento ſermo eſt, ſed chriſma in eo caſu nunquam receptum eſt pro ſolo oleo, nec ſolus vnctio vnquam fuit in vſu in Eccleſia; ergo Concil. nomine *chriſmatis* intellexit id quod in Eccleſia ſacramento confirmationis conſueuit chriſma nominare, & ex conſequenti compoſitum ex oleo, & Balſamo: ita Diana loquitur ex communi adducta ſententia firmante Balſamum eſſe de ſubſtantia ſacramenti, dicens quod chriſma confirmationis nunquam eſt conſecratum in Eccleſia ſine Balſamo; & ob id *chriſmatis* nomine vtrumque comprehendi; ita vt dictum Concilium definiat vtrique ineſſe virtutem Diuinam productiuam gratiæ ſanctificantis; atque adeo eſſe vtrumque materiam eſſentialem. Et iuxta hoc debet dici cum Doctoribus huius ſententiæ, vt non poſſe Pontifex diſponſare, cum Balſamum ſit de neceſſitate ſacramenti; nec vt queat Pontifex eius materiam mutare.

Sed quia Franciſcus de Lugo *opuſculo de ſa-* 5
cram. c. 1. n. 52. & Diana cum eo *dicta reſ. 11. circa finem* ſub verſ. *his duabus* dicunt nunc melius eſſe probabile ſacramentum miniſtrare, quàm nullum, qui etſi rationem non reddant exiſtimari poteſt deſumendam; eo quod iuxta vnam ſententiam, quam retuli *in princip. noſtræ quæſtionis, & in dicta q. 1.* verſ. *ad ſecundam*, & late *in dicto cap. vnico de ſacra Vnctione §. per frontis*, in ſolo oleo benedicto conſiſtere poteſt materia integra huius ſacramenti confirmationis; ſiquidem quæſtio hæc eſt opinabilis ex tot locis, & Doctoribus adductis in relatis locis, in rigore enim ſequendo ſecundam ſententiam, videtur negandum,

6 Ad ſecundam quæſtionis partem, an Pontifex præcipere poſſit, vt in articulo mortis confirmetur aliquis cum ſolo oleo, ſi Balſamum non inueniretur: facile poteris reſpondere ex iam adductis; quia ſi teneas Balſamum non eſſe de neceſſitate ſacramenti; vt tradunt Sotus *in 4. diſt. 7.quæſt. 1. art. 2.* Æſtius *ibidem*, Caietan. *in 3. part. quæſt. 72. art. 1.* Zambran. *in director. part. 1. de hoc ſacram. cap. 2.* Berricel.cum aliis *diſt. quæſt. 127.* & alij iam adducti, poterit Pontifex præcipere, vt in articulo mortis confirmetur aliquis cum ſolo oleo, & hoc iuxta doctrinam textus noſtri, quo tot DD. probant hoc ſacramentum oleo conferri ſolo, & de ſacramento confirmationis loquuti Lugo *in opuſculo de ſacram.cap.1.n.52.* Diana *dicta p.8.tract.1.reſ.49.* ſub verſ.*quinto*, vbi ex doctrina Sancij *in ſelectis diſp.44.n.12.* Salas *in p.2.tract.8.diſp.98. num. 285.*& Perez *certamine* 10. Scholaſtic. *c. 10. &*
7 *13.* † dicentium quod etſi materia huius ſacramenti certa ſit chriſma ex oleo, & Balſamo conſecratum per Epiſcopum: tamen fatentur vt oleum ſimplex ab Epiſcopo benedictum ſit materia probabilis; indeque fieri,vt ſi Epiſcopus non poſſit inuenire Balſamum, queat nihilominus olem conſecratum adhibere, cum tunc non tam ſponte ſubeat periculum, quam inuitus permittat illud,vt ſacramentum conficiat, ſaltim probabile, cum minus malum ſit hoc inquam omnino carere ſacramento,cui nulla ſit irreuerentia;ſiquidem miniſtratur certiori modo, quo tunc poteſt moraliter fieri.

8 Et requirentes rationem rationis DD. & præcipue Lugo, ac Diana *vbi ſupra*, eam aſſumunt ex alia doctrina Suarez *tom. 3. diſp. 16.ſect. 1.* tradentes regulam ſequentem *quoties* (ſcilicet) *ſacramentum eſt omittendum omnino, vel diſpenſandum iſto proabili modo*,nempe *neceſſitatis*, licitum erit vti tali materia, vel forma probabili; *tunc enim non tam exponimur periculo,quàm illud permittimus,vt maius euitemus, & alioquin habemus humanam cognitionem, quæ poteſt eſſe principium operationis rectæ*: adduntque DD. quod in caſu extremæ neceſſitatis,non ſolùm poſſit adhiberi ſacramentum cum materia dubia, ſed etiam adeſſe obligationem charitatis ſic miniſtrandi (qui loquuntur, ſecluſo omni præcepto particulari Pontificio.)

9 Et ita Diana *ſupra* ex Patre Lugo *dict. cap. 1. numero 42.* ait in neceſſitate ſi non adſit materia certa, vel qui nouerit certam formam, ſed vtraque ſit dubia, nec detur miniſter certam habens poteſtatem, poſſe cum dubia miniſtrari ſacramentum duplici ratione poſita. *Prima*, vt detur euidens neceſſitas,tam ex parte miniſtri, nimirum, vt non occurrat alius certiorem habens poteſtatem,vel qui certiorem materiam, & formam adhibeat,quàm ex parte recipientis qui ſcilicet indigeat ſpecialiter receptione ſacramenti, quam neceſſitatem prudenter eſſe penſandam iuxta circumſtantias occurrentes, nec ſemper extremam requirendam dixit Pater Lugo *dict. numero 52.* *Secunda*, vt ſacramentum ſub con-
10 ditione conferatur; † imo addunt Salas,non ſolùm poſſe, ſed etiam teneri Miniſtrum vti dubia poteſtate,materia,vel forma, quoties adminiſtratio ſacramenti requiritur ad vitandum ſcandalum, vel periculum damnationis, vel aliud grauiſſimum inconueniens, & ponentes DD. exemplum in adminiſtratione ſacramenti Baptiſmi, & Pœnitentiæ: ſic etiam de ſacramento hoc Confirmationis profitentur; ſiquidem, vt ait Ioannes Sanchez *in ſelectis dicta diſp. 44. numero 31.& 32.* Miniſter in ſupradictis caſibus,& ſimilibus tenetur iuxta ſententiam minus probabilem miniſtrare ſacramentum, propter fauorem recipientis,qui forſan tali ſacramento ſaluabitur, vel euitabit magnum ſcandalum,aut nocumentum.

Et confirmant Lugo, & Diana, *vbi ſupra*, 11
item & Præpoſitus *in 3.p.quæſt.66.art. 8. dubio 3.numero 90.* quia cum ob neceſſitatem licet adminiſtratio ſacramenti dubij,tenemur vtique per tale ſacramentum indigenti prouidere; ſiquidem quoties poſſumus ſine diſpendio indigenti ſuccurrere, tenemur ſaltim ex charitate, ſeu miſericordia. † Quare Pater Amicus *in Theo-* 12
logia morali tom. 7. diſp. 11. ſect. 2. numero 32. dixit poſſe Pontificem, ſtante probabilitate alicuius opinionis, præcipere, vt ſacramentum in articulo mortis in dubia materia miniſtretur; imo & quod ad hoc omnes teneantur. Ait tamen quod ſi recipiens ſuperuixerit, tenetur ad illud denuo ſub conditione recipiendum (loquitur tamen Amicus *de ſacramento Baptiſmi*) ſed in terminis de confirmatione loquitur Caſtrus Palaus *tom. 1. tract. 1. diſp. 2.puncto 5. numero 4.* ibi item licet confirmationem miniſtrare ex oleo benedicto, non mixto Balſamo, cum nullatenus Balſamum inueniri poteſt, & vrget occaſio.

Pro contraria inquam ſententia faciunt acer- 13
rime tradita in principio noſtræ quæſtionis, & quæſtionis præcedentis in toto verſ. *ad ſecundam*, & *in dicto capit. vnico de ſacra vnct. §. per frontis*, vbi ex Conciliis, Patribus, ac aliis grauiſſimis deciſionibus, & fundamentis probatum relinquitur, oleum benedictum ab Epiſcopo per ſe ſolùm, non eſſe materiam ſufficientem ſacramenti confirmationis; & ſic videri, vt nec ſit materia dubia, cum reuera materia illius adæquata ſit inſimul oleum, & Balſamum, quibus ſit chriſma; qui ſecundum omnes eſt vera, & certe materia huius ſacramenti; & licet prima ſententia admitti poſſit, aut debeat ſic amplecti reſpectu ſacramenti Baptiſmi, & Pœnitentiæ, quæ ſunt neceſſaria in re, vel in voto ad ſaluandos homines, & admittatur reſpectu ſacramenti Extremæ Vnctionis, cum hoc itidem ſacramentum fuerit inſtitutum ad extergendas peccatorum ſordes, & ad alios effectus, quos longe poſui *in dicto capit. vnico de ſacra vnct.* vbi latiſſime loquutus fui de illo ſacramento Vnctionis; quia ex prædicta adminiſtratione dictorum ſacramentorum, prouidetur animarum ſaluti, nec vllum ſubſit reiterationis periculum, cum illud prorſus excludat appoſita conditio v.g. *ſi non es Baptizatus ego te Baptizo*, de qua loquuntur Alex. III. *in cap. 2. de Baptiſmo*, & Leo Magnus *epiſtol. 35.* alias *37.* tollit ergo conditio periculum iteritandi ſacramentum, vt tradunt adducti DD. Lugo, Zambran, Præpoſit, Suarez *tom. 3.diſp. 22.ſect. 1.* Vaſquez *3. parte diſp. 146. capite 4. numero 19.* Henriquez *lib. 2. capite 31. numero 2.* Sa verb. *Baptiſmus numero 3.* & verbo *ſacramentum num. 10.* Canoniſtæ, & Barboſa cum infinitis *in dict.cap. 2.*& Concilium Carthaginenſe *5.cap.6* & ſexta Synodus *cap. 84.* reddentes rationem,ne noſtei ſcrupulus,ſeu trepidatio

pactos faciat ſacramentum purgatione priuari.

14 Tamen quia hoc ſacramentum confirmationis non ſit tantæ neceſſitatis ad ſaluandas animas, ac ſacramenta prædicta, & ex alio capite, vt longiſſime dictum eſt in præcitatis locis, videtur dicendum, vt in ſolo oleo etiam in caſu neceſſitatis adductæ, non poſſit Epiſcoqus illud miniſtrare ſine chriſmate confecto ex oleo, & Balſamo; ac difficulter à Romano Pontifice in id diſpenſandum, quamtumuis ſi de facto ſolo oleo benedicto collatum, ſit repetendum ſub conditione *ſi non eſt confirmatus &c.* ne detur iteratio ſacramenti contra dicta in principio noſtræ Rubricæ; vbi de ratione, quare ſacramenta Baptiſmi, confirmationis, & ordinis non iterantur; item ex *dictis q. ſequenti.*

15 Fateor tamen vt licet regulariter loquendo ſacramentum confirmationis, neceſſitatis non ſit, vt *ſupra* retuli, & docet etiam Barboſa *in paſtorali part. 2. alleg.* 30. *à n.* 7. *&* 8. quia tamen vt dicunt Vrban. Pontifex in princ. *de conſecrat. diſt.* 5. & alij ſancti Patres, quos refert Henriquez *lib. 3. cap. 1. §. 2. iuncta littera H.* dicentes eſſe complementum Baptiſmi, & per illud Baptizatos plene fieri Chriſtianos, eo quod illo Baptiſmatis gratia roboratur, & confirmatur ad bene operandum conſtanterque credendum, & fidem Chriſtianam firmiter confitendum; dicatque Concil. Aurelianenſe *can.* 3. *& cap. omnes fideles de conſecrat. diſt.* 5. certo modo non eſſe perfecte Chriſtianum, qui non eſt confirmatus, non quod Baptiſmus ante confirmationem, culpam originalem non remittat qui eſt peruerſus error Raymundi Lupi, quem refutat Suarez *tom.* 3. *diſp.* 34. *ſect.* 2. & ideo poſſe pro contraria ſententia reſponderi; & ſumes iuxta adducta, & quæ dixi *in dict. §. per frontis.*

QVÆST. III.

An quoties probabilis opinio fert aliquod ſacramentum, non fuiſſe validum, poſſit quis illud ſub conditione repetere? Et quid poſita conditione, ſaltim in mente? Et an ſit peccatum mortale reiterare ſacramenta Baptiſmi, Confirmationis, & Ordinis, ſi adſit tantum ſcrupulus de eorum validitate ſeu reiterare formam ſacramentorum ſine cauſa ſuper eandem materiam? An poſſit præcipere Pontifex, vt in articulo mortis, deficiente materia certa, miniſtrentur ſacramenta in materia dubia.

SVMMARIVM.

1 *Sacramentorum adminiſtratio non licet in materia, ſeu forma dubia, vel probabili, relicta certa, omnino exemplificatur in Baptiſmo; niſi in neceſſitate, vt* numero 2.

3 *Forma dubia adhiberi ex graui metu, non videtur illicitum, niſi metus incutiatur in contemptum.*

4 *Forma ſenſus, ſi dubitatur periiſſe, repetitur ſub conditione, maxime in Baptiſmo confirmatione, & ordine.*

5 *Sacramentum iterum adminiſtratur ſub conditione, quando dubitatur de ipſius validitate.*

6 *Sacramentum à Miniſtro debet repeti, quoties eſt probabilis opinio, num collatum valide; ſed ſub conditione, ſi eſt valde neceſſarium. Et num æqualiter in ordinibus, & confirmatione vt* n. 7.

8 Cap. 2. de baptiſmo n. 9.

9 *Conditio ſub qua repetitur ſacramentum ſemel collatum, de cuius validitate dubitatur, melius eſt, vt exprimatur.*

10 *Iterantes ſacramenta ſub conditione extra verum dubium, & tantum ſcrupuloſi, peccant mortaliter, & tantum venialiter ſi penduli ſunt; vel quia non recordantur de ſuſceptione,* numero 11. 12. & 13.

14 *Formæ reiteratio ſupra eandem materiam ſine cauſa, eſt peccatum mortale, ſecus ſi Miniſter eſſet dubius, an verba formæ pronunciaret.*

15 *Materia dubia facilius poteſt adhiberi, quàm forma dubia, exemplificatur in Baptiſmo.*

16 *Baptiſmus quando liceat miniſtrari ſub nomine genitoris geniti, & procedentis ab vtroque.*

17 *Pontifex poteſt præcipere, vt deficiente materia certa, miniſtrentur ſacramenta in materia dubia.*

18 *Sacramenta miniſtrandi modus poteſt præſcribi à ſummo Pontifice.*

19 *Periculum graue facit vt formido præponderet opinioni; præcipue pro ſaluanda Digniſſima perſona in Republica* n. 20.

21 *Opinio fauens animabus eſt præferenda in adminiſtratione ſacramentorum.*

AD primam quæſtionis partem, & ad ſequentes, vt reſpondeam præmitto doctrinam generalem ſequentem, & quæ infertur ex iam adductis ad textum noſtrum, & ex littera *cap. fin.* huius tituli, nempe quod numquam liceat vti materia, ſeu forma dubia, vel probabili, relicta omnino certa vt v. g. Baptizare in Brodio, relicta aqua naturali clara, & certa, vel *in nomine genitoris geniti, & procedentis ab vtroque,* quia ſe exponeret periculo nihil agendi, cum poſſit illud vitare, adhibendo certam formam, & materiam. † 2 Quod ſi neceſſitas adſit, & non ſit poſſibilis forma, & materia certa, tunc poſſe adhiberi dubiam, aut probabilem; ſicut in articulo mortis poſſit in aqua dubia Baptizari; imo & etiam ſic procedere in forma dubia, quando non adeſt qui nouerit formam certam, vt patet ex adductis *quæſt. præcedenti* in toto verſ. *ad ſecundam* vſque ad finem: ita docent etiam Bonacina *de ſacram. tom.* 1. *diſp. 1. q. 2. puncto* 1. *n.* 32. *qui n.* 33. cum Henriquez *lib. 1. cap. 9. littera B.* Conink *q. 60. art. 8. n.* 82. † tenet non videri illicitum ex graui metu 3 formam dubiam adhiberi, præſertim ſi adhibeatur ſub conditione *ſi forma valeat,* modo metus non incutiatur ob contemptum Eccleſiæ qui præſumitur adeſſe, ſi metus ab hæretico, vel infideli incuteretur, optimo ConinK ſupra, & Trullench, *de ſacram. lib. 1. cap. 2. dubio 3. n.* 16. & Filiuc. *tom.* 1. *tract.* 1. *cap. 4. quæſt.* 10.

Item

5 Item docent *D. Thom. in 3. p. q.66. art.9.ad* 4. Bonacina cum aliis *tom. 1. diſp. 1.q.2.puncto 2.numero 35. & 36* Trullench, *vbi ſupra numero* 17. & alij, quod quando rationabiliter dubitatur formæ periiſſe ſenſum, per mutationem eam iterandam eſſe, & quidem ſub conditione, maxime in Baptiſmo, Confirmatione, & Ordine, quæ iterabilia non ſunt; eo quod imprimant characterem. † Colligentes etiam ſacramentum iterum adminiſtrari ſub conditione, quando dubitatur de ipſius validitate, vt quando adhibita eſt forma dubia, ſeu quando ſunt opiniones vtrinque probabiles de validitate ſacramenti, vel quando adhibita ſufficienti diligentia, remanet dubium v. g. an quis ſit Baptizatus, vel quando mens manet dubia, & neutra pars poteſt determinare, an ſacramentum ſit validum; tunc enim dicunt dari ſufficientem, & rationabilem cauſam, gerique vtiliter negotium ſuſcipientis, cum fieri poſſet, vt iterata ſacramenti adminiſtratione, ſaluetur.

6 Vnde iam ad primam, & ad alias partes quæſtionis facile erit reſponſum, non ſolum quoties probabilis opinio fert aliquod ſacramentum, non fuiſſe validum, poſſe quem illud ſub conditione repetere, verum & ad id teneri, ſi ſacramentum eſt valde neceſſarium ex iam dictis, & docent Angelus in verbo *Baptiſmus* 4. & verbo *ſacramentum* 12. Suarez *in 3.p. diſp.* 12. *ſect. 2.§.eſt autem*, Valentia *q.1.puncto* 4. Granados *tom. 4. de ſacram in genere tract. 1. diſp. 4.n.7.* in ſequentibus verbis *illud generale principium mihi verum videtur, ſcilicet quoties probabilis opinio eſt, ſacramentum non fuiſſe validum, licere illud repetere, ſub conditione, ſcilicet ſi illud prius non fuit ratum*, & infra pergit; *imo crediderim, quod quando ſacramentum eſt valde neceſſarium, & non iterabile, vt Baptiſmus, & ordo ſacerdotalis eſſe grauem obligationem illud iterandi ſub conditione, alioqui orientur grauia incommoda, ſi enim homo non ſit Baptizatus, nullum aliud ſacramentum recipit valide, & eſt in non leui periculo damnationis &c. ſimiliter ſi non eſt verus ſacerdos, non conſecrat, nec miniſtrat euchariſtiam à ſe conſecratam, nec vere abſoluit pœnitentes, ex quo preuenire poteſt multorum damnatio &c.* Ita ille, & repetit, ac ſequitur Leander *de ſacram. tract. 1. diſp. fin. q.* 16. Applica dicta *infra q* 4. *verſ. ad ſecundam.*

7 Dubium autem eſt, numquid prædicta doctrina procedat æqualiter in cæteris ordinibus, & in ſacramentu confirmationis, quæ reiterabilia non ſunt, & in hoc puncto, quod pendet à reſolutione eorum, quæ dixi *dicta quæſt. præcedenti* in dicto verſ. *ad ſecundam* verb. *pro contraria*, video in terminis loqui eoſdem Granados *dicta diſp.4.n.7.& tom.5.controuerſ.4.tract. 1.diſp.8.n.* 7. & Leand. cum *dicta quæſt.*16. in fine reſpondentes, quod ſi ſacramentum non foret ita neceſſarium, vt confirmatio non videatur grauis ob[illegible] illud iterandi, idemque dicendum de ordinibus minoribus de ſubdiaconatu, & Diaconatu. Ex quo modo dicendi videtur alium petere intellectum Pontificis Innocent. III. in textu noſtro, dum interrogatus de ſubdiacono ordinato, omiſſa manus impoſitione, & delinito, omiſſo chriſmate ſolo oleo. & optime reſpondiſſe, quod in talibus non eſt aliquid iterandum, ſed caute ſupplendum, quod incaute fuerat prætermiſſum; qui etiam obſcurus eſt, ſi attendas ad dictum *capite fin.* hic, vbi non ſolum dicitur de Diacono, ſed & de Presbytero; ſolum ergo manet ſacramentum confirmationis non eſſe tantæ neceſſitatis, ac eſt ſacramentum Baptiſmi, & ordinis ſacerdotalis, vt ſic poſſimus ſubſiſtere in reſolutione adducta in fine *dicta quæſt* 1.

Ad ſecundam quæſtionis partem, an ſufficiet, dum reperitur ſacramentum ſub conditione, quod ſit tacita, ac in mente retenta, aut requiratur eius expreſſa prolatio ab adminiſtrante, & pro parte affirmatiua facit deciſio textus *in cap. 1. de Baptiſmo* in ſequentibus verbis: *de quibus dubium eſt, an Baptizati fuerint, Baptizantur his verbis præmiſſis ſi Baptizatus es, non te Baptizo, ſed ſi nondum Baptizatus es, ego te Baptizo* vbi DD. & gloſſa alia Iura refert præter adducta *quæſt. præced.* & ita Angelus *in propoſito noſtro dubio* expreſſam verborum dictæ conditionis in aliis etiam ſacramentis videtur expoſcere in dicto verb. *Baptiſmus* 4. ibi ſi dubium eſt Iuris, vt pote quia Doctores diuerſa opinantur, vel ſi dubium eſt facti probabile, vt pote quia inuenitur puer proiectus, nec apparet, quod fuerit Baptizatus, tunc Baptizandus eſt iſto modo *ſi non es Baptizatus, ego te Baptizo in nomine Patris & filij, & ſpiritus ſancti &c.* 8

Tamen Granados vbi ſupra *dicto tom. 4. & tom. 5.* Leander *dicta diſp. fin. tract. 1. de ſacram*; & Sanctius *in ſelectis dicta diſp. 44. num.* 32. in verbis Sequentibus ibi: *quando communiter inquiunt Theologi miniſtrandum eſſe ſacramentum ſub conditione, quando dubitatur de valore ſacramenti id intelligendum eſt in dubio proprio, non in opinionibus*, qui docuerat ſequenti opinionem probabilem non opus eſſe miniſtrare ſacramenta ſub conditione abſolute abſque illa. Ego inquam ſaltim ex præcepto exiſtimarem exprimendam eſſe verbis externis illam conditionem ad obuiandum ſcandalum, ac id implendam formam *dicti capitis* 2. & aliorum; & ob id idem Granad ait tutius eſſe illam conditionem apponere; & in caſu dubij, in quo loqui videtur Angelus, idem dicit Leander, qui quamuis probabiliorem ſententiam appellet, hanc ſecundam dicit, vt tunc debeat miniſter conditionem apponere. Ex quibus iam poſſemus hic innectere alias difficultates, de quibus dico *quæſt. ſequenti.* 9

Ad tertiam quæſtionis partem, an ſit peccatum mortale reiterare ſub conditione ſacramenta Baptiſmi, Confirmationis, & Ordinis, ſi adſit tantum ſcrupulus de eorum validitate? etſi aliqui, quos ſuppreſſo nomine refert Villalobos *de ſacram. diſ. 4. numero 2.* quos videtur ſequi Granados *tom. 5. tract. 1. de Baptiſmo diſ. 8. num. 6.* ſic teneant tamen idem Villalobos, & Leander *tract.1.de ſacram.diſp.5.q.* 13. æque probabiliter reſpondent non eſſe, niſi veniale; quia in tali caſu ſolum videtur interuenire quædam leuis irreuerentia; & ob id dicunt etiam eſſe veniale repetere ob ſcrupulum ſub conditione formam ſacramenti ſupra eandem materiam. 10

Adhuc tamen pugnant pro prima ſententia Valentia, *tom 4.diſp.4.quæſt.1.p.4.* Bonacina cum aliis, *tom.1 diſp.1.quæſt.1 p.2.num.35. & 36.* 11

Ægidius Trullench, *de ſacram. lib. 1. cap. 2. dicto dubio 3. num. 17. in fine*, ex communi Doctorum; quia quando dubium eſt leue, aut ſcrupulus, iteratio ſacramenti videretur quædam ipſius irriſio, & graue peccatum ex genere ſuo; & videtur hoc confirmari ex generali doctrina, quam pro ſcrupuloſis notat Diana, *p. 5. tract. 13. reſ. 45. verſ. &*
12 *tandem.* † Vbi loquens in illa reſolutione de opinione probabili circa validitatem ordinis, &c. diſtinguit inter ſcrupulum, & nimium timorem à verò dubio, aut opinione, reſoluens, vt non enim, quod quis timet num ordinatus ſit, aut præcisè, quia non recordatur tetigiſſe Vaſa Sacra, aut non tetigiſſe imaginatur, illico ordo iterandus eſt: nam ſola obliuio, aut ſolus timor, non eſt ſufficiens ad verum dubium, aut probabilitatem, multa enim (aut) obliuiſcimur, quæ vere fecimus, & timor ipſe, ac nimia ſolicitudo tangendi inſtrumenta, in quorum porrectione imprimitur character, faciunt videri obliuioni traditum, quod reuera memoramur: ita ille.

13 Ex qua doctrina iterationem dictam eſſe videri quandam ipſius irriſionem, & graue peccatum ex genere ſuo, cum ſine cauſa, tunc iteretur ſacramentum; at quia ex hoc rigore pungerentur nimis corda timoratorum, eorumque conſcientiæ valde comprimerentur, ſi ipſi non diſcernentes ſcrupulum, exiſtentes penduli, an dubium illud ſit non leue crediderim pro ſententia, quæ tantum ſignat peccatum veniale; ſin autem ſcientes fuiſſe in eis tantum leue dubium, aut ſcrupulum, non excuſarem, ſic iterantes à temeritate iuxta aliam dictam ſententiam.

14 Ad quartam quæſtionis partem, an ſit peccatum mortale reiterare formam ſacramentorum ſine cauſa ſupra eandem materiam? Ex dictis reſpondeo cum communi, quam ſequitur Leander, *de ſacram. tract. 1. dicta diſp. 5. quæſt. 12.* vt peccet mortaliter reiterans; quia grauis iniuria irrogaretur ſacramentis; ſecus dicendum eſſe, ſi Miniſter eſſet dubius an verba formæ pronunciauerit: nam tunc debet ille repetere, & reſpectu formæ patet ex adductis *in ſupra in hac*
15 *quæſtione numero* 1. † Et quia vt docent *ibi* DD. adducti, & Trullench, *dicto dubio 3. numero 16. in fine*, facilius poteſt adhiberi materia dubia, quàm forma dubia; ex eo quod forma vera ſit magis in noſtra facultate, quàm materia; & ab id Caſtrus Palaus *tract. 1. tom. 1. diſp. 2. puncto 5. numero* 4. dicens poſſe Baptiſmum in digito paruulo miniſtrari, quando timetur, vt
16 paruulus ex vtero aggrediens moriatur † addit etiam, vt liceat miniſtrare Baptiſmum ſub nomine *Genitoris Geniti, & Procedentis ab vtroque*, ſi exploratione formæ certæ *Patris ſcilicet Filij, & Spiritus ſancti.* mors miniſtro immineret, ſequitur Diana *dicta parte 8. tract. 1. reſolut. 49.* ſub verſ. *quinto*, qui tamen cum Lugo, Suarez, Sanchez, & alijs ponit repetendum poſtea ſub conditione, vt dixi *quæſt. præced.*

17 Ad vltimam quæſtionis partem, an poſſit Pontifex præcipere, vt deficiente materia certa in articulo mortis, miniſtrentur ſacramenta in materia dubia? vt reſpondeas, repetes quæ adduxi *ſupra quæſt. proced.* verſ. *ad ſecundam*; & quia ſine diſpenſatione hac in caſu neceſſitatis, de qua ibi miniſtrandi hoc licet, non eſt cur negari queat ſummo Pontifici, vt elargiatur hanc facultatem; quia, vt obſeruant Præpoſitus *in 3. p. quæſt. 33. art. 4. dubio 1. num. 183.* Pater Franc. de Lugo, *in opuſculo de ſacram. cap. num. 54.* Caſtrus Palaus *tom. 1. tract. 1. diſp. 2. puncto 5. num.* 6. Villalobos *in ſumma tom. 1. tract. 1. diſ. 13. n. 1.* Antonius Perez Benedictinus *certamine* 10 *cap.* 10. *&* 13. de dubio Layman *lib. 2. tract. 5. cap. 5. n. 13.* Salas *in p. 1. 2. tract. 8.*
diſp. 1. n. 98. & 185. † præſcribere modum mi- 18
niſtrandi ſacramenta, pertinet ad ſummum Pontificem, & quod licite fiat, probantur ex doctrina P. Lugo *ſupra num.* 51. & Palai *numero* 4. dicentium etiam in his, quæ pendent ab inſtitutione Chriſti, licitum eſſe interueniente neceſſitate miniſtrare ſacramentum iuxta ſententiam probabilem; quia periculum irritandi ſacramentum ſufficienter honeſtatur ratione neceſſitatis, & adhibita conditione; imo idem Lugo cum Sanchez, & Soto, quos ſequitur Diana *dicta p. 8. tract. 1. reſol. 49.* in principio aſſerunt hoc procedere; licet opinio ſit parum probabilis, quam ſecluſa neceſſitate, non liceret amplecti, dum vrget neceſſitas reddi practice probabilem.

Et conſonant Nauarru, *in cap. inter verba co-* 19
rolar. 5. 3. num. 135. Sotus *de ſecreto memb. 3. q. 3. concluſ. 2.* & Villalobos *de conſcientia p. 1. tract. 1. diſ.* 8. dicentes, vt periculum graue faciat quod formido præponderet opinioni, ponentes exemplum, vt ſi Iudex te interrogat ſuper digniſſima perſona in Republica, & tu quidem putas, quod Iudex legitime interrogat, ſed habes timorem probabilem nihilominus de contraria iuſtificatione interrogati: & hac difficultate probant adducti, Sanchez cum alijs *lib. 2. de*
matrimonio diſp. 39. num. 8. † Quod ſi timor, 20
ſiue formido ſit probabilis, tunc quoties grauis ſtat inconueniens, ſi ſequatur probabilior opinio, & ſi pars magis ſecura non habeat pro ſe, niſi timorem, formidinem, vulgò *recelo*, cum apparente probabilitate, etſi pars contraria habeat opinionem pro ſe, debeas ſequi pro perſona digniſſima, circa quam interrogauit Iudex, cuius vita pretioſior in Republica, & hoc propter adductam doctrinam, quam protulit Sotus *ſupra*; & ſequuntur relati in verbis ſequentibus ibi: *nam periculum graue, ne digniſſima per-*
ſona præter Ius occidatur, facit vt in moralibus
formido proponderet opinioni. † Et circa opi- 21
niones in ſacramentis adducit Diana, *vbi ſupra dicta reſ. 49.* ex doctrina etiam Iaſonis *in l. 1. numero 77. cod. de ſumma trinit.* dicentis in dubiis præferendam eſſe opinionem animabus fauentem: ex quibus cum infinitis difficultatem hanc exemplificat in Baptiſmo, Pœnitentia, & confirmatione, & Arriaga *in curſu Theolog. tom. 7. diſp. 11. ſect. 2. n. 32.* Henriquez, Toletus, Vaſquez, & alij *in dicta q. præcedenti* adducti, qui tunc dicunt repetendum eſſe ſacramentum ſub conditione, vt *ibi* poſui, & patet *ex quæſtio ſeq.*

* * *

QVÆST.

QVÆST. IV.

An ſi Epiſcopus proferat formæ verba, antequam applicetur materia, vel è contra ordo ſit iterandus? An ſi adſint opiniones probabiles pro validitate, vel nullitate alicuius ordinis, teneatur quis in hoc caſu ordinem denuo ſuſcipere? An Pontifex ſuppleat defectum iuriſdictionis miniſtrantibus ſacramentum cum opinione probabili? Vel ſuppleat illam in miniſtratione ſacramentorum, ſtante errore communi abſque titulo colorato? Et an qui bis Sacramentum Confirmationis contulerit, vel ſuſceperit, irregularitatem incurrat? Idemque interrogatur de ſuſcipiente bis ordinem aliquem, aut Baptiſmum?

SVMMARIVM.

1 *Formæ verba ſingulis ſacerdotibus dicuntur, cum ordinantur.*

2 *Formæ verba ita proferri debent, vt ſimul concurrere poſſint cum materia.*

3 *Ordo non iteratur eo quod ante dicantur verba, quam applicetur materia ſine magna mora, vt* n.4.& 5.

6 *Iteratio ordinis fit cum dubitatur, an ordo ſit collatus.*

7 *Iteratur ordo Epiſcopatus, & Preſbyteratus collatus ſub opinione, non ſic cæteri ordines* n.8.

9 *Pontifex poteſt ſupplere defectum miniſtrantibus ſacramentum cum opinione probabili* n. 10.

10 *Miniſter non ſe exponit periculo irritum efficiendi ſacramentum, quando adeſt probabilis opinio abſoluendi à peccatis, à cenſuris aſſiſtendi matrimonio, & quare?* numero 11. 12.13.14.15.

15 *Valor quoties dependet à voluntate Pontificia poterit ſacramentum miniſtrari cum opinione probabili* n. 16.

17 *Opinio probabilis Doctorum facit, vt Eccleſia impendat confeſſario Iuriſdictionem.*

18 *Attentantes titulo colorato vſurpare Iuriſdictionem, & ſi generatim peccent, non tamen faciunt inde ſententiam nullam, &* num. 39.

19 *Error communis in adminiſtratione ſacramentorum, num ſine titulo colorato ſuſtineatur* n. 20.21.22. 38.39. ad 46. & à n. 25. *Vbi quod requiratur titulus* n. 26. 27. & à n. 47.

21 *Exiſtimatus ſacerdos qui non eſt, non abſoluit valide ex communi errore, ſecus ſi ſacerdos exiſtimetur Parochus, &* n.23.

23 *Parochus exiſtimatus à Populo communi errore, qualiter in adminiſtratione ſacramentorum ſuſtineatur, &* n.29.

24 *Electionis confirmatio à ſuperiore aliàs nulla præſtat ex titulo colorato valorem, dum latet eius vitium.*

28 *Sacerdos communiter habitus pro confeſſore, exercens, ſtante illo communi errore, ſuſtinetur, & geſta per eum non iterantur, comperto errore.*

29 *Parochi putatiui geſta titulo legitimo, tenent, nec egent confirmatione, etiam ſi poſtea adueniat ſui muneris cauſa impeditiua.*

30 *Errore communi geſta ſuſtinentur, etſi pro certo tempore titulus coloratus datus ſit, dum ignoratur.*

31 *Error communis, dum durat facit geſta Iudicialia, interim facta valeant.*

32 *Epiſcopus excommunicatus occulte, valide confert ordines.*

33 *Poſſidet Iuſte, qui triennio poſſedit beneficium titulo colorato; ſic vt non egeat alia collatione.*

34 *Laicus exiſtimatus ſacerdos, cui Parochus conceſſit aſſiſtere matrimonio, non inualidet actum etſi contrahentes ſciant tantùm illum eſſe laicum.*

35 *Pontifex poteſt ſupplere Iuriſdictionem in adminiſtratione ſacramentorum, ſtante communi errore, &* n. 48. *niſi adſit defectus naturalis Iuris, vel Diuini, vt ſi pertinet ad ſubſtantiam ſacramentorum, &* numer.36.

37 *Geſta per fœminam electam Papam communi errore nunquam valent.*

40 *Errore communi geſta valere exemplificantur in nonnullis caſibus* num.41.

47 *Error communis ſine titulo colorato quare ſuſtineatur circa nonnulla geſta, & circa alia requirat titulum ſaltim coloratum. Vide hic, & ex dictis à* n.19.

49 *Confirmationis ſacramentum bis conferens non contrahit irregularitatem.*

50 Cap.dictum de conſecrat.diſt. 5.

51 *Baptiſmum iterans, fit irregularis quare* n.52.

52 *Ordinem iterans num irregularitatem incurrat?*

53 Cap.Saluberrimum 1. q. 7. cum gloſſa ibi n.51.

AD primam quæſtionis partem, quia facilis 1
eſt reſponſio ex dictis *ſupr.in Rub.q.4.*verſ. *ad quartam,* & *q. 5.*& quia in prima parte textus noſtri agitur de iterando, ſeu ſupplendo in ordine defectus; ideo nunc ad præſens dubium reſpondent Caietanus *tom.1 opuſcul. tract.26.*Nauar. *in manuali cap.22.n.17.* affirmatiuè & hoc ex decis. Gregorij. IX. *in c.fin.* noſtri tituli; eo quod debet forma ſimul cum materia exiſtere, ſaltim quoad aliquam partem, & quia impoſitio manuum ex illo textu debet fieri ſuper caput ordinandi, cum effunditur ab ordinatore oratio ſuper illis, ſicque caueri in Pontificali, vt ſcilicet à ſingulis ſacerdotibus dicantur verba formæ, cum ordinantur.

Et facit doctrina Iacob. Granados, *in 3.p. de* 2
*ſacram.contr.9.tract.1.diſp.6.n.16.*qui poſtquam loquutus fuit de ſubdiaconatus ordine, de quo textus noſter ſupponit, ſecundo in Presbyteratu, & Subdiaconatu, eſſe ſufficientem probabilitatem, vt poſſit, vel debeat aliquis prædictorum ordinum iterari, quando ſcilicet ordinantur aliqui ſine reali coëxiſtentia materiæ, & formæ, & hoc ſub conditione; tum quia Caietanus, & Nauarrus (vt dictum eſt) ſentiunt ordinem aliter eſſe

nullum ; tum quia iſti ordines ſunt multò ſacratiores, magiſque neceſſarij; ſiquidem in iſtis peculiariter notat Pontificiale ita proferri verba formæ, vt ſimul concurrere poſſint cum materia: leges Hurtadum, *de ſacram. diſp.* 1. *diſ.* 11.

3 Vtcumque tamen cum Granado, & Caietano, ſentias reſpectu ordinis Presbyteratus, & Diaconatus, de quibus loquitur, *dict. cap. fin. huius tituli*, adhuc exiſtimo reſpectu ſubdiaconatus, in quo loquitur textus noſter; item, & aliorum ordinum minorum nullo modo eſſe iterandum ſacramentum; quia, & varij DD. exiſtimant, vt ait *ſupra* Granados ordinem eſſe legitimè collatum, nec eſſe credibile Pontificiale Romanum ſequutum eſſe opinionem ſecundã, qua non maneret tutus qui ordinatur; & quia minor neceſſitas, & perfectio horum ordinum facit vt minori certitudine debeamus eſſe contenti; indeque ait Granados ſe non vidiſſe in praxi ſufficientem probabilitatem, vt poſſit, vel debeat aliquis prædictorum ordinum iterari, nec de his agi, *in dict. cap. fin.* ait.

4 Et ſic cum Diana *p.* 5. *tract.* 13. *miſcel.* 1. *reſ.* 48. & iuxta quæ dixi *in dict. Rub. q.* 4. dict. verſ. *ad quartam*, & *ibi dicta quæſt.* 5. reſpondeo in puncto difficultatis quod differt à dubio primæ partis textus noſtri; item & *dict. cap. fin.* vt ex littera vtriuſque conſtat, cum in illis dicatur de ſupplendo quod incaute fuerat prætermiſſum. Hic verò in dubio præſenti de concurrentia, & ſimultate materiæ cum forma, vel è contra, reſoluendum eſſe præſens dubium iuxta dicta in relata *q.* 4. verſ. *ad quartam*, & idem cum eodem Diana; quia ſpecialiter in ſacramento ordinis cauetur, vt non petatur phyſica ſimultas: nam cum forma ſit modi imperatiui, ſufficientiſſime verificatur quod Epiſcopus dicit; nempe *accipe* &c. ſi finitis verbis ſine magna mora accipiat, ſeu tangat librum, vel calicem.

5 Et ad probandum hoc, adducit Diana ipſum Pontificale, in quo cum ordinantur ſubdiaconi, dicitur omnes debere ſucceſſiue tangere Calicem, & Patenam, & (ait) tamen verba ibi dici ſimul omnibus, ita vt ſit certum, cum plures accedunt ad tangendum, iam eſſe finitam prolationem formæ: idemque ibi notari ait in minoribus ordinibus.

6 Ad ſecundam quæſtionis partem, an ſi adſint opiniones probabiles pro validitate, vel nullitate alicuius ordinis teneatur quis denuo ordinem ſuſcipere in hoc caſu? Et quia ſufficienter ex dictis *ſupra quæſt.* 3. proxime præcedenti ſub diſtinctione inter opinionem, dubium, & ſcrupulum, dictum ſit; & ita Diana *dicta p.* 5. *tract.* 3. *reſ.* 47. indubitanter firmat, vt quoties dubium occurrit, an ordo ſit verè collatus, ſiue quia materia eſt dubia, ſiue quia ſunt rationes ſufficientes dubitandi, poſſe tunc, & deberi iterari ſub conditione.

7 Tota ergo difficultas poteſt eſſe quando adſunt opiniones probabiles, & in hoc puncto Granados *tract.* 1. *de ſacram. in genere diſp.* 4. diſtinguendo reſpondet, nempe, vt in ordine Epiſcopali, & Presbyterali ſine dubio ſit ordo iterandus; quia alioqui exponitur periculo non ordinandi, cum alioqui probabile ſit illum non habere poteſtatem ordinis ad id requiſitam, & de ſacerdotali ordine etiam idem dicit, cum exponatur periculo non ſacrificandi, vt iam ſub *dicta quæſt.* 5. *Rub.* dixi, in reliquis ordinibus inferioribus Diaconatus, Subdiaconatus, & minoribus dicit, vt non obligaret illum, qui iuxta probabilem opinionem fuit ordinatus, vt illos ordines iteraret, etiam ſub conditione; eo quod iſti ordines non ſunt ita neceſſarij, vt per ſacerdotalem poteſtatem ſuppleri non poſſint munera propter quæ ſunt inſtituta; propterea, quod etiam non habent annexum aliquem actum abſolute neceſſarium ad ſalutem fidelium, aut defectu cuius proueniat Eccleſiæ notabile detrimentum, & videntur amplecti idem Diana *a reſ* 47. & Hurtad. *de ordine diſ.* 15. nam cum homo ſit ordinatus iuxta probabilem opinionem, ac proinde prudenter poſſit ibi perſuadere ordinem, fuiſſe validum, non erit cur ad illius iterationem obligetur, vt ſentit D. Iacob. Granados.

Verum quia aliter ex dictis in ordine Epiſcopatus cedere poſſit in maximum detrimentum fidelium propter adductum periculum, teneaturque ordinatus vitare huiuſmodi incommodum recipiendo prædictum ordinem ſecundùm certam doctrinam, & non iuxta opiniones, in quibus poteſt eſſe deceptio; ideo ipſe Iacobus Granad. & Diana *dicta, reſ.* 47. in verſ. *vnde* diſputant de alio dubio, *num teneantur ſacerdos, & Epiſcopus, ſi non tetigit vaſa ſacra, aut illud inſtrumentum, in cuius porrectione imprimitur Character iterare ordinem ſub conditione*, de qua quæſtione; quia pertinet ad dictum *cap. fin. huius tituli*, dico late, & per alia adiuncta *ibi*, vbi quid de ſubdiacono, & Diacono. 8

Ad tertiam quæſtionis partem, an Pontifex ſuppleat defectum Iuriſdictionis miniſtrantibus ſacramentum cum opinione probabili? Quia Leſſius *de Iuſt. & Iure lib.* 2. *cap.* 29. *dubio* 2. *n.* 69. cum Henriquez *lib.* 2. *de pœnit. cap.* 14. *n.* 3. *&* 4. dicit non ſolum errorem communem, ſed etiam probabilem Doctorum opinionem; efficere, vt Eccleſia det Iuriſdictionem, etiam ſi opinio forte illa ſit falſa, ſæpiuſque indicet Henriquez, quod valent acta etiam ſi populus dubitet, an ſuperior ſit officio priuatus, quia cum ante fuerit habitus ſuperior, non debent propter dubium ſuperueniens eum tenere quominus in officio perſeueret, cum in dubio nemo ſit Iure ſuo priuandus, eo quod in dubio melior ſit conditio poſſidentis, iuxta quæ docent Doctores *in c. ſignificaſti de homicidio*, & ego ſub tit. *infra de reſtit. ſpoliator.* 9

Et probatur quia quando v. g. ad eſt probabilis opinio abſoluendi à reſeruatis, à cenſuris aſſiſtendi matrimonio, nullo morali periculò ſe exponit Miniſter irritum efficiendi ſacramentum; quia etſi ex priuilegio Iuriſdictionem non habeat, habet tamen ex tacito conſenſu Eccleſiæ, & ratihabitione de præſenti ſupplente Iuriſdictionem, ne tot actus irriti ſint ſicuti habet qui ex errore vulgi, & titulo præſumpto operetur, ac proinde nullo periculo morali irritandi ſacramentum, exponi: aliis multis probant Diana *p.* 8. *tract.* 1. *reſ.* 93. Pater Franc. de Lugo *opuſculo de ſacram. cap.* 1. *q* 4. *n.* 49. *&* 50. † qui ait vt quoties opinio probabilis verſatur circa illa, quæ ſummus Pontifex in ſacramentorum adminiſtratione determinat, vt in matrimonio, quod ſic, & non aliter celebratum maneat in ſacramento pœnitentiæ circa Iuriſdictionem ſacerdotum ad abſoluendum, licite poſſit Miniſter quamlibet opinionem probabilem ſequi, cum in qualibet, Iuriſdictio 10 11

dictio detur, & matrimonium validetur ex præ-
ſumpta, vel iuridica voluntate Pontificis, qui ſicut
Iuriſdictionem ſupplet habentis titulum colora-
tum, & Iuriſdictionem dum taxat exiſtimatam
errore communi iuxta leg. Barbarius ff. de offic.
Pretor. vt docent ibi communiter DD. & in ter-
minis Sanchez de matrim. tom. 1. lib. 3. diſp. 22. n.
49. cum infinitis Solorzanos de Iure Indiarum
tom. 2. lib. 2. cap. 4. n. 75. Vbameſius de Iure Pon-
tificio tomo 1. q. 97. Boſius de matrimonio cap. 4.
§. 55. a. 96 Gonzalez in reg. 8. cancel. gloſſa 15.
§. 1. n. 196. Gotierrez de matrim. cap. 62. n. 26.
Leſſius lib. 2. cap. 29. lib. 1. num. 7. Ludouicus à
Cruce in Bulla cruciata diſp. 1. cap. 2. dubio 8.
n. 3. Egidius Trulench. ibi lib. 1. cap. 1. §. 7. dubio
13. a. 7. Theſaurus in praxi de pœnit. p. 1. cap. 6.
Filiucius tom. 1. tract. 10. 6. cap. n. 295. Fagundez
12 precept. 1. Eccleſiaſt. lib. 7. cap. 2. n. 26. & alij, †
ſic etiam operantibus iuxta opinionem probabi-
lem, confert certam Iuriſdictionem, vt certum
reddatur ſacramentum, non enim dicit Lugo mi-
nor potens eſt ſapientum opioio, quàm vulgi er-
ror ad inducendam Iuriſdictionem, & validum
actum.

13 Nec obſtat Ioannes Santius in ſelectis diſp.
44. à n. 10. vbi affirmat miniſtrum peccare mor-
taliter contra charitatem, & Iuſtitiam, quoties
habens Iuriſdictionem ſub opinione probabili
ſacramentum mioiſtrat, quin ſuſcipientem maneat
de incertitudine ſacramenti, vt poſſit alium mini-
ſtrum habentem Iuriſdictionem certam adire;
quia videtur eſſe contra charitatem ſuſcipientis
miniſtrare ſacramentum dubium, cum poſſit ha-
bere certum, & pluribus exemplificat, ſolomque
excipit in ſacramento pœnitentiæ excuſans mi-
ſtrum, ſi ſuſcipiens Sacramentum confiteatur ali-
qua venialia ſimul cum mortalibus; quia cum cir-
ca venialia ſit omnimo, & ſine dubio certũ quem-
libet ſacerdotem iuriſdictionem habere infert, vt
abſoluens de venialibus, gratiam conferat, &
conſequenter remittat mortalia, & hoc meo vi-
deri, ne detur dimidiata venia, quæ implicat dari
poſſe.

14 Sed ipſe Santius, dicta diſp. 44. n. 65. dicit pro-
babile eſſe talem miniſtrum abſoluere poſſe à
reſeruatis, vel cenſuris aſſiſtere, matrimonio ex-
communicare, eligere confeſſorem, priuilegium
non eſſe reuocatum, & ſimilia & illa ex ea opi-
nione operando, valide faciat, Eccleſia ſupplen-
te defectum, ſi fortè ſubſit; cum enim licitum
ſit operari ex opinione probabili: nam ſi omnia
illa eſſent irrita, grauiſſima incommoda ſeque-
rentur; ideo dicendum eſt in puncto noſtri du-
bij, vt Pontifex ſuppleat defectum iuriſdictionis
miniſtrantibus Sacramentum cum opinione pro-
15 babili † Ex eo inquam principio duplici: nam
quoties dependet valor, ac diſpoſitio à voluntate
Pontificia, eiuſque diſpenſaoone efficientia, ſiue
valor etiam in materia ſacramentorum, cenſura-
rum votorum, aliarumve materiarum, in quibus
forte ſit opinionum varietas, quas non præſumi-
tur Pontifex ignorare, ſi diſſimulet, nec contra
dicat, iuſte præſumatur, vt habeat voluntatem, ac
intentionem ſupplendi in illis iuriſdictionem, va-
lorem, & efficientiam neceſſariam ſi forte à parte
16 rei defeciſſent. † Item quia, & ſi daretur quod
Pontifex ignoraret illas diuerſas opiniones, adhuc
pro certo præſumitur, vt communicet circa il-
las Iuriſdictionem; eo quod alias eſſet admodum
Iuriſdictio Pontificia defectuoſa, non adiuuans

remedio in re ita neceſſaria, ſupplendo Iuriſdi-
ctionem, vt factum teneret: ſic cum alijs probat
Machadus de perfecto confeſſore in diſcurſ. pract.
de probabili opinione art. 5. n. 7. ante tom. 1. cum
Patre Luis de la Cruz.

Et idem confirmatur ex doctrina Hurtad. de 17
pœnit. diſp. 10. dif. 6. dicti Machad. dict. tom. 1.
lib. 1. p. 2. tract. 1. documento 9. Diana dict. tract.
1. dicta reſ. 94. p. 8. verba vtriuſque referens, qui-
bus probat quod quando quis iuxta opinionem
probabilem abſoluit v. g à peccatis reſeruatis, vel
quando approbatus in alio Epiſcopatu eligitur
in confeſſarium, validè abſoluit: quare Pater An-
tonius de Eſcobar in Theologia morali tract. 7.
examen. 4. cap. 7. n. 37. ait vt valeat abſolutio, ſi
pœnitens vnum tantùm peccatum confitetur,
quod reſeruatum eſſe videtur, & confeſſarius
probabiliter credit non eſſe reſeruatum: ita cum
Leſſio; ex eo, nam probabilis Doctorum opinio
facit vt Eccleſia impendat Confeſſario Iuriſdi-
ctionem.

Nec tunc poteſt eſſe contra hoc Doctrina 18
Ioan. Sancij vbi ſupra; quia reſpondeo cum eo-
dem Leſſio ſupra, Sanchez dicto lib. 3. de ma-
trim. diſp. 20. n. 5. & Solorzano de Iure Indiar. to.
2. lib. 3. cap. 2. n. 39. quod et ſi ſolum habentes ti-
tulum coloratum poſſint generatim dici peccare,
vſurpatione Iudicij ex doctrina, quam retuli ſub
Rub. de foro comp. q. fin. quia quantum in ipſis eſt,
vſurpant poteſtatem, quam non habent; ſed
non inde illorum ſententiam eſſe irritam; quia
dum hoc attentant, Eccleſia Iuriſdictionem ex-
traordinarie propter bonum commune in ipſo
actu ſuppeditat, & facit doctrina Abbatis in c.
nihil 44. de elect. quem refert Roſella. verbo con-
feſſor. 3. in fine, Silueſter in eodem verbo 1. q. 19.
Santius ſupra n. 56. dicente valere acta, etiam ſi
populus dubitet, vt iam retuli.

Ad quartam quæſtionis partem, an ſtante er- 19
rore communi abſque titulo colorato, Pontifex
ſuppleat? Et quia iam ſub præcedenti verſ. ad ter-
tiam, ſine controuerſia probatum apparet, vt ſtan-
te opinione communi cum titulo colorato, recte
adminiſtretur ſacramentum; nunc difficultatis an-
ſa, quæ ſolum eſt, num valeat, ſi ſolum adeſt com-
munis error abſque titulo colorato, maior vide-
tur eſſe, quam præcedens. Et adiunctis his, quæ
dixi in Rub. de cauſa poſſeſſ. & propriet. de titu-
lo præſumpto acquiſito virtute triennalis poſſeſ-
ſionis in beneficiis, quæ videtur præſtare titulum
coloratum ad tuendum poſſeſſorem triennalem
in ſua poſſeſſione; vt ibi ſcripſi ſub quaſt. 1. à n. 19.
verſ. ad tertiam, iam ad punctum difficultatis le-
ges quæ ſubſequentur.

Igitur video Baſilium Pontium de matrimonio 20
lib. 3. cap. 21. n. 46. & poſt illum Ioannes San-
tius in ſelectis diſp. 44. num. 3. Caſpenſis in curſu
theolog. tom. 2. tract. 24. cap. 5 ſect. 6. n. 51. Molfe-
ſius in ſumma tom. 1. tract. 7. cap. 13. n. 21. Cutel-
lum. in addit ad pract. 4. Mancini. dubitatione 29.
& cum Diana Bordonum, in conſiliis Regalibus
tom. 1. reſ. 36. q. 14. n. 50. Thomam del Bene de
parlam, & Comitijs dubio 4. ſect. 32. corol. 2 a. 1.
& 3. Leander de ſacram. tom. 1. tract. 5. diſp. 11.
q. 101. docentes vt geſta valeant tam in foro ex-
terno, quàm interno, ſatis ſit haberi communem
errorem, neceſſe neceſſarium titulum coloratum
à ſuperiore legitimum. Primò, quia negari non
poteſt Iuriſdictionem acquiri præſcriptione, vt
colligitur ex cap. cum contingat, & ibi gloſſa cum
alijs

aliis *de foro comp.* vbi gloſſa, Panormit. alij, & ego,
item, & *in cap. duo ſimal, cap. cum contingat. de
præſcription.* & ego ibi *ſub cap. de quarta* 4. *eo-
dem*, aliquid *in cap.* 8. *de iudic.* & docet Rota
deciſ. 2. *in nouis de præſcript.* item quia etiam
acquiritur conſuetudine, vt in prædictis locis ad-
duxi, & *in cap.* 7. *de appelat. ſub quaſt. fin.* cum
21 multis Sayrus *lib.* 1. *de cenſuris cap.* 6. † qui in-
fert vt quamuis non ſacerdos exiſtimatus ſacer-
dus, inualide abſoluat: tamen ſacerdos exiſtimatus
Parochus, & intruſus vere abſoluat, & conferat
reliqua ſacramenta, cum alias enim multa per-
turbatio ſequeretur, ſi omnia ſacramenta matri-
monij, & confeſſionis ab his miniſtrata, fuiſſent
inualida.
22 Quare Diana *p.* 5. *tract.* 2. *miſcelan.* alias 16.
reſ. 45. dicit ſans probabilem eſſe dictam ſenten-
tiam, quam à confeſſariis commendat notandam;
quia eſt opinio noua, quà magis communi bono
conſulitur, quàm ſi præter communem errorem
titulus quoque foret neceſſarius, & vt probabi-
lem admittunt Caſpenſis, adductus Machadus
tom. 1. *lib.* 1. *p.* 5. *tract.* 1. *docum.* 8. *n.* 2. nec audet
damnare Baſilij ſententiam. DD. Ioannes de
Eſcobar *in addition. ad tract. de vtroque foro
art.* 5. *n.* 51. etſi adhæreat contrariæ, & Iuuant
Baſilij conſiderationes ſequentes qui, *dicto lib.*
23 5. *cap.* 20. † inter alia ponit quod ſi quis in Pa-
rochia conſtitutus ab oppidi Concilio, & com-
muni omnium errore exiſtimaretur verus Paro-
chus, omnia ſacramenta ab illo adminiſtrata va-
lerent, modo ſit ſacerdos, qui poſtea inquit ma-
trimonium coram Parocho exiſtimato, etiam ſi
ſit intruſus, & non conſtitutus à ſuperiore legi-
timo valere, & contra Sanchez, ac alios *lib.* 3. *de
matrim. diſp.* 22. *n.* 53. † Dicentem quod ſi v. g.
24 peccetur in electionis forma, eo quod ſolemnitas
Iure præſcripta omittatur in electione, vel colla-
tione, geſta per electum non valeant, niſi accedat
legitimi ſuperioris confirmatio, quæ titulum co-
loratum confert, dum electionis vitium commu-
niter latet: tamen idem Baſilius *dicto lib.* 5. *cap.*
20 reſoluit, vt licet non haberet Prouincialis ele-
ctus titulum, ſed tantùm eſſet habitus communi
errore pro vero, ac legitimo Prouinciali, proba-
bile eſſe, quod geſta valeant, quia titulus non re-
quiritur, quando eſt error communis; ita vt paſ-
ſim, & communiter reputatur eſſe verus ſu-
perior.
25 Ad hæc inquam ſcilicet, quod vt geſta valeant,
non ſatis ſit communis error, ſed neceſſarius ſit
titulus collatus à ſuperiore, quamuis inualidum
ſit ob aliquod vitium latens: indeque quoties ali-
quis ſine authoritate ſuperioris, & ſine titulo
in officium Iudicis, Parochi, aut confeſſoris ſe
intruſit licet communis error facti accedat geſta
per eum ad vtrumque forum pertinentia non va-
lere; imo prorſus inualida eſſe docent Doctores
vtriuſque Iuris prudentiæ per regulam textus
in c. infamis. verſ. verum tamen 3. *q.* 7. & per tex-
tum *in dicta l. Barbarias ff. de officio Prætor*, &
cum infinitis Sanchez *de matrim. lib.* 3. *diſp.* 22.
n. 41. præter quos tenent etiam Leſſius *lib.* 2. *cap.*
29. *de Iuſt. n.* 68 Fagundez *in præcept. decalog.
lib.* 7. *cap.* 2. *n.* 73. Filiucius *tom.* 1. *tract.* 7. *cap.* 9.
n. 219. Ioannes Valer, *in different. fori vtriuſque*
verb. *nullitas different.* 7. *n.* 2. Villalobos *in ſumma
tom.* 2. *tract.* 1. *diff.* 13. *n.* 5. Gaſpar. Hurtad. *de pœ-
nit. diſp.* 10. *diff.* 6. Suarez *in* 3 *p. tom.* 4. *diſp.* 26. *ſect.*
6. *num.* 7. Reginald. *in praxi tom.* 1. *lib.* 1. *n.* 102. &
103. Egid. Conink. *de ſacram. diſp.* 8. *dubit.* 3. *n.*
22. & *dubit.* 6. *n.* 44.
Et ſic Cardinalis Lugo *de Iuſt. tom.* 2. *diſp.* 37. 26
ſect. 3. *n.* 23. dixit ab hac communi ſententia rece-
dendum non eſſe in re tanti ponderis, maxime
cum ex oppoſita ſequantur multa inconuenien-
tia, & fortaſſe maiora, & in praxi duriſſima:
nam ſequi poteſt ex ea (ait,) quod ſi aliquis v.
g. malitioſè ſe legatum Papæ fingat, & oſten-
dat Bullas falſas in teſtimonium ſuæ poteſta-
tis, eo ipſo iſtius acta futura ſint valida in vtro-
que foro, ſicut ſi eſſet verus legatus. Item quia
ſi hæretici qui ſe Epiſcopi fingunt, & poteſtate
illa ficta decipiunt rudes, & ruſticos, non mino-
rem habebunt poteſtatem Iuriſdictionis circa il-
los, quàm ſi veri eſſent Epiſcopi; dum adeſſet
error communis, ſed hæc non admittens, imo
potius dicens duriſſima eſſe, & conducere ad
fouendos nequiſſimos ſimulatores in ſuis frau-
dibus, concludit firmando merito ad valorem re-
quiri geſtorum per Iudicem falſo exiſtimatum,
quod habeat titulum coloratum, hoc eſt ſaltem
apparentem, qui ſit à legitimo ſuperiore.
Et ſic Franciſcus Syluius, *in p.* 1. *reſolut. var.* 27
verb. *matrimonium num.* 11. Videtur reſpondere
ad dubium ſibi propoſitum de ſacerdote com-
muni æſtimatione, & errore exiſtimato, Paro-
cho putatiuo aſſumpto à Collonello, vel Capi-
taneo militum, dum ex doctrina Henriquez,
Sanchez, Bonacinæ, & Barboſæ, ac aliorum
præmittendo, vt non ſit neceſſarium eum ha-
bere titulum verum, ſed ſufficere, quod habeat
coloratum, & putatiuum.
Vnde inferunt Doctores ad plures caſus ſe- 28
quentes. *Primo* vt ſi ſacerdos communiter ha-
bitus fuit pro confeſſore approbato, quia titu-
lum à legitimo ſuperiore habuit, nulliter tamen
propter aliquem occultum defectum, ſi abſoluat
à peccatis ita valida maneat abſolutio, vt dete-
cto poſtea defectu, & errore communi non ſit
neceſſe confeſſiones ei factas cum alio legitimo
confeſſore iterare. † Secundo idem dici debere, 29
de omnibus geſtis per Parochum putatiuum cum
titulo legitimo: nam ea omnia tenent, nec egent
confirmatione: ita Leſſius, *dicto lib.* 2. *de Iuſt.
c.* 29 *dub.* 8. *n.* 66. qui loquitur de primo, Gutier-
rez, *de matrim. c.* 62. *n.* 26. & 58. cum multis San-
chez, *d. lib.* 3. *de matrim. c.* 22. *nu.* 41 & Diana, *dict.
p.* 8 *tract.* 1. *reſ. fin*, dicẽtes hæc omnia procedere,
etiam ſi poſt titulum legitimum, & veram poſ-
ſeſſionem adueniat defectus, ſeu cauſa impedi-
tiua illius muneris, vt eſt excommunicatio, ſuſ-
penſio, & ſimiles occultæ, tamen, nam tunc rata
manebit abſolutio, & qualibet ſacramentorum
adminiſtratio.
Tertio porrigunt cum aliis Henriquez, *lib* 6. 30
c. 6. *à n.* 2. & Diana *ſupra* ad caſum, quando ſci-
licet titulus verus adfuit, ſed defuit, vel quia
conceſſus fuit pro certo tempore, quod fuit elap-
ſum; vel quia reuocatus, vel inhibitione, aut
priuatione, aut ſimilibus, quaſi communiter id
ignoratur, & adhuc durare credatur, acta eius
virtute valent, & tenent. † Et inde quarto va- 31
lere ait idem Diana cum Valero, *in different.
vtriuſque fori* verb. *nullitas different.* 3. omnia
acta iudicialia, vel extra facta per iudicem oc-
culte excommunicatum, ſuſpenſum, vel inter-
dictum, dum communis error; & ignorantia ad-
derat ex reddita ratione. † Et inde ſequi etiam 32
dicunt vt Epiſcopus excommunicatus occultè,
validè

validè conferat ordines, de quo dixi, *ſupra ſub tit. de temporib. ordinat.*

33 Quinto etiam iuxta quæ adduxi ſub dicta, *Rub. de cauſa poſſeſſ. & propriet. q. 1.* in verſ. *ad tertiam à num.* 19. de titulo acquiſito per triennalem poſſeſſionem alicuius beneficij, dico cum Leſſio *dicto dubio* 8. *n.* 66. Auila *de cenſuris* 2. *p. cap.* 6. *diſp.* 6. *dub.* 7. Diana *dicta reſ. fin. circa finem*, vt habens poſſeſſionem beneficij collati per putatiuum Iudicem cum legitimo titulo, Iuriſdictionis rectè, atque tute poſſideat; ſic vt neceſſe non habeat alia collatione, nec inſtitutione: ſic reſoluitur contra nonnullos putantes *dict. leg. Barbarius* locum habere in beneficialibus.

34 Et licet dubium poſſet eſſe, an etiam procederet in caſu, quo Parochus laico pro ſacerdote, communiter reputato, facultatem præbuit aſſiſtendi matrimonio celebrando; nihilominus Syluester verb. *excommunicatio* 3. §. 5. Diana *dicta p.* 8. *reſ. fin. tract.* verſ. *tertio* dicunt valide coram eo contrahi, cum habeat, error communis interueniat, & laici incapacitas, queat ſuppleri per Eccleſiam, quæ ſicut poteſt ſtatuere, quod non ſit neceſſe matrimonium coram Parocho celebrare, poſſit etiam ſtatuere quod ſufficiat celebrari coram laico, etiam ſi pro ſacerdote non habeatur, quod verum eſſe dicunt, quamuis contrahentes matrimonium ſciant defectum Parochi; dummodo cæteri communiter illum ignorent: nam communi errori, non particulari ſcientiæ attenditur: & ſic Henriquez, Sanchez, Bonacina, Barboſa, quos referunt Syluius, & Diana *vbi ſupra*, validum affirmant futurum matrimonium contractum coram laico, cui Parochus conceſſit facultatem aſſiſtendi matrimonio, ſi communi errore habetur ſacerdos, eo quod in propoſito ſacerdos, qui aſſumitur, habet titulum, ſaltem coloratum, quatenus communi hominum æſtimatione putatur.

35 His omnibus præmiſſis vtcumque ſequaris ad difficultatem propoſitam in noſtro verſ. *ad quartam*, reſpondeo vt poſſit Pontifex ſupplere Iuriſdictionem in adminiſtratione ſacramentorum, ſtante errore communi, etiam abſque titulo colorato; quia etſi reuera ex proxime dictis pro ſecunda ſententia, ſolus error communis abſque titulo non ſufficeret, non implicat in caſu, quo accederet Pontificis diſpenſatio, vt facta ſolo communi errore tenerent in iuriſdictionalibus, ac Sacramentalibus; dum tamen inhabilitas Iudicis putatiui talis ſit, quod ſuppleri valeat per ſuperiorem, vel poteſtatem humanam, vt de votis, cenſuris, & de materia ſacramentorum, ac aliorum, quorum efficientia, & valor pendeat à voluntate, & diſpenſatione Pontificia, vt dixi in hac

36 quæſt. ſub verſ. *ad tertiam.* † Secus tamen aliter, vt ſi ſit defectus naturalis Iuris, vel Diuini, quod nec tollere, nec ſupplere poteſt poteſtas humana, nec quidem diſpenſare, vt pertineret ad ſubſtantiam materiæ, ac formæ ſacramentorum Iuxta quę dixi *ſupra ſub Rub. huius tituli*: ita Diana *dicta p.* 8. *reſ. fin. in fine*, Machado, *de perfecto confeſſore in diſcurſ. de opin. prob. art.* 5. *num.* 7. *ante tom.* 1.

37 Itaque idem Diana, & Leſſius *lib.* 2. *de Iuſtitia cap.* 29. *n.* 66. ſub verſ. *tertio* inferunt falſum eſſe dictum Iaſonis, qui *in dicta l. Barbarius n.* 64. *ff. de offic. Prætoris* dixit, quod ſi in Pontificem eligeretur fœmina communi circa ſexum concurrente errore, valere per eam, veluti Pontificem facta; quod inquam falſum eſt, cum defectus fœminæ ad ſummum Pontificatum ex natura proueniat, qui ſuppleri per poteſtatem humanam non poteſt, quæ nec ad ordines aſcendere, vt dixi, ſub *tit. de temporibus ordin. & de ætate ordin. ſub Rubrica*, item per dicta *ſupra de elect. in dub. & ſub Rubro* vbi quod eligi nequit, & in terminis, Del Bene *ſupra, & infra ſub caſu* 3. *ſect.* 32.

Quod ſi dicas pro prima ſententia abſque titulo colorato ex ſolo communi errore, & vulgi opinione facta tenere, vt ſic exemplificans Thomas del Bene *de Parlamento dubio* 4. *ſect.* 32. per vndecim caſus, vbi *corollario.* 1. *n.* 2. ait quod non ſolum error communis, ſed etiam probabilis opinio Doctorum Iuriſdictionem tribuit, etiam ſi opinio illa forte ſit falſa: ſic Henriquez *lib.* 2. *de pœnit. cap.* 14. *n.* 3. *&* 4. Sanchez *dicto lib.* 3. *de matrim. diſp.* 20. *n.* 65. ex iam adductis rationibus. † Additque Del Bene *n.* 3. quod, etſi illi, qui habent titulum coloratum, & multo magis, qui illum non habent peccent vſurpatione Iudicij; quia quantum in ipſis eſt, vſurpant poteſtatem, quam non habent; ſed eorum ſententia (ait) ſi adſit communis error, non eſt irrita, tuncquidem facilius poterit Papa, etiam quando adeſt titulus coloratus, Iuriſdictionem ſupplere. 38 39

Et quod ex ſolo communi errore, facta valeant, exemplificant del Bene *dict. corolar.* 2. in caſibus vndecim, vt in Prælato, qui accepit Prælaturam in excommunicatione, irregularitate, vel alio impedimento occulto, ratione cuius collatio ſit irrita (vel interuentu ſimoniæ realis completæ, aut confidentialis) ſi communi errore facti habeatur pro communi Prælato, dicit enim vt valida ſit ſententia excommunicationis, vel abſolutionis ab eo lata, & collatio beneficij, & delegatio Iuriſdictionis. † Idemque dicit de eo, cui collata eſt poteſtas delegata, ſiue ad vniuerſitatem cauſarum, vt patet in commiſſariis, vicariis, foraneis, pœnitentiariis &c. quia eorum Iuriſdictio, non minus, quàm ordinaria ſpectat ad communem cauſam, cum plures cauſæ ad ipſos deferantur. † Idem probat de delegato particulari, cum plurimum inter ſit Reipublicæ, vt horum acta valeant, ſi adſit error communis. † Tertio idem probat, etiam ſi ſuperior conferens officium, vel Iuriſdictionem, ſciat impedimentum alterius, aut collationem eſſe inualidam, modo adſit communis error populi. † Et quarto addit etiam ſi litigatores, vel quorum cauſa agitur, impedimentum nouerint, quia hæc Iuriſdictio conceſſa eſt generatim (vt dixi) propter errorem communem, † Idemque dicit, quando alicui Iuriſdictio occulte eſt ſublata, & ille nihilominus pro ſuperiore per communem errorem habetur, (vt iam etiam dixi) & late comprobat dict. del Bene *dict. corol.* 2. *can.* 5. Legendus cum multis, & dicta procedere ait in foro contentioſo, & ſacramentorum, & in his, quæ geruntur ex officio publico; quamuis non ſint actus Iuriſdictionis, vt in inſtrumento Tabelionis, in electione, & præſentatione ad beneficia, & officia in actu Parochi aſſiſtentis contractui matrimonij, qui non eſt Iuriſdictionis, ſed exhibitionis tantùm præſentiæ ſuæ tanquam teſtis Iure requiſiti, vt farentur omnes ad *cap.* 1. *Trid. ſeſſ.* 24. *de reformat.* † Et præter dictos, ſeptem caſus, exemplificat in aliis quatuor, loquens de 40 41 42 43 44 45 46

de Parocho excommunicato tolerato, ſi depoſitus aut irregularis non ſit, vbi late expendit cum infinitis.

47 Hæc inquam ſunt, quæ in comprobationem vtriuſque ſententiæ adducunt DD. ſed quia pro ſecunda ſententia relati dicnnt ad valorem actuum geſtorum à Iudice, ſiue Parocho putatiuo, non ſufficere communem errorem, & vulgi opinionem, ſed etiam requiri titulum, ſaltem coloratum, liboit hic apponere rationem differentiæ, quam ponunt Doctores inter vtrumque caſum, à quibus Cardinalis Lugo *de Iuſtitia tom. 2. diſp. 37. ſect. 3. ſub n. 23.* verbis ſequentibus illam ſic ſcribit. *Ratio autem differentia inter vtrumque caſum ea videtur eſſe, quod in noſtro caſu, Reſpublica, ſeu Eccleſia, aut poteſtas ſuperior eſt, qua proponit populo illum Iudicem, vel miniſtrum, & eo ipſo tacite hortatur populum ad illum recipiendum, idcirco ſuperior quicumque ille ſit, ne videatur cooperari deceptioni, & detrimento populi ſupplet defectus oocultos; quantum ſatis eſt, vt populus non patiatur ex illo vitio occulto, quando autem aliquis ex ſua malitia eſt intruſus ſine titulo ſuperioris, tunc ſuperior nullo modo illum proponit populo, nec cooperatur detrimento, quod ſequitur, ſed ipſe intruſus eſt cauſa adæquata illius deceptionis;* non ergo mirum (ait) quod tunc ſuperior non ſuppleat defectus maxime cum ex illa benignitate naſcerentur maiora fortaſſe inconuenientia *ſupra* retuli ex eodem Lugo *dicto n. 23.* & refert Diana *dicta p. 8. tract. 1. reſ. fin. in princ.* ſub verſ. *ſed difficultas.*

48 † Quæ tamen ſupplerio reſpectu Papæ in adductis caſibus, etiam ex ſolo communi errore, deficiente titulo colorato, ſuppletur, ſi eius voluntas adſit ex dictis in his ſcilicet, quæ dependent ab eius voluntate.

49 Ad vltimam quæſtionis partem, an qui bis ſacramentum confirmationis contulerit, vel ſuſceperit, irregularitatem incurrat? Reſpondeo breuiter cum Cobar *in clem. ſi furioſus. p. 1. in princ. n. 8.* Valent. *tom. 4. diſp. 5. q. 1. puncto 4. verſ. fin. & diſp. 7. q. 19. puncto 3. ad finem*, Henriquez *in ſumma lib. 14. cap. 46. in med* Suarez *de cenſ. diſp. 41. ſect. 4. n. 6.* Abila *eodem tract. p. 7. diſp. 7. dubio 5.* Bonacin. *de cenſ. diſp. 7. q. 3. puncto 3. n. 8.* Salced, ad Bernard. Diaz. *cap. 15. litt. B.* Zambra *de caſibus occurrentibus tempore mort. cap. 2. dub. 3. n. 4.* nec conferentem, nec ſuſcipientem contrahere irregularitatem, & addit Zambrana *dicto n. 4.* procedere etiam ſi ex malitia iteraret confirmationem, vt non incurrat aliquam cenſuram, vel irregularitatem.

50 Et licet Nauarrus *in manuali cap. 27. n. 247.* D. Antonin *p. 3. tit. 28. cap. 6.* Albert. Irot. *de vero & perfecto clerico. lib. 2. cap. 14. requiſit. 9. in princ.* Maiolus *de irregularitate lib. 3. cap. 15.* per gloſſam & textum *in cap. dictum, de conſecrat. diſt. 5.* cenſeant irregularitatem incurrere; eo quod in illo textu æqualiter prohibeatur iteratio ſacramenti confirmationis, ac Baptiſmi, & de iterante iſto, quod incurrat irregularitatem, probat Couar, Nauar. Maiol, Bernard. Bonacina, & alij, iam adducti; item Vuald. *in Candelabro aureo tit. de Baptiſmo à n. 45.* Victoria *de Baptiſmo n. 51. & 36.* Zerola *in praxi Epiſcop. p. 1.* verbo *irregularitas §. 11.* Egidius Cooinch. *de ſacram. & cenſur. tom. 2. diſp. 18. dub. 5. à n. 34.* Valeriua Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 30. n. 173. & ſequent.* Chamerota *tract. 2. de Baptiſmo dub. 8. pag. 71.* ſic probantes per textum *in c. confirmandum 60. diſt. cap. qui in qualibet 1. q. 7. c. ex litterarum de Apoſtatis.*

Tamen etſi Doctores relati tenentes irregularitatem incurrere à ratione æquiparationis deducent, ſed non ideo quod in *dicto cap.* prohibeatur ſacramentum Baptiſmi, & confirmationis iterari, ſed non inde ſequi dicendum eſt, quod eadem pœna irregularitatis, quæ Baptiſmum repetenti infligitur, imponatur quidem Confirmationem iteranti, cum argumentum à ſimili non valeat in pœnis, præſertim in irregularitate, quæ non contrahitur, niſi in caſibus à Iure expreſſis, vt alibi dixi, & fatentur omnes per textum, *in cap. is qui de ſent. excommunicat. lib. 6.* in terminis, ſic expendit Barboſa *in paſtorali alleg. 30. n. 28. 29. & 30.* Et addo cum multis ad vtramque partem Leander *de irregularit. tract. 2. diſp. 18. q. 15.* Sic tenentem cum Philiberto Graſ. Hurtado, Præpoſito, Giballino. 51

De iterante bis ordinem actiuè aut paſſiuè, & ſi DD. primæ ſententiæ loquentes de confirmatione idem teneant, & alij ex Vgolino, *cap. 35. §. 5. per tex. in cap. ſaluberrimum 1. quaſt. 7.* & Gloſſam, *ibi* verbo *maculati*; Tamen verius eſt, vt non incurratur talis irregularitas, non enim Pontifex Leo loquitur *ibi* de ordinatione Clericorum ab hæreticis, ſed de rebaptizatione, vt explicat *ibi* Gloſſa, & docent omnes fere adducti de bis confirmato & confirmante, inter quos Suarez, *de cenſur. diſp. 45. ſect. 4. num. 6.* Auila, Henriq. & Saytus, & cum illis Leand. *ſup. quaſt. 16.* vbi *q. 17* dicit ideo ab Eccleſia impoſitam eſſe irregularitatem rebaptizatis, & non iſtis quia in illis ſic factum fuit ad deteſtandam hæreſim Donatiſtarum ſuſtinentium quod baptizati ab Hæreticis, iterum eſſent baptizandi, & quod hæc ratio non adfuit in iteratione aliorum ſacramentorum, & commendat legendos Couarruu. Saytum, & Auilam, qui aliam addit cauſam *vbi ſupra.* 52

AD TEXT. IN CAP. II. à nobis hoc Tiṭulo. De Sacramentis non Iterandis.

PRÆMISSVM.

SVMMARIVM.

1 *Exhumatio corporum ſchiſmaticorum* remiſſiuè & n. 3.

2 *Polluitur Eccleſia, ſi excommunicatus in ea ſepelitur.*

QVATENVS Honor III. ſcribens Archiepiſcopo Laudonen. & eius ſuffraganeis reſponder duobus, de quibus interrogabatur, primum ſcilicet, vt non deberent exhumari corpora mortuorum, qui tempore ſchiſmatico, & reprobi, Vvaldematij à ſchiſmaticis erant ſepulti. Secundum iterum benedici non debere indumenta ſacerdotalia, cum quibus degradati Preſbyteri celebrarunt, nec re conſecrari altaria, in quibus idem Presbyteri celebrarunt. 1

celebrarunt. Et hæc inquam in primo dubio de exhumatione abunde agendum ſit infra *in cap. ſacris ante penult. de ſepulturis.* † item *in cap. propoſuiſti, & in cap. conſuluiſti de conſecrat. Eccleſiæ, vel altaris,* agendum etiam ſit, vbi quod polluitur Eccleſia, ſi excommunicatus in ea ſepelitur, ibique agam de reconciliatione, ſiue reconſecratione, aut benedictione; ideo ad *ibi* dicta te remitto. Quæ Iura, etſi de alijs caſibus diſſimilibus loquantur: nam textus *in dict. c. ſacris de ſepulturis.* Loquitur de exhumandis Oſſibus excommunicatorum, ſi diſcerni poſſunt, & *in dicto cap. propoſuiſti de ſepulturis* deciſio ſit de reconcilianda quæ polluta fuit per homicidia, & vulnera ibi perpetrata, & *in dicto cap. conſuluiſti.* tantum quod polluitur Eccleſia, vel cæmeterium, ſi excommunicatus in ea ſepelitur, quorum occaſione DD. in relatis dubijs, etiam de puncto textus noſtri loquantur.

3 Tamen quia hic primum dubium fuit de exhumatione corporum, quæ à ſchiſmaticis erant ſepulta; itemmet de reconſecrandis altaribus, ſeu benedicendis indumentis ſacerdotalibus, cum quibus, & in quibus degradati Preſbyteri celebrarunt, quod eſt multo minus; quid mirum, vt hic denegetur corporum exhumatio, & benedictio ſacerdotalium indumentorum, ac reconſecratio altarium? quia nulla ex his actibus videtur contrahi Eccleſiæ pollutio. Quare omiſſis, quæ pro materia textus noſtri antiqui, referunt Abbas, Bellamera, & alij, videtur mihi vt à quæſtione proxima ſubſequenti proueniat noſtri textus intelligentia, à qua deſcendam ad alias, quæ poſſunt hic innecti pro materia ſacramentali circa malos miniſtros ſacramenta miniſtrantes.

QVÆST. I.

Quare corpora mortuorum Sepulta à ſchiſmaticis, non ſunt exhumanda? cum è contra inquam ſi ſepeliatur excommunicatus, denunciatus, eius corpus ſit proiiciendum extra Eccleſiam ſi ab alijs diſcerni poſſit? Et num idem contingat ſi ſepeliatur paganus, & infidelis, ſic vt egeat noua benedictione, ſeu conſecratione, Eccleſia eo quod ſit polluta? Et num polluatur Eccleſia ex ſepultura hominis interdicti? Seu an reiteretur Epiſcopi conſecratio? Siue ſuppleatur aliquid in ea deficiente?

SVMMARIVM.

1 *Exhumatur corpus publici excommunicati, & denunciati, ſed contra,* n. 5. 6. & 7. *verius* ibi, & n. 8.

2 *Eccleſia violatur ſi conſecretur ab Epiſcopo excommunicato: tamen manet benedicta, & conſecrata, vt* n. 3.

4 *Excommunicatus qui ordinatur, & ſi maneat ordinatus, & tamen ſuſpenſus.*

5 *Argumentum à ſimili ſemper eſt inefficax, &* n. 7.

6 Cap. conſuluiſtis de conſecratione Eccleſiæ. Cap ſacris de ſepulturis.

7 *Eccleſia non polluitur ex eo quod ſacerdos excommunicatus aliquem ſpeliat in Eccleſia.*

8 *Eccleſia vel altare non polluitur ex eo, quod excommunicatus in ea celebret aut degradatus cum indumentis, ſacerdotalibus.*

9 *Eccleſia violatur ſi in ea ſepeliatur Paganus, vel infidelis, vel ſi aliquis ſepultus maneat.*

10 *Infidelium nomine comprehenduntur omnes non Baptizati.*

11 *Fœtus ſpepultus in vtero matris, non violat Eccleſiam, niſi ex homicidio, vt* n. 13.

12 *Fœtus ſi viuat in vtero matris mortuæ, extrahendum eſt, aperto vtero matris, vt infans Baptizetur.*

13 *Fœtus viuum ſepultum in vtero matris, facit vt Eccleſia polluatur propter homicidium,*

14 *Eccleſia verius eſt vt non polluatur propter ſepultum hominem interdictum, vt* num. 15.

15 Clem. 1. de ſepult. Cap. is cui §. 1. de ſent. excomm. lib. 6.

16 *Conſecratio Epiſcopi num reiteratur, aliquo in ea deficiente,* remiſſiuè.

AD primam difficultatis partem, communiter ſolent DD. canonici, & Theologi reſpondere ex doctrina textus *in dicto cap. conſuluiſti de conſecratione Eccleſiæ,* vt ſi excommunicatus ſepeliatur, ſeu maneat ſepultus in Eccleſia, ea maneat violata, & corpus proiiciendum eſſe, ſi ab alijs corporibus diſcerni poſſit ex *cap. Eccleſiam de conſecrat. diſt. 1. cum alijs,* quod intelligunt Victoria *in ſumma dubio* 99. Suarez *3. p. q. 83. art. 3. diſp. 81. ſect. 4.* vt procedat poſt decretum Concilij Conſtantienſis, quando nominatim excommunicatus eſt, vel publicus clerici percuſſor, quos ſolùm vitare tenemur Iuxta quæ dixi *in c. intelleximus de Iudiciis, cap. ad probandum de ſententia, & re Iudic. cap. Paſtoralis §. verum de appellat.* & ſupra in tractatione huius libri, & conſequenter eos ſolos in Eccleſia non ſepelire. 1

Ob quod inferunt Panormitanus, & Hoſtienſis *in dicto cap. propoſuiſti.* Siluester verb. *conſecratio el. 2. q. 4.* Paludanus, & alij Eccleſiam violari, ſi ab Epiſcopo excommunicato conſecretur, vel benedicatur: argum à ſimili ex *dicto cap. conſuluiſti,* nam ſi ſepultura excommunicati polluit ipſum locum, multo magis conſecratio ipſa ex ore ipſius excommunicati procedens. † Dicunt enim conſecrationem, & benedictionem Eccleſiæ factam ab ipſo excommunicato, validam, & ratam eſſe; quia ex natura rei non exigit Iuriſdictionem, ſed ordinis poteſtatem, quæ per excommunicationem non aufertur; indeque fatentur talem Eccleſiam conſecratam, vel benedictam eſſe, etſi dicant ſimul eſſe pollutam, aut quaſi ſuſpenſam; ita vt munus loci ſacri impediri non poſſit. † Sicut qui excommunicatus ordinatur, manet ordinatus, relinquitur tamen ſuſpenſus ad ordinum exercitium Iuxta quæ dixi *in cap. non eſt compoſ. de temp. ordinat.* Et ſic Iuxta determinationem textus noſtri, videri dicendum, & vt quamuis non debeant veſtimenta benedici, nec altaria conſecrari, cum quibus, & in quibus Presbyteri miniſtrarunt, debeant ad minus corpora exhumari, ſe ab illis ſchiſmaticis, & Eccleſia 2 3 4

vbi diuina officia celebrata fuerunt reconciliari, vt pollutio illius loci ſacri aboleatur.

5 Adhuc video in caſu propoſiti dubij doctrina Suarez, *diſt. ſect.*4. & aliorum dicentium tali caſu verius eſſe nullam contrahi Eccleſiæ pollutionem eo quod in legibus pœnalibus, vt dixi *ſupra in quæſt ſin.*verſ *ad vltimam cap.* 1. argumentum à ſimili ſemper eſt inefficaciſſimum, vt de irregularitate in iure dictum eſt, nunquam incurri, niſi in caſibus à Iure expreſſis; idemque putant DD. de quacumque cenſura incurrenda ipſo Iure, à qua non eſſe inferendum, vt quæ Iure lata non eſt, ipſo incurratur Iure; ergo cum in Iure noſtro non ſit expreſſe lata hæc Eccleſiæ cenſura, non poterit ipſo Iure incurri; & ſic à fortiori ex textu noſtro infertur, nec corpora exhumanda eſſe propter rationem textus *in dicto cap.ſacris*, nec bene dicenda indumenta ſacerdotalia, nec altaria conſecranda; eo quod à ſchimaticis vſa ſunt, modo in littera textus noſtri contenta.

6 Nec ex adductis Iuribus *in dicto cap.conſuluiſti*, *& dicto cap.ſacris* efficaciter aliquid contra probatur à ſimili argumento, cum loquantur in diſſimuli ſpecie, nec conſtat ex textu hic corpora fidelium exhumari; eo quod excommunicata ſepulta fuerint, vt ibi agitur, tantum enim dubium erat num exhumanda eſſent; eo qood ab ſchiſmaticis, hoc eſt à malis, & ſeparatis ab Eccleſiæ miniſtris, fuerunt ſepulta; indeque, nec exhumanda reſpondit optime Honor. 4. *hic*, qui ab eodem principio, etiam optime reſpondit ſecundo ſibi propoſito dubio, non eſſe ſcilicet indumenta ſacerdotalia benedicenda iterum, nec altaria conſecranda, eo quod cum illis, & in illis degradati Presbyteri celebrarunt.

7 Non enim aliquid, vt dixi, probat argumentum à contrario ſenſu, dato quod eſſet in vtroque eadem ratio, quia in vtroque caſu potuit Eccleſia decernere vno modo in vno, aliter inquam in alio, ne ſcilicet caſus violationis multiplicaret, aut omnes relinqueret impunitos Addunt enim DD. quod ſi argumentum à ſimili valeret, ſequeretur quod ſicut Eccleſia polluitur per ſepulturam excommunicati, pollueretur etiam ſi ſacerdos excommunicatus, aliquem ſolemniter in Eccleſia
8 ſepeliret, quod falſiſſimum dicunt, † & probant ex littera textus noſtri, vbi dicitur Eccleſia, vel altare nō pollui ex eo, quod ſchiſmaticus, aut excommunicatus in ea celebret; ergo pari ratione non polluatur, ex eo quod excōmunicaticus conſecret Eccleſiam, aut degradatus, cum indumentio, ſacerdotalibus celebrando, requiratur illorum ſecunda benedictio, aut reconſecratio, ſi celebraret in altari illius ex Doctrina textus noſtri, qui iam videtur clare intellectus.

9 Ad ſecundam quæſtionis partem, an violetur, ſi in Eccleſia ſepeliatur Paganus, vel infidelis, vel aliquis ſepultus maneat? Et ex dictis reſpondetur affirmatiue ex *cap. Eccleſiam* 1. *&* 1. *de conſecrat.*
10 *diſt.* 1. vbi DD. † Dubitant ergo qui nomine infidelis comprehendantur, & dicunt comprehendi omnes non Baptizatos, veluti pueri ante Baptiſmum mortui, quod declarant, & Syluester *ſupra*,
11 vt procedat quando puer in ſe ipſo ſepelitur † non quando in alio, vt ſi mulier prægnans ſepeliatur in Eccleſia: nam tunc fœtus, nondum natus, non reputatur perſona à matre diſtincta, & ita quaſi ſola matre ſepulta, non pollui Eccleſiam dicunt. † Sed hoc intelligunt procedere ſi 12
fœtus mortuum ſepeliatur in vtero matris; quia ſi matre mortua, adhuc viuat fœtus, mater eſt aperienda, vt infans Baptizetur. Quod ſi mater mortua ſepeliatur, habens fœtum viuum, tunc dicunt DD. ex alio capite pollutionem contingere; videlicet ex homicidio in Eccleſia facto, veluti ex abortu, vt aſſerat Syluester verbo *conſecr.* 2 *tio el.* 2 *q.* 5. quod ſi extra Eccleſiam puer in vtero moriatur, poſtea matre ſepulta, non pollui Eccleſiam dicunt ex eo quod infans nondum Baptizatus ſepultus eſt; tunc enim ipſe non per ſe ſepelitur, ſed per accidens fertur cum matre.

Ad tertiam quæſtionis partem, an per ſepulturam hominis perſonaliter interdicti, polluatur 13
etiam Eccleſia? Et pro affirmatiua ſententia facit, quia idem videtur dicendum de interdicto, ac de excommunicato Iuxta doctrinam gloſſæ *in cap.* 1. verſ. *obſeruari. de ſent. excommunic. lib.* 6. & quia certum eſt, vt ſicut excommunicati priuantur Eccleſiaſtica ſepultura; ſic etiam, & omnes perſonaliter interdicti, vt *in clem.* 1. *de ſepulturis*, *& in cap. Epiſcoporum de priuileg. lib.* 6. ita Turrecremata *in cap. nullus* 12. *q.* 1. Suarez *de cenſ. diſp.* 35. *ſect.* 5. dicens quod in omnibus caſibus, in quibus corpus excommunicati eſt exhumandum, idem dicendum ſit de corpore interdicti.

Sed quia non video expreſſum in Iure quod 14
polluatur Eccleſia propter ſepulturam hominis interdicti, exiſtimo idem reſoluendum, ac de caſu præcedenti reſoluto ſub verſ. *ad primam*, non enim quidquam facit æquiparationis tuno de excommunicato ad interdictum, cum hæc dependeant à diſpoſitione Iuris tantùm, nec obſtat dicere exhumandum cadauer hominis interdicti, ſicut excommunicati per æquiparationem factam in textu *in clem.* 1. *de ſepulturis*, *cap. is cui* §. 1. *de ſent. excommunic.* vbi cum multis Barboſa Legendus & Abbas *in dicto cap. ſacris de ſepulturis n.* 1. *notab.* 1. vbi verb. *præciſi* illius textus intelligit non ſolùm de excommunicato publico exhumando, ſed etiam de interdicto, & ſuſpenſo, quia præterquam quod illa exhumatio circa interdictos tantum, vel ſuſpenſos, non inueniatur expreſſa, nec ea inferatur ex *dicta clem.* 1 *& dict. cap. is cui*, adhuc nihil obeſt deciſioni textus noſtri, quæ longe eſt aliena, vt ex comparatione omnium illorum Iurium percipere poteris.

Ad quartam quæſtionis partem, an reiteretur 15
Epiſcopi conſecratio, ſeu ſuppleatur, aliquo in ea deficiente? vt reſpondeas, repetes quæ dixi *ſup. in Rub. de ſacra vnctione q.* 1. vbi egi de tribus dubijs, quæ pro ampliori diſputatione textus noſtri poterant hic addi, quæ libenter omitto, cum ibi ſint reſoluta.

* * *

QVÆST. II.

An ad valorem Sacramentorum ſit neceſſaria fides Miniſtri? vel ſaltem requiratur probitas, ſeu ſanctitas Miniſtri; ita vt alias debeant repeti ſacramenta, vel tantum dicatur neceſſaria vt licitè adminiſtret? An ſit licitum petere ſacramentum extra mortis articulum à Miniſtro non tolerato, ſeu à Miniſtro malo tolerato, & parato etiam extra caſum neceſſitatis, ſeu non parato? Et an liceat petere à malo Miniſtro exiſtente tantum in peccato mortali.

SVMMARIVM.

2 *Miniſter ſacramentorum poteſt eſſe indignus, etiam præciſus ab Eccleſia.*

3 *Miniſtri ſacramentorum ſoli homines ſunt ex lege ordinaria, ſi rite in Eccleſia ordinati ſint,* vt n. 4. *excepto Baptiſmo,* vt n. 5.

6 *Miniſter ad ſacramenta peragenda debet habere vſum rationis.*

7 *Sacerdos ſi reſurgeret poteſt miniſtrare ſacramenta.*

8 *Angeli abſque diſpenſatione Diuina, non poſſunt eſſe Miniſtri ſacramentorum.*

9 *Diabolus nequit aliquod adminiſtrare ſacramentum.*

10 *Miniſter ſacramentorum eſt duplex, vnus ex officio, alter per accidens, ſeu neceſſitatis.*

11 *Fides in Miniſtro ad valorem ſacramenti, non eſt neceſſaria, niſi ad licite, & rite adminiſtrandum* n. 12. 13 14. 15.

12 *Sanctitas, ſeu probitas in Miniſtro non requiritur ad valorem ſacramenti contraria nonnulles hæretices,* vt n. 13. *ſed requiritur ad licite* n. 13. 14. 15.

15 *Miniſter ſacramentorum non operatur virtute propria, ſed Diuina.*

16 *Miniſter malus miniſtrans ſacramenta, peccat in re graui.*

17 *Sanctitas in Miniſtro requirebatur in ſacramentis veteris legis, & ſic à fortiori in nouis* vt n. 18.

19 *Miniſter deputatus ad ſacramenta peccat, & incurrit irregularitatem, miniſtrans in peccato mortali.*

20 *Epiſcopus miniſtrans confirmationem in mortali, peccat mortaliter.*

21 *Miniſtrans in peccato ſacramenta, non facit duplex peccatum, ſed tantum vnum ſacrilegij.*

22 *Miniſtraturus non tenetur præmittere confeſſionem, ſi exiſtimet ſe eſſe in gratia.*

23 *Sacramenta petere extra mortis articulum, non licet à miniſtro non tollerato.*

24 *Miniſter non telleratus dicitur nominatim denunciatus, aut publicus clerici percurſor, ſiue degradatus, aut intellectus, ſiue ſuſpenſus, & irregularis publicè.*

25 *Sacramenta licet petere à miniſtro tollerato, & ſic excomunicato parato illa miniſtrare; imo ita non parato,* vt numer. 26. 27. *& amplius patet* n. 28. & 29.

29 *Sacramenta ſibi miniſtrari poteſt quis petere ab alio miniſtro parato, ſiue non parato miniſtrare, quando commode alius inueniri nequit de facili,* vt n. 30. *vel ſi non adſit ſcandalum,* vt n. 31.

32 *Sacramenta, ſibi miniſtrari petiturus ab aliquo miniſtro, qualiter ſe gerere debeat remiſſiue.*

QVia vt iam *ſupra in Rubrica*, dixi, DD. 1
antiqui occaſione noſtræ Rubricæ, & titu-
li etiam plura tractent de ſacramentis in gene-
re, vt Abbas, Egidius, Bellamera, ac alij ſcrip-
ſeruot; & ideo nunc quia ex littera textus no-
ſtri poteſt fieri gradus ad has quæſtiones, cum
ex littera pateat de malis miniſtris ſepelienti-
bus, ac conſecrantibus, ideo nunc de iſtis ago,
vt quæ de ſacramentis in genere ſoleot alij Do-
ctores complere. Ego non fugiendo à littera
cuiuſlibet textus illi adiungam ea, quæ aptiora
videntur pro eius accommodatiori explanatione,
ac enodatione.

Igitur, vt commodius, ac clarius explicem 2
breuiter præmitto, vt miniſter ſacramentorum
poſſit eſſe indignus, vel quia eſt hæreticus, ſchiſ-
maticus, ac præciſus ab Eccleſia excommuni-
catus, ſuſpenſus, interdictus, vel irregularis, &c.
vel & ſi nec Apoſtata ſit à fide, nec cenſura
inodatus eſt tamen in peccato mortali publico,
vel occulto, vt de primo aguot Henriquez, *lib.* 1.
cap. 29. *&* 30. Suarez, *tom.* 3. *in* 3 *p. diſput.* 18. *&*
tom. 5. *de cenſur. diſp.* 11. *ſect.* 4. Egidius Coninch,
in 3 *p. q.* 64. *art.* 6. *dub.* 2. & alij referendi hoc in
verſ. *ad tertiam*, & *quartam*, & de ſecundo dico
hic etiam ad verſ. *ad primam*.

Item præmitto ex Chriſti inſtitutione de lege 3
ordinaria ſolos homines eſſe miniſtros ſacramen-
torum: nam cum ſacramenta ſint à Chriſto in-
ſtituta, ille erit eorum miniſter, quem Chriſtus
inſtituit, ſed Chriſtus inſtituit homines illorum
miniſtros, ergo: DD. cum DD. Thoma, *q.* 64.
art. 7. qui & Suarez, *ſupra diſp.* 13. *ſect.* 1. præ-
ſtant eam rationem congruentiæ; quia enim iu-
ſtificandus ſit homo viſibilis, & viator, ſic & mi-
niſter debeat eſſe homo viſibilis. † Sed non io- 4
quam omnis erit legitimus ſacramenti mioiſter;
ſed his tantùm, qui rite in Eccleſia ordinatus; vt
patet de Sacrameotis Pœnitentiæ, Ordinis, Con-
firmationis, & Sacræ Vnctionis; imo & Eu-
chariſtiæ iuxta quæ dixi in tit. noſtro, *in tit. de*
temporib. ordinat. de Sacra Vnctione. † Excepto 5
tamen Sacramento Baptiſmi, in quo & laicus
ſolet eſſe miniſter in caſu neceſſitatis rite, & in
ſacramento matrimonij, in quo ipſi contrahen-
tes ſunt miniſtri, vt omnes cognoſcunt infra ad
titulum, *de ſponſalibus, & matrim.* & per Trid.
ſeſ. 24. *cap.* 1.

Item præmittitur quod homo miniſter ad ſa- 6
cramenta peragenda, debet habere vſum rationis;
quia ad ſacramentorum adminiſtrationem requi-
ritur intentio, quam vſu rationis carentes ne-
queunt habere; & ſic nec infantes, nec amentes
poterunt eſſe miniſtri. Nec enim requiri dicunt 7
Doctores, quod miniſter ſit viator quia ſi ſacer-
dos reſurgeret, & fructum teneret, vt docent
S. Thom. *diſt. art.* 1. *ad* 2. Syluefter verb. *Baptiſ-*
mus dub. 3. Egidius Triullenh, *de ſacram. lib.* 3.
dub. 1. *n.* 4 quod prouenit à charactere, qui nec
morte deletur, vt dixi *ſupra Rubrica huius tituli.*

8 Item ſupponitur quod Angelus in corpore aſſumptus, nequeat eſſe miniſter, quia nec habet characterem, nec poteſt proferre voces vitales, Et ob id dicunt Doctores quod abſque diſpenſatione Diuina non poſſunt Angeli adminiſtrare ſacramenta, cum non poſſint formare ſermonem ſenſibilem, & vitalem, videantur expoſitores ſuper D. Thoma, & ipſe, *in 3.p.q.64.art.7.* Conink. *ibi n.* 5. & alij apud Bonacinam *tom. diſp.* 1. *q.* 3. *p.* 1. *propoſit.* 3. Trullench. *lib.* 1. *de ſacram.* c 3. *dub.* 1.
9 *n.* 3. & 4. † Dicentes etiam quod ſi aliquod ſacramentum de potentia ordinaria adminiſtraretur à Diabolo, ſit cenſendum inualidum, quia non eſt credibile Deum vnquam daturum (etſi poſſit) Diabolo facultatem conferendi vera ſacramenta, cum Dæmon potius perditionem, quàm ſalutem hominis intendat. Et quia de his duobus dubiis plene ac nouiſſime diſputat ex D. Thoma & aliis per concluſiones P. Mag. Prado *de ſacram. in genere in 3.p.* D. Thom. *q.* 64. *dubio* 6. §. 1. & §. 2. vbi etiam agit de illo dubio an de facto Angeli fuerint miniſtri ſacramentorum ideo illum leges plures alios deferentem.

20 Supponitur etiam duplicem eſſe miniſtrum ſacramentorum, qui dicitur per ſe, & ex officio, quia ſcilicet eſt conſecratus ad adminiſtranda ſacramenta, qui dicitur miniſter conſecrationis, vt ſunt Epiſcopi, ſacerdotes, Diaconi, & ſubdiaconi. Alterum verò dici per accidens, ſeu neceſſitatis; vt eſt quilibet homo reſpectu Baptiſmi, & ipſi contrahentes in matrimonio, qui non ſunt conſecrati ad tale miniſterium: qui ob id dicuntur per accidens, neceſſitatis ratione, vt ex dicẽdis hic apparet.

11 Ad primam difficultatis partem his ſuppoſitis, & ad alias reſpondebitur; igitur quamuis olim Aggripinis Epiſcopus Cartaginens affirmet, & D. Cyprianus *in epiſt.* 70. 71. & 73. teſtetur id ſtatutum fuiſſe à ſeptuaginta & vno Epiſcopis in Concilio Africano Congregatis, adhuc tamen communiter reſpondent Theologi non eſſe eſſentialiter neceſſariam fidem in miniſtro ad valorem ſacramenti, ſed ſolum ad licitam ſacramenti adminiſtrationem, cum ad validam ſacramenti adminiſtrationem, vt ſupra *in Rub.* dictum eſt, ſolum requiratur materia, forma, & intentio: ita Egidius Trullench, *dicto lib.* 1. *de ſacram. dub.* 3. *n. fin. c.* 3. Scholaſtici cum Magiſtro *in* 4. *diſt.* 5. & Theologi, cum D. Thoma. *q.* 64. Bellarmin. *lib.* 1. *c.* 26. Vazquez *diſp.* 135. Suarez *diſp.* 13. *ſect.* 4. Becan. *c.* 5. *q* 5. Granados *tr.* 5. *diſp.* 3. Layman. *tr.* 5. *q.* 5. *n.* 6. Baconius *tract.* 2. *diſp.* 1. *q.* 2. *art.* 2. *pag.* 26. Leander. *tr.* 1. *de ſacram. diſp.* 4. *q.* 2. affirmantes D. Cyprianum ſe retractaſſe, & probantes ſic definitum in Concilio Niceno 1. *can.* 19. alias 17. in concilio Charthaginenſ. 1. *canone* 1. in Conſtantienſi *ſeſſ.* 8. & Trident. *ſeſſ.* 7. *canon.* 4. & *can.* 12. *de ſacram. in genere.* Vbi plures referunt Barboſa & alij ſcribentes ſuper Trid. Et nouiſſimè P. Mag. Prado *de ſacram. in genere ad* 3. *p.* D. Thom. *q.* 64. *dub.* 9. *quem leges alios citantem & reſpondentem contrariis cum* Suarez Vbaldenſe, Soto Bellarmino, Vaſquez, Cabreſſa Thauſo, Grauin. Serra & aliis.

12 Ad ſecundam quæſtionis partem etiam affirmatiue reſpondent Theologi de fide eſſe, non requiri ad valorem ſacramentorum probitatem, ſeu ſanctitatem in miniſtro, vt definitur in Trid. *dict. ſeſſ.* 7. *de ſacram. in genere* in verbis ſequentibus *Canone* 12. *ſi quis dixerit miniſtrum in peccato mortali exiſtentem modo omnia eſſentialia, quæ ad ſacramentum conficiendum, aut conferendum ſeruauerit, non conficere, aut conferre ſacramentum, anathema ſit*, & ita etiam patet ex Arelatenſi 1. *c.* 8. Charthag. 1. *c.* 1. ex D. Auguſt. *lib.* 3. *contra Donatiſtas c.* 10. verſ. *Baptiſmus*, & *lib.* 4. *c.* 4. verſ. *ſi per vim*, Iſidorus Hiſpalenſ. *lib.* 6. *Ethymologiar. c.* 18. verſ. *Sacramenta*, & de Diuinis officiis *lib.* 2. *c.* 24. Petr. Damian. 15. *c.* 4. verſ. *Syncera*, & *c.* 9. de Baptiſmo, & Euchariſtia, Hugo Victorino. *in* 2. *ad Corinthios q.* 102. Magiſt. *in* 4. *ſentent. diſt.* 5. Vbi Bonacina *q.* 1. Scotus etiam *q.* 1. D. Thomas *lib.* 4. *contra Gentiles c.* 77. & *p.* 3. *q* 64. *art.* 3. Durand. *in ration. Diuinar. lib.* 4. *cap.* 1. verſ. *in ſacramento*, Catharin. Senenſ. *tract.* 3. *cap.* 115. Thom. Vbaldenſ. *tom.* 2. *de ſacram. cap.* 1. Turrecremata *in ſumma Eccleſiaſt. lib.* 1. *cap.* 99. Chameroi. *de ſacram. cap.* 2. *dubio* 4. Bartholom. ab Angelis *de ſacram. dialogo* 1. §. 38. Henriquez *in ſumma lib.* 1. *cap.* 19. Iodoc Cocc. *in Theſauro Catholico tom.* 2. *lib.* 5. *art.* 2. Sayrus, *de ſacram. in genere lib* 5. *cap.* 4. & *lib.* 2. *cap.* 6. *art.* 2. *quaſt. vnica* Suarez, *tom.* 3. *diſp.* 13. *ſect.* 4. Vaſquez, *in* 3. *p.* D. *Thoma tom.* 2. *diſp.* 137. *n.* 18. Egid. Coninch, *de ſacram. q.* 64. *art.* 5. & *q.* 82. *n.* 14. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.* 26. *num.* 34. Bonacina *de ſacram. diſp.* 1. *q.* 3. *puncto* 2. §. 1. *num.* 1. Molfeſius, *in ſumma theologiæ moralis tract.* 1. *cap.* 7. *n.* 15. 17. 19. & 22. Paulus Layman, *in theologia morali lib.* 5. *tract.* 1. *cap.* 5. *num.* 6. Valentia, *tom.* 4. *diſp.* 4. *q.* 5. *puncto* 3. Cardinalis Bellarmin. *lib.* 1. *de ſacram. cap.* 26. Torreblanca, *de iure ſpirituali lib.* 2. *cap.* 4. *num.* 47. cum aliis Barboſa, *in dicto canone* 12. Trid. *n.* 14 & cum aliis Zenedus, *ad decretum collect.* 39. *num.* 3. quibus addo videndos Becan. *dict. cap.* 5. *q.* 5. de Caſtillum, *tract.* 1. *de ſacram. diſp.* 3. *dubio* 11. Leandrum, *dicta diſp.* 4. *q.* 3. & Bauni, *de ſacram. in genere q.* 12. † qui re- 13
ferunt olim Donatiſtas, Albigenſes, Vbaldenſes, Lateranos, & alios hæreticos affirmaſſe non eſſe valida ſacramenta collata à miniſtro exiſtente in peccato Videndus nouiſſimè P. Prado *de ſacram. in genere d. q.* 64. *in* D. Thom. *dubio* 4. quatenus agit de quæſtione illa *vtrum per malos miniſtros, ſacramenta conferri poſſint* & ibi *in* §. 1. 2. 3. 4. & 5. ibi ſatisfacit tribus difficultatibus quem leges.

Et ita ex aliis docet Gaſpar. Hurtad. *de ſacram.* 14
diſp. 4. *diff.* 4. vbi *difficult.* 9. quærit vtrum in miniſtro requiſita ſit ſanctitas, vt licitè adminiſtret ſacramenta; Etenim dicendum eſt abſolutè, & ſimpliciter loquendo illicitum eſſe, & peccatum adminiſtrare Sacramenta in peccato mortali; debet inquam Miniſter eſſe in gratia, vt licite adminiſtret, ſeu contritione ſaltim exiſtimata. Et ſic concludunt Doctores adducti, & cum aliis Bonacina, & Ægid. Trulench. ad licite ſacramenta adminiſtranda requiri fidem; non verò ad valide Iuxta dicta in verſ. *ad primam.*

Hæc concluſio probatur vltra dicta etiam 15
ex dict Trid. *dict. ſeſſ.* 7. *can.* 6. & 7. & *ex dict. canone* 4 Vbi cum infinitis Barboſa, & in terminis Egid. Trulench. *dict. dub.* 3. *c.* 3. *n.* 5. qui loquens, ex doctrina communi cũ D. Thom. 3. *p. q.* 64. *art.* 5. & 6. Suarez *ibi diſp.* 13. *ſect* 4 adducens illud D. Math. 23. *ſuper cathedram. Moyſi* &c. nã alias maxima perturbatio eſſet in Eccleſia, cum ſanctitas Miniſtri perſæpe deſit; & quia Miniſter non operatur authoritate, & virtute propria, ſed virtute, & authoritate Diuina, & tamquam Chriſti

ſit miniſter;quare euenit vt *poſſit* dare gratiam, quam non habet, & validè conficere ſacramentum,vt tenet communis Theologorum, & cum multis etiam Bonacina *dict.tom.1.diſp.1.q.3.puncto 2.§.1.n.1.* Filiuc.*tom.1.tract.1.cap.5.q.8.* qui omnes loquuntur de Miniſtro etiam ex officio conſecrato,& deputato,de quo dicunt, vt ſi eſt in peccato mortali teneatur ſe ad gratiam diſponere, ne miniſtrando peccet.

16 Sed num ſic miniſtrans peccet mortaliter,*aut* tantùm venialiter?& reſpondent peccare mortaliter; quia miniſter deputatus, & conſecratus ad ſacramenta miniſtranda recipit ſpeciale auxilium, & gratiam ad illud munus obeundum; indeque euenire vt indigne miniſtrando inferat iniuriam huic gratiæ, committatque irriuerentiam contra ſacramentum, imò & contra ipſum Chriſtum, quem repræſentat,eiuſque merita,& ſanguinem diſtribuens; facit enim in re graui contra id, ad quod eſt ſpecialiter deputatus: ita docent communiter Doctores cum D. Thoma *dict.q. 64. art. 6.* Vbi Caiet.Suarez *diſp. 16. ſect.3.* cum pluribus Bonacina *tom.1.diſp. 1. q. 3.*

17 *punct.2.§.1.n.2.* † Et ex eo,quia ſi in ſacramentis veteris legis requirebatur ſanctitas à fortiori, in noſtris,quæ perfectiora ſunt, vt probatum fuit, *ſupra in Rub.*

18 Et probatur ex Sacra Scriptura *Leuit.21.* ibi: *ſacerdotes incenſum, & panes offerunt Deo, & ideo ſancti erunt,*& *cap.22. omnis, qui acceſſeris ad ea, quæ conſecrata ſunt,in quo eſt immunditia peribit coram Domino,* & Iſaiæ 52.dicitur *mundi eſtote, qui fertis vaſa Domini,* loquebatur enim de dictis veteris legis Sacrámentis;ergo in noſtris ſacramentis amplius id requiri patet, vt probatur ex S. Gregorio in cap. *neceſſe eſt vt munda ſit manus,quæ diluere ſordes curat & lib. 2.in epiſtolam.Parm.* ex D.Auguſtino *in cap omnia 1.q.1.* ibi,*omnia ſacramenta cum obſint indignè tractantibus proſunt tamen per eos digne ſumentibus.* & ex Nicolao Papa *in c.fin.15.q 8.* ibi *mali bona miniſtrando ſe tantummodo lædunt.*

19 Inde ſequitur,vt Miniſter deputatus,& conſecratus conficiens, aut miniſtrans ſacramentum exiſtens in peccato mortali, peccet, non tantùm mortaliter,imo vt & fiat irregularis, & quod ſic peccet mortaliter Baptizans ſolemniter,item conficiens ſacramentum euchariſtiæ,miniſtrans pœnitentiam,aut extremam vnctionem occultè, vel in extrema neceſſitate:ita Egidius Trullench. *dicto dub.3.n.5.& 9.* cum aliis & Henriquez *lib. 1.*

20 *cap.19.n.4.* † qui etiam dicunt vt peccet mortaliter Epiſcopus ſi in mortali exiſtens,conferat confirmationem,& ordines & Torreblanca *ſupra de Iure ſpirituali lib.1.cap.4.n.48* ſic tenet, vt peccet mortaliter,ſiue ſe ingerat, ſiue adminiſtret ex officio; neceſſitate,vt refert etiam Barboſa *dict.7. de ſacram in genere n.14.in fin.*

21 Pro complemento notabis quod quando peccat mortaliter qui indignè ſacramenta adminiſtrat;non committit duplex peccatum, alterum de non conterendo, & alterum indigne miniſtrandi,ſed tantum vnum peccatum ſacrilegij:ſic vocant illud S.Thom.1.2.q.99.*art.* Sotus *diſt. 17.q.1.art.* Nauarr.*c.21.n.3.* Henriquez *lib 1.c. 19.n.3.* Trullench. *dicto dub.1.c.5 n.10.* quia Pœnitentia,ſeu contritio non obligat tunc per ſe,niſi ratione ſacramenti miniſtrandi; & ob id dicunt quod illa indigna miniſtratio ſit tantùm ſimplex ſacrilegium

22 Notabis ſecundo quod ſic miniſtraturus non tenetur præmittere confeſſionem, ſi bona fide exiſtimet ſi eſſe in gratia per contritionem, vt docent Sotus, *in 4.diſt.17.q.2.art.6. concluſ.4.* Nauarr.*cap.22.num.5.* Suarez,*dict diſp.16.ſect. 3.* Henriquez,*lib.1.cap.39* Bonacina cum aliis, *p.1.diſp.1 q.3.part.2.§.1.n.3.* Vbi tenet quod ſi talis exiſtans in peccatu mortali aduertat ſe non poſſe actum contritionis elicere, debeat ſacramentum pœnitentiæ recipere, cum debeat aſſumere media quibus ad gratiam Iuſtificantem diſponatur,ne ſacramentum indigne pertractet; ſed Egid.Trullench *dict.dub. .cap.5.de ſacram.lib.1. n.5.in fine,* intelligit id ſi commodè fieri poteſt, aliter exiſtimat,vt Deo adiuuante,conetur quantũ in ſe eſt ad eliciendam contritionem.Etenim Suarez *dict.diſp.16.ſect. 3.* verſ. *ſed quæret aliquis* Vazquez *diſp.136.c.1.* Hurtad.*diſp 4.dif.9.* Lugo *diſp 8.n.145.* Philibertus, & alij quos ſequitur Leander *diſp.4 q 10* & de Caſtillus *tract.1.diſp.3. dub.10.* multo probabilius dicunt nõ teneri præmittere confeſſionem ad conficiendum quodlibet ſacramentum,præter euchariſtiam;ſed vt ſufficiat elicere contritionem in re,vel ſaltem putatã,quod verum in praxi videtur,etſi Marſilius *in 4. q 10. art.1 p.5.* Adrianus,& Paludan.*diſt.5 q.2.* Molfeſius *1.p.ſumma tract.7.c.10.n. 10.* confeſſionem expoſcant, qui ſunt intelligendi,modo poſſit ſine difficultate conferri.

Ad tertiam quæſtionis partem, an ſit licitum 23
petere extra mortis articulum à miniſtro,non tolerato?In quo ex dictis breuiter reſpondeo, vt non liceat; quia extrictiſſime Eccleſia id prohibet ita docent Sixtus *in 3.diſt.22.q.1.* Suarez,Henriq. Sayrus,& alij,quos affert,& ſequitur Granad.*tr. 5.diſp.vlt.n.1.* Hurtad *diſp.4.dif.12.* Beccan.*c. 5. q 13.* Leander,*de ſacram.diſp.5.q.8.*& communis
DD. † qui dicunt miniſtrum non toleratum,dici 24
nominatim excommunicatum,aut manifeſtũ clerici percuſſorem,de quo dixi *ſupra ſub c. intelleximus.6.de Iudiciis,c.ad proband. de ſent. & re Iudic.c paſtoralis § verum de appellat.* & alibi;& etiam degradatus,de quo *in c.cum non ab homine de Iudiciis,* Suſpenſus de quo *in dictis locis, & ſupra,* interdictus,de quo *in c.9.de Iure Iur. q fin.* & irregularis publicè,& nominatim denunciatus. Et,licet per aliqua Iura videatur probari, vt ſacramentum ordinis receptum ab excommunicato,ſeu hæretico,ſit irritum,ac nullum *vt q.1.& c. 3.* Vbi gloſſa plura ponit,ſed illa Iura ſunt intelligenda de ordinatione illegitima,vt declarat Vgolinus *Tabula 1.de conſecrat.c.16.§.16.n.1.* vel non de ordinibus,ſed tantùm de honore illorum, aut ipſius ſacerdotij,vt dicunt Suarez *tom.5. de cenſur.diſp.11.ſect.2.n.5* Villalobus *de ſacram.in genere tr 4.dif.13.ſub n.1.*

Ad quartam quæſtionis partem,an ſit licitum 25
petere à miniſtro malo tolerato,& parato, etiam extra caſum neceſſitatis,ſi ille illa adminiſtrando, peccaturus ſit & licet negent Sotus *dict.1.q.5.art. 5.n.4.* Reginald *lib.1.n.165.* Suarez *diſp 18.ſect.1.* Bonacina *diſp.1.q.6.puncto 5.n.2.* Granad.*ſupra*, probabilius alij reſpondent licitum eſſe, etiam extra caſum neceſſitatis,vel maioris vtilitatis petere,& accipere ſacramenta à miniſtro malo tolerato (id eſt excommunicato non denunciato, nec notorie excommunicato ob percuſſionem manuum,) dummodo paratus ſit illa adminiſtrare, quia tunc petens non inducit Miniſtrum ad illa adminiſtrandum, cum ad id paratus

ſit:ſic cum D.Thoma *dicta quæſt.64.art.6.ad 2.* Theolog. Viuald.*cap.3.de ſacram.in genere n.13.* Valentia,Sa,& Sotus,quos refert Granad. *ſuprà n.5.* Hurtad.*dict.diſp.4.diſ.12.* Leander,*dicta diſp.5.quæſt.9.* Beccan.*c.3 q.13.n.4.* Ioannes de Cruce *quæſt.4 dub.4.concluſione 1.*& alij.

26 Quod ſi paratus non ſit, vt ad aliam partem difficultatis reſpondeam,probabiliter reſpondent DD.multi,vt illa petitio liceat, non ſolum quando adeſt neceſſitas, vt admittunt contrarij iam adducti,vel quando adeſt maior vtilitas petentis, ſed etiam alias ex eo probantes cum D. Thoma 2.2.q.78.*art.1.* Caiet.*ibi* Nauarr.*cap.14.n.39.& cap.17.n.161.* Ioannes de Cruce *concluſ. 2.* Beccan.*ſupra*,Sotus *lib.6.de Iuſt q.1, art. 5.* Sa *in editione Romana* verb.*peccatum n.12.in addit.* Leander,*dict.diſp 5.q.10.*primo quia petens vtitur Iure ſuo,& petit,quod ſibi vtile eſt. Secundo quia miniſter facilè poteſt adminiſtrare ſacramentum ſine peccato,ſi velit, vt dixi ſub verſ. *ad ſecundam*, & ibi *notabis ſecundo*,poteſt enim facile ſeparari adminiſtratio illa à malitia, & ob id petens talem adminiſtrationem, non petet rem ex ſe malam, aut neceſſario coniunctam cum
27 malitia, † Sed contra dicta ponens in illo, qui exiſtit in peccato mortali, ſi non adeſt neceſſitas vel rationabilis vtilitas, modo tamen non poſſit aliquis miniſter ſuſcepiuro inuenire commode: nam quilibet tenetur ruinam proximi euitare, probat ex aliis Ægidius Trulench.*de ſacram.dict. c.3.dub.4.ex n.3.*dicens ſic procedere,ſiue miniſter ſit paratus,ſiue non.

28 Ad quintam quæſtionis partem, quæ ex dictis ſufficienter intelligi valet, reſpondeo, vt quando miniſter eſt impeditus, ſeu indignus, eo ſolum,quia eſt in peccato mortali, poſſum ab eo petere ſacramentum etiam ſi ſciam miniſtraturum in peccato mortali, ſiue ſit paratus ad illa miniſtranda,ſiue non,ſiue ſit meus Parochus,ſiue non,quod admittunt ex D.Thom.*q.64.p.3.art.6.* Coninck.*ibi dict.2.* Suarez *dict. diſp. 18. ſect. 2.* Henriquez *lib.1.c.30.n.2.*cum aliis Bonacina *to. 1.diſp.1.q 6.puncto 5.n.6.*ſi ad ſit ſcilicet neceſſitas,vel iuſta, & rationabilis mea vtilitas v.g. impletio præcepti,vel mihi vtile ſit non multùm differre vſum illorum ſacramentorum, modo etiam non poſſim aliquem mihi vtilem inuenire ex ea inquam ratione,quia vtimur Iure noſtro petendo ſic ſacramenta, & ex alio capite miniſter poteſt ſanctè,& religioſè ea miniſtrare, ſibique imputandum,ſi indignè miniſtrat;qui enim vtitur Iure ſuo,nemini facit iniuriam ex *l.ſi iniuriarum ff.de iniuriis*,& hoc ita ſicut licet petere Iuramentum ab eo,quem ſcio per falſos Deos Iuraturum;vt dixit Trullench.*ſupra dubio 4.n.2.*ipſe *in Decalogi lib.5 c.1.dub.14.n.4.*& ego *in cap.et ſi Chriſtus de Iureiurando quæſt.1.& 2.*

29 Quæ omnia vera ſunt meo videri, & dicta etiam ex verſ. *ad tertiam* hic quoties de facili non occurrit alius miniſter,qui mihi licitè adminiſtret ſacramenta, vt tenent relati:nam aliàs debeo ſaltim ex charitate abſtinere ab exigendo ſacramenta à malo miniſtro parato,aut non parato ſacramenta adminiſtrare,eo quod tunc nulla cauſa rationabilis adeſt petendi ſacramentum à malo miniſtro,cum æque vtiliter(vt ſupponitur)ab alio bono miniſtro petere poſſit,ac accipere, & peccabit mortaliter, cum ſit cauſa, quod alius peccatum committat, aliàs non commiſſurus, vt docent citati DD. relati à Granados, *ſupra n. 4. & 7.* Suarez;Sayrus, & alij, Nauarr.*cap.21.n.26.* Sanchez,*lib.1.ſumm.cap.7.num.15.* Vaſquez, *de ſcandalo art.8.dub.3.* Valentia,*2.2.diſp.5.q.21. punct.4.* & alij quos citat, & ſequitur Caſtrus Palao,*tom.1.tract.6. diſp.6. puncto 1.* qui loquuntur de miniſtro malo, hoc eſt excommunicato tolerato.

Et licet ex iam dictis verſ.*ad tertiam & quar-* 30
tam peccare mortaliter negent,niſi aliàs magnum eſſet ſcandalum, Sotus, *dict. diſt.1. q.5. art. 6. concl.1.* Ioannes de la Cruz, *dict. concluſ.2.* nec diſplicet Henriquo Henriquez,*lib.1.cap.30.n.2. litt.F* vt refert Leander, *dict.diſp.5. q. 22.* ipſe tamen ex verbis Raconis,*tract.5.in 3.p. diſp.2. q.2.art.5.* relatam ſententiam acriter defendit in ſequentibus verbis:*petere ſacramentum à miniſtro, quem ſcio in peccato mortali exiſtere, eſt mortale peccatum, caſu, quo poſſum commode ab alio ſacerdote accipere, ſecus verò, ſi non poſſum ab alio commodè accipere; quia tunc optime poſſum, & ab ea miniſtro in peccata mortali exiſtente remotis explorata, ſacramentorum petere, non enim teneor defraudare me, & me meo iure priuare, nec pericula obiicere pro timore, ne, is qui ius illud habet adminiſtrandum mihi ſacramentum, hoc faciendo, mortaliter peccat, cum hoc per eum ſe teneat, non per me.* videndi Vaſquez, *de pœnit. q 93.art.1.dub.2.n. 54.* Bonacina, *ſup. à n.4.* Regin.*lib.1.n.165.* Sotus,*in 4.diſt.1.dict. q.5.art 1.& 6.* Trullench,*dicto dubio 4.n.3.4.& 5.*Qui loquentes in exiſtente tantùm in peccato mortali,admittunt vt non peccet petens à parato, iuſta exiſtente cauſa,ſi adſit neceſſitas,vel rationabilis cauſa,vt dictum eſt; modo tamen non poſſim aliquem miniſtrum mihi vtilem inuenire commodè; quod ſi vtilem commodè inuenire poſſim,quia tunc ceſſat cauſa etiam,ſi miniſtrans ſit meus Parochus, & eius peccatum ex lege charitatis teneor vitare ſub peccato mortali peccatum proximi; quia inducendo illum ad ſacramenta miniſtranda, cooperor peccato mortali illius, & dicit Bonacina,*n.3.*ſic procedere, etiam ſi Parochus,ſeu alius miniſter expoſitus ſit, ſiue paratus.

Secluſo tamen ſcandalo, ſolum eſſe peccatum 31
veniale eligere aliquem paratum, ſeu expoſitum, etiam ſi non ſit Parochus, & adſint aliæ æque vtiles, dixit Trullench.*in expoſitione Bullæ lib.1. §.7.cap.1.dub.11.nu.7.* cum Soto, Rodriguez, Henriquez, Reginaldo; quia cum ſit expoſitus, non videor cooperari illius malitiæ. † Ex dictis 32
liquet qualiter ſe gerere poſſit ſibi ſacramenta miniſtrari,ab aliquo miniſtro petiturus.† Et quia longius diſputat cum Crouſers *in regula ſancti Franciſci cap.7. lect. 21.* & Mario Viualdo *in aurea theologia moralis,tit.de miniſtro ſacram. inquiſ. vnica n.69.& 75.* Leander.*diſp.4.q 9.* & Turrianno,& Diana *p.10,tract.10.reſ.27.* ideo recurres ad illos,qui ſunt intelligendi iuxta dicta in verſ. *ad quintam*, hic legendus idem Leander cum Hieronymo Lamas,Ludouic.de San Ioan.& aliis pleriſque *dicta diſp.4.de ſacram.q.8.* Videndi de Caſtillo.*dict.dub.10.* Torreblanca, Ochogania, Filiucius,Villalobos,Binsfeldius,Moure, Pirigianus,& alij,quos ibi refert Leander, ſub verſ. *ſed ego nouiſſimè.* Applicabis quæ dixi *in cap.fin. de temporib.ordin.* Et his omnibus dictis à verſ. ad tertiam adiunges quę nouiſſimè ſcribit P.M.Prado *de ſacram.in genere in q.6. D. Thomæ dubio 3.§.1.& 2.*

QVÆST. III.

An Miniſter per accidens, miniſtrando ſacramenta, peccet mortaliter, aut venialiter? An qui vult ſuſcipere ſacramenta ab aliquo Miniſtro, teneatur inquirere, num ſit improbus, aut probus? An exercentes praciſè ſine ſacramentorum confectione functiones, & actiones ordinum exiſtentes in peccato mortali, peccent mortaliter? Et quid de Epiſcopo benedicente ſacras veſtes? Conficiente chriſma? conſecrante Eccleſias? Aut habente concionem ad populum? Et de Parocho benedicendo aquam, aut aſſiſtendo matrimonio, aut de exercente ſacramentalia?

SVMMARIVM.

1 *Miniſter per accidens neceſſitatis, miniſtrando ſacramenta non peccat mortaliter, non exiſtens in gratia. Et de ratione* n.3.

2 *Miniſter ex officio tenetur eſſe in gratia ad adminiſtrandum ſacramenta.*

3 *Laicus exiſtens in peccato mortali, & Baptizans in neceſſitate, non peccat mortaliter,* & n.7.

5 *Sacerdos Baptizans in caſu neceſſitatis, etſi non exiſtat in gratia, non peccat, aliter, ſi miniſtrat ſolemniter, vt* n.6.

8 *Sacramenta ſuſcepturus, non tenetur inquirere de probitate Miniſtri. Et de ratione* n.9.

10 *Exercentes functiones ordinum ſine ſacramentorum confectione in peccato mortali, non peccant mortaliter contra aliquos de clericis in minoribus loquentes, niſi adſit ſcandalum* n.11.12.13.

11 *Exercens minores ordines in peccato mortali, non peccat mortaliter.*

13 *Diaconi, & ſubdiaconi exercentes ſuos ordines in peccato mortali, non peccant mortaliter.*

14 *Epiſcopus miniſtrans tonſuram in peccato mortali, & benedicens veſtes ſacras, aut ſi conſecret Eccleſias in peccato mortali, non peccat lethaliter.*

15 *Sacerdos in peccato exiſtens, ſi benedicat aquam, non peccat mortaliter contra aliquos* n.17.

16 *Parochus exiſtens in peccato mortali, aſſiſtens matrimonio non peccat lethaliter.*

17 *Sacerdos benedicens aquam, aut populum in peccato, non peccat lethaliter.*

18 *Miniſtrans ſacramentalia in peccato mortali non peccat lethaliter.*

19 *Peccator exiſtens in mortali exercens Iuriſdictionem ſpiritualem in foro exteriori, non peccat lethaliter.*

20 *Reiterari non debent benedictiones, nec ſacramenta collata à Miniſtro peccatore, etiam excommunicato, habente intentionem faciendi, quod facit Eccleſia.*

HÆ omnes difficultates pro exornanda litera textus noſtri, non minus aptæ ſunt, 1
quam adductæ *in quæſt.*1. *&* 2. hic. Quibus præhabitis iam ad primam difficultatis partem de miniſtro per accidens, ſeu neceſſitatis, & non ex officio, vt eſt quilibet homo reſpectu Baptiſmi, & ipſi contrahentes in matrimonio, qui non ſunt conſecrati ad talem miniſterium; qui ob id ratione neceſſitatis dicuntur tales: Etſi de matrimonij miniſtris communis alia Doctorum ſentiat, vt Baſilius, Nauar, Vaſquez, Ledeſma, quos ſequitur Lugo, & Hurtado *de matrimonio diſp.*5. *diſ.* 22. & Caſtrus Palaus relati à Leandro *de ſacram. diſp.* 4. *q.* 7. quia cenſent grauem irreuerentiam Chriſto fieri ſi ab eius hoſte, & inimico aſſumuntur diſpenſenda, Trullench, *de ſacram. lib.* 1. *cap.* 3. *dub.* 5. *ſub n.*7. reſpondetur, vt talis miniſter non peccet mortaliter miniſtrando ſacramenta, nec vt
teneatur eſſe in gratia quia hæc obligatio præ- 2
cipue oritur ex eo, quod miniſter ſe gerit vt perſona ex officio deputata, & conſecrata ad illud
munus (vt dictum eſt *quæſt. præced.*) ſed per- 3
ſonæ priuatæ non tam cenſetur commiſſa adminiſtratio, quam conſuli neceſſitati patientis; ergo non debuit tantùm onus imponi, cum ſatis ſit quod ſine contemptu, & cum debita fide, & debita reuerentia exteriori, ſacramentum adminiſtret, vt docent communiter DD. cum B. Thoma 3. *p. q.* 64 *art.* 6. *ad* 3. Suarez *ibi diſp.* 16 *ſect.* 3. & alij iam adducti, & de miniſtris matrimonij, quia non ſunt conſecrati, docet Leander ſupra cum Sanchez, Suarez, Sayrus, & aliis, & Diana cum multis *p.* 3. *tract.* 4. *reſ.* 49.

Et ſic fatentur communiter laicum exiſtentem 4
in peccato mortali, & Baptizantem in neceſſitate, non peccare mortaliter; quia, etſi ſit Miniſter Chriſti, non tamen ad id munus eſt deputatus, & conſecratus, ſed ſolum eſt ei permiſſa adminiſtratio Baptiſmi ex accidenti, vt ſubueniatur neceſſitati indigentis: ſic ex D. Thoma Suarez, & Theologi, Sylueſter verbo *Baptiſmus n.* 4. Trullench, *de ſacram lib.* 1. *cap.* 3. *dubio* 3. *n.* 4. & alij communiter, qui etiam admittunt non peccare mor-
taliter. † Sacerdotem ſic Baptizantem ob eandem 5
rationem, modo tamen in neceſſitate non miniſtret ſolemniter Baptiſmum, vt dicunt citati, & Ægidius Coninck 3. *p. q.* 64. *art.* 6. *dub.* 1. *n.* 36. Bonacina *tom.* 1. *diſp.* 1. *q.* 3. *p.* 2. §. 1. *n.* 11. *&* 12. videndus, quia Baptiſmum in neceſſitate abſque ſolemnitate adminiſtrans ſacerdos agit, vt laicus.

Quod ſi miniſtret ſolemniter iam tunc gere-
tur tanquam miniſter conſecratus; ob idque ſi 6
in peccato mortali miniſtret peccabit mortaliter; quia ex dicta conſecratione euenit, vt talis miniſter peccet; eo quod aduerſus munus, ad quod eſt deputatus delinquat; & licet videatur admittere in miniſtro ſolemniter deputato, Leander, quando occurrit neceſſitas ſuſcipientis Baptiſmum, ſeu Pœnitentiam *de ſacram. diſp.* 4. *q.* 8. ſub verſ. *ſed ego*, videtur admittendum modo dicto, & *quæſt. præced.* in dicto verſ. *ad
quintam.* † Et ad hæc dubia, de laico, ſeu Clerico 7
Baptizante pro vtraque parte infinitos congeri Leander *dicta diſp.* 4 *lib.* 1 *de ſacram. q.* 5. *&* 6. refert peccare ex Durando, Gabriel, Capreolo, Lugo, Hurtado, Baſilio Pontio, & Baunyo: & quod non peccent ſequitur cum Filiucio, Sanchez, Beccano, Bonacina, Layman, & Diana *p. tract* 4 *reſ.* 1 n. omnino videndus, de Caſtill. *tract.* 3. *de ſacram. diſp.* 3. *dub.* 10. *aſſert.* 4. *&* 5. vbi hanc

probabiliorem dicit & his adiunges quæ nouiſſime congerit P. M. Prad. de ſacram. in genere *in 3. p.* D. Thomæ *q. 64 dubio 4. §. 6.* vbi de Miniſtris non conſecratis agit.

8 Ad ſecundam quæſtionis partem, an qui vult ſuſcipere ſacramenta, teneatur inquirere de probitate, ſeu improbitate miniſtri? breuiter ex adductis *quæſt. præced.* reſpondetur ad id non teneri; eo quod præſumere debet bene adminiſtraturum, cum non ſit de aliquo temere iudicandum ex his, quæ dixi latiſſime, *in cap. penult. & fin. de præſumpt* & faciunt dicta, *ſupra in cap. penult. & fin. de ætate, & qualit. ordinand.*

9 Quare inferunt affirmandum Suarez *in 3. p. D. Thomæ diſp. 18 ſect. 1. verſus finem*, ConinK *ibi dict. quæſt. 80. art. 6.* alij apud Bonacinam *tom. 1. diſp. 1. q. 6. p. 5. n. 5. & 6.* Ægidius Triullench, *de ſacram in genere lib. 1. cap. 5. dub. 4. n. 6.* & alij communiter, vt ſi viderim miniſtrum paulo ante peccaſſe; poſſim petere ab eo ſacramenta, quia credere poſſum illum ſine peccato adminiſtraturum; eo quod facile poſſit ipſe per contritionem (vt dixi *dict. quæſt. 2.* hic verſ. *nota ſecundo*) ſe præparare, modo tamen, alias non conſtet moraliter ipſi petenti ſacerdotem indigne miniſtraturum, vt ſi certus ſit de concubina tu vel alio vitioſo ſtatu illius; tunc enim præciſa neceſſitate, vel rationabili cauſa, non poterit ab eo ſacramenta petere aliquis, cum vnicuique mandauerit Deus de proximo ſuo, hoc tamen iuxta dicta *ſub relatis q. 2.*

10 Ad tertiam quæſtionis partem, an exercentes præciſè ſine ſacramentorum confectione functiones, & actiones ordinum exiſtentes in peccato mortali, peccent mortaliter? Et ſuppoſitis quæ dixi ſub *cap. 1. de ſacra Vnctione* & *alibi* reſpondeo, vt nec peccent mortaliter, ſecluſo ſcandalo, quia non extat aliqua ſpecialis prohibitio; & quia hæ functiones non ſunt ordinum immediate ſanctificatrices; quapropter ſic docent Sotus *in 4. diſt 24 q. 1. art. 4.* Suarez, *diſp. 16. ſect. 3. in 3. p. D. Thomæ*, cum aliis Bonacina, *tom. 1. diſp. 1. q. 3. ſ. 1. §. 1. n. 4.* Trullench, *de ſacram. lib. 1. cap. 3. dub. 3. n. 6.* quia ea indigna tractatio, non videtur

11 eſſe materia grauis. † Et licet quod Clerici in minoribus ſua munera exercentes in peccato mortali, peccent mortaliter, dicant Syluester, Armilla, Angelus in verbo *Clericus*, Nauarrus *cap. 27. n. 16. & de horis canon. cap. 6. n. 41.* Faber *in 4. diſt. 24 q. 1. cap. 3. n. 80.* Biescas *in Apologia pro doctrina S. Thomæ q. 11 art. 2. dub. 5 propoſit. 6. pag. 716. verſ. ſi autem*, probabilius dicitur, vt non peccent mortaliter, quia de hoc nullum extat præceptum: ita Valentia, Nugnus, Cabrera, Granadus, Lugo, & alij, quos ſequitur Leander, *de ſacram. p. 2. lib. 5. diſp. 2. quæſt. 17.* non tamen excuſabuntur à peccato veniali, ſi ordines minores ſolemniter exerceant; eo quod aliquam irreuerentiam committunt: ita idem Leander *ibi quæſt. 18.* Suarez, *in 3. p. diſp. 16. ſect. 3.* Filiucius *tract. 1. cap. 6. n. 87.* Ludouicus de S. Ioan, Lublino, Nugnus, & alij contra Sotum *4 diſt. 1. q. 5. art. 6.* Vaſquez *diſp. 136.* Hurtadus Albiz, & alij dicentes nec venialiter peccare.

12 Indeque inferunt, vt non peccet mortaliter exercens ordines minores, ſed tantum venialiter, vt exiſtimat Suarez *dictu ſect. 3.* quia alias reperitur irreuerentia Sotus tamen *dict. 1. q. 5. art. 6.* eos

13 à culpa veniali excuſare nititur † imo inferunt Bonacina cum Suarez Valentia, Soto, & alij contra Sylueſtrum, & Angelum, verbo *Clericus*, vt nec mortaliter peccent Diaconi, & ſubdiaconi ſuos ordines exercentes in mortali; quia eorum actus, non ſunt conſecrati eo modo ſpeciali, quo ſacramentorum actus, quod & procedere exiſtimant Vaſquez *tom. 3. de ſacram. diſp. 136. n. 4.* Ægidius Conink *3. p. q. 64. art. 6. dub. 1. n. 40.* Bonacina *ſupra*, & alij, etiam ſi hos actus in mortali exercentes frequentent, modo abſit ſcandalum, quia iſti actus videntur ſeparati, & ſimul non coaleſcere ad conſtituendam vnam materiam ſufficientem ad peccatum mortale & his etiam adiunges quæ nouiſſime ſcribit P. M. Prado ſupra *in dict. q. 64. in 3.* D. Thomæ *dubio 4. de ſacram. in genere §. 5.* vbi ſcribit de aliis actionibus ſacris miniſtratis ab exiſtente in peccato, quæ ſacramenta non ſunt.

Ad quartam quæſtionis partem de Epiſcopo 14
conferente primam tonſuram, ſuppoſitis quæ dixi *ſupra in cap. fin. de temporib. ordinat. quæſt. 1.* vbi egit de illa, *an Epiſcopus conferendo ordines minores in peccato, vel conſecrando peccet*, nunc de tonſura breuiter reſpondeo vt non peccet mortaliter nec vt etiam peccet, ſi benedicat ſacras veſtes, aut conſecret Eccleſias, ſiue conficiat chriſma (de quo *in cap. 1. de ſacra Vnctione §. per crucis q. 9. in fine*) aut habeat concionem ad populum in peccato mortali; eo quod hæc materia non videtur grauis; ſiquidem actiones dictæ, nec ſunt ſacramenta, nec ſunt ordinatæ immediate ad ſanctificationem animæ, ita docent *vbi ſupra* Suarez, Vaſquez, ConinK, Soto, & alij, itemmet Bonac. *dict. tom. 1. de ſacram. diſp. 1 q. 3. p. 1. §. 1. n. 8.* Triullench, *dicto dubio 3. n. 7.* & de Epiſcopo conficiente chriſma, ſeu ſacramento oleum infirmorum, vt non peccet mortaliter, poſt multos Leander *tract. 6. diſp. 2. q. 35. & 36.* & Cardinalis Lugo *de ſacram. in genere diſp. 8. ſect. 9. n. 156.* Laiè defendens, vt peccet Epiſcopus lethaliter conficiens chriſma, ſed non ſic conſecrans Eccleſias, Calices mappas, ac benedicens corporalia, & veſtes, quia iſtæ actiones non ſunt vere ſacramentales.

Qui & etiam dicunt, quod ſi ſacerdos in mor- 15
tali exiſtens, benedicat aquam, non peccet mortaliter † nec Parochus exiſtens in peccato morta- 16
li, aſſiſtendo matrimonio, aut benedicendo ſponſos nam Parochus non eſt miniſter ſacramenti matrimonij, ſed ipſi contrahentes, vt fatentur. DD. *à dict. cap. 1. Trid. ſeſſ. 24.* & in materia de matrimonio docent Henriquez, *lib. 1. cap. 19.* cum multis Sanchez *lib 2. diſp 6.* alij apud Bonacinam
ſupra n. 10. † Et licet de ſacerdote aquam bene- 17
dicente vt peccet mortaliter affirmant Nauar. *de horis canon. cap. 6. n. 4* Sayrus, *lib. 1. cap. tract. 1.* Angelus verb. *Clericus 8. n. 1.* Syluest. *n. 2.* & probabile reputet Layman *tract. 1. de ſacram. cap. 5. n. 10.* adhuc probabilius dicitur, vt non peccet mortaliter, quia non agit contra præceptum aliquod: ita Henriquez *lib. 10. cap. 14. n. 5.* Bonacina *diſp. 1. quæſt. 1. puncto 2. n. 9.* Filiucius *tract. 1. num. 87* & alij & Leander, *de ſacram tract. 6. diſp. 5. q. 32.* dicentes idem tenendum de aliis benedictionibus ſalis, & populi, etiam ſi cum venerabili ſacramento fiat.

Dicunt etiam DD. inter quos Suarez, Caieta- 18
nus *in 3. p D. Thoma*, & Sotus *ſupra*, Filiucius *tom. 1 tract. 1. cap. 5. n. 87. verſ. 4.* quod miniſtrans, aut exercens ſacramentalia in peccato mortali, non peccat mortaliter ob rationem adductam in

verſ,

19 verſ. *ad tertium* & *ad quartam*, † Et ob eandem dicunt ipſi, & Ledeſma *in ſumma lib. 1. cap. 6. concluſ. 8. dub.* 10. & Ægid Trullench, *dicto dub. 3. n. 7. in fine*. vt peccator exiſtens in mortali, non peccet mortaliter exercendo iuriſdictionem ſpiritualem in foro exteriori, quia non eſt ſacramenti miniſtratio, & in praxi, quotidie contingit, etiam à timoratis Iudicibus.

20 Alia inquam de intentione, tam miniſtrantis, quum ſuſcipientis ſacramenta poſſent hic adiici, ſed quia dicta in relatis tribus quæſtionibus ex littera textus noſtri congruè poſſunt hic tractari; nec alius locus congruus inueniatur in Decretalibus, ideo de illis actum eſt, ſicut de aliis *in Rub. & ſub dict. cap.* 1. Ex quibus iam vides iuſte non reiterari benedictiones, & conſecrationes præſtitas; imo nec ſacramenta collata à Miniſtro peccatore, ſeu etiam excommunicato cum intentione faciendi quod facit Eccleſia.

AD TEXT. IN CAP. FIN. hoc titulo. De ſacramentis non iterandis.

PRÆMISVM.

1 TExtvs iſte etſi loquatur de Presbyteris, & Diaconibus, tamen eius deciſio, quatenus loquitur, de ſupplendo quod incaute fuerat prætermiſſum, adimpleri valet ex dictis *ſupra in cap.* 1. ſed quia poteſt eſſe differentia inter ſubiectos ſcilicet Presbyteros, & Diaconos, ideo inquam expoſcit littera tractationem ſeparatam; diximus ergo *in dicto cap.* 1. defectum impoſitionis manuum ſuppleri caute, dum prætermiſſus fuit incaute, nec ibi iterari ſacramentum; ſed ſi hæc impoſitio manuum reſpectu Presbyteratus, & Diaconatus eſſet neceſſaria neceſſitate ſacramenti; item & in ordine Epiſcopatus, tunc videtur iterandum eſſe ſacramentum, nec ſufficere illam ſuppletionem; quare iam deſcendemus ad quæſtiones.

2 Ad verſ. ibi: *ſed ſtatuto tempore ad ordines conferendos*, adiunges dicta *in tit. de temporibus ordinat.* & *ibi cap.* 3. vbi de interſtitiis.

QVÆST. I.

An manus in ordine Presbyteratus, aut Diaconatus, ita ſit de eſſentia iſtorum ordinum, vt ea omiſſa, etſi alia materia neceſſaria poſita ſint, ſacramentum ordinis iteretur, aut ſufficiat ſola ſuppletio manuum? Et quot manus impoſitiones inueniantur vſitatæ? vbi de ritu ordinis Presbyteratus, Latinæ, & Græcæ Eccleſiæ, item, & Armeniæ?

SVMMARIVM.

1 *Ordinis Epiſcopalis, Presbyteralis, & Diaconalis materia, eſt manus impoſitio, ſolemnis tantùm, non ſubſtantialis in ſubdiaconatu,* vt n. 10.

2 *Manus impoſitio in ordinibus Prebyteratus, & Diaconatus probatur Iuribus, Conciliis, & ex Patribus, vt ſit materia adæquata, & partialis* n. 3.

4 *Græca Eccleſia ſola manus impoſitione Presbyteros ordinat, & Diaconos,* vt n. 6. 7. 8. 9. 10. 11.

11 *Armenia Eccleſia ordinat manus impoſitione.*

12 *Manus impoſitionis ritus in ordinibus antiquus.*

14 *Sacerdos in ordinatione ſua accepit duplicem poteſtatem.*

15 *Chriſtus Dominus diuerſis temporibus dedit Apoſtolis poteſtatem remittendi peccatum, & conficiendi Euchariſtiam,* & numero 26. *vbi qualem in manus impoſitione, qualem in porrectione inſtrumentorum.*

16 *Florent. Concilium ſub Eugenio, quatenus de manus impoſitione in ordinibus mentionem non facit.*

17 *Manus impoſitio eſt de eſſentia Presbyteratus, & Diaconatus, & expendes,* vt infra n. 24. & 25.

18 *Græca Eccleſia, num vtatur porrectione in ordinando panis Euchariſtici. Et quare non publicet formas ſacramentorum* n. 19.

20 *Manus impoſitione in ſacerdotio vtramque poteſtatem dari, grauiſſimi authores teſtantur, & offerendi, & dimittendi peccata.*

21 *Cuiuſ Syritus improbatur relatus* numero 18.

22 *Granina refellitur, dum dixit Chriſtum inſtituiſſe ordinis ſacramentum, vel per impoſitionem manuum, vel traditionem inſtrumentorum.*

23 *Verba formæ Græcæ* Diuina gratia promouet N. in Presbyterum, *qualiter iungantur cum aliis Dionyſ.* Diuina vocatione &c.

25 *Textus noſter expenditur, &* n. 26.

27 *Impoſitiones manus quot reperiantur* remiſſiuè.

28 *Ritus Presbyteratus, qualis in Eccleſia Græca, & latina* remiſſiuè.

29 *Armenia Eccleſia ritus in ordinatione Presbyteri. Et qualiter Concilietur cum ritu Eccleſiæ Romanæ* n. 30.

30 *Armeni gloriantur accepiſſe ex S. Gregorio Magno ritum conferendi ordinis ſacramentum.*

31 *Armenus ritus in conferendo ſacramentum Pœnitentiæ.*

32 *Græcis, & Armenis, vt non errent, Conſuli debet quod ſequantur ritum Eccleſiæ Romanæ in ſacramentorum adminiſtratione; præſertim Presbyteri.*

AD primam quæſtionis partem de neceſſaria manus impoſitione in ordine Presbyteratus, & Diaconatus, videtur reſpondendum ex dictis *ſupra in dicto cap.* 1. *q.* 1. in verſ. *ad primam*, vbi dictum eſt materiam conſecrationis Epiſcopalis, Presbyteralis, ac Diaconalis ordinis eſſe manus impoſitionem; quod ſi, vt ibi diſtinxit circa finem verſ. *ego tamen* manuum impoſitio tantum ſit de ſolemnibus, non inquam de ſubſtantialibus. deciſio textus noſtri non difficulter intelligetur iuxta doctrinam relatam *ibi in dicto cap.* 1. ideo hic nulla repetitione opus eſſet, cum 1

iuxta

iuxta diſtinctionem poſitam ibi, tota difficultas aliàs interpretibus magna, maneat clara; ſed quia, vt *ibi* dictum eſt, ad verſ. *ad primam* manus impoſitio ſit neceſſaria, in dictis ordinibus materia, euenit quidem tunc, vt quemadmodum in ſecunda parte illius textus reſolutum eſt de iteratione ſacramenti confirmationis reſpectu illius, qui non chriſmate, ſed ſolo oleo fuerat confirmatus; & ſic quemadmodum ibi dictum eſt illud ſacramentum oleo, ac Balſamo ſimul conferri quod chriſma vocatur iuxta quæ *ibi* adduxi, ita ſimiliter debeat textus noſter explicari reſpectu Presbyteri, & Diaconi ordinatorum abſque manus impoſitione.

2 Quapropter quia vrgent ſequentia maxime quibus probatur materiam adæquatam ordinum Presbyteratus, & Diaconatus eſſe manus impoſitionem. Et de Eccleſia latina ſic patet, nempe quod primo Epiſcopus imponit manus ſupra caput ordinandi, nihil dicens, & etiam alij adſtantes Presbyteri manus imponunt. Secundo Epiſcopus tradit calicem cum vino, & Patenam cum Pane, dicens *accipe poteſtatem offerendi ſacrificium in Eccleſia pro viuis, & mortuis*, item quod poſt miſſam iterum Epiſcopus imponit manus dicens: *accipe ſpiritum ſanctum, quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis, & quorum retinueris, retenta ſunt.* Quare Scotus *in 4. diſt. 24. art. 3.* Paludan. *q. 6. art. 4.* Bellarmin *tomo 2. de ſacramento ordinis cap. 9.* verſ. *tertio nota*, Vaſquez *in 3. p. diſp. 139. cap. 3.* Henriquez *lib. 1. cap. 6. & cap. 11. n. 10.* Coninch *diſp. 20. dub. 7. concluſ. 2.* Caſtrus Palaus, *tom. 4. tract. 27. diſp. vnica puncto 4. n. 7.* dixerunt poſterioris ordinationis materiam eſſe impoſitionem manuum factam ab Epiſcopo, formam verò *accipe ſpiritum ſanctum, quorum*
3 *remiſeritis peccata &c.* † Et quod dicta prior manuum impoſitio ſit materia partialis, quæ moraliter coniungitur cum forma *accipe poteſtatem offerendi ſacrificium, miſſaſque celebrandi, tam pro viuis, & defunctis*, docent Cardinalis Lugo *de ſacram. in communi diſp. 1. ſect. 5. n. 98. & 99.* Bellarmin *de ſacram. ordinis cap. 9.* Petrus Arcudius *lib. 6. cap. 3.* Amicus *in curſu Theologico tom. 2. diſp. 1. ſect. 4.* Fomarius *de ſacram. ordinis cap. 2. n. 1* vt multis mediis comprobat Angelus, Berricelus *de miſſion. Apoſtolicis tit. 11. de ordine q. 68. ſect. 3. & 4.*

4 Quod ſi in Eccleſia latina manus impoſitio non eſſet adæquata, & neceſſaria Presbyteratus materia, eueniret vtique quod Eccleſia Græca non conſtituerit eius ſolam materiam in impoſitione manus, ſed ea Eccleſia hac ſola Presbyteros ordinat Ergo. Patet minor ex euchologio Græco, vbi ſic dicitur: *quia vere ordinatur fronte incumbens ſacra Ara vtrumque genu flectit, Diacono verò clara voce dicente; attendamus: ſtatim Pontifex, impoſita manu vna cum Pallio clara voce enunciat, Diuina gratia promouet N. venerabilem Diaconum in Presbyterum.* Et ſic Dionyſius Areopagita *de Eccleſiaſtica Hierarchia cap. 5. p. 2.* probans, ait; *ſacerdos coram ſacro altari ponens vtrumque genu in capite, habet Pontificis dextram, & in hunc modum à ſacrante Præſule,*
5 *ſanctiſſimis inuocationibus conſecratur.* † Idemque expreſſius videtur docere Clemens Romanus *lib. 8. conſt. cap. 16.* in ſequentibus verbis: *cum Presbyterum ordinas Epiſcope, impono ipſo manum capitis Presbyteri, aſtantibus tibi Presbyteris, & Diaconibus, & faciendo precationem, dic Domine omnipotens Deus noſter imple hunc ſpiritu gratia tua, vt ſeruiat tibi ſincerè, & mente pura, ac pro populo tuo ſacta ritè, ſine vitio operetur.* Quæ verba videntur congruere ritui expoſtulato in textu noſtro ibi: *ſuſpenſio autem manuum debet fieri, cum oratio ſuper caput effunditur ordinandi*, & Concilium Trid. *ſeſſ. 14. cap. 3. de Extrema Vnctione* ibi: *Miniſtrum Extrema Vnctionis eſſe Epiſcopum, aut Presbyterum ritè ordinatum per manus impoſitionem.*

Quod idem de Diacono contingat in Eccle- 6
ſia Græca, vt ſola manus impoſitione ordinetur, videtur admiſſum per Patres, & Concilia, quatenus ſignificant per impoſitionem manus conferri ordines, præſertim ſacerdotium, & Diaconatum: ſic Concil. Nicen *canon. 9.* Antiochenum *can. 10. & 17.* Mogunt ſub Sebaſtiano *canone 35.* Concilium Carthaginens IV. *can. 3.* ibi: *Presbyter cum ordinatur Epiſcopo eum benedicente, & manum ſuper caput eius tenente, etiam omnes Presbyteri, qui præſentes ſunt manus ſuas iuxta manus Epiſcopi ſuper caput illius teneant: Diaconus cum ordinatur ſolus Epiſcopus, qui eum benedicit, manum ſuper caput illius ponat, quia non ad ſacerdotium, ſed ad miniſterium conſecratur.*

Patres, & DD. ſic etiam docent, S. Ambroſius 7
in epiſt. 1. ad thimoteum cap. 4. in ſequent. verbis: *manus impoſitionis verba ſunt myſtica, quibus confirmatur ad opus electum accipiens authoritatem, teſte conſcientia ſua, vt audeat vice Domini ſacrificium Deo offerre*, qui, etſi de Solo, ſacerdote Presbytero loquatur: tamen porrigunt manus impoſitionem ad Diaconum; alij Pontifices, ac Patres, vt ſunt S. Damaſſus Papa *epiſt. 4.* Innocent. I. *epiſtola 22. ad Epiſcopos Macedonia cap. 3.* Leo I. *epiſtol. 87. ad Epiſcopos Africa* Alex. II. relatus *in cap. ex multis 7. q. 3.* Vrban. II. *in cap. Daibertus 1. q. 7.* ex Patribus S. Auguſtin. *lib. 3. de Baptiſmo contra Donatiſtas*, Theodoratus *de vitis ſanctorum cap. 5.* Thimoteus Archiepic. Cyrenens apud Cantum Syritum *in concordia vtriuſque Eccleſia tractatu 1. accuſat. 64. fol. 127.*

Et quod per ſolam manus impoſitionem cum 8
forma *Diuina gratia &c.* ordinentur apud Græcos, teſtantur non ſolum latini Doctores, ſed & Græci, vt dicunt Arcudius *de concordia Eccleſia Occidentalis in ſacramentorum adminiſtratione lib. 6. cap. 4.* Archiepiſc. Cyrenens. Vbi proxime, Cardinalis Lugo *de ſacram. in communi diſp. 2. ſect. 5. n. 85.* Vbi de Presbyteris loquutus, & de Diaconis dicit quod hodie Epiſcopi Græci Catholici Romæ, dum Presbyteros ordinant, ſciente, & conſentiente Summo Pontifice (ſe præſente) non per Calicis, & Patenæ porrectionem id faciunt, ſed per manus impoſitionem, ſuper caput ordinandi, dicente Epiſcopo, *Diuina gratia promouet N. Venerabilem Diaconum in Presbyterum.*

Addens ibi quod apud Græcos, etiam catholi- 9
cos, Diaconus ordinatur per ſolam manuum impoſitionem, vt etiam teſtantur Amicus *in curſu Theolog. tomo 7. diſp. 2. ſect. 4. à n. 3.* Franciſcus de Lugo *de ſacram in genere cap. 1. quæſt. 7. n. 70. & 73.* Petr. à S. Ioſeph *in idea Theolog. ſacrament. quæſt. 5. reſol. 3.* Berricel. *dicta ſect. 3. ſub num. 22.* & amplius addit idem Cardinalis Lugo *dicta ſect. 5. n. 90.* quod vtraque poteſtas conſecrandi ſcilicet, & abſoluendi, traditur apud Græcos vnica materia per vnicam manuum impoſitionem, &

per

per vnicam formam, illam ſcilicet *Diuina gratia promouet N. in Presbyterum &c.*

10 Quare ſi opponas ex doctrina D.Thom. *in 4. diſt.* 24.*q.* 2.*art.* 1 *q.* 3.Richardo *art.* 5.*q.* 3. Durando *quæſt.* 3.*art.* 1. Patres,& Concilia agere de impoſitione manuum tanquam de accidentali cæremonia iuxta quod expreſſa fuit deciſio textus *in* 1.*p.in dicto cap.* 1.*hoc tit.* vbi in ſubdiaconatus ordine illa manus impoſitio, dicitur cæremonia ſolemnis, quæ ſuppletur, nec ideo ſacramentum iteratur, ſed contra pungunt admodum authoritates adductæ Conciliorum,Patrum,Pontificum, & Doctorum, reſpectu Presbyteratus, & Diaconatus ordinum;quia vltra reſponſionem Bellarmini,& Cardinalis de Lugo,*vbi ſupra*. quos ſequitur Bericel.*dict.ſect.*3.*ſub n.*25. dicentes alias non recte dictum fuiſſe à Conciliis,Patribus, & Pontificibus ordinari Sacerdotes par manuum impoſitionem, ſi hæc cæremonia eſſet accidentalis,& non autem eſſet eſſentialis materia ſacramenti ordinis,indeque firmant,non ſolum in Eccleſia Græca, ſed etiam latina manus impoſitionem præcedentem panis, & vini traditionem eſſe de eſſentia ordinis ſacerdotalis; & etiam additur ex adductis eam manus impoſitionem in ordine Diaconatus eſſe etiam,& ſimiliter de eſſentia ordinis Diaconatus,

11 Ego iterum corroboro in dictis duobus Eccleſiis,& in Armeni Eccleſia ex ſacræ ſcripturæ locis:nam *Actor cap.*13. dicitur, quod cum Apoſtoli crearent Paulum,& Barnabam Presbyteros, tunc inquit textus *ieiunantes, & orantes, imponentesque eis manus dimiſerunt illos*, 1. ad Timoth.5. *manus*,inquit Paulus Timoth.Epiſcopo *cito nemini impoſueris*,& 2. ad Timoth.*admoneo te,vt reſſuſcites gratiam Dei,quæ eſt in te per impoſitionem manuum*,& *cap.* 4. ibi: *noli negligere gratiam, quæ eſt in te, quæ data eſt tibi per prophetiam cum impoſitione manuum Presbyterii.*

12 Cum ergo loca hæc accipiat Trid,*ſeſſ.*23.*cap.* 3.*de ordinationis ritu*, & Baronius *anno* 44.verſ. *quibus autem ritibus*,qui obſeruat ex S. Hieronimo *epiſt.*85.ritus imponendi manus ſuper eos, qui ſacerdotio initiantur Apoſtolos ex veteri teſtamento ſumpſiſſe, vt patet *exodi cap.* 29. vbi Aaron, & filij eius manus imponebant ſuper eos, qui ſacerdotio leuitæ initiarentur. Ergo ex prædictis ſatis colligi videtur manus impoſitionem ſupplendam in textu noſtro in ordine Presbyteratus, & Diaconatus iuxta mentem Greg.IX. hic reſpicere ad collationem nouam ordinis talis ſuſcepti ſine impoſitione manus à collatore.

13 Et ita quamuis ex verbis textus noſtri ſoleant Doctores idem reſpondere, ac de prima parte dicti *cap.*1.vt *ſupra* dictum eſt,eo quod Concilium Florentinum non meminerit impoſitionis manuum,ſed ſolùm porrectionis panis, & vinis item & ex doctrina textus noſtri, vbi dicit Nugnus relatus à Leandro *de ſacram. ordinis. diſp.* 3.*q.*7. illo textu probari manuum impoſitionem, non eſſe de eſſentia Presbyteratus, & ex aliis fundamentis ab eo adductis:tamen ipſe Leander,ex dicto Concilio Carthagin. IV. *cap.*2.*ad* 5. & ex Concilio Toletano XI. relato *in can. Presbyter, & canon. quorundam clericorum diſt.* 23 vbi, præcipitur quod in ordinatione Presbyterij, & Diaconi Epiſcopus manum imponat;& quia qui caret poteſtate remittendi peccata, non poteſt dici plenè ſacerdos; ſed hanc poteſtatem accipit ordinandus per impoſitionem manuum, & formam remiſſionis peccati;ergo impoſitio manuum eſſentialis,eſt materia Presbyteratus.

Accipit enim ſacerdos in ordinatione ſua, duplicem poteſtatem, vnam præcipuam, & primariam in conſecratione panis, & vini Alteram poteſtatem ſecundariam ſupra corpus Chriſti myſticum,id eſt ſupra fideles dimittendi peccata, indeque procedere, vt in Eccleſia latina in Presbyteri ordinatione, adhibeatur duplex materia, & forma,poſterioriſque ordinationis materia ſit impoſitio manuum, facta ab Epiſcopo; forma verò: *accipe ſpiritum ſanctum, quorum remiſeritis peccata &c.* vt docuerunt iam adducti,Scotus,Vaſquez,Bellarminus,& alij, Bericelus *dicta quæſt.*168 *de miſſionib. Apoſtol. tit.* 11.*de ordine ſect.*3.*ſub n.*10 Ergo, 14

Et confirmatur, quia Chriſtus Dominus diuerſo tempore dedit ſuis Apoſtolis poteſtatem remittendi peccata, ac dedit conficiendi Euchariſtiam: nam hanc dedit in vltima cæna, illam vero poſt reſurrectionem *Ioan.* 20 quando in ſufflauit,vt dicit hic Bellameta *n.*3. cum Ioanne Andrea,& Abbas cum aliis *ſub n.* 2. Ergo etiam Epiſcopus diuerſis temporibus has duas poteſtates ſacerdotibus tribuit, conficiendi videlicet Euchariſtiam per porrectionem panis,& vini,per verba relata: *accipe poteſtatem offerendi ſacrificium &c.* remittendi verò peccata poſtea per impoſitionem manuum,ibi:*accipe poteſtatem remittendi peccata &c.* Ergo cum non credatur aliter Chriſtum inſtituiſſe ſacerdotes, quàm inſtituit Eccleſia: ſequitur, vt cum hæc ſequatur inſtitutionem plenè à Chriſto factam, vt non valeat immutari, indeque manus impoſitio in Presbyteratu, & Diaconatu, ſit de eſſentia ordinis. 15

Nec obſtare dicunt Doctores, quod Florent. ſub Eugenio nullam fecerit mentionem de manus impoſitione; quia non inde ſequitur,vt in ritu latino, manus impoſitio non ſit de eſſentia; eo quod non ſit efficax argumentum ab authoritate negatiua, nec voluerit Eugenius in decreto pro inſtructione Armenorum §. *Sextum* ſacramentum tradere totum ritum latinum ordinis, ſed quod ſe remittat ad Pontificale Romanum:ita expendit Bericellus *dicto tit.*11. *de ordine q.* 188. *ſect.* 4.*ſub n.* 27. in verſ. *nec prædictis*, Leander *dicta quæſt.*7.in verſ.*ad primam*,dum dicit nullo modo meminiſſe impoſitionis manuum; quia (vt dictum eſt) notiſſimum erat ex ſcriptura, Conciliis,& Patribus eam eſſentialiter requiri ad ordinationem ſacerdotis, vt meminere relata iam Concilia,quæ tamen,vt videtur ex adductis, nec minimam mentionem inſtrumentorum,calicis,& Patenæ fecerunt (quia tunc illa in controuerſiam non veniebant.) Et ſic concludit Leander non eſſe deſumendam adæquatam, & totalem materiam Presbyteratus ex ſolo Concilio Florentino, nec ex ſolo Chartagin. & Toletano,ſed ex omnibus ſimul collectis: itaque dicendum adæquatam materiam ſacerdotij eſſe, & porrectionem panis,& vini in ſuis vaſis, & manus impoſitionem. 16

Vnde idem Leander *dicta quæſt.* 7. *verſ. ad confirmationem* acerrimè probat non probari ex textu noſtro contrariam ſententiam; nempe, vt in ordine Presbyteratus. & Diaconatus, manus impoſitio ſit ritus cæremonialis, ſed potius ex 17

illo

illo definiatur oppoſitum ſcilicet, vt ſit de eſſen-
tia illorum ordinum, & probat primo ex titulo
huius capitis, hoc eſt ex epigraphe ibi: *ſi in ordi-*
natione Presbyteri, vel Diaconi, manus impoſitio
fuerit prætermiſſa, ſtatutis temporibus ſupplebi-
tur, explicat *ſupplebitur* neceſſario, quia eſt de
neceſſitate ſacramenti ordinis, & ſecundo dicit
ſic conſtare ex contexturæ littera, quam refert,
vbi pro hac totam illam inducens, ait, non obſta-
re quod Pontifex Greg. I X. dicat *manuum im-*
poſitionem eſſe ritum ab Apoſtolis introductum;
quia reſpondet, vt non ob id intendat Pontifex
docere Apoſtolos inſtituiſſe talem ritum, ſed à
Chriſto inſtitutum primos, vt in vſu paſſe, ſeu ad pra-
xim homines ordinando reduxiſſe: ita Lean-
der.

18 Sed quia dixit Ioannes Baptiſta Cautum: Sy-
ritus *in tractatu de concordia vtriuſque Eccle-*
ſiæ, vbi *tract. 2. accus 61. & accuſat. 90. elencho*
55. in Eccleſia Græca materiam ordinis ſacerdo-
talis, eſſe traditionem panis Euchariſtici in manus
ordinandi, ac vini conſecrati, cum hoc forma:
accipe panem hunc, & effice corpus Chriſti; vinum
autem, quod eſt in hoc calice effice ſanguinem
Chriſti, addens: ideo hanc materiam, & formam
non inueniri in Euchologiis Græcis typis im-
preſſis; quia Eccleſia Græca abhuc ſeruat morem
primitiuæ Eccleſiæ temporis S. Dionyſij Areo-
19 pagitæ. † Et ſic formas ſacramentorum non pu-
blicat, ne irrideantur ab infidelibus, nec ponit in
publicis ſcripturis, ſed dat manu ſcriptas Epiſco-
pis, & Parochis, atque aliis Presbyteris: hæc ille,
vt refert Berricellus *dicto tract. 11. de ordine q.*
168. *ſect. 4. n.* 28. Inde videtur ſi hoc verum eſt, vt
quemadmodum in Concilio Florentino omiſſa
eſt manus impoſitio apud Eccleſiam latinam, hic
ex cauſa vrgentiori in Eccleſia Græca manus im-
poſitio in publico practicetur, in ſecreto autem
cum prædicta materia, & forma, quæ vera videtur
eſſe, ne implicentur ritus ſubſtãtiales Eccleſiæ la-
tinæ, & Græcæ Indeque iam dicendũ fore manus
impoſitionem, de qua in textu noſtro fuiſſe tan-
tum cæremonialem; & ſic ea omiſſa, ſupplendam
cautim, vt dictum eſt de manus impoſitione
omiſſa *in dicto cap. 1. in eius 1. p. q. 1.* cum non ap-
pareat in deciſione horum Iurium aliquam diſte-
rentiæ rationem inueniri, niſi tantum quod In-
nocentius I I I. ibi loquatur de ſubdiacono; hic
autem Gregorius I X. de Presbytero, & Dia-
cono.

20 Adhuc tamen, quia grauiſſimi authores teſtan-
tur vtramque poteſtatem, ſcilicet offerendi ſacri-
ficia, & dimittendi peccata dari ſimul per impoſi-
tionem manuum, cum relata forma *Diuina gra-*
tia promouet N. in Presbyterum &c. inter quos
Cardinalis Lugo *de ſacram. in communi diſp.* 2.
n. 90. Pater Amicus *in curſu Theologico tom.* 7.
diſp. 1. ſect 4. *n.* 42. Angelus Maria, Berricellus *de*
miſſionib. Apoſtol. de ordine, Legendus omnino
tit. 11. *q.* 168. *ſect.* 4. & *ibi à n.* 32. vbi poſtquam
à n. 29. monens lectorem Catum Syriti doctri-
nam ſibi valde ſuſpectam, illum improbans, multis
fundamentis dicit in *verſ. tertio dicto n.* 32. quod
prædicta forma *Diuina gratia promouet N. in*
Presbyterum &c. ſufficienter probat vtramque
poteſtatem: nam eum vtraque poteſtas ſit penes
Eccleſiæ Presbyteros hac voce *Presbyteri* ſuffi-
21 cienter vtraque exprimitur. † Et ibi *dicto n.* 32.
verſ. infertur tertio, dicat falſum eſſe, quod ait Ca-
tum Syritus *in concordia vtriuſque Eccleſia tr.* 1.
accuſat. 64. nempe apud Græcos bis ordinari ſa-
cerdotes; quia in priori ordinatione, confertur il-
lis poteſtas conſecrandi corpus Chriſti, in poſte-
riori longa poſt tempora confertur poteſtas di-
mittendi peccata per impoſitionem manuum cum
forma, *accipe ſpiritum ſanctum, quorum remiſe-*
ritis peccata &c. & ex eo falſum appeler etiam,
quia in numeris Græcorum Euchologiis, in qui-
bus habentur omnes ritus omnium ordinum,
non habetur ritus iſte duplicis ordinationis ſa-
cerdotis, quem ipſe ſolum Cautum Syritus ſcit,
ac vniuerſus orbis hactenus ignoret, nec ille in-
ueniatur in Dionyſio Areopagita *de Eccleſiaſt.*
Hierarch. cap. 5 p. 2. nec in ſancto clemente Ro-
mano *lib. 8. conſtit. cap. 16.* nec in Concilio Car-
tagin. I V. *canone* 4. nec alibi extet veſtigium ali-
quod duplicis ordinationis diſplici, & diuerſo
tempore collatæ, nec aliquis auctor adhuc memi-
nerit; præſertim in Eccleſia Græca, ideo ſubſiſten-
do in adducta ſententia, quod manus impoſitio
in ordine Presbyterij, ſit de ſubſtantia illius ordi-
nis, vidatur, vt adhuc ſit ſub lite verus noſtri tex-
tus intellectus.

Vnde videtur etiam, vt potuiſſet Grauina *in* 22
opuſculo de ſacram. ordinis contra Spalatenſem
diſp. 2. dubit. 5. §. 3. *n.* 17. excogitare alium di-
cendi modum, nempe Chriſtum ita inſtituiſſe ſa-
cramentum ordinis, vt vel per impoſitionem ma-
nuum, vel traditionem inſtrumentorum confer-
retur; ſed enim referens, & impugnans D. Berri-
cel. *in relata quæſt.* 168. *de ordine tit.* 21. *ſub n.*
37. in *verſ. infertur ſexto*, & poſtquam, etiam *à n.*
33. plura fundamenta adduxerit. † Et *n.* 36. ele- 23
ganter expendat pro ſua ſententia verba, quæ re-
fert ipſius D. Dionyſij *dict. cap. 5. p. 2. de Eccle-*
ſiaſt. Hierarchia, adunans ea, ac confortans cum
verbis prædictæ formæ Græcæ: *Diuina promouet*
N. in Presbyterum, cum illis Dionyſij: *Diuina*
bocatione ad ſacerdotalis officij conſummationem
peruenerit, dicens *Diuinam vocationem* manife-
ſtare nihil aliud eſſe, quàm dicere Græcum Epiſ-
copum: *Diuina gratia promouet N. in Presbyte-*
rum, ſicque explicet S. Maximus Maryr *in ſcholiis*
ad ſanctum Dionys ad cap. 5. p. 3. §. 2. qui floruit
circa annum Domini 640. vt Petrus Lanſelius
etiam ſcribit *in diſputatione Apologetica de S.*
Dionyſio Areopagita, eiuſque ſcriptis, vt habetur
tom. 2. operum Dionyſij editionis Antuerpiæ an-
no 1634. *fol.* 489. teſtatus de fide maxima præſtan-
da Maximo Martyri tanto, explicanti in *dicto* §.
2. ea verba *recitationem*, vbi vocat *recitationem*,
quando in ipſa ordinatione pronunciat. *Diuina*
gratia hunc, qui ordinatur ad hunc ordinem pro-
mouet. De ſancto Maximo Martyre ſcribit Car-
dinalis Bellarminus *de ſcriptorib. Eccleſ. ad an-*
num 650. Legendus idem Berricel. *n.* 35. qui ma-
ximopere conatus eſt defendere in Eccleſia Græca
ſolo manus impoſitione Presbyterum ordinari
ſub prædicta forma; nihilominus ſuam doctri-
nam vult, non vt certam, ſed vt probabilem.

Cumque referat ipſe Berricel. *ſub dicto n.* 35. 24
diutiſſimè de hac grauiſſima controuerſia diſpu-
tatum eſſe à grauiſſimis, & doctiſſimis Theologis
in ſacra congregatione Cardinalium deputatis
pro Euchologio Græco, & an ſit ſufficiens hæc
forma: *Diuina gratia promouet N. in Diaconum,*
Presbyterum. Epiſcopum, diſputatumque à con-
gregatione trigeſima octaua, vſque ad quinqua-
geſimam actorum Eucologij. & quod varij varia
dixerint, ſibique apprimè placeat ſapientiſſimum
votum

votum ſapientiſſimi Abbatis Hilarionis, ſcilicet: *diligenter inueſtigandum, an antiqui Patres fuerint ordinati ritu, qui in euchologio Preſcribitur*, nihil audens idem Aerricel. vt certum tradere aſſerens tantùm probabilia, quæ ſcripſit commendans ibi videndum Comitol. *lib.* 1. *q.* 48. qui Græcorum ſacerdotium in dubium reuocat, & problematicè diſputat.

25 Ideo ego in tam ingenti difficultate, quæ propria eſt cultorum Theologiæ ſcholaſticæ meliori eorum Iudicio non ſubmitto, ſpectans, vt Berricel. Apoſtolicæ ſedis Iudicium, & ad propoſitum textus noſtri, ſi teneas manus impoſitionem eſſe de eſſentia ordinis Presbyteratus, & Diaconatus, ac Epiſcopatus, intelligendum eſſe Greg. I X. hic, etſi ſimilem reſponſionem præſtiterit per verba ſequentia ibi: *non eſt aliquatenus iterandum, ſed ſtatuto tempore ad huiuſmodi ordines conferendos cautè ſupplendum, quod per errorem extitit prætermiſſum*, ac Innocent. III. *in dicto cap.* 1. ibi: *ad quod breuiter duximus reſpondendum, quod in talibus non eſt aliquid iterandum, ſed cautè ſupplendum, quod incautè fuerat prætermiſſum*. Tamen in reſponſione Greg. I X. ſacramentum ordinis Presbyteratus, ac Diaconatus non fuiſſe collatum, quia, vt Pontifex dicit in primis verbis textus noſtri ibi: *Presbyter, & Diaconus, cum ordinantur, manus impoſitionem tactu corporali* (ritu ab Apoſtolis introducto) recipiunt, quod ſi omiſſum fuerit (reſpondit) *non eſt aliquatenus iterandum &c.* Hic enim Pontifex videtur decernere manus impoſitionem in ordinatione dictorum ordinum, (qua omiſſa) ſupplendum eſſe in alia ordinatione, ſtatutis temporibus, quod per errorem fuerat præſtermiſſum, id eſt quia nullus ordo Presbyteratus, ac Diaconatus fuerat collatus, ſupplendam eſſe manus impoſitionem, vt validè ſacramentum in collatione illorum ordinum celebraretur, iuxta quæ dixi *in cap.* 1. *in prima eius parte, & in p.* 2. verſ. *ad ſecundam*, explicans aliam difficultatem de confirmato ſolo oleo, & non chriſmate, ex cuius doctrina hic ad reſpondendum applicanda, videtur ſatis huic difficili dubio ſatisfieri cum etſi ibi Pontifex ſimul interrogatus de duobus ſub vnica deciſione in verbis proximè adductis reſponſum præſtiterit: tamen vt ibi expendi accomodando ſingula ſingulis, ac dicens in dicta prima parte, vt omiſſa manus impoſitio, de qua ibi, non fuerit de eſſentia ſubdiaconatus ordinis; eo quod illius ordinis alia ſit materia.

26 Vel dices cum Abbate *hic dicto n.* 2. verſ. *quæro qui actus*, & D. Bellarmera ſub *dicto n.* 3. & ex dictis *ſupra* in verſ. *& confirmatur*, vt quia in ordinatione ſacerdotalis confertur duplex illa poteſtas, prima principalior ad conficiendum ſacramentum Euchariſtiæ ſimul cum porrectione calicis, & Patenæ, & in hac ordinatione imprimi characterem, nec poſtea iterandam hanc materiam, & formam, eo quod defecerit ſecunda ordinatio per manus impoſitionem ad ſecundum illum effectum dimittendi ſcilicet peccata ſub certa forma verborum, *Ioan.* 20 & *Matth.* 16 & 18 dicentibus, quod Dominus has poteſtates diuiſim contulerit Apoſtolis, eo quod ante paſſionem contulerit illis primam, ſecundam verò poſt reſurrectionem, quando inſufflauit *Ioan* 19. & quod per iſtam ſecundam deſignatur quædam gratiæ plenitudo; quæ ſi omiſſa ſit, manente ſacramento, in prima datione ordinis ſacerdotalis, quoad conficiendum Chriſti corpus, ſecundam ſuppleri per impoſitionem manus, quæ omiſſa fuerit; & ſic intelligunt textum noſtrum; èconttra verò ſi ordinatio facta eſſet, quo ad dimittenda peccata per manus impoſitionem, & non eſſet facta alia illa principalior, qua confertur principalis poteſtas ad actum confectionis Euchariſtiæ, non ſit valida ſecunda ordinatio, quia à prima ſcilicet ſacerdotali conficiendi Euchariſtiam dependet ſecunda dimittendi, ſcilicet peccata, quod clarius patefit ex dictis *q.* 2. & 3. Quod ſi dicas hæc benedicta, ſed non applicari ad Diaconum, de quo in textu noſtro; reſpondeo ex dictis *ſupra in dicto cap.* 1. *ſub dicta q.* 1. verſ. *ad primam*, verſ. *de materia vero Diaconatus*.

Ad ſecundam partem quæſtionis, quot manus impoſitiones reperiantur vſitatæ in ſacramentis, ſacramentalibus ac in alijs ritibus Eccleſiaſticis; quia iam *in dicto cap.* 1. *hoc tit. q.* 1. in verſ. & *ob id*, verſ. *item*, & verſ. & *quidem*, & *in cap. vnico de ſacra vnctione* verſ. *per frontis q.* 2. & Vbertius *q.* 4. & *q.* 9. ideo ad *ibi* dicta te remitto vt intelligas, & ad dicta *hic*. 27

Ad tertiam quæſtionis partem de ritu Presbyteratus in latina, & Græca Eccleſia, quia iam abunde hic in verſ. *ad primam* actum eſt; item, & *in dicto cap.* 1. *de ſacra vnctione in §. per frontis ſub q.* 9. plura dixerim de conſuetudine Eccleſiæ Græcæ, vt Presbyter ſit miniſter ſacramenti confirmationis, ideo etiam ad dicta in relatis locis, ac in alijs, vt quæ dixi *in cap. ium ſecundum* 9. *de temporibus ordinat*, vbi de Græcis à latinis non ordinandis, nec èconttra ſi in ritu diuerſi ſint te remitto. 28

Ad quartam de ritu Eccleſiæ Armeniæ, reſpondent interpretes materiam, & formam ordinationis Presbyteri quoad poteſtatem conſecrandi corpus Chriſti, materiam eſſe impoſitionem manuum formam verò illa verba, quæ Epiſcopus imponens manus dicit *Domine Deus concede huic famulo tuo, vt ordinem Presbyterij per hanc vocationem, manus impoſitionem ſuſcipiat*, & probant, quia in toto ritu Armeno nulla verba ſunt apta ad ſignificandum tunc conferri poteſtatem conſecrandi corpus Chriſti præter iſta: *concede huic famulo tuo, vt ordinem Presbyteratus per hanc manus impoſitionem ſuſcipiat*, quia illa verba, quæ Epiſcopus dicit porrigens calicem cum Patena, non ſunt apta ad ſignificandum tunc in illa porrectione conferri poteſtatem, dicunt enim, vt apertiſſimè ſignificent antea fuiſſe collatam: nam dicit Epiſcopus *accipe, ſuſcipe; accepiſti enim poteſtatem conſecrandi, ac conficiendi ſanctum ſacrificium*; arguunt, ergo, ſi accipit, nunc de præſenti non accipit; ergo cum porrigitur calix cum Patena, non confertur tunc in Armeno ritu poteſtas conſecrandi, nec quod ea porrectio ſit materia ſacramenti, ſicut eſt in noſtro ritu latino. 29

Sed quia Angelus Maria Berricel. *de Apoſtolicis miſſion. b. tit.* 11. *d. q.* 168. *ſect.* 5. longe agit de dicto ritu Armeno in ordine Presbyteratus, & referat ex Galano *in conciliatione Eccleſiæ Armenæ cum Romana c.* 11. item, & ritus, ac cæremonias, quibus Presbyter ordinatur in Eccleſia Armena; & referat etiam (quod dictus Galenus *d. c.* 11. *n.* 11. ex Gregorio Cæſarienſi Doctore) Armenos ſcilicet gloriari ex S Greg. Magno ſummo Pontifice, accepiſſe ritum conferendi ordinis ſacramentum, aſſeratque Galan. *d. c.* 11. *n.* 14. ſe ex mandato ſacræ cōgregationis diligentiſſimè, dum Conſtantinopoli ageret, ſcripſiſſe præcipuas ordinum formas, ac materias ex veſtutiſſimo Rituali Armeno, quo eorum Epiſ- 30

copos in conferendis ordinibus vſos, eſſe & ipſe prius viderat io Armeno, quæ ibi extat Eccleſia Patriarchali, & ad Eminentiſſimos cum tranſlatione latina miſiſſe; ideo nō plus ſcribendum duxi.

32 Et quia idem Berricel. *n.4 3.* refert *dict. ſect.5. à n.43.* materiam, & formam in ritu Armeno conferendi poteſtatem, miniſtrandi ſacramentum Pœnitentiæ, dicens ex Rituali illorum materiam eſſe cinguli ligationem, *ligat cum cingulo* & dicens *accipe poteſtatem à ſpiritu ſancto ligandi, atque ſoluendi,* hæc verba eſſe formam quoadunans cum illis, quæ Dominus per Matth *cap.18.* dixit Apoſtolis, *quod cumque ligaueris ſuper terram, erit ligatum, & in cœlis, & quodcumque ſolueris ſuper terram, erit ſolutum & in cœlis,* quibus proprie ex Conciliis, & Patribus ſignificatur proprie poteſtas abſoluendi in ſacramento Pœnitentiæ, vt latiſſime ſcriptores pertractant de hoc ſacramento agentes, & canoniſtæ in tit. *infra pœnit. & remiſ.* quibus te remitto.

32 Vnum tamen cum D. Berricel. *dict. ſect.5. in fine verſ. ſemper* conſulenddm eſſe Iudico omnibus Græcis, & Armenis, & quibuscumque, vt Romanæ Eccleſiæ, quæ errata nequit ritum ſequantur in ſacramentorum adminiſtratione, præſertim in adminiſtratione Presbyteri & cum in illa ordinatione agatur de æterna ſalute tot populorum non eſt cur in re tanti ſit committenda diſputationi doctorum; præſto enim ſit via tutiſſima, aît etiam hanc fuiſſe intentionem Concilij Florentini, & Eugenij IV. in decreto de vnione, tradit ritum adminiſtrandi ſacramenta præſertim conferendi ordinem Presbyteratus.

QVÆST. II.

An ſi in aliqua ordinatione non fuit applicata debita materia, poſſit die ſequenti adhiberi; non expectando aliam ordinationem? Au ſi ſacerdos, ac Epiſcopus non tetigit vaſa ſacra, aut illud instrumentum in cuius porrectione imprimitur character, teneatur iterum ordinem, tam in Presbyteratu, quàm Diaconatu, & ſubdiaconatu? Et an qui tetigit tantùm calicem, & non Patenam valide ſit ordinatus? & de aliis remiſſiue? an Epiſcopus poſſit ordinare extra tempora ſubdiaconum, qui ſuſceperat ordinem ſubdiaconatus, aut Diaconatus aut Presbyteratus cum actuali intentione, & proteſtatione illud non ſuſcipiendi? Et an habuerit Eccleſia authoritatem, & poteſtatem determinandi materias, & formas ſpecificas, ordinationum; eo quod Chriſtus Dominus in hoc ſacramento in genere tantum, vt in aliquibus inſtituerit præcipiens rebus, & verbis aptis ad ſignificandum practice gratiam, & effectum ſacramentorum, ea conficit.

SVMMARIVM.

1 *Ordinis defectus, qui contigit in ordinatione, poteſt ſuppleri quacumque alia die extra tempora ordinum, cum diſtinctione n.2. & 3. & qualiter n.4. & à quocumque Epiſcopo n.5.*

3 *Iteratio ordinum, etſi eodem licet fieri maiorum, & minorum ex Concilio, tamen minores cum ſubdiaconatu vna Die, altera vero Diaconatus, & Presbyteratus* numero 4.

4 *Solemnitates ordinum, qui ſupplentur, non iterantur in conditionata iteratione, ſed tantùm ſubſtantialia ſub conditione* numero 5.

6 *Iterare tenetur Epiſcopus, aut ordinatus in ordinatione, ſi non tetegit vaſa, & inſtrumenta neceſſaria ad characterem ſub conditione* n.7.8.

7 *Contactus inſtrumentorum in ordinatione, qualis debeat eſſe, ne ex eius defectu iteratio fiat* num. 8. *vbi de traditione neceſſaria in Baptiſmo, confirmatione, & vnctione.*

9 Accipere *verbum quo facto accipiatur in traditione rerum temporalium, aut ſpiritualium ſacramentorum.*

10 *Tactus phyſicus quid operetur in miniſtrandis ordinibus.*

11 *Sacerdotij ordo num iteretur, ſi ordinandus non tetigit Patenam, & Hoſtiam, aut ſolum calicem* n.12.13. & 14.

14 *Presbyteratus num iteratur, ſi in Patena, non ponatur Hoſtia, & in calice vinum, etſi eorum tactus non ſit neceſſarius* n.15.

16 *Epiſcopus num queat ordinare extra tempora Diaconum, qui acceperat ſubdiaconatui, aut Diaconatus, ſiue Presbyteratus ordinem cum actuali intentione, & proteſtatione illud non recipiendi.*

17 *Trid.* cap.1; ſeſſ.21. & ſeſſ.7. can n.18. 19. 20. 21. 22. & 23. *circa mutandas ſacramentorum formas, & materias ab Eccleſia.*

19 *Materie, & forma ſacramentorum à Chriſto inſtituta fuerunt.*

20 *Chriſtus Dominus immediatè inſtituit omnia ſacramenta, Eccleſia tantùm promulgauit.*

23 *Sacramentum legis naturæ à ſolo Deo fuit inſtitutum.*

24 *Eccleſia errare non poteſt in aſſignandis medijs ad ſalutem neceſſariis.*

26 *Materiam ordinum ſolum in genere probabile eſt à Chriſto inſtitutam, ab Eccleſia in particulari* n.26.

27 *Sacerdotium, & Diaconatus olim conferebantur per ſolam manus impoſitionem.*

28 *Eccleſia poteſt precipere communionem ſub vna tantùm ſpecie.*

29 *Græcus ritus qualiter cum latino in ſacramentis contingat.*

30 *Latitudo quædam admittitur in adminiſtratione ſacramentorum.*

31 *Ritus Eccleſiæ latinæ, & Græcæ diſcrepant in adminiſtratione, & collatione ordinum.*

AD primam quæſtionis partem, quæ pro textu noſtro eſt non parum congrua, exiſtimo reſpondendum ex doctrina Thomæ Sanchez *lib.7 Concil. cap.1. dub.13. n.7.* & ex Granado *controuerſ.9. de ordine tract. 3. diſp.3.* Quintana Dueñas in *Theologia morali tom.1. tr.6. ſingulari 1.* Diana *p. 9. tract. 8. miſcel.* & aliis ſub aliqua 1

diſtinctione:

diſtinctione: etenim idem Quintana Dueñas firmat ex multorum recentiorum ſententia eos, qui ſtatutis temporibus à Iure, & cæremoniis ordinati ſunt, ſi poſtea cognoſcant aliquem defectum ſubſtantialem ad valorem ordinis, in ſua ordinatione interfuiſſe v. g. quia debita materia non fuit, vel non fuit debite applicata, aut calicem, librumve non tetigerunt, aut abfuit in ſacerdotio manus impoſitio, poſſe quolibet tempore eiuſmodi defectus ſupplere, hoc enim ait non eſt ordinem celebrare, ſed perficere, quod imperfecte præſtitum eſt tempore ordinationis.

2 Et licet quandoquidem ſubſtantiale omiſſum eſſet, deberet ſuppleri ſtatutis temporibus, vt docent aliqui apud Thom. Sanchez, *vbi ſupra*, ac refert Quintana Dueñas, ſed cum iterantur ordines ex dubio primi Baptiſmi, vt non deberent ſuppleri his temporibus, docet, cum in his ordinibus nihil defuerit, quod debito tempore, non ſit collatum, hocque ſtatutum eſſe pro vera, & abſoluta ordinum collatione, non pro conditionata, ac ſimiliter neceſſium non eſſe, vt in Eccleſia, aut alio publico loco conferantur, & firmat ſat eſſe in ſecretiori conferri.

3 Vnde inferunt idem, & Granados, ac Diana *vbi ſupra* licere eodem die omnes ordines, tam minores, quàm maiores ſimul iterari, conſulunt tamen minores cum ſubdiaconatu vno die, & duobus ſequentibus, diaconatum, & ſacerdotium in duobus ſequentibus ſuſcipere, niſi aliquod ſcandalum, aut incommodum notabile ex hoc oriretur, quod eſt vitandum, maximumque eſſe dicunt in publicitate, & interſtitiis videre, nempe quem ſacerdotem cognouerunt homines modo ſacris initiari.

4 Addunt deinde ſolemnitates omnes, quibus ſacerdotium Diaconatus, & ſubdiaconatus, vel alij minores ordines conferuntur, non eſſe neceſſario adhibendss in hac conditionali ordinum repetitione, ſed ſolùm præcisè ſub conditione iteranda eſſe, ea quæ requiruntur ad valorem ſacramenti, aſſerunt ea aliis recentioribus in defectu ſubſtantiali, iteranda ſolùm eſſe ea, quæ omiſſa ſunt, vel de quibus dubitatur v. g contractus inſtrumentorum, vel manuum impoſitio ſimul cum prolatione formæ, quod præcipuè obſeruari ſufficere dicunt in dicto dubio, & in iterando conditionaliter ordine, cuius cæremonias omnes certo ſcitur eſſe factas.

5 Imo addit Quintana Dueñas ſcitu dignum hæc ſuppleri poſſe à quocumque Epiſcopo: ita refert etiam Diana.

6 Ad ſecundam quæſtionis partem, ſuppoſitis quæ dixi *ſupra in cap. 1. q. 3. & 4.* & quæ dico hic in verſ *ad tertiam* Reſpondeo quod ſi ſacerdos, & Epiſcopus non tengit vaſa ſacra, aut illud inſtrumentum, in cuius porrectione imprimitur character, teneatur iterare ſub conditione. Et eſt ratio, quia adſunt opiniones probabiles hinc inde an contactu vaſorum ſacrorum aut inſtrumenti, v. g. calicis cum Patena, & Hoſtia in ſacerdotio, ſit de eſſentia ſacrameno, ita vt ſine illo non ſit verus ordo.

7 Inter Doctores, vt teneantur tangere ſunt Armilla verb. *ordo n. 4* Sotus in 4 *diſt. 44 q. 1 art. 2.* Victoria *in ſumma q. 113.* Emanuel Sa verbo *ordo n. 3.* Tabiena *eodem verbo n. 1.* & huic ſententiæ adhærent acerrimè Leander nouiſſime *tract. 6. de ſacram. diſp. 6. q. 21.* ex D. Thom *in 4. diſt. 24 q 1. q. 1. ad 1. & in addit q. 34. art. 5. ad 3.* Caietano in *opuſculo tom. 1. tract. 26.* Paludan. *diſt. 25. q. 1. art. 1.* Raynerio verb. *ordo cap. 25* Nugnus *q 34. art. 5.* Silueſtr. verb. *ordo 1. q. 5.* Valentia *diſp. 9. q. 1. puncto 5* Ægidio *diſp. 10. dub. 7. n. 7.* Fornario *de ordine cap 2. n. 4* & alij multi, ex eo quia vt in omnibus aliis ſacramentis habentibus materiam tangibilem, neceſſium eſt, quod recipiens phyſice, & realiter attingat illam, vt in Baptiſmo aquam, in confirmatione chriſma, in Vnctione oleum &c. ſic & in hoc ſacramento ordinis vt tangatur calix, Patena, liber, Vrceolus, Candelabrum, & clauis ab ordinando, videndi ſunt Caſtrus Palaus *tract. 27. puncto 4. n. 22.* Trullench, *de ſacram. lib. 6. dub. 2. n. 5. & 6.* Geſuald. *ap ſumma tract. 31. cap. 3.* & hanc vocat multo probabiliorem Sanchez *tom. 2. Concil. cap. 1. dub. 2. &* de Caſtilua *tract. 6. diſp. 1. dubio 14. n. 205.* vbi ait in praxi tenendum, ſic vt ſi ſacerdos eo modo, quo exigit hæc opinio, non tangeret materiam, non eſſet certò ordinatus, & conſequenter peccaret ſi eo defectu audiret confeſſiones, niſi in Extrema neceſſitate, aut accepto ſtipendio, miſſas celebraret, & probabilem vocat contrariam *num. 203.* Faber *de ſacram. oratus in 4. diſt. 24. q. 1. diſp. 1. cap. 4. a n. 121.* & alij.

Quod iſte contactus phyſicus neceſſarius non 8
ſit, ſed ſufficere tantum manus extenſionem, vel acceptationem, cum multis Diana *p. 2. tract. 2. miſcel. reſ. 3.* Hurtadus *de ordine diſ. 15.* Sotus *in 4 diſt. 24* Reginald. *in praxi tom. 2. lib. 30. tract. 1. cap. 2. n. 8.* Molfoſius *in ſumma tom. 1. tract. 2. cap. 1. n. 41.* cum Vaſquez, Raguzius *de ordine q. 5. n. 3.* Henriquez *lib. 10. cap. 10. lib. 1. littera D.* Nauar. *cap. 22. n. 17.* Albertus Magnus *in 4. ſent. diſt. 24. art. 38. ad 2.* Zambran *de caſibus tempore mortis occurrent. cap. 6. dubio vnico n. 6.* Layman *in Theologia morali*, ex ea ratione, quia Concilium Florentinum nihil meminit de contactu, ſed tantùm de traditione cum tamen diligentiſſimè egerit de neceſſariis pertinentibus ad eſſentiam ſacramentorum, item quia traditio inſtrumentorum tantùm deſeruit ad determinandam poteſtatem, quæ datur, ſed ad hoc non requiritur contactus, ſed oſtenſio præſens cum ſigno acceptatiuo, quia non eſt eadem ratio, quæ in Baptiſmo, confirmatione, & Vnctione; non enim dicitur quis lauari, vel vngi, niſi aqua, vel oleum attingat eius corpus. † Et probant deinde à ſi- 9
mili Iuris traditione; quia vere quis dicitur accipere equum, vel nummos in ſuos, licet illos non tangat, modo ſit oſtenſio præſens, qua nadantur, & ab ipſo acceptentur, vt patet ex inſinuatis *in c. p. 2. de conſuetudine*, & infra *in Rub. de cauſa poſſeſſ. & prop.* cum poſſit inquam aliquando acquiri poſſeſſio, ſitque vera traditio abſque reali apprehenſione, modo ſit aliquod ſignum exterius loco illius apprehenſionis realis, vt patet. & hanc iterum docuit idem Diana *part. 3. tract. 13. ſub reſ. 47.* & contraria fundamenta explodit idem *dict. 3. p. reſ. 185.* dicens quod verbum accipe ſolum ſignificat poteſtatem ſpiritualem ordinando conferendam per exhibitionem ſymboli externi, quo collatio talis poteſtatis ſignificatur; & ſic negandum tale verbum ex neceſſitate ſacra referri ad eum, qui ordinandus eſt, vt capiat, ſeu manu tangat externum ſymbolum, nec ex praxi Eccleſiæ, non plus colligi quàm quod talis cæremonia tangendi materiam ab Eccleſia præcipiatur: ita etiam Layman *ſupra* alia plura dicens pro reſponſione &

licet Abbas *hic* contrarium ſequatur *n.* 2. in fine verſ. *quaero an manus* probans ex verbo *impoſitionem*, loquitur vero in ordinatore, vt *ibi* patet.

10 Et reſoluunt Doctores, & idem Diana *dicta reſ.* 43. & Granados *in* 3. *p. D. Thomae de ſacram. controverſ.* 9. *tract.* 1. *diſp.* 6. *n.* 24. vt quia reſpectu Epiſcopi, & ſacerdotij ſunt opiniones diuerſæ, debet iterari ordo ſub conditione iuxta quæ dixi *in cap.* 1. *hoc tit. q.* 3. *&* 4. ſed non inquam ſit reiterandus, ſi tactus deficiat phyſicus, quando quis ſuſcit ordinem Diaconatus, & ſubdiaconatus, quibus ſuppoſita opinione probabili, quod in omnibus ordinibus tactus materiæ tangibilis phyſicus, ſit neceſſarius, videtur impugnandum, niſi reſpondeas, vt iam ſub hoc *cap. & dicto cap.* 1. dixi in ordine ſacerdotali eſſe aliam rationem ſuperiorem ſacrificandi ſcilicet, & abſoluendi à peccatis: nam ſi forte in ſententia tactus phyſicus ille fuiſſet omnino neceſſarius, poſſet euenire, quod non ſacerdos ſacrificando, & abſoluendo nulliter in re maximi ponderis faceret, quod in aliis ordinibus non militat, in quibus non adeſt tantùm periculum.

11 Notabis pro complemento quod etſi aliqui apud Sotum *dist.* 24. *quaeſt.* 1. *art.* 2. apud Ægidium *diſp.* 20. *dubit.* 7. *numero* 7. teneant, vt ad ſacerdotium promouendus debeat de neceſſitate ſacramenti ſimul cum calice, & Patena Hoſtiam illi ſuper impoſitam contingere; & in id videatur inclinare Henriquez *lib.* 10. *cap.* 10. *numero* 1. ſed Iacobus Granados *ſupra numero* 10. dicit poſſe tutà conſcientià ſacerdotem exercere ordinem ſacerdotalem, nec teneri illum iterare, ſi immediate tetigit Patenam, licet non tetigerit Hoſtiam, videtur ſequi Diana *dicta parte* 5. *tract.* 3. *diſp.* 47. verſ. *vnde* in fine; imo idem *dicta* 3. *parte tract.* 4. *reſ.* 183. ante finem in verſ. *notandum*, dicit idem etiam procedere in ſententia Doctorum tenentium contactum
12 phyſicum eſſe neceſſarium. † Imo & Sotus, & Sylueſter, quos citat, & ſequitur Villalobos *tom.* 1. *in ſum. tract.* 11. *dif.* 4. *numero* 3. Conink *dicta diſp.* 20. *dub.* 7. *numero* 71. Ioannes de la Cruz *in directorio conſcientiae parte* 2. *de ſacramento ordinis dub.* 2. *concluſ.* 1. Ledeſma *in ſumma tom.* 1. *de ſacram. ordinis cap.* 3. *concluſ.* 2. *circa finem*, aſſerunt ſatis eſſe, vt quia in tali caſu tangat ſolùm calicem, aduertunt tamen, & cum illis Diana *dicta reſ.* 185. *in fine*, vt debeant ipſi diligenter curare, quod in ordinatione ſubdiaconatus tangatur Calix cum Patena, in Diaconatu liber Euangeliorum, in Presbyteratu Calix cum vino, & Patena cum Hoſtia, ſeu pane; quia ita Eccleſia præcipit. Et de his omnibus inquirens etiam Leander, & ex multis diuerſas ſententias referens *dicta diſp.* 4. *à quaeſt.* 24. reſoluit eſſe tamen de præcepto Eccleſiæ quod ordinandus in ſacerdotem debet adminus tangere calicem, & Patenam, non amplius; quia hæc eſt illius praxis; & ſic colligi ex rituali, videndus iterum Diana *parte* 10. *tract.* 13. *reſ.* 50. Vaſquez *diſp.* 146. *cap.* 2. *num.* 19. *&* 20. Ægid. *n.* 71. Hurtado *dif.* 15. & alij dicentes credibile non eſſe, vt non tangens Hoſtiam, mortaliter peccet; eo quod ordinandus habeat nunc manus linteo colligatas ſicque difficile tangere tunc cum Calice ipſam Hoſtiam, præſertim ſi habeat digitos breuiores.

13 Et confirmatur amplius ex doctrina Lublini in verſ. *ordo n.* 7. quem ſequitur Leander *ſupra reſ.* 24. *in fine*, & cum eo Diana *dicta p.* 10. *tract.* 13. *reſ.* 50. dict. verſ. *imo plus* dicentes in ſuſceptione ordinis ſacerdotalis non eſſe tangendam Hoſtiam ex eo probant, quia ſicut tradendo calicem cum vino, non eſt opus tangi vinum, ſeu vaſcum vino ita tradendo Patenam cum Hoſtia, non ſit neceſſarium tangi Hoſtiam ſed Patenam, in qua eſt Hoſtia. Dicunt verò quod eſſet error, ſi in Patena Hoſtia non eſſet de dictis in hoc dubio dixi plura *ſupra in Rub. de temporibus ordin.* cum egi de materia, & forma ſacramenti ordinis.

Et quia ſi vinum non fuit appoſitum in calice, 14
quando aliquis ſuſcepit Presbyteratus ordinem, dubium ſeſe offerat num ſacramentum ſit inualidum, & ſic denuo ordinandum, video in terminis diſputantem Dianam *dicta p.* 3. *tract.* 12. *reſ.* 186. vbi refert affirmantes Ledeſm. *de ſacram. ordin. cap.* 3. *dif.* 3. Gaſp. Hurt. *de ordine diſ.* 22. Ioan. de la Cruz *in direct. conſcient. p.* 2. *de ſacram. ordin. dub.* 1. *concluſ.* 2. dicit enim Cruz *materia ſacerdotis eſt traditio patenae cum Hoſtia, & calicis cum vino: ita vt ſi in Patena non ſit Hoſtia, & in calice vinum vitis, non manet ordinatus.* † Econtra tamen negatiuam ſententiam 15
docent Filiucius *tom.* 1. *tr.* 9. *c.* 2. *n.* 4. Homobon. *de examine Eccleſiaſt. p.* 1. *tr.* 4. *c.* 9. *q.* 75. Bonacina *de ſacram. diſp.* 8. *q. vnic. punct.* 3. *n.* 3. Henriquez *lib.* 10. *cap.* 6. *n.* 1. fundamenta iacentes. Qua de cauſa extante relata doctrina dici debet, ſub conditione eſſe iterandum, ſacramentum, vt reſolutum dicit Villalobos ex communi placitu Scholæ ſalmanticenæ ſuper hoc conſultæ: ita *dict. tract.* 11. *dif.* 4. *n.* 2. & quod ſic ſenſerunt in illa Academia Doctores.

Ad tertiam quæſtionis partem, an Epiſcopus 16
poſſit ordinare extra tempora ſubdiaconum, qui ſuſceperat ordinem ſubdiaconatus, aut Diaconatus, ſiue Presbyteratus cum actuali intentione, & proteſtatione illud non ſuſcipiendi. Hæc difficultas expectat ad verba textus noſtri: *ſed ſtatuto tempore ad huiuſmodi ordines conferendos.* vbi poſſet tractari materia de temporibus ordinationum, de qua latiſſime *ſupra ſub* tit. dixi *& ibi in cap. de eo* 3. vbi de interſtitiis.

Ad quartam quæſtionis partem, an Eccleſia habuerit 17
poteſtatem determinandi materias, & formas à Chriſto generice ſignatas &c. qui ergo renuerint ſacramentorum materias, & formas fuiſſe immediate à Chriſto Domino quoad ſpeciem determinatas, cum per quadraginta dies poſt reſurrectionem loquutus eſt cum Apoſtolis de Regno Dei ſicque vt Apoſtoli fuerint promulgatores, non inſtitutores ſacramentorum, eorumque materiæ, & formæ ad nos deuenerint per Apoſtolicam traditionem, forte dicent non eſſe in Eccleſia poteſtatem determinandi in materias, & formas; quia vt habetur in Concilio Trid. *ſeſſ.* 21. *cap.* 1. quamuis poſſit ſtatuere circa ſacramentorum diſpenſationem, ſed hoc eſt, ſaluâ illorum ſubſtantiâ, ergo nec poterit determinare, nec variare materias, & idem Trid. *ſeſſ.* 7. *can.* 1. ita videtur definire in verbis ſequentibus: *ſi quis dixerit ſacramenta nouae legis non fuiſſe omnia à Chriſto inſtituta, anathema ſit.* Quæ verba de immediata Chriſti inſtitutione intelligunt Doctores proxime citandi, non de mediata, in qua nulla erat difficultas; & ſic inferunt quod Eccleſia non determinauerit quoad ſpeciem ſacramentorum materias, & formas. Etenim Apoſtol. 1. ad *Corinthios verſ.* 1. dixit Apoſtolos eſſe tantum *diſpenſatores*, non *authores myſteriorum Dei*, ſiue ſacramentorum.

Item

18 Item etiam probant, quia ſolus Chriſtus eſt caput Eccleſiæ, ergo ſolus debebat ante ſuam glorioſam aſcenſionem ponere fundamenta Eccleſiæ, quæ ſunt ſeptem ſacramenta, & relinquere fundatam Eccleſiam, ob quam veneiat; addunt Theologi pertinere ad poteſtatem vocatam ab illis *excellentia*, quam habuit ſola humanitas Chriſti, vt inſtitueret immediate ſacramenta, nedum in genere, ſed in ſpecie, determinatis ſignis, quibus ea conficerentur, his, & aliis ſic docent D. Thom. *in 3.p.q 60.art.5.ad 1.art.7 ad 2.& art.8.& in 4 contra gentes cap.74. & in 4 ſentent.diſt. 23.* Vbi Scotus, & alij, Altiſiodorenſis *in 4.p.ſumma tract.de Extrema Vnctione*, Valentia *tom 4 diſp. 3.q.1.puncto 3.* Suarez *in 3.p.tom.3.diſp.2.ſect. & diſp. 12. ſect. 2.* verſ. *quæres*, vbi ait *Eccleſiam ſitum nunquam in ſe agnouit poteſtatem mutandi formas, aut materias ſacramentorum; ita nec augendi, aut minuendi eorum numerum:* doctiſſime Magiſter Grauina, *tract.de ſacrament. ordinis contra Spalatenſem diſp 2. cap. 2.dub.1.2. & 3.* Candidus, *diſquiſit.moral.tom.3.diſquiſit.1. art.4.dubio 2.* Reginald. *lib.18.n.4.* Filiucius *tr.1. cap.4.num.39.* Sayrus *lib.2.de ſacram.cap.3.q.7. art.1.* Vaſquez *in 3.p.diſp.135.c.2.* & alij plures.

19 Sed quod materiæ, & formæ ſacramentorum ſint à Chriſto inſtitutæ, non tamen ſingulæ quoad ſpeciem, ſed aliquæ quoad genus, tantùm determinandæ quoad ſpeciem ab Eccleſia; & ita exceptis ſacramentis Baptiſmi, & Euchariſtiæ in cæteris ſacramentis contingere, octo fundamentis acerrimè defendunt Innocent. IV. in textu noſtro, & ſic loquens de materia ordinum, dicit quod niſi fuiſſent aliæ formæ poſtea ſtatutæ, ſufficeret quod ordinator diceret ordinandos, ſis Presbyter, vel Diaconus, vel ſubdiaconus, & hoc dicit pro illo tempore, in quo inuenitur *in epiſt.ad Titum*, quòd Apoſtoli manus imponebant ordinandis, & orationes fundebant: & proſequens Abbas *hic n.3.* ait, vt hodie poſtea formæ ſint per Eccleſiam inuentæ & ſtatutæ, & de neceſſitate ſeruandæ; adeo quod ſi eis omiſſa fuerit aliquis ordinatus, ſuppleri debent, vt hic, & *in dict.cap.* ſequitur etiam ex Innocentio Ægidius Bellamera *hic n.9. & 10* & omnes dicunt, quod ſi formæ prædictæ ſeruantur, character imprimitur, ac infligitur animæ, & figura intellectualis, & indeficibilis oſtendens ordinem collatum in Epiſcopi conſecratione, per quam ordinatus à non ordinato, in die Iudicij diſcernetur.

20 Et probant amplius ſcolaſtici dicendo propterie Chriſtum inſtituiſſe immediate omnia ſacramenta, Eccleſiam verò tantùm promulgaſſe per hoc, quod Chriſtus, vt dixi ſupra *in Rub.* immediate inſtituit ſingula ſacramenta confici per res & verba tamquam per materiam, & formam inſtituendo materiam, & formam in genere, quatenus voluit ea debere aliquo modo conuenienter, & apte ſignificare practicè gratiam, & effectum cuiuſque ſacramenti, relinquendo Eccleſiæ determinationem, quoad ſpeciem; nec enim dicunt Theologi, vt per hoc, quod Eccleſia determinet ſigna, quoad ſpeciem tribuit illis producendi gratiam, cum ſolum ponat Miniſter Conditionem, ſine qua non ea vnctio haberet vim ſignificandi gratiam, virtus verò practicè ſignificatiua habeatur, à Deo tantum immediatè, atque quia quod nec per hoc, quod Eccleſia determinet materias, & formas quoad ſpeciem, deſinit eſſe alligata inſtitutioni Chriſti non ergo poteſt dici quod Eccleſia immediate inſtitueritrit ſacramenta, ſed tantùm promulgarit, & executrix ſit Diuinæ voluntatis, quæ per ſigna non determinata quoad ſpeciem a Deo dat ſacramentum.

Item etiam inter alia fundamenta ad id probandum dicunt, quia Chriſtus voluerit materiam matrimonij eſſe contractum legitimum, & ita dicitur inſtituiſſe contractum matrimonij, ſed per hoc, quod reliquit determinari ab Eccleſia legitimationem, contractus non tollitur, quod Chriſtus immediate inſtituerit, & Eccleſia tantum promulgarit; ergo à pari in cæteris ſacramentis, v.g. in ordine, per hoc dicitur immediatè inſtituiſſe; quia voluit materiam debere eſſe aliquomodo expreſſiuam poteſtatis, quæ traditur per ordinem, quamuis reliquerit eam ab Eccleſia determinari quoad ſpeciem; nec per hoc tolli dicunt, quin Eccleſia ſit tantùm promulgatrix ſacramenti ordinis, & faciunt quæ dixi *ſupra in tit. de ſacra Vnctione, de ſacramento Vnctionis, & de ſacramento confirmationis*, vbi probaui Chriſtum non determinaſſe quoad ſpeciem præces horum ſacramentorum. 21

Hanc ſententiam tenet communis Doctorum ſchola, pluribus aliis fundamentis inter quos S. Bonauentura *in 4.diſt.13.art.1.ad 2. & diſt 24. art.3.ad 5.* vbi Gabriel Paludan. *in 4.diſt.7.q.1.* Alenſis *3 p.q.9.art.2.§.3.* Ruardus Tapperus *in controu.art.17.* Petr. Soto *de ſacram.ordin.lect.7.* Franciſc. Victoria *de Extrema Vnctione n. 120.* Cardinal. Bellarm. *tom.2.de ſacram.ordinis cap. 9. fin.* Cardin. Lugo *de ſacr. in commun diſp. 2.ſect. 5.n.86 & 98.* Petr. Arcudius *de concordia Occidentalis, & Orientalis Eccleſiæ in ſacram. adminiſtr.lib.4.c.4.§ eſt autem duplex*, Amicus *in curſu Theolog.tom 7.diſp.2.ſect.4.n.51.* Franciſcus de Lugo, Frater D. Cardin. *de ſacramentis in genere c 1.q.7.n.78.* Fornarius *de ſacram.ordinis c.2 n.2.* Præpoſitus *in 3.p.q.vnica de ſacram.ordinis dub. 10.n. 109.* Martinon. *de ſacram. tomo 5. diſp.66. ſect. 4. & 5.* Nugnus *in 3.p.q.37.art.2.in fine:* verſ. *ad quartam*, Camerota *de ſacram.tr.3.cap.3. dub.2.* vbi ait formam ſacramenti confirmationis eſſe determinatam ab Eccleſia, Conink *de ſacram. diſp.20.dub.7.n 63.* Layman *lib 5.tr. 9.c.5.aſſere. 3* Bonacina *de ſacram.diſp.8.q vnica punct. 3. n. 4.* Caſtro Palaus *tom.4.tract.27.diſp.vnica punct. 4.n.11.* de Caſtillus *tom.1.de ſacram.tract.1.diſp. 1.dub.2.n.363.& tract.6.diſp.1.dub.10.n.165.& dub.11.n.174.* Martin, de S. Ioſeph. *in monita confeſſ.tom.1.lib.1.de ſacram.ordinis tract.2.n.5.* Nicolaus Iſambert. *in 3.p.tom. 3. de ſacram.ordinis diſp.1.art.6.& 7.* Bernal. *de ſacram.tract 1.diſp.3. n 43.& diſp.47.ſect.* Mendoza, *tom.1. Theolog. moral.lib.8.ſect.2 problema 15.* Marchious *de ordine tract.1.p.7.cap.5.n.9.* Franc. Hallier *de ſacris ordinibus cap.2.art.1.§. 21.* Æſtius *in 4.diſt.7.§. 10.& 11.* Auerſ. *de ſacris ordinibus q. 2. ſect. 1.* & cum aliis Leander *de ſacram.tract.1.tom.1. diſp. 1.q.11.& tom 2.tract.6.diſp.5.q.3.* Angelus Maria, Betticel. *de miſſ.in Apoſtol.tit. 2. de ordine q. 168.* videndus. † Vbi inter alia fundamenta probat illo etiam *ibi n. 10* quia Doctores contrariæ ſententiæ fatentur ſacramentum legis naturæ fuiſſe inſtitutum immediate à ſolo Deo vt docet Cartagena *de ſacram.diſp.6 c.p.2 in fi.* & tamen, omnes docere ait quod poterant Parentes pro libito hoc, vel illo ſigno externo vti in remedium peccati originalis paruulorum; infert ergo inde Betticel quod determinatio talis ſigni quoad ſpeciem non tribuit immediatam ſacramenti inſtitutionem. 23

24 Pluribus etiam adductis hanc probat Diana *p.8.tract.1.reſ.42.* vbi à verſ *primam* probans non poſſe Eccleſiam in materiis,& formis ſubſtantialibus ſacramentorum errare, dicens de varietate formæ, & materiæ, quibus diuerſis temporibus vſa eſt Eccleſia ad ſacramentum ordinis conferendum, concludit dicendum eſſe nullam materiam, vel formam in ſpecie fuiſſe à Chriſto Domino determinatam ad hoc ſacramentum conficiendum, ſed tantùm in genere ſub aliquo ſigno ſenſibili expreſſiui illius poteſtatis, quæ per ordinem traditur, non enim poteſt errare Eccleſia in aſſignandis mediis ad ſalutem neceſſariis, ad quod ſunt datæ illi claues cum infallibili Chriſti promiſſione, & quod ſacramentum ordinis ſit maxime neceſſarium ibi probat, cum ex eo pendeant duo ſacramenta ad ſalutem neceſſaria apprime, cuiuſmodi ſunt Pœnitentia, & Euchariſtia, & inſuper alia plura dicendo probat in verſ. *& tandem* cum Patre Amico potuiſſe Eccleſiam pro variis temporibus, varias adhibere materias huius ſacramenti, irritando priorem, & nouam ſtatuendo à paritate ſacramenti matrimonij, in quo antea adhibebat quemcumque contractum, etiam clandeſtinum; poſt Concilium verò Tridentinum *ſeſſ. 24. capite 1.* non adhibet, niſi publicum clandeſtino irritato, & ex aliis pluribus fundamentis videndus eſt etiam ipſe Diana *parte 10. tract. 11. reſ.65.* vbi bene loquitur, & iterum *parte 6. tract. 8. reſ.18.*

25 Vltimo probatur ex diuerſitate Eccleſiæ Romanæ,& Græcæ, vt abundè probatum eſt *ſupra quæſt. 1.* verſ. *ad primam*, ex qua Præpoſitus *in 3. parte D. Thomæ quæſt. vnica de ſacramento ordinis dub. 10. numero 109.* Diana *dicta parte 6. reſ. 18.* dicunt patere quam ſit probabile ex prædicta differentia Chriſtum non inſtituiſſe ordinum materiam, & formam in particulari, ſed ſolùm in genere, monendo ſcilicet, vt ordines conferrentur per aliquod Symbolum ſenſibile, quo ſignificaretur eorum poteſtas, atque adeo relictum eſſe Eccleſiæ determinare materiam, & formam, dummodo per illam ſignificetur poteſtas, quæ ordine confertur, vt cenſent Ruard, Arcudius, Fornarius, & Bellarminus iam citati.

26 Et ad propoſitum probat Diana ex textu noſtro *dict. parte 8. reſ. 42. tract. 1.* in verſ. *probatur* in fine, vbi docuit Innocentius IV. iam adductus ab Abbate,& Bellamera hic, qui communiter receptus eſt tempore Apoſtolorum formam ordinationis fuiſſe ſolam manuum impoſitionem, & ſic credit, quod ſufficeret, niſi eſſent formæ poſtea inuentæ ordinatori dicere *ſis ſacerdos*, vel alia æquipollentia verba, ſed ſub diuerſis temporibus, formas, quæ ſeruantur Eccleſia ordinauit, ergo ſicut Eccleſia pro diuerſis temporibus diuerſa ſigna particularia determinauit in ordinatione, ſic eam potuiſſe pro Græcis, & latinis determinare diuerſa; ita tamen, vt vtraque Eccleſia Græca, & latina conferat ordinationem per ſenſibile ſignum, & verba rectè ſignificantia traditionem poteſtatis, ac per conſequens vtraque valide ſacramentum efficiat; quia ſeruat formaliter loquendo materiam, & formam à Chriſto Domino inſtitutam, licet materialiter vtatur ſignis diuerſis, quatenus Græci magis confusè ſignificant poteſtatem Diaconi, vel ſacerdotis, latini magis explicitè, quatenus in Diacono duplicem exprimunt poteſtatem legendi Euangelium, & miniſtrandi ſolemni ſacrificio in ſacerdote pariter poteſtatem ſacrificandi, & abſoluendi, diſtinctè ſignificant.

Hæc, & alia congerit Diana, vbi proxime, 27
& ante P. Franc. de Lugo *de ſacramentis in genere*, vbi poſtquam *in capit. 1. quæſt. 7. numero 70. & 73.* plura ex iam dictis approbauerit, ait poſſe vrgeri magis relatam doctrinam ex ordinatione ſcilicet ſacerdotum, & Diaconorum; quia ſacerdotium, & Diaconatus conferebantur olim per ſolam manuum impoſitionem, vt habetur in dicto Concil. Carthag. IV. *canone 3. & 4.* & vt tradunt Clemens, Dionyſius, Damaſius, Auguſtinus *ſupra* adducti, quos refert Bellarminus *tom. 2. lib. vnico de ordine capit. 9.* de quo videndi Arcudius *de concordia Eccleſiæ Orientalis, & Occidentalis in ſacram. adminiſtratione lib. 6. capit. 3.* Vaſquez *tom.3. diſp. 239.* Cardinalis Lugo *de ſacram. in genere diſp. 2. ſect. 5.* & tamen nunc dicunt vt in Eccleſia Græca, non ſolùm Epiſcopi ſchiſmatici, ſed etiam Catholici, & qui Romæ degunt, dum Græcos Presbyteros ordinant, ſciente atque conſentiente ſummo Pontifice, faciendo id non per Calicis, & Patenæ porrectionem, ſicut latini, ſed per manus impoſitionem ſuper caput ordinandi, dicente Epiſcopo *Diuina gratia, quæ ſemper infirma ſanat, & quæ deſunt ſupplet, creat, ſeu promouet N. venerabilem Diaconum in Presbyterum; oremus igitur pro eo &c.* Et quod ſimiliter ordinant ſuos Diaconos ſine traditione libri, vel Calicis per ſolam manuum impoſitionem, cum his verbis: *Diuina gratia promouet hunc Diaconum &c.* Concludunt ergo vt non ſufficiat pro vniuerſa Eccleſia eadem materia, & forma ſacramenti ordinis; & quod Eccleſia (vt iam eſt dictum *ſupra*) vtens hac poteſtate ſibi conceſſa pro diuerſis temporibus, aut Eccleſiis, diuerſa ſigna determinauerit, ſiue diuerſam materiam, & formam ordinationis materialiter ſumptam.

Itaque Angelus, Maria, Berricel. *de miſſ. Apo-* 28
ſtolicis dicto tit. 11. de ordine quæſt. 157. poſtquam dixit *à numero 10.* verſ. *ex dictis* fundamenta contrariæ ſententiæ ex adductis pro hac noſtra doctrina, eſſe iam ſine difficultate, & vt *capit. 1. dict. Trid. ſeſſ. 21.* quod magis vrget, vt nihil aliud intendat, niſi oſtendere, quod poteſt Eccleſia præcipere communionem ſub vna tantùm ſpecie; quia id non tollit ſubſtantiam ſacramenti? vt etiam expendunt Diana *parte 6. tract. miſcel. 8. reſ. 18. in fine*, Præpoſitus *in 3 part. D. Thomæ quæſt. vnica de ſacram. ordinis dubio 10. numero 109.* Nec de alia mutatione agere *ibi ſect. 4. numero 34.* verſ. *hinc* ait etiam in ſententia aduerſariorum, ſi
Eccleſia non haberet authoritatem, aliquot † 29
ſacramentorum formas, & materias determinandi quoad ſpeciem, in ea in quam difficiliter ipſos poſſe ſaluare quomodo ritus Græcus ſit validus, & quomodo non ſit variatio ſubſtantialis in vtroque ritu, dicit enim, ſi non eſt poteſtas in Eccleſia determinandi materiam quoad ſpeciem, quomodo æquipollet Græca manus impoſitio ſupra caput latinæ traditioni inſtrumentorum? Concludit ergo difficiliter poſſe ſaluari; ſed in noſtra ſententia faciliter ſaluari; quia quamuis iſtæ res ſubſtantialiter differant

differant *in ratione entis*, *& materialiter conſiderata*.impoſitio manus ſuper caput, & traditio inſtrumentorum:tamen res iſtæ conſideratæ formaliter,*quatenus materiæ ſacramentales*,non differret ſubſtantialiter, ſed accidentaliter tantùm; quia iſtæ res;nempe impoſitio manus,& traditio inſtrumentorum non differunt *in ratione ſigni ſacramentalis*;quia ex inſtitutione Eccleſiæ prorſus ſignificant, *nempe poteſtatem conſecrandi corpus*, *& ſanguinem Chriſti* eſſeque differentiam accidentalem: nam ex inſtitutione Eccleſiæ ſignificetur idem per diuerſas res,ſicuti laurus,& circulus in ratione ſigni vini venialis. †

30 Et iuxta hæc loquuntur Præpoſitus *in dictam. 3. p.de ſacram.ordin.dub.10.n.109.* Arcudius *in concord.dict.lib.6.cap.4.* Flornar.*de ſacram.ordin.c.3.* & duo Cardinales Bellarmin.*de ſacram.ordin.c.7.*dicens *credibile non eſſe Dominum inſtituiſſe iſtas ordinum materias,non in particulari,ſed generatim,monendo Apoſtolos, vt ordines conferrent per caremonias inſtrumentorum, quibus ſignificaretur eorum poteſtas*: Late Cardin. Lugo *tom.1.de ſacram.in genere diſp.2. ſect. 6.* Petr. à S.Ioſeph *in idea Theolog.ſacram.35.reſ.3.*late deferens,vt refert Diana *dicta reſ.42.lib.8.tract. 1.* dicentes per ſe loquendo in materia ordinationis ex inſtitutione Chriſti eſſe quandam latitudinem; ita vt per ſe loquendo,ea conſiſtat in porrectione Calicis,& Patenæ cum pane,& vino, ex conceſſione tamen ſedis Apoſtolicæ ſufficiat ex parte materiæ manuum impoſitio,ſine illa inſtrumentorum porrectione; quemadmodum ex eadem Chriſti inſtitutione, in Miniſtro confirmationis eſt aliqua latitudo: nam per ſe loquendo Epiſcopus poteſt valide tale ſacramentum conferre, vt late dixi *tit. de ſacra Vnctione §. per frontis* à quæſt.7.quod ſi accedat conſenſus ſedis Apoſtolicæ, ſimplex ſacerdos illud valide adminiſtrare poſſit;nec mirum dicunt, vt in ſacramentum adminiſtraſſe admittatur quædam latitudo quoad partes ipſorum eſſentiales: nam cum non ſint partes phyſicæ,ſed morales ex voluntate Chriſti pendentes, vt dixi *in cap.1.q.1. & 4.* & in textu noſtro non erit opus, vt conſiſtat in indiuiſibili.

31 Et *in dicto n 10.verſ.probatur*. Confirmat noſtram ſententiam; quia præſertim in ſacramento ordinis,& confirmationis adeo diſcrepant ritus Eccleſiæ Græcæ,& Latinæ, vt ſuppoſito quod ſolus Chriſtus determinauerit, etiam quoad ſpeciem materias,& formas omnium ſacramentorum,impoſſibile(ait)omnino eſſe eos ritus conciliare;ob quod concludit dicendum Eccleſiam determinaſſe materias, & formas aliquorum ſacramentorum quoad ſpeciem (vt dictum eſt) & Diana *in dicta reſ. 42.dict.p.8.tr.1. in fine*. poſt multa,quæ recollegit: ita expendit dicendo quæſtionem hanc ſatis difficilem, ſed ex prædicta reſolutione plures difficultates faciliùs reſolui Sin autem aliter diſceretur, vbique vepres, & ſpinas inuenies. Et Abbas *hic n.3.verſ.poteſt*,& non diſſentit Bellamera *n.30.*dicentes quod valet Papa in talibus formis conſtituere, & conſtitutiones facere, non conſtitutiones Deo contrarias; quia animæ,& *ad* eas pertinentia ſunt de Iuriſdictione eius, & Sanctorum Patrum, adducens textum *in cap.ſuſcipitis diſt. 10. & cap. cum ad a...um diſt. 16.& cap.ſolita de maioris. & obed.* Videbis quæ dixi *ſupra in Rub.q.3.à n.1.*Et quia poſt hæc vidi late agentem P.M.Prado *in 3.D.Thom.q.6.de ſacramentis in genere* ideo illum leges *toto dubio 13.& 14.cum ſuis §§.*ibi bene reſoluit contrarias DD. ſententias explanans.

QVÆST. III.

An character per conſtitutionem Eccleſiæ circa materiam, & formam ordinum, imprimi valeat,& qualiter? Et an cum quis ordinando vngit, debeat ſimul rationes dicere? Et quid ſit ſi aliquid deficiat,ſeu orationes mediet? An alius Epiſcopus poſſit ſupplere defectus ordinis collati ab illo,qui contulit? An manus impoſitio Presbyterorum adſtantium cum Epiſcopo, ſit tantùm caremonialis, & ſupplenda? Et quando ſit locus ſuppletioni,& non iterationi Iuxta ſpeciem textus noſtri.

SVMMARIVM.

1 *Character imprimi valet per conſtitutionem Eccleſiæ circa materiam, & formam ordinum.*

2 *Characteris impreſſio reducitur ad congruentiam eorum,quæ accidunt in Bello, vel familia Principis.*

3 *Presbyteri,& Diaconi vnguntur olei liquore; Epiſcopi chriſmate.*

4 *Orationes ſignatæ ad collationes ordinum debent dici.*

5 *Orationes, & vnctiones ſacramentales non ſunt mediandæ.*

6 *Oratio ordinationis mediata ab Epiſcopo,eſt repetenda integrè,ſi ſubſtantialis eſt;aliter repetetur ſolùm quod deficit oratione, vel vnctione,vt* n.7.

8 *Benedictiones,& ritus diuerſi, quibus vtitur Pontificale Romanum* n.9.10.11.12.

10 *Dextera ponitur ſuper caput ordinandi.*

11 *Singule ordinatur vngitur certis orationibus.*

12 *Calix traditur ordinando cum vino, & Patena.*

13 *Epiſcopus qui defecit in ordinatione, ſi adeſt; debet ſupplere; ſin autem alius eiuſdem ordinis,&* n.14.*vbi qualiter.*

15 *Presbyteri duo ſacerdotalibus veſtibus induti, debent adſtare Epiſcopo ordinatori,qui manus etiam imponunt ſuper caput ordinandi ſecundùm aliquos* n.16.*quod in deſuetudinem abiit* n.17.

17 *Manus impoſitio Presbyterorum adſtantium cum ordinatore non inferunt aliquid ſubſtantiale, ſed caremonialia quid* numer.18.19.

AD has omnes difficultates reſpondent in 1
præſenti Abbas,Panormitanus,Egidius Bellamera,& alij omnes. Et ad primam ſuppoſitis quæ dixi *q.1.& hic q 2.à n.1* & in verſ.*ad quartam*,vbi latè dictum eſt materias,& formas ſacramentorum plurium, & ſi in genere aſſignatas à Chriſto Domino;in ſpecie autem deſignatas eſſe ab Eccleſia;iam nunc breuiter dicendum eſt, vt

per conſtitutionem Eccleſiæ circa materiam, & formam ordinum, valeat imprimi character, tum ex dictis *in Rub. q. 1. & 2.* Vbi de charactere, tum quia ex quo diximus in fine quæſtionis proximæ præcedentis, quod poteſt Papa in talibus formis conſtituere, & conſtitutiones facere, non conſtitutiones Deo contrarias, quia animæ, &
2 ad eas pertinentia ſunt de iuriſdictione eius † inde eueniat, vt quemadmodum dixi *ſupra in dicta Rub. in princ.* verſ. *quare* poſui characteris impreſſionem reduci ad congruentiam deſumptam ex his, quæ fiunt in exercitu, vel familia Principis, ſiquidem olim milites notabantur charactere impreſſo, vt ab aliis diſcernerentur, ſicut etiam aliis ſtigma, vel nota in brachio imprimebatur *ex cap. ſi Iudex. de ſent. excommunic. lib. 6.* quod non animæ contingebat, ſed tantùm corpori, eodem modo hic imprimatur non corpori, ſed animæ, & ſic indelebile, vt *ibi* dixi: etenim concludunt relati Abbas, & Ægidius, ſi Princeps hoc inducit, quid mirum, vt hoc Ius poſſit, & Eccleſia inducere argum. textus *in cap. 1. 30. q. 3.*

3 Ad ſecundam quæſtionis partem, an cum ordinans vngit, debeat, & orationes dicere? Et ſuppoſitis quæ dixi *ſupra hoc tit.* in Rub. q. *4. an requiratur, quod materia, & forma ſimultate temporis coaleſcant:* & alibi: etenim Abbas *hic ſub n. 1.* verſ *quæro an Preſbyteri*, & Bellamera *ſub n. 2.* cum gloſſa *hic* aduertunt quod Presbyteri, & Diaconi Vnguntur olei liquore, ſed Epiſcopi vnguntur Chriſmate, vt *ſupra de ſacra vnctione c.*
4 *vnico*, verſ *hoc vnguento.* † Et quod debeant orationes dici, videntur omnes probare, ac patet ex adductis *ſupra* de applicatione verborum materiæ huius ſacramenti, vt dictum eſt, tam in Rub. ac hic textu noſtro.

5 Quod ſi aliquid deficiat, ſeu orationes mediet ordinans, reſpondent Abbas, & Bellamera *hic ſub dicto n. 5.* ille *ſub 2. in fine*, quod ſi eſt facta vnctio, & non oratio, ſuppletur oratio; quod ſi dicta ſit oratio, & non vnctio facta, vtraque ſit ſupplenda; quia oratio adhæret vnctioni. Innocentius verò dicit vtramque eſſe iterandam, quacumque deficiente; quia iſti ſunt duo actus non ſeparati, ſed coniuncti, quomodo enim diceret Epiſcopus *ſacrificare, conſecrare, benedicere, dignare Domine manus iſtas.* Per hanc vnctionem ſi nulla fieret vnctio, vt *ſupra tit. proximo dicto cap. vnico*, dicunt expreſſius apparere in Baptiſmo; quia quomodo diceret *ego te Baptizo*, niſi immergeret; licet prius eſſet immerſurus: argum. *in cap. 1. de Baptiſmo*, Hoſtienſis, & Ioan. Andreas *hic*, quod tamen intelliges, ſi vnum tantum eſſet poſitum.

6 Item ſi Epiſcopus diceret mediam partem orationis, dicendum eſt cum Abbate, Bellamera, & Innocent vt ſit tota integre repetenda, nec ſufficiat ſupplere aliam mediam, ſi oratio ſit ſubſtantialis, ſeu dubitetur, quod ſit talis, vel etiam ſolemnis.

7 Et addit Abbas quod ſi vna manus ſit vncta adimpleatur, ſi ſola altera in vngatur; ita etiam Innocent. & Bellamera *n. 4 & 5.* & tunc vbi dicitur manus in plurali, ſit dicenda oratio manus in ſingulari, Abbas *ſupra*; qui addit quod in ordinibus, conferendis poſſunt dici quæ non ſunt de ſubſtantia ordinis, nec de ſolemnitatibus ſecundùm Hoſtienſ. quæ non ſunt de neceſſitate iterandæ; ſic vt ſi alter ordo legitimè fuerit collatus, non ſit propter hoc reiterandus.

Et hæc omnia confirmantur ex his, quæ apparent ex Rituali Romano Pontificali, *fol. 5.* Cœnæ Domini in benedictionibus Chriſmatis ad ſacramentum confirmationis, ac ſit de Balſamo, cum primo fiat benedictio olei infirmorum, poſtea olei, & Balſami ad chriſma; ſiquidem in prima oratione Balſamum benedicetur odoriferis corticis lachryma vt ſit acceptabilis Diuinis miſteriis. In ſecundo poſtulat à Deo, vt vnguente, quod radix produxit ſtirpeam ſpiritualem gratiam largiendo, plenitudinem ſanctificationis infundat, ſit fidei ſpiritalitate conditum, ſacerdotalis vnguenti chriſma perpetui ad cœleſtis vexilli impreſſionem digniſſimam, vt Baptizati eo perunctis corporum, & animorum, benedictionem pleniſſimam conſequantur, & beatæ fidei, collato munere peremniter amplientur. † In tertio verò cum 9
oleum, & Balſamum commixta ſunt, poſtulat adeo Eccleſia, vt illius diuerſarum ſpecierum liquores creatus Sanctæ Trinitatis perfectione benedicat, & benedicendo ſanctificet, concedatque, vt ſimul permixti vnum fiant, & quicumque exterius eis perunctus fuerit; ita interius liniatur. Alia tradit Baſilius Pontius *in tract. de confirmatione*, circa ſignificationem, & applicationem harum, & aliarum orationum in illo ſacramento conficiendo *p. 2. cap. 1. n. 11.* Et etiam patent aliæ multæ in celebratione ſacramenti ordinis in eodem Pontificali deſtinatæ ad quemlibet ordinem, ſicut expreſſit Ioannes Maria Bertucel. *de miſſionibus Apoſtol q. 168 ſect. 5.* Vbi de ritu Armeno in ordinibus conferendis *à n. 41.* ponit cuilibet ordini, ac cæremoniis aptas.

Igitur expletis quibuſdam cæremoniis, & teſtificationibus de aptitudine., & Dignitate oblati, nec non aliis fuſis precibus, Pontifex ponens dextram ſuper caput ordinandi, dicit vnam orationem, & ſecundo, & tertio ponit iterum dextram ſuper caput eiuſdem, alias orationes dicendo; poſt hæc reflectit ſtolam ab humero ſiniſtro illius, & imponit ſuper dexteram dicens: *accipe iugum Domini noſtri Ieſu Chriſti; iugum enim eius ſuaue eſt, & onus eius leue.* Et deinde eodem ritu Armeno poſt diuerſas epiſtolarum, & euangeliorum lectiones, aliaſque preces, & cæremonias, imponit Mytram incuruam ſuper caput eius dicens: *accipe Galeam ſalutis de manu Domini noſtri Ieſu Chriſti*; item & amictum ſuper humeros illius dicens: *Dominus noſter Ieſus Chriſtus induat te veſtimento ſalutis, & indumento lætitia renouatum in decore noua, & ſpiritualis vitæ.* 10

Præterea ligat eum cingulo dicens: accipe poteſtatem à Spiritu Sancto ligandi, atque ſoluendi, quam & Dominus noſter Ieſu Chriſtus dedit Sanctis Apoſtolis dicens: *quodcumque ligaueris ſuper terram, erit ligatum, & in cælis, & quodcumque ſolueris ſuper terram, èrit ſolutum & in cælis.* Poſt hæc clero hymnum canente, vngit cum oleo ſancto in manibus, & in fronte dicens: *Domine Deus noſter, qui manus haſce ſanctitate, & benedictione vnxiſti quæcumque iſta benedixerint, tu benedic, & quidquid manus iſtæ conſecrauerint in nomine tuo, tu confirma, & perfice, vt ſint roborata per gratiam Domini noſtri Ieſu Chriſti, quem decet gloria, imperium, honor nunc &c.* 11

Deinde tradit illi calicem cum vino, & Patenam ſuperpoſitam cum Hoſtia, dicens: *accipe, ſuſcipe;* 12

ſuſcipe accepiſti enim poteſtatem conſecrandi, & conficiendi ſanctum ſacrificium in nomine Domini noſtri Ieſu Chriſti, tam pro viuis, quam pro defunctis. Et denique Pontifex benedicit nouum Presbyterum dicens: *benedictio Patris, & filij, & Spiritus ſancti deſcendat ſuper te; qui iam perfectus es in ordine ſacerdotali ad offerendum propoſitionem corporis, & ſanguinis Chriſti pro pace, & remiſſione peccatorum, amen.* Hæc ponit ad ordinem Presbyteratus conficiendum Iuxta illum Ritualem Berticelus *ſupra*, & ex Sancto Gregorio Doctore Armeno refert Clemens Galanus *in conciliatione Eccleſiæ Armenæ cum Romana cap. 11. ex n. 8 t.*

13 Ad quartã partẽ an alius Epiſcopus poſſit ſupplere defectus ordinis collati ab aliquo alio Epiſcopo? Dico quod vbi adeſt copia Epiſcopi illius, qui cũ defectu ordinauit aliquem, debet ipſe ſupplere defectum ſuæ ordinationis, quod ſi mortuus ſit, vel haberi non poteſt de facili tunc poſſit ſuppleri per alium, ſcilicet euiſdem ordinis, &
14 ad hoc poteſtatem habentem. † Quod ſi v. g. poſtquam Epiſcopus ſuper manus ordinandi oleum comparſiſſet, inuaſit infirmitas antequam eum vnxiſſet: tunc aut alius Epiſcopus ſupplebit, ſeu ipſe idem, infirmitate ceſſante, fundendo alia vice oleum incipiens accipite, quia licet, vbi actu diuerſi ſunt, non ſunt reiterandi; ſi tamen vnus actus non perficiatur, à capite incipiatur: ita Bellamera *hic num. 6.* ex doctrina Innocent. abſolute tamen in caſu quando, (vt *ſupra* dixi *quæſt. 2. à num.* 1. in aliqua ordinatione non fuit applicata debita materia, an poſſit die ſequenti ſuppleri? Concludunt poſt *ibi* dicta Quintana Dueñas, *in theologia morali lib. 1. tract. 6. ſingul. 1. 1.* Diana, *p. 9. tract. 8. reſ. 1.* quod *ibi* dicta, & quæ non ſunt diſſimilia; imo, vt *ibi* videtur difficiliora ſuppleri poſſunt à quocumque Epiſcopo, nec vllam diſtinctionem faciunt.

15 Ad quintam quæſtionis partem; an manus impoſitio Preſbyterorum adſtantium cum Epiſcopo, ſit tantùm cæremonialis? Aliqua dixi *ſupra* ſub hoc textu de tali manus impoſitione; & nunc ex Abbate *hic ſub num.* 1. verſ. *oppon.* & Hoſtienſi, *in cap. nec Epiſcop. de temporib. ordin.* dico quod quando Epiſcopus ordinat Preſbyterum, ſaltem duo Presbyteri Sacerdotalibus induti debent adſtare iuxta textum, *in cap. Preſbyter. 23. diſt.*

16 Et quod multi ſeruant vt omnes præſentes manus imponant per *dict. cap.* ſed Hoſtiens dicit vt illud cap debeat intelligi de indutis, alias impoſſibile videri, vt alij non induti etiam imponerent commode; & quod manus à dictis Preſbyteris tunc ſint imponendæ ex gloſſa fin. & quando Epiſcopus incipit orationem ad benedicendum ſacerdotem; tunc illas debeant eleuare; ita quod non tangant caput ordinati, aliqua alia addunt ex eadem gloſſa Hoſtienſis, & Abbas hic *ibi* videnda.

17 Sed quia idem Abbas, & Hoſtienſis proxime adducti dicunt inualere conſuetudinem multarum Eccleſiarum, quod nec duo induti Presbyteri aſſiſtant; ideo exiſtimo in his cæremoniis ſtandum eſſe conſuetudini receptæ in prouincia, ſeu Epiſcopatu: non enim refert aliquid ſubſtantiale hæc Preſbyterorum manus impoſitio, cum ipſi nequeant conferre ordinem ſacerdotij, eo quod careant charactere Epiſcopali, quia ſola manus impoſitio eſt de eſſentia Presbyterorum; eſt tantùm cæremonia accidentalis, vt dixi *ſupra*, & probat Angelus Maria Berticel. *dict. lib. de miſſionib. Apoſtol. tit. 11. de ordine q. 168. ſect. 3.*
num. 26 †. Et hæc ſufficiant dicta etiam pro in- 18
tellectu verſ. textus noſtri ibi: *Suſpenſio autem manuum debet fieri, cum oratio ſuper caput effunditur ordinandi*, & Hoſtiens relatus ab Abbate, *hic num. 1. in fine*, exponit ſic quod quandocumque veniat ſuper hunc famulum, vel emitte ſpiritum, vel da ei dignitatem, vel in talem ordinem dedicamus, vel his ſimile ſemper manus imponant in aliis, vel retrahant manus ad ſe, vel ſuper caput, teneant ſuſpenſo.

Ad vltimam quæſtionis partem quando ſit 19
locus ſuppletioni, & non iteratum in iuxta ſpeciem textus noſtri ex proximè dictis, *in hac quæſt. & quæſt. 1. & in cap. 1.* hic patet abundè.

QVÆST. IV.

An qui adminiſtrauit Sacramentum ordinis, vel Baptiſmi, inualidè teneatur cum periculo honoris, & vitæ manifeſtare hunc defectum:

SVMMARIVM.

1 *Ordinatus validè Preſbyter, poteſt functiones Diaconatus, & ſubdiaconatus exercere, etſi illos recepiſſet inualidè.*

2 *Sacerdotalis ordo, ſeu Epiſcopatus receptus inualidè non ſuppletur per alios ritus ſuſceptos.*

Libuit hanc quæſtionem hic apponere, quia 1
non multùm diſtat à tractatione noſtri tituli, nec alibi congruè apponi valeat. Igitur quoad ſacramentum ordinis contra Ochogauiam *de ſacram. tract. 2. de confeſſionis ſacram qu. 41. an. 6.* dico quod quando videlicet quis inualidè fuiſſet ordinatus Subdiaconus, vel Diaconus, & poſtea valide ſuſcepiſſet Præſbyteratum, poſſit validè cæteras ordinum aliorum functiones exercere; quia in eo virtute continentur; indeque infert, vt cum aliquis inualidè ordinauit Subdiaconum, vel Diaconum; poſtea verò ordinauit validè Sacerdotem, non teneatur cum periculo vitæ, aut famæ manifeſtare talem defectum; quia ſuppoſito charactere ſacerdotali, validè exercebit functiones dictorũ ordinum: ſic ex doctrina Soti *in 4. d. 24. q. 1. art. 4 in fine* Sanch. *in opuſculo mor. tom. 2. lib. 7. c. 1. dub. 4. n. 2.* cũ aliis, & Diana in terminis *p. 5. tr. 13. miſcel reſ. 55.* vbi dicit hanc ſententiam ſummopere placuiſſe Patribus ſocietatis Ieſu
plotibus † Et confirmatur ex doctrina Iacob. a
Granados *in 1. 2. D. Thoma contr. 9. tract. 1. diſp. 6. n. 2.* dicentis dictos ordines non eſſe ita neceſſarios, vt per ſacerdotalem poteſtatem ſuppleri non poſſint munera propter quæ inſtituta ſunt, & propterea non habeant annexum aliquem actum abſolutè neceſſarium ad fidelium ſalutem, aut defectu eius prouenıat Eccleſiæ notabile damnum; ſecus enim ait Diana *ſupra*, ſi inualide fuiſſet collatus ordo ſacerdotalis, aut Epiſcopalis, putans tunc enim periculo vitæ, aut famæ manifeſtandum eſſe defectum; quia alioqui ſic ordinati exponerentur periculo non conſecrandi, non abſoluendi pœnitentes, non ordinandi, cum decideret

deret in detrimentum maximum fidelium; & hoc idem contingeret quoad ſacramentum Baptiſmi; & in veram dicit, Ochogauiæ ſententiam.

AD TITVLVM ET Rubricam de filiis Præſbyterorum, & aliis illegitimè natis.

1 *Ordinari prohibiti cenſentur.*
2 *Illegitimi generaliter fieri clerici non poſſunt.*
3 *Spurij, & illegitimi ſunt inhabiles ad Eccleſiaſtica beneficia.*
4 *Illegitimorum plures ſpecies ſignantur, & alij inter eos ſunt naturales, vt* n. 5.
5 *Naturales filij vocantur; quia generauit eos natura, &* n. 16.
6 *Spuri vox generaliter comprehendit omnes ſed ſpecialiter quis dicatur* nu. 7. 8. 9. 10. & 11.
8 *Spurij ex diuerſo ſemine orti, patrem non habent certum.*
9 *Spurij etiam* baſtardi *vocantur.*
10 *Filij noti vocantur vulgo ex meretricibus orti.*
11 *Spurius quare ſic dictus, nec hæres eſſe poteſt* n. 12.
12 *Filij clericorum dicuntur ſacrilegi, & nefandi, qui hæredes parentum non ſunt, cum ſint incapaces ſucceſſionis paternæ hæreditatis,* n. 13. *& propinquiorum parentis, vt* nu. 14.
13 *Spuriorum parentes, filijs non ſuccedunt.*
14 *Spuriis propinqui non ſuccedunt ipſis.*
15 *Spurius illegitimus, ac filij clericorum, ordinari, & beneficiari prohibentur, niſi legitimentur vt* n. 16.
16 *Naturalis filius quis propriè dicatur.*
17 *Filij ſtatus Iudicandus eſt ex tempore conceptionis.*
18 *Legitimitatis, & illegitimitatis filiorum, duo genera ex antiquitate Romana.* nu. 19. & n. 20.
20 *Valentiniani, & Valentis conſtitutio de illegitimis, vnde orta.*
21 *Illegitimatis aliqui effectus ſpirituales.*
22 *Legitimus filius quibus ſignis reputetur talis.*

1 QVia ſunt multi, qui nec ordinati, nec beneficiari poſſunt, vt illiterati, de quibus ſupra *in tit. de ætate ordinand. vt in cap. cum ſit arſ.* 14. *& in cap. fin.* item & infideles, & hæretici ab ordinibus repellantur, *cap. Arrianos* 1. *q.* 1. & Neophiti, qui noui ad chriſtianam fidem venerunt, difficulter ordinari valeant, niſi præhabito diligenti examine, nec homicida, *cap.* 1. *de homicidio*, de quo plura *in cap. fin. de temporibus ordinat.* nec excommunicati, ſuſpenſi, aut interdicti *dist.* 81. *per totam.* ad quod applicabis aliqua dicta *in cap cum bona ſupra de ætate ordin.* nec infantes infamiâ Iuris, quorum ſcilicet ſtatus, vita, & moribus eſt reprobatus, aut qui de crimine fuerint accuſati, *cap. laics* 51. *diſt. cap. qui in aliquo* 51. *diſt. cap. tantis, cap. Daniel.* 81. *diſt. cap. fin. de teſtibus, cap. omnipotens Deus de accuſat.* regula infamis *de reg. Iuris*, & qualiter infames infamia facti Nicolaus Garcia *de beneficiis, p.* 7. *cap.* 8. *n.* 5. Bellet *diſquiſit. cleric.* §. 10. Camp. Rub. 11. *cap.* 18 *à n.* 1. Iulius Labor *lubric. ſeia.* 1. *tit.* 4. *cap.* 16. *n.* 99. nec criminoſus, & qui notoriè permanet in peccato mortali, vt ſupra dictum eſt *in cap. ex tenore, cap. ad aures de temporib. ordin.* vt vſurarij, *cap. maritum* 33. *diſt.* Simoniaci, *cap. ſancitum* 1. *q.* 1. falſificatores litterarum Apoſtolicarum Labor *dict. cap.* 16. *n.* 110 Campan. *dict. Rub.* 11. *n.* 19. Tamburin. *de Iure Abbat. q.* 21. *n.* 1. ad quod applicabis quæ dixi *infra in cap. cum non ab homine de Iudiciis à quæſt.* 26. *&* 30. nec accuſatus, vel denunciatus de aliquo delicto graui, pendente accuſatione, ſeu denunciatione, *cap. omnipotens* 4. *de accuſat.* niſi eſſet accuſatus per maleuolos, neque qui aliquando in furiam inſaniuit. *dict. cap. maritum*, nec pœnitentes ſolemniter; qui publicam pœnitentiam pro graui, & publico delicto egerunt propter ordinis Dignitatem, *dict. cap. maritum*, *cap. ex pœnit. cap. illud* 33. *diſt.* de quibus, & de pœnitentiato in ſancto officio dixi ſupra Valenſis *in Rub. de clericis peregrin.* §. 1. nec Bigami, vt *infra* de Bigamis dico, nec coniugati per tot. *diſt.* 31. 32. 33. *&* 34. *cap. coniugatus de conuerſione coniugator, cap. fin. de temporib. ordin. lib* 6. nec ſerui, & mancipij, de quibus *infra ſuo tit.* nec curiales, id eſt qui propter aliquod officium curiæ ſunt addicti, vt dico *infra tit. ſequenti de obligatis ad ratiocinia*, nec corpore vitiati; vt *infra tit.* 20. nec arreptitij, ſiue à Dæmone obſeſſi, & Energumeni, qui ex Dæmonis agitatione ad terram alliduntur, vel eos ſpiritus malignus corporaliter aliquomodo vexet *dict. cap. maritum, & cap. communiter cum ſequent.* 33. *diſt.* nec Peregrini, & ignoti, niſi bonum habeant plurium Epiſcoporum teſtimonium vt 96. *diſt. per totam*, de quibus dico *infra* de clericis peregrinis. Et titulus noſter inſcribitur *de filiis Preſbyterorum ordinandis, vel non*; & in ſuper Rubrica huius tituli idem ſcribat de filiis illegitimis, quorum impedimenta quoad alios effectus Iuris proſequantur *in tit. infra qui filij ſint legitimi*, & alibi.

Ideo iam nunc poſtquam *à titulo de temporibus ordinationum ibi, cap.* 11. dictum ſit non poſ- 2
ſe ordinari, niſi qui legitimum beneficij, ſeu patrimonij habuerint iuxta *ibi* dicta, oportune inquirendum eſt, tam de filiis Presbyterorum, ſeu de aliis illegitimis non ordinandis, ſeu beneficiandis, & qualiter poſſint ordinari, & beneficiari. Generaliter enim illegitimi non poſſunt fieri clerici, cum ad clericatum promouendi debeant eſſe de legitimo matrimonio nati, ac de legitimis natalibus orti, *cap. Preſbyterum, & cap. ſequenti* 56. *diſt. cap. cum in cunctis de elect. cap. per venerabilem in fine qui filij ſint legitimi, cap.* 1. *de hoc* titulo, vbi Abbas *n.* 1. Concil. Trid. *ſeſſ.* 23. *de reformat. cap.* 5. Bellet. *tit. de diſciplina clericali* §. 3 *à princ.* Campanil. *in diuerſorio Iuris canonici dict. Rub.* 11. *cap* 13. Laurent. de Perinis *tom.* 2. *de Prælato q.* 2. *cap.* 5. §. 9. Petr. de Bollo *in œconomia canon. claſſ.* 1. *cap.* 2. §. 5. *pag.* 47. *&* 48. Torreblanca *lib.* 2. *de Iure ſpirituali cap.* 13. *n.* 42. cum aliis Barboſa *de Iure Eccleſiaſt. cap.* 33 *p.* 1. *n.* 149. Garcia *de benef.* 7. *n. cap.* 2. *per totum.* † 3
Vbi dicit quod ſpurij, & alij illegitimi ſunt inhabiles ad Eccleſiaſtica beneficia, cum nec ad ordines, nec ad clericatum admittantur ex *dicto*

cap.

cap. innotuit de elect.cap.fin.hic,& in cap. 1. eodem lib.6.ex Trid.*ſeſſ.* 2 2 *.cap.*20. ibi. *de ipſorum ordinandorum natalibus*,& *cap.*7.ibi *ordinandorum genus* cum multis Barboſa, qui & *hic ſub Rub.num.*1 referens infinitos agentes de materia huius tituli, quos ſub Rubro offendes. Et alios infinitos congerit idem Garcia *dicto cap.* 2. *num.* 5.

4 Solùm inquam notandum exiſtimaui illegitimorum plures eſſe ſpecies, eo quod concubitus, quibus filij procreantur varius eſſe poſſit; ſiquidem illecebræ multiplices eſſe ſolent,quæ parentes ad eam illicitam coniunctionem ineundam deducere potuerunt.Horum enim quidam dicuntur ſpurij,alij vulgò concepti,varij alij,aut manceres,aut inceſtuoſi,ſeu nefarii,adulterini, ſacrilegi,nothi,Hybridæ, & Baſtardi, quorum omnium differentias explicarunt late Palæotus *lib. de nothis cap.*16 *cum ſequentib.*Roxas. *de ſucceſ. ab inteſtato cap.* 1.*& cap.*19.Canon. *lib.* 2. *comment. cap.*16 *ex n.*2. Plaza *lib.*1 *de delictis.cap.* 41.*ex n.*1.qui omnes ſolent frequenter appellari ſpurij,vt *dict.cap.*16.*n.*4.reſoluit Paleot, & cum alus Matienc.*in l.*6.*gloſſa.*3.*n.*2.*& in l.* 9.*gloſſa* 2. *tit.* 8. *lib.* 5. *recop.* Ceruantes *in l.* 9. *Tauri num.* 23.

5 Inter hos in quam illegitimos, alij etiam appellantur filij naturales, qui ſic dicuntur de Iure Ciuili *in l penult.& fin.cod.de concubinis,iuncta. l.ſi quis off.ff.de ritu nupt.* quando erant habiti de vnica concubina Domi habita; de Iure autem Canonico *in dicto cap. innotuit de elect. & in dicto cap.tanta qui filij ſint legitimi*, neceſſum eſt tantùm quod naſcantur de parentibus ſic ſolutis, inter quos poſſet matrimonium contrahi tempore conceptionis, aut natiuitatis, vt hodie etiam *lege Regia Tauri.* 2.*quoſt.*9.*tit* 8. *lib.* 5. *recopil.* cauetur in verbis ſequentibus:*porque no ſe pueda duder quales ſon hijos naturales,ordenamos, y mandamos que entonçes ſe digan ſer hijos naturales, quando al tiempo que nacieren, o fueren concebidos ſus padres podian caſar con ſus madres Iuſtamente ſin diſpenſacion,contanto que el Padre lo reconoſca por ſu hijo, pueſto que no aya tenido la muger de quien lo vbo en ſu caſa.*Ob idque naturales vocantur;quia generauit eos natura,non honeſtas;e contra quidem in illis,qui legitimi vocantur ex legitimo matrimonio nati ex *cap. quod nobis,cap.cauſam quæ el* 2. *qui filij ſint legitimi,prim.inſtit.de patria poteſt,& in l.*1.*tit.*13.*p.* 4. quæ legitimitas obſeruatur inter filios infidelium,etſi de Iure canonico non valeat,ſi tamen conuertantur ad fidem, vt *in cap. fin. qui filij ſint legitimi*, quia illud matrimonium non dirimitur,etſi conuertantur ad fidem, cum illi legibus Eccleſiæ, quando matrimonia inierunt non tenerentur, & de iſtis filij legitimi vocati *in l.*1.*tit.*12.*p.*14.referuntur ſequentia verba:*ſonanſi comoſa grados,pues que ſon fechos ſin malaeſtanca, é ſin peccado, é ſin todo aqueſto ſon tenidos por mas nobles, por que ſon ciertos,y conocidos* &c.

6 Generaliter verò ſpurius omnes in vniuerſorum comprehendit quoſcumque non Iuſtè natos, nihilque ab illegitimi ſignificatione differt, cum ad omnes illos pertineat qui ex illicito quocumque congreſſu orti fuere; & iuxta hunc modum nomen *ſpurius* ſumitur latiſſimè, Bartol. *in l.fin.ff.de his quibus vt indignis*, Caccialupus *in l.ſi qua illuſtres col.*1.*cod.ad Orphitian.* Paleonis Ceruantes,& Matienco *vbi ſupra*,† Proprie tamen dicitur is, qui ex muliere ad quam omnibus patet additus procreatus fuit,vt docent adducti,Anton.Richard.*in Rub. de hæredit. quæ ab inteſt.deferuntur* §.7.*ex n.*6.*ad* 8.Vbi generalem regulam conſtituit, vt vbicumque Patrum coniunctio;aut vxoria,aut concubinatia non fuit, ſemper filios illegitimos orti quocumque alio modo ſint concepti. 7

Spurij inquam ex diuerſo ſemine orti,Patrem non habent certum vnde prouenerint, ſed quaſi ex hominum colluuione geniti; idcirco ſpurij dicti ſunt,vt Iuſtinianus ait *in* §.*ſi aduerſas inſt.de nuptiis*.Conan.& Palæot.*ſupra*, vel quod olim (vt Phitarcus exiſtimat) his duabus litteris notarentur. S P. id eſt ſine Patre, quas vulgus de nomine ſpurij interpretatus eſt,cui videtur aſſentire Caius in inſt dum ait,ſpurios ſine patre filios, notat Cobar, *in* 4. *p.* 2. *cap* 8. §. 5. *in principio*:plura adducit Gom. *in cap.*1.*n.*47. *de conſt. lib.*6.Conanus,Palæotus,& Ceruantes iam relati,imo. 8

Hi inquam ſpurij vocantur etiam *Baſtardi*, vt in gloſſa Rubricæ *ff.de concubinis*, quod nomen etiam eſt generale;item ſpurios comprehendens, aut econtra, † & filij inquam qui naſcuntur ex meretricibus vulgo *Rameras*, quæ in cuſtodia non ſunt *nothi* appellantur; qui iuxta *dict. leg. Tauri* 9.debent a patre recognoſci, vt proprij filij,qui & etiam *Manceres* appellentur iuxta iam adductos.*deuteron.cap.* 4. & tradit Villalobos *in ſumma p.*1.*tract.*3.*diſ.*37.*n.*2.*circa finem*, Vbi addit illegitimorum ſpurios vocari eos, qui orti ſunt à parentibus, inter quos nec tempore conceptionis, nec natiuitatis, matrimonium legitimum contrahi non poterat,etſi poſſent monſtrare ſuum patrem, vt *in l.vulgo ff. de ſtatu homin. & in dicto cap.tanta qui filij ſint legitimi*, & *nothus* filius idem dicitur,ac Baſtardus ſpurius, vt notha genitura, Baſilius *lib.* 5. *contra Ennominum*, quo verbo viſus eſt Paulus Græcæ Hebræor.12.inceſtuoſi habiti, ex cognatio, nefarij & adulterini, ſiue ſacrilegi habiti ex damnato coitu,etiam per leges politicas; qui ergo ex coniugato,& ſoluta naſcitur,dicitur nothus, qui ex coitu Iure ciuili damnato,veluti ex raptu,inceſtu, ſtupro,aut ſacrilegio. † Dicitur ſpurius à ſpurcitia in Iure reprobata, vt dicunt etiam Bonacina *de irregular.q.*2.*puncto* 3.*n.* 5. & penes illum Cobar,Sayrus,Suarez,Vazquez,Molina,Leſſius, & Filiucius,Philibertus *cap.*2.*de ordine.p.* 10. *n.* 3.Caſtrus Palao.*tract.*13.*de benef. diſp.*4.*puncto* 1.§.1.& Leander *de irregul tract.*1.*diſp.*3.*q.* 5. explicat etiam Barboſa *in paſtorali p.* 2. *allegat.* 45.*n.*18 verſ.*illegitimorum*, quos omnes prohibitos eſſe ordinari probat ex *cap.*1.*& per totum.* 56.*diſt.dict.cap.innotuit.de elect.cap. fin. hoc tit.* ex Trid. *ſeſſ.* 22. *de reformat.cap* 20. ibi *natalibus.*, & *ſeſſ.*23. *cap.* 5. ibi: *de ipſorum ordinandorum natalibus*,& *cap.* 7. ibi:*ordinandorum genus.* 9 10 11

Ex his prouenit quanto nefarij, ac ſacrilegi dicantur clericorum filij,tam quoad ſucceſſiones teſtamentarias,quàm ad ordines,ac beneficia, & Dignitates Eccleſiæ.Quoad primum patet quod etſi generaliter omnibus ſpuriis filiis prohibita ſit ſucceſſio bonorum, parentum ex teſtamento, & ab inteſtato.cum nec ſui hæredes, nec agnati parentibus eſſe poſſint,nec aliquos conſanguineos habere *dict.l.vulgo concepti ff.de ſtatu homo* iuncta 12

ĉta *l. ſi ſpurius ff. vnde cognati*, indeque ſint ſucceſſionis incapaces, vt probat *l. qui contra. 4. l. qui inceſti. 6. auth. ex complexu cod. de inceſtis nuptiis, l. 2. iuncta gloſſa ibi* verbo *conditionem cod. de hæredibus inſtit. l. non intelligitur 3. ff. de Iure fiſci, auth. quibus modis naturales efficiantur legitimi § fin. l. 4. ad fin. tit. 3. l. 10. tit. 13. p. 6. l. 17. tit. 6. lib. 3. fori, l. 10. tit. 5. lib. 3. eiuſdem fori, l. 81. tit. 20.* in foro cantabriæ Caccialupus, Gualdens. *de arte teſtandi tit. 1. caut. 14.* Afflict. *decis. 99.* Boët. *decis. 227.* Graſ. cum aliis *de ſucceſ. ab inteſt. §. ſucceſſio ab inteſtato q. 20.* Petrus Gregor. *3. p. ſyntagm. lib. 45. cap. 9.* Couarruu. *in 4. p. cap. 8. §. 5. n. 3.* Suarez *in l. 1. codo home n. 21. & ſequent. tit. 6. lib. 3. fori*, vbi *in addition.* plures congerit Baldus *§. prædictis naturalium lit. A.* & cum ampliationibus, & limit. Dueñas *reg. 366.* Rexas *vbi ſupra cap. 20.* Matienc. *in l. 6. gloſſa 3. tit. 8. lib. 5. recopil.* & ibi Azeued & *in Iallius tituli* Spino *in ſpeculo teſtam. gloſſa 16. in princ.* de filio ſpurio cum infi-
13 nitis ſub *n. 1.* Iuriſtæ, & Anton. Gomez *in dicta l. 9. Tauri*, Gutierrez *lib. 3. pract. cap. 55.* & alij. † Tamen efficacius filij clericorum incapaces ſunt hæreditatum paternarum, vt expreſſe cauetur *in l. 6. tit. 8. lib. 5. recopil.* Iuxta quam illud obſeruant interpretes; quod etſi ea lege ſolum filiis clericorum in bonis parentum ſucceſſio prohibita videatur, eadem quidem ratione, quod ipſis parentibus in bonis filiorum prohibita ſit ſucceſſio, vt docuit Azor *in ſumma, cod. de legitimis hæredib.* Couar *in epitome ſucceſ. ab inteſt. n. 13.* Gomez *in dicta l. 9. Tauri*, & alij, quos refert Roxas *dicto cap. 20. n. 135. & cap. 30. n. 26.* Dueñas
14 *ſupra reg. 7.*

Vnde inferunt interpretes vt quemadmodum Spurius clerici, nec patris propinquis ſuccedere poſſit; quia nempe illis, nec agnatus, nec conſanguineus eſt *dict. l. ſi ſpurius, l. fin. Cod. de natural. liber. §. filium l. fin. tit. 13. p. 6. l. 6. dicto tit. 8. lib. 5. recopilat.* ibi: *ni pueden haccer, in heredar los bienes de ſus Padres clerigos, ni de otros parientes de parte de padre*, vbi gloſſa *4. n. 1.* plures retulit Matienc. & nec propinqui, ſiue conſanguinei patris clerici ſuccedere ſpurio filio poſſint, vt reſoluunt Gregor. *in l. 11. tit. 13. p. 6. gloſſa magna ad finem*, contra Ziſuentes Richardus *in dicta Rub. de hæredit. quæ ab inteſta-*
15 *to deferuntur §. 7. ex n. 10. 13. & 14.* cum Matienco, & Paleo *vbi ſupra* pulchre explanantibus ex textu *§. filium.* † ita etiam, vt apparebit ex dicendis *in cap. 1. & ſequentibus huius tituli* filius illegitimus, ſeu ſpurius, filiuſve clerici, non poterunt ad ordines aſcendere, nec ad beneficia Eccleſiaſtica admitti; imo nec ſuccedere in beneficiis patris, aut beneficiari in Eccleſia, vbi pater eſt beneficiatus, nec è contra pater ſuccedere filio, aut beneficiari in Eccleſia, vbi filius benefi-
16 ciatus exiſtat ex *cap. 2. cap. 3. cap. 4. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. & 17.* huius tituli, vbi agitur.

Alia inquam quibus legitimentur ad ſucceſſiones filij clericorum; item & ad beneficia obtinenda, dico *infra ſub c. 1.* & aliis huius tituli, pluraque etiam cum infinitis congerit Barboſa *in dicto cap. tanta qui filij ſint legitimi*, vbi ex *n. 30.* aduertit non omnes filios ex eiſdem parentibus natos per ſubſequens matrimonium legitimari, ſed ſolùm naturales, ad cuius effectum dicit vt ille naturalis reputetur, qui licet conceptus ſit ex iis parentibus, inter quos tempore conceptionis erat impedimentum dirimens matrimonium, quod tempore natiuitatis iam ceſſauerat, veluti ſi ſoluta concepit ex coniugato, at vero tempore natiuitatis filij, mortua erat vxor illius coniugati, vel ſi ſoluta concepit ex conſanguineo, & affine, & tempore natiuitatis filij obtenta erat diſpenſatio, vt contrahere poſſent, tunc tali caſu, filium natum, eſſe naturalem, & non ſpurium; eo quod, 17
vt dictum eſt, † filij ſtatus ſit iudicandus ex tempore conceptionis, aut natiuitatis; pro vt magis filio expediat, Couar. *in 4. dict. diſp. 8. §. 2. n. 1.* cum pluribus Zened. *collect. 68. in decretal. n. 6.* Pereg. *de fideicommiſ. art. 24. n. 50.* Thomas Sanchez *de matrim. lib. 8. diſp. 7. n. 19.* Baſilius Pontius *eodem tractatu lib. 11. c. 3.* Octauian. Banormat. *in c. naturales q. 19. num. 172.* Facard. *tract. de legitim.* per ſubſequens matrimonium, *membro n. 31.* Faquineus, *lib. 3. controuerſ. cap. 50.* alia cum Axor, & Molina refert Barboſa videnda, vbi proximè, vbi *num. 32.* cum Baldo, & Hypolito, *conſ. 25. num. 50. & conſ. 99. n. 11.* ait memoriæ tenendum illud notabile, nempe, vt licet Tyrannus rem habeat cum aliqua muliere per vim filius inde natus non ſit ſpurius quoad matrem. 18

Alia hic vtiliſſima adiici poterant, ſed pro complemento Rubricæ exiſtimauit opportunius magis quàm alibi aliqua innectere de legitimitate, & illegitimitate filiorum, & quæ differentia apud Romanos extitiſſet; vt vberius, ac proprius tractatio, de qua hic, ſiue radicitus maneat intellecta. Ergo ex variis coniunctionibus, quæ olim inter homines erant quaſdam, lex Romana approbauit vnde legitimi filij orti, & appellati ſunt, quaſdam nec recepit, nec damnauit vnde naturales prodicere, quaſdam eo odio eſt proſequuta, vt quod inde perueniſſet, nec filiorum nomine dignum cenſuerit, ſed omnem illam prolem, illegitimam appellauit, vt ex nomine ipſo quiſque intelligeret contra legum præſcripta talem omnino coitum extitiſſe; & qui pertinent ad multiplicem filiorum illegitimitatem, de qua in hac Rubrica dictum eſt; ſiquidem erat illegitimorum genus, qui de Romanis ciuibus nati; parentes tamen eorum ſecundùm legum præcepta nõ coierant, de qua lege conubiorũ ſcripſerunt Quintilianus *lib. 5. c. 10.* Plutarchus, *in Plebem.* Vlpian *tit. 9. 22. & 23.* Gellius, *lib. 4. cap. 4. & lib. 18. cap. 6.* Cælius Rhodiginus, *lib. 15. antiq. lect.* Volateran. *lib. 30. commun. vrbis*, Budæus, *in annot. ad Pandect.* Alex. *lib. 1. genial. cap. 5.* Garinus, *in catulo in epitalamio* Iulij & Malij Perionius, *in concione 147.* Lucij Alciat. *in annot. ad Tacitum lib. 4.* Cuiacius, *lib. 7. obſeruat. cap. 7.* Hotman. *in paratit. Iuris Ciuilis tit. 7. de Iure vxorum*, & ad *leg. 12. tabular. 3. p. cap. 4.* Sigonius *lib. 1. de Iure antiq. Ciu. Roman. cap. 9.* Briſonius, *lib. de ritu nupt. & lib. de Iure Conub.* Palæot. *lib. de nothis ex cap. 3.* Conanus, *lib. 8. ex cap. 2.* Petr. Gregor. *2. p. Syntagmat. lib. 8. ex cap. 1.* cum multis quales videntur filij ſpurij, nothi, adulterini, nefarij, & ſacrilegi, vt clericorum filij. 19

Genus verò aliud erat eorum, qui Patrem, matremve alienigenas habuiſſent, id eſt non ciues Romanos: nam cum inter exteros, & ciues Romanos iuſtum Conubij ius non eſſet, ſi qui inde naſcebantur liberi, ſub poteſtate patris non erant, ſed illegitimi cenſebantur, vt Iuſtinianus demonſtrat *in §. 1. inſtit. de nuptiis*, Caio *lib. 1. inſt. tit. 4.*

de

de matrim.in princip. Cicero, *in Topicis*, vbi Boëcius, Vlpia. *in fragm.tit.5.* Seneca, *lib.de beneficiis:premiſſi tibi(ait)filiam in matrimonium, poſtea peregrinas apparuiſti, non eſt mihi cum extraneo connubium*, Macrobius, *lib.6.Saturn.cap.6* Liuius, *lib.37.*& de iure Conubial.*pag.6.* Conan.*lib.2.c.16.n.* .Paleot.*lib.de nothis,& ſpuriis cap.3.n.5.& cap.16.n.1.*

20 Et ex hoc genere refert Anton. Pichard ex adductis, *in princ.inſt.de hæredit.quæ ab inteſtato deferuntur, dicto §.7. ex n. 1. ad 6.* habuiſſe originem conſtitutionem Valentiniani, & Valentis Imperatorum, quæ extat, *in l.vnica de nuptiis Gentilium tit.4.lib.3.in Cod.Theodoſiano*, qua iubebatur, vt nullus Romanorum Barbaram cuiuſlibet gentis habere præſumeret vxorem, nec Barbarorum coniugiis mulieres Romanæ in matrimonio coniungerentur; quod ſi feciſſent capitaliter vt caperetur.

21 Et huic ſimilitudinariæ ad alios verò effectus ſpirituales ſunt latæ lege canonica aliæ conſtitutiones, quibus patet non valere matrimonia Chriſtiani, id eſt, Baptizati cum infideli non baptizata, & è contra, vt habetur inter impedimenta dirimentia matrimonij, quòd vocatur, *cultus diſparitas*, ac apparet ex *cap.cave 28 q.1.* in illis verbis: *ſi chriſtiana ſis, non eſt ſatis, niſi ambo initiati ſitis ſacramento Baptiſmatis*, & profitentur communiter ſcriptores cum D. Thoma, *in 4.diſt.39.quaeſt.vnica art.1.* Henriquez, *lib.12.de matrim.cap.13* Syluester.*verb.matrim.8.c.10.dicto 3.* Vgolinus, *de ſacram.*vbi *de matrim. cap.19.a.6.* de quo ſuo loco dicetur, *infra ſub tit. de diuortiis in cap.quanto, & in cap. gaudemus de diuortiis*, & ſcripſi aliqua ſub, *cap.litteras de reſt.ſpoliat.* ſufficiat tamen ad præſentem Rubricam hæc inſinuatio. Cætera, quæ huic Rubricæ poſſunt conuenire, inuenies ſub Rubro.

22 Pro complemento Rubricæ notabis cum Caſtro Palao, *tract.1.de conſcientia dubia diſp.3.p.5.*ex *n.8.*& Trullench, *in opere morali lib.7. cap.9.dubio 6.n fin.* quod ſigna ad cognoſcendum, quando filius ſit reputandus legitimus, & primùm, ſi naſcatur ea vxore domo mariti commorante, etiam ſi tempore conceptionis vxor adulteret. Secundùm quando parentes ita filium tractant, vt proprium, & legitimum, ipſeque vt tales reueretur. Tertium nominatio ea propoſito, vt ſi facta ſit coram notario, aut in iudicio, & teſtamento. Quartum fama, & communis populi opinio. Quintùm ſi filius à Patre hæres inſtituatur: ita relati ex Syluestro, Couar, & Menochio, de quo ego Latè dixi ſub *cap.per tuas de probation.à. quæſt.1.ad 3.*vbi leges.

AD TEXT. IN CAP. I. Cap litteras. XIV.& Cap. fin. hoc Titulo Et Cap. I.& II, eodem lib.6.

PRÆMISSVM.

SVMMARIVM.

9 *Tituli de filiis Presbyterorum diſtributio in duas partes* n.1.

3 *Illegitimus non ordinatur, niſi fiat Monachus.*

4 *Illegitime natus etiam de vxore ſine diſpenſatione ad ordines.vel beneficia nequit promoueri;quia eſt repellenda paterna incontinentia modis omnibus.*

5 *Illegitimus ad Dignitatem,perſonatum, vel beneficium curatum promoueri nequit abſque diſpenſatione Papa.*

6 *Diſpenſat cum illegitime natis in minoribus ordinibus, & beneficio ſine cura Epiſcopus,in aliis Papa.*

7 *Pluralitas beneficiorum prohibetur in illegitime natis diſpenſatis ad beneficia.*

OMnia iura,ac capita huius tituli exiſtimaui, vt breuius explanentur,ad duas claſſes vnire. 1
In hac prima explanabo tria propoſita huius tituli cum duobus *eod. tit. in 6.* quatenus agunt de non ordinandis filiis Presbyterorum, & nec beneficiandis abſolutè ſine diſpenſatione, aliove indulto † In ſecunda inquam de illo aſſumpto, 2
qui reperitur in reliquis capitibus, nempe de filiis Presbyterorum non beneficiandis in Eccleſia, ſeu beneficiis parentum, aut è contra, Parentibus in Eccleſiis filiorum, quibus diſtinctionibus integra tituli materia facilius complectatur, quæ aliàs fortè lata poſſet inſcribi.

Probant ergo hæc Iura vnquam quaſi com- 3
munem concluſionem, cum *in cap.1.*illa ſit vt illegitimus non ordinetur, niſi, vt religioſus fiat, qui nec tunc præficitur ad Prælaturam; addit amplius, vt nec & ſerui, niſi à Dominis ſuis liberati donentur, de quo *infra late in tit.ſequenti.de ſeruis non ordinandis.* † *Dict.cap. litteras.* 4
14.ait vt illegitime natus etiam de vxore, ſine diſpenſatione ad ordines, vel beneficia promoueri non poteſt, addens vt modis omnibus ſit repellenda à filiis paterna incontinentia † Et *dict.* 5
cap. fin. docet illegitimum abſque diſpenſatione Papæ ad Dignitatem, vel perſonatum, vel beneficium curatum promoueri non poſſe, cum nimis deformetur honeſtas, ex eo quod filij ſacerdotum, & alij non legitime nati ad Dignitates prædictas non promoueantur, addens ea beneficia eſſe conferenda aliis perſonis idoneis per illos; ad quos collatio illorum de Iure pertinet, de quo vltimo dico *infra de Prebend & Dignit.*† item *de inſtit.& de conceſſione* 6
Prabenda in dicto cap.1. & 2. de filiis Presbyter.lib.6. cauetur, quod cum illegitime natis diſpenſant Epiſcopi in minoribus ordinibus, & beneficio ſine cura, & in aliis Papa

Etiam illis prohibetur pluralitas, beneficiorum, 7
etiam diſpenſatis, ſi ad illam non porrigetur diſpenſatio. De quo vltimo abundè dico *in c. de multa 27.de prebend.* aliquid inſinuani *in cap.cum te 4.de ætate, & qualitate ord.* vnde iam per quæſtionis eorum materiam complectemur.

* * *

QVÆST. I.

Filij Presbyterorum, & cæteri ex fornicatione nati, quare ad ordines non promoueantur, cum alias expoſiti vt filij legitimi reputentur ad prædictos effectus, item & ad officia? An Baſtardi, ac ſpurij poſſint officia Reipublicæ obtinere? An filij Presbyterorum ante Presbyteratum concepti valeant ordinari, & beneficiari? Et an hac irregularitas imponatur etiam parentibus?

SVMMARIVM.

1 *Expoſiti reputantur habiles ad ordines, beneficia, & officia. Spurij non ſic. Et quare de vtriſque* n. 1.

2 *Expoſitus non ex eo quod exponatur, illico præſumitur natus extra matrimonium, contra aliquos* n. 3. & 4.

5 *Filij illegitimi Preſbyterorum, aut ex fornicatione orti, nec ordinari, nec beneficiari poſſunt ſine diſpenſatione tribus de cauſis* n. 7. & 8.

6 *Infamia cauſa priuatur quis, non ſolùm officiis, & beneficiis obtinendis, ſed etiam obtentis.*

8 *Filij præſumuntur imitatores futuri incontinentiæ paternæ, &* n. 18.

9 *Illegitimi pleni ſunt vitiis.*

10 *Illegitimus nequit ſine diſpenſatione, prima tonſura initiari.*

11 *Baſtardi filij non comprehenduntur appellatione filiorum, & quare* n. 12.

12 *Baſtardi etiam legitimati ſunt ſimiles Alchimiæ.*

13 *Baſtardi ſunt infames infamia facti, qui excluduntur à Iudicando, & quare* n. 14. & 15. *ſed contra* n. 16.

15 *Spurius non ſuccedit in Regno.*

17 *Filij Preſbyterorum difficilius diſpenſantur ad ordines, & beneficia, quam alij illegitimi.*

18 *Parentes exempla metuuntur in filiis.*

19 *Filij hæreticorum naturales, ſiue illegitimi inhabiles ad beneficia, & officia publica.*

20 *Filij Preſbyterorum concepti ante Preſbyteratum poſſunt ordinari, ſi ſint nati ex legitimo matrimonio, &* n. 21.

21 *Clericus beneficiatus, qui in minoribus exiſtens contrahendo matrimonium amittit propria beneficia, ac legitimat filios antea natos ad ordines, & beneficia.*

22 *Filius conceptus ex aliquo tempore, quo parentes eius liberi extiterunt ad contrahendum, legitimantur per ſubſequens matrimonium.*

23 *Pater ex illegitimitate ſui filij, nullum irregularitatem incurrit.*

1 AD primam quæſtionis partem, præmittes quæ latè tractaui *infra in cap. cum deputati 16. de iudiciis q. fin.* dum agens de illa quæſtione, an expoſiti, & quorum origo incerta eſt, ſint irregulares, vel ſint habiles ad officia publica, vbi *num.* 1. 3. 7. & 10. cum aliis dixi quod expoſiti ſine diſpenſatione admittuntur ad ordines, præſumuntur nati ex fidelibus parentibus, ac quod admittantur in Eccleſiis, vbi Neophiti excluduntur, & quod habentur ex Bulla Gregorij XIV. vt legitimi; imo quod gaudeant pluribus fauoribus legum, & canonum, & quod nec inhabiles ad officia publica cenſeantur; quia ſunt legitimi, & tamquam nobiles, cum ergo iſti expoſiti, nec certos parentes habeant, ac ex nefario admodum coitu, ac omnibili, poſſint oriri, ac procreari; cur inquam iſtis tot prærogatiuæ? Cur autem illegitimi, & cæteri ex fornicatione geniti non admittantur ad ſacros ordines, & ad Dignitates, ſeu beneficia Eccleſiaſtica; præcipuè ſi conſideremus dicta *ſupra in cap. penult. & fin. de ætate ordinand.* vbi additus non denegatur illis, qui moribus, & ſcientia pollent ad Eccleſiam Dei Suarez longe diſputans *de cenſuris diſp. 50. ſect. 4. ex n. 2.* preſſus difficultate, hanc, & ſequentem ſententiam dixit eſſe veram, legendus *ibi* de huius dubij tractatione; cum infinitis Barboſa *in paſtorali alleg. 51. p. 2. ex n. 148.* vbi leges.

2 Nihilominus quia ratio de expoſitis in iure diuerſa ponitur ab ea, quæ, & à natura etiam dignoſcitur in filiis Preſbyterorum, ac aliis illegitimis, & ex fornicario coitu genitis iuxta modos poſitos *ſupra in Rubrica*, ideo dicendum eſt illegitimos hos nec ad ordines, nec ad beneficia promoueri poſſe, quia prohibiti reperiuntur; eo quod ſint irregulares, vt illico probatur. Expoſiti vero admittuntur; non enim quod aliquis exponatur, & ſufficiens ſignum, vt ſit extra matrimonium ſuſceptus ex dicta Bulla Gregorij; contingit ergo ſæpius à parentibus legitimis nimia paupertate preſſis, filios exponi, vt ſupponitur, *in cap. 1. de infantibus expreſſis*, Et legimus de Moyſe, quod fuerit expoſitus, licet legitimus, *exodi cap. 2.*

3 In tali ergo dubio, & ſi non negem, fortiſſime hanc ſententiam impugnari, vt *in dicta quæſt.* 8. recenſui ex *num.* 8. quam cum infinitis tuetur Nicolaus Garcia, *de beneficiis, p. 7. cap. 2.* qui vt tractationem de filiis Preſbyterorum ageret *ibi cap. 3.* illam incipiendo, *in dicto cap. 2.* agens de legitimitate neceſſaria ad ordines, & beneficia, *ibi à n. 6.* de quæſtione adducta: *an expoſiti, quorum parentes ignorantur, ſint pro legitimis, aut pro illegitimis habendi; & abſque diſpenſatione poſſint promoueri?* noſtramque adducens, probatam à multis per textum, *in cap. ex tenore qui filij ſint legitimi* ibi: *in fauorem pro his potius declinamus*, & contrariam ſequatur cum aliis pluribus ex *num.* 8. eo quod filij legitimi, non ſoleant exponi, ſed potius qui naſcuntur ex furtiuis, & fornicariis congreſſibus, veriſimiliuſque eſſe eos naſci contra matrimonium, qui ſic à parentibus contemnuntur, certiumque eſſe, vt ex centum expoſitis, pluſquam nonaginta ſint illegitimi, vt experientia docet, ex aliis fundamentis. † Tamen quia iſte eſt fauor impertitus à iure, & à dicto Gregor. XIV. in prædicta ſua Bulla edita anno 1591. in fauorem confraternitatum, vbi iſti expoſiti educantur. Ideo exiſtimo ad ordines, & beneficia, ac dignitates eſſe admittendos, niſi ſpecialiter in aliqua Eccleſia, ſeu loco, vt in Eccleſiis Tolatana, legionen. & aliis; item in Collegiis, ac in Sancto Inquiſitionis officio, &c. exigatur qualitas probandi 4

probandi poſſionè parentes,& maiores ſuos, vt in dicta quæſt.breuiter inſiouaui *n. fin.* & Late *in cap.fin.de præſumpt.q.12.& fin.*& docent in terminis Diana *p.1.tract.15.reſ.22 & p. 4.reſ.* 58. cum Anania,Felino, Cardinali Paleſt. Gratiao. *diſcept.forenſ.p.1.cap.135. n 1.* Molfeſ.*in p. 2. q. 59. art.5.diſp.87.in fine*, Salas *in 1. 2. tom. 2. tract. 8.diſp vnica* Sanctarel.*variar.reſol. q. 44.* Egid.*de ſacram.diſp.18 dubio 12.n. 205.* Iaſon. *in pragmat.de Antiſat.verſ.13.obſeruat.1.n. 78.* Schilante *de priuileg. clericorum cap. 4. dubio 2. n.39.*Præpoſitus *quæſt.5.de irregularit. dubio 16. n.127.*Caſtrus Palao *de cenſ.diſp.6.puncto 9.n.3. & tract.3.de benefic.diſp.4.puncto 1.§.1.n.8.* Baſilius Pootius *de matrimonio lib.11.cap.6. n. 4.* Bauni) *de cenſur.tract.11.q.14. de irregul.* Gibalinus *c 3.q.1.n.5.*Leander *de irregul.*plures alios referens:& pro contraria ſententia *tract.2.de matrim.diſp.3.q.6.*

5 Iam ergo ex dictis in Rub.& proxime referendis apparet raoo,quare filij illegitimi,atque Preſbyterorum; item & omnes alij orti ex fornicatione,nec ordinari,oec beneficiari valeot ſine diſpenſatiooe,tribus potiſſimum de cauſis.Primo ob excellentiam huius ſacramenti, Dignitatiſque Clericalis, quæ ooo ſolùm perſonæ meritum, ſed etiam origiois hooeſtatem expoſcit, nec infamibus, aot turpibus committi debet, *cap.inter dilectos de exceſſibus Prælatorum*; non enim infames ad beneficia poterunt promoueri vt Azot, *inſt.moral. p.2. lib.6. cap 7.q3.* Valer. Reginald.
6 *in praxi fori pœnit.lib.10.num.199.*Latè Nicol. Garcia, *p.7.cap.8. de benefic.* † Etenim propter infamiam iuris, non ſolùm priuatur infamis officiis, vel beneficiis obtinendis, ſed etiam obtentis, vt per Azeued *in l.7. à num.4. recopil.* Petr. Barboſa, *in l.cum Prætor.§.fin.n.18 2.ff.de Iudic.* Garcia,*ſupra dicto c.8.n.33.*Auguſtinus Barboſa, *in dict.cap.inter dilatos num. 7.* & alij communiter.

7 Secundò io deteſtationem crimiois paterni per *cap. propoſuiſti* 82. *diſt.* per illud dictum Pauli *ibi* relatum, *qui autem in carne ſunt, Deo placere non poſſunt*, ſicut intelliguot, Cardinalis Bellarmin. *tom 2. lib.1. de matrim.cap.6.& 7.*Valquez,*in opuſcul.tract.de matrim.diſp.2.cap.8. n. 87.*Ægidius Conink *de matrim.diſp.24.n.18.dubio 2.* Valenſis *in Rub.hic ſub n.2.*Vbi quod Ius in filiis plerumque deteſtatur.*argum.textus*, & per *ibi* dicta *in cap.vergentis de hæreticis.*

8 Tertio ob timorem iocontineotiæ paternæ, cuius futuri imitatores præſomuntur vt *in cap. prinſquam d ſt.28 in cap.ſi gens,Anglorum diſt. 56.*Iuxta tritum illud: *ſæpe ſolet ſimilis filius eſſe patri*,quam citat gloſſa *in l. quod ſi nolit. §. qui mancipia ff.de ædilitio edicto, & in l. quiſquis* verb.*in quibus ff.ad leg. Iul. Maieſtatis in filiis*,ait, *paterni criminis exempla metuuntur*, & gloſſa,*in auth.de reſec.ſac. Pal. ad fin.* & *in dicta cap per venerabilem* verſ. *progenitores de elect.*ibi Panorm.*col.4.& in c.1.56.diſt.*Vbi dicit hanc vnam cauſam quare filij Preſbyterorum nõ promouentur gloſſa,*in c.item ſi quis cum militibus 6.q.1.& in c.vlt.de conſecrat.diſt.vltima, & in c. 2.ſuper verb.defectu* hoc tit.*lib 6* Cinus,*in l.bonæ fides in 7.q.cod.de Iure Iur.*Bald.*in l. 1. ad finem cod.locati,& in l.ſi quos in fine* & *ib.* Ang Ins, *Cod.de captiuis* idem Bald.*conſ.95.* Albericus loquens io filio calumniatoris,*in l.ſi cui §. 1. n. 1. ff.de accuſat.*Franc de Aretin. *in l.vbemus in fi-* *ne Cod. de aduocat. diuerſ.Iudic.* ex locis Sacræ Scripturæ, & ex bonis authoribus congerit infinita videnda, Tiraquel, *de leg.connub. gloſſa 1. p. 7.in l.7.ex num.3 vſque ad finem*,Valeolis, *ſupra.*

9 Et quarta cauſa eſt, illegitimi pleni ſunt vitiis, vt tradunt Cardinalis Paleot.*in tract de nothis,ac ſpuriis*,& Anton. Fonſeca, *in additton. à Caiet. 23.Deuteron.*cum multis Leander, *de irregular. tract.2. diſp.3.q.1.* cum Booacina;Caſtro Palao, Henriquez, Quintana Ducñas, *tom. 1.ſing tract. 16.ſingul.5. n.4*
10 † Vbi docet contra Zerdam, minime poſſe illegitimum ſine diſpenſatione primâ tonſurâ initiari;non enim dignitas clericatus debet ſordeſcere ex iis,qoæ obſcuro generati ſunt, nec detur pati vitioſâ eorum origine.

11 Ad ſecundam quæſtionis partem,an Baſtardi, ac Spurij poſſint officia Reipublicæ obtinere? Et quia vbicumque agitur de honore filiorum, noo comprehenduntur filij Baſtardi appellatione filiorum,vt dixerunt Molina *de primog.lib.3.cap.3. n.fin.* vbi additionatores, Azeuedus *in l.7.n. 14. tit.9.lib.9.recopil* hancque opioionem ſine controuerſia proferant Melch. *in quæſt. polit p. 1. q. 16.*Laudeoſ.*de officialibus q.170.* Mandell.*conſ. 6.& 85.vol 4.*D. Carolos de Tapia, *de conſtit. Princip cap.1.n.46.& 48* Mynſing. *obſeruat. 31. n.5.*Vbi ampliat etiam quod eſſent legitimati. †
12 Quia iſti tales ſunt ſimiles Alchimiæ, quæ facit apparere,quod oon eſt, vt dixit Baldus,*in cap. 5. col.5. de conſtit.* Caſſaneus, *in chatalogo Gloriæ mundi p.12 conſiderat.15.*

13 Ideo iuxta iuris regulas, cum Baſtardi filij infames infamia facti reputentur, vt voluerunt Capicius *deciſ.32.num. 7.* Auendañus, *cap. 19. Prætor num.19. & 24.* verſ. *ſunt autem lib. 1.* & cum honor, & dignitas ſi eſſe iudicem, ab illis excludi, docent Alex. maximè ſufficienter couſiliarius Principis, *in l. 2. Cod. de Dignit. lib. 12. & in leg. 4. in princip. ff. de liberis, & poſthum.* vbi Baldus ipſe, *in l. cum legitime ff. de ſtatu hominum*, Boër. *deciſ. 225. num. 12.& 13.*
14 † vnde Plato, *lib.6. de legibus*, docet vt candidati Magiſtratus alicuius eo tempore, quo comitia habentur in ara Dei, nomen ſuum, & patris, & gentis, & tribus in tabula ſcriptum deponant, atque ita quaſi in teſtimonium,Deo vocato, profiteaotur, ſe legitimè natos eſſe.

15 Imo Ariſtoteles, *lib. 3. politicor. cap. 11.* non vult, vt ſpiritus in Regno ſuccedat, & Melius, *lib.4 cap.6.* dum ait qood Magiſtratus infamia, & macula inſigni notantur, cum tales ad ſubſellia coo ſilia, atque honores admittuntur, nec poſſunt non timidè, demiſſeqoe tales rem gerere; quia animi ſpiritum deprimit genus ſubdititium, & adulterinum, maximè cum quis meminit ſcelerum parentum ſuorum ſecundùm Plutarchum, *de educatione liberor.* & in Hypolito, Maſtrillus, *de Magiſtr.lib 2.cap. 12.ex num.37.*

16 Hæc inquam ſic debeot procedere, licet male ſeruetur ex relatis per Couar, *in pract. cap.19.num.6.* Vbi ſpurius, quamuis infamis ſit facti, ad dignitatem promoueri poſſe dicitur. Ergo infert Azeued. *vbi ſupra*, & vt refert Maſtrill. *ſupra numer.48* ad officium in ſtitiæ eligi poterit, cum expreſsè non reperiatur prohibitum, & fortè ſic per text.*in l.generaliter §. Spurij,& in l.ſpurij ff.de decurionibus.*

17 Ad tertiam quæſtionis partem, an filij Presbyterorum ante Presbyteratum concepti valeant ordinari, & beneficiari? Et videtur quod non, quia vt patet ex titulo hoc, certum eſt filios Presbyterorum eſſe inhabiles ad ordines ſuſcipiendos, multoque difficilius cum eis diſpenſari, quàm cum cæteris, vt docent Panormit. *in cap per venerabilem qui filij ſint legitimi, cap. Preſbyterorum 56. diſt. cap. vt filij* hic *& cap. 1. & 2. lib. 6. cap. cum in cunctis, cap. innotuit. de elect. cap. accedens. de purg. canonica, cap. niſi cum pridem de renunciat.* & merito vt docent Hoſtienſis *in ſumma hoc tit. §. quæ eſt cauſa* Rebuffus *in praxi benef. p. 2. de diſpenſ. ſuper defectu natal. n. 3.* Azor.
18 *tom. 1. lib. 6. inſtit. moral. cap. 3. q. 19.* † quod in eis paterni, & hæreditarij criminis exempla metuantur; ſolent (vt dictum eſt) filij tales eſſe, quales fuerunt parentes ex Tiraquello *ſupra de leg. connub. dicta l. 7. p. 7. gloſſa 1.* Caſaneo *de Gloria mundi p. 11. conſiderat. 25.* Fabro *inſtit. de nupt. in Rub. n. 2.* Fulgoſ. *conſ. 159. n. 1.* Caſtro *lib. 2. de Iuſta haret. punit.* vt colligitur ex *dicta l. quod ſi nolit. § mancipia ff. de edilitio edicto,* & ex Ariſtotele *lib. 1. polit. cap. 4.* vbi dicit: *ex hominibus hominem, & ex beſtiis beſtiam; ſic ex bonis bonum generari, & naturam quidem hoc velle; attamen plerumque non poſſe* Ex Horatio, *nec imbellem pro generant aquila columbam, & Theognide nec ab Ancilla ingenuus; probam prolem haud pater gignet improbus,* & patet ex aliis bonarum litterarum, genitore, à Tiraquello longe vbi *ſupra* adducti; dicta gloſſa 1. per totam, Scottia *in conſtit. Pontif. epitome 59. ad conſt. clem. 7. Theorema 162.* Vbi concludit cum Nicetas *in oratione 42.* Nazianzeni, vt paternæ naturæ, compendioſa demonſtratio ſit filius.

19 Et confirmatur, quia ſic de Iure in pœnam delicti hæreſis paternæ filij hæreticorum, non ſolùm legitimi, ſed etiam naturales, aut ſpurij, ſiue ex adultero, & inceſtu, aut ſacrilegio nati, ſunt inhabiles ad beneficia, & officia publica, vt decernitur etiam in Bulla 1. Innocentij IV. quæ incipit *cum aduerſus* § 9. & Bulla 19. quæ incipit *cum negotium* §. 1. *&* 3. & in Bulla 16. §. 3. in Bulla 13. clem. 4. §. 31. *& in cap. quicumque de har. lib. 9.* ex gloſſa Ancharran. Archidiac. Ioanne Andrea, & Franco *in cap. ſtatutum de har. lib. 6.* Simanchas *tit. 29. n. 16.* Couar. *lib. 2. variar. reſolut. cap. 8.* Azor *tit. 1. lib. 8. mor. cap. 13. q. 8. tom. 2. lib. 6. cap. 4.* Sanchez *lib. 1.* cum infinitis. *cap. 27.* Menochius *de præſumpt. lib. 5. præſumpt. 33.* Suarez *tom. 1. diſp. 43. ſect. 3. n. 2.* Scottia *de conſtit. Pontif. epitom. 9. theorema. 33. in princip.* Barboſa cum infinitis in relatis Iuribus, & hoc ne plus habeat luxuria, quàm caſtitas ergo.

20 Nihilominus in dubio, de quo loquimur, dicendum eſt filios Preſbyterorum ante Presbyteratum conceptos poſſe ordinari, & beneficiari; ſi tamen ſint de legitimo matrimonio nati, quod potuit eſſe contractum, antequam, mortua matre, pater Presbyter factus eſſet.

21 Et ſic è contra facit, vt filius clerici in minoribus beneficia obtinentis, qui poſtea cum matre matrimonium ad hæc legitimetur, ſicut ad alia ex regular. textus, *in cap. tanta qui filij ſint legitimi:* nam licet huiuſmodi clerici in minoribus, contrahendo matrimonia, amittant beneficia; faciunt tamen ipſum matrimonium validum, ac per conſequens reddunt filios legitimos, & habiles ad ordines, & beneficia, cum ipſum non prohibeantur contrahere per textum *in cap. 1. & per totum de clericis coniugatis,* quod eſt verum quidquid contrarium teneant Ozaſcus, *in pedemont. deciſ. 154.* Sarmient. *ſelect. lib. 1. cap. 5. num. 7. & 8.* Henriquez, *in ſummâ lib. 11. cap. 20. §. 2.* & tenent præter Præpoſit. *n. 12.* Cardinal. *n. 14. in dicto cap. tanta,* & alios ordinarios, Couar *in 4. cap. 8. §. 2. n. 5.* Dueñas *reg. 350 limit. 7.* Mozz. *de contract. lib. tract. de matrim. tit. de natal. matrim. n. 16.* verſ. *tertio ampliatur,* Rojas *de ſucceſſ. cap. 27. n. 20.* Auendan. *in l. 9. Tauri gloſſa 10. à num. 10.* Spino *de teſtam. gloſſa 16. in princip. à num. 93.* Saytus *de cenſ. lib. 6. cap. 10. num. 17.* Lara *in l. qui à liberis in princip. à n. 89. ff. de liberis agnoſcend.* Gutierrez *pract. lib. 2. q. 104. n. 2.* Faquin. *lib. 3. controuerſ. c. 52.* Zenedus *in collect. 68. ad decretal. n. 5.* Sanctarel *variar. reſolut. q. 21. n. 4.* Baſilius Pontius *de matrim. lib. 11. cap. 2. n. 5.* Barboſa *in dicto c. tanta* cum Azorio, Vincent. de Franch. Menochio, & Campanillo *n. 33.*

Et confirmatur, quia ſecundùm probabiliorem 22
ſententiam, quam tuentur Ferdinandus, Caſtrus Palao *tom 2. tract. 13. de benefic. diſp. 4. punct. 1. n. 7.* Baſilius Legion. *lib. 11. de matrim. cap. 3. n. 9.* Leand. *de irregularit. tract. 2. diſp. 3. q. 19.* filius conceptus, & natus tempore, quo parentes eius inhabiles ad contrahendum extiterunt, ſed aliquo intermedio tempore, quo in ventre extitit, habiles fuerunt, legitimatur per ſubſequens matrimonium, qui ſic mouentur per verba *leg. qui in ventre ff. de ſtatu hom.* ibi: *qui in vtero eſt, perinde eſt, ac ſi in rebus humanis eſſet conſtitutus,* quando de commodis eius agitur, & ex Iuſtiniano, *in §. 1. inſt. de ingenuis,* vbi filius Ancillæ libertatem obtinet, ſi eius mater tempore conceptionis, vel partus, vel dum illum in ventre habuit libertatem obtinuit; quæ quidem non male applicantur ad corroborandum quod eſt propoſitum in quæſtione poſita *hic* in dicto verſ. *ad tertiam.*

Ad quartam quæſtionis partem, an hæc irre- 23
gularitas imponatur etiam parentibus? Et videtur affirmandum, quia cum in patre fuerit culpa, & in eo ſit maior turpitudo, & indecentia, plus debeat ei propria obeſſe culpa, quàm culpa aliena filio. Adhuc verò dicendum eſt patrem irregularem non eſſe; tum quia titulus noſter tantùm loquitur de filiis Presbyterorum; tum quia hic non agitur de pœna culpæ, ſed de indecentia; & de præcauenda ſimili turpidine in futurum, eſt enim ratio diſpar, quia pater non accipit, eſſe per turpem generationem, ſed dat filio, actio inquam non eſt in agente, ſed in paſſo, indeque defectus, ſeu indecentia, quæ ex eo naſcitur, non manet in parenti, ſed redundat in filium, excepta culpa, quæ eſt, quaſi imminens in ipſo parente; non enim in eo conſideratur indecentia vlla, præter delictum, de cuius punitione, quatenus ad ſuſpenſionem, & irregularitatem alibi dixit Suarez, & ego *ſupra in tit. de tempor. ordin.* ſic Suarez *de cenſuris diſp. 50. ſection. 3. num. 2.*

***

QVÆST.

QVÆST. II.

An ſit legitimus reputandus ille filius, qui etſi expoſitus non ſit, eius verò parentes non reperiuntur? vel quando natus eſt ex matre habente virum, à quo creditur genitus, ſed reuera eſt genitus ab alio? vel teneatur credere matri dicenti cuius viri ſit filius? An filius genitus à coniugatis poſt matrimonium ratum, & non conſummatum, & vtriuſque coniugis, aut alterius in religione profeſſionem, ſit illegitimus, & irregularis? vbi quid ſi vir ordinetur, & de expreſſione, vt diſpenſetur? An profeſſione filij illegitimi tollatur irregularitas quoad ordines, & beneficia?

SVMMARIVM.

1 *Illegitimus reputatur, qui patrem oſtendere nequit, ſi præcisè requiratur talis probatio, aliter non ſic,* vt n. 2.

3 *Legitimus reputatur quia creditur ortus ex matre habente virum, & ſi genitus ſit ab alio viro, ſi non credat quod eſt adulterinus,* vt n. 6.

4 *Filius, qui certo ſcit genitus eſſe à viro alieno, nequit aſcendere ad ordines ſine diſpenſatione.*

5 *Irregularis dicitur in vtroque foro, qui ob adulterium coniugata, talis reputatur, aut ob aliam cauſam.*

6 *Filius publicè habitus pro legitimo, & ſi ſit adulterinus erga ſe, poteſt ordinari, quando Eccleſia illum obliget ad ordines ſuſcipiendos; vel in caſu grauis damni vitandi,* vt n. 7.

8 *Filius non tenetur credere ſe illegitimum ex ſola declaratione matris, etiam facta in extremis, vt priuetur à iure ſucceſſionis,* n. 9. 10. 11. 12. *& etiam ſi mater iuraret ſic,* vt n. 16.

9 *Mulieres ſolent alios præter modum amare, alios odiſſe,* vt n. 11. 12.

10 *Confeſſarius num tenetur dicere pœnitenti, ne credat matri aſſerenti ſe eſſe illegitimum. Et vide* n. 20.

11 *Filius non tenetur fidem adhibere matri aſſerenti ſe eſſe adulterinum, niſi ſufficienter probetur conceptionis tempore non fuiſſe cognitam à marito vt hic, & melius* numer. 17.

13 *Filius licet credat eius matrem eſſe adulteram non inde ſe habere debet pro illegitimo, & poteſt deponere dubium,* vt nu. 14. & 15.

14 *Filius in dubio an ſit ſpurius, vel naturalis, reputatus naturalis.*

15 *Filius qui in dubio ſe reputat legitimum, poteſt retinere ſemel habitam hæreditatem.*

16 *Confeſſarius debet vti magna prudentia, ne in articulo mortis detegat ſuum adulterium; cum nec ob id filius debeat credere ſe illegitimum, & ipſa ſi viuat poſſit à marito occidi.*

18 *Filius vtcumque exiſtimet ſe eſſe illegitimum, bene faciet ſi vt ordinetur, diſpenſationem exigat, qui ſi melius inſtructus exiſtimet ſe legitimum, rectè deponet ſcrupulum,* vt num. 19.

20 *Confeſſarius nequit conſulere filio ne credat matri, ſi ipſe filius credat ſe illegitimum.*

21 *Filius genitus à coniugatis poſt vtriuſque, aut alterius profeſſionem, reputatur Spurius quoad ordines,* vt n. 22. *Sic vt vir ad ſacros ordines promoueatur,* vt n. 21. 23. 24. 25. 26. & 27.

23 Cap. litteras hoc tit. de filiis Presbyterorum n. 24. & 25.

27 *Illegitimus quia procreatus poſt profeſſionem, debet, vt diſpenſetur narrare ſe ortum ex matrimonio, cuius coniuges, aut vnus tantum erat profeſſus, &* n. 28.

28 *Spuritatis, ſeu illegitimitatis qualiſcumque debet fieri mentio, vt diſpenſatio rectè impetretur, &* numer. 29. *& de ratione,* num 30.

29 *Diſpenſandus illegitimus debet exponere qualitatem ſuæ illegitimitatis, vt quod ſit naturalis, ſpurius ſacrilegus, inceſtuoſus, adulterinus, &c.*

31 *Profeſſio filij illegitimi tollit eius irregularitatem ad ordines, etiam ſi eſſet ſpurius,* vt n. 32.

31 *Illegitimus factus religioſus poteſt ordinari in ſacris, & beneficia manualia obtinere.*

AD primam quæſtionis partem, ſuppoſitis quæ dixi *ſupra*, de expoſitis in verſ. *ad primam quæſt.* 1. poteſt dici, quod cum ratio, quare expoſiti legitimi cenſentur, eſt ob indultum confraternitatibus expoſitorum conceſſum à Greg. XIV. quod non militat in hoc caſu; ideo illegitimum reputari, natum, qui parentes ſuos oſtendere nequit; & ſic Philibertus *tract.* 1. *de ordine part.* 10. *cap.* 1. *difficult.* 1. *num.* 5. docet per *cap.* 1. *de infantibus expoſitis*, quo probat illos illegitimos dici, qui nequeunt parentes oſtendere; & quamuis Auila *p. 6. de irregul. diſp.* 3. *dubio* 10. & Cornejo, *eodem tractatu diſp.* 15. *dubio* 1. *q.* 2. Leander, *de irregularis tract.* 1. *diſp.* 1. *quæſt.* 18. *& tr.* 2. *diſp.* 3. *q.* 7. dicant cenſendum, & reputandum eſſe legitimum, & conſequenter, non irregularem, & quod caſu dictus fuerit infamatus de illegitimitate, teneatur ſe purgare. † Ego inquam primam ſententiam amplector, quoties requiritur poſitiuè quod quis probet ſe ortum à legitimis parentibus, vt contingit in communitatibus exigentibus ſanguinis puritatem, ſeu nobilitatem, vt breuiter dixi *infra in cap. cum deputati q.* 8. *n. fin. de iudiciis*, & ſub tit. *de præſumpt.* Late *in cap fin. q.* 1. *&* 2. Secundam hanc amplector, vbi prædicta poſitiua probatio non requiritur præcisè. Sed vt hanc difficultatem vberius apprehendas, ac reſoluas, leges quæ adduxi *infra in cap. per tuas de probat. à quæſt.* 1. & *ibi q.* 3. *à num.* 1. Vbi de filiatione probanda ad honores, & beneficia. 1 2

Ad ſecundam quæſtionis partem, quæ ſatis clareſcit ex dictis *hic* in verſ. *ad tertiam*, bre- 3

uiter reſpondeo, vt quando quis ortus eſt ex ma-
tre habente virum à quo creditur genitus, ſed re-
uera eſt genitus ab alio, talis filius, ſit vt legitimus
habendus, niſi certo ſciat filius, aut crediderit
informatus ſe filium eſſe alterius viri. Et
hoc pacto exiſtimo componendas eſſe dicas ſen-
tentias contrarias Alfonſi à Caſtro *lib. 2. de le-
ge pœnali cap. vlt. concluſ. 3.* exiſtimantis illegiti-
mum occultum poſſe abſque vlla diſpenſatione
ad ordines promoueri; quia ſi illegitimus reputa-
tus legitimus irregularis cenſeretur, cogeretur
ſuum vitium occultum manifeſtare ſaltem Epiſ-
copo, vel Pontifici, à quod impetranda eſt diſ-
penſatio, cum eſſet iniquum obligare quemlibet
vt ſeipſum infamet iuxta quæ latè ſcripſi infra
in cap. nouit 13. de Iudiciis q. 37. dum egi de il-
la quæſtione. *an quis ſe ipſum teneatur denun-
ciare?*

4 Hanc proxime latam admitto, dum filius non
credit ſe illegitimum, quod ſi ſciat, aut credat,
iam tunc in caſu, de quo loquimur quantum-
uis. vt puniatur delinquens, non teneatur ſe ma-
nifeſtare? tamen vt conſequatur ordines, &
beneficia, ex quo ſcit erga ſe, illegitimum eſſet,
etſi vulgo exiſtimetur legitimus, cum adhuc
dicatur irregularis, qui occultus, & commu-
niter legitimus reputatus ſit; quia textus hic, &
*in cap. fin. hoc tit. & in cap. 1. & fin. eodem, cap.
per venerabilem qui filij ſint legitimi, & in diſt.
36. Trid. ſeſſ. 21. de reformat. c. 20. & ſeſſ. 23. c.
3. & 7* & Pius V. in Bulla *qua ordinis* Sixtus V.
in Bulla *ſanctum, & ſalutare* abſolute exclu-
dunt ab ordinibus illegitimum, nulla facta di-
ſtinctione de publico, vel occulto, Nauar. *in cap.
27. ſumm. n. 201.* Couarruu. *in clem. ſi furioſus 2.
p. §. 3. n. 4.* verſ. *hinc illud* Auila *de cenſ. p. 7. diſp.
3. dub. 6. concluſ. 1.* Azor. *2. p. lib. 6. cap. 3. q. 23.*
Egidius *diſp. 18. dubio 12.* Bonacina *de irre-
gularit. q. 1. puncto 3. num. 2.* Hurtad. *de ir-
regul. diſ. 16.* Villalobos *p. 1. tract. 21. ſumm.
diſ. 32. n. 3.* Philibertus *de ordine p. 10. cap.
1. n. 1.* dicens non carere errore opinionem Ca-
5 ſtri. † Henriquez *lib. 14 ſumm. cap. 8. n. 10.* vbi di-
cit irregularem eſſe in vtroque foro etiam
illum, qui ob adulterium coniugatæ occul-
tum, aut ob aliam cauſam, reputatur in
foro exteriori legitimus, de quo ait quod
facile obtinebit diſpenſationem occultam,
Papæ.

6 Et ita admitto in dubio poſito hanc reſolutio-
nem, & contrariam Caſtri ſolùm quando filius eſt
reputatus legitimus, nec ipſe credit, vt ſit adul-
terinus vel ſi erga ſe crederet illegitimum, publi-
cè habitus pro legitimo, Eccleſia illum obligaret
ad ordines ſuſcipiendos: ſic Cornejo *tract. 3. de
irregularit. diſp. 15. dubio 1. in princip.* Caſtrus
Palaus *de cenſur. diſp. 6. puncto 9.* imò addunt
Layman. *in ſumma de irregul. cap. 3. n. 1.* Reloz-
zarius *tom. 1. tract. 7. cap. 5. ſect. 2. à n. 69.* Gibalin.
de irregularit. c. 3. q. 1. n. 4. Leander *eodem tract.
2. diſp. 3. q. 4.*

7 Quod ſi in aliquo caſu graue damnum illegi-
timus vitare non poſſet, niſi ordines ſuſcipiendo,
ceſſaret obligatio irregularitatis, alia maiori obli-
gatione ſuperuenientis; ſed non inde probari non
fore irregularem.

8 Ad tertiam quæſtionis partem, an filius tenea-
tur credere matri aſſerenti cum iuramento ip-
ſum eſſe illegitimum? Et ſuppoſitis quæ dixi *in-
fra in dicto cap per tuas de probat. à quæſt. 1. 2. &
3.* & ex proximè adductis, dico vt filius propter
ſolùm teſtimonium matris, non teneatur ſe crede-
re illegitimum, etiam ſi mater in fine vitæ, ac mor-
tis articulo ſic aſſeueraret: nam alias facilè poſ-
ſent matres filios exhæredare; ob idque etſi di-
ctum matris aliquam præſumptionem faciat, non
ſe debet per hanc filius priuari iure legitimita-
tis, nec per iudicem ſit priuandus: ita docent poſt
Hoſtienſem in textu noſtro, & alios Nauarrus, *in
manuali cap. 27. n. 201.* Maiol. *de irreg. lib. 1. c. 7.
n. 9.* Caſtro *lib. 2. de lege pœnali cap. vltimo con-
cluſ. 5.* Salced. *in pract. cap. 14. litera, C.* Suarez *de
cenſ. diſp. 30. ſect. 4. n. 5.* Filiucius *tract. 19. cap. 3.
q. 5. n. 144.* Caſtrus Palaus *tract. 13. de benefic.
diſp. 2. puncto 1. §. 2. n. 7.* Baſilius Pontius *lib. 11.
de matrim. cap. 9. n. 3.* Bonacina *puncto 3. q. 2. de
irregul. n. 5* Diana *p. 4. tract. 2. reſ. 59.* verſ. *notan-
dum* Pellizzarius *tomo 2. tract. 7. c. 5. ſect. 2. q. 21.
n. 72.* Ægidius Trullench. *in opere morali lib. 7. c.
9. §. 6.*

Et Panormitan. *in dicto cap. per tuas.* (vbi 9
dixi) ait vt non teneatur credere, etiam ſi vterque
parens id aſſeueret, & Bartholom. de Medina *in
ſumma lib. 1. cap. 18. §. 8.* audacter affirmat filium
illum validè eſſe ſtultum ſi poſtquam natus eſt in
Domo Patris ſui, velit matri ſuæ aſſenſum præbe-
re, indeque docet confeſſarios debere conſulere
filio, ne matri aſſentiatur. † Adduntque Doctores 10
nec matri credendum, etiam ſi ſciat ipſam adulte-
ram fuiſſe; quia allegnati ſuam turpitudinem,
præſertim cum præiudicio tertij, nulla adhibetur
fides; & quia cum ipſe, & ſua, & publica opinione
ſit legitimus, non tenetur ſuo incommodo repu-
tare ſe illegitimum, niſi conuincatur. † Et quia 11
in genium mulierum eſt alios præter modum
amare, & alios odiſſe. Leſſius *lib. 2. de Iuſt. c. 10.
dub. 7. n. 51.* Bonacina cum aliis *q. 4. de matrim.
puncto 15. n. 20. & 21.*

Et in materia de Iuſtitia in ordine ad obtinen- 12
dam hæreditatem, eſt etiam hæc ſententia com-
munis, vt probat idem Abbas *in dicto cap. per
tuas, n. 4.* Canoniſtæ, alij *in cap. officij de pœnit.*
quo id probari videtur, vbi dicitur, quod huiuſ-
modi adultera non tenetur ſuum facinus detege-
re, ne hæreditas mariti ad alium filium deueniat,
quod regulariter, & vt plurimum intelligit Sua-
rez *dicta diſp. 5. ſect. 4. ſub dicto num. 5.* quia
filius non tenetur adhibere fidem dicto ma-
tris iuxta *leg. filius ff. qui ſunt ſui, vel alie-
ni iuris*, niſi ſufficienter probetur tempore con-
ceptionis non fuiſſe cognitam à marito, qui,
& Couar. *in reg. peccatum 1. p. n. 3. & 6.* Soto, *in
4. de Iuſtitia q 7 art. 2. ad 2.* & Theologi *in 4.
diſt. 19.*

Sic tenent ex eo, quia licet filius credat matrem 13
fuiſſe adulteram, non ideo cogitur credere ſe eſſe
illegitimum, cum vtrumque poſſit æque con-
tingere; in caſu ergo dubio de illegitimitate re-
putandum eſſe filium legitimum. † Et in du- 14
bio, an ſit ſpurius, vel naturalis, reputandum
naturalem, docent idem Trulench. *dicto du-
bio. 6. n. 5.* iuxta ea, quæ dixit *dict. lib. 7. cap. 18.
dubio 7. n. 2.* Caſtro Palao *tract. 1.* vbi de con-
ſcientia *dubia diſp. 3. p. 5. n. 1.* † Et in caſu, quo 15
filius eſſet dubius poterit deponere ſcrupulum,
ſeu dubium, & ſe reputare legitimum, & ſemel
habitam hæreditatem retinere, & nihil reſti-
tuere; quia in dubio melior eſt conditio poſſi-
dentis: ſic Trullench. *dicto dubio, 6. num. 2.
in fine* cum Medina *quæſt. 6.* quod verum
eſt,

eſt, ne obſtent in hac quæſtione adducta, Quando filius naſcitur ex vero titulo matrimonij, cui fatendum eſt, vt dixit Suarez *dicta diſp. 50. ſect. 4. n. 6.* in fine, firmans, quod filius debet deponere dubium ſpeculatiuum, & practice ſe filium legitimum reputare.

16 Ex his patet vt non teneatur filius credere matri in propoſito caſu, etiam ſi Iurans, & in articulo mortis aſſereret, ita iam celari, & conſequenter confeſſarium debere vti magna prudentia, ne vltra modum compellat adulteram in articulo mortis detegere ſuum adulterium; quia, vt diximus, filius ei non tenetur credere; tum quia fieri poteſt, vt ipſa liberetur ab infirmitate, & occidatur à marito; & quia raro prodeſt detectio, & manifeſtatio adulterij, nec vllo modo erit conſulendum, vt adultera detegatur poſt eius mortem per confeſſarium; quia periculum eſt, vt proles adulteta, vel confeſſarius ipſe occidatur, tenent *vbi ſupra* Bonacina *dicto puncto 15. n. 22. & 23.* Trullench, *dicto dub. 6. n. 4.* & alij.

17 Verùm ſi ita vehemens ſit matris perſuaſio, vt filius intus in mente credere conuincatur, & in eo caſu exiſtimet ſe in conſcientia obligari, veluti ſi mater teſtibus probet toto illo tempore maritum abfuiſſe, vel alias ſimiliter, & moraliter certas probationes offerat, quibus filius neceſſario conuincatur tunc, vt teneatur filius credere matri, docent Petr. Nauarra *lib. 3. de reſt. cap. 1. n* 184. Leſſius *dicto lib. 2. de Iuſt. cap. 10. dubio 7. n.* 55. & Riccius *in praxi aurea reſol. 346. n.* 1. præſertim ſi ſit bonæ famæ, timoratæ conſcientiæ, nec ſolita mentiri, vel ſi, vt teſtatur Suarez *ſupra dict. ſect. 4. dub. n. 7.* in medio, maritus etiam haberet perſpectum matris adulterium, & teſtificaretur, reputato filio, ſe non cognouiſſe vxorem eo tempore, quo concepit, cum tunc profecto videatur ſufficere duorum teſtimonium ad obligandum filium, vt credat ſe eſſe illegitimum, vt à ſimili probat *ex cap. tranſmiſſa, qui filij ſint legitimi* ibi: *in tali caſu ſtandum eſt verbo viri, & mulieris, niſi certis indiciis, & teſtibus conſtiterit eſſe filium*, de quo dices, vt dixi *in dicto cap. perpetuas de probation.*

18 Sed ad propoſitum diſtinguens factum Suarez à neceſſitate, vel dubio, dicit, & ego cum eo, & Soto *vbi ſupra*, vt quacumque ratione filius credat ſe eſſe illegitimum, ſiue ex leuitate animi, ſiue ex ignorantia, ſiue ea nimia coniectura teneatur in conſcientia ſe gerere vt irregularem, & non ordinari abſque diſpenſatione; quia alioqui ageret contra conſcientiam, vt Nauarrus etiam notauit *dict. cap. 27.* & Maiol. & Salcedus citati, addunt ſi ſcrupulis filius angatur, & interius magis inclinet in matris aſſertionem, debere diſpenſationem petere, quod Suarez vocat vtile Concilium ad maiorem quietem; non tamen abſolutè neceſſariom, cum poſſit deponere ſcrupulum, etiam ſi interius vrgeat.

19 Imo ſi prius leuius credidit, poteſt poſtea melius inſtructus mutare credulitatem, & conſequenter etiam deponere conſcientiam: alia ponit Suarez videnda *dicto n. 7.* ad cauſa n de partu ſuppoſito *a n.* 8 de quo latiſſime dico *in dicto cap. officij de Pœnitent.* vbi D.

20 Vnum tamen notandum eſt cum Sayro *lib. 8. de cenſ. cap. 4.* .16. *in fine*, Bonacina cum aliis *de matrimon. dict. quæſtion. 4. punct. 15. num. 19.* Bartholom à Fauſto, *diſp 13. quæſt 6.* Trullenh, *dict. cap. 9. lib. 7. in opere morali ſub n. 2.* quod in caſu, quo filius debeat matri credere, ſeu de facto credat modo dicto, non poſſit confeſſarius conſulere ne credat filius matri.

Ad quartam quæſtionis partem, an filius genitus à coniugatis poſt matrimonium ratum, & non conſummatum, & vtriuſque coniugis, aut alterius in religione profeſſionem, ſit illegitimus, & irregularis, & quod ſit irregularis videtur amplecti Cornejo *de irregularitate diſp. 15. dub. 1. q. 4.* quia quamuis ciuiliter, & materialiter ſit legitimus quoad hæreditatem, eo quod ille ex vero matrimonio procreatus, cum matrimonium præcedens, diſſolutum non fuerit quoad vinculum per ſacros ordines, nec per profeſſionem ſolemnem ſtat enim bene (ait ipſe) quod ciuiliter ſit legitimus quantùm ad hæreditatem; irregularis inquam, & illegitime genitus, canonicè quantùm ad ordines, & refert ſic ex Abbate Suarez *de cenſ. diſp. 50. ſect. 2. ſub n.* 4. & ad ſic probandum vterque adducit textum hic *in dicto cap. litteras.* 21

Verùm probabilius in caſu profeſſionis tenent Sanchez, *lib. 9. de matrim* Maiolus *de irregularitate lib 1. cap. 4. n. 14.* Leander cum aliis *de irregularitate tract. 2. diſp. 3. q.* 8. quatenus dicunt quod ſi proles ſit genita poſt profeſſionem alterius tantùm, aut vtriuſque coniugis, ſit illegitima; nec idem dicendum eſſe, ſi vir ad ſacros ordines promoueatur, quia cum de Iure non diſſoluatur ea hac ſuſceptione matrimonium *extrau. antique Ioan. 22. de voto*, ſequitur, vt ea profeſſione ſequuta, ſic natus irregularis dicatur: nam vt dicunt adducti, & Suarez *ſupra*, Bonacina *de irregul. q. 2 puncto 3. n. 9.* Azor, *1. p. moral cap. 6. q.* 8. Caſtrus Palao *de benefic. tract. 13. puncto 1 § 1. n. 4* & alij, ſi profeſſione facta, filius concipiatur ea priori coniuge, ſoboles eſt ſpuria, cum nequeat inter parentes validum conſiſtere matrimonium, impediente profeſſione vtriuſque, vel alterius. 22

Nec obſtat textus *in dicto cap. litteras*, vbi conſultus Pontifex de quodam ſic progenito reſpondeat, *ſi aliter dignus inuentus fuerit permittimus ipſum ordinari in clericum, & ad Eccleſiaſticum beneficium promoueri*; quaſi ſupponat illud non fuiſſe impedimentum. Quia reſpondetur verba illa *permittimus ordinari* ſignificare relaxationem, indeque ſupponere impedimentum, vt tenet gloſſa ibi, Innocent, Adrian, Hoſtiens. Panormit, & communis, qui ſic intelligunt, etiam gloſſa, *in dicto cap. 1. hoc tit. lib. 6.* & tenuit gloſſa *in cap. miniſtri 81. diſt.* Hoſtienſis *in ſumma hoc tit. §. qui poſſit* verſ. *quid ſi ſacerdos generat filium ex vxore legitima?* Innocent, Ioan. Andreas, & alij, quos refert Panormit. Anton *in 3. p. tit. 29. cap. 4.* Maiol. *lib. 1. cap. 4. n. 7.* 23

Tamen ſi ex vi litteræ dicti capituli, litteras adhuc inſtes dicendo ibi per verba *permittimus* Pontificem cum illo non diſpenſaſſe, ſed tantùm declaraſſe illum ſic natum poſſe ordinari, ſi aliud non obſtat impedimentum per alia ſimilia verba, quæ habentur *in cap. tua nos, & vlt. de homicidio*, & nihilominus Suarez *dicta diſp. 50 de cenſ. ſect. 1. ſub n.* 5. refert ex integra illius textus, quam ex Antonio Auguſtino *1. collect. 1. decretalium cap. 5. de filiis Presbyt.* ponit, imo ſine diſpenſatione Pontificia ac difficultet indulta, filium illum ordinari permitti, ne aliis ſpem daret, ſimilia petendi. Tamen ego adhærens, tam illos textus integre, quàm litteræ poſitæ in titulo noſtro, exiſtimo non ibi diſpenſationem dari? quia 24

filius progenitus, de quo *ibi* fuerit ex profeſſo, ſed tantùm ex ordinato in ſacris poſt matrimonium ratum.

25 Quare Sanchez *de matrim dicto lib. 9. n. 7. concluſ. fin.* reſpondit textum *in dicto cap. litteras*, non dicere prolem hanc eſſe illegitimam, ſed ex permiſſione poſſe ad ordines promoueri, dicens hæc verba tantùm euincere ſubolem hanc eſſe irregularem admodum illegitimæ prolis ob paternam incontinentiam quoad ordines ſcilicet, & beneficia, quoad ſucceſſionem verò, & alios honores debeat legitima cenſeri, cum deficiat prohibitionis ratio, ait enim quod ſi vir, conſtante matrimonio, ſiue rato tantum, ſiue conſummato, ad ordines ſacros, ignorante vxore, vel contradicente, aſcendat, & poſt illos ſic ſuſceptos ex ſua vxore prolem ſuſcipiat, ſit cenſenda legitima, quia etſi ordines validè ſuſcepti ſint, ex eo; quia illegitime contra Iuris diſpoſitionem, non poſſunt matrimonio, & ſoboli officere ex Maiolo *de irregul. diſt. cap. 4. n. 7. & 9.* nam, vt Cardinalis *in dicto cap. litteras q. 1. in fine*, Abbas *n. 4. in fine*, Barboſa *n. 2. & 3.* Bellarmin, *de matrimonio n. 5. q. 3.* Rayner. *in ſumma huius tituli §. ſed pone*, proles ſuſcepta poſt legitimam promotionem ad ordines, verè legitima ſit, hoc eſt vxore conſentiente, aut certe ſciente, nec contradicente; ergo ea ignara, aut contradicente, illegitimam eſſe; patet ex dictis, & in hoc caſu Iudico admittendos eſſe Ancarran. *ibi notab. 1.* Henriq. *ibi*, Alex de Neuo *in cap. tua, el 2. n. 9. de Iureiur.* Hoſtienſ. *in ſumma huius tit. §. qui filij n. 5.* Siluester verb. *illegitimus q. 4.* Palcot. *de nothis, & ſpuriis cap. 10. n. 4.* Henricus *in ſumma lib. 12. cap. 20. n. 1.* prope finem, qui etſi dixerint adhuc illegitimam eſſe, ſciente vxore, nec contradicente non bene.

26 Etenim relatus Suarez *dicta diſp. 50. de cenſ. ſect. 2. n. 7.* colligit ex *dicto cap. litteras*, illegitimitatem ſolùm conſiderari à Iure, quod huiuſmodi filij Presbyterorum propter parentum incontinentiam ab Eccleſia ſpecialiter damnatam, & reprobatam procreantur, nec ſufficere vinculum matrimonij, ſi eius executio fuerit dicto modo ablata, & interdicta, & addit textum illum porrigi non ſolùm ad filios Presbyterorum, ſed ad inferiores, & religioſos; quia de his omnibus eſt idem, Iudicium, ſic vt valeat argumentum à ratione formali talis prohibitionis, quæ non eſt ordo ſacerdotalis, ſed ſolemne votum continentiæ, ratione cuius in foro Eccleſiæ propria vxor, non reputatur vxor quoad debitum reddendum, vt notauit gloſſa *in dicto cap. miniſtri 81. diſt.* ponderans verbum *inuadere cubile tamquam alienum*, additio ad Abbat, *in dict. cap. litteras*, citans Roman. *ſing. 522. & 523.* tu verò accipies, ſeu intelliges iuxta relata de differentia procreati à profeſſo, vel ab ordinato in ſacris ex coniugata rite.

27 Vnùm tamen notabis quod ſi ante matrimonij conſummationem vterque coniux, aut alter tranſeat ad religionem, & profeſſione facta, filium concipiat ex priori coniuge, tunc ſoboles ſit ſpuria, vt dixi, indeque ſi diſpenſationem velit obtinere, debeat tunc in impetratione exprimere, quod ſit genitus, & procreatus ex legitimo matrimonio, ſed quod pater, & mater ingreſſi fuerant religionem; & poſtea ex congreſſu fuerit genitus: ita Barboſa *in dict. cap. litteras numero 5. in fine*, Rebuffus *in praxi benefic. tit. de diſpens. ſuper defectu natalium numero 40.* Sanchez *dicto lib. 9. de matrim. diſp. 31. numero 4.*

Et confirmatur, nam etiam in impetranda legitimatione ſpurij, eſt neceſſario facienda mentio qualitatis, & ſpuritatis; & adulterij vtriuſque parentis; quia omne tacitum per id, quod Papa, vel Princeps non ita de facili conceſſiſſet, ſi illud ſciuiſſet, facit reſcriptum ſubreptitium, & vitiat iuxta, ea quæ dixi *in cap. ſuper litteris 20. ſupra de reſcriptis*, & in terminis docent Angel. in ſumma verbo *legitimatio n. 5.* ex Ioanne Andrea, & Panormit. Siluester verbo *legitimus q. 3. dicto 2.* Couuarru. *in 4. decret. 2. p. cap. 8. §. 9. n. 2. & 3.* Sanchez *lib. 8. de matrim.* cum infinitis *diſp. 24. n. 5.* 28

29 † Secundo facit, quia ad diſpenſandum cum illegitimo requiritur quod illegitimus exponat qualitatem illegitimitatis; ſit, ne ſpurius, an naturalis, an ſacrilegus, an inceſtuoſus, an adulterinus &c. ſic docent, & colligunt *ex cap. poſtulaſti de reſcriptis*, Abbas, Cornejo, Iaſon, Decius, & alij, quos citat, & ſequitur Couar. *in 4. cap. 8. §. 9. à n. 2.* latè loquens, & doctè Pelizzarius *tom. 2. regular. tract. 9. cap. 3. ſect. 4. q. 16. n. 132.* Miranda *tom. 2. regul. q. 2. art. 13.* Portel *de dub. regular.* verbo *illegitimus n. 21.* Leander *de vtraque confirmatione dict. tract. 2. de irregular. q. 61. & 62.*

30 † & omnes per id: nam qualitates cum aliquibus circunſtantiis maxime duplicatis poſſunt deterrere, aut monere ad diſpenſandum. Hic applicabis notata *infra q. 4. verſ. ad vltimam.*

31 Ad quintam quæſtionis partem, an profeſſione filij illegitimi tollatur irregularitas quoad ordines, & beneficia, vt reſpondeas leges quæ dixi *infra in cap. cum deputati 16. de Iudaeis q. 4. & ibi à n. 27. ad finem*, occaſione quæſtionis, de qua ibi, *an religionis ingreſſus auferat præſumptionem infamiæ?* Et quia inter modos tollendi irragularitatem ex illegitimitate præter illum matrimonij ſubſequentis, de quo latiſſimè dico *in cap. tanta qui filij ſunt legitimi*, ſit alius diſpenſationis ſcilicet Pontificis, aut Epiſcopi, de quo aliquid hic in verſ. *ad quartam*, & late infra per quæſtiones, & alius ſit, de quo textus noſter loquitur in verſ. *niſi autem Monachi fiant, vel in congregatione canonica regulariter viuentes &c.* Ideo nunc de hoc modo auferendi irregularitatem, accipies quæ ſubſequuntur.

32 Et licet neget Anton. de Roſellis *in tract. de legitimit. lib. 3.* exiſtimans tolli ſolum in filiis naturalibus, non in ſpuriis, ſed reuera in omnibus etiam ſpuriis, ac in filiis Presbyterorum dicendum eſt tolli per textum noſtrum, cuius obſeruantia & nunc pollet per conſtitutionem Gregorij 13. quatenus anno 1588. reduxit ad terminos Iuris communis illam Sixti V. qua ita, illegitimos fecit inhabiles ad religionem, vt conſequenter reddiderit irritum hoc Ius ad hunc effectum: ſic docent antiqui ordinarij, *hic* Abbas, Zabarela Collect. Ioan. Andr. Bellarm, Innocent. Anchar. Hoſtiens, Burgus, Panormitanus, Imola, Anania, Viuian, Anton. Auguſtin *tit. 9. lib. 1. cap. 1.* Salced. *ad Bernard Diez in pract. cap. 14. litt. B.* verſ. *ſi tamen illegitimus*, Riccius *in deciſ. Curiæ Archiepiſcop. Neapol. p. 1. deciſ. 82.* Latè Campanil. *in diuerſ. Iuris Canon. Rub. 12. cap. 12. à n. 115.* Sanchez *in præcepta decalogi* videndus *tom. 2. lib. 5. cap. 5. à n. 9.* Barboſa *hic* cum Azor, Valerio Reginaldo, Ludouico Miranda, Eman. Rodriguez, Bellet. Bartholom à Bechis, Hieronimo Rodriguez, D. Hieronimo à Cugna, & aliis, quibus addo Suarez

de

*de conſ.diſp.*50.*ſect.*5.*à n.*12.Filiuc.*tract.*19.*cap.* 5.*q.*19.*cap.*5.*q.*9.Henriquez *lib.*14.*cap.* 8. *n.* 10. Nauar.*in cap non dicatis n.*22.*& tit.de regularibus lib.*3.*Conſil* & in hoc *tit.lib.*1.*in ſumma cap.* 27.*n.*207.Caſtrum Palaum *de cenſ.diſp.*6.*puncto* 9.*n.*12.Peyrinis *in conſtit.*1.*Iulij* 21.§.19. *n.* 89. Gibalin *cap.*6 *q.*3.*à n* 2.Pellozarium *tom.*2.*tract.* 7.*cap.*5.*ſect.*1 *q.*21.*n.*54. Sanchez *de Matrim. lib.* 7.*diſp.*86. *n.* 4. aliis multis tenet Zenedus ad decretales *collect.*62.*n.*2.

33 Addo cum Riccio *in collect.* 906. *ad cap.* 1. *hoc tit.in* 6 quod filius illegitimus factus religioſus,non ſolùm poteſt ſumere ordines ſacros; imo & beneficia manualia obtinere, vt dixit deciſum Sayms *in deciſ.*4.*hoc tit.* in caſu,de quo *ibi*,& hoc per rationem iam adductam.

QVÆST. III.

An ingreſſus ſolus religionis abſque profeſſione,auferat irregularitatem illegitimitatis quoad ordines, & beneficia? An quoad Prælaturas ingreſſus ſine profeſſio tollat ſine diſpenſatione Papæ illegitimitatem? Et quid reſpectu Monialium, vt Abbatiſſæ,ſeu Prioriſſæ fiant? Et an omnis illegitimus reddatur per profeſſionem ſolemnem legitimatus, & aptus ad omnes Prælaturas,& Dignitates,ſeu officia intra religionem obtinendam, aut ad Epiſcopi vicariatum,vel Monaſterium,ſiue Prioratum alicuius Conuentus.

SVMMARIVM.

1 Cap.etiam 1.diſt.56.n.6.& 7.

2 *Priuilegia clericatus clericis conceſſa, extenduntur etiam ad conſtitutos in minoribus,& ad Religioſos,etiam Nouitios.*

3 *Nouitius quare appelletur vere Religioſus & ſub* n.4.fallit.

4 *Ingreſſus religionis ſolus abſque profeſſione non aufert illegitimitatem ad ordines, & beneficia* n. 5.

4 *Verba ſummarij cuiuſque textus non habent authoritatem.vt* n.6.

7 *Nouitius ordinatus ſi retrocedat, num incidat irregularitatem?*

8 *Ieſuita qui ordinatus poſt vota ſuæ Religionis, exit ab ea,ſeu dimittitur, non incidit irregularitatem.*

9 *Profeſſio in religione omnem tollit irregularitatem, reddendo illegitimum legitimum, etiam vt poſſit hæres eſſe Monaſterium, tollitque matrimonium ratum, vt* n12.

10 *Profeſſio non tollit illegitimi irregularitatem quoad Prælaturas, & quoad dignitates beneficiales,*& n.11.

11 *Profeſſus illegitimus fit capax ad beneficia manualia.*

13 Gloſſa in cap deputati 16.de Iudiciis adducta ſub n.9.intelligitur.

14 *M[illegible] tales [illegible] verius eſt, vt profeſſione non fiant legitimi quoad Prælaturas, & ſine diſpenſatione*, & num. 15. *niſi aliter cautum ſit priuilegiis, vt* n.16.17.

15 *Sixti V. Conſtitutio.*

16 *Maſculinum concipit fœmininum ſexum.*

17 *Abbatiſſæ electio illiusque,& ſi profeſſa erat illegitima,eſt ipſo Iure nulla.*

18 *Profeſſio vt tollat illegitimi irregularitatem quoad Prælaturas,eget diſpenſatione Pontificia,nec ſufficit Epiſcopi* n. 19.

19 *Illegitimus nullus quit promoueri ad Dignitates, & beneficia Parochialia abſque diſpenſatione Pontificio.*

20 *Religioſus illegitimus nequit ad officia continentia prælationem in eius religione promoueri, nec ad alia extra, nec poteſt eſſe vicarius Epiſcopi abſque diſpenſatione Papæ.*

21 *Religioſus nequit creari vicarius Epiſcopi, aut virtute ſuorum priuilegiorum, aut conſenſu Prælati,vt* n.22.

23 *Vicarius Guardiani, nec ſubprior Priori nequit fieri profeſſus illegitimus.*

24 *Profeſſi illegitimi excluduntur ab officiis miniſtrorum generalium, & prouincialium* n 30.*ac conuentualium,item & definitorum ſine diſpenſatione,vt* n. 25. *& diſcretorum, ac procuratorum cum voce in capitulo vt* n.27.

25 *Definitorum religioſorum officium eſt dignitatis ſuperius Guardianis.*

26 *Perſonatus eſt quædam dignitas,ſeu prærogatiua in Eccleſia,quæ includit officia diſcretorum,& procuratorum cum voce in capitulo,vt* n.27.

28 *Profeſſus illegitimus,poteſt eſſe vicarius, ſeu confeſſor Monialium abſque alia diſpenſatione.*

29 *Profeſſi illegitimi poſſunt habere in religione officia honoraria aliqua,vt Prædicatoris,& lectoris &c.*

AD primam quæſtionis partem videtur reſpondendum quod ſolus ingreſſus ſufficiat, 1
vt illegitimus reddatur ad ordines,& beneficia legitimus,cum ex textu noſtro appareat,vt non ſolum ingreſſus religionis auferat illam illegitimitatem;imo & educatio religionis irregularitatem auferat ad ordines ſuſcipiendos; dummodo non ordinentur,niſi vt religioſi fiant,vt inſinuant verba hic, vel in congregatione canonica regulariter viuentes,ſicque appareat ex ſummario ibi: *illegitimus non ordinetur,niſi vt religioſus fiat,in cap. etiam diſt.* 36. vbi ſic alloquitur Vrbanus Papa: *Presbyterorum filios à ſacris altaris miniſteriis remouemus,niſi in cœnobiis, aut in canoniis religioſe probati,fuerint conuerſati.* † Videmus enim in Iure, vt priuilegia Immunitatis clericis con- 2
ceſſa extendantur ad clericos in minoribus;item, & ad Religioſos, etiam nouitios, nondum profeſſos, vt dixi *ſupra in cap. Eccleſia ſancta Mariæ de conſtit.quæſt.* 9. & infra *de foro comp. cap.* 2. *q.* 14. 15. *&* 16. † Quia Nouitius vere 3
appellatur Monachus, aut Religioſus,cum vere participet aliquo modo religionis ſtatum, vt docent Rodriguez *tom.*1.*quæſt.regul.*13.*art.* 4. vbi ait ſenſiſſe ſic viros Doctiſſimos; quia dicta Iura id concedentia non loquuntur de profeſſione Hieronim Rodriguez *in compendio quæſt. regul. reſ.*76.*n* 7.Ioannes Bobadilla *in enchiridion. M. S.apud Mirandam tom.*1.*q* 25. *art.*10.& conſequenter dicentes ſufficere receptionem habitus, maxime ſi educatio alique in religione anteceſſit,

vel

vel probatio aliqua poſt receptionem ſubſequta ſit, etiam ſi ad profeſſionem nondum ſit peruentum, vt refert Suarez *de cenſ. diſp. 50. ſect. 5. n. 13.*

4 Tamen in caſu poſito dicendum eſt, vt verba textus noſtri non intelligantur, niſi de Monacho, ac Religioſo profeſſo cum effectu, quia etſi nouitius ad alios effectus Iuris, vt in relatis locis, ſoleat Religioſus appellari, quia iam eſt in via, & participat aliqua priuilegia religionis; non eſt tamen veriſimile Pontificem velle comprehendere illos ſub iſtis verbis *Monachi fiant*, cum altera ſit horum verborum magis ſignificatio propria; non inquam Nouitius eſt vere Monachus, aut Religioſus cum effectu, donec profeſſionem emittat; alias vero hæc illegitimitatis prohibitio ad ordines, & beneficia de facili illuderetur, etiam in filiis Presbyterorum, qui ob ſpeciales cauſas debent eſſe inhabiliores, quam cæteri illegitimi, vt *dixi in Rub. hic*: ita docent ex aliis etiam rationibus Felinus *in cap. cum deputati 16. de Iudic. n. 2.* Franch. *in cap. 1. n. 16. hoc tit. lib. 6.* S. Anton *p. 3. tit. 1. cap. 57. §. 3.* & Iuris periti, quos late refert, & ſequitur Gregor. Lopez *in l. 15. tit. 6. p. 1.* & communiter ſcribentes hic, & *in cap. fin.* non inquam dicunt quiſpiam ſit religioſus vere, & cum effectu; donec profeſſionem, ſeu vota emittat: nam quamquam vulgari modo nouitius ſoleat etiam religioſus appellari ex dictis, ſed cum legitimatio ad ordines ſit, ad rem quandam perpetuam, non expediebat concedi, donec ſtatus religioſus de ſe perpetuus aſſumptus ſit: ſic enim ſolet etiam ſummi in Iure illa loquutio *fieri Monachum*, aut *ingredi religionem*, quando materia id poſtulat, vt patet *in cap. fin. 19. q. 3. 2. & in cap. ex publico, de conuerſ. coniugator.*

5 Et amplectendo etiam hanc ſententiam Sotus *in 4. diſt. 25. q. 1. art. 3.* Pichard, *ibi art. 4. q. 3.* Paludan, *diſt 41. q. 3. n. 14. in fine*, Maiolus *lib. 1. de irregularit cap. 10.* Philiarchus *tom. 1. p. 5. lib. 4. cap. 8.* Valentia *tom. 4. diſp. 7. q. 19. puncto 3. §. 2.* Iacobus de Graff. *in aureis deciſion. p. 1. lib. 4. cap. 27. n. 54.* Nauarr. *in comment. de regular n. 60. & in manuali cap. 27. n. 201.* Azor *inſt. moral. p. 1. lib. 15. cap. 5. q. 12.* Sayrus *de cenſur. lib. 6. cap. 11. n. 3.* Bartholom. à Belchis *in praxi obſeruanda in admittendis ad religionis ſtatum nouitiis diſp. 14. dub. 6. n. 5.* Sanctarelus *variar. reſolut. q. 39. n. 5.* Barboſa *hic ſub n. 5.* Viualdus *de irregul. n. 125.* Henriquez *lib. 14. cap. 8. n. 10.* Azor *lib. 11. inſt. moral. cap. 5. q. 15.* Sanchez *lib. 5. ſumma cap. 5. n. 55.* Filliucius *tract. 19. cap. 5. q. 9. n. 155.* Villalobos *lib. 1. ſumma tract. 13. dif. 60. n. 6.* Caſtrus Palao *tract. 16. diſp. 5. p 8. n. 10.* Gibalin *cap. 6. q. 3. confect. 1.* cum Barboſa, Leander cum aliis *de irregul. tract. 5. diſp 3. q. 66.* Suarez, & alij ſupra dicta *diſp. 50. ſect. 5. n. 11. & 14.* Vbi ex doctrina omnium, obiectis in principio adductis reſpondet, dicens doctrinam contrariam nullum antiquum habere authorem, nec verba noſtri textus recte applicari: nam illorum ſenſus eſt, quem Vrbanus ibi citatus expreſſit, ſcilicet non ſolum Monachos ſed etiam Clericos, ſeu canonicos Regulares frui illo priuilegio; in vtriſque enim ait requiri aliquam profeſſionem, quæ conſtituat hominem re-
6 ligioſum. † Et quod nec verba ſummarij habent authoritatem, nec verba Vrbani Papæ in dicto cap. etiam diſt 36. aliquid contra probare, quia non requirit tantum, vt ſint educati in religione, vel vt ſint in probatione, ſed vt ſint *religioſi probati* huiuſmodi autem eos eſſe dicunt, qui poſt ſufficientem probationem ſunt admiſſi hoc eſt per admiſſionem, qua approbantur, & per profeſſionem, qua religioſi fiunt.

Vnde quamuis Doctores contrariæ ſententiæ 7
dixerint quod ſi tantum nouitius, & nec profeſſus ſit ordinatus, & maneat immunis ab irregularitate, etiamſi poſtea religionis propoſitum relinquat, ſeu dicant reincidere in eandem irregularitatem; ita vt impediatur vti ſusceptis ordinibus, & ad ſuperiores aſcendere, ſicut nouitij abſoluti virtute priuilegiorum à cenſuris reſeruatis dimittentes habitum ante profeſſionem, in eaſdem incidunt, iuxta quoddam priuilegium *clem. 4.* vt refert idem Suarez dicta ſect. 3. diſp. 50. n. 13. in fine, ſed re vera in ſententia, quam tuemur hoc non
procedit, vt patet † imo nec procedet in Societa- 8
te Ieſu circa eius Religioſos per vota ſimplicia iuxta inſtitutum illius magnæ religionis, cum iam dixerim *ſub dicto cap cum deputati in fine de Iudiciis* deleri in ea irregularitatem ex natalium defectu conſurgentem, taliter, quod retrocedens, ſeu dimiſſus à religione, à votiſque abſolutus, non re incidat in ipſam; indeque venire, vt ſi promotus iam ſit, poſſit ordinibus ſusceptis vti, nondum vero promotus promoueri non prohibeatur: ita docent Sanchez *in praecepta Decalogi tom. 2. lib. 5. cap. 5. n. 13.* Barboſa *hic ſub dict. num. 2.* & Soarez *de cenſur dicta diſp. 5. ſect. 5.* idem docent de profeſſo in alia religione, & ab ea expulſo in perpetuum.

Ad ſecundam quæſtionis partem, ſi velis dicere 9
per ſolum ingreſſum religionis auferri irregularitatem quoad Prælaturas, poteris arguere ex adductis *hic n. 1.* ſi etiam quod profeſſio illam auferat, & quoad Prælaturas, & Dignitates fortius argues ex reſolutis ibi, & ex eo, quia Iure Diuino profeſſio religionis diſſoluit matrimonium ratum, & ſic, vt melius tollat omnem irregularitatem, deinde quia gloſſa *in dicto cap. cum deputati 16. de Iudiciis in fine*, ait religionis profeſſionem auferre omnem irregularitatem, & Iuſtinianus Imperator *in auth. de Monachis collat. 1. in principio*, dixit *detergere omnem maculam*, iuxta quæ diſi *in dicto cap. 16. ex n. 2. q. 4.* deinde quia multi Iuris periti cenſent hanc religioſi legitimationem ita eſſe abſolutam, vt reddat filium, vel Monaſterium loco illius hæredem patris, etiam ab inteſtato, vt late refert Couar. *in 5. p. in 4 cap. 8. §. 7. n. 4.* per illa quæ dico *infra in cap. in præſentia 8. de probationib.* ergo. Nec deſunt Doctores ſic tenentes, inter quos nonnulli affirmarunt apud Mirandam *in manuali prælator. tom. 1. q. 1. art. 1.* & ipſe, & Eman. Rodriguez *tom. 1. quæſt. regular.* innuunt eorum ſententiam eſſe probabilem, exiſtimantes per profeſſionem comparari Iure Diuino, integram, ac perfectam legitimationem, qua illegitimi quicumque redduntur omnino idonei ad omnes Prælationes, & Dignitates Eccleſiaſticas, etiam Epiſcopatus, ac ſi legitimo matrimonio nati eſſent, quia difficilius eſt tolli vinculum matrimonij rati, vt pote quod Iuris naturalis eſt Diuini, quàm huius irregularitatis, quæ eſt Iuris humani vinculum.

Nihilominus in puncto, de quo loquimur, 10
cum ſit aperta limitatio textus noſtri ibi: *prælationes verò nullatenus habeant*, dicendum eſt per profeſſionem quoad eas non tolli illegitimi irregularitatem, & *in dicto cap. fin. hoc tit.* & Vtrobique gloſſa, Panormitanus *in cap. ex litterarum de*

de apoſtat. Anton. 3. *p. tit.* 28. *cap.* 4. §. 2. Gregor. Lopez *in dicta l.* 12. *tit.* 6. *p.* 1. Nauarr. *in manuali dicto n.* 201. Vbi hoc etiam extendit ad fœminas, Paludanus *in* 4 *diſt.* 41. *q.* 3. *n.* 14. Pichard, & Soto *vbi ſupra*, Maiolus, qui alios refert *de irregularit. lib.* 1. *cap.* 1. qui omnes hoc extendunt, non ſolùm ad prælationem in religione, ſed etiam extra illam, & ad omnem dignitatem, & beneficia; præſertim curam animarum habentia, quos ſequitur Suarez nonnullis fundamentis *de cenſ. dicta diſp.* 50. *ſect.* 5. *n.* 15. vbi cum illis addit in fine, nec ex diſpenſatione Epiſcopi poſſe Religioſum habilem reddi ad Prælationem; quia nullo Iure ei conceditur, probans ex textu noſtro, & clarius ex *dict. cap. fin.*

11 Docent etiam hanc ſententiam Butrius *hic in fine*, Abbas etiam, Zabarella *q.* 7. Barboſa *n.* 3. cum multis, inter quos Foſcus *de viſitatione lib.* 2. *cap.* 15. *n.* 36. Paleot. *de nothis, & ſpuriis cap* 57. *n.* 4. Iacobus de Graff. *in aureis deciſ. p.* 1. *lib.* 3. *cap.* 5. *n.* 8 Sanctarel *variar. reſolut. q.* 40. *n.* 1. cum Nauar. *conſ.* 6. *n.* 2 vbi quod profeſſus ſit capax beneficiorum manualium, quæ ad nutum Prælati reuocari poſſunt; dummodo talia beneficia non fuerint curata, nec Prælatura Monaſterij, Iulius Labor, *variar. lucubration. tom.* 1. *tit.* 1 *cap.* 16. *n.* 26. Sigiſmund à Bononia *de elect. dub.* 72. *n.* 1. Tamburin. *de Iure Abbat. tom.* 1. *diſp.* 5. *q.* 14. *n.* 1. Sanchez, Azor, Saytius, Ludouicus Miranda, Campanil, & alij *ſupra* adducti, Mandoſ. *de ſignatura gratiæ tit. de diſpenſa. ſuper de effectu natal.* §. *pen.* Henriquez, *lib.* 14. *cap.* 8. *n.* 10. cum Paludan. Corduba, Tabiena, Rebuffo, Ledeſma, & aliis *ibi litt.* Z. Felicianus Sanchez *lib.* 5. *ſumm. cap.* 5. *n.* 16. Auila *de cenſ. p.* 7. *diſp.* 3. *dubio* 6. *verſ. ſexto notandum*, Diana *p.* 4. *tract.* 2. *reſ.* 65. & *p.* 10. *tract.* 13. *reſ.* 39. Vbi latè ad plura Peyrinus *in conſt.* 2. *Iulij* 2. §. 29. *n.* 29. Pelizzarius *tom.* 2. *tract.* 7. *cap.* 5. *ſect.* 22. *n.* 34. Leander *de irregularit. tract.* 2. *diſp.* 3. *q.* 64. & alij penes ipſos.

12 Nec obſtant fundamenta contrariæ ſententiæ: nam quidquid ſit de antecedente, negatur conſequentia, quia profeſſio, ſeu ſtatus religionis, non habet eam repugnantiam cum irregolaritate, ſeu illegitimitate, quam habet cum matrimonio, vt explicant Suarez *ſupra n.* 16. *in fine dict. ſect.* 5. & ex aliis Leander *de cenſ.* Satis probabile eſſe, quod matrimonium ratum, ſolo Iure humano per profeſſionem diſſoluatur; imo etſi probabilius dicatur, vt volunt contrarij Iure Diuino poſitiuo, id eſt Chriſti priuilegio id factum: tamen probandum reſtare idem priuilegium profeſſioni fuiſſe conceſſum quoad auferendum omne vitium illegitimitatis, quod non præſtant, reſiſtente deciſione textus noſtri, *&c dicti cap. fin.* expreſsè.

13 Nec obſtant confirmationes adductæ, quia gloſſa illa, vel non eſt vniuerſaliter vera, vel accommodare, intelligendam eſſe quod tollat omnes irregularitates, ſed non eodem modo: nam quaſdam tollit ipſo facto, alias verò præbendo facultatem in earum diſpenſatione: ita Suarez *ſupra*, qui ait idem dici poſſe ad relatam authenticam, quamuis ibi potius ſit ſermo de malo culpæ, ſeu morali, & quod ſecunda confirmatio ſumitur ex re valde extrinſeca, & fortaſſe falſa, vt latius docet Gregorius Lopez *in loco citato*, Salced. *in pract. cap.* 14. Couar, & alij *ſupra* Hæc inquam ita ſe habent de iure communi, vt adnotarunt Suarez, & alij adducti, Diana *dicta p.* 10. *reſ.* 19. *tract.* 13. *in princip.* & ipſe *de facultate regularium diſpenſandi cum illegitimis*, Sanchez *in ſumma tom.* 2. *lib.* 5. *cap.* 1. *n.* 16. cum multis, hoc tamen ex priuilegio, vt *infra* dico hic.

Ad tertiam quæſtionis partem, an relata doctri- 14
na habeatur reſpectu Monialium profeſſarum, ac habetur reſpectu Monachorum ex textu noſtro, & pro ſententia, nempe quod Moniales profeſſæ non prohibeantur, etſi ſint illegitimæ abſque vlla diſpenſatione eligi in Abbatiſſas, & Prioriſſas, probant Tabiena, verb. *virginum conſecratio n. penali*. Paludan. *in* 4. *diſt.* 41. *q.* 3. *art.* 2. *n.* 14. Rodriguez *tomo* 1. *regular. q.* 13. *art.* 21. Miranda *in manuali Prælator tom.* 1. *tract* 1. *de Monialib. q* 6. *art.* 3. vbi dicunt ita ſenſiſſe Ioan. Andr. Geminian Felin. Anchar an. & Cynum Portel, *in dubiis regular.* verb. *Abbatiſſa n.* 6. Hieronym Rodriguez in *compendio regul. reſ.* 2. *n.* 21. quos citat Diana *p.* 3. *tract.* 2. *reſ.* 101. vbi addit Iulium Laborium *in variis lucubrat. tit.* 4 *cap.* 14. adnotantem ſacram Cardinalium Congregationem declaraſſe, quod fœminæ ex illegitimo thoro natæ non comprehenduntur ſub conſtitutione V. lata contra regulares illegitimos, quominus ad officium, vel Dignitatem Abbatiſſæ, ſeu Prioriſſæ eligi poſſint; ſiquidem Pontifex ille, quamuis illos illegitimos in ſua conſtitutione edita anno 1588. duodecimo Kalend. Nouemb. maxime exoſos habuerit, faciens illos inhabiles ad omnes dignitates, & honores, ſolùm cum viris religioſis loquatur, nihil de fœminarum præiudicio, quas potius non comprehendi in ipſa conſtitutione, dixit, nec ad eas talem conſtitutionem extendi, & probant amplius relati Doctores, & Ioannes Maria Nouar. Verbo *Monialis n.* 15. in vna Cordub. de anno 1581. Gibalinus *cap.* 6 *de irregularit. q* 3. *conſult.* 6. *pag.* 423. quia deciſio textus noſtri, & *dicti cap. fin. hoc tit.* tantum loquitur de Monachis maſculis illegitimis, quæ cum odioſa, & Pœnalis, ſit, non eſt extendenda ad fœminas, & quia ex doctrina D. Thom. *in* 4. *diſt.* 25. *q* 2. *art.* 1. *quæſtiuncula* 1. *ad* 2. eſſe Abbatiſſas, & Prioriſſas, non eſt habere prælationem, aut Dignitatem Eccleſiaſticam, cum fœminæ nequeant eſſe propriæ Prælatæ, ſed quaſi, ex commiſſione eo munere fungantur ob periculum habitationis Prælati cum Monialibus, & notat ſic Barboſa *in deciſ. Apoſtolicis*, declaratum verb *Monialis n.* 18. & quamuis Eman. Rodriguez, *in ſumma tom.* 2. *cap.* 29. *n.* 12. ſub diſtinctione loquatur, nempe Abbatiſſas perpetuas, quibus benedictio impertiri ſolet (vt dixi *ſub Rub. de elect.*) non poſſe eſſe illegitimas, ſecus de temporalibus; poſtea verò *dict. quæſt.* 13. tenuit *num.* 21. nullam illegitimam indigere diſpenſatione, vt ſit Abbatiſſa temporalis, ac perpetuæ, & benedicta.

Adhuc probabilius loquuntur alij Doctores, 15
de Iure communi, ſic prædictas Moniales ad prælaturas aſcendere non poſſe abſque diſpenſatione, vt contingit in Monachis profeſſis, ſecluſis Religionum priuilegiis, quia multo tempore probabilius eſt, textum noſtrum, & *dict. cap. fin. infra*, vbi filij illegitimi profeſſi excluduntur ab omni Prælatura, & Dignitate, extendi ad fœminas illegitimas profeſſas; quia quando volunt Pontifices ſuas leges non extendi ad fœminas, expreſsè notant, vt fecit Sixtus V. *in dict. conſt.* & ſic patet de Iure verius, cum nomine *filij* veniant etiam *fœminæ*, ſeu *filiæ*, vt latè probat Barboſa cum multis *de appell. verbor. Iuris ſignif.* verb. *filius n.* 48.
† ex illo principio generaliter recepto, nempe 16

maſculinum

maſculinum concipere fœmininum ex *l. quis duos 60. in fine ff. de legat. 3. l. inter ſtuprum* 101. *ff. de verb. ſignif.* & *ibi in l.* 1. ita & ad caſum præſentem reſpondendum; eo quod ratio, propter quam in textu noſtro ſit illegitimorum prohibitio, ſit incontinentia paterna, quæ maluat æque in filiabus, ac in filiis; & quia vt multis probat Sanchez referendus, officium Abbatiſſæ, & Prioriſſæ eſt vera Dignitas, & prælatio in fœminis ſic conſtitutis, vt patet ex his, quæ ſcripſi *ſupra in Rub. de elect. à quæſt.* 4. *&* 6. *& infra in cap. nouit de Iudic. q.* 9. ita hanc ſententiam docent in textu noſtro Barboſa *n.* 7. cum Mandoſio, Viualdo, Suarez, Sauctarelo, Flaminio, Nauarro, Maiolo, Sacco, Belletio, & aliis, quibus addo gloſſam *in cap. indemnitatibus* §. *ſane*, verbo *canonica*, & *ibi* Monach, Archidiacon, Ioan, Andr. Dominic. Ancharran, Francum, & Abbatam, etiam *in cap. cum incunctis de elect.* Decium, & Bellameram *ibi* Caſtellin. *de elect. cap.* 17. *n.* 5. Homobonum *de ſtatu p.* 1. *cap.* 24. Naldum verbo *Abbatiſſa n.* 2. Barboſam *de poteſt. Epiſcopi* cum multis *p.* 3. *alleg.* 100. *n.* 13. *& in ſumma Apoſtolicar. deciſum*, verbo *Abbatiſſa*, quam notat *in dicto* verb. *Monialis n.*

17 18. *in fine.* † Vbi dicit quod Abbatiſſa eligi non poteſt Monialis, quæ eſt illegitima abſque diſpenſatione Apoſtolica, & quod alias electio de illa facta eſt attento Iure communi irrita, circunſcriptis religionum priuilegiis ex ſacra Congregatione regular; & Epiſcopor. in Saracen. 15. Iulij 1616. S. Congreg. Concilij 27. Aprilis 1630. cuius meminit Ioan. Maria, Nauar, *in lucerna regul.* verbo *Abbatiſſa n.* 10. qui recedi videtur à contraria deciſione antiquiori, quam retulit *ſupra*, de qua Gauantus in verbo *Monialium officiales, n.* 7. Iulius Labotius *variar. lucubrat. tit.* 4. *cap.* 14. *n.* 10. *&* 36. Lezana *tom.* 1. *cap.* 26. *n.* 6. Caſtelin. *de elect. cap.* 17. *n.* 14. Tamburin. *de Iure Abbatiſſarum diſp.* 28. *q.* 12. *n.* 1. verſ. *quod intellige*, Leander *de irregular. tom.* 2. *diſp.* 3. *q.* 67. & Sanchez *in præcepta decalogi tom.* 2. *lib.* 5. *n.* 16. vbi *n.* 20. cum multis, etiam adducti aſſerunt ſolum Papam diſpenſare in hoc cum Monialibus, ſicut cum viris religioſis, Religionum, ſecluſis priuilegiis.

18 Ad quartam quæſtionis partem, quæ includit ſequelas dictarum concluſionum ſuppoſitis iam dictis, breuiter, & ſigillatim reſpondendum eſt de Iure communi profeſſionem factam in religione à religioſis, ſiue Monialibus non tollere irregularitatem quoad prælaturas, niſi modo aſſignato, hoc eſt diſpenſatione ſola Pontificis, quia dictio *nullatenus* in textu noſtro negat Epiſcopo facultatem diſpenſandi, vt ex gloſſa *in clem.* 2. verbo *nullo modo, de ætate & qualitate ordinand.* Imola, Cardinalis, & aliis probat Sanchez *dicto cap.*

19 5. *n.* 17. † Sicut conſtat ex *cap fin.* vbi ſtatuitur nullum illegitimum poſſe ad Dignitates, & beneficia Parochialia promoueri abſque Pontificis diſpenſatione, ſed Prælatum eſſe in religione, eſt dignitas, vt *ſupra* probaui ſub *cap.* 1. *de ætate ordin.* ergo; & ſic tenendum eſt cum relatis, & cum Suarez *dicta diſp.* 50. *de cenſ. ſub num.* 15. *ſect.* 5. Richardo, Paludan, Rebuf. D. Antonin. Nauarro, Maiolo, & aliis, quos referunt Leander *ſupra q.* 65. & Suarez *dict. cap.* 5. *n.* 17. & hoc quidquid neget Archidiacon. *ad cap. quam ſit* 18. *q.* 2. *n.* 3. vt docet ſufficere diſpenſationem Epiſcopi.

20 Vnde dicendum eſt vt religioſus illegitimus nequeat abſque diſpenſatione ad officia intra religionem promoueri, ſi Prælaturam, aut Dignitatem contineant, ſicut & extra religionem, vt dixit Suarez ſub verſ. *ad ſecundum* adductis cum multis *n.* 15. *dicta ſect.* 5. & quod inde non poſſit eſſe vicarius Epiſcopi; eo quod tale officium ſit Dignitas: ita DD. extendunt verba textus *in dicto cap. fin. hoc tit* & Maiol. *lib.* 1. *cap.* 10. *de irregul. n.* 3. Saytus *lib.* 6. *cap.* 1. *n.* 2. Rodrig. *tom.* 1. *q. regul.* 13. *art.* 13. † Sanchez *in ſumma dicto lib.* 21
5. *cap.* 5. *tom.* 2. *n.* 16. bene ſubdens, vt nec poſſit virtute priuilegiorum diſpenſari quoad hoc in profeſſis illegitimis; quippe virtute illorum ſolum poſſunt diſpenſari, ſeu legitimari quoad Prælationes in religione, Leander *de irregularit. tom.* 2. *diſp.* 3. *q.* 68. Gibalinus *cap.* 6. *de irregul. quæſt.* 2. *ſect. n.* 5. *in fine* Barboſa cum aliis *de Iure Eccleſ. cap* 52. *n.* 197. † qui & in textu noſtro *n.* 8. ait, vt 22
nec Monachus legitimatus per profeſſionem poſſit creari talis vicarius, etiam de conſenſus ſui Prælati cum Campanillo *in diuerſ. Iuris, can. Rub.* 11. *cap.* 15. *n.* 118. quem ipſe refert *de poteſtate Epiſcopi p.* 3. *alleg.* 54 *n.* 14. & cum eodem Barboſa, Hieronim. Rodrig. *in compend. reg. reſolut.* 52. *n.* 48. & alij.

Item attento eodem Iure communi verius eſt 23
ex doctrina textus noſtri, & *dicti cap. fin.* vt profeſſus minime queat habere officium vicarij, aut ſub Prioris in religione, ſeu conuentu; quia illegitimi nequeunt habere ea officia, quibus de poſſibili Iuriſdictio ordinaria, & cura animarum ſit annexa, vt patet ex *dicto cap. fin. hoc tit.* vbi illi nec perſonatus, aut curam habere poſſunt ſine diſpenſatione, cum ergo conſtet quod in aliquo caſu ſint ordinarij, vicarius, aut ſub Prior conuentus Iure ſpeciali, quando ſcilicet Prior, ſeu Guardianus eſt abſens, aut amotus ab officiis, ſeu mortuus. Ergo nec ita officia poterunt ſola profeſſione, ſine diſpenſatione, ſecluſis priuilegiis obtinere, vt docent in ſpecie Nauarrus *lib.* 1. *conſ. hoc tit. in* 1. *edit. conſ.* 3. *n.* 2. *conſ.* 6. *n.* 23. *&* 5. Sanchez *dict. lib.* 5. *ſumma tom.* 2. *cap.* 5. *n.* 16. Leander *dict. diſp.* 5. *q.* 71. cum Paludan, *in* 4. *diſt.* 41. Silueſtro, verbo *Prelatus q.* 5. Miranda *ſupra art.* 8. verſ. *primo quod ſupra dicti*, & verum eſt ex dictis quidquid contra teneant Rodriguez *tom.* 1. *regul. q.* 13. *art.* 20. Hinojoſa *in director. deciſ. regul.* verbo *illegitimus* dicentes poſſe vicarium, ſeu Priorem fieri ſub Guardiano, vel Priori, cum talis non habeat Iuriſdictionem ordinariam, ſed delegatam. Verum quia ipſe Hinojoſa ſequitur primam in caſu, quo Prior, aut Guardianus moriatur, ſi Vicarius, aut ſubprior remanet in ſuo officio; eo quod tunc retinet Iuriſdictionem ordinariam; ideo non eſt cur recedatur à prima ſententia.

Vnde infero à fortiori ex eodem Iure commu- 24
ni profeſſos illegitimos ſine diſpenſatione excludi ab officiis miniſtrorum, Generalium, & Prouincialium, ac conuentualium, quia, vt abunde probaui *in dicto cap.* 1. *de ætate ordinandor*, hæc officia, Dignitates, perſonatus, & Prælationes important, cum omnes gaudentes prædictis officiis, habeant Iuriſdictionem ordinariam: ita omnes, & præcipue Silueſter verb. *Prelatus q.* 2. loquendo de prælatis ſui ordinis Prædicatorum, & aliorum mendicantium, Miranda *tom.* 2. *director. Prelator q.* 2. *art.* 8.

Et quamuis vt non excludantur ab officiis De- 25
finitorum, poſſet quis firmare ex Nauarro *lib.* 1.
conſ.

conſ. hoc tit. d ſto conſ. 6. num. 3. quatenus do-
cet quod illegitimi poſſunt habere in religione
omnia officia, quæ ſunt manualia, & quod ſunt
manualia omnia officia, quæ non ſunt capita con-
uentuum, inte quæ videntur computati defini-
toria. Tamen verius eſt illegitimos profeſſos ab
his officiis, non habita diſpenſatione Pontificia
expelli; quia vt patet communiter tale definito-
rij officium eſt dignius Guardianis, ac Prioribus,
habentque Iuriſdictionem, & dignitatem: ita
Miranda Franciſcanus loquens de Difinitore ſui
ordinis *ſupra dicto art.* 8. *concluſ.* 1. verſ. *ſecun-
do inferior* ſui ordinis, & Prædicatorum, & quia
Definitorius eſt perſonatus Dignitas, vti conten-
dit Rodriguez *dicta quæſt.* 13. *art.* 8. Latè Pey-
rin. *in conſt.* 1. *Iulij* 2. *dict.* §. 29. *numer.* 91.
Sanchez *dicto lib.* 5. *Decalogi tom.* 2. *cap.* 5. *n.* 16.
Leander *de dictis duobus caſibus de irregul. dict.
tract.* 2. *diſp.* 3. *q.* 69. & 70. vbi cum Silueſtro ver-
26 bo *Dignitas n.* 2. & 5.† Explicat *perſonatum* eſſe
quandam Dignitatem, ſeu prærogatiuam in Ec-
cleſia ſine Iuris dictione, vt habere ſtallum hono-
rificum in choro, in proceſſionibus, in vocibus
dandis, & ſimilibus, pluſquam alij ſui ordinis ca-
nonici, de quo dico *infra in Rub. de prabendis, &
Dignit.*

27 Imo & Miranda *dicto tom.* 2. *director. prela-
tor. quæſt.* 2. *art.* 8. *dicta concluſ.* 1. addit idem
dicendum eſſe de officiis diſcretorum, aut Pro-
curatorum, qui cum voce actiua, & paſſiua mit-
tuntur ad capitula generalia, ſiue prouincialia,
eo quod talia officia nomine perſonatus, &
Dignitatis veniunt, Gibalinus *de irregul. cap.*
6. *quæſt.* 3. *conſect.* 5. verſ. *ex his* Leander *vbi ſu-
pra.*

28 De vicario, ſeu confeſſatio Monialium aliud
credo eſſe dicendum; quia horum munus & offi-
cium, non eſt prælatio, perſonatus, aut Dig-
nitas, cum dictus vicarius nec habeat curam, aut
Iuriſdictionem ordinariam annexam, ſed ſolùm
forſan in aliquo caſu delegatam: ita in termi-
nis docent Silueſter, & Miranda *vbi ſupra*,
Leander *dicto tract.* 2. *de irregularit. diſp.* 4. *q.*
29 72.† qui addunt poſſe prædictos illegitimos pro-
feſſos habere alia officia honorifica in religione,
vt Prædicatoris, Lectoris, & ſimilia, de quo viden-
di ſunt Nauar. *dicto conſ.* 6. *hoc tit.* Gibalinus *dict.
cap.* 6. *q.* 3. *ſectar.* 5. verſ. *ex his*, Caſtrus Palao *de
cenſuris diſp* 6. *puncto* 9. *n.* 12. item & Magiſtri
Nouitiorum.

30 Verùm ex adductis *hic* à verſ. *ad quartam*,
non obſtantibus his duabus limitationibus exi-
ſtimo non poſſe prædictos illegitimos profeſſos
eſſe vicarios Miniſtri Generalis, aut Prouincialis;
imo nec viſitatores prouinciarum, vt *præter*
adductos docent Hinojoſa *in director.
deciſ. regul* verb. *illegitimus*, &
verbo *adde*, Rodrig. *d. q.*
13. *art.* 10. Leander
ſub dict. q. 72.
& alij.

* * *

QVÆST. IV.

An ſi illegitimus abſque diſpenſatione ordinatus eſt deinde ingreditur religionem, & in ea profiteatur, vt poſſit non ſolùm promoueri ad alios ordines, verum in ſuſceptis miniſtrare abſque diſpenſatione? An hodie per priuilegia conceſſa Religiobus, poſſint abſque diſpenſatione Pontificia, & ex ſola electione facta ab habentibus poteſtatem eligendi, profeſſi obtinere Prælaturas, & Dignitates in ſuis Religionibus, ſeu fiat diſpenſatio per Generales, & Prouinciales ſeorſum? Etſi filius naſcatur ex parentibus profeſſis, ſiue adſtrictis caſtitatis voto, cum ſine profeſſione cenſeatur legitimus ad ordines, & beneficia abſque vlla diſpenſatione?

SVMMARIVM.

1 *Diſpenſatio eſt ſtricte interpretanda.*
2 *Profeſſio in religione reddit habilem illegitimum ad adminiſtrandum in ſuſceptis ordinibus ante illam, & ingreſſum.*
3 *Profeſſi illegitimi ſi conſtat per priuilegia religionis, quod habilitentur ad prælaturas, poterunt illas obtinere abſque alia diſpenſatione, etſi non non ſint in vſu, vt* n. 4.
4 *Chartuſiani habent priuilegium à Nicolao Papa gaudendi priuilegiis ſibi conceſſis, etſi in vſu non ſint, ſimplicitate, aut ignorantia Iuris. Et quid de aliis religionibus.*
5 *Illegitimus electus ab habente poteſtatem diſpenſandi, & ſi electus vita videatur eo ſolùm; at alij dicunt, vt debeat fieri cum ex- expreſſa diſpenſatione vt* n. 6. *Et quid in foro animæ* n. 7. *ſed de veritate Iuris* num. 8. 9. 10.
9 *Voluntas tacita tantùm valet, quantùm expreſſa in his, quæ certam non requirunt, formam.*
9 *Pontifex ſcienter admittens irregularem ad ordines, vel beneficia, cenſetur cum illo diſpenſare.*
10 *Regulares Prelati, Generales, aut Prouinciales, numquid poſſint diſpenſare cum ſuis ſubditis illegitimis, vel ſoli per ſe, aut in capitulo, aut neutro modo* n. 11. & 12. *vbi referuntur Bulla aliquorum Pontificum. Et de veritate* n. 13. & 14. *vbi quod ſoli ſine capitulo.*
12 *Bulla Gregorij XIV. expenditur circa poteſtatem diſpenſandi Regulares Prælati honores cum ſuis ſubditis illegitimis, &* n. 13.
15 *Filius habitus ex parentibus poſt matrimonium conſummatum profeſſus, cenſetur legitimus quoad ordines, ſicut quoad hæreditatem, vbi referuntur de aliis filiis, &* n. 16.

AD primam quæſtionis partē videtur negandum; eo quod ſic diſpenſatio eſt ſtricte interpretanda iuxta ea, quæ dixi ſub *tit de reſcript. in*

diuerſis capiribus, & *ibi in cap. ſuper litteris* 20.
ita & in caſu præſenti irregularitas, quæ auferrur
per profeſſionem emiſſam ex late adductis *hic q.*
2. & 3. non porrigatur ad adminiſtrandum in
ordinibus ſuſceptis ante profeſſionem, & *infra*
dicendis pro completa declaratione noſtri tra-
tus, & aliorum.

2 Nihilominus in puncto hoc, vt iam *ſupra* di-
ctum eſt, profeſſio in religione, talis efficaciæ eſt,
vt non ſolùm auferat irregularitatem quoad ordi-
nes ſuſcipiendos ab illegitime natis, verùm, &
reddat illos habiles ad adminiſtrandum in ſuſcep-
tis ordinibus, etiam ſacris ante ingreſſum religio-
nis, eo quod textus noſter ample in hoc caſu in-
terpretatur diſpoſitione Iuris quam interpretari
debet extra profeſſionem reſpectu diſpenſationis
Pontificiæ, aut Epiſcopalis ex *infra* dicendis, do-
cent in terminis Henriquez *in ſumma lib. 7. cap.*
21. §. .. & c. 24. n. 4. in fine, Oldradus *conſ. 300. n.*
4. verſ. conſiderandum eſt, Sanchez *de matrim. lib.*
8 diſp. 1. n. 13. Sanctarellus *variar. reſol. q. 59. n. 8.*
Barboſa *hic ſub n. 2. verſ. deinde*, quatenus dicunt
quod quando diſpoſitio, ſeu diſpenſatio emanat in
fauorem religionis, debet extendi, ampleque inter-
pretari, ſecus quando conceditur vni, vel alteri.

3 Ad ſecundam quæſtionis partem iam *ſupra q.*
præced. dictum eſt latè de Iure communi ex tra-
ctu noſtro, & *cap. fin. hoc tit.* profeſſum, etſi ad ordi-
nes ſacros admittatur non tamen aſcendere poſſe
ad Prælaturas, ſeclusis priuilegiis religionis ſed
quia iam *ibi* inſinuatum eſt, eſſe quædam priuilegia
à Pontificibus conceſſa, quibus ipſo facto profeſ-
ſionis habilis, reddatur religioſus ad Prælaturas;
ideo hic qualiter contingat, diſputandum eſt; igi-
tur ſi conſtet de aliquibus priuilegiis, ita conceſſis,
tenendum eſt competere dictam habilitatem ad
Prelaturas, ipſis illegitimis profeſſis, vt in terminis
referendo quoddam priuilegium Eugenij IV.
Conceſſum conuentui S. Georgij in Alga, quod
Patres Congregationis S. Ioannis Euangeliſtæ in
Portugalia habent, vt referunt Portel *in compen-*
dio fol. 9. pag. 2. in princ. Doctus Pater Murcia *in*
cap. 4. ſuper 2. reg. 9. Franciſci *§. 2. n. 17.* Rodrig.
tom. 3. regular. q. 31. art. 3. Suarez *in cap. 35. n. 6.*
quorum verba refert Diana *p. 10. tr. 13. reſ. 39.*
Villalob. *in ſumma tr. 13. dif. 60. n. 10.* Leand. *de*
irregul. tr. 2. diſp. 3. q. 73. cui contra dicit Mag. Le-
zena *in ſummar. q. regular. tom. 3.* verbo *illegitimi*
n. 4. vbi loquens de dicto priuilegio, ait ſibi non
conſtare, an ſit viuæ vocis oraculo conceſſum, ac
per conſequens reuocatum his temporibus; vel
quia eſto ſit conceſſum, videatur reuocatum per
generalem reuocationem ſimilium priuilegiorum,
factam per Sixtum V. in duabus Conſtitutioni-
bus, *tom. 1. cap. 18. n. 69.* præſertim *in 2.* vbi ex-
preſsè etiam nominantur illi, qui eo ipſo per in-
greſſum religionis legitimati erant, & moderatis
per Gregorium XIV. in Bulla circunſpecta.

4 Quidquid autem ſit vnum tamen notabis quod
ſi pateat de talibus priuilegiis, quæ in vſu non
ſint, quia per ignorantiam fratres illi non vte-
rentur, dicunt nihilominus hunc non vſum ni-
hil obſtare, Manuel Rodrig, Suarez, Portel, Villa-
lobos, & alij *vbi ſupra* eo quod Nicolaus Papa
IV. Conceſſit religioſis Carthuſianis poſſe gau-
dere priuilegiis ſibi conceſſis, etſi ſimplicitate,
aut ignorantia Iuris, illis vſi non ſint; dum ta-
men præſcriptum non ſit contra illa, nec ſint dero-
gata, & hoc tenent extendi ad alias Religiones,
præſuppoſita communicatione priuilegiorum in-
ter omnes religiones, de quo alibi; ſiquidem idem
Sixtus V. Clem. VIII & Paul. V. (vt referunt fra-
ter Emanuel *in Bullario fol. 1152.* Villalobos *ſu-*
pra, Diana *p. 4 tr. 2. reſ. 65.* Leander, & alij) in
confirmationibus, quaſi ipſi fecerunt priuilegiorum
ordinis S. Franciſci, non poſuerunt clauſulam,
quatenus ſunt in vſu, videndi ſunt etiam Machado
tom. 1. ſumma lib. 1. p. 3. tract. 17. docum. 2. n. 6. Gi-
balinus *cap. 6. q. 3. de irregul. conſectario 4.* & alij.

Vnde dubium eſt, an ſola electio facta illegiti- 5
mi profeſſi per illum, qui poteſt eligere habeat vi-
cem diſpenſationis, vel requiratur expreſſa diſpen-
ſatio ſuperioris? Et relatus Lezana *in ſumma q. re-*
gul. verbo *illegitimi n. 17.* & alij ex doctrina Na-
uarri, & Silueſtri, verb. *irregul. n. 14. q. 28. in fine*,
& Archidiaconi, dicunt ſolam electionem ſuffice-
re, vt dictus illegitimus cenſeatur diſpenſatus, non
ſolùm quoad forum conſcientiæ, ſed etiam quoad
forum externum, & poſſet hæc pars Iuridicis fun-
damentis comprobari † Tamen verius eſt, vt re- 6
quiratur expreſſa diſpenſatio cum cauſa, & ex-
preſſa cognitione cauſæ, notant Portel. *ſupr. n. 7.*
Rodrig. Miranda, Diana, & Pelizarius *in manuali*
regular. tom. 1 tr. 9. cap. 8 ſect. 3. n. 101. Hinojoſa in
verbo *illegitimus in director. deciſ. regular.* in ſe-
quentibus verbis: *illegitimus canonicè electus à*
patribus, qui eius nouerant inhabilitatem in præ-
latum, ſi ipſi electores, alias poterant diſpenſare
iuxta priuilegium Sixti IV. ſuper inhabilitate il-
lius, cenſebitur eſſe diſpenſatus in conſcientia; in
foro autem exteriori minime, niſi actualiter, & ex-
preſſe cum illo diſpenſetur. Leander ſic etiam *de*
irregul. tr. 2. diſp. 3. q. 78. ex eodem Nauarro *c. 23.*
n. 74. Silueſtr. verſ. *diſpenſatio* citato dict. Rodrig.
tom. 1. q. regul. 13. art. 6 Miranda *tom. 2. q. 2. art.*
14. concluſ. 1. & 2. † Dicentes in foro animæ ele- 7
ctum ſecurum eſſe per ipſam electionem ſine ex-
preſſa diſpenſatione electoris ſcientis eius inhabi-
litatem, non ſic in foro externo.

Sed diſtinctio fortis quidem non eſt etſi in pra- 8
xi admittatur, quia & prædicti Doctores addunt
quod ſi Prior Prouincialis electionem confirmet,
ſciens inhabilitatem, tollat quidem ipſam, eo ipſo
quod confirmat; quia vult, & poteſt tale electionis
impedimentũ tollere: etenim voluntas tacita tan-
tùm valet, quantùm expreſſa in his, quæ certam
non requirunt formam *ex l. qui ad certum ff. lo-*
cati, l. de quibus ad finem ff. de leg. & ex his, quæ
dixi *in cap. 1. de foro comp. q. 4. de* Epiſcopo tacitè
conſentiente † Et omnes dicunt quod ſi Pontifex 9
ſcientia admitteret ad ordines, aut beneficia irre-
gularem aliquem, eo ipſo cum illo diſpenſare di-
catur, vt nullo contradictore firmat Villalob. *1. p.*
de diſpenſ. tr. 2. dif. 50. ſolùm enim ex Felino *in c.*
præterea n. 9 de teſtibus cogend. quoad forum ex-
terius debet probari ſcientia diſpenſantis cum in-
habili, ſed qualiter probanda illa ſcientia docet
Menoch. *de præſumpt. lib. 2. præſumpt. 20* & San-
chez *lib. 8 de matrim.* cum infinitis *diſp. 4. n. 17.*
Fr. Eman. Rodrig. *tom. 1. q. regul. 13. art. 16.* Hen-
riq. *lib. 4. de irregul. c. 27. n. 3.* Suarez *de cenſ. diſp.*
41. ſect. 3. & alij dicunt, quod quando inferior ſuis
legibus inhabilem, aut ſuperioris legibus prohibi-
tum admittit in caſibus, quibus ipſe poteſt diſpen-
ſare cum cauſa legitima: tunc ſi re vera adſit legi-
tima cauſa, quamuis non præceſſerit illius cogni-
tio, eſt viſum diſpenſare eo ipſo, de quo dico *infr.*

Quod ſi teneas diſpenſationem expreſſam requi- 10
ri, vti & requiritur, ſi nondum electio facta ſit,
poſſet dubitari an Prælati regulares, Generales,

aut

aut Prouinciales queant ea priuilegiis Pontificum diſpenſare ad qualcumque prælaturas, & Dignitates ordinis habendas cum illegitimis ſibi ſubditis, ſeorſum per ſe ipſos, & extra capitulum, quoad primum negant Rodrig. *dict. q.* 13 *regul. art.* 11 Miranda *tom.* 2.*q.* 2 *art.* 1. Hinojoſa *in directer. deciſ. regular.* verbo *illegitimus*, & alij, quia licet ex conſ. Sixti IV. olim concelſa fuerit Generali, & Prouincialibus, & eorum vicariis ordinis minorum facultas diſpenſandi, idemque conceſſum fuerit ab eodem Papa Generali, Magiſtro; ac Prioribus, Prouincialibus, & conuentualibus, & eorum vicariis in prædictis mortuis, vel amotis; quia tunc illorum loco ſubrogantur, vt referunt adducti, & Collector priuilegior mendi-
11 cantium verbo *diſpenſatio* §. 12. & 13. † Tamen quia huiuſmodi facultas poſtea eis ſublata fuerit à Sixto V. in duabus adductis *ſupra* Conſtitutionibus edictis 1 anno 1587. Sexto Kalend. Decembris, alia 1588. 12. Kalend. Nouemb. anno IV. ſui Pontificatus; ideo videtur, vt nec in Capitulo, nec ſeorſum per ſeipſos poſſint diſpenſare ad Prælaturas, & honores cum illegitimis ſibi ſubditis, & pro vberiori tractatione leges quæ de his etiam dixit Diana ex teani noſtro, & *cap. nimis huius tituli p.* 5 o. *tract.* 9. *reſ. vnica*, vbi referens Bullas Sixti V. & verba Bullæ Gregorij XIV. ex Peyrino Moſono, Baſſæo, Manuel. Rodrig. Tamburino, & Bullam Pij V. poſita in Bullario *tom.* 2. incip. *etſi mendicantium*, qua Pontifex conceſſit Congregationibus Canonicorum Regularium Lateranenſium S. Saluatori, & S. Crucis Colimbricenſis Caſſinenſium montis Oliueti, Vallis Vmbroſæ &c. omnia mendicantium priuilegia; & ſic etiam per participationem non mendicantium, vt explicat Tamburin *de Iure Abbat. tom.* 1. *diſp.* 300. Butr. 149. *lib.* Pariſio 22. *n.* 5. *lib.* 4. ait dictam Bullam Pij V. fuiſſe poſtea reuocatam à Gregorio XIII. tantùm in ordine ad priuilegia contraria Concilio Tridentino, vt ſubdunt etiam Garcias *in Politica regul. tom.* 5. *tract.* 8. *diſ.* 1. *dub.* 4. *n.* 1. Rodrig *tom.* 1. *q.* 8. *art.* 9. Miranda *in man. tom.* 1. *q.* 48. *art.* 7. Sanchez *in ſumma tom.* 2 *lib.* 5. *cap.* 4 *n.* 16. Perin. *de priuileg. minim. tom.* 1. *conſt.* 7. *Pij* 5. §. 1. *n.* 1. *p.* 1. & §. 29. *n.* 25. adducens declarationem Concilij.

12 Nihilominus quia Greg. XIV. per ſuam conſtitutionem latam anno 1590. idibus Martij, Pontificatus anno .quæ incipit *circumſpecta Romani Pontificis* declarauit, ac moderauerit prædictas Sixti V conſtitutiones, ac decreuerit licere Generali, ac Prouinciali ſingulorum ordinum, & congregationum cum ſuis ſubditis illegitimis, quos aliàs dicti Generales, aut Prouinciales cum Generali, ſeu Prouinciali, ſeu intermedio capitulo, & non aliàs ſuffragantibus meritis dignos iudicauerint, ad honores, gradus, Dignitateſque obtinendas diſpenſare; ex quia contextura videtur probari vt ſint priuilegia, quibus ea diſpenſatio competat relatis miniſtris religionum; item & quod ea facultas certe competat, ſi diſpenſent in ſuis capitulis generalibus, prouincialibus, aut intermedijs, vt notanter docent Rodriguez, & Hinojoſa, *vbi ſupra*, Miranda *art.* 1. & 3. latè explicat Baſſæus verb. *irregul.* 4. *n.* 7. verſ. *ex variis autem*, & *alij*, quare potuerunt firmare idē Miranda *tom.* 2. *de regul. q.* 2. *art.* 2. *in fine*, Hic enim Rodrig. *in compend regul. reſ.* 42 *n.* 10. Villalob. *ſupr. tr.* 14. *p.* 1 *ſumma d.* 160 *n.* nullo modo per ſeipſos ſeorſum poſſe cum dictis illegitimis diſpenſare ad Prælationes, & Dignitates obtinendas intra ordinem.

Et quamuis virtute Gregorij Bullæ relatæ, teneant Laurent. Portel. *in dubiis regular.* verb. *illegitimi n.* 10. & relati à Diana *p.* 3. *tr.* 2. *reſ.* 102. vt 13
poſſit ſeorſum quilibet diſpenſare dictorum miniſtrorum, vt modo dicetur, ſed reuera falluntur cum ſint verba dictæ Bullæ clara; at ex alia Bulla eiuſdem Pontificis, qua conceſſit clericis Regularibus miniſtrantibus infirmis *in tom.* 2. *Bull. in Greg.* 14. *conſt.* 17. apparet poſſe Generales ordinum, & vt eius licentia Priores locales, atque Prouinciales cum illegitimis diſpenſare ad Dignitates, & officia ordinis abſque capitulo generali, & prouinciali, & ex aliis Bullis confirmatoriis priuilegiorum regularium latis poſt relatam Gregorianam à Clem. VIII. facta Patribus de obſeruantia incipiente ratio *paſtoralis* 20. Decemb. 1597. alia Pauli V. eiſdem Patribus incipiente *iuncti nobis* 1. Decemb 1609. in quibus quia appoſitæ ſunt clauſulæ *ex certa ſcientia*, & de plenitudine poteſtatis &c. *in motu proprio* (de quarum virtute dixi infra ſub *tit. de confirm vtili, vel inutili*) Doctores tenent, vt poſſint Prælati Regulares ſine vlla reſtrictione, hoc eſt generalis, vel prouincialis, & conuentualis, Prælatus, aut eorum vicarij eiſdem mortuis, vel amotis per ſe abſque conſenſu capituli ſeu definitorij diſpenſare cum ſibi ſubditis illegitimis ad quaſcumque Dignitates, & officia ordinis, quia hæ clauſulæ operantur, vt reſtituantur, & reualidentur priuilegia reuocata, vt communiter docent Doctores, & præcipue Suarez *de leg. lib.* 8. *cap.* 19. Rodrig. *tom.* 1. *quæſt. regul. art.* 3. & *tom.* 2. *quæſt.* 34. *art.* 4. Sigiſmundus à Bononia *de elect. num.* 67. Diana *d. p.* 3. *tr.* 2. *reſ.* 102. Portel. verbo *illegitimus n.* 10. Baſſæus verb. *irreg.* 3. *n.* 7.
verſ. *ex variis.* † ideo ego cum illis affirmo, conſtito expreſſe de illo antiquiori Sixti IV. Pontificis, ac 14
poſterioris Greg XIV. iam adductis, cū Aſcanio, Tambur. *de Iure Abbat. tom.* 1. *diſp.* 5. *q.* 14. *n.* 10. Laurent. de Peyrinis *in priuil. minimor. tom.* 1. *conſt.* 2. *Iulij* 2. §. 29. *n.* 96. Pelizario *tom.* 2. *tr.* 9. *c.* 3. *ſect.* 4. *q.* 16. *n.* 131. poſſe Generales, vel Prouinciales, vel etiam ſuperiores locales, etiam extra capitulum generale, aut prouinciale diſpenſare cum ſubditis patientibus defectum nataliū ad Dignitates, & officia ordinum, quod non ſic licebit vicariis eorum, cum dict. Bull. vltima Greg. de illis non loquatur.

Ad vltimam quæſtionis partem, adiunctis quæ 15
dixi hic ſub. *q.* 2. à verſ. *ad ſecundam* breuiter exiſtimo reſpondendum, vt filius habitus ex parentibus poſt matrimonium conſummatum profeſſis, cenſeatur legitimus quoad ordines, quia cum tale matrimonium profeſſione ſolutum non fuerit, cum eſſet conſummatum; ideo debet dici legitimus quoad ordines, ſicut quoad hæreditatem: ita Leander *de irregul. tr.* 1. *diſp.* 3. *q.* 9. Contra Sanchez, Maiolum dicentes eſſe legitimum quoad ſuceſſionem irregularem, non quoad ordines propter paternam incontinentiam, & ſic egere diſpenſatione per *c. litteras* 14. *hic*, quem expendi *ibi* ſub *d. q.* 1. vbi leges de filio procreato à parentibus voto ſimplici caſtitatis, mutuo conſenſu adſtrictis, vel ex coniugibus, quorum alter poſt conſummatum matrimonium, altero ignaro aut ſciente, & contradicente profeſſionem emiſit, vel de filio concepto ex coniuge iam profeſſo, aut ad ſacros ordines promoto, altero coniuge ſciente, & conſentiente, aut non contradicente, ſed tacente, non ſic certum apparet, cum negent Sanchez *de matrim. lib.* 9. *diſp.* 8. cum Ancharrano. Abbate, Angelo, Supplem. Gabriel, Brunel, Gregorio Lopez. Stunica,

R 2 Rodrig.

Rodrig, Vega, & aliis, alij inquam, vt Suarez *de cenſ. diſp. 50. ſect. 2. n. 4.* Sayro *lib. 4.* Conejo *de*
16 *irregular. diſp. 15. dubio* 1. † aſſirmeni vero in ſingulis adductis caſibus penes Sanchez, Cardin. Alex de Neuo, Mayron, Maiol. Caſtius Palao *de beneſis. tract. 15. puncto* 1 §. 2. *n.* 5. dicentes praxi receptum eſſe hos filios hæredes relinqui, & abſque vlla diſpenſatione ad beneficia, & ordines promoueri, Azor, *lib. 2. inſtit. moral. c. 6. q. 6.* Villalobos *p. 1. tract. 13. dif. 37. n. 10.* Pelizar. *in diciſ. reg. c. 5. ſect. 4. q. 22. n. 74.* & Ægidio *de cenſ. diſp. 18. n.* 104 Suarez, & Layman, & in 2. caſu docent etiam Maiol. *lib. 1. de irregul. cap. 4. n. 5.* idem Sanchez *d. q. 38. n. 5.* Villalobos *n. 5.* per textum *in c. quidam, & cap. places de conuerſ. coniugat.* vbi latè dico, & omnes diſputant per *d. cap. litteras 14. hoc tit.* ſed quia *ſupra* expoſitus eſt; ideo ad ibi dicta in relata quæſt. 1. recurres pro vero intellectu horum dubiorum, & à dict. Suarez *dict. diſp. 50. de cenſ. ſect.* 1. vbi de omnibus his caſibus diſputat, & Leander cum infinitis *de irregul. tr. 1. diſp. 3. q.* 9. 10 11. & 12. vbi leges quare non amplius inſiſto.

QVÆST. V.

An illegitimus occultus incurrat irregularitatem? An Pontifex legitimando illegitimum, habilitet illum quoad ſpiritualia, & temporalia ſicut habilitaretur legitimatus per ſubſequens matrimonium? Et an ſi illegitimus diſpenſetur à Papa quoad ordinas, intelligatur diſpenſatus ad omnes ordines ſacros? Et beneficia ſimplicia, ad perſonatus? ad curata, Dignitates, & Epiſcopatus? Et an facultas conceſſa ſuperioribus Religionum ad diſpenſandum cum ſuis ſubditis illegitimis, ad omnes Prælaturas porrigatur, etiam ad obtinendam Dignitatem Generalem.

SVMMARIVM

1 *Illegitimus quantumuis occultus, & inhabilis ad ordines, & beneficia, etſi contra aliqui* ex num. 3. ad num. 6.

2 Cap. congruente. Cap. tua. Cap. quoniam de filiis Presbyteror.

3 Cap. innotuit de electione n. 5.

4 *Exceptio firmat regulam in contrarium.*

7 *Illegitimus redditur legitimus ad ordines per per ſubſequens matrimonium,* & n. 8.

8 *Matrimonium retrotrahitur ex benignitate Iuris ad tempus conceptionis filij, alias illegitimi.*

9 *Illegitimus redditur legitimus ad ordines, & beneficia diſpenſatione Pontificia vtcumque vt* n. 10.

11 *Legitimatio à Iure videtur, vt non differat à legitimatione illegitimorum ab homine vt* n. 12.

13 *Legitimatio canonica, eſt quoad omnes effectus, ciuilis vero non ſic operatur* n. 14 15. 16.

14 *Pontifex legitimando illegitimum, tollit omnem infamiam illegitimitatis.*

15 *Legitimatio à Papa facta, eſt non ſolum quoad ordines, ſed quoad beneficia; quia eſt quadam diſpenſatio totalis.*

16 *Pontifex poteſt auferre impedimenta illegitimitatis quoad ordines, & beneficia, ac dignitates omnes* n. 17.

17 *Legitimati à Papa ipſo iure fiunt habiles ad ordines, beneficia, & dignitates, excepto Cardinalatu.*

18 *Pontifex poteſt habilitare illegitimum ſibi ſubditum, non ſolum quoad ordines, ſed etiam ad temporalia in terris ſuis. Et quare?* n. 19. & 20.

19 *Papa habet ſpiritualem, & temporalem poteſtatem in ſibi ſubditum.*

20 *Legitimatus a Papa, ſic legitimatur ad ordines, beneficia, & honores, ſicut qui legitimatur per ſubſequens matrimonium, etiam quoad temporalia in ſibi ſubditos.*

21 *Papa ſolus poteſt auferre omnem irregularitatem, & illegitimitatem.*

22 *Diſpenſatio, & legitimatio, in quo differant, &* n. 23.

24 *Legitimatus à Papa, quoad ordines, quando ſic intelligatur quoad ſacros, & beneficia quando quoad ſolos minores* n. 26. & 27.

25 *Diſpenſatio ſtricte interpretatur, quia eſt relaxatio Iuris communis.*

27 *Permiſſio in genere, mediocritatem ſignificat.*

28 *Diſpenſatio Pontificia ad omnes ordines, claudit etiam ſacros.* n. 29.

29 *Clauſula* omnes *in diſpenſatione poſita, eſt extenſiua.*

30 *Diſpenſatus ad ordines, vetius, eſt vt non eo ipſo intelligatur diſpẽſatus ad beneficia* n. 31.

32 *Diſpenſatus etiam ad omnes ordines, non inde intelligitur diſpenſatus ad obtinenda maiora beneficia.*

33 *Diſpenſatio cum illegitimo facta à Prælato Religionis cum illegitimis, non intelligitur quoad Generalatum, &* n. 35. *vbi de ſtylo Romæ, ſed contra* n. 38. 39. 40. & 42.

34 *Diſpenſatus ad omnes Dignitates, non cenſetur diſpenſatus ad Epiſcopatum, &* n. 35. *Et quare?* n. 41.

35 Generalatus *ex ſtyllo ſecretaria breuium, & Pœnitentiaria, cenſetur excluſus in diſpenſatione illegitimitatis quoad officia inter regulares* n. 36 & 37. *contra* n. 38. *Explicatur ſtylus infra* n. 48. 49. & 50.

36 *Priuilegia contraria Iuri cõmuni, ſunt ſtricte interpretãda, niſi conceſſa Religionis, vt* n. 52.

37 *Legitimatus in infantia per declarationem ſacræ Congregationis Concilij, quare non intelligatur diſpenſatus quoad Generalatum, & à* n. 58.

38 *Poteſtas diſpenſandi longè interpretanda eſt, etſi diſpenſatio ipſa ſtricte. Et de ratione* n. 47.

39 *Pij V. priuilegium in praxi cum illegitimis, eſt quoad Prælaturas omnes Religionis.*

40 *Gregorij XIII. Bulla de diſpenſandis illegitimis, quoad Prælaturas Religionis.*

41 *Clauſula* prorſus *in diſpenſatione, abolet omnem inhabilitatem. Deinde clauſula* penitus.

42 *Priuilegia toti Religioni conceſſa, ſunt extendenda, quia æquantur iuri. vt* n. 44.

53 *Ratio, quæ pro Religione facit, eſt ſumma.*

43 *Priuilegia dubia regularium ex dubietate orta, ex ambiguitate verborum, & Iuriſtarum interpretatione, ſunt intelligenda in fauorem Regularium.*

46 *Diſpenſatio*

46 *Diſpenſatio ad Generalatum, ſeu Epiſcopatum differt, vt* n.47.

49 *Stylus ſecretariæ Romanæ, & Pœnitentiariæ, quare excludit* Generalatum, *quando diſpenſatur cum Religioſis illegitimis quoad Dignitates, & honores ad petitionem partis; & non ſic, ſi diſpenſandi facultas concedatur Religioni* n.50.

51 *Diuerſitas rationis, inducit diuerſitatem Iuris.*

53 *Priuilegia regularibus abſolute conceſſa, pro vtroque foro intelliguntur conceſſa* n.54.

54 *Priuilegium ſine reſtrictione conceſſum, non eſt limitandum, ſed explicandum pro vtroque foro.*

55 *Regulares virtute priuilegiorum, quando poſſint abſolute abſoluere ab excommunicatione deductâ ad forum quoad culpam.*

56 *Priuilegium Pauli. III. conceſſum Generali, & Abbatibus S. Benedicti Valliſoleti circa diſpenſationem ſuper irregularitate, bigamia, & homicidio in vtroque foro, &* n.57.

58 *Declaratio Cardinalium circa diſpenſandum cum quibuſdam illegitimis, intelligitur tantum quoad ſucceſſionem bonorum, & quare* n.61.

59 *Facultas conceſſa per Bullam Dominis de Campeng legitimandi quoad bona, porrigitur ad perſonas Eccleſiaſticas. Quare* n.60.

60 *Supplicatio quoties diſcordat à breui, potius ea extenditur, quam breue.*

1 AD primam partem difficultatis ex nonnullis ſupra adductis liquet reſponſum. Sed quia aliqua dicta poſſunt applicari *in cap. fin. ſupra de temporibus ordinatin.* quatenus ad impedimentum occultum ex homicidio, pro vberiori tractatione, ideo nunc reſpondeo, vt illegitimus, quamtumuis occultus, & communiter legitimus reputatus, vere ſit irregularis; quia vt dixi ſub *q.2 ſupra.* textus hic, & *in cap. fin. hoc tit.* & aliis, abſolute illegitimum ab ordinibus excludunt, nulla diſtinctione facta de publico, vel occulto, vt adnotarunt Nauar. *in manuali cap.27.n.201.* Couarruu. *in clem. ſi furioſus 2.p.§.3. n.4.* Vgolinus *de irregularitate cap.44.§.1.* Gutierrez *lib. canonic q.cap.13.n.10,* Sayrus *lib.6.c.10.n.16.* Azorius *2.p.inſtit.moral. lib.6.cap.3.q.23.* Auila *p.7. de cenſ. diſp.3.dub.6. concluſ.1.* Conink *diſp.18.dub.12.in princ.* Layman *lib.1. ſummæ tr.5.p.5.c.5.n.1.* Bonacina *tom. 1.diſp.7.q.2.p.3.n.2.* Hurtado *de irregul. dif. 16.* Diana *p.10.tr.13.miſcel.3.reſ.30.* & alij, paſſim.

2 Nec obſtant iura *in cap. congruente, in cap. quoniam, in cap. ex tua nobis hoc tit.* quatenus ad irregularitatem, de qua in ſingulis caſibus dictorum Iurium, videtur expoſci notorietas, & publicitas, vt illegitimi repellantur ab obtentione beneficiorum, de quibus ibi; indeque gradum faciendum ad caſum, de quo hic, vt ſcilicet illegitimus occultus, nec ſit irregularis quoad ordines, nec quoad officia, & beneficia, aliaſque Dignitates, & Prælaturas, de quibus dico hic ex verſ. *ad ſecundam;* quia reſpondeo ex iam adductis Doctoribus, vt cum irregularitas hæc ſit impoſita illegitimè natis propter cauſas incontinentiæ, de quibus dixi *in Rub. & 11 q.1* cum aliis, & ſic natus certus ſit de ſua illegitimitate, quamtumuis alij eam ignorent, adhuc ſine diſpenſatione nequeat ordinari, & beneficiari.

His obeſt textus *in cap. innotuit de elect.* vbi, 3
vt gloſſa animaduertit, non ex ſola ſecreta confeſſione natalium illegitimorum habita ab Archidiacono Eboracenſi electo in Epiſcopum, ſed ex notitia, quam Pontifex comparauit ex quibuſdam ſuffraganeis, illud condidit decretum. Cum ergo in relatis proxime Iuribus lex canonica conſiderauerit ſolùm publicos natales illegitimos, quos
punit, non autem alios † & exceptio firmet regu- 4
lam in contrarium in caſibus non exceptis, *l. nam cum liquide ff. de penu legata, l. quæſitum 22. paulo ante §. ſi pater fundum* verſ. *idem reſpondit ff. de fundo inſtructo cum vulg. ergo.* † Sed adhuc 5
reſpondetur prædictum cap. & alia relata ex tit. noſtro, intelligenda tantùm fore quoad forum externum, nempe vt ille illegitimus, dum publicè, & notoriè non conſtat; non habeatur, vt irregularis at quoad ſe, vt valeat ordinari, & beneficiari nihil ei iuuet occultum, ſiquidem ſciens ſe illegitimum, ſine occulta ſaltim diſpenſatione, habilis
non redderetur, vt diximus iam *in dicta quæſt.2.* † 6
Quare non ſunt audiendi Alphonſus de Caſtro *lib.2. de lege pœnali c.vlt. concluſ. 5* contrariam fouens ſententiam, & Pater Gerunda *de Epiſcopat tom.1. lib.1. diſp. 2. n. 3.* exiſtimans non eſſe improbabile, vt per defectum natalium occulte illegitimorum non contrahatur irregularitas.

Ad ſecundam quæſtionis partem, & eius de- 7
pendentes caſus, vt reſpondeam præmitto ex iam adductis *in Rub. & in quæſt. 2.* & aliis, non ſolùm profeſſione irregularitatem ex illigitimitate tolli ad ordines; item & per matrimonium ſubſequens contractum à parentibus filij illegitimi, de quo latiſſime agunt Doctores *in cap. tanta qui filij ſint legitimi* per textum *ibi*, & concordantes, & *in l.13. tit.1.p.4.* de quo præter Doctores; quos *ibi* refert Barboſa, leges Henriquez *lib. 11. & 1. de matrim. cap.20.n.1. & 2. & cap. 21. n. 2. & lib.14.cap.8.n.10.* Suarez *de cenſ. diſp. 50. ſect.1.* Bonac. *q.2. de irregularitate puncto 3. n.6.* Caſtrum Palaum *tract. 13. de beneficiis diſp. 4.*
puncto 1.§.2. n. 18. † qui notant dictum matri- 8
monium hanc vim habere, vt retrotrahatur ex quadam benignitate Iuris canonici *in dicto cap. tanta,* vbi gloſſa aduertit ad tempus conceptionis talium filiorum, & ſic beneficio Papæ, Principiſve, illos reddi legitimos, etiam quoad ordines quia matrimonium ſubſequens omnino purgat præcedentem turpitudinem, & in id conſentiunt Baſilius Pontius *de matrim. lib 11.cap.1.n.7. & 8.* Pelizzarius *tom.2.tract. 7. cap. 5. ſect.1.q.14.n.76.* Baunij *de irregularitate q.14. dicto 1.* Couarruu. *2.p. de ſponſal. c.8 §.2.n 8* & ad propoſitum per plures quæſtiones, Leander *de irregul. tr.2. diſp.3. ex q.17. vſque ad 21,* de quibus dico *in d.c. tanta.*

Præmitto ſecundo, & propriusad materiam, de 9
qua in titulo noſtro per diſpenſationem Pontificiam factam, legitimando tales illegitimos, legitimari ad ordines, beneficia, & Dignitates, ſiue vt ex ſequentibus apparebit diſquiſitionibus. Vnde etſi diſtinguant DD. inter caſus habilitandi illegitimos, diſpenſationem Pontificiam ab ea, quæ habetur per abſolutam legitimationem Papæ (de cuius effectibus latè etiam dico *infra in d.c. tanta*
qui filij ſint legitimi † Tamen in effectu ait Sua- 10
rez de his duabus ſigillatim ſcribens *de cenſ. dict. diſp.50. ſect.5 art.1. & 2* Verumque modum reipſa non eſſe diuerſum, niſi fortaſſe in nomine, & modo diſpenſationis; & quod differentia in eo nempe conſiſtere poſſit, vt legitimatio propriè

ſumpta,ſeu totalis, differat à diſpenſatione ſtrictè ſumpta, quod legitimatio dicit integram diſpenſationem in defectu natalium, & quoad omnes effectus eius; diſpenſatio autem vocetur, quando ſolum fit quoad aliquem, vel aliquos effectus, vt tradunt Panormit, cum aliis *in c. per venerabilem qui filij ſint legitimi*, Couar. *d. 1. p. 4. c. 8. in princ.*

11 Tertio præmitto ex Silueſtro verbo *illegitimus n. 4.* ex Paludano *in 4. diſt. 41. q. 3. n. 7.* & aliis communiter *in dicto cap. tanta*, diſtingui legitimationem à Iure, & ab homine; eo quod Iuris legitimatio, quando Ius v. g. reputat legitimum aliquem, licet natus non ſit ex matrimonio vero, vel propter bonam fidem parentum, vel propter matrimonium ſubſequutum, de quibus caſibus iam aliquos poſui, *ſupra hic ſub quæſt. 2.*
12 quos ad propoſitum applicabis, cum *ibi* pateat † imo & dicit Suarez *dicto art. 2. à n. 7.* cum communi quoad præſentem irregularitatem vitandam, legitimos cenſeri omnes, qui beneficio Iuris canonici, legitimi effecti ſunt, etſi naturaliter (vt ſic dicamus) non ſint legitimi; inde inferens, manifeſte ſequi, vt idem dici debeat de legitimatis ab homine, quia eundem effectum habet talis legitimatio circa particularem perſonam, ad quam factum hominis dirigitur, quem habet vniuerſaliter legitimatio Iuris ad perſonas, de quibus tale Ius loquitur, cum actus idem ſit, proportione ſeruata.

13 Quarto præmitto, vt diſtinguatur legitimatio canonica, de qua in præſenti titulo loquimur à legitimatione ciuili; eo quod illa fiat tantùm per poteſtatem Eccleſiaſticam; at verò hæc per Regem, Principem ſeu poteſtatem ſæcularem, quæ tantùm poteſt tollere omnes effectus quos lex ciuilis, vel temporalis poteſtas potuit introducere; non tamen auferre irregularitatem ad ordines, & beneficia, quam non potuit introducere: argum. eorum, quæ late dixi *in cap. Eccleſia Sancta Mariæ ſupra de conſtit. & in tit. de Iudiciis, & foro compet.* illa autem aufert omnes defectus illegitimitatis; ſic vt inhabilis alias ad omnia canonica reddatur habilis, & legitimus; etenim vt Panormit. *in dicto cap. per venerabilem*, ait *n. 21. & 22.* Couar. *dicto §. 4. n. 4.* Suarez *dicto art. 2. ſub n. 9.* quoad præſens inſtitutum quidquid alij dicere intendant, legitimatio canonica habilitat quoſcumque illegitimos; quia poteſt Pontifex auferre omnes effectus Iure humano introductos, præſertim canonicos qualis eſt irregularitas, de qua in noſtro titulo.

14 Et licet maia quæ latiſſime aſſigno *in cap. 1. de except. &* ſcripſi *in cap. teſtimonium de teſtibus*, Pontifex nequeat auferre illam maculam, ſiue notam infamiæ, quæ de facto oritur ex hominum mentibus, & receptione, quæ maior eſt ſemper in magis illegitimis, hoc eſt ſpuriis, adulterinis, ſiue ſacrilegis &c. hoc inquam non obſtat quominus legitimatio eis reſtituat quidquid Ius canonicum abſtulit, & conſequenter eos reddat habiles ad ordines conſequendos, vt communiter ex Panormitano *in dicto cap. per venerabilem*, docent Doctores, & per textum *in cap. ad hæc hoc tit.* Couar. *dicto § 8.* Maiol. *lib. 1. de irregularit. cap. 8.* Paul Bulgeſius *de irregul p. 5. hoc tit. à n. 10.* Silueſter verbo *legitimus*, Suarez *ſupra*.

15 Et inferimus ergo ex dictis legitimationem canonicam factam à Pontifice de his illegitimis adeo eſſe efficacem, quod non ſolum auferat irregularitatem vt impedit ordines, ſed etiam vt impedit promotionem ad beneficia, ſeu Dignitates, quia illa legitimatio eſt quædam diſpenſatio totalis, quæ extenditur ad habilitandum illegitimum quoad omnes effectus, ordines, officia beneficia, & & Dignitates canonicas, niſi ſpecialiter aliquid prohibeatur; de quo non fiat mentio ſpecialis in ea vniuerſali, ſeu indefinita diſpenſatione iuxta quæ dixi *ſupra in cap. 1. cap. 3. 7. 17. 20.* cum aliis de reſcriptis. † Patet ergo ex dictis, vt poſſit Pon- 16
tifex eximere quos voluerit à tali impedimento Iuris, quoad ordines, & beneficia, vt docent præter antiquos Caſtrus Palao *tom. 2. dicto tract. 3. de beneficiis diſp. 4. punct. 1. §. 5. n. 4.* Philibertus *tr. 1.*
de ordine p. 10. cap. 1. n. 18. † Imo quod legiti- 17
mati à Papa ſint eo ipſo legitimati ad omnes ordines, beneficia, & Dignitates Eccleſiaſticas, excepto Cardinalatu ex proprio motu Sixti V. anni 1595. nonas Decemb. incipiente *poſtquam*, ita omnes, & Philibertus *ſupra*, Couar. *in 4. diſt. 2. p. cap. 8. §. 8.* Auila *de cenſ. p. 7. diſp. 3. dubio 6.* Filiuc. *tract. 19 cap. 5 q. 7. & 8.* Leander *de irregul. tract. 2. diſp. 3. q. 28. & 29.* & alij communiter, quod ſi illa legitimatio ſit tantùm partialis iam ex dictis erit tantùm diſpenſatio, quæ an extendatur, ſeu reſtringatur, accipies ex proximè dicendis hic, & in aliis ſequentibus quæſtionibus.

Iam ergo his ſuppoſitis, quæ neceſſariſſima ſunt 18
pro vero intellectu materiæ, de qua loquimus ad intelligendas diſpenſationes, quæ ſolent obtineri à ſummo Pontifice quoad prædictos effectus, vel ab Epiſcopis, ſeu aliis Prælatis ſæcularibus, Eccleſiaſticis, vel regularibus, dicendum eſt poſſe, Pontificem habilitare illegitimum ſibi ſubditum ſolùm quoad ſpiritualia, ſed etiam quoad temporalia in
terris ſuis † eo quod certum eſt in ſibi ſubditum 19
habere vtramque poteſtatem, nempe ſpiritualem, & temporalem, vt docent omnes *in dict. cap. per venerabilem, & dict. cap. tanta qui filij ſint legitimi*, vbi dico qualiter contingat diſpenſando in radice matrimonij, Leander *vbi ſupra q. 30.* ex communi omnium ſententia, quam abundantiſſime confirmo ex his, quæ dixi *ſub c. nouit de Iudiciis* vbi de poteſtate Pontificia, & Regia, de differentia vtriuſque, de Iuriſdictione ſpirituali, quam habet Pontifex in omnes orbis Chriſtianos, & temporale in habitu, quoad temporalia in ſubiectos laicos Principum laicorum; item de Iuriſdictione actuali, & temporali in ſibi ſubiectos, & vaſallos ibi ex *q. 3.* per alias ſequentes, quibus lectis, & applicatis, huius puncti difficultas liquet.

Ex quibus infero ſic à Papa legitimatum habi- 20
litari ad ordines, beneficia, & honores, ſicut qui legitimatur per ſubſequens matrimonium, etiam quoad temporalia in ſubditis, ac vaſallis Papæ; quia tunc dicitur legitimatio pleniſſima; reſpectu verò aliorum non ſibi ſubditis in temporalibus, habilitari integre quoad ſpiritualia ordinum, beneficiorum, ac Dignitatum Eccleſiaſticarum, ſine Doctorum controuerſia, quoad temporalia qualiter contigere poſſit, directè, vel indirectè, leges DD. *in d. c. per venerabilem §. rationibus quo filij ſint legitimi*, Sanchez *de matrim. lib. 8. diſp. 7. n. 1.* Couar. *in 4. decretal. 2. p. c. 8. §. 8. n. 18* Molina *lib. 3. de primogeniis*, & ibi additionatores *cap. 2. n. 1.* Molina Theolog. *de Iuſtitia tom. 1. diſp. 1. initio* Peregrin *de fideicommiſ. art. 23. n. 11.* Baſilius Pont. *lib. 11. de matrim. cap. 5. §. 1. n. 6.* Corduba *in ſua q. lib. 9. diſp. 2.* Caſtrus Palao *tom. 2. tr. 13. de benef. diſp. 4. punct. 1. §. 4. n. 4.* Barboſa *de poteſtate Epiſcopi p. 1. tom. 3. c. 2. n. 102.* & alij communiter.

Infero

21 Infero ſecundo ex iam d ictis poſſe per diſ
penſationem Pontificis,nullo contradicente ſcrip-
tore auferri irregularitatem, vt docuit Suarez
dicta diſp.50.de cenſ.ſect.5.in princ. art. 1. Bo-
nacina *q.2.de irregularit.puncto* 3.*n.*14.Caſtrus
Palao *tom.6.de cenſur.diſp.6. puncto* 9. vbi bene
ſupponit non poſſe eſſe quæſtionem de Pontifice,
cum ab ipſo irregularitas,de quo agimus emana-
uerit,quia ſolius Pontificis eſt infirmare canones,
cum ergo ea *cap.nimis hoc tit.infra*,& aliis, filij
non legitimi nati,ſacerdotium,dignitates, perſo-
natus,& alia beneficia curam animarum habentia
ſine diſpenſatione ſedis Apoſtolicæ obtinere non
valeant; imo & promoti ab eis amoueantur; ſe-
quitur, vt ſolius Papæ ſit cum prædictis diſpen-
ſare,non Epiſcopi,aut aliorum inferiorum Præla-
torum, de quibus *infra*; nunc præter relatos à
Barboſa *in dicto cap.*& aliis videndi ſunt Pelix-
zarius *tom.2.tract.7.q.20.n.*70.Philibertus *tract.*
2.*de ordine p.*10.*cap.*2.*n.*15.Bonacina *de irregul.*
*q.*2.*puncto* 3.*n.*14.Baunij *tract.*11.*de cenſ. q.*15.
Caſtrus Palao *diſp.6.puncto* 9.*n.*7.& alij moder-
niores.

22 Infero tertio,etiam ex dictis,vt quia diſpenſa-
tio differt à legitiminatione modo adducto in
toto hoc verſ. *ad ſecundam* quod non eo ipſo
Pontifex diſpenſat cum aliquo in irregularitate
illegitimitatis legitimet conſequenter illum, tam
23 quoad ſpiritualia,quam quoad temporalia † quia
vt ibi dixi diſpenſatio valde differt à legitimatio-
ne; diſpenſatio enim eſt ad aliquem caſum, &
actum, certis quibuſdam legibus, aliquem legi-
timum faciens, vt docent *ibi* adducti Couarruu.
*in 4.decret.p.2.cap.*8.§.8.*n.*1.ex Antonio Butrio,
Abbate, Paulo Iaſon. & aliis,Suarez, *dicta diſp.*
50.*num.*8.*de cenſ.*Caſtrus Palao,*tom.* 6. *de cenſ.*
*diſp.6.p.9 num.*6.Leander,*dicto tract. de irregu-*
*larit.diſp.*3.*q.* 39.*&* 40. colligentes hinc quod
legitimatus à Pontifice, ſit habilis ad ordines,
beneficia, & dignitates æque, ac legitimus; non
verò ſic diſpenſatus; eo quod diſpenſanda ſint,
& attendenda verba diſpenſationis, & ſtricte
interpretanda; & quod ſit etiam iuris commu-
nis relaxatio, vt etiam ex multis ampliſſime
dicit, & exornat Thomas Sanchez, *toto lib.8.de*
matrimonio. legendus Ex quibus ſuppoſitis ſit
gradus facilis ad dubia, quæ ab hinc ſubſequun-
tur.

Ad tertiam quæſtionis partem, an ſi illegiti-
24 mus diſpenſetur à Papa quoad ordines, intelliga-
tur diſpenſatus quoad ordines ſacros, beneficia
omnia, etiam curata, & dignitates? In qua dif-
ficultate, quæ plures caſus continet, ſuppoſita vi
diſpenſationis, dico ad omnes reſpondendum eſſe
iuxta verba declarantia voluntatem diſpenſantis
Papæ, quia ſi diſpenſatio eſſet tantum illegitimi
ad ordines ſimpliciter, vel ad clericatum, tunc
probabilius eſſe,vt ea diſpenſatio non extendatur
ad ordines ſacros, niſi alias illegitimus eſſet iam
in minoribus conſtitutus, & id noſſet Pontifex:
ſic probant concluſionem Doctores per gloſſam
in dicto cap.litteras 14.verb. *ordinari* hoc titulo
gloſſa *in dicto cap.fin.* verb *ad omnes* Rebuffus,
*tit.de diſpenſ.ex defectu natal. num.*47. Suarez,
de cenſ.dict.diſp 50.*ſect.*3.*a n.*3.Axor.*inſtit.mo-*
*ral.p.*2.*lib.*2.*cap.*2.*q.*6.Campanil.*in diuerſ.Iuris*
*Canon.lib.*11.*cap.*13.*n.*95. Sanchez, *de matrim.*
*dicto lib.*8.*diſp.*2.*n.*26.cum multis, & cum aliis
Barboſa *in paſtorali alleg.*45.*n.* 4 quibus addo
ex antiquis,Archidian.Abbat. Hoſtienſ.Felinum.
Iaſon. Syluestrum,Angel Armilam, Tabien &
al os Canoniſtas, quos citat vſque ad 7. idem
Sanchez, Henriquez,*lib.7.cap.*30.*n.*2 *&* *lib.* 14.
*cap.*8.*n.*10.Sayrum,*tom.*1.*lib.*6.*cap.*11.*n.*19 Re-
ginald.*lib.*30.*tract.*2.*num.*75.Molfeſ. *in ſumma*
*tract.*7.*n.*8.*cap.*16.Bonacinam,*tom.* 2. *diſp.* 1. *de*
privileg.q 3.*puncto* 7.§.1.*n.*10. Caſtr. Palao, *de*
cenſuris diſp.6.puncto 9.*n.*6.Leander, *de irregu-*
*larit.tract.*1.*diſp.*3 *q.*41.Auilam,*de cenſ.p.*7.*diſp.*
3.*dubio* 6.verſ.*Maiolus lib.*1.idem Maiol. *de ir-*
*regularitate lib.*1.*cap.*8.*n.*6.Salas,*diſp.*17.*ſect.* 8.
*n.*49. † quorum ratio eſt quia cum diſpenſatio 25
ſit relaxatio iuris communis, eſt ſtricte interpre-
tanda, reducendo eam ad ordines minores:idem
dicit Diana cum aliis,*p.*10.*tract.*13.*miſcel.*3. *reſ.*
30.verſ.*ſed quia.*

Nec hinc receptæ ſententiæ obſtant Philipuſtus, 29
& Anton.*in dicto cap.litteras nu.*10. quibus ad-
hæret Philibert. *de ordine tract.*1.*p.*9.*cap.*4.*n.*10.
imo & videtur aſſentire Suarez, *diſp* 41. *ſect.*3.
*numer.*3 quatenus ait de facile eſſe vniuerſaliter
acceptare hanc regulam, vt dicta diſpenſa-
tio intelligatur ad ſolos ordines minores, quia
in his rebus indefinita æquipollet vniuerſali;& vt
ait Philibertus, nam qui petit illam diſpenſatio-
nem à Pontifice,intendit eam impetrare pro om-
nibus ſacris ordinibus,& ex aliis fundamentis re-
latis à Leandro *dicta quæſt.*41. quia reſpondetur
eam quidem eſſe naturam diſpenſationis, vt re-
ſtringetur ad rigoroſam, & practicam ſignifica-
tionem,quæ in minoribus ordinibus ſatis verifi-
catur,nondum ſuſceptis, quod ſi ſuſcepti eſſent
extenderetur ad ordines ſacros, ne eſſet illa fru-
ſtranea;& vt verba aliquid operarentur † Sed in
puncto noſtro non adeo eſt reſtringenda, vt in 27
ſola prima tonſura verificetur; eo quod cum
permiſſio in genere mediocritatem ſignificet,
& reſpiciat ex *l. fin.* §. 1. *Cod. communia de*
legat. l. legate generaliter ff. de legat. 1.
ſequitur, vt ad omnes minores ordines por-
rigatur, quia iſta ſunt medij inter ſacros, &
primam tonſuram, vt fatentur adducti Docto-
res.

Vnde poteſt eſſe dubium, num ſi Pontifex di-
ceret *diſpenſe ad omnes ordines tecum.* an ea vni- 28
uerſalis clauſula porrigat diſpenſationem, etiam
ad ordines ſacros? Reſpondeo ex his, quæ dixi *in*
cap.cum omnes ſupra de conſtit. vbi de indefinita,
& vniuerſali clauſula,illam diſpenſationem cum
tali clauſula porrigi etiam ad ordines ſacros, vt
docent adducti,inter quos Sanchez,*dicto lib.*8.
*de matrim.diſp.6.n.*56.*in fine*, Philibertus *de or-*
*dine dicto tract.*1.*p.*9.*cap.*4.*n.*10.*in fine*, Suarez
vbi ſupra,Leander *dicta diſp.* 3.*q.*41. † Nec ob-
ſtant Mayol,Sayrus,& Henriquez,& Philibertus 26
contrarium tenẽtes,niſi extenſio clare ſumeretur
ex Pontificis mente,cum adiecta illa clauſula *ad*
omnes iam tunc ſatis per eam date includuntur
omnes ordines,etiam ſacri; eo quod hæc clauſula
amplius debet operari, quàm diſpenſatio ſimplex
ad ordines,quæ extenditur ad omnes minores,vt
dictum eſt.

Ad quartam quæſtionis partem, an ita diſpen-
ſatus ad ordines, ſcilicet minores, ſeu ad omnes 30
intelligatur diſpenſatus ad beneficia ſimplicia ſo-
lita dari ſimilibus ordinatis? Et licet in vtro-
que caſu exiſtiment nonnulli, eo ipſo intel-
ligi diſpenſatum ad beneficia, vt affirmant Say-
rus, Sa,verb. *diſpenſatio. num.* 13.*&* 14 Bellet.
*diſquiſit.clerical.p.*1.*tit.de diſciplina regular.*§.3.

*n.*29.& alij, & de ſecundo caſu Sanchez *vbi ſupra n.* 27. quia itaque ordinibus ſacris inſeparabiliter eſt annexum aliquod ſimplex beneficium, cum ex Trid. *ſeſſ.* 21. *de reform. cap.* 2. & ex his, quæ latiſſime dixi *ſupra in cap.* 11. *de tempórib. ordin.* vbi de titulo ad ordines, nullus poſſit abſque titulo beneficij ad ordines ſacros promoueri.

31 Tamen in neutro exiſtimo illam diſpenſationem ad ordines porrigendam, nec ad ſimplex beneficium; nam hæc duo adhuc ſunt ſeparabilia, vt executio vnius queat ſtare ſine executione alterius. Et eſt ratio, quia diſpenſatio non trahitur ad conſecutiua eius, ſuper quo diſpenſatur, quando ea imprimit effectum validum ſuper actu, in quo diſpenſetur abſque eo, quod extendatur ad illud conſecutiuum, docent in terminis Nauar. *lib.* 1. *conſ. de atate ord.* ad 5. *quæſtionem*, Auila *de cenſur. p.* 7. *diſp.* 3. *dubio.* 5. verſ. *quarto* notandum, cum Silueſtro, Tabiena, Couarr. Bonacina *de irregularit. q.* 2. *puncto.* 3. *n.* 14 verſ. *aduertendum eſt*, Caſtrus Palaus *de cenſur. diſp.* 6. *puncto* 9. *n.* 6. Barboſa cum alijs *de officio Epiſcopi alleg.* 45. *n.*6. & Philibert *cap.* 4. *n.* 11. ſupra gloſſa *in cap.* 2. *hoc tit. lib.* 6. Gemin. & Barboſa *ibi*. Leander de *de irregularit. q.* 43. & 44. *dicto tract.* 2. *diſp.* 3. Panormit. *in dict. cap. litteras n.*6. *in fine*, & Diana *dicta p.* 10. *tract.* 13 *miſcel* 3. *reſ.* 30. ſub dicto verſ. *ſed quia*.

32 Itaque infero dicendum, vt ille diſpenſatus, etiam ad omnes ordines nullo modo cenſeatur diſpenſatus ad obtinenda alia beneficia maiora, vt perſonatus, curata, Canonicatus, ſeu dignitates, & multo minus ad Epiſcopatus ex neceſſaria conſequentia, quia ſi nec intelligitur diſpenſatus, nec ad beneficium ſimplex, à fortiori, nec ad perſonatus, aliaque beneficia maiora abſque eo, quod obſtet ex Tridentino requiri ad ordines titulum beneficij, qui poteſt verificari in ſimplici, an curato, perſonatu, Canonicatu, & Dignitate Eccleſiæ: nam ex eodem concilio patet etiam, vt poſſit quis ordinari in ſacris cum Patrimonio ſufficienti, aut alia de cauſa Iuuata quæ latiſſimè ſubiunxi *in dicto cap.* 11. *de temporibus ordin.* ibi videnda & hæc clarius confirmantur ex dicendis *infra quæſt. ſequenti*, vbi an diſpenſatus ad beneficia, intelligatur etiam ad Curata, cæteraſque Dignitates.

33 Ad quintam quæſtionis partem an facultas conceſſa ſuperioribus Religionum ad diſpenſandum cum ſuis ſubditis illegitimis, ad omnes Prælaturas porrigatur, etiam ad generalatum ſuæ Religionis. Et applicabis hic pro lata reſponſione quæ dixi *ſupra ſub quæſt.* 3. & 4. *de priuilegijs conceſſis ad hac religionum ſuperioribus*, iam nunc ad punctum difficultatis, conabor ad breuem reſponſionem reducere omnia, quæ abſumunt longe in hoc puncto alij Doctores, ex natura ergo diſpenſationis ſtricte interpretandæ, modo in relatis caſibus, & ponendis *q.* 2. videtur, vt talis diſpenſatio cum illegitimo, non extendatur ad Prælaturam generalatus, quæ eſt mul-
34 tùm ſuperior cæteris † Et confirmatur, quia vt *in dicta quæſt. ſeq.* dico diſpenſants ad omnes, ſeu quaſcumque dignitates, non cenſetur diſpenſatus ad Epiſcopatum, vt tradunt præter ordinarios ibi referendos Fagundez *de præceptis Eccleſ. præcepto* 5. *lib.* 5. *cap.* 3. *n.* 5. Sayrus, *de cenſuris lib.*6. *c.* 11. *n.* 2. gloſa *in cap.* 21 *de prabend. lib.* 6. Panormit. *in cap. dilectus de conceſ. Præbenda n.*1. & *in cap. cum Vuitonienſes*, *n.*8 *de elect.* Oldrad. *conſ.* 14. Roman. *conſ.* 338. Tabiena verbo *beneficium* 2. §. 2u. *n.* 14. Silueſter verbo *legitimus. q.* 7. Maiolus *de irregularit. lib.* 1. *c.* 9. *n.* 4. Aſtenſis *p.* 1. *lib.* 8. *tit.* 38. *art.* 4 *q.* 3. Paa Iordanus in *var. lucubrat tom.* x. *lib.* 10. *tit* 29. *n.* 70. Peregrin. *de fideicommiſ. art.* 23. *n.* 8. Oleda *de incompatibilit. benef. p.* 2. *cap. fin. n.* 77. Marcellus Vulpes *in praxi cap.* 47. *n.* 19.

Et vlterius videtur confirmari ea ſtylo ſecretariæ breuium S. D. N. nec non ex ſtyllo ſacræ pœnitentiariæ in quibus, quando ſummus Pontifex diſpenſat cum regularibus illegitimis ad Prælaturas, & dignitates ordinis, apponitur clauſula non autem *Generalatum*, vt refert Diana illico citandus in verſ. *nec obſtat ſecundo dict. p.* 10. *tract.* 9. *de diſpenſatione cum regularibus illegitimis*. 35

Item quia priuilegia contraria Iuri communi, ſunt ſtrictè interpretanda, Miranda *tom.* 2. *regul. q.* 4. *art.* 6. Silueſter. verbo. *priuilegium q.* 3. Iuxta quæ latè dixi *ſub tit. de reſcript.* ſed priuilegia, de quibus hic quæſtio fit, vulnerant ius commune, vt probant Doctores per textum noſtrum, quos plena manu adducit Barboſa *de Iure Eccleſiaſt. lib.* 1. *cap.* 41. *n.* 193. item quia defectus illegitimitatis non eſt occultus, ſed ab ipſis Religioſis, & ab alijs ſcitur. † Quinto quia ea ſacra congregatione concilij ſub die 12. Martij 1629. quam affert idem Barboſa *de iure Eccleſiaſt. dict. cap.* 42. *numero* 199. *Legitimatus ante in infantia ad inſtantiam patris per legitimationem amplisſimam vigore facultatum Dominorum de Campegijs, non poteſt eligi generalis in ſua religione* Et eſt ratio *ſupra* poſita: nam priuilegia vulnerantia ius commune, non ſunt latè interpretanda, ſed ſtrictè *ex cap. dilectos, de conſuetudine, cap. dilectos de fide inſtrument.* Præpoſitus *in* 3. *p. D. Thoma q.* 97. *dubio* 3. *n.* 34. Amicus *in curſu theologico tom* 5. *diſp.* 9. *ſect.* 3. *numer.* 49. Fabius Galeota. *reſponſ. fiſcal.* 12. *n.* 193. Caſtrus Palaus *tract.* 3. *diſp.* 4. *puncto* 10. *n.* 5. Suarez *de legibus lib.* 8. *cap.* 17. & cum multis Barboſa *in paſtorali alleg.* 45. *num.* 19. dicentes eſſe contra diſpoſitum *hic*, & *in cap.* 1 *hoc titul. lib.* 6. eandem declarationem refert Diana *dicta p.* 10. *tract.* 9. *de diſpenſ. cum regular. in additione*, vbi in verſ. cum hæc dicit accepiſſe à D. Franciſco Palucio ſacræ congregationis concilij ſecretario dictam declarationem fuiſſe firmatam 21. Mai, non Martij, vt refert idem Barboſa. 36 37

Nihilominus in puncto, de quo loquimur dicendum eſt diſpenſationem factam à ſuperioribus regularium cum illegitimis ſibi ſubditis virtute priuilegiorum Pontificis, de quibus dixi ſub *dicta quæſt.* 3. & quæ iterum referunt idem Diana *dicto tract.* 9. *in princ.* Moronus *reſponſ.* 99. *nu* 7. Lezana *in ſumma quæſt. regul. tom.* 1. *cap.* 3. *n.* 17. Pelizzar. *in man. regular. tom.* 2. *tract.* 8. *cap.* 1. *ſect.* 3. *n.* 41. Balæus *in floribus theolog.* 4. *pract. verb. priuilegium.* 4. *n.*6. Laurent. Peyrin. *de priuileg. minimor. conſt.* 2. *Iulij.* 2. §. 29. à *n.* 97. & alij *ibi* adducti, extendi etiam ad hoc vt diſpenſatus, illegitimus poſſit in ſua religione obtinere officia, & dignitates, verùm, & Generalatum; eo quod licet diſpenſatio ſit ſtricte interpretanda ea iam dictis, & dicendis *quæſt. ſequenti*, ſed poteſtas diſpenſandi debet latè interpretari, vt docet Sanchez beneloquutus cum 57. Doctoribus *de matrim. lib.* 8. *diſp.* 2. *n.* 2. quibus accedunt Salas *de legibus* 38

bus diſp.10.ſect.11.n.10 Merola *tom. 2. diſp. 4. cap.6.dubio 2.n.83.* Sa verb.*diſpenſatio n.7.* Comitol.*in reſponſ.mor lib.1.q.104. n. 1.* Suarez *de legib.lib.6.c.1 .n.14.* Bonacina *de legib. diſp. 1. q.3.puncto 7.§ 1.n.14.*

39 Itaque in terminis tradunt Sigiſmundus à Bonacina *de electi p.2.cap. 3. dub. 73. iuncto dubio 77.n.7* Bordon.*in miſcellaneis deciſ.38.* Portel. *in dubiis regular.verb.illegitimus n.19* Martinus de S.Ioſeph *in man confeſſar.tom. 1.lib. 1. tract. 56.de matrimonio n. 7.* Peyrinus *in formulario Prælator.Regul.tit 1.cap vnico*, in quo ponit formam diſpenſandi illegitimos, etiam quoad Generalatum, Paſqualigius *in quæſtionib.canonic. cent. 2.q.184.iuncta quæſt.183.n. 5.* qui ex quodam priuilegio Pij V.Februarij anno 1567. conceſſo Religioni Theatinorum probat poſſe hodie ſuperiores regulares diſpenſare cum illegitimis, non ſolùm ad Prælaturas inferiores, ſed etiam ad Generalatum, & Diana *dicta p.10.tract.9. reſ. vnica* ex verſ.*remanet*, idem tenens longe loquens, probat etiam ex alio priuilegio Pij V.conceſſo Benedictionis ſub idibus Iunij.1571, per verba ibi, *ac in priſtinum, & cum, in quo præmiſſa quomodolibet erant, & fuerant ſtatum redintegrandi, omnem inhabilitatis, & infamia maculam, ſiue notam, inde quomodolibet inſurgentem ab eis, & eorũ quolibet prorſus abolẽdi ſecum, quod præmiſſis non obſtantibus, non promoti ad omnes etiam ſacros, & Preſbyteratus ordinem promoueri, atque Monaſterijs eiuſdem congregationis in Abbates, Priores, & Prælatos præfici, nec non ad quaſcumque alias dicta cõgregationis prælaturas eligi, &*

40 *aſſumi*, † imò & patet ex tenore Bullę Greg.XIII. ex verbis Sixti V.appoſitis in ſua Bulla à Boudono in *conſ regular.tom 1.reſ.12.n. 36.* ibi: *appellatione Dignitatum, honorum, graduum, debere intelligi Prepoſitatus, & Abbatiatus, Prioratus, Guardianatus, Prouincialium, ac Generalium, ſuperiorum officia, & alia his ſimilia cum onere, & ſuperioritate coniuncta*; & quod verbis, quibus vſi ſunt alij Pontifices, nempe, *diſpenſandi cum ſuis ſubditis illegitimis ad quaſcumque Dignitates*, ait Lezana *in ſumma tomo 1, cap.18.num. 61.& tom 1.cap 12. num.142.* includuntur, non ſolùm Prælaturæ inferiores, ſed etiam Generalatus.

41 Quod ſi adhuc inſtes prædictas Bullas loqui in expreſſa, & omnimoda facultate diſpenſandi *ad quaſcumque Dignitates*, per particulam *prorſus*, quæ abolet omnem inhabilitatem, & maculam, excludens omnia, & ſingula, quæ in contrarium poſſunt excogitari, vt patet *ex c. p ſtatutum de reſcript.lib. 6.§. prouiſuros* denotans idem, quod *penitus*, quæ nullam limitationem admittit, vt cum infinitis probant Zened. *in centuria ſingularium In. 1, ſing.71.n.1.* Barboſa *in diction. vſu frequent.* verb *penitus dict. 299.* Stephan.Granan. *deciſ.188.* Mar bia .8. qua vſus etiam fuit Pius V.in alia Bulla *tom.2 Bullar.poſita incip.etſi mendicantium*, non verò quando facultas diſpenſandi data eſt ſuperioribus Regularium ſimpliciter; & ſic quoties Bullæ Pontificum non exprimunt in facultate particulas, quibus vſus eſt Pius V. in conceſſione facta benedictionis per ſupra dicta hic & *quæſt ſequenti*, non deberi extenſiones fieri ad Generalatum iuxta principia Iuris pro contraria ſententia adducta,

42 Nihilominus in puncto noſtri dubij adhuc tenendum iudico, vt ſi priuilegia conceſſa regularibus ſuperioribus ad diſpenſandum cum illegitimis ad Prælaturas, vtantur dictione indefinita, ſiue vniuerſali, qualis eſt *ad omnes penitus, prorſus* &c. ac aliis ſimilibus facultatem ſic conceſſam, eſſe extendendam ad omnes Prælaturas, etiam Generalatus; primo quia priuilegia toti Religioni conceſſa, ſunt extendenda † Cũ ſumma 43 ſit ratio, quæ pro religione facit, *l.ſunt perſona ff. de relig. & ſumpt funer.* † Item quia ex quo hu- 44 iuſmodi priuilegia conceduntur toti religioni, aut communitati, in perpetuum æquantur legi, & habentur, ac ſi inſerta eſſent in corpore Iuris, cum ſint conſtitutiones perpetuæ, indeque debeant late interpretari, & ad inſtar Iuris communis: ſic in terminis docent præter antiquos, quos citat, & ſequitur Sanchez, *dict. lib.8.de matrim.diſp.1.n. 3.* Suarez *dicto lib.8.de legib cap.27.n.7.* Merolla *tom.2.diſp.4.cap.6.dubio 1.n. 17.* Henriquez *lib. 7 de indulgent.cap.21.n.3.& cap.14.n.4.* Caſtrus Palao *tom.1.tract.3 diſp.4.puncto 10 n.5.* Pellizzarius *in manual.regular.tom.1.tract. 8. cap. 1. ſect.6.n.142.* D. Ioannes de Solorzano *de Iure indiar.tom.2.lib.3.cap. 16.n.110.* Cum Barboſa, Tiraquello, & Rodriguez Viuald. *in arca theolog.moral.tit.de caſibus reſeruatis in quæſt. 1.n. 97.& 127.* Peyrinus *in priuileg.minimor. tom. 2. conſt. 10.clem.8.§. .n. 11. & 12.* P. Lezana *in ſumma tom 4.* verb. *priuilegia regularium n. 9.* Portel *in reſponſ.tom. 3.caſu 49. in fine*, Hieronim.Rodriguez *in compend.reſ 62. n. 6.§. quod tandem*, Peregrinus *in compend priuilegior. Theatinor. introduct.§.15.& 16* Bordon. *vbi ſupra in conſ.regular.tom.2.reſ.53.n.10.* Oldrad.*conſ.300. n.4.* Decius *in cap.etſi clerici§ de adulterijs: verſ. ſimiliter gratioſa videns de Indicijs*, Diana *vbi ſupra*, ſic etiam cum communi colligens *ex cap. quia circa.c.in his de priuileg.& c. per exemptionem etiam de priuileg.lib.6.* Ibi DD.& cum multis idem Barboſa

Et confirmatur ex ea regula, nempe priuilegia 45 dubia regularium dubietate, orta ex ambiguitate verborum, & ex Iuriſtarum interpretatione eſſe intelligenda in fauorem regularium, vti conceſſerunt Pontifex Leo, X & Iulius II. congregationi montis Oliueti, vt habetur in compendio ſocietatis verb *priuilegia §. 4* & Alex. VI. Benedictinis Caſſinenſibus, vt habetur in iſtorum compendio *conceſſ.49.* & notant Tamburin. *de Iure Abbat.tom.1. diſp.18.q.6 n. 78* Rodriguez *ſupr. reſ.90.n 40.§.decima.* Bordon cit. *n. 40.* Ioannes de la Crux *de ſtatu Relig.lib.2 c.2.concluſ.3.reg. 1* & ſic præter *ſupra* adductos tenent noſtram ſententiam Samuelius *de electi.tract. 2. contr. 18. concluſ 4.& 5.* & alij.

Iam ergo, aliis omiſſis pro extenſione huius 46 dubij non obſtant pro contraria ſententia adducta ex princ noſtri verſ. *ad quintam.* Non primum de diſpenſatione interpretanda ſtrictè; quia vt dictum eſt diſpenſatio ipſa interpretatur ſtrictè; facultas inquam diſpenſandi latè, & latiſſimè, quando competit toti Religioni, aut communitati ex proxime dictis. Et quod diſpenſatus ad 47 omnes Dignitates, non cenſeatur diſpenſatus ad Epiſcopatum; non inde ſumitur quod particula *ad omnes*, non extendatur etiam ad Epiſcopatum ex vi illius; ſed quia expreſsè prohibetur in Iure, vt dico *quæſtione ſequenti 6.& 7* quæ prohibitio non habetur ſic in Iure quoad Generalatum, vt notant Gerunda *de Epiſcopatu lib.1.diſp.2. cap. 1.n 15.* Maranta *tom.4.reſponſ.4.n.65.* Diana *d. 10 tract.9.*

tract.9.p.10.reſ.vnica ſub verſ. *ſed melius*, cum multis Becanus, *de fact. am.cap.*18.q.8. quatenus dicunt, vt non liceat argumentari de vno caſu ad aliud, quando vnus eſt expreſſus in iure, alter verò non eſt expreſſus; & quidem ait Diana nullus, niſi *Bardus* negaret maximam diſtantiam, & differentiam, quæ extat inter vtrumque gradum, & dignitatem, vt dico *ſupra q.*6.

48 Non ſecundum ex ſtyllo curiæ, ac ſecretariæ breuium, ſeu ſacræ pœnitentiariæ, &c nam hoc fundamentum magis probat noſtram ſententiam: nam ex quo excludit per clauſulam illam *ac non autem Generalatum*, videtur in generali facultate à Pontifice conceſſa Prælatus Regularium diſpenſandi cum illegitimis ſibi ſubditis ad Dignitates, & Prælaturas includi *Generalatum*; eo quod ſub nomine dignitatis, debeat ille etiam includi, dum non fecerit aliter, ſicut ſtylus ſecretariæ ſolet practicari: nam tunc vult illum officium excludere, iuxta illud axioma iuris, quod ſi lex voluiſſet, expreſſiſſet *ex l vnica §.ſi autem deficientis Cod. de caducis tollend. l.ſi ſeruus §. Prætor ait verſ.non dixit ff.de acquirenda hered.cap.ad*

49 *audientiam 2.de decimis,cap.5.de tranſact.*† Deinde quia ſtylus ſecretariæ, & pœnitentiariæ ideo excludit Generalatum, cum diſpenſatio conceditur ad petitionem partis inhabilis, ſcilicet, & illegitimæ, quod facit ſic: nam cum Generalatus Dignitas ſit ſuprema omnium intra religionem in ordine ad gubernationem illius, debetque in tali dignitate conſtituendus pluribus meritis ac virtutibus pollere, de quibus Pontifex pro tunc nequit eſſe bene informatus; rectè inquam facit vt non aliter in ſecretaria, & pœni-

50 tentiaria breuia habilitandi illegitimum, extendantur ad Generalatum. † Secus autem dicendum eſſe iuxta à nobis tradita, quando ſcilicet Pontifex concedit priuilegia ipſis Prælatis Regularibus, vt queant diſpenſare cum ſibi ſubditis illegitimis; quia ſuperiores Religionis diſpenſando cum illegitimo ſibi ſubdito, cognoſcunt radicitus eius merita, virtutes, & alia neceſſaria requiſita ad Generalatum. Ex qua diuerſitate apparet relatum fundamentum non eſſe impedimento ex regula, *leg. ſi ita ff. de manumiſſ teſtam. l.ſeruus ff.de ſtatu lib.6.inter ſtipulantē § ſacr ff.*

51 *de verb. obligat.l.fin.ff.de ritu nuptiar.*† Vbi DD. plena manu firmant diuerſitatem rationis, inducere quoque diuerſitatem iuris: nam vbi non militas eadem ratio, non debes militare eiuſdem diſpoſitio.

52 Tertium inquam fundamentum minus obſtat de illo axioma, quod priuilegia iuri contraria, ſint ſtrictè interpretanda, cum elidatur ex alio iam adducto principio *hic verſ. nihilominus* cum ſequenti, vbi dictum eſt priuilegia Regularibus conceſſa, eſſe latè explicanda, & in dubio pro illis interpretanda iuxta alia iuris fundamenta ibi tradita.

53 Non quartum quod ſcilicet defectus illegitimitatis non ſit occultus, ſed ſciatur ab ipſis religionis, & ab aliis; nam reſpondetur id verum fore ſi priuilegia eſſent ſolùm conceſſa pro foro interiori, quod non accidit in caſu de quo hic, eo quod priuilegia Regularibus conceſſa, abſolutè pro vtroque foro conceſſa intelliguntur.

54 † Non enim dicunt Marcus Vidal. *in arca theologia moralis. tit. de caſibus reſeruat. inquiſit.*. *num.*154 Diana *vbi ſupra, verſ. & tandem*, limitandum eſt priuilegium ſine reſtrictione conceſſum; imo ampliandum, & explicandum pro vtroque foro, cum fauores ſint amplandi, *ex cap. de reg iuris cum vulgatis:* vide Sanchez, *lib.* 6. *cap.*17.*n.*43.Peytinus, *de priuileg. tom.*1.*in dict. conſt.*6.*Iulij* 2.§.3.*num.*11. † Dixerunt quod re- 55 gulares virtute priuilegiorum poſſunt abſoluere ab excommunicatione deducta ad forum contentioſum quoad culpam, quando gaudent priuilegio abſolutè conceſſo ſine reſtrictione, aut limitatione.

Et hæc reſponſio videtur apertè confirmari ex 56 conceſſione Pauli III. facta Generali, Abbatibus, &c. S.Benedicti Valliſoletani, vt pro prima die Lunæ quadrageſimæ cum eorum ſubditis diſpenſet ſuper quibuſuis irregularitatibus, non apponendo clauſulam, quam alij Pontifices appoſuerunt, vt Eugen. IV. Sixtus IV. & Pius V. *excepta*, nempe *irregularitate, homicidij, Bigamiæ, & mutilationis membrorum*, de quibus Pat. Lezana, *in ſumm.quæſt regul.tom.*1.*cap.*18.*nu.*40. † inde 57 illud priuilegium Benedictinorum operari, vt virtute eius adhuc poſſint Superiores Regularium in feria 2. poſt Dominicam primam Quadrageſimæ diſpenſare cum ſuis ſubditis ſuper irregularitate orta ex homicidio voluntario, Bigamia, & membrorum mutilatione: nam ex quo alij Pontifices relati poſuerunt dictam clauſulam exceptiuam, quam Paulus III. non appoſuerit, ſignum eſt conceſſiſſe dict. Pontificem Paul. diſpenſationem dictarum irregularitatum: ita ſuſtineot, ac docent Portel. *de dubiis regul.* verb. *diſpenſat. in addit.* Hieronymus Rodrig. *in compendio quæſt.regul reſol.*53.*num.*25. Bordonus, *in conſiliis regul. tom.*1.*reſ.*13.*num.*14.16.*&* 24. Tamburin. de Iurre Abbat. *tom.* 1. *diſp.*4. *q.*15. *num.*10. & ſic potuerunt benedicere, Paſqualigius, *ſupr.dict.q.*184.*num.*8. & Diana, *dict. tr.*9. *p.*10.*reſol. vnica dicto* verſ. *& tandem*, in fine priuilegium Pij V. conceſſum anno dicto 1571. pro Benedictinis, non ſolùm conceſſum fuiſſe pro foro conſcientiæ, ſed etiam pro foro externo. Videbis quæ dixi, *in cap. fin. de conſtit. q.*1. *in fine.*

Vltimum fundamentum adductum, *ſupra ſub* 58 *princip.* dicti verſ.*ad quintam n.*14. verſ. *quinto*, ex ibi adducta declaratione de legitimato in infantia, qui non videtur diſpenſatus *ad Generalatum*; quia vltra quod dixi *quæſt. praced.* de differentia inter legitimationem, & diſpenſationem, quod illa ad omnia habiliter, hæc non inquam, niſi exprimat. verus intellectus eſt eam declarationem Cardinalium intelligi tantùm de priuilegio conceſſo Dominis de Compegiis, quod non extenditur ad Dignitates Eccleſiaſticas, qua Leo X. concedens priuilegium dictis comitibus legitimandi, videtur loqui, vt patet ex contextura Bullæ tantùm quoad ſucceſſionem bonorum, in cuius etiam ſupplicatione nihil etiam de alio inueniri, docent Maluaſ. *volum.* 1. *conſ.*109. *num.*71. *&* 72. Giouagoonius, *lib.*2. *reſponſo.*16.*n.*50.*&* 51. Sacra Rota in Bonon. de Bologninis ſub die 17. Iunij 1566. coram Seraphino, *tom.* 1.*deciſ.*5.*num.*7.† Vbi quod fa- 59 cultas conceſſa Dominis de Campegiis per dict. priuilegium, ad bonas ſimpliciter, tribuatur, etiam circa legitimandas perſonas Eccleſiaſticas, vt explicant idem Seraphin. *deciſ.*467. *& deciſ.*764. cum multis Diana, *in add. ad reſ. vn. dict. tr.*9. *p.*10. † eo quod quoties ſupplicatio diſcordat à breui potius ad cā attenditur, quàm ad breue, cum

in dubio ex ſupplicatione, & præcibus petentis priuilegia, interpretationem accipiant, vt probant Doctores communiter per *leg. ſine § quiſſ. de interrogat. in Iure faciend.* Iaſ. & gloſſa *in l. ſi libello Cod. de diuerſ. reſcript.* Bald. & Felin. *in cap. interdilectos de fide inſtrum* Baſſæus, *in curſu theolog.* verb. *priuilegium 6 n. 7.* Patet Gobat *in theſauro de indulgent. p. 2. cap. 35. q. 93. n. 63.* Gio-
61 bagnionius *dicto lib. 1. reſponſ.* † Quare ex iam dictis cum iſtud priuilegium vulneret Ius commune, non latè, ſed ſtrictè debuit interpretari. Et ſic pro noſtra ſententia, aliis omiſſis, ſubſcripſerunt Dianæ multi patres docti, admodum conſulti de hoc dubio, inter quos Ioan. Baptiſta de Lezana, Raphael Auerſa Clericor minimor. Martinus Sparza ſocietatis Ieſu, R. Clemens Aluarez, M. Mineruæ torquatus Cuppis eiuſdem Societatis anno 1651. &c.

QVÆST. IV.

An diſpenſatus quoad omnes ordines, beneficia, & Dignitates, cenſeatur diſpenſatus quoque ad Epiſcopatum, & cardinalatum? An diſpenſatus ad beneficium, poſſit obtinere, non ſolùm ſimplex, verùm, & curatum canonicatum, Dignitatem, etiam primam poſt Pontificalem in Cathedralibus, & collegiatis, & ad duo in ſimul beneficia; & ſic vt vno dimiſſo, poſſit aliud obtinere? vbi de aliis remiſſiuè? Et num hæc dicta de diſpenſato procedant quoque in legitimato à Pontifice?

SVMMARIVM.

1 *Diſpenſatus illegitimus ad omnia beneficia, etiam curata, & Dignitates, non cenſetur diſpenſatus ad Epiſcopatus &* n. 2. 3. 4. & 5.

2 *Epiſcopatus propter eius excellentiam, videtur ſpeciali nota dignus; ſic vt non veniat nomine tantùm Dignitatis.*

3 *Epiſcopatus maior Dignitas, quàm Religionis Generalatus.*

5 *Epiſcopi nullam incurrunt ſententiam interdicti, vel ſuſpenſionis, niſi in ea ſint expreſſ.*

6 *Cardinales creari nequeunt, niſi nati de legitimo matrimonio; ſic vt legitimati per ſubſequens matrimonium non admittantur, &* n. 7.

7 *Cardinales creari non valent habentes filios filiaſvè.*

8 *Diſpenſatus ad beneficium, ſolùm poteſt obtinere ſimplex, niſi cum clauſula* ad omnes, *vt* n. 9. & 10.

10 *Papa ſolus diſpenſat cum illegitimis ad Dignitates, & perſonatus, etiam ſine cura.*

11 *Diſpenſatus pro beneficio curato, non dicitur diſpenſatus pro canonicatibus, vel Dignitatibus Eccleſiæ cathedralis, contra aliquos* n. 2. 13.

13 *Diſpenſatus ad beneficium curatum, non cenſetur diſpenſatus ad obtinendam Dignitatem, etiam ſi exuberans eſſet diſpenſatio, niſi expreſſè de illa reſcriptum meminerit* n. 15.

16 *Diſpenſatus ad beneficia, vel etiam Dignitates, non poteſt promoueri ad Dignitates cum cura.*

17 L. 6 ff. de officio Proconſulis.

18 *Amans oſtendit virtutis ſignum, impletque chriſti præceptum.*

19 *Diſpenſatus ad Dignitates in cathedrali, non cenſetur diſpenſatus ad primam poſt Pontificalem maiorem. Sed quid de praxi, Romæ* n. 20.

20 *Clauſula* omnes, & quæcumque *eſt vniuerſalis, & extenſiua faciens venire, quæ alias non venirent.*

21 *Clauſula* exceptis maioribus Dignitatibus, *reſtringitur ad vnam tantùm maiorem poſt Pontificalem in qualibet cathedrali, ſeu in qualibet collegiata* n. 22. *niſi* vt n. 23.

24 *Diſpenſatus in ætate, vt poſſit eſſe canonicus, vel Dignitas, non cenſetur diſpenſatus, vt poſſit eſſe delegatus Papæ ante a* n. 20.

25 *Diſpenſatus ad beneficium non cenſetur diſpenſatus, vt ſi vnum obtineat, illo dimiſſo, aliud valeat obtinere,* vt n. 26. & 27. *vbi diſtinguitur, &* num. 28 & num. 33. *vbi de differentia legitimationis, & diſpenſationis.*

29 *Spurius diſpenſatus per Papam ad vnum beneficium, ſi velit aliud obtinere, debet originis ſpuriæ mentionem facere.*

40 *Diſpenſatio vna, ac altera pro eadem re, ſi diſſonent, debet ſecunda mentionem facere de prima.*

31 *Diſpenſatus ad beneficia quæcumque recipienda, non cenſetur ad plura retinenda ſimul niſi diſpenſatus ſit ad plura, cum tunc poſſit retinere duo ſimplicia* n. 32.

33 *Diſpenſatus ad ſacerdotium, non inde videtur ad beneficium curatum contra Henriquez.*

34 *Legitimatio aufert omnes inhabilitates, non ſic diſpenſatio.*

35 *Pontifex vtendo verbo* legitimo *aufert omnes inhabilitates; non ſic vtatur verbo* diſpenſo.

36 *Legitimatus à Romano Pontifice, poteſt vno dimiſſo beneficio, aliud obtinere*

37 *Legitimatus à Papa verius eſt, vt poſſit Epiſcopatum obtinere, ſicut ſi per ſubſequens matrimonium* n. 38. & n. 40.

39 *Legitimatio à Iure, vel ab homine, reddit, perſonam habilem, quoad omnes actus lege prohibitos.*

40 Cap cum *in cunctis* de electione.

41 Cap. innotuit de electione.

AD primam, & alias difficultates, quæ fluunt 1
ex proximè adductis *quæſt.* 5. facilis erit explanatio, ſuppoſita locutione *ibi* tradita, quod diſpenſatio eſt ſtrictè interpretanda, & ſic è contra facultas diſpenſandi latè ſumatur, vt *ibi* dictum. Dicendum ergo eſt quod diſpenſatus per Pontificem ad omnia beneficia, etiam curata, & Dignitates, non ſit diſpenſatus ad Epiſcopatum; quia ſicut, vt *dicta quæſt.* 5. dixi, diſpenſatus ſimpliciter ad ordines, intelligitur tantùm ad minores; ita & diſpenſatus ad Dignitates ſit ad minores dumtaxat Dignitates obtinendas; eo quod diſpenſatio
eſt

eſt exorbitās à Iure; indeque reſtringenda:ita Bo-
nacina *de irregularitate q.1.puncto 3.n.* 14. verſ.
aduertendum eſt. Cum Sayro, Couarru. & aliis,
cuius ſententiæ ratio potius à Iure ſic ſtatuente
ſumitur, quàm à natura ſtricta diſpenſationis, cum
appareat ex *cap. cum vicetonienſis. Eccleſia*, &
cap. innotuit de elect. quod illegitimi aliqui erant
ordinati, & beneficia, ac Dignitates poſſide-
bant, qui tamen inhabiles ad Epiſcopatum habe-
2 bantur. † Deinde facit dictum gloſſæ *in cap.* 1.
hoc tit. in 6 & Panormit. *in cap dilectus*: nam
Epiſcopatus propter eius excellentiam, & præ-
eminentiam, videtur ſpeciali nota dignus; & quod
non veniat nomine Dignitatis, cum ſit culmen
omnium Dignitatum: ita in terminis etiam do-
cent Panormit. *in dicto cap. dilectus de concess.
præb. n.1. in dict. cap. cum vicetonienſ. n.*8 *de elect.*
Oldradus *conſ.* 14. Iordanus, Hoieda, Sayrus, Mar-
cel. Vulpei Maiol Aſtenus, Peregrin & alij, quos
retuli *quæſt.* 5. *præcedenti* ſub verſ. *ad quintam*,
Diana *p.*10. *tract.*9 *reſ unica* in verſ. *ſed vt ma-
gis*. Leander, *de irregularit. tract.*2. *diſp.*3. *q.* 45. &
alij communiter.

3 Nec obſtant dicta *ſupra quæſt. præced.* de ille-
gitimo diſpenſato ad Prælaturas religionis per
Prælaturam iuxta priuilegia, de quibus *ibi*: vt ſit
etiam diſpenſatus ad Generalatus quæ eſt ſupre-
ma Dignitas religionis; quia ſatis ſit ex differentia
ibi poſita ſub toto verſ. *ad quintam*, & ibi in verſ.
iam ergo aliis omiſſis, & ſic non ſunt audiendi
Henriquez *lib.* 14. *ſumma cap* 8. *n.*10. *lit. O.* vbi
citat Siluestrum verb *beneficium* 3. §. 16. Ange-
lum, & alios Iuriſperitos Salmanticæ conſultos,
quos omnes ſequitur, Aula *p.*7. *diſp.* 1. *dubio* 6.
6. verſ. *quarto adnotandum* in fine Genimianus an-
tè illos *in cap is qui hoc tit. lib.*6. dicentes in di-
cto caſu vitium ex toto tolli, cum aliud ſit diſ-
penſatio, aliud inquam legitimatio, vt dixi in di-
cto verſ. *ad quintam*, & dico hic in verſ. *ad vlti-
mam*.

4 Quare minus ſunt audiendi alij aſſerentes, vt
diſpenſatus ad omnes Dignitates, cenſeatur
diſpenſatus ad Epiſcopatum; quia legitimatus per
ſubſequens matrimonium, cenſetur, & eſt legiti-
matus ad Dignitatem Epiſcopalem abſque alia
expreſſa mentione, & declaratione, inferentes inde
quod legitimatus à Papa, ad omnes honores, &
Dignitates cenſeatur etiam legitimatus ad Epiſ-
copatum, cum eadem reſponſionis diſtinctione
ſatisfiat, & iuxta quæ dico *infra* hoc in verſ. *ad
5 vltimam*. † Et quod in tali diſpenſatione non
includantur Dignitas Epiſcopalis, arguitur à
contrario ſenſu de pœnalibus *in cap. quia pericu-
loſam de ſent. excommunic. lib.* 6. vbi quod Epiſ-
copi nullam interdicti, vel ſuſpenſionis incurrunt
ſententiam, niſi in ſententia ſint expreſſi; cumque
non ſolùm ob rationes excellentiæ præ cæteris
Prælatis adductas, corroboretur reſolutio, de qua
hic diſpoſitione canonica; non eſt mirum, vt ſub
prædicta diſpenſatione non includantur Epiſ-
copi.

6 Ad ſecundam de cardinalatu; quia eſt expreſſa
Pontificia conſtitutio, vt non niſi de legitimo ma-
trimonio natu creentur cardinales, iuxta quæ di-
xi *ſupra in cap. cum in cunctis de elect.* ſic enim
diſponit Sixtus V. *in ſua conſt.* 50. incipit *poſt-
quam*, vt nec legitimatus per ſubſequens matri-
monium, poſſit aſcendere ad hanc cardinalatus
Dignitatem, Sayrus *de cenſuris lib.*6. *cap.* 10. *n.*
13. & 14. Bellet. *dict. tit. de diſciplina clericor.* §.
3. *n.* 55. Barboſa *in dicto cap. cum in cunctis. num.*
19. *in fine*, idem Barboſa *in Bullario*, & *in com-
pendio deciſ.* ac alibi verbo *filius*. † quatenus ex 7
conſtit. edita 3. Nouembr. 1386 ait filios, filiasvè
habentes, non poſſe cardinales creari, & obſer-
uant Marchinus *de ſacramento ordinis tract.*1. *c.*
1. *p.*10 *n.*18. Diana *p.*10. *tract.*9. *reſolut. vnica de
diſpenſatione cum regularibus illegitimis in ad-
dit.* ſub verſ. & *tandem*. ex Bulla dicti Sixti V.
nonas Decemb. anni 1393 quod licet legitimati
à Papa fiant habiles ad omnes Dignitates Eccle-
ſiaſticas, & ordines, ſed non ad Cardinalatum, qui
in dicta Bulla excipitur.

Ad tertiam quæſtionis partem, an diſpenſatus 8
ad beneficium, poſſit obtinere, non ſolùm ſim-
plex, verùm, & curatum, aliavè digniora &c. &
quod non cenſeatur diſpenſatus, niſi tantùm ad
ſimplex, docet communis Doctorum ſententia per
gloſſam *in cap. litteras.* 14. *hoc tit.* verſ. & *ad Ec-
cleſiaſticam beneficiam*; quia non dicitur habili-
tatus ad aliud, niſi exprimatur in diſpenſatione,
vti apparet *ex cap. fin. eodem*, præter ordinarios
docent Campanil. *in diuerſorio Iuris Canonici
Rub.*11. *cap.*13. *n.* 97. cum Borgano, & Campani-
lo, Barboſa *in paſtorali alleg.*45. *p.*7. *n.*7 Sancta-
rel. *variar. reſolut.* 137. *n.* 17. Sayrus *de cenſuris
lib.*5. *cap.*11. *n.*251. & confirmatur ex dictis *quæſt.
præcedenti*, cum & diſpenſatus ſimpliciter ad or-
dines, intelligatur dumtaxat ad minores diſpen-
ſatus per gloſſa *ordinari in dicto cap. litteras*, &
gloſ. *ad omnes in dicto cap. fin.* Vbi Barboſa cum
Rebuffo, Suarez, Azor, Campanil. & aliis, Diana
*dict p.*10. *tract.*13. *miſc.*13. *reſ.*30. verſ. *ſed quia*,
idem *dicta p.*10. *tract.*9. *reſ. vnica* verſ. & *tandem*
† Vbi cum Marchino, Metolla, Dominico, Archi- 9
diacono, Gironda, Sanchez, Coninch, & Caſtro,
Palao dicentibus non eſſe ad alias maiores diſ-
penſatus, niſi in diſpenſatione ponatur clauſula
ad omnes ordines, nec ad beneficia curata, niſi ta-
li clauſula adiecta.

Et ſic quod nec poſſint obtinere alias Dignita- 10
tes, & perſonatus, ac alia beneficia curam anima-
rum habentia ſine diſpenſatione expreſſa Pontifi-
cis, docent Ordinarij *in dicto cap. fin. hoc tit.* Hen-
riquez *in ſumma dicto lib.*14. *cap* 8. §. 10. *prope
finem.* verſ. & *vt Epiſcopus*, Azor, *inſtit. mor. p.* 2.
lib. 6. *cap.* 3. *q.* 3. Nicolaus Garzia latè *de benefic.
p* 7. *cap.* 2. *a n.* 52. & 53. Vbi quod ſolus Papa
diſpenſat cum illegitimis ad Dignitates, & perſo-
natus, etiam ſine cura, probant ſic cum infinitis
(ſed an Epiſcopus diſpenſet, latè dico ex quæ-
ſtione ſequenti) Ludouicus Miranda *in manuali
prælator. tom.* 1. *q.* 2. *art.* 8. *concluſ.* 2. Camillus
Borel. *in ſumma omnium deciſ. tit.* 20. *num.* 77.
Leſſius *de Iuſt. lib* 2. *cap.*34. *n.* 86. & Bonacina
*q.*2. *de irregularit. punct.*3. *n.*14. in fine cum aliis,
& Leander *infra q.*48. *in fine*, dicentes, vt diſpen-
ſatus ad beneficium ſimplex, non ideo cenſeatur
diſpenſatus ad curatum.

Imo & amplius confirmatur, quia licet quis 11
ſit diſpenſatus ad beneficium curatum, quod eſt
de maioribus in Eccleſia ex *dict cap. fin. hoc tit.*
non inde cenſetur diſpenſatio facta pro canoni-
catibus, vel Dignitatibus Eccleſiæ cathedralis; eo
quod ſunt omnino diuerſa, quæ propter eorum
qualificationem debent neceſſariò exprimi, vt di-
cunt, verius eſſe, Barboſa *in paſtor. p.*2. *alleg.* 45.
*n.*10. & 11. ex Rota *deciſ.*54. aliàs 1. *hoc tit. in an-
tiquis*, Campanil *in diuerſ. Iuris. can. dicta Rub.*
11. *cap.*13. *n* 99 Diana *dict. p.*10. *tract.*13. *reſ.*30.
circa

12 *circa finem*, † quidquid contra tenuerit Selua *de beneficiis p.2.q.61.num. 6.* dum dixit diſpenſatum ad curata, multo magis cenſeri diſpenſatum ad Canonicatus Eccleſiæ cathedralis, Sayrus *lib.*
13 *6.cap.10.n. 26. & 27.* † Etenim canonicatus, Dignitas, vel quaſi Dignitas, non venit nomine beneficij curati, Gemin *in dict. cap.* 1. Silueſter, Armilla, & alij, quos cum Barboſa ſequitur etiam Leander, *de irregul. tract. 2. diſp. 3. q. 48.* vbi & cum Philiberto, Caſtro Palao, & Sayro in locis relatis, & referendis.

14 Ex quo à fortiori infertur quod diſpenſatus ad beneficium curatum, non cenſeatur diſpenſatus ad obtinendam Dignitatem, vt reſoluunt Petrus Gregor. *in ſyntagm. lib. 17. cap. 6. n. 36.* Azor. *inſtit. moral. p. 2. cap. 3. q. 7.* Bellet. *p. 1. de diſciplina cleric. §. 3. n. 38.* Diana *vbi ſupra*, etiam ſi exuberans eſſet diſpenſatio, nempe ad quæcumque beneficia, quia adhuc dignitates non comprehenderet niſi apertis verbis illarum meminerit reſcriptum, vt poſt Rebuffum reſoluunt Campanil. *di-*
15 *cto cap. 23. n. 101.* Dianæ, & Barboſæ *ſupr. n. 12.* nam vt dicit Bellet *ſupra §. 2. n. 38.* appellatione beneficiorum non veniunt Dignitates: ſic etiam DD. per *clem. 1. de ſequeſtr. poſſeſſ.* cum ſimilibus.

16 Infertur ſecundo, vt diſpenſatus ad beneficia, vel etiam ad Dignitates, non poſſit promoueri ad Dignitates, quibus cura animarum ineſt, vt docent Azor, *dict. cap. 3. q. 9. & 10.* Barboſa *dict. alleg. 45. n. 13.*

17 Maius dubium habet, num ſub diſpenſatione ad Dignitates, comprehendatur Dignitas maior poſt Pontificalem in Eccleſia cathedrali, ſeu collegiali. Et pro affirmatiua ſententia facit multum textus *in l. 6. ff. de officio proconſul.* vbi dicit Vlpianus ſi ad aliquam celebrem ciuitatem, vel Prouinciæ caput Proconſul aduenerit, pati debet commendari ſibi ciuitatem, laudeſque ſuas non grauatè audire, cum honori ſuo prouinciales id vendicent. † Et ex illo Ioan. Delignano *de*
18 *amicitia.* cum agit de amato, & amante. *n.* x. *honorare melius eſt, quàm honorari, ſicut amare, quam amari: nam qui honorat, & amat, oſtendit ſignum virtutis; deinde amando, & honorando, quis adimplet præceptum chriſti, qui iuſſit nos, vt diligeremus proximum noſtrum* ex Apoſt. *ad Rom. 12. vt nos inuicem honore afficeremur*: hac occaſione, & ex aliis principiis poſſunt nonnulli ſumere rationem defendendi hanc partem; & quia, vt diximus *ſupra q. 5.* ſub verſ. *ad quintam*, diſpenſatus à Prælato religionis virtute priuilegiorum, ad omnes Prælaturas, cenſetur etiam diſpenſatus ad Generalatum; imo & diſpenſatus ad omnes Dignitates Eccleſiæ, ſecundùm plures eſt diſpenſatus ad Dignitatem Epiſcopalem, quæ (vt diximus) eſt in Iure excepta. ergo cum expreſſa exceptio non fiat de Dignitate prima Eccleſiæ cathedralis, aut collegialis, ſequitur dicendum vt ſic diſpenſatus poſſit illas etiam obtinere, ſicut & alias Eccleſiæ Dignitates.

19 Nihilominus video ſcribentes de hoc dubio firmiter profiteri, vt ſic diſpenſatus ad Dignitates, non dicatur diſpenſatus ad maiorem Dignitatem poſt Pontificalem: ſic Bellamera *deciſ. 698. poſt med.* Rebuffus *in concordata in forma mandati Apoſtolici*, in gloſſa verb *aut Dignitate*, & in praxi, *tit. de diſpenſatione ſuper defectu natal. num. 86.* ſequuntur eos Bellet. *tit. de diſciplina* *clerical. dicto §. 2. n. 39.* Azor *dict. cap. 3. q. 8.* Marcellus Vulpeis *in praxi cap. 47. n. 10.* Diana *dicta p. 10. tract. 13. reſ. 30. in fine*, & ambo cum Barboſa *in dicta alleg. 45.* Caſtrus Palaus *tom. 6. diſp. 6. puncto 9 n. 5.* dicentes non comprehendi ſub diſpenſatione ad Dignitates, Dignitatem maiorem Eccleſiæ cathedralis, nec principalem Eccleſiæ collegiatæ Vide *quæſt. ſequenti* verſ. *ad tertiam.*

Sed quia mihi adhuc videtur res dubia ex relatis pro contraria ſententia, & ex eo etiam, quia quoties in diſpenſatione apponitur clauſula *ad quæcumque beneficia*, comprehendit etiam curata, & Dignitates; eo quod, vt dixi *ſupra dicta quæſt. 5.* verſ. *ad quintam* particula *omnes*, ſit vniuerſalis; imò & particula, *quæcumque*, ſit tantæ efficaciæ, vt faciat venire, quæ alias non venirent, vt docent Felinus, *in cap. poſtulaſti de reſcript. n. 4.* Miles *in repert.* verb. *diſpenſatio*, verſ. *diſpenſatio Papalis*, Garcia *tom. 1. de benefic. cap. 6. p. 1. n. 63.* Creſcent. *deciſ. 1. de priuileg. n. 5.* Sarnens *regul. de triennali. q. 1.* verſ. *hinc eſt* Mandoſius *de ſignatura gratia tit. de diſpenſ. ſuper natali*, verſ. *limitant*, Diana *p. 10. tract. 9. reſ. vnica*, ſub verſ. *& tandem*, & alij, ideo approbo nimis praxim Romanæ curiæ, quæ eſt in ſtylo ponendi ad maiorem cautelam in dictis diſpenſationibus, quæ conceduntur clauſulam ſequentem, *exceptis maioribus Dignitatibus in Cathedralibus, & Principalibus in collegiatis*, vt refert idem Barboſa *in paſtorali p. 2. dict. alleg. 45. ſub numer. 14.* 20

Quod ſi ex prædicta clauſula exceptiua velis arguere, vt aliqui legalis ſcientię Tyrones, vel potius alieni honoris inuidos, & detractores, non ſolùm in cathedrali primam poſt Pontificalem excipi, & ſimiliter in collegiatis, ſed etiam alias etiam Dignitates, quæ vocantur maiores, & principaliores, cum talis clauſula in numero plurali reſpectu Dignitatum cuiuſlibet Eccleſiæ loquatur. 21

Tamen ego cum Barboſa de hoc caſu conſulto *in dicta alleg. 45. ex n. 15.* reſpondeo prædicta verba illa, *& principalibus Dignitatibus in collegiatis*, intelligi ſolùm de vnaquaque Dignitate principali in qualibet collegiata, quia pluralitas illa reſoluitur in ſingularitates, & reſpicit ſolùm pluralitatem Eccleſiarum, vt probatur è ſimili ex *reg. 3. Cancellariæ*, vbi circa reſeruationem beneficiorum, habentur hæc verba *principales in collegiatis Eccleſiis*; ex quibus reſoluunt DD. reſeruari tantùm vnam principalem in qualibet collegiata; pro vt tenent Mandos *in dicta leg. 3. q. 3.* Menochius *conſ. 190. à n. 5.* Gonzalez *ad regul. 8. cancel. gloſſ. 21. num. 7.* Nicolaus Garzia *de beneficiis, p. 5. cap. 1. num. 162.* qui *num. 164.* & Riccius, *in collect. deciſ. p. 5. collect. 1670.* 22

Reſpondent Mandoſio, qui viſus eſt aliud ſuadere *in fine dict. quæſt. 3.* aliquibus deciſionibus eas, ac Iura, quæ ibi affert loqui tantùm de duabus Dignitatibus æquè principalibus; & quod tunc tantùm duæ ſub eadem regula comprehenderentur. 23

Infero tertio, quod diſpenſatus in ætate ad obtinendum canonicatum vel Dignitatem in Eccleſia cathedrali, non cenſeatur diſpenſatus ad hoc vt poſſit eſſe delegatus Papæ ante 20. annum, vt probant Nauar. *conſ. 22. à n. 1. ſub tit. de celebrat. miſſ.* Carolus de Graff. *de effectibus* 24

clerical. effectu 4. *n.*60. Petr. Barboſa *in l. cum Prætor* §.*fin.n.*60.*ff. de Iudic.* Maſobi *de ſynodo Diæceſana cap* 4.*dubie* 13.*n.*31.Stephanus Gratianus *diſcept.forenſ.cap.*170.*n.*7.& alij,quorum ratio poteſt eſſe,quia ante illam ætatem ſic diſpenſati, non rectè poterunt iudicare ex delegatione Papæ niſi diſpenſatio ad id etiam porrigeretur.

25 Ad quartam quæſtionis partem,an ſic diſpenſatus ad beneficium, cenſeatur diſpenſatus ad plura, vel vt quod,vno dimiſſo,queat aliud obtinere? Et quamuis aliqui poſſint affirmare per doctrinam Sanchez *lib.* 8.*de matrim. diſp.*31 quia quando abſolutè diſpenſatur cum illegitimo ad beneficium,ea diſpenſatio queat extendi ad aliud; eo quod ea reddens illegitimum capacem, non reſpicit beneficium,ſed perſonam; tum quia obtentio duorum ſimplicium beneficiorum in ſimul, nullam habet incompatibilitatem illius, de qua latiſſime DD. agunt *in cap. de multa* 28. *de prab.*vbi & ego.

26 At de primo dicto abſolutè tenendum eſt, vt quemadmodum diſpenſatus ad beneficium ſimpliciter obtinendum de vnico ſimplici, & non curato intelligitur ex dictis *hic ex cap. fin.hoc tit.* & expreſſius ex *cap.* 1. *eodem num.*6. §.*ille verò*, vbi habetur illegitimum, cum quo diſpenſatur ad beneficium, non poſſe niſi vnicum obtinere, vbi Barboſa,& Canoniſtæ,quorum,& aliquos refert, & ſequitur idem Sanchez *lib.*8.*de matrim. diſp.* 31.*n.*6.*&* 8.Bonacina *de irregularitate q* 2.*puncto* 3.*num.*14.Caſtrus Palaus *de cenſ.diſp.*6. *puncto.*9. *n.*6.*in fine*, Barboſa *de offic. Epiſcopi p.* 2. *dicta alleg.*45.*num.*6. qui in hoc non videtur ibi dicere,ſed *num.*7.Vbi diſpenſatus ad beneficium, non cenſetur ad aliud quàm ad ſimplex, vt dixerunt Bargas *de irregularit. p.* 2. *Rubr. interpret.de diſpenſ.n.*2. Campanil.*in dicta Rub.* 11. *cap.*13.*n.* 97. ita Leander *de irregularit. tract.*2. *diſp.*3 *qu.*46 Diana *dicta p.* 10. *tract.*13. *reſ.*30. ſub verſ.*ſed quia* cum Sayro, & alijs *numer.* 22. *&* 23.

27 De ſecundo verò dicto non æquæ DD. concordant:nam quidam negant,vt obtento vno ſimplici beneficio, aut curato diſpenſatus; eo relicto non poſſit aliud ſimile obtinere ſine alia diſpenſatione; quia vt iam eſt dictum *hic* & quæſtione *præced.*diſpenſatio eſt ſtricti Iuris,& ſtricte intelligenda; indeque, vt non includat, niſi primum actum ſubſequentem,quo completo,extinguatur: ita Couarruu.*de ſponſalib. in* 4. *decret.* 2.*p. cap.* 8.§.8.*n.*5. verſ. *ſexto infertur*, qui diſtinguens inter legitimatum à Romano Pontifice, & diſpenſatum de iſto inquam concludit, vt diſpenſatus in natalium defectu ad beneficium,poſſit tantùm primum beneficium obtinere, non tamen ſecundum primo dimiſſo, ſic cum Lapo, & Dominico *in dicte cap.*1 § *fin col.*2.*hoc tit.lib.*6. Sayrus *cap.* 11.*lib.*6. Caſtrus Palao *de cenſur. diſp.*6.*n.*6.Angelus,Silueſter,& Armilla citati à Sanchez *ſupra*, Leander *dict diſp.*3.*queſt.* 47. Henriquez *lib.*14. *cap.*8.*n.*10.Auila *p.*7.*diſp.*3. *dubie.* 6. verſ.*præterea*, qui & clarius ſic tenent,quando diſpenſatus illegitimus fuit ad certum beneficium, quo obtento, ac dimiſſo, non cenſetur diſpenſatus ad aliud. Et ſic potuerunt dicere Caualcanus *deciſ.* 29.*ſub n.*35.*p.*1. Campanilis *in diuerſ.iuris,can. Rub.*11.*cap.*13.*numero* 98.Barboſa *dicta allegat.* 45.*de officio Epiſcopi, p.*1. *numere* 8. *in princ.*vt ſi aliquis obtinens diſpenſationem ad aliquod beneficium ſimplex conſequendum, ad illud præſentetur, dicatur habilitatus ad cætera beneficia ſimplicia, quod verum erit ſi beneficium, cuius præſentationem habuerit, nondum poſſederit, vel ſi poſſediſſet, eſſet cum litigio aut victus eſſet,ſiue hac de cauſa dimitteret.

Contrariam verò ſententiam tuentur Ioan Andreas *in dicto cap.* 1. *hoc tit.lib.* 6.*& in cap. non poteſt.numer.*5.Tabiena verb.*beneficium.* 2.*q.*17. *numer.* 19. Sanchez *ſupra* citatus hic in verſ.*ad quartam* cum multis per fundamenta *ibi* adducta,& alijs citatis,Philibertus *tract.* 1.*de ordine p.*9.*c.p.*4.*nu.*13. nec diſſentit Diana *dicta p.*10. *tract.*15.*reſ.*30.ſub dicto verſ.*ſed quia*, com quilibet poſſit plura obtinere ſimplicia beneficia, quorum quodlibet congruæ ſuſtentioni, non ſufficit abſque diſpenſatione. Verùm quia *ibi* dicit quod illegitimus ſecundùm communiorem ſententiam, hac poteſtate priuatur,ac proinde,& ſi ſit diſpenſatus ad beneficium, non cenſebitur diſpenſatus, niſi ad vnicum tantùm, vt explicant Sanchez, & multi ab eo relati *dicto lib.*8.*de matrim.diſp.*31. *num.* 6. *&* 11. Barboſa *dicta alleg.* 45 *num.* 18. *in fine*; idem *in dicto* §. 1.*cap.*1.*hoc tit.lib.*6.*num.*11. cum Garcia *dicta* 7.*p.beneficiis cap.*2.*n.*50. *&* *p.* 8.*cap.*3.*num.*4 ideo videtur, vt vno beneficio dimiſſo, aliud ſine alia diſpenſatione obtinere nequeat. 28

Et confirmatur, quia ſpurius, cui authoritate Romani Pontificis conceſſum eſt, vt habeat beneficium, cui cura animarum inhæret, non poteſt eo dimiſſo, ſecundum obtinere, niſi prius originis ſpuriæ facta mentione: ſic Azor *inſtit. moral p.*2.*lib.*6. *cap.*3.*quaſt.* 16. Barboſa *in cap. ſi is fin.hoc tit. in* 6.*numer.*1.quoties enim dicunt Molina *de primogen.lib.*2.*cap.*4.*ex numer.*30.vbi additionatores cum noua diſpenſatio priori additur neceſſum eſt, vt poſterior valeat quod in ea fiat mentio prioris per ea, quæ dixi *ſupra in cop.* 1. *cap.* 37. & alijs de reſcriptis;imo & Sanchez *de matrim. dicto lib.* 8. *diſp.*22. *ex num.*2. *in* 6.*ſubdit textus dict.cap.fin.* eſſe hunc ſenſum germanum, † quod quando ſcilicet prior, & poſterior diſpenſatio ſunt circa eandem rem, ac inter vtramque eſt diſſonantia, & partialis quædam contrarietas, nempe quia prior cum moderatione quadam conceſſa ſit; poſterior autem abſolutè, & abſque illa, ſit poſterior ſub reptitia, niſi prioris Principi fiat mentio: videbis *dicta queſt.*7.verſ.*ad vltimam*: applicabis etiam dicta *infra q.*9 *in fine* verſ.*item*. 29 30

31 Ex his infero quod diſpenſatus ad beneficia recipienda, non cenſetur diſpenſatus codilla retinenda,etiam ſi verba diſpenſationis ſint vniuerſalia,videlicet *nec non quacumque,& qualiacumque beneficia* & quia illa ſolùm debent referri ad facultatem recipiendi; ita vt poſſit quidem quæcumque beneficia recipere etiam vltra duo ſiue ſimplicia, ſiue curata, vel etiam ſi dignitates fuerint;non autem plura ſimul retinere,Rota apud Farinacium *deciſ.* 518. *numero* 223. *in princ. p.*1.*recens.* in pac. Parrochial. Eccleſ. de Talauera. 10. Nouemb. 1613. coram Cardinali Pamphilio, Rota *deciſ.* 231. *num.*26.*p.* 1. *diuerſ. & dict.deciſ.* 528. *num.* 1.*p.* 1. Barboſa *dicta alleg.* 45.*de officio Epiſcopi.p.* 2.*numer.*9. cum Rebuffo *in praxi diſpenſ rat. atas* verb.*eſt inſimul retinere hoc ſecundum*. quia tangeret in prohibita

incom

incompatibilitate plurium beneficiorum, ex *dict. cap. de multa de præb.* cum vulgatis; id o virtute
32 præhabitæ diſpenſationis nequit ſuſtineri. † Bene tamen poterit, ſi diſpéſatus fuerit ſimpliciter ad plura beneficia, obtinere duo tantùm ſine cura ex *dicto cap. fin. hoc tit. lib.* 6. Felin. *conſ.* 4. *n.* 7. Rota, & Barboſa, *ſupra* non enim eſt incompatibile duo hæc retinere, ſi nihil diſpenſatio dicat de recipiendo tantùm.

33 Vnde patet etiam longè ſcriptis non bene Henriquez loquuntur fuiſſe, *dict. lib.* 14. *ſummæ cap.* 8. §. 10. dum dicit quod illegitimus diſpenſatus ad ſacerdotium, non manet inhabilis ad beneficium Curatum, & Epiſcopatum, ac Dignitates; ſiquidem patet ex dictis hic *à n.* 1. *& in quæſt.* 5. hæc omnia eſſe falſa, & ſine fundamento prout docent Sayrus, *dict. lib.* 6. *cap.* 11. *n.* 27. *&* 28. Nicolaus Garcia, *dicto cap.* 6. *à n.* 67. *p.* 1. *de benefic.* Marchinus, *tract.* 1. *p.* 9. *cap.* 4. *n.* 14. Campanil. *dict. cap.* 13. *in diuerſ. Iuris n.* 101. Barboſa, *dicta alleg.* 45. *ſub n.* 8.

34 Ad vltimam quæſtionis partem, num dicta de diſpenſato, ſint eodem modo de illegitimo, intelligenda legitimato à Pontifice in quo dubio, quia iam *ſupra q.* 5. hic, & in aliis dictum eſt differri legitimationem à Pontifice factam de illegitimis irregularibus; eo quod hæ omnes inhabilitates auferat ad diſpenſatione, quæ ſtricte ſit interpretanda ex reg. *dict. cap.* 1. *in fine huius tit. lib.* 6. Hojeda, *de incompet. benef. p.* 2. *cap. fin. à n.* 67. Azor, *inſtit. moral. p.* 2. *lib.* 7. *cap.* 33. *q.* 6. Sayrus, *de cenſuris lib.* 6. *cap.* 11. *à n.* 16. Nicolaus Garcia, *dict.* 1. *p. cap.* 6. *de benef. n.* 58. Mantien. *lib.* 5. *recopil. gloſſa* 1. *n.* 7. *l.* 10. *tit.* 8. Gironda, *de priuilegiis, ſeu exemp. explic. n.* 4 Marc. Anton. *variar. reſolut. lib.* 1. *reſ.* 19. *n.* 14. *& lib.* 3. *reſol.* 2. *n.* 18. *&* 21. Carolus Tapia, *ad Rubric ff. de conſt. Princip. cap.* §. *à n.* 1. Moneta, *de diſtribut. quotid. p.* 2. *q.* 14. *à n.* 5. Suarez, *de legib. lib.* 11. *cap.* 11. *n.* 10. *& cap.* 17. *à n.* 2. Campanil. *in diuerſ. Iuris canon. dicta Rub.* 11. *cap.* 13. *n.* 90.

35 Vnde videtur ſine diſputatione, vt ſi Pontifex non vtatur cum illegitimo irregulari verbo *diſpenſo*, ſed verbo *legitimo*; eo ipſo quilibet legitimati fiant habiles ad omnes ordines, beneficia, & Dignitates Eccleſiaſticas, excepto Cardinalatu per dicta *ſupra dict. q.* 5. & *hic* verſ. *ad ſecundum*, quia ſic ex proprio motu Sixti V. *ibi* adducto caueturita docent Philibertus *tract.* 1. *de ordine. p.* 10. *cap.* 1. *n.* 8. Auila *p.* 7. *diſp.* 3. *dub.* 6. Filiucius *tract.* 19. *p.* 5. *q.* 7. *&* 8 Leander, *de irregularit. tract.* 2. *diſp.* 3. *q.* 29. Couarruu. *in* 4. *decretal. p.* 1. *cap.* 8. §. 8. qui *ibi n.* 5. verſ. *ſexto infertur*, id com-
36 probat, † inquiens legitimatum à Romano Pontifice, poſſe, primò beneficio dimiſſo, ſecundum obtinere, nec indigere alia diſpenſatione, qua indiget, ſi tantùm eſſet diſpenſatus, vt iam *hic* dixi ſub verſ. *ad quartam.*

37 Tota ergo difficultas eſt, an legitimatus ſic à Pontifice, poſſit obtinere Dignitatem Epiſcopatus, ſicut & alias Eccleſiæ, pars negatiua ſuadetur ex dictis ſupra hic in verſ. *ad primam* propter excellentiam talis Dignitatis; & ſic tenuit Maiolus *lib.* 1. *cap.* 2. *n.* 13. vt ex vi generalis legitimationis ſine ſpeciali diſpenſatione, talis legitimatus non reddatur habilis quoad Epiſcopatum, Hæc inquam ſententia fuit etiam Raymundi, quem refert Abbas *in cap. ad extirpandas hoc tit.* & licet Maiol. referat pro hac ſententia Silueſtrum, & Abbat. non bene cum contrarium teneant, vt ad-

uertit Suarez *de cenſ. diſp.* 50. *ſect.* 5. *art.* 2. *ex n.* 10.
† vera ergo, & tenenda ſententia eſt, vt ſic legitimatus poſſit Epiſcopatum obtinere, ſicut ſi legitimatus eſſet per ſubſequens matrimonium iuxta aliqua dicta *in Rub. hic & in quæſt.* & dicenda latè *in cap. tanta qui filij ſint legitimi*: ita Hoſtienſis & Goffredus, quos ſequitur ipſe Abbas, Sylueſter verbo *illegitimus q.* 3. & in verb. *legitimus n.* 4. ſine reſtitutione ait hoc filios fieri legitimos quoad omnia, gloſſa *in cap. innotuit.* verbo *coniugata de elect.* Suarez bene, *vbi ſupra*, 38

Et probant quidem ex eo fundamento, quia legitimatio, ſiue à iure, ſiue ab homine, reddit perſonam habilem, quoad omnes actus lege prohibitos, ſed illa facit, vt legitimatus per ſubſequens matrimonium poſſit promoueri abſque diſpenſatione ad ordines, beneficia, honores, ac etiam Epiſcopatum, Couarruu. *in* 4. *de ſponſal. p.* 2. *c.* 8. §. 2. *n.* 24. Dueñas *reg.* 350. *ampliat.* 5. Surd. *de alimentis tit.* 8. *priuileg.* 67. *n.* 7. gloſſa coniugata, *in dicto cap. innotuit*, vbi Barboſa, *n.* 19. *& in eodem in cap. cum in cunctis* 7. cum Viuiano, Campagio, Menochio, Suarez, Bellerius, *diſquiſit. cleric. p.* 1. *tit. de diſciplina clericali* §. 2. *n.* 18. Azor, *inſtit moral. p.* 3 *lib.* 2. *cap.* 14. *q.* 14. Campanil. *in diuerſ. Iuris canonici dict. Rub.* 11. *cap.* 13. *n.* 127. Iulius Laborius, *variar. lucubrat. tom.* 1. *tit.* 4. *cap.* 16 *n.* 61. idem Barboſa cum aliis infinitis, ſub *dict. cap. tanta.* 39

Et licet pro prima ſententia vrgeat textus, *in dicto cap. cum in cunctis*, Vbi ſpecialiter cautum eſt, vt nullus in Epiſcopum eligatur, niſi qui de legitimo matrimonio natus ſit, hoc non vrget; quia facta legitimatione, ſeu declaratione iuris cenſetur quis ex legitimo matrimonio natus; vt patet ex *dicto cap. tanta qui filij ſint legitimi.* vbi gloſſa verbo *legitimus*, aduertit hos eſſe legitimos quoad omnia tam quoad ordines, quàm quoad honores, nullam adhibens limitationem, vt cum infinitis in eadem gloſſa ſcribit Barboſa *ibi*, de qua iam aliqua dixi *ſupra* & gloſſa *in dicto cap. cum in cunctis*, verb. *matrimonium*, aduertit non magis requiri illam conditionem natiuitatis ex legitimo matrimonio in Epiſcopo, quam in quolibet alio; qui promouetur ad honorem; vel ad regimen animarum Iuxta textum noſtrum *in cap.* 1. *& fin. hic*, & ſic concludunt DD. iam adducti, vt ſicut legitimatus per ſubſequens mátrimonium conſequitur prædictos honores, ſicut natus ex legitimo matrimonio, ſequitur, vt etiam Epiſcopatum ſine diſpenſatione, cum non requiratur exceptus, ſicut qui creandus eſt Cardinalis, expreſsè excipitur in dicta conſt. Sixti V. 40

Adhuc obſtat maximè huic reſolutioni textus *in dicto cap. innotuit*, Iuxta antiquam, ſeu integram lectionem, in qua præcipuè fundabatur Raymundus, quia ibi poſt legitimationem per matrimonium poſtulatur diſpenſatio. Verum idem Suarez admodũ laborans in addiſcenda vera littera illius textus, *n.* 11. vltra quos Panormitanus dixit, quod hodie illam non habemus. 41

* * *

QVÆST. VII.

An illegitimus diſpenſatus ad ordines intelligatur, & eo ipſo ad penſionem? An diſpenſatus illegitimus, vt clericus fiat, intelligatur tantùm ad primam tonſuram? An diſpenſatus ad Dignitatem, inferiorem, vt talis diſpenſationis, eligi poſsit ad Dignitatem ſuperiorem, aut è contra? An illegitimus in ſæculo diſpenſatus ad omnia, & quæcumque beneficia, hoc ipſo poſsit ad Prælaturas, ac Dignitates Regulares eligi? Et an illegitimus cui diſpenſatum eſt à Papa vt poſsit obtinere beneficium curatum, ſi poſtea efficiatur religioſus, egeat noua diſpenſatione, vt Prælatus fiat irregularis? Et an irregularis illegitimus, qui ſuſcepit in ſæculo ſine diſpenſatione ordines ſacros, poſſit poſt religionis ingreſſum, non ſolùm promoueri ad alios ordines, verùm & in ſuſceptis miniſtrare abſque alia diſpenſiatione? An Religioſus diſpēſatus ad gradus, honorēs, & Dignitates ordinis, neceſſe ſit vt exprimat qualitatem illegitimitatis, num ſpurius ſit naturalis, ſacrilegus, aut inceſtuoſus.

SVMMARIVM.

1 *Diſpenſatus ad ordines non intelligitur diſpenſatus ad penſionem Eccleſiaſticam, vel mixtam, ſicus ad penſionem temporalem, vt n.3.& 4.*

2 *Incapax beneficij, eſt incapax penſionis Eccleſiaſtica ex ſtyllo curia.*

4 *Homicida voluntarius, aut alius irregularis non eſt incapax penſionis, ſcilicet temporalis.*

5 *Diſpenſatus, vt clericus fiat, etſi tantùm poſſit tonſurari vt ſentiunt multi, verius eſt vt poſſit ordinari in minoribus vt n.7.*

6 *Clericus quis ſit per tonſuram, & per eam gaudet canonis, & fori priuilegio.*

8 *Spurius diſpenſatus, vt clericus fiat, & beneficium habeat; etiam vt habeat penſionem cenſetur.*

9 *Diſpenſatus ad maiorem Dignitatem, cenſetur ad minorem, contentam ſub maiori, & n.12.non è contra, vel quando minor non includitur ſub maiori, vt n.13.*

10 *Diſpenſatio non extenditur ad caſum maiorem, & habentem in ſe maiorem rationem.*

11 *Diſpenſatio Papa ad Prioratum, vel Prouincialatum, prapoſita clauſula* omnes alias, *non extenditur ad Generalatum; ſecus ſi diſpenſaretur à Prælato virtute priuilegij.*

12 *Diſpenſatus ad vnum, cenſetur diſpenſatus ad omnia conſequutiua.*

13 *Argumentum de maiori ad minus non valet, nec extenditur ad caſum habentem in ſe maiorem, ſiue diuerſam rationem.*

14 *Diſpenſatus in ſæculo ad omnes Dignitates, cenſetur, ſi ingrediatur religionem diſpenſatus ad omnes Religionis, vt n.15.alij contra, vt hic n.14.& 16.*

17 *Diſpenſatus à Papa, vt poſſit obtinere beneficium curatum, videtur diſpenſatus in Religione ad Prioratum, vt n.18.*

19 *Illegitimus ordines ſuſcipiens ſacros ante ingreſſum Religionis, poſt ingreſſum, profeſſione ſequuta, & non aliter, poteſt in ſuſceptis miniſtrare, & ad alios aſcendere, vt n.20.*

21 *Sacros ordines ſuſcipiens poſt profeſſionem, ſi illa nulla reddatur, aut exeat illegitimus qui profeſſus erat, redditur irregularis.*

22 *Illegitimus non diſpenſatus audens celebrare in ſuſceptis, non incurrit de nouo irregularitatem. Et quare? n.23.*

24 *Religioſus diſpenſatus ad gradus, & honores &c. tenetur narrare qualitatem ſua illegitimitatis, & n.25.alij contra, vt n.26.ſed verius, vt n.27.*

25 *Diſpenſatio ſuper illegitimitate, tanto difficilius conceditur, quanto turpius diſpenſatus fuit genitus.*

HÆ omnes difficultates adhærent nimis pro- 1
ximè adductis à *quæſt.1.hic*, quorum ſup-
poſita doctrina laconicè ab omnibus expedie-
mur; igitur ad primam difficultatis partem fa-
ciens pro negatiua ſententia reſoluta *ſupra q.* ſub
verſ *ad tertiam*, Vbi quod diſpenſatus ad omnes
ordines, non cenſetur diſpenſatus ad beneficia,
etiam minora; eo quod ſint res diuerſæ. Aliqua
dixi ſub *quæſt.6. præced.* & ratio huius ſententiæ
eſt; quia quemadmodum irregularis eſt incapax
beneficij ex textu noſtro, *cap.litteras 14.cap. fin.
hoc tit.cap.1.&* 2. etiam eodem *lib.6.* & ex iam
ſupra adductis; & eodem modo ſit incapax pen-
ſionis; ſic vt ſicut diſpenſatus ad ordines, non ſit
habilis ad beneficium, ita nec ad penſionem: præ-
ter Ordinarius docent Caſtrus Palaus *tom.* 2.
tract.de benef.diſp.1.puncto 13.§.3.*n.*5. Rebuffus
in praxi, tit. de diſpenſ. ad plura n. 85. Leſſius
lib. 12. *cap.*34.*n.*305. Sanchez *de matrim.* cum
aliis *lib.* 7. *diſp.* 44.*n.*9. Garcia *de beneficiis p.* 1.
*cap.*5. *à n.*119 Pariſius *de reſignat.lib.* 4. *q.*3.*n.*
57. Vgolinus *tract.de irregularit.cap.*65.§.1.*n.*3.
Sayrus *de cenſuris cap.*3.*n.*23. Molina *de Iuſt.tr.*
3.*diſp.*78.*n.*2. Zechius *de benefic.cap.*11.*n.* 7. &
alij, † qui etiam dicunt eſſe ſecundum ſtylum cu- 2
riæ, obſeruatum in Dataria, & Cancellaria, vbi qui
eſt incapax beneficij, eſt etiam incapax penſionis
Eccleſiaſticæ (nempe vt debet intelligi noſtra
quæſtio.) Applica *infra in cap.2. cum aliis q.* 3.
à n.1.

Sed multi aliter ſentiunt, & non quidem im- 3
probabiliter, eo quod penſio eſt quoddam Ius
temporale ſeparatum, & per ſe diſtinctum ab ip-
ſo beneficio; ſic vt priuatus Iure, & inhabilis fa-
ctus ad obtinenda beneficia, non ſit priuatus Iure
ad obtinendas penſiones. Quare Gonzalez *in re-
gula 8.cancel.gloſſa* 5.§.5.*à n.*24. mordicus pro-
bat illegitimum, ſaltim prima, tonſura initia-
tum, poſſe ſine diſpenſatione obtinere penſio-
nem, teſtatus ſic ſeruare ſacram Rotam ad
id plures deciſiones adducens, Theſaurus, *in
praxi p.*3.*cap.*2.*n.*3. & Seraphinus *deciſ.* 1634.
*num.*3. cum pluribus docens, quod illegitimus,
cui

cui eſt diſpenſatum, vt clericatum ſuſcipiat, non
indiget alia diſpenſatione pro penſione, vt do-
cuit etiam Burſatus, *deciſ.51. num 2.* niſi penſio
ſuper beneficio parentum imponatur ex dicen-
dis, *in cap.2.& ſequent.* Et reiecta opinione Gi
gantis, & Rebuffi, ſic etiam teſtantur plures
deciſiones, quas refert Nicolaus Garcia, *in ad-
dit.ad p.2.cap.5. num.117.* Marcheſan. *de com-
miſſion.tom.2.pag.527* Vbi quod perpetuo Rota
ſeruat: alias refert, & ſequitur Barboſa, *in c.4.
hoc tit.ſub n.4.* Videndus cum Gambara, & aliis.
4 Et confirmatur ex Sacra Congregatione Con-
cilij Cardinal. teſte Caſtro Palao, *ſupra* decla
rante homicidam voluntarium, & à fortiori
quemlibet irregularem non eſſe penſionis inca
pacem, tametſi beneficij ſit de quo etiam ſunt
videndi Suarez, *de cenſ. diſp.44. ſect.4. num.39.*
Sa verbo *homicidium n.10.* & Diana, *p.7.tr.10.
miſcelan. reſol.6.* ex verſ. *verum cum quo* iuxta
ſtylum adductum Datariæ, primam probabilio-
rem dico ſententiam, ſi penſio ſit Eccleſiaſtica,
aut mixta, & ſecundam admitto, ſi ſit tempora-
libus, vt ſolet concedi ex fructibus beneficio-
rum, aliquibus laicis è Republica bene meritis
iuxta dicenda infra, *in tit.de prabend.& in tit.vt
vt Eccleſ.benef ſine diminutione confer.*
5 Ad ſecundam quæſtionis partem, an illegiti-
mus diſpenſatus, vt clericus fiat intelligatur tan-
tùm diſpenſatus ad primam tonſuram? In quo
dubio poteſt dici non improbabiliter, quod ſic
diſpenſatus nequeat aſcendere ad alios ordines
minores ſine alia diſpenſatione, qui cum col-
latio primæ tonſuræ ſecundùm communem vſum
loquendi Canonum, & Trid. *ſeſſ.23. cap. nullus
6.* dicatur ordo, & natura diſpenſationis ex lon-
gè dictis *quæſt.4.5.& 6.* ſtricte ſit interpretanda,
ſequitur talem diſpenſationem eſſe ad primam
6 tantùm tonſuram reſtringendam. † Cum tonſu-
ratus clericus fiat per tonſuram, fruaturque ca-
nonis, & fori priuilegio iuxta quæ dixi latè,
ſub tit. de Iudic. & foro comp. & ibi *ſub cap.2.
item ſub cap. Eccleſia Sancta Maria de conſtit.*
non enim diſpenſatio, ex quo aliquid operatur
eſt extendenda, vt multis etiam probat Sanchez
de matrimon. lib.8.diſp.1.n.3. & in terminis do-
cet ex aliis etiam Merola, *tom.2.diſp.4.c.6.n.43.*
quia acceptione primæ tonſuræ, efficitur vere
quis clericus.
7 Nihilominus cenſeo vi talis diſpenſationis il-
legitimum ita diſpenſatum, vt clericus fiat, cen-
ſeri etiam diſpenſatum ad ordines minores; quia
quamuis prima tonſura intra ordinem clericalem
hominē conſtituat, & ſecundùm aliquos non ſit
ordo, ſed præuia diſpoſitio ad ordines iuxta quæ
dixi, *ſup Rub.& tit.de temporib.ordin.& de atate
ordinand* ideo recte illo modo diſpenſatus abſque
alia diſpenſatione, intelligetur diſpenſatus ad or-
dines minores per dicta *ſup. q.5.* & in terminis
docent Sanch. *lib.8.de matrim.* cum aliis *diſp.1.
n.16.* Fagund. *in pracepta Eccleſ.precept.5.lib.3.
c.3.n.4* Diana, *p.9.tr.8.miſcel.reſ 22.in princ.*
8 Quod ſi ſpurius ſit diſpenſatus, vt clericus
fiat, & beneficium habeat, dico vt eo ipſo ſit ca-
pax penſionis per reſoluta, quoquo modo acci-
pias in verſ *ad primam*; quia ex quo hic diſpen-
ſatur ad beneficium, non eſt mirum, vt diſpenſe-
tur ad penſionem, quæ minus eſt, & eandem
cauſam habet ex dictis *infra* in verſ. *ad tertiam.*
de quo videbis Azor. *inſtitut. moral. p.2. lib.8.
cap.* Sain. *in regula de annali quæſt. 2.* Paleo-

to, & Gonzalez relati à Barboſa.
Ad tertiam quæſtionis partem, an diſpenſa- 9
tus ad dignitatem inferiorem, poſſit vi talis diſ-
penſationis eligi ad dignitatem ſuperiorem, vel
è contra? Et quia hæc difficultas ſatis diluitur
ex dictis *q.6 praced* in verſ. *ad tertiam* verbo
maius dubium; ideo breuiter reſpondeo non
poſſe, quia eo quod permiſſio minoris non eſt
permiſſio maioris (quamuis alius diſpenſatus ad
maiorem dignitatem, cenſeri poſſit, item diſpen-
ſatus ad minorem, ſi minor contineatur ſub ma-
iori, vt Prioratus ſub Prouincialatu, & Prouincia-
latus ſub Generalatu) docent in terminis Pelliz-
zarius, *in manuali regular. tom.2.tract 9. cap.2.
ſect.3.n.141.* Peytinus, *de priuileg conſt.Iulij 2.
n.94* Diana, *p. 10.tract.13.miſcel.5.reſ.19. v.rſ.
ſed an diſpenſatus.* † & probant Doctores, & 10
Barboſa per textum, *in cap.fin. hoc tit lib 6.n.4.*
cum Bernardo, *reg. 95.* dum notat ex eo textu,
quod diſpenſatio non extenditur ad caſum ma-
iorem, & habentem in eſſe maiorem rationem,
quam habeat caſus conceſſus.
Et confirmatur quia diſpenſatus ad Prioratum, 11
Prouincialatum, & omnes alias Dignitates quæ
in Religione habentur, non ideo poteſt eſſe Ge-
neralis ſine noua diſpenſatione cum clauſula illa
generalis propoſita poſt ſpecialia expreſſa, non
includit minora, ſed tantùm conſimilia, vt do-
cent proximè relati, quod ego intelligo de diſ-
penſatione facta à Papa, qui cenſetur non bene
informatus de habilitare illegitimi diſpenſati, ſe-
cus ſi diſpenſaretur à Prælato virtute alicuius pri-
uilegiis iuxta quæ dixi *ſup. q 5.*verſ.*ad quintam*,
vbi de ratione differentiæ per particulam *omnes.*
E contra verò ex dictis diſpenſatus ad maio- 12
rem dignitatem, intelligatur diſpenſatus ad mi-
norem, ſi minor contineatur ſub maiori, iam pa-
tet ex adductis hic in verſ. *ad tertiam*, & do-
cent multi, quos refert, & ſequitur Garcia, *de
benefic.p.1.cap.6.n.39.* Campanilus, *in diuerſ.
Iuris Canonici Rub.*11. *cap.23. n.3.* Vbi reſtrin-
git, quando minus illud comprehenſiue, & ne-
ceſſario includeretur ſub maiori, aut eſſet neceſ-
ſarium conſequutiuum, ac dependens ab eo, ſu-
per quo fuit diſpenſatum; quia diſpenſatus ad
vnum, cenſetur diſpenſatus ad omnia conſequu-
tiua, vt plane probat Sanchez cum multis *de
matrim. lib.8.cap.1.n.19.* † Quod ſi minus non 13
dependeat à maiori, non includi dicendum eſt,
quia non valet argumentum de maiori ad mi-
nus, nec extenditur ad caſum habentem in ſe
maiorem, ſiue diuerſam rationem, vt probant
Couarruu. *in 4.de ſponſ. cap.8.§.8.n.11.* Nauarr.
de reditib. Eccleſ. q.3.monitu 10.n.2. Molina, *de
primogen.lib.2.cap.4.à n.48.* vbi additionat. Bru-
nor. à Sole *in locis communibus* verb. *diſpenſatio-
nes ſunt odioſa,* Salas, *de legib. diſp.10* Barboſa,
in paſtorali p.2. alleg.45 num.2. cum Sanchez,
*dicto lib.8 de matrim.diſp.1.num.11 & diſp.14.
n.17.* Garcia, *vbi ſupra,* Surdus, *deciſ.268.n.20.
& 21* Caldas Pereyra, *de nomin emphyteuſ.q.21
n.5.* Gutierrez, *canonicar.lib.1.cap.15. num.124.*
Rendina, *in promptuario receptarum ſentent.
tom.1.tit.19.n.12.* Molina, *de Iuſtitia tom.3. tr.2.
diſp 591.n.2.*
Ad quartam quæſtionis partem, an illegitimus 14
in ſæculo diſpenſatus ad omnia, & quæcumque
beneficia, hoc ipſo poſſit eligi ad Prælaturas, &
dignitates regulares? Et videtur quod non; quia
è contra diſpenſatus ad dignitates regulares,

non cenſetur diſpenſatus ad Dignitates ſæculares, vt docent Lezana *tom.1.quæſt.regul. cap. 18. n. 61.* Rodriguez *eodem tract tom.1.quæſt. 13. art. 13* Sanchez *lib.5.moral.cap.5.n. 16.* cum alijs, quia priuilegia vi quorum conceditur talis diſpenſatio inducta ſunt in fauorem ſolius Religionis & faciunt dicta *hic* in verſ. *ad tertiam.*

15 Nihilominus in caſu propoſito dicendum eſt, vt diſpenſatus in ſæculo ad omnia, & qualiacumque beneficia, hoc ipſo poſſit religionem ingreſſus eligi ad prælaturas, & Dignitates regulares, cum ea diſpenſatio ita per verba vniuerſalia fuerit, quaſi quædam legitimatio, quæ ad omnes Dignitates, & Prælaturas extenditur; (imò ad Epiſcopatum per dicta *ſupra quæſt. præced.* verſ. *ad vltimam*) & ſic debet extendi, vt docent Pelizzarius, *vbi ſupra cap.2.ſect.3.n.144.* Lezana *dicta tom.1.cap.18.n.61.* Diana *p.10.tract.13.miſc.di-*
16 *cta reſ.39.* verſ. *vtrum autem.* † Fateor tamen non improbabiliter loqui Bordonum *in conſ.regular. tom.1.reſ.12.n. 58.* abſolutè tenentem diſpenſatum ad Dignitates ſæculares, non cenſeri diſpenſatum ad Dignitates Regulares, ſicut nec è contra (vt dictum eſt) diſpenſatus ad Dignitates regulares, non cenſetur diſpenſatus ad Dignitates ſæculares, niſi fieret abſolutè per verbum *legitimo*, quod amplè accipitur, non per verbum *diſpenſo*, quod ſtrictè, vt ſæpius diximus.

17 Ad quintam quæſtionis partem, an illegitimus, cui diſpenſatum eſt à Papa, vt poſſit obtinere beneficium curatum, ſi poſtea efficiatur Religioſus, egeat noua diſpenſatione, vt Prælatus fiat regularis? Reſolutio huius dubij pendet à proximè ſcripto in verſ. *ad quartam*, & in hoc puncto abſolutè, vt egeat noua diſpenſatione docent Nauarr. *conſ.1.qui filij ſint legitimi in nouis*, quam ſequitur Ludouic. Miranda *tom.1.q. 2. in manuali Prælator.art.5.in fine*, Sayrus *in flosribus deciſ.ſub dicto tit.qui filij ſint legitimi deciſ.1.in fine*, Barboſa *in cap.fin.hoc tit.n. 4.* Diana *p.7.tract. 10. miſcel.reſ.6.in fine*, verſ. *nota.*

18 Sed quia video, vt Rebuffus *in praxi beneficiali tit.de diſpenſ.ſuper defectu natal. n.75.& 76.* dicat quod illegitimus diſpenſatus, dum eſt ſæcularis ad quæcumque, & qualiacumque beneficia obtinenda, ſi religionem ingrediatur, poſſit in ea habere Prioratũ regularem. Et hanc quæſtionem Barboſa vocet difficilem; ideo ego exiſtimo terminandam per reſoluta in proxime ſimili quæſtione relata hic in dicto *ad quartam*, & per dicta hic verſ. *ad ſextam.*

19 Ad ſextam quæſtionis partem, an ſi illegitimus ante ingreſſum religionis ſuſcipiat ordines ſacros, & poſtea ingrediatur, poſſit non ſolùm aſcendere ad non ſuſceptos, verum & miniſtrare in ſuſceptis in ſæculo abſque diſpenſatione; & quamuis pro parte negatiua faciant proximè adducta *hic*, & in aliis quæſtionibus, quia diſpenſatio eſt strictè interpretanda, vt reſoluunt Iura *hic* in textu noſtro, *in cap fin.infra, cap.1. eodem lib. 6.* vbi communiter DD. & cum infinitis Barboſa *in paſtorali dicta alleg.45.n.1.& alleg. 33. n. 7.* quoniam *ſupra* retuli *ſub dict.quæſt.5.* Nihilominus, quia vt iam *ſupra* dixi, hæc intelliguntur, quando vni, vel alteri diſpenſatio conceditur; non verò quando in fauorem religionis emanauit, cum tunc ſit amplè interpretandum, vt docent Henriquez *in ſumma lib.7.cap.12.§.1.& cap.24. n. 4. in fine*, Oldrad. *conſ.300.num.* verſ. *conſiderandum eſt*, Sanchez cum aliis *dict.lib.8.de matrim. diſp. 1.n.13.* ideo reſpondeo affirmandum cum Barboſa *hic n.2.verſ.deinde* & Sanctarelo *variar.reſol. q. 19.n.8.* † eo quod diximus ex textu noſtro *ſu-* 20
pra q.1 tanta ſit vis ingreſſus religionis, profeſſione ſequuta, per *ibi* dicta, & quæ ex infinitis idem colligit Barboſa *hic dict. n. 2. in princ. & dict.cap.fin.n.5.* Vbi quatenus gloſſa ibi: *poteſt dici, quod poſtquam intrauerint religionem, poſſunt promoueri ad ordines ſine aliqua diſpenſatione* intelligit de ingreſſu, qui fit per ſolemnem profeſſionem; non verò de ingreſſu, qui dicitur educationis, ſeu probationis, cum alias poſſet eſſe fraus intrando quiſpiam quamlibet religionem, & ſuſcipiendo ſacros ordines, & poſtea exeundo ante profeſſionem, vt dicunt Soto *in 4. ſentent.diſt.25. art. 3.* Angelus *in ſumma* verb. *nouitius n.20.* Siluester verb. *religio, n.10.* quos refert, & ſequitur Ludouic. Miranda *in manuali prælator.tom.1.q.5.art.10.conclus.1.* quod verum eſt ſemper, quidquid muis Eman. Rodrig. *tomo 1. quæſt.regul.13.art.4.* & Hieronimus Rodriguez *in compendio quæſt.regul.reſ. 76. n. 7.* conentur defendere huius irregularitatem etiam tolli per receptionem habitus religioſi, & per educationem, quæ fit in religione.

Et tantùm eſt verum, quod ſi quis poſt profeſ- 21
ſionem emiſſam in religione ordines ſacros ſuſcepit, vel dicat de nullitate contra profeſſionem, & probato cum effectu exeat, vel ſit eius profeſſio annullata per ſuperiorem; tum pridem reuiuiſcant illegitimitas, & irregularitas, quæ ante in ſæculo erat irretitus, vt poſt diſputationẽ ſectatũ Riccius legendus *in praxi aurea reſ.311. per totum*, Barboſa *hic.*

Vnum tamen notabis, quod ſi illegitimus non 22
diſpenſatus auſus fuerit celebrare in ordinibus ſuſceptis; etſi grauiſſime peccet, nullam tamen denuo irregularitatem incurrat; quia nullibi eſt ſtatuta; ſicuti non eſt ſtatuta ſeruis, & corpore vitiatis; eo quod abſque diſpenſatione ordinati in ſuſceptis ordinibus miniſtrent † non enim 23
ob violationem irregularitatis, irregularitas contrahitur, vt tradunt Innocent. *in cap. ſi celebrat.num. 3. de clerico excomm.miniſtr.* Nauarr. *in manuali cap.27.n.163.& 194* Gregor. de Valentia *tom.4.diſp.7.q.19.p.2.* Diana *dict.p.10.tr. 13.reſ.30.in fine*, Castrus Palaus *to.6.diſp.6.puncto 9.n.13.*

Ad vltimam quæſtionis partem, an religioſus 24
diſpenſatus ad gradus, honores, & Dignitates ordinis neceſſe ſit, vt exprimat qualitatem illegitimitatis, num ſpurius ſit, naturalis, ſacrilegus, aut inceſtuoſus: Et repetitis quæ dixi *ſupr.q.6.* verſ. *ad quartam*, verbo & *confirmatur*, nunc dicendum eſt, vt teneatur exprimere qualitatem irregularitatis per ea, quæ latè dixi *in cap.1. cap. 3. 7. 17. 20.* & aliis *de reſcript.& per reg.81.de regul. Iuris*, vbi quod in generali conceſſione non veniunt ea, quæ quis non eſſet veriſimiliter in ſpecie conceſſurus: ita Miranda *tom. 2.in man.quæſt. regul.2.art.13.* Portel. *de dubiis regular.* verb. *illegitimus n.11.* Peyrinus *de relig. Prælat.q.9.c.5.n. 145.* Lezana, *in ſumma quæſt.regul.tom. 3.* verb. *illegitimi reg n.17.* Auila *p.7.de cenſ.diſp.3. du-*
bio 6.concluſ.2.notab.1. ex ea ratione, † nam tanto 25
difficilius debet concedi diſpenſatio ſuper illegitimitate, quando turpius diſpenſatus fuit genitus, & modus illegitimitatis eſt fœdior, Leander *p.2. de irregul.diſp.3.q.fin.*

Non

26 Non deſunt contrariæ ſententiæ defenſores: nam Pelizzarius *in manual. regul. tom. 1. tract. 9. cap. 8. ſect. 3. n. 100.* & Diana *dict. p. 10. tr. 14. miſcel. 4. reſ. 59.* ſub verſ. *notandum*, qui nec diſſentire videtur & Rodriguez *tom. 1. q. regul. art. 6.* eo quod vere ſimiliter credi poſſit, vt Prælatus regularis intendat diſpenſare cum Religioſo illegitimo quocumque modo ſit illegitimus, & alio, qui facilius concedi debeat talis diſpenſatio viris Religioſis, quàm clericis ſecularibus, ſtante quod iura canonicum hic in textu noſtro Religioſos illegitimos hoc ipſo, quod ſolemnem faciunt profeſſionem, reddit habiles ad recipiendos ordines etiam ſacros, de quo dixi latè, & *ſub quæſt. 1. &*
27 *ſequentibus.* † Tamen quia ibi Pontifex excepit Monachos tantùm quoad ordines, & non quoad Prælaturas, & honores, ideo exiſtimo pro prima ſententia reſoluendum in hoc puncto: nam ex quo talis illegitimus eget diſpenſatione, ſiue à Prælato concedenda virtute priuilegiorum iuxta quæ dixi *ſupra dict. quæſt 5. verſ. ad quartam* debet non alio modo diſpenſari, niſi præcedat narratiua qualitatis, quæ diſpenſatorem difficiliorem redderet redderet iuxta plura, quæ dixi *in dicto cap. ſuper litteris 20. de reſcript.* & alibi ſæpe in eo tit.

QVÆST. VIII.

An Epiſcopus poſſit etiam cum illegitimis quibuſlibet diſpenſare in ſua Diœceſi quoad ordines, & beneficia, ſicut Papa in vniuerſo orbe? Et qualiter? An Capitulum ſede vacante hoc idem poſſit? An ad Canonicatum, & dimidiam portionem? An vt ordinatus illegitimus poſſit ad ſacros ordines aſcendere, & in receptis miniſtrare? Et quid cum irregulari ex occulta illegitimitate? Et num cum proprio filio? Quid de Commiſſario Cruciatæ, ac delegato Papæ, vel Rege?

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopus ſolum electus, & confirmatus poteſt diſpenſare cum illegitimis omnibus ad ordines minores, & beneficia ſimplicia, vt n. 3. & 4.*
2 *Epiſcopus nondum conſecratus poteſt exercere iuriſdictionem Epiſcopalem.*
3 *Epiſcopus non diſpenſat cum illegitimis ad beneficium ſimplex, ſi requirat ordinem ſacrum.*
5 Cap. litteras de filiis Presbyterorum n. 8. 9. & 10.
6 *Epiſcopus, vt diſpenſet cum illegitimo, requiritur cauſa.*
7 *Epiſcopus cum illegitimis ſolùm poteſt diſpenſare, ex cauſa quoad ordines, & beneficia ſimplicia.*
8 *Diſpenſatio indefinitè conceſſa, eſt odioſa, & reſtringitur.*
11 *Epiſcopus, & ſi poſſit ordinare ſuum triennalem famulum, non tamen cum eo illegitimo diſpenſare ad ordines minores, & beneficium ſimplex, niſi ſit ſubditus, & n. 12.*
11 *Impedimento vno ſublato de duobus impedimentis, non cenſetur ſublatum aliud.*
13 *Epiſcopus num poſſit cum illegitimo diſpenſare ad beneficium ſimplex, cui ineſt cura animarum n. 14 & 15.*
16 *Epiſcopus poteſt diſpenſare, vt illegitimus valeat obtinere canonicatum, dimidiam portionem, aut inferiora beneficia Eccleſiæ, cui eſt annexum curatum in cathedrali, vel collegiata. Sed ee ſolue de cathedralibus, vt à n. 21.*
17 *Tonſura ſufficit ad obtinendos canonicatus in cathedrali, & collegiata.*
18 *Capitulum ſede vacante valet cum illegitimo diſpenſare ad ordines minores, & beneficia ſimplicia n. 19. & 20.*
19 Gloſſa in clem. 1. §. 1. de hæreticis, *verb.* capituli.
21 *Capitulum ſede vacante ſuccedit in omnibus, quæ ſunt Iuriſdictionis contentioſæ, & voluntariæ.*
22 Cap. 1. de filiis Presbyterorum lib. 6. n. 23. 24. 25. 26. & 28.
24 *Canonicatus in cathedralibus perſæpe requirunt ordinem ſacrum. n. 25.* Trid. ſeſſ. 24. cap. 2.
25 *Cura ſolet accedere Prebendæ Eccleſiæ cathedralis per annexionem, non è conuerſo.*
26 *Diſpenſatio Pontificia iam ex Trid. requiritur, vt illegitimus poſſit habere canonicatus.*
27 *Epiſcopus, etſi de iure communi valeret diſpenſare cum illegitimo ad obtinendum canonicatum, dimidiam portionem, & alia minora beneficia fallit ſi ex ſtatuto requireretur ordo ſacer.*
28 *Epiſcopus nequit diſpenſare cum illegitimis ad Dignitates, nec ad curata.*
29 *Epiſcopus non diſpenſat cum ordinato illegitimo vt in ſuſceptis ordinibus miniſtret, etiam ſi bona fide ordinaretur, contra aliquos, vt* num. 30. 31. & 32. *ſed ſolus Papa, vt* numero 33.
32 *Ordinatus ab Epiſcopo non ſuo, poteſt diſpenſari per proprium Epiſcopum, vt in ſuſceptis miniſtret.*
34 Cap. liceat Epiſcopis, Trid. ſeſſ. 24. o. 35. ad 38.
35 *Epiſcopus nequit diſpenſare cum illegitimo occulto virtute Tridentini* ſeſſ. 24. in cap. liceat Epiſcopis.
36 *Relictum parentum non eſt infantis,*
37 *Natalium defectus, quantumuis occultus, ſolum à Papa diſpenſatur ad ordines ſacros, non ab Epiſcopo contra aliquos* ſupra n. 14 *&* infra o. 38.
39 *Epiſcopus diſpenſare poteſt cum ſuo filio illegitimo ad ordines minores, & beneficium ſimplex, etſi non doceat.*
40 *Commiſſarius Bullæ Cruciatæ verius eſt, vt non diſpenſet cum illegitimo ad ordines, vt* numero *contra aliquos*, numero 41. & 41.
42 *Bulla Cruciata verba pro diſpenſationibus competentibus commiſſario eius.*
44 *Legatus Papæ poterit diſpenſare cum illegitimo quoad ordines minores, & beneficium ſimplex, non quoad maiores, & curatum. Quid de dimidiis portionibus, & canonicatibus n. 45.*

46 *Rex quoad munera ſpiritualia non diſpenſat cum illegitimo, etſi poſſit quoad temporalia* n. 47.

47 *Rex nequit inducere irregularitatem, nec eam auferre.*

1 VT ad omnes has difficultates reſpondeamus, aduerto dicendum, quod cum actus diſpenſandi ſit Iuriſdictionis, & non ordinis, poſſit non ſolùm Epiſcopus conſecratus, verùm, & ſolùm electus, & confirmatus diſpenſare cum illegitimo ad ordines, & beneficium iuxta proxime
2 dicenda. † Poteſt enim Epiſcopus nondum conſecratus exercere Iuriſdictionem Epiſcopalem per illa, quæ dixi *ſupra de electione*, & DD. per textum *in cap. tranſmiſſam*, Suarez *de cenſur. diſp.* 50 *n.* 6. Barboſa *de offic. Epiſcopi alleg.* 45. *p.* 2. *n.* 25. Caſtrus Palaus *ad cenſur. diſp* 6. *puncto* 9. *n.* 11. Leander *de irregul. tract.* 1. *diſp.* 3. *quæſt.* 59. quidem dicunt de capitulo ſede vacante, & de aliis Prælatis habentibus quaſi Epiſcopalem Iuriſdictionem.

3 Ad primam ergo difficultatis partem video per deciſionem canonicam *in cap.* 1. *hoc tit. lib* 6. communiter ab antiquis, & modernis firmari quod poſſit Epiſcopus cum illegitimis diſpenſare quoad ordines minores, & beneficia ſimplicia, hoc eſt ſine cura, niſi aliud canonicum non obſiſtat, & dummodo ſit tale, in quo aliàs diſpenſare poſſit; id eſt immediatè non fuerit patris iuxta quæ dico *in cap. ſequenti*, vel ſi habeat Eccleſiam curatam annexam, quod an ſit verum, infra diſputo, vel ſi ea conſuetudine, priuilegio, aut ſtatuto requirat ordinem ſacrum, vt colligunt ordinarij *ibi* Archid. Gemin. Franc. & alij, Gigas *de penſ. q.* 17. *in principio*, cum multis Nicolaus Garcia, *p.* 7. *de beneficia, cap.* 2 *ex n.* 48. Barboſa *ibi* cum Leſſio, Suarez, Henriquez, Auila, Acugna, Azor, & Campanilo *n.* 1. & 2. Coninch, *de ſacram. diſp.* 18. *dubio* 14. *n.* 112. & *diſp.* 33. *n.* 29. *dubio* 2. Hieronim. Venero *in examine Epiſcop. lib.* 1. *cap.* 20. *n.* 28. Vgolinus *de cenſ. & irregul. cap.* 24. §. 2. *n.* 3. Sayrus *de cenſ. lib.* 6. *cap.* 11. *n.* 8. Gigas, *de penſion. q.* 17. *in princ*, Rebuffus *in praxi de forma lit. conſ. n.* 1. & *tit. de diſpenſ. ſuper defectum natal. n.* 8. Carolus de Graſſ. *de effectibus clericor. effectu* 1. *n.* 530. Cardoſus *in praxi Iudicum* verb. *diſpenſatio n.* 38. Alcedus *de præmin. Epiſcop. Dignit. p.* 2. *cap.* 8. *n.* 32. Ioan. Mar. Bellet. *diſquiſit. Clerical. p.* 1. *tit. de diſciplina clericorum* §. 3. *n.* 25. Torreblanca *in pract. Iuris ſpiritual. lib.* 2. *cap.* 13. *n.* 33. Molfeſius *in Theologia morali tract.* 2. *cap.* 16. *n.* 5. Late Felicianus de Vega *in cap. at ſi Clerici* §. *de adulteriis n n.* 93. *de Iudic.* Alphonſus Leo *de officio cappellan. q* 4. *praxi* 6. *n.* 74. Marcel. Vulpeius *in praxi Iudic. fori Eccleſ. cap.* 47. *à n.* 15. cum Barboſa *in paſtorali dict. alleg.* 45. *n.* 19. Marchinus *de ordine tract.* 1. *p.* 10. *cap.* 1. *diſ.* 2. cum eodem Barboſa, Lotterius, *de re beneficiaria lib.* 2 *q.* 48. *à*
4 *n.* 140 † Vbi addit ob generalitatem dicti textus extendi facultatem ab Epiſcopo diſpenſandi ad omnes cuiuſlibet generis illegitimos, vt notant per gloſſam *defectum in dicto cap.* 1. *hoc tit. lib.* 6. Gemin. *ſub* §. Ioan Monach *n.* 1. & 2. Ancarran. *ante n.* 1. Campanil. *in diuerſorio Iuris Canonici Rub.* 11. *cap.* 13 *n.* 84. Barboſa *in dicto cap.* 1. *n.* 6. & omnes per verba dictæ gloſſæ ibi: *ſiue ſit ſpurius, ſiue adulterinus, ſiue naturalis*, & quo quomodo ex inceſtuoſo, & prohibito coitu, natus, iuxta quæ dixi *ſupra in Rub.* & probat etiam Suarez *de cenſ. dicta diſp.* 50. *ſect.* 3. *art.* 2. *n.* 1. dicens, quod hæc poteſtas conceditur Epiſcopo reſpectu omnium illegitimorum in quocumque gradu quia in illo textu indefinitè dicitur is, qui defectum patitur natalium.

Tota difficultas eſt, num poſſit diſpenſare quoad ſuperiores, & ſacros ordines; item quoad perſonatus, beneficia curata, canonicatus, & Dignitates &c. Et de ordinibus facit difficultatem *littera, cap. litteras* 14. *hoc tit.* in illis verbis *permittimus ordinari*, quibus nonnulli, vt refert *ſupra* Suarez exiſtimant, vt illegitimi, canonice tantum (licet non naturaliter) poſſint ab Epiſcopo diſpenſari ad ſacros ordines: ſic interpretantes dicta verba; id eſt permitti Epiſcopo, vt poſſit diſpenſare, Ioan Andreas *ibi*; & faciunt verba ibi: *ſi aliàs dignus inuentus fuerit.* 5

Et confirmatur, quia ad hoc vt Epiſcopus diſpenſet cum ſit inferior à Papa, requiritur Cauſa; & quod eorum ſuffragantibus meritis fiat, gloſſa *in cap. requiſitis* §. *niſi rigor.* 1. *q.* 7. Nauar. *conſ.* 45 *n.* 2. *de homicid.* Eman, Rodrig. *quæſt. regul.* 13. *tomo* 1. *art.* 14. & 15. Nicolaus Garcia cum aliis *p.* 7. *de benefic. dicto cap.* 2. *n.* 49. Petr. Anton. à Petra *in tract. de poteſt. Princ. cap.* 32. *dubio* 2. *n.* 20. Carol. de Graſſ. *de effectibus clericor. in prælud. n.* 331. Vaſquez *in opuſculo de beneficiis cap.* 3. §. 1. *dubio* 3. & 4. Molfeſ. *in ſumm. Theolog. mor. tract.* 6. *cap.* 7. *n.* 18. quæ videtur induci ex relatis verbis: *ſi aliàs dignus inuentus fuerit*, quæ reſpectu Pontificis diſpenſantis non videtur requiri. 6

Vera tamen ſententia eſt, vt ſolùm poſſit ex cauſa diſpenſare quoad ordines tantùm minores, & beneficia ſimplicia, vt præter adductos *ſupra* cum multis ex illis Nauarro, ſcilicet Leſſio, Rebuffo, Sayro, Barboſa, Garcia, & Vgolino, docet nouiſſimè Leander *de irregular. dicta diſp.* 3. *q.* 7
50. per textum *in dicto cap.* 1. & *fin. hoc tit lib.* 6. † 8
Nec obſtant verba *dict. cap. litteras*, nam gloſſa *ibi* communiter probata per Abbatem, & alios, intelligit de ſolis ordinibus minoribus; quia talis diſpenſatio eſt odioſa, quæ indefinitè conceſſa, reſtringitur; nam cum largior eſt, additur diſtributio *ad omnes*, vel *ad ſacros ordines* ex *dicto cap.* 1. & *fin.* vbi notatur. Et comprobat nouiſſimè Franciſcus Tondutus *p.* 1. *q. cap.* 14. *n.* 1. vbi de diſpenſatione cum illegitimo Riccius *in collect.* 946. *ad d. cap.* 1. cum Sayro & aliis.

Deinde quia textus *in dicto cap. litteras*, non concedit poteſtatem diſpenſandi, nec vllum ibi eſt verbum, quod hoc ſignificet, ſed ipſe Papa diſpenſat, vt colligi videtur ex relatis verbis, *ſi aliàs dignus inuentus fuerit*, quæ declarat Suarez *dicta diſp* 50. *ſect.* 2. vt non diſpenſationem, ſed declarationem contineant, quaſi dicat ſi aliud non eſt impedimentum (hoc) de quo *ibi*, non eſt impedimentum iuxta ſimilia verba *cap. tuanos*, & *cap. fin. de homicid.* de quibus iam *ſupra* dixi. 9

Imo & quod ex littera *dicti cap. per litteras*, potius diſpenſatio arguatur; ſed Pontificia, quæ non facilè debuit concedi, nec ab alio, quam à Papa, & quam verebatur concedere, ne aliis daret ſpem, ſimilia petendi: vt concludit Suarez *dicta ſect.* 2. *n.* 5. *in fine*, vel dicendum eſſe Pontificem diſpenſaſſe etiam quoad ordines ſacros, vel certe tunc non potuiſſe Epiſcopum, ſed Pontificem tantùm diſpenſare quoad minores ordines, & in his Pontificem diſpenſaſſe, vt indicant verba ibi, *vt ex eo defraudari ſe non debeat*, & illud non 10

plus

plus fuerit, quam potuiſſet ab Epiſcopo concedi, vt indicauit gloſſa, *in dicto c.1.hoc tit. lib.6.* cuius deciſio quia poſterior, quàm *dict. cap.litteras*, loquitur de poteſtate Epiſcopis conceſſa, de qua nondum erat alia deciſio; & ſic illam *dicti cap.litteras*, interpretandam de ſolo Papa, vt explicat idem Suarez, *dicta ſect.5.n.2.in fine.*

11 Vnde infero vt licet poſſit Epiſcopus ordinare ſuum triennalem familiarem ex Trid. *ſeſſ. 23. de reformat.cap.9.* iuxta quæ latè ſcripſi, *in cap.11. de temporib.ordin.q.4.* Sed non inde ex facultate illi conceſſa per *dict. cap.1. & 2. hoc tit. in 6.* poſſit cum illo diſpenſare ad ordines minores, nec ad beneficium ſimplex, legitimando illum ſuper defectu natalium; ſi alias non ſit ei ſubditus, Concilium enim ſolùm præſtat, vt queat Epiſcopus ordinare familiarem triennalem, auferendo per illud triennium impedimentum, quod aliàs oberat ſubiectioni. Sed cum nihil loquatur de diſpenſando ſuper defectu natalium, qui illegitimo illi adeſt, euenit, vt poteſtas illius Epiſcopi non porrigatur ad ſecundum, vt docent Nauarr. *conſ.13. alias 27. de temporib. ordin.* & cum eo Auila, *p.7.diſp.3.dub.6. concl.3.* Garcia, *de benefic. 2.p.cap.5.n.86.* Zenedus, *pract. quæſt. 38. n. 31.* Riccius, *reſol. 366. in fine*, Barboſa *de officio Epiſcopi* cum aliis *alleg. 5. n. 24.* Caſtrus Palao *tom.4.tract.27.de ordine diſp.unica puncto 15.n. 6.& tom.6.de cenſuris diſp.6 puncto 9.n.7.* Lean-
12 der *dict.diſp.3.de irregul.q.53.*& omnes. † quia ſublato vno de duobus impedimentis, non cenſetur alterum ſublatum ex *l. ſi domus ff. de ſervit. urbanor. prædior. ex cap.ex tuarum de authoritate & vſu pallij argum.cap.dilectus de dolo, & contum.* hic enim prædicto familiari illegitimo duo impediunt, cur non poſſit ordinari ab alieno Epiſcopo; defectus nempe natalium, & quod non ſit ſubditus; & ſic ſequi, vt quamuis per illam triennalem familiaritatem auferatur, non ſubiectionis impedimentum; eo quod iam cenſeatur ſubditus, ſed non auferri impedimentum ex defectu natalium, cuius diſpenſatio ſolùm debet pertinere ad alium Epiſcopum, cuius ratione originis, & habitationis erat vere ſubditus.

13 Dubium autem eſt, numquid poſſit Epiſcopus diſpenſare cum illegitimo ad beneficium ſimplex, cui annexum eſt beneficium curatum? Et video DD. firmare quod poſſit; eo quod in prædicto caſu beneficium curatum eſt acceſſorium, & minus principale: ita Gonzalez *irregul. 8. cancel. gloſſa 5.§.7.n.18.* Vazquez *de beneficiis cap.3.§.1.dubio 3.in fine n.7.* Barboſa *de offic. Epiſcopi dict. alleg. 45.n.34.* qui ſic tenens cum Schilante, Alcedo, Azor, Stephano Gratiano, Zerola, Anton. Fabric. Bellet. Rebuffo, & Geminiano, dicit vt nemo de hac veritate dubitauerit per iura, & rationes alibi ab ipſo adducta; vti etiam ſequuntur Leander *de irregul.dict.tract.2.diſp.3 q.51.* Caſtrus Palao *de irregularitate diſp.6.puncto 9.n.7.* ſic ergo in fauorem Epiſcoporum iuxta dict. regulam *acceſſo-*
14 *rium* poteſt dici † ſed non improbabiliter valet dici contrarium, cum diſpenſatio ſit ſtricte interpretanda ex longe adductis *ſupra*, vt in terminis de beneficio curato annexo ſimplici, negant per gloſſam *in dicto cap. 1. hoc tit.lib.6.* ſub verſ. *ſalo*, Panormitanus *in cap. nimis hoc t. 4. n. 2.* Tabiena, verb. *beneficium 2. .14.in fine*, Sayrus *de conſ. lib.*
15 *6.cap.11.n. 1.* † niſi pro prima ſententia dicamus, quod licet diſpenſatio ſit ſtricte interpretanda; at facultas diſpenſandi large, vt diximus *ſupra*, & inde fieri, vt ex quo *in dicto cap.1.hoc tit.in 6.* datum eſt, vt poſſit Epiſcopus diſpenſare cum ſubditis irregularibus ex defectu natalium, ad beneficium ſimplex extendatur eius facultas ad diſpenſandum, etiam ſi tali ſimplici beneficium ſit annexum curatum.

Et hoc in ſenſu dicendum eſt cum ſupra relatis, quos ſequitur Barboſa *dict.n.25.* idem proce- 16
dere, ſi curatum ſit annexum canonicatui collegiatæ, vel dimidiis portionibus, aut inferioribus beneficiis Eccleſiæ cathedralis; quia prædicta reſolutio, quæ ex *dicto cap. 1.* adducta eſt, quod Epiſcopus poſſit diſpenſare, vt illegitimè natus obtineat beneficia ſimplicia, extenditur ad canonicatus collegiatarum Eccleſiarum, cum non habeant annexum aliquem ordinem ſacrum, etiamſi ſint alicuius inſignis collegiatæ. † Cum ad huiuſ- 17
modi canonicatus obtinendos, ſufficiat prima tonſura; eo quod quis attingat 14. annum, vt dixi ſupra *de ætate ordinand.* idemque procedat in dimidiis portionibus, & inferioribus beneficiis cathedralium, quia non requirunt ordinem ſacrum, nec illius ætatem, vt cum multis concludunt Barboſa *dicta alleg.45.ex n.20.* Garcia *de benefic. p. 7.cap.4 n.38.& 39.* de quibus paulo infra *hic*, & docent etiam Caſtrus Palao *ſupra n. 8.* & Leander *q.55.* Henriquez *lib.14.cap.8.n.10 lit. X.* Gonzalez, & Auila iam adducti.

Ad ſecundam partem quæſtionis dicendum eſt, 18
vt capitulum, ſede vacante poſſit cum tali illegitimo diſpenſare ad ordines, & beneficia ſimplicia; eo quod ſuccedit, mortuo Epiſcopo, in omnimoda poteſtate Iuriſdictionis, cuius ratione, vt dictum eſt *ſupra n. 1.* Epiſcopus nondum conſecratus diſpenſat, niſi in caſibus ſpecialiter exceptis; inter quos iſte caſus non reperitur exceptus, docent Suarez *vbi ſupra dict.ſect.5.n.6.in fine*, Diana cum multis *p. 4.tract. 1.reſ. 64.* Caſtrus Palao *dicta diſp.6.punct. 9. n. 11.* Abila *dicta p. 7.diſp.3.dub.6.concluſ.2.*verſ.*notandum*, Baunius, *tract.11. de cenſ. quæſt.17. art. 1.* ante illos Federicus Senens, *conſ.64.*& melius *conſ. 30.* Franc. Pauin. *de offic. capituli ſede vacante cap.7.p.1. & 2.p.cap.1. num. 5.* Panormit. *in cap.cum olim de maioritate & obedientia*, Nauarr. *lib. 1. conſ.7. hoc tit.*

Et linet contrariam ſententiam amplecti vi- 19
videatur gloſſa, *in clem.§. 1.* verbo *capituli de bareo.* cui fauent Ioan. Andreas, Dominic. & Francus, *in dicto cap.1.hoc tit.lib.6.* dicentes hanc deciſionem egere alia Papali deciſione propter Varias Opiniones, quæ verſantur ſuper poteſtate capituli Sede Vacante, de qua dico latiſſimè, *in ſuo tit.ne Sede vacante aliquid innouetur.* † Ni- 20
hilominus Barboſa, *in dicto cap.1.hoc tit. lib.6. num.3.* cum Zerola, verb. *capitulum*, verſ. *tertio* in praxi Quaranta, *in ſumma Bullar.* verbo *Capitulum Sede Vacante*, verſ. *ſecundo quæro*, Campanil. *in diuerſorio. Iuris Canon. Rub. 11. q. 3. num.81.*& Leander, *de irregularit. dicta diſp. 3, quæſt.51.* primam ſententiam ſequuntur, quam dicunt probabiliorem ab eo relati Gutierez, Sazus, & Cardoſus, Flamin. Rebuffus, Syluester, & alii. quos etiam ſequitur Barboſa, *de officio Epiſcopi dicta alleg.45.num.27.* & Riccius, *in praxi fori Eccleſ.deciſ.157.num.4 in 1 edi-*
tione. † Vbi dicit quod capitulum ſuccedit in 21
omnibus, quæ ſunt iuriſdictionis, tam contentioſæ, quam voluntariæ: tradit etiam Riccius, *collect.946.ad dict.cap.1. hoc tit. lib.6.* ex Sayro,

in

in deciſ.34 de temporib.ordin. aliqua dico *in cap. penult. infra de offic.vicÌ. q.fin.*

22 Ad tertiam quæſtionis partem, quia iam hic dictum eſt, numquid poſſit diſpenſare cum illegitimo ad portiones, & inferiora beneficia Eccleſiæ cathedralis, & canonicatum Eccleſiæ Collegiatæ, quia ordinem ſacrum non requirunt, ideo nunc dubitatur, an ad canonicatum Eccleſiæ cathedralis; & quia de hoc dubio latius quàm alij diſputat Nicolaus Garcia videndus, qui ex multis plures dicendi modos cumulat *de benefic. p. 7. cap. 2. ex num. 56.* & affirmantes ſic teneant per gloſſam *in dicto cap.1.hoc tit. lib. 6.* verb. *beneficium*, inter quos refert Archidiacono Lapum, Ancharranum, Dominic. Franc. *ibi*, Caldern. Oldradum, Iaſon, *in conſ.* Seluam, Villa Diego, Poſinuanum, Gigantem, Petr.Gregor. Nauarr. Tabienam, Armillam, Gambaram, Suarez, & Azor, quibus addo Torreblancam, & Campanilum *vbi ſupra n.82.* eo quod *in dicto cap.1.* permittitur Epiſcopis diſpenſatio in beneficiis ſine cura, & cum canonicatus illam non habeant, etiam ſi illam haberent annexam, vt iam dictum eſt, indeque ſequi, vt Epiſcopus valeat diſpenſare; & quia hæc diſpenſandi poteſtas, quæ in alium deriuatur, & late interpretenda, vt dictum eſt *ſupra*, & refert Garcia *d. cap.2.n.59.* per alia, quæ dixit cum
23 multis *cap.fin.in 1.p.n.73.* † Et ſint etiam econtra infiniti negantes, inter quos Ioannes Monachus *in dict.cap.1.* Rota *deciſ.2. hoc tit.in nouis*, alias *136.& deciſ.3.de officio ordinar in antiquis, alias* 408. Bellarmera *deciſ.* 362. Felinus *in cap. poſtulaſti ſub n.4. de reſcript.* Coſmas, & Vgolinus, quos refert idem Garcia *ſupra n.66.* quibus accedunt Zerola *in praxi* verbo *canonica* §.3. Marcellus Vulpeius, Fr. Emanuel, Alcedus, Loterius *de re beneficiaria cap.48.ex n.151.* Latè loquens, & alij. Ideo exiſtimo ſub diſtinctione hoc dubium explanandum.

24 Dicendum ergo eſt iam hodie iuxta ſententiam, quæ negat non poſſe Epiſcopum diſpenſare, quia per Trid. *ſeſſ.24.cap.12.* omnes canonicatus Eccleſiæ cathedralis requirunt aliquem ex ſacris ordinibus, ad quos cum non poſſit cum illegitimis diſpenſare ex multis, quæ adducit D. Lotherius *dicta q. 48. ex n.* 147. ſequitur quod non poſſit diſpenſare; eo quod ſecunda opinio procedat de Iure antiquo iuxta fundamenta illorum, qui illam defendunt, cum alia ſit communis opinio, & quidem multum Iuridica contraria, quæ roboratur ex dictis iam *ſupra*, vbi quod diſpenſatio ad minora beneficia, non porrigatur ad canonicatus, & Dignitates, nec ad beneficia curata; & hoc propter præeminentiam canonicorum Eccleſiæ cathedra-
25 lis ſuper alios Clericos minores. † Et quia cura ſolet accedere Præbendæ Eccleſiæ cathedralis per annexionem, non autem èconuerſo, *cap. exterpanda §. qui vero de preb.* itaque in terminis diſtinguunt Maiolus *de irregularitate lib.1.cap.8.* Zerola *in praxi Epiſcop.p.1.* verb *canonici §.3.* Saytus *de cenſ.lib.3.c.11.n.13.* Auila *eodem tract.p.7. diſp.3.dubio 6.membro 3.* Henriq. *lib.14 cap. 8.§. 10.ad finem*, Leſſius *de Iuſtitia lib. 2. cap. 34.n. 86.* idem Garcia *de benef. dicto cap. 2.p. 7.n.65.* Schilante *de priuileg.clericor. c. 4. à n.32.* Lotter. *dict.q.84.n.173.* Barboſa *de officio Epiſcopi dict. alleg.15.p.2.n.33.& 34* idem *in dict.cap.1.* cum Sayro, & aliis *n.4.* dicens ſecundum hanc in omnibus Eccleſiæ cathedralibus quod omnes canonicatus, & portiones habere debent annexum ordinem Presbyterij, Diaconatus, & ſubdiaconatus, Bonacina *de cenſ.irreg.diſp.7. q. 2. p. 3. circa finem*, Philibertus *de ordine tract.1.p.10 cap. 1. n. 23.* Cornejo *in 3.p.tract.de irregul.diſp.15. dub. 2.q.1.* & alij.

Nec obſtat dicere cum Azorio *1.p.inſtit.moral.* 26
lib 6. cap. 3. quod ſi adhuc Epiſcopus diſpenſet, poſſit ſuſtineri, etiam ſi ordinatus non ſit canonicatum ſuſcepturus, cum valeat intra annum datum de Iure ad ordines ſuſcipiendos adipiſci diſpenſationem Pontificiam, & ordines ſacros recipere; aliàs canonicatus renunciando; quia ſuppoſita Concilij Trid. deciſione, dicendum eſt omnino requiri diſpenſationem Pontificiam ratione requiſiti ordinis ſacri, qui etſi intra annum poſſit ſuſcipi, tamen non inde ſequi, quod poſſit aliquo modo diſpenſari ad prædictam canonicatus obtentionem, nam eo ipſo quod ordo ſacer requiritur ex Trid. debet canonicatum ſuſcipiens habilis eſſe ad eum ordinem ſuſcipiendum, qui vt patet abſque Pontificis diſpenſatione præſtari valet ex *dicto cap.1.hoc tit.lib.6.* ſic reſpondent prædictæ obiectionis Caſtrus Palao *d.diſp.6.de cenſ.punct. 9.n.8.* Leander *dict.2.p.de irregul.diſp.3 q.54.*

Vnde iam eſt dicendum, quod etſi Epiſcopus 27
poſſit diſpenſare iuxta *ſupra* relata in beneficio ſimplici, & in aliis portionibus dimidiis, & beneficiis minoribus Eccleſiæ cathedralis, ac Canonicis Eccleſiæ collegiatæ, limitetur hoc ſi ex ſtatuto ſpeciali, aut ex inſtitutione ſit prædictis beneficiis annexus ordo ſacer; quia tunc iam ratione talis ordinis annexi, in quo non diſpenſat Epiſcopus iuxta dicta *ſupra hic à n.2* fit, vt hæc limitatio ſuſtineatur: ita Lotter. *vbi ſupra dict.q.48 ex n.147.* Barboſa *de officio Epiſcopi dict.alleg.45.ſub n.34.* gloſſa *in dicto cap.1.* ſub verſ. *tale*, quam etiam ſequuntur ibidem Ioannes Monachus *n.8.* Franc. *n.8.* Ancharran. *n.2* Campanil. *dict.Rub.11.cap.13. n.85.* Barboſa *dicta alleg.45.n. 30.* quorum reſolutionem dicit Azor *inſtit.moral.p.2.lib.6.cap. 3. q. 15.* ante legendam de beneficio, quod ſacrum ordinem requirit, priuilegio, conſuetudine, vel ſtatuto, in quibus Epiſcopus nihil habet Iuris, & poteſtatis.

Et quantumuis inquam dicta facultas diſpen- 28
ſandi ab Epiſcopo ample accipiatur, nihilominus diſpoſitio *dicti cap.1.hoc tit.lib.6.* non extenditur ad id, vt poſſit diſpenſare Epiſcopus cum illegitimis in dignitatibus, vel perſonalibus, etiam ſine cura, nec ad beneficia curata ex deciſione textus *in cap fin hoc tit.* & Gloſſa, *in dicto cap. 1.* verb. *beneficium*, Garcia, *ſupra n.53.* Barboſa, *de officio Epiſcopi d. alleg.45.n.29.* cum Henriq. P Gregor. Leſſio, Molina, Azor, Ledeſma, Campan. & aliis. cum aliis idem Barboſa, *in dict.cap.1.n.9.* per gloſſ. ibi, *quia in perſonatu, vel Dignitate, etiam ſine cura non credo, quod diſpenſari poſſit.*

Ad quartam quæſtionis partem an ordinatus 29
illegitimus poſſit ad ordines aſcendere, & in ſuſceptis miniſtrare? Et quia ſolet fieri diſtinctio inter ordinatum mala, aut bona fide, vt explicent textum, *in dict.cap.fin.hoc tit.lib.6.* Alij vero in vtroque caſu affirmant, vt poſſit diſpenſare. Alij tamen de ordinato bona fide dicunt, vt poſſit cum eo diſpenſare, vt in ſuſceptis miniſtret, non vt aſcendat ad alium. Alij tamen in vtroque caſu negant de ordinato mala fide, ſecurior probat ſententia, vt nequeat diſpenſare; quia & de bona fide ordinato ita etiam procedit: nam cum generaliter *in eo cap.* ea poteſtas negatur.

Epiſcopo

Epiſcopo ex dictis *hic à n. 5.* credibile non eſt vt propter vnum ordinem factum male ſuſceptum queat habere Epiſcopus nouam poteſtatem diſpenſandi, vt alius etiam ſacer ordo ſuſcipiatur. Et eſt ratio, quia ſi, vt in *d. n. 1.* late dictum eſt ex eo *c. 1.* poteſtas Epiſcopi ſolùm extenditur ad minores ordines, & minora beneficia: qua de cauſa ex iniquo facto illegitimi ordinari in ſacris, poſſit virtute poteſtatis relatæ Epiſcopus auferre irregularitatem ortam ex defectu natalium, vt ordinatus miniſtret in ordine ſacro ſuſcepto bona, aut mala fide, nec vt ad alios queat aſcendere.

30 Et quamuis conſideretur aliqua ratio congrua, vt Papa concederet Epiſcopo talem facultatem, verum quia nundum ei conceſſa ſit, niſi tantùm ad prædictos ordines minores, ad quos nec poterat diſpenſare ante deciſionem *dict. cap. 1 hoc tit. lib. 6.* ſequitur euidenter, vt in nullo ex dictis caſibus valeat Epiſcopus diſpenſare, de facili enim hac via fieret legi fraus, aduerſus quæ iam *ſupra à quaſt. 1.* diximus: docent hanc ſententiam in terminis poſt antiquos Filiucius *tract. 19. q. 8. cap. 5. num. 152.* Cornejo *in tract. de irregularit. diſp. 15. dubio 2. q. 1. verſ. ſed quid ſi illegitimus,* Leander *eodem tract. dicta diſp. 3. q. 67. & 68.* abundè reſpondens contrarijs, Suarez *de cens. diſp. 50. ſect. 5. art. 1. n. 3 & 4.*

31 Et ſic non obſtant Nauarrus, qui *in tit. hoc conſ. 4. n. 2.* citans Gratianum. *9 q. 1. verſ. his authoritatibus* ſub *cap. non innotuit, cum cap. lugdunenſi proximè ſequenti,* videtur ſentire, vt ſi contingat bona fide ſubdiaconum illegitimum ordinari, poſſit Epiſcopus cum illo diſpenſare quoad vſum ordinis ſic ſuſcepti, vt & notarunt Henriquez *lib. 14. cap. 8 n. 16. lege 10. litt. H,* Auila *p 7. diſp. 3. dubio 6. notab. 6.* & Layman *lib 1. tract. 5 p 5. cap 5 n. 5.* qui id porrigit ad ordinatum mala fide ſubtacendo ſcilicet occultum natalium defectum, colligens ſic ex verbis textus *in cap. niſi cum pri*

32 *dem §. perſona de renunciat.* in verſ. *licet*: Quia reſpondetur ex dictis facilè, & quod illud Iuridicè, non potuerit dicere Nauarrus, nec alij poſt eum, cum Nauarrus & Iura, quibus fundatur, ſolùm loquantur de alio caſu diuerſo, nempe quando quiſpiam ordinatur ab Epiſcopo non ſuo, in quo taliter ordinatus verum eſt, vt poſſit diſpenſari ab Epiſcopo ſuo quoad vſum ordinis ſic ſuſcepti, nam illa non eſt diſpenſatio in irregularitate, ſed in ſuſpenſione contracta propter indebitam ordinis ſuſceptionem contra ſubordinationem debitam proprio Epiſcopo, cui propterea merito talis diſpenſatio committitur; ſed non eſt verum de impedimento, quod prouenit ex defectu natalium; & ſic patet ex quodam ſcolio addito in fine illius Conſilij Nauarri, vbi de alio etiam dubio egit Nauarrus Legendus, & Suarez optime expendens *dict. n. 5. & 6.* Et ſic nihil obſtant Henriquez, Auila, & Layman proxime adducti.

33 Et minus obſtant Sotus *in 4. diſt. 11. q. 3. art. 1.* Silueſter verbo *ſuſpenſio*, & alij recentiores vocantes hanc potius ſuſpenſionem ab exercitio ordinis habiti, quàm irregularitatem; quia horum authorum locutio non diſcrepat ab intellectu Suarez, quem admittimus. quare & ſi propter bonam fidem acquiſitum fuerit ius per ordinationem ad vſum eius, hoc tamen non procedet, Epiſcopo diſpenſante, ſed Papa, cui de iure incumbit; & inde fit quod licet Diana *p. 4 tract. 1 reſ. 64 in fine,* & Caſtrus Palaus *de cenſuris diſp. 6. puncto 9. n. 10. in fine*, videantur ſequi opinionem Layman loquentis etiam de ordinato mala fide, non ſunt admittendi ex adductis pro noſtra ſententia.

Ad quintam quæſtionis partem, an poſſit Epiſcopus diſpenſare cum irregulari ex occulta illegitimitate iuxta *cap liceat Epiſcopus concil. Trid. ſeſſ. 24* quo cautum eſt, vt ex quacunque irregularitate proueniente ex delicto occulto, valeat Epiſcopus diſpenſare; & quod facultas illius textus, de qua dixi aliquid *in cap. fin. de temporib. ordin.* & alibi extendatur ad hoc dubium ac docent Barboſa *de Iure Eccleſ. lib. 1. cap. 11. nn. 156.* cum alijs, Laurentius de Peyrinis *tom. 1. de relig. Prælat. q. 5 cap. 5. §. 9. n. 143* & Petr. Cornejo *in 3. p. D. Thomæ tract. de irregularit. diſp. 15. dubio 2. q. 1.* Layman *lib. 1. theolog. mor. tract. 10 p. 1. cap. 5. n. 1.* Auila *p. 7. diſp. 3. dub. 7.* cum Henriquez *lib. 14. cap. 8. n. 10. Port. lit.. L.,* & poſſe alios viros doctos, Bauny, *tract. 11. de cenſ. qu 15. aſſert. 3. verſ. quid ſi defectus*, Diana *p. 1. tract. 15 miſcel. reſ 21.* Præpoſitus *in 3. p. q. 5. de irregularit. dubio 16. nn. 131.* qui omnes vocant hanc probabilem ſententiam; quia licet hæc prolis irregularitas ſit ex defectu, rem tamen moraliter conſiderando oritur ex delicto, & quod Eccleſia eam inducendo, voluerit punire parentum incontinentiam, poſſitque ſortiri rationem Papæ. Et quia omnia iura inducentia irregularitatem ſupponunt communiter peccatum in parentibus, ex quo illa oriatur, & alijs de cauſis, quas ponit Diana ex Præpoſito *ſupra p. 4. tract. 1 de irregul. diſp. 64.* 34

Adhuc verò dicendum eſt poteſtatem diſponendi dari Epiſcopis in delictis occultis, quoad omnia, quæ ex dict. Trident. colliguntur: tamen non in caſu noſtro etiam occulto; quia, vt iam *ſupra* dixi *à quaſt. 1.* Tridentinum non loquitur in impedimento natalium, quod non eſt delictum illegitimi, ſed defectus. † Delictum enim parentum, non eſt delictum infantis illegitimi. Vnde, quia expreſſe Trid. loquitur de irregularitate orta ex delicto proprio, qua de cauſa poterit eius facultas porrigi ad diſpenſandum Epiſcopum cum illegitime natis, quoad ordines ſuſcipiendos; & ſic dicit Suarez *dicta diſp. 50. de cenſ. ſect. 5. n. 5.* vt torqueat ſenſum qui dixerit concilium comprehendere irregularitatem ex defectu natalium, cum irregularitas ex delicto non dicatur, niſi ea, quæ contrahitur ex crimine ipſius qui irregularis eſt † concludens vt quamuis defectus occultus ſit, ſolus Pontifex poſſit illum auferre quoad ſacros ordines recipiendos ex dictis *ſupra à nn. 2.* docent hanc ſententiam communiter DD. inter quos etiam Hurtad *q. 2. de irregul. q 50.* Piaſecius *in praxi Epiſcopali p. 1. cap. 1. n. 56. & 60.* Sayrus *de cenſur. lib. 6 cap. 11. n. 8.* Vbi citat DD. 20. pro hac ſententia, quam docent Bonacina *de cenſur. diſp. 7. puncto. 3. qu. 1. nn. 15.* Reginal. *in praxi tom. 2. lib. 10. tract. 2. cap. 7.* Filiucius *quaſt moral. tom. 1. tract. 19. cap. 6. num. 155.* Alcecus *in praxi Epiſcopali p. 5. cap. 6. n. 30.* Turrianus *de cenſuris. lib. 9. diſp. 71. dubio 2.* Diana mutans ſententiam *p. 4. tract. 5. reſ. 64.* Caſtrus Palaus *de cenſur. diſp. 6. puncto 9. num. 10.* Leander *de irregularitate*, qui alios adducit *diſp. 3. tract. 2. quaſt. 56.* & alij 35 36 37

Imo pro contraria ſententia adducti non negant hanc eſſe probabiliorē, quam ſequuntur, inter quos ex *ibi* adductis Layman, Baunij, Cornejo ſic docent, & Egidius Coninch, & ſi vt probabilem illā admittat *de ſacr. diſp. 18 dub. 14 n. 117.* ſed adhæret huic noſtræ, quæ corroboratur etiam, 38

nam

nam in præſenti caſu,qui venit diſpenſandus non eſt Pater gignens filium ex damnato,& punibili coitu, aduerſus quem nulla eſt impoſita irregularitas, quominùs poſſit ordinari; ſed filius genitus ex tali coitu, qui cum infans, non potuerit delinquere nimine ratione delicti proprij, potuerit irregularis exiſtere, ſed ex defectu tantùm legitimmatis, quì delictum non eſt in ipſo, ſed tantùm in Patre, aduerſùs quem ob illud, nulla eſt impoſita irregularitas. Et Barboſa, *in paſterali s.p.dict.alleg* 45. ſignans hanc quæſtionem ex Diana,& Trid.item & ex Machado eius verba referens ſub *num.* 20. neutram decidit, ambas referens opiniones.

39 Ad ſextam difficultatis partem,an Epiſcopus poſſit diſpenſare cum filio proprio illegitimo ad ad ordines minores, & beneficium ſimplex? Et licet Maiolus, *lib* 1. *de irregularit. cap.* 12. id neget, tamen verius eſt poſſe, quia cum textus *in dicto cap.1. hoc tit.lib.6* abſolutè concedat Epiſcopis hanc facultatem, vt dixi *hic n.* 5. euenit vt quamuimuis non deceat, quod Pater Epiſcopus per ſe cum proprio filio illegitimo id faciat, ſi tamen fecerit tenebit diſpenſatio. Non enim Maiolus cui opponitur Suarez *dict. diſp.*50. *de cenſur.* ſub verb. *vltime ſect.* 5. *n.* 6. fundat ſuam ſententiam, niſi in quibuſdam congruentiis decentiæ: ſequitur Leander *ſupra dict. diſp.* 3.*q.*60. item & Barboſa cum Suarez,& Maiolo citatis *dict. alleg.* 45.*n.*29.*in fine principij* Alced. *de praemin. Epiſcop. Eignit.p.*1.*cap.*9.*n.*18. Fr Emanuel. *in ſumm. tom.*3.*cap.*38.*n.*2.

40 Ad ſeptimam quæſtionis partem num Commiſſarius Cruciatæ aut Papæ delegatus poſſint diſpenſare cum illegitimo ad ordines, & beneficium ſimplex, ſicut facit Epiſcopus, vel capitulum ſede vacante, aut alius ordinarius Iuriſdictionem Epiſcopalem habens, de quibus dixi *ſupra* & breuiter notat Suarez *ſub dicto n.*6. Et de Commiſſario Generali Bullæ cruciatæ videtur quod non; quia obſtat nimis diſpoſitio textus *in dicto cap.* 1. *hoc tit. lib.* 6. Vbi loquitur tantùm de Epiſcopo,& per extenſionem de capitulo, & alijs ordinarijs exemptis, Iuriſdictionem Epiſcopalem habentibus.

41 Pro affirmatiua ſententia, quam ſequuntur Henriquez *lib.*7.*de indulgent.cap.*13.*n.*5.*in fine*, Rodriguez *in additionib. ad Bullam* §.13.*n.* 16. Caſtrus Palao *de irregularit.diſp.*6.*puncto* 9.*n.* 5. Diana *p.* 1. *tract.* 11. *de Bulla cruciata reſ.*116. 117.*&* 119. Leander *dict.diſp.*3.*q.* 80.*de irregularit.*& omnes ex doctrina Sanchez *de matrimonio lib.*8.*diſp.*6.*n.* 25. dicentis poſſe hunc commiſſarium diſpenſare pro ſolo conſcientiæ foro in affinitate conſurgenti ex copula fornicaria in primo, vel ſecundo gradu, atque prolem ſuſceptam, vel ſuſcipiendam legitimam decernere, concurrentibus quatuor cauſis. Prima, ſeruata forma Trid. cum matrimonium eſt contractum illo impedimento. Secunda vt impedimentum ſit occultum. Tertia, ſi adfuerit bona fides, ſaltem ex parte alterius contrahentis, qui tempore contracti matrimonij id impedimentum ignorabat: vltima, vt coniux qui cognouit impedimentum, certior fiat de prioris conſenſus nullitate, quamuis ei non declaretur cauſa nullitatis.

42 Hæc inquam per ſe ſatis non conuincunt obſtante deciſione *dicta cap.*1 nec ad ſit expreſſa facultas concesſa diſpenſandi ad ordines minores, & beneficium ſimplex cum tali irregulari ex defectu legitimitatis; ſolùm enim poteſt confirmari ex doctrina Auilæ *de cenſur.p.*2.*diſp.*10.*dubio* 5. Fernandez, Villalobos,& Rodriguez, quos refert, & ſequitur Diana vbi proxime *reſ.*110. qui fundant poſſe Commiſſarium Cruciatæ in multis irregularitatibus in verbis Bullæ ibi: *item ſimiliter conceditur facultas dicto commiſſario diſpenſandi, & componendi ſuper irregularitate cum his, qui quibuſcumque Eccleſiaſticis cenſuris ligati, miſſas & Diuina officia* (non tamen in contemptum Clauium) *celebrauerunt, ſeu alias ſe immiſcuerunt, & ſuper alia qualibet irregularitate, preterquam ratione homicidij voluntarij, aut ſimonia, vel apoſtaſia à fide, aut de hereſi, vel propter malum ordinum ſuſceptionem contractam cum retentione beneficiorum, & fructuum ex eis perceptorum, & infamie, ac inhabilitatis exinde prouenientis abolitione, & executione ordinum non male ſuſceptorum.* † Ex quibus verbis notant 43 adducti amplam facultatem dicti commiſſarij in diſpenſatione ſuper irregularitatibus prouenientibus ex delicto ratione quorum verborum, potuerunt ſequi ſententiam affirmatiuam porrigere dictam facultatem ei ad diſpenſandum etiam in hac irregularitate, proueniente, non ex delicto, ſed ex defectu natalium; & tunc debemus conſiderare, vt maior ſit facultas conceſſa Commiſſario Cruciatæ quam quæ data eſt Epiſcopo in iam adducto Trid. *cap. liceat Epiſcopus ſeſſ.*24. de qua dixi hic in verſ. *ad quintam*, & in hoc ſtandum eſt praxi.

De legato autem Papæ quoad diſpenſationem, 44 de qua hic ſolent diſputare DD. per gloſſam *in dicto cap.*1.*hoc tit.lib.*6.*in gloſſa* ibi: *ſedis Apoſtolica*,& ibi *nec ſufficit diſpenſatio legati*, ex qua notant ibi antiqui,& Barboſa *n.*11 item,& Pariſius *conſ.*136.*n.*26.*lib.*4. Rebuffus *in praxi benef. tit. de diſpenſ. ſuper defect. natal. n.* 45. quos refert,& ſequitur Mantica *deciſ.*214.*n.*3. vt legatus Papæ non poſſit diſpenſare cum illegitimo ad beneficia curata, niſi hoc ei ſpecialiter à Papa conceſſum fuerit,& confirmatur ex dictis *à n.*5. item & ex *cap.fin.hoc tit.* † Cum ergo reſpectu curati 45 id prohibeatur legato, videtur, vt quatenus ad ordines minores, & beneficia ſimplicia poſſit diſpenſare legatus; item ad portiones, ac canonicatus in collegiatis non exigentes ordinem ſacrum.

De Rege inquam dicendum eſt ex dictis longe 46 *in Rub. & q.* 1. vt licet diſpenſet cum illegitimo quoad tẽporalia, auferendo omnes defectus, quos lex ciuilis, vel temporalis poteſtas potuit introducere, qua de cauſa poſſit eos legitimare quoad officia etiam ſæcularia, vt iam dixi, ſed non in quam quoad munera Eccleſiaſtica eo † quod non 47 potuerit inducere irregularitatem, & conſequenter, nec illam auferre propter eius incapacitatem: argum. eorum, quæ late dixi *in cap. venit de Iudiciis à q.*1.*ad* 6 & per dicta *in cap.* 5.*cap.*3.*cap.*4. 8.17.& alijs eiuſdem tit,& *in tit. de fore compet.* & quæ latiſſime dixi *in cap. Eccleſia ſancta Maria de conſtit.* & in terminis poſt antiquiores *in cap. per venerabilem qui filij ſint legitimi*, docent Couarruu. in terminis 5.*p.de ſponſalib.cap* 8.§. 8. *à n.*18. Leander *de irregularit. tract.* 1. *diſp.*3.*q.* 81. Auila *de cenſ.p.*7.*diſp.*3.*dubio* 6.*in fine*, Bonacina *q.*2.*de irregularit. puncto* 3. *n.* 14. Suarez, *diſp.*50.*de cenſ.ſect.*5. *n.*8. videndos vbi Late expendit,& dixi iam *ſupra* ſub hoc capite.

QVÆST.

Q V Æ S T. IX.

An Epiſcopus promouendo ad ordines illegitimum, ſeu alium; qui de iure communi promoueri non poteſt; in caſibus tamen, in quibus poteſt diſpenſare, intelligatur cum eo diſpenſare? An poſſit diſpenſare cum illegitimo ad pluralitatem beneficiorum ſimplicium? Et an vt diſpenſatus à Papa ad vnum ſimplex beneficium, poſſit ad aliud obtinere Epiſcopi diſpenſationem? An poſſit diſpenſare cum clerico Coniugato, Et an diſpenſatio præſumatur, ſi illegitimus in habitu & tonſura incedat? Et an diſpenſatus per ſuum Epiſcopum, poſſit beneficiari in diuerſa Diœceſi? Et de aliis pro praxi.

S V M M A R I V M.

1 *Diſpenſare intelligitur Epiſcopus cum illegitimo ad beneficium ſimplex eo ipſo quod ordinet ſubditum, &* num. 24. & 25. *Vbi quid promouendo, aut dando ei beneficium.*

2 *Conſenſus pariter ex facto elicitur, atque ex verbis.*

3 *Facta potius exprimunt voluntatem.*

4 *Pupillus non poteſt ſine tutore petere bonorum poſſeſſionem.*

5 *Diſpenſare cenſetur Prælatus cum ſubdito in irregularitate; eo quod mittat illum ad ordines ſuſcipiendos* n.6.

6 *Abſoluere nequit Epiſcopus ab excommunicatione.& irregularitate de facto per actiones contrarias excommunicationi; ſecus in diſpenſatione irregularitatis*, numero 7.

8 *Epiſcopus nequit diſpenſare cum ſubdito, vt valeat obtinere pluralitatem beneficiorum ſimplicium, niſi vt* n 9.

10 *Epiſcopus num queat diſpenſare cum illegitimo ad aliud beneficium ſimplex præter obtentum iam alia diſpenſatione Pontificia* n.11.& 12.

13 *Epiſcopus diſpenſare nequit cum clerico coniugato, vt obtineat beneficium vllum* numero 14. & 17. *nec adminiſtrationem Eccleſiaſticam, vt* n.15.

14 *Epiſcopus non diſpenſat contra ius, niſi in caſibus a iure expreſſis.*

16 *Coniugatus eſt incapax penſionis, quæ titulo clericali conferri ſolet.*

17 *Coniugatus, etſi non poſſit diſpenſari ab Epiſcopo, vt obtineat beneficium in titulum; eſt tamen capax ſtipendij illius, vt* n.18.

18 *Coniugatus poterit diſpenſari à ſolo Papa, vt obtineat beneficium.*

19 *Illegitimus incedens in habitu, & tonſura, intelligitur diſpenſatus ad obtinendum beneficium, quod decennio poſſedit, vel ſi beneficia plura poſſederit in præſentia ſui ſuperioris, vt* num. 20. 21.& 22.

20 *Beneficia plura incompatibilia poſſidens, per decennium creditur iuuari titulo legitimo.*

21 *Rota in vna Hiſpalens Canon.* deciſione 780. libro 3. parte 3. diuers, & numero 22.

22 *Triennalis poſſeſſor, etſi tutius ſit, vel in poſſeſſione clericatus, & beneficij, non quidem in titulo.*

23 *Illegitimus diſpenſatus per ſuum Epiſcopum ad ordines, & beneficium, poterit ab alio quotumque ea obtinere.*

24 *Diſpenſatio debet fieri cum illegitimo expreſſe ante promotionem ad beneficium. Quid ſi de facto det ei beneficium, vt* numero 25.

26 *Diſpenſatio circa beneficia paterna per Epiſcopum:* remiſſiuè.

27 *Diſpenſatio dicitur nulla ſuper pluralitate beneficiorum obtenta à iam diſpenſato per Epiſcopum ad minores, & ſimplex, tacito defectu, &* n.28.

28 *Impetratio ſine expreſſione diſpenſationis, vel obtentionis aliorum beneficiorum, num teneat, & qualiter error emendetur.*

29 *Epiſcopus dum diſpenſat cum illegitimo, non tenetur obſeruare formam Iudicij, ſed cum ſola informatione extra Iudiciali.*

30 *Epiſcopus faciendo in collatione clericatus mentionem de diſpenſatione illegitimitatis, releuat illegitimum à probatione ſe rite ordinatum, aut beneficiatum*, numero 31.

31 *Promotus non tenetur Iuſtificare ennunciatiuam, quam Epiſcopus facit in litteris ordinum, vt exemplificatur* numero 32.

32 *Solemnitas intelligitur præciſe, quæ requiritur in actu extraiudiciali à ſuperiore exequuto.*

AD primam quæſtionis partem, quia con- 1
ducunt quæ dixi *hic ſub quæſt.* 4. verſ. *ad*
ſecundam de electo ad officia religionis per Præ-
latum, num eo ipſo dicatur diſpenſatus &c.
Ideo iam nunc breuiter dicendum eſt, vt eo ip-
ſo quod Epiſcopus ordinet aliquem ſubditum
illegitimum, intelligatur hoc facto cum illo
diſpenſaſſe; quia & ſimiliter ex facto eius, qui
poteſt abſoluere inducitur abſolutio realis † qui 2
pariter conſenſus ex facto elicitur, ac ex ver-
bis vt docent aliqui per textum *in l. de quibus*
ff. de legib. ibi *nunquid intereſt ſuffragio po-*
pulus voluntatem ſuam declaret, an rebus ip-
ſis, & factis, l. ſi Auia Cod. de Iure deliberan-
di, l. recuſari, & ibi gloſſa ff. de acquirenda
hæredit. † Imo quod facta potius exprimant vo- 3
luntatem hominum, quam verba notat ex
prædictis Iuribus Gratian. *diſcept. forenſ. capite*
594. *numero* 20. Videndus Alex. *conſ.* 164. *vol.*
7. *numero* 8. & in terminis Videtur ſentire Bar-
boſa *de officio Epiſcopi alleg.* 45. *parte* 2. *nume-*
ro 37.

Et confirmatur ex *l. fin. cod. qui admitti* 4
ad bonorum poſſeſſ. dum *ibi* dicitur quod pu-
pillus non poteſt ſine Tutore bonorum poſſeſ-
ſionem petere, nec Prætor dando aliquid

agi,ſed ſi Prætor ſciuit illum pupillum, diſpenſare,& defectum ſupplere videtur ætatis,vt notant, ac ſequuntur Oldrad. *conſ.* 329. *num.* 4. & 5. & *conſ.* 350.per totum, præcipuè *n.*6. Natta *conſ.* 402.*n.* 19. Roman. *conſ.* 316.*n.*7. vbi Apoſtilla verb. *videtur*, & *conſ.* 307. Maiolus *de irregularit. cap.* 51.*n.*8. Henriquez *in ſumma lib.* 14. *cap.* 17 §.4.*lit. P.* Suarez *de cenſ. tom.*4.*ſect.*4. *n.*5. Decius *conſ.* 18. *n.*14. *tom.*1. Tyberius Decenen. *reſponſo* 31.*n.* 8.*tom.*4. qui in terminis ſic docent de caſu noſtro,& gloſſa *in cap. vlt. diſt.*51. verb. *qui concubinas*, gloſſa *in cap. ſi quis ſunt diſt.*81.

5 Nauarro *c.* 25.*n.* 74. †Siluester verbo *irregularitas* in vltimis verbis, vbi cenſet idem de quocumque Prælato habente poteſtatem diſpenſandi in irregularitate,& mittente ſubditum ad ordines ſuſcipiendos quem ſcit eſſe irregularem,vt tenuit etiam Anton. *in tract. de irregularit. cap.* 6.*n.*15. & quia inferior non præſumitur agere contra Ius,ſi poteſt Iure facere,tum quia in ſummo Pontifice illud eſt ſufficiens ſignum,nec aliunde reperiatur prohibitum Iure poſitiuo Epiſcopi,diſpenſatio hoc modo irregularitatem alia adducit videnda D.Suarez *dict. diſp.* 41.*num.* 4. & proprius *n.*5.

6 Vnde non obſtat ſententia contraria collecta ex doctrina Abbatis *in cap. dominus ſ. fallacius de clerico coniug.* Nauarr. *conſ.* 4. *de ſimonia*, Marcelli Vulper *in praxi Iudic. fori Eccleſiaſt. cap.* 47. *n.* 11. qui, etſi concedant in Papa,negant tamen in Epiſcopo, in quo requiri dicunt, vt expreſsè diſpenſet; quia horum ſententiam tantùm ego admitterem in abſolutione ab excommunicatione, & ab irregularitate, quod in illa Iure Eccleſiaſtico declaratum eſt Epiſcopum non poſſe abſoluere per actiones excommunicationi contrarias, quod non eſt in diſpenſatione irregularitatis, vt diſtinguit Suarez *ſub dict. n.*6. etenim in tali facto creditur ab Epiſcopo diſpenſatum,quia cognoſcit ſubditum, & cauſas,ob quas poteſt illum ad ordines admittere, non data prius diſpenſatione expreſſa.

7 Quo pacto nec obſtant alia, quæ poſſunt hic cumulari ex dictis *in relata q.* 4. verſ. *ad ſecundam*, etiam de Papa diſpenſante cum Monacho illegitimo ſolo facto. Nec dicta *ſupra q.* 2. *n.*2. de Papa diſpenſante quoad ordines, vt non intelligatur diſpenſare quoad beneficia ex *n.*30. & *quæſt.* 7. vt nec dicatur diſpenſare,vt obtineat penſionem Eccleſiaſticam; quia illa procedunt in Papa, qui certo certiorari non poteſt facile de qualitate ſubiecti,ſecus de Epiſcopo diſpenſante cum ſuo ſubdito:nam eo ipſo quod diſpenſat ad ordines minores,cenſetur diſpenſare quoad ſimplex ex dictis *quæſt.* 8. *à n.*1. & patet ex his,quæ dixi de Prælato Religionis diſpenſante cum ſubdito illegitimo,ex adductis *ibi dict. quæſt.*5. in verſ. *ad quintam*.

8 Ad ſecundam quæſtionis partem,an poſſit Epiſcopus diſpenſare cum illegitimo ad pluralitatem beneficiorum ſimplicium? Iis adiunctis,hæc quæ de diſpenſatione Pontificia ſupra diximus *à quæſtio.* 5. nunc breuiter reſpondetur, vt non poſſit Epiſcopus diſpenſare ſuper pluralitate beneficiorum ſimplicium cum illegitimo eoquod textus *in dicto cap.* 1. *hoc tit. in* 6. qui loquitur in ſingulari ti ibi: *& obtinere beneficium,cui cura animarum non imminet*; & ſic cum ſumus in materia prohibitiua,non extendatur ad plura per *cap. gaudemus de diuortiis*, docent in terminis Dominicus *n.*8. Franc. *n.* 4. *in cap. fin. dict. tit. lib.*6. Silueſter verb. *beneficium* 3.*n.*17. Armilla *eodem verb. n.* 32. Valentia *tom.*4. *diſp.*7. *q.* 9. *puncto* 3. *de ſecunda ſpecie irregularitatis*, Toletus *in ſumma lib.* 1. *cap.* 51. *ad finem*, Zerola *in praxi p.*1. verbo *ordo* circa finem, Emanuel Sa, verb. *beneficium n.* 19. Azor. *p.* 1. *mor. al. lib* 6. *cap.* 3. *q.* 12. idem tenens quando vnum non ſufficit ad ſuſtentationem, & ait Nauar. *conſ.* 21. *de præbend.* quod ex diſpenſatione ordinarij non poteſt illegitimus obtinere, niſi vnum ſimplex,& primum, quod ſibi conferretur.

Ego inquam ſequor dictam ſententiam,etſi videantur ſentire contrarium gloſſ. 2. *in dicto cap. fin. hoc tit. lib.*6. Selua *de benefic.* 3.*p.q.*18.*n.* 19. & cum eis Menochius *de arbitr. lib.*2. *caſu* 201. *n.*156. de quo Videndus Garcia *de benefic. p.*8 *cap.* 3.*n.*4. & 5 qui etiam docet *p.*7. *cap.*2. *n.* 50. non admittens dictum Nauarri,quod nec ego admitto, cum verius ſit,vt licet non poſſit ſic diſpenſatus, ſiue à Papa, vt dixi in *dict. q.* 5. & in aliis,ſiue ab Epiſcopo multa ſimplicia beneficia retinere ſimul tamen,ſi primum adeptum dimittat, non eſt cur prohibeatur,vt poſſit ſemel diſpenſatus ſecundum ſimplex obtinere;imo & forte, vt aliqui ſentiunt duo ſimplicia inſimul, quando vnum non eſt ſufficientis congruæ,vt aliqui ſupra dixerunt de diſpenſato à Papa. 9

Ad tertiam quæſtionis partem an diſpenſatus à Papa ad obtinendum vnum beneficium ſimplex,poſſit,vt obtineat aliud ab Epiſcopo diſpenſari? Et in hoc dubio videtur reſpondendum ex proxime adductis,obſtante pluralitate: ſed video Compostellum *in dimenſione Iuris canon. Rub.* 11. *cap.* 13. Barboſam *de offic. Epiſcopi dicta alleg.* 45. *p.* 2. *n.*56 Riccium *in praxi aurea reſ.*64. tenere vt poſſit Epiſcopus ſine alia diſpenſatione illi conferre aliud beneficium ſimplex: nam ex quo per diſpenſationem Pontificiam habilitatus fuit ad beneficium ſimplex, dicetur etiam habilitatus ad cætera ſimplicia ſibi conferenda per Epiſcopum,dummodo Ius non reſiſtat, vt ſunt duo beneficia ſimplicia. 10

Adhuc ex eo quod ſic diſpenſatus per Papam ſtricte ad vnum ſimplex tantùm admittitur, vt *in dicta quæſt.*5. diximus *niſi*,vt ibi, videtur defendi poſſe contrariam ſententiam; quæ certa inquam ſemper erit in diſpenſato à Papa, vt poſſit habere quodcumque beneficium curatum: nam ſi virtute diſpenſationis votum fuerit aſſecutus, non poterit, illo renunciato, virtute eiuſdem diſpenſationis alterum aſſequi; ab Epiſcopo ſcilicet, vt ego intelligo Barboſam *in dicto numero* 36. *in fine*, Cardoſum *in praxi Iudicum* verb. *diſpenſatio numero* 19. † Etenim vt aduertunt Simon *de reſeruat. q.*64. *n.* 6. Maſobr. *in praxi habendi concurſum prad.*25. *in princ. n.*4. *ſecundum Romanam impreſſionem*, Barboſa *in poſter. dicta alleg.* 45.*p.*2.*n.*19. ſub verſ. *in huiuſmodi*, ſi illegitimus aliquod beneficium ſimplex obtineret à Papa,nequiret Epiſcopus cum illo ſuper huiuſmodi illegitimitate diſpenſare, propter appoſitionem manus Papæ. 11 12

Ad quartam,an poſſit Epiſcopus diſpenſare cum clerico coniugato: In quo dubio breuiter reſpondetur, vt non poſſit; quia hoc non reperitur expreſſum in Iure, vt ſentiunt Abbas *in cap. Ioannes de clericis coniug. n.*7. Selua *de benefic.* 1.*p. q.* 7.*n.*18 Lambertinus *de Iure Patr. p.* 1. *lib.*2. *q.* 7. *art.*3.*n.*8. Probus ad Monachum *in cap. nullus de* 13

de temporib. ordinat in 6. n. 14. & 15. & cum Oſtiens, Cardinali, & Abbate *in d. cap.* *Ioannes* Hojeda *de benefic. n. 77.* Flamin. Pariſ. *de reſignat. beneficior. lib. 4. q. 1. n. 19.* Henriquez *in ſumma lib. 13. cap. 10. §. 1. in textu & gl ſſa litera K.* Gonçalez *ad regulam menſium 9. lib. 1. n. 69.* dicentes, vt coniugati, non poſſint, ex diſpenſatione
14 Epiſcopi habere etiam beneficium ſimplex † quia Epiſcopus non diſpenſat contra Ius, niſi in caſibus in iure expreſſis, vt latè probat Nicolaus Garcia cum infinitis *de beneficiis p. 11 cap. 5. n. 144.* ſunt inquam coniugati, qui ordinari prohibentur, incapaces beneficiorum, *cap. 2. dict. cap. diuerſis fallaciis, & cap. cum decorem, de clericis coniug. cap. vnico. verſ. in cæteris autem eodem lib. 6.* de quo DD. Barboſa *ibi* cum infinitis, Lambertin. *ſupra*, Capra *reg. 9. n. 23.* Hojeda, & Flamin. *ſupra* Thomas Sanchez *de matrim. lib. 7. diſp. 45. n. 14.* & Gonzalez, ac Garcia *de benefic. p 7 c. 5.* Leſſius *de Iuſt. lib. 2. cap 34. dub. 21.* adeo, vt beneficia ante matrimonium obtenta, amittant, Garcia *vbi ſu-*
15 *pra, & in dicto p 11. cap. 8.* cum infinitis † imo vt addit Cæſar de Graſſis *deciſ. 91. & 114.* procedit etiam in adminiſtratione, quæ perſonæ Eccleſiaſticæ aſſignatur, cuius etiam incapaces ſunt con-
16 iugati, licet non ſit beneficium † Et idem Sanchez *dict. lib. 7. diſp. 44. in fin.* aſſerit clericum coniugatum incapacem eſſe penſionis, quæ titulo clericali auferri ſolet, niſi ex Pontificis diſpenſatione.

17 Vnde rectè Barboſa *in cap 1. de clericis coniug. n. 2. in fine*, dixit cum eodem Flaminio, *S.* lua, Sanchez *diſp. 45. n.* 18 Garcia *dicto cap. 5. p. 7. n. 4.* Epiſcopum minimè poſſe cum coniugato diſpenſare, vt habeat beneficium Eccleſiaſticum etiam ſimplex, quibus addo Valerium Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 30. num. 119.* Molfeſium *in Theologia morali tract. 6. cap. 7. n. 57.* eundem Barboſam *de officio Epiſcopi dicta alleg 4. p. 2.*
18 *n. 35.* † abſque eo vt obſtet idem Thomas Sanchez *d. lib. 7. diſp. 44.* quatenus dicit, vt licet non poſſit habere beneficium in titulum; poſſit tamen illud habere ratione ſtipendij, aut alterius miniſterij temporalis, cum hæc obiectio loquatur in caſu, cuius eſt capax laicus, vt alibi dico latè, cumque ex *d. c. 1. hoc tit. l. b. 6* ſolum permittatur diſpenſatio cum illegitimo ad ordines minores, & beneficium ſimplex, vt late dixi *quæſt præced.* quæ ante de iure erat ei prohibita, ſequitur, vt nec in caſu noſtri dubij queat cum coniugato diſpenſare; quia talis diſpenſationis facultas reſidet tantùm in Papa, qui ſolus poterit diſpenſare ad qualecumque beneficium obtinendum, à coniugato, vt dixerunt Flamin. *de reſignat. lib. 4 q. 1. num.* 28. cum infinitis Thomas Sanchez *dict. lib. 7. de matrim dict. diſp. 45. n. 18* Barboſa *in dict. cap. diuerſis de clericis coniug. n. 3.*

19 Ad quintam quæſtionis partem, an diſpenſatio præſumatur, ſi illegitimus in habitu, & tonſura incedat? Et quia DD. diſcrepant, & multi affirment per regulam de triennali, de qua dixi *in Rub. de cauſa poſſeſ. & prop. q. 1. ex n. 15.* vbi ad quid iuuet annalis poſſeſſio. Et quia regula de triennali, quâ nititur hæc ſententia, nempe, vt non ſit verificanda, & probanda elapſo triennio, diſpenſatio allegata pro illegitimo ſolùm ſubſiſtit, nec operatur effectum, niſi quoad poſſeſſionem, & fructus duntaxat, vt comprobat Campanilus pluribus deciſionibus *in diuerſ. iur. canon Rub 12. c. 13.*
20 *n. 101.* ideo exiſtimo ſubdiſtinctione componi, nempe, vt ſi decennio ſaltem illegitimus in beneficio ſteterit, vel beneficia incompatibilia poſſederit in præſentia ſui ſuperioris, credatur illum iuſto titulo iuuari, & diſpenſationem obtinuiſſe, vt optime ex Rota *deciſ. 4.* incipit fuit *concluſum n. 8. p. 5. diuerſ.* Barboſa, qui id non admittit in alio minori tempore *dict. alleg 45. in paſtor. ſub n. 34. in fine*, per illa, quæ tradunt Riccius *in praxi fori Eccleſ. deciſ. 70 in 1. edit & reſol. 591 in 2. edit.* Flamin. *de reſignat. lib. 3. q 6. n. 74.* cum præſumatur tanto tempore à proprijs Epiſcopis ſcitum, & quod non annuiſſent, niſi vidiſſent diſpenſationem, & quod alioquin prohibuiſſent inhabilem miniſtrare, ſiue incapacem obtinere beneficia, aut ſine titulo.

Quare etſi per Rotam in vna Hiſpalenſ Canonicatus *deciſ. 780. lib. 3. p. 1.* diuersè fuerit deciſum teneri ſe clericum per litteras probare, & diſpenſationem remouentem natalium defectum anteceſſiſſe; & quia diſpenſationem allegans eam probare teneatur, cum non præſumatur, vt dicunt in terminis Bellamera *conſ. 10. num. 41.* Maſcard. *de probat. concluſ 515. ſub n 6.* Menoch. *de præſumpt. lib 1. q. 155. ſub n. 75.* Surdus *conſ. 41. n.* 21
72. † Tamen vt dixit *ſupra* Campanilus illa deciſio obtinet tantùm reſpectu proprietatis, hoc eſt validitatis, ſeu inualiditatis beneficij, aut collationis beneficij; non verò reſpectu poſſeſſionis clericatus, ſeu beneficij, in quo operatur dicta regula de triennali, de qua videtur loquuta alia deciſio Rotæ Romanæ, quam memorat additio ad alte- 22
tam Rotæ deciſionem I. incip. *Voluerunt Domini*, ſiue *1 8. n. 8 bo. tit.* in nouis; quia ex longa poſſeſſione beneficij, excitatur præſumptio, & quod diſpenſatio interceſſerit, vt tenent Flores de Mena *variar. lib. 3. q. 25. n. 25.* Gomez *ſuper regula cancel. de triennali q 10. verſ. nec obſtat*, vbi quod liceat execrabilem allegare diſpenſationem, ſi triennio poſſedit; eo quod ea regula iubet etiam execrabilem, quod verum credo ad poſſeſſionem clericatus, & beneficij, non ad nomen præſumendum, & ſi videatur aliud à me dictum *in dicta Rub. de cauſa poſſeſſ. à n. 19. & 21.* vbi videtur coæquari poſſeſſor triennalis cum decennali, quia ibi nihil dictum eſt de præſumpta diſpenſatione illegitimitatis ex illo tempore, ſed tantùm de præſumendo titulo in triennali pacifico poſſeſſore, & in decennali, alias non impedito illegitimitate, quod minus eſt. Et pro praxi ſe nodatione ad hoc dubium applicabis dicta *infra in hac quæſt.* verſ. *Deinde*

Ad ſextam quæſtionis partem, an illegitimus diſpenſatus ad ordines, & beneficium per proprium Epiſcopum, poſſit virtute illius diſpenſationis obtinere beneficium à quocumque alio Epiſcopo? Et Reſpondeo affirmatiuè quod poſſit, ſcilicet in diuerſa Diœceſi beneficiari, DD. per textum *in cap. cum olim de cleric. coniug.* vbi Abbas *n. 1.* Mainlus *de irregularit. lib. 4. cap. 8. ſub n. 8. verſ. proderit etiam, & n. 9.* Lotterius *de re beneficiaria lib 2. q. 48. n. 143.* ex quo dicto extent reſoluta à *quæſt. 8.* præcedenti de diſpenſatione Epiſcopi cum illegitimo ad ordines minores, & beneficium ſimplex. 23

Pro complemento notant aliqui quod diſpenſatio debet fieri expreſſè ante promotionem ad beneficium: nam Epiſcopus promouendo illegitimum non cenſetur cum eo diſpenſare ex communi opinione, de qua teſtatur Rebuffus *in praxi tit. de diſpẽſatione ſuper defect. natal. n. 9.* Lotter. *de re* 24

beneficiaria dicto lib.2.q.48.n.144. ſed quid tamen de facto, dando ei beneficium, num diſpenſaſſe intelligatur, licet reſpectu ordinum iam ſit explanatum *ſupra à n. 1.* & non reſpectu beneficij, ſi ſimplex ſit, videtur idem dicendum, cum illud factum, quod ſufficit ad tollendam illegitimitatem reſpectu ordinis, idem operetur reſpectu beneficij, & quia Epiſcopus non debet excedere à iure ſibi conceſſæ poteſtatis limites; ideo eam non porrigat, niſi iuxta propoſitum *in dicta quaſt.8.& in hac à n. 1.* vti notanter dicunt Geminianus *in dicto cap. 1.hoc tit lib.6.num.5.* Barboſa *dicta alleg.45.num.19.* ſub verſ. *promatoria.*

26 Sed num poſſit diſpenſare cum illegitimis quoad beneficia paterna intra limites *dicti cap. 1.hoc tit. lib. 6.* expendo *infra* in tractatione ſequenti.

27 Item notandum eſt quod diſpenſatus ab Epiſcopo, & promotus ad minores ordines, & ſimplex beneficium, ſi poſt modum, tacito defectu, impetret diſpenſationem ſuper pluralitate talium beneficiorum, diſpenſatio ſit nulla: ſic Barboſa *in cap.fin hoc tit.lib.6.* ex gloſſa *ibi*, verbo *eodem* ibi idem credo in Epiſcopo, vt tradit Sanchez *de matrim.n.8.lib.7.diſp.22.* vbi & *a n. 6.* agit de mentione facienda in ſecunda diſpenſatione
28 primæ, & quod aliàs ſecunda non valeat. † Et notat Franc Tondutus *infra* citatus *cap.8.n.6.& 7.* dum agens de ſimili diſpenſatione, in ſecunda dicit quod debet fieri mentio de prima, addens, quod ſi noua diſpenſatio non petitur, impetratio ſine expreſſione diſpenſationis ſit valida, vt dicit Rota *in decis.3. hoc tit. in antiquis* Garcia *de benefic.p.7.cap. 2. num.73.* aduertit enim vt non omittatur in impetratione mentio aliorum beneficiorum per impetrantem obtentorum, cum omiſſio talis expreſſionis nullam ſine dubio redderet illam impetrationem *ex cap.ſi motu proprio de prab. lib. 6.clem. 2. de officio ordinar.* & ſi in hoc erratum fuiſſet (ait Tondutus) adhibendum eſſe remedium per nouam prouiſionem.

Deinde pro complemento notandum eſt, vt
29 non teneatur Epiſcopus, ſeu ordinarius procedere in diſpenſationibus cum illegitimo ad ordines, & beneficium ſimplex in forma Iudicij; ſed vt ſufficiat ſola informatio extraiudicialis, quando nullus adeſt contradictor, & in commiſſione non adeſt clauſula, *vocatis vocandis*: ſic Puteus. *decis.140 n.1 & 2.in nouis*, alias *decis.154.* Gonzalez *ad regul. 8. cancel. §. 9. gloſſa 1. in annot.*
30 *num.20.* Franciſc. Tondutus *lib.1.quaſt. can.c.8. num.3.* vbi addit quod ſi Epiſcopus in collatione clericatus fecerit mentionem de diſpenſatione illegitimitatis facta ab ordinario, ſeu Papa, non ſit neceſſe ei, cui ſi collatio facta fuit docere de aliqua proceſſura Iudicialiter, aut extraiudicialiter ſuper diſpenſatione facta, cum de iure præſumatur collationem ordinum ab Epiſcopo rite, & rectè & ſeruatis ſeruandis factam fuiſſe & ab
31 ipſo diſpenſationem examinatam. † Nam dum Epiſcopus in litteris ordinum, ſeu clericatus nominat promouendum filium naturalem à ſummo Pontifice diſpenſatum, non tenetur promotus
32 Iuſtificare illam enunciatiuam. † quia in extraiudicialibus ſemper præſumitur quod interuenerit ſolemnitas ad talem actum requiſita, & quæ ſpectat ad officium exercentis talem actum, Innocent *in cap.innotuit ſub n.4. de eo, qui furtiue ord nes ſuſcepit* Ferretus *conſ. 621.* & quod ante præceſſerit informatio, tanquam neceſſarium antecedens, Franc. Tondutus *ſupra n. 4. & 5.* qui alia dicens & *nu.6.& 7.* ibi ſimiliter non eſſe opus quod in impetratione beneficij fiat aliqua mentio de diſpenſatione iam ſortita effectum, & per ordinarium, dum primam tonſuram contulit executioni demandata, cum omnes actus, qui fiunt in conſequentiam ſiue ſacros ordines ſiue beneficia conferendo, fiant tantùm in executionem ordinis præcedentis: ſic cum Rota in antiquis *decis.3.hoc tit.*

QVÆST. X.

An filius in dubio præſumendus ſit naturalis, hoc eſt natus ex concubina, an vero ſpurius, hoc eſt natus ex coitu damnato & punibili ad effectum narratiuæ pro diſpenſatione conſequenda illegitimitatis? & an tollatur irregularitas illegitimitatis, non ſolùm diſpenſatione, aut profeſſione, verum per morum probitatem, ſcientiam, & alias illegitimi dotes?

SVMMARIVM.

1 *Illegitimus natus potius intelligitur naturalis, quàm ſpurius, contra aliquos* numero 6. & .
2 *Filius genitus in ſacerdotio, non præſumitur qui filius ſacerdotis exiſtit.*
3 *Filius naturalis natus dicitur ex parentibus, inter quos matrimonium contrahi poterat.*
4 *Delictum non eſt præſumendum.*
5 *Malum minus, & quod minorem maculam aſpergit, eſt præſumendum.*
6 *Virgo in dubio mulier præſumitur,* & num.8. & 9.
7 *Concubinatus, vt Iuſtus ſit requirit quod mulier non ſit vilis conditionis.*
8 *Natus vt quis præſumatur ex ſtupro, vel adulterio, multa requiruntur.*
9 *Mulieris aſſertio ſtuprata dicentis cum iuramento, ſe virginem; creditur.*
10 *Diſpenſatio illegitimitatis cum qua narratione ſufficiat.*
11 *Illegitimi ex canonibus antiquis admittebantur ad ordines, ſi merita eis ſuffragarentur. Hodie non ſic, niſi profeſſione, aut diſpenſatione, vt n 12.*
13 *Illegitimitatis irregularitas poſita & propter vitioſam originem, quæ reputatur quadam vilis conditio, quæ non purgatur per pœnitentiam.*
14 Cap.5.vſque ad 9.diſt. 56.

AD primam difficultatis partem, & ſi Natta *in conſ.481.nu. 10.* Alciatus *de præſumpt. reg.2.præſ.5.n. 4.& reſponſo 123.n. 10.& 268. num. 2. & 269. num.2.* Menoch. *de præſumpt. lib. 6. præſumptione 54. num. 2. & in conſ. 60. num.12. lib. 1.* dicant ſpurium potius eſſe præſumendum. Nihilominus exiſtimo vt in dubio talis ſic natus præſumatur naturalis, & non ſpurius

ſpurius,ex eo quia ex regula textus *in cap. 2. hoc*
2 *tit.*† *& cap.veniens,de accuſat* pateт non præſumi
quempiam genitum eſſe in ſacerdotio,licet ſacer-
doris filius exiſtat.
3 Et quia iuxta modum , & vſum loquendi Iuris
canonici receptum quidem eſt ſufficere , vt filius
ſit naturalis eum natum ex iis, inter quos matri-
monium contrahi poterat,vt patet etiam Iure Re-
gio ex adductis *ſupra in Rub.*de quo ſunt viden-
di Couar.*de ſponſalib.in 2. p. cap.* 8 *§.4.in prin-
cip.* Sarmient. *ſelect. interpret. lib. 1. cap. 7.
n.2.*
4 Tertio quia delictum non eſt præſumendum, *l.
merito ff.pro ſocio*,ſed maius delictum eſt , vt dixi
ſub *dicta Rub* ex coitu damnato,& prohibiti naſ-
ci,quàm ex concubitu lege ciuili non prohibito;
ergo, & hanc ſententiam firmiſſimè tenent Bald.
*in conſ.*448.*num.*4.*lib.* 1. Craueta *in conſ.*138. *n.*
1.*&* 166 Alciatus *in conſ.*58.*lib.* 9. *num.* 13. *&*
158. *n.* 1. *eodem lib.* Simon Pretis *in conſ.* 127.
*num.*8.Zephalus *in conſ.*608.*n.*10.*lib* 4.Hypoli-
tus Riminald.*in conſ.*157.*num.* 109.*lib.*2 Couar.
*ſupr.dict.cap.*8.§.1.*in princ.*Faquineus *lib.* 1.*cont.*
5 *cap.* 43. & alij † & ex eo etiam quia minus ma-
lum eſt præſumendum , & quod leuiorem famæ
maculam aſpergit.argum.text.*in l.ſi præſeſſ.ff.de
pœnis*,& ſic ſequuta eſt Rota Romana vt patet ex
*deciſ.*808.*p.*1.nouiſſim.
6 Nec obſtant DD. adducti contrarium dicen-
tes;eo quod cum in dubio mulier virgo præſuma-
tur ex traditis per Abbatem *in cap.* 1. *de adult.*
Clarum *in §. ſtuprum.* verb.*ſed pone* , & conſe-
quenter præſumatur exſtuprata ; & ſic ex ſtu-
pro natus filius inde in dubio natus ſpurius Iudi-
7 cetur † præcipue ſi conſideremus vt Iuſtus ſit
concubinatus requiri , quod mulier non ſit vilis
conditionis,& vt ſit ſola,nec cum alio rem habue-
rit, & vt proteſtatio præceſſerit,ſicut explicat di-
8 ligenter Grammat *vot.* 4. † quia reſpondetur ex
ſimili modo multa requiri in facto,vt quis etiam
præſumatur ex ſtupro , vel adulterio , aut alias
damnato coitu , quæ quo grauiora , & turpiora
ſunt , eo minus præſumenda videntur ex funda-
mentis noſtræ ſententiæ. Nec adductum Panor-
mit.& Clari,quia iſti DD. loquuntur in caſu , vbi
mulier ſe virginem fuiſſe aduerſus ſtupratorem
allegat; quo in caſu in odium,& præjudicium de-
9 linquentis , mulier præſumenda eſt virgo. † Et
quia aſſertioni mulieris ſtupratæ cum iuramento
ſe virginem eſſe tempore ſtupri,creditur,quia ta-
lis aſſertio habet præſumptionem naturæ pro ſe:
ſic Faqnin.etſi non ita clarè *ſupra.* Barboſa *in di-
cto cap.*1.*de adulter.*Farinac.*in crim. q.* 147. *à n.*
135.cum Tuſcho,Gutierrez Menochio, & aliis ,
Rota apud eundem Farinac. *deciſ.* 74. *num.*6. *p.*
4. *ſua praxis crimin.* & ex Regnicol. Salced. ad
Bernard.Diez *in pract.cap.*86.verſ *nec ab huiuſ-
modi*,Didac.Perez *ad Rub.tit.*15.*lib.*7.*ordin.pag.*
279.*col.*1.verſ.*dubitatur.*
10 Itaque ad effectum diſpenſationis conſequen-
dæ , ſufficiet dicere diſpenſandum ſe illegitimum
eſſe abſque eo quod addat ſpeciem illegitimitatis
cum eo in caſu non requiritur ea expreſſio illegi-
timitatis,de qua diximus *hic ſub q.*6.verſ.*ad quar-
tam.*in verſ.*& confirmatur*,& *q.* 7. verſ. *ad vlti-
mam*,& *q* 9.verſ.*item* in fine,ibi enim non erat in
dubio diſpenſandus de qualitate ſuæ illegitimi-
tatis.
11 Ad ſecundam quæſtionis partem , etſi Inno-

centius III. *in cap. innotuit de electione* ex pro-
feſſo diſputans , videatur affirmare cum aliqui-
bus ex antiquis referens antiquos canones non
prohibere vndecumque genitos ad quoſcumque
ordines promoueri , dummodo merita eis ſuffra-
gentur,id eſt religioſi fiant , vel ſi paternam in-
continentiam non imitentur, & Gratianus ſequa-
tur propter illos canones , qui habentur , præci-
pue *in 56. diſt. à cap. 3. ad 9. & in cap.* 12. *&*
15. de quo Latè tractat Albertus Terrius *lib. 2.
de vero , & perfecto clerico cap.* 2. † ſed hodie 12
recepta ex *diſt. cap.* 1. *hic* , & ex aliis adductis
non admittitur hæc irregularitatis ablatio , niſi
profeſſione religionis , aut diſpenſatione Ponti-
ficis , ſeu Epiſcopi,eo modo, quo diximus *ſupra
q.*8. *&* 9. & quia oppoſitum eſt contra *dict. cap.
innotuit*,*& cap.litteras hoc tit.*in quibus non ob-
ſtante ſcientia , & morum probitate , adhibetur
diſpenſatio ad obtinendas Dignitates , & ordi-
nes. † Et quia cum irregularitas illegitimitatis 13
fuerit impoſita ſpecialiter propter vitioſam ori-
ginem , quæ moraliter reputatur quædam vilis
conditio,& infamia , quæ non purgatur per pœ-
nitentiam vel quancumque bonam vitam, vt tra-
dunt gloſſa *in cap.de his de accuſat.*Tyraquel. *de
moderand. pœnis* , ſequitur , vt contraria ſenten-
tia non ſit practicanda in hac irregularitate , vt
docent communiter DD. moderni , interquos
Suarez omnino videndus *de cenſ. diſp.* 50. *ſect.*
5.*in fine* , Filiucius *de irregul quæſt. fin. cap.* 3.
Palaus *diſp.* 6. *puncto* 9. *in fine* , Leander *tract.*
1. *de irregul. diſp* 3. *quæſt.* 79. † Dicentes ca- 14
nones illos antiquos intelligendos eſſe , interce-
dente diſpenſatione, dignos eſſe ordinibus prop-
ter bonos mores.

AD TEXTVM IN CAP. II. III. IV. V. VI. VII. VIII. IX. X. XI. XII XIII. XV. XVI. & XVII hoc titulo. Et in cap.XV.Trident.ſeſſ.25. & Clem.conſt.

*Secunda pars noſtri tituli pertinet ad pro-
hibitionem , ne filij Clericorum in Eccle-
ſia aut officiis paternis ſuccedant , quæ
in his , & aliis Iuribus infra referendis
inſinuatur.*

PRÆMISSVM.

SVMMARIVM.

1 *Filij Clericorum , ne ſuccedant in Eccleſiis,
vel officiis parentum ſub diuerſis tempori-
bus,expenditur,vt* n.2.3 4.5.
2 *Filij Clericorum Iure Decretalium , etiam le-
gitimi , non poterant ſuccedere in Eccle-
ſiis parentum immediatè , mediatè verò
ſic. Quid? Conſt.*Clem VII. *& poſtea* Trid.
Concilio numero 3.4. & 5. *Et in quo diſ-
ferant* à n. 6. *& in quibus conueniant* nu-
mero 12.
3 *Filij Presbyterorum ex fornicatione nati nul-
lo vnquam tempore obtinere poſſunt benefi-
cia parentum,nec mediatè.*

4 Conſtitutio Clem. 7. anni 1538. & numero 3.

5 *Filij Clericorum non ſuccedunt in Eccleſiis parentum iam hodie quinque ex cauſis, vt n. 7. 8. 9. 10. & 11.*

1 OMnium Iurium vna, ac eadem debet eſſe tractatio, licet ſub diuerſis ſpeciebus cætinuo cum omnia tendant, vel ad prohibendum, ne filij Presbyterorum poſſint ſuccedere patribus ſuis in beneficiis, aut officiis Eccleſiæ, aut è contra parentes filiis, vt etiam inueſtigatur. Et quia iſte prohibitionis modus fuerit diuerſus iuxta diſtincta tempora, ſcito ergo qualiter in quocumque tempore, facilis erit inquiſitio cuiuſlibet obiecti, Iudicij, ac intellectus.

2 Igitur dicendum eſt de tribus temporibus vnum Decretalium, de quo *hic in tit. noſtro*, & in Iuribus proxime adductis, iuxta quod filij Presbyterorum, etiam legitimi, non poterant immediatè ſuccedere in beneficio patris, niſi ex diſpenſatione Papæ; mediate verò poterant ſuccedere, vt habetur *in cap. ad extirpandas* 11. vbi quod filius etiam legitimus remouetur ab Eccleſia, in qua immediate ſucceſſit patri, Vicario, vel Rectori, & *in cap. cum dilectus* 17. vbi non diſpenſat alius, quàm Papa, vt filius in Eccleſia Paterna immediate ſuccedat, & *in capite ex tranſmiſſa* 7. vbi quod filius poteſt præeſſe Eccleſiæ, cui Pater præfuit mediatè, vbi DD. idem *in capite ex tua* 9. *cap. quoniam* 10. *cap. ad hæc* 12. *capite ad extirpandas* 11. *cap. Michael* 15.

3 Alterum iuxta conſtitutionem Clementis VII. de anno 1530. quæ in Bullario eſt 36. in ordine ſuarum conſtitutionum, cuius tenorem ponit Nauar. *in cap. ſi quando de reſcriptis except.* 21. *in princ.* Gigas *de penſionibus quæſt.* 86. de qua ſcribit Scortia *Theorema* 161. *epitome* 59. & in hac ſtatuitur, vt de cætero filij Presbyterorum ex fornicatione nati nullo vnquam tempore quo quomodo obtinere poſſint beneficia, quæ eorum Patres in titulum, vel commendam, aut adminiſtrationem, ſeu vt aliis perpetuo vnita aliquando obtinuerunt; & ſic nec immediatè, nec mediatè † & quod illa conſtitutio haberet

4 locum in Clerico non Presbytero deducunt DD. per illa verba: *& præſertim ſacerdotum, & illa alia, qua Presbyteri, & clerici, & religioſi eorum patres &c.* & quod habeat etiam locum in filio nato ante clericatum, quia rationes militant, de quibus per Turrecrematam *in cap. Apoſtolica* 8. *quæſt.* 1. & vt fuit reſolutum per Rotam in vna Ariminens. S. Pauli 27. Aprilis 1561. vt in deciſionibus Orandini, & hoc ſiue beneficia fuiſſent cum cura, vel ſine cura, ſecularia, vel regularia quorumcumque ordinum, quæ patres obtinuerunt in commendam, vel titulum, vel adminiſtrationem etiam ad tempus.

5 Vltimum, ac tertium tempus eſt S. Concilij Trid. *in dicto cap.* 15. *ſeſſ.* 25. in quo decernitur, quod vt paternæ incontinentiæ memoria à locis Deo ſacratis longiſſime arceatur, non liceat filiis clericorum, qui non ex legitimo nati ſunt matrimonio in Eccleſiis, vbi eorum patres beneficium aliquod Eccleſiaſticum habent, aut habuerunt quodcumque etiam diſſimile beneficium obtinere, nec in dictis Eccleſiis quo quomodo miniſtrare, nec penſiones ſuper fructibus beneficiorum, quæ parentes eorum obtinent, vel aliàs obtinuerunt habere. Quod ſi in præſenti ſcilicet tempore publicationis Concilij Pater, & filius in eadem Eccleſia beneficia obtinere reperiantur, cogatur filius ſuum beneficium reſignare, aut cum alio permutare extra Eccleſiam intra trium menſium ſpatium, aliàs ipſo Iure eo priuatus exiſtat, & ſuper his quæcumque diſpenſatio ſubreptitia cenſeatur.

Videmus enim quantam mutationem hæc inter ſe tempora conſtituant, quaſque differentias adſtruant; & quod hæc conciliaris conſtitutio à Iure communi differat in quinque, reſponſum 6
fuit à ſancta congregatione, vt referunt Nicolaus Garcia *p. 7. cap. 3. num.* 14. Barboſa *in dict. Trid. decreto cap.* 15. Idem *in paſtorali 3. p. alleg.* 65. *num.* 2. cum aliis. † Primo quod non ſolum 7
ratione ſucceſſionis, prout de iure communi, ſed etiam ob incontinentiæ paternæ memoriam inualuit hæc prohibitio. † Secundo quod vt talis 8
memoria longiſſime arceatur, non ſolùm immediatè, ſed etiam mediatè contra Abbatem *in dicto cap. cum dilectus notab. 2. hoc tit.* † Tertio quod 9
non ſolùm prohibetur ſucceſſio in eodem beneficio, ſed in alio quocumque, vt etiam in diſſimili, dummodo ſint in eadem Eccleſia contra ius commune, de quo per Abbatem *in cap. ad abolendam poſt princ.* † Quarto quod nedum pro- 10
hibetur filius obtinere beneficium in Eccleſia, in qua pater obtinet, ſed miniſtrare contra Ius commune, quod tantum patri prohibetur miniſtrare, Abbas, *in cap. cum decorem hoc tit.* † Quinto 11
quod nec penſiones ſuper fructibus beneficiorum, quæ parentes eorum obtinuerunt, vel obtinent, habere poterunt filij contrà ius commune; quo attento licebat parentibus renunciare beneficia ad fauorem tertij, impoſita penſione ſoluenda pro filiis, vt multis rationibus reſoluit Gigas *de penſionib. q.* 86. *n.* 5. verſ. *prædictis tamen non obſtantibus*, vt referunt etiam Barboſa, & Garcia iam adducti, Riccius *in deciſ. Curiæ Archiepiſcop. Neapol.* 327. *p.* 4. Fr. Sigiſmundus à Bononia *de elect. dubio* 75. *num.* 7. verſ. *dubitari poteſt.*

Conueniunt tamen Trid. deciſio, & conſt. Clem. 12
7. in eo, quod ſicut dicta conſtitutio habet locum in filiis naturalibus procreatis ante clericatum; ita etiam dictum decretum, vt probat Garcia *dicto cap.* 3. *numero* 15. ex ſequentibus verbis, *qui non ex legitimo matrimonio*. & S. Congregatio cenſuit his verbis *hoc decretum habet locum in filiis naturalibus procreatis tempore, quo parentes eorum nondum erant effecti Clerici*. His breuiter præhabitis iam oportet quod per quæſtiones integra harum deciſionum diſquiſitio plus pateat.

* *

QVÆST.

QVÆST. I.

An illegitimus (ſuppoſita diſpenſatione) poſſit habere beneficium, in quo fuit beneficiatus eius pater, qui tempore concilij iam erat mortuus, vel reſignauerat? vel obtinere illud beneficium, quod olim pater poſſediſſet, ſine legitimo titulo? vel ſi pater eius habuit tantùm titulum, & prouiſionem beneficij, non autem poſſeſſionem? ſeu an filius clerici prohibeatur obtinere beneficium, vel ſeruire tamquam Capellanus amobilis in Eccleſia, in qua eius pater tamquam Capellanus amobilis, ſeu vicarius temporalis ſeruiuit? vbi de multis caſibus.

SVMMARIVM.

1 *Trid.* ſeſſ. 25. cap. 15. n. 2. 3. 4. 5. 6. & 7. *& ſub Rub. ex* n. 5.

4 *Filius illegitimus (ſuppoſita diſpenſatione) poterat habere beneficium, quod pater habuit, ſi iam erat mortuus, vel renunciauerat, &* n. 5. *& adducuntur quatuor declarationes, relata,* n. 6. *Extenditur ad plures caſus, vt* n. 7.

5 *Res, quæ culpâ caret, in damnum venire non debet.*

7 *Filius clerici ante Concilium, in quibus caſibus potuerit habere beneficium in Eccleſia patris, non obſtante publicatione Tridentini.*

8 *Filius Presbyteri nequit beneficiari in Eccleſia, in qua pater tantum habuit poſſeſſionem beneficij ſine legitimo titulo, & quare* n. 9. *nec vbi aliud pater poſſederit* n. 10.

11 *Ius in beneficio per titulum, & collationem acceptatam, cenſetur quis habere ante adeptam poſſeſſionem, &* n. 12. *fallit vt à* n. 14.

12 *Ius plenum in ſpiritualibus ex ſolo titulo acquiritur.*

13 *Filius non prohibetur beneficiari in Eccleſia, in qua eius pater habuit titulum ſine poſſeſſione, &* n. 14. *fallit quando eius pater per Procuratorem poſſeſſionem adeptus ſit, nec vnquam in Eccleſia reſideat, vt* n. 15.

14 *Pater non dicitur habuiſſe beneficium, niſi habita poſſeſſione.*

13 *Beneficium, aut canonicatus dicitur obtinere, qui per Procuratorem illud poſſedit.*

16 *Filius nequit beneficiari in Eccleſia, quæ ſoror eſt alterius, in qua pater habet beneficium, ſaltem ſi reſideat in paterna, vt* n. 17.

18 *Filius nequit beneficiari in Eccleſia, in qua pater habuit ſtallum in choro, etiam ratione Abbatia alibi habita a patre.*

19 *Filij illegitimi nequeunt miniſtrare, aut canere, ac officio ſacriſtia fungi in Eccleſiis parentum, etiam ſi tantum pater inſeruiſſet, vt cantor, vt* n. 20. *vel ſi de facto tantum habuiſſet beneficium, vt* n. 21.

22 *Filius Presbyteri non prohibetur inſeruire, vt Capellanus amobilis in Eccleſia, in qua pater, vt talis, aut vicarius ſeruiuit.*

23 *Illegitimus non prohibetur habere canonicatum, qui erat portio tempore, quo Pater illum obtinuit.*

24 *Illegitimus non prohibetur obtinere Eccleſiam filialem, dummodo non teneatur miniſtrare in Matrice, vt* n. 24. *nec ſi pater in vtraque miniſtrauit, vt* n. 25. *intellige, vt* n. 27. *nam fallit vbi ſunt ſeparata beneficia.*

26 *Filius non prohibetur obtinere Eccleſiam vnitam, tamquam vicarius, etſi pater habuerit Eccleſiam, aut beneficium principale. Et hæc intelliguntur vt* n. 27. 28. & 29.

30 *Filius non prohibetur obtinere Epiſcopatum erectum ex parte Diœceſis, in qua cuius pater fuit Archiepiſcopus.*

31 *Filius illegitimus non poteſt obtinere Eccleſiam Cathedralem, nec ſeruire per ſubſtitutum, etſi eius pater fuerit beneficiatus.*

32 *Filius, & pater poſſunt celebrare in eadem Eccleſia, alter deuotione, alter cauſa legati.*

33 *Filius, & pater poſſunt proceſſionaliter concurrere, vnus tamquam beneficiatus, alter vt capellanus diuerſarum Eccleſiarum, limitatur* n. 34. *&* 35.

36 *Filius illegitimus non prohibetur cum patre habitare, clerica, etſi aliqui Epiſcopi, & ordinarij prohibeant, vt* n. 37. & 38.

38 *Clerici filius in Epiſcopatu Pampilonenſi, prohibetur habitare cum Patre.*

39 *Filius illegitimus prohibetur ſuccedere in capellania, quæ fundari ſolet pro parentela.*

40 *Filius Epiſcopi non prohibetur, habere beneficium in Diœceſi patris niſi in cathedrali.*

AD primam difficultatis partem videtur reſpondendum de rigore Iuris, vt illegitimus non poſſit habere beneficium, in quo fuit beneficiatus eius pater, qui tempore Concilij iam erat mortuus, vel reſignauerat; ſic vt non poſſet ea retinere: ita Nauarr. *in cap. ſi quando de reſcriptis in alſ.nario. n.* 11. *&* 12. *ex folio* 59. qui interrogatus ponens ſententiam affirmatiuam *dict. n.* 11. *in eodem n.* 12. negatiuam fundat, primo ex cauſa finali Concilij iam relata, *vt paterna incontinentia memoria a locis conſecratis longiſſime arceatur*; quæ memoria refricari videtur, quoties cernitur filius eſſe beneficiatus in illa Eccleſia, vbi pater habuit beneficium, etiam ſi iam ille mortem obiiſſet. † Item ex illis verbis Concilij, *nec in illis Eccleſiis*, ſcilicet in quibus Patres eorum fuerunt beneficiarij, *quoquomodo miniſtrare*; & ita quod vetat miniſtrare in habitis iam beneficiis: nam quod obtinere nequirent prius dixit; & ita quod illa verba eſſent ſuperflua, inquit Nauar. niſi hoc ſignificarent, quod non eſſe dicendum ait per *cap. ſi Papa de priuileg. lib. 6 l. ſi quando Cod. de inofficioſo teſtam.* ponderans quod Trid. in illis verbis non diſponit de re præterita, ſed de vſu rei præteritæ, qui eſt futurus; ad quod etiam idem poſuit plura, quæ poſſunt deſeruire pro hoc fundamento, *in dicto cap. ſi quando de exceptione poſtrema pro parte E.* † Tertio quod illegitimus non poteſt poſt dictum Concilium obtinere beneficium in Eccleſia, in qua Pater habuit etiam poſt 20. & 30 annos à morte illius elapſos. Quarto quod illius capituli contextus ſignificare videtur, non

Margin: 1 (beside "AD primam … reſ-"), 2 (beside "… obiiſſet. †"), 3 (beside "pro parte E. † Tertio … non po-")

ſatis fieri ei, ſi pater relinqueret, vel permutaret beneficium ſuum, vt filius retineret ſuum, quia incontinentiæ paternæ memoria remanet; concludit ergo, vt non ſufficiat patrem eſſe mortuum.

4 Nihilominus tamen contrarium ſequuntur Barboſa *in paſtorali 3. p. alleg. 65. n. 10.* Armendaris, *in addit. ad recopil. legum Nauarra lib. 1. tit. 19. lib. 1. de filiis Presbyter. num. 10.* Nicolaus Garcia omnino videndus *dict. p. 7. cap. 5. ex n. 40. ad 53.* vbi plures deciſiones, & declarationes referens S. Congreg. *ibi à n. 43. & 44.* ſequitur affirmatiuam ſententiam ex eo quod decretum Concilij non reſpicit præterita ſed futura ex *l. leges 7. Cod. de legib. cap. 2. & fin. de conſtit.* vbi DD. & ego late ſcripſi, & probat ex verſiculo dict. Trid *quod ſi in præſenti pater, & filius in eadem Eccleſia obtinere reperiantur &c.* Vbi Concilium ſolùm cogit filium reſignare, quando tempore Concilij pater, & filius in eadem Eccleſia beneficia obtinebant: concludit enim, vt ſi tunc pater iam erat mortuus, vel reſignauerat, filius recte poterat beneficium retinere, tenent etiam Salcedo in praxi Manuel. Rodriguez & alij nec diſſentit Nauarrus dum in fine *dicti n. 12.* poſtquam dixit quod prima ſententia grauioribus nitatur fundamentis, & de rigore Iuris ſit verior; æquum tamen videri quod S. D. N diſpenſaret expreſsè, vel diſſimulando eis ob multitudinem, quæ ſolet eſſe cauſa relaxandi rigorem, *cap. vt conſtitueretur. 50. dist. & cap. commeſſationes 44. diſt.* & refert ſic tunc audiuiſſe cœptum fuiſſe à Pio IV. erga nonnullos.

5 Et confirmatur hæc vltima ſententia ex regula Iuris, qua habetur, vt res, quæ culpa caret, in damnum vocari non conuenit, *dict. cap. 2. de conſtit. cap. propoſuiſti 82. diſt.* & ex eo quod caſus omiſſus habetur pro omiſſo ex *l. commodiſſime ff. de liberis, & poſthum.* & quia duriſſima res videtur, vt tot viri præſtantes, qui magnis impenſis per regreſſus, & coadiutorias, magna beneficia, ſunt aſſequuti, mortuis iam patribus, vel abſentibus, Eccleſiis teneantur dimittere illa, à quibus eorum honor, & victus pendet, vt etiam conſiderauit Nauarrus *ſupra dicto n. 11.*

6 Quare optimo Iure in corroborationem proceſſerunt declarationes quatuor ſequentes, quas adducit in propoſito idem Garcia *dict. cap. 5. p. 7. dict. n. 43.* in ſequentibus verbis. Prima *filij Presbyteri decreto hoc Concilij Trid. non prohibentur retinere beneficium legitime obtentum in eadem Eccleſia, in qua fuit beneficiatus eorum Pater, qui ante publicationem eiuſdem Concilij è vita migrauit.* Secunda. *Patre ante Concilium mortuo, non tenetur eius filius illegitimus, qui in eadem Eccleſia aliud beneficium obtinet, illud reſignare; quia hoc decreto tantùm prohibentur in futurum obtinentes.* Tertia, *caput hoc cuius vigore filij illegitimi arcentur à beneficiis, quæ in Eccleſia ſunt, in qua fuit beneficiatus eorum pater, locum non habet, niſi in filiis, qui, mortuo Patre, beneficia in eadem Eccleſia, impetrare volunt, & in illos, qui vna cum Patre in præſenti reperiuntur obtinere in eadem Eccleſia,* Quarta Epiſcopo Ilerden. *Concilium Tridentinum in decreto de filiis Presbyterorum, qui non poſſunt habere beneficium in Eccleſia, in qua habuit eorum Pater ad præſens mortuus, non ligat eos, qui obtinuerunt ante publicationem Concilij Trid. beneficium in Eccleſia, in qua habuerat, vel tunc temporis habebat eorum pater,* addit *n. 44.* quod ſunt aliæ ad idem declarationes, quas conſulto omiſit, ſed tu poſt Garciam videbis, quas poſuit Farinac. *in deciſ. Trid. p. 4.* Vbi agens de deciſionibus, & declarationibus Trid, Concilij, ponit ſuper illud caput multa notatu Digna idem Barboſa *ſuper dict. cap. 15. Trid. n. 20.* applicabis *infra q. 4. verſ. ad quartam* ibi *tertio.*

Et prædicta reſolutio procedit etiam in eo, cui ante concilium fuit collatum beneficium in Eccleſia in qua pater, etiam ſi poſſeſſionem eius obtinuiſſet poſt concilium, dummodo per eum non ſteterit, quo minus ante illam obtineret. Et etiam ſi ante concilium habuiſſet ſolum titulum, reſeruatis alteri fructibus titulo, & denominatione, & poſt concilium ceſſaſſet huiuſmodi reſeruatio, & in habente regreſſum ante concilium reſeruatum, qui cum habeat cauſam de præterito, non ſubiicitur diſpoſitioni Concilij; quamuis poſt illud ſortiatur effectum, vt in terminis fuit reſolutum in vna Compoſtell. canonicatus 25. Iulij. 1574 alias in vna Virduen. Canonic. de anno 1589. quas ad litteram refert Garcia, *dict p. 7 cap. 5 de benef. n. 50. & 51.* & alias duas declarationes pro duobus primis caſibus hic poſitis. *ibi n. 48, & 49.* vbi leges. 7

Ad ſecundam quæſtionis partem, an filius Presbyteri queat beneficiari in Eccleſia patris, in qua ipſe pater olim habuit poſſeſſionem beneficij ſine legitimo titulo? Et licet videatur pro negatiua ſententia ſtandum, eo quod titulus ſine poſſeſſione non præſtet cauſam finalem Concilij iuxta proxime dicta. Nihilominus in propoſito video DD abſolutè tenentes, vt non poſſit filius ibi beneficium obtinere, cum militet etiam memoria paternæ incontinentiæ? † nam prouiſione, & titulo, imperto, ac poſſeſſione iam non erat modus qualiter à concanonicis beneficiatis, ac in Parochiis talis memoria ſeparetur, viſo filio cum beneficio, & præbenda in Eccleſia, in qua pater eſt, aut fiat intitulatus, etiam ſi poſſeſſionem litigioſam adeptus eſſet, vel nullam. Et huc ſpectat S. Congregationis declaratio in verbis ſequentibus: *filius Presbyteri illegitimus non poteſt obtinere beneficium, quod olim pater ſuus abſque legitimo titulo, & minus pacifice, aliquam diu poſſedit, die 4. Decemb* 1586 eam refert, & ſequitur Nicolaus Garcia ex Vgolino *dicta p. 7. cap. 5. de beneficio à n. 58.* 8 9

Vbi addit quod nec poterit quis obtinere beneficium in Eccleſia, in qua eius pater aliud poſſederit, licet ſine canonico titulo, docent etiam Armendarus *ad leg. Nauarra ſupra num. 25.* cum Barboſa *in paſtorali*, Caſtrus Palao *in opere morali tom. 2. tract. 15. diſp. 4. punct. 2.* iterum idem Barboſa *ſuper can. 14.* cum Armend. *num 17.* 10

Ad tertiam quæſtionis partem, an comprehendatur filius Presbyteri in dicto decreto Trid. qui habuit titulum, non tamen poſſeſſionem. Et pro affirmatiua, vt comprehendatur videtur probari ex eo, nempe, quod per ſolam prouiſionem, & titulum, ſeu collationem acceptatam, quis recte dicitur habere beneficium, cum habeat Ius in re *c. ſi tibi abſenti de præb lib 6.* etiam ante adeptam poſſeſſionem, vt per Rebuff. *in praxi ſuper regula de non tollendo Iure quæſito gloſſa 6 n. 8.* Corraſ. *de benefic p 4. cap. 1. n. 14.* Simon. *de reſignat q. 55. & 6.* Couarruu. *lib. 3. var. cap. 16. n. 3. & 5.* Flaminius *de reſignat. benefic lib. 1. q. 16. n. 2. & lib. 10. quaſt. 6.* 11

quaſt.6.n.2. & 55.& q.8.n.5. Molina *de Iuſtitia com.1.tract.2.diſp.2* verſ. *dixi ſuperius*, & *diſp.3. in fine*, Gonzalez *ad regulam.8.cancel gloſſa.15. & 33.* Aloiſius Riccius *in collect. deciſ. 1658.p 5.* ſic vt ex illo textu notant Tyraquellus *de iure primogen.q.17 nu. 1 .& oppin.12.n. 2.* vterque Barboſa, Auguſtin. *in dicto cap ſi abſenti n.4.& 5.*
12 Petr. *p.2.Rubrica ff. ſoluto matrim.n.81.* † quod in ſpiritualibus ex ſolo titulo abſque traditione plenum ius transferatur. Deinde quia etiam hic militat innocentiæ cauſa, quam poſuit Trid. ſicut quando pater poſſediſſet.

13 Adhuc in præſenti dubio dicunt Doctores, vt non comprehendatur filius eius, qui habuit titulum ſine poſſeſſione; quia vt non dicitur obtinuiſſe beneficium adhuc vt comprehendatur ſub prædicto decreto ille, qui fuit prouiſus & litteris non expeditis, ac poſſeſſione nondum habita, ceſſit alteri, vt docent deciſum, ac declaratum Nicolaus Garcia *dicto cap.3 p. 7. de beneſic. ſub n.56* in verbis ſequentibus: *illum verò, cuius pater ſola Romani Pontificis ſignatura ſibi obtinuit conferri canonicatum eiuſdem Eccleſia, ſed nec Eccleſia. ſed nec litteras Apoſtolicas expediuit, nec vnquam habuit poſſeſſionem. non comprehendit.* & ibi *non dicitur habuiſſe adhuc, vt comprahendatur ſub hoc capite ille qui fuit prouiſus, & litteris non expeditis, & poſſeſſione non habita, ceſſit alteri:* ita etiam ſequuntur Armendar *in dicta leg.1.ad leg. Nauarra hoc tit num. 22.* Campanil. *in diuerſorio iuris canon.cap.13.n.67.*
14 verſ. *ſi vero*, Barboſa *in dicto cap.15. Trid.ſeſſ.25. de reform. num. 36.* ita ſimiliter iuxta ſubiectam materiam pater non dicatur habuiſſe beneficium, niſi habita poſſeſſione, per quam cauſatur vitium in perſona filij; non enim ante illam inducitur ſucceſſio, aut paternæ incontinentiæ memoria, vt ſentiunt expoſitores concilij in eo capite, & Barboſa *ibi n.12.*

15 Tamen ſi pater per ſe, aut per procuratorem obtinuit poſſeſſionem, reuera filios includetur in Trid. cum militent adductæ cauſæ. Et eſt ratio, quia qui per procuratorem apprehendit beneficij poſſeſſionem, aut canonicatus, etiam ſi nunquam in Eccleſia miniſtrauerit, aut fructus perceperit, dicitur beneficium, vel canonicatum obtinere, ad hoc vt filius in eadem Eccleſia alterum canonicatum, aut beneficium obtinere non poſſit, vt referunt deciſum Barboſa *p. 3. de offic. Epiſcopi. dicta alleg. 45. n.7.* Armendar *ſupra n.10.& 44.* Campanil. *dicto cap 13.nu.67.* & Nicol. Garcia *dicta p. 7. cap. 5. de beneficiis ſub dicto n.56.in 2.declarat* ibi: *nec etiam filius eius, qui tantum per procuratorem recepit poſſeſſionem, poteſt habere beneficium in eadem Eccclesia*, Iulius Labor *variar. lucubrat. tit 4.cap.16.num. 15.* & iterum Barboſa *dict.cap. 15.Trid.num.15.*

16 Et ſubdit Armendar *ad leg Nauarr. in dicta l.1 hoc tit.n.45.* & cum eo Barboſa *dicto num.15. Trid in fine, & 16.* quod in Eccleſiis ſororibus aliarum Eccleſiarum (ſicut ſunt aliquæ in Hiſpania) in quarum altera reſidendo, præſupponitur reſidere in principali, non poſſit pater reſidere in vna, & filius in altera, refert deciſum Nicol. Garcia *dict.p.7.cap.5. de beneficiis num.75.* vbi & ſi *ſub 4. declaratione* in verſ. *fuit quandoque adhibitum temperamentum concurrentibus Epiſcopi, & capituli ſupplicationibus, nec non iuſta cauſa*, videretur permiſſum. Tamen alia declaratio ibi ab eo relata in ſequentibus verbis: *in Eccleſiis ſororibus aliarum Eccleſiarum, ſicut ſunt reliquæ in Hiſpania in quarum altera reſidendo, ſupponitur reſidere in principali, non poteſt pater reſidere in vna, & filius in altera:* ita ex Vgolino *de officio Epiſcop.cap.50. §.7.n.1.* verſ. *tertio vel in. Eccleſia.*

Sed quia perlegi ipſum Garciam *in dicto* 17
n.73. in fine. vbi aliter videtur ſentire in hoc puncto, illum leges, qui tantùm dicit, vt non poſſit filius obtinens beneficium, ſeu Præbendam in vna Eccleſia reſidere, in Eccleſia ſorore, in qua pater eſt, vel fuit beneficiatus iuxta quæ dixit *ibi a nu. 16.& 68.*

Hinc infertur vt excludatur filius illegitimus, 18
ne poſſit obtinere beneficium in Eccleſia, in qua eius pater habuit ſolam ſedem in choro ratione dignitatis, quam in alia Eccleſia obtinebat, vt dicit deciſum Nicolaus Garcia. *dict.cap.5.n 60.* vt ex ratione Tridentini cenſuit S. Congregatio in verbis ſequentibus: *item fuit quaſitum an filius illegitimus per concil. hoc cap. excludatur, ne, obſit obtinere beneficium in Eccleſia, in qua eius pater habuit ſolam ſedem in choro ratione Dignitatis quam in alia Eccleſia obtinebat, & congregatio reſpondit excludi, quod putat procedere etiam, ſi nunquam actu ſediſſet in tali ſede*, Barboſa cum eo, & Armendar *in dicta l.1. de filiis Præſbyt numero 17.in Trid.nu. 14.* Riccius *in collect. 1367.ad dict. cap.Trid.* vbi ex congreg. refert declaratum 4. fabruarij 1581. ſi pater ſcilicet ſtallum habuiſſet in choro ratione Abbatiæ, quam in alia Eccleſia habebat.

Et intantum procedit, vt nec quoquomodo 19
poſſint filij illegitimi miniſtrare in Eccleſiis iuxta diſpoſitionem dicti Trid. concil. *cap.15.* & ſic nec epiſtolam canere, aut ſacriſtæ officio fungi poſſint, nec vt ſimplices cantores muſicæ in eadem Eccleſia canere pro vt deciſum referunt Nauar. *conſ.1.q.27.ſub tit.de conſtitut.* Sayrus *deciſ. 1.ſub eodem tit.* quem refert Aloiſius Riccius *in collect. deciſ.146 . verſ. in ampliat. p.4.* nec miſſam ibi celebrare, nec antifonam in ea canere ratione oneris beneficij alterius Eccleſiæ oneret, vt ipſe Riccius late ſcripſit *deciſ. 3.* vt cenſuit congregatio concilij in vna Leodienſ. 4. Septembris 1587. Stephan Gratian. *diſcept. forenſ. cap. 397 a nu.16* Caſtrus Palco *ſupra puncto 2.nu.26.* Nicolaus Garcia *dicto cap. 5. p. 7.* probans ex concilij verbis ibi: *nec in dictis Eccleſiis quoquomodo mi-* 20
niſtrare. † Sicut cenſuit ſancta congregatio in tribus declarationibus ad litteram referens, vbi quod & ſi pater beneficium non haberet, nec penſionem, ſed inſerturet, vt cantor eius filius ibi miniſtrare quoquomodo non poſſit, cum eadem ſit ratio, ſiue miniſtret in officio, ſiue in beneficio, vbi vt nec poſſit canere, vt muſicus in Eccleſia, in qua pater ob tinuit beneficium. Alia omnino videnda pro declaratione tradit ipſe Garcia. *nu. 69. qui n.70.* limitat iuxta quæ dico *infra* in verſ.
ad quartam † & hæc etiam procedunt, etiam ſi 21
pater de facto tantùm habuiſſet beneficium in illa Eccleſia. Grat *diſcept cap.347.* & cenſuit S Congregatio, vt refert Riccius *ſupra* 4. Septembris 1586. videbis eundem Barboſam *in dict. cap.15. Trid.num.26.* cum Riccio, Belletto, Gratiano, & aliis. Ad alium caſum de receptitia leges *infra. ſub quaſt.4.verſ. ad ſecundam.*

Ad quartam quæſtionis partem, an filius Præſ- 22
byteri prohibeatur obtinere beneficium, vel inſeruiſſe tanquam Capellanus amobilis in Eccleſia,

ci dicto cap.13.n.67.in fine, Barboſa in dicto cap. 15.n.28.cum Armendaro in dicta l.1.leg. Nauar.hoc tit.n.33 idem in paſtorali dicta alleg.65. n.23.Caſtrus Palao cum eo dicto puncto 2.n.17. Nicolaus Garcia dicto cap.3.p.7.de benefic.n.73. vbi probat deciſum à Sancta Congreg in duabus ſequentibus declarationibus. Prima: *Concilium Tridentinum non prohibet quin pater, & filius poſſint celebrare miſſam in eadem Eccleſia; dummodo ambo non obtineant beneficium in ea, ſed id fiat ab altero, deuotionis gratia, ab altero cauſa legati, quod relictum ſit miſſam celebrantibus.* Secunda ad Epiſcopum N. ſcribatur, vt deſinat moleſtiam exhibere illegitimo Presbytero celebrandi miſſam ob quoddam legatum in eadem Eccleſia, in qua pater celebrat ob deuotionem, cum neuter habeat beneficium, & hic caſus non ſit prohibitus à Concilio.

33 Sexto infertur non prohiberi per dict. Trid. decretum, quin pater, & filius poſſint proceſſionaliter incedere, vnus tamquam Capelanus diuerſarum Eccleſiarum ita Nicol. Garcia dict.p.7.cap.3. n.68.in 3.declaratione, vbi in ſequentibus verbis interrogationi reſpondet, *S. Congregatio cenſuit poſſe*, Armendar.in dicta l.1.hoc tit.n.30. Barboſa in concil.n.10.de officio Epiſcop.n.12.dicta alleg.

34 65. † qui limitant quando accederent ad Eccleſiam proceſſionaliter, in qua pater obtinet beneficium, vt tunc non poſſit filius aliquomodo miniſtrare.

35 Item quando ſunt collegiatæ Eccleſiæ, quarum Decani, & canonici vigore ſtatuti ad Cathedralem accedunt ad certas proceſſiones in certis Diebus feſtis anni, & inibi canunt vnum verſiculum, non poterit filius illegitimus canonici cathedralis ad canonicatum, vel Decanatum illarum collegiatarum eligi, quia quoquomodo inſeruire dictæ Cathedrali videtur, vt referunt deciſum Campanil.ſupra cap 23.n.67.verſ. & quia Armendar.n.31.in dicta l.1 Barboſa dict. alleg. 65.n.22.in fine, Garcia dicto cap.3.n. 69. vbi dicit, hoc ſtante fuiſſe pluries dubitatum & quod Congreg. ter cenſuerit *filium prædictum illegitimum incapacem eſſe talis Decanatus; quia quoquomodo inſeruire tali cathedrali videtur, & quia ſanctiſſimus mandauit iterum partes audire, & tamen congregatio ſtetit in deciſione 31. Auguſti, & Septemb.1587.*

36 Septimo infertur, vt non prohibeatur filius illegitimus cum patre ſimul habitare, vti alias reſpondit S. Congregatio Epiſcopo Calagurritano id ſequentibus verbis, *filij illegitimi clericorum non prohibentur à Concilio Trid. cum patribus habitare*, quam refert Garcia de benefic. dicto cap. 3.

37 p.7.n.74.† vbi addit quod nec eſt aliqua prohibitio de Iure, quamuis aliqui Epiſcopi, ſeu ordinarij id prohibeant ſine cauſa Armendar.in dicta l.1.Nauarra hoc tit.n.35 Fr.Sigiſmund.à Bononia de elect. dicto dubio 75.n.7. verſ. ſeptimo, Iulius Labor, dicto cap.16.tit.4.variar. lucubrat.n. 55, Barboſa in dicto cap.15.Trid.n.31.idem dicta alleg.65.n.24.

38 Et quamuis in Epiſcopatu Pampilonenſ lib. 1. conſtit.ſynodalium hoc tit.fol.27.vt Armendar.refert ſupra dict.n.35.talis cohabitatio ſit prohibitiſſimo & Bermond.de publicis concubinis verb. apud patres ſuos, ſcribat, vt Presbyterorum filij cum patribus ſuis habitare non poſſint addatque Benedict. Ægid.in tract.de priuileg. hoc non tam pœnæ cauſa, quàm fauore honeſtatis inductum fuiſſe: nam ſpuriorum cum Patre Presbytero cohabitatio generat ſcandalum in clero, & præbet malum exemplum in populo, cum ſpurius ſit paternæ turpitudinis teſtis aſſiduus tamen non inde, & ſi hoc ſit honeſtius, procedit prohibitio per dict. n. præcedenti, vt dicunt adducti, & Barboſa dicto n. 24 vbi hæc refert.

39 Octauo non prohibetur illegitimus pro dicti Trid. decretum ſuccedere in capellania, quæ fundari ſolet, maxime in Hiſpania abſque aliqua Epiſcopi, vel alterius ſuperioris authoritate, vt in illis ſuccedant clerici de parentela, Gonzalez in reg. 8.cancel.gloſſa n.33.cum ſequentibus, Caſtrus Palaus dicta diſp 4.puncto 2.n.15.in fine cum Barboſa in paſtorali dicta alleg.65.p.3.n. 13. iterum ipſe Barboſa in dict.cap.15.Trid.n.24.

40 Nono non prohibentur filij Epiſcoporum, etiam illegitimi, habere beneficia in Diœceſibus ſuis, ſed ſolum in ipſa Cathedrali, reſoluit Nicolaus Garcia cum Vgolino dicto cap. 3. p. 7. de beneficiis dict.n.74.in fine.

QVÆST. II.

An filij Presbyterorum poſſint habere penſiones ſuper fructibus beneficiorum, quæ parentes ſui obtinent, vel obtinuerunt? An pater poſſit obtinere beneficium in Eccleſia, in qua filius eius habuerit aliud etiam diſſimile? Et quid ſi de præſenti habet? An Patres poſſint renunciare beneficia, quæ obtinebant ad fauorem tertij, impoſita penſione, ſoluenda proprijs filiis illegitimis? Et quid de patre habente facultatem transferendi penſionem? Et quid quando facta eſt reſignatio al cuius beneficij in fauorem filij clerici, reſeruata penſione reſignanti ſuper beneficio de conſenſu Patris? vbi qualiter probetur? Et an qui ante Concilium obtinuit beneficium in Eccleſia in qua pater eius olim beneficiatus, poſſit poſt concilium ad aliud beneficium aſcendere, ſeu tranſire per optionem, aut alias.

SVMMARIVM.

1 *Filius Preſbyteri verius eſt, vt nequeat obtinere penſionem ſuper beneficio paterno, at poſſit habere in Eccleſia, in qua pater beneficium habet, vt* n.2.& 3.

2 *Trid.* in cap.15.ſeſſ.25.de reformatione, & à n. 3.12.13.14.15.16 & 17.

4 *Pater non prohibetur, ſuo cedere immediate in beneficio filij, verius vt* n.5.6.7.8.

5 *Titulus de filiis Preſbyterorum, & eius prohibitio non extenditur ad patres, & quare* n.6.

6 *Incontinentia paterna memoria potius manet in filio reſpectu patris, quàm in patre.*

7 *Pater nulla indiget diſpenſatione ad obtinendum immediatè beneficium filij legitimi, licet filius quamuis legitimus diſpenſatione*

diſpenſatione egeat,vt num.8.

9 *Pater,qui poſt obtentum beneficium ante Trid. à filio,poſt Trid.intrat in beneficio Eccleſia filij,tenetur ad renunciandum,& non filius. Et quare?* n.10.

11 *Patres nequeunt hodie (etſi de Iure antiquo aliter)renunciare beneficia obtenta,reſeruata penſione,filiis.*

12 *Pater habens facultatem transferendi penſionem,etſi de Iure poſſet,ex Trid. non ita vt* n.13.*niſi filius eſſet legitimus,vt* num.14. *vel niſi haberet facultatem ad transferendum in filium illegitimum,vt* n.15.

14 *Filius illegitimus non prohibetur habere penſionem in beneficio paterno.*

15 *Reſignatio beneficij facta de canonicato à legitimo,in fauorem alicuius, reſeruata ſibi penſione ſuper Parrochiali patris ipſius videtur fraudulenta.*

16 *Reſignatio in fauorem filij Clerici, reſeruata penſione reſignanti,de conſenſu Patris videtur contra Tridentinum.*

17 *Reſignationes reciproca prohibentur à Tridentino. Et qua ſint* num.18.10.& 21. *fallit ſi dempta fraude fiant ; vt in caſu* numer.24.

18 *Reciproca reſignatio eſt* reſigno in fauorem filij tui vt reſignes in fauorem filij mei , & n.20.

19 *Simonia confidentialis arguitur ex duobus mandatis correſpectiuis.*

21 *Reciproca reſignatio probatur,ſi amba ſupplicationes fuerunt eodem tempore data,& conſenſus praſtiti,& ex mandatis vni,& eidem procuratori.*n.22. *& quando fuerunt data modico tempore interiecto.*n.23.

25 *Filius,qui ante Concilium obtinuit,beneficium in Eccleſia,in qua pater , poſt illud nequit optare aliud.*

26 *Optio in beneficiis,qualis permittatur.*

1 AD primam quæſtionis partem pro affirmatiua ſententia videtur reſpondendum ex dictis *ſupra ſub quaſt.7.cap.1.à n.1.*quia quamuis ex eo textu illegitimus non poſſit habere beneficia ſine diſpenſatione,ſed non prohibetur habere penſionem reſeruatam ſuper fructibus beneficij,ſi alias clericus ſit in prima tonſura ſaltem conſtitutus,& ſuper Clericatu diſpenſatus,Rota corā R. P.D.Robuſterio Legion;ſeu Zamorens.penſionis 10.Octob.1587.quæ eſt inter deciſiones *diuerſ.* 425.*p.1.* Vbi quod illegitimus non eſt inhabilis ad obtinendam penſionem,niſi ratione,clericatus, cum non poſſit eſſe clericus. Quod ſi ſit diſpenſatus ſuper clericatu , quaſi penſio ſit quoddam Ius temporale,& per ſe diſtinctum ab ipſo beneficio,Gratianus *diſcept.forenſ.cap.* 397.*ex n.* 11. *ad* 18.ex Satnenſi *de annali.q.*11.*in fine* , Rota coram Cardin.Blanqueto Burgenſ. penſionis 19. februarij 1596.& coram R.P.D.Gyptio,Cæſar, Auguſtina penſionis 1595.feb. 19. ex dict. deciſ.425 Rotæ *diuerſor.in fine,p.*1.Cæſar de Graſſus *deciſ.*3.*de præb.n.*8.& ex aliis iam dict.*q.*7.adductis.

2 Vtcumque ibi dictum accipiatur , tamen in propoſito, de quo loquimur eſt clara diſpoſitio Trid.Concilij,*in cap.*15.*ſeſſ.*25.*de reformat.* in verbis ibi *nec penſiones ſuper fructibus beneficiorum,qua parentes eorum obtinent, vel aliàs obtinuerunt,habere,*quam refert D.Gratiam *ſupra n.* 24.Campanil.*in Rub.*11.*diuerſ.Iuris canon. cap.* 13.*n.* 70. Riccius *in deciſ. curia Archiepiſcop. Neapolit.*166.*n.*3.*p.*4.Caſtus Palao *in opere morali tom.*2.*tract.*13.*diſp.*4.*puncto* 2. *n.* 10. Barboſa *in dicto cap.*15.*Trid n.*31.cum Rota *deciſ.*549.*n.*4.*p.*2.*recent.*vbi refert,ſic fuiſſe dictum in Meliten penſionis.14.Mai 1614.coram bonæ memoriæ Burato inter eius impreſſas. *deciſ.* 53. *n.*3.vbi Ferentil *in annot.litt.B.*vbi intelligit de reſeruatis poſt concilium , non ante Concilium Ioxta Rotam *deciſ.*12.*n.*2.apud Farin. *in Poſthum.p.*1.idem Barboſa *in paſtorali p.*1. *alleg.*65. *n.*26.vt poſt Nauarr.reſoluit. Seraphin.*dec.*1442. *n.*25.Buratt.*deciſ.*53.*n.*3.† Cui non obſtant dicta 3
*hic à n.*1.& ex dicendis *infra* , cum Concilium non prohibeat,vt filius illegitimus obtineat penſiones ſuper beneficiis Eccleſiæ paternæ,ſed tantum penſiones ſuper beneficio paterno , vt vno verbo dixit Nicolaus Garcia *de benefic.p.*7.*cap.*3. *n.*39.*in fine.*

Ad ſecundam quæſtionis partem,an pater poſ- 4
ſit obtinere beneficium in Eccleſia in qua filius eius habuerit aliud diſſimile?Et videtur quod idem dicendum ſit ac in filio reſpectu patris , ſuadetur ex adductis,tam *in cap.*1.quam in textu noſtro , cum militet eadem ratio, ne Eccleſiaſtica beneficia hæreditario Iure poſſideantur ex regula Iuris *l.illud ff.ad leg.Aquil.l.illud cod. de ſacroſanct. Eccleſ.*cum citatis per Farinac.*in fragm.crim.litt. E.à n.*51.Narbona *de appell.à vicario. ad Epiſcop.p.*2.*n.*16.cum infinitis , quos citat Barboſa *in princip.& locis communibus litt. R. n.*6. quibus fertur,vt vbi eſt eadem ratio,eadem debeat eſſe Iuris diſpoſitio,Hoſtienſis, cuius opinionem dicit Gigas.*de penſionibus q* 86.poſſe forte ſuſtineri,& Mandoſius , quem ſequitur Vgolinus *de officio Epiſcop.cap.*50.§.7.

Sed reuera dicendum eſt patrem non prohibe- 5
ri ſuccedere,etiam immediate in beneficio filij , ſiue ſit legitimus,ſiue illegitimus ; quoniam titulus noſter de filiis Presbyt.& conſtitutio adducta hic *ſub quaſt.* 1. *in princip.clem.& decretum Concilij in dicto cap.* 15.*ſeſſ.* 25. *de reformat.* tantum loquuntur de filiis;& cum ſimus in odioſis , pœnalibus,& exorbitantibus , quæ non ſunt amplianda,vt dicit regula Iuris in pœnis, & reg. quæ à Iure *de reg. Iuris lib.*6. † Non enim eſt 6
eadem ratio , (vt ſupra adduxi ſub *cap.*1.)in patre , ac eſt in filio, cum non vigeat ſic memoria paternæ incontinentiæ , ſicut è contra in filio reſpectu patris,vt tenent gloſſa *in cap.Apoſtolica.* 8.*q.* 1. & poſt antiquos Andreas , Cardinalis Buttius *in cap. quoniam hoc tit.* Anchatran. & Abbas *n.*7.*in cap.extranſmiſſa hoc tit.* Rebuffus *de diſpenſ.ſuper defect.natal.n.*29.Bernard. Diez, Quintra Dueñas , Emanuel Rodriguez , Vega , Saytus , Leſſius , Azor,& alij,quos refert,& ſequitur Nicolaus Garcia *dicta p.* 7. *de benefic. cap.* 3.*à n.* 28. quibus addo Campanil. *dict.cap.* 13.*n.* 18. Fr. Sigiſmund. à Bononia *de elect. dubio* 75. *n.* 3. Marcel. Vulpeium *in praxi Iudic. fori Eccleſiaſt. cap.*47.*n.* 18.Rota cum Seraphino *in deciſ.* 1442. Armendar. *in legib. Nauarra hoc tit. l.*1.*n.*1.† Vbi etiam aſſerit tantum patrem 7
nulla diſpenſatione indigere ad obtinendum immediatè beneficium filij legitimi , Caſtrus Palao cum Barboſa *in paſtorali dicta alleg.* 65.*n.* 17. docet *vbi ſupra in opere morali dict.tom.* 2.*tract.* 13 *dict. quaſt.* 4.*puncto* 2. *n.* 4.& ſacra Cong. Concilij in vna Macerat. 18 Nouemb. 1628. dom

dum cenſuit patrem non prohiberi obtinere immediate beneficium ſui filij illegetimi, quam etiam refert, & ſequitur Barboſa *in dicto cap.* 15. *Trid.n.*7. & tradit etiam rationē cum alijs, Thomas Sanchez *moral.lib.*2.*cap.*1. *dubio* 19. ſed in ſelectis canonicis,*c.*92.*n.*5. qui refert deciſum.

8 Et adte de patre legitimo etiam cenſuit ſancta Cong.concilij.a 1.Decemb.1594.in ſequent verbis: *Congregatio concilij cenſuit, re mature diſcuſſa, patrem legitimum nullo indigere: diſpenſatione ad obtinendum immediate beneficium filij, licet filius, quamuis legitimus, diſpenſatione egeat ad obtinendum immediatè beneficium patris*, refert Nicolaus Garcia *dict.cap.*3. *lib.*7.*de benefic. nu.* 29. vbi addit quod & ſi in hac declaratione ſolùm agatur de patre legitimo non negatur idem de illegitimo, quod eſt iam deciſum, vt *ſupra n.præced.* dictum eſt.

9 Ad alteram partem dubij, quid ſi de præſenti habeat filius beneficiū, numquid poſt concilium poſſit Pater obtinere beneficium in Eccleſia, in qua filius de præſenti eſt beneficiatus. Et in hoc dubio iuxta concilij mentem docet idem Nicolaus Garcia *ad reg. textus in cap. quemadmodum de Iureiur.* (iuxta quæ *ibi* dixi latè) *d. lib.* 7.*de benef.c.*3. *nu.* 30. *&* 31. vt non poſſit tunc pater aſſequi, ac habere beneficium in Eccleſia filij: ſic deducens ex verbis dicti Trid. in verſ. *quod ſi*
10 *in præſenti.* † Nam cum concilium ibi præcipiat filium reſignare beneficium, vbi tempore concilij, pater, & filius reperiebantur obtinere beneficia in eadem Eccleſia, ſatis velle dicit, ne vnquam pater, & filius habeant ſimul beneficia in eadem Eccleſia, & quod in caſu propoſito filius non ſit cogendus reſignare ſuum beneficium prius habitum, cum nulla culpa ei adſcribi poſſit, & agat de retinendo beneficio quæſito, & ſic de damno vitando. ſed potius pater, qui de nouo intrat in Eccleſia, in qua filius habet beneficium, & ſic cum agat de acquirendo beneficio, & lucro captando, ſit impediendus ab ipſius acquiſitione.

11 Ad tertiam quæſtionis partem, an patres poſſint renunciare beneficia, quæ obtinebant ad fauorem tertij, impoſita penſione ſoluendo proprijs filijs illegitimis? Et licet de iure antiquo talis renunciatio liceret per dicta de diſpenſatione *ſupra q.*7. *à nu.*1. *&* *hic ex nu.* 1. Tamen quia per Trid. decretum hoc immutatum apparet iuxta reſolutū in hac quæſtione ex *n.*1. verſ. *vt cumque*, ideo vt ſicut per dict. Trid non licet filio habere penſionem ſuper beneficio aliàs à patre obtēto, vt refert, ac ſequitur in terminis huius dubij Barboſa *de officio Epiſcopi dicta alleg.*65.*n.*25. & in hoc caſu.

12 Ad quartam, quæſtionis partem quid de Patre habente facultatem transferendi penſionem, & dicunt poſſe illam in filium illegitimū transferre, Gigas *de penſionibus d.q.*86.*n.*5. Flamin. *de reſignat.lib.*6. *q.*4.*n.*21. *&* 22. Gonzalez *in reg.*8. *Cancel.gloſa* 5.§.5.*n.*21. *&* 23. Azor *inſt.moral.p.*2.*lib.*8.*c.*8.*q* 7. Gratianus *diſcept.forenſ.ū diſcept.* 397.*n.*1. *&* 7. Riccius *p.*4.*collect.*1367.*in fine*, & Neapoli *dec.*186.*n.*1. *&* 7 *p.*4. & omnes referunt deciſū à Sancta Congreg. Zamorens. 9. Nouemb. 1619. & 15. Septembris 1629 nec enim illi obſtat dixit Gratian. Trid.c prout alias cenſuit Congreg. eiuſdē Concilij, & Nicolaus Garcia agens de hoc dubio ex *n.*33.*d.c.*5.*p.*7. *de benefic.* dicit nec per dictam conſtitutionem Clem. id tolli, ex eo quod penſio non eſt beneficium, nec in ea militet eadem ratio prohibitionis cum Gigante, qui late probat,

Flamin. & Gonzalez † qui tamen poſt concilium 13
aliter videtur ſentire ex *n.*34. ex verbis illius in d. verſ. *nec penſiones* contra Gigantem, & alios, vſque ad *n.*38. nam ex quo prohibet Concilium habere penſionem in beneficio, quod pater obtinet vel alias obtinuit, vt paternæ incontinentiæ memoria longiſſime arceatur; & ſic a fortiori nec videri poſſe habere penſionem, quam pater habuit, & in eum
tranſtulit, † Aliter inquam dicendum eſt de filio le- 14
gitimo iuxta dicta *q.ſeq* qui non prohibetur habere penſionem ſuper beneficio paterno, vt refert Garcia ſibi relatum, à Sacra Congreg. declaratum *ibi n.*35. imo addit Garcia *n.*36. adhuc non videri tutam ſententiam Gigant, etſi huiuſmodi penſio eſſet conſtituta ſuper beneficio, quod pater nunquam obtinuit, in terminis dict. conſt. clem. & in terminis *d.c.*13.*Trid.* ex quo dicta penſio ſuccedit loco beneficij ex verb. dict. Clem. conſtit. *& a in quocumque beneficia*, ſub quibus videtur comprehendi penſio Eccleſiaſtica ex doctrina Felin Gazialupi, Mandoſ. *de ſignatura gratia tit. de tranſlatione penſionis ad finem in nonis*: alia tradit videnda idem Garcia *n.*37. ex Gigante, Flam. Pariſio, vbi concludit, ſecus hodie ex dict. Trid. in filijs illegitimis, ibi leges ſubobſcure loquētem. Quare Barboſa *de offic. Epiſcopi dicta alleg.*65.*n.*27. non ſine difficultate admittendus videtur, abſolutè affirmans poſſe in puncto noſtri dubij, qui intelligitur vt in fine ſequent numeri.

Et confirmari videtur ex illo caſu, quem ponit 15
idem Barboſa *ſub dict.n.*27.*in fine*, dum adducens quod *poteſt euenire, vt Antonius ſcilicet* legitimus obtinens canonicatum, illum reſignet in fauorem Nicolai, reſeruata penſione ſuper Parochiali, quam obtinet pater ipſius Nicolai, hæc reſeruatio (dicit) comprehenditur decreto *dict. cap.* 15. & ſic pater in fraudem conſentit penſionem, vt refert deciſum Garcia *dict.cap.*7.*n.* 8. Armendar. *in dict.l.*1.*hoc tit. Nauar.n.*41. hæc Barboſa etiam *in Trid.n.*14 & ſic egò admitterem ſententiam Gigantis, & Gratiani in patre habente facultatem illam transferendi in filium illegitimum; quia tunc iam ad id diceretur filius diſpenſatus, & habilitatus; ſecus ſi illa facultas ſit tantùm generalis, cum obſtat Trid. *in dicto cap.* 15. in verſ. *nec penſiones*, & ideo clare ſic loqui dict Ruicium *dict. collect.*1367 *ad dict.cap.* 15. *Trid. in fine* verbis ſequentibus: *nota tamen quod habens facultatem transferendi penſionem, poteſt illam transferre in filium illegitimum diſpenſatum ſimpliciter ad beneficia, & penſiones, nec illi obſtet Trid. pro vt alias cenſuit congregatio eiuſdem Concilij*: & per eadem fere verba Gratianus *dicto cap.*397.*n.*1. & alij ex citatis à Barboſa *ſupra*.

Ad quintam quæſtionis partem, quid quando 16
facta eſt reſignatio in fauorem filij clerici reſeruata penſione reſignanti ſuper beneficio de conſenſu patris, & quod intret decretum *dicti c.*15. Tridentini *d.ſeſſ.*25. reſoluit expreſſe Nicolaus Garcia *d.p.*7.*c.*3.*de benefic.n.*87. referens ita declaratum à S.Congreg. in verbis ſequentib. *Antonius Correa legitimus obtinens canonicatum Eccleſia Alganarenſ. illud reſignauit in fauorem Nicolai Caſſada, reſeruata penſione ſuper Parochiali, quam Matheus pater Nicolai obtinebat de conſenſu patris*, quæſitum eſt, an huic penſioni obſtet decretum Concilij? *Congregatio cenſuit ea non propoſitum comprehendi decreto Concilij ſeſſ.*25.*c.*15. *in fine, & patrem in fraudem conſenſiſſe penſioni.*

V Et

17 Et confirmatur ex Trid. decreto dict. verſ. *ad hac*, per quod abſolutè docent Nauar. *conſ.* 2. *in antiquis*, alias 10. *in nouis de renunciatione*, Sayrus *in floribus deciſ ſub hoc tit. deciſ.* 6. Fr. Emanuel. *in ſum.* p. 1. c. 56. n. 9. Flamin. Pariſ. *de reſign. benef. lib.* 14. q. 9. Caſtro Palao *vbi ſupra dict. puncto* 2. n. 18. Barboſa *in dicto c.* 15. *Trid. n.* 40. quatenus probant quod ſub dicto decreto comprehenduntur etiam reciprocæ reſignationes iterum Barboſa *in paſtor. d. alleg.* 65. n. 18. vbi explicat.

18 Se quia poteſt inquiri quæ iſtæ hæc dicantur reciprocæ; ſeu correſpectiuæ, vt ſi fiant modo ſequẽti *reſigno in fauorem filij tui, vt reſignes in fauorem filij mei*; & quia fiunt in filiis vtriuſque, & ſic in fraudem *c. 2. hoc tit. lib. 6. & d. c.* 15. *Trid. d. ſeſſ.* 25. cum data cauſa probabili, ſic ſimulandi de facili præſumeretur fraus talis, vt dixerunt Rota *in dec.* 1. *de don. in nouis, & diuerſ.* 234. p. 2. Riccius *collect.* 1705. ſuper deciſ. Creſcentij 1. *de ſimonia*

19 in verſ. *tertio*, vbi ex eo adducit quod † ex duobus mandatis correſpectiuis arguitur ſimonia cõfidentialis, & ſic factis reſignationibus modo dicto, ſicut ſunt aliæ omnes conuentiones, quæ prohibentur in beneficialibus, vt fuit reſolutũ per Rotam in vna Auſturicenſ. coram Gyptio 15. Ianuarij

20 1585. † imo Caſtrus Palao *d. opere morali to.* 2. *tr.* 3. *diſp.* 4. *p.* 2. *n.* 18. dicens interdictam eſſe à Concilio Trid omnem reciprocam renunciationem, ſi quæ à parentibus clerici in fauorem filiorum ſuorum fiat: addit quod illa dicitur talis, in qua pactũ, & contentio de mutua reſignatione facienda interuenit; & quod dicta prohibitio loquitur tantùm circa reciprocas reſignationes poſt ipſum concilium in fauorem filiorum faciendas, vt referunt reſolutum Garcia, & Armendar, Barboſa *d. n.* 28. *in fine*, iterum, *in d. c. Trid. n. fin.*

21 Et ſi iterum inquiras qualiter amplius probentur, reſpondeo, vt ſi ambæ ſupplicationes fuerunt eodem tempore datæ, & conſenſus præſtiti, Puteus *in dec.* 490. *lib.* 2. Achiles de Graſſ. *in dec.* 1. *de ſimonia*, Peregrin. *in dec.* 83. Rota *diuerſ. in dec.* 446. *p.* 1.

22 Item ex mandatis vni, & eidem procuratori, Peregrin. *d. dec.* 83. *lib.* 1. Rota diuerſ. *in dec.* 234. *p.* 1. & hoc quamuis mandata non fuerint data eodem Die, ex quo induceretur correſpectiuitas proculdubio, Achiles de Graſſ. *in deciſ.* 4. *de renunciat.*

23 Mohedan, *in deciſ.* 214. Puteus *dec.* 525. *lib.* 2. † & quando fuerunt data modico tempore interiecto; & ſic, ex interuallo Caputaq *dec.* 297. *p.* 2. Rota diuerſ. *in deciſ.* 234. *p.* 2. vt fuit reſolutum plurius per Rotam, ſicut dicit Riccius *dicta collect.* 1705. in verſ. *quinto*, & ſignanter in vna Placentina bonorum 11. Mai 1589. coram Seraphino, & iterum in vna Reatina penſionis 10. Iunij 1588. coram Pamphilio adducens in comprobationem Caputeq. *in deciſ.* 253. *p.* 2. qui *& in dec.* 299. refert deciſum in vna Calagurit. 14. Decemb. 1595. coram Blanqueto, etiam forma probari.

24 Verùm ſi dempta fraude, Clericus habens filium renunciat proprium beneficium in fauorem filij alterius clerici, qui poſt aliquod tempus in remunerationem accepti beneficij, reciprocum renunciat beneficium in fauorem filij primi clerici renunciantis, nullam committi ſimoniam, nec deciſioni dicti Concilij Tridentini contraueniri dicunt Fr. Eman, *in ſumma p.* 2. *d. c.* 56. *n.* 8. *&* 9. Gironda *de priuilegiis & exempt. n.* 1275 Barboſa *de officio Epiſcopi* 3. *p. d. alleg.* 65. *n.* 29. addens ex d. Gironda idem dicendum; licet præcedat aliqua mentalis intentio reciprocæ renunciationis, quia talis pactio defuit à principio.

Ad ſextam, & vltimam quæſtionis partem, an qui ante Concilium obtinuit beneficiũ in Eccleſia, in qua pater eius olim fuit beneficiatus, poſſit poſt concilium ad aliud beneficium aſcendere, ſeu per optionem tranſire? Et applicatis hic pro enodatione adductis *hic ſupra q.* 1. verſ. *ad primam*, & verſ. *ad ſecundam*, & *ad tertiam*, in hoc puncto ſine difficultate reſoluit Nicolaus Garcia *d. p.* 7. *de benefic. cap.* 3. *n.* 52 *&* 53 non poſſe; quia tũc agit de acquirendo beneficio de nouo, ſubiacere quę decreto dicti concilij, & refert declaratum à S. Congreg. ter in verbis ſequentibus *habens canonicatum in Eccleſia in qua pater eius ſimiliter obtinuit, non poteſt in eadem Eccleſia de canonicatibus ad Dignitatem aſcendere* Et ibi: *filius illegitimi Preſbyteri dimidius beneficiatus in vna Eccleſia, in qua pater eius olim beneficium habuit, non poteſt aſcendere ad integram portionem*, & in ſeq. declar. ibi: *illegitimus beneficiatus in Eccleſia, in qua pater ſimilis, vel diſſimilis beneficij, mortuo patre ante Concilij publicationem, non poteſt ex vigore cuiuſcumque eius diſpenſationis ante concilij publicationem obtentæ, obtinere aliud beneficium, dimiſſo eo, quod obtinebat in eadem Eccleſia, in qua pater reperitur beneficiatus, nec optare ex vi ſtatuti illius Eccleſia aliud beneficium, quod ſibi competeret velut antiquiori, vel ex aliqua cauſa acquiritur enim de nouo, & diſpenſationibus per concilium ſublatis, remanet indiſpenſatus.* 25

Quod ſi velis ſcire ad ſaturitatem quid dicatur optio circa beneficia, Dignitates, canonicatus, & præbẽdas, leges, & applicabis hic quę ſcripſi *ſupr. in cæum M.* 9. *de conſt. q.* 3. *ex n.* 19. *vſque ad fin.* 26

QVÆST. III.

An tridentini decretum in dicto c. 15. ſeſſ. 25. de reformat *habeat locum in habentibus penſionem ante concilium ſuper beneficio à patre obtento? An in habente ante concilium coadiutoriam cum futura ſucceſſione? An regula de triennali iuuet contra dictum decretum? An nepotes legitimi ex filio illegitimis, comprehendantur ſub dicto Trid. decreto? Et num extendatur ad fratres? Et an contra Ius commune aliquid innouatum fuerit circa Presbyterorum filios, qui fuerunt nati ex legitimo matrimonio per Trid.* in dicto cap. 15. *& conſt. clem.* 7.

SVMMARIVM

1 *Trid. Conc.* in c. 15. ſeſſ. 25. de reform. *non habet locum in habentibus penſionem ante illud in beneficio à patre obtento. Nec in penſione impoſita poſt in fauorem illegitimi ſuper beneficio, quod nec erat, nec fuit patris; licet poſtea perueniat ad illum, vt* n. 2. *& in habente Coadiutorium, vt* n. 3.

3 *Coadiutoria cum futura ſucceſſione in Eccleſia paterna à filio dimittenda, etſi obtenta ante Tridentinũ verius videtur, vt* n 4. *vbi quid de ea, qua eſt in filio legitimo, &* n. 56.

4 Cap.

4 Cap.7.Trid ſeſſ.25.

5 *Sacræ Congregationis tres declarationes diuerſæ pro coadiutoria filij in Eccleſia paterna* n.6.7.

8 *Coadiutor pater in Eccleſia filij,non fuit comprehenſus in prohibitione Trident.*c.15.ſeſſ. 25.de reformatione *abſolutè.*

9 *Regula de triennali non iuuat illegitimum poſſeſſorem in Eccleſia paterna, nec in beneficiis ante Trid.obtentis,nec poſt, nec ſuffragatur contra decreta Trid.*in cap.4.ſeſſ.7.& in cap.17.ſeſſ.24.n.10.& 11.

12 *Regula de triennali,procedit,quando nulla adeſt abrogatio,ſeu derogatio.*

13 *Nepotes illegitimi in Eccleſia paterna, nequeunt obtinere beneficia,vt à* n.16.& 17. *etſi contra hic,&* n.14.& 15.

14 *Filius clerici non poteſt patri ſuccedere, nec ab eo quidquam capere & à conſanguineis ex patre.*

15 *Nepos ex patre illegitimo clerici non poteſt obtinere penſionem ſuper beneficio Aui, & quare* n.21.& 22. *cum obſtent dicta* n.16. 17.18.19.20.

16 *Nepos non comprehenditur in repreſentatione Aui incontinentia,in qua filius.*

18 *Nepos non prohibetur ſuccedere Auo ex teſtamento,& ſi ſit illegitimus,& etiam ſi pater eius fuiſſet illegitimus,vt* n.19.& 21.

19 Nepotes *non veniunt appellatione filiorum in materia pœnali,& odioſa.*

20 *Illegitimitas patris non obſtat filiis,vt nõ poſſint obtinere Aui canonicatum, aut beneficium.*

23 *Fratres non probibentur ex Trid.* cap. 5.ſeſſ. 25.*ſuccedere in beneficio alterius.*

24 *Filius legitimus ſicut nec Iure prohibeatur habere beneficium in Eccleſia paterna, ſic nec poſt Concil.Trid.vt* num. 28.*& expenditur* n.30.

35 Cap.ad extirpandas, & cap. extranſmiſſa hoc tit.& à n.27.

29 *Filius naturalis natus antequam eius pater fieret clericus,prohibetur ex Trid ſuccedere in Eccleſia,in qua pater &* n.35.

27 *Filius legitime natus,etſi immediatè non poſſit habere beneficium,quod pater, bene tamen mediatè,&* n.17.

28 Cap.ad hæc *hoc titulo.*

29 *Filij Preſbyterorum ex fornicatione nullo tempore poſſunt obtinere beneficia, quæ parentes habuerunt,etiam in commendam, &* n.31.

32 *Filius legitimus clerici non prohibetur obtinere diuerſum beneficium in Eccleſia, in qua pater, ſed non idem beneficium abſque diſpenſatione Papæ.*

33 Cap.1.de præbendis.cap. Apoſtolicæ.8.q.1.

34 Cap.ad Abolendam.

35 *Canonicare præſumentes filios ſpurios in canoniis,ſiue beneficiis Eccleſiæ paternæ,ſuſpenduntur, maxime ſi geniti fuiſſent à patre Preſbytero.*

36 *Conſtitutio clem.7.quos filios prohibeat ſuccedere in Eccleſia,qua pater.*

38 *Filius legitimus quoad habendum beneficia paterna,in quibus differat à filio illegitimo, ſpuriouè,*n.39.& 40.

AD primam quæſtionis partem, adductis hic pro exornatione,quæ dixi *ſupr.in c.1.hoc tit. q.7.ex n.1.& hic q.2.præced.ex n.1.*reſpondeo d. Trid.decretum non habere locum in habentibus penſionem ante concilium ſuper beneficio à patre obtento:ſic cum Spino ſequitur dicente declaratũ à Sacra Congregatione cardinalium,ac relatũ *p.7.de benef.c.5.n.45.& 46.*reſpondente Archiepiſcopo Cæſar Aug.in verbis ſequentibus *decretum 15.ſeſſ.25.nõ obſtat,quin filius Preſbyteri,in cuius fauorem fecit impoſita penſio ante concilium Trid. ſuper Parochialem,quam tunc temporis pater eius reſignauit,poſſit prædictam penſionem exigere.* Et Nuncio Apoſtolico etiam ſic reſpõdit:*c.15.Trid. ſeſſ.25.quo prohibetur filium illegitimum poſſe habere penſionem ſuper beneficio alias à patre obtento,non habet locum in eis,qui penſionem huiuſmodi ante confirmationem ipſius concili. Trid.legitime impetrarunt.*Et ſic tenuiſſe Rotã in Cæſar Aug.penſionis 18.Iunij 1590.corã Domino Gypſio,& quod ita cenſuerit S.Congreg Concilij. vt in Aquilegienſ. fructuum Caſtri S.Viti,14 Iunij 1599.coram Litta,quam refert idem Garcia *de beneficiis p.1.c.5.n.117 & d.p.7.n.46.in fine* vbi *n.* 1

47.†vt ne prædictum *c.15.Trid.* videatur habere 2
locum in penſione poſt Concilium impoſita in fauorem illegitimi ſuper beneficio, quod nec erat, nec fuit patris;liceat poſtea perueniat ad patrem poſt conſtitutam penſionem;eo quod de iſta penſione non loquitur Trid.*in d.c.15.*quam nec prohibet,vt à filio poſſit retineri.Alia conducibilia dico *quæſt.ſequenti.*

Ad ſecundam quæſtionis partem, an prohibi- 3
tio dict.Trid decreti procedat in habente coadiutoriam ante illud in Eccleſia paterna cum futura ſucceſſione? Et quia ad diuerſa de hoc puncto plures adducit declarationes idem Nicolaus Garcia omnino legendus *dicta p.7.de benefic.c.5.ex n.31.*ideo reſpondeo cum eo,& cum Nauarro *in c.ſi quando de reſcript.except.21.* & *in actuario ex n.5.*vt filius non poſſit ſuccedere,vbi latiſſime expendens effectum nouæ legis Iuxta litterã Bullæ,& conſtitutionis Clem.VII.quam refert *ibi d. except.21.n.2.& in dicto actuario* adducens verba Trid.*in dicto cap.15.*omnino videndus. Et eſt ratio quia per illud decretum vetantur obtinere aliqua beneficia in illis Eccleſiis,in quibus patres eorum illa,vel alia obtinent,vel obtinuerunt,cumque late probat Nauarrus *in dictis locis,& in præludiis n.7.*vt qui habent acceſſus, regreſſus, vel Coadiutorias non habent beneficia.nec ius vllum in eis,ſed ſolùm ad ea,quod de facili perditur per inhabilitatem ſequentem Iuxta quæ ipſe Nauarrus ſcribit *in d.c.ſi quando except.10.n.10. vſque in fin.*ſequitur vt cum ex vi Coadiutoriæ, ſolùm videatur data expectatiua;quid mirum,vt hæc ſublata,cenſeatur per dict.Trid decretum,vt filij Preſbyteri incontinentia omnino arceretur.

Hæc reſolutio,& ſi nimis dura fuerit viſa Na- 4
uarro,ab ipſo ſequitur,quæ tamen videtur non eſſe firma,cõſiderata alia Trid deciſione,*in c.7.euiſdem ſeſſ.25.*quatenus prohibens etiam imaginem hæreditariæ ſucceſſionis in beneficiis porrigit etiã ad acceſſus,& regreſſus etiam de conſenſu, & ad coadiutorias quoque cum futura ſucceſſione,ſed non ad obtentas ante Tridentinum vt videntur ſignificare verba ibi: *nec hactenus obtenti ſuſpendantur*; At non difficulter expenditur, habita differentia inter Coadiutorem filium legitimum, aut illegitimum: nam vt *in-*

in proxime adductis declarationibus, & deciſionibus.

13 Ad quartam quæſtionis partem, ân nepotes legitimi ex filio, vel filia Presbyterorum illegitimis, includantur in tit. noſtro, *in dict. conſt. clem.* 7 *& in dicto cap.* 15 *Trid. ſeſſ.* 25. reſpectu beneficij aui; & quod extendatur dicta prohibitio probant de Iure communi gloſſa, *in cap. ad extirpandas hoc tit.* & per gloſſam *in cap. Apoſtolicam* 8 *q.* 1. vbi Archidiacon. *n.* 1. Gulielmus Benedictus *in c. Raynucin de teſtam.* verb *& vxorem n.* 693. Salced. ad Bernard. Diez *in practica cap.* 48. *littera A.* Rebuff. *de pacificis poſſeſ. à n.* 266. Leſſius *de Iuſt. lib.* 2. *cap.* 34 *n.* 91. quos, & refert Barboſa *in paſtorali dicta alleg.* 65 *p.* 3. *n.* 18 idem *in dicto c. ad extirpandas n.* 4. quibus addo Rojas *de ſucceſſ. ab inteſtato cap.* 20. *ex n.* 112. eundem Rebuffum *ſupra in n.* 255 Mieres *de Maioratibus p.* 2. *q.* 2. *n.* 25. extendentes abſolutè dictam prohibitionem ad quoſcumque nepotes, quos & refert Garcia *dicta p.* 7. *cap.* 3. *de benefic. n.* 23. vbi etiam refert Syluestr. cum Hoſtienſe. verbo *beneficium q.* 6. & Leſſium *de Iuſt. cap.* 34. *lib.* 2. *dict. n.* 91. dicentes nepotem non poſſe obtinere beneficium Aui, patre mortuo.

14 Et confirmatur hæc pars, quia ſicut filius clerici non poteſt patri ſuccedere, nec ab eo quidquam capere; imo nec à conſanguineis ex parte patris ex *lege Regia* 22. *tit.* 3. *lib.* 1. *ordinam*, hodie *lex* 6. *tit.* 8. *lib.* 5. *recopil.* de quo dixi aliquid *ſub Rub. huius tituli*; ſic & in propoſito nec ne poteſt, vt videtur deciſum ex Concilio à S. Congregatione in ſequenti declaratione, quam adducit Garcia *dicto cap.* 3. *n.* 27. ſequentibus verbis: *ſacra congregatio cenſuit procedere non ſolum in filio reſpectu patris, ſed in nepote reſpectu Aui propter verbum* (longiſſime) *quod excludit omnem perſonam mediatam in dicto cap. Trid.*

15 Iterum confirmatur ex alia declaratione Sacræ Congreg. quam, & adducit Nicolaus Garcia *d. cap.* 3. *n.* 24 qua dictum eſt nepotem legitimum ex filio, ſeu filia illegitimis, non poſſe, viuente Auo, obtinere penſionem ſuper beneficio, quod Avus poſſidet vt auitæ incontinentiæ memoria arceatur in ſequentibus verbis: *ſtante declaratione, quod concilium non comprehendat nepotem legitimum ex filio, ſeu filia illegitimis, reſpectu beneficij, quod Avus obtinuit*, (an procedat etiam viuente ipſo Auo; adeo, vt nepos ex filia illegitima; ſiue illa viuat, ſiue non poſſit obtinere penſionem ſuper beneficio Parochiali, quod Avus poſſidet?) *Congregatio cenſuit negatiuè, vt arceatur memoria auita incontinentia; licet omnes illuſtriſſimi dixerint contrariam opinionem eſſe de Iure veriorem ex ſententia Rota*

16 Nihilominus dicendum eſt ex communi, nec Iure communi, nec ex *dict. conſt. clem* 7. relata *ſupra q.* 1. nec dictum *cap.* 15. *Trid. dict. ſeſſ.* 25. *de reform.* prohibere quo minus dicti nepotes poſſint beneficiari in Eccleſiis ſuorum Auorum, & reſpectu beneficij, eo quod ratio prædictorum canonũ non porrigitur ad nepotes, cum ſolus filius repræſentet patris ſui incontinentiam, nepos verò non ita; & quia filius præſumitur eſſe ſimilis patri Iuxta relata *ſup. à in Rub* ex Ti aq. longe ſcribente hanc ſimilitudinem de Iure, & ex bonis litteris, non ſic nepos Aui. Et ſic in terminis, & ex aliis pluribus fundamentis probant poſſe nepotem legitimum Presbyteri ex filio illegitimo ſuccedere in beneficio Aui, Nauarr *conſ.* 9. *hoc tit. in nouis*, Sayrus *dict. tit. in floribus deciſ.* 9 Vbi bona additio, Spino *in ſpeculo teſtam. gloſſa* 3. *princip. à n* 23. idem Sayrus, *de cenſuris lib.* 6. *cap.* 10. *n.* 46. Azor, *inſt. mor. p.* 2. *lib.* 6. *c.* 4 *q.* 17. Gironda *de priuil. n.* 1049. Vgolinus, *de offic. & poteſt. Epiſcopi c.* 50. *§.* 7. *n.* 2. *& §.* 8. *n.* 2. Stephanus Gratian. *diſcept. forenſ. c.* 397. *n.* 6. & ex aliis Barboſa *in d. c. ad extirpandas n.* 4. *&* 5. Riccius *in deciſ. Curia Archiep. Neapolis p.* 4. *dec.* 181. Galler. *in Margarita caſuum conſcientia* verb. *beneficium* 1. cum Barboſa *in paſtorali*, qui alios refert, & ſequitur, *dicta alleg* 65. *p.* 3. *n.* 18. Caſtrus Palao *in opere morali to.* 2. *tract.* 13. *diſp.* 4. *puncto* 2. *n.* 3. Armendar. *in dicta l.* 1 *Recop.* Nauarræ *hoc tit. n.* 1. Campanilus *in diuerſ. Iuris canonici Rub.* 11. *cap* 13. *n.* 76 Honorius *ad decretales hoc tit.* & cum Roderico Acugna, Sel, & aliis, idem Barboſa *in dicto c.* 15. *Trid n.* 6. & alibi.

Et multis aliis probat Nicolaus Garcia *in dicto cap.* 3. *p.* 7. *de benefic. ex n.* 21. inter quos Zeballos *in pract. q.* 762. & item Bellet. *diſquiſit. cleric. p.* 1. *tit. de diſciplina clericorum §.* 3. *n.* 33. & prædicti atteſtantur cenſuiſſe Rotam Romanam, & ſanctã Congreg. nouiſſime ſub die 13. Auguſti 1625. vt refert Barboſa *in d. alleg.* 65. *ſub dicto n.* 18. pro quo facit primo ex dictis, quod non eſt tanta ratio in nepote, etiam illegitimo, vt *n. ſequenti*, dicimus, ac in filio; deinde quia quamuis filius illegitimus prohibeatur ſuccedere patri de Iure, † ſed non ſic procedit reſpectu nepotis, etiã non legitimi, qui quidem poteſt ſuccedere, & capere ex teſtamento Aui clerici *per l. fin. Cod. de naturalibus liberis*, Rodericus Suarez *in l.* 9. *tit.* 11. *lib.* 1. *fori n.* 4. *& in l.* 1. *tit.* 6. *lib.* 3 *fori § hac de filiorum*, Anton. Gomez, *in l.* 9. *Tauri num.* 17. Didacus Perez *in dicta l.* 25. *tit.* 3. *lib.* 1. *ordinam.* Dueñas *regula* 366. *limit.* 2. Paleotus *de nothis, & ſpuriis cap.* 53. Couar. *in* 4. *p.* 2. *§.* 5. *n.* 11. Rojas *de ſucceſſ. ab inteſtato cap.* 20. Iulius Clarus *§. teſtamentum q.* 32. Pinelus *in l.* 3. *Cod. de bonis maternis. à n.* 2. Parlador. *rerum quotidianarum lib.* 1. *cap.* 16. P. Molina *de Iuſtitia tom.* 1. *tract.* 2. *diſp.* 167. *concluſ.* 9. & alij, quos refert Baldus ad Rod. Suarez *dict. n.* 4. Zeballos *d. q.* 762. *à n.* 47. *& q.* 796. & alios Caſanate *conſ.* 8. *à n.* 17. & alij nouiſſimè poſt iſtos. 18

19 Et in tantum eſt vera dicta doctrina, vt procedat etiam in nepote illegitimo ex filio illegitimo; quia in materia odioſa, & pœnali, appellatione filiorum non veniunt nepotes, vt DD. docent communiter cum Bartulo *in l. liberorũ n.* 6 *ff. de verb. ſignific.* nec ſit tanta ratio in nepote, ac in filio, vt tenuit gloſſa *in dicto cap. Apoſtolica*, cum magis communi Nauarr. *dict. conſ.* 9. *à num.* 1. Vbi indiſtincte loquitur Garcia. *de benef. dicto cap.* 3. *ex n.* 15. cum Quintana Dueñas, Spino, Man. Rodr. Vega, & Azor, qui alios referunt, Barboſa *in dicto c.* 15. *Trid. n.* 6. *in fine*, cum Armendar. *in d. l.* 1. *n.* 3. † idem cum Pellet, & aliis *in d. c. ad extirpandas n.* 5. *in fine*, Vbi refert deciſum per Rotam in vna Tyraſolem eleemoſynariæ 14. Nouemb. 1607. quod patris illegimitas non obſtat filiis, vt non poſſint obtinere aui canonicatum, & refert etiam deciſum Garcia *dicto cap.* 3. *n.* 27. in verbis ſequentibus circa finem numeri *Congregatio concilij cenſuit decretum dicti c.* 15. *ſeſſ.* 25. *minime prohibere, vt nepos illegitimus ex filio illegitimo, beneficium, quod Avus habuit obtinere non poſſit*, & huic declarationi ſtandum eſſe, dicens hanc poſtea ſic tuliſſe Dictam Congreg. 1 Martij 1589. 20

ex quibus licet ipſe Garcia referat pro contraria ſententia adductas, & dicat etiam Barboſa *in dicta alleg.* 65. *n.* 18. *in fine*, quod hæc reſolutio non caret dubio; quia *in dicto cap.* 15. *Trid.* adeſt verbum *longiſſime*, quod excludit omnem perſonam, etiam mediatam, propter quod idipſum fuiſſe deciſum, refert Campanilus *dicto cap.* 13. *Rub.* 11 *in diuerſ. Iuris can. n.* 76. Sed concludit ſtandum eſſe relatæ declarationi adductæ ex Garcia, & ita etiam idem Barboſa *in dicto c.* 15. *Trid. n.* 6. *in fine*, & quidquid dicat Campanilus *in dicto cap. ad extirpandas diſt. n.* 5. *in fine.*

21 Et ſic non videntur obſtare adducta in princ. noſtri *verſ. ad quartam* cum verius ſit in nepotibus non fuiſſe conſideratam per Trid. Aui incontinentiam, nec de illis aliquid in Trid. dictum; & quia vt dictum eſt verius eſt, quod nepos illegitimus poſſit ſuccedere ex teſtamento Aui, nec verbum *longiſſime* Trid. ad illos porrigi ex adducta doctrina, cum nihil de illis dicat; eo quod in odioſis, & pœnalibus appellatione filiorum non veniunt Nepotes, ex doctrina Couar. *lib.* 2. *variar. cap.* 8. *n.* 2. Anton. Gabriel. *de verb. ſignif. concluſ.* 1. *à n.* 54. cum pluribus Surd. *de alimentis tit.* 9. *q.* 36. Gratian. *Reg.* 205. Petr. de Lara *de anniuerſ. lib.* 1. *cap* 6. *n.* 5. Ceballos *dicta quæſt.* 762. *à n.* 39. Caſenate *conſ.* 54. *n.* 8. *& conſ.* 58. *n.* 45. Gar-
22 cia *dicto c.* 3. *n.* 25. & alij poſt eos, † Nec *ibi* relatam declarationem in 2. confirm. quia præterquam quod Domini de Iure contra ibi declaratum ſentiebant, illa declaratio loquitur in penſione prohibita obtinere à nepote ſuper beneficio Aui, dicto auo viuente, vt ex verbis *ibi* relatis liquet.

23 Ad quintam quæſtionis partem, non extendatur ad fratres reuera ex proxime adductis abſque diſputatione firmandum eſt, vt non extendatur dicta Trid. prohibitio; quia vt reſoluunt Panormitanus *in c. ex tranſmiſſa. hoc tit.* Sayrus, *de cenſ. dict. c.* 10. *n.* 44. Azor. *p.* 2. *inſtit. moral. lib.* 5. *c.* 44. *q.* 3. *verſ. ratum eſſe videtur.* d. Rod. Acugna *in comm. ad c.* 13. *diſt.* 56. *n.* 10. Barboſa *in d. c.* 15. *Trid. n.* 8.

24 Ad ſextam, & vltimam quæſtionis partem, an contra Ius commune aliquid innouatum fuerit circa preſbyterorum filios, qui fuerunt nati ex legitimo matrimonio per Trid. *in d. c.* 15. *ſeſſ.* 25. *& conſtit. clem.* 7. Et videtur reſpondendum per textũ *in c. ad hæc*, vbi habetur, quod filius legitimè natus poteſt habere beneficium in Eccleſia, in qua pater obtinet, & *cap. ad abolendam*, 16. vbi ex quo prohibet, maxime in filio Presbyteri permittit in filio legitimo eiuſdem, vt habeat canonicatum; & ſic nec negandum hoc ex dicto Trid Concilio, cum Iuxta hæc Iura admittent procedere hodie poſt dict. Trid. conſtitutione DD. inter quos Hoſtienſ. *in ſumma hoc tit. n.* 5. Calderinus *conſ. vnico eodem*, Pelin. *in c. in noua ſub n.* 13. *§. tertium corolarium de reſcript.* Rebuffus *tit. de diſpenſ. ex defectu natal.* quatenus dicentes veriorem eſſe opinionem de Iure, vt filij legitimi clericorũ poſſint adipiſci beneficia quæcumque in eadem Eccleſia, in qua genitores habuerunt, vel etiam habent, qui, etſi non vidiſſent diſpoſitionem conciliarem, cum hęc fuerit ſuis ſcriptis poſterior, ſed illam iuxta doctrinã Iuris communis adductã ab iſtis Doctoribus admittunt poſt Trid. Azor. *inſt. moral. p.* 1. *lib.* 6. *c.* 14. *q.* 16. & cum Barboſa *in paſtorali d. alleg.* 65. *p.* 2. *n.* 16. dicit Caſtrus Palao *in opere morali tr.* 13 *lib.* 2. *diſp.* 4. *puncto* 2. *n.* 2. dum probant ex verbis dict. Trid. *c.* 15. *ibi: qui non ex legitimo nati ſunt matrimonio*, contineri expreſſam licentiam adipiſcendi dicta beneficia, in ipſa Eccleſia, vbi parentes alias poſſident Barboſa idem *in dicto c.* 15. *Trid. n.* 9.

Huic tamen reſolutioni obſtant *textus in c. ad* 25
extirpandas 11. *hoc tit. & textus in c. ex tranſmiſſa*, quibus habetur quod filij presbyterorum legitimi, non poſſunt ſuccedere patri in beneficio, cũ ergo ex Trid. *in dict. c.* 15. non comprehendantur legitimi Iuxta *d. c. ad hæc*; videtur inquam ex dictis Iuris laxiorem eſſe Conciliarem conſtitutionem, quam, vt *ſupra in princip. primæ quæſtionis* dicebamus; & nunc etiam magis implicari, ſi aduertamus ex dictis capitibus immediatam ſucceſſionem prohiberi in iſtis filiis legitimus in beneficiis ſuorum parentum; non inquam mediatam, quam, & negant per Trid. concedi, communiter DD. explicantes verb. illius ibi *Longiſſime arceantur*; id eſt quod nec mediatè, nec immediatè ſuccedant in beneficio patris, ſicut & ex dict. clem. 7. conſtitutione incipiens *ad canonum conditorem*, dicunt diſpoſitum, & immutatum contra dictum Ius commune, Azor *inſt. mor. p.* 2. *lib.* 6. *cap.* 4. *q.* 15. cum ipſa conſtitutio præcipiat ne filius obtineat beneficium patris, ſiue in eo ſuccedat proxime poſt mortem patris, ſiue poſtquam alter inter medius interceſſit, quam explicat cum multis Garcia *de benef dicta p.* 7. *c.* 3. ex *n.* 9. cum Nauarro *in dicto c ſi quando de reſcriptis excepi.* 21. *In princ.* & Gigante *de penſionib. q.* 86. qui dictæ conſtitutionis litteram referunt.

Et redditur dicta Iurium inſpectio difficilior, 26
ſi attendemus, vt præhabita prohibitio Concilij locum habeat in filiis naturalibus procreatis tempore, quo parentes eorum, nondum erant effecti clerici, ſicut deciſum referunt Nicolaus Garcia *in dicto c.* 3. *n.* 15. Armendar. *in addition. ad recopil. leg. Nauarra lib.* 2. *hoc tit.* 19. *in l.* 1. *n.* 7. Balbus, *deciſ.* 29. Barboſa *dicta alleg.* 65. *in paſtorali. n.* 6. contra Ludouicum Mirandam *in manuali Prælator. tom.* 2. *q.* 1. *art.* 10 Fr. Emanuel, Rodrig. *q. regular. tom.* 1. *q.* 14. *art.* 7. etiam cum Sigiſmundo à Bononia *de elect. dub.* 73. *n.* 2. & Garcia, *vbi ſupra* idem obtinet procedere ex prædicta conſtit. clem. 7. de anno 1550. cuius meminit cum Scortia *in princ. huius text. q.* 1 iterum Barboſa *in Trid. n.* 5.

Tamen ſi recte conſideretur, caſus diſtinguen- 27
do, dicemus nec Iura communia inter ſe contraria eſſe; imo nec reſpectu præſentis dubij Trid. ac dict. conſtitutionem Clem. 7. diſſentire multum, nam ſi dubitetur, an filius legitime natus poſſit beneficium habere, quod pater eius habuit, dicendum eſt non poſſe immediatè, bene tamen alia perſona mediante, Iuxta textum *in dicto c. ex tranſmiſſa, & d. c. ad extirpandas*, quod omnino prohibetur ex alia regula Iuris *in c.* 1. *de preb.* vbi latè repetentes in ſcholis, ne ſic detur ſucceſſio in
in ſpiritualibus, vt datur in temporalibus † textum 28
verò *in d. c. ad hæc*, procedere in alio diuerſo caſu in filio legitimo volente obtinere beneficium, nõ idem, quod pater eius habuit, ſed aliud nempe diuerſum, etſi in Eccleſia eadem, quod non prohibetur de Iure communi; imò nec ex diſpoſitione
conciliari *in d. c.* 15. *Trid. ſeſſ.* 25. *de reform.* † Nec 29
ex dicta conſt. clem. 7 in qua expreſſe ſtatutum fuit ne de cætero filij Presbyterorum ex fornicatione nati, nullo vnquam tempore quoquomodo obtinere poſſint beneficia, quæ eorum parentes in titulum, vel commendam, aut adminiſtrationem, ſeu aliis perpetuò aliquando obtinuerunt; & ſic nec immediatè, nec mediatè: ſic adducti, & Garcia *dict. c.* 3. *n.* 9.

Cum

30 Cum ergo concordia adducta inter *dict. cap.*
ad extirpandas cum dicto cap. ad hæc, fit de mente
gloſſæ huius textus, quam ſequuntur ibi Ioannes
Andreas, & communis Barboſa *ſub n. 3. & 4.* Feli-
nicı *in cap. noſtra de reſcriptis, col. 3.* Selua *de be-*
nefic p. 3. q. 12. n. 10. Azor. *inſtit. moral. dict. p. 2.*
lib. 6. cap. 15. q. 16. Galganetus *de Iure public. lib.*
31 *3. tit. 2. n. 30. in fine.* † idemque admittendum,
cenſeo ex dict. Trid. *cap.* 15. cum loquatur de fi-
lius ex fornicatione natis, & non ex legitimo ma-
trimonio, quoad legitimos nihil immutatum ex
dicto Concilio, nec ea *dict. conſt. clem.* imo rema-
nere intactum Ius commune, docent firmiſſime
Nauar. *in dicto cap. ſi quando dict. except. 21. n. 2.*
Salced. ad Bernard Diez *cap. 48. n. 3.* Puteus *deciſ.*
225. l. 3. Fr. Emanuel. *quæſt. regul. tom. 1. q. 13. art.*
7. Gonzalez *ad regul. 8. cancel. gloſſa 5. n. 33.* Ar-
mendar. *ſupr. n. 4.* Garcia *dict. cap. 3. n. 18.* vbi ſic
probat ex verb dict. conſt. ibi *ex fornicatione*, &
ex aliis eiuſdem conſtitutionis, & ex iam adductis
dict. Trid. ibi, *qui non ex legitimo nati ſunt matri-*
monio, qui & *n. 19.* ait vt etiam debeat ſic intelli-
gi dict. Trid. in verſ. *quod ſi ea præſenti*, dum lo-
quens de patre, & filio obtinentibus ſimul bene-
ficia in eadem Eccleſia, retentis terminis, de qui-
bus in princip. ſcilicet quando filius non eſt na-
tus ex legitimo matrimonio, & etiam docent il-
luſtriſſim Acugna *in cap. 13. dict. 56. n. 5.* & Rota
32 coram Seraphino *deciſ. 1142. n. 6.* † vbi cenſuit
filios legitimos non prohiberi obtinere diuerſum
beneficium in eadem Eccleſia, ſed idem, quod pa-
ter obtinuit, idque immediate, Barboſa *in dicta*
alleg. 65. n. 16. vbi concludit ea ſacra Congreg.
Concilij 23. Auguſti 1631. cenſitum eſſe filium
legitimum egere diſpenſatione ad obtinendum
immediatè beneficium paternum: idem Barboſa *in*
Trid. dict. cap. 15. n. 11. cum Sel. vbi addit, nec cum
eo poſſe diſpenſare Epiſcopum, vt reſoluit San-
33 chez *lib. 2. mor. cap. 2. dub. 17. n. 3.* † Et ſic proce-
dere, cum alias obſtet adducta diſpoſitio *dicti*
cap. 1. de præb. & cap. Apoſtolica 8. q. 1. quatenus
ſibi Apoſtolico decreta inhibentur, vt filij ſuccedant
in paternis beneficiis, ne ſucceſſio in Eccleſia Dei
ſit hæreditaria.

34 Nec obeſt textus *in dicto cap. ad abolendam*,
cum non loquatur de filio legitimo clerici, ſed de
illegitimo, dum prohibens, vt filij illegitimi, ſeu
ſpurij fieri non poſſint canonici in eiſdem Eccle-
ſiis ſecularibus, in quibus inſtituti ſunt patres eo-
rum, etſi ſecus fiat, acta non valeant, & qui præ-
ſumuntur illos canonicare, ſuſpendantur à benefi-
ciis, quia vt vides, nihil de filio illegitimo Presby-
teri loquitur, ſed de illegitimo, prohibens, vt præ-
ficiatur canonicus in Eccleſia, in qua pater eſt ca-
nonicus, maxime ſi ſit genitus à patre Presbyte-
ro, vt per Rebuffum *in praxi benefic. tit. de diſ-*
penſ. ſuper deffectu natal. n. 37. & 38. Barboſa *in*
dicto cap. ad abolendam, vbi *n. fin.* cum Couar. *lib.*
1. variar. cap. 7. n. 5. Menoch. *de præſumptionib. lib.*
6. præſ. 50. n. 12. Sanchez *de matrim. lib. diſp. 14. n.*
21. quos idem Barboſa refert *de dict. & clauſulis*
dict. 168. n. 4. alias *in tract. de dictionibus infract.*
dict. 197. n. 9. notans dictam dictionem *maxime* in
illo textu extare taxatiue.

35 Nec obeſt adductum *ſupra* in verſ. *& reddi-*
tur, quia vt patet *ibi* dictum pertinet non ad filios
legitimos, ſed ad illegitimos, etſi naturales, & non
ſpurios, vt fuerunt procreati extra matrimonium,
tempore, quo parentes eorum nondum erant effe-
cti clerici, & iſti quidem, tam de Iure communi,
quàm ex *dicta conſt. Clem.* ac *Trid.* prohibiti ſunt
ſuccedere in beneficiis parentum iuxta diſtinctio-
nes adductas: alia addit Barboſa *in dicto cap. 15.*
Trid. n. 10 de quo ſtatim.

Et quamuis iuxta *dict. clem. 7.* conſtitutionem, 36
quæ ſolum loquitur de illegitimis, Rota dixerit
limitari de beneficiis, quæ patres dimiſerunt ante
illam conſtitutionem propter verb. *de cætero*; &
quia natura legis reſpicit futura, per quæ declara-
runt Domini de Rota in vna Caluanaten. coram
Dom. Fabio de anno 1549. illa verba, quæ *ali-*
quando obtinuerunt: tamen hæc limitatio reiicitur
ex dictis per Nauar. *in dicto cap. ſi quando except.*
21. vbi late expendens dict. conſtitutionem cum
dict. cap. ad extirpandas hoc tit. & agens de na-
tura legis, quatenus ad futura, præſentia, vel præ-
terita, de quo Late dixi *in cap. 2. & fin. de conſtit.*
illa comprehendit, vt ſequitur Garcia *dict. cap. 3.*
ſub n. 10 & 11. vbi *n. 12.* ait dictam conſtitutio-
nem habere locum in clerico non Presbytero per
illa verba: *& præſertim ſacerdotum, & illa alia,*
quæ Presbyteri, clerici, & Religioſi eorum patres
&c. & habere etiam locum in filio ante clerica-
tum nato, quia rationes militant, de quibus per
Turrecrem. *in dicto cap. Apoſtolica 8. q. 1.* & dicit
fuiſſe reſolutum per Rotam in vna Ariminens
S Pauli 17. Aprilis 1561. vt in deciſionibus Ora-
dini.

Imo & addunt idem Garcia *dict. cap. 3. n. 18.* 37
& in addit. n. 19 in fine C Roderic. Acugna *in*
dicto cap. 13. n. 5. Gonzalez *in reg. 8. cancel. gloſſa*
5. n. 34. Fr. Emanuel. Rod. *quæſt. regular. tom. 1. q.*
13. art. 7. Sanctarel. *varial. reſol. q. 79. n. 1. & q.*
41. n. 15. Seraphin, *deciſ. 1443. n. 6* Barboſa *in dict.*
cap. 15. Trid. ſeſſ. 25. n. 10. dictos filios clerici le-
gitimos, paterna beneficia immediatè obtinere
non poſſe, ſed mediate, non ſolùm iuxta ius com-
mune per textum *in dicto cap. ex tranſmiſſa, &*
dict. cap. ad extirpandas hoc tit. verùm & attenta
dicta noua diſpoſitione Trid.

Iam ergo oportet ſignare differentias inter fi- 38
lium legitimum, & illegitimum quoad obtinenda
beneficia paterna, & ſunt quæ ſequuntur. Prima
quia vno, & eodem tempore poſſunt pater, & fi-
lius legitimus beneficia in eadem Eccleſia obti-
nere, vt probat textus *in dicto cap. ad hæc 22. hoc*
tit. Illegitimus autem non poteſt eodem tempore
cum patre ſuo beneficia obtinere in eadem Ec-
cleſia, *cap. litteras hoc tit. Trid. dict. cap. 15.*
ſeſſ. 25. † Secunda quod licet filius legitimus 39
poſſit obtinere beneficium diſſimile à paterno in
Eccleſia, in qua pater fuerat inſtitutus, illegi-
timus autem nullum poteſt obtinere etiam diſſi-
mile, vt definit. *dict. cap. 15. Trid.* † Tertia fi- 40
lium ſcilicet legitimum inſtitui poſſe in benefi-
cio paterno; dummodo non ſuccedat immedia-
tè, ſecus verò eſſe in filio illegitimo, qui nec im-
mediatè, nec mediatè ſuccedit in beneficio pater-
no, vt diſponitur *in dict. ex extrauag. clem. 7.*
quam referunt Nauarr. *ſupra*, Gigas *de pens.*
dict. quæſt. 86. in princ. Barboſa *in dict. cap. ad*
hæc numero fin. cum Mandoſio etiam *de ſignatu-*
ra gratiæ tit. de diſpenſ. ad beneficia, in qua
pater.

menſes ſine alia admonitione ſub pœna priuationis ipſo iure, vt patet ex Trid. *quid ſi in præſenti*, vt probant gloſſatores dict. Trid. *ibi*, & Nicolaus Garcia plures declarationes adducens *de benefic. p.7.cap.3.ex nu.75.* aliquid Nauarrus *in cap. ſi quando de reſcript. in actuario*, vbi de *dicto cap.Trid.* plura ſub *except.21.* vbi de Bulla *dict.Clem.7.*

7 Et patet etiam ex ſequentibus declarationibus S. Congregationis. Prima Viſen. *filius omnino cogendus eſt reſignare beneficium, quod obtinet in illa Eccleſia, in qua pater obtinuit; quia filius ſemper repræſentat incontinentiam paternam; hoc tamen moderatum quandoque de conſenſu ordinariorum, ſi pater reſignaſſet ſua ſponte ſuum beneficium.* Et ex illa Compoſtillan: *filij intra trium menſium ſpatium reſignare debent ſua beneficia; quod adeo verum eſt, vt ſi poſt dictos tres mẽſes reſignauerint, nihil prodeſt eis hoc decretũ.*

8 Quod ſi dubites quare potius cogatur filius reſignare, quàm pater, cum nullum delictum in filio ſit, & totum in patre incontinenti, reſpondebis, tum ex dictis *ſupra in Rub. & toto cap.1.* cum in hac ſecunda parte, & tum ex ſequenti, declarationibus S.Congreg. ad dict. *cap.15.Trid.* quas etiam adducit idem Nicolaus Garcia *in dicto cap.3.diſp.7.ſub dict.n.75.* in verſ. *quarta*, vbi redditur ratio in ſequentibus verbis: *Item in caſu, quo pater, & filius erant in eadem Eccleſia beneficiati, cenſuit cogendum eſſe filium omnino ad reſignandum ſuum beneficium, & de Eccleſia paterna exeundem; quamuis pater ipſe paratus eſſet ſuum reſignare tum quia concilium præcisè diſponit de filio; tum quia per perſonam filij magis repræſentatur incontinentia paterna, quàm per præſentiam patris.*

9 Item ſi dubites quare abſque alia monitione, priuetur beneficio filius, trium menſium ſpatio tranſacto, cum de iure nullus priuetur, niſi per ſententiam iuxta quæ dixi de clerico homicida, periuro, & falſario, *in cap.cum non ab homine de iudiciis q.28. 29. & 30.* & nec abſque præmiſſa monitione, ac citatione, iuxta terminos, de quibus dixi reſolutiue *in cap.fin. de libelli oblat. in §.2. poſt q.fin.* vbi agens de praxi omnium tribunalium *ibi* egi de illa, quæ obſeruatur circa priuationem ob non reſidentiam in Epiſcopatu, aut beneficio. Tamen quia iuxta mentem Trid. *in d.c.15.* aliter declaratum eſt à S. Congregatione; ideo ſequenda eſt reſolutio, vt illico vacet, tali tranſacto termino, non alia ratione, niſi quia lex præſcripſit, vt patet ex ſequentibus verbis dictæ declarationis relati verſ. *tertia* ibi: *hinc dubitatur debeỹet ne moneri prius, & niſi monitus fuiſſet, haberet locum hec priuatio, ſi intra tres menſes filius non reſignaſſet. Congregatio cenſuit quod niſi infra hoc trium menſium ſpatium, & ſine alia monitione reſignet filius ipſo iure vacare cenſeatur; quia lex poſuit tempus infra quod liberum erat filio reſignare.*

10 Tertio dubitatur, an patre mortuo, teneretur filius ſuum beneficium reſignare, ſi hoc contingeret intra ſpatium dictorum trium menſium, & negant Flamin.Pariſ. *de reſignat.benefic.lib.3.qu.18.n.18.* Barboſa *in dict.Trid.cap.15.n.37.* dicentes reſolutum, mortuo patre, non teneri filium illud beneficium dimittere; & licet aduersùs hanc hanc reſolutionẽ faciant, & multò amplius quæ *ſuprà* ſcripſi *in q.1.à n.1.* tamen corroboratur ex *ibi* dictis à verſ. *nihilominus*. Applicabis hic aliqua, quæ dixi *ibi quæſt.2.* verſ. *ad vltimam.*

Quarto dubitatur ex dictis num denegaretur 11 filio volenti tranſitus ad aliam Eccleſiam quæ eſſet ſoror illius, in qua pater beneficiatus eſſet. Et pro negatiua ſententia faciunt quæ dixi *dicta q.1.hic* ſub verſ. *ad tertiam* in fine verſ. & ſubdit, vbi de prohibita reſidentia filij alibi beneficiato in Eccleſia ſorore, vbi pater obtinet beneficium. Et ita ſentio; quia & ſi pro contraria ſententia facere videatur declaratio congreg. adducta à Nicolao Garcia *d.p.7.c.3.ſub n.75.* ſub verſ. *quarta* verbis ſequentibus: *fuit tamẽ quandoque adhibitũ temperamentum, vt concederetur filio facultas tranſeundi ad aliam Eccleſiam, quæ iuxta conſuetudinem Hiſpaniarum diceretur ſoror, in qua quis reſidens haberetur pro reſidente in altera Eccleſia, & perinde fructus, & diſtributiones perciperet, ac ſi in illa ſtaret cum decreto, quod filius amplius reuerti non poſſet ad Eccleſiam paternam, etiam mortuo patre, & concurrentibus ſupplicationibus Epiſcopi, & capituli, nec nõ iuſta cauſa.* † Tamẽ vt vides hæc verba declarationis loquuntur in alio caſu diuerſo, nos in quam 12 in caſu, quando v. g. reſidens pater in Eccleſia ſorore, vt beneficiatus vellet filius beneficiatus, in alia, reſidere in Eccleſia paterna, in qua pater eſt, vel fuit beneficiatus; quia tunc filius, nec poſſet in illa reſidere, nec beneficium habere iuxta dicta ſub *dicta qu.1.* & quæ reſoluit Garcia *dict. n.75.in fine*; ſecus tamen, vt iam *ibi* dixi ſi filius haberet beneficium, & reſidentiam in Eccleſia, quæ eſſet ſoror alterius, in qua pater eſſet reſidens, quia vt *dixi ſub dicta q.3.* verſ. *ad quartam*, Eccleſiæ ſorores non ſunt vna, & eadem Eccleſia, ſed diuerſæ. vt iam *ſupra* dixi.

Et dicta in hoc verſ. *ad quartam* procedunt 13 etiam, ſi filius nõ poſſet permutare, niſi ex gratia, cũ aliquo diſpenſaretur, quia tunc virtute diſpenſationis releuaretur à reſignando: ita docet etiam Garcia *dict.p.7.cap.3.n.77.* diſpenſatum cũ quodam illegitimo Calaguritano in ſequentibus verbis: *illegitimo habenti beneficium patrimoniale, quod permutari non poteſt in Eccleſia, in qua pater habet, ſed non ſeruit iam diu, iacens in lecto paralyticus conceſſum eſt, vt retineat quia non poteſt permutare.*

Ad quintam quæſtionis partem, an procedat, ſi 14 ſuper beneficio filij, haberet quis regreſſum &c. Et in hoc, dubio dicendum eſt, vt mens Trid *in dicto c.15.dict.ſeſſ.25.de reform.* extendatur etiã ad filium illegitimum, qui virtute dicti decreti reſignare tenebatur; quamuis ſuper eo alter haberet 15 regreſſum. † Et etiam ſi fuerit locus regreſſui, & quod regreſſum habens, nollet conſentire, oblata prius reſignatio cum honeſta penſione, & non acceptata, admitti reſignationem, & regreſſum ſuſpendi vſque ad acceſſum, & deceſſum reſignatarij, vt referunt deciſum Barboſa *in dicto c.15. Trid.ſub n.37.* Armendarez *in addit.ad leg.Nauarræ lib.2.hoc tit.de filiis Preſbyt. n.37. & 38.* Nicolaus Garcia *dicta p.7.de benefic.cap.3.n.78.* qui id etiam probat cum quatuor declarationib. S. Congreg. quarum prima, ſecunda, & tertia ſic ſe habent.

Cum N. portionem habente in Eccleſia, in qua 16 *pater viuit cum regreſſu eius, qui reſignauerat, permiſſum eſt, vt reſignet, reſeruata ſibi penſione, modo beneficium maneat liberum ei, qui regreſſum habet.* † Secunda, *cogatur filius* 17 *ſuum beneficium reſignare, etiam ſi fuerit locus*

locus regreſſui, & quod regreſſum habens , nolles conſentire, oblata prius reſignatione cum honeſta penſione,& non acceptata admittitur reſignatio, & regreſſus ſuſpenditur,vſque ad ceſſum,vel diceſſum reſignatary. Tertia : *filius illegitimus , qui vigore huius decreti reſignare tenebatur , non fuit excuſatus à reſignatione , etiam ſi ſuper eo alter haberet regreſſum.*

18 Et quia ex alia declaratione magis in caſu difficiliori clareſcit;ideo ex D. Nicolao etiam tranſcribi placuit in verbis ſequentibus verſ. *quarta* Cordubens *filius illegitimus cum haberet portionem ſibi datam in titulum,& ille , qui reſignauit ei reſeruauit ſibi penſionem,& regreſſum, & pro expeditione reſignationis,& liberatione penſionis, dictus filius conſumpſerat totum patrimonium;in ea vero Eccleſia pater habebat aliam portionem, vnde filius,nec retinere poterat,obſtante concilio, nec reſignare , repugnante alio concily decreto , quod non haberent vnde viuerent , nec minus ſuſpendi regreſſus;ideo in hac perplexitate adhibitum fuit moderamen , quod filius reſignaret portionem ſuam habenti regreſſum, & reſeruata ſibi congrua penſione,vel portione fructuum ; quod ſi habens regreſſum recuſaſſet acceptare reſignationem,tunc facta prius ei oblatione,& eo recuſante, poſſet alteri reſignare , reſeruata ſibi penſione , ac ſuſpenſo interim regreſſu;ita vt locum habere non poſſit,niſi per ceſſum, vel diceſſum ipſius.* ſic refert D. Garcia.

19 Et quia pro extenſione huius dubij poſſunt adiungi hic quæ refert Nauarrus *in actuario dict. cap. ſi quando de reſcriptis,*vbi referens *dict.cap. 15.Trid. ſeſſ.*25.verba, cuius occaſione plures reſoluendo difficultates,ſuper quibus inquiſitus fuit inter eas,explicans locum Trid.*ſeſſ.24.cap.17.& cap.7. dict.ſeſſ. 25.de reform.*vbi loquitur Trid. de expectatiuis reſeruationibus,de regreſſibus, acceſibus,& coadiutoriis,ideo ad reſolutiones ipſius,& Doctorum, quos congerunt Barboſa,Ferrin.& Marcilla in dictis locis, te remitto, vbi expendunt quid hæc nomina ſibi velint ,de quibus
20 alibi. † Et ſic breuiter nota cum Oldrado *conſ.* 275.*ſub n.* 3. verſ. *& iſtud , & ſub n.* 7. & cum Garcia *dict.cap.*3.*p.*7.*de benefic. n.* 51. qood regreſſus non eſt acquiſitio noui tituli, ſed antiqui continuatio;ſic Caſſador. *in deciſ.* 4. *ſub n.*2. *de priuileg.*vbi quod regreſſos habet cauſam,& pendet è Iure de præterito,in quo fundatur , Achiles *deciſ.* 3. *de regreſſu* , dicit quod eſt reliquia Iuris
21 ceſſi , Put *deciſ.* 3. *eod.* † Sed acceſſus totaliter pendet à futuro euentu, nec aliquod Ius de præterito habet,Caſſadorus deciſ.Vnica *n.* 1. *&* 9. *de pactis* Fabius *deciſ.*3. alia cumulat Garcia ex declarationibus,& deciſionibus,videnda.

Pro complemento huios dubij aduertes præ-
22 dictum trium menſium ſpatium aſſignatum à Trid.pro dicta reſignatione , ſeu permutatione , aut regreſſu faciendis, poſtea fuiſſe prorogatum à Pio I V. per ſuam Bullam ad ſex menſes,vt refert Garcia ex declarat.Concilij *dict.cap.*3.*p.* 7.*de benefic. n.* 76. in verbis ſequentibus : *Pius I V. per ſuam Bullam aſſignauit terminum ſex menſium omnibus filiis Presbyterorum,vt reſignarent beneficia* Hiſce tamen temporibus quoad prædictam praxim,difficulter poſſet offerri caſus , ſed deſeruient dicta ex prædictis declarationibus ad colligendam doctrinam pro aliis dubiis , quæ forte valeant offerri.

23 Ad ſcatam quæſtionis partem , quid ſi tantum eſſet beneficium in perſona patris, & filij cum alternatiua reſidentia. In quo dubio ex aliis iam *ſupra* adductis reſpondeo cum eodem Niçolaos Garcia *dicta p.*7.*de benefic.n.* 79. Iuxta verba S. Congreg.quibus Epiſcopo Ciuitatens , *in eadem Eccleſia beneficia obtinere , idem eſſet ſi vnum tantum ſed eſſet in perſona patris , & fily cum alternatiua reſidentia , quo caſu fuit decretum , quod pater in totum cederet filio totum Ius , quod haberet,reſeruata ſibi penſione,perpetuò abſtineret à ſeruitio.* Quod ſi dubites num fuerit hæc reſponſio iuxta mentem Trid. ea iam longe adductis,percipies , & adiuuatur hoc dictum ex relatis *ſupra q.* 3.verſ.*ad tertiam* , in verſ.*dicta vbi proxime.*

Q V Æ S T. V.

An Epiſcopus poſſit diſpenſare,vt filius clerici illegitimus queat habere beneficium in Eccleſia,vbi pater, vel eadem beneficia,qua pater habuit , vel ſpectat ad ſolum Papam hac diſpenſatio? An ſaltim poſſit Epiſcopus ſi quos inuenerit in Eccleſia intruſos , aſſignare eis terminum competentem ad docendum de diſpenſatione Apoſtolica , ſi forte ea ſint ſuffulti. An qualibet diſpenſatio generalis Pontificia ſufficiat , ſeu debeat eſſe expreſſa ad beneficia paterna? Ibi de pluribus caſibus,in quibus exemplificatur cap. 2.hoc tit *Et an ſuffragetur tali illegitimo tolerantia Epiſcopi,ſiue poſſeſſio quieta annorum,ſcilicet* 30.

S V M M A R I V M.

1 *Epiſcopus non poteſt diſpenſare , vt illegitimus,aut filius Presbyteri obtinere queat beneficium in Eccleſia , in qua pater , nec ex Trid. & iure communi,*vt numero 2. & 3. *nec tacitè* , *vt* numero 4. *fallit in filiis ex legitimo matrimonio natis* , *vt* numero 5.

4 *Papa ſolus diſpenſat ,vt illegitimus valeat obtinere in Eccleſia,in qua pater.*

6 *Epiſcopus poteſt repellere intruſos illegitimos in Eccleſia,inqua pater, non obſtante qualibet poſſeſſione, niſi edocto de legitima diſpenſatione,ſiue figura Iudicij,& libello, vt* num 7.& n. 10.& 21.

7 *Poſſeſſio beneficij, etſi proſit poſſeſſori illegitimo aduersùs tertium in Eccleſia patris,ſed non quominus poſſit talem intruſum eiicere illico , & punire ex temeraria retentione* n.8.

9 *Diſpenſatio, vt filius illegitimus obtineat beneficia in Eccleſia , inqua pater , debet eſſe ſpecifica, nec ſufficit ſolùm facta ſuper defectu natalium,nec habilitas ad quaecumque* n.10.

11 *Diſpenſatio reſtringenda eſt ſemper ad caſum,de quo loquitur,nec vna ſufficit,ſed requiruntur.*

12 *Diſpenſationes generales , & clauſula non ſufficiunt,quando talia ſunt impedimenta , qua*

qua difficiliorem reddere ſolent concedentem ad diſpenſandum.

13 *Filius ſacerdotis,qui tacito hoc,in reſcripto, obtinuit capellaniam in Eccleſia, in qua pater miniſtrauerit, amouendus eſt ab ea, non obſtante quacumque poſſeſſione.*

15 Cap.1.de filiis Presbyterorum.

Diſpenſatus quoad officium non cenſetur diſpenſatus pariter quoad beneficium.

15 *Diſpenſatus ſuper ætate ad beneficium ſimplex, non poteſt alia ſimilia obtinere ſine noua diſpenſatione, durante minoritate.*

16 *Diſpenſatio ad obtinendum beneficium, vnicum tantum reſpicit.*

17 *Diſpenſatus ſuper illegitimitate, non poteſt recipere Præbendam Eccleſiæ cathedralis.*

18 *Diſpenſatus, vt poſſit habere beneficium duo in cathedrali, ſi cum primo viuere nequit, non cenſetur diſpenſatus ad primum in cathedrali.*

19 *Diſpenſatio prohibens filio obtinere in Eccleſia patris, non comprehendit nepotem legitimum ex filio illegitimo.*

20 *Tollerantia Epiſcopi non ſuffragatur illegitimo poſſeſſori in Eccleſia, qua pater tempore vllo.*

21 *Triennalis poſſeſſio non ſuffragatur filio illegitimo in Eccleſia, in qua pater, nec alias maior. Quid ſi per triginta annos poſſederit, prius alius intermedius* num. 22. 23. & 24.

24 *Trigenaria poſſeſſio, non ſuffragatur filio illegitimo in Eccleſia, qua pater propter Iuris reſidentiam.*

25 *Diſpenſatio vlla nequit præſumi ex diuturna poſſeſſione.*

26 *Poſſeſſio diuturna non habilitat incapacem, cum ex diuturno tempore non naſcatur titulus ad beneficium* n.27.

28 *Papa diſpenſare valet cum filio Religioſi ad Dignitates, & Prælaturas in ea religione, in qua pater Prælationem obtinuit, & pro eodem conuentu* n.29.

30 *Filius illegitimus prohibetur habere beneficium in Eccleſia patris, qui cum eſſet Clericus prima tonſura capellaniam cathedralis obtinuit, eaque poſt, & habitu dimiſſo filium ſuſcepit, & poſt duxit vxorem, qua mortua, aliam duxit.*

31 *Filius natus ex legitimo matrimonio eget diſpenſatione ex gratia concedenda, vt poſſit immediatè obtinere beneficium de Iure patronatus, quod pater obtinuit, ad quod ſunt vocati proximiores de genere.*

32 *Filius legitimus clerici conceptus ante clericatum, gaudet priuilegio fori, durante vita patris eius.*

2 AD primam quæſtionis partem adiunctis hic quæ adduxi *in cap. 1. huius tituli q. 9.* de Epiſcopo diſpenſante cum illegitimo, & filio Presbyteri quoad ordines minores, & beneficia ſimplicia; quibus & in caſu præſenti pro affirmatiua ſententia poſſet diſputari. Tamen quia iſte caſus differt ab illo; ideo ſolùm ex Trid. poſſemus dicere *in cap. 15. ſeſſ. 25. de reform.* vt quia quælibet diſpenſatio ſubreptitia cenſeatur ſuper adductis inhabilitatibus, de quibus hic *a quæſt. 1.* per verba ibi: *& ſpuriis quacumque diſpenſatio, ſubreceptitia cenſeatur*; ideo non eſt ambigendum, vt vllo modo poſſit Epiſcopus diſpenſare cum tali illegitimo ad obtinenda beneficia paterna, quæ in eadem Eccleſia pater eius habuit: ſic docent Staphileus *de litteris gratiæ, tit. de qualitate, & ſtatu benef.* verſ. *ſecundo quod ſi illegit*, Gemin, *in cap. 1. hoc tit. lib. 6. n. 8.* verſ. *in gloſſa* ibi gloſſa fin. *in cap. ad abolendam hoc tit.* Alcedus *de præced. Dignit. Epiſcopal.*

Et de Iure communi quod nec poſſit diſpenſare, vt talis illegitimus habere poſſit, aut conſequatur paternum beneficium, gloſſa verb. *tale in dicto cap. 1. hoc tit. lib. 6.* Sayrus *de cenſuris lib. 6. cap. 11. n. 11.* Sanctarel. *variar. reſolut. q. 41. n. 13. & q. 79. n. 2.* vbi cum Barboſa *allegat. 65. p. 1. de officio Epiſcop. n. 30.* † Nec vt diſpenſare poſſit, 3 vt obtineat beneficium in Eccleſia patris ſui viuentis clerici, reſoluunt Fr. Emanuel Rodriguez *in ſumma tom. 1 cap. 10. n. 4.* Sylueſter, Armilla, Vega, & alij citati à Sanctar. *dict. q. 41. n. 14.* Barboſa *in dicto cap. ex tua n. 3. hoc tit* & gloſſa in verbo *patiaris cap. 5 hoc tit. gloſſa fin. in cap. conquerente eodem,* Mandoſius *de ſignatura gratiæ ſub tit. de diſpenſ. ad beneficia in Eccleſia, in qua pater,* Campanil. *lib. 1. in diuerſ. Iuris Canonici, Rub. 11. cap. 13. n. 87.* Caſtrus Palao (etiam cum Barboſa *in paſtorali*) *in opere morali tom. 2. tract. 13. puncto 2. n. 19.* dicentes non poſſe diſpenſare, neque ad habendum ea, quæ in eadem exiſtunt Eccleſia, in qua generaliter habuit, aut de præſenti retinet beneficium.

Quorum omnium ratio ea eſt; quia ad fauorem 4 illegitimorum, etiam ante clericatum paternum natorum, ſolus Papa, non ipſi Epiſcopi, elargiri queunt huiuſmodi facultatem, ſicut, & dicunt etiam Galganetus *de Iure publico lib. 3. tit. 2. n. 30.* verſ. *verum ſi,* idem Barboſa *in dict. cap. 3. n. 60* per gloſſam *patiaris,* ex verbis ibi: *niſi habeant illas per diſpenſationem Apoſtolicæ ſedis*: idem Barboſa *in dicto cap. in tua 9. n. 3.* Gratianus *diſcept. forens cap. 397. n. 33.* & ante & enim contra concilium, nec expreſsè, nec tacitè poteſt Epiſcopus diſpenſare: idem Grat. *ibi* per gloſſam *in cap. cum dilectus de ætate, & qualitate ordin.* Abbas *in cap dilectus hoc tit. n. 4.*

Hæc tamen limitantur iuxta quæ adduxi *ſupra* 5 *in quæſt. 3.* huius p. 2. verſ. *ad ſextam,* nempe in filiis ex legitimo matrimonio natis; eo quod, vt *ibi* latè dictum eſt, & refert, ac docet Barboſa *in dicto cap. ex tua 9. ſub n. 3. in fine*, iſti non comprehenduntur ſub diſpoſitione Conſtit. Clem. 7. nec ſub diſpoſitione Trid. *cap. 15. ſeſſ. 25. de reformat.* vt dixerunt etiam Nicolaus Garcia *p. 7. de benef. cap. 3. n. 18.* Sanctarelus *dict. q. 41. n. 15. variar. reſolut.*

Ad ſecundam difficultatis partem per aliqua, 6 quæ dixi *ſupra*, breuiter reſpondetur, vt debeat Epiſcopus, ſi quos huiuſmodi intruſos repererit in Eccleſia, aſſignato eis competenti termino ad docendum de diſpenſatione Apoſtolica, ſi forte ea ſuffulti exiſtant, & nihil docto, quacumque poſſeſſione non obſtante amouere; quia nulla data diſpenſatione Apoſtolica, ſunt ipſo Iure priuati, ex quo concilium inhabiles tales facit ad beneficium obtinendum, notat bene Nauar. *conſ. 1. hoc tit. n. 4.* Y *q. 18. de conſtit.* Gratian. *dict. cap. 397. n. 31.* qui *ibi n. 31.* comprobat ex *clem. 1.* cum *ibi* notatis *de officio ordinar. & per argum. l. præſide. 2. l. congruit ff. de offic. Præſidis*: nam Epiſcopus

tenetur

tenetur Eccleſiam purgare pro ſuo paſtorali offi-
cio,& faciunt pro hac reſolutione adducta quæſt.
4.præced. in toto verſ ad quartam, & in verſ. ad
quoniam,& in terminis Barboſa in paſtorali dict.
7 alleg.65.ſub n. 9. † vnde licet poſſeſſio prodeſſet
reſpectu ſuperioris Epiſcopi,qui vult videre titu-
lum,non ſic ex quo habet reſiſtentiam Iuris,vt no-
tant DD. in cap. licet Heli vbi Abbas num. 14. de
ſimonia, cum aliis Gratian. diſcept. forens. dict.
8 cap.397.n.42.qui à n.45.& 47.ait,† amouendos
eſſe tales beneficij poſſeſſores, non docto de diſ-
penſatione,ſine alio Iudiciario ordine,& proceſſu
ex textu in cap quoniam hic,nec vt requiratur li-
bellus, nec alia citatio; quia tunc debet Iudex ex
officio ſupplere propter notorietatem:alia tradit
Barboſa ibi n. 4. & 5. vbi quod licet notorium
releuet ab onere probandi; non tamen ab onere
proponendi.Gratian.vbi addit quod puniri etiam
poterunt temeraria retentione, quem leges.

9 Ad tertiam quæſtionis partem,an quælibet diſ-
penſatio Pontificia, ſufficiat, ſeu debeat eſſe ex-
preſſa ad tollendum impedimentum, de quo in
cap. 2. hoc tit. cum multis ſequentibus ſupra in
praxi ſignatis. Etenim quod Apoſtolica diſpenſa-
tio non ſufficiat,niſi in ſpecie diſpenſetur ad ob-
tinenda beneficia in Eccleſia, in qua pater; imo
& requiri etiam in ſpecie derogationem Conſt.
Clem.7 de qua dixi hic q. 1. & q. 3. & Trid. in
10 dict. cap. 15. † ſic vt propterea non ſufficiat diſ-
penſatio ſuper defectu natalium, nec habilitas ad
quæcumque beneficia obtinenda deciſum reſe-
runt Caſador in deciſ.9. de præb. Rota diuerſ. in
deciſ.233.p.1.Riccius collect. 1367. in dicto cap.
15.Trid.paulo ante finem, Rebuffus in praxi tit.
de diſpens ſuper defectu natal. n. 24. & 55. &
cum eo Barboſa in paſtorali dicta alleg.65.n.31.
Gratianus dicto cap.397.n.55. qui & n. 56. cum
eodem Rebuffo n.24 dicit requiri derogationem
dict. conſt. Clem. 7.& Trid. ſaltem in genere.

11 Et tradunt dicti DD. rationem huius reſolu-
tionis, quia cum ſemper diſpenſatio reſtringenda
ſit ad caſum,de quo loquitur ex cap.1. §. fin. hoc
tit.vt ſupra dixi in dicto cap.1.q.9 & vna diſpen-
ſatio non tollat omnes defectus, ſed tot debeant
eſſe diſpenſationes, quot obſtacula, Geminian.
conſ.33.n.8. Caſſador deciſ.9.n.8. de præb. Rota
deciſ.253.q.22.p.1.diuerſ. Gratianus ſupra n. 58.
12 & 59.† Et neque generales diſpenſationes, &
clauſulæ operentur, quando talia ſunt impedi-
menta, quæ difficiliorem reddere ſolent conce-
dentem ad diſpenſandum,Bald. in l.1.n.22. verſ.
vnum ſcias. Cod de furtis, Felinus in cap. non-
nulli n. 21. verſ. quarta concluſio de reſcriptis,
Alca conſ.195.n.10.lib.2.Menoch de arbitr. lib.
3.cent.3.conſ.203.n.12.Gratianus ſupra n.40.ſe-
quitur ergo, vt recto iure procedat dicta conclu-
ſio, quam in terminis etiam amplectuntur Bar-
boſa in paſtorali dicta alleg.65 n 32.& 33.Ric-
cius reſ.369.in praxi aurea.Et addo cum Sayro
deciſ. 1. de conſtit. Barboſa in dicta alleg. 65. de
officio Epiſcopi p. 3. vt collatio tali illegitimo fa-
cta,ſit ipſo iure nulla,& idonea, Barboſa in dicto
cap.quoniam hoc tit.ſub n.2.cum Nauarr.conſ.18.
de conſtit. Sanctarelus variar. reſolut. q. 41. n.
15. poſt med. Garcia de beneficiis p. 7. cap. 3. nu-
mero 16.

13 Vnde recte in dicto cap. 2. hoc tit. diſpoſitum
eſt,vt filius ſacerdotis.qui hoc tacito per reſcrip-
tum Apoſtolicum,impetrauit capellaniam in Ec-
cleſia,in qua pater miniſtrauit, non obſtante qua-
cumque poſſeſſione, ab ea ſit amouendus, vt te-
nent Ordinarij, ibi Abbas,antiq. Zabarella collect.
Ancharran. Bellamera Ioan. Andreas, Hoſtiens
Innocent.Panormit.Anania,Butrius, Viuianus in
rationali lib.1.Iuris Pontificij pag.318. Alagonia
in compendio Iuris canonici pag. 111. Anton. Au-
guſtin. collect.1.decret.lib 1.tit 9.cap.2. Barboſa
in dicto cap.2. cum Dan. Venator in analyſi me-
thodica Iuris Pontificij lib.1.n.17.axiom.1.& eo-
dem Stephano Gratiano dict.cap.397.ex n.31.† 14
Ex his etiam colligitur pro explicatione, & ma-
teria dicti cap. 2. quod diſpenſatus quoad offi-
cium,non cenſetur diſpenſatus pariter quoad be-
neficium,Maynard. in deciſ.21.lib. 3. quam notat
ad limitat. cap.fi. hoc tit.lib.6.Riccius in collect.
704.ſuper dict.cap. 2. hoc tit. † Vbi infert etiam 15
quod diſpenſatus ſuper ætate ad beneficium ſim-
plex,non poteſt alia ſimilia beneficia obtinere ſine
noua diſpenſatione,durante minoritate ætatis,
vt dicit Caualcan, deciſ.29.p.1.† Et quod diſpen- 16
ſatio ad obtinendum beneficium, extenditur ad
primum, & vnicum tantùm ex Rota in deciſ. 1.
hoc tit. † Et quod diſpenſatus ſuper legitimitate, 17
non poteſt recipere præbendam Eccleſiæ cathe-
dralis ex eadem Rota in deciſ. 1.hoc tit.quam not.
ad limit. Reg.non debet de reg.Iuris; imo addit
Riccius ſupra ex Fabro deciſ. 13.cod de ſacro
ſanctis Eccleſ regulam cui conceditur maius, vi-
detur conceſſum minus, non procedit in diſpen-
ſationibus. † Et quod diſpenſatus, vt poſſit ha- 18
bere ſecundum beneficium cathedrali,ſi ex primo
non poſſit viuere, non cenſeatur diſpenſatus, vt
primum in cathedrali capere poſſit; quia diſpen-
ſationes ſunt odioſæ, & ſtricte interpretandæ,
vt dicit Verallus deciſ.272.p.1.† Item quod diſ- 19
poſitio prohibens filium obtinere beneficium in
Eccleſia patris,cum ſit exorbitans,& odioſa, non
comprehendit nepotem legitimum ex filio illegi-
timo,Sayrus in cap.9.hoc tit.& de aliis quam plu-
ribus exemplis,idem Riccius legendus vbi ſupra
verſ inferetur 6.& à verſ inferetur 8. vſque ad fi-
nem limitat in aliquibus diſpenſationibus, & ab-
ſolutionibus fauore animæ,& fauore matrimonij,
de quibus dixi plura ſub tit. de reſcript. aliqua
etiam ſub cap.præced.q.8.& 9.

Ad quartam quæſtionis partem,an ſuffragetur 20
tali illegitimo tollerantia Epiſcopi, ſiue poſſeſſio
longiſſima annorum 30. & quoad primum ne-
gatur ex dictis à n 1.hic eo quod,vt iam dixi con-
tra concilium,nec capeſſe, nec tacitè valeat diſ-
penſare, Treuiſan. deciſ. 111. & cum eo Riccius
dicta collect.1367.ad dict.cap.15.Trid Gratianus
vbi ſupra n.33.ex dicta gloſſa cap.cum dilectus,
& Abbatis in dicta cap. dilectus hoc tit. nume-
ro 4.

Et quoad ſecundum, licet per dictum in cap. 21
1.de regula de triennali.q.8.videatur minori tem-
pore ſuccurri tali filio illegitimo poſſidendi; ſed
quia iam in hac ſecunda parte q. 3. verſ. ad ter-
tiam, dixerim prædictam triennalem poſſeſſio-
nem,nec aliam maiorem non ſuffragari.† Ideo in 22
præſenti, licet Gonzalez in regula 8. cancellariæ
gloſſa 5.n.13.& Barboſa in dicto cap.15.Trid.n.5.
ad verba dict. Trid. in cap.15.ibi longiſſime arcea-
tur per triginta annos, alio ſuccedente in bene-
ficio paterno immediate,videri filium poſſe in eo
ſuccedere; & quod hæc longa poſſeſſio alterius
intermedii filio illegitimo faueat eo quod incon-
tinentiæ ſcandalum tanto tempore, præſumatur
ceſſare.

Sed

23 Sed in caſu noſtro ex aduerſo magnum reſultaret, cum loquantur de longo tempore, quo filius illegitimus eſt in poſſeſſione Epiſcopi tollerantia; quia hæc quantumuis poſſeſſio longa non illum tuetur contra iuris diſpoſitionem, & *dict. conſt.clem.7.& Trid.* diſpoſitionem *in dict. cap.15.*

24 Nec enim ex tali longeua poſſeſſione poſſunt illegitimi ſuffragari in caſu, de quo loquimur, cum habeant contra ſe iuris reſiſtentiam, & concilij, contra quod non ita facile diſpenſat Sum-
25 mus Pontifex. † Ex diuturna enim poſſeſſione, etiam longiſſimi temporis, non poteſt induci aliqua præſumptio diſpenſationis; & vbi non ſolet
26 dari diſpenſatio vera, ceſſat præſumpta, Puteus, *deciſ.139.num.4. & deciſ.157. lib.3.n.3.* Nec poteſt habilitare incapacem, cum ex temporis diuturnitate, non poſſit naſci titulus, vt dicunt Rebuff.*in tr.de pacifica poſſeſſ. in 4. limit. n.172.* vel ſecundùm aliam impreſſionem *num.206.* qui in ſpecie ponit de illegitimo, qui eſt inhabilis ad obtinendum beneficium in Eccleſia, in qua pater, *ibidem n.225.*verſ. *vigeſimo quarto,*Gratian.
27 *diſcept.forenſ.dict.cap.397.ex n.4*. † reddentes rationem; quia cum non poſſit habere titulum, non poſſit iuuari poſſeſſione, quæ non datur ſine titulo, & quia ſine titulo quis ſemper eſt in mala poſſeſſione,& conſequenter nunquam præſcribit. vt dixi late, *in cap fin. de præſcriptionib.*per textum ibi,*& regul.poſſeſſor.de reg.iuris lib.6.*

28 Pro complemento notabis poſſe à Pontifice diſpenſari cum filio illegitimo alicuius religioſi, vt ad dignitates, & prælaturas promoueatur in ea religione, in qua eius pater prælationem obtinuit, ſiue obtinet; ſi tamen ſit cum expreſſa Pontificis diſpenſatione, & non ſolùm pro tota
29 religione. † Sed & pro eodem conuentu: ita Barboſa, *in dicto cap.3.hoc tit.n.fin.* Vbi componit hoc modo duas opiniones affirmantem vnam Fr.Eman.Rodriguez, *quæſt.reg.tom.1.q.13. art.7.* ſic tenentem ſola diſpenſatione generica, quam bene reprehendit Ludouicus Miranda, relatus à Barboſa, *q.2.art.10.in man.regul.*Et hæc facilius explanantur ex dictis, *ſup. q.4.* verſ. *ad tertiam.*

30 Secundo notabis quod filius illegitimus prohibetur habere beneficium in eadem Eccleſia patris, qui cum eſſet Clericus primæ tonſuræ, Cappellaniam Cathedralis obtinuit, & deinde tam Cappellania, quàm tonſura dimiſſa,habituque ſæculari aſſumpto, huiuſmodi filium ſuſcepit, ac demum vxorem duxit, illaque defuncta, aliã accepit, in eoque ſtatu ſemper perſeuerauit: ita ex Sacra Congreg. Concilij 24. Ianu. 1602. & ex mente Trid.*dict.ſeſſ.25.cap.15.*refert Barboſa, *in Bullar.*verb.*filius illegitimus cuius,*& *in deciſ. Apoſtol.in eodem* verbo.*n.19.per dict. declarat.*apud Aldan. *in compendio canonicar. reſ. lib.2.tit.36.n.18.*

31 Tertiò quod filius ex legitimo matrimonio natus eget diſpenſatione, alias ex gratia concedenda,vt poſſit immediatè obtinere beneficium de iure patronatus, quod obtinuit pater;ad quod beneficium in fundatione ſunt vocati proximiores de genere:ita Barboſa,*in Bullario,*verb. *filius* penult.ſequitur ex S. Cong. Concilij ſub die 13.
32 Auguſti 1631.† Vbi concludit quod filius legitimus clerici conceptus ante clericatum, gaudet priuilegio fori, durante vita eius patris:ſic refert declaratum ex ſacra Congreg.immunitatis in Calliens 18.Martij 1631.an apud nos in praxi admiſſum colliges ex his,quæ late dixi *in cap. 2.de Iudic.*cum aliis,& *ſub. cap. 2. de foro compet.* Et ad plures caſus iam *ſupra* reſolutos videbis eundem Barboſam cum declarationibus,& deciſionibus in Bullario,& *in deciſ.Apoſtol.*dict.verſ.*filius.*

AD TITVLVM ET RVbricam, de Seruis non ordinandis, & eorum manumiſſione.

SVMMARIVM.

1 *Conditio non liberi hominis præſtat impedimentum ad ordines.*
2 *Seruilis vilitas non capit honorum clericalem, & irregularitatem inducit,vt* numero 10.
3 *Serui iuxta leges politicas repelluntur ab obtinendo Decurionatu, nec admittuntur ad officia,quæ per liberas perſonas exerceri,leges iubent,&* n.7.
4 *Serui in iure ſemper pro nullis habentur.*
5 *Infames, & viles non admittuntur ad Dignitates.*
6 *Seruo nihil abiectius, qui nec participat de Iure.*
7 *Homines ingenuos ad gubernandum, Reipublica, conuenit habere nobiles, & qui honoris capaces ſint, & qui honeſtè ſe gerunt.*
8 *Sacerdotij Dignitas, ſumma eſt Dignitas Dignitatum.*
9 *Libertas primum bonum conſideratur quoad ordines, quatenus ſeruituti opponitur.*
11 *Ordinatio mancipiat quem Eccleſiaſticis miniſteriis.*
12 *Seruus nequit ordinari, quia non eſt ſuus,nec Dominus ſuorum operum.*
13 *Militia Diuina aggregandus debet eſſe ab aliis immunis.*
12 *Seruitus non inducit irregularitatem perpetuam,ſed dum durat.Et de differentia aliorum infamium* n.15.
15 *Seruus quicumque ratione à ſeruitute liberetur deſinit eſſe irregularis abſque alia diſpenſatione,ſi aliàs fidelis Chriſtianus & bene inſtructus ſit,non neophitus, & recenter conuerſus,&* n.16.& 17.

QVia in titulo præcedenti viſum eſt de impe- 1
ditis ordinari ratione originis,hoc eſt ex defectu natalium,& ordinandi ex variis cauſis impediantur ad ordines promoueri ſine diſpenſatione Papæ, vt patet ex tit. ſequent.iam nunc præſtat agere de alio impedimento,quod vocatur conditionis,hoc eſt non liberi hominis,ſed ſerui,† cum 2
ſeruilis vilitas non capiat honorem clericalem, vt patet *54.diſt.per tot.12.q.2.& in c 1.in fin. ſupra de filiis Presbyter.* & ex aliis Iuribus huius tituli; item & ex *c.fin.de reb.Eccleſ alien.vel non c.3.& 4.de rerum permut.cap.mandata,& ſeq.de conditionibus appoſitis,cap.2.de natis ex libero ventre*

*cap. vnico, & ex cap. per venerabilem verſ. prætε-
rea, & ſequenti qui filij ſint legitimi, & ex cap.
vnico de infantib. & languid. cap. ſorus de verb.
ſignific. cap. relatum de ſent. excommunic.* & poſ-
ſunt applicari quæ Doctores referunt iuxta nu-
lum de coniugio leproſorum, & de coniugio ſer-
uorum.

3 Quod ſi ratio huius impedimenti ad ordines ex-
poſcatur, ex eo enim deſumenda venit: nam cum
iuxta leges politicas ſerui repellantur ab obtinen-
do Decurionatu, cum Dignitas ſit Reipublicæ, vt
*in l. 2. cod. de decurion. lib. 10. & in l. ad Decurio-
natum cod. de vacatione muner.* cum ad illa officia
quæ per liberas perſonas exerceri leges iubeant,
ſerui non admittantur ex *l. in his 173. ff. de reg. iur.*
4 † qui ſemper in iure pro nullis habeantur, *l. quod*
5 *attinet 32. eodem tit.* † indeque eueniat quod nec
viles, nec infames admittantur ad Dignitates, *l. 2.*
6 *cod. de dignit. lib. 10.* † Et ſeruus, qui nihil eſt, eo
nihil abiectius, ſit vt late probauit D. Franc. de
Amaya *lib. 2. obſeruat, 1. cap. 13. n. 2. & 4. & lib. 2.
cap. 6. n. 9.* nec participet de iure, *l. qui teſtamento
20. §. ſeruus ff. de teſtam. l. 1. ff. de iure de liber*, &
7 cum nec pudoris diſpendium ſuſtinere poſſit. †
Quid mirum, vt quemadmodum ab illa decurio-
natus Dignitate repellitur, ne ſeruili macula, Dig-
nitas curiæ violetur, vt aiunt DD. per textum *in l.
2. cod. ſi ſeruus, & libertus*, quia expedit Reipubli-
cæ, vt ad eam ordinandam admittantur homines
ingenui, & nobiles, & qui honoris capaces ſint, &
qui ſemper honeſtè ſe gererint, vt probant cum
multis Bobadilla *lib. 3. polit. cap. 8. ex n. 6.* & Ama-
8 ya *in dict. l. 2. cod ſi ſeruus, & ingen. n. 2. & 3.* †
ſic vt à Dignitate ſacerdotali ſerui explodantur,
cum ſit ſumma Dignitatum Dignitas, vt deſumi-
tur ex *cap bene quidem* cum aliis *tota diſt. 96. &
ex cap. ſolita de maiorit. & obed.* vbi paſſim Do-
ctores, & *in cap. nouit. de Iudiciis.*

9 Cum ergo ex defectibus bonorum tempora-
lium poſſit aliqua irregularitas contrahi, & inter
eos numeretur fama, & primum bonum, quod ve-
nit quoad hoc conſiderandum ſit libertas, quate-
nus ſeruituti opponitur iuxta illud ad *Galatas 4.
iam non ſumus ancillæ filij ſed liberæ*, & 1. *ad co-*
10 *rinth. 12. ſiue ſerui, ſiue liberi*, † Et defectus huius
boni ſeruitus appelletur, & irregularitatem indu-
cat, vt patet ex multis decretis *d. diſt. 54. à princ.*
& ex toto noſtro titulo, & vt habetur in *auth. ſi
ſeruus, cod de Epiſcopis, & clericis*, Theologi *in
4. diſt. 25.* vbi D. Thoma *q. 2. art. 2. p. 1.* Richard.
Paludan. & reliqui, Anton. *p. 3. tit. 28. cap. 6.* Silue-
ſter, & alij ſummiſtæ, verb. *ſeruus*, & verb. *irregu-
láritas*, Nauar, *in man. cap. 27. n. 204.* Maiol. *lib. 1.
cap 55.* Salced. *in pract. cap. 19.* Diana *tract. 7. de
ſeruis, & mancipiis reſ. 53. p. 7.* Suarez *de cenſ.
diſp. 52. ſect. 3 ex n. 1.* Filiucius *tract. 19. cap. 7. q.*
11 19. Bonacina *de irregularit. q. 2. puncto 4.* & alij. †
Sequitur vt cum per ordinationem quis manci-
patur Eccleſiaſticis miniſteriis, & ſeruus non
poſſit hoc modo ſeipſum mancipare, quod nec
poſſit ordinari, quia nemo poteſt dare alteri, quod
12 ſuum non eſt † at ſeruus non eſt ſuus, nec Domi-
nus ſuorum operum; ergo, quandiu ſeruus in tali
ſtatu permanet, videtur vt nequeat ordinari, ſicut
omnes fatentur, & inſinuat Leo I. *epiſt. 1. in cap.*
13 *1. dicta diſt. 54* in verbis ſequentibus. † *De-
bet immunis eſſe ab aliis qui Diuinæ militiæ
eſt aggregandus, vt à Caſtris Dominicis, quibus
nomen eius ſcribitur, nullis neceſſitatis vinculis ab-
ſtrahatur.*

Et vt intelligatur hæc ratio animaduertendum 14
eſt, vt licet ſacri canones loquantur in locis ad-
ductis de hac ſeruitutis irregularitate, non con-
ſiderasse in ſeruo ignobilitatem illam, quæ eſſe
videtur in vili conditione ſerui, vt ratione illius
hanc irregularitatem imponerent; quamuis poſ-
ſent illam conſiderare; quia etſi in homine or-
dinando requiratur ex quadam decentia cla-
ritas quædam propter eminentiam illius ſtatus,
cui non minus videtur obſtare ſeruitus, quam
illegitima origo, de qua late dictum eſt in tit.
præced. vel infamia, & ſimilia, vt in titu-
lis ſequent. canones verò nullam rei rationem
videntur habuiſſe, ſed impedimenti, quo abla-
to, per manumiſſionem, ac adeptionem liber-
tatis, ceſſet quidem omnino, cum ſolam conſi-
derarint ex vna parte rationem Iuſtitiæ reſpectu
Domini, & ex alia religionis cauſam in miniſteriis
ſacris.

Et ſic colligi ſeruitutem non inducere irregu- 15
laritatem abſolute perpetuam, ſed quandiu du-
rat, & Dominus non conſentit: nam quacum-
que ratione ſeruus redimatur, & à ſeruitute libe-
retur, deſinit eſſe irregularis abſque alia diſpen-
ſatione; quia ablatum eſt fundamentum huius
irregularitatis, cum ex ſola præcedenti ſeruitute
non relinquatur macula, vel indecentia mora-
lis, quæ à lege conſiderata ſit, ad irregularita-
tem inducendam, † ſi aliàs ſeruus fidelis, ac 16
bene inſtructus, Chriſtianus, ac Catholicus
eſſet, non neophitus, & recenter conuerſus: ita
docent præter antiquos Suarez *vbi ſupra dicta
ſect. 3. n. 2. & 3.* Cornejo *in 3 p. D. Thomæ, tract.
de irregul. diſp. 14. dubio 1. & 4.* Leander *de irre-
gularit. tract. 1. diſp. 5. q. 1. & 2.* Henriquez cum
multis *in ſumma lib. 11. cap. 10. n. 5. & lib. 14.
cap. 8. n. 7.* Bonacina *ſupra n. 2. verſ. primo*, Diana
dicta reſ. 53. Villalobos *in ſumma tom. 1. tract.
24. dif. 36. n. 1. & 2.* qui ſub verborum compen-
dio reddens adductam rationem, integram mate-
riam explicat, de quo ſunt etiam videndi Albert.
Trotius, Bernard Diez, Sotus, Lelius, Zanchis,
Paul, Lancelot, Vgolin, Auila, Valer Reginald,
Campanilliis, Bellet, & alij, quos citat *in hac Rub.
& in cap. hoc tit.* Barboſa, & idem *in princ. dict.
diſt. 54.*

Iam ergo antequam ad explicationem Iu- 17
rium huius tituli deueniamus, quia occaſio-
ne inſcriptionis huius Rubricæ, poſſunt mul-
ta moueri de ſeruis, de eorum differentia, de ma-
numiſſione, & libertinitate forte in toto Iure
Canonico, non alibi Congruentius tractanda,
ideo pro praxi, & pro bonis litteris viſum eſt
annectere in præſenti Rubrica quæ ſubſequun-
tur.

QVÆST. I.

*An ſeruitus ſit naturæ contraria? Quid ſit?
Vnde origo etiam mancipiorum? Quibus
modis contingat? An vna ſit ſpecies ſer-
uorum, ſeu plurima? Et quam poteſtatem
Dominis præſtent, quominus ſeruus ordi-
nari queat? Vbi de ſeruis adſcriptitiis,
cenſitis, inquilinis, ordinariis, vicariis, &
mediaſtinis, & de aliis, qui ſub prædictis
nominibus includuntur.*

SVMMA

SVMMARIVM

1 *Homines omnes, aut liberi ſunt, aut ſerui.*

2 *Genitores debent natis imperare.*

3 *Generoſi ignobilibus imperant.*

4 *Seniores imperant iunioribus.*

5 *Domini imperant ſeruis.*

6 *Potentiores imperant imbecillioribus, & numero 9.*

7 *Prudentes dominantur in ignorantes.*

8 *Serui ſunt inſtrumenta quadam animata. Expende, vt n. 14. & 15.*

6 *Fœmina maſculo ſubeſt.*

10 *Seruitus philoſophica differt à ſeruitute, de qua leges, & canones loquuntur.*

11 *Libertatis proprium eſt viuere, ſic vt velis & n. 17.*

12 *Seruitus eſt inimica natura, qua fuit introducta neceſſitate impellente gentium. Et qualiter definiatur. n. 13.*

14 *Seruitus philoſophica non eſt vera, & numero 15.*

15 *Inſtrumentum alterius* ... *eris eſt, quam id, cuius eſt inſtrumentum.*

16 *Seruitus conſtituta eſt Iure gentium, non quidem naturali. & n. 22.*

17 *Seruitutis nota eſt ſubiici alieno Dominio.*

18 *Seruus nemo intelligitur ſine Dominio.*

19 L. 1. in princ. ff. de rerum diuiſ. l. vſufructum 23. de liberali cauſa, l. 3. ff. de peculio. l. quod ſeruus 36. in fine ff. de ſtipulat. ſeruor.

20 *Seruus hæreditarius ratione poſſeſſionis, dicitur eſſe in bonis nullius, ſed non eſt ſine Domino.*

21 *Seruus ſine Domino quando dici poſſit.*

22 *Filiusfamilias, etſi aliena poteſtati ſubiiciatur non tamen Dominio.*

23 *Seruitus etiam introducta ob pretium participandum, non eſt ſecundùm naturam, & n. 59.*

24 *Seruitus fuit inuenta ex bellis, qua Iuris gentium ſunt, & qualiter contingeret.*

25 *Seruus dicitur a ſeruando n. 26. & 27.*

26 *Captiui non cruciabantur, ſed vt homines ſeruabantur apud lacedemonios.*

27 *Mancipia ſerui vocabantur, eo quod ab hoſtibus manu capiebantur; & idem de rebus manu captis.*

28 *Serui etiam ſunt ex natiuitate, & quibus modis contingat n. 29.*

29 *Serui fiebant in metallum damnati.*

30 *Seruorum Conditio nullam recipit diuiſionem, quorum aliqui dicuntur ordinarij, aut vicarij, adſcriptij, vel mediaſtini n. 56. & ex n. 50. vbi quot eorum, diuerſa ſunt nomina, n. 65.*

31 *Seruus non alia infamia nota nequit ad ordines aſcendere, niſi quod ſubiectus eſt Dominio alterius.*

32 *Dominica poteſtatis effectus in ſeruos duplex præcipuè fuit.*

33 *Serui qua de cauſa quadrupedibus comparentur.*

34 *Dominus, etſi poſſet olim ſeruum occidere, hodie non, nec ſupra modum ſæuire, vt n. 35.*

35 *Homicidium ſemper fuit malum intrinſece.*

36 *Parentes olim habuerunt poteſtatem necis in filios.*

37 *Hominis liberi plures ſunt ſpecies.*

38 *Serui triplici differentia ſunt, vt adſcriptitij, qui glebæ, ſeu prædio colendo ſunt addicti perpetuò, numero 41. 42. 43. & 44.*

39 *Seruitus circa originarios, & adſcriptios iam non eſt in vſu.*

40 *Adſcriptitiorum ſeruorum origo ad quem effectum, qui aliàs dicebantur coloni, cenſiti, & inquilini, vt n. 41 & 42.*

42 *Adſcriptitij (aliàs liberi homines) quibus modis fiebant ſerui, & quare ſic nomen accipiunt n. 43.*

44 *Cenſiti, Coloni, & inquilini promiſcuè appellantur adſcriptitij ſerui, & quare.*

45 *Adſcriptitij ſerui, cenſiti, Coloni, inquilini, dicebantur membra illius terræ, cui adſcribebantur, ſeu cenſus, aut tributi, qui ſunt ſerui ſecundum quid vt numero 50.*

46 *Originarij ſerui ſunt illi qui orti ſunt ex adſcriptitiis n. 47. cum aliis.*

47 *Iudæus quos ſeruos poſſit habere chriſtianos, & quali ſuperioritate n. 48. ſeu pœna numero 49.*

50 *Mancipium vere ſeruus dicitur, & qui alius, vel non.*

51 *Adſcriptitius ſeruus dicitur portio fundi, & inter immobilia computatur.*

52 *Seruus ordinarius eſt qui aliis ſeruis præpoſitus eſt.*

53 *Seruus Vicarius eſt qui ſeruo ſubminiſtrat ordinario.*

54 *Seruus mediaſtinus, eſt medius inter ordinarium, & vicarium.*

55 L. 4. §. in fine ff. de his, qui notantur infamia.

56 *Serui ordinarij habebant alios, quos dicebant actores, & ſilentiarios, & qui omnes fuiſſent.*

57 *Serui Vicarij quos ſeruos etiam haberent, ſcilicet Oſtiarios miniſtratores, ſimphoniacos, Cubicularios, Hiſtriones, & alios.*

58 *Serui Vulgares dicebantur vicarij, & quos alios haberent, ſcilicet Topiarios paſtorales, Saltuarios, Dietarios, & alios.*

59 *Mediaſtini, qui nec ordinarij, aut vicarij ſerui, qui ſint, & quos alios comprehendant.*

60 L. 1. §. 4. ff. nautæ Caupones.

61 *Seruus actor qui eſſet, & qualiter differat à ſeruo procuratore, & diſpenſatore numero 62.*

63 L. apud Labeonem §. Prætor ait ff. de in iuriis.

64 *Serui Viſpelliones dicebantur, qui manumitti non poterant, & quare n. 65.*

66 *Seruus Compeditus dicebatur quia malus ſeruus ſolebat de fuga ſuſpectus coerceri neruo.*

67 *Seruorum, etſi vna conditio, nomina tamen ſunt diuerſa propter opera diuerſa illis deſignata, vt numero 68. & 69.*

69 *Seruorum nomina diuerſa oportuit diſtinguere ad effectum recipiendi ordines.*

70 *Homines paſſi ob pretium participandi in ſe venundari, peſſimam ſeruitutem incurrebant, etiam ex antiquo.*

71 *Serui paſſi ſe venundari, & ad nullum gerendum, & alij qualiter differant, vt Hiſtriones, Gladiatores, & ſaltatores, qui poſtea ceſſarunt, vt n. 72.*

1 AD primam quæſtionis partem videtur reſpondendum, quod cum omnes homines,
aut liberi ſint, aut ſerui, *priac. inſtit. de Iure perſon.*
l. ſumma 3. ff. de ſtatu hom. vbi ſcriptores, ac notant
Caius *lib. 1. inſtit. tit. 1. in princip.* & *lex Regia p.*
4. in proam. tit. 23. ſic quemadmodum libertas prouenit
à Iure naturæ, *l. 4 ff. de Iuſtitia, & Iure*, ita &
2 ſeruitus, tum ex dictis Iuribus; † tum quia Diuini
ingenij vir. Plato, *dialogo 3. de legibus*, ſcribit primam
Dignitatis rationem eſſe, vt genitores natis
3 *imperent*. Secundam, *vt ignobilibus generoſi*. † Ter-
4 tiam *vt iunioribus ſeniores*. † Quartam, *vt Domini*
5 *ſeruis*. † Quintam *vt potentioribus inbecilliores*
6 *ſeruiant*. † Sextam, *& quidem omnium maximam*
7 *eſſe, qua ſecundum naturam ignorantes ſequi iubentur
prudentes autem ducere, ac dominari*: idem refert
Ioan Stobæus *ſermon. 42. ante finem pag. 295.*
8 Et confirmatur ſimiliter ex Ariſtol. *lib. polit.*
cap. 3. & 4 aſſeuerante ſeruitutem à natura oriri,
ſeruoſque inſtrumenta eſſe quædam animata, &
9 animum corpori imperare, hoc autem ſeruire. † Et
in ſexibus fœminam maſculo ſubeſſe, minuſque
ſapientes natura ipſa ſeruos eſſe, & ſapientioribus
ſubditos, vt ab his regantur; idem *lib. 7. polit.*
cap. 14. affirmat eſſe natura ipſa ſeruitutem iuuenis
ad ſenem, & amplius ex Marco Cicer. *in*
5. Paradox. indicante omnes prudentes liberos,
inſipientes verò, & improbos natura eſſe ſeruos 1
etenim Lypſius *lib. 3. manud. ad Stoic. Philoſophos
diſſertatione 15.* recenſet etiam eſſe hanc ſtoicorum
opinionem.
10 Verùm quia alia eſt ſeruitus, de qua Iuris conſulti,
& Pontifices agunt, illi in relatis Iuribus, iſti
in tit. noſtro, & tota diſt. 64. ac in alijs titulis, &
Iuribus aſſignatis *in princip. Rubrica*, alia inquam
ea de qua Philoſophi proxime relati, cum hæc ad
Dominium, coactionem, vel neceſſitatem, non pertineat,
ſed ad honorem, obſequium, & reuerentiam
ſenioribus, à iunioribus. generoſis ab ignobilibus,
parentibus a filijs, marito ab vxore debitam, vel ad
vtilitatem ipſius ſeruientis, qualis illa, quæ imprudentis
ad prudentem, minus ſapientis ad ſapientem
dicitur. Illa verò, de qua Iure conſulti, & Pontifices
eum qui ſeruus eſt alterius Dominio, ac poteſtati
iſta ſubiicit, vt tanquam res quælibet à Domino
vendi, & alienari poſſit; & cum miſtis deficiat
illa *naturalis facultas eius, quod cuique facere
libet*, de qua *in l. libertas 4. ff. de ſtatu homin. l.*
11 *1. tit. 22. p. 4.* † & illa, de qua loquitur *de offic. lib.*
1. dum inquit libertatis proprium eſt ſic viuere, vt
velis, vt explicant citati à Briſonio *in notis ad §.*
libertas inſt. de Iure naturali, vbi Pichard. Mynſing.
Anton Faber, & cæteri Inſtituarij, ac Docto-
12 res *in dict. l. 4. Alex. lib. 4. cap. 10.* † quid mirum,
vt hæc ſeruitus naturæ aduerſetur, ſitque inſtituta
Iure gentium, non natura, ſed neceſſitate impellente,
vt agnoſcunt DD. in adductis locis, & *in d.*
l libertas, 4 §. ſeruitus ff. de ſtatu hom. in §. ſeruitus
2. inſtit. de Iure perſonar. d. l. 1. tit. 21. p. 4. l. 1. tit.
19. p. 2. l. 4. tit. 5. p. 4. Cicero *in paradoxis*, Quintilian.
lib. 2. cap. 3. Ariſtotel. *lib. 1. polit. p. 3. & 4.* Seneca
declamat. 7. Gellius *lib. 7. cap. 4.* Halycarnas
lib. 4. Macrobius *lib. 3. ſaturnal. cap. 7.* Conanus
lib. 1. comment. c. 1. 1. & 3. & c. 10. Anton. Auguſt. *in*
l. ſed etſi mulieres §. plane ignominia ff. de excuſat. tutor. Bart. & Cottas. *ibi, & in l. 13. de ſeruit.*
Simanchas *de cathol. inſtit. tit. 61.* Forcatolus *dialoge
16.* Couar. *in regula peccatũ 2. p. §. dicentes* † 13
vt ſeruitus, quæ à perſona ſeruili, libere perſonæ
debetur, *ſit conſtitutio Iuris gentium, qua quis
Domino alterius contra naturam ſubiicitur.*
Patet ergo vt ſeruitus, de qua in titulo noſtro 14
ſit contra Ius naturæ, & libertatis, nec officere dicta
Platonis, Ariſtotelis, & aliorum politicorum
in principio adducta, quia vt iam diximus ſeruitus
illa dicitur philoſophica, quæ non eſt vera, alias
quidem dici poſſet, vt illi qui comites, Principes, &
Reges, Ducesve aut parentes, & ſuperiores obſeruant
ipſis ſeruire, quod ridiculum eſſet iuxta *leg.*
non dubito 7. §. 1. ff. de captiuis, & poſtlim. reuerſis,
l. fin. cod. de patria poteſtate, alioquin Ariſtotelis,
& eius aſſeclæ hunc modum ſeruis refertiſſimum
facerent, cum nemo, non Regibus, aut Principibus
pareat, vt Reges, vel Principes Deo, *l. digna
vox. cod. de legibus* † Præterea, nam allucinari 15
videtur Philoſophus, dum ait ſeruum eſſe inſtrumentum
homi[...] cum homo ſit pariter is,
qui ſeruit, & conditione à Domino differat,
non genere; atqui omne inſtrumentum ſit alterius
generis, neceſſe eſt, quam id cuius eſt inſtrumentum,
dicunt Doctores, & Diana *part. 7. tract. 7.*
reſ. 1. nam Scapha non eſt alterius nauis capacioris
inſtrumentum *l. vltima ff. de inſtructo, vel
inſtrum. legato*, & inde vt ſeruus opilio, vel calcarius,
aut villæ inſtrumentum, non vilici,
ex *l. ſi ita teſtamenta 15. §. 5. ff. eodem*, vbi legiſtæ;
ergo ſeruitus, de qua in tit. hoc. & in Iure
ciuili, ac Regio non eſt à natura, ſed à conſtitutione
hominum diſtincta admodum ab illa, de
qua Philoſophi vt explicant etiam præteriam relatos
Driedo *de libertate Chriſtiana lib. 1. pag. 8.*
Couartuu. *ſupra n. 5. §. 11.* Ioannes Marcer *lib. 1.*
opin. cap. 9. Vaconius à Vacuna *lib. 1. declaratione
1.* quibus adde Beſoldum *in ſynopſi politica doctrina
lib. 1. p. 1. cap. 14. n. 5.*
Cumque ſeruitus ſit quoddam Iure gentium 16
conſtitutum, & introductum, cum nec ex iure naturali;
quia natura omnes homines liberi naſcantur.
*d. l. manumiſſiones 4. ff. de Iuſt. & Iure, princip.
inſtit. de libertinis*, quo nec eſſet nota manumiſſio,
cum ſeruitus eſſet incognita, vbi legiſtæ, nec ex
Iure ciuili, cum tale Ius ſeruos non agnoſcat, niſi
hactenus vt illos pro nullis habeat. *l. qui teſtamento
20. §. ſeruus ff. qui teſtamenta facere poſſunt, l.
nullo modo 7. ff. ad leg. cornel. de falſis, l. quod attinet
32. ff. de reg. Iuris.* † Oportet inquam dicere, 17
vt quemadmodum nota libertatis eſt facere quod
velis; item etiam hæc ſit vera ſeruitus nota, ſcilicet
ſubiici Dominio alieno. † Et ſic fieri vt nemo 18
ſeruus intelligatur ſine Domino, ſeruumque, &
Dominum, vt correlatiua ſe ſe habere, cum quiſpiam
ſibi ipſi ſeruire non poſſit, imo nec cuiquam
res ſua, vt *in l. re communi 26. ff. de ſeruitut. urbanorum prædior.* nec prædium vllum ſibi
ipſi, *l. cum eſſent 33. §. 1 ff. de ſeruitut. ruſticor. prædior.*
Et quamuis ſeruus hæreditarius dicatur eſſe 19
nullius, *l. 1. in princ. ff. de rerum diuiſ. l. 3. in
princip. ff. de peculio*, & quod poſſit eſſe ſeruos
ſine Domino ex *l. vſumfructum 23. ff. de lib. cauſa, l. quod ſeruus 36. in fine ff. de ſtipulat. ſeruor.*
& econtra videamus quod filiusfamilias alienæ
quidem

quidem poteſtati ſubiiciatur, nihilominus hæc ſubuertunt veram ſeruitutis definitionem, & na-
20 turam, † quia licet ratione poſſeſſionis ſeruus hæreditarius in nullius bonis ſit, *l. 1. §. Scæuola ait. ff. ſi quis teſtam.* Liber eſſe iuſſus erit: tamen ratione iuris, quod hæres habet in rebus hæreditariis, vel alius in aliis bonis, intelligitur eſſe in eius bonis; non enim negari poteſt, quod ſaltim ſit interim, dum hæres ſubintrat ſub ipſo hæreditatis adiacentis dominio, quæ vicem dominii obtinet, iuxta *l. denique 13. §. quæſitum, verſ. accedit ff. quod vi, aut clam l. cum hæreditas 9. Cod. depoſiti §. ſeruus etiam inſtit. de hære-*
21 *dibus.* † Minus ſecundum, nam quoties ſeruitus ſignificat relationem, nunquam eſt ſine Domino, vt ex iam adducta ſeruitutis definitione patet: tamen ſi denotet ius, & qualitatem, tunc poterit ſeruus dici ſine Domino, qui tamen verè ſer-
22 uus non dicetur. † Non inquam tertium de filiofamilias, qui, & ſi alienæ poteſtati ſubiiciatur, *l. poteſtatis 215. ff. de verb. ſignif.* ſed non alieno Domino. Videbis Anton. Faber, *tom. 1. Iuriſprudent.* Papin. *tit. 3. princip. 3.* & alios communiter.

23 Nec obſtat dicere fieri ſeruos, non tantùm iure gentium, ſed etiam iure ciuili, puta ſi quis liber homo maior viginti annorum paſſus ſit ſe tanquam ſeruum venundari ad pretium participandum, vt *in l. & ſeruorum §. 1. ff. de ſtatu hom. §. ſerui autem inſtit. de iure perſonar. l. 1. tit. 14. p. 4.* ibi *la tercera, & toto tit. ff. quibus ad libert. proclam. non licet, & l. 23. ff. de liberali cauſa,* patiebantur enim ſeſe venundari, aut ad prætium participandum, aut ad actum gerendum, vt *in l. 6. §. 4. ff. de iniuſto rupto, irrit. teſt.* quo ſpectat illud D. Ambroſij, *lib. de Ioſeph* ibi: *quomodo non omnis ſeruus auarus, qui pro exiguo pecuniæ lucello ſeipſum actionatur, qui ſe vendunt ludo* (inquit) *acron. authorati vocantur, authoratio enim dicitur venditio gladiatorum*; ex quo loco intelligit Reuard *lib. 2. coniectan. cap. 8.* quanam fuerunt, qui ſeipſos actionabantur ad actum gerendum, addens ſe non dubitare quin fuerint illi, qui aut hiſtrionico aut gladiatorio, aut ſaltatorio alicui ludo ſe vendebant, tum quod id fieri ſolere certò certius dicit, tum quod inter alia *per actum,* motum corporis veteres intellexerint, vt Hiſtrionum, & ſaltatorum, qui etiam ex eo ipſo *actuoſi* dicebantur: alia videnda, & de loco, vbi prædicta venditio fiebat, & ad quos effectus, dico *infra hac quæſt.* vbi de differentia *n. penult. & finali*; & aliis inquam modis; quia reſpondetur prædicta definitione, ſolùm agi de natura ſeruitutis, & primæua origine, quam ex Iure gentium eſſe conſtat. *dicto §. 2. verſ. Ius autem gentium, de Iure perſ. dict. l. 4. ff. de Iuſtitia,* cum aliis, ad quam omnes modos introductos ciuili lege ſeruitutis inducendæ reduci debere, cum ſeruitus ipſa non eo minus ſit Iuris gentium, vt notant Faber, & alij, *vbi ſupra,* & Diana *dict. tract. 7. p. 7. reſ. 2.* vbi concludit, ideo ſeruitutem eſſe contra naturam, vt nunquam fieri poſſit, quod quis alieno Dominio ſubiiciatur. ſecundùm naturam, ſcilicet primæuam, cui bella erant incognita.

Hinc iam ſeruorum nomen inditum eſt ab
24 eo ſcilicet, quod inuenta ſeruitus ſit ex bellis, quæ Iuris gentium ſunt, *l. ex hoc Iure 5. ff. de Iuſt. dict. §. ſeruitus 2. de Iure perſonar* & cum liberi homines capientium fierent, atque accideret quod multi deſæuirent in captiuos, eoſque necarent, inde conſtitutum fuiſſe, vt potius venderentur, quam occiderentur *dict. §. ſerui. 1. inſtit. de Iure perſon.* ac propterea victores ſeruarent † ideo concludunt omnes ſeruum à 25
ſeruando dici ex iam adductis Iuribus, & *dict. leg. Regia* Pichard. *in dicto §. ſeruus 2. inſtit. de Iure perſonarum n. 4.* & legiſtæ *in l. libertas 4. §. 1. ff. de ſtatu homin. & l. pupillus 239. §. 1. ff. de verb. ſignific.* Vnde D. Auguſtin. *lib. 19. de ciuitate Dei* origo (inquit) vocabuli ſeruorum in lingua latina inde creditur ducta quod hi, qui Iure Belli poſſent occidi à victoribus conſeruabantur; & huc pertinet Horat. *lib. 1. epiſtol. ad Quintium.*

Vendere cum poſſis captiuum occidere noli.
Seruiet vtiliter, ſine, paſcat durus, oretque
Nauiget, ac mediis Hiemet Mercator in vndis
Annonæ proſit portet frumenta penuſque.

Imo fertur quod Ageſilaus Lacædemoniorũ Dux 26
ſæpius pro concione milites ſuos admonuiſſe, ne captiuos, vt facinoroſos cruciarent, ſed vt homines ſeruarent, videndus Mynſing. *inſtit. de ingennis §. ſerui,* & cæteri ſic dicentes: quare Plutarch. *in comparat. Agid. & Cleomen.* dixit, merito interpretes, pleroſque cenſere ſeruos à ſeruando, non à ſeruiendo denominatos eſſe.

Sequenti etiam nomine deſignabantur *manci-* 27
pia vocati; eo quod ab hoſtibus manu capiebantur *dict. §. ſerui inſt. de Iure perſonar.* ibi inſtitutatij, & Pichard, *dict. n. 4. in fine,* ſicut & etiam aſſeritur *in dicta l. libertas dict. §. 1.* indeque Varro, quem ſequitur Diana *dict. p. 7. tract. 7. reſ. 3. in fine* (dixit) mancipium à manu, quod manu capitur, hoc eſt res omnes, quæ manu capiendo acquiruntur, mancipia dicta, referente Othomano *in dict. §. ſerui enunciat. 9.* & teſte Balduino *ibi* apud latinos mancipium dicitur comparatio certi, perpetuumque Ius poſſidendi: vnde eleganter Lucr. dixerit.

Vitaque mancipio nulli datur omnibus vſu.

Iam ergo vides ſeruos, non ſolum ex Bello à cap- 28
tiuitate fieri, ſed etiam ex natiuitate *§. ſerui 3. inſtit. de Iure perſonar.* nempe naſcendo ex ancillis Dominorum, de Iure gentium, aut propter participandum pretium ex Iure ciuili, quando quis venundari patitur. † Et aliis etiam modis, maxi- 29
me in metallum damnati, qui ſerui pœnæ dicebantur, quia & ciuitatem, & libertatem amittebant, & ex *Senat. Claud. vt in tit. inſt. de ſucceſſionibus ſublat, & in l. vnica cod. de Senat. Claud. toll.* Pichard. *ſupra de Iure perſonar. in fine,* dicens omnium ſeruitutum ſpecies originem habuiſſe à Iure gentium. † Et quod horum ſeruo- 30
rum conditio nullam recipit diuiſionem; ſic vt de quoquam eorum dicere valeas minus ſeruus, magis ſeruus Quia in ſpecie ſeruitus ſciendi non poteſt, vt *in §. fin. inſtit. de Iure perſonar.* ibi: *in ſeruorum conditione nulla eſt differentia, l. & ſeruorum 5 ff. de ſtatu homin.* vbi Doctores.

Vnde rectè quia (vt *ſupra in Rubrica* dictum eſt) ratio propter quam impedimentum, 31
quominus ſeruus ad ordines aſcendere nequit, non ſit alia infamiæ nota, niſi quod ſubiectus dominio alterius, nequeat Eccleſiæ inſeruire; ideo qualem

Domini poteſtatem in ſeruos haberent, deſignan-
do, clarius patebit ratio maxima, ob quam ab Ec-
cleſia tale impedimentum fuit conſtitutum; iam
ergo ex bellis, & Iure gentium introductum fuiſſe
primo ſeruitutem dictum eſt, quo Iure etiam om-
nes pene contractus introductos fuiſſe docet Iu-
ſtinian. *in §. ius autem gent. de Iure naturali,*
32 *gent. & ciuil.* † ſic vt quemadmodum idem Ius
ſeruitutem introduxit, ita & poteſtatem Do-
minicam, cuius effectus duplex præcipuè fuit,
prius, quod Dominus in ſeruis vitæ neciſque
poteſtatem haberet; quia cum quiſque ſit rei ſuæ
moderator, & arbiter, *l. in re mandata cum vul-
gatis cod. mandati*, & ſeruus ſit in Domini po-
teſtate, ac Dominio, conſequens eſſe dicunt DD.
vt virtute talis poteſtatis non minus liceat Domi-
no ſeruum ſuum pro arbitrio, quam pecudem oc-
33 cidere † ſiquidem, & hac de cauſa ſerui quadru-
pedibus comparentur, *l. 2. ff. ad leg. Aquil.* quam
quidem poſtea valde diminutam ex conſtitutione
Diui Pij, Antonini, & coarctatam legimus, ac ex-
34 perimur hodie † quia, etſi olim Dominus poſſet
ſeruum ſuum impune occidere, verberare violare
&c. ſed iam ſine cauſa legibus cognita, vt docet
Iuſtinian. *in § 1. inſtit. de his, qui ſunt ſui*, & hoc
de Iure ciuili olim proceſſiſſe, non quidem de Iu-
35 re naturæ. † Cum homicidium ſemper fuerit ma-
lum intrinſice, non enim hodie in ſeruos ſupra
modum Domini ſæuire valent. *dict. §. 1.* Caius
*in lib. 1. inſtit. tit. 3. & in l. 1. ff. de his, qui ſunt ſui
l. 1. cod. de emmend. ſeruor. l. 1. tit. 12. l. 9. cod. Theo-
dos. l. 8. tit. 2. p. 3. l. 6. tit. 21. p. 4* Macrob. *lib. 1. ſa-
turnal. cap. 2.* Bodinus *lib. 1. de Rebub. cap. 5.* Alex
lib. 1. dier. genial. cap. 20. & ad eum Tyraquel. Me-
noch. *lib. 2. de arbitrariis caſu 364. ex n. 1.* Co-
nan. *lib. 2. comment. cap. 4. n. 4.* Diana *dict. p. 7 tract.*
36 *7. de ſeruis reſ. 4.* † Et alij, qui, & explicant illam
poteſtatem, quam olim haberent parentes in fi-
lios, necis ſcilicet, de qua *in l. in ſuis 11. in fine ff.
de lib. & poſthumis, l. vltima cod. de patria poteſt*
diuerſo tamen modo propter Ius patriæ pote-
ſtatis, quæ ſumma erat; in Dominis autem ex dict.
ſeruitutis Dominio, vt explicant late adducti In-
ſtitutarij, ac DD. legiſtæ.

37 Et ſic inquam, vt in Rubrica dictum eſt, Ius
Dominicæ poteſtatis, dum durat in ſeruos, impedi-
mento illis eſſe, vt ad ordines aſcendant ex illa
inquam præſtantiori ratione, de qua ibi. Vnde eue-
nit, vt quia vbi proxime diximus ex *dicto §. inſtit.
de Iure perſonarum*, ſeruorum conditionem vnam
quidem eſſe, nec diuidi in ſpecies, & reſpectu ho-
minis liberi plures ſpecies ponat Iuſtinianus di-
cendo quod ſint ingenui, aut libertini, & in Iure
paſſim dicatur ſeruos alios eſſe ordinarios, alios
vicarios adſcriptitios alios, alios Medianiſtas &c.
qui omnes ſub ſe alias ſeruorum ſpecies conti-
nent quia multùm pertinet ad materiam noſtri
tituli diſtinguere, an iſti ſint eiuſdem conditionis,
ſeu non aliqui eorum poſſint ſine impedimento
ordinari; ideo maxime neceſſarium duxi illos di-
ſtinguere, vt ſic clare poſſimus ſcire de quibus ſer-
uis titulus noſter loquatur.

38 Præcipua, atque communis ſeruorum diuiſio
deſcribitur præcipuè in triplici differentia; ſic vt
quidam ſint eorum, qui vere ſerui ſunt, cum ita
Domini ſint quod eos vendere poſſit ex iam dictis.
Alij adſcriptitij, nimirum, qui glebæ, ſeu prædio
colendo ſunt perpetuò adſtricti, ſeu addicti, inde
nunquam receſſuri, Dominiſque prædiorum an-
nuos redditus omnes, præter ſumptus, & victum
redditur, qui & liberi ſunt, *cap. multorum*, vbi Ab-
bas, & DD. de Iudæis, & ſerui ſimul, *l. domius 20.
cod. de Agricolis, & cenſitis lib. 11.* nam qui Gle-
bis, & fundis ita ſunt adſcripti, vt recedere ab eis
nullomodo valeant, ſeruilis conditionis habentur,
vt *in l. 2. cod. de libero homine exhibendo*, Conanus
lib. 2. comment. c. 1. & 10. n. 3. de quorum, & alio-
rum origine *n. ſequenti.* Alij verò originarij, qui
ſunt orti ex his adſcriptitiis, vt notat Abbas *in d. c.*
2. qui imputantur ſimul cum adſcriptitiis inter bona
immobilia, & ſunt partes fundi, vt habetur *in l.
iubemus nulli 14. cod. de ſacro ſanct. Eccleſ.* Iuxta
gloſſ. verb. *mancipia*, Conan. *vbi ſupra*, Menochius
de retinenda poſſ. rem. 5. n. 176. Couarruuias *c. quam-
uis pactum 2. p. §. 1. n. 2. de pactis lib. 6.* Valaſcus *de
Iure emphyteut. q. 33. n. 15.* Azor. *inſtit. moral. p. 2.
lib. 1. cap. 12. q. 4.* † Suarez *de cenſ. diſp. 91 ſect. 3.* 39
n. 15. vbi ſubdit huiuſmodi ſeruitutem, tam circa
originarios, quam adſcriptitios ſeruos iam in vſu
non eſſe, Barboſa *in cap. quos autem leges 11. diſt.
54. n. 1. & in dict. cap. 2. de Iudæis*, vbi notat *n. 4.*
ex gloſſa *ibi ſunt liberi*, & ibi nota originarios, ſi-
ue adſcriptitios liberos eſſe cum Didaco Perez *in
l. 6. in princip. tit. 3. lib. 8. ordinem* Valaſco *de Iure
emphyteuta q. 37. n. 3. & 4.*

Et vt altius repetatur viſum eſt de origine horum 40
adſcriptitiorum diſſerere. Igitur quia deuicta Ita-
lia, & prouinciis Romanis agri quam multi ceſſa-
rint, & latifundia partim luxu, & otio creſcente,
& rerum abundantia, agricolationem deſeruere, vt
ait Collumell. *de re ruſtica lib. 1. de præfatione*,
quæ tantum in honore priſcis fuerat, *vt ipſorum tunc
manibus Imperatorum* (Iuxta verba Plinij *lib. 18.
cap. 3. & 6.*) *colerentur agri, gaudente terra, vo-
mere laureato, & triumphali aratore, & eadem
cura ſemina tractabant, quà bellum, eademque di-
ligentia arua diſponebant, quà caſtra*; & ſic cum
ita ſit neceſſaria generi humano, vt late ſcribit D.
Franc. de Amoya *in Rub. de agricolis, & cenſitis*,
conſueuerint prudentiores homines liberos ad cul-
turam agrorum ſuorum accerſere. † Et inter hoc 41
fuerint adſcriptij, coloni, cenſiti, & inquilini, de
quorum conditione poſt Azon, Accurſ. Platean,
Lucam de Penn. Pyrrh. & Cujacium, *in dict. Rub.*
DD. *in cap. indicatum de immunitate Eccleſiar.*
Ameſcua *de poteſt in ſe ipſ. cap. 17. ex n. 25.* Baeza
de inope debitore cap. 2. ex n. 10. Valaſcus *d. q. 37.*
Couarruuias *d. cap. quamuis pactum 2. p. §. 1. n. 2.*
Petr. Greg. *lib. 14. ſyntagmat. c. 20. ex n. 6.* Caſſaneus
in conſuet. Burgundiæ Rub. 9. ex n. 1. Duarenus *in
tit. de ſeruit cap. 1.* Forcatol. *in Rub. eadem n. fin.*
Schifor *de gei... ad Anton.* Faber *lib. 3. tr. 26. q.
6.* Donellus *lib. 7. comment. cap. 9.* Conan. *dict. lib.
2. cap. 10* Thomas Sanchez *de matrim.* cum Ab-
bate & aliis *lib. 7 q. 19. n. 1.* ideo de illis progre-
diemur.

Etenim horum hominum illa fuit conditio, vt 42
qui initio liberi, ingenuique nati ſunt conditio-
nibus quibuſdam, vel gratis, aut pretio patie-
bantur certæ alicui terræ ſe adſcribere, & addice-
re promittentes Domino ſoli ſe nunquam ab eo
diſceſſuros, & prædiorum annuos redditus ſolu-
turos, vt *in l. colonos 19. l. cum ſcimus 21. cod. de
agricolis, & cenſit. l. quiſquis 16. l. ſi quis 20.
dict. l. iubemus 37. cod. de Epiſcop. & Cleric.
l. fin. cod. de tranſ. l. poſſeſſion. 11. cod. communia
vtriuſque Indic.* † atque nomen inde dictum, ſi- 43
ue quia adſcripti cenſibus, ſiue quia ita erant ad-
ſcripti glebæ, vt minime eis recedere liceret *l. colo-
nus 15 cod. de agricolis*, ſit tamen vt refugientes,

ad

ad prædia reducerentur, vt *in l.cum ſatis.13.§.*
cum autem dict.tit. l.vnica Cod.de colonis.

44 Qui,& tamen, cenſiti, coloni, inquilini, ali-
quando promiſcuè appellantur cenſiti,non quod
cenſum, ſeu tributum præſtarent Dominis, ſed
quia in publicum cenſum referebantur cum fun-
dis ipſis, & maxia patrimonium efficiebant, *l.4.*
Cod.de agricolis, & cenſitis, vt etiam tenet Ant
Faber,*in Iuriſprudent.5.p.2.illat. 7.* quod ſi ve-
rum eſſet ait Amaya,*in l.29.& 36 Cod. de decu-*
*rion.n.6.*multo magis deberent dici adſcriptitij;
quia cenſibus adſcribebantur, vt loquitur Arcad
in l.5.Cod de quibus cauſis Coloni ibi:*coloni cen-*
ſibus dumtaxat adſcripti notata *dicta l.cum ſcri-*
mus.22.Cod de agricol.& *l.iubemus.20.eodem*, eo-
rum inquam fiebat profeſſio,quorum nomine tri-
butum præſtabatur Reipublicæ à Dominis, qui
cogebantur patrimonia profiteri, vt reſpexit *l. 4.*
§.ſi quis inquilinum ff.de cenſibus, & vt explicat
Petr.Gregor.*dict.lib.47.Syntagmat.cap.18.n.30.*
etenim vt ait Curiacius *in Rub Cod.de agricolis*,&
Panzirola Theſaur *cap.152.*Bulenger. *de imperio*
Romano.lib.9.cap.12.cenſus erant libri cenſuales,
vel publici cenſus ſcripturæ, in quibus contine-
bantur proprio nomine, qui in ſuis locis erant
conſcripti; quia cum ipſo fundo, cui adſcripti
erant in publicum cenſum referebantur,& mans
patrimonium Domini efficiebant,ac maioris cen-
ſus,vt,*in l.penes 4.l.omnis,l.quemadmodum 7.Cod.*
*de agricol.& cenſit lib.*10.vbi DD.

45 Ob quam cauſam membra eius terræ reputari
dixerunt DD.per textum *in dict. l. cum ſatis 23.*
Cod. de colonis, adſcriptitios cum hi penſionem
ex fructibus ſoluendam conſignarent, & ſic in-
certam,*cenſitus* verò ſeruus certum cenſum, aut
penſionem annuam,qui & *tributarij* dicuntur ob
eam cauſam *in l.ſeruos 12.Cod.de agricol.lib.10.*
indeque Accurſ.per textum *ibi in l.2.gloſſa 1.cod.*
in quibus cauſis coloni Scharder. verb. *cenſiti* di-
xerunt huiuſmodi homines nomine tantum dif-
ferri;& huc videntur pertinere nomina dicta *co-*
loni,& *inquilinus*. cum coloni liberis ſimiles ſint,
dum ſub certa mercede colunt *l. 4. l. colonos 15.*
cum alijs ſimilibus,*cod.de agricol.inquilinus*,quia
ei aſſimulatur,qui Domum,vel prædium eadem
mercede conduxit *l.fin.ff.de migrando l.4.§.præ-*
tor ff.de damno infecto,qui in legibus antiquiori-
bus pro iis,qui prædiis adſcribuntur,vſurpatur,vt
in l.ſi quis inquilinos 112 ff.de leg.1. l. non tan-
tum.17.in fine.ff.de excuſat minor.l. poſſeſſionum
11.Cod.communia vtriuſque Iudicij.l. 4.§.ſi quis
ff.de cenſibus,l.omnes 6. cum alijs. Cod. de cenſi-
bus,& hos omnes agricolas adſcriptitiæ, condi-
tionis promiſcuè aliquãdo vocari,hoc vel illo no-
mine *adſcriptitius,colonus, cenſitus, & inquili-*
nus,docent adducti DD.& Amaya *in dicta l. 29.*
*& 36.Cod. de Dignit.*vbi hæc præmiſit,vt deueni-
ret ad intellectum,*l.nos 22.l.nullos 44. l. neque*
*61.& ſequent.eo tit.*dum tractans de conditione
mulierum inquilinarum,concludit has dici, quæ
ex patribus colonis, *aut* cenſitis procreaban-
tur.

46 Originarij,vt iam diximus,ſunt orti ex adſcri-
ptitiis,qui verè liberi ſunt quamuis ad certas ope-
ras teneantur,vt bene docet gloſſa *in dicto cap.2.*
verb.*ſint liberi*,vbi Abbas *n.vnico,verſ.item nota*,
quod vt dicit Sanchez *dicta q.19.n.1.in fine*,clare
patet ex illo textu,dum Pontifex interdicit Iudæis
mancipia chriſtiana poſſidere, quibus concedit
47 ſeruos adſcriptitios, vel originarios; † Etenim
Iudæum poſſe habere adſcriptitium chriſtianum
in conſequentiam iuris,quod poſſidet, dixerunt
Betonis *in cap.1.ſub n.196.verſ nec etiam produ-*
*ctis de conſt.*Siluester, *in ſumma* verbo *Iudæus*,
Angelus *eodem verb.* Marcardus *in tract. de Iu-*
dæis p.1.cap.5.n.10 Azor,*inſtit.moral.p.1.lib.8.q.*
*8.*Thomas Sanchez *in præcepta decalogi tom. 1.*
*lib.1.cap.31.n.21.*Anton.Ricciulus.*in tract.de iu-*
re perſonar.extra grem.Eccleſiæ lib.1.cap.28. n.
21. † qui aduertit *n.55.*verum eſſe, vt non poſ- 48
ſint iſtis adſcriptitiis Iudæi imponere aliquod
onus,vltra illa, quæ per agere debent coloni ori-
ginarij;alia tradit cum inſtitis,& ex antiquis Bar-
boſa *in dicto cap 2.n. 1. & 2.* dum probatur ibi
Iudæum poſſe habere colonos agrorum chriſtia-
nos,qui diutius ibi manſerunt,qui peragant om-
nia iura,quæ de colonis;vel originariis ſtatuuntur
† Tamen ſi Iudæus alio illos transferat, vel in 49
alio obſequio detinet, vt amittat Ius coloniæ,
& Ius Dominij,colligunt ex ordinariis Abb. an-
tiq. Innocent,Collect.Zabatela,Bellameta, Ioan.
Andreas,Alegona,Anton.Auguſtin.Barboſa cum
multis ex antiquis, & modernis, dicentibus
etiam Iudæum non poſſe habere Chriſtianum
mancipium.

Ex his videmus mancipium vere ſeruum dici, 50
vt patet ex adductis in verſ.*præcipua*,& ante, ad-
ſcriptitios,& originarios, cenſitos,colonos, &
inquilinos ſecundùm quid cum reuera liberi di-
cantur.Verum ſi dubites,num qui ſe obligant per-
petuò ad ſeruitia perſonalia, ſint adſcriptitij ori-
ginarij?Reſpondetur non appellari adſcriptitios;
eo quod iſti ſola perſonali obligatione teneantur,
tur,illi inquam ſint partes fundi,computenturque
inter immobilia,vt habetur *in dicta l.iubemus nul-*
li 83.Cod.de ſacroſanct. Eccleſ. gloſſa ibi verb.
mancipia,Sanchez *dicto lib.7.de matrim. q.19.n.*
1.in fine,Valaſcus *de iure emphyteut.q.37. à n. 9.*
Taraquel.*de retract.lineag.§.1.gloſſa 7.n.119.*Co-
nan.*dicto lib.2.comment.cap.10 n.3.* Azor *inſtit.*
*moral.p.2.lib 2.cap.35.q.4.*Barboſa *in dict.l.23.n.*
5.† dicentes ſeruum adſcriptitium eſſe fundi por- 51
tionem, & inter immobilia computari; quia etſi
naturaliter ſit diſcretum corpus à fundo; eſt ta-
men pars inſtrumentalis ipſius fundi.

Hinc & quia à diuerſis miniſteriis, & ſerui- 52
libus officiis,diuerſa olim nomine habebant ſerui;
quia, aut erant ordinarij, aut erant vicarij, aut
mediaſtini, ideo de iſtorum differentia, ac de
ſpeciebus, ſiue nominibus ſeruorum, quæ ſub
ſingulis comprehenduntur, vt ad propoſitum
noſtri tituli non parum neceſſaria laconice lo-
quemur; etenim, & ſi non ſatis conſtat quinam
iſti fuerint, nihilominus Reuardus, *lib.5 variar.*
tom.1.cap. 20. dicit, quod ſeruus ordinarius eſt,
qui aliis ſeruis præpoſitus eſt.† Seruus vicarius, 53
qui ſeruo ſubminiſtrat ordinario. † Seruus Me- 54
diaſtinus qui medium gerit actum, nec inter or-
dinarios ſeruos, nec inter vicarios, ſed medius
inter hos, & illos connumerandus, vt auctor eſt
Vlpianus, *in l.6.7. & 17.ff. de peculio l.5. in*
princip.ff.de tribut.act quatenus dicit ordinarios
ſeruos ſub ſe habuiſſe Vicarios,iiſque vel vt Do-
minos ſic imperaſſe, & vicarij eiſdem cum ſuis
peculiis in peculio ordinariorum, indeque vica-
rios ſeruos peculiares nuncupatos eſſe paſſim
traditur, vt referunt DD. per textum, *in l 1 §.*
miles ff.de iure,& legitimis, & *in l.11 ff.de pe-*
culio legato.

Vnde perſpicuum eſt quo ſenſu apud eundem 55

Vlpianum Pomponius ſcripſerit *eum, qui in ſeruitate peculiaria mancipia proſtituta habuit, infamia notari poſt libertatem in l.4. §. 2. in fine, ff. de his, qui notantur infamia*; dicit etiam Reuard. dubium eſſe, quin de ſeruis ordinariis vicaria mancipia ſua proſtituentibus ſenſerit in dicto loco Pomponius.

56 Hæc etiam tripartita ſeruorum nomina ſub ſe
alia non pauca retinent; ſiquidem ex ordinariis
ſeruis alij actores dicebantur, alij ſilentiarij, alij
atrienſes, alij procuratores, alij diſpenſatores,
57 alij Tabularij, † inter vicarios annumerantur
Oſtiarij, Miniſtratores, ſymphoniaci, cubicularij, Hiſtriones, ſocarij, coci, lecticarij, curſores,
58 Paleſtritæ, Balneatores, Capſarii. † De iſtis eſt
locus, quem reſtituit Ciceronis idem Reuard. diſertè explicans pro ordinariis, & pro vicariis, ſiue vulgaribus, qui ſunt, idem probat ex alio loco Saluiani, *lib. 4. de prouidentia*, & de Suetonio, *in Nerone*, in ſequentibus verbis: *mox tribus urbanas ad ſacramentum citauit, ac nullo idoneo reſpondente certum Dominis ſeruorum numerum indixit nec niſi ex tota cuiuſque familia probatiſſimos, ac diſpenſatoribus quidē, aut à manuenſibus exceptis recepit*, & vt inter vulgares, ſiue vicarios dictos, etiam Topiarii, Paſtores, Saltuarii, Oſtiarii, Dietarii numerantur, addit Reuard. *circa finem dicti capituli*, vt eorum meminit Vlpianus, *in l. 8. & 12. ff. de inſtruct. & inſtrum. legato*.

59 Ex Mediaſtinis, qui nec inter ordinarios, nec inter vicarios referebantur §. *pœna autem inſtit. de iniuriis*, & erant illi, qui non balneorum dumtaxat, ſed ædium quoque miniſtri, & curatores, vt Antonius Marcellus eos definiuit rectius, quam Porphirion, & Heron ſentiunt in hunc verſum Horatij:

Cum Mediaſtinus tacita pede cura petebat.

Annumerantur qui curam habebant ſartorum,
tectorum, vt explicat Reuardus ſupra dicens,
quod curatores, & miniſtri ædium, nec vicarii
ſit, nec ordinarii, ſed tertiam quandam ſpeciem conſtituant, & differentiam; ſic vt Mediaſtini, quaſi inter ordinarios, & vicarios nuncupentur, & hoc quidem verum eſſe, ſi nullos huiuſmodi ſerui ſub ſe vicarios habeant nam ſi haberent
vicarios, non amplius Mediaſtini, ſed ordinarij
60 dicerentur † idque ſibi videtur Vlpianum voluiſ-
ſe, cum Atrienſes inter Mediaſtinos referret *in l. 1. §. 4. ff. nautæ caupones*, ſententiam aut dubio de Atrienſibus, qui nullos in peculio ſeruos habebant; & ſic quidem concludit Reuard omnes illos ſeruos inter Mediaſtinos referendos eſſe, qui nullos ſub ſe vicarios habent.

61 Cumque inter ordinarios *actor* annumeretur
ſeruus, nempe cui rerum omnium ſumma imminet, & eorum adminiſtratio commiſſa eſt, de quo ſic Columella *lib. 1. de re ruſtica*, ſcribit in ſequentibus verbis: *ita ſit, & vt actor, & familia peccent*, & paulo poſt *idemque actori præcipiendum eſt ne conuictum cum domeſtico, multoque minus cum extero habeat*, de quo etiam ſcripſere Plutarch. *in Aſinaria*, & Apuleius *de aſino aureo lib. 8.* vt refert idem Reuard. qui vt Pichardus explicat *in dicto § pœnam de iniuriis ſub num. 10.* idem eſt, *quod diſpenſator* omnium rerum ſuarum procurationem credidit, pecuniiſque Domini credendis, & exigendis præeſt, vt exponit *ibi*
Theophilus indeque vulgò numeretur p o eo,
62 qui maxime pretij eſt, † quod non implicatur, vt
Iudico cum ſententia Reuardi diſtinguentis inter actorem, procuratorem, & diſpenſatorem; quatenus, vt auctor eſt Saluianus *lib. 5. de prouidentia Dei*, procuratori conſueuerint credi ſupellectilem, & cellaria, de quo exiſtimat Vlpianum loquutum *in l. 1. in princ. ff. de ſeruis fugitiuis* in verbis ibi: *Senatus cenſuit ne fugitiui admittantur in ſaltus, nec protegantur à villicis, vel procuratoribus poſſeſſorum*; & quod *diſpenſatoris* officium fuiſſe videri, ſeruis reliquis, vſitata quædam per canonem certum ſtipendia, certoſque frumenti modios in menſem præſtare, vt *in l. 88. §. 21. ff. de leg. 3. & in l. vltim. §. 3. ff. de verb. oblig.* addens etiam Reuard. ſic ſatis intelligi poſſe ex eodem Saluiano, Terentio, & Donato; imo & ex Plauto obiter etiam referendo, verba iſtorum intelligens quid ſit apud Vlpianum *Cibaria mandare*, vbi leges, dum verbis illis præſtat hunc ſenſum: *dare Cibaria*, hoc eſt *canonem conſuetum, ſiue demenſum &c.*

Et cum Vlpian. idem ſcribat, *in l. apud Labeo-* 63
nem 15. §. Prætor ait 31. ff. de iniuriis, multum intereſſe qualis ſeruus ſit frugi, ordinarius, diſpenſator, an verò vulgaris, vel Mediaſtinus, an qualis qualis dictas tres ſpecie ſeruorum ponens, ſic quidem, vt alios contenderit ordinarios eſſe, alios denique Mediaſtinos, vt explicatum ſic refert idem Reuard. ideo vt Picard, ex Theophilo explicat *in dicto §. pœna de iniuriis*, & ex Vlpiano *in dicto §. Prætor ait*, Mediaſtinus dicitur *medij actus*, ſeruus, cui ſcilicet non credita eſt rerum omnium procuratio, ſed quarundam rerum tantum actus commiſſa adminiſtratio; & ſic *medij actus* ſeruum dici, qui neque magnæ procurationi, nec etiam infimo miniſterio præfectus eſt, & bene, ſi explices iuxta diſtinctiones adductas Reuardi, ne confundantur, aliàs procuratores, & diſpenſatores ſerui, qui ad ordinarios pertinent cum Mediaſtinis, qui vt dixi ſunt ædium curatores, & miniſtri ſunt, ſeu qui curam habebant Sartorum tectorum.

Alij in quam erant ſerui appellari *viſpelliones*, 64
ſi hac lege ſcilicet venierint; aut teſtamento hanc conditionem acceperint ſerui, ne vnquam manumittantur, qui tunc omnino ex conſtitutionibus manumitti prohibentur, vt *in l. 4. & 9. ff. de manumiſſ. l. 3 §. 9. ff. de ſenatu conſulto ſilan. 17. §. 17. ff. de ædilitio edicto*; ita vt ſi manumiſſi fuiſſent ad libertatem non peruenirent, vt *in l. 9. ff. qui & à quibus*, tales quidem, qui manumitti non poterant *viſpelliones*, dicebantur, vt probant DD. per textum *ibi in l. 31. ff. de empt.* & Reuard. *lib. 2. coniectan. cap* 16 & ex ex eo euidentiſſime, quod ſic de eo, cui viſpellio ſolutus eſt Marcellus ſcripſerit: *habet enim ſeruum, qui ei auferri non poſſit promiſſor ſerui, cum debet hominem ſoluere, quem ſi velit teſtator poſſit ad libertatem perducere*: ſic *in l. 72. ſub fin. ff. de ſolut.* & diuinandum relinquens aliis Reuard. vnde ſerui *viſpelliones* fuerint appellati; interim non dubitans, quin à *Veſpellionibus* longe diuerſi fuerint *viſpelliones*, ait de prædicta lege venditionis referendum eſſe Suetonium, dum *in Auguſto* verba ſequentia expreſſit: *nec aut crebrius aut perfidioſius rebellantes grauiori vnquam mulctatus eſt pœna, quam vt captiuos ſub lege venundaret, ne in vicinia regione ſeruirent, neuè intra viceſimum annum liberarentur.* † & referens ex Æuo antiquiſſimo alia 65
verba Lucij Cuſpidij ad propoſitum coniectat. Reuardus in priſtinum, tam teſtamento, quàm
aliqua

aliqua venditionis expreſſa lege hac conditione ſeruos improbos olim dedi,conſueuiſſe, vt nunquam manumitti poſſent;eoque ſenſu,accipit ipſe Terentij verſum in Andria ibi *verberibus caſum te in priſtinum Daue dedam vſque ad mortem*, eo que pertinere illud Auguſtini *de ſpiritu,& littera: qui enim* (dicit,v.g.) *volo vt ij omnes ſerui mei operentur in vinea, & poſt laborem coquieſcentes,epulentur;ita vt quiſquis eorum hoc noluerit,in priſtino ſemper molat,videtur quidem quicunque contempſerit contra voluntatem Domini ſui facere,ſed tunc eam vincet, ſi & priſtinum contemnens effugerit.*

66 Alius inquam dicebatur ſeruus *compeditus*,qui ſcilicet neruo,aut compedibus coërcitus;vinctuſque continebatur; ſolebant enim veteres malos ſeruos,& de fuga ſuſpectos neruo, ac compedibus coërcere,vinctoſque continere,vt late probat Briſonius *lib. 2. antiquitatum cap. 9.* Doctores per textum *in l.eleganter § item labeo ff.de dolo, l.1 §.penult.l.ſed etſi ſeruo ff. de iniuriis, l. ſi vt certo §.cuſtodiam ff. commodati.* & comprobari videtur ex eo etiam quod *Oſtiary*,ſerui,de quibus aliquid dictum eſt,& Saluianus dicit *de prouidentia Dei lib.4.*& Seneca *lib.2.de tranquilit.vita*, quorum verba refert Reuard.*variar.dicto lib.5.c. 36.in fine*, viderentur ad oſtium catena fuiſſe religatos; vt ex Ouidio.*lib.1. amorum.* patet in ſequenti verſ.

Ianitor indignè dura religate catena.
Difficilem moto cardine pande forem.

Et idem ex Affricano cognoſci poſſe ait Reuardus,de quo Feſtus,& Nonius aiunt ſic in Vopiſco ſcripſiſſe *Oſtiarij impedimenta titinnire audio, verbum titinnire idem eſſe quod ſonare; indeque titinnabulum appellari contendentes.*

67 Iam ergo videbis hæc de ſeruis adieciſſe, quorum,etſi vna ſit conditio,vt diximus ſupra ex Iuſtiniano.*princip.inſtit.de iure perſonarum* in fine, ibi,*in ſeruorum conditione nulla eſt differentia*, ſed nomina,vt ex dictis apparet ad opera,& miniſteria diuerſa,tam Domus, quàm ciuitatis fuiſſe, plura liquet ex longe à nobis repetitis ex iam ſignato Ciceronis loco reſtituto à Reuardo *in dict. cap.26.* ibi:*atque vt in magna familia ſunt alij lautiores, vt ſibi videntur ſerui, ſed tamen ſerui ſic in ciuitate ſunt atrienſes,ac pari ſtultitia ſunt, quos ſigna, quos tabulo,quos calatum argentum, quos Chorinthia opera,quos adificia magnifica nimio opere delectant;* & *ſumus*(inquiunt,) *Principes ciuitatis,vos verò ne conſeruorum quidem veſtrorum Principes eſtis,ſed,vt in familia,qui tergunt,qui vngunt,qui verrunt, qui aſpergunt non honeſtiſſimum locum ſeruitutis tenent,ſic in ciuitate,qui ſe iſtarum rerum cupiditatibus dedide-*
68 *runt ipſius ciuitatis pene infimum obtinent.* † His enim verbis deſignantur diuerſa ſeruorum opera, & in illis carpi Cicero ſeruos ordinarios admodum imperantes in conſeruos alios inferiores,& non obſcurè,hæc eadem colliguntur ex Saluiano,qui *dicto lib.4.de prouidentia*, loquens de ſeruis ordinariis, & vicariis miranda. & notanda verba, poſuit notanda hic quæ retulit idem Reuard.*dict.lib 5.varior.dict.cap.16.*

69 Non ne oportuit tot nomina ſeruorum poſuiſſe,vt ſic in materia hac,de quo titulus noſter loquitur,poſſit diſputari num ſub prohibitione ordinum omnes dicti ſerui comprehendantur, an verò aliqui eorum queant ordinari,nulla præhabita manumiſſione, aut concurrente tacita, ſiue expreſſa. Quid ſit manumiſſio, an natalibus officiat,qui liberti dicantur,ac de aliis ad propoſitum *infra ſub Rubro*,iuxta ſpeciem cuiuſlibet capituli apprehendetur.

Sed pro complemento,quia *ſupra verſ.nec ob-* 70
ſtat, dixi de ea ſeruitute qua liberi homines paſſi ſe venundari ad pretium participandum, aut ad actum gerendum incurrunt,viſum eſt alia ab antiquitate decernere,vt videamus inter liberos homines eſſe quoddam peſſimorum genus,qui huic legi ignominiæ libere exponebantur etenim vt talis venditio exerceretur,videtur, vt fuerit locus publicus Romæ, in quo conſiſtere ſolebant homines liberi,qui ſe venales poſtulabant, quemadmodum indicat Vlpian. apud Labeonem,& Ca.', ſum quæſitum ſcribens *in l.17.§.11.ff.de adilitio edicto* ibi:*ſi quis aſylum confugerit, aut eo ſe contulerit,quo ſolent venire,qui ſe venales poſtulant,an fugitiuus ſit*, quem locum *Tuſcum vicum*,non obſcure demonſtraſſe Plautum,& Horatium ex illis firmat Reuard. *dicto lib.2.conuect.c. 8.in princip.* nam Plautus ſic ſcribens *in Circulione*,ait.

Sub veteribus ibi ſunt qui dant quique accipiunt fœnore.
Pone adem Caſtoris ibi ſunt, quibus credas male,
in Tuſco vico ibi ſunt homines,qui ipſi ſe venditant.

idque Horatium voluiſſe *ſerm.lib.2.ſat. 3.* in ſequentibus verſibus.

Ac Tuſci verba impia vici.
Cum ſcurris fartor,cum vellabro omne macellum.
Mane Domum veniant.

non dubitans quin per *turbam impiam Tuſci vici* eos intellexerit,hoc in loco homines liberos Horatius,qui ſe venditabant,qua vix vlla eſſe maior impietas poteſt,& cum hæc animaduertiſſent interpretes peſſime, ad fœneratores impiam hanc turbam retulerint,& addit quod fœneratores non in tuſco vico ſed ſub veteribus frequentes erant, & aſſidui; quemadmodum ex Plauto probatum dicit.

Rogabis de differentia,quæ eſt inter illos, qui 71
ſe ad pretium participandum venundantur,vel ad actum gerendum;& quia Quintilianus *inſtit.lib. 10.c.1.* ſcripſerit tactum *hiſtrionum* veris affectibus minorem eſſe,& ab Vlpiano dicantur gladiatores & ſaltatores *actum gerere* fortaſſe ea ratione,qua tragædos *agere geſtum* ſcripſit Varro *de lingua latina lib.5.*& ſane liberos homines interdum ſe ludo olim vendidiſſe præter Acronem, euidentiſſime demonſtret Ambroſ.explicans *cap. 1 epiſtol.D.Pauli ad Galatas* in verbis ſequentibus:*quantus ergo error eſt poſt gratiam reuerti ſub lege,hoc eſt accepta libertate velle ſeruire,vt ereptus gladio immenſo beneficio denuo ſe vendat laniſtæ*:accuſator enim dicit eſt emptoris, qui relicto eo rurſum ad priorem Dominum redit.Ideo differentia erit quod ſe venundati ad pretium participandum veri in omnibus ſerui fiant, ſi ad actum gerendum,non ſic quia hæc venditio nihil aliud dicit,quam ſe ludo vendere:tamen ſe vèndere vt is, qui venditur rerũ emptoris actor,fiat, cum *actum gerere*,& *actorem* eſſe diuerſa ſint,vt patet ex *l.79.in fine ff. de verb.ſignif.* non autem etiam vendere ad aliquod ſeruorum publicorum
muneris gerendum,vt quibuſdam videtur,†& Re- 72
uardus dicens prædictos contractus Ambroſij temporibus

temporibus in vſu fuiſſe, cæterum iam poſtea ſublatos per Imperatorem Leonem, *nouell. 60.* optima quidem ratione, vt patet, pro qua faciunt Lactantij verba *lib. 6. inſtitut. Diuinor. cap. 12.* ibi: *vnde veſtias emis, hinc captos redime; vnde feras paſcis, hinc pauperes ale, vnde homines ad gladios cōparas, hinc innocentes mortuos ſepeli.* &c.

AD TEXT: IN CAP. I. Cap. II. III. & VI. hoc titulo.

PRÆMISSVM.

SVMMARIVM.

1 *Seruus ante plenam Domini manumiſſionem nequit ordinari.*

2 *Diuinare, & futura præcaueri, quando quis tenetur*, remiſſiuè.

1 EX his omnibus iuris vna generalis concluſio liquet, nempe ſeruum ante plenam manumiſſionem Domini voluntate factam ordinari non debere, vt patet etiam ex pluribus iuribus ſub *diſt. 54.* Et quia nonnulla ſpecialia, quæ ad hanc concluſionem, non ſpectant ex littera cuiuſlibet textus noſtri tituli deduci valent. ideo *in dicto cap. 1.* ibi in fine, *& ideo quod infirmari, vel vituperari patet, debet præcaueri*, quæ declarantur per verba *dict. cap. 2.* in fine ibi: *& ſi quilibet ſeruus fugiens Dominum ſuum qualibet calliditate, aut fraude, ad gradus peruenerit Eccleſiaſticos, decretum eſt, vt deponatur, & eius Dominus eum recipiat*, recta quidem ratione debet euentus præcaueri, cū ſic ordinatus deducatur in ſeruitutem, *d. diſt. 54. cap. freq. & cap. ex antiquis, & in cap. quicumque*, quod vituperium, vt ex Goffred. dicit Ægid. Bellam. hic tangit totum Collegium Clericale, qui & *num. 1. & 2.* latè agit de duobus dicteriis ſpectandum, cum perpetuò ſit, quod euenire poteſt: Vbi de caſu futuro, & de caſibus aduentitiis. inopinatis, vel
2 mala hominis fortuna, † & ibi Abbas agit quando diuinare, & futura præcauere, an & quando quis teneatur; ſed quia gloſſa *hic* verbo *præcaueri* multis exornat; ideo non inſiſtendum iudicaui. Solum inquam adiunges quæ Doctores ſcribunt ſuper reg. Iuris fruſtra ſpectatur euentus, quod de iure non ſortitur effectus. Et in regulis vtile perinutile non debet vitiari, *non firmatur, non præſtat*, & non firmatur cum aliis.

QVÆST. I.

Manumiſsio, quare requiratur, vt ſeruus ordinari valeat rite, & recte, cum ſint plures ſerui, qui ſine vlla manumiſsione poſsint, non ſolùm Domino contradicente, ordinari; imo & ducere vxores, alioſque actus gerere in iure validos? Vbi plura de manumiſsione, & eius effectibus ac de libertis, & libertinis?

SVMMARIVM.

1 *Actus ſacerdotalis eſt dignitas, & liberat à pàtria poteſtate n. 6.*

2 *Filius ſequitur ſemper familiam, agnationem, honores, & dignitates patris.*

3 *Mulier ſua familia finem eſſe exiſtimauit antiquitas.*

4 *Seruitutis non vera error non dirimit matrimonium.*

5 *Serui inuitis Dominis, licite copulantur matrimonio. Et quare nequeant ordinari*, infra n. 12. *imo & n. 16. Videtur quod nec matrimonio tradi, & n. 17. & 18.*

7 *Seruus nequit in religionem admitti, niſi de licentia ſui Domini.*

8 *Serui adſcriptitij, vel coloni, inuitis Dominis, ordinari non debent, & à n. 14.*

9 *Seruus quare ordinari non poſſit.*

10 *Origo, beneficia, & honores, non ſunt curanda, ſi aliàs liquet de fide, ſcientia, & moribus ſubiecti.*

11 Cap. fin. de ſeruis non ordinat. & ſub numero 1.

12 Cap. 1. & 2. de coniugio ſeruorum, & numero 13.

13 *Seruus valet matrimonium inire contra Domini voluntatem, non tamen ordinari.*

14 *Serui adſcriptitij, & originarij quare ordinari nequeant, explica vt à n. 15. & 16. Vbi quare liberi dicantur, & nequeant ordinari.*

15 Cap. 1. & gloſſa in cap. 2. de Iudæis.

16 Gloſſa 29. quæſt. 2.
Authentica ad hoc Cod. de Latina libertate, & auth. de nuptiis §. adſcriptio.

17 *Liberti ordinari nequeunt, niſi fuerint manumiſſi directe, & ſine obſequio.*

18 *Matrimonium cum liberta valet.*

19 *Manumiſſio eſt datio libertatis, & quare fuit neceſſaria n. 20. & quibus modis fieret, n. 21.*

20 *Liberti dicebantur qui ex ſeruitute manumittebantur.*

21 *Manumiſſio quando ingenuitati non officiat.*

22 *Manumiſſio officit illis, qui ex iuxta ſeruitute ſunt manumiſſi.*

23 *Liber homo qui manumiſſus, & ſeruus poſt quinquennium reclamabat, non audiebatur ad ingenuitatem, hodie aliter.*

25 *Serui veri manumiſſi, non ingenuitatem, ſed libertatem conſequebantur, & ordinari valent.* num. 26.

26 *Manumiſſio eſt vt quadam imago naturæ.*

27 *Serui manumiſſi nomen accipiebant à manumiſſore.*

28 *Manumiſſionis, & libertatis nonnulla ex antiquitate.*

29 *Libertinorum erat tertia ſignificatio ſolita accommodari libertorum filiis*, & n. 31. 32. 33.

30 §. 1. inſtit. de libertinis.

31 *Libertinorum alia ſpecies erat reſpectu filij nati ex milite Romano, & muliere Hiſpana*

32 *Libertini alij erant natiuitate, alij manumiſſione, & alij manumiſſione ſocij, ac nominis latini peregrini filij.*

33 L. vltima ff de Iure deliberandi.

Faciunt

1 FAciunt difficultatem ſequentia, primo quia
non eſt curandum de origine promouendi, vt
*in cap.venerabili §.1.& 2.de preb. & in cap ad
decorem.de inſtitut.* & ſic *in cap.fin.hoc tit.* qui
naſcitur ex patre ſeruo,& matre libera poteſt or-
dinari Nec obſtes dicendo ibi,ideo fieri,quia cum
mater ſit libera,& filius quoad ſtatum, ſequatur
matris conditionem; ideo ſic ibi contingat cum
natus liber naſcitur;quia Vrget pro argumento
ſtatum ſacerdotalem eſſe Dignitatem, iuxta quæ
dixi *in princ.Rubricæ*,qua de cauſa filium debere
dici ſeruum,cum quoad Dignitates ſpectat filius,
debeat ſequi patris conditionem, non matris;de-
buit enim conceptus dominari à principaliori
parte *argum.leg.quaritur ff de ſtatu homin.*vtpote
à quo recipit eſſe,tamquam à cauſa efficiente, ac
2 nobiliori principio ſuæ ſubſtantiæ, † Et ob eam
cauſam fatentur DD filium ſemper ſequi fami-
liam,agnationem,honores, & dignitates patris,vt
*in l.1.Cod.de dignit.lib.10.cap. 2. de conuerſ. in
fid.§.1.verſ.quia qui ex ea.de legitim.agnat. tute-
la*;& quia vt dixit Euripides in maſculis conſer-
uatur poſteritas,& ſucceſſio ibi:*columna Domus
patris liberi ſunt maſculi* Heſiodus ibi:*Vnicus fi-
lius ſeruat paternam Domum*, quod voluit Iuſti-
nianus aſſerere *in §..inſtit. de legitima agnato-
rum tutela*, dum ait apud Romanos filios pa-
3 tris, non matris ſequi familiam † quippe exiſti-
matuot mulieres ſuæ familiæ finem eſſe, vt in
*l. pronunciatio 195.§.fin ff de verb. ſignif.*ergo
argumento à contrario ſumpto, filius ex patre
ſeruo, etſi ex matre libera,non eſt cur poſſit or-
dinari.

4 Deinde quia quando ſeruitus non eſt vera, ſed
adſcriptitia,vel originaria, eius error non dirimit
matrimonium;quia ſerui adſcriptitij,vel origina-
rij ſunt verè liberi;ergo ſicut impedimentum ſer-
uitutis in matrimonio ad hanc ſeruitutem non
extenditur,ſic nec ad impediendum,vt ſerui origi-
narij,& adſcriptitij, ac alij huius generis,de qui-
bus late dixi ſub quæſt.præced.Rubricæ; quomi-
nus poſſint ordinari,vel monachi fieri, vt de ma-
trimonio docent Hoſtienſis *in ſumm.tit. de con-
iugio ſeruorum n.9.* Albericus *in ſuo dictionario.
litt.I.* verb. *impedimentum 3. de coniugio ſeruo-
rum ibi* Anton.*n.4.* Abbas *n.5.* Ioannes Andreas
ibi in cap 2.n.5.& ibi Ancharran. *n. 2.* Cardin.
2.q.3 Præpoſit.*n.6.q.5.* Alex. de Neuo *n.7.* Hen-
ricus *n.5.*& alij ordinarij *ibi*,vbi Barboſa, *n. 3.*
Thomas,Sanchez cum Silueſtro, Tabiena, Cu-
cho,Gaëta,Brunello,Lanceloto, Durando, Pala-
cios,Ioannes Mayor,& aliis *lib.3.de matrim. q.
59.n.9 in fine.*

5 Et confirmatur eo amplius quia,ſicut ſerui,in-
uitis Dominis,licite matrimonio copulantur, vt
in cap.1.dict.tit. de coniugio ſeruorum. cum *ibi*
adductis à gloſſa,*l.1.tit.5.p.4.* Valaſcus *de iure
emphyt.q.57.n.4.& 5.*Henriquez, *in ſumma lib.
11.cap.10.n.4 in medi*, Azor,*inſtit. moral. p. 2.
lib.2. cap. 8.q.4.* Zoeſ. *ad decretales collect.
88.n.1* Flores ad Gammam.*luſit.deciſ.142.* Vbi
etiam quod poteſt maritus accuſare vxorem, ſer-
uant Sanchez *de matrim.* cum aliis *dict. lib. 7.
q.23.*Gutierrez *eodem tract. cap., 91.* Bonacina
dict.tract.3.puncto 4.n. 7. ergo ſicut valet argu-
mentum de matrimonio carnali ad ſpirituale, vt
*in cap.inter in corporalia de tranſlatione Epiſco-
pi*;ſic vt in illo ſeruitus non impedit celebrari
matrimonium quod fuit à Iure naturali, & Diui-
no inſtitutum,ita nec impedimento ipſa,vt ad ſa-
cerdotium ſerui aſcendant; tum quia vt iam dixi
Rub.& *ibi q 1.* ſeruitus contra naturam eſt in-
troducta; eo quod libertas ſit de Iure naturæ,
† Tum quia ſacerdotium, vt Dignitas in Eccleſia 6
magna, (vt ſentiunt DD.) etiam liberat à patria
poteſtate,quæ de Iure naturæ parentibus ineſt, vt
in principio *inſtit.de patria poteſtate.*

Nihilominus dicendum eſt, vt omnis ſeruitus 7
vndecumque trahat originem,vel nomen inducat
irregularitatem ad ordines, vel monachatum, vt
habetur definitum à Leone Papa *in epiſtola 1. c.*
c.Gelaſio Papa *in epiſt.1.cap. 16.* & vt habetur
*in cap generalis,& cap. admittuntur dicta diſt.
54.*Vbi expreſſa mentio fit de ſeruis originariis,&
ſimilibus, vt notat gloſſa *in cap. 2. de Iudæis*,
quamuis in illo textu huiuſmodi originarij, ſeu
coloni ſerui liberi dicantur,vt explicatum eſt *ſu-
pra dict.quæſt.1.Rub* non enim quoad hoc da-
tur differentia inter ſeruos, & originarios, vt di-
xerunt Oldobrand *in §.ſeruitus.n. 29.inſtit. de
iure perſonar.* Valaſcus *de iure emphyt. q. 57. n.
6.*Barboſa *in dicto cap.generalis*,vbi gloſſa *origi-
narios*. ibi *nec videtur eſſe differentia*, diſponit
ibi Gelaſius,*dict.epiſt.1.cap.16.* ſcribens Epiſco-
pis per Lucaniam ſeruum cum non ſit ſui Iuris,
nec poſſit de ſe diſponere, in religionem admitti
non poſſe,niſi de licentia Domini ſui,vt per S.An-
ton.*p.3.cap.3.tit.16.§.4* Sylueſter *in ſumma* ver-
bo *religio 2.q.3.* Azor,*inſt moral.p.1.lib.12.cap.
1.q.3.* Fr.Bartholom.de Belchis.*in praxi ſeruan-
da in admittendis ad religionem diſp.2. dubio 2.
n.2.*& Leſſ.*de Iuſt.lib.2.cap.16.ſub n.70.* Cam-
panil.*in diuerſ. Iuris canon.Rub.11.cap. 8.n. 12.*
Lodouicus Miranda *in manuali Prælator.tom. 1.
q.17.art 2.concluſ.1.*Barboſa *in cap.2.hic n.7.*&
omnes per gloſſam. *deponatur* ibi: *ſi vero quis
Monachus.*

Et ſic quidem imperat. Honor,& Theodoſ. *in 8
l.quiſquis ſenſibus* vbi Accurſ.ex aliis Iuribus de-
creuerunt ſeruos adſcriptitios, vel colonos, inui-
tis Dominis,in clericorum ordinem tranſire, ac
recipi non debere,vbi Barboſa *n.1.& 3.*idem cum
aliis *de Iure Eccleſ.cap 33.lib.1. n. 135.* Suarez
*de cenſuris diſp.51.ſect.3.n.13.*Videndus dicentes,
quod adſcriptitij, & coloni, qui terræ colendæ
perpetuò ſunt adſcripti, non poſſunt ordinari,
addentes etiam huiuſmodi ſeruitutem, tam in ea
originarios,quàm adſcriptitios ſeruos,iam non eſ-
ſe in vſu.idem refert Barboſa *in cap.quis autem le-
ges dict.diſt.54.* vbi habetur qui iſti ſerui dican-
tur.

Ratio horum eſt,vt iam *ſupra in principio Ru- 9
brica*,dictum eſt,quia non decet ſeruum, nec ob
vilem conditionem euehi,ac promoueri ad Dig-
nitatem Eccleſiaſticam ſacerdotalem, ne dignitas
ſacerdotij parui pendatur; tum quia cum homo
ordinetur,vt nauet operam rebus Diuinis, & ſer-
uus non poſſit illis rebus intendere;eo quod Do-
mino ſuo in ſeruire cogatur, Iuxta quæ *in dicta
Rub.*dixi. ſequitur hanc irregularitatem optimo
Iure inductam eſſe, Iuxta quæ tradunt Gamma
*in tract.de ſacram. præſtandis vltimo ſupplicio
damnatis q 5.n.9.*Bonacina *de cenſ.diſp. 7. q. 2.
punct.4.n.2.*Bellet.*diſquiſit.clerical.p.1.tit.de diſ-
ciplina cleric.§.14.n. 1* Bernard.Diez,& Salcedus
in pract.cap.19. in nouiſſima edit. Campanil. *vbi
ſupra dict.cap.8.n.1.*

Nec obſtant *à n.1* adducta, non primum, vt 10
non ſit curandum de origine promouendi. quia
vt dicit Bellamera *hic n.1.*hoc inquam intelligitur
de

de libera ſcilicet origine vt *in dicto cap. ad decorem de inſtitut.* quia vt *ibi* late dico, ac dixi *in c. 16. de iudiciis q. 4. & fin.* ad beneficia, & honores Eccleſiæ quilibet vndecumque originem trahat, ſi fidelis, ac bonis moribus, & ſcientia imbutus ſit, admittitur, ſed non ſic de ſeruili, vt in textu noſtro, & aliis huius *tit. & dict. diſt. 54.* & quia licet de nobilitate ſanguinis non curemus, curatur tamen in iure de conuerſationis notificatione, & approbatione; idem Bellamera, per *dict. cap. 16. de iudic.* & faciunt quæ addixi *ſupra in cap. penult. & fin. de ætate, & qualitate ordinand. & in cap. 5.4 ſ. penult. & fin. de præſumpt.*

11 Non ſecundum ex *cap. fin. hoc tit.* nam vt *ibi* late dico quoad ordines, ſi mater eſt libera filius natus ex matre libera, & ſi eius pater ſit ſeruus liber eſt, ac perinde ad ordines aſcendat: *ibi* videbis, vbi plura dico de libertinis.

12 Non tertium adductum ex *cap. 1. & 2. de coniugio ſeruorum, ac de comparatione matrimonij carnalis ad ſpiritualem*; quia præterquam quod qualiter hæc comparatio admittatur *in dicto cap. inter corporalia, de translatione Epiſcopi*, ex-
13 plicatum manet. † Ad propoſitum verò reſpondetur diuerſo modo cenſeri in contrahendo matrimonio inter ſeruos; eo quod non obſtante tali matrimonio contracto ſeruus adhuc maneat ſeruus illud contrahens, inſeruiens, & ſeruiturus in poſterum Domino ſuo, ſecus verò de ſeruo ordinando; quia cum iſte, ex quo Eccleſiæ ad iudicatur, ſeruiturus ei, iam indecens eſt, vt Domino ſuo temporali ſeruiat; ideo optimo iure Pontifices irregularitatem, de qua hic, introduxerunt. Sic vt Domino contradicente, vel eo inſcio, nec manumittente, nullo modo ſeruus eius ordinetur, aut Monachus fiat, ne detur actus contra Iuſtitiam Domini habentis in eo ſeruo Dominium, vt probatum eſt Iuribus, & Doctoribus ſub principio Rubricæ hic repetendis.

14 Vnde & ſi admittatur ſeruos adſcriptitios, & originarios liberos eſſe, de quorum conditione repetes, quæ iam latiſſime adduxi *ſub quæſt. dict. Rubrica*: tamen propter illos aliquos ſeruitutis effectus, qui reperiuntur in illis recte diſpoſitum eſt, vt talis ſeruitutis ratio habeatur, vt prolis inhabilis ſit ad ordines, & monachatum, vt explicat Thomas Sanchez, *de matrim. dict. quæſt. 19. num. 9.* dicentes quod non erit habilis ad ordines, vel monaſticam vitam, quia eſt ſeruus glebæ adſtrictus, non ſic reſpectu matrimonij: nam licet ſit ea ſeruitus aliquantulum contra prolis bonum, hoc non inde dicetur eſſe impedimentum ipſi matrimonio, ad cuius valorem ſolùm ſpectatur, vt libere poſſit exigi, & reddi debitum, quod hi efficere poterunt ſimiles ſerui.

15 Hæc ita ſe habant, ſed egent explanatione, duæ difficultates huic vtrique reſolutioni non parùm aduerſæ. Prima, nã implicat, quod dicti ſerui adſcriptitij, & originarij ſint liberi, vt docet gloſſa per textum *ibi in dict. cap. 2. de Iudæis*, & quod prohibeantur ordinari, præcipuè ſi conſideretur diſpoſitio textus *in dicto cap. fin. hic*, & oppreſſus Suarez dixit dictam gloſſam *cap. 2.* intelligendam eſſe de his colonis, qui non trahunt obligationem culturæ ex ſeruili origine, & pacto ſuo [illegible] de certo [illegible] Dominis, de quibus *in l. [illegible] colonos cum ſimilibus. cod. de agricolis lib. 11.* [illegible] de libertate quoad alios actus; non verò quoad ordinationem, vt *ibi* gloſſa declarat; & addit quod etſi interdum dicta obligatio colonatus non ſufficiat ad ſeruitutem inducendam, & conſequenter nec ad irregularitatem de qua agimus, ſufficiet tamen ad aliam prouenientem ex obligatione ad ratiocinia de quo ipſe agit ex *num. 14.* & nos *tit. ſequenti*; igitur Doctores, quos citat Barboſa, *in l. 1. Cod. de Epiſcopis, & Clericis, & in l. quiſquis, & in l. iubemus dicto tit.* late probant concluſionem, & quod adſcriptitij catenus clerici fiunt, quatenus ſubrogent alium agriculturam exercentem, qui Domino Canonem ſoluat: ſic idem Barboſa; *in auth. adſcriptit. poſſ. dict. l. iubemus.*

Secunda difficultas eſt contra dictum reſpectu 16
matrimonij: nam ſunt qui exiſtiment per gloſſam, *29. q. 2. in ſumma* verb. *ſecunda*, quæ relata opinione Vgonis dicentis valere matrimonium liberæ cum adſcriptitio ait leges contradicere eo quod ius ciuile non permitteret matrimonium liberæ cum adſcriptitio alieno, vt *in auth. ad hæc Cod. de Latina libertate*, quæ deſumpta eſt ex *auth. de nuptiis §. adſcriptio*, vbi additur id non eſſe matrimonium, qui textus procedunt, etiam cognita ea ſeruitutis conditione; imo vt non valeat illud matrimonium, vbi eſt error adſcriptitiæ vel originariæ conditionis, docuit Palud. *in 4. diſt. 36. q. 1. art. 2. a n. 13.* probans ex eo; quia licet ſeruitus adſcriptitia, & originaria, non ſit tanta, ac ea, quæ Iure ciuili inducta eſt: non poteſt ei ſeruituti ſubiectus vendi; & quod eſt talis, vt ſit contra matrimonij bona, vt contra bonum prolis educendæ, quæ non erit patrimonij paterni hæres, ſed fiſcus occupabit totum; aut partem, nec erit habilis ad ordines, vel monaſticam vitam, & contra continuam habitationem; quia is ſeruus eſt glebæ adſcriptus: ita Paludan. Tamen vt iam *ſupra* dixi fere certa eſt contraria ſententia, vt probarunt Sanchez, & DD. *in dict. cap. 1. & 2. de coniugio ſeruorum*, iam adducti: etenim vt hic retulimus nota eſt differentia inter veros ſeruos, & adſcriptitios; non enim de his vltimis loquuntur Pontifices quando reſpectu erroris conditionis ſeruilis ſtabilierunt impedimentum dirimens ad matrimonium, ſed de veris ſeruis; & reſpectu irregularitatis ad ordines diuerſa fuit ratio iuxta dicta, & ſufficeret quidem quod ſic ſanxiſſent, ne Domini eorum præiudicium paterentur, vt tenera contingeret ex dictis *ſupra in principio Rubricæ*, & ſecundùm hanc quod adſcriptitius non valeat ordinari reſoluit Panormit. *in cap. fin. hoc tit. in fine*, per textum noſtrum, & ex *c. quiſcumque 54 diſt. & ibi in cap. admittuntur*, dicens correctum eſſe textum *in cap. ſi ſeruus ſciente dicta diſt. 54.*

Et confirmatur aſſertio, nam ſicut ſerui veri, 17
item originarij, & adſcriptitij ordinari non debent, ſic nec liberti, niſi fuerint manumiſſi directè, & ſine obſequio, vt docent Henriquez *in ſumma lib. 14. cap. 8. §. 7. in comment. littera K.* Martha *de Iuriſdictione p. 4. caſu 90. n. 14.* Barboſa *in cap. conſuluit hoc tit. n. 2.*

Nec obſtat dicere è contra valere matrimo- 18
nium cum liberta, id eſt cum ea, quæ ancillæ fuit, iam tamen libertate donata eſt, vt docent Aſtenſis, Ioan. de Triburgo, Roſeb. Siluester, *ſupplementum piſana*, Gaëta Palacios *ſupra* iam adducti ſub verb. *deir de* Sonis *in 4. diſt. 35. q. vnica, art 2. col. 4.* verſ *ad hæc* Conar. *in 4. decret. 2. p. cap. 3. §. 7. n. 1.* verſ *primum* Henriquez, *lib. 11. de matrim. cap. 10 n. 3.* cum aliis Thomas Sanchez, *eodem tract. dicto lib. 7. q. 19. n. 10.* & alij, quia

reſpondemus

reſpondetur ex adductis de matrimonio ſerui adſcriptitij, ſiue originarij, quod ſecurius procedit in liberto, non ſic ad ordines, & religionem, cum adhuc dependeat à Domino ſuo. Quare iam, vt poſſimus gradum facere ad alias quæſtiones, de materia oportet agere, de manumiſſionis neceſſitate, de qua textus noſter, *cap.* 3.4.*&* 5. cum aliis, & quare ea debet interuenire ad hoc vt qui erat ſeruus ordines recipiat, ſeu monachatum profiteri valeat.

19 Ad ſecundam quæſtionis partem, vt reſpondeatur, aduerto ſeruos ad libertatem peruenire media manumiſſione Domini, & fieri ea liberos, §. *manumiſſio inſtitut. de libertinis*; eſt enim datio libertatis, vt patet ex *l. manumiſſiones* 4. *ff. de Iuſtit. & Iure*, *l.* 1. *titul.* 20. *part.* 4. *& cap.* 12. Vacon. *lib.* 6. *declarat. cap.* 86. Marcer. *lib.* 1. *opin. cap.* 10. Reuard. *lib.* 4. *variar. cap.* 9. Tacitus, *lib.* 13. Angelus Politianus, *miſcel.* 84. Corſus *lib.* 1. *indagat. cap.* 15 Sigonius, *lib.* 2. *de antiquo Iure Ciuium Roman. cap.* 14. Alex.
20 *lib.* 4. *dier. genial. cap.* 10. † Fuit enim hæc neceſſaria, nam poſtquam ſeruitus ingenuitatem inuaſit, qua vno communi nomine primitus vno nomine appallarentur; ideo vt ſeruitus iure gentium introducta tolleratur eodem iure præ requiſita fuit manumiſſio, Doctores, *in dicta leg. manumiſſiones* 4. *& in l. libertini.* 6. *ff. de ſtatu hom.* & iſti ſerui ſic manumiſſi liberti quidam dicebantur *in dicta l. manumiſſiones in fine*, qui autem ex iſtis libertis naſcebantur, libertini vocabantur, dicti ſic; non quia manumiſſi eſſent, ſed quia ex aliis manumiſſis pro creati, id eſt liberi, & deſcendentes eorum, qui manumiſſi eſſent, vt apud Suetonium *in Claudio. cap.* 34. Plautum *in milite*, Ciceronem 4. *Philipica. l.* 1. §. *libertinis. ff. de excuſat. tutor. l.* 2. §. 1. *l. fin. ff. de ingen. dict.* §. 1. *inſtit. de libert. & in toto illo tit.* item & ex eo, ex quibus cauſis manumittere non licet, vbi inſtitutarij, qui *ex paragrapho,*
21 *multis inſtit. delibert.* † docent fieri manumiſſionem ex ſacris conſtitutionibus, multis modis *vindicta*, ſcilicet *cenſu*, *teſtamento*, *inter amicos*, *& per epiſtolam*, quinam iſti modi fuerint, & qua ſolemnitate, explicant poſt antiquiores Pichardus, Mynſing. & Anton. Faber, vbi leges, & de manumiſſis vindicte quanta apud antiquitatem eſſent ſolemnia, optimè ex pluribus locis curioſis Reuard. *lib.* 4. *variar. cap.* 9. quem leges præter alios bonos authores, quos congerit dictus Pichardus; idem Reuardus *lib.* 1. *coniectam cap.* 8. vbi latè de libertinis, & eorum differentia, de quibus dico *hic infra* ex verſ. *alia plura.*

22 Dubium tamen eſt, an per manumiſſionem, ſerui conſequenter veram ingenuitatem, quam ſeruitute amiſerunt, quod neceſſarium eſt ſcire ad perfectam noſtri tituli intelligentiam. Et ſuppoſitis variis ſeruorum ſpeciebus, de quibus late *in quæſt.* 1. *Rubricæ*, nunc breuiter diſtinctione reſpondetur, vt quod *ibi* diximus ex Iuſtiniano. *in* §. *cum autem inſtit. de ingenuis*, manumiſſionem ſcilicet non officere manumiſſo, quando autem, ſi is, qui in genuus natus eſt, ſui ſtatus ignarus, ſeruierit; ac deinde fuerit manumiſſus: nam cum ſæpiſſime ſit conſtitutum, vt natalibus non officiat manumiſſio, id eſt primæ libertatis conditioni, optimo Iure in hoc caſu leges 2. & fin. & per tot, *Cod. de ingenuis, & manumiſſis*, decreuerunt talium ſeruorum ingenuitatem per manumiſſionem, non Lædi: ſic Faber. *lib.* 7. *cap.* 3. Morcer. *dict. lib.* 1. *opinion. cap.* 10. Iulius Paul. *lib.* 5. *ſentent. tit.* 1. & alij communiter.

Secus autem procedere dicunt communiter 23 DD. de illis ſeruis, qui ex Iuſta ſeruitute manumiſſi ſunt, qui non ingenuam, ſed libertinam conditionem nanciſcuntur, vt *in dicto* §. 1. *inſtit. de libert. dict. l. libertini.* 6. *ff. de ſtatu hom. l. liber. homo ff. de ſtatu hom.* † Et in tantum procedebat 24 olim, quod ſi liber homo manumiſſus dicat ſe ingenuum eſſe poſt quinquennium, quam manumiſſus fuit, tunc non audiatur, vt *in l.* 2. §. 1. *ff. ſi ingenuus eſſe dicatur*, quæ negligentia officere manumiſſionem cenſebatur, niſi ſpeciali gratia, & fauore indulgeretur ei proclamatio. Sed quia aliter hodie *in l. fin. Cod.* vbi cauſa ſtatus agi debeat, dicendum erit verè ingenuitati nullam temporis præſcriptionem lædere.

Vnde ad propoſitum noſtri tituli dicendum eſt 25 ſeruos veros manumiſſos, non ingenuitatem conſequi, ſed libertatem, qua liberti remanent, & talem ſi fuerint manumiſſi directè, & ſine obſequio, quod poſſint ad ordines promoueri, ac in religione profiteri.

Eſt enim manumiſſio, vt quædã imago naturæ, 26 qua ſeruus de non eſſe ſeruitutis, producitur ad eſſe libertatis. † Qua propter ſerui manumiſſi no- 27 men à manumiſſore accipiebant, & gentilia nomina patronorum vſurpabant, *l. cum pater.* 77. §. *cum inter* 28. *l. lucius* 88. §. *lucius* 6. *ff. de l.* 2. *l. is qui* 94. *ff. de leg.* 3. *l. libertis ff. de condit. & demonſt.* Alciatus, Briſonius, & alij apud Oſuald. *lib.* 2. Donelli *tit.* 15. *lit. F.* Conan. *lib.* 2. *comment. c.* 7. *n.* 2. Gothofr. *in d. l.* 108. D. Franc. de Amaya. *in l. ciues.* 7. *C. de incolis. lib.* 10. *ex n.* 54 vbi alia notat videnda.

Alia plura tradunt relati commentatores de 28 manumiſſione, & libertate per manumiſſionem conſequuta; & quia ſoliti erant dicere, non ſolùm ſeruos, ſed etiam ingenuos manumitti ſolere; ſic vt tam ingenui, quam ſerui manumiſſi dicerentur libertini, etenim Peregrini manumiſſione conſequebantur libertatem Romanam, ſerui libertatem, vt eſt auctor *lib.* 41. ſocios, ac nominis Latini, eorumque liberos; primo quidem manumiſſione deinde migratione, at cenſu in ciuitatem Romanam tranſiuiſſe, & libertinos appellatos fuiſſe, & apertius idem Liuius cum ſcriberet ad legem, quam de ſociis, ac nominis Latini, eorumque maioribus Claudius tulerat adiectum Sacr. Cōgreg. vt *dictator*, *Conſul*, *interrex cenſor*, *Prætor*, qui eſſet apud forum, cum manumitteretur in libertatem vindicaretur, iuſiurandum daret, qui ſocium mannmitteret ciuitatis eum mutandæ cauſæ non manumittere, qui id non iuraret, manumittendum non eſſe. Quod ſi plura ab antiquitate de omnibus manumittendi modis, cupias ſcire, leges eundem Reuard. qui *lib. de authoritate prudentum, cap.* 7. de ſingulis agit.

Hæc & alia Reuardus, qui *dict. lib.* 1. *coniect.* 29 *dicto cap.* 8. dicit vt ſit tertia libertinorum ſignificatio, quæ accommodari ſolebat ſpecialiter libertorum filij, † Et id circo quod ait Iuſtinianus, 30 *in dicto* §. 1. *de libertinis*, nempe *ex libertinis duobus ingenuos naſci, non libertinos*, eam habere ſententiam poſſe, vt libertorum filij, & ſint; & appellentur merè ingenui, qui licet ingenui eſſent;

eſſent, ingenui tamen olim non dicerentur,
ſed libertini, ne videlicet filij melioris con-
31 ditionis viderentur quam parentes. † Et ad-
dit Reuard. ex eodem Liuio *lib.* 42. eſſe
quidem aliam libertinorum ſignificationem,
eamque referri,ad filios ſolere ex nuptiis iniuſtis
procreatos, ex militibus Romanis, ſcilicet & ex
Hiſpanis mulieribus,.cum quibus connubium
32 non eſſet, quam late explicat *ibi* videndus. † Ac
diceos quod libertini erunt quidam natiuitate,
quidam manumiſſione, & alij manumiſſione ſo-
cij, ac nominis Latini, Peregrini filij ex his, in-
ter quos connubium non eſt procreati, & ſerui
ex iuſta ſeruitute manumiſſi natiuitate liberto-
33 rum filij.† Ex qua diſtinctione explicauit Labeo-
nis locum, *in l. vltima ff. de iure deliberandi*,
cum alio Iaboleni in verbis ſequentibus: *ſi mihi
filius nullus erit, qui in ſuam tutelam veniat,
dama ſeruus liber eſto*, alia dicens curioſa, ſed
noo multum neceſſaria; nobis tamen ſufficit
ſcire has libertinorum differentias ad perſpicuè
tractandam materiam huius tituli.

QVÆST. II.

An manumiſsio oporteat eſſe omnino libera ad hoc, vt ſeruus manumiſſus valeat ordinari, ſeu profiteri? Debeatque eſſe abſoluta, aut ſufficiat ſub aliqua conditione? An manumiſsio debeat antecedere ordinationem, vel ſufficiat per ordinationem ipſo facto fieri? Et an ſufficiat etiam licentia tacita Domini?

SVMMARIVM 1

1 *Seruus ordinari non debet ante plenam manumiſſionem, qua irregularis deſinit eſſe, vt n.2. Et quid ſi manumittatur ſub conditione operarum ex n.3.4.& 5.*

2 *Seruitus ſublata per manumiſſionem, non eſt macula ad ordines, niſi aliud impedimentum obſtet.*

3 Cap nullus 4. de ſeruis non ordin. cap. 3. & cap.5. eodem, & à numer. 10. 11. 12. & à num.14.

5 *Serui Eccleſiæ diſtinguntur à ſeruis priuatarum perſonarum*, vſque ad n.9

6 *Liberti ob ingratitudinem reuocantur in ſeruitutem.*

7 *Serui publicis operibus deputati, qui ſe priuatorum Ancillarum conſortiis adiunxerunt, in ſeruitutem redigebantur cum vxoribus, & liberis.*

8 *Serui manumiſſi ita manumiſſoribus erant obnoxij, vt ſi quidpiam contra Patronum committerent, in eorum ſeruitutem redigerentur.*

9 *Seruus Eccleſiæ manumiſſus ſine indecentia, poteſt adhuc eſſe obnoxius ad praſtanda ſeruitia Eccleſiæ, & etiam ordinari.*

10 *Seruus ordinatus ſine, aut contra voluntatem Domini, charactere inſignitur ſacerdotali, & tenetur inſeruire ſuo Domino in obſequiis ſtatui decentibus.*

11 Auth ſi ſeruus in l.iubemus.Cod.de Epiſcop. & clericis.

12 *Manumiſſio ſimplex, & abſoluta facta ad ordines, nullam includit conditionem ſub obligatione Iuſtitiæ.*

13 *Manumiſſo appoſita conditio ſtatui clericali non repugnans, qualis eſt de operibus ſpiritualibus &c. non officit quominus ordinari valeat.*

14 Cap.fin.de pactis.

15 *Seruus religionem ingreſſus abſque Domini licentia, valet intra triennium reuocari cum omnibus, quæ ad Monaſterium attulit, fide accepta de impunitate.*

15 *Serui Monachi facti ſine licentia Domini, ſi deſeruerint vitam monaſticam redeunt in Dominorum poteſtatem; idem ſi fugit ex Monaſterio ſeruus Monachus* numero 17.

18 Cap.nulli diſt 54.

19 Cap.8.Apoſtolorum.

20 Cap quicumque diſt.54.

21 *Seruus ordinatus, ſciente Domino, & non contradicente, liber manet, quia ſupponitur abſolutè manumiſſus, vt* numer.22.

23 *Manumiſſio, vt ſeruus valeat ordinari oportet, vt antecedat, ſed non eſt omnino neceſſarium.*

24 *Libertas data videtur ſeruo, etiam Domini tacita voluntate, qua fuerint ordinatus.*

CVm Pontifices in titulo noſtro,& Gratianus 1
multis ſanctorum Patrum authoritatibus re-
petitis vicibus *diſt.*54.oſtendant ſeruos ordinan-
dos non eſſe,niſi à propriis Dominis, libertatem
non legitimam conſequantur, vt poſt antiquos
in prædictis locis docent Campanilus *in diuerſ.
Iuris canon.Rub.*11.*cap* 8.Bellet.*diſquiſit.cleri-
cal.p.*1.*tit.de diſciplina cleric.§.*14.Paul.Lance-
lot.*lib.*1.*inſtit.Iuris canon.* Lælius Zenechus *de
priuileg.Eccleſ. libert. priuileg.* 34. Zenedus *ad
Decretal.collect.*610.Roderic. à Cugna *in com-
ment.ad cap.*1.*dict.diſt.*54.Bartholomeus Bechis,
*in praxi obſeruanda in admittend.ad religion.ſta-
tum nouitius.diſp.*2.*dub.*1.Barboſa *in Rub.hic*, &
cum multis *hic in cap.*1.probans ex Abbat.antiq.
Zabarel. *collect.* Bellam. Ioan. Andrea, Ana-
nia, Ancharran., Hoſtienſ. Butr Panorm. Hen-
riq.Innocent.Viuian,Antoo Auguſt.& aliis, ſer-
uum ordinari noo debere ante plenam manumiſ-
ſionem,Albert Trot.*de vero,& perfecte cleric.lib.*
2.*cap.*4.*&* 5.Sotus *in* 4.*diſt.*25.*q.*1. *art.* 3. verſ.
tertia concluſio,Bernad.Diez, & ibi Salced. *in
pract.cap.*19.*in nouis,impreſ;* Maiol. *de irregula-
rit.lib.*1.*cap.*35.*à n.*3.Felicianus *de cenſur.tit.de
irregul.cap* 6.verſ.*ſeruus*,Vgolin.*dict.tract.cap.*57.
Suarez *de cenſur.diſp.* 51. *ſect.* 4. Sayrus *eodem
tract.lib.*6.*cap.*14.Auila *in ſimili p.*7.*diſp.*3. *dub.
fin.*Valer.Reginal.*in praxi fori pœnit.lib.*30. *à n.*
63. † & hoc principalius per manumiſſionem 2
contingat; ideo de adductis dubiis propo-
ſitis in hac legitime diſputatur, ſicut & de
aliis, nec ex hoc negatur, vt quocumque
modo à ſeruitute plene liberetur ſeruus, quin
irregularis deſinat eſſe,& conſequenter ordinari
abſque noua diſpenſatione, vt iam diximus ſub
Rub,ſi aliud non obſtet impedimentum;eo quod
ex ſola præcedenti ſeruitute,nulla relinquatur ma-
cula,

cula,ſeu indecentia moralis, quæ à lege conſide-
rata ſit ad irregularitatem inferendam, vt obſer-
uant relati,& Suarez,*dicta diſp.51.ſect.3.num.3.*
Cornejo *in tract.de irregularit.diſp.14.dubio* 1.
& 4.Bonacina *de irregularit.q.2.puncto* 4.*n.* 2.
verſ.1.Leander,*de irregular tract.2.diſp.2.q.1.&*
2. commendans legendum Henriquez *lib.* 11.
*ſumm.c.*10.*n.*5.*& lib.*14.*cap.* 8.*n.*7.& alios penes
ipſum.

3 Ad primam ergo quæſtionis partem, ſuppoſitis
quæ iam dixi de manumiſſo. *q.* 1. hic video inter
Doctores diſſidium magnum, quia ſi attendamus
ad textum *in cap. nullus* 4. *hoc tit.* videtur ſub
conditione à Domino poſſe donari libertatem
ſeruo,& ex *cap.*3.*& in cap.*5.vbi quod manumiſ-
ſus ab Eccleſia,vt fiat clericus,ipſi Eccleſiæ acqui-
rit,ac in perpetuum ſeruiet, ſicut ex *dicto c.nullus*
& *ibi* gloſſa patet, vt poſſit Dominus imponere
ſpirituales operas ſeruo, quem ad ordines manu-
mittit;imo vt refert Suarez *dicta diſp.*51. *ſect.* 3.
*ſub n.*6.multi addunt,ac colligunt ex illo textu,vt
quamuis dicta conditio non exprimatur, ſubin-
telligi ex ipſa Iuris declaratione,& relinqui obli-
gationem hanc,ſaltim ad operas ſpirituales, hac
tamen conditione interueniente,quod quando de-
ducitur in pactum,poteſt etiam illa pœnalis con-
ditio adiungi,vt ſi obligationem non impleuerit
poſt degradationem,in ſeruitutem redigatur;ſi au-
tem non ſit in pactum deductum, licet puniri
poſſit propter ingratitudinem, non tamen in ſer-
uitutem reduci, vt ſic fore tenuit Panormit.
ibi.

4 E contra tamen ex dictis in princ. Rubricæ,
item,& *hic n.*1.patet quod vt irregularitas ad or-
dines ceſſet,ſeruitutis,debet libera, & plena liber-
tas condonari,ſicut multi,propter verba textus *in
cap.quicumque* 54.*diſt.*obſeruant putantes neceſ-
ſariam eſſe manumiſſionem ita abſolutam,vt non
poſſit Dominus ſibi reſeruare aliquod obſequium,
vel ſpirituale,vel poſitiuum faciendi hoc, aut il-
lud, vel negatiuum non faciendi v. g. non ac-
cuſandi, vel non damnificandi ipſum Domi-
num, vbi quidem Turrecremata plures opiniones
refert.

5 Vt autem diſſidia componant alij exiſtimant
diſtinguendum eſſe inter ſeruos ſcilicet Eccleſiæ,
& priuatarum perſonarum; eo quod ſi ſerui Ec-
cleſiæ manumittantur,& ordinentur,nihilominus
eo ipſo maneant obligati ipſo Iure ad honeſta Ec-
cleſiæ ſeruitia,non ſolùm ſpiritualia,ſed etiam cir-
ca alia negotia, quæ clericum non dedecent,
quæ ſi facere renuerint, in ſeruitutem rediguntur
Iuxta textum *in cap. Diacon.* 12. *q.*2. *& c. qui ex*
6 *familiis.dicta diſt.*54.Vbi gloſſa aduertit.† Et hoc
ſic videtur optima ratione procedere;quia ſicut li-
berti ob ingratitudinem reuocantur in ſeruitu-
tem, vt dicit Tiraquel.*in l.ſi vnquam.*verb.*liber-
tis n.*31.*Cod.de reuocandis donat.*Surdus, *de ali-
ment.tit.*8.*privileg* 65.*n.*54 *cum ſequentibus*, Ze-
uedus,*in pract q.*16.*n.*19.Sanchez, *de matrim.
lib.*7.*diſp.*14.*n.*12.Azor,*inſtit.moral.p.* 3. *lib.* 11.
*de donat.cap.*8.*q.*2 verſ.*item donatio*,Rebellus,*de
oblig.& Iuſt.p.*8 *lib.*18.*q* 9. *nu.* 4. D. Rodericus
Acugna, *in comment.ad* .4.*n.*3.*diſt.*54.Martha,
de Iuriſd p 4.*cent.*1.*caſu* 90.*à n.*11.Cardoſus,*in
praxi Iudicum* verb.*ſeruitus* 54 &alij commu-
niter.† Et facit textus,*in l fin.Cod de ſeruis fugiti-*
7 *uis*, Vbi deciditur ſeruos publicis operibus depu-
tatos, qui ſe priuatarum Ancillarum conſortiis
adiunxerunt,redigi in ſeruitutem cum vxoribus,

& liberis eorum;ita & in caſu *dicti cap.*3. *&* 5.
huius tituli.

Reſpectu verò laicorum ſeu aliarum priuata- 8
rum perſonarum, qui ſeruis, vt Domini liberta-
tem manumiſſione condonarunt, vt non maneat
tam grauis obligatio, nec ſub tam graui condi-
tione ex *dicto cap.quicumque,& ex cap fin. dict.
diſt.* 54. cum hac ratione liberti prohiberentur
ordinari, viuentibus,& inuitis Dominis;quia ſem-
per manebant illis ita obnoxij, vt ſi quidpiam
contra Patronum committerent,in eorum ſeruitu-
tem redigerentur Iuxta ciuilia Iura. † Et nega- 9
tionem differentiæ inter vtrumque caſum conſti-
tuunt Maiol.*lib.*1.*cap.*35.*&* 36 Suarez cum eo
*dicta ſect.*3.*n.*7. quia reſpectu Eccleſiæ nulla in-
decentia eſt,quod clericus obnoxius maneat ad
quælibet officia præſtanda,quæ alias non ſunt in-
decentia ſtatui clericali:nam illa omnia obſequia
Eccleſiæ præſtita quodammodo ſpiritualia ſunt,
ſecus tamen eſſe dicunt, quando talis obligatio
manet reſpectu priuatæ perſonæ : cum magis re-
pugnet priuilegio clericali Iuxta *cap dict.diſt.*54.
minuſque deceat factum clericum, ſeruum fieri
priuatæ perſonæ,quàm Eccleſiæ.

Sed quia huic diſtinctioni videtur repugnare 10
textus *in dicto cap.nullus* 4.*hoc tit.*quatenus deci-
dit quod poteſt Dominus in ſeruo, quem manu-
mittit ſpirituales operas retinere,vt per DD. *ibi*;
item quia etſi contra Domini prohibitionem, aut
eo neſciente,ſeruus ordinatus charactere ſacerdo-
tali inſignitus remaneat,docent Maiolus *de irre-
gularit.dict.cap.*35.*n.* 3. verſ. *prohibentur*, Ber-
nard Diaz,*ſupra cap.*19.*n.*2.Gregorius de Valen-
tia,*tomo* 4.*diſp.*7.*q.*19.*puncto* 3.§.2.verſ. *quintus*,
Sayrus,*de cenſuris lib.*6.*cap.* 14.*n* 2.Barboſa, *hic
n.*2.*in fine*,tamen debebit inſeruire etiam ſacerdos
ſuo Domino priuato in obſequiis ſtatui decen-
tibus, vt per Henriquez,*in ſumma p.*1.*lib.* 14. *c.*
8.§.*in princip* idem Barboſa,*in dicto cap.* 4. *n.* 2.
vbi commendat videnda ab ipſo dicta *in cap.*1.*n.
fin.de ſucceſſ.ab inteſt.* † imò ex *auth.ſi ſeruus in* 11
l.iubemus Cod. de Epiſcop. & Cleric. patet ſer-
uum, ignorante Domino, clericatum aſſumentem
intra anni ſpatium, reuocari poſſe ad ſeruitutem;
ideo aliter exiſtimo Doctorum diuerſas opinio-
nes eſſe componendas.

Quare reſpondetur,quod ſi manumiſſio, quæ 12
ad ordines fit,ſit abſoluta,& ſimplex, nullam in-
cludat conditionem, ſaltem ſub obligatione Iu-
ſtitiæ,vt probat Suarez, *vbi ſupra dicta ſect.*3.*ex
dict.cap.quicumque,& cap.*1.*cap.*2.*dicta diſt.* 54.
& hic in textu noſtro,qui addit hoc idem exten-
di *in dicto cap.eo. libentius.* 5. ad ſeruos Eccle-
ſiæ manumiſſos.

Sed addit hoc non repugnare,vt in ipſa manu- 13
miſſione poſſit apponi conditio ſtatui clericali,
non repugnans,qualis eſt de operibus ſpirituali-
bus,vel etiam de officiis priuatiuis, ſeu potius de
non præſtandis officiis Iuſtitiæ,aut gratitudini re-
pugnantibus:ſic Turrecremeta cum aliis ex *dicto
c.nullus* 4.*hoc tit.*& Suarez argum.& textus *in c.*
2.*de conditionibus appoſitis*,& ita ſentio.

Nec huic reſolutioni obſtat textus *in c. fin. de* 14
pactis,ex quo videtur colligi libertatẽ pro re ſpi-
rituali non eſſe condonandum:eo quod includat
pactũ de re tẽporali cum ſpirituali in iure impro-
batum;& ſic nec ſubſiſtere poſſe deciſiones text.*in
d.c.*3.*c.nullus* 4.*d.c.eo libentius* 5.*hoc tit.* & ſic
quamuis *in d.c.*5 ſerui manumiſſio facta ab Ec-
cleſia,ea conditione, vt manumiſſus ordinatus

inſeruiat Eccleſiæ perpetuò; ſic vt ad aliàs non tranſeat Eccleſias, valeat, ſed non inde fit, quod ſit, aut cadat talis conditio ſuper libertate conceſſa, ſed magis pro obligatione perpetuo *ibi* manendi, & permanendi ſe facultate eundi ad alium locum; non enim tunc libertas datur pro re ſpiritualitata ex Ludouico Correa Præceptore Conimbricens, intelligit Barboſa *in dicto c. eo libentius.* 5. *n.* 2. *&* 3. vbi explicat textum, *in dicto c.* 8. *de condit. appoſitis.*

15 Et faciunt etiam ſequentia, quia, ſi ſeruus religionem ingrediatur abſque ſui Domini licentia, & ab eodem Domino repetatur intra triennium, ei tradendus eſt cum omnibus, quæ ad Monaſterium attulit, fide tamen accepta de impunitate, Barboſa per textum *ibi in cap. ſi quis incognitus* 17. *q.* 8. *n.* 2. cum Bartholom. de Bechis *in praxi ſeru. in admitt. ad Religionis ſtatum nouitiis*
16 *diſp.* 2. *n.* 5. *dubio* 2. † idem Barboſa *in l. ſeruis.* 35. *Cod. de Epiſcop. & cleric. n.* 3. per quam probatur etiam quod ſerui cum licentia Domini Monachi facti, ſi monaſticam vitam deſeruerint, redeunt in Dominorum poteſtatem, vt ex illo textu colligunt Silueſter *in ſumma* verb. *religio* 8. *q.* 3. Ludouic. Miranda *in man. Prælator. tom.* 2. *q.* 17. *art.* 2. *concluſ.* 1. Azor, *inſtit. mor. p.* 1. *lib.* 18. *cap.* 1. *q.* 4. Leſſius *de Iuſt. lib.* 2. *cap.* 16. *ſub n.* 70. Campanil. *in diuerſ. Iuris can. Rub.* 11. *c.* 8. *n.* 12. Bechis *ſupra n.* 12 & ſic colligunt DD. *in dicta l. iubemus. dict. auth. ſi ſeruus.*

17 Quod ſi ſeruus fugiat ex Monaſterio, reddit in poteſtatem Domini, quæ & alia reſpectu deficientis in Monachatu, ſunt faciliora, quàm de ordinatis in ſacris; alia in dictis locis de ſeruo Monacho facto refert Barboſa in dictis, & Thomas Sanchez cum pluribus *in præcepta decalogi tom.* 1. *lib.* 5. *ſub cap.* 4. *n.* 45. 46. *&* 49. *&c.* Item faciunt *dict. c. ſequentis*; & amplius leges Barboſam *in c.* 2. *hic n. fin.* de quo aliquo dico *ibi.*

18 Ad ſecundam quæſtionis partem, an manumiſſio debeat antecedere ordinationem, vel ſufficiat per ordinationem ipſo facto fieri? Et pro negatiua ſententia faciunt verba textus *in c. nulli diſt.* 54. ibi: *niſi prius à propriis Dominis legitimam libertatem conſequantur, cuius libertatis charta in ambone publicè legatur,* vbi notat Barboſa *n.* 1. dicens, quod libertas donata à Domino, debet ipſam præſentationem, & ordinationem antecedere,
19 † Et ſic videtur colligi ex verb. *can.* 81. *Apoſtol.* ibi: *ſi quando autem Dignus ſeruus viſus ſit, qui ad gradum eligatur, qualis noſter quoque Oneſimus viſus eſt; & Domini conceſſerint, ac liberauerint, & domibus emiſerint, fiat,* quibus antecedunt alia, quibus prohibetur ſeruos in clerum prouehi abſque voluntate Domini item ex loquutione
20 aliorum canonum ſub tit. noſtro. † Et addit textus *in dicto c. quiſcumque* 54. ex Concilio Toletano 4. *cap.* 72. alias 73. neceſſarium eſſe, vt talis manumiſſio abſoluta præcedat, id eſt non retento obſequio à Dominis: *nam qui adhuc Patroni ſeruitute tenentur obnoxij, nullatenus ſunt ad Eccleſiaſticum ordinem promouendi,* per quæ verba explicat Suarez, *vbi ſupr. d. ſect.* 5. *n.* 4. illa dicta canon. Apoſtolorum, *liberauerint, & domibus emiſerint.*

21 Verùm quia per alia iura probatur, quod ſi ſeruus ſolùm de licentia Domini ordinetur, nulla præcedente expreſſa manumiſſione, ipſamet ordinatione maneat liber; & ſic dicunt DD. non eſſe neceſſarium, quod manumiſſio præcedat, alioquin dicunt, vt ſequeretur quod facta prius manumiſſione, vt quamuis poſtea ſeruos non ordinaretur, maneret liber, quod eſſet in fraudem Domini. Etenim conueniunt DD. quod ſi ſeruus, ſciente Domino, & non contradicente, ordinetur in clericum, manet liber, & non irregularis; quia ſic habetur expreſſe, *in cap. ſi ſeruus dicta diſt.* 54. ibi: *ſi ſeruus, ſciente Domino, & non contradicente, in clero fuerit ordinatus, ex hoc ipſo quod conſtitutus eſt, liber, & ingenuus erit,* Henriquez cum multis *dict. lib.* 14. *c.* 8. *n.* 7. Filiuc. *tract.* 19. *c.* 7. *q.* 5. *n.* 194. Caſtrus Palao, *diſp.* 6. *de cenſ. puncto* 13. *n.* 2. Philibertus, *de ord. tract.* 1. *p.* 10. *c.* 5. *n.* 4. Leander, *de irregul. tract.* 2.
diſp. 5. *q.* 3. dicens ſic omnes ſentire. † Et addunt 22
quod in tali caſu minime teneatur ſeruus amplius ſuo Domino ſeruire ex iuſtitia, quia ſupponitur abſolute manumiſſus, iuxta *dicta cap. nulli, & cap quicumque diſt.* 54.

At ne iura primæ ſententiæ obſtent, dico cum 23
Suarez vtramque ſententiam veram eſſe ſemper que etiam ſupponendum, vt manumiſſio antecedat, ne actus corruat; quia iſta Iura diſponunt, & ad tollendas fraudes ita expediat, ſed non oportere exiſtimo cum Suarez, & ex aliis, vt illa manumiſſio ſit abſoluta; ita vt effectum habeat ante ordinationem, ſed conditionata, ſit vt in ipſa ordinatione ſuum incipiat habere effectum; & ſic concludunt vtrumque verum eſſe, & manumiſſionem debere antecedere, & libertatem per ordinem ipſo facto comparari: ſic colligunt DD. ex *dicto c.* 2. hic explicantes verba ibi: *niſi prius à Dominis libertatem fuerint conſequuti, vel ſciente Domino, & non contradicente, ſeruus ab Epiſcopo electus fuerit in clericũ,* vt dicunt Azor, *inſt. moral. lib.* 1. *c.* 4. §. *ſi paſſus* verſ. *item ſi ſeruus,* Barboſa *ibi n.* 3.

Ad tertiam quæſtionis partem ex dictis infe- 24
ro, vt ſufficiat ad libertatem conſequendam qualiſcumque licentia Domini, etiam tacita, virtute cuius ordinetur ſeruus: ſic præcitati in *d. c. ſi ſeruus d. diſt.* 54. per verba iam ſub verſ. *verum* adducta.

AD TEXT. IN CAP. II. De Seruorum hoc titulo.

PRÆMISSUM.

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopus non præſumat ad ſacros ordines deinceps promouere ſeruos ſine Domini libertate donata.*

2 *Seruus ſi fugiens Dominum, qualibet calliditate ordinatus fuerit, deponitur, & Domino reſtituitur.*

DVo ex hoc textu præcipua colligũtur, pri- 1
mũ quod nullus Epiſcoporũ deinceps ad ſacros ordines ſeruos promouere præſumat, niſi prius à Dominis libertatem fuerint conſequuti.
† Secundum quod ſi quilibet ſeruus fugiens 2
Dominum ſuum qualibet calliditate, aut fraude, ad gradus peruenerit Eccleſiaſticos, eſt deponendus, & Domino reſtituitur; quæ duo quatenus pertinent ad generalem aſſertionem de ſeruis non ordinandis abſque Domini manumiſſione, aut licentia, ſaltim tacita, ſufficienter manent

explicata

explicata ſupra *in cep.1.& in Rub* quod vero ad ſpecialialia, quæ ex hac littera adducuntur, ex ſequentibus dubiis apparebit.

QVÆST. I.

An ſi Epiſcopus ſciens ordinet ſeruum alienum ſacris ſine licentia Domini, ſeruus tunc fiat liber? Et an teneatur Epiſcopus, ſi ſcienter eum ſacris ordinet, reddere Domino aliquam condignam ſatisfactionem? Et num idem procedat, ſi ſeruum tantùm in minoribus ordineret? An ſi ſeruus ordinetur in minoribus, contradicente Domino, conſequatur nihilominus libertatem, ſi Domino ſatisfactio reddatur nolenti? Et quid de ſeruo, in quo Ius pignoris habebam? Et quas pœnas incurrat ſeruus, ignorante Domino, ordinatus?

SVMMARIVM.

1 *Seruus ordinatus ad Epiſcopo ſciente illum ſeruum eſſe, manet liber; Epiſcopus tamen peccat, & tenetur Domino duplam ſatisfactionem ei reddere, vel alium ſeruum, alias ſeruus non liberetur, vt* n.2 & 3.

2 *Dominus non tenetur dimittere ſeruum ordinatum, illo inſciente,*

3 *Serui ordinati dupla ſatisfactio verius eſt, vt Domino nō debeatur, ante ſententiā Iudicis.*

4 *Seruus in minoribus ordinatus adhuc manet ſuo Domino ſeruus, & de ratione* n.6.7 & 8.

5 *Res ſemel Deo dicata, & contra Domini voluntatem conſecrata, non debet Domino reſtitui.* n.7.

6 Cap.comperimus 14.q.6.cap.ſemel de reg.Iuris lib.6.

7 *Conſecratio in re inanimata, eſt mere materialis.*

8 *Conſecratio, qua fit per ordinationem, non confirmatur perfecte vſque ad ſacerdotium.*

9 *Clerici in minoribus conſtituti facile ad ſacularia negotia redeunt.*

10 *Seruus in minoribus ordinatus cogendus eſt Domino ſeruire, etiam in actibus temporalibus, reſpectu quorum caret priuilegio clericali, vt* n.11.

11 *Dominus nolens recipere ſatisfactionem, dupli pro ſeruo ordinato non inde decogitur.*

13 *Seruus donatus Eccleſia, Domino patiente, & ſciente, videtur liber fieri.*

14 *Tacens, nec repugnans, fauore religionis conſentire videtur, &* n.15.

15 *Seruus pignori datus, ſciente creditore, & manumiſſus, non poteſt peti iterum Iure pignoris a dicto creditore.*

16 *Seruus ordinatus, inſcio Domino, nonnullas patitur pœnas, & in ſuo ordinatore vt* n.17. *ſi calliditate fiat, aliàs conſequitur libertatem, vt* n.18.

19 *Ordinatus ſeruus, & ordinans, inſciente Domino, peccant.*

20 *Dominus percutiens ordinatum ſacerdotio, ſeruum ſibi reſtitutum, excommunicationem incurrit. Quid ſi percutias ordinatum in minoribus* num.21.

22 *Seruus ſacerdos ordinatus bona fide, & probabili ignorantia, non reducitur in ſeruitutem, etiam ſi Domino integra ſatisfactio fieri nequeat: Solum cogitur amittere peculium ſuum, aut alias in proprio miniſterio ſatisfaciet, vt* n.23.

AD primam, & ſecundam quæſtionis partem reſpondent DD. quod tunc ſeruus ordinatus, manet liber; ſed quod Epiſcopus peccat mortaliter, & tenetur ſatisfacere in duplum hoc eſt, duplicem ſeruum loco ſerui ordinati reddendo, vel duplicatum pretium illius, quod æſtimatur: ita relati *in quæſt.2.cap.1.* & Nauarr. *in man. c.27.n.103.* Henriquez, *lib.14. ſummae. 8. n. 7.* Auila, *p.7. de cenſ. diſp.5. dubio fin. concluſ.3.* Philibertus, *tract. de ordine p.10 cap.3.* Filiucius, *tr. 19.c.7.q.5.n.195.* Bonacina, *q. 2. de irregularit. puncto 4.n.2.* verſ. *ſi vero* Caſtrus Palao, *diſp.6. de cenſur. puncto 15.n.5.* Cornejo, *de irregularit. diſp.14. dubio 1.* Hurtado, *eodem tract. diſ.17.* Laymao, *lib.1.tr.5.p.5.c.8.n.1.* ſic probantes per textum, *in c. ſi ſeruus 54. diſt. c. per venerabilem, qui filij ſint legitimi,* Toletus, *in c.59. ſumma n.1.* Valerius Reginald *in praxi fori pœnit. lib. 30.n. 65.* 1

Et notant proxime adducti, & Suarez, *de cenſ. diſp.51. ſect.3 ex n.10 & 13* quod in caſu quo Epiſcopus non habeat pretium, quo ita ſeruum redimat, ſeruus tunc non liberetur à ſeruitute, nec Dominus teneatur illum dimittere, vt deciditur *in d.c. ſi ſeruus.* vbi gloſſa, Abbas, & alij Canoniſtæ Pelizarius, *tom.2.tr.7.c.5. ſect.2.n.46.* Leander, *de irregularit. tr.2.q.6. diſp.5.* † imo & idem Suarez, *ſupra d. ſect.5.* quem ſequitur Barboſa, *in d. c. ſeruus,* reſoluit dictam duplam recompenſationem, ſtatim deberi, non ſpectatā iudicis ſententiā; ſed Caſtrus Palaos, & Bonacina, *vbi ſupra* exiſtimant non deberi, ante ſententiam; & pro hac parte faciunt quæ dixi *in c. cum non ab homine de Iudiciis, q.28. 29. & 30.* cum quibus reſpōſum præbuimus duabus primis difficultatibus. 2 3

Ad tertiam, an idem procederet, ſi tantum ſeruum in minoribus ordinaret? Et in hoc caſu docent communiter DD. in textu noſtro, vt nullo modo à ſeruitute ſeruus liberetur, nec ſimpliciter, nec ſub conditione aliqua: & hoc quia ſermo in textu noſtro abſolute eſt de ordinibus, ſeu gradibus Eccleſiaſticis; & ita quoad ſic ordinatos, videtur omnes admittere indiſtinctè, & abſolutè, atque ſine vlla reſtrictione; quia quoad hanc partem nullo alio iure reſtringitur: ita Suarez *dict. ſect.3. n.10* & per textum, *in cap. ſecundum dict. diſt.54.* & hoc in omni caſu, in quo contra Domini voluntatem ordinentur, ſic vt nec ad eos reſtituendos in duplum teneatur Epiſcopus ſcienter ordinans, nec tenebuntur ad illud ſcienter præſtantes ad ordinationem, vt per Henriquez *in ſumma dict. lib 14. de irregul. cap.8.§.7. & in comm. lite. D.* Toletus, *in ſumma lib.1.c.59, n.4.* Saytus, *de conſ. lib.3. cap.14. num.5.* Auila. *de cenſ. p.2. diſp.3. dubio fin.* Barboſa, *in dicta cap. ſi ſeruus diſt.54. num.1.* ſic reſoluens quidquid inuoluat Suarez, *dicta ſect.3.n.11.& med.* 4

Huic tamen reſolutioni obſtat ſeruos in minoribus ſic ordinatos, etiam contra voluntatem ſuorum dominorum, non eſſe illis reddendos, quia res ſemel Deo dicata, etiamſi iniuſte, & contra Domini voluntatē conſecrata ſit, non debet Domino reſtitui, iuxta ſententiam Gregor. *in c. comper. 14.* 5

*q.6.& in cap.ſemel Deo de reg.Iur.lib.9.*adeo vt
qui rem alienam conſecrat,non niſi ad illius æſti-
mationem teneatur.
6 Sed reſpondetur dicta Iura loqui de rebus
inanimatis,in quibus non eſt dolus,*cap.Epiſcopus.*
7.q.1.quæ alias poſſunt facile compenſari.In ho-
mine verò,qui ordinatur eſt fraus,quæ non debet
7 illi patrocinari quoad fieri poteſt† Item quia in re
inanimata,conſecratio eſt mere materialis, & ſu-
perficialis,vt aiunt Iuriſtæ.Conſecratio vero,quæ
fit per ordinationem magis fit in anima : ita heri
Siluester in verb.*ſeruus.n.6.in fin.* ex gloſſa *in d.c.*
comperimus,& in cap.frequens diſt. 54. Suarez
*dicta ſect.1.ſub n.10.*vbi ſic etiam reſpondet ex
gloſſa fin.*dict.cap.*Gofred.*in ſumm.huius tit.* Bar-
boſa *hic n.5.*Campanil.*in diuerſoria Iuris canon.*
*Rub.11.cap.8.n.11.*verſ.*poſtremo.*
8 Et confirmatur ex eo,quia conſecratio,quæ fit
per ordinationem,non confirmatur perfecte vſ-
que ad ſacerdotium,& in ſolis minoribus,eſſe val-
9 de imperfectam; † adeo vt clerici in minoribus
conſtituti,facile ad ſæcularia negotia transferan-
tur;ob idque facile dictam redditionem Domino
fieri, lex canonica permiſerit propter iniuſtitiam:
ita Suarez *dict.ſect.3.ſub n.11.*& ſic recte in tex-
tu noſtro decerni docent adducti DD.& per *d. c.*
frequens , Vbi Gelaſius Papa abſolute decernit ,
quod ſeruus clericus factus , ſeruituti obnoxius
manet,& ibi gloſſa legenda,Auila,Nauar. Henri-
quez *vbi ſupra*,Palao,& Suarez,Filiucius *n.* 195.
Leander,*dict.diſp.3.q.4.*
10 Et ſic ex Conc.Triburienſi per gloſſam *in cap.*
*1.dict.diſt.54.*docent de ordinatis in minoribus ,
Silueſter,Nauarr.& Henriquez *ſupra*,Sayrus *lib.*
*6.c.14.n.2.*Barboſa *in d.c.1* dicentes,vt ſit cogen-
dus ſeruire Domino ſuo,etiam in actibus tempo-
ralibus,acſi nunquam ordinatus eſſet,nec ordines
11 ſuſcepiſſet † Et addit *ibi* Barboſa *n.3.*in gloſſa *co-*
ſideret ibi ad hoc dicta, quod ſi *in omnibus ca-*
ret priuilegio clericali &c. intelligendum eſſe
quoad Dominum,non verò quoad cæteras perſo-
nas,vt dixerunt ante illum Suarez *de cenſ.d.diſp.*
51.ſect.3.n.13 Campanilus *d.Rub* 11.*c.8.n.6.*
12 Ad quartam quæſtionis partem videtur dicen-
dum ex iam dictis,quod ſeruus ordinatus in minoribus
modo dicto,non conſequitur libertatem , ſi Do-
minus renuat ſatisfactionem ſibi oblatam ; non
enim in hoc caſu , vt diximus,reddendo ſatisfa-
ctionem dupli,tenetur Dominus dimittere ſer-
uum.
13 Ad quintam quæſtionis partem breuiter reſ-
pondetur, quod ſi me ſciente , & patiente,fuerit
donatus Eccleſiæ videor conſentire : ita Negu-
ſant.*de pignoribus in 3.membr. 6. partis princ.p.*
n. 13.verſ.*ſecundo reſtringitur*,Maſcard.*de prob.*
*concl.*1173.*alias* 1178.*n.*15.Couarr.*pract.c.*15.
14 *num.*5 verſ.*huic vero concluſioni.* † vbi dicit per
textum *in auth. ſi ſeruus, l.iubemus* 34.*Cod. de*
Epiſcop. & Cleric. probari quod qui tacet, ac
ſciens non repugnat,fauore religionis conſentire
15 videtur † addens propter fauorem libertatis in-
duti, vt ſeruus pignori datus, ſciente creditore,
& manumiſſus, non poſſit poſtea per ipſum cre-
ditorem iure pignoris peti,cum cenſeatur ex
ſcientia, & patientia ius pignoris remiſiſſe , Bar-
boſa *in dict.auth.n.4.&* 5. vbi ex Tiraquello, *de*
pia cauſa priuilegio 131.per illum textum tenet,
vt cenſeatur pignus remiſſum, ſi qui præſente,&
tacente creditore , donatet fundum obligatum
pio loco.

Ad ſextam quæſtionis partem quas pœnas in- 16
currat ſeruus , ignorante Domino,ſeu illo con-
tradicente,ordinatus,& reſpondetur cum Trocio
de vero,& perfecto Cleric.lib.2. cap.4. Gama, *in*
tract.de ſacram præſtandis vltimo ſupplicio dam-
*natis,q.5.*v.Bartholom.de Bechis,*in praxi obſer-*
nandi in admittendis ad religionis ſtatum nonit.
*diſp.2.dub.1.n.5.*Barboſa,*hic n.5.* quod ſi ſeruus
ad ſacerdotium promotus , ſit dolo,aut malitia,
ſeu calliditate eius à ſacerdotio deponitur,& Do-
mino traditur † idem dicunt ſi id faciat , Epi- 17
ſcopo Ordinatore inſcio, iterum reuiſi,iuè un-
git idem Barboſa *in dict.auth.ſi ſeruus dict.l.iu-*
bemus cod de Epiſcop.& Clericis.
Sed quia video Henriquez *dict.lib.14.cap.* 8. 18
*n.7.*Nauar.*cap.27.in manuali n.*103.Suarez *diſp.*
51. *de cenſ.dict ſect.3.n.10.*Caſtr. Palaum *de ir-*
*regularit.dict.diſp.6.puncto 14.n.3.*Bonacin.*q. 2.*
*de irregul.puncto 4.n.2.verſ.ſi vero,*Auilam *p. 7.*
diſp.3.dubio vltimo concluſ.3 Philibert. *tract. de*
*ordine p.10.cap.3.n.2.*Leand.*de irregul.dict. diſp.*
5.q.5.tract 1.dicentes ſacerdotem ſeruum habere
Ius,vt dato pretio,vel ſimili ſeruo,fiat liber ; inte-
rim vero debeat ſeruire,etiam ſi factus ſit ſacerdos
in his miniſteriis , quæ talem ſtatum non dede-
cent:ſic tamen,vt dum manet ſeruus , non vacet
miniſterio ordinis ſacri,etiam cum licentia Domi-
ni,cum ſit irregularis;& quod teneatur continen-
tiam ſeruare,vt docent Sayrus,*de cenſ.lib.6. cap.*
*14.poſt n.5.*Barboſa *hic dict.n.7.in fine*;ideo vide-
tur dicendum primam concluſionem procedere
quando calliditate,& malitia ſerui,ordinatio con-
tingeret ſacerdotij, vt iterum dicit Barboſa cum
Trocio,Gama,Sayro *in cap.1.diſt.49.n.* 2.*in fine*,
ſin autem extra dolum, & malitiam,procedat cum
diſtinctione,de qua hic.
In omni tamen euentu dicendum eſt,quod tam 19
ordinatus ſeruus.quàm Epiſcopus,qui eum ſcien-
ter ordinat,inſcio Domino,aut contradicente,pec-
cat † Quod ſi talem ſeruum ordinatum ſibi reſti- 20
tutum,Dominus percutiat,dubium eſt , num ex-
communicationem incurrat *cap. ſi quis ſuadente*
17.q 4.& videtur quod reſpectu ſerui ſacerdo-
tis in ſacris , non eſt dubitandum † De ordina- 21
tis in minoribus , de quibus iam diximus quod
Dominis reſtituti ipſi manent in omnibus ſerui,
vt etiam dicunt Henriquez,Leander , & alij *vbi*
ſupra,eſt dubium;quia ex quo iſti exuuntur à pri-
uilegio clericali reſpectu Domini,etſi non quoad
cæteras perſonas videtur vt etiam careant priui-
legio dicti canon ſi quis ſuadente, quo imponi-
tur excommunicatio contra clerici percuſſorem;
ſic vt melius ſequuti ſint Suarez *de conſ.diſp.* 22.
*ſect.*1. *num.* 40. Molina *de Iuſt.tract.3.diſp.* 56.
*à n.*1. Barboſa *in dicto cap.1.diſt.54. n.3.in fine.*
Alij verò,inter quos Campanilus *in diuerſ.Iuris*
can.Rub. 11. *cap.8. num.6.in fine*, Sayrus *di-*
cto lib.6. cap.14. num. 5. ſumma Angelica ver-
bo ſeruitus num. 5. excipiunt ab illa ſenten-
tia priuilegium *dict. cap. ſi quis ſuadente* , di-
centes excommunicationem illius capitis Do-
minum incurrere , ſi talem ſeruum percutias ,
& prior videtur per textum *in cap. ex antiquis.*
diſt. 54.vbi gloſſa amplectenda,cum ex illo pro-
bat Suarez *dicta ſect.3.n.12.in fine*, quod quan-
do talis clericus in ſeruitutem redigitur , non ſo-
lùm manet priuatus vſu ordinum, ſed etiam exu-
tus priuilegio clericali , & loquitur Suarez de
Diaconis,& ſubdiaconis.
Ex his omnibus adde cum D.Suarez *dict.diſp.* 22
51.ſect.

51.*ſect.*3.quod ſi ſeruus ordinatus fuerit ſacerdos bona fide,& ignorantia probabili,tunc non reducatur in ſeruitutem,etiam ſi Domino integra ſatisfactio fieri non poſſit, ſed ſolum cogitur amittere peculium ſuum, & Domino reddere, vt *in*
13 *cap.ex antiquis diſt.*54.† Quod ſi peculium non habuerit ſatisfaciet, ſi in proprio ſacerdotali miniſterio Domino ſuo miniſtret, aut Celebret, & quod ad hoc poſſit obligari, Iuxta *cap. frequenſ. dict.diſt.* 54. quod factum eſſe Suarez concludit in reuerentiam ſacerdotij; tum etiam quia illud miniſterium eſt altius,& vtilius Dominio, & ideo in re ipſa non grauiter lædatur; quamuis propter excellentiam miniſterij id non fiat per modum compenſationis, quia res temporalis non poteſt per ſpiritualem redimi, vt iam ſub *cap.* 1. diximus.

QVÆST. II.

Si Epiſcopus ignorans conditionem Seruitutis, ſeruum in ſacris ordinet, an teneatur ad ſatisfactionem Domino faciendam, qui Epiſcopum induxerant ad ordinationem, vel rogando, vel falſum teſtimonium inferendo? Et an ſi interloquutores culpa careant, & bona fide, aut cum ignorantia rogarunt, teneantur nihilominus ſatisfacere Domino, vel ſeruus ipſe ordinatus? An ſi ſeruus fraudibus vſus profiteatur? Vbi per quod tempus, ſi Dominus taceat, nec petat ſibi ſeruum ordinatum reſtitui, aut profeſſum non audiatur? Et num Monaſterium debeat aliquam Domino reddere ſatisfactionem?

SVMMARIVM

1 *Inducentes Epiſcopum, vt ordinet ſeruum, ipſi tenentur Domino ſerui ſatisfacere, niſi ignorent ſeruum eſſe vt* n.2.

2 *Seruus ordinatus Presbyter, tenetur Domino reddere vicarium pro ſatisfactione. Et quid ſi Diaconus, & ſubdiaconus factus ſit.*

3 *Seruus qui falſis teſtibus, vt liber profitetur eſt Domino reddendus, remanens adhuc religioni obnoxius quantum ſit in eo.*

4 *Dominus qui poſt annum ſententiæ, ſerui præ ordinati non reuocat eum cenſetur profeſſioni illius conſentire.*

5 *Seruus manet irregularis ad vſum ordinis ſuſcepti, Donec cenſeatur Dominus diſſimulando conſentire.*

6 *Anni tempus computatur à ſcientia Domini ad hoc, vt valeat ſeruum ordinatum repetere.*

7 *Dominus intra triennium repetit ſeruum, religionem ingreſſus, cum omnibus, quæ ſeruus attulit ad Religionem, poſt triennium non ſic, etſi profeſſus non fuerit, vt* n. 8. & 9.

9 *Serui abſque licentia Dominorum ſuorum non poſſunt ingredi religionem.*

10 *Seruus profeſſus religione, ſtans ibi per triennium, iugum ſeruitutis euadit.*

11 *Triennium, vt Dominus poſſit repetere ſeruum profeſſum, verius eſt, vt currat à ſcientia Domini, etſi alij dicant ab anno probationis.*

12 *Monaſterium admittens ad profeſſionem ſcienter ſeruum, tenetur Domino ad ſatisfactionem. Et idem ſi neglexerit inquirere aliter ſi bona fide, & ſine dolo, vt* n.13.

14 *Annus quare Domino detur tantum ad reuocandum ſeruum in ſacris ordinatum, & triennium ad reuocandum profeſſum.*

AD primam quæſtionis partem, ſuppoſita doctrina dubiorum, quæ *in quaſt.*1.poſita ſunt, breuiter reſpondeo, quod ſi ignorans Epiſcopus conditionem ſeruitutis, ſeruum ordinet, non ipſe tenetur ad reddendam ſatisfactionem Domino, de qua dixi *ſub cap.*1.ſed illi, qui Epiſcopum induxerunt, vel rogaruut, aut falſum teſtimonium tulerunt, vt illum ſeruum ordinarent: ſic *in cap. ſi ſeruus abſente* 19.*diſt.* 54. *in vltima illius parte*, collecta ex Concilio Aurelianenſi 1. cap. 10. ibi *ſi vero Epiſcopus eum ſeruum neſcierit, qui teſtimonium perhibent, aut eum ſupplicauerint ordinari ſimili redhibitioni teneantur obnoxij*, vbi DD. quia Iure maxime deteſtantur hanc iniuriam, quæ Dominis fit abſtrahendo ſeruo à debito opere perſoluendo: ſic Suarez *diſp.*51.*de cenſ.ſect.* 3. *n.*13.*in princip.* vbi ad confirmandum refert diſpoſitionem Concilij Granatenſis, qua feriuntur anathema, qui prætextu religionis hoc crimen committunt. 1

Ad ſecundam quæſtionis partem, quid ſi teſtes, ſiue rogantes culpa careant; eo quod ignorantia probabili de ſeruitute ordinandi, aut bona fide rogarunt, quo in caſu reſpondent DD. ſeruum ordinatum teneri ad eam ſatisfactionem præſtandam, vel ſaltem ad reddendum per ſe vicarium: ſic DD. per textum *in cap.ex antiquis* 9. *dicta diſt.*54.ex Gelaſio Papa ſcribente Martino, & Iuſto Epiſcopis; quod ſi nec talem ſatisfactionem facere poſſit in hoc, videntur Iura diſtinguere inter Presbyterum, & inferiores; eo quód Diaconus, vel ſubdiaconus eo in caſu rediguntur in ſeruitutem, vt *in cap.ex antiquis dicta diſt.*54. & tacite confirmatur *ex cap.miramur hoc tit.* vbi dico: ſic Panormit. & alij hic Antonius 3.*p. tit.* 18.*cap.*6.§.6. Nauar, Silueſter, Maiolus, & alij citati *in cap.*1.*& hic q.*1. quo pacto intelligit Suarez *dicta ſect.*3.*ſub n.*13.textum noſtrum, & *cap. ſeruorum dict.diſt.*54.ex eo quia, vt *quaſt.* 1. hic dixi, talis ſeruus ſupponitur per dolum, & fraudem iniuriam facere Domino, indeque etſi in fauorem ordinis, ei concedatur, vt ſatisfactione facta, redimi poſſit: tamen ſine tali ſatisfactione hoc Iura non conceſſerint, & quia cum nondum ad ſacra ipſa myſteria peragenda ordinatus ſit, dicit Suarez non adeo eſſe neceſſariam ingenuitatem, & libertatem talis perſonæ, vt non obſtante iniuria, & graui nocumento Domini concedenda fuerit; ſed de hoc ampiius dico *in d.cap. miramur*. 2

Ad tertiam quæſtionis partem an ſi ſeruus fraudibus vſus profiteatur? In quo dubio ſi per falſos teſtes probet ſe eſſe liberum, tunc, non obſtante profeſſione, erit Domino ſuo reſtituendus, & reſtitutus erit nihilominus religioni obnoxius, quantum in ipſo eſt: argum.eorum, quæ defraudulenter ordinato ſeruo dictum eſt *quaſt.* 1. & in terminis docent Barboſa *hic n.* 4. Ludouicus 3

Miranda *in manuali Prælator.tom.1.q.17.art. 2.*
*concluſ.3.*Silueſter *in ſumma verſ.religio 5.q.3.*&
alij, & faciunt quæ dixi ſupra *in dict. cap.* 1. in
verſ. *& faciunt* ante verſ.*ad ſecundam.*

4 Ad quartam quæſtionis partem breuiter reſ-
pondeo, oportere, vt Dominus intra annum poſt-
quam ſciuerit ordinationem ſerui, illum repetat:
ſic habetur *in dict.cap.ſi ſeruus ſciente dict. diſt.*
54. vbi gloſſa, & Innocent. *hic n.* 6. Suarez *vbi*
*ſupra dicto n.*13.*in fine ſect.*1.*diſp.*51.*de cenſ.* &
alij referendi, quia ſi poſt ſcientiam per annum
diſſimulauerit cenſetur conſentire, & ſeruum ma-
5 numittere. † Quo fit vt ſeruus ſic ordinatus ma-
neat irregularis ad vſum talium ordinum; donec
vel Domino ſatisfactum ſit, vel ipſe Dominus
conſenſum ſuum præbeat, aut expreſſe, aut per
ſcientiam, aut tollerantiam vnius anni: ita ex eo-
dem Concilio Aurelian. *in quadam conſtitutione*
noua, relata *in cap.ſi ſeruus ſciente* 20. ibi: *ſed ſi ig-*
norante domino licet ei intra ſpatium vnius anni,
& ſeruilem fortunam probare, & ſeruum ſuum ac-
6 *cipere.* † Quod anni tempus debet computari à
ſcientia Domini, non ab ordinatione ſerui, vt
docet gloſſa *in dicto cap. ſi ſeruus* verb. *vnius*
Sanchez cum multis *in præcepta decalogi tom.2.*
lib.5.cap. 4. n. 46. Valerius Reginaldus *in praxi*
fori pœnit.lib.30.tract.5. n. 63. Miranda *in ma-*
nuali prælator tom.1.q.17.art.2.concluſ.4.in fine,
S. Antonin. *in 3.p.tit. 20. cap.6.*Sayrus *de cenſ.*
*lib.6.cap.54.n.5.*Campanil.*in diuerſ. Iuris canon.*
*Rub.11.cap.8.n.11.*Doctores *in dicto cap.20. &*
Barboſa *in l.iubemus auth.ſi ſeruus cod.de Epiſ-*
cop.& clericis n. 7. in gloſſa ibi: *intra anni vnius*
ſpatium.

7 At quatenus ſpectat ad tempus, intra quod
poſſit Dominus reuocare ſeruum ſuum religio-
nem ingreſſum, aliud eſt ſpatium temporis aſſig-
natum, de quo iam dixi *ſub cap.* 1. nempe trien-
nij tempus, ante quod impletum ſit, ſi ſeruus
abſque Domini licentia, aut eo inſcio ingrede-
retur, qui ſi repetatur, debet reſtitui, vt ibi dixi
cum omnibus, quæ attulerit, fide tamen accepta
à Domino de ſerui ſibi reſtituti impunitate, vt *in*
cap.ſi quis incognitus 17.q.2.in verbis ibi: *ſi quis*
incognitus Monaſterium ingredi voluerit, ante
triennium Monachi habitus ei non præſtetur; &
ſi intra tres annos, aut ſeruus, aut libertus co-
lonus quæratur à Domino ſuo, reddatur ei cum
omnibus quæ attulit, fide tamen accepta de im-
punitate, ſi autem intra triennium non fuerit re-
quiſitus, poſtea quæri non poſſit. niſi ſit tam lon-
ge quod inueniri non poſſit, ſed tantum ea, quæ
in Monaſterium adduxit, Dominus ſerui acci-
piet: ita Fr.Bartholom de Bachis, *in praxi for-*
mand.in admittend.ad religionis ſtatum nouitiis
8 *diſp.1.dub.2.n.3.*Barboſa, *ibi n.2. in fine,*† qui
n. 4. cum Sanchez *in præcepta decalogi tom. 2.*
lib.5.cap.4. n. 44. infert Dominum repetire non
poſſe ſeruum abſque ſua licentia ad religionem ad-
miſſum, elapſo præfato triennio, quamuis non-
9 dum ſit profeſſus.† Et hæc quidem ex ea ratione,
quia ſerui abſque licentia Dominorum ſuorum
religionem ingredi non poſſunt, vt patet ex dictis
his, & *ſupra in dict.cap.* 1. *& ex dicto cap.ſi ſer-*
uus, cap.generalis dicta diſt.54. Leſſius *de Iuſtit.*
lib 2.cap.16.ſub n. 70. Campanil. & Ludouicus
Miranda *ſupra*, & cum illis Barboſa *hic n.* 7. in
gloſſa *deponatur* ibi *ſi vero quis Monachus fa-*
ctus &c.

10 Qui omnes, & alij dicunt, quod ſi ſerui per
triennium durauerint in Monaſterio, & profeſ-
ſionem emiſerint, vidente Domino, iugum ſerui-
tutis euadent, & in terminis Silueſter verbo *religio*
2.q.3.Campanil.*dict. Rub.11.cap.8.n.* 12. Ludo-
uicus Miranda *dicta quæſt.17.art.2. concluſ. 4.in*
fine, Barboſa *hic ſub dict.n.7.*idem Barboſa *in l.*
ſeruus ſi Dominorum 39. cod. de Epiſcop. &
cleric.

Et tamen pro complemento huius dubij no- 11
tandum, eſt quod licet Azor *inſtit.moral.p.1. lib.*
12.*cap.1.q.3.*& Leſſius *de Iuſt.lib.2.cap.41. dub.*
9.*n.3.* dicant prædictum triennium numerandum
eſſe à die probationis incœptæ, ſed verius eſt, vt
ſit numerandum à tempore, quo Dominus conſ-
cius fuit admiſſionis ſerui in religionem ſecun-
dùm Campanil.*dict.Rub.11.cap.8.dicto n.12.*Lu-
douic.Mirand.*dict quæſt.17.art.2.concluſ.4.in fi-*
ne Sanchez *in præcepta Decalogi dicto tom. 2.*
lib.5.cap. 4.n. 46. Valer. Reginald.*in praxi fori*
pœnit.lib.30.tract.2.n.63. Barboſa *in dicto cap.ſi*
*quis 17.q.2.n.3.*idem *in dict.l.ſi quis n.3.in fine,*
& hic ſub dicto n.7. Vbi dicit, vt non curat à die
ſuſceptionis habitus, ſed notitiæ, & ſcientiæ Do-
mini, & colligitur etiam ex verbis textus *in dicto*
*cap ſi ſeruus ſciente diſt.54.*ibi: *verùm etiam, ſi*
legitimo, probato experimento, Monachus officia-
tur, euadit iugum ſeruitutis, debent enim per trien-
nium, antequam Monachi efficiantur in Mona-
ſterio permanere, poſtea vero ſi Monachi effecti
fuerint liberi efficiuntur.

Ad ſextam quæſtionis partem an Monaſterium 12
debeat aliquam ſatisfactionem reddere Domino,
ſi ſeruus culpa eius profeſſionem fecerit? Et reſ-
pondetur affirmatiue, ſi Monaſterium ſciebat ſer-
uum eſſe vel neglexerit inquirere, cum eſſet in-
cognitus: ita docent Campanilus *dict. Rub. 11. in*
*diuerſ.Iuris, can.cap.18.n.15.*Ludouicus Miranda
dicta quæſt.17.in manuali prælat.art.2.concluſ.2.
Barboſa *hic n.fin.in fine.* Dicentes, vt Monaſte-
rium ſatisfacere teneatur Domino damnum ſe-
cundùm boni viri æſtimationem, remanendo ſeruo
in religione. Et confirmatur ex *doctrina gloſſa*
*dict.cap. ſi quis incognitus 17.q.2.*ibi: *intra trien-*
nium, & ibi poſſet dici quod Eccleſia debet com-
penſare damnum Domino, quam ſequitur Azor
dicta quæſt. 3. & faciunt verba textus *in cap. ſi*
quis abſente 19 diſt.54.in 1.p.& quæ de Epiſco-
po ordinante, & ad ſatisfactionem obnoxio, dixi
hic ex verſ.*ad primam.*

Sed quia video quod Sanchez *dicto lib.5.tom.* 13
2.*in præcepta decalogi cap.4. n.* 45. Fr. Bartho-
lom.de Bechis *in praxi in admis ad religion. no-*
nitiis diſp.2.dict.dubio 2.n.4.& Barboſa *in dicto*
cap.ſi quis incognitus, veriorem contrariam ſen-
tentiam dicant per verba textus *ibi* in dicto verſ.
ſi autem intra triennium, exiſtimo hanc ſecun-
dam procedere in Monaſterio, ſiue Eccleſia bo-
na fide, & ſine dolo, ſeruum ad religionem reci-
pientibus, ſicut, & de teſtibus, ſeu rogantibus
Epiſcopo ordinatori, iam diximus *ſupra* hic in
verſ. *ad ſecundam.* Primam verò ſententiam pro-
cedere, quando monaſterium ſciens ſeruum, aut
negligens culpabiliter inquirere ſeruum ad reli-
gionem, ac profeſſionem admiſit.

Quod ſi quæras quare vt Domino reſtituatur 14
ſeruus, detur annus tantùm, etſi Monachus fiat
triennium, breuiter reſpondet hic Ægidius, Bel-
lamera *n.15.* vt diuerſitas ſit, quia clericus publicè
manet; & ob id ſufficiat annus, vt à Domino repe-
tatur, triennium ad repetendum ſeruum factum
Monachum,

Monachum, quia iſte ſecreto ſic manet. etſi aliter *ibi* adductos Ioan Andreas explicet per textum *in dictu cap. ſi quis incognitus*, ſumendo illud tempus à diſtantia, & *per cap. de rebus §. cæterum diſt. 53.* idem Bellarmera legendus, de aliis dubiis inquirit & reſoluit.

QVÆST. III.

An ſi ſeruus profeſſionem emittat intra triennium caſu, quo à Domino reuocari poteſt, valide profiteatur? An ſenſus poſſit delinquere, & teneatur ex delicto? Et an Dominus poſſit illum defendere pro ſubintereſſe? Et an aduerſus Dominum detur actio propter damnum à Mancipio ſuo culpabiliter illatum abſque Domini culpa? Et an hac obligatio liquet illico in foro conſcientiæ, aut ſolum poſt Iudicis condemnationem? Et quibus probationibus procedatur in ſeruum?

SVMMARIVM.

1 *Profeſſio ſerui facta intra triennium, in quo poteſt à Domino reuocari, eſt irrita, inter alterius coniugis facta abſque licentia ſui coniugis, niſi ratificata fuerit poſt triennium vt* n. 2.

3 *Seruus delinquere poteſt, ſic vt ex eius delicto teneatur Dominus; ita vt procedatur in proceſſu eo ordine, quo proceditur contra hominem liberum* n. 4.

5 *Seruus probato delicto, maiori pœna punitur, quàm liber.*

6 *Seruus non poteſt accuſari lege Iulia de vi ad mulctam, ſed ad pœnam.*

7 *Dominus poteſt in iudicio defendere ſeruum, aduerſus quem ex delicto proceditur, & tunc conſtituere procuratorem, vt* n. 8.

8 *Proceſſus cum ſeruo delinquente fit, non cum Domino, &* n. 9.

9 *Dominus citari præciſe non requiritur, quando fit Iudicium cum ſeruo delinquente.*

10 *Dominus poteſt probare innocentiam ſerui, quamuis ſeruus confeſſus ſit in Iudicio deliquiſſe.*

11 *Probatio contra ſeruum delinquentem teſtibus, aut confeſſione propria, vel alio genere, poteſt fieri ſicut contra liberum.*

12 *Confeſſio ſerui debet coadiuuari cum ſemiplena probatione, vt probat, & condemnari valeat.*

13 *Pater, vel Dominus poterunt condemnari ex norali ad pœnam ex confeſſione filii, vel ſerui, ſed poterunt probare contrarium pro ſuo intereſſe &* n. 14.

14 *Dominus ex noxa, furto, aut damno à ſeruo dato, poteſt conueniri, vt noxam det, vel ad ſatisfaciendum damnum. Et quare?* n. 16. 17. 18.

15 *Habitator culpam præſtat pro eo, quod deiectum eſt ex cænaculo, vel Domo per famulum.* 9.

17 *Noxalis actio non pertinet, quando ſeruus delinquens, pœnam corporalem meretur* n. 18.

19 *Seruus ex contractibus non obligatur.*

20 *Dominus in duobus caſibus poteſt conueniri ex delicto ſerui, volui ſi delinqueat ex culpa eius.*

21 *Dominus obligatus ex damno datum ad noxam propter ſerui delictum, non tenetur vſque ad iudicis ſententiam in foro animæ. Et quare?* n. 22. *contra Vaſquez, & alias* n. 23.

24 *Pater, & Dominus, quatenus teneantur ex delicto filii, vel ſerui, quem officio propoſuerunt* remiſſiuè.

AD primam quæſtionis partem, vt reſpondeatur præmittenda ſunt quæ dixi *ſupra ſub quæſt. 1. & ſub q. 2.* huius textus in verſ. *ad quartam*, & ſic quia triennium datum eſt Dominis, vt reuocent ſeruos ſuos ingredientes religionem propter cauſam, de qua dixi cum Bellarmera *in verſ. fin. dict. 1. quæſtionis*; ideo iuxta iuris regulas, & verba *cap. ſi quis incognitus 17. q. 2.* relata *dict. q. 2.* & verba *cap. ſi ſeruus ſciente diſt. 54.* reſpondeo profeſſionem à ſeruo factam intra dictum triennium, intra quod Dominus poteſt illum à religione reuocare, eſſe irritam inſtar profeſſionis coniugis factæ abſque alterius coniugis licentia, vt optime in terminis reſoluunt Azor *inſtit. moral. p. 1. lib. 12. cap. 2. q. 3.* Thomas Sanchez legendus cum aliis *in præcepta Decalogi tom. 2. lib. 5. cap. 4. n. 49.* Barboſa *in dicto cap. ſi quis incognitus n. 5.* Et hanc amplector, quamtumvis Archidiacon. Bellamera, & Turrecremata *in dict. cap.* Leſſius de Iuſt *lib. 2. cap. 41. dubin 3. n. 35.* Fr. Ludouicus Miranda *in manuali Prælator. tom. 2. q. 17. art. 2. concluſ. 3.* Suarez *tom. 3. de religione lib. 6. cap. 6. n. 3.* Bartholom. de Bechis *in praxi ſeruanda in admittendis ad religion. ſtatum nouitiis diſp. 2. dub. 2. n. 6.* decet eam profeſſionem eſſe 1
validam, † quam ego admitterem, ſi poſt iam 2
tranſactum triennium ratificaret illam ſeruus, cum iam tunc fuerit in culpa Dominus, ſeruum non reuocans à religione: argum. eorum, quæ dixi *in dicta quæſt. 2.*

Ad ſecundam quæſtionis partem, & cæteras 3
ſubſequentes, quæ non tam videntur de puncto noſtri textus, ac tituli, de quibus tamen ego, cum viderim Doctores antiquos aliàs mouere, & proſequi quæſtiones, noo ſic materiæ contingentes, vt iſtæ, quæ alio in loco decretalium oportunius non repetentur, reſpondeo breuiter dubio primo, quod ſeruus poteſt delinquere. † ſic vt ex delicto 4
teneatur, & quod in proceſſu, & cauſa ſeruetur illud, quod obſeruatur, quando proceditur contra hominem liberum, vt patet ex verbis textus *in l. qui accuſare §. ſi ſeruus ff. de accuſat.* ibi *ſi ſeruus reus poſtulabitur, eadem obſeruanda ſunt, quæ ſi liber eſſet*, & de Iure Regio *in l. 10. tit. 17. p. 7. & in l. quemadmodum cod. de adulteriis*, Cujacius *lib. 6. obſeruat 30.* Sebaſtian. Neuius *in ſyſtegma ad dict. §. ſi ſeruus*, Anton. Gomez *lib. 3. variar. cap. 1. n. 76.* Barboſa *in l. ſi mora ff. ſoluto matrimonio, poſt præludia in lectura* ibi *de Domino ſciente, & non prohibente delictum ſerui*, & alii referendi † qui & dicunt, vt probato delicto, 5
maiori pœna puniatur ſeruus, quam liber, vt probat textus *in l. aut ſeruorum in princ. ff. de pœnis, l. aut facta §. perſona ff & in l. capitalium §. 1. verſ. fin, eodem, & in l. 8. in princip. tit. 31. p. 7.* & amplius intelligunt ſic procedere, quando ex delicto venit imponenda pœna corporalis, ſecus ſi pecuniaria,

naria, quia illa non cedit in ſeruum, vt in dicta l. bus accuſare §. omnibus ff. de accuſat. per verba ibi: omnibus legibus ſerui rei fiunt, excepta lege Iulia de vi priuata; quia ea lege damnati partis tertia bonorum publicatione puniuntur, qua pœna in ſeruum non cadit, idemque dicendum eſt in cæteris legibus, quibus pecuniaria pœna irrogatur: quo caſu alterabitur pœna, & imponetur ſibi alia iudicis arbitrio, & textus ibi in verſ. fin. quem ſummè commendant Bartol, & DD. Clarus in pract. §. fin. quæſt. 80. num. 6. Molina de Iuſt. tom. 3. tract. 2. diſp. 711. num. 1. & per totam, Bartol. in l. 1. cod. de precibus imperat. offerend Paris in addit. ad Bartol. in dicto §. omnibus Decian. in praxi crimin. lib. 7. cap. 38. n. 41.
6 † dicentes ſeruum non poſſe accuſari lege Iulia de vi ad mulctam, ſed ad pœnam corpori infligendam.

7 Ad tertiam quæſtionis partem, an poſſit Dominus defendere ſeruum ſuum aduerſùs quem ob delictum in iudicio proceditur? Et in hoc dubio reſpondetur affirmatiuè; poteſt enim Dominus adeſſe cauſæ, & eum defendere allegando, & reſpondendo pro eo ratione proprij intereſſe iuxta verba textus in l. 2. cod. de accuſat. ibi: ſi cuiuſdam criminis obnoxius ſeruus poſtulatur, Dominus eum defendere poteſt, & in iudicio aſſiſtere accuſatoris intentionibus reſponſurus, & ibi gloſſa ordinaria, vbi Bartol. Baldus, & Sebaſtian. Neuius, idem Bartol. in l. ſi quis cod. de cond. inſtitut. l. ſeruus ff. de publicis iudiciis, Guido Pap. quæſt. 358. num. 1. lib. 9. Anton. Gomez, vbi ſupra ſub num. 76. in verſ. aduertendum & probat, lex Regia 10. tit. 1 p. 7.

8 Et addunt quod poterit tunc Dominus conſtituere procuratorem, quia non videtur Dominus, vel procurator interuenire pro alio, ſed pro ſeipſo, & pro ſuo intereſſe, l. ſeruus etiam ff. de public. iudic. Vbi DD. quo caſu totus proceſſus, & iudicium agitabitur cum ipſo ſeruo, tanquam principali perſona, quam tangit negotium, & rei proponetur accuſatio, & cum eo lis conteſtabitur per reſponſionem ſuam, & ei aſſignabitur terminus probationis, & defenſionis, & contra eum debet ferri ſententia diffinitiua, vt tenet gloſſa ordinaria, in dict. l. 2. cod. de accuſat.

9 Ex quo inferunt etiam DD. non requiri, quod Dominus citatur, vt compareat, & aſſiſtat cauſæ agitandæ cum ſeruo, cum principaliter fundetur iudicium in perſona ſerui, vt in terminis docent Bald. in l. filiusfamilias ff. de his qui ſunt ſui, vel alieni Iuris in 1. lectura: idem Baldus in l. fin. §. neceſſitate cod. de bonis quæ liber. col. 4. n. 12. Angelus de Peruſio, in l. cum filiusfamilias ff. de verb. oblig. Anton. Gomez, dicto n. 73. cap. 1. lib. 3. variar. verſ. ex quo infertur, putans eſſe ſingulare, & notabile, licet Salicetus teneat contrarium in dict. l. 2. cod. de accuſat.

10 Et circa prædicta dicendum eſt, quod licet ſeruus accuſatus, vel inquiſitus confiteatur delictum, & ex illa confeſſione poſſit condemnari, concurrentibus his, de quibus n. ſequenti: tamen poſſe à Domino probari contrarium, probat gloſſa vnica & ſingularis in l. 1. §. 1. ff. ſi ex noxali cauſa agatur; in medio gloſſæ 1. quam ſummè commendantes ad propoſitum reputant ſingularem, & vnicam Paul. ibi col. 2. n. 8. Alex col. 2. Iaſon 1. n. 4. Anton Gomez dicto n. 73. in fine, & alij poſt illos.

Quod ſi dubites qualiter fiat probatio contra 11
ſeruum delinquentem, dico, vt poſſit fieri per teſtes, vel per confeſſionem propriam, vel alio genere probationis, ſicut contra quemlibet hominem liberum ex textu in l. ſeruos in princip. cod. ad leg. Iuliam de vi in verbis ibi: ſeruos, qui feciſſe violentiam confeſſionibus, teſtium, aut propriis docebuntur &c. imo & quod magis eſt dicunt DD. ſolam ſerui confeſſionem ſpontaneam ſufficere ad condemnationem, vt probat apertè textus in dicta l. ſeruos, & gloſſa ordinaria in dicta l. 2. §. 1. ff. ſi ex noxali cauſa agatur, vbi DD.

Notandum verò eſt, quod adhoc vt confeſſio 12
ſerui probet, & ex ea poſſit condemnari, oportet vt cum ea concurrat ſemiplena probatio, vel aliqua indicia vrgentia, vel ſi negauerit quod ſit facta confeſſio in tormentis præcedẽtibus indiciis, & vt alias non ſtetur ſoli eius confeſſioni ſpontaneæ. cum videretur tendere in præiudicium Domini, vt probat textus in l. quæro §. fin. ff. de ædilitio edicto per quem gloſſa ordinaria in l. cum probatio ff. de probat, & ibi Salicetus, & communiter DD. per quem tenent etiam Paul in dicta l. 2. §. 1. ff. ſi ex noxa, col. 2. n. 4. Alex. 1 col. in fine n. 4. gloſſa penult. in l. quicumque cod. de ſeruis fugitiuis in fine, & ibi DD Socinus in dicta l. cum filiusfamil. ff. de verb. oblig. col. 5. n. 11. vbi Iaſon col. 5. n. 15. & moderniores, quos in prædictis legibus citat Sebaſtian. Neuius in ſyntagma Iuris Ciuilis, & infra.

Secundo notatur ex gloſſa 1. in medio dict. l. 13
2. §. 1. ff. ſi ex noxali cauſa agatur, quod ſi ex forma legis, vel ſtatuti pater, vel Dominus, vel quilibet alius teneatur ad pœnam pecuniariam ex delicto alterius, bene ſtatur confeſſioni ipſius delinquentis, etiam in præiudicium tertij ſoluere debentis, qui tamen poterit probare contrarium pro ſuo intereſſe: ſic expreſsè docent DD. adducti, Paul. Alex, Iaſon, & Bartol. in dicta l. cum filiusfamil. ff. de verb. oblig. col. fin. Bald. in l. filiusfamilias ff. de his, qui ſunt ſui, vel alieni Iuris in lect. 1. Gomez. dicto lib. 3. var. cap. 1. n. 73. in fine, & ante pro notabili 1. in verſ. vnum, & pro his omnibus faciunt quæ adducunt Clarus, & Molina ſupra, Donel. in Rub. cod. an ſeruus ex ſuo facto &c. & n. 3. & in l. licet, ibidem n. 4. Cujacius in recitationibus ad titulum de actionibus, & oblig. & in l. ſerui, Gregor. Lopez per textum ibi in l. 9. tit. 2. p. 3. & in l. 10. tit. 1. p. 7. Villadiego in politica cap. 3. n. 168. Pichard. cum aliis in §. omnis autem inſtit. de noxalibus action. ex n. 3 Barboſa in collect. ad leg. 1. 2. 3. 4. & 5. cod. de noxalibus action. vbi ex multis bene declarat Petr. Greg. in ſyntagm. lib. 38. cap. 11. n. 4.

Ad quartam quæſtionis partem, an aduerſùs 14
Dominum detur actio propter damnum à mancipio ſuo culpabiliter illatum abſque Domini culpa? Et quia inquiſitio ſpectat ad intellectum, l. 1. & totius tituli ff. de noxalibus actionibus, & inſtit. eodem, & l. 1. in fine princip. l. 5. §. prætor. ff. de his, qui deiecerunt, vel effuderunt, & de iure Regio ad leg. 15 tit. 15. p. 1. Vbi probatur quod ſi Dominus conuentus fuerit ex ſeruorum maleficiis, puta quia furtum fecerint, aut bona rapuerint, aut damnum dederint, ſeu iniuriam fecerint, condemnatus compellatur, aut noxæ
ſeruum dare, aut litis æſtimationem ſufferre. † Et 15
hoc quemadmodum habitator culpam præſtat de eo, quod deiectum ſit p. famulum è domo

ſua

ſua per illa, quæ DD. dicunt ex §. item is, ex cuius
cænaculo inſtit. de oblig. quæ ex quaſi delicto naſ-
cuntur, Iaſon in §. ex maleficiis n. 91. & in §. præ-
terea ex n. 6. inſtit. de action. Vueſembek in para-
titlis ad dictum titul. de noxal. Cujacius lib. 21.
obſeruat. cap. fin. & lib. 22. cap. 36. Donellus lib.
15. comment. cap. 10. Monoch. lib. 1. de arbitrariis
16 q. 1. à n. 13. † Et hoc quia cum in ſeruum agi in
Iudicium non poſſit, qui perſonam ſtandi in Iu-
dicium non habet legitimam l. vix certis 53. ff.
de Iudiciis, l. ſeruus cod. eodem, vt pote cum iure
ciuili pro mortuo, hoc eſt pro nullo reputetur,
nec caput habeat l. quod attinet 32. ff. de reg. iu-
ris, & nihil proprij poſſideat, ex quo damnum re-
ſarciri valeat, dict. l. hos accuſare §. omnibus ff. de
accuſat.
17 Ideo cum iniquum ſit, ei qui in fortunium ac-
cepit, non conſuli, æquum dicunt DD. viſum fuiſſe
Dominum ex noxa, id eſt maleficio ſerui noxali-
bus actionibus obligari, vt cui emolumenta, &
fructus acquirerentur, ad eundem detrimentum
culpa ſerui contractum pertineret, quoad ſcilicet
priuatas actiones, ac Iudicia, quibus damnum per-
ſequitur: nam ad publica iudicia, quibus & liberi,
& ſerui ſontes ad exemplum, & vindictam corpo-
rali ſupplicio afficiuntur, noxalis actio non perti-
net, vt in dicto §. omnibus l. penult. ff. ſi ex nox.
cauſa agatur, dict. l. 2. cod. de accuſ. explicat late
videndus Pichard. in §. 1. cum ſequent. inſtit. de
action. ex n. 2. vbi præſtat differentiæ rationem,
18 quæ ex dictis ſupra hic verſ. ad tertiam patet. †
Et hoc etiam, ſi culpa ſerui datum damnum fue-
rit, teneatur Dominus, vel ſoluere damnum, vel
mancipium pro noxa dare damnum paſſo, non ſi
abſque culpa ſerui daretur: nam ſicut tunc manci-
pium ad nihil tenetur, ſic nec Dominus, niſi in
quantum ex damno illo factus ſit locupletior;
ſed ſi aduerſus ſeruum criminaliter ageretur ad
eum puniendum, quod non poſſit Dominus illum
liberare ſoluendo damnum quia actio debet ad-
uerſus illum intentari modo iam dicto, vt dict.
verſ. ad tertiam & verſ. ad ſecundam, docet Diana
19 p. 7. tract. 7. de ſeruis, & mancipiis reſ. 73.
Seruus enim, vt ex ibi dictis accipitur ex con-
tractibus non obligatur, & ex negotiis geſtis in
ſeruitute; ſic vt nec poſt manumiſſionem, l. 1. & 2.
l. penult. cod. an ſeruus ex ſuo facto l. 1. §. ſi apud
ff. depoſiti l. cum actum 18. ff. de negotiis geſtis,
ex delictis tamen, & maleficiis recte poterit con-
ueniri, l. licet 4. l. ſerui 13. ff. de actionib. & obli-
gat. l. ſerui 17. § fin. ff. de furtis l. quod ab alio 15.
ff. de conditione furtiua, nequidem delicta ma-
neant impunita, Donel. in dicta Rub. cod. an ſeruus
n. 3. & in dicta l. licet n. 4. Cujacius in recitation.
ad titulum ff. de actionib. & obligat. in dict. l. ſer-
50 ui, Pichard. in dicto § 1. inſtit. de nox. ex n. 4. 5. &
6. plura cumulans. † Vbi n. 10. excipit duos ca-
ſus, in quibus ex delicto ſerui, Dominus poteſt
conueniri, velut ſi culpa Domini ſeruus deli-
quiſſet, cum tunc Dominus dicatur delinquens
per l. 2. 3. & 4. ff. de noxal. Iacobus Cujacius in l.
culpa caret ff. de reg. Iuris, qui longe tractant, &
alij penes Pichard, quos leges ad ſatietatem.
51 Ad vltimam quæſtionis partem, an prædicta
obligatio, quam Dominus ex damno illato à man-
cipio contraxit, liget eum in foro conſcientiæ, an
poſt iudicis ſolùm condemnationem? In quo du-
bio plauſibilior ſententia Doctorũ eſt, vt Dominus
non teneatur ante ſententiam iudicis, quia prædi-
ctæ leges, quando in Domino culpa non fuit, non
obligant ad vllam reſtitutionem ante Iudicis ſen-
tentiam. † Nemo enim concedit, quod ſi tua 52
Domus per ruinam, vel aqua tuæ ciſternæ per
inundationem damnum dando, Dominus obliga-
tionem incurrat, & ſic nec ex damno ſerui; &
quia prædictæ leges pœnales, non ſunt præceptiu-
æ, ſed ſolùm concedunt damnificato actionem,
quoad forum externum, atque ideo pœnales eſſe
videri, vt dicitur princip. inſtit. ſi quadrupes paup.
feciſſe dicatur, indeque ante condemnationem
non obligare, exprimitur etiam ff. & inſtit. in dict.
tit. de noxal action. aliis inquam fundamentis do-
cent hanc ſententiam de Caſtillus de Iuſt. lib. 5.
tract. 2. diſp. 3. dub. 1. à n. 6. Rebel. lib. 2. de oblig.
Iuſt. q. 10. ſect. 4. Leſſius de Iuſt. lib. 2. cap. 9. dub.
17. Molina eodem tract. tom. 4. diſp. 713. Cardinal.
Lugo eodem tract. tom. 1. diſp. 8. ſect. 3. n. 41. Ægi-
dius Trulench. in opere morali tom. 2. lib. 7. cap. 6.
dub. 3. n. v. Caſpenſis in curſu theologico tom. 2.
tract. 17. ſect. n. 62. Villalobos in ſumma tom. 2.
tract. 13. diſ. 4. n. 13. Diana dicta p. 7. reſ. 73. &
cum aliis ex Iuriſtis Couar. in 4. decretal. p. 2. cap.
6. §. 8. n. 18.
Nec his obſtant Vazquez in opuſculo de reſt. 53
cap. 2. §. 2. dubio 1. Turrian. de Iuſtit. diſp. 11. du-
bio 1. n. 3. Medina in cod. de reſtit. q. 9. Paludan. in
4. diſt. 5. q. 2. n. 15. Gabriel q. 14. art. 13. dubio 1. &
q. 15. dub. 2. & alij dicentes illico Dominum in
tali obligatione in foro animæ ligari, quia poſt-
quam introducta eſt rerum diuiſio, non eſt abla-
tum Ius naturale, quod quiſquam habet ad recu-
perandum damnum illatum ſibi ab alio, ſiue ſeruo,
ſiue libero, ſiue bruto; indeque ſi paſſus eſt dam-
num à Bruto, ipſum animal maneat obnoxium
ſecundùm ſui valorem: idemque dicentes de ſer-
uo; & ſic Dominum obligari, non ob ſuam qui-
dem culpam, ſed quia res ipſa, quam poſſidet eſt
obligata, & obnoxia propter illud damnum; quia
patet ex dictis pro contraria ſententia prædictas
leges eſſe tantùm pœnales, non obligantes ante
Iudicis ſententiam per plura, quæ dixi ſupra in
cap. penult. de conſtit. & in cap. cum non ab ho-
mine de iudiciis q. 27. 28. & 29. vbi probatum eſt
delinquentes in caſibus, de quibus ibi, non priuari
ipſo Iure ſua re, ſed ſpectandam eſſe Iudicis ſen-
tentiam.
Pro complemento quatenus autem teneatur 54
pater de delicto filij, quæ officio præponit, vel
Dominus de delicto famuli, aut ſerui, videbis
longe agentes, præter adductos Farinac. cum in-
finitis, de delict. q. 24. præcipue ex n. 49. Barboſ.
in l. ſi mora. 10. n. 38. ff. ſoluto Matrim. Caldas
Pereyram, de extinctione emphyteuſis lib. 4. c. 19.
num. 3. post Menoch. arbitr. caſu 345. tangit
D. Franciſcos de Amaya, in l. 1. cod. de decurion.
lib. 10. num. fin.

AD TEXT. IN CAP. III.
De Famulis hoc titulo.

PRÆMISSVM.

HVius textus materia abunde, quatenus ad ge-
neralem tractationem huius tituli ſpectat,
tractata relinquitur in Rubrica, vbi de manumiſ-
ſione, & ſupra ſub c. . vbi etiam de huius textus
intellectu actum eſt. Sed quia hic agitur de ſeruo
ab

ab Eccleſia manumiſſo ; item & de ingratitudine ſerui reſpectu Eccleſiæ manumittentis, ac de acquirendis Eccleſiæ legato, ſeu debito ſeruo manumiſſo pertinenti; ideo etiam, quia Eccleſia manumittens poteſt reputari inter Dominos minoris ætatis, de ætate, quæ requiritur in manumittente; item et in manumiſſo, non erit abs re tractare, præcipue cum nullus ſit alius locus in iure noſtro canonico, vbi commodius,

QVÆST. I.

An ætas fuerit de iure antiquo, vt Dominus ſerui eum poſſet manumittere? Et qua authoritate, ſi eſſet ætatis minoru? Et in qua ætate ſerui poſſent, ac poſsint manumitti? Et an Dominus poſſit compelli, vt ſeruum ſuum manumittat aliqua de cauſa? Et an ſit ætas conſtituta? vt in minori ætate poſſit ſeruum manumittere pupillus authoritate tutoris.

SVMMARIVM

1 *Minor 20. annis lege Ælia ſentia manumittere non poterat ſeruum ſuum, nec alij tradere, vt manumitteret* n. 2. 6. *& quare* n. 7. & 8.

3 L. ſi rogatus 20. in principio ff. de manumiſſ. vindicta n. 9. & n. 34.

4 §. Cum ergo inſtit. quibus ex cauſis manum. n. 10.

5 Auth. vt ſponſalit. largitas §. & hoc quoque coll. 9. n. 11.

6 L. qua ætate 5. ff. de teſtam. l. 13. tit. 1. p. 6. n. 12. l. 7. *verſ.* eſiloquiſiere tit. 12. p. 4. n. 12.

7 *Libertas alterius ab altero poſſeſſa eſt res inæſtimabilis; ideſt magna æſtimationis.*

8 *Maius nihil in bonis retinetur, quàm hominis libertas.*

9 *Manumiſſio inter viuos facta diſtinguitur ab ea, quæ fit in teſtamento. Illa fit ab habente viginti annos, in teſtamento à Decimo ſeptimo anno* n. 10. *Et quid hodie.*

12 L. 1. tit 2. p. 4. *verſ.* aya de ve inteano arriba.

13 *Ætas annorum 20. in Domino manumittente ſufficit a tiltà, vbi huius ætatis priuilegium.*

14 *Manumittere volenti ſine conſilio, & prætore non permittebatur, ſedente pro tribunali ex Iuſtis cauſis* n. 15.

16 *Manumiſſio vindicta quibus verbis ſolemnibus fieret à Prætore, ſiue conſule, &* à num. 17. *vbi de aliis ex antiquitate, &* numero 22.

18 *Vindicta manumittendi modus à* vindice *vitelliorum ſeruo dicta, vel à virga Prætoris,* vt n. 19 & 20.

20 *Virga Prætoris dicta vindicta pulſabantur in capite manumittendi.*

21 *Manumiſſio vindicta per concilium, aut per conſilium diſtincta erat, &* n. 28. *vbi de probatione cauſa.*

22 *Manumittendi quot modi, &* à n. 14. 25. 26. 27. *vbi de differentia inter illos.*

23 *Nomen manumiſſi per acta manumiſſione in actis referebatur.*

24 *Manumiſſio ex ſacris conſtitutionibus, qua ſolemnitate fieret, cenſu* n. 25. *inter amicos, vel per epiſtolam* n. 27.

27 *Ciceronis locus in Topicis citra manumiſſionem,* cum §. 1. inſtit de libertinis.

28 *Manumittendi cauſa exigebatur, etiam inter minores, præcisè, quando* cenſu, vendicta, *aut* teſtamento *fieret.*

29 *Seruus in antiquitate non manumittebatur, niſi in ætate 30 aut 40 annorum, & ſecundùm alios, niſi iam eſſet natus* n. 30. *hodie etiam in vtero, vt* n. 31. & 32.

32 L. cum inter 14. ff. de fideicommiſſ. libert.

33 *Dominus, vt manumittat ſeruum aliqua de cauſa poteſt compelli, vt ſi legatum accipiat ea conditione fallit, vt* n. 34. *& in qua ætate debeat eſſe* n. 35.

34 L. ſi minor. 33. ff. de minoribus.

36 *Manumitti poteſt ſeruus, etiam inuitus, & non damnatus.*

37 *Manumiſſio omnino pendet à manumiſſore, &* n. 38. *in fine.*

38 *Pupillus quando manumittere poſſit, non ſic infans* n. 39. & 40.

39 *Infans manumittere nequit ſeruum. Et quare.*

40 L. Pupillus ff. de manumiſſis vindicta l. manumiſſiones ff. eodem,

AD primam quæſtionis partem, ſi conſula-
mus Iuſtinianum *in §. eadem 4. & §§. 5. &* 1
6. inſtit. qui, & ex quibus cauſis manumittere
non poſſ. videbimus enim lege Ælia ſentia cau-
tum fuiſſe, ne minor annis viginti ſeruum ſuum
manumittere liceret, ac poſſet, niſi Iuſta cauſa
apud conſilium probata eſſet, vt *in l. 1. ff. de ma-*
num. l. Iuſta 9. l. ſi minori 11. cum ſequentibus ff.
de manumiſſis vindicta, l. 1. cod. de vindict. l. 7.
verſ. *eſilequiere tit. 22. p. 4.* itaque verius *dict. l.*
Ælia ſentia, vt Iura proclamant, non verò ſena-
tus conſulto aliquo vigeſimo anno minor abſque
Iuſta cauſa à concilio, vel conſule probata, pro-
prios ſeruos manumittendi Ius non habebat † 2
adeo vt ſi ſeruum tibi in hoc vendiderit, ait Mar-
cellus *in l. minor 4. ff. de ſeruis exportandis*, &
tradiderit, vt eum manumitteret, nullius momenti
ſit traditio, quamquam ea mente tradiderit, vt
cum viginti annos ipſe expleſſet, manumitteres;
& ſic Paulus affirmauit *in l. ſi minor 66. ff. de*
verb. oblig. & tradidit Duarenus *titul. de ſtipulat.*
ſeruorum cap. 3. in fine, vt etiam ſi à debitore ſuo
ſtipuletur ſeruum debitum eum manumiſſurum,
dandam non eſſe executionem ſtipulationis, &
facit *l. ſi minor 4. cod. qui manumit. non poſſ.* vbi
probatur doctrinam procedere, ſiue ipſe minor
manumittat, ſiue alio manumittendum ſeruum
tradat.

Sed quod hæc ætas adhuc imperfecta videa- 3
tur, & ſaltem requiratur ætas annorum 25. vide-
tur probari ex *l. ſi rogatus 20. in princip. ff. de ma-*
numiſſ. vindicta, vbi dicitur minorem 25. annis
manumittere non poſſe. † Quod magis dubium 4
redditur, ſi attendas Iuſtinianum *in §. cum ergo 6.*
dist. sit inſtit. qui & quibus ex cauſ. manum. non
poſſ. dixiſſe minorem poſſe manumittere, expleto
anno decimo ſeptimo † imo & *in auth. vt ſpon-* 5
ſalitia largitas §. & hoc quoque collatione 9. de-
cidatur poſt decimum quartum annum libertatis
ſeruis

ſeruis præſtare conceſſum eſſe, vt *in l. qua ætate 5. ff.*
de teſt. & inde *leg. Reg. 13. tit. 2. p. 6. & in d. l. 7.* verſ.
aſſilo qui ſiere, quæ & difficiliores redduntur, ſi eo-
dem Iure Regio attento *in l. 9. tit. 21. p.* 4. inſpicias
Dominum ad manumittendum agere plus quam an-
nis viginti in verbis ibi *aya de veinte año ſarriba.*
6 Nihilominus his, & aliis non obſtantibus, quæ
ab antiquitate decerpere poſſumus ex multis, quæ
repetit Reuard. omnino legendus *tom. 2. lib. ſing. pro*
tribunali c. 12. 13. & 15. vbi de ſolemnibus pro ma-
numiſſione à minore præſtanda, item & *lib. 4. variar.*
c. 9. vbi quæ fuerit ratio manumittendi vindicta, Al-
ciatus *lib. 1. parergon. c. 41.* Caldas *in l. ſi curatorem*
n. 36. & 40. Ant. Auguſt. *lib. 1. emendation. cap. 2.*
Ant. Fab. *in Iuriſprud. tit. 6. princ. 7. illat. 3. &* 4.
Didac. Cuellar, *libellulo de manumiſſ.* D. Didacus de
Narbona *de annor. comput. à n. 20. q. 5.* & alij per
eos, dicendum eſt de lege Ælia ſantia ſtabilitum an-
norum 20. ætatem attiſtam requiri, ad hoc vt Do-
7 minus poſſet ex cauſa ſeruum ſuum manumittere †
non alia ratione quidquid dixerit Faber, & Cuel-
lar *ſup.* niſi quia libertas alterius ab aliquo poſſeſ-
ſa eſt res inæſtimabilis, ideſt magnæ æſtimationis,
vt *in l. non eſt ſingulis 136. ff. de regul. Iuris*, & clare
dixerit Iuſtinian. *in dict. tit. quibus ex cauſis manu-*
miſſ. non licet ibi: *ſed cum libertas ineſtimabilis res*
ſit, & propter hoc ante viginti ætatis annum, anti-
8 *quitas libertatem ſeruo prohibebat.* † Cum nihil
maius in bonis haberi poſſit, quàm hominis liber-
tas, qua & ipſius vitæ, & necis Ius ſimul retineba-
tur, vt *ſupra in Rub.* diximus ex §. 1. *inſt. de his, qui*
ſunt ſui, vel alieni Iuris; quare recte tunc diſpoſi-
tum, quod vbi ab aliquo poſſidetur non temere, &
inconſulto, ſed præuia deliberatione, & Iuſta cauſa
alienari debeat, vt pote res magni momenti, alias
nulla eſſet libertas, eadem lege ælia ſentia obſtante.
9 Vnde quidem, vt obiectiones diluantur præmit-
tendum duxi eſſe conſtituendum diſcrimen inter
manumiſſionem inter viuos factam, & in vltimis
voluntatibus conceſſam; ſic vt in priori caſu, quan-
do quis ſeruum vindicta, cenſu, in ſacro ſanctis Ec-
cleſiis, inter amicos, conuiuij cauſa, aut per epiſtolam
manumittit (vt dictum eſt ſub *q. 1. Rub.*) oporteat
eum eſſe viginti annis, vel quod Iuſta interueniat
cauſa ſi minor ſit ex *d. l. Ælia*, ne alias tam mag-
num negotium, quale eſt præſtandæ libertatis com-
mitteretur iuuenibus, qui recti, prudentiſue conſilij
participes non ſunt, vt liquet ex *l. 1. ff. de minorib. &*
ex proem. tit. 9. part. 6. ibi: *porque no an entendi-*
10 *miento cumplido ne ſus coſas.* † Quod ſi non inter
viuos, ſed ex teſtamento, aliaue vltima voluntate
ſeruus manumittatur, dictam *leg. Æliam ſentiam*
hodie non admitti, ſed ſufficere Iuxta *d. § cum ergo*
(in argum. adductum) Dominum exceſſiſſe 17.
11 annum. † Et itidem nouiori Iure *in d. auth. vt ſpon-*
ſalia largitas §. & hoc quoque, Doctores adducti
explicant, & Ant. Pichard. *in d. §. eadem n. 6. inſt qui*
& quibus ex cauſ. manumiſſ. non poſſ. vbi concludit
quod etiam hodie quatenus attinet ad manumiſſio-
nem inter viuos, ſicut olim ætas legitima, & Iuſtæ
cauſæ deſiderentur, & *leg. Æliam Sentiam* anti-
quatam non eſſe; ſic cum Accurſio *in dict. §. & hoc*
quoque, verb. *lege*, & Teophilo, quem cæteri ſe-
quuntur ex verbis dictæ *leg. Regio.* in verſ. *eſiloqui-*
ſiere, & *ad dict. leg. rogatus* in argum. adductam,
12 reſpondetur hic in verſ. *ad quartam* † Nec inquam
obeſt *d. l. 2. tit. 21. p. 4.* in verſ. *oya de veinte años*
arriba, quæ non loquitur de Domino ſpontanee
manumittente, ſed illo. qui ſe venundari paſſos
fuerit, vt dico hic in verſ. *ad tertiam*: alia plura DD.
congerunt pro ampliori explanatione, quæ hic non
repeto, cum pro materia tituli noſtri non ſint ad-
modum neceſſaria, niſi tantùm vt ſciamus aliqua
antiquitatis, & quæ hodie in legitimis manumiſſio-
nibus debeant interuenire; & vt ſatius intelligas, le-
ges eundem Narbonam *anno 20. q. 7. ex n. 28. ad*
finem: plures leges componit Ant. Fab. *tit. 6. Iuriſ-*
prud. Papinian. qui & alij etiam loquuntur de vl-
tima ætate aſſignata 14 annorum ad manumitten-
dum in teſtamento.
Et licet prædicta formula eſſet, *iugo laxatus he-* 13
rili, ex verbis Claudiani: tamen, vt teſtis idem Her-
mogenianus, Prætor conuerſus ad lictorem, per
quem expediri ſoleret manumiſſio, alia quoque
verba ſolemnia videtur pronunciaſſe *ſecundum ſic-*
cam cauſam, ſicuti dixi ecce tibi vindicta, & tunc
à Prætore, accepta vindicta, caput, ſerui viſus eſt
etiam lictor percuſſiſſe, faciem palma, tergumque
feſtuca verberaſſe, vt ſatis conſtare videtur ex Iu-
uenali *Satyra. 5.* ibi

Pulſandum vertice raſo
Probabis quandoque caput, nec dura timebis
flaxa pati.

Et hanc poſtremam Valerius Probus, *in libello* 14
de litteris antiquis, recenſet, & ei proximam Re-
uard. *d. c. 9.* ex manuſcripto authoris cuiuſdam in-
certi de verbis iuris antiquiſſimo libello, in quo
ait in ſequentibus verbis de vindicta inueniſſe:
vindicta eſt modus manumittendi, dicta hoc nomine
à vindice vitelliorum ſeruo, qui coniurationem Do-
minorum ſuorum contra Rempublicam detegit; &
ideo apud conſilium donatus eſt libertate; modus
manumittendi dicitur vindicta. Secundùm vero
quoſdam à vindicta virga Prætoris hoc nomen tra-
ctum eſt, quam imponebat capiti illius, qui mano-
mittendus erat, hæc ſolemnia proferens verba, *aio*
te liberum more Quiritum, aliaque ex bonis autho-
ribus tradens Reuard. concludit *d. c. 9. lib 4. variar.*
† rectius à virga Prætoris, quam à vindice Vitel- 15
liorum ſeruo appellatam eſſe vindictam, probans
ex verbis in milite glorioſo ibi, *quid ea ingenua an*
feſtuca facta ſerua. an libera eſt. P. A. Vah. ego ne,
vt ate libertina eſſe auderem interuum eine.
Quibus etiam conſentaneum dicit idem Reuard. 16
d. c. 12. lib. ſing. pro tribunali illud cornoti in Per-
ſium, vindicta eſt virga Prætoris, qua manumitten-
di à Prætore in capite pulſantur; ideo ſic dicta, quia
eos vindicat libertati, eoque pertinere quod ſcripſit
Imperator Gordian. *in l. 1. cod. adverſ. lib.* ibi, *etſi mi-*
nor viginti annis, vt allegas, conſtituta ſeruum
tuum ab eo circumſcripta, in conſilio manumiſiſti:
tamen vindicta impoſitio, qua libertas Juſta muni-
tur, ne obtentu quidem ætatis reſcindi poteſt, & ex-
plicans, authore Theophilo in verbis ibi, in prouin-
ciis enim extremo concilij, ſiue conuentus Die pra-
bebat præſes, aut Proconſul conſilium. † intelligit 17
per conſilium Imperator conuentum prouincialem;
& ſic quidem, ait Reuard *in fine dict. c. 12.* deferre
in conſilio, & apud *conſilium* manumittere, & quod
ſic à nemine ſit adnimaduerſum.
Et Pichardus *in §. manumiſſio 1. inſt. de libertinis* 18
explicans modo, quibus manumiſſio fiebat ex *ſa-*
cris conſtitutionibus, vindicta, cenſu, teſtamento, in-
ter amicos, & per epiſtolam. De *vindicta* dicit quod
erat modos, quo ſerui per Prætorem manumitte-
bantur, cum lictor Prætoris, præmiſſis ſolemnibus
verbis, (vt iam diximus) ſeruum tangebat virgu-
la, & mox Dominus apprehenſum. manu dextera
vertebat, & hoc modo ſeruus in libertatem vindi-
cabatur, & fiebat ciuis Romanus. & quod prædicta

virgula ſolebat appellari vindicta,vt ex Boetio explicat *ibi* Accurſius, Alciatus *lib.3.diſp.cap.14.* & alij,quos retuli *ſupra in q.1.Rubricæ*,ſicut & patet ex integro titulo *ff.de manumiſſis vindicta.*

23 Indeque,vt retulimus,per acta manumiſſione,nomen manumiſſi in acta referri ſtatim probat Reuardus etiam *d.lib.3.var.c.12.* adiecta manumiſſionis cauſa;certe quia ſic in Adelphis ſcripſit Terentius

Ædepol hodie mea quidem ſententia
Iudico ſyrum fieri eſſe aquum liberum M.ictum
liberum quodnam ob factum.

Et addit Reuardus addicta verba *quodnam ob factum* ſcribit à Donato *Iure adſcribi enim cauſas manumiſſionis in Iure formula eſt*; ſicque nomen manumiſſi in acta referri olim conſueuiſſe tradit ex Plauto,dum in Perſa ſcribit.

Dic bona fide iam libera eſt
D.O.l.i.ad Pratorem exequire,ſiquidem credere
non ius mihi libera eſt inquam ecquid audis.

Hæc enim ſolemnia apud nos non ſic in vſu eſſe

24 Et de ſolemnibus,quibus *ex ſacris conſtitutionibus* in Eccleſiis manumittebantur ſerui,eſt *tit. cod. de his qui in Eccleſ.manumittebantur, & ibi in l. 1.& 2.de Iure Regio, in l.1.tit. 22.p. 4.* ibi enim Domini qualicumque ſcriptura ſeruis ſuis ſub antiſtite,plebis aſpectu libertatem præſtabant † *Cen-*
25 *ſu* verò fiebat manumiſſio cum in luſtrali cenſu Romæ ſerui iuſſu,aut voluntate Dominorum inter ciues Romanos cenſum profitebantur,vt dixerunt Vlpianus *in fragm.tit.1.*Cicero *1.de oratore , & in Topicis* §.3.Vbi Vulteius Sigonius *lib.1.de antiquo*
26 *Iure ciuium Romanorum c. 6.*† *Teſtamento* , vt *in*
27 *tit.ff.& cod.de teſtamentaria manumiſſione.*† *Inter amicos* , vel *per epiſtolam* , & tunc quinque teſtes neceſſarios fuiſſe,patet ex *l.1. §. ſed etſi quis,& §. ſancimus cod.de latina libert.tol.*ſic Pichard.*in d.§. 1.de libertinis* poſt Accurſium,& poſt alios,vbi explicans Ciceronis locum *n.4 & 5.in Topicis* proferentis verba ſequentia ibi ſineque *cenſu*,nec *vindicta*,nec *teſtamento liber factus eſt*,*non eſt liber*, dicit ex Theophilo *ibi*,& ex Vlpiano ſic non (*eſt liber*) legitimus ſcilicet, & ciuis Romanus ; quia etſi per epiſtolam,& inter amicos , alioue modo , præter ſignatos à Cicerone, manumiſſus ſeruus libertatem conſequatur;non tamen Romanam , ſed latinus , Iunianus , aut Dedititi[us] efficiebatur , vt Theophilus *ibi* admonet, & cum prædicta manumiſſio penderet ex libero arbitrio quocumque tempore,& loco abſque aliqua figura Iudicij poſſe expediri concludit Pichard,& Iuſtiniano *in d.tit. de libert,& ex §.ſerui,leg.2.ff.de officio proconſul. & leg.& ex l.5.6.& 7.ff.de manumiſ.vindicta*, & ex aliis,aliqua de iſtis ſeruis latinis ſcribit ex Donello, Oſualdo,Hotomano,Ant.Aug.Dione , Schifor de Geiro,& Vlpian.D.Franc.de Amaya Legendus *in l.4.cod.de iure fiſci à n.29.*probans quod etſi liberti latini,& Iuniani ciues Romani non eſſent , potuerint tamen hæredes exiſtere,vbi explicat aliqua loca Vlpiani.

28 Hinc ergo deducitur cauſa etiam inter maiores viginti annis manumiſſores requiri, ſicut ſupra de minoribus dictum eſt in verſ.*ad primam* hic licet, non tantam, quantam in illis , præcipue , quando cenſu,vindicta,& teſtamento fieret,ſed ea quidem ſufficiebat inquit Conanus *lib.2.comment.c.5.circa medium*,ſi maiores dicerent ſeruos de ſe bene meritos eſſe,& dignos libertate:nam tunc fides eis adhiberi deberet;licet non ſic in minoribus,quibus non ſatis erat per ætatem Iudicij,vt id æſtimare valerent, vt *in d.l.4.ff. de ſeruis exportand.*ibi:*l.ex quippe cõſilio eius quaſi parum firmo reſiſtit:*quare concludit Narbona *anno 20.d.q.7.ſub n.5.*ex Conano neceſſum fuiſſe,vt cauſas manumiſſionis probarent apud conſilium,& ſic eueniſſe,vt vindicta tantum poſſent manumittere;donec ad ætatem peruenìſſent,qua de manumittendo conſilium capere,& Iuſte deliberare potuiſſent,illiſque aſſerentibus,ſeruum libertate eſſe dignum,fidem adhiberi,videlicet ad initium vigeſimi anni.

Ad tertiam quæſtionis partem in qua ſcilicet ætate poſsẽt,aut poſſint manumitti,& quod eſſet ſtabilita ætas annorum triginta,colligitur ex *l.ex p.39. §.ſeru.ff.familia exciſc.l.fin.ff.de rebus dubiis, l. ſi quis 13.§.vlu.ff.de ſtatu liber,l.ariſto 46.de manumiſ.teſtam.*& ex nonnullis aliis , vel vt exiſtimauit Vulteius *in §.libertinorum inſt.de libertinis* , quadraginta annos deſideratos eſſe olim in ſeruis manumittendis;ideoque in tam longum tempus differri,vt ea ſcilicet ætate ſimul cum libertate ciuitatem Romanam nanciſcerentur , quæ trigeſſimo anno tantundem maioribus concedebatur,vt Cujacius *in fragm.vlpiani tit.1.*Cuellar.*de manumiſ.p.2.n.54.* 29

Alij inquam,vt Fab.*in Iuriſprud.tit.4.princ.1.illat.3.*& poſt eum Oſuald,*lib.2.Donelli c.14.lit.C.* 30
Alphonſus Caranca *diſp. de vera humani partus naturalis,& ciuilis deſignatione c.2.n.19.ex* Caio *in l.Iuris 25.ff.de manumiſ.*videntur dicere , vt requiratur præciſè ex antiqua legum diſpoſitione primum natiuitatis momentum ; quia libertatis qualitas eſt hominis,qui talis vere non dicitur,niſi ſit natus,vt *in l.cum inter veteres cod.de fidei commiſ.libert*;& quia licet infans aliquãdo dicatur,qui adhuc in vtero vehitur;propriè tamen,& ciuiliter loquendo,ille tantũ ſit;& ſic appellari poſſit qui lucis vſura fruitur,vt patet ex adductis à Narbona *anno 7.* 31

Nihilominus tamen hodie ex noua Iuſtiniani conſtitutione non ſolùm vt infans,ſed etiam in vtero exiſtens, & libertatem , & ciuitatem conſequi poſſit dicendum eſt,vt obſeruat gloſſa,*in §.fin.inſt. de libert.per text. ibi*, cui ſubſcribunt omnes , & præſertim Cuellar.*vbi ſup.num.58.*Narbon. *ann.1. q.14.ex n.7.*Alphonſ.Catran.*ſup*, qui explicantes, *l.cum inter 14 ff. de fideicomm.libert.* dicunt ſubaudienda ſit , non ſolùm de libertate fideicommiſſaria,quaſi hanc tantũmodo ſtatuerit Imperator eis dari, vel relinqui poſſe; qui in ventre portarentur, vt ex propoſita quæſtione , *initio dict. leg. voluit.* Ant.Fab.*in Iuriſprud. tit.4. princip.1.dict. illat.3.* quem in hoc merito refellunt Carran. *num. 23.* & Narbon.*num.8.d.ann.1.*ſed etiam de directa, veluti eiuſdem legis verba manifeſtè inſinuant ibi : *fideicommiſſariam, necnon directam libertatem ſuam firmitatem habere*;quia vtriuſque vna, & par ratio erat quare ventri indulgeri non poſſet;ſcilicet quia nondum homo eſt , at cum libertatis fauore Iuſtinianus pro nato eſſe decreuerit , proculdubio iam remoto impedimento directæ,& fideicommiſſariæ libertatis capacem eſſe nondum natum adhuc in vtero exiſtentem ad manumiſionem conſequendam dici debet : alia tradit ex multis Narbona *hic* applicanda dicto *anno 20.q.7.ex n.10.*ad finem. 32

Ad quartam quæſtionis partem , an Cominus poſſit compelli,vt ſeruum ſuum manumittat aliqua de cauſa ? Breuiter reſpondeo affirmando , vt ſi v.g.Domino ſerui legetur,dum tamen ſeruo donet libertatem ; quia ſi legatum accipit , manet in obligatione manumittendi ſeruum , intentum , vt nec ſit exemptus , & ſi plus ſit in pretio ſerui quam in legato ex *l.generaliter 24.§. ſi quis alienum , l. debitor 45.in princ.& in §.fideicommiſſaria, ff. de fideicommiſ.libert,l.ſi ea 13.cod.ad leg. falcid.*ex ea ratione, quia tanti ſeruum æſtimaſſe videtur, qui 33

qui ſimile legatum agnouit, quantùm eſt in legato non pluris, *l. In, erator 70. §. ſi contum ff. de leg. 2. l. ſed ſi non ſeruus 36. ff. ad leg. falcid.* ſic Iacobus Cujacius, & Anton. Faber. *in expoſitione textus in l. 33. ff. de minoribus.*

34 Verùm ſi ille, qui accepit legatum, nondum expleuiſſet annum 25. Iuxta iam adductam *leg. ſi rogatus 20. ff. de manumiſ. vindicta in princ.* beneficio reſtitutionis ſucurrenit, veluti ſi rogatus fuerit manumitteret ſeruum ſuum, qui pluris, quam in teſtamento ei legatur; ſit, & legatum acceperit, non cogatur præſtare libertatem, ſi legatum reddere paratus ſit *d. l. ſi minor. 33. ff. de minorib.* quod ita accipiendum eſſe admonet *ibi* Dyonis Gothofred. & confirmant Ant. Fab. *in d. l. 33.* & in Papinianea *tit. 6. princ. 1. illat. 3.* Oſuald. *lib. 21. Donelli cap. 12. litt. B.* ſi libertas ſeruo nondum ſit à minore præſtita, nam ſi iam præſtitiſſet, nullus vtique locus eſſet reſtitutioni aduerſus libertatem, vt *in l. verum 11. §. 1. l. ſi ex cauſa 9. §. fin. & leges ſequentes ff. eod. totus titulus cod. ſi aduerſus libertatem.*

35 Vnde colligit D. Didacus de Narbona *anno 15. q. 75.* vigeſimum quintum annum exceſſiue debere eum, qui agnito legato, ad prædictam manumiſſionem conſtringendus eſt quod etiam & in fœminis obſeruandum dicit, quoties ſimili fideicommiſſo grauatæ exiſtunt, ſiquidem hæc ætas maior quæ ad huiuſmodi compulſionem deſideratur in maſculis, & in fœminis æqualis eſt: argum. eorum, quæ dixi *in Rub. de litis conteſt. q. 15. in fine de ruſtico, & muliere reſtituendis.*

36 Pro complemento adiicio hic quod etiam quis inuitus manumitti poteſt, vt patet ex *l. fin. cod. de teſtam. manumiſ. l. qui poteſt inuitis ff. de reg. iuris* & ob hanc rationem nondum natus, & in vtero
37 exiſtens, antequam experiatur eius voluntas. † Cum manumiſſio ſit actus omnino dependens à manumiſſore: ita Coellar *de manumiſſione p. 2. n. 58.* Narbona *dict. anno 1. q. 14. n. fin.* & ambo ex Aldrobandino *in d. § fin. inſt. de libertinis. n. 14.*

38 Ad vltimam quæſtionis partem pro complemento eorum, quæ diximus *ſupra* in verſ. *ad primam* breuiter dicendum eſt pupillum, qui infans non eſt, vt ait Paul. *in l. pupillus 23. ff. de manumiſ. vindicta*, apud conſilium recte manumittere, ſcilicet tutore authore, planeque conſtare, non aliter pupillum etiam in concilio, & annuente tutore proprium ſeruum libertate donare poſſe, quàm ſi ſeptimum annum, qui infantiæ terminus eſt, & vltima linea exiuit, tranſcenderit, vt cum gloſſatoribus omnes tenent, & Ant. Fab. *in Iuriſprud. Papin. tit. 6 in prin. 6. illat. 9.* Mandoſius *de ætate minoris c. 4. n. 25.* ex ea ratione, quia ſeruus cum pupilli ſit, ab ipſo pupillo, veluti Domino, non verò à tutore, manumitti debet; eo quod Ius manumittendi ſit ſolum penes Dominum ſerui, *l. ſi deicommiſſariam 6. cod. qui manumit. non poſſ.* nec manumittendi poteſtas patrimonij adminiſtratione comprehendatur.

39 Et quare maior infantia debeat eſſe Dominus manumittens, videtur deſumi ex formulis iactis *ſupra* in verſ. *ad ſecundam*, quibus ſine illis ſolemnibus, manumiſſio expediri nequibat, vt *in dict. l. manumiſſiones 23. ff. de manumiſſis vindicta*, iunctis, quæ ex Boet. Lucio, & aliis, congerit Barnabas Briſonius *lib. 8. de formulis pag. 827.* & ſic quod fieri ab eo oporteat, qui naturaliter proferre poſſit, non quidem ab infante, & ſeptennio minore, cuius tanta penuria eſt, vt inde infans merito
40 cognominetur. † Et forte ideo *in d. l. pupillus cum authoritate tutoris, & in d. l. manumiſſione*, cum verbis, vt fiat manumiſſio, requiritur abſque eo, quod obſtet, quod *in d. l. manum.* dixit Heringius, nempe per lictores hodie manumiſſionẽ expediri ſolere, Domino tacẽte, expediri ſolitum eſſe verba ſolemnia, vt diximus etiam de Prætore Romæ, & Proconſule in prouinciis in dicto verſ. *ad ſecundam* late, quia reſpondetur cum Ant. Fab. *d. illat. 9.* D. Didaco de Narbona *anno 7. q. 26. ex n. 6.* non id illam rationem habere, quod hodie ſublata ſit illa verborum ſolemnitas, primis tẽporibus requiſita, ſed quia, vt in prædicta lege cauetur, verba ſolemnia, licet non dicantur, tamen vt dicta accipiantur ab eo, ſcilicet qui cum naturaliter ea eloqui potuiſſet libenter tacuit: ſicque iam per *dict. l. manumiſſiones patet*, vt conſuetudine, non ſine aliquo libertatis fauore, & priuilegio, admiſſum ſit, etiam tacente Domino, & nullis ab eo prolatis verbis, actum manumittendi conſiſtere.

QVÆST. II.

An ſeruus qui Domino ſuo operas præſtat manumiſſus, aliquo temporis ſpatio, ab hac præſtatione liberetur? Et quare ſeruus ab Eccleſia manumiſſus poſſit ordinari? Et an per ſuum obitum, quod acquirit, ſit Eccleſiæ manumittentis? Et quare, ſi Eccleſiam manumittentem accuſet, vel contra eam teſtificetur, debeat libertate, & ordine priuari cum iam ſemel libertatem adeptus, & ſibi acquirat, & poſſit in iudicio petere, ac teſtificari?

SVMMARIVM

1 *Ætas ſexagenaria debet afferre quietem à laboribus, & præſtationes operarum Domino ſuo à ſeruo manumiſſo* n. 5.
2 L. libertas 33. ff. de operis libertorum n. 3.
3 *Annus quinquageſimus quare liberet libertam à ſeruitio ſui Domini* n. 4.
4 *Senex dicitur, qui peruenit ad annum quinquageſimum.*
5 *Ætas ſexagenaria ad ſenectutem viri correſpondet ætati quinquagenariæ in fœminis.*
6 L. 1. tit. 21. lib. 7. recopil.
Spicas colligere in meſſibus raſtrojos *ſolis fœminis quinquagenariis permittebatur.*
7 *Æthyopũ gẽs certa erat, cuius multi poſt 180. annos ditioribus conſueuerant operas dare.*
8 *Libertus manumiſſus ratione tanti beneficij, manet ſub patrocinio Domini, cui tenetur officioſum animum monſtrare, & obſequium* n. 9. 10. 11.
9 *Manumiſſus habetur loco filij, & præſtat operas, etiam Patrono mortuo* n. 11.
10 *Ius patronatus ſerui manumiſſi, incumbit manumiſſori; quid hodie, quatenus ad ſucceſſionem* n. 11. *& etiam reſpectu Eccleſiæ manumittentis* n. 12.
13 *Manumiſſus accuſans Dominum, aut filios vel in eos teſtificans, vt ingratus, reuocatur in ſeruitutem & quare* n. 22.
14 *Manumiſſus nequit accuſare, nec teſtificari in hæredes extraneos ſui Domini.*
15 *Libertus ob ingratitudinem, poteſt in ſeruitu-*

tem reuocari, & ſi minor, & pupillus n. 16. 17.
à Domino, & liberis, etiam ſi manumiſſor pecuniam accepiſſet n. 18. *& etiamſi omne ius liberto remiſerit* 19.

16 *Libertus ob munus ineſtimabile, accepta libertatis, debet reuerentiã, & honorem Domino, filiis, & hæredibus eius præſtare extraneis.*

17 *Veſtigia ſeruitutis priſtina, qua de cauſa maneant in manumiſſo.*

19 *Filius ingenuus, quatenus ob ingratitudinem dicatur reuocari in ſeruitutem.*

20 *Patronus poteſt corrigere leniter manumiſſum.*

21 *Liberti ingrati, quibus legibus antiquis, ac cauſis in ſeruitutem reuocabatur. & quis primo introduxit* n. 22.

22 *Græcus quidem introduxit reuocare in ſeruitutem ingratos libertos.*

23 *Domini non poterant per ſe reuocare ingratos libertos in ſeruitutem, ſed cum Iudicio aliorum, cauſa cognita.*

24 *Patrono læſo à manumiſſo, temporibus Claudij, & Neronis concedebatur, vt viceſimum vltra lapidem in oram campaniæ poſſet relegare illum ingratum.*

25 *Liberti, vaſalli, & donatarij laborantes egeſtate, Dominos tenentur alere* n. 26.

27 *Libertorum operas ſolebant Domini egeſtate laborantes aliis locare, &* n. 28.

29 *Ingrati liberti in ſeruitutem rediguntur propter inſtantiam, contumaciam, culpam offenſa.*

30 *Libertate priuatus per ſententiam, ſine Principe, non recuperat libertatem.*

31 *Liberti ad honores admittebantur, ſi Ius aureorum annulorum impetrarint.*

32 *Libertus pater, qui ob ingratitudinem reuocatur in ſeruitutem, nocet libertis ſuis.*

1 AD primam quæſtionis partem, quia ſexagenaria ætas debet afferre quietem à laboribus, & functionibus corporis, vt in ſpecie textus *in l. in metallum* 22. *ff. de pœnis*, vbi obligatus ſeruire, & operas præſtare ratione commiſſi delicti, liberatus ſenectute; ideo euenit, vt libertus ſexagenarius ad eaſdem operas, quas promiſit, deditque iuuenili robuſta ætate, compelli non debeat, putant Franc. Canon. *lib. 2. comment. c. 8 paulo poſt. princ.* Bacca *de inope debitore cap. 7. n. 4. &* 7. Narbona *anno* 60. *q.* 9. vbi pluribus comprobat exemplis *à n. 1. & ſequent.* qui intelligunt procedere in illis operis, quæ corporis viribus perficiuntur, & quæ ſenectuti non conueniunt, vt *in l. nec audiendus* 17. *ff. de operis libertor. d. l. in metallum ff. de pœnis.*

2 Sed videtur obſtare Paul. *in l. liberta* 35. *ff. de operis libertor*, vbi liberta maior annis quinquaginta, non cogitur operas præſtare Patrono, vt refert Valaſcus *de priuilég. miſerab perſ. q.* 18. *n.* 17. quia vt ſcribit Ioannes Garcia *de nobilit gloſſ.* 118.

3 §. 1. *n.* 2. † Quinquageſimus eſt primus in ordine poſt quadrageſimum nonum climatericum minorẽ vitæ humanæ acerrimum inſidiatorem, quo incipit humanum corpus ſenectutis, & graueſcentis ætatis incommodo plus ſolito fatigari, & propter hoc conuenientiſſimum fuiſſe hoc anno omnia munera perſonalia, omnem corporis exercitationem, quaſi de factis viribus, & labefactato corpore, ſaltim in fœminis conticeſcere; & quia vt ex Rolando, & Rainaldo Iuniore tradit Stephanus Gratianus *diſcept forens. c.* 110. *n.* 14. quinquagenaria non poteſt dici apta ad quærendum victum, & ſer-

4 uiendum: argum. texr. *in cap. conſideranda d.* 86. † Cum dicatur ſenex, quæ peruenit ad huiuſmodi ætatem; & ſic eam non eſſe excludendam à beneficio; *auth. præterea cod. vnde vir & vxor*; quia magis indiget ſeruiri, quam aliis ſeruire, cui conſentit Anton. de Amatis *deciſ. Marchiæ* 72. *n.* 22. Aloyſ. Riccius *collect deciſ.* 1862. *in fin.* dicens hæſitandum non eſſe quidquid voluerit Buratus *deciſ.* 129. *n.* 33. & faciunt aliqua, quæ dixi de ætate ſenili *ſupra ſub tit. de ætate ordin.*

Verùm quia DD. communiter ſcribunt ætatem quinquagenariam, quæ vocatur ſenilis in mulieri- 5
bus, in viris correſpondere ſexagenariam, eo quod robuſtiores ſint indirectè dicendum eſt iuxta *d. l. in metallum*, libertum ſexagenarium liberari ab operibus perſonalibus, quæ corpore exercentur modo *d. ſub n.* 1. idemque procedere in quinquagenariis mulieribus liberti iuxta dicta de ætate ſenili in fœminis. † Pro quibus facit *lex Reg. 5. tit.* 11. 6
lib. 7. noua recopil. vbi tantum fœminis quinquagenariis permittitur ſpicas colligere poſt meſſes factas vulgo *en los Reſtrojos*, quaſi illa opera conceda tur fœminis virium defeſſis, non ſic aliis ætate ea minoribus, quæ valent in aliis laborioſis operam dare: ita Gratian. *vbi ſupra*, Narbona *d. anno* 60. *q. 7. n.* 4. † vbi dicit monſtruoſum eſſe quod 7
narrat Poſtellus *in coſmographia*, videlicet de certa Æthyopum gente, vbi multi poſt centum, & octoginta annos conſueuerant ditioribus locare operas ſuas, quod à communi natura extraneum videmus.

Ad ſecundam quæſtionis partem, de qua Ægid. 8
Bellam. *hic* optime diſcurrit, & Abbas, ac cæteri antiqui rationem deſumunt à vi Iuriſpatronatus, quod acquirit manumittens in libertum manumiſſum, & recta quidẽ ratione id videtur expoſci: nam cum ex omnium infimo, & miſerrimo ſtatu ad omnium optimum manumiſſionis beneficio perueniat, ſequitur, vt naturali, & ciuili ratione libertus gratum, ac officioſum animum circa tanti muneris largitorem ſe habeat. † Cum ſit manumiſ- 9
ſus loco filij habeatur iuxta Inſtinianum, *princip. inſt. de legitima patron. tutela*; ſic vt tanquam naturali parenti obſequium præſtare debeat; *l. 2. & per tot. ff. de obſeq. à lib. præſt. & cod. eodem, l. 1. & ſeq. cod. de libert. & eorum lib l. 8. tit. 12. p. 4.* † Iu- 10
reque optimo manumiſſori iuſpatronatus maiores cõceſſerunt, quo ipſi patrono, eiuſque liberis in libertum, eiuſque bona, & ſucceſſionem proſpectum dicunt, ac poſitum eſſe in obſequio operis, & in bonis ipſius liberti vt latiſſimè liquet ex pluribus titulis, *ff. & cod.* quos narrant Pichard. *prin. inſt. de ſucceſ. lib.* Conan. *lib. 2. comment. à c.* 6. P. Greg. 2. *p. ſyntagm. lib.* 14. *à c.* 5. *& ex l. 1. & ſeq. tit.* 22. *p. 4. & ibi §. 1. n.* 5. Vbi quid lex Papia conceſſerit Patronis, † quod ius quatenus ad ſucceſſionem im- 11
mutauit Iuſtinian. *in §. ſed noſtra 3. d. tit. de ſucceſ. libert.* & quid amplius ibi Inſtin. *in §. multis* 4. alia dicunt DD. ea tit *inſt. de aſſignat. libert.* & ſi non quatenus ad honorem, obſequia, reuerentiam, operas alimenta, & alia id genus plurima, vt *in l. 1. & 2. cod. de in ius vocando, l. officio cod. de negociis geſt l. etiam libertis l. libertos cod. de obſequiis patr. præſt. & ff. eod. fere per totum, l. 1. & per totum ff. de offic. præfecti vrb* nec tantum viuis patronis, ſed & mortuis, *l. apud celſum §. aduerſus in duobus locis ff. de doli mali except.* & etiam ſi pactione data manumiſſus ſit, *l. etiam qui cod. eodem*, & ſi faciat contra, *l. ſi quis à liberis §. ſi quis à liberti ff. de liberis agnoſcend.*

Vnde & ſi reſpectu manumiſſionis factæ ſer- 12
no ad ordines conſequendos, deberent prædictæ ſucceſſiones

ſucceſſiones ceſſare reſpectu Dominorum priuatorum manumittentium; tamen reſpectu Eccleſiæ manumittentis potuit optima ratione, quam referunt adducti Doctores, & Zabarell. Collect. Ioannes Andr. Anchar. Anania, Hoſtiens Henriq. Innocent. Butrius, Viuianus *in rationali Iuris Pontificij*, & Alagona, ac alij hic in textu noſtro deſumpto ex Concil. Toletano 4 *c.73.* vt refert, Anton. Auguſt. *collect. 1 decretal. lib. 1 tit. 10. cap. 4.*

13 Ad tertiam quæſtionis partem ex proxime dictis deducitur ratio, quare etſi libertus promiſit in iudicio petere, accuſare alios, ac teſtis eſſe, adhuc tamen ſi accuſet protronum manumiſſoré, vel aduerſùs illum, eiuſque filios teſtificetur, reuocetur ad ſeruitutem, vt ingratus: ſic DD. per textum noſtrũ, & *in l. vltima cod. quia accuſare non poſſ* vbi quod
14 nec patronum † nec eius hæredes poſſit accuſare, nec aduerſus eos teſtificari, *l. lege Iulia ff. de legibus*, ac nequidem contra hæredes extraneos, gloſſa *in l. libertorum cod. de teſtibus*, Salicetus *in d. l. lege Iulia*, nec patronum poterit in adulterio vxoris depræhenſum occidere, *l. ſi adulterium cum inceſtu §. liberto ff. de adulteris*, nec patronum bannitũ ex ſtatuto interimere: ſic Tyraquelus cum Angelo, Dyno, & Alberico *in l. ſi vnquam cod. de reuocand. donat.* verſ. *libertis*, Surdus *de alimentis tit. 8. priuileg. 65. à n. 54.* Zenedus *in practicis, q. 19. ſub n. 19.* Thomas Sanchez *de matrim. lib. 7. diſp. 24. n. 13.* Azor *inſt. moral. p. 3. lib. 11. de donat. c. 8. q. 2.* verſ. *item donatio*, Rebellus *de oblig. Iuſtitia p. 2. lib. 18. q. 9. n. 4.* Roderic à Cugna *in c. 4. n. 2. diſt. 54.* Martha *de Iuriſd. p. 4. cent. 1. caſu 90. à n. 11.* Cardoſus *in praxi Iudicum*, verſ. *ſeruitus n. 54.* Legiſtæ *in d. leg.* & Canoniſtæ *in textu noſtro*
15 † Dicentes poſſe libertum ob ingratitudinem in ſeruitutem reuocari *in l. alimenta §. 1. ff. de liberis agnoſcend.* cum ſimilibus, & etiam minor *l. non ſolum inncl. gloſſ. vlt.* & *ibi* Bald. *in omnibus lectur. ff. de in integ. reſtit.* imo & pupillus proximus tamen pubertati, gloſſa in verb. *ſi arrogati*, verb. *redigatur ff. de tutelis*, idque etiam propter Legem, *l. 2. cod. de libert, & eorum lib. gloſſ. in §. illud vero* in verb. *reſtituimus in auth, vt liber de cæter.* quæ declarat, quoquomodo id intelligatur, & gloſſa *in cap. octaua 12. q. 2.* Innocent. *hic* Ioan Baber *in l. 1. cod. de ingratis libertis.*

16 Quorum ratio eſt euidens: nam cum vt diximus, libertus à Domino acceperit ſummum beneficiũ, vt etiam ſcribit Tullius *in 3. in Verrem actioni*, hoc eſt libertatem, rem quidem inæſtimabilem, *l. libertas ff de regul. Iuris*, cum ſimilibus *ſupra* adductis *verſ. ad ſecundam*, & ob id patrono, & ipſius vxori, liberis, & hæredibus, etiam extraneis honorem,
17 reuerentiam, & alia in verſ. *ad tertiam* dicta † propter quæ etſi ſeruus ad libertatem euentus reperiatur, nihilominus manent in eo quædam veſtigia prioris ſeruitutis, *in l. vnice § ſeruus ff. de q. l. ſeruus cod. eodem*, quæſi non præſtet ob ingratitudinem, reuertitur ad priorem ſeruitutem; intantumque procedit, vt nec ſolum liberti reuocentur à patronis in ſeruitutem propter ingratitudinem, ſed etiam ab eorum liberis, vt *in l. liberti et tit. & l. qui manumittantur cod. de operis libert*, etiam ſi patronus damnatus fuerit, *l. etiam liberis cod. de ob*
18 *ſeq. patr. præſt.* † Et etiam ſi patronus pro eo beneficio pecuniam acceperit, *l. Titius puerum ff. de obſequiis à liber. præſt.* quem textum ad hoc expendunt Paulus Caſtrens. *in l digna vox poſt medium cod. de legib.* & Roman; qui eum dicit aureum & *ſing. 419.* Socin. *conſ. 4* verſ. *poſtremo multùm clare lib. 3.* Catelian, *in memorab.* incipit. *exemptus*, Tiraquellus *in d. l. ſi vnquam n. 31. in fine*, vbi ex aduerſo adducit, *l. 1. cod. de libert. & eorum liber*; & apertius *in l. ſitius cod. de operib. libert.*

19 Et intantum poterit libertus ob ingratitudinem ad ſeruitutem reuocari vt procedat, etiam, ſi patronus omne Ius liberto remiſerit *l. 2. & 3. & d. l. vltim. cod de bonis libert, & in dict. §. illud. vero*, & *ibi* gloſſa verb. *reſtituimus in dict. auth.* vt liber de cætero, nec vt tantum libertus, verum, & eius filius adeo ingenuus ob ingratitudinem in ſeruitutem reducitur, *d. l. vltima, cod. de libert, & eorum liber, & §. ſi vero derelictum tancta gloſſ.* in verb *fi-*
20 *lios in auth. de nupt* vbi & id notat Angel, † item quod leuiſc orrectio conceditur patrono in libertum, *l. prætor edixit §. præterea ff. de iniuriis*: alia adducit Tyraqñel. dicens vſque adeo libertos, & eorum liberos eſſe patronis obnoxios, vt etiam dicta procedant, ſiue qui manumiſerit ſponte, ſiue neceſſitate, *l. inteſtato §. 1. de ſuis, & legit. hæredib.*

21 Quod ſi deſideres rationem ex antiquiſſimo fonte eripere, leges illud Valerij Maximi *lib. 2.* quem reperit idem Tyraquellus *ſub dicto n. 31.* & eo non citato Reuardus *lib. 1. conſectan. cap. 11. de ingratis libertis*, loquentes de illo Attenarum memorabili inſtituto ibi: *age quid illud inſtitutum Attenarum, quam memorabile, quod coniunctus à patrono libertus ingratus iure libertatis exuitur, ſuperſedee te inquit habere ciuem tanti muneris impium æſtimatorem, nec adduci poſſum, vt credam vrbi vtilem quem Domi ſcelectum cerno. abi, igitur & eſto ſeruus, quoniam liber eſſe neſciſti.* & idem Valerius ſic etiam de Maſſilienſibus paulo poſt ſcripſit: *tres in eedem manumiſſiones reſcindi permittunt, ſi ter ab eodem deceptum Dominum cognouerint quarto errori ſubueniendum non putant; quia ſua iam culpa iniuriam accepit qui ei ſe toties abiecit*; & quod primus apud Roman. Claud. Cæſar ſàxerit, vt Suetonius tradit *lib. 3.* aut Nero, aut Tacitus, referunt etiam Tyraquel & Reuard. quod ingratos, & libertos, de quibus patroni conquererentur, Diuus Claud. in
22 ſeruitutem reuocauerit. † Et Baldus *in l. 1. cod. de ingratis libertis* ſcribit, quod quidam Græcus Philoſophus, qui primitus introduxit reuocationem in ſeruiturem fuit loquutus. Sequentibus verbis: *eſto ſeruus; quia liber eſſe neſciſti*, vt ad verbum, nullo addito, refert Iaſon *in l. ex hoc iure in 2. effectu obligationis antidorotalis ff. de Iuſt. & Iure*, quem carpit Tiraquellus *de pan. ſcienti humanitatis*, quo tendit illud, quod de Iacob. *cap. 3.* interpretatus eſt Beatus Ambroſius: *ita libertatem accepiſti, vt meminiſſe manumiſſoris tui debeas, vt patrono tuo noueris legitimum obſequium deferendum ne ab ingrato reuocetur libertas*, vt ſentit Reuard *ſupra dict. cap. 11. in fine.*

23 Nec poteſtas data fuit Dominis ipſi euocandi prædictos libertos per ſe abſque alio Iudice ad ſeruitutem propter ingratitudinem; ſed ita potius, vt patronos de ingratis libertis conquerentes, Princeps audiret, auditaque cauſa, libertos in ſeruitutem, ſi ita res videretur poſtulare, Prin-
24 ceps reuocaret, non Patronus. † Et enim temporibus Diuorum Claudij, & Neronis, nihil aliud læſo patrono, concedebatur, quam vt viceſimum vltra lapidem in oram Campaniæ libertum poſſet relegare, authore Tacito *annal. lib. 13* & ideo imperante Nerone, cum actum eſſet in ſenatu de fraudibus libertorũ, efflagitatumque, vt aduerſus male meritos reuocandæ libertatis ius patronis daretur,

cæſarem ſenatui ſcripſiſſe, addidit idem Tacitus,
vt priuatim expenderent cauſas libertorum, quoties à patronis arguerentur, in commune nihil derogarent, & ſic coniectari facile poſſe ait Reuard. *ſub d. cap. 11. lib. 1. coniectan.* nec D. Claudium, nec Neronem ingratos libertos iure patronatus, in ſeruitutem à patronis reuocari paſſos eſſe, ſed omnem de ea re diſpoſitionem Claudium quidem ſibi reſeruaſſe; Neronem verò ſenatui commiſiſſe; & videtur ſic procedere de iure canonico ex doctrina text. *in c. nullus 4.* ſtatim ſequenti, vbi ſi ſeruus accuſetur apud Epiſcopum, degradatur, vt Domino ſuo ſeruiat poſt ordinem ſacrum.

25 Ex prædicto inquam iure tandiu à populo Romano vſum, donec tandem Imperatoris commodi, conſtitutio talis prolata eſſet *in l. 6. de agnoſcendis liberis*, per ſequentia verba: *cum probatum ſit contumeliis patronos à libertis eſſe violatos, vel illata manu atroci eſſe pulſatos, aut etiam paupertatis, vel corporis valitudine laborantes relictos primum eos in poteſtatem patronorum redigi, & miniſterium Dominis præberi cogi; ſin autem nec hoc modo admonentur, vel à præſide emptori ad-*
26 *dicentur, & pretium patronis tribuetur.* † Sic in *§. id l. 6.* vbi habetur, quod libertus vaſallus, & donatarij in egeſtate non alentes ſuos patronos, commodis acceptis, priuantur, Bartol, & Corduba de Lara, ac Sebaſtian. Neuius, *ibi in ſyxiegma*, Colerus *de alimentis, lib. 1. c. 13. n. 90 & lib. 2. c. 5. n. 51* Ripa *in l. generaliter q. 35. & 59. cod. de reuocand. donat.* Clement. in *de patria poteſt c. 6. effectu 17. n. 2. 3. & 4. & de pœnis alimentorum denegantium in aliis caſibus*, Pinel. *in l. 1. 57. cod de bonis maternis*, Marcus Mantua *lib. 2. obſeruat c. 6.* idem Colerus *de alimentis dict. lib. 1. cap. 5. n. 52. & lib. 1. dict. lib. 1. dict. cap. 5. n. 53. ad finem.*

27 Verum quod commodus Imperator de libertis ſcribit, qui patronos paupertate laborantes relinquunt id de his libertis, videri accipiendum ait Reuard. *d. c. 11. prope finem* qui cum & ipſi re ſatis tenui ſunt; operas tamen ſuas locari non patiuntur: nam moris erat, vt patroni paupertate laborantes operas libertorum ſuorum locarent, & ex operum mercede ſuſtentarentur, vt patet ex *l. 25. ff de operis libertorum*, ea que de lege probatur quod patronus liberti operas locans, non videtur mercedem ab eo capere, & quod interdum locando quis, magis operas exigit, quem mercedem accipiat, *l. 1.* vbi Caſtrenſis, ac Salicetus *cod. de operis libertorum*, & vtrobique Neuius Panormit. *ad cap. inter dilectos n. 11. de donat*, vbi idem Salicetus ait, quod opera libertorum ſi in locationis mercede conſiſtunt, merces loco operum debetur Domino, vt probat etiam *§. item plerumque dict. l. 25.*

28 Et quod prædicti moris Seneca meminiſſet *declamat. lib. 5.* ibi: *bona bello perdidi ad reſtitutionem nudus veni nunc libertorum operas deſidero*, probat *d. c. 11.* Riuard, vbi & quod Papinianus meminerit liberti, quis operas, vel miniſterium patrono, luminibus capto exhibet, cumque propter patronum à ciuilibus muneribus non excuſatur *per leg. 17. ff. ad municip.* nec mirum ait, cum ad huiuſmodi miniſterium, grauiſſima pœna ſit adſtrictus; quia ſi patronum huiuſmodi valitudine laborantem relinqueret libertus D. Commodi dicta conſtitutione in ſeruitutem, tanquam ingratus reuocari poterat, & tradit ea quidem etiam vſus fuiſſe, poſterioribus ſæculis Romanos Valerian. & Gallien. Auguſti ſatis indicaſſe *in l. 30. cod. de liberali cauſa* aientes *ſolo* obſequij non præſtiti velamento, datam libertatem reſcindi non poſſe.

Ad hæc omnia, & de cauſis quibus liberti in- 29
grati iterum in ſeruitutem rediguntur, videbis Gothofred, Zynutu, Bartol, Bald, Angelum, Caſtrens Salicetum, Cujac, *in d. tit. cod. de libertis & eorum liber*, & omnes per textum *in l. ſi manumiſſus 2. cum l. 3. & 4. fin. eodem tit* etenim vt dicunt *in d. l. 2.* Bartol, Bald, & Alex, & Cæpola *conſ. 58.* Ludouicus Roman. *ſingul. 683.* libertus manumiſſus, in priſtinam ſeruitutem reuocari poteſt ob iactan-
tiam, contumaciam, leuiſque offenſæ culpam. † Et 30
in §. ſane ſi ij d. l. 2. patet, quod per ſententiam libertate priuatus, amiſſam libertatem non recuperat ſine Principis reſtitutione, & quidnam huiuſmodi reſtitutio conferat; atque tribuat, Zabarella *ad clem. quia de election.* Bartol. *ad leg. fin. cod. de ſent. paſſis* aliqua alia adiungit videnda D. Franciſc. de Amaya *in l. 1. & 2. cod. ſi ſeruus, aut*
libertus lib. 10. a n. 40. † Vbi quod liberti ad ho- 31
nores admittebantur, ſi ius aureorum annullorum impetrarint, de quo dico *infra in cap. fin.* & quatenus ingratus indignum ſe reddat, libertate accepta, aliiſque beneficiis, ſcribunt Roſental. *de feud. cap. 19. concluſ. 38. n. 83.* Peregrinus *in tr. de*
Iure fiſci lib. 2. tit. 8. n. 1. † Et in tantum quidem 32
ingrati liberti, & eorum liberi propter ingratitudinem, in ſeruitutem reuocantur, vt probant Bartol, Bald, Salicetus *in l. fin. cod. de libertis, & eorum libertis*, quod delicta, ob quæ pater libertus in ſeruitutem reuocatur, noceant liberis poſt delictum natis, vt *in d. l. 2. §. filiis*, Roſenthal *in tr. de feud. c. 11. n. 2.* ſed non ante natis, vt *ibi.* Quare optime potuit Pontifex in textu noſtro vſque adeo ingratitudinem plectere, vt in finalibus verbis textus noſtri proruperit in verbis ſequentibus ibi: *non ſolùm libertatis beneficio careant, ſed etiam honoris gradu, quem non dignitate natura, ſed neceſſitate temporis promouerunt.*

Et de praxi ad reducendum in ſeruitutem anti- 33
quam ſeruum ingratum manumiſſum, eſt textus *in cap. nullus 4. proxime ſequenti.*

AD TEXT. IN CAP. IV. Nullus hoc titulo.

PRÆMISSVM.

SVMMARIVM.

1 *Ingratus ſeruus manumiſſus, qualiter reuocetur in ſeruitutem* n. 2.

3 *Seruus promotus ad minores ordines, inuito, aut inſcio Domino, reputatur mere laicus, & nec gaudet priuilegio fori, aut canonis.*

TExtus iſte, vt ex littera conſtat, etiam ſpectat 1
ad ingratitudinem ſerui manumiſſi à Domino, & ordinati nolentis recitare horas canonicas Domino ſuo in ſuperbiam elati. Et quatenus ad hanc partem ſufficienter faciunt quæ proxime diximus *ex c. de famulis 3. q. 2. verſ. ad ſecundam*, & verſ. *ad tertiam*, vbi de ingratitudinis ſpeciebus, ob quas libertus reuocatur in ſeruitutem male meritus. Et ad alia de intellectu huius textus dixi
ſupra ſub cap. 1. † Et ad praxim, qualiter ſeruus 2
ingratus

ingratus manumiſſus redigatur in ſeruitutem, vt Domino ſuo ſeruiat, docet Pontifex hic quod accuſatus apud Epiſcopum, qui ordinauit, degradatur: quare poteſt hic repeti materia degradationis, de qua plura dixi, *in cap. cum non ab homine de*
3 *iudicus*, † Et quia gloſſa fin. hic, *& nullo priuilegio clericali gaudebit*, quod ſeruus promotus ad minores, inuito, aut inſcio Domino, illi reſtitutus, reputatur promere lxico, & carere debeat, tum fori priuilegio, tum canonis videbis dicta *ſupra ſub cap. 1. in quaſt. 1.* Et quare poſſit Dominus manumittens retinere operas ſpirituales, dixi *ſupra ſub cap. 1. hoc tit.*

QVÆST. I.

An ſerui adipiſci poſſint libertatem aliis modis præter manumiſſionem, & modos, de quibus dictum eſt ſub cap. I. & in Rub. q I *An per adoptionem? An ſi Dominus conſentiat in matrimonium, perſona libera ignorante? Et eam acquirat ſeruus infidelis, ſeu hæreticus, ſi conuertatur ad fidem? An ſerui chriſtianorum qui in tribunali ſanctæ inquiſitionis damnantur, tamquam hæretici, fiant ipſo Iure liberi? Et an ſerui, qui à Domino ad turpia ſolicitantur, maneant ipſo Iure liberi? Et an ſerui, qui plenam libertatem acquirunt, acquirant eam pro toto orbe?*

SVMMARIVM.

2 *Seruus liberatur à Domini poteſtate præter manumiſſionem, vindictam &c. etiam ſi ægrotantem illum, eius Dominus de relinquat, nec alat.*

3 *Seruus de Iure liberatur, ſi Dominus illum hæredem inſtituat, vel tutorem filio ſuo nominet, etiam nulla mentione libertatis facta* vt n. 4.

5 *Ancilla, quæ in vxorem à ſoluto accipi poſſet, & ab eo habita, vt concubina, libera fit, & filij in ea habiti, concurrentibus, quæ hic ponuntur.*

6 *Seruus proprius, nec alienus adoptari poteſt, nec libertus, ſed ſi nominetur filius, libertatem nanciſcitur* n. 7. *& quare.* n. 8.

9 *Manumiſſionis modus duplex per adoptionem ſerui in filium, vel ſi ſeruus nominetur filius à Domino* n. 10.

10 *Actus vt valeat in ambiguis, interpretatur, qualiter poſſit valere, & ſi non valeat, vt agitur* n. 11.

12 *Serua, vel ancilla accepta in vxorem à viro libero, ſciente Domino, nec contradicente, libertatem nanciſcitur, vel ſi Dominus illam viro tradat, aut dotet, vt* n. 13. *& quare?* n. 14. *contra Rebellum.*

17 *Serui chriſtiani facti conſequuntur libertatem, ſi Dominus infidelis remaneat, non ſic ſi eodem tempore conuerteretur, &* n. 18.

19 *Serui hæretici reconciliati in ſancto officio libertatem nanciſcitur, ſi ſit chriſtianus de Iure* n. 10. 21. & 22.

20 *Serui chriſtiani ab infidelibus comparati, ad libertatem perducuntur, &* n. 26.

21 *Filij propter hæreſim paternam liberantur à patria poteſtate ipſo Iure ante ſententiam declaratoriam, vt* n. 25.

22 *Mancipia chriſtiana ob Dominorum hæreſim, libertatem conſequuntur, &* n 24. *& ſi Iuſto bello capta ſint, vt* n. 16.

25 *Seruus infidelis delatando Dominum in ſancto officio ſuper hæreſi, conſequitur libertatem.*

29 *Serui infideles eorum, qui infideles, Iudæi, aut hæretici fuerint, poſſunt ad Eccleſiam confugere baptizari, indeque liberi fiene.*

30 *Ancilla ſolicitata coacte per Dominum ad turpia, libertatem conſequitur: idem ſi Dominus illam proſtituat, vt lucrum faciat.* n. 31.

31 *Serua ſolicitata à Domino turpiter, libertatem condonare valet Epiſcopus, & debet.*

32 *Seruus inhumaniter tractatus à Domino, vt hic liber fit, & etiam ſi ad peccandum per Dominum inducatur, vt* n. 33.

34 *Seruus, & famulus verius eſt, vt non poſſint litteras amatorias deferre, datas ei à ſuo Domino* n. 35.

35 *Seruus, aut famulus nequit eſſe internuncius ad colloquendum de turpibus cum Domini concubina.*

36 *Turpia ſcribere verba, num liceat aliquando.*

37 *Concubina num inſequi poſſit à ſeruo, vel famulo, Domino, vel Hero mandante, vt ſciatur vbi habitat.*

38 *Seruus non tenetur Domino obedire in his, quæ per ſe mala ſunt Iure naturali, aut Diuino. Quid ſi lege Eccleſiaſtica, vel ciuili: Et quid ſi vxorem Domini occidat de eius mandato ſuſpectam de adulterio* n. 39.

40 *Serui non inuenientes Dominos, quibus ſeruiant, ne fame pereant, videntur liberi fieri per Bullas & ſtylo Romæ; ſed ſi à Dominis inueniantur, videntur redigi in ſeruitutem, vt* n. 41.

41 *Serui à Domino manumiſſi libertatem conſequuntur.*

Difficultates, de quibus in hac quæſtione, & ſi non multùm pro expeditione litteræ textus noſtris expediant, conuenit autem de illis agere, vt ſciatur, num ſint alij modi, quibus ſerui liberentur à ſeruitute, taliter vt valeant ordinari, etſi nulla præceſſerit Domini expreſſa manumiſſio. 1

Ad primam ergo difficulatis partem dico, 2 præter manumiſſionem antiquam vindicta, ex ſacris conſtitutionibus, teſtamento, per nuncium, aut per epiſtolam, quas explicaui *ſub q. 1. Rubrica, & in cap. 3. q. 1. in fine* alios eſſe modos nam ſi Dominus, vel alius, eo ſciente nec contradicente, vel poſt factum approbante infantem ſeruum exponat, quod idem eſt, ſi ægrotum ſeruum derelinquat, eique alimenta non præbeat, ſeruus quidem liber fiat; ſic vt nec incidat in Dominum illius, qui eius derelicti, vel ſuſpecti. curam ſuſcipit ſic probant DD. ex doctrina textus *in cap. vnico de infantibus expoſitis l. 2. & , . Cod. eodem, l. vlt. ff. pro derelicto, l. vnica §. ſed ſcimus Cod. de*

latina libertate tallenda, & faciunt aliqua, quæ dixi *in cap.16.de Indic. q. fin. & in cap. 1. ſupra de filiis præſbyter. ſub quæſt.1.& 2.* Vbi quod expoſiti ad ordines, multi putant vt non ſint irregulares.

3 Alius quidem modus erit ſi aliquis ſeruum ſuum hæredem inſtituat, vel tutorem filio ſuo relinquat; quia eo ipſo concedere videtur ei libertatem: ſic DD. per textum *in l. penult. in princip. Cod. de neceſſarius ſeruis hæred. inſtit. §. idem quoque Iuris, inſtitut. quibus ex cauſis manumittere non licent*, & *ex princip. inſtit. qui teſtamento tutores dari poſſunt*, & vtrobique Anton. Faber *in Papinianeo* Mynſing. Pichardus, & alij inſtitutarij, & *in §. ſeruus autem à Domino, inſtit. de hæredib. inſtit. l. quidam. 5. Cod. de neceſ. hæredib. inſtit. l. 3. ibi: ſorin porende heredero elibre maguer non ſe vbieſſe n ſorrndo. tit. 3. p. 6. l. quaro 32. §. lucius*
4 *ff. de teſtam. tutela. l. 7. tit. 16. p. 6.* † Et hoc ſiue facta ſit mentio expreſſa libertatis, ſiue non; quod idem procedit, quando tutor à Domino fit filiis ſuis, quia conſequitur, & tutelam, & directam libertatem ipſo iure, vt *in l. ſi filiusfamilias 7. ff. de tutelis, l. filius 9. ff. de his, qui ſunt ſui, vel alieni Iuris, l. lucius 21. ff. de adimend. legatis, l. ſi quis in tres 18. §. Imperator ff. de excuſat. tutor, l. 4. 7. & 14. tit. 16. p. 6.* exornant Caldas *in l. ſi curatorem verbo ſiue curatore ex n. 105. Cod. de in integ. reſtit.* Conanus *lib. 2. cap. 1. comment.* qui & alij explicant Iura, quæ videntur labe factare hanc concluſionem.

5 Alter etiam modus, ſi vir ſolutus, & nullo alio impedimento ligatus, ancillam ſolutam, quam poſſet in vxorem accipere, habuit vt concubinam vſque ad mortem, tunc eum dicunt DD. per textum, *in l. vltima cod. de manumiſſ.* Et ſi nihil de ancilla, & de filiis in ea habitis Dominus dixerit, liberi manent, quod priuilegium dicunt procedere ſic, ſi duo concurrant, nempe quod dimiſerit turpem vſum ante mortem, & quod filij nati non ſint ex concubitu damnato, ſed ex ſoluto, & ſoluta, vt docent Machardus, *tom. 2. lib. 6. p. 7. tr. 3. docum. 9. per totum*, Fagundez, *de Iuſt. lib. 2. cap. 6.* Hurtad. *diſp. 1. dif. 25.* Diana, *p. 7. de ſeruis tr. 7. dif. 16.* de prædictis modis ſita ſentientes.

6 Ad ſecundam quæſtionis partem, an per adoptionem ſeruus liberetur à ſeruitute? Et licet definitum ſit, vt nec ſeruus proprius, nec alienus, item neque libertus adoptari poſſint *§. fin. inſt. de adoptionib. l. ſi pater in fine ff. de liberis, & poſthum. l. 5. tit. 16. p. 4.* hoc ideo, quia diuerſæ ſpecies Dominicæ, & patriæ ſimul cohærere non poſſunt
7 † Tamen eo ipſo, quod proprius, vel adoptetur, vel apud acta nominetur filius, libertatem nanciſcitur, vt Iuſtinianus definit etiam *in dicto § fin. de adoption. dict. l. vnica §. ſimilique modo de latina libertate toll.* quod dicit Pichard *in dicto §. fin.* eſſe notabile ad textum *in §. multis inſt. dicto §. fin. inſtit.* Hotoman. *enunciat. 5.* Diana *dicta p. 7.*
8 *tract. 7. reſ. 15.* † Dicentes per adoptionem illam libertatem protinus, ſine præcedente aliqua manumiſſione, ſeruo collatam intelligi; tum quia alias adoptio iſthæc nullum prorſus effectum haberet; tum quia ſpecie differentes poteſtates, patria ſcilicet, & Dominio mutuo conſiſtere, & cohærere non poſſint, nempe vt aliquis filiusfamilias, & vere ſerui vice fungatur, vt notarunt *in dicto § fin.* Vulteius, & Mynſing. *n. 2.*

9 Explicantur ergo ex *dicto § fin. de adopt.* à Iuſtiniano duo manumiſſionis modi, prior, vt dictum eſt per adoptionem ſerui in filium, per quam libertas, ſed non filiatio ſeruo tribuitur, eo quod ſeruus à Domino adoptari proprie non poſſit, vt iudicant textus *in l. vltima ff. de ſtatu hominum, & in l. vltim. Cod. de adoption.* † Alter vero modus ſi Dominus nominet ſeruum filium: 10
nam ex tali nominatione apud acta ſeruus conſequitur libertatem, ne alioqui plene inutiliter eam factam quis exiſtimet, cum ad ius filij ſiue (vti loquuntur) filiationis ea minime proſit, *dict. l. vnica dict. §. ſimilique modo Cod. de latina libertate toll.* Et ſic in confirmationem adducunt DD. duo axiomata; primum quod in ambiguis ea eſt capienda interpretatio, quæ facit vt actus valeat, potius quàm pereat iuxta *l. quoties 12. l. vbi eſt 21. ff. de rebus dubiis, l. cogi 16. in fine princip. ff. ad ſenatconſult. Trebell. l. in obſcura ff. de reg. Iuris*, † ſecundum ſi id quod ago non valeat tamen, vt valere poteſt, vt poſt Accurſium *in dicto §. fin.* & alij 11
DD. vbi docent etiam Alciatus *lib. 1. Parad. cap. 6.* & Salomon. *in l. Gallus 29. §. quoniam recte ff. de liberis, & poſthum.* & faciunt quæ latè dixi *de effectu nominationis filij ſub c. per tuas 10. de probat.* de aliis hic conducibilibus dico *infra ſub c. fin. hoc tit.*

Ad tertiam quæſtionis partem Machadus 12
tom. 2. lib. 6 p. 7. tract. 13. docum. 9. n. 6. Hurtadus *de Iuſt. diſp. 1. dif. 22.* Diana *dicta p. 7. tract. 7. reſ. 14.* Cardinalis Lugo *de Iuſtitia tomo 1. diſp. 6. ſect. 4. n. 33.* dicunt quod ſi perſona libera matrimonium contrahit cum ſerua ignorans ſeruitutem, eo ipſo ſerua perſona ſit libera † Et idem docent 13
ex communi ſententia, ſi Dominus ancillam in vxorem tradat homini libero, ſeruitutis non ignaro, ſi tamen Dominus inſtrumentum dotis Ancillæ conficiat, vt patet ex *l. vnica §. ſed et ſi quis homini, iuncta auth. ad hoc Cod. de latina libert. toll.* & Iure Caſtellæ *in l. 1. tit. 5. & l. 5. tit. 22. p. 4.* videndi ſunt cum multis Filiucius *tom. 1. tr. 10. p. 2. c. 1. a n. 45. & 46.* Hurtad. *diſp. 14. de matrim. dif. 2. n. 5.* Sanchez *lib. 7. de matrim. diſp. 20.* Ægidius Trulench. *de ſacram. lib. 7. dub. 5. cap. 9. ſub n. 1.* Baſilius Pontius *lib. 7. cap. 44.* Cornejo *diſp. 7. dubia 8.* Torreblanca *lib. 12. pract. cap. 15 ſect. 7.* & alij quos ſequitur Leander, *de matrim. tract. 9. diſp. 11. q. 20.* & iure optimo † Quia eo ipſo 14
quod Dominus non reuelat in hoc caſu ſeruitutem ſui mancipij, cooperatur iniuriæ coniugi libero illatæ in cuius delicti pœnam merito puniri dicunt è lege ſui ſerui libertate, quam ipſo Iure conſequi ante Iudicis ſententiam firmant.

Vnde etſi Reuellus *de oblig. Iuſtitiæ q. 13. de* 15
matrim. n. 6. dicat quod in foro interno Dominus non tenetur ad dandam libertatem, quando per ignorantiam inuincibilem, & ſine animo decipiendi in prædictis caſibus ita ſe gereret, vt non intenderet vllo modo Ancillæ libertatem dare nec mancipium conſequi dicant Baſilius, Cornejo Sanchez, & alij adducti) ſi illum Dominus tradat libero ſeruitutis conſcio, ſed ait Leander cum Caſtro Palao *diſp. 4. de matrim. tract. 10. puncto 5. §. 3. n. 1.* & cum Trulench. certè nimis
in conſequenter eos loqui. 16

Imo etſi Luiſius, quem citat Leander, *ſupra q. 19.* dicat quod ſi Dominus collocet in matrimonium Ancillam cum libero ignorante ſeruitutem, Ancilla non conſequatur ſtatum ingenuitatis: tamen verius eſt vt fiat liber ſeruus; quia eo ipſo quod Dominus conſentit in matrimonium ſerui, conſentire videtur in id quod ad eius valorem requiritur,

quiritur, nempe in ſeruí libertatem, vt habetur *in auth. de nuptiis collat.* 4. & de iure Caſtellæ, *in dicto l. t. tit. 5. & l. 5. tit. 21. p. 4.* ac docent Baſilius, Sanchez, Hurtado, Cornejo, Trulenq, Torreblanca, & alij citati.

17 Ad quartam quæſtionis partem docent Sanchez, *in opuſcul. tom. 1. lib. 1. cap. 1. dub. 5. num. 4.* Ægidius Trulenq. *in opere morali tom. 1. lib. 7. cap. 2. dub. 8. n. 9.* Diana, *p. 6. tract. 7. reſ. 41.* quod ſi infidelis, vel hæreticus habeat ſeruum infidelem, & hic conuertatur ad fidem, maneat ipſo iure liber; licet poſtea etiam Dominus conuertatur ad fidem; verum ſi ſimul cum ſeruo conuerteretur, dicunt Dominum non perdere ſerui dominium: ita illi, & confirmari videntur ex

18 dictis in verſ. *ad quartam.* † Et addo Molinam, *de Iuſtit. tract. 2. diſp. 39. verſ. quartum eſt*, & in verſ. *quintus* in fine, Rebellum, *de Iuſt. p. 1. lib. 1. q. 13. à n. 3.* Barb. *in l. Deo nobis 43. fin. §. hi itaque cod. de Epiſcop. & Clericis n. 33. & 16.* vbi quod ſerui Iudæorum per acceſſum ad fidem catholicam libertatem nacti, poſtquam Iudæi Domini ad catholicam profeſſionem acceſſerunt, non incidunt in priſtinam ſeruitutem.

19 Ad quintam quæſtionis partem, an ſerui Chriſtianorum, qui in tribunali ſanctæ inquiſitionis damnantur tanquam hæretici, fiant ipſo iure liberi? Et pro negatiua ſententia faciunt Dominicus, & Ioannes Andreas *in c. quicunque §. pro illorum de hæret. lib. 6.* & alij per textum *in cap. vergentis eodem tit. extra*, vbi eo quod omnia hæreticorum bona ipſo iure fiſco addicantur, & inter bona veniunt ſerui per textum *in l. Paulus §. fin. ff. de pignor.* cum vulgatis, ſequatur inde illorum dominorum ſeruos, qui de hæreſi damnantur ad fiſcum ſpectare, & libertatem non acquirere, vti de praxi in Luſitania teſtatur Fagundez *de Iuſt. lib. 2. c. 6. n. 33.* & ego vidi practicatum ſemel in inquiſitione Valliſoletana.

20 Tamen in puncto iuris per textum *in l. fin. §. his autem C. de Epiſc. & clericis ex l. Manichæos C. de hæret.* ibi: in verſ. *ſeruos iam ſuper extra vocem*, per quæ notant DD. quod ſerui hæreticorum fiunt liberi, & non confiſcantur ſi fuerint chriſtiani, ſeu Catholici ex *l. unica C. ne chriſtiana mancip.* ex *c. 1. & 2. & c. fin. de Iudæis c. mancipia 54. diſt. & ibi c. fraternitatem*, vbi quod mancipia Chriſtiana à Iudæis comparata perducuntur ad libertatem; item quod vindicentur ſerui in libertatem qui ab infidelitate ad fidem accedunt; & ita Simanchas, *de Cathol. inſtit. tit. 61. à n. 8* addit cum Pegna, quod ſi aliquis hæreticorum poſt denunciationem ſententiæ intra tempus gratiæ conuertatur, eique à Rege omnia illius bona concedantur, nihilominus chriſtiana illa mancipia libertate donantur, Sanctarellus, *de hæreſi cap. 37. dubio 5.* Azorius *tom. 1. lib. 8. cap. 11. q. 7.* Vaſquez *in p. 3. diſp. 169. cap. 3. dub. 13.* Molina *ſupra tract. 2. diſp. 40.* Pegna, *in directorio p. 3. comment. 168.* Suarez, *de fide diſp. 22. ſect. 5. n. 6.* Sanchez, *in ſumma tom. 1. lib. 2. cap. 24. à n. 9.*

21 Et confirmatur ex *dicto §. illorum §. quicunque de hæret. lib. 6.* quo notant Doctores propter hæreſim paternam filios eximi à patria poteſtate, ſuique iuris fieri, vt docent Molina, *de Iuſt. tract. 7. diſp. 9. verſ. ab hac regula*, & *diſp. 219. verſ. tertius modus* Sayrus, *in claui Regia lib. 3. cap. 9. nu. 30. & lib. 9. cap. 7. n. 7.* Leſſius, *de Iuſtitia lib. 2. cap. 3. dub. 5. n. 31.* Azor, *inſtit. moral. p. 1. lib. 2. cap. 21. q. 6.* Rebell. *de oblig. Iuſtit. p. 1. lib. 9. 7. ſect. 1. n. 23.* Sanchez, *in precept. decalog. lib. 2. cap. 16. n. 18. & cap. 4. à n. 5.* Sanctarellus, *de hæreſi cap. 37. n. 9.* Barboſa, *in cap. fin. de hæret. n. 3. & 5.* † Vbi etiam 22 reſoluit chriſtiana mancipia ob dominorum hæreſim libertatem conſequi, & ita noſtram ſententiam docent etiam Caſtrus, *lib. 2. de Iuſta hæret. punit. c. 7.* Rojas, *ſingul. 76.* Decius, *in tract. crim. lib. 5. c. 44. n. 22* idem Pegna, *in director. dicta p. 3. q. 119.* Paulus Comitol. *reſponſ. moral. lib. 3. q. 43. ad fin.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 17. n. 7. verſ. ſecundum*, Farin. *de hæreſi q. 97. n. 30.*

Et hoc taliter ex adductis iuribus conſiſtere 23 exiſtimo, vt quemadmodum filij, quorum parentes deteguntur hæretici, efficiuntur ſui iuris, nec egeant aliqua emancipatione paterna, vt colligunt DD. in princ. textus, *dicti §. illorum*, & per gloſſam, *deſierint ibi, etiam antequam per Eccleſiam fuerint declarati*, dicant etiam quod filij fiant ſui iuris ipſo iure abſque ſententiis declaratoria, inter quos Decius, *in tract. crim. lib. 6. cap. 44. n. 28. verſ. & nota*, Azor, *inſtit. moral. p. 1. lib. 2. c. 21. q. 6.* Leſſius, *de Iuſt. lib. 2. c. 3. dub. 5. n. 23. in fine*, Molina, *de Iuſtit. tom. 1. diſp. 9. verſ. ab hac regula*, & *diſp. 229. verſ. tertius modus* Farin. *de hæreſi dict. q. 197. n. 29.* Sanchez, *dicto lib. 2. ſummæ cap. 24. n. 9.* Sayrus, *in claui Regia lib. 9. cap. 7. n. 7.* † Ita ſimiliter reſpectu ſerui, qui Baptiſmo 24 fidelis fit; imo & Antonius Ricciulus, *de iure perſon. extra grem. Eccl. exiſt. lib. 3. c. 28.* ait procedere, ſiue ſeruus fuerit olim Chriſtianus, ſiue fuerit de recenti, aut nunc Baptizatus, & *ibi n. 4.* per textum, *in c. fin. d. diſt. 54.* pariter extendit, vt procedat non ſolùm in Baptizato, ſed etiam in eo qui ſolam voluntatem ſuam declarauerit ſe velle Baptizari loquens, & alij ſub verſ. *ad quartam*, hic de ſeruo illius, qui infidelis eſt.

Et amplius confirmatur ex Doctrina Caſtri 25 Palai, *to. 1. tr. 4. diſp. 5. puncto 26. num. 18.* quam ſequitur Diana, *dict. p. 7. tr. 7. reſ. 17. in fine*, dicentium quod ſi ſeruus infidelis dominum apoſtantem à fide, bono zelo Inquiſitoribus denunciauerit, & ſi nullibi inueniatur conceſſa ei libertas, at certè danda ſit, & præcipuè ſi ſpes ſubſit facilius ad fidem conuertendum cum Pegna, & Sanchez, & hoc quidem propter factum egregium, vt eius Dominus puniatur: itaque idem Fagundez, quamuis de contraria praxi noſtri dubij in Luſitanis teſtetur, non quidem recedit ab hac ſententia *ibi n. 33.* dum maiorem pietatem in authoribus Luſitanis expoſuit, addens in dubiis opinionibus, & pro vtraque parte probabilius ſtandum eſſe verbis legis, & in fauorem libertatis, & fidei inclinandum, & præter alios Barboſa *in dicto c. mancipia diſt. 54. n. 5.* in terminis concludit cum Caſtro, Sanchez, Pegna Simanchas, & Suarez relatis, & cum Molina. *de Iuſt. dict. tract. 2. diſp. 40. per totam*, tam de iure ciuili, quàm canonico multis fundamentis affirmatiuam tuente. *idem n. 43. in dicta l. Manichæos*, & alibi in adductis locis.

Et faciunt etiam, quia vt patet ex *dicto c. mancipia*, Gregor. ſcribens Liberino Præfecto Siciliæ 26 *lib. 2. epiſtol. 36. ſeu c. 76.* ait mancipia chriſtiana à Iudæis comparata ad libertatem perduci, & hoc licet iuſto bello capiantur, ne ad aliquod malum contra legem chriſti excitentur, vt dicunt Couar. *in reg. peccatum p. 2. §. 11. n. 5.* Salon. *in tract. de dominio q. 3. art. 2. poſt 3. concl.* Sayrus *in claui Regia lib. 9. cap. 6. n. 13.* indifferenter loquuti, ſiue Iudæi ſint Principibus Chriſtianis ſubiecti, ſiue non, contra Silueſtrum in verb. *furtum, q. 6.* Sotum *de Iuſt.*

*Inſt.lib.4.q.2.art.2.poſt 3.concluſ.*Molinam , *de*
iuſtit.tract.2.diſp.53.& diſp.37.verſ.ab hac con-
cluſione dicentes Chriſtianus fieri captiuos Iu-
dæorum,& infidelium,ſi capiantur bello iuſto,&
infideles non ſint ſubditi imperio Chriſtianorum,
quod probabile indicant Saytus,*d.c.6.n.12.prope*
*fin.*Leſſius,*de iuſtit.lib.2.c.5.dub.4.n.12.*Sed quia
regulariter Iudæi tenere non valeant ſeruos Chri-
ſtianos, vt dicant Follet. *in conſtit. Regni tit. de*
*Iudæis n.*8.Surdus,*de alimentis,q.*18.*n.*9 Riccu-
lus,*ſupra n.*3.Barboſa,*in d.c.mancipia n.*1.*in fine*;
ideo ſine diſtinctione videtur tenendum tales ſer-
uos liberari

27 Verùm ſi tales ſerui fuerint deſertores fidei, &
apoſtatę,cum talibus non proſit priuilegium *dicti*
c.mancip vt docent Bañez,*in 2.2.tom.1.q.4.art.1.*
dub.12.& tom.2.tract.de Domin.q.2. Saytus *dict.*
*c.6.n.10.ad fi.*Valentia,*diſp.3.tom.3.q.16 pun. 3.*
Salon,*tract.de domin. q.3.a.1.poſt 4.conc.* dicen-
dum eſt quod ſi emantur à Iudæis , ſeu capiantur
28 bello iuſto,cadant in Dominio capientium.† Nec
obſtare quæ communiter DD. docent , & Diana,
*dicta reſ.*17 *in fine*, quæſita nempe à ſeruis liber-
tate ſemel , nunquam eos ad priſtinam ſeruitutem
redire,etiam ſi eorum Domini ad fidem reuertan-
tur,& omnia bona illis reſtituantur iuxta , *dict. c.*
vergen. de hæret. cum libertas quocumque modo
data,non reuocetur,*l.*1.*& 2.C.ſi aduerſ. libertat.*
quia hæc doctrina non pertinet ad reſolutionem
huius dubij , quando nempe mancipium emitur,
aut capitur a Iudæo.

29 Et quod ſerui infideles eorum, qui ſunt Iudæi,
aut hæretici poſſint ad Eccleſiam fugere,vt Chri-
ſtiani fiant,& facti Chriſtiani fiant liberi probant
per textum,*in d.l Deo nobis C.de Epiſc.& Cler.*
Leſſius,*in ſuo tomo de quat. Card.* Textul. *lib.2.*
c.5.dub 5.Egid.Trulenq.*ſupra dicto lib. 5.oper.*
mor.c.1.dub 6.n.2.in fine.

30 Ad ſextam quæſtionis partem,an ſerui , qui à
Domino ad turpia ſolicitantur, libertatem acqui-
rant?& Fagundez *de Iuſt.lib.2.c.6.n.1.*Molina *de*
*Iuſtitia tom.1.tract.2.diſp.*38.Diana *p.7.tract. 7.*
*reſ.*13.Cardinalis Lugo *de Iuſt.tom.1.diſp.6.ſect.*
*4.n.*30.Machado *de perfecto confeſſar.tom. 2.lib.*
*6.p.7.tract.13.docum.9.n.4.*dicunt quod ſi Domi-
nus ſolicitat Ancillam ſuam ad turpia coacte,
conſequatur ipſa libertatem;etſi expreſsè cautum
in Iure non reperiatur;ſic vt tunc poſſit ea fugere,
à Domino tractans ſe,vt libera,ſeu petere à iudi-
ce,vt Dominus eam vendat.

31 Et ſic ſi Dominus proſtituat publicè ſeruam in
Lupanari, vel quouis alio publicco loco,vt turpi-
ter abutendo ſuo corpore,publicè lucretur,maneat
libera,docent Sanch.cum multis, *in conſiliis mo-*
ral.lib.1.p.1.c.1.dub.9.n.2.ex l.1.tit.6 2 p 7. ex l.
*36.tit.6.& l.4.tit.12 p.4.*Ægid.Trulench. *in ope-*
re morali tom.2.lib.5.c.2.dubio 6.ſub n.2.& addit
Machado *vbi ſupra* per gloſſam , vt debeat Epiſ-
copus conſtito de ſolicitatione Domini illum cen-
ſuris compellere,aliovè rigore , vt ſeruæ liberta-
tem præſtet ob abuſum cum ea,vel quod ipſe Epiſ-
copus queat ſeruæ libertatem dare , quemadmo-
dum per DD.intellecta eſt lex, & gloſſa adducta.

32 Et idem ſi inhumaniter ſeruus à Domino tra-
ctetur,velut ſi famæ,frigore,ſiti , verberibus ſine
cauſa ſeruum affligat Dominus:nam ſic facit ei in-
iuriam,à qua ſe per fugam poſſit liberari dicunt
DD.cum non ſuppetat alia ratio. † vel ſi à Domi-
33 no ad al quod peccatum inducatur , qui rogantis
nolit deſiſtere; eo quod non teneatur ſeruus cum
periculo animæ ſuæ , Domino ſeruire iuxta illud
Chriſti *ſi oculus tuus ſcandalizat te &c.* Trulenc.
& Sanchez,*ſupra.*

Hinc infertur quod licet aliqui teneant, vt poſ- 34
ſit ſeruus , vel famulus deferre ſui hæredi litteras
amatorias ad concubinam Domini;quia hæc non
videtur directa cooperatio ad peccatum,tamquam
proximum inſtrumentum,ſed magis remotè ſe ha-
bear;ſicque videri vt ſeruo,ſeu famulo liceat , tal-
tum in aliquo caſu,vt ad euadendum mortem ſibi
comminatam,vt docent Sa, verbo *peccatum n. 9.*
Caſtrus Palaus citatus à Diana *p.7.tract.9.reſ.51.*
in fine,† Tamen verius dicunt alij DD.vt non li- 35
ceat ſeruo,aut famulo litteras amatorias concubi-
næ deferre , ſicut nec eſſe internuncius ad collo-
quendum de turpibus cum Domini concubina,vt
docent Sanchez *in ſumma tomo 1.lib.1.c.7.n. 26.*
Rebellus *de obligat.Iuſt.p.2.lib.1.q.14.ſect. 7. n.*
*53.*Molfeſius *in ſumma tomo 1.tr.8. c. 10. n 60.*
Gaſpar.Hurtado,*diſ.9.*Diana *p,3.tract. 6. miſcel.*
*reſ.*46.Machadus *tom.2.lib.6.p.7.tract.11.n.6.*

Et licet Thomas Sanchez *lib.9.de matrim.diſp.* 36
46.n.34 aſſerat quod ſcribere verba turpia non ſit
intrinſecè malũ,ſicque vt poſſit dari caſus , in quo
licitum ſit famulo heri ſcribere litteras,verba tur-
pia continentes,vt ſi alias immineret ei periculum
mortis,vel alterius grauis nocumenti : at dicit
Diana non eſſe recedendum à ſententia contraria,
qui limitat cum Molfeſio & Sanchez , *vbi ſupra*
*n.26.*Azorio.*tom.2.inſtit moral.lib.12.cap.vlt. q.*
*8.*Hurtado *diſ.9* & aliis. †.quando Herus in di- 37
ctis litteris petat ſolum à concubina , vt tali hora
ad ſe veniat, vel ad talem locum , cum & poſſit
etiam hoc famulus ore nunciare concubinæ;quia
hæc actio continet rem indifferentem , cum
non ad fornicandum , ſed ad ſolum aduentum
inducant ; idemque dicit de famulo , cui præ-
cipit Dominus , vt fœminam inſequatur ad
ſciendum vbi habitat , vel id inquirat , ac po-
ſtea Dominum certiorem faciat ; & quod eo
minor cauſa famulum excuſet ſi fœmina , quam
inſequitur ſit honeſta:alia adducunt videnda Dia-
na,vbi de aurigis,& de aliis operibus indifferenti-
bus, quæ ex iuſta cauſa poſſunt ſerui ea mandato
Domini exercere, idem Diana , *p.7. tract.7. dict.*
reſ 51.remiſſiue,vbi ſe citat, *p.5.*& late Vaſquez,
*opuſculo de ſcandalo q.43 art.8.dubio 7.*Sanchez,
in ſumma tom.1.lib.1 cap.6.à n.12.

Vnde etiam infertur certum eſſe non teneri ſer- 38
uum nec poſſe obedire in his,quæ per ſe mala ſunt,
vt quæ ſunt contra ius naturale;vel ius gentiũ,vel
quæ ſunt contraria diuinis præceptis , ſed in his
inquam,quæ Eccleſiæ,& legibus ciuilium Princi-
pum , dicunt DD. conſiderandum eſſe,an arctius
obliget Eccleſiæ, vel Principi præceptum , quam
Domini;& tunc ipſi potius Eccleſiæ , quã Domi-
no parendum eſſe,quod ſi Eccleſiæ, vel Principis
præceptum non ita arcte obliget,vt velit antepo-
ni præcepto Domini,tunc poſſe ſeruum tuta con-
ſcientia parere Domino;quia in tali caſu non obli-
gat Eccleſiæ præceptum , vel Principis : docent
Azor,*tom.2.lib.1.cap.*18. *q.*10. Filiucius, *tom.2.*
*tract.*28.*p.2.cap.3.n.*46.Trulench. *tom.1.in opere*
morali lib.4.cap.1.dubio 5.n.4. † Diana,*p.7.tr.7.* 39
*reſ.*48.vbi & ex Machado refert, *tom.2.lib.6.p 7.*
tract.11 docum.2.n.4. ex Iaſone , & aliis iuriſtis,
vbi ſeruus,qui Domini mandato compulſus occi-
dit Domini vxorem ſuſpectam de adulterio, ſit li-
berà peccato in foro interno , nec in externo
mori mereatur;at Diana cum quo & ego multum
dubitet

dubitet, de hac doctrina, cui ſtandumnon eſſe dicunt Theologi.

40 Ad vltimam quæſtionis partem reſpondeo cum Eminentiſſimo Cardinali Logo *de Iuſtitia tom. 1. diſp. 6. ſection. 4. num. 39.* Diana *dict. p. 7. tract. 7. reſolut. 18.* qui dicunt, vt libertas comparetur per leges aliquorum locorum prout teſte rebello in gallia ſerui omnes liberi fiunt, ne pauperes indignæ famè præmantur non inuenientes Dominos, quibus inſeruiant, ſi aliunde ſerui & ancillæ exteræ aſportentur, & ſimiliter dicunt extare Bullam Pij V. quæ incipit *dignum, & rationi congruum*, quæ eſt 17. inter eius Bullas *in tomo 2. Bullary.* & alia Bulla Pauli III. quæ à Pio V. *ibi* citatur, in quibus conceditur, & renouatur facultas conſeruatoribus verbis Romæ, vt quoſcumque captiuos Chriſtianos iam factos, & addictos conſeruatores pro libertate confugientes, & libertatem proclamantes, liberare poſſint, eoſque ſic liberos factos, pro liberis hominibus, & ciuibus
41 Romanis vbique terrarum habendos eſſe decernunt.

Quod tamen priuilegium eſſe hodie in vrbis Romæ ſuſpicantur, tamen extra territorium, & Dominium temporale Pontificis, non habeatur de facto rata illa libertas, ſed vt Domini poſſint, vbi primum inueniant ſeruos ſuos extra illud territorium, ſibi in priſtinam ſeruitutem reuocare. Verùm ſi à Dominis plene manumittantur, Iuxta quæ dixi *ſupra in Rub. ſub q. 1. & ſub c. 1. & in c. præced.* exiſtimos ſeruos libertatem conſequutos, pro toto orbe terrarum liberos fieri, & per ea, quæ dico *infra ſub c. fin. hoc tit.*

AD TEXT. IN CAP. V. Conſuluit. hoc titulo.

PRÆMISSVM.

IN textu hoc de duobus decidit Pontifex, nempe vt ſpurij non ſint ordinandi, de quo dixi lariſſime *ſupra in Rub. & tit. de filiis Preſbyteror.* ſecundum vt ſerui ordinarij non debeant, nec valeant, de quo iam late *in Rub. & Iuribus huius tituli.*

AD TEXT. IN CAP. VI. Es libentius hoc titulo.

PRÆMISSVM.

TExtvs iſte manet declaratus *ſub cap. 1. q. 1. huius tituli*, cui adhærent dicta *ſupra in cap. de famulis 3.* & ibi *q. 2. hoc tit.* quare amplius de eius materia non eſſe agendum iudico, & quæ dicta ſunt *ibi* de ingratis libertis; item, & quæ dixi *ſub cap. 1. de ſeruis adſcriptitiis.*

AD TEXT. IN CAP. VII. Miramur. hoc titulo.

PRÆMISSVM.

QVatenvs ex textu hic poſſet eſſe dubium iuxta antiquiora tempora, num ordo ſubdiaconatus computaretur inter ordines ſacros, ideo poteris hic adiungere nonnulla, quæ dixi *ſub Rub. & tit. de temporib. ordin. & in tit. de ætate, & qualitate ordinandor;* item & *in cap. t. cap. fin. de ſacramentis non iterandis*, vbi & ſicut ex hoc textu patet ſubdiaconatus hodie in Eccleſia ordo ſacer eſt, itaque ad effectum textus noſtri, nempe vt ſeruus ſubdiaconus ordinatus debeat, aut non in ſeruitutem reuocari, poteris hic adiungere quæ dixi *in cap. 1. ſub q. 1.*

QVÆST. I.

An Epiſcopus, ſeruo ſcienter alieno conferat ordinem ſubdiaconatus teneatur Domino dare duplam ſatisfactionem, ſicut ſi conferret illi ordinem Diaconatus, ac Presbyteratus? vel reddi debeat Domino ſeruus ipſe, veluti, ſi tantum eſſet ordinatus in minoribus.

SVMMARIVM.

1 *Subdiaconatus olim non reddebat inhabilem ad matrimonium, Preſbyteratus, & diaconatus ordo ſic.*
2 *Epiſcopus ordinans Diaconum, & Preſbyterum ſeruum duplici ſatisfactione tenetur, idem ſi ordinet illum ſubdiaconum, neſciente, vel abſente Domino n. 3.*
3 Cap. ex antiquis diſt. 54.
4 *Subdiaconi debent ſeruare continentiam, ſicut Diaconi.*
5 *Subdiaconi continentia à quo tempore ſeruetur.*

ET videtur quod ſeruus ſubdiaconus ordinatus 1
poſſit à Domino in ſeruitutem redigi, quia eodem modo cenſet lex de ſubdiacono, quod de minoribus ordinibus; quia ſubdiaconatus ordo ſacer antiquitus non reputabatur, cum nec haberet votum continentiæ annexum, nec redderet hominem ad matrimonium inhabilem, ſicut colligunt DD. ex verbis textus *in c. ex antiquis diſt. 54.* ibi *reliqua vero officia* dicentes ſub ea vniuerſalitate ſubdiaconum comprehendi, tum etiam *ex c. ſi ſeruus abſente 19.* de quo iam *ſupra* dixi *ſub d. c. 2.* † 2
videtur vt tantùm *Diaconatus, & Presbyteratus*, ordo ſacer ſit ad quos, ſi ſciens Epiſcopus aſcẽdat, abſente, vel neſciente Domino, ipſi duplici ſatisfactione Epiſcopus remanet obnoxius, vt patet ex verbis ibi: *quod ſi ſeruus Diaconus, aut Presbyter fuerit ordinatus ipſo in clericatus officio permanente, Epiſcopus cum Domino duplici compenſatione compenſet.*

Tamen quia vt dixi, *ſub dicto cap. 2. q. 1.* ſub- 3
diaconatus ſit ſacer ordo nunc, vt expreſſe diſponit Pontifex Alex. III. *hic*; ideo quod dicunt DD. de ordinibus Diaconatus, ac Presbyteratus procedât, & in ſubdiaconatu reſpectu ſerui ordinati, neſciente, vel abſente Domino; quatenus ad reddendam ei ſatisfactionem patet ex dictis *ibi* legendis: nã ex quo cœpit à conſt Greg. 1. relat: *in c. ante triennium 31. diſt.* & Vrbani 2. *in cap. eruveſcant diſt. 32.*

*diſt.*32.vt ſit ſacer ordo,in quibus cum decernatur vt nullus ſubdiaconatus ordinetur,niſi prius caſtitatem promittat, ille ſic ſacer ordo probetur; & ideo merito Pootifex hic putauit textum *in dicto c. ex antiquis*,extendendum eſſe ad inſignitũ ſubdiaconatu,vt docent Campan.l.*in diuerſorie Iuris can.Rub.*13.*c.*8.*n.*3.*in fin.* Azor,*inſt.morul.p.*2.*lib.*13.*c.*13.*q.*2. Abbas antiq. Zabarela Collect. Bellam. Butrius. Ioan. Andreas, Innocent. Anania, Panormit. Hoſtienſ. Anchartan. & Barboſa *hic* remiſſiuè, Ximanez *in concord Iur.p.*1.*&* 2. Alagona *ia compend Iur.can.pag.*117.& alij, quibus addo Suarez bene explicantem *de cenſ.diſp.*51.*ſect.*3.*ſub n.*12.

4 Quod autem ſubdiacooi oporteat, vt ſeruent continentiam,ſicut Diaconi DD. docent per textum,*in dicto c.ante triennium,& in c.multorum,c. ſubdiaconus diſt.*32.& Victoria,*de ſacrum.matrimonij ex n.*308. Neguzan,*in Sylua nupt.lib.*1.*ex n.*134. Rojas *de heret. p.* 1.*ex n.*530. Mozz.*de contract.tit.de matrim.* §. *qui poſſint matrimentum contrahere*,vel non *n.*19. Barboſa *in d.c.ante trien-*
5 *nium*,alia congerens, † Et à quo tempore fuerit præcepta continentia ſubdiaconis,dixit idem Collect.*ad c.ſi quis eorum diſt.*32.*num.*2. vbi etſi per gloſſam ibi: *nec etiam tempore Apoſtolorum licitũ fuit contrahere in ſubdiaconatus*: tamen merito DD.dicere multò tempore ſubdiaconis fuiſſe permiſſum matrimonium poſtquam fuerit prohibitum Diacoois,& Preſbyteris,Abbas *in c. à multis de ætate ordin.notub.* Turrecremata *in c.nullus.*1.*diſt.*28.*& in princ.diſt.*31. Cardinalis Bellarm.*de Monach.lib.*2.*c.*34.*ad finem*,Henriquez,*in ſumma lib.*10.*c.*2.§. 2.*littera l.& c.*14.§.7. Vaſquez *de ordine diſp.*237.*c.*2.*ex n.*12.*& diſp.*238.*c.*6. *à n.* 57. *& diſp.*240 *c.*3.quorum aliqui tenent à tempore Silueſtri in Concilio Romano fuiſſe præceptum continentiam ſubdiaconis,alij verò à tempore Gregorij I.per textum oostrum;dum Innocent Papa ait à Gregorio ſubdiaconatus ordinem cœpiſſe dici ſacrum;non enim in primitiua Eccleſia fuit ordo ſacer,vt patet *in c.nullus diſt.*60.*& in d.c.à multis*, vbi & nos *de ætate,& qualit.ordinand.*

AD TEXT. IN CAP. fin. De ſeruis non ordinandis hoc titulo.

PRÆMISSVM.

CVM textus iſte decernat Iuxta iuris regulas,quod natus ex ſeruo,& libera matre, ſit liber,& licitè promoueatur;ideo oportet hoc textu expendere, qui vere ad hunc,& alios effectus Iuris, aut Dignitates dicantur liberi.

QVÆST. I.

An natus ex libera matre, & patre ſeruo, impediri poſsit ad ordines promoueri? Vbi quoad ſtatus,conditionem, vel honores, nobilia.& Dignitates? An natus ex vno parentum libero,alio verò ſeruo ſit liber, aut ſeruus? Et ex quibus temporibus natiuitatis filij hoc mettatur?

SVMMARIVM.

1 l.2.Cod.de libertis,& eorum liberis n.16.
2 l.2.Cod.de ſeruis Reipublicæ.
3 Cap.cum multæ 13.quæſt.ſio.n.23.
4 *Liber naſcitur natus ex libera matre, patre vero ſeruo; ſic valeat ordinari contradicente Domino ſui patris,&* n.9.
5 *Filij quoad ſeruitutem ſequuntur conditionem matris.*
6 *Partus ſemper ſequitur conditionem ventris, non patris,& quare ex* n.11. ad 16.§. in his in fragm.*Vlpiani.*
8 *Conceptus ex matre ſerua, ſi aliquo tempore ante partum fuit libera, naſcitur liber, &* n.8.l.Areſcuſa 15.ff de ſtatu hominum.
9 *Natus ex matre quæ à conceptione vſque ad partum fuit ſerua aliquo etſi paruo tempore libera,valet ordinari.*
10 *Proles,vt legitima ſit, ſufficit bona fides alterius parentis.*
11 *Res trahere debet Dominium à principaliori & ipſum ſequi.*
12 *Partus in eſſe,conditionis,& ſtatus,potius cognominatur a matre,quam à patre.*
13 *Arbores non dicuntur fructus ſeminis terra mundata,ſed ipſius terra.*
14 *Proles recipit corpus à matre,tanquam adminiſtrante materiam ex qua.*
15 *Partus fauor poteſt prodeſſe triplici tempore, conceptionis,natiuitatis,& medio vt* n.18.& 19.*expenditur.*
16 *Pater eſt cauſa potentior, & effectiua generationis,&* n.37.& 38.
17 *Filius vnicus maſculus conſeruat paternam Domum.*
18 *Mulier grauida filios educans, minus apta eſt obſequiis heri.*
20 *Filius natus ex libera,ſeruus ſolet naſci, aut redigi ex delicto ſui patris,&* n.21.
21 l.fin.Cod.de ſeruis fugitiuis.
24 Cap.liberi 32.q 4.& n.27.
25 l.cum legitimæ ff.de ſtatu hominum n. 28.
26 Cap.fin.32.quæſt.4.& n.28.
27 *Filij quoad libertatem, & ſeruitutem ſequuntur deteriorem partem, ideſt debiliorem, qualis eſt fœmina.*
28 *Filij ex matrimonio habiti ſequuntur, patrem quoad familiam, & honores quoad libertatem.& ſeruitutem matrem, etiam ſi naſcantur extra matrimonium & ex* n.30.*& firmiter ex* n.36. *aliter ſtatuto, & conſuetudine fieri valeant* n.42.& quæſt.ſequenti.
29 *Vulgò cõceptus dicitur qui eſt ſpurius,vt ſi pater Monachus,vel ex inceſta cõceptu ſit proles.*
30 *Clericalis ordo eſt Dignitas,qua nobilitas, ſed non inde filius clerici poteſt ordinari,vt* n.43.
31 l.nati 29.Cod.de decurion.lib.10.n.44.
32 l.hi qui Cod.de murilegulis n.44.
34 l.ex iogenuo 4.C.de agricolis,& mancip.n.44.
34 l. ſi qui adſcriptitiæ 24. Cod. de agricolis, & cenſitis lib.11.n.44.
35 l.3.tit.15.part.4.& n.43.
36 *Filij nati ex obſcuro patre,matre tamen nobili, naſcuntur ignobiles.*
37 *Mater quoad Dignitatem,& honorem ſpectat cedit viro.*
38 *Nobilitas eſt Dignitas à parentibus deriuata, qua denominatur à potentiori cauſa.*
39 *Agens omne nobilius eſt patiente.*

40 *Arma*,

40 *Arma,& inſignia familiæ paterna, non materna debet portare filius.*

41 *Ægyptij putabant patrem eſſe generis auctorem, matrem nutrimentum.*

1 ET videtur quod talis ſic natus nequeat ordinari;quia vt patet ex textu *in l.2. cod.de libertis & eorum liberis*,verſ.*filiis* partus ſequitur conditionem patris quoad ſeruitutẽ,nempè cum pater reuocatur in ſeruitutem propter ingratitudinem;nam & filij,hoc patre,nati poſt commiſſam ingratitudinem reducuntur in ſeruitutem, etiam ſi ex libera matre
2 orti fuerint, † item ex *l.2.cod.de ſeruis Reipublicæ*, vbi natus ex ſeruo Reipublicæ, & liberæ mulieres ſeruus naſcitur.

3 Item & patet ex *cap.cum multæ 19.q.fin.* vbi natus ex patre clerico,& libera,nequit ordinari; item ex *cap.liberi 32.q.4.* vbi quod filius natus ex legitimo matrimonio debet ſequi conditionem patris, & ex aliis iuribus adductis *hic* in verſ.*ad ſecundam*.

4 Tamen dicendum eſt Pontificem Gregor.IX. in textu noſtro rectè iuxta iuris regulas decreuiſſe filiũ natum ex libera matre,patre verò ſeruo ſiue ex matrimonio,aut illegitimo coïtu, liberum naſci; ita vt etſi Dominus ſui patris contradicat, poſſit ordinari, nullo ſeruitutis appoſito impedimento turbante.
5 † Quia quoad ſeruitutem eſt iuris regula plana, vt filij ſequantur cõditionem matris; atque ita ſi mater ancilla ſit, filij eius ſint ſerui, etſi pater liber fuerit; ſin verò mater libera ſit,filij inquã liberi cuiuſcumque conditionis ſit pater, vt probant expreſsè DD. per textum noſtrum,& per *l. partum. 7. cod. de rei vindic.*& ex Iuſtin.*in § penult.inſtit.de iure perſonar. & in §.ſed etſi quis inſtit.de ingenuis*,& ex illo vulgi axioma adduci ſolito.

6 Partum ſemper ventris conditionẽ ſequi ex *dict. l.7.de rei vindic.* quæ deſumpta eſt ex *lib.3.tit.3.c.3. in cod. Gregor. l.& ſeruorum 5. §. ingenui ff.de ſtatu hominũ,l.idem Pomponius 5.§.idem ſcribit ſi aquam ff.de rei vind. l. placuit 42. cod. deliber. cauſa, l. ne diutius cod. de agricolis, & cenſitis*, quam benè explicant Conan. *lib.2. comm. c.10. l. huiuſmodi 86.§. legatum ff.de leg.1.* quam in id expendit Caldas Pereyra Luſitano *in reſponſo pro Domino Ioanne de Taſo*, incipit, *præmiſſa facti ſpecie,n.1.* grauiter Gomezius *in l.79.Tauri n.9.* Anton.Pichard.*in diſput. de murilegulis tract.de nobilit.communic.n.12.& 93. & in dict.§.1.inſt.de ingenuis*,vbi cæteri inſtitutarij.

7 Nec obſtat Vlpianus *in fragm.t.t.5.§.in his*, quatenus ſcribit quod ſi mulier libera conceperit,deinde ancilla facta peperit, partus quoque ſeruus ſit. Quia reſpondetur quod etſi verum ſit, iuris rigore inſpecto,ex Ancilla natum,ſeruum eſſe: tamen ſi ea aliquo tempore, vel conceptionis, vel medio tempore,vel partus libera fuerit, libertatis fauore partus liber ſit,vt oſtendit Iuſtinian. *in dicto §.1. inſtit. de ingenuis*,verb.*placuit*,quod benignitatem ſignificat, & gratiam: ſic idem Pichard. *in dict. §.1.n.6.* cum Iulio Paulo,inducens textum *in l. Imperator.18.ff.de ſtatu hom.l.ſi ante cod.de pœnis*,& vt Martianus probat *in dict.l.& ſeruorum §.ingenui ff.de ſtatu homin.* à quo habuit Iuſtin. *in dict. §.1. inſtit. de ingenuis*: nam ex quolibet tempore,per quod mater ventrem tulit,libera fuerit, & partus quoque ſit liber.

8 Itaque ſiue quæ ſerua concepit,& geſtauit libera pariat) vt Areſcuſſa illa, de qua Triphon.*in l. Areſcuſſa 15.ff.ſtatu hom.*) non dubium eſt quin liberum pariat,ſiue quæ ſerua concepit,prægnans manumiſſa ante partum iterum in ſeruitutem redacta, ſiue libera concepit, & ſerua ſemper poſtea fuit liberum hæc quoque pariet;quia non debet calamitas matris ei nocere,qui in ventre eſt,vt aiunt Martian.& Iuſtinian.*vbi ſupra*, & Iulius Paulus *lib.2.ſent.tit.25.* qui tria tempora dicta cõplexus eſt,vt retulit etiam Iuſt. *in dict.§.1.*& Cujacius *in dict.tit.25.*Pauli,& *ex l.2. tit.21.p.4.*& addunt adducti,& Hotoman.quod etſi inter veteres prudentes deſidiũ fuerit,id autem crebriori calculo receptum fuerit libertatis fauore.

Quare ad deciſionem textus noſtri dicendum eſt 9
ſic natũ poſſe ad ordines promoueri,vt colligũt Ordinarij,Abbas,Antiquus, Zabarel. Collect. Bellam. Ioan.Andreas,Hoſtienſ.Anchart.Henric.Anania Innoc.Panorm. & Barboſa *hic*, & Viuianus *in ration. huius tit.pag.117.*Cardin.Tolet.*inſtruct.ſacerd.lib.1. c.59.*D.Roderic.Acugna *in com.c.1.n.2.in fine, diſt. 54.*Paleor.*de nothis,& ſpuriis c.15.n.4.*Læli de Zanchis *in tr.de privileg.Eccleſ.priuil.34.n.24.* Campan. *in diuerſ.iuris canonici Rub.11.c.8.n.10.*verſ. *vt tamen*,& alij, & dictum axioma probatur etiam *ex l. veteri c.21. exodi* ibi: *Si Dominus dederit Ancillam ſuam alicui in vxorẽ,& peperit filios,& filias,mulier, & liberi eius erunt Domini ſui.* Quibus verbis indicatur filios ſequi conditionem matris.

Laborant quidem interpretes in reddenda ratione 10
cum conſiderent,vt ex quo pater ſit liber fauore libertatis, etiam quoad conditionem debeat partus naſci debet ſicut vt proles ſit legitima ſufficit bona fides alterius parentis, vt *in c. ex tenore qui filij ſint*
legitimi. † Deinde quia cum res debeat trahere Do- 11
minium à principaliori,& ipſum ſequi *l. quæritur ff. de ſtatu homin.*& ſemen viri ſit principalius in generatione,videatur contra text.noſtrum,vt deberet at-
tendi patris conditio, † ſed quia ex aliis principiis 12
concluſionem iuris vtriuſque adductã comprobant DD.ideò vt referũt antiqui hic,& præter alios rectè Ægidius Bellamera à matre potius, quàm à patre partus cognominatur ineſſe cõditionis,& ſtatus;quia
partus potius dicitur fructus matris, quàm patris. † 13
ſicut arbores non dicuntur fructus ſeminis terræ
mandari, ſed ipſius terræ.† Et ſic D.Thom.& com- 14
munis cum eo *in 4.ſent.dict.39.q.vnic. art.4. in corp.* dixerũt quod proles corpus recipiat à matre,tãquam adminiſtrante materiam, ex qua id formatur ſeruitutemque ad corpus pertinere.

Deinde quia vt Angelus *in dicto §.1.inſt. de inge-* 15
nuis,& cæteri inſtitutarij,qui ad libertatem inſpexerunt leges,quod certius eſt, vnde cum conſtare non poſſit de filio à quo patre ſit genitus, cum tamen conſtet cuius matris fœtus ſit,ſequitur, vt ſi ſequeretur patris inceri libertatem poſſet in hoc fieri Domino præiudicium & ex dicto Bald. *in l. fin. paulò poſt.princ.cod.de ſeruis fugitiuis*,& Saliceti *in dict. l. partum in fine*,quia fauor partus, cui poteſt libertas matris triplici tempore prodeſſe, nimirum conceptionis,partus,& medio,quod non poſſet pater, ſed ſolùm conceptionis tempore,quo eſt cauſa efficiens ſequitur rectè dicendum à matre in textu noſtro li-
bertatem nacti quoad ordines etiã deſumi,† ſolum 16
enim,vt ait Pichard.*in dict.tr.de nobil.commun.*pater eſt cauſa poiëtior, & effectiua tempore generationis,Barboſa *in cap.3.de coniugio ſeruor.num. fin.* vbi ex Sanchez reſoluit, & multis aliis D.Franc. de Amaya *in l.exemplo 36.cod.de Decurionib. num. 10.* quia in maſculis conſeruatur poſteritas, & ſucceſſio
† Iuxta quod dixit Heſiodus, quod vnicus filius 17
ſeruat paternam Domum, & Iuſtinian. *in §. 1. de legitima agnat. tutela*, dum ait Romanos voluiſſe filios ſequi patris, non matris familiam, quia exiſtimarũt filias eſſe finem familiæ,vt iam alibi dixi latè *ex l.pronunciatio 195.§.fin.ff.de verb.ſignif.*

Vltimo,quia mater grauida,& filios educans,mi- 18
nus apta eſt obſequiis heri,quod in patre ſeruo non

inuenitur; & quia maiorem operam impedit mater in enutriendis,& procreandis filiis;& quia cũ mater pariendo ſit expoſita mortis periculo,quod periculũ pater minime ſubit inde fiat, vt Dominus matris, quia hoc damnũ ſentit,debeat, & commodũ fœtus adipiſci; itaque præter alios alias rationes omittens cõſiderat Thom.Sanch.*de matr.lib.7.diſp.24.per tot.* & *ibi n.5.*vbi *ex n.6.*latè cum infinitis,& per cõcluſiones probat,quod habitus ab aliquo ex propria ancilla eſt ſeruus patris,& *n.10.& 11.*dicẽs vt ſufficiat tempore conceptionis,aut natiuitatis,aut medio matrem liberam fuiſſe,vt partus libertate gaudeat,ſicut benè expendunt gloſſa *c.fin.*verb.*deteriorem partem 32.q.4.* cum aliis ad textum noſtrum, Hoſtienſis *in ſum.2.p.lib.8.tit.15.art.4.q.1.* Molina *tom.1. de iuſt. tr.2.diſp.33.*qui addit id in fauorem libertatis conſtitutum eſſe,natura rei poſtulanti potius ſolius partus tempus ſpectandum Sotus *in 4.diſt.35.q.vnic.art.4. col.2.*immediate ante verſ.*addit verò*,quam concluſionem explicat Thom.Sanch.*dict.n.11.*quando ex vi natalium,& ſtatus matris eſt futura ſoboles libera aut ſeruituti ſubdita,quia tunc ſatis eſt libertas matris minimo temporis momento, quo fœtus fuit in vtero,vt liber ſit;ſecus verò quãdo non iure ſequelæ ſtatus materni futurum eſt,vt fœtus ſit ſeruus,vt ex ſequentibus in reſponſione ad argumenta patet. Videbis Barboſ. *in c.fin.34.q.4.* & Tyraq. *de nob.c.18.*
19 *n.61.& l.61.conub.gloſſa 1.p.1.n.57.*† Et Anton. Pichard.*de nob.com.n.fin.*dũ dicit dicta de medio tempore intelligi oportere de ſeruitute,quæ tantùm introducta eſt,veluti ſi participandi pretij cauſa vendi paſſa ſit, non ſi iure gentium ſerua ſit, vtpote bello capta,de quo ſtatim *infra.*

20 Non ergo iam obſtant adducta *ſup.ſub n.1.* non textus *in dict.l.2.cod.de libertis,& eorum liberis*,dict. verſ.*filiis*;quia diſpoſitum in ea lege non conſurgit ex vi ſtatus materni,ſed in pœnam inſignis delicti, paternæ ingratitudinis, vt benè expendit Horoſcius *in dict.l.& ſeruorum §.1.n.2.ff.de ſtat. homin.*Padilla *in l.naturalis n.3.ff.de praeſcript.verbis*,Th.Sanch. *d. diſp.24.lib.7.de matr.n.30.* & patet ex his,quæ dixi *ſup.ſub c.3. de reuocando manumiſſum in ſeruitutem*
21 *propter eius ingratitudinem*,† qui ſic vt iam explicaui ex Alber.intelligit *l.fin.cod.de ſeruis fugitiuis*,vbi deciditur ſeruos publicis operibus deputatos, qui ſe priuatarũ ancillarum conſortiis adiunxerunt redigi in ſeruitutẽ cum vxoribus, & filiis eorum,ſic vt filij ex libera nati ſint ſerui, ſequentes quoad hoc cõditionẽ patris;nam ideo procedere dicunt;quia huiuſmodi filij ob delictum paternũ puniuntur, ſequẽdo in hoc patris conditionem, non enim fiunt ſerui ex vi natalium, & ſtatus materni, ſed ex delicto, & ingratitudine patris. Et ſic fieri concludit Th.Sanch. *poſt n.12. & 14.* quod ſi mater prægnans iure belli capta eſt,fœtus quoque fiat mancipiũ,non obſtante libertate matris tempore conceptionis,quia non ex vi natalium efficitur ſeruus,ſed quod vna cum matre bello iuſto captus ſit,eoque beneficio affectus,ne vna cum matre interimeretur: ita etiam Anton.Pichard.*de nobil.comun.n.fin.* vbi tũc dicit ſatis cõſtare natum in eo ſtatu ſeruum exiſtere;quemadmodum in Seruio Tullio vſu venit,cuius mater Ocriuia Regij ſanguinis mulier à Tarquino Romanorum Rege capta in ſeruitute pepererit,vnde ſeruus denominatus eſt,quaſi Dulios,vt ait Dionis.

22 Non obſtat ſecundùm *ex dict. l. 2. cod. de ſeruis Reipublicæ*; quia expenditur ſub diſtinctione tradita *num. præced.* etſi ſolum Ægid. Bellam. hic ſolutionem præſtans ex Vincent. dicat vt fallat regula textus noſtri in nato ex ſeruo Reipulicæ, & libera matre.

Nec textus *in c.tum multæ 15.q.fin.*quia loquitur 23
de filio Clerici,& libera matre. Iſte enim vt latè diximus *ſub tit. de filiis Præſb.* ex alio impedimento, nẽpè ſpuritatis nequit ordinari iuxta *ibi dicta ex c.1.* cum aliis,& patet *ex c.conſuluit 4.hoc tit.*Ægid.Bellam.*hic ſub n.1.in fin.*etiam expendit.

Non textus *in dict.cap.liberi 32.q.4.*vbi quod fi- 24
lius natus ex legitimo matrimonio debet ſequi conditionem patris;quia etſi ex illo textu, † & per ver- 25
ba legis cum legitimæ *ff.de ſtatu homin.* ibi:*Cum legitimæ nuptiæ factæ ſunt,patrẽ liberi ſequuntur, vulgò quæſitus matrem*,† & ex *dict.c.fin.32.q.4.*quod eſt D. 26
Iſidori *lib.9.ethymolog.c.5.*vbi loquens de filiis conceptis ex legitimo matrimonio ſic dicit ſemper qui naſcitur deteriorem partem ſumit;& *ibi* hi vero qui non ſunt de legitimo matrimonio matrem potius,quàm patrẽ ſequuntur vt tenuerunt Guilhelm. Naſo,quẽ referunt,& ſequuntur Anton.*in c.n.9. & in c.licet n.4.de coniug.ſeruorũ*,Præpoſit.*ibi* ſuper gloſſa in verb. *diſſoluendi.* † Sed contraria ſententia 27
eſt veriſſima,nimirum filios ex legitimo matrimonio procreatos ſequi conditionem matris quoad libertatem,& ſeruitutẽ ex textu noſtro,& aliis,& ſic textus *in dict.c.liberi,& fin.32.q.4* ibi: *Deteriorem partem* intelligatur iuxta gloſſam *ibi*, & communem DD.vt tales filij ſequantur deteriorem partem,id eſt debiliorẽ qualis eſt fœmina;& ſic Th. Sanch. *d.diſp.24. lib.7.de matr.ſub n.8* cum multis,& *gl. c.fin.hic.* vbi Hoſtienſ.*n.1.*Anton.*n.2.*Abbas *n.vnico.*& gloſſa, *in c.1.*verb.*diſſoluenda*,de coniugio ſeruorũ,& ibi Hoſtienſ.*n.7.*Abbas *n.5.*Alex.de Neuo *n.8.* Cardinalis *n.4.*Præpoſ.*n.6.*verſ.*nota ſecundo*,Sotus *in 4.diſt.35. q.vnica art.4.concl.1.* dicunt colligi dictam expoſitionem ex eo textu,quia prius in eo dicitur filios ex libero, & ancilla habitos eſſe conditionis ſeruilis,& vt ſtatim adiungitur. *Semper enim qui naſcitur deteriorem partem ſumit*,explicat Barboſa *in dict.c.fin. n.1.& 2.*alia adducens ex aliis,*n.2.*& Sayrus *de clau. Regia,r.9.c.6.n.26.*

Nec tunc obſtat textus *vbi ſupra*, qui ſequi con- 28
trarium videtur eo quod textus ille *in dict.c.fin.32. q.4.* concludit illegitimos filios ſequi conditionem matris;quia vt Th.Sanch. intelligit ex gloſſa *ibi*, in fine ſequi matrem, ſcilicet quoad originem; & ſic textus *in dict.l.cum legitimæ*,& *alij*, de quibus *infra* in verſ.*ad ſecundam*,non obſtent,quia veniunt intelligendi,id eſt filij ex matrimonio habiti ſequantur patrem quoad familiam. Et ſic concludo,vt ſiue filij ſint ex legitimo matrimonio,ſiue illegitimi ſint, ſequantur quoad libertatem, & ſeruitutem conditionem matris, ſicut patet *ex dict. l. & ſeruorum 5.* verſ. *ingenui ſunt ff. de ſtatu hominum*, vbi dicitur *nihil referre, an ex iuſtis nuptiis, an vulgò conceptus ſit filius*: ſic Thomas Sanchez ex comm. *dicta diſput. 24. numero 7.* † Vbi ait, quod vulgò 29
conceptus dicitur qui eſt Spurius vt expreſsè habetur *in l.vulgo 23. ff. de ſtatu hom.* vbi gloſſa verb. *non licet* explicat, vt ſi pater ſit Monachus, vel ex inceſta concepta ſit proles, rectè concludit D. Franc. de Amaya *in l. exemplo 36.cod. de decurion. ex n.18. & 21.* contra Fabium exiſtimantem in rationali verſum *dict. §. ingenui d.l 5.ff.de ſtatu homin.* ibi: *Nec intereſt ex iuſtis nuptiis concepti, an vulgò*, ineptè interiectum, & per gloſſam textus noſtri *ibi*: *Dico ergo quod iſte erat natus de legitimo matrim. &c.* Sed contra Carranzam *de partu cap. 3. §.3. à num.4.*

Ad ſecundam quæſtionis partem, an quoad ho- 30
nores,& dignitates filius ſequatur conditionem matris,aut patris, & quod matris conditionem videtur probari primo ex doctrina textus noſtri, vbi cum concedatur

concedatur ex libera matre,patre vero ſeruo,quod
poſſit ordinari , non obſtante Domino contradi-
cente,& pateat, quod Clericalis ordo ſit dignitas,
vt Abbas,& Ægidius Bellamer.*in c.ex libenti* 5,
*ſub n.*1.& cæteri dicunt,quia militia eſt,probantes
ſic *ex tit.*2.*&* 3.*infra*,vbi & quod nobilitet ſequi-
tur,vt ſiue quoad ſtatus conditionem, ſiue quoad
honores,filius ex reg.text. noſtri,ſequatur ſuæ ma-
tris conditioné iuxta dicta in toto verſ.*ad primam.*

31 Et confirmatur item quoad alios honores,*ex l.*
nati 29.*cod. decurion. lib.*10. quæ ex imperat re-
ſcripto in filio decurionis,& Dominicæ domus in-
quilinæ ſtatuit : *Natos ex inquilinarum noſtra do-*
mus matrimonio , & Patre Decurione, non patrum
32 *conditionem, ſed matrum ſequantur.* † Et ex *l. hi,*
qui 12.*cod.de murilegulis*, in verbis ſequentib. *Hi*
qui ex filiabus murilegulorum,& aliena originis pa-
tribus ſunt,vel fuerint procreati,iura materna condi-
33 *tionis agnoſcunt.*† & ex *l.ex ingenuo* 4.*cod.de agri-*
*col.& mancip.*vbi ſic aiunt Imperatores:*Ex ingenuo*
& colonis,ancillisque noſtris natos, natasvè origini,
34 *ex qua matres ſunt , facies deputari.* † Et ex *l. qui*
adſcriptia 24.*ad medium cod. de agric. & cenſitis*
*lib.*11.ibi:*Illo procul dubio obſeruando,vt ſi ex libero*
merito,& ancilla vxore-partus fuerit editus,is ma-
terna conditionis maſculam , & non paternam ſe-
quatur libertatem,& faciunt alia plura fundamen-
ta,quæ ex poëtis,& bonis authoribus congerit Pi-
chard.*cod.de murilegul.in q.de nobil.commune.ſub*
35 *n.*24.omnino legendus,† & de iure Regio *ex l.*5.
*tit.*15.*p.*4.quæ loquens de filio naturali,dicit vt ſe-
quatur conditionem matris.

36 Adhuc dicendum eſt iure optimo ſtabilitum
eſſe,vt quoad honores,& dignitates filius non ſe-
quatur matris conditionem,ſed patris,vt *in dict.l.*
cũ legitima 19.*ff.de ſtatu homin.l.ſenatoris filium* §.
l. ſenatoris filios 6.*l.liberos* 10.*ff.de ſenatorib.lib.*3.
*tit.*21.*p.*2.*l.*4.*tit.*22. *p.*4.*l.*1. *tit.*11. *p.*7. & ſic apud
omnes receptum eſt in hac parte filios ſemper pa-
tris ſui conditionem ſequi,non matris;idque non
ſolùm in naturalibus,verum & in legitimis tantùm
& ita ſi ex nobili matre obſcuro autem patre infi-
mo,liberi nati ſint,ignobiles eſſe firmant DD. &
poſt alios Bald.*in dict.l.fin. cod. de ſeruis fugitiuis*,
*& in l.*2.*col.*2.*cod.de iure emphyt.& in dicta l. libe-*
ros ff.de ſenator. Tiraquel.*de nobil. c.*15. *per tot. &*
*c.*18. *n.*20. Palacios Rubios *in Rub. de donat. inter*
§.31. *&* §. 32. Otaloxa *de nobilit.*2.*p.ex n.*4. *dict.*
*l.*3.*tit.*21.*p.*2. in illis verbis : *Mas ſi naçieſe de hyo*
dalgo , y Villano , notinçieron por bien , ni por de-
recho , que fueſſe contado por hijo dalgo., conducit
*l.*9. *tit.*11. *lib.*2. *recopilat.* iunctis *ibi* obſeruatis ab
Azeued.*n.*7.Padillà *in l.naturalis in princip.n.*7.*ff.*
*de præſcript.*P.Plaça *lib.*2,*de delict.c.*1.*n.*13. Ioan.
Garcia *de nob.gloſſa* 12.*n.*85. Seſſe *deciſ.*2. *n.*15. &
videndæ ſunt *leges* 1.*cod.de liber.cauſa l.D.Mar-*
co cod.de queſt. Anton.Gomez.& alij ſcribentes ſu-
37 per *dict. l.*79. *Tauri*, † ex illis quidem rationibus,
quia mater quoad dignitaté,& honoré ſpectat,ce-
dit viro,vt *in dict.l.mulieres cod. de incolis lib.*10.
38 *& cod.de dignit.lib.*11.† Et quia cum nobilitas ſit
dignitas à parentibus deriuata , quæ denominatur
à potentiori cauſa,vt notant idem Bald.*in dicta l.*
*fin.n.*4.*cod.de ſeruis fugitiuis*,& potentius ſit prin-
cipium effectiuum,quod in generatione omnium
conſenſu viri præbet , quam materia ex muliere
39 tradit. † Cum omne agens nobilius patiente ſit,
ſequitur in hoc puncto dicendum filium à patre,
40 non à matre , virtutem habere oportere. † Et ita
etiam Dominic.*in c.ſtatutum in* 2.*de hæret. lib.*6.
*col.*2. notabat filium arma, & inſignia familiæ pa-
ternæ,non maternæ portare debere.

Equidem Ægyptij teſte Diodoro *lib.*2. ſolùm 41
putabant patrem eſſe generis authorem , matrem
nutrimentum , & locum tantum infanti præbere:
alia plura omnino videnda congerunt etiam ex
antiquitate Anton.Pichard.*dict.tr. de nob.commun.*
*ex n.*84.85.86. cum aliis vſque ad finé, D.Th.*in* 4.
*diſt.*36.*q.vnic.dict.art.*4.*in corp.* & Thom. Sanch.
*dict.lib.*7.*de matr.diſp.*24.*ex n* 1.cum Greg.Lopez,
Auendaño,Couar.Villapand.Perez,Tello,& aliis.

Et in tantum ſic proſequuntur multi , vt ſibi 42
perſuadeant,nec ſtatuto,nec conſuetudine induci
eſſe,vt filius quoad nobilitatem ſequatur conditio-
nem matris,inter quos Bart. *in l. exemplo n.*2. *cod.*
*de Decurion.lib.*10.*ibi* Angel.Guillielm.Benedict.*in*
*c.Raynucius in princ.n.*15.*de teſtam.* Ioan.Lupus *in*
Rub.de donat.inter virum,& vxor.§.32.*n.*4. & alij
multi,quos refert Tyraquel.*de nob.dict.c.*18. *n.*22.
ſed quia alij contra teneant, ideo de hoc puncto,
infra *ſub q ſeq* dum ago de dubio,an conſuetudi-
ne legitimè præſcripta alicubi filius , non matris,
ſed patris ſequatur conditionem quoad ſtatum.

Nec obſtant in contrarium adducta non pri- 43
mum dictũ,quod ordo clericalis ſit dignitas, quia
illa argumentatio huic dicto non adaptatur : nam
aliud eſt dicere , vt talis ordo ſit dignitas aliud in-
quam dicere quod filius ſequatur patris conditio-
nem quoad dignitatem,cum vt diximus *ſup.in tit.*
de filiis Presbyt. iam tunc Sacerdotis filius ex alio
capite ordinari nequit , qui nec ad honores patris
admittitur ex *ibi* dictis.

Et minus implicant aliæ leges codicis adductæ 44
in princ.huius verſ.*ad ſecundam* , quia vt patet ex
illis,vno verbo reſpódet Pichard.*ſup.n.fin.in fin* &
apparet ex his,quæ dixi *ſub cap.*1. *& Rub.huius tit.*
prædictæ enim loquuntur de filiis natis ex ſeruilis
conditionis mulieribus,vt & ipſe laté in ea *diſp.de*
*nob.*obſeruat. Videbis D.Franc.de Amaya *in d.*
*l.exemplo cod.de Decurion ex n.*11.*&* 12.vbi latiſſi-
mè expendit, & *ibi ſub n.*17.18.*&* 19. & quæ ego
dico *infr.q.*2.verſ.*ad quartam*,in fine,& verſ.*ob id.*

Non *dict.lex.p.*4.*tit.*15. quæ non loquitur, nec 45
intelligitur , vt explicant *ibi* Gregor. Lopez,verb.
honrras Auend.*in dictionar.ver.hyo natural*,Didac.
Perez *in l.*2.*tit.*1.*lib.*4.*ordin.* Th.Sanch. *d.diſp.*24.
*n.*1.*in fin.lib.*7.*de matr.*de nobilitate cómunicanda
filio naturali, quam conſequitur filius naturalis ex
patre nobili genitus , ſed quoad alios honores.

QVÆSTIO II.

An fœtus ſit liber, ſi tempore, quo mater ſe vendidit,vel à patre venũdata eſt prægnans eſſet ? An Domino promittente ſe manumiſſurum certo tempore ſeruam promiſſione ipſi Ancillæ facta,& non impleta tempore præfixo , fœtus poſt id tempus conceptus ſit liber ? Et quid de Ancilla ſtatu libera , qua peperit ante conditionis aduentum ? Et an aliqua conſuetudo, ſeu ſtatutum potens ſit,quod filius natus quoad ſtatum,patris, & non matris conditionem ſequatur,aut è contra quoad Dignitates , & honores , vt non patris , ſed matris conditionem.

SVMMARIVM.

1 *Fœtus in vtero conſtitutus eſt matris portio,*

& vnum cum ea reputatur.

2 *Vitulus, vel agnus videtur venditus, vendita matre.*

3 *Mater nequit vendere fœtum.*

4 *Auus nequit nepotem vendere.*

5 *Partus in fauorabilibus reputatur iam natus.*

6 *Conceptus ex matre iam ſerua facta, naſcitur ſeruus.*

7 *Mater ad pretium participandum vendi paſſa, facit vt fœtus naſcatur ſeruus poſt inde conceptus.*

8 *Actio, & obligatio nulla inter Dominum, & ſeruum ciuilis, ſcilicet, vt* n. 12.

9 *Dominus minimè tenetur fidem datam ſeruo præſtare ciuiliter,* n. 12.

10 *Seruus quidquam nec debere poteſt, nec ipſi deberi.*

11 *Pactum inter Dominum, & ſeruum de libertate danda in futurum non valet ciuiliter; ſecus naturaliter, niſi vt* n. 22.

12 *Dominus etſi promiſſione ſeruo non obligetur ciuiliter, obligatur verò naturaliter.*

13 *Obligatio naturalis cadit in ſeruum actiuè, & paſſiuè.*

13 *Seruitus etſi tollit ea, quæ ſunt iuris ciuilis relinquit intacta quæ ſunt iuris naturalis,* num. 15.

15 L. interpoſitas 13. in fine cod. de tranſact.

16 *Seruo poteſt quiſquam naturaliter obligari.*

17 *Promiſſum à Domino in foro conſcientiæ ſeruò debetur.*

18 *Dominus promittens ſeruo libertatem, ſi ſuis nummis redimat, tenetur.*

19 *Pactum inter Dominum, & de libertate, ſi ſua pecunia ſe redimat, tenetur contra Dominum, vt manumittat illum.*

20 *Libertas Ancillæ à Domino promiſſæ in foro conſcientiæ tenet non illico, ſed poſt manumiſſionem, vt* n. 21. *Et ad quid teneatur Dominus,* n. 22.

21 *Filij nati ex ancilla, cui iam erat promiſſa libertas à Domino ante manumiſſionem adhuc ſerui naſcuntur.*

23 *Dominus non repetit à ſeruo quod ei ſoluit poſt manumiſſionem.*

24 *Seruus quod ſoluit per ſe, aut per alium, non repetit poſt manumiſſionem.*

25 *Seruus promittens aliquid ſine licentia Domini naturaliter obligatur.*

26 *Dominus nequit vſurpare à ſeruo acquiſita in caſibus, in quibus ſeruus acquirere poteſt.*

27 *Seruus num poſſit retinere, quæ ludo acquirit remiſſiuè, vel quæ ſibi relicta ſunt,* numero 28.

28 *Seruus num acquirat quæ parcè viuendo ſibi ſubtraxit, ſe:i ſi conficit aliquid præter opera præſcripta.*

37 *Seruus obligans ſe, dando fideiuſſorem, obligat illum.*

31 *Fœtus ſtatu liberæ in tempus, vel conditionem naſcitur ſeruus.*

32 *Libertatis legatum factum ancillæ ſi tres pepererit quando verificetur.*

33 *Libertas ſub conditione relicta, aut ſub modo quando intelligatur; & de differentia vtriuſque, vt* num. 34.

34 *Expreſſio illius quod tacitè ineſt nihil operatur.*

35 *Filius vt non matris, ſed patris ſequatur conditionem ſtatuto, aut conſuetudine fiet, & de tione,* n. 36. *& è contra vt quoad honores matrem ſequatur,* n. 37. *quæ diſtinctione expenduntur plures leges,* ſub n. 38. 39. & 40.

36 Cap. licet de coniugio ſeruorum.

38 L. exemplo 36. l. nati cod. de Decurionib. l. mulier 16. l. ne diutius l. colonos, l. cum ſcimus cod. de agricolis, & cenſitis; l. quicumque cod. de re militari, l. poſſeſſores cod. de feudis Patrimon. l. 1. & 2. cod. in quibus cauſis coloni, & cenſiti Dominos, &c. l. cod. Theodoſian. de collegiatis nouella Valentiniani de colonis, & vagis tit. 9.

39 L. 1. cod. de ſeruis, aut liberis, l. ſeruis 9. ff. de Decurionib.

AD primam quæſtionis partē videtur dicen- 1
dum quod fœtus ſit ſeruus, cum naſcatur
tempore, quo mater iam eſt vendita; & quia fœtus
in vtero conſtitutus, eſt matris portio, ac vnū cum
ea reputetur *ex l. 1. §. 1. de ventre inſpiciendo*, inde-
que euenire, vt vendita ancilla prægnante, nulla
fœtus mentione facta, cenſeatur venditus cum ma-
tre, quaſi reputatus vna, & eadem res, vt multis pro-
bat Anton. Gomez. *tom. 2. var. c. 2. n. 14.* & diſputat
latè Amaya *lib. 3. obſeruat. c. 1. §. 2.* dum agit de ea
controuerſa quæſtione, an partus ſit pars matris,
vbi & per diſcurſum optimè explicat quid dicen-
dum de ancilla depoſita commodata pignori data
an partus, vt pars matris comprehendatur, latè
Carrança *de partu naturali c. 2. ex n. 30.*

Et confirmatur ex eo; quia vendita ancilla vac- 2
ca, oua, &c. videatur etiam venditus vitulus, agnus
vel filius qui eſt in vtero, vel à matre lactatur, vt
reſoluunt ex multis Gomez. *ſupr.* Mantica *de taci-
tis conuent. lib. 4. tit. 9. n. 17.* Fauian. de Monte *in tr.
de emption. & vendit. q. 6. princ. n. 27.* Valdeſius ad
Suarez *in l. quoniam in priorib. ampl. 3. n. 7.* Auiles
in c. 1. Prætor. verb. *mandando n. 10.* Narbona latè
inferens *ad l. 9. tit. 10. lib. 6. recop. gloſſa 7. per totam,*
D. Salgado *de protect. p. 4. c. 10. n. 103.* Hermoſill.
in l. 30. tit. 5. p. 5. gloſſa 1. n. 7. Azeued. *in l. 34. tit. 18.
lib. 9. recop.* & ad propoſitum quod non iure ſtatus
materni redigatur in ſeruitutem.

Tamen ex dictis *ſupr. q. 1.* & vt docent gloſſa 3
in l. 2. verbo *vendiderit cod. de patrib. qui filios di-
ſtraxerunt;* vbi Bald. *n. 3.* Salicet. *n. 2.* Pinellus multis
exornans *in Rub. cod. de bonis matern. p. 2. à n. 20.*
Thomas Sanchez *de matr. lib. 7. diſp. 24. n. 16.* di-
cendum eſt in neutro caſu, fœtum eſſe ſeruum,
ſed liberum, quia tempore conceptionis mater fuit
libera, nec potius fœtū à matre vendi, cum filium
non habeat in poteſtate. † Nec etiam Auus poſſit 4
nepotem vendere, cum hoc priuilegium ſoli patri
conceſſum ſit vt docent Bald. *in dict. l. 2. n. 3.* Sali-
cetus *n. 3.* Montalu. *in l. 7. ad finem tit. 17. p. 4.* † in 5
fauorabilibus quidem reputatur partus iam natus,
vt *in l. qi in vtero ff. de ſtatu homin. l. intelligendus ff.
de verb. ſign.* Nec obſtare ait Sanch. fœtum ſemel
vendi cum matre; quia intelligitur quando mater
erat ancilla, ſicque partus eius conditionem ſe-
quens, potuerit cum illa venundari; & ita iuxta
hanc ſententiam deciſum eſt in Hiſpania *in l. 6.
tit. 17. p. 4.*

Vnde contraria ſententia venit intelligenda, in 6
caſu, quo matre effecta ſerua à patre ob neceſſi-
tatem vendita, vt permittitur *in dicta l. 2. cod. de
patrib. qui filios diſtrax. & in dicta l. 8. p.* filius tunc
poſt ſeruitutem conceptus, ſeruus naſcatur; quia
ex matre verè ancilla ratione legitimæ venditionis
effecta, conceptus ſit, vt docet gloſſa *in dicta l. 2.*
verb. *vendiderit*, vbi Salicet. *num. 6.* & docet Tho-
mas

mas Sanchez *dictu diſp.24.num.* 15. qui eadem ra-
7 tione ductus. † Idem exiſtimat, ſi mater ſe ven-
dat ad participandum pretium, vt permittitur *in l.& ſeruorum 5.ff. de ſtatu homin. ſeruatis conditionibus pertitis ad eius venditionis Inſtitium*, quas
refert ibi gloſſa verb. *venire* (de quibus dixi aliqua *ſub cap.3.& in quæſt.1. Rub*) nam filius poſt
venditionem illam in vtero conceptus erit ſeruus
vtpote qui concipiatur ex matre verè ancilla, quæ
nullo tempore à conceptione vſque ad partum
extiterit libera, nec temporis momento.

8 Ad ſecundam quæſtionis partem videtur dicendum quod cum inter Dominum, & ſeruum nulla oriatur actio, & obligatio, vt *in l. interpoſitas 13.in fine, cod.de tranſact.* ibi: *Nec enim dubij iuris eſt Dominos cum ſeruis ſuis paciſcentes ex pla-*
9 *citis teneri, atque obligari non poſſe.* † Vbi Bald.*n.5.*
colligit Dominum minimè teneri fidem datam
ſeruo præſtare cum inter illos cadat obligatio;
deinde quia regula *leg. in perſonam ff.de reg. iuris*,
firmat, vt in perſonam ſeruilem nulla cadat obligatio, & de iure Regio *in l.6.tit.12.p.5.* ibi: *Otro ſi, deçimos que el ſeñor a ſu ſieruo, ni el a ſu ſeñor no pueden haçer prometimento el vno al otro, de manera que ſe puedan apremiar por aquella promeſſa, e maguer la ficieſen, no valdria la obligaçion.*
10 † Non enim quidquam ſeruus debere poteſt, nec
poteſt ſeruo deberi, vt ait textus in *l. nec ſeruus*
11 *42.ff. de peculio.* † Imò gloſſa *in l.cum teſtamentum 8.verb.non potuerunt el.1. cod.de iuris, & facti ignorantia*, ait pactum inter Dominum, & ſeruum de libertate danda in futurum non valeret.

12 Verius tamen eſt huic dubio diſtinctione ſatisfieri: nam ſi loquamur iuxta iuris ciuilis regulas, rectè procedet doctrina proximè adducta *ex dict. l. in perſonam cum alijs, & ex l.quod attinet eodem tit. de regul.iuris*; & ſic Abbas *in cap. plerique de immunit. Eccleſiar. num.* 11. expreſsè dixit Dominum promittentem aliquid ſeruo, non obligari ciuiliter; attento verò naturali iure, quo omnes homines æquales ſunt Dominum ſeruo promittentem obligari patet; ſic vt viciſſim ſtandum ſit contractui, vt explicant DD. *in dictu l. quod attinet, & in l.ſerus ff.de action. & obligat. & ex l. ſi id quod Dominus 64.ff.de cond. indebiti* ibi: *Si id, quod Dominus ſeruo debuit manumiſſo ſoluerit, quamvis exiſtimans ei aliqua teneri actione, repetere non poterit, quia naturale debitum agnouit.*
13 † Vbi gloſſa in verbo *in conditione*, ait obligationem fuiſſe ſeruo in ſeruitute quæſitam, vbi Bart.
ſummat legem illam, id eſt *Dominus obligatur ſeruo naturaliter*, & *num.2.* ait obligationem natu-
14 ralem cadere in ſeruum actiuè, & paſſiuè. † Quia
vt ait Diana *p.7.tract.7.de ſeruis reſ.24.in fine*, vt
etſi ſeruitus tollat ea, quæ ſunt iuris ciuilis, relinqui tamen inuiolata ea, quæ ſunt iuris naturalis
iuxta *§.ſed naturalia inſtit.de iure naturali, gent. & ciuil.* & ſic rectè Baldus *in cap. cum contingat*
15 *de iureiurando num.30. concluſ.2.* † Explicat textum
in l.interpoſitas, quæ decidit obligationem non acquiri ſeruo de ciuili, ſecus de naturali, & patet textu *in l.non ſolum 50.§.ſi ignorante ff. de peculio*, ibi: *An debitor, vel ſi ſeruus Domino, vel Domino ſeruus intelligatur, ex cauſa ciuili computandum eſt*, vbi textus ſupponit poſſe eſſe debitum Domini ad ſeruum, vbi gloſſa *ex cauſa ciuili*, explicat, id eſt quæ cauſa obligaret ciuiliter vnum liberum alteri libero, eadem ſeruum Domino. & è contra obligat: ſeruus enim naturaliter obligatur,
l.naturaliter ff.de cond.indebiti l.5.tit.22.p.5. † Et 16
Anton. *in dicto cap. quia plerique de immunit. Eccleſiar. num.5.* ait ſeruo poſſe quempiam naturaliter obligari, cum conſenſum habeat, videndi Decius *in dict. Reg.in perſonam de reg. iuris* † Ioan. 17
de Molina *in different. iuris interni, & externi different. 18.* vbi ait promiſſum à Domino in foro conſcientiæ deberi ſeruo, Molina *de Iuſt. & iure, tract.2. diſp. 38. §. primus eſt*, Ludouicus Lopez *lib.2.de contract.c.40. paulo poſt §.an autem*, Diana *dictu reſ.24.in fine*, vbi dicit, vt in conſcientiæ foro, tam ipſi ſerui, quàm illi, qui cum illis contrahunt, ſiue ſint Domini, ſiue extranei, ad obſeruationem contractus teneantur.

Quare in propoſito noſtri dubij, dicendum 18
eſt, vt Dominus promittens ſeruo libertatem, ſi nummis ſe redimat, teneatur, vt dixit textus *in l. is qui 4. ff. de manumiſ. teſtamento in princip.* vbi DD. vel ſi ſeruus promiſit Domino pecuniam pro libertate, nam tunc conceditur actio aduerſùs illum, *l.promiſſa cod.an ſeruus pro ſuo proprio.*

Eodem etiam modo, ſi pactum fuit inter 19
ſeruum, & Dominum, vt pro certa pecunia illum manumitteret, & ſeruus ſoluit pecuniam, habet enim ſeruus actionem contra Dominum, vt ſe manumittat, *l.1.§.ſeruos ff. de officio Præf. Vrbium, l. vir ff. ne iudicis*, Diana *vbi ſupra in fine princip. dict.reſ.24.* Thomas Sanchez *dict.lib.7.de matrim.*
diſp.24. in fine. † Vbi poſtquam plura de obliga- 20
tione naturali inter Dominum, & ſeruum ex illis concludit in foro conſcientiæ libertatem an-
cillæ à Domino promiſſam deberi. † Sed quia 21
tantum eſt promiſſio antequam manumittat, non erit libera ſerua, ac proinde quod nec filij eo tempore nati; at teneri Dominum dicit ratione damni emergentis ex fidei violatione, donare libertatem illius filijs; quia in hoc damnum illatum eſt
matri, & proli. † Et ſic *ſub num. 21. in fine*, poſt- 22
quam retulit ex dicta gloſſa *leg. cum teſtamentum cod.de iuris, & facti ignor.* pactum inter ſeruum, & Dominum de libertate danda in futurum non valere dixit, tamen procedere iuxta doctrinam Bart. *ibi n.5.* & Alex. *in dicta l. interpoſitas*, niſi libertas eſſet naturaliter debita ſeruo; ibi tamen promiſſionem non valere, cum nullo modo ſit debita; & iterum Diana aliquã ex dictis repetens cum Sanchez, firmat, vt non ſit libera ſerua; quia tantùm eſt promiſſio; & ſic nec liberi naſcantur filij eo tempore nati; licet teneatur Dominus ratione damni emergentis ex fidei violatione donate libertatem illis ancillæ filijs.

Itaque licet vt proximè dictum eſt ancilla illi- 23
cò libera non fiat, dum promiſſio non adimpletur negari non poteſt naturaliter Dominum manere obligatũ donec cum effectu libertatem ei præſtet; quia etſi ſeruo Dominus aliquid debebat idque ſoluit poſtquam fuit manumiſſus non conceditur Domino repetitio: nam ſoluit id, ad quod natu-
raliter obligatus erat. † Et eodem modo ſi quis 24
nomine ſerui, vel ipſe poſt manumiſſionem ſoluat non concedatur repetitio, nec tenetur fideiuſſor pro ſeruo ſoluere *ex dict. l. naturaliter ff. de cond. indebiti*, vt docent Filliucius *tom.2. tract.33. c.3.*
n.50. & 51. † Sanch. *in opuſculo cum alijs tom.1.* 25
lib.1.c.1.dub.2. vbi firmat quod ſeruus ſine licentia Domini promittens aliquid, vel aliter contrahens, obligatur naturaliter, & in foro conſcientiæ, Diana *vbi ſupra* hinc fieri dicit, quod in omnibus caſibus, in quibus liber homo teneretur naturaliter, & ciuiliter, tenetur ſeruus naturaliter.

26 Vnde rectè infertur cum Molina *dicto tom. 2.*
de Iuſt. tract. 2. diſp. 38. verſ. *primum eſt*, Ludouico
Lopez *dict. lib. 2. de contract. cap. 40. poſt diſt. 5. an*
autem, Sanchez *vbi ſupra dict. diſp. 24. in fine lib. 7.*
de matrim. vt inter caſus, in quibus ſeruo poſſi-
dere proprium fas eſt hunc ſi Dominus cũ ſeruo
pactum ineat, vt ſingulis diebus, aut hebdoma-
dibus, menſibus, vel annis certam ſummam ei
perſoluat, reliqua ſibi retineat, teneatur tunc
Dominus ſtare contractui, nec valeat vſurpare
quæ ſibi ſeruus eo modo comparauit, & pro hoc
faciunt plura, quæ idem Diana ex multis Docto-
ribus plenè tractat *dict. tract. 7. p. 7. de ſeruis reſ.* 30.
27 † Vbi ſeruus an poſſit retinere quæ ludo acquirit
de quo Cardinalis Lugo *de Iuſt. tom. 1. diſput. 3.*
ſect. 3. num. 50. Fagundez *in Decalog. tom. 1. lib. 7.*
cap. 12. num. 6. Salas *tract. de ludo dubio* 20. *num.* 3.
Molina *dict. diſp.* 38. Machadus *tomo 2. lib. 6. p. 7.*
28 *tract. 13. docum. 6. num. 1.* † Et an ſerui poſſint
retinere ea, quæ ipſis relicta ſunt in legato, vel
teſtamento, de quo Azorius, & cum eo Megala
in p. 2. lib. 2. quæſt. 2. num. 17. cap. 19. Diana *dicta p. 7.*
tract. 7. reſ. 31. Machadus *tom. 2. lib. 6. p. 8. dict. tr. 13.*
docum. 5. num. 9. Fagundez *in precept. tom. 2. lib. 7.*
cap. 12. num. 4. Cardinalis Lugo *de Iuſtit. tomo 1.*
diſp. 3. ſect. 3. num. 55. & 59. Sanchez *in opuſculo*
tom. 1. lib. 1. cap. 1. dub. 2. num. 7. Molina *dicta*
diſp. 38. Trullench. *in Decalog. tom. 2. dubio 4. n.* 3.
29 & alij. † Et de illis quæſtionibus an ſeruus ſibi
acquirat quæ parcè viuendo ſibi ſubtrahit, vel ſi
præter opera præſcripta aliquid faciat, de qua
idem Lugo, Trullench. Machado, Fagundez,
Molina, vbi *ſupra* Diana *ſupra reſ.* 32. & in aliis
30 ſequentibus cum Fagundez, Leſſio, & aliis. †
Qui & *in dict. reſ.* 24 reſoluit quod ſi ſeruus (vt ad
propoſitum redeamus) ſe obliget dando fideiuſſo-
rem, tenetur fideiuſſor naturaliter, & ciuiliter; quia
fideiuſſio poteſt accedere naturali obligationi, vbi
circa quæſtionem, de qua diximus in hoc verſ. *ad*
ſecundam, commendat legendum Megalam *in 2.*
2. D. Thomæ libro 2. cap. 5. quæſtione 4. à nume-
ro 86.

31 Ad tertiam quæſtionis partem quid dicendum
de ancilla, quæ ſtatutam, & deſtinatam habet li-
bertatem in tempus, vel in conditionem, vt poſt
annum, aut ſi hoc euenerit eſto libera, quæ di-
citur ſtatu libera iuxta *l. 1. de ſtatu liber.* & dicen-
dum eſt quod ſi ante illius temporis, aut condi-
tionis aduentum pariat, fœtus ſit ſeruus; quia
ipſa interim ancilla eſt, vt habetur *in l. ſtatu libe-*
rum 9. ff. de ſtatu liberis, & in l. ſtatu libera 16.
eodem l. cum libertatem ff. de fidei commiſ. libert. &
faciunt dicta in verſ. *ad ſecundam* verſ. *verum*: ſic
communiter DD. in dictis legibus, & Thomas
Sanchez *de matrim. dicto lib. 7. diſp. 24. num. 18. in*
32 *princip.* † Qui *num.* 19. ex hoc deducit, & per
textum *in l. Areſcuſſa 13. ff. de ſtatu homin. & leg.*
ſeq. de quibus iam *ſupra*, quod ſi quis leget an-
cillæ libertatem ſub ea conditione, ſi tres peperit
filios, & tertio partu duos, aut tres ædat fœtus,
quando tres, duo vltimo æditi, ſint liberi, &
quando duo, vltimus ſit liber; eo quod vbi pri-
mum æditus eſt in lucem, impleta fuerit conditio,
materque libera manſerit, quæ eouſque adeo an-
cilla fuiſſet concludens, vt fœtus æditus poſt ter-
tium ſit liber, tanquam ex libera ortus, nati verò
ante ſint ſerui, quod mater ancilla eſſet: ſic Bar-
tol & Neuius *ibi*, & alij.
33 Et quia poteſt quis falli, num libertas ſit re-
lecta ſub conditione, an ſub modo quia conditio
ſuſpendit, & non impleta vitiat actum, quod
ſecus in modo eſt; ideò dicetur conditionalis, vt
ſi v.g. iubeo, vt ancilla ſit libera, ſi ſeruierit de-
cem annis, vel cum ſeruierit, vel ſi dederit, aut
cum dederit decem aureos, modalis erit, vt ſi v.g.
Dominus dicat lego libertatem ancillæ; dummo-
do miniſtet decem annis, vel ſoluat decem au-
reos. Etenim relicta ſub modo libertas ſtatim
competit quia adiicitur actui perfecto ſed relicta
ſub conditione non inquam ex dictis in verſ. *ad*
tertiam, hic; quia adiicitur actui imperfecto;
ſicque conditio ſit ſuſpendens libertatem: ita DD.
per textum *in l. Thaiſ. 41. in princip. ff. de fidei com-*
miſ. libert. vbi dicitur legatam libertatem ſub for-
ma ſequenti, *cum hæredi meo ſeruieris annis* 10.
poſt id tempus comparari, expreſsè Thomas
Sanchez *ſub dicto num. 18. in fine*, qui cum infini-
tis *lib. 3. de matrim. diſp.* 33. explicat differentiam
inter modum, & conditionem, de qua & ego la-
tiſſimè *in cap. verum de condit. appoſitis*, expreſſa
enim quæ de iure requiruntur, non ſunt conditio
ſed ſtatim obligatio procedit. † Vt ſi v.g. collator 34
dixiſſet confero tibi beneficium ſi fueris idoneus,
quia iure communi inerat, nihil enim prorſus
operatur expreſſio eius quod tacitè ineſt *ex cap.*
ſignificaſti de elect. l. 3. ff. de leg. 1. l. conditiones quæ
extrinſecus ff. de condit. & demonſtrationib. eſt
enim forma illa conferendi beneficium modalis,
& communis forma; at ſi dixiſſet Pontifex com-
mitto tibi, vt des beneficium Petro, ſi per
ſolertem indaginem inueneris idoneum, eſſe
conditionalem, probat Sanchez, alia exempla
referens *dicto lib. 3. de matrim. dict. diſput. 33. ſub*
dict. num. 3. quia hæc eſt limitatus modus ſcientiæ;
& ſic noua forma præter de iure communi requi-
tam.

Ad quartam quæſtionis partem de conſuetu- 35
dine, ſiue ſtatuto, reſpondetur, vt valeat con-
ſuetudo, aut ſtatutum, quod alicubi filius, non
matris, ſed patris conditionem ſequatur quoad
ſtatus conditionem, vel quod vtriuſque parentis
ſeruitutem ſequatur; ita vt ſi, vel ſolus pater
ſeruus ſit, proles ſeruituti ſubdatur, vel ad id
deſiderari vtrumque parentem eſſe mancipium:
ſic docent Ioannes Andreas *in cap. 1. numer. 7. de*
coniug. ſeruor. vbi Abbas *num.* 2. Ancharran. 2. Alex.
de Neuo *num.* 2. Cardinalis *in oppoſit.* 2. Syluester
verb. *matrimonium num. 8. quæſt. 2. dicto* 8. Lancel-
lotus *in tit. Iuris Canonic. lib. 2. tit. de nupt. §. ſi quis*
tamen, verb. *leges*, Molina *de Iuſt. diſp. 37. tr. 2.*
ad finem, Butrius *in dicto cap. licet de coniug. ſeruo-*
rum num. 3. & *ibi* Barboſa *num.* 2. Thomas Sanch.
de matrim. dict. diſp. 24. lib. 7. num. 9. dicens non
eſſe audiendum Hoſtienſem qui *in dicto cap. li-*
cèt, dixit eam conſuetudinem, tanquam abu-
ſum eſſe reiiciendam atque ea non obſtante, filios
ſequi conditionem matris.

Et ratio huius reſolutionis patet, cum tota 36
diſpoſitio noſtri textus, aliorum de quibus iam
dixi *ſub quæſt. 1. hic à num.* 1. vt partus nempè ſe-
quatur conditionem matris, ſit ex iure humano,
contra quod poteſt præualere conſuetudo per illa,
dixi *ſupra in cap. fin. de conſuet* ac probatur *ex dict.*
cap. licet de coniug. ſeruorum, vbi textus ſuppo-
nit ſecundum leges prouinciæ cuiuſdam fœtum
quoad ſeruitutem conſequi conditionem patris,
quam non improbat; & ita Bartolus *in l. 1. n.* 82.
verſ. *tertio ex prædictis infertur cod. de Dignitati-*
bus lib. 10. Decius *in cap. nouit de Iudiciis col.* 3.
in noua editione num. 39. verſ. *& ad prædicta*, Caſ-
ſaneus

ſaneus *in Cathalogo gloriæ mundi p.8. conſiderat.* 8. Otalora multos referens *de nobilit.2.p.cap.2.n.7.* Burgos de Paz aliis relatis *in præm. leg. Tauri nu-*
37 *mer.* 116. † idem in contrario caſu dixerunt, ſcilicet vt in honoribus, & Dignitatibus filius ſequatur matrem, & non patrem; quia nobilitas eſt de iure poſitiuo, quæ poteſt per ſtatutum, & conſuedinem induci: aliter etiam diſtinguit Thomas Sanchez *dict.diſp.24. ſub num.2.* referens ſententiam contrariam ex Bartulo, Guillelmo Benedicto, & Tyraquello, qui *num.22.cap.18. de nobil.* retulit alios idem Sanchez legendus pro primo caſu *ſupra dict.num.9.in diſp.24.*

38 Et ob id potuit ſuſtineri Antonius Pichard. *in diſput.de nobil.ad l.5.cod.de murilegul.lib.* 10.dum exiſtimauerit tutam non eſſe popularem eam diſtinctionem ſtatus, Dignitatis in filiis, cum conſtet aliquando patris, & aliquando matris conditionem ſequi in honoribus, vel in conditione motus authoritate textus *in l.exemplo 36.& ex l. nati 35.cod.de Decurion.* quas latiſſimè explicat *ibi* D. Franc.de Amaya, qui & *à num.*12. id non admittit, eo quod illæ leges, & aliæ loquantur in filio nato ex muliere inquilina, & adſcriptitiæ conditionis; cuius conditio magis eſt ſeruilis, quàm libera, vt *in l.mulier 16.cod.de agricolis, & cenſit l.ne diuitiis cod.illo tit. l. colonos, l. cum ſcimus eodem; l.quicumque cod.de re milit.eodem lib.l. poſſeſſores cod.de feud.patrim. l.1. & 2. cod. in quibus cauſis coloni cenſiti Domi os acc.poſſeſ. cum tit. ſequenti lege 1. codice Theodoſian. de collegiatis nouella*, Valentinianus *de colonis Vagis tit.* 9. & aliæ leges, quas retuli, *ſuprà dicta queſt.*1. in verſ. *ad ſecundam* in princ. quibus conferunt iſidonius *lib.5. epiſt.*19. cum Valaſco, Ameſcua, Anton. Fab. Ioanne Sauaro *in notis ad ſidon.dict. epiſtol.*19. Amaya inferens; ideo cum mater non ſit ingenua, certum eſſe ventrem debere eius
39 conditionem ſequi. † Etiam ſi pater eſſet Decurio, cuius honorem ſeruus aſſequi non poteſt, vt *in l.1.cod.ſi ſer.aut liber.lib* 10.*l.ſeruus 9.ff. de decurion.* vbi etſi pater eſſet ſeruus dum tamen mater ſit libera, rectè filius deciſio fieri poteſt; ſed hæc non implicant, cum certum ſit ex ſtatuto, & conſuetudine poſſe, vt diximus, effici, quod natus quoad honores ſequatur matris conditionem, & quoad conditionis ſtatum patris, ſi fortè alicubi ſic ſtatutum reperiatur, aut conſuetudine introductum.

40 Et comprobatur ex *dicta l.ne diuitiis, & dict. l.fin.cod de agricol.& cenſitis*, vbi indiſtinctè filius erat adſcriptitius, ſiue ex libera, ſiue ex adſcriptitia naſceretur, vt conſtat ex *nouella* 54. quæ eſt auth. conſtitutionem, quæ ex adſcriptitio, & libera natos, &c. notauit etiam eleganter Cuiacius *lib.4. obſeruat. cap.* 28. vt ſic non attenderetur quoad adſcriptiorum naturam matris ſtatus, ſed quocumque patente, aut adſcriptitio, & libera, vel è contra natus, eam conditionem ſequatur, de quo videndus eſt Amaya *in dicta l.35.& 36. cod. de Decurion. ſub num.* 16. & 17. vbi dicit ſpeciali fauore agricolationis, id admiſſum, quaſi vt *num.* 18. reſoluit ex multis extra illum caſum regulare eſſe, vt partus ventrem ſequatur quoad ſtatum, & conditionem; & ſic introductum fauore libertatis, cuius gratia plura leguntur ſpecialia, quæ ipſe congerit, *lib.3.obſeruat.cap.7. ex num.*1. ſed vtcumque legas iam vides, quod ſtatuto, & legibus cautum eſt, vt aliquando quoad honores, natus ſequatur matris conditionem, & quoad ſtatum patris; & ſic mirum non eſſe ita procedere poſſe, cum illa omnia ſint de iure, poſitiuo, quæ vel ſtatuto, aut contraria conſuetudine poſſunt ſæpius, aut aliquando mutari.

QVÆSTIO III.

An natus ex Ancilla communi, quæ ab aliquo Dominorum manumiſſa eſt, antequam alteri Domino pretium ſibi ſolutum ſit ſuæ partis habitæ in ipſa Ancilla, liber naſcatur, vel ſit adhuc ſeruituti ſubiectus? Et an libertas tradita Ancillæ ex tempore certo & præfinito, aut pro tali tempore v. g. ad duos annos, vel poſt duos annos, faciat, vt natus liber naſcatur, valeatque ordinari? Et quid de ignorantia ſtatus liberi, nempe eius, cui conceſſa eſt libertas poſt certum tempus comparanda? Et an liberti ad honores admitterentur, ſi ius aureorum annulorum impetrarent, & non antea; ſic vt nec ordinari poſſent, ſeu matrimonio coniungi? Et an ſerui poſſint ſe aliquibus modis redimere à Dominio? Heri? vbi de aliis? Et quid dicendum, vbi dubia eſt voluntas teſtatoris ſeruo libertatem legantis?

SVMMARIVM.

1 *Manumiſſione vnius Domini fit illico liber ſeruus duorum, etſi manumittens minimam habeat partem reſpectu aliorum, quibus prius eſt ſatis faciendum intereſſe*, vt n.3. 4.& n.10.

2 *Inducia conceſſæ à maiori parte creditorum, ſaltim in quantitate, præſtant moram, ſeu quitationem reſpectu aliorum debitori.*

3 *Libertatis fauore non ſtatur iudicio maioris partis.*

4 *Satisfactio præſtanda eſt Domino ſerui, qui illum non manumiſit antequam conſequatur libertatem virtute manumiſſionis vnius ex Dominis.*

5 *Seruitus eſt indiuidua; & ſic nequit aliquis eſſe pro parte ſeruus, & pro parte liber.*

6 *Manumiſſio ab vno ex Dominis eſt magna momenti ad cogendos cæteros Condominos, vt accipiendo partem pretij, manumiſſus liber fiat*, & n.40.41. & 42. *vbi de differentia inter Sabinianos, & Proculeianos.*

7 *Miles ſocius, aut paganus commuem ſeruum habens, & manumittens in vltima voluntate, aut inter viuos, adſtringit ſocium, vel vnum, vel plures ad venditionem cotæ iuxta Iudicis arbitrium*, & n.8.

8 *Socius liberans ſeruum ſocio inuito pretium ſoluit, aut ſolutionem accipere recuſante, deponit pecuniam apud publicas perſonas periculo ſocij.*

9 *Ancilla à quodam ex Condominis manumiſſa, ſi pariat antequam pretium Condomino ſoluatur non liberat prolem à ſeruitute: explica*, n. 11.

10 L. 1. ff. de manumiſſis vindicta.

12 *Libertas conceſſa v. g. ex certo tempore, vel ad certum tantum tempus diſtinguitur, vt* n. 13. & 14.

13 *Seruus ex tempore manumiſſus quidquid agit interim eſt vt ſeruus.*

14 *Seruus manumiſſus pro tempore, vel ad certum tempus ſtatim conſequitur libertatem, & quidem perpetuam, vt* n. 15. *& declaratione*, n. 16.

16 *Libertas ſemel data nequit remoueri.*

17 *Matrimonium liberi cum ancilla, cui pro certo tempore donata eſt libertas valet.*

18 *Status liberi ignorantia quid proſit remiſſiuè.*

19 *Liberti manumiſſi libertatem conſequebantur, ſed arcebantur ab honoribus, vt* n. 20. *niſi conſequerentur ius aureorum annulorum, vt* n. 21. 22. 25. 26.

20 *Lex viſſelia arcet libertos ab honoribus, & Dignitatibus ac Decurionatibus contra facta plurium Imperatorum.*

21 *Aureorum annulorum ius referebat ingenuitatis imaginem, quod erat omnibus nobilibus Romanis, qui ſic diſtinguebantur à plebe.*

22 *Equites qui referebantur à Principe, annulo aureo donabantur.*

23 *Ius annulorum aureorum manumiſſo dabatur ſimul cum conſenſu Patroni, & quare.*

24 *Seruus ex quo plenam, & ſemel libertatem conſequitur, poteſt ad ordines aſcendere, non ſic ad Dignitates ſeculares.*

25 *Adſcriptitij ideo non ordinantur; quia nondum ſunt verè liberi, ſed glebæ adſtricti, nec liberti; quia adhuc ſuis Dominis præſtant obſequia. Aliter ſi directa, & plenè ſint manumiſſi, vt* n. 26.

26 *Liberti ordinari non valent, & quare etiam* num. 25.

27 *Serui etſi acquirant, non ſibi, ſed Dominis; nihilominus habent modos, quibus ſe valent redimere à ſeruitute, vt* n. 28. 29. 30. 31. & 32.

28 *Seruus poteſt habere ſibi relictum alimentorum cauſa, vel quod Dominus ei permittat habere tanquam ſuum, aliiſue modis*, n. 29. 30. 31. & 32.

33 *Libertas legata, non acquiritur ante aditam hæreditatem, etſi ſecus contingat in legatis aliarum rerum.*

34 *Libertas data in fraudem creditorum à principio nulla eſt*, n. 35. & 36.

35 *Res alienata præter libertatem in fraudem creditorum, reuocantur actione reſciſoria Pauliana, Fabiana, ſiue Caluiſiana.*

36 *Verba* nihil agit, *in legibus poſita inducunt actum ipſo iure nullum.*

37 *Dominus cogitur ſeruum manumittere, cui per fideicommiſſum libertas relicta eſt.*

38 *Seruus, cui libertas relicta erat, ſi hæres nollet eum manumittere, habebat authoritatem perducendi eum ad Prætorem, vt cogeret hæredem manumittere, vel adhibito Conſilio, ſi qua dubitas oriretur, vt numero* 39.

39 L. ſi legato ſeruo 11. ff. de manumiſſis teſtamento.

40 *Libertatis fauor amplectendus, quoties oritur dubium ſuper ea*, n. 41. & 24.

42 *Libertas naturalis eſt longè melior ſeruitutis iugo, & fauorabilior.*

AD primam quæſtionis partem videtur reſpondendum, vt ex manumiſſione vnius 1
Domini, etſi plurimi alij ſint Domini, illico maneat Ancilla omnino libera propter rationes adductas de libertatis fauore, *ſupra quæſt.* 1. *& ex* §. 1. *inſt. de ingenuis*, cum vulgatis. † Et patet ar- 2
gumentum ex cauſa minus priuilegiata nempè inquitatione, ſeu mora indulgenda ab aliquo ex creditoribus qui reſpectu aliorum maiorum quãtitatem, ac ſummã habet pro ſuo credito contra debitorem: nam ſi iſte inducias præſtet facit ſuperſederi in executione, & litigio aliorum iuxta quæ breuiter dixi *infra in cap. fin. de foro comp. q. fin. ſub* §. 4. *ex num.* 5. *ad finem.* † Et in terminis 3
noſtri dubij probatur *ex l.* 2. *ad finem cod. de communi ſeruorum manumiſ.* verſ. *etſi plures*, vbi fauore libertatis, non ſtatur iudicio maioris partis contra, *leg. & ſuum, & l. niſi rem ff. de pactis, & notat gloſſa in l.* 1. *in princip.* verb. *vnum*, & *ibi*, Salicetus, *num.* 1. illius tituli; ſic vt notant, etiam DD. procedere, etſi quantumcunque partem alij habeant & manumittens minimam, vt colligitur expreſsè *ex dicta l.* 1. *in princ.* ibi, *quantamcumque*, vbi Bald. *n.* 2. inde colligens caſum in quo minimum trahit ad ſe maximum.

At quantumvis dicta doctrina ſit vera, ac maior 4
pars Dominorum teneatur ad manumiſſionem integram ancillæ, ſiue ſeruo præſtandam, ſed non antequam ſibimet ipſo ſatisfactum fuerat de ea parte pretij correſpectiua quam quilibet in ſeruo, ſeu ancilla ab alio manumiſſis habuerit, vt colligitur ex adductis *quæſt.* 2. *præced.* vbi dictum eſt libertatem conditionatam non competere niſi in conditione impleta item expreſsè *ex dict. l.* 1. *cod. de communi ſeruo manumiſ.* verſ. *his itaque*, vbi quod ancilla minimè conſequitur libertatem donec id pretium ſoluatur alteri Domino partis, quam habebat: ſic etiam gloſſa, *ibi* verbo *neceſſitatem*, Salicetus *num.* 1. verſ. *ſed gloſſa hæc dubitet.*

Et confirmatur clarius *ex l. eiuſdem tituli*, ibi: 5
Fiat itaque liber ex parte quidem teſtatoris, vbi gloſſa, verbo *fiat*, dicit futurum tempus ſignificari, atque ita comparendam libertatem præſtito prius pretio, & magis apertè patet de iure Regio *in l.* 2. *tit.* 22. *p.* 4. ibi: *E dende en adelante ſera libre*, vbi Gregorius Lopez dicit antea non comparari libertatem, & communiter DD. ex ea ratione, quia, cum ſeruitus ſit indiuidua, non poteſt quiſpiam pro parte liber eſſe, & pro parte ſeruus, vt probat gloſſa *in dicta l.* 2. verb. *ex parte ex l. duobus ff. de liberali cauſa, l. cum filius ff. de leg.* 2. *& l. iudicare ff. de except. rei iudicatæ*; & ſic quia antea erat in totum ſerua, nec ſola vnius manumiſſio ſufficeret ad integram libertatem eo quod diuidua non ſit recte euenire docet ex communi, Sanchez, vt niſi ſoluto pretio partis, quam alter Dominus non manumittens habens, nondum ſeruus, aut ancilla, conſequatur libertatem in præiudicium tertij, & cum eius iactura.

Quod ſi replices dicendo manumiſſionem ab 6
vno ex Dominis factam nihilo deſeruire vtramque eſſe nihilominus dicendum eſt, eſſe magni momenti

momenti cum operetur, vt ſerua offerente, partem pretij, quam in ipſa poſſident alij Domini, cogātur ipſi recipere illud pretium, & hoc fauore libertatis contra leges, nec emere regulam. *cod. de iure deliberandi*, *l. inuitum cod. de contrahenda emptione*; ſic vt maneat omnino libera, vt habetur expreſſum in *dicta l. 1. in princip. dict.* verſ. *hæc itaque cod. de communi ſeruo manumiſ. & dict. l. 2. tit. 22. p. 4.* optimè Thomas Sanchez *lib. 7. de matrim. diſp. 24. num. 17.* vbi reſoluit, & id verum haberi, quamvis ſerua, vel ſeruus ſint plurimorum Dominorum, & vnus ſolus manumittat, eo quod cæteri debent cogi pretium recipere ſuarum partium, vt expreſsè habetur, *in dicta l. 2.* verſ. *etſi plures*, dicens hoc eſſe fauore libertatis, vt non ſtetur iudicio maioris partis contra leges adductas ſub *n. 1. ff. de pactis*.

7 Igitur vt probant DD. *in dicta l. 1. cod. de communi ſeruo manumiſſo*, per textum *ibi*, ſocius miles, aut paganus communem ſeruum, aut in vltimā voluntate, aut per actum inter viuos manumittens adſtringit ſocium, vel vnum, vel plures ad venditionem quotæ; ita vt vbi de pretio non conueniunt, iudex arbitretur, vt dicunt, *ibi*, Salice-
8 tus, & Sebaſtianus Næuius. † Et Baldus addit quod ſocius liberans ſeruum, ſocio inuito, pretium ſoluit, aut eo ſolutionem accipere recuſante, deponit pecuniam apud publicas perſonas periculo ſocij, qui *& ibi*, *in §. ſed alia conſtitutio*, *iunctis §§. ad finem*, & Næuius, *ibi*, addunt mentionem pretij incerti, intelligi arbitrio iudicis; & quod fauore libertatis tam emere, quam vendere quis cogitur.

Et confirmatur, quia in tantum procedit, nam etſi non Dominus manumittens, aut ipſa ancilla manumiſſa, vel ſeruus manumiſſus offerant pretium partis Domino nō manumittenti, ſed quidam alius tertius offerat pretium partis ei, aut alijs Dominis, cogentur ipſi recipere; quod quidem, & optimè intelligit Gregor. *per dict. l. 2. tit. 22. part. 4.* verbo *otro alguno*, quando ille tertius ad id emit illam partem, vt ancilla illa conſequatur libertatem; quia hæc eſt mens ipſius legis Regiæ, &
9 *dict. l. 1. cod. communia de manum.* † Sequitur idem Sanchez *dict. num. 17.* in fine concludens, vt proles habita ex ancilla à quodam ex Dominis manumiſſa, antequam ſoluatur, alijs pretium ſuarum partium, naſcatur ſeruilis conditionis, tanquam habita ex verè ancilla; quod ſi tamen ante partum, breui momento ſoluatur pretium, tunc quidem ſoboles libera ſit; quia vt diximus latè, *hic ſub q. 1.* iam illo momento mater erat libera ante natiuitatem.

10 Et amplius hæc Doctrina vera eſt, vt procedat etſi aliquis ex Dominis, cui pars pretij ſoluenda eſt, minor ſit; quia quamvis textus *in l. 1. ff. de manumiſſis vindicta*, interdicat minori abſque decreto manumittere, de quo dixi *ſub c. 3.* quia cum textus *in dicta l. 1. cod. de communi ſeruo manumiſ.* & alij adducti indiſtinctè loquantur, ſequitur vt ſolùm ſoluta parte pretij non manumittenti, aut depoſita, vt dictum eſt, competat manumiſſæ Ancillæ libertas, aut ſeruo, vt docent gloſſa, & DD. *in dicta l. 1.* verbo *imputent*, ibi Salicetus *in fine princip.* Albericus *num. 2.* verſ. *item quæris*, gloſſa, vbi reddit rationem; quia venditio fit hic authoritate legis, vbi non eſt opus decreto etiam in rebus minoris, vt *in l. 2. & 3. ff. de rebus eorum*, docent Bald. *ibi num. 2.* Gregor. Lopez *in dicta l. 2. partita*, verb. *vendere*, & alij.

Quod ſi dubites, nùm liberetur ancilla ab vno 11
Domino manumiſſa, ſi nec manumittens, aut alius tertius partem pretij non manumittenti ſoluat? Et pro affirmatiua reſolues ex dictis *infra hic* verſ. *ad vltimam*; quamvis prima facie videatur negandum; eo quod Ancilla, vel ſeruus pro eo tempore nihil proprium habeant ex cognita iuriſprudentia, de qua iam diximus in hoc titulo.

Ad ſecundam quæſtionis partem, iunctis hic, 12
quæ dixi *ſupra quæſt. 2.* verſ. *ad tertiam*, de libertate ſub conditione, & de ſtatu libera, per *ibi* dicta videtur negatiuè reſpondendum. Sed vt clarius rem hanc explicemus diſtinguendum eſt inter libertatem conceſſam v.g. ex certo tempore, veluti ab hic duobus annis, aut ſi concedatur vſque ad certum tantùm tempus, quo ſcilicet tranſacto,
manumiſſus reincidat in priſtinam ſeruitutem, † 13
& quoad primam partem dicendum eſt iuxta dicta in relato verſ. *ad tertiam dictæ quæſt. 2.* vt maneat ſic ex tempore manumiſſus dum aduenit tempus à manumiſſore aſſignatum, ſeruus taliter, vt quidquid interim agit, agat, vt ſeruus; indeque euenit vt non poſſit ad ordines promoueri, nec Domicilium mutare, & nec poſſit liberè tradere poteſtatem ſui corporis: ſic docent Suplem. Gabriel *in 4. diſt. 36. quæſt. 1. art. 3. dubio 2* Sotus *in 4. diſt. 35. quæſt. vnica à col 4.* verſ. *ad hæc*, Ledeſma *p. 2. quæſt. 54. art. 1. ad finem man. 1. tom. 2. in 2. edit. cap. 223. num. 3.* Vega *tom. 2. ſumma cap. 34. caſu 67. §. nota quæcumque*, Thomas Sanchez benè diſputans etſi aliquantulum obſcurè *lib. 7. de matrim. diſp. 19. num. 3. & 4* qui id probat ex textu *in l. ſi ita liberum ff. de ſtatu homin.* dum Conſultus *ibi* docet quod medio tempore illo ſeruus eſt: etenim vt ait Conſultus *in l. 12. de manumiſ. teſtam.* conditionalis libertas à ſeruo ante implementum conditionis, fruſtra petitur, vt explicat Cujacius *lib. 3. obſeruat. cap. 22.*

Aliud enim eſſe, dicendum eſt, quando pro 14
tempore determinato, vel ad certum tempus manumiſſus eſt ſeruus; ita vt illo tranſacto, recedit in priſtinam ſeruitutem, quia tunc ab ipſo manumiſſionis initio, ſeruus conſequitur libertatem talem nempe vt perpetuò duret; eo quod optimo iure illa temporis aſſignatio parui pendeat; non enim hoc modo libertas ſeruis relinqui permitti-
tur. † Imò potius ſi à manumiſſore relinquatur, 15
debet nihilominus perpetuò durare, vt expreſsè habetur *in l. libertas 31. aliàs 32. iuncta l. ideò 34. ff. de manumiſſis teſtam.* ibi: *Libertas ad tempus dari non poteſt; ideòque ſi ita ſcriptum fuerit, ſtichus vſque ad annos decem liber eſto, temporis adiectio ſuperuacua eſt*, vbi gloſſæ verb. *libertas*, valere conceſſionem libertatis, adiecto tempore, & *in dicta l. ideò* verbò *ſuperuacua eſt*, illam temporis adiectionem ſuperuacuam eſſe dicunt, libertatem ſuum effectum ſortientem, & probant etiam DD. per textum *in l. libertas ad tempus 34. & gloſſam 8. eiuſdem tituli*, Sebaſtian. Næuius *ibi*, & *l. actus legitimi ff. de hæredib. inſtit.* vbi Maynard. *ff. de regul. iuris*.

Et omnium ratio eſt, vt iam etiam diximus; 16
quia libertas ſemel data reuocari non poteſt *l. etſi ſine dolo §. quod Papinianus ff. de minorib.* vbi minor beneficium reſtitutionis impetrans hæreditatis à ſe repudiatæ, aduersùs ſeruum in ea ſubſtitutum auferet quidem hæreditatem, & manebit in perpetuum, quamvis libertatem non directè aſſecutus ſit, ſed acceſſoriè; eo quod hæres ſubſtitu-

rus cuius nullam aliam dicit rationem Thomas
Sanchez *dict.lib.7 de matrim. ſub dicto num.3. cir-
ca finem*,niſi quia libertas ſemel conceſſa, reuocari
17 non poſſit. † Poſt alia concludens contra Sotum,
& alios valere matrimonium liberi cum ancilla,
cui pro certo tempore donata eſt libertas ; quia
ancilla illa eſt iam perpetuò libera, & ego ex di-
ctis *hic* in verſ. *ad ſecundam*, è contra per dicta
proximè in verſ.*aliud*, vt quod manumiſſus pro
tempore, poſſit illico ordinari, cum iam ſit in per-
petuum liber. Alia videnda in confirmationem
tradit idem Sanchez *ſub dict.n.3.*

18 Ad tertiam quæſtionis partem de ignorantia
ſtatus liberi, nempè eius, cui conceſſa eſt libertas
poſt certum tempus comparanda, nihilominus te-
peo, etſi idem Sanchez abundè expendat diſtin-
guens *dict disp.19. num.4.* & alia ex Sylueſtro, &
Angelo repetat *ſub dict.num.3.*cum ſatis ex proxi-
mè dictis in verſ. *ad ſecundam*, declarentur iuxta
iam propoſitam diſtinctionem.

19 Ad quartam quæſtionis partem, an liberti ad
honores admitterentur ? Et quia non negando,
quod liberti manumiſſi,ciuitatem Romanam con-
ſequerentur, vt *in §.1. inſt. de libertin.*ciuiumque
fruerentur priuilegiis, ſed quia multa, quæ inge-
nuis, licebant, ipſi non conſequebantur, vt aduer-
tit Demſter.ad Roſin. *lib.1. antiq. cap.20.* & ple-
rumque Principes contrarium, vel permiſerunt,
vel introduxerunt, prout apud eos gratia valebat
20 vel libido perſuaſerat. † Ideoque lata fuerit lex
viſellia, cuius meminit *l. 1. cod. ſi ſeru. aut libert.
lib.10.* quæ libertos ab honoribus, & dignitatibus
arcet, vt *in l. vnica cod. ad viſell. l. 1. cod. quando
ciuilis actio, l. vnica cod. Theodoſ. victum ciuiliter
agere*, Vlpian.*in fragment.tit.3.§.penult.*qua liber-
tini prohibebantur honores conſequi, Decurionа-
tus, & quaſcumque Dignitates ; quoniam etſi iam
libertatem haberent, adhuc tamen dedecori erat
Reipublicæ, vt qui ex fæce ſeruitutis deducti eſ-
ſent, & patronis tenebantur obedientiam præſta-
re honores capeſſerent, & tali dedecore dignita-
tem Curiæ violarent, tum variis de cauſis in
ſeruitutem redigi poſſent iuxta multa, quæ con-
gerunt videnda Menochius *de arbit. caſu 402.*
Amaya *in dicta l.1. cod.ſi ſeru. aut libert.* omninò
legendus, vbi *ex num.40.* ab origine expendit ra-
tioné quare dicta lex viſellia perſequuta eſt liber-
tinæ conditionis homines, ne honores, & digni-
tates auderent attentare contra plurium Impera-
torum, quos enumerat ex bonis authoribus facta;
qui libertos ad faſtigia Reipublicæ ſubleuauerút,
& aliorum, vt Claudij, & Neronis, vt apud Sue-
ton.in Claud.*cap.24.* & de Nerone *cap. 15.* qui in
Senatum non admiſerunt; nec enim ad militiam
poſſent liberti vocari teſte Appiano *lib. 1. de bell.
ciuic.*

21 Ex his ad propoſitum noſtri tituli, & textus
item, & ex dictis *ſupra ſub quæſt. 1. Rubrica, &
ſub cap.1.* poteſt etiam dici dictos libertos nec
ordinari poſſe, cum hoc eſſet ad faſtigium Digni-
tatis Sacerdotalis admittendo in dedecus tanti or-
dinis operari. Quare videtur dicendum, vt quem-
admodum ad hoc vt Romanorum legibus requi-
rebatur ad auferendam incapacitatem in dictis li-
bertis, quod impetrarent ius aureorum annulo-
rum quod ingenuitatis imaginem referebant, vt
patet ex *l. 2. cod. de iure aureor. annul.* cuius vſus
communis erat omnibus nobilibus Romanis, vt
apparet ex Liuio *lib.9.*Senatoribus ſcilicet, & pa-
tritiis, & equitibus poſtea, vt ſic diſtinguerentur à
plebe Plin.*lib.35. cap.1.* Diodor. *lib.48.* † Ita vt 22
iam eius ordinis fuiſſet inſigne,ſic quæ in equites,
qui à Principe referebantur, annulo aureo dona-
bantur, Alexand.ab Alex.*lib.2.genial.cap.29.*plura
congerens Amaya *in dict.l.1.cod.ſi.ſeru.vel libert.
ex num. 46.* † Qui & *num. 50.* cum Conano, 23
Cujacio, Oſualdo, Hotomen. Briſonio, Iuſto
Lypſio, & aliis probans ius iſtud annulorum au-
reorum à Principe manumiſſis concedi ait ſimul
cum conſenſu Patroni, non alias, quod ea res
multùm iuris patronatus detraheret *ex l.3. ff. de
iure aur.annul.* quo pacto ad honores, & publica
munera, tanquam ſi verè fuiſſet ingenuus,admit-
ti libertum ſine pœna dictæ legis Viſſelliæ, frui-
que ſplendore eius ordinis, & dignitate, etſi tale
ius nihil operaretur quoad læſionem iuris patro-
natus, vel ſi à Principe natalibus manumiſſus, li-
bertus reſtitueretur id eſt ad eam conditionem re-
duceretur,quo erat ſuo natali die, ſiue ad natales,
quo erant homines, ſi ſeruitus non eſſet introdu-
cta, & hoc cum conſenſu Patroni, de qua ratione
& eius effectibus cum aliis multis idem D. Franc.
de Amaya *in dicta l.2.ex num. 51. vſque ad finem*,
vbi *ex num. 54.* agit de illo, qui non ſuæ priſtinæ
ingenuitati vult reſtitui,ſed cum verè ſeruus fue-
rit iam manumiſſus, reſtitui velit ad eam ingenui-
tatem, quam omnes ingenui ſolent habere, vt *in
l.2.& 3.ff.de natal.reſt.*

Quare omiſſis aliis ex vetuſta loquutione anti- 24
quorum de hac re, quæ iuxta tractationem noſtri
tituli, & textus, non ſic ſubdiſtinguntur dicen-
dum exiſtimamus, vt ex quo ſeruus plenam, &
ſemel libertatem conſequitur, poſſit ad omnes or-
dines aſcendere, cum leges Eccleſiæ non ſic eo
rigore, ac leges, ſecus quoad dignitates ſæculares
quæ impedimento ſunt manumiſſis, vt colligitur
ex dictis hic & *in dicto cap.1.* † Quia etſi adſcri- 25
ptij non ordinentur, de quibus dictum eſt non
eſſe in vſu, id tamen euenit ; quia nondum verè
liberi ſunt, ſed glebæ adſtricti, vt ſupra dixi *in
dicto cap. 1.* ſub verſ.*ad primam*, in fine, & *alibi
hoc tit.* & idem de libertis, qui adhuc obſequia
Dominis ſuis præſtant. † Tamen ſi directè manu- 26
miſſi fuerint, & plene, iam tunc ordinari permit-
tuntur, & præcipue, quia vt dictum eſt *in cap.1.*
& aliis huius tituli ſeruorum adſcriptionem origi-
nariorum nomen ablatum eſt, & hoc potius ſi
conſideretur dictum ex verſ.*ad quartam*,de pleni-
tudine libertatis, quam ſemel manumiſſus conſe-
quitur irreuocabilem.

Ad vltimam quæſtionis partem breuiter ſup- 27
poſitis modis,quibus libertas ſeruo competit ſcri-
ptis *ſub dicta quæſt.1.*Rubricæ, & *ſub quæſt.2.c. 3.*
& ex aliis. Nunc breuiter reſpondeo, quod etſi
ſerui Dominis acquirant non ſibi, *l. quemadmo-
dum 46.ff.de iure dot.l.placet 78. ff. de acquirenda
heredit.l.qui liberis 7.§.hæc verba ff. de vulgari, l.
acquiritur 10.l.etiam inuitis 32. ff. de acquirendo
rerum Domin. l.2. §. Celſus cum aliis ibidem ff. de
vſu cap.pro emptore, l.ſeruus vetante 62. ff.de verb.
obligat.§.in poteſtate inſtit.de his, qui ſunt ſui §. ſi
quis aliis de inutilibus ſtipulat. §. item vobis per
quas perſonas l.9.tit.21.p.4.l.7.tit.11.p.5.* nihilomi-
nus competunt illis nonnulli modi, quibus ſe va-
lent redimere à ſeruitute.

Et ratio eſt ; quia ſicut de iure competit illis 28
aliquid proprium habere cauſa alimentorum ſibi
relictum, *l.ſeruos 17.ff.de alimentis legatis, l. qui-
dem 5.§.illo cod. de neceſſariis ſeruis*, limitando in
hoc textum *in l.ſeruus 4.de legatis*, ſic ſi Dominus
ſeruo

ſeruo concedit aliquid vt habeat tanquam
ſuum. † Vel ſi ea aliena pecunia, vt puta ſi ro-
30 gatu ipſius , ipſum alius redimat. † Vel ſi ipſe
ſeruus pecuniam ab aliquo donatam accipiat ea
conditione , vt redimat ſe, aut ſi alio inter viuos,
aut teſtamento , ſponte ſua aliquid relinquat hæ-
redi, vel legatario libero ea conditione, vt ſeruum
titij ſticbum redimat : ita Diana *p.7.tract.7 reſ.43.*
Azorius *tom.2.lib.2.inſtit.moral.cap.36.q.2.* & alij
dicentes , vt cum hoc modo ſe redimit ſeruus,
non datur ei pecunia , ſed Domino , à quo ſeruus
emitur , vt fiat liber.

31 Deinde & aliis modis ſe redimere poteſt, num-
mis ſcilicet ab alio acceptis , ea conditione, vt eos
illi poſtea reſtituat manumiſſus , & liber effectus.
32 † Item ſiue ea peculio, quod ad venditorem per-
tinet , ſiue ex aduentitio lucro , ſiue etiam amici
beneficio , vel liberalitate , vel rogante eo, vel re-
promittente , vel ſe delegante , vel in ſe recipiente
redemptus ſit ea *l. is qui ff. de manumiſ.* vbi D.D.
ſic relati, Diana, & Azor. addentes ſatis eſſe, quod
is qui emptionis ſuum nomen accommodauerit,
nihil de ſuo impendit ; & quod tunc ſuis nummis
dicatur redimi, quãdo accipit mutuos nummos ab
aliquo, vt ſe redimat , & manumiſſus eos reſtituit
ei , qui dedit mutuos vt illis nummis alius eum
redimat , vel vt ipſa ſeruus ſe ipſum redimat. Et
ſic concludunt , vt quia ſunt modi , quibus ali-
quando ſerui ſibi acquirunt , & conſequenter
dici debere , & ſeipſum poſſe redimere.

33 Pro complemento omnium notabis eam eſſe
differentiam inter legatum libertatis à legato alia-
rum rerum , quod attento iure communi , dies li-
bertatis non cedat , niſi ab addita hæreditate, id eſt
ſeruus , cui libertas legatur , eam minimè conſe-
quatur ; donec hæres adeat hæreditatem , *l. vnicà
§. libertatibus cod. de caducis tollendis* , in legatis
aliarum rerum , non ſic vt habetur , *in dicta l.
vnica § in nouiſſimo* , & eſt differentiæ ratio, vt di-
ximus *ſupra* in verſ. *ad ſecundam* , quod nemine
adeunte hæreditatem ; corruat attento iure com-
muni omnia relicta in teſtamento ex *l. nemo 9. cod.
de teſtam. tutela* ; ſed quia libertas ſemel relicta
reuocari nequit, vt iam *ibi*, diximus (quod ſecus
eſt in aliis legatis) ideo iure optimo ex communi
ſententia probat Sanchez , *dicto lib.7. de matrim.
diſp.19. ſub num 3. in fine* , vt ſola libertas legatã
non acquiratur ante additam hæreditatem.

34 Inde infero , vt alienatio aliarum rerum facta
in creditorum fraudem, quamvis mero iure valeat;
donec reuocetur , *l.1 ff. quæ in fraud. creditor.* ibi,
reuocendo ea , ſed libertas in fraudem creditorum
ſit nullius momenti , *inſtit. quibus ex cauſ.* ibi *nihil
agit*, vbi additio marginalis ipſo iure eſſe nullam,
35 alias eſſet irreuocabilis. † Nam etſi in cæteris re-
bus reuocandis in fraudem alienatis , reſciſoria
actione vtendum ſit Pauliana , Fabiana, ſiue Cal-
uiſiana , vt per totum , *ff. quæ in fraudem credit. &
§. item ſi quis in fraud. inſtit. quibus ex cauſis* , *l.17.
cum ſequenti tit.15. p.5.* ſed non ſic in libertate, lege
Ælia ſentia vetante , quæ vt explicant inſtitutarij
in *dicto §.1.* & in adductis legibus alij D.D. nulla
eſt ipſo iure Pichard. *ibi num.4.* alia ea *num.2* addu-
cens , Thomas Sanchez *vbi ſupra dicto n. 3.* vbi
dicit quod alias eſſet irreuocabilis , Ioannes de
Platea , & Aretin. quos refert , & ſequitur Ty-
raquel. *in l.§. vnquam*, verbo, *reuertatur n.265. cod.
36 de reuocand. donat.* † Quia verba *nihil agit*, quibus
vtitur Iuſtinianus , inducunt actum ipſo iure nul-
lum ex *l. is qui hæres 13. ff. de acquirenda hæred. l. ſi*
poteſt 18. eodem , *l. obligari §. tutores ff. de authorit.
tutor.*

Item notandum eſt ſecundo, quod ſi ſeruo per 37
fideicommiſſum libertas relicta eſt , Dominus co-
gitur ſeruum manumittere , DD. per textum *in l.
l. ſi legato 11. ff. de manumiſſis*, vbi fideicommiſſaria
libertas relicta ſeruo , quem prius teſtator legaue-
rat , perducit eum ad libertatem , *cap. cum omnes*,
vbi Flin. & Panormit. *ſupra de conſt.*

Reuardus *de regul. iuris in l. quoties 20.* vbi 38
quod ſi recuſaret eum hæres manumittere , ha-
bebat ſeruum authoritatem perducendi hæredem
ad prætorem , eoque perductus Prætoris imperiò
cogebatur hæres manumittere ex *l.43. ff de action.
empti*, & faciunt dicta *ſupra in hac quæſt. verſ. ad
primam*, ibi *igitur* , additque Reuardus id quidem
ſolitum fieri cognitione , ſi nulla incideret liberta-
tis fideicommiſſæ dubia interpretatio.

Tametſi quæ huiuſmodi oriretur interpreta- 39
tionis difficultas túc non prætoria cognitione, ſed
adhibito conſilio de libertate per fideicommiſſum
relicta cognoſci dicit; quare ait referri ad dubiam
libertatis interpretationem, illud , quod ſic ad Sa-
binianum , *lib.7.* ſcripſit Pomponius : *ſi Stichus,
& Pamphilus decem dederint, liberi ſunto*, poſſit
alter quinque dando liber eſſe, quamuis alter non
dederit : ſic ex *dicta l.31. de manumiſſ. teſtamento*,
& amplius probatur ex *§. cum teſtamento* , ibi, vbi
ſeruus teſtamentariam libertatem conſequitur , ſi
vnus ex pluribus hæredibus adeat hæreditatem, &
probant Caſtrenſis , Salicetus , & alij per textum,
*in l. nemo ff. de bonor. poſſeſ. contra tabul. l. vnica §. in
nouiſſimo cod. de caduc. toll.*

Igitur offerens Reuard. quæſtionem inter Sa- 40
binianos , & Proculianos in vno quinque offe-
rente , & nihil dante , altero is qui obtulit quin-
que libertatem conſequi poſſit , an verò neceſſum
eſſet ambos ſimul decem offerre , & ſic alterum
ſine altero liberum fieri non potuiſſe ; & ita vi-
deretur amplectendum iuxta verborum energiam
ex mente teſtatoris : tamen referendo dicta verba
ad fauorem libertatis, vt ea quinque ab vno obla-
tis competerent, firmat ex Sabino ſic definiente:
nam quoties dubia interpretatio libertatis eſt , ſe-
cundum libertatem reſpondendum ſit per *dict. l.
quoties 20.* cum concordantibus , *ff. de regul. iuris*,
quæ eſt deſumpta ex eodem illo ad Sabinian. *lib.7.*
in quo hanc quæſtionem tractatam à Pomponio
dicit.

Et ſanè ad comprobandum Reuardus addit Sa- 41
binum conſueuiſſe in huiuſmodi quæſtionibus reſ-
picere vt indicat Vlpian. ad Sabinum in ſequen-
tibus verbis, *lib. 4. ſi decem heredi dare iuſſus fue-
rit, hæres etiam per partes accipere fauore libertatis
cogendus eſt* , vt *in l.4.§.6. ff. de ſtatu liber.* vbi Næ-
ſius , & alij DD. cur autem proſequitur Reuard.
ſecundùm libertatem , potius quam ſecundùm
ſeruitutem in dubio pronuncietur : † eam poſſe 42
eſſe rationem ait , quod libertas naturalis ſit , eo-
que nemine ſeruitutis iugo longè melior , & fa-
uorabilior *quodque ſemper quidquid dubium eſt,
humanitas inclinat in melius* ; & ſic Senecam ſcri-
pſiſſe accipiatur , *lib.11. epiſtol.* in ſequentibus ver-
bis : *reus ſententiis paribus abſoluitur , & ſem-
per quidquid dubium eſt humanitas inclinat in
melius.*

AD

AD TITVLVM ET CAP. VNICO.

De Obligatis ad ratiocinia ordinandis, vel non.

PRÆMISSVM.

SVMMARIVM.

1 *Clerici negotiatores non ſunt de foro Eccleſiæ.*

1 QVÆQVE poſſunt ad Rubricam huius textus pertinere diſertè ſub Rubro litteræ textus continentur; & cum pertineant ad adminiſtrationes, quæ abſtrahunt ordinandos à receptione ordinum, reſpectu quarum, dum relictæ non ſunt, nec earum rationes diſpunctæ, irregulares ordinandi vocentur; & hac de cauſa valeant hic applicari dicta per Doctores *in cap. fin. de vita, & honeſt. Cleric.* vbi quod Clerici negotiatores non fruuntur foro Eccleſiæ, vt *in toto titulo, ne Clerici, vel Monachi ſecularibus negotiis ſe immiſceant, & in tit. de poſtulando, aliiſvè locis* diſperſis in toto noſtro Iure Canonico, & Conciliis; inde iam pro materia irregularitatis, de qua *in hoc tit.* habetur, leges quæſtiones, quæ ſubſequuntur.

QVÆSTIO I.

Obligati ad ratiocinia, qui reputentur tales, vt ante ea præſtita, prohibeantur ordinari? An omnis obligatio ad ratiocinia prohibeat ordines ſuſcipi? Vbi quid ſi redditis ratiociniis, reſultet ſolùm pecuniarium debitum abſque alia lite, vel infamia.

SVMMARIVM.

1 *Obligatus ad ratiocinia eſt irregularis. Et quare, vt exemplificatur ex* n.3.4.5. & 7.

2 *Ratiocinia præſtare ſunt obnoxij procuratores, executores, actores, curatores, tutores, negotiorum geſtores, factores, creditor in pignore debitoris, vſufructuarius, hæres, actor, vniuerſitatis ſequeſter, & adminiſtrator quilibet, &c.* & n.5.& 6.

3 *Negotiis ſecularibus detentus, quando poſt ratiocinia reddita, valeat ordinari, &* n.7. 18.& 21.

5 *Theſaurarij, aut depoſitarij adminiſtrationis publicæ, aut æris, tenentur reddere rationem ſuæ adminiſtrationis, & qui geſſerunt adminiſtrationem alicuius priuatæ perſonæ,* n.6.& 10.

7 *Ordinari nequit qui, adminiſtratione ceſſante, nondum rationem eius præſtitit.*

8 *Irregulares ad ordines, ſunt miniſtri nonnulli Iudiciarij, &* n.9.

10 *Adminiſtratores publici ſolent diſtingui ab adminiſtratoribus priuatis, quoad irregularitatem, vt* n.11. 12. 13. 14. & 15. *vbi qualiter declaretur.*

13 *Adminiſtratores, & œconomi Eccleſiarum, pauperum, viduarum, & miſerabilium poſſunt ordinari, vt num.* 14. *& quare,* num.15.

16 *Tutor ordinari poterit, non obſtante officio, ſi ex pietate ſuſceptum ab Epiſcopo Iudicetur.*

17 *Tutor, curator, aut adminiſtrator in minoribus conſtitutus, ſi nondum cœpit ratiocinari, non prohibetur ordinari.*

18 *Adminiſtratores publici, aut priuati, quorum adminiſtratio ſua natura prohibet ordines, non tantùm irregulares ſunt, officio durante; imo eo expleto, ſi lites ortæ ſint, aut oriri ſperentur, alias de facto aliquis eorum promotus, erit dignus depoſitione, etſi in cauſa poſtea vinceret.*

19 *Debitores Reipublicæ, non ſunt admittendi ad honores, donec ſoluant. Et quid ad ordines,* n.20.& 21.

20 *Ordines computantur inter honores publicos.*

21 *Debitores publici aut priuati, finito officio, ac redditis rationibus, poſſunt ordinari, niſi ex debito lites reſultarent, niſi creditor ſciens, & conſentiens.*

22 L. reſcripto ff. de muneribus, & honorib. cap. præcipimus diſt. 93. l. iubemus §. ſeruus cod. de Epiſcopis, & Clericis.

CVm ergo ſit certum ex textu noſtro, & *diſt. 53. cap. 1.* obligatum ad ratiocinia eſſe irregularem; quia in eo eſt quoddam vinculum temporale, inhabilem reddens hominem, & valde impeditum, ad Eccleſiaſtica miniſteria; indeque à iure ſit reputatum ſufficiens impedimentum ad remouendum illum ab ordinatione; ideo rectè Theologi *in 4. diſtinct. 25.* & cum D. Thoma *queſt. 2. art. 2. quæſtiunc. 2.* cum de ſeruis dixiſſet ſubdente in verbis ſequentibus, *Et ſimilis eſt ratio de omnibus, qui ſunt alias obligati, vt ratiociniis detenti, & huiuſmodi perſonæ,* de quo præter ordinarios ex antiquis docent ſummiſtæ in verbo *ratiocinium*, Syluester, Angel. Tabiena, Gullielmus Durand. *in ſpeculo iuris lib. 4. hoc tit.* Albertus *in ſuo dictionario,* verb. *obligatus ad ratiocinia*, Campanillus *in diuerſ. iuris canon. Rub. 11. cap. 9.* Salzedus Borgaſius, Maiollus, Belletius, Reginald. à Cuña, & alij, quos refert *hic* Barboſa, *& in paſtorali p. 2. alleg. 10. n. 47.* ſecundùm impreſſ. Lugdunenſ. & ſuper noſtrum titulum, Hoſtienſ. Caſſan. Anaſtaſ. Germon. Petr. Alfonſ. de Vaſconçelos *in harmonia*, Bartholomeus Cartagena, Ioan. Honor. Cytonius, Andreas Valenſis, & alij, item Suarez *de cenſuris diſput. 51. ſection. 3.* & alij *infra* referendi. 1

Sed antequam ad ſpeciales caſus deueniamus 2
oportet præmittere hominum ſpecies, qui propter aliquos caſus, & obligationes obnoxij ſint reddere. Quibus præmiſſis deſcendemus ad illos, qui ſub obligatione noſtri tituli comprehenduntur, nonnullos numerat Pontifex hic, nempè, *Procuratores, actores, executores, ſeu curatores pupillorum,* quibus addo tutores honorarios, negotiorum geſtores, factores, qui de tutoris, vel curatoris mandato, negotia adminiſtrarunt, ſeruus qui Domini negotia geſſit, ſocius adminiſtrans ſocio, hoſpitalarius, orphanotrophus vel executor teſtamenti, capitulum gerens negotia Epiſcopatus,

ſede

negotia geſſit, ſocius adminiſtrans ſocio, hoſpitalarius, Orphanotrophus, vel executor teſtamenti, capitulum gerens negotia Epiſcopatus ſede vacante, minor qui alicuius bona adminiſtrauit, creditor qui bona ſui debitoris ex cauſa Iudicati poſſedit, vſufructuarius proprietario, hæres fideicommiſſariis, legatariis, & creditoribus defuncti actor vniuerſitatis ſequeſter, ſiue publicus, ſiue priuatus, mater, & auia tutrix filiorum, & Pater de caſtrenſibus, vel quaſi patruus de tutela, filius curator patris furioſi, adminiſtrator quilibet, ſiue voluntarius, ſiue à lege, iudice, vel patre fuerit conſtitutus, vel etiam ſi ſine mandato adminiſtrauit, etiamſi ſit ſummus Pontifex, & eorum hæredes, ac alij, quos congerit Muñoz de Eſcobar. *de ratiocinijs c.3.* & alij ad alios iuris effectus, quos recenſere nunc non pertinet; ſed numquid omnes iſti irregulares cenſeantur, dum ratiocinia, ac debitum ex calculo reſultans, non præſtant per *infra* proximè dicta, & in aliis quæſtionibus patebit.

3 Ad primam ergo difficultatis partem exiſtimo rem hanc non eſſe limitandam ad materialia exempla, de quibus Concilium Carthagin. 1. dixit *cap.8.* relatum in textu noſtro, ſed ſub illis comprehendi omnes publicas adminiſtrationes forenſes, & temporalium, ac ſæcularium rerum, quæ eodem modo implicant hominem negotiis ſæcularibus; quia fundamentum huius irregularitatis, eſt obligatio ad hæc ſecularia miniſteria: quare Suarez, *ſupra dicta diſp.41.ſect.3.n.15.* dicit ex *c.2.& 3. diſt.51.* ſub generali nomine *curialium cui cauſas agunt, vel quibuſlibet publicis functionibus occupentur*, addens quod in his perſonis ſint duæ obligationes diſtinguendæ, vna ad tales actiones ſeu, negotia peragenda ad quæ obligantur ratione talis muneris, & quod non durat, nisi durante eo munere.

4 † Alia obligatio ad reddendam rationem peracti muneris, quæ ſæpè manet, etiam munere relicto, quia ſicut durante munere interdum exigitur ab homine ratio eorum, quæ geſſit in ſuperiori tempore; ita etiam quamvis tempus officij abſoluatur, vel ipſum officium voluntariè relinquatur, manere poſſit obligatio ad rationem reddendam, quam dicit Suarez reddi interdum de ipſis actionibus, an iuſtè fuerint, &c. interdum vero de pecuniis, aut aliis rebus æquiualentibus.

5 Quare poterit dicere Bonacina, *de cenſur. diſp.7.q.2.puncto 5.n.2.* verſ. *quinto*, ad rationem reddendam adminiſtrationis publicæ teneri Theſaurarios, aut depoſitarios æris publici, aduocatos, Magiſtratus, iudices, &c.

6 † Ad reddendam verò rationem adminiſtrationis priuati obligari illos, qui geſſerunt adminiſtrationem alicuius perſonæ ſæcularis, vt ſunt tutores, procuratores, & curatores, refert, & ſequitur Barboſa *hic n.2. in fine.*

7 Notandum verò eſt ex noſtro textu ex duplici capite irregularitatem naſci in præſenti caſu vel ex officio, aut adminiſtratione durante, vel ex obligatione, quæ iam tali finito officio oritur inde ad reddendam rationem officij, ac adminiſtrationis; quia ſi hæc vltima manet ex priori miniſterio, adhuc permanet irregularitas, vt patet ex verbis hic *poſt depoſita onera, & reddita ratiocinia*, vtrumque enim compleri debet, vt irregularitas ceſſet: ita ex ordinariis colligunt Abbas, Bellamera, Ioannes Andreas, Viuian. Collect. Zabarella, Innocent. Ancharran. & Barboſa cum aliis *hic n.1.* Campanillus *in diuerſorio iuris Canonici, Rub. 11. cap.9. n.2. & 3.* Bonacina *vbi ſupra n.2.* verſ. *quarto* Belletius *diſquiſit. clerical. p.1. tit. de diſcipl. cleric. §.11. cap.9. n.2. & 3.* Valerius Regnald. *in praxi for. pœnit. lib.30. a num. 65.* Henriquez *in ſumma lib.14. cap.5. § 5.* Nauarrus *conſ.1. alias 4. n.1. de regular.* Salced. ad Bernard. Diez. *in pract. cap.20. n.1.* Suarez *de cenſ. diſp.51. ſect.3. a n.15. & 18.* Hurtado *de irregularit. diſ.18.* Corneio *diſp.14. dubio 2.* Caſtrus Palao *diſp.6. puncto 13. a n.6.* Leander. *diſp.5. q.7.* & alij etiam per textum *in c.1. 2. & 3. diſt.51.* & *cap.1. diſt.53.* & hoc ſic poſt depoſitionem officij, & redditam rationem, alias digni inueniantur; quia ratio, & fundamentum huius irregularitatis, in eis permanent, quandiu rationem ſui muneris non dederunt; ſemper enim manent ratiocinio obligati, & conſequenter implicati negotiis ſæcularibus, & expoſiti, vt poſſint à iudicibus ſæcularibus cogi, & infamari, ſi fortaſſe dolus, aut fraus in ratiociniis inueniantur; & addit Suarez *dicto num.18. in fine*, vt dicta deciſio locum habeat, ſiue ratiocinia ſint pecuniarum, ſiue de iuſtitia, ſeruata in ipſis actionibus, pertinentibus ad tale munus.

Ex quo prouenit, vt etiam omnes in forenſi 8
exercitatione verſati, quales ſunt agentes, aduocati, procuratores, ſollicitatores, & promotores fiſcales, item qui iudicant de cauſa qui proceſſum faciunt, aut ſummam ad faciliorem Iudicis inſtructionem, qui in fauorem fiſci dicit dubia contrarietatem, nullitatem, & ſimilia in cauſa ſanguinis, ſequuta morte, vel mutilatione dicantur, ac ſint irregulares, vt docent Abbas *in c. ſententiam ſanguinis*, vbi communiter DD. & Barboſa, *ne Clerici, vel Monachi*, Suarez, qui benè explicat textum *in dicto cap.1. diſt.51. de cenſ. diſp.47. ſect.4. num.1.* vbi illum textum mirabilem vocat, eius verba benè explicans, Sayrus *lib.6. cap.16. n.10.* Auila *p.7. ſect.2. diſp.5. dub.1.* Henriquez *dicto lib.14. de irregul. c.12. §.8. & 10.* Syluester *in ſumma*, verbo *homicidium 3. q.2. verſ. primum*, Nauar. *in man. c.27. num.212.* Villadiego *in tract. de irregul. c.6.* Soto *de Iuſt. lib.5. q.1. art.4.* Viuald. *in Candelabro aureo tit. de irregul. §.3. n.250.* Et licet miniſtri huius ſecundi caſus videantur pertinere ad aliam ſpeciem irregularitatis, ſcilicet perfectæ lenitatis de qua *ſub dicto tit. ne Clerici, vel Monachi, & in dicto c. ſententiam ſanguinis*, video nihilominus ex verbis, *d. c.1. diſt.51.* & ex noſtro textu, vt plura coniungant DD. de iudicatura Clericorum in curiis Principum; imò vt quod ex conſuetudine admittantur in ciuilibus abſque incurſu irregularitatis, aliqua dixit Suarez *dicta diſp.51. ſect.3. de cenſ. ſub n.16.* † Sed video etiam eundem *ex n.13.* & ſe- 9
quentibus, Cornejo *dict. diſp.14. dubio 1.* Bonacin. *dict. quæſt.2. de irregul. punct.4. n.3.* Sayrum *lib.6. cap.14. n.8.* Filliuc. *dict. tract.19. q.6. n.198.* Leand. *dict. diſp.5. q.8.* dicere, vt quamvis in textu noſtro ſolùm fiat mentio de procuratoribus, actoribus, executoribus, & curatoribus pupillorum, & tutoribus, nihilominus obſtringantur hac hac irregularitate Iudices, Aduocati, Tabelliones, Depoſitarij publici, & Theſaurarij, cum debeat eius deciſio extendi ad omnes generaliter, qui obligati ſunt ad reddendam rationem alicuius officij, vel adminiſtrationis publicæ forenſis, & temporalium, ac ſæcularium rerum, quæ eodem modo implicant hominem negotiis ſæcularibus, vt fundamentum huius irregularitatis.

Ad ſecundam quæſtionis partem, an obligatio 10
ex omni adminiſtratione, & obligatione ad ratiocinia ſufficiat ad prædictam irregularitatem ?-in

quo dubio gloſſa *hic* verbo *ratiocinia*, quam *ibi*, ſequuntur Abbas, & alij communiter diſtingunt inter adminiſtrationem publicam, id eſt bonorum Reipublicæ, vel priuatam, id eſt circa priuatam perſonam, vel bona eius; ſic vt in priori caſu procedat regula proximè dicta indiſtinctè. In ſecundo autem quod depoſito munere, non prohibeatur ordinari, etiam ſi maneat quis obligatus ad ratiocinia, niſi dolus, aut fraus obiiciatur, & probant DD. ex *dicto cap. 1. diſt. 53.* vbi ſolùm fit mentio eorum, qui ratiociniis publicis ſunt obligati, & Tolet. *in ſumma lib. 1. c. 60. num. 1.* in verbis ſequentibus: *Si ratiocinia ſunt ex adminiſtratione erga perſonam priuatam, depoſita adminiſtratione, & onere, etiam ante redditam rationem, poteſt ordinari, niſi lis ei ante promotionem, vel in ipſa promotione moueatur ſuper adminiſtratione, & niſi manifeſtum ſit, ipſum de dolo teneri.*

11 Alij inquam abſoluè docent, inter quos Sayrus *dicto cap. 14. num. 8.* Hurtad. *dict. disput. 2. diff. 18.* verſ. *excipiunt*, Toletus *de irregular.* Cornejo *dicta diſp. 14. dubio 2.* Loyſius *dubio vlt. de cenſ.* Bonacina *diſp. 7. quæſt. 2. puncto 4. num. 4.* qui non clare, Palaus *de cenſ. diſp. 6. puncto 13. num. 8.* Layman. *tract. 15. p. 5. cap. 8. n. 3.* Leander *de irregul. dicta diſp. 5. q. 13. in fine*, & Diana *p. 4. tract. 2. reſ. 98.* vt non poſſint prædicti ordinari antequam adminiſtrationes deponant, & illarum rationes reddant; quia vtrumque requirit textus noſter.

Et ſic cum Suarez exiſtimo dicendum *dict. ſect. 5. diſp. 51. n. 10.* quod quando adminiſtratio ipſa talis eſt, vt quandiu durat, impediat ordines, tunc etiam obligatio ad ratiocinia, ſiue publica, ſiue priuata inde ſuborta, & nondum data, impediat ſimiliter ordines, vt ſi fuit œconomus temporalis Reipublicæ, vel tutor voluntarius alicuius perſonæ non indigentis.

12 Quod videtur probari manifeſtè ex hoc textu noſtro, vbi de omnibus officialibus, ſeu miniſtris, quos quando tales ſunt iudicat ineptos ad ordines, dicit non poſſe admitti, niſi depoſito onere, & reddita ratione; additque Suarez verba exponens in hoc textu comprehendi indifferenter omnes, vt patet de tutoribus pupillorum, concludens in omnibus requiri indifferenter illas duas conditiones: nam quandiu manet obligatio ad ratiocinia, nondum cenſetur omnino depoſitum onus talis miniſterij; & inde ſi miniſterium ipſum tale ſit, vt quandiu durat, impediat ſuſceptionem ordinum; etiam obligatio ad ratiocinia nondum extincta, idem impedimentum inducat.

13 At ſi adminiſtratio talis fuerit, vt illa retenta, non inducat irregularitatem, idem procedat de obligatione ad ratiocinia, quæ ex illa, ſiue retenta, ſiue peremp‸a reſultet, ſiue ratiocinia ſint publica, ſiue priuata, vt ſi fuit œconomus Eccleſiæ, vel ſi fuit tutor ex cauſa pietatis; eo quod acceſſorium ſequitur naturam principalis, & inducit rationem illius, vt contingit in ratione reddenda, quæ eſt acceſſorium obligationis, ſeu adminiſtrationis, quæ ad rationem præſtandam obligat; non enim cẽſetur hæc magis temporalis, aut ſæcularis, quàm illa, nec perſeuerans, aut durans, poteſt magis irregularitatem inducere, quàm ipſamet adminiſtratio ſi duraret, & probat etiam Suarez *dicta diſp. 51. ſub num. 19. in fine*, quia textus noſter ſolum agit de illis muneribus, quæ quandiu durant, impediunt ordines, & quod nec agat de aliis ratiociniis, quæ naſcuntur ex talibus muneribus.

† Et declaratur exemplis ſequentibus, primo in 14
adminiſtrantibus bona Eccleſiarum temporalia, quorum adminiſtratio Reipublicæ eſſe videtur, & quæ nec cenſetur ſæcularis, ſed ſpiritualis quodammodo, &c. Eccleſiaſtica iuxta textum *in c. 1. ne Clerici, vel Monachi*, aut ſaltem non aliena à ſtatu Eccleſiaſtico, vt docent Panormit. & Innocent. *hic*, Syluester, Maiolus, & alij, quos ſequitur Suarez *ſupra num. 17.* quibus addo Cornej. *vbi ſupra dict. diſp. 14. dubio 2.* verſ. *infero ſecundo*, Layman. *dicto cap. 7. n. 3.* Caſtr. Pal. *diſp. 6. puncto 13. in fine*, Leand. *diſp. 5 q. 9.* Bonacina *dict. q. 2. punct. 4. n. 23.* Hurtado *diſ. 18.* qui omnes *in tr. de irregul.*

Declaratur ſecundo in illis, qui adminiſtra- 15
tionem gerunt perſonarum miſerabilium, aut pauperum, viduarum, pupillorum, aut cauſarum piarum; non enim iſti ligantur hac irregularitatis pœna; eo quod hæc adminiſtratio non eſt merè ſæcularis nec aliena ab ſtatu Clericali, quæ ſimul cum adminiſtratione Eccleſiarum coniungitur, vt *in dict. c. 1. 21. diſt. q. 3. & in cap. penult. diſt. 86. & in cap. 1. diſt. 88.* ſic docent proximè adducti, & Abbas *hic quæſt. antepenult.* Barboſa *num. 4. & 5.* vbi loquitur de dictis duabus caſibus Campanill. *in diuerſorio iuris canon. Rub. 11. c. 9.* verſ. *prædicta autem prohibitio*, Salzed. ad Bernard. Diez *dicto cap. 20. in praxi num. 4.* verſ. *inter*, & *num. 5.* verſ. *item* Bellet. *diſquiſit. Clerical. p. 1. tit. de diſciplina Cleric. dicto §. 11. num. 5.* dicentes ſic procedere in qualibet locarum adminiſtratione cauſæ piæ, vel priuatæ *ex cap. fin. 86. diſt. cap. indicatum 89. diſt. ex l. 23. tit. 6. p. 1.* & quod adminiſtratione pendente, tales perſonæ non prohibentur ordinari, & maximè verum dicit in adminiſtratione rei Eccleſiaſticæ, Suarez *vbi ſupra ſub dicto num. 17.* ſi accedat Epiſcopi licentia, aut talis neceſſitas, quæ ex vi alicuius legis obligationem inducat iuribus ſignificatur, & notarunt Syluester, & alij.

Tertio declarant idem Syluester, & alij autho- 16
res, quos ſequitur Suarez *dicta diſp. 51. num. 17. in fine*, in adminiſtratione, ſeu officio tutoris: nam licet iſtud per ſe in textu noſtro prohibitum ſit Clericis, vt patet *ex tota quæſt. 3. cauſa 21.* & ob id expreſsè numeretur in textu noſtro; nihilominus tamen ex cauſa pietatis illud à Clerico ſuſcipi poſſe docent, nec impediti in vſum ordinum, & ex eadem ratione addit Suarez, vt non impediatur ordinum ſuſceptio, ſi Epiſcopi iudicio pia adminiſtratio iudicetur.

Quarto explicant Barboſa *num. 7.* Campanill. 17
dicto cap. 9. num. 11. Ioannes Faber. *in l. quiſquis num. 8. cod. de Epiſcop. & Cleric.* & in eo, qui in aliquo, licet minori conſtitutus ordine alicuius etiam ſi laicalis perſonæ tutor, curator, aut generalis quomodolibet fuerit adminiſtrator; ſi tamen non dum cœptum ſit de adminiſtratione ratiocinari: nam talis non prohibetur aſcendere ad altiores ordines.

Ex his, & aliis perſonis adminiſtratoribus pu- 18
blicis, aut priuatis, iam iuxta concluſiones ſupra adductas colligitur, quod ſi adminiſtratio ſui natura prohibeat ordinari, & inſimul rationis reddendæ obligatio; ſic vt promoueri nequeant, dum gerunt, & exercent officium tales perſonæ, & hoc etiam expleta adminiſtratione, & officio, ſi de dolo in adminiſtratione, vel redditione computorum perpetrato, lis aliqua mota eſſet, vel in procinctu eſſet, vt moueretur tunc quidem

ante

ante litis exitum promoueri non poſſe illum ita obligatum; imo quod ſi de facto promoueatur, dignus ſit depoſitione, etiamſi poſtea in cauſa vinceret, docent Campanil. *vbi ſup. dict. cap 9.n.3.* Salcedus *dict c.20. n.3.* Maiolus *de irregul. lib.2. c.11.n.7.verſ.in priuatis,qui & c.5.*laté agit de cæteris obligatis ad hæc miniſteria, & DD. communiter per gloſſ.verb.*obrepſit. in cap.sanctis*, Daniel. & *ibi* idem Archidiaconus *diſt.81.*

19 Ad tertiam quæſtionis partem, an prohibeatur adminiſtrator ordinari, qui finita adminiſtratione, & redditis ratiociniis, debitor reſultet alicuius quantitatis, & affirment nonnulli adhuc, nempè non poſſe ordinari, & alij diſtinguendo dixerunt ſic tenendum, quando tale debitum reſultat ex publico officio, non tamen ſi ſit debitum priuatæ perſonæ; primo per textum *in l. reſcripto. ff. de munerib. & honoribus*, vbi dicitur debitores Reipublicæ non eſſe admittendos ad honores; donec ſoluant, quando debitum ex adminiſtra-
20 tione publica contractum eſt. † Nam conſtat ordines inter honores publicos computari, vt *in cap. præcipimus 93.diſt.l.iubemus §.ſeruus cod. de Epiſcop.& Cleric.*& ſecundo ex eo quia debitum pecuniarium priuatæ perſonæ non impedit ſuſceptionem ordinum per ſe loquendo, id eſt, niſi alias inducat paupertatem ordinationi repugnantem, de qua *infra*; vel niſi talia ſint debita, vt ex eis inextricabiles lites oriantur; eo quod tunc cenſeatur implicari debitor negotiis ſæcularibus: ſic Maiolus *dict.c.11.n.13.* & refert ex Hoſtienſi Suarez *dict. diſp.51. n.21.* qui dicunt aliter procedere ex debito priuato, à quo non reſultant dicta inconuenientia.

21 Nihilominus per ſe loquendo reſpondendum eſt, vt poſt officium, ac redditam rationem nullo modo oriatur irregularitas ex debito pecuniario, quod ex ratiociniis iam redditis interdum reſultat; quia nullo iure id cautum eſt, cum iuxta communem ſenſum, & modum loquendi, verè dicantur ratiocinia reddita,& finita, etiamſi reſultans, debitum non ſit ſolutum: ſic DD. intelligentes, dummodo ex tali debito non reſultent ad eius recuperationem lites; quia tunc adeſſet debitor irregularis defectu obligationis ad reddenda ratiocinia, vt docent Suarez *dict. diſp.51. ſect. fin. n.22. & 23.* Bonacina *vbi ſupra dicta q.2.punct.4. n.8. aliàs 5.* Leander *vbi ſupra q 14.* Caſtrus Palaus *vbi ſupra dicta diſp.6. puncto 12.n.10.* Layman. *tract.5. p.5. c.8.n.3.* Cornejo *dicta diſp.14. dub.2.* Diana *p.4. tract. 2. ſub reſ.98.* & ratio concluſionis eſt, quia iam tunc ceſſat ratio fundamentalis dictæ irregularitatis, quæ eſt implicatio, ſeu reuocatio ad negotia ſæcularia; additque *vbi ſupra*, Suarez *dict.n.23.* maximè hoc procedere, quando ſciente, & conſentiente creditore, alius ordinari vult, quia ſi ille contradiceret, & impedimentum opponeret, res
22 eſſet magis dubia, & ſub dicto *n.23.* † reſpondet ad textum *in dicta l. reſcripto, & cap. præcipimus 93.diſt.& dict.l.iubemus §.ſeruus cod.de Epiſcopis, & Clericis*, non eſſe impedimento; quia lex ciuilis, quæ de publicis debitis affertur, non poteſt inducere irregularitatem, niſi fortè ſit canonicata, de qua in præſenti caſu non conſtare ait,& dicunt adducti.

QVÆSTIO II.

An irregulares ſint, qui obligati ſunt ad reddendam rationem ex aliquo contracta, vt ex mutuo conducto, depoſito, aut promiſſione ſeu quolibet alio, nullam adminiſtrationem continente? Et an illi, qui nimis ſunt grauati ære alieno, ob quod depauperati Iudicentur? Et an ſit irregularis, qui reſeruata ſibi congrua ſuſtentatione bonorum, ceſſionem, fecit, obligatus ad ratiocinia reddenda? Et num ſit irregularis ille qui fideiuſſorem præſtat aſſumentem in ſe onus ratiocinij pro ſe.

SVMMARIVM.

1 *Obligatus debito, vt mutuo, locatione, emptione, & aliis ſimilibus ſine adminiſtratione, poteſt ordinari*, n.2. *Et quid ſi debito ſatisfacere nequit*, n.3.

2 *Ordinari prohibentur regulariter tantum, qui occaſione alicuius adminiſtrationis ſunt obligati.*

4 *Debita grauia, quæ debitorem depauperarunt nimis, prohibent illum ordinari; veluti ſi propter illa poſſet debitor in ſeruitutem redigi, aut in obſequium dari creditori, vt* n.5.

6 *Milites ſtipendiarij, Decuriones, & ſimiles, cenſentur irregulares.*

7 *Feudatarij, niſi in obligatione feudali liberentur, cenſentur irregulares.*

8 *Pauper priuatiuè ſic dictus, prohibetur ordinari, ſicut qui caret titulo.*

9 *Cedens bonis, reſeruata ſibi congrua ſuſtentatione, non eſt irregularis ad ordines.*

10 *Debitor, qui fideiuſſorem pro debito ſoluendo conſtituit, non prohibetur ordinari.*

AD primam quæſtionis partem,& ad cæteras 1
ex adductis *q. 1. præced.* iam facilis eſt reſponſio; igitur dicendum eſt, vt qui grauatus debito ſine aliqua adminiſtratione contracto, veluti ex mutuo, locatione, vel emptione, aut ſimilibus aliis propoſitis quæſtione contractis, non ſit irregularis, nec impeditus ordinari: nam vt docent Abbas *quæſt. ante penult.* Barboſa *n. 4.* Salced. *in praxi ad Bernad Diez c.20.verſ.inter*, talis obligatione, vel lite pendente, ab ordinibus minimè arcetur,& docent etiam Suarez *dict. diſp.3.ſect.fin.in fine*, Bonac. *de irregularit.q.2.puncto 4.n.3.* Hurtad. *diſ.18.* Layman. *lib.1.tr.5.p.5.c.8.n.3.* Sayrus *lib.6. c.14.* Caſtr.Palao *diſp.9.puncto 13* Leander *eodem tract.diſp.5.q.10.* Filiucius *tract.19.c.7. q.6.* & alij communiter, † ex ea ratione, quia in iure inducitur 2
irregularitas iis, qui ſolùm ad ratiocinia occaſione alicuius adminiſtrationis obligati ſunt; quare dicunt, vt hæc lex non debeat extendi ad alios caſus, cum ſit pœnalis.

Verùm limitant Campanil. *cap.9.in diuerſorio* 3
Iuris Canon. Rub.11. Barboſa *hic dict.n.4.in fin.* in eo, qui maximo onere, & ære alieno grauatus ſit, non habens in bonis, vt debitis ſatisfaciat, de quo dico *in dubio ſeq. verſ.ad ſecundam.*

Ad ſecundam quæſtionis partem, an depau- 4
perati ære aliena nequeant ordinari? Et iuxta proximè dictum videtur abſolutè reſpondendum,

vt ſint irregulares. Verum vt clarius expendatur hæc difficultas ſub diſtinctione dicendum eſt duplici capite hunc paupertatis defectum conſiderari poſſe, vel priuatiuè, vel contrariè, & hoc vltimo modo docet Suarez, *dicta diſp.* 51. *de cenſuris num.*25. pari defectum paupertatis illum, qui nimis grauatus eſt ære alieno, & quamvis de hac irregularitate nihil cautum dicat inueniri, tamen reducitur ad illum titulum, de quo dixi *ſub cap.*11. *de temporibus ordinat.* qui requiritur ordinandis in ſacris. Quare ſi vt diximus quæſt. præcedenti talia, & tanta ſunt debita, vt ſanè litibus & contentionibus expediri non poſſint, tunc reuera incidatur in obligationis defectum ad ratiocinia reddenda ſeu quod perinde eſt ad ſæcularia negotia peragenda; & ſic tali grauato onere, ordinari eſſe impeditum.

6 Quare ex Maiolo *de irregularitate cap.*11. reſoluit Suarez *ſupra dicto n.*25. *&* 26. quod ſi tale ſit debitum, taliſque perſona, vt iuxta ciuilia iura poſſit propterea redigi in ſeruitutem, vel obſequium creditoribus, cum aliter non ſit ſoluendo iuxta quæ latè dico, *infra de ſ.lut. cap. Oduard. & de iure Regio in l.*4. *tit.*6. *lib.*5. *recopil* & iuxta breuiſſimam praxi, de qua dixi, *in cap. fin. de libelli oblat.* §.5. tunc poſſe illum defectum reputari moraliter ſeruitutem quandam ait, vt notauit gloſſa *in l. ſi fidescommiſſa* §. *ſi rem ff. de leg.*3. vel certè dicit Suarez, vt reputatur veluti quædam obligatio ad ratiocinia reddenda, & ob id ordines impediat.

7 Vnde inferunt DD. cum Syluestro verbo *feudum*, & Mayolo *de irregularitate cap.*5. *n.*5. vt milites ſtipendiarij, Decuriones, & ſimiles cenſeantur irregulares, donec de tali debito & obligatione liberentur per *l. quiſquis cod. de Epiſcopis & clericis.* † Item & feudatarij, niſi ab obligatione feudali liberentur, ſaltem per ipſam ordinationem: & de omnibus debitoribus ſimilibus idem firmat Suarez *dicto. n.*25 *in fine*, vbi commendat videndum Tyraquel. *de primog. n.*6. *c.*4.

8 Quando tamen priuatiuè aliquis dicitur depauperatus, tunc reuera dicetur irregularis ex defectu tituli ad ordines de quo dixi *ſub dicto c.*11. *de temporib. ordinat.* per Trid. *ſeſſ.*21. *cap.*2. *de reformat.* vbi prohibet ordinari eos, qui patiuntur defectum paupertatis, carentes congrua ſuſtentatione, qua durante, cenſeantur inducta irregularitas: etenim Suarez *ſub dicta ſect. fin. n.*24. excommuni DD. ex concilio Lateranenſi ſub Alex. III. *cap.*5. *p.*1. ait, quod hunc patientes defectum comprehendantur ſub defectu legitimi tituli; & ſic ſine illo ordinati irregulares ſint, perindeque irritam ordinationem accipere per *cap ſanctorum* 93. *diſt* quod intelligas vt explicui ſub *dicto cap.*11. *de temporibus ordinat.*

9 Ad tertiam quæſtionis partem, an ſit irregularis, qui reſeruata ſibi congrua ſuſtentatione, bonis ceſſit; & in hoc dubio firmat Maiolus *de irregularit. dicto cap.*11. *n.*5. vt quantumcumque aliquis ſit debitis oneratus, ſi bonorum ceſſionem faciat, reſeruata ſibi congrua ſuſtentatione iuxta textum *in dicto cap. Oduardus de ſolut. liber.* nihilominus maneat ab irregularitate, quia inde nulla contrahitur infamia, quæ in iure conſideretur. Et quia per conceſſionem, *dict. cap. Oduardus*, cum congrua ſuſtentatione ablatum eſt omne impedimentum paupertatis, & obligationis ad ratiocinia reddenda: ſequuntur hanc reſolutionem idem Suarez *dict. ſect. fin. n. fin.* Bonacina & Sayrus, *vbi ſupra*, Leander. *d. diſp.*5. *de irregular.* Caſtrus Palaus *dicta diſp.*6 *punct.*3. *n.*10. & alij communiter.

Ad quartam quæſtionis partem, an ſi debitor grauatus onere maximo fideiuſſorem conſtituat, vt pro ſe ſoluat, ac ratiocinia reddat, prohibeatur ordinari, & ſimiliter firmandum eſt, vt non impediatur; quia fideiuſſore tali conſtituto, verè ceſſat doli præſumptio, vt expreſsè docent Maiolus, *vbi ſupra n.*24. cum Abbate & alijs, hic Comejo, *de irregularitate dicta diſp.*14. *dubio* 2. Caſtrus Palaus *de cenſuris diſp.*6. *puncto* 13. *n.*10. Diana *p.*4. *tract.*8. *reſ.*98. Leander. *dicta diſp.*5. *reſ. penult.* & Suarez *de cenſ. dict. diſp.*5. *ſect.*3. *n.*23. *in fine*, cum eodem Abbate, & Maiolo in verbis ſequentib. *illud tamen certum videtur, ſi salua perſona ſufficientem ſecuritatem talis debiti reddat, vel datis pignoribus, vel fideiuſſoribus, omnino eſſe immunem ab hac irregularitate.* 10

QVÆSTIO III.

An obnoxij ratiociniis reddendis, poſſint ingredi religionem, ac in ea profiteri, ſi debita ſint certa? Et quid ſi ſint incerta? Et num ſi non habent ſpem ſoluendi, manendi in ſæculo? An ingreſſus religionis, liberet debitorem ab onere reſtituendi? ſeu conuentus teneatur reſtituere pro eo? Et an vt ſoluat teneatur exire de religione, ſeu eius profeſsio ſit nulla? Et an poſſit expelli à religione ære alieno grauatus, & de alijs?

SVMMARIVM.

1 *Bulla Sixti V. quæ prohibet religionem ingredi, eos qui ſunt ratiociniis obligati. Et an æque de publicis, aut priuatis ex* n.3.4. & 6. *&* n.44. & 45. *vbi in quibus locum non habeat.*

2 Cap. legem vnico diſt. 53.

5 *Debitores, qui relinquendo bona ſua creditoribus, nullam ſpem habent acquirendi, ingredi poſſunt religionem, & alij, vt* n.6.7. 8. & n.12. *vbi diſtinguitur.*

6 *Debitor, cuius patrimonium ſuperat debita, poteſt ingredi religionem.*

7 *Debitores, qui abſque culpa peruenerunt ad egeſtatem, non prohibentur ex Bulla Sixti V. profiteri.*

8 *Debitores ex ſola promiſſione liberali, vel qui in certis debitis ſunt grauati, poſſunt ingredi religionem*, & n.27. & à n.49. ad 53.

9 *Damnatus ad pecuniariam pœnam ratione alicuius delicti, poteſt ingredi religionem, & obligatus ad ſatisfactionem cauſa alicuius damni*, n.10.

11 *Debitor data ſufficienti cautione poteſt ingredi religionem.*

13 *Debitor Domini incerti ſatisfaciat operibus piis reſtituendo, & excuſabitur, ſi impotens ſit; ita vt non inde ingredi religionem impediatur*, n.14. & 15.

15 *Debitor impotens ſoluere, nec per breue tempus ſpectans, poſſe ſatisfacere, impeditur ingredi religionem, ſi creditores ſint incerti, intellige*, vt n.16.

16 *Debitor iuſſus aliqua aliena incerta erogare, & ipſe conſumpſiſſet, eſt certi debitor reſtituere obligatus.*

17 *Debitor certorum, qui habet ſpem proximam,*

vt

vt poſſit reſtituere, debet non ingredi religionem, donec ſoluat; quod ſi non de proximo ſperet, non ſic vt n.20. *explicatur à* n.21.ad 27.& n.30.

18 *Debitor qui non de proximo ſpectat poſſe ſoluere creditoribus, nequit ingredi religionem ſecundùm aliquos, ſecundùm alios ſic, bonis cedendo, &c. vt* num.19.*ſed diſtinguitur, vt* n 20.

21 *Debitor vt ſoluat per breue tempus, intelligitur, vt ad ſummum ſpectet per triennium, non intrando religionem, niſi iudicet cum notabili difficultate poſſe ſoluere, vt* n.23.

22 *Debitor ſpectare debet vt ſoluat partem debiti, quando nequit integrè ſatisfacere.*

23 *Debitoris perſona, non ſic ſtricta eſt debitis, vt ipſa debita ſit, & quaſi captiua inſtar ſeruorum.*

24 *Debitor difficilis ad ſoluendum, ſatisfaciat tradendo bona ſua creditoribus.*

25 *Impotens exiſtimatur, qui abſque fama, & honoris iactura acquirere nequit, maximè cum valdè ſit ſpes incerta.*

26 *Debitor qualiter iudicetur, vel non difficilis ad ſoluendum, vt poſſit, vel non ingredi religionem, &* n.27.

27 *Debitor ex mutuo contractu, aut delicto, tenetur ſpectare, vt ſoluat, non ſic ſi ex liberalitate ſit debitor, non enim promiſſiones liberales retardant in debitore religionis ingreſſum.*

28 *Ingreſſus religionis non liberat debitorem ab onere reſtituendi, ſi poſſit habere vnde, vt* n.29. & 30. *vt ſi ei aliquid legetur,* n.31.

29 *Solutio debitorum eſt iuris naturalis.*

31 *Monaſterium tenetur ſoluere debita ſui religioſi, cui legato, aut donatione aliquid relinquitur; imò ſi eius acceptationem fecit cum onere ſoluendi debita, vt* n.33.& 34.

32 *Religioſus non tenetur ad laborandum in Monaſterio pro ſoluendis debitis.*

34 *Religioſus acquirit Monaſterio, niſi ære alieno ſit grauatus; quia tunc acquiret creditoribus; quidquid arte, labore, induſtria, vel donatione comparat.*

35 *Monaſterium, ſi ſciens ad religionem admittit debitorem, non inde eſt obligatus in amplius ſoluere quam ipſe Debitor. vt* n.36.

37 *Debitor religioſus factus verius eſt, vt non teneatur exire de religione, vt creditoribus ſuis ſoluat, etſi peccarit doloſè intrando,* n. 38. *vbi quod nec tenebitur manibus laborare, niſi de Prælati licentia, vt* n.40.

40 *Prælatus Religioſo debitori, debet dare licentiam, ſalua regulæ obſeruantia, vt manibus decenter laboret pro ſoluendo creditoribus.*

41 *Debita ciuilia non obligant cum tanto onere, vt quis teneatur cadere à ſtatu.*

42 *Profeſſio grauati ære alieno, eſt valida ipſo iure, etiamſi interrogatus à Prælato occultaret debita, ſi aliàs non adſit ſtatutum contrarium à Papa confirmatum,* num.43. & 44.

44 *Bulla Clem. VIII. anni* 1602. *cum Bulla Sixti V. contra debitores ingredientes religionem expediuntur iuxta ius commune.*

45 *Bulla Sixti V. non habet locum in Monialibus, nec in recipiendis ad ordines militares equites, quos vulgo* commendadores *appellamus, &c. nec in ære alieno grauatis, ſi eorum facultates ſufficerent, vel ſi bona relinquant debitoribus.*

46 *Ingreſſus religionem ære alieno grauatus expelli nequit per Prælatum, ſi ſimpliciter admiſſus fuit ad profeſſionem; ſecus ſi ſub conditione, vt* n.47. & 48.

48 *Error qualitatis, etſi abſolutè non dirimat matrimonium; dirimit tamen ſi ponatur conſenſus actualis in eo, & de præſenti.*

49 *Promittens etiam cum iuramento aliquid facturum in vtilitatem alterius, non eo minus valet ingredi religionem, aut ad ordines aſcendere,* n. 50. *nec damnum reſarcire, vt* n.51. *niſi adſit alia obligatio iuſtitiæ, vt* num.52.

53 *Debitor ex voto, vt ſi vouit dare calicem, aut totum alicui Eccleſiæ poteſt ingredi religionem.*

QVia Barboſa *hic num.8.& fin.* refert Bullam Sixti V. quæ incipit *cum de omnibus*, datam Romæ Kalendis Decemb. 1586. ſui Pontificatus anno 3. qua conſtitutum eſt, nec ratiociniis obligati, & qui ita ipſis reddendis ſunt obnoxij, vt eorum ingreſſu in religionem quælibet lis, iniurias ſiue moleſtia timeatur, poſſint religionem ingredi nec in ipſa profiteri, etſi incontrarium fiat, profeſſio erit nulla per verba ſequentia dictæ Bullæ: *Authoritate Apoſtolica perpetuò ſtatuimus, & ordinamus, vt huiuſmodi ære alieno ſupra vires ſuarum facultatum grauati, vel reddendis ratiociniis obnoxij, & obligati nullatenus recipiantur, & ſuper hoc fiat informatio &c. & omne incontrarium factum irritamus, & annullamus, viribuſque, & effectu carere decernimus*; ideò de omnibus dubiis adiectis in hac difficultate, & aliis incidentibus optima inquiritur ratione. 1

Nec eſt otioſa iuris inueſtigatio, cum DD. tractent per textum *in cap. legem vnico diſt.*53. & licet attenta deciſione illius à religionis ingreſſu excluderetur ille, qui publicis ratiociniis reddendis, non autem qui priuatis erat obnoxius, vt tenent D. Antonin. *p.3.tit.16.cap.*2. §.3. Syluester *in ſumm.* verbo *religio* 2. *q.*6. Armilla *eodem verbo n.*5. Tabiena *n.* 11. † Nihilominus tamen vigore dictæ conſtitutionis, obligati, & publicis, & priuatis ratiociniis reddendis, ab ingreſſu religionis prohibentur, vt colligunt ex adductis verbis dictæ conſtit. Fr. Eman. Rodrig. *quæſt. regul. tom.3.q.*10. *art.* 11. Fr. Ludouic. Miranda *in manuali prælat. tom.1.q.17.art.*6. Salced. ad Bernard. Diez *in pract. cap.20.in fin.* Sanchez *in præcepta Decalogi tom.1. lib.4.c.18.n.*29. Suarez *tom.3. religion. lib.5. cap.7. n.*20. Barboſa *hic, & in dicto cap.vnic.* 58. *diſt.* ex eo quia cum dicta conſtitutio abſolutè, & abſque vlla diſtinctione inter publica, & priuata ratiocinia loquatur, de omnibus ſit intelligenda: *argum. leg. de pretio. ff. de Publiciana in rem act.* 2 3

Sed Sanchez, Suarez, Bernard. Diez *dict. c.*2. Barboſa *in dict. cap. legem vnico* 53. *diſt. num.*3. & Naldus verbo *Religioſus in ſumm. n.*2. limitant in eo, qui ſecundùm prudentis viri præſumptionem ſine lite, aut magno grauamine, vel diſtractione, poteſt rationes reddere; quia huiuſmodi ratiocinia religionis ingreſſum non impediunt, vt colligunt ex adductis verbis Bullæ in verſ. *vel in reddendis ratiociniis ita obnoxios, vel ex huiuſmodi cauſa lis, vel moleſtia eis iam illata, vel timendum ſit non feratur.* 4

5 Et explicantes alij multi Bullam prædictam dicunt vt poſſint debitores, ſi relinquant bona, quæ habent creditoribus ſuis, & nulla ſit ſpes, vt in ſæculo manendo, fiant potentes ad ſoluendum ingredi religionem: ſic Sanchez *in ſumma tom.1.lib.4.cap.19.num.36.* Barthol om. de Bechis *in praxi nouitior.diſp.2.dub.13. num.15.* Portel. *in dub.regul.*verb.*nouitius num.16.*Dauid. Amauden. *in decalog.præcept.7. diſ.18. num.17.* Miranda *in manuali Prælator.tom.1.quæſt.17.art.7.*Rodriguez *in compend.quæſt.regul. reſ.101. num.10.* Fauſtus *in Theſaur.Religioſ.lib.quæſt.134.num.5.* Portel. *in dubiis regul.*verb.*nouitius n.16.*

6 Et iterum Salced.*ſupra dict.cap.2.* quem ſequi videtur Barboſa *hic num.8. in fine*, aduertit quod ſi patrimonium illius, qui profiteri vult longa administratione ſuperat, nec rationes ita inuolutæ ſunt, nec moleſtia aliqua quouis quæſito colore inferri poſſit, non præſtaret hoc impedimentum
7 ad religionem profitendam. † Et aliqui plus addunt Bullam Sixti V. non extendi ad eos, qui abſque ſua culpa peruenerunt ad impotentiam ſoluendi creditoribus, probantes ſic ex ipſis verbis Bullæ ibi multi, *decoctores poſt delapidatam rem familiarem*, Bechius *vbi ſupra*, & Bonacina *de reſtit.diſp.1.quæſt.fin.puncto 2.§.1.num.8.* vbi errans in nomine Papæ poſuit pro Sixto V. Pium V. Diana *part 4.tract. 4.reſ.82.*

8 Imo & DD. iam adducti, Sanchez, Bechius, & Diana proximè relati dicunt, *in dicta conſtitutione Sixti V.* non comprehendi debitores ex ſola promiſſione liberali, vel qui in certis debitis
9 ſint grauati. † Et idem Sanchez addit, vt nec ſub dicta Bulla comprehendatur damnatus ad pecu-
10 niariam pœnam ratione alicuius delicti. † Nec obligatus ad ſatisfactionem pecuniariam cauſa alicuius damni, vel iniuriæ illatæ, vt qui v.g. virginem deflorauit; & in hoc diſſentit Miranda,
11 vbi *ſupra*. † Et idem Salced. *dicto cap.20. in fine*, quem refert, & ſequitur Barboſa, *hic dicto n.8. in fine*, addit dict. conſtitutionem non obtinere, quando ante Religionis ingreſſum ſufficiens cautio præſtaretur, qua fideiuſſores ſe ad reddendas rationes obligarent, ſicut debitores principales, vt *ſupra* dixi.

12 Itaque Suarez *tom.3. de religione lib 5 cap.7. num.2.* Ægidius Triulenq. *in opere morali lib.2. cap.1.dubio 22.num.2.* & alij dicunt, quod quando debitum eſt certum, & poteſt debitor illud ſoluere ante ingreſſum, non poſſit licitè ingredi, quin prius ſoluat. Quod ſi ſoluendo non ſit; ita vt impotens ſit ſimpliciter in re, & in ſpe; quia in præſenti non habet vnde reſtituat, nec ſperat habere, nam & ignorat artem, qua id lucretur, et ſi quid comparare ſperat, toto illo indiget ad ſui ſuſtentationem, licitè ingrediatur religionem; quia perinde excuſatus eſt à ſolutione debiti, ac ſi nihil haberet; non enim vllam iniuriam facit creditoribus ingrediendo cùm inanis ſit actio creditoris, quàm inopia debitoris excludit Alia dico in verſ. *ad tertiam ſi eſt ſpes.*

13 Ad ſecundam quæſtionis partem quid reſpondeatur, quando debita ſunt incerta · etenim Nauarr *in comment.de regul.num.6.verſ.quartum*, & *comm.2.num.1.num.42. & num.60.* Munozius de Scobar.*de ratiociniis quæſt.3.à num.3.*Azor.*inſtit. moral.p.1.lib.12.cap.1.quæſt.5.* Fr. Eman.Rodriguez *tom.2.quæſt.regul.61.art.6.& tom.3.quæſt.10. art.9.& 54.*Sayrus *in claui Regia lib.10 tract.5, cap.7.num.13.* cum multis ſequentibus Ludouic, Miranda *in manuali Pral. tom.1. quæſt.27. art.6. & 7.* latè Sanchez *in decalogo lib.4. cap.19. à num. 9.* Barboſa *hic num.fin.* firmant Sixti V. Bullam non habere locum in debitis incertis, & indeterminatis, quorum Dominus ſciri, & inueniri non poteſt; & vt ſatisfaciat talis homo bona habens ſi ea tribuat religioni, vel pauperibus, aut
aliis operibus piis.† Quod ſi impotens ſit ad reſti- 14
tuendum excuſabitur ab ea, ac conſequenter poterit ingredi religionem; ſic vt non teneatur prius quærere, aut lucrari vnde reſtituat: ita ex commun.cum Sanchez & Suarez *ſupra*, docet Triulenq.*dicto cap.2 dub.22.num.1.* ad plures caſus videndus *in toto illo cap.& à num.9.* pro dicta Bulla Sixti.

Imo ait, vt nec per breue tempus ſpectare te- 15
neatur, etiam ſi certo ſperet intra illud habiturum vnde ſoluat; quia cum nullæ certæ perſonæ ſit ſatisfaciendum non multùm intererit creditoribus, etiam ſi omittatur propter præſentem impotentiam nam ſi ex piis eleemoſynis aliquod ſpirituale commodum poſſet in eo redundare, hoc poſſet facilè per orationes, & alia religionis opera
ſupplere. † Quod tamen intelligunt Sanchez 16
dicto lib.4. operis mor. cap. 19. num. 4. & alij per eum, quando debet nomine proprio illa; quia ſi iuſſus eſt aliena aliqua incerta erogare, & ipſo conſumpſiſſet, non reputaretur, ac debitor incertorum, ſed debiti certi; & ita de eo iudicandum, ac debitore certi debiti, vt iam dictum eſt.

Ad tertiam quæſtionis partem de illo, qui ſpem 17
non habet ſoluendi, manendo in ſæculo? in quo dubio poteſt diſtingui inter ſpem proximam, & remotam nun habendi, nam ſi habet ſpem proximam habendi, tunc non poſſe ingredi religionem, communiter probant adducti DD. quia in tali caſu moraliter non eſt impotens ad ſoluendum, inter quos Diana, *dicta reſ.82. in fine p.4. tract.4.* Vnde etſi debitor actu impotens ſit, ſperat autem diurno labore, & induſtria, vel alia via paulatim ſoluere ſi breui tempore queat perſoluere, non valebit ante ſolutionem integram religionem ingredi.

Tota ergo difficultas eſt, quando non poſſet 18
ſoluere, niſi per longum tempus, inqua duplex eſt ſententia. Prima aſſerens, vt non poſſit ingredi; alias peccet contra iuſtitiam ex eo, quia propter opus pium, non eſt omittendum præcepti opus, cum ex præcepto iuris naturalis, & Diuini teneatur debitor ſoluere, & conſequenter vti mediis, vt ſoluat, ad quæ ſe impoſſibilitat religionem in-
grediendа. † Alia, quæ docet hunc debitorem ſa- 19
tisfacere bonis cedendo in creditorum fauorem, nec teneri expectare in ſæculo, donec ſoluendo ſit, ſed poſſe ſtatim ingredi religionem, ſi non poteſt ſine longa mora creditoribus ſatisfacere, ſiue debitum ſit pecuniæ, ſiue perſonalis obſequij, aut actionis, ſiue debitum ſit contractum ex re accepta, vt in mutuo, ſiue ex promiſſione ſpontanea, etiam ex obligatione iuſtitiæ: hanc amplectuntur D. Thom.2.2.*quæſt.vltima art.6.ad 3. & ibi*, Caietan. Angel. verbo *Religioſus num.6.* Syluester. *Religione 2.q.4.* Villalobos *in ſumma 2. p.tract.35.diſ.7.num.5.* Primam verò Nauarr. *in manuali tom.1. de regular. num.7. & tom.2. n.42.* Medina, Corduba, Bonacina, *diſp.1. de reſtit. q.vlt. puncto 2.§.1.num.1* & alij, quos citat Suarez, *dicto tom.3.de religione lib.5.cap.7.num.3.* & inquam ſe inclinat, *n.12.*

Ego verò vtramque vt veram admitto cum ſe- 20
quenti

quenti declaratione; quia ſi debitor manens in ſæculo, non poſſet breui temporis ſpatio acquirere bona, quibus ſoluendo ſit, quia ſi artem colat, vel munus obeat, vel ingenio, & induſtria valeat quibus breui in ſæculo comparare poſſit bona ad ſoluendum; tum quidem nequeat religionem ingredi iuxta primam adductam ſententiam; at ſi diu eſſet in ſæculo commorandum, vt hæc adquirere poſſet; tunc iuxta ſecundam ſententiam integrum eſſet ei religionem ingredi; ſic vt nec teneatur ſpectare ad tempus, vt tenuerunt etiam Nauar. *tom. 1. de regular. num.* 8. ſpecialiter *in ratione* 5. *& in ſol. ad* 4. Azor. *lib.* 12. *mor. cap.* 2. *q.* 5. Nauarro *lib.* 4. *de reſtit. cap.* 4. *dif. vlt. num.* 78. *&* 79. Leſſius *lib.* 2. *cap.* 16. *dub.* 8. *num.* 72. *&* 73. latè, & benè alias declarationes adducens Ægid. Trullench. *in opere morali dict. lib.* 2. *cap.* 2. *dub.* 22. *ex num.* 3.

21 Solent autem DD. dubitare pro maiori intelligentia huius dubij, quod tempus dicatur breue in prædicto caſu, & Leſſius *lib.* 2. *de iuſt. cap.* 41. *dubio* 3. *num.* 32. Azorius *p.* 1. *inſt. mor. lib.* 12. *c.* 1. *q.* 5. docent tunc dici breue tempus, quando debitor paucis annis ſatisfacturus creditur. Et Maior *in* 4. *ſent. diſt.* 38. *q.* 17. *concl.* 2. ponit tempus duorum vel trium annorum, & Sanchez *in ſumma tom.* 1. *lib.* 4. *dict. cap.* 19. *n.* 8. duorum annorum, ſed Suarez *de relig. dicto tom.* 3. *lib.* 5. *c.* 7. *n.* 2. vnius anni, quas opiniones refert Diana *dict. p.* 4. *tr.* 4. *reſ.* 82. *in fin.* & prædicto biennio videtur ſentire, Trullench. *ſupra ſub num.* 4. Nauarrus *vbi ſupra dicto num.* 8. verſ. *quinto fecit*, ait expectatis vno, vel altero an-
22 no. † Et Sanchez, dum ait, vt ſufficiat expectare biennium, addit hoc quidem eſſe expectandum non ſolùm quando adeſt ſpes integrè ſoluendi debita, ſed etiam quando eo poteſt notabilis pars debiti ſolui (ſecus quando eſt modica) quia eadem eſt ratio totius debiti, & illius notabilis quantitatis.

23 Et ita Sanchez, & Trullench. *vbi ſupra* declarando rationem D. Thomæ *dict. art.* 6. dicunt, quod ſi eo tempore expectato ſpes eſt fore vt abſque notabili difficultate ſoluendo ſit, tunc debeat expectare; quod ſi eſſet notabilis difficultas, non ſit ſed poſſit ſtatim ingredi religionem: nam cum perſona debitoris non ſit ita pro debitis adſtricta, vt ipſamet debita ſit, & quaſi captiua inſtar ſeruo-
24 rum, † ſed cum tantùm obligata ſit ad illis ſatisfaciendum, ſola eius bona erunt priori modo alligata, & quod ſatisfaciet vtrique quando moraliter eſt impotens, ad ſatisfaciendum, ſi bona, quæ habet creditoribus tradat; eo quod reputetur moraliter ad ſatisfaciendum impotens, quando, aut non proximè, aut abſque magna difficultate eſt compara-
25 turus bona, quibus ſoluat. † Quia ſicut reputatur impotens, qui abſque famæ, vel honoris iactura acquirere nequit, ſic qui non poteſt abſque magna difficultate, vel abſque maximo boni ſpiritualis detrimento, quale eſt diu expectare in ſæculo, amittendo maximi ſtatus religioſi emolumentum, maximè cum valde ſit ſpes incerta eo tempore acquirendi, eo quod morbo, & aliis de cauſis impediri valeat. Quare & benè Nauarrus *dicto lib.* 4. *reſtit. cap.* 4. *dif. vltim. num.* 79. in hoc caſu non eſſe aliquod religionis priuilegium excuſans, ſed impotentiam moralem excuſare: hæc Trullench. *dict. n.* 4. *in fine*, qui & alia refert pro integro intellectu *toto n.* 5.

26 Ex quibus infertur quod ſi omnibus ſpectatis circunſtantiis proximè adductis, dubium eſſet rationibus hinc inde vrgentibus, an expectato eo tempore, & abſque notabili difficultate poſſet debitor bona comparare quibus ſoluat in tali dubio non poſſe debitorem religionem ingredi; quia poſſeſſio ſtat pro creditoribus; ſed ſi rationes ſint vtrimque probabiles integrum eſſe debitori quamcumque partem etiam minus probabilem amplecti, probat Ægidius Trullench. *dicto cap.* 2. *lib.* 2. *oper. mor. dubio* 20. *num.* 6. vt contingit in caſu diuerſarum opinionum, de quibus latè dixi *ſub tit. de ſeruis infra*, & docent Bonacina *diſput.* 1. *de reſtit. dict. quæſt. fin. puncto* 2. §. 1. *num.* 3. † Sanch. 27
vbi ſupra num. 9. qui & *num* 10. addit omnia ſupra dicta intelligenda eſſe, quando debita naſcuntur ex mutuo contractu, aut delicto; nam ſi ex ſola liberali promiſſione oriuntur, exiſtimat nunquam teneri in ſæculo remanere, vt ea ſoluat; quia ex liberales promiſſiones ita videntur intelligendæ, ne religionis ingreſſum retardent, vt latius probat idem Trullench. legendus *dict. dubio* 21. *ex num* 7.

Ad quartam quæſtionis partem an ingreſſus re- 28
ligionis liberet debitorem ab onere reſtituendi? Et applicabis hic, quæ adduxi *ſub cap.* 1. *de filiis Presbyteror. An ingreſſus cum profeſſione tollat illegitimitatem?* & in *cap.* 16. *de iudiciis quæſt.* 4. 5. 6. *&* 7. in quo dubio ex dictis etiam reſpondetur ſub verſ. *ad tertiam*, ſiquidem ex diuerſitate ſententiarum idem concludere videntur DD. hic referendi; affirmantium verò ſententia fundatur; quia liber homo non obligatur quoad perſonam ſuam ſed tantùm quoad bona; & ſic bonis cedendo liberam remanere perſonam; ita D. Thom. 2. 2. *q. fin. art.* 6. *ad* 3. *ibi* Caiet. Palud. *in* 4. *diſt.* 38. *q.* 4. *art.* 3. *concl.* 3. Angel. verb. *religioſus* §. 16. Syluester verbo *religio* 1. *q.* ... D. Anton. *p.* 1. *tit.* 11. *c.* 2. §. 1. ſentire videtur. † Sed quia ſolutio debitorum eſt iuris natu- 29
ralis; ideò negatiuam ſententiã tuentur, & ſequuntur Medina *cod. de reſt. q.* 3. *concl.* 8. Nauar. *comm.* 1. *de regul. num.* 8. Valentia *tom.* 3. *diſp.* 5. *q.* 6. *punct.* 7. Molina *de tom.* 3. *poſter. diſp.* 75. *de iuſtitia*, & alij ideo ſub diſtinctione, vt *ſupra* reſoluimus reſpondendum eſt. † Nempe vt ſi quis breui tem- 30
pore in ſæculo manendo tantùm lucraturum ſe exiſtimet, vt debita ſua, vel integrè, vel ſecundùm magnam partem ſoluere poſſit ad hoc obligetur; ſecus autem ſi longo tempore, quia tunc non tenebitur ſectare imo poterit illico religionem ingredi: ita Lopez *inſtruct. p.* 1. *cap.* 29. Azor. *tom.* 1. *inſt. mor. lib.* 12. *cap.* 1. *q.* 5. Leſſius *lib.* 12. *cap.* 16. *dubio* 8. Diana *p.* 3. *tract.* 2. *reſ.* 41. Sanchez *in ſumma tom.* 1. *lib.* 4. *dict. cap.* 19. *num* 8. qui ambo putant in tali caſu ſpectandum eſſe biennium.

Notant verò idem Sanch. *num.* 4. Diana *dicta* 31
reſ. 41 *in fine*, cum Paludano, Angelo, & Syluestro quidquid in contrarium aſſerant Azorius, & Molina, quod ſi poſt religionis ingreſſum hæreditate legato, vel donatione &c. religioſi aliquid acquiratur tenetur monaſterium illius debita ſoluere.
† Et quod non tenetur Religioſus ad laborãdum 32
in monaſterio pro ſoluendis debitis Nauar. *tom.* 2. *de regular. num.* 42. Ægidius Trullench. *dicto lib.* 2. *cap.* 2. *dub.* 22. *num.* 25. & Suarez *tom.* 3. *de religione lib* 6. *cap.* 10. *num.* 4. late Sanchez *lib.* 7. *operis mor. cap.* 31. *num.* 3. cum Abbate *in cap. in præſentia de probat.* † qui dicunt quod ſi religio acceptauit, 33
& ſe obligauit ad ſoluenda debita, teneatur etiam ſi Religioſus profitendo nulla ſecum bona deferat, aut poſtea relinquantur illi, ſin autem non ſe obligauit monaſterium, ſed fuit hæres huiuſmodi

profeſſi tenebitur debitum illius ſoluere iuxta vi-
res hæreditatis tantum, ſeu bonorum, quæ ex illo
Religioſo acquiſiuit ex ea ratione, quia cum hac
obligatione ſubeat ratione eorum bonorum non
ampliori eſſe debet quantitate; & ob id dicunt vt
teneatur monaſterium ſoluere debita profeſſi ex
bonis, quæ poſtea forte legato, vel hæreditate teſta-
mentaria, vel ſua opera, & induſtria, vel donatione
Religioſus acquiſiuit.

34 Nec obſtat illa regula iuris, quidquid Religio-
ſus acquirit, monaſterio acquirit, cum debeat in-
telligi, niſi Religioſus ære alieno grauatus ſit, &
ad profeſſionem admiſſus; tunc enim dicunt Do-
ctores quod non religioni, ſed creditoribus acqui-
rit quidquid arte, labore, induſtria, vel donatione
comparat; quia cum per profeſſionem iuri credi-
torum derogatum non ſit, ſicut ante profeſſio-
nem tenebatur Religioſus hic ex dictis bonis
ſoluere creditoribus ita ſimiliter monaſterium in
ea bona ſuccedens teneatur hoc pacto limitant
DD. dictam regulam de qua latiſſimè dixi *in dict. cap. in præſentia de probat.* Qud ſi bona aliqua
monaſterium non acquiſierit ex huiuſmodi pro-
feſſo ad nullam ſolutionem teneri monaſterium,
reſoluunt Suarez *ſupra*, Syluester verbo *religio* 8.
num. 3. ex cap. delictum de regul. iuris, Trullench.
dicto num. 25. in fine, cum religio nihil debeat,
nec obligatio profeſſi quæ perſonalis eſt, queat
tranſire, ex vi illius profeſſionis in monaſte-
rium.

35 Dubitant verò multi, an ſi monaſterium ſciens,
admiſit ad profeſſionem ære grauatum, teneatur
pro eo ſoluere aliqui poſſunt affirmare cum videa-
tur cooperari, & conſentire iniuriæ, & iniuſtitiæ
quæ infertur creditori per profeſſionem, per quam
36 impoſſibilitatur reſtitutio. † Tamen verius eſt,
vt non teneatur ad reſtitutionem, vt docent Bo-
nacina *diſp. 1. puncto 2. §. 1. num. 7.* Trullench. *ſupra
dicto dubio 22. num. 26.* per multa, quæ dixi *ibi
num. 21. 22. & 23.* dicentes ſatisfacere, ſi profeſſo
concedat facultatem ad procurandam reſtitutio-
nem modo licito, de quo *infra hic* in dubiis ſe-
quentibus, quorum ea eſt ratio; quia non eſt
plus obligandus conuentus quam ipſe profeſſus,
ſed iſte ſatisfacit prædicta faciens, ita & conuen-
tus.

37 Ad quintam quæſtionis partem an profeſſus, vt
ſoluat debita in ſæculo contracta, teneatur exire
de religione? Et quia hæc difficultas diſſolui va-
let ex proximè dictis, & de ea ſcribant latè ad-
ducti, & Suarez *dicto tom. 3. de religione lib. 6.
cap. 10. ex num. 2.* Villalobos *in 2. p. ſumma tr. 35.*
Nauar. *tom. 1. de regular. num. 7. & comm. 2. n. 42.
& 44.* Palacios, Medina, & Angleſ. citati à Suarez
ſupra num. 5. Sanchex *lib. 4 oper. mor. cap. 49. n. 14.
& 15, ad 20.* idem Nauar. *conſ. 72. num. 7. & lib. 3.
de relig. in 2. edit.* Manuel *tom. 2. cap. 6.* & cum aliis
Ægidius Trullench. *in opere mor. lib. 2. c. 2. dub. 22.
ex num. 18.* ideò reſolutiuè reſpondeo quod pro-
feſſus ære alieno grauatus, quando profeſſio fuit
licita, non tenetur exire de monaſterio ad debita
ſoluenda; quia ſi potuit ingredi, vt diximus quo
38 pacto poterit eſſe obligatus exire. † Nec tunc
tenebitur propriis manibus laborare, vel alio mo-
do procurare vt ſatisfaciat, teneri tamen ſi habeat
ſuperflua ex illis ſatisfacere, concludunt; & hoc
reuera patet, cum, & monaſterium teneatur ex
relictis profeſſo ſoluere iuxta dicta ſub verſ. *ad
39 quartam.* † Imò etſi profeſſus illicitè ære alieno
grauatus profitendo peccauerit, ſed non inde te-
nebitur exire è monaſterio, vt creditoribus ſatiſ-
faciat, nec ibi aliquid agere contra decentiam
habitus, prædicti reſoluunt. † Tenebitur tamen 40
Prælatus dare profeſſo licentiam, ſalua regulæ
obſeruantia, vt manibus decenter operetur ad re-
ſtituendum vt pingat, vel ſcribat, & iis ſimilia &c.
ita tenendum. † Ita tenendum, vt adducti exem- 41
plificant etſi eorum aliqui dicant, vt teneatur exire
quod non eſt admittendum, cum debita ciuilia
non obligent cum tanto onere, vt teneatur quis à
ſtatu cadere.

Ad ſextam quæſtionis partem, an profeſſio 42
grauati ære alieno, ſit ipſo iure nulla, aut veniat
annullanda? Breuiter etiam reſpondeo validam
eſſe, etiam ſi interrogatus à Prælato occultaret
debita dummodo religio non habeat ſtatutum à
Papa confirmatum, quod irritam, & nullam faciat
progreſſionem. Prima pars probatur; quia nul-
lum impedimentum reddit perſonam ſimplici-
ter & abſolutè incapacem ad profitendum de iure
naturæ, nec irritat, niſi carentia vſus rationis, &
ex aliis fundamentis quæ adducunt referendi. † 43
Secunda pars, quia quoties interrogatus tacet
impedimentum quod non eſt ſubſtantiale iux-
ta illius religionis à ſede Apoſtolica confirma-
ta, quæ in caſu irritam redderet profeſſio-
nem, valet profeſſio, vt docent Sanchez *lib. 5.
mor. cap. 4. num. 75.* Suarez *tom. 3. de relig.
dicto lib. 6. cap. 5.* dicentes quod impedimentum
æris alieni, vt patet ex adductis *à num. 1.* hic, ex ſe
non eſt ſubſtantiale, nec facit irritam profeſſio-
nem, & ex aliis pluribus exemplis, vtpote de ce-
lante ſe laborare morbo Gallico aut aliis impedi-
mentis, quæ ſtatui Religioſo ſuſtantialia non ſunt
de quo latè ſcribunt adducti à Diana *p. 4. tract. 4.*
ex Rota *deciſ. 346. num. 2.* apud Farin. Miranda,
Hieronymo Rodriguex, & ex DD. per textum *in
cap. ſicut nobis, & cap. ſicut tenor de regularibus*, vbi
latè dico. † Et ſic tenendum non ſolùm in caſu 44
noſtro de iure communi, verùm iam hodie con-
tra diſpoſitum in Bulla Sixti V. adducta *à num. 1.*
quæ profeſſionem annullauit cum alia Bulla, ſci-
licet Clem. VIII. anno 1602. quæ incipit, *in ſu-
prema Eccleſia Catholica tomo 3. Bullarij pag. 129.*
eam moderauerit, reducendo illam ad terminos
iuris communis, etſi illam Sixti V. reliquerit ob-
ſeruari, quatenus ad pœnas ibi impoſitas contra il-
licitè profitentes, & illicitè ad eam recipientes, &
ſic hodie valere profeſſionem grauatorum ære
alieno, docet cum Sanchez, Suarez, Bonacina, &
aliis legendus omnino, Ægidius Trullench. *dict.
lib. 2. oper. mor. cap. 2. dubio 22. ex num. 10.* † Vbi 45
num. 11. dicit dictam Bullam Sixti V. non habere
locum in monialibus, nec in recipiendis ad ordines
militares equites, quos vulgò *commendadores* ap-
pellamus, niſi recepti ſint Clerici, nec ære alieno
grauatos in ea comprehendi, quando eorum fa-
cultates ſufficiunt, nec qui debita contraxerunt ſu-
pra eorum facultates, ſi omnia bona creditoribus
relinquant; item nec in aliis caſibus iam adducti
in principio cum Sanchex *ibi dicto cap. 19. n. 23.
25. 26. 28. & 29.* Diana *dicto p. 4. reſ. 82.* qui alios
adduxere.

Ad vltimam quæſtionis partem, an ære graua- 46
tus poſſit per ſuperiorem expelli à religione? Et
licet Sanchex *lib. 3. oper. mor. cap. 23. num. 4.* Sua-
rez *lib. 3. de relig. cap. 12. num. 16.* dicant quod po-
teſt expellere Prælatus illum Religioſum à reli-
gione, etſi profeſſionem emiſiſſet: tamen idem
Sanchex *lib. 5. ſumma cap. 4. num. 58.* cum aliis

Fi.

Fr. Eman. Rodriguez *dict. tom. 3. reg. quæſt. 17. art 9.* cum aliis dicunt hanc oon eſſe cauſam iuſtam expellendi illum, quia cum res ſit grauiſſima grauiſſimam cauſam exigit, qui etſi loquantur de occultante morbum gallicum, idem videri dicendum probat Ægidius Trullench. *oper. moral. lib. 2. cap. 2. dubio 22. num. 15. & 16.* in occultante debita, aut aliam qualitatem oon ſubſtantialem, nec iure requiſitam; imò & Sanchez *num. 56. & 58.* loquitur generaliter de occultante quodcumque vitium non ſubſtantiale.

47 Quod ego ſic teneo ex dictis *num. præced.* quia cum in omnibus eadem ſit ratio, debeat perinde eadem eſſe iuris diſpoſitio, vt concludit *dict. num. 16.* Trullench. ſed Sanchez, & Suarez dum amplectuntur contrariam ſententiam in principio numeri præcedentis loquuntur, non quando ſimpliciter fuit per ſuperiorem receptus ad profeſſionem ære alieno grauatus debitor, ſed quando ſub conditione, nempè expreſsè prolata à Prælato, *Si eſt ære alieno grauatus non te admitto*: nam licet profeſſio fuerit valida manet tamen

48 eius effectus dependens à voluntate Prælati. † Sicut probant de matrimonio carnali Sanchez *lib. 7. de matrim. diſp. 18. num. 21.* Ledeſma *in ſumm. de matrim. cap. 11. concluſ. 4.* & alij dum dicunt quod etſi qualitatis error abſoluiè non dirimit tamen quando ponitur conſenſus actualis, & de præſenti iniquitate, quæ etſi de per ſe non vitiet; vitiat ſuppoſita voluntate contraria expreſſa nolentis contrahere, niſi ſi appareat de tali qualitate, *vt contraho tecum, ſi ſis Diues,* & illa ſit pauper de quo alibi dico latè.

49 Pro complemento notandum eſt, quod ſi aliquis promittit; etiam cum iuramento homini aliquid in eius vtilitatem facturum poſſit eo non facto religionem ingredi niſi aliàs iniuſtitiam commiſerit: ita docent Sanchez *in opere mor. dict. cap. 19. num. 31.* Villalobos *2. part. ſummæ tract. 35. diſ. 7. num. 4.* Ægidius Trullench. *dict. c. 2. lib. 2. dubio 22. num. fin.* ex eo quia his obligationibus ineſt tacita conditio, hæc niſi tranſitus ad religionem placeat, imo iuxta ſpeciem textus noſtri idem putat Sanchez propter eandem rationem, ſi poſtea ſic promittens ad ordines promoueri velit

50 vt iam dixi *ſub quæſt. 1. & 2.* † Imò addit idem *n. 34.* vt non teneatur hic per alium rem promiſſam perficere, nec reſarcire damna ſequuta, cum fides ſeruanda non ſit eo quod ei contractui tacitè inſit relata conditio, niſi ad religionem eligat tranſire promittens.

51 Fallunt hæc in caſu, quo alia adeſt obligatio Iuſtitiæ contra ipſum promittentem, vt aliquid reſtituendi ratione iniuriæ, ſiue damni illati: nam tunc dicunt idem Villalobos, & Trullench. ac Sanchez *n. 32.* & Azor. *lib. 11. mor. c. 15. q. 4.* Bonacina *diſp. 1. de reſt. q. fin. puncto 2. §. 1. n. 45. & 46.* de tali promittente ſic dicendum, & iudicandum ſicut de adſtricto aliis debitis, iuxta quæ *ſupra* diximus *hic*, & quæ dixi *quæſtion. 1. & 2.* noſtri textus.

52 Secundo ex eodem capite dico cum eodem Ægidio Trullench. *dict. dub. 22. cap. 2. lib. 2. operis moralis*, & Suarez *tom. 3. de relig. lib. 5. cap. 7. n. 1.* quod ſi quis debitor ſit tantùm ex voto vt ſi vouit dare calicem, aut centum alicui Eccleſiæ; poſſit ingredi religionem non ſoluto eo debito, ſed in religionem commutando, & quod poſſit inquam relinquere parentibus ſua bona.

QVÆSTIO IV.

An ſi ordinati, ſiue profeſſi, qui ære alieno grauati erant, & ad ratiocinia obnoxij conueniantur à creditoribus ſuis, debeatur de eorum cauſa cognoſci coram Eccleſiaſtico, aut coram Laico? An Epiſcopus poſſit compellere adminiſtratores piorum locorum ad rationem reddendam, ſeu ſemel redditam iterum ad illam compellere? Et an minor 25. annis, qui aliena adminiſtrauit negotia rationem reddere teneatur? Et an non obſtante liberatione tutori, à minore poſſit ab eo iterum ratio peti? Vbi de computationibus, & calculationibus factis à Tabulariis? Et an qui tenetur reddere rationem, poſſit antea condemnari ad certam ſummam.

SVMMARIVM.

1 *Clericus effectus poſt delictum, num puniatur à Laico, remiſſiuè. Et quod nec incarcerari valeat ac puniri in perſona à Laico etſi aliter in bonis,* vt numero 17. 18. 19. & 20.

2 *Clericus, aut profeſſus an conueniantur coram Laico ſuper ratione reddenda tutelæ vel adminiſtrationis, ſibi commiſſa per Laicum, & n. 4. vbi quid de Clerico qui habet priuilegium ne conueniatur coram illo. Sed de veritate,* à n. 8.

3 *Clerici officia publica exercentes, & acceptantes de manu laica, an debeant coram Laico conueniri ſine ſtrepitu iudiciali. Et de veritate,* ex n. 8.

5 *Clericus pro malè geſtis adminiſtrationis ſibi commiſſæ poteſt à Laico incarcerari ſecundum Archidiaconum,* quod non eſt ferendum, vt n. 8. & 9. *cum aliis.*

6 L. 118. ſtyli, l. 5. tit. 16. p. 6.

7 *Epiſcopus; qui bona Principis adminiſtrauit; ſi fugit incarcerari valet, quouſque rationem reddat; verius eſt vt coram Metropolitano,* vt n. 8. & 9.

8 *Iudices Laici ſunt ad iudicandum de Clericis incapaces.*

10 *Clericus, qui aliquo pacto; vel modo ſe ſubmittit ſæculari iudici, grauiter eſt puniendus.*

11 *Iudex Laicus nequit de facto cognoſcere contra Clericum rei ſpiritualis, ſi ius ſit inſeparabile ab ipſo facto.*

12 *Clericus obligatus ratiociniis ſæcularibus; ſi incarceraretur, debet eſſe per Iudicem Eccleſiaſticum, niſi eſſet ſuſpectus de fuga.*

13 *Clericus ſi miſerationis cauſa adminiſtrationem admittat venit conueniendus coram Iudice ſuo Eccleſiaſtico. Quid ſi lucri cauſa,* num. 14.

14 Cap. Epiſcopus 38. diſt.

15 *Clericus per pactum expreſsè nequit iuriſdictionem Laici prorogare,* & n. 16.

16 Cleri

16 *Clericus falſum teſtimonium, coram Laico præſtans, qualiter ab eo valeat puniri remiſſiuè.*

17 *Clericus acceptans de manu Laici adminiſtrationem qualiter cum interuentione Iudicis Eccleſiaſtici ſit obligatus ad rationem reddendam.*

18 *Laicus Iudex num poſſit contra Clericum depoſitarium procedere per executionem bonorum etiam Eccleſiaſticorum.*

20 *Clericus, aut Religioſus factus nunquam pro adminiſtratione priuata, ſeu contractu inter partes, valet coram Laico conueniri.*

21 *Ratio ſumptuum fabricæ cuiuſcumque Eccleſiæ reddenda eſt per Parochos, œconomos, ſiue adminiſtratores propriè Epiſcopo, aut Prælato. Et quid de fabrica Cathedralis, vt* n.22.& 23.

23 *Eccleſiarum adminiſtratatores, Hoſpitalium, ac piorum locorum tenentur rationem reddere ſumptuum fabricæ Epiſcopo, niſi aliter inſtitutione diſpoſitum ſit.*

24 *Epiſcopus nequit pluries in anno rationem adminiſtrationis petere. ſi ratio ſemel petita fuit finalis, aliter verò ſic, niſi in prima calculatione eſſet erratum, vt n.25.*

25 *Calculatio iterum peti poteſt, docto de errore, vel quando dolosè reddita fuit: ſic intelligenda dicta,* numero 26.& à numer.41.52. & 53.

27 *Adminiſtrator omnis rerum alienarum tenetur ad redditionem rationis ſuæ adminiſtrationis, alias interpellatus non reddens, tenetur ad intereſſe, ad librum rationis conficiendum,* n.28.

28 *Librum rationem non conficiens adminiſtrator, obnoxius eſt, vt contra eum valeat in litem iurari.*

29 *Adminiſtrator ne dum tenetur reddere rationem, ſed poteſt conueniri ad ſolutionem reliquarum, &* num. 32. & 33.

30 *Adminiſtratores, ſeu quilibet alij obligati ad rationes reddendas, ad quatuor ſunt obnoxij.*

31 *Epiſcopus poteſt procedere executiuè in Laicos pro rationibus reddendis piorum obligando ad ſolutionem, &* n.fin.

33 *Adminiſtrans negotia, nullo prætextu excuſatur à reddenda ratione, etiam ſi ſtatuto caueretur, ne minor poſſet contrahere, niſi adhibita certa ſolemnitate,* n.34.

34 *Rationis reddendæ obligatio eſt iuris naturalis.*

35 *Rationum reddendarum obligatus ad reliquorum ſolutionem cenſetur, etiam obſtrictus.*

36 *Ratio minori reddita facto maiori iterum ab eo, quando peti poſſit etiam ſi liberationem tradidiſſet eius adminiſtratori,* n.37.& 38.*& de ratione,* n.39.

39 *Rationis redditio actualis requiritur in ea, quam præſtat curator minoris ſic vt nec ſufficiat confeſſio, & fraudes vitentur, niſi liberatio minoris eſſet antiqua, vt* n.40.

40 *Obliuiones, & alia ſuccedunt tempore annorum 20. & ſic curator non compelletur denuo reddere rationes minori.*

41 *Diuiſorum, & calculatorum materiam qui agant.*

42 *Computatio rationum à tabulariis facta non habet ſententiæ vim, niſi Iudicis ſententia confirmetur. Quæ retractari poterit intra certa tempora vide* n.43.

43 *Calculi retractio non habet locum, quando calculatio facta partibus, non ſolum continet computationem, ſed etiam pactum, aut tranſactionem generalem, aut ſpecialem, niſi in ipſa error interueniſſet expreſſus, vt* num.44.

45 *Calculus ob modicum errorem non retractatur.*

46 *Calculator qui ſolet vocari*, rationarius, partitor, ſeu computator, *poteſt eſſe pubes* 15. *annos excedens de iure in praxi ad iudicium maior annis* 18.*vt* num.47.& 48.*vbi declaratur.*

47 L. Iuriſiurandi 7.§. dabitur ff.de operis libertorum.

48 L. 1. §. Ludi quoque ff. de Variis, & extraordin.cognitionibus l.4. cod.de profeſ. & medicis.

49 L. 1. §. præterea ff. de contraria actione tutelæ.

50 *Adminiſtrator vllus tenetur, nec obligatur ad reſtituendum aliquid ante rationem diſpunctam, vt* n.51.& 52.

52 *Inſtrumentum ſocietatis nequit executioni mandari, ante rationem redditam inter eos.*

53 *Calcula computorum legitimè diſpuncta executione mandantur.*

54 *Adminiſtrator, tutor ac curator quilibet, finito officio, per executionem compelluntur ad rationem reddendam.*

55 *Epiſcopus non impeditur illico computa piorum locorum executioni mandare, quamuis adminiſtrator appellat, etſi admittatur eius appellatio.*

AD primam quæſtionis artem, de qua DD. 1
plures per textum, & gloſſam *hic* tractant
occaſione illius generalis quæſtionis, an delicta
commiſſa à Laico ante Clericatum, ſeu religionis
ingreſſum, poſſint poſt puniri ab eodem Laico.
Et quia tam de delictis, quam de contractibus
latiſſimè dixi *ſub cap.2. & aliis de iudiciis, & ſub*
tit.de iudiciis, & ſub tit.& cap.penult.de foro comp.
& ex dictis *quæſt.23.in dicto cap.2.*vbi: *An notarius*
effectus Clericus ſit puniendus pro falſitate
commiſſa quando erat Laicus, à Iudice Laico. Et
de illa, *An Iudex Laicus poſſit punire aliquem qui*
poſt diffamationē homicidij ingreſſus eſt religionem?
Vt *in cap.10.de iudiciis quæſt* 16.ac de aliis huiuſ-
cemodis dictis ſub relatis titulis. † Ideò iam 2
breuiter ad noſtrum dubium dicendum eſſe vide-
tur, vt ſi ſuper debito, aut ratione reddenda
conueniatur, ſi obligatio dependeat à tutela, de-
poſito, aliavè adminiſtratione collata per Lai-
cum Clerico; tunc & ratio reddenda ex eodem
capite poſſit & coram eo pati ex adductis *infra ſub*
cap.qualiter, & quando 17.de iudiciis ſub quæſt.7.
*num.*8. † Et facit ratio quia Clerici officia pu- 3
blica exercentes, & acceptantes de manu Laici de-
bent coram Laico conueniri; eo quod non debent
priuilegio gaudere Clericali, Aufrer. *de poteſt. ſæ-*
culari ſuper Eccleſ. Reg. 1. num. 7. & in terminis
Bald. *in l.acceptum num.14.cod de vſuris*, vbi dicit
quod talis Clericus ſine libello, ſtrepitu, vel figu-
ra iudicij pro tali ratione reddēda, debet conueniri
ex

ex ea ratione; quia tunc non proceditur per mo-
dum iudicij, ſed executiuè, & ex conſequentia
ratione officij ſuſcepti: ſequitur Iaſon. *in l. ſi fi-
deiuſſor §. fin. ff. qui ſatis dare cogantur*, Maranta
de ordine iudic. 4. p. diſt. 11. num. 37. Afflictis *de-
ciſ. 24. num.* 3. Franciſc. Marc. *deciſ. Delphin.* 1057.
num. 1. Andreas Gailius *lib. 1. obſeruat. cap.* 37. *n.* 6.
vbi pro hac ſententia refert Innocent. *in Rub. de
foro comp.* Rebuffus *in l. ſequeſter num.* 109. *ff. de
verb. ſignific.* Tyraquel. *de retractu tit. 2. §. 4. gloſſ.* 7.
num. 9. Mexia *in pragmat. panis concluſ. 5. num.* 33.
Caſtillus de Bobadilla *in politica lib. 2. cap.* 18.
num. 130.

4 Et quod Clericus, qui coram Iudice ſæculari
adminiſtrationem tutelæ, vel curæ acceptauit co-
ram ipſo Iudice ſæculari pro reddenda ratione tu-
telæ poſſit conueniri, dixerunt etiam Guillielmus
Benedict. *in cap. Raynutius*, verb. *& vxorem*, no-
mine Adalaſiam *num.* 123. *fol.* 78. Maſuetus *in ſua
praxi cap. de Iudicibus num.* 23. vbi teſtatur ita
ſeruari in Curia Parlamenti, & in eo, qui habet
priuilegium, ne pro ſuis delictis coram Iudice
5 ſæculari poſſit conueniri. † Imò Archidiaconus
in cap. 1. de depoſito, in tantùm auſus fuit dicere, vt
procedat, quod ſi Clericus malè reddat rationem
ſæcularis adminiſtrationis poſſit pro reliquis à Iu-
dice Laico in carcerem detrahi, nec vt ob id in-
currat pœnam, *Canon. ſi quis ſuadente 17. quæſt.* 4.
ſic Abbas *ibi num.* 7. vbi declarat pœnam *dicti c.
ſi quis ſuadente*, non habere locum niſi in caſu,
quo per violentiam, & temerariam manus inie-
ctionem contra Clericum procedatur, nec eius
deciſionem extendendam eſſe ad caſum, in quo
Iudex Laicus aliqua iuſta, & peculiari ratione
contra Clericum procedit, veluti quando agitur
pro reddenda ratione, & reliquorum ſolutione.
6 † Et videtur probari ex verbis, *leg. ſtyli* 118. ibi,
*Otro ſi, el que es Clerigo, ſi recaudo los peçhos, e
las rentas de el Rey e faze alguna falta en ellas,
que le puedan los Alcades de el Rey mandar pren-
der, eſer preſſo en la priſion de el Rey.* Et ex verbis,
leg. 5. tit. 0. *p.* 6. ibi, *Tenudo es el obiſpo de dar quen-
ta por ſi, o por otro al Iuez ordinario*, vbi Gregor.
Lopez verb. *al Iuez ordinario*, dicit hic habes ca-
ſum, in quo Epiſcopus efficitur de foro Iudicis
7 ſæcularis. † Et addit Bertachin. *in tract. de Epiſ-
cop. lib. 4 p. 1. quæſt. 14 num.* 21. quod quando Epiſ-
copus adminiſtrauit bona Principis Laici, & an-
tequam rationem reddat, eſt in fuga, vel de illa
timetur, poſſit per ipſum Principem incarcerari
pro ratione reddenda, quod verum eſſe intelligit
Muñoz. de Eſcobar. *de ratiociniis cap. 7. num.* 13.
quando reperitur dolo adminiſtraſſe.

8 Sed quia obſtant mirum in modum omnia,
quæ dixi ſub dicto titulo *de iudiciis, & foro comp.
vt in cap. 2. cap. 3. & 4. cap. 10. cap. nouit 13. cap.
qualiter 17. & in cap. 1. & 2. cap. cum ſit gene-
rale, cap. ſi diligenti, cap. ſignificaſti, cap. po-
ſtulaſti, cap. penult. & fin. dict. tit. de foro comp. cap.
tuam de ordine cognit.* vbi & *in cap. Sanctæ Mariæ
de conſtitutionib.* longiſſimè probaui Laicos Iudi-
ces reſpectu Eccleſiaſticorum eſſe non ſolùm in-
competentes, verùm & incapaces ad iudicandum
de perſonis, & cauſis Clericorum, ſi ipſi ſint rei
& quod nulla conſuetudine, quantumvis longa
ipſis Laicis licere queat, vt dixi *ſub cap. 8. & alibi*
& in terminis de Clerico coram Iudice ſæculari,
ſe obligauit rationem tutelæ reddere refert Scobar.
ſupra ex num. 14. & ex Bobad. *dict. cap. 18. polit.
n.* 184.

Sahagun. *in cap. fin. de ſequeſt. poſſeſſ. & fruct.* ex 9
num. 47 *ad* 52. vbi loquendo in Epiſcopo, qui
bonorum alicuius Principis adminiſtrationem
exercuit, expreſsè dixit, & Salicetus *in auth. li-
cèt cod. de Sacroſanctis Eccleſ.* vt coram Metropo-
litano, & non coram ſæculari rationem reddere
debeat, Ioan. Gutierrez *de tutelis lib 3. cap. 1. n.* 9.
vbi dicit quod ſaltim perſona Clerici per Iudicem
competentem Eccleſiaſticum capi poterit, vel ex-
communicari, ad requiſitionem Iudicis ſæcu-
laris.

Et videtur probari vltra adductas regulas ge- 10
nerales, quas in dictis titulis, & iuribus adduxi ex
Conciliis Meliuilit. & Carthagin. relatis *in cap. ino-
lita, & in cap placuit 11. quæſt.* 1. vbi dicitur graui-
ter eſſe puniendum Clericum, qui aliquo pacto,
vel modo ſe ſummiſerit ſæculari iuriſdictioni: vi-
dendi idem Gutierrez *lib. 2. pract. quæſt.* 24. Mexia
vbi ſupra num. 33. Bernardus Diez *in reg.* 92. & alij
ex doctrina Innocent. III. relata *in dict. cap. ſi dili-
genti de foro comp.* contra Baldum, Guillielm. &
alios defendentes contrariam ſententiam; quia
etſi executiuè procedatur, nunquam tamen ſine
libello, & figura iudicij, latè, & benè reſpondet
aliis fundamentis Scobar. *dicto cap. 7. de ratiociniis
ex num.* 16. † Et ad id, quod alij dixerunt, nem- 11
pè quod in ſpecie hac, Laicus nihil de iure, ſed
de facto tantùm procedit contra Clericum; quia
præter quam quod latiſſimè ſcripſerim *infra in c.
fin. de iudiciis tota quæſt.* 2. qualiter hoc procedat
in facto rei ſpiritualis, verùm quoties res vel per-
ſona, de qua agitur ſpiritualis eſt, & talis, in qua
factum à iure inſeparabile, vel compulſio perſo-
næ Eccleſiaſticæ interuernenerit, tunc Iudex ſæ-
cularis, etiam ad cauſam facti incapax erit per
doctrinam textus *in cap. ſi Iudex Laicus de ſent. ex-
communic.* provt aliud agens eleganter Ancharran.
in reg. ea, quæ num. 10. de reg. iuris lib. 6. Alex. *in l.
Titia num. 6. ff. ſoluto matrimonio*, Menoch. *de re-
cup. poſſeſſ. remedio 15. num.* 234. & ex doctrina In-
nocent. *in cap. licet de foro comp. & cap. 1. de officio
Ordinarij*, † & ex Gregorio Lopez *in l. 23. tit. 6.* 12
p. 1. vbi dicens quod Clericus, qui eſt obligatus
ratiociniis ſæcularibus poteſt capi, & incarcerari,
intelligit dummodo capiatur, & incarceretur per
Iudicem Eccleſiaſticum, non verò Laicum, niſi
Clericus eſſet ſuſpectus de fuga: nam in tali caſu
poſſet iam per Laicum capi, vt ducatur ad ſuum
Epiſcopum ex Innocent. *in cap. vt famæ de ſent. ex-
communic. num.* 3. Ioan. Andr. *in cap. 2. de pignorib.*
Felin. *in cap. cum non ab homine de iudiciis col.* 1.
iuxta quæ *ibi* dixi *q.* 9 & *alibi*.

Prædicta quidem quæſtio ſuper ratiociniis Se- 13
natui Valliſoletano ingens viſa fuit in cauſa quo-
rundam Abulenſ. de Clerico Laici Tutore ibi agi-
tata, quæ fuit ſub Iudice, etſi ad quartam vſque
Aulam Iudices illi Regij Auditores illam remiſiſ-
ſent: quare idem Scobar. teſtis talis controuerſiæ
dict. cap. 7. de ratiociniis ex n. 24. fœdere diſtinctio-
nis cogitauit ad concordiam reducere, dicendo
quod ſi Clericus tutelam alicuius, vel curam mi-
ſerabilis perſonæ miſericordia motus acceptauit;
nullatenus priuilegium fori amittat, cum ex per-
miſſione iuris canonici tutelam legitimam, vel
miſerabilium perſonarum accipere poſſit licitè, vt
in cap. peruenit 87. diſt. 1. & in cap. 1. & 8. diſt. 88.
*& in l. Orphanotrophos cod. de Epiſcopis, & Cleri-
cis*, quibus conſonat textus *in l. 45. & 48. tit. 6.
p.* 1. Et pro hac ſententia faciunt quæ poſui *ſu-
pra ſub quæſt.* 1. vbi dixi, quod non prohibetur
ordinari

ordinati, qui miſerabilium perſonarum curam ſuſcipiunt.

14 Quod ſi Clericus, cauſa aut gratia lucri faciendi ſe immiſceat adminiſtrationi, quod vtique facere poſſit ſecundùm Innocent. in textu noſtro *num.fin.* vt dicunt communiter DD. per textum *in cap. Epiſcopus* 88. *diſt.* ibi: *Epiſcopus, aut Sacerdos, aut Diaconus nequaquam ſaculares curas aſſumant; ſin aliter deiiciantur*, & *in cap. 2. ne Clerici, vel Monachi*, ibi: *Quod ſi poſt modum facere præſumpſerint, & occaſione ipſius adminiſtrationis propter pecuniariam cauſam deprehendantur in fraudem, indignum eſt ab Eccleſia ſubueniri, per quos conſtat in Eccleſia ſcandalum generari.* Etenim Clericus, vel etiam Epiſcopus ſæcularem adminiſtrationem vltro recipiens, quodammodo ab Eccleſiæ gremio deiicitur, vt *in auth. de Sanctiſſimis Epiſcopis §. Deo amabilis collat. 9. & in*
25 *l. 14. tit. 16. p. 6.* † Et quia licet Clericus per pactum expreſsè iuriſdictionem Laici Iudicis prorogare non poſſit aduersùs eius perſonam, vt *in dicto cap. ſi diligenti*, *& in dict. l. 45. tit. 6. p. 1.* ibi: *Mas no en ſus perſonas*, ſed delinquendo coram eo contra Canonum ſtatuta, multis de cauſis Iudici ſæculari iuriſdictionem (ſaltim quoad bona) poſſet prorogare, vt per Paul. Caſtr. *in l. addictos*
16 *num 6. cod. de Epiſcop. & Cleric.* † Et exemplificant de Clerico coram eo falſum teſtimonium dicente, quatenus poſſit à ſæculari puniri, vel captis pignoribus, in bonis mulctari: ſic Scobar. *vbi ſupra num.* 28. intelligens gloſſam in verbo *nullum cod. de teſtibus*, & ex dicto Abbatis *in c. cæterùm de iudiciis num.* 6. vbi dicit quod quando reſpectu certæ cauſæ per legem ciuilem alicui vniuerſaliter attribuitur iuriſdictio, ſub illa diſpoſitione comprehenduntur Clerici actiuè, & paſſiuè in quibus inuenitur illa qualitas, in qua fundatur iuriſdictio, etiam in præiudicium ordinariæ iuriſdictionis, vt *ibi* dixi de cauſa feudali (quæ aliam rationem habet) & Caſtillus de Bobadilla *in dict. cap.* 18. ex infinitis congeſſit 131. caſus, in quibus Iudex ſæcularis de cauſa Clerici cognoſcere, & iudicare poſſit inter quos annectit caſum noſtrum *num.* 130. *&* 127. idem Scobar. ex Greg. Lopez, Bertacluno, & Iaſone, & per *leg. 57. & 59. tit. 6. p. 1.* qui *ſub n. 30.* lectori à ſe dicta commendat obſeruanda, vt à nemine ſic congeſta in hoc dubio, quem omnino leges *dict. cap. 7. de ratiociniis ex dict. num. 8. ad* 40. vbi, & alios includit caſus.

17 At video poſt eum Zeuallos *in pract. q. 987. ex num. 689.* de hoc dubio agentem, vbi ſalua pace, tanti viri, Scobar. reſoluit, vt verum tenendum, quod Clericus teneatur rationem reddere coram Iudice ſæculari cuiuſvis adminiſtrationis ab eo delatæ, ſed quod executio fiet per litteras requiſitorias coram Iudice Eccleſiaſtico, iam reſpectu bonorum, quàm perſonæ, vt tenet etiam Martha poſt illum *de iuriſd. dict. 2. p. caſu* 104. *&* 121. & docet communem Boſſius *tit. de pœnis num.* 38. Ioan. de Deo *in lib. cauillationum*, per textum *in c.*
18 *perſonam 12. quæſt.* 1. vt refert Martha. † Addens vt hoc procedat, etiam ſi depoſitum, vel delictum fuiſſet perpetratum ante Clericatum; quia perſona ſemper remanet exempta. & non poteſt in carceribus detineri, nec puniri, & alia Zeuallos congerens ex dicto Bobadilla *dict. cap.* 18. *an.* 42. reſoluente per executionem bonorum eſſe procedendum contra Clericum depoſitarium per Iudicem ſæcularem; & quod valeat obligatio Clerici quoad bona temporalia renunciantis in acceptatione talis officij forum: tamen ipſe Zeuallos dicendo, vt valeat talis renunciatio, etiam reſpectu Eccleſiaſticorum bonorum; quia acceptando officium tutelæ, vel curæ, aut depoſiti, ſeu alterius adminiſtrationis conceſſæ à Iudice ſæculari, valebit ſummiſſio omnium bonorum. † 19
Adhuc reſpectu perſonæ dicit inutilem talem obligationem; indeque executionem eſſe faciendam à Iudice Eccleſiaſtico contra perſonam Clerici, vt dixit Martha *4. p. de iuriſdict. dict. cent. 2. caſu 124. n. fin.* qui intellexit procedere ad requiſitionem Iudicis ſæcularis, in tantùm quod licet Clericus non declinet iuriſdictionem Iudicis ſæcularis, cognitio ſemper ſit nulla reſpectu perſonæ, vt tradit idem Bobadilla *ſup. dict. cap. 18. n. 191.* & confirmantur ex diſtinctione, quam feci *in dict. cap. qualiter de iudiciis ſub dict. q. 7. num.* 8. Etenim vt cum 36. DD. Barboſa concludit *in dict. cap. 2. ne Clerici, vel Monachi num.* 4. de quo iam alibi, ſi Clericus, qui fuerit per Laicum Principem admiſſus in aliquo officio, & in eodem deliquerit non poſſit à Iudice ſæculari puniri, inter quos Clarus, Couar. Decianus, Megala, Bonacina, Ambroſius Duard. Caluacana, Guazinus, Campanillus, Burrel. Zenedus, Suarez, Anguian. Layman. & alij. Et vide quæ dixi *in cap. penult. de foro comp. q.* 8. vbi egi de illa quæſtione: *An ſi poſt capturam Laicus delinquens à Iudice Laico efficiatur Clericus, poſſit Iudex Laicus aduersùs illum procedere ad condemnationem criminalem.*

Vnde iam breuiter in qualibet adminiſtratione 20
priuata, ſeu obligatione, & contractu inter partes nunquam Clericus factus, aut religioſus poterit conueniri coram Laico Iudice, ſed ſemper ex ratione textus *in cap. 5. & cap. 8. de foro comp.* cum vulgatis, *in illo tit. de iudiciis, & in dict. cap. penult.* ſunt plures quæſtiones, quæ huic reſolutioni valent adiici *ex q. 5. 6. 7. ad* 21.

Ad ſecundam quæſtionis partem, quia latè de 21
iure viſitandi, quod Epiſcopis competit dico *infra ſub tit. de officio ordinarij cap. inter cætera* 15. *& in cap. Sophista* 14. *de cenſibus*, & nonnulla *in c. 12. de præſcript.* & de praxi obſeruanda in viſitatione infra breuiter *ſub cap. fin. de foro comp. §. 18. & alibi* & quod Epiſcopus ſit cui competit in ſua prouincia; ſic vt Epiſcopis ordinariis ſit reddenda ratio ſumptuum fabricæ cuiuſvis Eccleſiæ, niſi in inſtitutione eiuſdem Eccleſiæ fabricæ, aliter ſtatutum ſit, vt referunt deciſum Armendar. *in addition. ad recopil. leg. Nauarra lib. 1. tit. 17. l. 7. de Epiſcop. n. 78. §. item & rationem.* † Imò eſt quod capitulum, 22
& Canonici teneantur ordinario reddere rationem adminiſtrationis fabricæ Eccleſiæ Cathedralis, niſi conſtet ex inſtitutis, & ordinationibus eius, non poſſe ordinarium ſe intromittere, vt referunt deciſum Armendar. *ſupra dict. num. 78. in fine*, Barboſa *in Trid. ſeſſ 12. cap. 9. num. 2. & 3.* Garcia *de benef. c. 2. n. 198.* vbi quod ſolus Epiſcopus poſſit viſitare fabricam.

Et inſuper ſit ſtabilita in iure diligenti, qua 13
ordinarij debeant eſſe ſolui in petenda ratione ab adminiſtratoribus piorum locorum, & ſub qua obligatione ſint adminiſtratores, tam Eccleſiaſtici, quàm Laici fabricæ cuiuſvis Eccleſiæ, etiam Cathedralis, Hoſpitalis confraternitatis eleemoſinæ montis pietatis, & quorumcumque piorum locorum rationem reddere ſinguli annis ſuæ adminiſtrationis ordinario ſuo conſuetudinibus, & priuilegiis quibuſcumque in contrarium ſublatis, niſi

niſi ſecus fortè in inſtitutione, & ordinatione ta-
lis Eccleſiæ, ſeu fabricæ, expreſsè cautum eſſet
iuxta Trid. mentem *in dicto cap.9. ſeſſ. 22. & ibi
cap.8.* item & *ſeſſ.7. in cap. 15.* & per illa, quæ
DD. cumulant *in cap. cum in tua de teſtamentis*;
de quibus omnibus præter ordinarios in relatis lo-
cis, & aliis, Ioannes Gutierrez *lib.1. pract. c.35.
à num.* 19. Flores *variar. lib.3. quæſt.21. à n.*180.
latè Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. toto c.*395.
Riccius *in collect.*714. & in aliis referendis Rota
Romana apud Farin. *deciſ.255.p.1. tom.1. recent.*
Martha *de iuriſdict. p.1.cap.18.num.6.& 9 & 10.*
Gonzalez *ad regul.8. Cancel.num.45.& gloſſa 29.
num.3.* Barboſa *in paſtorali alleg.73.74.& 75.* vbi
num. 64. & 65. fin. infinitos refert tractantes de
viſitatione; ideo in quantum ſpectat ad ratio-
nem exigendam, & ab adminiſtratoribus redden-
dam; non abs re, erit hic aliqua innectere reſo-
lutiuè de his, qui ad illam tenentur.

24 Itaque ad dubium num Epiſcopus poſſit plu-
ries in anno exigere rationes adminiſtrationis? Et
reſolutiuè ſub diſtinctione dicendum eſt, quod
ſi rationum redditus fuit finalis, non poſſit, ſin
autem è contra poſſit, vt fuit deciſum in Rota
Marchiæ, vt teſtantur Gratianus *in deciſ.* 188. &
Rota Genuenſ. vt refert Bellon. videndus *in de-
ciſione* 30. Riccius *dicta collect.* 714. *ſuper dict.
cap.9. Trid. ſeſſ.* 2 . vbi pariter refert declaraſſe
25 Sanct.Congreg. † qui limitat ſi in prima calcula-
tione eſſet erratum, quia docto de errore poteſt
iterum peti calculatio iuxta pulchram deciſionem
Rotæ Aragon. penes Ioſeph. Seſſe *deciſ.* 38. vel
quando ratio non fuit finalis, & plena cum reſti-
tutione reliquorum, vt reſoluit idem Riccius *in
praxi fori Eccleſ. reſ.134.in 2.edit.* qui & idem di-
cit, quando doloſa reddita fuit ratio, de quo ipſi
conſtiterit Epiſcopo, Barboſa *in dicto cap.9.Trid.
ſeſſ.22.num.16.& in paſtorali dicta alleg.75. n.63.*
idem Riccius *infra collect.*1915.verſ. *infero tertio*,
& infero quarto cum Gratiano *deciſ.* 148. *& ex
alia Rota* 610.

26 Et iuxta has limitationes ſunt intelligendæ re-
gulæ de aliis adminiſtratoribus, qui tenentur ad
rationem reddendam ſuæ adminiſtrationis; quia
etſi Bartol. *in l.quamuis ff.de conditionib.& demon-
ſtrat.* & alij communiter, dicant quod ratio admi-
niſtrationis ſemel reddita, amplius reddi non de-
beat; & inde inferat Riccius *in collect.* 1915. *ad
deciſion. Merlini Rota Lucenſ.*61 vbi fuit dictum,
quod tutor, qui ſemel reddidit rationem ſuæ ad-
miniſtrationis non tenetur amplius; & ad aliam
Rotæ à Farin. 111. vbi fuit dictum quod ratio
computorum, cum ſemel reddita eſt, iterum reddi
peti non poſſit maximè, ſi per inſtrumentum quis
fuiſſet liberatus, & ad *deciſ.Bellon* 130. vbi ſimiliter
fuerit deciſum, vt cogi non poſſit quis rationes ſe-
mel redditas, amplius reddere.

27 Inde infero ex doctrina textus *in l.oleo cod. de
vſuris*, & iuxta dictam doctrinam, vt teneatur ad
redditionem rationis ſuæ adminiſtrationis omnis
rerum alienarum adminiſtrator; itavt ſi interpel-
latus eam non reddiderit, teneatur ad intereſſe, vt
dixit Rota Genuenſ. *in deciſ.*163. Riccius *collect.
734.ad dict.l.oleo*, vbi cum Verallo *deciſ.157.p.2.*
ait nedum ad rationes reddendas eum obligari:
28 † Sed etiam ad librum rationum conficiendum;
ſic vt aliàs contra eum iurari poſſit in litem, &
Riccius idem ſpecificans refert deciſ. *ibi* ex Ma-
gon.Genuenſ.Paponio, Bornin.& ex aliis procede-
re etiam in hæredibus eorum, qui adminiſtrarunt,
& in procuratore ad negotia in executore alicuius
teſtamenti, & in illis ad quos bona aliena peruene-
runt, & in eo, qui ſuſcipit tenendi rationem, de
aliqua re curam, & in commiſſario hæreditatis; ſic
vt non liberetur per præſentationem calculi, qui
gerit negotia aliena, cum in eo intelligatur electa
perſonæ induſtria; & de aliis vt *ſupra* cum Scobar
dixi in principio, qui latè loquitur iuxta iuris regu-
las *toto c.3. de ratiocin.* omnino videndus. De fide
librorum rationis; aliorumve, dixi *in cap. antepe-
nult.de probat.* & nonnulla *ſupra in cap.fin. de offi-
cio Archipreſbyteri ſub quæſt. fin.*

Et quia nedum reddere rationem tenetur, ve- 29
rùm & poſſit contra eos agi ad ſolutionem reli-
quarum, vt dixit Rota *in deciſ.*202. & Riccius vbi
proximè, vbi ex eadem Rota *deciſ.117. & 163.*
addit vt eidem adminiſtratori incumbat onus pro-
bandi, quod in adminiſtratione geſtum eſt; ac pro-
pterea, vt diximus, teneatur librum rationis confi-
cere; ideo optimè iuxta Trid. *in dicto c.9. ſeſſ.22.*
dubitatur quis compellet ad ſolutionem computi,
quando laici ſunt adminiſtratores bonorum Ec-
cleſiæ, ſi in ratione reddita inueniantur debitores.

In quo dubio exiſtimo reſpondendum ex ſe- 30
quentibus deciſionibus. Vna Viuij, vbi fuit dictum
*deciſ.*153. quod qui tenetur reddere rationes, de-
bet facere quatuor; Primo Codices edere. Se-
cundo calculum ponere. Tertio culpam purgare,
& demum non aliqua reſtituere; & ſic videndum
quod coram eodem iudice fieri debet reliquorum
reſtitutio. † Altera eſt deciſio Gratiani 189. *in 2.* 31
dubit. vbi fuit deciſum, quod poteſt Epiſcopus
compellere laicos ad executionem: nam alias pa-
rum operaretur vitiatio, cum præſertim Epiſco-
pus ſit executor viſitationis piorum locorum, vt
patet ex Trid. *dicta ſeſſ.22. cap.*8. & ex dicto Ste-
phano Gratian. Riccius *vbi ſupra dicta deciſ.*714.
in fine, Barboſa *in dicto cap.8.num.*82. & DD. per
textum *in dicto cap.tua nobis, & cap. Ioannes pe-
nult.de teſtament.* Etiam contra laicos. Vltima de-
ciſio Afflictis 137. vbi aſſerit deciſum Neapolitano
Conſilio, quod ille qui obtinet facultatem com-
pellendi rationes reddere, ac computum. † Con- 32
demnat etiam ad ſoluendum, & de modo com-
ponendi computum, pulchrè ſcripſit Anna *in
obſeruat.*19. & Munoz.de Scobar. *p.1.de ratiociniis
cap.2 num.5. & ex num* 6. & Narbona *anno 25.
q.82. n.5.* dicentes condemnatum ad reddendam
reſtitutionem; ita ad reliqua cōdemnatum cenſeri,
vt pro eis abſque noua ſententia executari poſſit.

Ad tertiam an minor 25 annis, qui adminiſtra- 33
uit negotia, teneatur reddere rationem? Et affir-
mandum eſt; ſic vt nullo prætextu excuſetur ab
hoc onere, expreſsè docent Ruinus *conſ.97. n.4.
& 6.lib.5.* Menoch. *de arbitr.caſu 209.num.9.* Sco-
bar. *de ratiociniis 1.p.c.1. & cap.3. n.*11. Bertazolus
de clauſul.clauſula 10.gloſſa 16.n.3. Antonius Sola
in conſtit.antiq.Sabaud.lib.3.cap.44 num.9. vbi ad-
dit verum eſſe etiam, ſi ſtatuto caueretur, ne mi-
nor poſſet contrahere, vel quaſi, niſi adhibita certa
ſolemnitate ex ſententia Ruini vbi *ſupra n.5.* vbi
n.4 † & cum eo Narbona *dicto anno 25.ſub n.2.* 34
notat nihil referre ad defectum, & neceſſitatē red-
dendi rationes, an minor adminiſtrans curatorem
habeat, nec ne, cū vtroque caſu cogi poſſit eas exhi-
bere; & eſt ratio; quia obligatio talis præſtationis
deſcēdit à iure naturali, cum eo principaliter reſpi-
ciat, quod ſuū vnicuique tribuatur ex *dict.l.quāuis
31.in princip.ff.de condit. & demonſtr.* vbi reddere
rationes expendit Africanus eſſe reliqua ſoluere.

35 Vode communitet ſcribentes deducunt obligarum, ſeu condemnatum ad reddendas rationes; adeo ad reliquorum ſolutionem cenſeri obſtrictum, vt niſi ſoluerit, reddidiſſe rationes non videatur, vt dicunt Cujacius *tractatu 9. ad african. in dicta l. quamvis*, Ioan. Gutierrez 3. *p. de tutelis cap.2. num.75.* Scobar. *de ratiocin. cap.2.p.1.n.5.* qui *& cap.3.n.15.* idem Gutier. *dict. cap.3.num.15.* & Narbona *dicta quaſt.82.n.3.* addunt etiam fœminas minores adminiſtrantes teneri ad prædictam rationem reddendam, cùm fragilitas ætatis neminem releuet à ratione reddenda.

36 Ad quartam quæſtionis partem, an non obſtante liberatione à minori, poſſit ab eo iterum ratio peti? Breuiter reſpondeo, quod ſi minor effectus maior ex certa ſcientia, quæ conſtaſſet ex verbis liberationis, & ex aliis coniecturis dediſſet liberationem, includeretur etiam dolus verus, qui poteſt remitti præteritus ſaltim, vt lato ſermone dixit Zephalus *conſ.192.n.45.& n.1.& 2. lib.2.* Flores de Mena Legendus *lib.1.var.cap.15. & ibi n.10. & 11.* cum Ploto *in tract. de in litem*
37 *iur.§.5.num.36.* † Sed limitat ex Socino, *ibi n.12.* ſi tutor, aut curator reddidit rationem per inuentarium, & librum rationis; quia tunc denuo tenetur reddere, ſi minor errores probat, maximè ſi errores conſiſtant in eo, quod aliqua bona ſua remanſerunt apud curatorem, vel quod ipſe occultauerit, vel dolum in perniciem minoris commi-
38 ſerit. † Vel ſi non conſtet de rationibus redditis, vel in forma ſolemni, nec minus ſolemni, & ſimus omnino in dubio, ſed ſolùm appareat liberatio generalis in fauorem curatoris, aut tutoris, cum relatione rationis datæ: nam ſi tunc tutor non probat verè, & integre rationem datam, integrè tantur eam reddere: ſic colligens ex mente Socini, Iaſonis, & aliorum, *n.13.*

39 Et horum eſt ratio; quia in præſenti materia rationum reddendarum à curatoribus, requiritur actualis redditio rationis, vt *in l.cum ſeruus ff. de condit. & demonſtrationibus*, Flores de Mena *dict. q.15.n.13.* vbi addit quod ad euitandas fraudes non ſufficit confeſſio; quia eſt materia ſuſpecta, & quod alias de facili leges defraudarentur, & bona pupillorum ſurriperentur, alia dicens cum Maſcardo, & aliis *de probation.p.2.concluſ.364.& 365.* cum aliis tribus præcedentibus ex doctrina, *leg. ſi ſi fortè ff. de caſtr. peculio*, & gloſſa communiter approbata, *in l.donatio cod.de probationib.& ex l. qui teſtamentum ff.de probat. & l. fin. & ibi gloſſa*
40 *cod mandati.* † At limitat Flores *n.14.* cum Decio, Pariſio, Alex. Comeo, Craueta, & aliis & Maſcardo latè loquente, *p.3. concluſ.1319.à num.16.* quando liberatio eſſet iam antiqua, puta ab hinc annis 20. quia alias nullus eſſet litium finis, & daretur occaſio nonnulla fraudibus, eo quod à communiter accidentibus, & in tanto tempore ſuccedunt, vel obliuiones, vel amiſſiones ſcripturarum; & mortes teſtium; ita quod difficillimum eſſet tutori denuo bonas rationes dare, poſſetque minor cum tutoris iactura locupletari, quod ferendum non eſſe aiunt; eo quod ſolutio præſumatur ex diuturnitate temporis, concurrente ſilentio creditoris: *argum. leg. ſi quis fortè §. primo ff. de pa..io.*

41 Ad quintam quæſtionis partem de calculatoribus de quibus occaſione noſtri textus poſſet hic latè agi; quia Scobar. *de ratiociniis cap.31.* Gutierrez *lib.1.pract.q.37.n.3.* Parlador. *lib.2. per quotid.cap.fin.1.p.§.7.n.3.* Azeuedus *in l.22.tit.6.lib.3. recop.* Amator. Rodrig. *de execut.cap.1.art.3. ex n.20.* latè agunt de modo admittendi calculatores, & qualiter executionem mereatur calculario; ideo nihil de hoc puncto adiicio, & tantum vt legas præcor quæ ex infinitis congerit DD. Franc. de Amaya *in l.1. cod. de iure fiſci lib 10.* † & *ibi à* 42
n.10. vbi quod computatio à tabulariis facta ſententiæ vim non habet, niſi iudicis ſententia confirmetur, vt ſtatuitur, *in l.1.cod.de apochis publicis, & in l.vnica cod.de errore calculi*; vbi dicitur computationem non approbatam poſſe intra certa tempora retractari, quod non procederet, ſi ſententia iudicis fuiſſet confirmata, cum res iudicata inſtaurare non ſinat quæ iam finita ſunt, *l.4. & ſequent.ff. de re iudic. l.22.tit.6. lib.3. l.2.4.tit.21. lib.4.recopil.* vbi Azeued. Auiles *in cap.30. prætor. verb. fraga pagar.n.5.* Abendanus, *de exequend. mand.2.p.cap.10.num.37.* alios referens Parlador. *lib.2. rerum quotid. cap. fin.p.1.§.6.* Gutierrez & Scobar *ſupra*, idem Amaya, qui & *à num.31.* conſtituit differentiam inter computatores à partibus aſſignatos, vel à iudice. † Vbi *n.50.* quod re- 43
tractatio calculi non habebit locum, quando calculatio facta à partibus, non ſolùm continet computationem, ſed etiam pactum, aut tranſactionem generalem, aut ſpecialem; eo quod tunc firma maneat calculatio; ſic vt non poſſit prætextu erroris reuocari, Bartol. *in dicta l.2.* Salicet & Iaſon. *in dicta l. vnica cod. de error. calculi.* Socin. *conſ. 190.lib.2.num.5.* Valenz. *in dicta l.2. n.13.* † Niſi 44
in ipſa tranſactione error interueniſſet expreſſus, veluti ſi in ea dicatur quod tertia pars de centum petitis, erat quinquaginta; indeque pro quinquaginta fuerit facta tranſactio, & quod ſolutum prætextu talis tranſactionis poſſit repeti ait Amaya per *dictam l. vnicam*, ibi: *Sed etſi per errorem calculi, velut debitam quantitatem, cum eſſet indebita, promiſiſti condictio competit* Scobar. ad plura *de ratiocin.cap.31.* Gilquem *ibi*, & alij DD. † ob 45
modicum errorem calculum non retractare infiniti probant per *l.quamvis 32.ff.de condit. & demonſt.* ſed Valenzuela & Amaya *in dicta l.2. ex n.53.& 54.* aliter ſentiunt, dicentes aliam eſſe ſententiam, *dicta leg.quamvis*, *& ex n.59.* agit Amaya de tempore intra quod error calculi retractetur cum Cuiacio Valenz. Iaſon. Caſtillo, Scobar. Floreatulo, & aliis, & *in Rub. cod. de diſcuſſoribus num.2.* ait Amaya *num.2.* quod iſti rationes fiſcales diſpungebant, dictus rationalis, *in l.cum poſt 26. de appellat.l. à diſcurſoribus 21. cod. Theodoſiani*; eodem, Cuiacius, & Gothofred. *in dicta Rub.* Buleng. *lib.3.de imperio Rom.cap.29.*

Quod ſi dubites de ætate, in qua calculator 46
poſſit aliquis nominari, & ſoleat dici ex doctrina *leg.vt iuriſiurandi 7.§.dabitur ff.de operis libertor. in verbis*, ibi: *ſi fortè vel librarius, vel nomen curator vel calculator*, &c. calculatorem quem I. C. rationarium vocat, *in l ſpadonem 15.§. neque ff.de excuſation.* quem vulgo partitorem, aut computatorem nuncupamus impuberem eſſe poſſe eum, ſcilicet, qui ætatis ſuæ 15. annum exceſſit, vt ex Iuliano *in l.fin.ff.de operis ſeruor.* vt fauere videtur Munoz de Scobar. *de ratiociniis cap. 8. num.1.* dicens, vt quilibet de mundo eligi poſſit, etiam ſi in minori ætate vigeat ad miniſterium calculandi, & diſpungendi rationes. † Tamē in propo- 47
ſito verius eſt, vt nullus ad iudicium calculationis peragendum nominetur, niſi maior ſit 18 annorum, ſaltim de iure Regio ex diſpoſit. *l.2. tit.15. lib.2.*

lib.2. ordin. & l.3. tit.9. lib.3. recopilat. ita Ayora *de portionibus part.1. cap.4. num.2.* Narbona *anno 18.quæſt.6.*vbi *num.4.* dicit cum Gothofred. *in dicta l.ſpadonem §.5.littera l, dict. l.vt iuriſiurandi,§:dubitur,* non loqui de calculatoribus, ſeu partitoribus hæreditatum, aut aliarum rerum, in quibus præter numerandi ſcientiam, iudicium, etiam, & intellectus deſideratur, ſed de illis tantùm, qui numerandi, ſiue calculandi artem do-
48 cebant. † Et hoc modo intelligo etiam textum *in l.1. §. ludi quoque 6.ff. de variis, & extra ordin. cognit. & in l.4.cod.de profeſſor, & medicis,* quorum miniſterium non exoptat maiorem capacitatem, quam quæ adeſt in puberis quinquennis. Nec de calculatione hic non amplius addo; etſi difficulter in alio loco Canonici Iuris ſic valeat agi.

49 Ad vltimam quæſtionis partem, quæ magis titulo noſtro congruit, num qui tenetur reddere rationem poſſit condemnari ad certam ſummam, antequam ratio reddita fuerit, & præter illa, quæ ſolent DD. dicere ad textum *in l.1. §.præterea ff.*
50 *de contraria actione tutelæ.*† Video apud Riccium *in collect. 20. 27. ad dictam l.1.* duas diuerſas eſſe ſententias, affirmantium vna, de qua deciſum ſæpius teſtantur Petrus de Veinten. *in deciſ. Rota Bononien.90.* Rota Genuenſ. *in deciſ.190.* Gaſpar Theſaur. *in deciſ.96.n.12.lib.2.* aliquid per Seſſe *in deciſ.88.* & eadem Rota Genuenſ. *in deciſ. 24. & 46. & 175.* aliquid per Magonium *in deciſ.1.* Rotæ Lucenſ. & per eandem Rotam Genuenſ. *deciſ.24. & 71. & 124.* & Decij 173. & ſic per Rotam Mantuan.teſte Surdo *in deciſ.* 184. refertur deciſum poſſe tutorem conueniri ad reſtituendum bona inuentarij ante redditam vniuerſalem rationem; & Riccius addit vt ad id faciat.

51 Negatiuæ ſententiæ DD.ſunt Milanenſ. *in deciſione 1. lib.2.* Cantarius *deciſ. 74.* Capyc. *deciſione 17.*Ioſeph. Ludouis *deciſ. Peruſ. 40.* Franc. *deciſ.291.* Gaylius *deciſ.68. lib.1.* Oſaſcus *deciſione 92. & 129.* Intrigliol. *deciſ. 13. & deciſ.10.* Rota Auimon. *in deciſ. 39.* Myſinger. *deciſ. 68. cent.5.* Magon. *in deciſ. Lucen.65.* Boër. *deciſione 68.* pro quibus faciunt etiam *deciſ.Bonon.90.* vbi tutor, vel curator, & quilibet alius adminiſtrator cogi non poteſt reddere aliquid,antequam ratio reddita fuerit, vt refert iudicatum etiam in propriis terminis Giurba *in deciſ. Rotæ Siciliæ*
52 15. † Vbi ſocietatis inſtrumentum mandari non poſſe executioni ante redditas rationes declaratum fuit, & huic magis aſſentior in praxi, cum ex iam *à quæſt.1.* dictis condemnatis ad reddendam rationem, cenſeatur virtualiter condemnatus ad reliquorum reſtitutionem, quod ante rationem diſpunctam contingere non valet ex dictis per Muños de Scobar *de ratiocinÿs dict.c.31. n.12.*

53 Sed ne detur turbatio aduerſis ſolutionem liquidatorum per appellationes, aliaque iuris remedia, quibus vti ſolent litigatores prouide proſpectum eſt computorum calcula legitimè diſpuncta executioni mandari, vt omnes de iudicio execu-
54 tiuo ſcribentes agnoſcunt. † Et per illa, quæ dico *infra in cap.1.de fide inſtrument. q.7. n.7.* quatenus *ibi* dixi, quod adminiſtrator, tutor, curator, finito officio per executionem compelluntur ad
55 rationem reddendam. † Vnde rectè Tamburinus *de Iure Abbat.deciſ.53.n.7.* dixit quod Epiſcopus non eſt impediendus executioni computa piorum mandare, nec vt ex eo quod adminiſtrator appellet, nec licet admittatur appellatio, ſit ſuſpendenda executio ratiocinij, vt deciſum referunt Zerola *in praxi Epiſcop.p.1.*verb.*Hoſpitale,*verſ.*6.* Barboſa *in cap.1. Trid. dicta ſeſſ.22.n.33. in fine,* idem *in paſtorali dicta alleg.75. n.62.* & Homo-Bonus *de examine Eccleſ. tract.10.cap.4.quæſt.13. reſol.3.* verſ. *aduerto,* alia ad hunc textum. Et pro hac materia colliges ex præcitatis DD. & ex aliis, quos ipſi referunt. Et cum his abſoluitur materia huius capitis.

AD RVBRICAM ET TITVLVM

De Corpore Vitiatis ordinandis, vel non.

SVMMARIVM.

1 *Corpore non integri, ſicut ex Veteri Teſtamento arcebantur à miniſterio, ſic ex nouo ordinari prohibentur. Et gentilitate quid* n.9. & 10.
2 *Corporis in compoſitio indicat inæqualitatem mentis.*
3 *Membra natura componit, prout moribus animæ conuenit.*
4 *Facies fœda malos ſignificat mores.*
5 *Sanitati accedunt pulchritudo, ac boni habitus integritas.*
6 *Animi, & animæ defectus impedientes illos habentes ordinari ſunt, vt irregularitas proueniens ex defectu Characteris Baptiſmalis, & ex defectu fidei, vt* n.7. *carentia vſus rationis,* n.8.
9 *Gentilitas corpore truncos ad ſacerdotium non admittebat,* n.10.
10 *Sacerdotes gentilitiæ praſtantes virtute, & excellentes genere, ſolum ad ſacerdotium admittebat, non vlla ex parte corpore trunco.*

QVIA ſub Rubro noſtri tituli integrum quarti impedimenti ad ordines poteſt deprehendi, illud nempè, quod ex defectu corporis propter diuerſos caſus valet contingere; ideo de hoc impedimento diuerſas ſub ſe continentes ſpecies nobis agendum eſt. Cum ergo apud Ethnicos integri eſſe deberent corporis; ſic vt à miniſterio Dei arceretur quiſquis haberet maculam ex præcepto veteris legis Leuitic. *cap.21.* inde Sacri Canones corpore vitiatos ab ordinibus repelli imperarunt; imo & promoto aliquando reiecerunt, vt *in cap. expoſuiſti 6. hoc titulo*; ſicut & à beneficio iam adepto, vt *infra in tit. de clerico ægrotante, vel debilitato*, † & eo quia incompoſitio 2
corporis inæqualitatem indicat mentis, vt *in cap. fin. diſt. 41.* ideo propter hoc etiam hic erit agendum de defectibus animi, vt pulchrè explicat D. Gregor. *in cap. hinc etenim diſtinctione 59.* vbi plures caſus ponit, ac explicat idem Sanctus *ibi* legendus, & *in paſtorali c.11.* de quibus *infra*, ac aliis, quos Sanctus non recenſuit.

3 Cum ergo natura membra componat; prout moribus animæ conuenit; itavt cuius deformis facies eſt vix queat præditus eſſe bonis moribus.
4 † Fædaque facies ſignificat malos mores iuxta Rhaſim Medicum, vt notat *hic* Andreas Valenſis *num.* 1. ex doctrina Abbatis *in cap. quia diuer-*
5 *ſitatem notab. 1. infra de conceſ. præbendæ.* † Et ſecundùm Galenum *lib. 1. de fine medic. ſanitati*, accedant pulchritudo, ac boni habitus integritas, teſteque Seneca, *cap. 40. minus eſt accepta ſcientia, vel virtus ex deformi corpore veniens*, vt dixit etiam Ennius *gratior eſt virtus veniens de corpore pulchro.* Ideo rectè ſub hoc *titulo de defectibus animi, & corporis*, agendum eſt ad vnguem, vt ſic ſatis hoc impedimentum intelligatur, de quo agunt præter antiquos hic Scriptores, & Summiſtæ in verbo *corpore vitiatus*, Couar. *in clemen. ſi furioſus p. 1. in princ. à num. 5.* Albertus Trot. *de vero, & perfecto clerico lib. 2. cap. 16.* Villadiego *de irregularit. cap. 11. hoc tit.* Salced. de Bernard Diez *in pract. canon. cap. 17. in nouiſſima editione*, Nauar. *tom. 1. conſil. hoc tit.* vbi ſeptem ponit Conſilia, Rebuffus *de diſpenſ. cum corpore vitiatis*, Iacobus Graff. *in deciſ. aureis lib. 4. cap. 27. ex n. 39.* Campanil. *in diuerſorio Iuris Canonici Rub. 11. cap. 17.* latè D. Rodericus Acugna *in commentar. ad decretum diſt. 55.* Belletius *diſquiſit. Cleric. p. 1. tit. de diſciplina Clericorum cap. 7. cum infinitis*, Nicolaus Garcia *de beneficiis p. 7. cap. 12. de corpore vitiatis*, & ex Theologis, ac Summiſtis Maiol. *de irregularit. lib. 1. cap. 14. vſque ad 26. & lib. 2. cap. 16. ex num.* 18. Felicianus *de cenſur. de irregularit. cap.* 16. Suarez *eodem tract. diſt.* 51. Bonacina *diſp. 7. q. 2. puncto* 2. Valerius Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 30. à num.* 44. Layman. *in Theolog. Morali lib. 1. tract. 5. p. 5. cap. 7.* Ægidius Coninc. *tom. 2. diſp. 8. dub.* 14. Fr. Eman. Rodriguez *in ſumma tom. 2. cap. 158. & de regular. tom. 1 q. 24. art. 3.* Villalobos *p. 1. in ſumma tract. 21. diffic. 35.* Henriq. *in ſumm. lib. 14. c. 8.* Auila *de cenſuris p. 7. diſp. 3.* Miranda *in manuali prælator. tom. 2. q. 8. art. 3.* Viuald. *in candelabro aureo tit. de irregular. ex vitio corporis*, Sayrus *in floribus deciſ. ſub hoc tit.* Valentia *tom. 4. diſp. 7. q. 19. puncto 3. de 2. ſpecie*, Molina *de Iuſt. tract. 3. diſp. 70.* Llamas *p. 1. Methodi cap. 12. ex* §. 4. Aragon. *in 2. 2. D. Thomæ q. 65. art. 1.* vbi Salon. *controuerſ. 4.* Borgaſius *in tract. de irregularit. de hoc tit.* Ioannes Honor. Banagel. Petr. Raueña, Goffred. Hoſtienſ. Bartholom. Carthagena, Anaſtaſius, Germon. & alij recent. *ſub hoc tit.* quibus accedunt *infra* referendi recentiores Diana. Leander, Caſtrus Palao, Pellizarius, Filliucius, Guillielmus Baunij, & Barboſa cum aliis pluribus *diſt. 49. & diſt. 55.*

6 Sed quia ſub Rubro de defectibus animi, & animæ nihil pateat; videamque Doctores occaſione noſtri tituli, etiam de relatis defectibus agere; ideo antequam ad defectus corporis accedamus libuit hic in Rubrica per nonnulla de prædictis defectibus animi, & animæ prælibare. Cumque ad alios defectus ponat pertinere Suarez *dict. diſp. 51. ex ſect. 1.* iuxta aliorum ſententias, primo irregularitatem prouenientem ex defectu Characteris Baptiſmalis *ex cap. 1. & cap. veniens de Presbytero non baptizato*, quam non dicit Suarez irregularitatem, ſed omnimodam incapacitatem; ideo leges, quæ ad propoſitum dixi *ſupra ſub Rub. de ætate, & qualitate, ordinand.* ibi ex *num.* 44. vbi & *à n.* 51. an ordinandus debeat prius recepiſſe Sacramentum Confirmationis.

Secundo, numerat irregularitatem prouenien- 7
tem ex defectu fidei, qualis eſt in Apoſtata, & Hæretico baptizato; ſed quia dicit hanc irregularitatem pertinere ad illam, quæ prouenit ex delicto, & hic agatur de defectu inculpabili; ideo potius adhunc tractatum non pertinere, dixit ibi Suarez, de quibus dixi *ſub tit. de ſcrutinio in ordinibus faciendo*, aliquid *ſub dicta Rub. de ætate, ordin. n. 29.* Et applicabis quæ dixi *ſub cap. fin. de temporibus ordin.*

Tertio loco *ibi* Suarez exponit pertinere ad 8
defectus animæ carentes vſu rationis, qui ſæpè ſine delicto, & ſemper proueniunt ex aliquo defectu corporis, qua de *ſub hoc cap. & tit.* comprehendi poſſe ait; & quia hic defectus ex ipſa rei natura impediat ordinum ſuſceptionem, cum reddat hominem ineptum ad vſum eorum; indeque ex *num.* 3. deſcendat ad furioſos amentes; item & ad ignorantes, vt *ibi* ex *num.* 8. ne iterum repetam remitto Lectorem ad *dictam Rub. de ætate, & qualit. ordin. ibi à n. 59. & n. 62.* & de irregularitate prouenienie ex carentia ſcientiæ; *ibi n. 29. & 30.* vbi quæ ſcientia in ordinandis requiratur; de quo latè ſub *dict. tit. de ſcrutinio in ordin. faciendo* aliquid, *ſub cap. 5. quæſt. 2. de temp. ordin.* nonnulla alia *ſub cap. penult. & fin. de ætate, & qualit. ordin.* DD. *per cap. illiteratos diſt. 36. cap. cum in cunctis de electione, cap. fin de temp. ordin. lib. 6.* Trid. *ſeſſ. 23. cap. 4. cap. 11. 13. & 14. & de ſcientia neceſſaria in Epiſcopo ſeſſ. 7. cap. 1.* de qua *in dicto cap. cum in cunctis de electione*, alia verò dubia, quæ ad defectum animæ ſpectant *hic* per quæſtiones duxi repetenda.

Nec hic dicta, & quæ dico in quæſtionibus 9
ſequentibus, & ſub Rubro, carent fundamento ex antiqua gentilitate: nam vt ait Tacitus mutilato corpore, homines ad ſacra non admittimus, niſi ſacrorũ Summo Præſide permittente, ſicut & excellenter docuit Senec. *in controuerſiarum libris, lib. 4. c. 2.* ibi: *Lex, Sacerdos integer ſit Thema Metbellus Pontifex cum arderet veſte templum, dum Palladium rapit oculos perdit, Sacerdotium illi negatur*, & paulo poſt, *Sacerdos non integri corporis, quaſi mala hominis res, vitanda eſt, hoc inuictum, notatur quando magis in Sacerdotibus poſt Sacerdotium magis obſeruanda eſt debilitas; non enim ſine ira Deorum debilitatus Sacerdos.*

Et Dionyſius Alicarnaſ. *lib. 2.* Sacerdotes à Ro- 10
mulo electos ſcribit genere excellentes ſimul, & virtute præſtantes, nec tamen inopes, aut corpore vlla ex parte trunco; & hoc eſt quod voluit intelligere Plin. *lib. 7.* dum tradit Marc. Serguin. *de rebus ſtrenuè à ſe geſtis*, orationem habuiſſe cum à ſacris arceretur, vt debilis: hæc refert Anaſtaſ. Germon. *de Sacr. immunit. lib. 1. cap. 10. in fine ex num. 15.* vt noſtrum titulum, de quo eſt *ibi* memor *n. 14.* poſſet incipere.

QVÆSTIO

QVÆSTIO I.

An Arreptitij, qui à Dæmone vexantur, qualis dicitur Dæmoniacus, & Energumenus, ſint omnino irregulares, etiam ſi ſemel, aut iterum ſint obſeſſi, & vexati à Dæmone? Et an ſi poſt ſuſceptos ordines eorum corpora fuerint obſeſſa, poſsint in ſuſceptis ordinibus miniſtrare, ſi omnino à tali vexatione liberati fuerint? vbi quid de maleficiato, aut fingente ſe Dæmoniacum? Et quid de febricitante in amentiam, verſo, ſeu ebrioſo, aut ſtimulo Amoris in furorem arrepto ad tempus breue? Quid de non Baptizato, non confirmato, furioſo, & ignorante?

SVMMARIVM.

1 *Arreptitius eſt amouendus à ſacris altaribus, quod verum eſt de perpetuò. Quid de temporali,* n. 4. & 5. *vbi idem,* n. 6. & 7.
2 *Energumenus ſuſpectus eſt de malitia mentis.*
3 *Anandria cum Dæmone ſuccubo, prohibetur ordinari.*
4 Canon. 78. Apoſtolorum n. 6.
7 Cap. Clerici diſt. 33. cum cap. maritum eadem diſt.
8 *Arreptitius Dæmoniacus, Energumenus liberi multo tempore à tali defectu non prohibentur in ſuſceptis ordinibus miniſtrare.*
9 *Ordinati in minoribus à Dæmonibus vexati, nunquam ad ſuperiores Ordines aſcendunt.*
10 *Maleficiatus tantum in partibus deſeruientibus ad vſum, matrimonij non prohibeatur Ordinari; ſecus in alijs membris,* num. 11.
12 *Amens, & furioſus, accidentali caſu ceſſante, non prohibetur Ordinari.*
13 *Ordinari non valent, non Baptizatus, hæreticus, ignarus, &c.*

1 AD primam difficultatis partem, & alias poteſt reſponderi per verba textus *in cap. maritum 2. & in cap. communiter diſt. 33.* & ex concordantibus, *ibi*, à gloſſa adductis, *cap. communiter*, vbi gloſſa 1. *cap. Clerici, cap. vſque dict. diſt. 33.* quibus cauetur ex Pio, & Nicolao Pontificibus, item & ex Gelaſio Papa arreptitios à ſacris altaribus amouendos; & ſic debemus dicere tales eſſe omnino irregulares ad ordines ſuſcipiendos: nam vt dicit Henriquez *lib. 14. ſub cap. 8. num. 8.* & cum eo Leander. *de irregularit. diſp. 1. tract. 1. quæſt. 13.* Energumenus ſuſpectus eſt de
2 malitia animi. † Et de Anandria, & docet Dionyſ. cum Dæmone ſuccubo, docent etiam Nauar. *in cap. 27. n. 203.* Suarez *vbi ſupra de cenſ. dicta diſp. 51. num. 7.* cum eo Syluestro, & Burgas *in hoc tit. num. 18.* Viuald. *de irregularit. num. 180. in antiq.* Tolet. *lib. 1. ſumma cap. 62.* Bonacina *q. 2. de de irregularit. puncto 2. n. 24.* Machadus *docum. 11. num. 8.* & alij apud Guilielmum *de irregularit. q. 2. concl. 9.* & apud Pellizarium *tom. 2. tract. 7. cap. 5. sect. 2. num 62.* Filliucius *tract. 19. cap 6. q. 9. verſ. ſeptimum de Dæmoniacis*, Flamin. Pariſius *de reſignat. benefic. lib. 3. quæſt. 6. num. 94.* Campanil. *in diuerſorio iuris Canon. Rub. 11. cap. 17. num. 188.* Rugus *de miſſa q. 17. num. 1.* Saytus *de cenſur. lib. 6. cap. 9. num. 14.* Bartholom. Bechis *in praxi obſeruanda in admittend. ad relig. ſtat. nouitiis diſp. 9. dub. 11. ſub num. 4.* alij penes poſt Barboſam *de officio Epiſcopi p. 2. alleg. 42. ex num. 51. & in dicto cap. communiter diſt. 33.*

Hæc Doctrina certa eſt de Arreptitiis, ſeu Energumenis perpetuis; tota vero difficultas eſt de illo, qui ſemel hoc vexationis genus paſſus fuerit? Et pro affirmatiua ſententia facit; *Canon. 78. Apoſtolorum*, ibi: *ſi quis Dæmonem habet, non fiat Clericus, ſed neque cum fidelibus precetur; purgatus autem recipiatur, etſi ſit Dignus fiat*, ex quibus verbis probant Gibalinus, *cap. 3. de irregularit. q. 2. conſectario 9. per totum*, Viuald. *eodem tract. in antiquis num. 185.* Dæmoniacum mandatum recipiendum eſſe. 4

Nihilominus alij probabilius docent, vt ſi ſemel, aut iterum hoc genus vexationis aliquis paſſus fuerit, perpetuò etiam ab ordinum ſuſceptione remoueatur, vt notant, ac ſequuntur Saytus *lib. 6. de cenſ. dict. cap. 9. n. 14. verſ. quod ſi arcas*, Barboſa cum aliis *dict. cap. communiter 33. diſt. n. 1. in fine*, Nauarrus, Filliucius Bonacina, Machadus, & Leander cum aliis *vbi ſupra q. 16.* & communiter DD. per textum, *in dicto cap. maritum diſt. 33.* vbi expreſsè prohibetur ordinari ille, *qui in furiam aliquando verſus, inſanauit, vel afflictione Diaboli vexatus eſt.* 5

Nec obſtat adductus Canon Apoſtolorum, cui reſpondet Suarez *dicta diſp. 51 ſub n. 7. in fine*, dicẽdo, aut poſterioribus tẽporibus exiſtente maiori numero fidelium, qui ſine his incommodis poſſent ad hoc munus aſſumi, legem illam amplius reſtrictam eſſe, vel certè etiam tunc intelligendam fuiſſe, interueniente diſpenſatione, quæ facilè concedenda erat virtute illius Canonis interueniente perſonæ Dignitate, & per eadem verba Suarez reſpondet Leander. *ſupra dict. q. 14. in fine.* 6

Et quamvis Bonacina *dict. q. 2. puncto 2. n. 24.* Saytus, & Toletus, *vbi ſupra*, Filliuc. *dict. tract. 19. c. 6. q. 9. dict. verſ. ſeptimum*, Reginald. *lib. 30. n. 43.* contra Vgolin. Machadus, *lib. 1. de perfect. confeſ. p. 3. tract. 17 docum. 11. in fine*, limitant adductam doctrinam reſpectu ordinum minorum per gloſſam, & verba textus, *in dict. cap. clerici dist. 33.* quatenus probando Pontifex Nicolaus ex verbis eius, quod ſic abſeſſus non poſſit aſcendere ad ſuperiorem ſacri tegminis gradum; quaſi non prohibeatur ad minores. Nihilominus aliud dicendum eſt per textum *in dicto c. maritum*, vbi abſoluta eſt prohibitio, etiam reſpectu illius, qui aliquando afflictione Diaboli vexatus eſt: ita toletus *vbi ſupra*, contra gloſſam; *d. c.* & contra Archidiac. *ibi*, contra quos etiam ſentiunt Gemin. Præpoſit. & Turrecremata, *ibi*: Nauarrus *ſupra dicto n. 203.* Suarez *n. 7.* plures apud Pellizarium *dicto tom. 2. tract. 7. ſect. 6. n. 66.* Leander. *q. 15.* dicentes hanc eſſe probabiliorem opinionem, & Canonibus conformiorem. 7

Ad ſecundam quæſtionis partem, num prohibeatur in ſuſceptis ordinibus miniſtrare? Et quamvis negent apud Viuald. S. Antonin. Albarus Pelagius, Villa Diego, & Nauarrus *vbi ſupra*; item & Bartholom. ab Angelo *dialogo 5. §. 180.* vbi teſtatur de communi; & hoc etiam ſi per longiſſimum tempus liberi à Dæmonum vexatione probatum 8

fuerit per doctrinam proximè adductam, vt refert Suarez *dict. diſp.* 51. *n.*7. *ex dicto c. maritum.* Tamen ipſe Angel. Syluester. Armilla, Maiolus, & alij, quos ſequitur. Viuald. *de irregularit. ſupra in antiquis n.*184. probabilius docet, vt poſſit ex diſpenſatione Epiſcopi in iam antea ſuſceptis ordinibus miniſtrare, modo conſtet à Dæmone per ſpatium vnius anni non fuiſſe vexatum, in quo ſcilicet abreptio aliqua non videatur: ita etiam Suarez *vbi ſupra n.*5. *& 7. dict. diſp.* ꝑ. *ſect.*2. verſ. *quoad vnum*, Sayrus *d. lib.*6. *c.*9. *n.*14. verſ. *quod ſi dicas*, Barboſa *in dict. cap. communiter diſt.* 33. *n.*2. quibus addo Filliuc. *ſupra n.*187. *ad fin.* Reginald. *n.*41. Toletum *lib.*1. *cap.* 64. *verſus principium*, Sebaſtian. Medices *p.*2. *de irregularit. c.*32. Molinam *tom.*4. *de Iuſt. tract.*3. *diſp.*70. *num.*12. Vgolinum *de irregularit. cap.*53. *num.*2. Bonacinam *dicta quaſt.* 2. *puncto* 2. *num.*24. Leand. *in eodem tract.* cum Ægidio Conink *diſp.*18. *dubio* 13. *num.* 107. Henriq. *dicto lib.*14. *cap.*8. *dicto num.*8. *littera A*, Nauar. *dicto cap.*27. *n.*203. & omnes per *dict. cap. communiter dict. diſt.*33.

9 Et ſic Bellerius *tit. de diſciplina Clericali* §.7. *num.*40. & Barboſa cum aliis *in paſtorali alleg.*42. *num.* 51 *&* 52. ita docentes, tenuerunt in minoribus ordinibus conſtitutos à Dæmonibus vexatos nunquam aſcendere debere ad maiores per gloſſam *dicti cap. Clerici diſt.*33. quod eſt verum ex reſolutis *num. præced.* ſub verſ. *ad ſecundam*, & DD. adducti, ac alij dicant illius anni liberationem agnoſcendam, poſitam eſſe in arbitrio Epiſcopi, qui penſatis conditionibus morbi, & perſonæ, ſciat quid ſit faciendum.

10 Ad tertiam quæſtionis partem de maleficiatis ſuppoſitis quæ ſolent adducere DD. de impedimento maleficij circa matrimonium ſcribentes, de quo *ſub tit. de frigidis, & maleficiatis infra lib.* 4. breuiter reſpondeo ex D. Thoma, & Syluestro verbo *maleficium*, Mayolo *de irregular. cap.*17. *num.*6. Viualdo *vbi ſupra num.*186. Leandro *de irregularit. dicta diſp.* 1. *quaſt.* 18. quod ſi maleficiatus ſit tantùm quis in partibus, ad vſum matrimonij deſeruientibus, tunc nec ſit irregularis, nec prohibeatur ordinari. Quare optimè dixit Bonacina *dicta quaſt.*2. *de irregul. puncto* 2. *dicto num.*24. talem maleficiatum perpetuò inhabilem ad contrahendum matrimonium, non eſſe ineptum ad ordines ſacros ſuſcipiendos, cum hac
11 ratione caſtior ſit, vt benè etiam docet Henriq. *vbi ſupra.* † Tamen ſi in aliis membris fuerit maleficiatus tunc quidem, nec poſſe ordinari crediderim ex dicendis *infra ſub tit. noſtro*, vt docent proximè adducti.

12 Ad quartam quæſtionis partem breuiter reſpondeo, ſuppoſitis quæ de amentibus, & furioſis dixi *ſub dicta Rub. de ætate, & qualit. ordinand.* in caſu noſtro non effici illo accidentali furore ab ægritudine, ſiue ebrietate, aut nimio amore arrepti proueniente; quominus ita amens, ac furioſus valeat ordinari, cum hic defectus ortus ſit, non ab ipſa natura deficiente, ſed à quadam paſſione temporali, & qualitate tranſeunte, qua ceſſante, ceſſet amentia talis, docent ita Nauarr. *in man. cap.*25. *num.*72. *& cap.* 27. *dict. num.* 203. Maiol. *lib.*2. *cap.*5. *num.*4. Auila *p.*7. *diſp.*3. *dub.*4. Viuald. *de irregul. num.*182. *in antiquis*, Leander *dict. diſp.*1. *quaſt.*12. Gabalinus *cap.*3. *quaſt.*3. *num.*2. Caſtrus Palaus *diſp.*6. *puncto* 10. *num.*4. & alij iam adducti, & omnes ex eo quod iſte defectus non trahit ſecum indecentiam.

Ad vltimam partem quæſtionis de non Baptizato, hæretico, furioſo, & ignato abundè reſpondetur in locis aſſignatis, *in n.*8. noſtræ Rubricæ ad quos te remitto. 13

QVÆSTIO II.

An Prælati regulares poſſint iudicare de defectibus corporis circa ſuos ſubditos promouendos, ſeu hoc ſpectet ad Epiſcopum? Et an poſſit Prælatus regularis diſpenſare cum ſubdito, qui ambulat cum pede ligneo? Et quando diſpenſatio ſuper corpore vitiatis ab Epiſcopo concedi ſoleat in Curia Romana? Et an claudus, qui ſine Baculo incedere nequit adeo irregularis ſit, quod egeat diſpenſatione Pontificia, tam ad Sacros Ordines, quam ad primam Tonſuram.

SVMMARIVM.

1 *Regulares Prælati, etſi iudicare valeant de ſuis ſubditis corpore vitiatis ordinandis, vel non, hoc tamen debet etiam ab arbitrio Epiſcopi pendere etſi diſpenſatio ſit Pontificia*, n.2. & 3. *fallit* n.6.

5 *Diſpenſandi ius ad ordines cum corpore vitiatis, eſt ſolius Papæ, expenditur*, numero 6. & 7.

6 *Prælatus poteſt diſpenſare ad ordines cum ſubdito, qui ambulat cum pede ligneo, & quare* n.7. & n.23.

8 *Prælatus regularis quando diſpenſauit ad Sacros Ordines cum ſubdito carente digito non Pulgari, nec pollicè.*

9 *Epiſcopus, & Archiepiſcopus diſpenſant ex indulto Pontificio ad ordines cum ſubdito corpore vitiato.*

10 Cap. ſignificauit 4. de corpore vitiatis.

11 *Epiſcopus conferens Tonſuram corpore vitiato, tacitè videtur cum eo diſpenſare in leui deformitate, aut ſi tractaretur de miniſtrando in ordinibus ſuſceptis, ſecus ſi agatur de alia deformitate,*

12 *Epiſcopus qui poteſt in aliquo caſu diſpenſare cum corpore vitiato, tenetur facere cum cognitione cauſa. Et quando id poſſit remiſſiuè*, n. 13. 15. & 16. *& quali commiſſione*, numero 14.

15 *Claudus, qui ſine Baculo incedere poteſt, poteſt ordinari arbitrio Epiſcopi, ſecus ſi truncus ſit*, vt n. 17. *Et quando diſpenſari poſſit cum eo*, n.18.

16 *Vitium non apparens, aut non impediens altaris miniſterium celebrare, non facit quem irregularem ad ordines, ſi ſine culpa eius prouenit.*

19 *Laſus altero pede ex inciſione Medicorum non prohibetur ordinari.*

20 Cap. nullus Epiſcopus de conſecrat. diſt.1. cum gloſſa in cap. ſi quis infirmitate diſtinction.55.

21 *Preſbyter nullus ad Miſſæ ſacrificium cum Baculo accedere poteſt.*

22 *Carens*

22 *Carens pede ſic vt non poſſit ſine pede ligneo deambulare, ordinari nequit.*

23 *Prælatus regularis poteſt diſpenſare, vt celebret Religioſus, qui ambulat cum pede ligneo.*

24 *Habens crura diſtorta, non prohibetur ordinari niſi magna eſſet deformitas, nam tunc egeret diſpenſatione Pontificia, vt numero 25.*

26 *Carens omnibus Digitis pedum poteſt ordinari etiam Pollicibus.*

1 AD primam quæſtionis partem, quia *ſub quæſt. 1. præced.* diximus in arbitriu Epiſcopi conſtitui de iure iudicare ſuper defectu corporis impeditiuo ordinum, dubium non leue eſt, an ſemper hoc arbitrium ei competat, etiam circa Religioſos corpore vitiatos, & quod ad ſolum Epiſcopum videtur probari ex *ijs* dictis; tum etiam quia hoc tendit ad actum ordinis, in quo ſolus Epiſcopus ordinat Religioſos, vt iam latè diximus *ſub tit. de temporibus ordinat.* Deinde quia etſi pro diſpenſatione irregularitatis prouenientis ex vitio corporis, ſolus Pontifex diſpenſet, vt dicunt Innocent. *in cap ſignificauit 4. hoc tit. n. 3.* ſuper verbo, *& tua*, Hoſtienſis ad finem ſuper verbo *tua*, & alij *ibidem*: tamen ſemper Epiſcopi arbitrio remitti, vt iudicet, quæ ſit notabilis deformitas, quæ ordinis exercitium impediat vel ſcandalum gignat, dixerunt Couarr. *in clem. ſi furioſus in princ. p. 1. num. 5.* Auila *de cenſ p. 7. diſp. 3. dub. 3.* Bonacina *in eodem tractatu diſp. 7. punct. 2. n. 36.* Campanillus *in diuerſ. iuris canonici Rub. 11. cap. 17. num. 82. cum ſequentibus*, Franc. Tondutus
2 *p. 1. quæſt. var. canon. cap. 94. ex num. 17.* † Et ſic hanc ſententiam in puncto noſtro non ad Prælatos regulares, ſed ad Epiſcopum tale arbitrium ſpectare dixerunt Barboſa *de officio Epiſcopi p. 2. alleg. 42. num. fin.* quatenus cum Machado *in tract. de perfecto confeſ. lib. 1. p. 3. tract. 16. docum. 7. num. 2. & 3.* & ex pluribus dicit Epiſcopum qui daturus eſt ordines admittere, vel reiicere poſſe tale arbitrium factum à Prælato religionis, Hieronym. Rodrig. *in compend. quæſt. regul. fol. 52. n. 17.* Campanilius *dicta Rub. 11. c. 17. n. 204.*

3 Sed quia huius difficultatis punctum magis ſpectat ad iuriſdictionem Epiſcopalem, quam ipſi Prælati habent, quam ad ordinis characterem, ideo nō improbabiliter affirmarunt Layman. *lib. 2. tract. 5. p. 5. cap. 7. n. 6.* Miranda *in man. Prælat. tom. 2. quæſt. 8. art. 3. concl. 3.* Bartholom. de Bechis *in praxi nouit. diſp. 9. dubio 12. num. 3.* Suarez *de cenſ. diſp. 51. ſect. 3. num. 16.* quos refert Bonacina *vbi ſupra*, & ſequitur vt probabilem, cum P. Cornejo *in 3. p. D. Thom. tract. 5. de irregul. diſp. 22. q. 2.* Diana *p. 4. tract. 2. reſ. 63.* & cum Peyrin. *tom. 2. de
4 relig. prælat. q. 11. cap. 4. num. 24.* † Etſi cum Suarez, Bechio, Layman. & Miranda *vbi proximè*, aduertat liberum nihilominus manere Epiſcopum qui daturus eſt ordines, admittere, vel reiicere tale arbitrium factum à Prælato religionis circa defectum corporis ſui ſubditi, vt non inducat irregularitatem; & ſub hac conditione admitto hanc ſecundam ſententiam, & ex doctrina textus *in cap. 2. hoc tit.* & ex congeſtis etiam nouiſſimè per Leand. *de irregul. tract. 1. diſp. 1. q. 81.* etſi *ex dicto cap. 2.* contraria colligatur quam defendit Bonacina *de irregularitate quæſtione 2. num. 36. in fine.*

5 Ad ſecundam quæſtionis partem, an poſſit Prælatus regularis diſpenſare cum ſubdito, qui ambulat cum pede ligneo? In quo puncto pro negatiua ſententia faciunt relata in principio huius dubij, quatenus diximus diſpenſandi ius cum corpore vitiatis eſſe in ſolo Papa; & ſic tenet *vbi ſupra* Petr. Cornejo *tract. de irregul. diſp. 12. quæſt. vltima*, & conſentiunt Maiolus, & Roſella verb. *corpor. vitiati*, vt refert Auila *ſupra dubio 3. concluſ. 16.* † ſed Maiolus *lib. 2. cap. 18.* Rodriguez 6
in compend. quæſt. regul. reſ. 52. num. 16. Villalobos *in ſumma tom. 1. tract. 22. diſ. 9. n. 21.* affirmatiuam ſententiam docent, quam probabilem vocat Diana *dicta p. 4. dicta reſ. 73.* verſ. *ſed difficultas*, & Leander *dicta diſp. 1. q. 85.* dicens, vt poſſit diſpenſare, etiam ſi tale impedimentum acciderit Religioſo; antequam ordines reciperet; quia ex tali impedimento non oritur ſcandalum, aut horror cum Religioſus deferat veſtes longas, facilè illud cooperiat, iuxta dicta *infra* in verſiculo *imò Auila.*

Nec aduerſatur fundamentum contrariæ ſen- 7
tentiæ; quia, etſi verum ſit ad ſolum Papam, ſpectare iui diſpenſandi cum corpore vitiatis: tamen non negatur Prælatis Regularibus, authoritate quaſi Epiſcopali gaudentibus, diſpenſare cum ſuis ſubditis in irregularitate ex vitio corporis proueniente; dummodo vitium non ſit tam fœdum, aut turpe, vt ex eo ſcandalum oriri rationabiliter formidetur, vt docent Villalobos, & Bechius, *vbi ſupra*, Miranda, & Ioannes de la Cruz *de ſtatu religioſ. lib. 1. cap. 6. dubio 17. concl. 2.* & ex aliis Diana *dicta p. 4. tract. 2. reſ. 73. in fine*,
verſ. *verum.* † Vbi ait in facti cōtingentia à ſe con- 8
ſultum potuiſſe Prælatum diſpenſare ad Sacros Ordines ſuſcipiendos cum ſubdito, qui digito carebat, non tamen pulgari, ſiue Pollice, de quo *ſub cap. 1. & fin. hoc tit.* & poſt illos Caſtrus Palao *diſp. 6. de irregul. puncto 11. in fine*, Leander *dict. diſp. 2. de irregul q. 86.* contra Cornejum *dicta diſput. 12. dubio vnico q. fin.* quia licet id non habeant, vi iuris communis; habent tamen vi priuilegiorum quibus authoritate Apoſtolica ſibi ſpecialiter id faciunt, & non aliter.

Quo enim pacto; etſi de iure ad ſolum Papam 9
ſpectet diſpenſare cum Clericis ſæcularibus in irregularitate ex vitio corporis proueniente; quia ad illum tanquam ad legiſlatorem ſpectat relaxare pœnam in ſua lege inflictam, vt docent Nauar. *cap. 27. num. 200.* Auila *ſupra diſp. 3. dubio 3.* Suarez *dicta diſp. 51. de cenſ. num. 18.* Bonacina *ſupra n. 36.* Caſtrus Palaus *dicta diſp. 6. de cenſ. puncto 12. in fine* Couar. *in dict. clem. ſi furioſus p. 1. initio num. 7.* & alij iam citati *in Rub. & q. 1.* & non ad Epiſcopum: tamen Epiſcopus, & Archiepiſcopus diſ-
penſant, ſi à Papa ſit eis indultum. † Vt patet ex 10
textu *in cap. ſignificauit 4. hoc tit.* quatenus in verbis ibi: *Authoritate noſtra*, in caſu, de quo *ibi* diſpenſauit Epiſcopus: ſic cum Riccio, & aliis explicat gloſſam *ibi* contrarium dicentem Franc. Tondutus *var. quæſt. dicto cap. 95. num. 19.* & cum Couar. Campanil. Bonacina, Miranda, Molina, Salzedo, & multis aliis ex antiquis, Barboſa *in dicto cap. 4. num. fin.* explicans cum Salzedo, & Riccio dicta verba; *Authoritate noſtra*, id eſt tibi commiſſa, & quamvis ibi dicatur *tua*, hoc eſt Epiſcopi, non implicare ait: nam ideo *tua* dicitur; eo quod non valeat commiſſarius alteri delegare: ſic probans per verba textus *in cap. fin. de officio delegati*; iterum Barboſa expendit *in paſtorali dicta alleg. 42. n. 58.*

Et quamvis dicatur, quod Epiſcopus conferens 11

Tonſuram tacitè videatur diſpenſare boc quidem poſſet admitti, ſi ageretur de leui deformitate, aut ſi tractaretur de miniſtrando in ordinibus iam ſuſceptis; ſecus ſi agatur de notabili, & magna deformitate, quæ ſcandalum generare poſſet, vel de ordinibus, ſiue Tonſura nondum adepta, & deformitas obuenerit antea: nam tunc ſola Epiſcopi diſpenſatio non ſufficeret, cum debeat Summus Pontifex ſuam authoritatem interponere ad ſuſcipiendos ordines, vel ad Tonſuram, vt docent Seraphin. *deciſ.625. num.5.* Franc. Tondutus *dict.*
12 *cap.95.n.7.* † Qui dicunt *num.ſequentibus*, quod in caſibus, in quibus Epiſcopus diſpenſare poteſt tenetur id facere cum cauſæ cognitione, & iuſta conſiſtente cauſa, addentes in hoc differre à Papa qui gratiam inhabili faciens cum eo diſpenſare cenſetur abſque aliqua cauſæ cognitione, & ex ſententia Rotæ ab eodem Seraphino, docent Campanillus *dicta Rubrica* 11. *cap.* 17. *numero* 204. Barboſa *dicta allegatione* 41. *ſub numero* 59.

13 Ad tertiam quæſtionis partem, quando diſpenpenſatio ſuper corpore vitiatis ab Epiſcopo concedi poſſit, patet ex dictis ſub hoc verſ. *ad ſecundam*; & ſic amplius non inſiſto; cum etiam in in dictis *infra*, verſ. *unde* explicetur.

14 Qualiter vero ſoleat in Curia concedi, ponit formularium Franciſcus Tondutus *dicta p.* 1. *q. canon. dict. cap.95. ſub num.*1. vbi *num.*1. ponit clauſulam apponi conſuetam in ſimilibus diſpenſationibus in verbis ſequentibus: *Et committatur ordinario qui inſpecto, & diligenter conſiderato per ſe ipſum dicto defectu, ſi talis non ſit, nec ex eo proueniat tanta deformitas, quæ ſcandalum generet in populo, aut Diuinis præſtet impedimentum ſuper quo eius conſcientiam oneramus cum eodem diſpenſet oratore, vt ſupra.*

15 Vnde ad vltimam quæſtionis partem, an claudus, qui ſine baculo incedere poſſit, egeat Pontificia diſpenſatione? Reſpondet D. Franciſcus Tondutus *ſub diſtinctione dict. cap* 95. *ex num.*10. quia admittendo multum poſſe arbitrium Epiſcopi in diſpenſandis claudicantibus, qui inſpicere debet, vtrum claudicatio ſit magna, & quæ notabilem corporis deformitatem afferat quidem præſertim, nec poſſit vllo modo diſpenſare, ſed ad Papam remittere, ad quem diſpenſatio huius culpæ, vel magni defectus pertinet per textum *in cap.*1. *de Clericis pugn. in duello*; quia non tam vitium corporis in ſe, quàm deformitas, & impedimentum attendi debet, vt quis cenſendus ſit irre-
16 gularis. † Ideò vt ſi vitium non ſit apparens, aut non impediat altaris miniſterium celebrere, diſpenſatione non egeat, vt dicit Corrad. *de diſpenſat. lib.*3. *cap.*6. *num.*26. & 27. quamquam generaliter claudum irregularem eſſe tradat Pariſius *de reſign. lib.*5. *q.*6. *num* 46. alia tradit Tondutus *ſupra ex num.*13. qui exemplis vtitur, itaque dicendum eſt iuxta iuris regulas Epiſcopum poſſe diſpenſare cum habentibus membrum occultum, ſiue manifeſtum, non ſua culpa abſciſſum, & quando ceſſat homicidij præſumptio, atque huiuſmodi membrum non reddit illum impotentem ad celebrandum: ſic cum Miranda reſoluit Barboſa *in paſtorali dicta alleg.*42. *num.*59. quod intelligit procedere in leuibus vitiis, & debilitationibus, vt dixit Sigiſmundus à Bononia *de electione dubio* 88.

17 Vnde ad quæſtionem, an claudus poſſit primo promoueri, aut ad cæteros ordines aſcendere, vel in ſuſceptis miniſtrare? Reſpondeo quod ſi quis ita ſit claudus, vt cruribus, vel pedibus careat, ſit irregularis, tam ne primo promoueatur, quam ne poſt promotionem ad alios, vel ad altare aſcendat: ita Suarez *de cenſ. diſp.*51. *ſect.*2. *num.*11. & 13. Sayrus *in ſimili tract. lib.*6. *cap.*8. *num.*22. Auila *eodem tract. p.*7. *diſp.*8. *dub.*1. *verſ. ſed circa*, Henriquez *lib.*14. *cap.*8. §.1. Maiol. Toletus, & Nauar. quos ſequitur Barboſa *in cap. ſi quis in infirmitate*
55. diſt. † Vbi ex illis *num.*1. in fine addit vt poſſit 18
diſpenſari cum claudo iuſta cauſa exigente, qui poteſt ſtare ad altare, ſi habeat claudicationem ante ordines, & nec Baculo, nec pede ligneo indigeat, niſi magna fuerit deformitas, ſi claudicatio extra culpam claudicantis contigit.

Ex quo prouenit quod ſi quis ex inciſione Me- 19
dicorum, vel Chirurgorum læſus, altero pede claudicat, non prohibetur promoueri; imo permittitur *in dicto cap. ſi quis in infirmitate*, niſi tamen cogatur Baculo vti ad ſuſtinendum; quia tunc indigebit diſpenſatione, vt probant ex gloſſa *ibi* Abbas *in c.*2. *num.*3. *de Clerico agrot.* Franc. Tondutus *dict. cap.*95. *ex num.* 13. cum aliis pluribus
Leander *dict. diſp.*2. *de irregul. q.*51. † Vbi con- 20
cordat textum *in cap nullus Epiſcopus de conſecr. diſt.*1. & gloſſam *ibi*, cum gloſſa *in dicto cap. ſi quis in infirmitate*, Filliucium *tract.*19. *cap.*6. *q.*5. *dicto* 6. *num.*173. Pellizarium *tomo* 2. *tract.*7. *cap.*5. *q.*16. *num.*64. cum Nauarro *dicto cap.*27. *num.*199. verſ. *tertio dico*, Henriquez *ſupra num.* 1. *litt. F*, Llamas 1. *p. Method. cap.*12. §.5. Viualdo, Toleto, Auila, & aliis, ac Gibalino *in cap.*3. *q.*2. *conſect.*3. *verſ.*4. iterum Barboſa *in cap. hinc etenim* 1. 49. *diſt. num.*3. cum Abbate, Flaminco, Molina, Sayto Bonacina, Belletio, & Campanil.

Et horum ratio eſt, quia nullus Præsbyter, aut 21
Diaconus ad Miſſæ ſacrificium accedere poteſt, ac debet cum baculo, vt *in dict cap. nullus Epiſcopus de conſecrat. diſt.* 1. ſed ne baculo incedere poſſit ex doctrina Rebuffi *in praxi tit. de diſpenſ. cum*
corpore vitiatis num. 6. † Ob idque fieri dicunt 22
Nublinus, verbo *irregularitas num.*23. Antonius de Butr. *in cap. fin. hoc tit.* & Leander *ſupr. q.*52. quod carens pede, itavt non poſſit ſine pede ligneo deambulare, ſit irregularis, vt docuerunt etiam Flamin. Pariſ. *de reſign. lib.*5. *q.*6. *num.* 46. Molina *de Iuſtitia tract.*3. *diſp.*70. *num.*9. Sayrus *dict. lib.*6. *cap.*2 *num.*22. Bonacina *de conſ. diſp.*7. *q.*2. *punct.*2. *p.*15. Campanil. *in diuerſ. iuris canon. dict. Rub.*11. *cap.*17. *num.*127. Belletius *diſquiſit. cleric. p.*1. *tit. de diſciplina Clerici* §.7. *num.*23. Barboſa *in paſtor. cum illis diſt. alleg.*42. *num.*40. & *in dicto cap. ſi quis in infirmitate n.*2.

Imò Auila *dicta diſp.*3. *dub.*2. verſ. *vnde ſit pri-* 23
ma concluſio, & Maiolus *de irregularitate cap.* 18. *num.*3. aduertunt, vt poſſit Epiſcopus diſpenſare cum religioſo, vt celebret cum pede ligneo, & quod poterit etiam diſpenſare cum religioſo ſacerdote facto claudo, poſt ſacerdotium; itavt celebrare poſſit cum pede ligneo refert Barboſa *dicto num.*2. *in fine*, (de quo iam diximus.) Nec ego diſſentio à Toleto *lib.*1. *cap.*63. *num.*5. & Leandro *dicta queſt.* 52. *in fine*, quod eadem de cauſa (hoc eſt propter veſtes longas) poſſit etiam Epiſcopus diſpenſare cum clerico Laico, quia etiam veſtes longas haber, & deferr.

Ex his infertur quid dicendum de illo, qui ha- 24
bet crura diſtorta, de quo loquuntur Trot. *de vero, & perfecto Clerico lib.*2. *cap.*16. *num.*9. Rebuffus *in praxi beneficiali part.* 3. *tit. de diſpenſatione cum*

corpore

corpore vitiat.num.6.Molna vbi ſupra num.3.Say-ro num.23.Auila dicta d ſp.3.dubio 1.verſ.ſequitur tertio eitatis locis; in quo puncto negant dicendo noo eſſe irregularem, Filliucius dict. tract.19. c.6. q.5.in fine 173. Bonacina num.14. Gibalinus ſup. verſ.quinto. Pellizarius ſupra num. 64. quia id vitium facilè tegere poteſt veſtis oblonga. Et Leander dict.diſp.2.de irregularit.q.53. dicit quod per ſe, noo eſſe irregularem, etſi poſſit talis eſſe per accidens ſi tale ſcilicet vitium magnam deformitatem afferat, cum hæc, vt diximus pariat irregularitatem; & confirmari videtur ex doctrina Franc. Tonduti dict.lib.1.var.ca..dict.cap.9. num. 16. in

26 fine. † Qui loquutus de illo, qui niſi innixus Baculo ſtare, aut ambulare noo poterit in tanta neceſſitate; ideò ei fuiſſe neceſſariam diſpenſationem Summi Pontificis, etiam ad primam Tonſuram comprobans ex regula textus in cap. Praſbyrum de Clerico agrotante, ibi: *Quia nec ſeruire propter debilitatem, nec ſine ſcandalo propter deformitatem membri, hoc fieri poſſe confidimus.*

26 Infertur etiam ſecundo ad caſum de illo, qui in infirmitate perdidit omnes Digitos pedum: nam cum ex huiuſmodi defectu, non oriatur deformitas, oec ſcandalum, aut debilitas, impediens Miſſæ celebrationem, non eſt cur talis irregularitas cenſeatur, etſi etiam careat pollicibus pedum: ita docent Toletus dict.lib.1.num.6.& 7. dict. cap.63. Nauarr. conſ.65. de excommunic. & conſ.4.hoc tit. vbi excipit, ſi non careat pollicibus, Auila dicta p.7. diſp.3. dub. 1. verſ. ſequitur tertio, Leander dicta diſp.2.de irregul.q.40.inſinuat Barboſa in dicto cap.ſi quis in infirmitate 10.55.n.2.in fine, cum Trot.Rebuffo, Molina, Sayro, & Auila vbi ſupra.

QVÆSTIO III.

An Giboſus ſit irregularis? Vbi quid de Pigmeo, & Pumilione vulgò enano*, aut Gigante? Et an ſint irregulares febricitantes continuè, aut laborantes morbo Gallico, lepra, ſcabie, peſte, tuſſi, epylepſia, podagra, aut chiragra? Et quid de illo, qui vinum non poteſt bibere, quis enomat, qui abſtemius vocatur? Et an Papa poſſit cum illo diſpenſare, vt ad Sacerdotium promoueatur, conſecrando, ſub vna tantùm ſpecie?*

SVMMARIVM.

1 *Giboſitas non facit quem irregularem ad ordines, niſi ſit coniuncta cum nimia difficultate, aut debilitate, expenditur*, numero 2.

3 *Pigmeus per ſe non eſt irregularis ad ordines in ſua natione, ſi aliàs eſt expers rationo, ſecus apud nos propter deformitatem, vt* num. 4.

5 *Pigmei dicuntur, qui ſunt vnius cubiti.*

6 *Pumilio vulgò* enano*, quando ordinari poterit.*

7 *Puſilli corpore non prohibentur ordinari, &* num.8.

8 *B.Gregor.Turonenſis fuit ſtatura paruus.*

9 *Gigas cuius proceritas riſum pariat ab ordinibus repellitur.*

10 *Corpore proportionatus, ſed capite nimis grandi, aut paruo non eſt cum oculis magnis ordinandus.*

11 *Gallicus morbo laborans, aut febricitans continuo nequit ordinari etſi corpore non videatur vitiatus, vt* numero 12. *vide* numero 16.

12 *Febricitantes morbo inſanabili non ſunt ordinandi, nec poterunt in ſuſceptis miniſtrari, niſi vt* n.14.

13 *Capitis dolorem continuum patientes articulorum pedum, vel manuum nequeunt ordinari.*

14 *Febris acuta, & quartana, ſiue tertiana, non prohibent hac patientem ordinari niſi pro tempore, quod erat talis infirmitas; ſecus ſi tale afferat impedimentum*, numero 15.

16 *Morbo gallico laboratus, vulgò* Bubas, *vocato, non eſt illico irregularis, niſi foris appareat in vulneribus, & generet horrorem, ſcandalum, aut infamiam, &* numero 17.

18 *Lepra, aut ſcabie laborantes ex deformitate ordinari non poterunt ſecus aliter*, num.19. & 20.

19 *Leproſus, ſi deformis ſit, nec eſt promouendus, nec poterit in ſuſceptis ordinibus miniſtrare.*

20 *Parochus, aut Epiſcopus leproſus factus debet habere coadiutorem, cum congrua portione.*

21 *Laborantes morbo gallico, ſcabie, ſeu lepra, ſunt ad ordines aſſumendi, nec vt poſſint celebrare, niſi Papa diſpenſatione. Quid inter leproſos*, n.22.

22 Cap.2.de Eccleſiis ædificandis.

23 *Peſte laborantes propter periculum infectionis aliorum, ſunt irregulares, aut impediti, niſi ceſſet peſtis.*

24 *Morbo comitiali laborans, nequit ordinari.*

25 *Irregulares ad ordines ſunt non valentes in ſtomacho retinere cibum, aut potum.*

26 *Epylepſia laborantes erunt irregulares ſi vehementiſſimè tali morbo laborent, vt* n. 27. *quid ſi ex humectatione quadam putridè humoris*, n.28.& 29.

29 *Epylepſia laborantes à quanto tempore, ceſſante morbo poſſint admitti ad ordines, vel vt in ſuſceptis miniſtrent.*

30 *Epylepſi morbo laborans prauident periculum, quando abſque alio ſacerdote poſſit miniſtrare.*

31 *Epylepſi morbo laborantes ſine diſpenſatione, nec in minoribus ordinibus ſunt ſuſcipiendi.*

32 *Epiſcopus arbitratur ſuper morbo epyleptico, num impediat, vel ne ad ordines.*

33 *Podagra, aut chiragra acuta nimis inducit irregularitatem ad ordines, aliàs non*, numero 34.35.

35 *Membro lacero laborans qui impedimentum affert nequit ordinari.*

36 *Abſtemius, id eſt qui nequit bibere vinum* ſine

ſine periculo vomuit , eſt irregularis ad Preſbyteratum , non ſic ad cæteros ordines, vt n.37.38.& 39.

39 *Diaconatus, & Subdiaconatus in primitiua Eccleſia recipiebantur ſine reſpectu ad Preſbyteratum.*

40 *Ordinari non poteſt ſolitus euomere , & iam inſignitus non prohibetur in ſuſceptis miniſtrare, niſi a ſacrificio Miſſa.*

41 *Papa num poſſit diſpenſare cum abſtemio vt ſub ſpecie tantum panis ſacrificet remiſſiuè* n.42. & n 43.

44 *Ordinari prohibetur ille , cui de conſilio Medicorum prohibita eſt potio vini, niſi ipſi dicerent , quod parua potio non eſſet ei nocina.*

45 *Vouens vinum non bibere, vel ſi à Sacerdote prohibeatur , non impeditur ad Sacerdotium aſcendere , nec in ſuſceptis miniſtrare.*

1 AD primam difficultatis partem de Giboſo, ſeu Curuo , etſi abſolutè dicant eſſe irregulares Maiolus *vbi ſupra cap.22.de irregul.num.2.* & Abbas apud Henriquez *lib. 14. ſumma cap. 8. num.2.litt.O* , & vt corpore vitiatos ab ordinibus repellendus eſſe teneant Flaminius Pariſius *de reſignat.benef.lib. 5. quæſt.6. num.55.* Saytus *de cenſ. dicto lib.6.cap.8.num.4.*Bellet.*de diſciplina Cleric. §. 7. num.25.* Tamen vt verius eſt, vt non ſint irregulares, nec promoueri prohibeatur, niſi giboſitas ſit coniuncta cum nimia deformitate, aut
2 debilitate. † Vt accidit quando giboſus nequit ſe erigere, aut ſtare recto capite, ita docent Bonacina *de irregul.quæſt.2.puncto 2.num.9.* Aula *eodem tract.p.7.diſp.3.dubio 1.in fine,*Vgolinus *c 50. num.6.*Lublinus verbo *irregularitas num.23.*Leander *eodem tract.* cum Toleto, Syluestro , Archidiacono , Nauar.& Viualdo *d* §.*2.quæſt.54.* Molina *tom.4.de Iuſt.tr.3 . diſp.70.* Raguſius *de Miſſa in Eccleſiæ quæſt.11.*Campanil.*hoc tit.Rub.11.c.17. num.103.* Barboſa *in cap.1. diſt.49. num 5.* etiam cum Henriq.vbi concordans DD.contrarios ſentit ſuam ſententiam , præcipuè procedere , quando eſt nimia deformitas in giboſis , ſuper qua arbitrabitur Epiſcopus : idem repetit cum illis , & cum Bonacina *in paſtorali alleg.42.p.2.num.42.* loquutus etiam de Curuis.

3 Ad ſecundam quæſtionis partem de Pigmeo, aut Gigante &c.breuiter reſpondet Barboſa *in paſtorali dicta alleg.42.num.53.* loquutus de vtroque cum Viualdo, Henriquez , Vgolino , Sayro , & Campanillo. Sed ego de Pigmeo dico non eſſe per ſe irregularem in ſua natione apud quam quidem poterit ordinari etiam Sacerdotio , ſi aliàs Pigmei ſint homines rationales,& polleant ſcien-
4 tiâ ſufficienti. † Secus tamen apud nos contingere , cum ſic Pigmei facilè ad riſum intuentibus prouocarent. Et iuxta hanc diſtinctionem poſſunt iungi diſcordantes ſententiæ Maioli *lib. 1. de irregul.cap.13.num.9.*& Viualdi *eodem tract.num.133.* dicentium Pigmeos baptizare poſſe, & initiari etiam Sacerdotio , & alia , Henriquez *d lib.14.*
5 *c.p.8. n.3.litt.L.* † Quia Pigmei dicuntur qui ſ[illegible] vnius cubiti , nec ſint homines rationales : [illegible] diſtingui Leander *de irr[illegible] tract. [illegible] quæſt.65.* & v[illegible] ſc[illegible] Viuald & Barboſa *dicto n.53.*
6 † Idemque d[illegible] de humiliore. vulgò [illegible], idem Leander *q.66.* contra eundem Henriquez *dicta litt.L.*

Vnde dubitari poteſt , nùm apud nos , homines corpore puſilli ſint irregulares , & reſpondeo cum Gibalino *cap.3.de irregul.quæſt.2. conſectario 5.pag.56.*Legendo, & cum Leandro *ſup. quæſt.67.* vt non ſint irregulares , cum multi apud nos ſtatura ſint parua ; ſic vt nec generent homines puſilli notam , nec riſum ; & quod D.Gregor.ſic refert de quodam puſillo Sacerdote. † Et quod B. Gregorius Turonenſis ſtatura fuerit paruus ; quod verum credo , quoties hæc non ſit deformitas notabilis ex dictis proximè iuxta Henriquez *vbi ſupra* admittentem hoc in natione , vbi multi ſunt puſilli. 7 8

De Gigante numquid idem dicendum ſit reſpondeo , quod ſi eius proceritas, riſum , aut ſcandalum cauſet ; ita vt à cæteris deludatur ab ordinibus recipiendis erit repellendus ſic Maiolus *de irregul.lib.1.cap.13.num.9.*Vgolin.*dicto lib.3.c.48. num. 11.* Viuald. *in Candelabro aureo de irregul. num.133.* Henriquez *dicto lib.14.cap.8 §.3. propè finem* , Sayrus *dicto lib.3.de cenſ.cap.8.num.3.*Belletus, *vbi ſupra §.7.num 25.* Campanil. *in d.verſ. Iuris Canonici dicto cap 17.a num.145.* Gibalinus *dicto cap.3.quæſt.2.conſect.5.* verſ. *tertio* , Leander *dicta diſp 2.quæſt.64.* vbi refert de Rege Saül , & D.Chriſtophoro habentibus proportionata membra , qui negant ſi Gigas membrorum imparitatem haberet. 9

Vnde euenit quod ſi fortè ordinandus ſit corpore proportionatus , habeat tamen caput Gigantis, aut contra valdè diminutum cum oculis magnis , nullo modo admittatur ad ordines , Henrique *dicto lib.14.cap.8.litt.I*, Viuald.*num.129.* Sotus *diſt.25.quæſt.1.art.2.*Maiol.*dicto cap.13.num.2.* Leander *quæſt.63.dicta diſp.2.tract.1.de irregul.*& Maiol.*cap.13.num 2.in eodem tract.* 10

Ad tertiam quæſtionis partem de febricitantibus morbo gallico, aut alio laborantibus ex aſſignatis in quæſtione , quia nullibi , vt ait Suarez *de cenſ.diſp.51.num.17.in fine,* agens de irregularitate proueniente ex morbo, cauetur propter ægritudinem abſolutè ferri irregularitatem , ſed ſolùm propter deformitatem , & impedimentum perpetuum : tamen quia verum eſſe dicit , vt actualis infirmitas, offerat quidem actuale impedimentum quandiu durat ; & quod ſit potius facti , quàm iuris , niſi actu indicat deformitatem , vel periculum in vſu ordinis ; nihilominus voluit *ex dicto n.17.& 18.* de morbo corporis agere, qui quamvis non deformet illud , nec mutilet, quia tamen infert debilitatem virium , aut grauem deformitatem perpetuam , & moraliter incurabilem in vſu ordinum , inducere irregularitatem : ſic cum Maiolo *lib.2.de irregul.cap.18.& 19.*Nauarro *c.27. in manuali num.199.& 200.*Couar.*in clem.ſi furioſus p.1.in princip.num.5.*& ex doctrina D.Thomæ *3.p.quæſt.81.art.vlt.& ex cap fin.diſt.85.*& ex aliis iuribus tituli noſtri , & *diſt.55.*de hac irregularitate ſcribit , & alij poſt eum , DD. proximè referendi ; quia fundamentum eius eſt deformitas, vel debilitas addens , vt quia hoc proueniat ex defectu membri , vel ex defectu ſalutis , vel alia ſimili cauſa , non variatur irregularitatis ratio. 11

E. quai idem *ſub dicto num. 17.* poſtulat ad hanc irregularitatem , quod morbus incurabilis, cenſea[illegible] , cum non quælibet infirmitas [illegible] faciat hominem irregularem , eo quod infirmitas, quæ [illegible] poteſt ſimpliciter non vocatur in iure vitium corporis , vt explicant DD. *in l. inter ſtuprum* 12

*prum ff.de verb.ſignific.*rectè ad omnes caſus noſtri dubij diſtinctione vnica reſpondebitur; & ſic ſi febricitantes continuo morbo laborent, & incurabiles ab ea infirmitate, qua laborant, exiſtant, tunc quidem irregulares cenſeantur, non ſolùm quoad ordines ſuſcipiendos, ſed & quoad vſum ſuſceptorum: ita Filliucius *tract.19.cap.6.quæſt.9. num.*181.ex Maiolo *lib.1.cap.21.& 22.* Sayro *ſupra cap.9.num.*4.Gibalin. *vbi ſupra cap.3. quæſt.2. conſect.7.* Leander *de irregul. tract.2. quæſt.69.* †

13 Et ampliant in illis, qui patiuntur dolorem capitis continuum, articulorum pedum, & manuum eo quod afferunt impedimentum actuale, qui ſi ſunt inſanabiles, etiam irregularitatem.

14 Quod ſi febricitantium infirmitas ſit, veluti quartana, tertiana, aut alia acuta, quæ breui tempore ſolet tranſire, dicendum eſt, vt ea non inducat irregularitatem, etſi pro illo tempore, quo durat impedimentum pariat ad celebrationem debitam: ſic Leander, & cæteri *vbi ſupra*, & Bonacina *de irregul.quæſt.2.puncto 2. num.*17. cum aliis Suarez *vbi ſupra dicto num. 17. in fine*; vbi quod quando infirmitas affert actuale impedimentum: tunc dicatur canonicum, quandiu durat, &

15 *num.*18. † Explicans, ait quod quando defectus antecedit ordinationem, omnino illam impediat, ſi totale afferat impedimentum, & non per interualla temporum, vt latius dixit Maiolus *ſupra lib.2. cap. 21.* ſed quando conſequitur, tunc impediat vſum non omninò, ſed quantum ad actum repugnantem tali morbo, intelligens verum eſſe, etiam ſi morbus propria culpa ſit contractus, dicendo in hoc differre à mutilatione; quia de illa nihil eſt expreſſum in iure, ſicut de mutilatione dicitur *in tit. noſtro ſub cap. 3. 4. & 5.* Videbis etiam Barboſam cum Sayro, Campanillo, Maiolo & Vgolino *in paſtorali p. 2. allegatione 42. numero 47.*

16 Vnde iam ad ſpecies alias infirmitatis deſcendendo, dico ad primum de morbo gallico, qui vulgò *Bubas* vocatur, vt eo laborans non ſit illico irregularis, niſi talis morbus foris appareat in vulneribus, generetque errorem, aut ſcandalum, ſiue infamiam; quod ſi tantùm adeſſet in ſic ægrotante, interius dolor, aut cruciatus, nec vlla ſit in eo apparens deformitas, exiſtimo, vt talis non ſit tunc iregularis: ita docent Auila *vbi ſup.dicta p.7.diſp.3.dub.*4.Henriquez *lib.14.cap.8. num.*8.Vgolin.*cap.55.§.2.* Molina *ſup.num. 16* & cum illis Leander *dicto tract.2.diſp.*47.Gibalinus *dicto cap.3.quæſt.2.conſect.7.*verſ. *tertio* Villalobos *in ſumma tract.21. dif.33. num. 10.* Filliucius *dicto*

17 *tract.19. cap.6. quæſt.9. num.*181. † Vbi addit in hoc morbo, & aliis, vt lepra attendendam eſſe infamiam, quæ contra corpore vitiatum oritur: & iuxta hæc ſunt intelligendi Llamas *p.1. method. cap.12.§.1.*Pellizarius *tom.2. tract.7. cap.5. ſect.2. quæſt.17.num.66.*Saytus *dicto cap.9.num.5.* Campanill.*dicto cap.17.Rub.11. num.167.* Molina, Filliuc.& Bonacina *ſup.puncto 2.num.*18.quos ſequitur Barboſa *in paſtorali, dicta allegatione 42. num.47.*

18 De lepra, aut ſcabie laborantibus per adductam doctrinam morbi gallici, reſpondendum eſt nam ſi talis morbus contra patientem illam inducat deformitatem notabilem, aut ſcandalum, tunc ipſe ſit irregularis, vt docent Nauar. *in manuali cap.27.num.*202.verſ.13.Henriquez, & Bonacina *ſupra num.*20 & penes ipſum Maiol.Vgolin.Molin.Auila, & Villalobos *ſup.num.*9.Baunius *de cenſ. tract.11.quæſt.*51 Gibalin.*dict.cap.3.quæſt.2. ſect.7. verſ.tertio*, Leander *dict.diſp.4. tract. 3. quæſt.71.* Filliucius, dicentes, & DD. alij per textum *in c. tua nos de Cleric.ægrot.* in verbis ſequentibus: *De Sacerdote, qui Diuino iudicio lepra, morbo, repercuſſus in paraciali Eccleſia, prælationis officio fungitur dicimus, quod pro ſcandalo, & abominatione populi adminiſtrationis debet officio remoueri; ita quod iuxta facultates Eccleſiæ, ſibi neceſſaria quoad vixerit miniſtrentur*, vbi cum infinitis præter antiquos Barboſa.

Quare DD.communiter de leproſo loquentes docent, vt non debeat promoueri, etſi iam ſit promotus, vt propter ſcandalum ad celebrandum non permittatur præcipuè ſi eſſet magna deformitas, aut abominatio ex doctrina *dicti cap.tua, & cap.de rectoribus dicti tit.de Cleric.ægrot.& ex c.3. noſtri tituli*, inter quos Bellet.*de diſciplina Cleric. §.7.num.*32.Campanil.*dicta Rub.11.in diuerſ. iuris can. cap. 17: num. 170.* Ragus *de Miſſa quæſt. 18. num.*1.Henriquez *dicto lib.14.cap.8. §.8. in princ.* vbi addit ex Barboſa *dicta alleg. 42. p.2. paſtorali num.49. & 50.* † Quod Parochus, aut Epiſcopus ſi leproſus fiat, debet habere coadiutorem cum congrua portione, & iuxta hos eſſe intelligendos exiſtimo Henriquez *ſup.* Llamas *dicta p.1. methodi, cap. 12. §.5.* & Pellizarium *dicto tom.2. tract.cap.5.ſect.2.quæſt.17.num.66.*abſolutè dicentes leproſum, ſcabiorumve eſſe irregularem, tam reſpectu ſuſcipiendorum ordinum, quos non habet, quàm reſpectu adminiſtrationis in ſuſceptis per textum *in dict.c.tua nos.* 19 20

Vnde infero primo, vt laborantes morbo gallico, lepra, & ſcabie non ſunt aſſumendi ad ordines; nec vt poſſint celebrare inter leproſos ſine Papæ diſpenſatione: ita Leander *dicta diſp. 4 de irregul.tract.2.quæſt.72.*Baunij *de cenſ. dict. q.57.* & Filliucius *dict.tract.19.cap.6.quæſt.9.*verſ.*quarum de leproſis.* † Quod vltimum non ſic certùm eſt, cum *ex cap. 2. de Eccleſiis ædificandis*, permittatur leproſis habere Eccleſiam ſeparatam, ac cæmetarium, cum reſpectu aliorum leproſorum non ſit ſcandalum, vel ſi ſecretè adminiſtrarent, vt ex Syluestro verbo *lepra quæſt.*6.Angelo verbo *leproſus in fine*, Bonacina, Villalobos *dicta diſ.33. num. 9.* refert; ac ſequi videtur idem Leander *quæſt.73.ſup.*dum ex D.Thoma *in 4. diſt.9. art.4.* Tabiena *var.cap.vitiat.*Raguſ.*n.*55.quos citat, ac ſequitur *ſupra* Baunij. 21 22

Eodemque modo reſpondendum eſt, vt peſte laborantes propter periculum infectionis aliorum, ſint irregulares, dum tali morbo laborant. Quod ſi peſtis auferitur, ceſſet tunc irregularitatis pœna, Bonacina *dicta quæſt.2.de irregul.puncto 2.num.21.* Leander *dicta diſp.4.quæſt.75.*vbi dicit non obſtare Gibalin. *dict.cap.3. quæſt.2. conſect.7.* dum tenet abſolutè non eſſe irregulares, ſed addit eſſe impeditos ob periculum infectionis, ad curam, aliis celebrandum, quod parùm differt. 23

Et ſic de illo inquam, qui laborat morbo comitiali, vt ad ordines nequeat aſſumi, nec in ſuſcepptis miniſtrare, etiam ſi diu conualuerit ſcribunt Franc.Leo *in Theſauro fori Eccleſiaſt.p.2. cap.8 num. 12.* Alban. Pelag. *de planctu Eccleſiæ lib.1.cap.48.litt.F*, Nauar.*in manuali dict.cap.27. num. 203.* Raguſ. *de Miſſa in Eccleſia quæſt. 16.* Maiol. *dicto lib.2.cap. 16. num. 4.* Filliucius *ſupra num.*181. verſ. *ſextum* Barboſa *in paſtorali dicta p.2. cap. 42. num. 48.* & huius infirmitatis ſpecies declarat 24

declarat Henriquez *dicto lib.* 14. *cap.* 8. §. 8. de quo dico in verſ. *de epylepſia.*

25 De tuſſi laborantibus, aut de illis, qui in ſtomacho non poſſunt cibum, aut potum retinere, & ſimili modo dicendum eſt eſſe irregulares, dum talis defectus in illis permanet ob periculum illi coniunctum in retinenda in ſtomacho, eucharistia, aut in illa ſuſcipienda, vt docent Henriquez *dicto lib.* 14.*cap.* 8. *num.* 7. *in fine*, ex Nauarro, & Maiolo *ſupra* item & Bonacina *dict. quaeſt.*2.*de irregul.puncto* 2.*num.*21. Leander *ſupra quaeſt.*76. & confirmatur de illo, qui vinum non poteſt bibere *infra* in verſ.*ad quartam.*

26 De epylepſia laborantibus, Hiſpanè, *los que tienen mal de coraçon, gota coral*, O dei mayor, quæ aliàs vocatur morbus caducus, vt notant DD. per textum *in cap. communiter* 3. *diſt.* 33. & quamvis per eum textum abſolutè dicant eſſe irregulares; ſic vt impediantur promoueri ad ordines & in promotis ſuſpendantur, vt dicunt Maiol. *dicto lib.*2.*cap.*16. *num.*4. Verall. *deciſ.*236.*in princ. p.* 2. Flamin. Pariſ. *de reſign. benef. lib.* 5. *quaeſt.*6. *num.*106. Vgolinus *de irregul. cap.*54. §. 1. Aluar. Pelag. *de planctu Eccleſia lib.*1.*cap.*48.*lit.F.* Nauar. *in man. dicto cap.*27.*num.*103. Franc. Leo *dicta p.*2. *cap.*8 *num.*32. Henriquez Raguſ. Filliuc. & Barboſa *dicta alleg.*41.*num.*48 ipſe *in dicto cap.communiter num.*2.*diſt.*33. cum Bartholom. Bechis *in praxi obſeruant. in admiſ. ad relig. ſtatum nouitiis diſſ.*9. *dubio* 11.*num.*4.*in princ.* & cum Rota Salmantina dimidiæ portionis 25. Ianuarij 1609. coram Cardinali Marchemontio impreſſa per Farin. *deciſione* 236.*n.*2.*p.*2.*recent.* quibus addo Bonacin. *dict. quaeſt.* 2. *de irregul. puncto* 2. *num.* 12. Lublinum verbo *irregularitas num.* 33. Viuald. *de irregul.* à *num.*177. Villalobos *tract.*21.*diſ.*33.*num.*6. Baunij *tract.* 21. *quaeſt.* 57. Sayrum *dicto lib.* 1. *cap.* 9. *numero* 11. Gibalin. *dict. cap.* 3. *quaeſtione* 2. *conſect.*8.

27 Tamen verius mihi videtur explicandum diſtinctione ſequenti, nempè vt ſi qui hoc morbo laborent vehementiſſimè corripiuntur, cadunt ſubito, ſtrident, fremunt, ſpumant, & colliduntur furioſiſſimè profectò hi tales ſint irregulares omnino, tam ad ſuſcipiẽdos ordines, quàm ad adminiſtrandum in ſuſceptis, præcipuè ab adminiſtratione Miſſarum, vt expreſsè decernitur *in c. tuis litteris* 7.*q.*2. ſic vt dum durat talis infirmitas non ſit diſpenſabilis irregularitas ab illa proueniens, niſi à ſolo Summo Pontifice, *in dicto cap. in tuis litteris*, non auſus fuit concedere morbo caduco laboranti, vt offerret, vel Miſſam celebraret.

28 Quod ſi tales ſint epylepſi laborantes, ac morbo illo caduco ex humectatione quadam putridi humoris ad cor, & cerebrum, emoriuntur, & deficiunt, ſed non ſic furioſè, & inſuper habent quædam præuia ſigna aduentus illius accidentis paſſionis; & ſic caſum præuenire poſſint, tunc vt cum huiuſmodi epylepticis licitè poſſint Epiſcopi diſponere, & etiam Abbates, & alij religionum Prælati cum ſuis ſubditis, vt miniſtrent in ordinibus ſuſceptis, docent Llamas *in part.* 1. *methodi dicto cap.*12. §.6. per initium aduertens ibi in fine experientia morbum iſtum ante vigeſimum quintum ætatis annum conſummari ætatis progreſſu; ſed ſi illuc vltra perſeuerat, aut raro, aut nunquam, Leander qui ſupra relatam dicit communem, *dicta diſp.*4. *de irregularit. tract.*2. *q.*77. ita diſtinguit, dicens ſic expreſsè. colligi ex *dicto cap. in tuis litteris*. Et mihi placet diſtinctio ex verbis vltimis illius textus, vbi Alex. II. ſcribens Gebornando Viuarienſi Archiepiſcopo ſic loquitur: *Conſulimus itaque, vt ſi frequenter hoc morbo tangitur ab oblatione, & miſſarum celebratione modis omnibus prohibeatur; indecens enim eſt, & periculoſum, vt in conſecratione Euchariſtiæ morbo victus epylepticò cadat, ſi verò Dei miſericordia conualuerit (quando quidem non culpa, ſed infirmitas eſt in cauſa) eum ſacrificare iam non interdicimus.*

29 Quæ verba ego intelligo iuxta ſequentes caſus, nempè vt qui omnino ſunt liberi à prædicto morbo caduco, qualecumque illud ſit licitè, & abſque vlla diſpenſatione celebrare queat in ſuſceptis ordinibus; quia verè, & realiter ceſſauit irregularitas. Quod ſi à tali morbo non ſit plenè liber, & frequenter illo ſoleat laborare, non poſſit miniſtrare. Si verò iam; id eſt per menſem, plus, minuſve, & tunc cadens in terram, iactet, ſpumam, emittatque vocem, non permittatur miniſtrare, cum præſumatur Dæmoniacus. Sed ſi blandè cadat abſque clamore, & ſpuma, permittatur: ita Villalobos *dicto tract.*12.*diſ.*33. *num.*6. benè diſtinguens Leander alia addens, *dicta diſſ.*2. *diſ.*80. Bauny *dicto tract.*21.*quaeſt.*55. cum Sayro Molina, D. Anton. Vgulino Bartholomeo ab Angelo, & Reginaldo, *vbi ſupra*; & ſic intelligendi Filiucius, *ſupra num.*181. verſ. *ſextum*, Lublin. *num.*33. Auila *dicta diſp* 7.*dub.*4. Viualdus *n.*587. Henriquez & alij *lib.*15.*dicto cap.*8. *n.*8. Llamas, *dicta p* 1.*methodi cap.*12. §.6. † Vbi addit quod ſi 30
per præuia ſigna epylepſi laborans, videat aduentum talis morbi, ſeu paſſionis tunc quidem, dum abeſt periculum indecentiæ, poſſit abſque alio Sacerdote celebrare adducens exemplum de quodam Religioſo Sacerdote, qui experientia diei talis aduentus ſe abſtinebat à ſacroſaciendo Et hæc quidem, ac alia præcauere poteris ex verbis *dicti cap. in tuis litteris, & cap. nuper dicta cauſa* 7. *q.*2. omnino videndus.

31 Pro complemento huius dubij notabis primo, vt licet Maiol. *ſupra*, & alij ſentiant quod prædicti epyleptici poſſint ſaltem ad ordines minores promoueri abſque diſpenſatione. Sed probabilius ex iam *ſupra* adductis reſpondeo tales ad prædictos ordines minores egere diſpenſatione per textum *in dicto cap. communiter diſt.*33. & ex D. Thoma 3.*p.q.*82. Caſtrus Palaus *de irreg. diſp.*6. *puncto* 11. *num.*4. Leander *ſupra q.*79. Baunij *dicta quaeſt.*57. *tract.*21.

32 Secundo vt iuxta aliquos ex iam adductis Doctoribus, ad Epiſcopum pertinet iudicium, an aliquis liberatus ſit eo morbo epyleptico, comitiali, aut caduco facta obſeruatione à tempore recuperatæ ſalutis per vnum annum; provt Epiſcopus iudicauerit, & addit Leander ex D. Anton. Auila, & Bonacina *dicta quaeſt.* 80. *in fine*, huiuſmodi probationes relinquendas eſſe Epiſcopi arbitrio, ſeu alterius prudentis viri, penſatis morbi, & perſonæ conditionibus.

33 De laborante Podragra, aut Chiragra, breuiter reſpondeo, quod ſi ita illa ſit acuta, & acris, quæ illos in altari conſiſtere non ſinat, vel vſum manus ad debitam tractationem Euchariſtiæ impediat; tunc ea verè impediri dicantur ad recipiendos ordines, & adminiſtrandos ſuſceptos, & pro nunc eſſe irregulares. † Secus ſi podagra, aut 34
Chiragra non ſit acris, aut acuta, aut tandem non incurabilis: ita docent Baunij *dicto tract.*21. *q.*57.

quæſt. 57. *ex gloſſa in Canon. ſi quis diſt.* 55. Panormit. *in cap.* 2. *de Clerico ægrotante*, Gibalinus *c.* 3. *quæſt.* 2. *conſect.* 7. Leander *dicta diſp.* 2. *tract.* 2. *de irregul. quæſt.* 84. iuxta quam diſtinctionem ſunt intelligendi Henriquez *dict. lib.* 14. *quæſt.* 8. & alij per eum; & ſic videntur tenuiſſe, & explicaſſe Vgolin. *de irregul. cap.* 53. §. 1. *n.* 1. Campanil. *dicta Rub.* 11. *cap.* 17. *num.* 135. & 137. Barboſa *in paſtor.*
35 *dicta alleg.* 41. *num.* 43. † Vbi loquentes de morboſo, cui aliquod membrum lacerum læſumque eſt, quominus homo aptus ſit, dicunt vt non poſſit ordinari, exemplificantes in chiragra, & podraga, ſi eſſet continua, & incurabilis.

36 Ad quartam quæſtionis partem, quid dicendum de illo, qui bibere vinum non poteſt, quin euomat, dictus aliàs abſtemius? In quo dubio reſpectu ordinis Præsbyteratus exiſtimo vt omnino talis dicatur irregularis; quia non poteſt à præfato peragi ſacrificium Miſſæ propter periculum vomitus: ſic intelligendi Nauarr. *in man. dicto cap.* 27. *num.* 104. *ex gloſſa ſingul. in cap.* 2. *ipſi Apoſtoli* 2. *quæſt.* 7. Maiol. *de irregul. cap.* 25. Regin. *ſup. num.* 38. Bonacina *de irregul. quæſt.* 2. *puncto* 2. *n.* 26. Pellizarius *tom.* 2. *tract.* 7. *cap.* 5. *ſect.* 7. *q.* 17. *n.* 66. Leander *dicto tract.* 2. *diſ.* 36. Lublinus *verb. irregularitas num.* 23. Toletus *in ſumma lib.* 1. *cap.* 63. *num.* 4. & ſic videntur explicare ex Nauarro, Felician. Valent. & Ludouicus Lopez, quos refert Nicolaus Garcia *de beneſ. p.* 7. *cap.* 12. *ex num.* 24. Ragul. *de Miſſa in Eccleſia quæſtio* 5. *num.* 2. Gutierrez, *lib.* 2. *canon. cap.* 4. *num.* 81. Bellet. *de diſciplina cleri:* §. 7. *num.* 35. Filliucius *tract.* 19. *num.* 181. *verſ.* 8. Campanillus *dicta Rubrica* 11. *cap.* 11. *num.* 11.

37 Tota ergo difficultas eſt nùm poſſint tales ordinari in minoribus, aut in Subdiaconatu, & Diaconatu, & videtur idem tenendum; eo quod cæteri ordines, quales ſunt iſti ſint præambuli ad Præsbyteratum; & ſic vt irregularis reſpectu huius, cenſeatur talis reſpectu aliorum ordinum, vt aliter exemplificantes propter fœditatem, non propter vſum, docere videntur Suarez *dicta diſp.* 51. *de cenſ. ſub num.* 11. & 15. & *diſp.* 40. *ſect.* 3. *num.* 25. Vgolin. *cap.* 52. §. 1. *num.* 4. & *cap.* 64. *in princ. num.* 4. Tolet. *cap.* 57. 1. & 4. *Reg.* & hoc generaliter per regulam *cap. non confidas. diſt.* 50. vbi abſolutè prohibet Gelaſius Papa corpore vitiatus Diuinis applicare miniſteriis.

38 Sed in propoſito caſu de abſtemio, exiſtimo, vt talis non prohibeatur aſſumere ordines minores; quia iſti non ſolent ſumi tam proximè reſpectu ordinis ſacerdotalis: ita Emanuel. Rodrig. *in ſumma cap.* 158. *num.* 11. & 12. dicens, vt qui vinum non poteſt bibere, poſſit ſine diſpenſatione promoueri ad ordines minores, & Campanil. *dicta Rub.* 11. *cap.* 11. cum Nauarro *dicto cap.* 27. *num.* 104. *verſ.* 18. idem aſſerit, quia non ſe ipſum communicat ſub ſpecie vini, vt ait etiam Henriquez *dicto lib.* 14. *cap.* 8. §. 7. *propè finem*; Barboſa
39 *in paſtorali dicta p.* 2. *alleg.* 42. *num.* 54. † Imò propter eandem rationem Nicolaus Garcia *dict. cap.* 2. *p.* 7. *de beneſ. num.* 17. videtur dicere, vt abſtemius poſſit recipere Subdiaconatum ſine reſpectu ordinis ſacerdotalis; quia inter eos non eſt neceſſaria actualis connexio, dicens ſic patere in primitiua Eccleſia, in qua Diaconatus, & Subdiaconatus recipiebàtur ſiue reſpectu ordinis Sacerdotalis ad permanendum, & adminiſtrandum in illis, & hodie contingere in Cardinalibus Diaconis; & ſic Garcia poſtquam de corpore vitiatis plura congeſſit, etiam reſpectu horum ordinum, vbi *ex num.* 30. adducens plures deciſiones, & antè *ex num.* 12. *num. fin.* de illo qui vinum bibendo euomit videtur ſentire.

Ob idque dixerunt Maiolus *dict. lib.* 8. *de irregul.* Henriquez *dicto lib.* 14. *cap.* 8. §. 7. *in fine*, Barboſa *dicto num.* 54. *in paſtorali*, quod ſi aliquis ob ſtomachi langorem, debilitatem, aut fragilitatem ſoleret ſæpiſſimè euomere, minimè deberet ordinibus inſigniri; at ſi illis inſignitus eſſet, à ſola Miſſæ celebratione priuatus diceretur. 40

Vnde iam poteſt eſſe dubium, nùm poſſit Pontifex cum abſtemio diſpenſare, vt ad Sacerdotium promoueatur? Et quamvis pro affirmatiua ſententia ſint Maior, Adrian. Claud. Gabiel, Albertus, Alanus, Tabiena, Henriquez, Fagundez, Azot. Sanchez, & alij, quos citat Leander *in* 2. *p. tract. de ſacrif. Miſſæ diſp.* 1. *quæſt.* 19. idem *de irregul. dicta diſp.* 4. *tract.* 2. *q.* 77. quia poteſt diſpenſare, vt ſub vna tantùm ſpecie fiat conſecratio 41
in Miſſa. † Nihilominus idem Leander ex doctrina D. Thomæ, Vaſquez, Suarez, Soto, Ægidio, Hurtado, Monteſino, Valentia, Nuño, Bonacina, Lugo, Cornejo, & aliis negat; quia probabilius eſt non poſſe Papam diſpenſare, vt ſacrificium Miſſæ ſub vnica ſpecie peragatur. † Sed 42
quia de hoc dubio pro vtraque parte plures alios adduci Diana *p.* 8. *tr.* 1. *reſ.* 23. & inter moderniores Amicum *in curſu Theolog. tom.* 7. *diſp.* 16. *ſect.* 9. *num.* 158. Caſtr. Palaum *tom.* 1. *tract.* 13. *diſp.* 6. *puncto* 3. *num.* 6. Fagundez *de præcept. Eccleſiæ præcepto* 2. *lib.* 3. *cap.* 5. *num.* 5. eorum verba referens, & aliorum fundamenta probantia poſſe Papam in caſu neceſſitatis ita præcipere, & ordinare; ideò ad illos te remitto. 43

At non tacebo pro completo hic addere cum Barboſa *ſupra ſub dicto num.* 54. vt ſi alicui vini potio Medicorum conſilio ſit interdicta, prohibeatur quidem ordinari, niſi de eorum conſilio non poſſet ei obeſſe parua quantitas: ſic Maiolus *dicto lib.* 2. *cap.* 25. *per totum*, qui *num.* 2. reſoluit, 44
† quod ſi aliquis vouit non bibere vinum, aut ille confeſſor inhibuit, non impediretur ad Sacerdotium aſcendere, aut poſt promotionem miniſtrare, vt dizit etiam Vgolinus *de irregul. dicto cap.* 53. §. 1. *num.* 5. & ego addo quod nec hoc primum dictum Maioli, nec alia illa aſſertio illius & Henriquez *ſupra* hic in verſ. (*ob id*) implicant iam adductæ reſolutioni; eo quod iſti caſus debeant intelligi iuxta *ibi* reſoluta. 45

QVÆSTIO IV.

An ſexus muliebris, ſeu Hermaphrodita, ſiue qui caret ætate, ad ordines requiſita, exiſtimentur corpore vitiati, vt ex tali vitio dicantur irregulares, vel ex alio capite? Vbi quid de fœmina erumpente à natura in virum Et an quis ob nimiam, & decrepitam ætatem ſit prohibitus ordinari,? vbi de breui doctrina ad intelligentiam præcedentium, & ſubſequentium in ſingulis capitibus noſtri tituli?

SVMMARIVM.

1 *Muliebris ſexus, & Hermaphrodita qua de cauſa impediatur ordinari remiſſiuè.*

2 *Longa ætas non facit quem ad ordines irregularem.*

3 Gloſſa in cap.1.diſt..85.

4 *Senectus declinans in morbum impedientes organa vocis, ſeu vires, inducit irregularitatem, ſeu incapacitatem indiſpenſabilem, vt ò 5.*

6 *Senes ordinatus permittitur cum adiutorio aliquo miniſtrare.*

7 *Corporis aliqua parte carens paſſiuè, differt ab illo, qui à natiuitate, aut hominum iniuria, ſeu caſu inculpabili, & inter ſe ipſum voluntariè mutilant.*

8 *Mutilans ſe voluntariè, ſi aut ordinatus ſit, aut poſtea ordinetur, manet irregularis, ſi tanta ſit mutilatio inducat peccatum.*

9 *Mutilatus caſu quando dicatur nihilominus irregularis.*

10 *Membri mutilatio, qualis cenſeatur, vt impediat ordinari.*

1 VIdeo Suarez agentem de irregularitate contracta ob corporis defectus, & inter illas, *lib. de cenſuris diſp.51.ſect.2. à num.1.* vbi agit de propoſitis in quæſtione, etſi fateatur mulierem, ſiue Hermaphroditam potius prohiberi propter incapacitatem, quam ex defectu Corporis. At quia iam de muliere non ordinanda, & Hermaphrodito, & de aliis, ante legitimam ætatem non ordinandis, dixi latè, *ſub Rub. & toto tit. ſupra de ætate, & qualit. ordin.* ideo nunc ne longè agam, ad *ibi*, dicta te remitto *in Rub.ex n.34.& num.36.* de Hermaphrodito, qui præualens in ſexu fœmineo erumpit in maſculinum.

2 Ad vltimam quæſtionis partem, an quis propter nimiam ætatem poſſit impediri ne ordinetur? Et breuiter reſpondeo negatiuè, eo quod ſenilis ætas eſt per ſe aptior, ad ſacros ordines, vt ſignificat Anacletus Papa *epiſt.1.* & refertur, *in cap. fin.84 diſt.* & Siriacus Papa, *in cap.quicumque 77. diſt.* quia illa ætas maturior eſt, & magis apta ad prudentiam, caſtitatem, & religionem.

3 Nec obſtat gloſſa *in cap.diſt.85.* vbi dicitur ſenectutem impedire promouendum, non tamen 4 deiicere promotum. † Quia reſpondeo, quod ſi tanta ſit ſenectus, vt declinet in morbum, ſeu illi æquiualeat, quoad impedienda organa, vel impediendas vires neceſſarias ad miniſterium, in tali caſu irregularitatem inducat, quam morbus perpetuus de quo *in quæſt. præced.* ita Suarez *dicta diſp.51.de cenſ.dicta ſect.2.num.5.* vbi addit, vt hæc non irregularitas tantùm, ſed incapacitas quædam cenſeri poſſit, non quidem, vt ordinatio talis perſonæ, ſi fiat inualida ſit (cum ſemper in homine imprimat Characterem, quamtumvis ſit impeditus) ſed quia eſt illicita talis ordinatio, non tam ex prohibitione Eccleſiæ, quàm ex natura rei; eo quod per eam quiſpiam aſſumatur ad id ad quod eſt prorſus ineptus. † Indeque dicit 5
illud impedimentum non videri propriè canonicum, nec in eo poſſe Pontificem diſpenſare, ſi ineptitudo duret, vt iam perpetua cenſeatur; & ſecundùm has diſtinctiones loquuntur Pellizerius, *tom.2.tract.7.cap.5.ſect.2. quæſt.28. num.81.* cum Peyrino Leander. *de irregul. tract.2. diſp.5. quæſt.5.* Filliucius *tract.19.cap.6. quæſtione 6. numero 176.*

Vnum tamen notabis, quod poſtquàm aliquis 6
ordinatus eſt, licet præ nimia ſenectute, non poſſit commodè miniſtrare, permittatur ei, vt cum aliquo adiutorio, vel commoditate quaſi diſpenſatoria poſſit miniſtrare: *argum. cap. illud, & cap.peruſti cum aliis 7.quæſt.1. & cap. litteras de renunciat.* Suarez *vbi ſupra dicta ſect.5.diſp.51. de cenſ.num.5.in fine*, per alia, quæ dixit in ſimili, *ſect. 1.* & faciunt quæ dico, *infra de officio vicary.*

Et quia adhuc ſub obſcuro poteſt doctrina 7
caſuum præcedentium, & qui continentur in ſingulis iuribus noſtri tituli, vbi de aliis pluribus conſiderari; ideo exiſtimaui regulam quandam generalem conſcribere, qua ſecuto pede ad ſingulos obuenientes caſus interrogatus quilibet expertus queat reſpondere, etſi de ſingulis curam non adhiberemus. Igitur dicendum eſt eſſe grauem differentiam inter paſſiuè carere aliqua parte corporis, vel à natiuitate, vel hominum iniuria, vel alio caſu inculpabili contingente. † Et 8
inter voluntariè ſe ipſum mutilantem, vel aliquam ſui corporis partem abſcindentem, cum in hoc ſecundo caſu, ſiue antecedat, ſiue ſequatur ordinationem, ſiue abſciſio ſit alicujus membri principalis, ſiue partis eius, ſiue notabiliter impediat, aut deformet, ſiue non irregularitatem inducat; dummodo tanta ſit mutilatio, quæ per ſe, & ſecluſa inaduertentia, ſine peccato mortali fieri non poſſit, vt colligitur *ex cap.qui partem diſt. 55.* dum ait illum eſſe irregularé, qui parté cuiuſlibet digiti ſibi abſcindit cum tamen carentia illius partis, alias contingens, non inducat irregularitatem, vt ibidem dicitur. † Secus ſi caſu aliquo 9
contigerit, dum aut operi ruſtico, curam impedit aut aliquod faciens, ſe non ſponte percuſſit: *Hos Canones*, (dicit Innocent. *ibi* Felici Nuceriano ſcribens *epiſt. 4. cap.1.*) *præcipiunt, & Clericos fieri, etſi in claros fuerint reperti non obiici; in illis enim voluntas eſt iudicata, quæ ſibi auſa fuit ferrum inicere; in iſtis verò caſus veniam meruit*, latè explicat Suarez *dicta diſp.51.ſect.2.ſub num.6. 7. & 8.* qui *à num. 9.* agit etiam latè de mutilato paſſiuè diſtinguens inter iam ordinatum, & nondum ordinatum, & inter grauem defectum membri, atque indecentem deformitatem afferentem vel impedientem vſum ordinis, de quo *in c.fin. d. diſt.55.* ſic vt iſte inducat irregularitaté in laico, ne ordines ſuſcipere poſſit, vel in clerico, ne aſcendere poſſit ad ordinem non ſuſceptum explicans *ibi*, vel ex ſola deformitate, vt *in c.3. hoc tit.* aduerto vel ex
impoſſi

impoſſibilitate orta ab ipſo defectu, qualis eſt abſciſio manus, vt *in cap.expoſuiſti 6. hoc tit.* vbi gloſſa, idem eſſe ait ſi deficiat Digitus ad fractionem Hoſtiæ, de quo an vtique verum ſit dico *infra* latè *ſub c.1.hoc tit.* ac de aliis ſpecie *in c.2. & ex cap.3.4.& 5.*

10 Etſi dubites qualiter membrum accipiatur, dum agimus de irregularitate ex corpore vitiato, breuiter dico, quod ſumitur pro ea parte, quæ habet certum officium deputatum, & omne id, quod in corpore noſtro diſtinctam habet operationem ſecundùm Ariſtotelem, *tertio metheor.* Clar.*in praxi §.fin.q.69.num.*16.Caball.*reſ.criminal. caſu* 136. *num.*16. Farinac. *in praxi crimin. quæſt.*19.cum infinitis,*à num* 23. Riccius *in praxi aurea reſ.*57. Nauar.*in manuali cap.27.num.*106. verſ.*ſecundo dico*, Henriquez *lib.14. cap* 8. §.1. Couarru.*in clem.ſi furioſus p.3.in init.num.*8. Iacobus de Graff.*in deciſ.aur.lib 2.cap.26 num.*4.Placa *de delictis, lib.1.cap.25. num.*4. Barboſa *in paſtorali p.2.allegat.42. num.* 11.*&* 12. vbi cum multis probat mutilationem partis alicuius membri, non producere irregularitatem, niſi pars illa celebrandi, adimeret poteſtatem, vel operaretur deformitatem ſcandaloſam, vel quando culpabiliter ſe abſcinderet, vt *in cap.1. & cap.3.* dicimus latè, vbi expenditur materia hæc.

AD TEXT. IN CAP. I. & VI. Expoſuiſti & cap. fin. hoc titulo.

PRÆMISSVM.

SVMMARIVM.

1 *Duelli materia inſinuatur.*

1 HÆc tria capita ad vnam ſpeciem corporis defectus ſeu mutilationis, reſpectu Digitorum manus reducuntur. Quare duxi hic coniugere caſus, qui in eorum littera valent tractari. Et quia per prima verba, *dict. cap 1.* poſſemus agere de duello; eo quod Præsbyter,de quo ibi ſe ſponte duello offerens, partem Digiti amiſerit; & ob id de ingerentibus rei illicitæ;ideo poſſent hic adiungi quæ DD. congerunt, *infra* in pluribus Capitibus de homicidio, vbi de dantibus operam rei illicitæ; & *in tit. infra de pugnantibus in duello.* Sed quia ad propoſitum huius differentiæ mutilati, ſcilicet dando operam rei illicitæ,aut licitæ,ſatis ex dictis, *in cap.3.4. & 5.* vbi de ſectis ago, & caſtratis ſine culpa ſua, aut cum culpa apparet; ideo ad *ibi*, dicta te remitto pro pleno intellectu.

QVÆSTIO I.

Quare Presbyter, qui in duello Digiti partem amiſit, poßit ex diſpenſatione ſui Epiſcopi in ſuo ordine miniſtrare, cum de iure qui directè, non cooperatur ad occiſionem non videatur incurrere irregularitatem? An irregularitas contrahatur ex mutilatione Digitorum, quibus à ſacerdote Eucharistia contestatur? Et quid de illo, qui ſibi partem Digiti volens abſciderit? vel de eo, qui caret digitis dextra, quibus in miſſa fit crucis ſignatio? ſeu de illo, qui in dextera,vel ſiniſtra habet digitum medium, & indicem coniunctum ſine diuiſione?

SVMMARIVM.

1 Cap.qui partem diſt.55. n.7.& 8.
2 *Mutilatio Digiti minus principalis, non inducit irregularitatem.*
3 *Digitus non eſt propriè membrum corporis noſtri, ſi alias proprium officium non habeat per ſe ad ordines.*
4 *Digiti partem amittens, ſi poſſit ſine ſcandalo miniſtrare, non cenſetur irregularis,*n.67.
5 Cap.1.de corpore vitiatis intelligitur,& n.6.& 9.
6 *Irregularitas proueniens a vitio corporis, differt ab illa, quæ prouenit ex delicto.*
7 *Digiti partem amittens ſine culpa non cenſetur irregularis, ſecus ſi culpa,vt* n 8.
9 Cap.fin. de corpore vitiatis.
10 *Digitorum mutilatio, quibus contrectatur à Sacerdote Euchariſtia,probabilius eſt,vt inducat irregularitatem,* n.11.
11 *Percutiẽs aliquem ſine mutilatione, & abſciſione mẽbri,quãdo dicitur irregularis,ſi percuſſus deformis reddatur,ac inhabilis ad ordines.*
12 *Digiti neceſſarij amiſſio reddit quem irregularem, &* n.13.
13 Cap.lator diſt.55. & n.18.
14 *Membri defectus grauis impediens vſum ordinis parit irregularitatem.*
15 *Membri debilitatio, quæ impedit miniſtrare facit quem irregularem.*
16 *Digitis carens in dextera, quibus in miſſa fit crucis ſignatio eſt irregularis.*
17 *Digitum mediũ,& indicem coniunctum habens, nõ eſt irregularis,niſi ex notabili deformitate.*
18 *Digito medio carens non eſt irregularis contra Fellincium,& alios* n.19.*niſi ex nimia deformitate, vel impedimento,ad aptè celebrandum, vt* n.20.
10 *Digito carens, ſine quo poteſt Hoſtiam frangere, non eſt irregularis.*

FAciunt dubiũ DD.ex doctrina textus noſtri: 1
nam ex quo Presbyter in duello pugnauit,& voluntariè partẽ Digiti amiſit,quæ celebrationem non impediebat, non debuit cenſeri irregularis; quia tũc ceſſat ratio iuridica,*c. qui partem diſt.55.* eo quod ſit longè atrocior culpa in ſe ipſum ferrum ſumere,quam pugnare cum aliquo, cum hoc periculo:ſic Nauar.*in man.c.27.n.*197.citans Cardinalẽ & refert Suar.*diſ.51.ſect 2.n.7.in principio.*

Et confirmari videtur ex doctrina eiuſdem Na- 2
uar.*dict.cap.27.num.*206. Couar.*in clem.ſi furioſus*

p.3.in initio n.8. Maiol.de irregularit.lib.5.cap.50. n.2.Iacob.de Graff.in aureis decif.p.1.lib.2.cap.62. n.2. Sayri de cenſur.lib.6.cap.15. à n.13. Auilæ eodem tract.p.5.diſp.5.ſect.1.dub.1. Barboſæ in dicto cap. qui partem n.2. dicentium, vt non incurrat irregularitatem, qui Digiti partem alteri abſcindit, cum irregularitas non incurratur ex mutilatione, ſeu abſciſſione membri, quod licet ad corporis ornatum, & decorem, integritatem, & perfectionem ſpectet; non habet tamen propriam, & per ſe diſtinctam operationem ab aliis, ſed coniunctam, & acceſſoriam cum aliqua participatione; prout eſt Digitus pedis, vel manus.

3 Et iterum confirmatur, quia cum Digitus non ſit propriè noſtri corporis membrum, vt dixerunt Bartol.in l.2.n.12. ff. de public. iudiciis, & in l.non ſunt liberi ff. de ſtatu hominum, & conſ.101. verſ. quaeritur an digitus p.1. Felin. in cap. Ego N. poſt n.1. de iureiurando, & in cap. cum illorum n.4. de ſentent. excommunic. Caſſan.in conſuetudinib.Burg. Rubr.1. §.5. verſ. per hac quidem, Farin. in praxi crim. q 19. n.29. Henriquez lib.14. cap.8. §.1. in medio, Nauar.conſ.num.1.hoc tit.in nou. Sayrus in floribus deciſ. ſub dicto tit. deciſ. 2. inde probant Toletus lib.1.inſtruct.Sacerd cap.25.n.13.Cardoſ. verb.Sacramentum Ordinis,n.12. Sayr.dict.deciſ.2. Nauar.dicto conſ.1. Bellet. diſquiſit. Cleric. tit. de diſciplina Cleric.§.7.n.19. Campanil.Rub.11.c.17. in diuerſ.Iuris Canon.verſ. quinimo, & alij, quod ſi pars pollicis deſit, & notabilem defectum non producat, nec Hoſtiam frangere impediat, minimè inducat irregularitatem.

4 Nihilominus exiſtimo dicendum per verba textus noſtri, vt in caſu illius verè irregularitas fuerit contracta ab illo Presbytero, cui non ſimpliciter, ſed ex diſpenſatione permiſſum fuit miniſtrare in ſuo ordine, vt manifeſtè patet ex verbis ibi; poteris enim eo miſericorditer agere, & permittere, & hic intelligit Panormit. quod expendunt Hoſtienſis Collect. Ioan. Andr. Bellamera, Ancharran.Anan.Butrius Alagona, Viuian. & alij relati à Barboſa hic num.4. ſi quis partem Digiti amiſit poſſit ſolemniter ſine ſcandalo miniſtrare.

5 Nec eſt impedimento explicatio Suarez dict. diſp.51. de cenſ. ſub num.7. ſect.2. & Nauar. dict. num. 198. cap.27. exiſtimantium diſpenſationem hic non fuiſſe neceſſariam propter vitium corporis, ſed propter grauem culpam à Presbytero commiſſam ſpontè ingrediendo duellum: ita ex verbis noſtri colligentium: Licet eius exceſſus grauis admodum extitiſſet, cum poſſet illa miſericordia intelligi, vel per anticipationem, vel propriam diſpenſationem, vel fortè quia delictum fuiſſet publicum, & ſcandaloſum, quod infamiam induxerit; ac proindè ſuſpenſionem, cuius diſpenſatio neceſſaria erat, quæ hic Epiſcopo committitur, cum diſpenſatio in irregularitate ex defectu membri non ſit in iure commiſſa Epiſcopo. Vide infra in cap.fin.q.3. in verſ. ad primam, vbi aliquid de hoc c.1.& de diſpenſatione Epiſcopali.

6 Quia reſpondeo Pontificem in titulo noſtro non agere de irregularitate orta ex delicto, ſed de illa, quæ prouenit à vitio, ac deformitate corporis, vt in ſingulis caſibus cuiuſque capituli apparet; & ſic euenit, quod etſi Presbyter; de quo hic ſpontè duellum offerret, ac ob id operaretur illicitè, dans operam rei ſuo ſtatui alienam, ob quam ratione delicti poſſet puniri ſuſpenſione, aliave pœna canonica: argum.eorum, quæ dixi in cap.fin. de temporibus ordin. & non inde prouenit quod hic à Pontifice dubitaretur; de alia namque irregularitate, quam incurſa ex amiſſione partis digiti; iuxta quam reſpondiſſe patet, vt quia citra ſcandalum, non obſtante tali amiſſione, poſſet Presbyter illo ſine ſcandalo celebrare, & per conſequens Epiſcopus valeret permittere ipſum in ſuo ordine miniſtrare; licet eius exceſſus offerendo ſe duello, grauis extitiſſet, cum de hac parte nihil decreuiſſet Papa, ſed tantùm ſuper defectu amiſſionis partis Digiti, quæ non erat ſcandaloſa, quo minus Presbyter in ſuo ordine poſſet miniſtrare; alias enim nec Epiſcopus permitteret, vt Presbyter miniſtraret, nec ſic contingeret, niſi Papa diſpenſante, vt diximus ſub Rub.& infra latè.

Nec obſtant adducta n.1.2. & 3. quia illa de- 7
bent intelligi de illo, qui nulla culpa præcedente, eiuſdem partem Digiti, etiam Pollicis amiſerit, vt docent iam ſupra ibi adducti, & Salon in 2.2. D.Thom.q.65.art.1 controuerſ.4.concluſ.2. Barboſa dict. alleg.42. in paſtorali p.2. n.20. idem Barboſa hic n.3. cum Sayro, Belletio, & Campanillo, ſecus 8
tamen procedet, aut iuxta ſpeciem textus in dicto cap.qui partem 6.diſt.55. in illo, qui ſibi ipſi partem Digiti volens abſcindit; quamvis talis abſciſſio deformitatem nimiam non inducat, nec celebrationem impediat, vt docent Suarez diſp.55.de cenſ. ſect.2. n.10. Auila eodem tract. diſp.3. ſub dub.1. Barboſa in dicto cap.qui partem n.1. vbi n.2. intelligit id procedere in præſcindente, ſibi ex indignatione partem Digiti, non autem in abſcindente alteri.

Et quamvis idem Suarez ſub dicto n.10. exiſti- 9
met deciſionem noſtri textus intelligendam eſſe; de mutilatione, quæ iniunctam culpam non habet, pacificans illum cum textu in cap.fin.eodem, in cuius ſpecie caſus fuit omnino fortuitus, nec deſideratus à patiente nullam cauſam dante: tamen reuera in textu noſtro Presbyter ille, ſi ſpontè duello offerens fuit in culpa ad partem illam Digiti amiſſionem, ratione cuius eguit permiſſione Epiſcopi ad adminiſtrandum in ſuo ordine, etſi illa amiſſio partis Digiti, nec eſſet ſcandaloſa nec auferret facultatem in illo Presbytero celebrandi, at in dicto cap.fin. nulla permiſſio, aut Pontificis, aut Epiſcopalis fuit neceſſaria, non tantùm, vt miniſtraret in ſuſceptis ordinibus; imò nec recipiendi ordines; eo quod fortuito ordinádus caruit pollicis vngula in puerilibus annis propter caſum Barræ Ferreæ ſuper illam, qua vngula auulſa fuit; nec ob id caruerit potentia ad frangendam Hoſtiam pollice ipſius Digiti: & iuxta hunc caſum intelliguntur textus in cap.ſi quis in infirmitate, cap.lator, cap.præcepta dict.diſt.55.& dict.cap.qui partem in verſ.cui vero caſu, non enim in textu noſtro Presbyter caruit aliqua irregularitate, etſi & neget D.Suarez cum fuerit in culpa, & cauſa ſuæ ſpontaneæ oblationis mutilatus.

Ad ſecundam quæſtionis partem an irregula- 10
ritas contrahatur ex mutilatione Digitorum, quibus à Sacerdote Euchariſtia contractatur? Et videtur negandum, cum nec ſit irregularis percutiens, ſeu vulnerans aliquem, niſi membrum mutilet, aut abſcindat, etiam quod ex ea percuſſione, ſeu vulnere percuſſus, ſeu vulneratus remaneat deformis, ſeu aliàs inhabilis ad ordines & quod ſic nec ex abſciſione prædictorum Digitorum irregularitas contrahatur: docent Sayrus de cenſuris dict.lib.6. cap 5. num. 16. ex Nauarro cap.27.n.207.diſp.15 n.7.verſ.alij tamen, & n. 16.

verſ.

verſ. *nec hoc mirum*, cum quo videtur tranſire Suarez *ſupr. dicto num.*10. & 12. & hanc probabilem vocat Barboſa *in dicto cap. qui partem diſt.*55.*n.*5.

11 Sed verius, ac probabilius eſt, vt contrahat hanc irregularitatem, qui ex mutilatione Digitorum, quià Sacerdote Euchariſtia contrectatur; prout eſt Pollex, aut Index, vel medius, quia irregularitas incurritur etiam ab eo, qui aliquem percutit, & vulnerat ſine mutilatione, & abſciſione membri; dummodo percuſſus, & vulneratus ex vulnere, & percuſſione ita deformis remaneat, vt quia irregularis ad ordines promoueri nequeat; percutiendo enim ſi faciat aliquem inhabilem; perinde eſt, ac ſi membrum illi abſcinderet: ita docent Syluester verb. *homicidium* 3.*quæſt.*3.verſ. *quartum*, Maiolus *de irregularit. lib.* 5. *cap.* 50. *num.*2. Toletus *in inſtruct. Sacerdot. lib.*1.*cap.*27. *notab.*3. Viuald. *in candelabro aureo, tit. de irregularit. num.* 35. nec diſſentit Auila *part.*7. *Rub. de irregul. ex defectu corporis diſp.*3. *dubio* 1. verſ. *ex dictis ſequitur*, idem Maiol. *ſupra num.*4.*&* 9. *in fine, & lib.*1. *cap.*2. *num.* 10. verſ. *decima nona* Bonifac. de Vitalin. *in clementina* 1. *de homicidio col.*6.

12 Itaque euidentius apparet, vt hæc irregularitas contrahatur ab ipſo, qui ex abſciſione prædictorum Digitorum, vel Digiti redditur inhabilis ad fractionem Hoſtiæ, veluti ſi deſit ipſi Digitus neceſſarius: ita Suarez ſumens à contrario ſenſu ex verbis *dicti cap. fin. hoc tit.* ibi: *Si ad frangendam Euchariſtiam ſit in Pollice ipſo potens*; nam ſi eſſet impotens, infert quod eſſet irregularis. † Et ita licet *in dicto cap. lator diſt.*55. carens

13 Digito manus ſiniſtræ potens ſit, promoueri; & tum etiam dexteræ, vt in *ibi* gloſſa dicit; dum tamen illius carentia in alterutra, nec magnam operetur deformitatem, nec aliquis ipſorum ſit, qui permeceſſarius eſt ad conſecrationem, ſicut Pollex, aut index, quorum altero ſiquis careat, erit irregularis, vt docent Borgas *de irregularit. hoc titulo*, Selua *de benef. parte* 3. *quæſt.* 6. *poſt num.*44. verſ. *attendendum*, Plaza *de delictis lib.*1. *cap.*25. *num.* 9. Salon. *vbi ſupra*, Saytus *dict. cap.*15. *poſt num.*12. Bellet. *diſquiſit. Clerical. tit. de diſciplina Cleric.* §. 7. *num.* 18. Torreblanca *lib.*2. *de iure ſpirit. cap.* 13. *num.* 48. Barboſa *hic num.*2. *& in paſtorali dicta alleg.*44. *num.*18. quibus addo Pellizar. *tract.*7. *cap.* 5. *ſect.*2. *quæſt.*16. *num.* 64. Lublinum verbo *irregularitas num.* 23. Nauar. *conſ.*1. *hoc tit.* Villalobos *in ſumma tr.*11. *dif.*35. *num.*1. Leandrum *dict. tract.*2. *diſput.*2. *quæſt.*43. Zerolam *in praxi Epiſcop. p.*1. verb. *irregularitas.*

14 Et confirmatur; quia quando defectus membri grauem, atque indecentem deformitatem affert, vel impedit vſum ordinis, inducit irregularitatem ſimpliciter in laico, ne ordines ſuſcipere poſſit ad ordinem nondum ſuſceptum: ita Suarez aliter exemplificans *dict. diſp.* 51. *de cenſ.*

15 *num.*11.† qui *ſub num.*12.ex dictis colligit, non ſolùm mutilationem membri, ſed etiam abſciſionem partis eius, vel etiam ſolam debilitationem membri, ſi hoc impedimentum miniſtrandi affetat, eandem inducere irregularitatem; quia hæc non fundatur formaliter (vt ita dicat) in carentia membri, ſed in prædicto membro debilitato: ſic probans ex *cap. Preſbyt. de Clerico debilit. & agrot.* ibi: *Quia nec ſecurè propter debilitatem, nec ſine ſcandalo, propter deformitatem membri, hoc fieri poſſe confidemus*, declarans ibi prædictas illas duas rationes adductas, quia in eo caſu concurrebant, non quia ſimul ambæ neceſſariæ ſint, cum quælibet earum per ſe ſufficiat.

Ad tertiam quæſtionis partem quid dicendùm 16
de illo, qui ſibi partem digiti volens abſciderit, reſpondetur ex dictis in verſ. *ad primam*, ſub verſ. *nec obſtant*, & ex *ibi* dictis, etiam reſpondetur ad caſum de illo, qui caret digitis dexteræ, quibus in miſſa fit crucis ſignatio, cum hæc ſit deformitas notabilis: ſic docent in terminis Henriquez *lib.*14. *cap.*8. *num.*1. & *ibi littera I*, cum Nauarro, Couaruuias, Viuald. Syluestro, Cardinali Panormit. Maiolo, & aliis gloſſa; *in dicto cap. lator.* verb. *ſiniſtra diſtinctione* 55. Leander. *de irregul. tractatu* 2. *diſputatione* 2. *quæſt.*45. Bonacina *eodem tract. quæſt.*2. *puncto* 2. *num.*32.

Ad vltimam quæſtionis partem de illo, qui 17
habet digitum medium, & indicem coniunctum ſine diuiſione; & licet affirmet eſſe irregularem Maiolus *lib.*1. *cap.*14. *num.*14. quia qui Pollicem, & indicem habet ſimul coniunctum, eſt deformis, nihilominus, vt probabilius tenendum eſt, vt non ſit irregularis; quia horum Digitorum coniunctio non impediret debitam celebrationem Miſſæ; ſicut impediret coniunctio aliorum; ergo ſi alias hæc coniunctio non cauſet notabilem deformitatem, non efficiet irregularem, vt docent Henriquez *dicto lib.*14. *cap.*14. *littera I, num.*1. & penes illum *littera M*, Anton. Alberic, Roſella, & Tabiena; Leander *de irregularit. dicta diſput.* 2. *tract.* 2. *quæſtione* 54. etiam cum Syluestro *quæſtione* 3. *numero* 4. *de corpore vitiatis.*

Quare dubium poteſt eſſe, nùm ſit irregularis 18
ille, qui caret digito illo, qui medius appellatur; & licet quod ſit irregularis, reſoluat Saytus *de cenſ. dicto lib.*6.*cap.*15.*num.*16. verum contrarium exiſtimant Campanil. *in diuerſorio Iuris Canonici Rub.*11.*dict.cap.*17.*num.*112. verſ.*vtrum*, eo quia Digitus ille non deſeruit Euchariſtiæ; & ſequitur Barboſa *in paſtorali dicta alleg.*42. *p.*2. *n.*21. *& in cap.*6.*hic n.*3. † Et ſic quamvis Filliucius *tract.*19. 19
*cap.*6.*q.*5.*dicto* 5. *n.*172. & Pellizar. *dicto tract.*7. *diſp.*5.*q.*16.*n.*64. affirment eſſe irregularem illum; qui caret Digito alio, præter Digitos Pollicem, & indicem. Sed verius docent Bonacina *dicta quæſtione* 2. *de irregul. puncto* 2. *num.* 32. Toletus *lib.*1. *cap.*63. Lublinus dicto verbo *irregularitas n.*23. Gibalin. *in c.*3.*corollario* 3.*verſ.quarto*, Leander *dicta diſp.*2. *q.*44. non eſſe irregularem; † niſi caſu, quo defectus Digiti eſſet talis, quod 20
vel induceret notabilem deformitatem, vel eſſet impedimentum ad aptè celebrandum: ſic colligentes ex dicto *cap. lator diſt.*55. & ex gloſſa *ibi* verbo *ſiniſtra*, quia carens Digito, ſine quo poteſt Hoſtiam frangere non eſt irregularis, ſicut, vt ait Bonacina non eſt irregularis, qui digitum manus non neceſſarium ad Euchariſtiam eleuandam, vel frangendam, vel faciendum ſignum Crucis in infirmitate amiſit.

8 Ad quartam quæſtionis partem de illo, qui habet manus aridas, ſiue articulatas, eodem modo, ac in caſu præcedenti videntur firmare DD. vt talis ſit irregularis: ita Flamin. *dicta quaſt.6. n.49.* Henriquex *dicto lib.14.cap. §.4. in fine*, Campanil. *dicto cap.17.num.507.* Barboſa *in dicto cap.propoſuiſti ſub dicto num.2.* Et eſt horum, & aliorum ratio, quia non poteſt decenter celebrationem Miſſæ peragere, Llamas 1.*p.methodi cap.52.*
9 *§.5.pag.185.* † Et Leander cum illo *dicta diſp.2. quaſt 49.* in verbis ſequentibus: *Demum quicumque membri defectus impediens celebrationem, ſiue vſum alicuius Sacri ordinis, conſtituit irregularem quoad illum actum, quem facere non poteſt indecenter, & cum notabili turpitudine, vt ſi quis totaliter brachium vnum, nullatenus eleuare poſſit, ſed cogatur vnico tantum Hoſtiam Sacram, & Calicem eleuare, vel alicuius manus totalem vſum amiſerit, vt fractionem Hoſtia nequeat facere ambabus*, Barboſa *dict.alleg.4.n.17.*

10 Vnde Henriquex *vbi ſupra dicto cap 8.num.4.* & Gibalin. *dict. cap.3. quaſt. 2. conſect. 3.* dicunt quod ſic debilitatus, per accidens dicitur irregularis ob manuum aridam, qui, ſi exquiſito, aut miraculoſo remedio viuicetur, deſinat hic debilitatus eſſe irregularis.

11 Etiam ex his infertur, ad caſum de illo qui tremulas habet manus; adeo vt periculum ſit ſubuertendi calicem, vt docent Filliuc. *vbi ſupra tract. 19. queſt. 45.* Lublinus verbo *irregularitas num 23.* Pellizar.*tom.5.tract.cap.5.sect.2. quaſt.16. num.64.* Leander *dicta. diſp.2.quaſt.48.* Barboſa *in dicto cap.propoſuiſti num.2.in fine*, cum Maiol. & Tolero, idem *dicta alleg.42.num.17.* vbi loquitur etiam de articulatis, & aridis.

12 Ad quartam quæſtionis partem de illo, cui deeſt vngula pollicis, iuxta deciſionem Pontificis *in dicto cap.fin.hoc tit.* dicendum eſt, vt non ſit irregularis, ſi eſt fortis in pollice, vt poſſit frangere Hoſtiam, de quo dicunt poſſe ordinari, Abbas Antiq. Collect. Zabarella, Innocent. Bellamera, Ioan.Andr.Butr. Ancharran. Hoſtienſ. Panormit. Henriquex, Viuian. Alagona, & alij, quos refert, & ſequitur Barboſa *ibi* Tabiena verbo *corpore vitiatus*, verſ. *vtrum auulſio*, Campanil. *in diuerſorio iuris can.Rub 11.cap.17.num.112.* quibus addo Leandr.*de irregul.dict.tract.2.diſp.2.quaſt.47.* & confirmatur ex adductis *quaſt. præcedenti*, de illo, qui caret digito alio, præter digitos pollicem, & indicem.

13 Vnde quamvis Maiol. Roſella, & Tabiena apud Henriquex, *lib 14.cap.8.num.1 litt. N*, & Armilla verbo *corpore vitiatus num. 5.* videantur docere, vt ſit irregularis, tamen ſi prædicti authores attentè legantur, firmant noſtram concluſionem, cum ſolùm, vt Armilla debeant intelligi, quando operam oando rei illicitæ, amiſit quis vngulam pollicis; imò & ipſe Henriquez, vt refert, & expendit etiam Leander acriter affirmat, vt non ſit irregularis, etiam caſu, quod non poſſit benè frangere hoſtiam; quia contrarium nullo iure probatur, ſed non benè, vt illico.

14 Vnde à contrario ſenſu ex eodem Armilla, & Syluestro, verbo *corpore vitiatus*, inferunt Leander *vbi ſupra*, & Barboſa *in dicto cap.fin. num.2. in fine*, quod amittens vngulam pollicis caſualiter dando operam rei illicitæ, ſine diſpenſatione celebrare non poſſit interpretentur veram eſſe, cum illius carentia non impedit fractionem hoſtiæ, quia ſi impediret, quamvis rei illicitæ nouando amiſiſſet, nec celebrare, nec ordinare, poſſet.

Itaque pro vero intellectu horum omnium iurium, & aliorum tituli noſtri, generaliter diſtinguendo, dico quod licet mutilatio in aliquo membro pincipali inducat irregularitatem, ſi ob culpam contingat, vt docent adducti, & referendi *in cap.3.4.& 5.* Nauar. *in manuali dicto cap.27. num.196* Cardoſus *in praxi iudic.* verbo *Sacramentum Ordinis num. 12.* Nihilominus diſtinguendum eſſe inter mutilationem membrorum ad executionem ordinum neceſſariorum, in quibus nihil refert vtrum caſu, vel culpâ ſit ſequuta mutilatio. Quod ſi caſu nempè, & ſine culpâ venerit in paruo membro nullam, aut minimam inducente deformitatem, irregularitatem non operetur iuxta gloſſam *in dicto cap. fin. hoc tit.* dummodo rei licitæ operam daret, Borgaſius *de irregul. hoc tit. num. 5. verſ. autem p. 5.* † Sed ſi ex propria culpa in mutilationem incideret etiam ſi culpa ipſa minima, irregularitatem incurrere dixit Barboſa *in paſtor.dicta alleg.41.num.10.in fine*, addens in hac irregularitate fieri ab Epiſcopo diſpenſationem, vt miniſtret in ſuſceptis per *cap. 1.* noſtri tituli, ex quibus patet *dict. cap. 1.* loqui de ſuſpenſione, ſed de irregularitate minima, & ſic diſpenſabili ab Epiſcopo contra intellectum Suarez, quem impugnaui *ſub quaſtione 5. præcedenti.* 15 16

Ad vltimam quæſtionis partem ſuppoſitis quæ *ſupra* dixi de facultate diſpenſandi cum corpore vitiatis ſub hoc textu, & *cap.2.* ac in aliis ad propoſitum *dicti cap.penult.* quoad primum punctum vt poſſit diſpenſare Pontifex, vt ſacrificet Sacerdos, qui vna caret manu: ita Henriquez *dicto lib.14.cap.8.n.4. litt. Q*, teſtatur ſe vidiſſe quendam irregularem, qui ob morbum impeditus erat manu diſpenſatum, vt celebraret, aſſiſtente ſibi miniſtro. † In ſecundo verò puncto ſi vtramque manum truncatam habet, etſi neget Auila *p.7.de cenſ. diſp. 3. dubio 3. concluſ. 1.* probabilius ſentit, vt poſſit diſpenſare, Henriquez *dicta litt. Q*, ſi cauſa iuſta exiſtat, & rationabilis ibi: *Nec liceret diſpenſatio, ſi truncatus eſſet, vtraque manu, niſi vrgente cauſa, ita vt per manum alterius Sacerdotis Hoſtiam eleuaret frangeret, & ſumeret*: ita illa, quem videtur ſequi Leander *p.2. de irregularit.diſp.5.quaſt.fin. & 89.* adhuc pro Auila vrget, quatenus exiſtimat nullam ob cauſam poſſe Papam diſpenſare licitè in tali irregularitate. 17

AD TEXT. IN CAP. II.

Super eo. De Corpore Vitiatis.

PRÆMISSVM.

SVMMARIVM.

1 *Filius Canonici, num valeat ordinari remiſſiuè.*
2 *Maſculam habens in oculo, num valeat ordinari, n.17.& 18. vbi de habente illam alibi remiſſiuè.*
3 *Pitagoras ex faciei inſpectione admittebat, vel reprobabat diſcipulos.*

4 *Plato ex facie coniectatus fuit inſignis ab Iſocrates.*

5 *Faciei inſpectione de moribus Iulianus coniectatus eſt à Sanct. Gregorio Nazianzeno Athenis.*

6 *Faciei fœditas ſic improbum quem deſignat, vt aliter res miranda videatur.*

7 *Signa corporis ad diſpoſitiones animæ ſolent ſyllogiſari.*

8 *Facies ſæpè ſignificat quale ſit cor.*

9 *Virtus exterior ſecreta cordis patefacit*, numero 11.

10 *Cordis intima clareſcunt, ex operum ſpecie.*

11 *Species corporis eſt ſimulacrum mentis figuraque probabilitatis.*

12 *Anima ſæpe pulchra reſidet in corpore pulchro.*

13 *Phyſiognomia, & corporis pulchri integritas ad ordines expoſcitur.*

14 *Sacerdotes apud Romanos eligebantur, qui erant genere excellentes, virtute præſtantes, nec corpore trunco: idem apud Perſas*, num. 15.

15 *Fœditas corporalis animi, morumque deformitatem indicat.*

16 *Deformitas omnino difficulter bonus eſt.*

17 Cap. hinc etenim diſt. 49.

1 DE duobus obiectis contra ordinandum patet hic in textu noſtro, primum de maſcula in oculo, ſecundùm quod filius eſſet Canonici in verba ibi: *Tibi quod in oculo maſculam habeas, & filius Canonici fueris obiectum.* Sed quia hoc ſecundùm ſpectat ad diſpenſationem requiſitam, de qua *ſupra* dixi *in Rub. & toto tit. de filiis Presbyterorum ordinand. vel non*, vt patet ex illis verbis textus noſtri ibi; *Vt pro eo quod filij Canonci illius diceris in promotione tua ex multa diſpenſatione procedat*, ideò ad *ibi* dicta te re-
2 mitto. Et ſolùm hic agemus de ordinando, vel non, qui habet maſculam in oculis, & per conſequens de habentibus fœditatem in facie, ſiue à natura, ſiue propter aliquam mutilationem, aut deformitatem, ad quæ tendunt verba textus noſtri ibi: *De maſcula verò &c.*

3 Vnde antequam ad ſpecies talis maſculæ deſcendamus viſum eſt præter aliqua adducta in Rubric. præmittere, quod Pitagoras ex faciei inſpectione diſcipulos admiſiſſet, aut reprobaſſet, vt teſtatur Aulus Gellius *noct. atticar. cap. 9.* † Et
4 quod Socrates coniectauerit Platonem ex vultu inſignem virtute, & doctrina futurum, vt tradit Iulius Saren. *lib. 5. de fato cap. 39.* quem referunt Torreblanca *de iure ſpirituali lib. 8. cap. 7. num. 11.*
5 *& 12.* Barboſa *in paſtorali p. 2. alleg. 42. num. 4.* † Et S. Gregor. Nazianzenus Athenis Iulianum conſpiciens antequam imperio potiretur ex eius phyſiognomia, de moribus tale iudicium retulit vt referunt idem Torreblanca *dicto cap. 7. num. 14.* & Nicæphorus *lib. 10. cap. 37. Deus bone quantum malum Romanum fouet imperium.*

6 Quo fit vt Martials *lib. 11.* epigram. in Zoilum ex corporis deformitate, atque faciei fœditate illum vocaret improbum, ſubiungens rem mirandam fore, ſi fortaſſe bonus eſſet in dicto ſequenti:

Crine ruber, niger ore, breuis pede, lumine læſus,
Rem magnam præſtas Zoile, ſi bonus es!

Cumque per ſigna corporis Logici Syllogizamus diſpoſitiones animæ nobis ignotas, vt dicit Ariſtotel. *ſecundo priorum*, & apprimè ſit phyſiognomia vtilis ad præſumptionem de aliquo capiendam Bald. *in l. 1. col. 2. cod. quorum appell. non recipiantur*, Hypolit. *in §. expedita num. 55.* Thomas Hacti *de ludo ſchachorum quæſt. 5. princ. n. 66.* Gambara *de caſibus reſeruatis pag. 186. num. 14.* Caluacanus *de brachio Regio cap. 3. à num. 81.* † 7
Iuriſconſulti dicant faciem ſæpè ſignificare, quale ſit cor, vt *in l. obſeruandum ff. de officio Præſid. l. 3. ff. de teſtibus*; quod indicat Iſaias *in cap. 3.* in verbis ibi: *Agnitio vultus eorum reſpondet eis.* † 8
Hoc eſt virtus exterior ſecreta cordis patefaciat, vt docent ibi Lyranus, & Vatablus. 9

Et Propertius dicat quod, *ex operum ſpecie clareſcunt intima cordis*, quia exteriora indicant interiora, vt *in §. Pauonum inſt. de rerum diuiſ.* item & Baldus *in lege obſeruare codic. quorum appellat. non recip.* † Quod ſicut turpis habitudo 10
corporis declarat quem procliuem ad ſcelera, ita pulchra ad virtutes, ſpecieſque corporis, ſint ſimulacrum mentis, figuraque probitatis, Lucas de Pena *in l. 1. verſ. ſecundo quæritur cod. qui ætat. vel profeſſ. ſe excuſauer. lib. 10. & l. 1. cod. de profeſſ. qui in vrbe Conſtantinopol. lib. 12.* Matthæus de Meno *in tract. de modo ſtudendi cap. 30.* Menoch. *de arbitr. caſu 226. num. 5.* poſt Tyraquel. Torreblanca *dicto lib. 7. cap. 7. num. 6.* Thomas Acti *dict. quæſt. 5. num. 26.* D. Ambroſ. *lib. 2. de virgin.* quem citat Zeuallos *in pract. quæſt. 248. n. 13.* vbi *à n. 6.* multa de pulchritudine adducit. † Sæ- 11
peque in pulchro corpore pulchra reſideat anima ex ſententia Zini relata ab Alexand. *conſ. 209.* incipit, *ponderatis numero 10.* verſ. *dictus verò iuuenis.* 12

Ideò rectè in textu noſtro, & in aliis noſtri tituli phyſiognomia, & corporis pulchri integritas expoſcitur; † quia ſi apud Romanos mos erat eos 13
ſolos Sacerdotes eligendi qui & genere excellentes, & virtute præſtantes, nec tamen inopes, aut corpore vlla ex parte trunco fuiſſent, vt refert Dionyſ. *lib. 2. Roman. antiquit.* † Et apud Perſas 14
vſu pariter receptum fuerit ſacrorum miniſtros corpore integros admittendi nullam maſculam habentes, nec aliqua corporis fœditate nototos Alex. ab Alex. *lib. 6. dierum genial. cap. 14* quia corporalis fœditas animi, morumque deformitatem indicat argum. textus *in cap. quia diuerſitatem de conceſſ. Prabendæ*, vbi Abbas *notab. 1.* Tyraquell. *lib. 2. connub. gloſſa 1. p. 2. num. 55.* Scobar. *de ratiocin. cap. 12. n. 1.* 15

Nec facilè eſſe dicat Bobadilla, *in ſua politica lib. 1. cap. 8. num. 8.* cum aliis, vt qui omnino deformis eſt bonus ſit, quid mirum vt in Eccleſia Catholica hæc exteriora etiam poſtulentur. 16

Præcipuè ſi conſideremus ex ſacra ſcriptura Leuit. *cap. 21.* vt refertur *in cap. hinc etenim 49. diſt.* vbi Gregor. *in paſtorali cap. 11.* mandans, vt ne qui vitiis eſt maculatus, ſacrificium Deo offerat, latè, *ibi*, loquens, & omnino legendus in illo textu, in quo in principio ſequentia verba referuntur à Domino loquente cum Moyſe: ibi *loquere ad Aaron homo, de ſemine ſuo per familias, qui habuerit maculam non offerat panes Domino Deo ſuo, nec accedat ad miniſterium eius* (vbi & repente ſubiungitur) *ſi cæcus fuerit ſi claudus, vel paruo, vel grandi, vel torto, naſo, vel fracto pede, ſi manu ſi igibbus, ſi lippus, ſi Albuginem habens in oculo, ſi Iugem, ſcabiem, ſi impetiginem, in corpore, vel ponderoſus* 17

ponderoſus, *vel hernioſus*: quæ omnia explicat *ibi* Gregor.& *in dicto cap.*21.*Leuit.*etiam additur, *Vt omnis, qui habuerit maſculam de ſemine Aaron Sacerdotis, non accedat offerre Hoſtias Domino, nec panes Deo ſuo.*

18 Ex quibus verbis rectè colligitur quæ competant ad materiam textus noſtri, qui cum loquatur de habente maſculam in oculo, rectè extendetur ad cæcum, ad lippum, ad habentem albuginem in oculo, ad naſutum, ſeu in eo mutilatum, ad illum, cuius aures ſectæ ſint, vbi de habente os diſforme, aliavè faciei, & capitis diſformia. De quibus ſingulis, *à quæſtione* 1. hic.

QVÆSTIO I.

An maſcula in vno ſolo oculo reddat ordinandum irregularem? Seu ſint irregulares lippi, hoc eſt, qui lacrimantes oculos continuò habent, vel qui luſcus eſt ſeu ſtrabo, id eſt qui habet oculos diſtortos, aut diſpares, vel ſine palpebris, vel qui habet vnum oculum grandiorem altero, vel qui habet vnum tantùm oculum, ſeu qui caret virtute videndi oculo, qui vocatur Canonis? Et quid de cæco, ante, vel poſt ordines? Et qua diſpenſatione cæcus celebret? Et an Epiſcopus poſſit diſpenſare cum monoculo ad minores ordines?

SVMMARIVM.

1 Cap.fin.diſt.55.n.2.3.4.5.& n.23.& 24.& à n.25.& 28.

2 *Oculi defectus dextri aut ſiniſtri ex deformitate inducit irregularitatem de iure*, numero 3.

3 *Oculi canonis defectus difficiliorem reddit diſpenſationem in ordinando*, & à num. 29. & 30.

4 *Corporis deformitas, aut membrorum etiam ſine mutilatione eget diſpenſatione, vel conſilio ſuffraganeorum.*

5 *Oculi macula, etſi ſecundùm aliquos inducat irregularitatem, verius ſolum procedere quando parit deformitatem, non ſi parum perceptibilis ſit, arbitrio Epiſcopi, vt n.* 6. *& explicatur*, ex n.7.

6 Cap.2.de corpore vitiatis intelligitur, n.7. 8. 9.10.11.12.

8 *Oculo maculatus, eget aliqua diſpenſatione, etſi arbitretur Epiſcopus, quod macula eſt leuis non ſic in parua mutilatione vnguis pollicis caſuali*, n.9.

10 *Epiſcopus determinat ſuper macula, aut defectu corporis impediente ordinari, vel non, &* n.11. *qui debet eſſe proprius Prælatus, vt* n.14.

13 *Arbitrium, quo Epiſcopus determinat ſuper magna, aut parua macula ordinandi eſt boni viri non liberè voluntatis.*

15 *Lippi dicuntur oculis obſcuratis humore defluente.*

16 *Lippi ad ordines irregulares non ſunt, niſi ex horribili horrore apparente inſpicientibus iuxta iudicium Epiſcopi, vt* n.17.

18 Cap.fin.diſt.49.& à n.15.

19 *Luſcus, ſeu ſtrabo, qui habet oculos diſtortos ex magna deformitate reputatur irregularis non aliàs.*

20 *Oculos habens diſpares, id eſt vnum altero maiorem ex magna deformitate erit irregularis*, n.22.

21 *Oculos habens ſine palpebris ex magna deformitate, cenſetur irregularis, non alias.*

23 *Cocles, ſiue monoculus, id eſt qui vnum tantùm oculum habet, nec Clericus prima Tonſura valet fieri*, n.24.

25 *Oculi albugo, ſiue carentia pupilla, non inducens magnam deformitatem, non facit irregularem ordinandorum, vt* n.26.27.& 28. *& vide* n. 40. & 41.

27 *Oculo non carens, ſed ſola virtute videndi in ſolo oculo dextro, irregularis non eſt, ſi deformitas exterius non apparet.*

28 *Cæcus omninò ex vno oculo, quia vrmus, irregularis eſt.*

29 Gloſſa in cap.2.de verbor.ſignific.

30 *Oculi canonis defectus reddit quem deformem; ſed fortè non irregularem, vt* numero 32. & 33.

31 *Oculus ſiniſter vulgò vocatur canonis.*

33 *Oculi canonis carentia, ſi ſuppletur ſine deformitate, oculo dextro, non incurretur irregularitas ordine iam ſuſcepto.*

34 *Oculo debilis, ſi videt lineas libri non eſt irregularis: aliter de illo, qui conuertit totum caput ad legendum, vt* n.35.

36 *Cæci omnino ſunt irregulares ad ordines, etſi habeant oculos claros, ſi nihil vident*, numero 37.

37 *Sacerdos, cui ſuperuenit cæcitas fit irregularis ſaltem ad celebrandum, non ad alia miniſteria, quæ poteſt nihilominus peragere, vt prædicare, &c.*n.38.

39 *Cæcus ex diſpenſatione Papæ cum aſſiſtentia alterius Sacerdotis poterit celebrare.*

40 *Monoculus ad minores ordines nùm valeat ab Epiſcopo diſpenſari, &* n.41. *vbi de carente oculo, vel pupilla.*

VT omnia, quæ circa materiam textus noſtri 1
de habente maculam, vel nubem in oculo
rectè percipiantur, & per ſpecies deſignatas in
titulo quæſtionis clareſcant, duxi dicere, ac præ-
mittere generaliter ex textu *in cap. fin. diſt.* 55. † 2
Quod licet oculi defectus non impediat abſolutè
ſacrum miniſterium; tamen propter deformita-
tem à Canonibus ſtatutum eſſe, vt talis defectus
irregularitatem induceret; & ſic dixit Suarez *de
cenſuris diſp.*51.*ſect.*2.*num.*11. nec vt ad hoc opor-
teat diſtinguere de ſiniſtro, aut dextro oculo. † 3
Nam licet hoc poſſit conferre, vt ſi facilior, vel
difficilior diſpenſatio, ſed non inde referat quo-
minus in vtroque caſu inducatur irregularitas;
quia Canones in hoc nihil diſtinxerunt, nec no-
bis relictam eſſe licentiam diſtinguendi, vt *dict.
cap. fin.* inſinuatur, & notauit *ibi* gloſſa addens
iuxta hoc exemplum iudicandum eſſe de reliquis
defectibus membrorum inducentium ſolam de-
formitatem.

Imò idem Suarez addens *dicta ſect.*2. *num.* 14. 4
quod prædicta irregularitas contrahitur ex quali-
bet

bet notabili deformitate corporis, aut membrorum eius, licet ſit ſine mutilatione membri, aut partis eius, vel ſine vlla ægritudine, aut proprio morbo iuxta communem reſolutionem DD. ex D. Thoma *in 4. diſt. 25. quæſt. 2. art. 2. quæſt. 4.* quæ ſumitur *ex cap. fin. huc tit.* per argumentum à contrario, & directè ex textu noſtro, vbi committitur Epiſcopo cum conſilio ſuffraganeorum iudicium, vel diſpenſatio in irregularitate orta ex oculi macula, quod non poterat eſſe, niſi ratione deformitatis, quia agebatur de quadam electione ad Epiſcopatum, cuius adminiſtrationi non poterat macula impedimentum afferre, ſed deformitatem.

5 Vnde ad primam difficultatis partem videbatur dicendum non benè ex Pontifice in textu noſtro deciſum, vt habens maculam in oculo, quæ non inducit magnam deformitatem, nec ſcandalum pariat in popolo, non excludatur à Clericatu, nec etiam ab Epiſcopatu contra DD. antiquos, & ordinarios, Abbatem Antiq. Zabarell. Collect. Hoſtienſ. Anchartan. Bellamer. Ioan. Andr. Innocent Panormit. Anan. Butrinus, Viuian. Alagonam, Gimenex, Anton. Auguſtin. & alios, quos ſequitur Barboſa ſic intelligentes, & vt deſumunt ex hoc textu Seraphin. Rot. *deciſ. 625.* idem Barboſa *in paſtorali p. 2. alleg. 42. num 30.* & addit Seraphin. *num. 3. & 5.* in prædicto caſu requiri Epiſcopi diſpenſationem; ſicque prædictos implicatiuè loqui nec ſatis clarè, vt intelligatur; & ſic Henriquex *lib. 14. cap. 8. num. 2.* Filliucius *tract. 19. cap. 6. q. 5. dicto 1. n. 168.* Viuald. *de irregul. n. 142.* affirmatunt eſſe irregularem, caſu, quo macula, ſeu nubis foris appareat.

6 Verùm quia ipſi dicunt, quod ſi primo intuitu non appareat, niſi inſpicienti ſubtiliter; ideò dicendum eſt rectè in caſu textus noſtri diſtingui debere: nam ſi macula leuem deformitatem cauſet; quantumuis primo intuitu appareat, non ſit irregularis, vt docent etiam Nauar. *in c. 27. n. 199.* multi, quos refert *vbi ſupra*, Auila *p. 7. diſp. 3. dub. 1. verſ. ſequitur ſecundo*, cum Syluestro, Soto, Couar. Menochio, & Leandro *de irregul. tract. 2. quæſt. 10.* Bonacina *eodem tract. quæſt. 2. puncto 2. num. 3.* ideò ſecundùm hunc intellectum intelligendam eſſe inſcriptionem noſtri textus; ſecus autem quando macula, vel nubis, quam habet in oculo cauſet notabilem deformitatem; & hanc varietatem relinquit arbitrandam Pontif. Alex. III. Epiſcopo.

7 Sed offert ſe ſe illicò dubium, quare ſi leuis ſit macula, adhuc arbitrio Archiepiſcopi relinquatur, & quare diſpenſet cum Epiſcopo attingat, & quando ex Suario poſſit dici, quod iudicium, ſeu diſpenſatio committitur Epiſcopo in irregularitate orta ex oculi macula; quia ſi macula leuis eſt irregularitatem non inducit, vt dicunt proximi relati Doctores. Si autem grauem deformitatem inducat, diſpenſatio, nonniſi à Pontifice Summo impertiri poterit, vt dicunt adducti, & Leander *vbi ſupra*, & Suarez *dicto num. 4. in fine*, vbi explicans verba textus noſtri ibi, *Ex maxima diſpenſatione*, ait per illa indicari talem maculam, ſi deformitatem cauſet, magnam, inducere irregularitatem, & non committi ex diſpenſatione Pontificis, idem colligens etiam ex decretis *diſt. 25.*

8 Fatendum verò eſt hanc doctrinam veram eſſe, ſed non inde negandum, vt ſi Epiſcopos arbitratus ſit; maculam eſſe leuem, egeat nihilominus aliqua diſpenſatione, ſic læſus, hancque impertiendam ab Epiſcopo ipſo arbitratore: argum. eorum, quæ dictà ſunt *in cap. 1. in ſin. 2. quæſtionis*; eo quod adhuc reſtet aliqua deformitas purganda. † Et in hoc differre paruam mutilationem in vngue pollicis caſualem, de qua *in cap. fin. huius tituli*, à parua macula in oculo, quæ aperiri facilè nequit aſpectui cæterorum. E contra verò defectu illius vngulæ; quod ſi hoc diſplicet, dic ſecuriùs in textu noſtro non agi de diſpenſatione commiſſa Epiſcopo, ſed tantùm de arbitrio ſuper magna, aut parua macula eius iudicio relicta. 9

Offert ſe ſecundo aliud dubium, quare in verbis ſequentibus: *De macula verò Archiepiſcopà prædicto mandauimus, vt cum conſilio ſuffraganeorum ſuorum; quod exinde viſum fuerit exequatur, in qua tibi ex maxima diſpenſatione curauimus prouidere*, cum reuera hoc Epiſcopo territorij ſoleat committi, & hoc ſine aliorum conſilio, vt patet *ex dicto cap. 1.* & *ibi* iam adductis: nam cum dubitatur ſit ne talis corporalis defectus, aut morbus, qui ordinis executionem impediat, aut ſcandalum gignat, ſpectet ad Epiſcopum determinare, vt docent Couar. *in clem. ſi furioſus p. 1. num. 5.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 30. num. 45.* Nauar. *conſ. 1. num. 3. hoc tit.* Auila *de cenſ. p. 7. diſp. 3. dub. 3.* Bonacina *eodem tr. diſp. 7. quæſt. 2. puncto 2. num. 36* cum aliis Barboſa *hic*, & *alleg. 42. n. 60.* Campanill. *in diuerſ. Iuris Canon. Rub. 11. cap. 17. à num. 82.* † Ipſique remittatur quod ſit modicum vitium, aut quæ notabilis deformitas, vt docent Menoch. *conſ. 96. n. 30. & 31. & de arbit. caſu 226. num. 7.* Seraphin. *dicta deciſ. 225. num. 4.* Henriquez *dict. lib. 14. cap. 8. §. 1.* Salxed. ad Bernard. Diez *in pract. cap. 17. num. 16.* Bellet. *diſquiſit. Cleric. p. 1. tit. de diſciplin. Cleric. §. 7. num. 26.* Bartholom. de Bechis *in praxi nouis. diſputat. 5. dub. 6. num. 2. in fine*, 10 11

Verùm dicendum eſt, ideò in textu noſtro cauſam fuiſſe commiſſam Archiepiſcopo Cantuarienſi cum conſilio ſuffraganeorum; quia ibi agebatur de electione ad Epiſcopatum, quæ ad Papam, vel ex commiſſione ad Archiepiſcopum ſpectat: ſic explicat Suarez *de cenſ. dict. diſp. 51. ſect. 2. ſub num. 16.* addens arbitrari ſuper defectu ſemper pendere ab arbitrio Epiſcopi ex textu noſtro, vbi notant Doctores, & *ibi dict. num. 14.* & cum eodem aduertit Leander *dict. quæſt. 10. in fine*, non eſſe neceſſarium ad prædictum arbitrium conſilium ſuffraganeorum, vbi commendat legendum Baunij *tractatu 11. quæſtione 56. pagina 530.* 12

Et de prædicto arbitrio notant DD. *hic*, & iam adducti *ſub cap. 1.* verba textus noſtri ibi, *Quod exinde viſum fuerit*, importare arbitrium boni viri; non autem liberam voluntatem, vt dixerunt Menochius *de arbit. lib. 1. quæſt. 8. à num. 1.* Barboſa *hic num. 3.* Fr. Eman. Rodriguez *quæſt. regul. tom. 2. quæſt. 119. art. 3. verſ. ex quibus* Gonzalex *ad reg. 8. Cancel. §. 7. proœm. num. 113.* † Additque Suarez *dict. num. 16.* in fine prædictum iudicium cum proportione pertinere ad Prælatum, qui vel ordines confert, vel ſaltem dimiſſorias litteras concedere poteſt ad ordines recipiendos cum Angelo verb. *corpore vitiatus*; & quod licet Syluester reiiciat ex congruentia philoſophica ſibi placere ait Suarez; quia talis Prælatus habet iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem, ad quam magis hoc pertinet, quam ad characterem, ait tamen eſſe ſemper liberum Epiſcopo, qui daturus eſt ordines admit- 13 14

tere

rere, vel reiicere tale arbitrium, de quo iam *ſup.* dixi ſub Rubrica huius tituli.

5 Ad ſecundam quæſtionis partem, in qua de aliis deformitatibus in oculis ordinandi agendum eſt; & quia Gregor. *ſub dict. cap. fin. diſt.* 49. loquitur de lippo, cuius quidem ingenium ad cognitionem veritatis emicat, ſed tamen hoc carnalia opera obſcurat, quod in lippis, quorum pupillæ in oculis ſanæ ſunt, ſed humore defluente infirmantes palpebræ groſſeſcunt, & quæ quia infuſione crebra atteruntur etiam acies pupillæ vitiatur: alia addens Gregorius ad ſpiritualia *ibi* videndus in verſ. *lippus*; ideò optimè potuerunt DD. de lippis agere num ſint irregulares.

6 In quo dubio breuiter Henriquez *dict. lib.* 14. *ſumm. dict. cap.* 8. §. 2 *in princ.* Cardoſus *in praxi* verb. *Sacramentum Ordinis num.* 15. Barboſa *in paſtorali dict. p.* 2. *alleg.* 12. *num.* 30. dicunt lippum eſſe irregularem, modo tamen longa, & diuturna, atque continua ſit lippitudo, & horrorem inſpicientibus afferat, abſque ſubtili inſpectione, Campanil. *dict. cap.* 17. *Rub.* 17. *num.* 74 idem Barboſa *in dict. cap. fin. diſt.* 49. *num* 6. Leander *dicta dicta diſp.* 2. *verſ.* 11. qui poſtquam refert *ex leuit.* 22. *& dict. clem lib.* 1. *conſt. Apoſtolic.* hos vetari eligi ad Sacerdotes, ait nullomodo lippos eſſe irregulares, niſi ex horrore dicto: ſic etiam docuerunt apud illum, & Henriquez, Maiolus, Aſtenſis, Roſella, Sylueſter, Viuald. *de irregul. num.* 143. *in antiquis*, & apud illum Nauar. *dict. cap.* 27 *n.* 19. & gloſſa Epiſcop. Scalenſ. Filliuc. *dict. tract.* 19. *cap.* 6.

17 *num.* 168. † Qui etiam dicunt, vt faciendi iudicium facultas, quis horror notabilis, vel non relinquetur per textum noſtrum arbitrio Epiſcopi.

18 Et prædicta confirmari videntur ex ſequentibus verbis Gregorij *in dict. cap. fin. diſt.* 49. ibi: *Et ſunt nonnulla, quorum ſenſum carnalis vita operatio ſanciat, qui videre recta ſubtiliter per ingenium poterant, ſed vſu prauorum actuum caligant. Lippus itaque eſt cuius ſenſum natura exacuit, ſed conuerſationis prauitas confundit* (cui benè per Angelum dicitur collyrio in vngue; vt videas) *Collyrio quippe oculos, vt videamus inungimus, cum ad cognoſcendam veri luminis claritatem, intellectus noſtri aciem medicamine bona operationis adiuuamus*, & vide *actor.* 3.

19 Ad alium caſum de illo, qui habet oculos diſtortos, qui dicitur luſcus, ſeu ſtrabo, reſpondetur ex doctrina proximè iacta, nempè vt ſit irregularis, ſi magnam deformitatem talis defectus inducat; ſecus ſi aliàs; ſic Henriquez *vbi ſupra dict. tract.* 19. *cap.* 6. *quaſt.* 5. *num.* 168. Leander *dicta diſp.* 2. *de irregul. tract.* 2. *quaſt.* 16. dicentes prædictum iudicium, etiam ſpectare ad Epiſcopum, vt *ſupra* diximus.

20 Et ſimili modo de illo iudicant DD. qui habet oculos diſpares, hoc eſt, qui habet oculum altero maiorem, & groſſiorem intelligentes in caſu, quo talis magnitudo, ſeu diſparitas inducat notabilem deformitatem, aliàs non item, vt docent Abbas *hic num.* 3. verſ. *quarit gloſſa*, Barboſa *n.* 6. in gloſſa *viſum fuerit*, in verbis: *Item pone quod habent vnum oculum maiorem altero*, Sylueſter verb. *corpore vitiatus num.* 5. verſ. *ſi verò*, Campanillus *in diuerſ. Iuris Canon. dicta Rub.* 11. *cap.* 17. *num.* 75. cum Nauarro, Bonacina *de irregul. quaſt.* 2. *puncto* 2. *num* 4. Henriquez *dict. lib.* 14. *cap.* 8. *n.* 2. Leander *dict. diſp.* 2. *quaſt.* 13. ita intelligentes dictam gloſſam noſtri textus, quæ videtur negatiua ſententia adſtrui *per leg. qui clauum* §. 1. *ff. de adil. edicto.*

Et dicendum eſt de illo qui habet oculos ſine palpebris, qui ſi aſpicientibus modo dicto horror magnus non cauſet, non erit irregularis; ſecus ſi cauſet, vt docent Henriquez *dicto lib.* 14. *cap.* 8. *num.* 2. in verbis ſequentib. *Oculos habens prominentes non eſt irregularis, nec ſi valdè lippus ſit, aut ſine palpebris, niſi horrorem inſpicientibus afferat abſque ſubtili inſpectione*, Leander *d. diſp.* 2. *q.* 12. *& ſub q.* 11. 21

De illo, qui habet vnum oculum grandiorem altero, dictum eſt hic in verſiculo, *& ſimili modo.* 22

Ad tertiam quæſtionis partem, an ſit irregularis, qui vnum tantùm oculum habet, qui vocatur monoculus; id eſt cocles; & docent DD. quod talis ſit irregularis; ſic vt nec fieri poſſit Clericus primæ Tonſuræ per textum *in cap. fin. diſt.* 55. vbi habetur ex Gelaſio ſcribente Ruſino Epiſcopo non eſſe præſtanda iura Sacerdotij, cui oculus erutus eſt. † Et inde nec iſtum fieri poſſe Clericum, etiam primæ Tonſuræ docuerunt Seraphinus *dicta deciſ.* 625. *num.* 1. 2. *&* 3. Nauarrus *in manuali dict. cap.* 27. *num.* 199. Campanil. *in diuerſ. Iuris Canonici Rub.* 11. *cap.* 17. *n.* 70. Barboſa *in dict. cap. fin. n.* 1. *& in paſtorali dicta alleg.* 42. *ſub n.* 30. Nauarrus *in praxi elect. var. fori ſect.* 1. *quaſt.* 8. *n.* 12. *in vlum. princ.* Torreblanca *de iure ſpirituali dict. lib.* 2. *cap.* 13. *num.* 49. Henriquez *dict. lib.* 14. *cap* 8. *num.* 2. Auila *p.* 7. *de cenſ. diſp.* 3. *dubio* 1. ex Sylueſtro verbo *corpore vitiatus quaſt.* 6. Leander *dicta diſp.* 2. *q.* 7. cum aliis, & Viuald. *de irregul. n.* 139. cum Archidiacon. Roſel. Tabiena, Armil Maiolo, & Nauar. 23 24

Dubium tamen eſt de illo, qui caret pupilla oculi, & reſpondent Seraphinus *dict. deciſ.* 625. *p.* 2. *num.* 1. 2. *&* 3. dicens ſic fuiſſe deciſum, & de præcedenti caſu Nauar. *dict. cap.* 27. *n.* 199. Campanil. *dict. c.* 17. *n.* 70. Barboſa *dicta alleg.* 42. *ſub dicto num.* 19. eſſe irregularem, quod probari videtur ex verbis textus *in dict. cap. fin diſt.* 49. ibi: *Albuginem habet in oculo, qui veritatem lucis videre non ſinitur; quia arrogantia ſapientia, ſeu Iuſtitiæ ſecatur. Pupilla namque oculi nigra videt Albuginem, tollerans, nihil videt; quia videlicet ſenſus humanæ cognitionis, ſi ſtultum ſe peccatoremque intelligit cognitionem intima claritatis apprehendit; ſi autem candorem ſibi Iuſtitia, ſiue ſapientia tribuit, à luce ſe ſuperna cognitionis, & eo claritatem veri luminis, nequaquam penetrat, quo ſe apud ſe arrogantiam exaltat, &c.* Per quæ verba arguitur ad prædictam reſolutionem, & ſic Henriquez *dict. lib* 14. *cap* 8. §. 1. *&* 2. dicens eſſe irregularem habentem oculos, ſed alterum ipſorum inhabilem; quia viſu ille caret, quamvis ſanus, & integer aliis videatur: idem *ibi num.* 74. vt refert etiam Barboſa *dict. num.* 19. *in fine*, extendit ad habentem in oculo Albiginem, & videtur tenere Viualdus *de irregul. num.* 141. cum in hoc caſu, etiam requirit diſpenſationem, & ante illum gloſſa *in c.* 1. *de verb. ſignif. lib.* 6. 25

Sed contra hoc videtur eſſe communis reſolutio in contrarium in illo, qui habens vtrumque oculum integrum, caret ſcilicet viſu oculi dextri; quia huiuſmodi defectus non impedit decentem vſum ordinis, nec inducit notabilem horrorem aut deformitatem: idem Nauar. *dict. cap.* 17. *num.* 199. Henriquez *dict. lib.* 14. *num.* 2. Auila *dict. p.* 7. *diſp.* 3. *dub.* 1. verſ. *hinc ſequitur primo*; Filliuc. 26

dict.

dict. tract. 19. *cap.* 6. *quaeſt.* 5. *dict.* 1. *num.* 168. Bonacina *quaeſt.* 2. *de irregul. puncto* 2. *num.* 2. Molina, Vgolin. Tolet. & Reginald. apud Dianam *p.* 9. *tract.* 6. *reſ.* 22. Pellizarius *tom.* 2. *tract.* 7. *cap.* 2. *q.* 12. *num.* 58. Gibalinus *de irregul. cap.* 3. *quaeſt.* 2. *conſect.* 1. verſ. *tertio*, Caſtrus Palaus *de cenſ. diſp.* 6. *puncto* 12. *num.* 3. Villalobos *tract.* 21. *diſ.* 35. *n.* 14. & confirmari videntur hæc ex dicendis inverſ. *ad*
27 *quartam.* † Et docet Suarez *de cenſ. diſp.* 51. *ſect.* 2. *num* 15. dicens eſſe communem reſolutionem, vt ille, qui caret virtute videndi in ſolo oculo dextro, ſi nec oculo caret, nec exterius pparet deformitas non ſit irregularis.

28 Nec obſtant dicta per contraria ſententia, quia debent intelligi per dicta in verſ. *ad tertium*, hic de illo, qui cæcus eſt omnino ex vno oculo; quia erutus per textum, & Archidiaconum *in dicto c.*
29 *ſi euangelica fin. dict. diſt.* 55. † De quo loquitur gloſſa adducta *in dicto cap.* 2. *de verb. ſignif. lib.* 6. ſic tantùm intelligenda, etſi etiam videatur loqui de carente viſu, additque Suarez vt poſſit quis eſſe cæcus ex vno oculo, & non carere illo, nec tunc ſemper ſit irregularis, ſed cum dictione, rum ex deformitate, vel ſi non videat per oculum ſiniſtrum, qui dicitur canonis, de quo caſu hic *infra* proximè verſ. *ad quartam.*

30 Ad qua raam quæſtionis partem, an qui caret, virtute videndi, oculo ſiniſtro, ſcilicet, qui vocatur canonis, ſit irregularis? In quo dubio, & communis modus dicendi eſt, quod qui caret virtute videndi in ſiniſtro oculo, ſit irregularis; quia licet abſolutè non reddat faciem deformem; facit tamen, vt ipſe actus celebrandi, ſeu legendi Canonem, cum quadam fiat deformitate †
31 Propter quod oculum ſiniſtrum vocari ſolere oculum canonis, dixerunt DD. inter quos Nauar. *in cap.* 27. *num.* 199. Burgoſ. *p.* 5. *de irregul. de corpore vitiat. num.* 4. Suarez *vbi ſupra ſub dicto num.* 15. & inter alia verba Nauarri videnda ponit ſequentia Leander *de irregul. tract.* 2. *diſp.* 2. *quaeſt.* 9. ibi, *Et ideò cap. ſi Euangelia diſponens de carentia oculi quæ grauem inducit deformitatem, non extendendum ad carentiam viſus, quæ irregularitatem non facit*, loquens nempè, vt in caſu præcedenti de parente ſolo viſu oculi dextri, & non ſiniſtri, de quo ait teneri poſſe, vt ſit irregularis, *Cum ſit neceſſe videre eo, vt canonē Miſſæ ſine indecora, & nimia faciei ad populū conuerſione legere poſſet: magis enim deformitas, quam defectus viſus in hoc videtur expenſus*: ita ille, quem ſequuntur Auila, Bonacina, & Diana *vbi ſupra* Baunij *tract.* 11. *de cenſur. quaeſt.* 56. *aſſert.* 4 *in fine*, cum Layman. & Pellizarius cum aliis *tom.* 2. *tract.* 7. *cap.* 5 *ſect.* 2. *quaeſt.* 12. *num.* 58.

Sed licet hæc ſit communis ſententia, video
32 eam etiam communiter limitari per *ſupra* relatos, quādo etſi careat virtute viſiua oculi ſiniſtri canonis, alia dextro oculo: ita rectè videt, vt ſolo illo abſque deformitate queit legere canonem Miſſæ, cum illa deformitas vitari poſſit, vel peculiari canone extra miſſale coram ſe poſito, vt dicunt Filliucius *tract.* 19. *cap.* 6. *quaeſt.* 5. *dicto* 1. *num.* 168. Leander *de irregul. dicta diſp.* 2. *quaeſt.* 9. *in fine*, cum Auila, & Diana, vel miſſali ita aptato, vt dextro oculo abſque oris conuerſione legere facilè poſſit: quare optimè docuerunt Nauarr. *ſupra* Sayrus *de cenſ. lib* 6. *cap* 8 *num.* 8. Bellet. *diſquiſit. Cleric. tit. de de diſciplina Cleric.* §. 7. *num.* 29. Bonacina *de irregul. dicta quaeſt.* 2. *puncto* 2. *num.* 2. Homo Bonus *de examine Eccleſ. tract.* 12. *cap.* 2. *quaeſt.* 5. *in obſeruat.* *examine Eccleſ. tract.* 12. *cap.* 2. *quaeſt.* 5. *in obſeruat.* verſ. *maneat*, Molfeſ. Filliuc. & Diana, *vbi ſupra*, quos ſequitur Barboſa *in paſtorali dicta alleg.* 42. *p.* 2. *num.* 31. Bartholom. de Bechis *in praxi obſeruat. in admittend. ad relig. ſtat. nouit. diſp.* 9. *dubio* 21. *num.* 6. videndus Gibalin. *de irregul. cap.* 3. *q.* 2. *conſect.* 1.

Quare, etſi Henriquez *dict. lib.* 14. *cap.* 8. *n.* 2. 33
videatur abſolutè negare in verbis ſequentibus monoculus quamvis verè vterque oculus ſit clarus ſi in ſiniſtro, qui dicicitur *canonis*, non videt, eſt irregularis; ſecus ſi eo videt, ſed non dextro oculo: tamen debet intelligi iuxta dicta, & iuxta diſtinctionem Suarez *in dicta diſp.* 51. *ſub dict. n.* 15. *in fine*, vbi referens ex Nauarro *ſupra*, quod ſi quis carens virtute viſiua in oculo ſiniſtro, tanta polleat virtute in dextro, vt ſine defo mi faciei couerſione poſſit legere canonem, non ſit irregularitaris: tamen id certiſſimum eſſe dicit, quando talis defectus ſubuenit poſt ordinationem, ſed antecedit, dicit practicè probabilem ſententiam eſſe contrariam; quamvis tunc maturiori iudicio, & prudentia, animaduertere oporteat, vt virtus alterius oculi, & firma ſit, & ſufficiens ad illam deformitatem tollendam, in lectione canonis.

Et ſub hac diſtinctione valet amplecti Henriquez, *vbi ſupra littera X*, Toletus *lib.* 1. *cap.* 63. 34
num. 65. verſ. *hi omnes*, Filliucius *vbi ſupra* dicentes, quod ſi oculo ſit debilis, dummodo videat librum, & lineas, nōn ſit irregularis, quamvis characteres non legat.

Et quod aliàs qui eget ſpicillis ad legendum 35
eſſet irregularis, docentque Toletus Suarez *n.* 16. & Filliucius quod prædictus ex ſtylo Curiæ indiget diſpenſatione; quia deforme eſſet, totum caput conuertere ad legendum; quod eſt ſecurius.

Ad quintam quæſtionis partem de omnino cæ- 36
cis breuiter ex dictis videtur abſolutè dicendum, vt ſint irregulares; quia cæcus fieri Clericus non poteſt, *dict. cap. fin.* 49. *dict. cap. fin. diſt.* 55. vbi Barboſa cum pluribus, idem *in paſtorali dict. p.* 2. *alleg.* 42. *num.* 27. Bellet. *dict. tit. de diſciplina Cleric. dict.* § 7. *num* 22. Campanill. *dict. Rub.* 11. *cap.* 17. *num.* 51. Henriquez *dict. lib.* 14. *cap.* 8. §. 2. *litt. L*, Filliucius *dict. tract.* 19. *num.* 167. Raguſius *de Miſſa in Eccleſia quaeſt.* 7. Diana *dicta p.* 5 *tract.* 6. *reſ.* 22. & probant Nauar. Viuald. & alij, quos ſequitur Leander *de irregul. tract.* 2. *diſp.* 2. *quaeſt.* 3. Pellizar. *dict. cap.* 5 *tom.* 2. *tract. ſect.* 2. *à num.* 50. Gibalinus *ſup c.* 3. *de irregul. quaeſt.* 2. *conſect.* 2. Caſtrus Palaus *de cenſ. diſp.* 1. *puncto* 11. *num.* 3. Et hoc licet habeat oculos integros, & claros ſi nihil videt, quia talis nequit celebrare abſolutè, aut ſaltem ſine periculo, & ſcandalo: ita colligens *ex dicto cap. fin. diſt.* 55.

Imò erit irregularis Sacerdos, cui iam ſacer- 37
dotio initiato ſuperuenit cæcitas ad minus quoad celebrationem Miſſarum, quia ſic conuincitur, ex textu, & fundamentis nuper adductis *à num.* 1. vt docent adducti, & Syluester, Maiol. Aſtenſ. Tabiena, & Nauar. quos ſequitur Henriquez *ſup. dicto lib.* 14. 8. *ſect.* 2. *num.* 1. D. Thomas 3. *p. quaeſt.* 82. *art.* 2. *ad* 3 Sotus *diſt.* 13. *quaeſt.* 10 vide Suarez *ſup. ſub num.* 13. † Sed dicunt prædicti, 38
& cum aliis Barboſa *dicta alleg.* 42. *ſub num.* 27. adducens plura miranda de cæcis *ibi à num.* 28. vt cæcus in ſuſceptis ordinibus poſſit miniſtrare, in quibus viſui non eſt opus, vt prædicare, confeſſiones

nes audire, & ben ſi a; ſſide e illi dato coadiutore, ſi perſonale ſeruitium requirant, vt dicunt etiam Maiolus *de irreg. lib. 11.c.20.verſ.cæcum vero, n.11.* Flamin.*de reſig nat.lib.5.q.6.n.37.* idem Bar-
39 boſa *d.ſp.1.diſt.49 n.2.* † At ex diſpenſatione Papæ cæcum poſſe celebrare Miſſam, ſi alius Sacerdos, aut vir expertus illi adſit cæco celebranti, docent Sotus *in 4 diſt.15.q.1.in fine*, Henriquez *dict. c.8. 2. litt. M*, ſe vidiſſe quoſdam diſpenſatos à Papa, Leander videndus *de Eucharistia diſp. 8. q.64.* Gibalinus *v ſ.1.* Pellizar. *dict. q.12. n.57.* & alij penes eos idem Leander cum aliis *de irregul. dicta d ſ. 2.q.8. contra Nugnum 3.p.4.*

40 Ad vltimam quæſtionis partem, an Epiſcopus diſpenſare poſſit cum monoculo ad minores ordines, diſputant per textum noſtrum Balbus *decıſ. 51.* vbi affirmat dicens iura de hac prohibitione tractantia loqui tantùm reſpectu Presbyteratus, &
14 aliorum ſacrorum ordinum; non autem reſpectu promotionis ad beneficium.† Sed Rubin.*deciſ.23.* dixit quod nec ad Clericatum promoueri poſſet, & de eo, qui caret oculo, vel pupilla, vt ſit irregularis, etiam quoad Clericatum tenuerunt Rota Romana in vna penſionis 3.Iunij 1583. coram Seraphino, & Hartam. *deciſ.91.* dicens monoculum ſimpliciter eſſe irregularem, non autem eum, qui caret viſu oculi dextri; & pro hac ex dictis videtur tenendum: & ita ſentire conſpicitur Riccius, qui hæc refert ad textum noſtrum *collect.1168.*

QVÆSTIO II.

An carens omnino, vel ex parte naſo, aut habens illum nimis paruum, aut magnum nimis, vel diſtortum, vel qui caret odoratus ſenſu, ſit irregularis? An habens os diſtortum, ſeu labia corroſa, vel abſciſſa, aut cui pars linguæ fuit abſciſſa, vel qui caret omnino dẽtibus, vel qui furore aliquo ſibi dentes extraxit, ſeu pugno euulſit alterius dentes; ſeu prominentia dentium extra os? Quid de muto à natiuitate, vel caſu factus, & de Balbu?

SVMMARIVM.

1 *Facies, quæ eſt pars anterior capitis humani conſtans ex fronte, oculis, naſo malis, ore, & mento, ſi notabiliter ſit difformis, inducit irregularitatem, aut ſi maculata eſſet nimis,* n 2.

3 *Naſus, preſſus, grandis, aut tortus, deformitatem cauſans notabilem, prohibet quem ordinari: de ratione,* n.4.& 5.

5 *Odoratus ſenſu carens non eſt irregularis, &* n.6.

7 *Naſi abſciſſio, etſi suppleri poſſit, inducit irregularitatem ad ordines ſuſcipiendos. Et quid, vt miniſtret in ſuſceptis, ſi ſuppleatur, alio naſo refecto.*

8 *Os deforme habens, & imperfectum non eſt admittendus ad ordines, quando fœditatem, aut horrorem generat, non tamen ordinis vſum, vt* n.9.

10 *Labia corroſa, aut abſciſſa nimis, ſi deformitatem magnam cauſant, faciunt quem irregularem ad ordines.*

11 *Linguæ defectus riſum cauſans in loquela prohibet quem ordinari.*

12 *De dentibus omnino carens non eſt irregularis, niſi cum notoria culpa quis eos euulſerit, non alias, vt* n.14.& 15.

13 *Dentes non numerantur membra: aliter cenſent Sotus, & Caietanus,* n 16. & 17.

16 *Dentem, aut dentes alteri iniurioſè euellens, non dicitur mutilator.*

17 *Pœna iuris in materia irregularitatis nunquam ampliantur.*

18 *Dentium prominentia extra os, parit irregularitatem.*

19 *Dentes prominentes poteſt quis licitè reſcindere, qui tunc, ceſſante irregularitate, poterit ordinari, ſi periculum vitæ non adeſſet.*

20 *Mutus lingua carente, aut vſu eius, nequit ordinari; imo & perdit ordines executionem, fallit vt* n.21.

21 *Mutus iam factus Presbyter poterit miniſtrare Eucharistiam præ conſecratam ab alio; non vero baptizare, abſoluere, conſecrare, &c.*

22 *Demoſthenes fuit balbus, qui calculis ſub lingua poſitis R. litteram didicit.*

23 *Balbi & Bleſi non ſunt irregulares, niſi ex difficili locutione,* n.24. *Moyſes fuit bleſus.*

AD primam, & alias quæſtionum partes huius corollarij, & aliorum, vt reſpondeamus breuiter generaliter præmittendũ eſt, quod facies, quæ eſt pars anterior capitis humani conſtans ex fronte, oculis, naſo, malis, ore, & mento, ſi notabiliter deformis ſit inducit irregularitatem, vt inquit Nauar.*c.25.n.72.* † aut ſi illa adeo maculata foret, vt propter ſcandalum, inhabilis eſſet ad ordines, Syluester verb.*homicidium 3.n.4.*verſ.*limita ſecũdo*, vel ſi eſſet aliquibus coloribus, vel vulneribus deturpata ex his, quæ ſcribit Maiol.*de irregul. lib.1.c.21. n.1.* verſ. *propterea*, refert, ac ſequitur Barboſa *in paſtorali p.1.alleg.42.n.25.* qua generalitate poſſet fieri Iudicium iuxta doctrinã Suarez *de cenſ.diſp.51.ſect.1.n.16.* de cæteris deformitatibus faciei, membrorum, aut ſenſuum, cum in particulari hoc ſemper pendeat ex prudentis arbitrio; de quo iam dicta ſunt aliqua *in q.1.* textus noſtri. Sed quia melius ex formatione caſuum, & ſpecietam deciſio dubiorum clareſcit; ideo pœna caſus adductos *hic, & in c.1.& in Rubr.* opportunè duxi inquirere de his ſpectantibus ad deformitatem faciei, corporis humani potior pars, vt patet ex præmiſſis ad noſtrum textum. 1 2

Igitur per textum *in cap. hinc, & hinc diſt.49.* 3
DD.docent, quod qui naſum preſſum, aut grandem, vel tortum detinet, prohibetur ordinari; videlicet, ſi illius paruitas magnitudo, vel tortuoſitas deformitatem pariat, vt explicant Salua *de hereſi. p.3.q.1.* verſ.*item ille in principio poſt n.44.* Barboſa *in paſtorali dict. alleg.42. n.38.* idem *in dicto cap. hinc n.4.* & vtrobique cum Campanillo *in diuerſ. Iuris Canon.Rub.11 c.15.a n.82.*& Viualdo *in candelabro aureo de irregul. n.491.* cenſet id dirimendum arbitrio Epiſcopi.

Et ratio eſt, quia talis caret membro quidem 4
venuſtiſſimo, ex cuius carentia oritur in homine deformitas magna, & ſcandalum: ſic Abbas *in c. fin. hoc tit.* Villadiego cum Nauarro *d.c.27.n.100.* verſ. *ſexto*, Hoſtienſ.Raymon Goffred. & Innoc. quos ſequitur *ſumm.confeſſor.lib.3.tit.18.in fin.* S. Thom.*in 4.diſt.25.q.2.* Sotus *ibi q.1.art.3.* Maior. *lib.1.cap.22. in fine*, Viuald.*n.150.* Molina *de iuſt. tom.2.tract.3.diſp.70.n.2.* Fillıucios *tract.19 cap.6. quæſt.5. dicto 4.* Bonacina *quæſt.2. de irregularit.*

punćto 2. num.5. Henriquez lib.14. cap.8. num.3. Pellizer.tom.2.tract.7.cap.5. sect.2. quaſt.16. n.64. Gibalinus cap.3. queſt.2. de irregul. conſect.2. qui omnes, & Leander. de irregularitate tract.2. diſp. 2.queſt.33.& 34. idem docent, cum magna conſurgit deformitas, quando quis habet naſum nimis paruum, aut magnum, vel diſtortum cum Alberto, Speculatore, Hugo, Soto, quos ſequuntur Viuald. num.149. & Henriquez n.2. ac cæteri proximè adducti.

5 Ad ſecundam quæſtionis partem de illo, qui caret odoratus ſenſu idem videbatur dicendum ſumendo argumentum ex verbis Gregorij, in dicto cap.hinc diſt.49.ibi: paruo autem naſo eſt qui ad tenendam menſuram diſcretionis idoneus non eſt (naſo quippe odores fœtoreſque diſcernimus) rectè ergo per naſum diſcretio exprimatur, per quam virtutes eligimus, delicta reprobamus; & referens alia verba, Cantic.7.concludit, naſus enim grandis & tortus eſt diſcretionis, ſubtilitas immoderata, quæ dum plus quam decet excreuerit

6 actionis ſuæ rectitudinem ipſa confundit. † At in hoc puncto verius eſt dicere, quod qui caret odoratus ſenſu non ſit irregularis; quia ad ordines ſuſcipiendos parum refert odoratus, dum naſum habeat quis integrum, Filliucius tract.19.cap.6.q.5. num.171. Leander. dicta diſp 2.q.35. quare Gibalinus ſupra dicto cap.3.q.2.conſectar.3. dixit vt qui caret ſenſu odoratus integro tamen naſo, & non corroſo, aut deformi, irregularis non ſit; quia hic ſenſus vix neceſſarius eſt ad Sacra miniſteria peragenda.

7 Pro complemento noſtri dubij aduerto quod carentia naſi non difficulter poteſt ſuppleri alio naſo refecto ex carne, vel alia materia carnis colore, vt tunc cenſeatur irregularitati occurri, quod intellligerem reſpectu illius, qui iam ordinatus eſt, ſed non ante ordinationem; aliàs enim de facili fraudaretur iuris diſpoſitio, in dicto cap.hinc 49. diſt. faciliuſque occurreretur illo modo carenti naſo, quàm illud habenti paruum aut grande nimis: & hoc dictum videtur probari ex doctrina Suarez dict.diſp.51.de cenſ.sect.2.ſub dict.num.13. verſ.idē eſt de defectu cæcitatis: nam antecedens omnino impedit Sacerdotium, vt patet in dicto cap.1.49.diſt.& Clarius in Canon.77. Apoſtolor.& patet ex dictis à Barboſa dicta alleg.42. num.33. cum Henriquez Molina, Bonacina vbi ſupra, & cum Molfeſio, tract.2. cap.16. num.14. Raguſio de miſſa in Eccleſia, quæſito 8. num.25. dicentibus naſi abſciſionem irregularitatem inducere propter deformitatem.

8 Ad tertiam quæſtionis partem, an, os diſtortum, ſeu labia corroſa, vel abraſa, &c.& in his caſibus breuiter DD. reſpondent; inter quos Maiol. de irregul.lib.1.c.21.verſ. præterea, Bonacina, de irregul. diſp.7.q.2.puncto 2.n.6. Campanillo dict.c.17.n.86. & 87. Barboſa dicta alleg.42.n.4. vt habens os deforme, & imperfectum non ſit admittendus ad ordines, videlicet quando fœditatem, aut horrorem generat, puta ſi corroſum, aut contortum eſſet, D. Thomas diſt.52.q.1.& ex illo Bauny tract.11.q.56. aſſert.3.in fine, & 5. Henriq.lib.14.c.8.n.2. Filiuc. tract.19.c.6.q.5.dict.4 n.171. Gibalin.dict.c.3.q.2. conſect.2.& alij, quia huiuſmodi defectus, quando notabilis eſt, verè tollit faciei, ac vultus claritatem; ſic vt pariat irregularitatem.

9 Nec obſtat dicere oris defectum non impedire ordinis vſum ſuſcepti, aut ſuſceptionem non habiti; quia reſpondeo cum relatis, & cum Leandro ſub dicta diſp.2.tract.2.de irregul.q.28.in fine, quod licet dictus defectus non impediat ordinis vſum, tollit tamen, vt dictum eſt, claritatē faciei faciendo deformitatem, quod ſatis eſt ad inducendam irregularitatem.

Et ſimili modo reſpondeo ad defectum illius, 10 qui habet labia corroſa nimis, vel abſciſſa, quia licet Viuald. de irregularit.n.163. dicat raro, aut nunquam contingere aliquem ob labiorum defectum eſſe ab ordinibus repellendum; cum ſint rariſſimi, vel nulli labiorum defectus. Tamen ſi contingat vt aliquis habeat labia corroſa penitus, vel abſciſſa, erit irregularis; quia magnum cauſat horrorē, aut ſcandalum ob deformitatem, qua laborat ſic docēt Henriquez vbi ſupra dict.cap.8. num.3. Bonacina dict.q.2.punct.2.n.6. Filliuc. dicto tract.19.c.6.q.5. n.171. Bauny dict.tract.11.q.56.aſſert.3.verſ.patet tertio, Leander.q.27. dict.diſp.2. & Maiol.de irregul.lib.1 c.23. quatenus dicit illum eſſe irregularem, qui ob labia corroſa cibum ore vix continere poteſt.

Ad quartam queſtionis partem quid dicendum 11 de illo, cui pars linguæ fuit abſciſſa; & licet Ioannes de Anania, in cap.expoſuiſti hoc tit. Ego verò exiſtimo diſtinguendum cum Toleto lib.1.cap.63. n.4.fine. Leandro de irregul.tract.2.diſp.2.q.26. vt non ſit irregularis, ſi adhuc habet loquelam, niſi talis ſit loquela quæ excitat notabilem deformitatem, riſum, aut abominationem, quia tunc verè permaneret irregularis. Applicabis alia, quæ dico de muto, & Balbo infra in verſ.ad quintam.

Et ſic dicendum eſt, vt qui caret omnino den- 12 tibus, non ſit irregularis, quia illorum priuatio nec aufert loquelam, nec impedit vſum Ordinum, nec inducit notabilem deformitatem, & ſic nec irregularitatem, docent in terminis Maiolus de irregul. c.24. Archidiacon.in c.maritum 33.diſt. Tabiena, & Roſella, quos citat, & ſequitur Henriq.d.lib.14. c.8.lect.5.n.2. Saytus lib.6.de cenſ.c.8.n.16. Vgolin. de irregul.c.69. Filiuc.tract.19.c.6.q.5.n.171. Gibalin.c.3.q.2.conſect.2. Leander.d.diſp.2.q.29. Bauny tract.11.de irregul q.56.aſſert.5.pag.530.col.2. Bonacina de irregul.q.2.punct.2.n.6. Viuald.de irregul.

q. 154. † Non enim dentes inter membra nume- 13 rantur, vt cum aliis ſequitur Farinac.in fragm. litt. C, n.374. Barboſa in paſtorali dict.alleg.42.p.2.n.36.

Quare ſi non voluntaria, ſed ex iuſta cauſa vi- 14 delicet propter immenſos dolores, atque continuos, dentium euulſio fiat, reuera nū prohibebitur ſic læſus ordines ſuſcipere, & in illis miniſtrare, vt aſſerūt Borgaſius in tract.de irregul.hoc tit.p.5.n.4. Barboſa d.alleg.42.n.37. Quod ſi quis per iracundiam, & indignationem ſibi dentes extraxerit, etſi non eſſe irregularem dicat Narbona, de ætate ad humanos actus requiſita à n.11.c.13.n.16. ex Bonacina, Viuald.& Barboſa. Ego dico id tantum procedere niſi cum notoria culpa id fecerit; ſecus ſi occultè etiam cum indignatione, etſi defectus ſit notorius ſecundùm Abbatem, in c.ex parte circa medium hoc tit. quē refert, & ſequitur Maiol.lib.1. c.14 Henriq.dict.lib.14.c.8.n.2.& ibi.cum Speculatore, Archidiac. Tabiena, & Roſella, & Leander. ſic tenet ex Viualdo dict.diſp.2 q.31. addens nihil aliud voluiſſe Nauar.c.27.n.198.verſ.ſecundo.

Nec obſtant Abbas, ſub dicto cap. ex parte poſt 15 n.5. Saytus dict.lib.6 c.8. n.16. Bonacina dicta q.2. puncl.7. Viuald p.2.de irregularit.n.155.in fine, dicentes, vt qui etiam ex indignatione, aut impatientia ſibimet ipſi dentem, vel dentes euulſit, excuſſitque ab ordinibus non repellatur; quia debent

intelligi

intelligi iuxte diſtinctionem edductam; fatentur
verò Barboſa *in paſtorali dicta alleg.41. ſub n.37.*
Syluester. verbo *Corpore vitiatus*, Maiolus *lib.1.*
c.24. verſ. quod ita, vt ſi notorium ſit hanc euulſio-
nem ex indignatione proceſſiſſe, non de facili eſſe
Ordines concedendas.
16 De illo namque, qui pugno euulſit dentes al-
terius, & ſi Sotus, Cajetanus, & Suarez, quos re-
fert Baunij *dict. tract.11. q.25.* exiſtiment vt ſit ir-
regularis, quia in homine nomine membri, etiam
veniunt dentes; eo quod in hac materia membri
pars dicatur omnis, quæ ſpecialem aliquam ope-
rationem habet cum membro principali, hancque
probabilem vocet ſententiam Leander *tract.2. de*
irregularit. diſp.2. q.31. Nihilominus ex proximè
dictis, dico, vt non ſit irregularis; quia talis ex-
17 trahens dentem, non dicitur mutilator. † Et quia
pœnæ iuris in materia irregularitatis nunquam
ampliantur iuxta textum *in cap. ex quo 18. de ſent.*
excommunicat. lib. 6. vbi communiter Doctores,
Couar. *in cap. alma mater, eodem tit.1. p.§.6. n.9. &*
p.2. §.1. à num.6. & in clem. ſi furioſus 1. p. à num.3.
& §.1. Riccius *collect. 904. cum infinitis*, Barboſa
in dicto cap. ex quo, & nouiſſimè cum infinitis idem
Suarez *diſp 40. de cenſ. ſect.4. num.15.* Sayrus *lib.6.*
cap.2. n.4. Scotus *diſt.7. in 4 quæſt. vltima*, Sayrus
lib.7. diſp.57 dub.3. in fine, Hurtad. *diſp.1. de irregul.*
diff.3. Cornejo *diſp.1. dub.8.* Filliucius *tract.19. c.2.*
q.5 n.35. Bonacina *diſp.7. de cenſuris q.1. puncto 2.*
n.4. Pellizarius *tomo 2. tract 7. cap.5 ſect.1. num.5.*
Gibalinus *cap.2. q. num.4. de irregular.* Caſtr. Palaus
tract.6. diſp.6. puncto 2. n.1. & ſic docent in termi-
nis noſtri dubij Henriquez *lib.14. cap.8. num.2. in*
Marg. lit. S, Narbona cum aliis *vbi ſupra*,
Gibalinus *dicto cap.3. q.2. conſect.1.* Dentes enim,
vt dicunt Viuald. *de irregul. n.154.* Henriquez *ſupra*
num.1. lit. A, cum Innocent. & Bartol. Socino,
Couarru. *in dict. clem. n.7.* Nouar. *cap.27. n.206.* &
Baunij *dicta quæſt.25.* non ſunt membrum princi-
pale hominis, ſed ſolùm ſeruiunt ori.
28 De dentium prominentia extra os, dico vt pa-
riat irregularitatem; quia magnam profectò parit
deformitatem in facie: ſic docent Maiol. *lib.1. de*
irregularit. cap.24. Vgolinus *eodem tract. c.50. n.3.*
Bonacina *eodem q.2. puncto 2. num.6.* Baunij *dicto*
tract.11. q.56. aſſert.9. pag.530. col.2. Gibalin. *dict.*
19 *cap.3. q.2. conſect.2.* † addentes quemlibet licitè
poſſe ſibi dentes prominentes reſcindere, ſi inde
nullum periculum vitæ immineat, & tunc iam
ceſſante irregularitate poſſe ordinari.
20 Ad quintam quæſtionis partem de muto à na-
tiuitate, vel caſu facto, ſeu de Balbis; igitur de
muto, & lingua carente, & de eo, qui vſum lin-
guæ perdidit, aut non potente ſe explicare, reſ-
pondeo, vt ſit irregularis; ne promoueri poſſit;
quia propter impoſſibilitatem perdit etiam ordinis
executionem, docent ex D. Thoma *3. p. q.82. art.10.*
ad 3. Sotus *in 4. diſt.13 art. fin. ad 3.* Tabiena verbo
corpore vitiatus, n.2. §.1. in fine, Maiolus *lib.1. de*
irregularit. cap.26. n.2. Alphonſus Viuald. *tract. de*
irregularit. n.162. Iacob. de Graff. *lib.4. c.27. n.50.*
Henriquez *dicto lib.14. cap.8. § 2.* Diane *p.5. tr.6.*
reſ.22. verſ. dico ſecundo, Filliucius *tract.19. cap.6.*
q.5. n.170. Gibalinus *dicto cap.3. q.2. conſect.3.* Pa-
21 lizar *tom.2. tract.7. cap.5. ſect.2. q.14 n.61.* † addens
ex Diana eſſe probabile, quod ſtante neceſſitate,
& abſentia Sacerdotis idonei, poſſit miniſtrare mu-
tus Euchariſtiam ab alio præconſecratam, & om-
nes DD. reſpondent dubio noſtræ quæſtionis,
quod diſſimile eſt ab hoc vltimo; quia Sacerdos
mutus, ſiue quia caret lingua, ſiue quia vſum lin-
guæ perdidit, minimè poteſt baptizare, abſoluere,
conſecrare, &c. & ex Canone Apoſtol. 76. Leander
dict. p.2. tract.2. de irregularit. q.24. per quem, &
alij.
De Balbis inquam, vt Demoſthenes, qui cal- 22
culis ſub lingue poſitis R. litteram poſtea didicit.
† Et de illis, qui ſunt linguæ impeditioris, aut 23
bleſi, vt Moyſes, dico vt non ſint irregulares, niſi
fortè notabilem difficultatem in loquendo habe-
berent, vt docent Maiol. *dict. lib.1. c.25 n.3.* Iacob.
de Graff. *lib.4. c.27. n.50.* Sayrus *de cenſ. dict. lib.6.*
c.8. n.17. & 21. Hugolin. *de irregul c.46. n.3. & 4.*
Diana *dict. p.5 tract.6. reſ.22. ſub dicto verſ. in fine*,
Tolet. *lib.1. dict. c.93. n.4.* Villalobos *tract.21. p.1.*
diff.35. n.10. Leander *dicto tract.2. diſp.2. q.25.* Pel-
lizar *dicto c.5. ſect.2. q.14 n.61.* Bonacina *de irregul.*
dict. puncto 2. n.6. Barboſa *in paſtor. dict. alleg.42.*
p.2. n.35. cum Viualdo *p.2. de irregul. n.162.* † vbi 24
limitat concluſionem quando defectus ille eſſet
tam grandis, vt illum detineret, perfectè loqui,
aut verba explicare; quia tunc non eſſet ad ordi-
nes aſſumendus; & iuxta hoc debet interpretari
Henriq. *dicto lib 14. c.8. n.2. fine*, vbi negauit abſo-
lutè, etſi cum aliquo temperamento.

QVÆSTIO IIII.

An Surdus omnino, aut ſurdaſter, aut qui vna aure caret, ſit irregularis? An qui caret auriculis ſit irregularis, etiamſi crinibus poßit talem defectum detegere? Vel qui per ſeipſum auriculam totam, vel partem amputauit? Vel ille, à quo per inſidias, ſeu vi inimicorum abſciſſæ ſunt auriculæ? Vel qui in pœnam culpæ fuit priuatus auricula? Vel qui alium auricula priuat?

SVMMARIVM.

1 *Auris ſecundùm quoſdam eſt membrum corporis, alij negant, n.2.*
2 *Auris eſt tutela, & ornamentum.*
3 *Surdus omnino, verius eſt vt ſit irregularis ad ordines, n.4. & 6.*
5 *Surdaſter; id eſt qui difficulter audit, probabilius eſt, vt non ſit irregularis ad ordines contra aliquos, n.7.8. & 9.*
8 *Surdoſtritas non eſt de genere vitiorum, quæ arcet a ſacris ordinibus.*
9 *Auriculis carens omnino eſt irregularis propter deformitatem magnam, ſi nequis illam celare, aliàs ſecus, n.12. & 13.*
13 *Auricula etſi ſit verè membrum, eius carentia non facit irregularem, niſi ex magna deformitate, n.14.*
14 *Aurium inciſionem patiens propria culpa, ſit irregularis, etiamſi in parte ſit abſciſſus per dicta, n.15.*
16 *Aurium abſciſſio facta per inſidias inimicorum, non facit quem irregularem.*
17 *Aurium carentia fortuito, aut infirmitate accidens, non reddit quem irregularem.*
18 *Auricularum abſciſſionem in pœnam facta propter infamiam, ſit irregularis, vt n.19.*
20 *Auriculam alium priuans, verius eſt vt non*

ſit irregularis, ſicut nec eſt ille, qui alium dentibus priuat, n.21.

1 AD primam difficultatis partem, & ad alias, non ſine difficultate reſpondent DD. quia quidam exiſtimant aurem eſſe membrum, per gloſſam *in c. ſingula* verſ. *oculos diſt.* 89. Sotus *de Iuſt. lib.* 5. *q.* 2. *art.* 1. Maiol. *lib.* 1. *de irregul. c.* 25. *n.* 5.
2 Farinac. *in fragm. crim. litt.* C, *n.* 475. † Alij inquam dicunt aurem non eſſe membrum cum neceſſaria non ſit auditui, ſed potius tutela, & ornamentum vt tenent Nauar. *in manuali c.* 27. *n.* 223. verſ. *ſeptimo infertur*, Couar. *in clem. ſi furioſus p.* 3. *in initio n.* 8. verſ. *primam*, Henriquez *lib.* 14. *c.* 8. §. 3. *in princip* Riccius *in praxi aurea reſ* 67. *n.* 2. & ſic iuxta diſtinctionem prædictam reſpondendum affirmatiuè, ſiue negatiuè; ſed ego de vnoquoque caſu ſentio reſoluendum modo ſequenti.

3 Igitur de ſurdo omnino, etſi Henriquez *lib* 14. *c.* 8. *n.* 3. expreſsè, & abſolutè dicat quod ſurdus non eſt irregularis, licet non ſit eligendus in Pontificem, quamvis permanere debeat, ſi eligatur *ibi litt.* Z, cui fauent ſatis Baunij *tr.* 11. *de cenſ. q.* 76. verſ. *primum dubium*, Nauar. *lib.* 1. *conſ.* 7. & 8. *hoc tit.* quatenus docet, etſi cum difficultate poſſe iure
4 defendi. † Adhuc dici debet, vt ſit irregularis; ſic vt non poſſet ad Sacerdotiũ promoueri, eo quod talis nequit celebrare abſque occaſione riſus, & ludibrij, Viuald. *de irregul. n.* 156. in antiquis per verba ſequentia, *Surdus omnino*, id eſt, *qui ſenſu caret audiendi, minimè eſt ad Clericatum admittendus*, vt probatur *ex canon.* 76. *Apoſtol.* Filliuc. *tr.* 19. *c.* 6. *q.* 5. *n.* 169. ex Maiolo *lib.* 1. *dict. c.* 25. *n.* 1. Bonacina *de irregul. q.* 2. *puncto* 2. *n.* 7. Nauar. *vbi ſupra*, Sayrus *lib.* 6. *c.* 8. *n.* 17. Pellizar. *de irregul. tom.* 2. *tr.* 7. *ſect* 2. *q.* 33. *n.* 59. Leander *tr.* 2. *diſp* 2. *q.* 15. Gibalinus *c.* 3. *q.* 7. *correct.* 3. Caſtrus Palau *diſp.* 6. *c.* 11. *n.* 3. Layman *in Theolog. Morali dict. tr. lib.* 1. *tr.* 5. *p.* 5. *c.* 7. *n.* 1. Diana *p.* 5. *tr.* 6. *reſ.* 22. *in princ.* vbi dicit quod ſurdus, & qui nullomodo audire poteſt iure canonico, irregularis eſt; & ideò nec promouendus eſt, & promotus deiiciendus.

5 Surdaſter verò; id eſt qui difficulter audit, probabilius eſt, vt non ſit irregularis; quia non inuenitur prohibitus ordinari in toto iure canonico; eo quod vitiũ aurium hoc, niſi in omnino ſurdo, non eſt cur inducat irregularitatem. Poteſt enim ſurdaſter abſolutè celebrare vitando omnem occaſionem ludibrij, & riſus; ſi tamen poſſit audire mini-
6 ſtrum ſibi reſpondentem. † Ob quod adducti iam relati, Maiol. Bonacin. Viuald. Diana, Pellizar. Baunij, Gibalinus, & alij de omnino ſurdo, etiam dixerunt non poſſe celebrare ſine ludibrio, & riſu; quia nimirum dum recitaret ante celebrationem Miſſæ Pſalm. *Iudica me Domine*, vel non ſpectaret reſponſionẽ miniſtri, vel tardè proſequeretur poſtquam miniſter reſpõdet, vel vocem eleuaret altiorem ſolito, quod in ſurdaſtro non ſic inuenitur.

7 Quare non eſt audiendus Comitol *lib.* 6. *q* 55. quem referunt Baunij *dict. tract.* 11. *de cenſ. q.* 76. verſ. *primum*, Leander *dicto tr.* 2. *diſp.* 2. *de irregul. q.* 16. dum affirmauit ex regula generali noſtri tituli, vt ſurdaſter, quia vitiatus corpore non ſit ordinandus, cum ſurdaſtritas ſit vitium auditus, ſeu
8 aurium, quæ ad corporis integritatem pertinet. † Nam reſpondeo cum iam relatis ſurdaſtritatem non eſſe de genere eorum vitiorum, quæ à ſacris ordinibus arcent, cum ad Diuina celebranda officia eum, quem afficit, non reddat abſolutè inhabilem, neque indecorum miniſtrum, ſed ſecundùm quid: ita illi. † Et ſic Barboſa *in paſtorali dicta* 9
alleg. 42 *ſub n* 39. *in fine*, dixit cum Nauarro *dicta conſ.* 6. & 7. *hoc tit. n.* 3. & 4. in nouis, quod ſurdaſtri etſi Præſbyterio poſſint inſigniri; cum nullibi prohiberi videantur, quod de omnino ſurdo vix poſſe defendi ait; indeque infert illis, qui Presbyteralem ſuſceperint ordinem vtilem eſſe diſpenſationem etſi non neceſſariam, qua permittatur à Papa, vt in occulto ſine ſocio aliquando celebrent; & de ſurdaſtro ſunt etiam ad idem videndi Reginald *lib.* 30. *c.* 6. *n.* 50. Sayrus *de cenſ. lib.* 6. *c.* 8. *n.* 17. Bonacina *dict. q.* 2 *puncto* 2. *n.* 7. Riccius *dicta reſol.* 37. *in praxi aurea*, Filliucius *dicto tr.* 19. *c.* 6. *q.* 4. *n.* 169. & cum Barboſa *ſupra* Humobonus *tr.* 14. *in fine pag.* 466.

Ad ſecundam quæſtionis partem de illo, qui ca- 10
ret auriculis, ex dictis reſpondeo probabilius eſſe, vt ſit irregularis propter deformitatem, ſi talem deformitatem celare nequit; quia carentia auricularum, magnam profectò, & publicam adducit deformitatem; Nauar. *in man. dict. cap.* 27. *num.* 223. verſ. *ſeptimo infertur*, & *in hoc titulo*, *conſ.* 5. *in* 2. addit Bonacina *ſupra puncto* 2. *n.* 7. Auila, Caſtrus Palaus, & Leander illico refe-
rendi, † qui dicunt contra Henriquez *lib.* 14. *c.* 3. 11
n. 3. dicentem non eſſe irregularem; quia auricula ſeu cartilago exterior, non eſt membrum, vt diximus *hic num.* 1. cum ſolùm deſeruiat ad ornatum; quod verum fatemur iuxta ſententiam tenentium non eſſe membrum, vt *ibi*; ſed negari non poſſe ex alio capite ob deformitatem, quam carentia auricularum, accuſat eſſe irregularem, & hoc verius ſi propria culpa contigiſſet, v. dico *infra*.

Quod ſi defectus ille auricularum tegi poſſit; 12
ſic vt deformitas non appareat, exiſtimo, vt probabilius tenendum, quod non ſit irregularis defectum illarum patiens; quia iam verè deformitas ceſſat; & ſic irregularitas, quam inducebat; & quia vt proximè diximus auricula non eſt membrum, vt docent Couar. *in clem. ſi furioſus* 3. *p. in princ. num.* 8. cum aliis, quos ſequitur Henriquez *lib.* 14. *cap.* 8. *n.* 3. *littera* E, Auila *p.* 7 *diſp.* 3. *dubio* 1. verſ. *ſequitur ſecundo*, Ægidius *diſp.* 18. *dubio* 13. *num.* 108. Bunacina *de irregul. dicta q.* 2. *puncto* 2. *num.* 8. cum Filliucio *dicto tr.* 19. *cap.* 6. *q.* 5. *n.* 169. vbi nihil videtur dixiſſe Diana *ſupra dicta p.* 4. *tr.* 2. *reſ.* 73. *in fine*, Leander *dicto tr.* 2. *diſp.* 2. *reſ.* 18. & 19. Bæſſeus verb. *irregularitas* 2. *num.* 5 Layman. *lib.* 1. *tr.* 5. *p.* 5. *c.* 7. *n.* 1. Caſtrus Palaus *diſp.* 6. *puncto* 11. *num.* 3.

Nec obſtant Nauar. *vbi ſupra*, Maiolus ex gloſſa 13
in c. ſingula diſt. 89. Caietan. 2. 2. *q.* 65. *art.* 1. Sotus *lib.* 5. *de Iuſt. q.* 2. *art.* 1. Viualdus *de irregul. n.* 158. in antiquis, dicentes quod omnes, qui affirmant auriculam eſſe verè membrum, & inter membra connumerari, debeant etiam affirmare, vt carens dictis auriculis, quia vitiatus corpore, ſit irregularis: nam licet hæc ſententia ſit probabiliſſima, eſt tamen probabilior proximè adducta *à n.* 10.

De illo qui per ſe ipſum auriculam, ſeu partem 14
abſtulit, in quo puncto dico quod etſi, talis non ſit irregularis ex ſola carentia; quia auris non eſt membrum, & minus quando carentia eſt modica per illa quæ dixi ſupra *in c.* 1. ex doctrina textus *in c fin. hoc tit.* ſed quia *ibi* ex doctrina *dict. c.* 1. reſolutũ eſt modicam digiti carentiam culpa Presbyteri, de quo *ibi*, indiguiſſe diſpenſatione, vt Presbyter ille poſſet miniſtrare, & per conſequens in hoc caſu quamtumvis legi poſſit auricula abſciſſa, ſeu pars abſciſſa ſit minima, ſeipſum abſcindens, maneat

neat irregularis; quia etiam modica deformitas ex culpa propria incurſa generat irregularitatem, & patet ex dictis ibi, per textum in cap. quia partem diſt. 55. doceot omnino videndi Nauar. in manuali dicto cap. 2?. num. 198. Leander dicto tract. 2. diſp 2. quæſt. 21. Viuald. ſupra num. 158. Bautij tract. 11. quæſt. 56. aſſert. 3. & 5. Caſtrus Palaus dict. diſp. 6. puncto 12. n. 1.

15 Et comprobant Mainl. lib. 1. de irregul. cap. 25. num. 5. & 6. Henriquez dicto cap. 8. §. 3. Auila dicta p. 7. diſp 3. dubio 1. Conink. diſp. 18. num. 108. Bonacina dicto puncto 2. num. 2. Viuald. p. 2. tit. de irregul. num. 158. verſ. prima ſit, Campanillus in diuerſ. iuris canon. cap. 17. num. 41. Barboſa dicta alleg. 42. ſub. num. 49. p. 2. dicentes aurium carentiam propria culpa, aut notorij peccati cauſa accedentem, inducere irregularitatem; quia tunc infamia incurritur; quod intelligo verum tunc ſi eſt notorium, quod per indignationem, & impatientiam fecit ſibimet abſciſionem, aliàs non, iuxta Anton. & Cardin. in dicto cap. fin. hoc tit. & hoc licet Villadiego, quem refert Leander dubitet qui debet intelligi iuxta diſtinctionem adductam.

16 Ex his infertur ad dubium quando per vim, aut inimicorum inſidias præciſæ ſunt auriculæ alicui, quia cùm in hoc caſu nulla culpa ex parte abſciſſi data ſit, non erit irregularis, nec prohibebitur promoueri ad ordines iuxta quæ dixi ſub dicto cap. 1. per textum in dicto cap quia partem diſt. 55. in 2. eius parte, & cap. luter ibi, & in dicto cap. fin hoc in tit. de quo ſub dicto cap. 1. in fine quæſt. 2. docent in terminis Henriquez dict. lib. 14. cap. 8. num. 3. Maiol. ſupra cap. 25. num. 5. Viualdus ſupra num 160. Leander dicta diſp 5. quæſt. 55. &

17 alij, qui idem dicunt de illo, qui fortuito, infirmitate, aut alia cauſa ſine peccato auribus eſt orbatus: & confirmatur ex dicendis infra hoc tit. per textum in cap. 3. cap. 5. hoc tit. de ſexto incunabulis, aut ex iuſta cauſa, & tenent etiam Auila de conſ. dicta p. 7. diſp. 3. dubio 3. Conink. dicta quæſt. 17. dubio 13. num. 108. Diana dicta p. 4. tr. 5. reſ. 73. in fine, Nauarrus dict. cap. 27. num. 222. Barboſa dicta alleg. 42. p. 2. ſub dicto num. 39. circa finem.

18 Ad tertiam quæſtionis partem quid dicendum de illo, qui in pœnam culpæ fuit priuatus auricula? Et licet Henriquez dicto lib. 14. cap. 8. n 3. littera A, & Maiolus dict. cap. 55. num 5. videantur docere, vt non ſit irregularis, quorum dictum ſuffragari poteſt, eo quod vt diximus iuxta probabiliorem ſententiam, auris non ſit mem-

19 brum. † Sed quia talis ex alio capite propter infamiam, ſcilicet manet irregularis; ideò contra illos dico, vt non poſſit ordinari ſine diſpenſatione; quamtumvis capillis poſſiet tegere illud vitium; quia talis ex culpa propria, & admodum notoria, ac nota publica in iudicio fuit auricula mutilatus, vt ſic infamis apud omnes maneret: ita docent Viuald. de irregul. ſupra num. 159. & Leander dicto tract. 5. quæſt. 50. diſp. 6. imò & ipſe Nauar. ſupra num. 166. à quo diſcedere non videtur Henriquez ſupra, dum ait probabile eſſe ob infamiam eſſe illum irregularem.

20 Ad quartam quæſtionis partem de illo, qui alium auricula priuat, videtur pro affirmatiua ſententia, quod retulimus ſupra quæſt. præced. de de illo qui pugno, euulſit dentes alterius in verſ. ad quartam, ibi: De illo namque, vt in puncto etiam affirmant Nauar. in man dict. cap 67. n. 206. & 516. §. 1. Maiolus de irregul. cap. 90. num. 5. & alij eſſe irregularem, † Sed mihi probabilius videtur vt non ſit irregularis; quia ſicut in dicto verſ. 21
reſoluimus dentes non eſſe membrum principale hominis, ſic nec auriculas ex dictis hic à num. 1. & ſic in terminis docent Henriquez, vt qui alterum priuat auricula non ſit irregularis: ita Henriquez dicto lib. 15. c. 8. n. 3. & ipſe Nauar. conſ. 79. de ſent. excom. ex eo eo quia qui alterum auricula priuat non eſt irregularis, Leander dicto tr. 3. diſp. 2. q. 23. dicens hanc eſſe probabiliorem ſententiam cum Couar. dicta 3. p. in princ. & in eodem tract. de irregul. vberius diſp. 17. q. 7.

QVÆSTIO IV.

An habens barbam carroſam, aliavè deformitate maculatam, ſit irregularis? Et an qui capillis caret ob morbum gallicum, aut ſimilem? Et an habens cicatrices in facie, ſeu faciem deformem? Et an color Æthiopis ſeu Mauri faciat ordinandum irregularem? Vel gibbum habet vulgò lobanillo *in facie?*

SVMMARIVM.

1 *Barbam carroſam habens, ſeu alia infirmitate maculatam non eſt ordinandus. Et quid de tingente barbam*, n. 2.

3 *Capillis carens ob morbum gallicum, ſeu alium, regulariter non eſt irregularis ad ordines, & pendebit ab Epiſcopi arbitrio, aliis de cauſis, vt* n. 4.

5 *Cicatrices in facie, ſi deforment ordinandum, illum reddunt irregularem, iudicio, Epiſcopi arbitrandum*, n. 6.

7 *Perſonæ claritas in interiori, atque exteriori exigitur, in celebraturo Eucharistiæ Sacramentum.*

8 *Color Æthiopis, aut Mauri non prohibet quem ordinari, quia talis non parit deformitatem, &* n. 9. *contra Ugolinum, qui intelligitur, ſi niger ordinatus inter candidos riſum cauſaret, vt* n. 10.

11 *Gibbum habens in facie vulgò* lobanillo, *ſi deformis redditur, & ſcandaloſus, eſt irregularis Epiſcopi iudicio.*

AD primam difficultatis partem ſuppoſitis quæ dixi ſub q. 2. de habentibus labia corroſa ſub verſ. ad tertiam, ibi: Nec obſtare, nunc videtur reſpondendum cum Campanil. in diuerſ. iuris nat. Rub. 1?. c. 17. n. 98. & Barboſa ſub alleg. 42. p. 2. de officio Epiſcopi n. 4. ordinandum non eſſe eum, qui barbam carroſam habet, aliavè deformitatè maculatam, & hoc iuxta diſtinctionem appoſitam ſub dict. verſ. ad tertiam q. 2. quia ſi deformitas fuerit parua, non ſit. 1

Quare optimè idem Campanil. n. 99. dicto c. 17. quẽ videtur ſequi Barboſa d. n. 41. in fine, dixit non eſſe admittendam ſententiam Maioli lib. 1. de irregul. c. 20. verſ. vltimo aſſerentis barbam tingentes; nonniſi poſt pœnitentiam admittendos eſſe, & quandoque deponendos: & ad hoc poſſunt applicari, quæ docent DD. per textum in c. ſi quis 4. & c. Clericus 5. ibi, Clericus neque comam nutriat, nec barbam. de vita, & honeſt. Cleric. 2

3 Ad ſecundam quæſtionis partem, an ſit ad or-
dines irregularis, qui capillis caret ob morbum
gallicum? Et pro negatiua ſententia videtur
reſpondendum, cum capilli inter corporis mem-
bra non debeant, annumerari, potiuſque ad or-
natum corporis ſpectent, ſicut de auriculis multi
dicunt; & quia vt teſtis eſt Vgolinus, nemo au-
deat affirmare, nùm ſint membra, *in tract. de ir-*
4 *regul. cap. 4. §. 5. ſub num. 1.* † Et quidquid hoc
ſit Campanillus *dict. cap. 17. num. 36. in fine*, quem
refert, ac videtur ſequi Barboſa *dicta alleg. 42. in*
paſtorali num. 24. talis defectus poterit operari ir-
regularitatem Epiſcoporum arbitrio, non ſolùm
ob fœditatem, ſed etiam quia aſpectus huiuſ-
modi affectus memoriæ omnium, aut repetit,
aut mandat illius cauſam, incontinentiam,
aut aliam nequiorem, ſcandalum producen-
tem.

5 Ad tertiam quæſtionis partem, an habens ci-
catrices in facie ſit irregularis, iam *ſupra* cum Bar-
boſa, & ab illo relatis *dicta alleg. 41. num. 15.* dico
quod ſi facies ita eſſet deformis, quod foret ma-
culata, & ſcandalum videntibus pareret, ſic nota-
6 tus ſit irregularis. † Propter quod in puncto no-
ſtro dicendum eſt quod ſi cicatrices in facie pa-
riant notabilem deformitatem (quod iudicio Epiſ-
copi relinquitur) ſic cicatricatus ſit irregularis,
ſecus aliàs: ita etiam in terminis Filliucius *dicto*
tract. 19. cap. 6. quæſt. 5. dicto 4. num. 171. & antea
7 Viuald. *de irregul. n. 147.* † Inquiens quia ad excel-
lentiſſimum Euchariſtiæ myſterium celebrandum
in quo Chriſti diuinitas, & humanitas continetur
claritas perſonæ in interiori, atque exteriori ho-
mine requiritur: Sequitur Leander *in eodem tract.*
p. 2. diſp. 2. q. 38. Gibalinus *eodem tr. cap. 3. q. 2. con-*
ſect. 3.

8 Ad quartam quæſtionis partem an color Æthio-
pis, aut Mauri faciat quem irregularem? Et vi-
detur negandum; quia color in facie non eſt
quid eſſentiale, ſed accidentale; & ſic Mauros,
& Æthiopes faciem nigram habentes nõ eſſe irre-
gulares dixerunt Maiolus *dicto lib. 1. cap. 21. n. 2.*
Bonacina, *dicta quæſt. 2. puncto 2. num. 11.* Barboſa
in paſtorali dicta alleg. 42. p. 2. num. 26. non enim
aliquo iure prædicti ſunt ordinari prohibiti, &
docent Viualdus *num. 148.* Pellizarius *tom. 2. tr. 7.*
cap. 5. ſect. 7. quæſt. 10. num 55. ex Diana *p. 4. tr. 21*
9 *reſ. 84.* † quia inquiunt huiuſmodi niger, aut
fuſcus color non parit deformitatem, aut terro-
rem.

10 Et licet Vgolinus *de irregul. dicto cap. 50. n. 4.*
affirmet, vt talis color in facie, faciet quem irre-
gularem; dico nullomodo ſic procedere apud
gentes nigras, dubium poſſet eſſe apud gentes
candidas, & tunc ſi Sacerdos niger incuteret de
facili riſum, aut terrorem, inter tales gentes
irregularitatem producere illum colorem, viden-
tur ſentire Filliucius *ſupra num 171.* Clarus Bau-
nij *de cenſ. tract. 11. cap 56. aſſert. 2.* in verbis ſe-
quentibus: *Qua ceſſante cauſa, ceſſat quoque effe-*
ctus, cap. 70. de appellationib. & ſic Leander *de ir-*
regul. tract. 2. diſp. 2. quæſt. 39. concludit quod vbi hor-
rori non eſt, aut ſcandalo membri additio, aut
fectus ceſſat irregularitas; indeque leproſum in-
ter leproſos (vt iam *ſupra* dixi) Æthiopem inter
Æthiopes ritè ordinatos celebrare poſſe ſine
culpa.

11 Ad vltimam quæſtionis partem, de illo, qui
gibbum vulgò *Lobanillo*, habet in facie, ſeu in
collo, reſpondeo, vt ſit irregularis ſi ſit talis, quod
ad riſum, horrorem, vel ſcandalum moueat, vt
docent Viuald. *de irregul. num. 148.* ex Abbate, In-
nocent. Andrea, & Maiolo, Leander *ſupra q. 40.*
dicentes hoc relinqui iudicio Epiſcopi ex noſtro
textu, *& c. 1.* iam dictis, & comprobatur ex diſtin-
ctionibus præhabitis.

AD TEXT IN CAP. III. IV. & V. hoc titulo.

PRÆMISSVM.

SVMMARIVM.

1 *Virilium abſciſionem patientes ſunt in tri-*
plici differentia ad effectum ordines reci-
piendi.

2 *Mutilatus paſſiuè differt, ab mutilato*
actiuè.

3 *Abſciſſus in parte membri propria voluntate*
eſt irregularis, etiam ſi ſit de membro oc-
culto non deferente deformitatem, ſi culpa
ſit notoria, vt num. 4.

HÆ tres deciſiones Clem. III. *in cap.* 1
ex parte 3. & in cap. ſignificauit 4. alia
Innocent. *in cap. ex parte 5.* pertinent
ad tres caſus eiuſdem ſpeciei, quate-
nus loquuntur de illis, quorum virilia abſciſa
ſunt, vel ſine voluntate, vt in incunabulis exi-
ſtentibus, ſeu ſine affectatione, vt ſi ſecti ſint
per inſidias, aut à Barbaris, ſeu de illo qui ſibi
fecit abſcindi, vt gratior Deo redderetur exiſti-
mans ſibi licere propter talem finem, vel de illo,
qui ex iuſta cauſa, vt infirmitate &c. vt in prædi-
ctis omnibus capitibus; & de illis, qui ſe adfecta-
runt caſtrari, cum ſani eſſent, vel ſe abſcinde-
runt, aut ab aliis abſcindi fecerunt. Et cui
diſpenſatio competat iuxta quæſtiones ſequen-
tes.

Et vt ad ſingulas deſcendamus oportebat hic 2
repetere nonnulla generalia pro doctrina de qui-
bus *ſupra in Rub. & ibi in fine*, in verſ. *& quia*,
vbi cum Suarez poſui diſtinctionem inter paſſiuè
mutilatum, ſiue actiuè propria voluntate abſci-
ſum. † De hoc enim vltimo Doctores aſſerunt 3
abſcindentem ſibi partem membri fieri irregula-
rem, quamvis non ſit notoria eius culpa, inter
quos Toletus *in ſumma lib. 1. cap. 63. in vltima re-*
gula, Molina *de Iuſt. tract. 3. diſp. 67. n. 8. & diſp.*
70 n. 16 Suarez *de cenſ. diſp. 51. ſect. 2. n. 6. & 8.*
vbi aſſerit quod quamvis non directè ſe ipſum
mutilet; ſed ab alio, ſi tamen ſua culpa mutile-
tur, & abſciſio ſit alcuius membri principalis,
ſemper irregularitas inducetur, etiam ſi mem-
brum illud ſit occultum, & non impediat vſum
ordinis, nec afferat aliquam deformitatem, quæ,
vel ſcandalum in vſu ordinis inducat, vt docue-
runt Nauar. *in manuali, cap. 27. num. 198.* & aliis
cum Hoſtienſi, Ioanne Andrea, vt in caſibus quæ-
ſtionum ſequentium apparet.

Imò & procedere dicunt etiam ſi totum 4
membrum abſciſſum non ſit, ſed tantùm pars,
dum tamen adſit notoriè culpa iuxta ſententiam
aliorum, qui expoſcunt in omni euentu culpam
notoriam, inter quos idem Plaza *de delictis c. 24.*
num. 13. Iacob. de Graff. *in deciſionibus aureis lib. 4.*
cap. 27.

cap.27.num 41: Vgolinus *de irregul. cap.51. num.7. & 52. num.5.* Henriquez *in ſumma lib.14. cap 8. §.4. lit. X, & cap.19.* quos ſic explicat Barboſa *in paſtorali dicta alleg. 42. ſub dicto num.12. verſ. in aliis*, vbi dicit quod in notoriam culpam incidit, qui voluntarie ſibi mutilat.

QVÆSTIO I.

An qui non ſua ſponte ſed incunabulis caſtrati ſint fiant irregulares? Et an qui caſu aliquo ſine culpa aliqua? vel ſi à Barbaris abſciſſus ſit? vel qui caret abſque culpa teſticulis?

SVMMARIVM.

1 *Caſtratus non ſua ſponte, ſed incunabulis non eſt irregularis*, vt n.3.

2 *Abſciſſus in parte neceſſaria ad ordines, irregularis fit*, vt n.4.

3 *Facies caſtrati iam adulti non reddit illum irregularem propter defectum apparentem iam eo tempore, cum non reddat illum deformem.*

4 *Spadones, & Eunuchi communiter poſſunt ordines recipere, & beneficia obtinere.*

5 *Sectus vel caſtratus propter infirmitatem, aut languorem, vel ita natus, non eſt ordinari prohibitus, & in ſuſceptis miniſtrare*, num.6.

7 *Caſtratus de conſilio medicorum poteſt ad Sacros Ordines promoueri ſine vlla diſpenſatione, aliter ſi ſine tali Concilio*, vt numero 8.

9 *Abſciſſus à Barbaris, vel per inſidias hominum, aut aliam perſecutionem, non prohibetur ordinari, nec in ſuſceptis miniſtrare.*

10 *Abſciſſus à Barbaris; aut per inſidias poteſt eligi Epiſcopus, vel ſi in perſecutione ei virilia abſciſſa ſint*, n.11.

11 *Virilia ſecta alicui Dominorum poteſtate, non prohibent illum ordinari.*

12 *Teſticulis abſque culpa carens non eſt irregularis.*

1 AD primam quæſtionis partem reſpondent DD. per textum *in dicto cap. ex parte 3. hoc tit.* cum aliis duobus ſequentibus, & per textum *in cap. ſi quis à medicis, cap. eunuchus de, ſumptus ex Can. Apoſtol.21. & cap. ſi quis pro ægritudine, cap. ſi quis in infirmitate, cap. lator, cap. præterea diſt.55.* vt qui non ſua ſponte, ſed incunabulis caſtratus ſit, vel abſciſſus, licitè ad ordines promoueatur, vt colligunt Ordinarij Abbas, Antiq. Zabarella Bellamera, Ioan. Andr. Innocent. Hoſtienſ. Butr. Collect. Anan. Ancharan. Panormit. Viuian. *pag.* 332. Alagona, Anton Auguſtin. & alij, quos ſequitur Barboſa *hic num.1.* Zenedus cum aliis, *collect.69.* Henriquez *in ſumma, lib.14. cap.8. §.1.* Nicolaus Garcia cum infinitis, *de benefic. p.7. c.12. num.7.* Sayr. *in clauis Regia lib.7. cap.9. à num 34.* Belletius *diſquiſit. clerical. p.1 tit. de diſciplina cleric. §.7. num.16.* Campanil. *in diuerſorio iuris Canon. Rub.11. cap.17. ſub num.124.* idem Barboſa *in dicto cap. ſi quis à medicis cum duobus ſequentibus dicta diſt.55. & in paſtorali alleg.42. p.2. ex n.12. & 14.*

2 Sed contra hoc, & alia quæ in hac generali quæſtione ſubſequuntur, videntur obſtare: nam quoties ſine culpa aliqua pars membri abſciſſa eſt, propter quam quis deformis redditur, fit irregularis, vt contingit, in illo, qui orbatus eſt Pollice digito, aut alio quouis digitorum requiſito ad conſecrationem per textum *in cap. 1.* & melius, *per cap. fin. & gloſſam ibi*, noſtri tituli, & à relatis ex dictis, ſub præmiſſo, Barboſa *in paſtorali ſub dicto num.12. in principio*: quare Sotus *lib.5. de Iuſt. & iure quæſt.2. art.1.* Caietanus 2. 2. *quæſt.65. art.1.* affirmarunt, vt qui caret abſque culpa teſticulis ſit irregularis.

3 Adhuc hac obiectione non obſtante, dicendum eſt in caſu noſtri textus, & de quo inquirimus, vt ſic ſectus non ſit irregularis; quia ex huiuſmodi defectu nulla exterior deformitas, nullaque inhabilitas ad altaris miniſterium, imò nec vllum ſcandalum oritur, ob quod ea iam adductis firmandum eſt, incunabulis ſectus eſt, nullo modo ſit irregularis; quia ille defectus eſt occultus, qui quamvis iam adultis, atque viris factis appareat in facie, ſed non eſt talis, vt reddat ordinandum fœdum, atque formidoſum, & ſcandaloſum viſui: ita docent etiam Nauar. *in manuali dict. cap.27. num.199. & lib.1. conſil. hoc tit. in editione noua conſ.2.* Viuald. *de irregul. num.169.* Toletus *lib.1. dict. cap.63. num.7.* ex Innocent. *in cap. ſignificauit hoc tit.* Filliuc. *tract.19. cap 6. quæſt.3. num.159.* Bonacina *de irregul.* Bonacin. *in 10 tract. quæſt.2. puncto 2. n.3.* Leander *tract.2. diſſ.2. q.55.* Lublinus verbo *irregularitas num.22.* Llamas *1. p. method. cap.12. §.5.* Gibalinus *cap. 3. quæſt.2. conſect.4.*

4 Contraria ſententia intelligitur de illo, qui abſciſſus eſt in parte neceſſaria ad ordines, vt in exemplo digiti pollicis, cuius defectus eſt exterior, & ſcandaloſus, vt patet ex his, quæ dixi latè *ſub cap.1. penult. & fin. huius tituli*; propter quod in textu noſtro in verbo *eunuchus*, communiter docent DD. quod eunuchi, & ſpadones poſſunt ordines aſſumere, & beneficia obtinere, vt docuerunt iuxta concluſionem adductam *hic num.1.* & in verſ. *adhuc*, Barboſa *hic num. 4.* ex Rebuffo *in comment. l. ſpadonum 128. verſ. quo ſpadones ff de verb. ſignif. pag.128.* & alij iam relati, & referendi hic in verſ. *ad vltimam*.

5 Ad ſecundam difficultatis partem de illo, qui
caſu aliquo, & nulla culpa ſua abſciſſus eſt, reſ-
pondent *ſupra* adducti DD. per fundamenta ex
num.1. poſita, dicentes adeo vera eſſe, vt ſiquis
ſectus fuerit, vel caſtratus; videlicet propter in-
firmitatem, aut langorem, vel ſi ita natus ſit poſ-
ſit fieri Clericus, † etſi iam ſit poſſit in ſuſceptis 6
miniſtrare ex *dict. cap. ſiquis a medicis 55. diſt. dict. cap. eunuchus, cap. ſiquis pro ægritudine, dicta cap. ſi quis in infirmitate, cap. lator, cap. præterea dicta diſt.* & ex noſtro textu, *& cap. fin. hoc titulo*;
Barboſa *ſupra dicta alleg.42.* cum Couarru. Belle-
tio, Nicolao Garcia, & aliis adductis. † Et in tan- 7
tum procedere dicunt Nauar. *dicto conſ.1.* Sayrus *hoc tit. diſt.3.* Barboſa *in dicto cap. ſi quis à medicis 55. diſt.* vt ſi ſit caſtratus aliquis de conſilio medicorum poſſit ſine vlla diſpenſatione ad ſacros ordines promoueri ab Epiſcopo.

8 Et quamvis Toletus *dicto lib.1. cap.63. num.7. verſ. ex hac regula*, Balſamon. *in canone 24. Apoſtolorum*, affirment irregularitatem eſſe qui ob ægri-

 tudinem,

tudinem, aut aliam neceſſitatem ſibimet virilia abſciderit, hoc poteſt contingere, quando quis ex proprio Conſilio, non autem medicorum, alteriuſve periti abſciderit, vel ſi caſu non haberet alium hominem peritum, qui talem actionem exercere poſſet ſecus ſi haberet, vt ſentiunt Syluester verbo *Corpore Vitiatus quaeſt.2.num.3.* ex Raym. Maiol. *lib.1.cap.15.* quos citant, & ſequuntur Viualdus *ſupra num.170.* Leander *dict.diſp.2.quaeſt.60.* Gibalinus *ſupra conſecta .4.* verſ. *dico tertio.*

9 Ad tertiam quæſtionis partem de illo, qoi à Barbaris abſciſſus eſt, vel per hominum inſidias, aut aliam perſequutionem, vt poterit ordinari, & in ſuſceptis miniſtrate, cum careat culpa: docent
10 communiter Doctores per textum noſtrum. † Et in tantum dicunt procedere vt talis poſſit in Epiſcopum eligi, vt dicunt Campanillus *in diuerſ. iuris canonici Rub 11. cap.17 num.16.* Barboſa *hic*
11 *num.1.in princip.* † Vel ſi in perſequutiooe ei virilia abſciſa ſint, *d. dict.cap. eunuchus diſt.55.* Nauar. Henriquez, Viualdus Toletus Filliucius, Bonacina, Lublius Llamas, Gabalinus, Leander, & alij, *num.1.* adducti, & *num.3.* & idem DD. dicunt ſi Dominorum poteſtate alicui virilia ſecta fuiſſent, Barboſa cum Garcia, Sayro, Bellet, Campanillo, iam adductis, *in dicto cap. ſi quis à medicis, & dict.cap.eunuchus, & in paſtorali dicta alleg.42.ſub dicto num.14.*

12 Ad quartam quæſtionis partem de illo, qui caret abſque culpa teſticulis, ex dictis facilè reſpondetur, vt non ſit irregularis, vt docent omnes, *ſub n.1.& 3.* adducti.

QVÆSTIO II.

An qui ſpontè, aut ſine iuſta cauſa ſibi virilia amputauit, aut fecit amputari, ſit irregularis? Et quid ſi ex indignatione, aut ſua culpa acciderit? Et an ſit irregularis ille, à quo dante operam rei illicita virilia amputata ſint, vt ſi v. g. deprehendatur in adulterio? Vbi de aliis caſibus? Et an qui zelo caſtitatas ſibi per ſe, vel per alium amputauit virilia? Et quid ſi id fecerit ob conſeruandam vocem? Et an incurrat irregularitatem qui euirationem, iuſſam à tyranno, vel quamcumque aliam mutilationem, qua non ſit partis neceſſaria ad ordines, patiatur etiam ſi deformitatem inducat, vt maius malum euitet? Et an neceſſum ſit abſciſſo virilia in puluerem redacta, aut ſicca, ſecum portare, ſi fiat clericus, vt dicunt vulgares?

SVMMARIVM.

1 *Virilia ſibimet amputans, aut amputari faciens ſpontè, aut ſine iuſta cauſa, eſt irregularis. Et quare* n.2.
3 *Virilia ſibi ampusans ex indignatione, ſeu culpabiliter, eſt irregularis.*
4 *Virilium abſciſſio contingens culpa abſciſſi, reddit illum irregularem, &* n.6.
5 *Virilia abſciſſa illi, qui dando operam rei illicita, vt ſi deprehendatur in adulterio, ſecundum aliquos, non faciunt illum irregularem, vt* n.6. 7. 8. & n.13. *alij contra ex* n.9. *affirmant, & à* n.10. *vide* n.22.
6 Cap. ſiquis 1.2. & 3. cap. is, qui diſt.55.cap. maritum diſt.33.Canon.23.Apoſtol.
7 Cap. qui partem diſt.55.
8 *Dans operam rei illicita fit irregularis, ſi aliquis inde ſit occiſus, ſeu membrum perdidit* n.12.& 16.
10 *Adulter ſectus a marito adulteri fit irregularis ſecundùm alios; quia ſua culpa expoſuit ſe tali periculo, vt* n.11. *& idem ſi ſe expoſuit rixa, &c. vt* n.12. *de veritate cum diſtinctione,* n 14. & 15.
11 *Abſciſſus ex delicto ſententia iudicis fit irregularis.*
12 *Irregularis eſt, qui fuit occaſio rixa, ex qua alius membrum perdidit.*
13 *Manus violentas in ſeipſum iniiciens mutilando, fit irregularis.*
14 *Opera illicita qua immediatè eſt cauſa homicidij, facit quem irregularem, ſi homicidium, aut mutilatio ſequatur; ſecus ſi non immediatè.*
16 *Dans operam rei illicita, vt ea, qua eſt clericis periculoſa, & ſi diligentia ſit adhibita, facit ſe irregularem morte caſu inde ſequuta.*
17 *Declarationes dua Sacra Congregationis intelliguntur in materia irregularitatis.*
18 *Opera illicita periculoſa in ſe, ſequuto homicidio, inducit irregularitatem, ſi diligentia non fuit adhibita non aliàs.*
20 *Membrum genitale amittens; ex eo quod ſcienter ſe commiſcuit habente morbum Gallicum fit irregularis, non ſi ignoranter ſecundùm aliquos, ſed verius vt non in vtroque caſu, vt* n.21.
23 *Virilia ſibi abſcindens caſtitatis zelo, obſequium gratum Deo praſtando, nihilominus fit irregularis,* n.24.& 25.
24 *Origenes ſibi zelo caſtitatis amputauit virilia, & inde fuit peccati reus, vt* n.30.
25 *Caſtrati, ſiue ſecti ſolent maioribus vexari ſtimulis carnis,* n.28. & 29.
26 *Caſtrans ſe, vt euitet lubricum carnis non poteſt promoueri.*
27 *Plaſmati adeo non per abſciſſionem corporis debent exiſtimare poſſe à ſe concupiſcentias corporis ampuceare, ſed per diſciplinam religionis, vel abſtinentia,* n.29.
28 Matth cap.19. *de eunuchis, qui ſe caſtrauerunt propter regnum Dei, intelligitur.*
29 *Carni repugnare neſcit, qui non ad ieiunia, flagellationes, humi cubationes, frequentiam confeſſionis, & Euchariſtia, ſed ad amputanda virilia confugit.*
31 *Virilia ſibi amputari faciens, ad conſeruandam vocem, incurrit irregularitatem,* numero 32.
33 *Abſcindens ſe propter medelam, ſi peritus non ſit in arte medendi, incurrit irregularitatem.*
34 *Euirationem Iuſſam à Tyranno patiens, ſeu aliam mutilationem, quando incurrat irregulari*

gularitatem, n.35.

36 *Virilia ſecum portare abſciſſus non tenetur, vt poſſit ordinari, & miniſtrare in ſuſceptis, contra vulgi errorem, & n.37.*

37 *Eunuchus virilia areſacta, aut in puluerem redacta ſecum geſtare non debet ad vitandam irregularitatem, & n.36.*

1 AD primam difficultatis partem DD. per textum noſtrum, & ſequentes reſoluunt, quod qui ſponte, aut ſine iuſta cauſa ſibi virilia amputauit aut amputari fecit; ſit irregularis; ſic vt clerici fieri non poſſint: ita docent Rebuffus *in praxi beneficiorum tit. de diſpenſat. cum Corpore Vitiat. num. 15. & 16.* Bellet *disquiſit. clerical. p. 1. tit. de diſciplina clericali §. 7. num. 12.* Barboſa cum ordinariis, *hic num. 1. & 2. & in paſtorali part. 2. alleg. 42. ſub num. 13. ex cap. ſi quis abſcidit, & dict. cap. ſi quis pro ægritudine 55. diſt.* Cardoſus *in praxi verb. Sacramentum Ordinis num. 16* Garcia *de benefic. p. 7. cap. 12. à num. 7.* Molfeſius *in ſumma Theologiæ moralis t. 1. tract. 2. cap. 16. n. 16.* Raguſius *de miſſa in Eccleſia quæſt. 12. num. 2.* Machado *de perfecto confeſ. p. 3. tract. 17. docum. 6. num. 4.* Torreblanca *in pract. iuris ſpiritualis lib. 12. cap. 13. n. 53.*

2 † Et reddit rationem Canon. Apoſtolor. 21. ibi, *Qui ſibi virilia amputauit clericus non efficitur; ſui enim ipſius homicida eſt, & inimicus creaturæ Dei,* & *in canonibus Apoſtolorum 22. & 23.* dicitur, vt refertur, *in cap. ſi quis abſcidit diſt. 55.* per dicta verba, & ſequentia: *ſi quis, cum clericus fuerit abſciderit ſemetipſum, damnetur, quia, ſui eſt homicida:* ita docent alij relati, *hic quæſt. 1. num. 1. & 3. & in tota quæſt.* & Leander. *de irregularitate tract. 2. diſp. 2. q. 56.*

3 Vnde & ſimiliter reſpondendum eſt quando quis ſe amputauit ex indignatione, ſeu culpabiliter, vt docent relati, & Bellet. *dict. §. 7. num. 9.* Campanil. *in diuerſorio iuris Canon. Rub. 13. c. 17. num. 5. & 33.* Barboſa *hic num. 6.* & omnes per gloſſam, verb. *abſciderint*, ibi ex indignatione.

4 Quod ſi ſua culpa abſciſſio virilium contingat, ſit etiam irregularis, docent præter ordinarios in textu noſtro Couarruu. *in clem. ſi furioſus 1. p. in princip. num. 6.* Maiol. *de irregul. lib. 1. cap. 15.* Placa *de delictis cap. 24. num. 10. & 14.* Rebuff. *in praxi benefic. tit. de diſpenſat. cum Corpore Vitiat. num. 16.* Viuald. *in Candelabro aureo tit. de irregularit. ex vitio corporis à num. 174.* Cardoſus verb. *Sacramentum Ordinis n. 16.* Henriquez *in ſumma p. 2. lib. 14. cap. 8. §. 1. in fine*, Nicolaus Garcia *dicto cap. 12. p. 7. de benef. num. 8.* Torreblanca *dicto lib. 2. de iure ſpirit. cap. 13. num 55.* cum pluribus Zenedus ad decretales *collect. 69. num. 1.* vbi *n. 3.* pulchrè quærit *cur careat teſticulis non ſit piloſus?* Barboſa *in paſtorali dicta alleg. 42. num 14. in fine*, idem in *dict. cap. ſi quis à medicis diſt. 55. num 3.* & exemplificatur ex dictis in verſ. *ad ſecundam*; ſequenti.

5 Ad ſecundam quæſtionis partem an ſit irregularis ille, à quo dante operam rei illicitæ, virilia amputata ſint? In quo dubio, quod primo exemplificatur in adultero inuento cum propria vxore illius, qui virilia adulteri amputauit, ſeu fecit amputari, diſcordant DD. alij negantes; quia non eſt in iure expreſſum, quod in hoc caſu irregularitas incurratur expreſsè, quæ non eſt extendenda ad caſus non expreſſos per regulam textus *in cap. is qui de ſent. excommunic. lib. 6.* & ex his, quæ dixi de legibus pœnalibus, *in cap. penult. ſupra de conſt.*

6 † Et quia textus *in cap. ſi quis 1. 2. & 3. cap. is qui diſt. 55. cap. maritum diſt. 33. & dict. Canon. 22. & 23. Apoſtol.* ſi in rigore inſpiciantur, loquuntur de propria culpa ſeipſum mutilandi ex indignatione; aut aliquo zelo indiſcreto iuxta verba textus noſtri, *ibi effeceruerit: nam hæc*, verba, vt ait Turrianus *de cenſ. lib. 9. diſp. 62. dubio 4.* debent interpretari in hoc caſu, ſicut in materia de cenſuris ſecundùm ſuam proprietatem, Suarez *de cenſ.* vbi adducens etiam prædicta iura *de cenſ. diſp. 51. ſub num. 8. ſect. 7.* ait hoc vitium plenè requirere propriam voluntatem, vt indicat textus noſter, & quod nemo dicet eum qui cum adultera peccat affectare, vt à marito abſcindatur.

7 Et confirmari videtur hæc ſententia *ex cap. qui partem dicta diſt. 55.* de quo *ſupra ſub cap. 1.* quatenus per verba finalia ibi: *In illis voluntas eſt iudicata, quæ ſibi cauſa fuit*, per quæ indicatur ſpecialis quædam audacia, & ferocitas in ſe ipſum quæ non reperitur in ſola indirecta voluntate exponendi ſe periculo id patiendi ab alio, ſicut in aliis iuribus ferentibus cenſuram contra eos, qui præſumunt, aut temere faciunt, &c. Quæ expendens Suarez vbi proximè, & ante *in ſuo tract. de cenſ.* colligit non ſufficere indirectam voluntatem per ignorantiam &c. ad incurrendas illas cenſuras; & ſic videri in præſenti; & ita, & ex aliis hanc docent ſententiam Præpoſitus *in 2. 5. q. 5. Aub. 114. num. 117.* Hurtado *de irregul. diſp. 2. diff. 14. num. 52.* Acuña *in decret. p. 1. diſt. 33. cap. 2. n. 8.* quatenus dicit hanc irregularitatem incurri propter culpam actiuæ paſſionis Ægidius Coninck. *diſp. 18. dubio 14. num. 108* putans affirmatiuam ſententiam vniuerſaliter non eſſe veram, ſed tantùm quando defectus mutilationis, ſeu abſciſſionis ipſi mutilato in ſe, vel in cauſa fuit voluntarius iuxta illa, quæ tradit *numero 64. 74. & 77.*

8 Et confirmatur ſecundo, quia licet maneat irregularis, qui aliàs dans operam rei illicitæ membrum caſu perdidit, vt tenent plures DD. per *ſupra* dicta quos refert Nicolaus Garcia *de benefic dicta p. 7. cap. 12. ex num. 3. & 4.* cum aliis, ex quibus dans operam rei illicitæ, ex qua mors alicuius ſequuta eſt, etiam præter eius intentionem eſt irregularis, 9 † tamen videtur id intelligi quando debet operam rei illicitæ exponendo ſe tali periculo, ſeu ex ſuo genere periculoſæ, & inductiuæ homicidij, veluti periculoſæ Clerico prohibitæ; & ſic illum adulterum videri non manere irregularem, niſi fortè temerè acceſſiſſet ad vxorem alterius, & ſine ſufficienti cautela, moraliter exponens ſe tali periculo, vt tradunt Suarez *diſp. 45. ſect. 6. num. 7.* & Vaſquez *in 1. 2. diſp. 100. num. 4.* vbi videtur docere etiam in vtroque caſu non eſſe irregularem, & alij infiniti, quos refert Garcia *ſupra ſub num. 12. & 13.* inter quos Sotum, Couar. Socin. Archar. Cordub. Valentiam, P. Ioannem Vellam, Vgolin. Zerolam, Sairum, Vegam, Petr. Ledeſm. Toletum, Auilam, Cumel. Molinam, & Salas, quibus etiam accedunt Filliucius, & Bonacina, quos refert Leander *de irregularit. tract. 2. diſp. 2. quæſt. 59. in princip.* quibus accedit Henriquez *lib. 24. ſumma cap. 8. num. 4.* in illis verbis: *At ſi adulter prauidens periculum, captus à marito adulterè ſuit exſectus, non videtur irregularis.*

10 Alij verò in prædicto caſu, & ſine diſtinctione docent

docent eſſe irregularem adulterum ſectum à marito adulteræ: ſic docent Hoſtienſ. *in cap. fin. hoc tit.* Nauar. cum communi *in man. cap. 27. num. 198.* Couar. *in clem. ſi furioſus de homicidio p. 1. in princ. n. 6.* Rebuff. *ad tit. de diſpenſ. cum corp vit. num. 16.* Vitald. *in Candelabro aureo de irregul. num. 174. hoc tit.* Villadiego *eodem tract. col. 2.* Vgolinus *cap. 51. num. 3.* Sayrus *de cenſ. lib. 7. cap. 7. num. 12. & 13.* Molina *de Iuſt. tract. 3. diſp. 70. num. 18.* Campanill. *in diuerſ. iuris can. Rub. 11. cap. 17. num. 13.* Barboſa *hic ſub num. 3.* Syluester, Armilla candelabrum aureum, Graf. Ludouicus Lopez, Manuel. Rodrig. & alij, quos refert idem Garcia *dict. cap. 12. num. 8. & 9.* Reginald. *tom. 1. lib. 30. tract. 2. puncto 2. cap. 5. num. 47.* Villalobos *in ſumma tom. 1. tract. 21. diffic. 35. num 6.* Ioannes de la Cruz *in directp. 1. de irregul. dubio 2. concluſ. 2.* iterum Barboſa *in cap. ſi quis a medicis diſt. 55. num 4. & in paſtorali dicta alleg. 42. p. 2. num. 15.* cum Villal. *in tr. de irregul. de corp. vitiat. col. 2.* Machado *lib. 1. de perfect. confeſ. p. 3. tract. 17. docum. 6 num. 5.* Diana *p. 4. tract. 2. reſ. 60.* qui etſi contrariam dicat probabilem tenet hanc, & inter antiquos Abbas, Innocent. Ioan. Andreas, Angelus, Sotus, Maiolus, & Epiſcopus Scalenſ. quos citat, & ſequitur Viual. *ſupra*, & inter modernos Bonacina *de cenſuris diſp 72. dubio 4.* Filliucius *tract. 19. cap. 6. q 2. num. 77.* Lublinus verb. *irregularitas num. 28.* Leander etiam cum Bernardo Diez *dict. tract. 2. diſp. 2. queſt. 59.*

11 Et omnes quidem ex ea ratione, quia probabilius eſt, vt irregularis ſit ille, à quo ob ſuam culpam, aut delictum abſcinditur membrum, aut pars membri, ſiue à Iudice, ſiue ab alio in vindictam delicti, quod commiſit; eaque de cauſa eodem modo procedere in caſu noſtro, quando membrum virile, aut teſticuli abſcinduntur, vel à marito adulteræ, vel à Iudice in delicti vindictam, quod commiſit, non quidem ſpeciali ratione mutilandi ſe voluntariè, quod ſolùm conuincit fundamentum contrariæ ſententiæ, ſed ex ea ratione mutilandi; quia videlicet fuit cauſa ſuæ mutilationis, licet indirecta.

12 Et idem procedere dicunt adducti DD. vt refert etiam Diana, ſi contingeret in rixa, ſi ipſe fuit occaſio rixæ, in qua ei abſciſſum eſt membrum ſeu ex alia aliqua ratione dando operam rei illicitæ; & ſic in hoc caſu incurrere irregularitatem, qua abſciſſus eo ipſo incurrit, hoc inhoneſtum, ſicut etiam incurrit, qui dans operam rei illicitæ ex qua mors alicuius ſequuta eſt etiam præter eius intentionem, vt dixit Sylueſter *de homicidio* §. 2. & refert Garcia *ſupra dicto cap.* 12. *num.* 10. etſi Suarez *de cenſ 51. ſect 2. ſub dicto num. 8.* primam ſententiam à nobis adductam fundet; adhuc pro hac ſecunda reſoluit *ibi in princip. & in fine*, in verſ. *nihilominus*; vbi quod ex ratione generali mutilandi, vel exiſtendi cauſam mutilationis alicuius, non videtur poſſe excuſari irregularitas: nam ſi eſſet ſimili modo cauſa talis mutilationis,

13 in alio eſſet irregularis; ergo & in ſe ipſo. † Comprobans amplius: nam quando aliquis in ſeipſum temerarias manus inicit, non ſolùm conſideratur deformitas, aut impoſſibilitas ad adminiſtrandum, verum etiam nec perfecta membri mutilatio neceſſaria ſit: ſic ille, de quo dixi aliqua *ſupra quæſt. 1.*

14 Adhuc ego exiſtimo vtramque veram eſſe ſententiam cum diſtinctione ſequenti de qua etiam ſub verſ. *ad ſecundam*, in verbo *& confirmatur ſecundo*: nam ſi opera illicita immediatè eſt cauſa homicidij, nempè per quam occiditur homo, vt quando quis mittens ſagittam, aut ſcindens arborem, aut proiiciens lapidem, aut quid ſimile faciens, occidit hominem aut eſt cauſa mediata: nimirum, quando aliquid facit, vnde mors hominis aliunde euenit, vt qui commiſit adulterium propter quod adultera occiſa eſt à marito, aut protulit verbum iniurioſum; propter quod affectus ſe occidit aut induxit alterum ad rixam, in qua occiſus eſt ab aduerſario. Et in primo caſu ſicut quomodolibet illicita, & prohibita opera facit hominem irregularem, etiam præmiſſa omni diligentia ex regula textus *in cap. dilectus, & cap. litteris 2. de homicidio*, ita in eo, qui commiſit adulterium, aut ſtuprum, propter quod occiſa eſt à marito, ſi periculum aliquod imminebat vt qui erant fœminæ nobiles, vel maritus, aut parentes tales, de quibus præſumi poterat eos ſcire poſſe. & ſcientes occiſuros.

In ſecundo verò caſu, quando illud periculum non adeſſet immediatè aliter ſentiunt Tolet. *lib. 1. cap. 79. ſeu 82. in editionibus nouiſſimis*, dicens doctrinam Soti, Couar. & aliorum non eſſe abſolutè tenendam, ſed cum prædicta diſtinctione, vbi ait confirmari poſſe *ex cap. fin. de homicidio lib. 6* & amplectitur, Nicolaus Garcia *de benefic. dict. cap. 12. p 7. num. 13. 14 & 15.* aduertens hanc doctrinam videri bonam, & menti iurium conformem, † Addit tamen cum Couar. & aliis *ſup.* quod vbi opera illicita eſt, vti periculoſa Clericis, prohibita tunc, ſi ex ea cauſa ſequatur mors, ſit indiſtinctè irregularis, quantacumque diligentia ſit adhibita, vt in caſu *cap tua nos de homicidio*; licet id limitet Auila *ſupra diſp. 6. ſect. 1. dubio 1.* & contradicat Lorca *t. 2. diſputat. 33. de peccatis.* 15 16

Iuxta quod ait Garcia accipiendam eſſe quandam declarationem S. Congregationis, quam adducit *in dicto lib. 7. cap. 11. num. 52. & 53.* vbi cenſuit Congregatio incidiſſe in irregularitatem illum qui omni diligentia, vt præcaueret adhibita, dum operam rei illicitæ daret ſolo caſu fortuitò homicidium commiſit, & inſimul ibi etiam contrarium decreuiſſet in verbis ſequentibus ibi ſecunda: *Fuit dictum quod iſtud caput non inducebat nouam irregularitatem; & ideò ille qui dabat operam rei illicitæ, & omnem adhibuit diligentiam, ne ſequeretur homicidium, deinde ſequatur, non incurrit irregularitatem, ex dict. cap. ex litteris, & cap. fin. de homicid.* quas duas declarationes cum prædicta diſtinctione componit. 17

Et inſuper videtur confirmari diſtinctio relata ex doctrina Hoſtienſis, Panormitani, & Anan. vt refert Garcia *dict. cap. 12. p. 7. ſub num. 13. in fine*, etiam ex eodem Toleto, vel aut opera erat periculoſa in ſe, vel ex circunſtantia aliqua, vel conſuetudine, aut non in primo caſu, ſi periculoſa inducat irregularitatem, ſi non adhibita ſit diligentia. 18

Sin autem periculoſa non erat illam non inducat; quæ diſtinctio, etſi de ſecundo caſu tantùm loqui videatur, illum ſubdiſtinguens; non eſt tamen extra proportionem ad primum. Et ſic concludo iuxta relatos modos veras eſſe tot Doctorum ambas ſententias. 19

Ex his infero ad caſum, quando v. g. aliquis quia cognouit aliquam mulierem habentem morbum gallicum, amiſit membrum genitale ex contagio illius: nam vt dicunt communiter DD. 20

ſolent

ſolent homines illud admittere ex tali exceſſu;
ob idque eſſe in culpa: ſic amplecti videtur Bar-
boſa *in paſtorali dicta p.2. alleg.42. num.16.* cum
Fr.Eman.Rodriguez *in ſumma tom.1.cap.158.n.7.*
ambo limitantes niſi ignoranter eam cognouiſſet
quam ſanam putabat, & repetit cum eodem Ro-
drig. *in dicto cap.ſi quis à Medicis 55. diſt. num.3.*
& in textu noſtro dicto num. 3. in fine. Et videtur
ſic docere ſumma Corona *in 3.p. c. de irregul.n.4.*
vt refert Garcia *dict.p.7. cap.12. num.16.* ibi: *Aut*
à Medicis propter infirmitatem cauſatam, non ex
illicito actu, aut ſua culpa.

21 Sed quia hæc ſententia nimis dura videtur, etſi
prædicta membri amiſſio præceſſerit ex dicta co-
pula illicita, ac vt dicunt Couar. *in dicta clem.ſi*
furioſus 2.p.§.4 num 9. in fine, Ludouicus Lopez
in instruct.conſcientia 2.p. tom.2. cap 27. & Nico-
laus Garcia *dict. cap.12.p.7. de benefic. num.17.* ea
eſt cauſa multum remota ipſius amiſſionis mẽbri;
& ſic non videri cauſatam irregularitatẽ cum co-
pula ſit cauſa contagij, & morbus contagio rece-
ptus cauſa cancerationis, ſeu putrefactionis mem-
bri canceratio autem, ſeu putrefactio cauſa amiſ-
ſionis, ſeu abſciſionis illius, maximè cum iſte
non peccauerit niſi contra caſtitatem, & charita-
tem, exponendo ſe periculo talis morbi, quæ
remota dicunt eſſe ad amiſſionem; & ob id in
hoc caſu placet admodum hæc ſententia; eo
quod hæc mutilatio ſit interim, nec cauſet defor-
mitatem, aut ſcandalum in abſciſſo.

22 Aliter verò dicendum eſt de illo, à quo abſ-
cinderetur membrum, ſeu pars illius, ſiue à Iu-
dice, ſiue ab alio in vindictam delicti ex adductis
ſub dicto verſ. *ad ſecundam*, iuxta *ibi* longè ad-
ducta, aut ex rixa cauſata ab ipſo abſciſſo, vt *ibi*
dixi.

23 Ad tertiam quæſtionis partem quid de illo, qui
caſtitatis zelo, alteriuſvè honeſti finis ſibi per ſe
vel per alium amputauit virilia? Et communiter
reſoluunt DD. eſſe irregularem, etiam ſi occultè
id fuerit, & ex ignorantia, putans per hoc ſe
24 obſequium gratum præſtare Deo, † vt fecit ori-
gines, de quo refert Henriquez ex Nicephoro
lib.5. Hiſtoriæ cap.8. & colligunt Doctores *ex dict.*
cap.ſi quis ſe, & cap. hi qui diſt.55. ex eo quia ſe
hoc modo ſecare eſt illicitum, etiam ob caſtita-
25 tem ſeruandam. † Præſertim quia huiuſmodi
ſectio non eſt medium ad caſtitatem huiuſmodi
caſtrati, & ſecti à maioribus vexentur ſtimulis
carnis, vt fatentur communiter DD. ita docent
Toletus *dict.lib.1.cap.73.num.11. verſ. vltima re-*
gula, Henriquez *lib. 14. cap.8. num. 4.* Filliucius
dict.tract.19.cap.6.quæſt.2.num.160. Viuald. *n.166.*
verſ. de illis autem, Bonacina *dicta quæſt.2. de ir-*
regul.puncto 2.num.34. Leander *eod. dict. tract.2.*
quæſt. 58. & omnes per textum *in dicto cap.4. hoc*
tit. Rebuffus *in comm. ad dict. leg. ſpadonum 128.*
verſ. ſi tamen aliquis ff. de verb. ſignif. pag. 487. &
praxi benefic. tit. de diſpenſ. cum corpore vitiatis
num.15.& 16. Bellet. *de diſciplina Cleric. §.7. n.12.*
Cardoſus verbo *Sacramentum Ordinis: num. 26.*
Nicolaus Garcia *dicta p.7. quæſt.12. à num.7.* Mol-
feſius *in ſumma Theolog. Moralis tract. 2. cap. 16.*
num.16. Raguſ. *de Miſſa in Eccleſia quæſt.21.n.2.*
Machado *de perfect. confeſſ.p.3. tract.17. docum.6.*
num.4. Torreblanca *in pract. de iure ſpirituali lib 2.*
cap.13.num.53. Barboſa *in paſtorali dicta alleg. 42.*
p.2. ſub num.13. idem *in dicto cap.4. hoc ſub num. 2.*
26 † Dicens etiam cum Amescua de poteſtate in
ſeipſum *lib.1. c.20. à num.16.* quod caſtrans ſe, vt
euitet lubricum carnis, non poteſt promoueri,
idem *in dicto cap.ſi quis pro ægritudine diſt. 55.*
n.1.& 2.

Et confirmatur etiam ex potiſſima ratione, 27
quam in triplici parte refert, ac ſequitur idem
Barboſa, ac tuentur proximè adducti, quia non
per abſciſionem corporis adeo plaſmati exiſtima-
re debent poſſe à ſe carnales concupiſcentias am-
putare, ſed per diſciplinam religionis, vel abſti-
nentiæ. † Vnde docent DD. illud Math.19. qua- 28
tenus Dominus noſter dicit eſſe eunuchos, qui ſe
caſtrauerunt, propter Regnum Dei, eſſe intelli-
gendum de eunuchis ſpiritualiter; id eſt de his,
qui ſe abſtinent perpetuò à concubitu fœmina-
rum; prout interpretantur D. Auguſtin. & alij,
quos congerunt Couar. *in dicta clem. ſi furioſus*
p.1. in initio num.6. verſ. quinto Belletius *diſquiſit.*
Cleric.p.1. dict.tit. de diſciplina Cleric.§ 7 num.13.
Campanil. *in diuerſ. iuris canonici dicta Rub. 11.*
cap.17. num. 12. vbi etiam ſecundùm Chryſoſto-
mum, quem refert Sotus *de Iuſt. lib. 5. quæſt. 2.*
art.1. in fine, dicit intelligi poſſe de illis, qui non
per membrorum abſciſionem, ſed per malarum
cogitationum interemptionem, ſe caſtrauerunt.

Quapropter ait Barboſa *in dicto cap. ſi quis*, 29
carni repugnare neſcit, qui non ad ieiunia flagel-
lationes, humicubationes, frequentiam confeſ-
ſionis, & Auguſtiſſimæ Euchariſtiæ, ſed ad am-
putanda virilia confugit, cum certum ſit eunu-
chos libidine magis incendi, vt benè probant
Saytus *de cenſ.lib.1.cap.7.num.12.* Petrus Gregor.
Syntagm.iuris p.2.lib.7.cap.2. videndi ſunt Salze-
dus ad Bernard.Diez *in pract. cap.17. num. 9. in*
noua edit. Zenedus *ad decretal. collect. 69. num.4.*
vbi cum pluribus loquitur aduersùs dicentes ad
benè ſeruiendum Deo requiri, vt quis caſtratus,
& eunuchus ſit. † Et ideò aduertunt Cardinalis 30
Baron. *annal. Eccleſiæ tom. 2. anno Domini 208.*
Leſſius *de Iuſt.lib.2.cap.8.dubio 14.num.98.in fine*,
Saytus *in Claui Regia lib.7.cap.9.num.24* ad me-
dium Origenes paſſim à Doctoribus peccati mor-
talis argui eo quod ſe eunuchum fecit, liberius
fœminis intra domum prædicaret ſine periculo in-
continentiæ.

Ad aliam partem quæſtionis de illo, qui ſe fe- 31
cit abſcindi virilia ad conſeruandam vocem, etſi
neget Caſtrus Palaus *diſp. 6. de cenſuris puncto 2.*
num.4. ac videatur ſequi Pellizar. *tom.1. tract. 7.*
cap.5. ſect.2. quæſt. 16. num.64. verſ. quod autem; quia
nullus eſt textus, qui hanc irregularitatem indu-
cat. † Tamen reuera ex proximè dictis tenen- 32
dum eſt, vt fiat irregularis; nam ſi propter finem
ſeruiendi Deo, caſtratus non effugit irregularita-
tem, minus quidem poterit effugere, ſi ob finem
ſeruandi vocem, ſe abſcindit aut fecerit eius vi-
rilia abſcindi: ita docent Viuald. *de irregularit.*
num.166 Llamas *p.1. method. cap. 12.§ 4. pag.184.*
Bonacina *ſupra quæſt.2. puncto 2. n.34.* cum Nauar.
Molina, Auila, & Filliucio *vbi ſupra*, Lublinus
verbo *irregularitas n.28.* Leander *de irregul. dict.*
tr. 2. diſp.2. q. 57. dicens longè probabilius eſſe;
tum quia ſic habetur *in cap. Presbyterum, & c.*
continebatur de homicidio, tum etiam quia qui cul-
pabiliter ſibi virilia amputauit, aut amputari per-
miſit, manet irregularis. † Et addo id confirmari 33
ex doctrina Borgaſij *de irregul. de corpore vitiatis*
num 4. verſ. voluntariis: nam etſi quis pro medela,
ſe abſcindat, modo peritus in arte medendi non
ſit fiet irregularis, vt dixi iam *ſupra quæſtione 2.*

&

& ſequitur Barboſa *in dicto cap. 4. hoc tit. num. 2. in fine.*

34 Ad quartam quæſtionis partem, an incurrat irregularitatem qui euirationem iuſſam à Tyranno vel quamcumque aliam mutilationem, quæ non ſit partis neceſſariæ ad ordines patiatur etiam ſi deformitatem inducat, vt maius malum euitet? In quo dubio ſuppoſitis quæ dixi de admittendo minus malum propter vitandum maius *in Rubrica de conſt. ſub q. 16 ſ.* hic referendo breuiter duas contrarias dicam, quid ſentiendum & Sotus *de I., lib. 5. q. 2. art. 1. conclu. 3.* Salon. & Aragon. 2. 2. q. 65. *art. 1.* Sayrus *in Claui Regia lib. 7. c. 9. num. 7 ſ. ad finem*, affirmant, vt talis incurrat irregularitatem, peccatumque committat: & pro hac parte faciunt dicta hic in verſ. *ad tertiam.*

35 Sed contrariam opinionem docent Petrus Nauar. *de reſt. lib. 2. cap. 3. n. 98. & 99.* Sa *in aphoriſm.* verbo *homicidium*, in fine Toletus *in ſumma lib. 5. cap. 9. n. 4.* latè Leſſius *de Iuſt. lib. 2. c. 9. dub. 4. n. 101.* ſubdens etiam ex propria voluntate, abſque tamen iuſſione Tyranni ſine peccato fieri poſſe, quando prudenter crederetur illum hoc facto ad miſericordiam commouendum, refert Barboſa *in dicto c. eunuc. nu. 8. diſt. 55.*

36 Ad vltimam quæſtionis partem, an neceſſum ſit abciſſo virilia in puluerem redacta, aut ſicca ſecum portare, ſi fiat Clericus, vt dicunt vulgares? Et in hoc puncto dico, vt ſit error vulgi opinantis Præsbyterum, aut Epiſcopum celebraturum tenere virilia arefacta, & in puluerem redacta, ſecum deferre, non enim ad id conſtringuntur, vt docent Doctores per gloſſam *in dicto cap. eunuchus 55. diſt.* Ancharran. *in noſtro cap. 3.* Abbas *n. 6.* & Barboſa *n. 5. in fine*, Hoſtienſis *in dicto c. fin. hoc tit.* Albertus Trot. *de vero, & perfecto Clerico lib. 2. c. 16. num. 8.* Syluester verbo *corpore vitiatus n. 3. verſ. nec eſt neceſſarium*, Plaza *in epitome delict. lib. 1. c. 25* Bellet. *dicto tit. de diſciplina Cleric. §. 7. n. 17.* Campanil. *dicta Rub. 11. hoc tit. in diuerſ. iuris canon. r. 16.* Zenedus *ad decretal. dicta collect. 69. n. 2.* Salzedus ad Bernard. Diez *in pract. dicto cap. 17. num. 13.* Villadiego *de irregul. cap. 11. n. 3. pag. 159.* Felicianus *de cenſ. tit. de irregul. pag. 427. c. 6.* Rebuff. *in praxi tit. de diſpenſ. cum corpore vitiat. n. 15.* Viuald. *in Candelabro aureo de irregul. corpore vitiat. n. 181.* Auila *de cenſ. p. 7. diſp. 3. dubio 1. §. ſequitur tertio*, idem Barboſa in *dicto cap. eunuchus*, per gloſſam *ibi* verbo *ſi in perſecutione*, ibi: *Non eſt ergo neceſſe &c.* idem *dict. cap. ſi quis à Medicis dicta diſt. 55. ſub num. 1. in fine*, Toletus *in ſumma lib. 1. cap. 63. n. 4. ad finem.*

37 Et eſt ratio, quia id nullo iure probatur; & ſic dicit Nauar. *in man. dicto c. 27. n. 200.* in verbis ſequentibus *quinto dico*, eſſe errorem vulgi dicere oportere eam, cui abſciſſa ſunt virilia ea arefacta, aut in puluerem redacta ſecum geſtare ad celebrandum, vt ait gloſſa recepta *in dict. c. eunuchus 55. diſt.* & Hoſtienſ. *in dict. c. fin. hoc tit.* dicit melius etiam fore quod nonnulli nec virilia geſtarent, cuius falſum dictum eſt verum, quando ob illud non eſſent irregulares; & ſequitur Syluester ſupra & ex dicta gloſſa etiam Ancharran. & Ioan. Andr. Llamas, *1. p. methodi c. 12. §. 5.* Leander *de irregul. dict. tr. 1. diſp. 2. q. 61.* cum aliis, & Bonacina *eodem tr. dict. q. 2. punct. 2. n. 31.* & alij.

QVÆSTIO III.

An eunuchus, qui occultè, ſed ſponte ſe fecit caſtrare, ſit ab Epiſcopo diſpenſabilis, vt ad Sacros ordines promoueatur? Et an mulier, quæ erumpente ipſa natura, in maſculum tranſiuit, poſſit initiari Sacris ordinibus inconſulto Papa? Et quid de ordinato ſub præualente ſexu virili, ſi poſtea fœmineus præualeat, num conſeret, proferendo verba? Et an poſſit Epiſcopus diſpenſare cum religioſo in irregularitate contracta ob defectum corporalem, ſeu prouinciales, & alij Prælati habentes quaſi Epiſcopalem iuriſdictionem, ſeu alij non ſic habentes? Et cui incumbat vitium corporis declarare in Religioſo vitiato?

SVMMARIVM.

1 *Gloſſa* in cap. ſignificauit 4. hoc titulo, numero 2.

2 *Diſpenſatio irregularitatis ex vitio corporis contracta ſit à Papa.*

3 *Diſpenſatio cum eunucho, qui ſponte caſtrare ſe fecit, poteſt fieri ab Epiſcopo, & quare* num. 4.

5 *Euiratio facta occultè, etſi publicè appareat, eſt diſpenſabilis ab Epiſcopo*, numero 6. & 7.

6 *Abſciſſio voluntaria integri membri, ſi ſit occulta eſt diſpenſabilis ab Epiſcopo, etiam ſi contingeret ex propria culpa*, n. 7.

8 *Mulier erumpens in virum, nequit ordinari propter indecentiam*, n. 10. *maximè ſi defectus ſit publicus, & contigit ſæpius, vt* n. 13. 14. 15. 16.

17 *Papa poteſt diſpenſare cum muliere erumpente in virum vt ordinetur, ſeu reddita vir, vt* num. 11.

11 *Fœmina abſolutè reddita vir, nequit ordinari & vide*, n. 22.

12 *Mulier erumpens in virum, verè iam maſculus eſt.*

13 *Fœmina aliquando erumpentes in virum referuntur*, & n. 14. 15. & 16. & *etiam de caſu in Luſitania*, n. 15. & *non poſſe ordinari*, num. 22.

17 *Sacerdos ſi poſtea præualet in fœmineo ſexu, verius eſt vt nequeat miniſtrare, vt* num. 19. & 20.

18 *Sexus virilis requiritur ad conferendum characterem Sacerdotalem.*

19 *Character Sacerdotalis imprimitur in anima; ſic vt ſi mortuus reſurgat, poſſit ſacrificare*, num. 20.

21 *Vxoratus ſemel mortuus, ſi reſurgat, poteſt alteram ducere in vxorem.*

23 *Epiſcopus, inſpecto iure communi cum Religioſo in irregularitate contracta ob defectum corporalem, leuem, & occultum poteſt diſpenſare*, n. 24.

25 *Corporis*

25 *Corporis vitiati macula, an ſufficiens ſit, ſpectat declarari ad Prælatum ordinaturi. Et quod ſi Prælatus Religionis declarauit, poſſit Epiſcopus.*

1 PEr gloſſam *in cap. ſignificauit* 4. *hoc tit.* in verſ. *noſtra* de qua *ſupra* latè *ſub c.* 1. quatenus ibi dictum eſt illam diſpenſationem, etſi ab Epiſcopo factam, dimanare tamen à Papæ facultate, vt ſentiunt Salcedo ad Bernard. Diez *in praxi c.* 17. Riccius *in praxi aurea reſol.* 16. Sed quia alij dixerunt diſpenſationem, de qua ibi eſſe propriam Epiſcopi vt notat Barboſa *in dicto c.* 4. *n.* 3. *in princip.* cum Villadiego, & Syluestro; ideo nunc præter illa, quæ iam adduxi, oportet de ſequentibus difficultatibus inueſtigare in perſona Epiſcopi, & Prælatorum regularium, de quibus etiam ſub Rub. *hic* dixi *q.* 2.

2 Ad primam igitur difficultatis partem, quæ eſt propria noſtrorum iurium, poſſunt pro negatiua ſententia nonnulla adducta in relatis locis conſiderari. Et quia ex gloſſa, & verbis *d. c. ſignificauit* 4. *hoc tit.* communiter, vt iam *in dict. q.* 2. *Rub.* dixi in verſ. *ad tertiam*, DD. tenent communiter Epiſcopum, vel alium ſuperiorem non poſſe diſpenſare ſuper irregularitate ex vitio corporis, ſed Summũ Pontificem tantùm, vt *ibi* dixi ſub verſ. *ad ſecundam*, ex multis hic non repetendis, quorum plures refert Barboſa *vbi dict. n.* 3. inter quos Innocent. Hoſtienſ. Ioãn. Andr. Anton. de Butr. Panormit. Anania, Couar. Nauar. Molina. Bonacina, Campanil. & Ludouic. Miranda. Secundo quia irregularitas, de qua in prædicto caſu, reducitur ad homicidium voluntarium; & etſi occulta ſit per Trid. Papæ eſt reſeruata.

3 Sed adhuc Pater Andreas Gerunda *de Epiſcopatu lib.* 2. *diſp.* 5. *c.* 3. *n.* 21. cum Auila *p.* 7. *de cenſ. diſp.* 3. verſ. *contraria ſententia*, adducta *à canone* 22. *Apoſtol. dub.* 3. *concl.* 1. Diana *p.* 10. *tr.* 13. *miſcel. reſ.* 28. docent poſſe Epiſcopum diſpenſare cum eunucho, qui ſponte caſtrare ſe fecit ex ea ratione,

4 † quia quamvis notorium eſſet eum eunuchum; id tamen per delictum factum fuiſſe occultum, cum hæc irregularitas ex delicto ſit, & non ob vitium corporis, vt communiter ſentiunt alij apud Auilã; & licet aliquid DD. extendant reſeruationem irregularitatis ex homicidio voluntario occulto contractæ ad mutilationem voluntariam occultam; ſed Gerunda, & Diana quidquid Syluester, & Tabiena in contrarium iudicauerint, probabilius dicunt contrarium, tum innixi rationi, tum decreto congregationis Cardinalium, Trid. relato à Suarez *de cenſ. diſp.* 44. *ſect.* 4 *n.* 32. Emanuel. *in ſumma cap.* 187. *concluſ.* 1. qui expreſſius fauent huic ſententiæ.

5 Et confirmatur ex doctrina Auilæ *de irregul. dict. diſp.* 3. *dubio* 3. *concl.* 2. dicens ſto publicè conſtet de euiratione; dummodo delictum ſit occultum poſſe diſpenſati ab Epiſcopo cum eadem ſit ratio de hoc, ac de excommunicato occulto publicè celebrante; & mirantur Gerunda, & Diana de Syluestro verbo *corpore vitiat. n.* 9. *&* 10. *ad finem* pro ſe citante textum *in dict. c.* 1. *hoc tit.* cum dicant nonmodo *ibi* loqui de Clerico publicè monomachiam obeunte, cuius delictum erat manifeſtum; ſed in illo etiam caſu gloſſam docere poſſe Epiſcopum diſpenſare.

6 Et vlterius confirmatur in terminis, quia etiam ſi facta ſit abſciſio voluntaria integri membri; ſi tamen ſit occulta poſſe Epiſcopum diſpenſare virtute dicti Concilij Trid. *ſeſſ.* 24. *c.* 6. *de reform.* notant Syluester *ſupra n.* 1. *q.* 10 Henriquez *lib.* 14. *c.* 8. *litt. A*, Angelus verb. *corpore vitiatus n.* 1. Auila *dict. p.* 7. *diſp.* 3. *dict.* 3. *dict. concl.* 2. † qui etiam dicit, idem procedere ſi abſciſio contingeret ex propria culpa, dummodo occulta ſit, tametſi abſciſio ſit notoria, & ſequitur Diana *dict. p.* 10. *tr.* 13. *miſcel.* 3. *reſ.* 11. *in fine.* 7

Ad ſecũdam quæſtionis partem an mulier, quæ 8 erumpente ipſa natura, in maſculũ tranſiuit, poſſit initiari ſacris ordinibus, in conſulto Summo Pontifice? Et ſuppoſitis quæ dixi de Hermaphrodito *ſupra ſub Rub. de ætate ordinand.* iuxta quæ inſinuaui etiam in Rubrica noſtri tituli *q.* 4. *ſub n.* 1. & quia iam *in dict. Rub. de ætate ordin. n.* 36. dixerim adhuc irregularem exiſtere propter vitandum ſcandalum.

Et quamvis ſint nonnulli dicẽtes poſſe ordinari, 9 quia olim fœmina verè eſt vir, nunc; & quia ſecundùm Hurtadum *de irregul. diſp.* 2. *dif.* 14. & aliis Hermaphroditus in quo prævalet ſexus virilis poteſt ordinari, vt tenent; & Leander *de Sacram. tom.* 2. *tract.* 6. *diſp.* 5. *q.* 7. † Adhuc verò in noſtro 10 caſu tenendum eſt, vt reſolui *in dicto n.* 36. quia ſicut ex communi doctrina Hermaphroditus, qui præualet in ſexu maſculino, etſi abſolutè capax ſit ordinum, vt verè, cur nequit ordinari; quia indecens omnino eſt quod ad altaris myſterium aſſumatur tale mõſtrum, maximè ſi defectus publicus ſit, & non aliter ad ſacros ordines aſſumi, niſi ex Papæ diſpenſatione. † Similiter quidem de 11 fœmina in virum conuerſa, quæ licet abſolutè iam reddita ſit vir, & ſic capax ordinum; non tamen admitti debebit ad illos ordines propter maximam indecentiam, quæ eſſet, quod in altari miniſtret is, qui aliquando fœmina fuit: ita in terminis docent Lezana *in ſumma tom.* 4. verb. *irregularitas num.* 13. *&* 14 Diana *p.* 10. *tract.* 13. *miſcel.* 3. *reſ.* 36. cum Cornejo, Bonacina, & Suarez, & cum Nauar, Bonacina Sayro, & aliis; idem Diana, quos etiam adduxi *ſub dicta Rub. n.* 34. non enim negari poteſt eam monſtruoſitatem indecentiam continere & talem quod in eo defectu nullus alius à Pontifice diſpenſare poſſit, vt alios referens notant Megala *in* 3. *p. inſtit.* Peregrin. *lib.* 7. *cap.* 1. *q.* 3. *n.* 13. Caſtrus Palaus *tom.* 6. *diſp.* 6. *puncto* 11. *n.* 1. Auila *de cenſ. dict. p.* 7. *diſp.* 3. *dub.* 5.

Nec obſtant argumenta Leandri; quia licet 12 mulier illa in virum erumpens, iam verè maſculus ſit; at quia indecens vir remaneat, & cum maxima deformitate ſcandaloſa; eo quod proximè viſa fuit mulier, non poterit liberè ordinari ſine tali diſpenſatione Pontificia: ſic idem Diana *dict. reſ.* 36. verſ. *ad argumentum*, del Caſtillo *de Sacramentis tom.* 1. *tract.* 6. *diſp.* 1. *dubio* 20. *num.* 292. idem firmantes de Hermaphrodito præualente in ſexu virili, vt docuerunt *num. præcedenti* relati.

Inquires verò, num caſus noſtri dubij queat 13 exemplificari aliquibus caſibus, cum ſit quid rarum in natura; & præterquam quod ex doctrina Hypocrat. *lib.* 6. *epydemiarum cap.* 8. Galeni *lib. de vſu part. & lib. de anatom. adminiſt. æguineta*, Auicennæ, Raſis, & aliorum non contemnendæ lectionis; verum fatentium omnino, & Philoſophiæ conſentaneum, rationique conformare; eo quod non ſolum inualeſcendi vis immutetur viris, & fœminis, ſed naturæ quoque inſtrumenta ſint inuerſa; quia non modo nati infantes, ſed ætate etiam prouecti in omnium oculis ex fœminis mares facti ſint, Ego ſic contingere poſſe; imò & de facto iam

ſæpius contigiſſe ex ſequentibus verificati iudico, narratis à bonis, & fide dignis viris.

14 Igitur quod ſic contingerit apud varias nationes teſtes occulari fatentur, tam antiqui, quàm recentiores; ſiquidem Titus Liuius ab vrbe condita, *lib.*41. Hiſtoriarum Principis, narrat apud Chaſſios accidiſſe Amaſiæ vxori Gorgippi, & Spoletanæ mulieri, & alijs Er Iouian. Pontan. *in Hiſtoria Neapolit.* Cocceus Sabellicus *lib.9.exemplorum*, Anton. Torquemada *in hort. Dialog.*1. narrant de muliere Caietæ, quæ per 14. annos nupta Piſcatori in virum migrauit; & de Emilia, quæ Antonio ſponſæ nupta Ciui ebulano poſt annum nuptiarum 12. in virum mutata, quæ ſoluto matrimonio, vxorem duxit, & filios procreauit.

15 Et apud Luſitanus in oppido Ezgueyra *Maria Pachaco*, cum eius ætatis eſſe inciperet, qua fœminis menſtrui fluores inchoantur loco liquidi humoris è locis, ei virile membrum eripuit; ſicque ex puellæ ſubito adoleſcens ephebus apparuit, & cum ſexu veſtium virilem, & nomen aſſumpſit vocatuſque eſt *Emanuel Pacheco*, vt narrat Ama-

16 tus Luſitan. *cent.2.curat.*39. † Et apud alios teſtatur accidiſſe Plageton. *Mirab.lib.*1. in verbis ſequentibus *Virgo quadam*, Smyrnæ nata Philotis nomine, cum matura viro tradita eſſet à parentibus, maſculino enato membro in virum euaſit. Quin & laudicæ, quæ eſt in Syria mulier Æteta, nomine etiam, nunc cum marito degens è fœmina vir extitit, cui nomen Ætetus Præſide Athenis Merino Romæ Conſul. *l. Lamia, & Æliano vetere*; & hæc omnia, recenſens Torreblanca *in practica in v. ſpirit.lib.5.c 9.n.*20. firmat hoc poſſe euenire, & ſæpius eueniſſe; & poſt illum Diana *dicta reſ.36.p.10 tract.10.miſc.*3.

17 Ad alium caſum è contra, an ſi Ordinatus ſub præualente virili, ſexu, poſtea fœmineus præualens de facto proferat verba conſecrationis panis, & vini ſupta debitam, valide conſecraret? In quo dubio ſatis curioſu video loquentes de Caſtillum, *dict.tom.1.tract.6 diſp.1.dubio* 20.*num.*293.& Dianam *dict.p.10.tract.13. miſcel.3. diſt. reſ.56. in fin.* ad vtramque partem ratiocinare, & nihil reſoluentes; & quod adhuc valide conſecrat, & irtè ſua-

18 dent r † Quia licet ad primo conferendam Sacerdotalem poteſtatem, & Characterem requiratur ſexus virilis, ſaltim præualens: tamen ad retinendum Characterem ſemel in anima impreſſum non videatur requiri referunt, nec ad retinendam poteſtatem; imo à paritate non viatoris dicunt poſſe argumentum ſumi; nam ſicut non viator retinet ſuum characterem, & poteſtatem, quam acceperat in tempore quo erat accipiendi capax: ita ſimiliter in Hermaphrodito philoſophandum eſſe.

19 At pro parte negatiua dicunt vt facere videatur ſequens conſideratio ab inſtitutione Sacramenti in verbis ſequentibus: *ſi non inſtitutio ipſa Sacramenti*, (quæ in fieri conſiſtit, & quando Sacramentum fiebat, ſubiectum erat capax) *ſ. item inſtitutio gradus ſacerdotalis, quæ virum requirit, vt talem gradum habeat; nec enim Chriſtus inſtituit Præſbyteras, ſed Præſbyteros. Vnde fit actionem illam conſecrandi non habere effectum; quia actio conſecrandi debet fieri à Præſbytero, & illa cum ſit ſimpliciter fœmina, non eſt Præſbyter*: ita illi In quo dubio, etſi non definiant Theologi dicti; videtur potius pro hac ſecunda ſententia negatiua reſpondendum, ſumpto argumento à contrario ſenſu in verſ. *ad ſecundam*, de muliere verſa in virum.

† Quia etſi negari non poſſit characterem Sacerdotalem imprimi in anima, in tantum, vt ſi ſemel mortuus reſurgat, adhuc Sacerdos maneat, valeatque ſacrificare, ſi Præsbyter antea eſſet. † Quod 20
non ſic contingit in vxorato, qui ſemel mortuus, ſolutus ita fuit ab vxore, vt ea poſſit nihilominus alio viro nubere licitè ex dictis *ſupra ſub tit. de Sacram. non iterandis*. Tamen in caſu de quo loquimur videtur, vt debeat hoc totum conſiderari reſpectu capacitatis ſubiecti, in quo ordines adſunt, quia ſicut *ſupra* diximus *ſub dicta Rub. de ætate ordin. ex n.* 31. qualitas ſexus virilis ſit præcisè neceſſaria in ſuſcepturis ordines; è contra ſit excluſa alia ſexus fœminei propter rationes *ibi* adductas etiam ex *n.*32. & ſic conſiderari poſſe, vt ex quo per exempla poſita, † in verſ. *igitur*, de illis mulieribus iam nuptis, quæ erumpentes in viros vxores contraxerunt, quaſi à principio incapaces coëundi cum viris, & ſimiliter in caſu noſtro à principio characterem impreſſum non fuiſſe erga Deum, cui abſcondi non poterat illum tanquam virum ordinatum; quia ſic gentibus apparebat reuera eſſe mulierem, vt poſtea comperto apparuit, præcipuè ſi in eo ſemper inualuit poſtea ſexus. 21 22

Ad tertiam quæſtionis partem an poſſit Epiſcopus diſpenſare cum Religioſo in irregularitate contracta ob defectum corporalem? Et ſuppoſitis aliquibus quæ adduxi *ſub q.2. Rub. & ſub c.1. & 2. hoc tit.* quod in hoc dubio eſt duplex ſententia. Prima affirmans, eo quod ſicut poteſt diſpenſare cum ſponte mutilato, quantum ad membrum occultum (de quo iam dixi *quæſt. præced.* (ſeu excepto caſtrato, vt dicit Syluester. verbo *Corpore Vitiatus n.*1. ex hoſtienſe, Tabiena, Roſella, & Angelo, & ſic cum Religioſo diſpenſare poſſit, vt celebret cum ligneo pede, de quo caſu dixi etiam *ſub dicto cap.*1. *& ſub Rub.* ſecunda tamen negat, vt docent Caſtrus Palaus *de cenſ. diſp.6. puncto.*12. *in fine*, cum Nauarro Suarez, Sayro, & alijs, & Cornejo *in tract.5. de irregul. diſp.*12. *dubio vnico, q. fin.* Leander *tract.*2. *de irregularit. diſp.2. q.*83. 23
† Tamen ego vtramque veram exiſtimo, primam inſpecto iure communi quando ob paruitatem vitij corporis, ſeu occultationem illius, competit Epiſcopis diſpenſare cum corpore vitiatis, vt dixi *quæſt. præced. & in Rub. ac dict. cap.*1. contrariam negatiuam, ſi hæc diſpenſatio priuilegio Pontificio; conceſſa ſit Prælatis religiooom, vt ſolet, & ibi explicaui, etiam de aliis Prælatis habentibus quaſi Epiſcopalem Iuriſdictionem. 24

Ad vltimam, cui incumbat ſuper vitio corporis declarare? dubitare ſolent DD. & quia de hoc *ſupra in Rub.* dixi *dict. q.*2. & quod ad Epiſcopum etiam inter religioſos docent plures *ibi* relati, niſi expreſsè Prælatis regularibus id ſit commiſſum. Alij verò quod ad ſolos Prælatos circa ſuos ſubditos an defectus ſit ita notabilis, vt inducat irregularitatem; ſed eorum plures admittunt liberum eſſe Epiſcopo ordinaturo admittere, vel reiicere tale arbitrium futurum à Prælato religionis. 25

Qva

QVÆSTIO IV.

An qui vitio corporis cenſetur ad ordines recipiendos irregularis; ſic etiam, vt nec miniſtret, in ſuſceptis, etiam in parte, nec vt retinere poſsit beneficium ſemel iam ritè acceptum? Et quod dicatur medicum vitium, quæ notabilis deformitas, cui incumbat declarare?

SVMMARIVM.

1 *Corporis vitium etſi antecedens impediat quem ad ordines promoueri; non tamen impedit in ſuſceptis miniſtrare in actibus non impeditis à tali vitio*, n. 2.

3 *Beneficium poteſt conferri ei, qui ſine ſua culpa incidit in irregularitatem, ſi talis poſſit miniſtrare circa vſum requiſitum in dicto beneficio, vt exemplificatur*, n. 4.

4 *Beneficium ſimplex poteſt conferri ei, qui duos digitos, & dimidium palmæ amiſit.*

5 *Laborans morbo caduco non eſt inhabilis ad obtinenda beneficia ſimplicia; non ſic ſi requiratur in aliquo Ordo Sacer.* n. 6.

6 *Beneficium ſimplex poteſt obtinere Laborans infirmitate occuli ſiniſtri, aut capitis, etſi ad Sacros Ordines promoueri non poſſit.*

7 *Ægrotus morbo impediente vſum curati beneficij, non impeditur ſuſcipere ſimplex.*

8 *Clericus incidens in cæcitatem non valet obtinere beneficium ſimplex, cum recitare Canonicas horas non valeat.*

9 *Vitium modicum quod dicatur ad ordines, Epiſcopus arbitratur.*

10 *Epiſcopus arbitratur ſuper defectu, qui impedit aut non ordinis executionem.*

11 *Confeſſarius nequit arbitrari ſuper defectus impediente ordinis vſum.*

1 QVia quæſtio hæc claudit materiam irregularitatis ex corpore vitiato prouenientis, eaque ad partes *ſupra in Rubrica*, ac in tribus clauſa
ſit; ideo nunc breuiter reſpondeo quod vitium,
ſeu defectus corporis abſque culpa proueniens,
impedimentum præſtans executioni alicuius actus,
ſeu officij ordinis propter impotentiam, ſeu debilitatem,
vel inſignem deformitatem; licet quoad
ordines ſuſcipiendos irregularitatem inducat ab-
2 ſolutè. † Tamen quantum ad ſuſceptos non
reddat quem ex toto irregularem, ſed ſolùm quoad
illum actum ſeu officium ordinis, ad quem eſt inhabilis,
propter dictam impotentiam, vel debilitatem,
aut deformitatem inſignem *cap. 2. de clericis ægrot.* Abbas, Villadiego, Couarru, Salcedus,
Nauar. Vgolinus, *Graf. ſumma Corona*, Henriquez,
Ludouicus, Eman. Rodriguez, quos ſequitur, &
refert Nicolaus Garcia *de benef. p. 7. cap. 12. ex num. 18.*

3 Quare dixit Nauarrus *in manuali cap. 17. n. 249. ſeu 241.* vt poſſit dari beneficium non requirens
maiorem vſum ei, qui ſine ſua culpa incidit in
irregularitatem, quæ naſcitur ex defectu ad vſum
4 vnius ordinis, & non alius iam ſuſcepti. † Et
conſequenter in caſu *dicti cap. 2.* ei qui duos Digitos,
& dimidium palmæ amiſit ſine ſua culpa
poſſit conferri beneficium non requirens celebrationem,
non ſic ſi requirat illam, & ſic poſſe illi
conferri beneficium ſimplex, & docent Vgolin.
de irregul. c. 65. §. 1. n. 4. Coſm. Philiarc. *1. p. lib. 4. cap. 6. ad fin.* Henriq. *lib. 14. ſumm. cap. 14. §. 1. in gloſſa lit. E, & c. 56. §. 1. gloſſ. lit. E, & lib. 14. c. 1. §. 5. gloſſa E,* Tolet. *in ſumma cap. 57.* Saytus *lib. 6. c. 2. n. 23.* Leſſius *de Iuſtitia, & Iure lib. 2. cap. 34. num. 121.* Auila *diſp. 2. dubio 6. & diſputatione 3. dubio 2.*

Et confirmatur ex his, quæ refert, & ſequitur 5
Nicolaus Garcia cum aliis *dicto c. 12. n. 20. & 21.*
quatenus deciſum refert in vna Tulen. Canonicatus,
& Præbendæ de anno 1551. per Rotam,
quod laborans morbo caduco, non ſit inhabilis
ad obtinenda beneficia ſimplicia; quia non eſt
delictum, † licet ſecus in beneficiis requirentibus 6
ordinem ſcilicet ſacrum, vt per Caputaq. *deciſ. 236. p. 2.* & confirmat cum Azor. *lib. 6. p. 2. cap. 4. q. 14* dicente eum, qui poſtquam primam tonſuram
legitimè ſuſcepit, ſiniſtri oculi infirmitate,
aut capitis morbo ita laborat, vt ad ſacros ordines
promoueri non poſſit; poſſe beneficium ſimplex
obtinere; dummodo deformitatem non af-
ferat talis morbus. † Et Suarez *de cenſ. diſp. 51.* 7
ſect. 2. n. 18. vt refert etiam Garcia, ait quod ægrotus
morbo impediente vſum ordinis, irregularis
eſt ad beneficium curatum denuo ſuſcipiendum
ad ſimplex; non ita ſi iam ſit Clericus, vt inde
ſuſtenteiur.

Quod ſi Clericus incidiſſet in cæcitatem, dicit 8
Leſſius *de Iuſt. dicto lib. 2. cap. 34. n. 130.* vt non videatur
poſſe obtinere, ſeu ei conferri beneficium,
etiam ſimplex: nam cæcus eſt incapax, cum præces
canonicas recitare nequeat; & refert etiam
Garcia *dict. c. 12. n. 21.*

Ad vltimam quæſtionis partem, quia ex iam 9
adductis *in dict. Rub. & in cap. 1. item in q. praeced.* circa finem facilis eſt reſolutio, ea nempè vt ſpectet
ad arbitrium Epiſcopi conſiderare, quod dicatur
modicum vitium, vel quæ dicatur notabilis
deformitas: ſic Doctores *per cap 2. & ibi* gloſſam
penult & vltim. hoc tit. vbi Abbas *n. 1.* Menochius
conſ. 96. n. 30. & 31. & de arbitr. caſu 226. n. 7. 8. 15. & 16. Seraphin. *deciſ 625. n. 4.* Henriquez *lib. 14. ſumm. c. 8. § 1.* Bellet. *tit. de diſciplina Cleric. § 7. num. 26.* Machado *lib. 1. de perfecto confeſſor. p. 3. docum. 6. n. 9.*

Et inde etiam quando dubitatur ſit ne talis 10
corporis morbus, vel defectus, qui ordinis executionem
impediat, vel ſcandalum gignat, Epiſcopi
eſt determinare. † Ita quod non ſufficit arbitrium 11
confeſſarij, vel alterius Prælati inferioris, vt probant
Couarru. *in clem. ſi furioſus p. 1. in initio n. 5.* Auila *de cenſ. p. 7 diſp. 3. dub. 3.* Bonacina *de irregul. q. 2 puncto 2. n. 36. in fine,* Nauar. *conſ. 1. hoc tit. n. 13.* Valerius Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 30. n. 451.* Raguſ. *de miſſa in Eccleſia q. 8. n. 3. in princ.* Barboſa *in paſtorali alleg. 42. p. 2. n. 60.* & cum eo Alcedus *de præſt. Epiſcop. p. 2. cap. 6. n 61.* Diana *reſol. moral.* & Ioan. Machado quos refert idem Barboſa.

QVÆSTIO V.

Medica curatio, quæ perficitur in aliquo viro ſine teſticulorum denudatione ab aliqua tunica, & ſine aliqua læſione vaſorum deſeruientium ſolum ſoluendo partem proceſſus peritorij, quæ deorſum tendit ad teſticulum, & ſupra illum integrum teſtem deducendo ad inguem, intra quod recluſum relinquitur parti inferiori tunicæ coarctata per ligaturam; per quod vulnus curatur communi modo, quo reliqua vulnera, an efficiat ſpadones, vel eunuchos iuxta Bullam Sixti V. ſic vt non valeant inire matrimonium, & perinde ita curatum, aut curatos ordinari?

SVMMARIVM.

1 *Curationis teſticulorum modus Herniciorum practicatus Vallisoleti, non auferens generationem, nec inhabilitatem ad contrahendum matrimonium reccaſetur.*

2 *Doctor Gaſpar Brabus Regis Philippi IV. Medicus Cameræ, & noſter amicus nos impellit ad colloquendum de hoc dubio.*

3 *Curatio hernica in teſticulis, non prohibens matrimoniari, potius ſpectabat ad matrimonij impedimentum illud* ſi forte coire nequibis.

4 *Spadones largo modo dicuntur illi, qui ſecti in vno teſte, alium recondium habent ad inguiem intra recluſum.*

5 *Opinio probabilior eſt ſequenda in materia ſpectante ad valorem Sacramentorum, ſed in puncto contrariam dicitur, & quare?* n.16. & 17.

6 *Secti in vno teſte retineates alium intra inguiem, nec matrimonium contrahere prohibentur, & multo minus ordinari.*

7 *Spadonum genera trium referuntur, & ad nullum applicatur curatus per ſectionem, aut compreſſionem vnius teſticuli, & reconditionem alterius,* n.8.

9 *Coëundi, & veri ſeminandi facultas, etſi generatio non ſequatur, facit homines habiles ad matrimonium.*

10 *Seminis prolifici generatio, non impeditur, dato, quod tota tunica teſticulorum nudaretur, & à tunica erytroide,* vt n.11.

11 *Seminis generatio perficitur à carne teſtium.*

12 *Teſtes reconditos habentes, non habent qualitates generationi contrarias.*

13 *Genitalia hominum, & mulierum ex Galleno habent proportionem ad generationem, etſi in magnitudine differant.*

14 *Medici creduntur votum proferendo, quod curati in teſtibus, modo dicto, non ſunt inhabiles ad matrimonium, & quare?*

15 *Matrimonium ſemel contractum, non eſt inualidatum, oppoſita curatione hernica, de qua in dubio.*

16 *Spadones ſecundum quid, & improprij non priuantur a matrimonio, nec ab ordinibus.*

17 *Viri ſeminandi, & coeundi facultate pollentes, ſolent eſſe ornati barbis, & pulchros habere filios, vt exemplificatur ex Leandro & de alio ab auctore viſo.*

QVia iſte caſus fuit nouus, & ex noſtra Hiſpa- 1
nia ad felic memor. Innocent. X. Pontificis
maximi delatus, cui reſponſum illico non præbuit
Sacra Congregatio, & exiſtimans eius reſolutio-
nem pendere à iudicio, & relatione Medicorum,
reſcripſit, vt collegium Medicium celeberrimæ
Academiæ Valliſoletanæ, in cuius ciuitate Medici
magni conſulti, ſicut ſolent ibi curare. † Inter 2
quos in tali vniuerſitate primarius, magni quidem
nominis, litterarum, & prudentiæ, ſicut apud
omnes, & nunc conſeruat in hac curia Matritenſi
inter Prothomedicos à cubiculis noſtri magnani-
mi Regis, Philipi IV. ab anno præterito 1657.
Doctor Gaſpar Brabo, noſter amiciſſimus iam
diu, qui hoc in anno 1661. mecum colloquendo
ſuper hoc puncto, iterum, atque iterum firmauerat
ſuper curatione referenda. Ideo ego, quia locus
videtur aptus noſtro titulo de Corpore Vitiatis
ordin. vel non, præcipuè textus huic *cap.*3. & aliis
huius tituli, vbi de ſpadonibus, inciſis, atque caſtra-
tis; ideo ne amitteretur in noſtris ſcriptis hæc
quæſtio curioſa, & neceſſaria, placuit de illa diſ-
ſerere, atque cum tanto Magiſtro, me impellente,
ac aliis hernicæ profeſſionis reſoluere; item ex do-
ctrina Theologiæ moralis profeſſorum.

Et quamvis hæc diſquiſitio potius videatur eſſe 3
de impeditis matrimonium contrahere iuxta illud
dirimens impedimentum, *ſi fortè coire nequibus*, de
quo agemus ſub tit. *de ſponſalib.* & *matrimonio*; ſed
quia poteſt reponi non ineptè in noſtro titulo, nec
ſit alius locus aptior ideo hic deliberaui ponere ad
petitionem D. Gaſparis amici noſtri, vt ſic facilius
ad manus haberi valeat. † Igitur pro negatiua ſen- 4
tentia facit, nam etſi detur hos homines non eſſe
propriè Spadones; largo tamen modo poſſunt
dici tanquam inepti admittendum verum ſemen,
cum habeant teſtes, non extra, ſed intra inguiem.
Tum quia ex modo curationis videtur, vt huiuſ-
modi homines non poſſint emittere verum ſemen,
videlicet ob ſolutionem continuitatis in tunica ex-
terna teſticulorum. † Sed iſte caſus ſpectat ad va- 5
lidè conficiendum, & perficiendum Sacramen-
tum, in quo ſemper debet eligi opinio ſecurior,
nec ſufficiat minus probabilis, & certa, iuxta quæ
adduxi, *ſupra ſub tit. de Sacram. iterand. vel non*;
imo vt quamtumvis opinio probabilis ſit, non ceſ-
ſat periculum irritationis, vt ſuſtinent Petrus Soto,
lib. de inſtruct. ſacerd. lect. 2. de Euchariſtia, Suarex
tom. 4. in. 3. p. diſp. 26 ſect. 6. n. 5. & tom. 3 p. 3. diſp. 21.
ſect. 4. ad finem, Pater Bardi. *de conſcientia diſcept. 4.*
cap. 31. n. 7. Lanfranc. *opuſculo 1. c. 3. n. 6.* Merolla
tom. 1. diſp. 3. cap. 4. dubio 3. n. 34. Breſſarus, *lib. 5.*
c. 10. num. 105. & 111. ergo, vt nec matrimonium
celebrare valeant, nec ordinati per dicta *ſub hoc*
tit. & cap. 1. vbi latè de ſpadonibus, ſectis, &
Caſtratis.

Tamen ſi pro contraria ſententia in materia 6
matrimoniali, ſit bene fundata opinio, quod iſti
poſſunt matrimoniare, & ſine dubio poterunt or-
dinari; imo etſi matrimonio iungi prohiberentur,
non quidem ad ordines aſcendere per dicta ſub
noſtro, *c.* 3. Eſt ergo regula in Bulla Sixti V. quod
eos tantum eunuchos inhabiles ad matrimonium
declarauerit, qui vtroque teſte caret, cuius de cauſa
ſemen emittere non poſſit, vt dicunt Gaſpar. Hur-
tado

tado *de matrim. diſp.22. dif.5. n.17.* Martio. Perez
8 *de matrim. diſp.37. ſect.3. num 5.* & alij: † Et clarum ſit ſpadonum eſſe genera tria, nempè Thlibias, qui ab infantia genitales partes amiſerunt; eo quod à parentibus illis expreſſæ, & inutiles redditæ ſunt; item Spadones, qui à natiuitate teſticulos non habent, tertio Caſtrati, qui ferro exſecti ſunt, de quibus late dico, *ſub hoc cap.3.* † At ſic eſt, quod homines, de qui-
7 bus in hoc dubio loquimur non comprehenduntur ſub Bulla Sixti V. cum nec careant teſtibus, nec habeant illos concuſſos, vel attritos, vt teſtantur Hernici *infra* referendi; eo quod verum ſemen emittunt. Ergo cum amplius valeant in dubio propoſiti, nempè generare, vt probant Leander *de Sacram. tom.2. tract.9. diſp.21. quæſt.16.* Baſilius Pontius *lib.7. de matrim. cap.68. num.3.* Verticeli *de Apoſtolicis miſſionibus tract.14 q.143. ſect.7. num.70.* Diana *p.12.* legendus *fol.203.* agens de prædicta curatione, quando, etſi non generarent ad valorem matrimonij, ſufficeret coëundi poteſtas, & verè ſeminandi, vt docent relati: Sequitur non eſſe iſtos arcendos à matrimonio, nec ab ordinibus ſuſcipiendis.

Sed de prædicta generandi facultate in relatis
9 hominibus, item coëundi, atque ſeminandi Hernici teſtantur, dicentes per relatam curationem fieri leuem tunicæ ſciſſionem, & quæ facilè à natura curatur, ſine quod artus, & caro teſticuli
10 patiantur; † item & dato quod tota tunica nudaretur, non impeditur ſeminis publica generatio; prout nec in teſtibus mulierum carentibus illa; tum quia vnilotione facta vulnus abſtergitur, & curatur à natura; prout contingit in leui-
11 bus externis vulneribus. † Et quia ſeminis generatio perficitur à carne teſtium; prout eſt pars ſimilaris, media facultate, & temperie illorum, quæ non patitur ex vi curationis; indeque reſoluerunt relati Medici Pintiani *in voto ſuo* §.8. probantes *in* §.6. in caſu adducto non nudari teſticulos à tunica erytroyde nec impediri poliſici ſeminis generationem, quod in tali caſu non amittant teſtes, niſi ſitum, & locum, non autem qualitates, & ſubſtantiam, quam prius habebant.

12 Et idem ait Pontius ſupra adductus; quem ex Galleno *lib.2. de ſemine*, ſequitur Diana adducta *miſcell. num.224. in fine*, eo quod intra corpus teſtes recondantur, tales non habere qualitates conſeruationi contrarias, ſed ſimiles, cum teſtis qualitates, ſint caliditas, & humiditas, ſed con-
13 ſeruatio à ſimilibus procedit. † Ergo nihil intererit ad generationem impediendam, quod teſtes ſint reconditi intra inguiem, & non extra, cum & vt Gallenus *dicto lib.2. de ſemine*, referens proportionem inter genitalia maſculi, & fœminæ in ſequentibus verbis declaret, *eſt enim proportio maxima inter genitalia maſculi, & fœminæ; omnia ſiquidem genitalia membra, tum maſculi, tum fœmineo habere eadem videntur, poſitione tantum, & magnitudine differentia; quia & vaſa teſtes nutrientia vtrique ſexus ex eiſdem venis, & arteriis procedunt.*

14 Quare dum aliter à Sacra Congregatione Concilij reſponſum non habeamus, vt ſpectabat Diana, *vbi ſupra fol.210. in fine*, ac in materia hac plurimum ſit credendum in arte peritis, vt ſunt ter Hernici *num.12.* illius magnæ vniuerſitatis, dicendum eſt, non eſſe ſolùm probabilem, ſed certam, & apertam Herniſtarum illorum ſententiam, ac perinde Baſilij, Leandr. & Dianæ, ac Verticelli relatam ſententiam de Valido matrimonio contrahendo à relatis viris tali curatione laborantes, † ac proinde Vicarios, ac Epiſcopos 15
ſolitos eſſe ſine dubio & ſcrupulo, admittere relatos homines ad contrahenda matrimonia, & poſt matrimonium contractum, ſi aliquis ex illis, nullitatem in foro externo tentaret, debere Iudices Eccleſiaſticos contra illos ſententiam pronunciare, quia in conflictu opinionum illa eſt amplectenda, quæ fauet valori matrimonij, vt poſt Hoſtienſem, Butr. & Abbat. *in cap. ſi vir. de cognatione ſpirituali*, Felin. *in cap.1. de ſponſal.* docent Chuchus *lib.5. inſtit. moral. tit.11. num.157.* Beret. *conſ.* 80. *num.* 21. *&* 22. Gail. *obſeruat. lib.2. obſeruat.* 94. *num.* 19. Menoch. *de præſumptionibus lib.1. præſumptione* 71. *num.* 3. Franc. Molin. *de comparat.17. lib.1. num* 15. *in fine*, Thomas Sanchez *lib.1. de matrimonio diſp.18. num.6.* cum multis, dicentes omnes, & Diana *ſupra* cum illis ſub verſ. *vnde*, hoc faciendum eſſe à Iudice, etiam contra communem, & præferri opinionem ſingularis alicuius Doctoris celebris, quæ in probabili ratione fundata, matrimonio faueat, illudque ſuſtineat opinione plurium Doctorum impugnantium, niſi textu aperto innitatur.

Quare ſatisfaciens Diana cum Boſſio *de con-* 16
tractu matrimonij cap.4. §. 11. *num.2.* cum Vaſquez, Salas, & alijs, & nouiſſimè Tamburin. *in decalog. lib.1. cap.3.* §. 4. *num.* 20. ad oppoſitum de probabiliori, atque tutiori opinione amplectenda in materia Sacramentorum, referens, ex Lorca, & Martinez, dicentibus, etiam ſufficere opinionem minus tutam; dum ſit probabilis in re, quæ non ſit contra Eccleſiæ vſum, conſuetudinemque, vel præceptum de tali modo in adminiſtratione Sacramentorum ſeruando, vel ſi non derogetur obligationi charitatis, & miſericordiæ reſpicientis remedium proximi, cui neutri aſſentitur Diana legendus reſpondet in puncto noſtri dubij, probabiliorem eſſe opinionem nimirum iſtos viros dictos Spadones, ſecundùm quid non priuari à matrimonio ineundo, † quod 17
eſt verum ex dictis; præcipuè, ſi conſideres cum Baſilio *ſupra*, ſimiles viros vltra facultatem ſeminis emittendi, eſſe ornatos Barba, piliſque, non flaccidis, ſed virentibus, & Leander, ac Diana referunt de quodam homine huius Diœceſis Toletanæ, qui cum a Chirurgo vnus læſus teſtis ablatus eſſet, alter vero non læſum recondetet intra corpus, habilis inuentus fuit, non ſolum ad coëundum; imo etiam ad generandum; quippè duos filios habuiſſe, ſeque Leander vidiſſe nimis pulchros, patremque illorum virentem, piloſum, & ornatum, & hoc videmus pluries, & audiui de quodam malo barbaro, vulgo dici voo teſte carente, aliumque reconditum habente, qui ex vxore habuit pluſquam decem filios, quorum viuere vidi ſex quaſi ad hæc tempora; & ſic minus ab ordinibus prohiberi reſoluendum eſt per dicta *hic, & ſub hoc cap* 3.

AD RVBRICAM ET TITVLVM De Bigamis non Ordinandis.

SVMMARIVM.

1 *Bigamia impedit quem ordinari ob defectum perfectæ ſignificationis Sacramenti Chriſti cum Eccleſia, & ob incontinentiam*, n.2. & 10.

3 *Caſtitatis, & viduitatis hortator, non poteſt eſſe qui frequentauit matrimonia.*

4 *Bigamia ſpecies triplex, vera, interpretatiua, & ſimilitudinaria, vna quæque exemplificatur, etſi alij referant, plures, alias, vel duas tantum*, vt n.5.

6 *Bigamus effectus quoquomodo prohibetur ordinari, etſi accidat Epiſcopi conſenſus*, & ouqi 10.

7 *Bigamia nihil aliud eſt, quàm nuptiarum multiplicatio.*

8 *Bigamus appellatur ille, qui non ſolùm bis, ſed etiam ter, aut quater nuptias contraxit.*

9 *Monogamus eſt quaſi vnius vxoris vir.*

1 QVIA inter impedimenta ad ordines ſuſcipiendos ooo modica reputatur Bigamia, ſeu Digamia *ex cap. 1. & 2. hoc tit. & cap. 1. diſt. 32. & canon. 16. Apoſtolor.* ideò Doctores, tam antiqui, quàm moderni, & tam Rubricatij, quàm iurium exploratores de hoc impedimento, latè ſcribentes, docent Bigamos, non quidem ob peccatum ab ordinibus arceri ſacris, cum nuptiæ etiam ſecundæ, tertiæ, vel vlteriores non ſint peccatum iuxta textum *in cap. Acatius*, & ſimilibus *diſt.* 26. ſed ob alias duas rationes, vnam myſticam, aliam moralem, illam primariam & perfectam, ob defectum ſcilicet perfectæ ſignificationis Sacramenti, quæ eſt coniuncti Chriſti cum Eccleſia ex Paulo *ad Epheſ.* 5. vt eſt vnius viri cum vnica ſponſa, quod ſic alias incontrahente ſecundas nuptias non procedit *ex dicto cap. Acatius, & cap. debitum, hoc titulo*, vbi Doctores latiſſimè.

2 Secundùm verò moralem quia, cum Clericus debeat eſſe continentiæ, & viduitatis hortator, iuxta quæ latè dixi *in tit. de filiis Præsbyt.* nec poſſit eſſe talis, qui coniugia frequentauit *ex cap. vna, c. qui ſine crimine diſt.* 26. quia de incontinentia eius
3 præſumitur, *cap. propoſuiſti diſt.* 82. † Nec poſſit eſſe hortator viduitatis, caſtitatis, & continentiæ, qui coniugia frequentauerit *ex dicto cap. vna, cap. fin. diſt.* 26. cum dicamus, quod habens filios non poteſt habere frontem, alios de incontinẽtia redarguendi, *cap. ſicut*, verſ. *vnde* Paulus 47. *diſt.* Barboſa, *in paſtor. p. 1. tit. 2. gloſſa 4. num. 2.* in verſ. *vnius vxoris*; ideò ex his, & aliis infra referendis iure optimo hoc impedimentum canonicum, quod irregularitatem inducit decretum. Et de his amplius *infra in dicto cap. delictum hoc titulo.*

4 Solent etiam DD. triplicem ſpeciem Bigamiæ proponere, propriam, id eſt veram cum quis v.g. ſucceſſiuè plures vxores legitimas duxit, & cum eis copulam habuit. Secundam quando non interceſſit verum duplex matrimonium, ſed virtualiter, ſiue ex intentione, vti quando quis contraxit cum vna ſola, ſed vidua, vel repudiata, quæ tamen ſuum primum matrimonium cõſummauerat *cap. ſi quis viduam diſt.* 50. ſimilitudinariam tertiam, quam incurrit ordine ſacro inſignitus, vel voto caſtitatis ſolemni adſtrictus cum aliqua contrahens, & conſummans, *cap. quotquot 27. q. 1. c. à nobis 1. hoc tit.* licet illa ſit virgo. Et quia de iſtis omnibus ad plures caſus DD. ſe extendunt, quos refert de hac materia tractantes relati à Barboſa *hic*, inter antiquos & modernos enumerat 62. Barboſa; & cum in corpore quæſtionum alios etiam recentiores ego referam intendens ad vnguem materiam hanc præcallere; ideò nec illos repeto, nec de nouo adduco. † Addoque com- 5
muniter ſic triplicem diuidi Bigamiam; tamen aliquos DD. plures alias ſpecies addere; ſi quidem ex communi Theologorum Montaygneo. *de Bigamia quæſt. 6.* ponit ſex Bigamiæ ſpecies; imò & ipſe fatetur quod ſint ſeptem ſpecies, ſed & quod octo modis contrahatur, tenent Syluester *in ſumma* verbo *Bigamia*, Couar. *in clem. ſi furioſus 1. p. relect. §. 2 de homicidio*, Nauar. *in manuali cap. 27. num 195.* Salzedo *in pract. ad Bernard. Diez c. 16. videnda l. 5. tit. 5. p. 1.* vbi Gregor. refert Zeuallos *in pract. quæſt. 557. & q. 558.* qui in fine refert ex gloſſa *in cap. 2. hic*, vt ſolùm ſit duplex Bigamia, vera ſcilicet, & interpretatiua, quam teſtatur communem Montaygne. *ſupra quæſt. 4. num. 1. ad finem, & dicta quæſt. 6 ad finem*, cuius contrarietatis effectum adducit Rebuffus *de pacificis poſſeſ. num.* 193.

Et tantùm pro cõplemento huius præmiſſi Ru- 6
bricæ, dicendum eſt, quod ſi quis Bigamus effectus ſit ex aliqua prædictarum trium ſpecierum, excluditur à Clericatu, vt *in cap. 1. & per totum 26. diſt. cap. maritum 33. diſt. cap. præcipimus, & c. cognoſcamus diſt. 34. cap. quicumque, & cap. non confidat 50. diſt. cap. 1. & 2. diſt. 45. cap. à multis de ætate, & qualit. ordin. cap. 1. hoc tit.* & vt ſicut prohibetur ordinari; ita pariter conſequi beneficia Eccleſiaſtica, vt docent Rebuffus *in tr. act. de pacificis poſſeſſ. num.* 192. Corraſius *de benefic. p. 3. c. 4. num. 2.* Sayrus *de conſ. lib. 6. cap. 5. num. 9.* Auila *de conſ. p. 7. diſp. 8. dubio 1.* Nicolaus Garcia cum infinitis *p. 7. de benefic. cap. 6. num. 1. & 2.* propterea que obſeruant Nauar. *conſ. 3. num. 1. hoc tit.* Flamin. *de reſignat. 1. p. quæſt. 3. num.* 192. etiam ſi accedet Epiſcopi conſenſus Azor. *inſt. mor. p. 2. lib. 6. cap. 4. q. 11.* Barboſa *in paſtorali p. 2. alleg. 49. n. 16.* & alij referendi communiter.

Vnde ſi dubites adhoc quid ſit Bigamia, reſ- 7
pondeo, vt nihil aliud ſit, quàm nuptiarum, ſeu matrimonij multiplicatio; & inde Bigamum dici qui binas contraxit nuptias, ſicut Monogamus, qui vnas dum taxat; & hoc ita eſſe colligunt clarè DD. ex ipſius nominis ethimologia, quod componitur à *bis*, & *gamo*, græcè, hoc eſt bis matrimonio iunctus, ſeu copulatus. † Indeque à for- 8
tiori appellari bigamum, qui non ſolùm bis, ſed etiam ter, aut quater nuptias contraxit, vt omnes fateotur, & docent Canoniſtæ *in tit. noſtro hic & lib. 6.* Nauarrus *in man. cap. 27. num* 195. Maiolus *lib. 1. cap. 33.* Henriquez *lib. 12. ſummæ de matrimonio cap. 6. §. 9. & lib. 14. cap. 4* Suarez *de cenſ. diſp. 49. ſect. 9 & ſequent.* Vgolinus *cap. 56.* Sayrus *lib. 6. cap. 3.* Auila *de cenſuris p. 7. diſp. 8.* Couar. *in clem.*

clem. ſi furioſus 1. *p.* §. 2. Filliuc. *tract.* 19. *cap.* 4. Viuald. *de irregul.* vbi de prima ſpecie, nempè de bigamia, Bonacina *quæſt.* 2. *de irregul. puncto* 5. Thomas Sanchez *de matrim. lib.* 7. *à diſp.* 83. Layman. *lib.* 1. *tract.* 5. *p.* 5. *c.* 6. Hurtadus *de irregularit. diſp.* 13 Ioſeph. Gibalinus *de irregul. cap.* 3. *quæſt.* 4. *num.* 1. Machado *de perfecto confeſſ. tom.* 2. *lib.* 1. *p.* 3. *tract.* 17. *docum.* 3. Caſtrus Palaus *de cenſ. diſp.* 6.
9 *puncto* 8. Andreas Valenſis *ſub n.* 1. † Vbi quod ſicut monogamus eſt quaſi vnius mulieris, ſeu vxoris vir; ita etiam bigamus quaſi duarum mulierum vir nuncupetur; & Theologi ſcholaſtici cum D. Thoma *in* 4. *diſt.* 17. *q.* 5. *art* 1. *&* 22. *q.* 66.

10 Et quod omnis bigamia inducat irregularitatem tamquam certum ex proximè adductis iuribus, & ex noſtro tit. & *diſt.* 26. *& diſt.* 34 *à cap. ſi quis à Clericis, & diſt.* 77. *cap. qui cumque, &* 28. *q vltima,* docent omnes ſic etiam probantes ex Trid. *ſeſſ.* 23. *c.* 17. *de reform.* dicentes introductam eſſe ob defectum adductum ex Sacramento, nempe quia, qui cum duabus contraxit, non poteſt apte ſignificare dictam vnionem Chriſti cum Eccleſia vnica eius ſponſa; de quo ſunt legendi præter ordinarios, & proxime adductos Gibalinus *ſupra dicta q.* 4. *propoſ.* 2. *num.* 5. Pellizar. *tom.* 2. *tract.* 27. *cap.* 5. *ſect.* 2. *à num.* 82.

QVÆSTIO I.

An irregularitas ex bigamia ſeu polygàmia inducta ſit iure Diuino, vel tantum Canonico? Et an ad illam contrahendam requiratur quòd vtrumque matrimonium ſit conſummatum, ſeu ſufficiant ſponſalia? ſeu amplius requiratur ſeminis emiſſio, intra vas mulieris, & quod ipſa inſimul ſemen emittat?

SVMMARIVM.

1 *Bigamia dicitur propriè contrahi quando vir duas, vel plures vxores duxit ſucceſſiuè, ſecundam poſt mortem primæ,* n. 11.
2 *Polygamia dicitur quando quis ſimul habet, aut habuit plures vxores viduas* n. 16. 20. & 21.
3 *Bigamiæ irregularitas potius iure Canonico inducta, quàm diuino,* n. 4.
4 *Omnis irregularitas inducta eſt à iure Canonico: vbi quæ ſit eius definitio.*
5 *Paul.* 1. ad Timoth. 3. & n. 3. *potius intelligitur de polygamia, quàm de bigamia,* n. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12 & n. 16.
8 *Apoſtolorum præcepta non omnia fuerunt Diuini iuris.*
9 *Mulier à Sacerdote eligenda in vxorem, non ab alio, ducta debet eſſe.*
10 *Sacerdotes in Teſtamento veteri, non niſi cum vnica numquam vxorata contrahebant.*
11 *Apoſtoli verba,* vnius vxoris virum 1. ad Timoth. 3. *Et ad quos Eccleſiæ Miniſtros porrigantur,* n. 12.
12 *Præpoſitura in rigore, videtur ſignificare quodcumque Eccleſiaſticum beneficium.*
13 *Bigamus à tempore Apoſtolorum prohibitus fuit ordinari Epiſcopus, vel Diaconus.*
14 *Epiſcopum, vel Sacerdotem quærit Eccleſia, vel de monogamia, aut de virginitate ſanctum.*
15 *Nuptiæ ſecundæ apud Ethnicos aliquid habebant culpæ.*
16 *Polygamiam in lege Euangelica impiè hæretici aliqui dixerunt eſſe licitam, quod falſum eſt, vt definitur in Trid. Concilio,* n. 17. 18. & 20.
18 *Polygamia omni lege fuit prohibita ex primæua inſtitutione Dei.*
19 *Repudij libellus permiſſus à Moyſe ad duritiam cordis eorum, vt Chriſtus reſpondit.*
21 *Polygamia, & Bigamia qualiter differant; item & Digamia.*
22 *Bigamia non contrahitur per ſolum matrimonium ratum, aut ſponſalia, niſi matrimonio conſummato,* vt n. 23 & n. 25.
23 *Matrimonium copula non conſummatum minimè ſufficit ad ſignificandum matrimonium Chriſti cum Eccleſia per Incarnationis myſterium.*
24 *Matrimonij non conſummati Sacramentum ſolùm ſignificat vnionem verbi cum Eccleſia per Charitatem, & gratiam, aliter per conſummatum,* vt n. 25.
25 *Sponſalia multiplicata ſine copula, non inducunt Bigamiam, & cum copula, ſi ſint tantum de futuro.*
26 *Bigamus non ſit qui ducit in vxorem ab alio ductam, & nondum cognitam, ſeu morte præuento,* vt n. 28.
27 *Bigamia non contrahitur ex ſolo matrimonio cum vidua, niſi conſummato.*
29 *Bigamia verius eſt, vt non contrahatur ex ſola vaſis penetratione non effuſo ſemine, nec requiritur concurſus mulieris,* vt n 30.

AD primam difficultatis partem an irregularitas ex Bigamia ſit prohibita iure Diuino, aut tantùm Canonico, vt clarius reſpondeam, quàm alij DD. ſolent, hoc dubium excitantes, mihi viſum eſt diſtinguere inter Bigamiam, & Polygamiam; illa quidem propria vocatur quando poſt primam vxorem mortuam, vir ſecundo, vel tertio, ſeu pluries ſucceſſiuè alias nuptias facit abſque eo, quod ſimul, & eodem tempore viuant plures vxores vnius viri. † Secunda verò ſpectat ad pluralitatem vxorum vnius viri viuentium in eodem tempore, vt explicant DD. *infra*, referendi, & de hac, omnes, *in cap. gaudemus, de diuortiis*, & in aliis illius tituli. 1 2

Igitur quamvis de prima ſpecie, quæ dicitur propriè Bigamia, aliqui Canoniſtæ affirment, *in cap. niſi cum pridem* §. *perſona de renunciat.* Marianus Socinus *in cap. ad audientiam de homicidio*, vt referunt Henriquez, & Leander. *infra* Turrianus *in cap.* 1. *lib.* 1 *aduerſ. Man. de Burgenſ.* Petr. Soto *lect.* 18. *de matrim.* ſic colligentes ex illo Pauli 1. *ad Timoth.* 3. *& ad Timoth.* 1. Volentis Epiſcopum, & Diaconum eſſe vnius vxoris virum; & ſic hoc eſſe præceptum à Chriſto Domino mediis Apoſtolicis. 3

Tamen re vera hæc irregularitas; eſt tantùm inducta iure Canonico, ſicut, & aliæ cæteræ irregularitates, de quibus DD. agunt per textum *in cap. is, qui de ſent. excommunic. lib.* 6. vbi ſecundum omnes irregularitas definitur, quod *ſit impedimentum Eccleſiaſticum, Iure Canonico intro-* 4

ductum, ex ſe directè, ac primariò impediens perceptionem ordinum, & indirectè, & conſequenter eorum vſum, vt docent Suarez *de cenſ. diſp.* 40. *ſect.* 1. *num.* 2. Filiucius *tract.* 19. *cap.* 1. *q.* 1. *n.* 2. Auila *p.* 7. *diſp.* 1. *dubio* 1. *concluſ.* 1. Hurtado *diſ.* 1. Bonacina *diſp.* 7. *quæſt.* 1. *puncto* 1. *num.* 1. Nauar. Villalobos, & Leander. cum illis, *de irregul. tract.* 1. *quæſt.* 2. & abundè explicant etiam DD. antiqui *in cap. curandum diſt.* 34. ibi, *non aſpiret ad ordines*, & ibi, *in cap. ſi cuius vxorem dicta diſt.* 34. ibi, *ſeu ad miniſterium Eccleſiaſticum admitti non poteſt*, leges quæ latè ſcribit omnino legendus idem Suarez *tota diſp.* 40. cum aliis, *de cenſuris*.

5 Et in terminis probant D. Thomas *in* 4. *diſt.* 29. *art.* 1. *& in addit. quæſt.* 66. *art.* 5. *ad* 2. Henriquez *lib.* 12. *cap.* 6. *num.* 11. *in textu*, *& in margine lit. N*, Gibalinus *de irregul. cap.* 3. *q.* 4. *num.* 6. Sayrus *lib.* 6. *cap.* 3. *num.* 20. idem Suarez *diſp.* 49 *ſect.* 5. Bonacina, *de irregul. diſp.* 7. *q.* 2. *puncto* 5 *num.* 14. Filiucius *tract.* 19 *cap.* 4. *q.* 10. *n.* 1129. Auila *p.* 7. *diſp.* 8. *dubit.* 4. Leander. cum communi *tract.* 3. *de irregul. diſp.* 6. *quæſt.* 4. qui ſic tenentes reſpondent ad locum *vnius vxoris virum*, nullum alium eſſe in tota Sacra ſcriptura, quo probari valeat iure Diuino ſtatutum eſſe hanc irregularitatem; & ex illis verbis ſolum probari excludi ſecundas nuptias: nam vt ait Suarez *dicta diſp.* 49. *ſect.* 5. *ſub num.* 2. ſiue fuerit vidua, ſiue aliter corrupta, ſiue virgo, ſi illam tantùm habuerit, dicetur vnius vxoris vir inferens ibi in vigore non comprehendi bigamiam interpretatiuam, multoque minus ſimilitudina-
6 riam. † Et eſſe probabile ibi comprehendi bigamiam, quæ contrahitur ſimul ducendo ſecundam vxorem, viuente prima; quia licet reuera vna illarum ſit vxor, tamen ſimpliciter, & conſueto modo loquendi ille non dicetur vnius vxoris vir; & ſic dicit plures expoſitores intelligere Apoſtolum in dictis verbis potius excluſiſſe plures vxores ſimul, quàm ſucceſſiuè.

7 Vel ſi exiſtimes prædictum Canon. Apoſtoli, loqui de bigamia de qua in hoc tractatu agimus, reſpondetur cum communi DD. vt nullum inducat præceptum, ſed tantum proponere admonitionem, vt patet ex verbis ibi, *oportet*, ſub quo multa alia requirere, quæ non ſunt abſolutè & ex præcepto neceſſaria; imo addit Suarez, *dicta ſect.* 2 *num.* 1. quod ſi, vt probauimus admittamus illud Apoſtoli fuiſſe præceptum; non inde ſequi fuiſſe diuinum, ſed Apoſtolicum, quod etiam Apoſtolorum Canones confirmant alia adiiciens referenda, *infra in cap. ſuper eo hoc tit.*

8 Et ſic concludimus, quatenus ad primum dictum de Bigamia, certum eſſe Apoſtolum in eo loco ſolùm tuliſſe legem poſitiuam humanam, vt teſtatur communis Theologorum & Canoniſtarum; nec eſſe verum, ſed omnino falſum omnia, quæ præceperunt Apoſtoli eſſe iuris Diuini: nam cum ipſi conſtituti eſſent etiam à Spiritu ſancto. Epiſcopi ad regendam Eccleſiam Dei plurimas leges authoritate ſibi conceſſa, tum Epiſcopali ordinaria, tum Apoſtolica ſanciuerunt, quæ Iuris Diuini non ſunt, nec à Chriſto Domino poſitæ, cuiuſmodi autem eſſe iſtam legem de bigamis à Sacris Miniſteriis remouendis exiſtimauit ſemper Eccleſia, vt adducunt iam *ſupra* adducti: nam vt in Rub. diximus, & amplius docet Barboſa explicans *in paſtorali* D. Pauli locum. 1. *part. tit.* 1. *gloſſa* 4. *ex num.* 1. bis coniugatus, non poſſit ſignificare vnionem Chriſti cum Eccleſia vnica ſua ſponſa; quia non eſſet vnicus, ex quo diuiſit carnem ſuam, *cap. acutius* 27. *diſt. cap. debitum hoc tit.* vbi gloſſa, verbo *Sacramentum*, ob idque Apoſtolum dixiſſe, vt is Epiſcopus ordinetur quem vnius vxoris virum
fuiſſe, aut eſſe conſtiterit. † Nam ſacra ſemper 9
habita eſt iſta præceptio, vt etiam de muliere Sacerdotis eligendi eadem intelligeretur ſeruanda conditio, ne fortè illa priuſquam in matrimonium eius veniret qui aliam non habuiſſet vxorem alterius viri, eſſet experta coniugium.

Et Iure ab Apoſtolo optimè conſtitutum patet 10
quia ſi in veteri Teſtamento *Leuit.* 2. hæc Sacerdotalium coniugiorum forma ſeruata, quanto magis ſub reuelata iam gratia conſtituti Apoſtolicis debemus ſeruire præceptis. vt quamvis quis bonis moribus præditus, & ſanctis operibus inueniatur ornatus nequaquam tamen, vel ad Diaconi gradum, vel ad Presbyterij honorem, vel ad Epiſcopatus culmen aſcendat, ſi aut ipſum non vnius vxoris virum, aut vxorem eius, non vnius viri fuiſſe conſtiterit, vt ex Leone *epiſtola* 59. *ad Epiſcopos Africanos*, refert Anton Auguſtin. *in epitome Iuris Pontificij veteris lib.* 4. *tit.* 6. *cap.* 7.

Quod ſi obſtes dicendo Apoſtolum *in dicto lo-* 11
co 1. *ad Thimot.* 3. *vnius vxoris virum*, tantùm loqui de Epiſcopo, & Diacono; nihil verò de Præsbytero, & de Subdiacono dixiſſe: tamen ego ex D. Ambroſio *epiſtola* 82. & cum Suarez *de cenſ. dicta diſp.* 49. *ſect.* 2. *ſub num.* . intelligo non ſolùm de Epiſcopo, verùm, & de Presbytero, ſic ſtatuiſſe, vt eſt veroſimile, cum ſtatim transferat Paulus ſermonem ad Diaconos, prætermiſſis Presbyteris; tum etiam quia in eiſdem Diaconis eandem conditionem requirit, vnde à fortiori Paulum ſupponere dicunt eandem in Præſbyterio poſtulari. Et addit Ambroſius Patres Concilij Niceni addidiſſe, *Nec Clericum quemquam debere eſſe, qui ſecunda coniugia ſortitus ſit*: Vnde ſignificare hanc bigamiam propriam & rigoroſam, vt extenditur ad alios Clericos infra Diaconum, non eſſe Apoſtolicam.

Sed D. Auguſtin. *tract.* 41. *in Ioannem*, videtur 12
extendere ſermonem Pauli ad omnes Clericos, quamvis non ſimpliciter ſed de ordinandis ad præpoſituram Eccleſiæ loquatur, licet gloſſa *in cap.* 1. *diſt.* 81. per præpoſituram intelligat quodcumque Eccleſiaſticum officium: tamen in rigore plus ſignificare ait Suarez *dict. numero* 1. & ſine dubio ex vi illorum verborum Pauli, hanc irregularitatem non extendi vltra Diaconos; indeque cum Lucius 3. *in dicto cap. ſuper eo hoc tit.* ſolùm dixiſſet, *In Bigamis contra Apoſtolum diſpenſare non licet, vt debeat ad Sacros Ordines promoueri*, intelligi Apoſtolum ſolùm loquutum fuiſſe de Sacris Ordinibus, qui eo tempore tantùm ad Diaconum extendebantur, vt expoſuit, gloſſa *ibi* verbo *diſpenſare*, ſed idem Suarez *dicta ſect.* 5. *diſp.* 49. *dict. num.* 1. *in fine*, addit *in canone* 16. Apoſtolorum apertè extendi ad omnes Clericos.

Ex dictis inquam benè poſſumus dicere, non 13
Iure Diuino, ſed potius poſitiuo Eccleſiaſtico, etſi à tempore Apoſtolorum bigamum non eſſe ordinandum Epiſcopum, & Diaconum, & inſuper cum D. Iſydoro *lib.* 2. *cap.* 6. *de Eccleſiaſt. officiis*. † Quod vt vnius virginalis matrimonij, ſint qui eliguntur ad ordinem Pontificatus, Sacerdotem

cerdotem quærit Eccleſia, aut de monogamia ordinatum, aut de virginitate Sanctum; quia vt ait Hieronymus *nullo pacto*, ad Occeanum Digamos, vel Concubinarios cateruis inſertus decet ſubire Sacerdotij miniſterium;& ſicut *in Leuitico 21.* ſcriptum, ac præfinitum eſt, quales debeant eligi Sacerdotes: *Si ergo Clericus monogamus fuerit, & vxor eius Digama, noli eum ad miniſterium applicare*: Hæc etiam præcepta Tito idem Apoſtolus de ordinandis Clericis dedit, & ob id Seruius in illud Virgil.

Huic vni forſan potui ſuccumbere culpa.

15 Apud Ethnicos ſecundas nuptias aliquid habuiſſe culpæ teſtari videtur, exponens culpam dici propter antiquum ritum, quod rei ellebantur à Sacerdotio ſecundo nupti, & quod Romæ pudicitiæ ſimulacrum colebatur, quod nefas erat attingi, niſi ab ea quæ ſemel nupſiſſet, vt refert Barboſa *dicta gloſſa 4. ſub numero 5. in fine.*

16 Iam ergo ſi locum Pauli præcisè intelligatur iuxta litteram, vt Epiſcopus ſit tantùm *vnius vxoris vir*, iuſque Diuinum ſtatuere, hoc debebis intelligere de ſecundo modo in principio noſtri dubij adducto, nempè de Polygamo, quatenus reſtringitur ad illum, qui ſimul habet duas vxores viuentes, & non ſucceſſiuè: nam licet in lege euangelica licitam eſſe polygamiam, impiè dixerint Anabatiſta, & Lutherus, prout illos referunt Cardinalis Bellarmin. *tom 2. controuerſ. de matrim. cont. 3. cap. 10.* Valentia *in 3. p. tom 4. diſp. 10. q. 1.*
17 *puncto 1. verſ. quod igitur attinet.* † Tamen catholica veritas definita in Concilio Trid. *ſeſſ. 14. canone 2.* aliud docet in ſequentibus verbis: *Si quis dixerit licere Chriſtianis plures ſimul habere vxores, & hoc nulla lege Diuina prohibitum eſſe, anathema ſit.*

18 Nec id de nouo in Trid. cautum, ſed etiam antea per verba textus *in dicto cap. gaudemus de diuortiis* ibi: *Nec vlli vnquam licuit inſimul plures vxores, niſi cui fuit Diuina reuelatione conceſſum*, & ex Syriaco Papa *in epiſtola 1.* & ex Innocent. I. *in epiſtola 9.* & ex pluribus aliis iuribus contentis *in tit. de ſponſa duorum*, & apud Gratianum *4. q. 3. cap. an non*, & ex primæua inſtitutione Dei, de *Geneſ. 2. Quamobrem relinquet homo patrem ſuum, & matrem ſuam, & adhærebit vxori ſuæ, & erunt duo in carne vna*: ex quo loco notant omnes illa verba: *adhærebit vxori ſuæ*, & etiam illa, *Et erunt duo in carne vna*, quæ polygamiam excludunt: & *ex cap. 19. Matth.* vbi interrogatus IESVS à diſcipulis, licita eſſet vxoris repudiatio, reſpondet quod non, & adducit ſupra dictum locum Geneſis.

19 Et cum Iudæi inſtarent Moyſem permiſiſſe libellum repudij, reſpondit Chriſtus, *Ad duritiam cordis veſtri permiſit Moyſes vobis dimittere vxores veſtras, ab initio autem non fuit ſic*, & ex illo Paul. *ad Corinth. epiſtola 1. cap. 7.* ibi: *Vnuſquiſque habeat vxorem ſuam*, & ex aliis quam plurimis locis, de quibus apud Bellarm. & Valent. *ſupra.*

20 Et quia de hoc puncto tractant infiniti, quos refert, & ſequitur Thomas Sanchez *de matrim. lib 7. diſp 80.* & *ibi ex verſ. cæterum*, & poſterum rum Ægidius Coninck. *de Sacram. tom 2. diſp. 26. dubio 5. num. 15.* Menochius *de arbitrariis Iudic. caſu 420. ex num. 46.* Ledeſma *de matrim. q. 65. art. 1 concluſ. 3.* Cæſar Carena *de offic. Inquiſit. p 2. tit. 5. de polygamia §. 1.* diſtinguentes inter ius naturale primæuum, & ſecundarium, quo prohibita fuit polygamia, de quo latiſſimè *in dicto c. gaudemus de diuortiis*, & aliqua dixerim *infra ſub cap. litteras de reſtit. ſpol.* ideò nunc iuxta locum in principio adductum dices ſententiam illorum, qui exiſtimarunt bigamiam, inducere irregularitatem ad ordines iure Diuino, intelligi tantùm de hoc vltimo modo quando quis inſimul duas habet vxores, non ſi ſucceſſiuè, tunc enim ſolùm adeſt irregularitas iure poſitiuo Eccleſiaſtico ſtabilita propter cauſas in hoc dubio poſitas, & quas retuli *ſub Rub. hic*, & docet Pontifex *in dicto cap. debitum hoc tit.*

Etenim etſi DD. ſoleant inuoluere bigamiam digamiam, & polygamiam; ſic vt ſub tractatu polygamiæ, & de bigamia agant, aut è contra. Tamen quia inter impedimenta matrimonij impedientia, & dirimentia annumeratur ligaminis impedimentum, quod vocatur polygamia; ſic vt vocata, quando quis ducit duas, aut plures vxores, omnibus viuentibus. Bigamia tamen quando prima mortua ſucceſſiuè, viduus alteram ducit, vt in toto tit. de ſecundis nuptiis, & in hoc noſtro tit. ideò rectè manet explicatus prædictus locus Pauli iuxta impedimentum ligaminis & polygamiæ, & iuxta differentiam, quam communiter conſtituunt relati DD. inter polygamiam, & bigamiam, de qua etiam Ægidius Trullench. *de Sacram. lib. 7. cap. 19. dubio 14. in princ.* Baſilius Pontius *de matrimonio lib. 7. cap. 47.* Leander *de Sacram. tract. 19. diſp. 18. quæſt. 1.* Magiſter *ſent. in 4. diſtinctione 28.* & cum eo omnes ſcholaſtici. 21

Ad ſecundam quæſtionis partem, an ad contrahendam bigamiam requiratur quod vtrumque matrimonium ſit conſummatum, ſeu ſufficiant ſponſalia? Et licet nonnulli exiſtimauerint per matrimonium ratum, contrahi bigamiam, vt exiſtimauit Magiſter ſententiarum *in 4. diſt. 27.* & Roſella verbo *Bigamia num. 2* Montagna *tract. de irregul. queſt. 4. num 1. & quæſt. 6 num. 7.* vbi aiunt profeſſum ineuntem matrimonium, neque illum conſummantem, effici irregularem, quia textus *in cap. quotquot 27. quæſt. 6.* ſola voti tranſgreſſio conſiderat quæ in matrimonio conſummato etiam reperitur, vt ſupponit Anton. *in cap. quas Clerici numer. 6* vbi dicit tunc poſſe Epiſcopum diſpenſare in ea bigamia ſimilitudinaria, & ex aliis. 22

At dicendum eſt in quavis ſpecie bigamiæ nullam irregularitatem contrahi quæcumque matrimonia ineantur, & cum fœmina cuiuſvis ſtatus, niſi carnalis commixtio in illis matrimoniis intercedat, vt expreſsè definitur *in dict. cap. debitum hoc tit. de contrahente duo matrimonia, vel cum vidua*, vbi ſimiliter decernitur contrahentem cum vidua à priori viro non cognita, minime eſſe irregularem, quamvis cum illa conſummet, nec ſimiliter ſi contrahat cum vidua à priori viro cognita, vel qualitercumque corrupta, ſi cum illa culpam non habeat ex ea quidē ratione, quod matrimoniū cōpula non conſummatum minimè ſufficiat ad ſignificandum matrimonium Chriſti cum Eccleſia per incarnationis myſterium contractum, nec vir ille dicatur carnem ſuam in plures deiiciſſe; ac proinde eiuſmodi matrimonium qualitercumque contractum ſufficiens non eſſe, & aptum ad tollendam perfectam Sacramentalem matrimonij ſignificationem, vt patet etiam *ex c. fin. 34. diſt.* quod eſt ex Gelaſio Papa: & cum hac 23

genera

generalitate docent D.Thom.*in 4.diſt.27.quæſt.3. art.1.q.1.ad 3.& ibi* Palud.*quæſt.4.art.2.* Couar.*in clem.ſi furioſus de homic. p.1. §.1. num,2.* verſ. *primum*, Thomas Sanchex *de matrim. lib. 7. dicta quæſt.83. ex num.4.* cum Villadiego, *Candelabro aureo*, Palacios, Petr.Soto, Syluester, Armilla, Tabiena, Toleto, Petro Ledeſma, & aliis, quibus addo Pellizar.*de irregul.quæſt.*30.Gibalin.*c.3. quæſt. 4. num.4.* Leander *dict. tract.2. diſputat. 6. quæſt.*10.

24 Et confirmatur ex doctrina eorum; quia matrimonij non conſummati Sacramentum ſolùm ſignificat vnionem verbi cum Eccleſia per charitatem, & gratiam, alter verò per conſummatum, vt dictum eſt: quare Magiſter *ſent. dicta diſt.*27. ab omnibus reprobatur per textum *in dicto cap. debitum*, vt dicit Sanchez *ſupra num.* 5. vbi ait, nec ſimiliter audiendos eſſe Roſellam, & Moncaygiam; quia etſi *in dict.cap.quotquot*, non fiat mentio copulæ; fit tamen in aliis textibus proximè relatis, quibus petitur copula ad bigamiam contrahendam, vt docent Anton. *in cap. nuper num.7.hoc tit.* Abbas *num.*3. Tabiena verbo *Bigamia quæſt.3.fin.* Palaxios *in 4.diſt.7.diſp.4 col 6.* & ſimiliter videntur tenere alij DD. qui explicantes caſum bigamiæ ſimilitudinariæ, quam ordine ſacro, aut profeſſione ligatus matrimonio inniens incurrit aiunt, *Si matrimonium ineat, & conſummet*; inter quos Richardus *in 4. diſt.27. art 4. quæſt.1.corp.*& *ibi* Paludan.*quæſt.4. art.2. num.12.* Aſtenſis *2.p.ſumma lib.6. tit.7. art. vnico quæſt.2.* Nauar.*in man.cap.17.n.*195. Anton. Cucus *lib.4. inſtit.moral.tit.21.num.160.& 167.* Toledo *lib. 1. ſum.cap.26.num.7.* Valentia *4. p. diſp 7. quæſt.19. puncto 3.in 1.ſpecie irregul.* Sa verbo *irregularitas ex bigamia*, idem Thomas Sanchex *dict. num.5. in fine*, cum Viualdo, Philiarco, Petro Ledeſma, Graffis, Ludouico Lopex, & alij illico referendi.

25 Et ſic euenit, vt multiplicata ſponſalia, etiam cum copula ſubſequuta non inducant irregularitatem, quia quemadmodum matrimonium ratum & non conſummatum non ſignificat eam vnionem Chriſti cum Eccleſia per incarnationem, nec è contra per ſponſalia de futuro ſignificetur, etiam ſi copula intercedat quia per illa ſponſalia *quantumvis* repetita, quæ adhuc matrimonium non ſunt, non deficit, illa repetens à vera ſignificatione Sacramenti; & ſic nec ſit bigamus, nec fiat irregularis, vt docent Valentia *in 4. diſput.7 & 19.punct.5.col.*1437.Bonacin.*de irregul. diſp.7. quæſt.2.punct.5.num.6.* Leander *ſupr. q.9.* Barboſa *in paſtoral.alleg.49.p.2. num.13.* cum D.Bonacina, vbi etiam docet quod multiplicitas matrimonij rati, nondum couſummati non inducit Bigamiam.

26 Quare DD.docent per textum *in dicto cap. debitum* in verſ. *ſed minimè cognitam*, quod bigamus non ſit, ac per conſequens Sacerdos fieri non prohibeatur ille, qui mulierem ab alio viro ductam, ſed minimè cognitam duxit vxorem, vt Sayrus *de cenſ.lib.6.cap.4.num.9.13.& 16* Sanchez *de matr lib. 2.diſp.13. num.1.& ſupra dict. lib.7. diſp. 83. num.4.* Campanill. *in diuerſ. iuris canon. Rub.11.cap 6.num.15.* Valerius Reginald. *in praxi fori pœnit.lib.10. num 85. in fine*, Bellet. *diſquiſit. Clerical.p.1.tit.de diſciplina Clericali §. 6. num.25.*

27 † Et quod bigamia non contrahatur ex ſolo matrimonio cum vidua, ſed requiratur copula, & conſummatio docent Couar.*ſupra in dict.clem. ſi furioſus p.1.§ 2.num.2.* Mayolus *de irregul.lib.c.33.* Frat.Barth.de Bechis *in praxi obſeruanda in admiſ. ad relig.ſtatum nouitius diſp.5.dub.3.n.3.* Rota apud Farinac.*deciſ.519. n.5. p.2. recent.* vbi quo modo prohibetur copula, Barboſa *in dict. cap. debitum num.2.* † Et idem *in paſtorali p.2. alleg.49. n.13.* 28
confirmare videtur, dum dicit bigamum non eſſe qui dicit vxorem, eam, quæ contraxerat matrimonium cum altero morte præuento, ante illius conſummationem *ex dicto cap. vltim. 34. diſt.*

Ad tertiam quæſtionis partem an requiratur ad 29
bigamiam ſeminis emiſſio intra vas mulieris, & quod mulier etiam ſeminet? Et quia latè diſputat ad vtramque partem idem Thomas Sanchez *dict. lib.7. diſp. 85. num.6.* referens partem negatiuam ex Angelo, Tabiena, Armilla, Paludano, quos ſequitur Henriquez *lib.11. de matr. cap.15. num.3.* Viuald. Auila, Palazios, & alij, quos refert Leander *de irregul.tract.2.diſp.6.quæſt.6.& 7.* quia per hanc copulam, vaſiſque penetrationem, præſumit Eccleſia ſeminis emiſſionem, & perfectam conſummationem matrimonij; & quod deficiat Sacramenti ſignificatio quoad externa, & ex aliis pluribus fundamentis. † Tamen requiri 30
immiſſionem ſeminis, vt irregularitas contrahatur bigamiæ; non enim dicitur conſummatum matrimonium ſola vaſis penetratione, etiam virili membro facta, nec dicitur matrimonium conſummatum, vt dictum eſt, nec repreſentat vnionem, aut matrimonium Chriſti cum Eccleſia per incarnationem, vt docent Sanchez cum infinitis, Leander cum Ægidio, Hurtado, Gibalino, Cornejo, Villalobos, Pellizar. dicentibus etiam ſeminationem mulieris non requiri per conſummando matrimonio, nec ad concurſum generationis, de quo alibi.

QVÆSTIO II.

An qui ante Baptiſmum duas habuit vxores legitimas, & cum vtraque conſummauit, ſit Bigamus maneatque irregularis poſt Baptiſmum? An qui contrahit duo matrimonia, ſed vtrumque inualidum ſit Bigamus? Et quid ſi duo conſummat matrimonia, alterum quidem irritum? Et an bigamia cadat ſuper infidelem pro tempore infidelitatis? Et an monogamia fuiſſet in honore apud gentiles?

SVMMARIVM.

1 *Sanct. Auguſtinus, & S. Hieronymus inter ſe contrarij in materia Bigamiæ, numeris ſequentib. explicantur. Bigamus iuxta Hieronymum non efficitur, qui ante Baptiſmum in infidelitate plures duxit vxores*, n.2.3.& 4.

2 Canon. 17. Apoſtolorum relatus in cap. 1. diſt. 33.

3 *Bigamia non eſt impedimentum naturale ad ordines, & qualiter canonicum*, ex o.6. *in fundamento videtur eſſe naturale*, vt num. 12.

4 *Baptiſmo*

4 *Baptiſmo ſolutum apparet quidquid in veteri homine geſtum eſt, ſed non bigamia in infidelitate contracta*, n.8.9. *expiscuntur*, n.13. 14. & 15.

5 *Iudæus effectus Chriſtianus non punitur de delictis ante Baptiſmum commiſſis.*

6 *Bigamiæ impedimentum non induxit Eccleſia ad ordines ſuſcipiendos, in alicuius delicti pœnam, vt ea per Baptiſmum vna cum delicto remittatur; ſed quia id matrimonium non eſt aptum ad ſignificandum Chriſti coniunctionem cum Eccleſia.*

7 *Corrupta ante Baptiſmum, non conſecratur poſt illum, inſtar Virginum*, numero 8.

9 *Culpa lauacro tollitur, ſed non lex.*

10 *Bigamus dicitur qui ante Baptiſmum habuit vnam vxorem, poſt Baptiſmum alteram.*

11 *Factum ex duplici matrimonio prouenit à lege natura.*

12 *Conſanguinitas in ſecundo, & vlterioribus gradibus, eſt quid naturale in ſe; etſi in quantum obſtat matrimonium, ſit quid Eccleſiaſticum.*

13 *Baptiſmus, etſi remittat infamiam, & irregularitatem, non tamen remittit inducta ex defectu Sacramenti*, & n. 24.

14 *Baptiſmi effectus quatuor, animæ ablutio gratiæ infuſio &c.*

16 *Bigamiam non incurrit ex duobus matrimoniis inualidis, aut vno inualido ex defectu ſignificationis, etſi incurratur irregularitas ex delicto*, vt à n. 17.

19 Cap. nuper hoc tit. ex num. 16. & num. 21. in fine.

20 Canon. 18. Apoſtolor. & n. 16.

21 Gloſſa in cap. 2. hoc tit.

22 *Bigamia non cadit ſuper infidelem, pro illo tempore, quo eſt in infidelitate, niſi adueniente Baptiſmo*, n. 23.

24 *Baptiſmo peccata remittuntur non vxorum numerus aboletur.*

25 *Monogamia etiam apud Ethnicos fuit in magno honore, & multis probatur eorum exemplis.*

26 *Turtur abſtinet ſe à coitu cum ſecundo.*

27 *Matrimonio vno contentæ corona pudicitiæ fuerunt honoratæ.*

1 AD primam quæſtionis partem, in qua non parum laborant interpretes ad ſedandas ſententias contrarias inter D. Auguſtinum, & S. Hieronym. eo quod iſte putarit illa matrimonia ante Baptiſmum, ſeu vnum illorum, & aliud contractum poſt Baptiſmum, non facere bigamum, nec irregularem contrahentem illa per textum *in cap. 1. diſt.* 26. vbi refertur eius epiſtola relata ad Oceanum, & in epiſtolam D. Pauli 1. *Timoth.* 3. quæ refertur *in cap. 1. 28 quæſt. 3. & epiſt. 1. ad Titum*; ſentit ergo D. Hieronym. dicta matrimonia non imputari ad hanc irregularitatem contrahendam; quod ea iam baptizato non imputentur, quaſi nouus homo per Baptiſmum effectus ſit, ſicut nec ſtupra, & adulteria ante Baptiſmum patrata, ei imputantur.

2 Et facit ſecundo canon. Apoſtolorum 17. relatum *in cap. 1. diſt.* 33. ibi: *Si quis poſt acceptum baptiſma, ſecundis nuptiis fuerit copulatus, non poteſt fieri Epiſcopus, non Presbyter, non Diaconus*, ſecus ergo videtur à contrario ſenſu, quando ante Baptiſma, cum ergo infidelis ſit incapax ordinis; quid mirum, vt ſit etiam incapax prædictæ irregularitatis quæ priuationem habilitatis ad ordines ſuſcipiendos importat.

Et confirmatur deinde, quia cum bigamia non 3
ſit impedimentum naturale, ſed Eccleſiaſticum ad ordines, vt dixi *q. 1. ex num.* 1. ſequitur vt qui ante Baptiſma contraxit plura matrimonia non ſit irregularis, nec bigamus; quaſi non incluſus in dicto impedimento canonico ad ordines. Ex his, & aliis hanc tenent ſententiam nonnulli, ac ſuſtinent gloſſa ordinaria, & Lira 1. *Timoth.* 3. Maior. *in 4. diſt. 27. quæſt. 6. dubio vltim.* Almain. *in 4. diſt. 25. q. 1.* † Et amplius ex eo; quia quid- 4
quid in veteri homine geſtum eſt in Baptiſmo, ſolutum apparet *in cap. deinde* 26. *diſt.* & ſentit Abbas *in cap. gaudemus de diuortiis*; non enim Baptiſmus ſolùm confert gratiam; quia deletur peccatum originale, & actuale, verum etiam delet omnem pœnam peccatis debitam, vt docent D. Thom. *quæſt. 69. art. 2.* Lenzan. Conink. & Nugnus *ibidem*, Bonacina *de Sacram. diſp. 2. q. 2. puncto 7. n. 5.*

Vltimo facit; quia Iudæus effectus Chriſtia- 5
nus minimè puniri poteſt delictis ante Baptiſmum commiſſis, Farinac. *in praxi crim. p. 3 q. 98 n. 145.* & citat Barboſa plures *in dicto cap. gaudemus de diuortiis num.* 23. quibus addes Ricciul. *de iure perſonarum extra gremium Eccleſ. exiſtent lib. 4. tit 68. num. 17 & in tract. de neophytis cap. 9. num.* 26. & faciunt quæ dixi *ſupra ſub cap. 1. de filiis Presbyt.* vbi quod profeſſio in religione, tollit irregularitatem contractam ex illegitimitate, & quæ dixi *in c. 16. q. 4. de iudic.*

Nihilominus communior, & receptior eſt ſen- 6
tentia, vt ex quo qui infidelitate plura matrimonia contraxit ex Baptiſmo eleuatus, iam eſt Chriſtianus effectus, maneat obnoxius bigamiæ incapacitate ad ordines, & ſic irregularis, ex eo præcipuo fundamento; quia Eccleſia non induxit impedimentum hoc ad ordines ſuſcipiendos in alicuius delicti pœnam, vt ea per Baptiſmum, vna cum delicto remittatur; ſed quia id matrimonium, non eſt aptum ad ſignificandum Chriſti coniunctionem cum Eccleſia; qui defectus æquè inuenitur in matrimonio ante Baptiſmum ac poſt illum initio. † Sicut ante Baptiſmum 7
corrupta non conſecratur poſt illum inſtar virginum, & probant DD. cum S. Auguſtino *in epiſtola ad Titum*, & de bono coniugali *cap* 18. relato *in cap. acutius dicta diſt. 26. & in cap. fin.* 28. *q.* 1. & ex S. Ambroſio *lib. 1. de officiis cap. fin.* relato *in cap. vna dicta diſt.* 26. dicentes ſic iam definitum ab Innocentio I. *in epiſtola 2. cap. 5. & epiſtol. 22. cap. 2.* & refertur *in dicto cap. ſi quis viduam el 1. diſt.* 34. referunt ac ſequuntur D. Thomas *in 4. diſt. 27. q. 1. art. 4. & in ſupplement. ad 3. p. art. q. 66. art. 4.* Couar. *in dicta clem ſi furioſus p. 1. §. 2. num. 5.* Bellet. *diſquiſit. Cleric. p. 1 tit. de diſciplina Cleric. §. 5 num. 148. & §. 6. num. 17* Fuſcus *de viſitation. cap 3. num.* 26. Campanil. *in diuerſ. iuris canonic Rub. 11. cap. 6. num.* 3. Ricciulus *de iure perſonar. extra grem. Eccleſ. exiſt. lib. 2. cap. 7. num.* 21. Cardinal. Bellarmin. *de Clericis cap* 24. verſ. *contra verò*, † Griſald. *in deciſ. fidei*, verbo *bigamia deciſ.* 3. 8
vbi concludit aſſertionem tenentem contrarium, bigamiam ſcilicet auferri per Baptiſmum temerariam eſſe, quidquid diſtinguat Henriquez *in ſumma lib. 14. de irregular. cap. 17. §. 2.*

Et

quem regula *dicti c...* non debet extendi, etſi extendatur, erit tantùm propter irregularitatem ex delicto contractam, non propter bigamiam.

20 † Nec obſtat Canon. 18. Apoſtolorum, vbi qui duas ſorores, aut neptem ſuam acceperit, expreſsè reiicitur à Clero, quia ibi non reiicitur à ſtatu Clericali propter defectum Sacramenti, qui in eo coniugio duarum ſororum, reperiantur, ſed propter inceſtuoſum coniugium in cuius criminis pœnam, fuit impoſita irregularitas quæ non eſt in ſpecie bigamiæ.

21 Vnde propter eandem rationem, etſi in ſecundo caſu affirmet dari irregularitatem ex bigamia gloſſa *in cap. 2. hic*, verb. *in bigamis*, Speculator *tit. de diſpenſ. §. iuxta num. 6. verſ. & ſc. as*, Goffredus *in ſumm. hoc tit. lib. 6.* Ioan. Andreas *num. 1.* Ancharran. *num. 5.* Domin. 5. Anton. *in dict. cap. nuper num. 8.* Abbas *num. 4.* Cardin. *ad fin. Theologi cum D. Thoma in 4. diſt. 27. quæſt. 3. art. 1. quæſt. 1. in corp.* inter quos Durand. Palud. Maioris Ricardus Bellarmin Valentia, Henriquez, & cum infinitis aliis Sanchez *dicto lib. 7. diſp. 84. ſub num. 3.* in verſ. *poſteriorem*. At verò relati DD. ſecundæ ſententiæ, inter quos Ægidius, Hurtadus, Ioannes Præpoſitus, Gibalinus, & Leander *q. 11.* negatiuam ſententiam docent; quia non eſt cur detur hic irregularitas bigamiæ in iure non expreſſa; etſi illa detur ex delicto propter affectū ad aliud matrimonium nullum. Etſi volueris hanc corroborare ſententiam adiicies plura fundamenta, quæ congerit Suarez *dict. ſect. 2. diſp. 49. ex n. 5.* vbi latè loquitur reſpondens ad textum *in dicto cap. nuper, & ib. ex num. 1.* & de dicto ſecundo caſu quando vnum fuit matrimonium validum, aliud verò inualidum; etſi conſummatum. Et hæc ſententia in vtroque prædicto caſu videtur diſtare à ratione ſimilitudinariæ bigamiæ, de qua *in dict. c. nuper* latè loquimur.

22 Ad tertiam quæſtionis partem, an bigamia cadat ſuper infidelem pro tempore infidelitatis? At quia hæc difficultas venit reſoluenda ex dictis in hac quæſtione verſ. *ad primam*; ideò licet Suarez relatus à Barboſa *in paſtorali dicta alleg. 49. num. 3.* dicat vt nonſit irregularis pro illo quidem tempore; quia infidelis non eſt ſubditus Eccleſiæ nec obligetur legibus ab ea impoſitis ſuper bigamia incurrenda; & ita videatur fatendum pro tali tempore.

23 Tamen ſi contingat, vt ibi diximus, quod ille infidelis baptizetur, iam tunc illud duplex, aut vnum matrimonium contractum in infidelitate, erit ei impedimento, vt ibi diximus ad ordines recipiendos, eo quod id matrimonium non eſt aptum ad ſignificandam coniunctionem Chriſti cū Eccleſia cum talis defectus æquè inueniatur in matrimonio ante Baptiſmū, ac poſt illum initum.

24 Et confirmantur vltra adducta *ſupra à dicto n. 1.* ex Innocent. *in epiſtola 22.* vbi pro inconuenienti infert quod plura matrimonia ante Baptiſmum contracta, poſtea non computentur, vt plura; qui & in altero loco concludit, *In Baptiſmo peccata dimittuntur, non vxorum numerus aboletur*, & infra: *Nullus ergo contra Apoſtolum tale aliquid ſentiat, nec admittat, ſed fideliter intelligat vnius vxoris virum, ſiue ante Baptiſma eſſe nominatum, ſiue poſt Baptiſmum*, & clariſſimè *in epiſt. 1. cap. 5.* ait: *Eum eſſe irregularem poſt Baptiſmum, qui ante Baptiſmum viduam duxit vxorem*, & *c. 6.* generaliter ſtatuit, ne is, qui ſecundam vxorem duxit Clericus fiat, & *infra*, inquit: *Si ab ali-*

quibus exiſtimatur ante Baptiſmum ſi fortè quis accepit vxorem, & eam de ſæculo recedente, alteram duxerit in Baptiſmo eſſe dimiſſū ſatis errat à regula: etenim D. Suarez benè agens *dict. diſp. 49.* fundamentis contrariis ſatisfaciens *ex n. 12. 13. & 14.* concludit ſic tenendum, cum potuerit Eccleſia in hunc modum comprehendere, vt impeditos ad ordines, etiam poſt Baptiſmum ſuſceptum illos, qui ante in infidelitate conſtitutos duplicia matrimonia contraxerunt.

Ad vltimam dicendū eſt in tanto honore fuiſſe Monogamiam, vt dixerit Tertulianus, quod apud Ethnicos eſt maximo honore, vt & virginibus legitimè nubentibus vniuira pronuba adhibeatur, etſi auſpicis initium eſt, item in quibuſdam ſolemnibus, & auſpiciis, vt prior ſit vniuiræ locus: ita loquitur in exhortatione ad caſtitatem, vbi etiam dixit: *Certè flaminica nonniſi iniuira eſt: nam duo ipſi Pontifici maximè iterare matrimonia non licet, quod Monogamia gloria eſt*, & ad vxorem, *Regem ſæculi Pontificem maximum rurſus nubere nefas eſt*, cuius rei rationem eſſe poſſe ait Anaſtaſ. Germon. *de ſacror. immun lib. 2. c. 5. n. 8.* quia vxorum multiplicatio euidentiſſimum præbet incontinentiæ argumentum; alia ſcribens ex Cornelio Tacito, *lib. de mor. Germon.* vbi & ex Tertulliano refert exemplis quantam etiam, fœminæ ſæculares ob vniuiratus obſtinationem ſint famam conſequutæ, vt dico, & ex Demoſtenes, apud Athenienſes eorum Regem ſacrificulum non potuiſſe, niſi virginem ducere, ipſamque ſuæ virginitati magno, ſolemnique iureiurando coactam fuiſſe, teſtimoniū perhibere † Nam & Turtur à copula ſua fuerit caſu intercedente diuiſa perpetua ſe abſtinentiæ lege conſtrinxit gratiamque, vt ait Caſſiodor. *lib. 9. var. epiſt. 33.* coniunctionis non repetit quam reliquit, fidem ſeruat, dum laudem pudoris ignotet, & moribus ſtudere deprehenditur, quod nulla viduitatis conuerſatione gloriatur, & ſic Valerius Maximus *lib. 2. c. 1.* ſcribit apud veteres, & quidem Ethnicos eas, † quæ vno contentæ matrimonio fuerant, corona pudicitiæ honoratus fuiſſe; imò ait Gellis *lib. 10 c. 13.* flaminis matrimonium, niſi morte dirimi non eſſe ius; ſi qui flamini, vt ſcribit Anaſtaſius Germonius *ſupra n. 10. & 12.* & in parathlitis ad noſtram Rubricam, ſine vxore, nec eidem rurſus cum ſecunda vxore Sacerdotii licebat eſſe; ſi hæc ita inter gentiles, quando plus inter fideles Chriſtianos debent obſeruari dicta *in Rubr. noſtra, & infra in Rubro.* 25 26

AD TEXT. IN CAP. I. II. & Penult hoc tit. De Bigamis.

PRÆMISSVM.

SVMMARIVM.

1 *Pœnitentes publici ordinari prohibentur. Quod ſi de facto ordinentur recipient characterem*, n. 2. & q. 1. ex n. 7. & 13.

3 *Epiſcopus poterit diſpenſare ad ordines minores cum pœnitentibus publicis.*

IN his duobus iuribus præcipuè loquemur de bigamia propria & vera; quatenus impedit ad ordines aſcēdere ea ligatos; & quia *in princ.* 1

c. in verſ. *Pœnitentes*, Pontifex docet, quod publicè pœnitentes non ſunt ordinandi, etiam ſolemni, pœnitentia peracta; eo quod infamia laborent, vt etiam diximus de pœnitentiatis in officio Sanctæ inquiſitionis, *ſupra ſub Rub. de temporib. ordin. & de ætate ordinandor.* & *alibi*, & iſte caſus non pertineat ad impedimentum bigamiæ, de quo hic loquimur.

2 Ideo ad ibi dicta requites in locis proximè adductis, & de iſtis Barboſa, *hic ex n. 3. & in paſtorali p. 2. alleg. 43.* qui cum Campanillo, Maxio Alterio, Salcedo, Maiolo, & aliis dicit quod, ſi de facto ordinentur recipient Characterem, & patet quidem ex rationibus, & fundamentis adductis, *ſupra ſub Rubr. de Sacramentis non iterandis.*

3 Item addunt relati, vt data neceſſitate, poſſit quidem Epiſcopus diſpenſare cum iſtis ad ordines minores vel propter Eccleſiæ vtilitatem. Et *in dicto cap. 2.* hic multa adducuntur de pœnis, quibus ordinantes bigamos, ſunt plectendi, & qua de cauſa ſit cum illis diſpenſandum; item & de diſpenſatione cum Bigamis, &c.

QVÆSTIO I.

Quare bigami exiſtimentur mariti repudiatarum vxorum, cum pateat nullum poſſe propriam legitimam vxorem repudiare? Et quare vero Bigamia dicatur illa; quæ ex duobus matrimoniis oritur ſucceſſiuè contractum ſecundùm, mortuâ primâ vxore, cum hic nullus detur ſubſtantialis defectus ex parte Sacramenti in ſecundo matrimonio; & è contra videamus pœnitentiam iure imponendam propter ſecundas nuptias? Et an ad Bigamiam veram contrahendam ſufficiat duplex matrimonium exterius contractum, & conſummatum, quando contingit alterum eorum inualidum eſſe?

SVMMARIVM.

1 *Repudiatarum vxorum, id eſt ob cauſam fornicationis ſeparata mulieres intelliguntur,* n. 4. & n. 14.

2 *Repudium lege antiqua permiſſum, reprobatum eſt.*

3 *Repudiata mulier poteſt intelligi, qua iam cognita propter conſanguinitatem, vel aliam legitimam cauſam dimittitur.*

5 *Bigamus dicitur qui repudiatam ab alio vxorem, cognitam in vxorem de facto ducit,* n. 6. & 7.

6 *Mulier eiecta dicitur quæ cum à viro viuente reiicitur.*

8 Cap. de his 31. q. 1. n. 11. 12. 13. & 14.

9 *Bigamus dicitur qui ſecundas nuptias contraxit poſt mortem prioris coniugis, & vtrunſque conſummauit,* n. 10.

10 *Nuptiarum ſecundarum defectus; etſi non ſit contra ſubſtantialem ſignificationem Sacramenti; eſt tamen contra, vel potius præter eius perfectionem.*

13 Cap 7. Concilij Neoceſaren.

14 *Nuptias ſecundas contrahentes, quando pœnitentem plecterentur.*

15 *Bigamia vera non contrahitur ex duplici matrimonio, altero eorum inualido, ſed tantùm interpretatiua.*

16 *Irregularitas interpretatiua Bigamiæ, & non vera, contrahitur ex duplici matrimonio, altero nullo.*

Licet verba *cap. 1.* hic ibi, *vel repudiatarum mariti* communiter exponant DD. antiqui, inter quos Abbas, & Ægidiu., Bellamera *n. 1.* ideſt ob cauſam fornicationis ſeparatarum, & diuiſarũ; Iuxta textum *in cap ſi quis viduam diſt. 50.* † Et quia repudium lege antiqua permiſſum iam eſt reprobatum, *in cap. gaudemus de diuortiis*, lege diuina, & humana, vt *ibi*, lariſſimè dicimus; interim videndus cum infinitis Thomas Sanchez *lib. 10. de matrim. diſp. 1.* † Et ſic quod repudiata in textu noſtro dici poſſet, qui iam cognita propter conſanguinitatem, vel aliam legitimam cauſam dimittitur ex ſententia Petr. quem refert Ægidius, & Panormit. quem refert etiam Suarez referendus; nihilominus cum poſita ſint, *in tit. de bigamis*, & Canones faciant mentionem, non ſolum de bigamis, ſed & de polygamis, de quibus *in q. 1. noſtra Rubrica*, & verba dicta in rigore ſumpta, poſſint adaptari ad matrimonium contractum cum repudiata vxore alterius legitima: † Ideo potuit benè Pontifex loqui de bigamia in hoc caſu contracta, quæ licet vera non ſit, ſed potius polygamia, aut bigamia interpretatiua, de qua latè loquimur, *in c. 3. hoc tit.* ſic vt quemadmodum illam incurrit, qui aliam quocumque modo corruptam ducit, vel qui viduam à proprio viro cognitam, etiam inualidè ducit; ita ſimiliter quiſquis repudiatam de facto duceret, etſi inualidè, quo in ſenſu exiſtimo prædicta noſtri textus verba non alienari à communi eorum ſenſu. 1 2 5 4

Vnde ad primam difficultatis partem reſpondendo dico, quod ſiue loquamur de lege antiqua iudæorum permittente repudium iuxta quatuor dicendi modos Thomæ Sanchez *d. q. 1. ex n. 4.* ſiue inter gentiles, & infideles, optimè deciſum à Pontifice *hic* bigamiam in prædicto caſu contrahi; quia ſicut *in q. 2. in n. 1. Rubrica*, & *ibi* in verſ. *ad vltimam*, bigamia contrahitur ab infideli binas nuptias contrahente modo *ibi* dicto; ſic & in caſu repudiatæ vxoris alterius; quia ille ſecundus maritus quantùuis nulliter contrahat quantum in ſe fuit, illam ducit, quæ iam cum alio legitimè eſt vxorata, tamen quæ diuiſerit eſto repudiata fuerit, etſi de facto à marito exiſtimante ei licere, vel diuortiata tantùm ob fornicationis cauſam; qui modus exponendi non videtur alienus a ſenſu dictorum verborum. 5

Sed quia verba hic relata, *repudiatarum mariti*, explicat latè Suarez *de cenſur. diſp. 48. ſect. 2. n. 6. & ſect. 3. ex n. 10.* dicens hic non contrahi veram bigamiam, ſed interpretatiuam, per *dict. cap. ſi quis viduam diſt. 5. cap. maritum 33. diſt.* ibi, *qui viduam, aut repudiatam*, vbi conſtat loqui de dimiſſa ab alio viuente, *in cap. ſi quis viduam 34. diſt.* ibi, *ſi quis viduam, aut eiectam*, acceperit, & *in cap. vidua*, declaretur eiectam vocari, quæ à marito viuente reiicitur, ſupponendo huiuſmodi repudiatam cognitam eſſe à ſuo marito; & ſic quod hæc Bigamia duplici titulo poſſit contrahi; vel quia tale matrimonium contractum eſt cum corrupta ab alio; vel quia tale matrimonium 6

comparatur

comparatur matrimonio cum vidua; quia talis fœmina bis matrimonium contrahit.

7 Verum quia Nauarrus *conſ.1. hoc tit. & in manuali cap.27. num.195.* ait per vnicum matrimonium cum corrupta non contrahi bigamiam interpretatiuam, de quo *infra q.2. verſ. ad ſecundam,* niſi matrimonium validum ſit? & quia matrimonium cum repudiata à vero marito primo, nullum ſemper fuerit in omni lege ex *dicto cap. gaudemus de diuortiis*; eo quod numquam arbitratum ſit aliquando fuiſſe toleratum. Tamen negari non poſſe, concludit Suarez latè *ibi num.12. & 13.* adducta decreta non ſtatuiſſe prædictam bigamiam, quia tale matrimonium in Eccleſia permitteretur; ſed quia non erant de futuri quidem facto repudiata ab aliis ducerent.

8 Ad ſecundam quæſtionis partem videtur dicendum, vt nulla bigamia incurratur ex eo quod vir, qui cum vna contraxit, ea mortua, ſecundo cum alia contrahat, cum ſecundæ nuptiæ de iure noſtro Canonico permiſſæ ſint in toto tit. *infra de ſecundis nuptiis*, vbi latiſſimè loquimur; indeque nullus incurratur ſubſtantialis defectus cur talis bigamia procedat contra Sacramenti ſignificationem; & tunc magis dubia redditur reſolutio, ſi in cidamus indeciſionem textus *in cap. de his 31. quæſt.1.* vbi pœnitentiam imponendam eſſe deprehenditur propter ſecundas nuptias, ac ſi illæ eſſent illicitæ.

9 Nihilominus ex dictis *in dicta Rub.* noſtra conſtat propriſſime iuxtas textus noſtros *in cap.1. & 2.* bigamum dici, qui ſecundas nuptias contraxit poſt mortem prioris, coniugis, & vtraſque conſumauit; quia hæc iterata ſuſceptio matrimonij vocatur defectus Sacramenti, non quia talis Sacramenti ſecunda ſuſceptio peccaminoſa ſit, cum certum de fide ſit tale matrimonium per ſe honeſtum, ac licitum eſſe, vt ſupponitur cum D. Thoma, & aliis Theologis *in 4. diſt.42.* & cum Canoniſtis, *in dicto tit. de ſecundis nuptiis, & in cap. aperiant. cum ſequentibus 31. quæſt.1.* & Concilio Cartagin.4. *c.1.* ſed quia tale matrimonium non eſt ita accommodatum ad perfectam illius Sacramenti ſignificationem, vt ſub dicta Rubrica expoſuimus.

10 Vnde fit vt non obſtent difficultates propoſitæ in noſtro verſ. *ad ſecundam.* Non prima, quia licet defectus ille non ſit contra ſubſtantialem Sacramenti ſignificationem negari non poteſt, quin ſit contra, vel potius præter eius perfectionem; quia quamvis matrimonium ſæpius contrahatur, nunquam ſignificatur coniunctio Chriſti cum pluribus Eccleſiis, ſeu ſponſis, cum illa duo matrimonia inter ſe non coniungantur ad illam ſignificationem reddendam, ſed vnum quodque per ſe ſignificet coniunctionem vnius cum vna, & vnicuique eorum per ſe conſiderato, accidentaria ſit alterius ſignificatio, nec propterea ibi vlla intercidat falſitas, nec irreuerentia Sacramenti, quæ ad culpam ſufficiat, vt DD. dicunt; ſolum ergo ex parte ſubiecti conſideratur à iure quidam defectus in ſignificatione; quia talis vir vere, & in reipſa non eſt vnus, vnius, vt dicitur, *infra in cap. debitum hoc tit.*

11 Non difficultas ex *dicto cap. de his 31. q.1.* quæ non minimum torquet interpretum ingenia; qua de cauſa gloſſa, *ibi*, caput illud putat intelligendum de ſecundis nuptiis contractis, viuente primo coniuge; & idem videtur habere gloſſa *in cap. ſi quis 32. q.6.* vbi in eodem ſenſu accipi videntur verba ibi: *ſi quis fuerit multis nuptiis Copulatus, pœnitentiam agat*; quam expoſitionem ſequitur Turrecremata cum aliis, ſed Suarez *de cenſuris diſp.48. ſect.1. ſub num.3.* ait in hoc ſenſu textum illum non facere ad rem præſentem; & quod ſit probabilis expoſitio; quia hoc videntur ſignificare verba ibi, *qui frequenter vxores ducunt,* vbi in originali, ſcilicet Concilij Neoceſar. *cap.3.* alia tranſlatio habet ibi: *de his, qui in plurima matrimonia incidunt, tempus quidem conſtitutum eſt, ſed conuerſio, & pœnitentia eorum tempus contrahit,* vbi aperte ait videri eſſe ſermonem de pluribus matrimoniis peccaminoſè contractis, & de hoc dicit Suarez *dicto num.3. in fine*, iuxta hanc expoſitionem dicendum eſſe etiam illum, qui ſecundas nuptias contrahit, viuente prima coniuge, appellatum eſſe bigamum: iterum idem Suarez *ibi ſect.1 ſub n.6.*

Verum prædictæ expoſitioni obſtat, quia vbi 12
in ſecunda parte illius textus prohibetur adeſſe conuiuio ſecundarum nuptiarum, textus græcus eiuſdem concilij expreſsè facit mentionem bigamiæ; idem Suarez reſpondeti poſſe, ait, caput illud compoſitum eſſe ex duobus Capitibus Neoceſarienſi, tertio ſcilicet, & ſeptimo; ideoque in illis duabus partibus poſſe ſermonem eſſe de ſecundis nuptiis in diuerſo ſenſu.

Sed quia huic expoſitioni non parum vrget, 13
cap.7. dicti Concilij Neoceſarienſ. quod eſt pars 2. textus *dict. cap.* in decreto, iuxta verba Græca aperte dicatur bigamiam petere pœnitentiam; quod idem eſt, ac eſſe pœnitentia dignum; ideoque Præsbyterum non debere ſuum conſenſum talibus nuptiis præbere per præſentiam ſuam; imo & quia in ſecundo matrimonio videtur eſſe minor reuerentia, & quaſi quædam indecentia, ad quam ſignificandam conſueuerit Eccleſia negare his ſecundis nuptiis ſolemnitatem illam publicæ benedictionis, vt tradunt Theologi locis citatis, & ſummiſtæ verb. *nuptiæ*, aperteque colligatur, *ex c.1. & cap. vir. dict. tit. de ſecundis nuptiis.* † Ob 14
id poſſumus dicere etiam, ſi ſermo ſit de ſecundis nuptiis legitimè contractis, poſt mortem prioris coniugis; propter illas tamen pœnitentiam fuiſſe ſolitam imponi, non propter culpam, quæ neceſſario inſit, ſed propter aliqualem incontinentiam, quæ præſumitur, & propter aliorum exemplum, eo, vel maximè, vt expendit Suarez *dicto n.3. in fine*, quod concilium illud prouinciale eſt, & non conſtet morem illum imponendi pœnitentias propter ſecundas nuptias legitimas ab Eccleſia Romana vnquam fuiſſe acceptatum. Et has quidem expoſitiones eſſe iuxta omnia noſtri *cap.1.* verba, non ineptè poterit intelligi, vbi fit ſermo de digamo, de marito repudiatæ, & de pœnitentibus; quia ſi vt communis intelligit, & ego etiam verba ibi, *vt digami* (*pœnitentes*) *vel repudiatarum mariti ad ſacerdotium non aſcendant* ſermo ſit de publicè pœnitentibus; aliis de cauſis; & infamia notatis, iuxta textus *in cap. ex pœnitentibus diſt.50. cap. quicunque, cap. ſi ille, cap. non confidat. cap. canones cap. confirmandum, cap. illud ibi, & c. fin. diſt.50. cap. nullus cap. pœnitentes 55. diſt.* vbi cum infinitis Barboſa *in dict. c. ex pœnitentibus n.1.2. & 3. & in textu hic n.3. & 4.* item *in paſtorali alleg.43. n.67. & 8.* ſed quia illa verba ſub *tit. de bigamis* inſerta ſunt non ſine cauſa dictos intellectus placere poſſe DD. qui ſic excogitant pronuntiabunt.

Ad tertiam quæſtionis partem an ad veram bi- 15
gamiam contrahendam, ſufficiat duplex matrimonium exterius contractum, & conſummatum

quando contingit alterum eorum inualidum eſſe; quia ſolent aliqui DD. de hoc dubio diſputare agentes de vera bigamia; ideò de illa nunc agendum duxi, etſi reuera proprius pertineat ad bigamiam interpretatiuam, de qua, & quibus modis contingat dico *infra in cap. nuper hoc tit.* & in puncto noſtri dubij dicendum eſt hanc bigamiam non eſſe veram, cum ad hanc, vt dixi in Rubrica, omnes requirant duplex matrimonium, verum, & validum, vt *ibi* dixi, & colligitur ex *dicto cap. nuper*, ibi: *Licet in veritate bigami non exiſtant*, quidem ſcilicet plures vxores habentes ſimul: ita Suarez *de cenſuris diſp.49. ſect.1.n.5.* idem à fortiori dici poſſe ſcribens de habentibus plures ſucceſſiuè, alteram tamen non verè, quia tunc reuera non iteratur Sacramentum, nec fit defectus in ſignificatione; & ſic nec vera bigamia. Non enim ille reuera vnquam habuit duas vxores, nec ſimul, nec ſucceſſiuè.

16 Vnde idem Suarez infert, vt ſi vlterius quæratur an in eo caſu contrahatur irregularitas, reſpondet non contrahi irregularitatem veræ bigamiæ; poſſe tamen contrahi aliam bigamiæ interpretatiuæ, de qua dicimus *in dicto cap. nuper*; additque hanc differentiam non multùm inter ſe ad effectum irregularitatis; poſſe tamen aliquid referre, ponderata reſcripti proprietate ad diſpenſationem obtinendam; vel ad interpretandam poteſtatem conceſſam ad diſpenſandum in irregularitate bigamiæ; iuxta quæ latè dico de diſpenſatione *in cap.2. hic*

QVÆSTIO II.

An bigamia incurratur per multiplicem concubinatum, deficienti matrimonio Iure, vel de facto? An Bigamus ſit, qui ducit eam, quæ ab alio corrupta eſt? Et quid ſi non recepto ſemine? Vel quæ integra manens, ſemen virile receperit, aut extraordinariè, ſodomiticivè cognita eſt? Et an Bigamus verus ſit, qui prima legitima ſuperſtite, & nondum vxore cognita, ad alias tranſiuit nuptias, illaſque conſummauit, ſi poſtea coactus ab Eccleſia ad priorem vxorem redeat, ac illam cognoſcat? Et quid ſi quiſpiam prioris matrimonij nullitate cognita, propter impedimentum dirimens, aut ex defectu conſenſus aliud ineat? Et quid ſi ignorauerit impedimentum ſubeſſe, quo poſtea cognito, matrimonium ſeparetur Iudicio Eccleſiæ?

SVMMARIVM.

1 *Bigamia non incurritur per multiplicem concubinatum*, num. 2. *etiam à Sacerdotibus*, vt n.3. & 4.
2 *Coniunctio concubinaria nihil habet cum coniunctione Chriſti cum Eccleſia.*
3 *Concubinatus prohibetur plus Sacerdotibus.*
4 *Clericus plures habens concubinas non eſt bigamus.*
5 *Bigamus nunquam creditur, qui cum pluribus fornicatus eſt, aut cum vna corrupta.*
6 *Bigamia contrahitur per duo coniuncta, matrimonium præcedens, & vſus venereus ſubſequens.*
7 *Bigamus eſt, qui ducit eam, quæ ab alio corrupta eſt, alij è contra docent*, ex n.10.& 11.
8 Cap. qualis 30. quæſt. 5. cap. vnico de cleric. coniug.lib.6.
9 *Chriſtus Dominus vnicam, & Virginem ſibi copulauit Eccleſiam.*
11 Cap.penultimo hoc tit.
12 *Bigamus non eſt qui contrahit cum corrupta alio inſtrumento, præter virile membrum, Sodomiticè, aut membro immiſſo, ſine ſeminis immiſſione, ſecus ſi immiſſo, vt* n.13.
14 *Bigamus eſt, qui prima vxore ſuperſtite, & non cognita, aliam duxit, & poſtea Iudicio Eccleſiæ ad primam rediit, eamque cognouit.*
15 *Bigamus eſt nihilominus, qui prioris matrimonij nullitate cognita, aliud contraxit, & conſummauit, ſi ſciens fuit in culpa, vt* n.16.& 17.
16 *Nuptiæ ſecundæ contractæ poſt primum matrimonium, licet aliunde inualida ſint, ſufficiunt ad irregularitatem inducendam: idem ſi inualida antecedant, & valida ſubſequanter, vt* n.17.
18 *Irregularis iudicatur, qui priori legitimo matrimonio diſſoluto, contrahit aliud de facto, ſi poſterius iniuit conſcius impedimenti irritantis.*
19 *Bigamus eſt, qui duo matrimonia ex parte ſui affectus contrahit, opere ſubſequuto.*
20 *Bigamus non ſit qui ex defectu conſenſus ſciens nullitatem primi matrimonij, ſecundum contraxit, &* n.24. & 25.
21 *Rebaptizans non incurrit excommunicationem, ſi ſecundum præſtitit Baptiſmum ſine intentione, &* n.26.
22 *Hæreticus ſi tantùm exterius negat fidem, non tamen mente, non incurrit hæretici pœnas.*
23 Cap.1.de ſponſalibus lib.6.n.27.
25 *Argumenta à ſimili ſolent eſſe efficacia.*
28 *Bigamia vera contrahitur ſine delicto ex duplici matrimonio. Interpretatiua autem ſi in contrahente adſit culpa, & delictum, &* num. ſequentibus.
32 *Vxores duas ſimul ducens, Iure Ciuili infamia notatur, & Iure Canonico punitur.*
33 Cap.nuper hoc tit.& à n.28. & num.ſeqq.
36 *Bigamia matrimonij contracti cum vidua vxore legitima alterius contrahitur ex defectu ſignificationis Sacramenti cum ex delicto.*
37 *Bigamiam ex delicto incurrit, qui duo ſcienter matrimonia nulla contraxit, aut vnum, & ſi ignoret nullitatem contrahet illam propter indecentiam, vt* n.38.39.& 40. *vt explicatur*, n.41.
39 Cap.Presbyterum diſt.28.
41 *Impedimentum publicæ honeſtatis incurritur ſine delicto ab impubere contrahente, non propter culpam, ſed propter indecentiam.*

AD primam difficultatis partem ſuppoſitis 1
quæ dixi *ſupra in Rubr. & in textu noſtro* ad contrahēdam bigamiam, requiri quod matrimonia verè,

verè, ſiue interpretatiuè cōtracta ſint propter rationes ibi adductas, & quæ apparent, *ex cap. debitum hoc ti.* ideo dicendum eſt nullomodo incurri bigamiam per multiplicem concubinatum, quia nunquam bigamia incurritur abſque matrimonio de iure, vel de facto inito; id eſt valido, vel inito; & ſic non contrahi ob plurium cuiuſcumque ſtatus concubinatum, vt expreſsè de Præsbytero plures concubinas habente decernitur, *in cap. pe-*
2 *nult. hoc tit.* † ex ea ratione, quia cum deſit matrimonium cum illis, coniunctio illa concubinaria nihil habet cum coniunctione Chriſti cum Eccleſia, nec inſtituta ſit ad illam ſignificandam, atque ideo ab eius ſignificatione minimè deficiat, cum ille defectus (vt latè diximus) ratio ſit irregularitatis bigamiæ, docent præter ordinarios Couar. *in clem.ſi furioſus de homicidio p.1 §.1. num. 2.* Zenedus ad Decretal. *collect.12. num.2.* Fr. Eman. Rodriguez *in ſumma tom.1. cap. 58. concluſ.1.* Valerius Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.30. num.85.* Bellet. *diſquiſit. clericali p.1. tit. de diſciplina clericor. § 6. num.35.* Campanillus *in diuerſ. iuris Canon. Rub.12. cap 6. n 10.* Thomas Sanchez *de matrim. lib.7. diſput.83. num.3.* ſic teſtatus ex communi DD.

3 Et confirmatur ex *dicto cap. quo circa penult. hoc tit.* qui licet loquatur de Sacerdote, cui plus prohibeatur concubinatus per titulum, *de vita, & honeſt. cleric.* & titul. *de cohabitatio. cleric. & mul.* adhuc ſi habeat plures concubinas, non contrahit Bigamiæ ſpeciem vllam, nec ſimilitudinariam, cum ad incurrendam bigamiam, vt dixi in locis citatis duo requirantur coniunctim, nempe copula, & matrimonium, vt docent *ibi*, Abbas, Antiq. Zabarella. Bellamera, Ioannes Andreas, Innocent. Hoſtienſ. Butrius Collect. Henriq. Anania, Aucaran. Panormit. Viuianus, Alagona, & Barboſa cum aliis, & hoc de iure aut de facto initum, vt dicit etiam Nauar. *in manuali cap.27. num. 146.* quia vt dixit Armilla *in ſumma* verbo *Bigamus num.2.* nullus ſit Bigamus, niſi contra-
4 hendo, & cognoſcendo. † Ob quod merito nec clericus plures habens concubinas Bigamus ſit; quia tanquam vxores ductæ non ſunt, vt requirit textus *in cap. nuper hoc tit.*

5 Et confirmatur ſecundo, quia qui pluribus fornicatus eſt, aut cum vna, & corrupta, nunquam creditur Bigamus, vt ex doctrina, *dict. cap. penult. hoc tit.* Barboſa *in paſtorali p.2. alleg.49. n.12.* dicit vbi addit, vt nec ſit bigamus, qui ante, aut poſt matrimonium cum meretricè rem habuit ex *cap.*
6 *fraternitatis d.ſt.34.* † Duo namque ait coniunctim pernecesſaria eſſe, matrimonium ſcilicet præcedens, & vſus venereus ſubſequens, vt docet Thomas Sanchez *dicto lib.7. diſp.83. de matrim. num.3. & 6.* vbi addit non oriri bigamiam, nec irregularitatem in foro conſcientiæ ex copula, abſque ſeminis virilis immiſſione intra vas fœmineum ſed in ſolo foro externo ob præſumptionem perfectæ culpæ.

7 Ad ſecundam quæſtionis partem de eo, qui ducit eam, quæ ab alio corrupta eſt; in quo dubio etſi ex proximè dictis videatur dicendum, vt non ſit bigamus, nihilominus video plures Doctores firmantes, vt incurrat bigamiæ irregularitatem per Canon. Apoſtol.18. relatum *in cap. ſi quis viduam 50. diſt.* vbi eodem tenore, & eadem ratione prohibetur clericis matrimonium cum vidua, atque
8 cum corrupta meretricè. † Item ex *cap. qualis 30. quæſt.5.* in verbis ibi: *qualis debeat vxor eſſe, quæ habenda eſt ſecundum legem Virgo caſta, & deſponſata in Virginitate*, ex Leone Papa, & *ex cap. vnico de cleric. coniug. lib.6.* ibi, *qui cum vnicis, & Virginibus contraxerunt*, vbi clare petitur virginitas vxoris, ne vir eius efficiatur irregularis. † Et 9
quia Chriſtus Dominus vnicam, & Virginem ſibi copulauit, vt per incarnationem perfecta ſignificatio matrimonij Chriſti cum Eccleſia procederet, ita Gregor Magnus *lib.2 Epiſtola 25. relatus in cap. præcipimus 32. diſt.* Leo I. *epiſt.1. c.2.* Innocent. I. *Epiſt.22. Concil.4. Carthagin. can.69. Valentin. Canon.1. Tolet.1. can.3. & Tolet.4 canon.18. & 43.* vbi habetur, qui viduam, aut corruptam ducit, à clero reiiciatur, & videtur docere Sanchez *ſupra diſp.84. num.7.* Suarez Gibalinus, Bonacina, Auila, Pelizarius, & alij relati à Leandro, *de irregularit. tract.2. diſp.6. q.12. & 13* vt refert, *q.16.* vbi in fine reſoluit certum eſſe contrahentem cum corrupta ab alio eſſe irregularem & probabilius talem irregularitatem; non ſolum ex infamia, ſi eius corruptio notoria ſit oriri, ſed etiam ex bigamia.

Sed Inſeqb Gibalin. *tract. de irregularit. cap.3.* 10
quæſt.4. num.10. pag.82. Emanuël Sa, verbo, *irregularitas* ex bigamia *num.2.* Bellarmin. *lib. de cleric. cap.24. ſub fine*, videtur pro negatiua ſtare, & videtur etiam Barboſa *in paſtorali dicta alleg.49. n.12.* vt iam retuli in verſ. *& confirmatur ſecundo*, hic dicentes nullam oriri irregularitatem bigamiæ, ſed tantum infamiæ ex matrimonio cum corrupta, etiam ab alio; quia bigamiæ irregularitas & defectus Sacramenti contingit, ex eo quod vir diuidat carnem ſuam in plures, atque non ſit vnus vnius, aut vxor non ſit vnica vnici; eo quod cum alio coniuncta fuerit. At qui dicunt quod hæc carnis diuiſio non reperitur cum corrupta extra coniugalem thorum, & pro hac ſententia faciunt dicta hic in verſ. *ad primam*, de habente plures concubinas, nec animo maritali, & quæ dicit Nauar. *in conſ.1. de bigam. & in man. cap.27. num.195.* quem refert Suarez *de cenſ. diſp.48. ſect.3 n.13.* dum negat contrahi irregularitatem ab eo, qui contraxit matrimonium cum corrupta, & ſoluta, ſi matrimonium fuit inualidum, vel ſi contingat vxorem ſeparari à marito priori propter matrimonij nullitatem, & poſtea duci ab alio, etiam inualidè propter impedimentum irritans interueniens, contra quem idem Suarez firmat contrahi Bigamiæ irregularitatem; quia in vtroque contrahitur matrimonium cum corrupta, vel vidua, ſi non iure, ſaltim de facto, & cum opere ſubſequuto.

Et ſic ſtando Suarez pro prima ſententia, con- 11
firmat, *dicto n.13. in fine*, ex illis iuribus, quæ de matrimonio cum repudiata loquuntur, de quibus iam retuli. *ſub q.1.* hic ex *n.1.* nam illud matrimonium nullum eſt; & nihilominus quia eſt cum corrupta ab alio marito, inducit irregularitatem, addens nihil referre ſecundum Iura ad Bigamiam interpretatiuam, an fuerit cognita à marito viuente, vel mortuo, vel à vero marito de iure, vel tantùm de facto, aut etiam omnino ab alieno; ſed quia ex *cap. penult. hoc tit.* dictum eſt hic in verſ. *ad primam*, nullomodo ex pluribus concubinatibus contrahi bigamiæ irregularitatem, cum deficiat maritalis affectus, & dictum ſit, *ibi*, & *quæſt.1.* item & ſub Rub. veram bigamiam contrahi ex duplici matrimonio ſucceſſiuè valido, copula ſubſequuta, & de matrimonio cum vidua procedat bigamiæ interpretatiuæ irregularitas, ſiue validum ſit, aut non vt latè dicimus, *in c. nuper hoc tit.* & *ibi*, dicemus, vt

non ſit bigamus vir corruptus ducens Virginem ſimiliter, nec è contra debeat procedere, iuxta rationes ſecundæ ſentētiæ Gibalini, & aliorum quando contrahit cum corrupta ab alio ſimpliciter, nullo præhabito contractu matrimoniali de iure, aut de facto, cum in tali caſu non deficiat Sacramenti ſignificatio, ſicut deficit in repudiata, vel eiecta à primo marito, vt diximus *in dicta quæſt.1. à num.1.* vel in vidua, vt *ibi*, *& in dicto cap. nuper.*

12 Ad tertiam quæſtionis partem, quid ſi non recepto ſemine vel integra manens, ſemen virile receperit, aut extraordinariè, Sodomiticevè, cognita eſt, in quibus caſibus de primo videtur reſpondendum, vt *ſupra in Rub. quæſt.1.* verſ. *ad tertiam*: quare ſi contingat, vt aliqua ſit corrupta, non virili membro naturali, nec ſeminis effuſione, ſed aut inſtrumento aliquo, aut membro virili non intromiſſo ſemine, minimè aliquis contrahens, fiat bigamus, aut irregularis, quod verè carnem ſuam in plures non diuiſerit; quia in priori illa copula fœmina ea non effecta fuit vna caro cum viro, deficienti ſeminis immiſſione, vt docent Bellam. *in cap.2. hoc tit.q.4.n.9.* & ſic etiam de voluntariè polluta, abſque viri congreſſu, cum ſit materialiter virgo, illam ducens non erit irregularis, nec erit bigamus, ſi prior vxor, aut fœmina, quam ducit, ſit ſola copula extra vas cognita, aut Sodomiticè, vt benè docent Viuald. *in candelabro aureo 2. p. n. 23. & 25.* Sanchez *de matrim.p.7.diſp.83.n.7.*

13 E contra verò, quamvis fœmina verè virgo ſit quoad corporeã integritatem; ſi tamen virile ſemen ex concubitu, quacumque arte receperit, id ſufficere ad bigamiam dicendum eſt; quia ea copula matrimonium conſummatur, & efficitur vna caro cum eo, cum quo concubuit, Sanchez *vbi proximè*, & Viuald. & idem Sanchez *lib.2.diſp 21.n.2.* non enim ad bigamiam conſideratur virginitas formalis, ſed diuiſio carnis in plures; quippè violenter rupta (vt dicemus) cum ſeminis immiſſione eſt formaliter virgo, & tamen illam ducentem reddit bigamum.

14 Ad quartam quæſtionis partem, an bigamus verus ſit, qui prima legitima ſuperſtite, & nondum vxore cognita, ad alias tranſiuit nuptias, illaſque conſummauit, ſi poſtea coactus ab Eccleſia ad priorem vxorem redeat, illamque cognoſcat? in quo dubio etſi poſſint applicari nonnulla, quæ adduxi *in cap. litteras de reſtit. ſpoliat.* præcipuè per dicta *ibi q.2.& 3.* cum aliis; in propoſito vero, & vt *infra* etiam dico ex ſententia D. Thomæ *in 4. diſt.27.q.3.art.1. quæſtiunc.2. ad tertium*, Thomæ Sanchez *dict. lib.7. de matrim. diſp.84. num.4.* & Aſtenſis *in 2. p. ſummæ lib.6. tom.7.art. vnic. quæſtiunc.2.* dicendum eſt, vt ſit bigamus, ac irregularis, quia ſi ſecundam cognouit, & poſtea Iudicio Eccleſiæ compulſus eſt redire ad primam, & eam cognoſcat, iam tunc verificatur hunc duo iniiſſe, ac conſummaſſe matrimonia, alterum de iure, & alterum de facto per dicta *ſupra*, & dictum de repudiata *q.1. n.1.* videbis *infra in cap. nuper q.2.* verſ. *ad quartam.*

15 Ad quintam quæſtionis partem quid dicendum eſt de eo, qui prioris matrimonij, nullitate cognita, aliud contrahit? In quo dubio, & pro negatiua ſententia facit, quia quando prius matrimonium fuit, illo diſſoluto, nulla ſit indecentia in ſecundo matrimonio, nec culpa per ſe loquendo, vt arguit Suarez referendus, & videtur docere Henriq. *lib.12 de matrim. cap.6.n.9. in comment. litt.X*, quatenus dicens vt ſit irregularis duplex matrimonium iniens; temperat, quando vbi ſemel matrimonium irritum contraxit, cognita nullitate eius, ad aliud tranſeat ex eo fundamento, quod iterans Baptiſmum, quando prior fuit irritus, non ſit irregularis.

At nihilominus in caſu hoc dicendum eſt, vt 16
fiat bigamus irregularis; quia ſic contrahendo, ſciens fuit in culpa ex affectu maritali; & quia ſicut ſecundæ nuptiæ contractæ poſt primum matrimonium validum, & mortua prima vxore, licet aliunde inualidæ ſint, ſufficiunt ad irregularitatem inducendam. † Sic & è contra etiam ſi 17
inualidæ antecedant, & validæ ſequantur, idem contrahetur impedimentum, cum ille diuerſus ordo, nec ad decentiam, nec ad ſignificationem, nec ad culpam, quidquam referat; & quia ius nihil diſtinguit inter plura matrimonia ſimul, vel ſucceſſiuè, hoc vel illo ordine facta: ita Suarez *de cenſuris dicta q. 49. ſect. 2. n.9. in fine*, & mihi videtur verum de illo, qui ſciens impedimentum, nihilominus contraxit, etſi inualidè maritali affectu; cum hic etiam reperiatur delictum, & carnis diuiſio. † Et ob id alij DD. vt refert 18
Sanchez *vbi ſupra dicta quæſt.84. n.6.* dicunt eſſe irregularem illum qui priori legitimo matrimonio diſſoluto, contrahit aliud de facto, id eſt irritum; quando conſcius impedimenti irritantis poſterius inuit. Tota verò difficultas conſiſtit quando contrahens ignorauit impedimentum, de qua dico *hic* in verſ. *ad ſextam.*

Nec obſtat fundamentum contrariæ ſententiæ, 19
cum in caſu hoc reuera quantum ex parte ſui affectus duo matrimonia ineat, & bigamia incurratur, vt iam diximus, & latè *infra in dicto cap. nuper*, ob ſolum affectum duo matrimonia ineundi cum opere ſubſequuto, vt latiſſimè probatum relinquit idem Sanchez cum infinitis *dicta diſp. 84. n.3.* qui *ibi n.5.* reſpondet ad dictum fundamentum, Henriquez de Baptiſmo, dicens in caſu Baptiſmi, non eſſe in iure inflictam irregularitatem propter iterationem Baptiſmi irriti; imo ait eſſe præceptum illius iterandi.

Tota vero difficultas eſt in aſſequendo, an 20
æquè procedat noſtra ſententia, quando ſciens nullitatem primi matrimonij ita ſentiat nullum eſſe ex defectu conſenſus: nam licet adducti DD. & alij, ſi talis nullitas proueniat ex impedimento dirimenti vt, v.g. conſanguinitatis, aut affinitatis, ita doceant non tamen æquè ſi illa nullitas proueniat ex defectu conſenſus; quia hic deficit affectus intentionis contrahendi matrimonium; non enim iſte habuit animum contrahendi tale matrimonium. † Et confirmatur, quia licet rebaptizans 21
maneat irregularis; ſi tamen id faciat ſine intentione conferendi ſecundum Baptiſmum, non incurrit irregularitatem. † Item quia licet hæreticus 22
incurrat excommunicationem; ſi tamen quis exterius neget fidem, non autem mente, non incurrit hæretici pœnas, vt eſt commune.

Et confirmatur denique quia ob ſimilem cau- 23
ſam Pontifex *in cap.1. de ſponſal. lib. 6.* ſtatuens per ſponſalia contrahi impedimentum publicæ honeſtatis, excipit in verbis ſequentibus: *Niſi fuerint ſponſalia nulla ex defectu conſenſus*: ſic docent hanc partem Paulus Griſaldus *in deciſionibus fidei*, verb. *bigamia*, Viuald. *de irregularit. n. 8.* Henriquez *lib.12 de impedimento matrim. cap.6. num.9.* qui requirunt intentionem perficiendi matrimonium,

trimonium, quæ deficit, deficiente conſenſu ad
contrahendum, etſi tantum de facto

24 Sed Suarez *dict. diſp.49. de cenſ. ſect.2. num.10.*
legendus *num.* 4. acerrimè defendit contrarium;
quia ius nihil diſtinguit inter nullitatem ortam
ex impedimento conſanguinitatis, aliovè impe-
dienti, aut ortam ex defectu conſenſus, & quia
cum dicitur hanc irregularitatem incurri propter
affectum intentionis cum opere ſubſequuto, non
intelligitur de intentione efficiendi verum coniu-
gium, ſed intentione exterius contrahendi, quæ
nunquam deeſſe poteſt ſupponens exteriores nu-
ptias voluntariè, & liberè exterius contrahi; &
quod hic ſit ſenſus probat, nam alias ſequeretur
contrahere hanc irregularitatem Sacerdotem ex
ignorantia contrahentem tales nuptias ſecundas;
non vero qui ſcienter, & ex malitia illum contra-
ctum facit, & conſummat; & quia ad illam in-
decentiam, quam hæc lex bigamiæ conſide-
rat, ſufficit affectus ad illum exteriorem contra-
ctum, cum opere ſubſequuto, ſine cauſa; ergo
25 (concludit) alius conſenſus poſtulatur. † Ad-
dens quod in his rebus argumenta à ſimili efficа-
26 cia ſunt; quia ſtandum eſt iuris diſpoſitioni: †
Præterquam quod nunquam deſit aliqua diſsimili-
tudinis ratio, vt in exemplo illo, quod in contra-
rium relatum eſt de rebaptizante, dicens quod
ratio eſt diuerſa; quia illa irregularitas fuit intro-
ducta in deteſtationem erroris aſſerentis baptiſ-
mum poſſe iterari; qui error non fouetur, niſi
ab his, qui intentione rebaptizandi id fa-
ciunt.

27 Nec obſtare ait Suarez exemplum illud aſſum-
ptum à ſimili *ex dicto cap. vnico de ſponſal. lib. 6.*
quod nihil probat, quia illud impedimentum ex
ſponſalibus contractum, minimum eſt, ob idque
noluiſſe iura antiqua, vt oriretur, quando ex de-
fectu voluntatis ſunt nulla, dicitque ſignum huius
eſſe, quod nouo iure id extenſum eſt ad omnes
caſus nullitatis: ita ille.

28 Ad vltimam quæſtionis partem, de illo, qui
ignorauerit impedimentum ſubeſſe, quo poſtea
cognito, matrimonium ſeparetur; & quod idem
reſpondendum ſit, vt in verſ. *ad quintam*, de illo
qui ſciuerit matrimonium eſſe inualidum: nam
cum ad bigamiam delictum minimè deſideretur,
ſed affectus ineundi duplicis matrimonij, eo ſub-
ſequuto de facto, & opere ſubſequuto, ac con-
ſummato contraheretur: ita docent Ioannes An-
dreas *in cap. vnico num.1. ſuper gloſſa 3. hoc tit. lib.6.*
vbi Ancharran. *num.5.* Dominic. *num* 5. verſ. *in ea
gloſſa* ibi Francus *num.4.* idem Ioannes Andreas *in
cap. nuper hoc tit.* & Anton. *num.* 8. Cardinalis
ad finem, Abbas *num.4.* Ancharran *num.1. notab.
3.* Henric. *num.23.* Angelus verb. *bigama num.9.*
& ibi Syluester *quaeſt.7.* Montagna *de bigamis q.6.
num.8.* quam communiorem eſſe ſcribit Thomas
Sanchez *de matrim. dict. lib.7. diſp.84. num.6. in
fine.* Et hanc tenentes reſpondent ad textum *in
cap. nuper 4. hoc tit.* dicendo quod textus iſte non
ponderat affectum delinquendi, ſed affectum du-
plicis matrimonij ineundi, eo ſubſequuto de fa-
cto, & conſummato, cum ad bigamiam deli-
ctum minimè deſideretur; & quod licet *ibi* Pon-
tifex argumentis ex duplici delicto petitis vſus
fuerit ad monſtrandam huius bigamiæ Iuſtitiam;
eam tamen non inducere, ad probandum illam
ex delicto contrahi, ſed ad oſtendendum non
eſſe nouum in iure affectum effectu carentem pu-
niri.

Alios nihilominus video docere, vt in hoc ſe- 29
cundo caſu non ſit bigamus, qui ignorans, &
bona fide contraxit; eo quod hic ad ſecundas nu-
ptias tranſiens, minimè delinquerit, & ex parte al-
tera fuerit irritum matrimonium poſterius, ac
proinde, vt non debeat nocere, cum non præſtet
effectum, quod de iure non ſortitur effectum
iuxta *cap. non præſtat de regul. iuris*, docent ſic
Archidiaconus *in dicto cap. vnico de bigamis in 6.
num.1. & in cap. cognoſcamus num.1. diſt.34.* dicit
fortè ita eſſe, Bellamera *in dicto cap. nuper q. 2.
n.5. hoc tit.* & ſuſtinet dicens fortè ita eſſe Aſtenſis
2.p. ſumma lib.6. tit.7. art. vnico quaeſt. tunc.2. & hanc
amplectitur idem Thomas Sanchez; quia for-
tioribus nititur fundamentis, *vbi ſupra dicto n.6.
in fine*, qui ante medium addit iuxta hanc opinio-
nem idem dicendum eſſe de irregularitate contra-
hentis duo matrimonia irrita, nam ſi ignoret
vtrumque eſſe irritum, illam non incurret biga-
miam; quia defuit delictum, & ex altera parte
fuit vtrumque matrimonium nullum; indeque
nullo pacto præſtare impedimentum ad ordines;
& videtur amplecti Suarez *dicta diſp.49. de cenſ.
ſect.2. ſub num.10.* nam dicens impoſſibile eſſe, vt
qui ſecundam ducit, viuente prima vxore, habeat
verum conſenſum, & intentionem efficiendi ve-
rum matrimonium; niſi interueniente ignorantia
iuris, aut facti. † Addit tunc alienum ab omni 30
ratione, & ab omnium opinione, vt irregularis
fiat, qui bona fide, vel per ignorantiam ducit ſe-
cundam vxorem; non verò qui ſcienter, & per
malitiam. † Et ſic dicentibus pro prima ſenten- 31
tia bigamiæ irregularitatem non indigere culpa, vt
incurratur, reſpondent DD. ſecundæ ſententiæ
id verum eſſe in aliis bigamiæ modis, qui ob Sa-
cramenti defectum inſtituti ſunt, vt diximus in
Rub. & *hic a quaeſt.1.* ſecus procedere in bigamia
interpretatiua, qualis eſt hæc, de qua loquimur
in iſto caſu, & dicto verſ. *ad quintam*, quæ non
ob ſignificationis defectum, ſed ob delictum in-
curritur, vt probant *ex dicto cap. nuper hoc tit.* vbi
delictum ponderari videtur ad hanc incurrendam
princ. textus, verſ. *vnde illum*, & verſ. *ſicut in ca-
none*, vbi Innocent. III. duo argumenta de cri-
minoſis affert, vt inde inducat iure optimo irregu-
laritate affici ineuntem, de facto poſterius matri-
monium. † Alterum iure ciuili notari infamia 32
duas ſimul vxores ducentem, *l. eum qui ff.
de adulter.* Alterum verò iure canonico, *cap.
Presbyterum 28. diſtinct.* Præsbyterum, qui
non legalibus nuptiis detinetur, puniri; & ſic
concludunt verè textum intelligi, quando in
poſteriori matrimonio adfuit culpa; & *ibi* Ho-
ſtienſ. reddens rationem illius textus *num. 5.* verb.
in ipſis, punientis affectum; quia in maleficiis vo-
luntas ſpectatur, non exitus, vt *in l. Diuus ff. ad leg.
Cornel. de ſicariis.*

Vnde tenentes hanc ſententiam poſſunt eam 33
corroborare ex reſolutis *ſupra in Rub. quaeſt.2.* verſ.
ad ſecundam; item & *ex dicta cap. nuper*, quia
expreſsè dicitur in eo caſu non incurri bigamiam,
& irregularitatem ob defectum Sacramenti quan-
do ſaltem alterum matrimonium eſt irritum;
nullam ibi deeſſe matrimonij ſignificationem,
cum matrimonium irritum, non ſit aptum
ad ſignificandam coniunctionem Chriſti cum
Eccleſia, ſicut nec concubinatus; & ideò ab
illa nequeat deficere, & quod validum, cum
ſit vnicum, non deficiat, & cum dicatur ibi in-
curri hanc irregularitatem propter affectum du-

plicis matrimonij ineundi, nec hic incurratur defectu ſignificationis à fortiori dicendum eſſe firmant incurri ob ſolum delictum; ſi quidem non datur alius modus incurrendi, niſi ob delictum, vel ob ſignificationis defectum, qui in nóſtro caſu non inuenitur; & ſic ſolùm oriri ex delicto.

34 Quare ſi contrahens duplex matrimonium norit alterum eſſe irritum, quamvis crederet alterum eſſe verum, & validum, vel vtrumque norit eſſe irritum incurret hanc irregularitatem; quia in vtroque caſu inuenitur affectus ad duplex matrimonium cum opere ſubſequuto, nec deſiderari dicunt DD. delictum in vtroque, vt conſtat, & ſequitur Sanchez videndus *dicto lib. 7. de matrimon. quæſtione 84. numero 2. &*

35 *num. 6. poſt medium.* † Vbi addit quod quando contrahitur alterum irritum ſcienter, & alterum validum, ſiue hoc, ſiue illud præcedat, incurratur hæc irregularitas, vt fatentur DD. contrariæ opinionis, & tamen in ſolo altero matrimonio delinquitur idem Sanchez *ſub dict. num. 6.* & per dicta *ibi num. 3.* vbi iterum confirmat ex natura bigamiæ ſimilitudinariæ, quæ oritur ex delicto tantùm, vt probauimus *ex dict. c. nuper 4. c. fin. & c. 3. hoc tit.*

36 Et in hac ſiſtendo ſententia ego breuiter diſtinguendo puto dicendum in genere ſuo duplicem eſſe bigamiam interpretatiuam, prima quæ oritur ex matrimonio celebrato à viro cum vidua, quæ fuit vxor legitima alterius mariti, de qua loquimur *in cap. de digamis 3. hoc tit.* & hanc quidem nullum in ſe continere delictum dicendum eſt per inſinuata *ſupra ſub quæſt. 1.* huius tituli, & ex toto *tit. infra de ſecundis nuptiis*; quatenus ipſæ permiſſæ ſunt abſque delicto; & in hanc bigamiam incurri ex defectu tantùm ſignificationis Sacramenti, in quo deficit vnitas Sacramenti patet *ex cap. debitum hoc tit.* in verbis ibi: *Cum ergo propter Sacramenti defectum inhibitum ſit, ne digamus, aut maritus vidua præſumat ad Sacros Ordines promoueri quoniam nec illa eſt vnica vnici,*

37 *nec iſte vnus vnius, &c.* † Alia quidem quæ oritur ex delicto, vtpotè quando duxit vxorem ab alio marito repudiatam, aut de facto contraxit ſcienter, nullius duo matrimonia, aut vnum, etſi alterum validum; quia, etſi hic bigamia interpretatiua non contrahatur aduersùs vnitatem Sacramenti, matrimonij, vt diximus, incurrit tamen in illam iuris interpretatione; propter delictum affectionis, ita attentati ad contrahendum duplex matrimonium de facto ſciens, vel vtrumque, aut ſaltim nullum eſſe vnum: qua diſtinctione iam res eſt clara, & Doctores primæ ſententiæ debent intelligi de matrimonio, cum vidua, etſi conſanguinea; dum tamen ignoretur conſanguinitas, cum in tali contractu nullum delictum adſit in iure, nec infamia; DD. quidem ſecundæ, vt diximus modo dicto.

38 Adhuc non manemus in tuto; ſi quidem idem Suarez *dict. diſp. 49. ſect. 2. num. 8.* contra Archidiaconum *in dicto cap. nuper cap. 1. hoc tit. lib. 6. & dict. cap. cognoſcamus 34. diſt.* ait hanc irregularitatem contrahi, etiam ſi per ignorantiam vtrumque matrimonium contractum ſit, cum contrahatur, non propter culpam, ſed propter publicam ſignificationem incontinentiæ, & quandam effigiem, vel ſimilitudinem defectus Sacramenti & hoc ſuppoſito firmat manifeſtum eſſe ignorantiam, aut bonam fidem nihil referre ad prædictam excuſationem quia in vniuerſum irregularitas, quæ ſine peccato contrahi poteſt, non impeditur propter bonam fidem. † Nec obſtare ſcribit textum *in cap. Preſbyterum diſt. 28.* vbi propter 39
ſimiles nuptias ex ignorantia factas, non irregularitas, ſed quædam ſuſpenſio imponitur, & ſignificatur eſſe propter delictum; eo quod ignorantia fuerit iuris, & culpabilis; quia reſpondet primo textum illum eſſe ex Canonibus Trulanis, qui non habent firmam authoritatem, maximè quoad hæc moralia, in quibus multa continent iuxta vſum Orientalis Eccleſiæ, quæ in Latina non ſunt in vſu, vel in ſecundo dicitur forte impedimentum iſtud ibi poſitum eſſe irregularitatem nam quod talis Presbyter permittatur habere beneficium, non eſt contra intrinſecam rationem irregularitatis; & quod potuerit hoc ei indulgeri propter ignorantiam, & ne Presbyter cogeretur mendicare. Et vltimo addit cum Turrecremata ibi nuptias non legales non vocari ſecundas nuptias, ſed quaſcumque à Presbytero contractas; & quod omnes iſtæ nullæ ſunt, vt ibi dicitur propter illas, etiamſi eſſent primæ, imponeretur illa pœna.

Quare infert Suarez, & ex aliis *num. 6. & 7. dict. ſect. 2.* irregularitatem hanc contrahi propter 40
culpam, ſed propter indecentiam, vt ſentit Ioannes Andreas, quem Abbas ſequitur *in dicto cap. nuper*; & quamvis, *ibi* gloſſa, & Hoſtienſis loquantur de delicto tamen in eo textu dicit Suarez non eſſe aliquod verbum, quo ſignificetur illam irregularitatem poſitam eſſe in pœnam delicti; quia verba illa: *Propter affectum intentionis cum opere ſubſequuto*, non neceſſariò includunt pœnam, vt per ſe conſtat, & ſic vt gloſſa, & Hoſtienſis lato modo pœnam fortaſſe accipiant pro quocumque impedimento.

Et *ibi* Suarez *in dict. num. 7.* obiiciens quænam 41
ſit hæc indecentia, ſecluſa culpa, cum in eodem textu dicatur hanc irregularitatem non eſſe propter Sacramenti defectum; reſpondet quidem non eſſe propter defectum verum, ſed apparentem, & attentatum, in quo interuenit eadem ſpecies incontinentiæ, & ad probandum affert exemplum cum Panormit. *ex cap. vnico de diſpenſatione impuberum lib. 6. §. 1.* vbi dicitur per matrimonium inter impuberes; quod nullum fuit propter defectum ætatis, publicæ honeſtatis impedimentum contrahi, quod non contrahitur propter culpam, ſed propter quandam indecentiam; & ſic in præſenti caſu procedere; quia in publica Eccleſiæ æſtimatione iſte bis contrahens exterius matrimonium effectum bigamiæ participat; licet vere bigamus non ſit, quæ omnia dubium reddunt intellectum *dict. cap. nuper* Et pro hac ſententia, quæ communior eſt, vt *ſupra* diximus, facit etiam pietas non ligandi irregularitatibus animas fidelium, niſi de illis expreſsè conſtet in iure. De aliis dico *in dicto cap. de digamis 3. & cap. nuper 3.*

AD

AD TEXT. IN CAP. II.
Super eo, hoc tit. De Bigamis.

PRÆMISSVM.

TExtvs iſte quatenus communem habet materiam cum *cap.1.hoc tit.* iam ex quæſtionibus *ibi* iactis, & in Rubrica mànet intellectus; ſed quatenus punit ordinatores, qui bigamos ordinant; imò & ipſos bigamos ordinatos, cum quibus non eſt diſpenſandum; ideò rectè iam hic inquiſimus de facultate diſpenſandi cum Digamis bigamiæ veræ; item & interpretatiuæ, at de diſpenſatione cum Digamis ſimilitudinariis *infra* dicemus *in cap. fin. hoc titulo*, vbi latè de dicta bigamiæ ſpecie.

QVÆSTIO I.

An Summus Pontifex poßit in bigamia vera, & irregularitate ab ea orta diſpenſare? Et qua poteſtate? Et an Epiſcopus ad Sacros Ordines ſuſcipiendos, ſeu ad minores, vel diſpenſare cum bigamis propriis, vt in ſuſceptis ordinibus miniſtrent, vel ſaltem quoad minores ordines cum bigamis interpretatiuis? Et nùm Commiſſarius cruciatæ habeat facultatem diſpenſandi in bigamia?

SVMMARIVM.

1 Cap.nuper hoc titulo,&n.7.
2 *Paul.1. Thimoth.3.* Epiſcopus ſit vnius vxoris vir, & à n.7.& 8.
3 *Diſpenſare Pontifex poteſt bigamis ad ordines etſi cauſa id faciat, non frequenter, & n.7.& quare cum dicatur ex defectu Sacramenti*, n.8.
4 *Bigamia irregularitas ſolo iure poſitiuo eſt inducta; non Diuino, vt aliqui exiſtimarunt*, num.5.
5 *Euangelica lege præceptum nullum exiſtit poſitiuum præter fidei, & Sacramentorum præcepta.*
6 *Papa Lucius diſpenſauit in Bigamia cum Archiepiſcopo Panormitano.*
7 Cap. lector. 34. diſtinct. numero 24. & num.27.
9 *Apoſtoli, vt Epiſcopi condebant leges Eccleſiaſticas, & conſilia præbebant.*
10 *Concil Grangen.diſpenſauit in ſtatuto Apoſtolorum, qui ſtatuere Preſbyterum, ob crimen fornicationis deponendum eſſe.*
11 *Apoſtolicæ conſtitutiones non tranſcendunt ius humanum.*
12 *Pontifex non ſolùm poteſtate abſoluta, hoc eſt validè, & licitè diſpenſat cum bigamis.*
13 *Epiſcopi diſpenſant cum criminoſis; nùm tamen cum bigamis, ſunt diuerſi intellectus*, numeris ſequentibus, *&* à num. 20. *vbi de vero.*
14 Cap.vnico hoc tit.lib.6.& n.21.
15 Trid.ſeſſ.23.de reform.in fine.
16 Cap.non confidat.diſt.50.
17 *Epiſcopo non licet diſpenſare in lege Apoſtoli, nec in Concilio.*
21 *Epiſcopus nequit diſpenſare cum bigamis veris, nec quoad beneficia ſimplicia*, n.22. *fallit in neceſſitate*, vt n. 26. & 27. *Quid in bigamo interpretatiuo*, n.28.
23 Cap.2.hoc tit.
27 *Epiſcopus in bigamia orta ex delicto occulto, nùm diſpenſare valeat.*
29 *Commiſſarius cruciatæ nequit diſpenſare cum bigamo vero, nec in interpretatiuo ex defectu Sacramenti, vt* n.30.*ſecus ſi ex delicto, vt* n. 31. *& in bigamia ſimilitudinaria, vt* num.32.

AD.primam quæſtionis partem videtur di- 1
cendum, vt Pontifex nequeat diſpenſare
per verba textus noſtri ibi: *Cum bigamis contra
Apoſtolum diſpenſare non licet, vt debeant ad Sacros
Ordines promoueri*, & ex *cap.nuper 4. hoc tit.*
in verſ.*nos autem* ibi: *Tanquam cum Digamis non
liceat diſpenſari*, gloſſa *ibi* cum aliis; eo quod
vitium bigamiæ conſurgit ex defectu Sacramenti
quod tollere non ſubeſt poteſtati Pontificis.

Secundo quia hæc irregularitas habetur ex iure 2
Diuino iuxta illud D.Pauli 1.Thimoth.3. vbi admonet,
Epiſcopum debere eſſe vnius vxoris virum,
ideſt non bigamum, vbi nomine Epiſcopi comprehendit
omnes Sacerdotes. Deinde quia etſi
poſſit diſpenſare in irregularitate propter crimen;
quia quando fundatur in crimine, facta, pœnitentia,
exhibita ſatisfactione, tollitur indignitas,
& reſtituitur homo ad ſtatum, in quo iam
eſt capax diſpenſationis,& non ſic,quando eſt defectus
Sacramenti, in quo fundatur bigamia, nec
per pœnitentiam reparari, nec auferri poteſt; &
ita docent nonnulli, vt inuant Suarez, Sanchez,
Leander,& alij *infra* relati.

Nihilominus vera ſententia eſt vt poſſit Ponti- 3
fex diſpenſare in bigamia vera orta ex defectu
Sacramenti. Primo quia omnis irregularitas bigamiæ
eſt diſpenſabilis per Eccleſiam. Item quia
impedimentum hoc non eſt ex Diuino, aut naturali
iure. Item quia Apoſtolicæ conſtitutiones
non tranſcendunt ius humanum; imò & licet Petrus
Soto; *lectura 18. de matrim. pag.*13. verſ. *ex
quibus denique*, concedat irregularitatem eſſe ex
Iure Diuino; admittit verò Pontificem poſſe diſpenſare:
idem, & *pag.*5.verſ. *teſtar* iam, & alij
† Et ratio noſtræ aſſertionis; eſt quia ſolo iure 4
Pontificio hæc irregularitas eſt inducta. † Et 5
quia in lege Euangelica nullum præceptum Diuinum
poſitiuum exiſtit præter fidei, & Sacramentorum
præcepta, vt probat latè Thomas Sanchez
de matrim. lib.7. diſp. 52. num.2. Ergo cum hoc
non pertineat ad materiam,& formam Sacramentorum,
nec ad ipſa ſuſcipienda ſub præcepto, &
non ſit naturale,non erit Diuinum poſitiuum: ex
his & aliis docent D. Thomas *in 4. diſt. 27. q. 3.
art.3.corp.*& *ibi* Richard. *art.4. q.4.* Paludan.*q.4.
art.5.num.33.*Maioris *q.6.concl.2.ſup.* Gabriel.*q.3.
art.3.dub.4.*Sotus *quæſt.3.art.concl.1.* Metina *cap.
de ieiunio quæſt. de diſpenſatione in quadrageſima*,
verſ.

verſ. *nis tamen non obſtantibus*, Thomas Sanchez *de matrim. dict. lib. 7. diſp. 86. num. 6.* Suarez *de c nſ. diſp. 49. ſect. 6. n. 1. a & 3.* Auila *de cenſ p. 7. diſp. 8. dub. 4.* Bonacina *diſp. 7. quæſt. 2. punct. 5. num. 14.* Saytus *lib. 5. cap. 6. num. 1.* Palaus *diſp. 6. punct. 8. n. 14.* Loyſius *lib. 9. diſp. 70. dub. 4.* Cornejo *diſp. 10. dub. 1. q. 4.* Hurtad. *de irregul. diſ. 20.* Baunius *tr. 11. quæſt. 11.* Leander *tract. 2. diſp. 6. quæſt. 28.* Ex iuris peritis gloſſa *in cap. lector*, verb. *fiat diſt. 34.* vbi Archidiacon. *num. 2.* & Turrecremata *art. 1. num. 2.* Speculator *tit. de diſpenſat. §. iuxta num. 3. & 4.* Gofred. *in ſum. hoc tit. num. 11.* & Hoſtienſis ad finem; idem *hic num. 4.* Innocent. *num. 2.* Ioan. Andreas *num. 9.* Anton. *num. 9.* Abbas *num. 6.* Cardin. *quæſt. 2.* Ancharran. *num. 2.* Bellamera *num. 1.* Henric. *in cap. 1. hoc tit. à num. 22.* idem Ancharran. *in cap vnico hoc tit. lib. 6.* vbi Franciſc. *num. 4.* Anania *in cap. ſi vir num. 3. de adulteriis*, Staphileus *de litteris gratiæ column. fin.* Conar. *in clem. ſi furioſus de homicid. p. 1. §. 1. num. 4.* & reliqui omnes ſummiſtæ, & ſummarum authores, vt Angelus verb. *bigamia num. 8.* Syluester *ibi quæſt. 6.* Tabiena *quæſt. 7.* Armilla *num. 9.* Nauar. *cap. 27. ſumm.*
6 *num. 197.* Rota *hoc tit. in nouis deciſ. 1.* † & gloſſa *in dicto cap. lector*. refert Lucium Papam cum Archiepiſcopo Panormitano diſpenſaſſe, Flaminius *de reſignat. lib. 5. quæſt. 3. num. 197.* Azor. *inſt. moral. p. 2. lib. 2. cap. 4. q. 7.* Salzedus ad Bernard. Diez *in pract. cap. 16. litt. C*, verb. *diſpenſare*, Franc. Leo *in Theſauro fori Eccleſiaſt. p. 2. cap. 8. num. 34.* Ludouicus Miranda *in manuali Prælator. tom. 2. quæſt. 8. art. 2. concl. 1.* Barboſa *hic num. 4.* Henriquez *lib. 12. cap. 6. §. 11.* Marcel. Vulpeius *in praxi cap. 45. num. 8.* idem Barboſa *in paſtorali alleg. 49. num. 21.* eſt lex Regia 5 *tit. 5. p. 1.* vbi Gregor. Lopez verb. *dos mugeres*, & alij communiter.

7 Nec obſtant fundamenta contrariæ ſententiæ ex verbis Apoſtoli in textu noſtro, nec *in dict. cap. nuper*, nec verbum ibi poſitum; *licet*, non importat neceſſitatem, & impoſſibilitatem, ſed difficultatem; itavt ſenſus ſit non facilè, & abſque graui cauſa, diſpenſari poſſe; ita omnes, nec enim ibi Pontifex vſus eſt verbo *non poteſt*, ſed verbo *non licet*: ita explicant omnes relati, vel vt docet Thom. Sanchez *lib. 7. ſub dict. n. 6. diſp. 86.* vt non liceat Epiſcopis inferioribus, qui Pontificem conſulerunt bigamos promouere, & ſic Martin. Papa *in dict. cap. lector. 34. diſt.* diſpenſauit cum bigamo, vt Subdiaconus fieret. Suarez *ſupra*, dicit quod Papa habet hanc poteſtatem cum omni plenitudine iuriſdictionis, ſicut habet alias: & ita Suarez *dict. ſect. 6. num. 8.* dicit in verbis noſtri cap. ſolùm oſtendi reſpectu ſummi Pontificis difficultatem diſpenſationis, non impoſſibilitatem: & viens verbo *licet* id non quidem dicat, quia id nunquam liceat, ſed quia non pro ſolo arbitrio, nec pro leui cauſa, ſed pro grauiſſima, atque rarò id liceat.

8 Nec obſtat aliud fundamentum ex eo quod hæc bigamia vera procedat ex defectu Sacramenti; quia ſi ob hoc redderetur impoſſibilis Papa ad diſpenſandum, ſequeretur, quod non ſolum de diſpenſatione ad Sacros Ordines, ſed ad quoſcumque procederet; & ſic eueniret vt non tantum de Sacris Ordinibus textus noſter loqueretur, & gloſſa intelligit per ordines Sacros ſolum vſque ad Diaconatum incluſiuè; quia de his tantum loquutus eſt Paulus; & quia olim, vt diximus, *in cap. penult. de ſeruis non ordin.* Subdiaconatus non erat ordo Sacer, vt *in cap. vltimo diſt. 60. & in cap. à multis de ætate, & qualitate ordinand.* aliquid *in cap. 1. & cap. fin. de Sacram. non iterandis*; imo amplius, ſi illa ratio vera eſſet, probaret etiam nullam irregularitatem fundatam in defectu ætatis v. g. vel alio ſimili poſſe per diſpenſationem auferri, durante illo defectu, quod aperte falſum dicit Suarez *dicta ſect. 6. num. 1. in fine*, addens quod licet defectus Sacramenti ſemper maneat, non neceſſario manet in ratione impedimento ad ordines; quia quod talis defectus ſit, impedimentum non habet natura ſua, nec ex diuino iure, ſed ex Eccleſiæ prohibitione; quæ poteſt per diſpenſationem auferri, interueniente cauſa legitima, & Thomas Sanchez *dicto num. 6.* an non, vbi tale proximè dictum vt Pontifex non poſſit auferre defectum ſignificationis Sacramenti; quia ad diſpenſandum id minimè deſideratur, ſed ſolum, vt Pontifex tollat irregularitatem ex eo, defectu ortam: nam vt dicit Leander, hoc impedimentum, procedit ex ſolo iure humano. 9

Et ſic nec obſtare quod hæc irregularitas ſit inducta à D. Paulo, quia reſpondetur, vt *ſupra* hoc eſſe de iure humano; quia Apoſtoli erant etiam Epiſcopi; & vt Apoſtoli condebant Sacram Scripturam, & vt Epiſcopi vero leges Eccleſiaſticas vt *actor 15.* & conſilia præbebant, vt 1. Corinth. 7. Et confirmatur ex illo Pauli 1. Thimoth 3. vbi petens Epiſcopum non percuſſorem, nihilominus non negat diſpenſationem Pontifici vt omnes ſentiunt iuxta Sanchez *ſupra*, & alios
† Vbi addit in Concilio Grangenſi diſpenſatum 10
eſſe in ſtatuto Apoſtolorum, qui ſtatuere Preſbyterum ob crimen fornicationis deponendum eſſe, de quo *in cap. fin. 82. diſt.* cuius oppoſitum *eo cap. fin.* decretum. † Et Suarez *dict. ſect. 6. num. 1.* 11
in fine, explicat dicens, quod Apoſtolicæ conſtitutiones non tranſcendunt ius humanum: & addit quod quantum ad actus iuriſdictionis eſt in Eccleſia poteſtas æqualis poteſtati Petri, atque adeo ſufficiens ad diſpenſandum in omni iure humano, etiam Apoſtolico.

Aliqui dubitarunt an hæc diſpenſatio poſſet 12
fieri à Pontifice ex ſola eius poteſtate ordinaria? Et licet negarint Henricus *in cap. 1. hoc tit.* & Ioannes Staphileus *de litteris gratia*, dicentes non poſſe Pontificem cum bigamis diſpenſare ex poteſtate ordinaria, benè tamen ex poteſtate abſolutè; hoc eſt validè; quamvis non licitè. Tamen verius eſt vt dicunt Couarruu. *in dicta clementina ſi furioſus de homicid. 1. p §. 2. num. 4.* Sanchez *dict. lib. 7. de matrim. diſp. 86. num. 7.* Auila *dict. p. 7. diſp. 8. dubio 4. concluſ. 1.* Luyſius *de cenſuris lib. 9. diſp. 70. dubio 4. fine*, Leander *ſupra quæſt. 29.* poſſe etiam ex poteſtate ordinaria; hoc eſt non ſolùm validè, ſed etiam licitè, exiſtente iuſta cauſa; quia per legem illam naturalem, diuinam, & humanam; licet Principi legis labori ſummo per diſpenſationem humanis legibus derogare; & ſic poſſe in irregularitate bigamiæ, cum ſit inducta iure humano, aut Pontificio, vt iam diximus, & ſic bene Couarru. proximè adductus improbat Henric. & Staphileum contrariæ ſententiæ defenſores.

Ad ſecundam difficultatis partem, quæ pro- 13
cedit circa facultatem Epiſcopi in diſpenſando cum bigamis veris, aut interpretatiuis, maior eſt admodum difficulta, tum per dictas, *ſupra*, circa diſpenſandum cum filiis Præsbyterorum ad ordines, tum cum ſeruis, de quibus ſub proximis titulis, *de filiis Præſbyterorum, & de ſeruis non ordinandis*

dinandis

dinandis; & licet quidam exiſtiment, ſaltim quoad ordines non ſacros poſſe diſpenſare. Et alij etiam exiſtiment vt poſſit etiam diſpenſare quoad maiores; eo quia Epiſcopi diſpenſant cum criminoſis, vt *in cap. at ſi Clerici de iudic is*, qui inſtar bigamorum ſunt, & pariter Apoſtolus 1. Timoth.3. interdicat eis promotionem ad ordines,
14 vt refert tacito Autore, gloſſa hic. † Et contra iſtos ſit alia ſententia dicẽtium non poſſe Epiſcopum diſpenſare cum huiuſmodi bigamis, etiam ad ordines minores; eo quod textus *in cap. vnico hoc tit. lib.6.* interdicat bigamis in minoribus ordinibus deferre Tonſuram Clericalem, nec com-
15 mittat diſpenſationem Epiſcopo. † Et ex Trid. *ſeſſ.23. de reformat in fine*, dum ſtatuit minorum ordinum munia obeuntes debere eſſe Cælibes, & non bigamos, vt tenuerunt Ioannes Andreas *in dicto cap. vnico hoc tit. num.1. verſ. in gloſſa*, ſecunda ibi *lector*, & ibi Anchatranus *num.6.* Dominic. *num.5. verſ. in fine gloſſæ*, Franc. *num.4.* & alij infra referendi, & vt probabilius amplectitur Suarez *de cenſ. dicta diſp.49. ſect.6. num.4.* cum Abbate *hic num.5.* nam *in dicto cap. vnico bigami*, priuantur omni priuilegio Clericali, & *ex dicto cap. nuper, & cap. fin. hoc tit.* vbi hæc poteſtas ſimpliciter
16 eis negatur. † Deinde *ex cap. non confidat quiſquam Pontificem, diſt. 50.* nam Pontificem nomine *ibi* Epiſcopi intelliguntur iuxta omnium ex-
17 poſitionem, & manifeſtum contextum. † Vltimo, quia ſicut Epiſcopo non licet diſpenſare in lege Apoſtoli; ita neque in generali Concilio, nec in iure Pontificio, niſi in caſibus conceſſis; ſed hoc ius excludens bigamos ab omnibus ordinibus etiam minoribus, vt minimum latum eſt à Concilio Niceno, teſte Ambroſio *epiſtola 82. & in c. cognoſcamus diſt. 34.* imò & oſtenderit eſſe Apoſtolicum in canonibus Apoſtolorum, nullibique inueniatur hunc caſum eſſe conceſſum Epiſcopis ergo

18 Alij inquam vt probabilius admittunt non poſſe diſpenſare in Sacris Ordinibus; benè tamen in minoribus, vt illos ſuſcipiant, aut in illis miniſtrent, & hoc per textum *in dicto cap. lector 34. diſt.* ex verbis ibi: *Lector ſi viduam alterius vxorem acceperit, in lectoratu permaneat, aut ſi fortè neceſſitas ſit, Subdiaconus fiat; nihil autem ſupra ſimiliter, etſi bigamus fuerit*: ita ex iuris peritis docent gloſſa hic verbo *diſpenſare*, vbi Hoſtienſis paulo poſt princip. *& in ſumma eo tit.* Albericus *in dictionario litt. B*, Sanchez *dicto lib. 7. de matrim. diſp.86. num.11.* cum Aſtenſi, Sylueſtro, Armilla, Monaldo, Tabiena, Burgaſio, & ex Theologis cum D. Thoma *in 4. diſt. 27. quæſt.3. art.3. corp.* & *ibi* Albertus Magnus *art. vlt.* Durand. *quæſt.4. in fine corp.* Paludan. Gabriel. P. Soto, & Dom. Soto, Palacios, Henriquez, Petr. Ledeſma Graff. Bartholom. de Ledeſma, Llamas, & aliis, quibus addo Caſtrum Palaum *diſp. 6. puncto 4.* & penes illum Nauar. *in manuali dicto c.27. n.197.* Azorium *2. p. lib.5. cap.20. quæſt.6. & lib.6. cap.4. quæſt.8. & 11.* Sayrum *lib.6. cap.7. num.11.* Auilam *dict. p.7. diſp.7* legendum *diſp. 8. dubio 4.* Comitolum *lib.1. quæſt.106. num.5. & 6.* Mirandam *in manuali tom.2. quæſt.8. art.2. concluſ.* Machad. *de perfecto Confeſſ. lib.1. ſum. p.3. tract.17. documm.4. num.3.* Petr. Cornejo *diſp.10. dubio 1. q.5. dicto 2.* per textum noſtrum, vbi ſermo eſt tantùm de Ordinibus Sacris; & eo, quia cum Sacris Ordinibus ſit votum caſtitatis ſolemne annexum per illos deputatur quiſpiam ſimpliciter, & perfectè Diuino Cultui; itavt amplius reſiliendi facultas non ſuperſit, quod ſecus in ordinibus minoribus contingit. Refert alios hic Barboſa *ex num. 5.* idem *in paſtorali alleg.49. n. 2. num.24.* cum Ioanne de la Cruz, & aliis; item Zeuall. *in pract. q.558.* Alzedus *in praxi Epiſcoporum parte 2. cap. 6. num.52.*

Alij verò exiſtimarunt non poſſe Epiſcopum diſpenſare cum bigamo vero, vel interpretatiuo, at poſſe admittunt, vt valeat diſpenſare in vſu ordinum minorum antea receptorum *per dict. c. lector*, & vt tradunt Nauar. *dict. cap.27. num.197.* Valentia *4. p. diſp.7. quæſt.19. puncto 3. in 1. ſpecie irregul.* Manuel. *1. tom ſum. 2. edit. cap.158. concl.2. num.6.* Filbil arc. *de officio Sacerd. tom.1. lib.3. cap.7. fine*, Sa *in ſumma*, verbo *irregularitas*, vbi de bigamia *in fine*, Vega *1. tom. ſum. cap. 38. caſu 1.* Viuald. *Candelab. Sacr. p.2.* vbi *de irregul. bigam. num.34.* & alij proximè relati; ſed Chuchus *lib.4. inſtit. moral. tit.12. num.186. & 187.* docet procedere, vt in minoribus valeat diſpenſare, quando bigamia eſt interpretatiua; ſecus quando vera. 19

Et ſic alij autem docent quod non poſſit Epiſcopus diſpenſare, vt promoueatur ad ordines minores, & ſimplicia beneficia, poſſe tamen concedere, vt inſeruiat in ordinibus minoribus ante ſuſceptis, & vt benficium ſimplex, quod antepoſſidebat retineat: ſic Angelus verbo *bigamus num.8.* Abbas *in cap. ſuper eo tit. num.5.* & alij iam adducti, quos referunt *hic* Barboſa *num 7.* idem *in paſtorali p.2. dicta allegat. 49. num.23.* Sanchez *ſupra numer. 10.* Leander *infra quæſtione 32.* & alij. 20

Ego tamen ex his omnibus opinionibus ſimpliciciter, & abſolutè, ac extra caſum neceſſitatis, eligo vt meliorem, ac ſecuriorem hic adductam ſub verſ. *ad ſecundam* ibi, *& contra illos*, nempè vt non poſſit Epiſcopus diſpenſare cum bigamis veris, nec quoad minores ordines, nec quoad beneficia ſimplicia, nec quod in ſuſceptis miniſtret, & ducuntur DD. ex textu noſtro, & *ex dicto cap. vnico, hoc tit.* vbi interdicitur bigamis in minoribus ordinibus conſtitutis deferre Tonſuram Clericalem, nec committi diſpenſationem Epiſcopo, vt *ibi* cauetur in Concilio Lugduoen. non enim querit Epiſcopus diſpenſare in Concilij generalis decretis, niſi ſpecialiter ei committatur vt iam adduxi ex doctrina *dicti cap. etſi Clerici de iudiciis*. † Et hanc ſequuta eſt Congregatio 21 / 22 Concilij in Ferentiana 13. Aprilis 1630. in qua fuit reſolutum bigamum effectum bigamia interpretatiua, etiam ſi antea conſtitutus eſſet in ordine oſtiariatus, non poſſe mortua vxore diſpenſari per Epiſcopum, vt in ordine ſuſcepto miniſtret: ſic Barboſa *in dicto num.5. & dict. alleg.49. num.22. & 25.* & præter iam adductos docent Villalobos *in ſumma tom.1. tract.21. diff.31.* Turrianus *de cenſ. lib.9. diſp. 7. dubio 5.* Riccius *in deciſ. Curia Archiep. Neapolit. p.1. deciſ.331.* & Diana *p.4. tract.2. reſ.72* & ſecundùm hanc ſententiam fuiſſe deciſum in Sacra Cardinalium Congreg. teſtantur Armendariz. *in addit. ad leg. Nauarra lib.2. tit.19. de foro comp. num.16.* Nicolaus Garcia *de benef. p.7. cap.6. num. 5.* Piaſecius *in praxi noua Epiſcop p.1. n.60.* Franc. Leo, & Belletius relati à Barboſa cum Marcello Vulpeio, & aliis *dicto num. 22.* Machado *vbi ſupra lib.1. document.4. tract.17. ex num. 1.* Felicianus de Vega *in dicto cap. etſi Clerici de iudiciis, §. de adulteriis*, videndus *a n.141.* Tambur.

de

de Iure Abbatum tomo 2.diſp.7.quaeſt.3.n.2.Molfeſius in ſumma Teologia Moralis tract.6. cap.7. num.28 Riccius ſupra p.4.deciſ.331. num.8.in fine. Bartholom.de Bachis in praxi notarior. diſp.9. dubio 15.num.2.Leander de irregul. tract.2. diſput.6. quaeſt.30.31.& 32.cum Bonacina, Baunij, & aliis: ſic etiam colligentes ex cap.ſanè 1. de Clericis coniugatis, & ex dict. cap.17.Trid.ſeſſ. 23. de reform Layman.lib.1.ſum. tract.5.p.5.cap.6. num.7. Caſtrus Palaus dict. diſp.6. punct.8. num.18. Luyſ. lib 9.diſp.70.dub.5 Filliucius tr.19.c.4.q.12.n.127. & alij.

23 Et hac retenta opinone dicunt DD. huius ſententiæ non obſtare textum hic in dict. cap.2 quia argumentum à contrario ſenſu non eſt ſufficiens; eo quod Papa ſolùm reſpondet ad id, de quo fuerat interrogatus, negans illam ordinationem, vel diſpenſationem eſſe licitam; loquitur enim ibi non tantùm reſpectu Epiſcopi, ſed ſimpliciter; quid verò in aliis ordinibus liceat, ibi non definit: ita Suarez de cenſ.dict diſp 49.ſect.6.num.5. vbi addit quod hæc ratio probat non tantùm de diſpenſatione ad ſuſceptionem, ſed ad vſum ordinum minorum; quia nullum eſt ius, quod hoc ſecundùm magis, quàm primum concedat.

24 Et minus obſtat dict.cap.lector 34.quod Nauar. & alij iam adducti citant: nam textus ille minimum, aut nihil probat; tum quia ibi conceditur facultas diſpenſandi cum lectore bigamo, vt ad Subdiaconatum aſcendat, ſi neceſſitas id poſtulet. Tum etiam quia de ipſo lectore non per modum diſpenſationis, ſed iure ordinario videtur ſtatui, vt in ſuo munere permanere poſſit: nam ſimpliciter hoc ei conceditur.Quod ſi eſſet intelligendum cum diſpenſatione fere non differret ab aſcenſu ad ſubdiaconatum, nam omnis diſpenſatio requirit aliquam neceſſitatem; quapropter dicit Suarez dicto num.5. cap. illud, non potuiſſe dare aliquam poteſtatem Epiſcopis; quia non eſt Martini Papæ, vt à Gratiano inſcribitur, ſed Martini Bracharenſis, qui diuerſos canones collegit, addens quod hic textus ſumptus videtur ex Concilio Toletano 1.can.3.vbi longè aliter legitur, ſcilicet: Item conſtituit Sancta Synodus, vt lector fidelis, ſi viduam, alterius vxorem accepit, amplius nihil, ſed ſemper lector habeatur, aut fortè Subdiaconus, vbi etiam ad Subdiaconatum, ſpecialem neceſſitatem, non requirit.

25 Imò addit iterum quod hoc Concilium prouinciale eſt, nec inueniatur à Papa confirmatum, nec Leo IV. illius mentionem fecerit in cap. de libellis diſt.20. vbi numerat canones Conciliorum, quibus in iudiciis vtendum; item etiam quod poſt illum Concilium ſunt alia decreta Pontificia, quæ prohibent Clericum bigamum miniſtrare etiam in minoribus ordinibus, videbis etiam Leandrum ſup.q.34.in fine.

26 Ita Suarez; ſed quia idem dict. diſp.49. ſect.6. ſub dict.num.5. in fine, ſcribit quod licet in rigore iuris ſit hæc noſtra probabilior, & verior dicatque vt alia contraria adducta in dicto verſ. alij inquam, ſit probabilis propter tantorum virorum authoritatem, & quod in praxi poſſit ſeruari, vbi fuerit vſu recepta, vt etiam admittit Leander dict. q.32.in fine, cum pluribus, quos retulit dict q.31. ideò exiſtimo non omnino aſpernandam, nempè quoad hoc vt Epiſcopus valeat diſpenſare cum bigamis, vt ordines ſuſcipiant, & vt in ſuſceptis miniſtrent. Et ſic communiorem ſententiam, quam ſequimur limitant multi quando v.g.neceſſitas vrgeat ob miniſtrorum penuriam, nec eſſet additus ad Pontificem ob loci diſtantiam; quia ob ſimilem neceſſitatem poteſt Epiſcopus in lege Concilij generalis, vel Pontificia diſpenſare, vt dixit Barboſa in paſtorali p.2. alleg. num 26. & dict.alleg.49.ſub dicto num.25. Thomas Sanchez melius loquutus, & ab omni iniuria liberans explanando dict cap.lector 34.diſt.dict.lib.7.de matr. diſp.86.n.14. Henriquez lib.11. de matrim. cap.6. §.11.

Item limito libenter iuxta ſupra dicta, quando bigamia interpretatiua conſurgit ex delicto, de quo iam diximus cap. 1. quaeſt. fin. & dico in cap. 3. & 4. hoc tit. qualis eſt illa, quæ oritur ex duplici matrimonio neutro, exiſtente valido, aut altero irrito; quia tunc poterit Epiſcopus ſi delictum ſit occultum diſpenſare virtute Concilij Trid.ſeſſ.24.de reformat.cap.6.Henriquez dict.c.6. in fine, & Thomas Sanchez dict.diſp.86. num.13. in fine. Et licet alij hanc limitationem porrigant ad bigamiam occultam, quæ non ſit de delicto, ſed ex defectu Sacramenti, inter quos Paludan. ſuplem. Tabiena, Gabriel, Armilla, quos refert Sanchez, & Turrecremata in dict. cap. lector 34. diſt. art.2. num.11. concl.5. ſi ſcilicet conſurgat ex facto, ſuapte natura ſit occultum, ſecus ſi per accidens, vt ſi bigamia conſurgat ex matrimonio clandeſtino. Tamen idem Sanchez ait hanc limitationem nullo iure probari, & ego cum eo. Quod ſi abſolutè volueris amplecti dictam ſententiam ſine neceſſitate harum limitationum; reſpondet quidem ad fundamenta noſtræ ſententiæ dict.q.86.num.15.ibi legendus, & ſub num.11.vbi ponderat verba dict. cap. lector, qui & ſub dict. num. 14. addit, quod etſi deciſio dict. cap. lector quatenus loquitur de Subdiacono, qui tunc temporis, non eſſet inter ordinatos in ſacris, non videatur expreſsè correctum reuera tacite, quoad hoc eius deciſio ceſſarit tacitè, cum iam Subdiaconatus Ordo ſit Sacer iuxta quæ dixi latè ſub cap.1. & fin.de Sacram.non iterandis, aliqoid in c. pen. de ſeruis non ordin. 27

Quod ſi inſtes cum iam relato Cucho inſt.mor. quod noſtra ſententia ſemper limitetur, quando bigamia eſt interpretatiua; etſi non ſic quando eſt vera; nihilominus reſpondeo adductas ſententias eſſe intelligendas de vtraque bigamia; quia quamvis iure non videantur diſtinguere, nec aliqui DD. tamen alij ita intelligunt inter quos gloſſa hic verbo bigamos, vbi Cardin.in fine, Anchartan. num.2.Ludouicus Lopez 2.p. inſtruct. vbi de irregul.cap.22. in 1. irregularitatis ſpecie, Anton. hic num.8.Abbas num.5.fin.Villadiego de irregul.c.16. num.1.verſ.Epiſcopus ſuppl.Piſanæ verbo bigamia num.penult.& ibi Angel.num.8. Gregor. Lopez in dicta l.5.verbo dos mugeres tit.5.p.1.Flamin. lib.5. de reſign.benefic.q.3.num.196. Tolet. lib.1. ſumma cap.26.num.8. Humada t.1.tit.5. lib.5. gloſſa 44. num.3.Sanchez dict. diſp.86. lib.7. de matrimonio ſub num.9.Leander contra alios ſupra dict. tract.2. diſp.6.q.34.& addit quidem Suarez dict.ſect.6.n.6. in fine, quod etſi Pontifex in textu noſtro, præcipuè loquitur de veris bigamis,& propriis, de quibus loquutus eſt Apoſtolus; & ideò in eis maior ſit difficultas; & rarior diſpenſatio, ſed nihilominus cum proportione id locum habeat in bigamia interpretatiua; quam omnia adducta in ſuo gradu, & proportione æquè de illa probant. 28

Ad

29 Ad vltimam quæſtionis partem, an commiſſarius cruciatæ habeat facultatem diſpenſandi in bigamia? in quo dubio exiſtimo reſpondendum ſub diſtinctione; quia ſi loquamur de vera bigamia, verius exiſtimo, vt non poſſit diſpenſare ex dictis proximè de Epiſcopo; tum etiam quia in bulla excipiuntur aliæ irregularitates minores, & ſic videtur excepta bigamia, quæ eſt difficilis diſpenſationis, & quæ eſt inuenta à tempore Apoſtolorum: ſic Auila *de cenſuris p.7. diſp.8. dub.4. concluſ. 6.* Henriquez *lib.7. de indulgent. cap. 13. num. 5.* Bardus *in Bulla cruciata part. 3. tract.2. cap.1. ſect.2. num. 13.* Caſtrus Palaus *vbi ſupra*
30 *puncto 8. num.22.* † Et idem ex dictis iam exiſtimo reſpondendum, vt nequeat diſpenſare in bigamia interpretatiua, quæ oritur ex defectu Sacramenti, vt eſt illa, quæ procedit de vxorato cum
31 vidua, † ſecus tamen ſi oriatur ex delicto, vt eſt illa, quæ oritur ex polygamo, de qua iam diximus *in cap.1. quæſt.1. ex num.1.* aut quando quis contrahit cum duabus, ſaltim cum vna inualidè, vt docent Rodriguez *in addit. ad Bullam §.13. num.6.* Villalobos *in ſumma tract.27. concluſ.13. num.8.* Diana *1.p. tract.11. reſ.115.* Machado *de perfecto conf. ſſ. tom.2. ſumma lib.4. p.5. tract.1. docum.2. in fine*, Leander *quæſt. 40. dicto tract.2.*
32 *de irregul. diſp.6.* † Et etiam in bigamia ſimilitudinaria, de qua latè dico *infra in cap. fin. hoc tit.* & aliqua Doctores *in cap.3. & 4. hoc tit.* qualis eſt illa, quam incurrit, qui habens ordines ſacros, aut eſt in religione profeſſus, matrimonium contrahit. Vnde etſi aliqui apud Bard. *ſupra num.8.* abſolutè affirment, vt poſſit diſpenſare; quia Bulla id videtur concedere commiſſario; eo quod ſolùm excipiat quinque ſpecies irregularitatum, ſuper quibus non poteſt diſpenſare commiſſarius, inter quas non inuenitur bigamiæ ſpecies: tamen res eſt clara ſub prædicta diſtinctione.

QVÆSTIO II.

An ſi bigamus proprius, vel interpretatiuus tranſeat ad Religionem, poſſit Epiſcopus cum eo diſpenſare ad Sacros ordines ſuſcipiendos? Et an poſſit diſpenſare, quando merus Laicus bigamiam contraxit, qui nondum ſtatum, aut priuilegia Clericalia habuit? Vel in caſu, quod adſit legitima, & euidens cauſa, vt nobilitatis, & ſcientiæ? Et an ad impetrandam diſpenſationem in bigamia, debeat explicari quod nuptiæ ter, aut quater, aut pluries ſint celebratæ, vt facere mentionem, quod eſt ligatus duplici bigamia? Et an proprius bigamus, aut interpretatiuus priuetur priuilegio fori, & Canonis; item & habitus Clericalis, ac beneficio Eccleſiaſtico, aliiſve miniſteriis Eccleſiæ? Et quid de bigamo ſimilitudinario?

SVMMARIVM.

1 Cap.2. qui Clerici, vel vouentes, n.3.

2 *Epiſcopus nequit diſpenſare ad Sacros ordines cum bigamo vero, aut interpretatiuo, nec cum bigamo verè Laico, n.4. niſi adeſſent cauſa vrgentes, vt n.5.*

5 *Diſpenſandus in bigamia num debeat exprimere omnia, quæ contraxit matrimonia, ita ſoluitur in praxi quod non, n.8.*

6 *Nuptias viginti celebrauit vir quidam Romæ & duas ſuper viginti mulier quadam.*

7 *Vir laureo coronatus Romæ qui ſuper vixit mulieri, quæ præmortua fuit viro poſt 22. matrimonia.*

8 *Bigamus diſpenſandus ſufficit, vt narret ſe bigamum eſſe.*

9 *Iudex diſpenſandus in irregularitate ſufficit quod dicat condemnaſſe ad mortem, non quoties id fecerit.*

10 *Bigamiæ ſpecies narranda, vt diſpenſetur bene bigamus.*

11 Cap.1. hoc tit. lib.6. & num.12. cum aliis, & fin.

12 *Bigamus verus &, interpretatiuus priuatur priuilegio clericali canonis, & fori; ſic vt pœna excommunicationis cogatur non deferre habitum, & tonſuram n.13. & 14.*

14 *Bigamus habitum deferendo, & tonſuram, verius eſt, vt peccet.*

15 *Bigamus verius eſt, vt nec ſit capax alicuius beneficij Eccleſiaſtici abſque diſpenſatione,* num.18.

16 *Collatio beneficij facta bigamo eſt nulla, & nec reſignatio ei fit, n.17.*

18 *Bigamus ſemel effectus, nec tonſurari, aut beneficiari poteſt ſine Papa diſpenſatione, aut Epiſcopi.*

19 *Bigamus charactere ordinis ſuſcepti non priuatur; eo imo, ſi accedat diſpenſatio bigamia poterit abſque noua ordinatione beneficiari, n.20.*

21 *Bigamus nequit eſſe Eccleſiarum Sacriſta, nec æditurum.*

22 *Bigamus ſimilitudinarius non priuatur priuilegio Clericali.*

23 Cap. quiſquis diſt.84.

PEr dicta *ſupra in cap.1. de filiis Preſbyterorum*, 1
videtur firmandum, vt non egeat talis bigamus diſpenſatione vlla, cum talis tranſitus ad religionem, profeſſione ſequuta, auferat irregularitatem, aliaſque inhabilitates per dicta etiam *in in cap.16. de iudiciis q.4.* & aliis. Ergo ſi quæſtio adſit, num poſſit Epiſcopus diſpenſare, à fortiori reſpondendum eſſe, vt poſſit diſpenſare in bigamia propria, & interpretatiua, vt fauent aliqui DD. per doctrinam textus *in cap.2. qui Clerici, vel vouentes*, vbi Alex. III. commiſit facultatem cuidam Epiſcopo, vt diſpenſet ad maiores ordines cum quodam bigamo caſu, quo ad monaſticam vitam tranſire velit: ſic præter aliquos antiquos docent Albertus Magnus *in 4. diſt.27. art fin.* Henric. *in dicto cap.2.* videbis *ibi* Barboſam, nec diſſentiunt D. Thomas, Durandus, Alberic. Syluester, Tabiena, Armilla, & alij, quos referunt Sanchez *de matrim. p.7. diſp.86. num.13.* Turrecremata *in cap. lector diſt.34.* & expreſsè Henriquez *in ſumma lib.12. cap.6. num.21. & lib.14. cap.20. num.2.* Viualdus *in Candelabro 2. p. de irregularit. bigamiæ, num.34.*

Verius tamen eſt vt quamvis prærogatiua profeſſionis in religione ſit tanta, qualem in adductis

locis demonſtraui, adhuc abſolutè ſit dicendum, vt Epiſcopus nequeat diſpenſare cum bigamo proprio, aut interpretatiua ad Sacros Ordines; quia nullibi in iure cauetur, docent expreſsè Paludanus *in 4. diſt. 27. q. 4. art. 5. concluſ. 4.* verſ. *tertio*, Sotus *in 4 diſt. 27. quæſt. 3. art. 3.* Lopez Bartholomeus de Ledeſma, Supplement. Gabriel, & alij, quos ſequitur Sanchez *p. 7. diſp. 86. num. 13.* dicentes nec vſu, aut more probant Couarru. Suarez *de cenſur. diſp. 49. ſect. 6. num. 8.* ita ſentiens ex vi iuris communis Luyſius *de cenſur. lib. 9. diſp. 70. dubio 5. verſ. alij limitant*, Caſtrus Palaus *de irregul. diſp. 6. puncto 8. num. 15.* Leander. *tract. 2. diſp. 6. quæſt. 34.* & faciunt adducta *ſupra quæſtione præced. in fine*, & quæ adduxi *ſupra quæſt. 2. Rubrica* in verſ. *ad primam*, & verſ. *ad vltimam*, vbi quod Baptiſmus non tollit bigamiam contractam tempore infidelitatis: de quo videbis præter *ibi* adductos Suarez *dicta ſect. 6. n. 9.*

3 Nec obſtat textus *in dicto cap. 2. ne Clerici, vel Monachi*, quia vt dicunt DD. noſtræ ſententiæ, ac patet ex verbis illius ibi tantum agit Pontifex de bigamia ſimilitudinaria, in qua non eſt eadem ratio defectus Sacramenti, ſicut in vera bigamia, & interpretatiua, ſolùm poterit eſſe dubium ex iam dictis de bigamia, quæ oritur ex mero delicto, cum Baptiſmus, & profeſſio aboleant pœnas delictorum per dicta in locis antea adductis.

4 Ad ſecundam quæſtionis partem, an poſſit diſpenſare cum bigamo mere laico, qui nulla priuilegia Clericalia habuit; quamvis Henriquez *in cap. 1. hoc tit. num. 26.* Couar. *in clem. ſi furioſus de homicidio 2. num. 4.* Salced. *in addit. ad Bernard. Diez. cap 16.* verſ. *diſpenſare*, affirment, ſed verius eſt vt non poſſit diſpenſare per dicta *ſupra quæſt. 1.* præcedenti de Epiſcopo diſpenſante, & Sanchez dicit rem eſſe valdè dubiam, *dict. lib. 7. de matrim. diſp. 86. num. 9. in fine*, & ego ſic iudico per iam adducta.

5 Vnde etiam dico nec ex cauſa legitima, & euidenti, vt nobilitatis, & ſcientiæ, vt idem Sanchez dicit, niſi ac eſſent cauſæ neceſſitatis vrgentis iuxta quæ adduxi *in fine*, verſ. *ad ſecundam*; & ſic non eſt ſuſtinendus Ludouicus Gomez *in tract. breuium num. 21.* qui Epiſcopum poſſe diſpenſare dixit in hoc caſu.

6 Ad tertiam quæſtionis partem an ad impetrandam diſpenſationem bigamia, debeat explicari, quod nuptiæ fuerint plures, quam duæ? Et adiectis hic quæ adduxi ſub *tit. de reſcriptis*, vbi quæ ſint exprimenda ad diſpenſationes obtinendas, ac de narratiua facienda, & adductis nonnullis ſub *dicto tit. de filiis Presbyterorum*, iam nunc breuiter. Et quia ex D. Hieronymo *Epiſtola 26. tract. 3. p 3.* Tiraquellus *lib. de leg. Connub.* Boërio *deciſ. 186. in fine*, vt refert Maynlus *lib. 1. de irregularit. cap. 33. num. 14. in fine*, narrat ſub Damaſo Papa fuiſſe Romæ hominem, qui vigeſies vxorem duxit, & omnibus ſuperſtitem fuiſſe, & quod etiam ibi extiterit mulier eodem tempore, quæ duos ſu-
7 pra viginti habuerat maritos prædefunctos: † Illoſque ambos inter ſe matrimonium iniſſe; & quia Romæ magna eſſet expectatio vter prius eorum moreretur, & fuiſſet præmortua vxor, populuſque coëgiſſet virum à lucubri funere abſtinere, quinimo Lauro Coronatum, iuſſum fuiſſe palma in manus, tanquam victorem funus ſequi; ideo cum tot poſſint multiplicari connubia, & ex tali caſu tot commixti connubiis, non ſolum poligami putandi ſint, ſed quadam ratione infames, docet omnia matrimonia contracta narranda eſſe, cum teuera tot poſſint in numero eſſe, vt nulla à Pontifice concedatur bigamiæ diſpenſatio.

8 Sed in praxi, & in iure varius eſt, vt non teneatur volens in bigamia diſpenſari tot matrimonia narrare dicendo ſe eſſe trigamum, aut quadrigamum, ſeu plures alias nuptias celebraſſe, cum nulla iuris diſpoſitio hoc expoſcat; indeque ſufficere, vt tantum dicat ſe bigamum eſſe; & eſt ratio, quia adeo incapax eſt ordinis ſuſcipiendi, ac repreſentandæ coniunctionis Chriſti cum Eccleſia
9 trigamus, ac bigamus; deinde † quia iudex plures latrones ſuſpendens, non opus eſt in diſpenſatione impetranda, quod mentionem faciat de illis, ſed ſatis ſit, vt dicat ſe morte damnaſſe hominem ita docent Nauar. *lib. 1. conſ. hoc tit. in vtroque edit. toto conſ. 2.* Henriquez *lib. 12. de matrim. cap. 6. n. 9.* Thomas Sanchez *lib. 7. de matrim. diſp. 86. num. 24.* Villalobos *in ſumma tract. 21. de irregul. diſ. 31. n. 15.* vbi etiam exemplificat in frangente pluries, quam ſemel ieiunium, dicens cum eadem facilitate vtrumque abſolui, Diana *p. 8. tract. 3. reſ. 58.* Garcia *de benef. p. 8. cap. 3. num. 76.* Caſtrus Palaus *de cenſuris diſp. 6. puncto 8. in fine*, & antea *tom. 1. tract. 3. diſp. 6. puncto 16. §. 4. num. 17.* Leander. *dicto tract. 2. diſp. 6. quæſt 41.* Auila *p. 7. de cenſ. diſp. 8. in fine*, Bonacina *de irregularit. q. 2. puncto 5. num. 14.* cum Vgolino.

10 Quod ſi Maiolus loqueretur de facienda mentione ſpeciei bigamiæ, an veræ, ſeu interpretatiuæ, tunc credo, vt debeat fieri earum mentio; quia difficilius in bigamia propria, quam in bigamia interpretatiua, & in hac quam ſimilitudinaria diſpenſatur, ſiue earum vna narretur diſpenſanda, ſiue in diſpenſando omnes ſimul dictæ tres bigamiæ ſpecies concurrant; quia ſunt diuerſæ ſpeciei: ita docent Sanchez, Caſtrus Palao *dicta diſp. 6. puncto 8 in fine* Leander *ſupra quæſt. 42. & 43.* cum Bonacin, vt ſi duo quiſpiam init matrimonia valida, & alterum cum corrupta, cum adſit bigamia vera ratione duplicis matrimonij, & Interpretatiua; eo quod alterum cum corrupta fuerit; & ſic in reliquis caſibus plures ſpecies concurrerint.

11 Ad quartam quæſtionis partem de effectibus bigamiæ quoad priuandum priuilegiis clericalibus, ſeu habitu, beneficiis, ac penſionibus bigamum? Et quia occaſione textus *in cap. 1. hoc tit. lib. 6.* vbi habetur quod bigamus eſt nudatus omni priuilegio clericali & Auguſtinus Barboſa *in paſtorali p. 2. alleg. 49. poſt. num. 51.* latè expendat duas Bullas Sixti V. quibus patet diſpenſaſſe cum quodam tonſurato ad obtinendas penſiones Eccleſiaſticas; etſi nupſerit; & DD. ab eo relati *in illo cap. 1.* item & *in dicta explicatione Bullarum n. 3. & 4.* dicant, vt poſſit ſtare ſimul quod quis remaneat Clericus; non tamen gaudeat priuilegiis Clericorum ex Abbate *in cap. 1. num. 6. de vita, & boneſt. Clericor.* & ſic vt licet bigamus nudatus ſit omni priuilegio Clericali, ſed non quod Clericus remaneat, vt etiam tenent Butrius *in cap. Ioannes num. 17.* Imola *num. 18. in fine de Clericis coniug.* idem *in cap. cum contingat*, & *ibi* Abbas, & gloſſa *de ætate ordinand.* Hoſt. *col. 1.* Ioan. Andreas *col. 2.* Butrius *num. 6.* Cardin. *quæſt. 2.* Bellamera *quæſt. 7.* Anchatran. *in fine* Abbas *num. 1.* Geminian. *in cap. Cleros col. 1. in fine*, vbi Præpoſitus *num. 4. diſt. 21.* Abbas *in cap. 1. num. 6. de vita, & boneſt. cleric.* Felinus *in cap. ſicut pro certo num. 2. de ſimonia* Gabriel *conſ. 181. lib. 2. num. 3.* Rota *diuerſ. deciſ. 731. num. 5. & 6. part. 1.* Syluester *in ſumma in* verbo

verbo *ordo*, Couar. *in cap. quia nos n.4. de teſtam.* Cardinalis *in elementina dudum in 8. notabili de ſepult.* Gregor. XV. *deciſ.516. num.8 & 9* Rota *deciſ.1. num.6. hoc tit. in nouis*; ideo iam breuiter ad partes huius verſ. *ad quartam*, Sigillatim reſpondebimus.

12 Et ſic ſi loquamur de bigamo vero, aut interpretatiuo in minoribus ordinibus tantum conſtituto, reſpondeo *ex dicto cap. vnico hoc tit. lib.6.* iam contra Vgonem relatum à gloſſa *ibi*, vt talis bigamus priuetur ipſo facto priuilegio Clericali Canonis, & fori, vt definit Gregor. X. *ibi*, vt iam ſentiunt omnes Theologi, & Canoniſtæ de bigamo vero, præter antiquos Suarez *de cenſ. diſp.49. ſect.5. num.4.* Sayrus *lib.6. cap.5. num.2.* Viuald. *in candelabro aureo tract. de irregul. n.28.* Palaus *de cenſuris diſp.6. puncto 8. num.13.* Villalobos *ſupra dicta diſ.31. tract.21. num.12.* Auila *de cenſ. p.7. diſp.8. dubio 3.* Filiucius *tract. 19. cap.4. q.11. num.123.* Luyſius *lib.9. de cenſuris diſp 70. dubio fin.* Et licet aliqui potuiſſent exiſtimare hæc non extendi ad bigamum interpretatiuum; quia *dict. cap. vnico*, dum agit abſolutè de bigamis, ſolum de veris debeat intelligi; eo quod pœna non eſt extendenda, ſi clarè non comprehendatur: argum. *cap. is qui de ſent. excommunic. lib.6.*

13 † Tamen DD. adducti Suarez *dict. ſect 5. num.5.* Sayrus *dicto lib.6. cap.5. num.2. & 3.* Palaus *diſp.6. puncto 8. num.13.* Villalobos *dicta diſ.31. num 12.* Auila *dubio 3.* Filiuc. *ſupra num. 124.* Luyſius *lib.9. diſp.70. dubio vltimo*, Leander *de irregul. dict. tr.2. diſp.6. q.44. & 45.* reſoluunt vtrumque bigamum in ea deciſione Gregorij X. comprehendi, vbi deciditur bigamos eſſe nudatos omni priuilegio Clericali, & foro ſæculari adſtrictos, non obſtante contraria conſuetudine, & ſub pœna excommunicationis præcipitur, ne deferant habitum, vel tonſuram, vt colligunt *ibi* ordinarij, Archidiacon. Geminian. Viuian. & alij, quos ſequitur Barboſa, Azor. *inſtit. moral. p.6. lib.6. c.4. q.12.* Rota in Ferrar. penſion. 21. Martij 1627. coram R. P. D. Vitili, vbi fuit etiam dictum, quod licet bigamus denudatus remaneat omni priuilegio Clericali: tamen per characterem impreſſum, & indelebilem, ſemper habitu remaneat Clericus, Barboſa latè *in dicta alleg.49. poſt dict. n.52.* vbi de materia *dicti c.1. hoc tit. lib.6.*

14 Vnde infero ad aliam partem noſtri dubij, quod etſi Quintana Dueñas *tom.7. ſingul. tract.16. ſingul.4. n.2.* dicat licitum eſſe bigamo deferre habitum Clericalem abſque tonſura ſine vlla diſpenſatione, & licentia; ſed verius eſt vt peccet mortaliter; quia vt iam diximus *dict. cap vnic. hoc titulo, lib. 6.* hoc bigamis prohibet ſub pœna excommunicationis ſententiæ in ſequentibus verbis: *Ipſis bigamis quoque ſub anathemate prohibemus deferre tonſuram, vel habitum Clericalem*: ita Sayrus *dicto lib.6. cap.5. n.4. & 5.* Paludan. & Gabr. apud ipſum, Leander *ſupr. q 47.* Auila cum Sylueſtro, & Angelo *dicta p.7. diſp.8. dub.3. verſ. ſecundo notandum eſt*, Caſtrus Palaus *dict. diſp.6. puncto 8. n.13.* & alij.

15 Ad quartam quæſtionis partem, an bigamus ſit capax alicuius beneficij Eccleſiaſtici? Et licet Quintana Dueñas *tom.2. ſingular. tract.16. ſingulari 1.* latè defendat eſſe probabile, quod ille, qui in minoribus initiatus, vxorem viduam duxit, poſſit ab ea iam ſolutus ſine diſpenſatione bigamiæ, beneficium obtinere: tamen ex dictis verius eſt, vt egeat diſpenſatione, vt dicemus *in c.3. hoc tit.* quia beneficium non Laico, ſed Clerico confertur. Sed bigamus de iure eſt incapax alicuius ordinis, aut Clericatus; ergo, & beneficij, quod datur ordinatis, & hoc non ſolum duráte matrimonio, ſed etiam poſtea; donec mereatur diſpenſationem: ita Sayrus *dicto lib.6. de cenſur. cap.5. n.9.* Viuald. *in candelabro aureo de irregul. n.28.* vbi ait hoc ita obſeruatum eſſe à Sanctiſſimo, Leander *dicto tract.2. diſp.6. quaſt. fin.* nam ſicut prohibetur ordinari, ita pariter conſequi Eccleſiaſtica beneficia, vt cum infinitis doceret deciſum Nicolaus Garcia *de benef. p.7. c.6. num.1. & 2.* Rebuffus *de pacificis poſſeſſor. n.193.* Corras *de benefic. p.3. cap.4. num.2.* Barboſa *in paſtorali dicta p.2. alleg.49. n.17.* † Et 16
propterea collationem beneficij factam bigamo inualidam eſſe, obſeruant Nauar. *conſ. 3. hoc tit.* Flamin. Pariſius *de reſignat. benefic. lib.4. q.3. n.191.* etiam ſi accedat Epiſcopi conſenſus, Azor. *inſtit. moral. p.2. lib 6. cap. q.11.* † Quo fit vt dixerit idem 17
Flamin. Pariſ. *lib.4 q.4. n.17.* quem ſequitur Barboſa *in dicto cap. vnico hoc tit. lib.6. num 4.* bigamo etiam tonſurato non poſſe reſignari beneficium Eccleſiaſticum.

Nec obſtat directe ex adulteris ſub verſ. *ad* 18
tertiam, hic quod etſi bigamus nudatus ſit omni priuilegio Clericali, adhuc character tonſurationis maneat in illo; indeque ſi eius vxor moriatur iam habilis maneat ad obtinendum beneficium, & in ordinibus ſuſceptis miniſtrare; quia ex iam dictis in hoc textu, *& in cap.1. & in Rubrica*, ſemel bigamus effectus, nec tonſurari, ordinariuè, ac beneficiari queit ſine diſpenſatione Papæ, aut Epiſcopi in his, quæ ipſe poteſt diſpenſare iuxta *q.1. & 2. hic*, cum ob bigamiam contractam ſtiterit inhabilis ad prædicta; etſi aliqui apud Suarez *de cenſ. dicta diſp.49. ſect.5. n.3.* ex textu *in cap. lector*, iam *ſupra* relato *diſt.34.* vbi habetur quod ſi lector cum vidua contraxerit, permittatur in ſuo gradu miniſtrare; quia ex dictis apparet non poſſe abſque diſpenſatione cum *cap. ſane 1. de Cleric. coniug.* & Trid. *ſeſſ.23. c.17. de reform.* omnino excludant bigamum ab omni ordine Clericali, & vſu minorum ordinum.

At quia adhuc in tonſurato bigamo, character 19
maneat, vt docent iam adducti, & idem Barboſa *in dicta alleg. 49. ſub dicto n.17.* cum Abbate; & Imola, & cum Rota ſignanter in vna Veronen. penſionis 23. Februarij 1600. coram Cardinali Lanceloto, & Cæſar Auguſtana penſionis 8. Iunij 1610. coram eodem. Tamen etſi ibi dicatur, vt per bigamum Clericus priuetur exercitio, & priuilegio Clericali; ſed in fundamento ratione characteris non deſtituatur clericatu; quoniam *d. c.1. hoc tit. lib.6.* non dicit quod bigamus non ſit Clericus, ſed ſolum quod eſt nudatus omni priuilegio, † inde tenendum eſt quod ſi accedat 20
diſpenſatio bigamiæ, non egeat noua ordinatione ad obtinendum beneficia; & penſiones Eccleſiaſticas, ſiue diſpenſatio antecedat ipſi bigamiæ, quæ dicitur præſeruatiua iuxta Bullas Sixti V. quas, vt diximus, explicat omnino videndus D. Barboſa *poſt dict. n.52. dict. alleg.49. in paſtorali*, vbi latè loquitur de hac antecedenti, & præſeruatiua diſpenſatione, & ego *infra q.3.*

Vnde infero cum Auila *parte 7. de cenſur. diſ-* 21
putatione 8. dubio 3. verſ. huic ſequitur, Leandro *dicto tract. 2 de irregularit. diſputatione 6. quaſt. 48.* qui refert Suarez, & Palaum, non poſſe ipſum bigamum eſſe Eccleſiaſticum æditum, ſeu Sacriſtam, & Sayrus *dict. cap. 5. numero 7.*

conſequēter docet nec poſſe citra diſpenſationem ad aliquem ordinem aſcendere; imo nec ad primam tonſuram, de quo iam *ſupra* dixi, & docet Viuald.*in Candelab.de irregul.n.*28. & DD. communiter.

22 Ad vltimam quæſtionis partem, an dicta *ſupra* hic in verſ. *ad tertiam*, & verſ. *ad quartam*, procedant in bigamo ſimilitudinario? Et ſuppoſitis quæ *infra in cap.fin.*de hac bigamiæ ſpecie, & de illius diſpenſatione; nunc breuiter reſpondeo vt bigamus ſimilitudinarius non priuetur dicto priuilegio clericali; quia *dict. cap. vnico hoc tit.*
23 *lib.6.cap.* † *quiſquis* 84.*diſt.*& alij ſolum loquuntur de clericis in minoribus conſtitutis, qui poſſunt; imo, & tenentur viuere, vt laicus; non verò de clericis in Sacris conſtitutis, nec de religioſo profeſſò, qui non poſſunt ad vitam laicam redire, & ſic docent Saytus, Suarez, Auila, Luyſius, Caſtrus, Palaus, Villalobos, Leander *ſupra q.*46. iſtos ob bigamiam ab ipſis contractam per matrimonium nullum attentatum, non amittere priuilegium clericale; donec per ſententiam iudicis, aut degradationem ab illo denudentur.

QVÆSTIO III.

An diſpenſatio præuentiua, & præſeruatiua remouens de medio obſtaculum canonis inductiui bigamiam, impediat bigamiæ incurſum, & efficiat, vt permaneat præſeruatus, non ſolùm clericatus habitu indelebilis, ſed etiā exercitium ad effectum diſpenſatum? Et an dum Papa diſpenſat verè in defectibus iuris poſitiui remaneat quis propriè, & ſemper prout ab initio erat ante bigamiam, vel caſum irregularitatis? Et an talis dipenſatio ſit ab initio purè præuentiua, ſeu dependeat à caſibus futuris expreſſis in ea? Et an diſpenſatus pro penſionibus retineat clericatum illæſum ad effectum diſpenſatum. Vbi de Bullis Sixti V. loquentibus de præuentiua bigamia futura diſpenſatione? Et quas pœnas incurrat Epiſcopus ordinans bigamum, & ipſe bigamus ordinatus?

SVMMARIVM.

1 *Pontifices ſolent præſeruare ab incurſu irregularitatis, vt cum Inquiſitoribus fecerunt.*

2 *Clericus diſpenſatus ad Bellam, dicitur præſeruatus ab irregularitate.*

3 *Diſpenſatio præuentiua, ſeu præſeruatiua conſeruat bigamam in executione ordinis, & retentione beneficiorum, ac ſi bigamia nunquam fuiſſet incurſa.*

4 *Præſeruatiua, & præuentiua diſpenſatio Papa ſic quem habilem reddit ad ordines, & beneficia, ac qui habilis eſt de iure, &* n.5. *explicantur contraria ex* n.6.& 7.

6 *Obſtacula natura ad quos effectus cenſeantur diſpenſata à Papa*, n.9.

8 *Obſtaculum omne remouetur, dum plenè diſpenſatur cum aliquo.*

10 *Diſpenſatio præuentiua in eſſe ſui intelligitur ab initio pura licet vt quis eâ fruatur, ſint caſus ſpectandi.*

11 *Diſpenſatus pro penſionibus retinet clericatum illæſum.*

12 *Clericus quis eſſe, & quod non gaudeat priuilegiis clericalibus, poſſunt ſimul ſtare.*

13 *Sixtus V. nonnullas fecit diſpenſationes, præſeruatiuas, vt obtineret penſiones non ordinatus, & plures vxoratus, &* n.14.

14 *Penſiones extinguntur matrimonio, niſi præſeruata ſint diſpenſatione.*

15 *Diſpenſatio præuentiua præſeruat, hoc eſt antecedens, & conſequens collit.*

16 *Sixtus V. præuentiua diſpenſatione aliud fecit, quàm Bonifacius VIII.* in dicto cap.8. hoc tit.de bigamis lib.6.

17 *Epiſcopus bigamum ordinans quibus incurrat pœnas inſinuatur, &* n.18. 19. & 20. *vbi quod ſpectatur ſententia.*

18 Cap.eos, cap.fin.de temporibus ordin. lib.6. cap.nullus pœnam diſt.55.n.19.

21 *Bigamus ordinatus punitur, præcedente ſententia*, & num.22. & 23. cap. ſi quis viduam diſt.50.

22 Cap. quicumque diſt.50.

23 *Bigamus ordinatus in minoribus incurrit pœnam priuationis Tonſuræ, & habitus.*

QVia ſolent Pontifices præſeruare ab incurſu irregularitatum futurarum, vt contingit, quando v.g. præſeruant iudices in vim priuilegij antecedentis ab incurſu irregularitatis, Saytus *de cenſuris lib.6. cap.* 18. ſicut inquiſitoribus contra hæreticam prauitatem reos hæreſis formalis, proteruos, ac obſtinatos damnantibus relaxationi, vt patet ex Bullis *infra*, relatis *in cap.nuper 4.à princ. quaſt.4.* 1

Et veluti quando diſpenſatur Clericus ad Bellum, qui ſic dicitur præſeruatus ab irregularitate, Molina *de iuſt.tom.2.tract.2.diſp.6.dubio 2.in concluſ.* ideo nunc ad propoſitum propoſitorum dubiorum fiet illatio. 2

Ad primam igitur difficultatis partem reſpondeo cum Turrecremata, *in cap.quiſquis ante n.1. ibi*, Præpoſito, *n.1.* Geminiano *ibi diſt.*84. Molina *de iuſt.& iure dicto tom.2. diſp.*108. verſ. *quoniam eo ipſo*, Suarez *de legibus lib.6.cap.11.num.4.& 5.* Sanchez *de matrim.lib.8.diſp.1.num.1.* Azor.*inſtit. moral.lib.3.cap.15. in princip.* vt diſpenſatio præuentiua, & præſeruatiua, quæ remouet, de medio obſtaculum canonis inductiui bigamiam, impediat incurſum bigamiæ, & efficiat, vt remaneat non ſolum præſeruatus Clericatus habitu indelebilis, ſed etiam exercitium ad effectum diſpenſatum reſpectu penſionum, aut beneficiorum iuxta tenorem diſpenſationi præuentiuæ; ac ſi bigamia numquam eſſet incurſa: & addit Ioan. Andreas *in reg. in generali num.3.verſ.quadrageſimus ſeptimus*, quod ita diſpenſatus remaneat idem, ac ſi non indiguiſſet diſpenſatione. 3

Eſt enim tanta vis Apoſtolicæ diſpenſationis præuentiuæ quoad effectus iuris poſitiui quod quis dicatur eſſe in eadem habilitate; & quod idē ſit eſſe habilem de iure poſitiuo communi, vel ex diſpēſatione Papæ, vt tradūt Anchartan. *conſ.*404. *in primo dubio*, Decius *conſ.*541.*n.*4. Rebuff. *ſuper concordia Rubr.de collat.* §. *præfatiſque ordinarij*, in 4

verbo

verbo *idoneus*, & idem etiam eſſe, vt quis ſit habilis de iure, quam ex priuilegio, tam in odioſis, quàm in fauorabilibus, Baldus *in l. cum ex oratione in princ. de excuſat. tutor.* Rolandus *conſ. 79. n. 7. lib. 1.* Barboſa *in paſtorali poſt allegat. 49. ex num. 5. ad 9.* vbi addit ex deciſ. Cæſar. Auguſtana penſionis 18. Maij 1610. coram Cardinali Lancelloto *n. 13.* quod vbi adeſt diſpenſatio Papæ, præſumatur Clericatus ad effectum penſionis; nec per bigamiam amitti Clericatum, vt tradit etiam Capra *concl. 97. n. 82.*

Ad ſecundam quæſtionis partem infertur reſ-
5 ponſio ex proximè dictis; nempè vt ſi Papa diſpenſat verè, & non fictè diſponat, quia præueniendo efficit, vt etiam ſecundùm rei veritatem numquam ſit incurſa bigamia, vel irregularitas inducta ex diſpoſitione canonis; ita vt propterea verè, & propriè ſemper quis remaneat idem; prout ab initio erat ante bigamiam, vel caſum irregularitatis *cap. lector. diſt. 34.* vbi Anchar. *num. 2.* Turrecremata *dict. cap. quiſquis diſt. 84. ante num.* verſ. *niſi cum tali diſpenſetur*, Præpoſit. verſ. *tamen ſi corrigantur*, Gemin. *ſuper 1. gloſſ.* verſ. *nihilominus*, Ioan. Andreas *in dicta regula in generali num. 3. de reg. iuris lib. 6.* Sotus *diuerſ. deciſ. 505. num. 3. in fin. p. 1.* Barboſa *ſupra n. 20.* Decius *in cap. at ſi Clerici §. de adulteriis, de iudiciis num. 168.* Oldradus *conſ. 215. n. 5.*

6 His tamen reſolutionibus obſtant ſequentia. Primo quod præuentio, & præſeruatio diſpenſationis operatur quoad culpam, & pœnam, non autem quoad ſtatum perſonæ. Secundo ex cæcorum, & mancorum, curuorum, ac ſpurij exemplis, qui ſi diſpenſentur ad ſuccedendum remanet macula, Achiles *deciſ. 6. n. 2. qui filij ſint legitimi*, Seraphinus *deciſ. 351. n. 14.*

7 Sed reſpondetur quod dicta exempla procedunt in caſibus, in quibus macula eſt incurſa; ſed in præſenti non euenit bigamiæ incurſus; eo quod iam aderat ante caſum præuentiua diſpenſatio, ſicque ob derogationem *cap. vnici hoc tit. lib. 6.* vbi bigamus denudatur omni priuilegio Clericali, vt dixi *quæſt. præced. in fine*, ſit obuiatum denudationi Clericatus, vel ad effectum penſionis, aut beneficij per tradita ab Oldrado *conſ. 327. in princ.* Bartol. *conſ. 17. num. 1. & 2. lib. 2.* Federic. de Senis *conſ. 30.* verſ. *ſed diſpenſatio non eſt*, Bellamera *conſ. 32. n. 5. & 17.* Abbas *in cap. fin. n. 4. de ſchiſmaticis.*

8 Et confirmatur quia hic in noſtra ſpecie loquimur de diſpenſatione præuentiua, quæ præſeruat ab incurſu bigamiæ, faciens vt de medio tollatur obſtaculum, & conſeruetur exercitium Clericatus ad effectus prædictos ex diſpenſatione præuentiua; quia vbi Papa plenariè diſpenſat, remouetur omne obſtaculum, ſicut cum plenariè legitimat cum derogatione obſtantium, remouetur omnis macula natiuitatis, vt docent gloſſa *in auth. quibus modis naturales efficiantur ſui, § fin.* in verb. *participium*, Caſtro *conſ. 41. n. 2. lib. 2.* Anchatran. *conſ. 225. n. 2.* Peregrin. *de fideicommiſſ. art. 23. n. 32.* verſ. *ſecunda eſt*, & paulo poſt, verſ. *cum derogatione obſtantium*, Rota *dicta deciſ. 505. n. 6. p. 1. diuerſ.*

9 Et ſic quidquid ſit quoad defectus naturales, cæcitatis, ſpuritatis, curuitatis, aut mancitatis, quorum macula remanet non obſtante diſpenſatione: tamen quoad effectus contrarios iuris poſitiui nulli dubium eſſe poteſt, quin dicta diſpenſatio præuentiua præſeruet, alias impeditum ab incurſu impedimenti, quod illum priuat ordinari, retinere penſiones, aut exercere in obtentis, vt latè expendit alia congerens Barboſa *vbi ſupra ex num. 17. ad 20.*

Ad tertiam quæſtionis partem ex dictis breuiter 10
reſpondendum eſt, quod dicta diſpenſatio in eſſe ſui intelligatur ab initio pura, & præuentiua, cum tempus diſpenſationis attendi debeat; licet vt quis fruatur præuentionis executione, expectandi ſunt caſus futuri expreſſi in diſpenſatione, vt docet Gigas *de penſionibus conſ. 23. num. 10.* verſ. *puto tamen*, Barboſa *poſt dict. alleg. 49. n. 11.* vbi addit ita fuiſſe dictum in Cæſar Auguſtana penſionis 18. Iunij 1590. coram Gypſio.

Ad quartam quæſtionis partem breuiter etiam 11
reſpondeo, quod diſpenſatus pro penſionibus retinet Clericatum illæſum, vt docent Turrecremata *in dicto cap. quiſquis in principio*, verſ. *niſi cum tali diſpenſetur*, Præpoſitus ibi: *Tamen ſi corrigantur*, & Geminian. *diſt. 84.* Barboſa *ſupra n. 15.*

Ex quibus patet quod cum ſtare poſſint ſimul, 12
vt Clericus quis remaneat, & quod non gaudeat priuilegiis Clericorum, vt iam diximus *ſupra q. 2. in fine*, Abbas *in cap. 1. n. 6. de vita, & honeſt. Clericor.* Barboſa *ſupra n. 4.* † Et conſequenter euenit, 13
vt cum Sixtus V. Cardinalis Montaluo ex ſorore germana pronepoti duas facultates transferendi penſiones conceſſerit, vnam ad fauorem vnius, vel plurium perſonarum Eccleſiaſticarum, quibus translationes ſuffragari voluit perinde, ac ſi per ipſum Pontificem conſiſtorialiter legitimis, & vrgentiſſimis cauſis de Cardinalium Conſilio factæ fuiſſent. Alteram ad fauorem vnius, vel plurium perſonarum, etiam Hoſpitalium Regularium expreſsè profeſſorum, aut alias ſimilibus de cauſis incapacium, aut nondum Clericali charactere inſignitorum ex nunc; prout ex tunc, poſtquam eodem charactere fuerint inſigniti, omnino extitiſſent, ſicut & alterâ eiuſdem Sixti V. qua diſpenſauit D. Principem Peretum Pronepotem iam Clericali tonſura inſignitum ad obtinendum, & percipiendum quaſcumque penſiones reſeruatas, etiamſi contigerit, vel non contigerit contrahere matrimonium cum quacumque etiam vidua, & ſucceſſiuè cum diuerſis nupta, ac aliter corrupta ſemel, vel pluries; ſiquidem per dicta *hic q. 1. 2. & 3.* talis præuenta diſpenſatio remouet omne obſtaculum, vt explicat legendus Barboſa cum multis apud *dict. alleg. 49. ex num. 1.* & ſic etiam applicabis quæ *ſupra* adduxi *ſub tit. de reſcriptis*, & *ibi ſub cap. 20. de diſpenſatione ex nunc, prout ex tunc.*

Itaque licet per contractum matrimonij penſio- 14
nes extinguantur, Gigas *de penſion. q. 54. & conſ. 23. n. 7. & 10.* ſicut etiam patet in dicta Cæſar Auguſt. penſionis 18. Iunij coram Lanceloto 1610. ait, Pontifex reuiuiſcendo penſiones, & præueniendo caſum extinctionis, reliquit eas in primatio ſtatu; ſicut vna pars diſpenſationis, ſuppleat aliam, ac illam declaret ex regula textus *in l. qui filiabus ff. de legat. 1.* ob idque Suarez *de legibus lib. 6. c. 11. n. 4.* Azor. *inſtit. moral. lib. 5. c. 15 in princip.* Molina *dicta diſp. 108. §. eſt vero.* † Barboſa *ſupra n. 12.* 15
& 13. diſtinguendo inter diſpenſationem antecedentem, & ſubſequentem, dicent quod antecedens præſeruat, ſubſequens vero tollat, alia explicans refert Barboſa *n. 20.* verſ. *Gratia*, & verſ. *nec obſtat*, vbi videtur quod Sixtus V. renouauit Conſtitutionem Bonifacij VIII. *in dicto cap. vnico hoc tit. lib. 6.* & quod prædictus Sixtus extinguat penſiones ob non delationem habitus, & tonſuræ; quod idem fecerit D. Bonifacius.

16 Sed reſpondent DD. & Barboſa vbi proximè cum illis, quod dictus Sixtus V. non redderillum incapacem obtinendi penſiones, ſicut aliter colligitur ex D. Bonifacio, vt iam *in fine quæſt. præcedentis* dixi; item nec quod dicta conſtitutio Sixti innouet adductam Bonifacij, quia Bonifacius loquitur in clerico, qui cum vnica, & Virgine contraxit; qui ſi Tonſuram, & veſtem clericalem deferat, retinet duo priuilegia clericalia Canonis, & fori, de quibus iam *in dicta quæſt.* 2. ſicque amplius concedi in dicta Sixti V. conſtitutione, vt ex eius tenore hic relato patet.

17 Ad vltimam quæſtioois partem quas pœnas incurrat Epiſcopus ordinans bigamum, & ipſe bigamus ordinatus? Et adiunctis hic quæ dixi *ſupra in cap. cum quidam* 8. *cap. non eſt compes de temporib. ordinat. & in cap. cum bona de ætate ordin.* vbi dixi de variis pœnis, & ſuſpenſionibus, quas incurrunt Ordinatores, & ordinati propter defectus ibi expreſſos; nunc breuiter iam ad primum de Epiſcopo ordinatore bigamum reſponderi videtur; quod ſi ſcienter bigamum ordinet, incurrat ſuſpenſionem annalem ipſo iure à collatione ipſius ordinis, quem contulit bigamo, nec non à celebratione. ita Nauar. *conſ.* 3. *&* 4. *hoc tit.* vbi etiam quod ordinans bigamum minoribus etiam ordinibus, & prima tonſura grauiter peccet mortaliter, nempe & etiam conferendo ei beneficium; ſic vt nec valeat collatio.

18 Sed additio ſuper dict. Conſil. II. Nauarri refert. S. Congregationem cenſuiſſe Epiſcopum non potuiſſe dictas collationes facere, ſed quod non incurrat ob hoc ipſo iure in aliquam certam pœoam; & quidem docent Nicolaus Garcia *de benefic. part.* 7. *cap.* 6. *de bigamis ex num.* 6. & Barboſa *hic num.* 2. idem *in paſtorali part.* 2. *alleg.* 49. *ſub num.* 19. de dicta pœna ſuſpenſionis à collatione ordinis, quem contulit bigamo, dicunt nullum eſſe Canonem, nam textus *in cap. eos, cap. fin. de temporibus ordinat. lib.* 6. quibus nititur Doctrina Nauarri non loquuntur de ordinatione bigami; & ſic illam pœnam noo extendendam ad noſtrum caſum, cum pœnæ non ſint extendendæ.

19 Et ſic quamvis idem Nauarrus dicat etiam, vt prohibeatur vno anno amiſſaodo per textum, *in cap. nullus pœnitentem diſt.* 55. vbi de agunt de ſoſpenſione per annum integrum à celebratione, vt Sylueſter in ſumma verbo, *ſuſpenſio num.* 6. Couarruu. *in clem. ſi furioſus part.* 1. *initio num.* 10. Viuald. *in candelabro aureo tit. de ſuſpenſione à num.* 57. Henriquez *in ſumma lib.* 13. *de excommunicatione cap.* 38. §. 3. Saytus *de cenſuris lib.* 4. *cap.* 12. *num.* 20. Suarez *dicta diſp.* 31. *ſect.* 5. *num.* 6. Sed videtur ſentire hanc ſuſpenſionem non eſſe ipſo iure ferendam; & ita etiam videtur ſentire Barboſa *in dicta alleg.* 49. *ſub num.* 19. ſic colligentes ex verbis ibi: *ab ea die, qua ei permerit hoc approbari*, quæ videntur denotare eam pœnam eſſe imponendam cum delictum in iudicio probabitur, vt docet etiam Barboſa *vbi ſupra*.

20 Et admonent Garcia, & Barboſa proximè adducti, quod quamvis ex noua conſtitutione Sixti V. contra clericos malè promotos, de quo iam dixi ſub *tit. de tempor. ordin. & de ætate ordin.* à collatione ordinum, & executione Pontificalium, ſit eo ipſo ſuſpenſus, & ab ingreſſu Eccleſiæ interdictus exiſteret, illam eſſe iam redactam ad terminos iuris communis ex Trident. per aliam Clem. VIII. conſtitutionem, vt aſſeruit ipſe Garcia *p.* 2. *de benefic. cap.* 5. *num.* 70. idem *ſupra ſub num.* 11. *cap.* 6. *hoc tit.* & ſic quamvis deponi poſſit inſuper à poteſtate, & officio ordinandi iuxta textum noſtrum, & gloſſam *hic*, ſed non quidem ipſo iure ante ſententiam, nec aliud ſuadetur ex verbis textus noſtri ibi: *reſpondemus quod ordinatores eorum poteſtate, & officio ordinandi, & ordinati ſi ad Sacros ordines fuerint promoti, sic ideo ſunt priuandi.*

21 De ordinato bigamo pœna, inſiouatur in proximè relatis verbis, quæ non quidem ipſo iure, ſed per ſententiam imponitur: etenim vt iam præcedenti quæſtione diximus in fine; etſi ſic ordinatus characterem percipiat, ſed non inde habeat ordinum executionem: ſic intelligit Barboſa *dicta alleg.* 49. *paſtoralis num.* 18. *textum in cap. ſi quis viduam* 50. *diſt.* reiecta diſtinctione gloſſæ verbo *diſpenſare*, in fine huius noſtri textus, vbi tantùm in ſuſcipiente minores ordines characterem poſſe ait conferri.

22 Nec obſtat textus *in cap. quicumque diſt.* 50. quatenus videtur probare bigamom non carere ordinis executione; quia vt iam *ſupra* diximus, textus ille procedit habita diſpenſatione, vt inſinuant verba eiuſdem textus ibi, *hac ſibi conditione veniam à nobis intelligat relaxatam.* † Et addunt Vgolinus *de cenſ. cap.* 56. §. 5. *num.* 3. Saytus *dicto lib.* 6. *cap.* 5. *num.* 2. *&* 4. cum quibus, & cum Barboſa, ipſe Barboſa, quod ſic ordinatus incurrit pœnam priuationis tonſuræ Clericalis, delationis habitus, & priuilegij cuiuſcumque Eccleſiaſtici, niſi ſit initiatus Ordine Sacro; quia iam non poſſit viuere, vt laicus; & idem refert Barboſa hic *n.* 3.

AD TEXT. IN CAP. III. De Digamis, hoc tit.

PRÆMISSVM.

a HVIVS textus ſpecies quatenus loquitur de Digamis Præsbyteris implebitur ex adductis, *infra in cap. fin. hoc tit.* vbi loquitur de bigamia ſimilitudinaria, quæ in iſtis, & profeſſis contingit. Quod ſi, vt *in cap. nuper* 4. *ſtatim ſequenti*, qui loquitur de illo, qui mortua eius vxore, promotus ad Sacros, & Præsbyter aliam ducit, dixeris non ibi agi de bigamia ſimilitudinaria, ſed interpretatiua tantùm; & hoc idem debeat dici in deciſione textus noſtri: tunc recurres ad dicta *in dicto cap. nuper*; & *ibi*, dicamos etiam viduarum maritos contrahere bigamiam interpretatiuam, de qua DD. ibi, & *in cap. debitum*, verſ. *ne digamus, aut maritus viduæ præſumat ad Sacros Ordines promoueri, &c.* hoc tit. & in textu noſtro expreſsè de viduarum maritis definiat; ideo adiunges de prædicta bigamia interpretatiua, quæ dixi *ſupra ſub Rub. & ſub cap.* 1. *hoc tit.* & dico, *in dicto cap. nuper ſtatim ſequenti.*

AD TEXT. IN CAP. IV. Nuper, hoc titulo.

PRÆMISSVM.

SVMMARIVM.

1 *Bigamia interpretatiua, & ſimilitudinaria materia inſinuatur*, & n.5.

2 Cap.3.& 4.de bigamis hic, *in quo bigamia caſu intelligantur*, n.3.4.5.

4 Cap.ſanè 2. de Clericis coniug.

5 *Bigamia interpretatiua menſuratur à conatu ab effectu, & conatu binas contrahendi nuptias.*

1 QVATENVS iam diximus in textu *hic*, ſicut *in cap*.1.2. & 3. *hoc tit*. agitur de bigamia interpretatiua, de qua *ib*. plura adduximus, & *in Rub*. ac nonnulla addamus per quæſtiones *hic*, & ſoleant DD. agere etiam, ſicut *in cap. fin. hic per noſtrum cap.* & *in cap*.3. proximè relato etiam de bigamia ſimilitudinaria, illa nempè, quæ contrahitur à Præsbytero, vel ordinato in ſacris; eo quod in textu *hic* verba ſequentia ponantur ibi: *Sicut in canone legitur de Praeſbytero, qui non legalibus nuptiis detinetur*, & ibi in verſ. *nos autem*, vbi loquitur Pontifex de Clericis. Tamen ego vt liberem textum hunc, & *dict. cap*.3. à bigamia ſimilitudinaria, tantùmque loquantur de interpretatiua; ideò virum fuit præſtare verum intellectum ad textum noſtrum, & *ad dict. c*.3. proximè ſignatum.

2 Quare dico vt Pontifex *hic*, & *in dicto cap*. 3. non loquatur de ſolis Præsbyteris: nam quod hic adducit de Præsbytero contrahente nuptias non legales, ſolùm eſt argumentando, & gratia exempli, vt ex littera patet; non quia de ſolo Præsbytero quæſtio propoſita eſſet: ita docet Suarez *de cenſ. diſp*.49.*ſect*.2. *num*. 6. *poſt medium* in verſ. *ſed hæc*: ſic colligens ex aliis verbis poſitis *in dict. cap*. ſub dict. verſ. *nos autem* ibi: *Cum huiuſmodi Clericis, qui quantum in ipſis eſt ſecundas nuptias contraxerunt, &c.* vbi licet Abbas, & alij expoſitores intelligant ſermonem eſſe de Clerico in Sacris conſtituto: nam propterea dicitur ibi matrimonium ab eo intentatum fuiſſe nullum. Tamen quia Hoſtienſis *num*. 4. hic dicit etiam comprehendi Clericos in minoribus conſtitutos, qui ſecundo contraxerunt cum affine, vel conſanguinea, & Monachos, quorum matrimonium nullum eſt ratione voti; ideo prædictus Suarez non cenſet ſpecialiter factum hic in pœnam talium Clericorum, ſed ſimpliciter propter ſecundas nuptias animo attentatas cum opere ſubſequuto.

3 Et ob id ait Suarez vt locum habeat deciſio textus noſtri in quocumque contrahente ſimiles nuptias, & ex quocumque capite ſint nullæ; ſicque intelligi ab omnibus Doctoribus, quibus conſentiunt Theologi, nec haberi addit Suarez ſufficiens fundamentum ad reſtringendam illam deciſionem ad ſolos Clericos; quia nullum verbum eſt, quo ſignificetur hoc fieri in ſpecialem pœnam Clericorum; alioquin quoties Canones de irregularitatibus loquuntur in perſonis Clericorum, non haberent locum in Laicis habentibus ſimiles defectus: ita ille.

Sed huic explicationi videtur idem implicare ex aliis, quæ ſcribit *dict. diſp*.49. *ſect*.2. *ſub n*. 21. quatenus refert ex hoc textu, & *cap. ſanè* 2. *de Clericis coniug.* ideò Sacerdotes eſſe irregulares, quia binas nuptias contraxerunt per verba hic: *Qui quantum in ipſis eſt ſecundas mulieres ſibi matrimonialiter contraxerunt*, dicens veriſſimum hoc eſſe de Clerico, qui poſt ſuſceptum Ordinem Sacrum duo matrimonia contraxit, nec hic Pontificem limitare reſponſum ad Clericos, qui ſuſceptum Ordinem Sacrum vxorati fuerant, & vidui effecti ordinati ſunt; ſed loqui ſimpliciter de Clerico; & hoc amplius verificari *ex dict. cap. ſanè* 2., vbi Sacerdos nuptias contrahens non dicitur irregularis; eo quod loquatur de Sacerdote contrahente primas nuptias. 4

At ſemper Suarez videtur reſidere in opinione nempè vt quantumvis hic loquatur de Clericis; non tamen aliquid de bigamia interpretatiua, quæ oritur, vel ex duplici matrimonio nullo, vt quando Sacerdos in Sacris duo ſucceſſiuè matrimonia contraxiſſet nulla, vel ſi ante Sacerdotium poſt Sacerdotium aliud irritum; quia ad rationem interpretatiuæ bigamiæ nihil refert, an illa duo matrimonia ſint inualida; an verò vnum tantùm & aliud validum, cum ea irregularitas menſuretur ab effectu, & conatu binas contrahendi nuptias, hæc etſi longius videtur recolligere Suarez *ſupra* ex Richardo *in* 4.*diſt*. 27. *art*. 4. *quæſt*. 3. *ad primam*, ex Nauarro *lib*.1.*conſ. hoc tit*.*conſ*.1. & *in ſumma cap*.27.*num*.105. Hoſtienſis, & Panormit. reſpondentibus *ad dict. c. ſanè* 2. *de Clerico coniugato*. 5

Quod ſi amplius inſtes cum alia communi DD. quod textus noſter, ſicut *cap. fin. hoc tit.* & *cap*. 3. includit etiam bigamiam ſimilitudinariam, vt longè refero *in dict. cap. fin.* accipies proximè dicta ex Suarez declarationis gratia, ſeu doctrinæ ad textum noſtrum, cum non multum referat, nùm textus noſter loquatur de ſola bigamia interpretatiua, aut etiam ſolùm de ſimilitudinaria, vel de vtraque. 6

In verſ. ibi: *Quod opinioni ſit veritas præferenda*, vltra quos refert *hic* Barboſa *num*. 49. ex Menochio, Mendoz. à Caſtro, Bruner. à Sole, & Pichardo *in* §. *ſi quis rem num*.3.*inſtit. de legatis*: applicabis quæ dico *infra in Rubrica de præſumpt. quæſt*.1. verſ. *ad quintam*, vbi de fictionibus legum, & quando admittantur. 7

***

QVÆSTIO I.

An ex vnico matrimonio, contrahatur interdum bigamia interpretatiua? Et an illam incurrat, quando cum vidua nulliter matrimonium contraxit? Et an qui contrahit verum matrimonium cum vidua à priori viro cognita, & conſummat illud, verè contrahat bigamiam interpretatiuam, & irregularitatem defectu Sacramenti? Et an qui contrahit matrimonium cum corrupta ab alio dicatur bigamus interpretatiuus? Et quare talis non efficiatur, quando illam duxit à ſe corruptam?

SVMMARIVM.

1 *Irregularitas aliquando contrahitur ratione infamiæ; & ſic propter vnicum matrimonium, vt v.g. cum Ancilla, ſcurruli, ſeu mima, vel cenica.*

2 *Bigamia interpretatiua vna ſpecies eſt, quando quis contraxit nuptias cum vidua eas conſummando.*

3 Cap. fin. hoc tit. n. 4. & 5.

5 *Bigamia ſimilitudinaria metitur ab Ordine Sacro, & Monachatu, & matrimonio cum vidua, vel virgine.*

6 *Bigamiam interpretatiuam incurrit contrahens quomodo ab alio corruptam, vt meretricem, ſeu concubinam.*

7 Cap. meritum diſt. 33. *quod non eſt magna authoritatis, vt* n. 14.

8 *Bigamus non efficitur qui matrimonium contraxit cum antea ab ipſo corrupta*, num. 9. & 10.

9 *Filij nati ex priori concubinatu inter ſolutum, & ſolutam, fiunt legitimi per ſubſequens matrimonium.*

10 *Ducens vxorem à ſe corruptam, nec verè, nec interpretatiuè diuiſiſſe carnem ſuam in pluribus, & quare* ſub n. 12. & 13.

11 *Vir cenſetur iuris interpretatione carnem ſuam diuidere in plures ſi contrahit cum ab alio corrupta.*

12 *Gloſſa* in dicto cap. maritum diſt. 33. *verbo* concubinam, n. 13.

13 *Concubina poteſt intelligi alterius, quamvis ab vno ſolo cognita.*

14 *Meretrix dicitur qua multorum libidini patet.*

1 PEr *cap. 3. hic*, & textum noſtrum agunt DD. de bigamia interpretatiua, de qua diximus nonnulla *in cap. 1. hic, & in Rubr.* Vnde continuando à matrimonio vnico cum vidua contracto, incipimus à primo dubio, an ex vnico matrimonio contrahatur bigamia interpretatiua? Et quia Doctores communiter profitentur certum eſſe ex vnico matrimonio aliquando contrahi irregularitatem propter conditionem perſonæ cum qua contrahitur, & interdum hæc conditio non ſpectet ad bigamiam, ſed ad infamiam, vt ſi ſi quis v.g. contrahat cum Ancilla, ſcurruli, ſeu mima, vel cenica, fiat irregularis, etiam ſi illa virgo ſit propter vilem conditionem perſonæ, cui ſimilis efficitur, qui cum illa contrahit; & ideò arcentur ab omnibus ex Nauarr. Syluestro, & omnibus ex canone 17. Apoſtolor. *cap. ſi quis viduam 34. diſt.* vbi gloſſa plures rationes huius irregularitatis adducit, & dicat Suarez certum eſſe hoc non pertinere ad bigamiam, ſed ad infamiam vt dicit Suarez *de cenſ. diſp. 49. ſect. 3. num. 1.* & aliquo modo, etſi ad alium caſum polygamiæ, de quo *ſupra in cap. 1. quæſt. 1. à num. 1. & hic quæſt. 1.* videtur hæc aſſertio infamiæ conſummari ex textu hic: *Vnde illum comitatur infamia, qui duas ſimul vxores habet.*

Et quia aliquando conditio perſonæ pertinet 2
ad defectum Sacramenti in quantum virtute includit duplex matrimonium, vel indicium incontinentiæ, & tunc cenſeantur inſurgere aliæ ſpecies bigamiæ interpretatiuæ, quæ ad tres poſſunt reuocari. Nam primo inſurgit ex matrimonio cum vidua, quæ cum primo marito conſummarit, & poſtea cum ſecundo, vt Pelagius Papa declarat *in cap. fin. diſt. 34.* etſi Magiſter ſententiarum oppoſitum cenſeat, *in 4. diſt. 27.* Barboſa *in dict. cap. fin.* ex Syluestro, & alij *in cap. debitum hoc tit.* ibi: *Ne digamus, aut maritus viduæ præſumat ad Sacros Ordines promoueri*, nec debeant audiri alij ex Rota *hoc tit. deciſ. 1. in nouis*, exiſtimantibus hanc non eſſe interpretatiuam, ſed veram bigamiam, quod eſt alienum à proprietate verbi, cum ibi maritus verè non contraxerit binas nuptias; ſed quia fit vna caro cum fœmina, participans conditionem eius, & defectum ſignificationis, quod facit ex parte mariti interpretatiuam, non veram bigamiam; ideò de difficultatibus hic iactis exiſtimamus agendum.

Ad ſecundam quæſtionis partem, an bigamiam 3
vir incurrat, quando matrimonium nullum cum vidua contraxit? In quo dubio non deficiunt Doctores firmantes contrahi bigamiam interpretatiuam, primo *ex cap. fin. hoc tit.* vbi Subdiaconus, qui viduam duxit irregularis declaretur, etiam ſi matrimonium cum ea contractum nullum ſit propter affectum intentionis cum opere ſubſequuto: & ex textu noſtro probat Richardus *in 4. diſt. 27. art. 4. q. 3.* quod in diuerſa ſpecie loquitur, vt iam viſum eſt hic in præmiſſo; ſed eam tenent ex eodem fundamento, & ratione Couar. *in clem. ſi furioſus de homicid. 1. p. §. 2. num. 2. verſ. 1. & 2.* dicens eſſe communem ſententiam approbatam à Doctoribus Theologis *in 4. diſt. 27.* & à Canoniſtis *per dict. cap.* Rota *hoc deciſ. 1. in nouis*, vt refert Suarez *dicta diſp 49. ſect. 3. num. 7.* plures refert Sanchez *de matrimonio p. 7. diſp. 84. num. 10.* cum Gofredo, Hoſtienſi, Alberico, Aſtenſi, & Montagna, quibus addi poſſunt Cornejo *de irregul. diſp. 10. dubio 2. q. 3.* verſ. *ſed quid tale*, Gordon. *lib. 7. q. 18. n. 33.* Bonacina *diſp. 7. q. 2. punct. 5. n. 8.* Saytus *lib. 6. c. 3. n. 7.*

Et fundatur amplius, quia *in dicto cap. fin.* non 4
habetur ratio prioris matrimonij ſpiritualis. quantùm ad reddendam rationem illius irregularitatis; ſed in eo ſolùm quod ille ſit tractandus, tanquam maritus viduæ; deinde quia illa irregularitas, quæ contrahitur ex duplici matrimonio

vno

vno ſpirituali, & altero carnali ſubſequuto, & alterius rationis, quod contrahitur etiam per matrimonium cum virgine: quare hanc amplectitur ſententiam Suarez *ibi ſupra dicta ſect. 3. ex dict. n.3. & ſub n.5. ibi.*

5 Nihilominus alij probabilius docent in prædicto caſu non contrahi bigamiam interpretatiuam eo quod nullo iure id caueatur; & indè ſuccedat regula non præſtat *de regul. iuris lib.6.* ibi generaliter traditur quod minimè præſtet impedimentum, quod de iure non ſortitur effectum; item quia quamvis ratio reddita *ex dicto cap. fin. hic*, & ex textu noſtro videatur hunc caſum amplecti, quod *ibi* ſit ſermo de Clerico in Sacris conſtituto, qui vel ante ordines aliud matrimonium, vel poſt ordines ducit viduam; adduntque Doctores huius ſententiæ, vt ratio adducta, quod habuerit ſcilicet affectum contrahendi, opere ſubſequuto, non ſit integra ratio, ſed in ea ſuppleri debeat, cum iam aliud matrimonium contraxiſſet, ſiue verum ante ordinem, ſiue ſimilitudinarium per votum ſolemne Ordini Sacro annexum, & ſic nihil referre ad eam irregularitatem, ſiue viduam, ſiue virginem duxerit: hanc docent Valentia *in 4.p. diſp. 7.q.19. puncto 3. in 1. ſpecie irregularitatis*, Henriquez *lib. 12. de matr. cap.6.num.9.fin.& in comment. littera T*, Farinac. *in praxi fori de inquiſ.q.8. num.8. in fine*, Thom. Sanchez *ſupra dicta diſp. 84. n.11.* cum Mannuël. Philiarco, & Ludouico Lopez, quibus addo Pellizarium *tom.2. tract.7.ſect.2. cap.5.q 33. n.87.* & Ægidio *num.101.* Leandrum *tract.2. de irregul. diſp 6.q. 3* Reginal. *lib.30. tract.2. n.87.* Auilam *p.7.diſp.8.* Gibalinum *dubio 2.* Medices *2.p. ſumma tit.9.q.28.* Gibalinum *de irregul. cap.3. q. 4. n.16. pag.90.* Caſtrum Palaum *tom. 2. diſp.6. puncto 8. num.4.* Barboſam *in paſtorali alleg 49.num.5.* Gregorium Lopez, *in l. 4. verbo que ſea tit. 1.p.1.* Flaminium *de reſignat.lib.5. q.3.n.191.* Nicolaum Garciam *de benef.p.7.cap.6.num.15.* Campanillum *in diuerſ.iuris can.Rub.12.cap.6.num.5.* Belletium *in diſquiſit.Cleric.p.1. tit. de diſciplina Clericali §. 6. num.1.* Ioannem Machado *in tract.de perfecto Confeſſario lib.1 p.3.tract.17.docum.3.num.7.* Thomam Valaſcum *allegat.41.num.12.* noſter Collega D.D.D.dacus Garcia, & Tranſmiera *in ſuo peruili tractatu de polygamia q. 4. num. 14. num. 1.* Nauarrus, quem plenè refert Suarez *vbi ſupra dicta diſp.49 ſect.3. num.4. in manuali dicto c.27. num.195. & in hoc tit. lib 1. conſ.1.* vbi duplex adducens fundamentum dicit Romæ in Sacra Pœnitentiaria ita fuiſſe concluſum.

6 Ad tertiam quæſtionis partem, an dicatur bigamus interpretatiuus, qui ducit ſibi vxorem ab alio corruptam? Reſpondebis ex dictis *ſupra in cap. 1. hoc tit. q. 2. verſ. ad ſecundam.* Quibus ſuppoſitis ad propoſitum, dico quod incurritur bigamia interpretatiua, quando quis aliam quocumque modo corruptam duxit, meretricem ſcilicet, aut concubinam ex *ibi* dictis, & per DD. *in cap.maritum 33.diſt.cap.quis aliquo 31.diſt.* Nauar. *in man.cap.27.num.195.verſ.interpretatiua eſt*, Rebuffus *de pacif.poſſeſſ.num.193.verſ.quintus*, Flamin. *de reſign, dict. lib.3. q.3. n. 192.* Campanillus *dicto cap.6.num.6.* cum infinitis Thomas Sanchez *dicta diſp.84.lib.7. n. 7.* Barboſa *in paſtorali dicta alleg.49.p.2.n.6.*

Et probant inſuper DD. quos adduxi in dicto
7 *verſ.ad ſecundam*, & Suarez *de cenſ. diſp.49. dicta ſect.3.* vbi expendens verba *dicti cap.maritum*, ibi: *Qui vnam vxorem non matronam, ſed concubinam habuit, non poteſt eſſe Clericus, nec etiam ille, qui meretricem in matrimonium aſſumpſit*, dicit quod etſi ex priori parte gloſſa *ibi* citans textum *in cap. curandum, & in cap.præcipimus 34.diſt.* vbi abſolutè dicitur eum qui fœminam, non virginem in vxorem duxit, ordinandum non eſſe; & ſic qui accipit in vxorem priorem concubinam non ducat virginem, ſicut ſequuti ſunt Hoſtienſis, Hugo & alij; nihilominus ex communi DD. docet hanc irregularitatem ſolùm contrahi, quando quis ducit corruptam ab alio, vt tenent gloſſa *in cap. ſanè 1.de Clericis coniug. & in cap. debitum hoc tit.* verbo *cognita*, & verbo *diuiſa*, quibus locis Abbas, & communiter DD. & alij proximè referendi, aliàs inquam obſtaret magnoperè textus *in c. penult. hoc tit.* de quo dixi latè *in dicto cap.1. q. 2. verſ.ad primam*, & declaratur ex dictis *hic in verſ. ad quartam.*

Ad quartam quæſtionis partem, quare biga- 8
mus non efficiatur ducens vxorem à ſe corruptam? Et reſpondeo id procedere; quia matrimonium contractum cum priori concubina, retrotrahitur, & in iure reputatur, quaſi factum cum illa ante
primam copulam. † Et confirmatur ex doctrina 9
textus *in cap. tanta qui filij ſint legitimi*, vbi filij nati ex priori concubinatu inter ſolutum, & ſolutam, efficiuntur legitimi per ſubſequens matrimonium; & ex doctrina *cap.vnici de Cleric.coniugat lib. 6.* vbi Clericus coniugatus, tunc ſolùm priuilegio clericali, quando virginem duxit, & tamèn ſi duxit illam, quam ante matrimonium virginem agnouit, eodem gaudet priuilegio iuxta gloſſam *ibi* receptam: ita Suarez *dicta ſect.3.n.7.*
† Vbi confirmat; quia ille duxit à ſe tantùm 10
cognitam, nec verè, nec interpretatiuè diuiſit carnem ſuam in pluribus, cum illa non fuerit à pluribus cognita docent Theologi cum D. Thoma *in 4.diſt.27.q.3.art.1.q 3 ad 2.* Richard. Paludan. Maior. Supplem. Gabriel Sotus, Palacios, & Caleja, quos refert, & ſequitur Thomas Sanchez *de matr. dicta diſp.84.num.13.* cum Petro Ledeſma Sa, Toleto, Valentia, Rodriguez, Vega, Viuald. Nauarro, & aliis, quibus addo Reginald. *lib. 30. in praxi ſpirit.tract.2.num.82.* Bonacina *de irregul. diſp.7 q.2.puncto 5.num.2. verſ. duxi cum vidua*, Auila *p. 7. diſp. 8. dubio 1. verſ. ſecundo contingit*, Cornejo *eodem tract.diſp.10.dubio 2 q.3. verſ. ſed quid ſi ducat*, Leander *dict.tr.2.diſp.6.q. 15.* Pellizar. *tom.2. tract.7.cap.5.ſect.2.q.32.num.86.* Caſtrus Palaus *tom.6.diſp.6.puncto 8.num.4.* Filliucius *tract.19.cap.4.* Gibalinus *dict.tract.cap.3. q. 4. concluſ.n.28.*

Et confirmatur vlterius, quia cum fœmi- 11
na, cum qua vir efficitur vna caro, diuiſerit carnem ſuam in plures, cenſetur etiam virum diuiſiſſe ex iuris interpretatione, quod hic nullatenus reperitur, eo quod vxor non diuiſerit carnem ſuam in plures cum ab vno ſolo cognita fuiſſet; & ſic etiam docent vltra plures ordinarios Couar. *in clem. ſi furioſus p.1. §.2.n.2.in fine*, Campanillus *ſupra dicto cap.6.num.6.* Saytus *de cenſ.lib.6. cap.4. num.17* Belleт. *diſquiſit.cleric. tit. de diſciplina cleric. §.6. num.27.* noſter Collega Tranſmiera *dicta q.4.de polygamia à num.3.* Barboſa *dict.alleg.49.in paſtorali num. 7.* cum Machado. & aliis; & hanc ſequuntur Thomas Sanchez, & alij 40. DD. quos refert *dicta diſp. 84. num. 14.* vbi ſatisfacit fundamentis contrariæ ſententiæ idem Barboſa *in c. debitum num. fin. hoc tit.* cum Couarruu. Sanchez, Nauarro,

Nauarro, Belletio, Campanillo, Viualdo, Henquez, & Emanuel.

12 Nec tunc obſtant gloſſa *in dicto cap. maritum*, verbo *concubinam*, Hoſtienſ. Ioan. Andreas Imola, Ancharranus, Archidiaconus, Aſtenſis, quos pro contraria ſententia refert Sanchez *vbi ſupra dicto num.* 13. & Leander *dict. quaſt.* 15 eo quod ex illo matrimonio cum corrupta, vel cognita ab illo, qui cum ea poſtea matrimonium contraxit, non poſſunt ſignificari nuptiæ inter Chriſtum, & Eccleſiam, quam virginem ipſe ſibi copulauit; cum reuera adſit corruptio tempore conſenſus, & conſummationis matrimonij.

13 Quia reſpondeo iura, quibus poſſit eorum opinio fundari dicentia fieri irregularem eum, qui ducit non virginem intelligenda eſſe aut verè, aut ſecundùm fictionem, ſeu æſtimationem iuris & hoc modo, vt diximus, qui ducit illam, quam ipſe ſolus cognouit, virginem ducere cenſetur, vt explicat Suarez *dicto num.* 7. *in fine*, addens *in dicto cap. maritum*, per *concubinam*, intelligi poſſe alterius concubinam, quamvis vno ſolo cognitam, quæ in rigore non comprehendebatur
14 ſub nomine meretricis. † Nam meretrix dicitur *Quæ multorum libidini patet*, vt ex D. Hieronymo *epiſt.* 128. affertur *in cap.* 34. *diſt.* imò addit iterum textum illum non eſſe magnæ authoritatis: nam licet à Gratiano referatur, ex Gregorio tamen reuera dicit eſſe Gennadij ſub nomine Auguſtini *lib. de Eccleſ. Dogmat. c.* 72.

15 Nec quod colligunt aliqui Doctores *ex cap. fraternitatis, & cap. fin.* 34. de quorum intellectu loquitur idem Suarez *dicta diſp.* 49. *de cenſ. ſub n.* 6. *in fine*; & ego latè *infra in dict. c. debitum hoc titulo.*

QVÆSTIO II.

An cenſeatur bigamus interpretatiuus qui contrahit cum vidua, exiſtimans illam eſſe virginem, cum tamen ſit corrupta à priori marito? An qui poſtquam duxit virginem, quæ adulterata eſt, illam carnaliter cognouit, ſciens, aut ignorans? Et etiam ſi ipſa vi oppreſſa, ab alio cognita fuit? Vel qui coactus ab Eccleſia per cenſuras, vt ad uxorem rediret, illam cognouit? Et an incurrat prædictam bigamiæ irregularitatem, qui cognouit vxorem, quæ ex falſo rumore, & fama mortis primi ſui mariti, ſecundas nuptias contraxerat.

SVMMARIVM.

1 *Bigamus eſt qui contrahit cum vidua exiſtimans virginem eſſe.*
2 Cap. ſi cuius 34. diſt. n. 3.
3 *Bigamus eſt qui cognouit propriam eius vxorem poſt adulterium, etiam non publicè ſcitum.*
4 Gloſſa in cap. 2. hoc titulo.
5 *Bigamus dicitur etiam qui, vtcumque ignorans adulterium vxoris cognouit, aliter ſi procederes defectus ex infamia, vt* numero 6.
7 *Bigamia irregularitas verius eſt, vt contrahatur, ſi vir cognouit vxorem ab alio vi cognitam*, n. 8.
9 *Bigamus verius eſt, vt dicatur vir qui compulſus, vt redeat ad ſuam vxorem adulteram, eam cognouit*, vt num. 10. 11. & 12.
10 *Bigamia apta eſt oriri ex facto proprio licito, & meritorio*, vt n. 11.
11 *Iudex qui tenetur iuxta leges iudicare incurrit irregularitatem ex facto ſibi licito.*
13 *Bigamus eſt maritus primus, qui exiſtimatus mortuus cognouit vxorem propriam iam cum alio nuptam*, vt num. 14. *etſi compulſus ſit à Iudice rèdeat ad dictam*, vt numero 15.

AD primam difficultatis partem, etſi affirment Sa, verb. *irregularitas bigamia n.* 3. 1
Petrus Ledeſma *de matrim. quaſt.* 66. *art.* 3. *col. penult.* excuſari à bigamia ita contrahentem; quia hic nec eſt delictum, nec dolus, ſed verius eſt, vt patebit ex hic propoſitis quæſtionibus, & ex adductis *ſupra in Rub. & cap.* 1. talem viduam ducentem, quam exiſtimabat virginem eſſe bigamum & irregularem, ſi matrimonium cum ea conſummat; quia hæc irregularitas, vt patet *ex cap. debitum*, hic contrahitur ob defectum ſignificationis Sacramenti, qui poteſt æquè inueniri, ſiue ſcientia, ſiue ignorantia adſit: ita in terminis Gibalinus *de irregul. cap.* 3. *quaſt.* 4. *num.* 9. *in fine*, Caſtrus Palaus *diſp.* 6. *punct.* 8. *num.* 6. cum aliis, & Leander *de irregul. tract.* 2. *diſp.* 6. *quaſt.* 14. dicentes quod nec ignorantia viri viduam ducentis excuſabit ab irregularitate, vt ſi v. g. ipſa falsò iuraret ſe virginem eſſe, & à priori marito minimè cognitam fuiſſe.

Ad ſecundam quæſtionis partem, an qui vxo- 2
rem poſt adulterium cognouit, & de illo, qui ſciens illam fuiſſe adulteram cognouerit? Et cum iſte caſus habeatur expreſſus *in cap. ſi cuius* 34. *diſt.* quod eſt ex Concilio Neoceſarienſi *cap* 8. vbi communiter DD. & ſiat nonnulli DD. diſtinguentes inter publicè adulterantem, aut ſecretò; adhuc licet Gibalinus *de irregul. cap.* 3. *quaſt.* 4. *num.* 12. & 31. ex Sa *ſupra num.* 2. & 3. Petr. Ledeſma *cap.* 31. *de matrim. concluſ.* 6 Innocent. Rebuff. doceat vt maritus, qui ſolus ſciens eius vxorem adulteram eſſe, eam cognouerit, non contrahat bigamiæ irregularitatem; ſolùm tamen ex infamia, ſi adulterium fuerit publicum, non ſi occultum.
† Nihilominus ex proximè dictis reſpondeo il- 3
lum contrahere bigamiæ irregularitatem, etiam ſi adulterium fuerit, quod nemo alius, quam adulter, & maritus ſciens, & illa vxor: ſic DD. communiter *in dict. cap. ſi cuius, & cap ſi Laici* 34. *diſt.* quia vir cognoſcendo vxorem ſuam ab alio corruptam, efficitur maritus corruptæ, iudicaturque, ac ſi cum corrupta ab alio contraxiſſet, vt diximus *quaſt. præcedenti*, ita etiam Thomas Sanchez *dict. lib.* 7. *de matrim. diſp.* 84. *num.* 15. cum vtroque Soto, Ledeſma, Henriquez, Lopez, Toledo, vſque ad 50. tam ex Theologis, quàm ex Iuriſtis, quibus adhærent Suarez *de cenſ. diſp* 49. *ſect.* 3. *num.* 6. & 7. Saytus *cap.* 3. *num.* 19 Reginald. *cap* 30. *in praxi num.* 82. Bonacina *diſp.* 7. *quaſt.* 2. *puncto* 5. *num.* 12. Auila *dicta p.* 7. *diſp.* 8 *dubio* 1. Cornejo *diſp.* 10. *de irregul. dubio* 2. *q.* 4. Pellizar.

dict.

dict. quaſt. 32. *num.* 86. Caſtrus Palaus *tom.* 6. *diſp.* 6. *q.* 18. Bauniј *tract.* 11. *de irregul. q.* 12. §. *tertio contingit pag.* 60. Layman. *lib.* 1. *Tocol. Moralis tract.* 5. *p.* 5. *c.* 6. *n.* 3. & alij communiter, adiunges quæ dixi *in c.* 1. *hic q.* 2. *verſ. ad quintam.*

4 Et quia horum omnium fundamentum eſt adductum *hic ſub verſ. ad primam*; ideò etſi in adultera ignorata à marito, dicant non procedere dictam bigamiæ irregularitatem gloſſa *in cap.* 2. *hoc tit. verb. in bigamus*, Rebuff. *de pacific. poſſeſſ. n.* 194. Gregorius Lopez *in l.* 35. *tit.* 5. *p.* 1. Antonius Cuchus *lib.* 4. *inſt. mor. tit.* 12. *num.* 175. Palacios *in* 4. *diſt.* 27. *diſp.* 4. Sa, Petrus Ledeſma, & alij, quos adducit Sanchez *dict. lib.* 7. *de matr. diſp.* 84. *ſub dict. n.* 15. quia actus ob quem irregularitas contrahitur debet eſſe actus hominis, quatenus rationalis eſt, ac proinde liber, & voluntarius, & iuuant nonnulla, quæ adduxi *ſupra in cap.* 1. *verſ. ad vltimam.*

5 Nihilominus dicendum eſt etiam in prædicto caſu ignorantiæ, ſi vir poſtquam eius vxorem adulteram, cognitam ſciuerit, eam in fide matrimoniali defuiſſe; non inquam ſi vxor moriatur, poſſe illum ad ordines aſcendere ſine diſpenſatione; quia hæc irregularitas non imponitur in pœnam alicuius delicti, aut culpæ, ſed ob defectum ſignificationis Sacramenti, qui reipſa interuenit; quia ſicut ipſa vxor carnem ſuam in plures diuiſit ſic vir illam cognoſcens, cenſetur carnem ſuam in plures diuiſiſſe, & conſequenter contrahere hanc irregularitatem, vt cum pluribus docuit Sanchez *ſupra dicto num.* 15. Suarez, Nauar. & cæteri adducti addentes dictam ignorantiam conferre ad

6 diſpenſationem obtinendam. † Quod non ſic eueniret, quando ex delicto procederet dictus defectus; quia tunc ex alio capite ignorantia liberaret ab irregularitate, quæ potius eſt ex infamia iuxta quæ dixi *in dicto cap.* 1. *q.* 2. *verſ. ad vltimam*; & ita etiam docent Nicol. Garcia cum multis *de benefic. p.* 7. *cap.* 6. *num.* 16. Bellerius *diſquiſit. Cleric. tit. de diſciplina Clericorum* §. 6. *num.* 39. Paulus Comitolus *reſponſ. moral. reſponſ.* 1. *q.* 106. *num.* 3. Campanillus *in diuerſ. Iuris Canon. dicto cap.* 6. *n.* 7. Villalobos *in ſumma tom.* 1. *tract.* 21. *diffic.* 31. *n.* 6. Diana *p.* 4. *tract.* 2. *reſ.* 40. Barboſa *dicta alleg.* 49. *numero* 8. Traſmiera *de polygamia dicta quaſtione* 4. *numero* 19. Thomas Valaſcus *allegat.* 41. *num* 14.

7 Ad tertiam quæſtionis partem, de marito cognoſcente vxorem adulteram, quæ cum alio fornicata eſt, non ſponte, ſed vi præciſa; & quamvis in hoc caſu exiſtiment etiam aliqui non contrahi irregularitatem bigamiæ; quia hæc irregularitas non incurritur niſi ex delicto, aut infamia, quæ non concurrunt in caſu vxoris ſic cognitæ, nec rurſus ex infamia mariti aliqua ſi vis, aut dolus, vxori facta non eſt, inter quos Præpoſitus *in* 3. *p. q.* 5. *de irregul.* & Gibalinus *eodem tract. cap.* 3. *q.* 4. *conſect.* 5. *num.* 29. vbi addit quod ſi talis vis ignoretur, & ſolùm adulterium ſciatur, indeque notetur turpitudine aliqua maritus tandiu irregularis ſit, quandiu illa propudij nota manebit, & vxori famæ non conſuluerit.

8 Nihilominus dici debet, vt hæc contrahatur irregularitas ex bigamia interpretatiua; quia dolus, & vis illa, licet excuſet fœminam à culpâ; non tamen efficit matrimonium illud aptum iam ad ſignificandam coniunctionem Chriſti cum Eccleſiâ, cum hic defectus æquè reſultet, ſiue ex parte vxoris culpa interceſſerit, aut infamia, ſiue non; quia ſolùm ſpectatur factum; non enim hic agitur de vitio promouendi ad ordines, ſed de ſignificationis defectu, quem poteſt pati ignorans vt diximus, & etiam ex copulâ carnali habita ab adultero cum vxore, vi præciſa, & doloſè cognita, vt arguitur ex rationibus, quas cum infinitis refert Thomas Sanchez *de matrim. dicto lib.* 7. *diſp.* 84. *ſub num.* 15. *in fine*, cum gloſſa *in cap. nemo, verb. virgo diſt.* 32. vbi Turrecremata *a num.* 1. Montagna *de bigamia q.* 6. *n.* 5. Henriquez *lib.* 12. *de matrim. cap.* 6. *num.* 10. Mayolus *lib.* 1. *de irregul. cap.* 33. *num.* 6. Palacios *in* 4. *diſt.* 27. *diſp.* 4. *colum.* 4. Viualdus *in Candelabro Sacram.* 2. *p.* vbi *de irregularit. bigamia num.* 7. Campanillus *ſupra dicto c.* 6. *num.* 7. Diana *dicta p.* 4. *tract.* 2. *reſ.* 40. Barboſa *in paſtorali dicta alleg.* 49. *p.* 2. *num.* 10. Suarez *dicta diſp* 49. *ſect.* 3. *n.* 16. Caſtrus Palaus *diſp.* 6. *punct.* 8. *num.* 6. Leander *tract.* 2. *de irregul. diſp.* 6. *q.* 20. Filliucius *tract.* 19. *cap.* 4 *q.* 6. Pellizarius *tom.* 2. *tract.* 7. *c.* 5. *ſect.* 2. *q.* 32. *n.* 36.

9 Ad quartam quæſtionis partem de marito coacto ab Eccleſias per cenſuras, vt coniugatur cum propria vxore adultera? Et viſis adductis *in cap.* 1. *q.* 2. *verſ. ad quartam*, licet negent nonnulli, vt in hoc caſu non ſit bigamus irregularis; eo quod iniuſtè puniretur ob actum, ad quem tenebatur contra *cap. Nabucodonoſor* 23. *q.* 4. & quia eodem actu mereretur vir, & damnaretur & dignus eſſet prœmio, ac pœna contra textum *in cap. ſciendum* 8. *q.* 1. & eadem res contrarios haberet effectus contra *l. qui hominem* §. *vlt ff. ſoluto matrimonio*; & quia vir tunc, non ſibi præiudicat, quin poſſit accuſare vxorem de adulterio; eo quod potius dicatur cognoſci, quàm cognoſcere vxorem, & tandem faciant plura quæ dixi *in cap. litteras de reſtitut. ſpoliat. quaſtione* 2. 3. & 4.

10 Nihilominus probabilius tenendum eſt, vt talis maritus ſit bigamus irregularis, ſiue lite pendente, vel quia nequit adulterium probare, aut ex alio capite compulſus ſit redire ad ſuam vxorem adulteram, quam poſtea cognouerit carnaliter: pro qua ſententia faciunt omnes adductæ rationes de viro ignorante eius vxorem adulteram vel cognitam vi præciſa, non inquam vt diximus requiritur peccatum ad illam contrahendam, ſed defectus matrimonij Chriſti cum Eccleſia, qui oriri poteſt, vt hic ex facto proprio licito: ita docen Sanchez *dicto lib.* 7. *de matrim. diſp.* 84. *n.* 16. cum D. Thoma *in* 4. *diſt.* 27. *q.* 3. *art.* 1. *q.* 3. *ad* 4. & *ibi* Palud Supplem. Durand. Gabriel, Abulenſ. *in c.* 19. *Mathei q.* 72. *ad* 4. Caſtr. *lib.* 2. *de lege pœnali, cap.* 4. Sotus, Veza Cruz, D. Antonin. Petr Ledeſma, Ludouic Lopez, Manuel. Viuald. quos refert & ſequitur D. Thom. Sanchez, & ex iuris peritis gloſſa *in dicto cap. ſi cuius in fine* 34. *diſt.* Hoſtienſ. *in cap. inquiſit. ſtatim in princ. de ſent. excommun.* Cardinalis *ibi num. vnico verſ. quid ſi reddit*, Henriquez *in cap.* 1. *num.* 18. *hoc tit.* & *in cap. ſignificaſti num* 20. *de diuortiis*, & *in cap. fin. num.* 5. *de adulter.* idem Hoſtienſis, *in ſumma hoc tit. q.* 9. Goffred. *ibi num.* 9. Albericus *in dictionario littera B*, verbo *Bigamia littera M*, verbo *matrimonium*, Dominicus Turrecrem. Montagna, Aufrerius, Bernard. Diez, & Salzedus cum eo, Albert. Trotius, Roſella, Supplem. Piſanæ, Angel. Syluestr. Tabiena, Nauarrus, Iulius Clarus, Mayolus, & alij quos refert idem Sanchez *ſupra num.* 17. Gaeta *in cap. ad limina* 30. *q.* 4. *num.* 256. Ioannes Gutierrez *canon. lib.* 1. *cap.* 25. *num.* 5. Flaminius Pariſius *de*

reſign.

reſign.benefic.lib.5. quæſt.3. num. 188. Zenedus *in ſua collect.166.ad decretal.n.fin.* Couarruu.*in clem.ſi furioſus de homicidio 1.p.§.2. verſ.4.* Borgaſius *de de irregul.cap.5.hoc tit.num.*46.Antonius Cuchus *lib.4. inſtit. moral.tit.*12. *n.*365. quibus addo Suarez *dicta diſp.49.ſect.3. in fine*, Auilam *de cenſuris p.7.diſp.8.dubio* 1. *§ tertio modo*, Sayrum *lib.* 6. *cap.3.num.*19.Cornejo *de irregul.dicta diſp.10.dubio* 2. *q.* 4. verſ. *ſed quid ſi maritus*, Leander *dicto tract 2.diſp.6.q.*21.Campanillus *dicto cap.6.num.*8. cum Bonacina,& aliis *dicta alleg.49.ſub dicto n.*10. & alij communiter.

11 Nec obſtant fundamenta contrariæ ſententiæ, per quæ illam ſequuti ſunt Ioannes Audreas, Antonius, & Ancharranus *in dicto cap. inquiſitioni de ſententia excommunicationis*, Gibalinus *de irregul.cap.3.q.4. conſectario 6. num.*30. quam dicunt probabilem Sayrus *dicto lib 6. cap.4. num.*20. Palacios *in 4.diſt.27.diſp.4.col.*4.quia ex iam adductis reſpondeo hanc bigamiam non inducere rationem punitionis, & pœnæ; & ſic mirum non eſſe ſi contrahatur abſque delicto; imò ob actum meritorium, & obligatorium, vt contingit in Iudice, qui cum teneatur pœnam mortis reo inferre iuxta leges nihilominus Irregularitatem incurrit illam inferens; non quidem ex delicto, ſed ex ſignificationis defectu conſurgentem: ita reſpondeot relati pro noſtra ſententia.

12 Nec cætera obſtant, quibus reſpondet Thomas Sanchez *dicta diſp.84.lib.7. de matrimonio n. fine*: namad illud de illo actu non mereri, & demereri reſ pectu eiuſdem reſpondet, quia meretur augmentum gratiæ, & gloriæ, demeretur autem reſpectu irregularitatis dicens quod hoc non eſt propriè demereri, cum hæc irregularitas non ſit pœna, ac proinde hi affectus oon ſint contrarij, & ad aliud dicit longè diuerſam rationem; quia ius accuſandi, amittitur per copulam poſt adulterium habitam; eo quod cum illa ſit actus amicitiæ, præſumatur, ac cenſeatur condonatio iniuriæ, quod haberi nequit, vbi culpa non eſt ſpontanea, ſed præcepto Iudicis coacta; at io caſu noſtro irregularitas procedit, eo quod deficiatur à ſignificatione coniunctionis Chriſti cum Eccleſia, ad quod nihil referre copulam coactam eſſe, reſoluit idem Sanchez, & alij communiter.

13 Ad vltimam quæſtionis partem, de illo, qui cognouit vxorem, quæ ſecundas nuptias celebrauit, exiſtimans maritum fuiſſe mortuum? Et licet Gibalinus *dicto tract.de irregularitate c.3. q.4.conſectario 7.num.*31.teneat oullam contrahere bigamiam; eo quod illud ſecundum matrimonium fuerit inualidum, & illa fœmina noo fuerit facta vna caro cum iſto viro putatiuo, vnitate ſufficienti, ad repreſentandam vnitatem connubij Chriſti, nullumque delictum, aut infamiam interfuiſſe primo marito, nec ipſi vxori.

14 At contraria ſententia etiam in hoc caſu eſt probabilior, & ſequenda ex iam reſolutis in adductis dubiis *hic*, *& q.*1.eo quod iſte primus maritus, qui ab vxore exiſtimabatur mortuus, rediens titulo matrimonij, atque maritali affectu, accedit ad ſuam vxorem ab alio cognitam, & materialiter adulteram, cum etiam in iſto caſu, ſicut in adductis iam conſurgat defectus ſignificationis Sacramenti ex diuiſione carnis fœminæ, quæ de facto pluribus communicata fuit: ſic docent Nauarrus *in manuali dicto cap.27.num.*195.Toletus *in ſumma cap.71. num.*7. Filliucius *dicto tr.*19. *cap.4.q.6.* Bonacina *diſp.7.q.2. puncto 5. num.*11. Leander *de irregularitate dicto tract.2.diſp.6.q.*22. Sayrus *dicto cap.4. num.*19. Suarez *dicta diſp.49. de cenſ.ſect.3.num.*16. qui benè loquitur, concludens ibi per ignorantiam, non materialem actum ſed malitiam eius, reddi inuoluntariam, per vim autem vtrumque; & quod hoc diſcrimen nihil referat ad rationem irregularitatis, vbi commendat videndum Leon. Pap. *epiſt.* 85. *aliàs* 87. *ad Africa Epiſcopos.*

Quare idem Suarez *ibi* Campanillus *diuerſ.Iuris Canonici Rub.6.cap.*11. *num.*8. Barboſa *in paſtorali alleg.49.ſub num.*11.cum Bonacina, & Sayrus clarius exemplificando, dicunt bigamum fieri qui exteras prouincias peragrauit, longiſſimoque tempore à patria abfuit; ita vt probabiliter ferè omnes ſuſpicati ſint ipſum mortem cum vita commutaſſe; indeque licuerit præcedente iudiciu Eccleſiæ, mulieri nubere alteri: nam ſi coonſummato cum ſecundo viro matrimonio, redierit primus, qui abſens erat, ac muliere inſtante ipſe fuerit à Iudice compulſus iterum illi iungi, ſi illam cognoſcat profectò fiat bigamus ex iam adductis. 15

Qvæstio III.

An ſi matrimonium cum vidua, vel corrupta ſit validum iuxta Eccleſia præſumptionem, quamuis in foro exteriori, non ſit tale, incurratur irregularitas bigamia interpretatiua? Et an ſi de facto cohabitet vir cum ſua vxore adultera, ſi amplius non cognoſcat, & de aliis remiſſiue.

Svmmarivm.

1 *Sponſalia inualida ex ſe ex præſumptione Eccleſiæ ſuper valore eorum, inducunt publicæ honeſtatis impedimentum*, n.3.

2 *Bigamia irregularitas, nec interpretatiua incurritur, quando quis contrahit cum vidua, vel corrupta, matrimonium inualidum ex ſe, etſi validum præſumptione Eccleſiæ* num.4.

3 *Matrimonium iniri cum conſanguinea prioris ſponſa de futuro, aduerſatur publica honeſtas.*

AD primam quæſtionis partem, repetitis quæ dixi *hic*, *q.3.* & aliis *ſub Rub.* iam breuiter dico, quod etſi affirment aliqui propter rationes adductas in præcedentibus quæſtionibus, & per alias, quas congerit Thomas Sanchea *de matr.p.7. diſp.83. ſub num.6.* cum in caſu ſequenti, nempè ex ſponſalibus, qoibus deeſt internus conſenſus, tamen in ſolo foro externo, & quoad Eccleſiæ præſumptionem valida ſunt; proinde oritur impedimentum publicæ honeſtatis in vtroque foro eo quod illud ſit inductum ob publicam indecentiam, quæ in eo caſu reperitur, perinde, ac ſi ſponſalia eſſent valida, cum iuxta hominum, quos cordis interna latent, ſint valida, & faciunt aliqua adducta *in Rub.q.* .verſ.*ad ſecundam*, & verſ. *ad tertiam*.eamque ſententiam in propoſito caſu, docent Paludanus *in 4.diſt.17.q.4. art.3. num.*20. 1

&

& art.4.n.29 Supplem.Gabriel *ibi q.3. art.3. dubio 2.* Tabiena verbo *bigamia q.5. in fine*; idque in vtroque foro affirmant Palud.& Supplem Gabriel,*ibi* exemplificantes,vt ſi cõſenſus fuit fictus, vel ante Concilium,ad fuit copula animo fornicario. Et faciunt rationes adductæ *hic q. 1. verſ. ad ſecundam*, quæ faciunt multum probabilem hanc doctrinam.

2 At verius, & probabilius eſt non incurri bigamiam, cum non præxiſtet impedimentum, quod de iure non ſortitum effectum iuxta quæ dixi *ſupra q.1.hic,verſ.ad ſecundam*,ex verſ.*nihilominus*: quare docent DD. quod ſi vitium corruptionis fœminæ occultum eſſet, aut id matrimonium; ita vt ſine ſcandalo poſſet ille ad ordines promoueri, non indigeret diſpenſatione, vt in ſimili docuit idem Sanchez *dicto n 6. & diſp.84. n.12.* vbi in terminis ſic habet, & Henriquez *lib.12. de matrim.cap.6.n.9.in comment.littera T.* Vioald. *de* 3 *Sacram.2.p.vbi de bigamia, n.8.* † Nec obſtat ratio contraria, quia ſponſalia id impedimentum pariunt; eo quod publicæ honeſtati aduerſetur initi matrimonium cum cõſanguinea prioris ſponſæ de futuro, quæ inhoneſtas reperitur, quoties in exterioribus ſunt vera ſponſalia, & ſolùm ob de- 4 fectum conſenſos irrita ſunt, † quod in bigamia non contingit, non enim ea oritur hic, enim tantùm irregularitatem inducat ob defectum ſignificationis matrimonij Chriſti cum Eccleſia, qui non reperitur, vt ſæpè diximus, quoties matrimonium non eſt omnino copula conſummatum per dicta *in Rubrica dicta q.1. verſ. ad ſecundam*, & verſ. *ad tertiam.*

5 Ad ſecundam quæſtionis partem, quæ deſeruit pro intellectu quæſtionis 2.de merito commiſcente ſe cum adultera, & aliorum non conſummantium matrimoniom; etſi ad ſecundas nuptias conuolent, iuxta quæ aduertunt DD. *in cap. debitum ſtatim ſequenti*, & iuxta quæ repetita ſunt *in Rubrica, & in cap.1. & hic*, breuiter reſpondeo ex communi DD.ex D.Thoma *in 4.diſt.27.q.3.art.1. quæſtiunc.3. ad 4.*& Suarez *de cenſ. diſp.49.ſect.3. num.14.in fine*, vt bigamiæ interpretatiuæ irregularitas ceſſet quando vir vxorem adulteram amplius non cognouit; quia tunc corruptio vxoris nullo modo cadit ſub actu matrimoniali ipſius viri, & quod merito comparetur in hoc caſu illi, qui matrimonium ratum contraxit cum corrupta ab alio, quod cum illa non conſummauit, iuxta illa, quæ dixi *ſupra in Rub.q.1.verſ. ad ſecundam* vbi probaui, quod ad contrahendam bigamiam requiritur, vt vtrumque matrimonium ſit conſummatum.

QVÆSTIO IV.

An Polygami delictum propter ſuſpectam hæreſim priuatiuè ſubiaceat Tribunali Inquiſitorum, etſi Reus ex ſolo duplici, præuentus fuerit, vel ab Eccleſiaſtico, vel à Laico Iudice? Et an ſine metu irregularitatis poſſint Curiæ ſæculari tradere illum, alio delictum irretitum, ſiue Familiares delinquentes, qui nequeunt potiri foro inquiſitionis?

SVMMARIVM.

1 *Polygamus præuentus in carcere à Iudice Laico vel Eccleſiaſtico remittitur Inquiſitoribus, & numeris ſequentibus, & à num.24.25.26.* & 27.

2 *Sentire malè videtur de Sacramento matrimonij, qui duas ſimul viuentes ducit ſibi vxores, &* n.9.

3 *Inquiſitores nonniſi probabita, & viſa ſufficienti informatione ex libro Parochiarum atque ex dictis teſtium, quibus conſtet de duplici matrimonio contracto cum duplici vxore viuente, nequeunt incarcerare nec procedere in Polygamum denunciatum*, n.4. & 5.*vbi quando ſola informatio per teſtes ſufficiat alia*, n. 6.

4 *Polygamum remittunt Iudices, vel Laicus, aut Eccleſiaſticus præuenientes, & incarcerantes ad carceres Sancti Officij vna cum proceſſu originali.*

6 *Polygamum ſe negans, quando non adeſt ſufficiens informatio, quid faciendum ab Inquiſitoribus.*

7 *Vxoris primæ ſuperuiuentia probari debet à Fiſcali Sanctæ Inquiſitionis, etſi non dum vir ſecundo nubens probauerit eius primam vxorem morte præuentam fuiſſe, etſi iam ex tali facto dicatur vir ille inquiſitionis reus*, vt n.8.

9 *Polygami cognitio, & punitio priuatiuè ſpectat ad Tribunal Sanctæ Inquiſitionis in Regno Hiſpaniæ propter ſuſpectam hæreſim, etſi de iure communi pertineret ad Iudicem Laicum, vel ad Eccleſiaſticum*, vt n. 10. & n.45. & n.60.61. & 62.

11 *Sentire malè de Sacramento aliquo ille dicitur qui aliter ſentit, aut docet, aut vtitur quam quod S.Romana Eccleſia prædicat, & obſeruat, qui excommunicatus eſt, vt hæreticus cenſetur*, & n. 13. & 14.

12 *Matrimonium eſt vnum ex ſeptem Sacramentis Eccleſiæ, quod eſt coniunctio vnius maris cum vnica fœmina*, n.15.

13 *Factis plus ſolet demonſtrari, quam verbis dici.*

14 *Chriſtianæ fidei inimicum eſt, quem ſimul multas vxores habere*, n. 16.

16 *Nuptias binas contrahere eodem tempore factum eſt hæreticale*, n.17.36.& 44.

17 L.fin.de ritu nuptiarum.

18 *Vxores plures cuiquam nunquam licuit habere, niſi aliquando ex diſpenſatione Diuina, explicatur*, n.19.& 20.

19 *Aliquid contra ius naturæ tripliciter dicitur.*

20 *Polygamia quali modo dicatur contra ius naturæ.*

21 *Solicitantis in confeſſione crimen, quod ante Bullas Pontificias puniebant Epiſcopi, ſibique ſolebant reſeruare, iam Bullis Pontificiis ſubiicitur Inquiſitoribus, propter ſuſpectam hæreſim*, vt n.22.

23 *Polygamus non tam luxuria inſtigatus, quàm abutendi Sacramenti matrimonij ſecundam duxiſſe cenſetur.*

24 *Inquiſitores priuatiuè ad Laicos etiam præuenientes incarcerando puniunt Polygamos.*

25 *Opera, per quæ aliquis diſſidet à communi vita, & conuerſatione fidelium, aut ab Eccleſia probatis ritibus, aut à receptis patrum doctrinis, & præceptis, aut hæreſim inducunt, aut hæreſis ſuſpicionem.*

26 *Hæreſis cognitio eſt omnino Eccleſiaſtica*, n.64.

27 *Epiſcopus, vel eius Vicarius, non per ſe, ſed vna cum Inquiſitoribus cognoſcit de hæreſi, aut ſuſpicione hæreſis, & qualiter concurrat, quando* n. 28. & 29.

29 Clem. 1. de hæret. *qualiter*, practicetur.

30 *Inquiſitores, aut Epiſcopus prius citando hæreticum, vter eorum præferatur de iure in cognoſcēdo. Quid in inquiſitione Hiſpanica?*

31 *Edicto in hæreticos, Epiſcops non promulgant, ſed Inquiſitores.*

32 *Polygamia delictum pluribus rationibus ſuadetur eſſe mixti fori iudicis Laici, aut Eccleſiaſtici, non vero Inquiſitorum* n. 33. 34. & 35. *ſed non ſic, vt contra nonnullos, adductos,* num 40.

33 *Inquiſitores non ſe intromittent in cognoſcendo de diuinationibus, ſortilegiis, & vſuris non ſapientibus hæreſim.*

34 *Polygamia ſolet potius à Rusticis patrari libidine, aut cauſa lucrandi dotem, vt ſolent interrogati ab inquiſitoribus reſpondere, & quod non ſentiunt male de fide, & Sacramento expenditur,* à n. 50.

35 Cap. accuſatus §. ſanè de hæret. lib. 6. num. 36. 37. 38. & 39.

36 *Hæreticus tantùm ille dicitur, qui circa ea quæ ſunt fidei errat per intellectum, & pertinaciter adhæret errori.*

37 *Accuſatus de hæreſi per teſtes, vel aliter conuictus negans ſe hæreticalia dixiſſe, vel credidiſſe, etſi aſſerat ſe credere aut credidiſſe quod credit Eccleſia, condemnatur, vt hæreticus.*

38 *Hæreſim manifeſtam pariunt baptizare imaginem, rebaptizare puerum.*

39 *Vxorum plurium contractus ſapit hæreſim manifeſtam, & quare?* à n. 46.

40 *Polygamum præuentum a Iudice Laico, remittendum eſſe Inquiſitoribus, vt torqueant ſuper intentione, & abiurare faciant; deinde reſtituendum Laico, qui præuenit, vt puniat illum ſuper Polygamia, dixerunt Gemuenſ. & Franchis, ſed non benè,* n. 42.

41 *Polygamiæ crimen variis pœnis, legibus Imperatorum punitur, & Iure Caſtellæ ſigillatur Polygamus in fronte, ferro igneo, explicatur,* à n. 44. & 45.

43 *Sortilegia, & diuinationes hæreſim ſapientes, ſpectant ad tribunal Sanctæ Inquiſitionis priuatiuè, ſecus ſi non ſapiunt, vt* n. 45.

44 L. eum qui duas cod. de adulteriis.

43 *Leges ciuiles contra ſortilegos, & diuinatores inſurgunt acriter.*

46 *Dæmonum inuocatio ad tentandum pudicitiam mulieris non ſapit hæreſim, nec eſt de iuriſdictione Inquiſitorum, ſed ordinarij Iudicis.*

47 *Amoris cauſa facta in ſortilegiis, & incantationibus ad captandas puellas non ſunt prauitatis hæreticæ.*

48 *Inuocatio Dæmonum, vt quis ſciat futura ſapit hæreſim.*

49 *Dæmones inuocare, & eos conſulere, etiam ſine adoratione; & exhibitione honoris, eſt hæreticale ſortilegium.*

50 Cap. firmiter de ſumma Trinitate, & fide Catholica, n. 51.

51 *Ruſticitas, & idiotiſſimum non excuſant à facto hæreticale nuptias binas eodem tempore contrahentem cum pluribus vxoribus.*

52 *Minores rationis compotes non excuſantur ab obſeruantia legis naturalis, & Diuinæ, vt in Sacramentis, & articulis fidei, etſi mitius puniantur, quam maioris ætatis, vt* num. 53.

54 *Uxorem ſecundam contrahens exiſtimans primam mortuam ex longiſſima abſentia mitius punitur, ſed non excuſatur a facto hæreticale, vt* n. 59. 65. & 66.

55 *Binas nuptias contrahens palam, aut ſecretè, quoad excuſandam Polygamiam non differt,* n. 56. & 57.

56 L. fin. ff. de ritu nuptiarum.

58 *Polygamus traditus à iudice Laico, non ex eo, quod torqueatur ab Inquiſitoribus ſupra intentione, purgat omnino delictum, manet enim poſt torturam factum hæreticale purgandum abiuratione, & aliis pœnis.*

59 *Abſentia longa Polygamum non excuſat, cum ſemper ſecunda vxorem ducendo in dolo ſtet.*

60 *Polygamus in inquiſitione Romana, eſt vehementer ſuſpectus de hæreſi, in Inquiſitione Hiſpanica de leui tantum, qualiter intelligatur,* à n. 61.

63 *Polygamia proceſſus, etſi captus ab Epiſcopo, qui aliàs de Iure habet cognoſcere de omnibus cauſis, nequit ab illo proſequi ſine Inquiſitore, & quare* n. 64.

64 *Cauſæ Inquiſitoribus delegatæ, ſemper intelliguntur delegatæ priuatiuè quoad Iudices Laicos, quoad Epiſcopos qualiter in praxi?*

65 *Poligamus ſe denuncians Inquiſitoribus antequam ſit teſtificatus, non includitur in carceribus ſecretis Sancti Officij, ſed in particulari domo, dum cauſa agitur.*

66 *Polygamus Plebeius qualiter puniatur, ſi excuſationem aliquam habeat?*

67 *Binas nuptias ſimul contrahens, eſt ſuſpectus de fide, etſi neutram vxorem carnaliter cognoſcat.*

68 *Sponſalia contrahens bina cum duabus ſimul, ſi eis copulet, num ſit Sanctæ Inquiſitionis reus, vt* n. 69. 70. *fallit* n. 71. 72. 73. 74. 75.

70 *Sponſalia ſecundò celebrans ſolutus a priori non ſit bigamus.*

71 *Sponſalia ſecundò probans celebraſſe cum pacto expreſſo non contrahendi, niſi poſt mortem alterius, non ſubditur inquiſitioni, nec qui tantùm tractauit de ducenda alia, viuente prima in noſtra Inquiſitione Hiſpanica, vt* num. 72.

73 *Sponſalia bina de futuro contrahentes ſine copula, non ſunt inquiſitionis rei,* & n. 74. *De praxi Romana, & Hiſpanica,* n. 75. 76.

75 *Polygamia vera in noſtra Hiſpania tantum eſt, quæ punitur ab Inquiſitoribus abiuratione de leui, quæ pœna ceſſat in Polygamia attentata, vt* n. 76.

77 *Sacerdos in ſacris, & Monachus profeſſus, nuptias contrahentes, rei ſunt S. Officij.*

78 *Conſulens alicui, vt binas nuptias contrahat punitur, vt ipſe Polygamus in S. Officio.*

79 *Mandans binas contrahi nuptias, & Procurator, qui nomine illius, quem ſcit vxoratum puniuntur in S. Officio, vt ipſe Polygamus.*

80 *Teſtes falſi quorum depoſitione quis ad Polygamiam conuolauit, puniuntur in S. Officio, vbi quid, ſi neget teſtis ſe depoſuiſſe coram Notario Eccleſiaſtico, facient Inquiſitores.*

81 *Plygama mulier punitur in Sancto Officio æquè ac Polygamus.*

82 *Vir*

82 *Vir ſolutus ſcienter, ducens in vxorem ab alio maritatam, eſt reus Sancti Officij contra Canteram, niſi ignoranter fecerit*, n. 83.

84 *Philipi IV. Regis decretum declarans polygamia delictum, pertinere ad inquiſitionem.*

85 *Diſpenſationes præſeruatiuæ, ſiue præuentiuæ, vt quis non incidat irregularitatem quæ, & quid operentur*, & n. 85. & 86.

86 *Inquiſitores, & cæteri miniſtri Sanctæ Inquiſitionis tradentes hæreticos comburendos Curiæ ſæculari præſeruati ſunt diſpenſatione Pontificum præſeruatiua ab irregularitate, etſi tutius cum proteſtatione fiat*, num 87. *quid in praxi*, n. 90. & *quare* n. 91.

88 Cap. nouiſſimis de verb. ſignif. explicatur.

89 *Conarruuias docuit praxim, vt Inquiſitores damnarent reos inquiſitionis tradendos Curiæ ſæculari coram laico, ſed non benè, vt* num. 92.

91 *Proteſtari non tenentur Inquiſitores dum tradunt reos hæreticos comburendos Curiæ ſæculari, vt effugiant irregularitatem.*

92 *Inquiſitores, & Iudices Eccleſiaſtici tradentes Reos Laico Iudici non cooperantur ad mortem nec ſunt cauſa proxima mortis, aut mutilationis.*

93 *Barones Regni Valentiæ non ſunt admittendi per inquiſitores ad familiaturas Sancti Officij iuxta pragmaticam illius Regni.*

84 *Familiaris Sancti Officij in Regno Valentiæ auxilians in aliquo bannitum, amittit forum inquiſitionis.*

95 *Familiaris delinquens, ſi præuentus ab inquiſitoribus non poteſt gaudere foro inquiſitionis videtur vt poſſit tradi Iudici Laico, vt puniatur ſine metu irregularitatis*, n. 96. & 97. *ſed verius contra*, à n. 99.

96 Bulla Greg. XIV. de immunitate Eccleſiaſtica gaudenda.

97 *Curia ſæcularis nequit extrahere reos ab Eccleſia ſine conſenſu Eccleſiaſtici Iudicis, aut interuentu perſonæ Eccleſiaſticæ.*

98 L. 20. tit. 11. lib. 4. recopilat. *cum eius concordia non liberat ab irregularitate.*

99 Cap. ſententiam ſanguinis, ne Clerici, vel Monachi.

100 *Inquiſitores incarcerantes rigidè delinquentes, ſi inde mors contingat, incidunt irregularitatem.*

101 Cap. ſi Iudex Laicus de ſent. excommunicationis lib. 6.

102 Cap. tua nos de homicidio.

1 QVia hæc diſceptatio torſit admodum interpretum ingenia temporibus retro, etſi iam in praxi viderim abſque ſcrupolo valliſoleti; item & hic matriti, vt cumque præuentos in carceribus reos, etſi ob aliud delictum quando contingit peti ex cauſa duplicis matrimonij, vel ab Inquiſitoribus illius tribunalis, aut ab Inquiſitore huius Curiæ, tunc Iudices Regij vulgò *los Alcades de Corte* ſine obice remiſiſſe omninò, ſubtrahentes ſe à cognitione, & punitione illius delicti ſpectantes ſolùm poſt punitum reum in ſancto tribunali illius reſtitutionem ad carceres laicos, in quibus præuentus erat, vt ſi ex alio delicto proceſſaretur, v.g. homicidio, latrocinio, &c. aliavè cauſa ciuili, ſic contra reſtitutum iudicium; ita tamen vt ſi fortè ex ſolo delicto duplicis matrimonij præuentus in carceribus foret, omninò inhibitus nunquam ſemel punitus ab inquiſitoribus poſſe incarcerari, vel ab Epiſcopo, vel à Iudice Laico quantumvis graui, vt iterum ſuper eodem delicto puniretur.

Vnde cum occaſione textus noſtri in verſ. *Comitatur infamia, qui duas ſimul habet vxores*, n. 2. & 3. Barboſa *hic* dicat, vt videatur malè ſentire de Sacramento matrimonij; indeque contra eum tanquam ſuſpectum de hæreſi procedere inquiſitores ſanctæ inquiſitionis: ſic probans cum Perez *ad leg. ordinam. tit. 1. lib. 5. pag. 44. in fine*, Menochio *de arbitr. caſu* 240. *n.* 114. *lib. 5. de præſumpt. præſumptione 6. n. 27.* Nauar. *ſub tit. de hæreticis conſ. 1. n. 8.* Azeued. *in l. 5. n. 3. tit. 1. lib. 5. noua recop.* Gutierrez *in pract. lib. 2. q. 8. n. 1.* Farin. *in praxi crim. p. 5. q. 140. n. 24.* Emanuël. Doualle *de incantatione, & empſalm. ſect. 3. c. 1. n. 14. in princ. & c. 3. n. 5.* Ideò cū hic agamus in textu noſtro non tantùm de bigamo, qui duas ſimul habet vxores viuas in propoſito, & hic inquirendum de prædicto dubio. 2

Quod præhabita ſufficienti informatione recepta à Dominis Inquiſitoribus. debet conſtare antequam, vel apprehendant polygamum, ſeu præcipiant extrahi à carcere Epiſcopi, vel Laici Iudicis, & vt ſufficienter fiat praxis quotidiana Sancti Officij docet, ad fundandā contra polygamos intentionem, primo loco probanda eſſe duo matrimonia contracta, teſtibus, & libris Parochiarum, vbi contracta fuere coram Parocho, & teſtibus, deſumpta fide ex illis compulſando partitas vtriuſque matrimonij, aſſumendo teſtes cuiuſque matrimonij inſtrumentarios, qui præſentes fuerunt, & inſimul cuiuſque Parochi, qui contrahentes binas nuptias velarunt: nam de omnibus ſingulis curant miniſtri pro S. Officio informationem capientes, quæ præſentata, viſa, atque conſiderata, vt ſolet admodum contra cæteros delinquentes in fidem Catholicam: tum Domini Inquiſitores petunt inquiſitionis reū ad ſe pertinentem, quem mittunt Epiſcopus, ſeu Iudices Laici, tradendo illū miniſtris S. Officij, qui cum mandato tribunalis comparent. † Et tunc non ſolùm iudices illi, aut eorum quilibet, tranſmittunt reum, verùm proceſſum originalem informatiuum quem fabricarint ſuper duplicis matrimonij cauſa aut alia qualibet fidei, nulla de proceſſu tali copiā ſiue notula remanente apud Notarium Epiſcopi, aut Tabellionē Laici: nam quoad illos omnes, talis cognitio ſopita, atque ſepulta fuit in perpetuum; ita vt tantùm illis reſtet proſequi aliam cauſam extra fidem, ſuper qua detento in carceribus reum incæpiſſent cognoſcere, quæ tunc temporis, dum de cauſa fidei cognoſcit, ac punit, inquiſitionis Tribunal ſuſpenſa relinquitur ſub ſilentio; quouſque perſonæ delinquentes, fiat reſtitutio illi Eccleſiaſtico Iudici, aut Laico, è cuius carcere, mandato S. Officij extractus fuit propter fidei cauſam; & quatenus ad proximè dictū de Epiſcopi iuriſdictione in polygamos, diſtinguens, vt infra in verſ. *ſecunda* n. 26. & 64. 3 4

Nec inſimul præciſè requiritur, quod præ habita polygamiæ informatio compleatur teſtibus ocularis, & partitis librorum Parochiarum; quia ſi fortè conſtito de identitate perſonæ delinquentis vnum ex illis matrimoniis nequeat libro Parochiæ probari, vel vtrumque; quia libri deperditi fuere, vel quia Parochi fidem in illis non fecerunt de tali matrimonio contracto; tunc quidem ſufficiet informatio ſola per teſtes integræ fidei: nam cum agatur de validitate vnius matrimonij, & inualiditate alterius declaranda, per quam eſſet (ſi non 5

per validiſſimos teſtes, ac omni exceptione maiores de tali duplici conſtaret ad incarcerandum reum Polygamiæ) procedere: de quo puncto, optimè collega noſter litteris, & prudentia conſpicuus, harumque materiarum inquiſitionis antiquus profeſſor D. D. Didacus Garcia & Traſmiera; electus nunc Epiſcopus Zamorenſ. *in tract. de polygamia, quæſt. 4. per totam*, ad vnguem, explicans Genuenſ. *in praxi Archiepiſcop. Neapolitana, cap. 21. num. 24.* Cæſar Carena *de officio inquiſit. p. 2. §. 9. tit. 5. de Polygamis*, & alij penes eos, nouiſſimè Bordon. *de officio inquiſit. cap. 22.* vbi ex *num. 75.* ponit qualiter polygamia probetur modo ſcilicet dicto; ad quod præter prædictos teſtes de contracto vnoquoque matrimonio ſolent miniſtri examinare vxorem ſinguli matrimonij, & vicinos loci, vbi inhabitauit reus cum vnaquaque vxore tractans matrimonialiter.

6 Et clara de prædicta praxi teſtatus Diana *p. 4. tract. 7. reſ. 4.* verſ. *nota primo*, in tantum procedere firmat quod licet reus ſeipſum detulerit, ſit nihilominus probandum duplex illud matrimonium per legitimos teſtes, aut teſtimonium authenticum de libro Parochi; & quod ſatis eſt, vt dicant teſtes mulierem habitam fuiſſe pro vxore rei, illumque eam tractaſſe, vt communiter ſolent aliæ vxores tractari, ſcilicet vidiſſe eos euntes ad Eccleſiam, & inde venientes, & in vna domo ſimul viuere, vt coniuges: & addit Bordon. *de officio Inquiſitorum, num. 78.* quod ſi quando per libros Parochorum, vel per inſtrumenta dotalia non probatur duplex matrimonium, & vnicus ſit tantum teſtis probans primum, & ſuperuiuentiam vxoris tempore ſecundi matrimonij, reus neget dictum primum matrimonium, aut ſuperuiuentiam vxoris, tortura ſubiiciendus ſit, etſi adhuc perduret in negatiua matrimonij, ſit dimittendus, ſi nihil aliud contra ipſum obſtat; quia per torturam rigoroſam euacuauit probationem illius vnici teſtis; ſed ſi fateatur illud primum, neget tamen ſuperuiuentiam, teneatur tunc probare eius mortem contigiſſe ante celebrationem ſecundi matrimonij; non enim ait, vnicus teſtis ſufficit, ſed duo neceſſarij ſunt omni exceptione maiores ad elidendum dictum prioris teſtis fauore Fiſci contra prætenſum reum producti; & apud nos non ſufficit primi matrimonij teſtis vnus, etſi non torqueatur ex dictis *infra* in fine.

7 Quod ſi probato ſecundo matrimonio legitimè celebrato, reus deprehenſus eſſet nondum ab eo, probata morte primæ vxoris, iuxta terminos textus *cap. in præſentia de ſponſalibus, & in cap. Dominus de ſecundis nuptiis*; nihilominus ex parte Fiſci Sanctæ Inquiſitionis neceſſario requiritur probatam eſſe ſuperuiuentiam primæ vxoris tempore, quo cum ſecunda in facie Eccleſiæ, ſeu ritè matrimonium cum alia celebrauit reus, aperta eſt Sancti Officij praxis, quæ ex dictis colligitur; quia præter quam quod crebriori calculo DD. ſi reus non præmiſſa praxi illorum iurium, teſte ſaltim vno fide digno de viſu mortis primi coniugis, ac famæ publicæ aliis examinatis, qui deponant de
8 morte illius. † Aliter contrahens ſecundò, non certus de morte ſui primi coniugis, deſinat certiorari de morte, ſit iam Sancti Officij inquiſitionis reus, vt docet Farinac. *de hæreſi q. 178. n. 71.* verſ. *nec exempla per eum adducta* Maſſin *in praxi S. Officij p. 9. aſſert. 43. prima impreſſionis*: idem Cæſar. Carena *dict. p. 2. §. 4. tit. 5. n. 27. 28. & 29* contra Simanchas *de cathol. inſtit. tit. 40. de matrimonio num. 3.* verſ. *quid ſi ob longam abſentiam*, & Gutierrez *pract. quæſt. lib. 2. q. 8. n. 3.* verſ. *hac quamvis rectè procedere*, Matienz. *lib. 5. recopilat. tit. 1. l. 5. gloſſa. 2. n. 4.* nam ita contrahens ſecundum matrimonium exponit ſe morali periculo Polygamiam committendi, & Sacramẽto matrimonij abutendi, teſtatus ſic practicatum Cremonæ ipſe Carena in ſimilibus caſibus, & adhuc vt contra illũ Sanctum Tribunal procedere valeat, vt debet ex parte fiſci certo, & modo dicto probari ſuperuiuentia primi coniugis, vt idem Carena teſtatur, *dicto §. 9. n. 54. concludens*, cum D. Matienz. *dict. tit. 1. lib. 5. l. 5. gloſſa 3. n. 8. recopil.* ad prædictum effectum, de quo agitur, non ſufficere probari ſuperuiuentiam alterius coniugis ex præſumptione, quod quilibet præſumitur viuere centum annis.

Quibus præmiſſis, & aliis, quæ hic poſſent 9
adiici pro apparatu ad hanc difficultatem firmandum eſt iure, & ratione, etiam ſecluſa praxi pro Sancto officio allegata, vt nec Epiſcopus quantumvis de iure communi iudex competens ſit ad cognoſcendum contra hæreticos, vel ſuſpectos de hæreſi, nec vllus alius ex iudicibus laicis poſſit, ac valeat cognoſcere, vel contra virum, vel contra mulierem Polygamos in Regnis Hiſpaniæ, ac cæteris, vbi Bullis Pontificiis datum eſt à ſummis Pontificibus priuatiuè cum excluſione ad omnes alios iudices cognoſcere, ac punire dictos hæreticos, aut de hæreſi ſuſpectos; & ſic nec Polygamos; eo quod Polygamus ſit de hæreſi ſuſpectus, præſumitur namque malè ſentit de Sacramento matrimonij, & tenere licitum eſſe plures vxores ſimul ducere, pro vt ſentiebant Anabapt. Lutherus, & Spurciſſimus Mahometus.

Hinc Scacia, *de iudiciis cauſar. lib. 1. cap. 12.* 10
num. 55. probat quoad iudices laicos hoc delictum cognoſci, atque puniri priuatiuè ab Inquiſitoribus, & Anton. Souſa *in aphoriſm. inquiſit. lib. 1. cap. 35. num. 18.* dixit, ſtando in iure communi culpa contrahentium binas nuptias ad vtrumque iudicem Eccleſiaſticum, & ſæcularem ſpectabat; nunc autem ad ſolos Inquiſitores, & quod extat declaratio ſummi Pontificis ad Inquiſitorem Luſitaniæ.

Et comprobatur, nam cum ille dicatur malè 11
ſentire de Sacramento aliquo Eccleſiæ, qui de eo aliter ſentit, aut docet, quod ſancta Eccleſia Romana prædicat, & obſeruat, & iſte ſententiam excommunicationis incurrat, & vt hæreticus cenſeatur, *cap. ad abolendam in principio de hæret. & in cap. accuſatus §.* cum vero ibi: *ſeu in Eccleſiæ*
Sacramento errauerit eodem tit. lib 6. † Ergo cum 12
matrimonium ſit Sacramentum verè, & propriè ex ſeptem legis Euangelicæ Sacramentis, vt de fide definitum eſt in Concilio Trid. *ſeſſ. 24. de reform. matrim. Canon. 1.* & vt latè, & cum multis probant hanc Catholicam veritatem, & ſine hæſitatione, Tertulian. *de exhortatione ad caſtitatem c. 1.* verſ. *vno matrimonio*, Iſidorus Hiſpalenſ. *de Officio Eccleſ. lib. 2. c. 19.* latè Iudoc. Coccin. *tom. 2. Theſauri Catholici lib. 9. art. 2.* & alij citati à Barboſa *in dict. Trid. & in dicto cap. ad abolendam n. 1. & 2.* Albertin. *de agnoſcend. aſſert. Cathol. & hæret.* videndus de hac quæſtione præter alios ex propoſito agens per to-
tam, & *ibi, à n 44 49. & 50.* cum aliis. † Vbi idem 13
putat dicendum de eo, qui aliter vtitur Sacramentis Eccleſiæ, quàm Eccleſia vtatur, cum plus ſit factis demonſtrare, quam verbis dicere ex *l. ſi tamen §. ei qui ff. de edilitio edicto. cap. dilecti de appellat. & ex l. Paulus ff. rem ratam haberi*, vbi non tantùm ratum aliquid habetur verbis, ſed etiam

actu.

14 *actu.* † Et quia inimicum fidei Chriſtianæ ſit,
quem multas vxores inſimul habere, vt dicit
textus *in cap. gaudemus de diuortiis*, ſequitur, vt
qui illas contrahit, faciat directè contra inſtitu-
tionem matrimonij in Paradiſo terreſtri inſtituti,
15 † quæ eſt coniunctio vnius maris cum vnica fœ-
mina Math. *cap.* 19. non vnius cum pluribus fœ-
minis, vt habetur Geneſ. 2. ibi *adhærebit vxori*,
non vxoribus, & ibi *erunt duo in carne vna*, non
in pluribus, & vna coſta fuit in vna, non in plu-
res mulieres conuerſa; prout exponunt Pontifices
in dicto cap. gaudemus de diuort. & cap. debitum
hoc tit. iuncto cap. 1. *de voto lib.* 6.
16 Secundò probatur eſſe factum hæreticale con-
trahere binas nuptias ſimul, & eodem tempore;
ex eo, quia cum hæreſis ſit dogma falſum Catho-
licæ veritati contrarium in eo, qui Chriſtianam
fidem eſt profeſſus, vt latè Albertin. probat *de*
agnoſcend. q. 1. & plura contrahere matrimonia, ſeu
plures habere vxores eodem tempore, ſit inimicum
fidei Chriſtianæ *dict. cap. gaudemus*, cum eo ipſo
quod contrahit, putet ſibi licere binas contrahere
17 nuptias, † per textum *in l. fin. ff. de ritu nuptiarum*,
vbi dicitur quod ſi qui duxerit vxorem conſangui-
neam, vel collateralem, & affinem in gradu ve-
tito palam, vt errans punitur; non autem vt con-
tumax; ideſt, vt doloſus, qui quia palam fe-
cit, leuius punitur, quam ſi clam; nam ſi clam.
dolo videretur feciſſe, indeque grauius punire-
18 tur † ſequitur etiam dicendum, vt cum numquam
vni viro licuerit in lege naturæ ſimul habere plu-
res vxores, nec de conſenſu vxoris, nec propter
ſterilitatem, niſi ex diſpenſatione Diuina: *dicto*
cap. gaudemus, vt dixi in principio noſtri textus,
ex pluribus idem Albertin. *dicto n.* 14. quod eſt ſine
dubio, nec eget vberiori comprobatione, quod
ſaltim ſic binas nuptias contrahens, ſit de hæreſi
ſuſpectus, quod malè ſentiat de Sacramento ma-
trimonij.
19 Tertio probatur; quia licet aliquid contra ius
naturæ tripliciter dicatur. Primo ſi includat intrin-
ſecè, & in ſe malitiam, vt odium Dei, peccatum
contra naturam, & hæc ſimilia, quæ ita in ſe ſunt
mala, vt nec Deus diſpenſare valeat, cum ſim-
pliciter repugnent Diuinæ omnipotentiæ, & eius
infinitæ bonitati. Secundò, ſi malum dicatur ra-
tione adiuncti, vt copula habita cum fœmina,
ante matrimonium, poſt vero ſit licita; quia vtitur
re ſua. Alio inquam modo dicatur malum ratione
periculi peccandi contra naturam; & ſic, Sacer-
doti prohibitum ſit iure naturæ cohabitare cum
iuuenibus mulieribus extraneis.
20 Nec polygamia dicatur prohibita primo modo;
cum copula ſimpliciter, & omnibus modis ſpe-
ctata, non ſit de ſe, & intrinſecè mala, ſed tan-
tùm ſecundo modo ratione adiuncti. Nam homo,
qui per primum matrimonium vſum ſui Corporis
tradidit vni fœminæ, non poteſt eiuſdem ſui cor-
poris tradere dominium alteri, cum non amplius
ſit Dominus, & eueniat, vt pluralitas vxorum iure
naturæ ſecundario tantum prohibita ſit, in qua
Deus, qui omnium Dominus eſt abſolutas poteſt
diſpenſare, vt fecit Genes. *cap.* 30. ac refertur, *in*
dicto cap. Gaudemus de diuortiis, & in aliis iuribus,
& caſus hic ſit illo iure prohibitus; ſequitur, vt
deficienti ea ſpeciali Dei diſpenſatione, numquam
alicui binas contrahere nuptias liceat, vt argumen-
tatur Pater Franc. Bordonus inter alia, *cap.* 22. *de*
abuſu Sacram. in ſuo libro de officio Inquiſitorum ex
num. 58. ad dubium, de quo *hic.*

Quarto quia etſi Inquiſitores minimè ante Bul- 21
las Pontificias, Pauli IV. anni 1561. Die 16. Aprilis
editæ, & directæ Archiepiſ. Hiſpalenſ. incipit, *cum*
ſicut nuper, & Bullæ Pij VI. editæ anno 1564.
Die 6. Aprilis; item vigore decreti facti à ſupremis
generalibus Inquiſitoribus, aprobati etiam à S.
Clem. VIII. de quibus Ludouic. à Paramo *de*
origine S. Inquiſitionis lib. 3. *cap.* 10. *num.* 168. & ex
decreto Pauli V. de menſe. Aprilis 1612. quo fuit
dictum monendos eſſe omnes Inquiſitores, vt con-
feſſariis præciperent, quod abſtineant ab omni, &
quacumque ſolicitatione, & ex conſtit. Greg. XV.
edita Die. Auguſti 1622. incipit *Vniuerſi Dominici*,
quam ad longum referunt Naldus *in ſumma* verb.
confeſſarius num. 41. Bariola *in in litteris pro Sancto*
Officio editis, poſt ſuos flores directorij, quas, &
refert, confirmat Vrbanus Papa VIII. in ſua
Bulla incipit, *in generali Congreg.* feria 5. Die 14.
Aprilis 1633. in verſ. *Pij IV.* de quibus Diana *in*
fine part. 4. & multis aliis, quas idem Papa con-
firmat circa alios Sanctæ Inquiſitionis caſus co-
gnoſcerent, & nec cognoſcere poſſent ſolo iure
communi contra Clericos ſolicitantes mulieres in
confeſſione, fuiſſeque Epiſcopos illius criminis
Iudices competentes, Ludouicus à Paramo *dicta*
lib. 3. *quæſt.* 10. *num.* 92. ſic vt Epiſcopi ſolerent olim
ſibimet ſeruare hunc caſum; prout de variis Epiſ-
copis in regno Neapoli atteſtatur Graffis *de caſibus*
reſeruatis lib. 2. *cap.* 12. *à n.* 8. † Attamen quia poſt 22
dictas Bullas declaratum adeſt hoſce confeſſarios
eſſe de hæreſi ſuſpectos in verbis ſequentibus,
Nos in animum inducere nequeuntes quod qui de
fide Catholica rectè ſenſerint, Sacramentis ab Ec-
cleſia Dei inſtitutis abutantur, & vt in terminis
ſentiunt Pegna *in directorio inquiſit. p.* 2. *num.* 81.
verſ. *ille quoque*, Salzedo ad Diez *in pract. crim.*
cap. 85. verſ. *hodie verò*, Graffis *de caſibus reſeruat.*
lib. 2. *cap.* 12. *num.* 23. latiſſimè alias allegans Au-
guſtin. Barboſa *de officio Epiſcopi tom.* 2. *alleg.* 40. *à*
à num 40. *&* 41. Cæſar Carena *de officio inquiſit.*
p. 2. *de confeſſariis ſolicit. tit.* 6. §. 1. *num.* 8. Diana
p. 4. *tract.* 7. *reſ.* 6. Bordonus *de officio inquiſit. c.* 23.
& alij communiter dicentes iam hoc delictum,
non ſolùm in inquiſitione Hiſpanica, ſed & in
toto orbe Chriſtiano puniri ab Inquiſitoribus
contra hæreticam prauitatem, ſicut ad illos per-
tinet cognoſcere in cauſis hæreticorum, & de
hæreſi ſuſpectorum *ex dicto cap. accuſatus de hæ.*
lib. 6. Freyraſ. ad Roderic. *de confeſſarus ſolicit. q.* 2.
Rodericus à Cugna *de confeſſar. ſolicit. dicta q.* 2.
num. 45. verſ. *decipitur ſecundo*, & alij communiter
Sanctarellus de hæreſi *cap.* 40. *dubio* 1. *num.* 5. cum
aliis.
Ideò infertur ſi ita Pontificis nimis conſultò 23
declararunt in prædicto ſolicitationis delicto,
quod exculpari admodum videbatur à fragili ti-
batione in confeſſariis audientibus peccata carnis
ſic vt de illis dici poſſet non abutendi Sacramen-
to pœnitentiæ, ſed luxuriæ ſtimulo ad turpia ſol-
licitaſſe non habentibus vxores, quibus ab eo
malo mederentur, euenit, vt rigidius delictum
polygamiæ ſpectet ad cognitionem, & puni-
tionem priuatiuè Inquiſitorum cum apertius
pateat, vt vir contrahens cum duabus, aut pluri-
bus vxoribus, non tam à luxuria inſtigatus, quàm
ex abuſu Sacramenti Matrimonij faciat, malè de
illius vnitate ſentiens contra inſtitutionem in lege
omni naturæ, & gratiæ præceptam.
Quare his, & aliis fundamentis, quæ repeti 24
poſſunt de cæteris abutentibus Sacramento Ba-

priſmi,ac aliis Sacramentis & quæ proximè adducti referunt in præſenti quæſtione, dicendum eſt, vt priuatiuè pertineat ad inquiſitores ſolos cognoſcere, atque punire binas contrahentes nuptias eodem tempore, etiam ſi iudex aliquis laicus præueniſſet, incarcerando talem delinquentem, vt dictum eſt, & docent præter relatos Seraphin Freytas *in addit.ad Acuhnam in dict.cap 2.num.3.* Homobonus *in examine Eccleſ.p.2.tract.11. cap.5. quæſt.18.* Rojas *ſingul.98.num.4.* Henriquez *lib.11. ſum.cap.2. num.3.* cum aliis, Bobadilla *in Politica lib.2.cap.17. num.152. in gloſſa littera A,* Ioannes Lupus *in cap.per veſtras* §.18.*num.15.de donat.inter virum, & vxor.* Brunus *de hæret. lib.1. cap.2.* Pegna *in directorio p.2.quæſt.56.comment.81.* verſ. *de eo, qui viuente prima vxore,* Iacob. Graff.*lib.5.* Suarez *deciſionum aurear.cap.18.num.16.* Ricciulus *de iure perſonarum extra gremium Eccleſ. exiſtentium lib.5. cap.11. num.19.* Fernandez de Otero *quæſt.iuris part.3.quæſt.9. num.2.* Matienz *lib.5.recopil.tit.1. lib.5.gloſſa 2. num.3.* plures alios refert, & ſequitur Farinac.*ſupra in princ. adductus de delictis Carnis in praxi quæſt.140.num.24. & de hæreſi quæſt.178. à num* 68. quibus fauent ſequentes etiam aſſertiones.

25 Prima deducta ex textu *in cap.excommunicamus el. 1. §. adiicimus de hæret.* nempe, quod Omnia opera, per quæ aliquis diſſidet à communi vita, & conuerſatione fidelium, aut ab Eccleſiæ probatis ritibus, & conſuetudinibus, aut à receptis Petrum doctrinis, & præceptis, quæ communes magis, quam priuatos mores reſpiciunt, aut hæreſim inducunt,aut hæreſis ſuſpicionem: ita Pegna ex hac cauſa ſentit.*in director p.3. comment.24. in fine,* verſ.*denique,* Cæſar. Carena *dicta p.2.de Polygamis §.2.num.14.* verſ.*probatur,* vbi in verſ *at ducere duas,* ait quod factum ducendi duas vxores, eſt opus, per quod Polygamus diſſidet à communi vita fidelium, qui vnica vxore, vel viro ſunt contenti ab Eccleſiæ probata conſuetudine, quæ hanc Polygamiam prohibuit vt iam *hic, & in principio textus noſtri, & quæſt.1.dictum eſt.*

26 Secunda ex his, quæ adduxi *in cap.fin. de iudiciis quæſt.2.per totam,* vbi diſceptando latè, num laicus iudex poſſit cognoſcere de nudo facto rei ſpiritualis, & ſic de hæreſi, expendens textum *in cap.vt inquiſitionis §.prohibemus de hæreticis lib.6.* ibi: *cognoſcant, vel iudicent. à num.32.* reſolutum ex cognitionem illius criminis, in cognoſcendo, puniendo vel abſoluendo, eſſe omnino Eccleſiaſticam. Et cum iam in noſtra Hiſpania tot diplomatibus Pontificiis datum ſit ſolis Inquiſitoribus proceſſare, cognoſcere, ac punire hæreticos, aut de hæreſi ſuſpectos, ſequitur vt in caſu, de quo hic, ita procedat, in tantum vt laici iudices præuenientes incarceratione reos huius delicti, aut alterius criminis,ſint obnoxij in quocumque ſtatu, remittere Polygamum petitum ex cauſa fidei ab
27 Inquiſitoribus, modo in principio relato. † Idemque procedere in Epiſcopo, alioue quouis Eccleſiaſtico iudice præueniente, cum ea tantum differentia, quod Epiſcopus, vel eius vicarius, qui per ſe ſolos cognoſcere non valent de hæreticis, aut de hæreſi ſuſpectis in Regnis noſtris, vel vbi adſunt Tribunalia Sanctæ Inquiſitionis cum omnimoda, ac priuatiua iuriſdictione, qualem apud
28 nos habent. † Tantum vocatur ab Inquiſitionibus, quando proceſſus rei eſt in ſtatu ſententiæ, tormenti, aut diffinitiuæ, qui vna cum inquiſitoribus ſuffragium præſtat punitionis, aut abſolutionis,
ſiue ſuſpenſionis de delictis hæreſis, aut hæreticalibus eorum. † Et hoc modo practicari, *clem.* 29
multorum de hæret. §.1. circa hoc ſolùm apud nos Inquiſitores obſeruatam, & aliorum iurium Pontificum,vt docent Sanctarellus *de hæreticis cap.40. dubio 2.num.15.* Acugna *de confeſ.ſolicit. quæſt 2. num.1.* Valerus *in different. vtriuſque fori dif.3. num.1.* Souſa *in aphoriſmo inquiſit.lib.1.cap.2.n.11.* Pegna *in directorio p.3. q.52. comment.101.* & alij penes ipſos Diana *part.4. tract.8. reſ.2.* vbi commendat videndum Riccium.*p.3. deciſ.279. num.1.* Bobadillam *in polit. tom.1. lib.2. cap.17. num.72.*
† idem Diana *ibi reſol.* 47. qui diſputans de quæ- 30
ſtione, an Inquiſitores citando reum ſimul eodem tempore cum Epiſcopo, ſint Epiſcopo præferendi, allegans Azorium Simanc. Paramum, Rojas, Molin. atque Zanardum, dicentes ad minus, vt ſit peruentioni locus iuxta dictam *clem.1.* reſoluit tamen *ibi,*in verſ.*verum* cum Molina *de iuſt.tom.5. tract.5.diſp.29.num,17.*& Souſa *dicto lib.1.cap.15.* ait in noſtra Hiſpania id locum non habere, in qua ſoli Inquiſitores proceſſum formant aduerſus reos in rebus fidei, ac proinde ipſi ſoli ſunt, qui illos citant,non vero Epiſcopi.† Quia ſi Epiſcopis 31
edicta contra hæreticos in Hiſpaniis promulgare non permittitur, multo minus permittitur citare, vt coram ipſis compareant.

Nec obſtant fundamenta contrariæ ſententiæ, 32
quibus conati fuere nonnulli ante praxim iam vſitatam in maioribus tribunalibus laicorum remittendi prædictos reos ad ſanctum inquiſitionis Tribunal, non ſolum hic obſeruatam Matriti, atque Vallisoleti, vt vidi, & in aliis Audientiis regiis, nempè Granatenſi, Hiſpalenſi, & Galleciæ, intra hæc Regna poſitis, verum, & extra diu, & ſæpius inquiſita, eſt certiorata, vt in Regna Sardaniæ, Maioricarum, Luſitaniæ,vt Souſa,& Acugna ſupra teſtantur,ac in Siciliæ Regno; quia etſi maximè vrgeant ex deciſione textus *in dicto cap.accuſatus §.ſanè hoc tit.lib.6.*& ex aliis, quæ ponit Albertinus omnino legendus, *agnoſcend. ex num.1. ad* 14. & inſuper vſque ad finem plura excitans, quibus rigidè, non ad Inquiſitores, ſed ad laicos, iudices, alioſve Eccleſiaſticos ſpectare valeat cognitio in binas contrahentes nuptias, imò & debeat. † Quia cum *in dicto* §.& aliis ſequentibus, 33
qui loquuntur de ſortilegiis, diuinationibus, & quæſtionibus vſurarum, prohibeat Pontifex, ne Inquiſitores ſi intromittant in cognoſcendo de illis niſi hæreſim manifeſtè ſaperent. † Et hoc idem 34
venit dicendum de caſu noſtro, qui à communiter accidentibus ſolet patrari à Ruſticis, & ab hominibus idiotis, & ferè veſtialibus credentibus, hoc ipſis licitum eſſe, & Eccleſiam ſic tenere nec videatur, vt contrahens binas nuptias malè ſentiat de fide, cum potius captus libidine carnis, aut dotis lucrandi cauſa illas contrahere videatur quàm quod diſſentiat à Sacramento,& eo plus quod nunquam tales rei interrogati de intentione ſentiant contra inſtitutum Eccleſiæ Catholicæ de vna vxore tantùm ducenda, ſoleantque reſpondere fatendo matrimonij vnitatem, & ſecundo vel tertio matrimonium contraxiſſe: aliqua ex prædictis cauſis, & frequentius multo reſpondendo informatos fuiſſe primam coniugem deceſſiſſe, & ſic contingere aliquoties teſtibus falſis aliquas informationes feciſſe vt vidi in Tribunali Sanctæ Inquiſitionis Vallisoletana, ſed non inde nos turbant.

Non primum *ex dict. cap. accuſatus* §. *ſanè;* 35
quia

quia etſi ratio Pontificis ibi : *Cum negotium fidei*
(quod ſummè priuilegiatum exiſtit) per occupa-
tiones alias non debeat impediri; indeque Inquiſito-
res de diuinationibus, aut ſortilegiis, niſi hæreſim
ſaperẽt manifeſtè, intromittere ſe non debeãt, nec
punire talia exercẽtes, ſed eos relinquere ſuis Iudi-
cibus puniendos, quæ ad caſum noſtrum porrigi
videtur ex proximè adductis, in quo hæreſis, nec
ſuſpicio eius videtur inueniri. Tamen quia vt
dictum eſt *ſupra* à verſ. *quibus præmiſſis*, binas
contrahentem nuptias ipſe ſolo facto contra ri-
tum Eccleſiæ Catholicæ operando, ſaltim ſuſ-
pectum de hæreſi eſſe. Ideò licet inter nos Catho-
licos poſſet intelligi ex mente contrahentium illas
non fuiſſe porrectum ad ſentiendum malè de fide
ſed factum ipſum ſic Eccleſiæ contrarium aliud
probat; non enim Eccleſia de occultis iudicat, ſed
de actibus externis, vt vulgaris eſt regula; inde
fiet, vt ſicut non liberetur à punitione inquiſito-
rum facta hæreticalia patrando, de quibus conſtat,
negata intentione, vt praxi quotidiana obſeruat.
36 † Etſi acerrimè pluribus fundamentis iudicis,
Rojas *p. 1. de hæreſi a num. 1. & à num. 35.* latè
agens probat hæreticum non dici eum, qui verba
hæretica, ac ritus, & cæremonias iudaicas dixerit,
ac fecerit credulitatem, intentionem, atque erro-
rem in intellectu prorſus negando, dicens inad-
uertenter, ac ignoranter id dixiſſe, vel feciſſe, &
ſe eſſe paratum ad correctionem Eccleſiæ, cum
hæreticus tantùm ille dicatur, qui circa ea, quæ
ſunt fidei errat per intellectum, & pertinaciter
adhæret errori per voluntatem approbans falſa
pro veris, & vera pro falſis, certa pro incertis,
aut incerta pro certis; ſic vt nullum opus exterius
quantumvis horrendum ſit, hæreſis abſque erro-
re intellectus, ſiue abſolutè ſit error in intellectu,
ſiue in eo, vt moto à voluntate eligente, taliter
quod in hæretico requiratur falſa credulitas ex
parte concupiſcibili, *cap. excommunicamus §. cre-*
dentes de hæreticis, vbi DD. & alij in *cap. quo-*
cumque eodem, in cap. firmiter de ſumma Trinita-
37 *te, & fide Cath.* † At quia ſingulariter in deci-
ſione Rotæ 875. in antiquis, quæ incipit, *accuſa-*
tus de hæreſi, in eodem tit. dicitur, *Quod ſi accu-*
ſatus de hæreſi, & per teſtes, vel aliter eſt conuictus
& negat ſe talia hæreticalia dixiſſe, vel credidiſſe,
quamvis aſſerat ſe credere, & credidiſſe, quod
credit Eccleſia, nihilominus, vt hæreticus nega-
tiuus, & impœnitens, eſt condemnandus, & bra-
chio ſæculari tradendus, ſicut eam ſequuntur Ho-
ſtienſis *in ſumma de hæreſ. col. 2.* Anania *in dicto c.*
excommunicamus §. adiicimus num 6. Calderinus
conſ. 2. dict. tit. Afflictis, Boëtius, Petr. Rebuffus,
Albertin. *de agnoſcend. aſſert. q. 7. num 6. & q. 8. à*
num. 7. idem *in Rub. de hæret lib. 6. q. 13. num. 50. in*
fine, & in cap prim & q. 22. num. 28. & q. 29. n. 4.
& q. 34. num. 5. & q. 36. num. 1. in fine dicto lib. de
agnoſcend. Simancas *de Cathol. inſtit. cap. 48. n. 25.*
& in enchirid. cap. 53. num. 10. & cap. 61. num. 2. Iu-
lius Clarus *in practica crim. § hæreſis*, verſ. *& nota*
in hoc propoſito, & eam refert ad litteram Bernar-
dus de Biſnieto inter deciſiones, quas recolligit
in tit. de hæreſi, videtur etiam ea apertis funda-
mentis à nobis adductis pro noſtra ſententia, nullo
modo reſpici poſſe, vt aliqua ea relatis cauſis de
fundamentis contrariæ ſententiæ maneat liber, &
immunis, qualitercumque ſe excuſet, binas con-
trahendo nuptias, ſaltim à ſuſpicione hæreſis, ſi-
cut Albertin. latè probat *de cognoſcend. dicta q. 23.*
à num. 14. & à num. 49. reſpondens ad textum *in*
dicto §. ſanè, legendus omnino; quia ſubtiliter
theologicè, & iuridicè loquitur, ſatisfaciens etiam
aliis relatis fundamentis *ex num. 65.* † Vbi latè 38
loquutus de intellectu *dicti cap. ſanè*, & expen-
dens aduerbium *manifeſtè* ex mente Doctorum,
dicunt ea ſapere hæreſim manifeſtam, quæ ex na-
ra ſua præ ſeferunt aliquid, quod eſt hæreſis ma-
nifeſta, vel quando ex illis benè, & neceſſariò
ſequitur hæreſis manifeſtè, puta *Baptizare ima-*
ginem, præ ſe ferret, quod illa eſt capax illius Sa-
cramenti, quod eſt hæreticum *rebaptizare puerum*,
infert quod Baptiſmus poteſt bis conferri contra
legem Diuinam, & humanam, *cod. ne Sanctum*
Baptiſma iteretur. † Ex præmiſſis, & aliis infe- 39
rendo *vſque ad num. 96. in fine*, in verſ. *ſic ergo* con-
cludit ex hoc contractu plurium vxorum hæreſim
manifeſtè ſapiente, ſequi malum, aut prauum
ſenſum de Sacramentis Eccleſiæ, de quibus ſic
ſentire eſſe hæreſim manifeſtam *ex dict. cap. ad*
abolendam accuſatus §. cum vero de hæret. Et
cum Sacra Scriptura decidat matrimonium eſſe
coniunctionem vnius cum vna, & non plurium,
ſequitur vt contra hoc ſentire ſit hæreſis manife-
ſta; & ſic quod ſtamus in terminis *dicti §. ſanè*,
quia ſicut inquiritur ibi ſe intromittit de ſortile-
giis, & diuinationibus ſapientibus hæreſim mani-
feſtè, ſic pari ratione de hoc crimine, in quo eſt
error manifeſtus, lege naturali, Diuina, & humana
damnatus.

Vnde licet nonnulli dixerint delictum contra- 40
hentis binas nuptias, eſſe mixti fori, inter quos
Simancas *de Catholicis inſtit. tit. 40. de matrimon.*
quem ſequutus fuit Gutierez *in praxi Archiepiſ-*
copali Neapol. cap. 84. in antiquis, & cap. 68. in
nouis num 12. verſ. *item ſi bigamus*, ex inueterata
conſuetudine illius Regni, dixerit polygamiam
eſſe delictum mixti fori; ita tamen, vt ſi Poly-
gamus ſit præuentus à Curia ſæculari, debeat re-
mitti ad Iudices violatæ religionis, qui illum tor-
queant ſuper intentione, & abiurare faciant;
deinde teneantur illum remittere ad Curiam ſæ-
cularem, quæ illum punit Polygamia, & Franchis
decis. 36. num. 4. dicens in ſuo Regno Neapoli pu-
nitionem huius delicti ſpectare ad Iudicem Lai-
cum. † Pro quibus facit textus *in l. eum qui duas* 41
cod. ad leg. Iuliam de adulteriis, & integro titu.
cod. de hæret. vbi variis pœnis, etiam ab Imperato-
ribus crimen hæreſis olim punitum inuenitur, &
in legibus Caſtellæ binas contrahentes nuptias
vxorum ſimul viuentium, & è contra, cautum
eſt ſignari in fronte ferro ignito cum ſigno, vt ab
omnibus cognoſcantur à Ioanne I. Rege Caſtellæ
contra legem, quæ prohibet quem in facie bulla-
ri, de qua dixi latiſſimè *in cap. Eccleſia S. Mariæ*
de conſtit. † Ad ſimilitudinem diuinationum, 42
ſortilegiorum, & aliorum, de quibus dixi latè *in*
cap. cum ſit generale de foro comp. & ibi q. 8. & in
cap. tuam de ordine cognit. vbi DD. poſſe dici deli-
ctum horum contrahentium binas nuptias eſſe
mixti fori, ſcilicet Eccleſiaſtici, & ſæcularis, &
conſequenter eſſe locum præuentioni, vt arguit
Albert. *à num. 74. diſt. 23. de cognoſcend.* aliis vten-
do exemplis, inter quæ de crimine ſodomitico,
de quo dixi *in dicto cap. cum ſit generale q. 5.*

Tamen eorum dictum intelligit ipſe ibi proce- 43
dere in diuinationibus, & ſortilegiis, non ſa-
pientibus hæreſim; de quibus delictis, tunc dici-
tur dari præuentionem inter Epiſcopos, alioſvè
Iudices Eccleſiaſticos, & inter Iudicem Laicum,
ſecus tamen, quando dicta delicta ſaperent hæ-

reſim manifeſtam , quorum cognitio priuatiuè
ſpectat ad Inquiſitores *ex dicto §.ſanè* , Eymericus
in directorio Inquiſitor.p.2.cap.42. vbi Pegna *com-
ment 67.* Simancas *de Cathol.inſtit. cap. 62.* Perez
in l.9. tit.1. lib.8. de ordinam. pagina 11. remiſſiuè
Salzed. ad Bernard. Diez *in pract. cap.107. alias
510.lite.A, verſ.& generaliter*, Azeuedus *in l.5.
tit.1. lib.8.recopil. à num.14.* Riccius *collect.* 1378.
Martha *de iuriſdic.p.2.cap.12.* Azor.*inſtit. morali
p.1.lib.9.cap.26.q.4.* Suarez *de relig.tom.1.lib.2.de
ſuperſtat.cap.19.num.11.* Martin.del Rius *diſquiſ.
magicar.lib.5.ſect.2.* ſub verſ. *ſeptimo requiritur*,
Griland.*de ſortileg.lib.2.q.11.* Sanchez *in præcepta
Decalogi tom. 1. lib.2. cap.38. num.92.* Emanuel.
Douaile *de incantationibus , & empſalmus opuſ-
culo 1.ſect.3.cap.1.num.2.& 3.* Farinac.*in praxi cri-
min.p.1.q.20.à num.70.& in tract. de hæreſi q.181.
à num.91.*

44 Quæ tamen in contrahentibus binas nuptias,
vtraque vxore ſimul viuente , aut è contra non
procedunt ; quia iſti delinquentes ipſo quidem
facto delinquendo contra vnitatem matrimonij,
ſunt , vel hæretici , vel de hæreſi ſuſpecti , cum
illud factum ſit hæreticale , vt benè probat idem
Albertin. *dict. q.23. de agnoſcend. num.65. & 66.*
cum Decio, Franco, Dominico , Abbate, & aliis,
ac patet ex *ſupra* adductis. Nec obſtare quod
prædictum delictum ſit etiam punibile legibus
laicis *ex dicta l.eum qui duas cod.de adulter. & le-
ge Regia* ; quia vt reſpondet idem Albertin. *dict.
q.23. de agnoſcendis num. 74.* forſan non eſſet in-
conueniens dicere hoc crimen eſſe mixti fori , ſi
non eſſet annexa illi aliqua qualitas , quæ faceret
illud eſſe fori Eccleſiaſtici ; puta , quia ille con-
tractus ſaperet hæreſim , vel contrahens videretur
malè ſentire de Sacramentis ; quia talis qualitas
faceret illud crimen eſſe merè Eccleſiaſticum per
ea, quæ dixi de hæreſi *in dicto cap. cum ſit genera-
le de foro comp.& in dicto cap. fin. de iudiciis q. 2.*
45 *circa finem.* † Secus ſi illa qualitas non eſſet, vt
patet in dicto crimine ſortilegij , & diuinationis ;
quod ſi non ſapit manifeſtam hæreſim, eſt crimen
mixti fori ; quia licet Eccleſia de hoc cognoſcat,
*in cap.contra idolorum 21. q.5. & in cap. Epiſcopi
eadem cauſa , cap.ex tuarum de ſortilegiis* ; nihilo-
minus leges ciuiles contra tales inſurgunt grauio-
ribus pœnis , vt *tot.tit.cod. de maleſic. & Mathe-
mat.* quare textus *in dicto cap.accuſatus dict §.ſanè
lib.6.de hæret.* non dicit quod Inquiſitores remit-
tant ſortilegos, & Diuinatores,quando eorum de-
licta non ſaperent hæreſim manifeſtam Epiſcopis
ſeu Diœceſanis,ſed ſuis Iudicibus puniendos ſatis
innuens, quod præter Epiſcopos, Iudices ſæcula-
res, ſunt Iudices horum ſortilegorum, & Diuina-
torum ; indeque fieri ; quod ſi in delicto binas
contrahentium nuptias non ſubeſſet notoriè ali-
qua qualitas, quæ tribueret iuriſdictionem Eccle-
ſiæ, puta ſuſpicio hæreſis Laici à ſæculari , Clerici
vero ab Eccleſiaſtico Iudice puniti poſſent : *ar-
gum.textus in c.2.de iureiur.lib.6. cap. qui cauſam
qui filij ſint legitimi*, Abbas, & alij *in dicto cap. cum
ſit generale de foro compet.* idem Albert. *dict. q.23.
num.76 in fine* , vbi hoc ponit ſub proteſtatione ;
imò potius amplectitur, ſicut & nos , hoc crimen
binarum nuptiarum eſſe ſaltim ſuſpectum de hæ-
reſi per fundamenta à nobis tradita ; & ſic priua-
tiuè de illo cognoſcere Inquiſitores , ſicut de cæ-
teris criminibus hæreticalibus.

46 Nec implicat dicere, vt quemadmodum inuo-
catio Dæmonum , quæ fit ad tentandum pudici-
tiam mulieris, vel huiuſmodi, non ſapit hæreſim,
quia inuocatur Diabolus ad id quod ei maximè
conuenit , cum ſit tentator animarum ; & in eo
caſu iuriſdictio non ad Inquiſitores ſpectet , ſed
ad ordinarium , vt dicunt Antonius Faber. *in de-
ciſ.1.cod.de ſortilegiis* , Riccius *in collect.1378. ſu-
per dict.cap.accuſatus §.ſanè de hæreticis*, † qui *ibi*, 47
& in Curia Archiep. Neapol. reſpondit non eſſe
hæreticæ prauitatis , quæ fiunt in ſortilegiis , & in
incantationibus ex cauſa amoris ad captandas
puellas , ſicut referunt etiam deciſum ſignanter
pluries ipſe *dict.collect.1378.* Clarus *in §.hæreſis in
fine*, Farinac. *in collect. criminalium in deciſ. 90.* &
alij per conſil. Oldradi 210. ſecluſo abuſu Sacra-
mentorum, & ſacramentalium, & verborum Sa-
cræ Scripturæ , & ſecluſa ipſius Dæmonis inuoca-
tione per verba deprecatiua , Eymeric. *in directo-
rio p.2.q.43.* Pegna *in commentariis ibi ſub litt. N,
§.qui dedit pocula*, Petr. Binſel. *in comment. leg.4.
cod.de maleficiis, & Mathemat.* Scacia *de iudiciis,
tom.1.cap.12.num.39.* Farinac *de delict.q.20. n.80.*
Carena cum aliis *de officio Inquiſitorum p.2. tit.12.
§.7. à num.48.* vbi explicat ; & ſic contingere in
contrahente binas nuptias, ſi dicat ſe id feciſſe ca-
ptus amore , aut propter dotem lucrandam. † 48
Quia reſpondeo, vt patet *ex dicto §.ſanè*, in ſorti-
legiis, & diuinationibus à facto, & intentione pa-
trantis ea delicta pendere, num hæreſis adſit, necne.
Sed ſi factum ſit tale , quod ſapiat hæreſim ma-
nifeſtam, quale eſt inuocatio Dæmonum, vt quis
ſciat futura ; quia tribuitur Diabolo id , quod eſt
proprium Dei, ſcilicet ventura præſcire,ſicut om-
nes docent. † Imò ex gloſſa *in dicto §. ſanè* ver- 49
bo *ſapere* ibi , *Dæmones conſulere* , notent del Rius
de Magia dicto lib.5.ſect.15.in fine, verſ.deco ſexto,
Farinac.*de hæreſ.dict.q.181.§.2.à num.72.* latè diſ-
putans Azor.*p.1.inſtit.moral.lib.9. cap.23. in prin-
cipio*, inuocare Dæmones, & eos conſulere, etiam
ſine adoratione, & exhibitione honoris,eſſe hære-
ticale ſortilegium. At in caſu noſtro ſemper fa-
ctum hæreticale inueniri , quod non deſinit eſſe
tale ex intentione ipſius contrahentis binas nuptias
cum ſatis probatum ſit ipſum factum per ſe face-
re patrantem de hæreſi ſuſpectum ; quod vt pro-
bauimus facit tale delictum priuatiuè ſpectare ad
Inquiſitores , cum ſit ſemper cum abuſu Sacra-
menti.

Et ſic non obſtat aliud contrariæ ſententiæ 50
fundamentum, nempè (vt plurimum) binas con-
trahentes nuptias, eſſe idiotas, & Ruſticos, & excu-
ſari ab hæreſi , iuxta illud Innocent. Pontific. *in
dicto cap. firmiter de ſumma Trinit. & fide Cathol.*
cum aliis. Quia reſpondetur dictum Innocent.
ibi non ſic ſimpliciter eſſe intelligendum , vt vul-
gus allegat, ſed cum grano ſalis legendum, & alle-
gandum ; loquitur enim primo in his, quæ ſunt de
apicibus fidei, ſcilicet de tribus perſonis in Trinita-
te (quæ Deus eſt) atteſtante D.Auguſtino *lib.10.
de Trinit. cap.3.* quod in his nihil periculoſius ali-
cubi erratur, nec laborioſius aliquid quæritur, nec
fructuoſius aliquid inuenitur. † Et loquitur ſe- 51
cundo quando quis errat motus aliqua ratione na-
turali , puta , quod in Diuinis maior , vel prior
ſit filio , vel quod tres perſonæ in Trinitate, ſunt
tres res à ſe inuicem diſtantes , quod non eſt
in propoſito caſu : nam error iſte , quodquis
poſſit duas vxores ſuperſtites habere , eſt ſupinus
notum eſt enim Chriſtianum non poſſe habere
plures vxores , ſed vnam tantùm , tum quia hoc
peccatum , ſiue hic error eſt in his , quæ ſunt de
iure

iure naturali (vt iam diximus) indeque non cadere illud in ignorantia ; & ſic hoc in caſu non habere locum dictum Innocentij ; prout euidenter ſentit Cardinalis Zabarella *in clem. 1. §. porro col. fin. de ſumma Trinit.* Albertinus *dicta q. 23. de agnoſcend. num.* 70. legendus *ad num.* 73. Et ſecundùm hanc diſtinctionem leges plura, quæ dixi *in*
52 *Rub. de fide Cath. & in dict. cap. firmiter.* † Nec enim minores rationis compotes ex ignorantia excuſantur ab obſeruantiâ legis naturalis, quæ cum ipſa natura oritur, nec legis Diuinæ ex doctrinâ textus *in l. 2. cod. de in ius vocando. cap. qui in ea diſt. 38.* taliter, vt minor ætas excuſetur in Sacramentis, & articulis fidei, in quibus par vitium eſt decipere, & decipi poſſe, vt ſcribunt Ioan. de Anania *in cap. ex litterarum de Apoſtatis* : idem Albertin. *ſupra num.* 71. vbi cum Speculatore *in tit. de ſumma Trinitate*, dicit quod ignorantia iuris naturalis neminem excuſat ; ſic vt ignorans id ignorabitur etiam ſi ſit Paganus, vel homo Sylueſter ſemper in Montanis nutritus ; ita quod nunquam ad eum prædicatio peruenerit, vt dixit etiam Cardinalis *in clem. 1. de conſanguinitate, & affinit.* iuris quidem ignorantia neminem excuſat, vt DD. docent per textum *in l. conſtitutiones Principum cod. de iuris, & facti ignorant.* Carena *de offic. Inquiſit. p. 2. tit. 5. §. 4. num.* 29. verſ. *nec etiam eſt.*
53 † Solùm enim quoad pœnæ inflictionem contra contrahentes binas nuptias erit diſparatio inter maiorem, & minorem ætatem per titulum de delictis puer. *& dict. cap. ex litterarum de Apoſtatis*, in verſ. *minor ætas*, quem notant Tyraquel. cum multis *de pœnis temper. cap.* 20. *à num.* 3. Barboſa *ibi num.* 3. *Quod ob ætatem teneram, & floreſ-*
54 *centem mitius quis punitur.* † Et ſic Diana 4. *p. tract. 7. dict. reſ.* 4. verſ. *non deſinam*, dixit quod ſi adſit aliqua præſumptio in fauorem rei, nempè, quia propter longam abſentiam vnius coniugis, quæ dicebatur defuncta loco fuſtigationis, & triremium, damnandum binas ſic contrahentem nuptias, ad exilium, & in pœnam pecuniariam.

55 Nec obſtant nonnulli facientes differentiam inter contrahentes prædictas binas nuptias palam, vel ſecretè, de quibus vocibus plura in propoſito cumulat idem legendus *dict. cap. 23. de agnoſcend. à n. 77. & à num.* 81. vbi quod palam contrahens binas nuptias, cenſetur eſſe in errore, hoc eſt;
56 quia præſumit ſibi licere. † Vt eſt textus *in l. fin. ff. de ritu nuptiar.* ſic vt in his, quæ ſunt de genere permiſſorum, ſi in ſpecie ſunt prohibita plus puniatur faciens delictum clam, quàm palam ; quia in eo eſt præſumptio maioris doli, vt facit textus *in l. exiſtimo ff. de adminiſt. tutor. l. pupillus §. ſanè ſi quidem ff. de authorit. tutor. l. vxor cod. de repudiis*, cum aliis quia, contra hoc ſentit author Repertorij inquiſit in verbo *contrahens*, verſ. 1. poſt medium, & in verbo *pertinax*, verſ *ſecundo*, quem videtur ſequi Simanchas *de Cathol. inſtit. tit. 40. de matrim. n. 4. in princip.* dicentes ambo delictum quoad punitionem ab Inquiſitoribus admittendam videri in eo caſu tantùm ; quo palam vxores
57 plures ductæ ſunt, ſecus ſi ſecretè quas diſtinctiones non admittimus, quia ſiue ſecundùm matrimonium contractum ſit palam, ſiue clam, ſemper polygamus eſt de hæreſi ſuſpectus, ſicut in ſpecie docuerunt ipſe Albertin. *dicto cap. 23. n. 89. verſ. ex quo infero*, Salzed. *vbi ſupra*, Farinac. *de delictis carnis dict. q. 178. num. 7. verſ. contrarium videtur*, Cæſar Carena *de offic. Inquiſit. p. 2. de polygamis num. 16. & 17.* noſter Collega Doctus Traſmiera *de polygamia lib. 2. q. 1. à num. 6.* & alij communiter; quia polygamus ſemper facit opus, quod diſſidet à communi vita fidelium, ab Eccleſiæ approbatis ritibus, & à receptis Patrum doctrinis, ſemperque abutitur Sacramento matrimonij, ex quo abuſu oritur hæreſis ſuſpicio ; & ſic licet grauius peccet, aut palam, aut ſecretè contrahendo ; id tamen non impedire, quin ita delinquens ſit de hæreſi ſuſpectus, maximè cum hæreſes non ſolùm palam, ſed etiam occultè committantur, vt poſt gloſſam *in dict. clem. 1. de hæreticis*, DD. adducti, & alij docent.

Nec oberit dicere, quod ſi poſtquam traditus 58
eſt reus ille à Curia ſæculari præueniente Inquiſitores polygamum illum torquendo ſuper intentione omnis hæreſis ſuſpicio purgetur ; indeque delictum binarum nuptiarum vtraque vxore viuente maneat Eccleſiaſticum, ſiue Laicum (hoc eſt mixtum) quia reſpondetur ex dictis, & cum noſtro Traſmiera *lib 3. de polygamia cap. 1. per totum, lib. 2. q. 2. à num.* 20 & Carena *p. 2. de offic. Inquiſit. tit. 5 §. 3. ſub num. 20. verſ. etſi, & num. 21. & 22.* qui ait cum Matienzo Girlenzio *conſ. 137. à n. 9.* & Farinac. ſemper poſt torturam manere factum hæreticale contra vnitatem matrimonij, & ſic hæreſis ſuſpicionem purgandam per abiurationem, & puniendam per pœnas à iure ſtatutas ; & quia non videtur poſſe dari caſus, in quo ceſſet hæreſis ſuſpicio inducente duas vxores, cum ſemper in tali adſit abuſus Sacramenti matrimonij, in quo manet hæreſis ſuſpicio, & Azeuedus *in l. 5. tit. 1. lib. 5. recop. num. 3. in fine*, in gloſſa *no temiende a Dios*, addit nunc in Hiſpania ſolos Inquiſitores procedere contra polygamos, & ita, vel ob eiuſdem delicti frequentiam, vel ob alias cauſas particulari iuſſu fuiſſe ſtatutum.

Nec obſtat quod aliquando ſic binas nuptias 59
celebrans poſſit allegare bonam fidem, credendo v.g. probabiliter ob longam abſentiam mortuum eſſe primum coniugem, ſicut illam allegabant Simanchas, & Gutierrez *vbi ſupra*, quia reſpondetur imò potius præſumi in eo, quod de iure facere non poterat, nec debebat, Menochius *conſ. 215. volum. 3. num. 7.* etenim talis videtur fuiſſe diſpoſitus quantum in ſe fuit ad contrahendum ſecundum matrimonium, tam ſi prima vxor mortua, quàm ſi viua, vt dicit Carena *ſupra dict. p. 2. tit. 5 §. 4. n. 29.* alia referens. Et ſic concluſionem defendunt *in dict. cap. accuſatus §. ſanè de hæreticis lib. 6.* Dominic. & Franc Bald. *in l. 3. cod. de ſumma Trinit. & fide Cathol.* & *ibi* Paulus de Caſtro, Franciſcus Squilacen. *de fide Cathol. cap.* 15. Alphonſus à Caſtro *lib. 1. de iuſta hæret. punitione cap.* 1. Rojas cum Palacios Rubios *ſingul. 98. num.* 4. qui idem repetit de hæreticis *p. 1. à num.* 540. cum Felino, Lapo, Couar. Ludouic. Carrer. Roſella, Brumb. & aliis, videndus Farinac. in additionibus ſuis ad omnia eius opera *ad dict. queſtion.* 140. *ad numer.* 24. & alij.

Et hæc omnia confirmatur quia cum Inquiſi- 60
tores abſolutè procedant, & indiſtinctè contra binas nuptias contrahentes, ſolùm difficultas reſtat, an tales delinquentes ſint de vehementi, vel leuiter ſuſpecti tantùm de fide, in quo diuerſus eſt modus ſentiendi inter Doctores, cum Piaſecius *in praxi p. 2. cap. 4. art. 6. n. 9.* & Genuenſis *in praxi Archiep. cap. 18. num. 6.* & alij tradant vehementer eſſe ſuſpectos, & quod tantùm de leui Simanchas *dict. tit. 40. num. 6.* & alij. Et quia praxis Hiſ-

paniæ

paniæ hoc ſecundum admittit, vt teſtantur Suarez *de fide diſp. 24. ſect. 2. num. 4.* Moura *de vacant. opuſculo 1. ſect. 2. num. 4.* Souſa *in aphoriſmo inquiſitor. lib. 1. cap. 35. num. 20.* qui non torquentur, vt idem obſeruat, Souſa *de confeſ. ſolicit. tract. 2. cap. 13. con-*
61 *cluſ. 3. num. 11.* † Ex eo quod tales præſumuntur contrahere apud nos binas nuptias ex luxuriâ, vel cupiditate lucrandi dotes, ſecus tamen ſi rei eſſent infectæ hæreſis Caluinianæ, & Lutheranæ, aliterque procedat ſtylus Romanæ inquiſitionis, vbi torquentur dicti rei, & abiurant de vehementi, vt teſtantur Naldus *in ſumma*, verbo *vxor num. 2.* Riccius *in addit. ad inſtit. Canonic. lib. 4. tit. 2.* Farinac. *de hæreſi dict. q. 178. num. 68.* Ricciulus *de iure perſonarum lib. 1. cap. 11. num. 19. & 30.* Genuenſ. & Pegna, Diana cum illis, *p. 4. tract. 7. reſ. 4* Aloyſius Bariola *in aphoriſm. lit. V*, verſ. *vxor* §. ſecundo in verbis ſequentibus: *Si quis aliquam ducat vxorem, priori viuente, hoc ſpectat ad Sanctum Officium, & ex decreto vrbis confeſſi, vel conuicti, præmiſſa tortura in forma abiurant de vehementi coram Congregatione, & ad triremes tranſmittantur per quinquennium, vel ſeptennium pœnitentiis ſalutaribus iniunctis Inquiſitorum arbitrio*, videndus Carena *dicta p. 2. de polygamia tit. 5. §. 19. & 11. à num. 55. & 57.* vbi benè de tortura, & abiuratione
62 in præſenti caſu diſpungit. † Ex qua praxi vtcumque ſumpta, viſum eſt prædictum delictum non ad Epiſcopum, non ad Laicos Iudices pertinere, ſed ad Inquiſitores, quorum eſt eam abiurationem de vehementi, aut de leui imponere.

63 Vnde ſi proceſſus contra polygamos ſit cœptus ab Epiſcopo tanquam ordinario loci, qui vt talis poteſt cognoſcere omnes cauſas iure ordinario, quas poteſt cognoſcere Inquiſitor iure delegato (licet ab eodem proceſſus poſſet perfici) non tamen ſine Inquiſitore poterit Epiſcopus cauſam expedire, nec reum torquere, vt dixit Azeuedus *ſupra in dict. l. 35. tit. 1. lib. 5. recop.* quem ſequitur Carena *dict. tit. 5. §. 3. n. 22. in fine*, dicens ſic fuiſſe pluries practicatum in Epiſcopatu Cremonæ in cauſis Polygamiæ, Gonlenz. *dict. conſ. 137. à n. 9.* ſed ex nobiliori praxi, quia omnes cauſæ hæreſis, & ſuſpicionis ipſius, delegatæ ſunt Inquiſitoribus & Polygamiæ cauſa ſit ex his, quæ hæreſis ſuſpectum reddunt polygamum, dicendum etiam in his polygamiæ cauſis incarcerationem, proceſſationem, & cognitionem pertinere in Regnis Hiſpaniæ ad ſolos Inquiſitores, adſtante ſimili Epiſcopo, aut eius Vicario iuxta notata *ſupra hic*
64 in verſ. *ſecunda ad clem. 1. de hæret.* † Et quia cauſæ Inquiſitoribus delegatæ ſemper intelliguntur delegatæ priuatiuè quoad Iudices Laicos, vt dixit egregiè Scacia *de iudic. ciuil. & criminal. & hæretical. lib. 1. cap. 12. num. 53.* quoad Epiſcopos, etſi cumulatiuè. At iuxta praxim in dicto verſ. *ad miſſam* apud nos; & ſic euenire, vt ſi polygamus præueniatur ab Epiſcopo, debeat remitti ad carceres inquiſitionis, vt ibi eius cauſa ſequatur, & finiatur, ferendo tantùm ſententiam torturæ, ſiue diffinitiuam cum ſuffragio Epiſcopi, vel eius Vicarij habentis ab ipſo mandatum, vt eſt ſtylus communis, & incõcuſſus in noſtris inquiſitionibus Hiſpanicis, ac fauet ſtylus Romanæ Inquiſitionis adductus *ſupra num. 60.* vbi acrius puniuntur polygami.

65 Et amplius fiat doctrina Caſtri Palai, *in ſumma tom. 2. tract. 4. diſp. 8. num. 19. §. 2. num. 2.* putantis, vt ſi contingeret prædictos binas nuptias contrahentes ante teſtificationem ſe ipſos Inquiſitoribus deferre, tunc quidem in carceribus ſecretis recludendos non eſſe, dum cauſa eorum agitetur, ſed in aliqua particulari domo, vt vidiſſe dicit Compo-
ſtellæ obſeruatum. † Putantis etiam, vt ſi Ple- 66
beius ſit polygamus, non debeat cædi flagellis, ſed exilio aliquo, vel pœnâ pecuniaria condemnari: ſic etiam ſentientis de illo, qui aliqua ratione apparenti ductus de morte prioris coniugis, probat ſecundum matrimonium contraxiſſe, repetit Diana *dict. 4. p. tract. 7. reſ. 4.* verſ. *nota etiam.* Ex quo videtur quod licet pœna ſit mitior, vt ſupra de minoribus dictum eſt, at cognitio ſemper ſit Inquiſitorum. Videbis *ſupra à num. 50.* Et his inquam diebus perlegi vidi quandam conſultationem manu ſcriptam plenè, & cum iudicio elaboratam ab altero Collega noſtro, & valdè amico DD. Gundiſaluo Brauo, & Grajeta huius noſtri Senatus Decano qui in omnibus vir prudens, peritus, ac litteris verſatus, & in pertinentibus ad Sanctum Officium diligentiſſimus, hanc ſequutus plura fundamenta.

Pro complemento breuiter aliqua notanda du- 67
ximus. Primo contrahentem binas nuptias ſcienter eſſe ſuſpectum de fide, quamvis nullam vxorem carnaliter cognoſcat, vt docent Albertin. *de agnoſcend. dict. q. 23. num. 49. & 55* & ſequentibus *60. & 66.* Farin. *de delictis dict. q. 140. p. 1. num. 24.* Souſa *in aphoriſm. inquiſit. lib. 1. cap. 31. num. 5.* Diana *dict. p. 4. tract. 7. reſ. 4.* verſ. *notandum eſt.* † 68
Limitantis ſi contraheret ſponſalia cum duabus, quamvis eas carnaliter cognoſcat; non enim tunc contrahit matrimonium; & ſic non eſſe ſuſpectum de fide dicit, & Riccius *in praxi aurea var. reſol. 373. per totam*, negat crimen coniugati contrahentis ſponſalia, ſpectare ad Inquiſitores; quia non
debet fieri extenſio. † Sed in hoc caſu contrarium 69
ſequitur. Carena *dict. p. 2. de Offic. inquiſit. tit. 5. §. 6.* cum Coſta *de remediis ſubſidiariis*, alios cumulante *rem. 15. num. 18.* eo quod negari non poſſit, quin ex ſponſalibus, tanquam à præparatoriis inferatur ad matrimonium, de quo dixi *ſub Rub. de iudic.* & conſequenter, quod iſte voluerit verè duas vxores ſimul ducere, & ſic abuti Sacramento matrimonij: nam vt dixit Menoch *de arbit. iudic. caſu 360. n. 7.* quamvis contrahens ſponſalia non ſit illo genere, & qualitate ſuſpectus, quo ſuſpectus eſt ducens duas vxores: attamen negari non poſſe ait, qui etiam ſic ſponſalia contrahens aliquo modo ſit de hæreſi ſuſpectus: benè concludit Carena reſpondens contrario fundamẽto cum noſtro Traſmiera *de oblig. denunciandi q. 4. cap. 5. num. 3.* Albergin. *in manual qualificatorum c. 27. n. 28.* quibus addo Bordon. *de officio Inquiſit. dict. cap. 22. num. 7. & 14.* dicentem quod etſi ſponſalia, & matrimonia in multis differant; ſunt tamen idem ratione effectus, quatenus in vtroque oritur ſuſpicio hæreſis.

At quia *ſupra in Rub. ſub q. 1. verſ. ad ſecundam*, 70
dictum eſt per bina ſponſalia, aut vnicum matrimonium cum vna, & ſponſalia cum alia vxore, non incurri bigamiæ irregularitatem, & ſimiliter nec in caſu noſtro polygamiæ aliquam ſpeciem, cum pœnæ extendendæ non ſint vltra caſus expreſſos, *cap. ſi qui de ſent. excomm. lib. 6. cum vulgatis.* Quare, etſi in praxi Domini Inquiſitores ſoleant cognoſcere propter attentata ſponſalia: *argum. plurium*, quæ dixi *ſupra in Rub. & cap 1. & 2. de præſumpt.* tamen nunquam in hoc ſupremo Cõſilio, nec Valliſoleti vidi iuſſos incarcerati polygamos in ſecretis ſine plena informatione dupli-

cis

cis matrimonij cum duabus viuentibus eodem tempore ſolemniter celebrati; quia magnoperè prius inueſtigatur modo in principio ſcripto de plena informatione, aliàs ſuſpenditur polygamiæ cauſa.

71 Etſi adhuc Carenæ ſequaris ſententiam in praxi & aliorum, quos proximè retuli, nihilominus ego eam limitandam eſſe puto cum eodem Bordonio *dict. num. 74. in fine*, quod ſi reus probet ſponſalia ſe contraxiſſe cum facto expreſſo non contrahendi niſi poſt mortem alterius coniugis tunc non ſub-

72 datur reus inquiſitioni. † Et iuxta proximè dicta eſt repellendus caſus de vxorato, qui non contraxit matrimonium, nec ſponſalia, cum alia viua coniuge, ſed tantummodo tractauit de ducenda alia; quia etſi Carena *ſupra dicto §. 6. in fine*, de tali reo dicat, quod omiſſa omni abiuratione, debet pœnis arbitrariis puniri ab Inquiſitoribus: legendus ipſe *toto §. 7.* vbi latè defendit adductam ſententiam, quam noſter Traſmiera *de Polygamia lib. 2. q. 3. num. 16 vſque ad finem*, dicit in inquiſitione Romana vniuerſali practicari ſententiam, quam ſequuntur Carena, & alij, ſed poſtea dicit non ſic procedere de ſtylo noſtræ Hiſpaniarum inquiſitionis.

73 Quare, etſi de contrahentibus bina ſponſalia de futuro, idem acerrimè defendat Carena *dicto §. 7. p. 2. à num. 46.* en quod D. Didacus Cantera (quondam Collega Diui Æmiliani apud Salmantinos) *quæſt. criminal. p. 4. cap. 4. de adulterio n. 29. verſ. ſed dubium conſiſtit*, qui dum eſſet Murciæ Inquiſitor, ita iudicauit contra quendam Ioannem Merinum (licet ipſe diceret, de quo etiam conſtabat) quod nolebat contrahere matrimonium; quia non obſtante illius proteſtatione, firmat dictum Merinum fuiſſe punitum pœnâ contrahentium binas nuptias; & quod ita fuit iudicatum in hoc ſupremo Conſilio, & ambo, quia iuxta *cap. is qui de ſponſalibus*, ex iuris & de iure præſumptione, ſponſalia de futuro, ſequuta copula, tranſeunt in verum matrimonium; nihilominus ex proximè dictis, dubia eſt eorum reſolutio: nam quamtumvis fateamur ex doctrina *leg. 1. §. fin. ff. de his, qui notantur infamia*, bina matrimonia contrahentes, & bina ſponſalia comparari quoad infamiem, quem ſic etiam communiter intelligunt ex doctrina textus *in dict. l. eum qui cod. ad leg. Iul. de adulteriis*, in illis verbis: *In ea enim re, non iuris effectus, quo ciues noſtri matrimonia contrahere plura prohibentur, ſed animi deſtinatio*: de habente vnam vxorem, & aliam ſponſam eodem tempore, Cauall. *reſ. crim. 98. num. 32. cent. 1.* Farinac. *de delictis carnis dict. q. 140. n. 27.* cum aliis, ac dicat D. D. Rodericus de Acugna *de confeſſariis ſollicitantibus q. 5. n. 8.* conatum in delictis S. Officij pu-

74 niri ab Inquiſitoribus. † Adhuc non præſtant euidens fundamentum: quia fatendo Riccius *dicta reſ. 373.* delictum Polygamiæ eſſe punibile cum deuentum fuit ad actum proximum, puta ſponſalia, maximè ad præſentiam Parochi inſtrumenta dotalia, & publicationes ſecundùm omnes negat punitionem pertinere ad Inquiſitores, ſed tantùm ad alios Iudices ordinarios rei ſpectare dicit.

75 Et licet dict. Cæſar Carena *dicto §. 7. num. 43.* referat de prædicto puncto practicaſſe ad modum, ac ſæpius Romæ, & quod habito longo colloquio in Congreg. S. Officij facta coram Card. compareo anno 1637. inquiſitore Montareo, & conſultoribus, reſolutum fuerit per eos poſſe Inquiſitores hæreticæ prauitatis de iure cognoſcere cauſas iſtorum coniugatorum, qui prima coniuge viuente, ſponſalia cum ſecunda contraxiſſent maximè ſi coram Parocho; quia ſcilicet Parochus ſigillatim conſenſum ſponſi & ſponſæ accepiſſet, quomagis apparet de voluntate contrahendi ſecundum matrimonium verè, & effectualiter. † 76
Nihilominus conſideranda eſt praxis noſtra non procedendi, niſi contra Polygamos veros, in quibus abuſus Sacramenti conſideratur, vt retulimus; non enim in caſibus proximè adductis, in quibus dict. Collega noſter Traſmiera *dict. tit. 2. de Polygamia q. 4. num. 15. & 16.* negat contrahentem bina ſponſalia ſubdi iuriſdictioni Inquiſitorum; quia cum in huiuſmodi contrahente, non adſit Sacramentum, nequit conſiderari abuſus illius, iuuat Souſa *in aphoriſm. inquiſit. lib. 1. dict. cap. 35. num. 6.* quem referunt ipſe Carena, & Diana *dicta p. 4. tract. 7. reſ. 4 verſ. ſed vic.* qui quamvis à Carena pro ſe adductus ſit citatus, ipſe tamen praxim Carenæ *ibi* in verſ. *quodquidem*. videtur admittere in inquiſitione Romana, dicês ibi poſſe procedere; quia ibi Polygami abiurant de vehementi; & ſic pro attentantibus tantùm polygamiam remanere abiurationem de leui; in noſtra tamen inquiſitione Hiſpanica non ſic; quia, vt diximus Polygami, vt ſuſpecti de hæreſi abiurant tantùm de leui. Et ſic concludit, quod ſi attentantes tantùm Polygamiam de leui abiurarent, puniretur delictum attentatum, vt conſummatum, neſciens quid ruire ab inquiſitoribus faciendum, optimumque fore conſilium, ſi Siciliæ Inquiſitores expoſcerent determinationem à noſtro ſupremo generali Inquiſitore.

Pro complemento etiam poſſent hic adiici alij 77
plures caſus videlicet de ordinato in ſacris, aut Monacho profeſſo nuptias côtrahentibus, ſed non propriè, cum ex aliis principiis ſuper illis decernatur, de quibus legendi ſunt omnes iam adducti, Diana, Carena, Bordonius, Simanchas *dict. c. 40. ex num. 5 de Cathol.* & alij penes eos: quare concludimus cum eodem Diana *dicta p. 4. tr. 7. reſ. 4. verſ. notandum eſt*, cum Moura *de incant. enſ. ſcil. 1. ſect. 3.* † Quod ſi aliquis conſulat alicui, vt binas 78
nuptias contrahat incurrit eaſdem pœnas, quas idem Polygamus, iiſdemque punitur; & ſic refere idem Moura perpetuo mente tenendum vidiſſe in praxi damnatam eadem pœna matrem conſulentem filiæ, vt ſecundo nuberet, ac ipſam filiam; quia non minor contra matrem ita concurrentem ſuſpicio non benè ſentiendi de matrimonio inſurgebat, quam contra filiam: referunt Cæſar Carena *dict. p. 1. tit. 5 §. 8. num. 51.* noſter D. Traſmiera *de polygamia lib. 3. q. 5. per totam.* † Qui etiam *lib. 2.* 79
q. 13. & lib. 3 dict. q. 5. & de oblig. denunciandi q. 4. cap. 5. num. 4. & Carena *dict. num. 51. in fine* addunt idem omnino dicendum de mandante polygamiam, & contrahente per procuratorem ſecundum matrimonium, quinimo, & de procuratore ipſo, ſi ſciat eius, cuius nomine ſecundum matrimonium contrahit, habere vxorem.

Item quod teſtes falſi, qui depoſuerunt coram 80
Epiſcopo de morte primæ vxoris: ita vt ea de cauſa præſtita eſt licentia viro ad ſecundas nuptias, cum alia, poſſunt ab Inquiſitoribus puniri, quando ſibi conſtat illos falſum dixiſſe, quia fuerunt cauſa contractæ Polygamiæ, ſine quibus vix non contraxiſſet ſecundum matrimonium, in tantum quod etſi teſtis neget depoſuiſſe, & appareat de ſubſcriptione ſui dicti coram Notario facta, tunc ei non

ſit

ſit credendum neganti, ſed Notario, dumtamen
facta ſit depoſitio ſimul coram vicario, alias res
maneat ſub dubio; ſic vt tantum poſſint inquiſi-
tores pergere ad inueſtigandum quis auctor fuerit
falſitatis, quia non comperta, non poſſint vlterius
cognoſcere: ita Bordonius, *de officio Inquiſit. dict.
cap. 22. n. fin.* & ante illum omnino legendus; quia
latè loquitur Cæſar. Carena *in eodem tract. p. 2. tit. 5.
§. 13. à n. 67. ad 73.* ex doctrina Giurbæ, Bobadillæ,
Guazini, ſeſſ. Natæ, Laurent. Rolandi à Valle,
Farin. & aliorum.

81 Vltimo quod hucuſque dicta habent locum in
muliere Polygama, ſicut habent in viro Poly-
gamo, quia etiam in illa interuenit abuſus Sacra-
menti, vt defendunt Simanchas, *de Cathol. cap. 40.
de matrim. n. 5.* Petrus Maſſinus *in ſua praxi S. Offi-*
82 *cij p. 9. aſſert.* 36. † Et idem de viro ſoluto, qui
ſciente contraxit cum maritata, quidquid dicat
Cantera, *p. 4. quæſt. crimin. cap. 4. num. 29.* eo quod
talis contrahens præſumitur potius contrahere cum
maritata ad eam ſeducendam, & calore libidinis,
quam animo abutendi Sacramento Eccleſiæ, cum
hæc ratio militet etiam in ipſa Polygamia & in
quocumque Polygamo, qui tamen indiſtinctè ſub-
duntur Inquiſitorum foro: ſic Carena, *dict. § 8.
num. 47. & 49.* Souſa *in aphoriſmo inquiſit. lib. 1. dict.*
83 *cap. 35. num. 9.* † qui non excuſat hunc vitium ab
hæreſis ſuſpicione, niſi ignoranter contraxerit cum
maritata. Et facit Abbatis Doctrina *in cap 2. de
ſponſa duorum gloſſa in l. vtrum ff. ad leg.* Pompei,
84 *de parricidio l. ſi quis vxori ff. de furtis.* † Et hæc
manifeſtè iam certa in praxi apparent, cum poſt
longam competentiam inter conſilium Aragoniæ,
& hoc ſupremum Inquiſitionis conſilium, & poſt
factas conferentias, & conſultationes, fundamen-
tis iuridicis ad Regem noſtrum Philippum IV. viſa
conſultatione noſtri Concilij 23. Decemb. 1659.
qua ſatisfactum fuit aliis dicti conſilij Aragoniæ
prætendentis ad eius iuriſdictionem pertinere
cognitionem cauſæ Michaëlis Fiori ſuper de-
licto duplicis matrimonij. Et viſis omnibus ſua
Maieſtas in decreto ſequenti remiſit hanc & ſimi-
les cauſas ad forum S. Inquiſitionis, declarando
eſſe illarum Inquiſitores iudices priuatiuos in ver-
bis ſequentib. *el conocimiento de eſta cauſa pertenęçe
à la inquiſiçion, y aunſi è mandado que por el conſejo
de Aragon ſe ordene, que la Iuſtiçia ordinaria alçe
la mano de ella y remita el preſo, y los autos a la
Inquiſition de Cerdeña.*

85 Ad ſecundam quæſtionis partem ſuppoſitis *hic
dictis, à n. 1.* & quæ dixi *in cap. 2. hoc tit. q. 3.* de
diſpenſationibus Pontificiis, quæ vocantur præ-
ſeruatiuæ, ac præſentiuæ, quales ſunt ibi exem-
plificatæ, & illæ, quas imperiti ſunt Paulus IV.
die 29. Aprilis 1557. & Pius V. vt referunt, *director.
inquiſit p. 2. cap. 2.* Saytus *lib. 6. cap. 17. n. 15.* Scorcia
in conſtit. Pontific. epithome 10. *Theorema* 34. *in fine.*
86 † Statuentes inquiſitores, conſultores, & alios
inquiſitionis miniſtros eſſe immunes ab omni irre-
gularitate quantumcumque, & quomodocumque
ad hæreticorum condemnationem concurrant, tra-
dendo illos curiæ ſæculari; quia ſi credimus gloſſæ
cap. ad abolendam. de hæret. verbo *Laicus*, reum
tunc, non tam tradi, quàm relinqui vt indicauit
Eymericus, *in director. p. 3. in nouo modo terminandi
proceſſum fidei n. 198.* qui videtur diſtinguere inter
reum laicum, & clericum. quod non admittit benè
loquens Suarez *de cenſuris diſp. 45. num. 10.* vbi do-
cet tuta conſcientia vtroſque in hæreſim incidẽtes,
87 ac pertinaces rectè tradi. † Sed tutius, eſſe ait, vt
fiat traditio cum ea tamen proteſtatione, † quæ 88
commendatur *in cap. nouimus de verb. ſignif.* ibi *effi-
caciter debet pro reo intercedere, vt citra mortis
periculum circa eum ſententia moderetur*: nam ex
quo degradatus eſt Clericus ſuo priuilegio cleri-
cali, non aliter tradetur Clericus, quam laicus cu-
riæ ſæculari, cum iam, vt laicus reputetur ad verba
eiuſdem textus, ibi, *qui fuerit degradatus, tanquam
exutus priuilegio clericali, ſæculari fore per conſe-
quentiam applicetur*, & licet Roſinus *art. 33.* neget
quando hæreticus eſt relapſus, pro illo eſſe inter-
ceſſionem illam faciendam; at idem Suarez, ex
verbis, ſequent *dicti cap. nouimus*, ibi, *propter hoc
vel aliud flagitium, non ſolum damnabile, ſed dam-
noſum*, reiicit Roſinum *ſupra ſub num. 13.* eo quod
Eccleſiaſticus iudex non ſit petiturus flagitium,
qui potius debet oſtendere animum ad abſoluen-
dum, cui abſolutioni iouat *Regia lex 60. tit. 6. p. 1.*
iqi, *pero ſu Prelado deue rogar por el que le aya al-
guna merced, ſi quiſiere*, quæ verba referuntur ad
ius canonicum antea ſic præcipiens.

Et quamvis Couar. relatus à Suarez *ſupra dict.* 89
diſp. 45. ſub n. 11. & 12. dicat tutius eſſe, quod inqui-
ſitores non tradant ſic damnatos iudici ſæculari,
ſed eos condemnent coram iudice laico, atque ita
damnatos, à propria iuriſdictione dimittant, vt
ipſe poſtea ſuum munus exequatur. † Tamen 90
quia iura antiqua *in cap cum clerici de iudiciis, cap.
degradatio de pœnis lib. 6. cap. ſi quis Sacerdotum*
51 *q. 1.* & Concilium Trid. *ſeſſ. 13. c. 4. de reformat.*
vtuntur verbo, *tradendi*, ſeu *in dicto cap. nouimus*,
verbo, *applicatur*, ad quod Villalobos *in ſumma
p. 1. tract. 21. diſ 25. n. 8. & 9* legendus reducit ver-
bum, *tradendi*, Trid. & antiquorum iurium: † Et 91
ex dictis conceſſionibus Pauli, & Pij *ad dict. cap.
directorij*, ait talem interceſſionem non eſſe neceſ-
ſariam; imo Simanchas, *de Cathol. inſtit. tit. 34.
num. 47.* docet nullam proteſtationem neceſſariam
eſſe in conſignandis hæreticis brachio ſæculari, &
videntur admittere loquentes etiam de aliis iudi-
cibus Eccleſiaſticis iuxta intellectum, *dict. cap. no-
uimus*, Didacus Perez *in l. 3. gloſſa 1. pag. 90. col. 2.
in princip. & col. 92. verſ. ſed eſt dubium tit. 4. lib. 8.
ordinam.* Zerola *in praxi Epiſcopali p. 1.* verbo, *hæ-
retici § 12.* Barboſa *in dicto cap. nouimus n. 3.* dicen-
tes, vt debeat fieri relato curiæ ſæculari, abſque
metu irregularitatis, quamvis per huiuſmodi tra-
ditionem ſequatur mors, vel mutilatio, videndi Fil-
liucius *tom. 1. tract. 19 cap. 9. n. 244* Layman. *lib 3.
ſect. 4. tract. 3. p. 3. cap. 7. num. 3.* in terminis Maiolus
*de irregul. cap. 9. num. 8. & cap. 10. num. 5. lib. 2. &
lib. 5. cap. 48. § 2. num. 9.* Henriquez *lib. 4. cap. 12.
n. 5. & ibi Margarita lit. C*, Madin. *in ſum. lib. 5. c. 51.
§ 10.* Leander *de irregul. tract. 2. diſp. 7. reſol. 39.
& 40.* Diana *p. 4 tract. 7. reſol. 51.* Barboſa *in cap. ex-
communicamus 13, de hæret. n. 5.* cum Simanchas,
Feliciano, Vinaldo, Pegna, Azeuedo, & Zerola,
Sanctarellus *de hæreſi cap. 26. num. 7.* qui etiam di-
cunt inquiſitores nullam irregularitatem incurrere
etiam ſinon præmittant proteſtationem, & inſtent
pro ſententiæ executione, ſi Iudex ſæcularis illam
differat, & quod poſſint Inquiſitores inſtare ſub
graui comminatione, vt comburatur, tenuerunt
etiam Saytus *de cenſ. lib 6. cap. 18. num. 15.* Auila
p. 7. diſp. 5. ſect. 2. dub. 2. verſ. ſequitur 2, Diana *p. 4.
tract. 8 dict. reſol. 51.* Suarez *de cenſ. diſp. 47. ſect. 1.
num. 10* Pelizatius *tom. 3. tract. 7. cap. 5. ſect. 4. q. 9.
num. 163.* & alij per eos contra Couarr. *in clem. ſi
furioſus de homicidio p. 2. § 5. num. 6 in fine*, tenen-
tem ſententiam negatiuam ſequentibus verbis,

Et

& ſanè ſi argumentatio Speculatoris foret valida, ſequeretur ex ea poſſe abſque metu irregularitatis Inquiſitores iudici ſæculari conſulere, vt hæreticus ei traditus morte afficeret. Quod verum non eſt, nec Iure Pontificio probari poteſt. Sed contra illum ſcribunt relati, & Cornejo *diſp. 11. de irregularit. dub. 1. q. 2.* Gibalin. *eodem tract. n. 62. c. 4. difficult. 14. q. 3. conſect. 7.* Scorcia *in Bullis Pontificum epitome 10. theorema* 34. & praxi ſic docet.

92 Et probant relati, ac referendi, quia Iudices Eccleſiaſtici, & inquiſitores tradentes degradatos reos, vel hæreticos Curiæ ſæculari, non cooperantur ad mortem, Gaſpard. Hurtado *de irregularit. diſp. 2. diſf. 11. n. 42.* Emanuël Sa, verbo *irregularitas §. ex deformatione licita n. 4.* Mercerius *in 3. p. q. 24. de irregularit. dub.* 6 Bonacina *de cenſur. diſp. 7. q. 4. puncto 1. n. 27.* non enim ſunt cauſa proxima, quæ neceſſaria eſt ad incurrendam irregularitatem ex defectu lenitatis, nempè dictum, vel factum ex natura ſua tendens ad mortem, Homobonus *in examine Eccleſ. p. 2. tract. 12. c. 1. q. 2.* Vega *in reſp. caſu 37. p. 1.* Turrian. *de cenſ. lib. 9. diſp. 66. dub.* 3 Megalius *in 3. p. inſtit.* Peregrin. *lib. 7. cap. 5. n. 39.* Bizozerus *in ſumma c. 5 de cenſ. num. 1. §. dixi ſeptime.*

93 Vnde ad noſtri dubij reſponſionem, quæ non eſt facilis negotij, de qua diebus proximè præteritis, fuit dubitatum in noſtro Conſilio ſupremo Inquiſitionis coram Dom. meo D. Didac. de Arze; & Reynoſo Inquiſitore generali, nec reſoluti in perſona cuiuſdam Domini *Baro* Regni Valentiæ Familiaris S. Officij in carceribus illius inquiſitionis præſentati, atque detenti, in quê Marchio de Camaraſa, Comes Riuadauiæ, & Caſtri *ibi* Prorex, & Regentes Curiæ ſæcularis expoſcentes ſibi tradendum, nec gaudendum foro inquiſitionis, vt comprehenſus in concordatis inter illum Regnum, & inquiſitionem anni 1568. & 1594. quibus cauetur præcipuè *in c. 10.* ne admittantur

94 ad Familiares, Barones illius Regni. † Et eo quidem, quod ille Baro auxilium occultatione præſtaret, ne quidem ex Banniſtis apprehenderetur, & inuenerim in terminis diſputantem Dianam *de irregularit. p. 4. tract. 2. reſ.* 101. dum inquirens, *an Inquiſitores poſſint remittere Familiares Iudici Laico, quando non gauderet priuilegio fori abſque metu irregularitatis?* poſt longam concertationem viſus amplecti, vt poſſint illos remittere tutè ac ſine tali metu, nihilominus concludit, interrogatus de illo caſu ab Inquiſitoribus Regni Siciliæ in caſu tanti momenti conſulendum eſſe ſummum fidei quæſitorem, ac hoc Sanctæ Inquiſitionis conſilium; ideò in puncto iuris dicam quid ſentiendum.

95 Igitur quod licet non adſint pro Inquiſitoribus aliæ Bullæ præſeruatiuæ, ſeu præuentiuæ, ſicut relatæ Pauli IV. & Pij V. videtur vt in quocumque caſu, etſi non præueniſſent reum incarcerando Iudices Regij, & Laici, iam Familiares delinquentes, quàm cæteri non familiares poſſint remitti Laico ſine metu irregularitatis. Primo ex fundamentis proximè iactis, nempè vt ſic tradendo non ſint Inquiſitores, ſicut nec Iudices Eccleſiaſtici cauſa immediata mutilationis, aut mortis delinquentis traditi Curiæ ſæculari, non enim iſti Iudices dictant ſententiam ſanguinis, nec ad eam inducunt, ſed ſolùm permittunt, vt à ſæculari brachio capiatur, & iudicetur; in quo, vt reſoluit Suarez *ſupra dict. diſp. 47. num. 13.* in fine non concurrunt per ſe ad mortem.

Secundo ſuadetur ex Bulla Gregor. XIV. *de immunitate Eccleſiaſtica*, cuius verba eferunt communiter DD. de immunitate Eccleſiarum ſcribentes, quam & refert Scorcia *in conſt. Pontific. epitome 152. Theorema* 385 vbi loquutus ſuper intellectu illorum verborum ibi: *Nec poſſint tradi curiæ ſæculari, donec Epiſcopus, vel eius deputatus cognoſcat, an reus commiſerit illa crimina, & tunc de Epiſcopi mandato conſignetur curiæ ſæculari*: ſic in fine §. 4. *&* 5. † Vbi Pontifex prohibet, ne ipſa curia ſæcularis ſibi arroget authoritatem extrahendi delinquentes, ſed ſolùm cum licentiâ Epiſcopi, vel eius Officialis, ſeu Vicarij, non alterius inferioris, etiam ſi fuerit ordinarius nec non interuentu perſonæ Eccleſiaſticæ habentis ab eo authoritatem in caſibus in Bulla expreſſis, & *in cap. inter alia de immunit. Eccleſ.* in quibus immunitate loci Eccleſiaſtici non gaudent confugientes ad eam, niſi requiſiti noluerint interuenire capturæ, vt cum Couarruu. Guido Papa, Claro, Salicero, Ambroſio, & Farinac. explicat *ibi Theorema* 386. cum ergo debeat extractio fieri authoritate Epiſcopi, & non aliter ſequitur vt liceat Iudicibus Eccleſiaſticis tradere illos, præſtando ſaltim aſſenſum abſque metu irregularitatis. 96 97

Tertio ſuadetur ex concordata *legis Regiæ 20. tit. 1. lib. 4. recop.* vbi Narbona *gloſſa fin. num.* 1. Diana *dicta reſ.* 101. ex cuius verbis cauetur, quod Familiaris delinquens ſi præuentus eſt in carcere inquiſitionis ibi ſit detinendus; donec pendente inter Iudices Laicos terminetur iuxtà praxim cautam in ipſa lege an Familiaris pateat delicti exceptuati in ipſa concordia, remitti mandetur Iudici Laico. Et patet quod delicta inibi exceptuata ſunt ex maioribus, ratione quorum Iudices ſæculares ſolent frequenter pœnam ſanguinis irrogare de facto, & abſque ſcrupulo irregularitatis, Inquiſitores tradunt curiæ ſæculari ſimiles Delinquentes, & ex ſola concordata dictæ legis Regiæ, quam nec audiui, nec legi fuiſſe ab vllo ex Pontificibus confirmatam; ergo prouenit à ſolo aſſenſu Domini Inquiſitoris generalis, cum quo tunc temporis facta fuit, ac proſequitur cum ſucceſſoribus, qui forte ad hanc admittendam praxim moti ſunt prædictis, & alijs ſimilibus fundamentis Iuridicis abſque vlla diſpenſatione præſeruatiua; quod idem credi; imò ſequi poteſt in Polygamo præuento ab Inquiſitoribus, ſi à curia ſæculari ex alio graui delicto petatur. 98

Contra hæc videntur quod Iudices ferentes ſententiam mortis ſine effuſione ſanguinis, irregularitatem ex defectu lenitatis incurrant; quia certum eſt, quod voce *ſententiam ſanguinis*, Pontifex Innocent. III. *in dicto cap. ſententiam ſanguinis, ne Clerici, vel Monachi*, intelligit ſententiam mortis, vel mutilationis, quocumque modo hæc fiat. Et ſic euenire, vt ſi mors ſine effuſione ſanguinis contingat, aut fiat, vel vt cum quis ſuſpenditur, vel ſuffocatur, aut alimento priuatur aut inedia, aut carceris fœtore affligitur; ſi aut inde moraliter, ac celeriter ſequitur mors, perinde ſit, vt præter Canoniſtas, ibi Barboſa *in dicto c. cum mul. n.*, vbi gloſſa, Suarez *dict. diſp. 47. ſect. 1. num. 2* Filliuc. *tract. 19. cap. 9 q. 6* Pelizar. *tom. 1. manual cap. 5. ſect. 4. q. 7. num. 161.* Machado *lib. 1. p. 3. tract. 18 docum. 2. n. 2.* Couar. *in clem. ſi furioſus 2. p. §. 5. n. 7* Saytus *lib. 6 cap. 15. n. 4* Gibal *de irregularitate cap. 4. conſectario 7. diff. 3. pagina* 261. Leander *de irregul. tract. 2. diſp. 7. quæſt. 7. &* 16. 99

100 † Deinde quia hoc idem de Inquiſitoribus, qui hæreticos muro includendo, aliovè modo affligendo, ita ipſis, aut aliis reis victum diminuerent, vt famè perirent, aut eo carcere includerent, ex cuius fœtore breui extinguerentur, qui tunc dictam irregularitatem incurrerent de iure; ſic vt non iuuarentur dicta diſpenſatione præſeruatiua Pauli IV. & Pij V. cum tantùm loquantur de inquiſitoribus tradentibus hæreticos Curiæ ſæculari: ſic docent Vgolin. & cum eo Gibalinus *ſupra diſ.3. in fine*, Leandet *quæſt.17.* qui tantum limitant in eo caſu, quod inquiſitores muro includendo victum non negarunt; quia ille carcer non eſt tam arctus, quin viuere diu poſſit, quamvis non ſine moleſtia, & incommodis, etſi contingat, vt reus ſic immuratus moriatur.

101 Secundo ex *cap. ſi Iudex Laicus de ſent. excom. lib.6. & dict. cap. nouimus*, quibus patet ex vi præcepti Apoſtolici, ac diſpenſatione præſematiua Iudices Eccleſiaſticos tradendo reos Curiæ ſæculari, non incurrere irregularitatem, ſicut neque Inquiſitores tradendo hæreticos per indultum dict. Pauli IV. & Pij V. & in re tam neceſſaria; qualis eſt expurgare Rempublicam Chriſtianam à peruerſione hæreticorum. Sed in caſu de quo loquimur nullibi cautum eſt Iure Canonico, nec alia ſpeciali diſpenſatione præuentiua Pontificum; ergo vtcumque Familiares Polygamos, aut alios delinquentes tradant Curiæ ſæculari, incurrent Inquiſitores irregularitatem; præcipuè, ſi conſideremus præceptum tradendi Familiares, dimanare à concordia Regia, & Domini Inquiſitoris generalis, qui nullam ad id poteſtatem habuerunt.

102 Tertio, quia vt colligitur *ex cap. tua nos*, de homicidio, vbi DD. & Adamus, Tannerus docet *in 3.p. D.Thomæ diſp.6.quæſt.*10. *dub.*13. *num.*106. quod detegens malefactorem, vt comprehendatur, incurrit irregularitatem. At in caſu noſtro, vt conſiderat Diana *dicta p.4.tract.2.reſ.*101.verſ. *& tandem*, non ſolùm detegunt Inquiſitores malefactorem Familiarem, ſed Curiæ ſæculari tradunt, ergo videtur reſoluendum, vt ſicut ad tollendos ſcrupulos, & pacandas conſciéntias, Pontifices ſolent diſpenſare, & concedere multa priuilegia, quæ in rigore neceſſaria non forent, arctiori quidem cauſa, & in caſu noſtro, debeat à Pontifice requiri, atque poſtulari alia ſpecialis, & præuentiua diſpenſatio, vt omnis metus, ſiue ſuſpicio irregularitatis fugiatur. Et perpenſis his vltimis fundamentis placuit potius hæc ſententia D. Inquiſitori generali D. Didaco de Arce Doctiſſimo quidem, & D. D. Chriſtophoro Moſcoſo noſtri Conſilij & de Conſilio Caſtellæ admodum erudito, & cæteris de noſtro Conſilio prudentiſſimis atque literatiſſimis.

AD TEXT. IN CAP. V. Debitum, hoc titulo. De Bigamis.

PRÆMISSVM.

SVMMARIVM.

1 *Bigamia irregularitas, vt contrahatur, requirit matrimonia ritè contracta, & corporum commixtionem.*

2 *Sacerdos minimè fieri prohibetur, qui duxit vxorem ab alio viro ductam, ſed minimè cognitam.*

3 *Sacerdos fieri non prohibetur, qui duxit vxorem illam, quam prius cognouit.*

4 *Matrimonium ratum conſenſu perficitur, conſummatum copula.*

Dicat per hunc textum ſoleant DD. integrum de bigamis materiam tractare, at cùm iam ex dictis *ſupra ad Rubr. & in cap.1. & 4.* integrè illa explicetur, & *in cap. fin.* & dictum ſit *ibi* latè veram bigamiam contrahi ex duobus matrimoniis ſucceſſiuè contractis ritè, & conſummatis; ad quod conducunt verba textus hic, *& commixtio corporum*, aliàs ſi ea commixtio non reperiatur in vtroque: etſi in vno tantùm bigamiæ irregularitas non contrahetur, vt indicant verba ſequentia: *Profectò coniugium illud, quod non eſt commixtione corporum conſummatum, non pertinet ad illud coniugium deſignandum, quod inter Chriſtum, & Eccleſiam, per Incarnationis Myſterium eſt contractum.* † Quare optimè concludit Pontifex *hic*, quod bigamus non ſit, ac per conſequens ſacerdos fieri non prohibeatur ille, qui mulierem ab alio viro ductam, ſed minimè cognitam duxit vxorem, nec ex ſolò matrimonio cum vidua, niſi cum ea copuler, & conſummet iuxta quæ dixi *in Rub. quæſt.1. verſ. ad ſecundam*, & verſ. *ad tertiam*, *& ibi quæſt. 2. & in cap. 1. quæſt. 1. & ibi quæſt. 2.* & quæ dixi de matrimonio cum vidua *in cap. nuper 4. hoc tit.* & ad hæc tendunt verba ibi: *Cum ergo propter Sacramenti defectum inhibitum ſit, ne digamus, aut maritus viduæ præſumat ad Sacros ordines promoueri; quoniam nec illa eſt vnica vnici, nec iſte vnus vnius profectò, vbi deficit inter huiuſmodi coniuges commixtio Corporum, non deeſt huiuſmodi ſignaculum Sacramenti. Vnde is, qui mulierem ab alio viro ductam, ſed minimè cognitam duxit vxorem, quia nec illa, nec ille carnem ſuam diuiſit in plures, propter hoc impediri non debet, quin poſſit ad ſacerdotium promoueri.* 1 2

Et ſic ad hæc vltima verba poſſunt adiungi quæ retuli *in d. c.1. q.2. à n.1.* vbi dum agens de materia textus *in cap. penult.* hic egi de quæſtione, *an bigamia incurratur per multiplicem concubinatum, deficiente matrimonio Iure, vel de facto?* Et quia ex verbo *diuiſit*, Barboſa *hic n.5.* dicit quod is, qui duxit vxorem à ſe primo corruptam, poteſt promoueri, cum Couarru. Sanchez, Bellet. Henriquez, Viualdo, Emanuël; ideo de ratione adiunges *hic* quæ adduxi *in dicto cap. nuper q.1.* in verſ. *ad quartam*. 3

In verbis ibi: *Quod cum duo ſint in coniugio, videlicet conſenſus animorum, & commixtio corporum*, de quorum ſignificatione ad propoſitum de bigamia explicat Pontifex Innocent. III. in verbis ſtatim ſequentibus. Tamen quia ex iſtis verbis ſignificantur requiſita ad matrimonium ratum contrahendum, ſcilicet conſenſus contrahentium; item, & matrimonium conſummatum per copulam; ideo de vtriuſque differentia, & de praxi poſt concilium *in tit. infra de ſponſalib. & matrim.* dicemus vnde iam ad difficultatem, quam ſolent DD. tractare hic per gloſſam, Iudico ſolùm deueniendum. 4

QVÆSTIO

QVÆSTIO I.

An vir corruptus ducens virginem, & cum ea copulans, ſit bigamus, & irregularis? Et quia negatiuè reſpondetur, tunc inquiritur de ratione, quare maior caſtitas in vxore, quàm in viro requiratur, cum fides eorum ſoleat ad paria iudicari?

SVMMARIVM.

1 *Vir corruptus contrahens cum Virgine, non fit irregularis* num. 2. *& de ratione*, num. 3. 4. 5. & num. 14.

4 *Conſenſus matrimonij ineuntis, non cadit ſupra ſe ipſum, ſed fertur in alterum coniugem, &* n. 5.

6 *Actus nullus ſortitur ſpeciem à termino* à quo, *ſed a termino ad* quem, & n. 10.

7 *Fœmina ſi capax eſſet irregularitatis, efficeretur vtique irregularis propter viri corruptionem, ſicut efficitur vir ducens corruptam.*

8 *Matrimonia duo legitima cum duplici vxore Virgine contrahens, eſt verè bigamus.*

9 Cap. ſi quis viduam el. 2. diſt. 34. & numero 11.

10 *Irregularis efficitur conſummans duplex matrimonium, non ob vitium matrimonij vnici, ſed ob ipſius multiplicitatem.*

11 *Caſtitas maior cur requiratur in fœmina, quàm in viro*, n. 15. & 16.

13 *Vir poſt mortem vxoris incontinens per vagum concubitum, non reddit Sacramenti ſignificationem imperfectam, aut defectuoſam.*

14 *Adulterium vxoris, & viri ad paria, quoad diuortium iudicantur. Quid in praxi*, numero 16.

15 *Delicta mutua, compenſatione tolluntur.*

16 *Adulterinm fœmina maiorem irrogat iniuriam viro, quàm adulterium viri ipſi fœmina.*

17 *Bigamus verus, & interpretatiuus ex vidua, nequit ordinari; quia nec illa eſt vxor vnici nec vir vnus vnius.*

1 ET quod bigamus, & irregularis fiat corruptus, vir contrahens cum virgine, ſuadetur ex dictis, *ſupra in cap. nuper de viro contrahente cum corrupta ibi queſt. 1. & 2.* latè, & videtur ſuaderi ex verbis hic: *quoniam nec illa eſt vnici, nec iſte vnus vnius*; patet enim quod vir carnem ſuam diuiſit in plures, nempe in vxorem, cum qua conſummat, & in fœminam prius fornicariè cognitam. † At vero DD. communiter contrarium
2 docent per gloſſam in verbo *cognitam*, hic dicentes talem virum, nec eſſe bigamum, nec irregularem, quia non eſt id expreſſum in iure, ſicut eſt in caſu, quo vir contrahit cum corrupta, ſicut docet Sanchez cum infinitis *de matrim. diſp. 84. lib. 7. num. 9.* Caſtrus Palaus *diſp. 6. puncto 8. num. 4.* Filiucius *tract. 19. cap. 4 q. 8. num. 116.* Leander. *de irregularit. tract. 2. diſp. 6. quaeſt. 17.* Bonacina *quaeſt. 7. puncto 5. num. 7.* & alij *infra* referendi à quibus rationem inquiremus.

Vnde laborant interpretes in perquirẽda ratione 3
differentiæ, cum in propoſito videatur, vt maior vrgeat ratio contra virum corruptum ducentem Virginem, quam ſi Virgo duceret corruptam; ſiquidem in priori caſu verè vir carnem ſuam diuiſerit in plures, nimirum in vxorem, cum qua conſummat, & in fœminam prius abeo fornicariè cognitam, quod non contingit in poſteriori caſu, vbi fictè, & interpretatiuè dicitur carnem ſuam in plures diuiſiſſe, iuxta quæ dixi de contrahente cum vidua, aut ab alio corrupta, *in Rub. & in cap. nuper 4. hoc tit.* & ad minus in vtroque caſu deficit ſignificatio matrimonij Chriſti cum Eccleſia, in quo vterque intactus eſt, vt in dictis locis latè explicuimus, & patet ex textus noſtri littera.

Sed adhuc communiter DD inſiſtunt firmando 4
virum illum non eſſe bigamum, & irregularem propter rationes plures, quas adducit gloſſa *hic* in dicto verſ. *cognitam*, vbi leges, quas refutans D. Thomas *in 4. diſt. 27. quaeſt. 3. art. 1. quaeſtione* 3. illam quidem veram rationem tradit ab omnibus ferè poſtea ſequutam Theologis, & nonnullis iuris peritis; nempè quia conſenſus matrimonium ineuntis non cadit ſupra ſeipſum, ſed fertur in alterum coniugem. Atque ita ipſemet contrahens 5
ſit, quaſi terminus à quo; is autem, cum quo contrahit, ſit quaſi terminus ad quem fertur alterius coniugis conſenſus. † Sed nullus actus ſorti- 6
tur ſpeciem à termino *à quo*, ſed à termino, *ad quem*, ergo vitium corruptionis ipſius viri, qui eſt terminus à quo reſpectu ſui matrimonij non debet ipſi nocere, vt irregularis efficiatur, ſed vitium corruptionis in termino ad quem. † Atque 7
ſubinde expendunt DD. ſi ipſa fœmina irregularitatis capax eſſet: efficeretur vtique irregularis propter viri corruptionem, ſicut vir talis efficitur ducens corruptam; & hanc tenent etiam Maiol. *de irregularit. lib. 1. cap. 33. n. 3. verſ. altera*, Couar. *in clem. ſi furioſus de homicid. p. 1. §. 2. num. 3.* Vgolinus *de irregul. cap. 56. §. 3.* Tiraquel. *in l. 1. connubial. num. 35.* Zenedus *ad Decretales collect. 166. num. 4. verſ. item*, Saytus *de cenſ. lib. 6. cap. 4. num. 11.* Suarez *eodem tract. diſp. 39. ſect. 3. num. 9.* Valerius Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 30. num 86.* Ioannes Gutierrez *de matrim. cap. 107. num. 11. verſ. ratio* Campanil. *in diuerſ. Iuris Canonicis Rub. 12. cap. 6. num. 11.* Barboſa hic *num. 4. & in paſtorali part. 7. allegat. 49. num. 14.* cum eiſdem.

At quia huic veræ rationis acriter impugnat 8
Bellarminus, quam referunt Barboſa, Campanil. & Thomas Sanchez *infra*, referendus *lib. 1. de cleric. cap. 24. ad finem*, ex eo quod duo matrimonia conſummans legitima cum duplici vxore Virgine, eſt verè bigamus; & irregularis, cum tamen in termino ad quem non ſit vitium, ſed in ipſomet viro ad duplices nuptias tranſeunti: inde concludit hunc ducentem corruptam, non eſſe irregularem irregularitate bigamiæ, ſed quod ita ſtatuerit Eccleſia ob Dignitatem ordinum, cum nulla differentiæ ratio poſſit aſſignari. † Item quia 9
in cap. ſi quis viduam el. 2. diſt. 34. de quo *ſub Rub. & in dicto cap. nuper*, dixi) prohibetur Sacerdos fieri qui duxit fornicariam, ſimiliter qui duxit Ancillam, aut Comœdiarum Actricem, vbi nullum locum habet bigamia. Sed ſola infamia.

10 Nihilominus nõn obſtat Bellarminus, cum ratio D. Thomæ, & aliorum firma, ſit petita ea termino à quo, & termino ad quem iuxta relata *hic* in verſ. *ſed adhuc*, petita quidem ex ſimilitudine actuum naturalium, qui ſpeciem à termino ad quem ſortiuntur; quia etſi non omnino conuincat, vt in cæteris moralibus rebus euenit, reſpondent DD. pro noſtra ſententia, & præcipuè Sanchez ad rationes Bellarmini *lib. 7. de matrim. diſp. 84. num. 9. in fine*, legendus ad primam, quod conſummans duplex matrimonium non efficitur irregularis propter vitium matrimonij initi, ſed ob ipſius multiplicitatem, ac proinde non ſpectetur, an vitium ſit à termino à quo vel ad quem, ex quo actus ſpeciem ſumit, ſed quando eſt vnicum matrimonium cum corrupta, ait vt tunc conſurgat irregularitas ea ipſius matrimonij vitio, ac proinde iure optimo peti vt id vitium conſurgat ex termino
11 ad quem: † Nec obſtare ait eius ſecundam rationem ex textu *in dicto cap. ſi quis viduam*, cum non ſit impedimento, quod in illo textu plures irregularitates ſignentur ea diuerſis cauſis; ita Sanchez.

12 Verùm quia Suarez *de cenſ. dict. diſp. 49. sect. 3. num. 8. & 9.* de hoc dubio agens ſub difficultatis quæſito cur maior caſtitas ex parte vxoris, quàm ex parte viri requiratur ad effectum bigamiæ; Et adducendo rationem prædictam D. Thomæ, qua inducit ſatis metaphoricam eſſe, & ſubtilem pro qualitate materiæ: aliam ponit dicendo, fortaſſe Eccleſiam conſideraſſe moralem etiam rationem; quia defectus virginitatis in ſponſa maior eſt indecentia, & vir poteſt facilè illam vitare; eſſeque quandam infamiæ notam ducere ab alio cognitam extra matrimonium; & hæc omnia ceſſare ait quando corruptio præceſſit ea parte viri, qui etiam irregulariter loquendo valdè eſt difficile Virginitatem ſeruare ante matrimonium; indeque Eccleſiam noluiſſe ad hoc obligare omnes ordinandos. Nec difficile reddere matrimonium cuiuſcumque hominis prius incontinentis, quod ſequeretur ſi per illud quis fieret irregularis.

13 Vnde fit vt non obſtent alia, quæ *in dicto cap. nuper* ſcripſi probans virum virginis, quæ adulterata eſt, eſſe bigamum, ſi ante adulterium illam cognouit, & poſt illud, & contra euenire, vt ſi vir qui Virginem duxit poſtea concubinam habeat vtrum dicatur bigamus irregularis; eo quod diuiſit carnem ſuam in plures. Quia reſpondetur, quod licet vir poſt mortem vxoris, quam ſolam, & Virginem prius duxerat, incontinens ſit per vagum concubitum; non ideo reddat Sacrãmenti ſignificationem imperfectam, aut defectuoſam; indeque in eo caſu non dari irregularitatem probat Suarez *dicto num. 9. in fine*; quatenus eſt ex defectu Sacramenti; non enim ait propter illud crimen eſſe aliquam irregularitatem à iure impoſitam, niſi redundet in publicam infamiam: ita ille, cui & ego ego adhæreo cum exiſtimari poſſit iura canonica non excogitaſſe à primis illam rationem Diui Thomæ, & aliorum, ſic methaphiſicam, etſi in ſe vera ſit ad propoſitum noſtri dubij.

14 Contra hæc omnia poſſumus inſurgere, dicendo quod ſicut vxoris adulterium eſt cauſa ſufficiens, vt vir ab ea diuertat, ſic & è contra adulterium viri, vt ab illo diuertat vxor; quia vir, & vxor ſunt pares in cauſa celebrandi diuortij ob adulterium, ac proinde, ſicut vir innocens poteſt ab adultera diuertere; ita & è contra vxor innocens à viro adultero *ex cap. fin. 32. q. 7. cap. idolatria 28. q. 1. cap. Apoſtolus 32. q. 7. cap. præcipit 32. q. 5. cap vxor. q. 7. cap. ſi quis vxorem cl. 1. in fine 32. q. 1.* & ex Paul *ad Corinth. 7.* cum infinitis Thomas Sanchez *de matrim. lib. 10. diſp. 3. num. 6.* de quo videbis plura, quæ ſcripſi *in cap. litteras, de reſtit. ſpoliator*, & alibi, & agam latè *infra de diuortiis*.

Tamen non hæc obſtant; quia etſi regula iuris 15
ſit vt mutua delicta, mutua compenſatione tollantur; in ſic mutua adulteria viri, & vxoris, vt tractãt DD. *in cap. ex litteris de diuortiis*, ea diſputatione DD. *ibi*, cuius ſpecies alia videtur eſſe. At ad noſtrum caſum nihil facit prædicta obiectio, cum hic agamus de bigamia ob defectum ſignificationis Sacramenti matrimonij Chriſti cum Eccleſia, qui non ſic inuenitur æque in viro adulterante, ſicut in vxore adultera, quam poſtea cogno-
uit vir iuxta rationem adductam D. Thomæ. † Imo 16
videmus vt vxor propter viri adulterium etſi innocens non diuertat, è contra verò viros diuertere ex adulterio vxoris, quod quidem patet contingere; quia maior eſt iniuria, quæ irrogatur viro ex adulterio vxoris, quàm vxori ex adulterio viri; etſi non inde vxor innocens repellatur à diuertendo propter viri adulterium, vt communis fatetur, & hæc pars iuuatur ex dictis cum Suarez *hic in verſ. verum*, quare amplius non inſiſtimus in diſputanda hac quæſtione, cum iam ſatis liqueat.

Nec obſtant relata textus noſtri, *ſupra in prin-* 17
cip. ibi: *quoniam nec illa eſt vnica vnici, nec iſta vnus vnius*; quia vt videbis ex verbis paulo ante ibi: *cum ergo propter Sacramenti defectum inhibitum ſit, ne bigamus, aut maritus viduæ præſumat ad Sacros Ordines promoueri*, quibus traditur vera ratio, cur veri bigami, de quibus dixi *in cap. 1.* prohibeantur ordinari; item & bigami interpretatiui, quales ſunt contrahentes cum viduis; de quibus latè, *in dicto cap. nuper 4.* & reddit rationem Innocent. III. in citatis verbis: *quoniam nec illa eſt vnica vnici, nec iſte vnus vnius*, quæ diſtant à ſenſu, ad quem applicabantur in obiectione, vt patet ex iam longè dictis in præcitatis locis, & in Rub. imo, & in hac quæſtione.

AD TEXT. IN CAP. VI. Quia circa, hoc titulo. De Bigamis.

PRÆMISSVM.

SVMMARIVM.

a *Preſbyter adulteri, inceſtuoſus, ſtuprator, ſeu plures habens concubinas, num dicatur irregularis, & n. 4.*

3 *Fornicationis ſimplicis peccatum, quale remiſſiuè.*

TEXTVS iſte quatenus decidit, vt non 1
ſit bigamus, qui plures habuit concubinas, manet intellectus, *ſupra in cap. 1. q. 2.* verſ. *ad primam*.

Quatenus vero in verſ. ibi: *Tanquam ſimplici* 2
fornicatione notatis, explicant Azor. *inſtit. moral. p. 3. lib. 3. c. 17. quæſt. 7.* verſ. *in hac*, quod ideo hæc dicitur fornicatio ſimplex, non quia non ſit etiam

ſacri

ſacrilegium, ſed vt diſtinguatur ab aliis luxuriæ peccatis ſpecialiori qualitate, & ſubſtantia affectis, in quæ incidit Presbyter v.g. ab adulterio, ſtupro, vel inceſtu; nam cum in Sacri Ordinis ſuſceptione adſit votum ſolemne caſtitatis; ideo ratione illius committit clericus fornicans inceſtum; quamvis mulier ex ſua parte committat tantùm ſimplicem fornicationem, Azor. *dict. cap.17.q.7.* Barboſa *hic n.3.4.& 5.* cum Emanuël Nauarro, Zenedo, Franchis, Sanchez, Menochio, Surdo, Stephano Gratiano. Nec mihi diſplicet explanatio Ægydij Bellameræ; ideo quidem de ſimplici fornicatione Papam egiſſe ad differentiam bigamiæ, irregularitatis ex ea contractæ, de qua principaliter dubitabatur, an ſcilicet eam incurrent Presbyter plures habens concubinas? & quod merito negarit Pontifex; quia tanquam vxores ductæ non ſunt, vt requiritur *in cap. nuper 4. hoc*, vt *ibi* dixi, & *in c.1. ac in Rubrica.*

3 De peccato ſimplicis fornicationis adiunges quæ dixi *ſupra in cap.9 de ætate, & qualitate ordinand.* verſ. *ad tertiam*, & adiunges quæ ſcribunt Doctores *in tit. de cohabitatione Clericorum, & in cap. vt Clericorum de vita, & honeſt. Cleric.* vbi de pœnis, & de diſpenſatione ad ordines.

4 Nec hic ex verſ. *Si Presbyter*, aliquid poteſt adiungi de bigamia ſimilitudinaria, de qua latè dico *in cap. fin.* ſtatim ſequenti, cum Clericus plures habens concubinas, nullam tamen ſub affectu matrimoniali, qui ſaltim requiritur ad contrahendam bigamiam hanc.

AD TEXT. IN CAP. FIN. Nullus, hoc tit. De Bigamis.

PRÆMISSVM.

SVMMARIVM.

1 *Subdiaconatus ordo, num ſufficiens ſit ad contrahendam bigamiam ſimilitudinariam, &* n.2.& q.1. n.10.

1 AD textum iſtum quatenus loquitur de Subdiacono contrahente matrimonium cum vidua, poſſunt applicari dicta *ſupra in cap.3. & in cap. nuper 4. hoc tit.* ſed quia poteſt aliquis opponere, quod iuxta ius antiquum Subdiaconatus ordo computetur inter ordines minores per textum *in cap. ex antiquis diſt.55.* & per illa, quæ notaui *in cap. miramur penult. de ſeruis non ordinandis, & ſupra in cap.1. cum cap. fin. de Sacram. non ordinandis*; ideo poſſes hic applicare intellectum, quem præſtiti in præmiſſo *dicti cap. nuper*, ad textum illum per verba ibi: *Quod cum huiuſmodi Clericus*, quæ de conſtitutis in minoribus ibi intellexit Suarez; & ſic iſtum textum; ſicut illum pertinere ad bigamiam interpretatiuam, de
2 qua dixi *ibi* latè. † Tamen quia multi illum etiam intelligunt de ſimilitudinaria: nam Presbyter contraxit; & hic de Subdiacono cum vidua contrahente, ſermo fiat, & Subdiaconatus ordo inter ſacros iam reputetur, vt *in dicto cap. miramur, de ſeruis non ordinandis, & in Rubrica de temporib. ordinat. & de ætate ordinandor. & in dicto cap.1. & fin. de Sacram. non iterandis*, & bigamia ſimilitudinaria, vt iam ſignaui in principio Rubricæ dicatur illa, quam incurrit ordinatus in ſacris, ſed profeſſus in religione nuptias contrahens; ideo de illa, & eius effectibus, ac de illius diſpenſatione hic agendum iudicamus cum communi Doctorum.

QVÆSTIO I.

An ex vnico matrimonio nullo interdum contrahatur irregularitas propter bigamiam ſimilitudinariam? An profeſſus matrimonium iniens cum vidua ſit irregularis? Et quid ſi Clericus in ſacris conſtitutus? Et an ſi virginem ducat? Et an deſideretur copula, & qualis?

SVMMARIVM.

1 *Bigamia ſimilitudinaria contrahitur ex vnico matrimonio nullo, cum Clerico in Sacris conſtituto, vel Religioſo profeſſo, contra aliquos, qui eam negant,* numero 2. 3. & 7.

3 *Bigamia ſimilitudinaria datur iuris introductione,* n.4.5. & 6.

4 Cap. quotquot 27. q.1. & n.5.6. & 8. & n.16 & 17.

5 *Bigamia ſimilitudinaria contrahitur ab illo, qui voto caſtitatis ligatus eſt, nam adſtrictus voto ſolemni cenſetur, ſpirituali quodam matrimonio coniunctus cum Chriſto, & Eccleſia,* n.6.

8 *Bigamus ſimilitudinarius efficitur per quæcumque vota ſubſtantialia religionis conſtituentia perſonam inhabilem ad contrahendum matrimonium.*

9 *Clericus in ſacris contrahens cum vidua à primo marito cognita, fit irregularis,* numero 10.

10 *Subdiaconus vnico tantùm matrimonio inito, eoque irrito fit bigamus, non ob defectum ſignificationis Sacramenti, ſed defectum intentionis. Et de ratione,* n.11.

12 *Bigamiam ſimilitudinariam multi dicunt non contrahi à Clerico in Sacris contrahente cum virgine, ſed tantùm cum vidua, vel ſi contraxiſſet vnum matrimonium ante ordinem, aliud poſt cum virgine,* n.13. 14. 15. & 16. *Verius ſi cum virgine*, vt à n.17. & n.20.21.

14 Cap. ſanè 3. de Clericis coniugatis numero *19.*

15 Cap. Presbyter diſt.28. cap. Presbyterum eadem diſtinctione.

16 *Bigamia ſimilitudinaria eſt magis propria quando profeſſus, vel profeſſa contrahit matrimonium.*

17 *Bigamus eſt qui caſtitatem promiſſam violat.*

18 Cap.1. & 2. qui Clerici, vel Monachi.

20 *Bigamia non ſimilitudinaria, ſed propter ordinis irreuerentiam videtur illa, quæ oritur ex matrimonio contracto cum virgine à Clerico in ſacris.*

21 *Profeſſus, vel in ſacris conſtitutus, ob duo fit irregularis, ſi contrahat.*

22 *Profeſſus, ſeu clericus in Sacris, vt bigamus fiat contrahendo, num debeat interuenire copula remiſſiuè.*

1 AD primam quæſtionis partem liquet reſponſio ex dictis in verſ. *ad ſecundam*, & *queſt.2.hic* cum ergo *ſupra in Rubr. in cap.1.& cap. nuper*, loquuti ſimus de bigamia vera, quæ contrahitur ex duplici matrimonio ſucceſſiuè valido, & de bigamia interpretatiua, quæ oritur ex matrimonio cum vidua, vel ex vnico matrimonio valido, & alio inualido eodem tempore ex quo vocatur polygamia, de qua *ibi*, *& in dicto cap.1. q.1. à n.1.* & ad ſimilitudinem fit iure introducta alia bigamia, quæ vocatur ſimilitudinaria, quæ oritur ex matrimonio nulliter contracto à clerico in ſacris conſtituto, vel à religioſo profeſſo. Ideo rectè Doctores concludunt interdum ex vnico matrimonio nullo, contrahi irregularitatem propter bigamiam ſimilitudinariam, vt conſtat apertè
2 ex *infra* dicendis: † quod eſt verum, etſi gloſſa *in cap.2.hoc tit.* dixerit duplicem eſſe tantùm bigamiam veram, ſcilicet & interpretatiuam verbo, *in bigamis*, quaſi ex eo velint aliqui negare dari bigamiam ſimilitudinariam, quam teſtatur eſſe communem Montagne, *de bigamis q.4.num.1.ad finem*, cuius contrarietatis effectum videndum eſſe apud Rebuffum, *de pacificis poſſeſſoribus n.193.* commendat Zeualos *in pract.queſt.157. in fine*, vt no-
3 taui ſub Rubrica. † Et Suarez *de cenſuris* dixit *diſp.49.ſect.3.num.1.* ſimilitudinariam dari ex iuris introductione, quia ſine illo eſſe non poteſt, cum ex natura rei non ſit, & colligitur ex communi ſummario textus noſtri, ex quo omnes dicunt quod ſubdiaconus, qui viduam duxit, & cognouit, bigamiæ pœnam incurrit; licet bigamus non ſit. Et rationem huius bigamiæ reddunt Campanillas *in diuerſ. iuris Canon. Rub.11. cap.6.num.12.* Barboſa cum eo *in dicto cap. nuper. 4. num. 5.* ex affectu ſcilicet intentionis cum opere ſubſequuto.

4 Ad ſecundam quæſtionis partem nonnulli reſpondent, quod ſi profeſſus contrahat matrimonium, illudque conſummat, non incurrat bigamiæ irregularitatem, quia verba textus *in cap.quotquot.27.quaſt.1.* ibi: *Quotquot Virginitatem pollicitam prauaricatæ, ſunt profeſſione contempta inter bigamos, id eſt, qui ad ſecundas nuptias tranſierunt, haberi debebunt*, falſo extendatur à nonnullis ad profeſſum: ſic Henriquez *lib.12.de matrim.c.6. n.10.* Palaçios *in 4.diſt.27.diſp.4. colum.7.* Gibalin. *de irregularitate cap.3. q 4.à num.19. dict.cap.quotquot*, ſolum loquitur de fœminis, quæ Virginitatem promiſſam præuaricatæ ſunt, interdicens eas inter Virgines, aut Diaconiſſas conſecrari.

5 Sed quia ex dicto textu de bigamia ſimilitudinaria Doctores profitentur, quæ contrahitur ab illo, qui voto caſtitatis ligatus eſt, quale promittitur à Religioſo profeſſo, vel in Sacris Ordinato: ſic ſi poſt horum quilibet matrimonium contrahat, † quia adſtrictus voto ſolemni cenſetur ſpirituali quodam matrimonio coniunctus cum Chriſto, & Eccleſia, & deinde volens carnaliter cum alia coniungi per matrimonium, cenſetur celebrare duo matrimonia, quamvis autem ſecundum carnale, ſcilicet inualidum ſit per impedimentum procedens à voto ſolemni, vel Sacro Ordine, Et quia tamen adeſt effectus intentionis cum opere ſubſequuto, inde iudicetur bigamus ſimilitudinariè propter ſimilitudinem ad verè bigamum, docuerunt per illum textum Nauar. *in manuali cap. 27.num.19. verſ. ſimilitudinaria, & conſ.1. hoc tit. num.7. verſ. ex quibus*, Couarruu. *in clem. ſi furioſus p.1 §.2.num.2. verſ. tertio*, Flamin. *de reſignat. beneficior. lib.5. queſt.3.num.190.* Nicolaus Garcia *de beneficiis p.7.c.6.n.15.* Sanchez cum aliis *de matrim. lib.7. diſp.85.num.8.* Bellet. *diſquiſit. Clerical. p.1. tit. de diſciplina Clericali §.6.num.40.* Bonacina *de cenſ. diſp.7.quaſt.2.puncto 5. num.2. verſ. bigamia* Filiucius *tract.19.cap.4.* Auila *de cenſuris p.7.diſp.8. dub.1. verſ. bigamia ſimilitudinaria*, Luyſius *de cenſuris lib 9.diſp.70.dub.3.* Vaſquez *in tract. manuſcripto de matrimonio*, Palaus *tom.6. tract. de cenſ. diſp.6.puncto 8.num.11.* Petr. Cornejo *de irregularit. diſp.10. dub 2.queſt.5.* Bauny *tract.11. de irregularit. quaſt.12.pag 459.* Hurtad. *diſp.2. de irregular. diſ.13.num.43.* Machado *lib.1.ſum.q.3.tract.17. docum.3.num.12.* Barboſa *in dicto cap. quotquot. & in paſtorali p.2.alleg.49.num.15.* & *hic* in textu noſtro Vgolin. *de offic. Epiſcopi cap.56.§.3. num.4.* Campanil. *in diuerſ. iuris Canon. Rub.11.cap.6.n.12.* Richard. Palud. Ledeſma, Valentia, Sa, Toleto, Rodriguez, Ludouicus Lopez, & alij, quos citat Sanchez *ſupra*, Leander. *de irregul. tract.2. diſp.6. quaſt.23. in fine*; ideo à nobis dicendum eſt talem profeſſum eſſe irregularem.

Et inſuper probatur ex Concilio Aureliano, 7
cap.23. ibi: *Monachus in Monaſterio conuerſus, ſi pellici poſtea, vel vxori fuerit ſociatus tantæ præuaricationis reus, nunquam Eccleſiaſtici gradus officium ſortiatur.* Et ex Concilio Toletano II. ſub Bonifacio II. *in cap.1. de clericis, & Monachis*, & præter adductos docent ex Theologis, Maiorus, Sotus, Caleta, Angles, Vega, Roſela, Armila, Tabiena, Aſtenſis, Clamas, Viualdus, ex iuriſtis Speculator, Monald, Alterius, Angelus, Borgaſius, Montagna, Turrecremata, quos referunt Sanchez, Leander, & alij *ſupra* ex modernis.

Nec obſtare docent DD. noſtri verba textus *in* 8
dicto cap. quotquot; quia vt dicit Sanchez *dicta diſp.85. lib.7. de matrim. num.8.* licet ibi ſermo ſit de fœminis id à fortiori in viris procedere firmat: ita ille, ſed videtur melius reſpondendum cum Suarez, Bulſamon, Dionyſ. Filiucio, Gibalino, & cum Pellizario *quaſt. 34. num. 88.* quos ſequitur Leander *ſupra* quod in textu, *dicti cap. quotquot* ſermo ſit de vtriſque; quia licet à Gratiano in genere fœminino proferatur; in textu tamen Græco in maſculino haberi modo ſequenti *quotquot Virginitatem pollicitam prauaricati ſunt*, vel vt alia verſio habet) *quicumque Virginitatem profitentes &c.* & ita tenendo Suarez *ſub dicta ſect.4.n.2.* addit *ibi*, in fine applicari ad profeſſionem religionis, etiam per quæcumque vota ſubſtantialia religionis, & conſtituentia perſonam inhabilem ad matrimonium, quia per illa fit vera Virginitatis, ſeu caſtitatis profeſſio.

Ad tertiam quæſtionis partem, an Clericus in 9
Sacris conſtitutus contrahens cum vidua, incurrat bigamiæ irregularitatem? Et licet ex adductis *ſupra in verſ. ad ſecundam*, videatur dicendum, vt non incurrat, ſicut exiſtimarunt non incurrere profeſſum, Henriquez, Palacios relati à Sanchez *ſupra dicta diſp.83.n.7.* & Gibalinus *ibi* adductus, & Baſilius *de matrim. lib.7. cap 15. n.7.* quia idem debet dici de Clerico in Sacris, ac de profeſſo.
† Tamen ſine dubio tenendum eſt ex textu no- 10
ſtro, quod Clericus in Sacris conſtitutus viduam cognitam à priori viro, vxorem ducens, ac cum illa conſummans, efficitur irregularis, cum Ponti-

fex

ſex hic expreſsè proferat Subdiaconum nou eſſe propriè bigamum ex inito vnico tantùm matrimonio; eoque irrito; nec quod defecerit à ſignificatione Sacramenti matrimonij, ſed ob affectum intentionis ineondi matrimonij cum opere carnali ſubſequuto, eſſe irregularem inſtar bigami: ſic colligunt ex hoc textu Abbas antiquus, Zabarella, Collect. Anchar. Bellam. Ioan. Andreas, Hoſtienſis, Innocent. Panormit. Anania, Butrius, Barboſa, & alij Ordinarij hic, Viuianus *in rationali libri* 1. *Iuris Pontificij pag.* 339. Alagona *in compend. iuris can. pag.* 121. Nauarrus *in dict. cap.* 27. *man. n.* 195. *poſt medium*, *& dict. conſ.* 1. *hoc num.* 3. Sanchez *dict. diſp.* 85 *lib.* 7. *de matrim. num.* 1. Campanil. *in diuerſ. iuris canon. Rub.* 11. *cap.* 6. *n.* 12. Rota apud
11 Farinac. *decis.* 357. *num.* 2. *p.* 2. *recent.* † Et poteſt eſſe ratio, quia ſicut *ex cap.* 3. *cap. nuper, cap. debitum*, alij viduatum mariti laici, fiunt interpretatiuè irregulares, vt *ibi in dict. cap. nuper*, diximus ita fiant bigami ſimilitudinarij Clerici in Sacris conſtituti cum vidua contrahentes matrimonium; opere ſubſequuto, etſi per ſe nullum ex iam dictis. Et ſic hanc bigamiam incurrere exiſtement in Sacris, qui cum vidua, vel ſecunda vxore contrahit, Dominic. *in cap vnico num.* 6. & Franc. *n.* 5. *hoc tit. lib.* 6. Petr. de Soto *lect.* 18. *de matrim. pag.* 4. verſ. *hac igitur*, Anton. Cuchus *lib.* 4. *inſt. mor. tit.* 12. *n.* 160. *&* 161. & alij.

12 Ad quartam difficultatis partem quid dicendum ſi Clericus, aut profeſſus contraheret cum virgine, & exiſtimant plures illam bigamiæ ſimilitudinariæ non incurrere; quia quemadmodum Laicus cum virgine contrahens, illam non incurrit; etſi à ſe prius cognita, vt dixi *ſupra in dict. c. nuper* 4. *q.* 1. verſ. *ad vltimam*. ita hic. Secundo quia textus inducentes bigamiam hanc, loquuntur de conſtituto in Sacris, qui duplex init matrimonium, alterum ſcilicet ante Ordinem Sacrum, & alterum poſtea, vt *in dict. cap. nuper*, vel quando poſt Ordinem Sacrum ducit vnicam viduam, ta-
13 men, vt in textu noſtro. † Quare vt *ſupra* dictum eſt, ſicut in Laico matrimonium contrahente cum vidua, vel ab alio corrupta verificatur bigamia interpretatiua naſcente ex affectu duplicis matrimonij, & ex defectu vnionis Sacramenti matrimonij cum Eccleſia iuxta *dict. cap. debitum*, & quæ dixi *in dicto cap. nuper*, ita in Clerico, cum non videatur alia ratio militare, quam ex affectu, opere ſubſequuto, vt docent Anton. *in dict. cap. nuper, n.* 7. *& ibi* Abbas *n.* 3. Palacios *in* 4. *diſt.* 27. *diſp.* 4. *col.* 7. Henriquez *lib.* 14. *de irregul. cap.* 4. *ſtatim in princ. in comment. & lib.* 12 *de matrim. cap.* 6. *n.* 10. *in comment. litt. I*, Tolet. *lib.* 7. *ſum. cap* 8. *fin.* dum ait nullo textu probari hanc irregularitatem Clerici ineuntis matrimonium; & ita eſſe incertam, quibus addo Gaſpar. Hurtad. *diſp.* 2. *de irregul. diſ.* 13. *num.* 48.

14 Et hæc ſententia fulcitur amplius ex textu *in cap. ſanè* 2. *de Clericis coniug.* vbi dici videtur de Sacerdotibus matrimonium contrahentibus, non manere irregulares: ſic Abbas *in dict. cap. nuper num.* 3. *per dict. cap. ſanè*, dicens in eo caſu Sacerdotem tantùm eſſe ſuſpenſum, & non ſuſpenſione propria, ſed latè ſumpta, quæ per ſolam pœnitentiam auferri poteſt, quando delictum eſt occultum; & ſic videtur exponere Hoſtienſ. *in dict. cap. nuper num.* 7. *& in dict. cap. ſanè*, dum ait propter illud delictum Sacerdotem eſſe à ſuo officio ſuſpenſum, quando crimen eſt notorium; ita vt irregularis fiat celebrando; ſi autem ſit occultum ſignificat nullum contrahere impedimentum; imò & Archidiac. ac ſumma Piſana, quos citat Syluester, dixerunt hanc irregularitatem non incurri, niſi tale matrimonium contrahatur cum corrupta, qui ſupponere videtur *dict. c. ſanè*, loqui de Sacerdote contrahente cum virgine.

Itaque Suarez *de cenſ. dicta diſp.* 49. *ſect.* 4. *ſub* 15
num. 4 ait videri hanc eſſe probabilem opinionem quoad omnes Clericos in ſacris; quia nullum eſt ius, quod expreſsè illos faciat irregulares propter vnicum matrimonium cum virgine, & quod alioqui ſit alia pœna in iure, quæ pro illo caſu impoſita videtur *in dict. c. ſanè*; & quod *in cap. Præsbyter diſt.* 28. ſolùm dicitur, vt Præsbyter in eo caſu ſit deponendus, & *in cap. Præsbyterum eadem diſt.* & quod ſi ex ignorantia culpabili in hoc crimen incident, non priuatur Cathedra, ſeu beneficio, ſed ſolùm officio ordinis, vt patet ex gloſſa ibi, & ex Gratian. *in §. vltimo*, *diſt.* 31.

Quod ſi obſtes dicendo profeſſos hanc irregu- 16
laritatem incurrere etiam cum virgine contrahentes ex dictis ſupra in verſ. *ad ſecundam*, videtur reſpondendum cum eodem Suarez *dicta ſect.* 4. *num.* 5. vt hoc argumentum non efficax ob regulam generalem, quod in irregularitatibus non valet argumentum à ſimili ſine expreſſo iure (de quo *in cap. is qui de ſent. excomm. lib.* 6.) Deinde quia in profeſſione religionis videtur eſſe ratio ſpecialis, cum ibi magis contrahatur ſpeciale vinculum cum Chriſto ratione cuius matrimonium poſtea ſubſequens inducit bigamiam ſimilitudinariam, referens hoc vinculum non inueniri in Clerico in ſacris; quia nec ratione ipſius ordinis, vt per ſe conſtat, nec ratione voti, quod ſolùm per accidens ex ſtatuto Eccleſiæ impedit, & dirimit matrimonium contrahendum; non vero diſſoluit contractum; indeque Rota dixerit *in deciſ.* 1. *hoc tit.* Bigamiam ſimilitudinariam ſolùm eſſe, quando Monachus, vel Monialis profeſſa matrimonium contrahit de facto. Et ſic patet textum *in dict. cap. quotquot* 27. *q.* 1. ſolùm loqui de religioſis.

Nihilominus probabilius docent alij DD. Cle- 17
ricum in ſacris incurri hanc bigamiæ ſimilitudinariæ contrahentem etiam cum virgine, & ex ſolo vnico matrimonio, iuxta gloſſam *in cap. ſuper eo* 3. *hoc tit.* quatenus dicit eſſe bigamum, qui caſtitatem promiſſam violat, quæ citat textum *in dicto cap. quotquot*. quod ita videtur intelligendum, quia profiteri caſtitatem in proprietate latina, ſignificat omnem ſolemnem modum aſſumendi aliquam obligationem: quare licet nominet Monachum, eſt quaſi materialiter, & gratia exempli, non ad limitandam irregularitatem: ſic Rota *in dicta decis.* 1. *de bigam.* Paludan. *in* 4. *diſt.* 27. *q.* 24. Suarez *d. ſect.* 4. *diſp* 49 *de cenſ. n.* 3. *&* 6. vbi quod hoc modo eſt ſatis expreſſa in citato iure hæc irregularitas.

Et confirmatur primo *ex cap.* 1. *qui Clerici, vel* 18
vouent. vbi dicitur poſſe Epiſcopum cum Diacono qui vxorem accepit poſt peractam pœnitentiam diſpenſare, vt Diaconi officium exequatur. Secundo *ex cap* 2. *eodem*, vbi deciditur de Subdiacono, qui vxorem accepit, vt ſi ad religionem tranſeat, concedat Epiſcopus ei aſcenſum ad ordines ſuperiores; quod ſi tranſire nolit, minimè permittat eum in Subdiaconatu miniſtrare, nec ad alios ordines promoueri, ſed ſolùm in minoribus miniſtrare; ex eo quia hic poſt matrimonium ſimilitudinarium initum cum Chriſto per

votum ſolemne caſtitatis ordini annexum de facto ad alias nuptias tranſiuit, eas conſummans copula. Tertio confirmatur ex doctrina *dicti cap. nuper hoc tit.* quia licet principalis caſus eius, non ſit de hac bigamia, vt ibi diximus tamen Pontifex videtur in argumentum à ſimili adducere, vt Suarez ait, addens ſic etiam interpretari *dict. cap. Preſbyterum diſt.* 28.

19 Imò idem Suarez quod textus *in dict. cap. ſanè 2. de Clericis coniug* rectè intellectus, nòn ſolùm non obſtat, verum, & quod hoc confirmet: nam *ibi* dicitur Sacerdotem, qui nuptias contrahit poſt longam pœnitentiam, & vitam laudabilem, poſſe ad executionem ordinum reſtitui per diſpenſationem ſui Epiſcopi; non ergo Pontificem negare manere irregularem, quin potius ſupponere committendo diſpenſationem Epiſcopo concurrentibus illis circunſtantiis. Et ſic docent hanc ſententiam Angelus, verb. *bigamia num.* 7. Syluester *n.* 3. & *ibi* ſumma, Roſella, & Armilla *n.* 7. D. Antonin. 3. *p. tit.* 28. *cap.* 3. Nauar. *in man. cap.* 27. *dict. n.* 195. Couar. *in clem. ſi furioſus* 2. *p.* §. 2. *num.* 2. Maiolus *lib.* 1. *de irregul. cap.* 33. *num.* 7. Flamin. *de reſign. benef. lib.* 5. *q.* 3. *num.* 190. Humana *p.* 1. *tit.* 3. *l.* 5. *ſuper gloſſ.* 34. *num.* 1. ex antiquis Iuriſtis Abbas *in dict. c.* 1. *qui Clericis, vel voventes*, ibi Alex. de Neuo *n.* 4. Hoſtienſis *in ſum. hoc tit. n.* 3. Aufrerius *decis. Tolosana* 235. *num.* 5. Rebuff. *de pacificis poſſeſſ. n.* 194. idem Couar. *in* 4. *decret.* 2. *p. cap.* 6. §. 3. *num.* 1. Borgaſius *de irregul. p.* 5. *hoc tit. n.* 47. Anton. Cuchus *lib.* 5. *inſtit. mor. tit.* 12. *n.* 114. Matienc. *lib.* 5. *recopil. tit.* 1. *Rubrica gloſſa* 1. *n.* 157. Zeuall. *in pract. q.* 558. *n. vnico*, ex Theologis Durand. *in* 4. *diſt.* 27. *q.* 4. *n.* 7. Supplem. Gabriel, Sotus, Zelara, Angleſ. Petr. Ledeſma, Bartol. Ledeſma, Ludouic Lopez, Viuald. Vega, ac Llamas, quos ſequitur Sanchez *de matrimonio lib.* 7. *diſp.* 85. *num.* 5. *in fine*, quibus addo Campanill. *in diuerſ. iuris can. dict. Rub.* 11. *cap.* 6. *num.* 12. Barboſam *hic num.* 3. *in fine, & in paſtorali dicta alleg.* 49. *num.* 15. *in fine*, Auilam *p.* 7. *diſp.* 8. *dubio* 1. verſ. *bigamia*, Bonacin. *diſp.* 7. *q.* 2. *puncto* 5. *n.* 2. *in fine*, Filliuc. & Cornejo, quos ſequitur Leander *de irregul. tract.* 2. *diſp.* 6. *q.* 24. *in fine.*

20 Quod ſi velis hanc bigamiam appellare non ſimilitudinariam, ſed propter ordinis irreuerentiam, & in pœnam incontinentiæ; & ſic velis conciliare Doctorum ſententias, vt conciliat Sylu. verb. *bigamia*, in princ. non eſt cur ſit contradicendum, quia textus adducti probant hunc eſſe irregularem; at non probant hunc eſſe bigamum: ita cum multis ex adductis Sanch. *ſub dict. n.* 5. in verſ. *quod ſi nolis*, dicẽs non conferre ad rem moralem, ſiue vnum, ſiue aliud dicatur modo fateantur hunc eſſe irregularem; quia licet dicamus bigaeſſe bigamiæ ſimilitudinariæ irregularitatem, tenebimur dicere non ob defectum ſignificationis, ſed ob delictum contrahi, vt *ibi* dixi etiam per textum *in dict. cap. nuper*, vt tenuerunt Anton. *hic num.* 9. Abbas *num.* 6. Henriquez *lib.* 6. *de matrim. num.* 11. Manuël. *tom.* 1. *ſummæ in* 2. *edit. cap.* 158. *in penult.* Vega *tom.* 1. *ſummæ cap.* 38. *caſu* 1. *in fine*, Layman. *in Theologia Morali lib.* 1. *tract.* 5. *p.* 5. *c.* 6. *dict.* 2. Caſtius Palaus *diſp.* 6. *de cenſ punct.* 8. *n.* 12. Pellizar. *de irregul. q.* 34. *cap.* 5. *ſect.* 2. *num.* 102. ex Ægid. Gibalin. *eodem tract. cap.* 3. *q.* 4. *n.* 21. *&* 22. & omnes hi per textum *in dicto cap.* 1. *qui Clerici, vel vouentes, & dict. cap.* 2. *eodem.*

21 Quare videtur non extra rem fuiſſe loquutum Syluestrum, dum dixit profeſſum, vel in ſacris conſtitutum eſſe irregularem propter duo. Primo ob ſimilitudinem ad verè bigamum, & hoc modo ſolùm eſſe talem, quando corruptam ducit, quia ſi ordo non adeſſet, adhuc eſſet bigamus. Secundo modo ratione præſumptionis de incontinentia, & ad maiorem Sacri Ordinis reuerentiam; & ſic irregularem, quamvis ducat vnicam, & virginem, vel vt Hoſtienſis *in dicto cap. ſanè Sacerdotes*, verb. *ex indegentia de Clericis coniug.* Abbas *ibi num.* 2. & Imola *num.* 2. dicunt Clericum in ſacris contrahendo matrimonium eſſe ſuſpenſum, non ea ſuſpẽſione, quæ irregularitatem inducat celebrando, ſed eſſe ſuſpenſum inſtar cuiuſlibet notarij criminoſi, ac proinde ſi matrimonium non ſit notorium, ſed occultum, minimè indigere diſpenſatione; ſed probabilius dicendum eſt ex adductis in verſ. *nihilominus*, hunc cum virgine contrahentem incurrere irregularitatem bigamiæ ſimilitudinariæ ob rationem ſimilitudinis dictam.

Ad quartam quæſtionis partem, an vt hanc irregularitatem incurrant profeſſus, ſiue in ſacris conſtitutus contrahendo cum vidua, vel virgine, deſideretur copula conſummata, ſeu qualis? Reſpondebis per dicta *ſupra in Rub. q.* 1. verſ. *ad ſecundam, & tertiam*, & *in cap.* 1. *q.* 2. ex verſ. *ad ſecundam*, ex dictis *in dicto cap. nuper*, vbi affirmatiuè. 22

QVÆSTIO II.

An Ieſuita poſt biennium iam ab eo votis ſimplicibus emiſſis, matrimonium contrahendo, incurrat bigamiæ ſimilitudinariæ irregularitatem? Et an illam incurrat, qui poſt emiſſum votum ſimplex caſtitatis matrimonium contrahit? Aut illam contrahat vir ſolutus ducens in vxorem Monialem iam profeſſam? Et an bigamia ſimilitudinaria priuet in Sacris conſtitutum, aut profeſſum priuilegio fori, & canonis; item & beneficiis, aut Officiis Eccleſiaſticis?

SVMMARIVM.

1 *Ieſuitæ poſt biennium verè dicuntur Religioſi; & ſic irregulares ex bigamia, ſi contrahant matrimonium*, n. 2.

3 *Bigamia irregularitatem verius eſt, vt non incurrat qui voto ſimplici caſtitatis adſtrictus contrahit*, n. 4.

5 *Bigamus ſimilitudinarius non cenſetur contrahens ſolutus, contrahens cum moniali profeſſa.*

6 *Bigami ſimilitudinarij non priuantur priuilegiis Clericalibus.*

AD primam quæſtionis partem fortè nonnulli reſpondent negando in verè profeſſis dictam bigamiam, cum textus *in cap. quotquot* 27. *q.* 1. ſolùm loquatur de fœminis, quæ virginitatem promiſſam præuaricatæ, ſunt interdicens eas inter virgines, aut Diaconiſſas conſecrari ex doctrina Henriquez, Gibalini, & Baſilij Pontij, quos retuli *q.* 1. verſ. *ad primam*; & ſic multò facilius in Ieſuitis negabant. 1

Tamen

2 Tamen quia ibi reſolutum eſt Religioſos profeſſos matrimonium contrahentes, incurrere irregularitatem bigamiæ ſimilitudinariæ, & eodem modo hic in præſenti caſu reſoluendum putamus quia poſt conſtitutionem Gegorij XIII. de qua aliqua *ſub tit. de temp. ordin.* Ieſuitæ poſt biennium emittentes vota ſimplicia, verè dicuntur Religioſi & ſic inhabiles ad matrimonium contrahendum. Quod ſi de facto contrahant, etiam cum virgine illos eſſe irregulares docent Pellizar. *de irregul. cap.5. ſect.2. q.34. num.*88. Ioan. Præpoſit. *q.5. n.*136. Leander *tract.2. diſp.6. q.27.* Filliucius *tract.19. q.9. n.*119. Luyſius *de conſ. lib.9. diſp.70. dub.3. in fine*; quod ſi de contrahente cum virgine intendas dicere aliud, recurres ad longè adducta *q. præced. verſ. ad tertiam.*

3 Ad ſecundam quæſtionis partem, an illam ſimilitudinariam incurrat, qui poſt emiſſum votum caſtitatis, ſimplex contrahit matrimonium? Et licet firment Borgaſius *de irregul. p.5. hoc tract. n.29.* Maiolus *de irregul. cap.33. lib.1. num.7.* & Ludouicus Lopez *de irregul. num.22 in 1. ſpecie irregularitatis*, quos refert Thomas Sanchez *lib.7. de ma-*

4 *trim. diſp.* 85. *num.* 11. † Tamen verius eſt, vt illam non incurrat; quia non reperitur in iure, ſicut reperitur in eos, qui poſt emiſſum votum ſolemne caſtitatis matrimonium contrahunt ita docent idem Sanchez, & cum eo Leander *ſupra q.25.* Luyſius *de cenſuris dicto lib.9 diſp.70. dub.3.* non enim de iſto ſimplex votum emittente eſt eadem ratio, ac de profeſſo, vt patet, & dicimus latè *ad titul. de regularibus, & qui Clerici, vel vouentes.*

5 Ad tertiam quæſtionis partem de ſoluto contrahente cum Moniali profeſſa, idem reſoluendum eſſe exiſtimo; eo quod nullibi hæc irregularitas reperitur in iure, & faciunt pro hac ſententia omnia, quæ adduxi *in cap. debitum hoc tit. ibi q.1.* quæ hic valent applicari pro maiori fundamento: ſic docent Henriquez *de matrim. dict. lib.* 12. *cap.6. num.* 10. & cum eo Thomas Sanchez *dicto lib.* 7. *diſp.85. num. fin.* vbi dicit, vt merito diſcedatur à contraria ſententia, Leander *vbi ſupra q.26.* Cornejo *de irregul. dubio 2. diſp.* 10. *verſ. ſed quid de Laico, qui eſt intelligendus*, Sayrus *de cenſ. lib. 6. cap.4. ſub fine*, Gibalinus *de irregul. cap.3. q.4. con-ſect.10. n.34.*

6 Ad quartam quæſtionis partem, adiectis hic, quæ adduxi *ſupra in cap.2. q.1.* verſ. *ad vltimam*, vbi diximus verbum ſimilitudinarium non priuari dictis priuilegiis; licet per ibi dicta verſ. *ad quartam*, aliter videatur reſoluendum; ſiquidem bigamus verus, & interpretatiuus priuantur; præſtat differentiæ rationem Suarez *de cenſ. diſp.* 49. *ſect.5. num.7.* quia Clerici in ſacris; donec degradentur, nunquam priuantur priuilegio Clericali, nec habitu, & Tonſurâ; item quia illi non poſſunt contrahere verum matrimonium; ob idque ſemper maneant in ſtatu Clericali; addens quod cum dicta bigamia ſimilitudinaria non contrahatur, niſi à Clerico in ſacris, vel profeſſo, vt dictum eſt *hic q.1.* inde eueniat, vt tales, licet irregulares ſint, non tamen priuentur.

QVÆSTIO III.

An Papa ſolus diſpenſet, ſeu poſſit etiam Epiſcopo cum Clerico in Sacris conſtituto, qui contraxit matrimonium cum viua vel corrupta? Quid ſi contraxit cum virgine? Et nùm Abbates ſaculares, ſeu Commiſſarius cruciatæ, aut Prælati Regulares queant cum illis diſpenſare? Et an Epiſcopus poſſit diſpenſare in bigamiâ ſimilitudinariâ religioſi profeſſi? Seu abſolutè diſpenſare, quando talis bigamia oritur ex delicto occulto?

SVMMARIVM.

1 *Diſpenſare ad Papam ſpectat, quoties conſtat, vt nec Epiſcopi, nec alij poſſint diſpenſare.*

2 *Dſpenſare poteſt Epiſcopus ad ordines, vel vt miniſtret cum vnica, & virgine Clerico contrahente; ſecus ſi cum vidua, vel corrupta, vel ſi duplex matrimonium init, vt diſtinguitur*, n.3.

3 Cap. ſanè, & cap. 1. qui Clerici, vel vouentes.

4 Cap. nuper. hoc tit.

5 Cap.2. ne Clerici, vel Monachi.

6 *Epiſcopus poteſt diſpenſare cum Clerico viduam ducente quoad beneficium.*
Cap. Presbyterum diſt.28.

7 *Abbates ſæculares ſi iuriſdictionem Epiſcopalem non habeant, nequeunt diſpenſare cum bigamo ſimilitudinario.*

8 *Prælati regulares iuriſdictionem habentes, diſpenſant cum ſuis ſubditis in bigamia ſimilitudinaria, &* n.9.

9 *Commiſſarius cruciatæ poteſt diſpenſare cum bigamo ſimilitudinario.*

10 *Epiſcopus poteſt diſpenſare cum profeſſo, qui contraxit cum vnica, & virgine, contra Aſtenſem, vt* n.11.

12 *Epiſcopus poteſt diſpenſare cum bigamo ſimilitudinario ex delicto occulto, &* n. 13. *vbi expenduntur diuerſi modi dicendi Thomæ Sanchez, &* n. 14.

PRo vberiori explanatione harum difficultatum repetes hic quæ adduxi *ſupra in cap.* 2. *hoc tit.* vbi de Papâ diſpenſante in irregularitate bigamiæ veræ, & interpretatiuæ, ac quando Epiſcopus, ſeu alij poſſint in illis diſpenſare, *ibi ſub q. fin.* aliquid *ibi num fin.* de diſpenſatione bigamiæ ſimilitudinariæ; cumque circa neceſſitatem Pontificiæ diſpenſationis idem quod ibi dicendum ſit quoties conſtet quod Epiſcopus nequeat diſpenſare, ad Papam recurrendum eſſe patebit. Quare nunc ſolùm agendum elegi de Epiſcopali diſpenſatione, aliorum inferiorum, de quibus etiam nonnulla *ibi* adduxi. 1

Ad primam ergo quæſtionis partem de Epiſcopo diuerſa comminiſcuntur DD. vt reſpondeant: nam quidam ex doctrinâ *cap. nuper 4. hoc tit.* inter quos Maiolus *de irregul. cap.* 33. *num.7.* 2

quem

quem referunt Thomas Sanchex, Suarex, Leander, & Barboſa *infra* refendi negant Epiſcopo facultatem diſpenſandi; quamvis Clericus vnicam, ac virginem ducat. Alij verò inter quos Ioannes Andreas *in cap.1.n.2.& in cap.2.in fine*, vbi Cardinal.qui Clerici, vel vouentes docent quo ſi Clericus maneat in ſæculo, poſſit Epiſcopus diſpenſare; ſecus ſi religionem ingrediatur: ſic reprobata diſtinctione gloſſæ, & aliorum ita concordantes *dict.cap.1.& 2.* Alij inquam cenſuerunt tunc poſſe Epiſcopum diſpenſare, quando contraxit cum virgine, vel viduâ, & eam non cognouit: ſic Anton. *in dicto cap.1.qui Clerici, vel vouentes n.9.& c.2. fin.* Et alij volunt poſſe Epiſcopum diſpenſare; quamvis corruptam duxerit, vt ſupponere videtur Henriquez *lib.12.de matrim.cap.6.num.11.* vbi ait difficiliùs diſpenſare Epiſcopum, quandò Clericus cum viduâ, alias corrupta contraxit; imò Palacios *in 4.diſt.27.diſp.4.concluſ.15.* ait quando ante Ordinem Sacrum, nullo matrimonio copulatus eſt, ſed poſtea corruptam duxit, poſſe Epiſcopum diſpenſare, non vt promoueatur hic ad vlteriores Sacros Ordines, ſed vt in ſuſceptis miniſtret: videbis Ioannem Machadum *de perfect.confeſſ lib.1. p.3.tr.17.docum.4. à n.4.*

3 Vera tamen diſtinctio, & communiter ab interpretibus recepta eſt, quod ſi Clericus ille cum vnicâ, & virgine contraxerit, poſſit Epiſcopus diſpenſare; ſecus ſi cum vidua, vel corrupta, vel ſi duplex matrimonium iniit, & ad probandum primam aſſertionem, adducunt textum *cap. ſanè Sacerdotes, de Clericis coniugat.* in verbis ibi: *Sanè Sacerdotes illi, qui nuptias contrahunt poſt longam pœnitentiam, & vitam laudabilem continentes officio ſuo reſtitui poterunt, & ex indulgentiâ ſui Epiſcopi habere executionem.* Et vlterius probant *ex dicto cap.1.qui Clerici, vel vouentes*, dicit poſſe Epiſcopum Diacono, qui vxorem accepit, poſt peractam pœnitentiam ei reddere diſpenſatiuè Diaconatus officium. Et addunt quod licet textus hi non explicent quando cum virgine, & vnicum eſt vnitum matrimonium, ita neceſſario ſint intelligendi, ne aduerſentur duplici textui neganti in his caſibus diſpenſationem ſcilicet *in dict. cap. nuper* ibi: *Tanquam cum digamis non liceat diſpenſari*, & *cap.noſtro*, ſic docent gloſſa dict.verbo *diſpenſatiuè in dict.cap.2.*verb. *in Subdiaconatu qui Clerici, vel vouentes*, Abbas *in dict. cap 2.ibi* Alex.de Neuo *in fine*, Ancharran. *in dict. cap.1.notab.2.ibi* Præpoſitus *num.8.* Ioan.Andr. *in dict cap.ſanè*, Thomas Sanchez *lib.7. de matrim. diſp.85.num.20.*videndus *ex num.16.*cum Aſtenſi, Monaldo, Turrecremata, Roſel. Tabiena, Armilla, Couar.Nauarro, Chuco, Paludano Toleto, Petr. Leſma, Valentia, Philiarco, & aliis, quibus addo Gimenez. *in tract. breuium num. 20.* Ludouicum Mirandam *tom.2.q.2. art.2. concluſ.3.* Ægid. Coninch. *de Sacram.diſp.18.dub.11. num.122.& dubio 14.num.112.* Vgolin. *de officio Epiſcopi p.2. c.57. §.4.num.3.*Barboſ. *in eodem tract.p.2.alleg.49.n.26.* Zerolam *in praxi p. 1.* verb. *irregularitas num.7.* Felician.de Vega *in cap.cùm Clerici § de adulteriis de iudiciis n.147.* vbi reſpondet ad textum *in dict. cap. nuper*, Alzedum *in praxi Epiſcopali p.4. c.6. num.49.* vbi *num.50.* etiam reſpondet *ad dict.cap. nuper*, Garciam *7.p.de benef.cap.7.n.15.* Caſtrum Palaum *de cenſ.diſp.7.puncto 8.n.19.* Leand. *de irregul.tract.2. diſp.6. q.39.* Luyſium *diſp.70. lib.9. dubio 5.*Dianam *p.4.tract.2. reſ 62 fine*, Cornejo *diſp.10.dubio 2.cap.fig.* Filliucium *tract.19. cap.4. q.10. num.128.* Bonacinam *diſp.7. q.2. puncto 7. num.10.*Baunij *de cenſ.tract.12.q.13.quæſit.4. dicto 1.*Suarez *de cenſ.diſp.49 ſect.6.num.10.* dicentem eſſe iure communi conceſſam eſſe poteſtatem Epiſcopo diſpenſandi in irregularitate prouieniente ex bigamia ſimilitudinaria.

4 Nec tunc obſtant textus *in dicto cap. nuper*, & hic textus noſter: non loquuntur de contrahente duplex matrimonium, aut cum vidua; & in caſu noſtro ducens Clericus matrimonium cum virgine nec verus, nec bigamus interpretatiuus ſit, nec fictus, quàmvis appelletur bigamus, ſaltem ſecundùm aliquam ſignificationem, ac ſimilitudinem; eo quod indigeat diſpenſatione: ſic reſpondent Couar. *in elem. ſi furioſus de homicidio 1. p. §. 2. verſ.2.*Thomas Sanchez *ſub dict.n.10.*

5 Quod ſi replices ex textu *in dicto cap.2.qui Clerici, vel vouentes*, Epiſcopis ſolùm concedi diſpenſandi facultatem, cum Clerici ſunt pœnitentes verè, ac religionem ingrediuntur: tamen ipſe Sanchez ex communi DD.intelligit illum textum tantùm ex conſilio; eo quod Epiſcopus, vt dictum eſt, poſſit iure ſuo diſpenſare, vt dicitur *ibi in dict. cap. 1.* vt explicant gloſſæ, & DD. adducti, nec Abbas, & Alex. de Neuo iam adducti dicentes non debere Epiſcopum diſpenſare, quando Clericus ille pœnitentiæ ſigna minimè exhibet: aliud ſentiunt, etſi Angelus, Syluester, Roſella, & Armilla *vbi ſupra*, videantur requirere illam pœnitentiam *per dict.cap.2.*

6 Et licet proximè dictum ſit Epiſcopum non poſit diſpenſare cum Clerico in ſacris conſtituto viduam ducente quoad officium, at ſecus dici non debet in beneficio per textum *in cap.Præſbyterum diſt.28.*de quo quæſt.præced.quod eſt ex Synodo 6.in Trullo *cap.26.*ibi: *Præſbyterum non legalibus nuptiis detentum Cathedram quidem habere, ſed ab officio abſtinere præcipimus*, vbi gloſſa verb.*habere*, ait beneficium hunc retinere, ſed abſtinere debere ab officio, vt docent Ioan.Andr.*hic in fine*, Anton.Card.*oppoſit.2.*Abbas, & Bellamera *in fine*, Thomas Sanchez *dicto lib. 7. de matrim. diſp. 86. num. 21.* & cum illis etiam Barboſa *in dicto cap. Præſbyterum num.1.*vbi addit cum Ægid.Coninx. *diſp.18.dub.114.num.110.*Auila *de cenſ.p.7.diſp.8. dub. 4.* quod ſolus Papa diſpenſare poteſt cum Clerico bigamiam incurrente ex matrimonio contracto cum vidua, Leander *diſp.6. tract. 2. q.37.* cum Suarez contra Henriquex, & Palacios, & ibi cum Suarez *de cenſ dicta diſp.49.ſect.2.num 8.* intelligit verba ibi: *Non legalibus nuptiis*, de quibuſlibet ſcilicet nuptiis à Præsbyteris contractis; quia omnes ſunt prohibitæ, & ex dicta gloſſa *habere*, cum eodem Suarex *diſp. 26 ſect. 3. à num. 4.* infert ſuſpenſum non priuari beneficio.

7 Ad ſecundam quæſtionis partem, num Abbates ſæculares, Commiſſarius cruciatæ, aut Prælati regulares poſſint in dicta bigamia ſimilitudinaria diſpenſare? Et adiunctis hic, quæ de his omnibus poſui *in dicto cap.fin.hoc tit.* circa hanc bigamiam ſimilitudinariam. De Abbatibus dico, vt de Iure nequeat diſpenſare, ſi iuriſdictionem Epiſcopalem non habent, ſin autem habeant, aliter quidem quia tales diſpenſant in votis, & exponunt confeſſores, ſicut Epiſcopi; quia de his iura clarè intelliguntur: ita iudicant Suarex *in dicta diſp. 49. ſect. 6. de cenſ. ſub dicto num. 18.*

8 † dum docet ob eandem rationem poſſe Prælatos regulares, qui quaſi Epiſcopalem Iuriſdictionem exercent, vt Generales, Prouinciales, &c. in eodem impedimento

mento cum ſuis ſubditis diſpenſare, ſicut diſpenſat Epiſcopus cum ſuis, & docent etiam Leander *de irregularit. diſput.6.tract.2. quaeſt.38.* Diana *dicto tract.2. reſ.63. tractat.2.* Caſtrus Palaus *dicta diſp.6.puncto 8.num.21.* Miranda *in manuali Prælator.tom.2. q.8. art.2.* quod eſt verum, etſi Henriquez neget *lib.12.ſumma cap.6. num.11. litt. F*, cum Soto, Martinez, & alij recentiores; eo quod hæc irregularitas contrahatur in pœnam delicti.

9 De Commiſſario cruciatæ reſpondebis iuxta diſtinctionem, de qua dixi *ſub dicto cap. 2. q. 1.* verſ. *ad vltimam*, & de Prælatis religionum ex proximè dictis *hic* in dicto verſ. *ad ſecundam*, cum Suarez, & aliis, & iuxta quæ dixi *ſub dicto cap.2.* & cum multis videndum Barboſa *dicta alleg. 49. ex num. 28.* vſque ad finem, de quibus *ſub dicto cap. 2. & ibi num. 31.* ac Suarez *de relig. tom. 4. tract.8.lib.2.cap.1.num.11.* Sigiſmundus à Bononia *de elect.dubio 71.n.2.* affirmant poſſe Prælatos regulares in bigamia hac diſpenſare cum Nouitiis, ac profeſſis ſibi ſubditis in illis caſibus, quibus id Epiſcopis licet vt diximus in verſ. *ad primam* hic, & Felicianus de Vega aduertit *ſupra*, vt bigamiâ quælibet poſſit diſpenſati per prouinciales Prædicatorum virtute conceſſ. Apoſtol.

10 Ad tertiam quæſtionis partem, an Epiſcopus poſſit diſpenſare in bigamia ſimilitudinaria Religioſi profeſſi tranſeuntis ad matrimonium? In quo dubio ex dictis ſupra propter ſimilitudinis rationem inter Clericum in ſacris, & profeſſum bigamos, vt dixi *hic ſub q.1.ex n.1.* ita docent in terminis Supplem. Gabriel *in 4.diſt.27.q.3. art.3. ad finem*, Palud. *ibi* Turrecremata *in c.lector. diſt.34.* Roſella, & Ludouicus Lopez, quos ſequitur Thomas Sanchez *dicto lib.7.de matrim. diſp.86. n.22.* & quamvis Aſtenſis *in ſumma 2.p. lib.6. tit.5. n.*

11 *vnico q.2.* oppoſitum ſuſtineat. † Hoc tamen vt in ſimili refert Sanchez ex Henriquez *ibi num. 13.* ait intelligendum, quando profeſſus, ſi ex licentiâ ſui ſuperioris ſubiiciatur Epiſcopo.

12 Ad vltimam quæſtionis partem, an queat Epiſcopus diſpenſare in hac bigamia ſimilitudinaria, ſi ex hoc delicto occulto oriatur? Et adiectis quæ dixi *in cap.fin.de temporibus ordin. & in dicto cap. at ſi Clerici §. in adulteriis de iudiciis circa finem*, breuiter reſpondeo iuxta mentem Trid. *ſeſſ.14.de reform.cap.6.* vt valeat Epiſcopus diſpenſare; quia vt probant communiter DD: quos retuli *ſub q. 1.* hic ſentiunt hanc bigamiam ex delicto, & non ex ſignificatione oriri, cum multis Th. Sanchez *diſp.85.num.10.* idem in terminis *dict.diſp.86.n.23.*

13 † Dicens verum id eſſe, quamvis Clericus ille in ſacris conſtitutus, aut profeſſus viduam duxerit poſt Sacrum Ordinem, vel profeſſionem, cum antea nullo matrimonio iunctus eſſet; quia hic ex ſola bigamia ſimilitudinaria eſt irregularis; eo quod matrimonium irritum cum viduâ non inducit bigamiam interpretatiuam, vt probauit *diſp.84. num.11.* & docent Fr. Eman. Rodriguez *1. tomo in 2. edit.cap.158.n.penult.* Vega *1.tomo ſummæ c. 38. caſu.fin.* Barboſa *ſupra dicta alleg.49.n.27.* & Riccius *in praxi aurea reſ. 220.*

14 Et idem Thomas Sanchez *ſub dicto num. 23. diſp.26.lib.7.de matrim.* idem ait procedere quando ante ordinem, vel profeſſionem vnicum matrimonium validum cum virgine contraxit, & poſt ordinem, aut profeſſionem aliud irritum cum quacumque, vel ante ordinem, & profeſſionem duxit viduam, vel corruptam inualidè, poſtea aliud matrimonium iniit, ordine iam ſuſcepto, aut profeſſione emiſſa, vel poſt hæc contraxit plura matrimonia cum quacumque fœmina; quia in his euentibus, cum duo matrimonia non inueniantur valida, nec vnicum validum cum corrupta dicit ſolùm reperiri vltra bigamiam ſimilitudinariam, aliam interpretatiuam, quæ cum ex ſolo delicto conſurgat, vt probauit *diſp. 84. dicto lib.7. num.6.* & illud ſit occultum, poſſe Epiſcopum illa diſpenſare concludit; quod ego admitto, ſi reuera procedat ex delicto, aliter inquam, ſi ex defectu ſignificationis Sacramenti iuxta diſtinctionem poſitam, *ſub dicto cap. nuper 4. hoc tit.*

AD RVBRICAM
ET TITVLVM.
De Clericis Peregrinis.

SVMMARIVM.

1 *Peregrini Clerici ſolent reputari ſuſpecti ab Eccleſia, quia ſolent eſſe criminoſi, ſugitiui, infames, &c. qui ordinari prohibentur.*

2 *Incolatus Domicilij, originis, & beneficij qui ſint propriè Epiſcoporum ſubditi remiſſiuè.*

3 *Ordinari nullus poteſt à non ſuo Epiſcopo, niſi litteris dimiſſoriis ſui Epiſcopi.*

4 *Clerico extraneo in Concilio Calcedonenſi ſancitum erat, vt non liceret miniſtrare ſine litteris commendatitiis proprij Epiſcopi.*

5 *Epiſcopo vllo ex Concilio Sardicenſi ſancitum fuit, vt non liceret ordinare ſubditum alterius ciuitatis ſine conſenſu proprij Epiſcopi.*

6 *Clericus alienus prohibitus eſt ſuſcipi; vt adminiſtret ex Concilio Carthaginenſi ſine litteris commendatitiis ſui Epiſcopi, aut conſtet de promotione: idem ex Trident.* numero 7.

7 *Littera commendatitia ad Epiſcopos alienos debent dari Clerico peregrinaturo per proprium Epiſcopum.*

8 *Peregrini Clerici poſſunt etiam prohiberi ab Epiſcopo, ne celebrent in Eccleſiis regularium, niſi viſis prius litteris commendatitiis proprij Epiſcopi, &* n. 9.

9 *Clerici exteri celebrantes in Eccleſiis regularium ſine licentia Epiſcopi, incurrunt pœnas.*

10 *Epiſcopus queit interdicere in ſuis Eccleſiis, ne miſſas celebrent Clerici exteri; quod ſi admiſſi ſint, item & admitti poſſunt ad adminiſtranda Sacramenta, ſi verò ſint idonei*, n.11.

12 *Peregrini Clerici quibus legibus ſubiiciantur remiſſiuè.*

QVIA Clerici peregrini ab Eccleſiâ reputantur ſuſpecti; eo quod ſoleant eſſe criminoſi, infames, excommunicati, fugitiui, aut in exilium miſſi, vel aliis ſimilibus obnoxij, affirmantes, mentientesque ſe ordinatos à ſuis Epiſcopis, *cap. à fraſ. & cap. ſequenti diſt.98. cap.1. de temporib. ordin. lib.6.* 1

idem

ideo ad præmiſſos titulos circa requiſita ordinandorum, optimo iure poſitus eſt titulus iſte à compilatore; quia inter eos, qui ordinari non debent, vel non facilè, vel ab executione ordinis repelli, ſunt, & Clerici peregrini, id eſt qui non ſubſunt iuriſdictioni ordinantis, vt tota *diſt.* 71. vbi Doctores.

2 Quare poſſunt adiungi huic Rubricæ quæ congeſſi, *ſupra in cap. quod tra ſlationem* 11. *de temporibus ordinat.* vbi latè dictum eſt, qui propriè ſubditi ratione incolatus, originis, Domicilij, beneficij, Patrimonij, alteriuſvè tituli ſint, vt recipiant ordines à proprio Epiſcopo, in illiſque de eius licentia miniſtrent.

3 Cumque aliquis ordinari non poſſit à non ſuo Epiſcopo, niſi litteras commendatitias, & dimiſſorias adferat à ſuo, quarum exemplar deſcriptum eſt, *diſt.* 73. vt aduertit Andreas Valenſis, *hic num.* 1. *&* 2. *ex communi*, ideo adiunges quæ dixi *in dicto cap.* 11. *quæſt.* 9. 10. 11. *& fin.* cuius examen debet procedere iuxta requiſita, quæ poſita ſunt ſupra in titulo de ſcrutinio in ordine faciendo, non ab alieno, ſed à proprio prælato, & alibi.

4 Quod ſi obiiciatur nihil in nigro, nec in Rubrica cautum de admittendis ad ordines peregrinis, ſed de non admittendis Clericis ad ordinum exercitium ſine litteris teſtimonialibus propriorum Epiſcoporum fidem facientibus iuxta diſpoſitionem, *cap.* 1. *&* 2. *hic* iam alio ex capite poteris adiungere dicta *ſub dicta quæſt.* 10. de Epiſcopo exercente Pontificalia in aliena Diœceſi, & alibi; ideo proprius ſcitu dignum eſt quod in Concilio Calcedonenſi relato, *in cap. extraneo* 9. *diſt.* 71. Sancitum erat, nec extraneo Clerico ſine commendatitiis litteris proprij Epiſcopi vſquam
5 penitus liceret miniſtrare, † indeque rectè cautem in Concilio Sardicenſi, *cap.* 18. *&* 19. relato à Gratiano *in cap. illud quoque* 1. *diſt.* 71. prohibitum eſſe, vt nulli Epiſcopo liceat clericum alterius ciuitatis ordinare ſine conſenſu Epiſcopi ſui: alias, non ſit rata eius ordinatio, ideſt quoad executionem.

6 Ac ex eadem cauſa in Concilio Carthaginenſi 1. relata *in cap. primatus* 6. *cum aliis ſeqq. dicta diſt.* 71. cautum reperitur ne extraneus Clericus ſine commendatitiis litteris ſui Epiſcopi ſuſcipiatur, vel miniſtret; nulli enim licet Præsbytero alieno concedere facultatem celebrandi in ſua Diœceſi, niſi de promotione conſtet, vel commendatitias litteras à proprio ordinario portet, vt patet *ex dict. cap. extraneo*, cum duobus ſequentibus *dict. diſt.* 71. Fr. Eman. Rodrig. *quæſt. regul. tom.* 2. *q.* 121. *art.* 1. Marcus Antonius Genuenſ. *in praxi Archiep. Neapol. cap.* 40. *n.* 1. Henriquez *in ſumma lib.* 10. *cap.* 34. §. 6. *in fine*, Suarez *de religione tract. de voto lib.* 3. *cap.* 4. *num.* 9. Barboſa *in dicto cap. primatus num.* 2. idem *in paſtorali p.* 2. *alleg.* 21. *ſub num.* 1. per textum *in cap. tua fraternitatis hoc tit.* & ex Concilio Brachatenſi vlt. *act.* 2. *cap.* 12.

7 Fereque omnia hæc confirmantur nouiſſimè ex Trid. *ſeſſ.* 23. *cap.* 16. *verſ. nullus*, dum iuuet nullum clericum peregrinum ſine commendatitiis ſui ordinarij litteris ab vllo Epiſcopo ad Diuina celebranda, & Sacramenta adminiſtranda, eſſe admittendum, vt latè egit Campanilius *in diverſ. iuris Canon. Rub.* 9. *cap.* 6. *a princip.* cum multis idem Barboſa *in dicto decreto & ſub dicto num.* 1. *paſtoralis*, Addens cum Azor. *inſtit. mor. p.* 2. *lib.* 3. *cap.* 49. *quæſt.* 1. dari quidem Præsbytero peregrinationem ſuſcipienti prædictas litteras, vt ei liceat in aliena Diœceſi Miſſarum ſacrificia facere.

Et in tantum Epiſcopi valent prædictos Clericos peregrinos prohibere, ne celebrent in locis ſui Epiſcopatus, vt ſe extendant ad prohibendos ipſos, ne celebrent exteri Sacerdotes in Eccleſiis regularium, niſi prius ab ipſo Epiſcopo viſis litteris commendatitiis ipſi Sacerdotes admiſſi fuerint, vt referunt deciſum Galet. *in Margarita caſuum conſcient.* verb. *Miſſa*, Riccius *in praxi fori Eccleſiaſt. de cenſ.* 750. *in* 1. *edit & reſolut.* 635. *in* 2. *edit* Armendar. *in ad tit. ad recop. leg. Nauarra lib.* 2. *tit.* 18. *lib. de relig.* Naldus verbo *Miſſa num.* 35. idem Riccius *in deciſ. curia Archiep. Neapolit. t.* 4. *deciſ* 298. Homo de bonis, *de examine Eccleſiaſt. p.* 2. *tract.* 12. *cap.* 4. *quæſtion.* 16. *reſolut.* 3 *pagin.* 449. & alij. 8

Imò & ipſi Sacerdotes exteri ſæculares abſque licentiâ Ordinarij celebrantes in Eccleſiis regularium incurrunt pœnas inflictas in Synodo Diœceſana, ſeu perfecti Eccleſiarum regularium adſtringi poſſunt ad non permittendam celebrationem prædictam, niſi exhibita licentia Ordinarij, Sel. *in ſelect. canon cap.* 13. *num.* 28. referens deciſ. in Neapol 17. Auguſti 1630. Barboſa *dict. ſect.* 23. *num.* 16. 9

Debent ergo Epiſcopi in ſuis Diœceſibus interdicere, ne cui vago, & ignoto Sacerdoti miſſas celebrare liceat iuxta doctrinam Trid. *ſeſſ.* 22. *in decreto de obſeruandis, & vitandis in celebr. Miſſæ*, Azor. *inſt. moral. p* 1. *lib.* 12. *cap.* 18. *q.* 9. Alzedus cum eodem Barboſa *in paſtoral. p* 1. *c.* 10. *num.* 30. Thomas Sanchez *in opuſculis moralibus lib.* 7. *cap.* 1. *dub.* 47. *num.* 1 ſed non negatur vt ſicut poreſt Epiſcopus admittere exteros Sacerdotes habentes litteras teſtimoniales ſuorum ordinum ad miſſæ ſacrificium. † Ita ad Sacramenta adminiſtranda, dummodo illi verè idonei ſint, prout refert, deciſum idem Armendar. *lib.* 7. *de Epiſcop. lib.* 11. *tit.* 18. *num.* 83. Barboſa *in paſtoral. dicta alleg.* 21. *num.* 70. Alzed. circa hæc notantur *in cap.* 1. 2. *&* 3. 10 11

At quia hic poſſunt adiici quibus legibus ſubiiciantur peregrini, aduenæ, & vagantes, adiicieſque latè ſcripſi *ſub Rub. de conſt. q.* 14. & quæ differentia intercedat inter titulum noſtrum, & titulum penult. *infra de Clericis peregrinantibus*, ideò etiam adiicies quæ in eo titulo ſcripſi. 12

AD TEXT. IN CAP. I. Tua nos, hoc tit. De Clericis Peregrinis.

PRÆMISSVM.

SVMMARIVM.

1 *Vltramarini, & valdè remoti qualiter probare debeant ſuam ordinationem.*
2 *Patrum ſtatuta ſub obſeruanda remiſſiuè.*
4 *Diligentia matura qua procedere debent in viè Ordinandis remiſſiue.*
5 *Ordines minores non præſumantur ſuſcepti; eo quod maiores ſuſcepti ſint.*

6 Vltra

6 *Vltra marini termini Cautela inſinuatur remiſſiuè.*

1 QVIA Concluſio huius textus eſt, quod vltra marini, & valdè remoti ordinationem ſuam probare debent per quinque Epiſcoporũ ſigilla; ideo rectè applicãtur *hic* quæ dixi, *infra in cap. poſt ceſſionem 7.q.1.&* 2. vbi plura de ratione, quare litteris Epiſcopi, ſeu ordinarij credatur, eiuſve ſigillo; vbi de aliis, quæ conducunt, *ibi, & q.3.& fin.*

2 Et ex verbis ibi: *tutius eſſe, vt in his ſtatuta Patrum veterum obſeruentur, quam nouum aliquid ſtatuatur*: de hoc duo infra hic *q.3* & adiunges quæ dixi *in cap.* Capellanus de feriis *q.4.*

3 Et pro ampliori enodatione adiunges applicatiuè quæ dixi ſupra *in cap. tranſlato 3. de conſtitutionibus*, & alibi.

4 Et ibi: *Tamen, vt in ſuſpenſione aliquanto tempore habeantur, in quo plenius de actibus inſtruantur ipſorum.* Huc aliquomodo ſpectant maturæ diligentiæ, quæ præcedunt in ritè ordinandis iuxta quæ dixi *ſub tit. de ſcrutinio in ordine faciendo, & in cap. penult. & fin. de ætate, & qualitate ordinand. & in cap. ex ſtudiis 3. cap. mandata 6. cap. quoſdam 7. cum c.8. & cap. ex præteritis, cap. cum in iuuentute* 15. & à contrario ſenſu *in cap. fin. de præſumptionibus.*

5 Et ibi: *& de inferioribus ordinibus inquiri oportet; quia poſſent contingere, vt aliquibus prætermiſſis; pſaltum feciſſent.* Huc ſpectant quæ dicuntur, *ſub toto tit. 29 de clerico per pſaltum promoto, infra lib. 5. de quo* nonnulla dicta ſunt, *ſub tit. de temporibus, ordin. tit. de ætate ordinand. de Sacramentis non iterandis*; non enim dicunt Rebuffus *in praxi beneficiali de forma litt. conſ. n.28.* Craueta *conſ.134 n.45. volum.1.* Menochius *de præſumptionibus lib.6. præſumpt.66. n.3.* & cum illis Barboſa *hic n.3.* & Bellet. *diſquiſit. cleric. p.1. tit. de fauore clericor. perſonali §.14. n.21.* præſumuntur ordines minores ſuſcepti; eo quod maiores ſuſcepti ſint; quia potuit quis per pſaltum promoueri.

6 Et quia ad rationem ſpecialitatis noſtri textus poteſt applicari cautela termini vltra marini à legibus ſignati, ideo adiunges, *hic* quæ dixi *in cap. 1. de dilation. q. 2. ex n.1. ad* 10.

QVÆSTIO I.

Quare Clerici peregrini, vltramarini, & valdè remoti ordinationem ſuam probare debeant per quinque Epiſcoporum ſigilla, vt admittantur ad celebrandum, & Sacramenta adminiſtranda hic v.g. in partibus; cum videamus multa eſſe Clericorum priuilegia peregrinantium; imò & aliorum peregrinorum? Et quod non requirantur plus, quàm tres ſubſcriptiones Tabellionum ſignantium, vt detur fides, quamtumvis arduis actis in remotis, & admodum longinquis partibus? Vbi aliquid de aliis tranſlatis, vocatis metecis, ſeu marecis?

SVMMARIVM.

1 *Peregrini Clerici ſpecialibus fauoribus iuuantur*, n.2.

2 *Peregrini ſunt à nobis amandi.*

5 *Peregrini habent treugam, & ſaluum conductum.*

4 *Peregrinantes Romam non ſunt conueniendi ratione repreſſaliorum, durante peregrinatione, ſiue cauſa viſitandi Apoſt. Petrum, & Paulum, aliave iuſta cauſa.*

5 *Peregrino ſic fauores proſequuntur, vt ſint de foro Eccleſiæ, quoad res, quas ſecum portant contractus, & iniurias eis illatas.*

6 *Peregrini Clerici ad alienam Diœceſim non ſunt admittendi ab Epiſcopis, vt celebrent officia Diuina, vt promoueantur ſine litteris dimiſſoriis ſuorum Epiſcoporum.*

7 *Vltra marini, & valdè remoti clerici peregrini, non ſine magno examine ſunt admittendi ad vſum ordinum.*

8 *Peregrini clerici, etſi fauoribus iuuentur, debent nihilominus vt admittantur ad ordines, & eorum adminiſtrationem probare ſe ritè ordinatos præcipuè ſi vltra marini, & ignoti ſint &* n.9.10.& 11.

10 *Clericatus ſufficienter probatur per litteras commendatitias ordinarij, aut per teſtes, per indicia, & argumenta, aut per famam, &* n.14.

11 *Vltra marini, & ignoti clerici, vt admittantur ad ordines, & ad adminiſtrationem Sacramentorum debet eſſe cum maxima informatione.*

12 *Hiſpani & contra montani, vt ordinentur ab Epiſcopis Italiæ quali cum probatione iuris, & Tridentini fiat, & ſub qua pœna Iuris, & Trid. &* n.13.

14 *Clericatus probandi modos qui recenſeant.*

15 *Peregrinis non ſunt denegandæ litteræ commendatitiæ ad tranſmigrandum, & ſic nec clericis non habentibus beneficium in titulum, & reſidentiam, &* n.16.

17 *Clericus qui tantum beneficium ſimplex habet non poteſt cogi reſidere, nec prohiberi, quin iter faciat, quo mallit. Quod ſi adſtrictus ſit ſeruitio Eccleſiæ, nequit abeſſe, inconſulto Epiſcopo*, n.18.

19 *Epiſcopus ſine iuſta cauſa nequit expellere ab eius Diœceſi, (aut prohibere, ne intret) Clericum peregrinum.*

20 *Clericus peregrinus, ſecluſo ſcandalo, quando poſſit celebrare, &* n.21.22.& 23.

21 *Clericus notus, etſi peregrinus non indiget litteris commendatitiis, vt celebret, vel ſi paulo ante cum dimiſſoriis proprij Epiſcopi fuerit ordinatus, vt* n.22.

22 *Matritenſis curia non multùm curat de exigendis litteris commendatitiis Canonicorum Cathedralium horum Regnorum, vt celebrare valeant.*

24 *Peregrini Clerici debent inſeruire beneficio per Vicarium, & peregrinari de licentia Epiſcopi, etſi Clerici non ſint.*

25 *Cathedras obtinentes qui volunt peregrinari ad D. Iacobũ pro lurando grandi Iubilæo huius anni 1660. ſi vadant cum licentia gaudent fruitione ſalariorum iuxta conſtitutionem Salmantinæ Vniuerſitatis practicatam in cæteris, ſi legant, per ſubſtitutum durante peregrinatione.*

26 *Peregrini euntes, & redeuntes exteri à Regno ad S. Iacobum, non ſunt detinendi, ſicut vagabundi; quin potius eleemoſynis, &*

hoſpitio iuuandi, ſed non omnibus fidem eſſe dandam.

28 *Transferebant ſe antiquitus multi à propriâ Patriâ, aut iuſſu Principis, aut ſponte, Principis reſcripto, & quare,* n.29. & 30.

30 *Gentes olim plures mutationes fecerunt fœcunditate aliarum prouinciarum, & patria non praſtante alimenta, aliiſque de cauſis,* & num.31.

31 *Metetia dicebantur mutationes, quæ fiebant ſolemnes de vna prouincia ad aliam,* n. 32. & 33.

32 *Mateci dicebantur iuſſu ad Colonias colendas de vna ciuitate ad aliam.*

33 *Ciuitates Metrocomia dicebantur ex quibus Colonia deducebantur.*

34 *Coloniarum deductio facta fuit olim ex multiplici cauſa.*

35 *Coloniarum infrequentia ſolita fuit ſubueniri adiectione nouarum familiarum.*

36 *Mateci, ſeu tranſlati poterant tempore transmigrationis de bonis ſuis diſponere; ſic vt fiſco vindicarentur non diſtracta, & quare,* num. 37.

38 *Tranſlati iuſſu Principis poſſunt eſſe hæredes ſuis parentibus,* n.39.

39 *Coloni miſſi in Coloniam à quo dicantur.*

40 *Peregrini, ſiue Laici, ſiue Clerici poſſunt liberè de ſuis bonis teſtari ſic vt etſi inteſtati decedant, nihil ad hoſpitem perueniat, ſed bona per manus Epiſcopi ſunt transferenda ad ſuos hæredes, aut impias cauſas abſumenda, &* n.41.

41 *Hoſpitis pœna illius, qui bona Peregrini ſibi applicat eſt tripli.*

1 FAcit primo difficultatem, quia vltra fauores peregrinantium infra referendos, fauentur peregrini in hoc quod in Eccleſia peregrinationis, ſi Epiſcopi ſint, vel Presbyteri debent in ſuo gradu ſuſcipi, & tam ad verbum faciendum, quàm ad conſecrandam oblationem inuitari, vt *in cap. Epiſcopi, vel Presbyteri* 7.q.1. qui, & poſſunt Tabernas ingredi *cap. Clerici* 44. *diſt.* quod videtur contra textum *in cap. à crapula,* & alia *de vita, & honeſtate Clericor.* imò & ſolitum habitum mutare *cap. Epiſcopi paulo poſt principium* 21.q.4 & licet eis accipere cibos ab excommunicatis, *cap. quoniam multos* 11. *q.* 3. & amplius ſolito comam relaxari *ex cap. ſi quis ex Clericis eodem tit. de vita, & honeſt. Clericorum,* quæ omnia ſicut in cæteris Peregrinis laicis, quorum reſpectu ſunt inducta innu-
2 merabilia priuilegia procedunt in Clericis. † Quia peregrini ſunt à nobis amandi, & fauoribus proſequendi, vt *Deuteron. cap.* 10. ibi: *Facit Deus iudicium pupillo, & vidua, amat peregrinos, & dat eis victum, atque veſtitum; & vos ergo amate peregrinos, quia & ipſi fuiſtis aduena in terra Ægypti.*

3 Secundo facit, quia peregrini habent treugam & ſaluum conductum, vt aiunt Doctores *ex cap. ſi quis Rom. petas* 24.q.3. *& in cap. innouamus* 2. *de*
4 *treuga, & pace.* † Et ſic videmus quod peregrinantes ſaltem ad ciuitatem Romanam, durante peregrinatione, non ſunt conueniendi ratione repreſſaliorũ, vt Bart. dixit *in auth. omnes,* & *ibi* Bald. *cod. communia de ſucceſ.* Alex. poſt Barthol. *in l.* 2. §. *legatis ff. de iudiciis cap. vnic. de Clericis peregrinant.* vbi latè dixi, intelligentes DD. & Didac. Perez *in l.* 1. *&* 2. *lib. ordinam. tit.* 9. *ſub gloſſa* verb. *compar.* plura cumulans, nedum quando peregrinantur cauſa viſitandi limina Apoſtolorum Petri, & Pauli; & ſic cauſa deuotionis, vt loquitur *lex* 1. *dict. tit.* 9. *de peregrinis venientibus è longinquo cauſa viſitandi D. Iacobum,* vbi ponuntur, & in tribus legibus ſequentibus plures exemptiones talibus in hiſce Regnis conceſſis, ſed etiam quando peregrinantur ex alia probabili cauſa, & neceſſaria, peregrinatio enim ad Papam iſtius eſt effectus, vt interim nihil debeat nouari iuxta quæ latè dixi *in dicto cap. vnico, & in cap. dilecti de appellat.* Didacus Perez ſupra. Et applicabis hic quæ dixi *hic cap. fin. de foro comp. à quæſt.* 21. vbi de legato non conueniendo tempore legationis.

Tertio in tantùm Peregrini fauoribus iuuantur, quod etiam ſint de foro Eccleſiæ, vt dixerunt Innocent. *in cap. ſignificantibus de officio delegati,* Speculator *de competentia Iudicis additione* §.1. *n.*27. *verſ.*28. quod dicit verum *ſap.* Didacus Perez *in dict. l.* 1. gloſſa *ſean ſeguros* in fine, quoad res, quas ſecum portant, & quoad contractus, & quoad iniurias eis illatas, vt dixerunt Panormit. *in dict. cap. ſignificantibus col.* 2. *num.* 6. Firmianus *in ſuo repertorio,* verbo *peregrini,* & faciunt quæ dixi de pupillis, viduis, ac aliis miſerabilibus perſonis *in cap. ex tenore* 11. *cap. ex parte* 15. *de foro competenti.* 5

Nihilominus, quia vera reſolutio eſt non eſſe recedendum à iure propter exhibendum fauorem peregrinis, euenit vt in textu noſtro, & toto hoc titulo, Clerici peregrini ad alienam Diœceſim venientes non ſint ab Epiſcopis admittendi ad celebranda Diuina in ſuſceptis ordinibus, vel vt promoueantur ad ordines ſuperiores ſine litteris dimiſſoriis ſuorum Epiſcoporum ex textu noſtro, & *ex cap.* 2. *diſt.* 72. Didacus Perez *vbi ſupra ſub dict. l.* 2. *gloſſa* 1. *verſ.* 1. alia cumulans, & faciunt dicta *ſupra in Rubrica, & dicenda infra in cap.* 2. *&* 3. 6

Quare ſi circa alienos Clericos non è longinquo venientes, prædicta cautela præſtata adhiberi, vt dictum eſt *hic in* Rub. quanto diligentior ſit adhibenda, circa vltramarinos, & alios ex ignotis regionibus accedentes, nemo eſt, qui ignoret iuxta doctrinam textus noſtri, & *cap. tranſmarinos* 98. *diſt.* Didacus Perez *ſupra* verſ. *cum autem,* & ante eum Ordinarij Abbas, Antiq. Zabarel. Collect. Hoſtienſ. Ancarran. Bellamera, Henriquez, Ioan. Andreas, Panormit. Anania, Butr. & alij, & poſt illum cæteri ordinarij recentiores hic, inter quos Viuianus *in rationali pag.* 340. Alagona *in compend. Iuris Canon. pag.* 122. Gimenez *in concord. p.* 1. *&* 2. Barboſa, Andreas Valenſis, Ioan. Baptiſta Vanagel. & alij. 7

Et ſic non obſtant fauores adducti *ex num.* 1. quibus amplius iuuantur peregrini, & exteri etiam Clerici, quàm Regnicolæ; quia illi non auferunt neceſſitatem, vt Clerici peregrini, & potius vltramarini, & ignoti probent prius authenticè antea ritè ſuſcepiſſe ordines, in quibus teſtantur poſſe adminiſtrare; quo quidem conſtito, iam tunc eſſe iuuandos prædictis, & aliis fauoribus, nemo eſt qui dubitet. Et ſic patet quod dicunt Nauar. *conſ.* 1. *n.* 1. *ſub tit. de celebr. Miſſar. in antiquis,* aliàs *conſ. vnic. n.* 1. *in fine hoc tit. in nouis,* Riccius *in deciſ. Curia Archiep. Neap. deciſ.* 150. *p.* 1. peregrinum ſcilicet Clericum fidem facientem iuſtam de ſua ordinatione poſſe admitti ad celebrandum; & quatenus ſpectat ad ignotos, & vltramarinos, adhibita quidem forma probationis textus noſtri, 8

&

& non aliter. † Nam vt infinuat Mandoſius *in regul. 24. Cancellario, quæſt. 5.* Commendatæ litteræ ſunt de forma, quod plus videtur deſiderari in caſu vltra marino, cum. maius periculum fraudis, & mendacij, ac falcitatis vertatur. Qua de cauſa non eſt mirum, vt in textu noſtro exigatur comprobatio per quinque Epiſcoporum ſigilla de ordinatione Clerici vltra marini, vel ignoti, quamvis in argumento dictum eſt, vt tanta ſolemnitas in aliis actibus è longinquo venientibus exigatur, cum in nullo; quantumvis graui tale periculum inſpicitur, quale poteſt contingere in celebrante, ac Sacra faciente eo quippè qui reuera non eſſet Clericus.

10 Nec his obeſt dicere ex communi, quod clericatus ſufficienter probatur per litteras commendatitias ſolius illius Epiſcopi, aut ordinarij, qui eſt ſuperior ipſius clerici peregrini, vt *infra dico in cap.tua fraternitatis*, vel quod poſſit probari de perditis ſcripturis per teſtes, Couar. *in pract. cap.33. n.3.* Maſcard. *de probationib. concluſ.303. num.1.2.& 3.* Bellet. *diſquiſit. Clericat. p.1. tit. de fauore clericorum perſonali §.14. num.15.* ſeu quod poſſit clericatus probari per indicia, & argumenta, Maſcard. *concluſ.305. num.1.* Patian. *de probat. p.2. cap.34. num.70.* Nicolaus Garcia *de benefic. p.7. c.1. num 140. in fine*, Flaminius *de reſignat. lib.10. q.3. num.31.* Aut per famam, ſeu communem opinionem, & reputationem, Bellet. *ſupra dicto §.14. num.14.* Farin. *in praxi crim. quæſt.8. num.44.* Modernus *de iuriſ dict. p.2. cap.32. num.6. & 7.* Rota *deciſ.350. lib.3. p.3.* Flamin. *dicta quæſt.3. num.70.* ſic vt faciendo fidem de ſua ordinatione alio modo, etſi litteris careat, valeat admitti ad celebrandum, Nauat. *conſ.1. num.1. in fine de celebrat.* Riccius *in deciſ. curia Archiepiſcopali Neapol. p.1. deciſ.150.* Barboſa *in paſtorali dicta alleg.21. p.2. num.1.* idem in Trid. *dict. cap.16. ſeſſ.23. n.11.* & alij communiter.

11 Nam reſpondetur etiam per ea, quæ latè dixi *in dicto cap. poſt ceſſionem 7. de probat. q.1. & 2.* cum aliis, hæc inquam procedere cum caſus contingit in clericis peregrinis, non è longinquo, vltra marinis, & ignotis omnino, ſed de tranſeuntibus de vno Epiſcopatu ad alium intra confinia eiuſdem Principis, in quibus ſufficit ſola fides proprij ordinarij. vt deciſum referunt Armendar. *in additionib. ad recopil. leg.* Nauar. *lib.14. tit.18. tit.7. de Epiſcop. num.56.* Barboſa *in paſtorali dicta alleg.21. num.4. in dicto cap.16. Trident. num.8.* idem *in dicto cap. tuæ hoc tit. num 2.* colligens id ex illo textu, dum ait ex dicto loco Trid. Clericum peregrinum; qui abiit in aliam Diœceſim ſine commendatitiis ſui ordinarii literis, non eſſe admittendum ab vllo Epiſcopo ad diuina celebranda, pluribus id probans iam ſupra adductis. In noſtro autem caſu propter maius fraudis periculum, maior cautela poſita eſt, vt conſtat de clericatu.

12 Et confirmari videtur ex regula textus *in cap.1. de temporibus ordin. lib.6* vbi dicit Pontifex, quod Epiſcopi Italiæ non ordinant vltra montanos, niſi de licentia Papæ, vel cum litteris dimiſſorialibus ſui Ordinarij, in quibus exprimatur cauſa, quare nolint, vel nequeant eos ordinare; & inſuper ex Vrbano VIII. in ſua conſt. contra malè ordinantes incipit, *ſecretis*, dat.11. Decemb.1624. approbante pœnas dicti cap. & innouatis motu proprio, & ex certa ſcientia, prohibetur omnibus Patriarchis, Archiepiſcopis, & Epiſcopis in Italia exiſtentibus, ne quouis prætextu, & ex quocumque cauſa Hiſpanos, Luſitanos, Gallos, vel Germanos, alios quoſcumque vltra montanos, & ex quibuſvis locis extra Italiam oriundis, non ſolùm ad ſacros, ſed neque ad minores ordines, vel clericalem characterem promouere audeant, niſi cum dimiſſoriis proprij ordinarij recognitis à Nunciis, ſeu collectoribus Apoſtolicis in illis partibus commorantibus, eorumque ſubſcriptionibus examinatis inſuper à Vicario Almæ vrbis ſub pœna ſuſpenſionis.

Tamen hæc limitari ait Barboſa *in dicto cap.1. num.4 idem in paſtor. alleg.8. p.2. num.6.* Campanil. *in diuerſorio iuris Canonici, Rub.9. cap.1. num.9.* ex Monacho, Franch. Ioanne Andr. Ancharrano, & aliis ſupra, vt ſuſpenſio illius textus locum non habeat, nec liget eos, qui non propriè vltra marini, aut citra montani appellantur, ſed medij; eo quod non vltra, aut intra montes degunt, & prædictam conſtitutionem, etiam referunt idem Barboſa *de Iure Eccleſiaſt. lib.1. cap.33. n.58.* Bonacina *de ſuſpenſione in particulari diſp.2. quæſt.2. puncto 10 num.1.* 13

Et quod ſufficiant ad clericatus probationem litteræ Epiſcopi ordinantis, etiam non proprij modo conſtet de licentia, docent Seraphinus *deciſ.742.* Bellet *dicto §.14 num.21. in fine*, Barboſa *in dicto cap. tuæ ſub num.3. verſ. ſufficiunt*: quare vt latè de modis probandi clericatum certus ſit, leges, quæ ſcribunt Bellet. *in dicto §.14. à num.10.* Garcia *de benefic. dicta p.7. à n.138.* Fr. Emannuël Rodriguez *tom.2. q.121. art.1. in fine, & tom.1. quæſt.43. art.17.* Modernus *de iuriſdict. p.3. c.31. à num.5.* Maſcard. *de probationib. concluſ 302.* cum tribus ſequentibus, Flamin. *de reſignat. lib.10. q.3. à num.30.* Gonzalez *in reg.8. cancellaria gloſſa 61. num.23.* Maſtrillus *ſicilia deciſ.113. num.2.* Farinac. *in praxi p.1. q 8. ex n.41.* & alij. 14

Et cum fauores peregrinantibus conceſſi ſint omni iure noti; ideo communiter DD. dicunt litteras quidem commendatitias ad tranſmigrandum non eſſe denegandas ab Epiſcopo Sacerdotibus, & Clericis; qui non habent beneficia in titulum reſidentiam requirentia; prout etiam refert deciſum Armendar. *ſupra num.63.* † Et Sacra Congreg. Cardinal. negotiis Epiſcopor. & regul. præpoſita, decretum fuiſſe, illos non poſſe reuocare ſubditos alibi degentes, nec eos cogere ſed teneri litteras eis dare extra volentibus morari ſi ratione beneficij non adſtringerentur in ſua Diœceſi reſidere. Et ita in cauſa propria obtinuiſſe ait Campanill. *in diuerſ. Iuris Canon. Rub.9. cap.6. n.4.* in facti contingentia reſpondiſſe Riccius *in praxi fori Eccleſ. deciſ.598. in 1. edit. & reſol.* Alia cum multis Barboſa *in cap. fraternitati 5. de Clericis non reſident.* 15 16

Quare optimè in Rota deciſum fuit in vna nullius beneficij 28. Maij 1604. coram Ludouic. inter eius impreſſas *deciſ.175.* Riccius *ſupra deciſione 524.* Barboſa *in paſtorali dicta alleg.21. num.5. in fine*, idem *in dicto cap.16. Trid. num.7.* vt ſi Clericus habeat tantùm beneficium ſimplex nullam reſidentiam expoſcens, non poſſit cogi in Diœceſi vbi beneficium adeſt, reſidere; imò & poſſit ire quod velit. † Tamen ſi eſſet adſcriptus ſeruitio alicuius Eccleſiæ illum non abeſſe poſſe, in conſulto Epiſcopo, aſſerit Sel *in ſelect. Canon. cap.13. num.28.* atteſtans ſic fuiſſe reſolutum in Tarracinen. 19. Februarij 1628. 17 18

Vnde ſi dubitetur, an Epiſcopus ſine cauſa poſſit expellere alienum Clericum commorantem in eius Diœceſi, ſine litteris ſui Epiſcopi, qui nolit 19

ciuitates, ex quibus coloniæ deducebantur, vt
dicit idem Anania, etiam *in l.1. de Metropoli*
34 *Beryto.* † Seque deductionem coloniarum factam
fuiſſe multiplici de cauſa, vt referunt Sygonius
lib.2. de antiquo iure Italiæ cap.2. Lypſius *lib.1. de*
magnitudine Rom. cap 6. Alex. ab Alex. *lib.4 genial.*
cap.10. Vbolfang. Laz. *lib.12. comm. Reip. Rom c.2.*
P. Faber. *lib.2. ſemeſtr. cap.4.* verſ. *ea colonia de-*
ductio, Roſinus *lib.7. antiquit. cap.47. & lib.10.*
35 *cap.23.* † Quin & coloniarum in frequentiæ ſoli-
tum ſit nouarum familiarum adiectione ſubue-
niri, vt Liuius demonſtrauit *lib.4.* & Tacitus *lib.1.*
Hiſtoria idem Amaya *in dicta l.4.* latè loquens.

36 Cumque dicti Mæteci, ſeu tranſlati tempore
emigrationis poſſent de rebus ſuis diſponere, &
prædia ſua vendere ita; vt quæ ab eis diſtracta non
eſſent fiſco vindicarentur (niſi ſpecialiter Princeps
conceſſerit, vt ea ſibi retineant; quamvis non
37 vendant) † ne alias amore Patriæ incenſi, & fa-
cultatem repetandarum Colonias desererent, vt
doctè aduertit Platea, *in dict. l.4. num.2. argum.*
l. milites 13. ff. de re militari, l. qui habebat. 101.
ff. de re milit. l. qui habebat ff. de leg.3. l. quicumque
5. cod. de cohortalib. lib.10.

38 Et quod qui iuſſu Principis de vna ciuitate in
aliam tranſlati ſunt, poſſint eſſe hæredes ſuis pa-
39 rentibus, vt ex bonis authoribus ſcrutatur. † idem
D. Franc. de Amaya *in dicta l.4.* legendus ad plura
alia ex *n.12.* explicans *à num.24.* Colonos miſſos
in Coloniam ita dici ab agnorum noua dedica-
tione, & *à num.27.* quare, etſi tales Coloni, ſeu
Mæteci ex deductione illa amitterent ciuitatem;
nihilominus ſuis parentibus exiſtere potuerunt
hæredes.

40 Ideò ad propoſitum, de peregrinis, aut laicis,
ſiue Clericis potius dicendum eſt, vt poſſint libere
de ſuis bonis teſtari, & diſponere, *auth. omnes*
peregrini cod. communia de ſucceſſion. l.2. & l.3.
tit. 24. lib.4. fori, ſic vt licet inteſtati decedant,
nihil ad hoſpitem perueniat, ſed bona ipſorum
per manus Epiſcopi loci tradantur, ſi fieri poteſt
41 hæredibus, vel in pias cauſas erogentur. † Ita vt
ſi hoſpes aliquid de bonis talium habuerit, tri-
plum Epiſcopo reſtituat, quibus ei viſum fuerit
aſſignandum, non obſtante ſtatuto aliquo, aut
conſuetudine, ſeu priuilegio, quæ hactenus con-
trarium inducebant, & interdicit *dict. auth. omnes,*
& lex.31. tit.1. p.6. Contra aliter præſumentes ius
de ſuis rebus teſtandi vt in eo puniantur, in quo
delinquerunt, pro vt culpæ qualitas exegerit: ita
DD. in *dicta auth.* & Didacus Perez *in dicta l.2.*
tit.9. lib.1. ordinam, gloſſa 1. in principio, & hoc
optimo iure; licet in adductis Mætecis, & tranſla-
tis obſeruetur, quia iſti mutationem recipiunt,
ſaltim iuſſu, aut reſcripto Principis, vel in pœnam
non redituri amplius in Patriam aliqua de cauſa
ex iam adductis, quas congerunt DD. relati Pere-
grini in quam omnino ſponte transferantur, vt li-
bere poſſint ad Patriam redire; indeque non mi-
rum, ſi retinendo bona officia, beneficia, alioſque
honores queant libere teſtari, & aliorum eſſe hæ-
redes.

QVÆSTIO II.

An peregrini laici aut Clerici poßint transuerſo itinere vagari. Quid de regularibus ad Indos mißis? Et quid de exteris Peregrinis venientibus ad inuiſenda Limina Diui Iacobi. Et an Clerici peregrini poßint petere Eleemoſynam?

SVMMARIVM.

1 *Religioſi peregrinantes ad Indos recta via debent ire iuxta conſtitutionem Pij V. vbi patet de requiſitis* num. 2. 3. & 4.

3 *Deo cooperari in ſalutem animarum, eſt omnium Diuinorum Diuiniſſimum.*

4 *S. P. Iabierius duo decies centena millium ad Chriſtianam fidem reuocauit, & de morte ad vitam viginti ac amplius mortuos.*

5 *Epiſcopatus & Parrochia qua de cauſa olim diuiſa fuerint.*

6 *Peregrinantes ad Sanctum Iacobum debent ire, & redire itinere recte, non flectendo, nec vagando per alios oppidos iuxta diſpoſitionem legis Regia Caroli V. vt n.7.*

7 *Iudices, & officiales Iuſtitia qua cura debeant vti, vt exteri peregrinantes regiſtrentur.*

8 *Peregrinantes exteri ſolent ſæpius commentitia obloqui, & immeritos honores ſibi vindicare.*

9 *Mendicare Clericis hoſtiatim indecorum eſt, & vitandum: fallit ſi fiat cauſa humilitatis,* vt num.10.

POſitis quæ de regularibus miſſis ad indos, ac 1
de exteris peregrinantibus ad Diuum Iaco-
bum Cauta ſunt ſatis reſpondebitur ad difficul-
tatem. Igitur præmiſſis quæ nouiſſimè lato calamo
ſcribit Angelus Berricellus, *in tract. de miſſionibus*
Apoſtolicis cum infinitis nunc ad propoſitum lo-
quitur Pontifex Paulus V. *in ſua conſtit. 56.* ædita
anno. 1600. incipiente, *accepimus*, cuius tenorem
refert Pater Ioan. Baptiſta Scortia *in ſelectis ſum-*
morum Pontificum conſtit. epiteme theorema. 406.
§. 1, in verbis ſequentibus iubet, *vt regulares ad*
Indos miſſi ad propugnandam fidem recte ſe tranſ-
ferant ad ea loca, & prouincias, ad quas à ſuis
Superioribus mittuntur, nec quo hoc praetextu
abſque Superiorum licentia (ceſſante tamen legi-
time impedimento) in itinere moventur, nec ad alia
loca eis non deſtinata declinent ſub pœna excom-
municationis ipſo facto incurrenda. † Verius ergo 2
Pontifex ne ſuſcepta ſolicitudo operariorum,
euagatione, aut longiori mora, vel etiam forte
inter ſe diſſenſione res ad nihilum redigeretur;
tres in dicta conſtitutione præcepit, vt non ex ſe
ſed ex miſſione, & licentia Superiorum iter arri-
piant. Secundo ne moras nectant, aut itinere
ſubſiſtant. Tertio nec aliò diuertant, quam à
eis deſtinata loca.

Et hæc quidem propter vitanda incommoda 3
ſequentia, ne ſcilicet extra ſua monaſteria, &
loca otiosè, periculosèque vagentur; & vt ſo-
licitè ambulantibus in tenebris, & vmbra mortis
quãto citius lumẽ veritatis oſtendant cũ omnium
Diuinorũ diuiniſſimũ ſit cooperari Deo in ſalutem

animarum, vt docent Dionyſius *de Eccleſiaſt. hierarch.cap.*3. Ioan. Chriſtot. *homilia* 3. *&* 4. *ſuper Geneſ.& homilia* 3.*in* 1.*ad Corinth.* quare vnuſquiſque ad hoc munus vocatus ſibi dictum putare debebit à Sponſo Cœleſti: *Surge propera amica mea, columba mea, formoſa mea, & veni*, ad animarum ſcilicet lucra *neſcit* enim *Tarda molimina*
4 *Spiritus Sancti gratia.* † Et ne etiam alio diuerterent, quam ad eis deſtinata loca, tum vt vitaretur ſociorum offenſa, ac quætelæ, ſi poſteriores introire, & irrumpere in labores, & meſſes priorum operariorum vellent: ita adducit Scortia, qui referens ſingularia de miſſione S.P. Franc. Iabier. Societatis Iesv circa hæc omnia cum fructu duorum decies centana millium ad Chriſtianam fidem adductorum, & quod ad vitam reuocatit vi-
5 ginti, & amplius mortuos. † Addit ea de cauſa diſtinctos fuiſſe antiquitus Archiepiſcopatus, Epiſcopatus, Parochias, & cæteras Eccleſias, vt Prælati ſuis finibus contenti abſque aliorum offenſione curent, quæ Dei ſunt *cap.*3.6.7.8. *& ſequent.* 9. *q.* 2. tum vt facilius in omnem terram exaudiatur ſonus Euangelij, ad quem finem ipſoſmet Apoſtolos inter ſe orbis prouincias diuiſiſſe ſcribens.

6 Vnde iam de exteris venientibus ad limina S. Iacobi, potuit cautum fieri ab Imperatore noſtro Carolo V. ne diuerterent à rectâ viâ, vt citius fructus peregrinationis ſuæ dignos perciperent; etſi aliis de cauſis videatur cautum in eius pragmatica extraordinaria, cuius verba refert Didacus Perez *in l.2.tit.9.lib.1.ordinam.* gloſſa fin. *item peregrinatione*, qua mandat, quod peregrini exteri venientes ad hæc Regna ad S.Iacobum poſſint ad ad eius Eccleſiam venire, & reddere ad ſuas ſuas Patrias liberè quæſtum eleemoſynæ exigendo ſi velint itinere ſuo recto; non quidem vagando per alios oppidos, cum id nec naturalibus
7 permittatur. † Addens ad propoſitum intelligi iter rectum iterando per populos, qui à recta via flectunt tranſuerſo, ſiue obliquo itinere per leucas quatuor, plus, minuſvè, & ne velint ignorantes excuſari, præcipit, quod Officiales Iuſtitiæ ordinariæ in primis locis noſtri Regni, per quæ communiter intrant itinerando, aut nauigando, hoſpitibus mandent, vt ſibimet narrent tales peregrinos venire; & quod ſi ipſis videatur, faciant tenorem dictæ pragmaticæ poni, ac ſcribi in quadam tabella hoſpitiorum, ac hoſpitalium; & quod idem exequatur in Eccleſiâ Sancti Iacobi.
8 † Et ea de cauſa cautum ſic præſtare; eo quod non omnibus peregrinis ſit adhibenda fides, cum ſæpè ſoleant commentitia alloqui, & immeritos honores ſibi vindicare, vt habetur *in cap. afres diſt.*88.

9 Ad vltimum ex his infero quod etſi non liceat Clericis hoſtiatim mendicare, cum hoc ſit magnum dedecus ordinis Clericalis; & ideò omnibus modis vitandum, vt docent Paulus Fuſcus *de viſitat.lib.2.cap.*22.*num.*13.*fine*, Nauar.*comment.*2. *de regularib.ad cap.non dicatis* 12.*q.*1. *n.*37. verſ. *tertio* Barboſa *in dicto cap. Diaconi ſunt* 93. *diſt. n.*3. ſubdens cum Nauar. Calderin. *conſ.* 1.*de vita, & honeſt.Clericor.* reprehenſione dignos eſſe Clericos, qui peregrinantes mendicant; imò potius ſe conſenſiſſe multis illos reprehendentibus, tamen ex ipſo Nauarro ait poſſe Clericos deuotionis cauſa aliquem pium locum viſitantes, & exercentes humilitatem, & patientiam ſumpto paupertatis habitu mendicare.

QVÆSTIO III.

An opiniones nouæ vitandæ ſint, aut quâ de cauſa ab antiquis dictis diſcedendum?

SVMMARIVM.

1 *Opiniones nouæ in ciuilibus, & humanis potius ſequendæ fulciuntur ratione, & ſub diſtinctione*, ex n. 11.
2 *Opinionem, ſeu ſententiam vltimam videtur amplecti qui plures refert*, numero 3. & 4.
5 *Opinionem primâ legis fundata ratione perpetua, vt inuariabilis qualis etiam; vt exteri peregrinantes non admittantur, celebrare; ſine litteris ſuorum Epiſcoporum, eſt ſequenda.*
6 *Opiniones nouas adinuenire, quia ſic expedit animabus multi dicunt ſi benigna ſint. Alij dicunt eſſe perniciosum*, vt n.7. & 10. *quid* num. 11.
8 *Via Regia, & callis tutior, ſecurior, quamdeuis tramites, & ſinnoſi anfractus.*
9 *Magiſtris, & Præceptoribus nouis, qui inuſitata docuerunt, ſe tradentes in varia diſcrimina poſſunt impingere.*
10 *Pater Prado refert in libris recentiorum eſſe multas opiniones improbabiles.*
11 *Opiniones nouas ſine firmo fundamento excitare periculoſum eſt præcipuè circa Sacramenta; & in humanis, quando adeſt ratio immunitatis*, vt n. 12. *aliter inquam opiniones nouæ admittentur*, vt n.13.

PEr iam adducta verba textus noſtri in præ- 1
miſſo, quæ ſunt, vt ſequuntur ibi: *Tutius eſſe vt in his ſtatuta Patrum veterum obſeruentur; quam nouum aliquid ſtatuatur, &c.* igitur quod nouæ opiniones potius ſint ſequendæ in rebus ciuilibus, & humanis; quia ex pluribus cauſis humana variantur, regula eſt textus cum vulgatis *in cap. non debet de conſanguinitate, & affinitate*;
deinde, † quia vt latè dixi per *caput Capellanus* 2
de feriis q. 4. poſteriorem ſententiam videtur amplecti, qui plures refert, vt ibi latè exemplificaui.
† Deinde quia per ſæpius Pontifices, Imperato- 3
res, Reges, Principes Supremi, ac alij Legiſlatores ferendo leges, noua decernunt abrogando leges priores iuxta quæ dixi *in cap. tranſlato* 3. *de conſtitutionibus.* † Item quia per relata verba non videtur poſita clauſula irritans, ac prohibens in
futurum alias leges ferri iuxta quæ adduxi *ſuprà* 4
*in Rub.de conſtit.q.*8. vbi de lege irritante, & *in c. fin.de conſuetudine.*

At quia quoties prima determinatio in ſe con- 5
tinet rationem firmam, perpetuam, ac inuariabilem, etiam in rebus humanis, vt exemplificaui *in cap. ex litteris* 11. *eodem titul. de conſtitutionibus*, non eſt deuiandum à lege primo lata; ideò rectè in textu noſtro cauetur circa peregrinos exteros vltramarinos, vt non aliter ſi dicant ſe Clericos, eis credatur, quam ſi ſecum ferant litteras commendatitias ſigillatas, authorizatas, denique facientes quinque Epiſcoporum cum præhabito examine, de quo loquitur Pontifex hic, eo quod iam antea, vt dixi *ſub Rub. & in quaſt.* 1.
hac

hic cautum eſſet mature ſtatutis veterum Patrum
ſuper prædictis Clericis peregrinis.
6 Vnde iam ad dubia propoſita, & quia nouiſſi-
mè amicus noſter P. Magiſt. Fr. Ioan. Martinez de
Prado Dominicanus *tom. 1. Thologia moralis q. vl-
tima de opinionibus nouis, & laxis in* §. 1. referens
plures à Caſtro Palao *tract. 1. diſp. 22. puncto 1. n. 4.
& cap. 1.* ex Ioanne Sanchez *in ſelectis*, Gerſon.
Diana, Caramuël. Par. Anton. de Scobar. & Men-
doza *in prologuio Theologia moralis cap. 3. num. 25.*
& ex Panormit. *in dicto cap. capellanus de feriis*, &
Imola *in cap. per tuas 2. de ſimonia*, docentes expe-
dire animabus adinuenire nouas benignas opinio-
7 nes. † Et *ibi* §. 1. referens motiua, propter quæ
alij aſſerunt eſſe in perniciem animarum docere
nouas opiniones laxantes conſcientias, tum locis
Sacræ Scripturæ ex Patribus innumerare affert
Grauina *tom. 3. Cathol. praſcript. p. 1. fol. 6.* & latius
q. 1. art. 11. in quo inquirit, an magis ſit deferen-
dum poſterioribus opinionibus, quam antiquis
Patribus (inquiſitio profecta iuxta relata verba
textus noſtri) & magis ad rem controuerſia *1. q. 1.
art. 9. reg. 6.* pro examinatione doctrinam *fol. 263.*
ruſuſque aduersùs libertatem opinandi, & nouas
opiniones in libro intitulato *Congeminata vxor
turturis cap. 16. ſub tit. doctrina ſocietatis in edi-
tione Coloniensi anno* 1638. *fol. 308.* inter quæ ſcili-
8 cet, quia concordia ſecuritatem ſeruat. † Et quia
via Regia, & callis tutior, ſecurior, quàm deuij
9 tramites, & ſinuoſi anfractus. † Et quia nouis ſe
tradentes præceptoribus, qui inuſitata docuerunt,
in varia diſcrimina poſſunt impingere, alia con-
gerens ex M. Fr. Franc. Lopez Texada *in Theologia
Morali tom. 1. lib. 2. tract. 3. controuerſia 7. dub. 2.
num. 35. fol. 35.* & ex M. Ioanne Baptiſta Lezana
conſulto 48. num. 1, cum Nauarro, Suarey, Martino
Breſſeru, & ex Michaël Ferro Manrique *p. 2. mo-
10 ralib. quæſtionibus quæſt. 41. n. 9.* † Referatque idem
M. Prado *in* §. 3. in libris recentiorum multas eſſe
opiniones improbabiles ſub illo aſſerto, vt pericu-
loſum ſit aſſerere quamlibet opinionem in libro
cuiuſlibet iunioris eſſe probabilem. Et §. 4. ſub
illo aſſerto per ſe loquendo, periculoſum eſſe, &
moribus peſtiferum nouas opiniones morales con-
tra antiquas adinuenire ſub ſpecie benignitatis,
curando auctores coaceruare, etiamſi rationibus,
& iuribus contradicant, probans ex S. Gregorio,
S. Damaſceno, Ioanne Caſſiano, ex rationibus,
aliiſque pluribus fateanturque *in* §. 5. poſſe eſſe
probabiles aliquas opiniones benignas, & ſingu-
lares, & *in* §. *fin.* conſultet amatores nouitatum,
& laxantium conſcientias relatos *ſub dicto* §. 1.
11 Ideò mihi viſum iterum, atque iterum eſt
hanc rem totam componere per illa quæ dixi *in
dicto cap. Capellanus de feriis q. 4.* pœnalis habendo
quam graue ſit inconueniens nouas excitare opi-
niones ſine firmo pede. ac fundamento impugna-
bili, cum ex iam adductis verbis textus noſtri
ſupponatur à veteribus patribus nimis excogita-
tum fuiſſe periculum in re graui admittendi ad
ſacra peragenda Clericos peregrinos, præcipuè
12 vltramarinos. † Sicut etiam diximus *in tit. de
Sacramentis non iterandis, ac alibi ſæpè, & ſub
dict. q. 4. dicto cap. Capellanus*, nullo vnquam modo
circa ſubſtantialia Sacramentorum nouitates ad-
mittendas; imò, nec in ciuilibus, & humanis,
quoties circa ſemel ſtabilita durarunt pro ſemper,
ac durant ad ſemper rationes perpetuæ, quibus
ſtabilita, ac fulcita perdurant immutabiliter iuxta
exempla, quæ poſui *ſupra in cap. cum conſuetudi-
ne 9. & in cap. ex parte 10. de conſuetudine, & ibi
in cap. cum inter 5. cap. cum venerabilis 7. & in c.
ex litteris 11. de conſtitutionibus.* † Aliter verò 13
poterunt admitti, ſi nouarum opinionum funda-
menta præualeant fundamentis antiquarum opi-
nionum, vt contingit in derogatione legum, ea-
rumvè abrogatione, vt dixi *ſub dict. cap. translato
3. de conſtit.* reſcriptorum, ſiue priuilegiorum, vt
in cap. 3. cum aliis de reſcriptis. Et ſic longius
non tracto de hoc puncto; & hæc ſic videntur
diſtingui in verbis textus *dicti cap. Capellanus*, ibi:
*Poſterior ſententia meliori, & ſubtiliori nititur
fundamento.* Et iuxta quæ dixi *de conflictu opinio-
num in cap. 2. de re iudicata q. 1. & 2.*

AD TEXT. IN CAP. II. Inter Quatuor, hoc titulo. De Clericis Peregrinis.

PRÆMISSVM.

SVMMARIVM.

1 *Clericatus non probatur proprio iuramento pe-
regrinantis per indicia, & argumenta poteſt
vt n. 2.*
2 *Indicia argumenta, coniectura, & praſum-
ptiones, qualem probationem faciant remiſ-
ſiuè.*
3 *Peregrinus debet non ſolùm probare ſe Cleri-
cum, ſed etiam ſe bonis moribus imbutum,
& laudabiliter conuerſatum, vt valeat
miniſtrare in ordinibus, & ad alios in alie-
no Epiſcopatu.*

PRINCIPALIS materia textus 1
noſtri manet intellecta per adducta
ſupra in Rub. & in cap. 1. per tot. q. 1.
applicando *hic* applicabilia *ibi* dicta
ſed quia in verbis ibi: *Offerentes iu-
ramentum*, dubitaretur, nùm Clericatus probe-
tur proprio peregrinantis iuramento, & regula ſit,
vt nemo in propria cauſa teſtis eſſe poſſit per illa,
quæ dixi *in cap. 12. de iudiciis q. 11. & in cap. pro-
poſuiſti 4. de probat. & in cap. inſuper 6. cum aliis
ibi notatis de teſtibus*; ideò & ad propoſitum op-
timè Pontifex reſpondet, vt non probetur proprio
peregrini iuramento, nec quod iuramentum à
Prælato, coram, quo tale intendit, ſit deferen-
dum: qua de cauſa poſſunt pro materiâ appli-
cari longè dicta de delatione iuramenti *infra in c.
fin. de iureiur.*
Et ibi: *Quod niſi de ipſorum ordinatione per* 2
idonea tibi conſtiterit argumenta, iam *ſub dict. q. 1.
& cap. 1.* dictum eſt, indicia, & argumenta eſſe
vnum ex modis ibi poſitis, per quos Clericatus
probetur. At ſi dubites qualem probationem fa-
ciant indicia, argumenta, coniecturæ, præſumptio-
nes, & aliæ huiuſcemodi, adiunges hic plura, quæ
adduxi *ſub Rub. & titul. infra de praſumptio-
nibus.*
Et ibi eos, *Nec in illis ſuſcipere, nec ad maio-* 3
*res debes ordines promouere præſertim antequam
conuerſatio eorum fuerit approbata.* Per hæc verba
applicari poſſunt alia, quæ *ſub dict. q. 1 cap. 1.* no-
taui; non enim ſufficit, vt peregrinus probet ſe
Clericum, vt in ſuſceptis ordinibus miniſtret, ſed

requiritur, vt Prælato coram quo ſe probat Clericum, conſtet de bona vita, moribus, ac conuerſatione ordinandi ab alio, vt recipiatur in alieno Epiſcopatu ad adminiſtrandum. Et minus quidem ad ſuperiores ordines ſuſcipiendos antequam conuerſatio eorum fuerit approbata per dicta *ſupra in cap. 1. & tit. de ſcrutinio in ordine faciendo, & in cap. penult. & fin. de ætate, & qualitate ordinandorum in cap. 3. 6. 7. 8. 9. 15. & fin. de præſumptionibus.*

AD TEXT. IN CAP. III. Tuæ Fraternitati, hoc tit.

PRÆMISSVM.

SVMMARIVM.

1 *Clericatus an probetur per vnum teſtem remiſſiuè*, n. 2. & 3.

3 *Teſti vnico quando integra fides præſtetur remiſſiuè.*

1 IN SVPER materia propria huius
textus, ſatis intelligitur ex adductis
ſupra in in Rub. & in cap. 1. q. 1. hoc tit.
hic etiam patet Clericos peregrinos,
præcipuè ignotos, non eſſe ad celebrandum ad-
mittendos, niſi per litteras Ordinarij ſui, ſiue per
teſtes de ipſorum ordinatione conſtet, ob quod
2 abundè intelligitur ex ibi adductis. † Sed quia
ſolent DD. dubitare, an Clericatus probetur ſuf-
ficienter per teſtem vnum; ideò adiunges quæ latè
ſcripſi *in cap. à nobis 28. de teſtibus q. 1. n. 30. & 31.*
vbi de intellectu textus noſtri, & ſolutionis quæ-
3 ſtionis propoſitæ. † Quod ſi ad maiorem tracta-
tionem interroges; num aliquando vnico teſti
integra adhibeatur fides, leges *ibi à num. 1.* dicta
& in aliis quæſtionibus, & quare Clericatus poſ-
ſit vnico teſte probari *in dict. num. 30. & 31.* cum
videatur eſſe contra formam textus noſtri in nu-
mero plurali *per teſtes*, & præter ibi adductos ap-
plicabis hic quæ adducit Riccius *collect. 378. p. 2. & collect. 729.* Couarruu. *in practic. cap. 33. à num. 3.*

AD TEXT. IN CAP. FIN. Te Nobis, hoc tit. De Clericis Peregrinis.

PRÆMISSVM.

SVMMARIVM.

1 *Inſtituendi facultas eſt Epiſcoporum, & Archidiaconorum in certis beneficiis.*

2 *Indigenæ, ſeu naturales aliis præferri debent circa obtinenda beneficia, & quare?* n. 4. & 5. *remiſſiuè.*

3 *Forenſis, aut alienigena impetrans beneficium, non faciens mentionem de loco ſuæ originis, ſeu de ſua Diœceſi, facit gratiam ſubreptitiam, &* n. 6.

4 *Papa intendit cuique prouidere in patriâ ſuâ*

6 *Impetrans debet facere mentionem de loco, & Diœceſi, remiſſiuè.*

LOQVITVR textus iſte de inſtitutione, 1
quam ſolent facere Prælati minores de
Clericis peregrinis in ſuis Eccleſiis ſine licentiâ
ſui Epiſcopi Diœceſani. Et quia hæc pars om-
ninò ſpectat ad titulum *infra de inſtitutionibus, & quis poſſit de iure inſtituere, ac deſtituere*; & quod
hæc facultas propriè ſit Epiſcoporum; ideò ad
ibi dicta te remitto; imò & poſſunt applicari quæ
dico *infra ſub tit. de Officio Archidiaconi*, quate-
nus, etſi ſint inferiores Epiſcopis Diœceſanis,
habent nihilominus ius in pluribus Diœceſibus
inſtituendi, ac conferendi certa beneficia.

At quia ex verſ. *cum ſit honeſtatis contrarium*, 2
notat hic Barboſa *num. fin.* ex Nicolao Garciâ *de beneficiis p. 7. cap. 9. à num. 5.* quod indigenæ, ſeu
naturales aliis præferri debent in prouiſione be-
neficiorum, ſaltim de honeſtate, cum ſit hone-
ſtum, & rationi conforme quemquam in patriâ
ſuâ beneficiari; imò, & iuri. † Et inſuper colli- 3
gat quod ſi forenſis, vel alienigena impetret be-
neficium, non facta mentione de loco ſuæ origi-
nis, ſeu de ſua Diœceſi, gratia ſit ſubreptitia.
† Cum Papa intendat cuique prouidere in patriâ 4
ſuâ per dicta ad gloſſam *in cap. properante de reſcriptis*, & in quibus Diœceſibus exteri ex Sum-
mi Pontificis indultu, beneficia habere non per-
mittatur, dixerim *in cap. bonæ memoriæ ſuper verb. quæ de Regno Ungariæ*, ſupra *de poſtulatione Prælatorum*, & Couarruu. *in practic. cap. 35. à num. 4.*
& 5. verſ. ſecundo. † Ideo ego commendo legenda 5
à Lectore quæ dixi *in cap. cum deputati quæſt. 8.*
dum egi de illa quæſtione: *An expoſiti, & quorum origo incerta eſt ſint regulares, vel ſint habiles ad officia publica*, de quo aliqua de expoſitis
dixi *ſub cap. 1. de filiis Præsbyterorum*, & propriùs
ad propoſitum, *in dicto cap. cum deputati quæſt. 4.*
vbi dixi de materiâ, *an exteri poſſint beneficari?*
& quod exteri in noſtris Caſtellæ, & Legionis,
nec beneficiantur, nec aliis fruuntur honoribus,
nec in aliis Regnis ibi ſignatis; & quod nec ex-
teri à Regno debeant prouideri ad officia ſæcu-
laria de quibus omnibus notaui *ſupra in dicto cap. bona de poſtulat. Prælator.* & dico vberrimè *in cap. cum decorem de inſtitutionibus*; ideò quatenus
ſpectat ad punctum te remitto ad *ibi* dicta. † Et 6
quatenus impetrans debeat facere mentionem de
loco, ac Diœceſi, applicabis quæ dixi *in cap. ſignificante 34. & in cap. Rodulphus 35. de reſcriptis*
& quæ de tali impetratione non faciente mentio-
nem de requiſitis ibi in aliis iuribus; ob id non
ampliùs agimus.

AD

AD RVBRICAM ET TITVLVM De Officio Archidiaconi.

PRÆMISSVM.

SVMMARIVM.

1 *Officia Dignitatum Eccleſiæ referuntur.*

2 *Archidiaconus ſeclusis conſuetudinibus de iure eſt Vicarius Epiſcopi, habens iuriſdictionem etiam fori contentioſi, habens etiam curam quoad Parochias, & Clerum imperans etiam Diaconis, Archipreſbyteris, Preſbyteris, & aliis Clericis, vt* numero 3.

4 *Archidiaconi dicti oculi Epiſcopi ſunt, vbi fieri poſſit eligendi Magiſtri, ſeu Doctores, aut licentiati in Theologiâ, vel iure canonico, ſi iuriſdictionem contentioſam habeant vt* n.5. *& promoti in publico gymnaſio vt* n.6. *Quid apud nos Hiſpanos,* n.13.14. & 15.

6 *Gradus Doctoratus licentiaturæ, aut Magiſterij in publico gymnaſio eſt adipiſcendus ab Archidiacono, alias ei non ſuffragetur, &* n.7. *ſeu à Decano, & alio quouis obtinente primam Dignitatem poſt Pontificalem,* diſt. n.7.8.9.10.

7 *Archidiaconus ſic ita debet eſſe gradu inſignitus, vt in ſupplicatione ad Papam pro eius Dignitate debeat facere mentionem de illo.*

8 *Gradus iuris ciuilis, medicinæ, aut artium non ſufficit pro ſupplica in Archidiaconum præficiendo.*

9 *Archidiaconus, ideò dicitur oculus Epiſcopi, quia primus poſt illum, quaſi ab eo in ſpecula, & ſtatione poſitus.*

11 *Decanus habens primam Dignitatem poſt Pontificalem, nullibi cauetur, vt debeat præcisè eſſe conſtitutus in gradu Doctoratus, ſiue licentiæ.*

12 *Dignitates Cathedralium, ac ſaltem dimidia pars Canonicorum earum iuxta deſiderium Tridentini bonum eſſet, quod eſſent graduati, vbi commodè fieri poſſet, non ex præcepto, etſi aliter videatur infra imperatum Concilio Compoſtellano, & Toletano.*

13 *Archidiaconorum prærogatiuæ apud nos Hiſpanos in plurimum ceſſarunt, cum nullus in noſtris Cathedralibus videatur poſt Epiſcopum primam obtinere Dignitatem, &* n.14. *vbi adducuntur declarationes, &* numero 15.

15 *Archidiaconorum vllus inuenitur in tota noſtra Hiſpania, qui talem poteſtatem obtineat qualem per titulum noſtrum eis conceditur.*

16 *Concilia Toletan. & Compoſtellan. ſuper neceſſitate graduum in Dignitatibus, & dimidia parte Canonicorum, non ſunt in vſu, &* n.17.

18 *Archidiaconi Eccleſiæ Aſturicenſ. habent iuriſdictionem circa prouiſionem, & lites aliquorum beneficiorum, in ſuis territoriis.*

19 *Archidiaconus etſi ſit dignior Archipreſbytero, & Primicerio in voce, ſi tamen non ſit primus in choro, nequit dici oculus Epiſcopi, nec eget gradu petiri,* n.20.

20 *Archidiaconi nomen dicitur à Græco vocabulo, quaſi miniſtrorum Princeps appelletur.*

21 *Archidiaconorum materiam, qui tractent.*

HVCVSQVE à titulo de temporibus ordinationum actum eſt de ordinibus, de ordinandis, & præficiendis in Eccleſiis, & ſic nunc à noſtro titulo vſque ad titulum de Officio Vicarij agere conuenit de Dignitatum Eccleſiaſticarum Officiis, vt quiſque in Dignitate ſua conſtitutus, officio, ſeu munere ſuo fungi debeat. Vnde quia plura de Epiſcopis, & Archiepiſcopis, eorum vſu, & dignitate dixerimus in hoc tractatu de Officiis, & Sacres Eccleſiæ à titulo de Poſtulat. Prælatorum, & de Electione, vbi plura de Epiſcopis, & Archiepiſcopis aliqua *in tit. de authoritate, & vſu Pallij,* & plura alia *infra ſub Rub. de Officio Archipreſbyteri* vbi etiam de Papa, de Patriarchis, & Cardinalibus. † Ideò quia iuxta iuris canonici diſpoſitionem inter Dignitates alias Eccleſiaſticas, primum locum obtineat dignitas Archidiaconatus *ex cap. ad hæc hoc tit.* etiam quoad iuriſdictionem fori contentioſi, cum ceſſantibus conſuetudinibus, Archidiaconus, Vicarius eſt Epiſcopi in omnibus, † ad quem etiam pertinet omnis cura in Clero, tam in vrbe, quàm extra per Parochias *cap. 1. hoc tit.* curamque habeat animarum *ex cap. cum in cunctis §. inferiora ſupra de elect.* imperetque Diaconis, Archipresbyteris, Presbyteris, & aliis Clericis ſibi ſubiectis, eiuſdemque ſit audire Iurgia ſingulorum, & cuncta, quæ correctione, & emendatiooe indigent corrigere, atque emendare, niſi ardua ſint negotia, & exceſſus ſit grauis; ita vt maioris ſit neceſſaria præſentia, & maior authoritas *dict. cap. ad hæc,* & debent alia facere, quæ continentur in iuribus huius tituli *in Trid. ſeſſ. 24. cap. 2. & cap. perlectis diſt. 25.*

Quare Archidiaconi, qui oculi dicuntur Epiſcopi in omnibus Eccleſiis, vbi fieri poſſit, eligendi ſunt Magiſtri, ſeu Doctores, aut licentiati in Theologiâ, vel iure canonico, vt colligunt *ex dicto cap. 12. Trid. ſeſſ. 24.* Benius *de priuilegiis iuris conſultorum p. 2 priuilegio* 28. *num.* 2. Nicolaus Garcia *de benefic. p. 7. cap. 7. n.* 36. Campanil. *in diuerſi iuris canon. Rub. 7. cap. 6. n.* 41. Gonzalez *in reg. 8. Cancel. gloſſa* 4. *num.* 68. Galganetus *de iure publico lib. 3. tit. 21. num. 1.* Aloyſius Riccius *in praxi aurea reſol. 238. à num. 2. in deciſ. Curiæ Archiep. Neapol. deciſ. 248. num. 4 & deciſ. 305. num. 11. p. 4.* Molfeſius *in ſumma Theolog. Moral. tract. 6. cap. 8. n. 62.* Homobon. *de bonis de examine Eccleſiaſtico tr. 1. cap. 9. q. 55.* Nouar. *in ſing. canon. concluſ. 41.* Sebaſt. *in relectione de Eccleſiaſt. hierarch. diſp. 12. §. 1. n. 3.* Squillante *de priuileg. Clericorum cap. 4. num. 109.* Barboſa *in dicto cap. 12. Trid. num. 4.* ipſe *de Officio Epiſcopi p. 3. alleg. 60. num. 60. & in tract. de Canonicis cap. 5. num. 3.* repetit de Iure Eccleſiaſtico *cap. 24. num. 5.* & *in deciſion. Apoſtolicis* verbo *Archidiaconus num. 5.* cum Maſſobrio *in praxi habendi concurſum requiſite 10. dubio 6.* † Adſunt

dunt

loqui de Archidiacono, qui eſt caput Capituli, primus poſt Pontificem, tales vocando *Decanos*, apud nos in ſæcularibus Eccleſiis, in regularibus *Priores*, & in Galliâ vt plurimum *Propoſitos*, de quibus *ſub dicto cap.1.de ætate ordinand.q.1.* Ideò dicendum eſt iam in Archidiaconis ceſſaſſe prædictas prærogatiuas, vt patet etiam ex ſequentibus declarationibus, quæ etiam generaliter loquuntur de quibuſvis Archidiaconis, non habentibus primam ſedem poſt Pontificalem, Barboſa *deciſ. Apoſtol.& in Bullario*, dicto verbo *Archidiaconus, num. 7.* ex S. Congregatione cum Piaſecio.

14 Nam poſtquam à Trid. *in dicto cap.12. ſeſſ.24.* in vna Legionenſ. Congregatio cenſuerit dict. Trid. decretum in verſ. *Archidiaconi*, intelligi de illis Archidiaconis, qui ea munera exercent, quæ de iure communi Archidiaconi debent exercere, aliàs enim Archidiaconus non ſit ille Epiſcopi oculus, de quo Concilium ſtatuit. Apparent aliæ tres declarationes, quibus liquet prædicta doctrina. Vna Epiſcop. Abulenſ. *vbi Congregatio cenſuit*, eos Archidiaconos, qui verè carent curâ animarum, & omni prorſus iuriſdictione, & qui præter primum locum in choro, & ſtatum in Capitulo, ſunt ſicut cæteri Canonici, & portionarij, qui non comprehenduntur *ſub dict. c.12. Trid. decreto.* Alia in verbis ſequentib. *Archidiaconi, qui non habent curã, & iuriſdictionem non comprehenduntur hoc decreto, vt ſint Doctores vel licentiati.* Vltima ibi: *Hoc etiam debet intelligi de illis Archidiaconis, qui reuera, Archidiaconatus officiũ exercent; ſecus ſi tantum nomine eſſent Archidiaconi*, referunt Anaſtaſ. Germon. *de indultis Cardinal. dict. §. quibuſvis num.4.* Flamin. Pariſ. *lib 4. de reſignat. q.1. num.9.* Piaſecius *in praxi Epiſcop. p 2. cap.5. n.20.* Nicolaus Garcia *dict. p.7. de benef. c.7. num.41.*

15 Quare cum iam hodie ipſorum Archidiaconorum in Curia, vel imperitia, ſeu Epiſcoporum potentia, omnis pœna, iuriſdictio extincta ſit, nec in tota Hiſpania vnus reperiatur Archidiaconus, qui totam adductam iuris communis retineat poteſtatem, qualis refertur *ſub tit. noſtro in cap.1. & cap. ad hæc*, cum aliis, vt teſtantur etiam Zerola *in praxi Epiſcopali*, verb. *Archidiaconus* Lælius Cæcus *de Republica Eccleſiaſt. tit. 24. à num. 13.* & meritò notent apud nos Hiſpanos iam hodie dicendum, ceſſaſſe obligationem illam dicti Tridentini, quod ſint Doctores, aut licentiati, etiam poſt Nauarrum, & Garciam *ſupra* Vaſconcelus *in harmonia Rub. iur. canon. ſub hoc tit.* Sebaſtian. Cæſar *de Eccleſiaſt. hierarch. p.2. diſp. 12. §.1. num.10.* Anguian. *de legibus lib.2. controuerſ.4. num.10.* cum Barboſa *de canon. dict. cap.6. num.9.* Solorzanus *de iure indiarum p. 2. lib. 3. cap. 14. num.17.*

16 Ex his apparet reſponſum ad decretum 29. Concilij Prouincialis Toletani *Act. 2.* & Decreto 33. Concilij prouincialis Compoſtellani *Act.3.* vbi cauetur, quod dignitates, & dimidia pars canonicatuum ſunt graduatorum in ſacra pagina, vel Iure Canonico, & tantùm Doctoribus, aut Magiſtris, vel licentiatis in Theologiâ, vel iure canonico, neceſſariò conferantur, vt latius habetur in dictis decretis non habere vim, aut robur, hec id in dictis Conciliis ſtatui potuiſſe, vt dicit Nicolaus Garcia *dict. p.7. cap.7. num.46.* vbi *num.47.* addit nec obſtare confirmationem concordiæ initæ inter Metropolitanum, & Epiſcopos ac capitula Prouinciæ dictæ Compoſtellanæ facta à Pio V. anno 1569. quæ habetur impreſſa Salmanticæ anno 1595. poſt dict. Concilium 2. vice impreſſum de ordine D. Ioannis S. Clemente Archiepiſcopi Compoſtellaui, in qua *vltimo cap.* habentur ſequentia verba. † *Item 33. cap. eiuſdem* 17 *actionis, vbi cauetur, quod Dignitates, & dimidia pars Canonicorum ſit graduatorum in Sacra pagina, vel Iure Canonico iuxta decretum ipſius Concilij Tridentini, cum declaretur intelligi citra præiudicium optionis, & optandi conſuetudinis præſcripta, vel à Sede Apoſtolica confirmata quod declarationi, & voluntati S.D. relinquatur.* Et poſtea Pius V. in dicta confirmatione: *Concordiam, & declarationes prædictas, & omnia, & ſingula in eis contenta quæcumque authoritate prædicta Apoſtolica, per præſentes confirmamus declarantes diffinitionem optionis, nobis remiſſam, tunc dicta opinionem locum eſſe debere eo modo, & tempore, quo illi ante huiuſmodi Concilium locus erat, & non aliàs. Quia reſpondetur quod in dicta confirmatione non confirmatur dictum decretum 33. ſed declaratio, quod intelligatur citra præiudicium optionis, declarando ei locum eſſe debere eo modo, & forma, quo illi ante huiuſmodi Concilium locus erat, & non aliàs*; imò ait Garcia *ſupra num 48.* nec dicta decreta Concilij Toletani, & Compoſtellani videri eſſe vſu recepta: nam ſemper dignitates, & Canonicatus prouidentur indiſtinctè, & iam non graduatis in ea Prouincia, Compoſtellana, & etiam in hac Toletana.

Vnde licet expertus fuerim ego in Eccleſiâ 18 Cathedrali Auſturicenſ. (vbi fui Canonicus Doctoralis) eſſe plures Archidiaconos cum iuriſdictione ad prouidenda, vel omnia, aut nonnulla beneficia ſuorum deſtrictorum, præcipuè quæ ſunt iuris patronatus, modo ibi practicatur oppoſitores, & præſentatos à Patronis audiendo, In iuſtitia ſententiando, & conferendo nihilominus, vt vidi nec vllus iſtorum ibi habet primam ſedem poſt Pontificalem, nec in Capitulo, nec in choro, cum in ea Eccleſia ſint duæ præcedentes dignitates, Decanatus ſcilicet, & cantoris; ideò etſi illi graduati in plurimum eſſent, tamen de neceſſitate, non id requiſitum extiriſſe, & carent prædicti Archidiaconi in illa Eccleſia aliis inſignibus prærogatiuis, quibus Archidiaconus iuxta titulum noſtrum debet frui.

Vnde licet Archidiaconus dignior ſit Archi- 19 presbytero, & Primicerio in voce, loco, & adminiſtratione, & in aliis, vt conſuluit Barbatia *conſ.5. lib.2.* quem refert Cardinal. Tuſchus *tom. 1. litt. A, concl.482. num.6.* & contingat, quod de conſuetudine Eccleſiæ Archidiaconus non habeat iuriſdictiooem; quia tamen de iure communi habet nomen dignitatis, cenſeatur habere adminiſtrationem ſpiritualem, & in dignitate Eccleſiaſtica verſari, vt dicit Vveyms ad conſt. 24. ex antiquo iure deſumptas. Et per Concil Trid. ſpeciatim innouatas *conſt. 1. n.5.* † Nomenque eius à Græco 20 vocabulo, quaſi Miniſtrorum Princeps appelletur *in cap. 1. diſt.21.* eo quod Archos Principem, & *Diaconus* famulum, ſeu Miniſtrum Græcè ſignificet, vt notant Petr. Gregor. *Syntagm. iuris lib. 1. cap.20. in princ.* Anaſtaſius Germon. *de ſacr. immunit. lib.3. cap.9. in fine*, Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib 30. tract.1. num.49.* Sebaſtian. Cæſar *vbi ſupra dict. cap.12. §.1.* Azor. *inſt mor. p 2. lib.3. c.14. q.1.* Caſtald. *in praxi cæremon. lib.1. ſect.8. c.7. n.1.* adhuc quoad neceſſitatem gradus recipiendi, ſi

non

non ſit prima Dignitas poſt Pontificalem; ſic vt dici queat oculus Epiſcopi nullomodò comprehendatur ad prædictum effectum ex iam longè dictis.

21 Ad alia de materia Archidiaconi, ac de eius prærogatiuis dico infra, & ſub Rubro, interim ad ſaturitatem leges Lancellotum, Conrad. *in templo oma.iudic.lib.2.cap.*8. Gullielm.Durand. *in ſpeculo iuris lib.4.ſub hoc tit.*Sarmient.*lib.3. ſelect. cap.*5. Grammaticum *deciſ.* 64. Zerolam *in praxi Epiſcop. p.* 1. *&* 2. verbo *Archidiaconus*, Lælius Cæchius *de Repub. Eccleſ. tit.* 24. *à num.*13. Petr. Gregor.*Syntagm.dict.lib.*15.*cap.*20. Anaſtaſ. Germon.*dicto lib.*3.*de ſacror.immunit.cap.*3. Azor.*inſtit.moral.p.*2. *lib.*1. *cap.*4. Fr.Hieronym.Roman. *de Repub.Chriſtiana lib.*3. *cap.*10. Aloyſius Riccius *dicta p.*5.*collect.*1618. Tuſchus *tom.*1. *litt. A, concluſ.*482. Nicolaus Garcia *dicto cap.* 7. *p.* 7. *de benef.ex n.*36. Galganet *de iure publ.lib.*3. *tit.*21. Machado *de perfecto Confeſſ. p* 4.*lib.*4.*tract.*7. *docum.*5.Michaël Ferro *de praced. Eccleſ. tota q.* 5. Valet.Reginald. *dicto lib.* 30. *in praxi pœnit. fori tract.*1.*cap.*3.*num.*49. Anton. Fabric. *in praxi Eccleſ. benef. tit. de benef.cum Dignit. perſonatu, & officio num* 23. Flamin. Pariſius *de reſignat. benef. lib.*2.*q.*1.*a num* 84.*&* 85. Sebaſtian. Cæſar *de Eccleſiaſt.hierarch.dict.p.*3.*diſp.*12.§.1. *de Archidiacono*, Sbroicum *de Officio Vicarij lib.*1.*q.*3.*a n.*16. *& lib.*2.*q.*25. *per totam*, Barboſ. *in dicto cap.* 12. *Trid.ſeſſ.*24.vbi Farinac.& alij; item *in deciſionib. Apoſtol.& Bullario* verbo *Archidiaconus*, & de *Canonicis dict.cap.*5.*ac de Iure Eccleſiaſt. p.*1.*c.*24. *& in cap.* 4. *diſt.*23. *& in paſtorali* 2. *p. ſub dicta alleg.*60. idem *in prœm noſtra Rub.* referens plures ex adductis, & ex ordinat.cum Petr. de Rauena, Martin.Meſnart.Dam. Venator. Lancellot. Caſarel.Caniſ.Vaſconcel.Alexand. Caſan. Bartholom. Carthagen.Ioan. Honor. Menochio, & Acugna, quibus addo Cironium, & Andream Valenſ. hic ad titulum noſtrum.

QVÆSTIO I.

Archidiaconus, quare ſit maior in Dignitate Archipresbytero, cum ille tantùm præſit Diaconis, iſte verò Presbyteris? Vbi de officio Diaconorum, & Subdiaconorum? Et quo tempore vtrique creati? Et de Diaconiſsis? Et nùm Apoſtoli fuiſſent vxerati?

SVMMARIVM.

1 *Archipreſbyteri Dignitas inſtituta eſt, vt præſit cæteris Sacerdotibus in Cathedrali.*

2 *Archidiaconi Dignitas poſita eſt de iure in primo gradu poſt Epiſcopum cum ſtallo primo in Choro, & Capitulo, item & cum iuriſdictione.*

3 *Archipreſbyteri Dignitas inferior de iure eſt Archidiaconali, quia hæc habet iuriſdictionem in contentioſis, illa tantùm iurgia amicabiliter componere, & n.* 4.

4 *Archidiaconus, vt in ſtatione, & ſpecula poſitus debet proſpicere actus totius Eccleſiæ, & ad Epiſcopum referre.*

5 *Archidiaconus videtur præeſſe Diaconis, qui inſeruiunt Preſbyteris ſimplicibus.*

6 *Diaconus Græcè, idem eſt, quod Latinè Miniſter, quia Sacerdoti miniſtrat, & aliis Clericis miniſteria diſpenſat, & res ſacras populo. Alij verò potius dicuntur aſſiſtentes vt n.*7.& 11.

8 *Diaconorum officium eſt Sacerdotibus aſſiſtere, oblationes ad altare inferre, quibus etiam priſco tempore pertinebat miniſtrare Calicem, & aſſiſtere Epiſcopis cum prædicabant, ne ab inſidiatoribus infeſtarentur.*

9 *Diaconi quare etiam dicebantur oculi Epiſcopi.*

10 *Diaconorum nomen, quorum officium verſabatur circa adminiſtrationem eleemoſynarum, & bonorum Eccleſiæ, poterat etiam perſonis non Eccleſiaſticis accommodari.*

11 *Diaconus dictus ſic à verbo Græco, quod ſignificat* miniſtro, *ſeu* famulo.

12 *Diaconi viduis miniſtrabant in locum Apoſtolorum, quos non decuit derelinquere verbum Dei, & miniſtrare menſis*, n.13.

13 *Fabianus Papa, & Martyr (vt legitur in ſuis lectionibus) diuiſit ſeptem Diaconis regionem, qui pauperum curam haberent, expenditur*, à n. 43.

14 *Archidiaconus in tit.de Officio Archidiaconi ſumitur pro Sacro, ſicut in veteri Teſtamento Leuita; in quorum locum Diaconi ſucceſſerunt, miniſtrabant Sacerdoti.*

15 *Diacono, dum ordinatur ſolus Epiſcopus imponit ei manus ſuper caput; quia non ad Sacerdotium, ſed ad miniſterium conſecratur.*

16 *Diaconi olim propter penuriam Sacerdotum poterant ſolemniter baptiZare; quod olim ratione officij nequeunt facere, aliàs incurrunt irregularitatem.*

17 *Diacono licet, in abſentia Sacerdotis, & in neceſſitate miniſtrare Euchariſtiam eo præſente.*

18 *Diaconi officium eſt, vt legat Euangelium populo in loco altiori vertendo faciem verſus Aquilonem, vt oſtendat verbum Dei contra Diabolum, dirigi ex effectu, de quo;* num.19.

20 *Diaconus alia officia exercet; vt cantare confeſſionem, turificare Chorum, & alios Prælatos, & Canonicos. Quid de manſionarijs ſeu Magiſtratibus ſæcularibus*, n. 41. 42. 43. & 44.

21 *Turificandi modus à Miniſtro in Eccleſia Aſturicenſ. & Valliſolet.*

23 *Subdiaconatus vox eſt Græca dicta Hypodiaconus, id eſt ſubminiſtrans Diacono*, numero 24.

24 *Subdiaconi officium eſt Calicem, & Patenam ad altare deferre, & Diaconis tradere eiſque miniſtrare vrceolum aquæ, & manile tenere Epiſcopo, Preſbyteris; & Diaconis pro lauandis ante altare manibus, aquam præbere.*

25 *Subdiaconus eatenus dicitur Diuinis Sacramentis inſeruire, quatenus vaſa ſacra linteà panem, & vinum admirabili Euchariſtiæ Sacramento præparat.*

27 *Subdiaconus habet legere epiſtolam ſolemniter ex præcepto Eccleſiæ, non ex vi ordinationis*

non

non ſit alius in minoribus conſtitutus, vt num. 28.

29 Diaconus, & Subdiaconus ex monitu Concilij Tridentini, ſaltem ſingulis menſibus inſeruient Sacrificio Miſſæ ſolemniter, & Euchariſtia Sacramentum ſument, aliàs non permittantur ad altiorem gradum aſcendere, niſi aliud videatur Epiſcopo, numero 30.

31 Diaconi Apoſtolici debent eſſe in ſacris ſub pœna amiſſionis emolumentorum.

32 Subdiaconus, qui in vim diſpenſationis Apoſtolicæ cum vidua contraxit, ſi retinet penſiones Eccleſiaſticas, de iure gaudet priuilegio fori contra aliquos, numero 33.

33 Subdiaconi olim potuerunt vti matrimonio ante ordines contracto.

34 Diaconi, & Subdiaconi Preſbyteri, ſi miniſtrant in Miſſa ſolemni, & voluerint celebrare, vel iam celebrarint, debent accipere pacem immediatè ab Epiſcopo poſt duos Diaconos aſſiſtentes, aliàs Epiſcopo non celebrante, Subdiaconus accipit pacem à Canonico, qui eam dedit Epiſcopo, &c. n. 35.

36 Diaconus, & Subdiaconus inſeruientes celebranti, debent eſſe eiuſdem ordinis, & non inferioris cum celebrante.

37 Diaconorum, & Subdiaconorum Doctores, qui plura ſcribunt.

38 Diaconorum, & Subdiaconorum creatio à quo tempore fuerit.

39 Diaconatus, & Subdiaconatus ordo fuit à Chriſto inſtitutus contra aliquos ex n. 40. & 41.

42 Actor. cap. 6. de Diaconis: explicatur n. 53. & 54.

Diaconi ſeptem, qui ad menſas, & pauperum curam adhibebantur, non ordinabantur ad miniſterium altaris, & numero 51.

43 S. Stephanus num Diaconus ad miniſterium altaris electus, ſeu ad menſas, & curam pauperum.

44 Cap. Dominus ad finem 93. diſt.

45 Anacletus in epiſtola 3. cap. ad finem numero 59.

46 Chriſtus Dominus elegit duodecim Apoſtolos, in quorum locum Epiſcopi ſucceſſerunt; & ſeptuaginta diſcipulos, quibus Preſbyteri.

47 Diaconi menſis præpoſiti, quanto tempore durarunt remiſſiuè.

48 Subdiaconatus ordinis inſtitutor fuit Chriſtus Dominus, etſi in primitiua Eccleſia non fuerit ſacer tempore Syriaci, numero 62.

49 Subdiaconis olim non permittebatur ingreſſus in ſacrarium, nec contactus vaſorum.

50 Subdiaconatus ordinis meminit Can. 40. Apoſtolorum.

51 Diaconi ſeptem electi à S. Fabiano fuerunt, vt colligerent res geſtas à ſanctis Martyribus.

52 Subdiaconatus ordo à conſtitutione Gregorij Magni, probabilius videtur inter ſacros reputatus, & Vrbani II. & à quo tempore præcepta ſit continentia in eo, etiam in Hiſpania, n. 53.

54 Continentia in Preſbyteris & Diaconis à tempore Apoſtolorum, perdurat in Eccleſia.

55 Diaconiſſæ apud nos viduæ continentes vocatæ habebant promouere cæteras inſtruere mulieres de rebus, de quibus cum Epiſcopis, aut Diaconis agere debebant, & alia n. 57. & 58. vbi de aliis miniſteriis harum, & à n. 59.

59 Diaconiſſæ conſtituebantur in miniſterium mulierum propter reuerentiam, ſi opus fuerit balnei gratia, aut viſitationis, aut corporum inſpectionis.

60 Adrianum quemdam nomine qui habuit Diaconiſſam in vxorem illicito auſu, anathemate feritur in Concilio Romano ſub Gregorio I.

61 Diaconiſſarum officia eligebantur mulieres virgines, aut viduæ ex vnico matrimonio, quæ contra peruerſos quoſdam dicentes eas potuiſſe ordinari, numquam ad ordines potuerunt aſcendere, vt numero 62. 64. & 65.

62 Diaconiſſæ, & ſi conſueuerint ordinari benedictione, & cæremonia; non tamen ordine Sacramentali.

63 Diaconiſſarum ordinationis Concilio mentionem facientia, intelliguntur de officio, & miniſterio, non de ordine Eccleſiæ Sacramentali, & n. 64. 65. & 66.

66 Cap. Diaconiſſam 27. q. 1.

67 Diaconiſſas cenſuit Baronius inter laicales, & ſæculares perſonas.

68 Diaconiſſæ ceſſarunt ex abuſu, ſicut Corepiſcopi propter audaciam ad maiora Eccleſiæ officia, vt n. 74. & 85.

69 Diaconiſſæ dictæ fuerunt non ab ordine, vel officio, ſeu miniſterio, ſed à viris, quorum vxores erant, ſicut & Preſbyteratæ.

70 Diaconiſſæ, ſemper grauiſſæ, ſunt immunitate Eccleſiaſtica, quia religioſæ perſonæ videntur, n. 72.

71 Diaconiſſæ ex Sanctis monialibus, & viduis, eligi cautum videtur ex Concilio Niceno, vt ſuum munus impleant, dum baptizantur fœminæ.

73 Diaconiſſarum ætas, quæ erat conſtituta, & qua pœna plectantur ſi nuberent.

74 Fœmineo ſexui innata eſt ambitio.

75 Diaconiſſarum munus, qui tractarint & in quibus locis iuris vtriuſque.

76 Diaconiſſarum munus nullomodo neceſſarium ad Eccleſiæ gubernium.

77 Apoſtoli ſecundùm quoſdam fuerunt vxorati, ſecundùm alios ſolus S. Petrus.

78 Apoſtoli, etſi vxorati fuerint poſtquam ad Apoſtolatum vocati fuerint, non fuerunt ſuis vxoribus vſi.

79 Cap. fors 2. q. 6.

80 Cap. cum igitur 35. q. 1.

ET facit primo dubium, nam ſicut Archidiaconus prouidet Clericis, & eorum neceſſitatibus, ſic de iure communi Archipresbyter ciuitatis in Cathedrali Eccleſia, de iure communi eſt primò curare, vt cæteri Sacerdotes Diuina officia, & ritè celebrent, & eorum vitæ, & moribus, ac correctioni poſt Epiſcopum præeſt,

cap. perlectis verſ. *Archipreſbyter.* 25. *diſt. cap.* 1. 2. *& 3. de officio Archipreſbyteri*, Azor. *inſtit. moral. part.* 2. *lib.* 3. *cap.* 15. *quæſt.* 3. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.* 30. *tract.* 3. *cap.* 3. *num.* 49. verſ. *ſexta*, Aſcan. Tamburin. *de iure Abbatum tomo* 1. *diſp.* 25. *q.* 4. *num.* 3. Michaël Ferrus *de præcedent. q.* 6. *num.* 1. Galganetus *de iure publico lib.* 3. *tit.* 22. *à num.* 3. Sebaſtian. Cæſar. *de Eccleſiaſt. hierarch. p.* 3. *diſp.* 12. §. 2. *num.* 5. Secundo, quia vt ait Leo Pontifex. *in dicto cap.* 2. *de officio Archipreſbyteri*, præſit etiam Sacerdotibus, Cardinalibus, eorumque miniſterium, vt vitam prouideat: Et pro hac parte faciunt alia dicenda titulo ſequenti.

2 Nihilominus quanmmvis Archipresbyteri Dignitas inſtituta ſit in iure, vt præſit Sacerdotibus in Eccleſia Cathedrali; ſed quia, vt iam *ſupra* diximus *in Rub. & infrà hoc titulo*, dicimus de iure communi Canonico, Archidiaconi Dignitas poſita eſt in primo gradu poſt Epiſcopum; ſimol cum ſtallo primo in Choro, & capitulo; item & cum Iuriſdictione, vt diximus, & apparet ex iuribus tituli noſtri, vt *in cap.* 1. *& cap. ad hæc* 7. cum aliis
3 † Ideo quamtumvis Dignitas Archipresbyteralis inſtituta ſit, vt præ ſit Sacerdotibus modo dicto Archidiaconalis Diaconis; ſed in puncto Iuriſdictionali, aliiſvue hominibus, & præcedentiis, ita Archidiaconalis eſt ſuperior ex dictis, *in Rub. & infra*, cum conſtet declaratum à dicto Trid. *ſeſſ.* 24. *cap.* 7. vt *infra tit. ſequente*, dicemus, quod Archipresbyter non poſſit ſibi inobedientes in eius officio coërcere, eiſque pœnam iniungere, cum hæc exerceri non poſſint abſque Iuriſdictione, quàm Archipresbyter non habet, licet habeat facultatem eos admonendi, vt munera eis iungenda præſtent, & facienda ſuo loco, & tempore faciant provt decet, ſolumque poterit componere iurgia orta inter Sacerdotes, & Clericos in ſua Eccleſia amirabiliter, & provt decet bono religioſo, non quidem per viam Iuris; itaque euenit, vt cum ſecundùm Cardinalem *in Clem. II. de præbendis*; & Andream Valenſem *hic num.* 1. *in fine*, plura ex Iuriſdictione, ſeu foro contentioſo competant Archidiacono, quàm Archipresbytero, cui cura exercitiumque fori pœnitentialis potiſſimum incumbit, vt patet ex *dicto cap.* 1. *&* 2. *dict. cap. perlectis* §. *Archipreſbyter. diſt.* 25. ideo maior Dignitas dicatur Archidiaconalis, quam Archipresbyteralis, & vt talis primo hic agatur de Archidiacono, & poſt
4 tit. ſequent. † de Archipresbytero Item quia Archidiaconus, velut in ſpecula, & ſtatione poſitus debet proſpicere actus totius Eccleſiæ, & ad Epiſcopum referre, *cap. Diaconi Eccleſia*, & *ibi*, gloſſa *diſt.* 93. indeque ratione Epiſcopi, cui inſeruit, dignior ſit Præsbytero, & Archipresbytero non fungente eo officio, *dict. c.* 1. *de officio Archipræſbyt.* Valenſis *hic n.* 2. qui addit in fine, quod ei iure communi adhæret. Dignitas, quæ maior cenſetur in monaſteriis, & eorum Præpoſituris.

5 Et quód Archidiaconus videatur præeſſe Diaconis, patet nam ſicut inter Diaconos ſunt qui inſeruiunt Presbyteris ſimplicibus, vt dico *infra* in verſ. *ad ſecundam*, hic ita quidam alij inſeruiunt Epiſcopo, qui proinde Archidiaconi; quaſi Principes, ſeu primi Diaconorum dicuntur, ſicut Archiepiſcopus dicitur Princeps, ſeu primus Epiſcoporum, *cap. Cleros diſt.* 21. idem Andreas Valenſis *hic ſub num.* 2. & alij communiter, ſed non inde procedet ex iam dictis, quod Archipresbyteri, vt præſides Sacerdotum, & Presbyterorum præcedant Archidiaconis, qui tantum dicuntur Præſides Diaconorum ex differentia ante adducta vtriuſque Dignitatis num. præcedenti.

Ad ſecundam partem quæſtionis de officio Dia- 6
conorum; reſpondeo ex eodem Andrea Valenſe *hic num.* 1. verſ. *vbi notandum*, & ex *dicto cap. cleros*, verſ. Græcè *Diaconi* 21. *diſt.* Durand. *in ration. Diuinor. Officiorum lib.* 2. *cap.* 9. Michaël de Medina *de continentia cap.* 13. *&* 25. Petr. Gregor. *Syntagm. iuris lib.* 15. *cap.* 20. *num.* 1. Vaſquez *tom.* 3. *in* 3. *p. diſp.* 236. *cap.* 4. *in princip.* Galganet. *de iure publico lib.* 3. *tit.* 25. *num.* 1. Sebaſtian. Cæſar. *de Eccleſiaſt. hierarch. p.* 1. *diſp.* 9. *num.* 1. & aliis referendis, Diaconum Græcè idem eſſe, quod Latinè *Miniſter*, quia Sacerdoti miniſtrat, & aliis Clericis miniſteria diſpenſat; & res ſacras populo
adminiſtrat. † Et ex officio quia etſi alij quoque 7
Clerici exiſtant miniſtri, ſolus tamen Diaconus propriè ſortitur hoc nomen; quia ſolus circa res ſacras Presbytero miniſtrat, eaſque fidelibus diſtribuit *dict. cap. Diaconi* 93. *diſt.* Alij vero potius aſſiſtentes dicantur, vt Sylueſter Papa docet *in cap. nullus Acolytorum* 24 *diſt.* & quod Diaconus vocetur Leuita à tribu Leui, à qua Diaconi originem ex veteri lege traxerunt probant DD. per textum *in dicto cap. Cleros* 21. *diſt. & dict. cap. Diaconi ſunt*, Barboſa *de Iure Eccleſ.* 1. *part. c.* 35. *n.* 2. *&* 3. idem videndus *de officio Epiſcopi part.* 2. *alleg.* 14. *n.* 16.

Et licet nomen Diaconi videatur ſolùm com- 8
petere Eccleſiaſticis perſonis, cum eorum officium hodie ſit aſſiſtere Sacerdotibus, & eis in omnibus, quæ in Sacramentis aguntur miniſtrare, oblationes ad altare inferre *dict. cap. perlecti diſt.* 25. *& Clem. lib.* 2. *conſtit. Apoſtolic. cap.* 14. Euangelium populo legere, ſeu decantare. Lælius Cechius *de Sacram. tract. de ordine, cap.* 1. *pag.* 668. *col. ante fin.* Stephan. Durant. *de ritibus Eccleſ. lib.* 2. *cap.* 23. *num.* 3. imo & priſco tempore ad eos pertineret miniſtrare Calicem, quando eo tempore cum ſanguine miniſtrabatur fidelibus, Henriquez *in ſumma lib.* 10. *cap.* 13. §. 2. Petr. de Bollo *in œconomia canon. claſſe* 2. *cap.* 2. §. 10. verſ. *Diaconorum nomen pag.* 55. Torreblanca *de Iure ſpiritual. lib.* 2. *cap.* 12. *num.* 36. imo ſpectaret ad eos aſſiſtere Epiſcopis prædicantibus, & eos custo-
dire, ne ab inſidiatoribus infeſtentur. † Ob id- 9
que etiam oculi Epiſcopi appellantur *in dict. cap. Diaconi qui*, *& cap. Diaconi diſt.* 93. Clem. *dict. lib.* 2. *conſtit. Apoſtolic. cap.* 43. Petr. Bollo *ſuprà claſſe* 3. §. 1. *pag.* 443.

Tamen quia etiam in primitiua Eccleſia offi- 10
cium Diaconorum verſaretur circa adminiſtrationem eleemoſynarum, & bonorum communium Eccleſiæ, Cardinal. Baron. *tom.* 1. *annal. Eccleſ. anno Christi* 34. *pagina* 629. Vaſquez *in* 3. *part. diſputatione* 236. *cap.* 6. *num.* 39. Barboſa *de Iure Eccleſ.* 1. *part. dict. cap.* 35. *num.* 18. ideo optimè Andreas Valenſis *hic dict. num.* 1. verſ. *vbi notandum*, potuit dicere *Diaconi* nomen eſſe generale, poſſeque etiam perſonis non Eccleſiaſticis accommodari ob generalem ſignificationẽ verbi, à quo deducitur. † Dictus ſcilicet Diaconus à
Græco verbo, quod *miniſtro*, ſeu *famulor*. ſigni- 11
ficat, quodque ad diuerſa miniſteria referri poſſit, & dicens inde vt Diaconi Latinè miniſtri dicantur *dict. cap. Cleros*, addit alios ſæculares,
alios ſacros dici poſſe. † Et facit etiam quia Dia- 12

coni

coni viduis miniſtrabant in locum Apoſtolorum,
quos non decuit derelinquere Verbum Dei, &
13 miniſtrare menſis, vt legitur *Actor.* 6. † Et in re-
citatione Officij Sanctorum Martyrum Fabiani,&
Sebaſtiani legitur, quod S. Fabianus Papa, &
Martyr, qui regebat Eccleſiam à Maximino vſque
ad Decium per quindecim annos diuiſit ſeptem
Diaconis religionem, qui pauperum curam habe-
rent; ex quo facto videtur iam fuiſſe creatos Dia-
conos in Eccleſia, ſed à quo tempore *infra* verſ.*ad
quartam.*

14 Verum quod in titulo noſtro hoc nomen *Dia-
conus* ſumatur ſpecialiter pro ſacro, iam patet, &
docet Valenſis *hic*, vt dicatur miniſter compara-
tione Presbyteri, cui miniſtrare, ſubſeruire, &
ſubiici debet, *cap.legimus diſt.*93. in his, quæ tra-
duntur *in dicto cap. perlectis* §.*ad Diaconum dicta
diſt.* 25. ſicut in Veteri Teſtamento Leuitæ, in
quorum locum Diaconi ſucceſſerunt. Sacerdoti
legi antiquæ miniſtrabant ex dictis etiam *ſupra.*
15 † Deinde quia dum ordinatur Diaconus, vt in-
quit Gregor. ſolus Epiſcopus, qui cum benedicit,
ponit manus ſuper caput illius; quia non ad Sa-
cerdotium, ſed ad miniſterium conſecratur, *diſt.
cap. Diaconus diſt.* 23. cui & ſub certis verbis ei
traditur ſtola, & Codex Euangelij, ſtola quidem,
quia Euangelium, quod per Chriſti iugum figu-
ratur lecturus eſt.

16 Itaque quamvis olim in Eccleſia primitiua
propter penuriam miniſtrorum poſſent Diaconi
ſolemniter baptizare, vt notant Sotus *in* 4. *diſt.*
24.*quæſt.*5.*art.*3.Henriquez *in ſumma lib.*1.*cap.*26.
§.4. Marc. Anton. Genuenſ. *variar. reſolut. lib.* 3.
*reſol.*16. *num.*6. verſ. *tum demum.* Hodie verò ra-
tione officij id facere non poſſe, niſi de licentia
Epiſcopi, vel Presbyteri, ducent DD. per textum
in cap. Diaconis 93. *diſt. & in cap. conſtat. de con-
ſecrat.diſt.*4. Vaſquez *in* 3.*p. q.*67. *diſp.*147.*art.*5.
ſub num. 23. Iſydor. Moſcon. *de Maieſt. milit.
Eccleſ. p.*2. *lib.*2. *cap.*1. *pag.* 385.*littera A*; itavt
irregularitatem incurrant; ſi abſque licentia ſo-
lemniter baptizarint, Henriquez *dict.lib.*10.*c.*13.
§.2. Vaſquez *in* 3.*p. diſp.*236. *cap.*8. *num.*90. imo
etiamſi faciant de licentia, & iuſſu Parochi, vt
expreſsè tenent Nauar. *conſ.*1. *&* 2.*de Clerico ex-
communicato miniſtrante.* Henriq. *in ſumma lib* 2.
*cap.*29.§.1.dicens numquam licere Diacono bapti-
zare ſolemniter etiam in caſu neceſſitatis, vt refe-
runt Marc. Anton. *var. reſolut.lib.*3.*reſol.*16.*num.*6.
Barboſa *dict. cap.*35. *num.* 29. vbi addit cum eo-
dem Soto, Nauarro, Henriquez, & cum Aldrete,
Bonacina, Valentia, Victoria, & aliis, vt poſſit
Diaconus non ſolemniter baptizare, Epiſcopo, &
Presbytero abſentibus, ac neceſſitate cogente,
quod Clarius patet, ſi leges, quæ latè dico *infra
ſub titulo de Baptiſmo*, vbi qui poſſint eſſe illius
miniſtri, aliquid *ſupra ſub Rubr. de Sacram. non
iterandis.*

17 Adduntque DD. *in dicto cap. firmiter*, verſ.
ſi vero de ſumma Trinit. & fide Cathol. Guillielm.
Durand. *in rationabili officiorum lib.*2.*cap.*9. *n.*12.
Albertus Trotius *de vero, & perfecto Clerico lib.*1.
*cap.*22.*num.*4. Stephan.Durand.*de ritibus Eccleſia
lib.*2.*cap.*5.*num.*3. vt licet miniſtrare Euchariſtiam
ſolis tantùm Sacerdotibus competat: tamen in ab-
ſentia Sacerdotis, vel in eius præſentia, data ne-
ceſſitate, Diacono id licere, vt alij DD. docent
per cap. Diaconos, & cap. præſente 93.*diſt.* & in ter-
minis Sebaſtian. Cæſar. *de Eccleſiaſt. hierarch.p.*2.
*diſp.*9. §.3. *num* 11. Ioan. Capiſtrano *de authorit.
Eccleſ. fol.* 51. verſ. *ſeptimo Diaconus*, Fuſcus *de
viſit.lib.*2.*cap.*5. *num.*10. Galet. *in Margarita ca-
ſuum conſcient.* verbo *Diaconus vltimo*, Viuald.
*in Candelabro aureo p.*1. vbi *de Sacram. Euchariſt.
n.*89.& alij.

Et quia iam diximus eſſe officium Diaconi 18
Euangelium populo legere, ſeu decantare; ideo
dignum eſt ſcitu, vt tunc debeat aſcendere ad al-
tiorem locum, ſecundùm ea, quæ Iſaias dixit,
*cap.*40.ibi: *ſuper montem aſcendere tu, qui Euan-
gelizas Syon.* & iuxta illud Matth. *& Dominus in
monte docebat turbas*, ac aliis de cauſis, de qui-
bus Innocent. *de Sacro Altaris miniſterio cap.*42.
Turrecremata *in cap. Apoſtolica num.*1. *de conſe-
crat.diſt.*1.Stephanus Durant.*dict. cap.*23. *num.*11.
& 12. Iſidor. Maſcon.*de Maieſt. milit. Eccleſ.p.*2.
*lib.*1.*cap* 1.*de ordine pag.*385.*littera B*, imo addunt
Alcuinum, *de Diuinis Officiis cap. de celebrat. miſſar.*
Simon. Vaſ. Barboſa, Frater Auguſtini Barboſæ
*in tract. de ſignificatis myſterioſis ſacrific. Miſſæ
cap.*40.*num.*4 *pag.*108.idem Barboſa *dicto cap.*35.
de iure Eccleſ. cum Innocent. Stephan. Durantio,
Moſcon. Scot. & alij, *num.*34. † Qui & dicunt 19
quod Diaconus ad legem dum Euangelium vertat
faciem verſus Aquilonem, vt oſtendat verbum
Dei contra eum dirigi, qui ſpiritui Sancto ſem-
per contrarius fuit, ideſt contra Diabolum ex eo
quidem, quia durus, & frigidus ventus qui venit
ab Aquilone ſit effectus, quos Diabolius in illis,
quos poſſidet operatur, reddendo ſcilicet eos fri-
gidos, & torpentes in amore Charitatis, & di-
lectionis, & quod per Aquilonem Diabolus de-
ſignatur, dicunt apertè probari ex illo Iſaias *c.* 4.
ibi *Lucifer; qui dicebas in corde tuo, ſedebo in la-
teribus Aquilonis &c.*

Ex his etiam probatur, quod Diaconus debet 20
alia miniſtrare. Primo quod Diaconus Euangelij
poſt ſermonem, debet confeſſionem cantare me-
moriter, & non ex libro, ſi fieri poteſt; ſin mi-
nus miniſter inferior ei librum tenet, vt refert
Barboſa ex Sacra Rit. in Alexandrina 15. Martij
1608. *in Bullario*, verbo *Diaconus num.*1. Qui &
debet turificare Chorum; ſic vt nec ab eo mu-
nere excuſetur præſtare contrariæ conſuetudinis
Sacr.Congreg.in dict. Alex. 15. Martij *in reſponſ.
ad dub.* 10. cuius meminit Aldan. *in compend.
Canon. reſolut. lib.*1. *tit.*9. *num.*35. idem Barboſa
*num.*2. *& in deciſion. Apoſtolic. n.*4. cumque mu-
nus ſit Diaconi incenſandi in Miſſa Pontificali,&
quamvis ſit ex Dignitatibus, & Canonicis poſt
incenſatum Epiſcopum, vt debeat incenſare Ma-
giſtratus ſæculares, ſi adſint, & etiam alios Præ-
latos, Dignitates, & Canonicos incenſare, re-
fert idem Barboſa *in dict. deciſ.* verb. *Diaconus
num.*2. ex Aldano *dicto lib.*1. *tit.*9. *num.*33. refe-
rente Sacram. Congreg. Rit. in Lucen. 10. Iunij
1600.& ex *num.*34. idem Barboſa *in deciſ.num.*3.
*& in Bullario num.*4. † Addit quod Diaconus de- 21
bet incenſare Canonicos, & alios, non tamen
manſionarios, quæ non video in praxi admiſſum
in Cathedralibus Hiſpaniæ; & quod viderim in
Eccleſia Auſturic. vbi fui Canonicus, eſt quod
ſolus Subdiaconus veſtitus deſcendit ab Altari ad
Chorum, vt turificet Epiſcopum paramentis ve-
ſtitus, poſt tamen veniant Capellani cum ſuper-
pelliciis, & turificent cæteros in Choro aſſiſtentes
duplici ictu. In Valliſol. Eccleſia practicatur, vt Ca-
nonicus antiquior in Choro exiſtẽs, accipiat Turi-
bulum de manu Capellani,& turificet Epiſcopum
prius trino ictu, illicoque Capellani turificant cum

cappis pluuialibus exiſtentes,& illico cæteros Dignitates, & Canonicos duplici ictu manſionarios
22 autem, & alios vnico. † Sed quod Diaconus non debeat pacem dare Laicis, nec Domino loci, habetur declaratum in Sacra Congreg. Rit. 5. Iulij 1614. vt referunt Gauant. *in Rub. miſſal. p. 2. titul.* 10. *num.*8. verſ. *ordo*, Barboſa *in dict. deciſ. num.* 6.

23 Ad tertiam de Subdiaconis, de quibus quia quatenus ſpectat ad ordinem vt Sacramentum, ſub qua forma, & materia, de ætate ac aliis requiſitis ad talis ordinis rectam ſuſceptionem diximus *ſupra ſub Rub.& tit. de temporibus ordin. & in Rub. & tit. de ætate, & qualitate ordinand. & in cap* 1.*&* 3. *de Sacramentis non iterandis*, & à quo tempore inter Sacros Ordines habitus *in cap. miramur de ſeruis ordin. & infra hic* ſub verſ. *ad quartam*. & de aliis pluribus requiſitis; nunc iam ad Subdiaconi officium deſcendendo breuiter reſpondeo hanc vocem eſſe græcam dictam *Hypodiaconus*, id eſt quaſi ſubminiſtrans Diacono, vt DD. agnoſcunt per textum *in dicto cap. Cleros*, verſ. *Hypodiaconos diſt.* 21. Barboſa cum multis *in paſtorali p.*2.*dicta alleg* 14. *num.*3. idem *de Iur Eccleſ.p.*1.*cap.*37.*num* 1. Sebaſtian. Cæſar *de Eccleſ.hierarch.p.*2 *diſp.*10.§.1.*num.*1.Gullielm. Durand.*in rationali Diuinor lib.*2. *cap.*8. Sotus *in* 4.*diſt.*24.*q.*5.*art.*4..verſ.*poſt Diaconum*, Galganetus *de iure publico lib.* 3. *tit.* 26. *num.*1. & alij. †
24 Item quod eius officium Calicem, & Patenam ad Altare deferre, & Diaconis tradere, eiſque miniſtrare, vrceolum quoque aquæ, & mantile tenere Epiſcopo, Presbyteris, & Diaconis pro lauandis ante altare manibus aquam præbere, *dict. cap.perlectis* 25.*diſt.*Petr.Gregor. *Syntagm.lib.*16. *cap.*7.*num.*8. Vollo *in œconomia Canonica claſſe* 1. *cap.*2. §. 10. ſtatim à principio, Caſtald. *in praxi ceremon.lib.*1.*ſect.*7.*cap.*1.*num.*1.Carolus de Graſſis *de effectibus in prælud. num.* 289 Torreblanca *de iure ſpirit.lib.*2 *c.*12.*n.*17.

25 Et ideò Subdiaconus accipit ab Epiſcopo Calicem, & Patenam, & ab Archiepiſcopo vrceolum, vt docent Valentia *tom.*4.*diſp.*9.*q* 1.*punct.*3. Vaſquez *in* 3.*p.diſp* 236.*cap.*3. *in princip* Ochogauia *tract.vnico de Sacram.Ordinis q.* 2. *num.*15. Barboſa *de Iure Eccleſ.*1.*p.dict.cap.*37.*num.*29.qui *& num.* 30. cum Boërio *de Republica Eccleſ. p* 2. *lib.*2.*cap.*10.verſ.*ex his planè pag.*176. Ægid.Coninck.*de Sacram.diſp.*20.*de ordine dubio* 3. & Valerio Reginaldo *in praxi fori pœnit.lib.*30.*tract.*1.
26 *num.* 13. † Dicit eatenus verò dici Subdiaconum Diuinis Sacramentis inſeruire, quatenus ſacra vaſa, lintea, panem. & vinum ad Venerabile
27 Sacramentum Euchariſtiæ præparat. † Qui & etiam legit epiſtolam ſolemniter ex præcepto Eccleſiæ, ſed non ex vi ordinis, quia eam alicubi legit ex conſuetudine Acolytus, vt dixerunt Durand. *in rationali Diuinorum Officiorum lib.*2. *c.*8. *num* 4.Henriquez *dicto lib.*10.*cap.*13. §.4 Barboſa *ſupra num.*31.*&* 32.& ante eos Hoſtienſ.& Innocent.*in c.vt quiſque Presbyter de vita, & honeſtate Clericorum.*

28 Et quamvis ex S.Congregatione Rit.in Gerunden. 21. Auguſti 1601. vt ſequitur *in Bullario*, verb. *Subdiaconus num.* 1. idem *in deciſionibus Apoſtolicis eodem verbo*, ex eadem S. Congreg. quam refert Aldan.*in compend.canon.reſolut.lib.*1.*tit.*26. *num.*41.dicatur vt non poſſit exerceri Subdiaconi officium à Clerico in minoribus conſtituto etiamſi ſit penuria Subdiaconorum, & conſuetudo non obſtat, cum hoc intelligatur de ſolemni miniſtratione, cum paramentis ad altare, non ſi canatur epiſtola in choro, vt ſolet etiam per Laicum Sachriſtam cani.

29 Et ſic rectè monuit Trid.*ſeſſ* 23.*de reform.c.*13. vt Diaconi, & Subdiaconi, ſaltem ſingulis menſibus Miſſæ ſacrificio ſolemniter inſeruiant; & vt ſemel quolibet menſe Euchariſtiæ Sacramentum ſumant † Vbique ſtatuerit, ne promoti ad 30 Sacrum Subdiaconatus ordinem, ſi per annum ſaltem in eo non ſunt verſati ad altiorem gradum, niſi aliud Epiſcopo videatur, aſcendere permittantur: de quo puncto latè cum multis dixit Barboſa *in paſtorali dicta p.*2.*alleg.*18. *a.prine.* idem *dicto cap.*37.*de Iure Eccleſ.num.*13. idem *in Trid.dicto cap* 13.*n.*4. Valenzuela *tom.*2. *conſ.*107. *num.*1.Homobon.*de Bonis de examine Eccleſ.tr.*2. *cap.*2.*q.*14.*&* 15. Molfeſ. *in ſumma Theologiæ moralis tract.*2.*cap.*1.*n.*55.Carol de Graſſ. *de effectibus Cleric.in præludio à num.*326. Vgolin. *de Officio Epiſcopi cap.*26.§.27. & alij quod vtinam frequentaretur iuxta Concilij mentem, ne parui penderet exercitium talium ordinum.

31 Et quia Subdiaconatus ordo ſit ſacer, vt in locis in principio adductis dixi; ideò rectè Sacra Congreg. Rituum in vrbis Subdiaconorum 4. Martij 1606.ſtatuit, vt Diaconi Apoſtolici debeant eſſe in Sacris, quibus inde præcipitur ſub pœnâ amiſſionis emolumentorum officij, vt *infra* duos menſes ordinentur, refert Barboſa *in Bullario* in verbo *Subdiaconi Apoſtolici*, idem in deciſ. Apoſtolicis verbo *Subdiaconus num.* 3. ex Aldano *dicto tit.* 26. *num.* 52. † Qui & dicunt etiam, quod 32 Subdiaconus, qui in vim diſpenſationis Apoſtolicæ cum viduâ contraxit matrimonium, & penſiones Eccleſiaſticas obtinet, de iure gaudet fori priuilegio: ſic Aldan. *dict. cap.*26. *n.*43. Barboſa vtrobique *a.*1.

33 Itaque fit, vt ſi Subdiaconi olim potuerint vti matrimonio ante ordines contracto, vt aſſerunt Henriquez, Vaſquez, Valent.Petr.Gregorius, & Sebaſtian.Cæſar *dicta diſp.*10. §. 2. *n.*10. quamvis aliqui apud Valent.*vbi ſupra puncto* 5.verſ. *duodecimo obiiciunt*, exiſtiment ex tempore primitiuæ Eccleſiæ fuiſſe votum caſtitatis in matrimonio ante ordinem contracto. Tamen quia ſuccedentibus temporibus cœpit Subdiaconatus ordo ſacer reputari, ac proinde antiqua illa conſuetudo vtendi matrimonio ante hunc ordinem contracto reuocata fuerit, vt conſtat ex *ex cap.à multis, cap. erubeſcant, cap.Subdiaconi, & c.placuit diſt.* 12. *& ex cap.ante triennium, & cap. Epiſcopus diſt.* 31. Barboſa *ſupra à num.*18.*&* 22.*de Iure Eccleſ.dict. cap.*37.& ego ſub locis adductis, ex quibus cætera, quæ hic deſiderentur de Subdiacono poſſunt colligi.

34 Nunc ergo pro complemento libuit de Diacono, & Subdiacono iniungere, quod quando ſunt Presbyteri, & miniſtrant in Miſſa ſolemni, & voluerint celebrare, vel iam celebrarint, debent accipere pacem ab Epiſcopo immediatè poſt duos Diaconos aſſiſtentes. † At Epiſcopo non 35 celebrante, tunc Subdiaconus accipit pacem à Canonico, qui pacem dedit Epiſcopo, & illam diſtribuit cæteris Canonicis per ordinem, & reuertens ad altare, dat pacem Diacono, & abſente Epiſcopo, Diaconus accipit pacem à celebrante, & dat pacem Sudiacono, qui illam diſtribuit iuxta regulas cæremoniales Sacr.Congreg. Rituum in iam adducta Alexander *in reſponſo*, quam

quam citant Aldanus *in compend Canon. diſt. lib. 1. tit. 9. num. 36.* Barboſa *in decif. Apoſtol.* verbo *Diaconus n. 5.* idem *in Bullario n. 3.*

36 Deinde quod Diaconus, & Subdiaconus inſeruientes celebranti debent eſſe eiuſdem ordinis, & non inferioris cum celebrante, contraria conſuetudine non obſtante, quæ potius abuſus, & corruptela eſt, ita refert idē Barboſa *in Bullario*, verb. *Diaconus n. 6.* ex Sacra Congreg. Rit. in Calagurit. 7 Septemb. 1593. & in Cenetani Februarij 1615. & in Torulen. 8. Februarij 1631. & in Controuen.
37 1629. Martij 31. † Quod ſi de vtriſque Diaconis, & Subdiaconis plura ſcire deſideras, leges quæ congerunt Creſpen. *in ſum. Eccleſ. diſciplinæ* verb. *Diaconus*, Cupars, *in repetitione cap. oportet. 79. diſt. in Rub. Diaconatus*, Iacobus de Graff. Vaſq. Henriquez, Petr. Gregor. Michal Medina Carolus de Graſ. Molfel. Galganet, Sebaſtian Cæſar. Machad. & Caſtald. qui de Diacono loquuntur in locis iam *ſupra*, adductis, & Barboſa cum illis, *de iure Eccleſiaſt. cap. 35. num. 36.* idem *cap. 37. n. fin.* vbi cum eiſdem loquitur de Subdiaconis, & de vtriſque latè Machado, *de perfecto confeſ. tom. 2. lib 4. p. 1. tract. 7. & tract. 8.* & alij commoditer alia addentes de officio prædictorum.

38 Ad quartam difficultatis partem, quo tempore, tam Subdiaconi, quam Diaconi fuerunt creati, breuiter reſpondetur aliquibus ſuppoſitis, de quibus in locis ſignatis, *hic verſ. ad tertium*, & quoad Diaconos videtur, vt à tempore Apoſtolorum, ſit eorum creatio ex illo *Actor. cap. 6.* quo conſtat, vt Apoſtoli elegerint ſeptem Diaconos, quorum primus, & ſanctitate præcipuus claruit videlicet Beatus Stephanus, & quot poſt aliquot tempora floruit eiuſdem ordinis B. Laurentius: quare pro viribus contendunt Durand. *lib. 2. in ration. Diuinor. Officiorum cap. 3. a principio*, Alphonſus Salmeron. *in præd. locum Actor. 6.* Cardinalis Bellarm. *tom. 2. lib. de Sacramento Ordinis cap. 6.* Baron. *tom. 1. anno Christi 34. pagina 267.* ab Apoſtolis, fuiſſe inſtitutum. Diaconatus Sacramentum, & videtur comprobare Boët. Epo *de Iuriſd. Eccleſ. temporali quæſt. 1. num. 11, in verbis ſequentibus*, ibi: *Ita Diacona quoque fuerunt Apoſtolorum iuſſu actor. 6. Conſtituti, qui Sacris miniſtrarent menſis, vt ipſimet Apoſtoli liberius vacarent Verbo Dei.*

39 Et ſic etiam videtur verum quod Durand. *in 4. diſt. 24. q. 2. num. 6.* Caietan. *tom. 1. opuſculorum tract. 11. art. vnico*, & Salmeron. *in dicto cap. actor. 6.* dixerunt nempè Diaconatum, & Subdiaconatum non fuiſſe à Chriſto inſtitutos, nec eſſe Sacramenta, præcipuè ſi conſideretur doctrina textus *in cap. Dominus ad finem 93. diſt.*

40 Nihilominus dicendum eſt à Chriſto Domino fuiſſe inſtitutum Diaconatus ordinem, vt diximus *ſupra in Rub. de temporibus ordinat, & de ætate ordinandorum*; item & ſub *tit. de Sacramentis non iterādis*, vt patet ex communi Theologorum ſententia quæ aſſerit Diaconatus ordinem non ab Apoſtolis, ſed à Chriſto inſtitutum fuiſſe: ſic Caiet. *in dict. hoc Actor. 6.* & in illum *1. ad Timoth, cap. 3.* Michaël. Medina *lib. de continentia cap. 26.* Vaſquez *tom. 3. diſp. 236. cap 4. num. 49.* Ochogauia *de Sacram. Ordinis tract. vnico quæſt. 3. num. 8.* Ægid. Coninch *de Sacram. Ordinis diſp 20. dub. 3. num. 13.* Rodericus de Acugna *in comment. ad cap. Diaconus 23. diſt.* Paul. Layman. *in Theologia morali lib. 5. tractatu 9. cap. 4.* Machad. *de perfecto Confeſſor. tom. 2. lib 4. part. 1. tractatu 3. documen. 1. à num. 1.* & alij etiam antiquiores ex eo quia eſt citra controuerſiam inter Catholicos hunc ordinem eſſe Sacramentum (vt probaui etiam in adductis locis) ſed conſtat omnia Sacramenta à Chriſto ante aſcentionem eius fuiſſe inſtituta, ergo: Deinde quia Chriſtus (vt probaui abundè, *in dicta Rub. de Sacram.* non iterandis) per ſe ipſum omnia à Sacramenta inſtituit, & nullius inſtitutionem Apoſtolis commiſerit, vt etiam probaui, *ſub tit. de Sacra Vnctione*, loquutus de inſtitutore vnctionis, & Confirmationis Sacramenti.

Et inſuper confirmatur ex Concilio Florentino, vbi poſtquam dixit ordinem eſſe Sacramentum, illiuſque materiam & formam explicarit, continuo ponit exempla in ordine Sacerdotij, Diaconatus, & Subdiaconatus. Item ex Concil. Trident. *ſeſſione 23. cap. 2.* quatenus enumerans ſingulorum ordinum nomina, *in cap 3.* ibi, abſolutè definit ordinem eſſe Sacramentum, nulla facta exceptione. imò & *ibi in Canone 6.* ſic loquitur: *ſi quis dixerit in Eccleſia Catholica non eſſe hierarchiam Diuinam ordinatione inſtitutam, quæ conſtat ex Epiſcopis, Preſbyteris, & Miniſtris, anathema ſit.* Vbi ſine dubio per miniſtros intelligi Diaconos, Doctores firmant, cum de nullis aliis æque certum ſit, ac de Diaconis eſſe à Chriſto inſtitutos.

Vnde non obſtant fundamenta contrariæ ſen- 42
tentiæ non illud *actor. cap. 6.* quia, vt merito aliqui ex præcitatis pro noſtra communi ſententia electione Diaconorum ſeptem, de qua ibi narratur, non fuerunt ordinati ſeptem illi viri ad miniſterium Altaris, nec Sacramentum Ordinis ſuſceperint; & ſic illos non fuiſſe viros, de his; qui miniſtrabant miniſteria, ſcilicet miſſæ, ſed de his, qui ad miniſterium menſarum, & pauperum curam haberent, adhibebantur, & amplius patet, quia cum omnia Sacramenta (vt dictum eſt) à Chriſto ante eius aſcenſionem fuerint inſtituta, ſequitur vt cum dicta electio ſeptem Diaconorum ad menſas facta fuerit poſt Chriſti aſcenſionem, vt conſtat, quod *dict. cap. actor. 6.* nec verba iam relata Boët. Epo non contradi-
cant. † Et minus, vt *in dicto cap. narretur*, quod 43
ſtatim poſt dictam electionem Stephanus faceret ſigna, & prodigia, ac populo ita ſapienter prædicaret vt aduerſarij non poſſent ſapientiæ, & ſpiritui eius reſiſtere; quia non proinde licet inferre ipſum fuiſſe ibi in Sacrum Diaconatus ordinem conſecratum: nam etiam ad aliud munus electus, hæc præſtare poterat, vt probant adducti, Barboſa *de iure Eccleſ. part. 1. cap 35. num. 5. & 6.* & contra Durand. & Caietan. reſoluunt merito Henriquez *in ſumma libro 10. cap. 5.* Valent. *tom. 4. diſput. 9. quæſtione 1. puncto 4.* Vaſquez *in 3. part. cap. 27. quæſtione 1.* Ochogauia *de ordine quæſtione 4.* Paulus Comitol. *reſponſ. moral. lib. 1. diſp. 20. dub. 7. num. 46.* Scribon. *in theoſi de ordine diſp. 7. quæſtione 3.* Layman. *in Theolog. mor. lib. 5. tract. 9. cap. 4.* Machado *ſupra*, Diaconatum, & Subdiaconatum fuiſſe à Chriſto inſtitutos, & eſſe verè, & propriè Sacramenta; & ſic Diaconos ex inſtitutione Diuina electos aſſerunt Valent. *dicto tom. 4 diſputatione 4. quæſt. 1. puncto 2.* verſ. *ad hæc*, Henriquez *dicto lib. 10. cap. 2. §. 1.* Ochogauia *dicto tract. vnic. de ordine quæſt. 2. num. 7.* Stephan. Durant. *de ritibus Eccleſiæ lib. 2. cap. 23.* Coninch. *ſupra dubio 3. num. 2.*

44 Et ſic nec obſtat Cyprianus *in dict. c. Dominus ad finem 93. diſt.* quia *ibi*, ſolùm dicens Chriſtum nõ ordinaſſe Diaconos, ſicut Præsbyteros, & Epiſcopos ordinauit, nõ ſequitur illum non inſtituiſſe hunc ordinem; quia etſi nullum Chriſtus confirmarit, non inde negari poterit quin Sacramentum Confirmationis inſtituerit, vt reſpondent Vaſq. *dicta diſp. 237. cap. 3* Barboſa *dicto cap. 35. num. 9.* & patet ex his, quæ abundè dixi *ſub dict. cap. vnico, de Sacra Unctione* §. 1. vbi de Confirmationis Sacramento, & eius inſtitutore Chriſto.

45 His tamen obſtat Anacletus *Epiſt. 3. cap. ad finem*, in verbis ſequentibus: *Amplius quam isti duo ordines Sacerdotum, nec nobis à Deo collati ſunt, nec Apoſtoli docuerunt*, quæ protulit poſtquam enumerauit ordinem Sacerdotum, & Epiſ-
46 coporum. † Sed reſpondetur Anacletum *ibi*, non loqui de omnibus ordinibus, quos ab Apoſtolis accepimus, ſed de ordinibus ſolum Sacerdotij, & Epiſcoporum; quia Dominus elegit duodecim Apoſtolos, in quorum locum Epiſcopi ſucceſſerunt, & ſeptuaginta diſcipulos, quibus Sacerdotes reſpondent: ſic Michaël Medina *lib. 1. de continent cap. 43.* Barboſa *de iure Eccleſ. dicto cap. 35. p. 1. ſub num. 9.* dicentes rectè quadrare hanc expoſitionem verbis relatis Anacleti, dum ibi amplius in verbis ſequentibus alloquitur; *Sacerdotum fratres, ordo vt partitus eſt, & ſicut Dominus illum conſtituit, à nullo debet perturbari.*

47 Quod ſi dubites quanto tempore prædictum miniſterium Diaconorum, qui menſis præficiebantur, in Eccleſia perſeuerauerit, & quo pacto, latè diſputant Cardinal. Baron. *dicto tomo 1. anno Chriſti 34. pag. 269.* Vaſquez *dict. tom. 3. diſp. 236. cap. 4* cum quibus proſequeris dictam explicationem menſarum.

48 De inſtitutore Subdiaconatus ordinis iam patet ex proximè dictis fuiſſe Chriſtum; quam etſi ordo Subdiaconatus in primitiua Eccleſia nũ fuerit Sacer ex dictis *ſupra*, vt inquit Vrban. *in dicto cap. nullus diſt. 60.* ſic vt legamus hunc ordinem non eſſe adhuc Sacrum tempore Syriaci antiquiſſimi Pontificis Cathedram Petri tenenti anno Domini 381. & probat ex *cap. quicumque*, vbi gloſſa verſ. *ad Diaconos 77. diſt.* & tempore Luxij, *in cap. mi-*
49 *niſtri 81. diſt.* † Et ex eo quod olim Subdiaconis nõ permitteretur ingreſſus in Sacrarium, nec contractus vaſorum Dominicorum, vt patet ex Concilio Laudicen. *cap.* 21. nec olim annumeraretur Sacris ordinibus, quantumvis Canonibus Apoſtolicis notus, vt dicit Boër. *cap. in comment. ad dict. cap. clerus 7. num. 8. de vita, & honeſt. Clericorum*, & multi alij, quos refert Barboſa *dicto cap. 35. n. 12. 13. & 15.* vbi probat è contra etiam olim licuiſſe Subdiaconis Sacra Vaſa tangere. Tamen non inde, nec ex aliis poterit negari Subdiaconatus ordinem eſſe inſtitutum à Chriſto Domino; quia ſicut iam ſupra de Diacono dictum eſt per eadem fundamenta de Subdiaconatus ordine, vt ſit Sacramentum à Chriſto Domino inſtitutum, probant ſpecifice præter, *ibi*, adductos Vaſquex *dicta 3. p. q. 238. cap. 2. à princip.* Ægid. *de Sacram. dicta diſp. 10 de ordine dubio* 3. Ochogauia *de Sacram. ordinis dict. tract. vnico q. 4.* Cæſar. *in relect. de Eccleſiaſt. hierarch. p. 2. diſp. 10. §. 1 n. 2.* Machado *de perfecto confeſ. tom. 2. lib. 4 p. 1. tract. 7. docum 1. num. 2.* & ex eo etiam, quia de huiuſmodi Subdiaconatus ordine, vtpotè de re antiqua, & vbique recepta, & à Chriſto Domino inſtituta loquantur auctores illius temporis, qui ſanè floruerunt in ipſo Beatorum Apoſtolorum ſanio aut non diu poſt ſuperſtites fuerunt, vt eſt apud Cyprianum; *lib. 2. Epiſtolarum epiſtola 10. & lib. 5. epiſt. 12.* & apud Euſebium, *lib. 6. hiſtor. cap 33.*

50 Et confirmatur irrefragabiliter, ex eo quod *Canon. 40. Apoſtolorum*, cui refragari, & contradicere impune, licet, meminerit huiuſmodi Subdiaconatus ordinis, & faciunt quæ de hoc ordine dixi; *in dicta Rub. de temporib. ordin. de ætate ordinandor.* item & *de Sacram. non iterandis*. Nec obſtat quod iſte ordo antiquitus non eſſet Sacer; quia non inde probatur vt non fuerit à Chriſto Domino inſtitutus hic ordo.

51 Et ſic patet nimis antiquam eſſe eius inſtitutionem; ſiquidem poſt tempus, S. Fabian. Pontifex per quindecim annos; vt patet in eius officio 20. Ianuarij, creauerit ſeptem Subdiaconos, qui res geſtas Martyrum à ſeptem notariis ſcriptas colligerent.

52 Quod ſi deſideras ſcire à quo tempore iſte ordo fuerit inter Sacros reputatus; repetes hic quæ dixi *ſupra in dicto cap. miramur de ſeruis non ora.* & licet clare non conſtet; eſt quidem inter DD. probabilius inter Sacros annumeratum, ac proinde continentiam annexam habuiſſe, & habere à conſtitutione Greg. Magni *in cap. ante triennium 31. diſt. atque Vrbani II. in cap. erubeſcant eadẽ diſt.* & gloſſa *in dicto cap. miramur*, prædictas conſtitutiones refert, vt *ibi* dixi, & luculentius Marcus Anton. Capet. in ſuo *tract. de perpetua Caſtit. Sacerd. cap. 7.* quem refert Campanil. *in diverſ. iuris Canonici Rub. 2. num. 11. in fine, & Rub. 7. cap. 3. n. 12.* Vaſquez *diſp. 248. ſupra cap. 3.* Barboſa *dicto c. 37. de iure Eccleſ. n. 23.* Subdentes etiam hanc continentiam antiquitus promouendi cogebantur po-
liceri † Et quod licet in Hiſpania variatum ſit quo 53
tempore incepiſſet caſtitatis votum annexum eſſe ordini Subdiaconatus: tamen vt habuiſſet principium in Conſilio Illebiritano ex communi docent ſententiam.

54 Et ſic poſt aliam diſputationem dicendum eſt antiquam conſuetudinem vtendi ſubdiaconos matrimonio; reuocatam fuiſſe ab illo tempore, quo iſte Subdiaconatus ordo inter Sacros fuit reputatus, vt conſtat ex *dicto cap. à multis, cap. erubeſcant; cap. ſubdiacon, & cap. placuit. diſt. 32. & ex dicto cap ante triennium, & cap. Epiſcopos 31. diſt.* vt iam *hic* dixi in hac quæſtione. Quoad Diaconatum, & Presbyteratum, quia ſemper Sacri Ordines reputarentur in Eccleſia Latina præceptum cõtinentiæ in matrimonio ante ordines contracto à tempore Apoſtolorum, vſque ad hodiernum diem ſine aliqua interruptione perduraſſe in Presbyteris, & Diaconis, reſoluunt optimè Sotus *de iuſtit. lib 7. q. 7. art. 2.* Vaſquex *dicta diſp. 248. cap. 2.* Medina *lib. 2. de continentia, cap. 39.* alia dico *hic* in verſ. *ad vltimam.*

55 Ad quintam quæſtionis partem de Diaconiſſis adiunctis hic, quæ adduxi, *ſupra* de Epiſcopo in *in Rub. de officio Archipreſbyt. ſub q. 2.* & quæ dixi *ſupra in Rub. de electione*, vbi de electione Abbatiſſarum, & num viduæ moniales poſſint eligi in Abbatiſſas? Iam nunc breuiter reſpondeo, vt cum olim dicerentur Diaconiſſæ, quæ apud nos viduæ continentes dicuntur, & aliquod munus, & Dignitatem in Eccleſia habebant, quarum præcipua munera erant, primum quidam cæteras inſtruere mulieres, de rebus, de quibus cũ Diaconis, aut Epiſcopis agere debeant, vt conſtat *ex clem. 1.*
lib. 2. conſt. cap. 57, alias 61. † Et ſecundùm forbus 56

bus Eccleſiæ mulieribus tantùm patentibus præ-
eſſe, ſicut foribus, qua ingrederentur viri, &
qui Hoſtiarij dicti ſunt præfecti erant ex eodem
Clem. dict. lib.2.c.15.

57 Et tertium, nam ſicut munus Diaconi erat
vngere Oleo Sancto frontem mulierum, quæ
baptizabantur ita Diaconiſſarum abſtergere ne à
viris aſpiceretur ex eodem *Clem. lib. 3. cap. 32.* &
Concilium Nicænum 1. *cap.* 74. huiuſmodi Diaco-
niſſas ad hoc ſolum paratas eſſe, vt fœminas in
58 Baptiſmo ſuſcipiant. † Et Concil. Carthagin. 4.
ſub Anaſtaſio *cap.* 22. admonet huiuſmodi Diaco-
niſſas debere eſſe tam inſtructas ad officium, vt
poſſint apto, & ſano ſermone imperitas, & ru-
ſticas mulieres tempore, quo baptizandæ ſunt,
qualiter baptizatori interrogatæ reſpondeant, &
qualiter accepto Baptiſmate, viuant. Quintum
enim erat extra Eccleſiam, vt ſcilicet cum Epiſ-
copus ad Domus mulierum aliquem mittere vellet
non mitteret Diaconum, ne quid mali infideles
ſuſpicarentur, ſed mitteret Diaconiſſam ex eodem
Clem. dict. lib. 3. c. 15.

59 Vnde S. Epiphanius *ad calcem librorum con-
tra hæreſes in compendiario de doctrina de fide Ca-
tholica*, ait Diaconiſſas conſtitui in miniſterium
mulierum propter reuerentiam, ſi opus fuerit
Balnei gratia, aut viſitationis, aut inſpectionis
corporum, & ſic continentia perpetua iſtis præ-
60 ſcripta erat. † Quare in Concilio Romano ſub
Gregorio I. ipſe Gregor. anathemate percutit
quendam nomine Adrianum Ephiphalarati fi-
lium, qui Epiphaniam Diaconam illi cito auſu,
in vxorem habebat. & illam ſimiliter, & eos, qui
ei conſenſum præbuerunt, vt in Concilio Au-
reliano 2. *cap.* 17. *cauetur*, vt refert Barboſa *de
Iure Eccleſiaſt. l. 1. c. cap. 36. num.* 8. legendus *num.* 7.
ibi: *Fœminis quæ benedictionem Diaconatus, acto-
nus contra interdicta Canonum acceperunt, ſi ad
coniugium probantur, iterum deuoluta à commu-
nione pellantur; quod ſi huiuſmodi contubernium
admonita ab Epiſcopo, cognito errore, diſſoluerint
in communionis gratia, acta pœnitentia reuertantur
huiuſmodi, qui ſumpſerant in coniugium, anathe-
matizentur.*

61 Et quidem ad hoc munus eligebantur mulie-
res, aut virgines, aut viduæ, quæ tamen vnico
contentæ fuerint thoro coniugali, vt docet
Clem. 1. lib. 6. conſt. cap. 17. in verbis ſequentibus:
*Diaconiſſa verò eligatur virgo pudica; ſi autem non
fuerit virgo, ſit ſaltem vidua, quæ vni nupſerit, &
fidelis, atque honorata ſit.* & quamvis non defue-
rint peruerſi homines, qui *ex cap. Diaconiſſam,
& ex cap. Presbyter, & cap. mulieres 32. diſt.* de-
prehenderint fœminas licuiſſe ordinari, cum Dia-
coniſſæ, & Presbyteræ mulieres Canones illi me-
minerint, & refert Barboſa *in dicto cap. Diaconiſ-
ſam 27. q. 1. num.* 2. Tamen quia iam *ſub dicta
Rub. de temp. ordin. & de ætate ordinand.* dictum
eſt, mulieres omnino eſſe ordinum incapaces:
argum. textus *in cap. in noua de pœnit. & remiſ.*
ideò eorum dictum eſt omnino exulandum ex
doctrina omnium Catholicorum Doctorum. Sunt
enim fœminæ omnino incapaces eorum, quæ
ſunt ordinis, vt argum. *dict. cap. in noua de
pœnit.* D. Thomas *in addit. ad* 3. *q.* 39. *art.* 1. Victo-
ria *relect. 1. de poteſt. Eccleſ. q. 2. num.* 3. Sotus, An-
gleſ. Maiolus, & Barboſa cum illis *ſup. num.* 2.
Iulius Labor. *var. lucub. cap.* 23. *num.* 34. Cam-
panillus *in diuerſ. Iuris Canonici Rub.* 12. *cap.* 2. &
alij.

Quare etſi Diaconiſſæ conſueuerint ordinari 62
benedictione, & cæremonia, vt teſtatur Tertu-
lianus *lib. de exhortatione ad caſtitatem cap. vltimo
num.* 72. & de hac Diaconiſſarum benedictione
extet Apoſtolica conſtitutio apud Clem. *lib.* 8.
cap. 16 extetque earum ordinatio in antiquo libro
qui inſcribitur *Ordo Romanus*, & referat dictæ
benedictionis verba idem Barboſa *dicto cap.* 36.
num. 4. ac conſtet ex officiis, & muneribus, ad
quæ deſtinatæ fuerint ab antiquo, nullo ordine
Eccleſiæ Sacramentali ſignari; ideò rectè contra
audaces quidem Doctores, reſoluitur nullo tem-
pore fuiſſe ordine inſignitas, etſi benedictas ad of-
ficium ſibimet incumbens.

Nec obſtat in Concilio Arauſican 1. mentionē 63
fieri de Diaconiſſarum ordinatione, prout legi-
tur in Concilio Calcedonen. *act.* 15. *cap.* 15. imò
etiam in Aurelianen. & Turonenſ. 2. conſtare in
vſu fuiſſe Diaconiſſæ ordinationem, ex dicto libro
qui dicitur *Ordo Romanus*, qui apparet ſcriptus
poſt tempora S. Benedicti. † Nec quod ait Æneas 64
Syluius *de Hiſtoria Boëmica cap.* 16. de Mulida ſo-
rore Boleſlai Bolmirum Regis, quæ eximia ſpecie
virgo Sacris imbuta literis, & multa pollens
eruditione, Romam orationis cauſa petiuiſſet à
Ioanne Pontifice Maximo, benignè excepta ipſius
authoritate Monaſterium S. Gregorij in arce
Pragenſi conſtruxerit, ibique Sacerdos conſecra-
ta ſit. † Quia reſpondetur ordinationem, de qua 65
prædicta Concilia loquuntur, ſignificare munus,
& officium, ad quod Diaconiſſæ eliguntur; non
quidem ordinis, ſed miniſterij, & gubernij, vt
contingit in electis fœminis Monialibus ad Abba-
tiſſatus Dignitatem; & ſic Barboſa explicans ca-
ſum dictæ *Mulidæ dict. cap. 36. de Iure Eccleſ. a. 6.
in fine*, intelligit illam in Abbatiſſam electam
fuiſſe conſecratam, & benedictam; non verò ali-
quo ordine, vel charactere Sacramentali initiatam.
† Et ſic Henriquez *in ſumma lib. 1. cap. 21. §. 2.* 66
litt. P, Campanill. *dict. cap. 2. num. 3. in princ.* reſ-
pondent ad textum *in dicto cap. Diaconiſſam* 27.
q. 1. Diaconiſſam non ita appellari, tanquam illo
ordine initiatam, ſed aliis ex cauſis, & rationi-
bus, ſcilicet etiam propter officium legendi v. g.
homilias, vel Euangelia in Choro, ad quod de-
ſtinabantur certis quibuſdam benedictionibus,
& propter alias, quas repetit Barboſa *in illo
cap.*

Obquod potuit Baronius *annal. Eccleſ. tomo* 1. 67
anno 30. *num.* 228. cenſere prædictas Diaconiſſas
inter laicales, & ſæculares perſonas, probans ſic
ex Concilio Nicæno *cap.* 10. vulgato, & 17. ex his,
qui ex Arabico tranſlati ſunt, *commemoramus* in-
quit: *Diaconiſſas, quæ in hoc ordine inuentæ ſunt
quæ nec manus impoſitionem aliquam habent; itaut
omnino inter laicas habeantur, ſimiliter Diaconiſſa,
quæ in Catholico Canone non habentur ſimili loco;
id eſt laica, & tanquam non conſecrata deputen-
tur.* † Et confirmatur: nam aliquæ, quæ poſt 68
tempora ſucceſſiua (in quibus Diaconiſſarum
ordo aboleri cœpit eo modo, quo, & Corepiſco-
porum vſus ablatus eſt, qui cum aliqua minora
officia in Eccleſia haberent, & maiora præſume-
rent, ſublati fuerint, vt teſtatur Damaſius Papa
in cap. Corepiſcopi 68. *diſt.* de quibus dixi *ſup.*) † 69
Et ſic dictæ fuerunt, non ab vllo ordine, quem
ſuſcepiſſent, nec miniſterio, adeſſent deſtinatæ,
ſeu conſecratæ, ſed à viris, quorum vxores
erant; & ita *Presbyteras* dici vxores Presbyteri
in cap. vltimo 32. *diſt.* docent *ibi* communiter DD.

& Vbaldenſ. *de Sacram. lib. 2. tit. 7. cap. 58. num. 70.*
Michal. Medina *de continent. controuerſia 6. cap. 7.*
Paulos Layman. *in Theolog. moral. lib. 5. tract. 9. c. 11.*
Didacus de Narbona *in annal comput. anno 4. q. 3.*
n. 5. cum Barboſa, & aliis, Campanil. *in diuerſ.*
Iuris Canon. Rub. 11. cap. 2. num. 5. vbi refert ſe huius
rei veritatem à nonnullis hominibus, & Græcis
experiiſſe, qui omnes reſponderunt Sacerdotis
vxorem apod eos Presbyteram appellari.
70 At licet hæc in ſe vera ſint, nihilominus tales
Diaconiſſas ſemper fuerunt immunitate Eccleſia-
ſticâ gaudentes habitæ ad hunc effectum, vt per-
71 ſonæ Eccleſiaſticæ. † Et videtur colligi ex eo-
dem Concilio Nicæno *Canon.* 74. probante Dia-
coniſſas, & illas ex Sanctimonialibus, aut viduis
eligi conſtituat, vt ſuum munus impleant, dum
baptizantur fœminæ. Et faciunt plura, quæ ad-
duxi *ſub cap 2. de foro comp.* vbi de mulieris perſonis
quæ etſi aliis Laicæ videantur; quia cohærent
72 muneri pio, gaudent foro Eccleſiæ. † Ob idque
Baſilius Pontius *de impediment. matrim. cap.* 10.
verſ. *ſed cum Diaconiſſa*, vocat Diaconiſſas Reli-
gioſas perſonas; dum ait, quod Diaconiſſæ Re-
ligioſæ perſonæ benedictione, & cæremonia, vt
ſupra ordinatæ afficerentur: alia repetit Barboſa
dicto cap. 36. de Iure Eccleſ. num. 6. vbi explicat Ba-
ronij, & Concilij Nicæni locum legendus *ibi.*
73 Ætas inquam iſtarum Diaconiſſarum propter
munus, ad quem eligebantur iuxta diuerſa tem-
pora, modum habuit, cum aliquando eſſet an-
norum quadraginta ſtatuta in Concilio Calcedo-
nenſ. *cap.* 15. relato *in cap. Diaconiſſam 27. q. 1.* vbi
præcipitur, ne Diaconiſſæ ante annos quadraginta
ordinentur; pro quo diligens fiat probatio; quod
ſi ordinationem ſuſceperit aliqua, & quantocum-
que tempore obſeruauerit miniſterium, & poſteà
ſe nuptiis tradiderit iniuriam faciens gratiæ Dei,
anathema ſit, cum eo, qui nuptiis ipſius conue-
nerit, vt refert Campanil. *dict. Rub. 11. cap. 2. n. 3.*
verſ. *primum*, Barboſa *dicto cap. 36. num. 3.* qui
ex dicto Concilio Nicæno *cap.* 74. ait nonnun-
quam illud tempus fuiſſe ſexagenarium; ſed vt
explicarunt Iolius Laborius *var. lucub. tom. 1. tit. 4.*
cap. 34. num 31. verſ. *atque hinc*, Pamel. *in ſcholio*
72. in lib. Tertulliani de exhortat. caſtitatis, Vaſ-
quez *3. p. tom. 3. diſp. 245. cap. 3. num. 4* Sebaſtian.
Cæſar *de Eccleſ. hierarch. p. 2. 2. diſp. 9. § 3. num. 4.*
& 5. D. Didacus de Narbona *de ætate ad omnes*
humanos actus requiſita anno 40. q. 3. portet, tem-
pus illud prius 40. annorum virginibus poſterius
viduis deligendis ſtatutum erat, vtpotè quæ pro-
pter experientiam voluptatis maiori indigerent
examine, & probatione; quæ ætas multum cum
ætate requiſita in Monialibus, in Abbatiſſis eligen-
dis coaleſcit.
74 Vt diximus prædictarum Diaconiſſarum crea-
tio ex multiplici munere eis conceſſo illis forſan
inſoleſcentibus, & maiora conantibus; prout
innata eſt fœmineo ſexui ambitio aboleri cœpit
apparetque vt primo apud Græcos fuerit ſublata,
& abrogata in Concil. Laudicenſ. 1. ſub Sylueſtro
anno 320. *Can.* 11. & vt refertur *in dicto cap. mulie-*
res diſt. 35. & in latinâ Eccleſiâ in Concilio Arau-
ſican. 1. *cap.* 26. in ſequentibus verb. *Diaconiſſa*
omnimodo non ordinanda, ſi quæ iam ſunt benedi-
ctioni, quæ populo impeditur, capita ſubmittant.
Et in Concilio Aurelian. 2. ſub Syluerio Papa *c.* 18.
ibi: *Placuit, vt nulli poſt modum fœmina diaco-*
nalis benedictio pro conditione huius fragilitate, cre-
datur.

Quare etſi vt diximus longius Diaconiſſarum 75
officia ordinem, & munus percurrant Vaſquez
dicta 3. p. tom. 3. diſp. 243. cap. 3. Iulius Labor. *var.*
lucub. tom. 1. tit. 4. dicto cap. 34. ex num. 28. Sebaſt.
Cæſar. *in elect. de Eccleſiaſt. hierarch. p. 2. diſp. 9. § 3.*
& cum Barboſa *in dict. cap. 36. de Diaconiſſis*, D.
Didacus Narbona *dicto anno 40. q. 3.* Galganet. *de*
iure publ. lib. 3. tit. 51. Campanil. *dicta Rub. 11. c. 2.*
à num. 3. Baſilius Pontius *de impediment. matrim.*
dict. cap. 10. at nos ceſſamus in tractatione de mu-
nere iſtarum. † Cum iam, vt proximè diximus 76
non ſint in vſu munera earum nec neceſſaria ad
gubernium Eccleſiæ; & ſic ſi quæ fortè deſideres
ab iſtis, & aliis, requires & à Barboſa cum aliis
in dict. cap. Diaconiſſam, vbi DD. *& in auth. quo*
modo oporteat Epiſc. in §. Diaconiſſam, & in l. ge-
neraliter cod. de Sacroſanct. Eccleſiis, vbi idem
cum aliis multis.
Ad vltimam quæſtionis partem, ſuppoſitis quæ 77
dixi hic in verſ. *ad quartam*, in fine de continentiâ
Presbyterorum, & Diaconorum à principio naſ-
centis Eccleſiæ, nunc etſi non minima contentio
fuerit, & ſit apud Catholicos, an Apoſtoli fuiſ-
ſent vxorati? eo quod multi exiſtimarent omnes
vxoratos fuiſſe, vt ex Ignatio, & aliis refert Car-
dinalis Bellarmio. *tom. 1. lib. 1. de Clericis cap.* 20.
ad 4. argumentum. Alij verò negent firmantes
nullum ſcilicet præter Petrum vxorem habuiſſe,
vt refert videndus Cardinal. Baron. *annal. Eccleſ.*
anno Christi 57. & 66. † At breuiter quidquid 78
ſit, firmandum eſt cum omnibus Eccleſiæ Do-
ctoribus, eos quidem poſt vocationem Apoſto-
lorum ad Apoſtolatum, vſos non fuiſſe vxoribus;
ſed continentes profitentes verè Apoſtolicam vi-
tam, vt ex Hieronymo refert Vaſquez *in 3. p. D.*
Thomæ diſp. 249. cap. 8. à princ. Barboſa *de Iure Ec-*
cleſ. dicta 1. p. de Subdiaconis cap. 37. num. 11. dicens
apertè ſic colligi *ex verbis Matth. cap.* 19. ibi: *Ecce*
nos reliquimus omnia, & ſequuti ſumus te; quia
cùm hæc verba poſtea Chriſtus Dominus expli-
caret ibi, *Et omnis, qui reliquerit patrem, aut*
matrem, aut vxorem; &c. apertè voluit ipſos
continentiam profiteri.
Vnde non poteſt impedimento eſſe textus *in* 79
cap ſors 26. q. 2. in illis verbis: *Copula Sacerdotalis,*
neque legalis, nec Apoſtolica authoritate prohibe-
tur Eccleſiaſtica, aut lege penitus interdicitur, qui-
bus videtur probari licita eſſe coniugia Sacerdo-
tibus. Quia reſpondetur prædicta verba non eſſe
ipſius canonis, ſed Gratiani, qui nullum firmum
fundamentum, aut teſtimonium habere potuit, vt
negaret hanc legem eſſe Apoſtolicam; ſcilicet
continentiæ; quare ei credendum non eſſe opti-
mè reſpondent Soto *de Iuſt. lib. 7. q. 6. art. 2.* in fine,
Valentia *dicto tomo 4. diſp. 19. q. 5. punct. 5.* verſ. *ſe-*
cundo obiiciunt. † Qui eodem modo reſpon- 80
dent ad textum *in cap. cum igitur 35. q. 1.* etſi plu-
res deſideres de authoritate ipſius Gratiani aliqua
dictantis, vt de ſuo in decreto, quod compi-
lauit leges, quæ de ipſo, & authoritate eius diſ-
cipuli Paleæ congeſſi *ſupra in Rub. de conſtit. q.* 12.
vbi *an decretum Gratiani habeat vim legis*, verſ.
ad quintam ex n. 34. & ex n. 38.

QVÆSTIO II.

An Diaconi, ut munus ſui ordinis adimpleant, teneantur prædicare? Et an ſic continere, ut nunquam potuiſſent poſt ordinem Diaconatus ſuſceptum contrahere matrimonium? Et an Papa diſpenſare valeat, ut in illo ordine conſtitutus poßit ducere uxorem, ſic ut liberetur ab obligatione ordinis, & beneficij? Et an Archidiaconi poteſtas porrigatur in Eccleſia ad alios Acolytos? Et an Archidiaconus fieri poßit ſeu Canonicus, Portionarius, qui habet portionem aliqua penſione annua grauatam?

SVMMARIVM.

1 *Vincentius Martyr concionabatur quando tantum fuit Diaconus.*

2 *Diaconi officium non eſt ut prædicet præciſè,* & num. 3. *niſi ſit cum licentia Epiſcopi,* & num 4.

3 Actor. cap. 8. *intelligitur de lectione tantum de cantanda, non de prædicatione.*

5 *Ieſuitæ etiam in ſacris non initiati prædicare valent Verbum Dei.*

6 *Continentia in his, qui ſunt initiati in ſacris, controuertitur, num ſit de Iure Diuino, vel Eccleſiaſtico, & quod Eccleſiaſtici eſt crebrior ſententia. Et quare, ſed vide* num. 20.

7 *Ordinibus Sacris conſtituti, ideo continere debent a nuptiis, & ab actu venereo; quia debent eſſe in omni mundicia, propter functionem, quam præſtant rerum Eccleſiaſticarum.*

8 *Ordinari non debet, qui dixerit non poſſe in caſtitate permanere.*

9 *Fornicator conſtitutus in ordine Sacro, eſt reus ſacrilegij, etiam, ſi ſentiat non ex voto, ſed ex præcepto Eccleſiæ caſtitatis obligationem eſſe ordini Sacro annexam,* & num. 10.

11 *Caſtitatis ſeruandæ ſtatutum Eccleſiæ Sacris ordinibus annexa, componitur de authoritate Pontificis, & voluntate ſubditorum, præcipuè Eccleſiæ Latinæ, vide* numero 20.

12 *Ordinatus in ſacris etiamſi ignoret obligationem continentiæ tenetur eam ſeruare, & quare* num. 13. & 14. *ubi idem de Diaconis, & Subdiaconis.*

13 *Ordinati in ſacris ipſo facto taliter ſunt caſtitati obnoxij; ac ſi expreſsè votum emiſerint, ſicut obnoxij ei ſunt, qui longo tempore geſtauerunt habitum religioſum.*

14 *Cælibatus ordinatis in ſacris præcipitur.*

15 *Diaconus non eſt ordinandus, niſi qui ſperet, Deo auctore continere; & nec Subdiaconus, ut* n. 19. & 20.

16 *Diacono conſtat aliquando ordinatos, qui, proteſtati fuerant ſe velle habere uxores ex Concilio Ancirano, quod abrogatum fuit in hoc a Concilio Trullano, ut* n. 17.

17 *Concilium Anciran. permittens Diaconis matrimonium, qualiter intelligatur.*

18 *Diaconi iam omnino a tempore antiquo continentiam promittunt.*

19 *Clerici antequam Subdiaconi ſint, ordinandi, interrogantur de animo ſeruandæ caſtitatis; quod ſi adhuc nulla facta interrogatione, & proteſtatione ordinantur, tenentur ad caſtitatem, ut* n. 20.

20 *Eccleſia etſi non poſſit præcipere ordinandis votum continentiæ; poteſt tamen condere leges illi ſtatui conuenientes.*

21 *Clericus qui in Sacris conſtitutus uxorem ducit, aut concubinam habet, caret officio, & beneficio Eccleſiaſtico.*

22 *Diſpenſare poteſt Papa, ut Diaconi, & Subdiaconi poſſint uxores ducere ex cauſa urgenti, ut* n. 26. & 27.

23 *Sacer ordo dirimit matrimonium ratum poſtea initum.*

24 *Sacris Ordinibus initiatis nunquam permiſſum legitur, nec in Latina, nec in Græca Eccleſia, ut ducendo poſtea uxores, remaneant in exercitio Ordinis Sacri, & contra Caietanum, ut* n. 25.

27 *Papa nequit diſpenſare in impedimentis dirimentibus matrimonium Iure naturali; ſecus in illis, quæ dirimunt illud ſolo Iure Eccleſiaſtico,* n. 28.

28 *Papa poteſt, quia uniuerſalis Paſtor, in omni Iure Eccleſiaſtico diſpenſare; & ſic in impedimento voti ſolemnis & Ordinis ſacri, in illo cum maiori cauſa, ut* numero 29.

29 *Diſpenſatio, ut profeſſus valeat contrahere matrimonium, debet eſſe magis publica, quàm quæ requiritur in diſpenſando in Ordine ſacro.*

30 *Abbas Panormitanus reprehenditur, dum dixit, ut ſalubre eſſet ſtatutum arbitrio Clericorum, relinquens velint nuptiis copulare necne.*

31 *Diſpenſatus conſtitutus in ſacris, aut profeſſus, ut contrahat matrimonium, liberatur ab oneribus ordinis, & beneficij, ſi de facto contraxit, non antea, ut* numero 32. & 33.

33 *Ordinatus, qui habitum mutauit poſt diſpenſationem liberatur ab oneribus ordinis, & profeſſionis.*

34 *Archidiaconus non ſolùm habet ſub ſe Diaconos, & Subdiaconos, ſed cæteros Eccleſiæ Acolytos, ut* n. 36.

35 *Archidiaconus inſtruit Acolyto, qualiter ſe gerere debeat in ſuo officio, & præſtat ei ceroferarium, id eſt candelabrum; &* num. 36.

36 *Acolytus mancipatur ad accendenda Eccleſiæ luminaria.*

37 *Archidiaconus eſt ſuperior Archipreſbytero, Primicerio, Sacriſtæ, Cuſtodi, &c.*

38 *Portionarius habens penſione grauatam portionem; non ob id prohibetur aſcendere ad Archidiaconatum, & Canonicatum, ſi ex forma ſtatuti portionario antiquiori permittatur optare.*

AD primam quæſtionis partem affirmatiuè 1
reſpondent Hugo de S. Victore *lib. 2. de Officiis*

Officiis Eccleſ. part. 3. cap.11. Reban. lib.1. inſtit. Sacerd. cap.7. tum ex illo actor.8. qui conſtat, vt Stephanus, & Philippus ab Apoſtolis primo in Diaconos electi prædicauerint; & quia Auguſtin. ſerm. 2. de S. Vincentio, teſtatur quod ipſe Vincentius Martyr concionabatur, quando tantùm fuit Diaconus; & confirmari videtur ex cap. perlectis diſt. ibi, prædicare, & ex cap. in Sancta 92. diſt. 25. ibi, Ad prædicationis officium; quibus & aliis ſic hanc opinionem tuentur.

2 Sed reuera dicendum eſt non eſſe proprium Diaconalis muneris prædicare, niſi tantùm ea officia peragere, de quibus iam dixi q.1. ſic docent D.Thomas in 3.p.q.67.art.1. in principio, Nauar. conſ.7. per totum de officio delegati, Lælius Zechius de Sacram. tract. de ordine cap.1. pag.668. in principio, Moſcon. de Maieſt. militantis Eccleſiæ p. 2. lib.1. de ordine pag. 384. lit. A, & B, Valentia tom.4. diſp.9. de Sacram. Ordin. q.1. puncto 3. Vaſquez in 3.p. diſp.236. cap.8. num.89. Gabriel in 4. diſt.24. q.1 art.3. Medina lib.1. de contin. cap. 30. & alij per textum in cap. adiicimus 16. q. 1. & alij.

3 Nec obſtant fundamenta contrariæ ſententiæ, nec iura pro illa, quæ non ſunt intelligenda de prædicatione, hoc eſt de explicatione Euangelij, ſed tantùm de eius lectione, à Diacono tantùm decantanda, vt explicat gloſſa in dict. cap. adiicimus, & præter Nauar. ſupra conſ. 7. num.3. Vaſquez, & Valentia, Durandus in rationali Diuinorum Officiorum lib.2. cap.9. num.10. Barboſa in cap. Diaconi 93. diſt. num.2. & per gloſſam in dicto
4 cap. perlectis, verbo prædicare; id eſt legere. † Et ſic prædictæ contrariæ opiniones ad concordiam docent reduci, vt prima locum habeat, quando interuenit licentia Epiſcopi, Prælati, vel alterius habentis ad illud munus iuriſdictionem. Noſtram verò intelligi ſi attendamus ad vim ordinationis Diaconi ipſius, cui ratione officij prædicandi munus Diaconis non ſit conceſſum, nec illis, vt proprium tribuatur.

5 Pro complemento notabis Religioſos Societatis Iesv, etiam Sacris Ordinibus non initiatos poſſe prædicare Verbum Dei, vt ſtatuit Greg. Papa XIII. in ſua conſtit. incipit vigore 20. Nouemb. 1584. quæ adeſt in Bullario tomo 2. pagina 481. Barboſa de Iure Eccleſ. 1. part. cap. 35. num.28.

6 Ad ſecundam quæſtionis partem, quia ſatis ex adductis quæſt. præced. liquet reſponſum, & magna ſit inter Doctores controuerſia, an continentia conſtitutis in ſacris, ſit de Iure Diuino, an tantùm de Iure Eccleſiæ? De qua cum infinitis latè diſputat Thomas Sanchez de matrim. lib.7. diſp. 27. ex num. 1. & crebrior ſententia, ſit eam percipi tantùm de Iure Eccleſiaſtico; imò quod continentia Sacerdotibus, & Diaconis imperetur à principio naſcentis Eccleſiæ; ideò dicendum eſt ſic talem continentiam obligare, vt non tantùm obliget continere actu venereo, ſed
7 etiam à nuptiis perinde ac votum caſtitatis. † Quia cum mancipentur in ſacris conſtituti, functioni rerum ſacrarum, omnis mundicies eos condecet; & ſic patet ex iuribus loquentibus abſolutè de caſtitate, inter quos cap.1. diſt.28. ibi: Niſi qui ſe caſtè victurum promiſerit, cap. Diaconus eadem diſt. ibi: Profeſſi continentiam, & in cap.1, diſt. 31. ibi: Continentes eſſe in omnibus, c. de his diſt. 28. quod eſt in Concilio Toletano 2. vbi de promotis ad Ordines Sacros dicitur, Cauentes tamen eſt iis, nequando ſuæ ſponſionis immemores, aut ad terrenas nuptias, aut ad furtiuos concubitus vltra concurrant; quod ſi fortè fecerint, vt ſi ſacrilegij rei ab Eccleſiâ habeantur extranei. † 8
Et in cap.1. diſt.27. quod eſt Martini Pontificis ibi: Si dixerit non poſſe in caſtitate permanere, hic non ordinetur, & patet amplius ex Concilio Carthaginenſi 2. cap.2. vt refertur in cap. cum in præterito diſt.84. in ſequentibus verbis: Gradus iſti tres conſcriptione quadam caſtitati per conſecrationes annexi ſunt Epiſcopos (inquam) Presbyteros, & Diaconos ita placuit vt condecet Sacroſanctos Antiſtites, & Deo Sacerdotes, nec non, & leuitas, & qui Sacramentis diuinis inſeruiunt continentes eſſe in omnibus.

Et confirmatur quia qui ſolo Ordine Sacro 9
initiatus fornicatur eſt reus ſacrilegij; quia vltra fornicationem virtuti temperantiæ annexam delinquit in religionem violans caſtitatis votum, in tantùm quidem vt ſi ſentiat quiſpiam obligationem caſtitatis annexam Ordini Sacro, non eſſe ex voto, ſed ex mera Eccleſiæ conſtitutione, vt ſentiunt plures Doctores, quas refert idem Sanchez dicta diſp 27. num.9 adeo teneatur dicere ſacrilegam eam fornicationem: nam cum Eccleſia caſtitatem præceperit Clericis ob reuerentiam miniſteriorum ſacrorum, quibus vacant, ſequitur vt id præceptum pertineat ad religionem; ac ſubinde eius violatio ſit ſacrilega; & ſi quis vellet dicere id præceptum eſſe tantùm de abſtinendo à matrimonio; patet quidem reprobatum eſſe in iuribus hic num.1. adductis, vt in Concilio Toler. 2. quod refertur in dict. cap. de his dict. diſt.28. vbi expreſsè Clericos fornicantes tanquam ſacrilegij reos ab Eccleſiâ reiiciendos eſſe decernitur: ſic docens Abulenſ. in cap.5. Math. q.204. col.2. verſ. de primo patet, Clictoueus de vitâ, & moribus Sacerdotum cap. 1. paulo poſt princip. Nauar. in in ſumma cap.25. num.108. Zelaia 4. diſt.37. q.3. Sotus de Iuſtitiâ lib.7. q.4. art.2. col.4. verſ. de tertia propoſitione, Gutierrez in Canonicis lib.2. c.7. num 3. Aragon. 2. 2. q.88. art.11. col.2. §. his conſtitutis, Toledo lib.4. ſummæ cap.17. num.21. Azor. lib.13. inſtit. mor. cap.12. q.6. ad finem, cum multis aliis idem Thomas Sanchez dicta diſp. 27. n. 19. 22. & 23. & ante num. 3. in medio. † Legendus 10
idem Barboſa lib. 3. votor. & conſult. voto 77. ex num.30. & 34. ad 41. cum multis aliis docens talem obligationem continentiæ adhærere Sacris Ordinibus initiatis, Diaconis, & Subdiaconis, ſiue teneamus hoc procedere immediatè ex præcepto Eccleſiæ imponentis talem obligationem, aut mediante voto proprio ordinatorum, aut iuxta alios modos dicendi, quos ibi refert etiam ex num. 36. † Ad 41. vbi addit cum Turrecremata 11
in c. Diaconus 2.27. diſt. & in cap. nullum 1. diſt.28. quod ſtatutum Eccleſiæ de ſeruanda caſtitate Sacris Ordinibus annexa, componitur de duobus, videlicet de authoritate Pontificis, & voluntate ſubditorum, præcipuè Eccleſiæ Latinæ, &c.

Quare notandum eſt, quod ordinatus Sacris 12
Ordinibus, etiam ſi ignorauerit votum ordini annexum, teneatur omnino continere, nec poſſit validè matrimonium inire eo quod potuerit iuſtiſſimam de cælibatu Clericorum legem inducere, atque ea ligare quoſcumque in poſterum promouendos, ſiue ſciuerint, ſiue ignorauerint prædictam legem Ioannes Andreas in cap. Ioannum.17. q. 2. & ibi Anton. num. 13. Ancharranus num.8.

num. 8. *q.* 2. Cardin. *num.* 6. *q.* 1. Imola *num.* 15. *de Clericis coniug.* Sanchez *dict. diſp.* 27. *num.* 11. alia referens Barboſa, & omnes per gloſſam *in cap.*
13 *Preſbyter diſt.* 28. in verbo *ignorantia.* † Quia ſicut docuit Gregor. de Valentia 2. 2. *diſp.* 9. *generali q.* 5. *puncto* 3. ipſa ordinis ſuſceptio in Sacris Ordinibus fuit tacita, & expreſſa profeſſio continentiæ, & ſuſcipientes ſic obligari, & ab Eccleſiâ compelli, ac ſi expreſsè votum emiſiſſent caſtitatis, non ſecus, ac ij, qui longo tempore habitum religioſum geſtauerunt: alia omnino videnda congerit idem Barboſa *in dicto c.* 1. *diſt.* 28. vbi *num.* 2. dicit quod continentia in non coniugatis ad Sacros Ordines aſcendere cupientibus cœpit iniungi; & ita Sacro Ordini eſſe annexa ex inſtitutione Siricij Papæ anno 338. *in cap. plurimos* 82. *diſt.* & aſſerunt gloſſa verbo *qui Sacramentis in dicto cap. præterito* 84. *diſt.* & Clitei *lib.* 6. *de continentia cap.* 4. eamque confirmaſſe Innocent. I. anno 408. vt videtur deduci *ex cap. propoſuiſti diſt.* 82. & ad miniſtros deinde extendiſſe Gregorium, colligit idem *ex cap. nullum dict. diſtinction.* 28. *& ex cap. ante triennium diſtinctione* 31.

14 Et quod ad Diaconatus, & Presbyteratus Ordinem promouendi continentiam tenerentur polliceri, ad idque compellerentur, probat *in dicto cap.* 1. idem Barboſa *num.* 3. *&* 4. *ex cap. nullum, c. præterea dicta diſt.* 28. expreſſius *ex dicto cap. propoſuiſti, & cap. plurimos diſt.* 82. & confirmans id Leo Papa, extendit etiam ad Subdiaconatum, vt patet *ex cap. omnium Sacerdotum diſt.* 32. ſed quia talis lex non obligauit illico; ideò Greg. Magnus cælibatum annexum Ordini Sacro, etiam Subdiaconatui mandauerit eſſe coniunctum, vt *in cap. ante triennium diſt.* 32. & poſtmodum Vrban. II. *in cap. erubeſcant eadem diſt.* ac poſtea ex Martini Papæ conſtitutione neminem ordinandorum teneri hanc continentiam expreſſis promittere verbis, ſed tacitè, vt ſilentium ordinati pro conſenſu reputetur, *cap. Diaconus diſt.* 27. *& dict. cap. Diaconi dicta diſt.* 28. de quibus iam aliqua dixi *ſub q.* 1. *hic.*

15 Ob id rectè ad propoſitum noſtri dubij Diaconus non erit ordinandus, niſi qui ſperet, Deo Auctore ſe continere poſſe, vt *in cap. quicumque diſt.* 77. indeque ab initio Eccleſiæ fuiſſe ipſis, ac Sacerdotibus prohibitum contrahere matrimonium ex dictis *hic* in verſ. *ad ſecundam*, & vt patet ex Canone 25. Apoſtolorum, aliàs 27. ac aliis antiquorum Patrum locis adductis per Cardinal. Bellarmin *lib.* 1. *de Clericis cap.* 19. Azor. *inſt. mor. p.* 1. *lib.* 13. *cap.* 12. Ægid Coninch. *de Sacram. Ordin. diſp* 20. *à num.* 10. Suarez *tom.* 3. *de relig. lib.* 9. *ex cap.* 13. Squillante *de obligat. Cleric. part.* 1. *à num.* 37.

16 Huic tamen dicto videtur obſtare, nam aliquando illo tempore, cum ad ſacra miniſteria idonei cælibes non adeo multi inuenirentur, & plerumque inter coniugatos eſſent nonnulli cæteris Digniores, hi ordinabantur Diaconi, ita tamen, vt ſi proteſtati eſſent velle vxores habere, nec poſſe ſe continere, licitè cum vxoribus permanerent, & miniſterium Diaconatus retinerent. Si verò tacitè, vel expreſsè continentiam fuiſſent in ordinatione profeſſi, & poſtea tranſiſſent ad nuptias à miniſterio ceſſare deberent, vt in Concilio Ancyrano fuerat conſtitutum, de quo *in dicto cap. Diaconi* 28. *diſt.* & ſic poſſe colligi matrimonium validè tunc contrahi poſſe à Diaconis.

Sed reſpondetur in hoc Concilium illud eſſe 17
abrogatum in Concilio 6. generali can. 6. Trullano, vbi definitur Subdiaconis, & Diaconis nullomodo licere ad nuptias tranſire; quod ſi tranſierint eſſe ab vxoribus ſeparandos, vt contendit Balſam *in comment. ſuper Concil. Ancyrano,* quem ſequitur Michaël de Medina *lib.* 2. *de contin. cap.* 14. *ſub fin.* At melius Turrian. *lib.* 2. *de dogmat. Character §. ad hæc obiiciunt*, Boët. *de Republ. Eccleſ. p.* 2. *lib.* 10. §. *à Subdiaconatu pag.* 337. Barboſa *de Iure Eccleſ. cap.* 35. *p.* 1. *num.* 11. *&* 12. melius poſſe dici exiſtimant dict. Concil. non habuiſſe ratum coniugium à Diaconis contractum, nec liberam facultatem eis conceſſiſſe illud contrahendi, & in matrimonio ſic contracto vxore vtendi, ſed tantùm ſtatuere, vt ordinatus, qui ſic ex licentiâ Epiſcopi contraharet, de gradu ſuo, & ordine non amoueretur, ſed poſt huiuſmodi nuptias in eo permaneret; ita tamen, vt vxore ſua minimè vteretur; quia ibi ſolùm dicitur Diaconos de gradu ſuo remouendos non eſſe.

Et ſubdit idem Barboſa *dict. cap.* 35. *num.* 13. 18
poſtea ſancitum eſſe, vt Diaconi omnino continentiam promitterent, ſic colligens *ex c.* 1. *diſt.* 27. *& ex cap.* 1. *diſt.* 31. *& ex c. coniugatus de conuerſ.*
coniug. † Et quod antequam Clerici à puerili- 19
bus annis educati ad Subdiaconatus Ordinem promoueantur, interrogentur de animo ſeruandæ caſtitatis, aut coniugij expetendi, quaſi promiſſionem caſtimoniæ ſuæ abſque coniugali neceſſitate ſeſe ſpoponderint ſeruaturos Subdiaconi; & deinde Diaconi miniſterium demandetur *per dict. cap. de his diſt.* 28. & quod poſtquam Subdiaconatus inter Sacros Ordines eſt relatus, tunc præſcrutatio, quæ olim in Diaconatu fiebat, cœpit in Subdiaconatu obſeruari.

Quod ſi talis interrogatio facta non ſit, & 20
ſuo tempore, ſi ad ordines promouerentur, nulla proteſtatione facta, dicendum eſt ex dictis Subdiaconos, & Diaconos eſſe continentiæ omnino obnoxios; quia cum reuera obligatio, qua tenentur Clerici Sacrorum Ordinum ad continentiam ſeruandam, non conſurgat immediatè ex conſtitutione Eccleſiæ, ſed ex voto caſtitatis, quod Eccleſia ſuo præcepto annexuit Ordinibus Sacris, ſequitur, vt cogat eos, qui Ordinem Sacrum aſſumunt, vt votum caſtitatis emittant non expreſsè, ſed facto ipſo, & tacitè; quamvis enim non voce voueant, at facto, & opere profitentur caſtitatem per Sacrorum Ordinum ſuſceptionem; quia quamvis Eccleſia neminem poſſit abſolutè cogere ad continentiam, quod ſit res meri Conſilij, *cap. integritas* 32. *q.* 2. poteſt tamen in Ordine Sacro, quem confert, apponere conditiones, & leges iuſtas illi ſtatui conuenientes, qualis eſt, vt ad illum promotus caſtitatem voueat, ſicut, & merito tenent poſt antiquos Anton. Cuchus *lib.* 5. *inſt. moral. tit.* 22. *n.* 219. Gutierrez *Canon. dict. lib.* 2. *cap.* 7. *num.* 2. Spino *in ſpeculo teſtament. gloſſa* 12. *princip. num.* 2. verſ. *votum autem ſolemne*, Azor. *inſt. moral. p.* 1. *lib.* 13. *cap.* 13. *q.* 6. *& cap.* 14. *q.* 10. P. Barboſa *in Rub. ff. ſoluto matrim. p.* 2. *num.* 100. *&* 101. Auguſtin. Barboſa *in dicto cap.* 1. *diſt.* 28. *num. fin.* cum infinitis legendus omnino Sanchez *dicto lib.* 7. *de matrim. dict. diſp.* 27. *per totam*, *& ibi num.* 10. † Et ſic 21

benè

benè DD.per textum *in c.decernimus dict. diſt.*28.
decernunt vt ſi Clericus in ſacris conſtitutus vxo-
rem duxerit, aut concubinam habeat, careat offi-
cio, & beneficio Eccleſiaſtico: ſic Abbas *in c.* 2.
qui Clerici, vel vouentes, Bernard. Diez *in pract.*
*cap.*80.*num.*2.Azor.*dict.lib.*13.*cap.*12.*q.*3.& quod
efficiatur irregularis; adeo vt nec in ſuſceptis or-
dinibus miniſtrare, nec ad maiores ordines ad-
mitti, Couar. *in* 4.*p.*2. *cap.*6. §.3. *num.*1. Nauar.
*in man.cap.*27.*n.*195. Decian.*in tract. crimin. lib.*6.
*cap.*22.verſ. *item Clericus*, Farinac. *in praxi crim.*
*p.*5.*q.*138. *num.*98. cum multis Barboſa *in dicto c.*
decernimus, Zeuallos *in pract.q.*558. *num.*1. Say-
rus *de cenſ.lib.*6.*cap.*4.*num.*22.Valer.Reginald. *in*
*praxi fori pœnit.lib.*31.*cap.*120. Bonacina *de matr.*
*q.*3.*puncto* 9.*num.*8.Bellet. *diſquiſit. Cleric. p.*1. *tit.*
de diſciplina Cleric.§.5.*num.*72.Viuald. *in Cande-*
*labro aureo p.*1.*tit.de matrim.num.*230. Matienz.*in*
*Rub.tit.*1.*gloſſa* 1.*num.*157. *lib.*5. *noua recop.* cum
aliis, & benè Thomas Sanchez legendus *dicto*
lib. 7. *de matrimon. diſputation.* 85. *numer.* 5. *in*
fine.

22 Ad tertiam quæſtionis partem, an Papa diſ-
penſare valeat, vt conſtitutus in Ordine Diaco-
nali poſſit ducere vxorem; ſic vt liberetur ab obli-
gatione ordinis, & beneficij? Et cum ex dictis
iam in verſ. *ad ſecundam*, videatur non difficul-
ter reſpondendum; eo quod votum caſtitatis an-
nexum Ordini Sacro ſit ex conſtitutione Eccleſiæ
23 quæ potuit talem imponere legem. † Quia li-
cet Ordo Sacer ſit ex conſtitutione Eccleſiæ, quæ
dirimat matrimonium poſtea irritum, vt *in cap.*
1.*&* 2.*qui Clerici, vel vouentes, cap. vnico de voto*
*lib.*6.*c.vt lex* 27.*q.*1. quod ex Innocent.II. idem-
que diffinierunt Nicolaus Pontifex, & Alex.II.
relati *in cap.nullus miſſam, & cap. præter hoc diſt.*
32.*&* 6.*Synodus cap.*6.& vt refertur *in cap. ſi quis*
eorum diſt. 32. *& ibi* in multis aliis capitibus, ac
definierit Ioan.XXII.*in extrauag.antiquæ de voto,*
24 & Trid.*in Canon.*9.*ſeſſ.*24.†Nec vnquam permiſ-
ſum fuerit in Sacris Ordinibus initiatis matrimo-
nium inire, ſiue in Eccleſia Latina, ſiue in Græca,
vt de Eccleſia Latina patet *in cap. fuit quidem*,
c.Preſbyterus 27.*q.*1. *& dict. c.decernimus diſt.*28.
*cap.lectores diſt.*32.& quia ab initio naſcentis Ec-
cleſiæ id prohibitum fuit, vt conſtat ex Can. 27.
Apoſtolor.ibi: *Qui ad Clerum prouecti ſunt, præ-*
cipimus, vt ſi voluerint vxores accipiant, ſed lecto-
25 *res, & cantores tantummodo.* † Et quod ſemper
etiam apud Græcos fuerit irritum poſt ordines
ſuſceptos matrimonium contrahere, vt probant
latè *inſtit.moral.lib.*13. *cap.*12. *q.*3. *&* 5. Thomas
Sanchez, & alij, *dicto lib.*7. *de matrim. diſp.*28.*n.*3.
contra Caietanum dicentem, *in opuſculo tom.*1.
*tract.*27 *de diſpenſatione matrim in Eccleſ.acciden-*
*tali quæſt.vnica paulo poſt princip.*dicentem licuiſſe
olim Græcis Diaconis matrimonium inire, vt
probat, *cap.aliter diſt.*31.*& cap.Diacon diſt.*28.&
cōtra Sotum *in* 4.*diſt.*38.*q.*1.*art.*1.*col.penult.*verſ.
Colligito, & *lib.*7. *de iuſtitia q.*6. *art.*2. *concluſ.*2.
dicentem ſic procedere, quando in ipſa promo-
tione proteſtati eſſent continere nolle, cum ex
proximè dictis verius ſit dicere, vt in neutra Ec-
cleſia in Sacris conſtitutus, etiam Diaconus tan-
tum, aut Subdiaconus queat matrimonium inire
ex dictis; & quia *in cap.ſi quis eorum diſt.*32.*&* 6.
Synodo generali dicitur de Eccleſia Græca ſic: *ſi*
quis eorum, qui ad clerum accedunt voluerit
nuptiali iure mulieri copulari, hoc ante ordinatio-
nem Subdiaconatus faciat, vt docent Suarez *in* 4.
*diſt.*32.*q.*1.*art.*2.*concluſ.*4.verſ.*pluribus*, Sylueſter
in ſumma, verbo *matrimonium* 8.§.12.*dub.*2. Co-
uar.*in p.*2. *cap.*6. §.3.*num.*1. *in princip.* Salced.ad
Bernard. Diez. *cap.*80.*littera A*, *Azeuedus in l.*1.
*à num.*50.*tit.*19.*lib.*8.*noua Recopil.* Petr. Creſpen.
in ſumma Catholicæ fidei verb. *cælibatus pag.*165.
Vaſquez *de ordine diſp.*249. *cap.*4. *num.*32. & alia
adducit videnda Barboſa *in dicto cap. ante trien-*
*nium dicta diſt.*32. eundem videbis cum aliis, *in*
dict. cap. aliter, vbi etiam contra Decianum *in*
*tract.cum lib.*6.*cap.*21.*n.*5.*& c.*22.*n.*2.vbi,& *n.*3.ait
quod etſi ille textus tribuatur Stephano ait tamen
non conſtare quis ille fuerit, cum multi Pontifi-
ces Stephani nomine appellati eſſent, & apud
nullius epiſtolam Canonem illum inueniri vt ad-
uertunt Bellarmin. *in lib.* 1. *de Clericis cap.*21.
verſ. *ad quintum*, & verius proximè adducti, &
Sanchez *dicta diſp.* 28. *num.* 7. verſ. *ad tertium*,
Quintana Dueñas *lib.* 1. *rerum Eccleſiaſticarum*
*c.*6.*n.*9. Henriquez *lib.*10.*cap.*14.§.7. *litt. N*, Ri-
chard.*in* 4.*diſt.*37.*art.*4.*q.*1.*ſolution.ad* 2.& *ibidem*
Scotus *q. vnica*, Sotus, & Couar. *vbi ſup.* idem
Bellarm.*dict.cap.*21.§.*dico ſecundo*, & Azor.*ſupra*
*cap.*12. verſ. *ad illud*, expendunt verba *dict. cap.*
aliter, ibi: *Matrimonio copulentur*, non eſſe in-
telligenda, quaſi in ſacris conſtitutis, apud Græ-
cos licet nubere, ſed vt idem ſit, ac matrimonio
contracto licitè vti, & hac phraſi in ea ſignifica-
tione vti ſexta Synodo, *cap.*3. *& cap. gaudemus*
*de diuort.*vbi Innocent.III.in ſequentibus verbis,
Fideles homines matrimonialiter copulari liberè
poſſunt; id eſt matrimonio iam contracto vti, vt
conſtat ex textu, & docet gloſſa *in dict. c. aliter*,
verb.*copulentur*.

Tamen proximè dicta non obſunt, vt valeant, 26
ac poſſint Pontifices diſpenſare in caſu vrgenti,
& cauſa publica exigente diſpenſare licitè, vt in
Clerici in ſacris conſtituti, & ſic Diaconi, vel
Subdiaconi poſſint matrimonium poſtea inire, &
vxore vti ſine peccato, quia illa poteſtas diſpen-
ſandi, eſt in ſolo iure humano, ratione cuius ſo-
lius, vt diximus id matrimonium dirimitur vt do-
cent Caietanus *in opuſculo tom.*1.*dict. tract.*27. *de*
diſpenſ.matrim.occident.Eccleſ. q.vnic. verſ. *quoad*
tertium, Sotus *in* 4 *diſt.*38.*q.*1. *art.*1. *ad fin. corp.*
verſ. *quod ſi mihi*, Ledeſma *in ſumma p.* 4. *q.*55.
art. 3. *paulo poſt princ.*Stunica *de voto q.* 6. *n.*116.
& 117.Ludouicus Lopez 2.*p. inſtruct.* vbi *de ma-*
*trim cap.*49.*col.*3.paulo ante verſ.*quæritur deinde*,
Petr.de Ledeſma *de matrim.q.*53. *art.*3. *dub.*3.*in*
corolar. quod infert ex tertia concluſione Thom.
Sanchez *lib.*8.*de matrim. omnino legendus diſp.* 8.
*& num.*4.cum aliis, qui agunt de exigendo debito
coniugali, aut illud ſoluendo ab ipſo diſpenſato,
alia plura adducens *ex num.* 6. an Pontifex poſſit
diſpenſare in voto ſolemni caſtitatis profeſſi, vt
liberè poſſit matrimonium inire, de qua dico *in-*
fra in cap.cum ad monaſterium, de ſtatu Monacho-
rum, interim leges ipſum cum multis duplicem
ſcribentem ſententiam, de quo caſu etiam Barboſa
refert infinitos pro, & contra *in dicto cap.ex n.*12.
ad finem, quos nunc non refero, acturus ibi de
tali diſpenſatione in voto ſolemni caſtitatis pro-
feſſi.

E in propoſito noſtri dubij docent etiam alij 27
recentiores, inter quos Filliucius *tom.* 1. *tract.* 10.
num. 303. Ægidius Trullench. *in decalogo lib.* 2.
*cap.*2.*dubio* 17.*num.*4.clarè *de Sacram.lib.*7.*cap.*10.
dubio 1.

dubio 1. vbi poſtquam cum aliis probat *num.6.* ex communi omnium ſententia, quod Papa diſpenſare non poteſt in impedimentis Iure naturali, & Diuino matrimonium dirimentibus, Sanchez cum infinitis, *dicto lib.8. diſp.6.* Bonacina *tom.1.*
28 *quæſt.* 3. *de matrim. puncto* 15. *num.1.* † At concedentes, vt poſſit diſpenſare, in omnibus impedimentis, quæ ſolum dirimunt matrimonium iure Eccleſiaſtico; quia Pontifex eſt Paſtor ſupremus, & generalis totius orbis, qui poteſt in omni Iure Eccleſiaſtico diſpenſare, etiam in omni gradu conſanguinitatis præter primum; addunt quidem Trulenq. & Sanchez *dicta diſp.8. num.6.* cum infinitis, vt poſſit Papa diſpenſare in impedimento voti ſolemnis, in ordine Sacro, quia illud votum annexum eſt ordini Sacro tantum Iure Eccleſiaſtico, & in voto ſolemni religionis, ex ea ratione; quia poteſt dari caſus, in quo bonum totius Regni id requirat; & ſic credendum eſſe Chriſtum Dominum eam poteſtatem reliquiſſe Chriſti Vicario, ne in neceſſariis videatur bono Eccleſiæ defeciſſe.

29 Cum ea tamen differentia, vt maior cauſa requiratur ad diſpenſandum cum profeſſo, quam cum ordinato in ſacris, de quo nonnulli, quas refert idem Sanchez *dicta diſp.8. lib.8. ſub num.* 1. *&* 2. exiſtimant, vt poſſit Pontifex diſpenſare licite propter maius bonum ſpeciale talis clerici, vbi
30 dicto, *num.3.* † Reprehendit Abbatem dicentem, *in cap. cum olim num.5. de clericis coniugatis*, ſalubre fore ſtatutum arbitrio clericorum relinquens velint nuptiis copulari necne, quod experientia doceat pleroſque non continere, ac votum in ſpirituale ipſorum detrimentum redundare, addentem par eſſe, vt Eccleſia ſe haberet ergo illos inſtar peritı medici vti medicinis ceſſantis, dum eas non prodeſſe experitur, cuius libertatem loquendi redarguit etiam Azor. *dicto lib.13. inſtit. moral. cap.* 13. *quæſt.* 5. quia quod ſtatuit Eccleſia circa Clericorum continentiam, habet certam, ac perpetuam decentiæ rationem ab ipſa Scriptura, ac ſactis Patribus deductam, ex aliis fundamentis poſitis hic in hoc verſiculo *ad tertiam.*

31 Quibus inquam ſuppoſitis, etſi poſſet contendi, vt nihilominus diſpenſatus, in ſacris ordinibus conſtitutus teneretur, adhuc ad onera implenda ordinis ſacri antea ſuſcepti; quia vt iam diximus irregularis factus, etſi ſuſpendatur à beneficio, & exercitio ordinum; nihilominus teneatur ad onera ſibi incumbentia ratione ordinis, ad quæ degradatus manet etiam obnoxius ex his, quæ dixi ſupra.

32 Tamen reuera dici debet, vt talis per Pontificem diſpenſatos ad matrimonium, & etiam ſi profeſſus in religione fuiſſet, omnino liberetur ab obligatione officij, & beneficij ſic Mano & Rodriguez *tom.1. ſumma in 2. edit. cap.1. num.14.* Thomas Sanchez *dicto lib. 8. de matrim. diſp.8. num.11.* dicentes eum teneri ad horas antequam ad nuptias tranſeat, ſecus vbi iam tranſiit; eo quod ante eum tranſitum nec deſierit eſſe Religioſus, aut Sacerdos; cum nondum ſtatum incompatibilem aſſumpſerit, per quem ſtatus religioſus deſtruatur, probantes vberius ex eo ſigno; quia ſi mutato propoſito, nollet vti diſpenſatione, maneret vtique religioſus, aut Sacerdos in Sacris abſque nouo alio actu, ne illi permitteretur in ſæculo diu permanere coniugium contrahere deferendo, vel ſaltem, vt dicit Thomas Sanchez, ex quo habitum mutet monachatus, aut Sacerdotalem, aſſumendo habitum ſæcularem, vt vtatur diſpenſatione.

Quare etſi Nauarr. *in cap. quando, lat. cap.7. num* 20. affirmat profeſſum teneri ad officium Diuinum, ſi concederetur ſibi facultas ducendi vxorem; idemque deberet dicere de Sacerdote ad matrimonium diſpenſato, & cum effectu matrimonio ligato, cum verius ſit per dictam diſpenſationem, modo dicto, effectuatam, vt deſinat diſpenſatus eſſe Religioſus, & Sacerdos tranſeundo ad nuptias, habitu mutato; antea vero ſacerdotem, cum quo diſpenſatum eſt teneri ad Officium Diuinum, dum habitum non mutet, ad vtendum diſpenſatione, quod nondum à ſtatu ſacerdotali receſſerit poſſitque interim celebrare, ac beneficij fructibus frui, ac cæteris clericorum priuilegiis; poſtea non item; ſicque intelligendum eſſe Nauar. exiſtimo nec obſtare dictum hic in principio de irregulari, vel degradato; quia hoc non eſt ſimile, cum in iſtis adſit alia ratio pœnæ grauioris irregularem, ſeu degradatum ad pœnam, cum ſua culpa priuilegia amittat, alias enim commodum reportaret ex malitia ſua contra regulam iuris, de qua dixi *in cap. ſuper litteris de reſcriptis.* 33

Ad quartam difficultatis partem, an Archidiaconi poteſtas porrigatur in Eccleſia ad alios Eccleſiæ Acolytos? Et ſuppoſitis quæ dixi in Rub. *& quæſt.* 1. quod Archidiaconus ſit Princeps, Diaconorum, & Subdiaconorum, & quod Archipresbyter ſit Princeps, ac primus cæterorum clericorum, vt ibi dixi, & dico latè tit. ſequenti; ideo in hoc dubio videtur dicendum, vt Archidiaconis nullis aliis miniſtris, quam Diaconis, & 34
Subdiaconis præeſſe valeat. † Solùm ergo inuenio, 35
quod ille qui inter ordinatos in minoribus Acolytatus ordinem ſuſcipit, de cuius officio dico, *infra tit. ſequenti*, debeat prius ab Archidiacono inſtrui, qualiter in officio ſuo ſe gerere debeat, & tunc ab eo recipere Ceroferarium, id eſt Candelabrum Cum cereo, vt ſciat ſe ad accendenda lumina Eccleſiæ mancipari, dum Euangelium legitur: ita docent Trot. *de vero, & perfecto Clerico, lib. 1, cap.19. num.10.* D. Rodericus à Cugna *in cap. Acolytus diſt. 23. num.3.* Barboſa *de Iure Eccleſiaſt. part 1. cap. 38. num. 12.* & alij, de quo ſolum videtur loqui textus hic *in cap.* 2. verſ. *Acolytos.*

Sed quia ex *dicto cap. Acolytus 23. diſt.* ex Concilio Carthagin. 4. deſumpto, *cap* 6. Acolytus cum ordinatur, ab Epiſcopo quidem docendus eſt, qualiter in officio ſuo agere debeat, accipiendo ab Archidiacono Ceroferarium cum cereo, vt ſciat ad accendenda Eccleſiæ luminaria mancipari, & quod accipiat Vrceolum vacuum ad ſuggerendum vinum in Euchariſtiam Sanguinis Chriſti, videtur ſolùm ad Epiſcopum pertinere, vt illum doceat; at non eſt cur diſcedamus à ſententia prima: nam ex quo Acolytum docere in prædictis pertinet ad Epiſcopum, & conſequenter etiam pertinere ad Archidiaconum eo quod, vt dixi *ſupra in Rubr.* dicitur oculus ipſius Epiſcopi, & primus de iure, quàm alij cæteri in Dignitate Eccleſiæ Cathedralis conſtituti iuxta quæ dixi *hoc tit. in princip & quæſt.* 1. 36

Imo exiſtimo dicendum, vt quamvis Archipresbyter intra Eccleſiam ſit aliis Sacerdotibus, & 37

M m

& Acolytis ſuperior, vt toto tit. ſequenti dico; at verò Archidiaconus non ſolum eſt ſuperior ipſi Archipresbytero, vt dixi ſub principio Rubricæ, verùm & cæteris miniſtris inferioribus, vt primicerio ſacriſtæ, cuſtodi, de quibus patet in ſequentibus titulis, & etiam aliis miniſtris inferioribus, vt patet hic ex *dicto cap.2.* in finalibus verbis, vbi poſtquam loquitur de Acolytis in ſequentibus verbis, *Acolytos quoque ipſe ordinet, quis eorum Candelabra, quis Turibulum differre.* Addit alia, *quiſve minorum in Eccleſia aliqua officia agere debeat*, quo pacto ex Antonio Auguſtino *in notis ad cap.1.hic*, & Barboſa *num.1. in fine*, aduertunt in libro Romani ordinis nuper edito eſſe verba ſequentia ibi: *Obſeruandum eſt ſeptem eſſe Regiones vrbis Romæ, ſingulas Regiones, ſingulos Diaconos regionarios habere, & vniuſcuiuſque regionis Acolytos per manum Subdiaconi regionarij Diacono regionis ſuæ, officij cauſa ſubditos eſſe hos omnes Archidiacono, qui Vicarius eſt Pontificis obedire, ſeruato vnicuique per eum proprij gradus miniſteriali ordine.*

38 Ad vltimam quæſtionis partem; quia de ea agit Riccius *collect.1618.* ſuper Speculatore, *in titulo de officio ordinarij* §.1. obiter tamen poſtquam poſuit aliqua de Archidiaconi, & Diaconi Iuriſdictione; ideo ego pro complemento Rubricæ illam adiicio; etſi non adaptabilem, & reſpondeo cum illo, & cum Cardinali Puteo *in deciſ.155. lib.1.* quod ſi portio portionarij reperitur aliqua penſione annua grauata non ob id Portionarium eſſe inhabilem ad obtinendum Archidiaconatum, ſeu Canonicatum delatum ex forma ſtatuti antiquiori portionario; quia tale ſtatutum tantùm reſpicit, vt quis ſit anterior; & idem dicunt idem Riccius, ac Puteus *in deciſ.217.& 219.lib.3.* ſi portionarius aſcenderit ad dignitatem.

AD TEXT. IN CAP. I. II. Cap.IV.& VI.& ad hæc VIII. hoc titulo.

PRÆMISSVM.

SVMMARIVM.

1 *Archidiaconus, & Decanus habent Iuriſdictionem, ſed minorem ea, quam Epiſcopus habet, & in quibus*, n.2.3.& 4.

HÆc iura, & alia tituli noſtri ſatis per adducta *ſupra in Rub.* expenduntur; quatenus ſicut hic, & ibi poſui generalia quædam, quæ ad officium, & Dignitatem Archidiaconi ſpectant. Itaque in his iuribus de aliquibus Iuriſdictionalibus ſpectantibus ad Archidiaconum loquar; hadet enim, vt *ibi* diximus, ac patet in his iuribus, Archidiaconus non ſolùm exercere Archidiaconatus officium, verùm & Iuriſdictionem in multis; licet inferiorem, vt patet ex *dict.cap.ad hac*, Anton. Fabricius, *in praxi benefic.tit. de benefic.cum dignit. num.23.in fine*, Narbona *de appellatione à Vicario*
2 *ad Epiſcopum p.1. num.30.* † Nam ipſe de iure quidem communi antiquiori, de quo, *in cap. perlectis diſt.25. & in dict. cap. ad hac*, Clericorum lites, & iurgia modica tamen audit Azon *inſt.moral.p.2.lib.3.c.14.q.2.*verſ.*deinde*, Galganeh *de iure publico lib.2.tit.21.n.6.*verſ.*iurgia*, Sebaſt. Cæſar *de Eccleſiaſt. hierarch. p.2. diſp.12.§.1.n.51.*
† Qui, & authoritate Epiſcopi punit, & priuat 3
beneficiis, *cap. licet de pœnis, cap. referente de prabend.* Barboſa *de Iure Eccleſ. 1.part. cap.34.ex num.26.* idem *de Dignit. & Canonic. eodem n.26.*
† Idem *in dicto cap.ad hac, num.2.& 4.* vbi quod 4
Archidiaconus non obtinet eandem iuriſdictionem, quam Epiſcopus, ſed inferiorem. Et iuxta hæc ſunt intelligenda quæ docent Speculator *in tit. de officio ordinarij* §.1. Mohedan. *in deciſ.1. de foro comp.* Rot.diuerſ. *in deciſ.98.& in deciſ.90.de prabendis in nouis*, Riccius *collect.1618.* nempè quod Archidiaconus, & Decanus habent iuriſdictionem de iure communi, tam in ciuilibus, quam in criminalibus, & exercent ſuam iuriſdictionem contra quoſcumque etiam inuitos, vt Rot. *in deciſ.30.p.6.*

QVÆSTIO I.

An Archidiaconus ſic dicatur Vicarius Epiſcopi, vt habeat perpetuam Vicariam, & iuriſdictionem ordinariam? An eodem iure viſitare valeat? Seu an mittere in poſſeſſionem inſtitutos ab Epiſcopo, ſeu valeat inſtituere? Et an ſede vacante valeat exercere, eam iuriſdictionem? Et an differant Archidiaconus, & Vicarius Epiſcopi in ſpectantibus ad iuriſdictionem? Et quis eorum pracedat quoad ſtallum in Choro? Vbi de Vicario foraneo? & an poſſit cauſas criminales cognoſcere ſine capitulo?

SVMMARIVM.

1 *Archidiaconus poſt Epiſcopum dicitur eſſe Vicarius, ad quem pertinet omnis cura in Clero*, n.2.& 5.
2 *Archidiaconatus Officium eſt Dignitati annexum, & ſeparatum ab Epiſcopo; ſic vt nec Epiſcopus poſſit illud exercere, nec Vicariatum ab eo auellere*, vt n.4.
3 *Archidiaconus habet perpetuam Vicariam, & Iuriſdictionem ordinariam.*
5 *Archidiaconus de Iure ſi Epiſcopus non viſitet Diœceſim, debet tertio quoque anno eam viſitare, & quo ordine*, vt n.6.
6 *Archidiacono viſitaturo, vt viſitationem expediat, poteſt Epiſcopus ei terminum, intra quem finiat aſſignare, & Comitatum, & equitatum praſcribere*, vt n.7.
8 *Archidiaconus dum viſitat Eccleſiam, iura, vel reditus, non amitit diſtributiones ſua Prabenda; ſecus ſi Eccleſiam ſua Diœceſis*, vt n.9. & 10.
11 *Archidiaconus dum viſitat nequit percipere fructus illius Canonicatus, quem obtinet ex diſpenſatione, niſi pro tribus menſibus vacationis ex cauſa à Concilio permiſſis.*

12 *Archidiaconus de iure queit mittere in poſſeſſionem, inſtitutos ab Epiſcopo, non ſic de conſuetudine,* vt n.14.

13 Cap. licet Epiſcopus de præbendis lib.6. num.14.

14 *Poſſeſſionis immiſſio eſt quoddam miniſterium pertinens ad executionem.*

16 *Archidiacono non conceditur inſtitutio in beneficiis, niſi priuilegio, aut conſuetudine,* vt n.16.

17 Cap. non ſatis 4 hoc tit.

18 *Archidiaconus qualem curam animarum non præſtet, niſi nomine Epiſcopi.*

19 *Inſtitutio auctorizabilis num concedatur Archidiacono.*

20 *Archidiaconus, nec ſede vacante, nec infra octo dies præſtitos capitulo, vt eligat vicarium poteſt exercere ſuam iuriſdictionem, aliter de conſuetudine,* vt n.21.

21 Trid.ſeſſ.24.de reformat.c.16.

22 *Archidiacono, etſi inferiori datur manutentio in adminiſtrando, ſede vacante, etiam ſi de eius poſſeſſione non conſtet; ſi tamen conſtat de illa, quam habuit eius anteceſſor,* num. 23. & 24. *in praxi aliter,* vt num.25.

23 *Dignitas dicitur poſſidere.*

24 *Archidiaconus poteſt acquirere poſſeſſionem adminiſtrandi Epiſcopatum, tam in ſpiritualibus, quam temporalibus, & in ea manu teneri, ſi de pluribus actibus conſtet.*

26 *Archidiaconus non eam habet iuriſdictionem, qualem Vicarius Epiſcopi; habet tamen ſuam perpetuam; Vicarius verò dependentem ab ipſo Epiſcopo; & ſic amobilem, &* n.27.& 28.

28 *Archidiaconus dicitur Vicarius natus, & legitimus poſt Epiſcopum.*

29 *Archidiaconus de iure, imo & de conſuetudine in pluribus Cathedralibus præcedit Vicario Epiſcopi quoad ſtallum in Choro. Quid abſente Epiſcopo.* n.30.

30 *Vicarius Epiſcopi, abſente eo, præcedit Archidiacono, & aliis Dignitatibus ex declarat. Sacra Congregationis,* vt num. 31. *ſedebit tamen in loco ſuæ receptionis, ſi ſit Canonicus,* vt n.33.

31 *Vicarius foraneus, nec de iure, nec de conſuetudine nullam habet præcedentiam in Choro Canonicis, & Dignitatibus, qui ſi ſit de corpore, debet ſedere in loco ſuæ receptionis, aliter in Congregationibus,* vt n.32.

33 *Dignitas, ſiue Canonicus electus Vicarius generalis Epiſcopi, debet ſedere in loco ſuæ receptionis in Choro.*

34 *Vicarius generalis Epiſcopi debet ſedere in ſede ſolita Chori pro Vicariis aſſignata, & ſine præiudicio Archidiaconi.*

35 *Archidiaconus ſine capitulo nequit cauſas criminales audire.*

1 AD primam quæſtionis partem liquet ex primis noſtri *cap.1.*verbis ibi, *vt Archidiaconus poſt Epiſcopum ſciat ſe eſſe Vicarium, & omnem curam in clero ad ſe pertinere, tam in vrbe poſitorum, quam per parocias, &c.* & ita in terminis reſpondent poſt ordinarios Abbatem, Zabarel. Collect. Bellam. Ioan. Andreas, Innocent. Butrium, Ananiam, Panormit. Hoſtienſ. Anchar. Viuian. Alagonam, Gunenez, Anton. Auguſt. Barboſam, & alios *hic*, Rebuf. *in praxi benefic. tit. de forma Vicariatus, num.*199. Maianta *de ordine Iudicior. part.4. diſt.5. princ. num.*7. Azor. *inſt. moral. part.2. lib.3. c.14. q.2.* Moneta *de diſtribut. quotidiana pars.2. quæſt.1. n.26.* verſ. *ratio,* Anton. de Prætis *in clypeo paſtoralis officij cap.6. num.39.* Sbrocio *de officio Vicarij lib.1. q.3. n.17.* Narbona *de appellat. à Vicario ad Epiſcopum p.1. num.22.* Franc. Leo *in theſauro fori Eccleſ. p.1. c.10. n.2.* verſ. *ſexta*, cum ipſis Barboſa *hic n.2. & in paſtorali p.2. alleg.54. n.16.*

Cumque Archidiaconatus officium ſit Dignitati annexum, eiuſque perſonæ de iure ſit etiam Vicariatus annexus; ſic vt Archidiaconus habeat officium ſeparatum ab Epiſcopo, & itavt nec poſſit Epiſcopus eius officium exercere, vt docet Barboſa cum Sbrocio, & Narbona *de Canonicis cap.35. dict. num.36.* † Sequitur vt Archidiaconus habeat perpetuam Vicariam, & Iuriſdictionem ordinariam, vt notant DD. per gloſſam *dicto cap. ad hæc,* verſ. *in quadam,* vbi Barboſa *à num.5. & dict. cap.5 num 36.* idem *de Iure Eccleſ. 1. part. dict. praxis Epiſcopalis parte 1.* verb. *Archidiaconus.* † Et quia talis Vicariatus minimè per Epiſcopum auelli ab Archidiacono valet, vt docent Sbrocius *de officio Vicarij lib.3. tract.32. num.14.* Narbona *dicta p.1. num.96.* & Alphonſus de Narbona eius Germanus *in l.59. gloſſa 1. n.16. lib.4. recopilat.* 2 3 4

Ad ſecundam quæſtionis partem, quæ dependet à generalitate dicta, dicendum eſt quod cum Archidiaconus de iure communi habeat præcipuè circa clerum omnem curam, cum reuera omnium Clericorum cura poſt Epiſcopum ei demandata ſit, debeat quidem ipſa tertio quoque anno, ſi Epiſcopus non poſſit viſitare, vt patet ex verbis, *hic in cap.1.* ibi: *ſiue de eorum conuerſatione, ſiue honore, & reſtauratione Eccleſiarum, ſiue Doctrina Eccleſiaſticorum, & cæterarum rerum ſtudio, & delinquentium rationem coram Deo redditurus eſt,* & ibi, *vt de tertio in tertium annum, ſi Epiſcopus non poſſit parociam vniuerſam circumeat, & cuncta, quæ emendatione indigent, ad vicem ſui Epiſcopi corrigat, & emendet,* & *in dicto cap. ad hæc 7. hoc tit.* in verſ. *ſecundum verò Romani ordinis, &c.* Quare quidem ſuppoſitis hic, quæ *infra*, longè *in cap. inter cætera 15 de officio ordinarij*, & alibi ſæpius de viſitatione ab Epiſcopo facienda, & nonnullis, quæ poſui *in cap. fin. de libelli oblat. poſt quæſt.3. §.18 de praxi, & formulario viſitandi*, iam nunc ad punctum Archidiacono viſitatore modo ſequenti inſcribitur. 5

Igitur Archidiaconus, ſi quam viſitationem conſueuerit legitimè exercere eam, aſſumpto notario, de conſenſu Epiſcopi, debet tantum per ſeipſum facere, vt ſtatuit Concil. Trid. *ſeſſ.24. de reformat. cap.3.* vbi cum multis Barboſa idem, *de Iure Eccleſ. dict. cap.34. p.1. ex num.11. & 13. & paſtorali p.3. allegat.73. num.22.* Flores de Mena *variar. lib.3. quæſt.24. num.22.* Sbrocio *de officio Vicarij lib.2. quæſt.120.* Fuſcus *de viſitatione lib.1. cap.2. num.24.* Felician. Commen. *in man. viſit. lib.1. tit.3.* verſ. *Archidiaconi.* † Imo & idem Barboſa *dicta alleg.73 num.39. & de canonicis cap.5. num.14.* & Piaſecius *in praxi Epiſcop. p.2. cap.3. num.62. pag.213.* addunt ex Sacra Congregatione declaratum, quod vt Archidiaconus viſitationem expediat, poſſit Epiſcopus ei terminum præſtituere, & præſcribere Comitatum, & equitatum, ne oneri ſit Eccleſiis, quas viſitauerit, idem Barboſa *in deciſ. Apoſtol.* verb. *Archidiaconus* 6 7

num.17.& in Bullario, & in cap. mandamus 6. hoc tit. n.3.

8 Et pro Archidiaconis, dum viſitant quoad percipiendum fructus in Cathedrali, in qua quilibet intitulatur, duxi ſequentia notanda. Primum, quod dum Archidiaconus viſitat Eccleſiam, iura, vel redditus ſuæ Præbendæ, non amittit diſtributiones quotidianas, cum viſitando prædicta iura, & loca, ſeruiat, Eccleſiæ in re vtili: ita referunt deciſum Nicolaus Garcia ex multis *de benef. p.3. cap.2. à num.333.* Zenedus *in pract. Canon. lib.1. quæſt.1. num.36.* Moneto, *de diſtribut. quotid. p.2. q.11. à num.93.* Azotius *inſtit. moral p.2. lib.7. cap.7. quæſt.10.* Barboſa *dicta p.3. alleg.73. n.167.* idem *de Iure Eccleſ. dicto cap. 34. num. 15. & de Canonicis dicto cap.5. num.15.* Sanctarel. *var.*
9 *quæſt.11. cap.9.* † Quod ſi propriam Eccleſiam non viſitet, ſed ſolùm Eccleſiam ſuæ Diœceſis, tunc non poſſit percipere diſtributiones, quamvis illam viſitauerit ex officio, docent idem Garcia, *dicto cap.2. num.332.* idem Sanctarel. *dict. q.11. num.11* Barboſa *ſupra dicta allegat.73. num.126. & de Canon dict. cap.5. num.16. de iure Eccleſ. cap.34. num.16.* Zened. *ſupra num.26 & 74.* Moneta, *dict. quæſt.11. n.63.* Armendar. *in addition. ad recopil. leg.* Nauottex *lib.1. tit.6 de viſitatione num.81. &*
10 *108.* † idem Barboſa *in deciſ. Apoſtol.* verbo *Archidiaconus num.15.* dicens, vt poſſit abeſſe vltra tres menſes conceſſos à concilio, & quod lucretur fructus ſui Archidiaconatus, qui lucrificunt per intereſſentiam; dummodo dari conſueuerit ex legitima cauſa; non tamen diſtributiones quotidianas.

11 Vnde docent idem Garcia, *dicto cap.2. n.332. in 2. dubio*, Armendar. *dict. lib.6. de viſit. num.82.* Barboſa *de Canonicis, & de iure Eccleſ. cap.5. & 34. citatis n.17.* vt vbique, quod eadem durante, viſitatione, non poſſit ipſe Archidiaconus percipere fructus illius Canonicatus, quæ obtinet ex diſpenſatione, vel ex illius Eccleſiæ conſuetudine ſtante, quod fructus Canonicatus diſtincti ſint à fructibus Præbendæ, niſi pro tribus menſibus vacationis ex cauſa à Concilio permiſſis, vt referunt deciſum relati, animaduertentes hæc de lucrandis fructibus, locum habere, niſi extet Eccleſiæ conſuetudo, vt Archidiaconus viſitans, nihil fructuum percipiat; ipſe Barboſa *in deciſ. Apoſtol.* verb. *Archidiaconus, num.14. & in Bullario*, de his omnibus eodem verbo ex verſ. *Archidiaconus ratione*, cum tribus ſequentibus adducens eaſdem Congreg. Concilij.

12 Ad tertiam quæſtionis partem, an poſſit mittere in poſſeſſionem beneficij inſtitutos ab Epiſcopo? breuiter reſpondeo ex doctrina textus *in dicto cap. adhuc 7.* in verſ. *quod inſtitutio corporalis*, vt poſſit; quia ad eius officium pertinet mittere in corporalem poſſeſſionem inſtitutos ab Epiſcopo; ſic Couarru. *lib.3. variar. cap.16. num.7.* verſ. *tertius*, Barboſa *in dicto cap. adhuc num.6.* idem *de Canon. dicto cap.5. num.32. & de iure Eccleſ. dict. cap.34. num.32.* Petrus Gregorius *lib.15. Syntagmat. cap.20. num.6.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.30. tract.1. cap.3. num 49.* verſ. *item mittere.*

13 Huic tamen reſolutioni obſtat textus, *in cap licet Epiſcopis de præb. lib.6.* vbi reſponſum eſt ad Epiſcopum pertinere miſſionem in beneficiorum poſſeſſionem, quod & in praxi videmus quotidie
14 procedere. † Sed reſpondetur factum quidem immiſſionis in poſſeſſionem, quod eſt quoddam miniſterium pertinens ad executionem de iure ex *dicto cap. adhuc*, cum vulgatis pertineat ad officium Iuriſdictionale ipſius Archidiaconi, & ſic dicunt adducti, & Pariſius Flamin. *de reſignatione* textum *in dicto cap. licet*, intelligi non quidem de ipſa miſſione in Corporalem poſſeſſionem, ſed de ſententia, aut decreto, quo Epiſcopus pronunciat inſtitutum mittendum fore in poſſeſſionem, ſeu de ipſo corporalis poſſeſſionis traditore, vel vt procedat de conſuetudine, ſecundùm quam hodie ad Epiſcopum, non verò ad Archidiaconum ſpectat corporalis poſſeſſionis traditio.

Ad quartam quæſtionis partem, quæ procedit 15
ex proximè adducta, videtur, vt nullo modo permittatur Archidiacono inſtituere in beneficiis, cum hoc eſſet concedere facultatem illi inſtituendi canonicè aliquem in beneficio ad animarum curam, vt prohibetur *in dicto cap. cum ſatis. 4. hoc tit.* vbi probant Abbas, Zabarella Collect. Ancharr. Bellamera, Hoſtienſ. Henriq. Ioan. Andreas, Innocent. Panormit. Anania, Butrius, Viuian. Alagona, Caſal, Gimenez, Anton. Auguſtin. & alij ordinarij, Azorius *dict. cap.14. inſt. mor. quæſt. 2.* verſ. *atque hac quidem*, Galganetus *de iure publico dict. tit.21. num.6.* dicentes, vt Archidiaconus ſine mandato Epiſcopi, nequeat committere curam animarum; id eſt vt non habeat inſtitutionem auctorizabilem, conſuetudine in contrarium non obſtante.

Sed quia communis eſt Doctorum ſententia, 16
vt poſſit priuilegio, vel conſuetudine, talem inſtitutionem facere, vt defendit Barboſa *in dicto cap. cum ſatis num.3.* in verſ. *mandamus*, idem *in paſtorali part.3. alleg.72. num.185.* cum aliis, & *de Canonicis dicto cap.5. num.30. de Iure Eccleſiaſt. dict. part.1. cap.34. num. 30.* ideo dicendum eſt quod ſi hoc habeat ex præſcriptione nomine Epiſcopi legitimè præſcripta, poſſit inſtituere in beneficiis, habentibus etiam curam animarum.

Quare docent adducti omnes textum *in dicto* 17
cap. cum ſatis, ſolùm prohibere conſuetudinem, ſeu magis præſcriptionem, per quam Archidiaconus intendit inſtituere in beneficiis nomine proprio; indeque Archidiaconum non poſſe ratione ſui muneris curam committere animarum.
† Et iuxta hanc diſtinctionem exiſtimo intelli- 18
gendos Ioan. Andr. Butrium, & alios *in dict. cap. non ſatis*, dum dicunt ſine conſenſu Epiſcopi, ex priuilegio, vel conſuetudine Archidiacono, vel alij Prælato inferiori id competere non poſſe; & ſic benè potuit Ludouicus à Caſtro *in comment. ad cap. venerabilis col.7. de conſuetud.* intelligere textum *in dicto cap. non ſatis*, de conſuetudine particulari, quæ non eſt conſuetudo, vel de conſuetudine irrationabili, quæ non habet vim abrogandi legem: etenim ſi Archidiaconus præſcribat id ius nomine Epiſcopi faciendo inſtitutionem, tanquam vicarius ipſius, non eſt cur repelli debeat.

Quod ſi dubites quis poſſit inſtituere, & de 19
Archidiacono ad hunc effectum, leges etiam quæ adducunt Balboa *in cap. cum Bertholdus de ſententia, & re iudic. à num.13.* vbi de inſtitutione authorizabili, de qua *in titulo de inſtitut.* Martha *de iuriſdict. 2. part. cap 4. à num.4.* Et an Eccleſiarum prouiſio pertineat ad Epiſcopum per textum *in dict. cap. non ſatis*, Gratianus cum multis *regula 156.* de quo plenè *in tit. de prabend. & de conceſſ. prab. & aliis infra lib.3.*

Ad

20 Ad quintam quæſtionis partem; an Archidiaconus in ſede vacante poſſit ſuam exercere iuriſdictionem; quamvis reuera de iure communi ſi Epiſcopus obſit, & eius officiales, tunc Archidiaconus munus exerceat Vicarij, vt docent Tuſchus *tom.1. littera A, concluſione* 482. *numero* 10. Sbrocius *de officio Vicarij lib.* 2. *quæſt.*2. *numero* 15. *& quæſtione* 26. *numero* 10. Tamen quia, vt iam diximus Archidiaconus non in omnibus habet ordinarium iuriſdictionem; ideo euenit, vt nec ſede vacante Epiſcopali, nec infra illos octo dies, quibus à Capitulo, ſede vacante, Vicarij electio facienda eſt iuxta formam Trid.Concil. *ſeſſ.*24.*in cap.*16. *de reformat.* poſſit exercere iuriſdictionem, quam antea, viuente Epiſcopo, poterat exercere: ſic docent præter Ordinarios; quia textus *hic in cap.* 1. & alia diſponentia de Archidiacono, loquuntur tantùm ſede repleta; tum quia intra illos octo dies totum Capitulum poteſt, & debet adminiſtrare, vt dico latè *infra in cap. penult. de Officio Vicarij q. fin.* & in terminis Barboſa hic *in dicto cap.* 1. *num.* 3. *&* 4.idem *de Iure Eccleſ.dict.cap.*34.*ex num.*35.& *de Canon. dicto cap.*5. *ex dicto num.*35. per eadem verba, vt de aliis caſibus facit idem *in paſtorali p.*2 *alleg.*44.*num.*163.& hoc quidquid teneat poſt Folet. & Abbatem ipſe Sbroicus *de Officio Vicarij lib.*1.*q.*61.& *in addit.ad quæſt.*3.*eodem lib.*1. & docent etiam cum aliis Riccius *in praxi fori Eccleſ. poſt reſolut.* 505. in notabilibus verſicul. *primo.*

21 At verò quamvis ſic de iure communi procedat, video tamen DD.aſſerentes, vt licet ex dicto iure adminiſtratio Epiſcopatus ſede vacante, ſpectet ad Capitulum *ex cap.bona memoriæ*, vbi Decius, & alij de appellat.ſed de conſuetudine eadem ſede vacante poſſe etiam ad Archidiaconum ſpectare; ſic vt non obſtet nouiſſima Trid.diſpoſitio *in dicto cap.* 16. quatenus cum decreto irritante in fine illius poſito, quo inficitur titulus, & poſſeſſio contraria diſponit diſputatio Vicarij, ſede Epiſcopali vacante, ſpectet ad Capitulum; quia reſpondetur, tale decretum non tollere detentionem, & inſiſtentiam facti, nec conſuetudinem contrariam de iure communi permiſſam, vt refert idem Barboſa *dicto cap.* 5. *de Canon. ſub dicto num.*35.*& de Iure Eccleſ.dict.cap.*34.*ſub dict. num.*30. ex deciſ. Rirali Archidiacono Vincentio in vna Vicentinâ adminiſtrationis Epiſcopatus 16. Decemb.1624.coram R.P.D.Remboldo impreſſa per Ludouicum Poſtium *poſt tractat.de manut. deciſ.*194.*n* 2.*&* 3.

22 Nec obſtare dicunt quod Archidiacono reſiſtat ius, eoque in caſu denegari manutentionem (vt dixi latè *ſub cap.licet de probation.*) inferiori abſque titulo, quia reſpondetur vt licet ius aſſiſtat Capitulo; non tamen reſiſtit Archidiacono, tunc quia datur manutentio etiam inferiori, quando ipſius poſſeſſio eſt diuturna, Rota *deciſ.*595. *n.*6. *& ſequent. part.*1. *diuerſ.* Belnamin. *in annotat. ad Gregor. XV. deciſ.* 312. *num.* 4. verſ. *item aſſiſtentia.*

23 Imò eadem Rota in Vicentin. adminiſtr. apud eundem Poſthium addit non obſtare, quod non conſtet de poſſeſſione Moderni Archidiaconi; quia in omnem euentum ſufficit quod conſtet de poſſeſſione ſuorum anteceſſorum in Dignitate; quia cum ipſa Dignitas dicatur poſſidere adnotata per Felin.*in cap.conſtitutus num.*14.*de reſcript.* Rota *deciſ.*1. *de reſt. ſpoliat. in nouis, & deciſ.* 99. *num.*11.*p* 1.*diuerſ.* & coram Reu. Coccino Decano *deciſ.*86.*n.*1. euenit vt talis poſſeſſio Archidiaconi anteceſſoris iuuet ſucceſſorem.

Et confirmatur; quia vt patet ex eadem deciſ. Vicent. relata ab eodem Poſthio, & Barboſa *ſupra*, Archidiaconus poteſt acquirere quaſi poſſeſſionem adminiſtrandi Epiſcopatum, tam in ſpiritualibus, quàm temporalibus, ſede vacante; ſic vt debeat ei dari mandatum de manutenendo, ſi de huiuſmodi quaſi poſſeſſione conſtiterit ex pluribus actis geſtis per eum, tempore, quo ſedes vocauit concernentibus dictam adminiſtrationem & iuriſdictionem Epiſcopalem, & clarius patet ex Greg.XV.*in deciſ.*411. & Rota in Miten. iuris corrigendi 8. Februarij 1626. coram D. Coccino Decano, qua probatur, vt poſſit dicta adminiſtratio ſpectare ex conſuetudine ad inferiorem, & iterum valent confirmari ex his, quæ generaliter dixi *in cap.cum Eccleſia Sutrina de cauſa poſſeſſionis, & propriet.* † Quæ tamen in praxi Eccleſiarum ſede vacante, non facilè obſeruabuntur; quia Capitula ſede vacante acerrimè defendunt poteſtatem ſibimet à iure conceſſam, & à Trid.vt ſæpius expertus ſum. 24 25

Ad ſextam quæſtionis partem, an differant Archidiaconus, & Vicarius Epiſcopi in ſpectantibus ad iuriſdictionem? In quo videtur vt maior ſit Vicarij facultas in iuriſdictionalibus, vt *infra* dico *in tit. de Officio Vicarij Epiſcopi*; quia licet officium miniſtrando Epiſcopo in collatione ordinum, & Chriſmatis confectione, & aliis ſimilibus, Archidiaconus ſit proprius miniſter; ſic vt in caſu quo, vt accidit in multis Cathedralibus Eccleſiæ vniuerſalis, quod Archidiaconus conſuetudine ſit aliis Dignitatibus inferior, & retineat nihilominus officium miniſtrandi Epiſcopo in Sacramentis iuxta ritum dictæ Eccleſiæ vniuerſalis. Adhuc in puncto, de quo loquimur per *ſupra* iam dicta *in princ. huius cap.* cum Sbroico *dict.lib.*3.*q.*32.*num.*14 D.Ioan.Narbona *de appel. à Vicario ad Epiſcopum*, & eius germano *in dicta l.*59.*recopil.* Barboſa *in dict.cap.*5. *de Canon.n.*36. *&* 37.*& de Iure Eccleſ.dicta p.*1.*c.*34. etiam *n.*36. *&* 37.*& alibi.* † Dicendum eſt Archidiaconum multùm deferre in Dignitate, & Officio à Vicario Epiſcopi; eo quod eius Dignitas duret etiam mortuo Epiſcopo; ſed Officium Vicarij non ſic; vel quia extinguitur mortuo Epiſcopo; vel quia ex cauſa ad libitum Epiſcopi poteſt ab officio amoueri per illa, quæ dixi *in cap.* 4. *de foro comp. q.* 12. habet enim, vt diximus Archidiaconus ſeparatum officium; ita vt Epiſcopus non poſſit eius officium exercere; Vicarius tamen ſimplex exequitur tantùm ea, quæ ad Epiſcopum ex officio pertinent; quibus tamen ob diuerſas occupationes deſeruire nequeunt. Quod ſi Epiſcopus vellet eas exercere, poſſet, cum idem tribunal ſit, & ſibi ex officio competens, Vicario tamen dependetur ab Epiſcopo, vt dicemus *in dicto tit. de Officio Vicarij cap.penult. a q.*5. † Etenim *ex dicto cap.*1. *hic* in verſ. *vt Archidiaconus poſt Epiſcopum ſciat eſſe Vicarium*, probant vt iam *ſupra* dixi, illum eſſe poſt Epiſcopum Vicarium in omnibus; eo quod ſit Vicarius natus, ſeu legitimus ſic dictus; cum à lege ipſa nullo facto, aut miniſterio Epiſcopi conſtituatur, Sbroc.*dict.tract. de Officio Vicarij lib.*1.*q.*26. *num.*10. Anton. Cuchus *inſt.moral.lib.*2.*tit.*9. *de Officio Archiep. n.*17. Al- 26 27 28

phonſus Narbona *in dicta l. 59. gloſſa in cap. 6. cit. 4. dict. lib. 2. recop.* Barboſa *de Canon. dicto cap. 5. n. 34. & de Iure Eccleſ. dict. c. 34. p. 1. dict. n. 34. & alibi.*

29 Quo ad aliam difficultatis partem, quis enim eorum procedat quoad ſtallum in Choro, ſi de iure communi hoc inſpiciatur, credn propter adductas rationes, vt Archidiaconus deberet vtique præcedere; imò non obſtantibus proximè dicendis ſcio in nonnullis Cathedralibus obſeruari, vt ſemper Archidiaconus præcedat; imò & aliæ Dignitates, & Eccleſiâ Valliſoletanâ obſeruat vt Vicarius Epiſcopi, nec inter Canonicos ſedeat, ſed inter portionarios; ob quod nunquam vidi, nec in Choro, nec proceſſionaliter Vicarius Epiſcopi incederet inter illos, nec vnà cum illis. Etſi viderim ſemper Vicarios ſibi cõſtitutos plures ex Collegio maiori S. Crucis, inter quos, D. Petr. Galuez, nunc ex conſilio ſupremo Indiarum hic Matriti; deinde D. Franciſcum de Zarate; poſtea electo ibi Canonico Doctorali, poſt Inquiſitorem Cæſar-Auguſtanum deinde Rotæ Auditorem, nunc Præſidem Cancellariæ Valliſoletanæ, & Epiſcopum Segobrenſ. nominatum à Rege poſtea quidem D. Sanchium de Villegas nunc Auditorem Granatenſem, & vltimo tempore D. Didac. Sarmiento, & Valladares mei ſucceſſorem in illa Inquiſitione, & nunc electo Sacræ Rotæ Auditore, omnes quidem Cathedra Superiores in illa vniuerſitate obtinentes, atque regentes.

30 Nihilominus video in puncto difficultatis iam per Sacram Congregationem Cardinal. negotiis Epiſcoporum, & Regularium Præpoſitorum in vna Theatina 6. Iulij 1618. declaratum, vt Vicarius Epiſcopi debeat illum præcedere, tam in Choro, quàm vbilibet, etſi Archidiacono ſolita ſedes in Choro adimi non poſſit, ex ea ratione; quia Vicarius Epiſcopi generalis, abſente Epiſcopo, debet habere primum locum ſuper omnes Dignitates, & Canonicos, non obſtante conſuetudine, aliiſque in contrarium; ſicut & cenſuit Sacra Rituum Congregatio in Adrien. 7. Auguſti 1610 & in alia Ferrarien. 20. Decemb. 1614. & in Militen. 13. Iulij 1619. vbi quod præcedit Capitulo, & Clero; & ita ſentiunt Ioan. de Anuino *ſingul. 28.* Seraphin. *deciſ. 639. num. 10.* Zerola *in praxi Epiſcop. p. 1. verb. Vicarius §. 15.* Michaël Ferrus *de precedent. Eccleſ. q. 5. num* 8. vbi *num. 9.* diſtinguit quidquid contrarium teneat Menoch. *conſ. 51. & 257. à num. 1.* Barboſa *dicto cap. 5. de Canon. n. 55. & 56. & dict. c. 34. de Iure Eccleſ. etiam n. 55. & 56.*

31 Ad ſeptimam de Vicario foraneo aliter quidem dicendum eſt; eo quod iſte de iure, nec ex priuilegio nullam habeat præcedentiam in Choro, ſeſſionibus, proceſſionibus, & aliis actibus, & functionibus Eccleſiaſticis ſupra Archidiaconũ, ſeu Archipresbyterum, & alios Presbyteros ipſo Vicario antiquiores, & digniores. Iſte enim foraneus debet ſtare, ſedere, & incedere in loco ſuæ receptionis, & Dignitatis, ac ſi non eſſet Vicarius tam cum Cotta, quàm ſine illa, non obſtante
32 quacumque ordinatione Epiſcopi in contrarium †
Præter quam in Congregationibus, quæ ſingulis menſibus de mandato Epiſcopi fiunt, in quibus tanquam Epiſcopi delegatus præcedere debet omnibus, non tamen proceſſionibus miſſis, & aliis, quæ fiunt ante Congregationem, vt ſæpiſſimè Sacra Congreg. Rituum declarauit iuxta 21. declarationes, quas refert Barboſa *de Canon. dicto cap. 5. num. 57.* idem *de Iure Eccleſ. dicto cap. 34. p. 1. eodem num* 57. per eadem verba.
† Quas ego 33
intelligo procedere, quoties contingit, vt aliquis v. g. Canonicus, ſeu Portionarius Eccleſiæ Cathedralis, etiam ab Epiſcopo creatur eius Vicarius generalis totius ſui Epiſcopatus; quia talis, non obſtante Vicariatu debet ſedere in Choro, & Capitulo, atque in proceſſionibus in loco ſuæ receptionis Canonicalis, aut portionariæ; ſic vt nunquam præcedat cæteros Collegas antiquiores in gradu ſuæ receptionis, nec ſi Dignitas inferior eligatur, talis Vicarius valeat præcedere alias Dignitates ſuperiores, quia ex quo ſit Canonicus debet ſedere in proprio ſtallo; & cum habitu Canonicali; ſic vt alias non lucretur diſtributiones quotidianas, vt declarauit Sacra Congregatio Rimum in Ægitamen. 20. Decemb. 1601. & in Sutrina 20. Octob. 1616. & in Oritana 5. Aprilis 1620. & in Callipolen. 21. Decemb. 1613. de quibus Aldan. *in compend. Canon. reſolut. lib. 1. tit. 43. num. 15.* Barboſa *de Canon. cap. 18. num. 52. & in deciſ. Apoſtol. collect.* 514. verbo *Vicarius generalis circa locum n. 12. &* 13. cum aliis, & *in Bullario eodem verbo n. 14.* & *alibi.*

Quod ſi dubites quomodo ſedere debeant Dignitates in Choro, ne Archidiacono præiudicium inferatur, quando Vicarius generalis occupat primum locum Chori, & ſtallum Archidiaconi leges declarationem Sacræ Congreg. in Adrien. 7. Auguſti 1610. quam referunt Aldan. *vbi ſupra dicto lib. 1. tit. 43. num. 19.* Barboſa *in dict. collect. deciſ. num. 4. & in Bullario dicto verbo* verſ. *Vicario generali occupante*, teſte enim Sellio *in ſelectis Canon. cap. 36 num. 29.* debet habere locum ſecundum conſuetudinem Eccleſiæ, quæ non eſt mutanda ex Sacra Congreg. Rituum in Alexandrina 15. Martij 1608. *in reſponſ. ad 3. dub.* ſic vt nec poſſit arbitrio ſuo ſedem parare; cum debeat ſedere in ſede ſolita pro Vicariis aſſignata, vt declarauit Sacra Congregatio Rit. in Nanitonen. 4. Maij 1606. quam referunt Sellius *ſupra dicto c. 36. num. 40.* Barboſa *in dicta collect.* 714. *deciſ. num. 1. & 2 & in Bullario,* verſ. *Vicarij locus.* 34

Ad vltimam quæſtionis partem, an poſſit cauſas criminales audire ſine Capitulo? Et ſuppoſitis quæ iam dixi in principio Rubricæ, & hic, quod poteſt, & debet ſingulorum iurgia, & cauſas audire, vt docent Azor. *inſtit. moral. p. 2. lib. 3. cap. 14. q. 2.* verſ. *Deinde*, Galganetus *de Iure publico lib. 3. tit. 21. num. 6.* verſ. *Iurgia* per textum *in dicto cap. ad hæc.* Nunc breuiter reſpondeo quod de iure communi non poteſt audire cauſas criminales ſine Capitulo, vt pulchrè refert deciſum Caputaq. *in deciſ. 202. p. 2.* Riccius *collect. 1618. in fine*, quia iſtæ cauſæ ſunt arduæ, & ſolùm poteſt leuia Iurgia diffinire, vt iam diximus. 35

AD

AD TEXT. IN CAP. II. & III. Officium, hoc titulo.

PRÆMISSVM.

HVIVS textus materia impletur ex dictis *ſupra in principio Rubricæ*, & ex nonnullis *ibi* adductis *q.1. & inic.1. hic.* Sed quia *ibi* dicta potius ſpectant ad iuriſdictionalia Archidiaconi ſibi competentia de iure communi; hic tamen in his capitulis 2. & 3.agat tantùm de ſpectantibus ad eius officium intra Eccleſiam exercendum, tam per ſe, quàm imperando, vt ab aliis miniſtris inferioribus exequatur, ideò nunc de his interrogabimus.

QVÆSTIO I.

An Archidiaconus teneatur cum Epiſcopus celebret ſolemniter, & ipſe etiam indutus paramentis Diaconalibus canere Euangelium, ſeu poſſit aliis committere? Et quæ Archidiacono competant, dum Epiſcopus ſolemniter in Eccleſiâ incedit? Et quæ alia circa horarum cantum præcipere, ac de cuſtodiâ Sacrorum Vaſorum? Et an abſente Epiſcopo, præferatur Archipresbytero in celebratione Miſſarum ſolemnium, ac in deferendo ſolemniter Sacram Eucharistiam?

SVMMARIVM.

1 *Archidiaconus miniſtrante Epiſcopo, ex officio, & de iure tenetur canere Euangelium, ſeu alium, qui canat illud eligere, vt* numero 2.

3 *Archidiacono competit Epiſcopo ſolemniter celebranti miniſtrare.*

4 *Archidiaconus, dum Epiſcopus incedit in Eccleſia, plura exercet miniſtrando Epiſcopo, &* n.5.

5 *Archidiaconus ſuſtinens baculum Epiſcopi celebrantis, eſt thurificandus immediatè poſt Diaconos aſſiſtentes.*

6 *Diaconi aſſiſtentes Epiſcopo, præcedunt tunc Archidiacono.*

7 *Archipreſbyter ſi adminiſtret præcedit Archidiacono; item & in funeralibus, vt* num.8.

9 *Archidiaconus qui ſedit à dextris Epiſcopi celebrantis in Cathedrali, ſit in collegiata.*

10 *Archidiaconus Prothonatarius, ſi in Choro aſſiſtat cum habitu Prothonotariatus, & in proceſſionibus, ac in Diuinis non lucratur fructus, & diſtributiones, cui tunc ſedes aſſignatur inter Abbates.*

11 *Archidiaconus, qui eſt Prothonotarius poteſt vti habitu Prothonotariatus in actibus non competentibus ſibi,tanquam Archidiacono.*

12 *Archidiaconus Prothonotarius non ex altari, ſed ex Sacriſtia,vt faciunt cæteri Canonici, debet accipere paramenta promiſſa priuata dicenda.*

13 *Archidiacono ex officio ſpectat in Choro matutinum, aliaſque horas intimare, vt incipiantur, & dare ſignum ad exeundum de Choro, vt* n.14. & 15. *Quid hodie*, n.24.

15 *Archidiacono competit lectiones, & reſponſoria Diuini officij lectoribus aſſignare, & cantoribus, & Acolytos, qui Turibulum, & cereum deferant, & diſponere alia, quæ ſpectant ad celebrationem Diuinorum officiorum; & vaſa Diuini cultus cuſtodire, vt* num.16.

16 Cap.ea,quæ contra 3. hoc tit

17 *Negligentia in Iudice, vel Prælato in his, quæ facere tenetur, eſt peccatum mortale, &* num.18.

18 *Iudex Eccleſiaſticus negligens in adminiſtratione rerum Eccleſiæ, eſt deponendus ab officio, & Dignitate.*

19 *Archidiaconus debet inſpicere, vt Primicerius, Cuſtos, ac Sacriſta exequantur munus ſui officij.*

20 *Archidiacono Rhemenſ.datum eſt reconciliare Eccleſias pollutas; non verè iam conſecratas, & indultum per annum benedicendi paramenta, aliis vt* n.21.

22 *Archidiaconus habens duos Archidiaconatus pares, poteſt reſidere in quocunque maluerit.*

23 *Archidiaconus poteſt aſſiſtere à dextris ſuo Epiſcopo celebranti, & ad veſperas aſſiſtenti.*

24 *Archidiaconus quando abeſt Decanus, ſeu alia prima Dignitas in Cathedrali, poteſt conuocare Capitulum,& reſoluere ibi dicta, etſi non ſit in ſacris.*

25 *Archidiaconus conſtitutus in ordine Preſbyteratus, præcedit Archipreſbytero in Diuinis, abſente Epiſcopo, niſi ad alium pertineat functiones facere*, num.26. *& de ratione*, n.28. & 30. *fallit*, n.29. & 37.

27 *Archidiaconus in Sacris conſtitutus præfertur Archipreſbytero in delatione ſolemni Sacræ Euchariſtiæ, & quare*, n.28.& 37.

28 *Archidiaconus de iure eſt maior omnibus poſt Epiſcopum, cuius Iuriſdictioni ſubiacet Archipreſbyter, niſi aliud ſuadeat conſuetudo, vt* n.29.

29 *Archipreſbyter in ciuitate Paduæ præcedit Archidiaconum;qui & inſtallat Abbatiſſas exemptas, & beneficiatos in ciuitate, Archidiaconus extra.*

30 *Archidiaconus dum eſt ſimplex Diaconus, eſt minor in Diuinis Archipreſbytero*, n.31.

31 *Ordo Sacerdotalis ineſt ſolùm perſonæ, non Dignitati.*

32 *Archidiaconus non Sacerdos, vt præferat Archipreſbyterum venit à Dignitate, & officio, quod ei ineſt.*

33 *Archidiaconus ſic miniſtrat Epiſcopo, ſicut Diaconus Archipreſbytero.*

34 *Archipreſbyter, Prepoſitus, &c. vt præcedant Archidiacono, debet eſſe ſaltim per conſuetudinem quadragenariam.*

5 *Archidiaconus, impedito Decano, & abſente; Epiſcopo, debet celebrare Miſſas ſolemnes non tamen Primicerius.*

36 *Archidiaconi, etſi præcedant cæteros Eccleſiaſticos, nec dominari eos valent, nec in eos tyrannidem exercere.*

37 *Archidiaconus Sacerdos, etſi præferatur in celebratione Miſſarum, & delatione ſolemni Sacræ Euchariſtiæ die corporis Chriſti, & in peragendis aliis ſolemnibus, vt in benedictionibus candelarum, Cinerum, Palmarum, &c. ſed non ſibi præcisè incumbit ea miniſtrare.*

1 AD primam igitur quæſtionis partem videtur reſpondendum, vt ad id teneatur ex dictis *ſupra in quæſt.1. ſub Rub.* quia etſi vt ibi diximus Diaconi officium non ſit prædicare, ſed Euangelium canere, & latè *in princip. Rubricæ & dict. quæſt.1.* probatum ſit Archidiaconum eſſe oculum Epiſcopi, & Principem Diaconorum, ſequitur, vt neceſſario, miniſtrante Epiſcopo ſolemniter, debeat canère ipſe Euangelium, nec illud canendum alij committere poſſit, ſicut *ſupra cap.1.* diximus *ex cap. cum ſatis 4. hoc tit.* nequeat ipſe Archidiaconus ſine licentia Epiſcopi vlli committere curam animarum, non obſtante conſuetudine in contrarium.

2 At nihilominus ex noſtro *cap.2.* aliter diſpoſitum videmus in verbis ſequentibus, *officium verò Archidiaconi eſt Euangelium, quando voluerit legere, vel alicui de Diaconis præcipere, &c.* Nec aliud videtur colligi ex verbis ſequentibus; *& quando Epiſcopus miſſam canit, ad iuſſionem illius induant ſe Leuitæ veſtimentis Sacris*, quaſi his vltimis verbis aliud ſuadeatur, cum Epiſcopus celebrat, quia reſpondetur, quod illius officium in Canendo Euangelium, non eſt præciſum per ſe; cum ſufficiat, vt eligat alium ex Diaconis, qui canat illud. Et ſic præter ordinarios Abbat. Zabarell. Collect. Archidiac. Bellam. Ioan. Andr. Ancharran. Butr. Anan. Hoſtienſis, Innocent. Panormit. Viuian. Alagon. Himenez; Anton. Auguſtin. & alios, *hic*, docent Azor. *inſt. moral. p.1. lib.3. cap.14. q.2. verſ. Deinde*, Sebaſtian. Cæſar. *in collect. de Eccleſ. hierarch. p.3. q.12. §.1. num.7.* Gal-
3 ganet. *de iure publico lib.3. tit.21. num.5.* † Barboſa *hic num.2.* idem *de Canonic. cap.5. num.18. & de Iure Eccleſ. lib.1. cap.34. num.18.* vtrobique cum eiſdem referens, vt cenſuit Sacra Congregatio Rituum in vna Piſaurien. 10. Iunij 1600. ad officium Archidiaconi pertinere Epiſcopo miniſtrare & ſolemniter celebraturo. Epiſcopo Sanctum Euangelium, cum voluerit legere, & eos antè probatos deſignare, qui Euangelium, & Epiſtolam cantent, DD. *in cap. perlectis diſt.25.* Nec obſtat dictum ex *dicto cap. cum ſatis*, qui loquitur in alio caſu difficiliori ad curam animarum ſpectante, vt ibi expendimus.

4 Ad ſecundam quæſtionis partem, quæ competant Archidiacono dum Epiſcopus in Eccleſia incedit? Et dicendum eſt quod ſi Archidiaconus ſit prima Dignitas in Eccleſia, debet exercere officium Præsbyteri aſſiſtentis cum Pluuiali Epiſcopo celebranti iuxta formam cæremonialis, illique candelam, & Palmam benedictam miniſtrare, ſi ſit in Sacerdotali Ordine conſtitutus, vt patet ex Sacra Congreg. Rituum declaratum in vna Reatina 10. Ianuarij 1609. vbi etiam quod recuſans Cogendus ſit pœnis, & cenſuris, & in alia Brixien. 28. Maij 1616. ita Barboſa *de Canon. dict. cap.5. num.50. & de Iure Eccleſ. dicto cap.34. p.1. eodem num.50.* vtrumque addens, *n.51.* ex alia declaratione in Camarinen. 15. Martij 1608. quod dum Archidiaconus aſſiſtit apud Epiſcopum, cenſetur præſens in choro, tam in Eccleſia Cathedrali, quàm in alia; idem *in Bullario, verb. Archidiaconus 2. & in collect. deciſ. Apoſtol. eodem verbo num.18. & 19.*

Item quod Archidiaconus, qui ſuſtinet Baculum Epiſcopi; dum celebrat ſolemniter, eſt Thurificandus immediatè poſt Diaconos aſſiſtentes, vt cenſuit eadem Congregatio Rit. in vna Bracharen. 28. Aprilis 1167. quamvis ſit primus Archidiaconus, & alias prærogatiuas habeat, quod ex eo procedit, † quia tunc Diaconi aſſiſtentes 6 ſunt altioribus indumentis induti, & immediatores Epiſcopo celebranti, † ſicut & de Archipreſ- 7 bytero dicitur, quod habet præcedere Archidiaconum, etſi ſit Dignitas minor de iure communi, vt iam *ſub Rub.* dixi; ſi tamen adminiſtret, cum in Diuinis, præcedat Archipresbyter Archidiaconũ iuxta gloſſam, *in cap.1. de officio Archipreſbyt.* Boër. *de authoritate magni conſ. num.73.* Anton. de Prætis *in Clypeo paſtoral. Officij, cap.637.* Gam. *Luſitan. deciſ.1. num.47.* Menoch. *conſ.51. num.56.* Gratian. *diſcept. forenſ. cap.292 num.35.* Hermoſilla *ad Gregorium Lopez gloſ.2. prolog. 1. p. art.5. n.72.* Theodoſ. de Rubeis *in ſingularibus Rotæ tomo 2. p.4. tit. de præced. Prothonotar. num.11. pag.488.* Cantolor. *de præcod. num.63.* Ferr. *de præced. tract.1. quæſt.5. num.12.* Riccius *in praxi rerum fori Eccleſ. reſ.556. in 2. edit. & p.4.* eiuſdem *praxis reſol.394. num.1.* Lotherius, *de re beneficiaria lib.1. quæſt.16. num.114.* & in terminis Barboſa *in collect. deciſ. Apoſtol. 40. verb. Archidiaconus num.8.* ex relatis declarationibus, *& in Bullario eodem verbo num.3. verſ. Archidiaconus, qui ſuſtinet.* 5

Tamen ſi Archidiaconus, qui eſt prima Digni- 8 tas cum Epiſcopo ſi concurreret in funeralibus cum Archipresbytero, qui eſt ſecunda, & cui incumbit curam animarum, & defert ſtolam, quique in Eccleſia, dum facit officium præcedit, tunc eſt præferendus ipſe Archipresbyter in via, ratione ſtolæ iuxta declarat. Sacræ Congreg. Rituum in nullius, ſeu Troiana 4. Maij 1613. quam citant Iulius Labor. *variar. lucubrat. tom.1. tit.2. cap.3. num.211.* Barboſa *in collect. deciſ.* dicto verbo *Archidiaconus num.23.*

At vero Archidiaconus, qui ſedet à dextris 9 Epiſcopi celebrantis in Cathedrali, debet vtique & à dextris ſedere, dum celebrat in collegiatis, Sact. Congreg. Rit. in Theleneſina 2. Martij 1602. Barboſa *in Bullario*, verbo, *Archidiaconus qui ſedet n.4. & in collect. deciſ. 40. eodem verbo, numero 9.* Sellius *in ſelectis canonicis cap. 17. num. 2.*

Notandũ verò eſt quod ſi Archidiaconus ſit ex 10 priuilegio Prothonotarius, non lucretur fructus, & diſtributiones ſui Archidiaconatus, ſi cum habitu Prothonotarij in Eccleſiâ, Choro, & proceſſionibus, ac Diuinis Officiis aſſiſtat; quia ſi voluerit in ſua Eccleſia vti habitu Prothonotarij, reputatur tanquã extraneus; ſic vt tunc ei locus ſit aſſignandus, non inter Canonicos, & Dignitates, ſed inter Abbates; imò nec poſſit in publicis functionibus in aſſiſtentia Epiſcopis, ac aliis actibus, ſibi tanquam Archidiacono competentibus, vti habitu Prothonotarij, ſed ſuo habitu Canonicali, vt cenſuit Sacra Congreg. Rituum in Aſculana in Apulia 6. Martij 1610. Barboſa *de canon. dicto cap.5. num.53. & 54.* idem *de Iure Eccleſ. dicta p.1. dict. cap.34. dicto num.53. & 54. & deciſ. Apoſtol.*

dict.

*dict.collect.40.num.25.26.& 27.*vbi adducit aliam
declarationem dictæ Sacræ Congreg.in dicta Aſ-
culan. in Apulia 19. Nouemb. 1611. & repetit in
Bullario, verſ. *Archidiaconus qui ſit ex priuile-
gio.*

11 Sed idem Barboſa *in dicto Bullario circa finem,*
ex Sacra Congreg. Rit. refert declaratum in vnâ
nullius terræ Piſciæ 19. Ianuarij 1612. & in dicta
Aſculana 28. Ianuarij 1618. quod Archidiaconus,
qui ex priuilegio eſt Prothonotarius, poteſt vti
habitu Prothonotarij in actibus non competenti-
bus ſibi, tanquam Archidiacono, idem *in dicta
collect. 40. deciſ. num.29.* ex Aldano *in compendio*
12 *Can.reſol.dict.lib.3.tit.3.num.21.* † Qui, & *n.19.*
& idem Barboſa *ibi num.28. & in dicto Bullario,*
verſ. *Archidiaconus Prothonotarius*, referunt de-
claratum in alia Aſculan. 6. Martij 1610. quod
Archidiaconus Prothonotarius, non ex altari, ſed
ex Sacriſtia, vt faciunt cæteræ Dignitates, & Ca-
nonici, debet ſumere paramenta promiſſa priuata
Dicenda.

13 Ad tertiam quæſtionis partem, quæ alia circa
horarum cantum præcipere poſſit, ac debeat
Archidiaconus iuxta verba textus noſtri ibi: *Om-
ne Eccleſiaſticum Officium, &c.* Reſpondeo pri-
mo, vt quia Archidiacono de iure, tanquam pri-
ma Dignitas poſt Pontificalem aliis ſuperior, &
maior habita, permanens in Choro ex officio
ſpectet in principio matutini horarum Canonica-
rum, ac Veſperarum innimare *Pater noſter*, quo
dicto, ſpectet ad eum pariter, vt incipiatur *Do-
mine labia mea aperies, &c.* vel *Deus in adiuto-
rium meum intende*, & ad primam ſpectet dicere,
Dies, & actus noſtros, &c. & *Deus nos benedicat,
&c.* ad completorium verò dicere, *Noctem quie-
tam, &c.* & *Benedicat, & cuſtodiat nos*, & in
fine horarum, & matutini dicere, *Dominus det
nobis ſuam pacem*: ita Barboſa *de Canon.dict. c.5.
num. 20. & de Iure Eccleſ. p.1. dict. cap. 34. eodem
num 20. & in dict collect.deciſ.Apoſtol.*verſ. *Archi-
diaconus num.*11. idem in *Bullario dict. verb.*verſ.
Archidiacono in Choro, Alderan. *in compendio
Canon.dicto lib. 3. tit.3. n.19.* ambo referentes de-
clarationes Sacræ Cong.Epiſcopor.& Regular. in
14 Theatina 18. Aprilis 1617. † Imò, & eidem Ar-
chidiacono ſpectat poſt hæc dare ſignum ad
exeundum de Choro; ſic vt nullus aſſiſtentium
ante tale ſignum, etiam officio expleto, poſſit de
illo exire, ac egredi: ſic idem Barboſa *de Cano-
nicis dicto cap.5. dict. num.20. in fine, & de Iure
Eccleſ. dicto cap. 34. eodem num.* 20. *in fine, & in
collect. deciſione*, dicto verbo *Archidiaconus,
num* 11.

15 Item ex dict.verſ.textus noſtri competit Archi-
diacono lectiones, & reſponſoria Diuini Officij
Lectoribus, & Cantoribus aſſignare, atque Aco-
lytos, qui Cereum, & Thuribulum deferant,
& qui minora gerant officia ordinare, & omnia
denique, quæ ad Diuinorum Officiorum celebra-
tionem pertinent diſponere, gloſſa, & DD. iam
ſupra adducti *in dicto cap.2.hic*, Sebaſtian. Cæſar
de Eccleſiaſt.hierarch.p.2. diſp.10. §.1. num.7. Bar-
boſa *de Canon. dicto cap 5. num.19.* idem *de Iure
Eccleſiaſt.dicto cap.34.p 1.eodem num.* 19. item &
DD. antiqui per verba textus *hic dict. cap. 2.* ibi,
*Lectiones, aut reſponſoria in matrice Eccleſia dare
debet, & auſcultare in tantum vt nullus Euange-
lium, aut epiſtolam, reſponſoria, vel quamlibet
in Eccleſia lectionem legat, & cantet; donec auſ-
cultetur ab ipſo, Acolytos quoque ipſo ordinet, quis
eorum Candelabra, quis Thuribulum deferre, quiſ-
vè minorum in Eccleſia aliqua officia agere de-
beat?*

Item etiam pro explicatione textus hic *in cap. 16
ea, quæ contra* 3. pertinet quidem ad ipſum Ar-
chidiaconum vaſa Diuinis Eccleſiæ vſibus dicata,
ſedulò cuſtodire, vt docent DD. Ordinarij, &
moderni iam *ſupra* adducti *in dicto cap.* 3. de qui-
bus debet reddere rationem: ita docent Azor. *in-
ſtit.moral.p.2.lib.3.cap.14.q.2.§. Deinde*, verſ. *ad
eundem pertinet*, Sebaſtian. Cæſar *in relect. Ec-
cleſ. hierarch. p.3. q.12.§.1. num.8.* † Barboſa *in* 17
*dicto cap.3.num.1.& 2.*vbi *num.3.& 4.* cum multis
addit ex gloſſa verſ. *reatu*, & verſ. *negligentia,*
quod negligentia in Iudice, vel Prælato in his,
quæ facere tenetur ratione officij, eſt peccatum
mortale. † Et quod vbicumque Iudex Eccleſia- 18
ſticus eſt negligens in adminiſtratione rerum Ec-
cleſiæ, eſt deponendus ab officio, & Dignitate,
vt per Abbatem *in cap. ea quæ in principio de ſtatu
Monachor.*Felin.*in cap.edoceri in fine de reſcriptis,
& in cap.1.num.2. de treuga, & pace*, Bellet. *diſ-
quiſit.Cleric.p.1.tit. de exempt. Clericorum, & eo-
rundem honor.à muner.publ.§.9. num.4.* & ex aliis,
ad quæ conducunt quæ adduxi *ſupra de obligatis
ad ratiocinia, & alibi*: ſæpius: & in terminis de
cuſtodia vaſorum idem Barboſa *de Canon. dict.
cap.5.n.21. & de Iure Eccleſ.dicto c.34. p.1. eodem
num.21.*

Item debet Archidiaconus inſpicere, vt Primi- 19
cerius, & Sacriſta, vel cuſtos iniuncti ſibi mune-
ris ſolicitudinem diligenter exequantur *ex cap.
perlectis dicta diſt. 25. & ex hoc cap.* 3. vbi DD.
idem Barboſa *dicto c.5.de Canon. n.24. & de Iure
Eccleſ.dict.c.34. eodem n.*

Et ob id hæc, quæ Archidiacono permiſſa 20
ſunt de iure intra Eccleſiam poteſt dici rectè con-
ceſſum eſſe Archidiacono Epiſcopi Rhemenſ. Vi-
cario indultum reconciliandi Eccleſias pollutas,
quæ prius non fuerant conſecratæ; licet non ſic
de pollutis iam conſecratis, vt refert declaratum
Aldan *ſupra dicto tit.3.num.25* in vna Sacr. Con-
greg.Rituum in Rhemenſ 9. Maij 1609 qui, &
*num.26.*ex alia Sacr.Congreg.Rit. in Ruthenſ. 9.
Maij 1609. † Similiter ait conceſſum per in- 21
dultum per annum benedicendi paramenta, ſtante
abſentia Epiſcopi, qui etiam *d.tit.3. num.30.* refert
ex Sacra Congreg. Caminich. 24. Aprilis 1610.
conceſſam eſſe facultatem Archidiacono Cami-
ninch. Aquiloienſ. Diœceſis, & illius loci Vicario
ob longiſſimam abſentiam ordinarij per annum
benedicendi paramenta, quorum ratio poteſt eſſe,
quia hæc in miniſterio Eccleſiaſtico ſunt neceſſa-
ria, etſi non de difficilioribus refert etiam Bar-
boſa *dict. collect.40.deciſ. Apoſtol. n.31.32.& 33.*
idem *in Bullario*, verbo *Archidiaconus n. ante pe-
nultimo, & penult.*

Et pro complemento harum rerum, quæ po- 22
teſt Archidiaconus facere intra Eccleſiam, non
ſacrificando aut ſolemniter celebrando, adiicio
cum Nicolao Garcia *de benef.p.3. cap.2. n.185.* &
eodem Barboſa *in Bullario num. fin.*ex Sacra Con-
greg.Concilij declaratum, quod Archidiaconus,
qui habet duos Archidiaconatus pares in Digni-
tate poteſt reſidere in quocumque placuerit;
ſed ſi aliter ſit dignior, teneatur in eo reſi-
dere.

Item Epiſcopo celebranti ſolemniter, vel 23
etiam Miſſam ſolemnem, & ad Veſperas aſſi-
ſtenti, poteſt à dextris modo ſuo loco præſcripto
aſſiſtere

aſſiſtere Caſtald. *in praxi ceremon.lib.5.ſect.8.c.7. numer.*3. Barboſa *de Canon. dict.cap.5.numer.*23.
idem *de Iure Eccleſiaſt. dicto cap.* 34. *eodem num.*25.

24 Vltimo vt licet iam hodie in Eccleſiis Cathe-
dralibus Hiſpaniæ, & aliarum prouinciarum De-
canus, ſiue Præpoſitus, aut alia Dignitas ſit
prior ipſi in ſede, & honoribus, adhuc dicen-
dum eſt, quod Archidiacoous, ad quem de con-
ſuetudine Eccleſiæ ſpectat, abſente Diacono,
conuocare Capitulum, & in eo proponere, ac
reſolutiones accipere, poſſit id exercere, etiam
ſi non ſit in Sacris, cum iſte actus ſit actus Iuriſ-
dictionis, qui competit Archidiacono, etiam in
Sacris non conſtituto, cum ad Decanum non
ſpectet ratione ordinis, ſed antiquitatis, & ſupe-
rioritatis: ſic cum aliis referunt declaratum in Sa-
cra Congreg. Concilij Nicol. Garcia *de benef.* 3 *p.
cap.4.num.*26. Barboſa *dicta collect.*40. *decis. Apo-
ſtol. n.*3. idem *in Bullario* verbo *Archidiaconus ad
quem.*

25 Ad quartam quæſtionis partem, an Archidia-
conus, abſente Epiſcopo, præferatur Archipreſ-
bytero in celebratiune Miſſarum ſolemnium, ac
in deferendo ſolemniter Sacram Euchariſtiam?
Ad primum dubium reſpondeo, præmiſſis quæ
dixi *in Rub.* & dico *tit. ſequent. de Officio Archi-
preſbyteri*, quod etſi Archipresbyter præcedat in
Diuinis Archidiacono, at limitatur quando ipſe
Archidiaconus eſt conſtitutus in Ordine Presby-
terarus quia tunc eum ſit par etiam in ordine, &
maior in adminiſtratione, debet præcedere Ar-
chipresbytero, abſente Epiſcopo in celebratione
Miſſarum in Diebus ſolemnibus, & in aliis rela-
26 tis in declarationibus infra referendis. † Niſi ad
alium pertineat, abſente Epiſcopo, prædictas
functiones facere iuxta Eccleſiæ conſtitutiones, &
antiquam, ac immemorabilem eiuſdem Eccleſiæ
conſuetudinem, vt cenſuit Sacr. Congr. in Iuuie-
nacenſ. 9. Maij 1609. ita docent Beroius *conſ.* 22.
*num.*31. *lib.*1. Cardinalis Tuſchus *littera A*, *con-
cluſ.*482. *num.*16. Barbatia *conſ.*5. *per totum lib.*2.
Rota *deciſ.*244. *à num.*2 *p.*1. *recentiſſimor.* Lotter.
*de re benef. dicto lib.*1. *q.*16. *num.*115. Marcell. Vul-
peius *in praxi c* 34. *n.*13. & alij.

27 Et ad ſecundum deferendo Sacram Euchari-
ſtiam, abſente Epiſcopo, ſi Archidiaconus exi-
ſtat Sacerdos in Diebus ſolemnibus, item & in
benedictione Candelarum, Cinerum, & Palma-
rum, & aliis huiuſmodi actibus, & functionibus
Sacerdotalibus Sacra Congregatio Rit. cenſuit, ac
declarauit in vna Regienſ. 9. Decemb. 1600. quam
referunt Marcel. Vulpeius *in praxi iudicior. fori
Eccleſ. cap.* 34. *num.*13. *in fine*, Barboſa *dicta col-
lect.*40. *deciſ. Apoſtol.* verbo *Archidiaconus prima
Dignitas*, ex dicta declaratione, & ex alia S. Aga-
thæ Gotthorum 23. Mart. 1601. & in alia Iuuena-
cer. 17. Nouemb. 1607. & in alia Berenſ. 19 Ianua-
rij 1608. & in alia Penenſ. 24. Ianuarij 1615. & ex
Rota in Viterbien. celebrationis Miſſarum 31.
Decemb. 1609. quos & retulit *dicta collect.* 40.
n. 20. quæ etſi præter illam Regiem, loquantur
de præcedentiâ Archidiaconi Sacerdotis Archi-
presbytero in aliis functionibus Epiſcopali-
bus.

28 Ratio concluſionis vtriuſque prouenit ex eo,
quod de iure communi Archidiaconus eſt maior
omnibus poſt Epiſcopum, ſic vt Archipresbyter
ſubiaceat iuriſdictioni ipſius iuxta dicta *ſupra in
Rub. & ſupra per cap.*1. *cap. ad hac hoc tit. & ex c.*1.
de Officio Archipreſb. & ſic colligatur ex ordine
titulorum de officio vtriuſque hic in Decretalibus
Barbat. *conſ.*5. *num.*18. *lib.*2. Stephan. Gratian. *diſ-
cept. forenſ. cap.*111. *num.*80. Azor. *inſtit. moral. p.*2.
*lib.*3. *c.*15 *q.*2. & 3. Cardinal. Tuſchus *dicta lit. A*,
*concluſ.*482. *ex num.*11. Petr. Greg. *lib.*15. *Syntagm.
cap.*22. *n.*16. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit.
lib.*30. *tract.*3. *num.*49. *in princ.* Beltram. *in annot.
ad Greg. XV. deciſ.*411. *n.*5. Rota *deciſ.*244. *p.*1. *re-
centiſſimor.* Marcel. Vulpeius *in praxi cap.*34. *n.*12.
Barboſa *de Canon. dicto cap.*5. *n.*38. & *à num.* 42.
& *de Iure Eccleſiaſt. in dicto cap.*34. *dict. n.*38. & *à
num.*42.

Limitatio huius duplicis concluſionis, nempè 29
vt abſente Epiſcopo, prædictæ functiones poſſint
pertinere ad alias Dignitates, vel per conſtitu-
tiones Eccleſiæ, ſeu conſuetudinem; quia etiam
præualet conſuetudo Eccleſiarum, vt Archipres-
byter, vel Præpoſitus, aut alia Dignitas Archi-
diacono, & aliis Dignitatibus præferatur; quia
rationalis eſſe poteſt diuerſa in huiuſmodi rebus
conſuetudo propter diuerſas cauſas, & officia
ſingulis Dignitatibus attributa, Tuſchus *dict.
lit. A*, *concl.*582. *num.*22. Barboſa *dict. cap.*5. &
*cap.*34. *num.*39. qui & Alex. *conſ.*142. *lib.*6. exem-
plificant in ciuitate Paduæ, vbi Archipresbyter
præcedit Archidiaconum ex antiqua cōſuetudine;
ſic vt inſtallet Abbatiſſas exemptas, & beneficia-
tos in ciuitate, Archidiaconos verò beneficiatos
extra ciuitatem, & vtrque ex Geminiano *in cap.
penult. num.* 6. *de officio delegati lib.* 6. dicunt
eandem eſſe conſuetudinem in Eccleſiâ Tauri-
nenſ.

Sed ceſſante tali conſuetudine, quantumvis 30
DD. poſſint arguere *ex dicto cap.*1. *de Officio Ar-
chipreſbyteri*, quod in Diuinis, & intra Eccle-
ſiam debeat præferri Archipresbyter Archidiaco-
no, ſi ex aliis iuris regulis poteſt ad illum ſpectare,
cum non ſit nouum, in iure quod idem officium
pluribus competat, ordinatiuè tamen; ita vt vnum
alteri præferatur, vt in terminis celebrationis
Miſſarum proſequitur Bero, *conſuet.*22. *à num.*23.
*lib.*1. & quamvis celebratio Miſſarum ſit de his,
quæ ſpectant ad ordines, in quibus Archipresby-
ter dicitur maior Archidiacono, gloſſa Hoſtienſ.
& alij *in dicto cap.* 1. tamen illud debet intelligi
cum præſuppoſito, quando ſcilicet Archidiaco-
nus ſit talis, qualis neceſſitas illius Dignitatis illam
expoſtulat, hoc eſt *ſimplex Diaconus*, qui non
ex neceſſitate tenetur ſuſcipere Sacerdotium, *cap.
geſta*, *cap. vbi* 74. *diſt. cum concordatis*; ſecus ſi
fiat Sacerdos, qui tunc reſpectu ordinis non eſt
amplius maior, ſed pars, vt benè ſeipſum decla-
rat Hoſtienſ. *n.* 5. *verſ. cum ſit par in ordine*, quem
alij ſequuntur. † Quia Ordo Sacerdotalis ſolum 31
ineſt perſonæ non Dignitati; at quia reſpectu
Dignitatis Archidiaconus præcedit; ſequitur
quod ſi factus ſit Sacerdos, præcedat etiam in
Diuinis Archipresbytero, cui aliàs de iure com-
petit, quando Archidiaconus eſt tantùm conſti-
tutus in ſuo Ordine Diaconalis, qui ſolùm in eo
requiritur de iure.

Quod ſi dubites quare Archidiaconus, non 32
Sacerdos præcedat Archipresbytero de iure com-
muni, cum alioquin Presbyter Diacono ſit ſupe-
rior *ex cap. Diaconos cum ſequentib.*39. *diſt. cap. ſta-
tuimus de maiorit. & obedientiâ*, ac patet ex dictis
ſupra in Rub. & tit. de temporib. ordinat. item & *in
tit. de qualit. ordinandor.* reſpondeo procedere
à Dignitate, & Officio, quod ineſt ipſi Archi-
diacono,

diacono, cum propter miniſterium ſemper Epiſcopo adhæreat, ac propterea oculus dicatur Epiſcopi, nec Officium Archipresbyteri ſit miniſtrare, cum Diaconus, non Presbyter ſit Miniſter.

33 Quare ſicut Diaconus Presbyteto, ſic Archidiaconatus miniſtret Epiſcopo, euenit, vt propterea ſit Archidiaconus ſupra cæteros maior apud Epiſcopum, ſicut Cardinales apud Romanum Pontificem maiores Epiſcopo ſunt: ita ex communi docent DD. adducti *ſupra*, Barboſa *dict. cap. 5. de Canon. num. 41.* idem *de Iure Eccleſ. dict. cap. 34. eodem num. 41.* qui addit vtrobique quod in aliis Dignitatibus Diaconi conſtituti non debent Epiſcopis anteferri iuxta textum *in cap. peruenit el 1. diſtinct. 93.* niſi authoritatem gerant Prælati maiores, vt *in cap. fin. eadem diſt.*

34 Et quia per dictas declarationes Sacræ Congreg. Rituum in Gien. & cæteras relatas, & aliam Rituum Congreg. in Metropolitanâ Eccleſiâ Barienſi, & in Rota Viterbien. quas ad lineram refert Barboſa *dict. cap. 5. de Canon. ex num. 42. 43. & 44. & in dict. num. dict. cap. 34. p. 1. de Iure Eccleſ.* quibus non obſtânte conſuetudine, in fauorem Archipresbyteri, & aliarum Dignitatum pro Archidiacono reſponſum, & declaratum eſt; eo quod conſuetudo, qua fundabantur, non eſſet ſufficiens; & poſſis quidem dubitare, qualis ea conſuetudo poſſet eſſe ſufficiens. Reſpondeo de iure, vt præcedant Archipresbyter, Præpoſitus, ſeu Decanus Archidiacono, quod conſuetudo debeat eſſe præſcripta per quadraginta annos, aliàs non releuet, vt docent Barbat. *conſ. 5. num. 6. verſ. præmitto etiam lib. 6.* Cornel. *conſ. 155. col. penult. lib. 4.* Barth. *conſ. 136. lib. 1.* Craueta *de antiquitat. tempor. §. 1. in 4. p. num. 9.* vbi *num. 12. & ſequentib.* reprobat Aretin. *conſ. 23.* vt referunt etiam Cardinalis Tuſchus *dict. litt. A, dicta concl. 482. n. 24.* Barboſa *dicto cap. 5. de Canon. ſub num. 40. & dicto num. in dict. cap. 3. p. 1. de Iure Eccleſ.* ac patet ex ex multis, quæ dixi *ſupra de conſuet.* item *in cap. de quartâ infra de præſcript.* niſi ſpecialiter alia conſuetudo immemorialis expoſtuletur, vt in iam dicta Sacta Congregatione Iuuenacenſ. Maij 1609.

35 Ex his iam patet rectè eſſe declaratum in Sacrâ Congreg. Rituum in Capuana 28. Aprilis 1607. vt ſequitur Barboſa *in Bullario*, verb. *Archidiaconus, ſecunda*, quod quando eſt ipſe Dignitas ſecunda, & Presbyter, abſente Epiſcopo, & impedite Decano, prima Dignitate, debeat celebrare Miſſas ſolemnes, & non Primicerij; licet id fecerint, quando Archidiaconus non erat præſens, idem Barboſa *dict. collect. 40. deciſ. Apoſtol. n. 24.* Aldan. *in compend. Canon. reſ. dict. lib. 3. tit. 3. n. 17.* & alij.

36 Vnùm tamen notandum eſt, quod licet hæc, & alia ſuperioritatis competant Archidiacono in cæteros Miniſtros Eccleſiæ, etiam Dignitates, & Canonicos, debent tamen & ipſi Archidiacono cauere iuxta præceptum *cap. fin. diſt. 34.* vbi DD. ne dominari in Sacerdotibus vellent, nec in Clericos tyrannidem exercere, cum nec id permittatur ipſis Epiſcopis: ſic Barboſa *de Canon. dict. cap. 5. num. 41. in fine, & de Iure Eccleſiaſt. dicta p. 1. c. 34. eodem n.*

37 Alterum inquam pro complemento huius verſ. *ad quartam*, notandum eſt, & ex præhabitis declarationibus, quod licet modo ibi dicto Archidiaconus Sacerdos præferatur Archipresbytero, vt abſente Epiſcopo, Miſſas ſolemnes celebret, ac deferat Sacram Euchariſtiam in feſto, & octaua Corporis Chriſti, & vt cætera ſolemnia peragat, benedictionis ſcilicet Candelabrum, Cinerum, Palmarum, &c. id inquam non ſibi præcisè ex neceſſitate incumbere, ſed tantùm relinquatur in eius voluntate, & deuotione miniſtrare abſque alia obligatione ex dicta Sacra Congreg. Rugien. 9. Nouemb. 1600. quam referunt Vulpeius *in prax. iud. fori Eccleſiaſt. dicto cap. 34. num. 13. in fine*, Barboſa *in dictis locis collect. 40. deciſ. num. 20. & 22.* & Bullarij, & Marius Anton. Genuenſ. *in praxi Archiep. Neapolit. cap. 52. in nouiſſima editione.*

QVÆSTIO II.

An Acolyti, hoc eſt, minores alij Eccleſiæ Miniſtri ſubſint etiam Archidiacono, vbi præter ſolemnia ordinum minorum, de quibus ſub Rubricâ, & tit. de temporibus ordinat. ac de ætate ordinandor. & alibi ſupra ſcitur quale ſit officium in Eccleſiâ ſcilicet Acolyti in ſpecie Exorciſtæ, Lectoris, Hoſtiarij, ſiue Sacriſtæ, Pſalmiſtæ, Foſſarij, & Pſalmicantores? Et an omnes iſti validè poſſint contrahere matrimonium officio Eccleſiæ remanendo? & nunc peccent miniſterium adimplentes in peccato mortali?

SVMMARIVM.

1 *Acolyti ſubſunt Archidiacono, & inſtitutione ordinis Acolytatus*, n. 4.

2 *Miniſtri diuerſi ſunt in Eccleſiâ, & quare, quorum primi ſunt Epiſcopi, Presbyteri, Diaconi, Subdiaconi, Acolyti, &c.*

3 *Acolytorum fit mentio, tanquam res tradita ab Apoſtolis.*

5 *Acolytus ſic dictus à Græco vocabulo, quod* ſequens *ſignificat, aliter* Ceroferarius *dictus, eo quod ſit ipſius ferre Candelabrum cum Cereo, &* n. 6.

6 *Acolyti officia in Eccleſiâ ſunt tria præcipuè, &* n. 9.

7 *Acolytus prius debet inſtrui ab Archidiacono qualiter in officio ſe habere debeat, & tunc accipere ab eo Ceroferarium.*

8 *Subdiaconus pro Euchariſtia adminiſtratione præparat aliqua, & Acolytus.*

10 *Acolytorum officiũ in deferendo cereos ante Diaconum, quando legitur Euangelium in Eccleſiâ, non ad effugendas tenebras, cum ſol in die rutilet, ſed ad demonſtrandum quod de tenebris venimus ad lucem fidei.*

11 *Cerei qui Euangelium antecedunt, cuius gratia ſunt in præcepto, & quid ſignificent Ceroaſtra quid ſibi velint*, n. 11.

12 *Incenſus præcipitur deferri ante Euangelium in Thuribulo deferendo ab vno ex Acolytis ante Euangelium, & Cereos.*

13 Thur

13 *Thuribulum ſignificat Corpus Chriſti, in quo eſt ignis, ſcilicet Spiritus Sanctus, &c.*
14 *Tymiama quid ſignificet.*
15 *Thuribulum etiam ſignificat opinionem bonarum virtutum.*
16 *Diaconus præmittit Ceroferarios cum faculis, & incenſu.*
17 *Prædicator debet de ſe odorem bonæ opinionis emittere.*
18 *Acolyti duo, qui præferunt Diaconum, quid ſignificent.*
19 *Librum Euangelij quare præcedant Thuribulum, & Candelabrum.*
20 *Turificationis faciendæ in Eccleſiâ, remiſſiuè.*
21 *Exorciſta debet exorciſmos memoria retinere, & manus ſuper energumenos imponere, & n. 23. vbi de alio officio eius.*
22 *Chriſtus Dominus pluries (vt in Euangelio legitur) operatus eſt Dæmones adiurare eos expellendo ab obſeſſis, vt fecit ſeptem fugando à perſonâ Beatæ Mariæ Magdalenæ.*
24 *Exorciſta eſt nomen Græcum idem ſignificans, ac adiurans, ſiue increpans.*
25 *Energumeni dicuntur à verbo Græco, quod ſignificat detineri, atque impediri, quaſi energumeni ſint à Dæmone impediti, qui, & aliquando dicuntur lunatici.*
26 *Exorcizare nequit, qui ſaltem non eſt in ordine exorcizatus conſtitutus, nec in Eccleſiâ, nec in Domibus, quod olim de ſolis Chriſtianis Tertullianus teſtatur.*
28 *Exorcizare Dæmones permittitur omni die curioſa miſcere colloquia, & quare* numero 32.
29 *Exorcizantes Dæmonem, debent cauere, ne illum per modum obſecrationis abiurent, vt aliquid ab eo diſcant, vel auxilium accipiant, ſed eum perſequi per modum imperij, vt* n. 30.
31 *Exorciſmus dicitur adiuratio contra Dæmones circa corpora obſeſſa, &c.*
32 *Exorciſta vtentes vanis ſuperſtitionibus, miſcendo Diuina humanis, & alia diabolica ſolent ab Inquiſitoribus puniri.*
33 *Exorciſtatus ordo, quando à Chriſto inſtitutus probetur.*
34 *Exorciſta eſt minor Acolyto, iſte exercet circa myſterium altaris, ad quod ille nondum peruenit.*
35 *Lectoris officium, & Lectiones legere, & veteris Teſtamenti, & Sacrum hiſtoriarum libros rectè populo pronunciare, clare, & diſtinctè, & ea, quæ Prophetæ dixerunt,* n. 36. & 37. *panes & fructus Diuinos benedicere,* num. 39.
37 *Lectoris officium in Eccleſia eſt circa tria,* n. 38. & 39.
40 *Lector dictus à legendo, quali voce debeat legere S. Iſydorus præſtat.*
41 *Legere in Pulpitu nequeunt niſi qui ſunt ordinati Lectores.*
42 *Lectoris ordo, quando inſtitutus à Chriſto.*
43 *Oſtiarij officium idem eſt, ac ianitor, qui templi ianius præficitur, & cuſtodia omnium, quæ ſunt intus, & extra fideles recipere infideles, & excommunicatos expellere.*
44 *Oſtiarij officio, functus fuit Chriſtus Dominus, quando eiecit de templo ementes, & vendentes, & quando dixit,* Attolite portas Principes veſtras, &c.
45 *Oſtiarius debet ex officio librum aperire ei, qui prædicaturus eſt, veſtes ſacras cuſtodire, & curare ne fideles, quam par eſt ad aram accedat.*
46 *Oſtiarij officium eſt etiam campanas pulſare tempore ſacrificij.*
47 *Campanarum pulſatori olim debebant eſſe induti ſuper pelliceis.*
48 *Oſtiarij alias Sacriſtæ, quando inſtitutus à Chriſto ordo, & qualiter,* numero 49. & 50.
51 *Pſalmiſtæ officium idem aliàs, ac ordinatus prima Tonſura, eſt canere in Choro, atque benedictiones dicere, &* n. 52.
52 *Pſalmiſta, ſeu Cantor is dicitur, qui Pſalmos, & cæteras laudes in Eccleſia cantat vocem præmittendo, ſubſequendo, & conſonando.*
53 *Pſalmiſta, etſi dicatur tantùm qui ſuperpelliceo aſſiſtit pro ornatu aliis Clericis in iure ſæpè vocatur talis, cui Epiſcopus mandat recitationem ſeptem Pſalmorum.*
54 *Tonſura prima vſus, quando ortus,* num. 55. & 56.
55 *D. Petrus Anthiochiæ prædicans Chriſtum Crucifixum magno ardore, ſemel fuit in capite abraſus in ignominiam Chriſtiani nominis.*
56 *Prima tonſuræ vſus à Nazaræis incœpit, deinde ab Apoſtolis, vt alij ſentiunt.*
59 *Foſſarij alias vocati* Laboratores *erant illi, qui ad miniſterium ſepeliendi ſine vlla Eccleſiaſtica cæremonia, ab Epiſcopo in Eccleſia inſtituebantur,* n. 58.
58 *Laboratores erant in Eccleſia oſtiarij Coadiutores.*
59 *Ordines etiam minores ab initio naſcentis Eccleſiæ ſemper in ea fuerunt.*
60 *Foſſarij, & Pſalmicantores nunquam fuerunt Miniſtri in Eccleſia de eo genere, quo alij Clerici, qui hodie non ſunt in vſu.*
61 *Clerici in minoribus, ſi ducant vxores, & in habitu incedant, ac inſeruiant Eccleſiæ gaudent priuilegio fori.*
62 *Ordinum minorum Clerici liberè poſſunt, ac potuerunt vxores ducere ſine vlla culpa, vt* num. 63.
64 *Canon 25. Apoſtolorum.*
Nouella 22. Iuſtinian. de nuptiis collat. 4.
65 Cap. Lectores diſt. 32.
66 Cap. Presbyteri diſt. 34.
67 *Acolyti, & cæteri Miniſtri implentes miniſterium ſuum in peccato mortali, non peccant lethaliter.*
68 *Acolytorum ordo probabilius eſt, vt à Chriſto Domino manarit, etſi diſtributio in diuerſas perſonas, alio currente tempore.*

QVia iam *ſupra* de nonnullis Miniſtris Eccle- 1
ſiæ actum eſt, & ex noſtro textu pateat præter Diacono; & Subdiaconos, dari etiam alios inferiores Miniſtros, vt ſunt Acolyti, quorum cura eſt pœnes ipſum Archidiaconum, vt ſciat, num propria myniſteria adimpleant, imo & eam porrigat ad alios miniſtros Eccleſiæ, vt percipi videtur ex vltimis verbis noſtri, *cap.* 2. ibi: *Acolytos quoque ipſe ordinet, quis eorum Candelabra, quis turibulum deferre, quiſve minorum in Eccleſia aliqua*

2 *aliqua officia agere debeat?* † Et conſtat dari in
Eccleſia miniſtrorum Varietatem ex Diuina inſti-
tutione,vt in communi probatur ex Paulo ad Ro-
man.12. ibi: *Habentes donationem ſecundum gra-
tiam deferentes,&c.*& 1.ad Corinth.12 ibi: *Diui-
ſiones miniſteriorum ſunt*; & ſic conueoientiſſimum
fuiſſe, quia hoc modo Diuina ſapientia clarius
elucet in Eccleſiæ miniſteriis, ac melius conſula-
tur humanæ infirmitati per diuerſos miniſtros,per
plures cooperatores ipſius Dei, vt colligunt DD.
ex D.Thoma *in 3.p.q.37.addit art.1.* & cum nu-
merentur inter miniſtros in ſcripturis primo loco
Epiſcopi, de quibus iam ad titulum de tranſla-
tione, electione, & aliis, & Presbyteri, de quo-
rum ordine ſupra *ſub Rub. & tit. de temporib. or-
dinat.& de ætate, & qualit. ordin. ac de officio eo-
rum tit. ſequenti*; item Diaconi, & Subdiaconi,
de quorum ordine in relatis titulis *ſub tit. de Sa-
cramentis non iterandis*, ac de eorum officio *hic
in Rub. & tit. noſtro*, ac vltra iſtos Acolyti, Exor-
ciſtæ, Lectores, & Oſtiarij, de quorum ordine
iam ſupra dixi *in dicto tit. de temporib.ordin.& de*
3 *ætate ordinandorum*; † ideo quamvis eorum non
habeatur expreſſa mentio in ſcripturis, de iſtis oc-
caſione prædictorum verborum noſtri textus op-
portunè hic agi poteſt, cum pateat authoritate
Patrum connumerari proximè relatos miniſtros
Eccleſiæ, tanquam res tradita ab Apoſtolis, vt re-
ferunt Euſebius *lib.6. Eccleſiaſt.hiſtor.cap.35.* plu-
ribus Bellarmin.*cap.*8. Valentia *tom.4. diſp 9.q.1.
puncto 2.§ 6.* Filliucius *tomo 1,tract.9.cap.1.q.5.6.
& 7.* Ægidius Trulleng. *de Sacram. lib. 6. cap.
vnico, dubio 1. num 22.* ac confirmatur ex verbis
Concilij Trid.*ſeſſ.23.can.2.*ibi, *Si quis dixerit præ-
ter ſacerdotium, non eſſe in Eccleſia Catholica alios
ordines, & maiores, & minores, per quos velut per
gradus quoſdam in ſacerdotium tendatur, anathema
ſit.* De cuiusſ Canonis intelligentia, præter relatos
videndi ſunt Torreblanca *de iure ſpirituali lib.2.
cap.12.ex num.9. & 43.* Molfeſius *in ſumma Theo-
logiæ moralis tract.2.cap.1.num.17.* Thom. Valaſc.
allegat.iuris tom.1.alleg.2.n.4. Valerius Reginald.
4 *in praxi fori pœnit.lib.30 n.3* † Et ſic ſunt intelli-
gendæ contrariæ opiniones Marchioi *tract.2. p.1.
cap.5.* Machadi *tom.2. de perfecto confeſ.lib 4.p.1.
tract.2.docum.4.* negantium quod ordo Acolytatus
inſtitutus ſit à Chriſto, quando Ioan. VIII. præ-
dicanco dixit: *Ego ſum lux mundi, qui ſequitur
me non ambulat in tenebris*, & Archangelij Fabij,
Lublinij, & aliorum, quos citat Leander. *in ſumma
tract.6. de ordine diſp.2.quæſt.5.& q.15.* quatenus
probabiliter affirmant.

Quo ſuppoſito iam, & quod iſti Acolyti ſub-
5 ſint Archidiacono iuxta modum de quo hic patet;
ideo nunc de ſingulorum officio in Eccleſia Dei
agendum exiſtimaui. Igitur quoad officium, *Aco-
lyti*, in ſpecie, qui poſt maiores ordines proximè
enumeratur; & ſic inquam dictus à Græco voca-
bulo, quod *ſequens*, ſignificat; eo quod Subdia-
conum ſequatur, aliterque, *Ceroferarius*, dicatur;
eo etiam quod ipſius ſit ferre Candelabrum cum
Cereo, quem etiam ipſe accendit, ſicut patet ex
textu noſtro in adductis verbis finalibus, & clarius
ex *cap.Cleros §. Acolyti diſt.21.* Duran. *in ratio-
nali Diuinorum officior.lib.2.cap.5.* Galganetus *de
iure publico lib.3.cap.27.num.1.* Vaſquez *de ordine
diſp.236.num.27.* Sebaſtian. Cæſar. *de Eccleſiaſt.
hierarch.p.2.diſp.21.§.4. num.1.* Barboſa *de officio
Epiſcopi p.2. allegat.12. n.12.* idem *de Iure Eccleſ.
lib.1.c.38.n.1.& in dicto §.Acolyti dict. cap.Cleros*
n.24. qui eſt, vocatur ſubſequens, & pediſſequus,
Trulenq. *ſupra dict. lib. dub.1. n.18.* † Reſpondeo 6
huius officium, & munus eſſe Candelabra, & lumi-
naria ad altare deferre, quãdo legendum eſt Euan-
gelium, aut Sacrificium offerendum ad ſignum læ-
titiæ demonſtrandum, & Vrceolo ad aram depo-
nere, & portare, ac neceſſaria pro Euchariſtiæ mi-
niſterio preparare, Archidiaconus ſic ex *c.1.diſt.25.
& c.1.§.d: ſeruientes diſt.33.* per quæ iura ſic notat
idem Barboſa *dicto c.38. de Iure Eccleſ. n.11.* vbi
n.12. vt iam *ſupra* probaui dicit cum Acugna *in
comment.ad cap. Acolytus 23.diſt.n.3.* † Quod Aco- 7
lytus debet prius inſtrui ab Archidiacono, quali-
ter in officio ſuo ſe habere debeat; & tunc acci-
pere ab eo Ceroferarium, id eſt Candelabrum,
vt ſciat ſe ad accendenda lumina Eccleſiæ; dum
Euangelium legitur mancipari, vt notat etiam
Trot. *de vero, & perfecto Clerico lib.1.c.19. n.10.
ad mediam*.

Indeque prædicta pro Euchariſtiæ miniſterio, 8
etiam Subdiaconis præparare debet, ſicut DD.
docent ex D. Thoma *in 4. diſt.24 q.1. art.3.* verſ.
Acolytorum ad 6. Cardinal. Bellarmin. *de Cleric.
c.13.* verſ. *quartus ordo* Stephan Gratian. *de ritibus
Eccleſiæ lib.2.c.23.n.8.* Iacobus de Graffis *in aureis
deciſionibus p.2.lib.1.c.9.n.6.* Anaſtaſius Germon.
de ſacror.immunit.lib.2.c.2.n.8.& lib.3. c 3. n.56.
Carolus de Graffis cum multis, *de effect. Cleric.
in præludio n.287.* Barboſa *ſupra & in dict.c. Aco-
lytus diſt.23.in fine* Petr.Greg. *ſyntag.iuris p.2.lib,
16.c.6.* Andreas Piſcara Caſtald *in praxi cæremo-
nial.lib.ſect.4.c.1.* cum ſequentibus, Rodulphus Cu-
perſ. *in repetitione cap. oportebat 79. diſt. in tit. de
Acolytis.* † Et licet tot videantur officia eſſe Aco- 9
lytatus relata *n.præced.* Tamen. Philibertus *tract.2.
p.2.cap.4.* Machadus *dict. docum.4.* Leander. cum
Hurtado *dicta q.15.* picunt tria eſſe munera Aco-
lytorum. Primum miniſtrare vinum, & aquam
in vrceolis ad Euchariſtiam efficiendam. Secun-
dum præparare lumina ad Sacrificium, & illa vbi
legendum eſt Euangelium geſtare. Tertium Sub-
diacono, & Diacono deſeruire.

Et amplius addo pro maiori declaratione Aco- 10
lytorum officium eſſe cereos deferre ante Diaco-
num quando legitur Euangelium in Eccleſiâ, non
ad effugandas tenebras, cum ſol in Die rutilet, ſed
ad demonſtrandum quod de tenebris infidelitatis,
venimus ad lucem fidei, & vt ſignum ſit lætitiæ,
quatenus ſub typo corporalis luminis, lux illa in
memoriâ habeatur, de qua dicatur: *Erat lux vera,
quæ illuminat omnem hominem venientem in hunc
mundum*: ſic S.Iſydor. *lib. 7. etymologiarum c.12.*
Alcuinus *de Diuinis Offic.c.de Tonſurâ Cler.* Con-
cil.Aquiſangren. *c.5.* & longè ante Iſydor. docuit
S.Hieron. aduerſùs violantiũ ibi: *Per totas Orientis
Eccleſias quando legendũ eſt Euangelium, accendun-
tur luminaria, iã ſole rutilante non vtique ad fugan-
das tenebras, ſed ad ſignũ lætitiæ demonſtrandum.*

Imò & alibi Alcuinus *de celebr. Miſſæ*, prodidit 11
cereos, qui Euangelij antecedunt monere gratia
Euangelij mundum, qui erat tenebris peccatorum
illuminatum, qui & paulo antea *in c. quid ſignifi-
cent veſtimenta*, dixit per Ceroaſtra ſignificari dona
gratiarum, per quæ illuminatur Eccleſia, & Ordo
Rom. *de offic. Miſſæ*, quod duæ Candelæ præcedũt
Euangelium propter genuinam dilectionem Dei,
videlicet, & proximi, vel propter duo teſtamenta,
quibus illuminatur genus humanum, ſeu propter
duos reſurrectionis teſtes, ideſt Moyſem, & Eliam,
itemque Amab. *lib.3.c.38.* ſcripſit duos cereos, qui

ante Euangelium deferuntur deſignare legem, &
Prophetas præciſè Euangelicam doctrinam.
12 Et quia vt patet ex adductis verbis textus
noſtri, ſpectet ad Archidiaconum ordinare Aco-
lytos, quis eorum etiam turibulum deferat cum
incenſu; ideo dico, quod ordo Roman. præcepit
incenſum ſemper deferri ante Euangelium, ſiue
ad altare, ſiue ad *Ambonem* deferatur, quod
quidem debet deferri ab vno Acolytorum ante
Euangelium, & cereos, vt etiam obſeruant My-
crolog *de Eccleſiaſt. obſeruat. in fine* Berno *cap. de
officio Miſſæ*, Durantius, *de ritibus dicto lib.2.*
13 *cap.33. num.9.* † Qui & Amalar. Fortun. *lib.3.
de Eccleſ. obſeruat. cap.*18. idem Fortun. *eodem lib.
cap.5.* obſeruant Turibulum ſignificare Corpus
Chriſti, in quo eſt ignis ſcilicet Spiritus Sanctus
ex quo bonus odor procedit, quem vniuſquiſque
14 electorum ad ſe vult rapere. † Et ambo in verbis
ſequentibus, *præueniat in Turibulo Timiama, quod
ſignificet corpus Chriſti plenum odore bono.*
15 Item etiam Turibulum ſignificat opinionem
bonorum virtutum procedentem de Chriſto: ſic
Amalor. *lib.7. cap.8.* qui addit quod ipſum Turi-
bulum in Tribunal aſcendit ante Euangelium, vt
ibi ſuauem odorem miniſtret; Chriſti enim bona
opera præceſſerunt Euangelicam doctrinam, vt
Lucas teſtatur, hæc Amalor, & Paulo alter Ru-
pertus *de Diuinis Officiis lib.1. cap.36.* vt refert
Durantius *dicto num.9.* dixit: *præcedunt Ceroferarij
cum Turibulo, per quæ ſignificatur gaudium, &
bona opinio; gaudium enim ſemper eſt in bono nun-
cio, bonæ quoque opinionis ſe eſſe nouerunt, qui bo-
num portant nuncium, qui & confidentem dicunt
Chriſti bonus odor ſumus*: ita etiam Durantius,
16 qui & *n.10.* multis comprobat, & ex Innocent.
lib.1. myſterior. miſſæ cap.42. dum etiam dicunt,
quod Diaconus præmittit Ceroferarios cum fa-
17 culis, & incenſu. † Quia Prædicator debet ex ſe
odorem bonæ opinionis emittere ſecundum illud
*Apoſtol. 2. Corinth. 2. Chriſti bonus odor ſumus Deo
18 in omni loco.* † Vel per hoc quod Sacerdos præ-
mittit duos Acolytos ante Diaconum, qui lectu-
rus & Euangelium portantes cereos, & incen-
ſum, notatur quod Chriſtus præmittebat binos
ante faciem ſuam in omnem ciuitatem, & locum,
quo ipſe erat venturus præferentes coruſcationes
miraculorum, & odorem virtutum.
19 Et rurſus etiam idem Innocent. *dict. lib.2. my-
ſter. Miſſæ dicto cap.40.* Durand. *dict. lib.2. de ri-
tibus Eccleſ. cap.23. num.10. in fine*, addunt ideo
librum Euangelij præcedere Turibulum, & Can-
delabrum; quia Doctrinam Chriſti virtus, & fa-
ma præibat Euangeliſta teſtante Luc. IV. *exiuit
Ieſus in virtute Spiritus in Galilæam, & fama exi-
uit in vniuerſam regionem de illo, & ipſe docebat
20 in Synagogis ipſorum.* † Hæc & alia, quæ poſſent
hic addi deſeruiunt pro Doctrina textus noſtri, &
poteris addere de Turificatione in Eccleſia, quæ
ex multis declarationibus refert Barboſa, & alij
per eum *in collect. deciſ. Apoſtol* verbo, *turificatio
collect. 705.* idem *in Bullario eodem verbo*, & quæ
dico, *infra in cap fin. q 2. de officio Cuſtodis.*
21 Exorciſtæ autem officium, & munus eſt exor-
ciſmos memoria retinere, ac manus ſuper ener-
gumenos, & à malis Dæmonibus obſeſſos cum
inuocatione nomine Ieſu imponere ex *cap. per-
lectis dicta diſt.25.* vbi quod pertinet etiam eos ad-
iuuare adiurando illos per Dominum, vt exeat
22 ab eis Satanas. † Et quod hoc myſterium ſit plu-
ries operatus Dominus, vt legitur in Euangelio,
quod multos Dæmones, expulit & præcipuè à
perſona Mariæ Magdalenæ, à qua fugauit ſeptem
de quo ſunt videndi Anaſtaſius Germon. *de Sa-
crorum immunit. lib.3. cap.5. num.38.* Iacobus de
Graſſis. *in aureis deciſionib. p.2. lib.1. cap.9. num.6.*
Rodulph. Cuperſ. *in dict. cap. oportet diſt.79. ſub
tit. de exorciſtis art.1.* Carolus de Graſ. *de effectibus
Clerical. in præludio n.286.* cum Henriquez, Petro
Gregor. *vbi ſupra* Barboſa *in dicto cap.1. diſt.25.
num.3.* Vaſquez de ordine *difficult.356. num.53.
verſ. tertium* Cardinal. Baron. *annal. Eccleſ. tom.1.
anno Chriſti 56. num.7.* Torreblanca *de iure Spi-
rituali lib.1. cap.12. num.29.* Machado *dict. docu-
mento 4. tom.2. lib.4. p.1. tract.3. num.5.* Alciatus
lib.4. Parerg. cap.23. Durand. *in rationali Diuinor.
officior. lib.2. cap.6.* idem Barboſa *de iure Eccleſ.
p.1. cap.3. num.15.* vbi addit ex *cap. neque quem-
quam ad finem verſ. hac autem de conſecrat. diſt.4.*
† Specialiter quidem ſuper Baptizandos in eo 23
videlicet actu, qui dicitur exorciſmus Ægid.
Trulenq. *de Sacram. dicto lib.6. cap. vnico dubio 1.
num.19.* ex laudicenſ. Concilio *cap.24. & 26.* vbi
quod inter officia horum, ſit legere exorciſmos
Eccleſiæ illis vexatis, præparando eos, vt Sacris
intereſſe poſſint; & addunt alia duo Torreblanca,
ſupra, Hurtadus *de ordine difficultate 5.* & Lean-
der. *de ordine tract.6. diſp.2. q.26.* nempe dicere po-
pulo, vt qui non communicant, dent locum aliis,
qui volunt communicare, & aquam in myniſte-
rio Baptiſmi fundere; dicunt tamen hæc duo mu-
nera iam non eſſe in vſo, ſed reuera ad officium
horum ſpectat.
Et quia ſi dubites quare ſic dictus exorciſta, 24
reſpondeo à voce Græca, quæ Latinè eſt eadem,
ac adiurans ſiue increpans, vt docent DD. per
dict. cap. Cleros verſ. *exorciſta diſt 21.* Guillielm.
Durant. *in rational. Diuinor. officiorum lib.2. dict.
c.6* Galganet. *de iure publico lib.3. tit 37.* Barboſa
in paſtorali p.2. alleg.11. n.11. idem *de Iure Eccleſ.
dict. cap.38. p.1. num.13.* cum illis etiam ipſe *in dict.
cap. Cleros diſt.21.* verſ. *exorciſta n.25.* qui *in dicto
cap. exorciſta diſt.23.* per gloſſam, ibi: *ſuper ener-
gumenum*, ibi: *Energumeni*, Durant. *in rationali
Diuinor. officior. lib.2. dict. c.6.* verſ. *qui autem* Pe-
lagius *de planctu Eccleſiæ, lib.1. c.48. §. de irregula-
ritatibus homicidij colum.11. pag.18* Petr. Gregor.
Syntagm. lib.36. p.2. cap.6. n.1. † Dicentes *energu- 25
menos*, dici à verbo Græco, quod ſignificat deti-
neri, atque impediri, quaſi energumeni ſint à Dæ-
mone impediti aliquandoque lunaticos dici ener-
gumenos, velut in eos agat luna: ſic intelligenda
dicta gloſſa ibi, *Energumeni dicuntur Lunatici,
& obſeſſi à Dæmone, &c.*
Et licet exorcizare Dæmones in Baptizandis 26
officium ſit Sacerdotis, vt *in cap. Sacerdotes de
conſecrat. diſt 4.* vt ex ſtylo Eccleſiæ apparet, ni-
hilominus non negatur, vt ſimplex exorciſta id
valeat efficere, ſicut in obſeſſis corporibus poteſt
ex *dict cap.1. diſt.25* Barboſa *dict. cap.38 p.1. de
Iure Eccleſiaſt. n.17.* vbi ex communi DD. ait,
quod qui non eſt in hoc ordine conſtitutus, nec
poſſit exorcizare in Eccleſiis, nec in Domibus ex
cap. fin. diſt.69. Alcuin. *de Diuinis officiis cap.15.*
† Quamquam olim non tantùm ordinatos Cleri- 27
cos, ſed etiam alios Chriſtianos, & Corporibus ob-
ſeſſorum Dæmones in Chriſti fide eiicere teſtetur
Tertullian. *lib. de idolatria cap. 11. & in apologia
contra gentes cap. 23.*
Igitur exorcizare energumenos permiſſum eſt 28
omni Die, & in eos in Eccleſia introducere, vt

in

in cap. omni Die de conſecrat. diſt.5. ſed non de-
bent exorciſtæ cum Dæmone iocari, & curioſa
negotia, vel colloquia miſcere, quia, vt aduer-
tunt, Del Rius *diſquiſit. Magicar. lib. 6. cap.1.*
ſect.1. de remedus ſpiritualibus, Diuinis, ſiu Ec-
cleſiaſticis, verſ. *quartus eſt exorciſmus*, Barboſa
29 *in dicto cap. exorciſmus diſt.23. num.4.* † Imo
debent cauere ne Dæmonem per modum obſer-
uationis adiurent, vel aliquid ab eo diſcant, vel
auxilium accipiant, cum hoc ſit peccatum mor-
tale ſecundùm D.Thom.& eius expoſitores 2. 2.
q.90.art.3. & vt docent etiam Nauar. *in manuali*
cap.11.num.28. Suarez *tom.2. de religione tract.4.*
lib. 4. de abiuratione cap. 3. ex eo quidem quia
cum Dæmone, hoſte Chriſti, & humani generis,
nullum colloquium, aut commercium ſocietatis
30 cuiuſcumque inſtituere, licitum eſt. † Sed tan-
quam vt hoſtem eum perſequi per modum im-
penj, coactionis, & expulſionis, vt tradunt ex
S. Auguſtin. & Tertulliano, Paul Layman. *in*
ſumma Theologia Moralis lib.5. tract. 9. cap.14.
num.7. Barboſa *dict. cap.38. de Iure Eccleſ. n.20.*
31 *& 21.* † & ex eo quidem quia exorciſmus, dici-
tur adiuratio contra Dæmones, quæ non ſolum
circa corpora obſeſſa, verùm etiam circa obſeſſas
animas per peccatum, vel infidelitatem exerce-
tur, vt *in cap. ante viginti de conſecrat. diſt. 4.*
videndus etiam textus *in cap. ſicut nobis eadem*
diſtinctione.

32 Alia verò de Energumenis legenda dixi *ſupra*
in cap. vnico de Sacra Vnctione, §. per frontis ſub
q.13. & circa exorcizantes cum exorciſmis nõ ap-
probatis ab Eccleſia, adiunges hic nonnulla, quæ
dico *infra in tit. de ſortilegiis*, quatenus ſolent
multi exorciſtæ vti vanis ſuperſtitionibus, ac
orationibus, miſcendo Diuina humanis, & alia
Diabolica quorum ratione ſolent tales ab Inqui-
ſitoribus Sancti Officij puniri, vt de hæreſi ſuſ-
33 pecti. † Vnùm tamen notabis pro complemento,
quod licet communiter DD. negent quod ordo
exorcitatus non fuerit à Chriſto inſtitutus, quan-
do Marci 6. & 10. exorcizans Energumenos, Dæ-
monia ab ipſis eiecit; ſed probabiliter alij tenent,
inter quos citati ab Leandro *de ordine dicto tr.6.*
diſp.2.q.9.& in terminis *q.13.*cum Machado *dicto*
tom.2.lib.4. part 1.tract.1. docum.4 & Philiberto
ſibi contrario *dicto tract.2. part.4. cap.1.* in verbis
ſequentibus: *Inſtitutus hic ordo creditur quando*
Chriſtus exorciſta munere functus, Dæmones è cor-
poribus expellebat, eandem Apoſtolis poteſtatem
communicanis.

34 Vltimo notabis quod exorciſta eſt inferior
Acolyto, quamvis maiorem videatur poteſtatem
habere, quia Acolytus exercet officium circa mi-
niſterium altaris, ad quod exorciſta nondum
peruenit, cuius officium circa humiliora verſatur:
ſic probat Barboſa *dicto cap.38. de Iure Eccleſ.* per
textum *in dicto cap. 1.* verſ. *deſeruientes diſt. 23.*
35 *num. 22.* per quem textum alij DD. † Lectoris
verò officium eſt lectiones legere, ac veteris
Teſtamenti, & Sacrarum hiſtoriarum libros rectè,
& verè populo pronunciare, quod etiam exercuit
Dominus noſter Ieſu Chriſtus in medio ſeniorum
librum Iſaiæ aperiens, & legens iuxta quæ tra-
dunt Anaſtaſius Germon. *de ſacror. immunit. dict.*
cap.3 lib.3. num.63. Rodulphus Coupers *in dicto*
cap. oportebat 79. diſt. *tit de ordine Lectoris art.1.*
Carolus de Graſſis *de effectibus Clerical. in prælu-*
dio num.285. Gregor. Lopez *in l.11. in principio*
tit.6.p.1. Petr.Gregor. *Syntagm Iuris dict.lib.36.*
part.2.cap.4. Vaſquez *de ordine diſp.236. cap.2.*
num.16. Soto *in 4. diſt. 24. q.1. art. 5.* Alcuin. *de*
Diuinis officiis cap. de tonſura Clericorum, verſ.
Lector, Durand. *dicto lib.2.cap.5. num.2. & 3.* Se-
baſtianus Cæſar *in relect. de Eccleſ. hierarch. p.2.*
diſp. 11. §.2. num.1. Torreblanca *lib.1. de Iure*
ſpirit.cap.12.num.40. Machado *de perfecto confeſſ.*
lib.4.p.1.tract.2.lib.4. docum.3. num.3. Barboſam
dicto cap. Lector diſt.23.num.fin.& de Iure Eccleſ.
dicto cap.38. num. 24. † Dicens cum adductis, 36
quod debet Lectiones pronunciare clarè, & di-
ſtinctè, & ea, quæ Prophetæ dixerunt populis an-
nonciare ex *dicto cap. Cleros diſt.21.* vbi ipſe *n 23.*
idem *in paſtorali dicta alleg.11. num.10.* cum Gal-
ganeto *de Iure publico lib.3.tit.27.num.1.* & addit
Ægidius Trullench. *de Sacram. dicto tract.6. de or-*
dine quaſt. vnica, dubio 1.num.10. & Concilio Car-
thagin.4.& Laodicens *dicto cap.24. & 26.* vt per-
tineat ad eius officium Cathecumenos docere ru-
dimenta fidei.

Ego tamen clarius aduerto, quod monera, & 37
officio Lectorum ſunt tria, non ſolùm, vt dictum
eſt Lectiones Prophetarum (vt voluit Petrus Soto
Lectione 2.) ſed etiam omnes Libros veteris, &
noui Teſtamenti, & interdum extra Miſſam, &
Euangelium alta voce recitare. † Secundum non 38
ſolum Cathecumenis baptizandis fidei rudimenta
tradere, vt dictum eſt, ſed etiam populo exponere
quæ ex ſcriptura perlegerit, vt habetur in Cathe-
chiſmo Romano *de ordine n.16.* etenim *in dicto*
cap. perlectis diſt.25. traditur officium Lectoris eſſe
Vaticinia Prophetarum populo prædicare; hoc
eſt legere, vt ſupra exponimus, ſicut declarat Bar-
boſa *ibi ſub num 4.* in gloſſa *prædicare*, quia nec
Diaconus ex officio id valet efficere, vt dixi *in*
Rub. ſub q.1. hoc tract. Nauar. *conſ.2. de temporib.*
ordinat. in antiquis, & ob id potuit Turrecremata
dicere *in dicto cap. perlectis*, fortaſſis pro prædi-
catione accipi ipſam recitationem Prophetarum
alta, clara, & diſtincta voce prolatam. † Tertium 39
panes, & fructus nouos benedicere, vt refert Lean-
der *ſupra dicta diſp.2.q.12. in fine.* Philibertus *tr.2.*
part. 3. cap. 3. per totum, Hurtado *dicta diſ. 5.*
Torreblanca *dicta quæſt. 12. num. 40.* Machado
dicto tom.2.docum.2.pag.4 Ludouicus *q.2. de ordi-*
ne art.14. dubio 2. pag.815. & alij, qui addunt, vt
hoc munus vltimum abrogatum fuerit contraria
conſuetudine.

Sed qui *Lectores* à legendo dicti ſunt, vt *in* 40
dicto cap Cleros diſt.21. verſ. *Lectores*, ſicut docent
Durand. *in rationali diuinor. officior. dicto lib. 2.*
cap.5 Galganet. *de Iure publico dicto lib.3. cap.27,*
num.1. Vaſquez *de ordine dicta diſp.216. num.27.*
Barboſa *ibi dicto n.23.& in paſtorali dicta alleg.11.*
num.12. & proximè à nobis dictum eſt alta voce,
& clara, atque diſtincta prolata; ideo viſum eſt
cum S.Iſydoro *lib.2. de officiis Eccleſia.* in ſequen-
tibus verbis loquente ea repetere ibi: *Porro Lecto-*
ris vox ſimplex, & clara ad omne pronunciationis
genus accommodata plena ſucco virili aggreſtem,
& ſub Ruſticum effugiens ſonum, non humilis, non
adeo ſublimis, non fracta, nec ſonora, nihilque fœmi-
neum ſonans, nec cum motu corporis, ſed tantum
cum grauitatis ſpecie.

Cumque hoc officium in pulpito exercere pro- 41
hibeantur, qui non fuerint ordinati Lectores, vt
colligit Barboſa ex *cap.1. diſt.69. & cap. non liceat*
diſt.91. de Iure Eccleſ. dicta p.1.cap.55.n.25. † Ideo
poteſt dubitari, num Lectoratus ordo, ſit à Chriſto
Domino inſtitutus, Luc. 2. quando in medio

ſeniorum, (vt dictum eſt) aperuit librum Iſaiæ, & in eo legit *Spiritus Domini ſuper me*, & licet communiter reſpondeant DD. quos citat Leander *in tract.6. de ordine quæſt. 9. diſp. 2.* inſtitutum eſſe ſimul cum reliquis ordinibus, tam minoribus, quam maioribus in nocte cænæ, ſed ipſe cum aliis, quos citat *eadem q.10. & q.11.* & Philibertus referens, *tract. de ordine p.2. cap.1. num.2. pag.190.* dicunt probabiliter à Chriſto Domino inſtitutum fuiſſe in dictis verbis Luc.2. quibus ſatis fauere Auguſtin. *lib. 1. de Baptiſmo paruulorum cap. 37. tomo 7.* ſic loquentem: *attende illud eſt eiuſdem Prophetæ, quod de ſe completum, lectoris etiam officio functus in Synagoga* ipſe recitat (*Spiritus ſuper me.*)

43 Oſtiarij officium idem, ac Ianitor dictus, qui templi ianuis præficitur, vt *in dicto cap. Cleros. §. Oſtiarij 21. diſt.* Guillielm. Durand. *in rational. Diuinor. officior. lib.2. cap.4.* Marcel. Vulpeius *in praxi fori Eccleſiaſt. cap 7. num.10.* verſ. *Oſtiarius*, Barboſa *de Officio Epiſcopi diſt.2. p. allegat.11. num 9.* idem *de iure Eccleſ. p.1. dict. cap.38. num.26. & in dicto cap. Cleros num. 26.* Galganet. *de iure publico dicto lib. 3. num.35.* eſt Sacras ædes tueri, aperire, & recludere, & omnia, quæ ſunt intus, & extra cuſtodire, fideles recipere, & infideles, ac excommunicatos expellere, vt docent Alcuin. *dict. lib. de Diuinis Officiis cap.35. in 5. tomo Bibliothecæ Sacræ*, Henriquez *lib.10. ſumma cap 9. § 2. littera l.* Anaſtaſius Germon. *dicto lib.3. de Sacror. immunit. cap.3. num.64.* Iacob. de Graff. *in aureis deciſ. p.7. lib.1. cap.6. num.6.* Rodulph. Cuperſ. *in dicto cap. oportebat. diſt. 79. in tit. de ordine Oſtiarij* Vaſquez *ſupra dicta diſp.236. cap.2. n.17. & 18.* Carolus de Graſ. *de effectibus Clerical. in præludio à num.283.* Sebaſtian. Cæſar. *de Eccleſ. Hierarch. dicta p.2. diſp.11. §.1. num.1.* Torreblanca *de iure ſpirit. lib.1. dict. cap.12. num.41.* Machado *ſupra docum.3. num.5.* Barboſa *dicto cap.38. de iure Eccleſ.*

44 *num.28. & in cap. Oſtiarius diſt.23.* † Addentes quod Chriſtus Dominus noſter in propria perſona functus fuit hoc officio, quando eiecit ementes, & vendentes de templo; item quando dixit *attollite portas Principes veſtras, & eleuamini portæ æternales*, & alij ex D. Thoma *in 3. part. q.37. addit. art.2. & ex* Concilio Carthaginenſ. 4. *Canon. 9. Pontificale de hoc ordine, & Cathec. Roman. de Sacram. ordinis, n.15.*

45 Sed quia Philibertus, *in tract.2. p.2. cap.3. per totum*, Ludouicus, *vbi ſupra dicta quæſt.2. de ordine art.14. dubio 2. pag.812.* Hurtadus *dicta diſ.5.* Filliucius *tract. 9. à num.19.* Torreblanca *lib.2. pract. dict. quæſt.12. num.40. fol.54.* Machado *tom.2. de perfecto confeſ. lib.4. p.1. tract.2. docum.2. pag.4.* Leander *de Sacram. dict. tract.6. de ordine diſp.2. quæſt. 10.* & multi alij pro miniſterio Oſtiarij, addunt; ideo ergo cum illis dico nempe, vt ad Oſtiarium ſpectat aperire librum ei qui prædicaturus eſt, vt habetur in Pontificali Romano; quod per non vſum abrogatum eſſe dicunt. Item Sacras veſtes, & totam Eccleſiaſticam ſupellectilem cuſtodire, vt probant DD. ex *dicto cap. perlectis diſt.25.* & ſic indicari per ipſammet formam oſtiariatus ibi: *Sic age quaſi* Deo redditurus rationem pro his rebus, quæ his clauibus includuntur. Tertium curare, ne quis fidelis proprius, quam par eſt ad aram accedat, & attente videre, vt debita reuerentia Eccleſiæ adhibeatur.

46 Et denique campanas, ſeu cimbalum pulſare, præcipuè tempore ſacrificij; & ob hanc cauſam dicunt dari ei cimbalum in eius ordinatione. † Et 47
Philibertus ex Concilio Colonienſi, & Durando, notat quod prædicta campanarum pulſatio habebatur olim in tanta veneratione, vt campanas pulſaturi ſuper pelliceis per prius induerentur, de quo tractatu campanarum dico *infra in cap.1. & 2. de officio cuſtodis q.1.* latè.

Sed quia oſtiarius etiam vocetur Sacriſta ex 48
his, & ex dicendis *infra de officio Sacriſtæ cuſtodis, & theſaurarij*; ideo nunc iam ſolùm dubitabis, num iſte ordo fuerit inſtitutus à Chriſto, quando flagello ementes, & vendentes eiecit de templo Matth. 21. & Ioan.2. & licet negent Valentia *diſp.9. q.1. puncto 4.* Granadus *controuerſ.9. tract.1. diſp.1. num.6.* Ludouicus de San Ioan *de ordine quæſt.1. art. 1. dubio 3.* Philibertus *tract.2. part.7. cap.1. num.3.* Machad. *tom.2. lib.4. part.1. tract.2. docum.5. num.3.* Reginald. *lib.30. num.6.* Bonacina *diſp.8. part.1. num.7.* Henriquez *lib.16. cap.3. num.1.* dicentes inſtitutum eſſe in vltima cæna. † Sed alij, inter quos Archanæ Rubeus 49
diſt.24. & 25. pag.291. ex Magiſtro Fabius incarnatus *in ſuo ſcrutinio Sacerdotali 1. p. tract. de ordine pag. 97.* quem ſequitur Samuël Lubrinus *1. p. ſumma*, verbo *ordo pag.611.* Victoria *n.225.* quatenus ait poſſe affirmari omnes ordines inſtitutos eſſe à Chriſto, in particulari Cardinali Oſius, *in confeſſ. Catholica cap. 51. de ordine*, Raynerius *tom. 2.* verbo *ordo cap. 22. pag. 415.* Eſthius *in 4. diſt.24. §.9. 10. & 12.* Nunus *quæſt.37. art.5. pag. 876.* Leander *dict. diſp.11. tract.6. de ordine dicta quæſt.9.* † Et alij probabiliter reſpon- 50
dentes, nempè inſtitutum fuiſſe immediatè à Chriſto Domino noſtro, & in particulari, ſaltim initiativè, quando præcipuum eius ordinis munus exercuit, ementes, & vendentes à templo eiiciendo, & quando appellauit ſe oſtium dicens: *Ego ſum oſtium, ſi quis per me introierit ſaluabitur*, vt Ioann. cap.10.

Pſalmiſtæ officium, qui idem eſt, ac ordina- 51
tus tantum prima tonſura, de cuius ordine, forma, & materia dixi iam *ſupra ſub dicto tit. de temporib. ordinat. & de ætate ordinaud.* ac de priuilegio Canonis, & fori Clerici tantum tonſurati, *ſub tit. de Iudic. in cap. 2.* ac *ſupra in cap. Eccleſia S. Mariæ 10. de conſtitutionib.* Reſpondeo eſſe canere in Choro, atque benedictiones dicere; non quia hoc miniſterium pertineat per ſe ad ordinem aliquem, cum hoc munus cantandi Diuinum officium, licet ad totam plebem fidelium non pertineat, non ſit tamen ita proprium Clericorum, vt illi ſoli ad illud aſſumantur, vt docent Cardinalis Baron. *annal. Eccleſ. tom.1. anno Chriſti 44. num.80.* Vaſquez *de ordine diſp. 236. cap.1. num.5.* Suarez *de religione tom.2. lib.4. de horis Canonic. cap. 9. à num.14.* DD. per textum *ibi in cap. Pſalmiſta 20. diſt.23.* vbi Barboſa, idem *in paſtor. dict. alleg.11. num.8. & de Iure Eccleſ. dict. c.38. ex num. 31.* Galganetus *de Iure Eccleſ. lib.3. tit.30. num.1.* † Qui docet vt Pſalmiſta, ſeu 52
Cantor, is dicatur, qui Pſalmos, & cæteras laudes in Eccleſia cantat, & omnes per textum *in dict. cap. Cleros diſt. 21.* ibi, *Pſalmiſtæ à Pſalmis canendis vocati*, vbi in verſ. *Cantor* habetur officium horum eſſe tripartitum, nam eſt qui vocem præmittit, & qui canendo ſubſequitur, & qui conſonat, quorum primus dicitur *præcentor*, ſecundus *ſuccentor*, tertius *concentor*. videndus eſt etiam textus *in dict. c.1. diſt.21.* vbi etiam patet proprium officium pſalmiſtæ, canere benedictiones, laudes atque

atque antiphonas. Sed quia de iſtis Miniſtris Præ-
centore, ſuccentore, & concentore dico infra *in
tit. de officio primicerij*; ideo hic adiūnges *ibi*
dicta.

53 Quibus ſuppoſitis, etſi Torreblanca dicat mu-
nus; & officium Tonſurati tantùm eſſe Pelliceo
ſuperindutum aſſiſtere Miniſtris Eccleſiæ, vt
digne, ac reuerenter munera ſua exequantur;
probabilius quidem eſſe dico, vt officium Clerici
tonſurati ſit in Choro, vel in Eccleſia canere;
indeque euenire, vt in iure ſæpè Pſalmiſta voce-
tur, cui & Epiſcopus mandat recitationem ſep-
tem Pſalmorum, vt dicunt Leander *de Sacram.
tract.6. de ordine diſp.2. q.6.* Philibertus *tract.2.
p.1.cap.8.* & alij proximè adducti.

54 Pro complemento dico, quod etſi, hæretici
negent, vt vſus primæ tonſuræ ſit licitus, & ho-
neſtus, & Caluinus etiam neget tonſuræ Eccle-
ſiaſticæ vſum ab Apoſtolo Petro exortum fuiſſe:
tamen vtrumque è contra probatur, primum ex
vſu Eccleſiæ Catholicæ, benè ex ſcripturis, Pa-
tribus, Conciliis, & exemplis Sanctorum, Phi-
libertus omnino legendus *dict. tract. 2. de ordine
55 cap.1. pag.174.* † Secundùm, vt ortum habuerit
ab Apoſtolo Petro probant Beda *lib 5. Victoria
cap.22.* D. Dionyſius *part. 2. Eccleſiaſt. hierarch.
cap. 3. & 6.* alij Patres, quos citat, & ſequitur
idem Philibertus *ſupra cap.2.* Hurtad. *tract. de
ordine, diſ.27.* Bellarmin. *lib.1. tom.2. de Monach.
cap 40.* Sotus *in 4. diſtinct.24. quæſt.2. art. 1. poſt
concluſ.1.* omnino legendi, Torreblanca *lib. 15.
pract.cap.5. num.3. fol 426.* & alij dicentes talem
vſum ortum habuiſſe à D. Petro: nam cum
Apoſtolus ſemel magno ardore Chriſtum Cruci-
fixum Antiochiæ prædicaret, nonnulli in Chri-
ſtiani nominis, ignominiam caput illi abraſerunt;
ſed ille ob Chriſti amorem illuſionem in glo-
riam, & infamiam, in honorem conuertens,
præcepit omnibus Eccleſiæ Miniſtris tonſuram
geſtare.

56 Non deſunt tamen ex Catholicis, qui exiſti-
ment tonſuræ vſum à Nazaræis incœpiſſe, & il-
lorum exemplis poſtea ab Apoſtolis introductum,
inter quos S. Iſydorus *lib.3. de officiis cap.5.* Ba-
ronius *tom.1. annal. ſub anno 58. Christi n.122.*
Marquino teſte, Alcuinus *de Diuinis officiis c.33.*
at quia de Clericis tonſuratis plura dico *infra ſub
tit. de vita, & honeſt. Cleric. ex cap.1.* ideo de his
non amplius.

57 Et licet hodie in Eccleſia Catholica non vi-
deantur alij miniſtri, qui ratione ordinis in ea
munus, & officia faciant: tamen negari nequit,
vt olim inuenirentur alij vocati, ſcilicet *foſſarij*,
& *Pſalmicantores*, *foſſarij* quidem aliàs vocati
laboratores erant illi, qui ad miniſterium mor-
tuorum ſepeliendorum, nulla Eccleſiſtica cære-
monia ab Epiſcopo inſtituebantur, & ordina-
bantur; licet officium habuiſſent Eccleſiaſticum,
de quibus Cardinal. Baron. *annal Eccleſ. dicto
tom 1. anno Chriſti 34. verſ. quinam fuerint in Ec-
cleſia*, Henriquez *in ſumma dicto lib. 10. cap.9.
58 §.2. in comment. litt. N.* † Vbi ſubdit huiuſmodi
laborantes Hoſtiario Coadiutores dari ſolere ex
temporali deputatione Sacerdotis, Sebaſtian.
Cæſar *in relect. Eccleſiaſt. hierarch. part.2. diſp.11.
§.4. num.9.*

59 Et quia manifeſte inſinuat Trid. Concil. *ſeſſ.23.
de reform. cap.3.* dum ait *ab ipſo Eccleſia initio ſe-
quentium ordinum nomina, atque vniuſcuiuſque
eorum propria miniſteria Subdiaconi, ſcilicet
Acolyti, Exorciſtæ Lectores, & Hoſtiarij in vſu
fuiſſe cognoſcuntur.* Quo probant DD. omnes or-
dines minores, qui nunc ſunt in Eccleſia ab ini-
tio naſcentis Eccleſiæ ſemper, & ſine vlla varie-
tate in illa extitiſſe Barboſa *de Iure Eccleſiaſt.
1. parte, cap. 38. ſub num.51. in medio.* † Iam 60
euidenter apparet quod prædicti *foſſarij*, & *Pſal-
micantores*, numquam fuerunt miniſtri in Eccle-
ſia de eo genere prædictorum ordinum Eccleſia-
ſticorum, quos modo habemus, & qui ſunt Sa-
cramenta Eccleſiæ, & gratiam conferunt, ſed
eſſe, aut fuiſſe alios ritus Eccleſiæ, quibus ho-
mines ad peculiaria munera deſtinabantur, qui
modo non ſunt in vſu.

Ad ſecundam quæſtionis partem, an omnes 61
adducti in minoribus conſtituti, ſi ducant vxo-
res, adhuc remaneant in officio Eccleſiaſtico
ſuorum ordinum minorum? Et ſuppoſitis quæ
dixi *infra in dicto cap.2. de foro competenti*, vbi
ſigillatim de Clericis in minoribus, matrimonio
etiam copulatis, poſſint nihil gaudere priuilegio
fori, & etiam Canonis, vt *ibi*, & *in dicto cap.
cum non ab homine 10. de Iudic. & alibi ſæpè*;
Reſpondeo poſſe adhuc in officio Eccleſiæ ſuſti-
neri, ſi incedant in habitu, & cum aliis requiſitis,
de quibus ibi Eccleſiæ inſeruiant.

At quia poteſt eſſe dubium, num omnes con- 62
ſtituti in minoribus ordinibus queant liberè con-
trahere matrimonium; eo quod in Canone Apo-
ſtolorum 25. diſponitur, ne Clericus vltra Lecto-
rem, & Cantorem contrahat nuptias, quos etiam
tantùm excepit. *nouell. Inſtin. 22. de nupt. coll. 4.*
† *Et in cap Lectores diſt. 32.* habeatur teneri 63
Lectores, aut vxorem ducere, aut continentiam
profiteri, & *cap. Presbyteri 34. diſt.* tamen reſ-
pondetur ſemper in vſu fuiſſe, ac durare, quod
Acolyti, Exorciſtæ, Hoſtiarij, & Pſalmiſtæ,
hoc eſt cantores, & tonſurati liberè queant ma-
trimonium inire, vt ex dictis locis patet, & pro-
bant in terminis DD. per textum *in cap, ſi qui vero
diſt.32. & per cap.1. de Clericis coniug.* Couarru.
de ſponſalib. part.2. cap.6. §.3. num.3. in fine,
Henriquez *in ſumma*, Armand. *lib.10. de Sacram.
ordin. cap. 2. §.2. littera L, & lib.2. de matrim.
cap.4. §.39.* Azor. *inſtit. moral. parte 1. lib.13.
cap. vlt. quæſt. 14.* Filliucius *quæſt. moral. tom.1.
tract.10. part.2. cap. 4. num.129.* ſic vt ſic tran-
ſeuntes ad matrimonium nullam culpam incur-
rant, cum iure ſuo vtuntur, nec faciant contra
votum, aut aliqood iuris præceptum, vt dicunt
idem Couarruu. *dicto §.3. num. 4.* Bann. *in 2. 2.
quæſt. 12 art.1.* Valencia *ibi diſp. 9. q.12. puncto 1.*
Azor. *inſtit. moral. dicta quæſt. 14. in fine*, Ægid.
Coninch. *de Sacram. diſp. 23. dubio 3. num. 57.*
Rebellus *de Iuſt. part.1 lib.4. quæſt.8. n.27.*

Quare non obſtant iura proximè adducta, non 64
Canon 25. Apoſtol. nec *dicta nouella 22. Iuſtiniani*;
quia reſpondetur in vtroque loco Clericos vltra
Lectorem, dici Subdiaconum, & Diaconum, vt
locum Gratiani declarat, additio Gregoriana *in
cap. ſanè, §. cum autem 15. quæſt. 3.* ſic explicant
Azor. *ſupra part.1. inſtit. moral. lib.13 quæſt.4.* verſ.
ſi quæras, Henriquez *lib.2. de matrim. cap.5. §.9.
litt. O.* † Non textus *in dicto cap. Lectores diſt.32.* 65
quia textus ille ſolùm conſtituit, vt lectores non
contraherent ſine licentia Epiſcopi, & eſſe iam
abrogatum illum textum dixit Henriq. *dict. lib. 10.
de ordine, c.2. §.2. litt. L*, & Turrecremata aliter,
& melius *ibi* Barboſa *de Iure Eccleſiaſt. dicto c.38.
num.57.* Vaſquez *de ordine diſp. 246. cap.4. n.30.*

Seuer. Bini *in nouiſſ. Collect. Concil. tom. 1. part. 1. pag. 575.* Laurentius Surius *tom. 1. pag. 505.* dicunt verbo *ſequitur*, in eo textu intelligi, hoc eſt *moueantur*; & ſic facilius ſolui, ſi attendamus ad vetuſtos Codices in verbis ſequentibus, quæ habentur in Collect. Concil. per D. Laurent. Surium ibi, *Vt lectores vſque ad annos pubertatis legant; deinceps autem, niſi vxores Cuſtodia pudicitia duxerint, aut continentiam profeſſi fuerint,*
66 *legere non ſinantur.* † Non inquam textus *in dicto cap. Presbyteri diſt.* 34. quia vt explicant D. Rodericus Acugna *in comment. illius*, Barboſa *in dicto cap. 38. de Iure Eccleſiaſt. num. fin.* verb. *deinceps*, de quo *ibi* non refertur ad ordines inferiores ab expreſſis, ſed refertur ad ſuperiores, vt ſit ſenſus, quod *Presbyteri, Diaconi*, vel *Subdiaconi*, vel deinceps, id eſt Archiepiſcopi, & Epiſcopi, non habebant, licentiam ducendi vxores: ſic etiam docet, & explicat *ibi* Præpoſitus, *num. 1.* verſ. *oppono*.

67 Ad tertiam quæſtionis partem, an peccent adducti Acolyti, cæterique miniſtri implentes miniſterium ſuum in peccato mortali? Et ſuppoſitis quæ dixi *ſupra in cap. a nobis 2. de Sacramentis non iterandis q. 3.* verſ. *ad tertiam*, vbi egi de illa quæſtione, *An exercentes præciſè ſine Sacramentorum confeſſione, functiones, & actiones ordinum exiſtentes in peccato mortali, peccent mortaliter.* † Nunc breuiter reſpondeo cum Vaſquez *in 3. part. tom. 3. diſp. 136. cap. 2.* Suarez *de Sacram. diſp. 16. ſect. 8.* Barboſa *in dicto cap. 38.* & aliis, prædictos in minoribus ordinibus conſtitutos, non peccare mortaliter, actus illorum ordinum in peccato mortali exercendo; quia illa materia, circa quam miniſtrant, eſt leuis; licet enim actus ſint ſuo modo Sacri: tamen ſunt valdè remoti à principio, ac perfecto actu ſacrificandi, vel miniſtrandi Sacramenta, ad quem finem ordinantur, & aliis fundamentis, quibus adducti DD. & alij hoc probant, *& in dict. q. 3.* Et ſic non amplius ago.

68 Pro complemento totius huius quæſtionis de Acolytis dico cum Henriquez *dicto lib. 10. cap. 1. §. 2. in fine*, Ochogauia *de Sacram. Ordinis q. 3. num. 7.* & Barboſa *dicto num. 51. in fine*, quod licet aliqui Patres non meminiſſent Acolytorum, ſed non inde probari, non feciſſe inſtitutos, cum argumentum ab authoritate negatiua vim non habeat. Nec obſtare quod Clem. Roman. Pontifex, & alij Patres indicent inferiores aliquos ordines minores antiquitùs non fuiſſe in Eccleſiâ, ſed poſtea fuiſſe inſtitutos. Quia reſpondetur, vt ſolùm denotent de curſu temporis fuiſſe per Eccleſiam diſtributos hos ordines in diuerſas perſonas, cum antea per paupertatem miniſtrorum plura officia horum ordinum ab vna eademque perſona exercerentur: ita adducti. Cum quibus manet probabilius prædictorum inſtitutionem à Chriſto Domino demanaſſe ex iam adductis.

AD TEXT. IN CAP. III. hoc titulo.

PRÆMISSVM.

De materiâ huius textus dixi *ſupra in c. 2. hic* in verſ. *ad tertiam*, verbo *item etiam pro complemento*.

AD TEXT IN CAP. IV. Cum Satis, hoc titulo.

PRÆMISSVM.

De materiâ huius cap. dixi *ſupra in c. 2.* verſ. *ad tertiam*, & verſ. *ad quartam*, & adiunges quæ dico *infra in cap. ad hæc 7.* in verſ. & ibi *Paraciarum*, vbi an cura animarum incumbat, *Archidiacono*?

AD TEXT. IN CAP. V. Archidiaconus. Cap. VIII. Significaſti. Cap. IX. vt Noſtrum, hoc tit.

PRÆMISSVM.

Horvm trium iurium materia valet ad plenum explanari per dicta *ſupra ſub Rub. in principio, & q. 1. ex num. 1.* item & per dicta *in cap. 1.* ex doctrinâ etiam *cap. ad hæc 7. & aliis hoc tit.* quare *ſub ſequent. q.* omnes tres deciſiones Pontificias declàrabo.

QVÆSTIO I.

An Archidiaconus poſſit exercere ſuam iuriſdictionem excommunicando, ſuſpendendo, & interdicendo? An queat dare dimiſſorias litteras ad ordines; ſic vt per eas ordinatus nullam incurrat pœnam? Et an Archidiaconus ordinandos valeat examinare, & Epiſcopo præſentare? Et an Archidiaconi officium ſit ponere Prælatos in ſede? Vel an poſſit habere familiam armatam ad executionem ſententiarum, vel capiendos delinquentes, vt habet Epiſcopus?

SVMMARIVM.

1 *Archidiaconus ſecundum Eccleſiæ ordinationem nequit excommunicare ſine licentia Epiſcopi, etſi videatur habere iuriſdictionem,*

nem, & n.2.3. & 4. aliter de iure antiquo, vt à n.5. & 9.

2 Excommunicatione vtendum non eſt, niſi pro re graui, & n.13.

4 Archidiacono poteſtas ferendi cenſuras, quare de iure colata non ſit, non ſit, niſi ei competeret ex conceſſione Epiſcopi ſecundùm aliquas, verius contra à n. 5.

5 Cap. cum ab Eccleſiarum de Officio Ordinarij.

6 Cap. veniens el 1. de eo, qui ordines furtiuè ſuſcepit.

7 Iudices habentes fori contentioſi iuriſdictionem; etſi inferiores Epiſcopi, non eſt inconueniens, vt habeant ius ferendi cenſuras.

8 Guardiani, Abbates, Generales, & alij Prælati iure communi abſque aliquo priuilegio habent ius ferendi cenſuras.

10 Archidiaconi tam de conſuetudine, non habent ius ferendi cenſuras, niſi alia conſuetudine introducatur, n. 11.

11 Conſuetudo eſt potens dare Archidiacono ius ferendi cenſuras.

13 Cap.Romana de ſent. excommunic. cap.1. de eo qui furtiuè ordinem ſuſcepit, cap. dudum de electione.

14 Archidiaconus nequit dimiſſorias ad ordines dare, quia hac eſt res grauis, num.15. & 16.

15 Vicarius generalis Epiſcopi ſine ſpeciali commiſſione nequit dare dimiſſorias ad ordines; & ſic multòminus Archidiaconus, n. 16. & 17.

16 Vicarius generalis Epiſcopi, præſente Epiſcopo ſecundùm aliquos nequit dimiſſorias ad ordines dare. Contrarium verius, ſi ſpecialiter ei ſit commiſſum expreſsè, aut tacitè, vt n.17.

18 Dimiſſorias litteras ad ordines inferiores Epiſcopo, etſi exempti non præſtant niſi priuilegio Papæ, vt n. 19.

20 Capitulum, ſede vacante, poterat à morte Epiſcopi dare litteras dimiſſorias ad ordines ſuis ſubditis, hodie ex Tridentino nonniſi anno tranſacto, vt n.21.

21 Vicarius Capituli, nequit dimiſſorias ad ordines dare, ſicut Capitulum ante annum tranſactum, niſi beneficium ſit correctum.

22 Cardinalium collegium illico, vt Papa moritur, quit concedere dimiſſorias ad ordines.

23 Capitum dans litteras dimiſſorias ante annum ſubiacet interdicto, & ordinatus in minoribus non gaudet priuilegio, præſertim in criminalibus, in maioribus priuatur ab ordinis executione.

24 Archidiaconus poteſt examinare, & præſentare ordinandos Epiſcopo.

25 Archidiaconus de ordinandis facit examen, offerendo illos Eccleſia.

26 Archidiaconus interrogatus ſuper idoneitate, & examine ordinandorum, & reſpondeat dignos eſſe, non peccat ſciens illos eſſe idoneos, dum contra conſcientiam non faciat.

27 Archidiaconus, & ſine queat inſtitutionem authoricabilem facere de beneficio; poteſt tamen inſtitutum ponere in poſſeſſione.

28 Facti res ſolent à minoribus Iudicibus exerceri.

29 Archidiaconus pro executione rerum fori poteſt habere familiam armatam ſicut Epiſcopus.

AD primam quæſtionis partem videtur reſpondendum vt Archidiaconus valeat excommunicare, ac cenſuris innodare ſibi inferiores ſubditos. Primo quia, vt ſupra dictum eſt in dicta Rub. & in dicto cap.1. per illum, & per textum in dicto cap. ad hæc. Archidiaconus habet iuriſdictionem fori contentioſi; ſic vt valeat Iurgia audire, & lites definire. Vnde videtur vt poſſit ferre cenſuras Eccleſiaſticas, vt notant DD. per textum ibi in cap. Romana in princip. de ſent. excommun. e lib. 6. & Iacobus de Graffis in deciſion. aureis p.1.lib.4.cap.4.num.8. Duaren. de Sacris Eccleſia Miniſterus lib.1.cap.12. in fine, Petr. Greg. lib.15. Syntagm. Iuris cap.20. num.6. & videtur confirmari ex cap. 1. de eo, qui furtiue, in verbis ibi: Quod ſi non fuit ante, vel ab aliquo Archidiaconorum, vel Prælatorum tuorum ſub anathematis in terminatione prohibitus, &c. & ex eo: nam ſi Archidiaconos, qui aliàs dicitur Iudex, & Vicarius Epiſcopi de iure communi non poſſet per cenſuras mandata exequi deficerent in eo arma, & remedia Eccleſiæ, quibus vtuntur Iudices Eccleſiaſtici, vt executioni mandentur eorum præcepta, & ſententia, & iuuat regula generalis leg.2. ff. de iuriſd. omn. iud. & cap. præterea de officio deleg. 1

Nihilominus quia iam diximus in dicta Rub. & dicto cap. 1. per textum in dicto cap. ad hæc, verſ. item ſatis apertè conſtet, & in cap.2. hic, iuriſdictionem Archidiaconi eſſe multò inferiorem illi, quàm habet Epiſcopus; item vt ſolùm in eo reſideat quoad leuia negotia, non vt ardua definiat, & excomunicatio ſit maior pœna, quàm ſit in Eccleſiâ, vt in cap. cum non ab homine 10. de iud. patet, & per plura, quæ ibi dixi, ac ea; & reliquæ cenſuræ nonniſi pro contumacia ferri poſſint vt in dicto cap. 10. dixi, & clarius in cap.1. eodem tit. imò & ex Trid. pateat in cap.3. ſeſſ.25. de reform. nonniſi admodum maturo iudicio, & pro re graui excommunicatione à Iudice Eccleſiæ vti, ſequitur optimè Pontificem Alex. III. hic in dicto c.5. reſpondiſſe Archidiaconum ſecundùm Eccleſiaſticam inſtitutionem non poſſe excommunicare ſine licentiâ Epiſcopi, vt colligunt ex hoc textu Abbas, Zabarella Collect. Bellamera, Ioan. Andreas, Butr. Panormit. Viuian. Alagona, Gimenez, Anania, Hoſtienſ. Henric. Innocent. & cum aliis Barboſa hic num. 1. Azor. inſtit. moral. p.2. lib.3. cap 14. q.2. verſ. atque hæc quidem, Galganet. de iure publ. lib.3. tit.21. num.6. verſ. nec ſine. † Et hoc facilius iam hodie procedere, cum ſecundùm hodiernam conſuetudinem, qua attenta, Archidiaconi in totâ Hiſpaniâ non habeant poteſtatem illam, quæ iure communi eis concedebatur, vt firmat idem Barboſa hic n. 5. in fine. 2

3

Quare Bannij de cenſ. tract.1. q.8. pag.11. Maſconius de Maieſt. Eccleſ. lib.1. p.1. cap.12. litt. A, dixerunt Archidiaconos habere quidem ius infligendæ cenſuræ, non ſolemniter, ſed priuatim, & hoc non vti, eo quod conſuetudine contraria iſta ſe poteſtate priuari, ſunt paſſi; & ſic iuxta textum noſtrum potuerunt DD. reſoluere Archiconos, Archipresbyteros, Decanos, & ſimiles cenſuras de iure communi non potuiſſe ferre, niſi hoc Epiſcopus conceſſerit, vt planè ſignificat textus hic verſ. ex Eccleſiaſtica inſtitutione, quo 4

patet ipſo iure in inſtitutione, ac creatione talis
Dignitatis nullam præſtitam fuiſſe Archidiacono
poteſtatem excommunicandi, ac ferendi cenſu-
ras, niſi hoc ei competeret ex conceſſione Epiſ-
copi, vt patet ex proxime ſequentibus verbis
textus ipſius: *Niſi auctoritas Epiſcoporum acceſſe-
rit in aliquos ſententiam promulgare*, quaſi ſint
duo termini inter ſe oppoſiti, vnus ex inſtitutio-
ne propria Archidiaconorum, aliter ex ſpeciali
Epiſcopi conceſſione, vt in priori, ſcilicet non
poſſit Archidiaconus cenſuras ferre; in poſteriori
verò ſic: ita explicat Barboſa *hic num.* 4. dicens
iuxta hunc caſum, data ſcilicet Epiſcoporum
conceſſione, intelligi verba adducta textus *in
dicto cap.* 1. *de eo, qui ordinem furtiuè ſuſcepit*; ex-
plicant etiam Anton. de Butr. & gloſſa in verbo
promulgare, hic Leander *de cenſur. diſp.* 2. *q.* 16. &
alij.

5 Verùm quia video Doctores dicentes olim Ar-
chidiaconos habuiſſe iuriſdictionem ordinariam
ad ferendas cenſuras à Canone per textum *in cap.
cum ab Eccleſiarum de Officio Ordinarij*, vbi gloſſa
6 verbo *Eccleſiaſtica ſententia*. † Et *in cap. veniens
el* 1. *de eo qui furtiuè ordines ſuſcepit*, vbi gloſſa
verbo *Archidiaconorum*: ſic Innocent. *in dicto c.
cum ab Eccleſiarum num.* 5. *& hic*, & in noſtro
textu, & *in cap. cum ſatis*, Sotus in 4. *diſt.* 22. *q.* 2.
verſ. *non eſt*, Couar. *in cap. Alma Mater de ſent.
excommun. p.* 2. §. 11. *num.* 1. verſ. *primum*, Vgoli-
nus *de cenſ. tab.* 1. *cap.* 2. §. 20. Lælius Zechius *cap.* 1.
num. 6. *verſ.* 6. *& verſ.* 16. colligentes *ex dicto cap.
cum ab Eccleſiarum*, Prælatos omnes Epiſcopo
inferiores, qui iuriſdictionem habent fori conten-
7 tioſi, habere poteſtatem ferendi cenſuras. † Ideò
videri vt quemadmodum de iure ſoli Epiſcopi
plenam, & ſimpliciter in tota ſua Diœceſi ordi-
nariam habent poteſtatem, & iuriſdictionem ex
gloſſa verbo *Iurgia in cap. perlectis diſt.* 25. ſic non
eſſe inconueniens, quod alij inferiores Prælati
quod nonnullos actus, & certa aliqua negotia,
vel certas perſonas, attento eodem iure communi,
ordinariam habeant iuriſdictionem fori exterioris,
vt benè aduertit Beroius *in Rub. de Officio deleg.
num.* 15. Barboſa alia adducens *in dicto cap. cum
ab Eccleſiarum*, vbi ait in verſ. *vnde* probat.
8 † Guardianos, Abbates, Generales, & alios
Prælatos regularium iure communi abſque aliquo
priuilegio excommunicare aliaſque cenſuras ferre
poſſe, cum omnes illi ferre illas poſſint, qui ha-
bent iuriſdictionem fori contentioſi, ſicut habent
prædicti, vt alibi latius dico, & de Archidiaco-
no, probat etiam Leander *vbi ſupra*; item & de
Archipresbytero, quatenus *in dicta q.* 15. verſ. *ſed
ego* dicit olim Archidiaconum habere iuriſdictio-
nem à Canone ferendi cenſuras; etſi modo illam
non habeant, niſi ſolùm illi, qui, vel in ipſa
inſtitutione, vel ex conſuetudine legitimè præ-
ſcripta, & approbata, hoc ius ſunt conſe-
quuti.

9 Quare etſi Duarenus *vbi ſupra*, & Suarez *de
cenſ. diſp.* 2. *ſect.* 2. *num.* 9. exiſtimarint ex primæua
inſtitutione talem iuriſdictionem Archidiaconos
non habere; quia eorum officium ad fori exte-
rioris iuriſdictionem ſe non extendebat, ſed ad
aliqua miniſteria, quæ commemorat Duaren.
dicto cap. 12. *lib.* 1. *de Sacr. Eccleſ. miniſt.* & de qui-
bus *in Rub. hic, & dict. cap.* 1. & aliis; at poſtea
concedant per textum *in dicto cap.* 1. *de eo, qui or-
dines ſuſcepit furtiuè*, & ex aliis *hic num.* 1. addu-
ctis. Tamen ego exiſtimo non eſſe negandum de
iure antiquo prædictos Archidiaconos habuiſſe
talem iuriſdictionem ferendi cenſuras ex funda-
mentis *in dicto num.* 1. hic relatis, cum negari non
poſſit iſtos aliquam iuriſdictionem habuiſſe, vt di-
ctum eſt *in dict. Rub. & dict. cap.* 1.

Verùm quia currente tempore potuerunt cen- 10
ſuris abuti; ideò poſſumus quidem ſequi, non
omnino negari in textu noſtro, in primis verbis
ibi: *Archidiaconus non videtur de Eccleſiaſtica in-
ſtitutione licere* (niſi authoritas Epiſcoporum ac-
ceſſerit) in aliquos ſententiam promulgare; de-
negatam illis fuiſſe illam poteſtatem; ſolùm
enim dicit textus per verbum *non videtur*, de
Eccleſiaſtica inſtitutione licere, nec negat olim
habuiſſe talem poteſtatem, quam & poſtea qui-
dem, & nunc poſſunt à Canone, & à iure reci-
pere, ſicut habet textus *in cap. Romana de ſent.
excommun. in dicto cap.* 1. *de eo, qui furtiuè, dict.
cap. cum ab Eccleſiarum de Off. Ordinarij*, & aliis,
vbi patet talem eis datam ferendi cenſuras pote-
ſtatem quoad certos caſus; non quidem plenam, &
abſolutam, vt habent Epiſcopi.

Vnde quia conſuetudo eſt potens dare Archi- 11
diacono talem iuriſdictionem ferendi cenſuras ex
regulâ textus *in cap. dudum* 54. verſ. *tandem de
elect.* vbi de conſuetudine tantùm permittitur Ar-
chidiacono ſuſpendere excommunicare, & inter-
dicere; ideò non implicat quidem, vt ex pri-
mæua quidem inſtitutione eandem poteſtatē ha-
beret; quia ſi, vt ſonant dicta prima verba textus
noſtri, eis non licuit, eueniret, vt ipſis prohibe-
retur vt quoddam illicitum, quod conſuetudine
non ſanaretur de facili. Et ſic ego exiſtimo, vt
ſicut conſuetudine legitimè præſcripta; (quia
ſola conſuetudo hoc ius conedere poteſt, ac tri-
buere,) vt docent Nauar. *in ſumma cap.* 27. *n.* 7.
Angelus verbo *excommunicatio* 1. §. 6. Alterius
lib. 3. *diſp.* 7. *cap.* 1. Hurtad. *diſ.* 4. verſ. *tandem repe-
ritur*, Suarez *ſupra*, Filliucius *tract.* 11. *cap.* 2.
num. 37. ita & ex ipſa inſtitutione; non quia om-
nibus Archidiaconus in propria inſtitutione in ge-
nere conceſſa ſit in Eccleſiâ vniuerſali, ſed ali-
quibus quidem, vel iuxta cuiuſque Eccleſiæ in
ſingulari inſtitutione Archidiaconatus, aut iuxta
ſtabilitam conſuetudinem; & ita eſt intelligen-
dus Henriquez *in ſumma lib.* 13. *cap.* 24. *num.* 2.
quem declarant Villalobos 1. *p. ſumma tract.* 16.
diſ. 5. *num.* 5. in verbis ibi: *An ſi miſmo ay en la
Igleſia algunos Abades, Arçedianos, Arçipreſtes
que tiene neſta Iuriſdiçion, mas como no latienen
todos haſe de mirar mucho en eſto la çoſtumbre*, re-
petit Leander *ſupra dicta queſtione* 15. *de cenſu-
ris diſputat.* 2. & omnia verba Henriquez le-
genda.

Ex his patet intellectus ad textum noſtrum, & 12
& ad iura in principio adducta; & per dicta exi-
ſtimo non eſſe admittendam diſtinctionem, quam
attulit Lælius Zechius *de Republ. Eccleſ. cap.* 24.
num. 13. diſtinguens inter Archidiaconos electos
à Capitulo, in quibus agnoſcit dictam poteſtatem
ferendi cenſuras, & electos ab Epiſcopo, in qui-
bus contrarium tenet cum apertè conuincatur ex
proximè relatis. † At ſi adhuc inſtes dicendo 13
verba textus noſtri in dicto verſ. *de Eccleſiaſtica
inſtitutione*, ſignari iuxta communem intellectum
à principio creationis Archidiaconatus Dignitatis
non inhærere ei eam iuriſdictionem excommuni-
candi ſimpliciter, & generaliter, etſi aliquando
in iure talis facultas, aut conſuetudine, ſiue ſta-
tuto inhæreat, vel de licentiâ Epiſcopi, tunc

fortiori

fortiori dici debebit textum *in dict. cap. Romana, & dict. cap. dudum de elect. ac dict. cap 1. de eo qui furtiuè*, intelligendos eſſe procedere iuxta dicta *ſupra in principio, hic* à verſ. *nihilominus*, de licentiâ ſcilicet Prælati; quia etſi reuera fateamur, (vt *ſupra in Rub.* dictum eſt) Archidiaconum, & ſimiles habere iuriſdictionem contentioſam, vt Iurgia audire, hoc eſt lites definire valeat ex textu *in dicto cap. 1. & dicto cap ad hæc 7. hoc tit.* tamen reſpondent DD. prædictos habere iuriſdictionem illam non iure proprio, ſed tanquam Vicarios ex commiſſione, & nomine Epiſcoporum *ex dict. cap. 1.* ibi: *Vice ſui Epiſcopi*, vt *ibi* adduxi, & *dict. cap. perlectis diſt. 25.* ibi: *Succeſſione Epiſcopi*, vbi explicat Turrecremata *num. 5.* in verſ. *his ſunt*, & Barboſa *hic num 4.* verſ. *non obſtat*, dictam commiſſionem, ſeu iuſſionem ad effectum decidendi eſſe ſpecialem, nec ſufficere generalem, quam habent à iure communi, & ex inſtitutione ſua.

14 Ad ſecundam quæſtionis partem an Archidiaconus queat dare litteras dimiſſorias ad ordines; ſic vt per eas ordinatus nullam incurrat pœnam? Et ſuppoſitis quæ generaliter adduxi de his litteris conceſſis à proprio Epiſcopo, ſiue Prælato, vt eius ſubditus ordinetur ab alieno Epiſcopo *in cap. quod tranſlationem 11. de temporib. ordin. à q. 9.* breuiter etiam reſpondeo, quod cum has dimiſſorias concedere ſoleant illi tantùm, qui & ordinare valent, vt dixerunt Seraphin. *deciſ. 985. n. 3.* Campanil. *in diuerſ. Iuris Canon. Rub 6. cap. 3. n. 13. propè finem*, nec inferiores Prælati eas de iure concedere poſſit, niſi ab Apoſtolica Sede fuerit eis indulta poteſtas ſpecialis, & inſuper hic actus ſpectet ad ſupremam ordinis poteſtatem, vt patet, quæ res grauis eſt, argum. noſtri *cap. 5.* ideò rectè, & propter eandem cauſam Archidiaconi *in cap. ſignificaſti 8. hic*, recto iure denegari eam facultatem.

15 Et confirmatur, quia, vt *infra* dicemus *in tit. de Officio Vicarij*, Epiſcopi Vicarius generalis habet ordinariam ac eandem poteſtatem cum Epiſcopo eius vocem gerens in iuriſdictionalibus omnimodam, vt ibi probatur, & nihilominus ius diſponit *in cap. cum nullus de temporibus ordinat. lib. 6.* Vicarium generalem Epiſcopi non poſſe litteras dimiſſorias concedere, cum ad id Vicariatus Officium non extendatur, niſi Epiſcopo in remotis agente, vt docent Sbrocius *de Officio Vicarij lib. 2. q. 41.* Gutierrez *Canon. lib. 2. cap. 17. num. 20.* Zerola *in praxi Epiſcop. p. 2.* verb. *Vicarius §. 4.* Petrus Gregor. *Syntagm. iuris lib. 16. c 9. num. 5.* Azor. *inſtit. moral p 2. lib. cap. 41. q. 7.* Fr. Eman. Rodriguez *in ſumma cap. 61. aliàs cap. 61. num 4.* Piaſecius *in praxi Epiſcopor. p. 1 cap. 1. n. 13.* verſ. *concedit*, Alzedus *in ſimili praxi p. 2. cap. 5. de ordination. num. 97.* Thomas Valaſcus *tomo 1. allegat. 5. à num 7.* Thomas Sanchez *in opuſcul. mor tom. 2. lib. 7. cap. 1. dubio 20. num. 40.* Stephan. Gratian. *in deciſ. Marchiæ 98. à num. 14.* Narbona *de appellat à Vicario ad Epiſcopum p. 1. num. 197.* Venero *in examine Epiſcopor. lib 1 cap. 16. num. 12.* Campanil. *in diuerſ. Iuris Canon. Rub 9. cap. 8. n. 3.* Barboſa *de Officio Epiſcopi p. 2. allegat. 7. num. 9.* Homobonus *de Bonis de examine Eccleſiaſt. p. 1. tractatu 2. cap. 1. quæſtione 6. in fine*, Molfeſius *in ſumma Theologiæ moral. tractatu 2. cap. 2. num. 22.*

16 Et in tantùm videtur verum, quod multi dixerint, vt præſente Epiſcopo, nunquam poſſit talis Vicarius prædictas dimiſſorias ad ordines concedere; quatenus adducti Doctores dicunt, & Alteníis *tit. 3. art. 8.* Manduſ. *in reg. Cancel. tom. 2. regula 24. q 2. & 6.* & alij, quos citat, & ſequitur Henriquez *in ſumma lib. 10. cap. 22. §. 3. in gloſſa litt. P*, Menochius *de arbit. lib. 2. caſu 222. num. 9.* eo quod ſolùm id poſſit Vicarius, Epiſcopo abſente, in remotis locis, hoc eſt extra prouinciam, aut ad minus vltra duas, aut vnam diætam.

At probabilius exiſtimo, vt etiam præſente 17
Epiſcopo poſſit Vicarius generalis dimiſſorias concedere, ſi ad hoc ſpeciale mandatum habeat ſui Epiſcopi, ſiue expreſſum, ſiue tacitum conſenſum ipſius, vt docet Ioan. Andreas *in dict. cap. cum nullus*, Quaranta verbo *Ordo*, Molfeſius, & alij *ſupra*, ſic intelligendi, vt explicant Philibertus *tract. 1. p. 6. cap. 3 à num. 8.* Leander *de Sacram. tract. 6. de ordine diſp. 10. q. 3.* & corroboratur ex doctrinâ noſtri *cap. 1.* & ex dictis in verſ. *ad primam*, quatenus ibi probatum eſt Archidiaconum, qui dicitur de iure Vicarius Epiſcopi, poteſt de eius licentia excommunicare.

Et pro alia confirmatione iam hodie facit diſ- 18
poſitio Trid. Concilij *ſeſſ. 23. de reform. c. 10.* vbi habetur neque ipſos Abbates, nec alios etiam exemptos, neque Collegia, aut Capitula quæcumque etiam Eccleſiarum Cathedralium litteras dimiſſorias Clericis ſæcularibus poſſe concedere, vt ab alius ordinentur Barboſa hic *in dicto cap ſignificaſti num. 3.* & Henriquez *in ſumma dict. lib. 10. cap. 22. §. 3.* firmantes perſonas quaſlibet extra Præſulem, etiam habentes iuriſdictionem, quaſi Epiſcopalem, contentioſam, & voluntariam, nequire dictam elargire licentiam, & alij DD. per textum *in dict. cap. nullus*, vbi Barboſa *num. 14.* & Flores de Mena *var. reſol. lib. 2. q. 24* notant vt nec Abbas Epiſcopalem iuriſdictionem habens poſſit concedere litteras dimiſſorias ſuis ſubditis † Quod 19
debet intelligi ſecluſo priuilegio Papæ, vt conceſſum eſt Superioribus religionum erga ſuos ſubditos, de quibus iam diximus *ſupra in dicto cap. 11. de temporibus ordinat. à dicta quæſtione 9.*

Quod ſi vrgeas dicendo Capitulum Eccleſiæ 20
Cathedralis, ſede vacante poſſe abſolutè dare litteras dimiſſorias de iure antiquo ad ordines ab Epiſcopo alieno ſuſcipiẽdos; quod ordinare nequit eum poteſtatẽ ordinis non habeat, & ſolam iuriſdictionẽ, de quo iam *ſupra* dixi, ac docẽt in terminis DD. per textũ *in dict. cap. nullus de temp. ordin. lib. 6.* verſ. *vel ſede vacante Capitulum*, Rebuffus *in praxi beneficiali tit. de deuolut. n. 67.* Nauar. *conſ. 31. ſub dicto tit. in antiquis aliàs conſ. 7. de filiis Preſbyt. in nouis*, Quarta *in ſumma Bullarij*, verbo *Capitulum ſede vacante*, verſ. *decimo quarto*, Iacobus de Graff. *in aureis deciſ. p. 1 lib. 3. cap. 12. num. 3.* Saytus *in floribus deciſ. ſub dict. tit. deciſ. 33.* & alij: Tamen reſpondetur ideò prædictam facultatem datam fuiſſe Capitulo in euentu; quia mortuo Epiſcopo, ſuccedit in omnimoda iuriſdictione Epiſcopatu; & ſic non mirum, vt à iure ſibi concederetur facultas eas concedendi in tali euentu, etſi ordinare ſubditos non poſſet & hoc, ne ſubditi Diœceſis defraudarentur, ordinum ſuſcipiendorum beneficio. † Quam ta- 21
men facultatem iam hodie reſtrictam eſſe per Tridentinum, patet *ſeſſ. 7. cap. 10.* quatenus ibi cauetur, vt non liceat Capitulis Eccleſiarum ſede vacante, infra annum à die vacationis numerandum,

dum,

dum ordinandi licentiam, aut litteras dimiſſorias dare, ſeu *Reuerendas*, vt aliqui vocant, niſi fortè ordinandus ratione beneficij ſit coarctatus, vt docent infiniti, quos refert, & ſequitur *in dicto cap.* 10. Barboſa, & ante eos Marcilla, & Farin. *ibi*, idem Barboſa *in dicto cap. nullus de temp. ordinat. lib.6. num.*18. & 19. & *in paſtorali dicta alleg.7.à num.*10.& *alibi*, ipſe *in collect.decis.Bullario*, & *de Iure Eccleſ.* cum multis, quibus fauent Homobon.*de exam.Eccleſ.p.*1.*tract.*2. *c.*1. *q.*6. *ad finem*, idem Barboſa *de Canon. cap.* 42. *num.* 125. Moneta *de commut. vltimarum volunt. cap.*10. *à num.*164. Riccius *in praxi aurea reſ.*100. & *decis.Curiæ Archiep.Neapolis decis.*185.*p.*4.Raguſ.*de voce Canon.q.*59. *num.* 2. Ludouicus *q.*2. *de ordine art.*2.*dub.*3.Machado *de perfecto Confeſſ. tomo* 2.*lib.*4.*p.*4. *tract.*1. *docum.*7. *num.*2. Marolus *lib.*4.*cap.*5. *num.*5. *de irregul.* Philibertus *tract.*1. *p.*6.*cap.*3.*num.*12. & 22. Leander *dict. tract.* 6. *de ordine diſp.*10.*q.*4. dicentes idem negari etiam Vi-
22 catio Capituli, ſede vacante. † Solùmque excipi collegium Cardinalium, quod, ſede vacante, poſſit ſtatim dimiſſorias procedere.

23 Ex quibus, & aliis patet quàm benè Pontifex hic *in dicto cap ſignificaſti* 8.deneget Archidiacono facultatem dandi alicui litteras dimiſſoriales ad ordines; itavt & qui ſic ordinetur, interdicatur vſus ordinum ab Epiſcopo, vt colligunt antiqui *ex dicto cap.*vbi Abbas, Zabarel.Colect. Ancharran.Bellamera, Ioan.Andreas, Hoſtienſ. Innocent.Panormit.Anania, Butr.Viuian.Alagona, Gimenez, & Barboſa *hic*, ac Sbrocius *de Officio Vicarij lib.*2.*q.*41.*num.*13. Azor.*inſtit. moral.p.*2. *lib.*3.*cap.*14. *q.*2. verſ. *deinde*, Galganetus *de iure publ. lib.*3. *tit.* 21. *num.*8. ſic ex dicto textu deſumentes,& *ex dicto cap.*10. *Trid.ſeſſ.*23.vbi loquens de Capitulo concedente, ſubiacet illum Eccleſiaſtico interdicto; & ſic ordinatus ſi in minoribus ordinibus conſtitutus fuerit, nullo priuilegio Clericali gaudeat, præſertim in criminalibus, in maioribus autem ab executione ordinum ad beneplacitum futuri Prælati ſit ipſo iure ſuſpenſus, eandemque renouauit pœnam Trid. *in dict. cap.* 10. *dict.ſeſſ.*23.

24 Ad tertiam quæſtionis partem, an Archidiaconus valeat ordinandos examinare, & Epiſcopo præſente? quia pro extenſione, & longa tractatione faciunt quæ dixi *ſupra de ſcrutinio in ordine faciendo*, & inſuper *in cap. penult.* & *fin. de ætate ordinand.*ac *alibi* ſæpius, vbi de ſcientiâ, moribus, & prudentiâ, requiſitis in ordinandis, iam nunc in propoſito dubio reſpondeo, quod cum iſti actus ſint de minoribus; ideò per textum *in dict.cap. vt noſtrum* 9. & alios à gloſſa adductos, rectè deciſũ eſſe, quod Archidiaconus poſſit examinare, & præſentare ordinandos Epicopos: ſic *in dicto cap. Ordinarij antiqui*; vt Abbas, Zabarella, Collect. Bellam. Ioan. Andr. Ancharran. Butr.Anania, Hoſtienſ.Innocent.Panorm.Viuian. Alagona, Gimenez, & Barboſa *ibi*, idem cum aliis *de poteſt.Epiſcopi p.*2.*alleg.*10. *num.*21. *num.*7. intereſt enim Archidiaconi eos examinare, qui promouebantur ad ordines, quivè præficiebantur in Eccleſiis, eoſque Epiſcopo offerre, vt docet Barboſa *in cap.ad hæc* 7.*hoc tit.* verſ. *examinatio etiam Cleric.num.*7.cum Quaranta Sebaſtiano Cæſar, Azorio, & Campanillo, ſtatim referendis.

25 Quare *ex dicto cap. vt noſtrum hic*, & *ex cap. vnico de ſcrutinio in ordine faciendo*, dixerunt Petr.Gregor.*lib.*15.*Syntagmat.cap.*20.*num* 6.verſ. *hic examinat*, Quaranta *in ſumm. Bullarij*, verbo *Ordo* verſ.*ſubſequenter*, Azor.*ſupra dict. cap.*14. *q.*2.verſ.*deinde*, Campanil.*in diuerſ.Iuris Canon. Rub.*14.*à num.*15.Caſtaldus *in praxi cæremon.lib.*1. *ſect.*8. *cap.*7. Sebaſtian Cæſar *de Eccleſ. hierarch. p.*2.*diſp.*12.§.1.*num.*8.verſ.*eius*, Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.* 30. *tract.*1. *num.*49. verſ. *Archidiaconos*, Mar. Vulpeius *in praxi iud. fori Eccleſ.cap.*34.*n.*20. & alij, vt prædictum examen & preſentationem ordinandorum Epiſcopo facere, offerendo illos nomine Sanctæ Eccleſiæ.

Quod ſi Archidiaconus interrogetur ab Epiſcopo, an ſciat ordinandos dignos eſſe, & ipſe 26
reſpondeat affirmando per verba, *Scio*, & *teſtificor illos dignos eſſe*, DD. profitentur *per dict. c. vnico de ſcrutinio in ordine faciendo* (& vt ibi de aliis examinatoribus diximus) Archidiaconum non peccare; ſic reſpondendo; licet ipſe non examinauerit; dummodo contra conſcientiam non teſtificetur; quia quem indignum non nouit dignum exiſtimare debet, vt notiſſimè docent etiam Vulpeius *in praxi fori ind. Eccleſ. cap.* 8. *num.*35.Barboſa *de Canon. cap.*5. *num.*22. Et pro ampliatione adiunges quæ dixi *in cap. penult.* & *fin.*cum aliis antecedentibus de præſumpt.

Ad quartam quæſtionis partem ex verbis *dict.* 27
cap.vt noſtrum 9. ibi: *Ponere Abbates*, & *Abbatiſſas in ſede*, communiter DD. reſoluunt etiam, vt virtute huius textus ſpectet ad Officium Archidiaconi, tanquam prima Dignitas de iure in Cathedralibus iuxta ſupra dicta, in ſede ſuarum Dignitatum ponere; quia etſi, vt iam dixi *in c.*1. *hoc tit. q.* 1. verſ. *ad tertiam*, & *quartam*, non poſſit Archidiaconus inſtituere authoritabiliter, vt ibi ſed non prohibetur mittere inſtitutos ab Epiſcopo in corporalem poſſeſſionem, quod eſt quid facti, & executionis, vt videtur in præſenti caſu: ita docent Ordinarij iam proximè adductis
quare non amplius pergimus. † Ea namque, quæ 28
ſunt facti ſolent à minoribus Iudicibus exerceri, applicando hic quæ longè dixi *in cap. fin. de iudiciis q.*2.

Ad vltimam, an poſſit habere familiam arma- 29
tam, vt habet Epiſcopus? ſuppoſito quod Archidiaconus dicitur oculus, & Vicarius Epiſcopi, & quod eius iuriſdictio de iure eſt certa, vt dictum eſt *hic in Rub.* & *cap.*1. *cum cap.* 7. & aliis videtur inquam, vt eodem iure communi poſſit ad executionem Iuſtitiæ ad inquirendum in reos, & eos capiendos, & incarcerandos, habere familiam armatam, hoc eſt Notarios, Alguacelos, Birruarios, & alios miniſtros neceſſarios iuxta illa, quæ dixi de Epiſcopo *in cap. cum non ab homine de iud. q.* 14. & in terminis videtur præter alia iura, quæ *ibi* adduco textus *in cap.cum Apoſtolus de cenſibus*, vbi ponens numerum euectionum, quo incedit in viſitando Epiſcopus; item & conſignat numerum quinque in Archidiacono, loquens etiam de aliis, qui illud ius habeant.

AD

AD TEXT. IN CAP. VII. Mandamus, hoc titulo.

PRÆMISSVM.

SVMMARIVM.

1 *Archidiaconi quale ius habeant viſitandi remiſſiuè.*

1 HVIVS textus materia plenè *ſub cap. 1. hoc tit.* eſt tractata verſ. *ad ſecundam*, inſuper pro praxi adiicies quæ dixi *infra in cap. fin. de libelli oblatione poſt quæſt. 3. in* §. 18. vbi de proceſſu fulminando per Viſitatorem Eccleſiaſticum; & quia de hoc iure latiſſimè *infra ago in cap. inter cætera 15. de Officio Iudicis ordin. & ſub tit. de caſibus*, quatenus ibi agitur in genere de viſitatione facienda ab Epiſcopo; in ſpecie autem de ea, quæ de iure poteſt fieri ab Archidiacono (etſi iam non ſit in vſu apud plures Eccleſias propter dicta *in dicto cap. 1. & in Rub.* & aliis iuribus *hic*) dixi in dicto verſ. *ad ſecundam*, & DD. agunt per Trid. *in cap. 3. ſeſſ. 14. de reformat.* vbi quale ius habeant viſitandi Archidiaconi, Archipresbyteri, Decani, & alij in verbis ſequentibus: *Archidiaconi autem, Decani, & alij inferiores in his Eccleſiis, vbi hactenus viſitationem exercere legitimè conſueuerunt, debeant quidem aſſumpto Notario, de conſenſu Epiſcopi deinceps per ſe ipſos tantum viſitare iuxta quæ dixi in dicto verſ. hic repetenda; & ſic non amplius.*

AD TEXT. IN CAP. VIII. Ad hæc, hoc titulo.

PRÆMISSVM.

SVMMARIVM.

3 *Archidiaconus de iure communi dicitur habere curam animarum, & in foro contentioſo*, n. 4.

4 *Archidiaconus volens probare apud ſe aliquam curam animarum, ſufficiet vt probet eum adminiſtraſſe Sacramenta incolis eiuſdem Parochiæ*, n. 5. & 6.

5 *Cura animarum exercitiua per ſe, aut ab Archidiacono commiſſa.*

6 *Cura animarum probanda ab aliquo tertio in ſimplici Sacerdote alicuius Parochiæ qualiter contingat.*

7 *Archidiaconus circa Sacramenta quid poſſit remiſſiuè.*

10 *Archidiaconus qualem maioriam habeat poſt Epiſcopum remiſſiuè.*

11 *Archidiaconus omnem curam, & ſolicitudinem in Clericis, & in Eccleſiis qualem habeat remiſſiuè.*

1 TEXTVS hic claudit quaſi integram materiam de Officio Archidiaconi, & eius iuriſdictione; ſed quia *ſupra in Rub. & in cap. 1. ac aliis*, tota eius ſeries explanatur; ideò repetendo hic verſiculos, & aſſignando remiſſiones inuenies ſatis eius litteram, & deciſionem perſcrutari; in verſ. ibi, *Conſuluit tuæ fraternitatis deuotio, quid ad Officium Archidiaconi debeat pertinere*, plenè *ſupra in Rubrica, & in dicto cap. 1.*

Et verſ. ibi, *Imperat Subdiaconis, & Leuitis*, 2
clarè expenditur per dicta *in Rub q. 1.* ſtatim poſt principium ex verſ. *& quod Archidiaconus*, ibi probatur, quod præeſt Diaconis, & qui iſti dicantur; item & Subdiaconis, & vtrorumque miniſterio in verſicul. *ad tertiam, in dicta quæſtione 1.*

Et ibi, *Parœciarum ſolicitudo, & earum or-* 3
dinatio debet ad ipſum pertinere, faciunt notata *ſupra in cap. cum ſatis 4. hoc tit.* de cuius intellectu dixi *in dicto cap. 1. dicta q. 1.* verſ. *ad tertiam, &* verſ. *ad quartam*; & ſic in terminis noſtri verſ. dico cum Rota *in deciſ. 21. de præb. in antiquis*, & Rota *diuerſ. deciſ. 52. p. 2* Riccio *collect. 1618. in medio ſuper Speculatore in tit. de Off. Ordinarij* §. 1. quod Archidiaconus iure communi dicitur habere curam animarum; item quod eam curam habet etiam in foro contentioſo. † Et ſic addo quod ſi 4
Archidiaconus voluiſſet probare eſſe apud ſe aliquam curam animarum alicuius Parochiæ, videretur, vt ſufficeret probare eum adminiſtraſſe Sacramenta incolis eiuſdem Parochiæ; eo quod iuxta commune ius Archidiacono incumbit animarum cura *ex dicto cap. cum ſatis*, & proximè adductis. Quod ſi verba huius verſ. intelligas de viſitatione, leges dictum verſ. *ad ſecundam, dict. cap. 1. q. 1.*

Nec obſtat dicere, vt Archidiaconus ratione 5
ſui muneris non poſſit curam committere animarum, vt dicunt Azor. *inſtit. moral p. 2. lib. 3. cap. 14. q. 2.* verſ. *atque hac quidem*, Galganetus *de iure publ. lib. 3. tit. 21. num. 6.* Barboſa *de Canon. cap. 5. num. 31.* idem *de Iure Eccleſ. p. 1. cap. 34. dicto n. 31.* quia reſpondetur nos loqui de curâ animarum excitatâ per ſe, non quidem ab eo commiſſa, nec etiam, vt dixi *in dict. cap. q. 1.* verſ. *ad ſecundam*, poteſt viſitationem committere, ſed per ſe viſitare tenetur.

Nec iterum obſtat dicere vt volenti probare 6
eſſe apud aliquem curam animarum alicuius Parochia, niſi probet eum ad id eſſe adſtrictum, vt poſſet compelli, vt docent Gonzalez *ad regul. 8. Cancel. gloſſa 6. num. 56.* Rota *deciſ. 42. num. 10 p. 2. diuerſ* Zabarella per gloſſam in verbo *impendant, Clem. dudum. de ſepulturis q. 9.* Imola *num. 32.* & Panormit. *num. 4. ibi* Mantica *deciſ. 48. num. 5.* & alij; quia reſpondeo hoc procedere in tertio volente probare aliquem Sacerdotem habere curam animarum alicuius Parochiæ, quod de iure non præſumitur in ſimplici Sacerdote, niſi aliter conſtet, cum ſint plures Sacerdotes ſimplices, nec curam animarum habentes; ſecus in Archidiacono, qui de iure curam poteſt habere. † Quod 7
ſi dubites circa Sacramenta quid Archidiaconus poſſit, leges Verallum *in deciſ. 357. p. 2.* quem etiam refert Riccius *ſupra.*

Et ibi, *Audire Iurgia ſingulorum*; qualiter id 8
poſſit practicari dixi *ſupra in Rub. ſub eius principio & in cap. 1. quæſtione 1.* verſicul. *ad vltimam*, & ante.

Et ibi, *Archipreſbyteri*, qui aliàs *Decani nun-* 9
cupantur, de officio Archipresbyteri latè dico *infra*

infra tit. ſequenti, aliqua dixi *ſupra ſub Rub. & q.* 1. *ibi* vbi de Decano, & Præpoſito, & officio illorum, *in cap.* 1. *de ætate, & qualit. ordinand. quæſt.* 1.

10 Et ibi: *Maior poſt Epiſcopum, & ipſius Epiſcopi Vicarius*, repetitur de prædicta maioria in Eccleſiâ reſpectu aliarum Dignitatum, de iure communi dixi *ſupra in dicta Rub.* & quod Archidiaconus dicatur Vicarius Epiſcopi, dixi *ibi & in dicto cap.* 1. *à num.* 1. Et qualiter differat à Vicario generali, ſeu foraneo Epiſcopi? ibi in verſ. *ad ſextam*, & *ad ſeptimam*.

11 Et ibi, *Omnem ſolicitudinem, & curam tam in Clericis, quàm in Eccleſiis.* Per hæc verba vltra adducta de viſitatione *hic* in principio per dicta *in dicto cap.* 1. verſ. *ad ſecundam*, hæc verba applicantur potius ad internam curam Eccleſiæ in Miniſtris, & Sacramentis, qua de cauſa applicabis *hic* quæ dixi latè *in cap.* 2. vbi de Miniſtris, Acolytis, ac Clericis in minoribus, quorum curam habet Archidiaconus; item de vaſis, & ornamentis, &c.

12 Et ibi, *Cum ſuper his ſit redditurus rationem in deſtricti examinis iudicio*: ſi hæc verba applices ad vltionem per Deum exigendam in deſtricto iudicio, applicabis verba *legis* 2. *cod. de Iureiurando*, quam explicaui *in cap. breui, de Iureiurando q.* 2. *à num.* 25. ſin autem ad rationem Epiſcopo reddendam, applicabis, quæ etiam dixi *ſupra de obligatis ad ratiocinia, ordinandis vel non*.

13 Ibi, *Oculus Epiſcopi, Epiſcopus appellatur*, quid hoc ſibi velit, expendi *ſupra in dicta Rubr. & in dicto cap.* 1.

14 Ibi, *Quæ corrigenda viderit, corrigat, & emendet; niſi adeo fuerint ardua negotia, quæ abſque maioris ſui præſentia, nequeant terminari*, per hæc confirmantur dicta *de viſitatione in dicto c.* 1. *q.* 1. verſ. *ad ſecundam*; item explicantur *hic* poſita in verſ. *Iurgia*.

15 Ibi, *Inſtitutio corporalis*: hæc verba explanantur; *ſupra in dicto cap.* 1. *quæſt.* 1. verſ. *ad tertiam, & quartam*.

16 Ibi, *Examinatio etiam Clericorum*, dixi *ſupra in cap.* 5. *q.* 1. verſ. *ad tertiam*, per textum *in cap. vt noſtrum* 9. *hic*, quem *ibi* explanaui.

17 Ibi, *Decani ruralis*, qui iſti ſint, & qualiter ab Archidiacono inſtituantur, ac deſtituantur, & à quibus aliis, dixi *ſupra ſub cap.* 1. *quæſt.* 1. *de ætate ordinandor. infra in Rubr. de officio Archipreſbyteri circa finem*, verſ. *Archipreſbyter in Iure*, & *in cap. fin. hoc tit.* verſ. *ad tertiam*.

Qvæstio I.

An Archidiaconus de Iure communi habeat curam animarum, & etiam in foro contentioſo? Debeatque eſſe graduatus, & quo gradu?

1 Qvæſtio liquet ſatis ex adductis *ſupra in c.* 5. & *ibi* notatis; item hic in textu noſtro
2 in verſ. & ibi *paraciarum*. †Et ſecunda ex adductis *hic in Rubr. in principio*, ex verſ. *quare*.

AD TEXT. IN CAP. IX. Significaſti, hoc titulo.

PRÆMISSVM.

Qvod Archidiaconus non det litteras commendatitias ad ordines, probat textus *hic*, ſed quare ſic contingat, dixi per textum hunc *in cap.* 5. *hoc tit.* verſ. *ad ſecundam*, & per alia ibi adnotata.

AD TEXT. IN CAP. X. Vt Noſtrum, hoc tit.

PRÆMISSVM.

SVMMARIVM.

1 *Probatio plena, & ſufficiens, & ſolùm ſemiplena, quæ ſit remiſſiuè*, n. 2.
3 *Poſſeſſionem Dignitatis, vel vt Officij probare volens, non ſufficit, vt probat exercitium actuum, qui de iure ad talia non ſpectant.*

Qvod examen ordinandorum, & præſentatio eorum Epiſcopo pertineat ad Archidiaconum, iam plane per textum hunc tractaui ſupra *in dict. c.* 5. *hoc tit.* verſ. *ad tertiam*, ob quod non amplius. 1

Ibi in verſ. *nec fuit ſufficienter probatum*: applicabis dicta *ſupra in cap. ad hæc* 7. *hoc tit. in verſ.* & ibi, *paraciarum ſolicitudo*; & quia etiam poteſt dubitari quæ ſit ſufficiens, & plena, aut inſufficiens, ac ſolum ſemiplena probatio; ideo recurres ad ea, quæ latè dico *in titulis de confeſſis* 7. *de probation. teſtibus, & fide inſtrument.* †Et ſimiliter Maſcard. *de probat. concluſ.* 1214. *n.* 2. Barboſa *hic num.* 2. notant quod volenti probare quaſi poſſeſſionem alicuius Dignitatis, vel Officij, non ſufficit probare exercitium actuum, qui de iure communi non ſpectant ad Dignitatem, vel Officium, ſed etiam debet probare illos actus ad Dignitatem ſpectare; ideò pro diſputatione applicabis quæ latè dixi *in cap. cum Eccleſia Sutrina* 3. *de cauſa poſſeſſ. & propriet. à q.* 1. 2. & 3. & *ibi q.* 4. & *q.* 6. vbi de quaſi poſſeſſione eligentium. 2

AD TEXT. IN CAP. FIN. hoc titulo. De Officio Archidiaconi.

PRÆMISSVM.

SVMMARIVM.

1 *Familia Epiſcopi gaudet priuilegio fori.*
2 *Familia Epiſcopi, officiales, & familiares,* qui

qui dicuntur in iudicio defenſati, in foro, & in tributis.

3 *Familia Nunciorum Papæ, & Sanctæ Inquiſitionis quæ quoad forum contentioſum, & tributa? remiſſiuè.*

4 *Reges num facere valeant, ſtatuta, ne familiares Laici Epiſcoporum, Nunciorum, Inquiſitorum, & Cardinalium gaudeant immunitate fori, & gabellarum remiſſiuè* num. 5.

6 *Monaſteria Religioſorum inquam pluribus caſibus exempta ſunt à Iuriſdictione Epiſcopi remiſſiuè; & ſic fortius à Iuriſdictione Archidiaconi, ſeu alterius Prælati inferioris*, n. 7.

7 *Archidiaconus in Religioſos nullam habet Iuriſdictionem, niſi aliter conſuetudine ſic introductum.*

8 *Conſuetudo aliorum locorum eſt ſpectanda, quando non adeſt proprio loco.*

9 *Conſuetudo vnius ciuitatis, vel loci, extenditur ad loca, & oppida particularia illi ſubiecta, quæ non habent conſuetudinem propriam.*

10 *Reſcriptum vnis conceſſum extenditur ad alios remiſſiuè.*

11 *Teſtes antiquiores præferendi ſunt remiſſiuè.*

12 *Teſtes Domeſtici probant, vbi adeſt difficultas probationis remiſſiuè.*

13 *Seruitia terminata ſuis terminis ſunt contenta.*

14 *Archidiaconus inter cætera habebat curam in Eccleſia pecuniæ diſtribuendæ.*

15 *Archidiaconus dicebatur vnus ex ſeptem Diaconis qui cuſtodiæ rerum ſacrarum præerat & de homicidiis ac aliis inquirebat.*

16 *B. Laurentius vocatus fuit Archidiaconus à Prudentio quia votas opes diſpenſabat.*

17 *Archidiacono quæ licita ſint quæ non & de Archidiacono præneſtino remiſſiuè.*

1 QVIA textus hic capitalis admodum eſt, qui quotidie allegatur pro adiuuandis familiaribus Epiſcoporum, Prælatorum, aliorumvè exemptorum, ſiue à Iuriſdictione Regia, ſiue ab alia qualiber ordinaria in verbis quidem ſequentibus in verſ. *petiit inſuper*, circa medium in verbis ſequentib. *Specialibus ipſius Archiepiſcopi, & hominum, ac familiæ ſuæ cauſis dumtaxat exceptis*, *&c.* per quæ notant communiter DD. quod familia Epiſcopi gaudet priuilegio fori, vt docet Barboſa hic cum Capicio, Antonio de Nigris, Calcano, Natta, Burgoſ. Sbrocio, Alderan. Maſcard. Iacob. de Graff. Theſauro, Capella Tholoſana, Burſato, Marſilio, Claro, Maranta, Boſſio, Belluga, Déciano, Farinacio, Ioanne Aloyſ. Leone, Graſſis, Zerola, Franciſco Leone, Villalobos, Stephano Gratiano, Mario Antonio, Belletio, Squillante, Acugna, Trentacinquio, Matta, Campanillo, Giurba, Aurelio, Auguſtino Taurel. & ipſe etiam Barboſa *de Officio Epiſcopi p. 3. alleg.* 107. *num.* 9. verſ.
2 *familia Epiſcopi.* † Et hic addat quod de familiâ Epiſcopi dicuntur fiſcales, Nuncij, ſiue Curſores, Carcerum Cuſtodes, Verſellus, Birruarij, & his ſimiles, ac Notarij Epiſcopi, referens duas amplas declarationes S. Congreg. primam 25. Aprilis 1614. in fauorem cuiuſdam Capitanei, vel Variſelli Epiſcopi Soram Carceribus mancipati per Ducem Ciuitatis Soræ. Aliam anni 1614. in menſe Decembris, quæ cenſuit officiales prædictos, vti familiares Epiſcopi, fori priuilegio, gaudere, & ad perſonalia ciuitatis munera minimè teneri, ac aliam etiam S. Congreg. 6. Auguſti 1602. quæ mandauit Epiſcopo Ortunen. ne ſuſpenderet cenſuras latas, & publicatas contra Gubernatorem Laiciani, niſi prius relaxato è carceribus eius Notorio, Regiis Hoſtatoriis, ac aliis quibuſcumque non obſtantibus.

Ideò vt exactè hanc concluſionem porrigas 5 etiam ad familiam Nunciorum Papæ, ac Sanctæ Inquiſitionis, & quinam familiares dicantur, tam ad forum contentioſum, quàm ad tributa, & gabellas exempti, leges quas iam ſcripſi quæſtiones, vt ſubſequuntur, videlicet, *An Epiſcopus poſſit cognoſcere contra Laicum commenſalem ſuum? in cap. cum contingat* 13. *de foro comp.* vbi *num.* 2. de intellectu textus noſtri, vbi *num.* 5. *Quod fiſcales, Carcerarij, Commiſſarij, Magiſtri, Lectores, & Notarij Epiſcoporum gaudent immunitate*, & *num.* 10. vbi de aliis officialibus, & *ibi quæſt.* 11. vbi de quæſtione: *An Inquiſitores poſſint iudicare inter ſuos commenſales, & familiares, etiam Laicos?* & de familiæ exemptione, tam Epiſcopi, quàm Inquiſitorum, ne iudicentur ab aliis, quàm à ſuis propriis Iudicibus, ego latiſſimè in allegatione, quam feci pro Tribunali Sanctæ Inquiſitionis Valliſolet. anno præterito 1648. contra Prætorem illius ciuitatis poſita poſt indicem generalem *dicti tituli de Iudiciis, & foro competenti*, & inſuper *in dicto cap.* 13. *de foro*, quæſtionem ſequentem, *an Cardinales poſſint cognoſcere de ſuis familiaribus?* & ibi quæſt. 12. *qui propriè familiares dicantur ad effectum gaudendi immunitate, & qualiter probetur?* Et alibi alia plura. Et ibi in alia allegatione quoad tributa, & gabellas notaui plura.

Et an Principes, & Reges queant facere leges, 4 aut ſtatuta, vt familiares Laici Epiſcopi, Clerici, ſiue alterius Dignitatis, ſeu perſonæ Eccleſiaſticæ, non gaudeant priuilegio fori Eccleſiaſtici; & vt nec gaudeant famuli Laici Legati Nuncij Pontificis. Et quid ne gaudeant famuli Cardinalium inquiſitioni Epiſcoporum, ſiue Clericorum, ego idem latè *in cap. Eccleſia Sancta Mariæ* 10. *de conſtitutionib.* vbi infinita an familiares prædictorum gaudeant immunitate quoad tributa Regia?

Et de intellectu noſtri textus in præcitatis lo- 5
cis; item & *in dicto cap.* 13. *de foro comp. quæſt.* 2. *num.* 6. & videbis plura *in cap. ex parte* 15. *eodem tit. & ibi q.* 14. de foro ſcholarum *q.* 15. *&* 19. de foro militum; *& q.* 17. an publicè pœnitentes, & ad fidem nuper conuerſi gaudeant priuilegio miſerabilitatis? Et applicabis quæſtionem, *An Epiſcopus poſſit habere familiam armatam ad capturam, & ad executionem ſententiæ?* infra dixi *in cap. cum non ab homine* 10. *de Iudiciis quæſtione* 14.

Et quatenus in prima parte textus noſtri deci- 6
ditur quod Archidiaconus in Monaſteriis iuriſdictionem non habet, niſi quantum ei tribuit Generalis; vel ſpecialis conſuetudo, vt colligit Barboſa *hic num.* 1. ex Abbate, Zabatella, Collect. Bellamera, Ioanne Andrea, Anania, Butrio, Henric. Ancharrano, Panormitano, Viuiano,

Alagona, & Gimenez hic poſſunt coniungi quam plura ſpecialia priuilegia conceſſa Monaſteriis, & Religioſis, quorum cauſa non ſolùm ſint exempti à iuriſdictione Epiſcopi inquam plurimis caſibus, de quibus alibi.

7 Verum, & maiori ratione à Iuriſdictione Archidiaconi, ſeu alterius Prælati, aut Dignitatis inferioris Epiſcopo, niſi conſuetudine fuerit introductum, quia iam tunc in vim conſuetudinis, quæ eſt potens ad dandam Iuriſdictionem iudici competenti per illa, quæ dixi latè *ſupra tit. de conſuetudine in cap. 2. de iudiciis quæſt. 2. & 3. in cap. 8. eodem cap. 9. de foro competenti, & in cap. ſi Clericus Laicum eodem titulo, quæſtion. 2.* & ibi *in cap. ex ſuſcepto quæſt. 2.* vbi, *An conſuetudo, ſeu præſcriptio facere poſſit, vt Eccleſiaſticus acquirat Iuriſdictionem in Laicos, etiam inſcio Principe*, & alibi ſæpius.

8 Et quia in gloſſa verſ. *Abbatis*, aduertit Barboſa *num. 4. & 5.* cum aliis, vt conſuetudo aliorum locorum ſit ſpectanda; quando particularis
9 deficeret. † Inferens *num. 5.* quod conſuetudo vnius ciuitatis, vel loci, extenditur ad loca, & oppida particularia illi ſubiecta, quæ non habent conſuetudinem propriam, niſi conſuetudo eſſet alicuius Eccleſiæ particularis, quæ tum non extenditur ad alias Eccleſias; ideò adiunges quæ dixi *ſupra de conſuetudine in Rubrica ſub quæſtione 3. ibi*, in verſ. *ad ſecundam*, & verſ. *ad tertiam*.

10 Et per argumentum *in cap. ſignificauit, & cap. Rodulphus de reſcriptis*, applicando *ibi* dicta, quatenus loquuntur de extenſione, aut reſtrictione reſcripti conceſſi vnis ad alios.

11 Item etiam quia in gloſſa ibi *maiores*, & ibi *ab antiquioribus*, reſoluit Barboſa cum Tyraquello, Maſcardo, Menochio, Farinacio, & Cardoſo *ibi num. 6.* quod teſtes antiquiores maximè ſunt præferendi; ideò adiunges, quæ dixi *ſub tit. de teſtibus*, vbi quanta ſit fides teſtibus antiquioribus adhibenda potius quàm modernis *in cap. 32. quæſtion. 1.* ibi verſ. *quare à num. 4. & ibi à num. 11.*

12 Et in dicta gloſſa ibi, *Quæ Domi geruntur facilius probantur per Domeſticos, quàm per alios*; quia licet teſtes Domeſtici non probent, tamen vbi adeſt difficultas probationis ratione temporis, vel loci, vel in his, quæ occultè fiunt, plenè probent; ideò quoad vtrumque caſum adiunges quæ latè dixi de teſtibus Domeſticis, tam ad probandum matrimonium, quàm ad alia facta, *in cap. quoties 5. de teſtibus*, vbi an conſanguinei poſſint eſſe teſtes *ibi quæſt. 1. verſ. ad ſecundam*, & *ibi à num. 1.* de teſtibus familiaribus, & amicis, & de teſtibus Domeſticis *à num. 24. & numero 32. & à numero 42.* vbi quid ſi teſtes de Domo.

13 Et quia in verſ. *ad iudicantes*, quatenus idem Barboſa *hic num. 3.* notat cum Tyraquello *de nobilitate cap. 37. num. 157.* quod ſeruitia terminata ſuis terminis ſunt contenta, ideò pro exornatione, & diſputatione adiunges quæ adduxi *in cap. de quarta de præſcript.* ibi de extenſione ſeruitutis præſcriptæ; at quia verba textus noſtri ibi: *Si verò de præmiſſis conſtiterit per eoſdem eandem iuriſdictionem duntaxat adiudicantes eidem in Monaſterio prædicto, quam ipſum, vel prædeceſſores ſuos in Monaſterio, vel in eiſdem Abbatis habuiſſe conſtiterit ſuper alios ei perpetuum ſilentium imponentis*, videantur tẽdere ad deciſionem dubij propoſiti in textu noſtro, quibus illi reſpondet Honorius III. ſub diſtinctione in puncto iuriſdictionis acquiſitæ ab Archidiacono in Abbatem, & Monaſterium; & quod amplius non porrigatur; ideo poſſunt hic adiici quæ dixi de præſcriptione iuriſdictionis *in cap. cum non liceat 12. de præſcriptionib. quæſt. 2. à num. 1.* vbi qualiter iuriſdictionis præſcriptio contingat contra Regem; & alios inferiores Dominos. Et de aliis *ſub dict. cap. de quarta*.

Pro complemento totius materiæ quod Archi- 14
diaconus pecuniæ diſtribuendæ curam inter cætera habet in Eccleſia, vt dicit Cujacius *in nouella 123.* & idcirco iuſſum ſit apud Maiorianum Imperatorem in nouella 2. de Epiſcop. Iudic. quod Archidiaconus mulctam inferat ei, quem fecerit Clericum Epiſcopus inuitum, & amplius etiam quod Archidiaconus gerebat negotia ſæcularia, & ad Epiſcopum referebat, vt S. Ferrandus Archidiaconus Carthaginenſis in proœmio Paræneticit, ad Rheginum diſſipatum affirmauit, quod vt ſequitur, ac refert Anaſtaſius Germonius *de Sacr. immunit. lib. 1. cap. 2. num. 5. & 6.* colligit
ex conſuetudine Eccleſiæ Græcæ. † Et ex Ni- 15
cæno Concilio *Can. 61.* vbi vnus ex ſeptem Diaconis, Archidiaconus dicebatur, qui cuſtodiæ legum ſacrarum præerat, & de homicidiis, & aliis
eiuſdem generis criminibus inquirebat. † Imò 16
& refert idem Anaſtaſius, vt prudentius Beatum Laurentium, quem è ſeptem viris primum vocet videlicet *Archidiaconum*, dicens votas opes diſpenſare quem induſtrium exoptant Hieronymus, & Sidonicus ille in epiſtola ad Euagrium, & in epiſtola ad Domnulum; & idem Gratianus de hac re copioſè in Paratitla huius tituli.

Et licet Ægidius Bellamera *in hoc cap. 1. num.* 17
penultimo, recenſeat laconicè prius ab eo dicta, nempe quæ ſint Archidiacono licita, & ex officio incumbentia; quænam ei prohibeantur. Tamen quia plenè nos ſub Rubrica, & ſub Rubro, *hic* latè ſcribimus; ideo ex ibi dictis huic tractationi vltimam manum imponimus, dicendo quod etſi Archidiaconus Prænestinus non teneatur ad onus Camerarius ex Sacra Congreg. Rituum in Præſtina 13. Iulij 1619. & contrarium reſolutum fuiſſe in eadem Sacra Congregat. Rituum in Rhemenſ. 9. Maij 1609. refert Barboſa *in Bullario* verb. *Archidiaconus Prænestinus*, idem *in collect. deciſ. 40. eodem verbo num. 50.* de quo etiam teſtatur Aldan. *in compendio Canon. reſol. lib. 3. tit. 3. num. 12.* & de hac materia Archidiaconorum, poteſtate, ac authoritate; item & præcedentia cum multis Laurentius Viſelius *de foro litio lit. A*, verb. *Archidiaconus*, qui nonnullos congerit caſus.

AD

AD RVBRICAM ET TITVLVM.

De Officio Archipresbyteri.

PRÆMISSVM.

SVMMARIVM.

1 *Archipreſbyter ſic dictus quaſi primus, ſeu Princeps Preſbyterorum, & Sacerdotum, & dictus etiam à Preſbyteri nomine, vt* num. 3.

2 *Archipreſbyter à pleriſque vocatur Decanus Preſbyterorum, &* n. 4.

5 *Preſbyteri nomen eſt Græcum, Latinè dictus* Senior.

6 *Archipreſbyter dicitur quaſi Parochialis Sacerdos omnium poſt Epiſcopum in adminiſtratione Sacramentorum.*

7 *Preſbyteri nomen, non ſolum eſt ætatis ſed & Dignitatis.*

8 *Sacerdotum, alij ſunt Epiſcopi, alij Archiepiſcopi ſeu Metropolitani, alij Primates alij Summi Pontifices ordinati in Eccleſia ad imitationem Flaminum, Archiflaminum, & Protoflaminum gentilium, vt aliqui exiſtimant. Quid verum,* n. 9.

9 *Prælatorum Eccleſiaſticorum gradus ad cæleſtis Hierarchiæ ſimilitudinem fuerunt inſtituti.*

10 *D. Petrus ad abolendam Idolorum memoriam ordinauit, vt in locis, vbi impiè Gentilium Flamines ſacra faciebant, ibi noſtri Sacerdotes diuerſo tamen ritu, &* q. 1. à n. 39. *latè* cap. de illis diſt. 80. & q. 1. *verſ.* ad ſecundam, *& ibi in verſ.* ad quartam, à n. 39. & q. 2. *verſ.* ad vltimam.

11 *Roma deiecto ſumma idolatria Pontificatu ſubrogatum fuit totius terreſtris Sanctitatis Chriſtianæ caput, Pontifex ſcilicet dictus maximus omnium Sacerdos, & Antiſtes.*

12 *Archipreſbyter iure antiquo poſt Archidiaconum primus dicitur.*

13 *Archipreſbyteri officium in Cathedrali, eſt primo curare, vt cæteri Sacerdotes Diuina Officia, & Miſſas ritè celebrent, ac rectè viuant.*

14 *Archipreſbyter diſtribuit inter Canonicos, & dignitates Miſſas ſolemniores celebrandas, ſeruata omnium prærogatiua, & honore.*

15 *Archipreſbyter, qui nolit, aut non poſſit celebrare, nequit pro ſuo arbitrio alteri Miſſas delegare.*

16 *Archipreſbyteri ſubſtitutus non debet cantare Miſſas quæ ad Archipresbyterum pertinent in locum, & honorem incenſi, & pacis ipſius percipere.*

17 *Archipresbyter eſt manutenendus in ſua poſſeſſione celebrandi Miſſas, abſente Epiſcopo, non obſtante contradictione Vicarij.*

18 *Archipreſbyter tenetur ex officio, aſſiſtere Epiſcopo ſolemniter celebranti, & Sacerdotibus tunc præcipere, vt ſacris veſtibus ſe induant, & quomodo ad Miſſam procedere debeant.*

19 *Archipreſbyter in abſentia Epiſcopi, vel ipſo infirmo, habet fontes benedicere, pœnitentiam, aliaque Sacramenta miniſtrare.*

20 *Archipreſbyter in Feria 4. Cinerum, habet cineres imponere, & in feria 5. Cœnæ repræſentare Epiſcopo reconciliandos in Eccleſia ingreſſu.*

21 *Archipreſbytero incumbit ſpecialiter cura in communione Corporis, & Sanguinis Domini.*

22 *Archipreſbyter adiuuat Epiſcopo in his, quæ ad munus Sacerdotis ſpectant.*

23 *Archipresbyter in iure dicitur duplex. Vnus Vrbanus, qui præeſt in Cathedrali, aut Collegiata. Aut ruralis, qui ruri Eccleſiæ præeſt qui propriè videtur dici* Decanus, *& quare,* n. 24.

24 *Decanus facta tranſlatione à perfectione denarij numeri, ſolet ita appellari omnis ille, qui alicuius ordinis primus eſt.*

25 *Presbyteri olim erant qui hodie Epiſcopi; ſic vt eſſent hæc nomina ſynonima, quod communi adminiſtratione regerent Eccleſiam.*

QVIA ſupra in *Rubrica quæſt. 1. & tit. de officio Archidiaconi*, dixi nonnulla de differentia, quæ adeſt inter Archipresbyterum, & circa quæ, & qualiter ad inuicem ſoleant inter ſe præcellere reſpectu aliquorum officiorum, ac rituum, vbi de intellectu, *cap. 1. hic*, vbi habetur quod quamvis Archipresbyter maior ſit ordine, quando is tantum eſt Diaconus, tamen eo minor dicitur in Iuriſdictione, & Dignitate ſpectato iure communi, niſi aliter conſuetudine, aut priuilegio ſit in ſtylo, vt *ibi* dixi, etiam nunc ſeſe offerat agere de officio Archipresbyteri, qui vt ibi dixi; talis inquam denominetur, quaſi primus, ſeu Princeps Presbyterorum, vel Sacerdotum. † Et â pleriſque Decanus appelletur, vt agnoſcunt DD. *in cap. ad hæc 7. diſt. tit. de officio Archid.* ideo non ſolùm ſcribentes agunt ſimpliciter in hac Rubrica de Archipresbytero, ſed etiam de aliis Sacerdotibus, quibus præſunt, Petrus Greg. *1. p. Syntagmat. Iuris lib. 14. cap. 21. n. 1.* 1 2

Vbi ait quod à Presbyteri nomine, Archipresbyter dicitur, qui Sacerdotibus, ſiue Presbyteris, certis quibuſdam de cauſis præponitur, Marta *in vet. deciſ. nouis vote 77. num. fin.* Reginal. *in praxi lib. 30. tract. n. 49. verſ. 6.* † Qui & vocatur inde Decanus Presbyterorum à Rota *deciſ. 533. num. 2. part. 2. recent.* Andreas Valenſ. *hic*, Ioannes Honor. & alij recentiores, † Dicentes etiam nomen *Preſbyteri*, quod eſt Græcum, Latinè dici *ſeniorem*, vt docent etiam *de vero, & perfecto Clerico lib. 1. cap. 11.* Vaſquez *de ordine diſp. 236. cap. 9. à num. 36.* Petrus Gregor. *part. 2. Syntagmat. lib. 16. cap. 8.* Galganetus *de Iure publico lib. 3. tit. 23. n. 1.* Barboſa *de officio Epiſcopi p. 1. alleg. 14. num. 7.* idem, & omnes per textum *in cap. Cleros diſt. 21.* in verſ. *Preſbyter.* † Quare optimè *in cap. diſt. 50. cap. officium hoc titulo*, vbi gloſſa verbo *aſeris* dicitur quaſi Parochialis Sacerdos omnium poſt Epiſcopum in adminiſtratione ſcilicet iuramentorum, Barboſa *de Canonic. & c. 6. n. 18. & de Iure Eccleſ. 1. p. c. 35. eodem n. 18.* 3 4 5 6

19 Tertio in abſentia Epiſcopi, vel ipſo infirmo, fontes benedicere, & pœnitentiam, aliaque Sacramenta pro ipſo Epiſcopo miniſtrare habet, *dict. cap.2. hoc tit.*

20 Quarto Feria 4. Cinerum, cum pœnitentes ab Eccleſia expelluntur eorum capitibus cineres imponere; & Feria 5. in Cœna Domini, cum reconciliantur in ingreſſu Eccleſiæ, eos Epiſcopo repræſentare, vt habetur in Pontificali Romano, *p.2. tit. de expulſion. publicor. pœnit. feria 4.Cinerum.pag.543.* Caſtaldus *in praxi cere-*
21 *mon.lib.1.ſect.8.cap.7.n.5.* † Cui etiam incumbit Specialiter cura in communione Corporis, & Sanguinis Domini, vt *in dicto cap. officium hoc iuncta gloſſa ibi*, Azor.*ſupra dict.cap.15. quæſtione 3.*

22 Quinto dicendum eſt, vt quemadmodum Archidiaconus Epiſcopo in his, quæ ad miniſtri officium pertinent ex officio, adiuuat, ita & Archipresbyter in his quæ ad munus Sacerdotis ſpectant, eidem inſeruiat, vt *hic in cap.1.2. & 3.*

23 Archipresbyter in iure dicitur duplex, vnus quidem vrbanus, de cuius officio iam proximè eſt dictum, qui præeſt in Cathedrali aut collegiata modo dicto, & aliis inquam modis infra in Rubro referendis. Alius autem ruralis; ſiue foraneus, qui ruri Eccleſiæ præeſt Parochiali, ſeu Plebaniæ, vt *in cap. ſi in plebibus 63.diſt.* qui & propriè videtur dici *Decanus*, vt iam inſinuaui, *in cap.ad*
24 *hæc 7. in fine de officio Archidiaconi.* † Non quod neceſſario decem præeſſe debeat; ſed quia facta tranſlatione à perfectione denarij numeri, Decanus ſoleat appellari omnis ille, qui alicuius ordinis primus, & præcipuus eſt: ſic Petr. Gregor. *dicto lib.15. Syntagm.cap.21. num.13.* Sebaſtian. Cæſar. *de hierarch. dict.cap.3. diſp.12. §.2.* Valer.Reginald.*ſupra*, & Barboſa *de Iure Eccleſ. dict.1.p.cap.25.num.6.& 7.* idem *de Canonic. dict. cap.6.eodem num.6.& 7.* Michaël Ferrus *cap.6.de præcedent. Archipreſbyt. num. 5. & 6. & infra in cap. fin. hoc tit.* diſputatur de iſtis, an habeant Dignitatem, ac de aliis, quæ hic deficiunt inueniuntur ſub Rubro noſtri tituli. Nunc vero iam ad alia de Presbyteris, & Sacerdotibus, quibus præeſt Archipresbyter, & prius de Sacerdotibus legis antiquæ, ac Gentilium.

25 Et quia olim Presbyteri idem erant, quod hodie Epiſcopi, DD. per textum *in cap. olim diſt. 93.* & quod antiquitus Epiſcopus, & Præsbyter eſſent Synonima, & communi adminiſtratione regerent Eccleſias, gloſſa magna in fine *cap.legimus diſt.93.* Parianus *de probat. lib.2. cap.28. num.113.& 116* & alij Doctores in dictis iuribus; ideo rectè ſub *hoc titulo*, de Papa, & aliis Dignitatibus Sacerdotalibus, ac Epiſcopalibus, ac Canonicalibus infra agitur.

QVÆSTIO I.

An Presbyteri, & Sacerdotes ſubſint Archipresbytero? Et quale ſit eorum officium in Eccleſia Catholica Romana? Et qua de cauſa potuerit dicere Clemens Pontifex Presbyteros, & Sacerdotes legis Euangelicæ ad imitationem Gentilium creatos fuiſſe à D. Petro? Vbi de Sacerdotibus gentilibus, & antiquæ legis, & quo in honore fuerint? Item de Pontificibus illius temporis, ac noſtro Romano Pontifice, qui dicitur ſummus Sacerdos? Vbi qui dicantur in Eccleſia Copiatæ, ſiue Decani, aut Parabolani, & quale officium iſtorum, & de Decania, ſiue Diaconia.

SVMMARIVM.

1 *Presbyter propriè dicitur qui habet curam animarum poſt Epiſcopum, vt n.2.*

3 *Presbyteri nomen conuenit etiam Simplici Clerico.*

4 *Gentiles, qui multas Deorum naturas excogitarunt, ſic & varias templorum formas Diis præpararunt aptiores eorum naturæ,* numero 5.

5 *Templa à gentilibus ædificabantur, & dedicabantur, vt Deorum Domicilia fierent, in hiſque Sacerdotes effunderent preces Sacra offerent, Sacrificia procurarent, vota ſuſciperent, religiones interpretarentur, ac omnem cultum Diis exhiberent.*

6 *Sacra antiqua à Sacerdotibus ſolum peragi permittebant, & n.7.*

7 *Sacerdotes gentilitatis fiebant, qui erant viri probi, nobiles, ac prudentes.*

8 *Sacerdotibus pluribus opus eſſe gentiles, quaſi eorum religione diligentius vrbs, quam ipſis mœnibus Cingeretur.*

9 *S. Petrus ad imitationem gentilitatis poſuit in ciuitatibus, & prouinciis, vbi gentiles poſuerunt flamines, qui primi legis Doctores erant, & alios Patriarchas, Archiepiſcopos, &* num.10. in fine, *vbi quare ita poſuit.*

10 *Reſpublica exiſtimata felix, in qua erant Sacerdotes gentiles, felicior exiſtimatur Chriſtiana, in qua ſunt Sacerdotes Euangelici.*

11 *Flamines, Archiflamines, &c, qui fuerint.*

12 *Sacerdotes apud Romanos tempore gentilitatis in rebus politicis digniorem obtinebant locum; ſic vt intereſſent apud Græcos publicis Conſiliis, vt n. 13.*

13 *Sacerdotibus præſentibus omnia publica proponebantur Conſilia à gentilibus.*

14 *Sacerdotibus ciuitates honorem dederunt; quia ij bona à Diis, non ſibi tantum, ſuiſque amicis, ſed in communi omnibus ciuibus precabantur.*

15 *Reges apud Ægyptios è Sacerdotibus, aut è*

rei bellicæ peritis diligebantur.

16 *Pharao voluit in tempore Careſtiæ, vt Sacerdotes diſtraherent rem frumentariam, ſed ea in perpetuum retinerent, ac cibaria ſtatuta ex publicis horreis haberent.*

17 *Hominum genera duo erant apud Gallos, alterum Druidum, ideſt ſacerdotum, qui intererant rebus diuinis.*

18 *Sacerdotibus exceptis capta ampliſſima ciuitate, Alex. vendit quaſi triginta hominum millia.*

19 *Alexander qualem reuerentiam præſtiterit, capta Hieroſolyma, Pontifici in ornatu, ei obuiam facienti, reſpondens ſuis in admirationem rationis tantis.* Se non illum, ſed Deum ipſum, cuius Pontificatum gereret adoraſſe.

20 *Sacerdotes apud omnes gentes ſummam obtinuerunt authoritatem etiam in publicis rebus vbi de nonnullis ſpecialibus, penes Athenienſes, Lacedamonios, Ægyptios, Romanos, & Gallos.*

21 *Sacerdotes Euangelici apud Principes Chriſtianos magno in honore ſunt,* n. 22. & 23.

22 *Sacerdotum Euangelica legis officium in terra cæleſtibus negotiis, continetur inſtitutum, non ab homine, aut ab Angelo, ſed à Spiritu Sancto.*

23 *Sacerdotes Euangelici meruerunt diſpenſare cæleſtia, & poteſtatem acceperunt, quam nec Angelicis dedit Deus.*

24 *Sacerdotes maiores, & minores erant & inter primas obtinebant Pontifices.*

25 *Pontifices Ethnicorum in publicis, & priuatis fungebantur, qui creabantur ex primoribus ciuitatis, qui & debebant eſſe Iuriſperiti, ad Sacra, & ad Ciuiles quæſtiones, vt* num. 26. 27. & 28.

26 *Pontifex maximus, Iudex, ac Vindex erat contumacia priuatorum Magiſtratuum, habens etiam Iuriſdictionem in alios Sacerdotes, & in flaminem dialem.* n. 27

27 *Si tamen Diale erat prima dignitas poſt Pontificem.*

28 *Pontifex maximus erat omnium Sacerdotum Iudex, atque arbiter rerum Diuinarum, & humanarum, qui nec vllam rationem præſtabat ſenatui de geſtis à ſe.*

29 *Senatus Pontificum Placita non reſcindebat.*

30 *Pontifex dictus eſt à* poſſe, *&* facere.

31 *Pontificium accipitur pro iure, facultate, & poteſtate.*

32 *Romanus Pontifex pleniſſimam in terris habet poteſtatem excellentiorem illa, quam habebant Pontifices Ethnici,* n. 33. & 34.

33 *Arriani Epiſcopi fatentur inter alias primas obtinere Romanam Eccleſiam; & ſic eius Pontificem Epiſcoporum omnium eſſe maximum.*

34 *Pontifex Romanus eſt caput œcumenicum ſummum, & ſtupor mundi, admirabilis, Chriſti Vicarius, in adminiſtratione Sanctiſſimus, vocatur Sanctiſſimus, & aliis nominibus nuncupatur, vt* n. 36. & 37.

35 *Papa debet eſſe vir Apoſtolicæ Sanctitatis, quẽ propterea adoramus, & oſculamur eius pedes.*

36 *Pontifex, vt magis, ac magis veneretur variis nominibus, ſolitus eſt appellari, vt* Beatiſſimus, Epiſcopus vniuerſalis Eccleſiæ, totius orbis Ordinarius, Ordinariorum Diœceſanus omnium exemptorum, Vicarius Chriſti, Dominus Dominantium, Regnum orbis, & vrbis, ſumma velicatio ſtatus Eccleſiaſtici.

37 *Pontifex etiam appellatur,* Pater pauperum, Chriſtianorum Pontifex, Summus Sacerdos, Princeps Sacerdotum, Caput Corporis Eccleſiæ, Paſtor Ouilis Domini, Pater & Dominus omnium fidelium, Cuſtos Vineæ Dei, Sponſus Eccleſiæ, Præſul Apoſtolicæ Sedis, Chriſtianorum Dux, Vltor ſcelerum, malleum Tyrannorum, Pater Regum, Moderator legum, Diſpenſator Canonum, ſal terræ, Lumen plebis, Sacerdos altiſſimi, Chriſtus Domini, Deus Pharaonis.

38 *Epiſcopatuum ordo nullus maior reperitur.*

39 *Chriſtus Dominus conſtituit ſibi Vicarium D. Petrum vniuerſis orbis conſtituentem, iubente Domino; ſedem Romæ, ad quem tranſtulit ex Antiochia.*

40 *Roma, quæ mater fuerat erroris, decuit, vt eſſet teſtis Euangelicæ veritatis.*

41 *Romanus Pontifex excommunicat, & execrat excellentiori poteſtate, quam facerent Pontifices Ethnici.*

42 *Ethnici etiam ſoluebant ſuis Sacerdotibus primitias, ac decimas.*

43 *Immunitate gaudebant fugientes ad ædes dictas ſacras Ethnicorum.*

44 *Pontifices in Romana Eccleſia inſtituerunt Prælates, ordinarunt Sacerdotes, Epiſcopatus, & Parochias, cum facultate excommunicandi, & faciendi alia remiſſiuè.*

45 *Copiatæ, ſeu Decani qui antiquitùs dicebantur, ideſt ſolicitè.*

46 *Decani antiquitùs dicebantur, qui lectuli defunctorum, miniſterium habebant, dum ad ſepultura deferrentur.*

47 *Parabolani antiquo iure dicebantur, qui deputabantur ad curanda debilium ægra corpora, vel qui toto vitæ tempore Hoſpitalium ſeruitio addicti eſſent, qui non diuites, aut curiales, erant eligendi, vt* ſub n. 48.

48 *Parabolanorum extitit ampliſſimum Collegium, quod interdum Alexandrinæ legationi terror eſſet; & ob id prohibitum à Principibus collegialiter ad publica ſpectacula accedere nec ad curiæ iudicium.*

49 *Decania dicitur ſacrarium, & ſecretarium, &* n. 50.

50 *Copiatæ, & Parabolani, quia Eccleſiaſtica Officia non exercebant, ergo tantum vocabulo Clerici dicebantur, ac nonnullis priuilegiis gaudebant, &* n. 57.

51 *Acolyti, omnes dicuntur Clerici* in l. 10. cod. de Epiſcopis, & Cleric. *& qui ſic appellentur ab Imperatoribus Valentiniano, Valente, & Gratiano,* n. 52.

53 *Acolyti, & Iuſtinianus ait, ſolebant cereos, & funalia deferre, quos fortè laborantes Ignatius appellat qui differebant ab Acolytis noſtra Romana Eccleſia, vt* n. 57.

54 *Acolyti omnes erant miniſtri earum, quæ in templo peragebantur functionem per Prælatos ſingulis aſſignandi.*

55 *Copiatæ, & Decani ex conſtitutione Henrici non plures, quàm nonaginta.*

Parabolani:

56 Parabolani, qui non genti eſſe deberent à Theodoſio, & Honorio, ad ſexentos fuerunt numerati pro arbitrio Antiſtitis Alexandrina vrbis, qui & ſubrogabat alium in locum illius, qui Sacerdos fiebat.

1 AD primam quæſtionis partem abundè patet reſolutio ex dictis *in Rub. & infra ſub Rubre*; ſed quale officium ſit Præsbyteri in Eccleſiâ Romanâ patet *ex cap. Cleros diſt.* 21. de quo iam dixi *ſupa in Rub. de atate ordinandor. & alibi.*

2 Et Presbyter inquam propriè dicitur, qui curam habet animarum poſt Epiſcopum, vt infra dico *in tit. de Officio Vicary*, qui & plebanus, ſiua Rector Eccleſiæ Parochialis ſolet eſſe, vt ibi dicimus, vel qui ſaltem habet Ordinem Sacerdotalem. † Et quod Presbyteri nomen latè
3 ſumpto vocabulo, poſſit etiam conuenire ſimplici Clerico, Barboſa *de Iure Eccleſiaſt. lib.* 1. *cap.* 34 *de Preſbytero num.* 4. 5. & 6. idem *de appellat.* verb. *vtriuſque iuris ſignif. appellat.* 227. *num.* 1. Gonzalez *ad regul.* 8. *Cancel. gloſſa* 5. *num* 86. Rota in Recaneten. beneficij 14. Martij 1608. coram Cardinali Lancelloto impreſſa per Farinac. *decis.* 216. *num.* 1. *p.* 2. *recent.* latè Rota *p.* 2. *recent. decis.* 14. *à princip. & decis.* 59. *a num.* 23. *tom.* 1. *diuerſ.* vbi *num* 25. ſubdit quod Sacerdotij appellatione, quilibet Ordo Eccleſiaſticus intelligitur, ſic etiam colligunt DD. *per cap. veſtra*, iuncto principio cum fine *de cohabitat. Cleric. & mulierum*, iunctis traditis per Barbatiam *conſ.* 33. *num* 2. *dub.* 1. *lib.* 2. Rochus *de iure patron.* verbo *honorificum q.* 4. *n.* 16. Lambertin. *eodem tract. lib.* 2. *p.* 2. *q.* 7. *art.* 27. *num.* 8. Pariſius *conſ.* 50. *à num* 12. *lib.* 4. & ſic videtur obſeruare vulgaris conſuetudo loquendi, vt obſeruat etiam Mattica *decis.* 129. *num.* 2. & 3. propriè tamen appellatione Presbyteri venire qui habent Ordinem Sacerdotalem dixerunt Barbatia *dicto conſ.* 33. *lib.* 2. *num.* 9. Decius *conſ.* 22. *num.* 5. Moneta *de commut. vltim. volunt. cap.* 10. *num.* 55. Nicolaus Garcia *de beneſ. p.* 7. *cap.* 1. *num.* 58. Rota *decis.* 216. *num.* 2. *p.* 2. *recent. & dicta decis.* 14. *num.* 7. apud Paulum de Rubeis *tom.* 3. *diuerſ. p.* 7. *recent.*

4 Ad ſecundam quæſtionis partem qua de cauſa potuerit dicere Clem. Papa Sacerdotes Euangelicos à D. Petro fuiſſe creatos ad imitationem Sacerdotum gentilium; licet iam *ſupra ſub Rubrica*, eius dictum ſit explanatum ex verſ. *& cum etiam*, & verſ. *indeque*, vbi de intellectu *in cap. in illis, diſt.* 80. tamen facit gradum, vt aliqua de prædictis rationibus antiquis loquamur de eorum dignitate, & officio, & præter nonnulla iam alibi dicta de vario Sacerdotum genere; & quia poſt antiquiores Græci, etiam Romani, aliæque gentes præter illud vnum prudentiſſimæ mentis numen, quo omnia reguntur multas alias naturas Deorum excogitaſſent ex magnis eorum beneficiis, quæ non ſine Diuina virtute erga homines fieri arbitrarentur, conſtituerint, atque appellarent, ſic varias etiam templorum formas, Diis præparandas eorum naturæ aptiores de quibus Vitruuius *lib.* 1. *cap.* 2. quem refert, & explicat legendus Anaſtaſius Germonius *lib* 1. *de Sacr. immunit. c.* 1. vbi, & *cap.* 2. *de dedicatione, & conſecratione antiqua templorum illorum*, de quibus aptius *in tit. de Eccleſiis ædificandis, & de conſecratione Eccle-*
5 *ſia.* † Et templa quidem ideò tunc conſtituerentur, atque dedicarentur, vt Deorum domicilia fierent, in hiſque Sacerdotes pro populo præces effunderent, ſacra offerre, publica, atque priuata ſacrificia procurarent, vota ſuſciperent, religiones interpretarentur, atque omnem Diis cultum exhiberent.

Inde cum hæc quidem non cuiquam peragere 6
liceret, ſed vt ait Plato *in dialogo de Regno*, Sacerdotem eſſe oporteret, & talem, vt intelligeret, doceretque quo pacto cenaria Diis, & Sacra eſſent offerenda, item qua ratione vouendum eſſet, quidvè boni eſſet à Diis petendum (cum non omnia à Diis petenda forent.) † Et factum etiam 7
fuerit, vt non omnes ad Dignitatem Sacerdotalem diligerentur, ſed viri tantùm probi, nobiles, ac prudentes, vti apud Græcos, Ægyptios, Romanos, aliaſque gentes cenſeretur, Sacerdotes extitiſſe, hoſque diuerſi generis, & inter alios non minus, ac veſper, aut Lucifer inter minora ſydera dignitatis fulgore, poteſtatiſque, & imperij magnitudine excelſiſſe.

Quare quidem non eſt mirum (quod ſi Ro- 8
mani intelligerunt Rempublicam eorum qui religioni peperunt imperiis, valdè eſſe amplificatam; ob idque vt Romana ipſa Reſpublica maximis agitaretur imperiis enixi fuerint fieri ſuperioribus omnibus gentibus, vt fatetur Cicero *lib.* 1. *de naturà Deorum*, ibi: *Si conferre volumus noſtra cum exteris, cæteris rebus, aut pares, aut etiam inferiores reperimur; religione, id eſt cultu Deorum multo ſuperiores*, ac ea de cauſa putarint veteres pluribus opus eſſe Sacerdotibus, quaſi eorum religione diligentius vrbs, quàm ipſis mœnibus cingeretur.) † Vt ad imitationem S. Petrus ſta- 9
biliret, excellentiori autem modo, & ſoli Deo vni, & trino, quod in illis ciuitatibus, in quibus apud Ethnicos primi flamines eorum, atque primi legis Doctores erant, Epiſcoporum primates poni, vel Patriarchas, qui reliquorum Epiſcoporum cauſas, & maiora, quoties neceſſum foret negotia in fide agitarent; in illis verò ciuitatibus dudum apud prædictos erant Archiflamines, quos tamen minores tenebant, quàm memoratos primates Archiepiſcopus; in ſingulis verò ciuitatibus ſingulos, & non binos, vel ternos, aut plures Epiſcopos conſtitui præcepit, qui non Primatum, aut Archiepiſcoporum, aut Metropolitanorum nomine; quia matres ciuitatum non tenent, ſed Epiſcoporum tantùm vocabulo potirentur; quoniam nec inter ipſos Apoſtolos par inſtitutio fuit, ſed vnus omnibus præfuit.

Ex qua Clementis contextura facilis diſquiſitio procedit, nam ſi in illa antiquitate tot inuoluta fallaciis, tot nationes gentiles Diis per Sacerdotes illos falſos offerrent, vt feliciorem propriam Rempublicam facerent, quanto inquam felicius per Euangelicos, & veros Sacerdotes offerentes vero Deo, omnia contingerent, non eſt ambigendum; imò conſiderandum D. Petrum voluiſſe (vt iam in Rubricâ diximus) penes eaſdem ciuitates, quæ excæcatæ erant gaudentes illis Sacerdotibus, veros aſſignare, vt quæ matres erant gentilitatis, extitiſſent poſtea edoctæ in fide, matres Catholicæ Religionis.

Quod ſi exactius velis ſcire qui fuerint flamines, 12
& Archiflamines, quorum meminit Clemens Rom. Pontif. ad Iacobum *epiſt.* 1. relatus *in dicta cap. in illis diſt.* 80. à quibus, & ad quid inſtituti, leges Alex. ab Alexando *dierum genialium lib.* 6.

ceperunt, quam nec Angelis, nec Archãgelis dedit Deus; multaque alia de excellentiâ eorũ congerit præter alios idẽ Anaſtaſ. Germon *lib. 2. de immunit. Sacr. cap. 9.* quibus patet potuiſſe Clem. Papam dicere ad imitationem Ethnicorum, D. Petrum conſtituiſſe in Eccleſiâ Dei Miniſtros ſuperiori tamen poteſtate in ſpiritualibus: nam etſi habeant mundi Principes poteſtatem aliquam vincendi, ſed quia in ſolis corporibus licet, & Sacerdotibus commiſſam ipſam contingare animas, tranſireque Cœlos, vt ea, quæ operata fuerint Sacerdotes, deorſum confirmet in Cœlis Deus, ſententiamque ſeruorum Dominus ipſe corroboret, iuxta illud Matth. *cap. 15. Quæcumque ligaueritis ſuper terram, erunt ligata, & in Cœlo, & quæcumque ſolueritis, erunt ſoluta*, iuxta ea, quæ ſupra adduxi de poteſtate Ordinis Sacerdotalis, quæ conceditur cum quis ab Epiſcopo Presbyter ordinatur *in tit. & Rub. de temp. ordin. & de ætate ordin.*

24 Ad quartam quæſtionis partem de Pontificibus Ethnicorum, & antiquæ legis, qua gauderent poteſtate, & honore, quãtoque D. Petrus primus Põtifex Chriſtianus, & alij in ſede illius ſequentes excellant illis, in hoc verſ. breuiter agitur; & repetito quod dictum eſt *hic* in verſ. *amplius*, ſub verſ. *ad tertiam*, conſtat ergo, vt Lactantius Firminianus ait *lib. 3. cap. 20* quod Sacerdotes maiores, & minores appellabantur, & quod inter Sacerdotes primas obtinebant Pontifices: nam vt Plutarch. in Numa ſcribit inter vtroſque vnus erat maximus re, & nomine, de quo idem in verbis ſequentibus loquens: *Pontifex autem Maximus interpretis Deum vatis à Deoque ſacrorum enarratoris, Doctoriſque loco eſt, non modo publicorum ſacrificiorum curam gerens, ſed priuata etiam inſpiciens, ac ne quid præter legitima fiat prohibens, docenſque quibuſcumque rebus ad honorandos, exorandoſvè Deos opus ſit.*

25 Vnde quia lex Ciceronis fuit, *Diuis aliis, alij Sacerdotes omnibus Pontifices, ſingulis flamines ſumpto*, & ex his, quæ Liuius dicit *lib. 1.* ac repetit ex aliis bonis authoribus Anaſtaſius Germon. *lib. 1. de Sacr. immunit. cap. 4.* planè intelligatur, vt Pontifex Maximus ſacra omnia exſcripta haberet, & obſignata, hoſtias, dies, ad quæ templa ſacra facienda, atque vnde in eos ſumptus pecunia erogaretur, & cætera quoque omnia, cum publica, tum priuata ipſius Pontificis ſcitis ſubiaceret Numa, &c. Item & quod non omnes ad ſummum illud culmen aſpirare potuerint; indeque fieri, vt in plurimum crearentur Pontif. Max. ex primoribus ciuitatis, vt patet ex Tacito *lib. 3. annal.* & loquente de Pontificibus ibi: *Etenim pars magna, & propinquus ipſius* (id eſt Cæſaris)
26 *aut primores ciuitatis erant, &c.* † Qui & debebant eſſe iuris periti, non ſolùm circa ea quæ ad ſacra pertinebant, ſed etiam de aliis iuris ciuilis quæſtionibus, & contractibus; quia ſi Plutarcho credendum ſit Numam, Pontifex Max. Iudex, ac Vindex erat contumaciæ priuatorum Magiſtratuum, atque in alios quoque Sacerdotes habebat iuriſdictionem, etiam *in flaminem Dia-*
27 *lem.* † Qui erat prima Dignitas poſt Pontificem alia ex bonis litteris congerit videndus Anaſtaſius Germon. *dict. lib. 1. de Sacr. immunit. dict. cap. 4.* vbi expendens Ciceronis locum *lib. 2. de legibus*, ibi: *Reuertar ad ius publicum vindicandum, quod ipſi Pontifices ſemper, non ſolùm ad ſuas cæremonias, ſed etiam ad populi iuſſum accommodarunt*, ait ius quidem accipi, nonmodo de ſacris, de votis, de feriis, & de ſepulchris, ſed & de aliis quoque iuris quæſtionibus, contractibus, vltimiſque voluntatibus, ex quibus publica tranquillitas hominumque diſcordia pendet, manatque.

Imò & Pontifex Maximus erat omnium Sa- 28
cerdotum Iudex, atque arbiter rerum Diuinarum & humanarum, vt multis authoritatibus Ethnicorum repetit legendus *dict. lib. 1. de Sacr. immunit. cap. 8.* nullamque rationem Senatui redderet ſuarum rationum, iudiciorumque, vt dicunt Plin. *de Viris Illuſtribus*, & Dionyſ. Alicarnaſ.
lib. 2. † Sic vt Pontificum placita minimè Sena- 29
tus reſcindere valeret, cum ipſi Pontifices non eſſent vlli poteſtati obnoxij, vt comprobat pluribus aliis antiquitatis locis ipſe Anaſtaſius *dict. cap. 8. num. 9. & 10.* qui & *cap. 9.* ex multis etiam probat Pontifices antiquos Ethnicorum habuiſſe iuriſdictionem, ſummamque poteſtatem in his, quæ ad religionem non pertinebant, vt agunt DD. *in l. 1. §. 1. ff. de Iuſt. & Iure*; ipſe Anaſtaſius *in paratitld. cod. de Summa Trinit. & fide Cathol.* qui, & refert plura notatu digna *in dict. cap. 9. lib. 1. de Sacr. immunit.* ex Acurſio, Alciato, & aliis.

Cumque Pontifex dictus ſit *à poſſe*, & *facere*, 30
vt putarunt Scæuola, & poſt eum ferè omnes.
† Et *Pontificium*, pro iure, facultate, ac pote- 31
ſtate paſſim accipiatur, vt patet ex Synodo Theodoſij tempore vrbi Præfecto *lib. 8. epiſt. 17. Habeo expoſtulandi tecum probabiles cauſas, quando quidem Pontificio iterati honoris, auctus nullum mihi iudicium communis gaudij præſtitiſti*, & ex alio *lib. 7. epiſt. 27. & lib. 10. epiſt. 44.* vt etiam repetitur *in titulo de bonis maternis, de Epiſcopali audientia, de hæreticis, de Apoſtatis, de fide Cath. & in cap. penult. de vſu pallij*, eoque Eccleſia vtatur in illa oratione, *Deus, qui Beato Petro Apoſtolo tuo, collatis Clauibus Regni Cœleſtis animas ligandi, atque ſoluendi Pontificium tradidiſti, &c*, idemque Anaſtaſius refert *dict. cap. 4. in fine*, quinquies reperi *in cod. Theodoſ.*

Ideò, ſcita poteſtate illorum antiquitatis Pon- 32
tificum Dignitate, & ſcientiâ, & quod in Pontificibus Romanis ab antiquo pateat hæc omnia concurrere, vt demonſtrat Sozomenus *lib. 3. c. 7.* dum refert, qualiter Iulius Papa primus aduerſus Epiſcopos orientes propter Catholicos inuehitur Prælatos, maximè in verbis ſequentibus, *Cum propter ſedis dignitatem, cura omnium ad ipſum ſpectaret, ſingulis ſuam Eccleſiam reſtituit, ſcripſitque ad Epiſcopos Orientis, eoſque incuſauit, quod inconſulto ipſo, de ipſis viris iudicaſſent, Eccleſiaſque perturbaſſent, cum decretis Concilij Niceani ſtare nollent, deditque mandatum, vt quidam illorum omnium nomine ad diem conſtitutum accederent perſpicuè declaraturi ſententiam, quam Diis detulerant æquam, iuſtamque eſſe; quin etiam minatus eſt ſe de reliquo non paſſurum, eos inultos*
eſſe, niſi nouis rebus ſtudere non deſiſterent. † Ete- 33
nim hoc in loco Ariani Epiſcopi fatentur inter alias primas, obtinere Romanam Eccleſiam, & ſic Pontificem Romanum omnium Epiſcoporum eſſe maximum profitetur ex multis locis idem Anaſtaſius Germon. legendus *de Sacr. immunit. lib. 2. cap. 4.* vbi latè agens de primatu Romani Pontificis *num. 33.* ſcribit ex omnium Cronographorum

phorum ſententia de Romanis Pontificibus. †
34 Quod Romanus Pontifex eſt caput œcumenicum, & vniuerſale, ac Pontifex Summus totius Eccleſiæ, vt docent Paulus Diaconus in Chronic. martyrij, Antonius *de geſtis Francorum lib.4.c.4.* Platina, Volaterranus in Bonifacium, Sabellius *lib.6. enneade* 8. à quibus nullus ex iuris etiam ciuilis interpretibus diſſentit; dummodo benè ſentiat de fide, de cuius poteſtate cum infinitis Auguſtinus Barboſa *de Iure Eccleſiaſt. lib.1. cap.2.* vbi ex gloſſa *in proœm. Clement.* allegante dictum Poëtæ Angli, dicit quod *Papa eſt ſtupor mundi*, & admirabilis, quia vices Dei in terris gerit, ex eo quod Vicarius ſit Chriſti, cuius eſt terra, & plenitudo eius, & quia omnibus eſt maior *cap. ſolitæ de maioritate, & obed.* & in adminiſtratione, & auctoritate, etiam Sanctis, excepto Petro, *ex cap.1. diſt.20.* & Sanctiſſimus, vt *in cap.1. diſt.40.* ibi: *Quis enim Sanctum dubitat, quem apex tantæ dignitatis attollit, in quo ſi deſint bona acquiſita per meritum, ſufficiunt quæ à loci prædeceſſore præſtantur.*

35 Et quod inde, vt Papa debeat eſſe vir Apoſtolicæ Sanctitatis, dixit Baldus *in proœm. decretal.* in verbo *Gregorius num.3.* quem propterea adoramus, & oſculamur in pede, vt patet ex gloſſa verbo *oſcula in extrauag.1. de verb. ſignif.* Ioan.22. & verb. *oſculandi in l.1. cod. de Domeſt. & protect.* vbi Ioannes de Platea, Caſtald. *de imperio q.64. num.3.* Nauar. *in cap. humanæ aures 22.q.5.p.5. n.7.* Ioan. Stephanus *in ſpeciali tractatu de adoratione pedum tom.13. tractatuum Doctorum p.2. fol.50.* Marcus Anton. Mazarin. *de tribus coronis Pontificis, & de oſculo pedis*, D. Ioan. de Solorzano *in memoriali, ſeu diſcurſu informatiuo, iuridico, hiſtorico, & politico num.320. fol.152.* Boët. Epo *in gloſſam ad cap. Conſtantinus num.44. pag.296.* vbi quod plurimi Summi Pontifices Chriſtiani, partim Imperatores, vt Iuſtinianus II. & Carolus Magnus, partim Reges alij præ ſumma, nimirum iuſtiſſimaque Chriſti Vicariorum, Diuique Petri ſucceſſorum Pontificum, nempè Romanorum veneratione eorum pedes humiliter deoſculati ſunt.

36 Quapropter vt eius dignitas magis, atque magis inſpiciatur, ac ruminetur aliis variis nominibus ſolitus eſt nominari, nam *Beatiſſimus* appellatur à Ludouico Gomez. *in cap.1. num.22. de conſtit. Epiſcopus*, aliquando ſimpliciter, vt *in cap. dilectiſſimus 12.q.1.* gloſſa verbo *Epiſcopus* in proœmio ſexti *Epiſcopus Romæ, in c. ſtatuimus diſt.4.* & *Epiſcopus vniuerſalis Eccleſiæ*, à D. Thoma *in opuſculo 19. de erroribus Græcorum Epiſcopus totius orbis*, vt in gloſſa verb. *priuata, cap. felicis § fin. de pœnis*; & ob id dicant Felinus *in cap. gratiæ num.22. poſt medium*, verſ. *hoc alias poſſet dici*, Ludouic. Gomez. *in cap.1. num.34. de conſtit. lib.6.* Gonzalez *ad regul.8. Cancel. §.1. proœm. num.8.* item *Epiſcopus Epiſcoporum in cap. Nouatianus 7. q.1. cap. loquitur 24. q.1.* & *Ordinarius Ordinariorum in cap. cuncta per mundum, cap. per principalem 9. q.3.* & *Diœceſanus omnium exemptorum*, Geminianus *conſ. 83. num.8.* Cardinalis Tuſchus *litt. P, concluſ.48. num.8.* *Vicarius Chriſti, in cap. inter corporalia, cap. quanto, cap. licet de tranſlatione Epiſcopi*, & *Princeps Principum*, ac *Dominus Dominantium*, vt appellant Papam Baldus *conſ. 388.* quia primus eſt ſuper omnes mortales, Zabarella *conſ.137. n.7.* Tuſchus *ſupra concl. 40. num.12.* item appellatur, *Regnum orbis, & vrbis*, vt habet Bellamera *conſ.48. num.37. in fine, & num.38.* & Zabarella *conſ.136. num.8. in fine, & num.9. & conſ.142. num.3.* appellat Papam *ſummam vellicationem Dignitatis Apoſtolicæ, & ſtatus Eccleſiaſtici.*

Et aliiſque præcellentibus nominibus nominatur, *Scilicet Pater Patrum, Chriſtianorum Pontifex, ſummus Sacerdos, Princeps Sacerdotum, caput corporis Eccleſiæ, Paſtor ouilis Domini, Pater, & Dominus omnium fidelium, Cuſtos Vineæ Dei, Sponſus Eccleſiæ, Præſul Apoſtolicæ Sedis*, vt etiam referunt P. Rodericus à Cugna *in comment. ad cap. ſtatuimus num.2. diſt.4.* Probus ad Monach. *ſuper præmio Sixti num.54.* Geminian. *conſ.93. num.21. & 22.* Cardinalis Tuſchus *dicta concl.40.* Cardinal. Bellarmin. *tom.1. lib.2. de Romano Pontifice num.31.* Seraphinus de Freytas *de iuſto imperio Luſitan. cap.6. num.102.* Solorzan. *de iure Indiarum tom.1. lib.2. cap.23. num.80.* et Sancto Bernardo *lib.3. de conſiderat. ad Eugenium in verbis ſequentibus* illius Sancti patet ibi: *Age indagamus adhuc quis ſis? quis eſt Sacerdos magnus? Princeps Epiſcoporum, tu hæres Apoſtolorum, tu primatu, à bello gubernatu Noë, Patriarchatu, Abraham ordine Melchiſedech, dignitate Aaron, authoritate Moyſes, Iudicatu Samuël, poteſtate Petrus, Unctione Chriſtus*, & vt referunt idem Solorzanus *dicto lib.2. cap.23. dicto num.80.* Barboſa *dicto cap.2. de Iure Eccleſ. ex n.1. ad 20.* ex eodem S. Bernardo *in fine lib.* aliis etiam nominatur dignitatibus in verbis ſequentibus ipſius Sancti, *Chriſtianorum Ducem, paſtorem plebium, vltorem ſcelerum, malorum metum, Malleum Tyrannorum, Regum patrem, legum moderatorem, Canonum diſpenſatorem, ſol terræ, orbis lumen, Sacerdotem altiſſimi Vicarium Chriſti Domini, Deum Pharaonis.* † Quare rectè dicetur, quod Summi Pontifices appellentur Epiſ- 37 38
copi, cum Papa ſe vocet Epiſcopum; eo quod nullus ordo Epiſcopatu maior reperiatur, vt notauit ſcientiſſimè gloſſa *in cap. quia periculoſum de ſent. excommun. lib.6.* Patian. *de probat. lib.2. cap.28. num.7.* & per gloſſ. *in cap. de his verò de conſecrat. diſt.5.*

Si tot inquam nominibus Paſtor Pontificatus 39
cognominatur, quibus eius omnimoda poteſtas præcellit ſuper omnibus mundi poteſtatibus, iuxta quæ etiam adduxi *in cap. nouit de iudiciis à q.2.* cum aliis quatuor hic adiiciendis pro plena Romani Pontificis poteſtate, & excellentia, fortè mirum erit dicere Chriſtum Dominum conſtituiſſe ſibi Vicarium vniuerſi orbis, ac fidei D. Petrum, eiuſque ſucceſſores, & iubente ipſo Domino, ſedem conſtituentem Romam, ad quam tranſtulit Petrus ex Antiochia, vt *in cap. rogemus 24.q.1. cap. ſacroſancta 22. diſt.* cum aliis relatis à Barboſa *de Officio Epiſcopi p.1. tit.3. c.2. num.7.* vt ibidem potius proficere poſſet, vt inquit Antonius Papa *in cap. mutationes 7. q.1. & in cap. per venerabilem qui filij ſint legitimi*, dum dicit *Locum, quem elegit Dominus Apoſtolica Sedes eſſe cognoſcitur*, Pelagius Papa *in cap. quamuis diſt.21.* ibi: *Sancta Romana Eccleſia, Catholica, & Apoſtolica nullis Synodicis conſtitutionibus prælata eſt, ſed Euangelica voce Domini*, legendus Bellarm. *tom.1. de Romano Pontifice lib.2. à princip.* cum multis idem Barboſa *de Iure Eccleſ. cap.1. n.51. & 52.*

Decuit

40 Decuit enim, vt Roma, quæ mater fuerat
erroris, eſſet veritatis Euangelicæ, *in dicto cap.
in illis diſtinct.* 80. rectè ad imitationem, (ſed
vt iam diximus modo excellentiori,) D. Pe-
trus poſuerit Archiepiſcopos, Epiſcopos, Pa-
triarchas, &c. in locis, vbi erant apud Ethnicos
Archiflamines, Flamines, & Primates, vt retu-
lit Clem. Papa *ibi*; vt ſic quidem illæ ciuitates, &
gentes earum, quæ antea regerentur, per illos
poſtea in melius mutatæ gubernarentur, per iſtos
teſteſque eſſent tam magnæ mutationis in melius,
vt patet ex dictis *infra q.2. verſ. ad vltimam* viden-
dis.

41 Et ob id quidem ad imitationem Sacerdotum
Ethnicorum, qui poteſtatem habuerunt excom-
municandi, interdicendi, vt Athenienſes, & Ar-
giui, qui habebant templum execrationis figu-
ram noſtræ excommunicationis repræſentantis, vt
patet ex Hyſichio in Leuitico, & Romani, qui
execrationibus vſi ſunt, & quod Ethnici excom-
municatione vſi fuerint conſtat ex Platone *lib. 9.
de legibus propè finem*, ex verſione Tyraquelli,
vt refert inter alia videndus Anaſtaſius Germon.
dict. lib. 1. de Sacr. immunit. cap. 22. num. 4. in verbis
ſequentibus: *Si quis de vi parentibus illata, dam-
natus fuerit, primum quidem ex vrbe egrediatur,
in exiliumque perpetuum proficiſcatur, ac ſacris
omnibus arceatur; cum autem qui non non ſe arcue-
rit Agranomi verberibus cadant, & omninò, vt hi
quidem voluerint; reuerſus verò ex exilio morte
mulctetur. Si quis verò ex liberis hominibus cum
tali viro, vel comederit, vel biberit, vel realia
quæcumque cum eo communicauerit, atque adeo, ſi
ei obuiam factum, eum ſua ſponte tetigerit, nec in
templum ingrediatur, nec in forum, nec omnino in
vrbem prius quam purgatur; patet enim ſe cum*
42 *homine ſceleſto communicaſſe.* † Alia plura ad-
ducens idem Anaſtaſius *ibi cap. 13. de immunitate*,
qua gaudebant Sacerdotes illius temporis, qui-
bus etiam veteres Ethnici, primitias, ac decimas
perſoluebant, vt idem latè adducit *dicto lib. 1.*
43 *cap. 14.* explicans *leg. 2. ff. de pollicitationibus.* †
Vbi & *cap. 15.* refert immunitatem, qua gaude-
bant apud omnes gentes fugientes ad ædes dictas
ſacras, & *cap. 16.* refert ſacrificia, & prærogatiuas
Sacerdotum, & *cap. 18.* agit de voto, vtique ſo-
lutione, & de authoritate Sacerdotum in voto,
& *in cap. 18.* de applicationibus, quæ apud gentes
mandantibus Sacerdotibus, pluribus de cauſis
fiebant, & *in cap. 19. de feſtis. & in cap. 20. de Iu-*
44 *reiur* † Pontifices Sancti Romani in Eccleſiâ
Catholicâ inſtituerunt Prælatos, ordinarunt Sa-
cerdotes poteſtate ſibi à Chriſto tradita, Epiſco-
patus, & Parochias aſſignando cum facultate ex-
communicandi, ſupplicandi, & faciendi, ac im-
perandi plura, de quibus in toto iure noſtro Ca-
nonico patet.

45 Ad vltimam quæſtionis partem, ſuppoſitis
quæ de Acolytis dixi *in cap. 2. de Officio Archidia-
coni.* Ad primum qui dicantur Copiatæ, ſeu De-
cani in Eccleſiâ de quibus fit mentio bis *in cod.
l. 1. cod. de l. 1. cod. luſtrali collatione*, ibi: *Negotia-
tores omnes protinus conuenit aurum, argentumque
præbere, Clericos excipi tantùm, qui Copiatæ ap-
pellantur*, & *in l. 15. cod. de Epiſcopis, & Cleric.*
ibi: *Clerici, vel hi, quos copiatas recens vſus in-
ſtituit nuncupari, ita à ſordibus muneribus debent
immunes, atque à collatione præſtari, ſi exiguis
admodum mercimoniis tenuem ſibi victum, veſti-
tumque conquirant*, & quod *Copiatæ*, etiam ap-
pellarentur *Decani*, & ſic ſolitos vocari probat
Anaſtaſius Germon. *de Sacror. immunit. lib. 2. c. 2.
numer. 12. & 13.* ex coniectura *dicta leg. 15.* quod
Conſtantinus Imperator dicit *quos copiatas recens
vſus inſtituit* nuncupari.

Et Decanos Antonius Auguſtinus in notis in 46
Iuliani epitomen fuiſſe arbitratur, qui lectuli de-
functorum miniſtrorum habebant, dum ad ſe-
pulturam deferrentur ſic Anaſtaſius ſupra.

Parabolani autem ex ſententia Imperatorum 47.
in l. 18. cod. de Epiſcopis, & Cleric. vbi Honor. &
Theodoſ. erant qui ad curanda debilium ægra
corpora deputabantur: ſic Anaſtaſius Germon.
ſupra dicto cap. 2. lib. 2. num. 11. vbi non placet de
Andrea Alciato dicente *lib. 4. diſpunct.* vt *Para-
bolani* dicerentur, quod glebæ adſcripti, aut toto
vitæ tempore Hoſpitalium, Xenonumque ſerui-
tio fuiſſent addicti, ſed potius ex Iacobo Cujac. *ad
nouel. 3. cod. de Epiſcop.* Viſum eſt quaſi intrepidi, ac
temerarij in periculis ſæpè non paruis verſarentur,
frequenti ægrotorũ contactu. † Imo conſtat ex *cod.* 48
Theodoſiano, huiuſmodi Parabolanorum extitiſſe
collegium, adeoque amplum, vt interdum Ale-
xandrinæ legationi terror eſſet: quare ait Germon.
voluiſſe Principes *in l. 42. cod. de Epiſcop. & Cle-
ricis*, ne iis ad quodlibet publicum ſpectaculum
nec ad Curiæ locum, nec ad iudicium acceden-
di daretur licentia, niſi fortè ſinguli ob cauſas
proprias, & neceſſitates, Iudices adiiſſent, vel
in communi totius corporis ſyndico conſtituto,
nec Diuites, neque honorati, aut curiales, ſed
pauperes tantùm in id Collegium cooptarentur,
vt *in l. 43. dict. tit.*

Decania, ſiue *Deaconia Decanica*, ſiue *Dea-* 49
conica, videtur dicendum, vt nuncupentur à *Co-
piatis* dicti *Decani*, vt ſupra, à quibus quoque
Decanus Eccleſiæ carcerem nuncupari *Decania*,
ſiue *Deaconica*, vt *in l. 3. cod. de hæreticis*, vel *vt
in codice Theodoſiano nouell. 79. Decaconica* ab
eorum fortè miniſterio, vt idem Anton. Auguſti-
nus ſuſpicatur, & ſi Iacobus Cujacius exiſtimet
in dicta nouella 79. Decanicam, ſiue *Diaconicam*
non eſſe carceres, licet in ea rei quandoque conij-
ciantur cuſtodiæ cauſa, cum & haberi in eis con-
uentus ſoleant, & recondi res pretioſæ qui locus
in Calcedonenſi Concilio Actor. 1. *Sacrariũ appel-
latur, dum dicit per homines eius, & Comites non
ſum permiſſus egredi de Sacrario, vſque quo ſub-
ſcripſi ſententia Dioſcuri Thalaſius dixit in ſecreta-
rio fueram poſitus*, dixit Photius *tit. 9. c. 1.*

Et ſic referens prædicta Anaſtaſius Germon. 50
dict. lib. 2. cap. 2. num. 13. & 14. ait quod Decania
Sacrarium; & ſecretarium dicitur, & quod Aco-
lyti paraboliani, & Copiatæ; quia Eccleſiaſtica
Officia non exercebant, ac oblique Eccleſiaſtico
muneri erant adſcripti, vere ac propriè clerici
non dicebantur, ſed quia miniſterio Eccleſiæ de-
putati videbantur largo vocabulo, clerici voca-
bantur, & clericorum nonnullis priuilegiis gaude-
bant, † ſed omnes Clerici dicũtur Acolyti *in l. 10.* 51
Cod. de Epiſcopis in verbis ibi, *vt Eccleſiarum cœtus
concurſus populorum gentium frequentaretur Cle-
ricis, ac Iuuenibus prebeatur immunitas, repella-
turque exactio munerum ſordidorum negotiatorum,
diſpendiis minime obligantur.*

Iuuenes quidem hi ab Imperatoribus Valenti- 52
piano

niano, Valente, & Gratiano, Acolyti appellantur *in l.6.cod.eodem* ibi: *Preſbyteros, Diaconos, Subdiaconos, atque exorciſtas, & Lectores, Oſtiarios, & Acolytos, etiam perſonalium munerum expertes eſſe præcipimus*, & ſi vir doctiſſimus Cujacius *in dicta nouella* 3. vt refert Anaſtaſius *dict. capite* 2. *ex numer.*7. verbum *Acolytos* corruptè eſſe adiectum, quod veteres codices illo io loco nihil habeant; è quidem vt Iuſtinianus *in ſua nouella* 59. indicat, dum vocat Acolytos cetarium ab hæ-
53 redibus defunctorum expoſcere. † Idem Anaſtaſius *ſupra numer.* dicit, quod ſolebant Acolyti cereos, & funalia deferre, hoſque forte eſſe, quos ignatius Principis Apoſtolorum auditor *in epiſt.* 9. *ad Antioch. laborantes appellat, ibi ſalutato Subdiacones Lectores, Cantores, Oſtiarios, laborantes exorciſtas, atque Confeſſores.*

54 Et quod omnes eſſent miniſtri earum, quæ io templo peragebantur fuoctioonm, & quod omnes per Epiſcopum, Archiepiſcopum, vel Patriarcham in ſinguli Eccleſiis, certo quidem
55 numero ordinabantur. † Quemadmodum *Copiata*, ſiue *Decani* qui ex conſtitutione Honorij, & Theodoſij *in l.* 4. *cod. de Sacroſanct. Eccleſiis* non plures, quàm oongenti quinquaginta in Sacroſancta Conſtantinopolitana Eccleſia, hoc eſt
56 Sanctæ Sophiæ conſtituti poterant. † Itemque *Parabolani*, qui cum antea in Alexaodrina, noo genti dumtaxar eſſe deberent; vt ex *cod. Theodoſiano in l.*42. *de Epiſcopis, & cleric. numer.*16. eorum numerus, quaſi non ſufficeret ab eiſdem Principalibus Theodoſio, & Hooorio ad ſexcent. auctus fuit; ita vt pro arbitrio viri Reuerendiſſimi, vt ipſi aiunt Antiſtitis Alexandrinæ vibis de his, qui ante fuerant, & qui pro conſuetudine curandi egerunt experientiam ſexcenti Parabolani ad huiuſmodi ſolicitudinem eligerentur; ita vt ſi quis oaturali ſorte abſumeretur alter in eius locum pro voluntate eiuſdem Sacerdotis ſubrogaretur, vt patet ex *l.*42. *eodem titulo*, & tradit Anaſtaſius Germon. *dicto lib.*2. *de Sacror. immunitate cap.*2.*num.*8.

Ex quibus conſtat quod Acolyti ſumpti pro
57 Parabolanis, & copiatis, aut Decanis, de quibus hic ooo eſſent clerici, & ſi reputarentur ad immunitatem, vt perſonæ Eccleſiaſticæ. Et ſic diſſerri Acolytos, de quibus dixi *in dicto cap.* 2. *de Officio Archidiaconi*; & ſic in Officio aliquatenus idem videantur, cum iſti, vt dictum eſt, ſolerent cereos, vt funalia deferre, de quo officio idem videtur conſtare in eo textu vbi dixi de clericis Acolytis, & aliis clericis in minoribus, & de eorum Officio. Et cum his viſum eſt nobis oihil amplius addere de aliis Eccleſiæ miniſtris, cum de Epiſcopis, Corepiſcopis, Archiepiſcopis, Abbatibus, Prioribus, Præpoſitis, iam *ſupra ſub hoc tract.* dictum ſit latè.

QVÆSTIO II.

An Cardinales, Patriarchæ, ſiue Primates, Archiepiſcopi, Epiſcopi differant in poteſtate, & Dignitate? Quale ſit omnium officium ſpeciale, & onus? Et an illæ Dignitates poſita ſint in Eccleſiâ à D. Petro imitando Archiflamines, & Flamines primos, & Diales, quibus vtebantur Pontifices Ethnici; vbi aliquid de ornatu eorum, ac noſtrorum Principum Eccleſiæ?

SVMMARIVM.

1 *Nominatio Epiſcoporum, Archiepiſcoporum, & Cardinalium remiſſiuè.*

2 *Archiepiſcopi, Epiſcopi, & Cardinales qualiter differant in dignitate remiſſiuè.*

3 *Cardinalium Officium eſt aſſiſtere Romano Pontifici, & illi conſulere, & adiuuare in Sacerdotali Officio*

4 *Cardinalium Officiũ præcipuum eſt Reipublicæ Chriſtianæ conſulere, & Pontifici aſſiſtere conſulendo, & adimplendo quæ eis à Pontifice iniunguntur pro Eccleſiæ vtilitate.*

5 *Papa debet conſilium Cardinalium petere in decidendis cauſis fidei, aliiſque arduis, non præcisè, vt n.*19.

6 *Cardinales tenentur reſidere in curia, vbi Papa reſidet, nec ab ea poſſunt recedere ſine eius licentia, & n.*21.

7 *Cardinales dicuntur fratres Papæ facientes vnum corpus cum eo, ſicut Canonici cum Epiſcopo.*

8 *Cardinales habent quandam communicationem cum Papa tanquam membra cum capite.*

9 *Papa etſi dicatur caput omnium, dicitur caput Cardinalium.*

10 *Cardinales miſſi legati dicuntur de latere Papæ.*

11 *Cardinales collegium, atque Senatum conſtituunt, qui ad inſtar Senatorum dicuntur pars corporis Papæ.*

12 *Cardinales dicuntur habere Dignitatem Patriciatus, & Senatoriam.*

13 *Cardinales variis nominibus excellentia repræſentando Eccleſiam, nominantur, vt* Diui Lumina Eccleſiæ, Lucernæ ardentes, Patres Spirituales maximi, Columnæ Eccleſiæ, Eccleſiæ Romanæ ſpeciales.

14 *Cardinales æquiparantur Regibus.*

15 *Reges locum cedunt Cardinalium Collegio.*

16 *Cardinales dicuntur Papæ familiares.*

17 *Cardinales ægritudine laborantes, non poſſunt pati ſanguinis emiſſionem, ſine licentia Papæ, vbi commodè haberi poteſt.*

18 *Cardinalibus indigentibus communicandi, ſunt redditus fiſci Apoſtolici.*

19 *Papa à Cardinalibus non exigit fidelitatem, ſicut ab Epiſcopis exigit.*

20 Cadina

20 *Cardinalium Collegium non poteſt corrigere, immutare, vel modificare conſtitutiones Pontificum, nec eas reddere, & detrahere, praecipuè circa ea, quæ de electione Papæ diſponuntur.*

21 *Cardinales, ſede vacante, nequeunt quidquam exercere Iuriſdictionis pertinentis ad Papam, dum viuit, niſi neceſſitate vrgente, de terra Eccleſiæ defendenda, aut periculo imminenti exercere.*

23 *Cardinales olim ſubſcribebant in gradu poſt Epiſcopos, quia inferiores dicebantur.*

24 *Patriarcha Græca lingua appellatur ſummus Princeps Patrum, qui poſt Papam primus, & maior dicitur in ordine, Epiſcoporum.*

25 *Patriarchis priuilegia multa ob eximiam eorum Dignitatem conceſſa ſunt, vt incedere, & ſedere immediatè poſt Papam, quod hodie Cardinalibus competit,* numero 37.

26 *Patriarchæ antecellunt omnibus Epiſcopis in generali concilio, ſi non concurrunt Cardinales.*

27 *Patriarchæ poſſunt Archiepiſcopis degentibus, ſub eius prouinciis concedere Pallium, præſtito ſibi fidelitatis Iuramento ex permiſſione Papæ, quod non eſt iam in vſu.*

28 *Patriarchæ vbique ante ſe crucis vexillum deferre facere valent extra vrbem Roma, aut vbicumque Papa fuerit, vel eius legatus, vtens inſignibus Apoſtolicæ Dignitatis.*

29 *Archiepiſcopus nequit vltra ſuam prouinciam crucem deferre, niſi indultis Papæ.*

30 *Crux vexilli Patriarchalis conſtat tranſuerſorio gemino ligno, Archiepiſcopalis nonniſi vno.*

31 *Patriarchæ in iuriſdictione præcellunt Archiepiſcopos, & Epiſcopos viſitando, & eorum negligentiam ſupplendo, quos olim ex cauſa deponebant.*

32 *Patriarcha queit diſpenſare cum Epiſcopo, vel alio collatore ſibi ſubiecto qui ob malam beneficiorum collationem fuerat à Concilio ſuſpenſus, & excommunicatos à Suffraganeis abſoluere,* n. 33.

34 *Appellatio interponi valet de ſententiis Epiſcoporum, & Archiepiſcoporum ad Patriarcham.*

35 *Patriarchæ Regibus æquiparantur, & aliis ſuperiorem non habentibus.*

36 *Patriarchis fas eſt vti inſignijs Romani Pontificis, & incedere veſte roſea, & equo albo Phalerato ſimul, atque freno & calcaribus deauratis.*

37 *Patriarchæ dicuntur primi poſt Papam exceptis Cardinalibus.*

38 *Patriarcha ſubeſt Archiepiſcopo degenti in proprio territorio.*

39 *Diœceſanus Epiſcopus in concurſu plurium Epiſcoporum eis præfertur.*

40 *Patriarcha habens aliquas Eccleſias in territorio alieno, nequit dare licentiam exercendi Pontificalia, ſine licentiâ Epiſcopi Diœceſis.*

41 *Primates, & Patriarchæ idem videntur dici, vt* n. 43. *vbi latè, non ſtrictè, &* n. 4. & n. 56.

42 *Primates vocantur plures Archiepiſcopi, vt Tolet. Bracharen. Piſanus, Armacan. Cantuarienſ. & alij, &c.*

43 *Patriarcha, & Primas latè ſumpto vocabulo idem ſunt.*

44 *Patriarcharum hodie ſunt genera duo.*

45 *Patriarchæ propriè fuerunt quatuor in Eccleſia, Conſtantinopolitanus, Alexandrinus, Antiochenus, & Hieroſolymitanus, qui per antonomaſiam, tales ſic dicuntur, vt* n. 46.

46 *Patriarchæ minores, ſeu Primates dicti ſunt Armenorum tres, Copthorum duo, Maronitarum vnus; Æthyopicus, Aquilenſis, & vbi iſte reſiderit, & ſedeat, Grandenſis dictus.*

47 *Patriarcha Indiarum à Paulo III. creatus, & Æthyopiæ à quo.*

48 *Patriarcharum propriè dictorum quis primus dicatur poſt Papam,* n. 49. 50. 51. 52. & 53.

50 Cap. Cleros diſt. 21. *verſ.* ſicut Romanus, n. 51. & 52.

51 *Hieroſolymitana Eccleſia cur inter Patriarchales vltimo loco ponatur, cum primus Epiſcopus fuerit in ea B. Iacobus,* numero 52.

53 *Roma quare primo ſedes Patriarchalis dicta fuerit.*

54 *Primatum nomine, non comprehenduntur Patriarchæ quatuor dicti maiores, &* num. 55.

55 *Toletanus Archiepiſcopus quare poſſit dici Patriarcha?*

56 *Patriarcharum mentio in dubio intelligitur de maioribus, etſi viciſſim Patriarchæ Primates appellentur.*

57 *Patriarchis quænam prouinciæ aſſignatæ fuerint remiſſiuè.*

58 *Archiepiſcopus dictus eſt Princeps Epiſcoporum ſuæ prouinciæ, habet iuriſdictionem in ſubditos Suffraganeorum circa concernentia totam prouinciam,* n. 59.

60 *Archiepiſcopus poteſtatem habet in ſubditos Suffraganeorum, ſi non obſeruent in Diuinis ritum Metropolitanæ Eccleſiæ, & in Canonicorum exceſſus contra ſuum Epiſcopum,* n. 61.

62 *Archiepiſcopus in mittendis quæſtoribus eleemoſynarum per totam prouinciam, qualem facultatem habeat in indulgentiis, in interdicendo aliquibus prædicationis officio,* n. 63. & 64.

64 *Archiepiſcopus habet poteſtatem in faciendis exulibus à tota prouincia, & in viſitando, exigendo procurationem, & tunc audire confeſſiones Suffraganeorum, etiam à caſibus reſeruatis Epiſcopo, & à cenſuris, hac de iure, hodie ex Trid. non ſic, niſi cauſa cognita, & probata,* n. 65.

67 *Archiepiſcopus viſitans Diœceſes Suffraganeorum, nec poterit ſubditos alienos ordinare, nec eis dimiſſorias concedere, nec exercere iuriſdictionem fori contentioſi, niſi in criminibus notoriis, & contra impedientes eius iuriſdictionem.*

68 *Archiepiſcopus qualem de iure habebat Epiſ-*

cepi ſuffraganei mortui, aut captiui iuriſdictionem, & etiam ſi Epiſcopus viuens, eſſet negligens, & n. 69.

70 *Archiepiſcopus quoit à morte Epiſcopi poſt dies octo, ſi Capitulum non elegit Vicarium, illum nominare; & quid ſi moreretur Vicarius, n. 71.*

72 *Metropolitanus ſic dictus eſt à menſurâ ciuitatum, vel à Matrice ciuitate, aliàs dictus Archiepiſcopus, vt n. 73.*

74 *Metropolis vocabatur ciuitas, quæ caput gentis, & populi erat, ſi hoc nomen à Principe conſequebatur, n. 75.*

75 *Nicæna ciuitas Iure Metropolico donata eſt.*

76 *Iuſtinianæ ciuitates quales dictæ ſine Metropoles.*

77 *Hiſpania citerior in conuentus ſeptem fuit diuiſa à Plinio.*

78 *Conuentus dicitur primaria ciuitas, quo aliæ, & populi conueniunt ad accipiendum iudicium, & de diſtributione prouinciæ in conuentus.*

79 *Epheſus fuit prima, alia Metropolis,*

80 *Ciuitates aliæ dicebantur minores, aliæ maiores, aliæ maximæ, & n. 81.*

81 *Metropoles ciuitates dicebantur, ex quibus coloniæ deducebantur, & quare ſic dictæ, & n. 82.*

82 Metrocomia *dicitur mater vicorum*, n. 83. & 84.

83 *Metropolis dicitur caput, vel mater prouinciæ & vrbium, & n. 84.*

84 Metrocomiæ *habitatores prohibentur poſſeſſiones, terraſque in alios transferre.*

85 *Archiepiſcopus quoit non dici Metropolitanus, non habendo ſuffraganeum.*

86 *Archiepiſcopus quare præcellit cæteros Epiſcopos.*

87 *Archiepiſcopus manutenetur in quaſi poſſeſſione Iuris Metropolici aduersùs Epiſcopos, & Eccleſias prouinciæ ſuæ.*

88 *Epiſcoporum iuriſdictio inſinuatur ex diuerſis locis remiſſiuè.*

89 *Epiſcoporum Officium, & munus conſiſtit in duobus, præcipuè in Cultu Diuino, Chriſtiana religione augenda, & in paſcendis, & regendis Ouibus ſibi commiſſis, & num. ſequentib. de primo, n. 90.*

91 *Epiſcopi cura eſt prædicare Verbum Dei, & ſuos ſubditos docere, delinquentes corrigere &c. n. 94. 119. 121. & 122.*

92 *Epiſcopus primo debet curare, vt omnes ſuæ Diœceſis fidem Chriſti ſuſcipiant, ſciantque fidei rudimenta, eaque ritè explicentur.*

93 *Epiſcopi tollere, & impedire inanes fidei diſputationes, & ne Laici publicè, vel ſecretè diſputent de fide Catholica.*

94 *Epiſcopus debet curare, vt lectio Sacræ Scripturæ, & Theologiæ habeatur, & ne verba Sacræ Scripturæ ad ſuperſtitiones, & prophana adhibeantur.*

95 *Epiſcopus debet aduertere, ne Prædicatores in ſuis concionibus fabulas, & falſas reuelationes prædicent, & quod nullus imprimat, aut imprimi faciat ſine nomine authoris, aut ſine præuio examine eos retinere.*

96 *Epiſcopus debet è ſua Diœceſi eradicare Diuinatores, & ſortilegos, &c. punire profitentes aſtrologiam iudiciariam, & præter eam, quæ ſit circa artem medicam, nauigationem, agriculturam, &c.*

97 *Hæreſes, & hæreticos extirpari curandum eſt ab Epiſcopis, & à conſortio fidelium.*

98 *Miracula recognoſcere, publicare, & approbare ad Officium Epiſcopi ſpectat.*

99 *Reliquiæ Sancti Canonicati ab Eccleſia approbari valent in ſua Diœceſi ab Epiſcopo, non ſic nouas publicè venerandas exponere.*

100 *Epiſcopus debet curare, vt vouentes ſua vota reddant diſpenſando cum impotentibus, & vt iurata licitè ſeruentur, peierantes coërcendo.*

101 *Epiſcopus curare debet, vt feſta in Dei, & Sanctorum cultum, & venerationem ritè celebrentur, abſtinendo ſe fideles à ſeruilibus operibus; & vt fidei profeſſio fiat à Prælatis, & Canonicis, vt n. 102.*

103 *Epiſcopus debet incumbere, ne Sacerdotes aliis, quam debitis horis celebrent, & ne extra Eccleſiam, & locum deputatum Sacrificium Miſſæ celebretur*, numero 104.

105. *Epiſcopus debet curare ne Sacerdos vagus, & ignotus celebret ſine eius licentia, & examine.*

106 *Epiſcopus debet curare, vt ſaltim Diebus Dominicis, & Feſtiuis, habentes curam celebrent, & vt populus in propria Parochia Miſſam audiat, non ad id cogendo.*

107 *Epiſcopus debet curare, ne muſica cum Organo, aut ſine eo immiſceatur, aliquidvè impurum, & vt regulares in Offertorio Miſſæ ſolemnis declarent feſtiuitates, & ieiunia occurrenda in Hebdomada*, numero 108.

109 *Epiſcopus debet curare, vt reliqua Diuina Officia, & horæ Canonicæ debitò, ac deuotè ſuis horis perſoluantur profligendo omnes abuſus.*

110 *Epiſcopus debet curare, vt populis diuerſarum linguarum, & rituum ſecundùm eorum linguas, & approbatos ritus celebrentur.*

111 *Epiſcopus curare debet circa ordinandos, & circa Sacramentorum celebrationem per bonos miniſtros.*

112 *Epiſcopus curare debet, ne pro adminiſtrandis Sacramentis, aliquid indebitè exigatur, & vt decretum Trid. de matrimonio celebrando ſæpius publicetur, & vt exponatur à Parochis virtus omnium Sacramentorum.*

113 *Archiepiſcopus debet ad ea, quæ de ordinandis Clericis, & beneficiis conferendis ſunt, & vt corrigat Clericos, & Regulares delinquentes contra Sacrorum Canonum diſpoſitionem ſeruando, & denotando alia,* n. 114. & 115.

116 *Epiſcopus curare debet, vt Regulares teſtamentarij, & alij electi executores à teſtatoribus reddant rationem, & vt Sancti Moniales ſingulis menſibus confiteantur,* vt n. 117.

118 *Epiſcopus*

118 Epiſcopus debet tueri Eccleſiaſticas immunitates quoad loca Eccleſiaſtica, & circa Eccleſias conſtruendas, & reparandas, ac de altaribus.

119 Epiſcopus tenetur ſubditis monita ſalutis tradere, ac monere, n. 120.

120 Epiſcopus debet oues ſibi commiſſas operum exemplo paſcere, & pro eis frequenter orare, ac Sacrificia Deo offerre, & vt eas agnoſcat perſonaliter viſitare, n. 121.

123 Epiſcopi Officium præcipuum eſt prouidere bonos, & idoneos Rectores curæ animarum qui ſubditis diligenter Sacramenta miniſtrent, & vt curent, ne ſine abſolutione vltimo ſupplicio deputati, & reconciliatione moriantur.

124 Epiſcopus per ſe in pluribus caſibus tenetur exercere animarum curam.

125 Diœceſis tota dicitur Parochialis Epiſcopi.

126 Cathedralis Eccleſia dicitur Parochia totius Ciuitatis, & Diœceſis, in qua quilibet quit Sacramenta de Epiſcopatu recipere.

127 Epiſcopus debet intendere, ne ſubditi ſui vanis, & ſuperfluis ſumptibus ſubſtantias ſuas conſummant.

128 Epiſcopus debet ordinare, & moderare ea, quæ correctione, & emendatione indigent abuſus tollere, bonas conſuetudines, & Canonum obſeruationes introducere, & præ foribus affigere Eccleſiæ excommunicatos.

129 Epiſcopi officium eſt etiam victum pauperibus elargiri, & gerere curam paternam viduarum pupillorum, & miſerabilium, vt incarceratorum, & expoſitorum, compeſcendo Iudices Oppreſſores horum.

130 Epiſcopi Officium inter opera charitatis magis eſt ad pacem, quàm ad iudicium diſſidentes fratres redigere; ſic vt ſi negligat, peccet.

131 Epiſcopus tenetur pacem inter ſubditos conciliare, & punire etiam treugam rumpentes. Sed fallit, vt n. 132.

133 Epiſcopus curare debet ſuper obſeruatione conſtitutionum Pontificum, & ſuper reſidendo quilibet in ſua Parochia, exceptis legitimis cauſis.

134 Coadiutores Epiſcopo plures ſolent dari, vt per illos impleantur plura, quæ ab eo multis inuoluto negotiis nequeunt fieri.

136 Epiſcopus ex officio debet Chriſma conficere, & fontes Baptizatores Chriſmate ſignare, baſilicas conſecrare, & altaria erigere, & conſecrare in eis, eoſque violatas reconciliare.

137 Epiſcopus debet moniales virgines poſt profeſſionem, & completo anno 25. ſolemniter conſecrare, tradito velo, & reconciliare publicè pœnitentes in Miſſa, vt n. 138.

138 Sacerdos ſimplex ex licentia Epiſcopi poteſt publicè pœnitentes reconciliare in Miſſa, & pœnitentias publicas iniungere.

139 Campana benedici, & Chriſmate vngi à quo poſſint.

140 Epiſcopus conſecrare, ſeu benedicere poteſt Calices, Patenas, corporalia, pallas altaris, & veſtimenta Sacerdotalia, aliaque vtenſilia Eccleſiæ, & quando non Epiſcopus, remiſſiuè.

141 Delegatio exequẽda poteſt ab Epiſcopo limitari quoad perſonas, & tempus ratione reſidẽtiæ.

142 Epiſcopo pertinet habere Iuriſdictionem ordinariam in ſua Diœceſi in corrigendo, monendo, puniendo viſitando, iudicando, & diſpenſando.

143 Epiſcopalia officia communicantur Cardinalibus, Patriarchis, & Archiepiſcopis, & n. 114.

144 Epiſcopi in poteſtate ordinis ſunt æquales Cardinalibus, Patriarchis, Archiepiſcopis, & Metropolitanis, etſi non ſic in poteſtate Iuriſdictionis.

145 Epiſcopus habere ſolet citra iuriſdictionem ordinariam delegatam, aliam, vt in Prædicatores, Abbates exemptos in prouidendo de Vicariis, cum aſſignatione congrua, & in viſitando, & corrigendis Capitulis Canonicorum, num. 146. 147. & Clericis exemptis à ſua Iuriſdictione, n. 150. & 157.

148 Epiſcopus habet cognoſcere de gratia ſubreptione, & obreptione, quæ ſuper abſolutione publici criminis, aut remiſſione pœnæ falſis precibus fuerit impetrata, & de diſpenſationibus.

149 Epiſcopus habet cognoſcere de conſtitutionibus, vel conſuetudinibus à ſede Apoſtolica approbatis, & de faciendis compoſitionibus pro collatione, vel miſſione in poſſeſſionem de Canonicatu, vel ſimiliũ, & in diuidendis diſtributionibus quotidianis in deputandis Coadiutoribus, aut Vicariis, illiteratis Rectoribus, n. 150. & 151.

152 Epiſcopus habet facultatem in viſitandis Monaſteriis, & beneficiis commendatis etiam exemptis, in quibus non viget regularis obſeruantia.

153 Epiſcopus habet facultatem in ordinandis, & prohibendis, quæ in Miſſarum celebratione viſitanda ſunt, vel ſeruanda. Et in examinandis Notariis Iudicum Eccleſiaſticorum, & in obſeruandis omnibus, quæ ad viſitationem, & morum correctionem ſpectant in reſtituenda, & obſeruanda clauſula monialium, etiam in exemptis, in illiſque regendis, quia immediatè ſunt Apoſtolicæ ſedi ſubiecta, n. 154. & 155.

156 Epiſcopus habet cognoſcere de Patronatibus quorumcumque beneficiorum minus legitimè conſtitutis, & tanquam Apoſtolicæ ſedis delegatus, complet in pluribus negligentiam exemptorum, n. 157.

158 Epiſcopus nequit exemptos corrigere de iuriſdictione ordinaria, nec iudicare; debet enim ſeruare priuilegia ſubditorum, n. 159.

160 Epiſcopus nequit liberare Eccleſiam alteri ſubiectam ſine cauſa à iuriſdictione proprij Prælati, & tenetur ceſſare à pluribus grauaminibus religioſorum, n. 161.

162 Epiſcopi nequeunt interdicere ſubditis, ne denuncient ſuperioribus ſtatum ſuarum Eccleſiarum.

163 Epiſcopi nequeunt quemquam excommunicare pro iniuria propria aliter ſi ſit in Eccleſiam, vel pro tuendis iuribus contra poteſtatem temporalem, n. 164.

165 Epiſcopi nequeunt exactiones, & tallea, aut ſimilia Cleris, aut Monachis imponere.

166 Epiſcopi non poſſunt ſine Papæ licẽtia Epiſcopatibus propriis renunciare, nec religionẽ intrare,

trare, nec longam peregrinationem arripere.

167 *Epiſcopi nequeunt ſibi Succeſſores eligere.*

168 *Epiſcopi non poſſunt Epiſcopalia, ſiue Pontificalia. in Diœceſi aliena exercere ſine licentia proprij Epiſcopi, etiam ſi vocati ab inferioribus fuerint pro exercendis Pontificalibus in locis exemptis, nec alienos Clericos ſine dimiſſoriis ſui Epiſcopi ordinare, vt* n.169

170 *Epiſcopus tantùm electus ante confirmationem nequit ſe immiſcere adminiſtrationi, nec Epiſcopalia exercere ante conſecrationem, vt* numero 171. *necnon Epiſcopo conſecrato demandare, vt* numero 172.

173 *Epiſcopus reſpectu poteſtatis, quam habet Papa, ſuam diminutam habet, & limitatam, vt* num.174. *vbi in aliquibus minorem ea quam habent Patriarchæ, & Archiepiſcopi.*

175 *Epiſcopi aliqua nequeunt exercere, aut facere ſine conſenſu Capituli, remiſſiuè.*

175 *Epiſcopale onus grauiſſimum, & periculoſum eſt, multa ex ſubditorum negligentia imputantur ad culpam Epiſcopo.*

177 *Epiſcopale onus eſt Angelicis humeris formidandum, vbi de metu, in quo ſunt Epiſcopi.*

178 *Homines Sancti formidarunt, & reſtiterunt ac fugerunt Epiſcopale onus, vbi de Moyſe, & aliis Prophetis.*

179 *Epiſcopatum acceptans debet Salomonem imitari in petitione, quam fecit à Deo, dum Regnum intrauit.*

180 *Epiſcopus, vbi poteſt prodeſſe nequit fugere.*

181 *Epiſcopus quaſi inſufficiens nequit ſubterfugere labores ſui Epiſcopatus.*

182 *Epiſcopi debent magnoperè curare, ne declinent ad dextram, ſeu ſiniſtram, cum neceſſe ſit, vt in offendicula cadant.*

183 *Epiſcopatum deſiderans,* bonum opus deſiderat, *ob quod ſic dicatur.*

184 *D. Petrus in ciuitatibus, quæ apud Ethnicos erant Metropoles, ibi poſuit Prælatos Eccleſiæ, in quibuſdam Epiſcopos, in aliis Archiepiſcopos, & in aliis Patriarchas, & ad imitationem Flaminum, & Archiflaminum, &c. vt* ſub n.185. 185. & 187.

185 *Prouinciæ multò ante Chriſti aduentum tempore diuiſæ ſunt, poſtea etiam tempore Apoſtolorum.*

186 Cap. in illis diſt. 80. *verba referuntur, & explanantur.*

188 *Archiflamines, & Primoflamines à quibus & ad quid fuerunt inſtituti, ex bonis litteris apparet.*

189 *Flamen Dialis Iuris Pontificij ignarus, iuſtè deijci poterat, & raro conſul creatus fuerat, & de priuilegiis.*

190 *Matrimonium Flaminis, & Flaminicæ, morte tantum ſoluebatur.*

191 *Flaminis Dialis ornatus.*

192 *Flamines ſinguli ſingulis Diis fuerant conſtituti.*

193 *Epiſcopi qualiter ſe debent ornare, & quali pompa, & non ſicut Flamines, & Archiflamines.*

194 *S. Martinus, & Auguſtinus Epiſcopi quali ornatu vterentur.*

195 *Flamines Diales vtebantur inſigni veſte.*

196 *Poſſidens multa non ex libidine, ſed ex ratione viuere debet.*

197 *Patriarchæ ſucceſſerunt loco primi Flaminum.*

QVare ſub hac Rubrica aptè agitur de 1
Officio Archipresbyterorum, & omnes
in quæſtione aſſignati pertineant ad maioriam
Presbyterorum, aliorumque Eccleſiaſticorum,
etiam ſub titulo de electione, & authoritate,
& vſu Pallij ſint dicta aliqua de nominatione,
electione, confirmatione, & conſecratione
Epiſcoporum, Archiepiſcoporum, & Cardinalium;
item & de eorum poteſtate, & in quos
nunc oportet aliqua de ſingulorum officio ſcribere.

Et ad primum, an omnes dicti differant in 2
poteſtate; quia in aſſignatis locis abundè ſit
dictum, & ex officio cuiuſlibet harum Dignitatum
de facili inſpiciatur qualiter hoc contingat;
ideò non repeto; & ſic ad officia eorum
deſcendimus.

Cardinalium verò officium eſt aſſiſtere Ro- 3
mano Pontifici, & illi conſulere, & adiuuare
in Sacerdotali Officio, vt docent Barbatia *in
tract. de præſtantiâ Cardinalium quæſt. 1. primæ
partis num. 5.* Præpoſitus *in cap. quamquam
2. quæſt. 7. num. 12.* Flaminius Pariſius *de reſignat.
beneficiorum lib. 2. num. 35. & lib. 7. quæſtion. 12.
num. 14.*

Quare quidem cum præcipuum eorum offi- 4
cium ſit Reipublicæ Chriſtianæ conſulere, &
Romano Pontifici aſſiſtere, & ei in arduis negotiis
conſilium præbere, & cuncta, quæ eis
ab eodem Summo Pontifice pro vtilitate Eccleſiæ
iniunguntur, fideliter adimplere, vt *in
cap. per venerabilem §. ſunt autem, qui filij ſint
legitimi, cap. fundamenta §. decet de electione
lib. 6.* † Vbi probatur Papam debere conſi- 5
lium Cardinalium petere in decidendis cauſis
fidei, aliiſque arduis, vt vſus obſeruat. † Ideò 6
vt teneantur Cardinales reſidere in curia, vbi
Papa reſidet, dixerunt Flamin. *dicto lib. 2.
quæſt. 1. num. 35. & lib. 1. quæſt. 10. à num. 9.* Ojeda
*de incompatibilit. beneficiorum 1. part. cap. 2.
num. 2.* Gonzalez *in regula 8. Cancellariæ gloſſa
24. num. 123.* Cardinal. Tuſchus *litt. C, concluſione
101. num. 8.* ſic vt nec poſſint ab ea recedere
ſine Papæ licentiâ, vt idem Flamin. *dicto lib. 1.
quæſt. 10. num. 24.* Lotterius *de re beneficiaria
lib. 1. quæſtion. 8. numer. 49.* cum aliis Barboſa
de Officio Epiſcopi part. 3. allegatione 55. numero 12.

Et hoc ſatius probatur; eo quod dicantur 7
fratres Papæ, Hoſtienſis *in cap. ad liberandam
num. 5. de re iudicata,* Ioan. Henriquez *de Officio
Prælati p. 1. titul. de Papa num. 13.* qui dicuntur
facere vnum corpus cum Papâ, ſicut Canonici
cum Epiſcopo, Roman. *conſ. 498. num. 10. & 11.*
Martin. Laudenſ. *in tract. de Cardinal. part. 2.
quæſtion. 5.* Rodulphus Cuperſ. *in cap. oportebat
diſtinctione 79. §. explicatur de Cardinalibus
art. 1. num. 30.* Carol. de Graſ. *de effectibus
Clericorum*

8 *Clericorum præludio num* 307. † Qui & habent
quandam communicationem cum Papâ, tanquam membra cum capite, Viuald. *de Cardinali Legato num.*11. Sarnen. *in proœm. Reg. quæſt.*5.
colum. 1. *in fine*, Tuſchus *ſupra concluſione* 100.
numero 22. & hoc quia, etſi Papa ſit Caput omnium, & omnes ſint tanquam membra
9 Papæ. † Tamen Papa eſt ſpeciale caput Cardinalium, Roman. *in ſerm. ſuo, qui eſt poſt concilia num.*16. Cardin. Tuſch. *dicta litera C, con-*
10 *cluſ.*90. *ex num.*13. † Siquidem cum mittuntur legati ipſi Cardinales dicuntur de latere Papæ, vt dicunt Roman. *conſ.* 498. *numer.* 7. Menfredus *de Cardinali part.* 1. *cap.* 18. Barbaria *in tractatu de Cardinali legato in præludio num.*3.

11 Et confirmatur, quia ſicut Patritios Imperator ſic, eos ſibi Papa aſſociat, & ipſi Collegium, atque Senatum conſtituunt, qui & ad inſtar Senatorum dicuntur pars corporis Papæ, Ioan. Monachus *in cap.*1. *num.*2. *de Schiſmaticis lib.*6. *& ibi* Probus *num.* 3. Iacobat. *de Conciliis, lib.* 7. *art.* 55. Bellencin. *de charitatiuo ſubſidio quæſt.*66. *num.*5. Ancharran. *conſ.*295. *num.*6. & 7. Gigas *de penſion. quæſt.* 59. *num.* 12. Moneta *de decimis cap.*9. *quæſt.* 3. *num.*114. Tuſchus *dicta*
12 *litt.* C, *concluſ.* 100. *num.* 20. † Qui dicuntur habere Dignitatem Patritiatus, & Senatoriam, vt patet *ex cap. Conſtantinus*, verſ. *viris etiam diſt.*96. Marſil. *de Eccleſiaſticis redditibus cap.*13. *num.*17. D. Ioan. de Solorzano *in ſuo memoriali, ſeu diſcurſu informatiuo, iuridico, & politico n.*347. & alij multi.

13 Et hoc amplius; quia Cardinales repræſentando Eccleſiam, variis nominibus excellentiæ plenis nominantur, veluti *Dии*, & dicunt Manfred. *de Cardinalibus deciſ.* 7. Barboſa *de Iure Eccleſ. p.* 1. *cap.* 4. *num.*7. item *lumina Eccleſiæ*, idem Manfredus *deciſ.*54. *lucerna ardentes*, *deciſ.*69. *Patres Spirituales*, ibidem *deciſ.*43. *Maximi*, ibidem *deciſ.*53. *columna Eccleſiæ*, Mant. *de Concil. num* 69. Sanctarel. *var. reſol. q.*2. *n.*17. Quibus, & aliis patet in quanta ſint Dignitate, & præcellentia officij, cum dicantur Eccleſiæ Romanæ *ſpeciales in cap. ſi quis Epiſcopis* · 9 *diſt.* eo quod in eis reſideat tota maieſtas Chriſtianæ Reipublicæ, Clarus *in* §. *fin. quæſt.*98. *num.*5. *in fine*, Duarenus *de Sacr. Eccleſ. miniſter lib.* 1. *cap.*13. Decian. *conſ.*8. *num.*63. *volum* 1. Iacobat. *de Conciliis lib.*1. *art.*1. *num.*3. Brunot. à Sole *in locis communibus*, verb. *Cardinalis* 4. Surdus *conſ.*453. *num.*13. Flamin. Pariſ. *lib* 7. *cap.*12. *num* 18. Camillus Borrellus, Tuſchus, Sanctarel. quos ſequitur Barboſa *dict. cap.* 4. vbi poſtquam dixit
14 *num.*9. † quod æquiparantur Regibus, ait *n.*10. cum Lotterio *de re benef. lib.*1. *quæſt.* 8. *num.*75. Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ.*111. *num.*6. & 7. quem refert Hermoſilla *in additionibus ad p.* 7.
15 *in prologo gloſſa* 2. *num.*41. † Quod Reges lo-
16 cum cedunt Collegio Cardinalium. † Idem Barboſa explicans, *à num.*1. quare dicantur Cardinales, de quo dixi *ſub dict. tit. de elect. n.* 13, vocat illos Papæ *familiares*, quia debent participare de priuilegiis familiæ, & *num.* 12. cum Ancharrano *conſ.* 295. *num.*8. Tuſcho *dict. concluſ.*100. *num.*19. addit inter Papam, & Cardinales contrahi tale vinculum indiſſolubile, ſicut inter virum, & vxorem.

17 Et vlterius facit illud ſpeciale, & quaſi inauditum, nempè Cardinales ægritudine laborantes, non poſſe pati ſanguinis emiſſionem ſine ſpeciali licentiâ Papæ, vbi poſſet commodè haberi, vt ex Hoſtienſi, Perez *in Pentateucho fidei tract.*2. *dubio* 3. *cap.*8. *num.*81. Villadiego *de Cardinal. quæſt.*5. *num.*13. Garcia *de nobilit. Hiſpan. gloſſa* 48. §. 3. *num.*47. Moſconius *de Maieſt. milit. Eccleſiæ, lib.*1. *p* 1. *cap.*5. Iacobat. *ſupr.*1034. *col* 1. *littera A*, Manfred. *de Cardinal. deciſ.*180. Diana *p.*5. *tract. de Cardin. reſ.*33. *in fine.* Debet enim Pontifex Summus Cardinalibus egentibus ſubuenire: nam cum Cardinales dicantur pars corporis Papæ, & vna perſona cum illo, vt habetur *in dict. cap. felicis de pœnis lib.*6. ſequitur vt ſi non ſubueniat illis egentibus, carnem ſuam odio habeat contra dictum D. Pauli *ad Epheſ.* 5. relatum *in cap. non aſtimemus* 15. *quæſt.*2. ita Azorius *tom.*2. *inſtit. moral. lib.*4. *cap.*3. *quæſt.*20. Alban. *de Cardin. quæſt.*42. Manfred. *ſup. deciſ.*146. Lorichio *in Theſauro*, verbo *Cardinalis* §. 7. Bagno *de Eccleſia tract.*11. *fol.*183. Lancellot. *in templo Iudicum lib.*2. *cap.*3. §. 2. *num.*21. Martin.
Lauden. *de Cardinal. quæſt.*6. † Imò non defue- 18
runt alij dicentes, quod Cardinalibus indigentibus, fiſci Apoſtolici redditus communicandi ſunt, vt Dominicus *in cap. periculum de elect.*
*lib.*6. Laudenſ. *de Cardin. quæſt.*27. † Nec Papa 19
à Cardinalibus exigit fidelitatem, ſicut ab Epiſcopis exigit, Hoſtienſis, & Butrius *in cap. antiqua de priuileg. Roman. conſ.*498. *num.*10. Tuſchus *dicta concluſ.* 100. *num.*5. quamvis poſtea idem in Baſilienſi Concilio aliàs reprobato de Cardinalib. quoque fuerit conſtitutum.

De pluribus aliis circa Iuriſdictionalia Car- 20
dinalium in ſuis titulis, tam ad iudicia, viſitationes, cenſuras, ordines, beneficiorum collationes, & quatenus ad plura priuilegia, quibus fruuntur, latè omnes citati ſcribentes de Cardinalibus, quorum aliqui referunt, & ſequuntur plures caſus quos adducunt Barboſa *dicto cap.*4. *de iure Eccleſ. ex numer.*33. Diana *dicto tract.*2. *p.*5. *per totum*, Anaſtaſ. Germon. *de indultis Cardinalium*, Monfred. Iacobat. Alban. Villadiego, & alij *in eodem tract.* quæ non repeto, ne longius fiam, ſed noto, vt quamuis ſit conſentaneum, quod Pontifex Cardinalium Conſilium in arduis exigat at non id neceſſarium; niſi ex honeſtate, & decentia, vt omnes fatentur per textum *in dicto cap. fundamenta* §. *decet de elect.* dicentes illud verbum, *decet* non eſſe neceſſitatis; & ſic collegium Cardinalium non poſſe corrigere, immutare, vel modificare conſtitutiones ſummarum Pontificum, nec eis quidquam addere, & detrahere; præcipuè circa illa, quæ declaratione futuri Pontificis diſponuntur, de quo dixi *ſupra ſub tit. de electione in fine Rubrica*, & probant DD. *in Clem. ne Romani in*
princip. eo tit. † Nec quidquam ſede Vacante 21
exercere iuriſdictionis pertinentis ad Papam, dum viuit, niſi incidenti tali vigenti neceſſitate, quod eos oporteret, de terra ipſius Eccleſiæ defendenda, vel eius parte aliqua prouidere, vel niſi aliquod tam graue, vel tam euidens imminetet periculum, quod omnibus, & ſingulis Cardinalibus præſentibus, videretur illi celeriter occurrendum, vt *in dicta Clem. & in conſtit. Pij IV.* incipit *in eligend.* ſub data Romæ Idibus Octob. 1562. *tom.*2. *Bullar. nou. pag.*91. Campanil. *in diuerſorio Iuris Canon. Rub.*7. *p.*1. *lib.*4.

*cap.3.quaeſt.*1.Iulius Labor.*variar.Incubrat.tom.*1.
*tit.*3. *cap.*3. nec alia facere, vt dicunt cum aliis
Barboſa *dicto cap.*4. *ex num.*91. Diana *ſub dicto
tract.* idem Labor. Campanil. & alij de materia
loquentes.

22 Ex his iam vides qualiter Cardinalium inſti-
tutio ita coniuncta Corporis Dignitatis Romani
Pontificis videatur introducta ad ſimilitudinem
illorum Pontificum gentilitatis, atque Ethnico-
rum, qui Flamines Diales crearunt taliter eis ad-
hærentes, vt ſui præſentiam tenerentur facere
Romæ, nec abſentiam procurare ſine licentiâ
Pontificis illius ætatis, vt declarat Anaſtaſius
Germon. *lib.*1. *de Sacr. immunit. cap.*4 de quo
dico *infra in hac quaeſtione*, verſiculo *ad vlti-
mam.*

23 Et licet hodie Cardinales S.R.E. ſint Epiſco-
pis maiores reſpectu adminiſtrationis, etſi non
ordinis, ex dictis tamen quod antiquitùs præce-
derent in omnibus Epiſcopi Cardinalibus, etiam
Presbyteris, probant DD. per gloſſam *in cap.
quamquam* 2 *q.*7. quod tunc Epiſcopi indifferen-
ter præcedebant Cardinalibus; ſic quidem vt
exiſtimarent Epiſcopi ſe minui gradu, ac de-
primi Dignitate, ſi ex Epiſcopis ad Cardinala-
tus Dignitatem fuiſſent euecti, vt retulit Gome-
zius *in procemio Regul. Cancel. num.*17. quia im-
mediatè poſt Papam ſubſcribebant; deinde
Presbyteri, poſtea Diaconi Cardinales; ſicque
conſtare ex quibuſdam litteris Vrban. II. & du-
raſſe vſque ad Bonifac. VIII. vt etiam teſtatur
Patianus *lib.* 2. *de probat. cap.* 28. *numero* 27.
& 28.

24 Ad ſecundam de Patriarchis, ſiue Primatibus
breuiter dicendum eſt, ſuppoſitis quæ Doctores
ſcribunt per textum *in cap. Cleros diſt.* 1. & *in
cap. antiqua* 23. *de priuilegiis*, vbi latè dicitur,
quod Patriarcha (Græca lingua eſt) & appel-
latur Summus Princeps Patrum, vt patet ex
dicto cap. verſ. *Patriarcha*, qui tamen poſt Ro-
manum Pontificem, cui ſubſunt primi ſunt,
& maiores in ordine Epiſcoporum, vt *in cap.*1.
in prenc. diſt. 22. & *in cap. graue nimis de prab.*
25 † Quibus plura, & maxima ob eximiam digni-
tatem, qua fruuntur priuilegia ad inſtar Papæ
conceſſa ſunt, vt ſedere, & incedere imme-
diatè poſt Papam, Abbas *in dicto cap. antiqua
di priuileg. num* 6. Præpoſitus *in cap. definimus*
22. *diſt.* & videtur ſecundùm aliquos colligi *ex
cap. conſtitutus* 2. *in inſcriptione de appell.* vt refert
Barboſa *de Iure Eccleſ. cap.*6. *lib.*1. *num.* 25. vbi
addit hoc priuilegium iam ab aula receſſiſſe,
cum hodie Cardinales, tum de conſuetudine,
tum de iuris ratione, iuxta quæ proximè dixi de
Cardinalibus hic in toto verſ. *ad primum*, ſint
præſtantiores Patriarchis ratione officij, eiſque
præſint; eo quod ſunt vnum corpus cum Papa
proſequitur cum multis idem Barboſa *ex n.* 26.
vbi ponit vſque ad octo priuilegia conceſſa Pa-
triarchis, quibus antecellunt Archiepiſcopis, &
26 Epiſcopis. † Tamen ſi in generali Concilio
Cardinales non incumberent cum Papa, non
eſt recedendum à ſententia Turrecrematæ *lib.*3.
ſumma cap. 23. Iacob. *lib.* 1. *de Concil. art.* 12.
Scortiæ *in conſtit. Pontif. epitome* 33. *Theorema*
94. *in fine.* vt Patriarchæ debeant ante cæteros
omnes Eccleſiaſticos Antiſtites primum ſedere,
ſententiam dicere, ſuffragium ferre, & ſubſcri-
bere, ſeruato inter ſe ordine prædicto, iuxta
praxim obſeruatam in Concilio Florentino,
cum primum Ferraram conuenit.

Quorum idem præcipua ſunt ex Concilio 27.
Lateranenſi ſub Innocent. III. *cap.* 5. *ex dicto
cap. antiqua.* Primum, vt poſtquam ipſi à Ro-
mano Pontifice, Pallium, quod eſt plenitudi-
nis Officij Patriarchalis inſigne acceperunt, ipſi
iure poſſint ſuis Metropolitanis, etiam Pallium
concedere, præſtito ſibi fidelitatis iuramento,
& obedientiæ, quod intelligitur de Archiepiſ-
copis degentibus ſub prouinciis Patriarchæ;
quod ſic contingit ex permiſſione Romani Pon-
tificis, quæ iam videtur non eſſe in vſu; ſiqui-
dem praxis ordinaria inualuerit, vt Archiepiſ-
copi accipiant Pallium de manu Papæ, modo
relato ſupra de authoritate, & vſu Pallij *in cap.
niſi.* † Vt crucis vexillum ante ſe vbique de- 28
ferri faciant, extra tamen Romanam vrbem, &
vbicumque fuerit Romanus Pontifex, vel
eius legatus, vtens inſignibus Apoſtolicæ Di-
gnitatis *ex dict. cap. antiqua.* † Cum ea tamen 29
differentia inter Patriarcham, & Archiepiſco-
pum, quod iſte tantùm poſſit crucem deferre
intra ſuam prouinciam, vt apparet *ex Clem.
Archiepiſcopo de priuileg.* ille verò vbique, vt
conceſſum eſt de iure communi cum modifica-
tione proximè adducta, quæ apparet *ex dicto
cap. antiqua*, in verſ. *niſi in vrbe Romana*; non
enim Archiepiſcopus valet extra prouinciam
crucem deferre, niſi ei datum ſit à Pontifice
Romano vt apparet *ex cap.* 1. *vt lite pendente.*
† Et cum ea differentia, quod Patriarchæ cru- 30
cem, ligno tranſuerſario gemino conſtantem
præ ſe ferunt, cuius lignum ſuperius tranſuerſum
breuius eſt, inferius longius, Archiepiſco-
pus tantùm præferre valet crucem vnius ligni
tranſuerſi.

Imò & in iuriſdictione præcellunt Patriar- 31
chæ Epiſcopos, & Archiepiſcopos; ſic vt tan-
quam Ordinarij ſuper Metropolitanos, & eo-
rum ſuffraganeos, in prouinciis ſuis omnes eo-
rum Eccleſias, ac Diœceſes viſitare valeant, ac
ſupplere negligentiam ipſorum Metropolitano-
rum *ex cap. cum ex officij di praeſcript.* qui & olim
deponebant ex cauſa ipſos, vt *in cap. mos anti-
quus cum gloſſa* 65. *diſt. cap. quod ſuſpecti* 3. *q.* 5.
gloſſa 1. *in cap. renouantes* 22. *diſt.* quod iam deſue-
tudinem abiit; eo quod per Trid. *ſeſſ.* 13. *de re-
format. cap.*8. & *in ſeſſ.*24. *de reform. cap.*5. ſolùm
ſit reſeruatum Papæ. Vide quæ tradit Barboſa
*in paſtorali p.*3. *alleg.* 112. legendus cum infini-
tis.

Item etiam valet Patriarcha diſpenſare cum 32
Epiſcopo, vel alio beneficiorum collatore ſibi
ſubiecto, qui ob malam beneficiorum collatio-
nem fuerat à Concilio ſuſpenſus: ſic DD. per
textum *in dicto cap. graue nimis de Praebend.* †
Et excommunicatos à ſuffraganeis ſuis abſoluere 33
licet eis, ſuffraganei abſolutionem impendere
recuſent, vt DD. communiter docent per tex-
tum *in cap. ad reprimendam de Officio Ordinarii.*
† Et ob id ſi ſubditi Epiſcoporum, & Archi-
epiſcoporum, exiſtentium in territorio Patriar- 34
chæ, poſſint remedio appellationis conqueren-
tes de ſententiis eorum recurrere ad Patriar-
cham, vt *in dicto cap. antiqua de priuileg.* ſed
an omiſſo medio, vel gradatim, clarius intelli-
ges ex his, quæ dixi latiſſimè *in cap. ſi duobus*
7. *de appel.* & *in ſpecie.*

Tantaque

35 Tantaque eſt Patriarcharum Dignitas, vt
illi Regibus, aliiſque ſuperiorem non habenti-
bus æquiparentur cum eorum inſtar redacti ſunt
quod multarum prouinciarum regimina ſubeant
vt dicunt Caſſan. *in cathalogo gloria mundi.*
conſ.9.verſ.iſti, Iacobat. *in tract. de Concil. lib.1.*
*num.*137. Gambara, Lælius Zechius, Sebaſtian.
Medicis, Gaſpar. Valaſc. & Barboſa cum illis
*dicto cap.6. de Iure Eccleſ. num.*29. vbi *num.* 28.
cum illis, & cum Abbate, Panormit. Hoſtienſ.
36 & aliis *in dicto cap. antiqua.* † Datum eſſe Pa-
triarchis, aliud priuilegium nempè quod fas ſit
eis vti inſigniis Romani Pontificis; & ſic ince-
dere induti veſte Ruſea, equo albo Phaleratto,
ſimul, atque freno, & calcaribus deauratis li-
berè vti.

37 Iam ergo ex dictis conſtat Patriarchas eſſe
primos poſt Papam (ex receptis Cardinalibus
S. R. E.) & ſuperiores iuriſdictione Archiepiſ-
copis, vt hi Epiſcopi; quia Epiſcopi vni ciuitati
præſunt; Archiepiſcopi vni prouinciæ comple-
ctenti multas ciuitates, Patriarchæ multis prouin-
ciis, vt *in dicto cap. Cleros diſt.* 21. quod ſum-
ptum eſt ex Iſydoro *lib.7. etymolog. cap.* 12. Petr.
Gregor. *lib.* 15. *Syntagmat. cap.* 5. Scortia *ſupra*
idem *Theorema* 188. Iacobat. Barboſa, & aliis
ſupra adducti, & referendi *infra*.

38 Hæc tamen videntur limitari in duobus ca-
ſibus. Primo quod Patriarcha reſpectu Epiſ-
coporum, & Archiepiſcoporum debet ſubeſſe
ei, qui eſt in ſuo territorio, vt docent Fonta-
nella *de pactis nuptialib clauſula 9. gloſſa* 10. *p.*2.
num. 70. Zerola *in praxi Epiſcop.* verbo *Epiſco-*
pus, Ioan. Garcia *de nobilit. gloſſa* 48. §.3. *n.*54.
verſ. ſi verò, Hermoſilla *in addit. ad part.*5. Gre-
39 gor. Lopez *in prologo gloſſa* 2. *à num.*59. † Qui
ex Fontanella tenet *ſupra num.* 71. & Barboſa
dicto cap.6. de Iure Eccleſ. num. 25. *in fine*, præ-
ferri Diœceſanum (etſi minus antiquior) in
concurſu plurium Epiſcoporum ad conſecratio-
40 nem alterius Epiſcopi. † Secundo, quod Pa-
triarcha, qui habet aliquas Eccleſias ſibi imme-
diatè ſubiectas in aliena Diœceſi, ſine licentiâ
Epiſcopi Diœceſis: ita dicit Barboſa declara-
tum ex Sacra Congreg. Concilij *in Bullario* verb.
Patriarcha.

41 *Primates*, qui & alias nuncupantur Patriar-
chæ, nùm differant in aliquo ab illis? Et vide-
tur quod non, quia licet differant nomine, non
tamen in poteſtate, Dignitate, & Officio, vt
colligunt DD. per textum *in cap.1. & 2. diſt.99.*
& in cap. duo ſimul de Officio Ordinarij, itavt
gloſſa *in cap. coram de in integr. reſtit. authorit.*
*dicto cap.*1. notet inter Primates, & Patriarchas
non dari differentiam, niſi tantùm vocalem, vt
tradunt Caſſaneus *in cathalogo Gloria mundi p.*4.
dicto conſ.9. in princ. Lancel. *inſtit. canon. lib.* 1.
tit. 5. *in princ.* D. Roderic. Acugña *in tract.*
de Primatu Bracharen. Eccleſia cap.3. & in hiſtor.
Epiſcop. Portugalenſ.1. p. cap.6. pag. 72. *in fine*,
Scortia *vbi ſupra dicto Theorema* 94. *in princip.*
ex dicto cap. Cleros diſt. 21. *cap. vrbes diſt.* 80.
cap. nulli, & cap. prouincia 99. *diſt.* dicens vnum
eſſe Græcum, quod ſignificat Summum Pa-
trum ex Iſydoro *dicto lib.7. etymolog.* Alterum
latinum, cum multis Barboſa *dict. cap.6. n.* 10.
& 11.

42 Quod ſi replices dicendo Primatum nomine
venire Archiepiſcopos, nonnullos inter quos
noſtrum Toletanum, imò & Archiepiſcopus
Bracharenſ. in Luſitania, Piſanum, de quo ad-
ditio Magin. ad gloſſam *in cap. definimus diſt.* 22.
vbi D. Hiberniæ Archiepiſcop. Armacanum, An-
gliæ Cantuarienſem, Africæ Carthaginenſem,
Vngariæ Strigonienſem, Poloniæ Ginenſem,
Scotiæ Archiepiſc. S. Andreæ, Germaniæ, olim
Madeburgenſ. nunc Salsburgenſ. ſicut in Galliæ
Prouinciis ſe appellant Primates, Archiepiſco-
pi Viturienſis, Remenſis, Lugdunenſis, Arala-
tenſis, & Vienenſis, vt referunt Sebaſtian. Cæ-
ſar *in relect. Eccleſ. Hierarch. p.1. diſp.4. §.3. in fine*,
D. Rodericus Acugña *cap. 6. ſupra*, Barboſa
dict. cap.6. de Iure Eccleſ. legendus *ex n.* 46. qui
reuera Patriarchæ non ſunt.

At breuiter dicendum eſt, quod lato ſum- 43
pto vocabulo, idem ſit Primas; quod Patriar-
cha, vt aſſerunt Flamin. Pariſ. *de reſign. benef.*
lib.2. q.1. num 46. Dionyſius Paulus *de vera qua-*
tuor Patriarch. ſedium. erectione cap. 7. *num.*9.
ſed ſtrictè vt non omnes Primates verè ſint
Patriarchæ, nec idem habeant officium, ean-
demvè authoritatem, vt patet ex proximè rela-
tis Archiepiſcopis, qui dicti ſint Primates, &
tamen non ſunt Patriarchæ.

Quare iam ſcire dignum eſt, qui verè dican- 44
tur Patriarchæ, quivè Primates; igitur eſt di-
cendum, hodie eſſe genera duo Patriarcharum
cum quidam propriè dicantur tales, alij verò la-
tè ſumpto vocabulo, qui ſtrictè Primates ap-
pellantur; & ego addo quod etiam eorum, qui
dicuntur Primates, quidam tales ſint ſtrictè,
alij verò latè. † De primo dubio patet, vt ſint 45
ac fuerint ab antiquo in totâ Eccleſiâ tantùm
Patriarchæ quatuor, *Conſtantinopolitanus*, ſcili-
cet *Alexandrinus*, *Antiochenus*, *&* *Hieroſoli-*
mitanus, *dict. c. renouantes cap. definimus diſt.* 22.
dict. cap. graue nimis de prabend. dict. cap. antiqua
de priuileg. extrauag. Sancta Romana de elect. in-
ter communes.

Et quod cæteri, qui etiam cognominantur 46
Patriarchæ, & Armenorum tres, Coptharum
duo, Maronitarum vnus, Æthyopicus vnus,
Aquilenſis Venetiarum, qui erat grandenſis,
ſunt minores Patriarchæ, vel Primates; ſic vt
Patriarcharum appellatione, cum res eſt dubia
veniant tantùm per antonomaſiam prædicti
quatuor, vt docent Gemin. *in dicto cap. Cleros*
diſt. 21. de quorum ſingulis Signorius *lib.* 1. *de*
Regno Italia, Scortia *ſupra dict. Theorema* 94.
verſ. cæteri, de nonnullis gloſſa *in dicto cap. Cle-*
ros, verbo *Archiepiſcopus*, Speculator *tit. de*
diſpenſ. § *ſunt quoque num.* 2. Vgin. *de præſtantia*
Patriarch. lib. 3. *cap.*7. Gonzalez *ad gloſſ.* 41. *à*
num. 14. & Aquilenſ. Grandenſ. Æthyopiæ, &
Indiarum refert Barboſa *in dicto cap. 6. de Iure*
Eccleſ. ex num. 40. vbi *num.* 41. ex Baronio, &
Caſtaldo *in praxi cæremon. lib.1. ſect.10. cap.*11.
num. 2. ante aduentum Longobardorum in Ita-
liam, qui accidit ante annum 566. Aquilecenſem
Archiepiſcopum more Græcorũ, & Orientalium
Patriarcham nominari, vel vt alij dicunt oc-
caſione cuiuſdam ſchiſmatis circa annum Do-
mini 570. irruentibus Longobardis primo ad-
uentu Alboinum eorum Regem, Aquila iam
cœpiſſe; ob idque Patriarcham illum ſedem
hunc inde mutaſſe, & tandem vrbe venetiarum
permanſiſſe, vt hodie, retento Patriarchæ
nomine reſidet; & quod ad illum ſcripſerit

Stephanus Papa, habetur, *in cap. nunc vero 9. quæſt. 3.* & de Grandenſi fit mentio, *in cap. erubeſcant diſtinct. 3. & cap. ex litteris de officio legati*, cuius ſedem propter aëris intemperiem Nicolaus V. de anno 1451. Tranſtulit in inclitam Venetiarum Ciuitatem, cuius Epiſcopus dicebatur. Caſtellanus; eo quod eius Epiſcopalis ſedes erat in inſula Caſtellana, quæ Oliuo-

47 lus appellabatur. † Patriarcham Indiarum, aut noui mundi conſtat à Paulo III. Creatum, de quo etiam Gonzalez *dicta gloſſa 41. num. 14.* poſt deinde ferè noſtris temporibus creatus fuit Æthiopiæ Patriarcha Ioannes Nonius Barretus Luſitanus, vt refert Sebaſtian. Cæſar *dicta p. 1. diſp. 4. §. 3. num. 2.* de quibus iam ſupra relatis, ſigillatim agit etiam Petrus Greg. *lib. 15. Syntagm. à cap. 5.*

48 Cumque ex Bulla, ac conſtitutione D. Eugenij IV. anni 1539. incipiente, *Lætentur* §. 8. & §. 9. quem refert D. Scortia, appareat declaratum poſt Pontificem Romanum ordine Dignitatis eſſe Patriarcham Conſtantinopolitanum, Alexandrinum, Antiochenum, Hieroſolymitanum in verbis ſequentibus, *Pontificem Romanum eſſe Christi Vicarium, Eccleſiæ caput, ſucceſſorem Petri; poſt quem ordinem Dignitatis, eſt Patriarcha Conſtantinopolitanus, tertium Alexandrinus, quartus Antiochenus, quintus Hieroſolymitanus*, mirandum eſt, cur Conſtantinopolitanus primus poſt Papam; ſiquidem, *in cap. Sacroſancta diſt. 22. Alexandrinus*, primo, *Antiochenus*, ſecundo, idem de *Hieroſolymitanis*, & poſtremo additus ſit *Conſtantinopolitanus*, vt *in cap. Conſtantinopolitana cap. renouantes, cap. definimus. dicta diſt. 22.* etſi diu non receptus à Romana ſede, vt patet ex *Epiſtola 51. alias 53.* D. Leonis Gregor. *lib. 6. epiſt. 31.* & ex aliis Epiſtoiis Leonis I. quas refert idem Scortia; ſic vt Gelaſius Papa *in cap.* qua traditione, *dicta diſt. 22.* dixerit per Canones Conſtantinopolitanam Eccleſiam inter ſedes *Patriarchales*, nullum nomen accepiſſe.

49 Vnde Latini negant Canonem 5. Concilij 1. Conſtantinopolitani, in quo tribuitur Patriarchatus honor illi ſedi eſſe legitimum, ſed à Græcis additum, vel ab Orientalibus Epiſcopis iterum abſque legatis Romani Pontificis, vt conqueſti ſunt legati Leon. I. in Concilio Calcedonenſi act. 16. conuocatis conditum, alias Gelaſius, qui poſt illum Concilium vixit, id non ignoraret.

50 Et tunc redditur difficilior hæc difficultas, ſi conſideretur ex *dicto cap. cleros diſt. 21.* in verſ. *ſicut Romanus Antiochenus, & Alexandrinus*, Romanam, Antiochenam, & Alexandrinam tantummodo Eccleſias Patriarchales appellatas, & habitas fuiſſe Apoſtoli Petri ſedes, vt deſumitur etiam ex *Epiſt. 3. Anacleti in dicto cap. Sacroſancta diſt. 22.* eo quod hic nihil de Hieroſolimitano, nec de Conſtantinopolitano Patriarchatu aliquid dicatur; imo & vigeat amplius: nam cum inter Patriarchas quatuor relatos olim eſſet ordo, vt poſt Romanum Pontificem, Dignitate præſtaret Alexandrinus; eo quod D. Petr. per S. Marcum eam gentem docuiſſet; deinde Antiochenus; eo quod in ſuo diſceſſu Romam S. Petrus Euodium ei Eccleſiæ præficiſſet, cui ſucceſſit Ignatius, vt conſtat *ex epiſt. 3. cap. 3.* Anacleti, & Leonis I. Gregorij, & Leonis IX. aut vt alij id vrbium amplitudini tribuant; deinde Hieroſolimitanus, & vltimo Conſtantinopolitanus, quibus habetur, nec Conſtantinopolitanum fuiſſe primum, nec poſt Romanum, Alexandrinum, ſed Antiochenum.

Et tunc etiam valdè mirandum eſt, cur Hieroſolimitana Eccleſia inter Patriarchales vltimo loco ponatur, cum mater omnium Eccleſiarum habita eſſet, eo quod primus Epiſcopus in ea fuerit S. Iacobus Frater Domini, & poſt eum Simon frater quoque ipſius Domini per annos ferè quingentos, vt refert, & explicat Barboſa *dicto cap. 6. num. 21.* & breuiter rem diſſoluit relatus Scortia *dict. Theorema 94.* ſub verſ. *inter*, dicendo ideo *tertio*, Hieroſolimitanum poſitum: nam cum diu poſt Concilium Nicænum Epiſcopus Hieroſolimitanus, qui parebat Epiſcopo Cæſarienſi Paleſtinæ eſſet ſubiectus ex dicto Concilio fuit erectus; eo quod Christi Domini præſentia, doctrina, & miraculis, ea ciuitas fuerit illuſtrata, melius expendit idem Barboſa ſupra ex Epiſtola Synodali Concilij Conſtantienſis œcumenici ad Damnaſum, quæ extat apud Theodoret. *lib. 5. cap. 9. & cap. fin. diſtinct. 22. & dict. cap. antiqua.* 51

Itaque etſi *ex dicto cap. Cleros*, vbi Iſydorus, 52 & ex Nicolao I. ad conſultam Bulgarorum *reſp. 92.* præcipuas tres tantum Patriarchales Eccleſias nominent Romanam Alexandrinam & Anthiochenam. tamen docent DD. Nicolaum loquutum fuiſſe ſecundum priora tempora, in quibus Eccleſia Sacroſancta, & Romani Pontifices adhuc verè non aſſenſerant electioni, & conſtitutioni Eccleſiarum Conſtantinopolitanæ & Hieroſolimitanæ in veras ſedes Patriarchales & ad authoritatem Iſydori *in dicto cap. Cleros* dicit *ibi* Barboſa *num. 12.* vt ceſſarit illa diſpoſitio Iſydori per nouam Pontificiam ei ſuperiorem, vt patet *ex dicto cap. antiqua*, & aliis; & idem Barboſa omnino legendus *in dicto cap. Conſtantinopolitana n. 8.* præſtat rationem, quare Alexandrina Eccleſia præcedat Antiochenam. Et quare hodie Conſtantinopolitana præcedat alias tres Patriarchales, *ibi ex num. 19. & fin.* vbi adducit curioſa quædam, concludens pro bono pacis, ita factum eſſe Orientis Imperatorum tempore, præſertim Phocæ ex Beda, & Paulo Diacono, ſicut & fit mentio, *in nouella 131. cap. 2.* in verbis ſequentibus, *ideoque ſancimus ſecundum earum* (ſcilicet Eccleſiaſticarum regularum) *definitiones Sanctiſſima ſenioris Romæ Papam, primum eſſe omnium Sacerdotum, Beatiſſimum autem Archiepiſcopum Conſtantinopoleos, nouæ Romæ ſecundum habere locum poſt Sanctam Apoſtolicam Senioris Romæ ſedem, aliis autem omnibus ſedibus præponatur*; & ſic Alexandrina facta fuerit tertia, quæ erat aliàs poſt Romanam, tertia Antiochena, Hieroſolymitana quarta, ſicut & patet ex ſexta Synodo *cap. 36. & ex dicto cap. renouantes diſt. 22.* & ex Synodo *8. can. 21.* relata *in dict. cap. definimus* & clarè *in dict. cap. antiqua de priuileg.* ex Concil. Lateran. ſub D. Innocentio III. *cap. 5.* & Concil. Florent. *ſeſſ. 25.* & in litteris relatæ vnionis à D. Eugenio IV. & *extrauag. 4. de electione*; vbi etiam dicitur quod Patriarchalibus ſedibus vacantibus, ſi fiat inconſultò Romano Pontifice prouiſio, non valeat.

53 Et Quare Roma Patriarchalis primo dicta
fuerit, reſpondetur breuiter, ideo quia ad
eam, iuuante Domino, ex Antiochia Cathe-
dram ſuam tranſtulit Petrus, vt refert *in dict.*
cap. per venerabilem qui filij ſint legitimi, verſ.
ſanè; & quia Petri, & Pauli glorioſo martyrio,
coronata eſt, vt *in dict. cap. fundamenta de elect.*
lib. 6. & idem Barboſa, vt retuli, reddit *dict. n. 8.*
rationem, quare Alexandrina præcedat Antio-
chenæ, cum hæc primo fundata ſit; & iterum
in dict. cap. Conſtantinopolitana, vbi latè, ac alibi,
& Baron. *in martyrolog. Die 20. Octob. in B. Ar-
chenio*, vbi exornat diligenter *l. 1. ff. de Officio
Præfecti Auguſtalis.*

54 Iam ergo ad *Primates*, redeundo breuiter
dico, quod, etſi nomine Patriarcharum nomi-
nentur, non propriè comprehendi quatuor
proximè relatos, ſed alios inferiores relatos in
55 verſ. *reconſiſti.* † Et ſic videmus quod etſi apud
nos Hiſpanos, Archiepiſcopus Toletanus poſ-
ſet dici Patriarcha, ſuique valeat priuilegiis
veris, quatuor Patriarchis conceſſis ex ſpeciali
priuilegio Martini V. incipient *Martinus*, ſub
data Kalend. Aprilis 1422. de quo Garcia de
Loayſa *in collectan. Concil. Hiſpan. in decreto Gun-
demari Regis pag. 296.* Narbona *de appellat. à
Vicario ad Epiſcop. p. 2. fundam. 1. num. 33.* vbi
refert de verbo *ad verbum*, ac meminit Bar-
boſa *dict. cap. 6. de Iure Eccleſ. num. 47. & n. 48.*
de Primatu Bracharenſ. ac aliis adductis *ex dict.
num. 41.* tamen tantum eos Primates dicit, non
56 quidem Patriarchas. † Concludens *num. 50.*
quod vbicumque Patriarcharum fit mentio de-
finitiuè loquendo, veniunt ſolummodo quatuor
ſupra dicti veri, & præcipui Patriarchæ, non
verò alij minores, tradunt etiam alij DD. quos
refert *de appellat. verbor. vtriuſque iuris 189.
num. 1.* & cum 30. DD. firmat illos quatuor poſt
Romanam Eccleſiam eſſe præcipuas, & veras
Patriarchales ſedes *in dict. cap. Cleros diſt. 21.
num. 10. & 11.* per textum *in dict. cap. antiqua*, &
per alia iura adducta. Et ſic Anaſtaſius Ger-
mon. *de Sacr. immunit. lib. 2. cap. 5. num. 17.* vbi
dicit quod ſi viciſſim Patriarchæ, & Primates
appellarentur, vt *diſt. 99.* ſed prædictos quatuor
per antonomaſiam dictos Patriarchas, quibus,
& Primates parent ex Iuſtiniani *nouel. 123. &
131.* & *ex dicto cap. antiqua*, qui paſſim à Iuſti-
niano Archiepiſcopi nominantur *in nouella 11.
& 123.* de quibus *infra*, ſed aliter in praxi, vt *in-
fra verſ. ad tertiam.*

57 Quænam tamen Prouinciæ ſingulis Patriar-
chis ſubiicerentur, docet prouincialis liber om-
nium Eccleſiarum, & Azor. *tom. 1. inſtit. moral.
cap. 35. q. 4.* & ſignat Scortia *dict. Theorema 94.
in fine*, dict. verſ. *inter* de Patriarchis eorum po-
teſtate, & iuriſdictione, plura alia cumulant
ſcriptores, inter quos Vgolinus de Patriarchali
præſtantia *tom. 13.* Dionyſius *de vera quatuor
Patriarch. ſedium elect.* Gambara *de offi. io, &
poteſtate legati lib. 2. in Rub. de variis ordinar.
nomin. ex num. 11.* Didacus de Alaua *de Conci-
liis p. 1. cap. 6.* D. Rodericus de Acugña *in hiſto-
ria Eccleſ. Epiſcopor. Portugal. p. 1. cap. 6.* Sebaſt.
Cæſar. *de Eccleſ. hierarch. 1. p. diſp. 4.* Scipio Ru-
beis *in aphoriſm. Epiſcop.* verb. *Patriarcha*, Ma-
chado *de perfecto confeſſ. tom. 2. lib. 4. p. 7. tract. 2.*
Couarru. *in reg. poſſeſſ. 2. p. §. 10. num. 5. & 6. &
lib. 4. variar. cap. 14. num. 13.* verſ. *ſecunda autem
ſedes*, Albarus Pelagius *de planctu Eccleſiæ lib. 2.
cap. 17.* Rebuffus *in concordatis tit. de collat. §. ſi
quis vero* verb. *Patriarcha*, Lancellotus Con-
rad. *de templ. omn. iudic. lib. 2. cap. 3.* Altamiran. *de
viſitatione circa textum Trid. ſeſſ. 24. cap. 3.* in
verbo *Patriarcha*, & *Primates*, Narbona, *de
appellat. Vicar. ad Epiſcop. cap. 35. & 36.* Petr.
Gregor. *lib. 15. Syntagm. cap. 11.* Anaſtaſius Ger-
mon. Azor. Gonzalez, Rodulphus, Cupers,
Cuchus, Sebaſtianus Medicis, Hypolitus,
Marſil. & alij, quos refert Barboſa, *dict. cap. 6.
num. fin.* Gonzalez per textum *in l. 9.* verb. *pri-
mado tit. 5. p. 1.*

Ad tertiam quæſtionis partem de officio Ar- 58
chiepiſcoporum, & Metropolitanorum, ſup-
poſitis, quæ dixi, *ſupra de vſu Pallij, & ſub
tit. de elect.* nonnullis etiam, *in cap. 1. de foro
compet.* & præmiſſo etiam, quod Archiepiſco-
pus dictus ſit, quaſi Princeps Epiſcoporum,
quia omnibus Epiſcopis ſuæ prouinciæ præeſt
ſecundum Iſidorum *lib. 7. etymolog. cap. 12.* re-
latum *in dicto cap. Cleros diſt. 21.* verſ. *Archiepiſ-
copus*, cum pluribus *ibi* Barboſa *num. 14. de Iure
Eccleſ. num. 1. & cap. 7. de Officio, & poteſt. Epiſ-
cop. p. 1. tit. 1. cap. 6. num. 10. & tit. 4. num. 1.* iuxta
Lugdunenſ. impreſſionem, vbi cum Homob. Gal-
ganeto, Azorio, Sebaſtian. Cæſar, Layman. &
Ouiedo; item & *in deciſ. Apoſtol. & in Bullario*,
verb. *Archiepiſcopus*, ſicut diximus de Archidia-
cono tit. præced. & hic de Archipreſbytero reſ-
pectu ſuorum inferiorum.

Et ſuppoſito etiam quod Archiepiſcopus iu- 59
riſdictionem habet in ſubditos Suffraganeorum
circa concernentia totam prouinciam, vt in tol-
lendo prauam conſuetudinem, *cap. ad extirpan-
das*, *cap. ſi v. de filiis Presbyteror. cap. ex frequenti-
bus de inſtit.* exercendo plera, quæ iuriſdictio-
nalia inter ſubditos Suffraganeos, vt etiam inſi-
nuatum eſt *ſupra ſub titulo de ſupplenda neglig.
Prælator.* vt in admittendis appellationibus à
ſententiis Ordinariorum, de quo *in cap. paſtora-
lis de officio Ordinarij*, *cap. duo ſimul eodem tit.
cap. 1. eodem tit. lib. 6. cap. conqueſtus 9. quæſt. 3.
cap. 1. de foro comp. lib. 6.* ideò iam breuiter de
ſpectantibus ad officium eorum ſequentia acci-
pies.

Primò quod licitum eſt Archiepiſcopo exer- 60
cere ordinariam poteſtatem in ſubditos ſuffraga-
neorum, quando in Diuinis officiis Metropoli-
tanæ Eccleſiæ ritum non ſequuntur *ex cap. de his
12. diſt. cap. quicumque 26. quæſt. 5.* Quaranta verb.
Archiepiſcopi authoritas, verſ. *21.* vbi obſeruat
hac de re obſeruandas eſſe conſtitutiones Pij V.
ſuper recitatione Breuiarij, & Miſſalis, Barboſa
in dicto cap. paſtoralis de Officio Ordinarij, cum
aliis *num. 6.* † Et contra Canonicorum exceſſus 61
iniuſtè contra ſuum Epiſcopum à Diuinis ceſ-
ſantium, *cap. irrefragabilis §. cæterum de officio
ordin.* vbi dico vindicando, & metu pœnæ coër-
cendo, & in puniendis criminibus notoriis ſub-
ditorum Suffraganei *cap. 1. §. ſanè*, verſ. *notoria
de cenſibus lib. 6.* † Et in mittendis quæſtori- 62
bus eleemoſinarum per totam prouinciam pro
fabricâ Eccleſiæ Metropolitanæ, cum ea tamen
limitatione, vt ſi reſiſtitur à ſubditis Suffra-
ganeorum, non poſſit eos citare, vel ſi non
paretur, vt *in cap. 1. de pœnit. lib. 6.* Et in mit-
tendis

tendis edictis per totam prouinciam in caſibus ad ſuam iuriſdictionem pertinentibus Gemin. & Francus *cap.* 2. *per te*[illegible] ibi, *de ſupplenda neglig.*
63 *Prælator. lib.* 6 † Et in indulgentiis concedendis per totam ſuam prouinciam, etiam ſi non ſit in actu viſitationis; dummodo non excedat ſtatutum Concilij generalis, *cap. noſtro de pœnit. & remiſſ.*

64 Et interdicendo aliquibus prædicationis officio per totam ſuam prouinciam *cap.* [illegible], *de priuileg. in* [illegible], à tota prouincia delinquentes in ſua Diœceſi, *cap.* 2. *de* [illegible], *cap.* 2 [illegible] *de priuileg.* Et in viſitando prouinciam, & procurationem à ſubditis Suffraganeorum exigendo *cap. cum Apoſtolus*, vbi gloſſa verbo *Archiepiſcopi*, *cap.* [illegible], *cap. ſuper eo de cenſibus*, *cap. cum ex officij de præſcription. cap.* 1.
65 *& fin. de cenſib. lib.* 6. † Vbi dicitur quod Archiepiſcopus, dum viſitat prouinciam poteſt audire confeſſiones ſubditorum Suffraganeorum, & abſoluere à caſibus Epiſcopo reſeruatis, & à cenſuris per ſe, vel per alios; quia tempore, quo viſitat, cenſetur illa Diœceſis tanquam ſua, & habet in ea iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem Epiſcopo ſuperiorem quoad forum pœnitentiæ, non ſic quoad diſpenſationem, vt in irregularitate, vt dicit Suarez *tom.* 4. *diſp.* 313. *ſect.* 2. *num.* 8. *& de cenſ. diſp.* 14. *ſect.* 1. *num.* 12. *& tom.* 2. *de relig. de voto lib.* 6. *cap.* 10 *numero* 9. Saynus, Sanchez, etſi contra alij teneant.

66 Tamen hodie iam attenta diſpoſitione *Trid. ſeſſ.* 24. *cap.* 3. Archiepiſcopus non poteſt viſitare Diœceſes Suffraganeorum, niſi cauſa cognita, & probata in Concilio prouinciali, ſic cum Machado, & Sebaſt. Cæſar, Barboſa *ibi*, *& de Iure Eccleſ. dict. cap.* 7. *ex num.* 88. dicens quod nunc viſitando habebit eaſdem facultates, quas de
67 iure, ante Concil. habebat. † Sed quod non poterit, dum viſitat ordinare, nec concedere dimiſſorias; quia non reperitur à iure ei permiſſum, nec vt poſſit exercere iuriſdictionem fori contentioſi in ſubditos Suffraganei, niſi in criminibus notoriis, & contra impedientes eius iuriſdictionem; ita & alios caſus ipſe Barboſa *dict. cap.* 7. *ex num* 52. *num.* 73. 76. *& à numero* 84. *ad* 87. qui & *à numero* 95. cum infinitis agit de poteſtate Archiepiſcopi circa Synodum.

68 Item habet Archiepiſcopus (etſi apud nos Hiſpanos parum in praxi) ſede vacante Epiſcopi ſui ſuffraganei, vel ſi excommunicatus fuerit, aut in captiuitatem redactus, in duobus præcipuè caſibus, non obſtante iure competenti ipſi Capitulo in ſede vacante incumbere adminiſtrationi Eccleſiæ, vel quando probatur quod Eccleſia non tenet idoneos miniſtros *ex cap. non liceat alicui* 12. *quæſt.* 1. vt ſi v.g. non habeat Capitulum actu, ſed habitu, vel quando nullus Canonicus eſt in Sacris, Paulinus *de officio, & poteſt. capit. ſede vacante p.* 1. *quæſt.* 10. *ſub num.* 5. Proſper. de Auguſtino *in addition. ad Quar verb.*
69 *Archiepiſcopi authoritas*, poſt verſ. 40. † Aut quando qui exiſtunt fuerint negligentes; tunc enim poterit Archiepiſcopus viſitatorem, ſeu adminiſtratorem, aut œconomum inſtituere, prout opportunum videbitur, niſi à Romano Pontifice extra prædictos caſus valeat deputari,

cap. penult. & fin. de ſuppl. neglig. Prælator. lib. 6. alia notat idem Barboſa *in adductis locis*, *& in* 3. *p. de Officio Epiſcop. allegat.* 133. *à princ. ſecund. Lugd. impreſſ.* qui etiam *de Iure Eccleſ. ex num.* 99. † *Et* 102. addit quod poterit Archi- 70
epiſcopus etiam deputare Vicarium, ſeu Officialem in Eccleſia Suffraganea, ſi intra octo dies poſt mortem Epiſcopi, Capitulum non prouiderit, vel non idoneum elegerit ex facult. *Trid. ſeſſ.* 24 *de reform. cap.* 17. Quaranta dicto verb. *Archiepiſcopi authoritas*, verſ. 36. Marc. Anton. Genuenſ. *in praxi cap.* 70. *num.* 6. Ragus. *de voce Canon. in Capitulo cap.* 37. *quæſt.* 36. *num.* 3.

Qui cum Gemin. *in dict. cap. fin. de ſupplenda* 71
neglig. Prælat. num. 8. obſeruat, quod ſi moreretur Vicarius à Metropolitano creatus, vel ab alio Superiore ob negligentiam Capituli; tunc non poſſe Capitulum ipſum infra alios octo dies, creare alium, vt prius, quia tantum amiſerat ius pro prima vice.

Metropolitanus, qui ſic dicitur à menſura 72
ciuitatum, vel à matrice ciuitate ſecundum alios, iuxta communem vſum loquendi, idem eſt ac Archiepiſcopus, cum præſtantia Archiepiſcopi aliquando appelletur authoritas Metropolitana, *cap. ſub eiuſdem de appellat. dict. c. de hac diſt.* 12 *cap. fin. diſt.* 50. & nonnunquam ius Metropolicum *in cap. cum a nobis*[illegible] *&* [illegible] *de Eccleſiis*, *in princ.* & etiam Dignitas Archiepiſcopalis, *vt in cap. fin. de purg. Canon.* vbi communiter Doctores.

Et licet Cujacius *in nouella* 11. dixerit appa- 73
rere maiorem Dignitatem Archiepiſcopi, quàm Metropolitani: nam Archiepiſcopus, & Patriarcha idem ſunt; ſed verius eſt, quod idem ſunt; quia etſi diuerſorum ſint nominum, eiuſdem tamen, vt ait Gratianus *in ſumma diſt.* 99. ſunt officij, & ſequitur Anaſtaſ. Germon. *lib.* 2. *immunit. c.* 5. *n.* 21. contra Cujacium; quem refert *ibi num.* 18.

Et hoc à vi vocabuli etiam probatur; ſiqui- 74
dem Metropolis nuncupabatur ciuitas quæ caput gentis, & populi erat, ſi hoc nomen, & ius à Principe conſequebatur, vt oſtendit Theodoſius Imperator *in l.* 1. *cod. de Metropoli Beryto lib.* 11. ibi: *Berytum Metropolitanam habebat Dignitatem Tyro nihil de iure ſuo derogatur, ſit illa mater prouinciæ noſtrorum maternis beneficio, hæc noſtro, & vtraque Dignitate ſimili perfruatur.*

Quod fecerunt Valentinian. & Valenſ. qui 75
Nicænam ciuitatem iure Metropolico donarunt, vt ex Concilio Calcedon. *action.* 13. conſtat; etſi poſtea idem Concilium conſtituerit, vt hoc beneficium ad ciuilia tantùm munera, & priuilegia pertineret; & vt ipſe Nicænus Epiſcopus *Can.* 12 eiuſdem prouinciæ Epiſcopos præcederet honore, non poteſtate; alia curioſa videnda congerit Anaſtaſius Germon. *dicto lib.* 1. *de Sacr. immunit. ex num.* 9. † Vbi de Iuſtinia- 76
no ait, quod fuerint quatuor, aut quinque ciuitates Iuſtinianæ dictæ, ac omnes Archiepiſcopo donatæ, quarum prima eſt *in Europa*, ſecunda, quæ hodie appellatur *Bulgarica*, *dict. nouell.* 11. vbi natus eſt Iuſtinianus, alia in Africa Iuſtiniana Carthaginis, vbi *in nouella* 131. §. 4. inde Iuſtiniani nomen adepta; quod

B

zz

is eam Romano Imperio vindicarit, & teſti-
tnerit. Alia Iuſtiniana in Cypro inſula Patria
Theodoræ eius vxoris. Alia Iuſtiniana noua, de
qua idem Imperator, *in nouella* 8. §. *nouitia*,
ipſum ad alia videndus ex *num.* 10. qui & *num.* 2.
77 *ad* 6. † ex bonis litteris probat quod Citerior
Hiſpania in *conuentus*, ſeptem eſt diuiſa à Pli-
78 nio, *lib.* 3. *cap.* 3. † Et quod *conuentus*, eſt pri-
maria ciuitas, quo aliæ Ciuitates, & populi con-
ueniunt ad accipiendum Iudicium; & quod
ſicut prouincia in plures conuentus diſtribueba-
tur, ſic & conuentus in plures populos, &
vnuſquiſque populus, & gens in plura oppida,
79 & ciuitates ignobiliores. † Et quod Epheſus
fuit prima Aſiæ Metropolis, ait Vlpianus, *in*
80 *l.* 4. *ff. de offic. Præfect. Prætor. Africa.* † Et quod
ciuitates aliæ dicebantur minores, aliæ maiores,
aliæ maximæ, vt demonſtrat Modeſtin. *in l.* 6. *ff.*
de excuſation. tutor, & curator.

81 Et ſic quid Metropoles illæ dicerentur, ex
quibus Coloniæ deducebantur; & quod erant
coloniæ, quaſi propagines, & Soboles, &
Metropoles quaſi matres, vt ad Iacobum fra-
trem Domini, ait S. Clem. *in cap.* 2. *diſt.* 80. de
quo ſupra *in Rub. & quæſt.* 1. vt ſequitur ipſe
82 Germonius, *ſupra num.* 6. †. Et *ibi num.* 12. di-
cat quod *Metrocomia*, ſit mater vicorum tamen
diſtinguit, & Cuiacius *in l.* 8. *de exaction. tribu-*
tor. lib. 10. *Codic.* in verbis, ſequentibus, *decet*
autem maximo quidem numero, vti Metropoles
gentium, ſecundo autem, quæ habent forum cau-
ſarum, tertio autem reliquas, ſignificans ex So-
lino, Floro, & Marcellino.

83 Vt *Metropolis*, ſit caput, materque prouin-
ciæ, *vel mater vrbium*, *Metrocamia, vt dictum*
eſt, mater vicorum, vt explicat etiam exactius
D. Franciſc. de Amaya, *in l.* 1. *cod. à prædiis*
84 *Decurion. lib.* 10. *ex num.* 20. *ad* 24 † Vbi expli-
cans, *l. vnicam. cod. non liceore habitatoribus Me-*
trocomiæ, vbi Metrocomiæ habitatores prohi-
bentur poſſeſſiones, terraſque, quas habent in
alios transferre, præterquam in vicinos, & ha-
bitatores Metrocomiæ; ſic vt è contra annullen-
tur contractus, ait Metrocomiam græcè Ma-
tricem Villarum dici, quæ quæ eſt vidua, nem-
pè maior, quæ ſub ſe plures continet, plura
caſtra, Burgas, pagos, & vicos, vt *in l. fin.*
cod. Theodoſ. de Patr. vicorum, quemadmodum
Metropolis dicitur caput prouinciæ quia Metra,
& polus mater, ſeu matrix vrbis dicitur
agnoſcit Forcatol. *in Naciomant, dialogo* 62.
num. 4. quæ ſe habet ad reliquas ciuitates, vt
mater ad filios, *l. ſi duas* 6. §. 1. *ff. de excuſat.*
tutor. l. 4. §. *ingreſſum, l. ſi aliam ff. de officio Pro-*
conſul. Oſuuald. ad Donellum *lib.* 17. *cap.* 13. *lit-*
tera B: alia dicit Amaya: Quibus patet quam
aptè Archiepiſcopus idem ſit quod Metropoli-
85 tanus. † Imò & aduerti debet fieri poſſe non-
nunquam, vt aliquis Archiepiſcopus non ſit
Metropolitanus, veluti, ſi nullum habuerit
ſuffraganeum, ſicut non habent Roſanen.
& Lazianen. Archiepiſcopi; ſic contingat, vt
latius pateat nomen *Metropolitani*, quam *Ar-*
chiepiſcopi contra Cojacium ſupra aliter ſentien-
tem.

86 Vnde pro complemento dico, quod cum
prouincia tota ſit ad iuriſdictionem Metropo-
litanæ Eccleſiæ, vt dicitur *in cap. ſuper eo de cen-*
ſibus, & Archiepiſcopus maiorem ſolicitudi-
nem habeat, quàm Epiſcopos reſpectu execu-
tionis, & exercitij, Cardinalis Zabarella *in*
Clement. Archiepiſcopo num. 7. *de priuilegiis*;
ideò mirum quidem non eſſe, quod præcellat
cæteros Epiſcopos honore, Geminian. *in cap.*
per ſingulas 2. 9. *quæſt.* 3. ſic vt ſit perſona magis
priuilegiata, *cap. ſeruatus*, *& cap. igitur* 25.
quæſt. 1. † Ac etiam vt præſtetur Archiepiſ- 87
copo manutentio in quaſi poſſeſſione iuris Me-
tropolici aduerſùs omnes Epiſcopos, & prouin-
ciæ ſuæ Eccleſias, contra quos habet intentio-
nem fundatam in iure communi, Rota apud
Tamburio. *in fine tom.* 3. *de Iure Abbat. deciſ.* 56.
num. 1. vbi *num.* 2. & Barboſa cum eo *dict. cap.* 7.
num. 13. dicunt quod quaſi poſſeſſio Iuris Me-
tropolici acquiritur ex cognitione cauſarum ap-
pellationum introductarum in curia Metropo-
litani.

Ad quartam quæſtionis partem de Officio 88
Epiſcoporum, ſuppoſitis quæ dixi de eo-
rum electione *ſub tit. eodem*, *& in cap. cum Ec-*
cleſia Sutrina de cauſa poſſeſſ. & propriet. & ſub
titul. de iudiciis, & foro competenti, vbi de iu-
riſdictionalibus Epiſcopo, & eius Vicario
competentibus, & quæ dico *infra in cap. in-*
ter cætera, & aliis *de Officio Ordinarij*, *& ſub*
titulo de cenſibus, quatenus pertinet ad ius viſi-
tandi ſuas Diœceſes, & *in cap.* 1 *de Officio Ordi-*
narii, quoad ius inquirendi, & corrigendi in
ſubditos, & alibi ſæpè, & quæ *infra* dico de
Officio Vicarij, & quæ congerunt Scriptores
in tractatu de Officio Epiſcopi, & circa ius diſ-
penſandi *in cap. fin. de temporibus ordinat. &*
in cap. etſi Clerici §. 1. *de iudiciis ad collationem*
ordinum, vt ſupra *ex titulo de temporibus ordi-*
nat. item & prouiſionem beneficiorum ſuæ
Diœceſis, vt *in titulo de Præbend. de inſtitutio-*
nibus, de conceſſione Præbendæ, & de Iure Pa-
tronatus cum aliis, de quo videndus Barboſa *in*
ſuo per illuſtri tract. de Officio Epiſcopi, vbi om-
nia cumulat ad Officium Epiſcopi ſpectantia,
& quibus nominibus appelletur, *ibi p.* 1. *tit.* 1.
cap. x. *per totum*, qui & plura circa omnem po-
teſtatem ordinis, & iuriſdictionis Epiſcoporum
ſub compendio ſcribit *ante p.* x. *paſtoralis*, &
ante alleg. 1.

Ideò iam breui quodam calculo percurram 89
per illa, quæ ad officium, & poteſtatem Epiſ-
copi pertinent, dicendo quod Officium, & mu-
nus Epiſcoporum in duobus præcipuè conſiſtit,
videlicet in cultu Diuino, & Chriſtiana religio-
ne augenda, & conſeruanda. Secundo in paſ-
cendis, & regendis Ouibus ſibi commiſſis, &
eas in æternæ ſalutis viam perducendis. † Et 90
quod circa primum quatripartitur officium.
Primo ad eam, quæ fidem, & venerationem
Dei concernunt. Secundo ad Diuinorum Offi-
ciorum celebrationem. Tertio ad Sacramen-
torum adminiſtrationem. Quarto ad ea, quæ
ad harum rerum miniſtros, res, & loca Ec-
cleſiaſtica ſpectant. † Item quod circa ſecun- 91
dam curam; & officium eius, ſit prædicare
Verbum Dei, & ſubditos ſuos docere, eiſque
monita ſalutis tradere, & delinquentes corri-
gere, ac monere, iuxta textum *in dicto cap.*
inter cætera de Officio Ordinarij, *cap. audire*
diſtinctione 11. *Trident. ſeſſion.* 5. *de reforma-*
tione cap. 2. *& ſeſſione* 24. *etiam de reformatione*
cap. 4.

Itaque

92 Itaque circa membra primi Capituli rerum
concernentium curæ Epiſcopi, & eius officio,
cultus ſcilicet, & religionis; dico, vt circa fi-
dem, & venerationem Dei, ſit primo curare,
vt omnes ſuæ Diœceſis animæ fidem Chriſti
ſuſcipiant, ſi ſit in terris fidelium, alioquin cu-
rare, vt omnes fidei rudimenta ſciant, & ea
ritè doceantur, & illis explicentur, *cap ante
Baptiſmum de conſecrat. diſt.* 4. Concil. Trid. *dict.
ſeſſ.* 24. *cap.* 4. *conſtitutio Pij V.* incipit *ex debito*
93 *paſtoralis officij.* Die 6. Octob. 1572. † Item vt
fidei diſputationes inanes, ac periculoſus tol-
lant, & ne Laici publicè, vel ſecretè diſputent
de fide Catholica, *cap. quicumque §. 1. de hæret.
lib. 6.* vbi dico, & dixi *ſupra ſub Rub. & tit. de
Summa Trinit. & fide Cath.* & DD. *in cap. quoties*
94 24. *q.* 1. † Item & vt verbum Dei populis præ-
diceretur, & lectio Sacræ Scripturæ, ac Theo-
logiæ habeatur, & ne verba Sacræ Scripturæ
ad ſuperſtitiones, incantationes, aut diuinatio-
nes, vel ſortes, & alia prophana, & ſcurrilia adhi-
beantur, & conuertantur, vt habetur in Trid.
ſeſſ. 4. *in fine*, Conſt. Pij IV. incipit *iniunctum
nobis.*

95 Et ne Prædicatores in ſuis concionibus, &
fabulas, & falſas reuelationes prædicent in tan-
tùm, vt rigoroſè, ac ſeuerè poſſit Epiſcopus
eos punire, *dict. ſeſſ.* 4. *in fine*, & vt nullus poſ-
ſit imprimere, ſeu imprimi facere ſine nomine
authoris libros, nec illos in futurum vendere,
aut etiam apud ſe retinere, niſi primo ab ipſo-
met Epiſcopo examinati, probatique fuerint
ſub pœnâ anathematis, & pecuniæ, Concil.
Lateranenſ. *ſeſſ.* 10. *de impreſſione librorum.* †
96 Item Diuinos omnes, & ſortilegos, & magi-
cam artem exercentes, aut docentes, & ſuper
quæſtionibus, aliiſque ſimilibus operam dantes
ex ſuis Diœceſibus penitùs eradicare, *cap. con-
tra, & cap. Epiſcopi* 26. *q.* 5. & Canonicis pœnis,
& aliis arbitrio eius punire profitentes Aſtrolo-
giam iudiciariam, præter quam circa artem me-
dicam, nauigationem, agriculturamque, & ali-
qua de futuris contingentibus, vaticinare præſu-
mentes, vt *in conſt.* 17. Sixti V. incipit *Cœli & ter-
ra creator in Bullar. nouo tom.* 2. *pag.* 510. *& in
conſt. S. D. N. Vrbani VIII. anno* 1631. †
97 Item quod hæreſes, & hæretici omnes extirpen-
tur, & circa Iudæos, & Paganos curam adhibere
vt in his ſeruendis, quæ, & Chriſtianis erga il-
los, & illis erga Chriſtianos iubent, vel prohi-
bent Sacri Canones, vt *infra in tit. de Iudæis,
& Sarrac. & de hæret. & in cap. Iudæi* 28. *q.* 1.
98 † Et miracula publicare, recognoſcere, & ap-
probare, vt *in cap. fin. de reliquiis, & vener.
Sanctor.* Trid. *ſeſſ.* 25. in decreto de reliquiis, &
vener. Sanctor. etiamſi ſint miracula hominis
defuncti, non canonicati, nec Baptizati, vt
per dict. deciſionem antiquata deciſ. *dict. cap. fin.*
99 † Et reliquias Sancti ab Eccleſiâ Canonicati,
in ſua Diœceſi approbare, & illo approbante,
tanquam veras, & ad illum Sanctum pertinen-
tes poſſe abſolutè venerari, cui non licebit nouas
reliquias approbare, ac eas publicè venerandas
exponere, niſi denuo inuenirentur alicuius
Sancti, iampridem in Sanctorum numero re-
100 lati. † Item curare, vt vouentes ſua vota red-
dant, & cum impotentibus diſpenſet, aut vt cō-
mutet, in quantum facultas Epiſcopalis exten-
ditur, idem in iuramentis iuxta quæ dixi *infra de
Iureiur.* & dicetur *ſub tit. de voto, & voti redem-
ptione*, & *ibi cap.* 7. & 10. curando etiam, ne
falſa, aut inania iuramenta fiant iuxta quæ dixi
in cap. etſi Chriſtus, cap. 12. *cap. quinta vallis, &
aliis dict. tit. de Iureiur.* & vt iurata licitè ſeruen-
tur, abſoluendo eos qui poſſunt abſolui, &
peierantes canonicè coërcendo, iuxta quæ *ibi
ex cap.* 1. vſque ad finem illius tituli plenè ſcri-
pſi videnda. † Vltimo vt feſta in Dei, & 101
Sanctorum cultum, & venerationem ritè, ac
debitè celebrentur, vt in illis diebus fide-
les Diuinis interſint, ac ſeruilibus operibus, &
aliis illicitis ſe abſtineant, de quo pleniſſimè
dixi *in tit. infra de feriis, & ibi in cap. fin.* ſic vt
poſſit Epiſcopus arbitrio ſuo Laicos, feſta non
obſeruantes ex conſt. Pij V. de qua *in Bullario
nouo pag.* 180. *tom.* 2. † Et ad hæc exiſtimo ſpe- 102
ctare obligationem faciendi profeſſionem fidei
à Prælatis, Dignitatibus, Canonicis, Portio-
nariis, Parochis, Magiſtris, & Doctoribus, ac
aliis, de quibus ſigillatim ſcripſi latè *in cap.* 4. *de
Iureiur. q. fin.* aliqua *dict. tit. ſupra de Summa Tri-
nit. & fide Cath.*

Circa ſecundam partem de celebratione Miſ- 103
ſarum, & Diuinorum Officiorum, debet qui-
dem Epiſcopis incumbere, ne Sacerdotes, aliis
inquam debitis horis celebrent per Trid. *ſeſſ.* 22.
*in decreto de obſeru. & euitandis in celebratione
Miſſæ*, de quo latiſſimè dico *infra ſub tit. de
celebrat. Miſſarum.* † Item ne extra Eccleſiam, 104
& locum Sacrum ad id deputatum ſpecialiter
Sacrificium Miſſæ fiat, *vbi ſupra* in verſ. *atque
omnino extra Eccleſiam*, vt etiam dico *ſub dicto
tit. de celebrat. Miſſarum.* † Et quod ne cui 105
vago, & ignoto Sacerdoti Miſſas celebrare per-
mittat iuxta quæ latè dixi *in Rubr. & tit. ſupra
de Clericis peregrinis, & ibi* ex Trid. *ſeſſ.* 23. *c.* 16.
verſ. *nullus.* † Item curare quod habentes cu- 106
ram animarum, ſaltem diebus Dominicis, &
feſtiuis, tam frequenter celebrent, vt ſuo mu-
neri ſatisfaciant iuxta diſpoſitionem Trident.
dict. ſeſſ. 23. *cap.* 14. & vt populus in propriâ Pa-
rochiâ Miſſam audiat, ſed non ad id cogere
mulctis, & pœnis, etiam in caſu notabilis ne-
gligentiæ, cum liberum ſit populo in diebus
Feſtis intereſſe Sacrificio Miſſæ, etiam in Eccle-
ſiis regularibus, vt praxis quotidiana obſeruat,
& cenſuit S. Congregatio in negot. Epiſcop. &
regular. Die 1. Iulij 1600. † Item curare, vt ab 107
Eccleſiis arceantur muſicæ illæ, vbi ſiue organo,
ſiue cantu laſciuum, aut impurum aliquid miſ-
ceatur, Concil. Trid. *in Decreto de obſeruand. &
euitand. in celebr. Miſſæ.*

Et vt regulares in Offertorio Miſſarum 108
conuentualibus, quæ Dominicis diebus in Mo-
naſteriis celebrantur, declarent fidelibus, quæ
feſtiuitates, & ieiunia in illa Hebdomada oc-
currant, ne ignorantia horum feſtorum, &
ieiuniorum præcepta Eccleſiaſtica à fidelibus
tranſgrediantur, quod parum ipſi Religioſi cu-
ram obſeruare, niſi Parochiam habentes, vt hic
Matriti faciunt regulares S. Benedicti propter
Parochiam S. Martini, Coadiutores illius in Ec-
cleſiis S. Eldiphonſi, & S. Marci, quibus in-
ſeruiunt curam animarum exercentes Monachi
illius ordinis, Parochi quidem (de quorum
officio infra ago) hanc partem exactè adim-
plent in ſingulis Parochiis totius noſtræ Hiſpa-
niæ, quibus inuigilant Epiſcopi, & Synodales

Epiſcopa

109 Epiſcopatuum. † Item debet Epiſcopus cu-
rare, vt reliqua Diuina Officia, & horæ Ca-
nonicæ debitè, ac deuotè ſuis horis, & ſe-
cundùm Canonum diſpoſitionem, celebren-
tur, ac recitentur, vt dico latè *in cap.* 1. &
aliis *de celebratione Miſſar.* profligando abu-
ſus omnes circa huiuſmodi, vt etiam *in Clem.* 1.
110 *de celebrat. Miſſar.* cauetur. † Vltimo Epiſ-
copus debet curare, vt populis diuerſarum
linguarum, & rituum, qui nonnumquam in
eadem ſimul Diœceſi morantur, Miſſæ, &
Officia, & Sacramenta ſecundùm eorum lin-
guas, & approbatos ritus celebrentur, & mi-
niſtrentur inſtruendo eos verbo pariter, &
exemplo, *cap. quoniam in plerisque de Officio*
Ordin. vbi dico.
111 Circa tertiam partem dicti Capituli primi,
quæ conſiſtit in adminiſtratione Sacramento-
rum, iam diximus latiſſimè *ſupra ex tit. de tem-*
porib. ordin. & ſub tit. de Sacra Unctione, cap.
unico §. 1. quam obligationem habeat Epiſco-
pus, vt proprius ex officio Miniſter, ordines
conferre ſuis ſubditis, quo ſcrutinio, in qua
ætate, qua ſufficientia, & quos repellere de-
beat; item cum quibus valeat diſpenſare ad
minores ordines, *in tit. de filiis Preſbyter.* &
alibi. Item curare ſuper adminiſtratione per ſe
Sacramentum Confirmationis, cuius ipſe eſt
proprius ex officio, & ordine, ac conſecra-
tione Miniſter, vt dixi latiſſimè *in dict.* § 1,
112 *cap.* 1. *de Sacra Unctione.* † Et curare, ne pro
adminiſtrandis Sacramentis, aliquid indebitè
exigatur, *cap. placuit* 1. 2 1. *quaeſt.* 1. de quo *in-*
fra dico ſub tit. de ſimonia. Item attendere, vt
decretum Concilij Trident. *de matrim. cele-*
brand. ſæpius publicetur, ſicut in eo dicitur,
ſeſſ. 24. *de reformat. cap.* 1. aliquid dixi *in cap.*
fin. de foro competent. quaeſt. penult. ſed dictam
publicationem non video repeti apud nos,
cum plenè omnia Trident. decreta recepta
ſint, & cuſtodiantur ab omnibus. Item curare,
vt exponatur à Parochis virtus omnium Sacra-
mentorum, vt ſic populi fideles ſatius edocti
ſint iuxta Trident. *ſeſſione* 24. *de reformatione,*
cap. 7.
113 Circa vltimam partem dicti primi Capituli,
quod loquitur de Eccleſiaſticis perſonis, ac re-
bus, vel locis. Primo attendere debet ad ea,
quæ de ordinandis Clericis, & beneficiis con-
ferendis ſunt, vt *ex tit. de vita, & honeſt. Cle-*
ric. & ex tit. de præbend. & de conceſſ. præben-
114 *de.* † Item vt curet corrigere Clericos, & re-
gulares delinquentes iuxta Sacrorum Cano-
num diſpoſitionem, vt *in cap. irrefragabili de*
Offic. Ordinar. vbi dico, & *in Clem.* 1. *eodem*
115 *tit.* † Et curare debet, vt ea omnia ſeruent,
illaque deuitent quæ infra dico *à dict. tit. de*
vita, & honeſt. Clericorum, & de cohabitat.
mulierum, & Clericorum, & ex tit. de regu-
laribus, & ſtatu regular. de quo videnda eſt
diſtinctio 81. per totam, & *ibi cap. ad reatum.*
116 † Item vt dixi *ſub dict. tit. de Clericis pere-*
grin. & ibi in cap. 1. ne ſine formatis, aut teſti-
monialibus litteris peregrinos ſuſcipiant. Et
quod regulares perſonæ, quæ fortè executo-
res teſtamentorum, electæ fuerint à teſtatori-
bus, reddant de huiuſmodi cura rationem, vt
in Clement. unica de teſtament. de quo dico latè
in cap. 3. *cap. cum Ioannes, & alibi tit. de*
teſtam.
Imò & ad Officium Epiſcoporum ſpectat 117
attendere, quod Sanctimoniales iuxta proprias
conſtitutiones admoneantur, ſaltim in ſingulis
menſibus confeſſionem peccatorum facere, &
Sacroſanctam Euchariſtiam ſuſcipere, vt in
Trident. *de regular. ſeſſ.* 25. *cap.* 16. de quo dico
ſub tit. de pœnit. in cap. omnis vtriuſque de celebr.
Miſſar.
Debet etiam Epiſcopus tueri Eccleſiaſticas 118
immunitates, quoad loca Eccleſiaſtica, vt in-
fra dico latè *in tit. de immunit. Eccleſ.* & faciunt
dicta *ſub tit. de iudiciis, à cap.* 2. *& titul. de*
foro comp. & in cap. Eccleſia Sanctæ Mariæ 10.
de conſtitut. vbi quam plura dixi conducibilia.
Item quantum debeat curare circa Eccleſias
conſtruendas, reparandas, conſecrandas, re-
conciliandas, ac de altaribus, vt *infra in tit.*
de Eccleſiis ædificandis, de Religioſis Domi-
bus, & conſecrat Eccleſiæ cum aliis, & ne
alienentur res Eccleſiaſticæ, vt *in tit. de rebus*
Eccleſiæ alienandis, vel non.
Pro ſecundo capite adducto in principio 119
verſ. *ad quartam*, verb. *ideò* de cura, & Offi-
cio Epiſcopi in paſcendis Ouibus ſibi commiſ-
ſis, & eas in æternæ ſalutis viam perducendis;
inſinuantur caſus ſequentes latius in propriis
locis, de illis acturus, inter quos, primus eſt;
vt teneatur Epiſcopus, præcipuè Verbum Dei
prædicare, & ſubditos ſuos docere, eiſque
monita ſalutis tradere, & delinquentes corri-
gere, ac monere, iuxta habita *in dict. cap. in-*
ter cætera de Officio Ordinarii, vbi dico *in cap.*
audire 2 1. *diſt.* in Trident. *ſeſſ.* 7. *de reformat.*
cap. 2. & *ſeſſ.* 24. *cap.* 4. de quo optimè loquitur
Euariſtus Papa *in cap. ſicut* q. 7. *caſus* 16. ibi:
Epiſcopum oportet opportunè, & importunè ac
ſine intermiſſione Eccleſiam docere, eamque
prudenter regere, & monere, vt à vitiis ſe ab-
ſtineant, & ſalutem conſequi poſſit æternam,
& illa cum tanta reuerentia eius Doctrinam
ſuſcipere decet, eumque amare, & dili-
gere, vt legatum Dei, & præconem verita-
tis.
Quare debet Epiſcopus Oues ſibi commiſ- 120
ſas bonorum operorum exemplo paſcere, &
pro eis frequenter orare, ac Sacrificia Deo
offerre, aſque continuis monitis, & exhorta-
tionibus in viam ſalutis dirigere, vt præcipitur
in Trid. *ſeſſ.* 25. *c.* 1.
Et vt adimpleant exactè, Oueſque cognoſ- 121
cat totius ſuæ Diœceſis, curare debet viſitare
illam ſæpius perſonaliter, vt præcipitur *in cap.*
legitur, *et cap. relata*, *cap. decernimus* 10.
quaeſt. 1. Trident. Concil. *dict. ſeſſ.* 24. *de refor-*
mat. cap. 3. iuxta dicenda *in dict. cap. inter cæ-*
tera. † Ex quo infertur, vt teneatur arguere 122
vitia ſubditorum, errantes corrigere, & om-
nino curare, arguendo, obſecrando, &
inſtando, vt ad ſalutis viam reuertantur, vt
habetur, *in dicto cap.* 1. *Tridentin. ſeſſio-*
ne 23.
Secundò Epiſcopi Officium præcipuum 123
etiam eſt prouidere bonos, & idoneos Recto-
res curæ animarum inſtituendo curatos, qui
curam ſuam non negligant, *cap. nullus omnino*
quaeſt. 7. curando, vt cunctis Sacramenta mi-

niſtrentur diligenter, promptè ac liberaliter,
& præcipuè morientibus, etſi qui ſint in Diœ-
ceſi impœnitentes, aut excommunicati, vel
vltimo ſupplicio deputati, curare, ne ſine re-
conciliatione, aut abſolutione, & viatico pe-
reant, *Clem. 1. de pœnit. & remiſſ. cap. de his*
124 *26. quaeſt. 6.* † Nec propter hoc excuſatur Epiſ-
copus à cura exercenda per ipſum in pluribus
caſibus, ſi neceſſe ſit, cum ſit Parochus totius
ſuæ Diœceſis, cui præcipuè Oues fuerunt
commendatæ, vt Paſtori: argum. *cap. illud*
125 *95. diſt.* † Et ob id dicatur tota Diœceſis Pa-
rochia Epiſcopi, vt benè docet Barboſa *in pa-*
126 *ſtorali p. 3. alleg.* 80. *num. 11.* † Et ſic Ca-
thedralis ſua dicatur Parochia totius ciuita-
tis, & Diœceſis, Cardinalis *in Clem. dudum
§. verum de ſepulturis*, Bellet. *diſquiſit. Cleri-
cal. p. 1. tit. de bonis Cleric. §. 3. num.* 43.
vnde optima ratione gloſſa in verbo *à foro ve-
niunt in cap. 3. hoc tit.* dixit, quod quilibet de
Epiſcopatu poteſt Sacramenta recipere in maio-
ri Eccleſiâ.

127 Tertio debet Epiſcopus prouidere, ne ſub-
diti ſui, vanis, & ſuperfluis ſumptibus, inten-
dentes, ſubſtantias ſuas conſumant, & ne quis
vltra quam gradus perſonæ, & facultates pa-
tiuntur, expendat, vt *in Clem. 2. de Magiſtr.
argum. textus in cap. vt Clericorum* 13. *cap.*
128 *à crapula de vitâ, & honeſt. Clericor.* † Et
ſic debet etiam ordinare, ac moderari ea,
quæ correctione, emendatione, ac reparatio-
ne indigent, abuſus tollere, & bonas con-
ſuetudines, ac Canonum obſeruationes intro-
ducere. Et inde quidem ſuæ curæ ſtat publi-
care, & præ foribus Eccleſiæ affigere eos, qui
excommunicationis vinculo detinentur, vt
quiſque communionem eorum valeat deuitare,
vt *in cap cura 11. quaeſt. 3. Clem. vnica de con-
ſanguinit. & affinit.* iuxta latè dicenda *infra in
tit. de ſentent. excomm.* & quæ dixi *in cap. 1.
cap. intelleximus 7. cap. cum non ab homine de
iudiciis, cap. ad probandam 24. de ſentent. &
re iudic. cap. paſtoralis §. verum de appel-
lation.*

129 Quartò præcipuum Officium Epiſcopi eſt,
victum pauperibus largiri, viduarum, & pu-
pillorum, orphanorum, ac miſerabilium per-
ſonarum, curam paternam gerere Concil.
Trident. *dicta ſeſſ. 23. cap. 1.* Et quanta ſit
obligatio in Epiſcopo erogandi, & in qua
quota? Dico latè *infra in cap. filius no-
ſter 5. cap. cum in officiis 7. de teſtamentis*;
ob idque *in l. Iudices cod. de Epiſcopali aud.*
monetur vt Epiſcopi etiam incarceratorum
curam gerant, prouidentes, vt humaniter
tractentur quoad locum carceris, & quo-
ad victum non habentibus miniſtrandum,
& his ſimilia infantium quoque expoſitorum
curam agere, & curare, ne ſerui fiant colligen-
tium, *l. nemini licere cod. eodem*; ob quod, vt
refert Barboſa *de Iure Eccleſ. cap. 11. ſub n.* 86.
Concilium Aurelianenſ. vt Epiſcopi Sacerdotali
admonitione redarguant Iudices, ac potentes,
quos conſpexerint, oppreſſores huiuſmodi mi-
130 ſerabilium perſonarum. † Quare mirum non
eſt quod inter opera charitatis, exercenda ab
Epiſcopo eius curæ ſit obligatio redigendi ad
pacem magis, quàm ad iudicium, deſidentes
fratres, vt *in cap. ſtudendum, cap. præcipimus,
diſt. 90.* ita vt ſi negligens fuerit in reuocando
diſcordes ad concordiam, peccet mortaliter;
licet in aliis peccatum ſit veniale, Marcus An-
ton. Genuenſ. *in manuali Paſtor. cap. 43. nume-
ro 1.* Bellerius *diſquiſit. Clerical. p. 1. tit. de
diſciplina Cleric. §. 15. num.* 96. Barboſa *de
Officio Epiſcopi p. 3. alleg. 79. num. 1.* † Et 131
conſequenter tenebitur pacem inter ſubditos
ſemper conciliare, & pacem, vel treugam rum-
pentes punire, *cap. 1. de treuga, & pace*; ad
quæ leges quæ dixi *in cap. nouit. de iudic.*
vbi egi de illa quæſtione, *Ad quem ſpectet iudi-
cium de pace fracta? An Iudex reconuentionis
poſſit partes litigantes ad concordiam reducere?*
† Sed Sacra Congregatio negot. Epiſcopor. 132
præpoſita Die 15. Nouembr. 1588. vt refert
idem Barboſa *dict. cap. 11. de Iure Eccleſ.
num.* 85. limitat dicendo, vt non poſſit Epiſ-
copus cogere aliquem ad ſe cum inimico con-
ciliandum; quia ſuæ conſcientiæ ſatisfacit qui
iniuriam in corde remittit; ſicque fuiſſe reſ-
ponſum Epiſcopo Caietano; quare poſ-
ſunt adiungi quæ dico *infra in tit. de trine-
ris.*

Cumque ex Trid. *ſeſſ. 25. cap. fin.* cautum 133
ſit circa obligationem, quam habent Epiſcopi
curandi, vt Canones omnes, Conciliorum de-
creta, nouæque conſtitutiones à Pontificibus
in Dies emanentes ſeruentur iuxta quæ etiam
dixi *ſub Rub. de conſtit. & ſub eo tit.* vt etiam
in cap. Eccleſia S. Mariæ, latiſſimè aduertere,
ac curare nimis debent ſuper reſidendo quili-
bet in propria Diœceſi, apud proprias Eccle-
ſias, quandiu poterint, vt habetur *in cap. ſi
quis in Clero, & in cap. placuit, el 1. 7. quæ-
ſtion. 1. cap. ſugeſtum ibi*. exceptis tamen legi-
timis cauſis, de quibus dictum eſt per textum
ibi in cap. niſi cum pridem de renunciat. † Et ſic 134
quia plura ſunt, quæ curæ eorum incumbunt,
quibus de facili per ſe occurrere nequeunt, *cap.
illud diſt. 5.* præcipitur eis *in dict. cap. inter cæ-
tera, de Officio Ordin. cap. ſicut olim de accuſat.*
† Vt per perſonas plura exequantur, & Vica- 135
rios, ac Coadiutores in tanto munere obeun-
do, ſecum habeant, vt praxis demonſtrat,
ac *infra* inſinuatur *in titulo de Officio Vi-
carii.*

Quintò debet etiam Epiſcopus ex officio 136
Chriſma conficere, vt dixi latè *in dicto cap. 1.
de Sacra Unctione §. 1. in tract. de confirm.* &
Baptizatores fontes Chriſmate ſignare, *cap.
perlectis*, verſ. *ad Epiſcopum 25. diſtinct. cap.
quamuis 68. diſt. cap. litteris de conſecratione
diſt. 3. cap. ſi quis de alio de conſecrat. diſt. 4.*
Baſilicas conſecrare, & altaria in Eccleſiâ con-
ſecrata erigere, & conſecrare, & hæc eadem
conſecrata reconciliare, ſi violata fuerint, *dict.
cap. perlectis, dict. cap. quamuis, cap. 1.* cum
aliis *ibidem de conſecrat. diſt. 1. cap. aqua de
conſecration. Eccleſia*, vbi dico, & dixi aliqua
in cap. 2. de Sacram. non iterand. † Et Mo- 137
niales Virgines poſt profeſſionem, & com-
pleto 25. ætatis anno, ſolemniter conſecrare
tradito velo, *dict. cap. perlectis §. ad Epiſco-
pum 25. diſt. cap. 1. de temporibus ordination.*
quod & poterit delegare Presbyteris, vt *in
cap. 2. 26. quaeſt. 6.* Barboſa *dict. cap. 11. de*
Iure

Iure Eccleſ. num. 102. contra Sbrotium *de*
138 *Officio Vicarij lib.* 2. *q* 8. *num.* 4. † Et re-
conciliare publicè pœnitentes in Miſſa, *dict.*
cap. quamvis diſt. 68. *cap.* 1. *cap. miniſtrare*
26. *quaſt.* 6. quod & Sacerdos ſimplex ex licen-
tiâ Epiſcopi poteſt facere, *cap.* 1. *cap. Aure-*
lius 26. *quaſt.* 1. Sbrotius *dicta quaſt.* 18. *num.* 4.
& pœnitentias publicas iniungere, *cap. acce-*
dentibus, vbi DD. *de exceſſ. Pralator.* quod
& poterit exequi Sacerdos de mandato Epiſ-
139 copi, Sbrotius *ſup. quaſt.* 17. *num.* 1. & 4 †
& campanas benedicere, & Chriſmate vngere,
Caſtald. *in praxi Ceremon. lib.* 2. *ſect.* 12. *cap.* 5.
Angel. Rocha *in ſuo ſpeciali tract. de campanis*
c. 3. *ob campanar. conſecratione*, Cæſar Baron.
annal. Eccleſ. tom. 10. *pag.* 810. Vgolin. *de Officio*
Epiſcopi cap. 31. §. 1. *num.* 2. & cum Durando
de ritibus Eccleſ. lib. 1. *cap.* 22. & *in rationali*
Diuinor. Officiorum lib. 1. *cap.* 4. Barboſa *dicto*
cap. 11. *num.* 105. vbi ait quod etſi Epiſcopus
ſoleat eas per ſe benedicere, poſſit tamen de-
140 legare eam ſimplicem benedictionem. † Item
etiam, & conſecrare, ſeu benedicere Calices,
Patenas, Corporalia, Pallas altaris, & veſti-
menta Sacerdotalia, & alia vtenſilia Eccleſiæ,
Sbrotius *lib.* 2. *quaſt.* 10. *num.* 8. Barboſa *d. Offi-*
cio Epiſcopi p. 2 *alleg.* 27. *à num.* 35. cum Azor.
& Henriquez, Layman. *in Theolog. Morali*
141 *lib.* 5. *tract.* 5. *cap.* 6. *aum.* 16. † Et quando
non Epiſcopus, Sbrotius *cap.* 32. *num.* 6. Poſ-
ſeuin *de Officio Curati p.* 2. *num.* 37. Layman.
dict. cap. 6. *num.* 11. & 12. Gauant. *in comment.*
Rubr. Miſſal. & Breuiar. tomo 1. *p.* 4. *tit.* 19. *de*
Rub. benedic. num. 21. Tamburinus *de Iure*
Abbat. tom. 1 *diſp.* 22. *quaſt.* 1. *aum* 4. adducen-
tes declarationes Rituum Sacr. Congregat. 14.
Nouembr. 1615. & 14 Maij 1616. vbi ob iu-
ſtas cauſas in Eccleſiis proprijs non reſidenti-
bus pro facultate delegandi eam concedentem,
aliquando limitando perſonas in dignitate
conſtitutas, aliquando tempus ad ſex menſes,
& ſæpius ſine limitatione, vt in alia 2. Maij
1619. & deinceps.

142 Sexto quia officio, ac poteſtati Epiſcopo-
rum ſpectat habere Iuriſdictionem ordinariam
in tota ſua Diœceſi contra perſonas ſibi ſubie-
ctas in corrigendo, puniendo, monendo, vi-
ſitando, iudicando, diſpenſando, &c. ideò
adiunges hic quæ latè dico *ſub dicto tit. de Of-*
ficio Ordinarij, & in præaſſignatis locis ſupra
in noſtro verſ. *ad quartam*, & alibi in toto Iure
143 Canonico. † Et quia quæ dicta ſunt de Epiſ-
copis proportionabiliter incumbunt curæ Car-
dinalium in ſuis Eccleſiis, Primatibus, ac Pa-
triarchis; item & Archiepiſcopis in ſuis etiam
Diœceſibus, & Prouinciis iuxta differentias
poſitas *à num.* 1. noſtræ quæſtionis. ideò quæ
in verſ. *ad primam*, *ad ſecundam*. & *ad tertiam*,
omiſſa ſunt incumbentia officio illorum, qua-
tenus Epiſcopi ſunt Prælati Eccleſiæ in ſuis
territoriis, ex his notatis deſumes

144 Quare breuiter ſcies, quod licet in poteſta-
te Iuriſdictionis, ac multis ſpecialibus ſint
maiores Cardinales Patriarchæ, Primates,
Archiepicopi, & Metropolitani, vt colligitur
ex adductis in hac noſtra quæſtione, non qui-
dem in poteſtate ordinis, id eſt reſpectu cha-
racteris, vt patet ex adductis *in tit. de tempori-*
bus ordinat. & de ætate ordinand. imò & Papa
appelletur Epiſcopus orbis iuxta *dict. quaſtion.*
pracedent. ideò dicta de Epiſcopis independen-
tibus ab hac ordinis poteſtate incumbere iuxta
ſubditos, & prouincias, Patriarchis, Primati-
bus, Archiepiſcopis, & Metropolitanis, vt
ex adductis patet. Sunt enim Archiepiſcopi,
veluti quilibet alij Epiſcopi, Barboſa *de Iure*
Eccleſiaſt. cap. 7. *aum* 25. vbi ponit differentias
inter eos, quarum nonnullas retuli hic in verſ.
ad tertiam.

Pro complemento notandum duxi quod 145
præter ordinariam iuriſdictionem, quam te-
nent adducti omnes Prælati, ſolent etiam ha-
bere aliam delegatam, vt Epiſcopi in multis
caſibus, tam de iure, quàm ex Trident. vt
dico *in cap. irrefragabili de Officio Ordinarij*
§. *caterum*, *in cap. ad abolendam per textum*
ibi de hæret. vt in ſupplendo negligentia Ab-
batum exemptorum in multis, *cap. quanto de*
Officio Ordinarij, *Clementina vnica de ſup-*
plenda negligentia Pralatorum, de quo *ſupra*
eodem titulo, dixi in procedendo contra Præ-
dicatorem exemptum, qui hæreſes prædicaue-
rit Trident. *ſeſſione* 5. *cap.* 2. contra quos praxis
inquiſitionis Hiſpaniæ eſt, vt in ea proceda-
tur.

Tertio in prouidendo de Vicariis cum aſ- 146
ſignatione congruæ portionis fructuum in Ec-
cleſiis, quæ reſidentiam requirunt, vbi bene-
ficiatus eſt legitimè diſpenſatus non reſidere
ex Trident. *ſeſſ.* 6. *cap.* 2. † In viſitando, 147
& corrigendis Capitulis, & Canonicis exem-
ptis Eccleſiarum toties, quoties opus fuerit,
Trident. *ſeſſ.* 6 *cap.* 4. † Item in cognoſ- 148
cendo de grauæ ſubreptione, & obreptione,
quæ ſuper abſolutione publici criminis, aut
remiſſione pœnæ, falſis precibus fuerit impe-
trata, *cap. ex parte de Officio Ordin. cap. ſi*
quando de reſcriptis Trident. ſeſſ. 13. *de refor-*
mat. cap. 5. & applicabis quæ dixi *in cap. ſuper*
litteris de reſcriptis, & de diſpenſationibus ob-
tentis ex eodem Concilio *ſeſſ.* 22. *cap.* 5. & 6.
† Et de conſtitutionibus, vel conſuetudini- 149
bus à Sede Apoſtolica approbatis, & de facien-
dis compoſitionibus pro collatione, vel miſ-
ſione in poſſeſſionem de Canonicatu, vel ſi-
milium dict. Trident. *ſeſſ* 24. *de reformation.*
cap. 14. † Et in corrigendis Clericis exem- 150
ptis à ſua iuriſdictione, etiam extra viſitatio-
nem Trident. *ſeſſ.* 14. *cap.* 4. *de reformat*, in
diuidendis diſtributionibus quotidianis ex ter-
tiæ partis fructuum deductione conſtituendis,
vbi non ſunt, vel tenues habentur, *ſeſſ.* 21.
& 22. *cap.* 3. † In deputandis Coadiutori- 151
bus, aut Vicariis cum parte fructuum, illite-
ratis, & imperitis Rectoribus Parochialium, ſi
aliàs honeſtæ ſint vitæ *ſeſſ.* 21. *de reformat.*
cap. 6. quod ante fuerat conſtitutum de
Coadiutore, Epiſcopo eadem authoritate de-
putando, *in cap. vnico de Clerico agrot. lib.* 6.
aliqua dixi *in titulo de venatiat.* † Item in 152
viſitandis Monaſteriis, & beneficiis commen-
datis, etiam exemptis, in quibus non viget re-
gularis obſeruantia, *ſeſſione* 21. *de reformatione*
in principio cap. 8. & *in fine.* Et in viſitandis

beneficiis exemptis nullius Diœceſis, ſi ſit pro-
ximior Epiſcopus, aut à Concilio prouinciali
ad hoc deputatus dict. Concil. Trident. *ſeſ-*
153 *ſione 24. de reformat. cap. 9.* † Et in prohi-
bendis, & ordinandis quæ in Miſſarum
celebratione, vel vitanda ſunt, vel ſeruan-
da *ſeſſione 22. in decreto de obſeruand. &
euitand. in celebratione Miſſarum.* Item in
examinandis Notariis Iudicum Eccleſiaſti-
corum, etſi idonei non ſint ab officio co-
154 hibendis *dicta ſeſſione 22. cap. 10.* † Et in
his omnibus obſeruandis, ordinandis, mo-
derandis, quæ ad viſitationem, & morum
correctionem ſubditorum ſuorum ſpectant
ex eodem Trident. *dicta ſeſſione 24. de re-*
155 *formatione cap. 10.* † In reſtituenda, &
obſeruanda clauſura Monialium, in Mona-
ſteriis etiam in exemptis, *cap. vnico in fine
de ſtatu Regular. lib. 6. Trident. ſeſsione 25.
de regularib. cap. 5.* Et in regendis Mona-
ſteriis Monialium Sedi Apoſtolicæ imme-
diatè ſubiectis, *Clement. attendentes, de
ſtatu Monachorum Trident. dicta ſeſsione 25.
de regular. cap. 9.* in concernentibus ſpiri-
tualia, vt benè intelligit Armendar. *in ad-
dition. ad Recopilat. Leg. Nauarra, lib. 7.*
156 *titulo 18. de religione numero 94.* † Et in
cognoſcendo de Patronatibus quorumcum-
que beneficiorum, & Dignitatum minus le-
gitimè conſtitutis, & acquiſitis ex eo-
dem Tridentino *ſeſſione 25. de reformatione,
cap. 9.*

157 Item generaliter Epiſcopi, tamquam
Sedis Apoſtolicæ delegati, ſupplent in
multis negligentiam exemptorum, vt *in
cap. 1. de Iure Patronat. Clementina, quia
contingit de religioſis Domibus*, ſed ſupplent
quidem authoritate ordinaria, non delegata
delegati Papæ negligentiam, *cap. ſignificauit
de officio ordinary*, vbi de aliis dico, interim
etiam videndus textus *cap. licet in corri-
gendis, & cap. graue gerimus de officio
ordin.*

158 Econtra tamen etſi hucuſque viderimus
quantam habeant Epiſcopi poteſtatem ac iu-
riſdictionem ex officio; nihilominus videbi-
mus in pluribus limitari. Nam primo non poſ-
ſunt exemptos corrigere, aut iudicare de iu-
riſdictione ordinaria; imo nec debent DD. per
textum, *ibi in cap. penult. de officio ordin. cap.*
159 *ſanè de exceſſibus. Prælat.* † Debent enim ſer-
uare priuilegia ſubditorum, *cap. dilecti de pri-
uilegiis*; ſic vt alias poſſit ab eiſdem ſubditis
priuilegiatis, vel exemptis obedientia denegari
impunè, præter quam in aliquibus caſibus
relatis, *in dicto cap. ſanè, & in cap. quorun-*
160 *dam. de exceſſib. prælator.* † Item Eccleſiam
alteri ſubiectam non poſſunt liberare ſine cauſa
à iuriſdictione proprij Prælati, *cap. 2. de ex-
ceſ. Prælator.* per gloſſam notabilem. verb.
plano iure in cap. 1. 16. quæſtione 1. gloſſa vi-
denda, *in cap. ad audientiam* verb. *obuen-
tione de Eccleſ. ædificand.* niſi faciant quando
acceſſit ex certa ſcientia Apoſtolica Confir-
matio: ita DD. per gloſſam *in cap. conſtitutus*
161 verſ. *nec obſtat. de Religioſ. Domibus.* † Imo
& tenentur Epiſcopi ceſſare à pluribus gra-
uaminibus Religioſorum, vt exprimuntur,
*in cap. nimis el. 1. & 2. diſtinctione tit. de ex-
ceſſib. Prælat. Clem. 1. eodem.* † Nec poſſunt 162
ſubditis ſuis interdicere, ne denuncient ſu-
perioribus ſtatutum ſuarum Eccleſiarum, *cap.
quia plerumque de officio ordin. lib. 6.*: faciunt
nonnulla, quæ adduxi de auocatione à ſupe-
riore, *in cap. 1. de foro comp. & in cap. vt no-
ſtrum de appellat.* † Nec poſſunt Epiſcopi 163
quemquam excommunicare pro iniuria pro-
pria, niſi talis iniuria magis Eccleſiam, quam
ſeipſos lædere videretur: videndi ſunt textus
*in cap. inter querelas, & cap. Guilyſarius 23.
quæſt. 4.* & quæ dixi *infra de iudic. in cap. cum
veniſſent 12. quæſtione 10. an poſſit Prælatus in-
iuriam ſibi factam punire?*

Vel niſi pro tuendis iuribus propriis con- 164
tra poteſtatem temporalem, vbi alias tem-
poralis defenſio non ſufficit, *cap. dilecto de
ſent. excommunic. lib. 6.* Latè Ricciulus, *de
iure perſonar. extra gremium Eccleſ. exiſt. lib. 4.
cap. 61.* argum. eorum, quæ dico, *in cap. Ec-
cleſia S. Mariæ 10. de conſtit.* † Nec poſſunt 165
exactiones, & talleas, vel alia ſimilia Cleri-
cis, aut Monachis imponere, *cap. nulli Epiſ-
coporum cum ſequent. 16. quæſtione 1. cap.
Diaconi ſunt*, verſ. *nunc autem diſtinctione 93.
cap. 1. de exceſſibus Prælat. cap. cum Apoſtolus
§ prohibemus de cenſibus*, ne videantur in Ec-
cleſia Dei exactores potius, quàm Pontifi-
ces, vt inquiunt Patres in Toletano Concilio
relato *in cap. quia cognouimus 10. quæſtione 3.*
videndus Barboſa latè loquens *in paſtorali part.
3. allegatione 85.* cum infinitis, & applicabis
quæ dixi *in dicto cap. Eccleſia S. Mariæ de
conſtit. à quæſtione 1. præcipuè à quæſt. 9. & 10.*
& aliis, vbi quod talis impoſitio ſpectat ad
ſolum Papam, & cum cauſis, de quibus
ibi.

Nec poſſunt ſine Papæ licentia Epiſcopa- 166
tibus propriis renunciare, vt dixi per textum
*ibi in cap. niſi cum pridem de renunciat. cap. 2.
de tranſlatione Epiſcopi*; nec religionem in-
trare: argument. textus *in cap. per tuas 10. de
voto*, nec longam peregrinationem arripere,
cap. magnæ, de voto, & *ibi* cum infinitis idem
Barboſa etiam videndus *in paſtor. tertia part.
allegatione 53. numero 23.* † Nec poſſunt Epiſ- 167
copi ſibi ſucceſſores eligere *cap. 1. cum ſe-
quentibus 8. quæſtione 1.* vt probat idem Bar-
boſa latè *parte 1. de officio Epiſcopi tit. 1. cap. 3.
à numero 40. & de Iure Eccleſiaſt. 1. parte,
cap. 11. numero 237.* vtrobique ſatisfaciens
exemplis de Beato Valerio, Diuo Auguſtino,
& aliis; & melius confirmatur ex his quæ
adduxi *ſupra in Rubrica de elect. quæſtione 8.*
in verſ. *ad tertiam*, vbi egi de ea quæſt. *an
Pontifices, & Epiſcopi poſſint abſolutè, & in-
dependenter eligere ſibi ſucceſſores, ſeu diſpo-
nere, vt iure ſanguinis, ſiue hæreditario, de-
ferantur Pontificia, & Epiſcopalis Dignitas.*
† Nec poſſunt Epiſcopi Epiſcopolia, ſiue 168
Pontificalia in aliena Diœceſi ſine licentia
proprij Epiſcopi exercere, *cap. Epiſcopus el. 1. 7.
quæſt. 1.* cum aliis Trid. *ſeſſ. 6. de reform. cap. fin.*
etiam, ſi vocati ab inferioribus fuerint pro
exercendis Pontificalibus in locis exemptis,
quia

quia adhuc requiritur licentia illius Epiſcopi,
intra cuius fines, loca exempta, ſunt con-
ſtituta, Galetius *in Margarita caſuum con-
ſcientia*, verbo *Epiſcopus*, latè Barboſa *in
paſtorali parte ſecunda, allegatione 6. numero* 1.
169 *&* 2. † Nec alienos Clericos abſque expreſ-
ſo conſenſu, ſeu litteris dimiſſoriis ſui pro-
prij Epiſcopi ordinare; ad quæ duo vlti-
ma videbis quæ latè dixi *in cap.* 11. *de tem-
poribus ordinat. quæſtione* 9. 10. *&* 11. vbi
de pœnâ contrafacientium. Nec alia huiuſ-
cemodi facere, vt diſperſim habentur in
iure, & Conciliis.

170 Nec poteſt tantùm electus Epiſcopus ante
confirmationem adminiſtrationi Eccleſiæ ſe
immiſcere, vt latiſſimè dixi *in cap. tranſ-
miſſam* 15. *de electione*. Nec ante conſecra-
tionem Epiſcopalia exercere; eo quod ante
Epiſcopus non nominetur, applicando quæ
dixi *in toto titulo de temporibus ordinat. de
ætate ordin. de Sacra Vnctione, de Sacra-
mentis, non iterandis, &c.* qualiter con-
ſecratio fiat dixi *in cap.* 6. *&* 7. *dicto titulo
de temporibus ordinat.* aliqua *ſub Rubrica de
Sacramentis non iterandis*, nec enim antea
Epiſcopus nominatur; quia ſi nomen non
habet, nec officium habere dicetur, vt in-
quit Damaſius Papa *in cap. Corepiſcopi in*
171 *fine* 68. *diſtinctione*. † Qui enim conſecratus
non eſt, nec poteſt ordines conferre, nec
Baſilicas conſecrare, & altaria aliavè ſimilia,
quæ ſolus conſecratus Epiſcopus facere po-
teſt, nec alius, quamvis ei plena admini-
ſtratio Epiſcopatus concederetur, *cap. Pon-
tifices* 7. *quæſtione* 1. *cap.* 1. *&* 26. *quæſtio-
ne* 6.

172 Sic vt nec ea, aut quodlibet eorum poſ-
ſit ipſe Epiſcopus alteri, qui Epiſcopus va-
leat ea exercere, vt *in cap. quanto de con-
ſuetudine, cap. aqua de conſecratione Eccleſ.*
gloſſa, & DD. *in dicto cap. tranſmiſſa* 15.
de electione., Barboſa etiam *de Iure Eccleſ.
cap.* 11. *num* 100. etſi poſſit alia deman-
dare qui ſit iuriſdictionis tantùm confirma-
tus, vt ſub hoc verſ. *ad quartam*, dixi, & alibi
dictum eſt.

173 Quod ſi inquiras quare Epiſcopus addo-
cta in verſiculo *è contra hic*, & in verſic.
nec poteſt, non poſſit exequi, cum videa-
tur in ſuo territorio habere eandem poteſta-
tem, ac Pontifex in vniuerſali Eccleſiâ;
reſpondetur nihilominus poteſtatem Epiſco-
porum reſpectu illius, quam habet Papa
eſſe ſemiplenam, & quod in tantùm ſoli-
citudinis, Epiſcopi dicuntur vocati, in-
plenitudinem poteſtatis *cap. decreto, cap. qui
ſe ſcit* 1. *quæſtione* 6. *cap. ad honorem de au-
thoritate, & vſu Pally*, vbi aliqua no-
taui.

174 Et inquam Epiſcoporum authoritas limi-
tata, & depreſſa, *cap. vnico in fine*, iuncta
gloſſa de Sacra Vnctione; & ſic videmus
multa Pontificia ſibi reſeruaſſe, aut Pa-
triarchis, Primatibus, & Archiepiſcopis
Metropolitanis, quæ Epiſcopi exercere
non valent, etſi ipſimet omnes poſſint exe-
qui omnia, quæ Epiſcopi exercent, cum
etiam dicantur Epiſcopi, iuxta latè, & ſi-
gillatim dicta in tota noſtra quæſtione, &
de Papâ *quæſtione præcedenti, & ſub titulo
de reſcriptis, de filiis Presbyterorum, de
bigamiâ, & alibi.* † Imò & ſunt alia, quæ 175
Epiſcopi facere nequeunt ſine conſenſu ſui
Capituli, vt dicemus *in titulo de rebus Ec-
cleſ. alien. vel non in titulo de his, quæ
fiunt à Prælatis ſine conſenſu Capituli.*

Ex prædictis omnibus, iam poteſt con- 176
ſiderari quam graue ſit, & periculoſum Epiſ-
copale onus, & quanta res ſit in tot cura-
rum generibus, quibus tenentur eas ſtrictè
rectè incedere, nec differre, quibus niſi in-
ſiſtent, & diligentiam, curamque adhibeant
culpæ ſobditorum, imputentur iniuriæ
Deo illatæ, & Diuini Cultus Vilipendia
Epiſcopis adſcribantur, *capit.* 1. *& cap. fa-
cientes* 36. *diſtinctione*, non inquam facile eſt,
vt ſcribit S. Ambroſ. *in cap. non eſt facile* 49.
diſtinctione, ſtare in loco Petri, & Pauli, ſci-
licet tenere Cathedram regnantium cum
Chriſto; quia (inquit) non Sanctorum filij
ſunt, qui tenent loca ſanctorum, ſed qui
exercent opera eorum; & ſic conſiderari de-
bent verba textus *in cap. præcipue* 11. *quæſtio-
ne* 3. *cap. nulli fas* 25. *quæſtione* 1. & cum D.
Auguſtino dicente *in cap. ante omnia diſtin-
ctione* 40 Nihil in hac vita & maxime in hoc
tempore eſſe difficilius laborioſius, ac pericu-
loſius Epiſcopi Officio, & nihil apud Deum
miſerabilius, triſtius, & admirabilius; ſed ſi
perfunctorie (inquit res agatur, nihil eſſe in
hac vita, & maxime hoc tempore facilius, &
leuius, & hominibus acceptabilius Epiſcopi
Officium apud Deum, cum nihil beatius
ſi eo modo militetur, quo noſter præcipit im-
perator.

Cumque in Trident. *ſeſſione* 6. *de refor-* 177
matione cap. 1. dictus ſit Epiſcopatus onus
Angelicis humeris formidandum; proinde-
que, & Beat. Ioan. Chriſoſtom. formida-
bilem quandam ſententiam protulerit homi-
lia 3. in act. dicens, *Arbitror paucos Epiſ-
copos ſaluos fieri; imò multos perire, non
tam propter ſua, quàm propter aliorum pec-
cata*, & S. Bernard. ad Epiſcopum Senon.
ſcribens ibi: *Si tentatio eſt vita hominis ſu-
per terram, quantis putatis periculis patet
vita Pontificis, qui neceſſe habet ferre omnium
tentationes.*

Quid mirum ſi homines Sancti ſemper 178
tale onus vitare ſtuduerint, & fugere, ſicut
Moyſes, cum ad populum de Ægypto educen-
dum mitteretur, & alij Prophetæ imbecillita-
tem ſuam agnoſcentes inſtanter recuſarint
exod. 3. *&* 4. & Hieronim.

At qui Diuina voluntate Epiſcopalem 179
Dignitatem nanciſcitur, debet Salomonem
Regem imitari, qui cum primum in Re-
gem aſſumptus eſſet, petiit à Deo, dicens
3. *Reg. cap.* 3. *Ego ſum puer paruulus in
medio populi, quem elegiſti, qui præ multi-
tudine numerari non poteſt; dabis ergo
ſeruo tuo cor docile, vt populum tuum iudi-
care poſſis, & diſcernere inter bonum, &
malum,*

180 Nec vbi poteſt prodeſſe poteſt refugere, quia propriam quietem communi vtilitati præferens, non poteſt dicere, *Mihi viuere Chriſtus, & mori lucrum*, & cum Apoſtolo *ad Philip. 1. quia ſibi nemo viuit nemo ſibi moritur*, & cum eodem *ad Rom. 14. & non quærit quod ſibi vtile eſt, ſed quod multis*, vt ſalui fiant 1. *ad Corinth.* 10. & alia, quæ *ex Clement. epiſt. 1. ad Iacob. in principio*, refert ad litteram Barboſa *de Iure Eccleſiaſt. dicto cap. 1. part. 1. num. 94. & 95.* videnda ibi, & alibi.

181 Nec quaſi inſufficiens oneri tanto labores Epiſcopatus debet ſubterfugere, ſi tamen poſſint intelligere ſua Doctrina, alendos eſſe imbecilliores, & paruulos; quare, ſi legat, ac perlegat verba Iſydori *libro 3. de ſummo bono, capit. 33.* Sic alloquentis *vir Eccleſiaſticus, & crucifigi mundo per mortificationem propriæ carnis, debet & diſpenſationem Eccleſiaſtici ordinis, ſi ex Dei voluntate prouenerit, nolens quidem, ſed humilis gubernandum ſuſcipiat, multis intercipit Satanas fraudibus eos, qui ſenſus, & vita vtilitate præſtantes præeſſe, & prodeſſe aliis nolunt; & dum eis regimen animarum imponitur, renuunt conſultius arbitrantes otioſam vitam degere, quàm lucris animarum inſiſtere; quod tamen decepti agunt per Diaboli argumentum, fallentis eos per ſpeciem boni, vt dum illos à paſtorali officio retrahit, nequaquam proficiant eos, qui eorum verbis, atque exemplis inſtrui poterant. Hæres es, & Vicarius Petri, o, Epiſcope fac opus Euangeliſtæ, & Paſtoris non erubeſcas Euangelium, ſi erubeſcendum non credis Paſtoris Officium, inſta opportunè, importunè miniſterium tuum imple, miniſterium tuum plus oneris habet quàm honoris, ſi affectas honorem mercenarius es, ſi onus amplecteris, potens eſt Dominus augere gratiam ſuam, vt lucra ex lucris, & ex profectibus accedant profectus. Manebas forte in monte, leuatis manibus, orans cum Moyſe, Iuſſit Dominus, vt deſcendas in campum cum Ioſuë pugnaturus cum Amalecitis, non deponas animum; quia nec in monte abſque timore videndum eſt, nec in medio Amalecitarum deſidendum: nam Lot inter ſodomitas fuit fuit ſanctus, & in monte ſolus agens fuit inceſtuoſus*, animaduertat non deſideraturus euehi ad faſtigium Epiſcopatus, quod vocatus, non recuſaturus laborem, ſi ſufficiens ad illum Iudicatus fuerit, ne forte incidat in ſententiam Iſydori proxime adductam, quam repetit. Clem. *in dicta epiſt. 1. ad Iacob. in princip.* Ponens ſententiam ſuam in ſequentibus verbis. *Si periculum peccati timens ſuſcipere, refugis Eccleſiæ gubernacula cerens es, quia amplius peccas, quam ſi populum Dei, veluti in fluctibus poſitum, & periclitantem cum iuuare poſſis ſubterfugis tui tantummodo habens conſiderationem, & non quod in communi omnibus expedit prouidens.*

182 Vbique enim periculoſa ſunt delinquendi, & lapſus hinc inde imminent grauiores, & ſic ſtudioſè cauebunt Epiſcopi ne declinent ad dextram, vel ad ſiniſtram, cum neceſſe ſit, vt in offendicula cadant. Quare quidem ſi diligenter inuigilent, & ſuæ ſimul, & ſubditorum ſaluti prouidebunt. Quod ſi Dominus vigilantes inuenerit, & Paſtoralis Officij operibus inceſſanter inſtare, retribuet vberius, ac plus cæteris. Sin autem quanto plus cæteris vigilare debuerunt, vt ſubditis via, & lumen ad æternam ſalutem eſſe poſſent, tanto plus cæteris, illos puniet, vt ait. Nicolaus Papa ad Lotherium Regem *in epiſt. relata in dicto cap. præcipuè 3. & 11. quæſtione 2.* ibi *deterius quippe in populis Prælati delinquunt, ac per hoc ipſi crudelibus, quam cæteri puniuntur*, vbi referuntur alia verba Gregor. *in paſtor. parte 3. capite 5. & in dicto cap. nulli fas 25. quæſtione 1.* Debet inquam quiſque cauere, ne propter negligentiam ſuam iratus Pater cœleſtis dicere de ſe debeat, quod de proprio filio pro alienis culpis dixerat *Iſai. 53. propter ſcelus populi mei percuſſi eum*; Debent ergo vigilare, & in omnibus laborare, ac miniſterium ſuum implere iuxta præceptum Apoſtoli 2. *ad Timoth. 4.* Ne ſanguis deperditarum ouium requiratur de eorum manibus à ſupremo iudice, cui ratio eſt reddenda.

Et hic applicabis quæ cum multis tradit 183
Barboſa *in dicto capite 11. de Iure Eccleſiaſt. ſub numero 92. & 94. & in paſtorali cum infinitis parte 1. titulo 2.* ex gloſſa 1. cum aliis vbi de deſiderante Epiſcopatum quod bonum opus deſiderat, gloſſa 2. & gloſſa 3. de virtutibus, quibus debet pollere iuxta verba Apoſtoli 1. ad Timoth. 3. *Fidelis ſermo, ſiquis Epiſcopatum deſiderat*, vbi pleniſſimè explicat præter cæteros DD. quos refert per 13. gloſſas legendas, vt benè intelligas.

Ad vltimam quæſtionis partem, an præ- 184
dictæ Dignitates conſignatæ ſint à D. Petro imitando Archiflammes, & Flamines, &c. Quia iam reſponſum præbuimus *ſupra in Rubrica noſtri tituli*, in verſiculo, *& cum etiam, & quia*, & verſiculo *inde*, vbi de intellectu *cap. in illis, diſtinctione* 80. *& ſupra quæſtione 1.* ex verſiculo *ad quartam*, vbi iterum de doctrina, & intellectu *dicti cap.* iam nunc ſolùm addendum cenſui, quod firmat Anaſtaſius Germon. *de Sacrer. immunit. libro 2. capit. 5.* Qui agens de Patriarchis, Archiepiſcopis & Epiſcopis, de quibus latiſſimè actum eſt in hac *quæſt. à numero 1.* & de ciuitatibus Metropolitanis, Metrocomiis, vt ſub verſiculo *ad tertiam*, referens *ibi numero* 13. vt in ciuitatibus, quæ frequentiſſimè apud Ethnicos erant maximæ, primæque in prouinciis, in his gentilitate, omnique vana ſuperſtitione ſublata, nouæ Reipublicæ, nouæque Chriſtiano populo præponerentur Epiſcopi, qui non modo Metropolitani appellabantur, ſed etiam Primates; in aliis inquam maioribus, non tamen maximis, quamvis caput gentis alicuius eſſent, atque Metropoles, ſiue à deducta colonia, ſiue Principium benignitate, & gratia Epiſcopi qui præficiebantur Archiepiſ. vel Metro-

politani

politani vocarentur, aliis verò minoribus ciuitatibus Epiſcopi tantùm, qui ſuberant Metropolitanis, vt Metropolitanis Primates præerant, dicit *num.* 14. hanc diuiſionem iam ab initio naſcentis Eccleſiæ S. Petrum Ordinis Apoſtolici Principem feciſſe, vt auctor eſt Clem. *in epiſt.* 1. *ad Iacobum fratrem Domini*, cuius epiſtolæ meminit Paul. *ad Philippenſ. cap* 4. ac Gratianum illius partem referre ait *in cap. in illis* 2. *diſt.* 80. & ſic non ex Iure Diuino quoad iuriſdictionalia, ſed Iure Eccleſiaſtico inſtitutas eſſe prædictas poteſtates in Eccleſia: pluribus probat idem Barboſa *in paſtorali p.* 1. *tit.* 1. *cap.* 1. *ex num.* 24. vbi contraria diſſolnit.

185 Imo & Anacletus Papa, Clem. Succeſſor, *in Epiſt.* 2. *ad Epiſcopos Italia*, vel vt vult Cuntius ex vita Gregor. Papæ, quam etiam retulit Gratianus, *in cap* 1. *diſt* 99. idem videtur ſequi in verbis ſequentibus. *Prouincia multo ante Chriſti aduentum tempore, diuiſa ſunt maxima ex parte, & poſtea ab Apoſtolis & B. Clemente prædeceſſore noſtro ipſa diuiſio eſt renouata, & in cap. prouinciarum, vbi dudum Primates erant legis ſæculi, ac prima Iudiciaria poteſtas, ad quos qui per reliquas ciuitates commorabantur (quando eis neceſſe erat, qui ad Aulam Imperatoris, vel Regum confugere non poterant, vel quibus permiſſum non erat) confugiebant pro oppreſſionibus, vel iniuſtitiis ſuis, ipſoſque appellabant, quoties opus erat, ſicut in lege eorum præceptum erat ipſis quoque in Ciuitatibus, vel locis, noſtros Patriarchas, vel Primates, qui vnam formam tenent licet diuerſa ſint nomina leges Diuina, & Eccleſiaſtica poni, & eſſe iuſſerunt, ad quos Epiſcopi, ſi neceſſe fuerit confugerent eoſque appellarent, & ipſi nomine Primatum fruerentur, & non alij; reliqua verò Metropolitana Ciuitates, qua minores iudices habebant (licet maiores comitibus eſſent) haberent Metropolitanos ſuos, qui prædictis Iuſtè obedirent Primatibus, ſicut in legibus ſæculi olim ordinatum erat, qui non primatum ſe dicunt, Metropolitanorum, aut Archiepiſcoporum nomine fruentur*, quæ verba ſimul cum relatis, *ſupra ſub dicta quaſt.* 1. verſ. *ad quartam*, ex dicto *cap. in his diſtinctione* 80. indicant admodum D. Petrum creaſſe Eccleſiæ Prælatos, & Præſides, Patriarchas, ſcilicet Primates, Archiepiſcopos Metropolitanos, & Epiſcopos ad imitationem Archiflaminum, & Flaminum, qui primi dicebantur in prouinciis, & Ciuitatibus tempore Ethnicorum, niſi eligatur dicendum potius adminiſtrationem hierarchiæ cæleſtis, vt relatum eſt, *in dicta Rub. & ſub dicta quaſt.* 1. in verſ. ad *quartam*, verb. *docuit*.

186 Et quia non leui fundamento viſum eſt referre verba Clem. relata *in dicto cap. in illis diſt.* 80. quæ ſic ſe habent, *In illis verò ciuitatibus, in quibus olim apud Ethnicos primi Flamines, eorum, atque primi legis Doctores erant Epiſcoporum Primates poni, vel Patriarchas Beatus Petrus præcepit, qui reliquorum Epiſcoporum cauſas, & maiora, quoties neceſſe foret, negotia in fide agnarent* (& paulò poſt ait) *in illis autem ciuitatibus, in quibus dudum apud prædictos erant Archiflamines, quos tamen minores tenebant quam memoratos Primates, Archiepiſcopos inſtitui præcepit.* (& infra) *in ſingulis verò reliquis ciuitatibus ſingulos, & non binos, ternos, aut plures Epiſcopos conſtitui præcepit, qui non Primatum, aut Archiepiſcoporum, aut Metropolitanorum nomine, quia matres ciuitatum non tenent, ſed Epiſcoporum tanquam vocabulo potirentur; quoniam, nec inter ipſos Apoſtolos par inſtitutio fuit, ſed vnus omnibus præfuit.*

Poſſunt enim clariora verba deſiderari; quibus ſignificetur loco primorum flaminum Ethnicorum, ſtatuiſſe S. Petrum Eccleſiæ Principem Patriarchas, & Primates de quibus dixi in hac noſtra quæſtione, verſ. *ad ſecundam*, & loco Archiflaminum ſtatuiſſe Archiepiſcopos, & Metropolitanos, & loco Flaminum ſimpliciter Epiſcopos, de quibus latè in verſ. *ad tertiam*, & verſ. *ad quartam*. 187

Quare non immerito, præter illa, quæ expendunt de primis flaminibus, & Archiflaminibus, aliisve Alex. ab Alex. *dierum genial. lib.* 6. *cap.* 12. Sebaſtian. Cæſar. *in relectione de Eccleſiaſtica hierarchia diſp* 5. §. 1. *& quaſt.* 2. *proœmiali* §. 2. *num.* 4. Polydorus Virgil. *de inuentor.* rerum, explicantes qui fuerint Flamines, & Archiflamines, à quibus, & ad quid inſtituti, cogitaui ſcribendum, *hic*, cum Anaſtaſio Germon. *de ſacrorum immunit. dicto lib.* 1 *c.* 4. *n.* 8. *&* 9. dicendo ſi Plutarcho credatur in Numam, quod Pontifex maximus (Ethnicorum ſcilicet) Iudex erat, ac Vindex priuatorum Magiſtratuum, atque in alios omnes Sacerdotes (illius ſæculi ſcilicet) habebat Iuriſdictionem etiam in Flaminem Dialem, qui licet poſt Pontificem, maior propè modum cæteris authoritate, ac Dignitate haberetur: tamen etiam ſi aduerſa valitudo eum inceſſiſſet, vt Cornelius Tacitus, *lib.* 3. *in annalibus*, tradit niſi Pontificis maximi arbitrio abeſſe non poterat (vt de Cardinalibus, qui hodie præcedunt Patriarchis, diximus ſub verſ. *ad primam.*) Vnde ne in prouincias iret ſæpè à Pontificibus prohibitum fuiſſe ex eodem Tacito, *lib.* 1. *cap.* refertur, etſi dicto Valerij Maximi ſtandum ſit refert Anaſtaſius, quod Metallus Pontifex Maximus Poſthumio conſuli, eidem Flamini, ad bellum gerendum Affricam petenti, ne Sacris diſcederet mulctam dixerit, Vrbemque egredi paſſus non ſit, quinimo, & vt Valerius, *lib* 6. *cap.* 9. & Liuius *lib.* 27. tradiderunt flaminem à Pontifice maximo capi ſolitum alia iam *ſupra*, breuiter adducta ſunt de creatione, ſtatu, & prærogatiuis dictorum Flaminum Dialium: idem Anaſtaſius Germon. Legendus, *dicta part.* 1. *de Sacror. immunit. cap.* 1. *ex num.* 11. qui & alia adducit, *ſub tit. de indultis Cardinali.* † Vbi quod flamen Dialis Iuris Pon- 188
tificij ignarus, vt iam dixi, *ſupra*, à Pontificatu Iuſtè deiici poterat, & *num.* 14. quod Flamen Dialis faba veſci Vetitus erat, quod hebetate ſenſus proprium ſit ei legumini; & *numero* 16. quod Flamen Dialis vitium propagines deuitabat, cum eſſet nefas Sacerdotem innebriari; & *numero* 17. quod flamini Diali, Religio erat æquum tangere, aut ſe eo vectari permittere, quia

quia illud animal fel habet veneficum, vetitum, etiam Claſſem ad pugnam videre, & quod tato flamen Dialis Conſul. creatus fuerit, ne ad bellum egredi cogeretur, *ibi n.18.* ad alios effectus flaminū *ibi*, vidēdus, vbi *n.* 11. & 12.

190 †Quod flaminis, & flaminicæ matrimoniū morte tantum ſoluebatur, non arbitrio alterius, vel aliæ, & quod extincta vxore, Sacerdotio decedebat, cum aliam ducere non liceret, hoc quia ei vxor in Sacris obeundis adeſſet, & ex *num.*27. ponit multa de priuilegiis, & authoritate Flaminis Dialis; & quod non poterat cogi ad iurandum; quia cum rerum magnarum ſit cura ei commiſſa, multò magis paruarum ſit credenda; & quod confugiens ad Flaminem Dialem, eo die verberari non pote-

191 rat. † Et *num.*36. quod Flamen Dialis ſolus album geſtabat galerum; & cum galerum geſtare non poſſet, lineo filo caput cingebat; & quod galerus Flaminis Dialis apex vocatus eſt, quod multum in Sacris excellun, cum & inſigni veſte vteretur: probans ex Lucano lib. 1.

Et tollens apicem generoſo vertice flamen.

192 Imo & D. Auguſtin. *de ciuitate Dei lib.*2 inquit in verbis ſequentibus: *Flamines etiam inſtituerunt, quod hoc Sacerdotum genus, adeo in Romanis Sacris, teſtante apice excelluit, vt ſolum tres Flamines inſtituerentur, & præter apicem veſte vti, iam dictum eſt, vtebantur inſigni.* Et explicans Anaſtaſius *dicto cap.* 5. *num.*40. *fin.* ait, vt quod dicit Auguſtinus, veteres tres ſolùm Flamines inſtitutos, debeat referri ad tres illos, quos iuſſerat eſſe Numa *Dialem*, nempè, *Martialem*, & *Quirinalem*; namque poſtea ſingulis Diis, ſinguli Flamines fuerant conſtituti. Alia dicit, relata ex bonis authoribus de antiquitate loquentibus.

193 Si ergo de ornatu Epiſcoporum Eccleſiæ Romanæ num loqueremur non poſſemus quidem adiicere ex dictis ad imitationem Flaminum, etiam noſtro Eccleſiæ Sanctæ Principes, Cardinales, Patriarchas, Primates, Archiepiſcopos, & Epiſcopos vti ornamentis condecentibus Dignitati, non quidem incisis, vt luculatorum, aut diuerſo colore, aut non aptis religioni Clericali iuxta plura curioſa, quæ congerit Barboſa, *in paſtorali p.*1. *tit.*2. gloſſa 7. *ornatum*, vbi, *num.*7. addit quod Epiſcopi ſe ornare debent, nec fulgidis, nec ſordidis veſtibus, ſed inter vtrumque medium quoddam ſit capiendum, iuxta S. Hieronym. *Epiſt.* 2. *ad nepot. cap.*11. ibi *veſtes pullas æquè deuita, vt Candidas, ornatus, & Sordes pari modo fugienda ſunt, quia alterum delitias, alterum gloriam redolet*, plura alia addens ex Sanctis, Auguſtino, Bernardo, Baſilio, & aliis, cum pompa ex fautu plus ſcandalizet homines ſæculi, quàm ædificet, vt multis, *ibi* probat, *num.*13. non enim ait *num.*14. Eccleſiæ authoritas, conſiſtit in facto Prælati referens, *ibi*, verba Bernardi optima ad Eugen. *lib. de conſideratione*, adducens, *num.*15. illud Senecæ, *non faciunt æquum meliorem aurea frena, nec*

194 *hominem meliorem fortuna ornamenta.* † Et referens Barboſa ex *num.*18. quod S. Martinus Epiſcopus factus eandem in veſtitu vtilitatem haberet, quæ apud ſe prius fuerat, & quod D. Auguſtin. vſus fuerit frugali, & parca menſa S. Baſilius victu & cultu fuerit abſtinentiſſimus, & S. Exuperius veſtitu moderato vſus fuerit, & præcipuè ex Trid. *ſeſſ.*23. *cap.*1. vbi plura loquens de diligentia ab Epiſcopis adhibenda in gubernio Epiſcopatus, de ornatu, & veſtitu concludit in verbis ſequentibus: *Quapropter exemplo Patrum noſtrorum in Concilio Carthaginenſi non ſolum iubet, vt Epiſcopi modeſta ſupellectile, & menſa, ac frugali victu, contenti ſint, verum etiam in reliquo vitæ genere, ac tota eius Domo, caueant, ne quid appareat, quod à Sancto hoc conſtituto ſit alienum quodque, non ſimplicitatem, Dei Zelum, ac vanitatum contemptum præ ſe ferat.*

Flamines quidem Diales, vt *ſupra* dictum 195
eſt veſte vtebantur inſigni quemadmodum, & Salij, de quibus Numa vti Liuius *lib.* 1. & Dionyſius Alicarnaſ. *lib.* 2. tradidere tunicæ pictæ, inſigne dedit, & ſupra tunicam æneum pectori tegumen, Cœleſtiaque arma, quæ ancilia appellantur ferre, ac per vrbem ire canentes carmina cum tripudiis, ſolemnique ſaltatu iuſſit, vt & refert idem Anaſtaſius Germon. *de Sacror. immunitat. dict. lib.* 1. *cap.* 5. *num. fin.* ſicque eorum faſtus, & vſus non fuit cur imitaretur à noſtris Pontificibus, & Epiſcopis ex proximè adductis, quia etſi etiam ad gentilitios Ethnicos reddamus, inueniemus, quod & ipſimet Principes Ethnici ſine faſtu vixerunt: nam Alex. Seuerus Auguſtus, & Princeps Orbis in conuiuiis ſuis, aurum planè neſciuit, vt refert Potan. *de ſplendore cap.* 2. & Alcamenes Teleucri filius rogante quodam, cur adeo parce viueret, tantas opes poſſidens? Reſpondit. † Quia qui multa poſſidet non 196
ex libidine, ſed ex ratione viuere debet: ſic Bruſin. *lib.* 5. *cap.* 22. & idem Barboſa aliis exemplis exornans *dicta gloſſa* 7. *ſub num.* 17. qui *num.* 16. refert ex Philo Iudæorum diſertiſſimo lib. quod Moyſes Iſraëlitici populi Princeps in veſtitu quotidiano, nihil faſti tragici, ſed ſimplicitatem, frugalitatemque priuati hominis exercuit: *Et quod Regem in his ſolis habebas, quæ verè ſunt Regia, vt ſunt continentia, fortitudo, ſobrietas, ſolertia, prudentia, ſcientia, induſtria, tollerantia, Iuſtitia, voluptatis contemptus, ad virtutem exhortatio, obiurgationes, caſtigationes peccantium legitimè, & rectè facientium, laudes, atque præmia.*

Et quod Patriarchæ ſucceſſerunt loco Pri- 197
miflaminum, & Archiepiſcopi, Archiflaminum, & Epiſcopi loco flaminum, probat Fuluius Patianus *de probationibus parte* 2. *cap.*28. *num.*114. *ex dicto cap. in illa diſtinctione* 80.

Quæſt.

QVÆST. III.

An Canonici, Aſiſij, ac Portionarij, ſiue Manſionarij habeant in Eccleſiis Cathedralibus, & Collegiatis peculiaria aliqua officia? Et quale debeant exercere à propria inſtitutione canonici Doctorales, & Magiſtrales? vbi de Bulla Vrban. VIII. & authoris conſeruatione in Eccleſia Valliſolet ſimul cum inquiſitione?

SVMMARIVM.

1 *Canonicorum poteſtas circa electiones, & alia* remiſſiuè.

2 *Canonici dicuntur à canone, quatenus ſignificat, ſiue portionem ſtatutam pro ſuſtentationis ſtipendio.*

3 *Canonici ſub certa regula antiquitus cum ſuo Epiſcopo menſaque communi vixerunt.*

4 *Canonicorum olim genera duo, vnum profitentium paupertatem vouerunt in communi vita, aliud eorum, qui in communi, & ſinguli bona habuerunt.*

5 *Canonicorum officium proprium eſt in Cathedralibus, & Collegiatis intrandi in Choro, aſſiſtendo cantui horarum Diuinarum, & celebrationi miſſarum.*

6 *Canonici ſtantes in Choro de iure tenentur canere, de conſuetudine immutatum videtur aut ſtatuto* vt n.7.8. & 9.

9 *Canonici quando in Eccleſia non adſunt capellani, ac Aſiſſij, tenentur canere horas,* & n.10.

10 *Conſuetudo quadragenaria valet ad releuandos canonicos ab obligatione canendi in choro, ſi adſint capellani, qui canant.*

11 *Canonici non attendentes cantui, confabulantes, aut mente detracti, ſaltim peccant,* & n.12.

13 *Canonici, etſi teneantur canere in Choro, non tenentur ad armoniacam modulationem cantus figurati.*

14 *Canentes in choro debent per ſe ad inuicem ſpectari, & articulata intelligi; ſic vt antequam finiat ſuam partem, aut verſus, vna pars chori, non incipiat alia, & ſic econtra,* & num.15.

15 *Recitatio priuata Diuini officij inter duos ad partes debet exaudiri; ſic vt vnus non incipiat, antequam alter non finiat.*

16 *Canonici non percipientes fructus primi anni, vt ſolet in pluribus Eccleſiis, verius eſt, vt teneantur canere, ſicut cæteri canonici, qui ad id tenentur.*

17 *Canonici vt lucrentur diſtributiones, tenentur per ſe, aut per capellanos intereſſe, ac canere in miſſis conuentualibus, etiam tempore aduentus, & Quadrageſima.*

18 *Miſſa conuentualis in cathedralibus, etiam nec pro miſſa votiua, aut defunctorum eſt omittenda.*

19 *Miſſa conuentualis in aliquibus cathedralibus, ſolet tantum recitari, ſi in eodem altari aliæ Duæ cum cantu celebrentur, vt ſolet Valliſoleti, & Aſturicen.*

20 *Canonici aſſiſtentes in choro, dato ſigno campanæ, debent horas canendo in cohare, cæteris non ſpectatis, nec Prælato.*

21 *Canendum eſt officium Diuinum ſemper in choro, non extra, aliquando ob frigus alter eſt declaratum.*

22 *Canonici graduati non excuſantur in choro, ſicut nec graduati.*

23 *Canonicus Pœnitentiarius, dum audit confeſſiones, & Magiſtralis prædicaturus abſens per octo dies, & alij ex officio abſentes, lucrantur, vt præſentes.*

24 *Canonici, vbi adeſt conſuetudo, tenentur etiam ad recitandum in choro officium Beatæ Mariæ, defunctorum, pſalmos pœnitentiales, & graduales.*

25 *Canonici ad munia canendi, & recitandi in choro intereſſentes debent canere, luminaribus ſuperpoſitis in altari maiori.*

26 *Canonici qualiter ad congreſſum in capitulo ſint obligati, ac ſe gerere debeant* remiſſiuè.

27 *Aſiſſij in cathedralibus ſunt Beneficiati, qui ſunt canonici, qui non vocantur cum illis ad tractatus, dicti quaſi* Aſſidui n.28. & 29. *vbi dicuntur manſionarij, ſiue Portionarij.*

28 *Manſionarij dicuntur alias Aſſiſij, ſiue portionarij* n.29.

29 *Portionarij vulgo* Racioneros, *id eſt Aſſiſij, ſunt Beneficiati, continuo reſidere tenentes in choro cum differentia, de qua* num.30. & 31.

30 *Portionarij, etſi dicti Beneficiati, ſolent differre in eo, quod illi ſolent vti etiam veſtitu canonicali, & in capitulo ſuffragium ferre, & tunc turificantur duplici ictu; ſi autem vno tantum,* vt n.31.

31 *Portionarij ſolent quoad aliqua æquiparari canonicis in nonnullis cathedralibus Hiſpaniæ.*

32 *Portionarij, qui vocem habent in capitulo, dicuntur capitulares, alias contra eos valebit Epiſcopus procedere ſine adiunctis.*

33 *Diaconi, & ſubdiaconi inſeruientes celebranti, debent eſſe eiuſdem ordinis cum celebrante.*

34 *Portionario, aut dimidio Portionario veſperas cantanti, vt Hebdomadario, ſolent cum plubialibus ad latus aſſiſtere canonici.*

35 *Portionarij habentes in cathedrali animarum curam, debent in proceſſionibus incedere poſt canonicos, præcedendo aliis Rectoribus, & vicariis, vt in Eccleſia Terulen.* n. 36.

37 *Portionarij amobiles præceduntur à portionariis perpetuis cathedralium in proceſſionibus in quibus dantur diſtributiones ex reditibus capituli.*

38 *Portionarij Eccleſiæ Segobiens non debent ſe in veſti alba æquiparari canonicis illius.*

39 *Toletana Eccleſia prohibuit portionariis, & aliis beneficiatis vti habitu conceſſo canonicis, & quod antiquum habitum retineant.*

40 *Manſionarius nouiter prouiſus ſedere debet in vltimo loco.*

41 *Portionarij repræſentant beneficiatos, vel manſionarios, qui tenentur ad omnia, ſicut alij Beneficiati.*

32 *Portionarij quia obligatione intereſſe teneantur, ad implendo per ſe munus in choro, in altari in capitulo.*

43 *Portionarius, qui habet in ſimul Dignitatem, quando debeat ſuparatum officium Portionarij adimplere.*

44 *Canonici dicti ex officio, vt Doctorales, Magiſtrales, ſcripturarij, & Pœnitentiarj, tenentur munia obire in Eccleſiis, vt cateri. & quomodo eligantur.* remiſſiuè n 45.

46 *Canonicus Magiſtralis ſpeciali aſſignatione Trid. & Commiſſarij S. Cruciata, habet quotannis prædicere Bullarum indulgentias* 1.

47 *Canonici Doctorales pracipue curam exercent in capitularibus actibus, vbi confertur ſuper litibus, & negotiis.*

48 *Canonicus ſcripturarius, habet legere, & interpretari ſacram ſcripturam, aut theologiam ſcholaſticam, qui dum legit, lucratur diſtributiones, & alia emolumenta;* vt n. 49. & 50. *excepto matutino,* vt n. 51.

52 *Canonicus ſacra ſcriptura debet legere in hora, & tempore aſſignatis ab Epiſcopo, qui poteſt illum cogere ad legendum per ſe non per ſubſtitutum ſine legitima cauſa, vt* n. 53. & 54.

54 *Canonicus lectoralis infirmitate impeditus, non cogitur per ſubſtitutum legere.*

55 *Canonia lectorali vacante, eſt eligenda perſona idonea, que interim legat, donec de titulari prouideatur.*

56 *Canonicus Pœnitentiarius à Trid. creatus in qualibet cathedrali, habet ex officio confeſſiones audire, & abſoluendi à peccatis abſque nouo examine, vt* n. 57. & 58.

58 *Pœnitens quilibet, qui fatetur ſacramentaliter ſua peccata canonico Pœnitentiario, ſatisfacit precepto* cap. omnis vtriuſque ſexus de pœnit. *ſicut ſi confiteretur proprio Parrocho.*

59 *Pœnitentiarius canonicus debet exiſtere paratus ad audiendas confeſſiones, alias valet ab Epiſcopo priuari.*

60 *Pœnitentiarius in vrbe Romana, dum audit confeſſiones, ſolet habere in manu virgam, ſeu Bachetam, non ſic eſt in vſu in aliis cathedralibus.*

61 *Pœnitentiarius in Eccleſia Toletana, nequit eſſe Iudex ordinarius, vel Delegatus. Vbi quid in aliis Eccleſiis.*

62 *Pœnitentiarius canonicus non tenetur ad maiorem, reſidentiam, quam alij canonici, dum abſit temporibus Quadragesima, aduentus, ac aliis nonnullis Diebus feſtis.*

63 *Pœnitentiarius canonicus, dum audit confeſſiones, cenſetur praeſens, non alias aliis Diuina cantantibus, & dum celebrat* n 64 & 65.

65 *Pœnitentiarius exiſtens in confeſſionario, audiens confeſſiones, lucratur deſtributiones, proceſſionum mortuariorum, & alias eleemoſinas, ſi in Eccleſia cathedrali illas audiat, non extra,* vt n. 66.

67 *Pœnitentiarius audire tenetur integras confeſſiones, nec ſolos caſus reſeruatos.*

98 *Pœnitentiarius verius eſt, vt ex ſola eius inſtitutione, non habeat facultatem ad abſoluendos caſus reſeruatos Epiſcopi, niſi ei ſpecialiter committantur.* n. 69.

70 *Pœnitentiarius debet per ſe operari, nec que ie delegare facultatem abſoluendi, quam habet* n. 71.

71 *Pœnitentiarij electio iam fit cum rigido coappoſitorum examine.*

72 *Pœnitentiarius canonicus nequit aliam Prabendam optare,* & n. 73.

73 *Optari non poteſt titulus, & ordo Prabenda pœnitentiaria,* & n. 74.

74 *Pœnitentiaria etſi poſſit renunciari, ſicut alia Prabenda in idoneum, in Eccleſiis Hiſpania non procedit.*

75 *Pœnitentiary electio, eſt facienda de graduato Doctore, Magiſtro, aut licentiato in ſacra theologia, aut iure canonico in aliqua ex vniuerſitatibus approbatis, vbi de praxi Hiſpanica* n. 76. 77. & 78.

79 *Canonicorum Magiſtralium, & Doctoralis, ita officium prarequiritur, vt nequeant alia officia incompatibilia obtinere, etiam inquiſitionis intra eandem ciuitatem,* & n. 80.

80 *Bulla Vrbani VIII. anni* 1640. *vt canonici Magiſtrales, & Doctorales nequeant in Regnis noſtris Caſtella, & legionis aſcendere ad alia officia incompatibilia, etiam inquiſitionis, retinendo Prabendas ſuas.*

81 *Auctor fuit conſeruatus in ſua Prabenda canonia Pœnitentiaria ſimul cum inquiſitione Valliſoletana per Decanum, & Capitulum in ſacris illius Eccleſia per annos nouem, quouſque ipſe eam dimiſit, tranſlatus ad ſupremum inquiſitionis conſilium anno* 1657. n. 82. & 83.

QVia canonici in officio poſſunt ſubeſſe Archipræſbyteris Eccleſiarum Cathedralium 1
iuxta propoſita, & dicta ſupra *in Rubr. & infra hic ſub Rubro;* ideo nunc de iſtis agendum duxi in attingentibus ad hanc partem de canonicorum officio, adiunctis hic, quæ dixi *ſub Rub. & tit. de electione vbi in Rub. & cap. quia propter* 42. egi de congreſſu per caoonicos faciendo ad eligendos canonicos de officio, & de illo, qui olim fiebat per illos ad eligeodum Epiſcopos, & quem hodie ſolent facere ad alias electiones prouiſiones, ac decreta capitularia, & qualiter ante diem vocandi ſint; item & de obligatione reſidendi, de qua latiſſime infra agitur in titulo de clericis noo reſidentibus, *& ſub tit. de capitulo ſede vacante,* vbi dico de authoritate capituli Canonicorum Cathedralium, quoties vacat ſedes Epiſcopalis.

Et ſuppoſita etiam quod canonici à canone 2
dicantur, quaremus ſignificat annonam, ſiue portionem ſtatutam, veluti pro ſuſtentationis ſtipendio, Maſſilius, *de redditibus Eccleſ p.* 2. *c.* 14. *n.* 11. Petr. Greg. *ſyntagm. iuris. lib.* 3. *c.* 33. Azor. & Forgent. *in tr. de part. Eccleſiac.* 24 *n.* 6. & Quintana Dueñas, quos refert Barboſa *de canonic. c.* 1. *n.* 1. & Antonius Fabricius *tacitè in praxi benef. tit. de ſimplicibus, & duplicibus beneficiis. n.* 28. vel vt alij melius docent dici canonicum à caoone, id eſt regula, vel ſtatuto, vt patet *ex c.* 1. *diſt.* 3. vbi DD
† Et quod antiquitus omnes canonici ſub certa 3
regula cum ſuo Epiſcopo, menſaque communi vixerint, *cap. dilectiſſimis* 12. *q.* 1. *cap. in omnibus de conſecrat. diſt.* 1. Vbi DD. † Et quod duo genera extiterint canonicorum, alterum eorum, qui communi vitæ, paupertatis quoque votum adiunxerunt, & canonicorum regularium nomen

nomen acceperunt, quorum aliquod veſtigium apud nos Hiſpanos videtur adeſſe, in canonicis regularibus legionenſis ciuitatis, qui communiter appellantur Canonici S. Iſidori. Alterum quidem eorum, qui præter communia bona ipſi etiam ſinguli proprium aliquid obtinebant, qui nec certæ regulæ erant addicti; & his potius aſſimilantur canonici noſtri temporis in tota Hiſpania, & ſi apud alias nationes durent adhuc regulares, vt refert, ac multis probat ſigillatim Barboſa, *ſub dicto cap. 1.* videndus, & in Bullario, *ac in collect. deciſ.* verbo *canonicus*; item & *de Iure Eccleſiaſt. part. 1 cap. 31.* plura *ſub Trident. & in paſtorali, ac in collect. Iuris Canonici*, cum infinitis.

5 Adeo iam ad propoſitum dubium de officio canonicorum dicendum eſt breuiter quod officium præcipuum Canonicorum in Cathredalibus, & Collegiatis, eſt intrandi in Choro aſſiſtendo, dum canuntur horæ diuinæ & miſſæ cele-
6 brantur. † Et licet dubium non leue eſſet, an canere teneantur alta voce, vt faciunt capellani vocati de choro, exiſtimantes DD. multi ad id præciſe teneri, cum obligatione reſtituendi diſtributiones, horis aſſignatis, ſi non canant cum aliis; ſic vt non ſatisfaciant, ſi ſolum aſſiſtant, & interſint horis, & per capellanos, & alios Beneficiatus, pſallant ipſi vero, vel ibi, vel Domi priuatim recitant horas; quia inſtitutio canonicatuum eſt, non vt adſint tantum in choro, ſed vt canendo aſſiſtant; & ob id eis dentur diſtributiones, vt per Tridentini verba apparere videtur *ſeſſ. 24. de reform. cap. 12.* ibi *omnes vero Diuina per ſe, & non per ſubſtitutos compellantur obire officia, atque in choro ad pſallendum inſtituto Hymnis, & canticis Dei nomen deuote laudare*: quare ex eodem *Trid ſeſſ. 22. de reformat. cap 4.* verſ. *ij vero* ibi *quocumque iis priuilegio* dixit Vgolinus *de poteſt. Epiſcopi* canonicos, qui aut generis nobilitate, aut abundantia rerum dedignantur cum aliis Diuinas preces recitare aduertere debere, qua ratione ſuo muneri ſatisfaciant: *non enim nobilitas* (ait) *non rerum abundantia, & alia excuſant canonicos à ſuo munere adimplendo*, & ſic optimo iure reſolutum, ac declaratum apparet in Sacra Congregat. Concilij, vbi aduerſus nonnullos allegantes in choro ſui præſentiam facere, meditando, vel ſubmiſſa voce canendo quæ ab aliis cantantur, vel pias preces alias tunc recitando Die 20. Aprilis 1602. teneri omnino pſallere, alioquin obligationi ſuæ non ſatisfacere; alta enim voce debent canonici canere in choro, & Epiſcopus poteſt eos ad hoc hortari, ſed non cogere; quod idem reſoluit Sacra Congreg. Rituum in Egitanen. 31. Nouemb. 1605.

7 Tamen multi alij Doctores contrariam, vt communem defendunt, exiſtimantes non pſallentes diſtributiones ſuas facere licet non canant, ſed priuatim, vel voce ſubmiſſa recitant, & hoc ex regula textus *in cap. licet de prab.* ibi, *qui interſunt horis canonicis exhibentur cap. vnico de clericis non reſid. lib. 6.* ibi *qui eiſdem officiis in ipſis Eccleſiis adfuerint, & d. Trid. decret. c. 12.* verſ. *diſtributiones* ibi: *qui ſtatis horis interfuerint recipiant.*

8 Ego vero exiſtimo in puncto Iuris, & ex vi inſtitutionis canonicorum, ac vocis, primam opinionem veriorem eſſe, quam tuentur præter ordinarios Caietan Syluester verbo *hora canonica*. Sandouel. *de off. io Diuino p. 6. cap. 16.* Graff Lælius, Zechius. Fr. Emanuel. Suarez *7. de religion. to. 2. tr. 4. lib. 4. c. 12. à n. 8.* Bonacc. *de obligatione horarum ca. lib. 2. c. 23. n. 9.* Trulench. *in exponit. decalogo lib. 1. c. 7. dub. 31. n. 3. & c. 8 dubio 7. n. 1.* latiſſimè Sebaſtian. Cæſar, *in collect. de Eccleſiaſt. hierarch. diſp. 15. §. 1. à n. 7.* Caſtrus Palaus Bria, Azor, Marcel. Vulpenis, Comitolus, Nauarr. Lopez, Fernandez, Schilante, Layman. Bartholom. à S. Fauſto, & alij, quos ſequitur Barboſa de *Canon. 1. c. 34. ex n. 9.* vbi *n. 15.* ampliat, vt etiam amittant diſtributiones confabulantes in Choro, vel ibi dormientes. At quia expertus fui, vt Canonicus Doctoralis Auſtiticenſ. & Pœnitentiarius in Valliſoletana Cathedrali per plures annos, nec non canentes: imo ſubmiſſa voce recitantes, intereſſendo tantum in choro; imo aliquoties confabulantes, & fortè aliquoties mente diſtractos; nihilominus ex ſola ea intereſſentia, diſtributiones horis aſſignatas lucratos eſſe, nec metu peccati reſtituiſſe vnquam; in praxi exiſtimo tutam contrariam ſententiam, non propter iura pro ea adducta, cum potius debeant verba eorum relata procedere inter eſſentiam ſimul cum cantu iuxta primam ſententiam, ſed ex vi ſtatuti, aut conſuetudinis, quæ in pleriſque Eccleſiis iam vigent; eo quod tanto illi muneri ſatisfaciant per capellanos ad canendum ſtipendiarios, & per cantores.

9 Et ſic plures relati pro prima ſententia limitant, amplectendo ſecundam; inter quod Petr. Nauar. Azor, Suarez, Schilante, Oliuer. Bonat. Paulus Layman Sebaſtian, Cæſar, *dicto §. 1. n. 71.* Bartol. à S. Fauſto, & alij, quos refert Nicolaus Garcia *de benef. p. 3 c. 5. n. 154. & 522.* Anton. Diana *reſol. p. 1. tract. 15. de horis canonicis reſ. 6. & p 4. tr. 4. reſ. 217 in fine*, Machado *de perfecto confeſ. lib. 4. tract. 3. docum. 5.* Thomas Sanchez *in opuſculo tom. 1. lib. 5. moral. conſil. cap. 2. dubio 100. & dubio 99. & dubio 103.* & Barthulom. à S. Fauſto *de horis canonicis. lib. 3. q. 14. vbi num. 15.* ſubdit valere hanc conſuetudinem legitime præſcriptam, (Iuxta quæ addusi ſupra *de conſuet. & infra de præſcriptionibus*) etiam poſt
Trid. & Pij V. conſtit. † Et quod erit ſufficiens 10
quadragenaria dicunt Sanchez *in conſil. moral. p. 1. lib. 1. cap. 2. dub. 99. n. 5.* Trullench. *dicto dubio 7. n. 1.* intelligentes eam procedere, ſi non adſit ſtatutum aut ordinatio Eccleſiæ, obligans canonicos ad canendum; ita vt aliter non poſſint lucrari diſtributiones, quod credo veriſſimum, ſi capellani non eſſent ſupplentes cantum per ſe, aut cantores, alias nunquam poſſet prodeſſe conſuetudo legitima Iuxta quæ latè dixi *in cap fin. de conſuet. q. 4. & 5.* de lege, ſtatutoue prohibente conſuetudinem, aut irritantem, vel reprobantem etiam futuram.

Non tamen vacabunt à culpa, qui mente di- 11
ſtracti, dormientes, confabulantes, litteras legentes, irridentes in eos, qui quid erroris committunt, aut quandoque per chorum ambulantes, ſeu prætereuntes, aut abeuntes, & forte cum obligatione reſtituendi diſtributiones: ita intereſſendo intra chorum lucratas, vt docent Vega *in ſumma p. 2. c. 118.* Raphaël de la Torre *in 2. 2. q. 83. de horis canonicis controu. 10 diſp. 9. n. 3.* Suarez *de relig. to. 2. lib. 4. c. 14. n. 9.* Caſtr. Palao *to. 2. diſp. 2. p. 4. n. 5.* Schilante, *de oblig. clericorum p. 1. n. 61.* Diana ſupra *de horis canonicis reſ. 2.* Barthol. à S. Fauſto *de horis canon. lib. 3. q. 17.* Vbi etiam loquitur de illo, qui ſponte, animo diſtracto, Diuinum officium perſoluit, vel ad ſocios recitantes non attendit.

21 Et licet aliquando ex cauſa, veluti ob frigus poſſit arbitrio Epiſcopi in Diebus ferialibus cani officium, ſeu recitari extra chorum, & ſi non in Diebus ſolemnibus, ſiue feſtiuis, vt declarauit Sacra congreg. Rituum in lunen. Sarzan. 3. Martij 1633. quam refert Barboſa *dict.c.34.de canon.n.8.* ſed non vidi inter nos Hiſpanos vnquam extra chorum, nec in ferialibus recitari; & ſic videtur, vt quemadmodum eadem Congreg. improbarit conſuetudinem in contrarium circa Dies feſtos, videatur intelligi in Diebus feriatis.

22 Pro complemento notandum eſt, vt nullo modo excuſentur à relata obligatione intereſſendi aliqui canonici propter gradus Doctoratus, cũ & canonici graduati teneantur ad munia canonicalia, etiam per ſe ipſos, ac cæteri, qui graduati non ſunt, vt cenſuit Sacra Congreg. Rituum in Litien.
23 21. Iunij *n.* 31. † Canonicus autem Pœnitentiarius, dum audit confeſſiones, ſolet lucrari, Magiſtralis prædicaturus per octo dies antecedentes, Doctoralis propter aliquas aliquando lites, non ſemper, & ſcripturarius in hora, qua dictat diſcipulis, de quibus *in cap. quia propter de elect.* & infra hic aliqua.

24 Solent etiam Canonici in choro recitare in aliquibus Diebus officium Beatæ Mariæ in ferialibus poſt officium Diei, item & officia defunctorum, pſalmos pœnitentiales, & graduales, hos præcipuè in diebus quadrageſimalibus, ſic implendo; eo quod acceptarunt breuiarium à Pio V. reformatum, in cuius Rubricis prædictæ recitationes aſſignatæ ſunt per additionem canonicis in choro canentibus, ſiue intereſſentibus, & habetur in ſac. congreg. Rituum in vna pacen. de menſe Ianuarij 1606. ſed non inquam ſub tali obligatione, vt omittentes recitare peccent, vt declaratum fuit in Berzinen. 10. Ianuarij 1609. ac docet Barboſa ſupra *dicto c.34.de canon.n.4.& 5.* vbi ſeruandam eſſe conſuetudinem, qua recitatur officium Beatæ Mariæ virginis in ſemi duplicibus, & Dominicis, non obſtante Rubrica Breuiarij, vt declarauit Sacra Congreg. ſupra Die 1. Nouemb. 1607. quæ etiam declarauit ſub Die 28. Martij 1626. vt quando recitatur in choro officium paruum Beatæ Mariæ Virginis, tempore paſchali, dicatur ſine addito *Alleluia.*

25 Ad hæc præcipue munia tenentur ex officio canonici in choro intereſſentes, & tunc debent canere cum luminaribus accenſis, ſuper altari maiori, verſus quem canunt, ac genu flectunt, vt videtur declaratum in dicta Sacra Congreg. lunen Sarazan 3. Martij 1633. in ſequentibus verbis: *lumina duo ad minus in altari accenſa eſſe debere, dum recitatur Diuinum officium, & canonicos intereſſentes Diuinis officiis ſine habitu canonicali, & ſuper pelliceo debere puncturi.*
26 *ctari.* † Cætera inquam circa congreſſum in capitulo ad colloquendum, & conferendum ſuper rebus in aula capitularis, & fabricæ procendunt in modo votandi publica, ſiue ſecreta plus, minusvè, vt ſupra ſcripſi *in dicto cap.* quia propter *42. de electione*, vbi de obligatione, quam habent non ſe ſubtrahendi à tali congreſſu.

27 Ad ſecundam quæſtionis partem de officio Aſſiſii, Portionarij ſiue Manſionarij in cathedralibus, cognito, qui iſti dicantur, & num differant in officio, licet in nomine: ſic reſpondeo breuiter ex gloſſa *in cap. cum ſint 16. de Clericis non reſident*, in verſ. *Aſſiſios*, vt Pontifex in eo textu vocet *aſſiſios* Beneficiatos, qui non ſunt canonici, qui ſeruire debent Eccleſiæ; & quod non vocantur ad communes tractatus cum canonicis, & gloſſa ibi addit quod dicuntur Aſſiſij, quaſi aſſidui. † Et quod in pluribus Eccleſiis ſunt plures 28
tales, qui Manſionarij dicuntur; imo Azor vltra dictam gloſſam aſſerit, *inſtit. moral p.2. lib. 3. cap.9.q.1. Aſſiſios*, quidem eſſe illos Beneficiatos, qui in Hiſpania dicuntur Portionarij vulgo *Raciones*, qui præter canonicos, portiones habent in Eccleſiis Cathedralibus, & collegiatis; & Vincent Filiuc. *tom.3.tract.41.cap.1.n.17.* dicit Aſſiſios dici; eo quod ſemper debeant per textum illum eſſe aſſidui in Eccleſia vt referunt Maſobr. *in praxi habendi concurſ. præludio 21.n.6* ſecundum Romanam impreſſionem, Barboſa *ibi n. 5.* præter ordinarios, ac docent etiam videndi Sebaſtian Cæſar *de Eccleſiaſt. hierarch. p 3. diſp. 12. §. vltimo n.11.* Selua *de beneficiis p. 1. q. 2. num.47.* Petr. Gregor. *Syntagm. Iuris lib.15.c. 23. ex n.11.* Anton. Fabric. *in praxi, & theorica beneficiis. de reliquis ſtipendiis Eccleſiaſt. ex n. 12.* & alij.

Et quod tales Beneficiati dictis nominibus 29
nuncupentur, ac ſint vere Portionarij appellati communiter in noſtris cathedralibus, & collegiatis, videtur aperte colligi ex verbis Gregorii. IX. *in dicto cap. 16. de clericis non reſident*, ibi *abſentes canonicos, & Aſſiſios reuoces ad reſidendum in Eccleſia ſupra dicta & ſi non venerint, tu de ipſorum beneficiis, dum abſentes fuerint, ipſi Eccleſiæ facias congrue deſeruire in vtilitatem ipſius &c.* non vero ſunt alii beneficiati cum tali obligatione reſidendi in cathedralibus noſtris, ac collegiatis, qualem prædicti Portionarii habent vt in praxi videmus.

Et à fortiori probatur ex declaratione Sacræ 30
Congregat. Rituum in feriatien. 25. Iunii 1607. teſte Selio in ſelectis canonicis *cap. 72. num. 16.* quatenus declarauit quod manſionarii debent præcedere capellanis, & habitum diſtinctum ab eis deferre, tum æſtate, quam Hyeme, vt ſequitur etiam Barboſa *in collect. deciſion.* verbo *Manſionarij numer. 5.* idem in Bullario eodem verbo, & quod à Capellanis de choro diſtinguantur, patet; eo quod iſti ſoleant honorari eodem habitu, ac canonici, & ſedere conſequenter poſt canonicos in choro, & capitulo in Eccleſiis, vbi habent has præeminentias conſuetudine, aut indulto.

Et ita ſacra Congregatio in Cæſar Augu- 31
ſtana Daroca 21. Martii. 1613. quod ſi Portionarii, ſiue Beneficiati, vel alio nomine nuncupati in reliquis omnibus, & per omnia æquiparentur canonicis, & æqualiter incedant in proceſſionibus, & ſedeant in æqualibus ſcannis, tunc duplici ictu ſint tutificandi, non obſtante cæremoniali libro, qui intelligitur, quando non adſunt Presbyteri, qui ſint omnino æquales canonici; & ſic practicari in Eccleſ. Salmantic. Cordub. Valliſolet, & aliis, patet, vbi Portionarii habent ſedere modo dicto in choro, & capitulo, & incedere cum habitu æquali in proceſſionibus, & ad tractatus capitulares vocari, ſpectantes ad gubernium, præter electionẽ canonicam, quæ ſolis canonicis in ſacris incumbit iuxta dicta ſupra *in d.c. quia propter 42. de elect.*

quod nec ſint de capitulo,nec ſedeant, aut incedant pariformiter,vt practicatur in Eccleſ. Chonchen,Toletan,Segobiens, & alijs, non eſſe niſi vno ictu turificandos,patet ex alia declaratione ſacræ Congreg.in Parmana plebis ſaui.9.Mai 1606. & in Comen.Valuenæ. 30. Ianuarij 1616. refert, & ſequitur Barboſa, *dicto cap. 34. de canon. n.* 28 *&* 3.vbi ait ex illis declarationibus quod Dignitatibus,& canonicis cathedralium, & collegiatarum in ſuis Eccleſijs duplici;cęteris vero de choro vnico ductu turificatio debetur.

32 Quando vero dicti Portionarij, & dimidij Portionarij vocem in capitulo habent, dicuntur capitulares, qui tunc inter capitulares cenſendi erunt,cum ex Apoſtolico priuilegio, vel ex conſuetudine,aut Eccleſiæ ſtatuto inter capitulares connumerantur. Verum ſi ipſi talibus facultatibus non patiantur,Epiſcopum poſſe contra eos abſque aduocatis procedere, docent Nicolaus Garcia *in addit.ad tract.de benefic.p.*11.*cap.* 2. *n.* 210. & Rota *deciſ.*296.*n.*1.*p.*1.*diuerſ.& deciſ.*708.*p.* 2. *recent.*Barboſa *in collect.deciſ.*584. *n.* 3. idem *in Bullario n.*4.idem *de canon.dict.cap.*34.*ſub n.* 5. vbi *ex diuerſ.declar.ſacr.Congreg.*

33 † offert quod Diaconus,& ſubdiaconus inſeruientes celebranti debebit eſſe eiuſdem ordinis, & non inferioris cum celebrante,hoc eſt celebrans canonicus,non inſeruiat Cappellanus, vt Diaconus, ſiue alius inferior Beneficiatus, non obſtante immemoriali contraria conſuetudine allegata, vt in vna callegauerit 7. Septemb. 1593. & in alia Caneten. 14 Februarij 1615. & in alia Parulen. 8. Februarij 1631.& in colonem 31. Martij 1629. & in Sarneo.5.Martij 1633 & in alia Sipontina 8. Martij 1631.in verbis ſequentibus: *Dignitate, vel canonico ſolemniter celebrāto,canonicos pariter pro Diacono,& ſubdiacono & non alios inferiores inſeruire debere* (additque) *Dignitate, vel canonico officium ad veſperas faciente Presbyteros;non tamen canonicos cum Pluuialibus aſſiſtere debere iuxta diſpoſitionem libri Cæremonialis Epiſcoporum, lib.*2.*cap.*3. ibi *Presbyteros de gremio Eccleſia, non autem canonicos.*

34 † In Eccleſia autem Valliſoletana non ſic practicatur: nam ſolent portionario, aut dimidio veſperis officianti, ſolemniter in choro cum Pluuialibus canonici vtrimque ad latius aſſiſtere.

35 Item etiam Portionarij habentes in Eccleſia Cathedrali animarum curam, debent in proceſſionibus incedere poſt canonicos, qui tamquam membra non debent à corpore ſeparari per interpoſitionem Rectorum aliarum Eccleſiarum, vt ſacra Rit.Congreg.cenſuit in Turriana 10.Iunij 1601.& 27.Iulij eiuſdem anni, & in Terulen. 20. Decemb. eodem anno, quarum meminerunt Sellius *in ſelectis canonicis cap.*35.*num.* 48.Barboſa *in dicta collect.*584. *n.*6. verb. *Portionarius n.*1.

36 Imò debent Portionarij Eccleſiæ Cathedralis Terulen. vti de corpore illius Eccleſiæ in ſimul cum canonicis, & aliis miniſtris incedere, & præcedere Portionarios, & vicarios aliorum Eccleſiarum Parrochialium illius ciuitatis, ſacra Congreg. Rituum in Terulen. 15. Martij 1601.Septemb.1606.& 12.Mai 1612.refert Barboſa ſupra in Bullario.*n.fin.* idem *in dict.collect. num.*11.

37 Quod ſi Portionarij ſint amobiles in Cathedralibus, tunc Portionarij perpetui Eccleſiarum Cathedralium debent procedere illos in proceſſionibus, in quibus dantur diſtributiones ex redditibus capituli generalis, Sacr.Congreg Rit. num. 17. Decemb. 1605. Barboſa in Bullario *num.* 2.

Pro complemento notandum eſt quod Portionarij non debent quidquam alterare, & æquiparare ſe canonicis in veſtibus,Sacr.Congreg.Rituum Segob 7.Iulij 1612.de qua Sellius *in ſelectis dicto cap.*35.*n.*5.idem Barboſa *dicta collect.* 584.*n.*8.*& in Bullario*,verbo *Portionarij non debent*;in ea enim Eccleſia canonici incedunt cum pectore albo *arminorum*,Portionarij cum pectore nigro ſerico. 38

Qua de cauſa in Eccleſia Toletana optime ab antiquo prohibetur Portionarijs, & beneficiatis illius vti habitus conceſſo canonicis;& quod antiquum habitum retineant, vt declarauit Sacra Congreg.Rituum Toletan. 17. Decemb. 1605. Barboſa *in Bullario* verbo *Portionarij*; idem *in dict.collect.deciſ.*584.*n.*10.Sellus *dict.cap.*35.*ſelect.n.*52. 39

Secundo notandum eſt, quod manſionarius nouiter prouiſus per reſignationem, non debet habere locum reſignantis, ſed vltimum locum: ita Sacra Congregatio Rit. in ferrarien 10. Ianuarij 1609. Barboſa *in collect. deciſ.* 462. idem in *Bullario* verbo *Manſionarius. num.* 2. Sellius *in ſelectis cap.* 72. *num.*17. 40

Vltimo notabis ex dictis quod Portionarij repreſentant beneficiatos, vel manſionarios, qui tenentur ad omnia, ſicut Beneficiati, Sacr. Congreg. Rituum in Hiſpalen. Die 5. Iulij 1603. Sellius *in ſelectis canon. dicto cap.* 75.*num.*48. Barboſa *dicta collect.* 584.*num.* 4. idem *in Bullario* ſub dicto verbo *Portionarius.* 41

Ex quibus iam patet ad officium præſtandum per ipſos Aſſiſios, Manſionarios, Portionarios, ſiue beneficiatos eſſe in choro perſoluere cantus cum maiori obligatione,qua ipſimet canonici, & ſaltim eadem miniſtrando,etiam altari, & intereſſendi in actis capituli,ad quos fuerint habiles iuxta priuilegia,& conſuetudines ſingularium Eccleſiarum. 42

Verum ſi portiones, quas habent aliqui ſint vnitæ Dignitatibus; ita vt portionem titulo ſuppreſſo,effectum ſit vnum dumtaxat beneficium, tum ſi eam obtinentes Dignitates non teneri ad aliud ſeruitium, quam ſuarum Dignitatum, at ſi abſque ſuppreſſione tituli,portiones vnitæ ſint Dignitatibus ad vitam obtinentis; ita vt alias, vti duo beneficia obtineantur, vtriuſque beneficij ſeruitia præſtanda eſſe ab ipſomet obtinente, referunt declaratum ex Sacra Congreg.Concil. Barboſa *in dicta collect.*584.*n.*1.& Nicolaus Garcia ante illum *de benefic.p.*5.*cap.*2. *n.*509. 43

Ad tertiam quæſtionis partem de officiis,quæ ſpecialiter debent impendere canonici affecti in cathedralibus,& Collegiatis,vocati alias ex officio, nempe Magiſtrales, Doctorales, ſcripturarij, & Pœnitentiarij, & præmittendo quod debent per ſuas Præbendas reſidere, canere, & pſallere,ſicut cæteri alij canonici, & ad actus capitulares concurrere; quia canonici ſunt, & quia ſuæ eis conſignatæ Præbendæ ad alia numero ſpecialia officia à prima erant in eadem Eccleſia canonicatus numerarij inter cæteros canonicatos. 44

Canonicatos, vt de Magiſtratibus, & Doctorali-
bus patet ex Bullis Sixti V. & Leonis X. quas re-
tuli ſupra *in dicto cap. quia propter 41. de elect.*
& alibi, *& ad litteram* Nicolaus Garcia *de bene-*
fic. p. 5. cap. 4. vbi de Bullis Sixti, & Leonis n. 169.
& Barboſa *in Bullario, & in collect. deciſ.* verbo
canonicus, & plus late, & ſigillatim *in tract. de*
canonicis cap 36. vbi de Pœnitentiario, & *cap. 3.*
de Magiſtrali, Doctorali, & ſcripturario, & de
creatione facta per S. Concilium Trid. de Cano-
nicatu Magiſtrali ſacræ ſcripturæ, & Pœniten-
45 tiariæ. † Et iam dictum ſit de concurſu, qui ſo-
let fieri, vocatis oppoſitoribus graduatis in ſa-
cra Theologia, vel in ſacris canonibus in vniuer-
ſitatibus approbatus gradu licentiæ, ſeu Doctora-
tus condecoratis, cum termino ſexaginta Die-
rum.

46 Nunc breuiter percurrendo iuxta ſpecialia
officia, quorum ratione dictæ Præbendæ fuerunt
inſtitutæ, dico de Canonia Magiſtrali, quod ea
fuerit ex dict. Sixti, & Leonis Bullis creata, & in-
ſtituta ad prædicandum euangelium Chriſti cer-
tis Diebus decretis in qualibet Cathedrali Ec-
cleſia; etſi viderim capitulum alios Prædicatores
nominare, omiſſis Magiſtralibus; ſolum tamen ex
aſſignatione à Concilio, & Præſide ſanctæ Cru-
ciatæ facta, ſpectet Canonico Magiſtrali, cuiuſli-
bet Cathedralis Eccleſiæ publicationem S. Bullæ
47 facere, eius tenorem explanando quotannis. †
Officium vero Canonicatus Doctoralis, eſt con-
currere, præcipue ad actus capitulares, vt lites iu-
ſtas dirigat, inſtruat, patrocinetur, ac proſequatur,
impediendo ingreſſus litis iniuſtæ curando etiam
ſumma prudentia, & in tempore opportuno ſuf-
fragium, ſeu votum in medium proferre, quale
componat diſſenſiones, deformitates, & defectus
aliorum votantium.

48 Canonicus theologalis, ſiue ſcripturarius, ere-
ctus ex Tridentini diſpoſitione in ſingulis Cathe-
dralibus *ſeſſ. 5. cap. 1.* & in collegiatis, habet præ-
cipuum officium legendi ſacram ſcripturam,
eamque interpretari: ſic Machado *de perfecto con-*
feſſore lib. 4 p 4. tract. 5. docum. 6. Barboſa *dicto*
cap. 37. n. 1. in fine, qui, & ſatisfaciat ſi legat, ac
doceat Theologiam ſcholaſticam, vt referunt de-
ciſum Nicol. Garcia *p. 5. de benefic. cap. 4. n. 156.*
Barboſa *in Trid. dicto cap. 1.* cum Aldano, *& ibi*
n. 4. cum Galetio *in Margarita caſuum conſcien-*
tiæ verbo *legant*, idem Barboſa *in Bullario in col-*
lect. & Decan, *ſub dicto cap. 37. & in paſtor p. 3.*
49 *allegat. 56. n. 6.* cum aliis. † Et quod ei Canonico
Die, qua legit ſint diſtribuendæ diſtributiones
quotidianæ omnium horarum; licet choro non
interfuerint: ſequitur Barboſa in dictis locis, &
in Trid. diſt. cap. 1. n. 36. vbi refert ita reſolutum
in ſanen. III. Auguſti 1624. & inſuper dicendum
eſt, Quod, etſi de iure canonico ei non debeantur
ad notata per gloſſam *in cap. nonnulli de Magi-*
ſtris; ſed vt huic muneri præſtantiſſimo, eam obti-
nens vacare queat S. Memoriæ Greg. XIII. ex
gratia eas deberi illi voluit, non modo pro illis,
vt ſi mane legat pro horis matutinis, & miſſa ſo-
lemni, ſed etiam pro tota Die, vt referunt etiam
deciſum Nicolaus Garcia *p. 5. cap. 2. n. 118.* Ar-
mendar *in addit. ad recopil. leg. Nauarra lib. 1.*
tit. 23. l. 2. §. 2. de reſid. n. 28. Moneta *de diſtribut.*
p. 2. q. 10. n. 27. Riccius *in praxi rerum fori Ec-*
cleſ. deciſ. 495. & 498. in 1. edit, alias *res* 286. n. 6.
& reſ. 389. in 2. edit, Solorzanus *de iure Indiar.*
tom. 2. lib. 8. cap. 14. n. 53. & cenſuit etiam ſacra
Congregatio Concilij in alia Oriolen. 5. Augu-
ſti 1616.

Et non ſolum dicunt Doctores diſtribuendos 50
eſſe ei dictas omnium horarum diſtributiones, ſed
etiam emolumenta quæcumque perſonaliter in-
tereſſentibus dari ſolita, etiam ſi choro non in-
ſeruiant ex identitate rationis, vt fuit reſolutum
in vna Oriolen. XII. Auguſti 1628. ſic Machado
de perfecto confeſ. tract. 5. docum. 7. n. 2. cum Bar-
boſa, idem Barboſa *dicto cap. 37. de canonic. n. 35.*
idem *in Trid. dicto cap. 1. n. 33. & 34.* qui Vtrobi-
que *n. 34. & 35. & in dict. collect. deciſ. & in Bul-*
lario ac in paſtorali. † Limita vt non cenſeatur 51
præſens in matutino, quod dicitur prima nocte
pro die ſequenti, in veſperi præcedente ſecundum
conſuetudinem aliquarum Eccleſiarum, vt ex ſen-
tentia ſacræ congreg. reſoluunt, Nicolaus Garcia
dict. 1. p. n. 118. Armendar *ſupra n. 70* Galetius *in*
Margarita caſuum conſcientia verbo *canonicus*
pag. 19. idem Barboſa *in paſtorali allegat 56. n. 9.*
& alij.

Tempus autem, hora, & materia ſacræ ſcriptu- 52
ræ, ſiue ſacræ Theologiæ, ſuper qua legendum ſit,
ſunt aſſignanda ab Epiſcopo, qui & poterit Theo-
logum nolentem legere, aduertere imo, & cogere
ad legendum, comminationibus pœnarum, ſeque-
ſtrationibus fructuum, aſſignatione portionis de
eiuſdem fructibus alteri, qui ipſius loco legat, &
creſcente contumacia, ad alias pœnas, etiam pri-
uationis deuenire, factaque priuatione ad corro-
borandum Concilij decretum, Epiſcopum decla-
rare debere talem Præbendam, & Canonicatum
affectum fuiſſe, & eſſe pro ſacræ ſcripturæ lecto-
re, ac tunc deligere perſonam idoneam, quæ id
munus per ſeipſum exequi valeat, & illi per ordi-
narium collatorem huiuſmodi Præbenda confe-
ratur, vt ex ſacra Congreg. Concilij in vna Maio-
ricen referunt deciſum Machado *de perfecto con-*
feſ. lib. 4 p. 4. tract. 5. docum. 6. n. 2. Barboſa *de Dig-*
nit. d. cap. 27. n. 30. Aldanus, quem ſequitur idem
Barboſa *in dicto cap. 1. Trid. ſeſſ. 5. n. 5.* & Rota
deciſ. 147. n. 1. apud Farinacium *p. 1. in poſthum.* † 53
Atteſtatur ſacra Congreg. Concilij cenſuiſſe Ca-
nonicum Theologalem poſſe compelli, vt per ſe,
& non per ſubſtitutum muneri ſuo ſatisfaciat, ni-
ſi adeſſet legitima abſentiæ cauſſa, imo & n. 2. re-
ſoluit capitulum non poſſe ei concedere licen-
tiam, vt Canonicus habens Præbendam Theo-
logalem, poſſit abeſſe, ſed id ſpectare ad Epiſco-
pum.

Quod ſi ordinarius inferior, fuerit negligens, 54
puta Prior, Abbas, Præpoſitus, & cæteri ſimiles
alicuius Eccleſiæ collegiatæ, poterit Epiſcopus,
in cuius Diœceſi ſunt ſupplere, id eſt cogere ex ea-
dem Congregatione, vt refert Aldan, & cum illo
idem Barboſa *de canon. dicto cap. 27. n. 31. & in*
Concil. n. 6. dict. cap. 1. etſi ex capite infirmitatis,
ſanabilis impediatur, quominus poſſit legere per
ſe ipſum; tunc non poſſe compelli ad ponendum
ſubſtitutum, docent idem Barboſa *dicto cap. 27. n.*
32 & Nicolaus Garcia *de benefic. p. 5. cap 4. n.*
159. & in caſu, quo aliquis eſſet ſubſtituendus,
ſpectet electio ad Epiſcopum docent relati. Qua-
re dum Præbenda Theologalis vacat, poterit
Epiſcopus fructus applicare alicui perſonæ, quæ
ſuppleat munus legendi: ita Sellius *in ſelect. ca-*
nonicis cap. 2. n 13. vbi refert ita deciſum in came-
rinen 8 Februarij 1594. † Et quod debeat dari 55
in commendam vni canonico idoneo eiuſdem
capituli, ſi adſit; donec titularis prouideatur,

 docent

& ſepeliendis cadaueribus defunctorum, vel pro ſupplicationibus, & proceſſionibus, quæ per vrbem aguntur ita contra Monetam *de diſtribut. quotidianis dicta p.2.q.11.n. 65.* Machado *ſupra dict.docum.5.n.* 2. Barboſa *de canonicis dict. cap. 26.n.21.*

66 Hæc inquam procedunt, ſi Pœnitentiarius confeſſiones in Eccleſia recipiat, nam ſi extra illam confeſſiones, etiam infirmorum audiat, non cenſebitur præſens in choro, vt referunt deciſum, idem Nicolaus Garcia *in addit. ad diſt. p. 5. cap. 4. n. 125. ad finem*, Barboſa *dicta allegat 55. in paſtorali num. 32.* idem in Trid. *dicto cap. 8. num. 31. & dicta deciſ. 585. num. 11. & 12. & in Bullario.*

67 Et quod Pœnitentiarius teneatur integras confeſſiones audire, non autem ſolos caſus reſeruatos: ita ſacra congreg. Trid. deciſum, refert Nicolaus
68 Garcia *dicta p.5.cap.4.n. 117.* Barboſa *dicta collect.585.n.18. & alibi ſupra.*† Quare ſolent multi firmare, quod Pœnitentiarius ex ſola eius electione, & inſtitutione poteſt audire caſus Epiſcopo reſeruatos, vt exiſtimant Campanil. *de caſibus reſeruatis cap.3.q.1.dif.2.* Piaſecius *in praxi p.2. cap.2.n.16.* Homobon. *de caſibus reſeruatis p. 1.* vbi de pœnit. facult. Bos *in deſcript. moral. diſcept. 3.n.51.* & alij dicentes paſſim vſu, & conſuetudine receptum eſſe, vt quaſi ex munere, & officio in foro interiori, ſeu conſcientiæ Pœnitentiarius iuxta formam concilij, inſtitutus huiuſmodi facultatem habeat, poſſitque pro eodem conſcientiæ foro abſoluere à caſibus Epiſcopo reſeruatis.

69 At crebior, & praxi recepta opinio eſt in contrarium; non enim valet Pœnitentiarius à dictis caſibus abſoluere, niſi ipſemet Epiſcopus hanc ſibi ſpecialem dederit facultatem, & authoritatem; & ſic tenendum credo; nec ego, vt canonicus Pœnitentiarius Valliſolet. vnquam auſus fui audire pœnitentes de talibus caſibus ſine licentia Epiſcopi. Et ratio eſt, quia aliàs eſſet in lege ſuperioris diſpenſare: nam quemadmodum nullus ex aliis Parochis Diœceſis à talibus caſibus nequit abſoluere, ſic nec Pœnitentiarius, niſi cum dicta licentia Epiſcopi vocali, aut in ſcriptis, docent Nauarrus *de pœnit. dict. conſ.* 20. in nouis Sayrus *in floribus deciſ. ſub eodem tit. deciſ.* 44. Henriquez, & Hugolinus, quos ſequitur cum aliis. Barboſa *de canonic. dict. cap. 16. in Trid. dicto cap. 8.n.25. in dicta collect. 585.n.24* Sellius, qui refert declaratum *in ſelectis canon. cap. 16.n.* 8. Nicol. Garcia *dict. p.5.cap.4.n.115.* Gaiant. *in man.* verbo *Pœnitentiarius n.12.* Machadus *ſupra dict. lib.4.p.4.tract.5.docum.4.n.2.* Rota in Neapolit. Pœnitentiariæ 5. Iunij 1637, coram R.P.D. Merlino, Barboſa *in paſtorali dicta alleg. 55. n. 23.* Aloyſius Riccius *in praxi aurea reſol. 179. in fine*, qui & deciſum refert in praxi fori Eccleſiaſtici *deciſ. 571. in 1. edit. alias reſ. 492. n. 2. in 2. edit. & alij.*

70 Et ita per ſe debet operari Pœnitentiarius in ſuo officio, quod non poſſit delegare ſuam authoritatem circa caſus reſeruatos ſibi ab Epiſcopo delegatam; quia delegatus maxime ad nudum miniſterium ſubdelegare non poteſt, niſi ſpecialiter ei demandetur *cap. ſi a.* § *caterum de officio dele-*
71 *gati*, vbi DD. † Item quia cum canonici Pœnitentiarij electio ſit facta rigido examine, & media oppoſitione aliorum prætendentium; ita vt eorum induſtria admodum attendatur, quid mirum, vt alij vices ſuas nequeant delegare, nec etiam in caſu particulari, Boſſi. *in diſcept. moral. diſcept. 1. n.57.* Barboſa *de canonic. dicto cap. 26. n. 17. & 18.* Legendus, & in iam relatis locis, & in Trid. *dicto cap.8.n.26 & 27.* & *in dicta alleg. 55. Paſtoral. n. 12. & alibi*, vbi ex Garcia, & aliis, videtur extendere, vt nec ſuam datam authoritatem ex Trid. poſſit delegare propter adductam rationem induſtriæ.

Et hoc vltimum mihi videtur certum, ex eo 72
etiam, quia canonicus Pœnitentiarius, non poteſt aliam Præbendam optare, quia in ea electa videtur induſtria perſonæ, & quia dum beneficium requirit certas qualitates aut examen, ſi cui indulgetur, vt poſſit conſequi aliam Dignitatem, aut beneficium, illud non venit quod examen, aut qualitates illas requirat, vt eſt optimus textus *in cap. fin. de tranſlatione Epiſcopi*: ita & ex aliis Nauar. *conſ. 22. de præbendis*, Nicolaus Garcia *dicta p. 5. cap. 4.n.132.* vbi refert deciſum 134. Pœnitentiarium, nec retento, nec dimiſſo officio poſſe optare aliquam præbendam, cuius officio fuit perpetuo vnitus vnus canonicatus, & certa præbenda, vt fuit deciſum Die 12. Februar. 1601. ibi: *Pœnitentiarij præbendam, etiam poſtquam eſt effectum ſortita,*
non ſubiacere optioni.† vbi & fuit deciſum quod 73
nec poſſit etiam optari titulus, & ordo illius Pœnitentiariæ præbendæ: ſic Garcia *dicto n.132.* cum
aliis Barboſa *de canonic. dicto cap. 26. n. 23.* † vbi 74
addit cum Zeballos *in pract. q. 897. ex n. 485.* poſſe Pœnitentiariam reſignari, ſicut alia præbenda, etiam in fauorem alterius; dummodo habeat qualitates requiſitas, & poſſe etiam ſuper eam imponi penſionem, quod inter nos, attenta prouiſione, quæ ſolet fieri per edicta, ſicut ad alias præbendas, non videtur in vſu receptum, niſi contingat prouideri in menſe Papæ, in quo ſtylus ſolet eſſe, vt Romæ prouiſo imponatur aliqua penſio.

Et confirmatur iterum, quia electio ad Pœni- 75
tentiariæ canonicatum debet fieri de graduato Magiſtro ſcilicet, aut Doctore, ſeu licentiatô in ſacra Theologia, vel iure canonico, ſeu alias, qui aptior pro loci qualitate reperiatur, vt ex Trid. *dict. cap.8.* colligunt, ac reſoluunt Riccius *in praxi fori Eccleſ. reſ. 497.* Sqoilante *de priuilegiis cleric. cap.4.n.69. &* 108. Nicolaus Garcia *de benefic p.7.cap.4.n.32. & cap.7.n. 49.* Machado *de*
perfecto conf. lib.4.p.4.c.5.docum.4.cap.4.† Et in- 76
ter nos Hiſpanos per vnam ex approbatis vniuerſitatibus Caſtellæ, & legion, ſeu quod ſit collega Hiſpanus collegij Bononienſis, aut in eius vniuerſitate graduatus; ſic vt non ſufficiat gradus aliarum vniuerſitatum luſitaniæ, Aragoniæ, & Italiæ, vt docent Caſtrus Palao *in opere morali tom. 2. tract. 13. diſp. 3. puncto 3. n.* 2. Machado *dicto lib.4 p.4 tract.5. docum. 8.n. 4.* Barboſa *de canonic. dicto cap.26. ſub n.9. verſ. cum ergo, in dicto cap.8.* Trid. verſ. *qui Magiſter ſit vel Doctor. &c. n.16.* & alibi alia addens; quia in Bullis Pii IV. & Leonis X. id pro forma requiritur; ex quibus patet, quantum expoſcitur induſtria perſonæ.

Et amplius ſi conſideres quod, etſi per Trid. *in* 77.
dict. cap.8. verſ. *ab Epiſcopo inſtituatur* nominatio, & electio canonici Pœnitentiarij ad cathedralem, ſpectet ad ſolum Epiſcopum ſine capitulo, quando præbenda non vacat in menſe Apoſtolico, vel adeſt alia reſeruatio, ſeu affectio; quia tunc pertinet eius prouiſio ad Papam ratione reſeruationis, vt reſoluunt Gonzalez *ad regul.8. cancel.*

gloſſa 9. §. 1. *à n.* 84 Zeuallos *in pract. q.* 897. *ad* 488. Barboſa *de poteſt. Epiſcopi p.* 3. *alleg.* 55. *n.* 15. *&* *de canonic. dicto cap.* 26. *n.* 4. *in Trid. d. cap.* 8. *n.* 11. *&* 12. qui *n.* 13. *&* 14. cum Garcia *in addit ad d. p.* 5. *cap.* 4. *n.* 145. *ex n.* 150. addit capitulum non poſſe ſe intromittere in electione Pœnitentiarij, licet ad ipſum collatio ſpectet, & quamuis Epiſcopus ſit abſens, ſed vt ipſe Epiſcopus abſens, vbi fuerit debeat eligere Pœnitentiarium; & quod nec ſede Epiſcopali vacante, electio, nec collatio ad capitulum ſpectet, nec ad fu-
78 turum Epiſcopum, ſed ad ſedem Apoſtolicam. † Tamen quia iam hodie indultum ſit Eccleſiis cathedralibus, vt Pœnitentiariæ prouiſio fiat ad inſtar Magiſtralis, Doctoralis, iuxta relatas Bullas Sixti IV, & Leonis X, per Bullam Gregorij XV. in ſua conſt. incipit *ſuprema diſpoſitionis* ſubdata 9 Nouemb. 1622. quam ad litteram refert idem Barboſa *de canonicis, dicto cap.* 26. *n. fin. & in paſtorali p.* 3. *allegat.* 53. *& in fine ipſius paſtoralis,* vbi congerens plures Bullas ponit illam fol. 106. & 107. vbi leges.

79 Alia de canonicis Pœnitentiariis circa ætatem, & eorum electionem, item & de aliis canonicis Magiſtralibus, Theologis, ac Doctoralibus, dixi *ſupra in cap.* 3. *de ætate ordinandor. ſub quaſt.* 2. *& ſub dicto cap. quia propter* 42. *de electione*, vbi leges. Sed nunc pro complemento, & in confirmationem quantum oporteat in ipſis cathedralibus aſſiſtentia horum canonicorum propter eorum officia, & conſilia maturius præcæteris præſtanda, etiam in rebus capitularibus, libuit hic ad litteram ponere aliã Bullam Vrbani VIII. expeditam ann. præterito 1640. ad petitionem Eccleſiarum Cathedralium horum Regnorum caſtellæ, & legion, qua cauetur, vt canonici Pœnitentiarij, lectorales, Magiſtrales, & Doctorales Metropolitanarum, & Eccleſiarum cathedralium, quauis de cauſa, occaſione, vel prætextu, etiam ſeruitij ſanctæ inquiſitionis à ſuarum Eccleſiarum ſeruitiis ſe quoquomodo eximere, ac ſuper hoc quodcumque indultum etiam à ſede Apoſtolica, niſi eorundem capitulorum, ad id expreſſo accedente conſenſu, impetrare minime poſſint, cuius litera eſt vt ſequitur.

80 *Super vniuerſas orbis Eccleſias ab eo, qui cunctis imperat, nullo licet meritorum noſtrorum ſuffragio conſtituti, in his, per quæ ipſarum Eccleſiarum, præſertim Metropolitanarum, & cathedralium honori, & commodis opportune conſulitur, Paſtoralis officij noſtri partes, cum à nobis petitur, libenter interponimus, prout conſpicimus in Domino ſalubriter expedire. Nuper ſiquidem nomine dilectorum filiorum, Metropolitanorum, & aliarum Eccleſiarum Cathedralium Regnorum Caſtellæ, & legionis, Nobis exponi fecit dilectus filius Auguſtinus Gonzalez Dauila Iuris vtriuſque Doctor, eorundem capitulorum Procurator generalis, quod in qualibet Eccleſiarum huiuſmodi dudum, iuxta ſacri Concilij Tridentini decreta, Pœnitentiarium, cum vnione vnius ex Præbendis, pro vno Magiſtro, vel Doctore, aut licentiato in Sacra Theologia, vel iure Canonico inſtitutum; nec non vna lectoralis pro vno theologo lectore Sacræ Scripturæ, & præterea iuxta ordinationem fœlicis recordationis Sixti IV. & Leonis X. Romanorum Pontificum prædeceſſorum noſtrorum, alias, & ex particulari Sedis Apoſtolicæ indulto in quibuſdam, ex dictis Eccleſiis, duæ Doctorales pro vno, ſeu duobus reſpectiuè Doctoribus, ſeu licentiatis in vtroque, vel altero iurium, ac aliæ Præben. Magiſtrales reſpectiuè nuncupatæ pro vno Magiſtro, ſeu licentiato in Sacra Theologia conſtitutæ fuerunt. Cum autem, ſicut eadem expoſitio ſubiungebat, iuxta eiuſdem Tridentini decreta Pœnitentiario vnus audiendi confeſſiones publicè in Eccleſia, Theologo autem canonicis prædictis legendi, & interpretandi Sacram Scripturam incumbat, Magiſtrales vero, & Doctorales Canonici huiuſmodi in prædictis Eccleſiis in vim dictæ ordinationis Sixti IV. & Leonis X. prædeceſſorum noſtrorum huiuſmodi, & reſpectiuè indulti prædicti eo fine inſtituti ſint, vt ij ſuæ Eccleſiæ in defendendis illius iuribus, & in dandis capitulo ſuo, aliiſque Eccleſiæ ſuæ miniſtris ſalubribus conſiliis pro fœlici negotiorum eorundem directione aſſiſtant, ille autem, vt Verbum Dei populo prædicet, & in his, quæ ad conſcientiam pertinent, recta conſilia capitulo, & Miniſtris ſuæ Eccleſiæ præbeat, & proinde ipſos apud ſuas Eccleſias aſſidue reſidere oporteat; contingit tamen interdum, vt nonnulli ex canonicis huiuſmodi, variis prætextibus, & inter alios, quod officio ſanctæ Inquiſitionis aduerſus hæreticam prauitatem inſeruiant, ac etiam vigore indultorum ſibi ab Apoſtolica ſede conceſſorum, ab Eccleſiis ſuis abſint, & nihilominus ſuorum canonicatuum, & præbendarum fructus, redditus, & prouentus ac etiam diſtributiones quotidianas, integre, tamquam ſi reſiderent, percipere prætendant, in graue ipſarum Eccleſiarum detrimentum. Quare dictus Auguſtinus eorundem capitulorum nomine Nobis humiliter ſupplicari fecit, vt capitulorum, & Eccleſiarum huiuſmodi indemnitati in præmiſſis opportunè conſulere de benignitate Apoſtolica dignaremur. Nos igitur attendentes petitionem huiuſmodi rationi eſſe conſentaneam, ac capitula, & Auguſtinum præfatos ſpecialibus fauoribus, & gratiis proſequi volentes, eorumque ſingulares perſonas à quibuſuis excommunicationis, & ſuſpenſionis, & interdicti, aliiſque Eccleſiaſticis ſententiis, cenſuris, & pœnis à iure, vel ab homine, quauis occaſione, vel cauſa latis, ſi quibus quomodolibet innodatæ exiſtunt, ad effectum præſentium dumtaxat conſequendum, harum ſerie abſoluentes, & abſolutas fore cenſentes, huiuſmodi ſupplicationibus inclinati, eiſdem capitulis Metropolitanarum, & aliarum cathedralium Eccleſiarum, Regnorum Caſtellæ, & legionis prædictorum, vt nullo vnquam tempore canonicis Pœnitentiariis, lectoribus Magiſtralibus, & Doctoralibus ſuarum Eccleſiarum pro tempore exiſtentibus ex quauis cauſa, etiam prætextu, quod officio ſanctæ inquiſitionis inſeruiant, abſentibus, etſi aliquod ab Apoſtolica ſede indultum deſuper ſine ſpeciali capitulorum prædictorum conſenſu, obtinuerint fructus, redditus, & prouentus, ac diſtributiones quotidianas ſuorum canonicatuum, & præbendarum, præſtare minime teneantur, nec ad id inuitè cogi, aut compelli, ſeu vigore litterarum Apoſtolicarum, niſi in illis de præſenti indulto de verbo ad verbum ſpecialis mentio fiat, interdici, ſuſpendi, vel excommunicari poſſint, authoritate Apoſtolica, tenore præſentium, de ſpeciali gratia indulgemus, ac prædictos canonicos Pœnitentiarios, lectores, Magiſtrales, & Doctores, quauis de cauſa, occaſione, vel prætextu, etiam ſeruitij dictæ ſanctæ inquiſitionis huiuſmodi, a dictarum ſuarum Eccleſiarum ſeruitiis, illis incumbentibus ſe quoquomodo*

quoquomodo eximere. ac ſuper hoc, quodcumque indultum, etiam à ſede Apoſtolica, niſi eorundem capitulorum ad id, expreſſo accedente conſenſu impetrare, aut ſibi quouis modo, etiam motu proprio conceſſo, uti vel frui, nullatenus poſſe, aut debere, nec illis in aliquo contra præſentium tenorem ſuffragari; quinimo quandocumque contigerit pro tempore exiſtentes canonicos Pœnitentiarios, lectores, Magiſtrales, & Doctorales huiuſmodi in aliis, quàm dictarum ſuarum Eccleſiarum ſeruitiis, etiam officij ſanctæ inquiſitionis, etiam intra ciuitates, in quibus Eccleſiæ præfatæ exiſtunt, occupari, canonicatus, & præbendas per eos obtentas in Eccleſiis huiuſmodi, eo ipſo vacare, ac aliis perſonis qualificatis per eos ad quos eorum collatio pertinebit, libere conferri poſſe, ſicque ab omnibus cenſeri, & ita, & non aliter, per quoſcumque Iudices ordinarios, & delegatos, etiam cauſarum Palatij Apoſtolici Auditores, ac ſanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinales, etiam de latere legatos, noſtraſque, & ſedis Apoſtolicæ Nuncios, ac quoſcumque alios quauis authoritate fungentes, ſublata eis, & eorum quilibet, quauis aliter iudicandi, ſeu interpretandi facultate, & authoritate iudicari, & definiri debere, irritumque, & inane, ſi ſecus ſuper his à quoquam, quauis authoritate ſcienter, vel ignoranter contigerit, attentari decernimus. Quo circa venerabilibus fratribus, Archiepiſcopis, & Epiſcopis Metropolitanarum, & cathedralium Eccleſiarum prædictarum reſpectiuè, nec non noſtro, & Apoſtolicæ ſedis pro tempore exiſtente in Regnis Hiſpaniarum Nuncio, per præſentes committimus, & mandamus, Quatenus Archiepiſcopi & Epiſcopi præfati quilibet in ſuis ciuitate, & Diœceſi, Nuncius vero præfatus in quibusuis ſuæ iuriſdictionis locis in eiſdem Regnis per ſe vel alium, ſeu alios præſentes literas, & in eis contenta, vbi, & quando opus fuerit, & quoties pro parte dictorum capitulorum fuerint requiſiti ſolemniter publicantes, illiſque in præmiſſis efficacis defenſionis præſidio aſſiſtentes, faciant authoritate noſtra eadem capitula præmiſſorum huiuſmodi effectu pacificè frui, & gaudere, non permittentes illa deſuper à quoquam quauis authoritate quomodolibet indebite moleſtari, contradictores quoſcumque per ſententias, cenſuras, & pœnas Eccleſiaſticas, aliaſque opportuna Iuris, & facti remedia, appellatione poſtpoſita compeſcendo, inuocato etiam ad hoc ſi opus fuerit auxilio Brachij ſæcularis. Non obſtantibus felicis recordationis Bonifacij Papæ octaui prædeceſſoris noſtri de vna, & concilij generalis de duabus dictis, dummodo vltra tres dictas, aliquis authoritate præſentium, in iudicium nõ trahatur, aliiſque conſtitutionibus, & ordinationibus Apoſtolicis, ac Eccleſiarum præfatarum, etiam Iuramento, confirmatione, Apoſtolica, vel alia quauis firmitate, roboratis ſtatutis, & conſuetudinibus, ſtabilimentis, vſibus, & natiuis, priuilegiis quoque, indultis, & literis Apoſtolicis, etiam præfato ſanctæ inquiſitionis officio, & quibuſuis aliis in contrarium præmiſſorum, nunc, & pro tempore ſub quibuscumque tenoribus, & formis, quomodolibet conceſſis, confirmatis, & approbatis. Quibus omnibus, & ſingulis eorum tenores præſentibus, pro expreſſis habentes, ad præmiſſorum effectum ſpecialiter, & expreſſe derogamus, cæteriſque contrariis quibuſcumque Volumus autem, vt præſentium, tranſumptis etiam impreſſis manu alicuius Notarij publici ſubſcriptis, & ſigillo perſonæ in Dignitate Eccleſiaſtica conſtitutæ munitis, eadem prorſus adhibeatur fides, quæ adhiberetur, ſi fuerint exhibitæ, vel oſtenſæ. Datum Romæ apud ſanctum Petrum ſub annulo Piſcatoris, Die decima Ianuarij milleſimo ſexconteſimo quadrageſimo, Pontificatus noſtri anno Decimo Septimo. Locus annuli Piſcatoris M. A. Maraldus.

Hæc ſunt verba P.M. Vrbani VIII. circa quæ in facti contingentia, cum ego anno præterito 1648. creatus fuerim à D M.D. Didaco de Arze Reynoſo Epiſcopo Placentino, ac Inquiſitore Hiſpaniarum generali promotor fiſcalis inquiſitionis Vallis Oletanæ, in cuius Eccleſia cathedrali tunc temporis eram canonicus Magiſtr. Pœnitentiarius, illico accepta poſſeſſione fiſcaliæ, fuit in vnum per Decanum cõuocatum canonicorum in ſacris capitulum, ad conferendum ſuper vacatura meæ Præbendæ, qui cum me oratorem audiuiſſent, ac per legiſſent (iam me abſente) memoriale quoddam à me præſentatum cum nonnullis fundamentis, & inſuper viginti duo exemplaria cathedralium Cordub, Salmanticæ, Seguntin. Oxomens. Auſturicens, Burgen; Compeſtelan, Choncheus, &c. quorum canonici abſentes à reſidentia, vel propter officia inquiſitionis, cancellariarum, aliisve de cauſis, lucrabuut; etſi tantum ex iſtis duo accidiſſent poſt datam dictæ Bullæ. Quibus attentis, Decanus, & canonici, decreto capitulari ſine præfinitione temporis ſuſpenſionem fecerunt 20. Aprilis dicti anni 1648. Deinde ſecundo ſe congregauerunt Die 26. Ianuarij anni 1649. & me tolerauerunt iuxta ſequens decretum, *que no ſe le vaque al ſenir canonigo Hermoſino ſu canonicato penitentiario, haſta el ſan Ioan, omes de Iunio de 1650. y que ſea materia de gracia ſi alguna coſa pidiere en contrario.* 81

Et quia poſt hæc quaſi tempeſte, data vocatione ad horas 24. in die 2. Iouis ad diem veneris ſequent. Menſis Iunij dicti anni 1650. iterum tertio congregati fuerunt capitulariter. Ego qui conſiderabam eos votantes magis in ſcrupulo, quam in voluntate exequendi vacaturam, in illo breuiſſimo tempore ſcripſi, ac Typis mandaui aliud memoriale expendens clauſulas ſcrupuloſas prædictæ Bullæ eiuſque verba dubia; quod cum primo Magiſtri, 24. Theologi religionum illius ciuitatis, inter quos nonnulli cathedras obtinentes, alij eorum iam Iubilati, & DD. 6. Iuris canonici, & ciuilis, ac Regij profeſſores in illis ſcholis, & Regali cancellaria, omnes magni nominis, tuta conſcientia firmauere nullo modo Decanum, & capitulum incurrere culpam, ſi me adhuc conſeruarent canonicum, attenta conſtitutione literæ ipſius Bullæ oratoria cathedralium caſtellæ, & legion. ad Præbendas affectatas vacandas, ac mente Pontificia: nam conſiderauerunt omnes, & ſic tale capitulum onus meæ Præbendæ eſſe tantum confeſſiones audiendi, quod perſoluebam ex acte, qualiter alij mei anteceſſores in Diebus quadrageſimalibus, aduentus, quatuor temporum, Reſurrectionis, Natiuitatis, Spiritus ſancti, ac in feſtis Diebus Aſcenſionis, corporis Chriſti, S. Mariæ Auguſti, & omnium ſanctorum, in quibus, ac in aliis Diebus adimplebam reſidentiam præciſam ſufficientem ad lucrandam groſſam, amittendo quidem cæteras diſtributiones, anniuerſaria, ac emolumenta, quæ reſidentia perſonali lucrificabant, quæ refundebantur in menſa capitulari ad lucrum cæterorum, & inſuper concurrebant ad 82

plures

plures actus capitulares electionum, aliorumue negotiorum tractandorum.

33 Quapropter his, & aliis viſis, conſideratiſque clauſulis eiuſdem Bullæ ibi in verſ. *nos igitur*, & in verſ. *vt nullo vnquam, vſque ſe quoquomodo eximere*, & in verſ. *cum autem*, & *contingit tamen interdum*, & *deſuper ſine ſpeciali canonicorum conſenſu*, & ibi *nec ad id inuiti cogi, aut compelli*, & ibi *niſi eorundem capitulorum ad id expreſſo conſenſu*, & quod Bulla loquitur contra canonicos omnino ſe eximentes à reſidentia volentes integros fructus, diſtributiones, ac emolumenta lucrari, nulliter reſidendo, illico ipſi Decanus, & canonici in factis abſque præfinitione per annos deinde ſeptem me tolerauerunt, nihil contra, nec collegialiter, nec ſinguli præmeditantes, aut ſuſurrantes, etiam anno 1654. quo fui creatus Inquiſitor, ac Iudex bonorum confiſcatorum illius Inquiſitionis, ac demum tranſlatus ad fiſcaliam huius conſilij ſupremi inquiſitionis anno 1657. qui nec de vacatura aliquid colloquuti collegialiter fecere, quam ego iam ad hanc Matritenſem curiam tranſlatus dimiſi, monendo per epiſtolam capitulum tantum illud, quod adeptus eſſem poſſeſſionem huius fiſcaliæ conſilij ſupremi, quam, & nunc, dum hæc ſcribo Die 24. Auguſti 1660. ſimul cum Dignitate conſiliarij eiuſdem conſilij, ad quam fui nominatus ab inuictiſſimo Rege noſtro Philippo IV. an præterito 1659. ac publicatus talis conſiliarius per DD. M. D. Didacum Arze, Reynoſo, Inquiſitione generali, Die 17. ſeptembr. eiuſdem anni.

QVÆST. IV.

An canonici, Dignitates, & Aſſiſij teneantur aſſociare, & reducere Epiſcopum venientem ad Eccleſiam celebraturum, vel Diuina officia auditurum? Et quid reſpectu Dominorum temporalium venientium ad cathedralem propriæ ciuitatis. Et an Epiſcopo celebranti, & alio Pontificalia exercenti, aſſiſtere, ac inſeruire teneantur? Et quale officium debeant, ac poſſint intra, aut extra Eccleſiam præſtare canonici coadiutores, & in quo loco ſedere, & cum proprietoriis coadiutis concurrerit? Et an canonici, qui vocantur adiuncti habeant officium, ſeu iuriſdictionem, exercere ſimul cum Epiſcopo? Et ad quos effectus, & reſpectu quorum de Eccleſia beneficiatorum? Et quis ſedeat prius, aut ſtet? Et an officium canonicorum debeat per ſe adimpleri, aut valeat per ſubſtitutos? Vbi an cogi poſſint ad canendam epiſtolam, & euangelium, ſi alius canonicus, aut Portionarius celebret? Et quale ſit officium Punctoris in choro.

SVMMARIVM.

1 *Canonici, & Dignitates tenentur accedere ad Domum Epiſcopi, & illum aſſociare venientem ad Eccleſiam celebraturum, vel Diuina officia auditurum cum cappa, & illum reaſſociare ad Domum redeuntem, ſi Domus non multum diſtet ab Eccleſia, & de praxi diſtantia in Vallisolet, & Auſturiceus. Eccleſiis n. 2.3.4.5.6.14. 15. & 20.*

3 *Canonici, ſi Palatium Epiſcopi diſtat plus 160. paſſuum ab Eccleſia, ex alio deſignato loco, illum aſſociabunt, & cum quacæremonia aſperſionis, & n. 4.*

4 *Aſperſorium miniſtratur Epiſcopo venienti ad Eccleſiam à prima Dignitate, vel canonico Digniori.*

5 *Canonici ſolùm in ſolemnioribus feſtiuitatibus, quibus cum cappa venit Epiſcopus, debent ei aſſociare, & aſpergere, non ſi ſine cappa veniat, & in aliis Diebus.*

6 *Canonici tantum quatuor exeunt de choro poſt inchoatas horas, vt aſſocient Epiſcopum venientem cum cappa ad Eccleſiam, vbi improbatur praxis Eccleſia Valliſoletann n. 7. & 12.*

8 *Epiſcopus venturus ad Eccleſiam cum cappa in Diebus feſtiuis, debet curare, vt aſſignetur certa hora, ne alias turbentur Diuina officia, & n. 9.*

9 *Signo dato cum campana ad inchoandum in choro, non eſt ſpectandus Epiſcopus vltra ſignum vltimum datum.*

10 *Canonici tenentur Epiſcopum aſſociare, quando cappa non vtitur, ſi alias loci conſuetudo id expoſcit, ui ſtandum eſt, etiam circa locum, à quo ſit facienda aſſociatio.*

11 *Canonici non tenentur aſſociare Epiſcopum altari, in quo miſſam planam celebrauit ad ſedem Epiſcopalem, ſi voluerit miſſa conuentuali aſſiſtere.*

13 *Canonici debent incedere, capite detecto, dum Epiſcopus pergit per Eccleſiam dando benedictionem.*

14 *Epiſcopus exiens de Eccleſia ad Domum, eſt aſſociandus ſaltem vſque ad portam Eccleſia vel vſque ad primum atrium, ſeu portam Domus ſue.*

15 *Canonici non debent exire de choro, vt aſſocient Epiſcopum volentem ire ad Domum illico finita concione, aliter miſſa iam dicta, etſi initietur in choro hora ſexta.*

16 *Canonici Diaconi non debent aſſiſtere Epiſcopo, niſi quando paratus eſt cum Pluuiali, & Mytra.*

17 *Canonici celebrantes nequeunt ſedere coram Epiſcopo in ſede, cum poſtergali. ſed in aliquo ſcanno oblongo tappete, vel panno cooperto in latere Epiſcopi.*

18 *Canonici non tenentur aſſociare Epiſcopum alienum nomine proprij uenientem ad Celebrandum, ſufficit, vt aliqui ei obuiam procedant, vſque ad portam Eccleſia.*

19 *Aſſociandus Epiſcopus à canonicis, intelligitur etiam reſpectu Dignitatum, & Portionariorum ſua cathedralis.*

20 *Feſti Dies in quibus, cum Epiſcopus venit ad Eccleſiam aſſociandus à canonicis eſt, continentur in libro ceremoniali, vt Paſchatum, cana, Aſcenſionis, S. Petri, & S. Pauli, Aſſumptionis Beata Maria, omnium ſanctorum &c.*

21 *Canonici non tenentur aſſociare proprium Epiſcopum celebraturum extra propriam Eccleſiam*

Eccleſiam cathedralem, ſolumque aſſociari ſolet a duobus, quos ipſe elegit, qui ſedebunt cum eo, & cum Birreto &c. videtur aliter n. 30. 31. & 32.

22 *Canonici, qui electione Epiſcopi illum aſſociant ad aliam Eccleſiam non lucrantur diſtributiones*

23 *Canonici qui ſint obligati aſſociare Dominum aliquem temporalem villa aut ciuitatis, vbi eſt cathedralis, ſiue collegialis Eccleſia, &* n. 24.

24 *Dux Cardona, & ſegorue, ius habet contra canonicos collegiatæ Segou, vt tertia eorum pars illum aſſociet venientem ad Eccleſiam.*

25 *Aſſiſtentiam, quam ſuo Epiſcopo celebranti debent Dignitates, Canonici, & Portionarij facere metiri ex caremoniali, patet declaratum ſicut circa alia* numero 26. & 27.

26 *Caremonialis liber Epiſcoporum, eſt obſeruandus à cathedralibus, & ab aliis Eccleſiis ſuæ Diœceſis, ad quod idem Epiſcopi valent compellere.*

27 *Aſſiſtentia Epiſcopo celebranti facienda debetur à prima, & aliis Dignitatibus, ac canonicis dignioribus. Et quid in collegiatis, & Parochialibus? Et quid ſi interſit miſſa, aut veſperis ſolemnibus* n 28.

29 *Aſſiſtentia Epiſcopo celebranti, ſeu miſſæ, aut veſperis intereſſenti in Eccleſia exempta intra ſuæ Diœceſis territorium, debetur à canonicis, &* n 30.

30 *Canonici tenentur aſſiſtere ſuo Epiſcopo extra cathedralem, Pontificalia exercenti, dummodo remaneant alij, qui inſeruiant in cathedrali* n. 31. & 32.

32 *Canonici poſſunt cogi ab Epiſcopo, vt ſibi miniſtrandi in aliis ciuitatis Eccleſiis, ad quas ob publicas, vel ſolemnes Epiſcopales functiones exercendas petijt.*

33 *Canonici, Dignitates, & Portionarij cathedralis, in tantùm proprio Epiſcopo ſolemniter celebranti, & Pontificalia exercenti, tenentur inſeruire, vt id debeant facere per ſe in veſtibus ſacris; ſic vt loco impediti, ſubſtituatur alius eiuſdem gradus, & ordinis, vt* n. 34.

35 *Canonici tenentur aſſiſtere ſuffraganeo Epiſcopo, quando nomine proprij functiones Epiſcopales exerceat, ſed non eo apparatu, cum quo aſſiſtunt proprio Epiſcopo, vt* n. 36. *& ſuis paramentis, niſi vt* n. 37.

38 *Canonici duo priui Diaconi aſſiſtere debent Epiſcopo celebranti ſolemniter, qui hic inde eleuant fimbrias pluuiales Epiſcopi prægredientis, & thurificantis altare, vt* n. 39. & 40.

40 *Epiſcopo celebranti, ſeu miſſæ interuenienti, a quibus præſtetur aſſiſtentia, ſi præbendæ ſunt diſtinctæ, Diaconales, ac Presbyterales.*

41 *Canonici Diaconales non debent hinc inde aſſiſtere Epiſcopo, niſi cum accedit paratus cum Myrra, & Pluuiali.*

42 *Canonici aſſiſtentes Epiſcopo cum cappa, non tenentur ei ponere & deponere Birretum, ſicut tenentur ad Myrram, &* numero 43.

43 *Epiſcopus non debet admittere clericos in minoribus, ſtante penuria ſacerdotum, pro aſſiſtendo alicui ex Dignitatibus cantanti veſperas in cathedrali.*

44 *Canonici cathedralis præferuntur pro aſſiſtendo Epiſcopo celebratura ſolemniter in collegiata, canonicis ipſius collegiatæ, &* n 45.

45 *Canonici cathedrales, non obſtante qualibet conſuetudine, præferuntur in functionibus canonicis collegiatæ, etiam in aſſociandis funeribus, & propria collegiata.*

46 *Caremonia conſuetudine immemoriali vſitata in cathedrali contra præceptum in caremoniali obſeruanda eſt.*

47 *Conſuetudo, vt canonici, ſine Dignitates miniſtrent Epiſcopo Mytram, gremiale, & turibulum, eſt obſeruanda.*

48 *Conſuetudo, quod Dignitates, canonici induerentur Pluuialibus æque in proceſſionibus non ſubſiſtit hodie, cum ſit iam præſcripta differentia.*

49 *Canonici, & Dignitates non tenentur ad benedictionem Epiſcopi genu flectere, quando Epiſcopus benedicit, aut illum turificant, ſed tantùm caput inclinare.*

50 *Canonici, & Dignitates aſſiſtentes Epiſcopo celebranti, debent facere circulum ad* Hymnum Angelicum, credo, & Sanctus.

51 *Diaconi, & ſubdiaconi aſſiſtentes Epiſcopo ſolemniter celebranti, omnibus aliis præferuntur.*

52 *Aſſiſtentes Epiſcopo debent incenſari poſt illum, & præferri Archidiacono, etiam pace* n. 53.

53 *Pax prius præſtanda eſt aſſiſtentibus Epiſcopo, etſi minus dignioribus.*

54 *Coadiutoria in cathedralibus, Dignitatum, canonicatuum, & portionum permittuntur, & collegiatis à tempore Sixti V. à ſolo Papa propter infirmitatem, aut ſenectutem* n. 55.

56 *Coadiutor canonici cum futura ſucceſſione, vocatur canonicus fictus, & quare contra aliquos, &* n. 57.

57 *Coadiutores canonici prima poſſeſſione, ſeruit ad id, vt ſi ſecundam poſt mortem coadiuti non capiat ex ſolo annali, ſiue triennali cenſeatur, vt verus canonicus.*

58 *Coadiutor canonicus, abſente coadiuto, exercet omnes actus, functiones, & Iuriſdictionem, quæ competunt coadiuto, qui debet eas facere in nouiſſimo loco poſt omnes canonicas, &* n. 59.

59 *Coadiutor canonicus non debet gradatim aſcendere, ſed poſt omnes proprietarios ſedere, non obſtante ſtatuto in contrarium diſponente* n. 60.

60 *Ancianitatis effectus conſequitur non à prouiſione, ſed a die captæ poſſeſſionis.*

91 *Coadiutores Dignitatum præferuntur in ſeſſionibus chori, & capituli aliis canonicis proprietariis, & antiquioribus, habent enim idem ſtallum, ac coadiuti ſui.*

62 *Coadiutor canonicatus, aut Dignitatis nequit ordinari ad titulum coadiutoriæ, quam habet, viuente proprietario, niſi haberet aliquam penſionem ſuper coadiutum, vt* n 63.

64 *Coadiutores nequeunt exercere officia ad quæ eorum coadiuti electi ſunt.*

65 *Coadiutor intra Eccleſiam, etſi titulum non habeat, habet tamen exercitium, &*

adminiſtrationem, cui inſeruire tenetur, abſente coadiuto, ob quod debat habere qualitates ætatis, & alias requiſitas ad illam Prębendam, & n.65.

65 *Coadiutor debet ordinari intra annum iuxta requiſitum Prębendæ.*

66 *Coadiutor dum narrat ad obtinendam coadiutoriam, tenetur facere mentionem de obtentis beneficiis quæ habet, aliàs nulla eſt gratia* n.68.

67 *Coadiutor nondum in ſacris conſtitutus poteſt exercere quæ ſine paramentis ſacris cum cappa, & cetera poſſet facere coadiutus, ſi præſens eſſet.*

69 *Coadiutor in multis gaudet effectibus veri beneficiati, & de annali, & triennali poſſeſſione* n.70.

70 *Coadiutor gaudet menſibus datis cauſa recreationis, ſi computentur vna cum illis, quos poteſt aſſumere eius coadiutus.*

71 *Coadiutor, qui actu abſente coadiuto inſeruiebat Eccleſiæ, ſi ægrotet, lucratur diſtributiones quotidianas, non alias.*

72 *Coadiutor num poſſit reſidere in Eccleſia, excommunicata exiſtente eius coadiuto, vel debeat exire de capitulo, in quo agitur de negotio ſui coadiuti*, remiſſiue *infra* à numero 84.

73 *Coadiutor datus canonico non ordinato ad formam ſtatuti requirentis certum ordinem ſi ipſe ordinatus eſt, non adquirit partem fructuum, quam ipſe coadiutus non ordinatus amitteret in pœnam ordinis non habiti, nec diſtributiones.*

74 *Coadiutor verius eſt, vt poſſit eſſe cum habitu in Eccleſia, ſedens in choro in ſua ſtallo poſt omnes canonicos, etſi interſit eius coadiutus; praxis ſolet eſſe contraria fundamento graui. Et quid viderit author in Eccleſia Valliſoletana*, numero 75.

76 *Coadiutor canonicus, etſi per plures annos reſideat, non gaudet ſtatuto iubilationis, quod competit proprietariis reſidentibus tempore longo.*

77 *Coadiutor non ſibi optat, ſed ſuo coadiuto.*

78 *Coadiutor canonicus non poteſt eſſe Iudex Apoſtolicus delegatus, nec deſignari iudex ſynodalis.*

79 *Commiſſio facta Dignitati, non tranſit ad eius coadiutorem contra nonnullos.*

80 *Coadiutor non gaudet priuilegiis, & indultis de percipiendis fructibus in abſentia, vt ratione ſtudij, aut lectura in aliqua vniuerſitate, quibus coadiutus gaudere poſſit.*

81 *Coadiutor non adquirit diſtributiones quotidianas, quando coadiutus eſt præſens, nec pro coadiuto incarcerato culpabiliter* numero 82.

83 *Carcerati Prębendati in Eccleſia Carthaginens. Carcerati propria culpa non percipiunt fructum, ac diſtributiones, interim, etſi inſeruiant per coadiutores.*

84 *Coadiutor inſeruiens eius coadiuto excommunicato, nec ſibi fructus, aut diſtributiones acquirit, niſi forte ipſi coadiutori inſeruienti reſeruata ſit aliqua pars fructuum, aut diſtributionum pro congrua, vt ſolet* n.85.

86 *Coadiutor, etſi dum adipiſcitur gratiam, non ſit conſtitutus in ordine requiſito, ſufficit verò, vt ſit in ætate competenti.*

87 *Coadiutor non tenetur ad pœnas iudiciales in mulctam ob pœnam coadiuti.*

88 *Coadiutor canonicus non tenetur ad onera aliorum canonicorum Iuniorum*, & numero 89.

89 *Canonicus Iunior tenetur ad onera ſupplenda vice Hebdomadarij abſentis, vel impediti.*

90 *Coadiutores ſi ex forma litterarum relouantur à ſeruitio ex cauſis iuridicis, lucrabuntur diſtributiones, ſicut alij.*

91 *Coadiutor canonici in abſentia coadiuti, debet præcedere, curatis plebanis, & Prioribus Parochialium.*

92 *Coadiutor canonicus, ſimul ſit Parochus, poteſt incedere cum canonicis in proceſſionibus ſub eorum cruce; ſic vt mulctetur à Parochis.*

93 *Coadiutor Prębendæ Diaconalis, ſedet prius, quam ſubdiaconalis.*

94 *Coadiutor tenetur reſidere, etſi eius coadiutus, qui actu reſidebat, infirmitate impeditus ſit facere reſidentiam ſub pœna mulcto, & puncti, ſecus ſi coadiutor tunc non inſeruiret* n.95.

96 *Coadiutor canonicus extra Eccleſiam in abſentia coadiuti, & cenſendus tamquam verus canonicus quoad præminentias.*

97 *Coadiutorum materiam qui tractent.*

98 *Epiſcopus olim abſque præſentia clericorum ſuorum, nullius cauſam audiebat, alias ſententia irrita erat,* & n.99. & *quare* n. 132. & 133.

99 *Capituli Iudicium erat neceſſarium in grauibus, in quibus procederetur ad ſententiam ſuſpenſionis.*

100 *Epiſcopus etſi in pluribus caſibus, aut eius vicarius ſolùm procedant contra ſubditos, tamen limitatur in ſubditos cathedralium ſuarum, ſi ab antiqua exempti fuiſſent, vt non puniantur criminaliter, niſi in caſibus congeſtis* à n.137.

101 *Decanus, & capitulum cathedralis, debent in principio cuiuſlibet anni eligere duos ex canonicis, & Dignitatibus, qui ſimul cum Epiſcopo determinent in cauſis criminalibus Prębendatorum, aliàs ſi omittatur pro ille anno, poterit ſolus Epiſcopus procedere, vel eius vicarius, vt* numero 101. 104. & 106.

102 *Adiuncti canonici per ſe, Epiſcopo nolente, aut non valente, procedere non valent ſoli contra Prębendatos ſuos Delinquentes.*

103 *Epiſcopus nondum conſecratus poteſt procedere cum adiunctis contra capitulares delinquentes.*

105 *Vicarius nominatus in ſede vacante, poteſt ſimul cum adiunctis capituli procedere in Prębendatos capitulares delinquentes.*

106 *Adiuncti canonici, ſi perturbent Iuriſdictionem, poſſunt puniri ab Epiſcopo, & aliis duobus nominatis adiunctis.*

107 *Epiſcopus procedens ſine adiunctis in capitulares, facit vt proceſſus ſint nulli.*

108 *Adiunctus vnus ſi ſolus cum Epiſcopo pronunciet*

nunciet ſententiam, alio adiuncto omiſſo, nihil facit.

109 *Adiuncti ſi diſcordent ab Epiſcopo, tertius eligitur ex forma Tridentini; quod ſi vnus ſentiat cum Epiſcopo, alter non, exequitur ſententia. Et quid ſi in electione tertij diſcordetur, & n. 111. vbi iam de praxi.*

111 *Adiunctus tertius qui eligitur, diſcerdantibus aliis, iam hodie declaratum eſt Hiſpali, & conchens. cum DD. Henrico Pimentel eius Epiſcopo, aſſumitur de eodem capitulo, &* n. 112.

112 *Adiuncti duo, qui à capitulo nominantur, debent eſſe, vnus ex gremio canonicorum, alter ex gremio Dignitatum, non ex Portionariis, aut capellanis* n. 113. & 114.

113 *Portionarij quando, vel non potiantur delinquentes adiunctorum priuilegio, &* n. 115.

114 *Portionarij, qui in aliquibus Eccleſiis habent vocem in capitulo, illam non habent in electionibus.*

115 *Coadiutores canonici poſſunt ſine adiunctis puniri ab Epiſcopo, niſi aliter ex forma Bulla coadiutoria videatur expreſſum. vt* n. 116.

116 *Clauſula coadiutoria*, vt coadiutor habeat omnes prærogatiuas, præeminentias, & honores coadiuti, *non extenditur ad hoc, vt coadiutor potiatur de iure adiunctorum.*

117 *Adiunctorum iudicium ſimul cum Epiſcopo, aut eius vicario poteſt actuari coram Notario Epiſcopi, & interuenientibus, aliis Miniſtris ſua Curia, &* n. 118. & 123.

118 *Epiſcopus, vt puniat capitulares delinquentes ſimul cum adiunctis, non tenetur aſſumere fiſcalem capellanum de clero, vt* n. 124. *&* 125.

119 *Epiſcopus, ſeu vicarius habent optionem eligendi locum, vt procedant cum adiunctis contra delinquentes capitulares.*

120 *Viſitare capitulares, in quo loco debeat Epiſcopus* n. 148. & 150.

121 *Adiuncti, & Epiſcopus in quo locos & qua praxi poſſint procedere contra canonicum alterius Eccleſia cathedralis ſua Diœceſis, ſi in loco vnius reſideat, in alia non, vt in Eccleſ. callagurrit. & Calciatens, & aliis,* n. 122. *&* 123.

123 *Adiunctorum materia. num ſit in aliquo moderata per Tridentinum, etiam contra conſuetudines, & concordias, &* n. 124.

124 *Adiuncti non tantùm dicuntur conciliarij, ſed etiam coniudices cum Epiſcopo, ſic vt adiunctorum ſit vnum votum* n. 125.

126 *Notarius Epiſcopi certificat acta, qua cum adiunctis fiunt.*

127 *Viſitans tenetur dare traſumptum, ſi reporerit aliquod delictum correctione dignum.*

128 *Adiunctorum iuriſdictio, ſi Epiſcopus nolit cognoſcere cum illis, deuoluitur ad ſuperiorem & ipſi renuant procedere.*

129 *Adiuncti poſſunt recuſari à parte, & ſolo iuramento.*

130 *Appellatio in cauſis dependentibus coram vicario foraneo contra capitulares cum adiunctis, non ad Epiſcopum, ſed ad ſuperiorem deuoluitur cauſa. Quid reſolutum in Eccleſia Burgenſi* n. 131. *&* 154.

132 *Adiunctorum Iuriſdictio fuit introducta ante Tridentinum, & ab illo confirmata ad temperandam emulationem Prælatorum, quam habent cum capitulis.*

133 Cap. 1. 15. p. 7. cap. ſi quis cum clero 22. q. 2. cap. demum de capellis Monachor.

134 *Iuriſdictio Epiſcopi qualiter dicitur extendi, exercetur cum adiunctis, &* n. 135.

135 *Adiunctorum diſpoſitio ex Trid. procedit etiam in collegiatis, & in habentibus concordias.*

136 *Adiuncti electi à capitulo à principio cauſa concurrere debent cum Epiſcopo, dum extra viſitationem procedunt.*

136 *Adiuncti, qui tempore Diuinorum officiorum concurrunt cum Epiſcopo ad cognoſcendum de capitularibus in abſentia, percipiunt diſtributiones.*

138 *Epiſcopus ſine adiuncti poteſt procedere ad capiendam ſummariam informationem in criminibus incontinentia, & in atrocioribus, vbi de fuga timetur, & ad capturam vt* n. 140.

139 *Fuga timor ad capturam arbitratur ab Epiſcopo, vel eius vicario.*

140 *Epiſcopus queit procedere ſine adiunctis quando totum capitulum deliquit modo delictum non ſit in perſonam eius, vel vbi ipſe habet intereſſe, tunc facultas ſit ad proximum ſuperiorem; ſin autem vnus capitularis non deliquit, ſimul cum Epiſcopo cognoſcet, vt* n. 141.

141 *Capitulum quando dicatur delinquere.*

143 *Epiſcopus, etſi poſſit conuocare capitulum, nequit tamen quando habet in cauſa intereſſe* n. 144.

144 *Epiſcopus habens controuerſiam cum capitulo nequit illud congregare Domui ſua, ſed in aula capitulari.*

145 *Epiſcopus valet procedere ſine adiunctis viſitando peccata, & exceſſus capitularium, & qualiter puniat &* n. 147.

146 *Epiſcopus ſine adiunctis, valet rationes exigere ab officialibus ex gremio capituli, niſi velit criminaliter procedere,* n. 148.

147 *Epiſcopus ſine adiunctis poteſt viſitare corpus Eccleſia, capitulum, reliquias, veſtes capellas donationes &c.*

149 *Epiſcopus ſine adiunctis valet procedere ad priuationem canonicorum, qui non ſuſceperunt ordines annexos ſuis Prabendis.*

150 *Epiſcopus poteſt procedere ad mulctam in fructibus contra canonicos ſe capitulariter congregantes eo tempore quo celebrantur Diuina officia, niſi neceſſitas vrgeat.*

151 *Epiſcopus ſine præſentia adiunctorum valet procedere aduerſus capitulares non reſidentes, ſi tantum procedat ad pœnas, non ad priuationem.*

152 *Canonicus obtinens extra Eccleſiam beneficium, poteſt ratione illius puniri ab Epiſcopo ſine adiunctis.*

153 *Capitularis, qui per accidens ex Epiſcopo omnino ſubiectus, poteſt ab eo puniri ſine adiunctis.*

155 *Epiſcopus ſine conſenſu adiunctorum, poteſt Iudici laico permittere, vt perquirat delinquentem in Domo capitularis, ſi ex vrbanitate perquirat auxilium Epiſcopi.*

156 *Epiſcopus præcedit omnibus in ſua Diœceſi, cum eius Dignitas ſit excelſior aliis, qui in loco, & modo ſtandi, ſeu ſedendi præcedit, quando Iudicat cũ adiunctis, vt* n. 157. & 160.

158 *Epiſcopus aliquando, ſi non concurrit, vt talis, ſed vt conſiliarius, non precedit cæteros Magiſtratus antiquiores, idem ſi ſtat tamquam collegialis*, vt num. 159. & 160.

160 *Epiſcopus inter ſuos canonicos ſemper illos precedit, etſi ſtet vt canonicus intra vel extra Eccleſiam, niſi aliter ſe haberet, vt in priuilegio, conuentione*, vt n. 161. & 162.

161 *Aſturicens. Epiſcopus eſt etiam canonicus illius Eccleſiæ.*

162 *Epiſcopus etſi antiquior in ordine, & conſecratione, ſedebit poſt Cardinales, Patriarchas, & Archiepiſcopos.*

163 *Canonici debent per ſe ſeruire in cathedralibus, & collegiatis, non per ſubſtitutum, non obſtante ſtatuto, ſiue conſuetudine, nec alternatim vnus pro alio* n. 165. *limita vt* n.166 *vbi de portionariis, etiam vide* n.167. & 168.

164 *Canonici debent per ſe Epiſcopo celebranti aſſiſtere, non per ſubſtitutos. Et quid ſi impediti ſunt, aut infirmi* n.165.

166 *Canonicus, qui ſimul habet Dignitatem, aut portionem, qualiter praſtet onus cuiuſlibet Prabende. Et quid ſi impeditus ſit per ſe adimplere*, vt n.167 & 168.

169 *Canonicus cogi non debet ad canendum epiſtolam, aut euangelium, cum alter canonicus miſſam celebrat, niſi Prebenda ſint diſtincta*, vt numero 170. *& de ratione* n. 171.

171 *Portionarij non tenentur miniſtrare officio Diaconi, vel ſubdiaconi, ſi alij Portionarij celebrent, aut Presbyteri inferiores.*

173 *Canonici non ſupplent vices aliorum canonicorum, aut inferiorum, bene tamen Dignitatum.*

174 *Portionarij ſunt clerici vltimi gradus.*

175 *Canonicus Admiſtrator fabrica, tenetur Eccleſia inſeruire, ſicut omnes alij.*

176 *Punctores de choro ſub qua obligatione ſint ad punctandum.*

177 *Libri Punctorum de choro fidem planam faciunt ad mulctam, non intereſſentium.*

1 AD primam quæſtionis partem, adiunctis hic quæ de officio canonicorum intra Eccleſiam ſcripſi *ſupra q.3.ex n.3.* breuiter circa præſentes quæſtiones percurrendum cenſui; igitur incumbit ex officio, & propter moram Dignitatis Epiſcopalis, canonicus cathedralis cum habitu canonicali accedere ad Domum Epiſcopi, illumque aſſociare ad Eccleſiam celebraturum, vel Diuina officia auditurum cum cappa accedentem, & finito officio illum in redditu aſſociare iterum, vt ſtatuitur *in caremoniale Epiſcopor. cap. 15.* & hoc etiam, ſi Domus non ſit contigua Eccleſiæ, dummodo non multùm diſtet.

2 Et ſic vtrumque expertus fui in Eccleſiis Aſturicens. & Valliſolet. In illa enim quamuis Domus Epiſcopalis diſtat à cæmeterio ad plus ſexaginta paſſuum; nihilominus Præbendati exeunt cum ſuo veſtitu canonicali recepturi, & aſſociaturi Prælatum vſque ad portam cubicularıam habitationis eiuſdem Prælati, ſchalas aſcendendo Domus, quod procedit iuxta declarationes ſequentes, vt in Colibnens. 6. Iullij 1601. & in alia Oſcens. 16. Mai 1601. etiam ſi diſtet per ſpatium 60. paſſuum, qui habentur pro modico ſpatio, vt in Theatina 14. Decemb. 1602. & Thifernatens. 5. Iulij 1603. imo etſi diſtaret per ſpatium 110. paſſuum, vt fuit à ſacra congreg. declaratum in alia Eluens 10. Ianuarij 1604. Et in tantum extenditur, vt etiam ſi diſtaret per ſpatium 160. paſſuum, vt in Tarracinens. 20. Auguſti 1622. & ita in Zamor. Eccleſia procedit etiam, vt vidi, cuius Domus non parum diſtat à cathedrali.

Quod ſi Palatium Epiſcopi longe amplius diſtet, tunc debebit aſſociari ex aliquo loco ad hoc deputato prope Eccleſiam, vel in Eccleſia ipſius atrio, aut ſchalis, vt in dict. Oſcens. 16. Mai 1601. vt accidit Valliſolet, vbi quia Epiſcopi ſolent habitare parum longe ab Eccleſia, & tranſuerſo calle; ideo ſolùm audientes Epiſcopum venire, & ſi ſint canentes in choro exeunt ab eo, præter Decanum, & officiantem, & recipiunt illum iuxta portam, quæ vocatur *de Leon* non exeuntes ad atrium ibi poſitum, vbi Dignitas, aut canonicus antiquior porrigit Epiſcopi Hyſopum in manu cum aqua benedicta, & tunc ipſe Prælatus aſpergens primo ſe ipſum, etiam deinde aſpergit aſſociaturos eum vſque ad chorum. Et hac de cauſa in dict. Oſcens. 16. Mai 1601. credo fuiſſe declaratum, quia, vt in eo loco vidi, Domus Epiſcopalis diſtat plus centum paſſuum à cathedrali, Barboſa *in tract. de canonicis cap. 32. ex n. 1. & in collect. deciſ. 99. ex n. 1. & in Bullario* verbo *canonici aſſociantes*, vbi quod ad aſſociandum tenentur, non ex vrbanitate, ſed ex debito, vt refert ex dictis declarationibus Sellius *in ſelectis can un. cap. 3. n. 112.* 3

Et quod aſperſorium cum aqua benedicta Epiſcopo accedenti ad Eccleſiam debeat miniſtrari à prima Dignitate, vel digniori canonico, cenſuit, ac declarauit ſacra congregatio in Salmant. 16. Iullij 1605. & Sarzanen. 12. Martij 1612. & ſic accedenti Epiſcopo ad Eccleſiam collegiatam porrigendum eſſe à prima Dignitate, vel primo canonico cathedralis, quatenus ibi adſit, vt in camarins. 15. Martij 1618. *in reſponſ. ad ſecund. dub.* 4

Cæterum non pro ſemper ad hæc tenebuntur canonici, niſi tantum in ſolemnioribus feſtiuitatibus, quibus cum cappa ad celebrandum ſolemniter, ſeu vt Diuinis aſſiſtat accedere voluerit, vt ſacra congreg. declarauit in vna Peruſina 20. Nouemb. 1601. & in alia Placentina prouinciæ compoſtellanæ 4. Iulij 1615. in 1. dubio, non ſic in cæteris diebus, quibus Epiſcopus priuate ſine cappa, vel ex alia cauſa ad Eccleſiam accedere voluerit, niſi ſi ex vrbanitate id velint canonici exequi, ſatiſque erit ſi aliqui ex Dignitatibus, & canonici ad oſtium Eccleſiæ occurrant, quorum Dignior aſperſorium cum aqua benedicta miniſtrare debebit modo dicto, comitando illum ſimiliter abeuntem vſque ad oſtium vt in dict. congreg. ſacra Peruſina 10. Decemb. 1601. & in alia Brunduſina 2. Martij 1602. & alia Aſculana 16. Decemb. 1606. & in alia Ripana 24. Octob. 1604. & 30. Ianuarij 16[illegible]0. & in alia Sarzanen. 12. Martij 1618. ac in alia Taruiſana 19. Ianuarij 1619. & in alia Liman. Indiis 26. Mai 1621. & in alia Lunen Sarzanen. 3. Mai 1633. vbi expreſſe etiam dicitur, quod omnes in Eccleſia, & choro præſentes tenentur obuiam ire, & excipere Epiſcopum venientem ad Eccleſiam, dum non recitantur horæ. 5

Quare

6 Quare ſi poſt inchoatum officium Epiſcopus
ad Eccleſiam deſcendat, tunc ſatis erit, ſi quatuor,
vel quinque canonici, vel de capitulo, ei obuiam
eant & maior pars canonicorum choro remaneat,
patet declaratum in dict. Placent. *in 1. dubio* & in
dict. Lunens. Sarzenan. 1633. vbi ſacra congre-
gatio Rit. cenſuit, *quod Epiſcopo venienti ad Ec-
cleſiam, dum in choro à canonicis recitantur ho-
ra canonica, ſaltem duo ex canonicis tenentur à
choro diſcedere, & obuiam ire porrigentes aſper-
7 *ſorium.* † & hac de cauſa ſemper mihi viſum fuit
non recte procedere canonicos Valliſoletanos, vt
modo dixi exeuntes à choro canentes horas, vt
obuiam eant Epiſcopo: nam & ſatisfacerent,
ſi idem facerent cum illo, ac faciunt cum Prae-
ſide, & Auditoribus illius cancellariæ, qui-
bus obuiam eunt ad relatam Portam quinque
canonici, & vna ex dignitatibus, quæ illos aſ-
pergit, ac omnes illi comitantur, vſque ad
capellam maiorem, vbi ſedent Præſes, & Audi-
tores.

8 Itaque recte cautum debet eſſe, ne Diuina offi-
cia turbentur, vt Epiſcopus aſſignet certam horam
ſui aduentus tempore congruo, vt dicitur declara-
tum in dict. Elboracens. & Oſcens. 16. Mai 1601.
& in dict. Placent. compoſtel. 4. Iullij 1613. in pri-
mo dubio, vbi additur, qualiter ſit practicandum,
nempe, vt ſi fuerit intimata certa hora officij, ſe
dato ſigno, nec veniente Epiſcopo, poſſit officium
inchoari.

9 Et in tantum procedere quod ſi ſonus campanæ
ſit qui intimet certam inchoandi horam, quæ ſit
prius conſultanda, & ſtabilienda cum Epiſcopo,
tunc dato ſigno, non eſſe diutius immorandum,
vltra ſignum vltimum datum, imo poſſe canoni-
cos poſt ſignum datum, etiam non ſpectato Epiſ-
copo, officium inchoare, vt habetur *ibidem in 5.
dubio*, & in dict. Salmant. 16. Iunij 1605.

10 Notandum verò eſt, quod tenentur canonici
Epiſcopum aſſociare, & reducere, etiam ſi cappa
non vtatur, quando pro loci, aut prouinciæ con-
ſuetudine, aut alias cappa vti non ſolet, aut eius
loco alium habitum ferre ſoleat, ſacra congregat.
Rituum in Elboracens. 8. Mai 1660. & ſic ſi ex
conſuetudine ſoleant etiam aſſociare Epiſcopum à
cubiculo, ſeu à camera deputata, quoties cum cap-
pa accedit ad Eccleſiam, vt celebret, & Diuinis
officiis aſſiſtat, etiam in Dominicis Diebus, & aliis
feſtiuitatibus per annum talem conſuetudinem
obſeruandam fore, habetur declaratum à ſacra
congregatione Rit. in Ripana 30. Ianuarij 1610.
vt refert Sellius *in ſelectis canonicis dicto cap. 4.
n. 124.*

11 Sed quod non tenentur aſſociare Epiſcopum
ab eo altari, in quo miſſam planam celebrauit ad
ſedem Epiſcopalem, ſi voluerit miſſæ conuentua-
li aſſiſtere, patet declaratum ex ſacra congreg.
Rituum in Tifernaten V. Iullij 1603. qui nec te-
nebuntur illum aſſociare venientem ad came-
ram capitularem, vt ex ea dicta ſacra congregat.
in Salmantina 16. Iullij 1605. patet, Barboſa *de
canonicis cap. 32. n. 20.* verſ. *canonici omnes in
collect. deciſ. 99. num. 11. & 13.* & *in Bullario,
dict. verbo*, Sellius *in ſelectis canonic. dict. cap. 3.
n. 128.*

12 Quod ſi Epiſcopus veniat ad Eccleſiam cum
cappa ad celebrandum, vel aſſiſtendum Diuinis
officiis, eo tempore, quod poſt decantatum euan-
gelium concio inchoatur, tunc procedunt cano-
nici, ſicut dictum eſt *hic* in verſ. *quare*, quia ſic
fuit declaratum in dict. Placent. *ibi relata in 2.
dubio*, Barboſa *de canon, dict. cap. 32. n. 18. & in d.
collect. deciſ. 99 ſub n. 10. & in dict. Bullario vbi
ſupra.*

Notandum eſt ſecundo, quod dicti canonici 13
aſſociantes Epiſcopum incedentem per Eccleſiam,
dando benedictionem, debent incedere, capite
detecto, vt cenſuit ſacra congregatio in Lunen
Sarzanen. 3. Martij 1633. vbi etiam fuit deciſum
canonicos incedentes in proceſſionibus Palma-
rum, & candelarum, qui his Prælatus cum Mytra
interuenit, debere in Eccleſia incedere, capite de-
tecto, ſed extra Eccleſiam cum Birreto, Barboſa
*de canonicis dict. cap. 32. d. n. 20 in fine, & in col-
lect deciſ. 92. canonici in Eccleſia n. fin.*

Epiſcopum tamen rediturum de Eccleſia ad 14
propriam Domum reaſſociare tenentur illum, ſal-
tem vſque ad portam Eccleſiæ, circa quod ſeruan-
dum eſſe cæremoniale cenſeo, vel extra *in lib. 2.
cap. 1 in fine*, vt declarauit ſacra Rituum congreg.
in Cremens. ſub die 18. ſeptemb. 1600. vel vſque
ad primum atrium, ſeu portam Domus Epiſcopi,
quando Domus contigua eſt Eccleſiæ, vt decla-
ratum eſt in dictis Salmantin. & Placatin. *in reſ-
pons ad 6. dub* Barboſa *d. cito cap. 31. n. 19. & in d.
collect 99. ſub n. 3.*

Verùm ſi finita concione velit Epiſcopus Do- 15
mum redire, tunc non debebunt canonici deſere-
re miſſam, ſed tantum tres, vel quatuor Epiſco-
pum vſque ad portam comitabuntur, qui ſtatim
redeant, vt *in 3. dubio dict. Placent.* declarat. At ſi
poſt finitam miſſam velit diſcedere, nec ſpectare
quod hora ſexta recitatur quæ de conſuetudine
Eccleſiæ immediatè finita miſſa cantari ſolet, tunc
quidem canonici omnes ſaltem vſque ad portam
Eccleſiæ comitabuntur Epiſcopum, vt fuit de-
ciſum *in 4. dubio dicta ſacr. congreg. Placent. de-
clarat.* idem Barboſa *dicto cap. 32. de canonic. n. 18.
in fine*, quæ proxime dicta intelligit *ſub fine dict.
num* 19. quando Epiſcopus cappa venit ad Eccle-
ſiam, vt celebret ſolemniter, vel vt Diuinis officiis
aſſiſtat. Verùm ſi priuatè, vel ex alia cauſa ſine cap-
pa Epiſcopus accedat ad Eccleſiam, aut venire ve-
lit, ſiue exire, tunc canonicos non teneri, niſi ex
vrbanitate hæc obſequia præſtare, vt fuit reſolu-
tum in dict. Placent. in fin.

Hæc etiam canonici Diaconi debent hinc inde 16
aſſiſtere Epiſcopo, dum accedit ad Eccleſiam, niſi
quando eſt paratus cum Pluuiali, & Mytra, vt de-
clarauit ſacra congreg. Rit. in Eſina 30. Augu- 17
ſti 1601. † Imo nec canonici celebrantes poſ-
ſunt ſedere coram Epiſcopo in ſede, cum poſter-
gali, ſed in aliquo ſcanno oblongo tapete, vel
panno cooperto in latere Epiſcopi iuxta cære-
moniale, vbi illud receptum eſt ſacra congregat.
Rit. in Turritanens 19. Mai 1614. de qua *Aldan.
in compendio canon. reſol. lib. 3. tit. 21. n. 9.*
Barboſa *in dict collect deciſ. 91. n. 14.*

Sed ſi dubitetur, an Epiſcopo ſuffraganeo ve- 18
niente ad celebrandum ſolemniter nomine pro-
prij Epiſcopi teneantur canonici ad aſſociandum
occurrere modo *ſupra* dicto vſitando cum pro-
prio Epiſcopo? Reſpondetur, vt non teneantur
obuiam ire vſque ad cubiculum, ſicut tenentur ire
obuiam proprio Epiſcopo: nam ſufficiet, vt ſuffra-
ganeo aliqui canonici obuiam procedant, vſque
ad portam Eccleſiæ, vt refert deciſum Barboſa *de
canonici dicto cap. 32. n. 13* ex ſacra congreg. Ri-
tuum in Bracherens. 1. ſeptemb. 1907. & *in d. col-
lect. deciſ. 99. n. 11.*

19 Notandum eſt tertiò, vt dicta huc vſque de obligatione, quam præſtant canonici in aſſociando proprium Epiſcopum, eo modo intelligatur vna cum Dignitaribus, & Portionarius ipſius carbedralis, quia omnes eodem modo tenentur, & ſi libei cæremon. tantùm canonicos exprimat: ita pater deciſum ex ſacra congreg. in Peruſina 21. Auguſti 1601. & expreſſius ex ſacra congreg. concil. in vna Abulens quæ cenſuit *Dignitates, & Portionarios aque, ac canonicos debere Epiſcopum aſſociare*, vt collectione callemart. in concilium Trid. *ſeſſ. 24. cap. 12. de reformat. n.* 44. verſ. *illuſtriſſimi* refert Barboſa *de canonic. dicto cap.* 32. *ſub n.* 6. Videndus *ibi n.* 12. *in fine*.

20 Et ſi iterum dubites quæ dicantur feſta ſolemnia quibus Epiſcopus poteſt incedere ad Eccleſiam cum cappa, ſeu Pluuiali, refert cæremoniale *d. lib.* 2. *cap. &* 34. ad quod recurrendum eſſe in hac parte cenſuit ſacra congregatio Rit in vna Iamacens 17. Martij 1607. feſtoſque dies ſolemnes ad effectum, de quo hic agitur eſſe omnes illos qui referuntur *in cap. 1. & 25. eiuſdem caremon.* ex quibus ſtatuitur Epiſcopum poſſe ad libitum, vel celebrare, vel Diuinis officiis aſſiſtere, vt dicit ſacra congregatio in vna Tarracinens. 18. Martij 1623. ita refert idem Barboſa *dict. cap. 32. de canon. n.* 10. *&* 11. *& dict. collect. deciſ. 99 n. 5. & 6. & in Bullario* adducens *ibi* ad litteram Rituum nouiſſimas declarat ſub die 20. Decemb. 1632. in hærendo alteri 17. Nouemb. 1607. in ſequentibus verbis *feſtiuitates ſolemnes per annum eſſe feſtum Reſurrectionis D.N. Ieſu Chriſti feriam 5. in cana Domini feſtum Aſcenſionis D.N. feſtum Pentecoſtes, feſtum ſanctorum Apoſtolorum Petri, & Pauli, feſtum Aſumptionis B Mariæ, feſtum Omnium ſanctorum, feſtum natiuitatis, & feſtum Epiphaniæ*, & addit idem Barboſa *dict. cap.* 32. *n.* 11. *in fine*, quod in prædictis feſtiuitatibus, tenentur canonici Epiſcopum aſſociare, & reducere, etiam ſi cappa non vtatur, quando pro loci, & prouinciæ conſuetudine, aut alias cappa vti non ſolet, aut eius loco alium habitum ferre conſueuerit, vt in dict. Elmarens. 8. Martij 1600. de quia iam *ſupra* cum eodem Barboſa *in d. collect. deciſ. 99. n. 7. &* 8. & quid de aſſociatione in aliis Dominicis, ac feſtiuis Diebus &c.

21 Dicta procedunt quando Epiſcopus venit ad propriam Eccleſiam Cathedralem tamen ſi ad aliam ciuitatis Eccleſiam velit ire, non illa procedunt; quia tunc ſolum duo canonici, quos Epiſcopus eligit, ac nominat pergunt cum eo, & ſine habitu canonicali, quo alias incedunt intra propriam Eccleſiam, ſed in alio tantum clericali, quo ſolent incedere per ciuitatem, & loco Galeri, ſedendo cum Berreto intra Eccleſiam, in qua aſſiſtere elegit Epiſcopus: idem Barboſ. *dict. collect. deciſ* 99. *in fin.* Vbi refert declaratum ex Sacra Congreg. Rit. in Patauina 4. Iulij 1626. vt non collegialiter Dignitates, & canonici illum aſſociantes debeant antecire, non autem ſequi; idem

22 etiam repetit, † *tract. de canonic. c.* 35. *ſub num.* 7. Et ibi & *in dict. deciſ. n.* 14 refert declaratum ex Sacra Congr. Concilij teſtibus Piaſecio, *in praxi Epiſcop. p. 2. c. 3. n. 8. pag.* 124. Armend. *ad Recep. leg Nauarra lib. 2. tit. 23. de reſid. canonic. n.* 61. quos etiam refert *de poteſtate Epiſcopi p. 3. alleg.* 41. *n.* 14. vt tales Præbendari ſic aſſociantes non fiant participes diſtributionum quotidianarum, vt etiam docent Aloyſius Riccius *in praxi rerum fori Eccleſ. reſ.* 385. *n.* 3. Gonzalez *in reg.* 8. *Cancelaria, §. 7. proœm. n.* 18. Moneta *de diſtribut. p. 2. q. 8. n. 14. prope finem.*

Pro complemento huius primi dubij de canonicis aſſociaturis dubitari poteſt, num ſicut tenentur aſſociare proprium Prælatum venientem ad Eccleſiam, ſic & Dominum ciuitatis, vbi adeſt Eccleſia cathedralis, vt poteſt contingere inter nos Hiſpanos cum Marchione *de Aſterga*, Duce *de Alba*, vt Domino, ac Marchione *de Coria*, & forte aliis, & in collegiatis Lermæ, Ampudiæ, reſpectu Ducis Lermæ, & Oſſunæ reſpectu illius Ducis, Meptinæ cœli reſpectu ſui Ducis, comitis ſtabilis, & aliorum ſimiliom? Quo in dubio exiſtimo attendendam eſſe conſuetudinem Eccleſiarum, & poſſeſſionem quam habent Domini acquiſitam, quæ tamen non debeat extendi ad omnes canonicos, & Dignitates, ac Portionarios aſſociaturos illum, vt contingit cum proprio Epiſcopo. † Sed tantùm iuxta declaratum in ſacra Rituum congreg. 16. Februarii 1630 inter capitulum Eccleſiæ cathedralis Segorbicen, & Ducem illius ciuitatis, & *ca d ne* poſt magnam litem, vt decretum fuit, referente Eminentiſſimo Cardinali Sabelo, & Barboſa *de canonicis d. c.* 32 *n. fin. quod predicto Duci addictam Eccleſiam accedenti obuiam ire vſque ad Balbas dicta cathedralis cum habitu canonicali tertia pars canonicorum, tum exiſtentium in dicta Eccleſia chore ſacriſtia, ac tote ambitu dicta cathedralis; dummodo non ſint pauciores duobus canonicis, inter quos ſit, & eſſe debeat ſemper vna ex Dignitatibus, eumdemque Ducem aſſociare ad ſedem pro eo preparatam atque in diſceſſu re aſſociare ad dictas valuas Eccleſia Et inſuper quod idem Dux prius quam canonici, & Dignitates thurificetur tribus ictibus per Diaconum in miſſa; in veſperis vero per primum Presbyterum aſſiſtentem, ſiu alias per eundem à quo turificatur Epiſcopus & hoc tam preſente, quam abſente Epiſcopo, eidemque Duci oſculum pacis eodemmet modo ante canonicos, & Dignitates per ſubdiaconum trāſmittatur &c.* Alia tradit videnda, ac declarata idem Barboſa *d. c. 32. de canonicis n.* 21. 22. *&* 23. eum Epiſcop. Portugalen, quæ declaratio cum Duce cardonæ, exemplo non debet eſſe ad relatos, & alios Dominos caſtellæ, & legion, niſi inter illos, & Eccleſias canonicales, etiam eſſet declaratum, vſitatumve.

Ad ſecundam quæſtionis partem, an canonici, Dignitates, & Aſiſſui Epiſcopo celebranti, & alia Epiſcopalia exercenti aſſiſtere, ac inſeruire teneantur? Ex præſuppoſito, quod ſit obſeruandum cæremoniale Romanum circa aſſiſtentiam faciendam Epiſcopo à Dignitatibus, & canonicis, vt monuit ſacra congreg. Rituum in vna viſen. 31. Iunii 1605 pro vt circa alia ſeruari debere cenſuit etiam in vna Alexand. XV. Martij 1608. & in Mexic. 4. Aprilis 1610. † prout etiam diſpoſitionem cæremonialis Epiſcoporum tenetur Epiſcopus omnino obſeruari facere in Cathedralibus, & in aliis Eccleſiis ſuæ Diœceſis, vt declaratum fuit in alia Sacr. Congreg. Rit. in Angren. 25. Decembr. 1632. & ſuppoſito etiam quod illo celebranti, aut alia Epiſcopalia exercenti, debent aſſiſtere & inſeruire canonici, vt ſtatuit, *Conc. Trid. ſeſſ* 24. *de reform. c.* 12. verſ. *& Epiſcopo celebranti*, vbi Doctores.

Ideo dicendum eſt, quod dum Epiſcopus celebrat (ſolemniter ſcilicet) tenentur ei aſſiſtere Decanus, ſeu prima dignitas, & duæ aliæ dignitates, vel canonici præter Diaconum, & ſubdiaconum 23 24 25 26 27

conum Miniſtros, qui cantant euangelium, & epiſtolam, vt cenſuit Sacra Congreg. Rituum in vna Iaccn. de anno 1609. quia aſſiſtere Epiſcopo debent Digniores, & honoratiores, vt deciſum fuit in alia calagurit. 1. Iunij 1601. & ſic à prima Dignitate, vel à primo canonico in ordine presbyterali conſtitutio aſſiſtentiam cum Pluuiali Epiſcopo celebranti faciendam eſſe per illos patet ex alia in Vercellen. VII. Auguſti 1610. & in alia. Reatina. 10. Ianuarij 1609. & reſpectu Dignitatis primæ, ſic etiam procedere, vt intelligatur præſens in choro, tam in Eccleſia cathedrali, quam in alia Eccleſia, vt declaratum extat in alia Sacra congreg. Rit. Camerinan. 15. Martij 1608.

28 Et ſic etiam incumbere Dignitatibus, & canonicis cathedralis, ſi ad ſunt, vt aſſiſtant Epiſcopo Pontificaliter celebranti, etiam in Eccleſia collegiata, vel Parrochiali, non autem ad canonicos collegiatæ, vel Præsbyteros Parrochialis, etiam ſi alioquin ſufficiens ſit numerus Præsbyterorum, patet deciſ à Sacra Rit. Congreg. *in dict. calaguaritana* 1. *Iullij* 1601. & in Bononien. 20. Aprilis 1602. & in Brundiſſin. 15. Iullij 1617.

Et abſque dubio etiam procedere dicendum
29 eſt, quando Epiſcopus celebrat, aut miſſæ, ſeu veſperis ſolemnibus quacumque ex caoſa intereſt in Eccleſiis exemptis, & ſedi Apoſtolicæ ſubiectis immediate intra finem ſuæ Diœceſis exiſtentibus; quia poteſt ibi ſibi aſſumere ſuos canonicos, & ibi habere cum eis circulum ad gloriam, ad ipſumque pertinere confeſſionem facere cum ſacerdote, in cenſum imponere, & benedicere, ac benedictionem poſt veſperas, & poſt miſſam dare: ita alia addens Barboſa *de Canonicis cap.* 33. *n.* 11.

30 Et in ſuper tenentur canonici aſſiſtere, quando ordinationem celebrat extra propriam Eccleſiam, dummodo numerus canonicorum, & miniſtrorum ſufficiens in Eccleſia remaneat, Sacra Congreg. Rit. in vna Elboren. Iunij 1612. quia Epiſcopo exercenti Pontificalia; ſeu Pontificaliter concionanti, etiam extra Cathedralem Eccleſiam in ciuitate ſcilicet, tenentur aſſiſtere, & in ſeruire, qui ſolent aſſiſtere, & inſeruire exercenti Pontificalia in Cathedrali, vt referunt deciſum Galer in Marguarita caſuum conſcientiæ, in verbo *canonicas*. penult. Scipio de Rubeis *in aphoriſm. Epiſcop.* verbo *aſſiſtentia n.* 2 Machado cum Barboſa *in ſuo perfecto confeſ. lib.* 4. *p.* 4. *cap.* 2. *do-*
31 *cum.* 3. *n.* 4. † latè Stephan. Gralian. *diſcept. forenſ. tom.* 4. *cap.* 467. *à n.* 35. intelligens quando Epiſcopus faciat actum neceſſarium exequendo officium ſuum Pontificale, vocatus nempe ab exemptis, & facit vna Sacra Rit Congreg. declaratio ſub die 2. Auguſti 1631. reſponſum præbentis capitulo cathedral, Iſernien. contra Epiſcopum ſolitum ſolos Presbyteros ſimplices neglectis canonicis adducere, ad ſe Pontificalia exercentem extra cathedralem in verbis ſequentibus: *non conuenire, ſed canonicos cathedralis in caſu propoſito inſeruire debere etiam extra cathedralem, & non alios inferiores*, quod celebret Pontificalia extra ciuitatem, non procedere docent relati, & Barboſa *dicto c.* 34. *n.* 8. 9. *&* 10.

32 Qua e di.cendum eſt, vt non ſolum canonici teneantur, imo & cogi poſſint ab Epiſcopo, vt ſibi miniſtrent & inſeruiant, non modo in cathedrali, v[illegible] etiam in quibuſcumque ciuitatis Eccleſiis, ad quas ad publicas, vel ſolemnes Epiſcopales functiones exercendas Epiſcopum ire contigerit, vt declarauit Sacra Congreg. Rituum in Salmant. 10. Ianuarij 1604. & in Typhainaten. 5. Iullij 1603 in dict. Elboren. 7. Iullij 1612. & in alia Granaten. 9. Maij 1606. quarum meminere Machado, *dicto lib.* 4. *cap.* 4 *tract.* 2. *docum.* 3. Barboſa *in collect. deciſ.* 100. *n.* 2 *& in Bullario* verſ. *canonici aſſiſtentes* 5. *n.* 2. dicentes procedere, dummodo in cathedrali numerus ſufficiens, & miniſtrorum remaneat, & officium, ac ſeruitium chori non deſeratur, adducentes etiam aliam declarationem Sacræ Congreg Rituum in Lamacen. 17. Martij 1607. & in dict. Elboraten.

Et in tantum tenentur dignitates, Portionarij, 33
& canonici aſſiſtere Epiſcopo ſolemniter celebranti, vel ordinationem facienti, & cætera Pontificalia exercenti, vt teneantur per ſeipſos inſeruire dicto Epiſcopo in veſtibus ſacris, vt habetur deciſum in Sacra Congreg. Rituum Abulen. 20. Decemb. 1601. & 18. Martij 1602. quas referunt Sellius, *in ſelectis canonic. dict. c.* 3. *n.* 126. Barboſa *dict. collect. deciſ.* 100. *n.* 1. *& in Bullar. n.* 2. dicto
verbo † addentes quod ſi aliquis ſit impeditus, 34
ſit tunc deputandus reſpectiue alius eiuſdem ordinis, & gradus; non tamen inferioris.

Imo idem Barboſa *dicta deciſ.* 00. *ex n.* 10.
& in Bullario dicto verb. *eodem num.* 10. Sellius 35
dict. cap. 3. *n.* 134. *&* 135 Machado *dicto lib.* 4. *p.* 4. *tract* 2. *docum* 3. *n.* 4. addant, vt canonici teneantur aſſiſtere ſuffraganeo Epiſcopo, quando nomine proprij Epiſcopi functiones Epiſcopales exercet ex Sacra Congreg. Rit. in Bracharen. 21. Februarij 1604. & quod eadem obſequia præſtanda ſint Epiſcopo delegato, quæ præſtari debent deleganti, referentes deciſum ex Sacra Congreg. Rit. in dict. Bracharen. 20. Martij 1604. repetit idem Barboſa, *de canon. dicto cap.* 34 *n.* 18. *vbi n.*
19. *in dicto Bullar. & collect.* 10. *n.* 11. † addit, vt 36
non debeat habere aſſiſtentiam duorum canonicorum, vltra Diaconum, & ſubdiaconum, qui ſunt cantanti euangelium, & epiſtolam, ſicut haberet proprius Epiſcopus, vt in eadem Bracharen. 1. Septemb. 1607. reſpondens aliæ declarationi Terraconen. 7. Iulij 1612. habenti canonicos duos, non autem Dignitates præter Diaconum, & ſubdiaconum, aſſiſtere debere Epiſcopo ſuffraganeo ſolemniter celebranti; quia de hoc erat, vbi antiqua conſuetudo.

At quando Epiſcopus ſuffraganeus ſolemniter 37
celebrat, tunc canonici, & dignitates, non debent aſſiſtere parati, ſed in habitu ordinario ſicut, & quando facit ordinationes, conſecrationes, & alias ſimiles functiones pro ordinario; ſolum enim debebunt accipere paramenta illi, qui fuerint neceſſarij in miniſterio, Sellius, *in dict. c.* 3. *num.* 136. Barboſa, *in dict. collect.* 100. *deciſ. num.* 13. *in Bullario in dicto* verbo verſ. *canonici & dignitates omnes*.

Canonici duo Diaconi, cum Præbendæ ſunt 38
diſtinctæ debent aſſiſtere hinc inde Epiſcopo, quando ſolemniter celebrat, vt cauetur, *dict. lib.* 1. *ceremon. cap.* 8. *ex Sacra Congreg* penes Sellium, *dicto cap.* 3. *n.* 129. Placent. Ait. 19. Maij 1607 in reſponſ ad ſecundum dubium Barboſ. *dict collect. num.* 5. *& in Bullario* ſupra verbo *canonici duo*
primi. † Addentes quod canonici duo Diaconi aſ- 39
ſiſtentes, & non Presbyter debent eleuare fimbrias pluuiales hinc inde, dum Epiſcopus progreditur, & thurificat altare ex dict. Placent in 7. *dubio*. Et quoc debent dicti duo canonici aſſiſten-

tes eligi ea nomero Diaconorum, quando Præbendæ ſunt diſtinctæ, refert declaratum idem Barboſa, *de Canonicis dicto cap. 34. num.7.* ea Sacra Congreg Rituum in Nolona 13. Maij 1603. & inſuper, vt conueniat dictorum canonicorum aſſiſtentia Epiſcopo ſemper, ſiue celebret, ſiue Diuinis officiis aſſiſtet, refert idem *dicto cap.34.n.6.* ex declarat. Grannaten. 10. Mai 1608. maxime quando eſt paratus, vt in Leonen. 28. Auguſti 1605. intelligens hoc tantummodo de Epiſcopo ordinario, vt in alia Cæſar Auguſtina 9. Mai 1606.

40 Vnde ſi dubitaretur, an Epiſcopo interueniente miſſæ, & veſperis, aſſiſtere debeant pro Presbytero aſſiſtente vna ex Dignitatibus; an vero canonicus primus poſt Dignitates? Reſpondebitur ex verb. Sacr. Rituum Congreg. ad petitionem Monopolitanæ Eccleſiæ 15. Decemb. 1632. in verbis ſequentibus, *an Præbenda ſunt diſtincta in Presbyterales, & Diaconales, & tunc Epiſcopo ſolemniter celebranti aſſiſtere debere pro Presbytero aſſiſtente Digniorem de capitulo quocumque nomine nuncupetur; dummodo ſit in ſacerdotio conſtitutus, Epiſcopo vero non celebranti*, ſed Diuinis tantum præſenti pro Præsbytero aſſiſtente inſeruire debere digniorem canonicum poſt Dignitates, aut Præbendæ non ſunt diſtinctæ in Præsbyterales, & Diaconales, & tunc Epiſcopo, ſiue ſolemniter celebret, ſiue Diuinis tantum præſens ſit pro Præsbytero aſſiſtente inſeruire debere Digniorem de capitulo iuxta diſpoſitionem cæremonialis *lib.1.cap.7.& 8.* refert Barboſa *dicto*

41 *cap.34. ſub n.5.* † Notandum vero eſt, quod canonici Diaconi non debent hinc inde aſſiſtere Epiſcopo, dum is accedit, niſi quando eſt paratus cum Mytra, & pluuiali, vt iam dixi, & patet ex Sacra Congreg Rituum in Æſina 3. Auguſti 1605. de qua Sellius *dicto cap.3.n.133.* Barboſa *in dicta deciſ.100.n. 9. in Bullario* ſupr. verb. *canonici Diaconi.* dicentes quod dicti canonici debent aſſiſtere Epiſcopo, quando facit ordinationem, tam ſi facit cum miſſa ſolemni, quam ſi faciat cum miſſa priuata ex Sacra Congreg. Rituum *in dict. Placent.* 19. Mai 1607. in 2. dubio.

42 Secundo quod canonici qui aſſiſtunt Epiſcopo cum cappa non tenentur ei ponere, & deponere Birretum, ſicut tenentur ei ponere, & deponere Mytram: ita Sacra Rit. Congregatio in Baonco. 21. Auguſti 1604. idem Barboſa *in dicto Bullario* verbo *canonici, qui aſſiſtunt Epiſcopo, & in dict. collect. 100.n.8. & in dict. tract. de canonicis cap.33.n.57. & in dicta deciſ.100. n. 17. & in dicto Bullario in penult.* addit ea ſacra congregat. Rituum in Iſernien. 21. Auguſti 1635. quod canonici, & Dignitates aſſiſtente Epiſcopo non tenentur illi caput tegere, & detegere, quando aſſiſtit Diuinis cum cappa & Birreto.

43 Ex his, & aliis, quæ hic innecti valent congeſta à Barboſa *in dicto cap.33. de canon. in dicta deciſ.100. & in collect.47.* verbo *aſſiſtere, & in dict. Bullario in dicto* verb. & in verbo *canonici aſſiſtentes Epiſcopo*, patet, vt non conueniat, quod Epiſcopus in veſperis decantandis per aliquam ex dignitatibus cathedralis, ſtante penuria ſacerdotum, admittat pro aſſiſtentibus cum pluuialibus clericos in minoribus conſtitutos, etiam in ſolemnioribus feſtiuitatibus, vt habetur deciſum in ſacra Congreg. Rituum in caſertan. 18. Septemb. 1632. Barboſa *de canonicis dict. cap.33. ſub dicto n.7.*

Et confirmatur, quia ſi Epiſcopus ſolemniter celebrat in collegiata, tunc canonici cathedralis, debent ei aſſiſtere, ſic vt præferantur in eo munere canonicis ipſius collegiatæ, vt patet ea ſacra Congreg. Bononien. 20. Aprilis 1605. & 10. Mai. 1608. & in Brunduſina 15. Iullij 1617. vt referunt Sellius *in ſelectis canon. dicto cap.3.n.128.* Barboſa *in dicta collect. 100.n.4. in Bullario ſupra* † 44

45 Nam canonici cathedralis in omnibus functionibus præferend ſunt canonicis collegiatæ, non obſtante conſuetudine in contrarium, ſacra Congreg. Rit. in Tuſcan. 19. Auguſti 1619. & in proceſſionibus, & funeralibus ſacra congreg. Rituum in Ripana 30. Iullij 1616. qui & præcedent canonicis collegiatæ etiam in aſſociandis funeribus defunctorum propriæ ipſius collegiatæ Parrochiæ, ſacra Rit. congreg. in Præneſtinas cauerum 1618. & in omnibus actibus, & functionibus, etiam in propria collegiata exercendis, ſacra congreg Rit. in fundan. 10. Octob. 1597. Barboſa *in Bullario*, verb. *canonici cathedralis* ex *n.1. ad 4. & in collect. deciſ.90. & 91.* & alibi.

Iam ergo aliis omiſſis, quæ ex dictis poſſunt inferri, dico quod etſi cæremoniale Romanum ſit obſeruandum circa aſſiſtentiam per canonicos, Dignitates, & Portionarios Epiſcopo faciendum, vt dictum eſt: tamen ſi adſit aliqua laudabilis conſuetudo immutans aliquod ſi immemorialis eſt, debebit obſeruari, vt contingit in Salmant. 16. Iullij 1605. quia cæremoniale non tollit immemoriales conſuetudines, ſed abuſus, vt in ſalmantina 10. Ianuarij 1604. Mantuana 19. Iunij, eiuſdem anni, Brunduſina 7. Semptemb. 1611. Tornacen. 28. Ianuarij 1612. foribilien 4. Aprilis 1915. Hidumtrina 30. Ianuarij 1616. ſic Barboſa *dicto cap.33. de canonicis, & Dignit. n. 24.* aſſerens hoc procedere in omnibus Regnis, & locis totius chriſtianitatis, vt fuit dictum in alia Elborenſ. 9. Iunij 1606. 46

Et ſic econtra erit ſeruanda conſuetudo, vt Dignitates, & canonici, Mytram gremiale, & Thuribulum, ac ſimilia miniſtrent Epiſcopo ex ſacra congreg. Rituum in Lamacem. 5. Iullij 1603. vbi etiam fuit reſolutum ſeruari debere conſuetudinem, vt Dignitas, ſeu canonicus geſtet Baculum Paſtorale ante Epiſcopum in quibuſdam Diebus feſtiuis. 47

Et quia abuſus ſoleret eſſe, quod Epiſcopo ſolemniter celebranti, ac in proceſſionibus, tam omnes quidem Dignitates, quam canonici, Presbyteri, Diaconi, & ſubdiaconi induerentur pluuialibus: tamen vt eſſet cum differentia, ſicut hodierna praxis cathedralium demonſtrat recte ſacr. Congreg: Rituum in Napolit. 25. Martij 1605. & in Placentina 19. Mai 1607. declaratum fuit, vt Dignitates pluuialibus, canonici, Presbyteri planetis, Diaconi, & ſubdiaconi Dalmaticis, & Tunicellis vti deberent refert Barboſa *de canon. dict. cap.33. num.28.* 48

Sed pro complemento notandum eſt etiam, quod canonici, & Dignitates non tenentur ad benedictionem Epiſcopi genu flectere, ſed tantum caput inclinare, nec debeant geneflectere, quando Epiſcopum celebrantem turificant, ſacr. Congreg. in Oſcen. 4 Mai 1613. nec aſſiſtentes, vel aliquo modo Epiſcopo celebranti inſeruientes tenebuntur geneflectere: ſacr. Congreg. Rituum in Monopolit. 5. Decemb. 1632. Barboſa *de canonicis dicto c.33.n.29. & 30. in Bullario d. verb. canonicis aſſiſtentes n. fin.* 49

Item

50 Item etiã notandum eſt ex declarat. Rit. Congreg. io vna Maceraten. 28. Septemb. 1630. quod in miſſa ſolemni ante Epiſcopum ad *Hymnum Angelicum credo, ſanctus &c.* Dignitates, & canonici tantum, & noo alij, etiam vicarius generalis, debent facere circulum, & ex alia Sacra Congreg. Rituum in caſſanen. 5. Martij 1633. quas refert Barboſa *de canonic. dicto cap. 33. n. 25.* quod canonici ad chorum obligati ſemper intereſſenti cum cappa miſſis decantandis, tenentr facere circulum iuxta diſpoſitionem cæremonialis Epiſcoporum.

51 Et quod Epiſcopo aſſiſtentes Diaconi, & ſubdiaconi, omnibus alus præferuntur Sellius *in ſelectis canon. cap. 28. n. 3.* adducens Sacr. Congreg.
52 Rit. in Caputaquen. 18. Mai 1602. qui *n.* 5. † ex alia Patauina 11. Martij 1602. dicit, quod aſſiſtentes Epiſcopo debent inceoſari poſt Epiſcopum ante Magiſtratum, etiam ſi ſit de maioribus; & quod aſſiſtens, ſiue Dignitas, ſiue Presbyter; licet non ſit prima Dignitas, turificandus ſit ante Archidiaconum Tunicella` pararum loco Diaconi aſſiſtentis; licet Archidiaconus ſit prima Dignitas, dicit Alden. *in compend. canonic. roſol. lib. 2. tit. 22. n. 5.* citans aliam ſacræ Congreg. Rituum deciſio-
53 nem. † Quare bene idem Sellius *dicto cap. 28. n. 6.* ex ſacra Congreg. Rit. in crem. 58. Septemb. 1605. & in Holana 23. Mai 1601. & in Brachaten. 19. Iunij dixit aſſiſtentea minus dignos ratione aſſiſtennæ Thurificari, & accipare pacem ante Dignitates: alia plura congerunt idem Sellius, & Aldan ſupra, atque Barboſa *in dict. collect. deciſ. 45.* verb. *aſſiſtentes, & in Bullario* eodem verbo, & in iam relatis locis eiuſdem.

54 Ad tertiam quæſtionis partem, quale officium debeant intra Eccleſiam, vel extra illam præſtare canonici coadiutores? Et ſuppoſito, quod Coadiutoriæ in Dignitatibos, ac Portionibus Eccleſiarum cathedralium, & collegiatarum permittuntur à tempore Sixti V. à ſolo ſcilicet Papa, propter infirmitatem, vel propter ſenectutem, vt docent Pariſius, *de reſignat. lib. 6. q. 5 n. 15. & lib. 7. q. 20. n. 14.* Gonzalez *in reg. 8. cancellariæ. gloſſa 2. §. 9. n. 91.* Campanil. *in diuerſ. iuris canon. Rub. 7. cap. 6. n. 105. in fine,* Moneta *de diſtribus. quotid. p. 2. q. 1. n. 53.* & ante illos Nicolaus Garcia cum multis *de benefic. p. 4. cap. 3. & n. 19.* Verallus *deciſ. 130. n. 1. & 2* Riccius *collect. deciſ. p. 6. collect.*
55 *2218. in princip. collect. 2425. in principio.* † Explicantes quid, & quando ſit verificanda cauſa infirmitatis, ſenectutis, aut ingraueſcentis ætatis, Barboſa in Trid. ſeſſ. 25. de reform. *cap.* 8. verſ. *in coadiutoriis,* quo, etſi ſtatueretur, ne coadiutoriæ admitterentur perpetuæ, & irreuocabiles cum futura ſucceſſione: tamen iam in praxi aliter obſeruari quotidie viſum eſt, idem Barboſa *de canonic. late c. 29. in collect. deciſ. 174* verbo *Coadiutor Dignitatis, vel canonici, & in Bullario,* ſuper eodem verbo.

56 Et ſuppoſito etiam, quod coadiutor canonici cum futura ſucceſſione, vocatur canonicus fictus, vt tradunt Gonzalez *dicta gloſſa 5. §. 9. n. 170.* Moneta *de optione canonic. q. 8. n. 143.* Ludouicus à Serauia *de iuriſdict. adiunctorum q. 29. n. 33.* Rota *deciſ. 410. n. 6. in princip. p. 5. recent. alias in poſthum. vbi n. 7.* reſpondet ad verba litterarum coadiutoriæ, per quæ videtur apparere, quod coadiutor ſtatim ab ipſa conceſſione efficitur vere, & non ficte canonicus Lotterius *de re beneficiaria lib. 2 q. 5. n. 11.* nam ſi proprie canonicus diceretur, eueniret, quod poſſeſſio prima illi data, viuente proprietario coadiuto; ſufficeret, nec eſſet neceſſaria alia ſecunda poſt mortem coadiuti, quod non obſeruatur; ſiquidem poſt mortem ſui coadiuti, aget alia noua poſſeſſione, vt declarauit ſacra Congreg. Rit. in Patauin. 30. Ianuarij 1619. & 30. Iunij 1616. Rota *deciſ. 637. n. 4. p. 1. recent.* Lotter *de re benef. lib. 2. q. 15. n. 32.* quia cum vere careret titulo, non potuit ſibi poſſidere; non enim vere capit poſſeſſionem, niſi poſt ceſſationem coadiutoriæ. Rota *deciſ. 456. n. 6. p. 1. recent.* Ludouicus à Sarauia *q. 19. n. 51.* & patet expreſſe ex illa declarat. Ferulen. 21. Martij 1609. relata à Rota *in deciſ. 410. n. 5. in fine p. 2. recent.* alias *in poſthum.* Farin. ſequentibus verbis, *quod coadiutor debet habere locum capta poſſeſſionis poſt mortem coadiuti, & non locum capta poſſeſſionis in bonis coadiuto,* & in alia Bergnnen. 7. Augusti 1627. Vbi cenſint poſſeſſionem ab obitu coadiuti numerandam eſſe, quamuis prior poſſeſſio accederet ad annos 20. Aldanus, *in compendio canonic. roſol lib 3. tit. 17. n. 9.* Barboſa, *in Bullario, & in dicta collect. deciſ. 171. n. 4. 6. & 7.* idem *de iure Eccleſ. lib. 3. cap. 10. num. 64. ex Sacra Congreg.* in Bergomen. 7. Augusti 1627. & n 61. nam ſuperueniente vero titulo canonicatus poſt obitum coadiuti, cenſetur ſibi mutaſſe cauſam poſſeſſionis, vt dicit Sacra congregatio colimbricen. Septemb. 1606. in primo dubio.

Illa vero prima poſſeſſio deſeruit ad hoc, vt ſi 57
contingat, quod ipſe coadiutor non accipiat ſecundam titularem poſſeſſionem, ſuſtineatur, vt verus canonicus, ſi per annum, triennium, aut decennium poſſederit continuo, ſacra Rit. congreg. colimbricen. 16. Decemb. 1606. in 3. dubio, Barboſa *dicta col. dec. 135. n 10.* idem *in Bullario dicto,* verbo. *& de canonicis cap. 29. n. 43.* cum Garcia, & Gonzalez, qui addit *in dicta deciſ. n. 7. in fine,* & Aldan *dicto tit. 18. n. 12. ex ſacra congreg.* Vercell. 22. Mai 1612. quod ſi coadiutor ſuſcepit poſſeſſionem canonicatus, viuente coadiuto, ex tunc pro tempore, quando veniret caſus ceſſationis coadiutoriæ, non indigeret noua poſſeſſione.

Sed licet ſic recepti coadiutores, noo videantur 58
proprie canonici dicendum, tamen eſt, quod coadiutor abſente coadiuto, exercet omnes actus, functiones, & iuriſdictiones quos quocumque iure, ſiue ordinario, ſiue deuoluto faciat coadiutus, ſi præſens eſſet, ſacra Congreg. Rit in Paduana 15. Februarij 1615. & in Naritonen. 22. Octob. 1629. Aldan *dicto tit. 18. n. 7.* qui debebit eas facere in nouiſſimo loco poſt omnes canonicos, veluti cantare lectiones præintonare antiphonas, vt cenſuit ſacra congregat. dict. colimbricen. 16. Septemb. 1606. in 4. dubio, & in Patauina. 3. Decemb. 1616. Brudiſen. 18. Martij 1617. Vincentin. 18. Augusti 1618. Caſſalen 15. Iullij 1617. & 10. Decemb. 1619. Barboſ. *dict. c. 29. de canonic. n. 24. & lib. 3. de iure Eccleſ. d. c. 10. à n. 66. dict. deciſ. 175. collect. n. 5. & in Bullario ſupra,* vbi etiam adducit aliam Eluen. 1 Mai 1620.

Vbi addit, & Aldan quod non debet coadiutor 59
gradatim aſcendere, ſed poſt omnes canonicos proprietarios ſedere, ſtatuto contrarium diſponente, non obſtante, Aldan *dicto tit. 18. n. 10.* vbi adducit deciſum ex ſacra congreg. Rituum in caſſalen. 28. Decemb. 1619. *& in Elnen.* 7. Augusti 1625. ex ea ratione; quia Coadiutor, viuente coadiuto,

60 coadiuto, vt diximus, non dicitur poſſidere † Et
quia ad conſequendæ antianitatis effectum, non
tempus prouiſionis, ſed captæ poſſeſſionis atten-
ditur, l. 1. vbi Ioan. de Plata Cod. de conſulibus lib.
12. Boër. de authorit. mag. concilij n. 81. Mohedan.
deciſ. 12. ante finem de præbend. Rebuf. in tract.
nomin. q. 21. n. 4. Gonzalez ad regul. 8. cancel. §.
3. proœm. à n. 15. Nicolaus Garcia dicta p. 4. c. 5.
n. 77. Barboſa de canonicis n. 25. & 26. & ſup. alia
fundamenta repetens.

61 Quod fallit in coadiutoribus Dignitatum: nam
iſti, aut quilibet abſente ſuo coadiuto, ſiue impe-
to, præcedit omnibus canonicis, cum debeat ha-
bere idem ſtallum, quod coadiutus, ſi præſens eſ-
ſet, obtineret, ſacra Congreg Brundun. 29. Mai,
1621. & Rit. in Neritonen. 22. Octob. 1619. in
verbis ſequentibus Coadiutori (ſcilicet Archidia-
coni Nitoren) Iuxta formam litterarum coadiuto-
ria ſupra dicto competere locum, ſeu ſtallum, in
quo ſederet Archidiaconus coadiutus, ſi præſens
eſſet, nec non ad eundem coadiutorem ſpectare
functiones, quas obiret idem Archidiaconus ſi ad-
eſſet, idem Barboſa in cap. 9. Trid. ſeſſ. 25. de re-
form. n. 10.

62 Cum ergo iſti coadiutores cum futura ſucceſ-
ſione, viuentibus ſuis coadiutis, poſſeſſionem be-
neficiorum non habeant ex propria perſona,
quia illam habent ſui coadiuti, nec duo inſolidum
poſſidere non poſſint eandem rem eodem reſpe-
ctu ex l. 3. §. ex contraria ff. de acquirenda poſſeſſ.
& per me latiſſime in cap. licet 9. de probat. cum
multis Garcia de benefic. dicta p. 4. cap. 5. n. 76. &
90. Rota dict. deciſ. 420. n. 3. & 4. p. 2. recentiſſi-
me & ſic nec habeant Ius, nec titulum in benefi-
cio; inde fiet, vt nec poſſit ordinari ad titulum
coadiutoriæ per illa, quæ dixi latiſſime ſub cap. 11.
de temporib. ordinat. Salcedus ad Bernard. Diez,
in practica, cap. 18. n. 7. Gonzalez, dicta gloſſa 5.
§. 9. n. 8. Moneta, de opt. canonic. cap. 4. q. 7. n. 169.
63 & alij. † niſi forte ratione illius haberet coadiu-
tor congruam, non tanquam ad titulum benefi-
cij, ſed tanquam ad titulum penſionis, Nicolaus
Garcia, dict. 2. p. cap. 5. à n. 132. refert Barboſa de
64 canon. dicta cap. 29. n. 39. † qui, & num. 40. &
Garcia, in addit. ad dict. cap. 5. ſub n. 88. addunt,
vt non poſſit exercere officia, ad quæ coadiutus
electus eſt, quia in his quæ ſpeciali nominatione
competunt coadiuto, non venit coadiutor, nec
eum repræſentat.

65 Vnde alijs omiſſis, ad propoſitum noſtri du-
bij de officio, & munere, quod debet, ac poteſt
impendere coadiutor intra Eccleſiam, vel extra,
dico, vt & ſi coadiutor, non habeat titulum vi-
uente coadiuto, vt dictum eſt, habet tamen exer-
citium, & adminiſtrationem; & ideo tenetur ad
onera ſui coadiuti; quia licet ſedeat poſt omnes
canonicos, ſuo tamen coadiuto abſente, ipſe pro
illo ſeruit; & ſic tenetur habere qualitates requi-
ſitas ad obtinendam Præbendam, exemplo reſig-
notarij, & conſtitutus in illa ætate, quæ requiritur
66 ad obtinendum beneficium, † item & promoueri
infra annum, ex quo reſidet, & inſeruit ad ordi-
67 nem ſuæ Præbendæ annexum. † Et tenetur facere
mentionem, de obtentis beneficiis, quæ habet,
ſaltem ratione futuræ ſucceſſionis, quæ ipſi con-
ceditur, cum ſit gratia beneficialis, ſeu de be-
neficio, qui & reſidere tenetur in ea Eccleſia,
in qua datus eſt pro coadiutore; ita vt non reſi-
68 dendo, beneficio priuetur † Et quamuis non ſit
in ſacris conſtitutus poſſit omnia, & ſingula fa-
cere, & exercere, quæ ſine paramentis ſacris
cum cappa, & cotta facere poſſet Coadiutus ſi
præſens eſſet ex ſacra Congreg. Rit. in Bono-
nien. 19. Decemb. 1615. ſic vt teneantur ei inſer-
uire, & miniſtrare canonicis; pro vt tenerentur in
ſeruire canonico coadiuto in omnibus functioni-
bus canonicalibus ex eadem ſacra Congreg. in
Caſalen. 10. Ianuarij 1609. videndi Nicolaus Gar-
cia de benefic. 7. p. cap. 4. in fine, & dict. cap. 5. in
addit. ſub n. 150. dubio 23. verſ. modo, & dubio
38. † Vbi addit Gratiam vitiari totam, & eſſe nul- 69
lam, ſi non fiat mentio de obtentis coadiutoris;
quia licet illa de ſe ſit diuidua, & ſeparabilis, ta-
men ex intentione Papæ, & ipſius coadiutoris eſt
indiuidua: videndi etiam Flamin. Pariſ. de reſig-
nat. benefic. lib. 4. q. 9. n. 19. Gonzalez dicta gloſſa
5. §. 9. n. 6. & 90. Moneta dicto cap. 4. n. 151. &
155. Ludouic. à Sarania, de adiunctis q. 29. n. 7.
Campanil. in diuerſorio iuris canonici Rub. 7. cap.
6. n. 103. Squillante de priuileg. cleric. cap. 4. n.
97. Machado de perfecto confeſ. dicto cap. 4. tract.
7. docum. 2. Rota deciſ. 592. p. 1. in poſthum. alias
p. 3. recent. Barboſa de canonicis dicto cap. 29. ex
n. 47. ad 53.

Gaudet enim in multis coadiutor veri benefi- 70
ciati effectibus, vt eſt ille, quod tenetur habitum,
& tonſuram clericalem deferre, & fori priuile-
gio, Barboſa de poteſt. Epiſcop cum multis p. 2. al-
legat. 12. n. 4. & 9. Nicolaus Garcia dicto cap. 5.
legendus à n. 97. Armendar, ad recopil. leg. Na-
uarra lib. 2. tit. 19. de foro comp. n. 26. Squillante
de priuileg. clerical. p. 7. n. 21. Sebaſtian. Cæſar de
Eccleſiaſt. hierarchia cap. 14. §. 9. n. 8. † Item gau- 71
det de annali, & triennali poſſeſſione, vt dictum
eſt; imò & poſſit gaudere menſibus datis cauſa
recreationis, & illos conſumere, ſicut principa-
lis; ita tamen quod Dies per vnum ipſorum con-
ſumpti, non poſſint per alterum aſſumi, ſed quoad
ambos remaneant conſumpti, Gonzalez in reg. 8.
cancel. gloſſa 5. §. 9. à n. 13. Nicolaus Garcia dicto
cap. 5. n. 79. cum aliis. Rota in Salmantina coad-
iutoriæ coram Pennia, impreſſa per Marcheſanum
de commiſ. p. 1. §. 2. pag. 469. in fine. † Et ægro- 72
tans, vel alias legitime impeditus debeat haberi
pro præſenti, & lucrari diſtributiones quotidia-
nas, ſicut lucraretur principalis, quando ipſe
coadiuto erat actu ſeruiens tempore ſuperuenien-
tis infirmitatis, ſeu impedimenti, alias inquam
poſſet dari locus fraudibus in detrimentum ſer-
uitij Eccleſiæ explicant Nicolaus Garcia dicto
cap. 5. n. 80. & 81. Rota in Tarraconen. Coadiu-
toriæ coram Pennia impreſſa per Marcheſanum
de commiſ. p. 1. §. 2. pag. 466. Barboſa cum illis plu-
ra adducens de canonic. dicto cap. 29. ex n. 42. ad
46. † Vbi agit de dubio, an Poſſit reſidere, & in- 73
ſeruire in Eccleſia excommunicato exiſtente
principali, de qua, Marcheſan. ſupra pag. 467. n. 4.
Garcia dicto cap. 5. n. 83. & 85. Gonzalez, dicto §.
n. 128. & 123. ex n. 54. de alio dubio, an coadiutor
ſeruiens pro coadiuto debeat exire de capitulo, in
quo agitur de negotio ipſius coadiuti: de quo et-
iam Nicolaus Garcia dict. p. 4. c. 5. ex n. 103. Seba-
ſtian. Cæſar. dicto §. 9. n. 12. de 1. dico infra, hic &
in tit. de officio vicarij de 2.

Notandum vero eſt quod coadiutor datus ca- 74
nonico non ordinato ad formam ſtatuti requi-
rentis certum ordinem in canonicis, ſub pœna
amiſſionis cuiuſdam partis fructuum, non lucra-
tur huiuſmodi fructus pro coadiuto; quamuis ip-
ſe Coadiutor eſſet ordinatus ad formam dicti
ſtatuti,

ſtatuti, ſacra Congreg. Rit. Barbatien. 1. Decemb. 1629. de qua Aldan *in compendio canonic. reſol. tit. 18. n. 15.* Barboſa *in deciſ. collect. 175. n. fin. & in Bullario* dicto verbo *coadiutor*, quia habilitas acquiritur in coadiuto, *& in dicto cap. 19. de canonic. n. 38.* per verb dict. cong. ibi: cenſuit *canonicum ſupra dictum coadiutum non lucrari fructus, nec diſtributiones, mediante ſeruitio coadiutoris.*

75 Quod ſi dubites, an poſſint coadiutor, & coadiutus, cum habitu ſimul incedere canonicali intra Eccleſiam. In quo dubio Nicolaus Garcia probat negando, non poſſe vtrumque ſimul ſtare in proceſſionibus, & miſſarum ſolemniis; eo quod vnum tantum canonicatum repræſentant. Verum Sebaſtianus Cæſar *dict. §. 9. n. 13. &* vt refert Barboſa *dicto cap. 19. n. fin. de canonic. in fine.* exiſtimat non eſſe inconueniens, quod ſimul poſſint in dicto habitu intereſſe in dictis proceſſionibus, & miſſarum ſolemniis, principalis quidem in loco ſibi debito iuxta antiquitatem ſuam, coadiutor vero poſt omnes canonicos, vbi reſpondet Garciæ fundamento, dicens illud ſolum concludere, ne duplicem vocem habeant, vel duplices lucrentur diſtributiones, non quoad intereſſentiam, quæ diuerſis reſpectibus vtrique conuenit, vni tamquam vero canonico, alteri tamquam coadiutori, ſicut nihil inconuenit, quod in eadem Eccleſia Rector Principalis, vt talis, & vicarius, vt vicarius intereſſe valeant, ſicut vſu receptum vide-
76 tur in Epiſcopo, & eius vicario. † Quæ reſolutio multum prodeſt pro coadiutoribus canonicis Eccleſiæ Valliſoletanæ, qui annis præteritis 1658. & 1659 contendebant cum Portionariis ſuper hoc puncto, illis negantibus, ne fieret illis præiudicium in ſeſſionibus propinquioribus, quibus gaudere debebant iuxta canonicos proprietarios, in choro proceſſionibus, & in ſeſſione actus publici ſacramentalium actuum, qui quotannis in theatro publico coram cathedrali fiunt, concurrentibus Auditoribus, Decurionibus, & Epiſcopo, Præſide, & Prætore, in quibus ego, tamquam illius Eccleſiæ canonicus Pœnitentiarius perſæpe vidi coadiutores, & proprietarios intereſſe, & procedere poſtea in ſolemniſſima corporis Chriſti proceſſione; non inquam in aliis proceſſionibus, in miſſis ſolemnibus, nec in capitulo, aut in aliis actibus Eccleſiaſticis intra, aut extra Eccleſiam; imò potius contrarium, ſic vt ſi proprietarius aſſumeret habitum canonicalem, coadiutor, quem habet dimitteret; ſed non nego aliquoties vidiſſe aliquos coadiutores inſeruiſſe pro Diaconis, & ſubdiaconis altari, & eorum proprietarios in habitu canonicali, tunc præſentes fuiſſe aliquando, vel è contra in choro, & proceſſionibus clauſtralibus.

77 Sunt tamen aliqua, quibus non gaudet intra Eccleſiam ipſe coadiutor: nam primo non intelligitur comprehenſus in ſtatuto, quod ex aliqua cauſa ſubilare facit canonicos, ſacra Congreg Rituum in Elboracen. 15. Aprilis 1606. *in 3. dubio* & faciunt quæ dixi *in cap. quia V. de iudiciis. q. 25 fin.* vbi egi de illa, *an canonicus adimplens reſidentiam canonicalem per coadiutorem, fruatur iubilationis indulto*; ſic etiam Barboſa *in Trid. dicto cap. 7. n. 21.* contra Nicolaum Garciam
78 *dicto cap. 4 n. 89* † Secundo quod nec ſibi optat, ſed ſuo coadiuto Ludouic. à Sarauia *in tractatu de iuriſdictione adiunctorum q 29. n. 31.* Barboſa *in d Trid. n. 22. ex ſacra Rituum Congreg.* in colimbrien. 16. Septemb. 1606. *in 5. dubio*, idem *dicto cap. 19. de canonic. num. 29.* vbi addit quod gratia coadiutoriæ cum futura ſucceſſione non eſt impedimento, quo minus coadiutus, vbi viget Ius optandi, poſſit indiſtincte optare Præbendas, vt reſoluunt, Garcia *dicta p. 4 cap. 5. ex num. 120.* Lotterius *de re beneſic. lib. 2. q. 35 n. 41. & 58.* contra Gonzalez *ad regul. 8. cancel gloſſa 38. ex n. 53.* de quo iure optandi dixi latiſſime *ſub cap. 8. de conſtit. ſub quæſt. 2.* Tertiò nec eſt in ingreſſu obligatus ſoluere fabricæ, quod eſt conſuetum ſolui per canonicos de nouo ingreſſos: idem Barboſa *dicto c. 19. n. 50. & in Trid. n. 23.* Garcia *dict. p. 4. c. 5. n. 78.*

Et quod nec poſſit eſſe Iudex Apoſtolicus, ſeu 79
delegatus, vel deſignari Iudex Synodalis, quia, vt iam dictum eſt, coadiutor non eſt vere dignitas, nec canonicus, quamuis ſit in ſeruitio Eccleſiæ, & ſic non habet qualitates, *cap. ſtatutum de reſcriptis lib. 6.* Nicolaus Garcia, *dicta p. 4 de beneſic. cap. 5 in addition. poſt num. 130. dubio 18.*
† Vbi ſubdit propterea commiſſionem factam 80
dignitati, non tranſire in eius coadiutorem, non ſolum quando fuit expreſſum nomen proprium, ſed etiam quando non fuit expreſſum ita etiam docet Barboſa, *in Trid. dicto cap. 7. n. 24. in dicto cap. 26. de canonic. n. 31.* vt contra Acoſtam de Andrada, *ad Bullam cruciata q. 75.* de primo caſu reſoluit idem Garcia, & eſt verum quidquid de vtroque caſu contra tenent Machado, *dicto tract. 7. docum. 1. num. 7.* Caſtrus Palao, *in opere morali tom. 5. tract. 17. diſp. 1 punct. 10. num. 59.* dicentes non ſolum prædictam commiſſionem tranſire ad dignitatem, coadiutorem imo, & coadiutores poſſe in iudices Apoſtolicos, & Papæ delegatos eligi, quod nunquam in praxi vidi in aliqua ex Cathedralibus, & ſi nonnullas horum Regnorum percurrerim.

Quintò nec gaudet priuilegiis, & indultis de 81
percipiendis fructibus in abſentia, puta ratione ſtudij, aut lecturæ in aliqua vniuerſitate, quibus coadiutus gaudere poteſt: ſic multi, quos adducit Nicolaus Garcia, *dicto cap. 5. in dict. addit. dubio 3.* Barboſa, *in dict cap. 29. de canon. n. 32.* 82
& in cap. 7. Trid. n. 15. † Nec poterit lucrari diſtributiones quotidianas, quando coadiutus eſt præſens Sacra Congregat apud Aldan *dict. tit. 18. n. 35.* in vna Elboracen. 15. Aprilis 1606. in 3. dubio. Et nec lucrari diſtributiones quotidianas, quæ dantur Canonicis, & Præbendatis propriæ Eccleſiæ, quando aliquas miſſas celebrant, niſi quando celebrant pro ipſis coadiutis, Aldanus, *dicto tit. 18. n. 13.* ex ſacra Cong. Rit. in Patauina
3. Decemb. 1616. † Et quod nec poſſit inſeruiens 83
lucrari fructus Præbendæ pro Præbendato coadiuto pro illo tempore, quo eius coadiutus culpabilis repertus, manſerit incarceratus: idem Aldan. ex Sacra Congreg. Concil 15. Decemb. 1618. *dict tit. 18. n. 24.* Barboſa *deciſ. collect. 175. deciſ. Apoſtolic. n. 22. 23. & 24. & ſub Bullario dicto* verbo *Coadiutores.*

Et ſic optime conſtitutione Eccleſiæ chartagi- 84
nenſ. cauetur, vt quotieſcumque occurrerit quod aliquis capitularis eiuſdem Eccleſiæ carceretur, ſi repertus fuerit culpabilis, non lucretur fructus ſuæ Præbendæ, pro tempore, quo manſerit carceratus. Et quia datur caſus, vt quandoque capitulares prædicti habeant coadiutores, qui inſeruiendo Diuinis interſunt, durante carceratione dictorum capitularium; ideo fuit dubitatum in ſacra

Congreg.

Congreg.Conſilij, an tales coadiutores inſeruien-
tes,poſſint lucrari fructus Præbendæ pro Præben-
datis coadiutis pro tempore, quo dicti eorum
coadiuti culpabiles reperti manſerunt carcerati,
& eadem ſacr.Congreg. Die 25. Decemb. 1618.
cenſuit coadiutum non poſſe percipere fructus
prædictos,vt refert,& ſequitur Barboſa *dicto cap.
29.de canonicis n.17.*idem *in dicto c.7. Trid. ſeſſ.
25.de reform.ſub n.15 & alibi.*

85 Indeque dubitatur,an lucrari valeat diſtributio-
nes,excommunicato coadiuto,ſeu an poſſit reſi-
dere in Eccleſia,vel inſeruire excõmunicato coad-
iuto?Et quoad primum dubium docent Gonza
lez *in reg.8. cancel.dicta gloſſa* 5.§ 9. 123. Lu-
douicus à Sarauia *de iuriſdict.adiunct. dicto cap.
29.n.*58 Nicolaus Garcia *dicta p. 4. cap. 5.n.*86.
Barboſa *dicto cap.7.Trid.n.15. in princip. & de
canonic.dict.cap. 19. n.* 16. Trulench. *in decalog.
lib.*1 *cap.8.n.*3.Machado *de perfecto confeſ. dict.
lib.4.p 4 tract.7 docum.*1*.n.*5.vt nec poſſit lucra-
ri diſtributiones quotidianas, niſi forte de fructi-
bus,vel diſtributionibus coadiutori,aliquid aſſig-
natum ſit pro congrua,ſeu ſeruitio, vt aliquando
fit;quia tunc iam inſeruit,ac reſidet pro emolu-
mento proprio, quod ſubtrahi ab eo non debet
86 propter culpam ſui coadiuti. † Et idem de ſecun-
do caſu reſoluendum eſt cum dict.Garcia *ſupra
n.*85.Barboſa *in dicto cap.7.Trid.n.*37.*& in dict.
cap.19.de canonic.n.*46.aliter vero,ſi ad commo-
dum coadiuti lucrari valet,vt dixit Gonzalez *ſu-
pra n.*123.*per doctrinam textus in cap.paſtoralis
§.verum de appellat.*deciſio, Rotæ Terraconen.
coadiutoriæ coram Pennia, quam referunt ad
longum impreſſam idem Barboſa *dicto n.* 46.*ſub
verſ.verum in dicto cap.*29. poſt Marcheſan. *dict.
p.*1.*de commiſ pag.*467.*n.* 4 & patet ex primis il-
lius verbis ibi,*ad quartam difficultatem negatiua
fuit reſponſum Antonio ſcilicet coadiuto excom-
municato,non lucrari coadiutorem pro eo &c.* &
ex alijs ſequentibus verbis.

87 Deinde nec tenetur tempore coadiutoriæ con-
ceſſionis habere ordinem Presbyteralem, vbi ſta-
tuto Eccleſiæ cautum fuerit, quod canonicus
actu ſit ſacerdos tempore promotionis,cum ſuf-
ficiat habere clericatum,& legitimam ætatem ad
ordinem requiſitum, vt docent Caputaq *deciſ.*
128.*n.*1.*&* 2.Gonzalez,*dicta gloſſa* 5.§.9. Nico-
laus Garcia *dicta p.4.cap.* 5. *in addit. ſub dubio*
23. Barboſa *d.canonic.dict.cap.* 29.*num.* 36. *&
88 in dicto cap.* 7. *Trid. num.* 18. † Nec ad pœnas
iudiciales, & quæ non haberent rationem mul-
ctæ ordinariæ impoſitas ob culpam coadiu-
ti, non obſtante ſtatuto contrario,quia eſſet iniu-
ſtum,& contra ius,niſi forte fuiſſet à Papa in ſpe-
cie confirmatum,Nicolaus Garcia *in addit. dict.
cap.5.dub.*34 *in fine,& in fine,& in dicto cap.7.
Trid.n.*27.

89 Nec inquam tenetur ad onera aliorum cano-
nicorum iuniorum,cum ſedeat in choro ratione
alterius perſonæ.ſcilicet ſui coadiuti;& ſic cenſuit
90 ſacra Congreg.Eluoracen. 15. Decemb. 1606. †
quod canonicus Iunior iuxta conſuetudinem Ec-
cleſiæ,debet ſupplere vices Hebdomadarij abſen-
tis,vel impediti.& non coadiutor,licet ſedeat poſt
vltimum canonicum,Barboſa *in dicto cap.7 Trid.
n.*26.Garcia *in addit.ad dict. cap.* 5. *dict. dubio*
33.idem Barboſa *dicto cap.* 29. *de canonic. num.*
33.*& in dict.collect.deciſ.*175.*num.*20.*& in Bul-
lario.*

91 Notandum eſt tamen pro complemento, & in
fauorem coadiutorum. Primo quod ſi ex forma
literarum Apoſtolicarum nunquam tenentur ho-
ris canonicis inſeruire, quandiu aliqua ex tribus
cauſis,expreſſis *in cap. vnico de clericis non reſi-
dentibus lib.6.* vere fuerunt impediti, lucrentur
diſtributiones quotidianas perinde, ac ſi diuinis
intereſſent, vt decidit Sacra Congreg. concilij in
Barbaſtr.9.Nouemb 1650.cuius meminit Barboſa
*de iure Eccleſ.lib.5.c.10.n.86.& dict.collect.dec.
175.n.*15.

Secundo quod coadiutor in abſentia coadiuti, 92
præcedere debet curatis plebanis, & Prioribus
Eccleſiarum Parochialium, ſicut præcedunt veri
canonici ex forma coadiutoriæ ſacra Congreg.
Rit in Piſtorien.15.Martij 1618. Alden. *in com-
pendio canonic.reſolut.dicto lib.*3.*dicto tit.* 18. *n.*
11.† Tertio quod coadiutor canonici, ſi ſimul 93
ſit Rector Parrochialis, poſſit in proceſſionibus
incedere cum canonicis ſub eorum cruce, & nec
ex eo, quod non incedat ſub cruce Rectorum,
poſſit tamquam abſens puniri in certa portione
frumenti,ſed duplicia perſonæ muneri ſatisfacit
ſacra Congreg.Rit.in Veron.17.Iulij 1601.teſte
Aldan.*dicto tit.*13.*n.*12.Barboſa *in dicto collect.
deciſ.*175.*n.*9. *&* 11. *& in Bullario ſub dicto*
verbo *Coadiutor canonici.* † Quarto quod coad- 94
iutor canonici Præbendæ Diaconalis ſedere de-
beat antè canonicos ſubdiaconalea,Barboſa *dicto
c.29.de canonic.n.27.verſ an coadiutor,* Diana *p.*
4 *tract.4.reſ* 80. *verſ. ſed difficultas*, Franciſcus
Leo *in theſauro fori Eccleſ p* 1.*c.*4.*n.*57.*&* 58.Ga-
bantus *in enchiridion. Epiſcop.* verb. *coadiutor
Epiſcopi n.*24.*& alij.*

At coadiutor tenebitur reſidere etiam in caſu, 95
quo coadiutus propter infirmitatem, vel legitime
impeditus non teneretur alioquin reſidere, alias
non lucratur diſtributiones quotidianas,quæ pun-
ctantur coadiuto, in damnum tamen coadiu-
toris ipſius,Sacra Congreg Rit.in Elboracen.15.
Aprilis 1604.& in Caneten.4.April. 1620. & in
Patauina 8.Mai 1617.quoa refert Aldan.*dicto tit.*
18.*n.*15.& Barboſa *dict.collect.deciſ.*175.*n.*15. *&
ſub dicto Bullario.* † Verum ſi ipſe coadiutus 96
per ſe deſeruiat,abſente coadiutore, vel non ſer-
uiente,tunc quidem non condemnetur coadiutor,
cum cenſuerit ſacra Congreg. concilij in cauſa
Vrbetana Die 9 Septemb. 1618. diſtributiones
quotidianas deberi canonico coadiuto infir-
mo, abſente, vel non ſeruiente coadiutore:
idem Barboſa *in dicto cap. 7. Trid. ſeſſ.* 25.
*num.*31.

Extra Eccleſiam vero coadiutor quales præ- 97
eminentias queat habere canonicales ex dictis
apparet;ſic breuiter reſpondeo,quod extra Eccle-
ſiam in abſentia coadiuti; eſt cenſendus tan-
quam verus,& proprius canonicus, quoad præ-
eminentias veris canonicis conuenientes, vt
declarauit Sacra congreg. in Piſtorien 15. Mar-
tij 1608. Barboſa *in dicta collect.* 175. *num.*
2. *& in Bullario.* dicto verbo *coadiutor Di-
gnitatis, vel canonici, & dict. cap.* 29. *de ca-
nonic.*

De materia tamen coadiutorum ad ſaturita- 98
tem agunt Campegius *in tract. de coadiutore
Epiſcopor.* Gambara Curta *de officio legati de
latere lib.*5.*cap.de coadiutoribus* Gonzalez *ad
regul.8 cancel gloſſa* 5.§.9. cum ſequentib. Ca-
mill.Borell.*in ſumma omnium deciſion. tit.* 9. *de
clerico agrot,n.*10.& ibi DD. Quintana Dueñas
*Eccleſiaſt.lib.*2.*a num.* 30. Mandoſ. *in tract. de
ſignatura*,

ſignatura gratia verb. *eadinteris, & reg.* 11. *q.* 5. *& reg.* 32. *q.* 1. Moneta, *de optieu. canen. cap.* 4. *q.* 8. Melchior Phebus, *Luſitan. deciſ.* 1. *num.* 5. *tom.* 1. Nicolaus Garcia, *de benefic. p.* 4. *cap.* 5. Mendez de Vaſconçelos, *diuerſ. iuris argum. lib.* 4. *cap.* 1. Lotterius *de re Beneficiar. lib.* 2. *q.* 8. Sebaſtian. Cæſar. *de Eccleſiaſtica hierarchia p.* 3. *diſp.* 14. §. 9. Ludouicus Sarauia, *de Iuriſdict. adiunctor. quæſt.* 29. Nouarius, *in ſingularibus canonic. concluſ.* 58. Campanil. *in diuerſ. iuris canonic. Rub.* 7. *cap.* 6. *à n.* 102. Valenzuela, *conſ.* 98. *& alij.*

99 Ad quartam quæſtionis partem, an canonici, qui vocantur adiuncti, habeant officium, ſeu iuriſdictionem ſimul cum Epiſcopo, &c. Et quia hodie DD. per diſpoſitionem, *Trid. in cap.* 6. *de reform. ſeſſ.* 25. diſputant latiſſime, & hæc adiunctorum materia ante Trid. videretur in vſu fuiſſe olim; quia in Concilio Cartagineoſi. 4. *q.* 23. diſpoſitum fuerat, vt Epiſcopus nullius cauſam audiret abſque præſentia clericorum ſuorum, alioquin irrita eſſet ſententia, niſi præſentia clericorum confirmaretur iuxta verba illius relata *in cap. Epiſcopus penult.* 15. *q.* 7. ibi *Epiſcopus nullius cauſam audiat abſque præſentia ſuorum clericorum, alioquin irrita erit ſententia Epiſcopi niſi clerico-*
100 *rum præſentia confirmetur* † indeque procedat, vt in grauibus, in quibus, procederetur ad ſententiam ſuſpenſionis, foret neceſſarium capituli iudicium, DD. per textum, *ibi in cap.* 1. *de exceſſibus Prælator*, id eſt conſenſus, vt explicat Felinus *in cap. irrefragabili ſub n.* 3. verſ. *ſed dic quod imo, de officio ordinary*; quamuis in leuibus, ſufficiat conſilium, Fr. Eman. Rodrig. *quæſtion. regular. tom.* 2. *quæſt.* 22. *art.* 7. Lotterius, *de re Beneficiaria, lib.* 1. *q.* 15. *à num.* 60. Barboſa, *de Canonic. cap.* 28. *ſub n.* 1. verſ. *quod* Mantica *deciſ.* 202. *n.* 9. & alij, & infra hic verſ. *quod ſi quæras*, rationem præſtamus.

101 Ideo optimo iure quamtumuis per Trid. diuerſis in locis, & de iure communi Epiſcoporum iuriſdictio in ſubditos ſit abſoluta, & independens, iuxta quæ latè adduxi *ſub q.* 2. verſ. *ad quartam*, factum eſt, vt reſpectu Eccleſiarum Cathedralium exemptarum duret, vt nequeat Epiſcopus, aut eius vicarius procedere criminaliter ad cognoſcendum, proceſſandum, incarcerandum, & puniendum vllum ex Dignitatibus, aut canonicis ſuæ Eccleſiæ cathedralis; & ſic docent Aloyſius Riccius *in collect. deciſ. p.* 4. *collect.* 751. *in principio.* Zerola *in praxi Epiſcop. p.* 1. verbo *capitulum* 58. Seraphinus, *deciſ.* 493. *num.* 1. Armendar. *in additien. ad recopil. leg* Nauarræ, *lib.* 1. *tit.* 18. *lib.* 7. *de Epiſcopis n.* 93. Malobr. *in praxi habendi concurpralud.* 21. *n.* 14. Hieronim. Veneto *in examine Epiſcopor. lib.* 4. *cap.* 27. *n.* 5. Ludouicus à Sarauia *de iuriſdict. adiunctorum q.* 21. *n.* 17. Lotterius *de re beneficiaria. lib.* 1. *n.* 61. Barboſa *ſupra num.* 2. *& in Trid. dicto cap.* 6. *n.* 3. *& in paſtor. allegat.* 73. *n.* 5. *in fine*, dicentes dict. Trid. decretum loqui ſolum de capitulis exemptis, & quod non exempta minime comprehendantur ſub illo, etiam ſi multa habeat priuilegia; & addunt Armendar. *dicto lib.* 7. *num.* 88. Barboſa *de offic. & poteſt. dicta p.* 3. *alleg.* 73. *num.* 5. *in fine*, idem Sarauia *q.* 11. *num.* 18. prædictum decretum non pertinere ad Eccleſiam, tamquam cathedralem, ſed tamquam exemptam, ac proinde Eccleſiam collegiatam exactam in Cathedrali, ſub illo non comprehendi, vt cenſuit ſacra Congregatio, teſte Armendar. *in compil. leg. Nauarra lib.* 1. *tit.* 17. *lib.* 7. *de Epiſcopis num.* 88.

Itaque praxis, tam in nominatione, & creatio- 102
ne iſtorum adiunctorum, ne longe agamus, cum plene materiam hanc tractent referendi infra in fine huius verſ. dico primo, quod in principio cuiuſlibet anni debent Decanus, & capitulum in ſimul congregati in proprio capitulo, eligere duos ex canonicis, ſiue ex Dignitatibus eiuſdem, vt in eo anno vna cum Epiſcopo, eiuſve vicario forment proceſſum in capitulares criminoſos, ſententiando, & puniendo; ſic quidem, vt regulariter alij nequeant eligi, quam prædicti, cum ſoli canonici, & Dignitates faciant capitulum cum Prælato ſuo: ita proxime adducti, dicentes omnes, quod duo illi adiuncti iuriſdictionem habent in procedendo, vt docent Machado *de perfecto confeſ. lib.* 4. *p.* 4. *tract.* 1. *docum.* 4. *num.* 3. Ludouic à Sarauia *ſupra q.* 5. *ex n.* 5. *vbi num.* 15. poſt Camill. Borell. *in ſumma deciſ. tit.* 60. *fin.* ſubdit adiunctos iuramentum ſubire debere, ſicut & alios iudices, de bene, & fideliter ſe habendo.

Quod ſi capitulum noluerit, aut omiſerit pro 103
aliquo anno eligere prædictos duos, tunc Epiſcopum per ſe ſuum procedere; dummodo illud prius moneat, teſtantur reſolutum Piaſetius *in prax. Epiſcop. p.* 1. *cap.* 2. *n.* 9. Sarauia *ſupra in q.* 13 per totam Machado, *ſupra dicta p.* 4. *tract.* 1. *docum.* 4. *n.* 2. Barboſa *in paſtorali dicta allegat.* 75. *in Trid. dicto cap.* 6. *n.* 5. *de canonic. dict. cap.* 28. *n.* 4. Vbi addit non ſic econtra procedere in Epiſcopo nolente, vel non valente contra capitulares delinquentes procedere; non enim tunc devoluitur iuriſdictio ad ſolos canonicos adiunctos, late Ludouic. Sarauia *dict. tract. de iuriſdict. adiunctor. q.* 5. per totam idem Barboſa *in*
paſtor. dicta alleg. 73. *num.* 9. † *qui & q.* 17. 104
num. 35. verſ. *ex omnibus* dicit dictum Trid. decretum *in dict. cap.* 6. procedere in Epiſcopo, etiam non conſecrato, pro quo faciunt quæ late dixi *in c.* 15. *de elect. & ſupra dict. q.* 2. verſ. *ad quartam*, quia Epiſcopus electus, & confirmatus à Papa, habet poteſtatem iuriſdictionis.

Et quod non ſolum Epiſcopus ſimul cum 105
dictis duobus adiunctis poſſit, ac debeat procedere, ſed etiam eius vicarius generalis, adhibitis duobus de capituli iuxta formam concilij *in dicto cap.* 6. docent Menochius, *conſ.* 52. *n.* 180. Sbrocius *de efficio vicarij lib.* 2. *q.* 145. Rota *deciſ.* 743. *n.* 5. *p.* 1. *diuerſ. & deciſ.* 321. *p.* 2. *diuerſ.* late idem Sarauia *dict. tract. quæſt.* 14. *per totam.*

Quod ſi Epiſcopus moriatur, poſſit in ſede va- 106
cante vicarius nominatus à capitulo ſimul cum adiunctis ipſius capituli procedere in alios delinquentes canonicos, docent idem Sbrocius *in addit. ad dict. q.* 145. idem Sarauia *q.* 17. *n.* 35. *in dicto* verſ. *in omnibus*, quatenus referunt deciſum dicentes, vt non valeat procedere ſine adiunctis, ſi Epiſcopus, dum viuebat, non habebat authoritatem procedendi ſine illis. Et eſt ratio, quia capitulum, ſede vacante, ſuccedit in huiuſmodi iuriſdictione procedendi contra capitularem delinquentem, Sarauia *dicto num.* 15. vbi refert deciſum, Barboſa *d. c.* 28. *de canonic. n.* 6. *&* 12. *& in Trid. n.* 12. *&* 14.

At ſi adiuncti perturbant iuriſdictionem, poſſe 107

in adiunctos illos procedi, adhibitis aliis duobus de capitulo, iuxta formam *dict. cap. 6. Trid. à capitulo eligendus*, docent reſolutum Sellus *in ſelectis canon. cap. 31. n. 3.* dicens ſic deciſum in Oriclen. 5. Aprilis 1631.

108 Et in tantum quidem debet cum adiunctis Epiſcopus procedere, quod geſti ſine illis, proceſſus, & inde ſequuta, ſint irrita ipſo iure, vt reſoluunt Ludouicus à Sarauia *in dicto tract. q. 31. per totum*, Valenzuela *conſ. 184. tom. 2. n. 99.* vbi teſtatur ſacram. Congreg ſub die 26. Octob. 1589. conſuetam ab Archiepiſcopo Decano, & capitulo Hiſpalen, an ſi Epiſcopus, vel ſolus vicarius in aliquo diſcordet ab adiunctis, vel ipſi aliquid contra voluntatem, vel vicarij decernant, poſſit Epiſcopus, vel vicarius ſolus procedere, aut ſua decreta exequi, cum ex dicto decreto concilij nihil ſolus facere poſſit, reſpondiſſe non poſſe ſolum procedere, Achiles de Graſſis *deciſ. 8. n. 3. de conſtit.* dicens quod adiuncti iudicis omiſſio regulariter nullitatem parit Et ratio iuris eſt, quia quando duobus committitur aliquid à iure, vel hominis diſpoſitione, vnus ſolus per ſe non poteſt efficere, *l. ſi vnus ff. de re ind. c. ſi plures de officio delegati lib. 6. cap ſi duo de procurat. l. duo ex tribus ff de re ind.*

109 Quare ſi contingat quod Epiſcopus, & vnus ex adiunctis, alio non intereſſente pronunciant ſententiam, eſſe nullam, optimo iure patet ex dictis iuribus, vt docent Ludouicus Sarauia *dicto tract. de iuriſdict. adiunctor. q. 31. num. 21.* Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap. 100.* Barboſa *in dicto cap. 6. Trid. n. 36. & dict. cap. 28. de canonicu num. 15.*

110 Verum ſi ambo ex adiunctis diſcordent ab Epiſcopo, tunc verbis eiuſdem Trid. cauetur quid faciendum ibi: *vnum ſit vtrius adiuncti votum poſſitque alter Epiſcopo accedere; quod ſi ambo ab Epiſcopo diſcordes in aliquo actu, ſeu interlocutoria, vel definitiua ſententia fuerint, tunc intra ſex dierum ſpatium cum Epiſcopo tertium eligant; et ſi in electione tertij etiam diſcordent, ad viciniorem Epiſcopum electio deuoluatur, & iuxta eam partem, cum tertius conueniat, articulus, in quo erat diſcordia terminatur, alias proceſſus, & inde ſequuta nulla ſint, nulloſque producant iuris effectus.*

111 Ex quibus quia in retro proximis temporibus admodum dubitatum eſſet inter D. Henricum Pimentel, Epiſcopum Conchen, & Decanum, atque capitulum illius Eccleſiæ, an diſſentientibus Epiſcopo, & adiunctis, tertius, qui ſit eligendus iuxta formam *dicti cap. 6. Trid. dicta ſeſſ. 15.* debeat eſſe canonicus, aut Dignitas de eodem capitulo, vt prætendebat capitulum, vel de alio capitulo, aliouè Epiſcopo, ſuper quo anxie à duobus aduocatis huius curiæ Matriten. primariis allegationes fuerunt anno præterito 1647. vt refert Barboſa *de canon. dicto cap. 28. n. 3.* in fine, dicens noluiſſe tunc ſcribere, cum ſpectaret à Sacra Congreg. Concilij nouiſſimam reſponſionem petitam, quæ tantæ contentioni finem imponeret; nihilominus refert declarationem quandam anteriorem *ad dict. Trid. cap. 6.* ſuper cuius intelligentia ortum fuit prædictum deſidium inter prædictos Henric. Epiſcopum, & Decanum Chonchen. oratores, quæ declaratio in verbis ſequentibus videtur pro electione in caſu diſcordiæ à capitulo facienda, iuxta Cardin. Concil. Congreg. ann. 1618. menſ. Septemb. ibi: *Illuſtriſſimi, & reuerendiſſimi Domini à ſacra hac congregatione declaratum eſt, tertium, qui in caſu diſcordia eligitur inter capitulum, & Epiſcopum iuxta formam cap. 6. de reform. ſeſſ. 25. debere eſſe canonicum, vel in Dignitate Eccleſiaſtica conſtitutum; & licet etiam conſuerit quod debent eſſe canonicus, vel habere Dignitatem in Eccleſia, in qua eligitur, & teneri iurare ſe iuſtitiam adminiſtraturum, ne forte de hoc contingat dubitari Decan, & capitul. Chonchens Eccleſia, petit Illuſtr. & reuerendiſ. DD. V. V. ita in eo habeant obſeruari, & Sacra Congreg. cardinal. Concil. Trid. interpretum cenſuit tertium, qui eligitur in cauſa diſcordia inter Epiſcopum, & capitulum ex preſcripto cap. 6. ſeſſ. 25. eiuſdem concilij, debere canonicatum, vel Dignitatem in eadem Eccleſia obtinere*, Horatius, Cardin. Lan-
cellotus &c. † Et poſt hæc in caſu diſcordiæ rela- 112
tæ inter dictos Epiſcopum D. Henrichum Pimentel, & canonicos Eccleſiæ ipſius Conchen, Sacra Congreg. Concilij 12. Auguſti 1651. declarauit pro vt antea in verbis ſequentibus, *inſtante Epiſcopo conchenſi, ac nonnullis aliis Epiſcopis Regnorum Hiſpaniæ citato Agente Eccleſiarum eorundem Regnorum, nec non Agente capituli conchens, fuit denuo propoſitum dubium in ſacra congreg. Eminentiſſimorum Cardin. S. Concilij Trid. interpretum, An tertius in caſu diſcordia inter Epiſcopum, & adiunctos, debeat eſſe capitularis eiuſdem Eccleſia ſæpius reſolutum ita debere eſſe, & potiſſimum in conchenſi 1618. 1643. 1647. 1648 communicentis que vtrique parti informanti ſcripturis, ac aliis iuribus hinc inde exhibitis & illis plene diſcuſſis eadem ſacra congreg. cenſuit tertium eſſe omnino debere capitularem Eccleſia*, Franciſcus Cardinalis cherubinus.

Itaque fit vt regulariter non poſſint eligi alij, 113
quam canonici, dignitateſve, aut vnus ex gremio canonicorum, alter ex gremio dignitatum, vt praxis Cathedralis ſolet obſeruare, quia iſti ſoli cum Prælato faciunt capitulum; non item capellani, aut Aſiſſij, & Portionarij, quia iſti clerici inferiores canonicis ſunt introducti, non ad faciendum conſortium cum ipſis, ſed ad ſeruiendum, iuxta diſtinctionem, quam poſui, *hic q. 3. ex n. 1.* iurant enim obedientiam, & reuerentiam, ne dum Epiſcopo, ſed etiam Eccleſiæ, ſub qua appellatione continetur capitulum: ita docent Lotter. *de re Beneſic. lib. 1. q. 25. num 64. & 65.* Barboſa, *in dict. cap. 28. de canonic. n. 3* ſub verſ. *quos quidem.*

Et videtur confirmari; eo quod poſſit Epiſco- 114
pus procedere ſine adiunctis contra Portionarios habentes vocem in capitulo vt referunt deciſum Armend. *in addit. ad recopil. leg. Nauarra lib. 1. tit. 6. de viſit. n. 7. & de Epiſcop. dict. lib. 7. nu. 9. in princ.* Sarauia, *de hoc tract. q. 23. n. 2.* ſed quia contrarium reſoluunt Aloyſius Riccius, *collect. 751. & in praxi aurea reſol. 39.* Maſobr. *in praxi habendi concurſ prælud. 22. in princip. ſecundum Roman. impreſſ & n. præced.* adductam doctrinam, limitet idem Lotter. *d. l. 1. q. 25. n. 66.* cum de conſuetudine, ſtatutove Eccleſiæ poſſint idem effici de capitulo, late probans ex mente S. Congr. reſolutum in Rota, *deciſ. 296. p. 1. diuerſ. & deciſ. 708. p. 2. recent.* idẽ *d. q. 25. à n. 76.* cumque beneficiati, vel alij huiuſmodi, ſint tales de iure ſpeciali in illis optime verificari ſup. dictum Trid. decretum *c. 6.*

Qua difficultate poſita, dicunt alij Doctores 115
deciſum priorem opinionem procedere quidem in his, qui non ſunt de capitulo, ſed habẽt vocem in capitulo, vt cum multis intelligit Sarauia, *dicta*

*dicta q.23.de adiunctis ex n.4.*ſubdens quod licèt Portionarij, & dimidij Portionarij in Eccleſiis Corduben. Chartagin. Hiſpalen. Calagurritan. & Calciaten. habeant vocem in capitulo, tamen in electionibus, prouiſionibus, & ad effectum coniudicium, pro capitularibus non habentur ex his, quæ Gonzalez *in regula 8. Cancel. gloſſa 43. n. 45.* Rota *in dicta deciſ.708.n.2.& 3. p.2. recent.* Barboſa *in dicto cap.6. Trid.n.30. in fine, in paſtorali dict.p.3.alleg.72.n.10.de canon. dicto cap. 28.n.27.in collect.deciſ.11.n 4.& 5.* dicendo ſecundam opinionem intelligi in portionariis capitularibus; quia ex Sacra Congreg. Concilij eius meminere Sarauia *dicto cap.23.* Solorzan. *de iure indiarum tom.2.lib.3.cap. 14. n. 24.* Portionarij integri, & dimidij, non ex eo, quod habeant vocem in capitulo, illi ſunt capitulares, ſed tunc inter capitulares cenſendos, cum ex Apoſtolico priuilegio, vel conſuetudine, aut Eccleſiaſtico ſtatuto inter capitulares connumerentur; addentes, quod ſi ipſi talibus facultatibus non potiantur, poſſit Epiſcopus contra eos, non cum adiunctis procedere.

116 Ex his prouenit habenda illa diſtinctio, vt non teneatur Epiſcopus procedere cum adiunctis contra coadiutores (de quibus in verſ. *ad tertiam*, latè loquuti ſumus) niſi ex forma coadiutoriæ colligatur, vt ipſi coadiutori conceſſa fuerint omnia priuilegia, quæ habent canonici, Sacra Congreg. Concil. Barbaſtren 9. Nouemb. 1630. quæ cenſuit in verbis ſequentibus *Epiſcopum non poſſe procedere contra huiuſmodi coadiutores abſque adiunctis; quatenus ex forma coadiutoria ipſis conceſſa fuerint omnia priuilegia, quæ habent canonici*, Barboſa *de canonic. dicto cap.28. n. 26. dict. collect. deciſ. 21. n. 7. in Trid. dict. cap. 6.ſeſſ.25.n.29.* & aliis in locis, Nicolaus Garcia

117 *in addit. ad cap.5.n 96.p.4 de benefic.* Vbi & obſeruat ad praxim ex clauſula coadiutoriæ, quod *coadiutor habeat omnes & ſingulas præminentias, prærogatiuas, & honores coadiuti*, non colligi concedi coadiutori huiuſmodi priuilegium de adiunctis; eo quod illa clauſula intelligetur de prærogatiuis, præeminentiis &c. circa ſeruitium Eccleſiæ, vt ea tenore ipſius coadiutoriæ apparet, & vt referunt etiam deciſum, & declaratum Ludouic. à Sarauia *de adiunctor. Iuriſdict.q.29.* Sellius *in ſelectis.cap. 31. n. 3.* vbi refert etiam adductam declarationem Barbaſtr.

118 Iam ergo de miniſtris, carcere, & loco exercendi iuriſdictionem adiunctorum venit in dubium, in quibus breuiter dico, vt iudicium poſſit actuari coram notario ab Epiſcopo in viſitatione cathedralis Eccleſiæ, quæ illi capitulo ſuſpectus non ſit, vt ait reſolutum Armendar. *in addit. ad leg. Nauar. compil. lib. 1.tit. 6. de viſitat.num.38.* vbi ſubdit proceſſum in cauſis viſitationis coram ipſo eſſe fabricandum, Barboſa, *in Trid. dicto cap. 6. num. 32. de canonic. dicto cap.28.n.13.& in paſtor. ſub dicta allegatione 73.*

119 Et quod Epiſcopus poſſit aſſumere ſuum fiſcalé, qui interuenire ſolet in criminalibus canonicorum reorum, vel alium, quem magis voluerit deputare, nec teneri ad ſumendum capellanum de choro, atteſtatur etiam deciſum idem Armend. *lib.1.addit. leg. Nauar. tit. 8. l. 7. de Epiſcopis n.91.in fine.& n.92.* Barboſa, *dict. alleg. 73. n. 8.* idem *in Trid. dicto cap. 6. n. 33. de canonic. dict. cap.28.n. 14.* & hoc ſine capituli conſenſu, vt ibi interueniat; quia capitulum nullum ius habet in electione fiſcalis, & quod illius electio ſit ſolius Epiſcopi, referunt etiam ex Sacra Congreg deciſum Armendar. *dicto lib.1.tit.18.l.7. de Epiſcopis n.91.& 92.in Recopil. leg. Nauar.* & Barboſa *in paſtorali allegat.73.n.8.*

Et quod optio ſit danda Epiſcopo, vel vicario, 120
quo magis in loco velint procedere contra capitulares, & Epiſcopum poſſe ſedere pro tribunali quocumque Diœceſis loco, vbi maluerit refert deciſum *dict. leg.7.de Epiſcop.n.93.* Barboſa *in d.c. 6.Trid.n.34.* imo ipſe Barboſa *n.85.* Armendar. *tit. 6.de viſitat. ſupra reſponſo 8.n.93.* † addunt non 121
poſſe Epiſcopum viſitare in eius domibus Epiſcopalibus, ſed cum viſitare voluerit capitulum, accedere debere ad locum ſuum, quo ſolitum eſt capitulares congregari, & eorum actus expediri conſueuerunt, ſi tamen id congrue poteſt fieri, ſin minus ad locum congruum, & communem, & etiam refert deciſum Armendar. *dicto tit.6. de viſit. n.39. reſponſo 8.* Barboſa *n.35. in dicto c.6. Trid.* teneri accedere ad locum capitularem, quoties proſequi vellet viſitationem alicuius particularis.

Ob id inquam ſi dubitaretur an Trid. *in dicto* 122
c.6.ſeſſ.25. ſubſtulerit immemoriabilem conſuetudinem circa locum tractandi cauſas cum adiunctis, & retinendi carcerem, quando ſunt duæ cathedrales vnitæ, & Epiſcopus prætendit habere canonicum alterius ciuitatis in ea, in qua carceratur, & ibidem tractare cauſam cum adiunctis ciuitatis, de qua eſt carceratus canonicus, reſpondeo Sacr. Congreg. Concil. ad inſtantiam Rotæ, in qua dubitatum fuit *cenſuiſſe* Die 7. Septembr. 1630. in cauſa Calceaten. *ſublatam eſſe immemorabilem per Concilium in caſu, & ad effectum, de quo agitur*; quia diſpoſitio concilij procedit etiam, vbi contraria conſuetudo immemoriabilis viget, vt expreſſit ibi *in dicto cap.6. nec non conſuetudinibus etiam immemorialibus*, &c. Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. tom.3.cap.492.num.6.* Ludouicus à Sarauia, *ſupra hoc tract. quæſt.24.per totam*, & ſic ſi Epiſcopus duarum Eccleſiarum vnitarum, v.g. Valuen. & Salmonen. quando aliquem ex capitularibus Valuen. in carcerem coniici mandat, tunc ille ad ciuitatem Salmonen. duci debeat, vbi Epiſcopus non moratur, Aldan. *dicto tit.18.ad leges Nauarr. tit.de Epiſcopis 18.n.21.* Barboſa, *in dicto cap.6. Trid.ſeſſ.25.n.27.* referentes deciſum in Valuen. & Salmonen. 17. Ianuarij 1604.

Et addit Cæſar de Graſſis, *deciſ.2.n.2.& 3.de* 123
Iureiurand. vt concilium ſuſtulerit etiam concordias deſuper in contrarium initas inter Epiſcopos, & capitulaibi, *concordias, quæ tantum ſuos obligent authores*, &c. Et quod hæc verba afficiunt futuras etiam concordias, ſed declarant Achiles, *deciſ.3.num 2.de pactis*, Seraphinus, *deciſ. 475.nu.3.* Mantica, *deciſ.202.num.10.* Marcheſan. *de commiſ.p.1.§.2. de appellat. ab interlocutoria. deciſ. 4.* Gonzalez, *ad regul. 8. cancel. gloſſa 25. num. 14.* Sarauia, *in hoc tract. quæſt. 25. num.6.* Lotterius, *de re Beneſic. dict.lib.1.quæſt.23.n 86.* Rota, *deciſ.715.p.4. dicens*, hoc eſſe accipiendum, vt non intelligatur de concordiis circa modum procedendi, factis, & ſpecifice confirmatis per ſedem Apoſtolicam, & vt magis explicet Lotterius. *ſupra num.88. quem* refert Barboſa. *de canonic. dicto cap.28. ſub n.11.* ait vt dicta ſpecifice

& ex certa ſcientia confirmata intelligantur,ſi totus tenor ſit relatus in ipſa confirmatione,vel ſaltem tota ſubſtantia narrata , repetit idem Barboſa cum adductis Doctoribus *in dicto cap. 6. Trid. num.*57. aliquid dico infra hic verſ. *& amplia-bis.*

124 Et idem Ludouicus à Sarauia *dicta q.*25. *n.*29. *in fine huius tractatus*, Barboſa *in dicto cap. 6. Trid.n.*58.*verba dicti cap.*6.ibi *quæ tantum ſuos obligent authores,* non eſſe referenda ad concordias,ſed ad iuramenta:ſic deciſum referentes , & quod concordiæ confirmatæ à Papa in forma communi,cum qua concurrat conſuetudo immemorabilis,fuerit per concilium *in dict.c.derogatum*, *n.*59.quod concilium ibi : *ſaluis tamen omnibus priuilegiis,quæ vniuerſitatibus &c.*exceperit priuilegia , quæ vniuerſitatibus ſtudiorum generalium,ſeu eorum perſonis ſunt conceſſa , vt dixerunt Anguian.*de legibus lib.* 3. *contr.* 33. *n.* 73. Mantica *deciſ.*180 *n.*5.verſ.*neque*,& *n. fin.* quod Trid.in illo capite 6. non detrahit authoritati , & iuriſdictioni Epiſcopis acquiſitæ , vt referunt deciſum Ludouicus à Sarauia *dict.tract.q.* 11. *n.* 15.*ex deciſ.Rotæ* 743.*p.*3 *diuerſ.&* 305.*&* 321. *p.*2.*etiam diuerſ.*& apud Seraphin. *deciſ.*493.& idem Sarauia *dicto tract.q.*25.*ex n.* 4. Hieronim. Venero *de examin.in concurſ.faciend.lib* 4.*c.* 27. *n.*3. dicunt concordias non tollere viſitationem omnimodam,& independentem ab adiunctorum miniſterio,& amplius dico infra hic in verſ. *quod ſi perquiras.*

125 Et quia per Trid.verba *in dict.cap.*6.*dicta ſeſſ.* 25.ibi,*de quorum conſilio,& aſſenſu* , dubitetur , num ſint coniudices cum Epiſcopo ipſi adiuncti , iuriſdictionem habentes , an tantum obligati ad præſtandum conſilium , præcipue ſi conſideretur vt proxime diximus nihil per Trid. decretum detrahi Iuriſdictioni , & authoritati Epiſcopi ; ſed quia iam dictum eſt illos adiunctos iuriſdictionem habere; ideo exiſtimo dicendum, quod licet Epiſcopus non teneatur ſequi illorum conſilium : tamen teneatur aut eius vicarius audire illos,tam in formando proceſſum,quam in cæteris actibus vſque ad finem cauſæ incluſiuè coram Notario ipſius Epiſcopi,& in eius Domo , aut conſueto tri-
126 bunali.† ſic vt illorum adiunctorum ſit vnum votum,& quod Epiſcopus eorum altari poſſit accedere,& ſic reſoluit Ludouicus à Sarauia.*dict.tract. q.*8.*per totam* , vt tacitus adiunctorum conſenſus non ſufficiat,ſed requiratur expreſſus:aliquid refert Barboſa *in Trid.dict.c.*6.*n* 9.& colligitur ex adductis ab eodem Barboſa *dicta allegat.*73.*n.* 7.
127 † Vbi quod coram eiſdem adiunctis ab Epiſcopi Notario proceſſus eſt fulminandus,etiam in iudi-
128 cialibus,& extraiudicialibus ; correctionibus, † Et quod tenetur viſitans dare traſſumptum , ſi reperet it aliquod delictum,carceratione,vel caſtigatione dignum,vt cenſuit ſacra Congreg. teſte Armendar.*in Recopil.leg.Nauarræ dict.lib.*1.*tit.*6. *de viſitatione n.*61.*&* 62.

129 Quod ſi Epiſcopus noluerit,aut impeditus fuerit contra canonicos delinquentes procedere,tunc non ad adiuctos deuolui iuriſdictionem, nec ad ipſum Epiſcopum,ſed ad ſuperiorem,ſi coniudices, ſeu adiuncti renuant procedere contra capitularem,docent deciſum Armendar.*ad leg Nauar. d. lib.*7.*de Epiſcop.n.*89.Barboſa *in Trid.dicto cap.* 6.*ſub n.*16.idem *dict collect.*11.*deciſ.n.* 3. Ludouicus à Sarauia *dicta quæſt.*11. *de hoc tractatu n.* 5.idem Barboſa *de canonicis dict.c.*28.*n.* 5. & in *paſtorali dicta allegat.*75.*num.*9. *in fine* , *& ſub num.* 5.

Et quod adiuncti poſſint recuſari à parte , & 130
ſolo iuramento,reſoluunt Stephanus Gratian *diſcept.forenſ.cap.*100.*n.*49.Ludouic.Sarauia *de hoc. tract.q.*9.*per totam* Barboſa *in dicto cap.* 6. *Trid n.*7.idem *de canonic. dicto cap.* 28. *n.* 9. Machado *de perfecto confeſ.p.*4.*tract.*1.*lib.*4. *docum.* 4. *n.*3.& procedit ex regula eorum , quæ latiſſimè dixi *ſub cap.* 4. *de foro comp. per plures quæſtiones.*

Item quod appellatio in cauſis pendentibus 131
contra capitulares exemptos corã vicario foraneo cum adiunctis à capitulo deputatis non detur ad Epiſcopum,ſed cauſa deuoluatur ad ſedem Apoſtolicam,teſtatur reſolutum Aldan.*dicto tit.*18.*n.* 23.in Burgenſ.18.Septemb.1627.Barboſa *in di-*
*cto cap.*6.*Trid.n.*28.† Et idem Aldanus *dicto tit.* 132
18.*n.*20 Barboſa in *dicto cap.*6. *n.* 26. teſtantur etiam reſolutum in dict. Burgenſ.cauſas pendentes contra dictos capitulares exemptos coram foraneo cum adiunctis à capitulo deputatis , non poſſe ab Epiſcopo auocari,vt ſolus cognoſcat,ſed bene cum adiunctis.

Quod ſi perquiras quare adiunctorum iuriſdi- 133
ctio fuerit introducta ante Tridentinum & in illo confirmata,reſpondeo ex illa nempe fuiſſe motos Pontifices,ac Patres concilij Trid. ad temperandam æmulationem Prælatorum, & oppoſitionem, quam habent cùm capitulis , & canonicis iuxta conſiderata per Abbatem *in cap.fin.n.*6. *de conſuet.declaratione* 3.Federic.de Senis 247.Seraphin.*deciſ.*465.*n.*1.Verral.*deciſ.n.*4.*p.*1.Caſſad. *deciſ.*6.*de priuileg* & ex eo quidem, nam attento Iure communi,vt *ſupra* in princ. huius verſ. *ad quartam*, notaui , Iuriſdictio ordinaria in ſimul cum capitulo ad Epiſcopum ſpectabat , ex *dicto cap.Epiſcopus* ibi adducto *in cap.ſi quid, in cap. felix,& in cap.ſin autem* 15 *q.* 7. ibi:*ſolus autem ad excluſionem aliorum Epiſcoporum non ſuo-*
rum clericorum , quorum præſentia erit irrita. † 134
Et ita eſt intelligendus textus *in cap.* 1. *eadem cauſa,& quæſt.*ibi *libere*,& *in cap ſi quis cum clero* 22.*q.*2.ibi*nullam communem cum aliis iudicibus,& in cap.demum de cappellis Monachorum* ibi *ſolius Epiſcopi*,non enim hæc iura excludunt proprij capituli aſſenſum , ſed tantùm aliorum Epiſcoporum,& exterorum adiunctorum , vt in propoſito ſentiunt Anton.de Buttrio *in cap. irrefragabili de officio ordinarij n.*20.ibi:*ſi attenditur ius communè de iure principaliter ſpectat ad Epiſcopum poteſtas de conſenſu capituli* ibi Abbas *in princ, num.* 2. *& in cap.* 7. *de exceſſibus Prælator.num.* 2.ibi *Epiſcopus de iure communi etiam cauſam alicuius , non debet ſine conſenſu capituli audire* gloſſa *in cap.* 1. *de exceſſib.prælator. & in dicto cap. irrefragabili* , vbi bene Felinus *n.*3.Oldradus , *conſ.* Mohedan. *deciſ.* 7.*de præſcript.aliàs* 154.ibi: *quia de iure communi iuriſdictio ſpectat ad Epiſcopum , & capitulum* , Sarauia *de adiunctis q.* 1. *per totam*,Gonzalez , *in regul.* 8. *Cancel* . *gloſſa* 47 *num.*13.

Et ob id potuit Rota *in deciſ.*321.*n.*2.*p.* 2. di- 135
uerſorum dicere,ac firmare per diſpoſitionem nouiſſimam Trid.*in dicto cap.* 6. *ſeſſ.* 25. *de reformat.* de adiunctorum materia loquentis , potius extendi , quàm minui Epiſcoporum iuriſdictionem in cathedralium capitula , & potius his ablatam , quàm de nouo conceſſam , vt

repetit

reperit etiam Barboſa *in paſtorali dicta allegat. 73. ſub n.5. poſt medium, verſ. ad quod* & præcipuè haberi videtur, *in deciſ. 243. n. 5. p. 1. diuerſ. & deciſ. 321. n. 2. p. 2. etiam diuerſ.* & cardinalis Mantica *deciſ.* 180. & idem Sarauia *ſupra q. 2.* reſoluunt nullam de nouo per concilium capitulis iuriſdictionem tribui, quæ ego, vt dixi procedere intelligo in Eccleſiis exemptis, vt iam dixi *in p incip. dicti verſ.* imo, & dicti Tridentini.

136 Et ampliabis dict. Trid decretum *in dicto cap.* 6. procedere etiam in collegiatis, non ſolum exemptis, ſed etiam habentibus concordias, vt tenuit Rota apud Farin. *deciſ. 709. n. 3. & deciſ. 713. n. 2. n. 1. collectan.* Barboſa *in dicta allegat. 73. dict. num. 5. in fine*, vbi ait, teſte Armendar. *ſupra in tit. 6. de viſitat. num.* 67. non comprehendere Trid. *in dicto cap.* 6. vt cenſuit ſacra Congreg.

137 Item addo, quod duo illi canonici à capitulo eligendi, quorum conſilium, & aſſenſum, tam in formando libello, quam in cæteris actibus, vſque in finem cauſæ incluſiuè, ſunt adhibendi ab Epiſcopo, vel eius vicario dum extra viſitationem, contra aliquam perſonam cathedralium, vel collegiatarum Eccleſiam procedere voluerit: ita idem Barboſa *in paſtor. dicta allegat. 73. n. 6.* qui debent concurrere ad formandum proceſſum à prima citatione: nam vt Sarauia *de hoc tract. q. 18. n. 1. & q. 16. n. 7.* Barboſa *in dicto cap. 6. Trid. n. 31. in verſ. iam in formando proceſſum*, dicunt appellatione proceſſus intelligi primam citationem, referentes ſic deciſum.

138 Tantumque eſſe dictorum capitularium adiunctorum priuilegium, vt ſi cauſa exercendi iuriſdictionem ſimul cum Epiſcopo, vel eius vicario, ſine fraude tempore diuinorum officiorum abſint, non ſine priuandi quotidianis diſtributionibus, tamquam abſentes, propter Eccleſiæ vtilitatem ea officio ſibi attributo, vt reſoluunt Moneta *de diſtribut. quotid. p. 2. q. 8. n. 19.* & cum eo Barboſa *dicta allegat. 73. dicto n. 6. in fine* idem *in Trid. dicto cap. 6. n. 8.* idem etiam *in dicto cap. 18. de canonic. n. 10* Machado *dicta p. 4. cap. 4. docum. 4. n. 4. de perfect. confeſ.* Riccius *in praxi p. 4. reſolut.* 591.

139 Iam ergo poteſt dubium eſſe, num Epiſcopus ſine adiunctis poſſit procedere in aliquibus caſibus, etiam crimen continentibus? Et Reſpondeo primo, quod poteſt initio admiſſi criminis, procedere in criminibus ex incontinentia prouenientibus ad ſummariam informationem eorum ſine adiunctis, de qua in decreto de concubinariis dict. concilij Trid. & in atrocioribus deli[illegible]is depoſitionem aut degradationem requirentibus, vbi de fuga timetur, ne iudicium eludatur, vt habetur expreſſe *in dicto cap. 6. Trid.* in verſ. *v[illegible]i de fuga ti-*
140 *metur.* † & ad capturam capitularium, vt tradunt Mantua *deciſ. 180. n. 6.* Ludouic. à Sarauia *de adiunctis. q. 10. per totam*, Rota in calciatans. Iuriſdict. 6. Iunij 1622. corā Bonæ memoriæ Remboldo, vbi ſubditur, non procedere in delictis ſimplicis incontinentiæ abſque qualitate concubinatus, Barboſa *in dicto cap. numero* 39. *& in dict. cap. 18. de canonic.* vbi dicit eo procedere ſub *num* 11. quod raptus, & violatio virginis, ſiue delictum requirens depoſitionem, & vtrobique *dict. n. 21. & 40* addit quod fugā ſufficere, quod de illa ordina[illegible]ius illum reſpectū habuerit, & ſtandum arbitrio Iudicis, an adeſſet timor fugæ, & quando quis dicatur ſuſpectus de fuga tractant

Saluſtrius Tiberius *in praxi iudicum lib. 2. c. 25.* Ioſeph Seſſe *de inhibition. cap. 9. §. 2. n. 44. & 46* Melchior. Phebus *Inſitan. deciſ. 32. p. 1.* eſt que videnda Rota in chonchen. iuriſdictionis 3. Martij 1617. coram bonæ memoriæ Cardinali Sacrato & in calciaten. Iuriſdict. 21. Iulij 1621. & in iam allegata, Siluester *in praxi Iudic. lib. 2. c. 23.* Cancerius *variar. reſolut. cap. 10. n. 13.* & declarat Barboſa *in Trid. n. 40. verſ. poſſit immo ſolus Epiſcopus*, vt hæc poſſint etiam fieri per vicarium ipſius Epiſcopi, quia etſi Trid. dicat per ſolum Epiſcopum ſe refert ad immediate dicta, vbi poſcebat reperiri adiunctos ſimul cum Epiſcopo, vel eius vicario ad formandum proceſſum, & procedere ad capturam ſine adiunctis, propter vitanda inconuenientia, ſi requireretur illorum aſſiſtentia; & ſic praxi obſeruari.

Et procedere ſecundo poteſt Epiſcopus ſine 141
adiunctis, quādo totum capitulum deliquit, modo delictum non ſit in perſonam Epiſcopi, vel in contemptum eius, vel vbi Epiſcopus habet intereſſe; quia tunc facultas deuoluitur ad primum ſuperiorem, ne partes extra ſuas prouincias tot ſumptibus, & incommodis ſit gare, & degere cogantur, Aloyſius Riccius *in praxi aurea reſolut.* 126. Nouarius *in praxi noui iuris Pontific. concluſ. 54. n.* 3 Stephanus Gratian *diſcept. forenſ. 103. c. 857. n.* 15. & principalem concluſionem probant Seraphin *deciſ. 1050 à n. 1* Riccius *ſupra in praxi p. 4. reſolut.* 594. Lotterius *de re benefic. lib. 1. q. 25. n.* 61. Sarauia *hoc tr. q. 5. n. 4. & q 6. per totam*, Valenzuela *conſ. 184. n.* 74.

Quod ſi dubites quando dicatur totum capitu- 142
lum delinquere & num relata procedat doctrina, ſi vnus ex capitularibus nō deliquerit. Breuiter ad primum reſpondeo id colligi ex notatis per Curiam Piſanam *lib. 4. cap. 3. n. 1. ad 6* Magon. Lucern *deci. 72.* Cardinal. Tuſchus *lit. V. concluſ.* 349.
† Ad ſecundum quod ſi reperiretur vnus de capi- 143
tulo, qui non deliquerit, ipſe procederet ſimul cum Epiſcopo, Sarauia *dicto cap. 6. n.* 8. Barboſa *dicta cap. 18. de canonic. ſub n. 13* idem *collect. deciſ.* 294. referens deciſum ex Sacra Congreg. conſilij, quam referunt Sarauia *ſupra dicta q. 6. num. 5. & 6.* Armendar. *in recopil. leg. Nauarra lib. 1. tit. 18. ſ. 7. de Epiſcopis num.* 90. idem etiam Barboſa *in dicto c. 6. Trid. n. 21. 22. & 25.*

Et ſic euenit, vt licet Epiſcopus poſſit conuo- 144
care capitulum ad libitum, ſed id fallit dummodo proponat de re ad commodum ſuum, vel ſuorum ſpectante; & ſic Aldan. *in compendio canoni reſol. lib. 3. tit. 8. n. 10* refert ſub die 2. Martij 1619. reſolutum fuiſſe, quod Epiſcopus, vel eius vicarius canonicus poteſt interueniente in actibus capitularibus; dummodo non agatur de intereſſe ſuo, non obſtante quacunque conſuetudine in contrarium: videndi Armendar. *in addit. ad recopil. leg. Nauar. lib. 1. tit. 18. de Epiſcop. n. 95.* Barboſa *d. alleg. 73. n. 16* & de canon. *c. 35. n. 7. in Trid d. c. 6. n. 32.* vbi *ſub n. 44.* cum Armendar. *d. lib. 1. n. 95. in fine*, art poſſe illud conuocare, ſi iudex eſſe poteſt de re ſpectante ad Epiſcopalem Dignitatem, & ſic reſolutū fuiſſe, ſed videtur contra Venerum *in examine Epiſcopor. lib. 4. cap. 19* dum [illegible]it Epiſcopum non poſſe conuocare capitulum in illis caſibus, in quibus Iudex eſſe poteſt.

Item vt nec Epiſcopus habens controuerſiam 145
cum capitulo, poſſit Domi ſuæ illud congregare, ſed debere ad A[illegible]lam capitularē conuocare in qua ſolitum eſt capitulum conueniri, vt referunt

deciſum idem Venero. dicto lib. 4. cap. 29. n. 41. Armendar. dicto lib. 7. de Epiſcop. n. 96. Barboſa de canonic. dicto cap. 35. n. 10. in Trid. dicto c. 6. n. 45 Riccius in deciſ. curiæ Archiepiſcop. Neapol. 286. p. 4.

146 Deinde procedere valet Epiſcopus ſine adiunctis, viſitando peccata, & exceſſus capitularium, quos correctione, & punitione dignos repererit, corrigere, punire, & emendare, non tamen pœna ordinaria, ſed ea, quæ ad morum magis emendationem, quàm punitionem reſpiciant, Armendar. in dict. recopil. leg. Nauar. tit. de viſitat. n. 59. Vbi reſponſo 5. & n. 77. & 79. cum Nicolao Garcia de benefic. p. 3. cap. 2. n. 198. declarat. o. ſubdit huiuſmodi facultatem extendi ad viſitandas, etiam res, & bona capituli, & ad eius adminiſtratores, Barboſa, in Trid. d. c. 6. n. 8. & in collect. deciſ. 11. n. 8. & ſacra Congregat. Concilij in Oriolen. 27. Martij 1632. in reſponſo ad 5. refert Sellius in ſelectis canonicis cap. 31. n. 6.

147 Ob idque poterit ſine adiunctis Epiſcopus rationes exigere ab officialibus ex gremio capituli conſtitutis, ſede vacante, niſi velit criminaliter ad eorum punitionem, & correctionem procedere, vt cenſuit ſacra Congregat. Concil. teſte Nicolao Garcia p. 5. de benefic. cap. 7. n. 23. Barboſa de canonic. dicto cap. 28. n. 24. & hoc vtique in capitulo exempto: idem in dicto cap. 6. Trid. n. 14. † Vbi

148 n. 26 quod poteſt Epiſcopus viſitare capitulum ſolus abſque adiunctis capitularibus, vt etiam retulit reſolutum Sellius in compendio canonic. reſolut. lib. 3. tit. 16. Et ſic quidem, vt poſſit ſine adiunctis viſitare corpus Eccleſiæ cathedralis, & ſacramentum, reliquias, veſtes, ornamenta, cæteraque ad cultum Diuinum deſtinata, cappellas, cappellanias, dotationes, anniuerſaria, inſtitutiones, memorias defunctorum, pia opera, vel res, aut bona fabricæ ſeu Eccleſiæ docent Armendar. dicto tit. 6. de viſitat. allegat. 73. n. 15. in dicto c. 6. Trid. n. 13. Barboſa de canonic. dicto c. 28. n. 18. & in collect. deciſ. 194 n. 3. & 4.

149 † Et quod ſic poterit exigere ſine adiunctis rationem adminiſtrationis operum piorum ad curam capituli pertinentium, dummodo non procedat ad priuationem, vel aliàs criminaliter in forma iudicij, refert deciſum Aldan. in Compendio Canonic. reſolut. lib. 3. tit. 3. num. 8. Barboſa, collect. deciſ. 194. num. 9. & dict. collect. deciſ. 51. n. 9. ex Sellio, ſupra dicto cap. 51. n. 5. ex dict. Oriolen. in reſponſ. ad 7.

150 Item etiam poterit Epiſcopus ſine adiunctis procedere ad priuationem canonicorum ex cauſa quod ordines ſuis Præbendis annexos non ſuſceperint, vt reſolutum atteſtatur Nicolaus Garcia, de benefic. p. 3. cap. 2. n. 22 Ludouic. à Sarena, de adiunctis q. 18. per tot. Barboſa, alleg. 73. n. 12. dict. c. 28. de canon. n. 20. in Trid. dict. cap. 6.

151 n. 10. † Et ad ſubtractionem fructuum, & ad mulctas ab eo impoſitas contra canonicos habentes capitulum eo tempore, quo Diuina officia celebrari debent, niſi cauſa aliqua vrgens in aliud tempus differri non patiatur, ſacra Congreg. in dict. Oriolen. in reſponſ. ad 11. Sellius dicto cap. 31. n. 8. Barboſa dict. deciſ. col. 11. n. 10. in Trid. d. c. 6. n. 46 de canon. dict. c. 28. n. 29. & dict. c. 35. à n. 14 ex Aldano atteſtante dict. tit. 8. n. 12. ſic fuiſſe deciſum in dict. Oriolen. 6. Martij 1635. Nicolaus Garcia de benefic. p. 3. cap. 2. n. 159. Armendar. in addit. ad leg. Nauarræ lib. 2. tit. 23. l. 2. §. 5. de reſidentia canonic. n. 94.

152 Et ſic euenit dicendum, quod poſſit Epiſcopus abſque præſentia canonicorum adiunctorum procedere contra canonicum ob non reſidentiam, dum non procedat ad priuationem, ſed ad pœnas à ſancto Concilio præſcriptas Sacra Congreg. in dict. Oriolen. in reſponſ. ad 13. de qua meminit. Barboſa de canonic. dicto c. 28. n. 30. & dict. collect. 11. n. 11.

Verùm ſi canonici cathedralis extra Eccleſiam capitularem obtinent beneficia curam animorum habentia, & in exercitio curæ deliquerint, dicendum eſt, vt ſine adiunctis poſſit Epiſcopus illos punire, cum præualeat qualitas illa officij propter quam canonicus efficitur ſubditus ſolius Epiſcopi; ita vt tunc non vti canonicos, ſed vti curam habens animarum, vel eius adminiſtrationem, debeat Iudicari, Seraphin. dicta deciſ. 153
1058. per totam, † vel ſi procederetur contra aliquem capitularem, qui per accidens eſſet ſubrectus liberæ, & abſolutæ poteſtati Epiſcopi. Seraphin. dicta deciſ. 1085. n. 1. Lotterius de re benefic. dicto lib. 1. q. 25. n. 61. Barboſa de canonic. dicto cap. 28. n. 24. verſ. vales idem dicto cap. 6. Trid. n. 20. 154

Alia dicit n. 25. nempe, vt cauſas pendentes contra capitulares exemptos coram vicario foraneo procedente cum adiunctis à Capitulo deputatis, non poſſit Epiſcopus ad ſe aduocare, ſed bene cum adiunctis; & quod nec poſſit dari appellatio à vicario ad Archiepiſcopum, ſed cauſam deuolui ad Papam, referens deciſum in cauſa Archiep. Burgen. à Sacra Congregat. 18. Septemb. 1627. & n. 28. ex adduct. Oriolen. Die 5. Aprilis 1631. inter alia. 155
† vt ſi iudex ſæcularis volens perquirere, & extrahere delinquentem ex priuata Domo canonici, ex vrbanitate imploret auxilium Epiſcopi, non teneatur tunc Epiſcopus perquirere coniudicum conſenſum. 156

Pro complemento poteris quidem dubitare quem præcedendo locum debeat habere Epiſcopus inter adiunctos ſiue capitulares? Et præmiſſis quæ late dico in cap. ante penult. de maiorit. & obed. & de hoc legitime hic inquiratur per verba dicti cap. 6. Trid. ſeſſ. 25. de reformat. ibi: Epiſcopus præterea vbique ei honor tribuatur, reſpondeo quod cum dignitas Epiſcopalis ſit ex ſublimioribus per dicta ſupra q. 1. & 2. & ibi in verſ. ad quartam, & Epiſcopus ſit primus in Diœceſi, qui in altiori loco ſedere debet, & ſtare cap. Epiſcopus 17. diſt. Caſſaneus, in catalogo gloriæ mundi, p. 1. conſiderat. 4. & ſequent. Paul. Tuſcus, de vnitat. lib. 1. cap. 1. cap. 10. n. 13. Valenzuela, conſ. 184. n. 18. & 19. tom. 1. & licet ex dictis toto cap. ſolum percipiatur præcedentia inter Epiſcopos procedere iuxta tempus ſuæ ordinationis, nec id à territorio, ſiue gradu prouinciæ, nec Diœceſis; ita vt antiquior in conſecratione; licet Diœceſi recentior ſit, prius concilio ſubſcribat, & ſedeat. Caſſaneus, in cathalogo gloriæ mundi p. 3. conſiderat. 23. Tiraquel. de nobilit. cap. 20 n. 51. Boërius, de authoritate conſilij, à n. 62. Nauarr. Iacobat. Zerola, Quarzota, Selua, quos ſequitur Barboſa, in dicto cap. Epiſcopus num. 1. & Franc. Leo, in theſauro fori Eccleſ. cap. 9. num. 4. Iacob. Valdeſios, de Dignit. Regum Regnorumque Hiſpaniæ, cap. 2. num. 5. in fine, Cardinalis Baron. tomo 6. anno Chriſti 451. & 465. ſed quia intra Cathedralem Eccleſiam ei debetur honor correſpondens tantæ dignitati ipſius, indeque in choro, capitulo, proceſſionibus, atque aliis actibus publicis 157

publicis debet habere primum locum ad ipſius Epiſcopi arbitrium Paulus Tuſcus *de viſitat dict. lib. 1. cap. 15. n. 24.* Barboſa *in dicto cap. 6. Trid. n.*
158 *46.* dict. verſ. *Epiſcopi propterea* † & ſic à fortiori in caſu noſtro, & vti conſtat ex littera Trid. *in dicto cap. 6.* & ex adductis in toto hoc verſ. *ad quartam* Epiſcopus, dum cum adiunctis procedit debet eſſe primus ante eos in ſedendo, & in aliis pertinentibus ad iudicium, peragunt, vt etiam praxis docet.

159 Nec obſtat dicere prædicta intelligi, ſi Epiſcopus ſtat in ſua Diœceſi, tanquam Epiſcopus, non ſi vt alia perſona particularis, qualem hic videtur exercere, vt contingit in Epiſcopo Melitenſi, qui ſedet in concilio poſt Priorem, vel Magnum Magiſtrum, Caputaq. *deciſ. 307 p. 1.* Puteus *dec. 104. lib. 3.* quia reſpondeo id inquam procedere quia Epiſcopus in dicto concilio, non adeſt tamquam Epiſcopus ſed vt deferens magnam crucem: ſic D. Felix Cantelor *in libello de præcedentia dubia Religioni Prædicatorum, eiuſque Magiſtro Ge-*
160 *nerali q. 1. n. 80.* † Et ſic ſi Epiſcopus eſſet in collegio tamquam collegiatus, non deberet præcedere antiquiores, ſed ſedere in loco ad eum ſpectanti, tamquam collegiato iuxta plura quæ cumulat Barboſa *de canonic cap. 36. & in paſtorali allegat. 1. n. 5.* & DD. per gloſſam verb. *Prælatione in cap. accollatione de appellat. lib. 6.* D. Felix *ſup. n. 83.* Capicius Neapolit. *deciſ. 27. n. 87.* Aponte *conſ. 14. n. 50. & 63. tom. 1.* Maſtrill. *ſicil. deciſ. 110. n. 2. 3. & 4.* Seraphinus *deciſ. 716. n. 13. & 16.* Ioan Baptiſta Toro *in compend. deciſ. Regni Neapol. tom. 2.* verbo *præcedere*, Stephanus Gratian. *diſceptat. forenſ. tom. 2. cap. 198. n. 38.* Gregor. *Lopez in l. 1. c. gloſſa 1. tit. 5. p. 1.* quod ſic à fortiori contingit in canonico cathedralis Epiſcopo nominato alterius Epiſcopatus, qui nec in choro, capitulo, aut proceſſionibus ſemper ſedet, ac incedit in ſuo antiquiori loco canonicatus, vt praxis omnium Eccleſiarum habet.

161 Tamen in caſu noſtro aliter dici debet; eo quod Epiſcopus tamquam talis, & proprius eiuſdem Epiſcopatus cum ſuis canonicis adiunctis ad Iudicandum de ſuis Præbendatis delinquentibus congregatur, & patet, quia ſi Epiſcopus ſtat, vt talis in ſua Diœceſi, ſemper præcedit canonicis; imo etſi ſtet intra Eccleſiam, vt Epiſcopus, & vt canonicus in ſimul, qui tunc, etſi ſolum tamquam canonicus aſſiſteret, debet ſedere in primo loco.

162 Vt contingit in Epiſcopo Auſturicens. qui eſt etiam canonicus illius Eccleſiæ, quem vidi aliquando ſedere in capitulo, & in loco ſublimiori. Quod verùm eſt, niſi aliter ſe haberet priuilegio, vel conuentione, vt de dicto Epiſcopo Meliten. dictum eſt modo dicto.

163 Quod ſi ſecundo ordinatus, & conſecratus in Epiſcopum ſit potioris Dignitatis, vt eſt Cardinalis Epiſcopus, Patriarcha, vel Primas reſpectu Archiepiſcopi, & Archiepiſcopus inter Epiſcopos iuxta harum Dignitatum diſtinctionem quas ſigillatim poſui *in d. q. 2. hic per totam* tunc quidẽ Epiſcopus, etſi antiquior in ordine, ſtabit, atque ſedebit poſt illas Dignitates; quia enis præcedentia ſolum procedit inter cæteros eiuſdem, vel inferioris ordinis, vt dictum eſt: etenim vt ait gloſſa vnica *in dicto cap. Epiſcopus 17. diſt.* ille gradus cæteros antecedit, quem labor prolixior, & ſtipendia longiora fecerunt anteire: videndus Felin. *in Rub. de maiorit. n. 2.* Seraphin. *deciſ. 1123.* Maſtrill. *dicta deciſ. 130. n. 13.* Marta *voto 101. n. 8.* & alij.

Ad quartam quæſtionis partem, an officium 164
canonicorum debeat per ipſos adimpleri, aut queat per ſubſtitutum? Quia iam late *in quæſt. hac ex n. 1* dictum eſt, & in quo præcipuè conſiſtit canonicorum officium, nempe in aſſiſtendo Epiſcopo celebranti, eoque aſſociando & in pſallendo in choro iuxta ſupra dicta, & hæc per ipſos exercenda eſſe pateat. Ideo breuiter ad dubium præſens reſpondeo vt canonicus debeat ſeruire per ſe, & non per ſubſtitutum, ita vt etſi factum ſit aliquod ſtatutum, aut extet conſuetudo, etiam immemorialis, quod canonici poſſint inſeruire per ſubſtitutos, vel alternatim vnus pro alio, eius ratio habenda non ſit ita Nicolaus Garcia *de benefic. p. 3. cap. 2. n. 498. & 503.* Rota *deciſ. 639. p. 4. diuerſ.* Zerola *in praxi Epiſcop. p. 2.* verbo *canonicus* § 5. Seraphin. *deciſ. 1156. n. 4.* Ciarlin. *controuerſ. for. lib. 1. cap. 38. n. 30*

Et ita nuncupatim cauetur expreſſe in Trid. 165
ſeſſ. 24 de reform. cap. 11. verſ. *omnes*, ibi *omnes verò Diuina per ſe, & non per ſubſtitutos compellantur obire officia, & Epiſcopo celebranti, aut alia Pontificalia exercenti, aſſiſtere, & inſeruire, atque in choro ad pſallendum Hymnis, & canticis Dei nomen reuerenter, diſtinctè, deuoteque laudare*, & quod canonici Eccleſiarum collegiatarum per ſe, & non per ſubſtitutos inſeruire debeant, & Diuina obire munia poſt dict. Trid. verſ. *omnes*, docent D. Seraphin. Ciarlin. *n. 29. & dict. Rota diuerſ. ſupra p. 4. n. 3.* Barboſa Latè *in dicto Trid. decreto, & de canonic. cap. 31. ex n. 1.* & declarat ſacr. congreg. in vna Egitanen. 23. Nouemb. 1601. quatenus cenſuit *canonicos teneri per ſeipſos, & non per ſubſtitutos ſuo muneri ſatisfacere, niſi legitime ſint impediti*: & in alia Neritonen. 15. Aprilis 1606.

Quare ſi Dignitates, canonici, vel Portionarij, 166
præſertim cathedralibus, ſi per ſe ipſos munera eis incumbentia adimplere non poſſint; quia legitimo impedimento detenti ſunt, tunc debebunt alios eiuſdem gradus, & ordinis deputare; quia etſi cogendi ſint canonici, ac dicti Præbendati ad perſonaliter canendum miſſam in illis Diebus, quibus ex inſtitutis, & legitima conſuetudine illius Eccleſiæ, debent iuxta declarat. Trid. quam refert Nicolaus Garcia *de benefic. dicta 3. p. cap. 2. n. 145.* Barboſa *dicto cap. 31. n. 5.* videndus etiam *ibi n. 4. verſ. circa*. Tamen ſtante vſu immemorabili, vt quis deſeruiat in miſſis cantandis per alium ſui ſimile, non eſſe improbabile dicit, vt canonicus non teneatur per ſe celebrare, ſed poſſit per ſubſtitutum ſatisfacere per illa, quæ late tradidit Stephanus Gratianus *diſcept. forenſ cap. 800. à n. 1. tom. 4.* quod neceſſario erit intelligendum, exiſtente iuſta cauſa abſentiæ, vel impedimenti, de quo late videndi ſunt præter relatos Lambert. *de Iure patronat. lib. 2. cap. 1. q. 7. princ. art. 28. n. 2. 3. & 4. & art. 30. n. 35. § ſit igitur concluſio*, verſ *amplia ſecundo*, Gutierrez *conſ. 1. n. 81.* verſ. *& prædicta* Garcia *ſupra n. 496. 498. & 504.* cum aliis, & Azor, Ciarlin. *ſupr. dict. lib. 1. contr. cap. 38. n. 28* & Latius *cap. 14. à n. 9.* Barboſa *dicto cap. 31.* explicans in hunc modum adductam declarationem concil Rituum, quam refert ex Garcia *dicto n. 5.* & aliam Rit. congreg ad ſupplicationem Eccleſiæ Abulen ſub die 8. mai 1602. *ibi n. 6.* ad litteram referens, & Garcia *dicto num. 496.* vbi teſtatur ſe vidiſſe authenticam, vidi

quidem pluries ſic practicari in Eccleſia Valliſo-
letana, vt quando aliquis Hebdomadarius, ſiue
Dignitas, aut canonicus antiquior, quibus aliquæ
miſſas per annum incumbit cantare, & in choro
capitulare aliquando aliis canonicis commenda-
rent dicendas ſine contradictione vlla capituli,
præcipuè in Diebus ferialibus; in ſolemnioribus qui-
dem quiſque cantabat, niſi impeditus, aut infirmus
per ſe officiare.
167 Hic ſolent adducere DD occaſione dict. verſ.
Trid. *ſupra cap.* 12. quale ſeruitium debeant præ-
ſtare, qui Dignitatem cum canonicatu, aut por-
tione obtinent ſimul, & quando vtriuſque Præ-
bendæ onera teneantur ſeruire, de quo idem Gar-
cia *dicto cap.* 2. *n.* 503. & 504. Barboſa *dict. cap.*
31. *n.* 7. 8 & 9. referentes ad longum duas Rit. de-
clarationes ſacr. congreg primam 27. Iulij 1587.
aliam in vna calaguritt. 19. Iulij 1593. & aliam
ſacr. congregat. concil. quam refert ad litteram
Garcia *ſupra dicto cap.* 2. *a n.* 506. & aliam *n.* 508.
509. & 510. in vna Burgens. ſeruitij Decan. 15.
Iunij 1594. coram Litta, idem Barboſa ad literam
etiam *cap* 31. *n.* 9. reſoluens *dict n.* 7. 8. & 9. quod
ſic obtinentes teneantur vtriuſque beneficij onera
inſeruire per ſe ipſos, niſi ſeruitia eodem tempore
concurrant, vel niſi portio vnita ſit Dignitati
perpetuò, & acceſſorie, & per viam incorporatio-
nis; quia tunc non tenetur ſeruire tamquam por-
tionarius.
168 Sed quia non valde ſpectent ad dubium, de quo
inquirimus, puto illud concludendum cum ſe-
quenti: nam ſi v.g. contingat, vt canonicus ex in-
ſtituto Præbendæ obligatus ſit celebrare per ſe,
vel per alium. tunc quidem, & ſi Iuſto detineatur
impedimento, quominus valeat per ſe celebrare,
teneatur nihilominus per alium adimplere: ita
Barboſa *de poteſtate Epiſcopi allegat.* 14. *p.* 2. *n.*
28 Nauar. *in man. cap.* 23. *n.* 154. Azor. *inſtit.*
moral. p. 1. *lib.* 10. *cap.* 24. *q.* 7. verſ *reſpondeo.* †
169 Ob idque vt nullo caſu omittat canonicus adim-
plere onus ſibi iniunctum miſſarum decentanda-
tum, licet infirmus ſit, vel ex Iuſta cauſa abſens,
ſolet ſtatuto caueri, vt per ſe, vel per alium ſui ſi-
milem huic oneri ſatisfaciat; & hoc in caſu, vt
adducti, Ciarlin. *dicto cap.* 38. & 34. Azor, Garcia,
Gutierrez, Lamb. & Barboſa *de canonicis dicta*
cap. 31. *n.* 4. *in fine*, docent non præſtatur libera
electio illi canonico (vt fieri ſolet, ac practica-
tur) ſed analogicè, vt ita demum canonicus poſ-
ſet per alium ſatisfacere oneri miſſarum, ſiue ſo-
lemnium, ſi Iuſto aliquo impedimento fuerit de-
tentus, vel infirmitatis, vel abſentiæ, ne ipſe valeat
phyſicè per ſe adimplere, cum Iuſtum ſit, vt per ſe
ipſum ſeruiat, ſi impeditus non ſit, vtinam ſic
practicentur?
170 Ad vltimam quæſtionis partem an canonicus
cogi poſſit ad cantandum euangelium, ſeu epiſto-
lam, ſi alius canonicus, aut Portionarius cele-
bret? Et reperiis hic quæ adduxi in hac quæ-
ſtione de differentia Canonicorum, & Portiona-
riorum, & quando iſti dicantur, etiam de capi-
tulo, breuiter reſpondeo, quod licet poſſint co-
gi Canonici, Diaconi, & ſubdiaconi epiſtolam,
& euangelium canere in quibuſdam celebritati-
bus ſolemnibus, etiam celebrante Epiſcopo, non
obſtante quocumque prætextu, vel conſuetudine
in contrarium, vt patet deciſum à ſacra congreg.
Rituum in Ianuen 29. Decemb. 1602. quam adducit
171 Sellius *ſelectus canonic. cap.* 3. *n.* 60. † Tamen
in propoſito noſtri dubij reſoluendum eſt, vt ca-
nonici non ſint cogendi ad cantandum epiſto-
lam, vel euangelium, quando alius canonicus, ſeu
dignitas celebrat, niſi quando Præbendæ ſunt di-
ſtinctæ: ita ſacra cong. Rit. in Tarentina Crypta-
liarum 3. ſeptemb. 1605. quam refert Aldan. *in*
compendio canonic. reſol. tit. 21. *n.* 11. † Nec item 172
tenebuntur, aut poterũt cogi miniſtrare in officio
Diaconi, vel ſubdiaconi manſionarijs, & Portio-
narijs, ac alijs inferioribus Presbyteris celebran-
tibus. non obſtante conſuetudine, iuxta tres de-
clarat ſacr. congreg Rit quas refert Sellius *ſupra*
dicto cap. 3. *n.* 5. vnam Hiſpalen. 1. Iunij 1601.
aliam Gadicen. 23. Nouemb. 1602. & tertiam Ma-
teranen. 5. Iulij 1614. † Et ratio, quidem eſt, quia 173
canonici, & Dignitates, qui habent annexam
Præbendam, etiam cum onere cantandi epiſto-
lam, ſiue euangelium, non tenentur miniſtrare in-
ferioribus, vt refert declaratum idem Sellius *d. cap.*
3. *n.* 61. à ſacra congreg. Rit. in Salamantia 10.
Ianuarij 1604. † Non enim canonici ſupplent vi- 174
ces Dignitatum, vt idem Sellius referr declaratum
dict cap. 3 *n.* 28. à ſacra congreg. Rit in Malacita-
na 3. Iunij 1617. Barboſa *in collect. deciſ.* 92. *ex*
n. 15. *ad* 19. idem *in Bullario*, verbo *canonici in*
Eccleſia 12. verſ. *canonici Diaconi* cum duobus
ſequentibus.
Sunt, inquam Portionarij, vt iam *ſupra* dixi 175
clerici vltimi gradus collegiatarum, & cathedra-
lium, niſi conſtituantur ad cantus, & muſicas ſeor-
ſim, qui vltimi erunt, & Portionarij penultimi: ſic
Michael Ferrus *de præcedent. cap.* 36. *n.* 1. qui alia
de iſtis dicit.
Pro complemento addes, quod canonicus ad- 176
miniſtrator, fabricæ deputatus, tenetur Eccleſiæ
inſeruire, ſicut omnes alij canonici; ſic vt aliàs
veniat mulctandus in diſtributionum amiſſione,
ſacra cong. Rit. in Egitanen. 23. Nouemb. 1602.
Barboſa *in Bullario ſupra* verbo *canonicus admi-*
niſtrationis, & *in dicta collect.* 92. *n.* 24. Aldan ex
dict. declarat. congreg *dicto tit.* 21. *n.* 17. *lib.* 3. *ca-*
non. reſol.
Vltimo addo dicendum, quod, ſolent Punctores 177
chori quotannis nominati à capitulo canonicorũ,
quorum officium eſt præſtito à quolibet fidelita-
tis Iuramento, de fideliter ſuo munere ad implen-
do pœna propoſita, ſi in officio fideles nõ erunt, ſic
vt poſſit epiſcopus cogere canonicos ad præſtan-
dum Iuramentum de fideliter punctandũ in cho-
ro, ſicut cenſuit ſacra congregat. concilij 17. Mar-
tij 1619. Tuſcus *de viſitat. lib.* 1. *cap.* 15. *n.* 19. † 178
debetque quilibet ex punctoribus oſtendere li-
brum puncti Epiſcopo, quoties ei videbitur, vt
dicunt Vgolinus *de officio Epiſcopi cap.* 19. §. 1.
n. 7. Barboſa *de canonic. & Dignitatibus cap.* 14. *à*
n. 18 *ad* 22. qui ex Felino *in cap. ad audientiam*
16. *de præſcript.* Anchartan. *conſ.* 54. *n.* 5. Rota *de-*
ciſ. 619. *circa medium p.* 2. *recentior* & in Elnen.
diſtribut, 25. Iunij 1629. coram R. P. D. Durand.
ait libris capituli circa canonicorum intereſſen-
tiam ſtandum eſſe, & quod huiuſmodi libri eo for-
tius pro ipſo capitulo, fidem facient, ſi fuerint
tenti, & rogati per ſecretarium capituli, qui fuerit
Notarius ex Rota Burgen. expenſarum 31. Ianua-
rii 1625. coram Reuerend. P. dom. Merlino *in Bul-*
lario verbo *canonicus*, & verbo *Epiſcopus*, & *in*
collect. deciſ. ſub eiſdem verbis, tangit alia Barboſa
conducibilia.

AD TEXT. IN CAP. I. DE officio Archipresbyteri hoc titulo.

PRÆMISSVM.

1 QVIA textus iſte ſatis intelligitur per dicta *ſupra in Rub hoc tit.* & *in Rub.* & *in c. 1. de officio Archidiaconi*. Vbi in quibus antecellat Archipresbyter Archidiacono & quare de Iure Archidiaconus ei ſuperior ſit pro intellectu verborum hic: *Archipresbyter ſciat ſe ſubdi, & ſubeſſe Archidiacono &c.* & quatenus ad verſ. ibi: 2 † *Et quod ſpecialiter ad eius pertinet miniſterium ſuper omnes Presbyteros in ordine Presbyterali poſitos curam agere animarum &c.* applicabis plura, quæ dixi *hic ex quæſt. 1. 2. 3. & 4.* vbi expendi de ſacerdotibus, qui ſubſunt Archipresbytero in cathedralibus. 3 † Et de aliis ad officium Archiprebyteri 4 ſpectantibus per verba in textu noſtro ibi, † & *aſſidue in Eccleſia ſtare, & in Epiſcopi ſui abſentia ad inuicem eius miſſarum ſolemnia celebret, & collectam dicat, aut cui ipſe iniunxerit*: applicabis quæ dicta ſunt in Rub. & quæ dicuntur *in cap. 2. & 3. hoc tit.*

AD TEXT. IN CAP. II. & III. Miniſterium hoc titulo.

PRÆMISSVM.

SVMMARIVM

1 *Sacerdotes cardinales ſunt qui cum Epiſcopo miniſtrant in cathedrali, ideſt canonici*, n. 2. 3. & 4.

3 *Cardinales ſacerdotes dicantur tamquam principales ideſt canonici Diaconi, qui ſunt ſimia aliorum cardinalium Romanæ Eccleſiæ*, n. 4.

4 Cap. paſtoralis 42. 7. q. 1.

5 *Parochorum tractatio ſuadetur ex verbis huius textus.*

1 TExtus hic etiam per dicta *ſupra in principio Rubrica*, expenditur vbi nonnulla dicta ſunt de officio Archipresbyteri. Sed quia textus, nec gloſſa apertè declarat qui ſint ſacerdotes Cardinales, quibus præeſt Archipresbyter, de quibus loquitur Pontifex Leo ibi *vt diligenti cura prouideas miniſterium ſacerdotum cardinalium, qui ſolemne debent agere officium &c.* & ibi *prouideas etiam Archipresbyter vitam ſacerdotum cardinalium &c.* ideo etſi gloſſa referat prædicta verba ad ſacerdotes principales ſeu cardinales, 2 non explicando quinam iſti ſint. † Et reiectis quæ late ſcribit Quintana Dueñas Eccleſ. *lib. 4. ex n. 42.* videtur cum Duareno *de ſacr. Eccleſiæ miniſteriis lib. 1. cap. 8. & cap. 13* & Barboſa *de canonic. & Dignit. cap. 6. n. 14. & de Iure Eccleſiaſt. cap. 25. p. 1. n. 14.* per eadem verba, interpretantibus loqui ibi Pontificem de canonicis Eccleſiæ cathedralis, qui cum Epiſcopo rem Diuinam faciunt, atque vnum corpus conſtituunt.

Et eo magis procedere dicunt, quia in hunc 3 ſenſum dicuntur cardinales ſacerdotes tamquam principales, quia textus hic agit de illis, qui per ſingulas horas ſolemne agere debent officium per totum anni curſum, quod canonicis cathedralium incumbit, ac de his magis videri textum hic loqui relatum à Quintana Dueñas *in c. fraternitatem 71. diſt.* ibi *Eccleſia tua Deo propitio conſtituere cardinalem* & declarans Barboſa *vbi proxime d. n. 14 in fine*, dicit vt Gregorius *ibi* quatenus Fortunato Epiſcopo Neapolitano ſcribens *lib. 5. epiſtola 11 ſeu cap. 111.* vt Apoſtolica permiſſione vnius Eccleſiæ clerus valeat ordinari, non quidem referri ad Parochos, ſed verba ibi, *vt Gratianam Eccleſia Benefratia Diaconum concederemus tuo Eccleſia Cardinandum*, & ibi *habituro licentiam Diaconum illum, noſtra interueniente authoritate, Eccleſia tua Deo propitio conſtituere cardinalem*, ad Parochos non adæquare, ſed ad canonicos. Quare de officio canonicorum intra eccleſiam, in canendo, & miniſtrando, etiam proprio Epiſcopo, hic poſſemus opportunè agere, at quia plene ſub noſtra Rubr dictū eſt *q. 3. & 4. ex n. 1.* inde eſt, vt non amplius de hoc puncto agamus, † Et licet videatur obſtare textus *in cap. Paſtoralis 42. 7 q. 1.* vbi ſubſtituitur cardinalis ſacer- 4 dos tempore hoſtilitatis, loco Epiſcopi, qui curam animarum regat; & ſic magis ad Parochos textum noſtrum applicari, ſed Abbas *hic ſub n. 1.* verſ. *gloſſa quærit qui ſint Cardinales* Bellarmein in verſ. *primo quæro*, potius videntur amplecti, vt textus noſter intelligatur de canonicis, qui ſaltem debent eſſe Diaconi, ſicut & in vniuerſali Eccleſia cardinales; & quod illa, & Hoſtienſis notat quod ſunt ſimiæ more in poteſtate Domino, & honore, nitentes etiam in minoribus Eccleſiis ſummos cardinales.

Item etiam quia Archipresbyter debet curare, 5 vt prædicti ſacerdotes cardinales obtemperent præceptis ſui Epiſcopi, & ne aliquanto cedant, aut ſcurrilitate torpeant, ideo applicabis quæ dico *infra de officio Iudicis ordinarij*, aliqua dicta *ſupra q. 2. in Rub.* verſ. *ad quartam*, & quæ dico *infra de vita, & honeſt. clericorum in cap. cum non ab homine 10. cap. cum decorem 12. cap. vt clericorum 14. cap. à crapula 15. cap. clerici officia 15. & cap. fin.*

Et quia per verſ *ſi Epiſcopus defuerit* (excep- 6 tis his, quæ prohibita ſunt) *Archipresbyter prouideat cuncta, quæ in ſacerdotum miniſterium perfici debeant, fontes benedicere, infirmum oleo perungere, pœnitentem infirmum* (*conſulto Epiſcopo*) *reconciliare, pœnitentiam cunctis aliis ſacerdotibus iniungere*; ideo per hoc verba de officio curati, ſiue Parochi, quod Archipresbytero, aliiſve Presbyteris Parochis pertinet, agi valet, de quo ex q. 1. *hic*.

Etſi ibi in verſ. *in præcipuis feſtiuitatibus, aut* 7 *ipſe celebrationem miſſæ ſolemniter impleat, aut ad ſui Iuſſionem, cui committitur peragat &c* ideo repetes quæ iam ſub Rub. dixi ei canobligationem celebrandi per ſe, ac poteſtatem nominandi eos, qui celebrent, eo impedito.

QVÆST.

QVÆST. I.

An Archipresbyter ſit Parochorum primus ſic vt quemadmodum quilibet Parochus in propria Parochia ita ille in chathedrali, & in cæteris totius Diœceſis? Et quæ incumbant miniſtrari ab Archipresbytero, ſiue quolibet Parocho ex officio curæ.

SVMMARIVM.

1 *Archipresbyter Dignitate præeſt poſt Archidiaconum in cathedralibus, & collegiatis, habens inſimul curam animarum* n. 2.3.4.9.

2 *Cathedralis Eccleſia dicitur Parochia totius ciuitatis, & Diœceſis.*

3 *Archipresbyteri officium, eſt miniſtrare omnibus de Diœceſi ſacramenta confeſſiones omnium de Diœceſi audire, pœnitentias iniungere, præterquam in caſibus Epiſcopo reſeruatis. Quid hodie* n. 6.]

3 *Archipresbyter habet curam, & ſolicitudinem de omnibus ſacerdotibus, qui ſunt cardines Eccleſiæ, vt diligenter faciant ſacrum, qui abſente Epiſcopo, ſupplet, fontes benedicit, infirmos iungit &c.*

5 *Archipresbyteri, & alij curam animarum habentes, ſaltim Dominicis Diebus, & feſtis ſolemnibus, debent paſcere ſalutaribus verbis, plebes ſibi commiſſas, docendo quæ ſibimet ſunt neceſſaria ad ſalutem.*

6 *Archipresbyteri officium ex Trid. ſumme coarctatum eſt circa ea, quæ ſunt fori pœnitentialis, cuius loco Pœnitentiarius in qualibet cathedrali creatus eſt.*

7 *Cura cathedralis fere redacta eſt, vt exerceatur per aliquem Presbyterum nominatum à Decano, & capitulo, approbato ab Epiſcopo.*

8 *Parochi hodierni dicti, ſicut apud Ethincos Parochi dicebantur, qui legatis publicè Romam miſſis, ſalem, & ligna praparabant.*

9 *Curati appellantur à cura, quam de regendis ouibus ſuſceperunt, &* n. 10.

10 *Cura vniuerſæ Eccleſiæ commiſſa eſt Papæ.*

11 *Curatorum ordo fuit inſtitutus à Domino in ipſis ſeptuaginta diſcipulis ad regendas ſingulares Parochias.*

11 *Parochi ſolent appellari Rectores, quia populum cum cura regunt.*

13 *Rector vnus ſacerdos, & ſponſus, debet eſſe in vna Eccleſia* n. 15.16. & 17.

14 *Parochus vnus debet aſſumi ad regimen Parochialis Eccleſiæ, qui ſuo nomine, & non cum aliis præficiatur, ſi plures eſſent Parochi, proprie non dicerentur, &* numero 18.

15 *Sacerdos proprius vocatur cuiuſlibet Parochiæ Rector* n. 16.

16 *Rectoris nomine apprehenduntur etiam habentes Dignitatem, perſonatum, ſiue Prioratum.*

17 *Parochus, Curatus, & Rector, ſunt nomina Synomima.*

19 *Cura animarum, quam exercent Hebdomadarij canonici, reſidet, penes collegium.*

20 *Cura animarum, quam exercent Beneficiati in Archiepiſcop. Burg. Epiſcop. Palent. Calagurrit, & Valliſoletan. reſidet penes Epiſcopos, & Archiepiſcopum.*

21 *Cura animarum eſt poteſtas adminiſtrandi ſacramenta.*

22 *Parochus debet per ſe exercere curam animarum* n. 23. & 24.

28 *Parochiales functiones non alij, quam Parochi valent exercere limitatur, vt* n. 24. & 26. *& quæ ſint* n. 27. 31. 32. 33. 34. 35. & 36.

25 *Parochus tenetur in Diebus feſtis, & Dominicis miſſam celebrare in Parochiis propriis per ſe, niſi & in aliis feriis iuxta conſuetudinem regionis, & ad benedictiones, & ſepeliendum, vt* n. 26. & 27.

28 *Parochus quando populus numeroſus eſt, tenetur introducere alios ſacerdotes promiſſis dicendis, & qui ſufficiant in ſacramentis adminiſtrandis.*

29 *Miſſa* de requiem, *quæ dici poſſunt in Die Dominio S. Gregorij, Roſarij* remiſſiuè.

30 *Parochiani ſatisfacient præcepto audiendi miſſam in propria Parochia, ſi illam audiant in Eccleſiis Regularium.*

31 *Functiones Parochiales, ſunt ſanctiſſimi delationes, & celebrationes miſſarum in feria quinta Domini, ſabbati ſancti.*

32 *Benedictio fontis Baptiſmalis connumeratur inter benedictiones Parochiales; item & candelarum purificationis* n. 33.

33 *Candelas benedictas nequit Parochus tranſmittere ad ædes ſæcularium diſtribuendas tantùm in Eccleſia.*

34 *Candela benedicta in cathedrali debet primo miniſtrari Epiſcopo à prima Dignitate, cui deinde Epiſcopus aliam præſtat.*

35 *Candelæ annuatim dantur laicis in aliquibus Eccleſiis in Die purificationis: vbi de vſu Eccleſiæ Valliſoletanæ, & Toletanæ.*

36 *Palmarum benedictio, quæ fieri ſolet quotannis vniuerſaliter in ſingulis Eccleſiis connumeratur inter functiones Parochiales.*

37 *Parochi debent in propriis Parochialibus benedicere candelas, Palmas, cineres &c.*

38 *Cinerum benedictio, quæ ſolent fieri in primo Die Quadrageſimæ, connumeratur inter functiones Parochiales, qui cineres debent eſſe aridi.*

39 *Dignitas illa, vel canonicus, à quo celebrans recipit Palmam, cinerem, aut candelam, præfertur omnibus aliis vt à celebrante primo eadem accipiat.*

40 *Vicarius Generalis in acceptione Palmæ, cineris, aut candelæ, præfertur aliis non miniſtrantibus.*

41 *Diſtribuentes candelas, Palmas, & cineres, debent exequi, detecto capite.*

32 *Canonici incedentes in proceſſionibus Palmarum, & candelarum, quibus Prælatus cum Mytra interuenit, debent in Eccleſiis incedere, detecto capite.*

43 *Palma benedicta eſt miniſtranda Epiſcopo à prima Dignitate*

44 *Parochus debet benedicere corpus defuncti,* in

in cuius Parochia obiit, non regularibus, etiamſi ſepeliendus ſit in Eccleſia regulari, & n.49.

45 Parochus debet facere officium circa corpus defuncti, & non alij ſacerdotes, etiam Eccleſiæ cathedralis & etiam præſentibus Archipresbytero, & canonicis, vt n.46. & n.48.

47 Curatus ratione ſtolæ debet præcedere aliis Presbyteris, etiam canonicos collegiatæ.

49 Parochus facit omnia officia circa corpus defuncti Domi, & per vias, quouſque collocet illud ſepeliendum intra Eccleſiam regularium.

50 Parochus manu tenendus eſt in quaſi poſſeſſione faciendi officium ſupra defunctos ſuæ Parochiæ, etiam quando ſepeliuntur extra Parochiam, in quacumque Eccleſia ciuitatis, ſiue regularium, aut ſæcularium.

51 Parochi defunctorum poſſunt aſſociare corpora eorum vſque ad Eccleſias, in quibus ſunt ſepeliendi, ibique manere; dum tamen ipſi non officient, ſed ſacerdotes, aut regulares.

52 Parochi ſic ad tumulandum tenentur, vt nec canonici, aut alij ſacerdotes ſuarum Eccleſiarum, valeant illud officium vſurpare ſine Parochorum licentia.

53 Parochi nequeunt impedire, vt veniant ad aſſociandum corpus defuncti aſſignati per teſtatorem.

54 Parochi nequeunt cogere hæredes, aut teſtamentarios, vt in propriis Parochiis fiant nouennalia, & anniuerſaria, quæ celebrantur in Eccleſiis regularium, vbi defuncti ſunt ſepulti.

55 Defuncti corpus à Parocho nequit impediri, vt ſepeliatur in alia Eccleſia, ſi requiſitus Parochus recuſet.

56 Defunctus Parochianus, queit in propria Parochia ſepeliri, etiam inconſulto, aut recuſante Parocho.

57 Curati officium etiam eſt prædicare, & alia efficere ad docendos Parochianos.

58 Parochus quilibet eſt miniſter ſacræ vnctionis.

59 Archipresbyter debet curare qualiter ſacramenta miniſtrentur à cæteris curatis.

60 Parochus illico, quod prouiſus eſt de beneficio curato, habet Iuriſdictionem, vt miniſtret ſacramentum pœnitentiæ omnibus de Parochia abſque alia approbatione.

61 Parochus queit audire ſuorum Parochianorum confeſſiones in aliena Diœceſi, dum retinet beneficium cum cura.

62 Habitantes Parocho, vbi degunt ſubiiciuntur, quoad ſacramenta, excepto ordinis, & confirmationis.

63 Matrimonij ſacramenti ſunt ſibimet miniſtri idem contrahentes, cui contrahendo, debent Parochi aſſiſtere, & teſtes præſentia morali, & intellectuali, vt n.64.

65 Matrimonium, vt celebretur per Procuratorem, requirit præſentiam Parochi, & teſtium n.66.

66 Parochus validè aſſiſtens matrimonio, non eget pronunciare verba ego vos coniugo in matrimonio. & n.67.

67 Verba ego vos in matrimonio coniugo, non ſunt poſita ad eſſentiam matrimonij, ſed tantum ſub præcepto.

68 Parochus tenetur interrogare contrahentes matrimonium de mutuo conſenſu, alias peccat.

69 Parochus debet dare benedictionem, non alius, niſi de ordinarij licentia iubentibus. Et quis quando contrahentes ſunt diuerſæ, Parochiæ n. 70. Et num tempore aduentus, & Quadrageſima n.76.

71 Denunciationes matrimoniales inter miſſarum ſolemnia ad matrimonium facit Parochus, vel alius de eius licentia. Quæ non ſpectant ad eſſentiam, ſed ad præceptum. Et de aliis remiſſiue n.72 & 75.

73 Parochus non poteſt celebrare nuptias in Eccleſia ab aduentu ad epiphaniam, nec à die cinerum, vſque ad octauam Paſchæ, aliàs graui pœna eſt puniendus arbitraria.

74 Aduentus tempus incipit à primis veſperis ſabbati præcedentis.

75 Sponſalia non prohibentur fieri tempore aduentus, nec denunciationes præmittendæ matrimonio.

77 Parochus tenetur eucharistiam miniſtrare ſuis Parochianis pro implendo præcepto annuali in ſeptimana ſancta, & poſt, & ante iuxta conſuetudinem Diœceſum, vt n.78. & 79.

79 Eucharistia eſt miniſtranda à Parocho quoties à Parochis petatur rationabiliter, quæ eſt ſeruanda diligenter in Eccleſiis, vt n.82.

80 Eucharistia in Die paraſceues non eſt miniſtranda aliis quam infirmis.

81 Parochus ex officio debet deferre ſacram Eucharistiam ad infirmos honorificè, & habitu decenti n.83.

83 Eucharistia cum qua decentia, & apparatu debeat deferri ad infirmos, & de die vt n.84.

84 Parochus debet deferre eucharistiam interdiu ad infirmos, quam poteſt dare non ieiunis, ſi periculum adſit in mora, & numero 85.

85 Parochus non ieiunus, num valeat conſecrare pro communicando infirmo? remiſſiuè.

86 Parochus intantum tenetur infirmis communicare, etiam peſte laborantibus propria manu, aut porrectione inſtrumenti id debeat facere, vel ponendo eucharistiam in tali loco, vbi infirmus proprio ore illam capiat n.87.

87 Parochus, qui longinquo laboranti infirmo defert eucharistiam, debet illam portare pedeſter, niſi vt n.88. & ad collum alligatam in pectore intra burſam ibi dicto n.88. nec à laico, dicto n.88.

88 Eucharistia nequit deferri à laico, etiam ſi Parochus fatigatus ex itinere, eam non poſſet deferre.

89 Parochus ſi de gutture infirmus non poſcit eucharistiam ſub ſpecie panis, nequit illam dare ſub ſpecie vini.

90 Parochus cum timet infirmum prope moriturum, non debet ad illum eucharistiam deferre, aliter in Baptiſmo, & pœnitentia n.91.

91 Eucharistia, vt ſolum adoretur ab Infirmo, non eſt deferenda, quando infirmus ob tuſſim aut

aut aliàs ſumere nequeat.

92 *Parocho, licet in caſu magna neceſſitatis frangere particulam hoſtia magnu pro communicande infirmo iam morituro, ſi alia non ſit.*

93 *Eucharistia debet ſumi in propria parochia, vt impleatur praceptum de quotannis communicando. Quid de Parocho* n.94.

94 *Parocho, licet in aliena Parochia communicare eius proprios Parochos pro implendo pracepto communionis annualis, &* n.95.

95 *Sacerdotes, ſi nec celebrent in propria, vel aliena Parochia, tenentur tunc in propria communicare Parochianos pro implendo pracepto annua communionis in Paſchate.*

96 *Eccleſia cathedralis etſi dicatur Parochialis totius Diœceſis; non inde ſequitur, vt valeant Parochiani ſumere ibi eucharistiam pro implendo pracepto communionis annua ſine licentia proprij Parochi contra nonnullos, &* n 97.

97 *Parocho cathedralis Eccleſia, non licet in aliena ſacramenta, vel curam miniſtrare, nec in aliena Parochia ſubditis communicare pro implendo pracepto annua communionis.*

98 *Archipresbyter poteſt pracipere custodi cathedralis, vt in ſacrario non deſit, propter infirmos Christi eucharistia, & curare, vt Parochi Diœceſis ſic faciant, vt* n.99.

99 *Parochus debet habere curam inter alia ſibi incumbentia ſeruandi pro infirmis ſub fideli cuſtodia, & loco decenti eucharistiam, &* n.100.

100 *Pixides dua tenenda ſunt in ſacrario, in quarum vna conſeruetur ſanctiſſimum ſacramentum, & in altera deferatur ad infirmos, qua debent collocari ſuper altari viatico, vel ſuper corporali.*

101 *Olea ſancta non poſſunt ſeruari in ſacrario, ſed in alio loco decenti.*

101 *Eucharistia ſacra ſeruatur in ſacrario ex antiquo more, & magna cum reuerentia declaratum eſt* n.103.

104 *Clauis cuſtodia, ſanctiſſimi aſſeruati in monumento, debet eſſe interim in cuſtodia ſacerdotum, aliter praxi videmus in Hiſpania, & hic Matriti. Quid in cathedralibus* n.105.

106 *Lampas, vt ardeat Die, noctuque ante ſanctiſſimum ſacramentum curandum eſt à Parocho, vt ingredientes Eccleſiam ſciant, vbi primum ſit adorandum, & ne in lampadibus ipſis quid curioſum miſceatur, & à quo fiant ſumptus olei* numero 107.

107 *Oleum pro lampadibus cathedralium, & Parochiarum cuius ſumptibus ematur.*

108 *Sacerdotes ſoli ex officio ſunt proprij miniſtri Baptiſmi ſolemniter celebrandi vt* n. 109 *vt Epiſcopus, & Parochus.*

110 *Parochus nolens Baptizare infirmum ſibi commendatum, deponitur ſi ſine Baptiſmo moriatur, niſi vt* numero 111. & 113.

111 *Baptizare poteſt quilibet ſacerdos, ſi Parochus haberi nequit, aut abſens fuerit. Et quid Diaconus?* remiſſiuè numero 112.

113 *Parochus propria cuiuſque Parochia, debet ex officio filios Parochianorum Baptizare, & peccat ſi ſe intromittat in Baptizando aliena Parochia, puerum, ſed non ſit irregularis, vt* n.114.

115 *Baptiſmi miniſtri in caſu neceſſitatis poſſunt eſſe alij prater ſacerdotes. Et qua debeant eſſe parata in Eccleſia pro ſolemni Baptiſmo* numero 117. 118. & 119.

116 *Parochus debet inquirere ſi rite priuatim, ſacramentum Baptiſmi collatum eſt, quo inuento non repetet ſolum quidem in Eccleſia ſolemnes caremonias implebit.*

117 *Parochus, ſeu alius ſacerdos de eius licentia Baptizaturus debet ſpectare in Parochia indutus, & inter eſſe vocatus pro implendo hoc miniſterio: vbi quid debet inquirere de Baptizando.*

118 *Parochus qua debeat habere parata ad rite celebrandum ſolemniter Baptiſmum, & numeris ſequentibus.*

119 *Fons Baptiſmalis ex qua materia debeat eſſe in loco Eccleſia conſtituendus,*

120 *Vaſa duo ſaltem ex ſtanno debent eſſe in Eccleſia pro custodia Chriſmatis, & olei cathecumenorum.*

121 *Parochus quam vnctionem Baptizatis faciat.*

122 *Chriſma infunditur in aqua, qua benedicitur in ſabbato ſancto, & Pentecoſtes.*

123 *Aqua Baptiſmi ſingulis annis renouatur benedictionibus ſolemnibus adhibitis, nec non oleo & chriſmate mixtis.*

124 *Parochus debet cauere, ſecluſo periculo mortis, ne Baptiſmus fiat extra Eccleſiam, &* n.125.

125 Clementina vnica de baptiſmo,

126 *Baptiſmus [illegible] miniſtrari in Eccleſia interdicta infantibus, & adultis, & cum Patrinis.*

127 *Parochus debet habere in Eccleſia librum pro ſcribendis Baptizatis cum nominibus Parentum, die, menſe & anno, &* numero 128.

128 *Baptizandus, qui notos non habet parentes, qualiter ſcribatur in libro Baptizatorum.*

129 *Pœnitentia ſecreta non prohibet pœnitentiatum ordinari, ſecus pœnitentia publica.*

130 *Vicarius, vt poſſit dare vicarium, habet locum in voluntaria iuriſdictione, non in contentioſa, vel delegata, niſi datus eſſet à Principe.*

131 *Archipresbyter quam iuriſdictionem habeat* remiſſiuè.

132 *Iuriſdictio voluntaria competens alicui ex commiſſione legis, poteſt delegari, ſi non ſit momenti,* n.133.

133 *Parochus vices ſuas quare aliis ſacerdotibus comittere valeat exercendas?*

IN hac quidem quæſtione comprehenduntur præcipua omnia, quæ incumbunt ad officium Archipresbyteri, ſiue cuiuſlibet Parochi in proprijs Eccleſiis. Et cognitis quæ ad Archipresbyterum ſpectant, inde deſcendemus ad Parochos ſpeciales totius Diœceſis in ſingulis locorum Parochus. Igitur de officio Archipresbyteri, dico

quod

quod Archirpresbyter Dignitate præeſt poſt Ar-
chidiaconum in Cathedralibus, & collegiatis,
vt patet *in cap. 1. hic*, & ex dictis *in Rub.* tam
2 *hic*, quàm *de officio Archidiaconi*, † qui & ſi-
mul habet curam animarum Cathedrali, quæ Pa-
rochia totius Ciuitatis, & Diœceſis dicitur, vt do-
cent Gutierrez *Canonic. lib. 1. cap. 27. à n. 54.* Iul-
lius Laborius *var. lucubrat. tom. 1. tit. 2. cap. 11. n.
64.* Piaſecius *in praxi Epiſcop. p. 2. cap. 3. n. 24.
verſ. circa ſoſtum*, Belletius *diſquiſit. clerical. p. 1.
tit. de bonis cleric. §. 3. n.* poſt Cardinalem *in clem.
dudum §. verum de ſepultur*, Vlbadens 1. *p. cap. 1.
n. 5.*

3 Vnde in textu noſtro, & *cap. officium* 3 hic pa-
tet, & ex gloſſa verb. *ſubdito in cap. 2. de pœnit.
lib. 6.* vt ipſe miniſtret omnibus de Diœceſi ſacra-
menta, ac proinde confeſſiones omnium de Diœ-
ceſi audiat, & abſoluat, ac pœnitentias iniungat,
præter quam in caſibus Epiſcopo reſeruatis, ſine
ipſius authoritate: ita docent de primo caſu, Chu-
chus, *lib. 5. inſtit. moral. tit. 4. n. 168.* Galerius *in
Margarita caſuum conſcientiæ.* verb. *ſacramen-
tum 2.* Thomas Sanchez cum aliis *de matrim. lib.
3. diſp. 27. n. 1.* De ſecundo per textum *in dict. cap.
officium 3 hoc tit.* Azor *inſtit. moral. p. 2. lib. 3. cap.
5 3. q. 8. verſ quaro* Sbrotius *de officio vicarij lib.
5. cap. 14. n. 5.* Oldradus *conſ. 230. n. 2. in fine.* Et
præterquam in caſibus Epiſcopo reſeruatis, Ho-
ſtiens, & Ioan. Andreas *in cap. ſi Epiſcopus de pœ-
nis. & remiſſionibus in 6.* Syluester *in ſumma* ver-
bo *Archipresbyter q. 5.* Azor *ſupra*, Barboſa *hic
in textu noſtro cum multis, & in dicto cap. 3. n.
fin. & & de canonic. cap. 6. ex n. 19. item de iure
Eccleſ. cap. 25. ex dicto n. 19.* per eadem verba, &
DD. vbi quod nec pœnitentes, eo inconſulto, ab-
ſoluit, vel reconciliat, vt docent *dict. cap. 3.* & no-
ſtri textus.

4 Et ob id quidem ex textu noſtro dicendum eſt,
quod Archipresbyter habet curam, & ſolicitudi-
nem de omnibus ſacerdotibus, qui ſunt cardines
Eccleſiæ, vt diligenter faciant ſacrum, & horas,
qui & abſente Epiſcopo, ſupplet officia ſacerdo-
tum, vt fontes benedicere, infirmos vngere, & alia,
quæ in textu noſtro, & *in d. cap. 3.* reperiuntur, vbi
ordinarij, Abbas, Zabarella Collect. Bellamera,
Ioan Andr. Innocent, Butrius, Anania, Hoſtiens,
Ancharran, Panormit, Viuian, & alij.

5 Quare *in cap. 2. Trid. ſeſſ. 5.* Salubriter additur,
vt Archipresbyteri, & alij curam animarum ha-
bentes, Diebus ſaltem Dominicis, & feſtis ſolem-
nibus, plebes ſibi commiſſas pro ſua, & earum ca-
pacitate paſcant ſalutaribus verbis, docendo ea,
quæ ſcire omnibus neceſſarium, eſt ad ſalutem an-
nunciandoque eis cum breuitate, & facilitate ſer-
monis vitia, à quibus declinare debent & virtutes,
quas ſectari tenentur: ita Barboſa *hic n. 2.* qui &
n. 1. in dict. cap. 2. Trid verſ. *Archipresbyteri* ex
ex Aldano, refert deciſum, vt ſint cogendi curati ad
ſubeunda munera per ſe ipſos, & non per ſubſtitu-
tos, ad quæ tenentur, niſi in caſibus nonnullis, in
quibus id eis toleratur.

6 Verùm quia iam hodie Archipresbyteri offi-
cium ſit nimis coarctatum in Cathedralibus, imo
& in iuriſdictione, qua potiebatur de iure, vt dico
infra in cap. 3. & fin. hic ideo quatenus ad iuriſ-
dictionalia fori interni, dicendum eſt, vt cum iam
hodie in Cathedralibus per *cap 8.* verſ *Pœniten-
tiarius*, Trid. *ſeſſ. 24 de reformat* proprius Pœni-
tentiarius in Cathedralibus ſingulis inſtitui
mandatum eſſet, & de facto iam ſint in id

munus eleuati canonicatus ad confeſſiones au-
diendas, de quo iam dixi nonnulla de canonic
Pœnitentiarij officio *ſupra in Rub. ſub quaſt. 2.
in fine* & cum multis Barboſa *in paſterali p. 3. al-
legat. 53.* Nicolaus Garcia *de beneficiis p. 5. cap.
4 ex n. 140.* Salazar de Mendoza *in libello de in-
ſtit. canonic. pœnit.* vt multùm ceſſaret eius offi-
cium circa audiendas confeſſiones omnium de
Diœceſi. † Cum cura Cathedralis fere redacta ſit, 7
vt exerceatur à quodam Presbytero in Parochum
nominato per Decanum, & capitulum, & appro-
bato ab Epiſcopo ad curam animarum, qui eam
tam exercet, & non latius, quàm ſinguli Parochi
cæterarum Parochialium illius Diœceſis: ſic vi-
detur amplecti Barboſa per *d. cap. 8. Trid. ibi, & de
canonic. d. cap. 6. n. 23. & de Iure Eccleſ. d. cap. 25.
eodem n. 13.*

Ad ſecundam partem de officio Parochi, cura- 8
ti, & Rectoris, aliarum Eccleſiarum Diœceſis per
verba textus noſtri, *cap. 3. item cap. 3* per verba
ibi, *qui non ſolum imperiti vulgi ſolicitudinem
gerant, verum etiam Presbyterorum, qui per mi-
nores titulos habitare &c.* Et ſuppoſito ex dictis
ſupra in Rub. quod ſicut ibi ad imitationem Primi
Flaminum, Archiflaminum, & flaminum ex *c. 1.
diſt. 80.* Patriarchæ, Archiepiſcopi, & Epiſcopi in
Religione Chriſtiana ſunt inſtituti: ſic videri, vt
Parochi ad regendam curam animarum itidem
ſint inſtituti, cum apud Ethnicos Parochi dice-
rentur, qui legatis publicè Romam miſſis, ſalem,
& ligna præparabant, hoc eſt qui omnium rerum
copiam legatis Regum, Principium, ac populo-
rum hoſpitio receptis ſuppeditabant, vt adnotauit
Acron *in illud Horatij lib. 1. ſermonum ſatyra 5.*
ibi *& Parochi, quæ debent ligna, ſalemque*, Petr.
Gregor. *ſyntagmat. lib. 36. cap. 30.* & ſic refert
Barboſa *de officio Parochi p. 1. cap. 1.* ſecundum
aliquos, ad inſtar horum, dictos eſſe Parochos
in Eccleſia; eo quod ſint ſacerdotes, authori-
tate Epiſcoporum Eccleſiis præfecti, vt plebibus,
ſiue populis ſacrum Diuini verbi, & ſacramento-
rum pabulum ad paſcendum animos ſubmini-
ſtrent.

Et ſuppoſito etiam, quod curati appellantur à 9
cura, quam de regendis ouibus ſuſceperunt, non
ſine grandi myſterio; ſic vt is demum curatus di-
catur (in propoſito de quo loquimur) qui acci-
pit curam animarum ex natura officij. † Quia 10
ſunt Papæ commiſſa eſt cura vniuerſæ Eccleſiæ
dicente Domino, *paſces oues meas* & ipſe Papa
vocans Epiſcopos in partem ſolicitudinis, ſeu cu-
ræ ex ordinatione Diuina, cõmittendo eis parti-
culares Eccleſias, ſeu Diœceſes paſcendas, & cu-
randas. † Ita demum, (Domino inſtituente) or- 11
dinem Presbyterorum, ſeu curatorum in ipſis ſep-
tuaginta diſcipulis (vt eſt Patrum Doctrina) ipſi
Epiſcopi, eiſdem Presbyteris curam ſingularum
Parochiarum committant à quibus ſolis, vt dici-
tur *in Trid. cap. 1. n. 11. Trid. cap. 13. ſeſſ.* Sacra-
menta ſuſcipiant ſic alia dicens Barboſa *dict. cap.
1. n. 11.* applicans illud Ezechielis 33. *ſanguinem
eius de manu ſpeculatoris requiram*, & ex Theo-
philo Parochorum, ſeu de quadruplici debito in
propria Parochia perſoluendo *p. 3. de confeſſione
paſchali art. 11.*

Et ſuppoſito, quod Parochi ſolent etiam Re- 12
ctores appellari, quia plebem, & populum ſibi
commiſſum cum cura regunt iuxta *cap. 1. de
capellanis Monachor. c. 3. de vita, & hon eſt. cle-
ricor.* eo quod Rector dicatur quaſi populũ regens

Roman *conſ.356.* Ioan. Andreas, *in cap.licet canoa.n.1.de elect.lib.6.* Rota *deciſ.489.p. 1. recen-*
13 *tiſſim.n.3.* † Et quod in vna Eccleſia, vnus debet
eſſe ſacerdos ſponſus, & Rector, qui curam habeat;
cap.mapibus 7.quaſt. 1.cap.ſicut vna 55. q.
2. Rota *deciſ.53.a n.17.p.1. diuerſ.* Gonzalez *in*
14 *gloſſa 8.Cancel.gloſſa 6.à n.45.* † Dicens *n.42.* in-
de inferti, vt debeat aſſumi ad Regimen Parochialis Eccleſiæ vnus Parochus, qui ſuo nomine, &
non cum aliis præficiatur; quia ſi illi duo, vel plures præficiantur, qui confeſſiones audiant, & Baptizent, & alia ad curam animarum ſpectantia faciant, non dicentur propriè Parochi, ſiue curati; &
ſic Oldradus *conſ.67.n.1.& 5.* Rota *dec.684.n. 2.*
p. 1.recentiſſim. tenent magis veriſſimile eſſe, quod
cura animarum ſit apud vnum quàm apud duos.

15 Et ſuppoſito etiam quod ſacerdos proprius vocatur cuiuſlibet Parochiæ Rector in *cap. omnis
vtriuſque ſexus de pœnit.& remiſſionib.* Nauar. *in
cap.placuit.de pœnit.diſt.6.n.113.* ibi *& ſacerdos
ille dicitur proprius*, qui eſt Præfectus Parochiæ
Laurè Seraphin, *d.c.3.art.5.* Michael Locmaitus *in*
16 *ſuo parochiali c.4.* † Vbi explicat proprium ſacerdotem dici curatum; quamuis ſub Rectoris nomine comprehendantur, etiam habentes Dignitatem, perſonatum, ſiue Priorarum, vt ex Dominico,
& aliis oſtendit D. Rodericus à Cunna *in commeat.ad c.ſunt namque 14.diſt.45.* Et quod Parochia dicatur quaſi partitio curæ, quia Rector Eccleſiæ curam habet animarum totius populi intra
illos limites Congreg. *c. 1.de cappell.Monachor.
cap cum ſingula de præb.lib.6.* Petr.Greg. *d.lib.15.
cap.24.n.6.& 7.* Gonzalez *ad regul.8. Cancellariæ gloſſa 6.n.39.* Gutierrez *alleg.8.n.6.* Rebuffus
in concordatis tit.de collat. § ſtatuimus el 2. in
verbo *Parochiales*, Barboſa diſertè cum multis
diſtinguens Legendus *ſub d.cap.1.*

17 Et ſuppoſito quod prædicta nomina Parochus,
curatus, & Rector ſunt Synonima; item & Plebanus, de quo dico *infra* in verſ. *ad tertiam*; ſic vt
aliquoties varientur, vnumque pro alio ſoleat apponi, & quod nomen *Rectoria*, ſonat in beneficium curatum ex textu *in c.de Rectoribus de cleri-*
18 *co agrotante.* † Et quod Rector, & Parochus is
dicitur, qui ſuo nomine ſingulariter, non autem
cum aliis ad regimen Eccleſiæ Parochialis aſſumitur, ita vt ſi duo, vel plures præficiantur, qui
confeſſiones audiant, baptizent, & alia ad curam
ſpectantia faciant, non dicantur curati, quia in vna
Eccleſia vnus debet eſſe ſacerdos, ſponſus, & Rector, Rota in Meſanen. Iuriſdictionis 1. Martij
1610. coram Reuerendis Lugdun. impreſſa apud
Farin. *deciſ.258 à n.4.p.1.recentiſſim, & in deciſ.
55.n.57 p.5.diuerſ.* Barboſa *d.cap.1 ſub n.44.*

19 Ideo antequam ad officium, quod prædicti debent exercere deſcendamus, aduertendum duxi
primo, vt quando aliqui Canonici hebdomadatim
habent curam animarum, talis cura non remaneat
penes ipſos, vel ſingulos canonicos, ſed penes col-
20 legium. † Secundo quod ſi nullus adeſt Rector
in quacumque Eccleſia Parochiali, ſed adſunt
plures Beneficiati in qualibet Eccleſia, vt contingit in Epiſcopatibus Palent, Valliſolet, Calaguirit, & aliis in Archiepiſcop. Burgens apud
nos Hiſpanos, in quibus Epiſcopus ſolet alicui
ex illis, ſeu duobus, aut tribus committere curæ
animarum exercitium, non inde dicentur curati,
cum ſolus Epiſcopus ſit Rector omnium Parochialium totius Diœceſis, ſic vt apud eum tantùm
maneat animarum cura iuxta textum *in cap.
nullus de Paroch.* Garcia *de benefic.p.9.c.2.n.175.*
Gonzalez *in d.reg.8.cancel.gloſſa 6.à n.63.* Stephan Gratian, *diſcept.forens cap.865.n.52.* Barboſa Videndus *ſupra d.n.44.45.& 46.* cum aliis, vbi
ex *n.47.* cum Hojeda, Maſcardo, Gratiano, &
aliis, & ex *dict.cap.1.de parochis*, vbi latius dico
Parochus vnde dictus, quid ſit Parochia, & quare
ſic dicta † Dicit quod cura animarum, nihil aliud 21
eſt, quàm poteſtas ſacramenta adminiſtrandi, de
qua etiam ſub *dicto cap. 1. & alibi.* Inde iam ad
officium Parochi ſequentia in medium proferentia cenſui Laconicè, vt ſic integra materia percipiatur, quæ aliàs ſolet longe à Doctoribus repeti.

Igitur cum proxime dictum ſit Parochum per 22
ſe nomine proprio exercere debere curam animarum, † inde dicendum eſt quod functiones Paro- 23
chiales erunt illæ, quæ ab ipſo tantùm fient; ſic vt
Rectores alij cappellarum, ſeu quorumlibet beneficiorum ſimplicium ſacriſtæ, & cappellani nequeant in illis ſe intromittere, vt docent Aloyſius
Riccius *in praxi rerum fori Eccleſ.p.4.reſ. 304.*
Barboſa *de poteſt.Paroch.cap.12.n.1.* † Et quod 24
curati cogendi ſint ad ſubeunda per ſe ipſos ea
munera, ad quæ tenentur, docet idem Barboſa *in
collect.236.deciſ.n.5.* verbo *curatus*, in Bullario in
eodem verbo, limitans cum Sellio *in ſelectis canonicis cap.71.n.12.* ex Sacra Congreg. Concil. in
nullius 3.Iunij 1591. quatenus tollerantur, vt per
ſubſtitutum ſuppleant in illis tantùm caſibus, quibus expreſſis verbis canonum, Decretorumve
Concilij permiſſum eſt eis, de quibus dico *infra
de officio vicarij.*

Et occaſione verſ. in noſtro *cap.1. qui ſolemne* 25
debent agere officium in communicatione corporis, & ſanguinis Domini noſtri Ieſu Chriſti à ſacro ſancto die Dominico incipiendo &c. Et ibi
*in præcipuis feſtiuitatibus, aut ipſe celebrationem
miſſæ ſolemniter impleat &c.* Et primo dicendum eſt, quod tenetur Parochus in Diebus feſtis,
& Dominicis miſſam celebrare ſuis ſubditis; imo
& aliis etiam diebus ſic in propriis Parochis celebrare, quod muneri ſuo ſatiſfaciant, vt dicit
Trid decretum *in cap. 14. ſeſſ. 23. de reformat.*
in commoditatem plebium ſuarum, ac ſubditorum ædificationem, vt docent Nauar. *in manuali cap.25.n 141.* Fr. Eman. *in ſumma tom.1.
cap.552. n.1.* Spino *de teſtam. gloſſa 3. princip.
n.63.* Iacob.de Graff. *in aureis deciſion.p.1. lib.5.
cap. 39. n.7.* Azor *inſtit. moral. p. 1.lib.10.cap.
24. q. 2. & 3.* Bonacina *de ſacram.diſp. 4. q.vltimo puncto 7.n.3.* Molfeſ. *in ſumma theolog. moral.tract.3.cap.14.n.16.* Barboſa *de poteſt. Epiſcopi p.5.allegat.14. n.22.* Poſſeuin. *de officio curati cap.2.à princ.* Homobonus *de exam. Eccleſ.
p.1.tract.4.quaſt. 137.* comprobat Gutierrez *can.
lib.1.cap.30.ex num.1.* & ſic in propria Eccleſia,
& non in alia, Barboſa *de officio Parochi part.
1.cap. 2.ex num. 3.* Vbi refert declaratum à Sacra Congregat Concil. in Lucanæ 15. ſeptemb.
1629. & in eadem Sacra Congregat. die 17.
Nouemb. eiuſdem anni, concludens, vt ſit tollendus vſus eundi Parochum ad aliam Eccleſiam.

Et teneri Parochum per ſe celebrare, ſaltem 26
in diebus Dominicis, & feſtis, quibus populus
obligatur audire miſſam, aut per alios ex iuſta
cauſa, dummodo paſſim id non faciat, & ad
longum tempus, Poſſeuinus *ſupra cap. 5. n.5.*
Ciarlin. *controuerſ. forens cap. 58. numero 35.*

Machado

Machado, *de perfect. confeſ. lib. 4. p. 2. tract. 3. docum. 1.* Diana, *reſolut. mor. p. 2. tract. de celebrat. miſſar. reſ. 26.* Siluius, *in 3. p. q. 83. art. 1. quæſt. 17.* Piaſecius, *in praxi Epiſcop. p. 2. c. 3. n. 2.* Barboſa, *dict. cap. 11.* cum Villalobos, & Ioan. de la Cruz, *num. 6.* vel ad alios dies feriatos iuxta conſuetudi-
27 nem regionis. † Et ob id teneri ad celebrandum diebus non feſtiuis, ad benedictiones nuptiales impartiendas, & pro ſepeliendo mortuo, vbi cum miſſa ſepelitur, docent Ludouicus à S. Ioan. *de adminiſtr. art. 1. tit. de reſidentia n. 13.* Fernand. *in examine Theologiæ moral. p. 4. cap. 15. §. 5. n. 2.* aliter inquam deficiente conſuetudine, vt explicat cum aliis idem Barboſa, *ſub dict. n. 6. in fine*, verbis
28 Trid. *ſeſſ. 21. cap. 4. de reformat.* † reſoluit, vt ſi populus numeroſus ſit; adeo vt vna miſſa non poſſit ſatisfieri, poſſint Parochi cogi ab Epiſcopis ad adiungendum ſibimet tot ſacerdotes, qui ſufficiant Eccleſiis in ſacramentis adminiſtrandis vt refert deciſum Armend. *in addition. ad Recop. leg. Nauarr. lib. 1. tit. 18. l. 7. de Epiſcopis n. 43.* & vt cenſuit Rota, *deciſ. 484. p. 1. recent. n. 5.* & Doctores *in dict. cap. Trid.*

29 Ad alia inquam de miſſis, *de requiem*, quæ dici poſſint in die Dominico, ac de decore obſeruando à Parocho in celebratione, ac de miſſis S. Gregorij, qualiter dicendis, & de miſſa Roſarij conceſſa ordini Prædicatorum † Et quod Parochiani
30 ſatisfaciant præceptum audiendi miſſa in propria Parochia, aut in Eccleſiis Regularium, idem Barboſa, cum infinitis ſub *dicto capit. 11. & alibi.*

31 Et quoad verba noſtri *cap. 1.* addendum eſt, quod ſanctiſſimi ſacramenti delationes, & celebrationes miſſarum feriæ 5. in feria Domini, & Sabbati Sancti connumerantur inter functiones Parochiales, proptereaque tale munus non ſpectare ad Capellanos, ſiue ſacriſtas Eccleſiarum, ſed ad proprium Parochum, vel Rectorem, animarum curam habentem in Eccleſia, vt inſtitutum referunt Quintana Dueñas verbo, *Miſſa* Aloyſius Riccius, *in praxi fori Eccleſ. dicta 4. p. reſ. 309.* & declaratum à Sacra Congreg. Rit. ſub die 18. Maij 1602.

32 Secundo ex verbis textus noſtri ibi, *fontes benedicere*, & *in dicto cap. 3.* ibi *benedictiones Preſbyterales in Eccleſia dare*, & ita ex eodem Quaranta in Summa Bullarij verbo, *Miſſa in fine pag. 403.* Aloyſio Riccio, *dicta 4. p. reſ. 308.* Hieronymo Catar. *in opuſculo de Iuribus Parochialibus tit. 1. cap. 6.* benedictio fontis baptiſmalis connumeratur inter benedictiones Parochiales; ſic vt ſpectet ad ſolum proprium Parochiæ Rectorem.
33 † Proindeque etiam Candelarum benedictio in die Purificationis B. Mariæ Virginis, & earum diſpenſatio: ſic Quaranta, Carat. & Aloyſius Riccius, *dicta 4. p. reſ. 301.* & cenſuit Sacra Congreg. Rit in Alatrina 5. Martij 1633. cuius meminit Barboſa, *in Collect. Bullar. ver. Palma 3.* idem *de officio Parochi dicto cap. 12. p. 1. n. 5.* vbi *num. 6. & 7.* ex declarat. Sacræ Congreg. negot. Epiſcopor. & regul. præpoſ. Foglinen. de anno 1585. refert prohibitum Parocho candelas benedictas in die Purificationis tranſmittere ad ædes
34 ſæcularium diſtribuendas tantùm in Eccleſia.† Et quod candela benedicta in Eccleſia Cathedrali debet primo miniſtrari Epiſcopo à prima dignitate ex Sacra Congreg. Rituum in vna Brigien. 28. Maij 1616. & quod candelam accipere debet ab Epiſcopo, etiam ante Vicarium ille, qui candelam Epiſcopo miniſtrauit ex eadem Sacra Congreg. in Lucerina 14 Iunij 1608. † Et quod 35
candelæ annuatim dantur laicis in die Purificationis in aliquibus Eccleſiis: de Eccleſia Valliſoletana ſic reſtari poſſum, cum ibi dentur Præſidi, & Auditoribus Regiis concurrentibus officio Diuino quotannis in illo feſto; item ſubminiſtrari vidi Agricolis Parochianis incedentibus in proceſſione, audiuique anterius dari Dominis Inquiſitoribus, & miniſtris ſecreti, etiam non intereſſentibus, ad proprias Domos mittendo, Decurionibus Ciuitatis, ac Tabellionibus de Camera illius Cancellariæ, in quo Eccleſia illa abſumebat multùm, quod Iuſtis de cauſis oblatum fuit, cum admodum Eccleſiæ præiudicaretur ex doctrina Gutier. *lib. 2. can. cap. 21. n. 159.* Paretij de Lara, *de cappellan. cap. 21. à n. 26.* qui teſtatur prædictam conſuetudinem ſeruari modo in alma Eccleſ. Toletana eo die Purificationis, & in feſto corporis Chriſti, & negari non poteſt multum conferre ad deuotionem, vt dixerunt Federicus de Senis *conſ. 155.* Gregor Lopez *l. 15. gloſſa* verbo *de tuo officio in fine tit. 17. p. 1.* tolerabiliuſque fieri, vt dicit Gutierrez *d. n. 159.* ſi Eccleſia abundet redditibus.

Vnde quod Palmarum benedictio, quæ in toto orbe Chriſtiano in die Dominico proximo Paſchati fieri ſolet, inter functiones Parochiales connumeratur: docent Aloyſius Riccius *dicta 4. p. reſ. 307.* quia, etſi in Cathedrali, præſente Epiſcopo, ab ipſo Palmæ benedicantur, & idem ſi vna cum capitulo, & clero perſonaliter ad Monaſterium Regularium accedere teneatur, debeat ipſe priuatiuè quoad Abbatem benedicere Palmas: Sacra Congreg. Concilij, teſte Ioanne *in lucerna regular.* verb. *Epiſcopus* quoad regulares *n. 1.* quem refert Lezana *in ſumma quæſt. regul. tomo 7. ſub eodem verbo n. 22.* † Sed Parochialibus Palmarum, cinerum, candelarum, & ſimilium benedictiones à curatis in eorum Eccleſiis Parochialibus peragi debebuntur: Sacra Congreg. Rit. in Alatrina 5. Martij 1633. quam citat Bonfadin. *in theſauro canonicar. deciſ. reſ. 26. n. 8.* & Barboſa *dicto cap. 12. n. 9. & 10.* idem *in collect. deciſ. 659. n. 1. & 4.* verbo *Palma*, & *in Bullario eodem verbo.* 36 37

Item cinerum benedictio, quæ ſolet fieri primo die Quadrageſimæ, connumeratur etiam inter functiones Parochiales, & ſic hanc à Parocho faciendam cenſuit Sacra Congreg. Rit. in dict. Alatrina 5. Martij 1633. Quaranta, Carat, & Nouar. *ſupra adducti*, Aloyſius Riccius *d. p. 4. reſ. 306.* Barboſa *d. c. 11. n. 8. & in collect. deciſ. 148.* verbo *cineres n. 4.* vbi *n. 1* ex Gauanto *in Rub. miſcel. in indice decretor n. 3.* Sellius *in ſelectis canon. c. 5. n. 155.* idem Barboſa *in Bullario* ex Sacra Rit. Congreg. in Egitanien. 23. Mai 1603. dicentes quod cineres, qui ſuper capita fidelium imponuntur dicta prima die Quadrageſimæ, debent eſſe aridi, & nō madefacti. 38

Et ita circa prædicta dicendum eſt ex dictis 39 quod in diſtributione Palmarum, cinerum, & candelarum eſt præferenda ſupra omnes alios, etiam ſupra Vicarium Generalem illa Dignitas, vel canonicus; à quo celebrans recipit Palmam, cinerem, candelam, & ſimilia † Poſt quem im- 40 mediate Vicarius Generalis in præmiſſis omnibus anteponendus ſit ex Sacra Congreg. Rit. in Vulteranor. terræ Gualdi. 5. Martii 1633. refert Bonfadin. *in theſauro canon. reſ. 26. n. 9.* Barboſa *de omnibus* in dicto verbo *Palma collect. 549.*

qui & *n.7.* item & Bonfadin *n.*10.ex ſacra Con-
g.eg.Rituum in S Marci V. Martij 1633.dicunt
vt diſtribuente Epiſcopo Palmas;candelas, & ci-
neres, præferendus ſit ille, à quo Epiſcopus præ-
dicta recepit, poſtquam Dignitates, & canonici
ſacris veſtibus induti,& ante omnes vicarius Ge-
neralis.

41 Inſuper addendum eſt quod celebraotes can-
delas,palmas, & cineres diſtribuendo, debent,
detecto capite diſtribuere, vt ceoſuit ſacra Con-
hregatio Rit.ſub die 18.Iullij 1626 Barboſa *dict.
cap.*12.*n.*10.*& in dicta deciſ.*549.*n.*6. *& in Bul-
lario dict. verbo.*

42 Qui & addit *n* 8 cum Boſendin.*d ref.*26.*n.* 11
ſacra Congreg. Rit. in luner. Sarcanen. 5.Martij
1633.quod canonici incendentes in proceſſioni-
bus Palmarum,& Candelarum, quibus Prælatus
cum Myra interuenit, debent in Eccleſiis ince-
dere,capite detecto;alia refert videnda ipſe Bar-
boſa *in Bullario,& in collat,deciſ.* verbo *cineres,
Palma,candelarnm benedictio*, & verbo *benedi-*
43 *ctiones &c.* † Et quod Palma benedicta debet
Epiſcopo miniſtrari à prima Dignitate, refert de-
claratum Sellius à ſacra Congreg.Rit.in Brigien.
28.Mai 1626,in ſelectis canon *cap* 40.*n.*15.

44 Deinde etiam ad officium curati ſpectat bene-
dicere corpus defuncti, in cuius Parochia de-
functus obiit, & non ad regulares, ad quorum
Eccleſiam defunctus portatur ſepeliendus: ita
ex ſacra Congreg.Rit.in Schilocen.18.Nouemb.
1606.docent Sellius,*in ſelect. canen.cap.* 71. *n.*
14. Barboſa, *in collect.deciſ.* 326. verbo *curatus*
45 *num.* 4. idem *in Bullario eodem verbo* † Et ſic
quod curatus debeat in ſua Eccleſia officium fa-
cere circa corpus defuocti, & non alij Pesbyte-
ri, etiam Eccleſiæ Cathedralis, dicunt idem Sel-
lius *dicto cap.*71.*n.* 18. Barboſa *num.* 9. ex ſacra
Congreg Rit.in Piſaurien.20.Decemb. 1603. &
46 in Meliten. 18. Nouemb. 1606. † addentes ſic
etiam procedere, præſente Archipresbytero, &
canonicis Eccleſiæ Collegiatæ, vt cenſuit decla-
rat. Rit, ſacra Congreg. in Hoſtiens', ceræ 28.
47 Aprilis 1607. † Et quod ſic curatus ratione ſto-
læ debeat præcedere aliis Presbyteris etiam Ca-
nonicis Eccleſiæ collegiatæ dixit Aldan. *in com-*
48 *pend.canen.res lib.*1.*tit.*13. *n.* 6. † Sed quod oon
debeat præcedere in funere ſui Parochiani de-
functi, quando defertur ad Cathedralem, ipſis
Canonicis, meminit Sellius *dict. cap.* 7. *n.* 17.ex
Sacra Congreg.Rit.deciſum io Sutrina 30.Augu-
ſti 1602. at ſi adſint Canonici in propria Eccle-
ſia curati, in qua ſepelitur defunctus, tunc offi-
cium ſupra corpus defuncti faciendum eſſe ab
pſo Parocho,non à Canonicis.refert Sellius de-
ciſum *in ſelectu canen.cap.*69.*n.*43.1 Sacra Con-
greg.Rit in viterbien 25.Iunij 1611.& in præne-
ſtina cauetum 18,Auguſti 1618. & Oſtien. ce-
ten.28.Aprilis 1607.

49 Ex his infertur quod Parochus debet facere
omnia officia circa corpus defuncti, qui ſepelieo-
dus eſt in Eccleſia Regularium domi,& per vias:
Barboſa *in collect.deciſ.*558. *n.* 2. verſ. *Parochus
quoad funeralia*, Vbi addit, quod poſtquam ca-
dauer collatum eſt intus Eccleſiaio, debet Paro-
chus recedere, & officium facere debebunt ipſi
regulares,vel Parochus ipſius Eccleſiæ, qui tunc
omnibus præcedet, vt refert etiam deciſum Sel-
lius *in ſelectu canon dicto cap.* 69. *n.* 46. à Sacra
Congreg. Rituum in Eugubina 12. Mai 1612. &
5.Iulij 1614.& in Placeotina, & Licien. 23. Mai
1619.& in Caramen. ciuitatis Platiæ 12.Octob.
eiuſdem anni.† Vnde euenit, vt veniat manu te- 50
nendus Parochus in quaſi poſſeſſione faciendi
officium ſupra defunctos ſuæ Parochiæ, etiam
quando ſepeliuntur extra Porochiam, in quacum-
que Eccleſia ciuitatis,ſiue regularium,ſiue ſæcula-
rium,vel Abbanalium,vt referunt deciſum Sellius
*d.cap.*69.*n.*47.Barboſa *in d.collect.*558.*n.*3 à Sa-
cra Congreg.Rit.in Rauensten.18.& 31. Augu-
ſti 1615.qui ambo ille *n.*50.& iſte *n.*6.declaratum
referunt à Sacra Congreg. Rit. in Barnabitarum
20 Martij 1604.vt Parochus defuncti debeat fa-
cere, illud in Eccleſiis clericorum Regularium,
vrbis præſertim Barnabitarum.

Itaque à fortiori dicendum eſt, vt poſſint Pa- 51
rochi defunctorum in Eccleſiis regularium hu-
mandorum aſſociare eorum corpora, vſque ad
eaſdem Eccleſias, atque etiam in illis permanere,
abſque tamen;eo quod in officio decantando vl-
latenus ſe intromittat, niſi adſit conſuetudo con-
traria iuxta Sacra Congreg Epiſcop.& Regul. in
Nioteren.6.Iullij 1615.Barboſa *d.deciſ.*548.*n.*7.
& *de officio Parochi cap.* 26. *n.*80.quia officium
in tumulandis cadaueribus,non per Parochos,ſeu
alios Presbyteros ſæculares.ſed per eoſdem regu-
lares fieri debet,vt cenſuit Sacra Congreg.Rit. in
Eugubina 12 Martij 1612.& 5.Iullij 1614 &in
Placentina,& licien.23. Martij 1619. & in cata-
nien.ciuitatis Placent. 11.Octob.eiuſdem anni,&
in Salmantinen.8.Auguſt.1629.& in Adrien. 12.
Februarij,& 2 Martij eiuſdem anni videndus Bar-
boſa ad plura alia ſupra toto *cap.*26 *p.*3.*de officio
Parochi* cum infinitis, & Gratian.in hac puncto
diſcept forens tom. 3.*c.*492. plura alia adducit vi-
denda ipſe Barboſa *in d.collect.*& Bullario, verbo
curatus,& verſ.*Parochus circa funeralia.*

Et ſic concludendum eſt,intantum Parocho in- 52
cumbere officium facere io tumulando, vt ſicut
oec canonici in eius Eccleſia ſtantes, noo poſſunt
hoc vſurpare ſine eius licentia,ſic nec alij ſacerdo-
tes eiuſdem Eccleſiæ Parochialis, vt reſpooſum
fuit à Sacra Congreg Rit.in cauſa defunctorum,
qoi ſepeliuntur in Eccleſia S. Celſi Mediolaoeos.
ſub die 29.Nouemb.1632.vt refert idem Barboſa
*d.*3.*p. de officio Parochi c.*26.*ſub dict.n.*80.verſ.
officium. † Sed non poſſe impedire Parochos,ſal- 53
uis eorum Iuribus Parochialibus cootra voluota-
tem hæredum defunctorum,ne regulares vocati ad
funus aſſocient vna cum Parochis,& clericis pro-
ceſſionaliter corpora defunctorum ad quaſuis
Eccleſias deferenda, vt refert Laurent.de Peyrinis
*de priuileg.Regular.n.*3.*in addit.cap.*11.*pag.*513.
† Vbi & dixit quod nec poſſint cogere hæredes, 54
ſeu executores teſtamentorum,vt pro Defunctis,
qui tumulantur in Eccleſiis regularium fiant etiam
officia,oouennalia, & annioerſaria in Parochiali-
bus;pro vt celebantur io Eccleſiis regularium, vbi
cadauera ſepeliuntur, referens hæc duo ſic de-
ciſa à Sacra Congreg.Rituum ſub die 23.Apri-
lis 1633.

Quod ſi contingat,vt curatus recuſet, quod vt 55
mortuus ſepeliatur in alia Eccleſia, nec velit in-
tereſſe requiſitus, vel petitam licentiam deneget
tunc vt poſſit ſepeliri corpus in alia Eccleſia ſine
ipſius interuentu,& licentia.dixit Barboſa *de iure
vniuerſ.Eccleſ.*lib.2 *cap.* 10. cum aliis *n.*23.idem
in dicta deciſ.col 246.*n.*16. dicto verb. *curatus*,
& *in Bullario* declaratum à ſacra Congreg. Rit.
22.Decemb.1629

Imo & quod,dicto Parocho in conſulto, ſi in- 56
tereſſe

tereſſe tecnſet ad ſepelliendum, etiam poſſit in eius Parochia ſepeliori defunctus Parochianus: tradit declaratum Sellius *in ſelectus canon. d. c. 69. n. 56.* & repetit Barboſa *in d. collect. decis. 558. n. 13.* qui in dict. verbis *curatus*, & *Parochus*, item in verb. *cadauera*, ac in verb. *defunctus in collect. 76. & 245. ac in Bullario ſub dictis verbis*: plures alios caſus reperit circa materiam hanc, & abundantius p. 2. *de officio Parochi d. cap. 26.* vbi agit latè de funeribus ducendis, ac de ſepulturis, qui in dict. verb. *curatus n. 7.* & Aldan. *in compendio canonic. reſol. lib. 1. tit. 13. n. 5.* referunt declaratum à ſacra congreg. concilij ſub die 27. Mai 1617. quod curati non debent plus recipere pro tumulandis cadaueribus exterorum, quàm ciuium. Alia repetam in tit. de ſepulturis.

57 Ad officium curati ſpectat etiam prædicare, ſi velit per ſe, ſic vt non debeat impediri tale munus exercere, vt cenſuit ſacra Congreg. Concil. quam refert Aldanus *d. tit. 13. n. 4.* Barboſa in dicto verb. *curatus n. 6.* de quo munere, ac alijs, quæ incumbunt Parochis circa docendos, ac inſtruendos in Doctrina chriſtiana fideles Parochianos tempore offertorij in miſſa, explicando myſteria miſſæ, & declarando Euangelium aliaue neceſſaria, opera pia ad animarum ſalutem: adiunges quæ, *ſupra* dixi *in cap. cum ſit ars peault. de aetate ordinand. quæſt. 1. & 2.* quæ non repeto *ibi* ante egenda.

58 Et in verſ. *infirmum oleo perungere*, per quæ verba poſſet hic abunde repeti, quod late dictum eſt *ſupra* de ſacra vnctione, vbi de miniſtro proprio ſacramenti vnctionis, qui eſt Archipresbyter, vt patet hic; eo quod poteſt omnibus in Diœceſi ſacramenta adminiſtrare, vt iam diximus in principio noſtræ quæſtionis; imo & quilibet Parochus cuiuſque Parochiæ; & ſic hoc ſacramentum vnctionis extremæ, vt ibi abunde dixi.

Et ibi in verſ. *pœnitentem infirmum* (conſulto
59 Epiſcopo) *reconciliare*, & *in dicto cap. 3.* ibi *debet infirmis prouidere, & prouidendo præcipere ſacerdotibus, ne forte ſine confeſſione, vel communione corporis, & ſanguinis Domini noſtri Ieſu Chriſti moriantur. Confeſſiones peccatorum eorum, qui à foris veniunt recipere cum omnibus ſacerdotibus &c.* Per hæc verba, & ex generalitate proxime adducta, quod Archipresbyter poſſit adminiſtrare ſacramenta omnibus in Diœceſi, fluit etiam quod debet curare qualiter à cæteris Parochis miniſtrentur, cum cuilibet in propria Parochia hoc munus incumbat de iure

60 Et de ſacramento pœnitentiæ præter illa, quæ longe docent DD. agentes de hoc ſacramento, & & DD. canonici *in cap. omnis vtriuſque ſexus infra de pœnit. & remiſſionibus*, vbi & latè expendo Tu, ad propoſitum de officio miniſtrandi hoc ſacramentum ſanis, ac infirmis: notabis ſequentia, nempe quod prouiſus de Parochiali beneficio; & ſic Parochus ſacerdos habeat illico Iuriſdictionem ordinariam in pœnitentiæ foro circa omnes de Parochia fideles; ſic vt cenſeatur quoad hoc lege approbatus abſque alia deſuper ſibi facienda per ordinarium licentia, vt colligunt Doctores ex Trid. *ſeſſ. 23. de reform. cap. 5.* ibi *niſi aut Paro-*
61 *chiale beneficium.* † Et ſic quidem, vt ſuorum Parochianorum confeſſiones audire poſſit, etiam in aliena Diœceſi, & vbique locorum, dum retinet beneficium cum cura vt docent poſt ordinarios *in dicto cap. omnis, & in Trid.* Valerius Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 1. cap. 16. q. 5. n. 93. & 94.*

Campanil. *in diuerſorio Iuris Canonic. Rub. 12. cap. 13. ſub n. 71.* Homobon. *de Bonis in examine Eccleſ. p. 1. tr. 5. cap. 3. q. 16.* Molfeſius *in ſumma Theolog. moral. tr. 7. c. 15. n. 89.* Couarruu. *pract. c. 11. n. 4.* Nauarr. *in man. c. 27. n. 255.* Henriq. *in ſumma lib. 6. c. 7. §. 1.* Viſtoria *de confeſ. n. 151.* Syluest. verbo *confeſſor. 1. q. 13.* Iacob de Graff. *in pract. caſuum reſeruat. lib. 1. cap. 4. n. 57.* Chamerota *de ſacram. tract. 7. de confeſſ. dub. 14.* Thomas Sanchez *de matrim. lib. 3. diſp. 19. n. 2. & diſp. 34. n. 3. & 4.* Barboſa *ſupra in Trid.* item *& in paſtorali p. 2. alleg. 25. n. 18.* idem *de officio Parochi cap. 19. p. 2. n. 5.* cum Toleto, Capiccio, Ioanne Valeriu, Azor. Fr. Emanuel Rodrig Zerola, Piaſecio, & alijs.

Vnde prouenit quod ſubijciuntur Iuriſdictioni Parochi, non ſolum conſtituentes in Parochia Domicilium, ſiue habitationem perpetuam, ſed etiam quaſi Domicilium, ſiue habitationem ad tempus non admodum breue negotij alicuius cauſa, vt habent gloſſa *in clem. 1. de priuilegiis*, Syluest, *in ſumma* verb. *Domicilium*, & verbo *Parochia*, Sanchez *de matrim. dict. lib. 3. diſp. 27. n. 12. & in præcepta decalogi tomo 1. lib. 4. cap. 57. n. 24.* cum infinitis, monentes eandem rationem eſſe de aliorum ſacramentorum adminiſtratione (excepto ordinis, & confirmationis (quorum adminiſtrationem ex officio de iure ſolùm incumbere Epiſcopo, dixi latè *de ſacram. ordinis ſub tit. de temporibus ordinat.* cum alijs ſequentibus, & de ſacramento confirmationis *ſupra in cap. vnico de ſacra vnctione ſub §. 1.* 62

Et licet reſpectu ſacramenti matrimonij contrahentes Chriſtiani ſibimet ſint ad inuicem miniſtri, vt *infra* dico latiſſime *lib. 4. de ſponſalibus, & matrim.* ac patet ex Trid. *ſeſſ. 24. de reformat. cap. 1.* tamen de Iure habent Parochi aſſiſtere matrimonio, dum à contrahentibus fit, cum debeant illud celebrare coram proprio Parocho, & teſtibus ex eodem Tridentino corpoream non ſolùm præſentiam neceſſario præſtantibus, ſed etiam moralem cum intelligentia, & aduertentia actus: *argum. leg. 109. ff. de verb. ſignificat.* ibi: *coram Titio aliquid facere iuſſus non videtur, præſente feciſſe eo, niſi is intelligat: itaque ſi furioſus, aut infans ſit, vel dormiens, non videtur coram eo feciſſe*, cum infinitis Henriquez *in ſumma lib. 11. cap. 3. §. 1.* Zenedus *in pract. can. quæſt. lib. 1. q. 30. ex n. 33.* Ioan Gutierrez *de matrim. cap. 69.* Baſilius Pontius *de ſacram. matrimonij lib. 5. cap. 21.* Barboſa cum ConinK *in paſtorali p. 2. allegat. 32. num. 78.* & Franc Molinus *deſer. 11. n. 113.* 63

Vbi ſubdit *n. 110.* vt nedum intelligere oporteat, cum quid agitur, ſed vt videat; imo, & docent Thomas Sanchez *d. lib. 5. diſp. 39. n. 3.* Paul Layman *in Theologia morali lib. 5. tract. 10. p. 2. cap. 4. n. 6. in princip.* idem dicendum de illo Parocho, qui præſens corpore eſt, ſed animo, nihil omnino aduertens, niſi affectatus eſſet non intelligere: idem Sanchez *n. 6.* Barboſa *de officio Parochi cap. 21. n. 49.* ac refert deciſum Armendar. *in addit. ad Recopil. leg. Nauarra lib. 4. tit. 15. lib. 1. de matrim. n. 24.* 64

Et licet expreſſio, vel ratificatio conſenſus, non ſit neceſſario facienda coram Parocho, & teſtibus, vt matrimonium infidelium fiat ſacramentum, vt docent Gutierrez *de matrim. cap. 42. n. 6.* Sanchez *lib. 2. diſp. 9. n. 1.* Rebell. *de obligat. Iuſtitiæ lib. 2. q. 7. n. 5.* & alij, quos refert, & ſequitur Barboſa *de officio Epiſcopi part. 2. allegat. 52. num. 153.* 65

at præſentia Parochi, & teſtium requiritur, vt
matrimonium celebratum per Procuratorem de
quo latè DD. per textum ibi *in cap. fin. de pro-*
curator.lib.6. ſit validum, Henriquez, *in ſumma*
lib.11 cap 2.§.6. Sanchez, *dict. lib.2.diſp.12.n.3.*
& lib.3.diſp.8.n.14. Gutierez, *ſupra n.45.* idem
Barboſa, *dicta alleg.31.n.159. & de officio Pa-*
rochi p.2.cap.21.num.85.& 86. cum Bonacina,
Nauarro, Andrea, Victorelo, Coninch, &
alij.

66 Imo & ſi ad matrimonij validitatem minime
requiratur, vt Parochus, vel alius Sacerdos aſſi-
ſtens vtatur in eius celebratione his verbis, *ego*
vos in matrimonium coniungo: de quibus *in dicto*
cap.1. Trid. ſeſſ.24. vbi Barboſa, Farin. Marcilla,
& DD.pluribus Sanchez, *dicto lib.3. diſp.38.n.4.*
Franc Leo, *in theſauro fori Eccleſ. p.2. cap.9.*
n.36. Henriquez, *dicto lib.11. cap.2.§.7.* Baſilius
Pontius, *de matrim.lib.5. cap.6.* Valerius Regi-
naldus, Campanibus, Ledeſma, Zenedus, Segu-
ra, Franc Molin. Sayrus, Bonacina, & alij quos
refert Barboſa, *dict.c.21. de officio Parochi n.88.*
& nouiſſimè Leander, *de ſacram.tract.9.de ma-*
trim.diſp.7.q.31. ex Baſilio, *cap.21.n.2.* Sanchez,
dict.lib.3.diſp 38.n.3. contra Canum Eſtium, Sil-
uium, & Zephalum exiſtimantes præfata verba
eſſe formam ſacramenti matrimonij, quæ non ſic
accipiuntur, cum nec ſint forma, nec de eſſentia
ſacramenti matrimonij, vt ſæpius declaratum per
Cardinales & vt refert Baſilius ex Florentino, &
ex illa ab eo relata, *dict.cap.21.n.2.* ibi, *& Paro-*
chus nihil dicat, conſtat tamen matrimonium,
67 † Nec poſita eſſe à Tridentino, vt forma, vel de
eſſentia, ſed tantùm ſub præcepto, quod ſecun-
dùm communiorem ſententiam non obligat ſub
mortali, ſed tantùm ſub veniali, vt docent Sanch.
Baſilius, Gutierez, & alij *ſupra* Diana, *5.p.tract.*
4.reſol.256. Villalobos, *in ſumma tract.15. diſp.6.*
n.5. Baunius, *q.6.de matrim. clandeſtino dub.10.*
Ægidius Trulench, *de ſacram.lib.7.cap.6.dub.5.*
fin. Caſtrus Palaus, & Bonacina cum aliis, quos
ſequitur Leander, *ſupra q.32.* contra plures rela-
tos à Sanchez, Salced. Vegam, Zanard. Rebel-
lum, & Loyſium, Barboſa, *vbi ſupra dicta alleg.*
32.n.169.& dict.c.21.num.88.in fin. Zeuallos, *in*
pract.q.604.n.4. & alij qui & Valer. Reginald.
in praxi fori pœnit.lib.31.n.175. Ægid. Coninch
de ſacram.diſp.27.dub.5.n.74. Bonacina, *de ma-*
trim. quæſt.1.puncto 8. num.40. Filiucius, Gu-
tierez, Baſilius Pontius *ſupra cap. 36. §. 2.*
verſ. ex quibus conditione 6. Barboſa *dict.cap.*
68 *21.de officio Parochi num.87.* † Reſoluunt vt
teneatur Parochus interrogare contrahentes de
mutuo conſenſu, verum, fœmina ſcilicet ve-
lit ducere virum, & vir fœminam, ſic vt ſi omit-
tat, peccet grauiter, niſi certus eſſet de mu-
tuo illorum conſenſu, tunc enim dicunt ſolùm
peccare venialiter, Leander *dicta diſp. 7. q. 31.*
ſic etiam docet contra Sanchez negantem in ſe-
cundo caſu non peccare: videndi Diana cum aliis
3.p.tract.4.reſ.294. Ægidius Trulenk *d.lib.7.cap.*
6.dub.5. & alij.

69 Et quia inſuper Trid. Concilium *in dicto cap.*
1.ſeſſ. 24. de reformat. ſtatuit benedictionem
à proprio Parocho faciendam eſſe, nec à quo-
quam alio ſacerdore, niſi ab ipſo, vel niſi ab
ordinario conceſſa fuerit licentia, vt alius ſacer-
dos illas faciat (quacumque conſuetudine in
contrarium, etiam immemorabili non obſtante,
quæ potius corruptela eſt) ideo quod hoc etiam
ſpectet ad proprium officium curati, patet ita
quidem, vt ipſe Parochus accepturus ſit, &
non alius eleemoſynam conſuetam dari occaſio-
ne benedictionis, vt declarauit ſacra congreg.
Rit. in Archerontina 25. Ianuarij 1602. cum
pluribus Barboſa *in dicto cap. 5. Trid. & de offi-*
cio Parochi dicto cap.21. part.2. num. 98. & 99.
& allegat. 32. in paſtor. ex num. 185. † Et ante 70
cum infinitis qui explicant à quo Parocho, quan-
do contrahentes ſunt diuerſæ Parochiæ, & num
debeat benedicere ſecundo nubentes, de quo late
ſub tit. de ſecundis nupt.

In denunciationibus quæ fiunt inter miſſarum 71
ſolemnia, vt ſcientes parochiani contrahendum
matrimonium inter aliquos, poſſint declarare, vt
teſtes, an aliquod impedimentum ſit inter eos, ne
contrahant. Et ſuppoſito, vt probabilius non eſſe
neceſſarium ad valorem matrimonij præmitti de-
nunciationes has, vt contra Menochium, Zepha-
lum, & Bontium, docent Thomas Sanchez *lib. 3.*
de matrim.diſp.5.n.2. Diana *3.p.tr.4.reſ.241.* cum
pluribus ille cum quindecim Doctoribus Iuriſtis,
& nouem Theologis, & ille cum Riccio, & Vil-
lalobos, quibus addo Trulench. *de ſacram. lib. 7.*
cap.6.dub.8.n.2. Baunium *in tr.de denunciatio-*
nibus q.1.d.2 Baſilium *lib.5.de matrim.c.30.n.2.*
Ochogauiam *tract.3.de ſacram.q.3.* Conink *dict.*
diſp.27.n.49. Reginald. *d.lib.31.n.225.* Rebell. *de*
obligat. Iuſtitia 2.p.lib.2.q.7.ſect.2.n.8. Moure *3.*
ſumma cap.17.§.2.n.5. Leander *d.diſp.7.tract. 9.*
de matrim.ex q 43. & omnes ad plures caſus; di-
cendum quidem eſt, vt prædictæ denunciationes
debeant fieri à proprio Parocho, vel ab alio de
eius licentia, vt docent cum infinitis Sanchez *d.*
lib.3.de matrim. diſp.6.n.5. Baſilius Pontius *ſupra*
cap.30 Leander *ſup.q 54.* cum Ægidio ConinK,
Villalobos, Gutierrez, Baunio, Reginaldo, Riccio,
Caſtro Palao, Villalobos, Diana, Machado, & aliis
tenet, ac expendit omnino legendus Barboſa *d.*
cap.21.p.2.de offic.Parochi ex n.16. & 17. † vbi 72
& relati declarant quibus diebus, qua hora, num
intra Eccleſiam, vel aliquando extra &c. debeat
Parochus eas facere, & num iuxta Trid. tres de-
nunciationes in Diuerſis Diebus feſtis vel ali-
quando cum duabus, aut vnica denunciatione va-
leat velare contrahentes?

Pro complemento ad propoſitum, de quo in- 73
quirimus, dico quod Parochus debet maxim ope-
re aduertere, ne ab aduentu Domini Ieſu Chriſti
vſque ad Diem Ephifaniæ & à feria 4. cinerum,
vſque in octauam Paſchæ incluſiue nuptiarum
ſolemnitates celebret, aut benedictiones faciat
quia ſic ſtatuit Trid. *ſeſſ. 24. de reform. matrim.*
in cap. 10. ſciatque vt ſi aduerſus hoc præcep-
tum, illo vetito tempore faciat, veniet graui pœ-
na puniendus, arbitraria tamen cum nulla in iure
præſcripta ſit, Stepan. Gaeta *in cap. ad limina 30.*
q.1.§.4.n.150 Frat. Emanuel. Rodrig. *in ſumma*
tom. 1. cap. 241. n. 4. Sanchez *de matrim.lib.7.*
diſp.7.n.4. vbi *n.2.* † ait tempus aduentus in hac 74
prohibitione incipere à primis veſperis ſabbati
præcedentis, in feria autem 4. à media nocte
illius feriæ. † Sed idem *num. 7. & 8.* Aloyſius 75
Riccius *in praxi p.4.reſ.358. cum ſequentibus*,
Barboſa *dicto cap.21.n.14.* & ex *n.12.* dicunt non
prohiberi illo tempore ſponſalia de futuro, imo,
& poſſe denunciationes præmittendas matri-
monio tunc fieri, vt declarauit ſacra congreg. ne-
gotiis Epiſcoporum propoſita ſub die 18. Decemb.
1598. Et videbis quæ ex multis repetit Leander,
dicto

dicto tract. 9 de matrim. diſp. 7. q. 76. 77. & 78. cum
76 aliis.† Vbi an dictæ benedictiones nuptiales poſ-
ſint celebrari in Die Sabbati ante aduentum: vel ſit
mortale prædicto tempore recipere benedictiones
nuptiales, vulgo *velaciones*, de quibus cum infini-
tis Sanchez *dicto lib. 7. de matrim. diſp. 7. n. 2. &*
à n. 3. Baſilius Pontius *lib. 6. c. 8. n. 10.* Diana *p. 4.*
tract. 4. reſ. 102. & penes ipſos alij plures alia dubia
plenè reſoluentes.

77 Ad aliam partem, quæ pertinet ad Parochum
circa ſacramentum Euchariſtiæ miniſtrandum Pa-
rochianis ſuis etiam infirmis per verba adducta:
vel confirmatione corporis, ſanguinis Domini no-
ſtri Ieſu Chriſti moriantur, & quia ex regula tex-
tus *in dicto cap. omnis vtriuſque ſexus*, Parochus
tenetur ſuis ouibus Euchariſtiam miniſtrare, quan-
do ſubditi debeant communicare, hoc eſt in Paſ-
chate, cui ſatisfaciunt præcepto in ſeptimana ſan-
cta, & in octaua eiuſdem Paſchæ, ſicut docent
communiter DD. & Quaranta *in ſumma Bullarij*
verbo *communio*, vbi refert de hac re declarationem
Eugenij. IV. Azor, *inſtit. moral. p. 1. lib. 7. c. 41. q.*
2. Zerola *in praxi Epiſcop. p. 1.* verbo *Euchariſtia*
§. 7. Fagundez *in precepta Eccleſiæ precept. 2. lib.*
2. cap. 3. per tot. de precept. 3. lib. 1. cap. 5. Theophil.
Parroch. p. 4. art. 3. Henriquez *in ſumma lib. 8. c.*
78 *5. §. 1.*† Vbi refert, quod in pluribus Diœceſibus,
conſuetudo extenditur à principio Quadrageſi-
mæ, vſque ad decimumquartum Diem poſt Paſ-
cha, Barboſa *de officio Parochi 2. p. cap. 20. n. 13. &*
14 vbi refert ſacra Congreg. concilij cenſuiſſe ſub
Die 19. Nouemb. 1616. poſſe etiam extendi in
longius tempus ex Epiſcopi, aut Parochi diſpenſa-
79 tione rationabili, alia addens, & *ibi n. 15.*† quod
Parochus tenetur Euchariſtiam miniſtrare, quoties
pij ſubditi eam rationabiliter petunt, quatenus po-
ſtulat pœnitentium conditio, & ſacramenti reue-
rentia. Bonacina *de ſacram. diſp. 4. q. 1. puncto 1. n.*
14. Tanlench. *de ſacram. lib. 3. cap. 7. dubio 1. n. 15.*
Valerius Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 29. n.*
96. Nauar. *in cap. placuit. de pœnit. diſt. 6. n. 152.*
Fagundez *dicto precepto 3. lib. 3. cap. 3.* & alij
80 communiter. † Et in Die Paraſceues, non ſit diſtri-
buenda Euchariſtia, aliis, quàm infirmis; vt cenſuit
ſacra Rit. Congreg. ſub Die 19. Februar. 1622. vt
tenent Francolin. *de horis canon. cap. 30. num.*
11. Barboſa *ſupra n. 56.* quidquid poſt Layman.
Tanner. & Hurtad. teneat Diana *reſol. moral. p. 4.*
tract. 4. reſ. 237. & Ioan. Sanctius *in ſelectis diſp.*
22. n. 20.

81 Ideo iam ad propoſitum accedendo, dicendum
eſt de pertinentibus ad officium curæ animarum
eſſe deferre ſacram Euchariſtiam ad infirmos, ho-
norificè, vt cenſuit Rota in Racanaten. Parochialis
coram Cantucio inter impreſſas *deciſ. 52. n. 10. 21.*
& 22. p. 2. diuerſ. & apud Farin. *deciſ. 540. n. 1. p. 2.*
82 *recent.* † Et in hunc vſum ſacram Euchariſtiam
diligenter in Eccleſiis conſeruari maxima pietate;
ſimulque ſanctitate inſtitutum apparere videtur
ex Trid. *ſeſſ. 13. cap. 6. de ſanctiſſima Euchari-*
ſtiæ ſacramento, vbi *cap. 7.* anathematizantur di-
centes non licere, vt illa ad infirmos honorificè
deferatur.

83 Itaque Parochus ipſe deferre illam debet, habitu
decenti ſuppoſito mundo velamine, & cum ſuper-
cilleo, lumine præcedenti cum omni reuerentia &
honore, vultu dimiſſo, ante pectus ſimiliter cum va-
ſe argenteo, vel ſaltem in calice, vel ſerico cooper-
to, non tamen in vaſe vitreo; imo & deferre duas
particulas, vt in ingreſſu adoretur ab omnibus cum
Pallio honeſto, præcedente tintinnabulo, vt cuncti
genuflectant pſalmos, ſeu orationes intereundo,
ſicut piè admodum aduertunt Zenedus *ad Decre-*
tal. collect. 51. à n. 2. & Barboſa cum Paulo Fuſco,
Bertilucen, & Piaſecio *de officio Parochi dicto cap.*
20. n. 31. & 32. referens fuiſſe ſic reſponſum per
Sacr. Rit. Congreg. Epiſcopo Anconitano. 22. Fe-
bruarij 1594. vbi ex eodem Piaſetio. *n. 33. & de*
officio Epiſcopi p. 2. alleg. 22. n. 3. refert etiam non
eſſe deferendam à Parocho euchariſtiam per Pla-
team, in qua habitant Iudæi.

Inſuper debet curare Parochus deferre Eucha- 84
riſtiam ad infirmos interdiu, niſi neceſſitas ſua-
deat etiam de nocte deferre, quia ſcilicet eſt peri-
culum in mora, vt docent Suarez *tom. 3. diſp.*
66. ſect. 5. paulo poſt princip. Zambran. *de caſibus*
reſeruatis in articulo mortis cap. 3. dubio 2. n. 5.
Paulus Layman. *in theolog. mor. lib. 5. tract. 4. c. 5. n.*
6. & ob id licere Parocho propter inſtans mortis
periculum euchariſtiam dare infirmo non ieiuno,
vel ſi peruentura ſit diuturna phrenesis ei, vt no-
tant idem Zambran. *dicto cap. 3. dubio 5. n. 1.* Bar-
boſa *dicto cap. 20. de officio Parochi. n. 34. & 37.*
qui ex *n. 35.* & aliis ex *n. 38.*† alia notanda cumu- 85
lat de diſpoſitione Parochi, & num ad communi-
candum infirmum, poſſit non ieiunus, aut in veſpe-
re iterum celebrare pro conſecranda Hoſtia, qui,
& *n. 41.* ex doctrina textus *in cap. liquido, & in*
cap. ſacramenta de conſecrat. diſt. 2. firmet, vt poſſit
Parochus ratione neceſſitatis euchariſtiam admi-
niſtrare per modum viatici infirmo non ieiuno exi-
ſtenti in mortis articulo, quando commode non
poteſt ſpectari tempus, quo Euchariſtia illi ieiuno
adminiſtraretur; addens id, non ſolum in caſu mor-
tis naturalis, ſed etiam in euentum mortis violentæ,
ſi communio commodo, nequeat anticipari, vel
deferri.

Et notant etiam DD tantam eſſe obligationem 86
Parochi in adminiſtranda euchariſtia infirmis, vt
teneatur etiam tempore peſtis, ſi illam deferat
moribundo propria manu, & non aliquo inſtru-
mento communicare, quia ſic potius poſtulat re-
uerentia tanti ſacramenti: idem Barboſa *de officio*
Parochi dicto cap. 20. n. 46. Vbi alia mouens ſic te-
net cum Suarez *de pœnit. diſp. 44. ſect. 3. n. 17.* ſed
quia Poſſeuin. *de officio curati, cap. 4. n. 34.* non im-
probabiliter exiſtimat excuſari poſſe à peccato Pa-
rochum, præciſo ſcandalo, & periculo, lapſus eu-
chariſtiæ in terram, ſi inſtrumento ritè confecto,
& apto adminiſtret, ideo poterit eius ſententia iu-
uari per illa, quæ dixi *ſupra de ſacra vnctione q.*
12. Et in terminis docent Venerus *in examine Epiſ-*
cop. lib. 4. cap. 46. n. 47. Gauantus *in enchirid. Epiſ-*
coporum verbo *peſtis*, & videtur docere Diana,
dicta 4. p. tract. 4. reſ. 104. verſ. *nota etiam pro pra-*
xi quod, ſi agrotus non poſſit res ſuas tranſmittere,
poſſit communio ei dari, impoſita parua parte Ho-
ſtiæ cum vino in cocleari, ſic cum Præpoſito *in 3.*
p. D. Thoma diſp. 7. ſect. 3. ſub finem, & Suarez
in 3. p. tom. 3. diſp. 67. ſect. 6. verſ. *ſecundus caſus*
poſt medium, licet poſt *in reſ. 114.* contrarium am-
plectatur Leander, *de ſacramento euchariſtiæ tract.*
7. diſp. 4. q. 20. vbi & *q. 21.* ait cū Caietano, Portio
Mancino, & Marchino, vt tempore peſtis, vel alte-
rius infirmitatis contagioſæ liceat ſacerdoti ponere
euchariſtiam in loco decenti, vt inde proprio ore
aut manu infirmi ſumatur.

Quod ſi contingat deferri ſacram Euchariſtiam 87
ægrotis extra ciuitatem in loca longinqua tum
quidem ſi per vias difficiles, & periculoſas, eſt

omittenda vmbella, portandaque pixis,continens
vnam tantùm Hoſtiam , reponendaque in Burſa
Serica condecenter ornata,collocando ad collum
ſacerdotis,ad euitandam irreuerentiam , aut ſcan-
dalum,quod oriretur,ſi contingeret,quod ſacerdos
in via cederet,pro vt ordinatum fuit in Act.Eccle-
ſiæ Mediolan. p.4.fol.684.per S. Carolum Borro-
mæum illius Eccleſiæ tunc Archiepiſcopum , ac
referunt Stephanus Gratianus diſcept.forenſ.tom.
3.cap.493.n.2.Barboſa de officio Parochi dict.cap.
20. ſub n.33.verſ.quando & Poſſeuinus de officio
88 curati dicto cap.8 n.41.& 42.† Dicit quod Paro-
chus ruralis deferens communionem infirmo lon-
ge diſtanti,non poteſt ire equo,niſi conſuetudo lo-
ci id permitteret,& equus eſſet manſuetus,ſubdens,
quod, ſi Parochus eſſet multum fatigatus , dum
longe fert communionem,non poteſt facere eam
ferri per laicum,& tunc remedium adhibendum ,
nempe, vt brachia curati hinc inde à duobus ſu-
ſtenentur,& quod vix fatigabitur,ſi ſacramentum
tulerit in Burſa collo appenſa.

89 Debent etiam Parochi animaduertere , ne hoc
ſacramentum miniſtrent infirmis ſub ſpecie vini ,
ſi infirmi non poſſint deglutire ſub ſpecie panis ,
vt tradunt Suarez tom.3.de pœnit. diſp.71.ſect.7.
90 Schilante de obligat.cleric.p 2.n. 76. † Imo nec
deferre eucharistiam ad infirmum prope moritu-
rum,ſi timeat fore,vt eam non poſſet illi admini-
ſtrare, niſi valde feſtinanter currat ; quia curſus
nimis feſtinus,videtur repugnare reuerentiæ tanto
ſacramento debitæ,& decentiæ,ac honeſtati cleri-
cali, ſecus tamen dicendum eſſe de Baptiſmo , &
de pœnitentia,cuius differentiæ rationem ſumen-
dam à neceſſitate præciſa horum ſacramentorum ,
tradunt DD.ex D.Thoma 2.2.q.183.art.5. Bar-
boſa dicto cap.20.n.45.qui n. 44 ait ex communi
cum Zerola,Zypeo,Machado,Ludouic. à S.Ioan-
91 ne † Euchariſtiam ad ægrotum adorandam defer-
re non debere Parochum,ſi infirmus illam ob tuſ-
ſim,aut alias ſumere nequeat pro viatico ; ſicque
92 reſpondiſſe Sacram Congreg.† Sed licere Parocho
ibi ſub dicto n.45.verſ.vrgente,cum Granados , 3.
p. controu. 6.tract.13. diſp.5.num. 5. Diana re-
ſol. moral. p. 5. tract. reſol. 54. ait in caſu vr-
gentis neceſſitatis communicandi infirmum iam
moriturum particulam frangere ex Hoſtia mag-
gna in Sacrario cuſtodita,ſi alia non ſit , vt com-
municet infirmum tali periculo laborantem.

93 Et addo, quod , vt præceptum communionis
euchariſtiæ impleatur quotannis, debet ſumi , ac
miniſtrari in propria Parochia licet poſſit ad im-
pleri in aliena, aut alibi de licentia Parochi , vt
docent communiter omnes , in dict. cap. omnis
vtriuſque ſexus de pœnit.Nauarr.in man.cap.21.
n.52. Henriquez, lib 8.ſumma cap.55.n.1 litt.B.
Suarez, diſp.72.ſect.2. Azor,lib.7. inſtit. moral.
tom.2.cap.30.q.6. Reginald. in praxi fori pœnit.
Bonacina , Fagundez , quos ſequitur Leander,
ſupra diſp. 3.q.14. Granados,tract 12.diſp.2.n.4.
94 & alij.† Et reſpectu Parochi miniſtrantis ſubdi-
tis reſpondent idem Leander,ibi q.27. & Fagun-
dez, præcepto.3. Eccleſ.lib.1.cap.5.num.18. cum
communi, vt poſſit Parochus libere in aliena Ec-
cleſia Euchariſtiam Paſchate ſuis Parochianis
miniſtrare; ita vt præcepto communionis ſatisfa-
ciant;quia in dicto cap.omnis ſolùm præcipitur,vt
in Paſcha quis à Parocho proprio Corpus Do-
mini accipiat.

95 Vnde ſi dubites, an Sacerdotes debeant in Paſ-
chate celebrare in propria Parochia adimplen-
dum præceptum annuæ communionis , reſpon-
dent Henriquez,lib.cap.55.n.1.& lib.6. cap.23.
n.2.Sa verbo, Euchariſtia n.11.Bonacina, diſp.4.
q.7. puncto 2.n.7. Granad. dict.tract.12. diſp.2.
n.5.Decaſtillo , tr.4. diſp.10.dubit.3.n.99. quod
ſacerdotes optimè ſatisfacient , ſi tempore Paſ-
chæ alibi celebrent ; quia dict.cap, omnis vtriuſ-
que, ſolùm ſequitur de his , qui ſuſcipiunt com-
munionem de manu aliena : tamen ſi ſacerdotes
non celebrent, tenebuntur tunc in propria Paro-
chia,ſi nec ibi, nec alibi in Paſchate celebrare ve-
lint,vt cum adductis docet etiam Leander , dicta
diſp.3.q.26.

Et quid ſi dubites, an adimpleatur præceptum, 96
ſi quis communicet in Parochia Cathedrali , &
licet nonnulli admittant,eo quod Cathedralis eſt
communis Eccleſia Diœceſis, in qua reſidet pro-
prius Paſtor, qui appellari poteſt proprius ſacer-
dos omnium fidelium illius Diœceſis, inter quos
Poſſeuinus , Piaſecius, Barboſa, Sa , Gaſualdus,
apud Dianam, p 9 tract.9.reſol.64. Genuenſis,in
praxi cap.76. n.22. ſed probabilius idem Diana,
Treulenb,lib.3. in decalog.c.5.dubio.2. Sanchez,
lib.3.de matrim.diſp.27.n.2. Baſſeus,in communi
n.13.Delcaſtillo, ſup diſp.10. dubio.7. num.170.
Leander,dicta diſp.3.q.13. cum Bonacina putant
eum, qui communicat in Cathedrali ſine licentia
Parochi proprij , vel Epiſcopi , non ſatisfacere
præcepto Euchariſtiæ ſumendæ in Paſchate à pro-
prio ſacerdote ; quia vſu receptum videtur , vt
hoc præceptum adimpleatur in propria Parochia,
nec vllo iure dicunt probari poſſe Eccleſiam Ca-
thedralem eſſe communem Parochialem ad præ-
dictum effectum , & licet contrarium amplecta-
tur idem Barboſa , de officio Parochi dict.cap.20.
num.12.alios referens, concludit tamen non im-
probabiliter tenere proxime relatos contrarium.

Et confirmatur, quia & ſi in Cathedrali Eccle- 97
ſia poſſit quilibet ex Diœceſi Sacramentum Pœ-
nitentiæ ſumere , vt per Piaſecium in praxi Epi-
ſcopali,p.2.cap.3.n.24.verſ circa feſtum per illa,
quæ iam ſupra hàc quæſtione dixi de Archipreſ-
bytero, qui dicitur habere curam animarum in
Cathedrali,quæ Parochi totius ciuitatis,& Diœ-
ceſis dicitur , cum & ipſe ſacramenta omnibus
de Diœceſi miniſtret , ac proinde confeſſiones
omnium de Diœceſi audiat, & abſoluat , ac pœ-
nitentiam iniungat ex dicta cap.officium hoc tit.
Et gloſſa fin. & alij adductis : tamen non licere
Parocho Cathedralis Sacramenta adminiſtrare ,
vel curam exercere in aliena Parochia , vt dixit
Barboſa , de officio Parochi 2.p.dict.cap.19.n.14.
declaratum à ſacra Congreg. Concilij in Eugu-
bina. 20. Septemb. 1628.& ſic non alienæ Paro-
chiæ ſubditis communicare ex ſpeciali quidem
ratione ad effectum implendi præceptum annuæ
euchariſtiæ ſumptionem , idem Barboſa in deciſ.
Apoſtol.collect.554.n.2.& in Bullario verbo Pa-
rochus quoad ſacramenta, Sellus in ſelectis ca-
non.cap. 59. num.50. vbi refert dictam declara-
tionem ; non enim Parochus cathedralis habet
eam extenſionem,ac Preſbyter Cathedralis de iure
habebat.

Et in verſ.dict. cap.3. hic debet enim præcipere 98
cuſtodi Eccleſiæ , vt in Sacrario Euchariſtia
Chriſti propter infirmos non deſit ; & adiunctis
quæ ſpectant ad officium cuſtodis , de quo in-
fra in eius titulo,dico reſpondendum eſſe ex pro-
xime dictis in verſ. ad aliam partem , quæ perti-
net ad Sacramentum Euchariſtiæ , & quæ late
dico ,

dico, *infra de cuſtodia Euchariſtiæ*, *lib.3.* vbi
DD. igitur quemadmodum Archipreſbyter ex
dicto cap. officium 3. noſtri tituli, poteſt præcipere
cuſtodi Cathedralis, vt in Sacrario Euchariſtiæ
Chriſti propter infirmos, non deſit, & ſint Ar-
chipreſbyteri quidem rurales extra Cathedralem
in Diœceſibus, qui vulgò dicuntur *Archipreſtes
de los Archipreſtazges*, de quibus dico *hic in c.
fin.* & de poteſtate, quam habent ſuper Parochos,
99 & curatos ſui territorij. † Ideo iam optime poſ-
ſumus dicere, quod cum debeant habere ſollici-
tudinem, qualiter curati adimpleant proprium
officium, ac de iſto referre ad Epiſcopum; & ſic
dicendum inter officia incumbentia Parocho cu-
iuſlibet Parochialis eſſe communionem infirmo-
rum ſub fideli cuſtodia, & in loco decēti pro cō-
municandis infirmis conſeruare, vt latè dicemus,
in cap. ſane. 10. *de celebrat. miſſar.* vbi plenè
DD. ac tradunt Pelagius, *de planctu Eccleſiæ lib.
2. cap. 27. verſ.* 32. Petr. Boll. *in œconomia Eccle-
ſiaſt. viſitat. lib. 5. tract.* 157. Michaël. Thimot. *de
Eccleſiaſt. viſit. lib. 5. tract.* 32. *&* 23. Menoch. *de
arbitr. caſu* 410. Berti, Lucenſ. *in praxi crimin.
regul. tit. 4. cap.* 34. *prope finem*, verſ. *vide primo.*
100 † Adduntque Piaſecius, *in praxi Epiſcop. p.* 2.
c. 3. *n.* 24. verſ. *vnde primo*, & Barboſa, *de officio
Parochi dicta 2. p. cap.* 50. *n.* 28. quod tenendæ
ſunt ibi duæ pixides, in quarum vna conſerue-
tur ſanctiſſimum ſacramentum, in altera deferā-
tur ad infirmos, & quod Pixides iſtæ non niſi
ſuper altari viatico, vel ſuper corporali collocen-
101 tur. † Itemque cauendum, ne ibidem olea ſan-
cta teneantur, ſed in alio ſeparato decenti loco.
102 Et præter adductos docent eleganter Lælius
de Zanch. *de privileg. Eccleſiaſt. claſſe 3. cap. 4. §. 6.
pag.* 257. Barboſa cum aliis *in dicto cap. Sane n.* 1.
& 2. qui *n.* 3. dicit ſanctiſſime ex antiqua conſue-
tudine ipſam euchariſtiam in ſacrario aſſeruari,
ſanctam Eccleſiam morem retinuiſſe iuxta con-
ſtit. Innoc. III. in Concilio generali lateranenſi, de
qua *in dicto cap. 1. de cuſtodia euchariſtiæ*, de quo
ſunt videndi, quos citat etiam idem Barboſa, *ibi*,
& de offic. Epiſcop. p. 2. alleg. 25. inter quos Paulus
Tuſcus *de viſit. lib. 1. cap. 5. n.* 3. cuius verba repetit
in dicto cap. ſane n. 5. & in dicto cap. 20. de officio
103 *Parochi n.* 57. † quibus plane habetur quanta cum
reuerentia debeat aſſeruari ibi: *vnde primo eſt, vi-
dendum, quod ipſa ſacra euchariſtia honorificè cu-
ſtodiatur, quod locus ſit decens, & eminentior Ec-
cleſiæ bene recondita, tabernaculum ſit bene fir-
mum, & clauſum ex omni ſua parte, vt nec fora-
men, etiam minimum pateat, claui cuſtodiatur, &
qui clauem detinet, ſit Preſbyter, alioquin ſuffi-
ciens, & Dei timoratus, nec permittatur ſtare in
loco humido, Tabernaculum ſit honorificum iuxta
facultates Eccleſiæ, cum veſte ſerica interiori, &
exteriori, cum vaſe argenteo, & corporali benedi-
cto, ad retinendum ipſum ſacramentum cum ſimili
operculo, mutatur ſaltim quolibet octauo Die, &
antiqua ſumatur, ne aliqua corruptio in ipſis ſpe-
ciebus generetur; et ſi propoſitus in Sacramento in-
cautè euchariſtiam dimiſerit, puniatur, iuxta ſa-
cros canones, ſuſpenſione trium menſium ab officio*,
vt *in dicto cap. 1 de cuſtodia euchariſtiæ.*
104 Ex his non eſt omittendum dicere circa aſſer-
uationem clauis cuſtodiæ, vbi aſſeruatur ſanctiſſi-
mum euchariſtiæ ſacramentum, dum ſtat in monu-
mento quotannis per 24 horarum ſpatium in ſin-
gulis cathedralibus collegiatis, Parochialibus, aliiſ-
ue Eccleſiis Regularium in Die Iouis Sancti, &
Paraſceues, Sacram Congreg. Rit. in vna Caurien.
25. Decembris 1655. cenſuiſſe clauem cuſtodiæ
ſanctiſſimi ſacramenti eſſe retinendam per ſacer-
dotem feria V. in cœna Domini in craſtinum cele-
braturum; & vt nullo modo apud perſonas laicas,
& ſæculares cuiuſcumque ſtatus, gradus, & condi-
tionis exiſtant, non obſtante conſuetudine in con-
trarium, & hoc in omnibus Eccleſiis, tam ſæcula-
ribus, quam regularibus, quouis modo à iuriſdi-
ctione ordinariorum exemptis, de qua meminit
Barboſa *in collect. Bullary*, verb. *Clemens* 1. & *in col-
lect. deciſ.* 151. *n.* 3. *& de officio Parochi p.* 2. *cap.*
20. *n fin.* Vbi quidem refert nouiſſime in calagur-
ritana 13. Septemb. 1642. decreuiſſe eandem Sa-
cram Rit. Congreg. inhærendo antiquis decretis
clauem Tabernaculi, in quo ſanctiſſimum ſacramē-
tum feria V in cœna Domini aſſeruatur, nequa-
quam laicis, etiam illuſtribus tradendam eſſe, ſed
potius dignitati, vel canonico in craſtinum cele-
braturo † Et vt Barboſa refert hic in curia noſtri 105
Regis catholici clauem huiuſmodi conſignari ſer-
uandam dict. feria V. in cœna Domini nobiliori,
perſonæ laicæ, vel Eccleſiaſticæ illius Parochiæ, &
ego poſt illum. vidi practicari per tres annos præ-
teritos, & in præſenti ſeptimana practicabitur, dum
hæc ſcribo (anni 1660.) quod licet videatur
contra dictas declarationes, tamen vſus hone-
ſtat; at in cathedrali Valliſolet. vidi per 14. annos
ab Epiſcopo, ſeu Decano celebrante ea Die, ac
die ſequenti Paraſceues officium peracto aſſer-
uari, ſicut, & in cæteris cathedralibus in vſu eſſe
audio.
Hinc prouenit dicendum pro complemento 106
huius corollarij, quod Parochus tenetur curare, vt
lampas ante ſanctiſſimum Euchariſtiæ ſacramen-
tum, noctu, diuque ſemper ardeat, tum propter eius
reuerentiam, tum etiam vt ingredientes Eccleſiam,
ſciant vbi primum adorare debeant præſentiam ſal-
uatoris noſtri, cum aduertentia tamen, vt diligens
inquiſitio adhibeatur, ne in lampadibus ipſis quid
curioſum miſceatur: ita Poſeuin, *de officio curati c.*
11. *n.* 68. Fuſcus *dict. cap.* 3. *n.* 6. Barboſa *de officio
Parochi dicto cap.* 20. *n.* 19 cum Nauarro *de ora-
tione cap. 18. n.* 97. dicente in Epiſcopatu conibri-
cenſi inſtitutionem eſſe, quæ præcepit habere lu-
men accenſum Diu, noctuque ante ſanctiſſi-
mum ſacramentum, quæ video diligentiſſimè
practicari in cathedralibus, cæteriſque Parochiis,
ac Eccleſiis regularium cuiuſque Epiſcopatus.
Quod ſi dubites ad quem ſpectet facere ſum- 107
ptus olei pro Lampadibus Eccleſiarum; reſpondeo
in cathedralibus, & collegiatis ab œconomis fabri-
cæ curari, & in Parochialibus itidem ab œconomis
cuiuſlibet Eccleſiæ ex redditibus cuiuſlibet fabri-
cæ; quod ſi bona pro fabrica non ſint, deducitur ex
maſſa groſſæ, vel ſi conſuetudo eſt in populis Paro-
chialium, quod populus faciat hos ſumptus, ita
obſeruabitur; ſin autem Parochiani, Parochi verò
tenebuntur ad manutenendum oleum Lampadis:
ita concludunt Ripa *conſ. 2. n. 4. & 5. de conſuetud.*
Bellet. *diſquiſit. cleric p. 1. tit. de clerico debitore §.
13. n. 8. & §. 14. n.* 5. Barboſa *dicto cap. 20. de officio
Parochi n.* 30.
Et ibi *in dicto verſ. dict. cap. officium* 5. *hic ibi:* 108
*& exinde per prouiſionem Pontificis magnam de-
bet illis adhibere curam ad chriſtianos quoque fa-
ciendos, & Baptizandos infantes, & ad ſuccurren-
dum.* Per hæc quidem verba incidimus in pro-
prium miniſtrum Baptiſmi ex officio, qualiter,
& quando illud implere teneatur. Et quia
plenè

plenè de hoc ſacramento agimus *infra ſub tit. de Baptiſmo, lib. 3. & de clerico non baptizato miniſtranti*; ideo nunc ſolum de officio curati in hoc ſacramento peragendo ſolemniter, & cum qua cura, & ſolicitudine loquendum eſt.

109 Et ſuppoſito quod proprij miniſtri ex officio Baptiſmi ſolemniter celebranti, ſint ſoli ſacerdotes, inter quos primo numeretur Epiſcopus, ſecundus Parochus, tertius ſimplex ſacerdos, vt habetur in Concilio Florentino ſub Eugenio. IV. in ſuo decreto *ibi*, ſic ait de Baptiſmo *miniſter huius ſacramenti eſt ſacerdos, cui ex officio conuenit baptizare*, & *in cap. conſtat. de conſecrat. diſt.* 4. quia ſacerdos, qui inſtitutus eſt ad adminiſtrandum euchariſtiam, par eſt, vt poſſit illa adminiſtrare, per quæ poteſt euchariſtiam participare: ſic docent Theologi cum D. Thoma *q. 67. art. 1. &* 2. & cum eo Nugnus, & Ægidius, *ibidem Suarez diſp.* 31. *ſect.* 2. Henriquez *lib. 1. cap. 28. n. 1.* Valentia *tom. 4. diſp. 4. q. 1. puncto* 1. Filiucius *tract. 2. cap. 4. q. 2.* Bonacina *diſp 2. q. 5. puncto 5. n. 2.* Delcaſtillo, *diſp. 2. dubio 1. n. 4.* Paulus Layman. *in theolog. morali lib. 5. tract. 2. cap. 7. n. 2.* Machado *de perfecto confeſ. y cura de almas lib. 3. p. 1. tract. 2. docum. 5. n.* 2. Latius *lib. 4. p. 2. tract. 2. docum. 9.* Leander, *de ſacramento Baptiſmi diſp. 4. q* 17. Barboſa *de officio Parochi p. 2. cap.* 18. *n.* 1. vbi addit, quod officium baptizandi (ſicut, & prædicandi, & à peccatis abſoluendi, aliiſque ſacramentis paſcendi) per ſe primo conuenit Epiſcopis, ſeu primis ſacerdotibus, Romano quidem reſpectu totius orbis aliis verò reſpectu ſuæ Diœceſis iuxta longe notata de his ſummis ſacerdotibus *ſupra hic in Rub. ſub quaſt. 1.* vbi de Pontifice, & *ſub quaſt.* 2. vbi de Patriarchis, Archiepiſcopis, & Epiſcopis; ſed inferioribus aliis ſacerdotibus, ſeu Presbyteris per communicationem Epiſcoporum, & non omnibus, ſed illi, qui Parochi fuerint in ſuis Parochiis.

110 Vnde prouenit quod ſi Parochus noluerit baptizare infirmum ſibi commendatum, ſit deponendus *ex cap. quicumquè de conſecrat. diſt.* 4. Si ſine Baptiſmo moriatur infirmus, non obſtante excuſatione aliqua, vt docent Salcedus ad Bernard. Diez, *in pract. crimin. cap.* 55. verſ. *hinc procedit*, Vgolinus, *de officio Epiſcopi cap. 15. §. 12. num.* 14. excuſabitur verò, ſi de licentia eiuſdem Parochi expreſſa, aut rationabiliter præſumpta, alienus ſolemniter baptizaret ex *cap. interdicimus 16. q.* 2. Ludouic. Miranda *in manuali Prælator. tom. 1. q. 45. art. 1. in princip.* vbi addit quod in caſu neceſſitatis, vel de licentia ordinarij, non eſt prohibitum religioſis baptizare, Vgolin. *de officio Epiſcopi c. 15. §. 6. n. 7.* Layman *in theolog. morali lib. 5 tr. 2. c. 7. n. 1. in fine.* Tamburin. *de iure Abbat tom.* 2. *diſp. 4 q. 1. n.* 2. Barboſa *de officio Parochi dict. cap.* 18. *n.* 8. & 9.

111 Et ita ſi ſacerdos baptizet in neceſſitate, quando Parochus abeſt, nec facile haberi poteſt non peccabit, quia quilibet ſacerdos per ſe ex dictis eſt inſtitutus miniſter ad hoc ſacramentum, & habet poteſtatem illud adminiſtrandi, Sa *in aphoriſm. inquiſit.* verbo *Baptiſmus. n.* 7. Valentia *tom. 4. diſp. 4. q. 2. puncto 1 prope finem*, Bonacina *de ſacram. diſp. 2. q. 2. puncto 5. n.* 10. Miranda *dicto art.* 1. Barboſa *ſupra n.* 11. ad alia plura, videndus Leander cum multis *de Baptiſmo dict. diſp. 4. ex dict. q.*
112 17. † vbi an Diaconus, religioſus, clericus, non ſacerdos poſſint ex officio baptizare extra caſum neceſſitatis.

Incumbit ergo ex officio Parocho cuiuſcum- 113
que Parochiæ baptizare proprios Parochianorum filios; quare euenit, quod ſi Parochus, aut alius ſacerdos intromitteret ſe, vt baptizaret puerum alterius Parochiæ extra neceſſitatem ſine licentia Epiſcopi aut Parochi, peccet mortaliter, & ſi non fiat irregularis, aut excommunicatus ex eo, nempe, quia vſurparet ſibi actum iuriſdictionis alterius (per illa, quæ dixi contra vſurpantes iuriſdictionem ſub *Rub. de foro comp.*) cum paſcere animas, (quod maxime fit verbo, & ſacramento) pertineat ad Paſtores, qualis eſt Epiſcopus in ſua Diœ-
ceſi, & Parochus in ſua Parochia † Quod ſi 114
exigas, quare non fiat irregularis, nec excommunicatus reſpondeo id contingere, quia nullibi reperitur talis pœna expreſſa, vt docuerunt Machad. cum Barboſa *dicto lib. 4 p. 2. tract. 2. docum. 9. n.* 4. idem Barboſa cum eo *in dicto cap.* 18. *de officio Parochi n.* 11. & ex eo potius fundaméto, quia cum in tali caſu non vſurpet actum ordinis, ſed tantùm iuriſdictionis; ideo vacat dicta pœna, vt docent Nauarr. *in man. c. 22. n.* 7. Leander, *dicta diſp. 4. q.* 23. Henriquez *lib. 2 ſumma c. 29. n.* 22. Silueſter, *de irregul. §.* 11. & alij communiter cum Soto, Paludano, & aliis.

Aduertere debet Parochus, vt quia miniſtri hu- 115
ius ſacramenti in caſu neceſſitatis poſſunt eſſe, non ſolùm ſacerdotes, etiam in minoribus, verùm & cenſuris innodati, laici, ac hæretici, ſi baptizent cum debita intentione faciendi, quod facit Eccleſia, de quibus omnibus plenè *in dicto tit. de Baptiſmo*, ac docent DD. per textum *in cap. melior, c. in neceſſitate de conſ. diſt.* 4. ac theologi cum D. Thoma *q. 67. art. 1. 2. 3. &* 4. Vaſquez *diſp. 2. dif.* 2. & 3 Suarez *diſp.* 31. Archangelus *diſt.* 5. Becanus *de hoc ſacram. cap.* 9. Paludan. *in 4. diſt. 5. q. 2. art.* 1. & Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.* 27. Lean-
der *dicta diſp. 4. q. 1. 2. 3. 4. &* 5. cum aliis. † Ob 116
idque contingat ab aliquo prædictorum infantem fuiſſe baptizatum in periculo mortis; tunc quidem, quærendo prius à quo fuerit baptizatus, quâ materiâ, quâ formâ, & an omnia peracta ſint, quæ in hoc ſacramento in caſu particulari, & in baptiſmo non ſolemni requiruntur, ſi inueniat rite Baptiſmum collatum, nequaquam iterum baptizet infantem, alioquin enim incurret irregularitatem iuxta quæ dixi *in cap. fin. de ſacram. non iterandis*, tantùm verò in Eccleſia Parochus, aut ſacerdos alius de eius licentia procedere ad exemplum alias ſolemnitates, exorciſmos, ac cæremonias fieri conſuetas: ita Barboſa *de officio Parochi n.* 37 & alij communiter ex *manuali Parochor. dict. 2. p. cap.* 18.

Igitur Parochus vocatus ſacerdos, vel alius de 117
eius licentia, vt dictum eſt ad hoc ſacramentum adminiſtrandum ſtatim, ac ſine alia cunctatione ad Eccleſiam ſe ſe conferre debebunt, vbi fontis baptiſmalis decenter pro facultate loci debet eſſe ornatus, & deſuper cautè occluſus, habens intus aquam mundam, & ſufficientem, vt aduertunt Piaſecius, *in praxi Epiſcopor. p. 2. cap. 3. n. 25. verſ. fontis* Barboſa, *dict. cap. 18. p. 2. de offic. Parochi n.* 130. vbi commendat legendum Caſtaldum, *in praxi cærem. lib. 2. ſect. 4. cap.* 3. dicens quod debet eſſe indutus ſuperpelliceo, & ſtola violacea conſiſtens ante Eccleſiæ ianuam, vbi ante omnia ab illis, qui infantem ad Baptiſmum deferunt, quærat de nomine infantis, imponendo quia ſine Patrini, & infans domi ob cauſam aliquam fuerit baptizatus.

Deinde

118 Deinde etiam ad rite hoc ſacramentum obeundum, debet Parochus nonnulla parata tenere, & ſedulo efficere, ne vnquam in eis habendis defe-
119 ctus aliquis valeat notari.† Primò quidem, habere fontem, vt dictum eſt, in quo aqua ad Baptiſmum conferendum in vaſo aliquo nitido contineatur, non ex ligneo, cum imbiberetur aqua ab ipſo, non ex auricalcho, ne erugine tegatur; ſed ex lapide marmoreo, vbi facilius aqua conſeruatur, & quod hic fons conſtituatur in loco Eccleſiæ commodo, & occulto, clauibus, ne homines aquam ſumant ad ſuperſtitiones faciendas.

120 Tertiò alia duo vaſa, ſaltem ex ſtanno, in quorum altero chriſma, in altero oleum cathecumenorum contineatur, quæ munda, ac expurganda ſemper erunt: in Barboſa, *in dicto cap.18. de of-*
121 *ficio Parochi num.* 38. † Deinde Parochus adhibet cathecumenorum oleum, dum Baptiſmum adminiſtrat, inungitur ab eo Baptizandus in pectore, & inter ſcapula, iuxta quod dicitur *in dicto cap.1. de ſacra vnct. verſ. quia vere Chriſtus*, Vbi aliqua tetigi, ibi dicitur quamobrem fiat, & *in cap.*
122 *deinde de conſecrat. diſt.* 4. † Et dum conſecratur aqua Baptiſmi in Sabbato Sancto Paſchæ, & Pentecoſtes, infundimt in aquam, pro vt habetur in Miſſali Romano; oleum autem infirmorum, de quo videndi ſunt Vgolin. *de offic. Epiſcop. cap.* 16. §.5.n.1. Berti Lucen. *in praxi crim. Regular. tract.*
123 4.*cap.*34.*in fine. verſ. fontis baptiſmalis.* † Dicentes ſingulis annis aquam baptiſmi renouari, benedictionibus ſolemnibus adhibitis, necnon oleo, ac chriſmate mixtis fierique in die Sabbati Sancti, & Pentecoſtes, ſed de hac praxi certius in dicto Miſſali Romano, ac in cæremoniali.

124 Ex his debet admodum cauere, vt ſecluſo periculo mortis infantis, ne Baptiſmus fiat extra Eccleſiam, Domi vbi naſcitur, aut alibi, nec in aulis, vel canonicis, aut aliis priuatis locis, ſed dumtaxat in Eccleſiis, in quibus ſunt ad hoc prædicti fontes Baptiſmales ſpecialiter deputati, niſi Regum, vel Principum, quibus valet in hoc caſu deferri.

125 Et niſi talis neceſſitas emerſerit, ob quam nequeat ad Eccleſiam abſque periculo propter hoc acceſſus haberi vt probat *clem. vnica de Baptiſmo*, vbi Vitalin. *n.*43. intelligit illum textum loqui de magnis Dominis, Vgolin. *de offic. Epiſcop. dict. cap.*15.§.6.*n.*2. & infert idem Vitalin. & Barboſa cum eo *dicto cap.*18.*n.*40. *de officio Parochi*, non comprehendere Ducem Venetiarum, & Genuenſem, ſed Duces Regales, & Principes Regni Neapolitani, vt etiam dixit Aloyſius Riccius *in praxi aurea fol* 417. *in princip.* alia adducit Barboſa de materia, & forma huius ſacramenti, & *ibi à n.* 41.
126 † quod Baptiſmus queat adminiſtrari in Eccleſia interdicta, & tempore interdicti, per textum *in cap. quoniam. de ſent. excommunic. lib.6. & in cap. non eſt vobis de ſponſalib. cap. reſponſo de ſent. excommunic.* non ſolum infantibus; ſed etiam adultis, vt cauetur *in dicto cap. quoniam cum ſolemnitate vnctionis*, & conſequenter catechiſmi, & exorciſmi, Vgolinus *de cenſuris tab.*5.*cap.* 7.§. 4. *n.* 1. & 5. Suarez *ſupra ſect* 1.*n.*3. Valerius Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.*35. *tract.* 3.*n.*53. Sayrus *de cenſuris lib.*5.*cap.*7.*n.*3. Barboſa *ſupra dicto n.*42. cum Bonacina, qui reſoluunt fere omnes fontes benedici, & ſuſceptores, ſeu Patrinos poſſe adhiberi, iuxta quæ latius dicimus *infra ſub dicto tit. de Baptiſmo*, Vbi de aliis multis, quæ incumbunt officio Parochi circa hoc Sacramentum miniſtrandum, quorum potiora ſunt proxime dicta.

Quare pro complemento huius corollarij, dico, quod tenetur Parochus habere in Eccleſia li- 127
brum, vulgò qui vocatur *de baptizados*, vbi deſcribet omnes, qui in Eccleſia ſua baptizantur cum nominibus parentum, ſi de legitimo matrimonio nati ſint, & Patrinorum, qui eos de Baptiſmo, ac die, menſe, & anno, vt cauetur in Trid. *ſeſſ.*24.*cap.* 2. Paulus Fuſcus, *de viſitat. lib.* 5. *cap.* 5.*n.*14. Poſſeuin. *de officio curati cap* 8.*n.*48. vbi ponit formam ſequentem, *Die, menſe, anno, Paulus filius Petri, & Berta de N eius vxoris baptizatus eſt à me N. compatre, & commatre, N. & N.* vel vt ait Barboſa *de officio Parochi p.*1.*cap.*7.*n.*2. & 3. prædicta formula concipi poterit, *Die menſe anno ego N. Archipreſbyter, ſiue Rector, aut curatus Eccleſiæ S.N. Baptizaui N. filium* (ponendo illico nomina, & cognomina, vbi habitant) *ſecundum Ritum, & præſcriptum S.R.E. Patrinus, & Matrina fuerunt N. & N.* ponendo nomina, & cognomina Patrini, & Matrinæ.

Verùm ſi infans ſpurius, & illegitimus fuerit, & 128
parentes cognoſci nolint, tunc ſcribendum modo ſequenti: *Baptizaui N filium parentum ignotorum ſecundum ritum, &c.* & vt *ſupra.* Quod ſi inquam Domi baptizatus ad exorciſmum fuerit allatus, dicit ad notanda eſſe nomina Patrinorum, qui in exorciſmo tenuerunt in hanc formam *fuit Baptizatus, & ſuſceptus N filius, & N ſecundum ritum &c.* vt ſupra quem *ego N. exorcizaui, & fuerunt Patrini N. & N.* ponendo eorum nomina, & cognomina, vt ſupra, qui ad exorciſmum tantum eum tenuerunt *datum &c.*

De probatione, quam facit liber iſte dixi latè *ſupra c. penult. de probat.* vbi leges, item & aliorum; & ſic hic tantum notari oportet quod prædictus liber debet concipi, & inſcribi *liber Baptizatorum in Eccleſia Parochiali S.N. pro anno.* Alia de libris dico *q ſequenti.*

Et in verſ. noſtri *cap.*5. ibi *pœnitentias cunctis* 129
aliis ſacerdotibus iniungere: hæc verba ſi accipiantur in ſenſu, nempe quam authoritatem habeant Archipreſbyter ad puniendum ſacerdotes ſibi ſubditos, intelliges ex dictis *ſupra in Rub* & ex dicendis *in cap. fin. hoc tit.* Si tamen de pœnitentia publica, ſiue ſecreta, quæ infamat, vel non, dices cum Abbate, Ægidio, Bullamera, & aliis ex antiquis, pœnitentiam, de qua hic non tendere ad prohibendum, quo minus quis valeat ordinari, & ad ordines nondum ſuſceptos aſcendere, cum hæc ſecrete imponatur, & occulte, nec de ſe infamatoria ſit: argum, eorum, quæ dixi *in c. fin de temporibus ordinat.* ſecus verò de pœnitentiis publicis, quæ non tam ad correptionem, quàm punitionem, tendunt, & vt *ibi* dixi, & *in Rub. illius tituli. ac ſub tit. de ætate ordin & alibi.*

Et ibi *aut ad ſui iuſſionem, cui committitur per-* 130
agat, & *in dicto cap. officium* 3. *ibi, omnia à ſacerdotibus per iuſſionem ipſius faciant*, ex qua Ægidius, Bellam Abbas, ac alij ex antiquis notat vicarium, poſſe dare vicariam, quod in voluntaria iuriſdictione locũ habet, non in contentioſa. vel delegata, niſi eſſet à Principe deputatus, iuxta textũ, & DD. *in c. ſuper quæſtionẽ de officio deleg* idem Bellamera, *in cap. fin. hic n.*8.† Dum diſputat, an Archipreſ- 131
byter habeat iuriſdictionem fori contentioſi, & in quibus, ideo applicabis quæ *ibi* dico, & de officio vicarij, itemque docent DD. de iuriſdictione voluntaria per *cap. fin. §. fin. de off. io delegati, & cap. fin. de officio iudicis ordin.* vbi late dico aliqua,

Couat.

Couar. *lib. 3. var cap. 20.* vbi agit de dubio, an iuriſdictio voluntaria delegetur, cumque Barboſa *hic in cap. 2. n. 3.* notat per verba, *vel cui de ſacerdoti-*
232 *bus inſerit.* † quod iuriſdictio voluntaria competens alicui ex commiſſione legis delegari poteſt, quando non ſit tanti momenti, quin per alium ex-
233 pediri valeat † Et ſic viſum eſt ſub hac quæſtione probari in Parocho vices ſuas alij Parocho, aut ſacerdoti ſimplici committenti, etiam in officio Eccleſiæ, ac adminiſtrationis ſacramentorum, de quibus huc vſque: quare iam gradum facimus ad alia, quæ incumbunt ex officio curæ Parochiali.

QVÆST. II.

Parochus, an debeat curare, vt ſana Doctrina, & boni mores in Plebibus ſuis conſeruentur, vitia auertantur, diſcordias componere, infirmos ſuæ Parochiæ viſitare, & opportunis remedijs iuuare? Et an Parochus debeat habere alios libros, præter librum baptizandorum ad inſcribendum matrimonia contrahentes in ſua Parochia, vel Eccleſia, & ad ſuſcribendum mortuos, ac ſepeliẽdos, ſepultoſuè in ea? Et an debeat etiam habere matriculam omnium, qui ſunt ſub ſua Parochia, in qua forma, qua cuſtodia, & qua fides eis præſtetur? An debeat facere, proceſſiones per Parochiam, ſeu poſſit alius eo nolente? Et in Die Sabbati Sancti poſt factam fontis benedictionem, aut in ipſa Die reſurrectionis, ſpectet priuatiuè ad Parochos aſperſiones Domorum facere, ac de alijs remiſſiuè, quæ pertinent ad Parochi officium.

SVMMARIVM.

1 *Viſitatores ex Trid. inſtituti pro ſalute animarum debeant inuigilare.*
2 *Parochus debet curare, vt ſana, & orthodoxa doctrina, ac boni mores in plebibus ſuis conſeruentur, & profligentur.*
3 *Parochus debet diſcordias inter filios ſpirituales velociter componere inſtans, & arguens, & n. 5.*
4 *Parochus debet euitare nimiam cum Parochianis familiaritatem.*
5 *Parochus debet reducere ad pacem quos inueneris lingua, & diuturna obſtinatione in odio proximi exiſtere, arcendo à fidelium cœtu, ſi noluerint obedire.*
6 *Infirmitas corporis nonnunquam procedit ex animi infirmitate.*
7 *Parochus tenetur accedere, vbi neceſſe fuerint ad inuiſendos infirmos, eoſque opportunis remedijs iuuare congruentibus argumentis in promptu habitis ex pſalmis, & locis ſacræ ſcripturæ, & ſanctorum exemplis.*
8 *Parochus debet commonefacere infirmum dicendo ei quandoque infirmitates prouenire, Deo diſponente, vt homo ad cor redeat, vitámque ſuam commendet, & in periculo mortis maiori cum fauore confortare, vt n. 9. & 10.*
10 *Freneticos infirmos non poteſt deſerere Parochus, cum ſæpius contingat illos prope mortem ſenſum integrum recuperare, & n. 11.*
11 *Parochus tenetur moribundum adiuuare, eius animam recommandans exorciſmis, & orationibus Eccleſiæ.*
12 *Matricula illorum, qui contrahunt in Parochia matrimonium, debet à Parocho fieri, vt ſemper conſtet de illo contracto, ſi dubietas contingat offerri, & quali forma ſcribatur n. 13. 15. & 17.*
15 *Liber nuptiarum, quam formam debeat continere, ſi contrahentes cum diſpenſatione Papæ contraxerunt eas, & qualiter probet n. 16.*
16 *Matrimonium contractum probatur per librum, etiam Parocho, & teſtibus mortuis.*
17 *Parochus debet ſub pœna peccati ſcribere in libro contrahentes nuptias.*
18 *Libri defunctorum partita probant de morte ſepultorum, ſicut matricula Baptizatorum probatur quis baptizatus fraude ceſſante, vt n. 19. 20. 21.*
20 *Parocho adnotanti mortem creditur, quia ei ex officio talis annotatio ſpectat pro mortuis ſua Parochia.*
21 *Matricula de mortuis, qua forma ſoleat à Parocho inſcribi.*
22 *Libro ſocietatis credendum eſt circa mortem alicuius, illius, aut confraternitatis.*
23 *Scribis deputatis pro ſocietate, & confraternitate, creditur. & Hoſpitalis n. 42.*
24 *Liber Parochiæ probat reſeruationem.*
25 *Liber adminiſtratoris, & patris adminiſtrantis, aut matris vſufructuariæ, Patrui fratris probat n. 26. 27. 28 29. & 39.*
30 *Libro negotiorum geſtorum, procuratoris ad litem; actoris vniuerſitatis, & executoris teſtamentarij creditur. n. 31. 32. 33. & 39.*
34 *Libro curatoris ad lites hæredis grauati, ſerui adminiſtrantis, filij ſociorum, & amici adminiſtrantis. n. 35. 36. 37. & 38. ſed qualiter n. 39.*
39 *Liber quoad expenſas modicas probat pro ſcribente adminiſtratore, non ſic quoad magnas,*
40 *Probatio in magnis debet fieri per ſcripturas, & teſtes, per apochas, & conjecturas, iudicis arbitrio approbandas.*
41 *Expenſæ minutæ probantur ſolo adminiſtratoris iuramento.*
42 *Hoſpitalerij libro datur fides.*
43 *Libris viſitationum Epiſcoporum adhibetur plena fides circa officium viſitationis.*
44 *Libri canonicorum, Monaſterij, collegij, & aliorum ſimilium adminiſtratorum faciunt fidem, & ciuitatum, ac Epiſcoporum.*
45 *Libri fiſcalium Cataſtri, Æſtimi, Syndici, Caſarij, Aromatarij, capitulorum, vniuerſitatis creduntur n. 46.*
46 *Statutorum libri diu habiti pro ſolemnibus fidem faciunt.*
47 *Confirmatorum ab Epiſcopo libris cuiuſque Parochiæ creditur.*
48 *Parochus debet facere annotationes de nonnullis neceſſarijs Parochianis ſuis, veluti annotaru*

notare aliquem fuiſſe excommunicatum, vel quod Dominium rei ſpectat ad eius Eccleſiam, & n. 50.

49 *Parochi ſolent conficere plures matriculas ad pleniorem notitiam omnium, quæ ſunt ſub Parochia ſua, vt eorum, qui in ea naſcuntur, aut Domicilium, ſtatuunt, vel diſcedunt.*

50 *Parochus tenetur ſingulis annis rationem reddere de redditibus, & poſſeſſionibus ſuæ Eccleſiæ Epiſcopo.*

51 *Librorum Parochiæ debet Parochus habere diligentem cuſtodiam, ne perdantur, falſentur, vel rumpantur, vt ſic meliorem fidem faciant in iudicio,* & n. 54.

52 *Partita librorum Eccleſiæ, vt fidem faciant in iudicio, debent, vt iacent à Parocho ſcribi fallit vt* n. 53.

53 *Scripturis informibus, quando iudex poſſit dare fidem, & cum qua tranſcriptione.*

54 *Libros Parochiæ nequit Epiſcopus extrahere de poteſtate Parochorum.*

55 *Parochus quando fidem facit de aliqua partita ex libris Eccleſiæ, poteſt aliquid pro mercede accipere, niſi gratis ſolitum ſit fieri.*

56 *Libris Parochorum datur fides, quia ipſi ſunt in id perſonæ publicæ.*

57 *Liquidatio capitulorum matrimonialium, qualiter coniugat cum fide Parochi.*

58 *Libris arrendatorum, fiſcalium; item & conductorum, non datur fides pro ipſis, & pro tertio, aut contra tertium.*

59 *Duci magno ſcribenti expenſas magnas factas cauſa belli, quare credatur, & non ſic viro magno atteſtanti.*

60 *Parochus ex officio habet dirigere proceſſiones per Parochiam, nec vllus alius etiam regularis extra clauſtra, aut prope muros Eccleſiarum, extra non niſi de licentia, & cum cruce. Parochialis* n. 61. *fallit* o. 62. *vide* n. 71.

62 *Proceſſiones extra clauſtra poſſunt facere Regulares habentes priuilegium faciendi eas per loca diuerſa: vbi de priuilegio fratrum Prædicatorum,* & num. 63. 64. 65. & 67.

63 *Dominicani circa proceſſiones qualia priuilegia habent* n. 64 & 69.

66 *Proceſſiones corporis chriſti ſoli Epiſcopi cum cathedralibus faciunt.*

68 *Proceſſiones nequeunt facere confraternitates laicorum, ſecluſis particularibus priuilegiis.*

69 *Roſarij proceſſiones à Dominicanis poſſunt fieri per calles in aliquibus feſtiuitatibus B. Mariæ.*

70 *Proceſſiones facere poſſunt canonici, & Epiſcopus per Parochiam, quibus incumbit declarare quas, & per quæ loca.*

72 *Proceſſiones duæ eodem die, & in eodem loco non permittuntur, ita vt ſecunda debeat protrahi in aliam Diem* n. 73.

73 *Manuteneri debent in proceſſionibus facienḋis hi, qui antiquiores ſunt.*

74 *Parochi in Luſitania aſſueſcunt benedicere, & aſpergere in Paſchæ reſurrectionis domus, Parochianorum poſt factam ſoitis benedictionem*

75 *Regulares nequeunt aſpergendo benedicere Domus Parochianorum in Sabbato ſancto, aut Paſcha.*

76 *Regulares non prohibentur in ſuis Eccleſiis mulieres poſt partum ad purificationem admittere.*

77 *Parochus ex officio functiones plures faciunt, quæ reducuntur ad modos nouem, vt circa Decimas, oblationes, ſacramenta, & alia, & qui tractent* n. 78.

79 *Parochi qua conſideratione curare debent munera proprij officij exercere, vt prudenter ſe gerant.*

AD primam quæſtionis partem, ſuppoſitis 1
quæ late iam dixi *in cap. penult. de ætate,*
& qualit. ordin vbi de prædicatione Parochi, ac
de doctrina Chriſtiana per Parochos docenda,
breuiter reſpondendum eſt, vt quemadmodum S.
Trid. Synodus *ſeſſ. 24. de reformat. cap. 3.* præcipit
viſitatoribus, qui præcipuè in Republica chriſtiana
inſtituti ſunt pro ſalute animarum, vigilare, de quorum
officio late dico *in cap. inter cætera de officio*
ordinarij, & ſub tit. de cenſibus, & aliquid ad praxim
dixi in c. fin. de libelli oblat. q. 5. † Non minus 2
quidem debeat curare Parochus, vt ſana, & orthodoxa
doctrina, & boni mores in plebibus ſuis conſequentur;
item & quod mali mores, potiſſimumque
falſa dogmata, & hæreſes ab eis omni conatu
auertantur, & profligantur. † Nec vllo modo per- 3
mittere diſcordias inter filios ſpirituales, curando
illas, velociter, componere, inſtans, & arguens, vt
docent Petrus Soto *in inſtit. ſacerdot. tr. de officio*
paſtoris §. ſecundum vero requiſitum ad officium
paſtoris, Ioannes Sancius *in ſelectis diſp. 47. n. 23.*
† qui *n.* 21. ait Parochum debere nimiam cum 4
Parochianis familiaritatem euitare, & hæc docet
Barboſa *de officio Parochi p. 1. cap. 7 n. 24 & 25.*
& pro ſecunda reſolutione in componendis diſcordiis
faciunt quæ dixi *in cap. nouit de iudiciis.*
q. 7. & 10 & in cap. 1. de mutuis petitionib. q.
5. fin. Vbi admodum pia commendatur, vt euitentur
lites, diſcordiæ, & iurgia. † Debet inquam in 5
primis quilibet Parochus reducere ad pacem eos,
quod longa, & diuturna obſtinatione in odio
proximi extitere, reperti fuerint, quos poterit
arcere à fidelium cætu ſi noluerint obedire:
ſic Abbas *in cap. fin. n. 2. de maiorit. & obedientia,*
Felin. *in Rubr. de treug. & pace n. 4.* Barboſa
de officio Parochi dict. cap. 7. p. 1. ſub numer. 23.

Ad ſecundam quæſtionis partem, cum non- 6
numquam corporis infirmitas procedat ex infirmitate
animi iuxta Innocent. III. relatum *in c. cum*
infirmitas de pœnit. & remiſſion. & S. Chriſoſthom.
Homilia 38. cap 8. Matth. ibi *ægrotationes*
plurima ab anima peccante originem trahunt. † 7
Ideo bene DD. dicunt quod Parochus tenetur accedere,
vbi neceſſe fuerit ad viſendos infirmos, eoſque
opportunis remediis iuuare. & vt id competenter
exerceat, debet habere ſemper in promptu
argumenta ad animum conſolandum, & erga res
diuinas, ac æternas excitandum opportuna congeſtis
pſalmorum verſiculis, & aliis ſcripturæ
locis, ſanctorum exemplis, infirmum exortando
vt peccatorum ſuorum, dolore concepto,
ſpem in diuina miſericordia concipiat, atque
infirmitatis ſuæ moleſtiam, ipſamque mortem
Deo in ſatisfactionem pro peccatis ſuis offerat.

8 Debet etiam commoneſcere infirmum dicendo ei, quandoque infirmitates prouenire à Deo, ita diſponente, vt homo ad cor redeat, vitamque ſuam emendet, cuius proinde firmum propoſitum concipiat, ſi corporis ſanitatem recepturus ſit.

9 Quod ſi infirmus incipiat agonizari, tunc debebit aduertere maiorem ei incumbere adiuuandi obligationem, ac magnum, & neceſſarium miniſterium eſſe moribundis opem ferre, in eo ſtatu, à quo, vel in bono, vel in malo dependet æternitas, vt dicunt cum alijs Homobonus *in tract. de arte adiuuandi infirmos in ſpiritu, p. 1. cap. 1. & in reſponſo quæſt. moral. p. 1. reſponſo 49. in fine*, Dionyſius Carthuſianus *de quatuor nouiſſimis art. 37.*

10 Quare ſi viderit Parochus quod infirmus, aut impœnitens, aut non plene diſpoſitus, vel quia nondum voluit confiteri, aut derelinquere occaſionem peccandi, in qua irretitus erat, debebit diligentiſſima cura per tempus præciſe aſſiſtere, quod prudenter ſufficiat, vt illum reducat ad veram
11 pœnitentiam. † ſic vt nec eum derelinquat freneticum, deſiſtere queat licitè in adiuuando, cum experientia docuerit ſæpius freneticos morti propinquos, ſolitos eſſe ſenſum recuperare, vt docent Poſſeuin. *de officio curati cap. 13. n. 14* Baſſe verbo *Parochus n. 2.* Barboſa *de officio Parochi, dict. cap. 7. n. 30.* Machado *de perfecto confeſ. lib. 4. p. 2. docum. 23. n. 1. &* 2. è contra firmantes, quod ſi infirmus ſacramenta omnia rite recepiſſet, non teneatur ei Parochus aſſiſtere ſub præcepto peccati lethalis, & ſi ex charitate ad id ſit obligatus, quod video in praxi à Parochis timoratis exerceri, ne forte incidant in ſententiam Toleti. *lib. 5. ſumma cap. 5.* defendentis grauiter, vt Parochus ratione officij teneatur nihilominus infirmo aſſiſtere, adminodo illum moribundum, eius animam recommendans, orationes, & exorciſmos Eccleſiæ proferendo, & iuxta illum legendo quam pie poterit.

12 Ad tertiam quæſtionis partem, an Parochus debeat habere libros pro nuptijs celebratis, ac Defunctis: Et ſuppoſita doctrina quæſtionis præcedentis prope finem, quod debeat habere librum pro baptizatis, modo *ibi* dicto, & quæ dixi *infra in cap penult. de prob.* vbi de probatione, quam faciunt ſimiles libri; & quod ex Trid. *ſeſſ. 24. de reform. cap. 1. verſ. habeat Parochus*, debeat à Parocho fieri matricula illorum ſcilicet, qui contrahunt matrimonium in Parochia ſua, vt ſi dubietas aliqua contingat, poſſit fidem matrimonio contracto
13 facere. † Ideo dico, quod forma conſueta à Parochis obſeruanda in deſcribendis matrimoniis in libris ad id deputatis, erit, vt ſequitur ibi. *Die, menſe, anno, Petrus, & Berta factis intra miſſarum ſolemnia trinis denunciationibus, tribus feſtiuis continuis, videlicet Die, menſe, dicti anni, & nullo impedimento allato, ſeruatiſque alijs ſeruandis, coniuncti ſunt matrimonio à me N. in Parochia N. talis loci, & inter miſſarum ſolemnia, ibidem matrimonialem benedictionem receperunt quando eſt danda præſentibus N. & N. teſtibus.*

14 Et addit Barboſa *dict. p. 1. de officio Parochi n. 8.* forſan melius dictam formam concipi poſſe modo ſequenti *ego Rector Parochialis Eccleſiæ ſancti N. fidem facio me tribus diebus feſtiuis continuis, videlicet primo die, menſe, anno, ſecundo die menſe anni, tertio die, menſe, anno, in Eccleſia ſancti N. inter miſſarum ſolemnia publicè, denunciaſſe matrimonium inter A. & B., nulloque legitimo appoſito impedimento, ac viro, & muliere à me interrogatis, eorumque mutuo conſenſu intellecto, matrimonium inter dictos A, & B, in facie Eccleſiæ. Iuxta formam Trid. Concilij Die, menſe, & anno in dicta Eccleſia ſancti N. fuiſſe legitime celebratum, præſentibus N, & N. teſtibus &c. Et ego N. rector Parochialis Eccleſiæ ſancti N. manu propria &c.*

At ſi fuerit diſpenſatio obtenta à ſanctiſſimo 15
Domino ſuper aliquo gradu poſt verbum, aut loco verbi, *nullo impedimento allato*, vel poſt illa, *nulloque legitimo impedimento*, addet Parochus, *& obtenta diſpenſatione a ſanctiſſimo ſuper gradu, & admiſſa, per Dominum vicarium.* Ex quibus patet, quod debet deſcribere Parochus nomina teſtium, & locum contractus, vt ex Trid. *ſupra* aduertunt Fuſcus *de viſitat. lib. 2. cap. 3. n. 16.* Homobon. *de bonis. de humana vita ſtatibus p. 5. cap. 14. in fine*, Henriquez *in ſumma lib. 11. c. 7. §. 4.* Reuellus, Thomas Valaſcus, Ægidius Conink, & alij, quos refert ſupra Barboſa, *n. 6.* cum Nauarro, & Azeuedo; item & Baſilius Pontius *de impedim. matr. c. 26. §. 5. verſ. ex quibus eonditio.* Stephanus Gratianus *diſcept. forenſ c. 653. à n. 63.* Poſſeuin. *de officio curati c. 6. n. 44. & c. 15. n. 42.* & alij.

Et ex eo libro, ac partita prædicta, non ſolùm 16
viuentibus Parocho, & teſtibus, probari matrimonium ſcribunt Lancel Gallia *conſ. 15. n. 3.* Franciſcus Viuius *deciſ. 489. n. 9.* Camil. Borellus *in ſum. deciſ. p. 5. tit. 25. n 17.* Nicolaus Genoa. *de ſcriptura priuata lib. 5. q. 6.* verum etiam, ipſis mortuis abſque alijs probationibus, plene, vt reſoluunt Caualcanus *deciſ. 15. ſub n. 52. verſ. & liber Parochi p. 1.* Maſcardus *de probat. concluſ. 675. à n. 18* Menochius *conſ. 199. n. 3.* Thomas Sanchez *de matrim lib. 3. diſp. 15. n. 55.* Marius Anton. *variar. reſolut. lib. 1. reſol. 50 caſu 33. verſ. nihilominus*, Gall. *conſ. 15. n. 3. 16. & 17.* Giurba *ad conſuetudines Meſſanenſes cap. 1. gloſſa 1. p. 1. n. 30.* Rota *deciſ. 750. n. 1. p. 1. diuerſ. & deciſ. 340. p. 5. etiam diuerſ.* Barboſa *in paſtorali allegat. 35. n. 175.* & eſt ratio, quia Parocho deponenti de pertinentiis ad ſuum officium creditur, Menoch. *de arbitrar. caſu 99. n. 3.* Surdus *deciſ. 70. n. 15.* Stephanus Gratianus *in terminis diſcept. forenſ. tom. 4. cap. 653. n. 60.*

Cumque hæc omnia pertineant ad ſolemnita- 17
tem ſacramenti propter finem neceſſarium vitandi lites, obligare ſub mortali à Parocho fieri, addunt Thomas Sanchez *de matrimonio lib. 3. diſp. 15. n. 52.* Valerius Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 31. n. 242.* Stephanus Gratian. *dicto 4. tom. diſp. 653. n. 64.* Baſilius Pontius, *vbi ſupra*, Barboſa *de officio Parochi dicto cap. 7. n. 8. & de officio Epiſcopor. dicta allegat. 35. n. 174.* Poſſeuinus *de officio curati dict. c. 12. n. 44.* Naldus *in ſumma* verb. *Parochus n. 50.*

De libro inquam pro defunctis ſepeliendis qui 18
dicitur matricula mortuorum illorum, qui in Parochia Parochi fuerunt ſepulti, dicendum eſt, quod ſicut ex partita libri Baptiſmi per Parochum extracta probatur quis Baptizatus, & illius ætas origo, & impedimentum cognationis ſpiritualis iuxta dicta *ſub quæſt. 1 in fine*, ac docent Caputaq. *in deciſ. 714. n. 1. p. 1.* Mandoſ. *ad regul. 18. cancel. q. 10. à n. 1.* Veral. *deciſ. 314. n. 1. lib. 1.* Menochius *de præſumpt. lib. 1. præſumpt. 51.* Anton. Menoch Florent. *deciſ. 17. n. 5.* Bonon. *deciſ. 19. n. 53.* Maſcard. *concluſ. 673. à n. 1.* Farin. *in fragm. crim. p. 1. verb. ætas. num. 141.* Franc. Molinus

de

de ritu nuptiar.lib.1.comparat.9.n.41. Bellet. *diſquiſit.clerical.p 1.tit.de cleric.p.1. tit. de clerico teſte* §.1.*n.*10.Genua, *de ſcriptura priuata lib.* 5. *tit.de libris plebanorum* q.1.*n.*3.*&* 4. Rota *deciſ.* 592.*n.*2.*p.*1.*recent.& deciſ.*15.*n.*2.*p.* 2. etiam recentior,& in Romana nullitatis obligationis 16. Ianuarij 1626.coram R.P. D. Durand. ac de origine probando, Rebuffus *de pacificis poſſeſſor.* 217.Genoa.*dicto lib.*5. *q.* 3. Piaſſecius *in praxi Epiſcop.p.*1.*cap.*1.*n.*9 Maſcardus *de probat. concluſ.*1147.*n.*21.Gonzalez *ad regul.*8.*Cancel. gloſſa* 9.§.1.*à n.*112.vbi *n.*113.† hoc intelligit,fraude
19 ceſſante,& de probando dicto impedimento, Marius,Anton.*variar.lib.*1.*reſ. fin. caſu* 33. Barboſa *d.c.*7.*de officio Parochi p.*1.*n.*4.*&* 5.cum Aloyſio Riccio, *in praxi rerum fori Eccleſ. reſ.* 249. *in* 1. *edit.alias reſ* 218.*n.*1.*in* 2.*edit.* Seraphin *dec.*1138. *n.* 2. Ioſeph Ludouic.*dec.*55.*n.*7.Caualer.*dec.*444. Maurit.*n.*4 Camil.Borrel.*in ſumma dec.p.*1.*tit.*22. *n.*23.*de reſtit.in integ c.*321.Gratianus *diſcept forenſ.*
20 *cap.*491.*n.*18.*& cap.*767.*n.*43 † Ita etiam ex partita Libri mortuorum probari mortem,& ſepulturam;eo quod Parocho annotanti mortem credatur,cum ad illum,& opus ſepeliendi defunctos ſuæ Parochiæ huiuſmodi ex officio,annotatio ſpectet,vt docent Crauetta *de antiquit. temper. p.*1.§. *videmus*,& abunde *n.*1. Ioſeph. Ludouicus. *concluſ.*19.*ampliat.*24. Maſcardus *de probat.concluſ.* 673.*n.*13.*& concluſ.*1077.*n.*4. Genua *de ſcriptura priuata dicto lib.*3.*tit.de libr.pleban.q* 1. *n.* 1. Buratus *deciſ.*836 *à n.*1.Rota in Eluen. eremitorij 7.Februarij 1631.coram R.P.D.Merlino , Pe† rus.*deciſ.*12 dicentes de fide Parocho præſtita in hac parte. Et Menochius *lib.*1.*præſ.* 51. *à n.* 53. Paulus Tuſcus *de viſitat.lib.*2.*cap.*3.*n.*18. Caldas Pereyra *in l.ſi curatorem verbo minoribus à n.*33. *Cod.de in integ.reſtit.min.*Ioſeph.Ludouic.*ita deciſ.*35.*n.*7.Franc.Molin.*dict.compar.*9. *n.* 39. Genua *dicto lib.*3.*q.*1.Cauel. *deciſ.*575.*n.*3. Barboſa
21 *dicto cap.*7.*de officio Parochi n.*11. 12. *&* 13. † Ponentes matriculam,quæ ſolet in forma ſequenti à Parocho inſcribi *Die,menſe , anno N. De N. omnibus ſacramentis ſuſceptis cum anima commendatione, obiit in ſua domo Platea nuncupata N. & ſepultus fuit in hac Parochiali Eccleſia ſancti N.&c.*Et in terminis Rota *deciſ.*621.*n.*4 *p.* 1.*recenti,& deciſ.*605.*n.*4 *p.*1.*etiam recent.*& in Alexandrin.beneficij 18.Aprilis 1625.coram R.P. D. Merlino.

22 Imo quod circa mortem alicuius , credendum ſit libro ſocietatis,ſeu confraternitatis , quæ habet pro inſtituto officium generale ſepeliendi mor-
23 tuos † Et quod credatur ſcribis deputatis ab iſtis confraternitatibus , Lata *de capell. & anniuerſ. lib.* 2. *cap.* 4. *num.* 92. *&* 93. bene D. Ioannes De Scobar. *de puritate Sanguin. p.* 1. *q.* 6. §.1.*n.*30.ac de Regno luſitaniæ conſuluit Valaſcus *conſult.*10. *n.* 1. *p.* 1. & de libro Hoſpitalis , Surdus *conſ.*350.*num.* 36. Barboſa *dicto cap.* 7. *num* 24.

24 Et quod liber Parochiæ probet ad effectum probandi reſeruationem , dixerunt Buratus *deciſ.*11. *n.*2.& *ibi* Ferencil. vbi concordantes adducit , concluſionem amplians, & *deciſ.*407. *n.*3. Rota *deciſ.*700.*n.*4.*p.* 1.*recent.* & in Thetulin. beneficij 7. Iunij 1610. coram Bonæ memoriæ Patriarcha Manzanedo , & in Leodienſ. capellani , coram Bonæ memoriæ Vvaldoſen , prout refert idem Barboſa *numer.* 12. *in fine* 8 Nouemb 1619.

Ex his etiam patet,vt quemadmodum liber ad- 25
miniſtratoris probet,vt docent Scacia *de iudiciis cauſ.ciuil.q.*12.*n.*247. Scobar. *de ratiociniis cap.* 10. Gaito,*de credito* 14.*cap.*2.*tit.*4 *n.* 796. † Et 26
ſic libro patris adminiſtrantis,bona filiorum,quorum bonorum, pater non erat legitimus adminiſtrator, ad textum *in l.diui* §.*Pater* , vbi Barr. *ff. de negotiis geſtis*,Socinus *conſ.* 34. *lib.* 1. Pincl. *in l.*1 *p.*2.*n.*29.*Cod.de bonis maternis*,alij per Gutierrez *de iuelis p.*3. *cap.* 3. *num.* 24. † Et libro 27
confecto à matre vſufructuaria, Corn. Pigian. & alij relati per Gutierrez *dicto loco n.*55. † Et li- 28
bro Patrui confecto de bonis nepotis per eum adminiſtratis,Corn.*conſ.*196.*lib.*3. Alciatus *in l.* 1. *in princ.Cod.de edendo.* † Et libro fratris de bonis 29
per eum adminiſtratis aliorum fratrum , conſanguinitatis, aut tutorio nomine, Gutierrez *ſup. num.*19. *&* 66. † libro negotiorum geſtorum ad 30
textum , vbi Barr. & alij *in l.*2. *ff. de negotiis geſtis* † libro procuratoris ad litem , ſeu ad 31
negotia , ad textum *in l. ſi remunerande , & l. procurator* §. . *ff. mandati.* † libro actoris , 32
& vniuerſitatis , aut alterius Domini ad textum *in l.* 1. *& l. item eorum* §. *ſi Decuriones ff. quod cuiuſque vniuerſ. nomine.* † libro exe- 33
cutoris teſtamentarij ad textum *in l. nulli Cod. de Epiſcopis,& clericis.& cap. tua nobis,& c.p. Ioannes,de teſtam.* Marlian. *deciſ.*13.libro executoris ſententiarum ad textum *in l.executorem C.de execut.rei iudicata conſ.*85.*ſub n.*23.*vol* 1.† libro 34
curatoris ad lites,§.*fin.inſtit. de authorit. tutor*, † 35
libro hæredis grauati,Bart.*in l.cum tale ff. de condit.& demonſtrat.*Socin,*conſ.*24 *n.*37. † libro ſer- 36
ui adminiſtrantis,Socin.*ſupra*, libro ſociorum , vt latiſſime Hector.Felic *de ſociet.cap.*38.† libro fi- 37
lii adminiſtratoris,viuente patre , Gutierrez *ſupra num.*10. † libro amici adminiſtrantis *; dict. cap.* 38
n. 56.

Quorum omnium liberis pro ipſis ſcribentibus 39
aliquam fidem facere docent DD. ſi reſtringantur ad expenſas modicas , † quia probatio in magnis 40
debet fieri per ſcripturas,& teſtes,& ſic per apochas de recepto,aut per rei,& operis euidentiam , aut per alias coniecturas iudicis arbitrio approbandas, Corneus poſt Bald. *in l.fin.*§.*in computatione columna* 1.*Cod.de iure deliberandi*, Scobar. *de ratiocin.cap.*10.*n.*58. latè Ioannes Gutierrez *de iutelis p.* 3. *cap.* 1.*num.* 147. Ioan. Garcia *de expenſis cap.* 20. *num.* 23. iuxta ſubiectam materiam,de qua inquiritur, Gayto *de credito ſupr.p.* 1.*cap.*4.*tit.* 4.*ex n.*797 cum Caluacano Stracha , Farinacio,Maſcardo,Surdo,Genua *dicta lib.* 4. *de ſcriptura priuata tit de libr.tutor.*& de libro mercatoris,probauit idem Gayto *dicta cap.* 2. *ex n.* 123.*&* 127.qui *n.*817.† videndus ex *n.* 825. fir- 41
mat,quod expenſæ minutæ probantur ſolo adminiſtratoris iuramento,Scaccia *de iudiciis cauſ. ciuil.dicto cap.*1 .*n.*184.& multo Vberius libros.de quibus loquimur hic probare dicendum eſt,vt factos à perſona publica,qualis eſt Parochus,cui debet admodum credi ex iam *ſupra* adductis , & ex proxime dicendis.

Iuuatur prænotata aſſertio,etiam ex eo, quia li- 42
bro Hoſpitalarij datur fides , *vt in auth. de Eccleſ. tit.*§.*penult.& in l.orphanotrofos* 1. *Cod.de Epiſcopis,& clericis,clem.*2 §.*vt autem de religioſis domibus*,vbi DD.& † ex eo magis,quia libris viſitatio- 43
num Epiſcoporum adhibetur fides plena circa officium viſitationis.Caputaq *dec.*158.*ant* 60. *in* 4.*p.*2.Vtallus,*deciſ.*229.*p.* 1.Genua *de ſcriptura*

priuata dicto lib.5.de libr.viſitator. Marceretcn,
*variar.reſol.lib.1.reſ.*110.
44 Item vt dixi *in dicto cap. cum cauſam ante pe-*
*nult.de probat.*libris canonicorum,congregationis
Eclcſiæ Monſterij, Collegij,& aliorum ſimilium
adminiſtratorum datur fides, Craueta de antiquit.
tempor,verſ.*quid in libro officialis alicuius Mo-*
naſtery,& libris ciuitatum,& Epiſcoporum, Ca-
putaquen *deciſ.* 156.*ſeu* 158. Franc. Marçus *de-*
ciſ. 198.
45 Et de prædictis libris, ac de fiſcalium æſtimi,
c ataſtri,& aliorum quam plurimorum, idem Ni-
colaus Genua *dicto lib.5.de ſcriptura priuata*, ad
ſaturitatem videndum, & refert plures Gayto *ſu-*
pra de credito dicto cap.2.p.1.tit 4 qui ex *n.*1003.
idem cum multis probat de libris Syndici, & ca-
ſatij,item de libro aromatarij, quos plenam dicit
facere fidem,certis concurrentibus, & ſine dubio
46 de libris capitulorum,vniuerſitatis † ſeu ſtatuto-
rum alicuius ciuitatis,ſi diu ſint habiti pro ſolem-
nibus,vt reſponderunt Craueta *conſ* 415.*n.* 44. *&*
*conſ.*701.*num.*1. Genua *dicto lib.* 4. *tit. de libr.*
ciuit.fol. 261. *in magnis*: de nonnullis libris vi-
dendus Viſconius in ſuis concluſionibus *fol.*165.
& 166.
47 Et ſic fidem adhibendam eſſe plenam,aliis,etiam
Parochorum libris, patet, veluti illorum, qui
per Epiſcopum confirmantur in ſua Parochia non
habentem præcipue Notarium qui confirmatos
ſcribat in matricula, Poſſeuin. *de officio curati*
*cap.*12.*n.*41 Barboſa *de officio Parochi dicta p.* 1.
*cap.*7.*n.*16. vbi ponit formam ſeruandam in ſcri-
bendis eis,mutatis mutandis,iuxta *ſupra* adductas
48 in hac quæſt. addens *ſub n.* 22. verſ. *preter* † de
aliis annotationibus, quas ex officio debet face-
re Parochus & penes ſe habere nonnullas, quæ
Eccleſiæ, & Parochianis neceſſaria videntur,
veluti, cum ſcribunt aliquem fuiſſe excommu-
nicatum, vel notant Dominium alicuius rei ad
Dominum ſuarum Eccleſiarum ſpectare, Maſ-
card. *de probationib.concluſ.*653.*n.*7.8.*&* 12.Ge-
noa *de ſcriptura priuata dicto lib.* 5. *tit. de ple-*
banorum libris q. 4.*in fine*, *& q.* 5. Ioſeph. Lu-
douic.*concluſ.*29. *col.*2. *in fine*, dicentes iſtis qui-
dem libris,& annotationibus plenam præſtari fi-
dem.
49 Alias quidem matriculas ad pleniorem noti-
tiam ſolent conficere Parochi,& ſi non ex neceſſi-
tate, veluti omnium omnino,qui ſunt ſub paro-
chia ſua,vt ſcilicet notet eos, qui continuo naſ-
cuntur, vel Domicilium ſtatuunt ſub Parochia
ſua, & eos, qui inde diſcedunt, vt ſciat etiam
pro quibus ſit orandum, & eleemoſyna facien-
da argum. *cap.à nobis el* 2. *de ſent. excommunic.*
50 † Item matriculam de bonis Eccleſiæ, quibus
ſubuenit,vt ſic poſſit Eccleſia in damnis ſeruari,
cum teneatur ſingulis annis rationem reddere
Epiſcopo de redditibus, & boni ſui poſſeſſio
nibus ex *cap.iniunctum de rerum permut.* in illis
verbis, *& ideo Eccleſiarum Rectores ſummope-*
re caueant,ne eleemoſyna vnius,alterius peccatum
fiat.
51 Quibus,& aliis libris confectis,debet etiam Pa-
rochus ex debito officio habere diligentem cuſto-
diam eorum,ne dum ſolent ad aliorum manus fa-
cili negotio peruenire,falſentur, vel rumpantur,
52 † Et vt ſic fidem certiorem faciat in Iudicio for-
maliter tranſcribendo partitas,ſicut iacent de ver-
bo ad verbum, præmittendo verba ſequentia
ego N. infra ſcriptus Parochus Eccleſia ſancti
N. de N.fidem facio, qualiter in libro defun-
ctorum,aut Baptizatorum, nubentium, confir-
matorum & dict. Eccleſia fol. adeſt ſequens parti-
ta,videlicet die &c. in quorum fidem &c. datum
&c.ego N de N. Parochus ſupra dictus manu
*propria &c.*docent Alex Ludouic.*deciſ.*359.*n.* 5.
vbi Beltram,*n* 9 Barboſa *dicto cap.7.de officio Pa-*
*rochi n.*19.*&* 21.vbi refert deciſum fuiſſe in To-
let Cappellæ 18.Mai.1615.coram R.P.D. Pirona-
no, & in Æſtima bonorum 17.Mai 1617. coram
Bonæ Memoriæ Andra, Ferentilan annotat. *ad*
*dec.*11. Burati *n.*5.† additque Barboſa, vt nec pro- 53
bat *n.*22.ſi aliqua ex dictis tranſcriptionibus fiat,
lite pendente in Rota ſine citatione,& recognitio-
ne,niſi tempore productionis non fuerit de hoc
oppoſitum,vt cenſuit Rota in Romana nullitatis
obligationis 16.Ianuarij 1626.coram R.P.D.Du-
rando verſ.*non obſtat*,primo, quod eſt de iure in
aliis tranſumptis præſentandis,iuxta quæ dico *ſub*
tit.de fide inſtrum,& argum.eorum quæ dixi *in c.*
1.*de cauſa poſſeſſ.& propriet.& in cap.*4. *de teſti-*
bus,quaie dixerunt eadem Rota *deciſ.*487.*p.*1.*re-*
*cent.*Puteus *deciſ.*405.Socinus *in auth. ſi quis in*
*aliquo n.*18 vbi Decius *n.*27.verſ.*ſi vero iudex C.*
de edendo,quod iudex,parte non opponente,poteſt
adhibere fidem ſcripturis,etiam in formibus, cum
poſſint quandocumque recognoſci.
Pro complemento addo in tantum prædictos 54
libros debere eſſe ſub cuſtodia Parochi cuiuſque
Eccleſiæ curatæ,vt nec Epiſcopus poſſit extrahere
illos de poteſtate Parochorum,cum ſint penes Pa-
rochos omnino conſeruandi: nam cum teneatur
prædictum fidem de eorum partitis facere neceſſa-
rio,iuſtum immo,& conueniens eſt,vt ſemper ſint
ſub Parochorum cuſtodia,vt declarauit ſacra Con-
greg.negot.& Epiſcopor.& regular.prępoſita Epiſ-
copo cauen.ſub die 3. Iulij 1604. Barboſa *ſupra*
*dict.c.7.n.*19.*&* 20.† Vbi addit,vt ſi moris ſit,poſ- 55
ſit Parochus,quando fidem de aliqua partita facit,
ſiue de aliquibus,aliquid pro mercede accipere;ve-
rum ſi gratis ſolitum ſit dari,quod gratis Parochus
faciet ex dict.Congreg.quæ dicto Epiſcopo reſcri-
pſit,nihil pro huiuſmodi fide recipi poſſe.
Quod ſi dubites quare libris Parochorum fides 56
integra præſtetur, ac adhibeatur, tam pro ipſis,
quàm pro aliis habentibus intereſſe,& non ſic aliis
ex libris,ſiue matriculis iam relatis ex verſ.*ex his*,
& videtur eam rationem,eſſe quia ſicut ad Paro-
chi officium ex ſacra diſpoſitione *Trid.cap.*1.*ſeſſ.*
24.*de reformat.matrim.prope finem*,ſancitum fuit,
vt Parochi debeant habere libros,in quibus coniu-
gum,& teſtium nomina,dieſque,& locum contra-
cti matrimonij deſcribantur;inde eſt, vt libris Pa-
rochorum credatur plene, cum ad id habeantur
Parochi,tamquam perſonæ publicæ, quæ inſtru-
mentis conficiendis creatæ ſunt, iuxta quæ dixi
ſub Rub.de fide inſtrum.& in terminis videntur
concludere Monaldus *conſ.*78.*vol.*2.*n.*6.*&* 7.Bor-
gin.*deciſ.*12.*n.*23.*p.* 2. Maſcard. *de probat. con-*
*cluſ.*672.*præcipuè n.*18.Robuſterius *deciſ.*340.*v.*
1.*inter deciſ.nouiſſimas diuerſ.volum.*2.Viuius *de-*
*ciſ.*489.*n.*9.*tomo* 3.Lancelotus Gallia *conſ.*15.*n.*3.
qui vanum diſputare de hoc,nunc dicit,Genua *de*
ſcriptura priuata libro 5.*tit.de libr.plebanorum q.*
*fin.*Farinac.*deciſ.*337.*in volum prius impreſſo n.*1.
Gayto *de credito p.*1.*cap.*3.*tit.*1. † qui dum ex *n.* 57
6.agit de dubio,num poſſit liquidari inſtrumentum
capitulorum matrimonialium cum fide Parochi,ex
qua conſtet matrimonium fuiſſe contractum vſ-
que ad *n.*935.ſic concludit ex *n.*918.*&* 925.*ad* 929.

&

& ſi cum modificatione, de qua *ibi à n.* 950 nempe vt procedat ſi in fide Parochi deſcribantur teſtes, aut melius, dummodo fides illa recognoſcatur eſſe eam ſcriptam, aut ſubſcriptam manu Parochi, & quod alias fidem illam, aut probationem non faceret: ſic cum Farinacio *ſupra*, & Gratiano *diſcept. forenſ. cap.* 677. *a n.* 10.

58 Quod non ſic procedit in libris aliis, etiam arrendatorum, & conductorum circa tributa fiſcalia, & datia, aliiſque publicas exactiones, quæ ab ipſis exiguntur, non enim iſtorum libris pro ipſis, & pro tertio, aut contra tertium creditur duplici ratione. Prima, quia ad ſui proprij commodum non creditur vulgatis terminis. Et ſecunda, quia de publico ad ſcribendum, nequaquam ſunt deputati, vt patet ex *l. fin. Cod. de conuen. fiſci debitoribus lib.* 10. iuncta *l. exemplo Cod. de probat.* quibus, & aliis ſic ſcribunt Regens de Ponte *de poteſt. Prorog. tit. de Regal. impenit.* §. 8. *à num.* 23. Gayto, *de credito dicta p.* 1. *cap.* 2. *tit.* 1. *n.* 66. quia nec viro egregio creditur, ipſe *cap.* 3. *tit.* 1. *n.* 927. & ante, & per illa, quæ dixi *infra in cap.* 28. *de teſtibus.*

59 Et quamuis videatur obſtare, nempe, quod creditur adminiſtratori ſcribenti expenſas magnas quas fecerit perſona egregia valde, vt puta ſi fuerit Dux belli, qui ſcripſerit expendiſſe tot quam plurimorũ millia ducatorum pro expugnandis hoſtibus ciuitatis, aut Regni videlicet ingeniis igneis, exploratoribus, & in aliis bellicis, & militaribus expenſis pro expugnatione iam dicta, & pro penetrandis arcanis, & conſiliis inimicorum, vt docet ex Baldo Gutierrez, & aliis, inter quos Barbatia *conſ.* 48. *col.* 8. verſ. *cuete nunc*, Scobar, *de ratiocin.* 1. *cap.* 10. *n.* 63. verſ. *& idem dicendum erit*, qui loquitur de caſu Capitanei Magni Gundiaſui E. Fernandez de Cordoua, & idem Barbatia, de caſibus Gregorij, & Franciſci de Conſagha, & de vtriſque Gayto, *dicto cap.* 2. *tit.* 4. *n.* 558. Tamen reſponderet prædictas perſonas non tantùm fuiſſe egregias, imo publicas admodum in id deſtinatas; ſic vt quemadmodum generalibus Theſaurariis, & his, qui onus ſcribendi libros habent, creditur, cum ad librum Theſaurarij recurratur, tamquam ad ſpeculum veritatis, Viuius *deciſ.* 184. *num.* 7. Gayto *dicto cap.* 3. *tit.* 1. *n.* 65. ita & illis Ducibus propter magnum ſecretum, quo procedunt in rebus tam magni momenti. contraria procedunt in ſimplici fide, & atteſtatione egregiæ perſonæ; idem *c.* 3. *tit.* 1. *n.* 927.

60 Ad quartam quæſtionis partem, an debeat facere proceſſiones per Parochiam, aut in die ſabbati ſancti, ſiue reſurrectionis, benedicere, & aſpergere Domus Parochianorum? Reſpondeo ad primum quidem, vt ſpectet ad officium cuiuſque Parochi illas dirigere, nec vllus alius etiam regularis, niſi de eius conſenſu valeat, vt videtur clare diſpoſitum à Sacra Congreg. Rit. in Sipian. 15. Decemb. 1632. quæ cenſuit non licere regularibus conf. aternitatibus laicorum, habentibus clauſtra proceſſiones facere extra clauſtra Monaſterij; carentibus vero clauſtra, non niſi intra ambitum, hoc eſt prope muros Eccleſiarum ſiue exeundo à ianua Eccleſiæ & intrando per aliam, ſiue per eandem & ſemper prope muros Eccleſiæ 61 † Extra verò ambitum Eccleſiarum, non niſi de licentia, conſenſu, aut cum cruce Parochialis, vt inter Abbatem maiorem & vniuerſitatem Parochorum Ciuitatis Hiſpalens. cnaais Procurat oribus ordinum, definitum fuit anno 16.8. à Sacra Congreg. 16 Februarij, quam ad litteram refert Barboſa *de officio Parochi cap.* 12. *a* 13. Lezana *in ſumma quæſt. regul.* vbi idem refert fuiſſe reſcriptum Cardinali Ludouiſio Archiepiſcopo Bononien. à Sacra Congreg. Concilij ſub die a Iullii 1620. cap. 11. n. 4. verſ. *ad octauum* vbi in verſ. *tertio*, ſubdit nec poſſe regulares per Parochiam extra Eccleſiam, aut Clauſtrum portare pluuiale, aut ſtolam.

Sed quia addicta declaratio Hiſpal anni 1618. excipit religiones habentes ſpeciale priuilegium in verbis ſequentibus, *exceptis tamen illis Eccleſiis, quæ habent in hoc ſpeciale priuilegium faciendi proceſſiones per alia loca*, quibus per hoc decretum non intendit præiudicare Sacr. Congreg. ideo libuit ponere ad litteram aliam Sacr. Rituum Congreg. declarationem, in cauſa Peſaurien. ſub die 14 Nouemb. 1613. in verbis ſequentib. *Sacra Congregatio Rit. audita relatione Illuſtriſſimi, & Reuerend. D. Cardinalis de Monte, coram quo de mandato eiuſdem ſacræ Congreg. Rit. deducta fuerant voce, & ſcripto iura, & rationes fratrum Prædicatorum ciuitatis Peſaurienſis prætendentiũ poſſe virtute litterarum Clem. VIII. ampliare viã ab illis alias electam pro proceſſione ſanctiſſimi ſacramenti facienda Dominica infra octauam Corporis Chriſti* 62 63 † *Eadem ſacra Congreg. audita relatione, vt ſupra iuxta formam litterarum felicis recordationis Papæ Clem. VIII. in quibus expreſſa dicitur, quod fratres Dominicani poſſint dictam proceſſionem ſanctiſſimi ſacramenti facere per vicos, plateas, & loca ab eis electa, & ſemel tantùm eligenda. Declarauit dictos fratres Dominicanos in dicta eorum proceſſione, quam in ciuitate Piſauri facere ſolent Dominica infra octauam feſtiuitatis ſanctiſſimi corporis Chriſti, debere incedere per eandem viam, per quam proceſſionaliter prima vice inceſſerunt, quando dictam proceſſionem facere inceperunt.*

Et confirmatur aliis duabus declarationibus Sacræ Congreg. eiuſdem in Materanens, ſub die 20. Iullij 1629. vbi reſpondit non licere Fratribus Dominicanis Ciuitatis Materæ in proceſſione ſãctiſſimi ſacramenti, quam faciunt in Dominica inf a octauam corporis Chriſti, mutare, aut variare vias, & loca ſemel ab eis electa, ſed incedere debere per eaſdemmet vias, per quas proceſſionaliter prima vice inceſſerunt, quando dictam proceſſionem facere inceperunt. Et addit alia Materan. 15. Mai 1612. ex eo quidem, Parochum non poſſe, nec debere impedire à Fratribus Dominicanis in ſua ſolita proceſſione, ne Dominica infra Octauam corporis Chriſti illam faciat, quia dictum breue Clem. VIII. non afficit Parochus: ſic eas refert Barboſa *ſupra de officio Parochi dict. cap.* 12. *part.* 1. *numero* 14. *&* 15. iterum refert, non ſic longè *in collect. deciſ. Apoſtolicorum* 572. verbo *fratres Prædicatores, & in Bullario eodem verbo numero* 12. *&* 13. Sellius *in ſelectis canon. cap.* 25. *num.* 5. *& in deciſ. collect.* verbo *proceſſio ſanctiſſimi ſacramenti*, idem Barboſa *collect.* 606. *num* 7. 65 † Alias enim regularibus aliis, qui non habent tale priuilegium, non licebit extra ambitum relatum proceſſionem hanc, nec alias fa e e; & ſic Sacra Congreg Rit. in Gaballicen. in ulæ 27. Auguſt. 615. & 18. Februarij 1617 dictum fuit non licere regularibus facere proceſſiones cum ſanctiſſimo ſacramento; maxime per limites Parochiæ, & Eccleſiæ Collegiatæ.

64

66 Nec enim proceſſiones in corporis chriſti feſto facere licet alijs Eccleſijs, ſed ſolo Epiſcopo in cathedralibus (ſcilicet) quæ debent inchoari à cathedrali, & in ea terminari quæ facienda ſunt iuxta formam cæremonialis libri ex Sacra Congreg Rituum in Piſana 12. Mai 1615. & Tuſcanen 19. Auguſti 1619. & Sulmonen. 15. Ianuarij 1633. cuius meminit Bonfadin. *in theſauro canonic. deciſion. reſ.8 n.17.* & Sellius *in ſelectis canon. cap. 52. n. 15. & 13.* Vbi de alia Iſolam de ferro 19. Iunij 1604. Barboſa *dicta collect.* 606. *num.* 15. *&* 13. & idem *in Bullario* dicto verbo *proceſſio ſanctiſſimi.*

67 Nec alias quidem proceſſiones poſſunt facere regulares extra clauſuram propriorum Monaſteriorum; & extra Eccleſias, & ambitum illarum ex Sacra Congreg. Concil. apud Laurent. de Peyrinis *de priuileg. regal. tom. 5. conſt. 7. Py 5. n. 13. verſ. ad octauum pag. 193.* vt refert etiam Barboſa *in paſtorali p. 3. allegat. 78. n. 7.* & ex alia Rit. in Arreti-
68 na. Montis Sancti Saccini, 19 Mai 1614. † Et idem de confraternitatibus laicorum dictum eſt, reperiunt per adductos Hiſpalenſ. & Liman. declarationes Sacræ Congreg. vt referunt Ioan. Anton. Nouar. *in ſumm. Bullarum tit. de proceſſionibus n.* 2. Gabanto *in manuali Epiſcoporum*, verbo *proceſſiones à n.* 46 Lezana *in ſumma quæſtion. regul. tom. 2. c. 1. n. 51.* Vbi id intellige, ſeclusis particularibus priuilegiis, qualia Dominicanis proceſſionibus ſanctiſſimi ſacramenti, & Roſarij, quæ in quibuſdam locis dicūtur conceſſa, quas Valliſoleti faciunt intra clauſtrum, hic Matriti video ambiendo a cœnobio Dominicanorum, qui dicitur *del Roſario* fieri per calles collationis eius, & per
69 plateam, quæ dicitur *de ſancto Domingo* † ſed de his Roſarij lego declaratum vt poſſint fieri per totam ciuitatem, ſi ita habet conſuetudo à decem retro annis ſeruata. & in quatuor feſtiuitatibus B. Mariæ, nimirum Natiuitatis, Anunciationis, Purificationis, & Aſſumptionis ex ſacra Congreg. Concilij, teſte Laurentio de Peyrinis *in conſt. ſui ordinis min. tom. 2. conſt. 7. Py V. n. 13. verſ. ad* 8. vt refert Barboſa *de officio Epiſcopi allegat.* 78. *num.* 7. idem *collect. deciſ. ſup. n.* 12.

70 Et quamuis proceſſiones fieri poſſint à canonicis cathedralis, etiam per limites Parochiarum ſine licentia curati, vt cenſuit ſacra Congreg. Rit. in Thelesina 18. Auguſti 1615. & 15. Iunij 1619. quarum meminit Aldanus *in compendio canonic. reſolut. lib. 5 tit 40. n. 15.* qui *ex n. 5.* dicit declaratum ſæpius in alijs ſacris Congreg. quas refert, ius dirigendi proceſſiones à quocumque loco diſceſſerint, & iuerint, eaſque indicendi, & decernendi ad Epiſcopum pertinere, cum conſenſu capituli, non obſtante qualibet conſuetudine, etiam immemoriali, vel ad eius vicarium, Epiſcopo abſente, cum capituli Conſilio, quibus tangit horam indicere, vt meminere etiam Barboſa *in collect. deciſ.* 605. *& in Bullario*, verbo *proceſſio*, ex *n.* 1. *& de canon. & Dignit. cap. 6. n. 7. & de officio Epiſcopi p. 3. allegat.* 78 Armendar. *ad leg. Nauarræ lib.* 1. *tit.* 14. *n.* 18. §. 1. *de proceſſionibus.* non obſtante, quod capitulum, & alij ſint per longum tempus in quaſi poſſeſſione indicendi publicas proceſſiones, vel præſcribendi, quomodo, & quo ſint dirigendæ Sacr. Congregat. Concil. 28. Martij 1618. & 16. Februarij 1619.

71 Tamen extra facultatem Epiſcopi, & canonicorū ad curatos ſpectat per proprias Parochias proceſſionem facere; ſic vt nec Regularibus liceat illas dirigere ſine curati licentia, vt patet ex dict. Hiſpalenſ. 18 Februar. 1628. Sacra Congreg. Rit. cuius etiam meminere Ioan. Maria Nouarius *in lucerna regular.* verb. *proceſſiones n.* 14. *&* 15. Ioan. Anton Nouar. eius Frater. *in ſumma Bullar. tit. de proceſſionibus regular.* Barboſa *dicta deciſ.* 605. *n.* 16. qui & *n.* 29. refert declaratum à Sacra Congreg Rit. in Taurin 5 Mai 1635. quem refert etiam Bonfadin. *ſupra dict. reſ. 8. n. 24.* † Quod proceſ- 72
ſiones duæ eodem Die, & in eodem loco non permittuntur; ſic vt qui vltimam facere intendunt, debent illam protrahere in alium Diem. † Et quod 73
debent manuteneri illi, qui in proceſſione facienda antiquiores ſunt; ita vt non liceat alijs eodem Die facere ſimilem proceſſionem, vt ſacra Cong. declarauit in eadem cauſa 9. Aprilis 1633. idem Barboſa *n.* 51. *& in Bullario* ſub dicto verbo *proceſſio*, videndus ad plura alia ibi, & *in Bullario* verb *Regulares quoad proceſſiones*, & verb. *clericos* quoad proceſſiones Bonfadin. *dict. reſ. 8. & ibi n.* 55. Laurent. Franch. *de controuerſ. inter Epiſcopos, & Regul. circa Bullam. Gregor.* 13. *de præced.* & *proceſſion. & ibi in reſponſo ad 7. pag.* 28. & alij plures de hac materia agentes.

Quoad dubium ſecundum de benedicendo per 74
Parochum Domus Parochianorum, illas aſpergendo, dico cum Riccio *in praxi rerum fori Eccleſiaſtici p. 4. reſ.* 310. quod vbi eſt conſuetudo, ſicut & teſtatur vigere in luſitania Barboſa *de officio Parochi p. 1. cap. 15. num. 11. & 15.* vt debeant fieri tales aſperſiones Domorum poſt factam fontis benedictionem, vt etiam in Italia fieri ſolet, vel in ipſa Die Sabbathi ſancti, aut in prima, vel ſecunda Die poſt reſurrectionis diem ex ea quidem ratione, quia & iſtæ aſperſiones connumerantur inter functiones Parochiales, de quibus hic & *in quæſt. 1. præced.* quæ priuatiuè ad Parochos ſolum ſpectant.

Et in tantum eſt vere, quod nec Regulares va- 75
leant prædictas benedictiones aſpergendo facere in Domibus Parochianorum (niſi & ipſi ſint Parochi loci) cum non poſſint hoc munus extra conuentum facere: argu. eorum quæ de proceſſionibus dicta ſunt hic, ſicut & in terminis cenſuit Sacra Congreg. Concilij ſub Die 13. Nouemb. 1616. & in alia Bononienſ. ſub die 4. Iulij, vt refert etiam Lezana *in ſumma quæſt. regul. tom. 1. cap. 12. n. 41.* verſ. *ad quartum decimum*, † qui addit ab eadem 76
ſacra Congreg: deciſum, Regulares non prohiberi in eorum Eccleſiis mulieres poſt partum ad purificationem admittere *ibi* in verſ. *ad nonum*, & ſic video practicari hic Matriti.

Ad vltimam quæſtionis partem de alijs, quæ per- 77
tinent ad Parochi officium, omitto hic tractare, ne longos faciam commentarios, & quia pluribus in locis noſtri inſtituti conuenienter, & propriè tractantur; ideo quia Parochorum functiones ſunt diuerſæ ſolitæ ad nouem modos reduci, vt in decimis, oblationibus, quarta Parochiali, primitiis, & in perſonis à quibus hæc perſoluuntur, & quibus, & coram quo iudice, videbis late infra ſub *t. t. de decimis, & in tit. de ſepulturis*: aliqua dixi, *ſua cap. de quarta de præſcript. & in canā 3. de ordine cegnit.* Circa ſacramenta iā ſupra *ſub q. 1. hic* principaliora poſita ſunt de vita, & honeſtate Parochorum, *inf. in tit. de vita, & honeſt. ac tit. ſeq.* de Reſidentia infra, *in tit. de Clericis non reſidentibus.* De præcedentia Parochorum, *infra in cap. ante penult. de maiorit. & ob id.* De miſſis Parochialibus ex obligatione celebrandis aliqua, *hic ſub d. q. 1. & in cap.*

vt

vt Dominicis de Parochis,& infra *ſub tit.de celebration. miſſar.* vbi etiam de officio Diuino per Parochos recitando,dico,& per alios Sacerdotes, & Clericos. Et de Parochorum cura circa propriæ Eccleſiæ, & habitationis reparationem, & debitam reuerentiam ipſi Eccleſiæ habendam, eiuſque bona,& res conſeruandas *infra in titulis de Eccleſ ædificandis,de reliquiis, & veneratione ſanctorum,de rebus Eccleſiæ non alien.*cætera verò in his duabus quæſtionibus inſinuantur,præcipua quidem noſtræ tractationi.

78 Quæ ſi ad longum velis repetere, videbis præter Barboſam *de officio Parochi*, & per plures deciſiones *in collect.deciſ.in Bullario,in paſtorali, & in Trid.ac in tract.de officio Parochi*, & præſter Poſſeuinum *de officio curati*,qui de hac materia dilucidè,nouiſſime,& plene egerunt, Machado *de perfecto confeſ. cura de almas lib. 4 p. 2. tract.2.docum.5. Bull. de œconomia canonica p. 2. cap.1.§.1.à pag. 163.* verſ. *Parochia ius conſiſtit.* Gutier.*allegat.8 n.7.& in canonicis lib.1.cap.* 30. Roman.*conſ.*356.Aldanum,Riuium,Lezanam,& alios iam *ſupra* relatos.

79 Quare vt finem imponamus monendos cenſuit Parochos eſſe,vt in quacumque re agenda ex prædictis,& aliis,quæ ſuæ propriæ curæ incumbunt, non omittant conſiderare nominare,an liceat, an expediat,ac doceat id agere,& quod ſtudeant ſapienter,prudenter,humiliterque præeſſe, & quod lente feſtinent, ac manum occultam gerant, & quod nec temere quæcumque credant:ita Barboſa *de officio Parochi dicta p.1.cap.7.ſub n.*23.vbi etiam monet eos, vt memores præteritorum præſentia intueantur,conſiderent,futuraque præcogitent,pertinaciam,& inconſtantiam fugiant, quia illa ſuperbiam,& hæc leuitatem agnoſcit, quibus præ oculis habitis,ſemper ſperent rectè, & ritè ſe gubernaturos, ſubditoſque recturos, ac in pace conſeruaturos.

AD TEXT. IN. CAP. III. officium hoc titulo.

De hoc textu plene *hic ſub cap.* 1.

AD TEXT. IN CAP FIN. vt ſingula de officio Archipresbyteri hoc titulo.

PRÆMISSVM.

MATERIA huius textus ampliatur ex dictis *ſupra ad Rubricam*, & quia *ibi & in Rub.& titulo de officio Archidiaconi* dictum eſt de ſub ordinatione, quæ interuenit inter vtroſque, & qualiter deferant in maiora,ac de illo dictum ſit etiam, quod ſit vicarius Epiſcopi modo *ibi* dicto, ac textus hic probet Archipresbyterum eſſe legitimum Epiſcopi vicarium, & quod Archipresbyter ruralis gerit curam non ſolùm plebis,ſed aliorum Presbyterorum; ideo viſum eſt agere de his, ac aliis, quibus materiam integram noſtri tituli complectamur,

QVÆST. I.

An Archipresbyter habeat ordinariam iuriſdictionem de iure inſtar Archidiaconi, reſpectu Epiſcopi, & in quo differat? An Archipresbyteri rurales eandem poteſtatem habeant, ac Archipresbyter Cathedralis, & in qua opera inſtituti? Et an Decani rurales differant ab illis, & qui tales dicantur? Et an ſint Dignitas in Eccleſia? Et quare plebs qualibet debeat habere ſuum Archipresbyterum, vbi plebanus, & plebania quid ſint? Et an Dignitatem plebanus retineat? Et de aliis nominibus infra in cap.1 de offic. cuſtodis q 1.

SVMMARIVM.

1 *Archipresbyter quoad ſpiritualia,dicitur vicarius natus Epiſcopi.*
2 *Archipresbyter etſi de iure habuerit ordinariam Iuriſdictionem, iam vero aliter procedere de conſuetudine*, vt numero 3. 4. & 5.
4 *Archipresbyteri iuriſdictio ſpectat nunc ad vicarium Epiſcopi, & applica* à numero 31.
5 *Archipresbyter tantum poteſt extraiudicialiter ſumere informationes ſuper matrimoniis à forenſibus contrahendis ſine receptione teſtium in forma,vt* num.6. *& decernere minima abſque figura Iudicij, vt* numero 8.
7 *Archipresbyter poteſt iurgia amicabiliter componere,pro vt decet bono religioſo, non per viam iuris,& admonere excitantes clamorem,vel diſcordias ſeminantes in choro, vel in ſacrario.*
9 *Archipresbyter nequit procedere contra aliquem in figura Iudicij, cum non habeat iuriſdictionem fori contentioſi in ſuos Parochianos,ſed tantum fori pœnitentialis.*
10 *Archipresbyter eſt manutenendus in his,quæ ei competunt,tam ex diſpoſitione iuris communis,quam ex Concilio Tridentino.*
11 *Archipresbyter, vt caſtri Regalis, ſanctæ Mariæ maioris de vrbe,& S.Petri in vaticano, manutenendus eſt,vbi priuilegium adeſt,aut obſeruantia,*n.12.& 13.
13 *Archipresbyter S.Petri in vaticano abſoluit beneficiatos,& clericos à quolibet iuramenti vinculo ad effectum agendi,& cognoſcit de aliis,vt* n.14.
15 *Archipresbyteri,Archidiaconi Iuriſdictio,& Epiſcopi differt.*
16 *Archipresbyteri rurales ſic dicti,quia curant de Presbyteris locorum diſtributis per Parochias,&* n.17.
17 *Archipresbyter quilibet ruralis, præter Parochiale officium, eam habet authoritatem quam ei Epiſcopus dare voluerit*, numero 18.

18 Archipresbyteri ſaltim in Dominicis diebus, & feſtiuis tenentur paſcere plebes ſibi commiſſas, ſalutaribus verbis docendo, vt declinent vitia, virtutes ſequantur.

19 Plebanus non omnis habet Archipresbyteri officium, ſed is tantùm, quem Epiſcopus ſtatuerit.

20 Archipresbyteri rurales ſolent vocari viſitatores, aut vicarij foranei, quorum opera in tota vtitur Epiſcopus Diœceſi.

21 Archipresbyteri præferendi ſunt vicariis Parochialium; quia eorum nomen ſonat in Dignitatem.

22 Archipresbyter ruralis non debet aſſociari à Presbyteris, & clericis, nec vt eorum Dignior in porta Eccleſiæ porriget aſperſorium, nec alia obſequia.

23 Archipresbyter ruralis non tenetur præſtare ientaculum proceſſionaliter accedentibus ad eius Eccleſiam.

24 Archipresbyteri per Diœceſim diſtributi, accedentes ad Cathedralem ad obedientiam præſtandam Epiſcopo, & vt interſint ſynodo, non poſſunt, nec debent ſedere in choro cum canonicis.

25 Archipresbytero præfertur clerus ſui Archipresbyteratus fallit ratione ſtolæ, vt n. 26.

27 Vicarius non dicitur poſſidere Iure proprio.

28 Archipresbytero, & non Archidiacono, ratione ſtolæ, debetur præcedentia in funeralibus.

29 Archipresbyter ſubparatus procedit canonicis cathedralis.

30 Decani rurales, num differant ab Archipresbyteris ruralibus, & à n. 31.

31 Archipresbyterorum, alius vrbanus, qui in ciuitate Epiſcopali aliis præeſt Presbyteris, alius eſt foraneus, ſiue ruralis, alias dicitur Decanus ruralis, qui ruri curam plebis habet.

31 Archipresbyter olim habebat cætum canonicorum ſub ſe, & hodie conſeruat Dignitatem n. 33.

33 Archipresbyter vrbanus Dignitatem habet in Cathedrali. Ruralis vero eſt in aliqua Dignitate. Et quare numero 34. 35. 36. & 37.

35 Officiales, & Miniſtri habent Dignitatem, qui & iuriſdictionem.

37 Archipresbyter ruralis, qualem iuriſdictionem dicatur habere in plebanos.

38 Archipresbyteri tamquam Prælati, præcedunt omnes in Eccleſiis plebis ſuæ, etiam Rectores Parochorum.

39 Plebanus eſt ille, qui exercet curam animarum, dictus à plebe, vel à populo, qui ſub eius cura geritur, & in quo differat à cæteris curatis, & n. 43.

40 Plebanus conſtituitur viſitator, qui vicos, & caſtella in Epiſcopi locum circumeat, & vocatur Præfectus Eccleſiæ, ſeu plebis habens in ſua Iuriſdictione capellas, ſeu minores Eccleſias, quibus vicarij in perpetuum, vel ad tempus præficiuntur.

41 Plebania dicitur Eccleſia matrix, quaſi mater cæterarum plebis, ſicut Rectoria dicitur à regenda Eccleſia, & populo, & plebe ſibi commiſſe.

42 Eccleſia Archiepiſcopi dicitur Metropolis, id eſt Mater ciuitatum eiuſdem prouinciæ.

43 Plebani generali vocabulo, Rectores, ſeu Parochi, aut curati, vel Presbyteri, Parochiales dicuntur, & qui iſti ſic dicantur.

44 Plebanus videtur habere iuriſdictionem, quia poteſt de iure excommunicare ſuos ſubditos & ſic Dignitatem, numeris ſequentib. aliter à n. 50.

45 Prælatorum nomine habentur omnes à ſummo Pontifice vſque ad infimos, curatos, ſaltem latè, & n. 46 & 47.

46 Rectores animarum in generali nomine vocantur Paſtores.

47 Apoſtoli elegerunt diſcipulos, quorum typum nunc gerunt Presbyteri animarum Rectores.

48 Meſſis eſt animarum collectio.

50 Plebani nullam iuriſdictionem habent fori contentioſi ex inſtituto ſuorum officiorum, & curæ; eam vero tantùm habent in foro pœnitentiali, ex commiſſione verò poteſt, vt n. 52.

51 Cap cum ab Eccleſiarum de officio ordinarij relatum n. 44.

53 Archipresbyter habet præeminentiam authoricabilem, etiam extra forum pœnitentialem in perſonas Eccleſiaſticas.

54 Inferior num aduerſus ſuperiorem aliquid valeat ordinare, & de aliis remiſſiuè numero 55.

AD primam quæſtionis partem, quia Archi- 1
presbyter in Cathedrali, quoad ſpiritualia,
eſt, ac dicitur vicarius natus Epiſcopi iuxta gloſ-
ſam in cap. 12. de pœnit. & remiſſionib. lib. 12.
Bald. conſ. 161. caſus ſuper quo n. 11. lib. 2. Beroius
in Rub. de officio deleg. n. 9. & conſ. 22. n. 2. vol. 1.
Decianus reſponſo 16. n. 20. volum. 2. Franciſcus
Leo in theſauro fori Eccleſiaſtici p. 1. cap. 10. n. 2.
verſ. ſexta. Sbrocius de officio vicarij lib. 11. q. 3.
n. 18. & lib. 2. q. 14. n. 2. Narbona de appellat à
vicario ad Epiſcopum p. 1. n. 22. Moneta de diſtrobut, quotid. p. 2. q. 1. n. 26. verſ. ratio, Azor inſtit.
moral. p. 1. lib. 3. cap. 15. q. 4. verſ. alter vero, Cardinalis Tuſchus tom. 1. littera A concluſ. 485. n. 2.
Barboſa hic n. 2. & alibi infra referendus; ideo legitime hic inquiritur, an habeat ordinariam Iuriſdictionem.

Et quod habeat Archipresbyter ordinariam 2
iuriſdictionem, videntur multi DD. probare per
gloſſam hic in verb. referant, ibi cum habeant ordinariam iuriſdictionem Azor d. cap. 15. inſtit.
moral. quæſt. 6. Narbona de appellat à vicario ad
Epiſcopum d. p. 1. n. 50. Moneta d. q. 1. n. 26. in fine,
Barboſa hic n. fin. & de Canonic. & Dignit. cap. 5.
n. 24. in fine, de iure Eccleſiaſt. p. 1. cap. 25. eodem
n. in fine, & faciunt quæ de iuriſdictione Archidiaconi dicta ſunt ſupra in dicta Rub. & ſub Rubro illius tituli.

Nihilominus iam hodie, ſicut iuriſdictio Ar- 3
chidiaconi, tum conſuetudine, tum per Trid. eſt
immutata, dicendum eſt, vt quamuis Archipresbyteri Cathedralium videantur à iure communi
retinere, quod Epiſcopis celebrantibus aſſiſtant,
fontes conſecrent, & ſimilia ſacramentalia exequantur, vt patet ex adductis in Rubrica hic &
ex Pontificali Romano, ac docent Barboſa de canon. dicto cap. 6, n. 26. in fine, de iure Eccleſ. dict.
cap.

cap. 15.*eodem n.* Caſtaldus *in praxi caremon. lib.*
1.*ſect.*7.*cap.*7.*n.*5.ac confirmari videatur ex dict.
gloſſa hic, verbo *referre*, vbi cauetur quod Ar-
chipresbyter minora, ſeu minima per ſe ipſum de-
terminare poſſit abſque, eo quod referat Epiſco-
4 po, quam ſequitur Abbas verſ. *oblin.* † Adhuc in
omnibus ſub Rub. adductis eſſe immutatam iuriſ-
dictionem, quam de iure aliàs habebant prædicti
Archipresbyteri, cum iam ſicut de Archidiaconi
iuriſdictione dictum eſt *in ſuo tit. & ibi in cap.*
fin. ita ſimiliter hic, quia ſicut illius iuriſdictio,
ita & Archipresbyteri ſpectet nunc ad Vicarium
Epiſcopi, ex eo quidem, quod per contrariam
conſuetudinem, quæ in hac materia exaudiri de-
bet, ſit multum derogatum iuriſdictioni Archi-
presbyteri, & Archidiaconi, vt docent Hoſtienſ. *in*
ſumma hoc tit. ac alij ordinarij, Nicolaus Garcia
*de beneficiis p.*4.*cap.*4 *n.*26.*& p.*5.*cap.*1.*à n.*256.
Moneta *de diſtribution. quotidian. dict. p.*2. *q.* 1.
n. 28.

5 Et in tantum procedit, quod etſi temporibus
ferme iſtis poſt Concil. Trid. dubitatum eſſet, an
poſſet Archipresbyter ſumere informationes ſu-
per matrimoniis à forenſibus contrahendis, & il-
las tranſmittere ordinario pro gratia obtinenda
iuxta diſpoſitionẽ dicti Concil. *ſeſſ.*24.*de reform.*
*cap.*7. ac ſibi inobedientes in eius officio coercere
eiſque pœnam iniungere, & an poſſet iurgia inter
ſacerdotes, & Clericos orta in ſua Eccleſia com-
ponere, & excitantem clamorem in choro, vel ſa-
crario punire, reſponſum fuit à Rota in Materra-
nens. *officij Archipresbyteratus* 1.Decem.1597.
coram Litta impreſſa per Farin. *poſt. lib* 2.*conſil.*
deciſ. 129. cuius etiam litteram refert idem Bar-
boſa *dicto cap.*5.*de canonicis ex n.*32. *& de iure*
*Eccleſ. dict. cap.*15. *ex eodem n.* 32. iuxta reſolu-
tionem ſequentem.

6 [Ad primum dubium, vt quamuis poſſit Ar-
chipresbyter in executionem dicti Concilij Trid.
ſumere informationes ſuper matrimoniis in di-
ſtinctè à forenſibus iuxta declarationem Illuſtriſ-
ſim. interpret dicti Concilij, de qua in ſumma Ar-
chiepiſcopali *n.*5. Vlterius intelligit Rota id pro-
cedere in informatione aſſumenda extraiudicia-
liter, & non in figura Iudicij, nec cum receptione
teſtium formaliter, cum iſte fieri non poſſint abſ-
que Iuridictione, quam Archipresbyter ipſe non
habet, cum eius effectus ſit omnia referre ad Epiſ-
copum, nec aliquid contra eius decreta ordinare,
vt dicit textus noſter.]

7 [Ad ſecundum dubium Dominos de Rota
reſpondiſſe poſſe amicabiliter dicta iurgia com-
ponere, prout docet bono Religioſo, ſed non per
viam iuris, & ſolum admonere excitantes clamo-
rem, vel diſcordias ſeminantes in choro, vel in ſa-
crario, vt à prædictis deſiſtant, nec eos punire
poſſe, cum ius coercendi, & puniendi præſuppo-
nat iuriſdictionem fori contentioſi, quam non
habet Archipresbyter.]

8 [Ad tertium, & ſimili modo, quia debet intelli-
gi de his minoribus, ſeu minimis, quæ determina-
re poſſit Archipresbyter abſque figura iudicij,
vel in figura Iudicij, ſecundum tamen ordinem
ipſius Epiſcopi, vt declarant addentes ad gloſſam
fin *hic*, & per verba finalia *hic* ibi *cuncta tamen*
referant ad Epiſcopum, ne aliquid contra eius de-
creta ordinare præſumant.]

9 Quæ omnia ſic procedunt, quia vt dictum eſt,
Archipresbyter nequit procedere contra aliquem
in figura Iudicij, cum non habeat Iuriſdictionem
fori contentioſi in ſuos Parochianos, ſed tantum
fori pœnitentialis, vt patet ex adductis *ſupra in*
*Rub. & ſub q.*1. ſic Cardinalis *in clem.* q.2.*&* 7.
de probat. vbi etiam Imola *n.*7. notat Petr. de Pe-
ruſia *in tract. de Vnion. Eccleſ. cap.*7.*n.*3. Barboſa
*ſupra ex n.*33.*&* 34. Tam de Canon. quàm de iu-
re Eccleſ. † Et eadem Rota patet inquam, quod 10
ſtante reſolutione facta ſub die 15. Iunij anni
1597. ipſe Archipresbyter ſit manutenendus, in
his tamen, quæ ei competunt, tam ex diſpoſitio-
ne Iuris communis, quam ex dicto Concilio
Trid, & refert idem Barboſa *ſub d. n.*32.

Quare vbi priuilegium adeſt, aut obſeruantia, 11
dicendum quidem eſt manutendos eſſe nonnul-
los Archipresbyteros, vt de Archipresbytero Ca-
ſtri Regalis Diœceſis declarauit Sacra Congre-
gatio apud Sellium *in Selectis Canon. cap.* 8. in
Maſanen 8.Iunij 1619. quæ cenſuit manutenen-
dum eſſe in poſſeſſione habendi vicarium fora-
neum in ſuo territorio, in quo ex antiquiſſima
conſuetudine habet iuriſdictionem in cauſis ciui-
libus indifferenter, & in criminalibus, vſque ad
ſententiam incluſiue. † Quod & idem procedere 12
cenſeo in Archipresbytero Sanctæ Mariæ maio-
ris de vrbe, qui habet ampliſſimas facultates in
cognoſcendis cauſis ſpectantibus ad Capitulum,
beneficiatos, ac miniſtros in dicta Eccleſia, &
tangentibus tam perſonas, quàm res capituli acti-
ue, & paſſiue, ſummarie & de plano, qui & de ca-
meralibus obligationibus poteſt etiam cognoſ-
cere, cuiuſque authoritas etiam extenditur ad Re-
ligioſos, & priuilegiatos, vt patet ex conſtitutione
Pauli III quæ extat apud Laert. Cherubin. *tom.*2.
pag 642.*ſui Bullarij* † qui etiam refert *pag.* 671. 13
aliam Bullam 35. *incip. cum dilectis* Kalend. No-
uemb. I. eiuſdem, Papæ Paul. III qua conſtat habe-
re etiã eandem iuriſdictionem Archipresbyterum
S. Petri in vaticano qui & inſuper abſoluit bene-
ficiatos, & Clericos à quolibet iuramenti vinculo
ad effectum agendi. † Item & amplam iuriſdi- 14
ctionem cognoſcendi cauſas inter capitulum,
qui, & Clericos, & commiſſiones cauſarum ſui
fori manu Papæ non ſignatas, non admittit, imo
& facultatem ordinariam in canonicos, & cæte-
ros, & authoritatem cognoſcendi cauſas per ſuum
vicarium, qui & præſidet collegio fabricæ S. Pe-
tri, vt patet ex alia Conſt. 102. Sixti V incip. *cum*
ex debito 4. Nonis Martij 1590. apud D. Che-
rubin *dicto tom.*3.*pag.*678. & ſequitur, ac refert
Barboſa *in collect. deciſ.*42. *& in Bullario* verbo
*Archipresbyter n.*2.4.*&* 6.

Ex his, & ex adductis *in Rubr. & cap.*1.*hic, &* 15
ſub Rub. & tit. de officio Archidiaconi, patet quæ-
nam differentia interſit inter poteſtatem, & iuriſ-
dictionem Archipresbyteri, Archidiaconi, Epiſco-
pi, alteriuſue Iudicis ordinarij, & ſic non am-
plius de hoc dubio.

Ad ſecundam quæſtionis partem, an Archipres- 16
byteri rurales, eandem poteſtatem habeant, ac
Archipresbyter Cathedralis, & in quæ opera in-
ſtituti? Et quia plene de neceſſitate inſtitutionis
eorum loquitur Leo Papa in textu noſtro in ver-
bis ſequentibus *vt ſingulæ Plebes Archipresby-*
terum habeant, propter aſſiduam erga populi Dei
curam, qui non ſolum imperiti vulgi ſolicitudi-
nem gerant, verum etiam Presbyterorum, qui per
minores titulos habitant, vitam iugi circumſpe-
ctione cuſtodiunt, & qua vnuſquiſque induſtria
Diuinum opus exerceat, Epiſcopo ſuo renunciet.
Nec contendat Epiſcopus non agere plebem Ar-
chipresbytero,

chipresbytero, quaſi ipſe eam gubernare valeat; quia & ſi valde idoneus ſit, decet tamen, vt ſua onera partiatur, & ſicut ipſe Matrici Eccleſiæ præeſt, ita Archipresbyteri præſint plebibus, vt in nullo titubet Eccleſiaſtica ſolicitudo, cuncta tamen referant ad Epiſcopum, nec aliquid contra eius decretum ordinare præſumant. Et conſtito, vt per omnes Diœceſes ſint diſtributi plures Archipresbyteri vulgò *Arcipreſtes*, quorum territoria ſibimet per Epiſcopos ab antiquo aſſignata, ſunt vt curent de modo quo quilibet Parochus in propria Eccleſia officium adimplet, qualiterque cæteri Eccleſiaſtici, ac laici viuant, vt proprio Epiſcopo, aut Prælato renuncient, ideo breuiter de iſtorum officio, poteſtate, & iuriſdictione accipies ſequentia.

17 Et dicendum eſt iſtos quidem Archipresbyteros rurales eam habere authoritatem præter Parochiale officium, quod quilibet poſſidet, quam ei Epiſcopus dare voluerit, qui quidem præter miniſteria, & officia, quæ quilibet Parochus in propria Parochia cum Parochianis miniſtrare, ac exercere tenentur circa ſacramenta, ſacramentalia, & alia, quæ retuli Latè *hic ſub cap 2 & 3. tota q. 1. & 2.* ſic & *in cap. cum ab Eccleſiarum de offic. ordina-*
18 *rij.* † Et in Concil. Trid, *ſeſſ. 4. de reformat. cap. 2.* ſalubriter diſponitur, vt dicti Archipresbyteri, ſicut, & alij curam animarum habentes, Diebus ſaltem Dominicis, & Diebus feſtiuis ſolemnibus, plebes ſibi commiſſas pro ſua, & earum capacitate paſcant, ſalutaribus verbis docendo ea, quæ ſcire omnibus neceſſarium eſt ad ſalutem, annunciandoque eis cum breuitate, & facilitate ſermonis, vitia quæ eos declinare, & virtutes, quas ſectari oporteat, iuxta ea, quæ dixi ſub *cap. penult. de ætate, & qualit. ordinandor.*

19 Ob idque dicunt DD. quod non omnis plebanus habet huiuſmodi Archipresbyteri officium,
20 ſed is tantum, quem Epiſcopus ſtatuerit. † Et quod ij vocari ſolent viſitatores, aut vicarij foranei, quorum Opera Epiſcopus in tota vtitur Diœceſi, vt patet in textu noſtro, de cuius intellectu, præter ordinarios, Abbas, Zabarella Collect. Bellam, Ioan. Andr. Ancharran, Barbos, Anan, Hoſtiens, Innocent, Butr, Panormit, Viuian, Alagonam, Anton. Auguſtin, Ximenez, & alios, ſunt videndi valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 30. tract. 3. n. 49. verſ. ſexta* Sebaſtianus Cæſar *in relectione de Eccleſiaſt. Hierarch. p. 5. diſp. 12. §. 2. n. 2.* Azor. *inſtit. moral. p. 2. lib. 3. dicto cap. 15. q. 4. verſ. alter* Duarenus *de ſacris Eccleſiæ miniſter lib. 1. cap. 8.* Petr. Gregor. *ſyntagmat. lib. 15. cap. 21. numero 14.*

21 Et licet Archipresbyteri ſint præferendi vicariis Parochialium, vt cenſuit Rota *deciſ. 316. p. 2. diuerſ.* in proceſſionibus Vicarius Parochialium ex eo, quia nomen Archipresbyteratus de iure ſonat in Dignitatem, Rota *deciſ. 9. de præbend. in nouis, & deciſ. 1. hoc tit. in antiquis*, Barboſa alia referens *de Canonic. ex n. 18. & ex n. 27. & de*
22 *iure Eccleſ. in eiſdem num. dicta p. 1. cap. 25.* † Tamen Archipresbyter Ruralis, non debet aſſociari à Presbyteris, & Clericis, nec conuenit, quod eorum Dignior in Porta Eccleſiæ ei porrigat aſperſorium, & alia obſequia, quæ ſoli Epiſcopo à Canonicis debentur, non obſtante conſuetudine (vt dixi in Rub. hic) & in terminis declarauit Sacra Congreg. Rit. in Baren. 4. Iunij 1615. de qua
23 Sellius *in Selectis Canon. dicto cap. 18. n. 31.* † qui *n. 39.* refert aliam in latteren. 21. Iullij 1618. qua cauetur in fauorem *Archipresbyterorum*, vt Archipresbyter ruralis non teneatur præſtare ientaculum proceſſionaliter accedentibus ad eius Eccleſiam,

Nec enim Archipresbyteri per Diœceſim diſtributi (qui ſunt iſti rurales) quando accedunt ad Cathedralem ad obedientiam Epiſcopo præſtandam, vel vt ſynodo interſint, non poſſunt nec debent ſedere in choro ſimul cum Canonicis Cathedralis, vt cenſuit Sacra Congreg. Rit. in Latteren. 14. Ianuarij 1612. vt referunt Sellius *dicto cap. 18 n. 41.* & de omnibus Barboſa *in Bullario* verbo *Archipresbyter*, idem *in dicta collect. 42. eodem verbo n. 19. 20. & 21.* 24

Et inſuper addendum cenſui, quod ſicut Archipresbyter debet præferre vicario Parochialis; ita etiam illi ſit præferendus Clerus ſui Archipresbyteratus, vt ex Sacr. Rotæ Rom. deciſionibus, dixit Theodoſius de Rubeis *in ſing. ſelectis dicta, circa deciſionē Lanzeloti pag. 343.* vbi *pag. 348.* refert ſic deciſum in Pampilonens. antelatio. *num. 10.* Mai 1577. coram Cardin. Lanzel. Sen. † 25
Sed ei inquam deberi præcedentiam prædicto clero, & aliis ratione ſtolæ, videtur declaratum à Sacra Rit Congregat. 12. Mai *in nullius* 1612. Barboſa *de Canon. dict. cap. 5. n. 30. & 31.* idem *de iure Eccleſ. dicta p. 1 dict. cap. 25. in eiſdem num.* 26
† Vbi addit quod vicarius non dicitur poſſidere nomine proprio, & quod potentius eſt ius, quod quis habet iure proprio, quam alieno, ex doctrina Iaſónis *in l. more 4. ff. de Iuriſdict. omnium Iud.* † Cui etiam ratione ſtolæ deberi præcedentiam in funeralibus, & non Archidiacono primæ Dignitati, declarauit etiam Sacra Congreg. in nullius 12. Mai 1612. & 4. Mai 1613. vt refert Iulius Labor *variar. Lucubrat. tom. 1. tit. 2. cap. 3. n. 221.* 27 28

Item quod Archipresbyter (vt iam dictum eſt) ſubparatus præcedit Canonicis Cathedralis, vt cenſuit etiam Sacra Congreg. Rituum in fundan. 20. Decemb. 1601. & 25. Ianuarij 1602. quas refert Aldan. *in compendio Canonic. reſol. cap. 6. tit. 5. n. 24.* idem Barboſa *ſub dict. Bullario* verb. *Archipresbyter*, & *dict. collect. deciſ. 42. n. 16. & 17.* 29

Ad ſecundam quæſtionis partem, an Decani rurales differant ab iſtis, & qui tales dicantur, breuiter reſponſum præbendum eſt, repetitis hic, quæ iam dixi de iſtis Decanis ruralibus *ſupra ſub quæſt. 1. cap. 1. de ætate, & qualit ordin. & in Rub. hic* verſ. *Archipresbyter in iure* circa finem, vbi cum dictum ſit, ac patet ex aliis in textu noſtro, ac *in cap. 1. 2. & 3. hic* † quod Archipresbyterorum, ſit alius vrbanus, qui in ciuitate Epiſcopali omnibus Presbyteris præeſt, habens Epiſcopi vicem, vt declaratum eſt ſupra. Et alius quidem foraneus, ſiue ruralis, quem alias communis appellat Decanum ruralem, quaſi qui ruri, id eſt extra ciuitatem Epiſcopalem plebis, ac Presbyterorum, reliquorumque Clericorum ſibi ſubiectorum, curam habet, vt ex noſtro textu, præter adductos in Rub. docet Andreas Valenſis ad noſtrum titul. *n. fin.* vocans illum Decanum Chriſtianitatis, ex quibus iam videtur non differri Archipresbyterum ruralem à decano rurali, † De quibus, & nouiſſime leges quæ ex multis Congerit. Cæſar *de nobilibus diſp. 75. & 76.* vbi & plura de Archipresbytero, & plebano. de quo ait, vt antiquitus habuerit cætum canonicorum ſub ſe, & ſic hodie conſeruare Dignitatem, bene probet idem Legendus 30 31 32

dus *in addit. ad diſp. 44. à n. 68. ad 73.* ſic ab annorum computo, probans ea conſtitutionibus Guertij Senenſis Epiſcop. Lucens. ab anno 1233. & Paganelo ab anno 1275. & à Fratre eius ſucceſſore ab anno 1323 quando abunioni obiit.

33 Sed an iſti Dignitatem habeant in Eccleſiis, quibus præſunt; & quia de Archipresbytero vrbano Dignitatem in Cathedralibus habere dictum eſt: nam vt iam proxime dixi ſub verſ. *ad ſecundam*, non Archipresbyteratus de iure ſonat in Dignitatem, Rota *in dicta deciſ. 9 de prob. in nouis, & deciſ. 1. hoc tit.* Barboſa *de canon dicto cap.*

34 *5. n. 29.* † Et quia reſpectu Archipresbyterorum ruralium, diuerſi ſint DD. exiſtimo nihilominus, quod prædicti ſunt in aliqua Dignitate, ſaltim large, etiam ſi conuentum, aut Collegium non habeant, ſed ſolum plebem ſuam, & Clericos ipſius quibus præſint, quia tales Archipresbyteri habent aliqualem iuriſdictionem, vt dictum eſt *hic à n. 1.* non ſolùm in ſolicitudine, & cura Diuinorum, & plebaniæ verùm in renunciando Epiſcopo, & ad illum referendo cuncta, quæ in plebibus acciderint ex textu, & gloſſa *ibi & in dicta cap. cum ab Eccleſiarum de offic. ordin. & in cap. ex litteris de conſang* Innocent *hic* in verbis ſequentibus *quod poſſunt minora negotia definire ſecundum ordinationes Epiſcoporum, cum ſint ordinarij dicti Archiepiſcopi* Panormit. *n. 1.* dic *minima decidit, grauiora refert*, Michael Ferro *de praeced. cap. 1. & 6.* qui infert iſtos poſitos eſſe in aliqua Dignitate, vt expreſſe docet cum Innocent.

35 *in cap. de multa de prabendis.* † qui loquendo de officialibus, & Miniſtris, ait illos habere Dignitatem, qui & iuriſdictionem per textum *in l. 1. ff. de procurator.* Cæſar, Panormit. *in dicto cap. de multa n. 21.* Archidiac. *in cap. 1. n. 1. de conſuet. lib. 6.* vbi per textum *in l. vltim.* affirmat quod Iudex habet dignitatem, Gutierrez cum pluribus *lib. 3. pract. q. 17. n. 264* Lucas de Penna *in l. Iudices n. 13. cod. de Dignit. lib. 12.* & faciunt textus *in cap. vt debitus honor. de appellat*, & textus *in l. omnem, cod. quando prouocare non eſt neceſſe.*

36 Quod ſi opponatur dictum *ſupra* ex adducta deciſ. Rotæ in Materanens. anni 1598. dicendo nullam habere iuriſdictiondm, etiam circa minora, & minima, in quibus tantum procedere poſſunt abſque figura Iudicij, non in illius figura, niſi ſecundum ordinationem ipſius Epiſcopi; & ob id tantum ſuſtineri poſſe quod dixerunt Paul. de Caſtro *conſ. 66. n. 4. n. 1.* quando hi Archipresbyteri in plebibus, & Eccleſiis, quibus præſunt, habent ſubditos Canonicos, ſeu collegium, vel ſi habeant cappellas ſub ſe, iuxta textum *in cap. 1. ne Clerici vel Monachi*, vbi Ioan Monach. & additio gloſſæ Cardinal Tuſcus in verb. *Archipresbyter n. 12. & 13.* econtra non ſic, vt dixerunt Decius *in cap. ex parte 2. de reſcriptis num. 8.* Rebuf. *in praxi benef. cancel. Apoſtol. §. circa qualitatem*, Sebaſtien Cæſar *de Eccleſ. Hierarchia q. 2 proam §. 2. n. 17.* Moneta *in tract. de conſeruat. Iudic. cap. 5. n. 90.*

37 Tamen adhuc, etſi iuriſdictionem in minoribus, ac minimis non habeant, quia nec ſibi ab Epiſcopis data, nec commiſſa eſt; adhuc debemus amplecti, illos quidem tu ales aliqualem habere Dignitatem inter alios Parochos, & ſacerdotes ſuæ plebaniæ, cui præſunt quia etſi nec vllam adminiſtrationem habeant, etiam ſine iuriſdictione, ſufficere ſolum nomen prælationis, & maioriæ, quod inter omnes illos retinet, cumrex eo, quod in ſua Eccleſia habet prærogatiuam, dicitur habere Dignitatem, vt concludunt Archidiacon *in dict. cap. 1. de conſuet. lib. 6. n. 2. & 5.* Lucas de Penna *dict. tit. de Dignit. lib. 12. in Rub. verſ. item quando habet*, Grammaticus *deciſ. 64. n. 3.* Gonzalez *in reg. 8. Cancel. gloſſa 5. n. 62.* & alij † præci- 38
pue ſi conſideremus dictos Archipresbyteros, tamquam Prælatos præcedere omnes in Eccleſiis plebis ſuæ, etiam Rectores Parochialium Boer. *in tract. de authoritate magni Concilij n. 84.* Michael Ferro *dicto cap. 6. n. 7.* Et declaratur amplius ex dictis num ſequentibus de plebanis, & in verſ. *ad vltimam.*

Ad tertiam quæſtionis partem, quare plebs quæ- 39
libet debeat habere ſuum Archipresbyterum, patet ex littera textus noſtri in principio adducta. Vnde iam oportet pro complemento interrogare quid ſibi velint nomina *plebanus*, & *plebania*. De primo dicendum eſt, quod plebanus eſt ille, qui exercet curam animarum, dictus à plebe, vel populo, qui ſub eius cura geritur cum ea tamen differentia à cæteris eiuſdem plebis curatis: nam plebanus ſe habet cum illis, ſicut Archiepiſcopus cum ſuffraganeis ſuæ prouinciæ.

Nam & plebanus conſtituitur viſitator, qui 40
vicos, & Caſtella in Epiſcopi locum circumeat, vt DD. agnoſcunt per textum *in cap. cum debere*, cum gloſſa, 80. *diſt. cap. ſicut olim. de accuſat*; & ſic Plebanus dicitur, ſeu vocatur, qui præfectus eſt Eccleſiæ, ſuæ plebis habens in ſua iuriſdictione, & poteſtate cappellas, ſeu minores Eccleſias, quibus vicarij in perpetuum, vel ad tempus præficiuntur, de cuius poteſtate, & officio agunt Azor *inſtit. mor. p. 2. lib. 3. cap. 31.* Fuſcus *de viſitat. lib. 1. cap. 6.* Sebaſtian. Cæſar *de Eccleſ. Hierarchia q. 2. proem n. 17.* Patian. *de probat lib. 2. cap. 27. ex n. 59.* Petr. Gregor. *in ſyntagm. lib. 15. cap. 14. n. 13.* Lælius Zechius *de Republica Eccleſ. cap. 27.* à principio Filiucius, *tom. 3. tract. 41. cap. 1. n. 21.* & alij.

Et ſic ſicut *ſupra* diximus *in cap. 2. hoc tit. q. 1.* 41
& 2. Rector Eccleſiæ; ſolet appellari à regenda Eccleſia, & animabus eiſdem ſubiectis; quia plebem & populum ſibi commiſſum cum cura gerit, *dicto cap. 1. de cappellis Monach. cap. 3. de vita, & honeſt. Clericor*, & ob id eius beneficium dicatur *Rectoria*, vt *in cap. vltim. de preb.* Petr. Gregor. *ſyntagm. dicto lib. 15. cap. 24. n. 10. & 11.* & alij. Ita quidem plebania dicatur illa Eccleſia Matrix, quaſi mater Eccleſiarum, quæ ſub ſe continet ex doctrina textus *in cap. ad audientiam 1. de Eccleſ. ædificand. cap. 1 de præſcript. Concil. Trid. ſeſſ. 21. de reformat. cap. 7.* Azor *inſt. moral. dicta p. 2. lib. 3. cap. 12. q. 3. & lib. 9. cap. 3. q. 14.* verſ. *Matrix*, Rota *deciſ. 272. à n. 2. p. 1. recent.* † Sicut 42
Archiepiſcopi Eccleſia dicitur Metropolis, id eſt ciuitatum eiuſdem prouinciæ mater, vt *ſupra* diximus *in Rub. ſub queſt. 2.* vbi de Archiepiſcopis, Barboſa *de Iure Eccleſ. 1. p. cap. 18. de Plebanis, & Rectoribus animarum ex n. 4.* † Dicens *n. 5.* 43
quod plebani ſunt, qui videlicet exercent curam animarum, & Plebania habente ſub ſe plures Eccleſias, vel cappellas ex doctrina textus vbi DD. & gloſſa *in cap. 1. ne. Clerici, vel Monachi lib. 6.* ſic Et in ſumma ipſi plebani generali Vocabulo Rectores, ſeu Parochi, aut curati, vel Presbyteri Parochiales dicantur, vt *in clem. dudum §. cæterum de ſepultur, & in clem. 1. de priuileg.* dicti à regendo Rectores, vt dictum eſt. Parochi à Parochia, quæ eſt locus eis commiſſus, certis finibus limitatus,

limitatus, ſicut late ipſe Barboſa alloquitur *de iure Eccleſ. cap.* 20. vbi de Diœceſibus, & Parochiis, & curati à cura, quam de regendis ouibus ſuſceperunt, & iidem Plebani exercentes curam in plebania habente ſub ſe plures cappellas, ſiue Eccleſias, quæ ex natura rei aliis Parochiis in ſuo territorio exiſtentibus ſuperior eſt, vt patet.

44 • Ad vltimam quæſtionis partem videtur reſpondendum, vt plebanus Dignitatem habeat; eo quod habet iuriſdictionem: nam Pontifex *in dict. cap. cum ab Eccleſiarum de officio ordinarij*, videtur ſic decidere, dum probat plebanos excommunicare poſſe ſuos ſubditos in verbis ſequentib. ibi: *quapropter mandamus quatenus, ſi quando Plebanus ſancti Petri in Clericos, vel laicos parrochianos ſuos interdicti, vel excommunicationis ſententiam rationabiliter tulerit, ipſam facias inuiolabiliter obſeruari, & eam ſine congrua ſatisfactione, & abſque eiuſdem plebani conſcientia non relaxes.* Et ſic docent de plebano; licet in Eccleſia collegiata non ſit additio ad gloſſam verbo *cappellas, in dicto cap. 1. ne Clerici, vel Monachi lib. 6.* Lambertin *de iure patronat. lib. 1. p. 1. q. 11. art. 4* Petr. Gregor. *dict. lib. 15. ſyntagm. cap. 24. n. 13.* Lælius Zechius *de Republica Eccleſ. dict. cap. 27.*

45 Et videtur confirmari ex eo, quod omnes perſonæ Eccleſiaſticæ curam animarum habentes à ſummo Pontifice, vſque ad infimos animarum curatos continentur Prælatorum nomine, ſaltim late, & ample, vt colligitur ex *cap. tua de Cleric. agrot.* vbi Abbas *n. 2. & in dicto cap. cum ab Eccleſiarum*, quæ ponderauit ad hoc cum multis idem Barb. *tractatus varij de appellatiua.* verb. *ſignis vtriuſque iuris app. 25. n. 7.*

46 Cum vocentur omnes animarum Rectores, generali nomine Paſtores *in cap. Paſtor. 1. q. 2.* vbi DD. qui & ſi ſint Epiſcopo, immediatè ſubiecti ex regula textus noſtri, & ob id minores appellentur Prælati. Tamen negari non poteſt, quod ſicut Apoſtolorum locum tenent Epiſcopi, vt *ſupra* dixi *in rub. hoc tit. q. 2.* verſ. *ad quartam.* Vbi late de Epiſcopis, & iſti quidem locum teneant diſcipulorum 72. nam videntes Apoſtoli meſſem eſſe multam, & operarios paucos, ſicut Dominus in Euangelio dixit Lucæ *cap.* 10. ibi *Rogauerunt Dominum meſſis, vt mitteret operarios in meſſem ſuam*, vt refertur *in cap. cum ex iniuncto*
47 *de hæret.* † Et ita & ipſi Apoſtoli elegerunt 72. diſcipulos, quorum typum nunc gerunt, cum ſint Presbyteri animarum Rectores, operarij meſſis, & coadiutores Epiſcoporum, de quibus loqui videbatur Apoſt. *ad Philippenſes 4.* in illis verbis *cum Clemente, & cæteris adiutoribus meis* refert idem Barboſa *de iure Eccleſ. dict. p. 1. cap. 18. ex n. 1. ad 4.*

Dicens quod meſſis eſt animarum collectio,
48 de qua dicebat idem Dominus Ioan. 4. Apoſtolis ſuis (intelligens multitudinem gentium, quæ fidem ſuſcepturæ erant) *aſpicite regiones, quia albæ ſunt iam ad meſſem.*

49 Et ſic clarius videtur probari ex primis verbis *dicti cap.* ibi: *cum ab Eccleſiarum Prælatis Eccleſiaſtica ſententia in malè factores aliquos promulgatur, rata debet, & firma conſiſtere, & vſque ad dignam ſatisfactionem inuiolabiliter obſeruari.* Quare ſi Epiſcopi, & alij iuriſdictionem habentes dicantur Eccleſiarum ſuarum Prælati, vt dictum eſt, maiores, vel minores, & ſtatim Alex. III. in verbis dicti verſ. *quapropter*, dixerit ſententiam Plebani S. Petri in Clericos, & Laicos parœcianos ſuos interdicti, vel excommunicationis inuiolabiliter obſeruandam: qua de cauſa poterit negari iſtos plebanos eſſe in Dignitate, cum iam de Archipresbyteris ruralibus dictum appareat eſſe conſtitutos in Dignitate, cum ſint Præſides, Prælati, & Ordinarij, ſicut de officialibus, & Miniſtris Eccleſiæ dixit Innocent. *in dicto cap. de multa de præbend. in fine*, & Panormit. *ibi*, quia iuriſdictionem habent, & ſic Dignitatem.

50 Nihilominus, ſicut & praxis quotidiana docet, dicendum eſt prædictos Plebanos nullam iuriſdictionem habere fori contentioſi ex inſtitutione ſuorum officiorum, & curæ, eo, quod iſti ſolum habeant iuriſdictionem quoad forum Pœnitentiæ, vt Parochis aliis conceſſa eſt, iuxta quæ late dixi *in dicto cap. 2. & 3. hoc tit. tota q. 1. & 2.* ſic vt non obſtet dicere Plebanum præſidere aliis Parochiis; quia hæc differentia, de qua *hic* in verſ. *ad quartam*, quod Parochus vni præſit Eccleſiæ, Plebanus pluribus; nullam in ſubſtantia conſtituit, vt docet Piaſec. *in tract. de Parochia cap. 8. pag. 59.* Anton. Faber *in theorica de re beneficiaria tit. de benefic. in Cathed. n. 33.* Barboſa *de iure Eccleſ. dicto cap. 18. n. 9. & 10.* & ſic in terminis reſoluunt ipſi, & dictus Barboſa *in dicto cap. cum ab Eccleſiarum n. 3.* Azor. *dicto lib. 7. mor. cap. 22. q. 1. & 4.* Patianus *de probation. dicto lib. 2. cap. 27. à n. 59* & cum aliis plura congerit videnda Daniel *de nobilibus diſp. 73. n. ſin. & diſp. 75. & 96.* vbi de præcedentia, quam habent Plebani in alios: aliquid Michael Ferro *de præcedentia ſub quæſt. 6.*

51 Et ita dicunt non obſtare textum, *in dicto cap. cum ab Eccleſiarum*, quia *ibi* ex littera non conſtat quænam fuerit Eccleſia illa Sancti Petri, de qua *ibi* nec textum decidere Plebanum illum iure communi, excommunicationem proferre potuiſſe, ſed tantum ſupponere ab eo prolatum, ac ſubinde terminos habiles ſupponere nos debere, cum Pontifex id principaliter non decidat, ſed quod dixit in primis adductis verbis. Et ſic concludunt, ideo potuiſſe illum Plebanum ſententiam proferre dictam, vel quia Eccleſia, cui præerat collegiata, quæ ſub ſe cappellas habebat, vt explicant idem Patianus *dicto cap. 27. n. 52.* Barboſa *dicto n. 9. in fine*, vel quia ipſi Plebano ſpeciali priuilegio erat iuriſdictio conceſſa ipſe Barboſa *dict. n. 10. in fine, dict. cap. 18. de iure Eccleſ. & in dicto cap. cum ab Eccleſiarum n. 3.* Paul. Comitol *reſponſ. moral. lib. q. 51. n. 1.*

52 Nec ex eo, quod de primis verbis textus *dict. cap. cum Eccleſiarum*, inferat Pontifex ad deciſionem de Plebano S. Petri in dicto verſ. *quapropter* quia ſicut diximus *hic* ſub verſ. *ad ſecundam*, & verſ. *ad tertiam*, quod Decanus, ſiue Archipresbyter ruralis, nullam habet iuriſdictionem contentioſam, niſi ſibi demandatam ab Epiſcopo, vel niſi habeat Collegium, & capellas, vt *ibi* dictum eſt; & ſic hæc procedere in Plebanis dici debet, cum nihil amplius habeant, quam curam animarum ex officio, cætera ſi quæ aliquando aliqua ex com-
miſſione, aut priuilegio. † Etſi vt dicit hic Ægi- 53
dius Bellarmera *n. 8* negari non poſſit Archipresbyterum habere præeminentiam authorizabilem, etiam extra forum Pœnitentialem in perſonas Eccleſiaſticas ſic cum Innocentio *in dicto cap. de multa de præbend. in fine* cum Archidiac. *dicto cap.*

cap.1.de conſuet.lib.6. & ſic de plebano intelligo cum adducta diſtinctione 10 noſtro verſ. *ad vltimam.*

54 Ad alias quæſtiones inter ordinarios hic, & in dicto *cap.3.hoc tit.* leges Ægidium Bellameram, vbi *n.7.8.& 9.* inquirit de ſequentibus. Num inferior aduerſus ſuperioris ordinationem, aliquid ordinare poſſit, & negat, & qualiter legatus poſſit ſtatuere, & qualiter, quas explanabis, per ea, quæ dixi *ſupra de conſtit. in Rub.* & ibi in tit. vbi qui poſſint conſtitutiones, & ordinationes facere, & in quos? Et cum Archipresbyter habeat iuriſdictionem fori contentioſi, item & Dignitatem, de quibus iam dixi *hic ex n.1.* item & ſub verſ. *ad ſecundam, & tertiam*; & de præcedentia inter Plebanos, docet Michael Ferrus Videndus *d.cap.6.n.7.& fin.* cum multis, & reſolues ex dicendis *infra ſub cap.ante penult.de maiorit.& obed.*

55 De aliis vero nominibus Miniſtrorum ad officia Eccleſiæ pertinentium qui poterant hic adiici, eo quod aliis videntur præſidere, dico infra titul. ſequentibus, & in cap.1.de officio cuſtodis q.2. vbi de Archimandrita, de Archigerontibus Archipſalmiſta, & Archiparaphoniſta.

AD TIT. ET CAP. VNIC. de Officio Primicerij.

PRÆMISSVM.

SVMMARIVM.

1 *Primicerius in Cathedrali eſt ſub Archidiacono.*

1 QVia ex verbis textus hic ſufficienter expenditur quale ſit officium Primicerij in Eccleſia in verbis ſequentibus, *vt Primicerius ſciat ſe eſſe ſub Archidiacono, ſicut, & Archipresbyter, & ad eius curam ſpecialiter pertinere, vt præſit in docendo Diaconis vel reliquis gradibus Eccleſiaſticis, in ordine poſitis. vt ipſe diſciplina, & cuſtodia inſiſtat, ſicut pro animabus eorum, coram Deo rationem eſt redditurus, & vt ipſe Diaconis donat lectiones, quæ ad nocturna officia Clericorum pertinent, & de ſingulis ſtudium habeat, vt in quacunque re capacem ſenſum habuerit abſque vlla vacet negligentia. aut a quo ipſo inferiores inſtruantur.* Ideo ad explicanandum Primicerij officium, & ad alios, qui ſub illo poſſunt explicari, deſcendam.

QVÆST. I.

An Primicerius ſit idem quoad officia Eccleſiæ, quod Præcentor, & cantor, ſeu Magiſter ſcholarum, ac Chabiſcolu? Qui propriè quilibet dicatur? Et ad cuiliſta munia quis diceretur Primicerius? An Dignitatem habeant in Eccleſia? Et ſuccentor, ac concentor. quis dicatur? Et ad quale offici ū? Et nunc Primicerius, Præcentor, Concentor? Et Magiſtreſchola præferantur Acolytis, exorciſtis, pſalmiſtis, atque lectoribus, ac de aliis? Et an Primicerius vocetur etiam Præpoſitus?

SVMMARIVM

1 *Primicerij munus eſt in ordinando officio diuino, qui aliàs pro diuerſitate Eccleſiarum ſolet appellari Præcentor, cantor, ſeu Magiſter ſcholarum n.2.*

3 *Primicerius dicitur primus in choro cantantium, ſeu primus cantor, ſiue primus ratione cantus, docens cæteros quid ſit canendum in choro, &* numero 14. 18. 19. 20.21.

4 *Cantorum ſchola olim fuit Eccleſia Cathedralis.*

5 *Primiceriatus officium, eſt primus in choro, abſente Archipresbytero, &* numero 6.

6 *Primicerij nomen dicitur à cereo, vbi quid hoc ſibi velit n.7.*

7 *Secundicerius dicebatur ille, qui erat poſt Primicerium, qui & aliàs dicebatur ſecundus notarius Principis, vt n.9.*

8 *Primicerius dicebatur de iure ciuili, quod primus notarius Principis, vel Magiſter qui litteris eius cereum ſignum imponebat, & ſub n.11.*

9 *Notarij ſecundi Principis dicebantur ſecundi, cerei, vel tertij cerei.*

10 *Primicerius eſt dictus, quaſi primus in ordine cerea, ſeu ſcriptura, & in omnibus, dignior, & in eo officij genere anteſignanus,* n.11.

11 *S. Stephanus vocatus fuit à S. Auguſtino Primicerius Martyrum.*

12 *Primicerius non eſt amouendus à choro, nec à ſuo officio, vt aſſiſtat Epiſcopo, cum curet ibi de multis.*

13 *Primicerius quæ munera ex officio debeat exercere, multi DD. docent, &* numero 14.

14 *Primicerij officium accipitur pro cantore, ac ſupplet Archidiaconi officium, cum abſens ſit in multis.*

15 *Cantor idem eſt, quod Primicerius.*

Præcentor, cantor, & Primicerius, idem ſignificant, & n.16.19.& 20.

16 *Præcentor præficitur choro cantantium, vt choro in duas partes ad canendum alternatim Diuina officia Diuiſo, ipſe cantum incipiat, antiphonaſque inchoet, &* n.18.

17 *Cantor habet officium cum adminiſtratione, eo quod prius intonat, dans ordinem gerendorum in choro.*

18 *Cantoria, & Præcenteria idem ſunt.*

19 *Præcentor præfertur Decano quoad ea, quæ ordinantur in choro.*

21 *Cantoriam habens in choro, habet ius regendi in eo, diſtribuendo lectiones, antiphonas, prophetias, ordinando tabellas, & functiones Eccleſiaſticas per turnum.*

22 *Magiſter ſcholæ poterat etiam dici Præcentor in Cathedrali, qui, olim erat docens Clericos inferiores cantum latino ſermone, & alias artes, vt ſcirent latino legere, ſcribere, loqui, & cantare* numero 13.

23 *Magiſtri ſcholarum in Cathedralibus vocantur etiam Cantores, Præcentores, ſuccentores, Primicerij & Cabiſcoli.*

24 *Cabiſcol aliàs dicitur cantor.*

26 *Dignitates in Eccleſia Cathedrali ſunt Primicerius, Præcentor, cantor, Magiſter ſcholæ,* n. 26. 27.

26 *Cantor, qui eſt Dignitas in Eccleſia debet per ſe munus ſuum obire, vel per ſe, vel per vicecantorem.*

28 *Cantor, Decano abſente, ſolet capitulo præeſſe, vt in Cathedrali Auſturicen. & Valliſolet.*

29 *Præcentoria in Eccleſia Conchen. olim nominabatur quæ nunc cantoria dicitur vulgo* Chantria.

30 *Primicerius habet ordinariam iuriſdictionem in his, quæ illi commiſſa ſunt.*

31 *Cantoria ſaltem de conſuetudine, eſt principalior aliis Dignitatibus in Cathedrali.*

32 *Primiceriatus de iure communi videbatur eſſe tantum officium, de conſuetudine eſt Dignitas numeris ſequentibus.*

33 *Conſuetudo potens eſt ad inducendam Dignitatem in Cathedrali.*

34 *Cantori, Archidiacono, Archipresbytero, datum eſt in Cathedralibus, vt de conſuetudine præcedant Canonicos.*

35 *Dignitates quo ordine præcedant inter ſe in Cathedralibus.*

36 *Primicerius debet in proceſſionibus capere pluuiale, etſi dubitetur, num ſit Dignitas.*

37 *Præcentor ſic dicitur, quia voce præit, ideſt qui ante omnes incipit.*

38 *Concentor dicitur qui ſimul concinit.*

39 *Cantor & Præcentor, poſſunt ſibi ſubſtitutum nominare, qui dicitur* ſuccentor, *id eſt* vice cantor, *vulgo* Sochantre, *&* numero 44. & 46.

40 *Succentor eſt inferior Præcentori, cantori, & Magiſtro ſcholæ, cuius officium eſt abſente cantore, incipere officium in choro.*

41 *Præcentor, ſuccentor, concentor nonnullam præeminentiam habeat in choro, &* numero 42.

42 *Præcentor cenſetur habere Dignitatem, quando ſcilicet eandem perſonam gerit, ac Primicerius, & cantor, ſecus ſi ſit ſub Primicerio, & cantore, ſicut ſuccentor.*

43 Cap. inter dilectos de exceſſibus Prælator. & n. 44. 45. 46. 47. 48.

44 *Succentoria in Cathedrali non eſt Dignitas.*

45 *Succentoria poteſt agregari Canonicatus pro ſeruitio cantus, &* n. 46.

46 *Succentor nominatur à cantore, & approbatur de iure ab Epiſcopo, &* n. 47.

47 *Succentoria Pictauiens. Eccleſ. erat potius quoddam officium, quàm beneficium, etſi forte beneficium erat compatibile, vt* ſub numero 48.

48 *Collatio proprius cadit ſub beneficio vero, nominatio, aut donatio ſuper officio.*

49 *Acolytis præfernatur Primicerius, Magiſter ſchola, cantor &c.*

50 *Diaconi qualiter ſint ſub Primicerio, &* numero 51.

51 Cap. officium de officio Archidiaconi, & n. 52.

52 *Primicerius diuerſis reſpectibus præeſt Diaconis, ac præeſt Archidiaconis.*

53 *Cantores, qui Muſici dicuntur, non cum beneficiatis, ſed immediatè poſt crucem incedere debent, non obſtante conſuetudine, &* n. 54.

53 *Muſici non ſunt præferendi Diaconis, nec Acolytis, quibus ſunt inferiores; qui & poſſunt mulctari, ſi non canant.*

55 *Plebanus Eccleſiæ, in qua Epiſcopus reſidet cum capitulo reſidet, debet ſedere immediatè poſt Canonicos, ſupra Portionarios: aliter practicatur in Cathedralibus.*

SOlent DD. ordinarij, & Neoterici ſub hoc tit. 1
inquirere de omnibus prædictis nominibus,
quæ etſi diuerſa ſint, videntur omnia idem impor-
tare, ac Primiceriatus officium, cuius munus eſt in
ordinando officio Diuino, eſſe primus in cantu,
Michael Ferrus *de præced.* 1. *p. cap.* 5. *n.* 15. & om-
nes etiam per textum *in cap. perlectis* 25. *diſt.* &
vocat Primicerium Hiſpano ſermone, idem ferre
dicendo eſſe *Chantre, O Maeſtreſcuela*, qui & re-
petit *ibi q.* 30. † Vbi quod pro diuerſitate conſue- 2
tudinis Eccleſiarum, ſolet Primicerius appellari,
vno ex prædictis nominibus cum Hoſtienſi *hic* &
Barboſa *de iure Eccleſ.* poſtquam cum multis ex
hoc textu *infra* referendis, ait *p.* 1. *cap.* 28 † quod 3
Primicerius eſt primus in choro cantantium, ac ſe-
cundùm alios primus cantor, ſeu primus ratione
cantus, quia cæteros docet quid ſit canendum in
choro, refert ex Azor. *in ſumma inſt. moral. p.* 2.
lib. 3. *cap.* 16 *q.* 1. initium inſtitutionis huiuſmodi
Dignitatis ex ea nempe proceſſiſſe, † quia olim 4
in Eccleſia Cathedrali fuit cantorum ſchola in-
ſtituta, quorum munus erat officia Diuina, horas
preces, in choro pie cantare, vt diuinæ laudes reli-
giosè celebrentur, & quod huic ſcholæ vnus præ-
ficiebatur, cuius cura, ſtudio, & opera, Clerici ad
cantum, & choro deſtinati docebantur, vt in ſacro-
rum librorum lectionibus, & Diuinis officiis, &
precationibus Eccleſiaſticis probe exercitati eſ-
ſent, & quod inde hic *Profectus* appellari cœperit
Primicerius.

Et ſic DD. poſtquam agunt de officio Archi- 5
diaconi, ac de officio Archipresbyteri, ponunt
tertio loco Primiceriatus officium, vt primum in
cantu, vel choro, abſente Archipresbytero: ſic Pa-
normit. & Andreas Valenſis, ac cæteri *in Rub. hoc
tit.* & ſic Pontifex probat *hic* quod ſit ſub Ar-
chidiacono, eique inferior, Bohemus *de authori-
tate magni Concil. n.* 75. cum aliis Boc. *in tract. de
ſynodo* 3. *p. n.* 26. Michael Ferrus *de præcedentia
dict. cap.* 5. *ſub n.* 15. Vbi dicit quod præfertur
Præcentori, & conſequenter ſit præferendus ſuc-
centori, qui eſt ſub illo, tamquam locum te-
nens.

Quare vt de ſingulis ab exordio breuiter, repe- 6
tamus, viſum eſt, vt ad officium eorum deſcenda-
mus, & qua de cauſa in idem conueniant. de ety-
mologia cuiuſlibet breuiter agere: de Primice-
rio vero exiſtimat Valenſ. *hic num.* 1. *&* 2. po-
tius dicendum hoc nomen deduci à cereo: nam
cum ante Chartæ, & membranæ inuentionem
in pugillaribus ceratis arborum libris, & fo-
liis, aliaue materia ſcriberetur, factum fuit,
vt quæ in huiuſmodi ceratis libellis, & per
tranſlationem, etiam in aliis ſcriberentur in
cereis ſcripta dicerentur; eo quod in pri-
mo loco ſcriptum erat in prima cera, quod

in

in ſecundo in ſecunda,qnod in tertio,in tertia, &
quod in poſtremo in ima cera ſcriptum diceretur.
7 † Et vt qui Primicerium in quocumque ordine
ſequebatur ſecundi cerius;& ſic deinceps dicere-
tur.Indeque factum eſſe,vt qui in Eccleſiis præfi-
ciunt Canonicis, & aliis Clericis, ac cantoribus
inſtruendis, atque docendis ad cantum in choro
deſtinatis,Primicerius dici cæperit; veluti primus
in choro,& primus ratione cantus.

8 Et in hoc conducunt Alciatus *in Rub. cod. de
primi,dict.lib.* 12.Conanus *comment.iuris ciuilis
lib.4.cap.14.n.46.*Azor.*dict p.1. inſtit. moral.lib.
5.cap.16.q.3.*Zelius Rocd.*lib.12.lection.antiqua-
rum, cap. 6. ad finem*, vbi explicantes, Primi-
cerium in illa Rubrica ſcribunt dici primum
Notarium Principis, vel Magiſtratum illum,
qui Principis litteris cereum ſignum impone-
bat,quos ſequitur Gerard. *in Anchora titulorum*
verb.*Primicerius*; & ſic Guido Pazirola *in the-
9 ſauro variar lection.lib 1.cap.7.* notat,† inferio-
res notarios dici ſecundos cerios, & tertios ce-
rios;& addit Valenſis *in Rub.hic ſub dicto n.1* vt
quemadmodum is, qui primus erat, ſeu dignior
primus in albo ſcriberetur *l. 1.ff. de albo ſcri-
bendo.*

10 Ita quidem Primicerius ſit dictus, quaſi pri-
mus in ordine ceræ, ſeu ſcripturæ, & in omni-
bus Dignior; & ſic ſæpius legi, vt nouella 8.
notarium Primicerium,ideſt primum,ſeu in matri-
cula Notariorum primum ſcriptum,& *in cod.lib.*
12.*Primycerium menſorum*, id eſt inter menſores
primum; item *Primicerium ex corpore Decano-
rum*, vt videtur argui ex verbis textus noſtri,ibi,
*vt præſit in docendo Diaconis,& Primicerium fa-
brica,Protectorum, Domeſticorum equitum.*

11 Vnde D. Auguſtinus legitime vocauit S. Ste-
phanum *Primicerium Martyrum*, vt refert idem
valens, & ad propoſitum, de quo hic,vt dicatur
Primicerius,quaſi primus in eo officij genere, &
ante ſignanus in qualibet arte notauit Barboſa ex
Alciato, Conano, & aliis proxime adductis *de
iure Eccleſ.dict.cap* 28.*p.1.n.4.* alia adducens *ibi
n.* 3. ex Antonio Fabricio *in praxi, & theorica
de re beneficiaria*, tit. *de beneficiis cum Digni-
tate* ex *n.* 54.relatum ex Valenſe dictum, ante
chartæ, vel membranorum inuentionem in cera,
ſeu in ceratis tabulis ſcribendi; quia ſcilicet iſti,
veluti in albo primi ſcribebantur, vel quia primi
erant,qui in cera præſentiam,& abſentiam cæte-
rorum adnotabant.

12 Et intantum Primicerius ad regendum cho-
rum deſtinatus dicitur,vt non ſit ab eo amouen-
dus, & à ſuo officio, vt aſſiſtat Epiſcopo,vt de-
clarauit Sacra Rituum Congreg.in vna Metropo-
litana 6. ſeptemb.1603.quam ſequitur Barb.*ſupr.
d.c.28.n.7.* & petit idem *in Bullario* verb. *Primi-
cerius n.1 & in collect.decis.*599.*eodem verbo*,te-
ſte Sellio *in ſelect.canon.cap.*23.*n.*13 Et eſt ratio,
quia cum curet de modo, & ordine canendi in
choro,& de lectionibus, & reſponſoriis ibi reci-
tandis,& ſigno dando pro hora officij,& lumina-
ribus deportandis, & ſimiliter quidem de corri-
gendis eis,quos viderit delinquere,aut ſi non poſ-
ſit de deferendo eos ad agnationem Epiſcopi ſi-
mul cum aliis contentis in textu noſtro,& *in dict.
cap.perlectis diſt.*15.§. *ad Primicerium pertinent*,
quid mirum,vt nec debeat à choro amoueri prop-
ter aſſociandum Epiſcopum.

13 Et vlterius quæ ſpectant ad Primicerij officium,
docent præter antiquos *hic* Panormit. Ant. Butr.
Bellarmeram,Ioan Andream,Hoſtiens. Anchæran
Zabarel Collect. & alios hic Barboſa *n.1.* & alij
de quo eſt etiam textus de iure Regio *in l.5. tit.
6.p.1.ibi*, Gregor Lopez, Caſaneus *in cathalogo
gloriæ mundi p 4.conſiderat 42 fol* 97. Gramma-
ticus *decis.64.à n.6.*Raynald Sandobal *in tract.de
officio Eccleſiæ p.1 c.5.*Roderic. Zamoren *in ſpe-
culo humanæ vitæ lib.1.cap.15.*Azor *ſup d.cap.16.*
Lelius Zechius *de Repub.Eccleſiaſt.tit. 24. à n.*
16.Petr Greg.*ſynt gen. iuris lib.15.c.22.* Cardi-
nalis Tuſchus *practic. conclus.litt.P.conclus.*650.
Galganetus *de iure publico lib.3.tit.21.*Sebaſtian.
Cæſar *in relect de Eccleſiaſt.Hierarch.p.5. diſp.
11.§.3.*Old ad *conſ.146.in princ.*Nauar.*in prale-
ctione,cap.ſi quando de reſcriptis*,vbi loquitur de
excellentia cantoriæ Conimbricenſis, quorum
aliquos etiam refert Barb. *hic n.* 2. Michael Ferr.
*de precedent.d.c.*30.*ſub n.*1.D.Rodericus à Cun-
na *in cap.1.diſt.25.n.14.*Anton Fabric. *ſupra n.*
54.Filliucius *tom 5.tract.41 cap.1.n.25* qui om-
nes plura de officio Primicerij ſcribunt.

Et Reginald.*in praxi fori pœnit.lib.30.tract.3.* 14
*cap.5.à n.*50.dicens quod eius officium accipitur
pro *cantore*, & quod ſupplet Archidiaconi offi-
cium.cum ipſe abſens ſit, ac dictus Primicerius,
quaſi primus cantor, ſeu primus ratione cantus,
quia cæteros docet quid ſit canendum in choro,
ac docent proxime relati,& Machado *de perfecto
confeſ.tom.2.lib.4.p.4 tract.6. docum* 4 eius inſti-
tutionis rationem eſſe, vt ipſius cura, & opera,
Clerici ad cantum deſtinati lectione ſacrorum li-
brorum, & optimis moribus inſtituerentur, &
alia circa Diuina officia exercere, dicto Archi-
diacono abſente, minor tamen cum iuriſdictio-
ne,niſi in aliqua Eccleſia Primicerius accipiatur,
aut idem ſit, qui & Archidiaconus de iure com-
muni ex hoc noſtro textu; nam & ipſe quod ne-
ceſſarium fuerit pro reparatione Baſilicarum ſa-
cerdoti denunciat epiſtolas Epiſcopi pro diebus
ieiuniorum Parochiani,per Hoſtiarios dirigit, ei-
que abſenti detur ſubſtitutus, aliaque his ſimilia
illi competant, vt docent DD. relati per textum
etiam in dicto cap. per lectis verſ *ad Primice-
rium*;ideo iam de cantore,concentore,Præcento-
re,& ſuccentore,ſeu Magiſtro ſcholæ,ac Cabiſco-
lo loquemur.

Cantor igitur, & Præcentor (præmiſſis quæ 15
adduxi *ſupra in cap. cum olim 6. de conſuet ex
n.6.*) idem ſunt,quod Primicerius; eo quod hæc
tria nomina idem fore ſignificant,cum pro diuer-
ſitate locorum ſit tantùm nominis, non quidem
muneris,aut officij mutatio:nam vt docent Vale-
rius Reginald.*in praxi fori pœnit.d.lib. 30.tract.
3.n.50.verſ.octauo*,& cum eo Barboſa *d.cap.* 28.
*p.1.de iure Eccleſ.*ſicut Primicerius.ſcholæ canto-
rum.† Sic Præcentor choro eorundem canentium 16
in Eccleſia præficitur,vt choro in duas partes ad
canendum, alternatim Diuina officia,diuiſo, ipſe
cantum incipiat,antiphonaſque inchoet. † Et Pu- 17
teus *p.3.decis.*89.dicit cantorem habere officium,
non tamen ſimplex,ſed cum adminiſtratione; eo
quod prius intonat,& dat ordinem gerendorum
in choro,vel vt ait Petr.Gregor *dict.cap.22.n.* 2.
& repent Azor.*dict.lib.3.cap.22.q.1.*quod voces
in choro moduletur.

Vnde quia Michael Ferrus *de precedentia d.* 18
quæſt. 30.*n.* 1. *in fine*, Valenzuela *p.1.conſ* 33.
*n.*89.dicunt quod idem ſit cantoria,& Præcento-
ria,vt alij DD.*in dicto cap.cum olim.6.de conſuet.
& in cap. Cleros diſt.* 21 & quod cantor, ſine

Primicerins ſingularis honoris prætogatiua in
Eccleſia fungitur, cuius miniſterium ad cæleſtes
laudes, & ad cultus Diuini augmentorum ordina-
tur, ipſique incumbat omnium diuinorum officio-
19 rum, tam intra, quàm extra chorum. † Quoad quæ
enà Decano ipſius Eccleſiæ præſit, ipſoſque Aco-
lytos, & cæteros Eccleſiæ inferioris gradus mini-
ſtros ad Diuina dirigat officia canendi, & legendi
Hymnos, & pſalmodiam præuideat, atque inſtruat
& quod Diuinæ laudis in communi choro decan-
tatur, per eum prærordinetur & ſolicitè pſalendi
ordinem, ac orandi modum committat, ſilentium-
que indicet, riſus cohibeat, & colloquia, ac curet
quidem, ne quis in pſalendo nimium feſtinet, vel
tardet, nec verſus alter ante alterius finem incipia-
tur, & patiatur ipſe cappas, & ſceptra, atque alia
id genus multa faciat, vt tepetunt Briſonius *de
verb. ſignif lib.*14. verb. *Primicerius*, Iſydorus *in
epiſtol. ad Indofridum*, cuius meminere Iuo *lib.*5.
cap. 41. Gratianus *in dict. cap. perlectis diſt.* 25.
Bernardin de Bandobal *ſup. p.*5. *cap.*3. Caſſaneus
*d p.*4. *conſideras* 37. Nuntius Pellica *in conſuetud.
auerſanas in præludio à n.*176. Marcus Anton,
Chucus *lib.*1. *inſt. Iuris Canonici c.*18. Barboſa *de
Canonicis, & Dignit. c.*9. *n.*12. *& de iure Eccleſ.
d. cap.*18. *d. n.*12. per eadem verba, idem *in collect.
deciſ.*118. verbo *cantor Dignitas*, & *in Bullario*
20 *eodem verbo.* † Ideo prædicta nomina idem ſibi
velle reſoluendum eſt, vt etiam agnoſcit Valen-
zuela *d. conſ.*33. *n.*156. Vbi quod maxime Primi-
cerius incumbit oneri cantoris, vt Diuina officia
grauiter, & ordinatè altiſſimo perſoluantur, vt
iuxta Apoſtolum omnia ſecundùm ordinem fiant
in Eccleſia: quare Oldradus *conſ.* 166. incipit *fa-
ctum eſt tale*, dixit vt apud Deum cantoris Digni-
tas acceptior digniorque ſit, quanto principalius
cæleſtibus laudibus occupatur.

21 Iam ergo ex dictis patet quæ ad officium can-
toris ſpectant, & quod ei ſoli ſpectat cantum re-
gere, ſic vt in choro, nec Archipresbyter, nec alius
quilibet debeat, ac poſſit ſe intromittere, vt deci-
ſum fuit à Sacra Congreg. Rit. in Hidruntina 6.
Decemb. 1613. vbi etiam quod cantor, ſeu is, cui
annexa eſt centuria habet munus diſtribuendi le-
ctiones, antiphonas, & prophenas, chorum regere,
gubernare, ordinare tabellas, & functiones Eccle-
ſiaſticas per turnum ordine ſucceſſiuo, vt refert
Barboſa *in dict. collect. deciſ.*118. *n.*3.4. *&* 6. idem
*de iure Eccleſ. dict. cap.*28. *& de canon dict. cap.
9. ſub n.*13. *& in Bullario ſub dicto verbo*, vbi &
refert etiam declaratum in alia Tarentina crypta-
liarum 3. ſeptemb. 1605. & poſt ab eadem Sacra
Congreg. conſueta de cantoris huiuſmodi mune-
re in Caſſanen 5. Martij 1633.

22 Magiſter tamen ſcholæ, etiam Præcentor dici
poterat, quia olim talis dicebatur, qui in Cathedra-
libus Eccleſiis conſtitutus clericos omnes inferio-
res cantum latino ſermone, & alias artes, ac diſci-
plinas docebat, vt ſcirent latinè legere, ſcribere,
loqui, & cantare, & ea, quæ de officiis Diuinis
recitabant, probe intelligerent, vt docent vberius
Durand. *de benefic. lib.* 10. *c.* 15. Petr. Greg. *de bene-
fic. lib.*5. *cap.*19. Filiucius Pauanus *de probation. d.
lib.*2. *cap.*17. *n.*107. Sebaſtian. Ceſar *de Eccleſiaſt.
Hierarchia q.*2. *proœm & n.*12. *p.*1. *diſp.*12. *§.* 4.
Azor. *inſt mor. p.*2. *d. lib.*3. *c.*23. Sandobal *de offic.
can. p.*5 *c.*1 Hieronim Roman. *de Republica chri-
ſtiana lib.*3. *c* 10 *in medio* verſ. *Maeſtreſcuela*, &
hac de cauſa Michael Ferrus ex doctrina Hoſtien-
ſis *hic n* 3. potuit dicere *in tract. de præcedentia
dict. q.*5. *ſub n.*27. *& dict. q.*30. *n.* 1. † Magiſtros 23
Scholarum in Eccleſiis Cathedralibus habere di-
uerſa nomina, cum & vocentur cantores, Præcen-
tores, ſuccentores, Primicerij. Et Chabiſcoli pro 24
diuerſitate conſuetudinis Eccleſiarum, qui & Hiſ-
pano nomine *Maeſtreſcuelas, o chantres*, in Ec-
cleſia tamen Toletana dicitur Chabiſcol, ille qui
cantor eſt vulgò *chantre*.

Inter quos ex dictis nonnulla adeſt differentia, 25
vt patet; & ſic reſtat videre numquid hi omnes ſint
Dignitas in Eccleſia, & de Primicerio, qui vt eſt
cantor vulgo *chantre* videtur non eſſe dubium,
quia faciens Barboſa dicas collectaneas de canto-
re 118. *&* 119. ponens primum de cantore, vt Dig-
nitas, poſuit ſecundam de cantore muſico, & de
primo ait *ibi n.*1. quod cantor cum Archipresby-
tero debet eligere qui epiſtolam, & euangelium
cantent in nullis ſolemnibus, quæ celebrantur à
Dignitatibus, & canonicis, vt dixit etiam Sellius
in ſelectis canonic. à Sacra Congreg. Rit. declara-
tum in vna Tarentina cryptaliar 111. ſeptemb.
1605. † Et inſuper *n.*2 addit, quod cantor qui eſt 26
Dignitas in Cathedrali, debet ſuum munus obire,
vel per ſe ipſum, vel per vice cantorem à ſe aſſu-
mendum, & ab Epiſcopo approbandum, qui non
ſit de his, qui alioqui choro ſunt obligati, vt patet
ex Sacr. Congreg. Rit in Luzerna 19 Martij 1611.
cuius etiam meminit idem Barb. *in Bullario* verb.
cantor, & *de canonic. d. c.*9. *ſub d. n.* 12. *& de iure
Eccleſ. d. c.*28. *p.* 1. *ſub eodem n.* 12. Et probatur
hæc doctrina ex textu *in cap. cum acceſiſſent de
conſtit.* ibi *ne primiceriatus Dignitas* in *cap. ad
aures de reſcr pr. dict. cap. cum olim de conſuetu-
dine*, & ſic Hoſtiens. *in ſumma hoc tit.* vocat *Pri-
miceriatum Dignitatem* † qui & *lib.*5 *tit. de pœ- 27
nit. & remiſ. n.*28. *&* 29. ponit etiam inter Dig-
nitates Magiſtrum ſcholarum, & cantorem, Bo-
herios *de authoritate magni conſil. n.* 75. cum
Barboſa *conſ.* 39. *vol.* 1. *& conſ.* 5 *lib.* 2. Boteus
tract. de ſynodo 3. *p. n.* 26. Menochius *conſ.*190.
*n.*5. *volum.* 1. Moneta *de conſeru. indic. cap.*5. *n.*93.
referens Rheduan. *tract. de ſimonia cap.*19. *n.* 7.
& alios.

Et confirmatur, quia cantor, Decano abſente, 28
ſolet capitulo præeſſe, vt expertus fui in Cathe-
dralibus Aſturic. & Valliſolet. in quibus fui ca-
nonicus, in prima Doctoralis, in ſecunda Cano-
nicus Pœnitentiarius, vbi eſt ſecunda Dignitas
ordine ſucceſſiuo, & de aliis audiui) & ſic nego-
tiis ibi tractandis, quæ adeo multa, & magna ſo-
lent eſſe, vt eis proponendis, & aliorum ſententiis
colligendis, & reſoluendis magnus labor, nec mi-
nor prudentia ſit neceſſaria, vt conſtat ex Puteo
*lib.*3. *deciſ.*89. *n.*2. Caſaneo *dicta p.*4. *conſid.* 37.
† Valenzuela Velaſque *dict. conſ.*33. *ſub d. n.*156. 29
circa finem idem *dict. conſ.* qui loquendo de can-
tore in Eccleſia Chonchen. *num.* 89. ait quod
poſſidebat dictam Dignitatem cantoratus tunc
nominatam *Præcentoriam*. † Et videtur ſentire, 30
Sebaſtian Cæſar *de Eccleſ. Hierarch. dict. quæſt.*
2. *§. n.*10. & Innocent. *in Rub. hic*, & Panormit.
*in hoc cap. Archidiaconus in dicto cap. perlectis
n.*20. dum dicunt Primicerium habere ordinariam
iuriſdictionem in his, quæ illi commiſſa ſunt iux-
ta quæ dixi *in cap. fin. de officio Archipresby-
teri*, etiam de Archipresbytero, & Decano rurali.
Quæ ſententia certa videtur ex communi vſu, &
ſtylo Cathedralium Eccleſiarum noſtræ Hiſpaniæ.
Et de Magiſtro ſcholæ ſumpto, vt in quæſt ſe-
quenti ſine dubio videtur, Barboſa expreſsè *de*

iure

iure Eccleſiaſt.1.p d.c.2.n.12 in princ. & de canon
31 *d.cap.9.eodem n.* † Vbi ait quod cantor, qui eſt Dignitas in Cathedrali, dicitur cuius & Primicerij, qui & *n.13.* in fine cum Valenzuela *dicto conſ.93.n.90.* & Machado *de perfecto confeſſore lib.4.p.4.tr.6.docum.4. n. 4.* concludit ſaltem de conſuetudine, vel vt alijs placet, cantoriam eſſe de principalibus Dignitatibus in tota Hiſpania.

32 Quare etſi Alex *conſ.77.n. 5. volum. 2.* dixerit quod Primiceriatus non ſit Dignitas de Iure communi, ſed officium, & argui poſſit ita à vt noſtræ Rubricæ, & tit qui ſcribimus de officio tantùm Primicerij. Tamen etſi ita ſit, nihilominus de Archidiacono, & Archipresbytero in Cathedrali in præcedentibus titulis, & ſimili modo inſcripti ſunt tituli, & dictum à nobis eſt illos eſſe Dignitates in Eccleſia, & amplius addidi *in cap.fin.de offic Archipresbyteri*, etiam Decanos, & Archipresbyteros rurales quodammodo dici Dignitates in ſuis titulis, & Parochiis reſpectu aliorum ſibimet minorum ſacerdotum.

33 Et ſic quamuis nonnulli admittant prædictos largo modo, & impropriè Dignitates in Cathedralibus dici, niſi habuerint iuriſdictionem, & adminiſtrationem Eccleſiæ rerum iuxta quæ docent Canoniſtæ *in d.cap.de multa de præbend.* & *in d. cap.1.de conſuet.lib.6.* Moneta plures congerens *de conſeruat.iudic.d.c.5.n.84.* Boerius *dec. 286.n. 13.* vel ſi ita conſuetudine introductum ſit, quæ potens eſt ad inducendam Dignitatem Michael Ferrus per dicta ab illo *de praced.d.cap. 5.ex n.4.* idem *d.cap.30 n.5.verſ poſſunt*, idem Moneta *d.n. 84.* & idem Boer. *dict.dec.286.n.7.* doctè Alex *d. conſ.77.n.5.* Gratumaticus *deciſ.64.n.7.* Caſſan. *de Catalog.* & *4 p.conſider.42.* Moneta *ſupra cap. 5. n.100.* & *101.* & *497.in fine*, Oldrad. *conſ.146. in princ.* & *n.2.* Valenzuela *d.n.89* alia adducit Fer-
34 rus *dict.cap.30.n.3.verſ.ſed hodie* videnda. † Vbi accipiendo relatos inter Dignitates, ait virtute conſuetudinis, dari illis, vt Canonicos præcedant, prout procedere videmus, licet cantor, ſiue Magiſter Scholæ ſecundùm ordinem numerandi Dignitates Cathedralium à Boero *d. tract. de ſynodo n.26.* & ab Hoſtienſi in ſumma *de pœnit.* & *remiſ. à n.28.* det cantori inter alias primo ſedentes *ſextum locum*, vt de Magiſtro Scholæ clarius practicari video in dictis Cathedralibus.

35 Tamen quia eadem conſuetudo eſt etiam potens dare cantori, præcentori, ſiue dicto Magiſtro ſcholæ locum ſequentem ab ipſo Decano præcedendo Archidiaconum, vt contra Decanum in perſona Archidiaconi probat Michael Ferrus cum multis *de praced.d.c.5.ex n. 1. à 6.* & proinde potuerit conſuetudo prædictos in Dignitate conſtituere, etſi à principio tantùm haberent officia exercenda per ſe ipſos.

36 Et confirmatur præterea, quia vbicumque fuerit Primicerius, ſiue in choro, ſiue in comitiis, & in omni conſenſu canonicorum gradum, & beneficiatorum habet locum, quem ſubdit iuxta locorũ conſuetudinem, diuerſimode ſtatuit, ac propterea conſuetudini ſtare oportere: ita Caſtaldus *in praxi caremon.lib.1 ſect 5.c.7.n.5.verſ.inter cæteros*, Barboſa *d c.18.de iure Eccleſ.p. n.8.* & *de Canonic. d.c.9.eodem.n.* cum . 9 vtrobique addit, vt Sacr. Congreg. Rituum in vna Capuana 28. Aprilis 1607. cenſuit Primicerium (licet dubitetur, an ſit Dignitas) debere tamen in proceſſionibus capere pluuiale, ſicut Dignitas, & non planetam, ſicut canonicus.

Ad tertium de Præcentore, ſuccentore, & con- 37
centore dico quod dixi ſub *d.cap. cum olim 6.de conſuet.à n.6.* nempe vt *Pracentor* ſic dicatur qui voce præit, id eſt qui ante omnes incipit, † concen- 38
tor, qui ſimul concinit, vt docent Petr. Greg. *vbi ſupr.d.c.22* Michael Ferrus *d.q.30.in fine*, Barb. *d.c.28.p.1.de iure Eccleſ.* idem *de canon.d.c.9.ſub n.11.in fine.* Quare etſi aliquando contingat, vt Præcentor, ſiue concentor ſit minor, quàm cantor, eique aliquomodò ſubſint, ſed quia à communi pro eodem computentur, vt diximus hic. † Inde 39
dicendum eſt, vt quemadmodum cantor, ita & Præcentor poſſint ſibi ſubſtitutum, id eſt ſuccentorem nominare & aſſumere etiam ab Epiſcopo approbandum, vt iam dictum eſt ex vna Luzerina 19 Martij 1609. hoc eſt vice cantorem, qui vulgò vocatur *ſochantre* † qui eiſdem cantori, Præcen- 40
tori, ac Magiſtro ſcholæ eſt inferior, ſicut ex vi ipſius nominis optime adnotarunt Moneta *de conſeru.Iudic.d.c.5 n.100.* vbi tenet eum non habere Dignitatem, Michael Ferrus *d.c.30.n.fin* cuius quidem officium eſt abſente cantore, incipere cantum in choro, antiphonas, & pſalmum inchoare, Barboſa *d.cap.18.de iure Eccleſ.n.11.* & *de canonicis dicto cap 9.eodem n.*

Quod ſi iterum inſtes dicendo quod Præcentor 41
& ſuccentor, ſiue concentor, ſolent eſſe ſub Primicerio, ſiue cantore, tunc quidem iam erit dicendum quod etſi iſti non potiantur ea ſuperioritate, ac idem Primicerius, & cantor, nihilominus habere videntur in Eccleſia perſonatum, ex quo nihil iuris in alios, ſed certam dumtaxat in choro proceſſionibus, & cantu, præeminentiam obtineant ex *d. c. cleros §. Precenter, 21. d.* Barb. vbi proxime *d.n.11.*

Vnde etſi nonnulli de Precentore exiſtiment ha- 42
bere Dignitatem in Eccleſia, ſicut cantor, & Primicerius, hoc eſt intelligendum iuxta dicta *hic* ex verſ. *Magiſter* quando Præcentor eandem perſonam omnino gerit, ac Primicerius, & cantor; ſecus tamen ſi ſit ſub Primicerio, & cantore, ſicut ſuccentor; quia hoc in caſu, vel nullam Dignitatem habet Eccleſiaſticam, etſi teneat prærogatiuam in choro, vt ſentit Moneta *d.tract.de conſeru.iudic. cap.5.n.100.* † Reſpondens ad textum *in cap. in-* 43
ter dilectos de exceſſib.Pralator. & *ibi* gloſſa verbo *Dignitas* intelligendo ſuccentorem, de quo *ibi* habere Dignitatem, vel in propriè, vel ex conſuetudine illius Eccleſiæ: idem Moneta *n.94.* & ſequitur Michael Ferrus *dict.q.30.n.fin.* dicat coadiuuari ex eo, quod nomen Dignitatis aliquando largè, aliquando verò ſtrictè ſumatur.

At ego pace eorum dico in littera illius textus, 44
attente conſiderata, nullam fieri mentionẽ de *ſuccentoria*, quatenus Dignitas eſſe poſſit, & ſi gloſſa ibi *Dignitatis* per argumentum, deducat, quia licet P. ille, de quo ibi tamquam indignus, eo quod aleator, ſiue criminoſus prohibitus fuerit aſcendere ad illam ſuccentoriam, ad quam nominauerat cantor, duos nempe D. P. & B. quia ei donatio pertinebat, vt patet in verbis ibi *inter dilectos filios B.* & *P. canonicos Pictauens. ſuper ſuccentoria Pictauens. Eccleſia, quaſtione ſuborta, vtroque aſſerente, ſuccentoriam ipſam per Pictauen. cantorem, ad quem eius donatio pertinebat, canonice aſſequutã* &c Tamen non inde, quod in alijs verbis ſequentibus exprimatur ratio, propter quam ille P ſuccentoriam obtinere non valuit in verſ. *quod circa eundem P. de ſuccentoria factum eſſe dignoſcitur propter indignitatem, & vilitatem ipſius, duximus irritandum cum perſonis vilibus*

& indignis perta dignitatis patere non debeant iuxta legitimas ſanctiones &c. Dicendum eſt ſuccentoriam ibi fuiſſe Dignitatem, quia verba dicta *cum perſonis vilibus, & indignis perta Dignitatis patere non debeant*, non probant quod illa ſuccẽtoria eſſet Dignitas in Eccleſia, ſed quod beneficiari in illa, non poſſet P. ille quia indignus, & criminoſus adducens Pontifex regulam illam generalem, qua prohibentur Clerici fieri, & in Eccleſia beneficia obtinere criminoſi, aliive infames, ex his, quæ Late dixi *in c.fin. de temporibus ordin.*] & ad ſummum videmus practicari, quod ſuccentores vulgò *ſochantres*, ſolùm ſeruiant, tamquam Portionarij, ſiue beneficiati in Eccleſia, qui aliàs ſolent admitti certo quodam ſalario abſque beneficio.

45 Nec obſtat dicere dictos B. & P. eſſe iam Canonicos dict. Eccleſ. Pictauens. iodeque non eſſe credibile ad ſuccentoriam aſcendere voluiſſe, ſi illa Dignitas non eſſet in tali Eccleſia; quia etſi, vt dictum eſt, in Eccleſia illa forte, vt Dignitas Eccleſiaſtica prouideretur, ſed non inde ex vacatura rei, ac officij, quod exercet ſuccentor Dignitatis Eccleſiaſticæ aliquid habet, vt cantor, Primicerius, Decanus, Archidiaconus, & aliæ Dignitates concurrentes in Cathedralibus, cum nomine cantoris eſſent præſtaturi in ſuccentoria ſeruitium, & officium, & potuerunt illi Canonici prætendere, vt commodius viuere poſſent aggregando Canonicatui ſalarium, ſiue emolumenta ſuccentoriæ, & ſic videtur probari ex doctrina Barboſæ *in d. cap. n. 2.* cum Azor *ibi iam ſupra* relato, nempe ſuccentorem aliquando beneficiarium eſſe.

46 Nec etiam contra iam dicta obſtat dicere *in d. cap inter dilectos*, ad ſolum cantorem ſpectaſſe ſibi donare ſuccentoriam illius Eccleſiæ Pictau. & ſic nullam deſiderari Epiſcopi approbationem; imo quod non debuerunt nominari Canonici, qui alias debebant illi Eccleſiæ inſeruire, ſiquidem vt Sacra Congreg. Rit. in adducta declaratione 19. Mai 1615. in Lucerna, quæ dum ait, quod cantor debet per ſeipſum, vel per vice cantorem à ſe aſſumendum, hoc eſt *ſuccentorem*, & ab Epiſcopo approbandum, addit, qui non ſit de his, qui alioqui choro ſunt obligati: nam reſpondetur factum illius decretalis eſſe multò antiquius dictæ declarationis; Deinde quia ſuccentoriæ aſſiſtentia potuit non eſſe incompatibilis cum Præbenda Canonicali, vt natura cantus apparet; & ſic non incurri in illa incompatibilitate, de qua Doctores Latè, & nos agemus *in d. cap. de multa de Prabendis.* Videbis *ſupra n. 39.*

47 Imo potius hoc argumento poſſumus exiſtimare dictam ſuccentoriam Eccleſiæ Pictau. nec eſſe beneficium, ſed tantùm quoddam officium ſimpliciter ſtipendiarum, ad quod ſolus cantor nominauit prædictos B & P. qui ambo non admiſſi ſunt, ac cuiuſlibet donatio irrita declarata fuit. Primum illa quæ fuit facta P. ſecundùm facta B. propter defectus vtriuſque late ibi relatos ab Innocent. III. imo & ipſe cantor, quia de indignis fecit donationem, & nominationem vnam poſt aliam pro illa vice, optimo iure fuit prohibitus iterum nominare, cum indignos nominaſſet, vt patet ex verſ. *quia vero cantor* circa finem in verbis ibi, *vt concedendi ſuccentoriam ipſam hac vice nullam facultatem habeat*, gloſſa fin, *ibi ex cap. quia propter cap. cum vitonen. de elect.* de quo *ſupra in ille tit.* dixi, & aliqua ſub *cap. illa quotidiana 39. eodem.*

48 Nec audienda ſi replices quod dicta ſuccentoria Pictau. erat beneficium collatiuum arguendo ſic à ſummario illius textus ibi *collatio beneficij ecclesia facta indigne, caſſari debet, & conferens ſecundo ante caſſationem prima collationis, priuari debet ea vice poteſtate conferendi*, quia inſpecta littera Innocentij *in eo cap. nihil* de collatione canonica ſuccentoriæ habemt, cum verba ſint de cantore, ad quem donatio illius pertinebat. Et in fine ibi *prima donatione non reprobata*, ſecundam facere attentauit. Et ibi *& concedendi ſuccentoriam ipſam hac vice &c.* in cuius coniectura magis apparet de donatione, nominatione, ſeu ſimplici conceſſione, quàm de canonica collatione, quæ propriè cadit ſuper beneficio vero, & perpetuo collatiuo, de quo *in tit. de conceſ.* item *de institut.* Quod ſi adhuc appareret ſuccentoriam in dicta Eccleſia Pictau. fuiſſe beneficium, ſed non quidem incompatibile propter adductam rationem canendi, quam habent Canonici, cantor, atque eius ſuccentor ex propria inſtitutione iuxta quæ dixi de officio canonicorum ſupra *in Rub. de officio Archipresbyteri*, etſi ſub diuerſa, ac diſtincta obligatione.

Ad vltimam quæſtionis partem, num Præcentor, Primicerius, cantor, & conſentor præferantur Acolyos, item, & Magiſter ſcolæ? & de cantore Primicerio, ac Magiſtro Scholæ affirmatiuè reſpondendum eſt abſolutè, vt præferantur Acolytis exorciſtis, pſalmiſtis, atque lectoribus, de quibus late dixi *in Rub. de offic. Archid. q. 1.* & patet ex *d. cap. perlectis dist. 21. d. cap. Cleros dist. 21.* † Imo 49 50
& Diaconis, vt patet ex noſtro textu ibi, *vt praſit in decendo Diaconis, vel reliquis gradibus Eccleſiaſticis in ordine poſitis*, vbi gloſſa verbo *Diaconus* exponit ſecundùm varias Eccleſiarum conſuetudines, vel de mandato, & ordine Archidiaconi † 51
ne repugnet textus *in cap. officium de officio Archidiaconi*, vbi illi cura Diaconorum tribuitur, vt longiſſimè *ibi dicta Rub.* adduxi, & ex textu noſtro colligunt etiam DD. nam ex eo quod *hic* dicitur vt Primicerius ſit ſub Archidiacono, colligitur eſſe de illius ordine, ſi poſtea Diaconis præſit: ita expendit Michael Ferrus ex communi de præcedentia *d. q. 30. n. 2.* addens vt aliàs non bene diceretur, quod eſſet Primicerius ſub Archidiacono, ſi ſine mandato illius præeſſet, quibus ille præeſt, ita approbens ſecundum intellectum gloſſæ cum Panormitano *hic n. 1.*

Quod ſi vrgeas dicendo ex *dicto cap. 1. de officio Archid.* quod Primicerios non præſit Acolytis, ſiquidem ex eo textu patet illos ſub ſe habere quemadmodum, & Diaconos, ibi *Acolytoſque ordinet &c.* de quibus longiſſime, & de ſingulorum officio egi *ibi ſub dicta Rub.* & ſic tantum de mandato Archidiaconi Primicerium in illos habere Prælationem. Tamen quia propter diuerſos reſpectus Archidiaconos, & Primicerius prædictis præſunt de iure, poſſumus quidem firmare, vt colligitur ex littera hic, Primicerium præeſſe Diaconis cæteriſque gradibus inferioribus ſuæ Cathedralis circa miniſterium inſtruendi illos in cantu, ac in aliis, quæ incumbunt ex officio cantori, Præcencerio, & Magiſtro ſcholæ, etſi iſti omnes alia de cauſa in officiis miniſtrandis, ac in iuriſdictionalibus ſubſint Archidiacono, vt ibi late dixi, imo & poſſint ſubeſſe alio reſpectu Archipresbytero, vt Colliges ex dictis *in Rub. & iuribus, tit. proxime de officio Archipresbyteri.* 52

Pro complemento notandum duxi cæteros cantores hoc nomine vulgò nuncupatos, qui aliàs 53

muſici

muſici dicuntur, non cum beneficiatis, ſed immediatè poſt crucem incedere debere, non obſtante conſuetudine, vt Sellius *in ſelectis canon. cap.* 25. *n.* 12. & Barboſa *dict. collect. decis.* 119. *verſ. cantor muſicus*, & in Bullario eodem verbo, adducunt deciſum à ſacra Congreg. in Vrbetana. 28. No-
54 uemb. 1610. & 15. Ianuarij 1611. † Et iſtos intelligo non eſſe præferendos Diaconis, ſeu cæteris Acolytorum gradibus, cum miniſterium eorum ſit inferioris gradus in choro, & extra, chorum perſonæ ſubiectæ ſunt Magiſtro capellæ ad cantum muſicum accordem, & ſolemnem electum in choro, & extra corum canendum, & ſuccentori hoc vice cantori vulgo *Sochantre*, ſi tales cantores muſici, tamquam capellani iotrent ad aſſiſtendum in choro, vt Miniſtri, ac canonici ad canendum cantum Gregorianum, vulgò *el canoellano*, quem, vt diſcant canonici, poteſt Epiſcopus iubere, & retinentes mulctare, etiam pœna nõ participationis, diſtributionum quotidianorum, & ſubſtractionis fructuum, ſicut declarauit ſacra Congreg. Concilij in Tropien. 9. Mai 1620. quam refert in Bullario, ac *in dicta collect. decis.* 119. *n.* 5. Barboſa, idem *de canonicis cap.* 13. *n.* 6. vbi dicit *n.* 5. in fine ex Concilio Mediolan. Prouin. *ſub tit. de diſtribution. verſ. vt diuinis officiis* Moneta *de diſtribus quotid. p.* 2. *q.* 19. *num.* 35. quod tenetur in canonicum promouendus cantum requiſitum ſcire.

55 Item notandum eſt quod Plebanus Eccleſiæ, in qua Epiſcopus capitulo reſidet, debet ſedere immediatè poſt canonicos, ſupra Portionarios, vt fuit declaratum à ſacra Congreg. Rituum in concordien. 16 Mai 1601. quam referunt Barboſa *in decision. Apoſtol.* 576. verbo *plebanus*, & Sellius *in ſelectis canonic. c.* 29. *n.* 30. quod admittendum cenſeo de Præcentore non conſtituto in Dignitate, vt cantor, ſiue Primicerius; nec in eo, qui propriè ſuccentor eſt ſine beneficio, ac ſuccentoria ex paulo ante dictis *hic*.

QVÆST. II.

An Magiſter ſchola, ſeu ſcholaſticus in cathedralibus, & collegiatis, diſtinguatur hodie tam à Primicerio in officio, ac Dignitate? Et quale officium ſpeciale per Concil. Trid. exercere debeat diſtinctum ab illo, quod Primicerius, cantor, ſiue Præcentor, exercent, etiam tu dicendo? Et an Dignitas Magiſtri ſchola debeat dari Doctoratui, ſiue licentia gradibus inſignitis in ſacra theologia, aut ſacris canonibus, & per quam vniuerſitatem? vbi de Magiſtris ad docendum pueros ſeminarij erecti in cathedralibus iuxta Trident. ſeſſ. 23. cap. 18. de reformat. *Et de Magiſtro capella, Magiſtro chori, & Magiſtro caremoniarum &c. Et de Magiſtris aliis ſchola puerorum?*

SVMMARIVM.

1 *Magiſtri ſchola Dignitas iã hodie in cathedralibus eſt de maioribus dignitatibus earũ.*

2 *Magiſter ſchola quale officium poſt Tridentinum, & ſecundùm eum debeat exercere in cathedrali.*

3 *Magiſtri ſchola Dignitas ſolet dari graduatis, & in qua ex vniuerſitatibus ſufficiat num.* 4.

5 *Magiſter ſeminarij ad docendos ibi exiſtentes pueros, ſeminariſtas qualis debeat eligi.*

6 *Magiſter capella, ſiue cantus quis dicatur, quĩ alias vocatur Archipſaltes.*

7 *Magiſter capella in proceſſionibus, non cum beneficiatis, ſed cum ſuis cantoribus debet incedere.*

8 *Archipſaltes dicitur, id eſt Princeps cantuum, ſeu cantorum.*

9 *Magiſter chori poteſt cogi ab Epiſcopo, vt eat ad circulos, qui & habet ius indicendi ſilentium in choro* n. 10. 11. 12. 13. 14.

11 *Circulus, ad quem debet ire Magiſter chori, eſt ille, qui fit ab aſſiſtentibus Epiſcopo celebranti ſolemniter* ad Hymnum. Angelicum, Credo Sanctus, &c. *non tamen Epiſcopo coadiutori.* n. 13.

11 *Circuli denotant membrorum vnionem.*

14 *Circulum tenentur facere canonici ad chorum obligati iuxta diſpoſitionem ceremonialis Epiſcoporum, Epiſcopo intereſſenti.*

15 *Magiſter caremoniarum creatur in qualibet cathedrali, & collegiata, vt cæteri Eccleſiaſtici reſidentes, attente ſe gerant, qui ſolet eligi à capitulo, ſeu à vicario* n. 16.

17 *Magiſter caremoniarum poteſt etiam eligi alius, qui non ſit de capitulo, & vbi ſedere debeat in choro.*

18 *Magiſter caremoniarum debet de certo ſalario ab Epiſcopo, & capitulo promediate prouideri, donec ei certum ſtipendium fuerit aſſignatum.*

19 *Magiſtris caremoniarum debentur oblationes, qua offeruntur cruci feria 6. in Paraſceve, vbi viget conſuetudo in Eccleſia valliſoletana ſacriſta.*

20 *Magiſter caremoniarum in proceſſionibus ſedet apud celebrantem, & eius aſſiſtentes, qui & vbique diſcurrit quando opus eſt pro ordinanda proceſſione.*

21 *Magiſter caremoniarum non habet facultatem mutandi, ſiue alterandi conſuetudinem circa praintenantiam antiphonarum ad veſperas.*

22 *Magiſter caremoniarum, qui eſt beneficiatus poterit vti ſuperliceo in exercitio ſui officij abſque incurſu cenſurarum contra non defendentes ſuum habitum.*

23 *Magiſter caremoniarum debet vocare vicarium, vt hora ſolita, ſi voluerit ad Eccleſiam accedat, qualiter fiat in valliſoletana Eccleſia.*

24 *Magiſtri ſchola, ſiue ludilitterarij, debent inſtruere pueros, non ſolùm in grammatica, & Rhetorica, ſed etiam in his, qua ad religionem pertinent, non in aliis, qua ſunt contra mores.*

25 *Magiſtri ludilitterarij poſſunt examinari ab Epiſcopo ipſo, in his, qua ſpectant ad Doctrinam chriſtianam, & bonos mores.*

26 *Magiſtri ludilitterarij tenentur facere profeſſionem fidei.*

1 AD primam quæſtionis partem,quia iam *ſub*
quaſt. 1.*hic* in verſ.*Magiſter tamen ſchola*,
dictum eſt ad quæ olim in cathedralibus eſſet in-
ſtitutus,& præter *ibi* adductos, Gregorius Lopez
*in l.*7.*tit.*6.*p.* 1. Valerius Reginald.*in praxi fori*
pænit.lib. 3. *tract.*1.*cap.* 3.*n.*5 0.verſ. *decima* Ma-
chado *de perfecto confeſ.tom.*2.*lib* 4.*p.*4. *tract.* 6.
*docum.*3.Barboſa *de iure Eccleſiaſt.*1.*p.cap.*19 *&*
*de canonicis,& Dignit.cap.*10.*n.*1.per eadem ver-
ba repetentiam *ibi* dicta,addit cum adductis,quod
is Magiſter ſcholæ dicebatur, qui modo in non-
nullis Eccleſiis dicitur *Scholaſticus*, aliis *Schola-*
reus,hoc eſt ſcholæ Præpoſitus,ſiue Præfectus,de
quo,licet in iure titulus ſpecialis non extet, nec
ab eo cognitus fuerit eo modo,& forma , qua in
vſu modo eſt,in omnibus fore Hiſpaniarum Ec-
cleſiis(forte,quia illius officium includebantur ſub
officio Primicerij,atque cantoris,vt diximus , ſub
*dicta quaſt.*1.)tamen iam hodie in eis ex particu-
laribus Eccleſiarum ſtatutis , & iſtorum benefi-
ciorum erectione,de principalioribus eſt Dignita-
tibus cathedralium,vt comprobatur amplius , &
Vberius ex dicto verſ. *Magiſter tamen*,&,apparet
ex Trident.*cap.*18.refero *n.ſequenti*,in verſ.*de ca-*
tero vero officia,vel Dignitates illa.

2 Ad ſecundam quæſtionis partem quale offi-
cium poſt Tridentinum debeat exercere Magiſter
ſcholæ,ſeu ſcholaſticus ? Reſpondit idem Concil.
*ſeſſ.*23 *cap.*18.*de reformat.*poſtquam latè agit de
erigendis ſeminariis puerorum in ſingulis Eccle-
ſiis cathedralibus de eis dotandis,& aliis ad eru-
diendos pueros in illis receptos in verbis ſequen-
tibus : *Deinde, & cum minori impenſa huiuſmodi*
ſcholis inſtituendis prouideatur:ſtatuit ſancta ſy-
nodus,vt Epiſcopi, Archiepiſcopi, Primates , &
alij locorum ordinarij ſcholaſtrias obtinentes , &
alios,quibus eſt lectionis,vel doctrina munus an-
nexum ad docendum in illis ſcholis inſtituendos
per ſe ipſos,ſi idonei fuerint;alioquin per idoneos
ſubſtitutos ab eiſdem ſcholaſticis eligendos, & ab
ordinariis approbandos,etiam per ſubtractionem
fructuum cogant,& compellant. Quod ſi iudicio
Epiſcopi,Digni non fuerint,alium,qui Dignus ſit
nominant,omni appellatione remota. Quod ſi ne-
glexerint,Epiſcopus ipſe deputet,docebant autem
pradicti, qua videbuntur Epiſcopo expedire &c.
Ex quibus quidem patet , ad quod miniſterium
fuerũt iſtæ Dignitates creatæ,ſed proh dolor ! ex-
pertus ſum ab hinc pluribus annis,nullibi Eccleſia-
rum Hiſpaniarum iſtos per ſe docere, nec agnoui
quale officium habeant intra Eccleſiam, niſi reſi-
dere,& ſedere ſuo loco, ſicut & aliæ Dignitates ,
quæ etiam propria munia, ad quæ fuerunt creata
per ſubſtitutos ſeruiunt , vt proxime *q.* 1. hic de
ſuccentore reſpectu Principalis cantoris in Eccle-
ſia dictum eſt. Et patet etiam Magiſtrum ſcholæ ,
ſiue ſcholaſticum,qui eſt Dignitas in Eccleſia iam
hodie deferri à Primicerio , ſiue cantore , vulgò
Chantre.

3 Ad tertiam quæſtionis partem , an Dignitas
ſcholaſtriæ, hoc eſt Magiſtri ſcholæ,ſit neceſſario
conferenda poſt Trid.Doctori,vel Magiſtro,ſiue
licentiato in theologia,vel iure canonico; & quia
*in dicto cap.*18.*Trid.*expreſsè id cauetur in dicto
verſ.*Deinde* circa finem *ibi*: *De catero verò officia,*
vel Dignitates illa,qua ſcholaſtria dicuntur,non
niſi Doctoribus,vel Magiſtris, aut licentiatis in
ſacra pagina,aut in iure canonico , aut alias per-
ſonis idoneis,& qui per ſe ipſos id munus explere
poſſint id prohibetur & aliter facta prouiſio nulla
ſit,& inualida, non obſtantibus quibuſuis priui-
legiis,& conſuetudinibus,etiam immemorabilibus:
quæ verba clarè ſignificant gradum præquiſi-
tum.† Sed quia non declarant in quali vniuerſi- 4
tate , ſiue loco debeant ſcholaſtici illi gradibus
prædictis inſigniri;reſpondetur cum Nicolao Gar-
cia *de benefic.p.*7.*n.*35.*cap.*7.Machado *de perfe-*
cto confeſſore dict.docum 3.*n.* 2. Barboſa *in dict.*
*Trid.n.*53.*de iure Eccleſ.dicto cap.*19.*n.*3.*de ca-*
*non.dict.cap.*10.*eodem n.*3.*de offic.Epiſcopi p.*3.*al-*
*legat.*60.*n.*61. *in collect. deciſ.* verb. *Scholaſtria*
*deciſ.*664. idem *in Bullario* eodem verbo *decla-*
rando, vt ſufficiat , quod ſit graduatus in aliqua
vniuerſitate,quomuis non ſit ex illis,qui exiſterent
in illa regione,in qua eſſet ſcholaſtria : ſic refert
deciſum idem Garcia legendus à ſacra Congreg.
Et ſic videmus , quod hic in partibus non prohi-
bentur adipiſci ſcholaſtrias cathedralium Romæ
ad illas prouiſi, & in ibi,aut in alia ex vniuerſita-
tibus Italiæ gradu aliquo ex prædictis inſigniti ,
videndi ſunt etiam Caſtrus Palao *in opere morali*
*tom.*2.*tract.*13.*diſp.*4.*puncto* 6.*n.*14. D. Ioan. de
Solorzano *de iure indiar.tom.*2.*lib.*3. *cap.* 14.*n.*
18.qui,& ſubdit dict. Trid.decretum non compre-
hendere ſcholaſtrias exiſtentes in loco,in quo ere-
ctum non eſt ſeminarium , vel vbi in eius inſtitu-
tione alij Præceptores ſunt deſignati, nec ſchola-
ſtrias exiſtentes in loco,in quo minime erigendum
eſt ſeminarium , ſicut teſtatur deciſum Nicolaus
Garcia *dicta* 7.*p.c.*7. *in addit. ad n.* 35. Barboſa
*ſub dict.cap.*18.*Trid.ſeſſ.*23.*n.*53.*in fine,& n.*54.
fin.

Ad quartam partem de Magiſtro eligendo ad 5
docendum pueros ſeminarij, iam liquet ex dictis
Trid verbis, quiſnam debeat eligi,& cuius expen-
ſis?ar etiam expertus ſum in cathedralibus , non
ex fructibus ſcholaſtriæ id deduci,ſed ex alia maſ-
ſa,aut fabricæ,menſæ capitularis;item ſubſidij, &
ſcuſati, aut partim ex omnibus iuxta diſpoſitio-
nem cuiuſque Epiſcopi,ac Eccleſiæ in erectione
ſeminarij.

Ad quintam quæſtionis partem de Magiſtro 6
ſcilicet capellæ, qui ſolet pro dirigendis cantori-
bus in cathedralibus,& collegiatis eligi, & etiam
in nonnullis Parochialibus,breuiter reſpondetur ,
ſuppoſitis quæ iam adduxi *ſupra de cantore, ac de*
ſuccentore,& muſicis. † Quod Magiſter capellæ 7
in proceſſionibus,non cum beneficiatis, ſed cum
ſuis cantoribus debet incedere,vt fuit declaratum
à ſacra Congreg. Rit. in Vrbe Verana 20. No-
uemb. 1610.non obſtante poſtea allegata conſue-
tudine contraria,vt etiam fuit declaratum *ab* ea-
dem ſacra Congreg. in dicta cauſa ſub die 15.
Ianuarij 1611.quarum meminere Aldanus *in com-*
*pendio canonic.reſol.lib.*1.*tit.*24.*num.* 67.Barbo-
ſa *in collect.deciſ* 458.verbo *Magiſter n.*1. *& in*
Bullario eodem verbo. † qui & vocatur Archip- 8
ſaltes,id eſt princeps canentium , ſeu cantorum
Ro.*pſalm.*44.

Ad ſextam quæſtionis partem de Magiſtro 9
chori dicendum eſt , etiam breuiter , quod cogi
poteſt ab Epiſcopo,vt eat ad circulos, vt patet ex
ſacra Congreg. Rit.in Saonen. 15. Martij 1614.
quam citant Aldan. *ſupra dicto tit.*24 *n.*69.Bar-
boſa *dicta collect.deciſ.*459. *n.* 2. *& in Bullario*
verbo *Magiſter chori*,qui *n.*2.*ibi*,*& dict. collect.*
*n.*3.Aldan.*dict.tit.* 24.*n.* ·0.+ addunt quod Magi- 10
ſter chori habet ius indicendi ſilentium in choro
dicentes ſic fuiſſe declaratum à ſacra Congreg in
Hidruntina 6.Decemb.1613.

Quod

11 Quod ſi dubites de circulo, ad quem debet
ire Magiſter chori, quia iam aliquid ſub Rub. de
Archipreſbytero dixi, dum egi de canonicis aſſi-
ſtentibus ſuo Epiſcopo ſolemniter celebranti, di-
co breuiter ad illum, nempe quem ſolent, & de-
bent facere in miſſa ſolemni ante Epiſcopum ce-
lebrantem, *ad Hymnum Angelicum, Credo, San-
ctus, &c.* Dignitates, & canonici, & non alij, etiam
vicarius Generalis, vt dictum fuit à ſacra Con-
12 greg Rit. in Mantuaten. 28. Septemb. 1630. † Et
ideo fieri, quia circuli denotant membrorum
13 vnionem. † Indeque prouenire, vt canonici non
debeant ad illos aſcendere cum Epiſcopo coadiu-
tore, quia ille non eſt caput, ſacr. Congreg. Rit.
nomine Cardin. Paleoti, & Veronen. ſub die 31.
Ianuarij 15 1. in reſponſione ad quintum, & ſunt
teſtes. Proſpero de Auguſtino, *addit. ad Quaran-
tam in ſumma Bullarij* verbo *Archiepiſcopi au-
thoritas*, auctor 13. *n* 10. *in fine*, Campanillus, *in
diuerſ. iuris canon. Rub. 7. cap. 6. n.* 107. Piaſecius
in praxi Epiſcop p. 1. cap. 1. n. 20. Barboſa *in Bul-
lario* verbo *circulus n.* 1. & 2. & *in collect. deciſ.*
149. *eodem verbo n.* 1. 2. & 3. & *de canonicis cap.*
14 33. *n.* 25. vbi *n* 4. † addit à ſacra Congreg. Rit in
Caſſanen. 5. Martij 1633. de quo etiam meminit
dict. cap. 33. de canonicis n. 25 *in fine*, quod tenen-
tur facere circulum canonici ad chorum obligari
iuxta diſpoſitionem cæremonialis Epiſcoporum,
Epiſcopo intereſſenti cum cappa miſſis decantan-
dis, vtrobique repetens.

15 Ad ſeptimam quæſtionis partem de Magiſtro
cæremoniarum, dico, quia praxis eſt ordinaria Ec-
cleſiarum cathedralium; imo & collegiatarum, vt
creentur in ſingulis Magiſter vnus dictus cære-
moniarum, vt cæteri de capitulo, & de Eccleſia
Beneficiati, tam in choro, & infra Eccleſiam,
quàm extra in proceſſionibus, & actis Eccleſiaſti-
cis capitulariter factis attente procedant, ſtando
Magiſtro ipſi in exequendis cæremoniis, qui iuxta
declarationem ſacræ Congreg. Rit. in Tarentina
Cryptaliarum 3. Septemb. 1605. quam adducunt
Sellius *in ſelectis canonicis cap.* 71. *n.* 14. Barboſa
collect. deciſ. 459. *n.* 5. verb. *Magiſter cæremonia-*
16 *rum*, & *in Bullario eodem verbo n.* 1. † eſt eli-
gendus à vicario cum conſenſu capituli, & ſi vi-
deam in aliquibus Eccleſiis quotannis nominari
ad annum ſequentem aliquem ex Dignitatibus,
canonicis, ſiue Portionariis. De iſto enim dicen-
dum eſt, quod habet munus indicendi, etiam Si-
lentium in choro, abſente Magiſtro chori: ſic Al-
danus *in compendio canonicar. reſol. lib. 1. tit.* 14. *n.*
70. Barboſa *dicta deciſ. n.* 2.

17 Et quod poteſt alius etiam eligi, qui non ſit de
capitulo patet, quia Magiſter cæremoniarum, et-
iam capellanus, quando officium exercet, & veſti-
bus illius officij veſtitus eſt, ſedere debet apud ce-
lebrantem, vel eius aſſiſtentes pluuialibus indutos;
ſed ſi non ſit in miniſterio, tunc debeat ſedere in
choro inter Præbendatos, vel Presbyteros, vel cle-
ricos ſui ordinis, ſeruato ordine ſuæ receptionis, vt
declarauit Sacra Congreg. Rit. in Patauana 28.
Nou. 1609 & 8. Mai 1617. quas refert Aldan. *in
compendio canonic. dict. tit.* 14. *n.* 72. & notat Bar-
boſa *dict. collect n.* 7. & *in Bullario dicto verb. n.
penult* quo loco ſuadetur, vt poſſit eligi Magiſter
cæremoniarum clericus nondum receptus ad gre-
mium ipſius capituli.

18 Et confirmatur, quia etiam deciſum eſt in alia
ſacra Congreg. Rit. Tropien. quod Magiſtro cære-
moniarum debet de certo ſalario ab Epiſcopo, &
capitulo promediate prouideri, donec ei certum
ſtipendium aſſignatum fuerit ſic in illa 13. Martij
1602. quam refert Sellius *dicto cap.* 72. *n.* 15. Bar-
boſa *in dict. collect. deciſ* 459. *n.* 4. *in Bullario n.*
3. † Et item, quia Magiſtris cæremoniarum de- 19
bentur oblationes, quæ offeruntur cruci feria 6.
in Paraſceue, vbi viget talis conſuetudo ex ſacra
Congreg. Rituum in Beneuentana 29. Nouemb.
1605. Aldanus *dict. tit.* 24. *n.* 71. Barboſa *dicta de-
ciſ. collect.* 459. *n.* 5. *in Bullario dicto verbo n* 2 in
Eccleſia tamen valliſoletana ſacriſtæ tantum, ſicut
aliæ oblationes per annum Natiuitatis, Epipha-
niæ, Paſchæ Reſurrectionis, & Spiritus Sancti
&c. vbi quia canonici ſolent eſſe Magiſtri cære-
moniarum nominati ab ipſo capitulo quotannis,
nec emolumenta alia aſſignantur præter ſtipen-
dium quoddam tenue.

Item Magiſter ipſe cæremoniarum in proceſ- 20
ſionibus incedit apud celebrantem, & eius aſſi-
ſtentes, qui & vbique diſcurrit, quando opus eſt
pro ordinanda proceſſione, vt referunt etiam de-
claratum Aldanus *dicto tit.* 24. *n* 33. Barboſa *dict.
collect. deciſ.* 459. *n. fin.* & *in Bullario dicto verbo*,
& *n.* ex ſacra Congregat. Patauana 30. Auguſti
1601. & 8. Mai 1617. iam adductis hic.

Nec enim talis Magiſter cæremoniarum habet 21
facultatem alterandi, ſeu mutandi conſuetudinem
circa præintonantiam antiphonarum ad veſperas,
vt fuit declaratum à ſacra Congreg. Rit. in alia
ſueſſan. 28. Aprilis 1607. vt teſtantur Sellius *ſupra
in ſelectis canon. dicto cap* 71. *n.* 13. Barboſa *dict.
collect. deciſ n.* 1. & *in Bullario in eodem verbo n.*
4. † Et qui eſt beneficiatus poterit dimittere habi- 22
tum beneficiatorum, & vti ſuperlicео in exercitio
ſui officij abſque incurſu cenſurarum impoſita-
rum contra non deferentes dictum habitum;
idem Sellius *dicto cap.* 72. *num.* 16. Barboſa *in
dict. collect.* 459 verbo *Magiſter cæremoniarum n.*
6. & *in Bullario dicto verbo n* 6. referentes ita de-
claratum à ſacra Congreg. in Ianuen. 9. De-
cemb. 1617.

Et quod Magiſter cæremoniarum (& non ſa- 23
criſta de cuius officio dico *tit. ſequentib.*) debeat
vocare vicarium, vt hora debita, ſi voluerit ad Ec-
cleſiam accedat, referunt etiam declaratum Sellius
dicto cap. 72. *n.* 17. Barboſa *dict. collect. n.* 8. *in Bul-
lario n.* 4 At in Eccleſia Valliſoletana non eſt ſty-
lus vocandi vicarium, ſed Dominum Epiſco-
pum dando et horam per capellanum quendam
chori.

Ad vltimam quæſtionis partem de Magiſtris 24
ſcholæ, ſiue ludilitterarij; reſpondeo quod iſti non
ſolum in Grammatica, & Rhetorica inſtruere de-
bent, ſed etiam in his, quæ ad religionem perti-
nent, & ſic adoleſcentes ad miſſas, ad Diuina offi-
cia, & prædicationes audiendas, non ſolùm ho ta-
ri, ſed etiam compellere poſſint, qui & prohiben-
tur omnino legere, vel docere ea, quæ ſunt contra
mores, vel quæ poſſunt ad impietatem inducere:
ita ex Leon. 10 *conſt.* 6. incipit *meretur* 2. Ianuarij
1514. quæ ſtat apud Laert. Cherub. *in Bullario to.*
1. *pag.* 474 Barboſa *collect. deciſ.* 459 *n.* 4 *in Bul-
lario*, verbo *Magiſter ſchola, ſiue ludelitterarij.*
num. 1.

Imo & tales Magiſtri, vt rectius exequi va- 25
leant prædicta conſtat, vt poſſint ab Epiſcopo
examinari in iis dumtaxat quæ ſpectant ad fidem,
Doctrinam chriſtianam, & bonos mores, vt refe-
runt deciſum, & declaratum Aldanus *in compen-
dio canonic. reſol. lib.* 3. *tit.* 4. *num.* 10. Barboſa in
Bullario,

Bullario,vbi proxime n. 2. idem *in dict. collect.*
26 *459.n.5.*† Addentes quidem iuxta Bullam.Pij IV. Sacr.Congreg.Concil.vt teneantur facere profeſſionem fidei,ex Doctrina eorum, quæ late ſcripſi de hac obligatione *in cap.4.de iure iur.q.4.* & *ibi* de Magiſtro etiam grammaticæ ſub *n.3.*quæ ſunt notanda pro his, quæ iuxta Trident. de Magiſtro ſcholæ,ſiue ſeminarij adduxi *hic* ex *n.1.*

AD TIT. ET RVBRIC. De Officio Sacriſtæ,& Cuſtodis.

PRÆMISSVM.

SVMMARIVM.

1 *Sacriſta,cuſtos, & Theſaurarius,ſunt nomina Eccleſiæ,quaſi idem ſignificantia,&* n.2. *& à quo nominentur ſub* n. 3. & 7. *vbi quod ia origine habent diuerſa officia vt* n. 8.
3 *Theſaurario maiori in cathedralibus,ſubſunt ſacriſta, cuſtos,& theſaurarius minor; iſti enim non habent Dignitatem, ſed officia* num.5.& 6.*& ſubſunt etiam Archidiacono* num 4.
4 *Cuſtodia ſacrorum Vaſorum, & veſtimentorum pertinet ſacriſtæ,cuſtodi,& Theſaurario.*
6 *Sacriſta,Cuſtos,& Theſaurarius minor de iure nullam habent iuriſdictionem, & adminiſtrationem.*

1 DOctores ſolent ſub vna tractatione agere, tam de officio ſacriſtæ, quam cuſtodis; eo quod iſte ſecundum gloſſam, & Panormitanum ad Rub.de officio Cuſtodis, Cuſtodem reputent quaſi Miniſtrum Sacriſtæ; item & Sacriſtam dicant eſſe idem,quod Theſaurarius; eo quod ſicut ad Sacriſtæ officium pertinet cuſtodire Sacra Vaſa Eccleſiæ,& alia, vt patet ex verbis ſequentibus *cap.vnic.hoc tit.de officio Sacriſtæ* ibi, *vt ſciat ſe ſacriſta ſubiectum Archidiacono,& ad eius cuſtodiam pertinere ſacrorum vaſorum,veſtimentorum Eccleſiaſticorum,ſeu totius Theſauri Eccleſiaſtici,nec non quæ ad luminaria pertinent.ſiue in cera ſiue in oleo.*Ex quibus verbis ibi *cuſtodiam*, & ibi *Theſauri*,recte de tribus prædictis, *Sacriſta Theſaurario,*& *Cuſtode* agunt ſub vno contextu, præcipue ſi adiungas,quæ etiam *ſub tit.de officio cuſtodis*,ad huius officium ſpecialiter ſpectant dependentia quidem ab iis,quæ ſub cura *ſacriſtæ* in texto noſtro mandatur.

2 Quare cum per textum *in cap 2.de offic.cuſtodis*, his in verbis ſequentibus *in his tribus Eccleſiæ columnis*(vt ſancta ſanxit Synodus)*conſiſtere debet alma mater Eccleſia,vt ad hoc opus tales ordinentur,quales meliores,& ſanctiores eſſe viderint,vt nulla negligentia in ſancta dei Eccleſia videatur*,inferant nonnulli, vt ſentit Barboſa *de iure Eccleſ p.1.cap.27.n. fin.*hodie,etiam ex conſuetudine omnia contenta,tam *in dicto cap. vnico de officio ſacriſtæ*,quàm *in cap.1.& dict.cap.2. de offi. cuſtodis*.in Eccleſiis quidem inferioribus ipſa omnia propria eſſe Sacriſtæ, ſeu Theſaurarij
3 in cathedralibus Theſaurarij minoris. † Proindeque attenta conſuetudine (ad quam fortaſis reſpexit Pontifex *in dicto cap.2.*in dict. verſ. *huius*) dum cuſtodis appellatione, ſacriſtam comprehendere videtur, ait prædictos tres nullam habere Dignitatem, ſeu beneficium Eccleſiaſticum,ſolùmque ſubeſſe Theſaurario maiori, ponique ad eius nutum,& de competenti Salario ab illo prouideri, vt omnium fere Eccleſiarum cathedralium,& collegiatarum vſus obſeruat,vt etiam repetit eiſdem verbis,idem Barboſa *de canon.& Dignit.cap.8. n. fin.*& idem Barboſa *in dict.cap.2 hic n. fin* de his tribus nominibus loquens,dixit idem eſſe videri; quia cum eorum eædem ſint partes, & munera pro varietate Eccleſiarum,& locorum, videri etiam nunc,vt idem dicatur Sacriſta,num Theſaurarius,num cuſtos cum Azor,*inſt.moral.p.2. lib. 3.cap.16.q.8.*

De quibus etiam loquutus Michaël Ferrus *de præcedentia q.48.ſub n.1.*idem ſentiens de dictis tribus nominibus,ait, quod omnes illi ſubſunt Archidiacono ad eorumque curam pertinere cuſtodiam ſacrorum vaſorum,& veſtimentorum Eccleſiaſticorum. Et ſic poſſumus quidem firmare prædictos tres de iure nullam habuiſſe Dignitatem,† ſed tantùm officia Eccleſiaſtica,vt probant DD.ex inſcriptione dictorum titulorum; imo nec vllum beneficium habuiſſe propter talem cuſtodiam,vt tradunt Rebuf.*in praxi tit. ſæculare benefic.quotuplex n.9.*Petr.Gregor.*ſyntag.iuris cap. 39.lib.15.* Antonius Fabricius *de re beneficiaria tit.de beneficiis cum Dignitate n.59* Michaël Ferrus *dict.quæſt.48.ſub n.1.*Moneta *de conſeruat.c. 5.à n.105.*Machad.*in ſuo perfecto confeſſario lib. 4 p.4.tract.6.docum.2.*Sebaſtian.Cæſar,*de Eccleſiaſt.Hierarch q.2.præam.§.2.n.11.& q.5.n.5.* Barboſa *hic in texto noſtro n.2.*idem de canon. *dicto cap.8.n.4.de iure Eccleſ dict.cap.27.eodem n.4.* 4 5

Et patet ex eo fundamento, tum quia ipſi de iure,iuriſdictionem,& adminiſtrationem non habent ad notata per Archidiaconum *in cap. 1. de conſuet.lib 6.*per innocent. *in cap. de multa de præbend.*Michaël Ferrus *dict.quæſt. 48. ſub dicto n.2.*per dicta etiam ab ipſo *cap.6.a.16.& q.20 n. n.2.& q.30.n.3.* in ſpecie Moneta *dicto cap. 5. à num.105.* 6

Sed quia licet in pleriſque miniſteriis idem videantur cuſtos,atque Theſaurarius,& ſacriſta, vt inſinuat *dict.cap.2.*in relato verſ.*in tribus de officio cuſtodis*,Azor,*dict.cap. 16. q. fin.* Machado *dict.docum.2.n.3.* Valerius Reginaldus *in praxi fori pœnit.lib.30 tract.1.cap.3.n.5.* verſ. *nona.* † Verùm quia in origine diuerſa ſunt officia,vt conſtat ex diuerſitate titulorum hic,& veriſimile non eſſe Greg.9. *in compilatione Decretalium*, duos diuerſoſque titulos eiuſdem officij vnum poſt alterum inutiliter addidiſſe. Inde videtur quidem etiam de iure diuerſa inter ſe officia penes iſtos exerceri,quibus diſtinguuntur quamtumuis aliqua communiter exerceant;indeque inferri, vt quamuis de iure communi nullus eorum eſſet Dignitas in Eccleſia cathedrali:tamen inter ſe differentiam conſeruaſſe, qualem poſſumus conſiderare fuiſſe etiam illo iure inter Primicerium, ſiue cantorem, cum ſuccentore,iuxta quæ latè dixi *in tit.præced quæſt.1.circa finem* Et ſic explanando ſingula vtriuſque tituli capita, clare inſpicietur adhuc de iure antiquo, non leuem inter eos fuiſſe maioriam. 7 8

AD CAP. VNICVM DE Officio Sacriſtæ.

PRÆMISSVM.

QVIA ex annotatis *ſupra* in Rubrica noſtri tituli,& de officio cuſtodis; ſatis inſinuatur noſtri textus deciſio,& de officio ſacriſtæ aliqua annotari in *ſupra in cap.2 de officio Archidiaconi ſub quæſt.2.* ſub verſ. *ſed quia Oſtiarius*,& in verſ. antecedenti,verſ. *Oſtiarij officium* , & verſ. illico ſequenti, quod ad *Oſtiarium* ſpectat campanas pulſare , & quod Chriſtus Dominus officium oſtiarij exercuerit ; ideo illis ſuppoſitis iam nunc per quæſtiones diſtinguentur difficilia,quæ ad noſtrum titulum , & ſequentem ſeſe offerre valent.

QVÆST. I.

An Sacriſta in aliquo differat à Theſaurario,& quale officium vtriuſque in ſpecie, hodie iam iuxta vſum Eccleſiarum cathedralium? An ſicut Theſaurarius dicitur hodie Dignitas in cathedralibus,& ſimiliter de ſacriſta verificetur? Et an ſicut iam nominetur Theſaurarius , quidam maior , exinde inferatur ad alium Theſaurarium minorem,qui propriè , & in ſuo origine ſit Sachriſta,ſicut de noſtro titulo ſolet cantari? vel an hodie ſacriſta,de quo titulus de officio ſacriſtæ , propriè ſacriſta maior in ordine ad cuſtodem eſſet,& cuſtos in ordine ad illum, ſacriſta minor ad inferiora Eccleſiæ officia deſtinatus? Et an Sacriſta habeat commune cum Archidiacono ſeruare,& cuſtodire vaſa ſacra Eccleſiæ , ſeu ſit inter illos aliqua differentia,quoad prædictam cuſtodiam,ſic vt nec vnus pro alio vſurpetur?

SVMMARIVM.

1 *Sacriſta maior dicitur theſaurarius in cathedralibus,præcedens canonicis, & à* num. 7. & 10.

2 *Theſaurarius in cathedralibus habet Dignitatem,vel perſonatum in choro,& in ſuffragiis ferendis.*

3 *Theſauraria eſt Dignitas in Eccleſia , &* num 5.

4 *Theſaurario maiori ſubſunt alij Theſaurarij minores,quales ſunt ſacriſta,& cuſtos , qui nominantur ad nutum ipſius.*

5 *Theſaurarius ex ſua conſuetudine , aut ſtatuto cathedralium dici Dignitas tertia in cathedralibus.*

6 *Theſaurarius debet vt Dignitas reſidere in cathedrali , aut collegiata , non obſtante conſuetudine contraria.*

7 *Sacriſta Theſaurarius maior ſedet inter Dignitates ante canonicos , ſed in quo loco,&* n 8.

8 *Theſaurarius,Sacriſta, vt Dignitas poteſt deputari ex Trid. iudex delegatus , & etiam conſeruator.*

9 *Dignitas poteſt induci ex conſuetudine in cathedralibus &* n. 12.

10 *Theſaurarius maior,qui vocatur Sacriſta, ſic vocatur ad differentiam Sacriſtæ , & Theſaurarij minoris , qui ſolent in quibuſlibet cathedralibus , & collegiatis inſeruire ,* num. 11.

11 *Meta Taurina Eccleſia S.Martini , annexa antiquiori S. Mariæ de caſtellanos , erecta fuit loco fratrum Theutonicorum,antea ordinis de pruncia cum ſeptem capellanis , & aliis duobus,vocatus vnus Sacriſta maior , alter Sacriſta minor,qui prouidentur in concurſu,vt* n 12.

13 *Sacriſta Dignitas dici poteſt , & ſi potius nuncupetur appellatione Theſaurarij.*

14 *Sacriſta,& Theſaurarius à vi nominis ad eundem effectum ſunt conſtituti in Eccleſiis* n.16.

15 *Sacriſta in cathedralibus videtur introductus,quaſi coadiutor Oſtiarij.*

16 *Sacriſtæ proprium munus quale ſit officium,& munus circa cuſtodiam Theſauri , & veſtimentorum.*

18 *Theſaurarius maior,non ex eo quod Dignitas ſit eleuata,deſinit habere curam earum Eccleſiæ rerum,ſed cum nonnulla differentia , ac Sacriſta,vt* n.19.

19 *Sacriſta , & cuſtos ſolent nominari à Theſaurario, Dignitate eius expenſis, aut à capitulo.*

50 *Sacriſta num hodie in ordine ad cuſtodem dicatur proprie maior , & quæ differentia inter cuſtodiam vtrorumque à* n.21.

51 *Cuſtodis munus circa vtenſilia minora Eccleſiæ eſt,& quæ.*

Sacriſta circa alia maiora,& n.25.

13 *Sacriſta tenetur reddere rationem Theſaurario maiori de rebus ſuæ cuſtodiæ* n. 24. & 25.

24 Cap. 3.de officio Archidiaconi, & num. 55. & 26.

25 *Cimelia dicuntur ornamentorum Eccleſiæ cuſtodia.*

56 *Archidiaconus ad cuſtodiam ornamentorum Eccleſiæ qualiter ſit obligatus præter Sacriſtam , & cuſtodem , & quæ differentia* n.17.

27 *Sacriſta. Theſaurarius , & cuſtos ſunt miniſtri inferiores Archidiacono , etiam quoad cuſtodienda vaſa , & ornamenta Eccleſiæ , & minores in Dignitate , vt* num.18.

AD primam quæſtionis partem,quia ex com- 1
muni vſu loquendi,ſolet dici,quod vnus ſit in cathedralibus Sacriſta vocatus maior , qui dicitur Theſaurarius;eo quod iam per conſuetudinem ſibi nomen Theſaurarij abſolutè appropriauit præcedens canonicis ſuæ cathedralis, & inter Dignitates eiuſdem connumeratus, qui & etiam *Sacriſta* in nonnullis cathedralibus forte contingat nominari , quod non video in cathedralibus Hiſpaniæ

Hiſpaniæ receptum;eo quod talis Dignitas The-
ſaurariа nuncupetur vulgò *el Theſoreco*,talis ca-
2 thedralis,† Ideo ſuppoſita hac diſtinctione,aduer-
tendum duxi Theſaurarium Dignitatem, vel per-
ſonatum habere,quia in choro,conſeſſu,comitiis,
& ſuffragiis ferendis gradum,& locum honorifi-
cum habet,iuxta quæ latè de illo ſcribit Sebaſtian.
Cæſar,*de Eccleſiaſtica Hierarchia q.2.proœmial.*
à n.4 imo Abbas *in cap.de multa de prabend. n.*
*23.*verſ.*ſecus* ibi Quinta Dueñas *n.89.circa me-*
dium,Rota Pamphilonen.Theſaurariæ.23.Ianua-
rij 1617.coram R.D.Coccino Decano , Buratus,
3 *deciſ.473.à n.5.* † probantes late Theſaurariam
4 eſſe Dignitatem.† Referunt Theſaurarium inter
Dignitates,cui,vt iam in Rub.diximus ſubſunt hodie
Theſaurarij dicti minores in cathedralibus,quales
ſunt Sacriſta,& cuſtos nullam habentes Dignita-
tem,ſeu beneficium Eccleſiaſticum,cum ad nutum
Theſaurarij maioris ponantur.quibus prouidet de
ſalario competenti iuxta vſum ibi adductum vni-
uerſalem Eccleſiarum cathedralium , & collegia-
tarum.

5 Vnde fit,vt ex conſuetudine, aut fere omnium
Eccleſiarum cathedralium ſtatutis cœperit The-
ſaurarius inter Dignitates cathedralium referri ,
Barboſ.*hic n.fin.*idem *de Dignit.d.c.8.n.5.de iure*
eccleſ.d.c.27.p.1.eod.n.5. & præter relatos Mach.
d lib.4.p.4.in ſuo perfecto confeſ.tract.6.docum.2.
*n. 1.*latè Rota in Taurinenſ.Theſaurariæ 15.Mai
1629.coram bonæ memoriæ Burato , inter eiuſ-
dem impreſſas *dict.deciſ.473.ex dict.n.5.* Vbi ali-
qua ponderata fuerunt,ea quibus probari viſum
fuerit Theſaurariam eſſe Dignitatem. *Primo* ex
collationibus,tam Apoſtolica quàm ordinaria au-
thoritate factis,de illa, tanquam tertia Dignitas ,
Secundo ea declaratione capituli viſione Bullæ
electionis Theſaurariæ,& aliis iuribus in protho-
culis capituli exiſtentibus , ex quibus conſtat
Theſaurarium eſſe tertiam Dignitatem poſt Pon-
tificalem.Deinde ea pluribus actibus,& functio-
nibus capitularibus factis videlicet conuocatione
capituli in abſentia obtinentium maiores Dignita-
tes,& ex aliis quidem reputationibus ponderatis
à Rota *deciſ.518.n.5.p.1.*diuerſ & *n. 2.* vt refert
Barboſa *de iure Eccleſ.dicto c.27.n.6.& de Dig-*
nit.dict.c.8.eodem ,n. & magis in ſpecie eadem
Rota *deciſ.29 p.2.recent.*

6 Vnde Theſaurarius cathedralis dicendum eſt ,
quod licet nullos fructus habeat tenetur ea Con-
cilium *ſeſſ.24.cap.12.de reformat.* ad reſidentiam ,
quia illa conſuetudo non reſidendi , quæ valet de
iure communi,cum nulli ſunt fructus, ſublata eſt
à concilio in Dignitatibus,canonicatibus, & cu-
ratis,vt referunt deciſum à ſacra Congreg.concì-
lij Nicolaus Garcia *de benef.p.3.cap. 2. n.* 198.
Barboſa *in collect.deciſ.703.n.fin.*idem *in Bulla-*
rio verbo *Theſaurarius*, etiam *n.fin.*& facit idem
Trid.in verſ.*ant conſuetudinis*, ex quidem Garcia
*ſupra n.197.*Sanctarel.*variar.reſolut.q.4. n. 53.*
cum Barboſa *in paſtorale 3. p. alleg. 53. n.* 115,
idem Barboſa *in dict.cap.12.Trid.n.60.& 61.*Ar-
mendarez *in addit.ad leges Nauarra lib. 2. tit.*
23.de reſidentia in Rubrica,an canonici, vel alij
habentes Dignitatem teneantur reſidere in ſuæ
*Eccleſiæ n.*20 dicentes,vt nec immemorialis excu-
ſet à reſidentia in cathedralibus,& collegiatis in-
ſignibus.

7 Et quia Hoſtienſis *in ſumma hoc tit.& de pœ-*
nit.& remiſſion.lib.5.n. 27. Enumerant Sacri-
ſtam,& Theſaurarium inter Dignitates ante ca-
nonicos,& Boterus *de ſynodo 3 p.n.16.*poſuit Sa-
criſtam in loco ſeptimo poſt Primicerium , &
ante canonicos, † Et ſic Michaël Ferrus *dict.* 8
quæſt.48.ſub n.2.in fine& Moneta *de conſecrat.*
iudic.cap 5 n.94.& à n.100. dixerunt, conſuetu-
dine attenta prædictos *Sacriſta*, & *Theſaurarius*
deputari iudices delegatos poſſe iuxta textum , *in*
cap Statutum de reſcriptis lib.6.& etiam conſer-
uatores,ſi dignitas ſita fuerit in cathedralibus , &
collegiatis,*ex cap fin.de officio deleg. lib.6.* non
enim aliis perſonis,quàm ipſis Dignitatibus , ſiue
canonicis prædictæ iudicaturæ aſſignantur , † 9
Etenim vt iam *in cap.1.& in Rub.de Primicerio,*
dictum eſt,patet quidem,vt conſuetudo ſit potens
ad inducendam Dignitatem in cathedralibus, Mi-
chael Ferrus *de praced.q.5.n.4.*Moneta *de conſer-*
*uat.Iudicum dict.cap. 5.n.84.*Boërius *deciſ. 286.*
*n.7.*idem Moneta *n.101.in fine*,Caſan. *in catha-*
*logo 4.p.conſider.42.*cum Oldrado *conſ.64. num.*
7. Grammaticus *deciſ. 64. num. 7.* Alex. *dicto*
*conſ.77 num.5.*ſicut hodie de Primicerio,& can-
tore multis etiam probat Michaël Ferrus *de præ-*
*ced.q.30.ſub n.3.*vt late diximus *in cap.unico ſupra de*
Primicerio.

Et ſic poſſumus dicere in cathedralibus,& col- 1
legiatis Theſaurarium bene vocari *Sacriſtam* , &
è contra Sacriſtam *Theſaurarium* , nempe ma-
iorem ad differentiam Sacriſtæ , & Theſaurarij
minoris,qui ſolent in quibuſlibet cathedralibus ,
& collegiatis in ſeruire, † Et ſic in quadam ſpe- 11
ciali Bulla,Pauli IV.expedita in fauorem D.Con-
ſtantini del Caſtillo Chonchenſ. quondam com-
mendatorem mei loci *Mota*, ſcilicet Parochialis
S. Mariæ de Caſtellanos 27. Nouemb. anno
1556. quæ ſolebat eſſe commenda ab anti-
quo antea ordinis *de Prancia* Theothonico-
rum religioſorum Alemaniæ,quibus extinctis in
eo loci Diœceſis Zamorenſ prope ciuitatem Tau-
rinam, ipſe tunc Conſtantinus commendator ea
bonis & fundis applicatis ipſi commendæ, & ea
alia annexione per Pontificem de vno beneficio
ex tribus alterius Parochialis matricis nominatæ
S.Saluatoris quæ ſpectat ad Epiſcopum Palenti-
num,eo quod illa villa ſit mixtura duorum illo-
rum Epiſcopatuum cum facultate , vt quilibet ex
Parochianis poſſit de vna Parochia ad aliam quo-
tannis tranſitum facere , in die ſcilicet Octauæ
Paſchæ Reſurrectionis cum integra ſua familia ,
ſub quodam ſigno pulſandi duplici ictu campa-
nam Eccleſiæ,à qua deſinit eſſe Parrœcianus ma-
nifeſtando ſe Parocho , dum veſperæ illius diei
cantantur,& non ante conſtruxit Eccleſiam in-
tra illum oppidum,ſumptuoſam quidem,quæ fuiſ-
ſet annexa iam dictæ S.Mariæ,vbi in loco Theo-
tonicorum Religioſorum inſeruirent ſeptem ca-
pellani,ex quibus quotannis vnus eligeretur ſorte
de illis,qui vocatur pro illo anno *Capellanus ma-*
ior;item & duos alios nuncupatos,vnus *Sacriſta*
maior , qui quodammodo reſpectu alterius , eſt
vt Dignitas,quæ tangit antiquiori capellano per-
petuo,dum viuit. Alter quidem *Sacriſta minor*,† 12
Et ambo cum examine,collatione, & nominatio-
ne cæterorum capellanorum, qui per affixos edi-
ctos, dum vacat aliqua ex dictis capellaniis , pri-
mo vocant Parochianos, aut filios Parochiano-
rum in ætate 24.annorum , qui prius à tribus an-
nis expletis fuerunt Parochiani , & actu ſint
tales,& Deinde alios ex aliquibus locis illius ter-
ritorij vulgò loci *de Tordeſillas* , aut vallis *de*
Torre , in quomodo diſponendi notandum duxi
Pontificem

Pontificem in dicta Bulla expedita anno 1560. & D.Conſtantinum oratorem vſos fuiſſe voce nempe illa, *Sacriſta maior*, & *Sacriſta minor*, quaſi iam tunc in Eccleſia vniuerſali vox hæc; item, & illa *Theſaurarij*, diuideretur in maiorem, & minorem.

13 Vnde inferendo ad ſecundam partem difficultatis, an ſicut hodie Theſaurarius dicitur Dignitas in cathedralibus, & ſimiliter de Sacriſta dici debeat, ex dictis patet dici; etſi gentes potius vtantur nomine Theſaurarij, & ſic ſcripſerunt non ſolùm de officio, verum, & de Dignitate Sacriſtæ Sebaſtian. Cæſar *in relect. de Eccleſ. Hierarchia dict. quæſt. 2. proœm. §. 5. ex n. 5.* Galganetus *de iure publico lib. 3. tit. 33.* Cardinal. Tuſcus, *litt. D. concluſ. 419. n. 24.* Azor, *inſtit. mor. p. 2. lib. 3. cap. 16. q. 4. & 5.* Fr. Hieronym. Roman. de Republica Chriſtiana *lib. 3. cap. 9.* notat *hic* Barboſa *n. 1.* & dixit Gregor. Lopez *in l. 6. tit. 6. p. 1.*

14 Et comprobatur quia idem quod conſuetudines Eccleſiarum, ſiue ſtatuta quoad Theſaurarios introducere potuerunt, & quidem etiam quoad ſacriſtas cathedralium, eo quod à vi nominis in ſubſtantia hæ duæ voces non diſtant: nam quemadmodum Theſaurarius à Theſauro Eccleſiæ cuſtodiendo appellatur per D. Iſydorum *in cap. perlectis in fine dist. 25. ibi: ad Theſaurarium baſiliarum, & oſtiarij ordinatio incenſi præparatio, cura chriſmatis conficiendi, cura Baptiſterij ordinandi, præparatio luminariorum in ſacrario, &*
15 *in ſacrificiis.* † Viderique in Eccleſia introductus, tamquam coadiutor oſtiarij, qui ordinem Eccleſiaſticum habet & munus eius eſt claudere, & aperire ianuas, ac fores Eccleſiæ (vt iam *ſupra* dixi de munere ordinis oſtiarij in loco, mota ſub præ-
16 miſſo noſtri textus) † ita etiam, & Sacriſta cuius muneris eſt ex littera textus noſtri relata *ſupra* in principio noſtræ Rubricæ, cuſtodiam ſacrorum vaſorum habere, veſtimentorum Eccleſiaſticorum, ſeu totius Theſauri Eccleſiaſtici (qui magis in vaſis ſacris, & inſtrumentis Eccleſiaſticis, quàm in pecunia numerata conſiſtit) nec non luminariorum, vt ex communi DD. præter ordinarios, expendit Andreas Valenſ. *in Rub. hic n. 3.* vbi firmans ex noſtro textu, & ex *dicto c. perlectis*, Sacriſtam, nudum habere officium abſque vlla iuriſdictione, aut præeminentia ex Rota *tit. de præb.*
17 *deciſ. 9.* alias 153. in nouis, † addit vt poſſit eidem per conſuetudinem, vel priuilegium attributa iuriſdictione, accedere Dignitas ex dicta dec. Rotæ, idque oſtendi in delegationibus Pontificis Theſaurariorum Turonen. *in cap. ex tenore 11. infra de foro compet.* Linconenſis *in cap. ſignificaſti 18. de conuerſione coniugatorum*, & Niuernenſis *in c. cum olim de officio, & poteſt. iudicis delegati.* & parebit ex aliis referendis circa denominationem Sacriſtæ, & Theſaurarij *q. 5.*

18 Ad tertiam quæſtionis partem, an ſicut iam nominantur Theſaurarius quidem maior ex inde inferatur ad alium Theſaurarium minorem, qui propriè, & in ſuo origine ſit Sacriſta, ſicut de noſtro titulo ſolet cantari: In quo dubio ex dictis *in Rub. hic & in textu*, noſtro colligendum eſt, quod etſi conſuetudine, priuilegione in cathedralibus Theſaurarij officium, atque ſacriſtæ eleuatum ſit ad Dignitatem, ex aliis canonicis ſuperiorem (vt diximus) non inde fieri, quod talis dignitas deſinat habere curam earum rerum, quæ ſub littera textus noſtri, & *dict. cap. perlectis nominantur.* † ſed cum eo tamen temperamento, vt ne 19
deficiant in cathedralibus cuſtodes rerum ſacrarum, veſtium, atque vaſorum, maioris Theſaurarij expenſis nominantur, aut per eum, aut per capitulum, expenſis menſæ capitularis, aut fabricæ, ſub cautione legitima, alij duo, vnus dictus propriè ſacriſta iuxta proprietatem tituli noſtri, alius ei inferior, qui, & cuſtos à iorum ſupellectilium, & vtenſilium de quibus ſacriſtæ præſtant rationem, & ambo illi, aut Theſaurario, aut ipſi capitulo iuxta morem cuiuſque cathedralis, cum in Eccleſia Auſturicenſi (Dignitas in ea Eccleſia) cuius curæ incumbit ex redditibus ſuæ Dignitatis luminaria in cera, atque oleo impendere; & ſic in aliis cathedralibus; in Valliſoletani cathedrali nihil horū curæ Theſaurarij maioris vidi, ſed à capitulo nominari ſacriſtā, cui ſub cautione tradit omnia argentea, & ornamenta Eccleſiæ per inuentarium cum obligatione reddendi rationem iuxta eiuſdem inuentarij tenorem, qui & eligit ſibi alium ſacriſtam minorem, hoc eſt cuſtodem, per quam miniſtrantur alia inferiora iuxta munia, quæ cuſtodis officio competunt in tit. ſequenti, de quorum differentia repeto *hic in verſ. ſequenti.*

Ad quartam quæſtionis partem, an hodie Sacriſta de quo titulus de officio ſacriſtæ propriè ſacriſta maior in ordine ad cuſtodem eſſet, & cuſtos in ordine ad illum, ſacriſta minor ad inferiora Eccleſiæ officia deſtinatur Igitur quia conſtat ex tit. ſequenti, & in Rub. *ibidem*, vbi Panormit. Andreas Valenſis, & alij DD. vt cuſtos ſit quaſi Miniſter ſacriſtæ, & eidem addictus, vt *ibi* docet Anton. de Butrio ex dicta gloſſa, quam, & ſequuntur Petr. Gregor. *dict. lib. 15. ſyntagm. cap. 39. n. 7. & partitionum iuris canon. lib. 2. tit. 9. cap. 5. n. 10* Barboſa *de canonic. dicto cap. 8. n. 9. & de iure Eccleſ. p. 1. dict. cap. 27. eodem num.* ideo dicendum eſt; quod etſi Sacriſtæ principaliter (item & cuſtodi, vt illius Miniſtro) incumbant ſeruare, ac cuſtodire vtenſilia Eccleſiæ. ex *cap. vnico hic, & ex cap. 1. de officio cuſtodis* † 20
21
Tamen ad minus cuſtodis ſpectant alia quidem minora præparanda per ipſum, ad quæ non adſtringitur Sacriſta, etſi eius curæ ſit mandare cuſtodi, qualem diligentiam debeat adhibere in omnibus illis præſtandis, inter quæ ſunt vt ſigna dare ad horas canonicas recitandas per Tintinnabuli pulſationem, & luminaria Eccleſiæ accendere, & ignem vigilanter cuſtodire, ne extinguantur, vt habetur *in dicto cap. 1. ibi.*

Item vinum, hoſtias, incenſum, & alia ad altaris ſacrificium neceſſaria præparata habere, ac denique, & alia iuſſu Archidiaconi inter pauperes diſtribuere, vt habetur *ibi in dicto cap. 2.* quæ omnia ſacriſtæ, ſeu Theſaurarij officio de iure antiquo non competere: proſequuntur Azor *inſtit. moral. p. 2. dict. lib. 3. cap. 16. q. 7.* Cardinalis Tuſchus *littera D. concluſ. 419. n. 14.* Galganetus *de iure publico lib. 3. tit. 33.* Barboſa *de Dignit. dicto c. 8. n. 10.* idem *de iure Eccleſ. dicto c. 27. n. 10.* 22

Ad vltimam quæſtionis partem, an Sacriſta habeat commune cum Archidiacono cathedralis ſeruare, & cuſtodire vaſa ſacra Eccleſiæ, ſeu ſit inter illos aliqua differentia: ſic vt nec vnus pro alio vſurpetur. † facit dubium textus *in cap. ea quæ de officio Archid.* per quem dictum eſt *ibi ſub cap. 1.* vt vaſorum Eccleſiæ, aliaue ſimilia ſint arctius ſub illius cuſtodia; & cum ex textu 23
24

noſtro appareat eandem cuſtodiam ſpectare ad ſacriſtam, dubium quidem eſt, qualiter vterque teneatur. Et maius dubium, ſi conſideretur, quod praxis cathedralium obſeruat, vt hic, dictum ſacriſtam teneri rationem de tali cuſtodia reddere Theſaurario, & ſacriſtæ maiori, vel Decano, & capitulo, & ex noſtro textu in primis verbis ibi, *vt ſciat ſe ſacriſta ſubiectum eſſe Archidiacono &c.*

25 Sed reſpondet gloſſa *ibi* in verb. *cimelia*, quod cuſtodia vaſorum potius pertinet ad cuſtodem, ſiue Theſaurarium, & vbi non ſit Theſaurarius, hoc
26 forte pertineat ad Archidiaconum. † Tamen quia verba illius textus declarant expreſſe prædictam vaſorum curam arctius ſpectare ad Archidiaconum, qui præeſt Diaconis, aliiſque Acolytis, & curat etiam de aliis pluribus, gaudetque in illos plurima authoritate, vt *ibi* dictum eſt & ex noſtro textu illi etiam ſubiiceant, in officio eiuſdem Cuſtodiæ Sacriſta, & Theſaurarius; ideo dicendum eſt Archidiaconum quidem præſidere Sacriſtæ; etiam in eodem officio de iure, item Theſaurario, & Cuſtodi, quibus iuxta illud incumbit prædicta cura vaſorum Eccleſiæ, vt iam hic dictum eſt. Et ſic attento, eodem iure communi, & ſi cuſtos ſit Sacriſtæ, velut Miniſter; ambo tamen curant de cuſtodia vaſorum Eccleſiæ, tamquam Archidiacono ſubiecti, cuius eſt arctior cura in eis cuſtodiendis in tantum vt reatu adſtringatur, ſi quid deperiit, vel negligentia, vel cuiuſquam fraude, vt declarat *ibi* Pontifex.

27 Quare optime Abbas, Barboſa *ibi*, Sebaſtianus Cæſar *de hierarchia Eccleſiaſtica q. 3. proœm. §. 5. n. 5* Michaël Ferr. *de præcedentia q. 48. ſub n. 1.* dixerunt Archidiacono talem curam incumbere, & etiam Sacriſtæ, ſed ſub illo, tanquam vice gerenti, quia ſuberat Archidiacono, cumque, & lampadum cura, etiam ad cuſtodem pertineat pro vt ad Sacriſtam, ſecundum locorum conſuetudines. Et hæc nomina, item & Theſaurarij promiſſiuè ſoleant accipi, eueniet quidem Archidiaconum principaliorem eſſe de iure in vaſorum Eccleſiæ cuſtodia, cæteri ſacriſta Theſaurarius, & cuſtos, vt miniſtri inferiores ei, qui nullã Dignitatem, præter
28 nudum, & ſimplex de iure habeant officium. † Imò & debemus dicere; quod licet iam ſacriſta, & Theſaurarius maior in cathedralibus ſit Dignitas: tamen ſemper inferior Archidiacono, vt patet ex dictis in toto illo titulo, etſi contingat, vt iam iſti cõſuetudine, priuilegiis, aut ſtatutis ſpecialibus non ſint obnoxij reddere rationem prædicto Archidiacono de cuſtodia vaſorum Eccleſiæ, quia tunc alia de cauſa deficit iuris communis diſpoſitio, & ſi non ratio.

QVÆST. II.

An Sacriſta, Theſaurarius, & cuſtos ex vi nominis cauſaque denominentur ab eadem cauſa ad eundem finem? Et an cimiliarcha, cimiliarchium, ciminile, ſeu ciminilia, vel cimelia habeant aliquam ſimilitudinem cum prædictis nominibus. Et quid ſibi velit ciminarcha, & Sacellarius quoad Eccleſiaſtica? Et quæ differentia in vſu practico ſit inter Theſaurarium, & ſacriſtam? Et an cuſtos Eccleſiaſticarum rerum poſſit habere Dignitatem in cathedralibus?

SVMMARIVM.

1 *Sacriſta dicitur à rerum ſacrarum cuſtodia, & nomine, quaſi ſacris ſtans. n. 1.*
2 *Sacrarium dicitur, in quo res ſacræ aſſeruantur, ac reponuntur.*
3 *Cantor non cogitur ſeruire ſacriſtæ officium.*
4 *Sacriſta nihil exigere debet pro benedictione ſponſi, & ſponſæ.*
5 *Sacriſta, & Præfecti Eccleſiarum cogi poſſunt ad non permittendam celebrationem in Eccleſia, niſi exhibita ordinarij licentia.*
5 *Sacriſtæ maiori Eccleſiæ ſanctiſſimæ Annunciatæ, licet benedicere cineres, candelas, Palmas, & diſtribuere etiam, ſi non ſit celebraturus.*
7 *Sacriſta Palatij Apoſtolici conſueuit officium committi.*
8 *Sacriſtanatum in Parochiali erectum eſt vna cum vnione ſimplicis beneficij vt deſeruiatur in Eccleſia.*
9 *Theſaurarius appellatur à Theſauro Eccleſiæ cuſtodiendo, qui in Eccleſia introductus videtur, tamquam Hoſtiarij coadiutor, numer. 10.*
10 *Hoſtiarius vocatur etiam Sacriſta, & quæ iſtis incumbant cuſtodienda, & miniſtranda intra Eccleſiam.*
11 *Theſaurarius res pretioſas cuſtodit Eccleſiæ.*
12 *Sacriſta, & Theſaurarius in aliquibus partibus ex vſu idem ſunt, in aliis diuerſimode.*
13 *Cuſtos eſt coadiutor Sacriſtæ, & Theſaurarij conſtitutus, vt pulſet tintinnabula, aliaque inferiora exerceat Eccleſiæ officia, & n. 12.*
14 *Theſaurarius Papæ dicitur circa res Cameræ.*
15 *Cimeliarcha dicitur à Iuſtiniano rerum pretioſarum aſſeruator, ſeu cuſtus, & alio nomine Theſaurarius, aut Sacriſta, ſeu œconomus.*
16 *Cimeliarchium, cimiaile, ſeu cimiaalia vocantur locus, in quo aſſeruantur res, quas debeat cuſtodire Theſaurarius, & cuſtos.*
17 *Cimelia intelliguntur omnia vaſa Eccleſiæ.*
18 *Sacellarius fuit Oſtiarij coadiutor, cui ſucceſſit in cathedrali Theſaurarius; num. 19.*
19 *Sacellarius vocabatur à paruo nimirum ſacco, quem ferebat ſecum, vel habebat ad pecunias Eccleſiæ in eo reponendas, Græco nomine Theſaurarius.*
20 *Ciminarcha Metropolis Neapolis, dum aſſiſtit ſine canonicis proceſſionibus & celebrationibus, poteſt baculum ornatum in manibus, in ſignum ſuperioritatis deferre.*
21 *Cuſtos in Eccleſia cathedrali, non eſt Dignitas, ſed tantum officium, niſi conſuetudine vſurpetur pro Theſaurario, & ſacriſta maiori, vt n. 22.*

23 Cuſtodes

23 Cuſtodes cathedralium, num præcedant aliis, recurritur ad conſuetudinem.

1 PRo doctrina harum duarum Rubricarum,
& titulorum, ſuppoſitis quæ dixi in Rub.
hoc tit. item & *q.* 1. oportet à vi nominis inne-
ctere ſimilitudinem, quam inter ſe promiſſiuè ad-
mittunt omnia prædicta, quæ pro diuerſitate vſus
Eccleſiarum habet ſe explicare; igitur quod Sa-
criſta dicitur à rerum ſacrarum cuſtodia, quaſi ſa-
2 cris ſtans,† & idem ſit qui ſacrarius, nam vt lo-
cus, in quo res ſacræ reponuntur, & aſſeruantur
dicitur ſacrarium, *l. ſacra §. ſacrarium*, vbi DD. *ff.
de rerum diuiſ.* ſic & qui rebus ſacris præficitur,
vocetur ſacriſta, docent communiter Doctores,
per textum noſtrum, & Andreas Valenſis *in Rub.
hic n.* 1. & ſic Antonius Fabricius *in praxi bene-
fic. tit. de beneficiis cum Dignit. n.* 59. Barboſa *de
canon. cap.* 8. *n.* 10. idem *de iure Eccleſ. eodem n. c.*
27. firmant, vt ſacriſta dictus ſit à rerum ſacrarum
nomine.

3 De quo dicendum eſt iuxta titulum noſtrum,
quod Sacriſtæ munus per ſimplices ſacerdotes
Eccleſiæ ſolitum exerceri non cogitur ſuſcipere
cantor, qui ſit vna ex Dignitatibus Eccleſiæ, vt ex
ſacra Congreg. Rit. in Adrien. 2. Martij 1601. de-
claratum eſt, vt referunt Sellius *in ſelect. can. c.* 57.
n. 8. Barboſa *collect. deciſ.* 660. verbo *ſacriſta n.* 3.
4 *& in Bullario eodem verbo n.* 1. † De quo Sellius
n. 9. idem Barboſa *n.* 4. *collect. & Bull. n.* 1. firmant
à Sacra Congreg. Rit. declaratum in vna Nitore-
nen. 25. Februarij 1606. vt nihil exigere debeat
5 pro benedictione ſponſi, & ſponſæ. † Et quod ſa-
criſtæ, ſeu Præfecti Eccleſiarum regularium ad-
ſtringi poſſunt ad non permittendam celebratio-
nem in eis niſi exhibita ordinarij licentia, dicit
declaratum à Sacra Congreg. Concilij in Neapo-
litana 17. Auguſti 1630. Bonfadin. in Theſauro
Eccleſ. *deciſ. reſol.* 32. *n.* 1. idem Barboſa *in dict.
collect. n.* 2. vbi & *in dicto Bullario* alia congerit,
6 vbi *n.* 5. *&* 3. Sellius *in dicto cap.* 37. *n.* 10. † ad-
dunt quod licet Sacriſtæ maiori, Eccleſiæ ſan-
ctiſſimæ Annunciatæ ciuitatis Caietæ, iuxta anti-
quam conſuetudinem benedicere cineres, cande-
las, Palmas, illaſque diſtribuere, etiam ſi miſſam
non ſit ipſe celebraturus, vt declarauit Sacra Con-
greg. Rituum in Caietana 13. Februarij 1619. Quæ
addes ad ea quæ dixi *de officio Parochi ſub tit. de
officio Archipresbyteri.*

7 Et prætetquam quod Sacriſtæ Palatij Apoſtoli-
ci conſueuit officium ab immemoriali tempore
citra alicui ex fratribus Eremitarum S. Auguſtini,
deinceps committi Alex VI. in ſua conſtit. V. in-
cipit *ad ſacrum* de anno 1497. apud Laertium
Cherub. *in Bullario tom.* 1. *pag* 394. vitans com-
8 miſſiones aliter fundatas. † Dico à Sacra Con-
greg. Concilij in Spoletana 21. Iunij 1619 cuius
meminere Bonfadin. *in Theſauro Eccleſ. deciſ. dict.
reſ.* 32. *n.* 5. Barboſa *dict. collect.* 660. *n. fin. in Bul-
lario* verb. *ſacriſta n. fin* vt ſacriſtanatum in Paro-
chiali erectum vna cum vnione ſimplicis benefi-
cij pro vno clerico, qui in Diuinis officiis, & cura
exercenda, ac aliis officiis adiuuare teneretur, poſ-
ſit deſeruire per ſubſtitutum, fructuſque eidem
debere.

9 Theſaurarius namque cum à Theſauro Ec-
cleſiæ cuſtodiendo appelletur, vt per Iſydorum
iam dixi ex verb. textus *in cap perlectis ſub q.*
1. *diſt.* 25. verſ. *ad Theſaurarium*, qui in Eccleſia
introductus videtur tamquam coadiutor oſtiarij,
qui ordinem quidem Eccleſiaſticum habet, cuius
munus ſit claudere, & aperire ianuas, ac fores Ec-
cleſię ſuata quæ dixi *in cap.* 1. *de offic. Archid. q.* 2.
verſ. *Oſtiarij*, & verſ. *ſed quia Oſtiarij*, Et quod
officium Oſtiarij exerceat ſacriſta Eccleſiæ; eo
quod iſti, ſicut ille incumbat etiam præter dicta
omnia, quæ ſunt intus, & extra cuſtodire, fideles
recipere, & infideles, ac excommunicatos expelle-
re, vt ibi multis probaui. † Ideo quidem oſtia- 10
rius vocetur etiam Sacriſta, cui cura commit-
tatur ex textu noſtro ſacrorum vaſorum, &
Theſauri Eccleſiæ; indeque etiam ad eius offi-
cium ſpectet Baſilicarum ordinatio, vel ordi-
natio, & incenſi præparatio, cura chriſmatis
conficiendi, ac Bapteſterij ordinandi, præparatio
luminorum, id eſt ceræ, & olei, & pro ipſis lumi-
naribus, & huiuſmodi, vt dixi *quæſt.* 1. præceden-
ti, & loquens de Theſaurario, & cuſtode,
ac oſtiario à Sacriſta, admittit Barboſa iterum
de offic. Eccleſ. lib. 1. *cap.* 38. *de Acolytis. n.* 29.
& 30.

Quod quidem de iure per noſtrum textum, & 11
ex communi DD. verum eſt, vt dixi *dict. q.* 1. & ſi
debeamus admittere forſan diuerſimode accipi
ſacriſtas, & Theſaurarios, qui non exerceant ea,
quæ ad ipſos ſpectare docuit D. Iſydorus *in di-
cto cap perlectis*, ſed potius ſacriſtæ, quorum illa
ſunt propria, vt conſtat ex cæremon. Epiſcopor.
lib. 1. *cap.* 6. vbi latius ſacriſtarum officium deſcri-
bitur, & quod Theſaurarij theſauros Eccleſiæ
res pretioſas magni valoris, & fortaſſis pecunias,
& oblationes eius obſeruent, vt dixit Archi-
diaconus *in dicto cap. perlectis num.* 2. ibi
*Theſauros enim Eccleſiæ, non eſt eorum cu-
ſtodire, ſed Theſaurarij.* † Michaël Ferrus *de præ- 12
ced q.* 48. *ſub n.* 1. *in fine*, vbi concludit attenden-
dum, quod vſus diſponit: nam in quibuſdam par-
tibus vniformiter, & coniunctim Sacriſtæ, &
Theſaurarij; in aliis autem diuerſimode, & ſeparati
fortaſſi, aſſumantur.

Cuſtos, vere, ſuppoſita diſtinctione, quam ad- 13
duximus in Rub: & *in quæſt.* 1 textus noſtri, quia
Coadiutor eſt ſacriſtæ propter eandem rationem,
& coadiutor Theſaurari, ſit dicendus etiam Archi-
diacono ſubiectus deſtinatus ad cuſtodiam vaſo-
rum, aliorumve, ſicut ſacriſta, & Theſaurarius, &
in ſuper, vt *dict. q.* 1. dictum eſt, cura in pulſandis
Tintinnabulis & in Pallis, & linteaminibus Ec-
cleſiæ, & lampadibus accendendis, omnia iubente
Archidiacono, cui ſubditi eſſe debent, & cum aliis
relatis, quæ refert Pontifex *in c.* 2. *&* 1. *eod. tit. de
officio cuſtod.* ac tractant Doctores *ibi*, qui cuncta,
& vtenſilia Eccleſiæ indeſinenter debet cuſtodire.
Quare cum dicta nomina promiſſiuè vſu gentium
ſumantur, dixit bene Andreas Valenſis *in Rub. de
officio cuſtodis* in fine verſ. *cæterum* non eſſe mag-
nam vim faciendam in hoc, vel nominibus ante
dictis *Sacriſta*, ſcilicet, & *Theſaurarij*, de iure ſta-
tutis, ſed omnia referri debere ad conſuetudines
Eccleſiarum pro quarum diuerſitate nomina iſta
variantur, & pariter eorum officia. Conducit ex
aliis Michaël Ferrus. *dict. q* 48. *de præced. ſub
dicto n.* 1 *in medio*, dum dicit, quod quamuis
Lampadum cura pertineat etiam ad cuſtodem,
prout ad Sacriſtam hoc tamen ſit ſecundùm
locorum conſuetudines, ipſum videbis cum
Barboſa, Hoſtienſi, & Sebaſtian. Cæſar, *q.* 20.
n. 1.

Alia de Theſaurario Papæ congeſſerunt, ac de eius 14
officio circa res cameræ Apoſt. ex Bullis ... IV.

conſt.83.Calixti III. Conſt.I.Sixti V. Conſt. 10. quas adducit Cherub.*tom.1.Bull.pag.309. tom.2.pag.113.& pag.640.*Barboſa *in Bullario* verb. *Theſaurarius*, idem *collect. deciſ. 763. eodem verbo.*

15 Ad ſecundam quæſtionis partem de *cimeliarcha*,&c. breuiter dico, quod nomen *cimeliarcha*, à Iuſtiniano dicitur, *in l.vlt.§.5.Cod.de authorit.iudicis poſſid.* id eſt rerum prætioſarum aſſeruator, ſeu cuſtos, quemadmodum præter ordinarios *ibi* docent Petrus Gregor.*ſyntagm.iuris lib.13. cap.39 n.3.* Barboſa *de canonic. cap. 39. n. 3.* Barboſa *de canonic.cap.8.n.3.* idem *de iure Eccl. cap. 27. eodem n.3.*& Michaël Ferrus *dict. quæſt. 48.* loquiens de Cuſtodibus, & Sacriſtis, dicit *ſub dict.n.1.* quod vocantur alio nomine Theſaurarij *cimiliarcho*. Nam vt dicit Andreas Valenſis, *in Rub. de officio ſacriſtæ n.2.* Sacriſtam, quam in Eccleſiis quibuſdam *Theſaurarium* vocant, aliter *Cimeliarcham*, dici, & vtrinſque videri idem munus, atque officium, & Ægidius Bellamera *in cap.3.de offic.Archid.* circa finem in gloſſa *ibi verbo Apoſtolicos* exponit nomen *Simiarcha*, id eſt ſacriſtam, vel Theſaurarium cuſtodientem, quæ in Eccleſia deponuntur, ex *dict.l.fin.Cod. de bonis authorit.iud.poſſid.* vbi *viros idoneos, œconomos* vel *cimiliarchas*, gloſſa Margin. *in dict.c. 3. de officio Archipreſb.* exponit, ex *dict.l.fin.*

16 Item quod locus, in quo aſſeruantur res, quas cuſtodire debent Sacriſta, Theſaurarius, & cuſtos, vocatur *cimiliarchium. in dict.l.vlt.§.vlt.*& *cimimile*, ſeu *ciminilia* à noſtris ſummis Pôtificibus, *vt in cap.cum inter de verb.ſignific. in dict.cap.ea qua 3.dict.tit.de offic.Archid & in dicto cap.perlectis 1.in fine diſt. 25* Petr. Gregor.*dict.lib.15.c.39.ſyntagm.n.3.* Barboſa *dict.c.8.de canon.dict.n.3.in fi-*
17 *ne*; idem *de offic. Eccleſ dict.c.27.dict.n.3.*† Et *cimelia*, de quibus loquitur expreſſe Pontifex *in d.c.3.de offic. Archid.* in verſ *vel ea quæ de diuerſis Eccleſiis (cimelia) ſunt collecta*, vt DD. *ibi* per gloſſam verbo *cimelia* intelligantur quidem omnia vaſa Eccleſiæ; & ſic indicant verba textus, quibus vtitur S.Gregor.*lib. 10.epiſt.42.*ex octaua Synodo *in cap. Apoſtolos.ibi:vel vtcumque alienare cimelia, & vaſa ſacra, excepta cauſa &c.*

18 Et quod *Sacellarius* fuiſſe Oſtiarij coadiutor ex temporali deputatione ſacerdotis & ſacellario in Eccleſia cathedrali ſucceſſiſſe Theſaurarium, referunt Henriquez *in ſumma lib.10.cap. 9. §. 2.* Barboſa *de canon.dicto cap.8 n.1 & 2.* dicentes in Eccleſia cathedrali Sacellario ſucceſſiſſe Theſau-
19 rarium.† Et Azor, *inſtit.moral.p.1.lib.3.cap.16.q.3* idem Barboſa *de iure Eccleſ.dict.cap.27.p.1.n.2.* notant quod *Sacellarius* vocabatur à paruo nimirum ſacro, quem ferebat ſecum, vel habebat ad pecunias Eccleſiæ in eo reponendas, & aſſeruandas, Græco nomine *Theſaurarius*: quæ omnia nomina, vt ſimillima ad hanc Theſaurarij, Sacriſtæ, & cuſtodis tractationem pertinere, admodum pro vera intelligentia tituli de officio ſacriſtæ, ac tituli de officio cuſtodis, nemo erit, qui negare poſſit.

20 Ad tertiam quæſtionis partem quid ſibi velit *ciminarchia*, & ſacellarius, iam ex proxime dictis patet. Sed quia hic *ciminarchia* videtur aliis litteris inſcribi; ideo placet hic referre, quod de nomine iſto ſcribunt declaratum à ſacra Congreg. Rit. in Neapolitan. 19. Ianuarij 1619. Bonfadin. *in theſauro Eccleſ.reſ.3.n.19.* Barboſa *in collect.dec. 147.*& *in Bullario eodem verbo*, nempe vt cimiliarchia Metropoli Metropolitanæ, dum celebrationibus officiorum; proceſſionibus &c. abſque canonicis, interuenit, poteſt Baculum ornatum in manibus in ſignũ ſuperioritatis, & regiminis deferre. Ex qua declaratione iam videbis, quod licet iſte non ſit ſacriſta, nec Theſaurarius, habet ad minus officium cuiuſdam ſuperioritatis ſi canonici non incedant.

Ad quartam quæſtionis partem, quæ differentia in vſu practico ſit inter ſacriſtam, & Theſaurarium, quia iam late patet ex dictis in Rub. & *q.1.* ac in hac noſtra *q.2.* ideo nihil amplius de hoc dubio. 21

Ad vltimam quæſtionis partem, an cuſtos Eccleſiaſticarum rerum in cathedralibus poſſit habere Dignitatem? Et quia de iure probatum eſt late ſub *quæſt.1.* quod nec Sacriſta; nec Theſaurarius ſint Dignitas in Eccleſia, ſed tantùm officium, & ex dictis in Rub. & hic pateat, cuſtodem eſſe, quaſi miniſtrum ſacriſtæ; & ſic ei inferiorem; ſequitur, vt multo minus poſſit dici, quod cuſtos ſit Digni- 22
tas in cathedralibus. † Vnde ad preſens dubium. 23
reſpondendum eſt, quod ſi conſuetudine vſurpatum ſit nomen *cuſtos* pro Theſaurario, ſiue Sacriſta maiori, tunc quidem poſſit habere locum, quod appellatus *cuſtos* in cathedralibus poſſit habere Dignitatem Eccleſiaſticam iuxta diſtinctionem poſitam *dict quæſt.1.* hic de Theſaurario, & cuſtode: ita reſoluit Michaël Ferro in terminis de cuſtode *in tr.de præced.q.1.n.2.* vbi dicit, quod cõſuetudo inducit Dignitatem, vt iam ex *dicto n. 5.* dictum eſt, quare poterunt de officio, & Dignitate cuſtodis agere, Azor, *inſt.p.2.lib.3.c.16.q.7.& 8.* Galgonatus *de iure publico lib.1.tit.34.* apud nos Hiſpanos *tit.6.l.6 p.1.* Secluſa tamen conſuetudine, ſtatuto, aut priuilegio, non ſic cum obſtat ius commune, Innocent. & cæteri *in dicto c.de multa di prob.* Moneta *de conſecrat.indit.c.3.n.103.*

Indeque pro complemento exiſtimo dicendum recurrendum eſſe ad eandem conſuetudinem circa dubiũ, num cuſtodes præcedant aliis, meminerunt Boëtius, ſeu Ioan. Montan. *in tr.de authorit.magni conſilij n.75.* interpretando cuſtodem, id eſt miniſtrum Sacriſtæ, Barboſa *in c.1.n.3.de officis*, vbi annotauit, idem eſſe cuſtodem, ſacriſtam, & Theſaurarium, Michaël Ferrus *dicto n. 2.* vbi in fine ait eandem conſuetudinem attendendam eſſe ad videndum quibus præferantur, alias enim cuſtodem, & ſacriſtæ miniſtrum, cæteris eiuſdem ſacriſtæ miniſtris coadiutoribus, aut in fine tractantibus tantùm præferri. 24

AD TITVLVM DE officio Cuſtodis in Cap. 1.

PRÆMISSVM.

SVMMARIVM.

5 *Cuſtodis Eccleſiæ cathedralis officium, in quibus conſiſtat* remiſſiuè n.1.3.4.
5 *Cuſtos minus idoneus debet ab officio repelli.*

PRo Rubrica huius tituli, quis dicatur cuſtos, 1
quale officium habeat in Eccleſia cathedrali collegiata, ſiue inferiori; quid commune cum

cum Sacriſta, Theſaurario, ac aliis Eccleſiaſticis Miniſtris gerat, plene dictum eſt in Rub. & *in cap.1.q.1.& 2.de offic.ſacriſtæ*; & ſic iam de officio, ac Dignitate ipſius, non eſt aliquid amplius repetendum At quia ſub hoc *cap.1.& 2.* Pontifex ſigillatim loquitur de rebus, circa quas cuſtodiam præſtat; item & de aliis ab eo exercendis, & exequendis, vt impleat miniſterium, ad quod ex officio tenetur, ideo iuxta verba litteræ erunt nonnulla prælibanda, quibus hæc integra materia explanetur &c.

2 In verbis, *vt ſui Archidiaconi iuſſioni in cunctis obediat*, qualiter hoc compati poſſit cum obedientia, etiam, quam tenetur cuſtos præſtare, Sacriſtæ, ſiue Theſaurario, intelliges per dicta *ſupra in c.1. de officio ſacriſtæ, q.1. verſ. ad vltimam.*

3 Ibi *in canonicis horis ſigna Tintinabulorum ipſe Archidiacono iubente, ab ipſo pulſetur* præmiſſis proxime adductis ex dicto verſ. *ad vltimam*, aliqua *hic ſub quæſt. 1.* de campanis notabimus.

4 Et ibi *ſed omnia cum diſcretione*, & paulo ante, *aut ſupra modum* præter adducta hic à gloſſa, applicabis quæ dixi *ſupra in c. ne innitaris de conſtit.*

5 Et ibi *minus idoneus*, quod cuſtos, ſi minus idoneus ſit debeat ab officio repelli probat Pontifex hic; & ſic conducunt, quæ dixi contra Parochum ineptum, & minus idoneum, *ſupra in c penult. & fin. de ætate, & qualit. ordinand. & in c. fin. de præſumptionibus.*

QVÆST. I.

Campanarum vſus in Eccleſiis quare introductus? quando, ad quas effectus? Et quid ſibi velit campanas baptizare? Et quiçaş habere poſſint, quæ primo pulſentur. Corporale quid ſit, vnde dictum? Quid repreſentet? Cur palla nominetur? Quotuplex ſit palla ac de aliis circa materiam, & vſum? Et lampades, ac lucerna, cur in Eccleſia introducta? Et quare dicta hora lucernalis?

SVMMARIVM.

1 *Campana idem ſunt, quod tintinnabula, quaſi bene ſtrepera, atque vocalia, & ſigna præberi canonicis* n.2.

3 *Campana in vocabulo Germano, vocantur* cloches *Et nola à Nola campania ciuitate* n.4.

5 *Campana cum ligna pulſarentur introducta ſunt in Eccleſia, nola, aut campania, vocarentur perſona ad rem ſacram.*

9 *Campanarum vſus rite receptus, quæ pulſantur ad miſſam publicam, & in exequiis, & inſtis defunctorum, & quare* n.7.

7 *Campana tempore interdicti non ſunt pulſanda, & quare* n.8.& o. 17. *vbi quod ne pulſantur in ſeptimana ſancta, dum corpus chriſti eſt in monumento, & quare?*

9 *Campanarum ſonitu aer, & tempeſtates, diluuntur nequiſſima.*

10 *Deus tubarum clamore ſe excitabat ad miſericordiam* n.11.

11 *Tubarum vſus mandatus à Deo fuit, ad vocandum cœtum, ac dum caſtra mouebantur.*

12 *Tuba forma erat in extremitate campanella cum differentia, & quare* ſub n 13.

13 *Campana, quibus Eccleſia vtitur ſiunt ex metallo, & ex quibus metallis conſtentur, quæ durant, quam tuba veteris teſtamenti, & altius reſonant.*

14 *Vas metalli aris ſignificat concionatorum ora, ferrum interius linguam.*

15 *Funis, quo campana pulſantur intelligitur menſura vita noſtræ.*

16 *Campanas pulſatoris congruit, vt ſupercilleo eas pulſet.*

18 *Campana cum infunduntur, vulgò auditur vt Baptizantur; ſed quo Baptiſmo, expenditur, id eſt benedictione, & quomodo* n. 22. 23. & 24.

19 *Campane ſunt tuba, quibus vocatur populus ad conueniendum in templum, & audiendum verbum Dei, & vt Dæmones terreantur, cum vocantur chriſtiani.*

20 *Campanis Hugeneto hæretici huius temporis bellum indixerunt, qua frangunt, & comminuunt ſarracenos imitantes.*

21 *Turca campanarum vſum non admiſerunt.*

22 *Baptiſmus campanarum, quibus caremoniis,* & n 29.

23 *Campanas benedicere, vngere, & nomen eis imponere non eſt nouum.*

24 *Baptizare templum quo in ſenſu dicatur à à Ioanne ſerm. de ſacram.*

25 *Campana ſi non ſunt benedicta poſſunt, ne pulſentur, prohiberi ab Epiſcopo.*

26 *Campana conſecrata etiam in Turri prophana exiſtentes, non debent deſeruire vſui prophano.*

27 *Campanas habere non licet omnibus communitatibus, ſicut licet Eccleſiis; non enim ſunt habenda in oratoriis priuatis. Vbi quid de religioſis.*

28 *Campana non poſſunt in aliqua Eccleſia pulſari Sabbato ſancto ante pulſationem in cathedrali, vel Matrice, etiam ſi collegiata ſit, aut exempta, vt* n.29.

30 *Campana indifferenter poſſunt in qualibet Eccleſia ad ſalutationem Angelicam, ante, vel poſt pulſationem in cathedrali, niſi forte adeſſet conſuetudo, vt valliſoleti, & ſalmantica concbens, & Aſturicen.*

32 *Gallus ſupra pinnaculum Turris ſolet effingi ad excitandam vigilantiam in Prælatis.*

33 *Corporale vocatur Palla, eo quod palliat, vel abſcondat ſacrum miniſterium, &* n 36.

34 *Palla altaris, dicitur quaſi eius veſtimentum* n.37.

35 *Corporale ſignificat ſindonem, in qua inuolutum erat corpus chriſti, in monumento poſitum, quo mouentur ſacerdotes miniſtrare cum nitore* o. 37.

36 *Corporalis apud varias nationes vſus fuit varius.*

37 *Palla duplex eſt, vna, quam Diaconus ſupra altare totam extendit, altera, quam ſupra calicem plicatam imponit, & de punitione Diuina male vtentium, vt* numero 40.

38 *Fœminæ ſacrata prohibentur tangere calicem, Patenam, Sacras Pallas, & nec lauare Pallam Monacha poteſt* numero 39.

40 *Donatiſtæ puniti fuerunt Diuinitus; eo quod Pallas Eccleſiæ eripuerant,& quaſi pollulatas lauarant. vbi de punitione proculi ſibi facientem camiſas,& femoralia.*

41 *Palla,ſiue coperale ex linteo puriſſimo fit, & à quo primo ſit inſtitutum.*

42 *Lucerna,lampades , & luminaria introducta ſunt à principio naſcentis Eccleſiæ veſpere,& mane* n.43.44.& 45.

43 *Linchi , & cerei accenduntur in Eccleſiis.* num.44.

44 *Candelabrum fieri in Eccleſia ductile de auro mundiſſimo mandauit Deus.*

45 *Lucernæ erant lampades aureæ , & quæ figura.*

46 *Oleo tantùm ad lucernas Eccleſia vtebatur à tempore Apoſtolorum,&* n 47.

47 *Luminariorum dotationem facere debet quilibet dotans,& ædificans Eccleſiam , vbi de exemplis pro luminaribus ſemper habendis,* & n.48.49.& n.58.

48 *Res Eccleſiæ in quatuor partes diuiſa,vna pro luminaribus.*

49 *Gentiles oleum , & lumina in æde ſacra ponebant.*

50 *Lumina christiani vetiti fuerunt deferre ad ædes ſacras Gentilium , vel ad ſynagogam.*

51 *Lucernis tribunus quidam militum accenſis in templo in Chriſti honorem complacuit..*

52 *Lucernas in Eccleſias accendere maximè commendatur,ac puniuntur grauiter prohibentes,vt exemplificatur.*n.53.

54 *Luminaria ſic neceſſaria in Eccleſiis probatur,vt illis deficientibus miraculosè,accenſa ſint lumina* n.55 & n.56.

55 *Aqua iuſſa in lampadibus pro oleo infundi , conuerſa fuit in oleum.*

57 *Candelabrum aureum ſolidum , quandoque legem , quandoque Eccleſiam ſignificat , quandoque euangelicam conuerſionem.*

58 *Luminarium donationes ingentes factæ ab Agathone Papa,& ab vxore Theodoſij,& ab aliis.*

59 *Lumina duo ad minus in altari accenſa eſſe debent , dum recitatur officium Diuinum.*

60 *Lampadarum accenſarum vſus ad ſepulchra quorundam virorum cum opinione ſanctitatis,aut martyrij,qualis debeat eſſe probatus.* & n.61.& 69.

61 *Cereorum, & lampadum vſus in Baptiſmo in miſſa celebratione* remiſſiue.

62 *Cereus Paſchalis,& lucernalis* remiſſiuè.

63 *Hora lucernalis ideo dicta ; quia tunc lucernæ accendi ſolebant , quando hora canebantur.*

64 *Lucernarum vſus viſus fuit aliquando prohibitus à Lactantio,qui expenditur,* n.65.& *Concil. Elibert,& D.Hieronymus.*num.66. & 67.

65 *Lactantij* cap.1.lib 6.

66 Cap.17.Concilij Eliberitani.

67 *S.Hieronymus circa lucernas,qualiter loquens intelligatur.*

68 *Tymiama ſuaueolentia,& luminaria,ſunt ante imagines accendenda.*

69 *Lampades , & luminaria pro ſanctis tantùm canonicatis, & Beatificatis cum licentia ordinarij adhibito Conſilio Theologorum.*

QVod ad officium Oſtiarij , hoc eſt Sacriſtæ, 1
ſpectat pulſare campanas iam aliquid dictum eſt *ſupra in cap.1.de officio Archid. ſub q.2.de Acolytis*,in verſ.*ſed quia oſtiarius* vt notaui *in præmiſſo Rubrica de officio ſacriſtæ*. Ideo quia ex verbis *ſigna tintinabulorum pulſanda* , aperitur locus ad dicendum aliquid de campanis,accipies ſequentia breuiter.Et quia iuxta verba textus noſtri campanæ idem ſunt , quod Tintinnabula , quo nomine appellat græcè Apuleius *de aſino aureo*,vbi proprio epithero tintinnabula perarguta appellat,quaſi honora obſtrepera , atque vocalia,& Cælius Rhodiginus *lib.19.lectionum antiquarum cap.11*.plura de tintinnabulis ſcribens , eadem docet de Campanis. † Quæ etiam iuxta 2
relatum verbum textus noſtri *ſigna* bene in Concilio Cabilonen.relato *in cap.ſolent de conſecrat. diſt.1 & in cap.2.hoc tit.*etiam campanæ, & tintinnabula ſigna pro horis canonicis appellantur ; & in praxi ſæpiſſimè tali verbo Miniſtri vtuntur dicendo *dar ſeñal* , † Quæ etiam in vocabulo 3
Germano appellantur *cloches* vt in capitulari Caroli Magni apparet , vbi dicitur Gallicè , *vt cloches non Baptizant cloches* , & campanarum fiat mentio *in cap in cauſis de electione cap. Ioannes de homicid:o. cap. preſentibus de priuileg. cap.fin. de ſent. excommunicat. lib. 6. cap. nimis iniqua de exceſſibus Prolator* , vbi DD.
† Et quod campanæ vocentur & *nola* , à No- 4
la campaniæ ciuitate , vbi primum vaſa illa fabricata fuere ſcripſit Vualfred. Strabo *de rebus Eccleſiaſt. cap. 5.* & ſic eo pertinere nonnulli putent illud Quintiliani *8. inſtitut. orat. in cap. nola*, de quibus videndi Alciatus *de Diuinis officiis,cap.quid ſignificent veſtimenta* Amalar.Fortunat.*lib.3.de Eccleſiaſt.offic.cap.1*.Gullielm.Durand *lib.1.ration.Diuinor.officior*.Durantus *de ritibus Eccleſiæ catholicæ lib.1.cap.22.ex n.1*.Selua *in tract.de beneficio.p.1.q.5.vaſa , quibus populus conuocatur.*

Et quia legimus,*in 7.ſynodo.act.4.* ex libro mi-
raculorum S.Anaſtaſij Martyris , quod cæſareæ 5
ciuitatis reliquiæ S.Anaſtaſij appropinquarent , ciues omnes lætitiæ magnâ,perfuſi ſurgentes,ſubito,lignaque ſacra pulſantes , obuiam facti ſint in veneranda Dei paræ Virginis æde : *ecce ligna ſacra pulſabantur in proceſſionibus* , vulgò fertur Paulinum Epiſcopum Nolanum, Nolarum vſum in Eccleſiam inuexiſſe, planeque *campana* , ſiue nolæ inſtitutæ fuerint ad conuocandam ad ſacra plebem vice tubarum teſtamenti veteris. Et cum populus ad ſacram rem peragendam , & audiendam ſacram concionem non ſine aliquo tinnito,aut bombo admoneri poſſit , nec vllum inſtrumentum commodius reperiri poterit ipſis campaniſis, ad quas pulſandas magna arte opus non eſt, ſeu induſtria , earumque bombus longe,lateque diffundatur, ideo habetur Sabinianum Pontificem conſtituiſſe pulſari campanas ad horas canonicas.

Vnde rite vſum earum receptum eſſe te- 6
ſtantur , Martinus Polonus *in Sabiano lib. ord. Rom.* & Durant. *de ritibus Eccleſiæ dicto lib. 1.cap.22 n.3.in fine ex hoc noſtro cap.1.* qui ex Concil.Tolet.*in cap.1.eodem.& ex cap.ſtudeant. in prima compilatione*,quod prætermiſſum eſt in Gregoriano ,

Gregoriano,& ex *ca. Presbyter diſt.* 11. ibi, &
ſignis deſignantibus, ſic apparere probat, & faſ-
cilius tempor. Anſelm. Ryd. *in Cathalogo, an*
gloſſa in cap. . de celebr. miſſarum, & quod pul-
ſantur ad miſſam publicam, Alcuinus *de Diuinis*,
cap. de ſabbato ſancto Paſcha, & Albertus, Pighius
7 *ad finem lib.* 5. † ait quod pulſantur etiam Cam-
paniæ in exequiis, & iuſtis defunctorum vt exci-
tentur, & præmoneantur, nedum neceſſarij; ſed &
cæteri ciues ad præſtanda officia defunctis eo-
rum opem implorantibus, ac ſi dicerent *miſeremi-
ni mei, ſaltem vos amici mei*, & ſic Beda *lib.* 4.
cap. 13. prodidit populum conuocari ſolitum fu-
nerum deductionem tintinabulis, vel campanis; &
ſic Barboſa *in cap. alma mater de ſent. excommu-
nic. lib. 6. ſub n.* 11. poſtquam dixit tempore inter-
dicti campanas pulſandas non eſſe; quia opportet
ab Eccleſia eo tempore populum, & laicos exclu-
dere à Diuinis officiis cum Sayro *dicens lib.* 5.
cap. 9 Suarez *de cens diſt.* 24. *ſect.* 1. *à n.* 15. Coſta
8 Couar. Nauarro & Vgolino † addit ideo tunc
non ea pulſari; quia ratio pulſandi ea eſt, vt fiat
ſignum, vt conueniat populus ad Diuina audien-
da, qui eo interdicti tempore excluditur.

9 Quando vero introductus fuerit, & ad quos
effectus, patet ea proxime dictis, & addo amplius
Campanarum ſonitu, & aerem caliginoſum,
deſlui, tempeſtateſque arceri, & nequiſſimas po-
teſtates aereas expelli, atque caturbari, vt Catholi-
corum Chriſtiana pietas exercet quottannis,
præcipue in vere, & patet ea Concilio Colonien.
cap. 14. ac tradit Durantius *ſupra dicto cap.* 22.
10 vbi addit, † quod ſi qui hæc irrideant, & ipſum
Deum, qui numer. *cap.* 10. diſertè ait, ſe excitari ad
miſericordiam, turbarum clangore ibi, *Clangetis
vlulantibus tubis, & erit recordatio veſtri coram
Domino; ideo veſtro, & eruamini de manibus ini-
micorum veſtrorum*; quo argumento, etiam dicit
conuinci etiam errorem eorum, qui vocales ora-
tiones repudiant: nam ſi tubalibus vocibus ex-
citari à nobis vult, cur enim non magis vocalibus
præcibus?

11 Et non ſine inexpugnabili fundamento; quia
cum Deus fieri iuſſiſſet num. 10. tubas ibi *duas
tubas argenteas ductiles*, & vſus earum fuiſſet ad
12 vocandum cætum, ac dum caſtra mouebantur †
Et Ioſephus *lib.* 3. *antiquitatum cap.* 11. de ſcri-
bendu tubæ formam, dicit eam deſinere in extre-
mitatem Campanellæ ſimilem, quid mirum, vt no-
ſtri Campanarum vſum referant ad prædictas
tubas? ſed vt docent Durantius, *dict. cap.* 22. *de ri-
tibus Eccleſ. n.* 3. Amalar. Fortun. *lib.* 3. *de Eccle-
ſiaſt. officiis*, Durandus *in rationali cap.* 1. Ruper-
tus Tuitienſis *lib.* 1. *de Diuinis officiis*, & alij
13 late loquentes cum ea tamen differentia † quod
campanæ, quibus Eccleſia vſa eſt, & nunc vtitur
fiunt ex metallo æris, quod eſt durabile & ſono-
rum, quæque habent interius plectum ferreum,
quo tunduntur, vt audiantur, & ſignificant ora
Prædicatorum noui teſtamenti, quæ plus durant,
quàm tubæ veteris teſtamenti; & altius reſonant;
eo quod Iudæo um tempore natus eſſet tantùm
14 in Iudæa Deus; at nunc in omni terra. † Et quod
vas metalli æris ſignificat concionatorum ora,
15 ferrum interius linguam eorum. † Et per funem,
quo Campana pulſatur, intelligi menſuram vitæ
noſtræ: videndus eſt etiam Greg. *lib. de edificatio-*
16 *ne templi*, quem refert Durantius *ſupra* † qui *dict.
cap.* 22. *n.* 7. *lib.* 1. addit congruum eſſè, vt qui
Campanas pulſant, induantur ſuperpellicеis, vt

habetur in Concilio Colon. *p.* 3. *cap.* 31. & ſic
practicandum multùm conueniret; tum quia præ-
dicta pulſatio ſpectat ad Clericum hoſtiarum, ſa-
criſtam, ſiue Cuſtodem, item propter reuerentiam
ipſis Campanis debitam ex earum Baptiſmo, ſeu
benedictione, de quibus *hic* in verſ. *nec enim* ſe-
quenti.

Dictum quidem eſt tempore interdicti non 17
pulſari Campanas, nec licere magnas, ſiue paruas
pulſari, etiam cum eleuatur hoſtia, vel etiam vt ſig-
num fiat Clericis venientibus ad horas, quibus in-
tereſſe tenentur, ſed inſtrumento, Tabulæ aut ſi-
mili vtendum eſſe ad Clericos conuocandos, vt
bene probant Suarez *de cenſ. dicta diſt.* 34. *n.* 16.
Barboſa *in dicto cap. alma mater n.* 12. *&* 13. ex
quibus quidem bene ab Eccleſia praticari, vt in
ſeptimana ſancta quotannis celebrata, dum cor-
pus Domini noſtri Ieſu Chriſti à Ioue ad diem Pa-
raſceue in monumento repoſitum manet, campa-
narum ſonitus, non audiatur recordatione illius
temporis, quo paſſus fuit Ieſus Chriſtus Domi-
nus noſter, contenta Eccleſia, & populo ſola con-
uocatione tabulæ, alioue inſtrumento, vt conuo-
centur ad Diuina officia illius temporis peragenda
per ſacerdotes.

Nec ambigi poteſt vulgò ſæpius audiri cam- 18
panas, cum infunduntur baptizari; ſed ne dura
propoſitio videatur, dico non baptizari baptiſmo,
quo remiſſio peccatorum confertur, ſed quia
cultui Diuino dicentur benedici eas, ex ſententia
Patr. Concilij Colonien. *cap.* 14. † explicant DD. 19
vt ſint ſcilicet tubæ Eccleſiæ militantis, quibus
vocetur populus ad conueniendum in templum,
& audiendum verbum Dei; item, vt Dæmones
tinnitu campanarum Chriſtianos ad præces con-
citantium terreantur; & ſic viſum eſſe Patribus ad
abigendos, & propulſandos malignos ſpiritus,
campanas lauare, benedicere, & vngere, & vt ve-
ſtimenta Eccleſiaſtica, & quàm plura alia, de qui-
bus *alibi*; imo & Paul. Gryllandus *in tract. de ſor-
tilegiis*, prodidit Dæmones mulieres quaſdam du-
centes, audito campanæ ſono ante diluculum eas
deſeruiſſe, fugamque arripuiſſe: ſic Durantius
dicto cap. 22. *ſub n.* 4. vbi ex Ouidio aliud refert in
confirmationem † qui & *n.* 7. refert, quod Hugo- 20
noti, & cæteri huius ſæculi hæretici campanis bel-
lum indixerunt, & quod eas frangunt, & commi-
nuunt ſarracenos imitantes, qui, vt Platina in Vr-
bano III. ſcripſit capta Hieroſolyma, campanas in
primis à ſacris turribus deiecerunt † Et quod me- 21
cæ authore Cuſpiano de religione Turcarum,
vſum campanarum nequaquam admittunt.

Quod ſi ſcire deſideras formam, ſiue modum 22
Baptizandi campanas, quæ admodum antiqua eſt,
legitur quidem exarata *in lib. ord. Rom.* cuius etſi
ignoretur author, tamen hunc librum antiquiſſi-
mum eſſe, profitentur DD. de quo mentionem
Alcuinus faciens *lib. de Diuin. offic. dicto cap. de
ſabbato ſancto*, & Durantius *dicto lib.* 1. *cap.* 22.
de ritibus Eccleſ. ſub n. 6. † Dicunt, vt nec nouum 23
debeat videri campanas benedicere & vngere,
eiſque nomen imponere: nam & Geneſ. 28. Iacob.
memor viſus ſcalæ ad cælum vſque pertingentis
tulit lapidem, quem capiti ſuo ſuppoſuit, & erexit
in titulum fundendo oleum deſuper, appellauit-
que nomen *vrbis Betel.* quæ prius *Luza* diceba-
tur; & quod in capitulari Caroli Magni cloches
baptizari vetatur, Vitus Amerbachius interpretatur
prohiberi ſuperſtitionem, non verò legitimam, &
Eccleſiaſticam benedictionem, nec conſecratio-

24 nem † eoque in ſenſu dici templum baptizari ab Iuone, ſerm. *de ſacrament.* dedicat ipſum templum primo ſuo modo, & ſuo ordine baptizamus.

25 Quare iam recte poſſumus deſcendendo ad tempora noſtra, dicere, quod Epiſcopus poteſt prohibere, nec pulſentur campanæ, ſi non ſunt benedictæ, vt refert Barboſa declaratum *de offic. Epiſcop. p. 2. allegat. 27. n. 48.* idem *in collect. deciſ.* 81. verbo *campana in Bullario eodem verbo n.* 3. à Sacra Congreg. Rit. in Aprutina 5. Iulij 1614 & ſic *in dicta alleg. 27. n. 48. in dict. collect. n.* 2. *& in Bullario n. fin.* etiam refert deciſum à Sacra Congreg Concil. Epiſcop. & regul in Pa-
26 pien. de anno 1581. † Quod campanæ conſecratæ etiam in Turri prophana exiſtentes, nullatenus vſui prophano inſeruire debent, etiam ſi in hunc vſum à ſæcularibus prætenderentur.

27 Campanas verò habere non quidem licet omnibus communitatibus, etiam Eccleſiaſticis, ſicut licet in Eccleſiis. Conſtat ergo habendas non eſſe in oratoriis priuatis: DD. per textum *in dicto cap. poteſtibus de priuileg.* vbi probant, nec eas habere poſſint Religioſi ordinis Prædicatorum, præſertim qui plures tenere nequeunt, vt tractant adducti à Barboſa *ibi n.* 1. prohibet inquam Celeſtinus Papa, vt nec religioſi Templarij, & Hoſpitalarij, aliiue, queant habere campanas, nec publice pulſare in ſuis oratoriis. De dominicanis plenè tractant, & luculenter Oldradus *conſ.* 218. Albericus *in dictionario* in voce *campana*, Durantius *de ritibus Eccleſiæ dicto cap. 22. lib. 1. n. 9.* vbi firmum conſtitutionibus eorundem fratrum vetitum, vt non liceat eis habere præter vnam campanam ad omnes horas; ſed addit generali conſuetudine huic conſtitutioni derogatum fuiſſe, vt docet Vincent. de Caſtro nouo quondam generalis illius ordinis in declaratione *ad cap. 1. dictarum conſtit.* Et in aliis religionis viſum eſt nobis quotidie practicari.

28 Et quia de hac materia, ac de campanis ſcribunt poſt *ſupra* relatos *in princ.* Gauantus *in Rub. miſſal. p. 1. tit.* 20. verſ. *parua Campanula*, Petrus Crepet. *in ſumma Catholicæ fidei eodem verbo* Iodoc Cocc. *in theſauro Catholic. tom. 2. lib. 3. cap.* 7. Iodoc. Lorich. *in theſauro nouo theolog.* verb. *campana*; ideo pro complemento dicendum eſt primo, quod non poſſunt Campanæ in aliqua Eccleſia, ſabbato ſancto pulſari ante pulſationem in Eccleſia Cathedrali, vel Matrice, vt definit Leo Papa 10. *tom. 1 Bullar. pag.* 150. apud Lezanam *in ſumma queſtion. regular. tom. 1. cap. 12. n.* 45. ac declarauit Sacra Congreg Rit. in Oriolen. 11. Aprilis 1601. & in Marſicen. 21. Martij 1609. & in venuſina 30. Decemb. 1614. Nouemb. 1614. & 14. Nouemb. 1615. & in Syracuſana 13. Iunij 1617. & in alia Syracuſana Modicæ 13. Februarij 1619. penes Ioan Mariam Nouar. *in Lucerna regular* verbo *campana*, Barboſa *de iure Eccleſ. lib 3. cap. 3. n.* 69. idem *in Bullario dict. verb. n. 1. in dict. collect. deciſ.* 82. *n.* 3. Et ſic Valliſolet Auſtuticenſ. & alibi vidi practicari.

29 Quod extenditur ad Eccleſias ſæculares, & regulares, etiam Ioannis Hieroſolymitani, etiam prope, & extra muros exiſtentes, & etiam ad Eccleſias confratrum, vt declarauit eadem Sacr. Congreg. Rit. in Placentina 21. Auguſti 1604. & in Melito. 6. Decemb. 1621. etiam ſi adſit Eccleſia collegiata, quæ habeat omnimodam præcedentiam ſupra Matricem, vt declarauit eadem Congreg. Rit. in dict. Syracuſana Modicæ 13. Februarij 1619. penes Lezanam *in ſumma queſt. regul. tom. 2. cap. 1. n.* 44. idem Barboſa *in dict. collect. deciſ. 82. n. 4. &* 5. idem *in Bullario* dict. verb. *campana ſub dicto n. 1. & de iure Eccleſiaſt. dict. lib. cap. 3. n.* 69.

Secundo quod campanæ in aliis Diebus, præter ſabbatum ſanctum pulſari poſſunt ad ſalutationem Angelicam, & indifferenter ante, vel poſt pulſationem in Eccleſia Cathedrali, vel Matrice: Sact. Congreg Rit. in Oriolen. 11. Aprilis 1601. & in hac cauſa, & aliis deciſum atteſtantur Gauant *in manuali Epiſcopor.* verb. *Regularium iura ſub Epiſcopo n.* 50. Lezana *in dict. cap. 11. n.* 45. Ioan. Maria. Nauar. dicto verb *campana n.* 3. idem Barboſa *in Bullario dicto verb. n. 2. in dict. collect. n. 6. & in dict. cap. 3. iur. Eccleſ. lib. 3. cap. 3. num. fin.* 30

Quod limitant ex eadem Sact. Congreg. in Oriolen. 21. Auguſti 1601. niſi forte adeſſet conſuetudo, vt non pulſentur in aliqua Eccleſia ante pulſationem in Matrice; quæ tunc obſeruanda erit; & ſic Valliſolet. Auſturicen. Salmantina, & Conchen Eccleſiis videri obſeruatum. 31

Vltimo notatur in plurimum, vt ſupra pinnaculum Turris, vbi campanæ fixæ ſunt, ſoleat Gallus effingi ad Prælatorum, & curatorum alliciendam, atque excitandam vigilantiam, vt adducit Durant *de ritibus Eccleſ. dicto cap. 22. lib. 1. n.* 9. & quod inde ſignificat ſic Alciatus emblemate ſequenti. 32

----- Inſtomis quod ſigna canens det Gallus Eoi.
Et reuocet famulas ad noua penſa manus,
----- Turribus in ſacris effigitur Aerea mentem
Ad ſuperos peluis quod reuocet vigilem.

Ad ſecundam quæſtionis partem, de palliis, & corporalibus, quod corporale vocatur palla; eo quod palliat, vel abſcondat ſacrum miniſterium, Durantius *lib. 4. in rationali Diuinorum officior. cap. 29.* & idem *dict. lib. 1. de ritib. Eccleſ. n.* 5. putat corporale pallam dici quaſi corporis Chriſti 33
in altari indumentum. † Et quod ſic palla altaris 34
pallium dicatur apud S. Clem. *epiſt. 2. ad Iacob. fratrem Domini in cap. altaris, & in cap. nemo de conſecrat. diſt.* 2. quaſi altaris veſtimentum; item quod Palla, auctore Varrone dicitur quod foris, ac palam ſit. † Et quod corporale ſignificat ſindo- 35
nem, in qua inuolutum erat corpus Chriſti in monumento poſitum. Et quod corporali, ſiue ſindone monentur ſacerdotes miniſtrare populis, vt ſicut illud linteum caſtigatum eſt ab omni naturali viriditate, & humore, ita ſit mens offerentium ab omni carnali cupiditate, & ſicut illud nitet ſuo ſplendore, ita intentio offerentium ſimplicitate niteat coram Deo: plura tradunt videnda Amalar Fortun. *lib. 3. de Eccleſ. officiis cap.* 19. † Alcu- 36
nius *de Diuinis officiis cap. de celebrat. miſſ.* qui dicit corporale dici linteum illud, cui ſuperponitur in ſacro miſſæ corpus Domini, alia plura addens, quæ & explicat omnino legendus Durantius *de rit. Eccleſiaſt. lib. 1. cap.* 12. qui & *n.* 6. ex D. Thom. *opuſculo* 58. *de ſacram altaris*, ex S. Hieronimo, & aliis corporalis, & ſindonis ſignificationes varias myſticas affert & quod corporalium apud diuerſas nationes vſus fuerit varius, obſeruans *n.* 8. ex Rodulpho Tungren. *de canon. obſeruant*

obſeruant, propoſit. vltima, quia Romani, Itali, & Germani, ſiue Alemani duobus corporalibus vtuntur, quorum vtrumque pure lineum eſſe debet; & ſic nos Hiſpani vtimur; Galli verò vno tantùm.

37 De Palla, quod eſt veſtimenti genus, pluta adducit Barſius *de re veſtiaria cap.* 23. & patet ex ſententia Innocent. III. *lib.* 2. *myſterior, miſſa cap.* 36. duplicem eſſe Pallam, quæ dicitur corporale. Vnam quam Diaconis ſuper altare totam extendit. Alteram, quam ſuper calicem plicatam imponit, & Durantius *de ritibus Eccleſ. dict. cap.* 2. *lib.* 1. *n.* 7. ait quod pars extenſa ſignificat fidem, pars plicata ſignificat intellectum: alia dicit, & Durand. *dict. lib.* 4. *in ration. cap.* 19. qui & dicunt corporale repreſentare etiam ſindonem, qua corpus Chriſti in ſepulchro, & quod appellatur Pal-
38 la ſacra, vt *in cap. ſacratas diſt.* 24. † quo loci ſacratæ fœminæ vetantur calicem, vel Patenam, vel ſacras Ballas, hoc eſt corporalia tangere.

39 Et ſic Boniſacius *in lib. Pontiſic. cap.* 42. Sigiber, & Martinus Polonus in Boniſac. Rodulph. Tungeren. *ſupr. prepoſit. fin.* conſtituunt, ne Monacha Pallam ſacratam contingeret, & leuaret.

40 Et idem Durantius *de ritib. Eccleſ. dict. cap.* 12. *ſub n.* 2. dicens punitos eſſe Diuinitus Donatiſtas, eo quod Pallas Eccleſiæ eripuerant, & quaſi pollutas, & lauerant, & Proculum de pallis, camiſas ſibi, & femoralia facientem, ſibi linguam comedentem, ſibi fruſtratim breui turpiſſima conſumptum morte, vt teſtatur Victor Vticenſis
41 *lib.* 1. *de perſecutione Vuandalorum.* † Et Robanus Maurus *lib.* 1. *de inſtit. clericor. cap.* 3. putat ex inſtitutione Sylueſtri corporale ex lino puro textum eſſe debere, ſed ab Euſebio Papa nonnullis annis ante Sylueſtrum inſtitutum fuiſſe putat Durant. *dict. cap.* 12. Videndus *n.* 3. *&* 4. Vbi impugnat, & explicat aliorum dictum, & liquet ex vſu Eccleſiæ, & ex Grattan. *in cap. conſulto de conſecrat. diſt.* 2. vbi habemr, ne quis ſacrificium altaris in ſerico panno, aut tincto celebraret, ſed in lineo ab Epiſcopo conſecrato, ſic vt ſuper quod ſacra oblatio immolatur, corporale quidem ſit ex puriſſimo, & mundiſſimo linteo, nec in eo alterius generis materia pretioſior, aut vilior miſceatur, Beda *in cap.* 44. *in Marcum &c.* Ex quibus iam vides cuſtodiam Pallæ corporalis, & aliorum linte animum altaris; imo & cunctorum aliorum vtenſilium Eccleſiæ ex textu noſtro, verſ. *pallia*, vel *linte amina* pertinere ad cuſtodem Miniſtrum ſacriſtæ.

42 Ad tertiam quæſtionis partem, quare lucernæ, & lampades in Eccleſia introductæ ſint; quia ab initio naſcentis Eccleſiæ, nedum veſperi, ſed &
43 lucente ſole conſuetum eſt lucernas, † item & Lynchos, ac cereos accendi in Eccleſiis, ſicut præ-
44 claris teſtimoniis probatur † quia ſi Deus in veteri teſtamento diſertè iuſſerat fieri in templo candelabrum ductile de auro mundiſſimo, vel vt alij volunt graue, & ſolidum, non intus vacuum *exodi* 26. *leuit.* 24. *numer.* 8. & Zacar 4. & Phillo Iudæus *lib. quis Diuinarum rerum vſus ſit,* quibus etiam locis lucernæ ſeptem fieri iubentur; appareatque lucernas diſtinctas fuiſſe à candelabro.
45 † Et quod lucernæ eſſent lampedes aureæ, quæ ſuper extremitates brachiorum, & haſtilis candelabri ponebantur, ſicut refert Durant. *de ritibus Eccleſia Catholica lib.* 1. *cap.* 8.

46 Ideo & in Eccleſia Catholica ſuperiori de cauſa vſum earum probatiſſimum reperiri, ipſa antiquiſſima praxis manifeſtat à tempore quidem Apoſtolorum; ſiquidem erat vetitum ab eiſdem Apoſtolis *can.* 3. aliquid offerri ad altare quam oleum in lampadem, ſeu ad luminare, & tymiama tempore ſanctæ oblationis, vbi Balſamum notat oleum offerri ad templi illuminationem, & veræ luci, & Deo gratiarum exhibendam actionem.

Quam Apoſtolorum conſtitutionem Melchia- 47
des Papa laudat, & renouat apud Buchard. *lib.* 5. *cap.* 7. & Iuonen. *p.* 2. *cap.* 17. rurſus in Concilio Aureliano *cap.* 3. apud Buchard. *cap.* 3. & Iuonen. *lib.* 2. *de conſtit. Eccleſ. cap.* 6. & Gratian. *cap. nemo de conſecrat. diſt.* 1. vbi fuit præceptum, quod is, qui vult ædificare Eccleſiam, ante præfiniat, quæ ad luminaria, & ad cuſtodiam, & ad ſtipendia cuſtodum ſufficiunt; imo, & legimus idem à Iuſtiniano conſtitutum *nouella* 67. §. *deinde,* & longe ante Conſtantinus decreto donationis factæ Sylueſtro commemorat ſe ſancto Petro, & Paulo Apoſtolis ædificaſſe Eccleſias, quibus Adiecit poſſeſſiones, & agros, vt haberent lumina ſemper accenſa, & Eugubin in Vallan. *n.* 42. ait legimus Mauricium Imperatorem anno Imperij ſui 10. ad omnes Patriarchales ſedes, & ad Monaſteria, quæ ſunt in Eremo, & in Hieroſolymis, & ad lauras pecunias. & cereos, & incenſa miſiſſe, vt pro ipſo orarent, & Paulus Diacon. *lib.* 17. *rerum Roma-*
narum, in Concilio Bracharen. 3. *can.* 25. † refert 48
res Eccleſiæ in quatuor partes diuidi iuſſas, quarum tertia in reparatione, vel luminari Eccleſiæ reſeruaretur, quod & repetitum apparet in Concilio Bracharen 2 *can.* 2. de quo fit mentio, *in cap. placuit* 10. *q.* 3. Et ita ſi vlterius cupiat ſcire de dote, quam ædificans Eccleſiam, tenetur aſſignare, & ad luminaria, & ad cuſtodiam, leges Abbat. *conſ.* 89. *n.* 6. *&* 7. *p.* 2. Bellet. *diſquiſit. Clerical. p.* 1. *tit. de Clerico debitore* §. 13. *n.* 4. Azor, *inſtit. moral. p.* 2. *lib.* 9. *cap.* 3. *quæſt.* 7. vt & eos refert Barboſa *in paſtorali part.* 3. *alleg.* 64. *in tract. de iure Eccleſ. lib.* 2. *cap.* 2. verſ. *debet*, cum ſequentibus.

Si ergo Gentiles oleum, ac lumina in æde ſa- 49
cra ponebant, vt apparet ex *l. ſi ſponſus* §. *proinde ff. de donat. inter virum, & vxor*, vbi DD. nonne, vt dictum eſt fortiori ratione cautum reperiri de prædictis lampadibus, ac luminibus in Eccleſia Catholica, quantum excellentior eſt cau-
ſa? † Et ſic Apoſtoli diligenter vetarunt in ſequen- 50
tibus verbis *can.* 7. *vt ſi quis Chriſtianus oleum tulerit ad ſacra gentilium, vel ſinagogam Iudæorum, feſtis ipſorum Diebus, aut lucernas accenderit, a ſocietate pellatur.* vſum vero lucernarum probat S. Chriſoſtomus *homil.* 60. *ad Popul. Antiochen.* & S. Hieronim. *apud vigilant.* non improbant eorum deuotionem, qui interdiu cereos accendunt in Eccleſiis, quin ait ille, *quicumque accedunt cereos ſecundum fidem ſuam habent mercedem*, & S. Auguſtinus *ſerm.* 215. *de tempore*, nedum eorum vſum probat, ſed & cereos offerre hortatur in ſequentibus verbis: *qui poſſunt, aut cereolos, quod cum debilis mittatur exhibeant,* hortatum, & S. Chriſoſtomus *oratione de occurſu Domini, & Simeonis ad finem, vt tamque lucis filij Chriſto vere illi lumines cereos offeramus.*

Imo & extat apud Surium *tom.* 4. oratio Gre- 51
gorij cæſareæ capadociæ, de ſanctis trecentis decem, & octo Patribus Nicenæ Synodi, in qua

mentio

meutio ſit cuiuſdam tribuni militum, qui, & tem-
plum, vel potius templi habitatorem Chriſtum
honorauerat, & lucernis in templo accenſis pla-
52 cauerat. † Et ſic Germanus Patriarcha Conſtan-
tinopolit. *lib.7.cap.14.epiſt.2.* alloquutus fuit op-
time, dum dixit, *non offendat quemquam, quod
ante ſanctorum imagines luminaria, & ſuaueolen-
tia tymiama accendantur; ſymbolicus enim iſta
fieri, non lignis, aut lapidibus ipſis, ſed in ho-
norem ſanctorum, quorum honor ad Chriſtum re-
currit.*

53 Et Concilium Aquiſgranens ſub Ripino lib.
1.cap.19. graui pœna afficiendos ſtatuit eos, qui
luminaria in Baſilicis Deo dicatis, quæ ea fide-
lium oblationibus concinnari debent, auferre præ-
ſumunt: nam ſi filij Aaron, Nadab, & Abiud eo
quod eorum negligentia ignis, qui iubetur in al-
tari eſſe perpetuus, extinctus eſt, & propter ignem
alienum coram Domino offerre præſumpſerunt,
ob id igne egreſſo à Domino deuorati ſunt meri-
to, quod non ſine magno animi merore debet
proſequi, quid mirum, vt horribili morte deuotan-
di ſint ij, qui ignem Domini in baſilicis ſibi dica-
tis, & conſecratis audacter extinguunt? vt refert
Durantius *dicto cap. 8. de rit. Eccleſ. Cathol. ſub
n. 3. poſt medium*, qui ex *can. 71. Apoſtol.* refert
quod eſt ſegregandus ab Eccleſia qui ſurripuerit
oleum, vel ceream *ibi ſub dicto n. 3. paulo poſt
princip.*

54 Tamque neceſſaria in Eccleſia ſunt luminaria,
quod ſit ſæpius comprobatum, vt illis deficienti-
55 bus, miraculosè lumina accederentur. † Quia vt
narrant Euſeb. *lib.6.cap.7.hiſtoria Eccleſ.* & Nice-
phor *lib.5.cap.9.* deficiente in Die ſolemni vigila-
rum Paſchæ, & in Eccleſia Hieroſolymitana
oleo, luminaribus, quod Narciſus Hieroſolymit.
Epiſcopus aquam deferre iuſſerit, eamque bene-
dixerit, præceperitque in fundi lampadibus tunc
repente miro, & ſæculis inaudito genere virtutis
natura aquæ in olei pinguedinem verſa, ſplendo-
rem luminum, etiam ſolito reddiderit Clariorem.
56 † Simileque miraculum à S. Gregorio *lib. 1. dia-
logo cap.5.* legitur commemoratum, & idem Gre-
gor *lib.3.cap. 30.* refert lampades immiſſo Diui-
nitus lumine, accenſas fuiſſe, & alibi cereos cœ-
leſti lampade accenſos, teſtatur Gregor. Turonens.
*cap. 57. de gloria Martyrum, de Amarantho
Martyre.* Paulinus, item cereorum, & lucernarum
meminit natali III. Felicis Martyris: alia plura
ex alijs videndis refert idem Durantius *ſub dicto*
57 *cap.8.n.1.* † Vbi quod candelabrum aureum ſoli-
dum, quandoque legem, quandoque Eccleſiam
ſignificat, quandoque, euangelicam conuerſio-
nem, in qua Chriſtus lucernæ.... modo virtutis
ſplendore præcipit qui ex S. Hieronymo, & alijs
Patribus alia refert, qui & *n. 5.* refert non defuiſſe,
qui candelarum in Eccleſiis..... & improbant, vbi
illos explicat, atque declarat.

58 Quod ſi aliter poſſet accipi, non quidem lege-
remus facile, quod legitur in libro Pontificali,
nempe Agathonem Pontificem ad luminaria S.
Mariæ ad præſepe, & Apoſtolorum bis mille cen-
tum ſexaginta donaſſe & Theodoſij vxorem in
lucernarum rationem decies mille ſextarios olei
retuliſſe, vt refert Nicephor. *lib.14.cap.50.* Phara,
Damaſus, & Bibliothecarius *in Romanor. Ponti-
fic. & præcipue S Sylueſtr. vita*, nec non Cantha-
ra Ceroſta coronas, delphinos, & Lychnos, &
Lynchnucos pro diuerſi generis lampadibus, &
lucernis in Eccleſiis ardentibus acceperunt.

Cumque Trid. Synodus *ſeſſ. 16. cap. 7.* probet 59
candelarum vſum, ſed damnet earum duntaxat
numerum ſuperſtitioſum, vt refert idem Duran-
tius *de rit. Eccleſ. Cath. ſub n 4. in fine.* Iam ergo
ad hodiernum Stylum dicendum eſt à Sacr. Con-
greg. Rit in Lunen, Sarzanen. 3. Martij 1613.
quam refert Bonfadin. *in Theſauro Eccleſ. deciſ.
reſ. 31. n. 10* Barboſa *in collect. deciſ. 457. in Bul-
lario* verb. *lumina*, declaratum lumina duo admi-
nus in altari accenſa eſſe debere, dum recitatur
Diuinum officium matutinum horæ, & Veſpe-
rum. † Vbi idem Barboſa refert qualis vſus de- 60
beat eſſe probatus accendendi lumina, lampa-
deſve ad ſepulchra quorundam cum ſanctitatis,
aut martyris fama, vel opinione defunctorum, qui
nec canonizationis, neque beatificationis honore
ab Apoſtolica ſede inſigniti fuerunt ſint recog-
nitione, atque approbatione ordinarij, de quo ad-
ducit Sact. Congreg. S. Rom. & gener, inquiſit.
habita in Palatio Apoſtolico in Baticano coram
D. Vrban. VIII. Die 13. Martij 1625. *in Bullar. à
n.4. conſ. 57. eiuſdem Pont. §. 3. & 4.* vbi leges. Et
ego dico *infra hic* in verſ. *& confirmatur.* † Et 61
de cereis, & lampadibus in Baptiſmo, in miſſæ ce-
lebratione, in exequiis funeris. † Et de cereo Paſ- 62
chali, & lucernali hora ſignat, vbi tractat idem
Durantius legendus *dicto cap 8. ſub n.4. in fine*,
& refert, quod ſcripſit Onuphrius in interpreta-
tione quarundam vocum Eccleſiaſticarum plura
de Pharis, & cantaris.

Ad vltimam quæſtionis partem de hora lucer- 63
nali, breuiter reſpondeo, horam lucernalem dici,
quod tunc lucernæ accendi ſolebant, quando ho-
ræ canebantur; indeque S. Hieronymus *1. expoſi-
tione ad pſalmum* 118. Veſpertinum officium lu-
cernarium appellarit, dum ait *hora tertia oramus,
hora ſexta oramus, nona lucernarum facimus,
media nocte conſurgimus*, vbi videtur lucernarium
pro veſperis vſurpaſſe iuxta mentem Durantij *de
ritibus Eccleſie Cathol. lib.1. cap. 11. n. 5. & 6.* vbi
& refert quod horæ lucernatiæ meminerint D.
Auguſtin. *1. ad fratres in eremo, operentur* (in-
quiens) *ergo in nomine Domini ſacrum ordinem
non habentes, vſque ad horam lucernariam*, &
Caſſius *lib.3. de inſtit Monachor. cap.3. ad finem.*
Rodulph, Tungrens *de canon. obſeruant. propoſ.*
12. & lucernalium ſermonum, & orationum men-
tionem facit Epiphan. *contra heres. lib. 3. in com-
pendiaria* vera doctrina circa finem, & legimus
preces lucernarij ſemel, atque iterum apud Philo-
teum in libro, qui *ordo inſtituendi Diaconum*,
inſcribitur, & S. Hieronymus *epiſt.* ſic loquitur *diſ-
cat lucerna accenſa reddere ſacrificium veſperti-
num*, & Rodulph. Tungrens. *de canon. obſeruant.
dict. propoſ. 12. ad princip.* teſtatur ſanctos Patres
antiquitus hora lucernali ad veſperas conueniri
ſolitos; & ſic addunt, vt refert Durantius *ſupra
dict. n.6.* Caſſiodor *lib.9. tripar. cap.* 38. Socrates
lib.5. hiſtor Eccleſiaſt. cap. 21. & Nicephor. *lib. 1.
cap. 24. in Hellade*, Hieroſolimis, & in theſſalia
preces ad tempus veſpertinum fieri conſueuiſſe,
dum accenduntur lucernæ.

Pro complemento notandum eſt, quod etſi lu- 64
cernarum vſus, videatur aliquo modo improba-
tus. Primum ex Lactantio *lib. 6 cap. 2.* deinde ex
Concilio Elibertan. *cap. 17.* denique ex D. Hie-
ronymo, qui aduerſus Vigilantiam confitetur pro
honore martyrum cereos accendere pertinere ad
imperitiam & ſimplicitatem ſæcularium homi-
num, & religioſarum fœminarum, quæ quidem

Zelum

Zelum habent, ſed non ſecundùm ſcientiam: tamen ex longe iam *hic* adductis patet contrarium.

65 Nec obſtant proxime adducta, non Lactantij locus, cum ipſe tantum ibi arguat eos, qui Deo candelarum, ac cereorum lumen offerrent pro munere, quaſi Deus dator luminis egeat lumine, quemadmodum Dij terreni egent lumine, & prophani eis lumina offerunt, quod Chriſtiani non ſic

66 ea mente, eoque fine lumina offerunt, vt patet. † Nec adductum ex *dict. concil. Eliber.* quod prouinciale eſt, vt meminit Durantius *in cap. de imaginibus lib. 1. de rit. Eccleſ. Cathol. cap. 5. & dict. cap. 8. ſub n. fin.* vbi dicit quod *in dicto cap. 37.* agitur de Neophitis, qui more gentilium lucernas publicè accendebant, quibus communio denegatur, non vero de iis, qui ad cultum Dei lucernas in Eccleſiis accendunt.

67 Qui & eodem modo intelligit loquutum Hieronimum de his ſcilicet qui cereos accendunt, credentes inde Martyres illuſtrari, & quod Vigilantius dicebat ironicè quoſdam præbere honorem Martyribus, quos putabant de cereolis viliſſimis illuſtrari; & ſic concludit, vt alioquin S. Hieronym. probet pium, atque mercede dignum cereos accendere in honorem Martyrum, tum aduersùs Vigilantium, tum etiam *epiſtola ad Riparium.*

68 Et confirmatur reſponſio ex Germano Patriarcha Conſtantinopolitano *dicto lib. 7. cap. 14. epiſt.* 2. in iam relatis verbis ſequentibus ibi: *non offendat quemquam, quod ante ſanctorum imagines luminaria, & ſuaueolentia tymiamata accendantur; ſymblicus enim iſta fieri, non lignis, aut lapidibus ipſis, ſed in honorem ſanctorum, quorum honor ad Chriſtum recurrit.* Nec hæc quidem verba turbantur, etiam ex adducta declaratione Sacr. Congreg. S. R & generalis inquiſit. Die 13. Martij 1625. quia prohibitio, de qua ibi accendendi lucernas, lampadeſue ad ſepulchra quorundam cum ſanctitatis, aut martyrij fama, vt iam adduxi, nititur quidem alia ratione fundamentali, de qua *infra* diximus de reliquiis, & veneratione ſancto-

69 rum. † Nempe quod, vt prædicta permittantur, debet præcedere canonizatio, aut beatificatio, cum approbatione ordinarij, adhibito Theologorum, aliorumque piorum, & peritorum virorum Conſilio, ſpectato demum reſponſo Apoſtolicæ ſedis, imo & luminaria ac lampades permittit ipſa Sacr. Congreg vt expendit Barboſa in dicto verbo *lumina in Bullario, & in dict. collect. deciſ. 457. ſub n. 1.* vt refertur *in Bullario, tom. 4. conſtit. 37. Pontificis Vrbani VIII.* §. 3. & 4. ſi tales fama martirij, aut ſanctitatis per communem Eccleſiæ conſenſum, vel immemorabilem temporis curſum, aut per Patrum, virorumque ſanctorum ſcripta, vel longiſſimi temporis ſcientia, ac ſedis Apoſtolicæ tolleraotia, vel ordinarij colantur, in Chriſti quidem honorem.

***

AD TEXT. IN CAP. FIN. De officio Cuſtodis hoc titulo.

PRÆMISSVM.

SVMMARIVM.

4 *Eucharistia cuſtodia, quanta debet eſſe remiſſiuè.*

6 *Cuſtos debet decimas, & eleemoſynas donatas diuidere.*

7 *Cuſtos, Archidiaconus, & Archipresbyter debent ſic gerere, vt nulla ſit inter eos inuidia.*

8 *Sanctiores, & meliores miniſtri debent ordinari ad Eccleſia miniſterium.*

QVia ſatis, & abunde explanata eſſe videtur deciſio hæc ex proxime adductis *in cap. 1. hic, & in Rub. ac cap. 1. de officio ſacriſta,* & quatenus de cura, quam debet habere Cuſtos circa luminaria, de quibus late ſub *quaſt. praced.* verſ. *ad tertiam*, & verſ. *ad vltimam*; ideo duxi remiſſionaliter agere de aliis huius textus verbis. 1

Ibi *cuſtos ſolicitus debet eſſe de omni ornamento Eccleſia, & luminaribus*, iam ex *dict. q. 1. ad dict. cap. 1. hic, & ſupra de officio ſacriſta* latè dictum eſt. 2

Ibi *ſine incenſo*, de thurificatione iam dixi nonnulla *ſupra de officio Archipresbyteri*, ſed cur incenſi oblatione, & thurificatione Eccleſia vtatur, infra hic *ſub q. 1.* dico. 3

Et ibi *nec panem, & vinum omni tempore præparatum, admiſſam habere debet*, cum ergo ſacrum facere non niſi cum pane, & vino in Eccleſia Dei adimpleri poſſit iuxta quæ longiſſime diximus *infra in tit. de celebrat. miſſarum*, vbi agimus de ſacramento Euchariſtiæ; ideo quanta debeat eſſe cura per cuſtodem circa hæc, patet ſine dubio. 4

Et ibi, *& per ſingulas horas canonicas ſignum ex conſenſu Archidiaconi ſonare*; quia iam plene dixi *in cap. 1. hic in princip. quaſt. 1.* ideo *ibi* leges *à num. 1.* vbi de campanarum vſu, & ſigno. 5

Et ibi *& omnes oblationes, ſeu eleemoſynas, ſeu decimas cum eiuſdem tantum conſenſu, abſente Epiſcopo, inter fratres diuidat*; quia de his late dico *infra in tit. de decimis, de ſepulturis, & de Parochianis*; ideo hic *ſub quaſt. 1.* aliqua breuiter dicenda erunt, applicando nonnulla dicta de officio Parochi *ſupra in tit. de offic. Archipresbyteri, & Premicerij*, ſolùm tamen poterat hic diſputari qui ſint, inter quos cuſtos debet diuidere oblationes, decimas, ſiue eleemoſynas donatas, cum hæ, vt DD. docent, communiter Parocho debeantur, vt ex communi probat Barboſa hic *num. 1. 3. &* 4 de quo *in dicto tit. de decimis* latiſſime ſcribo. 6

Et ibi *in his tribus*, & ibi *hi tres, Archidiaconus, Archipresbyter, Cuſtos ſimul iuncti vno animo prouide peragant, & perfecte, & non ſit inuidia, neque zelus inter illos.* His quidem verbis patet, quod circa peragenda Eccleſiæ miniſteria in diuinis officiis, ſunt maxime neceſſarij, Archidiaconus, 7

conus, Archipresbyter,& Cuſtos, quorum officia reſpectiuè ad implent munus ſacrificandi in Eccleſiis, & aliarum rerum perneceſſariarum, vt abundè patet ex titulis *ſupra* adductis. Quare precepit Pontifex, vt inter iſtos bonus zelus ſeruetur, nec in odium prorumpant, ne ex deſidia inter illos Eccleſiæ Catholicæ ſacra miniſteria deficiant in præiudicium rei ſpirituaris, atque fidelium, vt *gloſſa penult. & fin.* demonſtrat *hic.*

4 Et ibi *& ad hoc opus tales ordinentur, quales meliores, & ſanctiores eſſe videntur.* Per quæ verba ex gloſſa hic verbo *ſanctiores*, poſſunt applicari plura, quæ dixi ſub *Rub. & tit. de electione, & de eligendo digniori ad beneficia, & officia etiam ſacularia,*

QVÆST. I.

Incenſi oblatio in Eccleſia à quo tempore introducta? Vbi de Thuribulo, & Thymiamaterio? Quid ſignificet Thuribulum? Incenſi vſus, quare introductus in Eccleſia Catholica? Et Thus apud gentiles, quando in vſu: & quod ab hareticis incenſi vſus inepte reiicitur. Vbi qui mittentes libella, turificuli, & ſacrificati dicerentur?

SVMMARIVM.

1 *Incenſi vſus ab initio naſcentis Eccleſia.*
2 *Thurificatio non tam quaſi caremoniali pracepto, quàm Eccleſia ſtatuto, &* n.6.
3 *Ture Magi profeſſi ſunt Chriſtum Deum.*
4 *Thymiamaterium erat vas, in quo Thymiama in ſacris incendebatur, vulgo* incenſario.
6 *Thymiama pro incenſu accipitur, & quid amplius ſignificet* n.7.
7 *Thuribulum aureum Chriſti corpus ſanctum interpretatur, qui obtulit ſeipſum in odorem ſuauitatis.*
8 *Incenſi vſus, & turificatio introductus eſt in loci reuerentiam, & Diuini officij ad repraſentandum gratia effectum.*
9 *Thurificatio admonet aſſiſtentes ſacris, vt cogitent de cœleſtibus, reiectis importunis cogitationibus.*
10 *Carbones in Thuribulo incenſi, quid repraſentent.*
11 *Thurificatio ſignificat deuotionem celebrantis & aſſiſtentium.*
12 *Orationes in incenſo ſignificantur.*
13 *Thurificatio ſufficiens eſt ad fugandos Damones.*
14 *Thuribula ſunt Thymiamateria aurea, narrantur in pleriſque Eccleſiis fuiſſe.*
15 *Thuribulum aureum à Conſtantino donatum ſancto Nicolao refertur.*
16 *Thurificationum irrident heretici, qui impugnantur, & explicantur loca Neomia, & Arnobij* n.17.& 18.
19 *Thuris ſuffitus ex quo apud Gentiles vſus erat ſacrificij certum iudicium.*
20 *Incenſare Chriſtiani qualiter intelligantur.*
21 *Incenſum mittentes, quibus modis appellabantur.*

AD primam quæſtionis partem ex dicto verſ. *ſine incenſo* apparet congrue, & melius, quàm alibi hic deferendum; eſt ergo primo dicendum; quod incenſi oblatio fuit inſtituta ab ipſis Eccleſiæ primordiis, & in hunc vſque diem vſu recepta. † Indeque thurificatione non vti quaſi 2
cæremoniali præcepto legis, ſed ſicut Eccleſiæ ſtaſtuto, authore S. Thoma *in 3. p. q. 83. art. 5.* & Theologi cum eo; & ſic licet Apoſtoli vetent. *can. 3.* aliquid offerri ad altare, ſed non quidem oleum ad luminare, & incenſum tempore oblationis, & S. Dionyſius *cap. 3.* Pontificem, vbi orationem ſanctam ſuper altare peregit ex ipſo incenſum adolore, omnemque fani ambitum circuire.

Ture enim Magi Chriſtum Deum, & ſacerdo- 3
tem profeſſi ſunt, vt docent Ireneus *lib. 3. cap. 10.* Cyprianus *ſermone de ſtella, & Magis*, Hylarius *can. 1. in Matthaum*, Ambroſius *lib. 2. ad c. 2. Luca*, Leo Papa *ſermone 1. de epiphania*, Chriſthom. Iuuencus, Hieronym. Theophilac Fulgentius, & alij Patres, patet enim ex Mathec. *cap. 2.* quod ipſi Chriſto in noua lege fuit facta à Magis thuris oblatio, & alij communiter.

Ad ſecundam partem de Thymiamaterio, Thy- 4
miama, & Turibulo, & breuiter dico, quod Thymiamaterium, erat vas, inquo Thymiama in ſacris in cendebatur. † Etenim Thymiama pro in- 5
cenſo, vt fit mentio *in dict. can. 3. Apoſtolor.* de Tymiamaterio, cuius etiam meminit S. Ambroſius *lib. 4. de ſacerdotio cap. 1.* quod vulgo vocatur *incenſario, obraſerillo pera quemar olores, y perfumes*, vt patet *2. Paralipomenon. 4. & exod. cap. 25* ac dicit Iſidorus, Peluſiota, dicitur vt ſit illud, in quo confectio Thymiamatis exaratur, *exodi cap. 30.* quam tropologue enarrant Helias Creten. & Gregor. Nazianzen. *oratione* quæ *Apologetica* inſcribitur, & Anaſteſius Synaita *lib. 6. in Hexameron*, & alij etiam.

Et quidem quia Cyprianus *in epiſtola*, S. Ia- 6
cobus in princip. & in ingreſſu liturgiæ orationem edidit, dum incenditur Thus, & in liturgiis quoque Baſilij, & Chriſoſthomi forma benedicendi incenſam exaretur, ibique plura de vſu incenſi legamus, & in libro Pontificiali benedictione turis verbis ſequentibus: *Dominus Deus omnipotens, cui adſtat exercitus Angelorum cum tremore &c.* nec non Turibuli his verbis. *Domine Deus, qui dum filios Iſrael in diſertum numerantes ob rebellem ſuam audaciam, durum vaſtaret incendium Aaron ſacerdotem, tunc orantem, arrepto de igne altaris Thuribulo, ibi incenſum ponentem exaudire, eoſque de incendio liberare dignatus eſt; benedic quaſumus hoc Thuribulum & praſta, vt quoties thus igneo adolebitur, votum populi tui boni odoris efficiat, ſitque fuga Damonum, repulſio, phantaſmatam, & immundarum abſceſſio cogitationum per Dominum &c.* de quibus benedictionibus plura etiam in ordinario Romano de Diuinis officiis ideo nunc; quibus facienda ſit thurificatio tractari oportebat; ſed quia quibus Miniſtris illa fiat, iam *ſupra* dictum eſt *ſub tit. de officio Archipresb.* nunc ad ſignificationem thuribuli deſcendendum duxi, ex quo cui debeat ea primo fieri facilis erit collectio.

Thuribulum ergo, vt ſanctus Auguſtinus *in* 7
homil. 6. in Apocalyps. (dicens quod thuribuium aureum corpus Chriſti ſanctum interpretatur) apertè fatetur vt corpus Chriſti ſignificet addens quod ipſe Dominus factus eſt thuribulum

ex

ex quo Deus odorem ſuauitatis accepit,& propitius factus eſt mundo; quia obtulit ſeipſum in odorem ſuauitatis,id confirmans *ſerm.98.de tempore*,qui eſt *feria 2.poſt Domin.4.* ibi *vide quomodo verus Pontifex,Ieſus Chriſtus, aſſumpto Turibulo,carnis humanæ, & ſuperpoſito igne altaris, adiecto etiam incenſo, qui eſt ſpiritus immaculatus*, & amplius, nam vt ait Amalar. Fortunat. *lib.3.cap.5.præuenit in Thuribulo Tymiama,quod ſignificat corpus Chriſti plenum odore bono*, & cap. 18 ibi, *Thuribulum corpus Chriſti ſignificat, in quo eſt ignis, ſcilicet ſpiritus ſanctus, ex quo bonus odor procedit,quem vnuſquiſque electorum ad ſe vult rapere.* Imo Innocent. III. *lib. 2.myſteriorum miſſæ cap.* 16. & Durandus *lib.4. ration. cap.* 10. quos ſequitur Durant. *de ritibus Eccleſiæ Cath. lib. 1. cap. 9. ſub num. 9.* dicunt per Thuribulum verbum accipi incarnatum.

8 Ad quartam quæſtionis partem vſus incenſi ſcilicet,quare introductus, breuiter etiam reſpondeo ex dictis primo introductum, & thurificationem fieri ad reuerentiam loci, & Diuini officij,vt ſi fuerit in loco odoris fœditas thure recenſo depellatur, & qui adſunt odoribus lætis mulceantur. Secundo ad repræſentandum gratiæ effectum, quia ſicut bono odore Chriſtus fuit, iuxta illud *Genes 34. ecce odor filij mei, ſicut odor agri pleni*, & à Chriſto deriuatur ad fideles officio miniſtrorum 2. *Corinth.* 2. ibi *odorem notitiæ ſuæ ſpargit per nos in omni loco*. Indeque ait D.Thomas qui hæc adducit *in 3 p.q. 83. art. 3.* quod vndique thurificato altari, per quod Chriſtus deſignatur, thurificamur omnes per ordinem.

9 Deinde etiam ea de cauſa, quia per thurificationem monentur,qui ſacris adſunt, authore Philone Epiſcopo *in cantica* in illud *ex aromatibus myrrhæ,& thuris, ad cæleſtia omni deſiderio aſcendere* depulſis à cordis cubiculo importunis cogitationibus,reiectiſque curis omnibus,& ſtudio rerum caducarum,cor ſuum ignitum,velut thuri-
10 bulum coram Deo odoramentum faciens. † In quo quidem corde,cum per amorem virtutes colligit,quaſi carbones in thuribulum congerit,quibus ſeipſam, mens in conſpectu Dei igne charitatis accendat,dum feruentes,& mundas orationes ad Deum emittit,quaſi fumum aromatum ex thuribulo exalat,vt coram ſponſo ſuaue redoleat, & proximos quoſque ad eius amorem per bona exempla concitare non deſinat.

11 Et addit Durantius *de ritibus Eccleſ.Cath.dict. lib.1.cap.1.ſub n.8.* quod thurificatio ſignificat deuotionem celebrantis,& eorum,qui aſſident,ad Deum directam,iuxta illud *pſalm.* 140. *dirigatur*
12 *oratio mea, ſicut incenſum.* † Imo vt Hilarius ait, in incenſo ſignificantur orationes ex Apocalyps 8. ibi *data ſunt ei incenſa multa*; & ſic Innocent. III. *lib. 2. de miniſterio miſſæ cap.* 17. Gulbelmus Durandus *lib. 1. rational. cap.* 10. *argum. eius*, quod ſcriptum eſt Tobiæ *cap.*
13 6. † Dicunt quod ſuffitus, ſeu thurificatio efficax ad fugandos Dæmones (vt dictum eſt) cum præſertim & thus,& thuribulum benedicantur,indeque ex S. Auguſtino *homil. 6. in Apocalyps.* Turibulum aureum interpretatur corpus
14 Chriſti. † Et ita conſtat ex Pontificali Damaſi Papæ Conſtantinum largitum fuiſſe pleriſque Eccleſiis thuribula, ſeu thymiamateria aurea.

Et Simon Metaphraſt. *in vita ſancti Nicolai* 15
prodidit Conſtantinum S. Nicolao thuribulum aureum, quod inter ſacrificandum vteretur donaſſe,& ipſe Durand.*lib.4 rational.cap.*10. explicat cur turibula tribus catenulis vniantur. Nonnulla de his dixi *in cap.2.de offic.Archid. q. 2. à n.*14.

Ad quintam quæſtionis partem reſpondendum 16
eſt, quod cum tot de cauſis incenſi oblatio, & thurificatio in Eccleſia Catholica ſit admiſſa inepte,imo & peruerſe hæretici irrideant thurificationes in ſacris contendentes eas ponendas eſſe ex illo Iſaiæ *cap.1.incenſum eſt abominatio mihi.* Et ex Arnobio *lib. 7. aduerſus gentes*, vbi pluribus thuris vſum in ſacris,& nouum,& vanum docet, quia prædicta fundamenta ſunt leuia nimis, non enim apud Iſaiam *in dict. cap.*1. pure Deus thuris incenſum aſpernatur, ac reſpuit, quemadmodum,nec ſabbata. † Et Neomenias, ſed tum de- 17
mum, cum ab impiis indignè incenſum offertur, vt enarrat, & explicat Gregor. Nazianzen. *orat. 3. aduerſus Iulianum Imperatorem.* † Nec aliud 18
Arnobij dictum nocet, quia ibi tantum, ipſe improbat ſuffitum, & thuris incenſum in honorem Deorum. Non autem in honorem Dei veri, cui, & thus, & cætera, quæ pura mente à piis, & religioſis offeruntur grata, & accepta ſunt, maxime thus quod (vt *ſupra* dictum eſt) ex Cirilleo, Hilario, Ambroſio, & aliis, Deo offerri ſolet, & Diuinitatem, notat ita Durantius *de ritib. Eccleſ. Cathol. num.* 10. vbi in ſimili S. Auguſtini cenſura *epiſtola* 99. ad *Deo gratias*, loquutus fuit in verbis ſequentib. *quapropter qui Chriſtianas litteras vtriuſque teſtamenti ſciunt, non hoc culpant in ſacris legis ritibus paganorum,quod inſtituant templa,& ſacerdotia, & faciant ſacrificia; ſed quod hæc Idolis,& Dæmoniis exhibeant.*

Itaque etſi apud Gentiles (qui ſacerdotes, 19
Pontifices, Flamines, & Archiflamines habebant, vt iam late expendi *ſub Rubrica de officio Archypresb.*) initio in vſu, non fuerit thus in ſacris incendere, vt pluribus probat Diuus Ambroſius *dict. lib.* 7. Tamen vbi primum thure ſacrificare ceperunt; ſuffitus thuris erat ſacrificij certum iudicium. † Adeo vt 20
Chriſtianos verè ſacrificare crederent, vbi ſummis Digitis, paulum thuris iniecißent in acerram, vel thuribulum: ſic refert Durantius *de ritib. Eccleſ. Cath. dict. capit. 9. num.* 3. vbi refert *num. 3. 4. 5. & 6.* inter alia, quibus ſolebant prophani Chriſtianos ad idolatriam adigere, vt inijcerent thus in aureolum, vel thuribulum, qui explicat ex S. Cypriano, & alij qui eſſent libellati mittentes thurificuli,& ſacrificati.

Et ne quidem prædictorum nominum proprie- 21
tas ſub ſilentio relinquatur, breuiter dico, quod qui iniciebant thus in Acerram *mittentes* appellabantur,eo quod iam actionem mittere dicebant,vt in Synodo Romana, in qua Marcellinus Papa cauſam dixit,item vt quia ſolerent prophani Chriſtianos ad idolatriam adigere aliis tribus gradibus.Primo vt nomen ſuum darent,quod ſcribebatur in libello,ſeu Chatalogo, inde tales à Chriſtianis contumelioſe appellabantur libellati: ſic S. Cyprianus *lib. 1. epiſt. 5. & lib. 2. & lib. 3. & lib 4. epiſt. 2.* & Durantius ex eo *dict. num.*4. ait vt quod vulgo legitur *libellatices*, legendum eſt *libellatos*,vbi S.explicat quis proprie

ſit *libellatus*. Et apud eundem. Cyprianum ait *n.* 6. legi, quod qui manu capiebant Turibulum, vt adolerent, vocabantur *Turificati*. Et quod qui pollutis mentibus, manus, & ora ſacrificantes polluerunt, *ſacrificati* vel *ſacrificiati* appellarentur.

QVÆST. II.

An Archimandrita, Archigerontes, ſiue Diæceta, Archipſaltes, & Archiepara-phoniſta, ſint Miniſtri deputati ad exercenda aliqua officia intra Eccleſiam? Et quæ illa fuerint, aut ſint?

SVMMARIVM.

1 *Archidiaconus, Archipresbyter, & cuſtos, ſunt præcipuè Miniſtri Eccleſiæ.*

2 *Archimandrita nomen græcum, eſt Princeps ouium, & Monachorum dictis loca Abbatum* num. 3. *id eſt Duces, & Principes Monachorum ſiat Archimandritæ.*

3 *Mandra ſignificat ſermone Hyſpano* Magiada deganado, rebaño, o manada, *item & ſpelunca.*

4 *Archimandritæ etiam dicuntur illi, qui ſunt Epiſcopi, Abbates, & alij Paſtores Eccleſiæ, ſiue qui ſunt Prælati Monachorum &c. qui degebant in ſpeluncis, &* numero 7.

5 *Monachi olim eremos colebant in ſpeluncis, & cauis montium habitabant.*

6 *Aſcetria ſignificat monialem, aut ſtudium, ſiue exercitium.*

7 *Archigerontes, ſiue Diæceta quid ſignificent? Et ad quos effectus aſſignati in Eccleſia, &* num. 8. *& extra Eccleſiam, vt* n. 10.

9 *Diæceta lingua latina parum cultores, dicique adminiſtratores purpuræ, & lanæ.*

10 *Archipſaltes dicitur Princeps canentium; id eſt Magiſter cappellæ.*

11 *Archiparaphoniſta dicitur, quartus ſchola, qui Pontifici de cantoribus, cum quid opus erat, nunciabat* n. 12.

12 *Cantores olim more leuitarum quærebant ad fontem aquam, eamque mundam offerre conſueuerant, & per manum Archiparaphoniſtæ &c.*

1 PRo complemento circa enodandam tractationem eorum miniſtrorum, qui exercent officia intra Eccleſiam miniſteria ſpiritualia deſeruientium, quaſi aliorum Principes, & ſuperiores, viſum nobis eſt ſub hoc *titulo de officio cuſtodis* adducere; præcipue quia textus noſter in *verſ. in his tribus*, & in *verſ. hi tres, Archidiaconus, Archipresbyter, cuſtos &c.* ſignanter demonſtrat, ac velle videtur, vt prædicti tres ſint qui præſertim perficiunt Eccleſiæ miniſteria; & cum Archidiaconus, Archipresbyter, ac ſacriſta maior, atque Primicerius in Eccleſia officia exerceant, imperentque Miniſtris, vt ea rite, & recte peragant; ideo nunc de nominibus Miniſtrorum Eccleſiæ ad ſpiritualia, quæ in iure reperiuntur diſperſa, opportet *hic* differere, antequam *ad titulum de offic. vicarij* deſcendamus.

Archimandrita verò eſt Græcum nomen, qui latine dicuntur Principes ouium, vel Monachorum, vt tradit ex Alciato, & Caſſaneo referendis, Barboſa *in l. inter claros §. nos reddentes, n. 9. de ſumma Trinit. & fide Cath.* & quia Dignitates regulares dicuntur habere Abbates, Abbatiſſæ, item aliquando (Priores de quibus nonnulla dixi *ſub cap. 1.* & aliis *de ætate ordinand.* & de Abbatiſſis *ſub Rub. de elect.*) † Et Archimandritæ, qui loco Abbatum ſunt dicti ab *Arcos*, ideſt Princeps, & *mandra*, quod ſignificat ſermone Hiſpano, *Manada de ganado, rebaño, o manada*, item & ſpelunca, quaſi prædictæ dictiones, Principem ſpeluncæ ſignificent, ideſt quaſi quod Principes ſint, vel duces Monachorum, qui ab initio eremos, & ſpeluncas habitabant; ita etiam Parianus *de probat. lib. 2. cap. 31. num. 3. & 4.* vbi ait, quod gloſſa vocet Archimandritas Principes ouium; quia cum *mandra* apud vulgares ſit locus ouium, pro ouibus intelligit Monachos, qui manſuetudine, ac humilitate oues imitantur, probans ex *dict. §. nos reddentes, & ex cap. diſpenſationes verſ. Archimandritam 1. quaſt. 7.* 2 3

Sed quia de ſignificatione *Archimandritæ* Frater Didacus Ximenez Arias, Alcantarenſis Theologus ordinis Prædicatorum *in ſuo vocabulario Eccleſiaſtico*, verb. *Archimandrita* dicens fieri mentionem de Archimandrita, non ſolùm in iure ciuili, verum, & *in Concilio 2. Conſtantinop. in dict. epiphaniu*, & quod *Archimandritæ* vocentur illi, qui ſunt Epiſcopi, Abbates, aut alij Paſtores Eccleſiæ, ſiue illi, qui ſunt Prælati Monachorum, & Religioſorum; eo, quod ſint ſpirituales Paſtores, vel quia *Mandra*, quod eſt ſpelunca, Prælati Monachorum, qui degebant in ſpeluncis, forte ex ea ratione vocentur *Archimandritæ*. 4

Ideo Alciatus *lib. 1. prætermiſſorum adminutium fol. mihi 227. ſub litt. B.* agens de quibuſdam vocibus, & inter eas de Archimandrita, improbans ibi acceptionem, quam Sidonius Apollin. *lib. 1. epiſt. 8.* dum Paleſtinos Archimandritas nominat, apud quem Paraphraſtes ſuus dictos putat, quaſi Principes ſint mandræ, & agmines, Alciatus *ibi* non probat illius partem in verbis ſequentibus *quid enim conuentus brutorum cum* ſacroſanctis viris commune habet? & Accurſium ſic ſentientem *cui (ait) error faciliter eſt remittendus, quando quidem extra ſuum forum litigabat*; & ſic videtur magis accipere eam ſignificationem, vt Archimandrita id ſignificet, quod dicimus Abbatem: nam priſci illi Monachi eremos colentes in ſpeluncis, & cauis montium habitabant, vt non vno in loco apud Hieronymum legere eſt, iam ergo ex his patet, quale officium Archimandritæ habent in Eccleſia, & quare ſic vocati, de quibus elegantius loquentem leges Marſilium *in cap. 15. de Eccleſiaſt. redditibus.* 5

Hinc enim non abs re erit ſcire, quid ſibi velit. *Aſcetria*, ſic legendum, & non *aſſiſteria in authent. & etiam Cod. Iuſtinian.* quod ſignificat *monialem*, ita legit Alciatus, vbi proxime *ſub dicta littera B.* dicens vt in hunc ſenſum alicubi meminerit Gregor. Nazianzenus, præſertim *in Panegyrico magni Baſilij*, vbi deducit à verbo Græco, quod laborare, & exercere ſignificat; & idem Pater Didacus Ximenez Arias *in ſuo Vocabulario Eccleſiaſtico* verb. *aſceſis*, dicens, vt ſignificat ſtudium, ſiue exercitationem, vt repetit ex Hieronymo in Cathalogo, 6

ſcribens

vel ſcribens Baſilius ſermone de *aſceſſi*, hoc eſt de cultu, & exercitatione monaſtica.

7 *Archigerontes*, ſiue *Diœceta*, de quibus ſit mentio *in l. Archigerontes 6. de Epiſcopali audient.* & Accurſius inter primos eos ſacerdotes appellauit, quibus delicta ſua in metallum damnati confitentur *qui Chriſtiani eſſe iubentur vt ea lege exiſtimat eoquidem argumento* quod ſcriptum ſit *Diœceta ergaſtotanorum*, dicens verba hæc ſignificare Epiſcopos, ſeu Diœcetanos damnatorum in metallum, & id eſſe *ergaſtotanos*, qua quidem ſignificatione, quidam alij ſcribentes, vt refert Barboſa *in d. l. Archigerontes n. 2.* interpretantur illos Archipresbyteros, aut Epiſcopos, vel minores ſacerdotes, quidam natorum in metalla confitentium peccata audiebant; qua de cauſa non præter inſtitutum eſt tractare de prædictis, cum allegare ſoleat ille, ad hoc, quod iudex poſt ſententiam diffinitiuam latam contra reum, debet ei mittere ſacerdotem, vel religioſum, vt confiteatur peccata ſua, & dare ſibi aliquod tempus, vel ſpatium, vt poſſit prouidere ea, quæ ad conſcientiam, & animam ſuam faciunt, vt per illam leg: communiter adnotarunt Bald. Paul. de Caſtro. & communiter Doctores, Clarius *in §. fin. ſua praxis q. 97. n. 4.* Anton. Gomez *tom. 3. variar. cap. fin. n. 6.* & alij poſt eos, vt dicit Barboſa *in dicta l. n. 4.* Hallon. *in addit. ad dict. Gomez. dict. cap. fin. n. 7.*

8 At quia prædictam expoſitionem communiter improbant alij Doctores referendi, inter quos idem Alciatus *in dicta l. Archigerontes* in verſ. *qua expoſitio*, dicentes eam eſſe ineptam, & quod nemo alicuius iudicij, qui Græce ſciat, non cognoſcet, & addens vt fidelis lectio ea eſſe videatur, nempe vt veteres imperatores piis aliquos præfici, qui procurent negotia aulæ principalis, ſeu qui annonam, & penum, & quæ ad victum Principis, palatinorumque pertinent, emant, niſi iidem Chriſtiani ſint, vocemque illam ad vocem ex Græco traductam ad verbum, ſignificare Principes ſeniorum, ſeu ſummos ſenes, eaque ratione Matth. in euangelio ſummi ſacerdotes dicantur. Ideo Guid Pancirola *in theſauro variar. lib. 2. cap. 173.* veriſimilius tenet intelligi ſenes qui Gynecijs præerant, vbi veſtes Principis, & lintea texebant, de quibus *in tit. de murilegulis, & Gynetiarijs lib. 11.* quibus enim obſeruandam mulierum pudicitiam præficiebantur, ſenes archigerontes vocati, vt amplectitur Barboſa *in dicta l. num. 2.* de quo legendi ſunt etiam Cuiacius *lib. 23. obſeruat.* & Caluin. *in l. ex iuridico*, verb. *Archigerontes*, vbi ait, leuiſſima mutatione adhibita, locum ſic corrigendum *Archigerontes, & Diœceta ergaſticarum, non niſi Chriſtiani.*

9 Vnde idem Alciatus *in dicta l. Archigerontes* inuehens admodum in Accurſium, & alios loquentes de Diœcetis, quaſi illos linguæ latinæ parum cultores; vel quia tempore eorum aſſiduis bellis, non ſolùm litteræ græcæ, ſed & latinæ perierant; & ſic errorem, non hominis fuiſſe, dici quidem, ac habent Guid. Pancirola, vbi proxime, & Barboſa *ſub dicta n. 1. Diœcetas*, id eſt adminiſtratores, ſcilicet purpuræ, & lanæ, & huiuſmodi rerum, quas in cubiculis fœminæ operabantur, quarum etiam erant Præfecti illi, qui Archigerontes nominabantur, quod dicta lex præcipit, vt Chriſtiani eſſent; & idem de Diœcetis, qui prædictas res tractabant, non quidem Procuratores, ſiue diſpenſatores ad quæſtum, & lucrum, quod ſi verum ſit ad aliam ſignificationem repertam *in cod. lib. 11. de praaſis Timiatis*, vt refert idem Alciatus, dicendo, vt ſignificet quæſtorem, & œcunomum tamen *in conſtit. dicta leg. Archigerontes* ſibi placet intelligere de Principis cella. 10

Archipſaltes, qui alias vulgari ſermone dicitur Princeps canentium, ſeu cantorum, alias dictus Magiſter cappellæ muſicorum, qui iſte ſit, & ad quid teneatur dixi *ſupra in cap. vnico de officio Primicerij* verſ. *ad quintam*. ſic explicat illam vocem cum Rob *pſalm. 44.* Frater Didacus Ximenez *in ſuo Vocabulario Eccleſ.* verb. *Archipſaltes*.

Archiparaphoniſta, quale officium habeat, 11 & quis dicatur? Igitur vt explicant Durantius *de ritibus Eccleſ Cathol lib. 2. cap. 26 de offertorio n. fin.* & Onuphrius *in libello ordinis Romani in interpretatione vocum obſcur. Eccleſiaſt.* Archiparaphoniſta dicitur quartus ſcholæ, qui Pontifici de cantoribus, cum quid opus erat, nunciabat. † Cumque cantores olim more Leui- 12 tarum quærerent ad fontem, aquam, eamque mundam offerre conſueuiſſent, vt docet Alcuin. *de Diuinis officijs cap. quid ſignificent veſtimenta*; idque inſtitutum eſſe dixerit Amalar Fortun. *lib. 3. de Eccleſ. officiis cap. 19.* ne cantores penitus extorres eſſent a ſacrificio; inde aduertunt adducti, & Durant, probantes ex ordine Romano, quod Cantores offerebant aquam per manum Archiparaphoniſtæ, & quod deinde deſcendit ſubdiaconus ſequens in ſchola, qui & accipiebant fontẽ de manu Archiparahoniſtæ, & deferebat ad Archidiaconum. Ex quibus patet de officio Archiparaphoniſtæ, iam non multum in vſu, imo & penitus abrogatum videri, praeis demonſtrat, niſi alicubi practicetur, vt antiquitas in oblationibus iſtis obſeruabat.

AD TITVLVM ET RVbricam de Officio Vicarij.

PRÆMISSVM.

SVMMARIVM.

1 *Coadiutores Prælatorum ſolent dari, de quibus tractetur ſub* tit. de officio vicarij.

2 *Vicarij præcipuum munus dicitur de illo, qui loco Rectoris ad ſeruitium alicuius beneficij nominatur per Prælatum.*

3 *Vicariorum quatuor ſpecies ſunt, quorum duæ ad titulum de officio vicarij ſpectant, nempe, vna ſit vicarij perpetui, alia ad tempus, vt* n. 4. & 5.

4 *Vicarius perpetuus quando dicatur, & numero* 5.

5 *Vicarius temporalis Rectoris, ac Parochi, qualis dicatur, & exemplificatur, &* n. 6.

7 *Vicarij ſunt alij, qui à Romano Pontifice in prouincia aliqua, vel Diœceſi conſtituuntur in ſpiritualibus.*

Fermoſin. de Offic. & ſacris Eccleſ. Tom. II. Aaa 2 8 *Vicarij*

8 *Vicarij, alij ſunt quoad omnia Iuriſdictionis, vt ſunt vicarij Epiſcoporum, quorum duplex differentia; nam alij ſunt generales, alij foranei.*

9 *Vicarij de iure ſunt in triplici differentia, qui dicuntur, aut nati, ſeu legitimi, fornaei, ſiue Datiui, n.10.& 11.*

11 *Vicarius, ſiue officialis Epiſcopi promiſcuè ſumuntur. Et in quibus prouinciis vtatur*

4 *nomine vicarij n.13.*

13 *Officialis nomine in nonnullis prouinciis vtitur.*

14 *Vicarij Coepiſcopi coadiutores ad idem tendunt.*

15 *Coadiutores dabantur Epiſcopis, qui Coepiſcopi dicebantur.*

16 *Coepiſcoporum officia, & nomina iam in deſuetudinem ſunt.*

17 *Vicarius Epiſcopi miſſus appellare ſolet.*

18 *Locum tenens dicitur quem vicarius ſibi nominat.*

19 *Vicarius eſt, qui vices alterius gerit in iuriſdictione, & iudicio.*

20 *Vicegerentes, ſeu vicarij appellantur illi, qui in locum alterius Magiſtratus abſentis ſeu mortui, vel impediti ſubſtituuntur.*

21 *Vicarij, ſiue vicegerentes ſunt inferioris gradus, ac illi, in cuius locum ſuffecti ſunt.*

22 *Suffecti appellantur etiam vicarij, ſeu vicegerentes, quanta eorum authoritas* numero 23.

23 *Vicarius non ſolum perſonam illius, in cuius vicem ſubrogatur, ſed magis officium, & locum tuetur.*

1 QVia occaſione huius Rubricæ, & tituli ſolent DD agere, non ſolùm de vicariis temporalibus, ſeu perpetuis poſitis in beneficiis, ſiue Parochiis; imo & de aliis vicariis, ſiue coadiutoribus Prælatorum, tam ad ſpiritualia ordinis, quàm iuriſdictionis. Et ſic de officio vicarij generalis, ſiue foranei Epiſcopi, alteriuſue Prælati Eccleſiaſtici iuriſdictionem habentis, & licet ſub Rubro noſtri tituli nihil de iſtis vicariis caueatur; tamen quia ex aliquo facit textus *in cap. ſua nobis 5. hoc tit.* Vbi nonnullis Pontifex agit de vicario Papæ in vrbe iuriſdictionem habente; ideo *ibi* de dictis vicariis, eorum officio, ac iuriſdictione agemus, etſi non latè, cum præcipua tractatio noſtri inſtituti ex *ſupra* dictis titulis ſolùm ſit de officiis Eccleſiaſticis, quæ exercent in functionibus Eccleſiaſticis, & ſpiritualibus pleræque perſonæ Eccleſiaſticæ deſignatæ ad ſimilia munera, & officia Eccleſia-

2 ſtica. † Et ſic in præſenti titulo præcipuum munus vicarij, erit de illo, qui loco Rectoris ad ſeruitium alicuius beneficij nominatur per Epiſcopum, ſiue Prælatum, qui propriè coadiutor vocari videtur iuxta diſtinctionem proximè ſequentem.

3 Quare libuit breuiter aſſignare vicariorum quatuor ſpecies, quarum duæ propriè ſpectant ad titulum noſtrum, de quibus potiſſime fit mentio in noſtro iure canonico vnius quidem perpetui, vt *in cap. extirpandæ hoc tit. cap. extirpandæ 30.§.qui vero de prabend. & Dignit. cap.*

4 *G perpetuus de fide inſtrum.* † Ergo vicarij perpetui Parochialium dicuntur, quos propter curam animarum conſtituit Epiſcopus, vt *in cap. 1. cap. fin. hoc tit.* & ſunt, ac dicuntur illi qui in Eccleſiis quibuſdam Parochialibus, in quibus directi Rectores perpetuò animarum curam exercere, non poſſunt, vicarij Conſtituuntur, veluti in Eccleſiis Monachorum, *cap. vnico de cappellis Monachor. lib.6.* aut aliis, quæ Prælaturis, vel militiis perpetuò ſunt vnitæ, quarum curam exercere commendatarius non tenetur, aut nequit: de quo an habeat beneficium, & qualiter diſtinguatur ab eo, cuius eſt vicarius, dico *infra in cap. 2. hoc tit.*

Vicarius alius curæ, beneficij, ſiue Parochiæ, 5
aut Rectoriæ, alius eſt temporalis, de quo DD. agunt etiam per caput peruenit de appellat, qui dicitur veluti coadiuuans in cura ad voluntatem & liberum arbitrium ipſius Rectoris, vt per *cap. illud cum ſequenti 7. q. 1.* notant DD. qui tamen non propriè vicarius, ſed aut cappellanus, aut curatus appellari conſueuit, & dicitur temporalis, qui in locum alterius ad tempus ſubſtituitur, iuſta ſubſiſtente cauſa; puta quia pluribus Eccleſiis, quas obtinet ſimul deſeruire nequeat *cap. ex temporis 16. q. 1.* aut pluribus negotiis ratione ſui muneris, & officij detineatur, vel quia ob peregrinationem, ægritudinem, aut iuſtam abſentiam ab Epiſcopo cognitam, & approbatam, vel ob aliam aliquam cauſam, veluti neceſſitatem, aut vtilitatem Eccleſiæ, deſeruire ſuæ Eccleſiæ non poſſit, Andr. Valens *hic n.1. verſ. duplicis & n.3.* ſic etiam alij DD. *in tit. noſtro*, Barboſa *de iure Eccleſ. p.1. c.15. de vicario, & coadiutore Epiſcopi n.8. & 9.*

Et amplius etiam exemplificatur, vt quando 6
nominatus eſt vicarius illius, qui duas habet Eccleſias Parochiales æque principaliter vnitas, tunc enim, qui curatus eſt Rector, & Parochus vtriuſque, non tenetur conſtituere vicarium perpetuum in altera, ſed ad tempus, videlicet, vt eſt dictum, quando ipſe nolit ei inſeruire ex *dict. cap. ex temporis 16 q. 1. cap. 1. ne ſede vacante*, vel quando beneficium eſt vnitum menſæ Epiſcopi, ſeu capituli, quia tunc poteſt conſtitui vicarius temporalis, vt inquit gloſſa verb. *ad menſam in clem. 1. de exceſſib. Prælator*, gloſſa & DD. *in clem. 1. de reſcript.* quod hodie limitatur per conſt. Pij V. quæ incipit *ad exequendam* Kalend. Nouemb. 1567. Barboſa *hic n. 17.* vbi addit, quod quando vnitur beneficium ſimplex, ſolet tunc conſtitui vicarius temporalis.

Quidam alij ſunt vicarij, qui à Romano Ponti- 7
fice in prouincia aliqua, vel Diœceſi vicarij in ſpiritualibus Papæ conſtituuntur, qui & viſitatores dicuntur, de quibus agunt DD. *in cap. fin. diſt. 61. in c. Charitatem in fine 12. q. 2. & in cap. is cui de elect. lib.6.* de quibus amplius dico, & aliis *in cap. ſua nobis 5. hoc tit.* & ſimili modo videmus iuxta textum *in cap. adiscimus 16. q. 1.* quod Monachi certis in locis vicarios ſibi ſtatuerunt.

Alii denique ſunt vicarii, qui ad omnia, quæ ſunt 8
Iuriſdictionis à Prælatis conſtituuntur, & tales dicuntur, qui ſunt, nempe vicarii Epiſcoporum, quorum duplex eſt differentia: nam quidam ſunt qui generaliter nominati ſunt ad omnes cauſas ciuiles, & criminales, item & iuriſdictionis voluntariæ, & tales propriè dicuntur vicarii generales, & aliquando officiales Epiſcoporum, vt in cap ex frequentibus *de conſtit. cap. 1. de conſuet. lib.6. cap. 2. eodem lib.6* Alii eorum, qui ſolent conſtitui, vel ad ciuiles tantum cauſas, vel ad criminales totius Diœceſis, non proprii vicarii, ſed officiales, vel auditores vocantur *in cap. 1. & 2. hoc tit. lib.6.*

Hinc

9 Hinc prouenit vt incidamus in aliam diſtinctionem, ſcilicet quod in triplici differentia accipiuntur de iure vicarij: nam vel dicuntur nati, ſeu legitimi, & iſti ſunt qui dicuntur à lege ipſa conſtituti, vt Archidiaconus, & Archipresbyter, de quibus iam dixi *ſub tit. de officio Archidiaconi, & de officio Archipresb.* & probant iura *ibi in*
10 *cap.1. & in cap. vt ſingula.* † Alij dicuntur foranei, & ſic appellantur, qui extra ciuitatem, in qua eſt Epiſcopi ſedes, iuriſdictionem exercent, vtpote quos Epiſcopus in certa Diœceſis, parte, vel in oppidis Conſtituit, ſicut docent Doctores per gloſſam verb. *Foraneus in Clem. etſi principalis de reſcriptis, & in cap.1. eodem ver-*
11 *bo de officio ordinarij lib.6.* † Datiui alij dicuntur, qui, vt iam diximus in verſ. *alij denique*, appellantur vicarij, ſeu Conſtituti generales, hi nempe, quos Epiſcopus creauit, vt eius vices gererent in eodem tribunali, & loco, in quo ipſe ius dicere conſueuit: ſic Barboſa *hic n.9.* vbi loquens de vicariis Patriarcharum, Epiſcoporum, & Archiepiſcoporum inter illos prædictam conſtituit differentiam, & plura de omnibus illis dicit *in paſtorali 3.p.allegat.54.ex n.19.& ante.*

12 Promiſcuè namque verbum *vicarius*, vel officialis Epiſcopi, iam in iure ſumuntur, & certius in praxi, vbi ſic accipiuntur, quod bene procedit, cum reuera in effectum nulla intereos, niſi in nomine verſatur differentia, vt dixerunt Hypolitus Riminald. *in Rub. de officio n.113.* Couarruu. *lib.3.variar.cap.20.n.46.* Mandoſius *in tract. de commiſſion, in commiſ. per breue 28.* verb. *vicario*, & *in Reg. 4. Cancel. q.6.n.16* Menochius *conſ. 51. n. 38.* Gonzalez *ad regul.8. Cancel gloſſa 5. §. 3. n. 8.* & alij.

13 Et quidem Romanæ curiæ ſtylus obſeruat, vt in expeditionibus, ſeu delegationibus ad Italiam, Vngariam, Dalmatiam, Egyrum, & Cretam, & partes orientales, Siciliam, & Corſicam concernentibus, Cancellaria vero vicario ſemper vtatur, ſed vltra montes Alpinos, vt in Hiſpania, Gallia, Germania, Polonia, Anglia, & in Vltramarinis, vt in Africa, officiales nuncupentur, ſicut teſtantur Sbrotius *de officio vicarij lib. 1. q. 2. n. 10.* ante Barboſam *de iure Eccleſ. dict.1.p.cap.15.n.12. in fine*, Hieronymus Paulus *in practica Cancel. fol. 7. & 8.* Mandos, *in dicto tract. de commiſ. dict. breue 28.* verb. *vicario.*

14 Quod ſi dubites quare tales proxime adducti vicarij appellentur, & non coepiſcopi, Coadiutores, viceſgerentes, ſeu locum tenentes, reſpondeo prædicta nomina ad idem tendere iuxta ſpecies ſuas, quas nomen vicarios claudit omnino; quia etſi quondam, vt iam *ſupra* dixi *in*
15 *ſub Rub. de officio Archipresbyt. q. fin.* † Coadiutores darentur Epiſcopis, qui Coepiſcopi dicebantur, & erant quaſi ſuffraganei, & vicarij ſimul Epiſcoporum, quibus ſcilicet plurima cum Epiſcopis miniſteriorum communis erat diſpenſatio, qui non erant Epiſcopi, ſed ſacerdotes honorabiliores, vt dicit Nicenum Concilium; ſic vt inter eos, ac Presbyteros quædam eſſet differentia, cum ipſi tenerent medium quoddam inter Epiſcopos, & Presbyteros, etſi præſumptuoſe in Epiſcopos conſecrarentur, lectores etiam & Exorciſtas atque abdiaconos ordinarent, nec infra Epiſcopo maiores ordines minime contuliſſent, nec alia Pontificalia exercerent, *capite quamuis 68. diſt.*

16 Tamen quia iam nomen iſtorum quod officium in deſuetudinem abiit, & ab Eccleſia reiectum fuerit *cap. Coepiſcopi 68. diſt.* eo quod inſolenter ſibi officia Epiſcoporum vſurparent; ideo recte, & eorum inſtitutio fuerit omnino interdicta. Hodie tamen qui in ordine Epiſcopali conſtitutus ad Epiſcopalia exercenda, aſſumitur, ſuffraganeus nominatur, Barboſa *d.cap.15. de iure Eccleſ. n.7.*

Et quamuis vicarius Epiſcopi ſoleat in ſacris canonibus *miſſus Dominus*, aut *miſſus* ſimpliciter appellari, *cap. de parentela, cap. ab iſto 35. q. 6. & cap. 2.* iuncta gloſſa *de regularibus cap. 1. de frigidis, & maleficiatis*, vbi Doctores, vel etiam officialis, (vt diximus) Epiſcopi, ſed non proprie; imo nec ſi vocetur coadiutor Epiſcopi; nam proprie talis dicitur qui Epiſcopo, aut Rectori infirmo, vel ſenio confecto, aut iniquo adminiſtratori adiungitur, vt in officio, & in adminiſtratione coadiuuet, vt patet ex *cap. 1. de Clerico ægrotante. & eodem tit. lib.6. & ſupra in cap. grandi de ſupplenda negligentia Prælat.* 17

Et quia locum tenens proprie dicitur ille, quem ipſe vicarius ſibi ipſi ſufficit, & vicarius ille proprie, qui ab ipſo Epiſcopo nominatur tantundem etiam ſine conſenſu ſui capituli *cap. ea noſcitur*, vbi Hoſtienſis, & DD. de his, quæ fiunt à Prælato ſine conſenſu capituli. 18

Et vicarius propriè dicatur ille, qui vices alterius gerit in iuriſdictione, & iudicio *c.1. & 2. h. et t.* ideo propriè dictum nomen idem ſignificare videatur, ac vices gerens, nec bene locum tenens poterit dici, cum vicarius non dicatur conſtituere ſibi vicarium, vt patet *in cap. Clericos hoc tit* gloſſa verbo *aliorum in clem. 1. de regularibus.* 19

In iure enim vicarij, ſeu vicegerentes appellantur illi, qui in locum alterius Magiſtratus abſentis, ſcilicet mortui, vel impediti, ſubſtituuntur ab eis, qui à lege ad id poteſtatem habent, vt deducunt Doctores, ex *l.1.* ibi, ſiue *proconſulatum ff. de tutelis, & curator. datis ab his* Cujacius *lib.1. quaſt. Papiniani ſuper leg.5. ff. de officio Proconſul. in princip.* Morla *in emporio iuris tit. 2. in præludio n.84.* † Quare fiet, vt tales ſint inferioris gradus, ac illi, in cuius locum ſuffecti ſunt; quia ſicut Præfectura, vt dignius officium vicem gerenti, vel vicario præfertur, vt notat Barboſa *in l. in ciuilibus cod. de officio vicarij n.2.* ita ſimiliter dici debet de quocumque vicario, ſeu vicem gerente, aut locum tenente in materia, de qua loquimur. † Et ſic etiam patet, quod tales vicarij, ſeu vicegerentes, appellantur etiam ſuffecti, vt *in l.2.§. poſt hanc in fine.* ibi *quo ſuffectus fieret &c. ff. de origine iuris, in cap. quædam* ibi *ſuffecti conſules 2. diſt.* vbi habetur, quod ſuffecti iudices dicebantur illi, qui pro aliis ſubſtituebantur, vt ex Iſidoro, Suet, & Lamprid. tradit Briſon *de verb. ſignificatione lib. 17.* verb. *ſuffectus* Alciatus *lib. 3. diſpunct. cap. 3.* & Iſidorus relatus *in dicto cap. quædam l. 5. etymologiarum cap. 14.* ait quod ſub Octauiano Cæſare ſuffecti conſules, Papius, & Poppeius legem tulerunt, quæ à nominibus eorum appellatur Papea Poppea, continens Patrū premia pro ſuſcipiendis libris ſuper quo ex Dione *lib. 56.* aduertit Couarruu. *de ſpons. p.2. cap. 8. in initio n. 4.* referens huius legis capita plura, & Doctores *in l. fin. cod. de infirm. pœn. cælib.* 20 21 22

Ex quo videtur quanta fuerit iudicis ſuffecti authoritas, & Caluin. *in lexicon Iurid.* verbo *vicarius*, Gonzalez *ad regul. 8. Cancel. 9. §. 3. gloſſ. 1. n. 4.* demonſtrant agentes de vicariis Magiſtratum, & militum, de quibus agunt Imper. 23

in dicto tit. de officio vicarij, vt ibi adduxit Barboſa *in præmiſſo*, *& patet ex titulo cod. de officio eius, qui vicem alicuius Iudicis obtinent*, qui etſi vicarius, ſeu vicesgerens, ac alterius vice fungatur: tamen ſub ratione officij, & tituli vicariatus habet iuriſdictionem, & non quidem ex ſola commiſſione; & ſic bene Bellon. *lib. 1. cap. 12. n. 2. ad finem*, Barboſa *in Rub. hic n. 6.* poſt alia ab eo dicta *n. 3. 4. & 5.* concludunt vicarium, non ſolum perſonam illius, in cuius vicem ſubrogatur, ſed magis locum, & officium tueri, iuxta verba textus *leg. 1. cod. de officio eius* ibi *tueri locum Rectorem prouinciarum noſcuntur*, vbi declarat gloſſa, verb. *Rectorem* in verb. ſequent. ibi. *eſt enim vicarius ordinarius à lege non delegatus*, cum infinitis Barboſa *in paſtorali p. 3. dict. allegat. 54. à n. 45.* de quo *infra*. Et hæc nunc ſufficient pro explicatione noſtræ Rubricæ.

QVÆST. I.

Vicarij perpetui Parochialium, an dicantur Beneficiati, ſicut, & ipſi Parochi? Et an Vicarij earum alij, qui perpetui non ſunt, dicantur amobiles, nec vllo modo Beneficiati? Et qua differentia, nominentur ad ſeruiendum in Parochialibus? Et an, Rectore mortuo, duret nihilominus ſibi Vicarius perpetuò ſuffectus? Et an idem ſit de Vicario, temporali? Et an mortuo Præſide, ſiue Epiſcopo, poſſit eius Vicarius exercere iuriſdictionem? Et qui de materia Vicarij perpetui in beneficiis, aut temporalis, item & Epiſcopi agant?

SVMMARIVM.

1 *Vicarius perpetuus non eſt propriè Rector Eccleſiæ, ſed Rector curæ animarum perpetuus.*

2 *Vicarius perpetuus Parochialis ſic debet inſtitui, vt inſtitui debent in ſuis Parochiis, Rectores, & Parochi.*

3 *Vicaria, ſeu vicariatus perpetuus, qui debet inſtitui in Eccleſia Parochiali vnita alicui Dignitati, vel monaſteriis, eſt beneficium curatum.*

4 *Curati beneficij diſpoſitiones procedunt etiam in vicaria perpetua.*

5 *Vicaria perpetua eandem ætatem requirit in eam obtinente, quam requirit beneficium curatum.*

6 *Vicarius perpetuus tenetur ſubire omnia onera incumbentia ipſi Parochiali, in qua erecta erat vicaria perpetua.*

7 *Vicarius perpetuus habet penes ſe omnem beneficij curam, & exercitium.*

8 *Vicarius perpetuus Abbatiæ debet ſubire omnia onera reſpicientia curam animarum, & adminiſtrationem ſacramentorum.*

9 *Vicarius temporalis, qui dicitur amobilis, non eſt beneficiatus, cum non habeat ſe inſtar beneficiarij n. 10.*

10 *Vicaria temporales non veniunt ſub nomine beneficij.*

11 *Rector principalis, cui datus eſt vicarius temporalis, habet principalem curam, vicarius autem ſolum functionem, & adminiſtrationem, ſecus in vicario perpetuo vt n. 12*

12 *Vicarius perpetuus debet reſidere in beneficio, non tamen Rector.*

13 *Vicariorum ſæcularium ad tempus nominatio in beneficiis curatis ſpectat ad Epiſcopum. Perpetuorum vero ad nominationem eorum, in quorum Eccleſiis ponentur cum examine tamen, & approbatione Epiſcopi, & n. 14.*

15 *Vicarij conſtitutio tempore vacationis, ſpectat ad eum, qui poteſt inſtituere concurſum, & in caſibus repentinis limitatur numero 16.*

17 *Vicario perpetuo deputato ſeruitio alicuius Parochiæ debet aſſignari certa congrua, & portio annua ex prouentibus ipſius Eccleſiæ n. 18.*

18 *Congrua portio arbitrio taxatur Epiſcopi; ſic vt non ſit maior centum, nec minor quinquaginta ſcutorum annorum computatis, etiam incertis, & obuentionibus percipi ſolitis. Et quid debeat prius Epiſcopus perſcrutari n. 19.*

20 *Congrua non ſic aſſignatur vicario temporali, ac perpetuo, & n. 21. & 22.*

21 *Vicarius temporalis, non perpetuus aſſignatur Rectori, qui ſenio, morboque perpetuò, & incurabili factus eſt inutilis, non perpetuus, nec cum futura ſucceſſione, cum aſſignatione certi ſtipendij.*

22 *Portio aſſignanda vicario temporali tanta debet eſſe, vt valeat commode ſuſtentari, & maior, ſi adminiſtrationem in temporalibus habet, vel ſi ei commendetur Eccleſia interim, dum Beneficiatus puer adoleſcit.*

23 *Alimenta potius debentur Rectori, quam eius Vicario de fructibus beneficij & n. 24.*

24 *Vicarij aſſumpti temporales ſine magna neceſſitate, inſeruiunt cum ſalario conuento cum Rectoribus.*

26 *Vicaria temporalis, nec eſt beneficium, nec titulus beneficialis, ſed tantum ſimplex ſalarium.*

27 *Vicario nominato infirmo Rectori, aut puero ad ſeruitium beneficij vniti authoritate Epiſcopi aſſignatur congrua, ſiue portio iuxta diſtinctionem ſupra à n. 7.*

28 *Vicarius perpetuus nequit remoueri, mortuo Rectore, nec à ſucceſſore beneficiarij, qui conſenſit inſtitutioni n. 29.*

29 *Vicarius perpetuus non habet ſe ad inſtar ſimplicis mandati, quod reuocari valet, ſed ad inſtar beneficij perpetui.*

30 *Vicarius perpetuus ipſo iure cenſetur beneficiarius.*

31 *Vicarius temporalis poteſt ad nutum amoueri per eum, qui illum conſtituit, ſi non ſubſit aliqua cauſa malitiæ, & ſine cauſa, ſed non ante annum, vt n. 32. & 33.*

33 *Vicarius temporalis non poteſt ſe iuuari regula de annali, nec comprehenditur in reſeruationibus, nec virtute ipſius queat defendi quominus amoueatur.*

34 *Locum*

34 *Locum tenentes nominati à Principe remoueri non valent ad libitum prætoris, nec eius morte ceſſant in officio.*

35 *Vicarius Epiſcopi ceſſat morte Epiſcopi; quia illico iuriſdictio transfertur in capitulum* n.36.

36 *Vicarius Epiſcopi remouetur ſola voluntate eius.*

37 *Vicarius Epiſcopi, dum non ſcit mortem, Epiſcopi, poteſt etiam beneficia prouidere.*

38 *Vicarij iuriſdictio, ceſſat Epiſcopo excommunicato, aut interdicto, ſuſpenſoue.*

39 *Vicarij perpetui, & temporalis, materiam qui Doctores tractent.*

40 *Vicarij generalis Epiſcopi, item, & foranei, materiam qui tractant, vbi aſſignentur aliqua de eorum poteſtate, & de capitulo, ſede vacante.*

1 AD primam quæſtionis partem, quia vicarius perpetuus, ſic dicitur ad vitam ſcilicet ipſius, Vitalin, *in clem. vnica hoc tit. n.* 11. & *ibi* Doctores, Barboſa, *hic n.* 12. *&* 13. taliſque vocetur reſpectu Rectorum Eccleſiarum Parochialium; quia hi ſunt Principales perſonæ in Eccleſia, ex qua primo, & principaliter cura incumbit, ſed vicarij tamquam minus principales, & coadiutores vicariam præſtent operam, vt notat gloſſa fin. *hic in cap. ad hæc hoc tit. & in cap. fin.* verb. *annexa de præbend. lib.* 9. recepta communiter per Doctores *ibidem*, vt per Cardinal. *n.* 10. & Innocent. 7. *in dicta clem.* 1. Aufrerius *ad Cappellam. Tholoſ. deciſ.* 109 Petr. Greg. *rei beneſ. cap.* 10. *n.* 26. & ſic Abbas *in cap. ex parte hic notab.* 3. Vitalin. *in dicta clem n.* 24. & proxime adducti, notant Rubricam de cappellis Monachorum ſic concipi, non autem de cappellis vicariorum; inde iſte vicarius perpetuus, non ſit propriè Rector Eccleſię, ſed Rector curæ animarum perpetuus: tamen qui dicitur habere beneficium curatum iuxta gloſ fin. *in dicta clem* vbi Bonis *n.* 43. Gonzalez *ad Regul.* 8. *cancel. gloſſa* 5. §. 3. Nicolaus Garcia *p.* 9. *c.* 2. *n.* 186.

2 Vnde euenit quod ſicut, quæ dicuntur de beneficio curato, locum habent in vicaria perpetua Rebuffus *in tract. nomin. q.* 9. *n.* 7. *& quæſt.* 16. *n.* 13. Gonzalez *ſupr. dict. gloſ.* 5. §. 3. *n.* 21. Nicolaus Garcia *dict. n.* 286. Flamin. Pariſ. *de reſignat. lib.* 3. *q.* 1. *à n.* 115. Campanil. *in diuerſ. iuris canon. Rub.* 7. *cap.* 6. *n.* 114. ita & ſimilimodo, quia de curato beneficio aperta eſt communis iuridica reſolutio, quod Parochi, ſeu Rectores Eccleſiarum, debent in ſuis beneficiis inſtitui titulo perpetuo ad inſeruiendum in illis, ſic contingat in vicariis perpetuis, vt DD. fatentur per gloſ. *in dict. clem.* 1. *hoc tit.* quia verius eſt, vt iſti vicarij perpetui habeant, verum titulum, vt contra gloſſam *dict. cap. ad hæc* 3. *hoc tit.* verb. *remouere*, docent Gonzalez *dict.* § 3. *num.* 20. Gambara *de officio leg. de latere lib.* 6. *tit. de diſpenſat. n.* 19. Barboſa *in dicto c.* 3. *n.* 5. *& in hac Rub. n.* 24. *& de iure Eccleſ. lib.* 3. *c.* 6. *ex n.* 20.

3 Vnde bene potuit Nauar. firmare *conſ.* 11. *n.* 3. *de ſtatu Monachor, in nouis*, vt vicaria, ſeu vicarians perpetuus, qui debet inſtitui in Eccleſia Parochiali vnita alicui Dignitati, vel Monaſteriis, ſit beneficium curatum, & habeant in locum iura ſtatuentia, de Eccleſiis Parochialibus, Barboſa *in dict. cap. fin. ſub n.* 3. vbi cum Riccio *in collect. deciſ. p.* 4. *collect.* 909. *in princip.* ait inde etiam euenire, vt vicarius perpetuus dicatur Rector animarum.

4 Quare etiam venit firmandum, vt diſpoſitiones omnes, quæ de beneficio curato faciunt mentionem circa vacationem per aſſequutionem, & non promotionem, & de eorum ætate in eorum vicariis procederet, vt notant varii in locis ſcribentes, ac probat textus optimus *in cap. poſtulaſti* 27. *de reſcript.* ibi *non enim carere beneficio dici debet, cui competenter de perpetua vicaria prouentibus eſt prouiſum*, cap. Michael, *de filiis, Presbyter*, ſicut vtrobique notant, ac docent Rebuffus *in praxi tit. de vicariis perpetuis n.* 14. Gomez *in reg. de idiom. q.* 11. Flamin. Pariſ. *de reſig. beneſ. lib.* 3. *q.* 1. *à n.* 315. cum pluribus Barboſa *de appellatiua*, verb. *vtriuſque iuris ſignif. appell.* 31. *ex n.* 8. Gonzalez *in dicta gloſſa* 5. §. 3. *n.* 21. & alij iidem Barboſa *in dict. clem.* 1. *hoc tit. n.* 1. 2. *&* 3. cum infinitis ex antiquis, vbi cum eodem Pariſ. *dict. q.* 1. *lib.* 2. *n.* 112. Gonzalez *dict.* §. 3. *à n.* 19. Azor, *inſtit. moral. p.* 2. *lib.* 3. *cap.* 6. *q.* 5. reſoluit, quod vicariæ perpetuæ ſunt beneficia Eccleſiaſtica, vt dixit etiam Rota *deciſ.* 2. *n.* 1. *de exceſſibus Prælat.* Leſſius *de iuſt. lib.* 2. *cap.* 44. *n.* 3. Sebaſtianus Cæſar *in ſelect. Eccleſiaſt. hierarchia p.* 3. *diſp.* 14. §. 8. *ex n.* 1. Hoieda *de incompatibilit. beneſic. cap.* 15. *n.* 11. qui *in p.* 2. *c.* 10. *n.* 10. Barboſa *in c.* 1. *hic n.* 3. concludunt diſpoſita de beneficiis, habere locum in vicariis perpetuis.

5 Et confirmatur ex eadem ratione, ſicut ad obtinendum beneficium curatum ætas annorum 25. requiritur, iuxta quæ adduxi *ſub Rub. & tit. ſupra de ætate & qualit. ordinand.* ſic etiam, & ad obtinendam vicariam perpetuam in Parochiali: quare Bonifacius *in dict. clem.* 1. *hoc tit.* oportere ait curatæ Eccleſiæ vicarium annum 25. attigiſſe, & addit Azorius *dict. p.* 2 *lib.* 3. *cap.* 8. *q.* 5. vt debeat intra annum ſacerdos fieri, vt ibi ſequitur Barboſa *n.* 3. *in fine, & in cap. fin. hoc tit. ſub dicto n.* 3. Andreas Valenſis *hic n.* 2. *in fine ex dict. clem.* Nec enim docent declaratum à ſacra Congreg. Concilij, Nicol. Garcia, *de beneſ. p.* 11. *cap.* 2. *n.* 15. Barboſa *in collect. deciſ.* 719. verb. *vicarius perpetuus n.* 7. & ſub eodem verb. in Bullario vicarios perpetuos poſſe inſtitui abſque erectione tituli vicariæ.

6 Et confirmatur ſecundo, quia vicarius perpetuus ſolus tenetur ſubire omnia onera incumbentia ipſi Parochiali, in qua erat erecta vicaria perpetua; quia Bulla Pij V. de vicariis perpetuis vult vicarium perpetuum expedire Bullas, & ſoluere annatam; & ſic à Sacra Congreg. Concilij Die 27. Februarij 1580. teſte Aldano *in compendio canonic. reſol. tit.* 43. *n.* 66. Barboſa *in dict. collect. n.* 10. *& ſub eodem verbo in Bullario referunt*, declaratum, nulla ex parte Eccleſiam, ſiue Monaſterium, aut locum pium, cuius erat vnita ipſa Parochialis ſpectare: nam ex quo conſtitutum eſt beneficium in perſonam ipſius vicarij, inde ad illum ſpectare omnia onera beneficij.

7 Vnde euenit ita Dominum dici ipſius beneficij, cui inſeruiat, quod penes ipſum tantum dicatur animarum cura, & exercitium, vt tenuerunt Cardinal. *in dicta clem. vnica hoc tit. q.* 6. verſ. *indiſtincte dicitur* cura apud vicarium quoad omnem effectum, & *in clem.* 1. *de iure Patron. num* 8. verſ. *& magis propriè in effectu ipſi inſtituti ſunt Prælati*, Anchar. conſ. 404. n. 11. verſ. *nam vicarius non recipit titulum à Rectore, ſed ab ipſo, & penes ipſum dicitur eſſe cura ani-*

marum, *& exercitium*, Barboſa ad alia videndus, *in dict. cap. fin. hic n. 4.*

8 Et iterum confirmatur, quia vicarius perpetuus
Abbatiæ debet ſubire omnia onera reſpicientia
curam animarum, & adminiſtrationem ſacramen-
torum; cætera verò ad Abbatem ſeu commendata-
rium eiuſdem ſpectare, vt ex ſacra Congreg. in
Eugubin. 11. Mai 1594. referunt deciſum Aldan.
ſupra dicto tit. 43. n. 64. Barboſa *dict. collect. deciſ.*
719. n. 8. & ſub Bullario in dicto verb. vicarius
perpetuus, alia inferius dicentur.

9 Ad ſecundam quæſtionis partem, an vicarij
temporales dicantur amobiles, nec vllomodo Be-
neficiati, & qua differentia nominentur ad inſer-
viendum in Parochialibus? In quo dubio facilis
videtur reſponſio præberi ex adductis *in Rub.* igi-
tur de temporali vicario in Parochialibus dicen-
dum eſt, vt non habeat ſe ad inſtar Beneficiati
gloſſa *in extrauag. Ioan. 22. execrabi lis de præ-*
bend. in verb. *temporales vicarios.* † qua notant
10 DD. quod vicariæ temporales non veniunt ſub
nomine beneficij, vt cenſuit Rota in Iacen. vica-
riæ 15. Mai 1615. coram Bonæ Memoriæ Burat-
to, Barb. *in d. extrauag. n. 35.* Andr. Valens *in Rub.*
hic n. fin. non enim vicariæ temporales dantur in
titulū, nec in perpetuum, ac proinde non eſſe Ec-
cleſiaſtica beneficia, nec vti talia reputari, nec cō-
prehēdi ſub reſeruationibus docet Barboſa *in Rub.*
hic n fin. in fine Gonzalez ſingula comprobans *in*
dict. reg. 8. cancel. dict. gloſ. 5. §. 3. ex n. 35.

11 Quare dicendum eſt curam omnimodam be-
neficij, ſiue Parochiæ manere penes Rectorem
principalem, & penes vicarium; ſolummodo eſſe
functionem, & adminiſtrationem, quam exercet
nomine alterius, Andreas Valenſis *hic dict. n. fin.*
nam vt dicunt Nicolaus Garcia *de benef. p. 3. cap.*
2. n. 179. in declarat. Armendar. *in addit. ad Re-*
copil leg Nauarra lib. 1. tit. 23. l. 2. §. 1. ſub tit. ſed
an Parochi debeant reſidere in ſuis curatis n.
141. Barboſa *de offic. Parochi cap. 1. n. 63. in col-*
lect. deciſ. 720. n. fin. verb. *vicarius amobilis Paro-*
chialis, & *in Bullario ſub eodem verbo*, Sacr. Con-
greg Concil. declarauit, vt vicarius amobilis de-
putatus in exercitio curæ animarum arguat cu-
ram eſſe penes deputantem, & quod ipſe Rector
12 teneatur ad reſidentiam. † è contra verò in vica-
rio perpetuo; quia ſi tota cura legitime tranſlata
fuerit in ſolum vicarium perpetuum, tunc ipſe
teneatur, ac poſſit compelli ad reſidentiam per-
ſonalem, vt declarauit ſacra Congreg. Concilij,
quam citant Armendar. *in addit. ad recopil. leg.*
Nauarra lib. 1. tit. 13. l. 7. §. 2. ſub tit. an Parochi
debeant reſidere n. 126. Barboſa *dict. collect. deciſ.*
719 n. 11 verb. *vicarius perpetuus*, & *in Bullario*
ſub eodem verbo.

13 Vnde ad dubium qua differentia nominentur
ad ſeruiendum in Parochialibus, breuiter reſpon-
deo vicariorum ſæcularium ad tempus in benefi-
ciis curatis vnitis, nominationem ſpectare ad
Epiſcopum; perpetuorum vero in vim conſtitu-
tionis Pij V. incipit *ad exequendum*, ſpectare ad
nominationem illorum, in quorum Eccleſiis vni-
tis ponentur, & cum præuio examine, & appro-
batione ab Epiſcopo eſſe deputandos, vt ex ſacra
Congreg Concilij, teſtatur Nicolaus Garcia *de*
benefic. p. 9. cap 2. n. 193. Barboſa *dict. collect. deciſ.*
14 *720 n. 10. & in Bullario, ſub eodem verbo* † de-
bent enim vicarij, ſeu Parochi in Eccleſia exem-
pta animarum curam exercere, intendentes prius
examinari, & approbari à ſuo Epiſcopo iuxta diſ-
poſitionem *cap per exemptionem de priuileg. lib.*
6. Vbi DD. communiter, & referunt ſic declaratum
à Sacra Congreg. Concilij in Capuntaquen. 25.
Iunij 1629 Bontadin. *in theſauro Eccleſ. deciſ. res*
33. n. 1. Barboſa *dict collect. deciſ. 720. n. 2. & in*
Bullario ſub dicto verbo, de quo late *infra* dico
in cap. 3. q. 1.

Vicarium enim conſtituere tempore vacatio- 15
nis ad cuſtodiam Parochialis vacantis, ſpectat
ad eum, qui poteſt inſtituere concuſſum, vt decla-
rauit Sacr. Congreg. Concil. penes Nicol. Gar-
ciam *de benefic p. 4 cap. 5. n. 8.* Barboſa *in dict. col-*
lect. 720 n. 4. qui & *n. 5.* & Nicol. Garcia *de be-*
nef. dict p. 9. cap 2. n. 11. † dicunt quod licet hæc 16
diſputatio, ſic ad Epiſcopum ſpectet, limitatur in
caſibus repentinis, ſi vicaria eſt ad præſentatio-
nem alicuius collegij, quod illum poterit conſti-
tuere, quàm primum, donec Epiſcopus certior ſit
factus, & prouiderit, dicentes ſic declaratum à ſa-
cra Congreg.

Et quod vicario perpetuo, quando alicui Pa- 17
rochiali deputatur, vt ſeruiat, debeat aſſignari cer-
ta, & congrua portio annua, tanquam laboris,
& operis mercede ex prouentibus ipſius Eccle-
ſiæ: nam ſic à ſacris canonibus permittitur ha-
benti Parochialem Eccleſiam ſuæ, vel Dignitati,
vel præbendæ annexam; ſubſtituere ſibi vicarium
idoneum, & perpetuum authoritate Epiſcopi,
extirpanda 30. §. qui vero de præbend. Andreas
Valcos. *hic verſ. perpetuus*, † quam tamen taxant 18
DD. ex conſtit. Pij 47. incip. *ad exequendum* Ka-
lend. Nouemb. 1567. apud Laertium Cherub. *in*
Bullario tom 1 pag. 245. Gutierrez *conſ. 8. à n. 3.*
Valenzuela *cum* multis *conſ. 54. tom. 1.* Barboſa *de*
iure Eccleſ. lib. 3. cap. 6. à n. 40. in Trid. *& in dict.*
collect. 719. n. 1. & in Bullario ſub dicto verbo,
dicentes vicariis perpetuis congruam portionem
arbitrio Epiſcopi eſſe definiendam; ſic vt non ſit
maior centum, nec minor quinquaginta ſcutorum
annuorum ſumma, computatis omnibus etiam in-
certis, & aliis obuentionibus communiter perci-
pi ſolitis, de quibus late dico *infra*, vt Eccleſiaſti-
ca beneficia ſine diminutione conferentur, *& in-*
fra hic in cap. 3. & in cap. de Rectoribus de clerico
agrot. miniſt. † ſed vt cautus agat Epiſcopus in 19
prædicta aſſignatione debet intra ipſe perſcruta-
ri qualitates, & circunſtantias loci, beneficij, per-
ſonarum, morum, regionis & alia quamplura re-
cenſita à Rebuffo in tract. *congrua portionis q. 8.*
Valenzuela *dicto conſ. 54 à n. 41 lib. 1.* Campani-
lus *in diuerſ. iuris canon. Rub. 7. cap 6. n. 117.* Ste-
phan. Gratian. *diſcept forenſ. cap. 366. à n. 67. &*
cap. 399. Surdo *de alimenti tit. 4. q. 23. n. 44.* idem
Barboſa *dicto cap. 6. n. 42.* vbi cum Paulo de Ru-
beis, *deciſ. 220. n. 11. tom. 3. diuerſ. alias p. 7. re-*
cent. Videndus *etiam n. 43. & 44.*

Et quamuis non ſic expreſſe caueatur in aſ- 20
ſignanda portione vicariis temporalibus, quia vt
docent Gonzalez *dicta gloſ. 5. §. 3. n. 40.* Barboſa
de iure Eccleſ. lib. 3. cap. 6. n. 61. & alij, vicarij
temporales, non gaudent prærogatiuis, & emolu-
mentis, quibus gaudent vicarij perpetui: tamen ip-
ſi iuxta doctrinam Abbatis *in cap. de Rectoribus*
n. 5. de clerico agrot. vel debilitato, vbi & ex
Trid. *ſeſſ. 25. de reformat. cap. 7.* colligunt Suarez
de cenſ. diſp. 51. ſect. 2. ad finem, Gonzalez *in di-*
cta reg. 8. §. 9. n. 31. Scobar. *de ratiociniis cap. 28.*
à n. 16. Barboſa *in dicto cap. de Rectoribus. n. 3.*
& 4. † colligunt quod Rectori beneficij, qui ſe- 21
nio, morbo perpetuo, & immutabili, factus eſt

in

inutilis, & impeditus miniſtrare, ſuumque officium exercere, adhibetur coadiutor temporalis, non perpetuus, nec cum futura ſucceſſione, qui pro eo miniſtret, & officium exerceat; ſic vt talis clericus Rector non veniat ſuo beneficio priuandus, ſed quod tantùm ei detur coadiutor, cui aſſignetur ſtipendium, & congrua portio pro victu de fructibus beneficij, quæ detrahatur authoritate Epiſcopi ex ipſis Eccleſiæ facultatibus, vt docent etiam Azor, *inſtit. moral. p. 2. lib. 5 cap. 2. q. 9.* Aloyſius Riccius, *in praxi rerum Eccleſiaſtici fori deciſ. 564. in 1. edit.* alias *reſolut. 494. n. 11. in 2. edit.* & alij per gloſſam verb. portionem, *in dict. c. de Rectoribus*.

22 Quod ſi dubitetur quanta portio ſit aſſignanda; reſpondeo tanta, vt poſſit commodè ſuſtentari, & maior, quando talis coadiutor temporalis ab Epiſcopo deſignatur; ita vt adminiſtrationem etiam in temporalibus habeat cum conſenſu Epiſcopi; eo quod Rector morbo deſeruire nequit, vel ſi ei commendetur Eccleſia interim, dum beneficiatus puer, qui per ſe orare non poteſt, adoleſcat: ſic idem Gonzalez *dict. gloſ. 5. §. 3. num. 40.* Barboſa *dicto cap. 6. de iure Eccleſ. lib. 3. ſub n. 62.* dicentes ex dicto Abbate, *in dict. c. de Rectoribus n. 2.* tunc Parocho infirmo, aut puero aliquam ſolùm portionem congruam relinquendam eſſe.

23 Quare dicere potuit Azor, *dict. n. 11.* quod quando redditus Eccleſiæ coadiutori, & ægrotanti beneficiario, non ſufficiunt alimenta, potius danda ſint coadiutori, quàm beneficiario infirmo; ſed æquius videtur, ac melius ex doctrina Aloyſij Ricij *dict. quæſt. 9.* Barboſæ *in dicto cap. de Rectoribus n. fin. & in paſtorali p. 3. allegat. 63. n. fin.* Parocho infirmo in primis eſſe prouidendum; deinde in ſubſidium teneri Parochianos ad alimenta coadiutoris; non enim Rector infirmans ſine ſua culpa, aut puer, congruit alimentis priuari ex fructibus ſuæ Parochiæ omnino propter alendum coadiutorem.

24 Et corroboratur; quia etſi vicarius perpetuus de iure communi fundatam habeat intentionem in decimis beneficij pro ſua tantùm congrua portione aſſignata, Rota *deciſ. 5. hoc tit*, Caputaquen. *deciſ. 329. n. 2.* Campanil. *Rub. 7. cap. 6. 118.* imo quoad omnes decimas, vbi nullus apparet Rector, Rota *dicta deciſ. 5. in antiq.* Vitalin. *in clem. 1. n. 71. de iure patronat.* Rebuffus, *in dicto tract. de coniug. n. 110. verſ. tertius eſt*, Gonzalez *in dicto §. 3. n. 28.* Nicolaus Garcia *de benefic. dicta p. 9. cap. 2. n. 299.* vbi citat Rot. in Papilonen. decimarum 14. Iunij 1559. coram, Bubalo, ſed prius ſemper quoad hoc debet præferri primus Rector, cum eodem iure habeat decimas aſſignatas pro congrua, vt videntur fateri Cardinal. *in clem. 1. de decimis*, Caputaq. *ſupra deci. 355. n. 3. p. 2. & 339. n. 3. & 4. p. 3.* Barboſa, etſi non clare *dict. c. 6. lib. 3. de iure Eccleſ. n. 38. & 39.* vbi idem de eo, cui beneficium vnitum eſt affirmant.

25 In aliis verò coadiutoribus temporalibus, qui nec adminiſtrant in temporalibus, nec etiam, & alia onera Rectoriæ patiuntur, præter adiutorium, quod præſtant proprio Rectori per ſe etiam inſeruienti, & adminiſtranti, de quibus loquuntur DD. per textum, *in cap. vt quiſque 2. de vita, & honeſtate cleric. & in cap. illud 7. q. 1* qui dicuntur, vt mercenarij & ab Eccleſiarum Prælatis, plebanis, Rectoribus, capellanis, perpetuis vicariis cæteriſque quibuſlibet Eccleſiarum Dominis ad augmentum Diuini cultus, officiique ſupplementum aſſumuntur, vt commemorat Barboſa *dict. c. 6. de iure Eccleſ. lib. 3. n. 57.* aliter ſentiendum videri, quia ſi tales aſſumantur, ſine magna neceſſitate, inſeruient cum ſalario conuento cum proprio Rectore.

Et confirmatur, quia vicaria temporalis, ſeu ad nutum amobilis (vt *ſupra* diximus) nec eſt beneficium, nec titulus beneficialis, ſed tantùm ſimplex ſalarium, ſeu ſtipendium, vt aduertunt Nicolaus Garcia *de benefic. p. 1. cap. 2. n. 95.* Gonzalez *dicta gloſ. 5. §. 3.* Barboſa *dict. cap. 6. n. 58.* cum Rebuffo, & Calderino, & Rota coram Cardinali Blanqueto in ſalmantina vicariæ 15. Mai 1596. 26

Et iuxta præfatam diſtinctionem veniunt intelligendi, idem Suarez *de relig. tomo 1. lib. 4. de horis canonicis cap. 22. n. 15.* Paulus Layman. *in theolog. moral. lib. 4. tract. 2. cap. 5. n. 8 verſ. temporales autem vicarij*, Barboſa cum illis, *dicto c. 6. de iure Eccleſ. n. 61. in fine.* de congrua coadiutori, Rectoris infirmi, aut pueri aſſignanda, ſi beneficium, quod Monaſterio vnitum eſt authoritate Epiſcopi committatur alicui vicario, quamuis ad nutum remobili. Alia dico *in cap. 3. hic q. 1. verſ. ad quartam.* 27

Ad tertiam quæſtionis partem, an Rectore mortuo, duret nihilominus ſibi vicarius perpetuo ſuffectus, idemque ſit de vicario temporali? In quo dubio, ſuppoſita tituli perpetuitate, de qua *in Rub. & à n. 1.* hic dicendum eſt, vt cum vicarius perpetuus non poſſit remoueri, etiam ſi Rector principalis moriatur, vt docent DD. per textum *in cap. ad hæc hoc tit.* ibi. *non poteſt eundem ab Eccleſia remouere*, & Azor, *inſtit. moral. p. 2. lib. 3. cap. 6. q. 7.* Rebuff. *de vicariis perpetuis n. 15.* Hoieda, *de incompatibilit. beneficior. p. 1. cap. 15. n. 12.* Gonzalez *dict. gloſſa 5. ad regul. 8. Cancel. §. 3. n. 2.* Caldas Pereira *de empt. & ven. dit. c. 26. n. 24.* † Vbi ſubdit quod nec poteſt remoueri à ſucceſſore beneficiarij, qui conſenſit inſtitutioni, Andreas Valenſis *hic n. 2.* & alij communiter; ſequi vt licet alias mandatum reuocari poſſit arbitrio mandantis, non quidem vicarius perpetuus reuocatus dicatur morte Rectoris; quia vicarius perpetuus non habet ſe ad inſtar ſimplicis mandati, ſed ad inſtar beneficii perpetui. † Et quia (vt iam eſt dictum) vicarius perpetuus ipſo iure cenſetur beneficiarius, *cap. 5. perpetuus in fine de fide inſtrum. gloſſa in cap. 1 hoc tit. & in cap. Michaël de filiis praſbyteror.* cuius officium refertur inter beneficia, vt *in dicto cap. poſtulaſti de reſcript.* & ſic breuiter in terminis iterum reſoluit Barboſa *in dicto cap. ad hæc n. 3.* verſ. *non poteſt*, cum dict. Rebuffo, Hoieda, Gonzalez, & Pereira. 28 29 30

Sed hæc in vicario temporali num procedant poteſt eſſe dubium ex dicendis *infra* in verſ. *ad quartam*, Vbi multi tenent, quod vicarii Epiſcopi, nec locum tenentes correctorum poſſunt ad libitum Epiſcoporum, ſiue correctorum remoueri; & ſic nec morte eorum deſinant eſſe vicarii. Tamen contraria ſententia quoad præſens dubium in puncto iuris; imo & in praxi tenenda eſt, quia, vt docent Abbas *in cap. eo doceri n. 10. de reſcriptis* Vitalin. *in dicta clem. 1 hoc tit.* Gonzalez, *in dicta gloſſa 5. §. 3. n. 39.* vicarius temporalis poteſt ad nutum amoueri per eum, qui illum conſtituit, & ex eo, nam vt etiam docent ex Rota deciſum Cauelarius *deciſ. 72. n. 4 in fine*, Theodos de Rubæis *in ſingularib. Rotæ p. 2.* verbo *beneficium* §. 5. *pag. 25.* 31

pag.15.in beneficiis manualibus amotio fieri poteſt, etiam abſque cauſa.

32 Quæ tamen opinio procedit, ſi non ſubſit aliqua cauſa malitiæ, & præſumptio odij, Cardinal. in dicta clem.1 § præmiſſa, verſ. ego puto, ibi Imola n.44. Rota deciſ.778.p.1.diuerſ. Caualer. dict. deciſ.72.n.5. quod ſi malitia ceſſet etiam ſine cauſa poſſe vicarium temporalem amoueri à Rectore, dixerunt Selua de beneficiis p.3. q. 68. in fine, Nauar. commento 2. de regularibus. num. 95. Fr. Eman. Rodrig. quæſt. regul. tom.1.q.54.art.9. Nicolaus Garcia dicta p.1.de benefic.p. 2. n. 68. ſed non ante annum ſeruitij tenent Barboſa de iure Eccleſ. p.3.dict.cap.6.n.66. Rebuf. in praxi benef p.1.tit.de diſpenſ.de non reſidene.n.18. & tomo 3.ad leg Gallia tit.de mater poſſeſ.in benef.art. 5.Flores de Mena variar. quæſt.10.n.34.

33 Et patet amplius, quia cum vicarius temporalis non poſſit ſe iuuari regula de annali, Mandoſ. in reg.de annali q.13.n.1.& 2.Gonzalez dict.§.3.n.43.nec ſubiiciatur nominationibus, Rebuf. in tract.nomin.q.15.n.48.Gonzalez dict.§.3.n. 44. nec comprehendatur in reſeruationibus, gloſſa verb. eſſet cauſa mandati in cap. ſi pauper 30. de præb.lib 6. Hoieda, de incompatibilit. beneficior. p.1.cap.15.n.16.Petr.Gregor.rei benefic.cap. 11. n.16.& 17 Gonzalez dict §.3. n. 45. nec itidem virtute ipſius defendi; quo minus poſſit amoueri, vt docent Mandos, reg.34.q. 11. Nicol. Garcia dict.p.1.cap.2.n.89.Barboſa dicto n.66.& 59. & Rota dec. 739.n.7 p.1.diuerſ. ſuot tales vicarij improprie, alias vocari capellanos, & curatos conſuetos, veluti coadiuuantes in cura ad voluntatem, & libitum ipſius Rectoris, vt in c.illud cum ſiq. 7.q. vbi Doctores.

34 Ad quartam quæſtionis partem, an mortuo Præſide, ſeu Epiſcopo, poſſit eius vicarius exercere iuriſdictionem? quia ad ſaturitatem dubium hoc poteſt tractari, & reſolui per illa, quæ dixi in cap.4.de fore comp.q.13.vbi occaſione illius quæſtionis, an recuſato Epiſcopo, vel mortuo Prætore, ſiue etiam recuſato, ceſſent locum tenens, & vicarius in officio iam de Præſide, aut Prætore mortuo dico breuiter, quod ſi locum tenentes prætoris, nominati ſint, & creati, à Principe, vel Republica; tunc mortuo Prætore, non ceſſet eorum iuriſdictio, & exercitium per ibi dicta à n. 54.& 56. Quod ſi omnino dependent in nominatione à Prætoribus; tunc morte Prætorum officium locum tenentium de iure ceſſare, regulis iuris patet, ſed in praxi, de qua etiam ſuo tempore, late agit Couarru. in pract: cap. 4. à num 4.

35 De vicario tamen Epiſcopi, dicendum eſt, vt eius officium ceſſet, non ſolùm morte Epiſcopi, nam illico transfunditur iuriſdictio in capitulum cathedralis (vt late agemus in tit.ne ſede vacante aliquid innouetur,) verum & voluntaria reuocatione ipſius Epiſcopi: nam quam admodum ſola nominatione Epiſcopi, vicarius eius habet ordinariam iuriſdictionem à lege, vt pluribus pro-
36 bat Barboſa hic n.4.& 5. † Et ſimiliter ſola voluntate Epiſcopi remoueri valeat ex reg.iuris per quaſcumque cauſas, in cap.omnis res de regul.iuris lib 6 vt in terminis docent Sbrocius lib.3. hoc tit.q.6.n.7.& q.14.n. 5. verſ. ſecundo adducitur Azor, lib.1.mor.cap.45. q. 14. Vgolin. de offic. Epiſcop.cap.4 §.6.n.4. Barboſa in paſtorali allegat.54.n.14 & n.145. idem de iure Eccleſ.1. p c. 85.n.44.& in terminis quod morte Epiſcopi ceſſet vicarij iuriſdictio. dict. allegat.54. n. 151. &
de iure Eccleſ. dict.n.44.in fine, Vtrobique addens cum aliis, & n.52.& 53. in dicta allegat. 37
Valere geſta a vicario ignorante mortem Epiſcopi longe diſtantis; & quod ante ſcientiam dictæ mortis, poſſit beneficia conferre, ſi talem poteſtatem haberet, & patet ex dictis ſupra ſub tit. de ſacramentis non iterandis. ex regula textus in l.Barbarius Philippus ff. de officio Prætoris, ac docent Garcia de benefic.p.5.cap.8.à n.174.cum multis Valenſis hic §.6.n. 3.vbi ex dicta l. Barbarius, vt valeant geſta per ipſum, etiam conſcium reuocationis, ſi adſit communis error reuocationis, in qua ait non attendi ignorantiam priuatam, vt geſta valeant, ſed communem.

38 Et ſic eius iuriſdictionem ceſſare, morte Epiſcopi, aut eo reuocante vicarium; item excommunicato ipſo Epiſcopo, aut ipſo Eccleſiam ſuam reſignante, vel ſi ad aliam transferatur, vel ſua priuetur, vel ab ea remoueatur, vel religionem ingrediatur, aut Epiſcopo interdicto, & ſuſpenſo, quando ſcilicet ipſe eſt denunciatus, vt omnes ſcribentes de hac materia fatentur, & Andreas Valenſis in Rub.hic §.6.per totum. omnino legendus.

39 Ad vltimam quæſtionis partem, qui ex propoſito agant de vicario curati Parochi, & Rectoris alicuius beneficij, ſiue Parochiæ, tam perpetuo, iuxta titulum hunc, & item de vicario temporali, & amobili, præter antiquos hic Zabarellam, Bellam, Ioan. Andream, Anchar. Butrium, Ananiam, Panorm. Hoſted Hoſtienſ. Alex, Caſſan, Doctores moderni in cap.extirpandæ §. 1. de præbend. vbi Rebuf. in repetitione, & in cap.ſuper eo eodem tit.& in clem.1.de offic.vicarij, & de iure Patron.& in praxi beneficial.tit.de congrua portione, Hoieda, de incompatibilit.benefic.p. 1.cap. 5. Azor, inſtit.moral.p.2.lib.3.cap.6.& lib.6.cap.19. Nicolaus Garcia de benefic dicta p.9.cap.2.ex n. 285.& p.11.cap.1.Campanil.in diuerſ. iuris. canon. Rub.7.cap.6.ex n.11.Gutierrez conſ.8. Flores de Mena variar.q.10.Gonzalez ad dict.regul. 8. Cancel gloſſa 5.§.3.Valenzuela, 1 p.conſ.54. Caniſius in ſumma iuris canon.lib.1.tit.21.Ioannes Hoorius Banagel. Andreas Valens, Bartholom. Carthagena, Zitonius & Anaſtaſius Germon. ac alij ſuper hanc Rubric. Lancelotus inſtit. canon. Caſtrel.in eroſem.iuris canon. Barboſa cum aliis hic, & de iure Eccleſ.aliquid 1. p. ſub cap. 15. in princip.& in collect.deciſ.719.& 720. verbo vicarios perpetuus, ſeu amobilis Parochialis, & collect.deciſ.174 verb.coadiutor Rectoris Parochialis, & in Bullario ſuper eiſdem verbis Gulhelm. Durand in breuiario aureo iuris canon. fol. 29. verbo Pet.de Rauena, & alter Gullielm. Durand. in ſpeculo iuris lib.4.hoc tit. Martin Meſnart. in epitome decret.fol.28. Dan. Venator. in analyſi methodica iuris canonici pag. 87. nouiſſimè de iſtis vicariis temporalibus, & perpetuis, ac de eorum officio cum multis agit Daniel de nobilibus diſp.19. & 20 & poſt in additionibus ad eas.

40 De vicario namque generali, aut foraneo Epiſcopi, ac alterius cuiuſlibet Prælati Eccleſiaſtici, agunt Sbrocius de officio vicarij, Zerola, in praxi Epiſcopi, verb. vicarius, Paulus Pialetius in ſimili praxi p.2.cap.4.à n.4. Rebuffus in praxi tit. de vicariis Epiſcoporum, Lancelotus inſtit. canonic. lib 1.tit de officio vicarij. Lælius Zechius, de Repub. Eccleſiaſtica cap.23.de vicario Epiſcopi,

Bertachinus,

Bertachinus *in tract de Epiſcopo lib.4.p.7.tit. de vicario Epiſcopi* Chuchus *inſtit.moral.lib.2. tit.* 8.Ioannes Gutierrez *canonic.lib.2.cap.*17. Nicolaus Garcia *de benef.p.5.cap.*8.Azor, *inſtit. moral.p.2.lib.3.à cap.*43. Narbona *de appellatione vicarij ad Epiſcopum*, latè Barboſa cum multis aliis *p.3.in paſtorali,allegat.*54. *& de iure Eccleſiaſt.p.1.cap.15.in collect.deciſion.*715.716.717. *&* 718.à verbo *vicarius Generalis*, & *in Bullario eodem verbo*, vbi de dictis vicariis; item & foraneis, ac de poteſt.vicarij capituli, ſede vacante, de quibus, & *in cap.* 1. *de officio vicarij hoc tit. lib.6.*& in Trid.Riccius, *collect.* 1599. 1600.*&* 1601.Vbi quod vicarij iuriſdictio non eſt delegata, ſed ordinaria. Et an delegatio facta vicario tranſeat ad ſucceſſorem? Diana *p.*10. *tract.* 15. *q.* 23.*&* 24. Vbi an vicarius Epiſcopi ſine ſpeciali mandato poſſit facere concurſum ad beneficium, ſeu ad libitum reuocari? & præter alios ordinarios hic de materia Andreas Valenſis, §.2.3.4.*&* 5.de quorum vicariorum materia, quia aptus eſt textus *in cap.quoniam* 14.*de officio ordinarij*; ideo de illa *ibi* ago, cum in integro illo, *tit.de iudicibus ordinariis*, agatur, quales ſunt vicarij Epiſcopi; eo quod cum eo vnum, & idem tribunal conſtituunt, quem ſolet ſibi quilibet Epiſcopus conſtituere; quia nequit pluribus implicatis negotiis, præcipue ſpiritualibus aliis iuriſdictionibus deſeruire, alia DD.tangunt *in clem. de reſcriptis*, vbi quod vicarius Epiſcopi, item & capituli ſedis vacantis poſſunt eſſe delegati Papæ, non inquam foraneus, vt docent Sbrocius.*lib.2.q.*22. *n.* 13.Flores de Mena *variar.q.*4.*à n.*6. Barboſa *in dicta clem.n.*5.*& dict.allegat.* 54.*à n.*139.Maſobrius *de ſynodo Diœceſana.cap.* 4.*dubio* 13. *art.* 18.qui omnes alia difficilia tractant, & quæ poſſint tales vicarij exercere ex ſolo mandato generali, & in quibus ſit neceſſarium mandatum ſpeciale? Et an præciſe teneatur Epiſcopus ad nominandum ſibi vicarium? Et an poſſit duos in ſimul cum æquali iuriſdictione ordinaria? De quibus, etiam infra dixi expreſſius nonnulla *ſub cap. penult. à quæſt.* 4. cum aliis hoc tit. *ibi* videnda.

AD CAP. I. ET II. DE Officio Vicarij hoc Titulo.

PRÆMISSVM.

SVMMARIVM.

1 *Beneficiorum incompatibilitas inſinuatur* remiſſiuè,*&* n.2.3 & 4.

2 *Vicarius perpetuus alicuius beneficij, nequit vicariam perpetuam, & incompatibilem ſimul obtinere; propter vitandam auaritiam, ſicut contigit in Romano Imperio, &* n.3.

3 *Vacant Eccleſiæ curatæ per receptionem aliarum ſimilium.*

4 *Vicaria perpetua vacat per adeptionem beneficij habentis curam animarum.*

5 *Incompatibilitas temporalium officiorum inſinuatur.*

6 *Coadiutores perpetui reſidere tenentur, ſicut, & veri curati.*

7 *Vicarij temporales non ſubiacent incompatibilitati.*

QVia ex his duobus Iuribus habetur tractatio de incompatibilitate beneficiorum, de qua plena manu agunt DD.& ego agam *in cap. de multa* 28.*de præb.*de quo notaui aliqua *in cap. eam te de ætate,& qualit.ordinandor.& in cap.* 1.*hic pateat*, in verbis ibi; *quia igitur non eſt canonicum, vt qui curam animarum in diuerſis habet Eccleſiis vicarius in alienis exiſtat*, & in dicto cap.2.ibi. *prouideas attentius, ne in Epiſcopatu tuo, patiaris aliquem plures vicarias habere; quia cum vicarij teneantur perſonis deſeruire, alienum eſt ab ordine iuris, vt vicariam quis habeat, præter vnam*, vicarios, de quibus in toto hoc titulo agunt præciſè DD.eſſe perpetuos, beneficiaque habere, vt *ſupra in Rub.& in quæſt.*1. *ibi* dictum eſt, totamque curam, & ſeruitium eis incumbere, vt ibi dictum eſt, † ideo optimo iure Alex. III: in hoc duplici capite diſponit, vt vicarius perpetuus alicuius beneficij curati, poſſit obtinere aliam vicariam ſimilem: nam cum duæ vicariæ perpetuæ ſint incompatibiles, vt agnoſcunt Rebuff.*in praxi beneficiali tit.de diſpenſ.ratione ætatis §.vel earum perpetua vicaria*, Benedictus Capra *reg.*90.*n.*25.Flamin.Pariſ.*de reſignat.lib.*3.*q.* 1.*n.*116.Valerius Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.*30.*tract.*3.*n.*293.& quidem propter vitandam auaritiam in obtinendis pluribus incompatibilibus beneficiis: nam ex quo in Eccleſiis (vt ſcripſit D Hieronymus) ſicut in *Romano Imperio creuit auaritia, periit lex de ſacerdote, & viſio de Propheta*, vt ſunt præciſa hæc verba relata *in cap. Diaconi, quod cap.* 23.*diſt.*93.Staphileus, *de litteris gratia,& iuſt.tit.de qualit.& ſtatu beneficior.verſ.ex quibus appoſ.*Daniël.*de nobilibus diſp.* 19.*n.*43. 1 2

Et deſumitur ratio ex *clem.vnica hoc tit.* vbi DD.deſumunt iura loquentia de Eccleſiis curatis per receptionem aliarum ſimilium amittendis, ac de ipſorum Rectoribus promouendis ad ſacerdotium, nec non de eorum ætate iuxta quæ dixi ſub *Rub.& tit.de ætate ordinand.* habere quidem locum in perpetuis Eccleſiarum Parochialium vicariis, vt colligunt ex antiquis *per dict.clem.* Lapus, Abbas, Ancharran, Imola, Zabarella, Panormit.Paulus de Eleazar, Bonifacius Vitalin. & alij antiquiores, ac poſt Barboſa *ibi,& in dict. cap.* 2. *hic n.*2.*in fine*, Rebuff.*in tract.nomin.q.*9. *n.*7.*& q.*16.*n.*13.Flamin Pariſ.*de reſig.Benef.lib.*3.*q.*1.*à n.*315.Gonzalez *ad regul.*8. *Cancelar.gloſſa* 5.§. 3.*n.*11 & alij. 3

Quæ confirmatur ex diſpoſitione noſtri, quo deciſum eſt, vt qui vicariam perpetuam in beneficio curato obtinet, ſi conſequatur ſecundum, vel aliud beneficium habens curam animarum, ipſo iure vacare faciat primam per adeptionem ſecundæ ex *reg.textus in cap.litteras de conceſ.prabenda, cap.ſi quis iam tranſlatus* 21.*q.*1.*cap.ſuper inordinata, cap. de multa de prebend.* vbi deciſum eſt, quod vtrumque beneficium perdere debet, ſic vtrumque retinere contendit, & ex *c.fin.hic, dict.cap.eam te de ætate ordin.cap. conſtitutis de filiis Presbyter.*in terminis Abbas, antiq. Zabarell.Collect Bellam.Ioan.Andreas, Innocen.Anania, Panormit. Hoſtiens, Ancharranus, Henriq. Viuianus *in rationabili lib.* 1. *iuris Pontificij pag.* 128. Barboſa *hic* cum Ximenez, Antonio Auguſt. 4

Auguſt & Flamin. Pariſ. *de reſignat. lib. 3. q. 1. n. 115. & 118.* Sebaſtian. Cæſar, *in relect. de Eccleſiaſt. hierarch. p. 3 diſp 14. §. 8. n. 5.*

5 Et pro hac reſolutione, ſuppoſita generalitate *d. cap. de multa de præbend.* de qua *ibi* dico circa incompatibilitatem beneficiorum, quam plura explanando iura, & alia circa incompatibilitatem aliorum beneficiorum temporalium Reipublicæ, faciunt omnia *ſupra* relata *in Rub. hic*, *& ſub quæſt. 1. ibi*, vbi late dictum eſt has Vicarias perpetuas, eſſe non ſolùm beneficia Eccleſiaſtica, & diſpoſita in vicarijs habere locum in vicarijs perpetuis, & per ſe adimplere curam Parochialem; verum, & reſidere, quia vt ſacra Congreg. Concil. apud Nicol. Garciam *de benefic. p. 3. cap. 2. n.*

6 167. † Coadiutores perpetui reſidere tenentur, ſicut veri curati, etiam ſi alijs beneficijs ſeruirent in cathedralibus Etenim coadiutores Rectorum Parochialium inſtituti authoritate Apoſtolica tenentur ad perſonalem reſidentiam, ſicut Rectores ipſi, vt cenſuit ſacra Congreg: Concil. quam ſequuntur Gonzalez *ad dict. regul. 8. Cancel. gloſſa 5. §. 9. n. 17.* Galerius *in Margarita caſuum conſcientiæ*, verbo *reſidentia*, Piaſecius *in praxi Epiſcop. p. 1. c. 3. n. 27.* Campanil. *in diuerſ. iuris canonici Rub. 7. cap. 6.* Sanctarelus *variar. reſol. q. 4. n. 17.* Barboſa cum alijs *de officio Epiſcopi allegat. 53. n. 58. p. 3.* idem *in collect. deciſ. 174. n. 1. & ſin.* verbo *coadiutor Rectoris Parrochialis*, & in *Bullario* ſub eodem verbo.

7 Cætera verò, quæ de vicarijs perpetuis hic valebant applicari de earum natura, perpetuitate, & obligatione, ac officio vicarij perpetui, colliges ex adductis *ſupra in Rubrica, & in dict. quæſt. 1. ibi*, ac ex dictis *in cap. ſequenti, & cap. fin.*

Vnum verò notabis, quòd vicarij temporales non ſubiacent diſpoſitioni *dicti cap. de multa de præbend. nec extrauag. execrabilis eodem tit. cap. canon. de elect.* nec aliorum iurium prohibentium receptionem plurium beneficiorum curatorum introductam, vt gregi ſibi commiſſo diligenter prouideatur, & non ob auaritiam beneficia conſequantur: nam cum de altari viuere, non luxuriari permittatur *44. diſt. in princ.* iure incompatibilitas ſuit prohibita, quæ non comparitur in iſtis vicarijs temporalibus, qui tali incompatibilitati non ſubiacent, cum eorum vicaria non ſit curatum beneficium, vt *ſupra* dictum eſt *hic in Rub. & ſub dicta quæſt. 1.* in terminis Daniel, *de nobilibus diſp. 19. ſub n. 42. & 43.*

AD TEXT. IN CAP. III. Ad Hæc De Officio Vicarij & Fin. hoc Titulo.

PRÆMISSVM.

SVMMARIVM.

1 *Vicarius perpetuus nequit portione ſua defraudari à ſucceſſore in Parochiali* num. 2 & 3.

PEr hos textus de nonnullis circa materiam de vicario perpetuo ad beneficia curata poſt inquiri, quæ [illegible] *ſub Rub. & ibi quæſt. 1.* adducta ſunt: [illegible] quod vicarius perpetuus per Epiſcopum inſtitutus remoueri non poſſit, vel portione ſua defraudari; & quod nec remoueri poſſit a ſucceſſore in Parochiali, etiam ſi principalis mortatur; aliunde liquet ex dictis *ſub dicta Rub. hic*, & clarius, *ibi ſub quæſt. 1. verſ. ad ſecundam*, & verſ. *ad tertiam.* 1

Et in verbis ibi, *& authoritate Epiſcopi Diœceſani certam aſſignauerit portionem*, & ibi, *vel aſſignatam ſibi minuere portionem*, DD. agunt de congrua portione vicario Rectoris perpetuo, ſiue temporali aſſignanda; ideo adiunges, quæ obiter dixi de hac aſſignatione *in dicta Rub. hic q. 1.* in dicto verſ. *ad ſecundam*, in verſ. *& quod vicario perpetuo*, cum ſequentibus, de qua portione aliquid amplius ſub quæſt ſeq. verſ. *ad vltimam*, & *q. 5.* ſub verſ. *ad vltimam*, & ſub quæſt. 4. in fine. 2

Et quia ex verbis ibi *que in eadem Eccleſia inſtituit* agunt DD. de perſonis, ad quas ſpectat inſtitutio, ſiue nominatio ad vicarias perpetuas, ſiue temporales, ideo applicabis quæ dixi *in dicta Rub. hic*, & propriùs *ibi ſub dicta quæſt. 1. à n. 1.* Quibus ſuppoſitis alia vtiliora ponuntur *infra hic ſub quæſt. 1.* & circa verba *dicti cap. fin. ibi in præmiſſo.* 3

QVÆST. I.

An vicarij perpetui conſtitutio, & inſtitutio ſpectet ad ordinarium Epiſcopum præcisè, ſeu queat ad alios pertinere ex Trid. ſeſſ. 7 de reformat. cap. 7. *in aliquibus caſibus. Et an in Monaſterijs poſſit Epiſcopus ponere vicarium perpetuum, ſiue temporalem, quando transfertur in illum tota cura animarum? Vbi de differentia inter Rectorem proprium, & eius vicariam quoad curam, cæteraque munera Parochialia? Et cum quo ſtipendio, ſiue congrua portione?*

SVMMARIVM.

1 *Vicarij perpetui qui ſunt in Parochialibus curatis, quæ cathedralibus, collegiatis, ſeu alijs Eccleſijs, vel Monaſterijs, collegijs, aut pijs locis à quibuſcumque perpetuo vnita, ab ordinarijs inſtituuntur, etſi in litteris vnionis expreſſa ſit clauſula, vt poſſit deſeruire per vicarios amobiles &c. fallit in caſibus hodie ex Trident. Concil.* à num. 3.

2 *Vicarius perpetuus nequit inſtitui ab Epiſcopo, ſi aliter ab immemoriabili vnio facta in pactum, & concordiam reducta ſit, vt prouideatur ab alio, &* n. 3. *vel cum clauſula ponendi vicariam amobilem ex priuilegio* n. 4. & 5.

5 *Tridentini diſpoſitio ſuper inſtituendis vicarijs ab ordinario, extinguitur, quando ex certa ſcientia Papa illi derogauit, præcipiens, vt beneficium inſeruiatur temporali vicario,*

vicario; & quando expediret pro bono pacis nihil innouari n. 6.

7 *Vicaria perpetua ſingulariter vnita, non inſtituitur in ea ab Epiſcopo.*

8 *Vicariorum inſtitutio in perpetuum, qualiter ab arbitrio Epiſcopi dependeat?*

9 *Vicarius perpetuus in beneficio vnita Monaſterio Monachorum, aut Mendicantium, non inſtituitur ab Epiſcopo, ſed tantum ab eo fiet nominatio vicarij temporalis.* n.10.

11 *Vicarij perpetui, vel temporales non poſſunt poni ab ordinario in Monaſteriis quibus imminet animarum cura.*

12 *Regula VIII. Cancellaria non derogat conſtitutioni Pij V. ſuper inſtituendis, aut nominandis vicariis, nec conſtitutioni Gregoriana.*

13 *Vicarij amobiles in Eccleſiis, poni poſſunt Monaſteriorum, ſed ab Abbatibus regularium cum approbatione ordinarij in curatis,* vt n.14.

14 *Vicarius amobilis nominatus in Monaſteriis, remoueri valet tantum ab Abbate, non ab Epiſcopo.*

15 *Vicarij regulares deputandi in Parochialibus vnitis Monaſteriis Pramonſtratens. ſolum ab Abbatibus conſtituuntur, ſaculares poterunt ab ordinario.*

16 *Arbitrium Epiſcopi in nominatione ad vicarias, debet eſſe boni viri, à quo valet appellari, ſi iuſtum non ſit,* vt n.17. & 26.

18 *Vicarij ſoliti nominari à capitulo ad vicarias vnitas menſa, amoueri valent tantum ab eo, etſi approbatio in examine ſit Epiſcopi, qua non eſt facienda in concurſu,* vt n.23.

19 *Vicarij perpetui prima nominatio ad Parochias annexas ſemper ſpectat ad eos, cuius eſt nominare; licet examen ſit Epiſcopi.*

20 *Vicarius debet eſſe ex gremio regularium, quoties tractatur de nominando vicario beneficio Parochiali ei vnito, &* n.21. *quod procedit in perpetuò, ac temporali vicario nominando* n.22.

24 *Vicaria Eccleſiarum vnitarum, & dependentium à religione Hieroſolymitana, poſſunt ab Epiſcopo approbari ſimpliciter non ad tempus, etiam ſi ſint temporales* n.25.

25 *Examen nouum non ſit pro libito vicarij, etiam temporalis, ſemel iam approbati ad Eccleſias vnitas Monaſteriis, ſeu capitulo.*

26 *Sententia Epiſcopi arbitrantis male in inſtitutione, ac præuio examine vicarij nominandi, & conſtituendi, non ſuſpenditur appellatione, ſed deuoluitur,* vt n.41.

27 *Vicarius perpetuus, ſiue temporalis in multis differunt à proprio Rectore, habet inquam perpetuus aliquam maiorem poteſtatem, quam Rector,* vt num. 28. 29. 30. & 31.

28 *Rector nullomodo poteſt ſe ingerere in cura animarum, ad quam datus eſt vicarius perpetuus, nec in reſidentia cum ea competat vicario,* vt n.30. & 31.

29 *Vicarius perpetuus eſt honorandus, ſicut Rector principalis. Quid de temporali* n. 31.

31 *Vicarius temporalis dicitur minus principalis reſpectu Rectoris.*

32 *Portionis congrua aſſignatio facta Monachis, & canonicis, vel vindicatio caterorum fructuum competit vicario; non ſic vbi certa portio aſſignatur vicario. Et quali computo* n.34. & 35.

33 *Vicarij, etiam perpetui in materia pœnali, non comprehenduntur in diſpoſitionibus facientibus mentionem de Rectore.*

34 *Eleemoſyna altarium funeralium non aſſignantur pro congrua portione aſſignanda arbitrio Epiſcopi.*

36 *Congrua ſemel aſſignata, debet vicarius eſſe contentus.*

37 *Congrua late qui Doctores agent.*

38 *Vicarij merces eſt detrahenda ex fructibus Parochia. Et quid de bonis Archipreſbyteri* n.39.

40 *Congrua aſſignatio eſt facienda, partibus citatis.*

AD primam difficultatis partem reſpondetur ex dictis *ſupra in Rub.q.1. verſ. ad ſecundam,* verbo *vnde ad dubium,* vbi ad quem inſtitutio, nominatio, examen, & approbatio ſpectet: Et nunc vberius agendo, quod vicarij perpetui dicuntur illi, quos ordinarij duxerint conſtituendos in quibuſcumque beneficiis curatis, quæ cathedralibus, collegiatis, ciu aliis Eccleſiis, vel Monaſteriis, beneficiis, & collegiis, ſeu piis locis, quibuſcumque perpetuò vnita, & annexa reperiuntur iuxta Trid. *in c.7. ſeſſ. 7. de reformat.* vt docent Nicolaus Garcia *de benefic.p.11.c 2.n. 9.* Flores de Mena *variar.q.lib.1.q.10.à n.36.* Barboſa *de offic. Epiſcopi p.3.alleg.72.n.190.* dicentes procedere etiam ſi in litteris vnionis expreſſa ſit clauſula, *vt poſſit deſeruire per vicarios amobiles,* ſi litteræ ante Concilium Trid. emanarint, non autem ſi poſt illud ſub eadem clauſula fuerint conceſſæ, vt referunt deciſum proxime relati, & etiam Barboſa *in d.c.7. Trid. ex n.15.* legendus ad plura de vicarij conſtitutione in Eccleſiis vnitis, & de fallentiis. 1

Sed quia ſunt caſus plures, in quibus prædicta inſtitutio, ſiue conſtitutio non ſpectat ad Epiſcopum, ſed ad alios; ideo ſignati ſigillatim pro exceptione adductæ regulæ clarius patebit. Primo ergo iuxta *dict.cap.7. Trid.* ſi à tempore immemoriali vnio facta eſt, & ex tunc conſtet vicarios amobiles fuiſſe, ſcientibus, & conſentientibus ordinariis, & nunquam vicarium perpetuum fuiſſe, conſtitutum, vt docent Flores de Mena *d. quaſt. 10. variar. num 44.* Thomas Sanchez *in præcepta Decalog. tom.2. lib.7. cap.29. n.191. verſ. tertio fallit.* 2

Secundo quando vnio facta eſt per viam pacti, & concordiæ à ſede Apoſtolica approbatæ cũ clauſula deſeruiendo beneficium per vicarium ad nutum amobilem, Flores de Mena *dicta q.10. n. 41.* Sanchez *d.n.19. verſ. ſecundo fallit,* dum dicunt, vt nequeat Epiſcopus virtute *dict.c.7. Trid.* deputare vicarium perpetuum; quia Trid. in clauſula derogatoria contenta in eo decreto non meminit pacti, & concordiæ à ſummo Pontifice approbatorum; erat enim opus, vt his derogaretur expreſſa mentio. 3

Tertio quando ex priuilegio remunerationis cauſa conceſſo, beneficium eſſet vnitum cum clauſula *ponendi vicarium ad nutum amobilem,* quia in generali priuilegiorum derogatione, quam ponit Trid. *in dicto cap. 7.* non comprehenduntur priuilegia remunerationis gratia conceſſa, vt ex multis probant idem Flores de Mena *dict. q. 10. n. 46.* Sanchez *dict. n. 19.* verſ *quarto fallit.* † 4

Et inde quarto idem procedere dicendum eſt, 5

ſi ex priuilegio Pontificio poſt Trid. decretum *in dicto cap.7.* vnitum eſſet beneficium Parochiale cum dicta clauſula *inſtituendi vicarium ad nutum*; non enim tunc poterit Epiſcopus vicarium perpetuum conſtituere; eo quod nequiuerit Trid.reſtringere poteſtatem Pontificiam; quia cum derogauit priuilegiis, intelligitur de priuilegiis ante id decretum conceſſis ſic Nicolaus Garcia *dicta p.11.cap.2.num.5.* Flores de Mena *dict.quæſt.10.num.49.*vbi *n.50.* exigit vt id priuilegium ex certa ſcientia,aut proprio motu, aut cum expreſſa Trid.derogatione conceſſum ſit,addens quod intelligitur etiam derogatum illi Trid. decreto,ſi ex verbis priuilegij conſtiterit eam fuiſſe mentem Pontificis, ac in dubio dicit eam eſſe præſumendam;eo quod illud Trid.decretum, ſatis ſit notorium, repetit etiam Barboſa *in dicto cap. 7.Trid.n.40.fin.* idem *de iure Eccleſ.cap.6.de vicariis lib.3.p.2.n.10.&* 12. Legendus *à n. 6.& à n.3.*

6 Quinto quando pro bono pacis,& creatione litium,rectaque beneficij gubernatione expediret nihil innouari, ſed inſtitui vicarium ad nutum amobilem(vt iam ſub Rub.dictum eſt) non enim tunc poterit Epiſcopus perpetuum vicarium conſtituere;quia Trid.id non liberæ Epiſcopi voluntati reliquit,ſed vſum eſt verbis arbitrio boni viri denotantibus ibi *niſi ipſis ordinariis pro bono regiminis,aliter expedire videbitur*,vt docent Flores de Mena *d.q.10.n.47.*Sanchez *d. n. 191.*verſ. *quinto fallit*,Barboſa *d.c.9.de iure Eccleſ.n.11.& in d.c.7.Trid.n.32* in verſ.*pro bono Eccleſiarum*, qui *in d.c.6.ſub d.n.4.*verſ.*ſexto*,Flores *dict.q.10.*
7 *n.48.*Sanchez *d.n.191.*verſ.*Sexto fallit.*† addunt ſexto non poſſe Epiſcopum inſtituere vicarium perpetuum,quando particulariter, & per ſe fuit vnita vicaria perpetua; non enim Trid. concedit ei facultatem tollendi vnionem. De aliis ad Monaſteriorum beneficia in verſ. *ad ſecundam.*

8 Itaque in aliis caſibus,non exceptis,aliqua de cauſa,ex præcedentibus,& aliis ſimilibus, conſtituere,ſiue inſtituere, ſpectet ad Epiſcopum vicarium perpetuum,vt refert Barboſa *in dict.Trid.c. 7.ſeſſ.7.n.18.*dum ait poſſe Epiſcopum conſtituere vicarios perpetuos in beneficiis curatis vnitis cathedralibus iuxta Bullam Pij V.& ipſum Trid. dummodo portio vicarij non excedat fructus Eccleſiæ:ſic cum Aldano *in compendio canonicarum reſol.lib.3.c.2.n.15.*item *n. 13.* quod relinquitur facultas arbitrio Epiſcopi ſecundùm facultatem ponendi vicarium perpetuum in Parochialibus vnitis Archidiaconatui,ſeu aliis dignitatibus, vel canonicatibus, explicans cum Nicolao Garcia *conſtit.Pij V.*eo quod & de vnitis ante Concilium intelligatur;& ſic abſolutè videtur docere Daniel *de nobilibus diſp.20.*vbi plura dicit de vicariis perpetuis *n.1.*vbi & *n.5.*quod vicarius perpetuus dicitur quaſi procurator in rem ſuam ex Cardinali, & aliis,*in clem.1.hoc tit.* qui & alia tradit videnda de vicariis temporalibus,*ibi tota diſp.19.& in additionibus ad eam.*

9 Ad ſecundam quæſtionis partem, an in Monaſteriis poſſit Epiſcopus ponere vicarium perpetuum?In quo dubio,quia DD.communiter agnoſcunt,quod deputatio talis vicarij,ſiue nominatio Parochiali vnitæ ſpectat,non ad ordinarium, ſed ad eum cuius eſt beneficium, in quo exigitur vicaria, etiam quod vicariæ vacent in menſe reſeruato,ſuccedant ſub alia reſeruatione, vt clare ſtatuit Pius V. in verbis ſequentibus *volumus inſuper, & ita mandamus,quod dicti vicarij perpetui,non ad liberam ordinariorum electionem, ſed ad nominationem illorum,in quorum Eccleſiis vnitis ponentur,cum ipſorum ordinariorum, ſeu eorum vicariorum præuio examine, approbatione deputentur*, ſicut non ſemel declarauit Sacra Congreg teſte Nicol.Garcia *de benefic.p. 9. cap. 2.à n.194* Barboſa *de iure Eccleſ.lib.3.cap. 6.n. 45.& in collect.deciſ.719.num.9.& in Bullario* verbo *vicarius perpetuus Parochialis*, & iterum *in dicto c.7.Trid.de reformat.ſeſſ.7.n.* 28. adducens expeditionem dict. Papæ conſtitut. *ad exequendum* ſub datæ 1567. dicentes omnes illam habere locum, etiam quando vicariæ vacant in menſe reſeruato, ſeu quando cadunt ſub alia reſeruatione.

Ideo nunc ad præſens dubium reſpondetur, vt 10
quando apparet beneficium vnitum Monaſterio monachorum,aut mendicantium,tunc Epiſcopus non poſſit deputare pro eius ſeruitio vicarium perpetuum,ſed ad nutum amobilem, cuius nominatio ſpectat ad Monachos; ad Epiſcopum vero examen,& approbatio,vt docent Flores de Mena.*d.q.10.variar.n.40.*Nicolaus Garcia *de beneficiis dict.11.p.c.2.n.13.*Thomas Sanchez *in præcepta Decalogi to.2.lib.7.c.267.d.n.191.*verſ.*fallit primo*;& ita intellexit,ſeu reſtrinxit Pius V.*in dict.conſt.d Trid.decretum*,vt refert Steph. Quaranta *in ſumma Bullarij* verbo *vicarius perpetuus.*

Vnde euenit quod vicarij perpetui,vel tempo- 11
rales non poſſunt ab ordinario poni in Monaſteriis,quibus cura imminet animarum,vel à principio,vel ratione annexionis,ſed tantùm à ſuperioribus eorum,præuio tamen examine ipſius ordinarij,iuxta præſcriptum decretum Trid. Concil. *ſeſſ.25.cap.11. de regularibus*, ſacra Congreg. penes Piaſecium *in praxi Epiſcopali p. 2.cap.3. num.46.*

Nec prædictæ Pij V.conſtitutioni obſtat, nec 12
derogat regula 8.reſeruatoria menſium,vt multis probat Gonzalez *gloſſa 5.§. 4.à n.59.*quia vt ait Barboſa *de iure Eccleſ.dict.3.p.cap.6.lib.2.ſub n. 9.*nec etiam fuit ei derogatum per aliam conſtitutionem Gregorii XIII.incipit *in tãta rerum,]& negotiorum, mole.* quam refert Quaranta verb. *priuilegia regul.*nam vltra quod dicta conſtitutio Gregoriana procedit duntaxat quoad vicarios Parochiarum vnitarum Monaſteriis, poſtea idem Gregorius XIII.ore tenus reualidauit d. Pij V.conſtit.dummodo cum fratre ſeu religioſo vicario ad nutum amobili pro Monaſterio,pro ſubeunda animarum cura,aſſignando vnus dumtaxat, alius Religioſus extra clauſtrum maneat, & non plures,pro vt Sacr.Concil. Trid. Congreg. declarauit; adeo quod memorata Pii V. Conſtitutio ſit hodie ſeruanda, vt atteſtantur Gonzalez *dicta gloſſa 5. §. 4. numer. 79.* Campanil. *in diuerſ. iuris canon. Rub. 7. cap. 6.numer.121.*

Nec etiam proxime dicta pugnant cum de- 13
creto dict.Trid.*ſeſſ. 7.de reformat. cap. 7.* quia cum proxime adductum aliud Trid. decretum *in dict.ſeſſ.25. de reg. cap.11.*ſupponit in Eccleſiis Monaſteriorum vicarios remobiles poni poſſe,eo quod illud *in dict.c.7.*& id,quod poſt *in d. cap.11.*eſt ſtatutum,ſed relinquit arbitrio ordinariorum, vt ſi viderint expedire, perpetuos ponant vicarios, & vbi ordinarius voluerit

in executionem dicti decreti Concilij; vicarios temporales in perpetuos mutare, debeat tunc prius erigi vicaria perpetua, cum iam *ſupra in Rubrica* dictum ſit vicarios perpetuos inſtitui non poſſe abſque erectione tituli vicariæ, vt reſpondit Sacr. Congreg. teſte Nicolao Garcia *de benef.p.*11.*cap.*2.*n.*15.vbi *n.*10.poſt Flores, *dicta quæſt.*10.*n.*80.*&* *n.*10. ſubdit non poſſe Epiſcopum procedere ad executionem dicti decreti, & poſitionem vicarij perpetui, niſi citatis, & auditis partibus,& addit nec videri id poſſe, niſi in viſitatione, quando beneficia ſunt vnita Monaſteriis,& locis regularibus,& exemptis.

14 Quod ſi replices dicendo ex proxime dictis videri etiam inter regulares poſſe vicarium poni ab ordinario,& ſic non pertinere nominationem ad Abbatem,ſiue Prælatos regulares; breuiter reſpondetur primeuam adductam nominationem, ſiue electionem ſpectare ad Abbatem, ſiue Rectorem vtique primitiuum, approbationem verè ad Epiſcopum,de cuius conſenſu vicarius amobilis,eſt deputandus ad nutum,qui & poteſt amoueri ab Abbatibus,& Rectoribus, non autem ab Epiſcopo,niſi ex cauſa legitima, & approbata; propter quam etiam ſi perpetuus eſſet,priuari poſſet,vt cenſuit ſacra Congreg. Concilii, referente Stephano de Aluin.*de Epiſcopor, Abbatum, & Abbatis poteſt.cap.*14.*n.*2.& iuxta hanc facultatem credo contingere adductam mutationem vicarii temporalis in perpetuum,ſtante ſcilicet legitima cauſa.

15 Et confirmari poteſt ex ſequentibus, quia etſi vicarii Regulares deputandi in Parochialibus vnitis Monaſteriis ordinis Præmonſtratens, debeant eſſe amobiles ad nutum ſuperiorum iuxta adductam Conſtit Pij V at ſæculares poterunt ab ordinario conſtitui perpetui iuxta decretum Concil.& Sacr.Congreg.quam referunt Sellius *in ſelectis canon.cap.*24.*n.*15. Barboſa *in Bullario*, verb.*vicarius amobilis Parochialis*, idem *in collect.dec.*720.*n.*1.*in fine in Trid.dict cap.*7.*ſeſſ.*7. *de reformat.n.*17.referens ita deciſum ex Aldano *in dicto compendio canonic. reſol. lib.* 3. *tit.* 2. *num.*10.

16 Et in tantum in ordinario cauſam ad prædictam mutationem deſiderari docent poſt Nauarr.*conſ.*11.*n.*7. *de ſtatu Monachor.* Flores de Mena *dict.quæſt.*10.*variar.quæſt. n.*47. Barboſa *de iure Eccleſ.dicto lib.*3.*cap.*6.vt nec poſſit ordinarius libere,& ſine cauſa id facere quia ex quo eius arbitrio, & iudicio videtur relictum,vt colligitur ex *dict. Trid. cap.* 7. ibi *ſolicitè prouidere procurent*, & ibi *niſi aliter expedire videbitur*,denotetur,vt dictum eſt arbitrium boni viri, vt expendunt Nicolaus Garcia *dicta p.* 2. *cap.* 2. *n.*8. Barboſa *de offic. Epiſcop p.*3. *allegat.*72.*n.*190. *in medio*, item *in dict. cap.* 7. Trid *ſeſſ.*7 in verſ.*niſi ipſis ordinariis n.* 31. vbi explanando per illa iuſtum arbitrium ordinariorum origi;& deinde quod id fiat in viſitatione,& ſic iuſtam deſiderari cauſam, vt erigantur vicariæ perpetuæ in Eccleſiis,in quibus iuxta prædi-

17 cta,poni poterant vicarij amobiles,†addunt enim *ibi* Barboſa & Flores *dicta q.*10 *n.*47. idem Barboſa *de iure Eccleſ.dict.cap.*6.*ſub n.*5. cum Nauarro *ſupra* iuſtè poſſe appellari ab ordinario, ſi male arbitretur,quia ratione Regularium in prædicta mutatione, debet inſpici expedientia, & vtilitas Eccleſiarum. Videbis *infra quæſt.* 4. *in fine*.

Et confirmatur,quia ſi capitulum habeat vnitas menſæ nonnullas Parochiales, quibus ab immemoriali tempore deſeruire fecit per vicarios ad eius nutum amobiles iuxta facultatem ſibi à ſede Apoſtolica conceſſam præuio examine, & approbatione Epiſcopi,poterunt huiuſmodi vicarij amoueri ad nutum capituli,ab ordinario verè non,niſi ex iuſta cauſa legitima, atque probata, propter quam etiam ſi perpetui eſſent, amoueri poſſent,vt dicit deciſum fuiſſe Nicolaus Garcia *in addit ad p.*10.*art.*10.*de benefic.c.*2.*n.*94.Barboſa *in dicto c.*7.*Trid.ſeſſ.*7.*n.* 24. 18

Et licet vt Sacr.Congreg.Concil.in Caputaq ſub die 23.Iunij 1629.cenſuerit vicarios,ſeu Parochos in Eccleſia exempta, animarum curam exercere intendentes prius approbandos,& examinandos eſſe ab Epiſcopo iuxta diſpoſitionem *c.per exempt.de priuileg.lib.*6.Barboſa *de iure Eccleſ.dicto c.*6.*n.*47.idem *in Trid.d ict.c.*7.*n.*25.ſic etiam referens ex Aldano *dict.tit.*2.*n.* 16. tamen ex dictis dicendum eſt ſemper primam dictam nominationem ſpectare ad illos primæuos Prælatos, ſiue Rectores. 19

Et iterum facit, quia quoties tractatur de beneficio vnito Monaſterio Regularium,debet eſſe ex eorum gremio vicarius ab eiſdem proponendus.& amobilis,vt ex conſtitutionibus,& declarationibus Pij V.& Greg XIII. & ſacræ Congreg.tradunt poſt alias Gonzalez *d.gloſſa* 5.§.3.*n.* 48.49.*&* 54 Garcia *de benef.p.* 11.*d. c.* 2. *n.* 13. Barboſa *in paſtorali d.alleg.*72.*n.*190. Fuſcus *de viſitat.lib.*2.*c.*16.*n.*8.*&* 9 Nauar.*conſ* 11.*n.*3. *de ſtatu Monachor.lib.*3.Riccius,*in praxi aurea rerum fori Eccleſ.reſ.*293.*ſub n.*4.*in* 6 *concluſ.* Daniel,*de nobilibus d.diſp.*19.vbi plura tradit de vicariis iſtis temporalibus *n.*21.† vbi *n.*22. confirmat regulam *ſupra* dictam, nempe quod talis vicarius,ſiue ſit perpetuus,ſiue temporalis,conſtituitur ad nominationem Rectoris,& approbatur ab Epiſcopo præuio examine, cum à Rectore præſentetur *ex c.*1.*de capell.Monachor.lib.*6. *cap. de Monachis de prabend.*ex Rota diuerſ. *deciſ.* 798. *n.*5.*p.*1. 20 21

Et de perpetuo vicario tradunt Rebuff *in praxi tit de vicario perpetuo n.*13.Garcia *de beneficiis d.p.*9.*c.*2.*n.*189.*&* 191.& quoad temporales (licet non ſit neceſſaria inſtitutio, ſeu collatio) Seraphin.*dec.*1304.*n.*3 Gonzalez *dicto* §.3.*n.* 47. 53.*&* 54.Garcia *vbi ſupra dicta p.*1.*c.*2.*n.*92.*& dict.p.*9.*c.*2.*n.*182.vbi refert declarationes Congreg.*dict.p.*11.*c.*2.*n.*13.Piaſec.*in praxi p.*2.*c.*3.*de viſit.regular.ſub n.*46.Nauar.*conſ.*8.*n.*2.3.*&* 4.*& ſub n.*9.*de priuileg.*ſed abſque examinatoribus, & abſque concurſu, Garcia *dict.p.*9.*n.*184.*&* 193. Riccius *in dicta reſ.*293.*ſub* 6.*concluſ.*Daniel,*de nobilibus dicto n.*22 verſ.*ſed abſque.* 22

Et ſic docent deciſum Nicol.Garcia,*in additionib.ad tract.de benefic.dict.p.*9.*cap.*2.*n.*294.Barboſa *in collect.deciſ* verbo *vicarius perpetuus Parochialis n.fin.& dict.verb.in Bullario*, referunt declaratum à Sacra Congreg Concil.die 28.Aprilis 1594.quod vicarij perpetui in Parochialibus capitulo vnitis,non ſunt præuio conſenſu inſtituendi. 23

Et ex his infertur ad reſolutionem declarationis Sacræ Congreg.Rituum in Auguſtana iuriſdictionis 14.Decemb. 1630. vb habetur vicarios Eccleſiarum vnitarum,& dependentium à religione Hieronymitana, poſſe ab Epiſcopo examinari, & approbari, ſimpliciter ſcilicet; non autem ad 24

ad tempus,etiam ſi ſint temporales.† Nec prohi-
bito poſſe ſubiici nouo examini, quemadmodum
ſcribit Barboſa,loquens, tam de vicariis tempora-
libus,quàm perpetuis.*dict.collect.deciſ.*719.*n.* 6.
& 720.etiam *n.*6.verb.*vicarius perpetuus* , vel
temporalis Paroch. & *in Bullario eodem verbo* ,
*de iure Eccleſ.dicto cap.*6.*lib.*3.*n.*48.vbi ſi Epiſ-
copos illos reperirit idoneos,addens in dictis lo-
cis,& *hic n.*49.*& in dicto cap.*7.*Trid.ſeſſ.*7.*num.*
57.vbi hæc ad litteram repetit;quod ſi ſuperuene-
rit noua cauſa,& ſuſpicio ignorantiæ, poſſit tunc
Epiſcopus eoſdem iterum examinare ad effectum
*cap.*6.*ſeſſ.*21.*de reformat.*ex Aldano *in compendio*
*canonic.reſol.lib.*3.*dict.tit.*2.*n.*16. dicente ſic re-
ſolutum in Placentina. 26 Augusti 1628 pro quo
fauent quæ dixi *ſupra in cap fin.de ætate,& qua-*
lit.ordin.eota quæſt. 5. Vbi de reexaminandis Pa-
rochis ab ordinario Epiſcopo.

26 Pro complemento huius dubij notandum eſt ,
quod ſi Epiſcopus male arbitretur,& grauatus vi-
carius appellet; non ob hoc eius ſententiam ſuſ-
pendi;quo minus executioni mandetur , cum ſo-
lùm appellatio habeat deferre iuriſdictionem ad
ſuperiorem,qui cauſa cognita,poterit eius ſenten-
tiam reuocare:ſic Barboſa *dict.cap.*6.*lib.*3.*de iure*
*Eccleſ.n.*5.*in fine.*

27 Ad tertiam quæſtionis partem de differentia
inter Rectorem proprium,& eius vicarium per-
petuum,ſiue temporalem; & quia iam ſub Rub.
& *ibi q.*1.plura dixerim de ſimili poteſtate, quam
habent vicarij Perpetui, & eorum Rectores , vt
quod vicarij perpetui etiam habent verum titu-
lum,& quod diſpoſita in vicaria perpetua,habent
locum in vicaria perpetua , & quod officium
Diuinum tenentur recitare vicarius perpetuus ,
poſſitque ordinari ad titulum ſuæ vicariæ ;
ſic vt vicarius perpetuus Rector curæ anima-
rum aliquando dicatur ; licet propriè non ſit
rector ; & quod pœna *cap. multa de prabend.*
& cap. licet canon. de elect. lib. 6. habet lo-
cum in vicario perpetuo,vt dixi *in cap.* 1. *&* 2.
28 *hic* † Imo & quod aliquid amplius habeat vica-
rius perpetuus,nempe vt ille dicatur habere cu-
ram animarum,non autem Rector principalis,in
tantum,vt ſi Rector principalis,exiſtente vicario
perpetuo, vellet ſe ingerere in cura animarum ,
nullo modo poſſet , quia cura habitualis eſt in
eo , qui præeſt beneficio principali , cura tamen
actualis quæ ab eodem ſublata fuerit in vica-
rium perpetuum , translata cum Papa erigendo
vicariam perpetuam , & in vicarium transfe-
rendo curam , nihil aliud fecerit , quam con-
ſtituere illum actu Rectorem curæ animarum ,
licet propriè non ſit Rector,vt cum Vitalin. Ric-
cio,Layman,Axor,Ludouico,Gomez,Mandoſio,
Salcedo , Campanillo , Sebaſtian , Cæſar , Se-
raphin , Caputaq. Nauarro , Franchis , Couar-
ruu.Hoteda, & pluribus aliis ex antiquis, melius
quam alibi proſequitur idem Barboſa *de iure*
*Eccleſ.lib.*3.*dict.cap.*6 *ex n.* 18. aliqua *ſub dict.*
*cap.*7.*Trid.ſeſſ.*7. *de reformat.* multis aliis com-
probans Daniel,*de nobilibus dicta diſp.* 19. per
totam cum Valenzuela Velazquez,Lotter, Gon-
xalez,Garcia , Fillincio , Romano , Bonacina ,
29 & pluribus aliis ex antiquis , † ſic vt talis vica-
rius perpetuus, vti Rector principalis , honore-
tur.*cap præcipimus dist* 88. & vt iura loquentia
de reſeruationibus,de reſidentia, de beneficiorum
multiplicitate,vel aliter de Rectoribus Parochia-
lium in vicariis quoque perpetuis procedant ,
† Et in tantum etiam , quod in humanis , vica- 30
rio perpetuo agente , Principalis Rector non
teneatur reſidere , quia principalis actu curam
non habet ; indeque & vicarius ei præferatur
in his,quæ ſpecialiter ad vicariam ſpectant ; ſic
vt non poſſit ipſe Rector curam exercere , in-
uito vicario , *cap. extirpanda* §. *qui vero* , cum
eodem Barboſa *alleg.*57.*n.*166.Garcia *de benefic.*
*p.*3.*cap.*2.*n.*177.Bonacina *in tract.de onere , &*
oblig.beneficiat.diſp. 2.*puncto* 2.*n.*5. Anchartano,
Rebuſſo,Axorio,& Reginaldo *in praxi fori pœ-*
*nit.lib.*30 *cap.*8.*n.*52. idem Daniel *de nobilibus*
*dicta diſp.*20.*ex n.* 12.*ante.*

Tamen,etſi in prædictis, & aliis conueniant , 31
vt etiam refert idem Barboſa *de iure Eccleſ.dict.*
*cap.*6.*lib.*3.*ex n.*51.adhuc Rectores Eccleſiarum
Parochialium, & Vicarij perpetui inter ſe diffe-
runt (vt iam in dicta Rubrica dixi) Rectores
enim ſunt principales perſonæ in Eccleſia ex qua
primo,& principaliter cura incumbit vicariis in-
quam,tanquam minus principales, & coadiuto-
res eorum vicariæ præſtant operam,& clarius ve-
rificari , quando vicarius non habet integram
curam,ſed tantum portio certa aſſignatur vicario,
vt patet in exemplo quotidiano , quando vnio
fit acceſſorie iuxta gloſſam in verbo *neceſſitas in*
cap.expoſuiſti de prabendis,recepta communiter
ab Abbate *in cap.poſtulaſti notab.* 1. *de reſcript.*
notat etiam gloſſa in textu noſtro *& in cap. fin.*
*hic.*verb *annexa de prab.lib.*6.recepta communi-
ter per DD.*ibidem*,& Cardin. *n.* 10. Aufrer. ad
Capell.Tholoſ.*deciſ.* 109.Petr.Gregor.*rei benefi-*
*ciaria cap.*12.*n.* 16. notantes merito Rubricam
de capellis Monachorum ſic concipi ; non vero
de capellis vicariorum.

Et inde fit,quod vbi certa portio Monachis , 32
& canonicis aſſignatur,& reliqui fructus vicario
relinquuntur,tunc ipſe vicarius principalis,cenſe-
ri debet , & bonorum Eccleſiaſticorum habere
rei vindicationem , non ita , vbi certa portio
aſſignatur vicario , vt probant Doctores ex di-
cto quotidiano exemplo , quando vnio fit acceſ-
ſoriè † Et ſic colligi regulam , quod in diſpo- 33
ſitionibus quæ de Rectoribus Eccleſiarum fa-
ciunt mentionem vicarij etiam perpetui non
comprehenduntur ex ſermonis proprietate præ-
cipue in materia pœnali, & odioſa , vel exor-
bitanti,*ex reg.odia, & regula , quæ à iure exor-*
bitant de reg.iur. lib. 6. Barboſa *vbi ſupra dict.*
*cap.*6.*n.*17. qui non obſtat dum *ibi ſub n.*21. ait
in diſpoſitionibus quantumcumque pœnalibus ,
appellatione beneficij vicarios comprehendi .
cum in materia quantumcunque pœnali , &
odioſa,ea omnia comprehendantur , quæ ſub
verbi proprietate continentur ex *l. cum lege ff.*
de teſtamen & alij plene congeſtis à Tiraquel-
lo *in l.ſi vnquam Cod.de reuocandis donat.*
in præfat. num. 119. Couarruu. *lib.* 1. *variar.*
*cap.*10 *num.*7. *& lib.*3. *cap.* 5.*num.* 8.*ad finem* ,
& vt conſtat *in dicto cap. de multa de præ-*
bend. & in extrauag. execrabilis de prabend. &
aliis ; quia hoc procedit ; eo quod nomen , vi-
carius perpetuus dicitur Beneficiarius , ſicut
ipſe Rector ; at in primo caſu loquimur ,
quando agitur de differentia Rectoris , & vi-
carij qui nondum habet omnem animarum cu-
ram.

Ad vltimam quæſtionis partem,ſuppoſitis quæ 34
ſupra

ſupra dixi, *in Rub. ſub quaſt. 1. verſ. ad ſecundam* à verbo, *& quod vicario perpetuo*, de aſſignanda portione, & quanta, ſeu quale ſtipendium; ſolum enim addimus hic quod licet ad effectum aſſignandæ portionis, aut congruæ fructus omnes beneficij ſint computandi, imo & diſtributiones quotidianæ, aliaque in certa, vt aduertunt Gonzalez *in regula* 8. *Cancel.* §. 8. *proœm. n.* 185. Gutierrez *conſ.* 8. tamen non numerari ad prædictum effectum eleemoſynas altarium, funeralium & aliorum ſimilium iurium Parochialium, eo quod iſthac percipit vicarius ex ſuo officio, & labore, vt dicunt Franciſcus Leo *in Theſauro fori Eccleſiaſtici p.* 1. *cap.* 31 *ſub n.* 6. Barboſa *dict. cap.* 6. *lib.* 3. *de iure Eccleſ. ſub n.* 44. vbi explicans Conſtit. Pij V. de qua memini in dicto verſ. *& quod vicario*, quæ recipit dicendo eam aſſignationem fieri arbitrio Epiſcopi, dum non ſit maior centum, nec minor quinquaginta ſcutorum annorum ſumma in verbis ſequentibus *computatis omnibus, etiam incertis emolumentis, & aliis obuentionibus communiter percipi ſolitis, eis om-*
35 *nino aſſignetur.* † ait verba hic intelligi de obuentionibus, & emolumentis, quæ ſunt in certæ reſpectu ſummæ, quæ in ſpecie ignoratur, ſed venit certificanda ex eo quod in præteritum communiter, atque vt in plurimum conſueuit percipi, quales ſunt diſtributiones quotidianæ, aliæ que oblationes ſolitæ præſtari; propter quod dixit Rota apud Paul. de Rubæis *deciſ.* 230. *n.* 2 *tom.* 2. *diuerſ.* alias *p.* 6. *diuerſ. n.* 3. debere computari in certa emolumenta, quæ habent quandam certitudinem; & ſic Barboſa *in dict. cap.* 7. *Trid. ſeſſ.* 7. *n.* 33. & Aldan. *in compendio canonic. reſolut. lib.* 3. *tit.* 2. referunt deciſum in Turulen Die 2. Aprilis 1583. oblationes eſſe computandas in portione aſſignanda vicariis ex illo decreto, & dict. Bulla Pij V.

36 Pro complemento notandum eſt, quod quando à principio congrua ſemel eſt aſſignata, debet vicarius illa eſſe contentus, qui ſibi imputare debet, ſi accidat quod congruè ſit nimis tenuis, niſi ſit ita tenuis quod vicarius ſuſtentare poſſit: ita refert Barboſa *in dicto c.* 6. *p.* 3. *de iure Eccleſ. n.* 43. *in fine*, ex dict. Rota apud Paul. de Rubeis *n.* 7. & 8.

37 Quod ſi abundè cupis ſcire Trid. loca, in quibus fit mentio de congrua portione aſſignanda, tam Rectoribus, quam eorum vicariis, leges *cap.* 2. *ſeſſ.* 6. *de reformat. & in cap.* 5. *ſeſſ.* 7. *& ibi in c.* 7. *& in cap.* 4. *ſeſſ.* 21. *de reformat. & in cap.* 6. *eadem, in cap.* 18. *ſeſſ.* 24. *& in cap.* 16. *ſeſſ.* 25. quorum decretorum verba referendo meminere Valenzuela, *p.* 1. *conſ.* 54. *n.* 14. Legendus omnino per per totum ad integram congruæ materiam, Barboſa *dict. cap.* 6. *lib.* 3. *de iure Eccleſ. n.* 40. Legendus in dictis Trid. decretis, DD *in cap. extirpanda §. qui vero de prabend.* vbi Abbas *n.* 3. *in fine*, Azor, *inſtitut. moral. p.* 1. *lib.* 6. *cap.* 29. *quaſt.* 2. Paulus de Rubeis, *dict. deci.* 230. *num.* 1. *tomo* 2. & alij communiter ex textu noſtro, & in aliis locis.

38 Iterum eſt notandum, quod vicarij merces eſt detrahenda ex fructibus Parochiæ vnitæ Monaſterio non autem ex fructibus Monaſterij, vt referunt deciſum dict Aldanus *ſup. tit.* 2. *n.* 21. Bar-
39 boſa *in dict. cap.* 7. *Trid. ſeſſ.* 7. *n.* 36. † qui *n.* 37. ex eodem Aldano *n.* 22. dicit reſolutum, quod ſi cura vnita collegiatæ, immineat Archipresbytero, & capitulo, ſit aſſignanda portio ex bonis Archipresbyteri, & capituli, † Item etiam quod ad- 40
ductæ portionis congruæ aſſiganatio, ſit facienda, partibus citatis, idem Aldan. *dict. n.* 18. & Barboſa *dict. n.* 33. & addunt Nicolaus Garcia *p.* 11. *de benefic. cap.* 2. *n.* 11. Aloyſius Riccius. *in deciſ. curia Archiep. Neapol. deciſ.* 136. *p.* 2. Barboſa *in dict. Trid. cap.* 7. *n.* 38. verſ. *appellationibus*, † 41
agentes de appellatione ab aſſignatione congruæ portionis, quod hæc appellatio deuoluit, ſed non ſuſpendit; & ita reſolutum fuiſſe aliquid dico *infra quaſt.* 4. *in fine, & q.* 5 ſub verſ. *ad quintam vſque ad finem.*

QVÆST. II.

An habens dignitatem, vel canonicatum in cathedrali, vel collegiata Eccleſia, cui acceſſoriè, & in perpetuum eſt annexa Parochialis per vicarium temporalem à ſe deputatum ab immemoriali deſeruiri ſolitam poſſit in illius curæ exercitio ſe intromittere? Et quid de Rectore cui eſt vnitum aliud beneficium ſimili obligatione, & vnione? Et an ſi in caſe ingerant, faciant actum validum? Et an in Eccleſia, vbi eſt Rector vnus principalis, poſſit & alius æque principalis, ſiue vicarius perpetuus deportari; ſic vt eodem tempore ambo deſeruire valeant eidem cum plena iuriſdictione Parochiali? Et an in vicario temporali habeant locum Regulæ de annali, triennali, denominationibus, aut reſeruationibus.

SVMMARIVM.

1 *Vnio poteſt fieri alteri beneficio acceſſoriè, & in perpetuum, dependenter, vel independenter, & qualiter ſic contingat.* numero 2 & 3.
3 *Beneficij annexi acceſſoriè qualitas non debet redundare in principale.*
4 *Rector reſpectu vicarij remanet in cura habituali, vicarius in actuali; à qua nequit remoueri per Rectorem.*
5 *Reſidere in canonicatu, vel Dignitate, cui eſt annexa Parochialis, tenetur illam habens, & quare n.* 7. 9. & 10.
6 *Nullus poteſt in animarum curam ſe ingerere, niſi qui habet titulum ad illam.*
7 *Parochialis ſemel vnita canonicatui, aut Dignitati, nunquam vacare cenſetur.*
8 *Beneficium ſimplex, cui vnitur Parochialis, non inde ſit beneficium curatum.*
9 *Prouiſus de beneficio ſimplici, cui eſt annexa Parochialis, non tenetur habere qualitates, & alias, quæ ad Parochialem deſiderantur.*
10 *Rector tenetur reſidere in maiori, cui alias minor eſt vnita.*

11 *Rector principalis Parochiæ, cui acceſſoria fit vnio alterius, poteſt ſe intromittere in ea fallit* n. 17.

12 *Vicarij temporales, quia non abſumuntur in totum, non abdicant curam à principali, &* n. 13. 14. & 15.

13 Extrauagans execrabilis, de præbend. & Dignitatibus.

14 *Rector qualiter deſeruiendo per vicarium temporalem, intelligatur per ſe ipſum ſeruire; expeditur etiam* à n. 17.

15 *Vicaria perpetua adhuc cenſetur eſſe, quæ ſolet per temporalem vicarium deſeruiri*, & n. 16. & 19.

16 *Vicarius Epiſcopi eſt temporalis, ſed vicaria illius Dignitatis eſt perpetua.*

17 *Rector nequit ſe intromittere in ſeruitio Parochialis vnita, quæ ſolita eſt deſeruiri per vicarium temporalem, &* n. 20. & 25.

18 *Beneficia illa dicuntur de menſa, quæ non habent ſpecialem adminiſtratorem.*

19 *Vicarij temporales ad nutum amobiles vocantur capellani mercenarij, & officiatores.*

20 *Dignitas, ſiue canonicus, cuius præbendæ eſt vnitas Parochialis ſolita deſeruiri per vicarium temporalem, nequit ſe intromittere in illius ſeruitio*, n. 25.

21 *Epiſcopus nequit deputare vicarium perpetuum in Parochiali vnita, quando vnio eſt per viam pacti, nec in caſu* n. 22.

23 Cap extirpandæ §. qui vero de præbend. cap. 1. de cappell. Monach. lib. 6.

24 *Vicaria temporalis non alteratur ex eo quod eius ſeruitio aſſignetur vicarius perpetuus*, & n. 25.

26 *Vicarius, ſiue Rector alius deputari non poteſt in Eccleſia, in qua erat primo Rector inſtitutus, & ratio* numero 27. & 28.

27 *Capita plura non poſſunt eſſe in vna Parochiali* n 28.

28 *Eccleſia vna nequit eſſe plurium curatorum.*

29 *Clerici plures, qui ſolent poni in vna Parochiali ad curam adminiſtrandi ſacramenta, ſunt veluti capellani, & tanneaces.*

30 *Vicarius perpetuus datus Rectori in proprietate, eſt totus in exercitio curæ. Et quare* n. 31.

31 *Titulus Parochiæ datus vicario perpetuo talis eſt, vt poſſit ex eo, ordinari in ſacris.*

33 *Vicarius perpetuus non dicitur, niſi ille, cui conceditur perpetua vicaria; quia ipſe in humanis agit, non Rector.*

34 *Vicarius perpetuus præfertur Rectori in his, quæ ſpecialiter ſpectant ad illum.*

35 *Rectores aut vicarij perpetui, ſi inſtituantur æque principaliter in eadem Parochia, neuter dicetur Rector, aut vicarius, qui nec ordinari valebunt ad illius titulum, ne dicentur incompatibiles, ſi aliud beneficium obtineant, &* n. 38.

36 *Capitulum, ſiue collegium habentes Parochiam, repræſentant tantum vnum Rectorem.*

37 *Vicarij plures in vna Parochia deputati, impropriè dicuntur Rectores &* n. 38.

38 *Parochialis vnita capitulo, aut collegio, ſi inſeruiatur per plures, illi non dicentur Rectores, ſed Miniſtri; ſolet tamen per ſingulos Hebdomadarios inſeruiri, vt* numer. 39.

40 *Regula de triennali, & annali in vicariis temporalibus locum non habent, cum nullum titulum, & collationem habeant, præter temporale ſeruitium ad nutum amobile* n. 41.

41 *Regula de triennali; & annali reſpiciunt tantum ad beneficialia cum perpetuitate.*

42 *Regula de triennali & annali habent locum in iuribus loquentibus de reſeruationibus, de reſidentia, de multiplicitate, de Rectoribus, & vicariis perpetuis.*

AD primam difficultatis partem, vt diſtin- 1
ctione deſidia opinionum claritate compo-
nentur, aduertere oportet, quod vnio poteſt fie-
ri alteri beneficio acceſſoriè, & in perpetuum, de-
pendenter, vel independenter. † Dependenter, 2
quando vna Eccleſia Parochialis propter loco-
rum diſtantiam diuiditur in duas, & creata de no-
uo acceſſoriè antiquæ vnita dicitur filialis, & na-
tiua, vel quando aliter dependet à beneficio prin-
cipali. † Independenter vero, quando benefi- 3
cium curatum annexum, non proceſſit à principa-
li: quo in caſu ipſum principale non dici cura-
tum, reſpectu beneficij annexi; quia qualitas an-
nexi acceſſoriè, non debet redundare, & influere
in principale, vt dicunt DD. per textum *in cap.
ſuper eo de præbend.* Rebuffus *in repetit. ad tex-
tum in cap. extirpandæ §. quia vero n. 146. de præ-
bendis*, quos terminos cura, ac diligentia explicat
Barboſa legendus omnino; quia plenè *in cap.
fin. à n.* 10. vt propoſitam difficultatem diſſol-
uit.

Vnde exiſtimo dicendum ex nonnullis addu- 4
ctis *ſup. in Rub. & ibi ſub q. 1. & hic ſub quæſt.* 1.
quibus probatum eſt Rectorem non poſſe ad li-
bitum remouere vicarium perpetuum ſemel inti-
tulatum; quia in eo tantùm permanet cura ha-
bitualis; in vicario autem actualis, & omnimoda
cum exercitio curæ, quod habens Dignitatem, vel
canonicatum in cathedrali, vel collegiata Eccle-
ſia, cui in perpetuum, & acceſſoriè eſt annexa Pa-
rochialis per vicarium temporalē ab immemoriali
deſeruiri ſolitam, nō poſſit in illius curæ exercitio
ſe intromittere. † Quia nemo negare poterit ha- 5
bentem canonicatum, vel alij ſimplici beneficio
annexam Parochialem independenter, abſolutum
eſſe ab omni cura, & reſidentia ipſius Parochialis,
cum in ea reſidere non teneatur, ſed in canonica-
tu, vt declarauit Sacr. Congreg. apud Garciam *de
benefic. 3. p. cap. 2. n. 179. declaratione* 12.

Et confirmatur primo, quia nullus poteſt in 6
animarum cura ſe ingerere, niſi habeat immedia-
tum titulum, vt docent Felinus *in cap. poſtulaſti
de reſcript. n. 1. verſ. & hoc videtur certum, quan-
do titulus prælaturæ eſt immediatus ad curam*,
Barboſa *in dicto cap. fin. hoc tit. n. 6.* † Sed habens 7
acceſſoriè, & in perpetuum annexam Parochialē
Dignitati, vel canonicatui, non ſolùm non habet
titulum immediatum ad curam animarum ipſius
Parochialis, ſed neque vllum Eccleſiaſticum, cu-
ius prætextu ſe in ipſius cura poſſit intromitte-
re, cum poſt vnionem eius nomen, & titulus ita
extinctus ſit, & ſupreſſus, vt in eo nullus amplius
poſſit inſtitui, aut ea alicui conferri; eo quod nun-
quam

quam vacare cenſeatur, ſicut docent Nicolaus Garcia *p.11.de benefic.cap.5.n°193.& p.12.cap.12.n.5.& p.5.cap.1.n.870.* vt refert à Rota deciſum, *deciſ.114.n.5.p.2. diuerſ.* Gomez *in regula de triennali q.8.ſub n.2.* Gonzalez *in reg.8.Cancel.gloſſa 5.§.7.n.7.* idem Barboſa *n.6.& 7.in dict. cap. fin.* ex doctrina DD. *in cap. cum acceſſiſſent de conſtit.& per gloſſ.* in verbo *Eccleſias*
8 per *clem. per litteras* de præb. vbi etiam antiqui.

Confirmatur ſecundo ex doctrina Nauarri *conſ.19.de maiorit.& obed.in nouis*, dicentis per annexionem Parochialis, beneficium principale, ſi ſit ſimplex, non creſcere, nec fieri curatum per Eccleſiam Parochialem ei annexam, imo potius Parochialem ipſam recipere ſimplicitatem beneficij, cui annectitur; eo quod vnitur, & annectitur beneficio ſimplici.

9 Et ſic fieri, vt talis non teneatur habere qualitates requiſitas in prouiſis de Parochialibus, curam animarum habentibus; quia vltra quam quod titulo careat, à quo ſibi ſpiritualis concedatur iuriſdictio, patitur ætatis defectum iuxta differentias, quas adduxi de ætate ad Parochiales, vel ad canonicatus, & quam debeat habere canonicus, cui annexa eſt Parochialis, *ſub Rub.& tit.de ætate,& qualit ordin.* Ætas enim ad Canonicatum, vel Dignitatem obtinendam ſine cura, eſt annorum 22. vt ibi late aſſignaui, & *in cap.1.ibi n.42.* ſi vnita ſit Parochia minus principaliter, ætas hæc requiratur. Ad curatum vero 25 annorum, vt ibi etiam, & inſuper. Quod ſi vnio facta ſit Dignitati, ſiue canonicatui, adhuc non teneatur eſſe in maiori ætate canonicus, ſi talis annexio Parochiæ facta ſit minus principaliter, ſiquidem tunc canonicus, nec tenetur inſeruire per ſe in Parochia, nec talem ſcientiam habere, & idoneitatem, qualem debent habere curati nulla habita conſideratione ad Parochiam vnitam, vt cenſuit Sacra Congregatio, quam refert, & ſequitur Barboſa ex communi *in dicto cap.fin.hoc tit.n.11.verſ.nec tenetur* vbi alia tradit videnda.

10 Et tertio facit, nam quoties duæ Eccleſiæ non ſunt principaliter vnitæ, ſicut Rector tenetur reſidere in maiori, *cap.extirpandæ §.qui vero de præb. lib.6.* vbi DD gloſſa *in cap.non poteſt de præbend. lib. 6.* Gonzalez *in reg.7.Cancel.gloſſa 5.§.4.n.12.& 13.& gloſſa 6.n.268.* Bonacina *in tract. de contrib.& obligation.benefic.puncto 1.n.3.* Daniel. *de nobilibus diſp.19.n.14.* ſic & Dignitas, atque canonicus, cui Parochialis, vnita ſit tenetur inſeruire in ſuo canonicatu, & vicarius temporalis in Parochia. Applicabis alia, quæ adduxi *in cap.3. de ætate ordin.ſub quæſt.2.à n.15.* aliqua *in cap 4. ſub quæſt.1.* vbi de ætate ad curatum; & licet ſint plures pro contraria ſententia, tamen ex proxime dicendis in verſ. *ad ſecundam* intelliguntur in alio quidem caſu loqui.

11 Ad ſecundam quæſtionis partem, quid quando vnio facta facta fuit alteri Parochiæ vbi adeſt Rector in quo dubio reſpondeo conſtituendo ex deciſione *extrauagantis execrabilis in fine verſ. quantum* de præbend. quod poſſit Rector principalis Parochiæ, cui acceſſorie, & dependenter ſit alterius vnio ſe intromittere: nam cum ex dicta *extrauag.conſtet* illa beneficia Eccleſiaſtica habere curam animarum, quæ Parochias habent, in quibus ipſe eſt, non per vicarios perpetuos, ſed per Rectores, aut miniſtros beneficiorum ipſorum, vel illorum temporales vicarios exercenda, cum explicat ibi gloſſa, vt Rector principalis per temporalem vicarium deſeruiendo, per ſeipſum deſeruire cenſetur; indeque non videatur à ſe curam animarum remouere, ac eâ non remotâ, poſſit eâ vti.

12 Et confirmatur, quia cum huiuſmodi vicarij temporales, non aſſumuntur in totum, Butrius *conſ.2.ſub n.3.* non abdicant curam à principali Rectore, cui ſui natura incumbit Oldradus *conſ.227.n.8.in fine*, Daniel *de nobilibus dicta diſp.19.n.38 & 39.* vbi *n.4.* quod ipſe principalis tenetur reſidere, & deſeruire, vt dixit Bocc. in textu noſtro *ſub n.3.* Lapas *allegat.5.n.7.& 8.& in fine*, Garcia *de benefic.3.p.cap.2.n.53.n.178.* Seraphin *deciſ.639.n.3.* & quod aliàs ſuum munus non impleat, & reus ſit.

13 Quæ omnia differunt à caſu præcedentis verſ. *ad primam*: hic *dict. extrauag. execrabilis* dare loquitur de Rectore habente curam animarum in Parochiali, in qua primo, & principaliter, eſt intitulatus, qui eam aliquando propter iuſtam abſentiam, aliamue ſimilem cauſam ad certum tempus
exercere poteſt per vicarium temporalem. † Et 14
ſic intelligendum aſſumptum proxime dictum, quod Rector per temporalem vicarium deſeruiendo per ſe ipſum, deſeruiri cenſetur; ſed in caſu de Parochia annexa Dignitati, aut canonicatui ſolita ab immemoriali deſeruiri per vicarium temporalem; aliter vt *ibi* reſpondetur, cum ſit diſſimilis; quia vt *ibi* dixi, principalis canonicus, ſeu beneficiatus, qui habet annexam Parochialem ſuo canonicatui, vel beneficio, cui eſt annexa acceſſoriè, & in perpetuum, non deputat vicarium temporalem ob cauſam, vel ad certum tempus, ob quam, vel vſque ad quod vicaria durat, quaſi ceſſante cauſa, vel tempore elapſo, poſſit Parochus curam per ſe exercere, pro vt in terminis *dicti cap.*
cum ex eo 34.de elect.lib.6. † Sed deputat vica- 15
rium quamuis temporalem, neceſſario tamen ponendum, qui licet ex tempore immemoriali, ſeu priuilegio, poſſit eſſe ad nutum amobilis, vicaria tamen eſt perpetuo erecta, ita reſoluit Barboſa *in cap.fin.n.17.& 18.* Vbi addit, quod nihil inconuenit, & nec contrarietatem implicat, vt vicarij
dicantur, & vicaria perpetua ſit. † Quia eodem 16
modo vicarius Epiſcopi, temporalis eſt, & tamen vicariatus Dignitas perpetua iudicatur, vt refert, ac tenet Sbrotius *de offic.vicarij lib.1.q.4.in fine* cum Gabriel *conſ.32.n.19.volum.2.* videndi Nicolaus Garcia *p.11.de benefic. cap.6.n.193.* Franchis *in cap.1.n.7.verb.de filiis Presbyt. lib.6.*

Ego inquam hanc diſſimilitudinem duplicis 17
caſus admitto: tamen ſi contingat quod Parochialis fuerit vnita alteri acceſſoriè, ſed ſolita ab immemoriali deſeruiri per vicarium temporalem, exiſtimo reſpondendum, vt quemadmodum iuxta primum caſum de vnione facta Dignitati, aut canonicatui, ita etiam reſpondendum de ſimili vnione facta alteri Parochiæ, quia tunc qui inuenitur Rector huius, cuius fit alterius Parochiæ vnio ſolitæ ab immemoriali deſeruiri per vicarium temporalem, non transfert facultatem, vt Rector illius, cui vnio fit, valeat ſe intromittere in ſeruitio vnitæ, cum iam ea ab immemoriali tempore habeat legem conſuetudinariam, vt inſeruiatur per vicarium temporalem & ſic neceſſitate cogi Rectorem ponendi in acceſſoria Parochia talem vicarium.

His tamen obſtat quod in omnibus vicariis 18

 tempora

temporalibus, ſiue tractetur de vicaria cuiuſlibet
Eccleſiæ ſeu de vnita menſæ capituli, aut Prælati
nulla datur tituli perpetuitas, ſiue ius; ſic vt vicarij
temporales ſint tantum ſimplices miniſtri ad nu-
tum Rectoris amobilis, cui titulus curæ anima-
rum inhæret; ita vt onus in perſona Prælati, vel
capituli, cuius Eccleſia eſt menſalis, reſidet, per *re-
gul. in cap. acceſſorium de regul. iuris lib. 6.* latè
Ancharran. *in clem. vnica de exceſſib. Prælat. no-
tab.* 15. omnino videndus, Imola ibi *n. 16. in fine*,
Cardinalis *in §. præſentator in 4. quæſt. textus in
clem.* 1. vbi Imola *n. 16. de reſcript.* idem Imola *in
clem. 1. n. 29. & 32. de ſupplenda neglig. Prælat.*
vbi quod illa beneficia dicuntur de menſa, quæ
non habent ſpiritualem adminiſtratorem alium à
ſuperiore Prælato, Daniel *de nobilib dict. diſp.* 19.
à n. 43.

19 Sed adhuc reſpondetur ad propoſitum noſtri
dubij, quod licet prædicti vicarij temporales ſint
ad nutum amobiles per proprium Rectorem, qui
& vocantur capellani ab Imola (prout etiam
vulgo) in Clem. 1. hoc tit. item & Mercenarij, &
officiatores ab officio, Baldus *conſ.* 18. *lib.* 1.
Decius *in cap. ex parte* 115. *de reſcript. n.* 1. Da-
niel *dict. diſp. 19. n.* 17. tamen non inde ſequi, vt
vicaria, cui tales vicarij ab antiquo ſolent inſer-
uire, deſinat eſſe perpetua; ſic vt quamtumuis vni-
ta fuerit, nunquam Dignitatis, ſiue canonicatus,
aut Rectoris poſſeſſor, cui fuiſſet vnita altera Pa-
rochialis ſolita inſeruiri per vicarium tempora-
lem, deſinat permanere in ea met obligatione, vt
inſeruiatur per vicarium amobilem, ſicut antea
tempore, quo proprium Rectorem habebat. Et
faciunt alia dicenda *infra in cap. fin.*

20 Vnde fit vt talis Dignitas, canonicus, ſiue Re-
ctor, cui fuerit vnita talis Parochia, ſolita ab anti-
quo inſeruiri per vicarium temporalem, non poſ-
ſit ſe intromittere in ſeruitio illius vicariæ; vt do-
cent adducti DD. *hic à n.* 1. & per alia, quæ con-
gerit Barboſa *in dicto cap. fin.* Legendus omnino
ex *n. 5. vſque ad finem*, vbi ita difficilem hanc
quæſtionem vocauit, quod dixerit eam magnam,
nouam, & dignam, vt eam Sacr. Congreg. S. Con-
21 cil. Trid. declarandis propoſita determinet. † Et
faciunt iam *ſupra dicta in quæſt. præcedenti*,
nempe vt non poſſit Epiſcopus deputare vica-
rium perpetuum in Parochiali vnita, quando
vnio eſt per viam pacti deſeruiendo beneficium
per vicarium ad nutum amobilem: ita Sanchez
in præcepta Decalogi tom. 2. lib. 7. cap. 29. n. 191.
verſ. *ſecundo fallit.*

22 Qui & verſ. *tertio fallit*, ait nec poſſe Epiſco-
pum deputare vicarium perpetuum, quando à
tempore vnio facta eſt, & ea nunc conſtat, vica-
rios fuiſſe ad nutum amobiles, ſcientibus, & con-
ſentientibus ordinariis, & nunquam vicarium
perpetuum fuiſſe conſtitutum: ſequitur Barboſa
in Trid. dict. cap. 7. ſeſſ. 7. de reformat. n. 16. &
prius dixit ex aliis Flores de Mena *variar. quæſt.*
10. *n.* 41. & faciunt alij caſus poſiti *in dicta q.* 1.
in verſ. ad primam.

23 Nec inſuper obſtat dicere à tali perpetuitate
oriri, quod quando Parochialis acceſſoriè, & in
perpetuum quoad temporalia alteri beneficio
vnitur debeat tunc ipſa inſeruiri per vicarium
perpetuum ex *dicto cap. extirpanda §. quia vero de
præb. cap. 1. de cappellis Monachor. lib.* 6. & ea
24 hoc textu noſtro, † quia ſatis fit à ſimili: nam ſi
v. g. contingeret, vt in tali vicario nominaretur vi-
carius temporalis, non perpetuus, non inde fieri
quod alteretur natura perpetuitatis talis vicaria-
tus; quia nominatio, ſiue vnio de vicaria tempo-
rali in perpetuam, facta non debet alterare na-
turam vicariæ temporalis ab antiquo iam inſti-
tutæ, quia ſicut, ſi de facto, aut negligentia Præ-
latorum, vel conſuetudine, aut priuilegio, vicarij
temporales deputentur in caſu, vbi perpetui con-
ſtitui deberent, non ſufficit vt colligatur inde ta-
lem vicariam perpetuam tranſlatam eſſe in tem-
poralem, ſic nec è contra ad caſum noſtrum, ſi
contingeret, vt Epiſcopus deputaret vicarium
perpetuum pro vicario temporali ſolito ab anti-
quo poni, ſicut ei permittitur, ſi ſibi videbitur de-
putare, non obſtante Trid. *in cap. 6. ſeſſ.* 7. vt exiſti-
mant Barboſa *in dicto cap fin. ſub n.* 13. & Flores
de Mena *variar. dict. quæſt. 10. n.* 59. † Tamen ip- 25
ſe, & Caualer. *deciſ. 595. num. 5. in fine*, do-
cent quod erectio de vicaria ad nutum in per-
petuam per Epiſcopum facta ea facultate ſibi
conceſſa, non alterat vnionem iam factam quoad
exercitium curæ; & ſic nec quod ea Parochia ſo-
lita inſeruiri, per vicarium temporalem inſeruia-
tur; deinde perpetuum, & multo minus, quod
Dignitas, canonicus, ſiue Rector, quibus ea Pa-
rochia vnita ſit, valeant ſe intromittere in tali
ſeruitio; quibus & alia dubia poſſunt in amicitiam
redigi.

Ad tertiam quæſtionis partem, an in Eccleſia, 26
vbi eſt Rector vnus Principalis, poſſit, & alius
æque principalis, ſiue vicarius perpetuus deputa-
ri? in quo dubio reſpondendum eſt, vt non poſſit
alius deputari æque principalis, quia vnum ea re-
quiſitis præcipuum curatus eſt, quod exerceat cu-
ram nomine ſuo, & non alieno, & ſic inſtituatur,
vt per DD. *in clem vnica hoc tit. & in dicto cap.
extirpanda §. quia vere de præb.* Staphileus *de
litteris gratiæ, & inſt. 2. p. tit. de qualit. & ſtatu
benef.* verſ. *requiritur etiam aliud*, Rebuffus Go-
mez. *de reg. 8 Cancel. regula de idoneitate q.* 21.
verſ. & adeo *n.* 6. Barboſa *de officio Epiſcopi al-
legat. 57. p. 3 n.* 159. Rota *in deciſ. 58. n.* 16. Gon-
zalez *in reg. 4. Cancel. gloſſa* 60. *n.* 40. Pariſius *de
reſignat. benefic. lib. 5. q. 2. n.* 107. vbi de commu-
ni, & eſt de mente Oldradi *conſ. 65. n.* 2. verſ. *non
eſt dubium*, ita ſimiliter, & aliud requiſitum ſit,
quod vt quis dicatur curatus ſingulariter nomine
ſuo, & non cum aliis ad regimen Parochialis
aſſumatur.

Et eſt ratio, nam cum adſit Rector Eccleſiæ, 27
& ſic curatus non poſſunt eſſe alij vti principa-
les; quia eſſent plura capita: nam ſicut vna ſponſa
non poteſt eſſe plurium *cap. 1. de ſponſa duorum*,
vbi DD. † nec vnum corpus habere duo capita, 28
cap. quia plerique de offic. ordinarij, ſicut nec vna
Eccleſia poſſit eſſe plurium curatorum, vt faten-
tur DD. per textum *in cap. cum non ignores de
præb. in cap. ſicut in vna* 21. *q.* 2. vbi Archidiacon.
Felinus *in cap. in noſtra in* 10. *Corollario.* verſ.
ſecus etiam quod ſi plures de reſcript. Oldradus
ſen tres iuris periti. conſ. 67. Ancharran. *conſ.* 59.
n. 3. Staphileus *ſupra* verſ. *requiritur etiam ter-
tium*, Rebuffus *in praxi tit. de non promotis intra
annum. n* 63. Rota *dicta deciſ. 52. n. 17. 18. & 19.*
Gonzalez *dict. gloſſa 6. à n. 41. & n.* 115. Barboſa
vbi ſupra. Nicolaus Garcia *de benefic. p. 9. cap. 2.
n.* 171. (vbi quod ſecus quoad concurſus pro
vt etiam *n.* 176. & Rota *deciſ. 28. n. 5. p. 1. diuer-
ſor.*) Lotterius *de re beneficiaria lib. 1. q. 20. à
n.* 110 Daniel *de nobilibus dict. diſp. 19. n. 3. 10.
31. & à n.* 47.

Nec

29 Nec implicat dicere ſolitos eſſe poni Presbyteros plures in vna Eccleſia exercentes curam animarum,& ſacramenta adminiſtrantes;quia reſpondetur vnum tantum Rectorem in proprietate conſtitui, ſiue Prælatum,cæteros verò Presbyteros conſtitui tantùm vti Miniſtros,& ſubditos, qui etſi habentes , & exercentes curam animarum,tamen non ſunt Rectores, nec Prælati, ſed vnus erit tantùm eorum ſuperior, aut deficiente , Epiſcopus,aut Collegium, vel capitulum , vt docent Innocent. in dicto cap. cum non ignores de prebendis.vbi Ioan.Andr, Butr, & Imola col. 2. verſ.extra gloſſa,Abbas n.6.& 7.Archid.in dicto cap.ſicut 21.q. 2. Rebuffus in praxi dicto tit. de non promouend. intra annum à n.64.& 69. Ancharranus conſ. 39. Lotterius de re benef. dict. lib. 1. quæſt. 20. num. 141. vbi cum aliis bene declarat Rota in nouiſſim.p. 1. deciſ. 48.num.5. & 6.

30 Et ſic contingere quando vnus eſt Rector in proprietate,cui datus eſt,perpetuus vicarius in totum;quia vt ſupra diximus in Rub. & ibi q.1. atque hic , tunc ipſe vicarius eſt totus in exercitio curæ,& adminiſtratione ſacramentorum in actu , Reginald.in praxi fori pœnit.lib.30 cap.8. n.52. in Rectore ſolum maneat cura in habitu, & ſine exercitio,vt ibi diximus, ac docent Garcia de benefic.5.p.cap.2.n.177.Barboſa allegat. 57. in paſtorali n.166.Bonacina in tract.de onere, & obligat.beneficiat.diſp.5.n. 5. puncto 2.Daniel de no-
31 bilib.diſp.20.n. 78. & 15.† Quia illa cura , etſi non habitu,tamen in actu fuit ſeparata à proprio Rectore,Cardinal in dicta clem. vnica hoc tit. q. 9.& ſub.quæſt.10. vbi Ancharran. in 4.notabili , verſ.iſte enim,& verſ.quærit vltim,& verſ.in contrarium,Rebuff.in praxi tit.de diſpenſat.rat. ætatis verſ. vel earum perpetuæ vicariæ Seraphinus deciſ.1304.ſub n.4. Caputaquen deciſ. 339.n. 2. & 3.p.3 . Gonzalez in dicta reg. 8. Cancel gloſſa 5.§.3.n.23.& 24.& gloſſa 6.à n.97.vbi affert declarationem Congreg.Barboſa de officio Epiſcopi dicta alleg.57.p.3.n.166.Riccius in praxi reſolut. quotid.588.n.3.& 5.p.3. Lotterius de re beneficiariaria dict.lib.2. cap.20. à n. 123.& n.127.
32 qui & n.128.† dicit quod titulus eſt apud ipſum vicarium perpetuum, vt iam latè dictum eſt ; ſic vt vicarius poſſit promoueri virtute talis tituli ad ſacros ordines, vt iam etiam dictum eſt in Rub. & docent Cardinal. in dicta clementina 1. hoc tit.q.8. Qui tenetur , ſicut Rector infra annum, Valenzuela Velazquez 1.p. conſ. 54.n.19. cum & reſidere ſit obligatus , Rebuff. in praxi dict.tit.de non promotis infra annum n. 4. & 67. textus non gloſſa in cap.fin.hoc tit.verſ.perpetuos vicarios,vbi Abbas n.3.dicit perpetuum vicarium eſſe curatum, & intitulatum , vbi Ioan Andreas,
33 & alij,& pulchre Geminian conſ.86.n. 2.† Vbi quod vicarius curatus , non dicitur,niſi ille , cui conceditur perpetua vicaria Eccleſiæ , in tantum quidem,vt talis vicarius in humanis agens, principalis Rector non teneatur reſidere , vt poſt declarationem Sacræ Congreg. referunt Gonzalez in dicta regula 8.gloſſ. 5.n.99 Barboſa cum aliis dicta alleg. 57. n. 78. Daniel de nobilibus dicta diſp.20.n.12.13.& 14.quia principalis actu non habet curam , vt docent idem Barboſa , Garcia , & Bonacina proxime adducti,dicentes etiam , &
34 Imola in dicta clem vnica hoc tit. n. 8. † Vicarium perpetuum præferri Rectori ipſi in his, quæ ſpecialiter ad vicarium ſpectant, cum & nec poſſit Rector exercere curam inuito vicario, vt iam in principio ſub quæſt. 1. dictum eſt cum multis.

35 Vnde etiam dicendum eſt, quod ſi duo,vel plures indeterminatè deputentur vicarij perpetui in quadam Parochiali, ſiue Rectores, neuter eorum dicetur,nec ſit curatus , nec in eis locum habere poſſint diſpoſitiones textus in cap. licet canon. vbi cauetur de ordinibus ſuſcipiendis à Rectore , ſiue intitulato vicario intra annum de elect.lib.6.nec textus in cap.de multa de preb.vbi cauetur de prohibita incompatibilitate beneficiorum;ſiquidem tales nullo modo dicuntur intitulati : ſic proxime adducti , & Daniel de nobilibus dicta diſp.19.n.10.

36 Quare venit intellectu dignum , quod quoties cura Eccleſiæ ad capitulum, vel totum collegium ſpectat, tunc repræſentent vnicam Rectoris perſonam omnes capitulares ei inſeruientes , vt tradunt Gonzalez ad dict.reg.8. Cancel. gloſſa 6. n. 71.& 74. Barboſa de officio Epiſcopi dicta allegat.57.n.164.& allegat.60.n.30.& allegat.70.n. 81 Lotterius de re beneficiaria dict.lib.1. q. 20. à num.117.Daniel de nobilib.dicta diſp. 19.n. 49. & 50.

37 Vbi cum Gonzalez dicit quod tales vicarij improprie Rectores nominantur , cum non ſint curati, pro vt nec nominantur ſignanter in Eccleſia S.Michaelis, ſed curatores , vt in tabella eiuſdem Eccleſiæ , qui nec tales proprie dici poſſe,ait ibi in verſ.ex quibus, & quod contrarium poſſit tantum admitti iuxta loquutionem , quam faciunt perſonæ vulgares.

38 Et confirmatur,quia etiam loquendo de vicariis,patet, quod in Parochialibus Eccleſiis annexis capitulo,etiam independenter cura,tam actualis,quàm habitualis,eſt penes,ipſum capitulum eis ſolum vicariis habentibus curæ exercitium ; quia eo ipſo quod in totum vnio facta, fiat Parochialis , quoad ſpiritualia , & temporalia totalis cura fuit in capitulum tranſlata , quam vicarij vti ſimplices miniſtri capituli exercent ex ea quidem ratione;quia Cathedralis (vt iam ſupra ſub tit. de primicerio dixi), dicitur Parochialis totius Diœceſis , & licet vicarij Parochianis ſacramenta adminiſtrent , tamen cæteri canonici in principali Eccleſia,collegiata, vel Monaſterio cætera omnia exequuntur , celebrando ſcilicet , horas Diuinas cantando,& prædicando,vt docet Barboſa in dicto cap.fin.n.14.

39 Et hæc omnia pro praxi videntur declarari à Sacra Congreg.Trid.in cap.7,ſeſſ.7.de reformat, in ſequentibus verbis, quæ refert Garcia de benefic.p.11.cap.2.ſub n.9. ibi alia de Parochialibus vnitis capitulis Cathedralium, ſeu collegiatarum Eccleſiarum ſic cenſendum eſt,ſi cura animarum incumbit certa perſona,per illam exercenda eſt,ſi imminet toti capit.vt per ſingulos,per vices exerceatur,ipſi cogendi ſunt ad illam exercendam, vt per notata in cap.ſtatutum de elect.lib.6.ſi ſpectat ad illorum menſam;ita vt inſtitutio illarum perſonarum,quæ illam curam exercent, à nullo ſuperiore facienda eſſet,canonici non poſſunt compelli, vt nec per ſe ipſos , nec per vicarios perpetuos illam,exerceant,gloſſa in clem 1. de exceſſib. prælatar,verb.menſam,& ibi Cardinal, Imola , Ancharran in cap.extirpandæ §. quarto de prebend. idem dicendum ſi per ſedem Apoſtolicam eis eſſet indultum,vt per temporarios cura exerceatur, & ad id declarans, quod in iſtis caſibus ex cong. cogi

poſſunt

poſſunt ad conſtituendum vicarios perpetuos, iuxta tamen decretum dicta Congregat. non praciſè, vt h betur in declarationibus dicti Concilij adiunges alia, quæ dico *quaſt. ſequentib.* verſ *ad primam*, repetit Barboſa *in dicto cap. 9. Trid. numero 29.*

40 Ad vltimam quæſtionis partem, an in vicario temporali habeant locum regulæ de anneli, & triennali, de nominationibus, & reſeruationibus; quia iam ſub Rub. & *ibi quaſt. 1. & ſub quaſt. 1. huius textus*, dictum eſt non habere locum, breuiter nunc iterum reſpondeo, vt quia temporales vicarij nullum titulum, aut collationem habeant in vicariis præter temporale ſeruitium ad nutum
41 amobiles † Ideo prædictæ regulæ in illis non habeant locum, quæ ad beneficialia cum perpetuitate reſpiciunt: ſic docent Staphileus *de litteris gratia, & iuſt.* verſ, *ſubſequenter*, & verſ. *ſimiliter, fol.* 26. ex pluribus probat Ludouicus Gomez *ad regul.* 8. *Cancel. gloſſa 5. §. 3. à num. 43.* Barboſa *dicta allegat. 57. num. 146. de officio Epiſcopi p. 3.* cum aliis Nicolaus Garcia *de benefic. 1. p. cap. 2. n. 89. & 90.* Daniel *de nobilibus dicta diſp. 19. n. 42.*

42 Et ſic vt verum deducitur, quia tales regulæ è contra habent locum, & practicantur in iuribus loquentibus de reſeruationibus, de reſidentia, de beneficiorum multiplicitate, vel aliter de Rectoribus Parochialium, item & vicariis quoque perpetuis, quia vt abunde *in hac quaſt. & in dicta Rub. & quaſt. 1.* apertè probatum eſt has quidem vicarias perpetuas, eſſe beneficia collatiua intitulata, ſicut & Rectoriæ, ac principales Parochiæ, vt docent Imola *in dicto cap. de multa de prabendis*, & *ibi* Ioan, Andreas, Abbas *in cap. 1. & 0. hoc tit. & in dicto cap. fin. in vltimo notabili*, Ancharran, *in dicta clem. vnica hoc tit. in 4. notab.* Bocc. *in dicto cap. 1. in fine*, Cardinalis, & alij *in clementina 1. de exceſſibus Pralatorum*, vbi Imola *n. 10 & 14* Roman. *conſ. 346. n. 5. in fine*, Rebuffus *in praxi tit. de vicar. perpet. n. 14.* Gomez *regula de idoneitate q. 11.* Daniel *de nobilibus diſp. 00. n. 11.* Filliucins *quaſt. moralium tract. 41. cap. 7. ſub n. 26.* Garcia *de beneficiis p 9. cap. 2. n. 313. & 319. & p. 11. n. 286.* Gonzalez *in dicta. regul. 8. Cancel. gloſſa 5. §. 3. n. 19. 21. 31. 32.* & alij videbis *infra q. 4.* verſ. *ad ſecundam.*

QVÆST. III.

An vicarij debeant inſtitui ad praſentationem Canonici vel beneficiati, cuius Canonicatui, vel beneficio Parochialis acceſſoriè eſt vnita? Et quando dicatur vnio facta plene quoad temporalia, & ſpiritualia, & in quo differat vtraque ſi quoad vnum, & non aliud facta ſit? Et an Rector Eccleſia Patronata, poſſit apponere vicarium temporalem ſine conſenſu Patroni? Et an Rector, ſiue Epiſcopus poſſint ſemel aſſignatam portionem, ſine congruam vicario perpetuo, aut temporali reuocare, vel diminuere? Et an Appellatio à nominatione vicarij, vel aſſignatione congrua, operetur vtrumque effectum?

SVMMARIVM.

1 *Vicarium perpetuum poni in Parochiali vnita Archidiaconatui, aliis Dignitatibus, aut Canonicatui, pendet ab arbitrio ordinarij, vt declaratum eſt,* numero 2. & 3.

4 *Vnio quoad temporalia, & ſpiritualia dicitur plene facta, ſi ita dictum ſit &* numero 6.

5 *Vicarius perpetuus ponitur quando vnio facta eſt plene quoad temporalia & ſpiritualia, ſi quoad temporalia, temporalis.*

6 *Vnio perpetua, dicitur quando vna Eccleſia dependenter alteri vnitur.*

7 *Cura animarum, cui incumbat, quando vnio facta eſt alteri.*

8 *Rector poteſt ponere vicarium temporalem in Eccleſia Patronata ſine conſenſu Patroni.*

9 *Congrua ſemel aſſignata vicario, nequit a Rectore auferri.*

10 *Congrua portio eſt aſſignanda cappellanis perpetuis.*

11 *Alimenta, & cibaria naturali ratione debentur ei, qui ſeruit.*

10 *Salaria praſtantur pro labore.*

13 *Participes erant apud Iudaos illi, qui ſacrorum vice fungebantur de his, qua altari offerebantur.*

14 *Stipendia ſanctis laboribus debita ſunt danda qui altari deſeruiunt, n. 15.*

AD primam difficultatis partem, repetitis *hic*, 1
quæ adduxi poſt Rubricam, & *ibi q. 1. hic ſub q. 1. ex n. 1.* dicendum eſt, quod licet vicarij debeant institui ad præſentationem Canonici, vel beneficio Parochialis acceſſoriè vnita eſt, ſed quia non inde per huiuſmodi deputationem vicario iuriſdictio vlla data fuerit à Canonico, quia in cura vicarius ab illo dependentiam non habet ex iam adductis, ideo dicendum eſt ex Sacra Congreg. iam declaratum fuiſſe, vt proſequitur Nicolaus Garcia *de beneficiis p. 11. cap. 0. n. 9.* ac refert Barboſa *in cap. fin. hic n. 16.* relinqui arbitrio Epiſcopi, an oporteat ponere perpetuum vicarium in Parochialibus vnitis Archidiaconatui, ſeu aliis Dignitatibus, vel Canonicatui; deputare enim vicarios perpetuos, vel temporales in annexis Parochialibus ſolùm pendere ab ordinariorum arbitrio fatentur DD. per verba Trid. *ſeſſ. 7. cap. 7. de reformat.* ibi *etiam perpetuos niſi ipſis &c.* quæ iam *ſupra* latè expendo. † Et quia idem Garcia *à n. 3. vſque ad* 17. ex Rota, Hojeda, Felino, Flores de Mena ſigillatim explicat; ideo duxi hic inſerere verba prædictæ declarationis ibi: *Sacra Congreg. cenſuit relinqui arbitrio Epiſcopi ponendi perpetuum vicarium in Parochialibus vnitis Archidiaconatui, ſeu aliis Dignitatibus, ſeu Canonicatibus, ſecundum facultatem, & prout colligitur ex dict. Trid. decreto; nec Conſtitutio Pij V. obſtat, quod & de vnitis ante Concilium intelligatur.* Et hæc poſtquàm alia retulit verba S. Congreg. *n. 7.* ibi *per hoc decretum tollitur conſuetudo immemorialis, vt in illis beneficiis vnitis deſeruiatur per cappellanos amobiles, ſi aliter Epiſcopo videbitur*, & iuuat Garcia ex dictis *ob eo 3. p. cap. 2. n. 197.* quamuis contrarium teneat Flores

Flores dicta quaſt. 10. n. 44. † quod in dicta p.
11.cap. 2. n. 8. declarat ex eodem Nauarro iuxta
iam adducta q. 1. & 2. hic, nempe vt noo poſſit
ordinarius libere ſine canſa id facete iuxta arbi-
bitrium regulamm rationi, conſiderata expedien-
tia,& vtiluate Eccleſiæ,vt in dicta qaaſt. 1. expli-
catum eſt.

4 Ad ſecundam quæſtionis paitem, quando di-
catur vnio facta plene quoad temporalia, & ſpi-
ritualia,& per quos vicarios ſeruitium præſtetur,
5 breuiter reſpondetur. † Quod quando pleno iure
vnitum eſt beneficium menſæ quoad ſpiritualia,
ſcalicet & temporalia, tunc vicarius temporalis
conſtituitur à Priore,aut Epiſcopo; ſin autem
quoad temporalia tantum vnitum ſit, perpetuus
non temporalis, venit eligendus vicarius iuxta
gloſſam in verſ.ad menſam in clem. 1. de exceſſi-
bus Prælator, vbi Cardinalis §. præſens tos verſ.
oppono ad hoc, Ancharran.in 12. notab. Imola 16.
textus in clem. t. vbi DD. de reſcriptis, Abbas
in cap vt ſupra n. 9. de rebus Eccleſ. alien. vel
non Rota deciſ.160.in antiquis,Rebuffus in pra-
xi tit. de vicario perpetuo n. 6. Goozalex ad re-
gul.8. Cancel. gloſſa 5.§. 3. num. 14. Garcia de
beneficiis dict. pars. 11.cap.2. num. 5. cum aliis
Barboſa de officio Epiſcopi alleg.71.n.189. Da-
niel.de nobilibus diſp. 19.n.18.& 19.Riccius la-
te in praxi rerum fori Eccleſ. reſolut. 293. n. 3.
& 4.

6 Sed vt clarius intelligatur, dicendum eſt tunc
fieri vnionem quoad ſpiritualia,& temporalia, ſi
ita in vnione dictum ſit, & quod talis præſumi-
tur,quando vna Eccleſia dependenter,alteri bene-
ficio quoad temporalia præſumatur facta,ita vt
principalis habet ſolummodo facultatem perci-
piendorum fructuum, diſpoſitioque quoad ſpiri-
tualia,erit quidem penes vicarium,ſic vt cura ha-
bitualis ſit in illo, qui præeſt beneficio principali
7 † ſed cura habitualis tranſiet ad vicarium, quia
cura animarum probatur eſſe penes illum,cui in-
cumbit ſpecialiter iuriſdictio ſpiritualis, ideſt ad-
miniſtratio ſacramentorum, Vitalin in clem. 1.
de exceſſibus Prælator. Maſcardus de probationib.
concluſ.648 Barboſa in dicto cap.fin.hoc tit.n.12.
omnino legendus.

8 Ad tertiam quæſtionis partem reſolutiuè ex
iam dictis reſpondendum eſt per gloſſam in textu
noſtro verbo Epiſcopi ibi:non credo quod conſen-
ſus Patroni ſit requirendus, nempe vt Rector
Eccleſiæ Patronatæ poſſit apponere vicarium tem-
poralem in illa ſine conſenſu Patroni, vt docent
Lambertinus de iure Patronatus lib. 3. q. 5. art.
10 n.1.Gonzalex in regula 8. Cancel. §. 3.n.38.
refert,& ſequitur Barboſa hic n. 4. quorum mihi
videtur ratio, quia cum talis nominatio non præ-
ſtet ad intitulandum cum in beneficio, ſed tan-
tum ad ſeruiendum pro aliquo tempore ſemper-
que manet in Rectore vicarium temporaletu no-
minante cura,titulus,& beneficium, inde proce-
dere vt talis nominatio valeat à Rectore fieri in-
dependenter à Patrono

9 Ad vltimam quæſtionis partem exiſtimn reſ-
pondendum, vt quemadmodum ex textu noſtro
vicarius perpetuus per Epiſcopum inſtitutus re-
moueri nequit à Re[illegible]ore, nec à ſucceſſore io be-
neficio.ſic nec poſt ſemel aſſignatam portionem
pro victu,ſine congrua ſuſtentatione auferre, aut
diminuere, quia cum iam ſupra dictum ſit æquo
iure vicario Eccleſiam,a populum regenti prop-
ter onus curæ partem congruam, & idoneam ex
redditibus erogandam eſſe, cap.de Monachis cap.
extirpanda de præbend.cap.1.eodem lib.6.ibi: niſi
tantum ei de prouentibus ipſius Eccleſiæ, coram
eis fuerit aſſignatum, vnde Iura Epiſcopalia
poſſint ſoluere & congruam ſuſtentationem ha-
bere, Duarenus lib. 6. de ſacris Eccleſ. miniſterijs
cap.4 in dicto cap. extirpanda §. quia vero n. 6.
Creſcent.deciſ.Rota 1 hoc tit. n. 2. & de decimis
n. 3. Rota Romana deciſ.758.n.5.p.5.p. 1. & de-
ciſ. 83. n. 12. p. 1. diuerſ. ſacr. Palat Rebuffus
tract. de pacificis poſſeſſ.n.98 inde fit,vt nequeat,
nec debeat aliqua nouitas induci in præfatæ legi-
timæ aſſignationis congruæ,præcipue ſi iam tem-
pore fuiſſet aſſignata, vt amplectitur Velaſquez
conſ.54.n.35.videndo ex n.34.& per tot. Concil.
argum. textus in l minime 25.ff. de legibus, & ex
Ariſtotel.lib. 2.politic.cap 6.Roland a Valle.conſ.
9.n.20 volum.4.

Et confirmatur ex deciſ.Rot 16.in 3 p.1.dum 10
ait, quod facultas ponendi capellanos perpetuos
non releuat, quominus debeat eis congrua por-
tio aſſignari,vt patet ex doctrina textus in cap.ex
ee de elect.lib.6.vbi ſtatuitur, quod curato Paro-
chiali diſpenſatiuè per ſeptennium, abſente cauſa
ſtudij,deputandus eſt loco eius vicarius bonus,&
idoneus, cui de ipſius Eccleſiæ prouentibus ne-
ceſſaria miniſtrentur œconomia Canonica, & ex
textu in c.peruenit de appellat,ita idem Valenz.n.
31 cum Yrenio conſ.41.n.15.† Naturali enim ra-
tione cibaria,& alimenta debentur ei, qui ſeruit, 11
l.in rebus § poſſunt ff. commodati,l.item ſi ſerui ff.
de edilitio edicto,l. diuortio §. fin. ff. ſoluto ma-
trim.l. cum duobus § ſi quis pro ſocio, Guillelm.
Durand. ſuper 6.in cap.1.n.68. de poſtulando. † 12
Et quia ſalaria præſtantur pro labore,l.idem,l. in-
fundo §.idem labeo ff.mandati,aut pro ſcientia,
& probitate,Stephan,Gratian.deciſ.101.n.20. &
in deciſ.201. n. 5. & pluribus aliis dicteriis, &
cum multis idem Valenxuela dicto conſ.54. ex n.
1.vbi adducit illa, quæ repetunt Doctores in cap.
cum ſecundum Apoſtolum de præb. nempe quod
Altari ſeruiens,de illo viuere debet,& quod Mer-
cenarius dignus eſt mercede ſua, & quod ſtipen-
dium iuſtum eſt conſequi eos, qui præſtite-
runt obſequium, & quod labor non debet eſſe
ſine iuſta mercede,& quod nec operæ debent eſſe
ſine emolumento.

Et amplius facit illud 4.Regum cap.12.Eze- 13
chiel cap.44.quibus probatur apud Iudæos fuiſſe
participes de his, quæ altari offerebantur illi qui
ſacrorum vice fungebantur, & altari præſto erant
eorundem donorum,Ioan,Ekius cap.22.locorum
commun.contra Lutter.aconom canon.1.claſſi cap.
3.§.1.† Et faciunt textus in cap Charitatem cap. 14
Eccleſiaſticis 12.q. 1. Concil. Agathens cap. 36.
vbi Clerici omnes,qui Eccleſiæ fideliter,vigilan-
terque deſeruiunt,ſtipendia ſanctis laboribus de-
bita ſecundùm ſeruitij ſui meritum per ordina-
tionem Canonum à ſacerdotibus conſequentur,
cum naturali Iure,ad quem onus ſpectat,debeat
& honor pertinere ex l fin. §.ſed cum cod.de fur-
tis,& ſeruo corrupto, dict. cap. Eccleſiaſticis 12.
q. 2. cap. delapſis vbi gloſſa 16. q. 6. nam vt ait
auth.de Iudicib.§.ne autem col.6. ingratus eſt la-
bor,quem debita præmia fallunt, alias inquam
fieret contra ipſam naturæ ius, vt profetebat ille
Alexander Seuerus Imperator: nihil eſſe iniquius,
quam vt è Republica annonas cogerent i, qui ni-
hil in eam labore ſuo conferre t,vt retulit Lampri-
dius,& Appius Claudius apud Liuium lib. 1. ibi
nuſquam

nuſquam operam eſſe ſine emolumento, nec emolu-
15 *mentum ſine impenſa operam eſſe.* † Quæ omnia præſtant etiam reſpectu vicarij temporalis; quia licet poſſit ad nutum Rectoris amoueri, tamen dum ſeruit ei, & ſimiliter portio debetur iuxta quæ dixi *in hoc textu q.1.* verſ. *ad vltimam.*

QVÆST. IV.

An Rectoris prohibitio ſe ingerendi in cura animarum, ſpreto vicario, abſolutè intelligatur, ſeu tantùm procedat in vicariis Parochialium vnitarum alteri beneficio independenter? Et an vicarij iuxta Trid. in cap. 7. de reformat. ſeſſ. 7 *& conſtit. Pij V. perpetui pro tempore deputati teneantur expedire nouam prouiſionem, & ſoluere annatam? Et an ſi dubium eſt num vicaria ſit perpetua, vel temporalis, debeat attendi vltimus ſtatus? Et an appellatio à nominatione vicarij facta ab Epiſcopo, ſeu ab aſſignatione congruæ pro victu vicarij ſuſpendat vtrumque effectum, vel tantùm deuoluat, non enim executionem impediat?*

SVMMARIVM.

1 *Rectoris probibitio contra vicarium perpetuum circa curam animarum non habet locum in Eccleſiis vnitis, &* n. 2.

3 *Vicarius temporalis, quandoque habet totam curam in beneficio habitualem, & actualem, & illius exercitium, ſi ſic pendeat ab erectione, vt* n. 4. 5. 6, & 7.

5 *Rector qui habet tantùm titulum prophanum, non ſe intromittit in cura, quam vicarius temporalis adminiſtrat &* n. 6.

6 *Rector, qui cum titulo temporali ſe intromittit in cura, furtum, & rapinam quodammodo committit in ſuæ ſalutis, & multarum animarum diſpendium.*

7 *Vnionis litteræ non præſtant titulum de beneficio Rectori, ſed temporalitatem.*

8 *Vicariæ temporales ſunt conferendæ in concurſu, quando contingit, vt vicarius actualis habeat nedum actualem curam, verum & ipſam habitualem extra hunc caſum non ſic, vt* n. 9.

10 *Vicarij perpetui, ſi vicariæ vacant in menſe reſeruato, tunc tenentur Bullas expedire, & ſi nominatio fiat ab alio non Epiſcopo, & ſoluere annatam, vt* n. 11.

12 *Vicariæ perpetuæ ante Concilium Tridentinum comprehenduntur ſub reſeruationibus beneficiorum. Et quæ ſint iſtæ.*

13 *Pij V. conſtitutio cum Trid. circa prouiſionem vicariæ cum expeditione Bullarum, & ſolutione annatæ.*

14 *Status vltimus in beneficiis attenditur, quando, & quomodo* n. 15. & 16.

15 *Vicaria perpetua à quo ſic dicatur, ſi non conſtat de eius erectione.*

16 *Status vltimus non eſt attendendus, quando conſtat de anteriori ſtatu diſtinguendo inter illum quaſi poſſeſſionem conferendi, ſeu præſentandi, &* n. 17.

18 *Appellatio ab aſſignatione congruæ & nominatione vicarij non ſuſpendit quo ad vtrumque effectum.*

19 *Vicarij prouiſio nequit fieri niſi citatis & auditis partibus nec appellatione remota niſi fiat in viſitatione.*

AD primam quæſtionis partem præhabitis 1 quæ dixi *hic q.2. à n. 1.* pro complemento illius nunc de hac ſit inquiſitio, cuius intellectu, & alia, quæ de ſimili vnione *ibi* inſinuata ſunt clareſcant, cumque Abbas *in cap. extirpandæ §. quia vero de præb. n. 15.* in verſ. *ex quo ſequitur quod Rector principalis non poſſet ibi exercere curam fori pœnitentialis,* & refert Azor *inſtit. moral. p. 2. lib. 3. cap. 6. q. 2. ad finem* in verſ. *& ideo Rector ſacramenta conferre non debet nec poteſt,* Anchatranus *in cap. expoſuiſti de præb. lib. 6. in fine.* verſ. *vicarij à canonicis in curam dependentibus non habent illo modo, ſed authoritate iuris habent curæ exercitium de per ſe, quam principalis canonicus impedire non poteſt, nec in ipſa ſe intromittere, ſicut nec Epiſcopus, inuito Rectore, Eccleſiæ Parochialis, poſſet aſſumere curam animarum,* Seraphinus *in deciſ. 1009. n. 5.* verſ. *non enim poteſt per ſe ipſum exercere* Rota in Barchinonens. Vicariæ 17. Mai 1624. coram R. P. D. Merlino, Barboſa *de iure Eccleſ. lib. 3. cap. 6. n. 31. & 32.* † Intelligit prædictam concluſionem 2 procedere in vicariis Parochialium vnitarum alteri beneficio independenter iuxta terminos declaratos per illum *in cap. fin. hoc tit.* (de quo in relata *q. 2. & 3. præced.*) quia tunc, licet habitualis cura ſit in illo, qui præeſt beneficio principali, cura tamen actualis ſublata Rectori principali, tranſlata fuit in vicarium, ſicut docent etiam Vitalin. *in clem. 1. à n. 1. de exceſſibus Prælat,* Nauar. *conſ. 21. n. 7. & 8. de Clericis non reſidentibus,* Campanil. *in diuerſ. iuris canon. Rub. 7. cap. 6. n.* 114. Gonzalez *in reg. 8. Cancel. §. 3. à n. 23.* quia vt ſæpe diximus, vicarius perpetuus dicitur habere curam animarum, non autem Rector principalis, Cardinal. *in dict. clem. 1. n. 10. q. 9. hoc tit.* verſ. *indiſtincte cura dicitur apud vicarium quoad omnem effectum,* & *in clem. 1. de iure Patronat. n.* 8. verſ. *& magis proprie in effectu ipſi inſtituti ſunt Prælati,* Ancharran. *conſ. 404. n. 11.* verſ. *nam vicarius non recipit titulum a Rectore, ſed ab ipſo, & penes ipſum dicitur eſſe cura animarum, & exercitium.*

Quare probando DD. per textum *in cap. ſuper* 3 *eo, & per gloſſam ibi de præb. lib. 6.* Rota *deciſ. 2. hoc tit. in antiquis,* Seraphin *deciſ. 109. n. 5.* Buratus *deciſ. quæſt. 36. n. 1.* Rota in Romana vicariæ 8. Nouemb. 1621 coram R. D. Coccino Decano, Barboſa ex multis aliis *dict, cap. 6. n. 28. 29. & 30.* curam animarum reſidere penes Prælatum, ſeu Rectorem beneficij vniti (in habitu ſcilicet) curæ verò exercitium penes vicarium in dicto beneficio vnito deputatum. Tamen quia aliquando in erectione vicario reſeruatur tantum curæ exercitium, & quandoque cura actualis, & habitualis, atque illius exercitium; & ſic tota conferatur in vicarium temporalem iuxta terminos deciſ. Caualer. *595. n. 2. in fine,* idem Barboſa *n. 33. & 34.* 4
† Ideo iſte, & alij dicunt totum hoc pendere ab erectione iuxta quæ dixi *ſ[...] dict. quæſt. 2. à n. 1.* de vicario temporali deputato ab immemoriali

pro

pro ſeruitio Parochialis vnitæ acceſſoriè Dignitati, vel canonicatui.

5 Ex quo nihil refert, an in prædicto caſu ſit vicarius temporalis, vt præſumi poſſit maiorem curam eſſe penes principalem; quia cum Parochialis tranſierit in temporalitatem, & penes Rectorem, ſit tantùm titulus prophanus, cuius virtute non poſſit, niſi temporalia gubernare, & percipere fructus, qui remanent, ſoluto vicario, & aliis oneribus, non tamen adminiſtrare ſacramenta Parochianis, nec vti aliis iuribus ſpiritualibus, inꝗuam quod cura habitualis, quam ſolummodo retinet ex defectu tituli, ſit irreducibilis ad actum, idem Barboſa *dict. cap. 6. numero 33.* ibi *& ſic reſpectu Rectoris cura habitualis non eſt quandoque reducibilis ad actum,*

6 † ſequitur vt cum titulus ad curam debeat eſſe immediatus ad illam, vt dixit Felinus *in cap. poſtulaſti de reſcrit. numero 5.* verſ. *& hoc* videtur (& aliis *ſupra*) quod ſi cum titulo temporali in ea exercenda, principalis Rector ſe intromittat, furtum quodammodo committit, vel rapinam in ſuæ quoque ſalutis, & multarum animarum diſpendium, vt probat idem Barboſa *in dicto capite fin. hoc tit. ſub numero 12.* & verſ. *& nihil* Videndus *ex cap. dudum. 54. paulo poſt princip. de elect.* qui loquitur de exercente curam animarum in Parochiali, cuius titulum per priuationem amiſerat.

7 Quod ſi replices dicendo poſſe ſufficere pro titulo in ipſo Rectore litteras vnionis, reſpondetur illas non poſſe dici litteras de beneficio, ſed de proprietate, & re prophana, vt dixit Rota *deciſ. 2. n. 5. de rebus Eccleſ. alien.* Nicolaus Garcia cum aliis *p. 12. cap. 2. num. 33.* Barboſa *in dicto cap. fin. hoc tit. num.* 8. cum Mantica, Caſadoro, Gonzalez, & aliis; quia Parochialis prædicta poſt vnionem ita tranſiuit in temporalitatem, Rota *deciſ. 2. de exceſſib. Prælat.* in nouis Caſſador. *deciſ. 3. num. 1. de Iudic.* vt cauſa vnionis non dicatur amplius beneficialis, & lis introducta ſuper beneficio, vt vnito non ſit lis ſuper beneficio.

8 Ex quibus infert Barboſa, tam in *dict. cap. 6. de iure Eccleſ. dicto lib. 3. n. 34. & 35.* idem *dict. cap. fin. ſub dicto n. 12 in fine*, vt quando contingit in vicarium temporalem, nedum actualem curam, ſeu exercitium illius, verum, & ipſam habitualem; & ſic totam conferri; tunc quidem in eo caſu tales vicarias temporales in concurſu conferendas eſſe, vt cenſuit Rota in Vlixbonens. concurſus 1615. coram Bonæ memoriæ Remboldo apud Farin. *deciſ. 710. p. 2 recent.* quæ clare præſupponit poſſe vicarios temporales habere curam actualem, & eadem Rota ex alia Vlixbonens Iuris conferendi 2. Decemb. 1605 coram Dom. Litta, quibus D. Barboſa *in dicto cap. 6. hoc tit. dicto n. 12. in fine*, probat ſuper faciendo concurſu in vicariis, non attendendi an ſint perpetui, vel ad nutum amobiles vicarij, ſed tantum, an totalis cura ſit tranſlata in vicarios: alia dico *infra q. 5.* videnda, quibus hæc reſolutio de examine per concurſum limitantur.

9 Alias tamen extra hunc vltimum caſum perpetuas vicarias Parochiarum vnitarum concurſu non conferri, ſed ſolùm ad nominationem eorum, quorum Dignitati, vel Eccleſiæ Parochialis eſt vnita, & annexa, deputandos, & inſtituendos eſſe vicarios refert idem Barboſa *de iure Eccleſ. dicto cap. 6. lib. 3.*

Ad ſecundam quæſtionis partem, an vicarij 10
perpetui teneantur expedire nouam prouiſionem, & ſoluere annatam, coniunctis his, quæ dixi *q. 2. praced.* in verſ. *ad vltimam*, vbi dixi, an habeant locum regulæ de annali, & triennali, de nominationibus, & reſeruationibus, ſic vt *ibi* dicendum eſt in caſu propoſito, quod quando vicariæ vacant in menſe reſeruato, ſeu cadunt ſub alia reſeruatione, tunc poſſe fieri præſentationem, ſeu denominationem, & deputationem ab eo Trid. *in cap. 7. de reformat. ſeſſ. 7.* & ex conſtit. Piana anni 1567. incipit *ad exequendum*, cuius verba refert Barboſa *in dict. cap. 6. n. 18.* ac *ſupra* retuli ſæpius, & doctrinam, cuius eſt beneficium, in quo erigitur vicaria, non ab ordinario, non obſtante reſeruatione.

Ita tamen, quod vicarij deputati teneantur 11
expedire nouam prouiſionem, nec alias ad poſſeſſionem admitti poſſint ex dicta Conſt. Pij V. quatenus ſtatuit vicarij perpetui pro tempore deputandi teneantur expedire nouam prouiſionem, & ſoluere annatam proportione fructuum ſibi aſſignata, pro qua debet fieri detractio in ſolutione quinquennij: ſic docent ex Sacta Congreg. Nicolaus Garcia *de beneficiis dicto cap. 1 p. 9. à numero 194.* Barboſa *dict. capit. 6. de iure Eccleſ. lib. 3. ſub numero 45.* referens dictum fuiſſe in Taraſonenſ. Vicariæ 13. Octob. 1595. quam refert idem Garcia *dicto cap. 2. numero 309.* Legendus ad alia, dicentes ita velle præd. conſtit. non obſtare reſeruationes; nam ſi obſtarent, & vti reſeruatæ à Papa eſſent vicariæ eiuſmodi prouidendæ non opus eſſet ſtatuere, quod expediretur noua prouiſio, & ſolueretur
annata, ne Cancellaria defraudaretur. † Alia tra- 12
dit Videnda Gonzalez *in dicta reg. 8. Cancellaria dicta gloſſa 5. §. 3. numero 57. 59. & 63.* Garcia *de beneficiis dict. cap. 2. numero 311. & 312.* vbi *numero 313.* reſoluit vicarias perpetuas ante Concilium Trid. comprehendi ſub reſeruationibus beneficiorum, addens in Hiſpania non ſeruari, & *numero 319.* certum eſſe alia beneficia, quæ dicuntur vicariæ, quæ tamen ſunt beneficia de per ſe, & non vicariæ Parochiarum vnitarum, & vicarias erectas in Eccleſiis vnitis, ab dicando ab illis curam, & transferendo eam in vicarios, comprehendi in reſeruationibus, vt magis late repetit idem Barboſa *dict. num. 44. & 46.* & latiſſimè omnium, cum infinitis idem Garcia *dicta part. 9. cap. 2. ex numero 294. vſque ad 320.* qui *num. 208.* expreſsè loquitur, plures deciſiones ad litteram referendo vſque ad
numero 311. † Vbi & numeris ſequentib. dicit, 13
Trid. & conſt. Pianam loqui de vicariis illarum Parochialium vnitarum, quæ ante Concilium non habebant vicarios perpetuos, ſed amobiles, nec habere locum, in quibus ante Concilium vicariæ iam erectæ erant perpetuæ, vt ſancta Congreg. cenſuit ibi *in Eccleſiis, in quibus ante Concilium Tridentinum. vicaria perpetua iam erecta erant, nec decretum Concilij, nec conſtit. Pij V. de vicariis perpetuis habet locum.*

Ad tertiam quæſtionis partem, an ſi du- 14
bium eſt, num vicaria ſit perpetua, vel temporalis debeat attendi vltimus ſtatus? Et ſuppoſitis quæ late dixi *cap. licet 9. de probationib. & ſub tit. de cauſa poſſeſſ.* Vbi quid operetur vltimus poſſeſſionis ſtatus, tam in iudicio momentaneo, vulgo *de el* [illegible], quam in aliis
iam nunc breuiter. † Reſpondeo quod ſi non 15

conſtat de erectione,quæ eſt quid facti, & quæ non præſumitur,non ſit attendendus vltimus ſtatus, nempe quod ſit collata, vt vicaria perpetua, niſi probetur ſpatio 40. annorum, vt in deciſ. Salmant. Vicariæ 15. Maij 1596. quam ad litteram refert Garcia *de beneficiis 1.p.cap.2.n.94.* omnino Videnda, qui *p.9. cap. 2. num. 16.* vbi addit, vt ſtante Bulla vnionis cum facultate ponendi vicarium amobilem, & decreto irritanti, videtur requiri immemorialis, vt idem dixit *in part.7.cap.10.n. 36* verum Gonzalez ab ipſo relatus *in Regula* 8. Cancel. *gloſſa 5. §.3.num. 18.* dicens reſolutum eſſe in vna Pampilonen. decimarum 1. Aprilis 1591. abſolutè dixit, alias inſpiciendum eſſe vltimum ſtatum, & ex vtriſque refert Barboſa *de iure Eccleſiaſt. lib. 3. dict. cap. 6. numero 67.* & faciunt plura alia, quæ dico *infra*, in materia præcedenti cum, *in cap. ...ate penult. de maiorit. & obed.* & per alia, quæ dixi *in cap. cum Eccleſia ſutrina de cauſa poſſeſſ. & propriet.* & per alia *hic* applicanda, quæ dixi *in cap.cappellanus de feriis q. 4. à n 3.*

16 Et magis ad propoſitum loquuntur Mareſcotus *variar.reſolut.lib.1.cap.55.* Rota *in deciſ.615. p. 2. in recent. & deciſ. 455. eadem p. 2. & deciſ.154. ſub n.3.p. 1. recent.* Gonzalez *ad regul.* 8. *Cancel.gloſſa 45. 6.2. à n. 4.ad 14.* Garcia *de benefic.p.5.cap.5.ex n.2.* Seraphin.*deciſ. 555. n 8.* eadem Rota,*deciſ.188. ſub. n.1.p. 1. in recent.* & cum aliis,atque cum DD.*in cap.conſultationibus de iure Patronat.* Alex Ludouiſius *deciſ.77. n. 9.* & *ibi* Beltraminus *n. 12.* longe, vbi dicens quod vltimus ſtatus non ſit attendendus, quando conſtat de anteriori ſtatu antecedenti, niſi ſtatus vltimus ſit legitime præſcriptus: tamen aduertit eſſe diſtinguendum inter ſtatuam beneficij, & inter quaſi poſſeſſionem conferendi, ſeu præſentandi, ſic vt quando agitur de ſtatu, puta quod beneficium ſit ſæculare, vel regulare, curatum, vel ſimplex, & de ſimilibus qualitatibus, quæ proprie eſt materia, *cap. cum de be-*

17 *neficio de preb lib.6.* tunc † verum ſit quod non attendatur, vltimus ſtatus, ſi conſtat de ſtatu anteriori contrario, nec etiam ad effectum ſuſtinendi collationem. Verùm ſi agatur de poſſeſſione conferendi, præſentandi, ſeu eligendi, quæ eſt materia *dict. cap. conſultationibus de iure Patronat. cap. quamuis de elect. & cap. cum olim de cauſa poſſeſſ. & propriet.* tunc ſola quaſi poſſeſſio ſufficiat ad ſuſtinendam prouiſionem, nec ſit attendendus præcedens ſtatus contrarios; quia iſti actus, vti fructus ſpectant ad poſſeſſorem ſicut bene diſtinxit inter ſtatum beneficij,& poſſeſſionem conferendi, Rota *in deciſ. 229. ſub n.2.& 3.p.1.recent.* vbi dicitur haec eſſe veram, & legitimam intelligentiam *dicti cap. conſultationibus de iure Patronat.* ſequitur idem Oliuerius Beltramin *in addit. ad dict. deciſ. 77.* Alex in verſ. *prædictis*, & ita præciſè intelligendas eſſe plures deciſiones, præſertim vnam in nouat. Iuris Patron. 28. Iunij 1628. coram R.P.D. Vbaldo, & coram eodem, alia in Rom. curia 9. Decemb.1619 Garcia, & Gonz. ſup. qui dicunt, quod ſi ante collationem conſtaret, nihil prodeſſe ſtatus vltiores.

18 Ad vltimam quæſtionis partem, an appellatio à nominatione vicarij facta ab Epiſcopo, ſeu ab aſſignatione congruæ ſuſpendat quoad vtrumque effectum? quam vt diſſoluas, *leges quæ, ſupra dixi q.1.verſ.ad ſecundam* 10 verſ.*& inſtantum*, vbi de appellatione à nominatione vicarij, quando fit in viſitatione. Et de appellatione ab aſſignatione Congruæ *in dicta quæſt.1.verſ.ad vltimam* in fine verſ.*item etiam.*

Sed parum amplius agendo, adiunctis hic pro 19
doctrina generali his, quæ adduxi *ſub cap. 11. de appellat.* nunc addo cum Nicolao Garcia *de beneficiis p. 11. dict. cap. 2. n. 10. 11.12.* Flores *de* Mena *variar. cap.10.n. 75.* quod Epiſcopus non poteſt procedere ad executionem decreti Trid. *dict. ſeſſ. 7. cap. 7.* & poſitionem vicarij perpetui, niſi citatis, & auditis partibus, Flores de Mena *n. 80.* vt iam etiam dixi in textu noſtro, nec poſſit procedere appellatione remota, fatendo, vt videatur eſſe locus appellationi, etiam ſuſpenſiue ex Nauarro, niſi id faciat in viſitatione: nam quatenus decretum tollit appellationem, loquitur de ordinario viſitante, & quod nunc tollitur quoad effectum ſuſpenſiuum tantùm, vt in ſequenti declaratione Sacræ Congreg. ſuper dicto decreto *hac appellatio deuoluit, ſed non ſuſpendit*; & quod circa alia decreta Concilij, vbi tollitur appellatio, cenſuit alias eadem Congreg. de quo plane *in part. 4. cap. 5. num. 10.* idem Garcia.

QVÆST. V.

An in vicariis perpetuis Parochialium vnitarum, debeat fieri concurſus, ſicut in Parochialibus, ſaltim iuris Patronatus, Eccleſiaſtici, vbi quid, ſi vicaria ſit de per ſe, & ſi etiam vnita? Et an procedat etiam quando vicaria vacat in menſibus reſeruatis? & an vicarij nominatio interim, dum vacat Parochialis ſpectet ad Epiſcopum cum aliquo examine, an ad libitum remoueri poſſit? Et intra quod tempus, tam iſte vicarius, quàm aliquis alius perpetuus, ſiue temporalis? Et alia de congrua tali vicario aſſignanda?

SVMMARIVM.

1 *Concurſus debet fieri in perpetuis vicariis Parochialium, ſicut in Parochialibus, ſaltim Iurispatronatus debet examen præcedere, qualiter in praxi.* num. 5. 9. & n.10.

2 *Vicariæ perpetuæ ſunt beneficia, non ſimplicia, ſed curata, in quibus locum habent cætera requiſita, quæ in Parochialibus.*

3 *Beneficio Eccleſiaſtico non dicitur carere ille, cui de vicaria perpetua prouentibus eſt prouiſum.*

4 *Vicaria perpetua eſt præſentandus, & inſtituendus, qui dignus exiſtimetur ab examinatoribus* n.10.

5 *Concurſus non admittitur in vicariis vnitis, quæ prouidentur ad nominationem, ſeu præſentationem illorum, quorum Dignitati, vel Eccleſia Parochialis eſt vnita. Et qui ſint videndi* n.6.

7 *Examen, quod ſufficit pro vicario conſtituendo in Eccleſia vnita, & nominata* n.8.

8 *Vicariorum*

7 *Vicariorum ad nutum amobilium nominatio pertinet ad Priorem, ſeu Prælatum Monaſterij, cui beneficium vnitum eſt, examen ad Epiſcopum.*

9 Trid. cap. 18. ſeſſ. 24. de reformat, & n. 18. & conſtit. Pij V.

10 Concil. Tolet decret. 24. cap. 9 actione 1. anni 1556.

11 *Concurſus in vicaria perpetua, quæ non ſit vnita debet fieri, & n. 13.*

12 *Vicarij perpetui habent fundatam intentionem ſuper decimis, quando non adſunt alij Rectores.*

14 *Vicarij deputatio cum congrua eſt de forma concurſus.*

18 *Concurſus debet fieri in vicaria, quæ vacat in menſibus reſeruatis, ſicut in aliis Parochialibus liberis, & n. 16.*

17 *Vicarius ſine concurſu, & ſolo examine nominatur ab Epiſcopo, interim dum vacat Parochialis.*

18 *Vicarius deputandus cum congrua, non eſt neceſſario examinandus.*

18 *Vicarius cum congrua ſemel aſſignatus, non reuocatur ſine cauſa; quia Epiſcopus non retractat, quod ſemel fuit exequutus pro Concilio.*

20 *Vicarius prouidendus cum rigoroſo examine ad curam, debet ſe retrahere ab adminiſtratione, & exercitio curæ, ne incurrat in pœnam* cap. auaritiæ de electione.

21 *Vicarius conſtituendus ab Epiſcopo, non differatur vltra tres dies ab habitu notitiæ vacationis, qui debet conſtitui cum congrua in qualibet Parochia, qualiter cumque vacet.*

22 *Vicarium nominaturus ab illo, cuius Parochia vnita eſt vicariæ, debet illum nominare inter decem Dies aſſignatos ab Epiſcopo, aliàs faciet Epiſcopus, vt* n. 23.

23 *Vicarius à capitulo ſede vacante, eſt nominandus ex Trid. intra octo dies.*

24 *Vicarius temporalis datus Parochiæ ad nutum, varius eſt, vt poſſit amoueri à ſeruitio ſine remedio manutenebili.*

25 *Congrua, quæ aſſignatur vicario amobili, poteſt dari per ſingulos menſes duorum aureorum, quando ſufficitur pro Rectore mortuo, vel vt* n. 26.

26 *Congrua pro ſeruitoribus Parochialium, eſt aſſignanda iuxta conſuetudinem regionis, ſeu prouinciæ, & iuxta Eccleſiæ facultates, vt* n. 27.

28 *Congrua talis debet aſſignari, quæ ſufficiat plebano, & ſuæ familiæ.*

29 *Portionis aſſignatio pro vicario talis debet eſſe, quæ ſufficiat etiam pro Clerico adiutore ipſius vicarij.*

30 *Congrua talis debet vicario aſſignari, quæ ſuppetat pro receptione hoſpitum, & nunciorum ſedis Apoſtolicæ; ſed qualiter* n. 32.

31 *Clerici præcipuè teneantur ad hoſpitalitatem, &* n. 32.

33 *Ratio decentis ſtatus Clericorum debet haberi in aſſignatione congruæ.*

34 *Congrua ſumma maior centum Ducatorum aſſignatur in Epiſcopatu Conchens. pro vicario, &* n. 31.

35 *Dos pro modo Dignitatum, & facultatum eſt aſſignanda.*

AD primam quæſtionis partem, ſuppoſitis, 1
quæ iam *ſub Rub. & ibi q. 1. & ſub textu*
noſtro q. 1. & in aliis dictum eſt, ad quem ſcili-
cet ſpectet nominatio, & præſentatio ad vica-
rias perpetuas, ſiue temporales, ac examen, &
approbatio, etiam ſi nominati ſint ad Eccleſias
vnitas capitulo, menſæ, ſeu ad exemptas; iam vi-
detur dicendum, vt in perpetuis vicariis Paro-
chialium debeat fieri concurſus, ſicut in Paro-
chialibus, ſaltim iuris Patronatus Eccleſiaſtici,
debeat idem examen præcedere. † Quia vt ſæpe 2
dictum eſt in præcitatis locis, vicariæ perpetuæ
ſunt beneficia, non ſimplicia, ſed curata, vt do-
cent DD. argum. textus *in clem 1. hoc tit. & hic in*
cap. fin. inter quos Rebuffus, Gimon, Gambarus,
Maodnſius, Hojeda, Quintinus, Leſſius, Azor, Bo-
nifacius, Nauar, quos refert Garcia *de beneficiis*
p. 9. cap. 2. ex n. 185. ſic vt quæ dicuntur de benefi-
ciis, etiam curatis, habeant locum in vicaria per-
petua in qua habent locum iura ſtatuentia de Ec-
cleſiis Parochialibus, & omnes per textum op-
timum *in cap. poſtulati de reſcript.* † Non enim 3
carere dicunt beneficio Eccleſiaſtico, cui
competenter de vicariæ perpetuæ prouenti-
bus eſt prouiſum, *cap. te Michael de filiis*
Presbyter. & ſunt etiam videndi in Theorica
Rebuffus *de re benefic. tit. de officio & admi-*
niſt. ex numero 39. Sebaſtian. Cæſar *in relect.*
de Eccleſiaſt. Hierarch. p. 3. diſp. 14. § à prin-
cipio, Gonzalez *in reg. 8. Cancel. gloſſa 5. §. 3. à n.*
19. Flamin. Paris *de reſignat. lib. 3. q. 1. à n. 115.*
Campanil. *in diuerſorio iuris canonici Rub. 1. cap*
6. n. 114, Barboſa diuerſis in partibus, vt iam addu-
xi, item *de appellat.* verbo *vtriuſque iuris ſignif.*
appell. 32 ex n. 4.

Et ſic bene potuit ſtatui in Concilio prouin- 4
ciali Toletano de anno 1566. *actione 1. decreto*
24. *in fine*, quod in Parochialibus Eccleſiis qui-
buſcumque, quæ Dignitatibus præbendis capi-
tulis, Monaſteriis, Collegiis, aliiſue locis piis vni-
tæ ſunt quocumque modo vicarii perpetui, ſerua-
ta forma, quæ in eligendis, atque ſtatuendis Pres-
byteris Parochialibus à Trid. Synodo, & illo de-
creto præſcripta extat deponentur de quo *in cap.*
18. ſeſſ. 24. de reformat; ita vt is, ad quem Paro-
chialis Eccleſia iure vnionis pertinet, quem Dig-
niorem inter probatos ab examinatoribus iudica-
uerit, præſentare ordinario tenetur, vt ab eo perpe-
tuus eiuſdem Eccleſiæ vicarius inſtituatur; imo
ſic vidiſſe in Epiſcopatu Abulenſi ſeruatum in
vicaria *de Cabreros*, & *de Marra*, & *del Her-*
radon, teſtatur Garcia *dicta 9. p. cap. 2. nume-*
ro 187.

Adhuc tamen Doctorum aſſertio, quam & 5
ego ſequor, eſt, vt huiuſmodi vicariis non de-
beat fieri concurſus, ſed ſolùm ad nominatio-
nem, ſeu præſentationem illorum, quorum Dig-
nitati, vel Eccleſiæ Parochialis eſt vnita, &
annexa, deputandos, & inſtituendos eſſe ex reg.
textus *in cap. extirpanda §. qui vero, cap. de*
Monachis de præb. cap. vnico de Cappellis mo-
nachor. lib. 6. Clem. 1. de iure Patronat, Ab-
bas *in dicto §. qui vero numero 9.* Petrus de Pe-
ruſio *de vnionibus cap. 11. quæſt. 6.* Ripa *lib. 2.*
reſponſo 18. numero 4. Nauarrus *conſ. 11. de ſta-*
tu Monachor. num. 5. & 7. Ioannes Guttierez
conſ. 44. Nicolaus Garcia *dict. 9. part. cap. 2 ex*
n 289 qui ex *num.* 290 refert pluries decifum,
ac declaratum in Rota, ac Sacra Congreg. in vna
Tiraſonen. iuris præſentendi 18. Iunii 1584. &

in alia 27. Mai 1588. & ſuper Trid. in cap. 7. ſeſſ. 7. declaratum refert ibi. n. 294. & inter alia dubia fuiſſe reſponſum Epiſcopo Abulen. ibi numero 295.

6 De huiuſmodi vicariis perpetuis Parochialium vnitarum videndi ſunt etiam Doctores in cap. ſuper eo de præbend. lib. 6. in cap. vnico de appellat. Monachor, in clem. 1. hoc tit. de iure Patronatus Rebuffus in praxi tit. de vicariis perpetuas, & in repet. dicti cap. extirpanda §. quia vero, & in tract. de congrua portione, Hojeda de incompatibilitate benefic. cap. 15. Gutierrez, conſ. 8. Flores de Mena variar. quæſt. 10. Azor. inſtit. moral. p. 2. lib. 3. cap. 6. & lib. 6. cap. 19. & de Concilio Rotæ in cauſa Salmantina vicariæ, de anno 1596. quam etiam adducit Garcia de beneficiis 5. p. cap. 1. num. 94. & dicta p. 9. ſub cap. 2. num. 320. Legendus parte 11. cap. 2. & aliis ex modernioribus, quos ſupra retuli, & hic ſub. quæſt. 1. & 2.

7 Et confirmatur ex verbis conſtit. Pij V. incip. ad examen, quam retuli in adductis locis, quæ loquens ſuper declaratione portionum aſſignandarum vicariis perpetuis Parochialium vnitarum ibi volumus (ait Pontifex) in ſuper, & ita mandamus, quod dicti vicarij perpetui non ad liberam ordinariorum electionem, ſed ad nominationem illorum, in quorum Eccleſiis vnitis ponuntur, cum ipſorum ordinariorum prauio examine, approbatione deputentur: ſequuntur idem Gonzalez dict. gloſſa 5. §. 3. n. 38. & gloſſa 6. n. 161. Garcia de benefic. dict. cap. 2. p. 9. num. 191. vbi n. 293. ait, in huiuſmodi vicariis non ſolùm non requiri concurſum, ſed nec examen nominati cum examinatoribus Synodalibus, ſed quòd ſufficiat examen, & approbatio ordinarij iuxta dict. conſt. Pij V. & decretum Trid. in cap. 13. ſeſſ. 7. de reformat. de cuius materia iam dixi alibi, & addit idem Garcia dicto numero 295. in fine, verſ. prodicta reſolutio, quod hæc ſententia, & declarationess, quas ipſe ad longum ponit, approbantur, & confirmantur per breue Sixti V. poſitum Manuel Rodrig. in collectione priuilegiorum regularium, Bulla. 2. Sixti V. pag. 1173. & nouiſſime ſic tenent, ac referunt deciſum Galenus in Margarita caſuum conſcientia, verbo Vicarius 3. Filliucius tom. 3. tract. 41. num. 147. Vgolinus de offic. Epiſcopi cap. 50. §. 8. verſ. tertio, Aloyſius Ricciua in praxi fori Eccleſ. reſ. 358. n. 1. verſ. ſecundo.

8 Et iterum confirmatur; quia ſimili modo in vicariis ad nutum amouibilibus contingit, nam in illis nominatio pertinet ad Priorem, ſeu Prælatum Monaſterij, cui beneficium vnitum eſt (vt iam ſupra dixi) & Epiſcopus ſolùm debet approbare, & admittere, ac licentiam adminiſtrandi ſacramenta dare, ſi vicarius idoneus inuentus fuerit, quem poteſt examinare, in quo nulla alia requiritur collatio, aut inſtitutio: ſic docent Flores de Mena variar. quæſt. 10. num. 26. Nicolaus Garcia cum aliis de benefic. 1. p. cap. 2. num. 93. in medio, Barboſa de iure Eccleſiaſt. dicto cap. 6. lib. 3. num. 63. & 64. vbi addit fuiſſe dictum in Iuuen. Parochialis S. Andreæ 19. Aprilis 1627. coram R.P.D. Diran, inter eius impreſſ. deciſ. 74. & impreſſa per Viuium poſt ſuam praxim iurispatron. deciſ. 86. num. 2. in Eccleſia regulari facultatem nominandi vicarium ſpectare ad Regulares.

Nec tunc obſtant fundamenta contrariæ ſententiæ. Non primum de vicariis perpetuis vnitis aliis Parochialibus, aut Cathedralibus, quia præterquam quod in litteris vnionis ſoleat diſponi, & caueri, vt examen non ſit in concurſu, nec per examinatores Synodales, ſed modo hic ſignato, reſpondetur Trid. in dict. cap. 18. ſeſſ. 24 de reformat. & dict. conſt. Pij V. loqui tantum de examine præmittendo ad ipſaſmet Parochiales, non vero de vicariis ipſarum Parochialium vnitarum, in quibus vicarios nominari per eos, in quorum Eccleſiis vnitis ponuntur, iuri, & rationi conſonum eſt, cum ſuarum Parochialium vnitarum vicarii ſint & vices ſuas ſuſtineant, nec dict. conſ. 46. Pij V. eſſe in hoc correctoriam, ſeu limitatoriam Trid. dicunt Garcia dict. part. 9. cap. 1. n. 292. vbi ſub dicto n. 294. in fine refert à Sacr. Congreg declaratum 28. April 1594. vicarios perpetuos in Parochialibus capitulo vnitis, non eſſe prauio concurſu inſtituendos; & alij iam adducti pro noſtra ſententia, quidquid dixerit Gonzalez in dict. gloſſ. 5. §. 3. n. 53. & dict. gloſſ. 6. n. 161. 9

Non ſecundum fundamentum ex dicto Concilio Toletano decret. 24. action. 2. cuius deciſionem, vti contra ius improbat idem Nicolaus Garcia dicto cap. 2. part. 9. de benefic. videndus à num. 296. vbi dicens egere confirmatione Apoſtolica, & aliàs non valere, addit num. 297. vt nec videatur ſuffragari poſſeſſio contraria, etiam in iudicio poſſeſſorio, & manutentionis, quia ius commune illis aſſiſtit, quorum Eccleſiæ, ſeu beneficio Parochiales vnitæ ſunt, qui de iure fundatam habent intentionem in libera nominatione vicarii perpetui, & ordinariis reſiſtit quoad concuàſium, præſertim ſtantibus dict. conſtit. 46. Pii V. & declarationibus S. Congreg ex cap. ad decimas de reſtit. ſpoliat. cap. cum perſona de priuileg. lib. 6. ſic refert deciſum, & declaratum idem Garcia Videndus etiam p. 5. cap. 5. n. 102. per Rotam in vna Chouchens. exercitii notariatus 14. Martii 1594. coram Dom. Blancheto, & in cauſa Veronen. Iuriſdictionis 28. Martii 1596. coram D. Pamphilio, & in aliis cauſis, quas idem Garcia ponit dict. cap. 2. lib. 9. numero 260. & in aliis declarationibus, quas ponit in dicto tract. de beneficiis part. 3. cap. 2 numero 194. maxime ſtante decreto irritante, & clauſula ſublata dict. conſtit. ad Creſcent. deciſ. 4. de priuileg. ad finem, & patet ex aliis congeſtis à Barboſa in Trid. cap. 7. ſeſſ. 7. & ibi cap. 13. & ſub dicto cap. 18. ſeſſ. 24. 10

Quod ſi adhuc inſtes pro prima ſententia, reſpondendum iudico eam tantùm admitti poſſe reſpectu vicariæ beneficii curati, quæ tamen non ſit vicaria de Parochiali vnita alicui beneficio, vel loco, ſed de per ſe; tunc enim in talibus vicariis fieri concurſum deberi, ſicut in aliis Parochialibus firmandum eſt, iuxta formam dicti cap. 18. Trident. ſeſſ. 24. quia tunc ille qui ſic nominatur vicarius dicitur verus Rector, vt in vna Cæſar. Auguſt. fructuum 10. Nouemb. 1595. coram Dom. Iuſto, fuiſſe dictum, refert Nicolaus Garcia dict. 9. part. cap. 2. ex n. 298. & ibi à n. 300 vbi quod cum non extendantur iſti duo tituli Rectoris, & vicarii ſeparati, ſed videmus ipſum vicarium, ſine Rectore, vt vicarius reputetur verus Rector, taliſque dici poſſit, vt Bonifac. probat in clem. dudum §. cæterum n. 4. de ſepulturis, idemque eſſe in vicariis erectis in 11

Eccleſiis

Eccleſiis alicui Benefieio, vel loco abdicando, & ſeparando curam animarum ab ipſis Eceleſiis, & tranferendo eam in vicarios; vt in vicaria per Greg. XIII. de anno 1583. erecta in Eccleſia loci *de la ventoſa* Abulenſis Diœceſis, vnita per eum Monaſterio *B Maria de la Mejorada* ordinis Dini Hienonymi.

12 Ac de prædictis vicariis loqui deciſio. Pampilooens. decimarum 14. Ianuarij 1591. coram Dom. Bubalo, in qua fuit reſolutum vicarios perpetuos habere fundatam intentionem ſuper decimis, quando non adſunt alij Rectores: ſic Garcia *dict. cap. 9. num. 199.* cum Rota *deciſ. 5. hoc tit. in antiquis* Rebuff. *de congrua n. 110. licet alias non habeant* gloſſa *in cap. 5. perpetuus de fide inſtrum.* Cardinalis *in clem. 1. de decimis num. 10. poſt gloſſam in cap. 1. de rebus Eccleſ. lib. 6.* verbo *defenſare*, & id probat idem Barboſa referens verba declarationis S. Congreg. ſuper dict. Trid. *in cap. 18.* dum probat in vicario ſeruandum eſſe dictum decretum, vt vicaria ſcilicet detur per concurſum, & ſufficere quod approbarus ab Epiſcopo ab ipſo detur iuxta *cap.*
13 *6. ſeſſ. 21.* † Concluditque Garcia, quod huiuſmodi vicariæ appellantur, & ſont vere beneficia curata de per ſe, ſic vt in eis debeat fieri concurſus, ſicut in aliis beneficiis curatis, & comprobatur, quia de tali vicario dicitur quod ſit verus Rector, & intitulatus, vt iam dixi, & notanter Lælius Mancinios *de ſacr. iurium controuerſ. tom. 1. diſert. 5. capit. 7. numero 16.* Daniel. *de nobilib. in addit. diſp. 10. numero 1.* videndus ad plures alias annotanones cum Barboſa, & Bellarmino, qui *in ea diſp.* principalia congerit *à numero 3. & 13.* certum eſſe, vt alia beneficia, quæ dicuntur vicariæ, quæ tamen ſunt beneficia de per ſe, & non vicariæ Parochialium vnitarum, & vicarias erectas in Eccleſiis vnitis abdicando ab illis curam, & transferendo eam in vicarias, comprehendi ſub reſeruationibus per proxime dicta, & quæ ipſe dixit *ibi à n. 298.*

14 Et videtur confirmari ex doctrina Maſobrij in praxi habendi concurſum ad Parochiales, requiſito 1. *dubio 1.* poſt Garciam, & cum eis Barboſa *in dicto cap. 17. Trid. n. 30.* idem *de offic. Epiſcopi part. 3 ſub allegat. 57.* dicentis deputationem vicarij cum congrua eſſe de forma concurſus, & ordinarium poſſe in huiuſmodi vicarios deputare alios vicinores Parochos, vel alios etiam Hebdomadarios, vel diurnos, nec vt ceſſatio congruæ faciat ceſſare deputationem vicarij.

15 Ad ſecundam quæſtionis partem, an procedat dictom ſub verſ. *ad primam*, quando vicaria vacat in menſibns reſeruatis? Io quo dubio, quia ex propoſito ſcribit Nicolaus Garcia *dicta part. 9. cap. 2. ex numero 304. ad 320.* adducens quam plures deciſiones, & declarationes legendas apud ipſum, quas adducit pro explicatione dict. conſt. Pianæ, & Trid. *in dicto cap. 7. ſeſſ. 7.* Ego in quam exiſtimo pariformiter reſpondendum, & cum diſtinctione, de qua hic in toto verſ. *ad primam*, & in verſ. *quod ſi adhuc* & per dicta *in quæſt. 4. præced.* verſ. *ad ſecundam*, & præter adducta ab ipſo Garcia, confirmatur ex Trid. verbis *in dicto cap. 18. ſeſſ. 24.* Vbi loquens de forma examinis obſeruanda cum numero certo examinatorum ſynodalium, ponit eundem concurſum deſiderari ac in aliis Parochialibes liberis, in illis nempe, quæ ſunt reſeruatæ, & affectæ ibi, *etiam ſi ipſe Parochialis Eccleſia reſeruata, vel affecta*, vt reſoluunt Lælius Zechius *de Republica Eccleſ. c. 28. de Parocho numero 6.* Zerola *in praxi Epiſcop. parte 1. verbo Parochus §. 5. dubio 4. & 10.* Mareſcot. *variar. reſolut. lib. 1. cap. 52. numero 2.* Riccius *in praxi fori Eccleſ. reſ. 351. verſ. amplia 3. in 2. addit.* Filiucius *tom. 3. tractat. 41. numero 141.* Barboſa *in dicto cap. 18. Trid. numero 27. 28. & 29. ibi* cum Salgado *de Regia protect. tom. 1. parte 3. cap. 9. numero 98.* Gonzalez *dicta gloſſa 6. numero 15.* Garcia *de benefic. dict. parte 9. cap. 2. numero 154.* ait in beneficiis curatis reſeruatis ſedi Apoſtolicæ, & quibuſvis aliis, etiam ex antiqua conſuetudine ordinarios proponere edicta, concurſus, & à ſede Apoſtolica prouiſionem fieri approbato ab examinatoribus io ſynodo Diœceſana deputatis, vt dixerunt etiam Anaſtas. Germon *de indultis Cardinal. §. quibuſvis num. 17.* Flamio Pariſius *de reſignat. beneficior. lib. 10. quæſt. 7. n. 12.*

Et ſic idem Nicolaus etiam *dicta part. 9. dict.* 16
cap. 2. n. 319. Loquutus ad *n. 304.* de prædictis vicariis reſeruatis diſtinxit etiam poſtquam dicit late iam *ſupra* dictum de vicariis perpetuis Parochialium vnitarum, vt à ſe dictum ex *num. 285.* procedat etiam, quando vicaria vacat in menſibus reſeruatis, quod eſt idem ac à nobis reſolutum eſt *hic ex num. 1.* poſtea *dict. n. 319.* in ſequentibus verbis conformando ſe cum diſtinctione adducta in dicto verſ. *quod ſi adhuc vrgeas*, ait certum vero eſſe alia beneficia quæ dicuntur vicariæ, quæ tamen ſunt beneficia de per ſe, & non vicariæ Parochialium vnitarum, & vicarias erectas in Eccleſiis vnitis, abdicando ab illis curam, & transferendo eam in vicarias, comprehendi ſub reſeruationibus, quod & repetit Barboſa *de iure Eccleſ. lib. 3. cap. 6. n. 45. & 46.* Legendus cum eodem Garcia, & Gonzalez *in reg. 8. Cancel. gloſſa 5. §. 3. n. 57.* & explanandus vt hic *ex num. 1.* quoad concurſum faciendum, vel non in nominationibus, & prouiſionibus dictarum vicariarum.

Ad tertiam quæſtionis partem, an vicarij no- 17
minatio, interim dum vacat Parochialis ſpectet ad ordinariom? In quo breuiter iuxta Trid verba *in dicto cap. 18. ſeſſ. 24. de reformat*, ibi *ſtatim adhibita notitia vacationis Eccleſiæ, ſi opus fuerit idoneum vicarium ea cum congrua eius arbitrio fructuum aſſignatione conſtituere, qui onera Eccleſiæ ſuſtineat, donec ei de Rectore prouideatur*, per quæ & alia verba licet examen prærequiratur ad regendam Eccleſiam, coram deputandis examinatoribus vt inſuper demonſtrant alia ſequentia Trid. verba ibi, *& porro Epiſcopus, & qui ius Patronatus habet intra decem dies, vel aliud tempus ab Epiſcopo præſcribendum idoneos aliquot Clericos ad regendam Eccleſiam coram deputandis examinatoribus nominet &c.* Tamen præterquam quod hæc vltima loquuntur de Eccleſia Patronata; ego reſpondeo non requiri examen concurſus, ſicut ad prouiſionem de Rectore, aut vicario perpetuo in Parochialibus, inſtituendo per prouiſionem canonicam, & titulum perpetuum, ſed tantum aliud de idoneitate, & habilitate illius, qui nominatur talis vicarius, interim dum Parochialis prouidetur de Rectore, ſiue vicario perpetuo, quando vicaria eſt de per ſe, vt diximus ſub dicto verſ.

ad primam in dicto verbo, *quod ſi adhuc inſtes*, & hoc faciendum examen non coram examinatoribus ſynodalibus, qui iam ſunt è ſynodo Diœceſano deputati, ſed coram aliis tunc ab Epiſcopo deputandis.

18 Ob quod recte per ipſum Tridentinum in verſ. *ſi opus fuerit idoneum in ea vicarium*, dicit Maſobrius *in praxi habendi concurſum ad Parochiales requiſito* 1. *dubio* 12. & Barboſa cum eo *in dicto cap.*18.*Trid.n.* 40. vicarium deputandum cum congrua, non eſſe neceſſario examinandum, dummodo aliàs ſit idoneus; qui & *n.* 39.cum Nicolao Garcia *dicta p.* 9. *cap.* 2. *n.* 13. dicit ordinarium obnoxium eſſe aduertere cum omni diligentia, vt aliquem inueniat, qui velit, & poſſit hoc munus obire, qui ſi recipere nequiuerit, ſaltim illud curet, vt aliqui mercenarij diurni, vel Hebdomadarij, aut vicini Parochi curam animarum interea exerceant, indeque ipſi ambo explanado verba dicti Trid. ibi *ſi opus fuerit* dicunt eo tendere; quia in eadem Eccleſia poſſunt ad eſſe alij Miniſtri ſacramentorum, qui interea curam quoque illam, quæ ad defunctorum ſpectabat exercerent, vel aliqui vicini Parochi libenter, idem præſtarent, aut alij ſimiles caſus euenirent, quibus appareret non eſſe opus conſtituere alium vicarium: ſic referentes deciſum.

19 Ad quartam partem, an talis vicarius valeat ad libitum remoueri, applicatis *hic*, quæ iam adduxi *in Rub. ſub quaſt.* 1. verſ *ad ſecundam*, & *ad tertiam*, vt notaui in præmiſſo textus noſtri, reſpondendum exiſtimo in præſenti caſu, nec vicarium iſtum ſemel cum congrua conſtitutum poſſe remoueri ſine cauſa, quia Epiſcopus non retractat quod ſemel exequutus eſt pro exequutione Concilij Trid. ſic tenent Barboſa *in dicto cap.* 18. *Trid. ſeſſ.* 24. verſ. *donec ei de Rectore prouideatur num.* 44. ante eum Maſobrius *de examine per concurſ. faciendo ad*
20 *Parochial. dicto requiſito* 1. *dubio* 26. & 27. † Qui ambo addunt quod ſi vicarius conſtitutus cum congrua ſubeat examen, & eligatur, tamquam magis idoneus, debeat ſe retrahere à proſequutione exercitij curæ, & adminiſtratione bonorum, alioquin quidem eum incurrere pœnam *cap. auaritia de elect. lib.* 6. quod ego intelligerem iuxta terminos eorum, quæ late reſolui *in cap.* 15. *de elect.* applicando quæ applicabilia *ibi* ſcripta ſunt.

21 Ad vltimam partem breuiter reſpondeo per verba *dicti cap.* 19. *Trid ſeſſ.* 24. in dicto verſ. *ſtatim* & in verſ. *habita notitia vacationi*, vt non vltra tres Dies à tali notitia debeat Epiſcopus differre conſtitutionem talis vicarij, vt explicant *ibi* Marcilla, & Farinacius, item & Barboſa *n.* 37. & 38. Maſobrius *dicto requiſito* 1. & 2. *dubio* 13. dicentes etiam talem vicarium eſſe conſtituendum cum congrua in qualibet Parochiali vacante, ſiue de iure, & de facto tantùm, & ſiue per obitum, ſiue per ſimplicem reſignationem, vel priuationem vacent.

22 Cumque *ſupra in Rub. & hic à q.* 1. latè dictum ſit, quod vicarij perpetui Parochialis vnitæ nominatio, ſpectat non ad ordinarium, ſed ad eum cuius eſt beneficium, in quo erigitur vicaria, & poſſet contingere quod ipſe multo tempore non nominaret, ideo argumento eius, quod proxime diximus, dico, à Die etiam notitiæ, eſſe aſſignandum ex Sacra Congreg. terminum decem Dierum ab Epiſcopo ad nominandum, vt dixit Bellarmatin *in dicto cap.* 7. *Trid. ſeſſ.* 7. *fol.* 80. *col.* 2. verſ. *item ordinarius* Daniel *de nobilibus in addit. ad ſuam diſp.* 20. *n.* 5. verſ. *ſtatuitur.* † 23
Sic vt ſi non nominet, tunc nominatio, ac deputatio ſpectet ad ipſummet Epiſcopum ordinarium; pro qua reſolutione facit etiam alia communis Trid. *deciſio ſeſſ.* 14. *cap.* 16. *de reformat.* qua cauetur, vt capitulum ſede vacante, teneatur creare vicarium idoneum infra octo dies, vt *ibi*; ſic vt non facta electione deuoluatur nominatio ad Metropolitanum iuxta quæ docent. Rubeus *in deciſ.* 91. Riccius *collect.* 1602. vbi ſic dicit, licet poſſit capitulum moram purgare, & ex dicto Concil. Colligunt Quaranta, Marcus Anton, & Barboſa *ibi n.* 32. *de canonicis cap.* 42. *n.* 35. *de offic. Epiſcopi p.* 1. *tit.* 4. *n.* 60. vel ad Epiſcopum propinquiorem, vacante Eccleſia Metropolitana, Sbrotius *lib.* 2. *q.* 58. Chuch. *lib.* 2. *tit.* 8. *hic tit. n.* 59.

Quod ſi dubites an vicarius ad nutum amobilis poſſit ante finitum annum ſeruitij amoueri 24
Reſpondebis cum Rebuff. *in praxi beneficiali tit. de diſpenſatione de non reſidendo n.* 13. & *tom.* 3. *ad leges Gallicas tit. de mater. poſſeſſ. in benef. art.* 9. *gloſſa vnica in præfat.* Flores de Mena *variar. dict. quaſt.* 10. *n.* 34. vt licet non poſſet, ſicut nec remoueri debet ſine cauſa locum tenens alicuius correctoris, vel vicarius alicuius Epiſcopi, vel alius vicem alicuius gerens ab eo, qui eum nominauit, ita vt ſi amoueatur, detur illi officium iudicis de manutendo, vt docent Guilhelm. Benedict. *in cap. Raynucius verb. duas habens à num.* 37. Abiles *in capitib. Prætor.* verb. *fielmente num.* 4. Azeued. *in l.* 11. *tit.* 5. *lib.* 3. *recopil.* Vicent. Franc. *deciſ.* 409. *part.* x. adhuc ante annum poſſe remoueri ad libitum, ſic vt nec detur ei officium aliquod, ſeu remedium ad defendendum ſuam poſſeſſionem, aliàs inquam poſſet facere illum vicarium perpetuum, quod non eſt credendum praxi admittendum.

Et ſi iterum inquiras de congrua, ſuppoſitis, quæ iam *ſupra* dixi *hic ſub quaſt.* 1. *verſ. ad vltimam*, & quod notaui ibi in præmiſſo de ea, quæ 25
aſſignatur vicario perpetuo, ſeu vicario temporali, iuxta materiam tituli, ac textus noſtri. Nunc circa congruam aſſignandam vicario, qui ſufficitur, Rectore mortuo, interim dum prouidetur Parochialis de nouo Rectore iuxta verba *dicti capit.* 18. *Trid.* ad propoſitum dixerunt Gallet. *in Margarita caſuum conſcient.* verbo *vicarius* 8. Campanil. *in diuerſorio iuris canon. Rubric.* 7. *cap.* 6. *numero* 116. *in fine*, poſſe eam congruam eſſe ſingulis menſibus duorum aureorum.

Sed mihi videtur verum ſi poſita qualitate perſonæ, beneficij, & loci, ille ſufficiat pro vt iam 26
in dictis locis dixi, ac docent Maſobrius *de praxi habendi concurſ. ad Parochial. requiſito* 1. *dubio* 26. Garcia *de beneficiis dict. p.* 9. *cap* 2. *n.* 15. cum aliis, Barboſa *in Trid. dict. cap.* 17. *n.* 42. & 43. Et ego diſtinctius explanado exiſtimo prædictum arbitrium in congrua generaliter aſſignanda pro ſeruitoribus beneficij cuiuſlibet, eſſe quidem taxandam iuxta conſuetudinem regionis, ſeu prouinciæ *per cap. erit. diſt.* 4. *cap. conſendum* 29. *diſt.* cum Vranio, & aliis multis Valenzuela Velaſquez *conſ.* 54. *per totum*, & *numero* 46. allegant ex Vranio pro ſimili textum *in l. quod ſi nolit* §. *qui aſſidua ff de ædilit. edicto*,

ſte, vbi Cepola, *à num.* 22. Rebuffus *de congrua*
num. 76. *ex l. ſi ſeruus plurium §. fin. ff. de*
leg. 1.
27 Et quia præter adductas conditiones, & hanc
ſcilicet Regionis conſuetudinem addunt Docto-
res, illam nempe, & iuxta Eccleſiæ facultates per
gloſſam *in cap.* 1. 21. *q.* 1. *& in cap. cum adeo de*
reſcriptis, vbi Panormit. *gloſſa in dicto cap. extir-*
panda de præbend. Hoſtienſis *in ſumma eiuſdem*
tit. §. 3. verſ. *ſed quod tu*, Cardinalis *in clem.* 1. *de*
iure Patronat. §. *ſane notabili* 4. ideo exiſtimo ar-
28 bitrium ita poſſe extendi, † vt tanta congrua aſ-
ſignetur, quæ ſufficiat pro eodem vicario, & ſuis
cum appellatione congruæ, intelligatur ſuſtentatio
ſufficiens pro plebano, ſeu vicario, & ſuis, *cap. ſtu-*
deat in fine & ibi gloſſa 50. *diſt.* vt voluit etiam
gloſſa *in cap.* 1. 21. *q.* 1. *diſt. cap. cum adeo de reſ-*
cript. & in dicto cap. extirpanda, Decius *conſ.*
173. *num.* 8. Martin. Vranius *conſ.* 42. *num.* 2.
qui id intelligit de ſuis indigentibus, & de his,
quos debet habere ſecum neceſſario ea Abba-
te *in dicto cap. cum adeo*, & cum Hoſtienſe,
Ioan. Andreas, & Dominicus *in cap.* 1. *de Præb.*
lib. 6.
29 Et amplius etiam Rebuffus *in tract. de con-*
grua n. 65. *&* 67. Rota Romana *deciſ.* 56. *p.* 2. *n.*
10. *in nouis*, Valenzuela Velaſquez, *dicto conſ.* 54.
Videndus *à n.* 39. & per totum, *& n.* 49. dicunt
quod in decernentia portione vicariis, debet et-
iam Epiſcopus conſiderare, vt aſſignet vicario
tantùm, ex quo poſſit habere clericum, qui ſibi
deſeruiat in Diuinis, vt opus fuerit, *c. prepoſuit in*
fine de filiis Præſbyter. c. vt quiſque de vita, & ho-
neſt. clericor. gloſſa in c. ſedule 38. *diſt. ex c. non li-*
ceat diſt. 92.
30 Imo & addunt taliter eam eſſe aſſignandam; vt
ſuppetat pro receptione hoſpitum, & Nunciorum
Apoſtolicæ ſedis; quia hæc ſunt onera vicariæ
perpetua incumbentia, vt DD. agnoſcunt *in dicto*
31 *cap.* 1. *de præb. lib.* 6. vbi gloſſa verbo *onera*, † ex
eo quod clerici præcipue tenentur ad hoſpitali-
tatem, vt in ſumma, & per totum, 42. *dist. cap.*
Archidiaconum Florentinum 85. *diſt. cap.* 2. *de*
ſupplenda neglig. Prælator. cap. de Monachis, vbi
gloſſa *de præbendis* Paul. 1. *ad Timoth. cap.* 8. *dist.*
cap. 1. iuncta gloſſa, verbo *ſoluere de præbend.*
lib. 6. Concil. Trident. *ſeſſ.* 25. *cap.* 8. *in principio*,
ibi *admonet* (Sancta Synodus,) *vt hoſpitalita-*
tis officium quantum per eorum prouentus lice-
bit, promptè, benigneque exercere aſſueſcant cap.
efferebat. 32. *q.* 7. *cap. vltimo* 16. *q.* 1. vbi S. Hiero-
nymus, ibi, *quoniam quidquid habent clerici pau-*
perum eſt, & domus illorum omnibus debent eſſe
communes ſuſceptioni peregrinorum, & hoſpitum,
inuigilare debent.
32 Quod intelligunt Martinus Vranius *dicto conſ.*
42. *n.* 3. *&* 4. Valenzuela Velaſquez *dicto conſ.* 54.
ex n. 41. vbi adducit Concil. Mediolanen. *p.* 2. *co-*
lum. 146. & ex Neuizano *lib.* 4. *Sylua nuptial. n.*
61. Campanil. *in diuerſ. iuris canon. Rub.* 9. *cap.* 6.
n. 117. de hoſpitalitate, quæ ſpectat ad officium
pietatis ſuo modo, & congruenter facienda: ſic
etiam Innocent. *in dicto cap. de Monachis*: nam
talis magnopere laudatur per D. Auguſtin. contra
hæreſes D. Cryſoſthom ſuper Matth. *homil.* 43.
44. *&* 51. *ſuper Geneſ.* Paul. *ad Hebr. cap.* 13. Petr.
1. *epiſt. can. cap.* 4. D. Ambroſ. *in libro de Patriar-*
chis, Gerard. Maynard *deciſ. Tholoſan.* 1. *&* 3. *lib.*
2. etenim, vt DD ex D. Thoma habent 22. *q.* 32.
art. 6. & tradit Marcus Anton. colnmna Eccle-
ſiaſt. reddit origine *p.* 3. *c.* 27. *n.* 33. † Debet haberi 33
ratio decentis clericorum ſtatus; & iuxta has, &
alias conſiderationes refert idem Valenzuela *di-*
cto conſ. 54. † Et ſub *n.* 46. quod in Epiſcopatu 34
Chonchens. pro congrua vicarij perpetui maior,
quam 100. ſcutorum aſſignatur ſumma eo quod
Parochiales ſunt abundatiores in plurimum; inde-
que aſſignandam ad ſimilitudinem conſtitutionis
Dotis per *leg. ſi filia ff. de legatis* 3. *l. quæro, l. cum*
poſt §. nuptiis ff. de iure dot. † vbi dos pro modo 35
facultatum, & Dignitate natalium conſtituitur,
vt fatentur etiam DD. *in auth. res quæ ff. commu-*
nia de legatis, l. ſi curator ff. de adminiſtrat. tutor.
Martin. Vranius. *dicto conſ.* 42. *n.* 10. Borell. *ſumma*
deciſ. tom. 1 *tit.* 4. *n.* 133. iuxta quæ proportionabi-
liter, & ſi non in tanta quantitate, crederem
ego, poſſe arbitrium Epiſcopi extendi in aſſig-
nanda congrua pro vicariis temporalibus; item
pro vicario, qui interea, dum Parochia proui-
detur de vicario, nominatur ab ordinario modo
dicto.

AD TEXT. IN CAP. IV. Clericos hoc Titulo.

PRÆMISSVM.

PER hunc textum Doctores communiter 1
probant, vt vicarius ad Parochialem nomina-
tus, ſiue inſtitutus non poſſit ſubſtituere vica-
rium. Quare pro exacta tractatione poſſunt hic
adiungi quæ *ſupra* dixi *in Rubr. de officio Archi-*
presbyteri q. 4. quatenus *ibi* in verſ. *ad quintam*
egi de dubio illo, *an officium canonicorum debeat*
per ſeipſos adimpleri, aut queat per ſubſtitu-
tum?

QVÆST. I.

An vicarius Parochiæ perpetuus, ſiue ad nu-
tum amobilis, poſſit ponere alium vica-
rium, ſibique in officio impendendo cura-
ti aliquando ſint Epiſcopo ſubſtitue-
re? Et an vicarius Epiſcopi ea facere
queat ex ſola commiſſione generali abſ-
que ſui Epiſcopi ſpecialis licentia? Et
quid de vicario ſiue delegato Papæ? Et
de vicario capituli ſede vacante.

SVMMARIVM.

1 *Vicarius temporalis, ſiue perpetuus nequit, ſibi*
alium vicarium ſubſtituere, & n. 5. fallit vt
n. 6.
2 *Procurator conſtitutus cum facultate ſubſti-*
tuendi, nequit ſubſtituere alium cum pari
facultate.
3 *Acceſſio acceſſionis non datur, nec officium offi-*
cij, nec ſuperioritas ſuperioritatis.
4 *Vſus fructuarius nequit facere alium eiuſdem*
rei vſufructuarium.
6 *Vicarius ſi conſuetudo eſt poterit alium ſibi*

ſubſtituere, aut ſi ipſe ſit creatus cum tali
facultate, vt in caſu infirmitatis, ſeu alterius
impedimenti n. 7.

7 *Subdelegatio ceſſat per induſtriam perſonæ*
electa.

8 *Vicarius Epiſcopi nequit in ſui locum depu-*
tare vicarium, ita vt ſubſtitutus vtatur iu-
riſdictione ordinaria, ſine præcedenti Epiſ-
copi licentia, & tunc iuxta tria requiſita, vt
ſub n.10 & 11.

9 *Officialis nequit alium officialem generalem*
dare.

12 *Vicarij ſubſtitutus poteſt conferre beneficia, ſi*
facultas ad id data eſſet ab Epiſcopo eius vi-
cario. Quid ſi facta eſſet ad modicum tempus
ſubſtitutio n. 13.

14 *Vicarij ſubſtitutus intelligitur habere fa-*
cultatem ad beneficia, non ex ſubſtitu-
tione, ſed ex facultate data ab Epiſcopo,
& n. 15.

15 *Vicarij ſubſtitutio ad beneficia, quibus verbis*
intelligatur conceſſa.

16 *Vicarius ſubſtitutus à vicario Papa habet*
prouidere de beneficiis iuxta facultatem,
Papa, vt in ſubſtituto vicarij Epiſcopi, &
num. 17.

17 *Vicarius Papa in grauibus ſine cauſa non ſub-*
ſtituit ſine facultate Papa.

18 *Vicarius capituli, ſede vacante, nequit alium*
ſibi ſubſtituere, niſi in tribus caſibus.

1 AD primam quæſtionis partem, regula eſt, vt
ille, qui creatus eſt vicarius perpetuus, ſiue
temporalis, non poſſit ſibi ſubſtituere alium, quia
cum ipſi propter propriam induſtriam, ac diligen-
tiam examinatam à ſuperiore & nec ea, de facili
inueniri valeat in ſubſtituto ſine præuio examine,
euenit vt nullus ex prædictis vicariis poſſit ſibi
ſubſtituere alium vicarium, qui curam animarum
2 impendat pro ſubſtituente. † Et facit pro hac re-
ſolutione alia regula deſumpta à Doctoribus
per textum *in cap. fin. de procuratorib. lib. 6. in §.*
licet, vbi Geminian. *n.* 7. & alij, docent vt Procu-
rator conſtitutus cum facultate ſubſtituendi non
poſſit ſubſtituere alium procuratorem cum pa-
3 ri facultate. † Non enim docent etiam per tex-
tum *in cap. veniens de teſtibus*, datur acceſſio ac-
ceſſionis, nec officium officij, nec ſuperioritas ſu-
perioritatis; Peregrinus *de iure fiſci lib. 6. tit. 7. à*
4 *n.* 50. Hetingius *de fideiuſſoribus cap. 4. à n. 49.* †
Sicut nec vſufructuarius propriè ſaltem poteſt
facere alium eiuſdem rei vſusfructuarium, vt ag-
noſcunt alij per textum *in §. fin. inſtit. de vſufru-*
ctu, & l. ſi vſusfructus. 67. de iure dotium, cum
multis Sanchez *in præcepta decalogi tom. 2. lib.*
7. cap. 11. à n. 14. Barboſa *hic* multis aliis compro-
5 bans exemplis *ſub n. 2. verſ. nam ſicut* legendus, †
poſt quæ concludit nec videri, vt concedi poſſit
quod vicarius ſubſtituat vicarium ex textu no-
ſtro, ſicut in terminis docent poſt Ordin. Abbat.
Zabarella Collect. Ancharran, Bellamer. Ioan.
Andr. Ananiam, Innocent. Henric. Butr. Panor-
mit. Hoſtienſem, Viuianum, Alagonam, Gimenex,
& alios ex modernioribus, Maranta *de ordine iu-*
dicior. p. 4. diſt. 5. n. 12. Galganat. *de iure publico*
lib. 3. tit. 56. n. 3. Riccius *in collect. p. 5. n. 1599.*
qui loquitur de vicario Epiſcopi, Abiles *ad cap. 4.*
Prætorum verbo *iuſtitia n. 7.* Axeuedus, *in l. 1. n.*
8. tit. 9 lib. 3. Recopil. Menchaca *illuſtr q. c. 31. n.*
11. Abendañus, *de exequendis mandatis p. 1. c. 3.*
n. 5. quos refert *hic* Barboſa *n. 1. & 2.* & iterum *de*
iure Eccleſ. p. 3. c. 6. n. 37.

Sed prædicta reſolutio limitatur, quando ſcili- 6
cet eſſet conſuetudo in contrarium, vel vicarius
haberet poteſtatem proponendi alium, vel ſubſti-
tutus poneretur ex cauſa infirmitatis, vel ex alia
parum duratura. quia eſt ſi, vt dictum eſt, induſtria
vicarij ad ſui conſtitutionem ſit electa, & in pro-
pria perſona reſidere teneatur: argumento eorum,
quæ dixi de canonicis, Magiſtralibus, Doctora-
libus, ſcripturariis, & Pœnitentiariis *ſupra ſub q.*
quia propter §. fin. de electione. hoc tamen non
impedit, quin ſi ex cauſa impeditus fuerit vicarius
alium loco ſui ſubſtituere, cui partes ſuas dummo-
do non ex toto, ſed pro parte committere valeat,
vt deſumunt DD. ex littera textus *in cap. cum Ber-*
toldus de re iudicata ex dicto cap. 1. de procurato-
rib. ita Auendañus *de exequendis mandatis dicta*
1. p. cap. 3. n. 5. Barboſa *hic dicto n. 5.* idem *dict. lib.*
3. de iure Eccleſ. cap. 6. n. 37. in fine. † Nec tunc 7
implicabunt quæ DD. cumulant *in cap. fin. per*
textum ibi de officio iudicis deleg. vbi quod ſub-
delegatio ceſſat per induſtriam perſonæ electæ;
quia præterquam quod recipit declarationes, &
limitationes, id quidem intelligitur in arduis, &
præcisè petitâ induſtriâ, quod in noſtro caſu non
ſic ſtricte obligat, præcipuè ſi ſubſtituatur ido-
neus, & qui iam eſt examinatus ad curam: ar-
gum. eorum, quæ dixi *in c. quia v. 11. de iudiciis*
q. 21. & 24. & de cedente, & ceſſionario ibi.
quaſt. 23.

Ad ſecundam quæſtionis partem reſpondent 8
Hoſtienſis, Butrius, Abbas, & alij per textum no-
ſtrum *hic*, & per gloſſam verbo *ipſius in cap. 1.*
vbi Ancharran. *n. 2*, Dominic. *num. 11. hoc tit. lib.*
6. quod vicarius generalis Epiſcopi nequit ſui lo-
co deputare alium vicarium, ita vt ſubſtitutus vta-
tur iuriſdictione ordinaria, niſi ſpecialis Epiſcopi
licentia præcedat: ſic etiam docent Rota *deciſ. 4.*
alias 378. hoc tit. in nouis, Gauffred. *cir. collect.*
iur. in cap. ſua nobis n. 1. de officio delegati, Capel-
la Tholoſana, *deciſ. 36.* & *ibi* Apoſtol. *& deciſ.*
97. vbi addition. Butr. *in cap. G. perpet. n. 8. de fide*
inſtrument. & *ibi* Felin. *n. 3.* Paul. Pariſ. *conſ. 80. à*
n. 16. volum. 4 Ripa *reſponſe 24. à n. 2.* Franc.
Marc. *quæſt. delphin. 317. n. 4. vol. 1.* Chuchus *in-*
ſtit. moral. tit. 8. n. 40. Puteus *lib. 1. deciſ. 168.* Re-
duan. *de rebus Eccleſ. Rubric. de autoritate*
Prælator. n. 66. Guido Papæ *deciſ. 374. n. 6.* Aze-
bed. *in l. 1. tit. 9. lib. 3. recopil. n.* 8. Iacob. Phi-
lipus Port. *conſ. 87. n. 16.* Sbrocius *lib. 1. de officio*
vicarij q. 15. n. 7. & lib. 2. q. 66. Zerola *in praxi*
epiſcopali p 1. verbo *vicarius dubio* 5. Petr. Laza-
rius *de monitor. q. 6. n. 10.* Axor, *inſtit. moral. 2. p.*
cap. 6. n. 68 Iacob. Laurent. *de iudice ſuſpecto cap.*
4. n. 20. Vgolin, *de officio Epiſcop. cap. 4. §. 7. n. 2.*
verſ. *vndecimo*, Nicolaus Garcia cum multis aliis
de benefic. p. 5. cap. 9. à n. 148. Barboſa hic *n. 3. &*
de officio Epiſcopi n. 99. in collect. deciſ. verbo *vi-*
carius generalis Epiſcopi in *Bullario eodem ver-*
bo, item *in cap. 1. in Trid.* in cap. 1. hoc tit. per
gloſſam *ipſius n. 8.* † ibi *nec putes quod officialis* 9
alium officialem generalem dare poſſit. Vantius
de nullis ex defectu iuriſdictionis delegata, Abi-
les *cap. 4. prætor* verbo *iuſtitia n. 7.* Zechius *de Re-*
publica Eccleſ. cap. 23. de vicario Epiſcopi, Nar-
bona *de appellatione à vicario ad Epiſcopum p.*
1. n. 219.

Et Riccius *in collect.* 1599. ad textum noſtrum 10
referens deciſum in Rota ait ampliari conclu-
ſionem

ſionem, etiam ſi talis vicarius fuerit conſtitutus
ab Epiſcopo cum facultate ſubſtituendi, vt te-
ſtantur Domini de Rota *in deciſ.4.hoc tit. in no-
uis*, Balb. *in deciſ.99.* Cardinal. Puteus, qui vltra
quod refert deciſum, dicit pariter hanc commu-
nem, & receptam ſententiam, vt *in deciſ. 66. lib.
1.* etiam refert idem Riccius nouiſſimis tempori-
bus tantum à Rota contra præfatam ampliatio-
nem, quod ſcilicet valeat vicarius ſubſtituere ca-
ſu, quo eſſet præfata facultas ſubſtituendi ei tri-
buta, vt *n. præced.* dictum eſt, quod ego cum eo
intelligo, ſi tria concurrant. Primo, quod ſubſtitu-
tio fiat ad modicum tempus, Secundo ex iuſta
cauſa. Tertio de conſenſu Epiſcopi, vt fuit in Ro-
ta reſolutum in vna Oriolonenſ. 21. Mai 1593.
coram illuſtriſſimo Seraphino.

11 Verum ex iam adductis *hic à n. 1.* de vicario
Parochialis ſubſtituente alium ad modicum tem-
pus ex cauſis relatis in verſ. *ſed prædicta*, exiſtimo
quod concurrentibus illis cauſis, aut aliqua ex
eis poſſit etiam dictus vicarius Epiſcopi ſibi alium
ſubſtituere vicarium, ſi neceſſitas vrgeat, nec adſit
Epiſcopus, ſed forte alio in loco ſui Epiſcopatus
aderit etiam, ſi vicario ea facultas ſubſtituendi da-
ta non eſſet. Et ſic intelligo limitationem, quam
ad hanc concluſionem præſtant Pauinus *de po-
teſt. capituli p.2.q.10.n.19.* Zerola, *dict. verbo vi-
carius* verſ. *quartum dubium*, Sbrocius *dict. lib. 2.
de vicario Epiſcopi q.66.n.11. & 17.* Barboſa *in di-
cto cap.1 hoc tit. lib 6. dicto n. 8. in fine.* dicentes
quod bene poteſt ex cauſa ad modicum tem-
pus.

12 Ex quibus notandum eſt quod ſi Epiſcopus
ſuo vicario generalis vices commiſiſſet cum
facultate ſubſtituendi, tunc talis vicarius ſubſtitu-
tus poſſet etiam beneficia conferre, ſi ſubſtituens
præfatam facultatem à ſuo Epiſcopo obtinebat,
vt dixit Rota *in deciſ.4.hoc tit. in nouis*, Cardinal.
Puteus *in deciſ.487.lib. 2.* idem Riccius *dicta col-
lect.1599.* circa medium, vbi limitat, ſi in præfata
ſubſtitutione non concederetur facultas ſubſti-
tuendi, quoniam tunc minime conferre poſſet, vt
13 dixit Rota *in deciſ. 18. de procurat. in nouis.* †
Sed hanc limitationem ſublimitant Cardinal. Pu-
teus *deciſ.168.lib.1.* eadem Rota, *dicta deciſ. 4.
hoc tit. in nouis*, Chiſſan. *in deciſ.139. in manuſ-
cript.* dicentes ſubſtitutum poſſe etiam beneficia
conferre, quando ſubſtitutio fieret ex cauſa ad mo-
dicum tempus, quia valeret collatio, quamuis
non data eſſet ſubſtituendi facultas idem Barboſa
*hic, & dict. allegat.54 de offic. Epiſcopi n. 100. &
101.* reſoluit poſſe illum vicarium delegare vnam,
vel plures cauſas, aut ſubſtituere ad modicum tem-
pus, vel ex cauſa.

14 Eſt tamen animaduertendum quod ſi aliquis
ſubſtituatur ad prædicta, & alia à vicario genera-
li habente facultatem ſubſtituendi, tunc ipſe ſub-
ſtitutus intelligatur vicarius virtute facultatis
ſubſtituendæ tributæ ab ipſo Epiſcopo, vt dixe-
runt Rota *dicta deciſ. 4. hoc tit* Cardinalis Puteus
in deciſ.487.lib. 2. Rota *diuerſ. in deciſ. 11. & 31.
p.1. & in deciſ.159 p.1. & in deciſ 121.p.3.* idem
15 Riccius *dicta collect.1549* vbi inter alia † am-
pliat vt procedat, ſi Epiſcopus daret facultatem
ſubſtituendi ſuo nomine, quia tunc cenſetur etiam
ab ipſo Epiſcopo poſitus. cum eius nomine ſub-
ſtituatur, Balbus *in deciſ. 349.* & addit Franc.
Marc. *in deciſ 317 p.1.n.2.* quem ſequitur idem
Riccius *dict. collect. in fine*, intelligendo, nunc
tunc procedere, quando fuiſſent inſerta verba
illa, videlicet: *damus poteſtatem ſubſtituendi
alium, quem nos vicarium cum eadem poteſtate
ſubſtituimus*, tunc enim dicunt procedere quod
ſubſtitutus videtur ab ipſo Epiſcopo poſitus.

Ad tertiam quæſtionis partem, quia late de vi- 16
cario Papæ ad beneficialia, & ſpiritualia, loquimur
in proximo cap. ſequenti, breuiter ex generali do-
ctrina *hic à n.1* adducta reſpondeo idem, ac reſ-
ponſum eſt in duobus relatis caſibus *hic* per ea-
dem fundamenta, & vt in terminis docent Za-
barella *in clem. 1. de reſcript. dict. n.4.* Barboſa *hic
d.n.2.* Maranta *de ordine iudicior p 4. dist 5. prin-
cipali n.22.* Narbona *de appellat. à vicario dict.1
p. dicto n.119. in fine.*

Quod ſi pugnes aduersùs hanc aſſertionem, di- 17
cendo talem vicarium Papæ, vt à Principe ſu-
premo Eccleſiæ poſſe ſubdelegare ex doctrina
textus *in cap. ſi pro debilitate 2.* cum vulgatis *ibi
de officio iudicis deleg.* Reſpondeo, non id fieri
poſſe ſine iuſta cauſa, nec quando cauſæ ſunt gra-
ues. Vnde cum in caſu nostro ratio denega-
tæ ſubſtitutionis ſit, ne abſtrahatur ab exercitio cu-
ræ ille, cuius perſonæ induſtria electa eſt: ſequitur
videndum ratione vberiori, vt nec vicarius Papæ
poſſit ſibi alium ſubſtituere, niſi data cauſa aliqua
ex adductis.

Ad quartam quæſtionis partem, an vicarius ca- 18
pituli, ſede vacante, poſſit alium ſibi ſubſtituere?
in quo dubio, negatur, vt poſſit ſubſtituere ſibi
alium, niſi in tribus caſibus, videlicet infirmitatis,
ad modicum tempus, & in delegatis, & tunc mul-
tò magis teneri ad ſubſtituendum prædictum
qualitatibus, quas exigit Trid. decret. *in cap. 16.
ſeſſ.24. de reform.* in ipſo vicario capituli, de qui-
bus aliqua *in cap. ſequenti*, ſic refert deciſum Sel-
lius *in ſelectis canon. c.19.n.45. Die 17. Mai* 1660.
Barboſa *in dicto decreto n.20.* qui *n.21.* cum Gar-
cia *de benefic. p.5.c.7.n.23. declaratione 6.* refert
deciſum vicario capituli propter eius abſentiam
ſpectare ſubſtitutionem facere.

QVÆST. II.

*An inquiſitores ſancti officij & Regij Au-
ditores, Regij Fiſcales, iudiceſque ordi-
narj deſeruire poſsint, per ſubſtitutum?
An Decuriones? Et an cui datur facultas
excommunicandi detur facultas vices
ſuas committendi? Et an ſubſtitutus
gaudeat honoribus, & priuilegiis il-
lum ſubſtituentis? Et num ſubſtituens
mulctari valeat ex defectu ſubſtituti?*

SVMMARIVM.

1 *Inquiſitores nequeunt ſibimet alios in officiis
ſubſtituere.*
2 *Inquiſitores, in quibus valeant ſubdele-
gare.*
3 *Auditores, & iudices criminum vulgò* Alca-
des de corte, *nequeunt in officiis alios ſibi
ſubſtituere ſine Principe.*
4 *Fiſcales Regij ſibi alios non ſubſtituunt, vt
ſeruiant in officiis. Et de praxi in cancella-
riis* n.6.
5 *Fiſcalis ſancto inquiſitionis abſens, & mortuus,
qualiter*

qualiter ſubſtituatur,& conſilij ſupremi praxis cum Auctore.

6 *Cancellariæ, & Regiæ Audientiæ, abſentibus,ſeu mortuis Fiſcalibus, quos alios ſubſtituant interim, dum à Rege nominantur.*

7 *Cācellaria Pintiana,qualiter, & ad quæ negotia,ſoleat, deficientibus iudicibus, pro interim nominare aliquem,aut aliquos ex collegio ſanctæ crucis.*

8 *Ordinarij iudices nequeunt alios ſibi ſubſtituere in officiis. Quid inter Prætorem,& eius locum tenentem?*

9 *Decuriones ciuitatum non ſubſtituunt ſibi alios* n. 10. 11. 12. & 13.

10 *Decuriones iure antiquo erant curiæ mancipati,quam derelinquere non valebant.*

11 *Subſtitui non valet in officiis,quibus exercendis eligitur induſtria perſonæ,vt* à n. 1.

12 *Decurio abſens,aut impeditus, ire ad capitulum,valet committere votum ſuum alij ex condecurionibus.*

13 *Decuriones noſtri temporis,quibus illuſtribus antiqui comparantur,& quibus nominibus ſignentur.*

14 *Subſtitutio, quæ denegatur fieri à quibuſdam Miniſtris,& officialibus, in quibus requiritur induſtria perſonæ a quo proueniat.*

15 *Induſtria perſonæ cui ſubſtitutus denegatur in exercendis officiis,quibus verborum formulis in iure proponatur.*

16 *Delegare non poteſt ille,cuius perſonæ induſtria eligitur;& ſic nec excommunicandi,aut abſoluendi,vt* à n. 21.

17 *Viſitatio terminorum, & locorum fit à Prætore,& quando ab eius locum tenente?* n. 18. 19. 20.

18 l. 6. tit. 6. lib. 3. recopilat.

19 l. 18. tit. 7. lib. 3. recopil. & n. 30. l. 16. tit. 5. lib. 3. recop.

21 Cap. fin. de officio delegati, & cap. fin. ibi.

22 *Iuriſdictionis executio non præſtat iuriſdictionem.*

24 *Subſtitutus gaudet priuilegiis illum ſubſtituentis,quando dictus eſt officialis; ſed non in omnibus.*

25 l. nullus Cod de decurionibus lib. 10. & à n. 1.

26 *Subſtituens tenetur ex male geſtis à ſubſtituto,ſi ſubſtituentis fuit electa induſtria;item ſi ſine cura elegit parum induſtrium, etiam in caſibus, in quibus potuerit ſubſtituere,vt* n. 27. 28.

27 *Epiſcopus Caurienſis quare fuit mulctatus ab auditoribus Pintiæ ex malè geſtis à ſuo vicario generali?*

29 *Subſtituere poſſunt in officiis illuſtres perſonæ ad vnum tantum negotium.*

1 AD maiorem exornationem textus noſtri, non extra limitem erit de his omnibus inquirere; Quibus, & alia valebunt facili negotio diſſolui. Igitur quoad primum dubium de inquiſitoribus praxis communis obſeruat nullo modo poſſe ſibi ſubſtitutos nominare, vt in terminis docent Maſtrill *de Magiſtratibus lib. 1. cap. 29. n. 18.* D. Franc de Amaya *in l. nullus 60. Cod. de Decurionibus ſub n. 6. in fine;* & ſic in praxi videmus; non enim alius ſubſtituitur loco abſentis, aut mortui, niſi quem D. Inquiſitor generalis nominauerit, & ſubſtituerit in inquiſitoribus ſibi ſubiectis.

Nec obſtat inquiſitores poſſe cauſas fidei ſubdelegare, cum ſint delegati ſummi Pontificis, ex regula, quod delegatus Principis, poteſt ſubdelegare, *cap. ſuper quæſtionum de officio de leg.* vbi DD communiter, Diana *p. 4. tract. 5. reſ. 8.* Carena *de officio inquiſitor p. 1. tit. 5. §. 11.* cum Caſtro Palao, Petr. Barboſa *in l. quia tale n. 47. ff. ſoluto matrim. & in l. cum Prætor. §. 1. à n. 186. ff. de iudiciis;* quia etſi dicta regula vera ſit, & in indiuiduo teneant Diana, & ab eo relati, & Carena citatus, hoc præſtat intelligi inter Inquiſitorem immediati delegati Pontificis, vt in italia; & licet noſtri inquiſitores Hiſpanici potiantur iuriſdictione delegata, ſiue ordinaria (de quo aliquid dixi ſub allegatione facta anno præterito 1648. contra Prætorem Valliſoletanum) verùm quia tota iuriſdictio inquiſitionis Hiſpanicæ collata eſt breuibus Pontificibus Dominis inquiſitoribus generalibus Pontificum delegatis; inde eſt; quod ſicut de iure ſubdelegatus delegati Papæ, nequit alium ſubdelegare, Molina *de iuſt. tract. 5. tit. 6.* Pegna *in Eymeric. comment. 64. verſ. cum enim 3. p.* Carena *ſupra n. 80. & 81.* vt nequeant cauſas fidei ſubdelegare, quia vt ait Ioan. Andreas, *in cap. is cui, de officio deleg. lib. 6.* eſſet dare proceſſus in infinitum; ſolùm enim ſolent committere commiſſariis, & Notariis aliquas teſtium receptiones & notificationes.

De Auditoribus Regiis, & iudicibus criminum vulgò *Alcades de corte,* nuncupantur, vt nec poſſint deſeruire per ſubſtitutum probant practici noſtri *per l. 49. tit. 5. lib. 2. recopil.* quæ licet ſolùm loquatur, quando aliquis ex Alcaldiis ſe abſentent, vt tunc ex Auditorum corpore, locus ſuppleatur, & non poſſit ſubſtitutum ponere: idem quidem in Auditoribus practicandum fore exiſtimamus; quia ratio poſita in illa lege reſpectu iudicis criminum in verbis ſequentibus ibi *porque de ſe nombrar ſubſtituto en lugar de Alcalde, que va fuera, ſe han ſeguido algunos inconuenientes;* militat æque, in Auditoribus; præcipuè, cum illa lex ſit propoſita *ſub tit. de los Preſidentes, y oydores;* & ſic videmus inconcuſſè practicatum in cancellariis, in Audientiis Regiis, & in cæteris huius curiæ conſiliis ſupremis. 9

Et quod Regij Fiſcales prohibentur apud nos conſtituere ſubſtitutum, patet ex *l. 2. dict. tit. 5. lib. 2. recopil.* ſed non ſic abſolute, vt de Auditoribus dicitur, patet ex *dicta l. 2.* vbi cauetur, vt poſſint in caſu abſentiæ ſubſtitui. Quod exiſtimo fieri, ſi ſubſtitutus ei nominetur per Præſidem cancellariæ, Audientiæ, ſiue Conſilij cum conſenſu Auditorum. † vt vidi aliquando practicatum in noſtro Conſilio ſupremo inquiſitionis, in quo, me nondum Fiſcaliam poſſidente, & abſente iam anteceſſore DD. Didaco Scolano, tunc creato, & electo Epiſcopo Maioricens. nunc Epiſcopo Taraconenſi, tale officium exercuit DD. Antonius Eſtrada, & Manrique, Conſiliarius modernior; licet iam nominatus Epiſcopus Palentinus; quo vſque ego Die 3. Martij anni 1657. adeptus fui poſſeſſionem Fiſcaliæ, quam exercui fere etiam poſt annum, à quo creatus fuit conſiliarius, & ad aduentum DDidaci Sarmiento, & Valladares, litteris, virtute & prudentia conſpicui, nunc Fiſcalis, qui cum eſſet Valliſoletanus Inquiſitor mei ſucceſſor, & inde à Rege noſtro Philipo IV. Iuſtiſſimè 4 5

inſtiſſimè nominatus Auditor Rotalis,euolnit ad hanc ſupremi Conſilij ſanctæ inquiſitionis Fiſcaliam,cuius poſſeſſionem intrauit in menſe Octob. anni proximi præteriti 1660 & ob id non eſt cur audiatur Alfaro *de efficio fiſcali gloſſa* 18. *n.* 2. dum dicit in caſu abſentiæ,& in praxi obtinuiſſe, cum tali munere fungeretur.

6 Quod ſi dubitetur de praxi in nominando aliquem,qui peragat officium fiſcale,quando,vel ſe abſentarunt ambo cancellariatum Fiſcales , ſeu mortui,ant prouiſi fuerunt,accipies quod de Granatenſi ſenatu in praxi teſtatur D.Franc. Amaya , *in dicta leg.nullus Cod.de decurionibus ſub n.* 5. dum ait nec *dictam leg.Regiam* 2.*recepil* certe ætam eſſe ex diplomate Regio,quod exaratum eſt in ordinationibus illius cancellariæ poſt indicem, ante conſtitutiones viſitationis Epiſcopi Zamorenſis;vbi ſtatuitur , quod ſi Fiſcales ambo obierint,vel ad alium locum aſſumantur , non poſſint alij nominari à curia Auditorum,ſed ſtatim Regi denuncietur,vt de eis Audientiæ prouideat ; quoniam non excluditur,vt dum Princeps prouidet , nominetur aliquis,qui res fiſcales pertractet:ſicque practicari refert,vt ſi abſens ſit Fiſcalis , vel mortuus alter & munera ciuilia,& criminalia peragat,ſi vero ambo Fiſcales abſentes, aut mortui ſint. interim dum Rex prouidet , vel abſens eſt, Fiſcalem ſolitum,eſſe prouideri,ac deſignari vnum ex Aduocatis grauioribus illius curiç,qui nomine officij Fiſcalis,comparens in iudicio,lites fiſcales pertractet.

7 Ex iuxta hanc praxim vidi in Senatu Pinciano practicari; ſic vt ſi vnus ex Fiſcalibus ab ſit,prouiſus,aut mortuus fuerit,qui remanet Fiſcalis vocatus *de lo ciuil* vel *dele criminal* , inſeruit vtramque Fiſcaliam cum aliquo ampliori ſtipendio.Sin vero ambo abſentes ſint,aut mortui,tunc ſolitum vidi aliquem ex collegis collegij maioris ſanctæ crucis illo officio fungi,interim , ac prouideretur proprietarius à Rege ; imo & tale collegium habere tale priuilegium,vt abſente, ſiue deficiente , mortuoue iudice maiori vocato ſic *de vizcaya* ſubintret pro interim vſque ad Regiam nominationem aliquis de dictis collegis de quibus etiam ſolet eligi pro inſeruiendo in Aula vulgò *de los hijoſdalgo*,cum deficiunt iudices;& ſic in duplici tempore vidi obſeruatum; imo aliquando accidit, vt quando non ſuperſunt Auditores ad pronúciandam ſententiam ; eo quod fuerint pares in ſuffragio,aut quia recuſati,nominetur tertius de dictis collegis.

8 In mdieibus inquam aliis ordinariis reperitur prohibitum ſubſtitutum conſtituere *in l.6. tit.* 5. *lib.* 3. *recopil.* quia intereſt Regi officia perſonalia,& quæ maximam in ſe continent qualitatem , & confidentiam exerceri per perſonas electas ab eo.Et in quibus eligendis cura Principis animaduertitur iuxta *leg* 10.*tit.*5.*lib.*3.*recop.* ſic docent idem Amaya *ſupra in dicta l.nullus n.6.* Giurba *conſ.*36.*n.*3.*in fine*;at idem de Tabellionibus notant Abendañus,*in cap.ſub.Prætor.*1.*p.c.* 3.*n.*5. idem Amaya *dicto n.6.in fina* , quorum omnium ratio præſtantior eſt,vt *infra* parebit.

9 De decurionibus ciuitatum,idem de iure prouiſum eſt,etſi non ſic in praxi receptum. Etenim conſtitutione imperatores Theodoſ. & Valentinianus *in dicta l. nullus Cod. de decurionibus* , prouiderunt ita Decuriones perſonaliter adſiſtere debere,vt nec per ſubſtitutum potuiſſent deſeruire per verba ibi:*nullus,qui nexu generis curiæ teneatur obnoxius per ſubſtitutam quamque perſonam curiales impleat functiones , ſed ipſe per ſe debitum patriæ munus exoluat;& ſi expectabili dignitate decoratus ſit , niſi hoc ſpeciali beneficio ſit conceſſum. Hi verò,qui honorario titulo illuſtrem dignitatem conſequuti ſunt,per ſubſtitutos periculo ſuarum facultatem curiæ muneribus ſatisfacere non vetentur.*

10 Cum ergo Decurionum officium , de quo aliquid adduxi *ſub Rub.de elect* . perſonalem occupationem haberet talem quidem,vt neque rus habitare eis licet,*toto tit.Cod.ſi curialis relict.ciuit.* nec quomodolibet curiam derelinquere , cui erant,veluti mancipati,& adſcripti(iuxta nonnullam adſcriptitiorum ſeruorum ſimilitudinem , de quibus dixi *ſub Rub. & tit. de ſeruis ordinand. vel non*) & ſi cum magna differentia inter illos , cum Decurionum officium ſit honoris,adſcriptitiorum,ſeruitutis,& ignominiæ , vt *in eo tit. dictum eſt*; & taliter quidem mancipati erant,quod ſi aliquam adepti eſſent Dignitatem , poſt eam depoſitam , ad curiam redire tenebantur ex *l. neminem* 64. *Cod. de Decurionibus* , cum adductis à Petro Gregorio *lib.*18. *ſyntagmat.cap.*14. *num.*7.

11 Et cum in aliis officialibus,& Miniſtris, idem ſtatutum legamus,vt *in nouella* 134. .quæ eſt *in auth.ut nulli iudicum in princip.nouella* 128.quæ eſt *auth.de collatoribus* §. *ad hæc prohibemus,nouell.*17.*ſeu auth.de mandatis Princip.* §. *eos autem nouella.*8.*ſeu auth. vt iudices* ſine quoquo ſuffragio. §.*nulli quoque* , & iure noſtro cauetur,*in l.* 1.*&* 4.*tit.*9.*lib.*3.*recopil.l.6.tit.* 2.*lib.* 7. vbi explicat, Azeued.& Abendañ.*ſupr.dict.cap.*3. *n.*5. Bobadilla *lib.*1.*politica cap.* 20. *n.* 34 Menoch. *de præſumpt.lib.*2.*præſumpt.* 21. Maſtrill. *de Magiſt.auth.lib.*1.*seto cap.* 29. Giurba *deciſ.* 36.*ex n.*1. & Fuluius Conſtant. poſt Plateam *in dicta l.nullus*,ex ea quidem ratione, quia in officiis,quæ habent adminiſtrationem annexam , vel quando certum miniſterium alicui committitur , tunc cenſeatur electa induſtria perſonæ , ex vulgata,*l.inter artifices* , 31. *ff. de ſolutionib.* & per DD.quos plena manu congerit Barboſa videndna per textum *ibi in cap.fin.* §. *is autem cum ſeq. de officio,& poteſt.iud. delegati*,quæ non poteſt ſuppleri per ſubſtitutum,*l.vnica* §. *ne autem* 9. verſ. *ſin vero talis Cod.de caducis tollend.cap.is* , cuò 12.vbi etiam cum aliis Barboſa,*de offic. deleg.lib.* 6.indeque in officiis,& Dignitatibus prohibitum eſſe dicant Bartol.per textum *ibi in l.* 1. *Cod. de præpoſit.agent.in rebus*,vbi eius additio,*littera C.* Bald.*in l.quiſquis.Cod.de Epiſcopis, & clericis* , Paris de Puteo *de ſyndicatu*,verbo *ſubſtituens n.* 3.& Conſtantius *in dicta l.nullus n.*15.vbi Amaya,*n.*2.*in fine.*

12 Sequitur vberiori ratione Decuriones miniſterium ſuum per alium expedire non poſſe , vt docent Doctores *in dicta l.nullus*, Alex,*in l.morem* 45.*ff.de iuriſdict.*Petr. Gregor. *dict.lib.* 18. *cap.* 14.*n.*3.*ſyntagm.* Bobadilla *dict.lib.*3.*polit. cap.*8. *n.* 129. & expreſsè *in l.*18.*tit.*3.*lib.* 7. *recopil.*in tantùm quidem vt ſi citaretur Decurio , dum impeditus,vel abſens eſt , non poſſit loco ſui alium ſubſtituere: licet poſſet alicui ex condecurionibus committere,vocem,vt notauit Azebed. *in l.* 1.*n.* 16.*& in l.*4.*n.*5.*tit.* 9.*lib.* 3 *recopil.* & ſequitur Maya *in dicta l.nullus,n.*9. contra Didac. Perez *in l.*1.*tit.*5.*lib.*3 *ordinam.* † præcipuè ſi conſide- 13 retur,vt quemadmodum ſenatores illuſtres , & claríſſimi

ego interpretor ex communi intellectu Docto-
rum,ille,cui commiſſum eſt tale nudum miniſte-
rium, nullam habet iuriſdictionem, niſi tantum
22 exequi ſibi commiſſum. † Non enim iuriſdictio-
nis executio præſtat iuriſdictionem,hoc eſt cog-
nitionem,cum talis commiſſarius ſit tantùm me-
rus executor *per leg. executorum. Cod. de except.
rei iudic.cap. paſtoralis 28.§.quia vero de officio
delegati*, latiſſimè DD.Franc.Salgado *4.p.de Re-
gia protect.cap.3.n.2.& 11.& cap.6 à n* 16.non
enim ille habet amplius quàm,vt proferre,ac de-
clarare, ſiue intimare ſententiam iam latam ex-
communicationis à vero iudice, coram quo fuit
deciſum de re in aliquem, vel vt abſoluat, quod
eſt merum factum, ſicut eleganter docuerunt,
idem Bobadilla *dict lib.2.polit. cap.* 20 *n.* 45.
Salgado.*ſupra*,& cum Frechilla *in ſuo tract. de
ſentent.excommunic.2.part.t.n.3*.illud *cap.fin.* ſic
explanantem Amaya *vbi ſupra in dicta l. nullus
Cod.de Decurionib.lib.*10.*n.* 15.& 16. vbi cum
Salgado *dicto cap.3.n.*13.& cum Azebed.*in Rub.
tit.9.lib. 3.recopilat.ex n.*4 Morla *in empor. tit.
23 2.tota quæſt*.10.† concludit talem commiſſiona-
rium habentem illud nudum miniſterium,cum ſit
delegatus,& vicem gerat mandantis, non poſſe
alij illud miniſterium exequendum demandare,
iuxta *dict.cap.fin.§.fin.& per leg fin. ff. de officio
eius,l.more ff. de iuriſdict* de qua latè ego *in di-
cto cap.fin* & ſic non immoror;ſolum enim com-
mendo legendum quæ ſcripſi *ſub cap. 4. de ſent.
& re iudic.* vbi explanaui quando dicantur exe-
cutores meri; ideſt miniſteriales tantùm, quan-
do verò mixti habentes aliqualem iuriſdictio-
nem.

24 Ad tertiam quæſtionis partem, an ſubſtitutus
gaudeat priuilegiis, & exemptionibus, quibus
& ſubſtituens applicatis *hic* quæ dixi de ſubro-
ganto,& ſubrogato in locum alterius ſub *cap.quia
v.de iudicis q.* 22 *& q.* 24 breuiter videtur reſ-
pondendum,vt gaudeat,quando talis ſubſtitu-
tus diceretur officialis ordinarius; ſic vt tunc re-
neat eundem locum in ordine,& conceſſu,quem
ipſe ſubſtituens occupabat; & ob id dixerunt
Abiles *in d.c.4.Prætorum*, verbo *iuſtitia à n.* 8.
cum aliis Maſtrill.*de Magiſtratib lib.*1. *n.* 33.*p.*
29.vbi per totum loquutus de hac ſubſtitutione
legendus Fuluius Conſtant *in dicta l.nullus Cod.
de Decurionib.lib.*10.*à n.*5 .ſubſtitutum gaudere
eiſdem honoribus,immunitatibus, & priuilegiis,
ac ſubſtituens.ſed non in omnibus æque,vt de vi-
cario Epiſcopi,quoad ipſum Epiſcopum, percipi-
tur ſatis ex adductis *in cap.5.hic à quæſt.5*.& ob
id non immoramur.

25 Ad quartam partem quæſtionis,etiam breuiter
iudicaui reſpondendum, & affirmatiuam ſenten-
tiam manifeſtant verba vltima *dicta l. nullus. C.
de Decurionibus*,iam *ſupra* adducta ſub verſ. *de
iudicibus*, ibi *hi vero,qui honorario titulo illu-
ſtrem Dignitatem.conſequuti ſunt, per ſubſti-
tutos periculo ſuarum facultatem, curis, mu-
26 neribus ſatisfacere non verentur.* † Ex ea qui-
dem ratione, quia male agit qui alium ſubſtituit
pro ſeruitio, ad quod propria induſtria fuerat
electa: ſic Giurba *conſ.*31.*& conſ.*16.*n* 4. ſeu
melius,quia, cum ex eius mala electione, dam-
num proueniat, debeat in eius damnum cede-
re *ex regula damnum de reg. iur.* quia ipſe fue-
cit in culpa, male eligendo, iuxta *l. videa-
mus* 1 *t.in princip. ff locati l.ſeruum 7.§. Pro-
culus. ff. ad leg. Aquil toto tit. Cod. de peric.*

nomin. Cum debuerit eligere, de quo quilibet
ſperaret quod omnia bene gereret, vt ſignifi-
cant verba *l.5.tit.*18.*p.* 2. ibi: *deue catar que
imbie tal ome en ſu lugar,que ſepa, ò pueda
facer todas a quellas coſas, que el era tenu-
do de facer*, notat ibi Gregor.Lopez verb. *caſi-
tal*.Giurba *dicto conſ.*36.*n.* 14. & 16. Cancer.
2.*p.var. cap.*1.*n.*87.Platea *in dicta l.nullus Cod.
de decurionib.n.*3. Fulu. *n.* 57. latiſſimè legen-
dus Amaya *à n.* 43.vbi cum Cuiacio, *lib.* 2.
quæſt.Papiniani, addens proprietarium ſubſti-
tuentem videri, quaſi fideiubere pro ſubſtituto,
& iudicatum ſolui pro eo ſpondiſſe, vt ele-
ganter docuit Papinian. *in l. Imperator.* 18.
§.1.*ff. ad municip* vbi dict. Cuiac. firmat. † 27
practicatum vidiſſe, (vt Auditor tunc tempo-
ris) in Cancellaria Pintiana Epiſcopum Chau-
rienſ. mulctatum pœna quingentorum duca-
torum de bonis temporalibus, quod vicarium
quemdam conſtituiſſet, qui in caſu, quo de-
claratum fuit vim facere, iuſſionibus Regiis
parere noluit; & cum ſe abſentaſſet, vel è
Regno abſtractus eſſet, nullis ſelectis tempo-
ralibus bonis,Epiſcopum,qui eum elegit in ſub-
ſidium fuiſſe mulctatus tum quia conſtaret va-
rios officiales mutaſſe, vt effugeret, ſeu eluderet
Regias iuſſiones. Tum quia ipſe tenebatur tam-
quam nominator,vel fideiuſſor; tum quia deli-
ctum, culpa, dolus, aut defectus à vicario com-
miſſi in officio,debent Epiſcopo imputari? inde-
que teneri pro eo, qui in officio deliquit, vt
in ſpecie docent Farinac. *de delictis cum multis
q.* 24.*n.*58.Giurba *dicto conſ.*36.*n.*28. & in pro-
priis terminis Gabriël Pereira *de manu Regia* 1.
*p.c.*12.*n.*14.latius Seſſe *de inhibition.c.*10.§.1.*ex
n.*13.*ad* 21.idem Amaya,qui teſtatur etiam de alio
ferè ſimili caſu in cancellaria Granatenſi, & per
doctrinā Salgadi *de Regia protect.*1.*p.c.*2.*n.*149.
iunctis,quæ de mulctis à ſæculari iudice in bonis
temporalibus clericorum faciendis,tradunt Greg.
Lopez *in l.*37.*tit.*6 *p.*1.*gloſſ.*2.Ioan.Garcia *de no-
bilit.gloſſa* 9.*à n.*32.Bobadilla *lib.*2.*politic.c.* 18.
*ex n.*89.*Seſſe de inhibit.c.*8.§.3.*n.*198. Pereira *ſu-
pra c* 7.*n.*42.Giurba *conſ.* 38.*n.*15. Zeballios *in
pract.q.*879.*n.*633.Zened. *ad Decret.collect.*37.
*n.*10 *& in q pract.*49.*n.*42. ſed quia talis facultas
mulctandi clericos in bonis temporalibus peri-
culoſa eſt; ideo applicando quæ adduxi *in c.*2.*de
iudic.q.*19.20.*&* 21.*& ſub c.*17.cum aliis reperies
quanto cum temperamento debeant Auditores,
& Conſiliarij Regij hanc materiam tractare con-
tra Epiſcopos,& Iudices Eccleſiaſticos.

Aliquando ſubſtituentem non eſſe mulctan- 28
dum ex defectu ſui ſubſtituti,patet, quando ſub-
ſtitutio fit ex neceſſitate,non ex voluntate, veluti
ſi talis ſubſtitutio,aut electio fiat ſuperioris iuſſu,
vel ex conſuetudine, quia illud officium ſemper
per nominatum, aut ſubſtitutum adminiſtra-
batur, vel ſi à ſuperiore datum ſit ſic per ver-
ba *legis vnum ex familia 67 §. de falcidia ff. de
legat.* 2. ſic plures relati à Giurba *dict.cap.* 36.
*n.*20.Cancer,*dicta* 2.*p.n.*87. Fulu.*in dicta l. nul-
lus Cod.de Decurion.n.*59. Amaya *n.* 47.*&* 48.
cum Barboſa,Tiraquello,Zeballos, & aliis, qui
& *n.*49.cum Alberto, & cum Greg.Lopez *in di-
cta l.7 part.*cum eodem Fulu *n.* 63. *&* 64. Vin-
cent.de Anna *allegat.*57 *n.*24.Giurba *ſupr.n.*17.
Nouar.*in dicta l.nullus ad finem*,poſt Oldradum
*conſ.*52.qui & etiam loquuntur, & poſt eos latè
*in dicta l.nullus à num.*50.late idem Amaya in

caſtellano ſeu caſtelli, aut Arcis Præfecto, qui ſi virum aliàs perfectæ vitæ, & diligenter elegerit, in cuſtodiam Arcis non teneatur ex culpa ſubſtituti, ſicut teneretur, ſi ſubſtituens in electione, diligenter ſe geſſerit, & eum, qui idoneus reputabatur, ſubſtituit, aut elegit.

29 Nunc aduersùs dicta poteſt replicari dari caſus, in quibus præcipui officiales poſſunt officia per ſubſtitutos deſeruire, quod eſt verum, vt accidit in illis, qui illuſtrem Dignitatem ſunt conſequuti, vel ſubſtituendus eſſet tantùm aliquis non ad vniuerſitatem cauſarum, ſed ad vnum tantùm negotium; item quando commiſſio data eſt illa formula, *o nos le nueſtro corregidor, oa vueſtro lugartemente*, non expreſſis nominibus propriis, vel quando officialis haber à Principe talem facultatem, vel ſi conſuetudine receptum eſſet: idem Amaya *ſupra n.26.* cum multis.

AD TEXT. IN CAP. V. Sua nobis hoc Titulo.

PRÆMISSVM.

1 QVIA materia huius textus, quatenus loquitur de iuriſdictione, quam habet in Vrbe Papæ vicarius, & non extra, niſi ſpecialiter illi concedatur, poteſt porrigi etiam ad iuriſdictionem, quam habent in ſpiritualibus alij vicarij, & officiales Cardinalium, Primatum, Archiepiſcoporum, imo & exercitus; ideo de omnibus iſtis maxima cum breuitate tractare intendo.

QVÆST. I.

An vicarius Papæ habeat iuriſdictionem in alios officiales Papæ, non ſolùm in vrbe, verùm & extra? Et in quibus caſibus, aut circa quæ habeat cognoſcere, ſiue diſponere? Et an officium eius expiret mortuo Pontifice? Vbi de aliis Vicariis mandatariis Papæ. An vice-cancellarius Papæ præponatur adminiſtrationi, iuſtitiæ, ſeu alij ſpeciali officio Pontificis? Et num morte, Papæ expiret? Quid de camerario commiſſario cameræ, & de Clericis de camera, ſiue Magiſtro viarum? De Pænitentiario ſummo, ſiue Bibliothecario? Et an iſti poſt mortem Papæ durent in officio? Præpoſitus in officio Sacræ generalis inquiſitionis, aut cuilibet alij officio ad libitum Romani Pontificis, ſint eligendi à Sacro Cardinalium Collegio.

SVMMARIVM.

1 *Vicarius Papæ, eſt velut ordinarius in Diœceſi ſummi Pontificis, habens iuriſdictionem in clericos, datus quaſi vnus Epiſcopus ex Cardinalibus vt* n.2.

3 *Vicarius Papæ habet cognoſcere cauſas ciuiles, & criminales Clericorum, & matrimonialium actiuè, & paſſiuè, priuatiuè quoad alios Vrbis iudices, & cauſas alienationum bonorum Eccleſiæ, & de cauſis vſurarum inter iudæos, & Religioſorum, confraternitatum, & Hoſpitalium, & inter Hebræos, & Apoſtatas, vt* n.4. & 5.

6 *Vicarius Papæ habet viſitare Monaſteria etiam exempta in vrbe, qui & cognoſcit ſummariè cauſas miſerabilium, poteſt ſynodum congregare pro correctione morum cleri Romani, & conſecrat Eccleſias* n.7.

8 *Vicarij Papæ iuriſdictio non expirat, mortuo Pontifice; quid ſi datus eſſet ad tempus, ſeu bene placitum?* n.9.

10 *Vicarij Papæ mandatarij poſſunt deferre claues argenteas in Eccleſia lateranenſi tantum, & in proceſſionibus priuatis.*

11 *Veſtes vicarij Papæ debent eſſe coloris leonati obſcuri, & non Roſſa Secca, non ex lana, non ex camiſa.*

12 *Vicecancellarius Papæ, qui ante erat priuatæ ſortis homo erudiſſimus, dictus ſic, quia ſolus Papa eſt Eccleſiæ Cancellarius.*

13 *Vice Cancellarius Papæ præponitur adminiſtrationi iuſtitiæ in ſacro Palatio, & ſpecialiter circa expeditionem Bullarum, ſuper collationibus, & aliis gratiis.*

14 *Vice Cancellarius aſſiſtit examini publico, & & priuato eius, qui aſſumendus eſt in Rota Auditorem.*

15 *Vice cancellario Papæ ſubſunt omnes officiales cancellariæ.*

16 *Vice cancellarij Papæ officium videtur ceſſare morte Pontificis, fallit & abreuiatorum, ſcriptorum, & aliorum, vt* numer. 17.

17 *Bullæ quæ iam plumbatæ erant in vita Papæ expediuntur, & per officiales cancellariæ ſubſcribuntur.*

18 *Camerarij Pontificis officium, eſt aſſiſtere eius ærario, & Patrimonio Romanæ Eccleſiæ præeſſe, quod exercetur, mortuo Papa, vt* n.19.

19 *Camerarius non eſt anteponendus vice-cancellario Papæ.*

20 *Camerario, ac clericorum cameræ iuriſdictioni ſubſunt omnes depoſitarij, Theſaurarij per varia loca ſtatus Eccleſiaſtici, etiam circa datia, & noua pedagia, & contra Piratas, & contra arma ſarracenis deferentes.*

21 *Camerarius ſolùm habet cognoſcere de cauſis concernentibus intereſſe cameræ; & ſic de contractibus circa id* num. 22. 23. & 24.

23 *Camerarius Papæ habet inhibere, ſine Papæ mandato alios iudices in concernentibus Papæ intereſſe, niſi derogatio fiat manu Papæ ſubſcripta.*

24 *Camerarius committit cauſas criminales iudicibus ordinariis, & ordinaris, & habet iuriſdictionem circa venditionem pignorum Hebræorum, & eorum furta, accipit emolumenta ex collectoria Hiſpaniarum, & aliorum locorum; non tamen queis dare licentiam communitatibus, vendendi ſtabilia, & creandi cenſus, aut faciendi nundinas, de aliis* numer. 25.

25 *Camerario*

25 *Camerario Papæ ſubſunt omnes officiales vrbis, cui etiam incumbit, Papa viuente, ſolicitatio, extractio frumentorum, & circa gratias delictorum facultas*, n. 26.

27 *Commiſſarius cameræ Apoſtolicæ officium, eſt habere annexam generalem adminiſtrationem Archiuij eiuſdem cameræ, qui gaudet priuilegiis clericis de camera conceſſis, quo non citato, non expediuntur commiſſiones cauſarum, nec inhibitiones, vt* n. 28.

29 *Clerici de camera habent cognoſcere quaſcumque cauſas concernentes eiuſdem cameræ intereſſe ſummariè, & qui eis ſubſunt*, numer. 30.

31 *Clerici cameræ Apoſtolicæ ſunt redacti ad ſeptennarium numerum, & ſunt exempti à contributione ſeminarij ratione beneficiorum, quæ obtinent, & ſunt commenſales Papæ* vt n. 31.

33 *Clerici cameræ ſunt ſic commenſalitati adſtricti, vt abeſſe non poſſint.*

33 *Magiſter viarum, ſiue camerarius poteſt cogere vicinos ad vendendum domus, quas non inhabitant, & quæ eorum iuriſdictio in exercendo iure congrui*, n. 34.

35 *Pœnitentiarij ſummi iuriſdictio quæ? & in quo? qui debet eſſe Preſbyter Magiſter in theologia, ſiue Rector in decretorum iure* n. 36.

37 *Camerarij & pœnitentiarij officia durant poſt mortem Papæ &* n. 38.

38 *Camerarius & clerici de camera non poſſunt concedere commiſſionem, ſi in euidentem ſuper alienationem rerum eccleſiæ.*

40 *Pœnitentiarij officium durat quoad forum conſcientiæ mortuo Papa extra forum conquieſcit.*

41 *Pœnitentiarius mortuo Papa debet ſe abſtinere à commutatione vltimarum voluntarum ab vnionibus, abſolutionibus & aliis pluribus.*

42 *Pœnitentiarius ſummus dum manet incluſus in conclaue nec in foro conſcientiæ quidquam expedire valet.*

43 *Cardinalium cætus ſede Apoſtolicâ vacante poterit ſubrogare camerarium & Pœnitentiarium loco demortui &* n. 44.

44 *Cætus Cardinalium etſi ſede vacante iuriſdictionem non exerceat Papalem limitatur in aliquibus caſibus.*

45 *Bibliothecarij Papæ officium* remiſſiue, & n. 47. *cuius officium non vacat morte Papæ.*

46 *Præpoſiti Cardinales & alij officia exercentes num morte Papæ ceſſent in officiis &* n. 47.

47 *Officia quæ non ſuſpenduntur mortuo Papa &* n. 48.

48 *Legati tranſmiſſi Papa non poſſunt reuocari per Cardinales.*

1 AD primam quæſtionis partem, præmittendo quod Papæ vicarius eſt, velut ordinarius in Diœceſi ſummi Pontificis, qui habet iuriſdictionem in clericos, vt docent Sbrocius *de vicario Epiſcopi lib. 1. q. 3. n. 19.* Barboſa *hic ſub n. 2.* dicens facere quæ Maranta ſcribit de ordine iudi-
2 ciorum *p 4 diſt 5. n. 9.* † quem vnum ex Cardinalibus Romanus Pontifex, tamquam Vrbis Epiſcopus populo, & ſuæ Diœceſi vicarium dat, vt docent DD per textum noſtrum, Veſtrius in praxi Romanæ curiæ, *lib. 2. cap. 6.* Hoieda *de incompatibilitate beneficior. p 1. cap. 15. n. 1.* Azor, *inſtit. moral p. 2 lib. 5. cap. 39.* vbi late de eius officio Galganatus *de iure publico lib. 3. tit. 39. n. 7.* Barboſa *de iure Eccleſ. lib. 1. c. 4. n. 99* ideo de caſibus in quibus iuriſdictionem habet breuiter ſcribendum eſt.

Igitur dicendum eſt quod vicarius Papæ habet cognoſcere cauſas, tam ciuiles, quàm criminales clericorum Vrbis, & eius diſtrictus, & matrimonialium actiuè, & paſſiuè, & priuatiuè quoad alios vrbis iudices, † qui & cognoſcit cauſas alienationum bonorum Eccleſiaſticorum, vt patet ex Conſtit. Pauli III incipit *licet 3.* Nouemb. 1542. apud Laert. Cerub. *in Bullario tomo 1. pag. 671.* † imo & iudicat de cauſis vſurariis Iudæorum, & clericorum in Vrbe degentium, Religioſorumque vtriuſque ſexus, & confraternitatum laicorum, atque Hoſpitalium, qui & habet iuriſdictionem in Hebræos, ſi cauſæ inter eos agantur actiuè; ſecus ſi inter alios, nempe chriſtianos; quia tunc habet locum præuentio, vt patet ex Conſtit. 2. Iulij III. apud Laert. Cerub. *tom. 1. pag. 691.* incipit *cum ſicut* de anno 1550. qui etiam cognoſcit de cauſis Apoſtatarum, & male tranſlatorum in curia, vt cauit Pius IV. in Conſtit. III. apud dict. Laert. Cerub. *tom. 1. pag. 3.* incipit *ſedis* 3. nonis Aprilis 1560. 3 4 5

Imo & habet talis Papæ vicarius iuriſdictionem viſitandi Monaſteria etiam exempta in Vrbe, qui & cognoſcit ſummariè cauſas miſerabilium perſonarum non excedentium ſummam ſexaginta ſcutorum; & iuuatur per illa, quæ dixi *in c. dilecti. 6. de iudiciis q. pen. & fin.* qui & viſitat carceres, Vrbes vna cum aliis viſitatoribus, & votum dat. 6

Qui & poteſt ſynodum congregare in Romano clero pro correctione morum, & conſecrat etiam Vrbis Eccleſias, & cæmeteria per ſe, vel alios: ita ſequitur, & congerit Barboſa *collect. dec. 712.* verbo *vicarius Papæ n. 1. ad 11. & in Bullario eodem verbo n. 1. 2. & 3.* 7

Ad ſecundam partem, quia pro diſputando poteris hic repetere quæ dixi *ſub q. 1.* Rubricæ, an mortuo Præſide, vel Epiſcopo, expiret iuriſdictio vicarij? Tamen illis omiſſis, reſpondeo, quod mortuo Papa, non expirat iuriſdictio eius vicarij, cum non prohibeatur etiam ſtatim poſt ſedem vacantem ad ordines dimiſſorias impertiri, eo quod Concilium Trid. *ſeſſ. 23. de reformat. cap. 10.* minime reſtringit iuriſdictionem ſedis Apoſtolicæ, quamuis vacantis: ſic docent Maiolus *de irregularit. lib. 4. cap. 6.* Henriquez *in ſumma lib. 10. cap. 25. §. 3.* Campanil. *in diuerſorio iuris canonici Rub. 9. cap. 7. num. 6.* Barboſa *hic num. 3.* idem ac referens *de officio Epiſcopi p. 2. allegat. 7. num. 13.* & iterum *de iure Eccleſ. dicto cap. 4. num. 99.* Gambara *de officio legati à latere lib. 9. num. 78.* Machado *in tract. de perfecto confeſ. tom. 2. lib. 4. p. 7. tract. 3. documento 3. num 3.* Iulius Laborius *variar. lucubrat. cap. 3. tom. 1. tit. 3. num. 45.* aliam præſtantes rationem, nempe quia cum eius deputatio fieri ſoleat ad vitam ipſius vicarij per mortem Pontificis, non expirat eius officium, & iuxta eam non erunt impedimento *dicta ſub dicta Rubric. quæſt. 1.* ſed Gambacurta de 8

officie legati lib. 9.*n.*78.& Iulius Laborius *dict.n.* 43. dicunt, † quod ſi vicarius eſſet deputatus,
9 ad tempus, vel ad beneplacitum Pontificis defuncti (quod hodie fieri non ſolet) vt per mortem, vel per lapſuum temporis præfiniti expiret, alius non ſic.

10 His addunt Sellius *in ſelectis canonic.cap.* 53. *n.*13 à Sacr.Congreg.Rit.in cauſa Vrbis 17.Martij 1607.Barboſa *dicta collect.dec.*712.*n.fin.* quod vicarij Papæ Mandatarii poſſint deferre claues argenteas in Eccleſia Lateranenſi tantùm, & in proceſſionibus priuatis, quæ intra dictam Eccleſiam,
11 vel circa illam fiunt. † Et quod illorum veſtes, debent eſſe coloris Leonati obſcuri, & non Roſæ Siccæ, non ex lana, quam ſaretam vocant, & non ex Camiſoto.

12 Ad tertiam partem de vice cancellario Papæ, ſupponendo quod tempore Bonifacii VIII. cœpit vnus ex Cardinalibus Vice-cancellarius creari, & quod antea erat priuatæ ſortis homo, ſed probitate, & eruditione ſpectatiſſimus, vt aduertit Ioannes à Chochier *in proœmio reg cancellaria.* Barboſa, *de iure Eccleſ.p.*1.*c.*4.*n.*95.*in principio*, & quod Vicec-ancellarius dicitur, quia ſolus Papa Eccleſię eſt cancellarius, vt quidam volunt, de quo videndi ſunt Lancelotius *in templo omnium iudicum lib.*2.*c.*1. Azor, *inſt.moral.p.*2.*lib.*5.*c.*36. Petr. Greg *ſyntagm.iuris p.*2.*lib.*51.*c.*42.*n.*1. Caſſaneus *in cathalogo gloria mundi p.*4.*conſ.* 13. Zechius *de Republica Eccleſiaſt.c.*4.

13 Ideo dicendum eſt, quod vice cancellarius præponitur adminiſtrationi iuſtitiæ, quia ad eius officiū pertinent cura, gubernatio, & directio audientiæ, Sacri Palatii, ſpecialiter circa expeditionē Bullarum Apoſtolicarum ſuper collationibus beneficiorum, & aliis gratiis à ſede Apoſtolica impetratis, qui & aſſiſtit, ſeu intereſt examini publico, & priuato eius, qui aſſumendus eſt in Rotæ Auditorē, pluraque alia ad eius officium (quod inter Cardinales præcipuum eſt) pertinere dicunt Doctores.

14 Et quod vice cancellario Papæ ſubſint omnes officiales cancellariæ, eique parere debeant, patet ex Conſtit.5. Martin.V.incipit *in Apoſtolica*, Kalend.Septemb.1418.apud Laert.Cherub.*in Bullario tom.*1.

15 Et quod ei etiam aſſignetur titulus, & Eccleſia S.S. Lauren.& Damaſu.de Vrbe cauit Clem.VII. Conſtit.34.incipit, *etſi ad ſingula*, 5. Iulii 1532. apud D.Laert.Cherub.*dict.tom.*1.qui & diſponit de officiis officio ſuo annexis iuxta Conſtit.primam in appendice Sixti V.incipit *cum ſancta*, 3. Aprilis 1590.vt refert, & ſequitur Barboſ.*collect. deciſ.*722.verbo *vice cancellarius Papa*, & *in Bullario eodem verbo.*

16 Cuius officium docent Iulius Laborius *variar. lucubrat.dicto tom.*1.*tit.*3.*cap.*3.*n.*43. Barboſa *d. c.*4.*de iure Eccleſ.p.*1.*dicto n.*95.*in fine*, vt videatur ceſſare, ſede ipſa vacante, ſaltem quoad iuriſdictionem ſibi tributam per regulas cancellariæ, cum eo tempore ceſſent omnes reſeruationes, & regu-
17 læ. † Tamen dicunt, quod expediuntur, & per officiales ſubſcribuntur Bullæ, quæ iam plumbatæ reperirentur in vita Pontificis, Pariſius *conſ.*19.*in principio lib* 4 Caputaq. *deciſ.*38.*n.*2.*lib.*2. Cardinalis Tuſchus *in ſuis concluſionibus, litt.C.concluſ.*104. & quoad alia fortaſſe, dicunt durare, cum non vrgeat argumentum à contrario, vel ab incluſione vnius, quod deducitur ex *dicto §.eo tamen, Clem.ne Romani de elect.* per rationes Dominici *in cap.fin.*3.*q.*2.& alias relatas poſt *regul.* 69.*fol.*99.vt refert Laborius *dict.n.*43. vbi dicit, vt quidquid ſit de iure, & de ipſa iuriſdictione, certe ſuſpendi exercitium, tam vice cancellarii, quàm abbreuiatorum, ſcriptorum, & aliorum officialium cancellariæ; & ita ſeruari fortaſſe ex quadam reuerentia, cum oppoſitum ſuadeant notata *in l.fin. Cod. de conſtitut. Princip. & in cap. quod decet de regul. iuris lib.* 6. ſed quod Bullæ, quæ iam plumbatæ erant in vita Pontificis per officiales ſubſcribi, & expediri ſe vidiſſe teſtatur Laborius *dicto cap.*8.*tit.*3.*n.*44.

Ad quartam quæſtionis partem, quia camera- 18
rii officium, eſt ærario, ſeu fiſco Romani Pontificis, & Patrimonio Romanæ Eccleſiæ præeſſe iuxta gloſſam verbo *expirare*; & verb. *camerarium in clem. ne Romani de electione*, Caſſaneus *in catalogo gloria mundi p.*4.*conſiderat.* 14. Zech tua *de Republica Eccleſ. cap.*5. *de camerario*, Cardinalis Tuſchus *tom.*1.*litt.C.concluſ.*16. Ioannes à
Chochier, *in proœmio Regular.cancel.n.*19.† Vbi 19
quod camerarius non eſt anteferendus vice cancellario, Azor, *d.lib.*5.*c.*27.cuius officium etiam ſede vacante, exercetur, Iulius Labor.*variar.lucubrat dicto tom.*1 *cap.*3.*tit.*3.*ex n.*36. ideo de eius poteſtate, ſiue iuriſdictione ſunt prælibenda ſequentia.

Nempe quod camerarii, ac clericorum came- 20
ræ iuriſdictioni ſubſunt omnes Depoſitarii, Theſaurarii per varia loca ſtatus Eccleſiaſtici, vt ex Conſtit.24.Leon.X.incipit *licet* 12. Iunii 1519. conſtat apud Laert.Cherub. *in Bullario tom.* 1. *pag.*314.alias 433.ex qua etiam patet quod camerarii. Præſidentes, ac clericorum cameræ iuriſdictioni ſubiiciuntur, tam in Vrbe, quàm extra, cauſæ circa datia, gabellas, dohanas, & eorum officiales; & ſic habent etiam iuriſdictionem procedendi contra Pyratas, & noua pedagia imponentes, & contra arma Sarracenis deferentes, vt patet etiam ex Vrban.V.Conſtit.incip. *Apoſtolus.* 4.Idus Octob. 1364. apud Laert. Cerub. *in Bullario tom.*1.*pag.*219. alias 215. in impreſſ.nouiſſimis.

Sed quia camerarii, & clericorum cameræ 21
iuriſdictio non extenditur ad cauſas non concernentes intereſſe cameræ, vt habetur in Conſtit. 55. Pii IV. incipit *Romanus* 6. Kalend. Iulii 1562. apud Laert. Cerub. *tom.* 2.*pag.* 74. *alias pag.* 56. *in nouiſſ. impreſſ.* & ſic in cognoſcendis ſummariè quibuſcumque cauſis intereſſe Rom. cameræ concurrentibus, vt patet ex alia Vrban. V. Conſtit. incipit. *Apoſtolica.* 6. Id. Septemb. 1379. apud D. Laert.
Cerub. *tom.* 1. *pag.* 227. † cuerit vt camera- 22
rius habeat facultatem cognoſcendi, an contractus ſuper locationibus, alienationibus, & inueſtituris bonorum, & iurium cameræ, cum eius læſione fiant: ſic patet ex conſtit. 26. Pii IV. incipit *Romanum* de anno 1561. apud eund. Laert. Cerub. *tom.* 2. *pag.* 36. alias *pagin.* 28. vbi & quod illam etiam habet re videndi, computa etiam ſoli data.

Et habent etiam camerarius, Præſidentes, & 23
delegari liberam facultatem ſine alio Papæ mandato inhibendi, & ad ſe auocandi ſub cenſuris, & pœnis cauſas concernentes intereſſe cameræ, niſi ſubſcripta ſit commiſſio manu Papæ cum derogatione Conſtit. 35.Pii IV. incipit *cum ſicut* 26.Iulii 1561.apud dict. Laert. Cerub. *tom.* 2. *pag.* 50. *alias* 58. in nouiſſ. impreſſ. & ex alia Conſt. 65.

Conſt.65.Clem.VIII. incipit *in conferendis* 15.
Kalend.Ianuarij 1599 apud dict. Laert. Cherub.
24 *tom. 3.pag.90.alias 66.in nouiſſim. impreſſ.*† Ca-
meratius committit cauſas criminales iudicibus
ordinariis criminalibus, auocat ad ſe cauſas ab
omnibus tribunalibus, & iudicibus, etiam Cardi-
nalibus, habetque iuriſdictionem circa venditio-
nem pignorum Hebræorum, & eorum furta,
emolumenta ex collectoria Hiſpaniarum, & alio-
rum locorum accipit, ſed non poteſt dare licen
tiam communitatibus vendendi ſtabilia, creandi
cenſus, aut faciendi nundinas, vt habetur in dict.
Clem. VII. conſt.
25 Quapropter optime alia Conſtit.41.Paul.III.
incipit *Romani* 7.Kalend.Decemb. 1544. apud
Laert.Cherub.*tom. 1.pag.* 680.*alias* 558. *in no-
niſſ.impreſſ.* dictum eſt, vt omnes officiales vrbis,
ac Dictionis Eccleſiaſticæ teneantur parere dicto
camerario, & ea de cauſa ſicut ex aliis iam addu-
ctis potuerunt ſe mouere Pontifices Leo X. in
dict. Conſt.24.& Iulius III.*conſtit.*3. in c. *licet.*
8.Kalend.Maij 1550 apud dict. Laert. Cherub.
*tom.*1.*pag.*692.ad confirmandum priuilegia con-
ceſſa; item & facultates a prędeceſſoribus ſuis, Ca-
merario, & clericus de camera. Hæc omnia, & alia
congerit Barboſa *in collect.deciſ.*181.verbo *came-*
25 *rarius* S.R.E.idem *in Bullario eodem verbo*, †
Habet enim Papæ camerarius, Papa viuente, in-
cumbere ſolidationibus, extractionibus frumento-
rum, gratiis delictorũ, aliiſque ſimilibus, & omnia
præmiſſa exercere, etiam per Auditorem, vt dicit
Iulius Labor, *variar.lucubr.tit.* 3.*c.*3.*n.*37.*in fine*,
per gloſſam *in d.clem.ne Romani* §.*eo de elect.* in
verbo *camerarium*, quæ magnificat illius officium,
& iuriſdictionem.
27 Iam ergo de commiſſarij cameræ officio, dicen-
dum eſt, quod habet annexam adminiſtrationem
Archiuij eiuſdem cameræ, qui nihil ſoluit pro ex-
peditione litterarum ſui officij, quique gaudet
priuilegiis clericorum cameræ, & aliis gratiis, &
procedit contra detinentes, & non reuelantes
ſcripturas cameræ in toto ſtatu Eccleſiaſtico via
executiua, & manu Regia, & contra Prælatos, &
alios prouiſos ingerentes ſe in beneficiis à ſede
Apoſtolica obtentis ante litterarum expeditio-
nem (iuxta doctrinam, quam longe ſcripſi *ſupra
in c.*15.*de elect.*) & quod illo inſtante procedatur
in cauſis cambiorum illicitorum, vt Sixti V. cauit
in ſua Conſt.44 incipit *ad excelſum* 5.Id.Octob.
1586 apud Laert.Cherub.*in Bullar.to.*2.*pag.*550.
28 *alias pag.*418.*in nouiſſ.* imo & Pius IV. in conſt.
51.incipit *attendentes* de anno 1568.apud d.Laert.
*tom.*2.*pag.*246.*alias* 186 *in nouiſſ.impreſſ.* addit
quod dicto cameræ commiſſario non citato, non
expediuntur commiſſiones cauſarum, nec inhibi-
tiones in cauſis ſpoliorum: hæc dicit, ac refert Bar-
boſa *in collect.deciſ.*190 verb. *commiſſarius ca-
meræ*, idem *in Bullario dicto verbo*, vbi dicitur
quod ſit Papæ commenſalis, & familiaris.
29 Vnde iam diſſerendo de officio, & iuriſdictio-
ne clericorum cameræ, dico quod dicti habent co-
gnoſcere quaſcumque cauſas concernentes eiuſ-
dem cameræ intereſſe ſummarie, & ſine ſtrepitu
iudicij, ſola facti veritate inſpecta, vt cauetur
ab Innoc.VIII in Conſt 4. incipit *cum ſicut* 5.
Kalend.Septembris 1485.apud dict. Laert. Che-
30 rub.*tom.*1.*pag.*176. ali 5 313 in nouis.† Et ad id
eorum iuriſdictioni ſubſunt Dohannerij, cura do-
hannæ, Ripæ, mercium, graſciæ, ſalis, aluminum,
patrimonium, Zecchæ, carceres, ſtratæ, tam vrbis,

quam cæterorum locorum ſtatus Eccleſiaſtici
conſiſtentes, vt habetur ex Leone X. *infra dicta
conſtitut.*24.incipit *licet* 17. Iunij 1517. apud d.
Laert.*dicto tomo* 1.*pag.*514. *alias* 436. *in nouiſſ.
impreſſ.*
Sunt etiam clerici cameræ Apoſtolicæ redacti 31
ad numerum ſeptem, vt patet ex Conſtit. 13.Eu-
genij IV. incipit *cercetera* 8. Id. Iulij 1443.
apud Laert. Cherub. *in Bullario tom.* 1. *pag.*
279.*alias pag.*263.*in nouiſſ.impreſſ.* qui exem-
pti ſunt à contributione Seminarij ratione bene-
ficiorum, quæ obtinent, teſte Aldano *in compen-
dio, canonic. reſolut.lib.* 3. *tit.* 18. *num.* 1. di-
cente ſic declaratum à Sacra Congreg. Epiſ-
copor. & regul. in Marceratan. 12. Mai, & in
Peruſina 17. eiuſdem 1604. † qui ſunt com- 32
menſales Papæ, quique debent deſcribi in libris
Cancellariæ ad effectum, vt præferantur in gra-
tiis, vt decreuit Sixt. IV. in Conſtit. incipit
diſpoſitione, 16. Kalend. Februarij 1472. apud
Laert. Cherub. *tom.* 1. *pag.* 332. *alias* 302.
in nouiſſ. impreſſ. ſed ſunt ita commenſalitati
adſtricti, vt abeſſe non poſſint abſque licentia
camerarij, vel Decani, vt decreuit Pius IV.
Conſtit. 87. incipit *cum inter* Kalend. No-
uemb, 1564. apud eundem Laert. Cherub. *tom.*
2. *pag.* 122. *alias* 91. Et hæc recolligit Bar-
boſa *in collect. deciſ.* 160. verbo *clerici ca-
meræ Apoſtolicæ*, idem *in Bullario eodem
verbo.*
De camerario, & Magiſtro viarum dicen- 33
dum eſt, vt poſſint cogere vicinos non habi-
tantes Domus, illas vendere aliis, qui illas refi-
ciant, vt decreuit Sixtus IV. Conſtit. 20. inci-
pit *etſi* pridie Kalend. Iulij 1480. apud Laert.
Cherub.*tom.*1.*pag.* 360.*alias* 435. *in nouiſ. im-
preſſ.* † Et qualis ſit eorum iuriſdictio in exer- 34
cendo iure congrui, cauit Gregor. XIII *conſtit.*
22.incipit *qua publica*, Kalend Octob. 1574.
apud Laert Cherub.*tom.*2.*pag.*387.vt refert Bar-
boſa *in dict. collect.deciſ.*81.verbo *camerarius* S.
R.E.*n.*6.& 16. qui repetit ſub eodem verbo *in
Bullario.*
De Pœnitentiario ſummo, cuius officium ver- 35
ſatur circa officium curæ pœnitentialis, id eſt in
caſibus conſcientiæ, & diſputationibus, aut ab-
ſolutionibus circa hæc à ſede Apoſtolica obti-
nere, qui vtitur opera aliorum pœnitentia-
riorum minorum, quorum eſt pœnitentium
confeſſiones audire, & eos à cenſuris Eccle-
ſiaſticis, & pœnis, ac delictis abſoluere iux-
ta delegatam ſibi à ſummo Pœnitentiario au-
thoritatem, Azor *inſtit. moral.dicto lib.* 3. *cap.*
38. Machado *de perfecto confeſ. dict. tract.*
3. *docum.* 3. Barboſa cum aliis *dicto lib.* 1. *de
iure Eccleſ. cap.* 4. *n.* 97. & 98. item *collect.
deciſ.* 580. verbo *Pœnitentiarius maior*, & *in
Bullario eodem verbo*, de quo etiam Caſſaneus
in catalogo gloriæ mundi. p. 4. *conſideratione* 17.
Iulius Laborius *variar. lucubrat. tom.* 1. *lib.* 1.
tit. 3. *cap.* 3. *num.* 39. & 40. † qui & debet eſſe 36
Presbyter, Magiſter in Theologia, ſiue De-
cretorum Doctor; quod ſi abſit, tenetur ſub-
rogare pro Pœnitentiario, vt habetur in con-
ſtit.83 Pij V, incipit *in omnibus* 15. Kalend Iu-
nij 1569. apud eundem Laert. Cherubin. *in
Bullario tomo* 2. *pag.* 123. *in impreſſ. nouiſ-
ſim.*
Ad quintam quæſtionis partem, an camerarij, 37
commiſſarij cameræ, atque clericorum de camera,

& Pœnitentiarij officia durent poſt mortem Pa-
pæ?Et circa quæ,præhabitis quæ dixi *in Rub. hic
ſub dicta q. 1. & in hac quæſt.* in verſ *ad ſecun-
dam* breuiter reſpondeo,vt camerarius, & cleri-
ci de camera,ſede Apoſtolica vacante, poſſint ad
hæc incumbere exactionibus pecuniarum,& pro-
uiſioni rerum pro ſtatu præſenti,duntaxat, cuius
rei rationem tradit Iulius Labor.*variar.lucubra-
tion.dicto tit.3.cap.3.n.36.& 37.*ne minimum in-
tentus ſuæ ampliſſimæ iuriſdictioni,negligat tem-
porales redditus Eccleſiæ, ſine quibus ſpiritualia
rite gubernari non poſſunt,*cap.ſi quis obiecerit 1.
q.3.cap ex officij de præſcript.& retardetur etiam*
38 *pauperum ſuſtentatio cap.paſce 86.diſt.*† cum
ad eundem camerarium ſpectet temporalia pau-
peribus erogare gloſſa *in dicta clem. 2.de elect.
§.eo verbo camerarium*, vt à reliquis ſe abſtinere
debeant;ſicut ſtatutum eſt in Conſtit.63.Pij IV.
incipit *in eligendis* 7. Id. Octob. 1562. apud
Laert.Cherub.*tom.2.pag.* 91. & ex alia Conſtit.
69 Pij V.incipit *volentes* 17.Auguſti 1568.apud
dict.Laert.Cherub. *tomo 2.pag.266.alias* 200.*in
39 nouiſſ. impreſſ.* † Cauetur quod camerarius, &
clerici cameræ non poſſint concedere commiſ-
ſionem in forma, ſi ineuidentem ſuper alienatio-
nem rerum Eccleſiæ, & præhabitam concluſio-
nem confirmant, Iulius Labor. *variar. lucubrat.
tom.1.tit.de conclaui,& conclauiſtis cap. 3. à n.*
36.latè aliquid Azor,*inſtit.moral.p.2.lib. 4. cap.
37.a principio.*Barboſa *de iure Eccleſ. p. 1. dict.
cap.1.num.96. in fine.* idem *in dict. collect. de-
ciſ.81.ex num.14.& in Bullario*, ſub verſ. *ca-
merarius* S.R.E.Doctores per textum *in clem.
ne Romani de electione §. eo tamen*, vbi idem
Barboſa *num.* 11.qui *in dicta collect. num.* 17.
& in Bullario refert cautum à Paulo V. *con-
ſtit.* 72. incipit *cum nos* de anno 1612.apud
Laertium Cherub. *in Bullario tom. 3. pag.*
186. quid camerario ſoluendum pro Sigillo, &
idem Cherub. *dicto tom.3 pag.264.alias* 194.ad-
ducit reformationem eius,quam edixit idem Pau-
lus *conſtit.* 71. incipit *vniuerſis* de anno 1611.
quæ repetit Barboſa *in Bullario ſub dicto
verbo.*

40 An vero officium Pœnitentiarij ſummi, va-
cante ſede, duret, & in quibus? abſolute vi-
dentur tenere aliqui ex adductis; ſed alij ſub-
diſtinctione, & melius: nam Iulius Labor *vbi
ſupra numer.* 39. admittit officium Pœniten-
tiarij durare quoad forum conſcientiæ ad vi-
tandum periculum animarum ſubdens *ibi nu-
mer.* 40 extra forum conſcientiæ eorum of-
ficium conquieſcere veluti in diſpenſationibus
matrimonialibus, abſolutionibus, nec non
alijs quibuſcumque expeditionibus forum, vt
aiunt fori mixtum, vel ſeparatum, quo-
modolibet concernentibus, vt iſta; idem-
que procedere quoad forum conſcientiæ in
pœnitentiariis minoribus, qui & retinent offi-
cium, vt maior: ita Laborius, quem ſequi-
tur idem Barboſa *de iure Eccleſiaſt. dict. cap.4.
num.98.*

41 Vnde dicendum eſt, quod debet ſe abſtinere
à commutatione, vel derogatione vltimarum
voluntatum, & ab vnionibus, ſuppreſſionibus
beneficiorum Eccleſiaſticorum, & ab abſolu-
tionibus Simoniacorum, nec concedit abſolu-
tiones, vel mandata abſoluendi ab homicidiis,
& alijs grauibus delictis nec commiſſiones alie-
nationis bonorum Eccleſiaſticorum *ſi in euiden-
tem*, nec homicidæ voluntario, etiam canonicè
abſoluto altaris miniſterium, nec aſcenſum ad
ſuperiores ordines, & reſtitutionem, aut re-
tentionem beneficiorum, quibus priuatus fuit;
nec concedit Apoſtatis licentias obtinendi be-
neficia Eccleſiaſtica, ac in illis deſeruiendi: ſi-
de omnibus ſtatuit Pius IV.*conſtit.* 52. incipit
in ſublimi 4. Nouemb. Mai 1562. apud Laert.
Cherub.*in Bullario tom. 1. pag. 71. alias* 53.
in nouiſſim. impreſſ. refert, & ſequitur idem
Barboſa *collect deciſ.*580.*n.1.2.&* 3. verbo *Pœ-
nitentiarius maior*, idem *in Bullario eodem
verbo*, qui cum Iulio Laborio refert Conſtit.
Pij IV. *in dicta clem. ne Romani de elect. ſub
n.* 11. incipit *in eligendis* §. 10. verſ. *Pœniten-
tiarius vero*, quæ eſt *in Bullario nouo in ordi-
ne* 6.

Et idem Iulius Laborius,quem refert,ac ſequi 42
videtur idem Barboſa *in dicta clem. ſub dicto
num.* 12. addit quod, nec in foro conſcien-
tiæ ſummus Pœnitentiarius poſſet aliquid ex-
pedire, dum manet incluſus in conclaui; quia
licet retineat iuriſdictionem, non tamen retinet
exercitium, cum ſit impeditus extra negotiari,
quo impedimento ceſſante, veluti ſi vellet ma-
nere extra conclaue (prout fecit Cardinalis
Tuſculanus) dicit, vt bene poſſet concernen-
tia conſcientiam expedire prout etiam poſſet in-
tra conclaue quoad illos, qui in eodem conclaui
exiſtunt.

Notandum vero eſt, quod ſi ſede vacante 43
Apoſtolica, contingat mori, aut deficere came-
rarius.S R.E.aut ſummus Pœnitentiarius, tunc
poſſe cœtum cardinalium pro tempore vacatio-
nis alios ſubrogare; quemadmodum DD. colli-
gunt ex *dicta clem.ne Romani de elect dict.§.ta-
men.*vt ex antiq. Abbas, Anchartan, Imola Za-
barel. Panormit. Paulus de Elcazar, Bonifacius
de Vitalinis,& alij ex ordinariis, late Iulius La-
bor,*variar. lucubrat. tom. 1. tit. de conclaui,
& conclauiſtis.cap.3.à n.* 26. Azor aliquid *in-
ſtit. moral. dict. p.2. lib. 4. cap.* 3. & alij,
qui quamuis ex *dicta clem.* doceant quod cœ-
tus cardinalium ſede vacante, iuriſdictionem
Papalem non exercet, ſed limitant, in quan-
tum permittat concilium Lugdunenſ. & in ca-
ſibus, quibus cauetur *eadem clem.* de quibus
Machado *en ſu perfecto confeſ. tom. 2. lib.4.p. 7.
tract.* 3. Iulius Labor, *dicto cap. 3.tit.* 3. Azor,
dicto cap. 3 quæſt. 1. Campanil. *in diuerſ. iu-
ris canonici Rub. 7. cap.6.ex num.* 76. ac ſtatuit
etiam D. Pius IV. *in dicta conſtit. in eligendis*,
ſub data Rom.Idibus Octob. 1562. vt *in Bulla-
rio nouo tom.1.pag.* 91.vt retuli *in Rubr.de officio
Archipresbyter. quæſt.2.*dum egi ibi de cardina-
libus.

De Bibliothecario S. R. E. fit mentio *in* 44
cap. Adrianus diſt. 13. qui ſemper eſt vnus ex
Cardinalibus, vt docent Petr. Gregor. *ſyn-
tagm. iuris p. 2. lib. 18.cap.42. num.* 15.Bar-
boſa *de iure Eccleſ. dicto cap.4.p.1. num. 99. in
fine.*

Item & præpoſiti officio ſacræ generalis, & 45
alij alijs officiis Præpoſiti,quæ ſolent exerceri per
Cardinales ad libitum Romani Pontificis, &
quorum ratione ipſi Cardinales non ſortiun-
tur aliquam prærogatiuam in his quæ ſpe-
ctant ad officium Cardinalium in eorum col-
legio, vt dicit deciſum Seraphin. *in deciſ.*
716.*num.* 6. Barboſa *de iure Eccleſ. dicta p. 1.
cap.4.*

cap.4.n.64. Dubium poteſt eſſe, an eorum officia morte Pontificis, ſedeque Apoſtolica vacante, vacent; & videtur, vt vacent, quia vt colligunt DD. iam *ſupra adducti in dicta Clem. ne Romani de elect.* ex verſ. *quorum officium dicto §. eo tamen*, in vrbe Romana omnia alia officia præter expreſſa *in dicta Clem.* ſuſpenduntur vſque ad electionem noui Pontificis: ſic refert. Barboſa *in dict. Clem. n.13.*

46 Sed & ſi reſpectu Bibliothecharij ita contingat, aliorumue, officiorum ſine iuriſdictione: tamen de Prepoſitis Cardinalibus S. generalis inquiſitionis † aliter videtur dicendum ad ſimilitu-
47 dinem aliorum Inquiſitorum exiſtentium ad cauſas fidei in vrbe Chriſtiano, quorum officia durant, & mortuo Pontifice, & mortuo in his Regnis Hiſpaniæ quolibet Generali Inquiſitore qui habet ex Bullis Pontificus inquiſitores nominandi, & ex legitima cauſa reuocandi.

48 Quod inquam confirmari videtur, nam legati tranſmiſſi à Pontifice defuncto non poſſunt per Cardinales reuocari, niſi neceſſitas vrgeat, vt dicit Iulius Labor *variar. Lucub, dicto cap.3.n.14.* Barb. *d.c.4. de iure Eccleſ. n.32. in fine*, ex quo videtur quod nõ ceſſat legatorum iuriſdictio, & quod ſic ſint alia plura officia, quæ non ſuſpenduntur Pontificis morte, circa quæ ſtandum eſt ſtylo Romanæ curiæ, dictum tamen delegato à latere, ſi res eſt integra, veluti ſi nondum ab vrbe diſceſſit, videtur limitari, quia eius officium, & Iuriſdictio expirat tunc, *cap. nos de cauſa de officio legati*, Gambacurta *de officio legati lib. 4. n. 9.* ſecus ſi poſt diceſſum, & re non integra, *cap. 2. de officio leg lib. 6.* Vbi Ioan. Andreas, & alij, Iulius Laborius *dicto tit.3.cap.3.n.42.*

QVÆST. II.

An vicarius Papæ ratione ſui officij, ſine Epiſcopi proprij licentia, ordinare forenſem poſſit? An Auditor cameræ habeat iuriſdictionem ordinariam, & circa quæ? Et qualem Auditor Rotæ & confidentiarum? Et num morte Papæ expirent eorum officia? Qualiterque vendantur Auditoriatus, & Clericatus cameræ? Qui dicantur cubicularij Papæ, & ad effectum regulæ reſeruatoriæ? Datarius Papæ quale officium exerceat? Et quæ velit Dataria, vt exprimantur? Et an officiales Pænitentiariæ debeant eſſe conſtituti in aliquo ordine.

SVMMARIVM.

1 *Vicarius Papæ verius eſt vt non poſſit ordinare forenſem ſine licentia proprij Epiſcopi contra Rotam in vna firminiana, niſi cum expreſſa Papæ facultate,* vide numero 5. 7. & 8.

2 *Facultas conceſſa à Papa eius vicario, vt ordinet, creditur ſit per atteſtationem vicarij tempore ordinis* n.3.

3 *Cardinali atteſtanti de facultatibus ſibi competentibus plene credendum eſt ratione ſui officij.*

4 *Cardinali ſe eſſe iudicem, vel delegatum, non creditur in his, quæ ſunt magni præiudicij, vt* n.5. & 6.

5 *Vicario Papæ creditur in his, quæ atteſtatur non magni præiudicij.*

6 *Aſſerenti ſe eſſe iudicem non eſt credendum quantumcumque ſit perſona authoricabilis, niſi prius conſtet plene de mandato.*

7 *Ordinatus à vicario Papæ, eo ipſo quod ſit Clericus, eſt capax penſionis, non obſtante, quod illegitimus eſſet, ſic vt nec egeat alia peculiari diſpenſatione, vt* n.8.

9 *Auditor cameræ Apoſtolicæ, dicitur iudex ordinarius, &* n.10.

10 *Auditor cameræ eſt iudex competens quorumcumque Prælatorum, officialium curiæ, oratorium Curialium, notariorum cameræ, & familiarium eorundem, & campſorum, Mercatorum, & penſionum, etſi ſolutio alibi eſſet facienda, & executor litterarum Apoſtolicarum. Et quare?* n.14.

11 *Auditor cameræ decernit monitoria ad partes, cenſuras promulgat, & ſolus cognoſcit de cauſis, & litibus.*

12 *Auditor cameræ olim tantum cognoſcebat inter curiales Romanæ curiæ, hodie eſt iam executor gratiarum Apoſtolicarum.*

13 *Auditor cameræ poteſt citare hic in partibus in prima inſtantia, non obſtante Trid.* in cap. 20. ſeſſ. 24 de reformatione, *& auocare cauſam ad curiam.*

15 *Appellari non poteſt ab Auditore cameræ procedente vigore cameralis obligationis.*

16 *Auditoris cameræ præcipua iuriſdictio eſt ad audiendas, procedendas, atque finiendas cauſas delatis per appellationem; & auocationem ex iudicibus inferioribus.*

17 *Auditores cameræ vulgo dicantur Rotales iudices.*

18 *Auditores cameræ quibus priuilegiis gaudeant, & eorum locum tenentes.* & n. 19. & 20.

21 *Auditoris cameræ Decanatus ſpectat ad ſtudiſiorem etiam Abſentem ex cauſa publica.*

22 *Auditores Rotæ nequeunt cognoſcere de ſuis familiaribus, aut conſanguineis, & affinibus vſque ad ſecundum gradum, nec alius collega.*

23 *Auditor confidentiarum cauſarum, eſt qui cognoſcit de cauſis ſimoniæ, eiſque connexis, & eſt competens, etiam reſpectu quorumcumque Prælatorum, & Cardinalium circa dictas cauſas, ſiue vrbis, ſiue orbis, in quibus procedit ſummarie.*

24 *Auditor confidentiarum habet cognoſcere ex mero officio ad procuratoris fiſcalis denunciationem, & partium accuſationibus contra ſimoniacos.*

25 *Auditores cameræ, & confidentiarum morte Papæ non ceſſant in officiis, in iuriſdictione eſt difficilius, &* num.26.27. & numero 28.

26 *Auditores cameræ, & Mareſcalium, videntur iudices ordinarij in procedendo, etſi ſint delegati in ſententiando.*

28 *Auditorum cameralium iuriſdictio in cauſis iam cœptis, morte Papæ non expirat* n. 29. & 30.

29 *Officia Romana curiæ morte Papæ dicuntur dormire, non expirare.*

30 *Auditori cameræ quæ expediant, mortuo Papa.*

31 *Auditorum Rotalium officium vacat per promotionem ad Eccleſias Cathedrali.*

32 *Auditor Epiſcopi Canonicus debet ſedere in loco ſuæ receptionis.*

33 *Auditoratus, & Clericatus cameræ officia, qualiter vendantur.*

34 *Datarius Papæ quale officium exerceat & quæ velit Dataria, vt exprimantur ad expeditionem gratiarum. Et num expiret morte Papæ; quave etiam expedire eo tempore poſſit & n. 35. & 36.*

36 *Gratia de ſtylo num ſit ſubreptitia, ſi non exprimatur ordo.*

37 *Pœnitentiariæ officiales debent eſſe in aliquo ex ſacris ordinibus.*

1 APplicatis *hic* ad primam quæſtionis partem dictis *ſupra in cap. cum contingat. 21. de ætate, & qualitate ordinandor.* pro ampla diſceptatione huius dubij, vbi de Abbate Presbytero, & benedicto conferente ordinem clericalem, iam nunc poteſt eſſe dubium, an vicarius Papæ ratione ſui officij poſſit ordinare forenſem ſine proprij Epiſcopi licentia; Dequo ego dubito, niſi habita ad id Papæ facultate, quia etſi Rota in vna firmana penſionis 15. Decemb. 1627. coram R.P.D. Durand. firmauerit vicarium Papæ poſſe ratione ſui officij prima tonſura ordinare forenſem ſine Epiſcopi proprij licentia; ſed Barboſa, qui in præſenti *n. 4.* eam refert; alia de penſione adducens iuxta quæ tetigit *in cap. propoſuit. 5. de filiis*
2 *Presbyterorum n. 4.* † Dicit tamen facultatem habitam à vicario, probari ipſius vicarij atteſtatione in Clericatus litteris commemorata; quatenus ibi atteſtabatur illum ordinaſſe in vim facultatum Apoſtolicarum, cuius atteſtationi ſtandum eſſe, vtpote facta tempore ordinis ſuſcepti, quo non agebatur de alicuius præiudicio, docet idem Barboſa cum Puteo *deciſ. 449. lib. 1. & deciſ. 140. & 347. lib. 2. in Correct.* Mohedan. *deciſſ. 21. n. 2. de renunciat.* Achiles *deciſ. 2. n. 5. de filiis Presbyter,* Rota *deciſ. 321. p. 1. recent.* pro quo faciunt, quæ *ſupra* dixi de fide, quam faciunt libri Parochialis Eccleſiæ *in cap. 2. de officio Archipresbyteri ſub § 2* & quæ dixi *in cap. 7. de probationibus,* de credendo litteris Epiſcopi.

3 Et faciunt ſequentia, nempe, quia atteſtatio fit ab illuſtriſſimo Cardinali Papæ vicario in curia degente, cui propter præſentiam Papæ, creditur de commiſſione ſibi data, vt dixerunt Gabriel. *commun. opinion. tit. de probat. concluſ. 3. n. 10.* Capuraqnen *deciſ. 91. p. 1.* Seraphinus 1192. *num. 2.* item quia cum atteſtantur de facultatibus ſibi competentibus ratione ſui officij plene credendum eſt, vt dicunt idem Gabriel *dict. concluſ. 3. n. 10.* Monachius *de arbitr. q. 66. n. 10* Rota in Ianuen. Parochialis 19. Aprilis 1610. coram D. Durando, Barboſa *hic dicto n. 4. in fine,* addentes etiam credendum ſine ſpeciali mandato.

4 Sed hæc labefactari videntur, quia, vt ait Archidiaconus *in cap. nihilominus n. 4.* Parianus *de probationib. lib. 2. cap 43. n. 42.* nec perſonæ nobiliſſimæ, vt puta Cardinali dicenti ſe eſſe iudicem, vel delegatum, credendum eſt ei dicenti, niſi probaretur: quare Præpoſitus *in cap. quod ſuper his n. 3. colum. fin. de fide inſtrument.* latiſſime Felinus *n. 1. verſ. ſecunda concluſio col. 3.* vbi G[illegible] nian. *n. 2.* Ioannes de Imola optime *n. 3. colum.* [illegible] idem Felinus *in cap. cum in iure n. 7. verſ. vl* [illegible] *vbi quæritur de officio deleg.* plene idem Pariar[illegible] *dicto lib. 2. cap. 33. verſ. legatis autem incumbit,* dicunt quod quamuis legatus ſit recipiendus, & ei credatur, ſi eſt notus; non tamen ſine litteris debeat aliquid, vt legatus iudicare.

Tamen eſto, quod vicarius Papæ non poſſit 5
ipſo officio tonſurare aliquem ſine ſpeciali mandato, dicendum eſt iuxta relatam deciſ. Rotæ, ac doctrinam Menochij, Gabriel, & Barboſæ, credendum eſſe dicto vicario cum facultate ordinaſſe abſque alia comprobatione, quia in caſu, de quo hic loquimur non agitur de magno te[illegible] præiudicio, in quo procedit Doctrina de Cardinali, non credendo atteſtanti, ſe eſſe iudicem, vt etiam dixit Abbas *in cap. præterea col. 2. verſ. ego concordando,* quem ſequitur idem Parianus *dicto*
cap. 41. ſub. n. 41. verſ. & hanc. † Dum dicunt 6
quod quando agitur de grauiſſimo præiudicio, non eſt credendum aſſerenti ſe eſſe delegatum, quamtumcumque perſona ſit authorizabilis, niſi prius conſtet plene de mandato, non item quando agitur de leui præiudicio, qui ſatis exemplificant, & non male commendat Felinus *in dicto cap. quod ſuper his dicto n. 10. verſ. ſecunda concluſio* cum ſequentibus Anania *in dicto cap. cum in iure num. 7.* & videndi ſunt Angelus, Alex, & alij *in l. 2. ff. ſi quis in ius vocatus non ierit.*

Et amplius comprobat Barboſa *hic ſub dicto* 7
n. 4. ex facto euiſdem Rotæ in vna firmana 15. Decemb. 1627. dum cenſuit tranſlationem penſionis factam ad fauorem illius ordinati à prædicto Papæ vicario, fuiſſe validam, non obſtante quod illegitimus eſſet, quia eo ipſo, quod eſt clericus, fit capax penſionis, etiam ſuper Cathedralibus abſque alia expreſſa diſpenſatione, vt dixi *in dicto cap. propoſuit. 6. de filiis Presbyteror.* vbi probaui, ac probarunt Sarnen. *in regula annali q. 21. in fine,* Gambara *de autborit. legati lib. 6. n. 28.* Nicolaus Garcia pluries deciſum, & Barboſa *in dict. cap. n. 4.* coram Seraphino, Orielano, Litta, Blanqueto, coram Robuſterio, Gypno, & Burato *de beneficiis p. 1. cap. 1. n 117.* in addit, & coram
alijs, nempe Coccino Decano, D. Merlin. & Du- 8
rand. *in dicta deciſ.* † dicentes quod perpetuo Rota ſeruauit, nempe, vt ſi illegitimus præuia diſpenſatione ſit ordinatus, eo ipſo efficiatur, ac cenſeatur capax penſionis, abſque alia peculiari diſpenſatione, pro vt reiecta Gigantis, & Rebuffi opinione, perpetuo Rota tenuit, & ſic legitime ordinatum cenſeri illum, de quo atteſtatur ipſe vicarius Papæ in litteris ſuis, vel quia eo ipſo quod creatus fuerit, eam facultatem cum ipſo officio habet, vel quia ſpeciali licentia Papæ expreſſa, aut tacita fecit quæ ſatis probetur ex facto ſequenti datæ penſionis ad fauorem illius ordinati, vt patet ex dicta deciſ. firmana penſionis.

Ad ſecundam quæſtionis partem, an Auditor 9
cameræ Apoſtolicæ habeat iuriſdictionem, & qualem? in quo dubio dico, quod talis eſt iudex ordinarius, in terminis docent Petrus Barboſa cum Iaſone, Purpurato, & alijs *in l. cum Prætor. 51. n. 75. ff. de iudiciis,* Flores de Mena *lib. 2. q. 12. n. 6.* Iulius Laborius *variar, lucubration. tom. 1. tit. de Conclauiſtis, & Concl. ius cap. 3. n. 51.* Legendus, & alij DD. per gloſſam *in clem. ne Romani de electione ſub §. eo* verbo *expirare* ibi *&*

Auditor

Auditor cameræ habet ordinariam, & comprobatur ex *infra* dicendis de vicario generali Epiſcopi *q.4.* hic.

10 Quare dici debet quod talis Auditor, eſt iudex competens cauſarum quorumque Prælatorum, officialium curiæ oratorum, Curialium, Notariorum cameræ, & familiarium eorundem, & campſorum, Mercatorum, & penſionum, quamuis ſolutio alibi facienda eſſet, & executor omnium litterarum Apoſtolicarum, ſolus, ac priuatiue, (vbi alij vero deputati cumulatiue) qui & remiſſorias, & compulſoriales dat, de quibus dixi *in cap. fin. de foro comp. q. fin. §.6. & §.7.* vbi de formula

11 exequendi dixi. † Item decernit monaſteria, ad partes, cenſuras promulgat, & alia facit, ac ſolius cognoſcere eſt de cauſis, & litibus ortis vigore obligationis cameralis, vt patet ex Conſtit. 33. Pij IV. incipit *ad eximia* Kalend. Mai 1561. apud Laert. Cherub. *in Bullario tom.2. pag. 47.* & ex alia Conſtit. 29. Pauli V. incip. *eximia* 17. Kalend. Octobr. 1606. apud eundem Cherub. *in Bullario*

12 *tom. 3. pagina 212. alias 156.* † Quod ſi plura deſideras ſcire delata iuriſdictione Auditoris cameræ, leges ex pluribus per plures concluſiones & illationes, Flores de Mena *variar. tota quaſt. 12.* vbi *n.1.* dicit, quod antiquitus ſolùm habebat cognoſcere in prima inſtantia inter curiales Romanæ curiæ reſidentes, ſed hodie, vt ſit executor gratiarum Apoſtolicarum, litterarum penſionis, ſententiarum Rotæ, & quod cognoſcit in turbantes poſſeſſores beneficiorum.

13 Imo quod poſſit hic in partibus citare in prima inſtantia, non obſtante *Trid. cap. 20. ſeſſ. 24. de reformat.* referunt declaratum Sellius *in ſelectis Canonicis cap. 72. n. 20.* & late agens Videndus Barboſa *in praxi exigendi penſiones.* idem *in collect. deciſ. Bullar. 50. n.6. & 7.* verbo *Auditor*, idem *in Bullario*, verbo *Auditor cameræ*, & poſſunt hic adiungi aliqua, quæ dixi *in Rub. de foro compet*, dum ſcribens de caſibus, in quibus limitatur dicta. Trid. diſpoſitio, poſui caſum auocationis cauſæ ad Romanam curiam, & in terminis adducunt Sellius, & Barboſa, Sacr. Congreg. Epiſcopor. declarationem in Piſtoriens. 18. Aprilis 1595. & procedit etiam contra debentes ſalaria officialibus curiæ Romanæ, Flores de Mena *dicta q.12. n.50.*

14 Tantaque eſt eius iuriſdictio, vt ab Auditore cameræ Apoſtolicæ, procedente vigore cameralis obligationis, appellari non poſſit, vt tradunt Scacia *de appellat. lib. 3. cap. 2. q.27. limit.9. con.7.* Galganet *ad ſtatuta vrbis cap. 179. lib. 1. ſub n.40* verſ. *ſeu mandati*, Rota *deciſ.626. n. 2. p. 1. diuerſ.* Zachi *de obligatione camerali poſt quaſt. 37.* Gelaſij *ex n.2.* Barboſa *de iure Eccleſiaſt. 1.*

15 *p. cap.39. §.3. n. 39.* † Qui loquens de cauſa acceſſus, dicit ſpecialiter commiſſam, omni, & quacumque appellatione remota, & *n.50.* qui & *n. 87.* ait quod Auditor cameræ, tamquam expreſſe delegatus ad certarum cauſarum generalitatem, eſt iudex competens, ex quo fit à papa delegatus: ſic cum Maſſa. Veſtrio, & Chochier.

16 Auditoris inquam Rotæ iuriſdictio, præcipue quidem eſt ad audiendas, proſequendas, atque finiendas cauſas, quæ media appellatione deuoluuntur, alioue remedio inhibitionis, aut auocationis ex iudicibus aliis inferioribus ſuo ordine iuxta gradus, de quibus dixi *in cap.7. de appellat.* coram quibus actuatæ fuerunt, & ſententiatæ.

Et dicuntur vulgo Rotales iudices, quod per 17 Rotam, ſeu circulum cauſas diſceptare, & cognoſcere ſoleant nuncupari, alias Auditores Sacri Palatij, qui his ſoluendis quæſtionibus plurimum operis & temporis inſumunt, vt Anaſtaſius Germonius docet de indultis Cardinalium *n. 11. in proœmio.*

Qui etiam gaudent omnibus priuilegiis, & gratiis referendariorum, potiunturque exemptione à 18 Gabella vini ex Conſtit. 12. Pauli III. incip. *Romani 13.* Auguſti 1537. apud Laert. Cherub. *tomo 1. pag.634. alias 525.* qui & eorum locum tenentes habent facultatem recitandi horas canonicas etiam poſtpoſitis horis miſſam ante Diem celebrandi, ſtationes vrbis propriam viſitando cappellam, vtendi Carnibus etiam Diebus prohibitis de Concilio vtriuſque Medici veſcendi, litterarum Apoſtolicarum expeditionem gratis habendi. † Qui etiam obtinent exemptionem alle- 19 garorum ordinariorum, & aliorum ſuperioritate, à Decimis, p. dagiis, & gabellis, & aliis oneribus, & quod his priuilegiis, non cenſeatur derogatum per litteras Apoſtolicas habentes, clauſulam, *quod tenores, & formæ illarum habentur pro expreſſis.* † Et quod non comprehendantur Auditores, aut 20 locum tenentes, niſi eorum nomina, & cognomina in eis expreſſa fuerint, vt habetur decretum in Conſtit. 13. Clem. 7. incipit *conuenit æquitati* nonas Auguſti 1525. apud Laert. Cherub. *in Bullario tomo 1. pag.577. alias 485. in nouis impreſſ.* † Et quod Auditorum Rotæ Romanæ De- 21 canatus cum omnimoda præcedentia ſpectat *ad ſtuditorem* tempore vacationis in curia præſentem, aut abſentem, ex cauſa publica, patet ex Conſtit. 81. Pij IV. incipit *dudum 6.* Kalend. Auguſti 1561. apud Cherubin *tom.2. Bullar. pag.89. alias 67. in nouis.*

Et quamuis eorum iuriſdictio ſit ampla, ta- 22 men ex Conſtit. 44. Pij V. incipit. *in trono 6.* Kalend. Ianuarij 1561. apud Laert. Cherub. *in Bullario tom.2. pag.58. alias 44. in nouis*, in qua habetur, vt Auditores Rotæ Romanæ, nequeant cognoſcere de cauſis ſuorum familiarium, nec non conſanguineorum, & affinium. vſque ad ſecundum gradum; imo nec vt tractentur coram aliis Collegiis, Domino familiaris abſente, ſeu ſe abſtinente à cognitione, quæ ſunt iuxta iuris regulas; refert Barboſa *in collect. deciſ. 50. ex n.1*, dict. verb. *Auditor* vſque ad *n.5.* & in Bullario, verbo *Auditor Rotæ.* Quod ſi alia deſideras ſcire de his Auditoribus Rotæ, leges ex propoſito agentes, etiam de eorum inſtitutione, Octauian. *de ſtylo Curiæ lib. 2. cap. 17.* Azor *inſtit. moral. p. 2. lib. 5. cap. 41.* Lotterium *de re beneficiaria in apparatu*, Lælium Zechium *de Repub. Eccleſiaſt. cap. 11.*

Auditor alius vocatur confidentialium cauſa- 23 rum ſimoniæ, & cum eis Connexitatem habentium (de quibus *in ſuo tit. de ſimonia, & in cap. fin. de pactu*, & aliis de rerum permutatione agemus) qui dicitur, ac eſt iudex competens, etiam reſpectu quorumcumque Prælatorum, & Cardinalium, & cauſarum inducentium aliquam pactionem ſimoniacam, tam mouendarum in vrbe, quam deuoluendarum ex toto orbe, in quibus procedit ſummariè & omiſſis terminis ſubſtantialibus. qui ſeruantur de ſtylo Palatij: argum eorum, quæ *hic* dixi *q.1. & ſupra ſub cap. dilecti 6. de iudiciis, & ibi q. penult. & fin.* † Habetque 24 procedere ex mero officio ad Procuratoris fiſcalis denunciationem, & partium accuſationem contra

contra Simoniacos, vt decernitur à Sixto V. in conſt. 47. incipit *Diuina* Kalend. Nouemb. 1586. apud Laert. Cherub. *in Bullario dicto tomo* 2. *pag.* 550. de quo firmat declaratum à Sacra Congreg Rituum, Aldan *in compendio canonicar. reſolut. lib. 3. tit. 4. n.* 15. quem ſequitur Barboſa *in dict. collect. deciſ.* 30. *n.* 8. *& in Bullario* verbo *Auditor confidentiarum*, vt procedat vtriuſque Signaturæ Referendarius.

25 Ad tertiam quæſtionis partem, an morte Papæ eorum iuriſdictio, ac officium expiret? ſolent quidem non æque reſpondere Doctores de iſtis Auditoribus; quia, etſi Iulius Laborius *variar. Lucubrat.* vt teſtis oculatus rerum curiæ Romanæ; tem & antiquitatum vigilantiſſimus præſcrutator vt videre eſt in toto illo labore variar Lucubrat, dicens *in tit. 3. cap. 3. de conclaui, & conclauiſtis ex n.* 48. quod Auditor cameræ, & Auditores Rotæ, ſede vacante, retinent eorum officia ſine dubio, & circa iuriſdictionis exercitium non modi-
26 cam eſſe controuerſiam proponit. † Quia quoad Auditorem cameræ, & Mareſcialum refert per dictam gloſſam clem. 1. in verb *expirare* de elect. habere iuriſdictionem ordinariam, eamque minime expirare, mortuo Papa, *ex cap.* 12. *de officio legati.* Qui etſi non ita ſit firmus, videtur idem amplecti de Auditoribus Rotalibus, quoad procedendum; quia in procedendo videntur ordinarij; quamuis ſint delegati in ſententiando, *clem. Auditor de reſcriptis*, Speculator *in tit. de officio ordinarij*, Gamba a *de officio legati lib. 9. n.* 64. verſ. *vndecimo quaro.* Sed quia iſtos Rotæ Auditores eſſe delegatos notant Speculator *in tit. de iudice deleg. §. nunc dicendum n.* 9. Cardinal, q. 2. Imola n. 15. Siculus collect. 3. & Barboſa in clem. *Auditor* III. per gloſſam ibi *Auditor*, & ibi *de aliis Auditoribus cauſarum non* &c Alciatus *in Rub. de offic. ordinarij n.* 20. Anton. Natta *conſ.* 51. *n.* 14. *lib.* 1. quidquid dicant Iaſon, Purpuratus, & alij, de quibus Petr. Barboſa *in l. cum Prætor §.* 1.
27 *n.* 75. *ff. de iudiciis.* † Ideo ſub dubio poteſt eſſe, num Auditorum Rotalium iuriſdictio expiret morte Papæ? quod & idem poteſt dici de Auditore cameræ: nam gloſſa *in Rub. de officio de legati*, & Anton de Prætis *in tract. de iuriſdic. Epiſcopor. cap. 6. n.* 48. Staphileus *de litteris gratia n.* 740. *volum.* 15. *tract. nouorum*, Cardinalis *in dict. clem. Auditor*, Franſciſcus Marcus *deciſ.* 285. *p.* 1. affirmant cum delegatorum iuriſdictio expiret re integra, *cap. gratum, cap. licet de poteſt iudicis delegati*, & ſic videri vt in vtriuſque debeat eſſe diſpoſitio. Et confirmatur ex dicto Archidiaconi *in cap. experientia* 10. *q.* 1 tenentis quod in Romana curia nemo habet iuriſdictionem ordinariam, niſi Papa, & quod propterea, eo mortuo, ceſſent omnia officia, præterea, quæ ſunt expreſſa *in dicta clem. ne Romani* 2. *de elect.* vt etiam videtur ſequi Rota in nouiſſim, *deciſ.* 306.

28 Sed in praxi, quamtumuis admittatur, quod horum Auditorum iuriſdictio ſit delegata, & quod in cauſis cœptis non expiret per mortem delegantis, quando iam erat radicata per actus iudiciales iuxta *dict. cap. gratum, & cap. licet*, item & relatum de officio iudicis deleg. & propterea in cauſis cœptis non eſſe ſuperſedendum, cum textus *in dicta clem.* 2. determinans durare officia camerarij, non excludat alia officia in iſtis terminis. vt late demonſtrat gloſſator, quem refert Iulius Labut *dicto cap. 3. lib. 3. n.* 35. *de poteſtate vicecancell. poſt regul. 69. fol.* 99. Tamen ego cum eo *n.* 53. & cum Gambara *de officio legati dicto lib. 9. n.* 64. verſ. *vndecimo quaro* ad concordiam hæc
omnia exiſtimo redigi. † Dicendo generaliter offi- 29
cia Romanæ curiæ eo tempore, non expirare, ſed dormire: nam, & etiam Auditor cameræ qui factus, vt dictum eſt, poteſt iudicari ordinarius, imo & ſic expreſſe teneant, & quod non ſit delegatus, Hoſtienſis, *in ſumma de officio ordin. in princip.* Mandoſius *in noua forma mandati §. volentes* gloſſa *camerarius in fine, & gloſſa in dicta clem. ne Romani §. eo tamen* dicto verbo *expirare*, idem Mandoſius *in tract. de monitoriis q.* 44. *n.* 5. *& q.* 60. *n.* 14. Vantius *in tract. de nullit. tit. de nullitate ex defectu iuriſdictionis delegata à n.* 12. Flores de Mena dicta q. 12. variar omnino
Legendus, *& ibi n.* 6. † dicens illius iuriſdictio- 30
nem eſſe officio in perpetuum, & inuariabiliter annexam, quod ſufficit ad eſſe ordinarium, dormit, ac ſilet omnino mortuo Papa, donec Cardinales ingrediuntur conclaue, qui, & poſt ingreſſum aliquid interloquitur, tamquam dormiens; quia ſolum expedit ea, quæ moram non patiuntur; præſertim quia tunc omnes carcerati pro debitis ciuilibus liberatur, & difficile eſt nouas executiones obtinere: ſic vidiſſe, & obſeruaſſe teſtatur Iulius Laboribus cui iudico credendum, vt teſti oculato, & nimis practico tempore obitus felicis recordat. Gregorij XV.

De iſtis Auditoribus Rotæ addendum eſt, 31
quod eorum officium vacat per promotionem ad Eccleſias Cathedrales, vt eſt decretum in conſtit. 6. Innocent. VIII. incipit *circumſpecta* 10. Kalend. ſeptemb. 1485. apud Laert. Cherub. *in Bullario tom. 1. pag.* 368. *alias* 335. Barboſa *in dicta collect. deciſ.* 30. *n.* 1. idem *in Bullario* verbo *Auditor Rota*, qui vtrobique *in dicta deciſ.* 50. *n. fin.* refert declaratum à Sacra Congreg Rituum in venetuentana 29. Ianuarij 1601. de qua teſtatur
Aldranus *lib. 3. canonic. reſolut. tit. 4. n.* 18. † quod 32
Auditor Epiſcopi canonicus debet ſedere in loco ſuæ receptionis, & non ſuper alios canonicos præſentes in Congregationibus, quæ fiunt coram Epiſcopo, quod idem dicemus *infra* de vicario generali Epiſcopi canonico eiuſdem Cathedralis, de iſtis omnibus Auditoribus cameralibus, de præcedentia inter ſe, & quibus aliis officialibus Papæ præcedant, bene cum multis Michael Ferro *de praced. q.* 8.

Ad quartam quæſtionis partem qualiter ven- 33
dantur Auditoratus, & clericatus cameræ officia: Nicolaus Garcia *de beneficiis p.* 1. *cap.* 5. *n.* 20. *&* 21. qui poſtquam cum Vgulino *in tract. de Simonia*, qui *tabula* 1. *de Simonia gener. cap.* 2. *§.* 2. dicit quod etſi tituli beneficiorum, reſpectu habito ad ius adminiſtrandi ordines, iuriſdictionemque Eccleſiaſticam exercendi, à Romano vendi non poſſint, ſed ſolum habito reſpectu ad bona temporalia, concludit tamen quod Audituratus, & clericatus cameræ, & alia officia, ſeu Dignitates huiuſmodi (de quibus q. ſequenti) vendi non poſſunt à Papa, habito reſpectu ad poteſtatem, & iuriſdictionem Eccleſiaſticam, quam habent ſine Simonia, bene tamen vendi poſſe habito reſpectu ad emolumenta, & fructus, quæ ex ipſis conſequuntur, & ſic alienationes dictorum officiorum in hanc partem fieri, ſicut apparet ex litteris Auditoratus Gregor. XIV. ad fauorem D. Camilli Burgoſij, qui fuit poſtea D. N. Pauli V. quas ponit ex Tiberio Saluſtr. *in pract. Auditoris camera lib. 4. ad finem*, ibi, *& quia D. Hora-*

tius

tius eiuſdem S.vti prædeceſſoris, & *dictæ ſedis ſubaentionem pro pretio emolumentorum dicti officij anditoratus ſexaginta millia ſcuta moneta, ſoluere promiſerat, ac realiter, & cum effectu ſoluere inceperat*; & licet hæc reſolutio videatur difficilis ex his, quæ docent DD. per *cap. ſaluator* 1. *q.* 3. quem abundè explicat *ibi* Barboſa: tamen operæ dictorum officiorum ſunt temporales, quę vendi poſſunt, vt explicat Suarez *lib. 3. de religione tract. 3. cap. 19. lib. 3.* ideo ſine labe ſimoniæ poterit ea vendere, quia ſic etiam vendi poſſunt officia æconomi, vice Domini Aduocati, Sacriſtæ, Caſtaldi, vt ex gloſſa *in cap. ſi quis Epiſc.* 1. *q.* 1. explicant DD. & Villalobos *in ſumma p. 2. tract. 37. difficultat.* 22. abunde Barboſa cum multis plures intellectus congerens *in dicto cap Saluator.* vbi quod ibi agebatur de ſimonia, quia prohibita, quam poteſt Papa de facili tollere illa vendendo officia ex cauſa relati finis.

34 Ad quintam quæſtionis partem Dataria Papæ quale officium exerceat, & quæ velit Dataria, vt exprimantur: Et ſuppoſito, quod Dataria, & Cancellaria incipit annum ab incarnatione Chriſti, non à natiuitate, vt obſeruant alij ob reuerentiam natiuitatis Chriſti, Iulius Laborius *variar. Lucubrat. tit. 2. cap. 4 ſub n. 6. verſ. quidam alij*, officiumque Datarij deſeruiat ad expeditiones ſupplicationum, & ſimili modo, ac dictum eſt de aliis officiis curiæ Romanæ, quod Datarij officium, & poteſtas, ſede Apoſtolica vacante, expiret; ſic vt ille datas ante mortem Pontificis adnotatas extendere non poſſit, & ſupplicationes gratiarum, & Iuſtitiæ, etiamſi datæ fuerint collegio Cardinalium ſub ſigillo clauſas præſentare tenetur, vt decreuit Pius IV. in conſtit. 63. incipit *in eligendis* 7. Idus, octob. 1562. apud Laert. Cherub. *in Bullario tom. 2. pag. 91. alias 69. in nouis impreſſ* Barboſa *in collect. deciſ.* 239. verbo *Datarius*, & *in Bullario eodem verbo*, & *ex eadem conſtit.* §. 11. docet Iulius Labor. *variar. Lucubrat. tit. 3. cap. 3. n. 46.* vbi addit reſeruandas eſſe futuro Pontifici; ita vt ſi aliter fecerit etiam ad alicuius Cardinalis inſtantiam, omnia irrita ſint, & nihilominus falſi crimen incurrat, & in morte Pauli V. refert idem Laborius *cap. 9. tit. 1. n. 26.* quod Datarius reſtituit ſupplicationes ſignatas manu Papæ, quas reconditas in ôla ſigillata non habebat.

35 Circa ſecundum Dataria quæ velit? vt exprimantur, dico quod, præterquam quod ſit melius, vt fiat expreſſio clara, & ſic in ſupplicationibus de canonicatibus, ac portionibus Eccleſiarum Cathedralium velit Dataria exprimi ordinem ſacrum annexum, & ſic in ſupplicatione ponitur Clauſula, *etiam ſi ſacerdotalis*, quæ antea ſolebat concedi, vt refert caſſatum in deciſ. Abulens. Garcia *de benefic. p. 7. cap. 1. n.* 52. qui *n.* 54. nihilominus poſt alia dicta *diſt. n. 52. &* 53. ait, quod etſi in ſupplicatione non ſit expreſſus ordo ſacer annexus canonicatui, vel portioni, etſi ſit Presbyteratus, vel Diaconatus, gratia non ſit ſubreptitia, quia ex eo, vt Dataria ſoleat petere, quod in ſupplicatione exprimatur ordo, non ſequitur eſſe, ſtylum, quod debeat exprimi, & ſi non petatur, maxime, quia aliquando ſignantur ſupplicationes, etſi non ſit expreſſus ordo, quia forte impetrans ignorat ordinem annexum, addens, quod nec in reſignationibus, & coadiutoriis ſoleat peti, aut exprimi iſta expreſſio ordinis.

36 Et licet contraria ſententia, vt gratia de ſtylo ſit ſubreptitia, ſi non exprimatur ordo Presbyteratus & Diaconatus, vt aliqui exiſtimant, & faciunt plura, quæ dixi *ſub tit. de reſcriptis*, & *ibi cap ſuper litteris* 10. tamen ſi non fieret expreſſio ordinis ſubdiaconatus annexi canonicatui, vel portioni, tunc gratiam nullam non eſſe; idem Garcia probat ex Doctrina Felini *in cap in noſtra de reſcriptis*, & *conſ.* 4. Seluæ *de benefic. 3. p. q.* 126. *qualitate n.* 12. dicentes, vt non opporteat exprimere qualitates, quæ inſunt beneficio de iure, ſed illas tantùm, quæ ſunt de facto ratione conſuetudinis, vel alio modo; Papa enim poteſt intelligere, dum ſit ſupplicatio canonicatum, vel portionem adminus habere talem ordinem annexum, iuxta Trid. *ſeſſ. 14 de reformat. cap.* 12. verſ. *nominibus vero.*

Ad vltimam partem quæſtionis, ſuppoſitis 37
quæ dixi de ſummo Pœnitentiario quæſt. præcedenti, reſolutiue dico, quod officiales Pœnitentiariæ debent eſſe conſtituti in aliquo ex ſacris ordinibus, & per ſe ipſos officia exercere, vt ſtabilitur in Conſt 83. Pij V apud Laert. Cherub. *to.* 2 *pag.* 28. incipit *in omnibus* 15. Kalendas Iunij 1569. Barboſa *in collect. deciſ.* 531. verbo *officialis n. 3. & in Bullario eodem verbo.*

QVÆST. III.

An Referendarij officium ſit ſignare ſupplicationes ordinarias, & extraordinarias exiſtens cum aliqua Dignitate Eccleſiaſtica? Quot eligi, aut quarum qualitatum? An Prælati retineant ſignaturæ gratiæ officia, ſede vacante? Et ad quem effectum ſummi Pontifices ſignaturam gratiæ, & Iuſtitiæ inſtituerint? Abbreuiatorum quæ ſint officia? Quibus potiantur, quantum durent. Et an eadem dicenda ſint de ſcriptoribus. Et de ſecretario breuium Pontificis. Vbi de Gubernatoribus, & qui olim fuerint vice Dominus, Caſtaldus, & alij Papæ. Et collectoris, atque ſubcollectoris officium quale, & cum qua Iuriſdictione. Et an Cancellaria ſuppleat Concilij derogationem?

SVMMARIVM.

1 *Referendariorum officium, eſt ſignare ſupplicationes ordinarias iuſtitiæ, & extraordinarias, & quæ ſint?*

2 *Prælatus ſemper proponit ſupplicationem coram ſanctiſſimo.*

3 *Referendarij ſolent committi cauſæ, quæ non excedunt quingentos aureos, & quæ non ſunt Rotales.*

4 *Referendarij dicuntur habere Dignitatem ſimul cum officio, & præcedunt extra Eccleſiam Dignitatibus, & canonicis, vt* n. 5. & n. 7.

6 *Referendarij quare non poſſunt conſeruatores deputari, aliter videtur* n. 7.

8 *Referendarij præcedunt cæteris officialibus, & Miniſtri inferioribus curiæ Romanæ, quia ſunt Prælati, & etiam præcedunt Prothonotariis, vt* n 9.

10 *Referendarij*

10 *Referendarij cedunt præcedentiam Auditori confidentiarum.*

11 *Referendarij condecorantur multis Pontificum priuilegiis, vt priuilegio veræ nobilitatis, comites Palatini creantur, ſi Abbates ſunt, in eorum Monaſteriis Pontificalibus, vti poſſunt, beneficia vbique exiſtentia obtinere, & retinere, horas canonicas poſtpoſitis horis recitare*, n. 12. 13. 14. & n. 18.

12 *Referendarij, & eorum familiares nihil ſoluunt pro expeditione litterarum Apoſtolicarum, qui, & teſtari poſſunt de bonis acquiſitis ex beneficiis, exempti ſunt à iuriſdictione ordinaria.*

13 *Referendariis conceditur facultas eligendi confeſſarium approbatum ab ordinario celebrandi, & celebrari faciendi circa auroram, & in locis Eccleſiaſtico interdicto poſitis.*

14 *Referendariorum ætas debet eſſe* 25. *annorum.*

15 *Referendariorum numerus, qualis à Sixto V. conſtitutus, & de qualitate eorum* numero 16.

17 *Referendarij gratiæ non creantur, niſi in ſignatura Iuſtitiæ, ſaltem trienno laudabiliter ſe geſſerint, exceptis cameræ Auditore, & Clericis.*

18 *Referendarij vtriuſque, vel alterius ſignaturæ familiares, & commeſſales Papæ ſunt.*

19 *Signaturæ officia, Prælati, ſede vacante, non retinent, nec ſignare valent commiſſiones, etſi ſupplicantes paruas datos ante obtinuerunt.*

20 *Signatura gratiæ, & Iuſtitiæ inſtituta fuit à Pontificibus, vt indemnitati conſuleretur litigantium.*

21 *Referendarij eligendi, debebant eſſe ſpectatæ virtutis.*

22 *Referendarij ſupplicum poſtulata vident, & Pontifici ſignificant, num ſint concedenda, aut Cardinali ſignatori. Et qui* numero 32.

23 *Referendarij à referendo appellantur, qui etiam expendunt commiſſiones appellationum in gratia, & Iuſtitia ſignatura.*

24 *Abbreuiatorum officium in curia Romana, eſt concipere breui compendio impetrata à Papa in ſupplicationibus, quæ poſtmodum latius extenduntur in litteris. Et ad quæ officia per gradus admittuntur.*

25 *Abbreuiatorum officia, ſunt reſignabilia, & eis communicantur priuilegia referendariorum, danturque ſingulis portiones panis, & vini, & diſpenſantur Bulla Pij IV. de regiſtrandis gratiis.*

26 *Abbreuiatorum Parci maioris, & minoris nobilitas, & qui de eis ſcribunt.*

27 *Abbreuiatores nihil vltra taxam recipere poſſunt.*

28 *Abbreuiatores maiores, & minores vnum collegium faciunt, etiam circa beneficia eis conferenda, & reſeruata Papæ, vt* n. 29. & 30. *contra aliquos &* n. 31.

29 *Extrauagans ad regimen de præbendis* n. 30. & 31.

32 *Abbreuiatorum relationi ſtandum, ſi ſint de numero maiori, non de minori, qui vt plurimum ſunt iuris ignari.*

33 *Abbreuiatorum iuriſdictio, & officium, morte Papæ, finiuntur, ſicut alia curiæ officia*, remiſſiuè.

34 *Scriptoribus litterarum Apoſtolicarum plura conceſſerunt priuilegia Leo V. & alij Romani Pontifices ſubſequentes.*

35 *Scriptores ſuos, & ſedis Apoſtolicæ Notarios fecit Leo V.*

36 *Scriptores curiæ Romanæ, & Abbreuiatores æquis gaudent priuilegiis.*

37 *Scriptorum curiæ officium, ſuſpenditur morte Papæ.*

38 *Secretarius breuium Pontificis, breuia obſignata poſt mortem illius, refert Cardinalium collegio, &* n. 40.

39 *Magiſtratus omnes Romæ, mortuo Pontifice, ceſſant.*

40 *Pauli Pontificis morte, Cardinalis ſanctæ ſuſanæ breuia in arca obſignata retulit Cardinalium collegio.*

41 *Gubernator Papæ, qualiter ſub nomine Magiſtratus comprehendatur? Et quibus comparetur! De curia, & de aliis.*

42 *Vice dominus Papæ, fuit qui interregno gubernabat* numero 43. *hodie dicitur camerarius Papæ, aut aliquis ex ſeptem officialibus curiæ, & qui iſti dicebantur dicto* n. 42.

43 *Arcanus, Saccellarius, Primicerius, Defenſorum, ſecundicerius, nomendator, Prothoſeriniarius comitia habebant poſt tertium Diem ab obitu Papæ, de eligendo nouo Pontifice, quo electo, nihil adminiſtrare poterant.*

44 *Vice Dominus dicitur qui præeſt rebus Epiſcopi vulgò dicitur Maurdimus, ſeu œconomus, &* n. 47.

45 *Syndicus qui, & aduocatus, Caſtaldus, & actor, ſub procuratoris nomine.*

46 *Maiordomus, Præpoſitus, œconomus, & vice Dominus idem ſunt.*

47 *Vice Dominus Prælati curam habet de Hoſpitibus, qualemque diligentiam debeat ponere in rebus eius.*

48 *Collectorum, & ſubcollectorum officium, eſt cum Dignitate, & iuriſdictione, &* n. 49.

49 *Subcollector eſt ſubdelegatus Apoſtolicus habens iuriſdictionem, qui debet eſſe perſona qualificata, vt canonicus in Eccleſia, ſeu in Dignitate conſtitutus, & ſi poſtea deſinat illam, vt* n. 50. 51 & 52.

51 *Canonicatus, & Dignitatis qualitas in collectore, & ſubcollectore, debet à principio adeſſe.*

52 *Canonicus, cui commiſſa eſt delegatio à Papa, ſi poſt acceptationem litterarum deſinat eſſe, nihilominus eſt iudex.*

53 *Collectores, & ſubcollectores, fiſcales, & Procuratores, Aduocati, & Notarij, durante ſpolij cauſa, ſunt exempti à iuriſdictione ordinarij.*

54 *Collectorum, & ſubcollectorum cauſa delictorum in Regno Neapoli cognoſcuntur à Nuncio ibi exiſtenti, poſt dimiſſum officium, & etiam exceſſum patratorum in alio Regno, vt* n. 55.

56 *Subcollectores, vt exempti, non comprehenduntur ſub Trid. decreto* ſeſſ. 6. cap. 4. & ſeſſ. 7. cap. 1. & ſeſſ 25. cap. 6. de reformat.

57 *Subcollectores, & commiſſarij ſpoliorum non comprehenduntur ſub diſpoſitione ordinariorum, ſed Nuncij Apoſtolici, qui nec poſſunt viſitari, nec corrigi* n.52.

59 *Collectorum, & ſubcollectorum facultas, eſt, vt capiant bona quorumcumque Eccleſiaſticorum ſine licentia teſtandi, relicta, aut legata, qui non poterunt accipere in ſpolium ſuppelectilia Clericorum, vt* numero 10.

61 *Collectores, & ſubcollectores cameræ Apoſtolicæ non excuſantur à reſidentia.*

62 *Collectorum, & ſubcollectorum beneficia ſunt ſedi Apoſtolicæ reſeruata, etiam obtenta ante officium* n.63.

64 *Collectoris facultas eſt probanda per litteras, aut per teſtes, cum diſtinctione, vt* n.65.

66 *Subcollector Portugalliæ poteſt concedere licentiam introducendi mulieres in Monaſterio pro earum ſeruitio.*

67 *Subcollector abſque ordinarij licentia alloquens cum Monialibus, poteſt excommunicari.*

68 *Ordinarius contra collectores, & ſubcollectores, poteſt capere informationem delictorum, ſaltim notoriorum ad effectum tranſmittendi illos ad ſuos ſuperiores.*

69 *Collector Apoſtolicus eſt ſepeliendus de ſalario ei deputato.*

70 *Cancellaria non ſupplet in litteris Apoſtolicis derogationem Concilij, ſed requiritur, quod ipſa derogatio ſit in ſupplicatione. Et quando obſtet,* n.71.

72 *Tridentino non derogatur propter verba appoſita in eius fine, quæ ipſum remittit omnia à ſe determinata diſpoſitioni Papæ.*

1 AD primam quæſtionis partem reſpondeo,
quod Referendariorum officium eſt ſig-
nare ſupplicationes ordinarias Iuſtitiæ; pro vt
ſunt appellationes à diffinitiua, & etiam extra-
ordinarias, pro vt ſuſpiciones Iudicum, & alio-
rum grauaminum; & ſiquidem pars citanda ve-
nit, tunc citatur, & quatenus concordet bene,
quatenus non proponitur ſupplicatio in plena
ſignatura coram eminentiſſimo Cardinali Præ-
fecto ſignaturæ informantibus partibus, & de
voto ſignaturæ expeditur, ſic & coram ſanctiſ-
2 ſimo, ſi petitur gratia. † Et quod Prælatus ſem-
per proponit ſupplicationem coram ſanctiſſi-
mo.

3 Et vt plurimum cauſæ, quæ non excedunt
quingentes aureos, & non ſunt Rotales, ſoleant
committi Referendariis Prælatis: ſic Cardinalis
Tuſchus *in pract. concluſ. tom.6. litte. R. concluſ.*
19. Barboſa *de iure Eccleſ. 1. part. capite 22. numero* 11.

4 Et quamuis Referendarij dicantur habere
Dignitatem ſimul cum officio, Veſtrius *in pract.
libro 1. capite 3. numero 2.* & *ibi* Grauat. *numero* 10. Caſſaneus *in Cathalogo gloriæ mundi parte 7. conſideratione* 11. Gomez *in compendio
vtriuſque ſignaturæ*, quod loco 16. quæſt. po-
ſuit *ad reg. de non iudicand.* Iuxta formam ſup-
plicationis prope medium, Iacobatius de Con-
5 ciliis *libro 1. articulo 5. numero 6.* † Sic vt ex-
tra Eccleſiam huiuſmodi Referandarij, non ſo-
lùm Canonicis, ſed etiam Dignitatibus præce-
dant, vt declarauit Sacr. Rot. Congreg. in ve-
ron, quam ad litteram refert idem Barboſa *dicto
cap. 22. num. 12. & 16.* † Tamen cum illi Digni- 6
tatem vere non dicantur habere in aliqua Eccleſia
Cathedrali, vel collegiata, deputari non poterunt
conſeruatores, vt reſoluit Moneta *de conſeruat.
cap. 5. num.* 111. ſed Barboſa *ſupra numero* 12.
dicit, hoc non carere aliqua difficultate per alia,
quæ adducit *ibi cap.* 21. verſ. *quoad Dignitatem.*

Sed quia ſententia Monetæ nititur *in capi-* 7
te fin. de officio de leg. & ex Bulla Sixti V. 41.
quæ eſt *in 2. tomo Bullario fol.* 543. Vbi diſpo-
ſitionem textus *in capite ſtatutum de reſcript.
lib. 6.* ad eoſdem Referendarios extendit, & il-
los in Dignitate conſtituit: nam vt refert, ac
ſequitur Ferro *de præcedant quæſtio. 44. numero* 2. in Tribunali exiſtenti hic Matriti Illuſtriſ-
ſimi, & Reuerend. Nuncij Hiſpaniæ commit-
tuntur illis omnes cauſæ, etiam matrimonia-
les, & criminales, quæ in ſecunda, & tertia
inſtantia in eodem tractantur (etſi referat non
vidiſſe commiſſas) indeque negare propter re-
latas Bullas Sixti V. 41. & Pauli III. 23. vt
in 1. tomo Bullario, ideo poterit defendi, Bar-
boſa, at Ferro ſequitur contrariam; quia
nec cauſæ prædictæ committuntur Prothonota-
riis.

Et quod nedum præcedant Canonicis, & Dig- 8
nitatibus extra Eccleſiam, ſed etiam illos præ-
ferri cæteris officialibus, & Miniſtris inferiori-
bus curiæ Romanæ ex eo quod ſunt Prælati,
docent Veſtrius *in pract. capite 3. lib. 1. n.* 2. Fer-
rus *dicto cap. 44. n.* 3. ſic colligens ex Caſaneo *in
Cathalogo 7. part. conſ. 11. & 4. part. conſiderat.*
29. & 30. ex Moneta *dicto cap. 5. de conſeruat.
iudic. n. 111. puncto 2. n.* 113. & ex dictis conſti-
tut. Pauli III. & Sixti V. vbi plura illis priuilegia
honorifica, & exemptiones conceduntur. † Et 9
quod nedum prædictos officialibus præcedant,
verum etiam Protonotariis, idem Ferr. *dict. cap.
44. n. fin.* ex eodem Caſſaneo *conſiderat. 29. §. fin.*
Veſtrio *dicto cap. 2. lib. 1. practic. in annotat. n.*
10. cum Gomezio *in compendio vtriuſque ſig.*
Moneta alios plures referens, *dicto cap. 5. num.*
112. iterum videtur Barboſa probare *dict. cap. 22.
de iure Eccleſ.* dum dicit, quod gaudent Digni-
tate, de qua *in dicto cap. ſtatutum de reſcriptis
lib. 6.*

Sed quod cedant præcedentiam Auditori con- 10
fidentiarum, de quod dixi quæſt. præcedenti vide-
tur declaratum à Sacra Cong. VI. Decemb. 1621.
quam refert Barboſa *dict. cap. 22. p. 1. de iure Ec-
cleſ. num. 14.* idem *in collect. deciſ.* 631. verbo *Re-
ferendarius*, & *in Bullario eodem verbo.* † At non 11
inde ſequi, vt deſinant decorari multis Pontifi-
cum priuilegiis: nam qui dicuntur Referenda-
rij vtriuſque ſignaturæ Papæ, condecorantur
priuilegio veræ nobilitatis, Comites Palatini
cicantur, inſigniis Romani Pontificis etſi Ab-
bates fuerint, in eorum Monaſteriis, Pontifica-
libus vti poſſunt, beneficia vbique exiſtentia
obtinere, & retinere valent, abſentes iuſſu
Pontificis, aut ſtudij occaſione, fructus ſuo-
rum beneficiorum percipiunt, horas canoni-
cas, poſtpoſitis horis, recitare poſſunt. † Et 12
illi, ac eorum familiares duo nihil ſoluunt
pro expeditione litterarum Apoſtolicarum,

teſtari poſſunt de bonis acquiſitis ex beneficiis
Eccleſiaſticis, ipſi, & eorum familiares à iuriſdi-
ctione ordinariorum exempti ſunt, vt recolligit
Paul III. in ſua conſtit 23. incipit *debita* apud
Laert Cherub. *tom.* 1. *pag.* 647. alias 534. de anno
1540. ex relata Sixti V. conſtit. 41. incip. *quo-
madmodum* Kalend. Octobr. 1586. apud eun-
dem Laert. Cherub. *tom.* 2. *pag.* 543. vt refert
Barboſa *in dicta collect. referendarius a num.* 1.
in Bullario eodem verbo, & magis late *in dicto
cap.* 52. *lib.* 1. *de iure Eccleſ.* vbi *ex num.* 5.
ad 9. eas Bullas per extenſum ponit, vbi *num.* 8.
13 9. *&* 10. † Conceditur eis facultas eligendi con-
feſſarium ab ordinario approbatum, facultatem
celebrandi, & celebrari faciendi circa auroram,
14 & in locis Eccleſiaſtica interdicto poſitis. † Et
addit Narbona *in tract. de ætate ad omnes hu-
manos actus requiſita annor.* 25. *quaſt.* 74. *nu-
mero* 6. ætatem horum referendariorum eſſe 25.
annorum dict. conſtit. Sixti 61. & idem Bar-
boſa contra Zerolam *in praxi*, Staphil. & Ric-
cium *numero* 15. ex tenore dict. conſt. Sixti:
ſequitur vt dicti Referendarij ſint exempti, in
prædictis, etiam extra numerum, quod ipſi
tantum illis, qui eſſent de numero conceſſe-
runt.

15 Numerus namque qualis ſignetur exprimit
Sixtus V. §. 2. in ſequentibus verbis ſtatuit,
ibi *nullus deinceps in referendarium alterius
ſignatura prædicta etiam cedentibus, vel de-
cedentibus, aut alias deficientibus, qui nunc
ſunt Referendariis omnino admittatur; do-
nec, & quouſque omnium Referendariorum hu-
iuſmodi numerus imminutus, & ad centum dum-
taxat redactus fuerit; illo autem ſic redacto, &
imminuto, præſcriptus centenarius numerus Re-
ferendariorum huiuſmodi, nullo vnquam tem-
pore augeatur; ſed nec inter hos omnes vltra ſep-
tuaginta ſignatura gratia Referendarij eſſe poſ-
ſint*: quibus videtur inter Referendariorum Iuſti-
tiæ, gratiæ numerum, eſſe aliquam differen-
tiam.

16 De qualitate eorum, patet ex §. 2. eiuſdem
conſtit. Sixti V. ibi *ſtatuit ne vllus numero, &
conſortio Referendariorum Iuſtitia, de catero
adſcribantur, niſi ſit ex legitimo matrimonio,
honeſtiſque parentibus procreatus* (ad tradita
ſupra de filiis Presbyteror.) *& Clericali Chara-
ctere inſignitus, ac vtriuſque, vel alterius iu-
ris Doctor & in aliqua ſtudij generalis vniuer-
ſitate promotus, & in Romana curia habitu,
& tonſura Clericalibus incedendo per biennium
verſatus, vitaque integritate, ac morum pro-
bitate commendatus, & ſaltim in* 25. *annis
ætatis ſua conſtitutus, habeatque in bonis tem-
poralibus, vel beneficiis Eccleſiaſticis, vn-
de in ipſa curia Dignitatis ſuæ gradum valeat
17 decenter ſuſtineri.* † Et ex §. 4. 8. *&* 9. ad litte-
ram referens Barboſa *dicto cap.* 22. *ex nume-
ro* 5. inſuper ſtatuit vt Referendarij gratiæ,
non arceantur, niſi ſaltim in triennio in ſig-
natura Iuſtitiæ, laudabiliter fuerint verſati, ex-
ceptis cameræ Apoſtolicæ Auditore, & cleri-
18 cis. † Et quod Referendarij vtriuſque, vel al-
terius ſignaturæ familiares, & Continui
Commenſales Papæ ſunt, nobiles declaran-
tur, & ab omni Iuriſdictione ordinariorum
exempti, vt iam dixi etiam ad alia, vide Laer-
tium Cherub. *ſupra*, quem refert Barboſa *in
dicta collect. deciſione numero* 10. *& in Bulla-
rio.*

Ad aliud, an Prælati retineant ſignaturæ gra- 19
tiæ officia, ſede vacante? in quo dubio breui-
ter reſpondetur, quod ſignaturæ gratiæ, & Iu-
ſtitiæ, Cardinales, & Prælati ſupplicationes,
& commiſſiones aliquas, etiam ſi ſupplican-
tes partes datas antea obtinuerint ſignare non
valent ſub Pœnis arbitrio Romani Pontificis, imo
quod eorum officia omnino ceſſare intelliguo-
tur ex conſtit Pij V. relata *quaſtio.* 1. *&* 5. §.
12. probat Iulius Labor. *Variar. Lucubrat. tit.*
3 *capite* 5. *numero* 47. & confirmatur ex his,
quæ dixi de Datario, *ſupra quaſtione* 2. *in
fine.*

Quod ſi adhuc dubites, ad quem effectum 20
Pontifices ſummi inſtituerint ſignaturam gra-
tiæ, & Iuſtitiæ; Reſpondetur id factum fuiſſe,
vt litigantium indemnitati conſuleretur. † Et ſic 21
ad horum miniſteria, non niſi cognitæ, & ſpe-
ctatæ Virtutis aſſumendos eſſe conſueuerit eos,
qui Referendarij dicuntur, quibus, vt dictum
eſt, ampliſſime conceſſit indulta D. Paul. III.
de quorum officio agit Late Pius IV. in ſua con-
ſtit. 39 incipit *cum nuper* ſub data Kalendis Iu-
lij 1561. *in Bullario nono tom.* 2. *pagina* 84.
& poſtmodum latiſſime Sixti V. in ſua iam præ-
citata Bulla, vt teſtatur Barboſa *de Iure Ec-
cleſiaſtic. dicto capite* 52. *parte* 1. *numero* 1.
& 5.

Et amplius dico cum Veſtrio *in dicta practi-* 22
ca libro 1. *capite* 3. *numero* 1. *& ibi annot. nu-
mero* 11. Gomez *de compendio vtriuſque ſig-
natura*, quod Referendarij ſupplicum poſtula-
ta vident, etſi concedenda ſunt Pontifici, ſeu
Cardinali ſignatori rem eſſe concedendam ſig-
nificant, & refert cum aliis relatis per Veſtr,
dicto loco, Michael Ferro *de precedent. dicto
cap.* 44. *num.* 1. vbi infert ex conſtit Pauli V. 71.
tom. 3. Bullarij fol. 205. † quod Referendarij à
referendo appellentur, & quod expediunt etiam
commiſſiones appellationum in gratiæ, & iuſtitiæ
ſignatura.

Item patet ex alia Pauli V. conſtit. II. in- 23
cipit *Romani Pontificis* Kalend. Iulij 1505.
apud Cherubin. *tom.* 3. *pagina* 173. *aliàs* 129.
quod eo ipſo, vt Pontifex ſummus creat Refe-
rendarios vtriuſque ſignaturæ, creet & illos ab-
breuiatores litterarum Apoſtolicarum de Parco
maiori, eos nempe, qui in conceſſionibus gratia-
rum, delucidandis, interpretandiſque egregiam
operam præſtant, Barboſa *collect. deciſ.* 6. *verſ.
ſexto abbreuiatores num.* 7. de quibus *à num. ſe-
quenti.*

Abbreuiatorum officium curia in Romana, 24
eſt concipere breui compendio impetrata à Pa-
pa in ſupplicationibus, quæ poſtmodum latius
in litteris extenduntur, & ideo ſic appellati, vt
dicunt Pariſcus *conſ.* 117. *numero* 9. *libro* 4.
Barboſa *in collect. deciſ.* 6. *numero* 2. quod eſt
compatibile cum aliis curiæ officiis, & admit-
tuntur per gradus à minori ad maiorem Par-
cum, qui fruuntur multis indultis, quorum
aliqua confert Vice cancellarius, reliqua ſum-
mus Pontifex iuxta conſtit. XVI. Sixti IV. in-
cipit *Dmuna* 3. id. Ianuarij 1478 apud Laert.
Cherub. *in Bullario tom.* 1. *pag.* 156. *alias* 320.
in nouiſſ. impreſſ. † Vbi etiam cauetur quod 25
eorum officia ſunt reſignabilia: ita Barboſa
in

*in dict. collect. deciſ. 6 num.*4.*in Bullario* verbo *abbreuiatores num.*4 imo & abbreuiatoribus Parci maioris, qui ſimul creantur Referendarij, vt dictum eſt n. præced. priuilegia Referendariorum communicat: ſic Paul. V. in dict. conſtit. iam ibi citata; quæ conſtitutio vni, ex eis in dicta ſignatura gratiæ, & iuſtitiæ locum aſſignat, & illis concedit ſingulis portiones panis, & vini, ex Palatio Apoſtolico, quibus etiam diſpenſantur Bullæ Pij IV. de regiſtrandis gratiis, vt refert Barboſa *ſub dicto numero* 7. item in Bullario dicto verbo *Abbreuiatores numero* 3.

26 De iſtis namque Abbreuiatoribus Parci maioris, & minoris ſcribunt Veſtrius in practica Romanæ curiæ *lib.* 1. *capite* 4. Petrus Gregor. Tholoſan. *ad decretal. tit. de reſcriptis lib.*1.*n.*5. *& 6.& in ſyntagm iuris lib.*15.*cap. fin. n.* 3. qui nobiles comites Palatini, & Papæ familiares ſunt, vt patet ex Bulla Leon. X. *conſt.*14. incipit *ſummus* 17. *Kalend. Auguſti* 1515. apud Laert. Cherub *tom.*1.*pag.*486.*alias* 415.*in nouis impreſſion.* Barboſa *dicta collect.*6.*num.* 6.*in Bullario dicto verbo num.*2. *vbi num.* 1.*& in dicta collect.deciſ.*
27 *num.* 5. † ex *alia conſtit.*3.*Martini V.* incipit *in Apoſtolica* apud Laertium Cherubin *tom.* 1 *pag.* 250. *alias* 239. *in nouiſſim. impreſſ.* dicitur, quod abbreuiatores nihil vltra taxam recipere poſſunt.

28 Et quod dicti abbreuiatores maiores, & minores vnumque collegium faciunt, nec differant, niſi in ſolutione portionis; quia maius, & minus non faciunt quid deferre ſpecie per textum *in l. fin. ff. de fide inſtrum*, maiorique ſemper inſit minus, *l. inter ſtipulantem* §. 2. *l. diligenter in fine ff. de verbor. oblig. cap. ex parte tua de decimis*, dicit Anaſtaſius Germonius *de indultis Cardinal.* §. *etiam ex eo numero* 50. &
29 51. † Qui etiam *ex numero* 46. Loquens de abbreuiatoribus, præſertim pro his, qui indultum extraordinarium habent, ratione cuius non poſſunt conferre beneficia ad ordinarij collationem, & prouiſionem ſpectantia, dicit quod appellatione beneficiorum abbreuiatorum de Parco maiori, veniunt etiam beneficia abbreuiatorum de Parco minori, vt quemadmodum inquam beneficia abbreuiatorum de Parco maiori; ita & beneficia abbreuiatorum de Parco minori ſint reſeruata, ſicut Romæ ob tantum fuiſſe ſcribit Puteus *lib.* 1. *deciſ.* 240. de quorum materia ſcribit *deciſ.* 204. *& deciſ.* 263. *in antiquis, alias deciſ.* 234. *&* 257. *in correctis*, vbi quod beneficia abbreuiatorum de minori, ſunt reſeruata per textum *in Extrauag. ad regimen de prabendis*, Barboſa ibi *numero* 9. verſ. *ac abbreuiatorum.*

30 Et licet idem Anaſtaſius Germon. *de indultis dicto* §.*etiam ex eo ex numero* 51. dicat, quod iſti, vel illi non continentur *in illa Extrauag. ad regimen*: tamen quia alij Pontifices fecerunt ſimiles reſeruationes, quo tempore creuerat abbreuiatorum numerus, regulam primam adductam ait amplecti omnes abbreuiatores, cum legis natura ſit, vt extendatur ad futura, vt late ipſe diſſeruit *in capite* 3. *l.n.* 3.*animaduerſionum*, tam iuris ciuilis, quam Pontificij; pro quo facit regula generalis, quod lex reſpicit ad futura, & quando ad præterita, *ſupra in cap.* 2. *& cap. fin. de conſtit.*

Quod ſi dubitetur, an maiores abbreuiatores antiquiores, ſint abbreuiatoribus de minori; reſpondeo cum eodem Anaſtaſio Germonio quæſtionis eſſe, propterea, quod dicta extrauagans *ad regimen* inter communes Benedicti 12. *de prabend.* nec de maiori ſpecialiter Loquitur, nec de minori, ſed generaliter: quare Mandoſius *ad reg.* 1. *Cancell. quaſt. vltima* videtur dicere antiquiores eſſe, qui de minori dicuntur, Rota vero contra dict. *deciſ.* 240 de qua Puteus ſupra, & Anaſtaſius Germon *in dicto* §. *etiam ex eo*, concludit (vt quidquid ſit) beneficia vtrorumque eſſe reſeruata; quia cum lex generaliter loquatur, generaliter intelligi debet per *textum in l. in generalibus ff. de reg. iuris l. ſi quis earum* §. *interemptum*, *l. item legato ff. de leg.* 3. *cap de liberatione* §. *prohibemus* cum gloſſa in verbo *ſpecie*, & ibi Geminian. *in c. notabili de officio deleg. lib.* 6. Graueta *conſ.* 118.*n.*13.*lib.*1. 31

Pro complemento notandum eſt, quoddum Caputaquen *in deciſ.*71. *num.* 3 *part.*1, dicit abbreuiatorum relationi, ſeu dicto ſtandum eſſe, dico cum eodem Anaſtaſio Germon *de indultis dict.* §. *cum ex eo n.* 53. intelligi de abbreuiatoribus de maiori, non æque de minori, quia iſti, vt plurimum ſunt iuris ignari, illi periti, & in ſtylo curiæ per quam exercitati, quia, & litteras Apoſtolicas conficiunt, reuident, mutant, mutanda, addunt addenda, & ve ſtylus curiæ expoſtulat, omnia perficiunt. 32

Sed ſi etiam dubites, num Pontificis morte, abbreuiatorum officia expirent? recurres ad dicta ſupra *ſub quaſt.* 1. verſ. *ad ſecundam*, *& q.* 2. vbi dum dixi de hac quæſtione in perſona vice Cancellarij, & Papæ vicario, ac de aliis officialibus curiæ, item & Datariis dixi, etiam, vt quidquid ſit de iure, & de ipſa iuriſdictione in vice Cancellario, certe tam iuriſdictionem ipſius, quam abbreuiatorum, ſcriptorum, & aliorum officialium Cancellariæ, ſede vacante, ſuſpendi cum Iulio Labote, rationem præſtante, *variar. lucubration. tit.*3.*cap.*3. *n.* 43.*ex doctrina leg. fin. ff. de conſtit. Princip. & cap. quod docet de regul. iuris* propter quandam ſcilicet reuerentiam. 33

De ſcriptoribus litterarum Apoſtolicarum, latius ſub diſtinctione Loquemur *quaſt. ſequenti* vbi de Prothonotariis, & Notariis Romanæ curiæ. Et quia de iſtis late loquuntur Rota *deciſ.*70. *per totam* 1. *part. diuerſ.* Lotterius *de re beneficiaria lib.*2 *quaſt.*27. *numero* 86. Barboſa remiſſiue per textum *in dicta Extrauag. ad regimen*, *de Prabend. num.*8 & alij DD. per verba ibi, *& ſcriptorum litterarum Apoſtolicarum*, ac de iſtis maius dubium ſit, quam de abbreuiatoribus. Sed quia Leo V. & alij Romani Pontifices ſubſequentes ſcriptoribus Apoſtolicis plura conceſſe- 34
runt priuilegia, † & in ſpecie, vt omnes, & ſinguli ſcriptores, tam præſentes, quam futuri, ſint ſui, & Apoſtolicæ ſedis Notarij, ac in alio verſ. Bullæ, ac conſtit. dict. Papæ, conſtet Pontificem ipſum ſcriptores omnes pro tempore exiſtentes, ſuos, & Apoſtolicæ ſedis feciſſe Notarios, vt refert Anaſtaſius Germon. *de indultis Cardinal. dicto* §. *cum* 35
eo num. 54. † Ideo exiſtimo dicendum iſtos, & abbreuiatores æquis gaudere priuilegiis; quia & eiſdem priuilegiis gaudent ſcriptores Archiui Romanæ curiæ, vt cauetur in conſtit. 14. Iulij 2. incipit *cum ſicut*, Kalend. Decemb. 1507. apud 36

Laerr.Cherub.*tom.1.pag.427.alias 373.in noniſſ.*
*impreſſ.*Barboſa *in dict.collect.deciſ.6.* verb. *Ab-*
37 *breuiaro n.4* † idem *in Bullario dicto verb.n.fin.*
quorum exercitium ſuſpendi morte Papæ dixit
Iulius Laborius *ſub dicto n.44.tit.3. cap. 3. Var.*
Lucub.

38 Et hinc eſt quod ſecretarius breuium Ponti-
ficis breuia obſignata poſt mortem illius, Car-
dinalium collegio refert, vt in ſpecie teſtatur
Iulius Labor. *Variar. Lucub. tit. 1. cap. 9. nu-*
39 *mero 27.* † qui poſt *ex numero 24.* dixit, mor-
tuo Pontifice, omnes Eccleſiaſticos Magiſtra-
tus ceſſare, & à ſuis muneribus vacare per *Bul-*
lam Pij IV. verſ. Datariis, & §. prohibentes
præter officia camerarij, & Pœnitentiarij maio-
ris, iuxta quæ dixi etiam cum eo, & aliis ex *clem.*
40 *ne Romani de elect. num. 27.* † in ſpecie refert
practicatum in morte Pauli V quod Cardinalis
ſanctæ Suſannæ breuium à ſecretis, quæ in arca
obſignata breuia tenebat, retulit collegio Cardi-
nalium.

41 De Gubernatoribus vero Papæ, dico quod li-
cet Gubernator non comprehendatur ſub nomi-
ne Magiſtratus ciuitatis, vt habetur ex Sacra
Congreg. Rituum in Alexand. XV. Martii 1608.
in 4. dubio, teſte Sellio *in ſelectis canonic. cap.*
27. numero 18. Barboſa *in collect. deciſ. 401.*
verbo *Gubernator numero 1.* qui *numero 13.* ait
quod Gubernatores ciuitatis ſedis Apoſtolicæ,
quando ſunt Referendarii, & Prælati, & vtun-
tur Rocheto poſt Epiſcopum, & aſſiſtentes
ante canonicos iuxta conuetudinem thurifican-
di ſint ex Sacra Congreg. Rituum in caſan. 7.
Decemb. 1601. quam refert Aldanus *in com-*
pendio canonic. reſolut. lib. 1. tit. 16. numero
65. idem Barboſa *in Bullario dicto verb. vtro-*
bique plura alia referens de Gubernatore ſæcu-
lari, aut Eccleſiaſtico thurificandis, ſed magis
ad propoſitum noſtrum Iulius Laborius *Variar.*
reſolut. dicta 1. parte tit. 1. cap. 9. numero 55.
& 28. dicit quod in morte Pauli V. Guberna-
tor vrbis ter genuflexus coram Cardinalibus
in principio ingreſſus, in medio, & in fine Au-
læ Conclauis, aſſignando baculum Decano col-
legii, à quo ad vicecamerarium per cæremo-
niarum Magiſtrum delatus fuit, muneri renun-
ciauit, & quod denuo fuit introductus Guber-
nator vrbis, qui ab eodem Sacro collegio ex
mera eius liberalitate, & beneuolentia ſuo mu-
neri donatus eſt, ex quo inter alia idem Laborius
recte dixerit *dict. tit. 3. cap. variar. Lucubrat.*
ſub dicto n.43.in fine, vt ſicut cætera officia mor-
te Papæ ceſſant, ſic & Gubernatoris Papæ offi-
cium.

42 Vice Dominus Papæ qui olim fuerit, proba-
tur ex Pauino *lib. 3.* quem ſequitur Iulius La-
borius *Variar. Lucubrat. tit. 4. cap. 4. de elect.*
numero 12. & 13. nempe vt poſtquam Adria-
nus III. decreuit, vt libere Clerus, & po-
pulus abſque Imperatoribus electionem face-
ret Epiſcoporum, iuxta vnum ex temporibus
quæ retuli ſupra *ſub Rubrica de elect. infra ſub*
quaſt. 2. & 3. cap. Eccleſia ſutrina de cauſa
poſſeſſ. & propriet. quod à Nicolao fuerat po-
tius tentatum, quam cœptum, vt Platina in
eius vita, & Euſeb. *lib. 6. capite 36.* & Gra-
tianus *in capite cum longe 33. diſt.* tunc vt fie-
ret huiuſmodi electio per clerum tres quidem
ex primis ordinibus, aut Presbyterorum, aut Dia-
conorum, Cardinalium caparentur, & curæ
Eccleſiæ præponerentur, qui Eccleſiam ipſam
Gubernarent interregni tempore, qui aut fue-
re vice Dominus Papæ defuncti † qui hodie 43
camerarius dicitur, aut aliquis ex ſeptem offi-
cialibus Romanæ curiæ, videlicet Primicerio,
Secundicerio, Arcano, Sacellario, Primice-
rio defenſorum, nomendatore, & Protho ſcri-
niario, aut vnus ex Apoſtolicæ ſedis Conſilia-
riis, aut Archipresbyter, ſiue aliquis ex Pres-
byteris, & Diaconis Cardinalibus, qui inter-
regni tempore locum ſeruent ſedi Apoſtolicæ,
qui poſt tertium ab obitu Pontificis Diem comi-
tia habebant de eligendo nouo Pontifice iuxta de-
cretum Bonifacii III. de quo Gratianus *in cap.*
nullus Pontificem 79. diſt. quo electo, nihil
adminiſtrare poterat abſque ſpectata confirma-
tione Imperatoris. Hæc, & alia Laborius Vi-
dendus, etiam *in cap. 3. dict. tit. 4. nume-*
ro 51.

Vnde qui præeſt rebus Epiſcopi, dicitur vi- 44
ce Dominus *in cap. volumus 79. diſt.* & Ga-
ſtaldus, ſiue Caſtalio, qui curam habet exter-
narum rerum gloſſa verbo *Gaſtaldum in cap.ſal-*
uator 1. quaſt. 3. ideſt cui externæ res à Clericis
gubernandæ mandantur, qui & Maiordomus
ſolet appellari, quamuis propriæ videatur hic eſſe
œconomus, *vt in dicto cap. volumus*, de quo la-
te infra hic, dum egerimus *de officio vicarij Epiſ-*
copi, & in tit. de Procuratoribus. † Sub quo ap- 45
pellatione defenſoris, comprehenditur Syndicus,
qui & Aduocatus, item Caſtaldus, & actor, cæteri
ſub Procuratoris nomine, quorum nomina ſæpe
confunduntur, vt ait Barboſa *de iure Eccleſ. p. 1.*
cap 46.n.4.

Itaque Maiordomus, Præpoſitus, œconomus, 46
& vice Dominus idem ſunt, per quos intelligi-
tur quilibet Eccleſiaſticarum rerum adminiſtra-
tor, *cap. ſaluator 4. quaſt. 3. cap. conſulere de*
Simonia, Suarez *tomo 1. de religione lib. 4. de*
Simonia cap. 29. numero 8. † Et ſic vice Domi- 47
ni officium eſſe, curam Domus Prælati gerere,
& Hoſpitibus ſuperuenientibus, vel cauſis, quæ
veniunt, paratum exiſtere, *cap. volumus 89.*
diſt. Vbi gloſſa explicat vice Dominum idem eſſe,
ac œconomum rerum Epiſcopalium, qui Epiſco-
palibus, & Hoſpitibus ſuperuenientibus prouideat
eum tali obligatione in officio bene gerendo,
quod in negotiis gerendis ſui Domini debet ſpe-
ctare maxima commoda; quia dum officium
ſuſcipit, cenſetur ſe adſtringere ex tacita quadam
promiſſione ad curandam ſummam vtilitatem
Domini quantum commoda, ſeu communi dili-
gentia poterit, vt dixit poſt Leſſium *de inſtit. lib.*
2.cap.18. dubio 2. numero 57. Barboſa *dicto cap.*
46. numero 15. & 16. de quo non amplius,
cum plus ſpectet *ad titul. de procurator, & Syn-*
dic.

Ad aliud de officio collectorum, & ſubcol- 48
lectorum, de quibus eſt omnino Videndus Man-
doſius *ad regul. 4. Cancell. quaſtio. 6. 7. 8. 10.*
& vltima, & cum aliis Nicolaus Garcia *de*
beneficiis parte 5. capite 1. ex numero 359. ad-
ducens plures deciſiones, dum agit de reſerua-
tione beneficiorum collectorum, & ſubcolle-
ctorum, & de quibus intelligatur qui dicit etiam
ibi *num. 355.* † Quod ſubcollector eſt ſubdele-
gatus Apoſtolicus habens iuriſdictionem, ob id-
que debeat eſſe perſona qualificata iuxta formam
cap.

cap. ſtatutum de reſcriptis lib. 6. nam iſti duo collector. & ſubcollector habent Dignitatem cum iuriſdictione, vt per Gonzalez *in reg. 8. Cancellariæ gloſſa 51. num. 79.* Maſobr. *de ſynodo Diœceſana cap. 4. dubio 13. n. 32. vbi num. 33.* colligit cum D. Gonzalez, & Barboſa cum illis *in dicto cap. ſtatutum numero 10.* huiuſmodi ſubcollectores debere habere qualitates re-
50 quiſitas eiuſdem textus. † Et ſpecificans Garcia vbi proxime, ſibi videtur, vt ſufficiat, quod ſit perſona qualificata, nempe canonicus Eccleſiæ Cathedralis, vel alias in Dignitate Eccleſiaſtica conſtitutus tempore deputationis, quamuis poſtea deſinat eſſe ex gloſſa *in dicto capite ſtatutum* verbo *canonicus* ad finem, quam communiter ſequuntur DD. *ibi, & in capite quoniam*, Abbas *de officio delegati*, Flamin Pariſius, *de reſign. beneficior. libro 1. quaſt. 11.* de qua ipſe 4. *parte capite 5.*

51 Et confirmatur, quia qualitas canonicatus, vel Dignitatis in Cathedrali, quæ in delegato ſummi Pontificis requiritur, debet à principio adeſſe tempore commiſſionis Maſobrius *de ſynodo dicta dubio. 13. numero 47. de penſionibus quaſt. 22. numero 19.* Cardinalis Tuſchus *littera D. concluſ. 145. numero 15.* Flamio *de reſignat. lib. 4. quaſt. 1. numero 17.* Barboſa *in dicto cap. ſtatutum numero 18.* & per illa, quæ dicit
52 cum multis *numero 10.* † Nempe quod ſi canonicus, cui cauſa commiſſa eſt per ſedem Apoſtolicam poſt acceptionem litterarum deſinat eſſe canonicus, poſſit nihilominus eſſe iudex in cauſa, ſic cum Azeuedo *in l. 7. tit. 18. lib. 4. recopil. numero 60.* & ad Curiam Piſanam *lib. 4. cap. 6.* Garcia Gironda, Maſobrio, Aloyſio Riccio, Zabellos, Galetio, Gratiano, & aliis, quos repetit etiam *de canonicis cap. 19. part. 1. num. 6. & 8.*

53 Vnde omiſſis aliis, cum tales collectores & ſubcollectores cameræ Apoſtolicæ, ſint iudices ſignati à Papa pro ſpoliis Epiſcoporum, cameræ Apoſtolicæ ſpectantibus; ideo dicendum eſt, quod durante officio, tam collectores, ſubcollectores cameræ Apoſtolicæ, quam Aduocati, procuratores, fiſcales, & Notarij in cauſis ſpoliorum, & iurium præfatæ cameræ, exempti ſunt à iuriſdictione ordinariorum ex litteris Pauli III. Pij IV. Gregorij XIII. & Sixti V. quarum meminere Ioannes Anton. Nauar. *in ſumma Bullar. tit. de ſubcollectoribus*, Barboſa *in collect. deciſ. 685.* verbo *ſubcollector*
54 *Apoſtolicus, & in Bullario eodem verbo.* † qui addit *numero 2.* quod in Regno Neapolis, cauſæ delictorum, & exceſſuum à ſubcollectoribus commiſſorum cognoſcuntur à nuncio ibi etiam poſt dimiſſum officium: ſic ex Gregorij XIII. conſtit. 25. incipit *cupientes* de anno 1575. apud Laert. Cherubin. *in Bullario tom. 2.*
55 *pag. 491.* † quam extendit Vrban. VIII. in conſtit. 35. alias 145. incipit alias recolendæ Memor. II. Iulii 1616. apud Angel Mariam Cherubin. *tom. 4. Bullarij in appendice pag. 88.* ad exceſſus, & crimina patrata in aliis Regnis, & prouinciis, etiam expletis eorum officiis: Videndi Marantа *tom. 1. reſp. 41.* Sellius *in*
56 *ſelectis canonicis, capite 73. numero 8.* † Nec enim tales ſubcollectores tanquam prorſus exempti comprehenduntur ſub decreto Concilii *Trident. ſeſſ. 6. capite 4. & ſeſſ. 7. capite 1. & ſeſſ. 25. capite 6. de reformat*, vt Sacra Congreg. Concilii penes Gonzalez ad *Reg. 8. Cancel. gloſſa 51. numero 81. & 82.* declaratur.

57 Et inde euenit, quod ipſi, vel commiſſarii ſpoliorum non comprehenduntur ſub diſpoſitione ordinariorum, ſed Nuncii Apoſtolici iuxta eorum priuilegia: ſic Sacra etiam Congreg. Concilii, quam refert ad litteram Nicolaus Garcia *de beneficiis part. 11. cap. 10. num. 186. declarat. 13.* † & Armendar *in additionibus ad reco-* 58
pil. leg. Nauarra lib. 4. tit. 5. de ſtupro l. vnica num. 12. qui nec poſſunt viſitari, nec corrigi ab Epiſcopo, vt patet ex Sacra Congreg. etiam apud Garciam *dict. p. 3. cap. 2. num. 168.* in fine, Armendar *ad recopil. leg. Nauar. lib. 1. tit. 6. de viſitatione n. 80.* quos refert Barboſa *de officio Epiſcopi p. 3. allegat. 74. n. 28.* & ſic idem Armendar *n. 30. verſ. item ſubcollectores*, Gonzalez in *Regul. 8. Cancel. dicta gloſſa 51. numero 81.* ex Sacra Congreg. Concilii, & Barboſa *in collect. deciſ. 180. num. 3.* dixerunt collectores cameræ Apoſtolicæ ad nudum miniſterium exigendi certis caſibus in partibus deputatos, ſiue canonicos, vel alias beneficiatos ab Epiſcopo viſitari, & corrigi non poſſe.

Facultas enim horum collectorum, & ſub- 59
collectorum ſpoliorum cameræ Apoſtolicæ, eſt vt capiant bona quorumcumque Eccleſiaſticorum ſine licentia teſtandi, relicta, aut legata, iuxta conſtit. VIII. Pii IV. incipit *graue* 26. Mai 1560. apud Laertium Cherubin. *in Bullario tomo 2. pag. 8. alias pag. 7. in nouis adit.* † Sed non 60
poterunt accipere in ſpolium ſuppellectilia Clericorum, ſicut declarauit Pius V. conſtit. 42. incipit *Romani* 3. Kalend. ſeptembris 1567. apud Laertium Cherub. *in Bullario tom. 2. pag. 238. alias 179. in nouis impreſſ.* Barboſa *in dict. collect. deciſ. 180. n. 1. 2. & 3. idem in Bullario* verbo *collectores, & ſubcollectores.*

Sed non inde; quamuis tot priuilegiis potiantur, excuſantur à reſidentia Parochialis, vt cenſuit 61
Sacra Congreg. Concilii, teſtibus Nicolao Garcia *de beneficiis dict. 3. cap. 2. num. 41. in 3. declaratione*, Gonzalez *in dicta reg. 8. Cancel. gloſſa 6. n. 166.* Armendar *in additionib. ad leg. Nauarra lib. 1. tit. 23. l. 2. §. 2. ſub Rub. an Parochi debeant reſidere in ſuis eccleſiis?* Barboſa *de officio, & poteſt Parochi cap. 8. num. 25. in collect. deciſ. 685. n. 3. idem in Bullario* verbo *ſubcollector.*

Et ſic quod eorum beneficia ſint ſedi Apoſtolicæ 62
reſeruata *per regul. 4. Cancellariæ* in ſequentibus verbis: *item reſeruauit generaliter omnia beneficia Eccleſiaſtica quorumcumque collectorum, & vnicorum in quacumque ciuitate, vel Diœceſi, qui ſuo tempore officia exercuerint ſubcollectorum, fructuum, & prouentuum camera Apoſtolica debitorum, illa videlicet beneficia dumtaxat, quæ durante eorum officio obtinebant, & in quibus, ſeu ad quæ tunc ius competebat*; & quia, vt iam in principio dixi hanc regulam vltra gloſſatores explicat Mandoſius *ſupra*, & Rebuff *per 11. quaſt.* item Bellon, *de charitatiuo ſubſidio à quaſt. 106.* Simoneta *q. 32. 33. & 34.* & ibi Paulin. Giamit, & Maſcard. *de probat concluſ. 317.* & poſt eos Nicolaus Garcia *de benefic. dict. pars. 5. cap. ex numero 344.* † Ideo breuiter inter alia no- 63
tabilia cum ipſis pro explicatione, dico beneficia talium ſubcollectorum eſſe reſeruata, etiam

obtenta ante officium contra Mandoſium, idem in Bellen q. 120. Simoneta *q. 32.* Grannutius *ad eum q. 33. n. 18.* Æneas Alconius *q 4 principali*, 42. Garcia *ſupra* contrarius reſpondens *ex num.* 352. dicens ita deciſum 10 Rota *deciſ.* 10. *de praebend. in nouis* ad alia plura Videndus circa ſubcollectores vnius ciuitatis, aut diſperſos per prouinciam dicti collectorum ſubcollectores.

64 Secundo quod licet collectoris facultas ſit probanda per litteras *l. vnica cod. de mandatis Princip. cap. cum in iure peritus* cum ibi notatis *de officio deleg.* ſubcollectoria tamen probatur per teſtes, Rota *deciſ.* 10. *de officio deleg.* alias 126. *in nouis*, & ibi à DD. Paz, Bellon. *quaeſt.* 3. 110. 111. & Miles *in reperi* verbo *probatio quod quis ſit collector*, & verbo *probatio quod quis ſit ſubcollector* Simon *dict. quaeſt.* 34. *vbi*, Gramnt, Gomezius *in dicto capite ſtatutum de reſcript. lib.* 6. *numero* 60. Caputaquen *in deciſ.* 39. *numero* 3. *parte* 2. Mandoſius *in ea reg. quaeſt.* 2. Marcard. *dicta concluſ.* 317. *à numero* 1. *&* 15. idem Garcia *dicta parte* 5. *quaeſt.* 1. *numero* 176. cum Alex. Simoneta, referens ſic deciſum in Vrgelen. Canonicatus verbo *adducta numero* 346. & in alia Pla-

65 centina. † Quam notat circa modum probandi ſubcollectoriam per teſtes, qui & *numero* 377. 478. *&* 179. ait cum dictis probari ſubcollectoriam per teſtes ad effectum probandi reſeruationem, ſecus quando agitur de probanda facultate ad effectum, vt ſoluere debentes, caute ſoluant; nam tunc requiritur ſcriptura, additque non probari ſubcollectoriam per ſolos teſtes de reputatione, & publica fama, & voce ad effectum probandi reſeruationem: ſic contra Puteum *deciſ.* 10 *lib.* 3. Caſſador *deciſ.* 2. *ante numero* 3. *de conſtit.* Bellen. *quaeſt.* 111. *&* 112. Maſcardus *dict. numero* 17. idem Garcia referens ita deciſum, ac reſolutum in vna ferent. Parochialis 9. *Mai* 1558. coram D. Rubeis, nempe *non probari aliquem fuiſſe ſubcollectorem per teſtes, qui deponunt de publica voce, fama, & exercitio ipſius, niſi deponant fuiſſe praeſentes commiſſioni, & deputationi, aut alias per ſcripturam probetur deputatio ad effectum probandi beneficium eſſe reſeruatum* Rota *dict. deciſ.* 10. *Bull.* 112. idem Garcia *dicto numero* 379. eam referens, ait dictum fuiſſe reſolutum coram Beralllo 1554. in Gerunden. beneficior; & pro hac dicit facere à ſe tradita *d.* 5. *p. cap.* 2. *dub.* 11. Videnda ad propoſitum *ex n.* 215.

66 Notandum vero eſt pro complemento, quod etſi collectori Portugalliae licet concedere licentiam Monialibus introducendi mulieres in Monaſterio pro eorum ſeruitio ex Sacra Congreg. Concilij in Vlixbonen. 31 Ianuarij 1615. penes Sellum *in ſelectis canon. cap.* 18. *numero* 25. quem refert Barboſa *in tract. de iure Eccleſiaſt. lib.* 1. *cap.* 44. *num.* 48. *& in dict. collect. de-*

67 *ciſ.* 180. *num. fin. ac in Bullario.* † Sed ſi ſubcollector abſque ordinarij licentia alloquatur cum Monialibus, eum poſſe excommunicari videtur à Sacra Congreg. Concilij in Hipporregien. 13. Mai 1628. quem citat Sellus *vbi ſupra dicto cap.* 37. *num.* 9. idem Barboſa *in collect. deciſ. dicto verbo ſubcollector Apoſtolicus deciſ.* 683. *n.* 7.

68 Secundo notandum eſt, quod licet dicti collectores ſint exempti à iuriſdictione ordinarij, item & alij officiales, vt dictum eſt, adhuc non ſit negandum ordinario, vt poſſit capere, aut capi facere informationem ſubcollectoris delictorum, ſaltem Notariorum ad effectum tranſmittendi ad ſuos ſuperiores, vt tradiderunt idem Sellius *in ſelectis canonicis dicto cap.* 37. *num.* 10. Barboſa *dicta collect.* 685. *num.* 8. Videndus etiam *in Bullario dicto verbo ſubcollector Apoſtolicus.* † Et Iulius Labor *varian. lucubrat. tit.* 1. *cap.* 17. *n.* 37. *ex cap.* 1. *de ſepulturis* dicit quod collector Apoſtolicus eſt ſepeliendus de ſalario ei deputato. 69

Ad vltimum, an Cancellaria suppleat Concilij derogationem? Reſpondeo cum Anaſtaſio Germonio *de indultis Cardinal. §. per quae ſublatis n.* 74. quod Cancellaria, non ſupplet in litteris Apoſtolicis derogationem Concilij, ſed requiri quod ipſa derogatio ſit in ſupplicatione. 70

Et ſupplet ergo tantum quando pars Concilij, quae obſtat gratiae eſt regiſtrata in corpore iuris, & ſic vt ſuppleatur in diſpenſatione ſuper defectu natalium, derogatio Concilij Pictauiens, quod eſt *in cap.* 1. *de filiis Presbyteror.* etſi non ſit generale, ac in diſpenſatione beneficiorum incompatibilium derogatio Concilij generalis, quod eſt Lateranenſe ſub Innocentio III. celebratum, de quo *in cap. de multa de praeb.* † Dicitque idem Anaſtaſius Concilio Tridentino non derogari, propter verba appoſita in eius fine; per quae ipſum Concilium remittit omnia à ſe determinata diſpoſitioni Papae, qui videtur potius vti facultate ſibi tributae, quam aliquid facere contra Concilium ita ille. 71 72

QVÆST. IV.

An Prothonotariorum participantium, aut titularium, ſeu extraordinariorum officium ſit Dignitatis, & iuriſdictionis, & ita Papa commeſſales, vt eorum beneficia ſint reſeruata? Et an qui habuit ſcriptoriam Apoſtolicam, & dimiſit ob iſtam dimiſſionem, deſinat eſſe Protonotarius, ſicut deſinit eſſe ſcriptor, ita vt beneficium? quod obtinebat intelligatur eſſe reſeruatum, vel non? Et an finito officio omnibus priuilegiis verſis Protonotariis, conceſſis priuetur? Et de aliis Notariis inferioribus curiae? curſores Papae qui dicatur? Aduocati conſiſtoriales qui; Et qui ex officialibus curiae dicantur familiares, ac Papa commeſſales?

SVMMARIVM.

1 *Prothonotariorum ſeptem collegium ampliatum fuit ad duodecim tempore Sixti V. qui plura priuilegia illis conceſſit.*

2 *Prothonotariorum, ſeu Notariorum à Clemente Papa officium inſtitutum fuit ad perquirenda, atque conſcribenda Sanctorum geſta.*

3 *Prothonotari, habitum gerentes in ciuilibus, & criminalibus, exempti ſunt à iuriſdictione ordinariorum.*

4 Prothonota

4 *Prothonotariorum participantium collegium inſtitutum à Clem. I fuit illuſtriſſimorum virorum ex ſereniſſimis Principum familiis, & S R. E. cardinalibus, quorum nonnulli fuerunt Pontifices.*

5 *Prothonotariis Papa Paul. V. conceſſit deferre pileum nigrum cordulis violaceis circum ornatum, etiam ſerico violaceo ſuffultum cum floccis, & ornamentis einſdem coloris.*

6 *Prothonotarij ſunt familiares, & Prælati Domeſtici Papæ, panem quotidie, & veſtes in morte, & coronatione Pontificis, & locum in cavalcatis habentes, ſpurios legitimare, ac notarios creare valentes, ſuique familiares potentes arma portare.*

7 *Prothonotarij ideo dicti ſunt, quia ſuat primi Notarij ſedis Apoſtolicæ* a protos *Græce.*

8 Prothonotarij, *nomen in Bullis numquam ponitur, ſed* Notarij: *Et ſi in Regulis cancellariæ ponatur illud nomen ad maiorem excellentiam.*

9 *Prothonotarius Papæ nemo creari poteſt ante annos* 20.

10 *Prothonotarij de numero participantes, dicti ordinarij habent Dignitatem, & precedunt canonicis Parochialium Eccleſiarum, & etiam Lateranen. de Vrbe.*

11 *Prothonotarij de numero præcedunt in capella Papæ ſacriſtæ, & Abbatibus vſum Mitræ habentibus.*

12 *Prothonotarij numerarij, thurificantur ante Nuntium Apoſtolicum tranſeuntem, non autem intra ſuam Provinciam exiſtentes, & etiam ante canonicos, & Dignitate, ac Abbates benedictos, & vicarium Epiſcopi, & Generales ordinum, & poſt eos Prothonotarij ſupra numerarij, niſi eſſent conſanguinei alicuius magni Principis. Quandoque præcedunt nuncios Apoſtolicos, ſi incedant in habitu, vt* n. 13.

14 *Prothonotarij titulares dicti extraordinarij, & ſi habeant Dignitatem, ſed non quaſi caeteri Prothonotarij, non enim habent in Eccleſia præcedere ſupra canonicos, nec inter eos, ſi non ſunt canonici.*

15 *Prothonotarij titulares, poterunt vbi non eſt canonicorum collegium, ſedere in presbyterio cum habitu prælatitio, & in proceſſione incedere poſt ſacramentum, & poſt celebrantem.*

Quibus conceſſit Papa in conſiſtorio ſedi ſui eſſe proximiores, quando authentica documenta conficiunt, vt n. 16.

17 *Prothonotarij titulares poſſunt eſſe iudices delegati; ſed an iudices conſervatores non eſt certum vt* n. 18. *vbi DD. affirmant, & de neceſſitate eorum hic.*

18 *Prothonotarij titulares, etſi Dignitatem non habeant in Eccleſia cathedrali, vel collegiata, eam tamen habent in Eccleſia Romana.*

19 *Prothonotarij titulares incedentes in habitu clericali gaudent fori in privilegio civilibus, & criminalibus, & ſi Eccleſiæ, non ſerviant, & ſunt exempti ab ordinariis in cauſis excedentibus ſummam* 25. *Ducatorum.*

20 *Prothonotariorum privilegiis Concilium non derogavit, niſi in cauſis criminalibus.*

21 *Prothonotariorum beneficia, ſunt reſervata, etiam de illis, qui ſunt creati allegatis.*

22 *Reſervatio beneficiorum Papæ Prothonotariorum, poteſt dici clauſa in corpore iuris.*

23 *Prothonotarius Papæ nequit ſua beneficia coram ordinario permutare, nec ordinarius ea conferre; ſic vt ius abdicetur à permutante, vt* n. 24.

25 *Prothonotariatus probatio; ad hoc vt gaudeat privilegiis Papæ, debet eſſe concludens, & quod conſtet de acceptatione, vt* num. 26.

27 *Scripturam Apoſtolicam dimitens, cum finiat Prothonotariatus officium, & beneficium deſinat eſſe reſervatum, &* n. 28. 29. 30 ad 35. & ex n. 36. *reſpondetur argumentis contra affirmativam.*

28 *Scriptura eſt cauſa inductiua, & conſervativa Dignitatis.*

29 *Scriptori æqualitas adiungitur Prothonotariatus officio.*

30 Rotæ deciſio 70. n. 8.

31 *Gratia Principis, & conceſſio debent interpretari, ſic vt non oriatur abſurdum.*

32 *Verba dubia debent trahi ad eum ſenſum, quem accipit ſubiecta materia, vt deſerviant menti, etiam in materia, in qua ſtricta fit interpretatio.*

33 *Dignitas per numeroſitatem viloſcit.*

34 *Prothonotarius ſimul cum ſcriptoria videtur eſſe cauſa conſecutiva, & realis einſdem ſcriptoriæ.*

35 *Privilegium conceſſum ratione alterius, ſublato vno, tollitur aliud.*

36 l. eos Cod de excuſat muner. lib. 10. l. eam legem Cod. eodem. l. 1. Cod. de aduocatis diverſ. iudicum, & num ſequentibus.

37 *Dignius debet trahere ad ſe minus dignum, ſed qualiter* n. 41.

38 *Dignitatis veſtigia ſolent retineri in memoriam antiquæ Dignitatis, ſed qualiter* n. 44. & 45.

39 *Aduocatis pleraque privilegia conſervantur, etiam poſt ceſſationem in officio.*

40 *Officij honorarium ceſſat, vbi illud datum eſt pretio, ſi dimittatur ſcriptoria.*

41 *Scriptoribus Apoſtolicis à curia abſentibus, non datur privilegium, niſi de licentia Papæ, vt* n. 41.

42 *Prærogativa data in regula 1. prærogativarum eſt ratione laboris.*

43 *Dignitatem adipiſcens virtute propria, plus meretur, quam qui pretio.*

46 *Gratia ceſſante cauſa, quando dicatur ceſſare.*

47 *Prothonotariatus eſt dignior Dignitas ſcriptoria, quando ſtat de per ſe; non ſic in ſcriptoria, quæ ſtat acceſſoriè.*

48 *Privilegia Principum, quanto ſunt conceſſa propter certam cauſam, non ſunt late interpretanda.*

49 *Beneficia omnium officialium Papæ ſunt reſervata, etſi officium depoſuerint.*

90 *Scriptores ſunt officiales Papæ; & ſic eorum beneficia reſervata.*

51 *Prothonotarij quidam vacantes, etiam retinent honores, & beneficia, qui iſti, honorarij.*

52 *Reſervationes beneficiorum ſunt legales.*

53 *Beneficia camerarij Papæ, Auditorum Rotæ, atque abbreuiatorum ſunt reſeruata, vt cumque vacent, ſiue morte, ſiue officio dimiſſo.* n. 55.

54 *Beneficium Referendarij, Acolyti, ſcutiferi, ſecretarij litterarum Apoſtolicarum, ad effectum reſeruationis continentur. Item & ſcriptorum militum ſancti Petri, aliorumque officialium Papæ, & ſi non comedant in Tinelo.*

55 *Notarij extra vrbem creandi debent ſe prius ſubmittere examini ſub pœna nullitatis, & falſi. Et de forma examinis* remiſſiuè. numer. 56.

57 *Curſorum curiæ Romanæ officium, eſt poteſtas citandi, & intimandi, in nonnullis cauſis Papæ mandatu.*

58 *Curſores Papæ in proceſſionibus, ac funeribus claues argenteas deferre debent, & non mandatarij.*

59 *Pertigurij officium in cathedralibus correſpondet curſori ad intimas faciendas.*

60 *Aduocati conſiſtoriales ſunt qui plenam habent adminiſtrationem redituum ſtudij, quorum collegium centum apparet; & ſic dicitur Papam conſtituiſſe ordinem Aduocatorum, qui ſint legis periti, vt habeant regimen vrbis.*

61 *Conſiſtoriales vrbis præcedunt quibuſcumque aliis. Aduocatis, atque Doctoribus antiquioribus.*

62 *Salmantinæ vniuerſitatis, Valliſoletanæ, & complutenſ. priuilegia* remiſſiuè.

63 *Aduocatorum officium, etiam extra vrbem eſt nobile, & laudabile; ſic vt nec ad ſenatoriam Dignitatem non eligantur, niſi viri experientia aduocationis illuſtres.*

64 *Infames ſunt repellendi à munere aduocationis.*

65 *Liberti poſſunt eſſe Aduocati; non enim infames erant.*

66 *Aduocatus dicitur quoad officia Eccleſiæ ille qui præſidet rebus Eccleſiæ agendis.*

67 *Familiares, ac Papæ commeſſales ſolum ſunt, qui ratione perſonæ, & non officij pro tempore obtenti in Palatio Apoſtolico panes habere quotidie poſſunt, & in poſterum habere poſſint.*

68 *Familiares Papæ, ſiue comeſſales ſunt Auditores Papæ, Referendarij, & alij officiales ex Palatio Apoſtolico panem habentes.*

69 *Commeſſales Papæ vere ſunt Clerici de camera.*

70 *Comiſſarius cameræ, eſt familiaris.*

71 *Cantores capellæ Pontificis ſunt familiares*

72 *Familiares Papæ qui dicuntur, quoad beneficia reſeruata* remiſſiuè.

73 *Exemptiones familiarum Papæ non ſunt reuocata.*

74 *Familiares Auditorum Rotæ, confidentialium, Cardinalium, Epiſcoporum* remiſſiuè.

1 ET ſi longe hæc omnia poſſent hic repeti, ego tamen breuiter diſtinguendo abſoluam & hic præmitto ex Conſtit. Sixti V. incipit *Romanus Pontifex*, ſub data 16. Kalend. Decemb. 1583. ampliatum fuiſſe collegium ſeptem Notariorum ſedis Apoſtolicæ antiquitus inſtitutorum ad numerum duodecimum, cum gratiarum, & priuilegiorum extenſione pro ipſis ſeptem Notariis, in qua per 22. §§. patet de ſumma priuilegiorum ipſis conceſſa, vt referunt Barboſa *de iure Eccleſ.* c. 23. *de Prothonotariis n.* 4. 5. & 6. referens verba *dictæ* Conſtit. Anton. Nouarius *in ſumma Bullar. tit. de Prothonotariis*. † Quorum officium, ſeu 2
Notariorum ſedis Apoſtolicæ in ipſis primitiuæ Eccleſiæ initiis à felicis recordationis Clem. Papa I. ad ſanctorum geſta perquirenda, atque conſcribenda noſcitur inſtitutum, ad quod aſſumpti, † habitum, & Rochetum deferentes, actuque 3
exercentes, tam in ciuilibus, quam in criminalibus ab omni ordinariorum iuriſdictione exempti reperiuntur, vt ſtatuit Leo X. in Conſtit. incipit *Romani*, ſub data Romæ 4. Mai 1515.

Quorum Prothonotariorum collegium de numero participantium à S. Clem. inſtitutum, in 4
quo ſemper illuſtriſſimi viri, & ex sereniſſimis Principum familus adſcripti fuerunt, ex quo numero quam plurimi ad Sacr. Romanæ Eccleſiæ Cardinalatus Dignitatem promoti nonnullique ſummum Pontificatum adepti fuerint, & ante annos quidem 160. Epiſcopis præferebantur. † ita 5
grauiſſime commendatum à Paulo V. vt in peculiare ſignum, & prærogatiuam quoad omnes alios eius Collegij Prothonotarios conceſſum fuerit priuatiue, vt pileum nigrum cordulis violaceis circumornatum, & etiam Serico violaceo ſuffultum cum flocis, & ornamentis eiuſdem coloris deferre poſſint, & valeant, vt S. D. Papa, audita Congreg. ſententia, annuit, atque conceſſit, vt in decreto eiuſdem ſacræ Congregat. ſub Die 17. Februar. 1617. idem Barboſa *dicto cap.* 23. *de iure Eccleſ. n.* 7. quos idem *in collect. deciſ.* 616. verbo *Prothonotarij de numero participantium n.* 5. & *in Bullario ſub eodem verbo*. † Dicit dictos eſſe 6
familiares, & Prælatos Domeſticos Papæ, panem quotidie, & veſtes in morte, & coronatione Pontificis, & locum in caualcatis habentes ſpurios legitimare, ac notarios creare valentes, ac eorum familiares arma geſtare potentes ex dict. Conſtit. 12. Sixti V. apud Laert. Cherub. *in Bullario tom.* 2. *pag.* 382. *in nouiſſim. impreſſ.* de quorum materia agunt idem Ioannes Anton. Nouarius Sup Theodoſius de Rubeis *in ſingularibus Rotæ tom.* 2. *p.* 4. *tit. de præced. Prothonot.* Barboſa latè *in dicto cap.* 23. *de iure Eccleſiaſt. in dict. collect.* 616. & 617. ac *in Bullario eodem verbo*, & verbo *Prothonotarius titularis*, Michaël Ferro *infra cap.* 42. *à n.* 1. aliquid *cap.* 27. *num.* 12.

Quod ſi dubites quare dicti ſint Prothonota- 7
rij, reſpondetur ideo, quia ſunt primi Notarij ſedis Apoſtolicæ *a protos* græce, quod eſt primus, late Michael Ferro *de præced. cap.* 42. *n.* 1. Mandoſius *de ſignatura gratiæ tit. Prothonotarij in princip.* Ludouicus Gomez *ſuper reg. Cancel. q.* 1. Eraſmus Chochier. *de iuriſdict. ordinum in exemptos p.* 1. *q.* 18. *n.* 1. Caſſaneus *in cathalogo gloriæ mundi p.* 4 *conſiderat.* 9. vt & Barboſa *n.* 12. & 14 *dict. c.* 23. † aduertunt quod iſtud nomen *Pro- 8
thonotarius* numquam ponitur in Bulla, nec in aliis diſpoſitionibus Apoſtolicis, ſed tantum *notarius*, licet in regulis, cancellariæ ponatur illud nomen ad maiorem excellentiam, vt refert etiam Narbona de ætate ad actus humanos anno 20. *q.* 10 *n.* 2. † vbi *num.* 5. poſt Monetam de con- 9
ſeruat *cap.* 2. *num.* 161. & alios ſubdit ſpecialis Conſtitut. Pauli II. ſtatutum eſſe neminem

ante

ante 10. annum creari Prothonotarium de-
bere.

10 Et quod dicti Prothonotarij de numero parti-
cipantes, & dicti ordinarij, qui ratione ſui officij,
fructus ex Romana curia percipiunt, & Bullas
Eccleſiarum, & Monaſteriorum expediunt, Caſſa-
neus *dict. conſiderat.* 19. Leo in Theſauro fori
Eccleſiaſt. p. 1. cap. 2. n. 14. & auth. conficiunt in-
ſtrumenta rogati ex Bulla Pij II. quam refert Fer-
rus *dict. quæſt. 42. n. 1. de præcedent. & q. 27. n.
12. quæ eſt 1. tom. Bullar. fol. 316. ordine* 4. incipit
cum ſeruare, non minimam habent Dignitatem;
ſiquidem præcedunt canonis Eccleſiarum Patriar-
chalium, & etiam Lateranenſis de Vrbe, vt Sacra
Congreg. Rit. declarauit Die 4. Martij 1613. te-
ſtibus Ioan. Nouar *dict. tit. de Prothonotar. n.* 5.
Theodoſ de Rubeis *in ſingular. Rota tom. 2. pag.
4. tit. de præcedent. Prothonotar. à pag.* 87. & 88.
in fine eiuſdem tit. pag. 493. Barboſa *de canonicis*
11 *cap. 18. n. 34.* † Qui & in capella ſanctiſſimi, de-
bet præcedere Sacriſtæ & Abbatibus vſum mitræ
habentibus vt à Sacra Congreg. Rit. in Romana
23. Iulij 1601. declaratum fuiſſe referunt Sellius
in ſelectis canonicis cap. 27. n. 25. Barboſa *in dicta
collect. 616. n. 6. & fin. & in Bullario ſupra*, &
Cantelorius *de præcedentia n.* 47. 52. & 53. ex
cæremoniali Romano *lib. 2. tit. de ordine ſedendi
in capella Papæ*, quam ſequitur Michaël Ferro
dict. quæſt. 42. n. 3 negantes, quod Prothonotarij
ſupernumerarij non præcedant Prælatos anti-
quiores de ſtylo Romanæ curiæ, nec Prothono-
tarij habeant ſedem in capela Pontificia, fatentur
ſolum de Prothonotariis participantibus, de qui-
12 bus, † docent Leo dict. *cap. 2. n.* 34. Caſan. *dict.
conſid.* 29. Michael Ferro *dict. q. 42. ſub n.* 3. quod
Prothonotarij numerarij turificantur ante Nun-
tium Apoſtolicum tranſeuntem, non autem in-
tra ſuam Prouinciam exiſtentem, & etiam ante
Canonicos, & dignitates, ac Abbates benedictos,
& Vicarium Epiſcopi, & Generales ordinum, &
poſt eos Protonotarij ſupranumerarij, niſi eſſent
13 conſanguinei alicuius magni Principis. † Et tunc
pro arbitrio Epiſcopi, & Leo *vbi ſupra*, & Ferro
cum eo dicunt præcedere Nunciis Apoſtolicis
ſi in cedant in prædicto habitu Prælaturæ, intelli-
gentes procedere ſic in Nunciis, non Epiſcopis,
aut Archiepiſcopis, & idem Michael Ferro *dicta
n.* 3. *in fine*, verſ. *ſed enim Prothonotarij*, cum in
his partibus hæc non obſeruari cum Prothonota-
riis; eo quod conſuetudine habitum non defe-
runt.

14 Prothonotarij titulares, aliàs dicti extraordina-
rij; quorum Dignitas vileſcit propter numerum
eorum exceſſiuam, vt dicit Caſaneus. *dict. conſide-
rat. 29. in fine*, licet habeant Dignitatem, ſed non
qualem proxime relati Prothonotarij participan-
tes, quia in Eccleſia non habent præcedere ſupra
canonicos, nec inter eos, ſi non ſunt canonici, vt
cenſuit Sacra Congreg. Spoletana terræ Caſciæ.
23. Mai 1619. & in alia caſtellæ, & legion. 30.
15 Aprilis 1604. † Poterunt tamen, vbi non eſt ca-
nonicorum collegium ſedere in presbyterio cum
habitu prælatitio, & in proceſſione incedere poſt
ſacramentum, & poſt celebrantem ex eadem Sacra
Congreg 12 Iulij 1618. qui & præcedunt cano-
nicis non collegialiter intercedentibus Sacr. Con-
16 greg. in dict. Legionen. & Caſtellæ, † Quibus
etiam in conſiſtoriis Papæ Pius II. ſupra conceſ-
ſit ſedi ſuæ eſſe proximiores, quando authentica
documenta conficiunt; & ſic venire, vt ſint præfe-
rendi omnibus officialibus Romanæ curiæ infe-
rioribus poſt Epiſcopos, Caſaneus. *dict. conſide-
ratione* 29. & 30. Cantelorius *de præcedentia di-
cto n.* 47. & 52. Michaël Ferrus *dict. quæſt. 42.
ſub n.* 1. quod intelligo de Prothonotariis nume-
rariis ex dictis in verſ. antecedenti, alia congerunt
videnda Sellius *in ſelectis canonic. cap.* 36. Anton.
Nouar. *n.* 9. 23. 24. & alius Barboſa *de iure Ec-
cleſiaſt. videndus à num. 15. vſque ad finem in col-
lect. deciſ. 617. à n. 1.* verbo *Prothonotarius titula-
ris*, idem *in Bullario eodem verbo*, plura ex multis
Bullis Pontificum, & declarationibus congerenti-
bus, vbi leges.

Dubium tamen eſt, an dicti Prothonotarij ſu- 17
pra numerum poſſint nominari, atque fieri, de-
putarique iudices conſeruatores? in quo eſt Do-
ctorũ diuerſitas: nam quidã docent, quod licet iſti
Prothonotarij titulares dicantur habere Dignita-
tem, vt dixerunt Caſſan. *dict. conſiderat.* 19. Leo
in theſauro fori Eccleſ. p. 1. cap. 2. n. 34. Moneta
de conſeruat. iudic cap. 5. n. 12 Michaël Ferro,
de præcedent. dict. q. 42. v. 2. ſed non inde poſſint
conſeruatores nominari, ac deputari, cum Digni-
tas eorum non ſit in cathedrali, vel collegiata,
iuxta textum *in cap fin. de officio deleg. lib.* 6. etſi
poſſint eſſe iudices delegati, iuxta *cap. ſtatutum
de reſcript. lib.* 9 dicit Ferro, *dict. n.* 2. firmius de
praxi in hoc tribunali Nuncii Hiſpaniæ, quia in
ſe multoties vidit, vt Prothonotarius nunciaturæ,
cui tamquam Dignitatem habenti, & aliis Pro-
thonotariis eiuſdem nunciaturæ, cauſæ ciuiles, &
beneficiales commiſſæ fuerunt, & hodie commit-
tuntur, non tamen criminales, & matrimoniales,
quæ tantùm ordinariis poſſunt committi iuxta
Concilium Trid *ſeſſ. 24. cap.* 20. & idem Ferro *di-
cto n. 3. in fine*, ſatis de conuenientia plorat, vt
magnopere congrueret, quod in his partibus eſ-
ſent tres, aut quatuor Prothonotarij deputati à
ſede Apoſtolica cum habitu, qui literis, & moti-
bus ornati, cauſas cum grauitate, & ſine ipſarum
ſolicitudine definirent, & eis tantum, & non aliis
committerentur, cuius dicto obeſt praxis Trid.
in cap. 10. ſeſſ. 25. de reformat. dum ordina-
riis, & iudicibus ſynodalibus cauſas præcipit
committi.

Nihilominus, vt iudices conſeruatores deputa- 18
ri poſſint, alii docent ex Sacra Congreg. Concilii
de anno 1630. ex eo quia licet Prothonotarii Dig-
nitatem non habeant in Eccleſia cathedrali, vel
collegiata, eam tamen habent in Eccleſia Roma-
na, quæ omnium aliarum mater eſt, & Magiſtra,
*cap. 2. de ſumma Trinit. cap. antiqua. 23. de priui-
leg.* refert Barboſa *de iure Eccleſ. p. 1. cap.* 33.
n. 27. 28. & 29. alia congerens, quod hic in parti-
bus non video in praxi admiſſum; ſed idem Bar-
boſa videtur *ibi* hanc vltimam tenere ex dict.
Sacr. declarat, Concilii, vt refert etiam dict. col-
lect. 617. n. 18. verbo *Prothonotarius titularis*, &
in Bullario ſub dicto verbo nam dicit *n.* 34. *dict.
c.* 23. quod collegium Prothonotariorum partici-
pantium, ſolet Prothonotariis titularibus litteras
ſuarum facultatem expreſſiuas concedere inter
alia verba, ſequentia referens; *& propterea eidem
D. N. vti Prothonotario Apoſtolico, ac in Digni-
tate Eccleſiaſtica conſtituto, cauſas, ſeu lites bene-
ficiales Eccleſiaſticas, & mixtas per Apoſtolicas
litteras, ſeu quouis alio modo committi, ſeu dele-
gari poſſe, ſicut ab immemoriali tempore circa
obſeruatum fuit, & de præſenti obſeruatur &c.*
quæ tantum de delegatione loquuntur, ſicut
prima

prima ſententia concedit negans in conſeruatoria.

19 Hi inquam Prothonotarij in habitu clericali incedentes, fori priuilegio gaudent, tam in ciuilibus, quàm in criminalibus cauſis, quamuis non ſint adſcripti ſeruitio alicuius Eccleſiæ, vt ex Sacra Congreg in Toletana 21. Martij 1635. docent Anton. Nouar. *dict. tit. de Prothonota. n.* 23. *&* 24. Barboſa *dicto cap.* 53. *de iure Eccleſ. n.* 36. idem *in dict. collect. deciſ.* 617. *n.* 4. & *in dicto Bullario* & Sellius *in ſelect. canonic.* refert in Sacra Congreg. Concilij Die 9. Iulij 1626. quod ipſi gaudent etiam priuilegio, & clericali, etiam ſi Eccleſiæ non inſeruiant, qui quidem ex priuilegio in ciuilibus ſunt exempti à iuriſdictione ordinarij quoad cauſas excedentes ſummam 25. Ducato-

20 rum ex Bulla VIII. Leonis † quia Concilium non derogauit priuilegijs Prothonotariorum, niſi in cauſis criminalibus iuxta ſacram Congreg. Concilij in Papien. 14. Decemb. 1630. cuius meminere Ioan. Anton. Nouar. dict. tit. de Prothonot. *tit.* 23. *n.* 36. Barboſa *dicta deciſ.* 617. *n.* 3. aliquid tradit idem Barboſa ex Trid. *ſeſſ.* 24. *de reformat. cap.* 11 *n.* 3. ex Sellio *cap.* 71. *n.* 4. qui etiam de canonicis *cap.* 5. *n.* 34 *&* *cap.* 18. *n.* 34 nonnulla refert de his Prothonotarijs titularibus, & alia circa ſeſſiones, & proceſſiones intra Eccleſiam, quàm extra; item & præcedentias inter canonicus & Dignitates, & ad alios plures caſus *in dicta collectanea* 617. & *in Bullario* dicto verbo *Prothonotarius titulares*, & *ſub dicto cap.* 53. *lib.* 1. *de iure Eccleſiaſt.* Nouarius, Sellius adducentes plures declarationes Sacræ Congreg. ibi videndas item Barboſa *de poteſt. Epiſcopi p.* 3. *alleg.* 74. *à num.* 30. late Lotterius *de re benefic. lib.* 2. *q.* 58. *&* 29.

21 Dubitant ergo DD. an prædicti Prothonotarii, ita Pontificis ſint commenſales, quod eorum beneficia ſint reſeruata ex reg. Cancel. ſicut de beneficiis ſubcollectorum dixi in fine quæſtionis præced. Quibus ſuppoſitis breuiter hic reſpondendum eſt Prothonotariorum beneficia, etiam ſi illi non ſint de numero participantium, ſed ad inſtar, vel à legatis creati eſſe reſeruata per *extrauag. ad regimen de præb. & reg.* 1. *cancellaria*, vt docent Puteus *deciſ.* 359. *lib.* 2. *in correct.* Caputaq. *deciſ.* 407. *p.* 5. *& deciſ.* 27. *p.* 3. Rota *deciſ.* 407. *n.* 1. *p.* 1. *recent.* & in Burgen. Abbatiæ de Salas 14. Mai 1612. coram Vbaldo, & 30. Nouemb. 1615. coram eodem. vbi abunde fuit firmatum, & in commen. capellæ 7. Februarij 1610. coram Remboldo, & in Caſalen. Beneficior. 10. Decemb. 1657. coram R.P.D. Merlino, & in Romana capellaniæ 10. Nouemb. 1628. & 29. Aprilis 1630. coram R.P.D Prouano, Barboſa *dicto cap.* 53. *de iure Eccleſ. n.* 37. de quo ſunt videndi etiam Mandoſius *in dicta regula prima, Cancel. quæſt.* 5. *ſub numer.* 7. Bel'amera *in deciſ.* 655. incipit *Notarij pænitentiaria*, Gonzalez *in reg.* 8. *Cancel. gloſſa* 51. *n.* 12. Lotterius *de re beneficiaria q.* 27. *n.* 97. *in fine*, Vbi per Rotam in Ferrarienſ. Cano-

22 nic. 26. Aprilis 1654. coram D. Pirouano † ſubdit hanc reſeruationem Prothonotariorum poſſe dici clauſam in corpore iuris.

23 Et in tantum vt Prothonotarius non poſſit coram ordinario beneficia ſua permutare cum alio, quia non poſſet ordinarius conferre, cum Papa eſſet adeundus, vt conferret, ſicut docent Felin. *in cap. in noſtra* 12. *de reſcript.* Federicus de Senis *conſ.* 112. *in princip.* Puteus *deciſ.* 255. *lib.* 5. *in correct.* Flamin. Pariſ. *de reſignat. beneficior. lib.* 1. *q.* 16. *n.* 4. vbi Rotæ deciſiones refert Chochier. *de permutat. beneficior. p.* 2. *cap.* 2 Rota in Caſalenſ. beneficior. 10. Decemb. 1627. coram R.P.D. Merlino, Barboſa *dicto cap.* 23. *de iure Eccleſ. n.* 38. † qui *n.* 39 40. *&* 41. reſoluens illam 24
dubiam quæſtionem, an ex permutatione tali, abdicatum ius dicatur a permutante; ita vt tunc inducatur vacatio, ex *n.* 46. vſque ad finem, reſpondit fundamentis exiſtimantium dictam *extrauag. ad regimen.* non comprehendere quoad reſeruationem Prothonotarios titulares, ſed tantùm participantes: nam omnes ſub generali ex reſeruatione comprehenduntur.

Quod ſi dubites qualis debeat eſſe Prothonotariatus probatio ad effectum reſeruationis, præhabitis hic, quæ dixi de ſimili probatione collectorum, & ſubcollectorum *dict. q. præcedenti in fine*, ad caſum præſentem, dico, vt debeat eſſe concludens, Puteus *deciſ.* 166. *n.* 5. *lib.* 3. Rota *deciſ.* 46. *n.* 5. *&* 4. *p.* 1 *diuerſ.* Greg. 15. quos refert eadem Caſalen. beneficiorum 10. Decemb. 1657. coram R.P.D. Merlino; & quamuis poſſit probari per litteras patentes, *l. nemini licere §. non aliter ff. de aduocatis diuerſ. iudicum*, Barboſa *de iure Eccleſ dict. cap.* 53. *p.* 1. *ex n* 41. † Vbi vlterius requiri quod conſtet de earum acceptatione, vt firmauit Rota in dicta Burgen. Abbatiæ de Salas in verſ *pro cuius reſolutionis fundamento*, quam tamen acceptationem determinari per litterarum expeditionem, non aliter, eo quod hæc ſit acceptatio tacita, quæ ſufficit, ſecundum Mohedan. *dec.* 18. *de præbend.* Puteus *dec.* 27. *n.* 9. *lib.* 1. Creſcent. *dec.* 9. *de præſumptionib.* & Rota in Carthagin. beneficij 26. Februarij 1603. coram Cardinali Lanceloto, in qua ponitur prædicta diſtinctio. 25

26

Ad ſecundam quæſtionis partem, an qui habuit ſcriptoriam Apoſtolicam, & dimiſit, ob iſtam dimiſſionem deſinat eſſe Protonotarius, ſicut deſinit eſſe ſcriptor, ita vt beneficium, quod obtinebat intelligatur reſeruatum, vel non. Et viſis, quæ de ſcriptoribus Bullarum Apoſtolicarum ſcribunt Rota *deciſ.* 70. *per totam p.* 1. *diuerſ.* Loterius *de re beneficiaria lib.* 1. *q.* 57. *n.* 86. & alii. Reſpondeo in hac difficultate ſedanda longos eſſe ſcriptores, quia ſi ſit reſeruatum, dicemus Cardinalem vigore indulti extraordinarij conferre eum poſſe; ſin ſecus, tunc prouiſio ſpectet ad ordinarium collatorem, vt tenuit Rota in vna Hiſpalenſ. beneficij Die Lunæ 14. Ianuarij 1572. coram R.P.D. Domino Robuſterio Oriolenſi Epiſcopo impreſſa *in* 1. *part. diuerſ. deciſ.* 7. dicens propter dimiſſionem ſcripturæ Apoſtolicæ finiri, & Protonotariatum, & beneficium non eſſe reſeruatum Apoſtolicæ prouiſioni, ſi vacauerit ſcilicet in menſe ordinarij iuxta intellectum, quam dictæ deciſioni præſtat, Anaſtaſius Germon. *de indultis* 8. *etiam ex eo num.* 54. *&* 55. cum ſequentibus. 27

Pro hac vltima ſententia plura ſunt fundamenta. Primum quia ſcriptoria eſt cauſa inductiua, & conſeruatiua Dignitatis ipſius Protonotariatus in perſonis ſcriptorum cum ſic inducatur ex coniectura mente diſponentis, à quo totum hoc pendet ex *l.* 1. *§. in vito & §. ſi quis a Principe ff. ne quid in loco publico* vt declarant Bald. *ad leg. humanitatis n.* 18. *ff. de impubor. & ſubſtit.* & alij, qui citantur in dicta deciſ quia in priuilegio ſcriptorum ſedis Apoſtolicæ, aut obſcure conſtat qualitatem 28

tatem ſcriptoriæ qualificate protonotariatum, cum ſint in eadem oratione, & ab eodem verbo regantur, Oldradus *conſ.* 8. Socinus *conſ.* 17. *n.* 13. *&* 18. Decius *conſ.* 91. *colum fin.* verſ. *quinto in pro-*
29 *poſito*, Paríſius, *conſ.* 72. *a n.* 53. *lib.* 4. † At qualitas propter quam in Prothonotariatu huiuſmodi fuit appoſita qualitas ſcriptoriæ, non intuitu perſonarum, de quibus Papa, ibi nullam habet notitiam, cum referat ſe ad præſentes, & futuras, *l. qui filiabus*, & *ibi notat ff. de leg.* 1. cum aliis per Socinú, *conſ.* 73. *n.* 20. *in fine lib.* 4 ergo cum voluerit Papa, quod ea Dignitas Protonotariatus ſtatet ſimul cum officio ſcriptoris, hoc eſt non de per ſe principaliter, ſed conſecutiuè, & acceſſoriè ad officium ſcriptoriæ, & illi eſſe annexum ex notatis per Innocent. *ad cap de multa col. fin. ante finem de prab.* Ioan. de Platea *ad leg. cum legem poſt princip Cod. de dignit. lib.* 12. Socin. & alij *ad Rub. de leg.* 1. Petr. de Peruſio, *in tract. de vnione cap.* 1. ſequitur vt dimiſſo ſcriptoriæ officio, extinguatur, & finiatur illa Dignitas in perſona dimittentis, qui remanet, vt priuatus, & Dignitas tranſit ad alium cum officio, quod & ratio naturalis, & ciuilis ſuadet, nec duo eodem tempore eandem rem poſſideant: argum. textus *in l. ſi vt certo* §. *ſi duobus vehiculum ff. commodati*, de qua regula canoniſtæ, *in cap. licet* 9. *in fine de probationib.* vt in præmiſſo illius notaui.

30 Secundum ex verbis eiuſdem Rotæ. *dict. deciſ.* 70. *n.* 8. ibi *facit Prothonotarios illos, qui in futurum erunt ſcriptores*, quibus probatur non ſufficere, quod aliquomodo ſcriptor exiſtat, ſed debet permanere toto tempore importato per participium *in futurum erunt, ſeu extiterint ſcriptores*, Bartol. *in l. ex facto n.* 2. *in fine*, & *ibi* etiam Cuman. *n.* 13. *de vulgari, & pupil.* idem Bartol *in l. præcipimus* § *ſane ff. de appellat.* Imola *in clem. & ſi principalis n.* 14. *de reſcript.* prædicta enim verba reſoluuntur in relatiua, & eiuſdem tempus iuxta Doctrinam gloſ. *in clem.* 1. in verbo *Dignitas. de prabend.* Bartol. *ad leg. centurio n.* 18. *in fine* vbi & multi alij *ff. de vulgari, & pupillari*, quæ faciunt conditionem, & inducunt qualitatem rei diſpoſitæ, iuxta doctrinam eiuſdem Bartoli, & aliorum *in l.* 1. *ff. de condit. & demonſtrat.* cauſa enim eſt, quæ regulat conditiones adductas.

31 Tertium, quia cum iuris regulæ ſint, quod Principis gratia, ſeu conceſſio interpretetur; ita vt inde non oriatur abſurdum, aut aliquid quod à ſapientibus reprehendi poſſet ex *dict. l. ex facto*, vbi Cuman, & alij *ff. vulgari*, Crauetta cum aliis,
32 *conſ.* 3. fere per totum *lib.* 1. † Et quod quando verba ſunt dubia, debeant trahi ad eum ſenſum, quem accipit ſubiecta materia. vt deſeruiant menti, etiam in materia, in qua ſtricta ſit interpretatio, *in l. inſulam ff. de praſcript.* verbis cum aliis per Curt. Senenſ. *conſ.* 40. *n.* 14. Alex. *conſ.* 120. *n.* 4. & *ibi add lib.* 2. Caſſan *conſ.* 1. *a n.* 57. ſequitur vt ſi dimiſſo officio adiuncto cum Protonotariatus Dignitate, ipſa etiam Dignitas non vacaret, contingeret, quod ſimul eodem tempore poſſent oriri plures Protonotarii, qui valerent vti tantis prærogatiuis, ibi conceſſis, vt eſſet valde abſurdum, & contra veriſimilem mentem concedentis, maxime, quia infinitas debet euitare. *l. qui bona* §. *fin. cum ibi notatis ff. de damno infecto, l vones*, §. *hoc ſermone ff. de verb. ſignif.* cum aliis per Alex. *conſ.* 16. *n.* 9. *lib.* 4. Abbat. *in cap.* 1 *num.* 1. *de*
33 *priuileg.* † vbi ait per numeroſitatem vileſcere Dignitatem, quæ per ſe alioquin eſt excellens, & qualitas ſcriptoriæ ſit ſucceſſiua; eo quod officium ſcriptorum exiſtimatur perpetuum, & non momentaneum, cum detur ad vitam, & beneplacitum eorum, qui illud emunt gloſſa, *ad leg.* 1. *ff. pro ſocio*, Ioannes de Platea *ad leg. cum legem Cod. de excuſat. muner. lib.* 10. Decius *conſ.* 204. *per totum* & in ſimili de iuriſdictione, vt ſit quid perpetuum, & non momentaneum, vt conſiderat Bald. *in l. generaliter circa medium Cod. de Epiſcopis, & clericis*, & in canonicatu locum ſibi vindicet, *dict. deciſ.* 70. *n.* 9. *in medio*, & Dignitas illa Protonotariatus ſit qualitas ſucceſſiua, euenit, vt in dubio præſumatur, quod fuerit à diſponente aſſumpta pro cauſa eſſendi, & permanendi, vt catenus ſit Protonotarius, quatenus in eo durat qualitas ſcriptoriæ, Imola *in dicta clem. etſi principalis num.* 14. verſ. *ſi vero non appareat &c.* & verſ. *quandoque eſt dubium* de reſcriptis.

Vnde licet prædicta cauſa non ſit expreſſa, & 34
cauſa ſcriptoriæ influat in ipſam rem principaliter, & non in perſonas, videtur vt Dignitas Protonotariatus ſit cauſa conſecutiua, atque realis, & vt ſequitur ſuam cauſam inductiuam, & ipſum officium, ſicut notant omnes ad textum *in l. ſordidorum Cod de excuſat. muner. lib.* 10. à quo non poteſt ſeparari præter intentionem concedentis iuxta Baldi doctrinam *in l. ſi prædium n.* 4. *ante finem ff de ædilitio edicto*, & aliorum, quos citat Crauetta, *conſ.* 170. *n.* 6. *lib.* 1. & inde fieri quod dimiſſo ſcriptoriæ officio, extinguatur dicta Dignitas in perſona dimittentis, vt dictum eſt, & in terminis late Anaſtaſius Germon. *de indultis, dicto* §. *etiam ex eo videndus à n.* 60. *vſque ad finem*, vbi *n.* 61. *&* 66. confirmat ex doctrina Bartoli *ad leg. Gallus* § *& quid ſi tantum, col.* 3. *in princip.* verſ. *præterea poſito ff. de liber. & poſthu-*
mis, Socinus *conſ.* 150. *col.* 7. *num.* 17. verſ. *ſexto confirmatur*, in fine, † Dicentis quod quando pri- 35
uilegium competit ratione alterius, ſi tollitur vnum tollitur, & aliud; item ex regula textus *in l. cum Prætor ff. de iudiciis, l. maritus Cod. de Procurator. l. vnica* §. *ſin autem Cod. de caducis tollendis cap. ad audientiam de decimis*, cum aliis ſimilibus, ex quibus deducunt DD. quod vbi concedens vult quod priuilegia durent dimiſſo officio, id exprimit, ſicut patet in facultate teſtandi per dicta iura, quam ſolet dicere velle durare, etiam dimiſſo officio; in aliis verò caſibus iure communi, & ordinario non comprehenſis, ac de quibus expreſſam non faciat mentionem denegare.

Nec obſtat aliquod ex fundamentis contrariæ 36
ſententiæ, nempe vt Dignitas perpetua, dimiſſo officio, duret ex *l. eos. Cod. de excuſat. muner. lib.* 10. *l. cum legem in fine Cod. de excuſat. muner. l.* 1. *Cod. de aduocatis diuerſ. iudic.* vbi Bart. Salicet, & alij, qua probatur, quod depoſito officio, habens Dignitatem illi annexam, remanet in Dignitate, & quia ceſſante cauſa, non debeat ceſſare gratia creationis Protonotariatus, quæ ſemel habuit ſuam perfectionem, & tranſtulit plenum ius in acquirentem *ex l fin. in princip. ff. unde liberi* cum aliis per Bartol. *ad leg.* 2. §. *fin. circa finem. ff. de donat.* † Et illud, quod dig- 37
nius, quale eſt Dignitas Protonotariatus, debet ad ſe trahere minus dignum, quale videtur ſcriptoria ad Protonotariatus Dignitatem per regulam iuris, acceſſorium, *de regular.*

iuris

iuris lib. 6. l. in argento in princip. ff. de argento,& auro legato, Canoniſtæ per textum,*in c.quinto 3. de iudiciis,c.per tuas de arbitris cum vulgatis*,& ex aliis principiis.

38 Nam præterquam quod prædictæ obiectiones
adiuuentur etiam ex eo quod nonnumquam;imo,
& plerumque in memoriam antiquæ Dignitatis,
retineantur reliquiæ, & veſtigia quædam, dictæ
antiquæ Dignitatis,hoc eſt nomen,ſeu honor, &
prælatio honoris cum priuilegio immunitatis ter-
tio non nociuis ſine aliquo exercitio præcedentis
Dignitatis,Ioan.de Platea *ad leg. 1. & 3. Cod.de
præfect. Prætor,& ad leg.*1.vbi Iacobus Rebuffus
Cod.de proposit.ſacr.cubic.lib. 12. & late Tyra-
quellus *in tract.ceſſante cauſa cauſa , limitatione*
39 15.*& 16.per totum*,† Et ſic contingere in aduo-
catis ex *dicta l.1. Cod. de aduocat. diuerſ. iudic.*
quibus pleraque conſtitutionibus illius tituli pri-
uilegia concesſa ſunt,reuerentia ſtudiorum , & vt
ait Iacob. Cuiac. *in paratitl. eiuſdem tituli* ,
reuerentia litterarum, contemplatione litteratæ
40 militiæ. † Tamen honorarium illud ceſſet , vbi
quis pretio , aut ſuffragio adipiſcitur officium
cum Dignitate, pro vt ipſe ſcriptores Apoſtolici,
quibus dantur priuilegia , non ob merita,aut la-
bores,ſed ob pretium , vt eleganter ſcripſit Pu-
41 teus *deciſ.*104.*lib.*3. † qui dicens non dari priui-
legia ſcriptoribus Apoſtolicis à curia abſentibus
ratione laboris,ſed ratione pretii,quod in officio-
rum exemptione exponunt , & ſic reſolutum in
vna Leodienſ.Canon. & præbendæ S. Bernardi
1548.Die 14.Februarij, vt prædicti ſcriptores in-
42 citentur ad emendum ea , † ait vt prærogatiuæ
quæ dantur in regula prima prærogatiuarum ,
dentur ratione laborum; indeque ipſa regula po-
ſuerit *actu ſua officia exercentium*,& ſic in caſu
noſtro,ſi dimittatur officium à fortiori ceſſet ipſa
Dignitas,& omnes reliquiæ, ita quid non rema-
neant veſtigia aliqua ex *l.vniuerſi* , & *ibi* Bartol.
Ioan.de Platea,& Iacob.Rubeus,*Cod.de legation.
lib.*10.in qua ſane lege perelegantem reddit ra-
tionem Imperator dicens ne commoda publica
cum vmbratili ſuffragiorum pactione lacerentur ,
vbi Cuiacius rectiſſimè interpretatur, ne ſub ſpe-
cie,& vmbra harum Dignitatum,pretio, non me-
ritis coemptarum commodis publicis officiatur ,
ſicut,& reſpondent Rolandus à Valle *conſ. 66. n.
47 lib.1.* Anaſtaſius Germon. *dicto §. etiam ex*
43 *eo in n.*78.† cum plus mereatur qui acquirit Dig-
nitatem virtute propria,quam pretio, vel ſuffra-
gio aliquo illam adipiſcitur ex *l.1.& 3.ff.de offi-
cio Proconſul.* Bartol. *ad leg. quod Princip. ff.
delegat. 3.* Natta *conſ.*163.*num.*14.*& conſ.* 129.
*num.*8.
44 Vnde licet dignitas Protonotariatus dicatur
perpetua ; ſic vt dimiſſo, etiam officio , non ceſ-
ſet ex *dicta l.eam legem Cod.de excuſationib. mu-
ner*,non tamen procedat in Dignitate reali anne-
xa ipſi officio,quæ ſequitur ſuam cauſam , vt di-
ximus:nam regula,quæ docet , vt ceſſante cauſa ,
non ceſſet effectus;& ſic nec ceſſet diſpoſitio, re-
maneantque veſtigia , & reliquiæ intelligitur in
caſibus à iure expreſſis , de quibus non eſt iſte ,
de quo agitur , vt expendit Tyraquel. *in dicto
tract.limitat.16.n.9. in fine*, & Anaſtaſius Ger-
mon. *de indultis in dicto §. etiam ex eo num.*
45 86 † Vbi addit illud etiam habere locum , vbi
diſpoſitio eſt inducta cum cauſa momentanea ,
aut requiſi a certo , & determinato tempore ;
& ſic ego amplector ex *dict. deciſ.* 104. *Putei lib.*3. quæ adhuc viſa eſt contra nos , ſi non expendatur; loquitur enim ibi de ſcriptore abſente , non inquam de illo , qui dimiſit officium, & nihilominus Puteus concludit, quod ſcriptores , auditores , & Referendarij à curia abſentes non deberent gaudere , niſi abſint de licentia Papæ , qui tunc pro præſentibus habentur; non enim iſti abſentes in totum renunciarunt officio empto , & nihilominus non fruuntur prærogatiuis abſentes , niſi de Papæ licentia abſententur , quæ abſentia dicitur potius temporanea , quàm perpetua , quod magis procedit in ſcriptore officium dimittente , cum in ea ſit cauſa ſucceſſiua , & permanens ; qua ratione à ceſſante cauſa inductiua , & conſeruatiua diſpoſitionis , ceſſet ipſa diſpoſitio , & ſi ſuperſint reliquiæ aliquæ , illæ nempe honorariæ , de quibus ipſe Anaſtaſius Germon. *vbi proxime ſub num. 75.76. & 77.* & DD. *per dict. l. 2. Cod. vt Dignitat. ordo ſeruetur.*

Et ſic non eſſe impedimento aliud fundamen- 46
tum , quod ceſſante cauſa, non debeat ceſſare ef-
fectus,ſeu gratia creationis Protonotariatus,quæ
ſemel fuit perfecta ; quia id verum eſt tantum,
vbi fuit gratia , & ius illi ſimpliciter quæſi-
tum , non æque vbi gratia , & ius fuit quali-
ficatum ex aliqua conditione , vel cauſa , vt in
ſcriptore (iuxta adducta ſupra in proxima ſen-
tentia ,) tunc enim res tranſit cum ſua , &
non recipit perfectionem , nec adquirit ius ,
niſi cum ſua qualitate , & cauſa , vt dixerunt
Bartol. & alij , quos ſequitur Iaſon. *in l. qui
Romæ §. Flacius col. 1. & 3. ff. de verb. obli-
gat.* Caſtr. *ad l.priuilegia Cod. de ſacro ſanctis
Eccleſ.* Decius *ad cap. Eccleſia ſancta Maria
num.*53. *de conſtit. & ad cap. nouit. num.* 13.
in fine , verſ. *ſed contra de iudiciis* , Anaſta-
ſius Germon. *dict. §.etiam ex eo de indult. nu-
mer.* 87.qui & *num.*88.*&* 89. † ad aliud obie- 47
ctum , quod magis dignum , quale eſt Proto-
notariatus trahit ad ſe ſcriptoriam , vt mi-
nus dignum ; reſpondet Protonotariatum eſ-
ſe Digniorem , quando ſtat de per ſe , ſed
in ſcriptoria non ſic contingere , cum tan-
tum ſtat , tamquam acceſſorium ipſi ſcripto-
riæ , quæ etſi minus principalis , & digna ſit ,
conſiderato vtroque de per ſe. At cum dig-
nitas Protonotariatus in caſu noſtro dicat or-
dinem ad exercitium ; ſic vt tunc iam ipſa
ſcriptoria ſit res principalis , & officij digni-
tas tantum ei adhæreos ; ita vt ea dimiſſa , di-
miſſa omnino intelligatur eadem Protonotaria-
tus Dignitas , iuxta ea , quæ ſcripſit ipſe Ana-
ſtaſius *lib. 3. de ſacror. immunit. à num.* 206.
quod acceſſorium , non trahit ad ſe principa-
le , ſed à principali trahitur , vt dixit Clem.
V. *in cap. 5. de donat. inter virum , & vxor.*
quia vt inſtat Paul. *in l. ordinarij Cod. de
iudiciis* , acceſſorium tamquam minus dignum,
non debet trahere ad ſe principale ex *l. in ar-
gento in princip. ff. de auro , & argento le-
gato.* ſic DD. per textum *in dicta l. cum prin-
cipali ff. de reg. iuris.*

Quod ſi adhuc inſtes ex alio fundamento re- 48
lato , quod Principum priuilegia ſunt late inter-
pretanda : tamen reſpondetur id non procedere ,
quando ſunt conceſſa propter certam cauſam;

tunc

tunc enim reſtringuntur propter illam cauſam,
cum non poſſit fieri interpretatio, quæ verbis
non concipitur, vt late poſt alios tradit Clau-
dius de Seiſel olim Epiſcopus Taurinenſis
ad textum *in l. fin. num. fin. de conſtit.* Ana-
ſtaſius Germon. *de indultis dict. n.* 88. §. *etiam
ex eo.*

49 Hæc in puncto iuris, verum ſi adhuc pro ſen-
tentia vltima corroboreris, nihilominus in caſu re-
ſeruationis, de quo nunc, præterquam quod quæ-
ſtio tradita, videtur ſuperflua ex eo quod in regu-
la 18. Sixti Papæ V. ſunt reſeruata beneficia om-
nium officialium, etſi officium depoſuerint, vt tra-
dit idem Anaſtaſius *in dicto §. etiam ex eo n.* 89.
in fine, ac pateat ex eo, nempe, quod non ſolum
Camerarij Auditorum Rotæ, & Abbreuiatorum,
beneficia ſint reſeruata Papæ, verum ex conſtit.
78. & 79. Pauli 4. & conſtit. 44. Iulij 3. quibus pa-
tet, quoad prædictum effectum viri familiares,
& continui Papæ commenſales ſunt omnes refe-
rendarij, & alij officiales ex Palatio panem ha-
50 bentes, † ſcriptores dicti, ac Protonotarij quorum
beneficiorum reſeruationem dictum eſt, iam clau-
ſam dici in corpore iuris ex adducta decis. Rot.
Ferrar. 26. April. 1614. & vt latius de offi-
cialibus Papæ dico *infra hac quæſt.* dicen-
dum eſt ex adducta *decis.* 70. *Rota n.* 11. veſtigia
Protonotariatus relata non ſufficere, cum *extra-
uagans. ad regimen. de præb. & reg.* 1. reſeruatoria
exorbitarint à iure communi, quæ cum reſeruent
beneficia officialium, videlicet Protonotariorum;
etſi ſupponant qualitates officij. & Dignitatis,
ſunt intelligendæ plene, & cum effectu, vt expli-
cat ex aliis multis Anaſtaſius *de indultis d. §. etiam
ex n.* 80. *ad* 84. Et ſic non amplius inſiſtimus in
repetendis aliis fundamentis vtriuſque ſententiæ,
cum ita amplectitur: videndus Barboſa expendens
dictam extrauag. & Paul. III *& IV. conſtit. ex d.
reg.* 1. *Cancellariæ, à n.* 51. 52. 53. *&* 54. *de iure Ec-
cleſ. dict. c.* 23 *p.* 1.

51 Vnde etſi dictus Barboſa omnino legendus in
dictis locis reſoluat *dict. n.* 51. 52. *&* 53. quod
Protonotarij creati ratione officii, remanent Pro-
tonotarii, etiam finito officio, & quod gaudeant
omnibus beneficiis veris Protonotariis conceſ-
ſis, vt expreſſa probat ex *dictis Paul III. & IV.
conſtit.* cum ex iure, etiam vacantes plura habeant
beneficia; quam honorarii ex *dict. l.* 2. *Cod. vt
Dignit. ordo ſeruetur*; item & vt Lampridius in
Alex. ſcribit, vacantibus dabantur annonæ, quas
nullas honorarios conſtat habuiſſe; indeque non
immerito vacantes præferrentur, honorarij licet
non omnibus ex *dicta l.* 2. quia proculdubio
præferuntur his, qui ſimili ornati ſunt Digni-
tate, veluti Præfectorius vacans, Præfectorio
honorario, Quæſtorius vacans Quæſtorio ho-
norario. non inquam illis, qui ampliori Dignita-
te præditi ſunt. veluti Quæſtorius vacans, non
præfertur Præfectorio honorario; ſicut nec comes
vacans Quæſtorio, vel ex Magiſtro honorario; &
ſic vacantes omnibus honorariis non præferri,
quia retinent, depoſito officio, reliquias. & veſti-
gia Dignitatis illi annexa, ſicut præſertim de
aduocatis dictum eſt ex *dicta l.* 1. *ff. de aduo-
catis diuerſ.* tamen præterquam quod hæc intel-
ligentur de officiis. & Dignitatibus conſideratis
per ſe, non vt acceſſoria vna alii officio, vt
52 iam diximus, † quoad reſeruationes non ſit il-
latio, eo quod, vt diximus, reſeruationes ex
dicta regul. 1. *& ex extrauag. ad regimen ſunt le-*
gales, quia expreſſis verbis diſponũt, quoad bene-
ficia, quæ ſedis Apoſtolicæ officiales, qui ratione
officiorum eiuſmodi Notarii erant, etiam dimiſſis
officiis & quandocumque aſſequuti fuerint ſub
reſeruationibus ex *dicta extrauag. ad regimen*,
comprehendantur; ſic in ſtantibus hodie dictis
conſtit. & declarationibus, nullus amplius ſuperſit
in hac re ſcrupulus.

Quare quidem ſine controuerſia erit, non ſo- 53
lum beneficia camerarii, vt dictum eſt camerarii
Auditorum Rotæ, atque abbreuiatorum eſſe re-
ſeruata, vtcumque vacantia, ſiue morte aut offi-
cio dimiſſo, Mandoſ *in dicta reg.* 1. *q.* 4. Caſſado-
rus *decis.* 4. *de conſtit.* Lotterius *de re benefic. lib.*
2. *q.* 17. *n.* 68. Puteus *decis.* 104. *&* 266. *in anti-
quis, alias* 254. *&* 257. *lib.* 1. verum, & dictorum
Notariorum, Protonotariorum, & ſcriptorum, vt
ex Gonzalez Bellamera, Lotterio, & aliis probat
Barboſa *in dicta extrauag. ad regimen de prob. ex
n.* 5.

Vbi *n.* 11. *&* 12. ad prædictum effectum reſer- 54
uationis, non ſolùm prædictos comprehendi, ve-
rum vt comprehendantur etiam referendarii,
Acolyti, ſcutiferi, ſecretarii, litterarum Apoſtoli-
carum ſcriptores, Cubicularii, ac milites ſancti Pe-
tri, & reliqui officiales Romano Pontifici pro-
tempore exiſtenti, in Palatio deſeruientes, aut cu-
ſtodiam facientes; licet in eodem non habitaue-
rint, nec habitent, nec forſan habitabunt, nec in
Tynello comederint, nec comedant, nec in futu-
rum forſan comedent vt referunt Gonzalez *in
reg.* 8. *Cancel. gloſſa* 51. *n.* 17. Ioannes à Chochier.
in reg. 3. *Cancel. n.* 34. imo & aliorum capellano-
rum reſeruata cenſeri dicunt idem Gonzalez *dict.
gloſſa* 51. *n.* 8 Mandoſius *in dict. reg.* 1. *q.* 5. *&* 6.
Æneas de Falconibus *de reſeruat. q.* 3. *princip. n.*
15. *in fine, & n.* 16. Simon *in ſimili tractatu q.* 37.
& 38.

Ad tertiam quæſtionis partem de aliis Nota- 55
riis inferioribus, curſoribus, aduocatis &c breui-
ter reſpondeo, ad primum de notariis, & fide, quæ
eis præſtatur; quia multa dixi generalia *ſub tit. de
fide inſtrument.* & ex iam adductis Protonota-
riis, & ſcriptoribus conſtat, nec iſte locus aptus
ſit, vt de Notariis extra Romanam curiam exi-
ſtentibus, ac eorum fide agatur. ideo tantum hic
dico quod Notarii extra Vrbem creandi, antequã
exercere Notariatus officium incipiant, debent ſe
ſubmittere examini ſub pœna nullitatis, & fal-
ſi, vt decreuit Vrbanus VIII. in conſtit. 10. alias
110 incipit *ratio paſtoralis* 12. Kalend Ianuarii
1631. apud Ang. Mariam Cherub. *in Bullario in
appendice tom.* 4 *pag.* 19. † Vbi ponitur forma 56
examinis, Barboſa alia referens de Notariis S. In-
quiſitionis, ac Epiſcoporum *in collect. dec.* 523. *à
n.* 1. *&* 4. verbo *Notarius*, & *in Bullar eodem* ver-
bo, de quibus etiam aliquid *in Trid. ſeſſ.* 21 *de re-
format. cap.* 21 idem *ibi*, *& in dicto Bullario*, *&
collect. deciſ.* 83. verb. *cancellaria cancellarius*
Epiſcopi.

Curſorum tamen officium eſt, & poteſtas citan- 57
di, & intimandi in nonnullis cauſis Papæ manda-
ta, iuxta quæ cauentur in conſtit. 14. Iulii 2. inci-
pit *cum ſicut* 15. Kalendas Septembris 1507.
apud Laertiu Cherub. *in Bullario tom.* 1.
pag. 417. & ex alia conſtit. 34. Clem. 8. inci-
pit *etſi* Iulij 1532. apud dictum Cherub. *eo-
dem tomo pag.* 602. *alias* 579. *in noniſſ. impreſſ.*
qui & debent diem futuræ cameræ Apoſtolicæ
poſtridie intimare, vt cauetur in alia Pij IV. con-

ſtit.87. incipit *cum inter* Kalend.Nouemb. 1564. apud Laert.Cherub.*tom.*1. *pag.* 122. Barboſa *in collect.* 257. *deciſ.*verbo *curſatores Papæ* , & *in Bullario eodem verbo* , & quæ nam fides eis adhibeatur ſuper intima facta,deſumi poteſt , etiam ex his,quæ dixi *in c.*1.*de cauſ.s poſſeſſ.& propriet. ſub quæſt.*7.vbi de fide præſtita Nuncio,ſeu apparitori citanti;item & executori.

58 Et quod iſti curſores,& non mandatarij vicarij vrbis in publicis proceſſionibus, ac funeribus claues argenteas deferre debent , tradit Sellius *in ſelectis canon.cap.*10.*n.*32.& refert Barboſa *in d. collect.& Bullario.n.fin.* ex ſacra Congreg.Rit.in Vrbis 17.Martij 1613.quam idem Sellius ad lon-

59 gum ponit. † Et huic officio correſpondet circa intimas,& citationes ad conuocationes faciendas in capitulis cathedralium officium Pertigarij , de quo aliquid dixi *ſupra.*

60 Aduocati vero conſiſtoriales, qui plenam habent adminiſtrationem redituum ſtudij, quorum collegium creatum apparet;quia cum in electionibus,quæ in conſiſtorio Papæ olim fiebant, plerumque apparerent oppoſitores ; ideo Pontifices conſtituerunt ordinem prędictum Aduocatorum, qui egregij eſſent iuris periti, & nonniſi ſolemni eorum periculo in hunc ordinem admiſſi huiuſmodi munus in conſiſtorio obirent, vt aduertunt Veſtrius *in pract.Romana curia lib.*2.*c.*18.Petr. Gregor.*lib.*49.*ſyntagmat. iuris cap.*6.*n.* 10. vbi ſubiungit hac tempeſtate in hoc otioſos eſſe,cum in publicis tantùm conſiſtoriis orent,ſtudijque vrbis regimen habeant iuxta Bullam. 52. Sixti V. incipit *Sacri* 10. Kalend. Septemb. 1587. apud Laert Cherub.*in Bullario tom.*1.*pag.*587. *alias* 247. *in nouiſſim.impreſſ.*in qua eius filius *in ſcholio* 1.vt refert Barboſa *in collect.dec.*14.verbo *Ad-*

61 *uocati conſiſtoriales,& in Bullario eodem verbo,*† addit proxime dictum,dicentes quod Generales vrbis,hoc eſt conſiſtoriales,qui Romæ præcedunt quibuſcumque aliis aduocatis,atque Doctoribus, habeantque facultates Doctorandi,ex dicta conſtit.Sixti.

62 Qua occaſione hic poſſent adiici de collegio Aduocatorum vniuerſitatum,ſalmanticæ vniuerſitatis,de cuius priuilegiis plura congerunt videnda,& de Cancellario iudice illius vniuerſitatis D.Alphonſus de Scoba.Chonchenſis collega *de ſcholaſtica & Regia iuriſd.* & Pater Mendo è ſocitate de iure academico,& de aliis Aduocatis vniuerſitatis Valliſoletanæ,ac compluti apud nos celebratiſſimis;& ſic poſſunt hic adiungi pleraque Aduocatorum priuilegia , quæ congerunt DD. *in l.*1. *& toto tit.Cod. de aduocat. diuerſ. indic.*

63 Quorum quidem officium etiam vbicumque extra vrbem eſſe nobile,& laudabile,docent DD. per textum *in l.*4.*Cod.de Aduocat. diuerſ. iudic.* cum & textus *in l.prouidendum* 7. *Cod. de poſtulando* agnoſcat aduocatos eſſe in Dignitate , & *nouella vnica eodem tit.* vocauerit aduocationem ſeminarium Dignitatum;ſic vt nec ad Dignitatem ſenatoriam eligerentur,niſi viri experientia aduocationis illuſtres Perez de Lara *in compendio vitæ humanæ cap.*30.*n.*14 Maſtrillus *de Magiſtratib.lib.*2.*cap.*12.*n.* 4. Quare dixerunt Riccius *p.* 1.*deciſ.*216.*n.*12.Burgoſ de Paz *in proœm. leg. Tauri n.*379.Fontanell.*de pactis nuptial. tom.* 1. *clauſula* 4.*gloſſa* 10 *p.* 1. *n.* 127.*& clauſula* 3. *num.*16. Guzman. *de euiction.q.*48.*num.* 5.Cauallus *crimin. caſu* 287. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 186. *num.* 6. Ioan. Baptiſta Toro *in compendio deciſ. litt. A.* verbo *Aduocatus* Donellus *lib.* 18. *comment. cap.* 3. vbi Oſualdus ex *littera E.* Aduocatos nobiles augere ſuam Dignitatem ; ita vt à muneribus excuſentur.

Ex quo fluit merito repellendos eſſe à munere aduocationis infames,vt docent Accurſius *in l.*2.*Cod.de dignit.lib.*10. Bartol.*in l.*1.*§.fin.ff. de extraordin.cognit.* cum aliis Tyraquel. *de nobilitate cap.* 29. *ex n.*11. Antonius Faber , *in l.* 1.*§.ait Prætor* 8.*ff. de poſtulando,abſque eo,quod obſtet deciſio* textus *in l.*2.*Cod.de poſtul.*† Vbi liberti poſſunt eſſe Aduocati : nam prærerquam quod Tyraquellus oppreſſus *dict.cap.*29.*n.*16.dixerit nihil aliud poſſe reſpondeti,niſi fatendo patrocinati cauſas,non eſſe Dignitatem , ſed non ideo aduerſari Dignitati , quod eſt contra *dict. l.*4.*& l. cum aduocatio* 8. *dict.tit. Cod.de aduocat. diuerſ.iudic.* dicendum eſt libertos non fuiſſe infames vt *in l.* 1. *ff. de officio aſſeſſorum* , nam , etſi prohibiti fuerint officia ingenuorum exercere , non quia infames , ſed quia prohibiti, ex *l.viſellia* , iuxta quæ dixi *in Rub. & tit.item & cap.fin.de ſeruis ordinand. vel non*) ideo *in dicta l.*2 *Cod.de poſtul.* potuerunt liberti eſſe Aduocati , vt reſpondet D. Franc.de Amaya *in l.*1.*Cod.de infamibus lib.*10.*n.*87.*&* 88. cum Oſualdo *dicto lib.*18.*comment. Donelli cap.*3.*litt.* 1 Simacho *lib.*5.*epiſt.*41. Turellus, & Guttierez *de officiis Domus Auguſtæ lib.* 3.*cap.*2. Bulleng. *lib.*6. *de imper.Rom.cap.*6. Dorleans *ad Tacitum lib.*11.*annot.pag.*572. Maſtrillo *de Magiſtratibus lib.*2.*cap.*12. *n.* 6 dicentibus Aduocatos dici clariſſimos , eoſque nomine indigitet epithectum cauſidicum , & ſi multi contra Aduocatos ſcripſerint , videre ex dict. Maſtrillo *dict. cap.* 12. *à numer.* 9. Dorleans *ſupra.*

64 (right margin beside "Ex quo fluit merito…"); 65 (beside "Vbi liberti…")

De his non amplius, cum fuſius agam *infra in tit.de poſtulando.* vnum tamen notabis ex dictis *in fine quæſtionis præcedentis*,quatenus dixi de vice Domino Æconomo, atque Caſtaldo , *Aduocatum* dici illum,qui præſidet rebus Eccleſiæ agendis,atque tractandis;vt DD. docent per gloſſam textus *in c.ſi quis Epiſcopus* 1.*q.*1.Villalobos *in ſumma p.*2.*tract.* 37. *de ſimonia diſ.* 22. *ſub n.*1.Barboſa *de iure Eccleſ.*1.*p.cap.*46. *ſub n.* 4.dum dicit defenſoris appellatione generaliter comprehendi ſyndicum , qui & Aduocatus dicitur. Et de præcedentia Aduocatorum , & aſſeſſorum Eccleſiaſticorum , cum multis Michaël Ferro *de præced. cap.* 3. *&* 7. videndus. 66

Officiales vero curiæ,familiares,ac Papæ commenſales, qui dicantur,iã facilè eſt percipere ex dictis ſub hoc textu;& ſic breuiter,dico,quod familiares Papæ , & Prælati Domeſtici , & continui commenſales,ſunt , qui ſolùm ratione perſonæ , & non alicuius officij pro tempore obtenti,ex Palatio Apoſtolico panes quotidie habere poſſunt,& in poſterum habere poterunt, licet in Palatio non habitent, vel alia victui neceſſaria non habeant , vt iam ſub hac quæſt. dixi , dum agens de reſeruatione beneficiorum , quæ habent Protonotarij , ſiue alij officiales curiæ, de omnibus laconicè ſcripſi , quoad illum effectum. 67

Et ſic familiares Papæ , ſiue commeſſales ſunt Auditores Rotæ , Referendarij , & alij officiales 68

ciales ex Palatio Apoſtolico, panem habentes, vt
patet ex Conſtit. 3. & 12. Pauli III. incipient. *ſan-
ctiſſimus* de unno 1553. & 1554. apud Cherub.
*in Bullario tom. 1. pag. 615. 714. & 512. in nouiſ-
ſim.* & ſic Auditor confidentiatum Sixtus V. con-
ſtit. 47. incipit *Diuina* Kalend. Nouemb. 1586.
apud eundem Cherub. *tom. 2. pag. 556. alias 423.*
Barboſa *in collect. decis.* 333. verbo *familiares*,
idem *in Bullario eodem verbo*, qui vtrobique ver-
69 bo *commeſſales Papæ n. 3.* ſic tenet † vbi etiam ad-
dit, quod commeſſales Papæ vere ſunt clerici de
camera, ex Bulla Sixti IV. incipit *diſpoſitione*. Ka-
lend. Februar. 1472. apud Cherub. *tomo 1. Bulla-
rij pag. 332. alias 301. in nouiſſim. impreſſ.* item
ſcriptores Archiuij Romanę curiæ, Iulius II. con-
ſtit. 2. in epiſt. *quia nihil* 8. Nouemb. 1504. apud
70 Cherub. *tom. 1. pag. 403.* † commiſſarius cameræ
Apoſtolicæ, Sixtus V. conſtit. 44 incipit *ad excel-
ſum*, 4. Octob. 1586 apud Cherub. *tom. 2. pag. 550.*
71 † Cantores capellæ Pontificiæ Sixti V. *conſt.* 38.
incipit *glorioſa*, 5. id. Iunij 1587. apud eundem
Laert. de quibus idem Barboſa *collect. decis.* 189.
n. 6. quam repetit *in dict. collect. decis. 355. n. 3.*
72 † Et quoad beneficia reſeruata qui dicuntur ta-
les familiares, ſiue commeſſales, idem repetit cum
multis per textum vbi DD. *in dicta extrauag. ad
regimen. de præb. & Dignit. & in hac quæſt.* ſub
verſ. *ad ſecundam*, ex verſ. *quare*.
73 Vnum tamen notabis quod non ſunt reuocatæ
exemptiones ſolitæ, & immunitates commenſa-
lium continuorum Papæ, Cardinalium, officia-
lium, cubiculariorum, & ſecretariorum, vt patet ex
conſt. 28. Vrbani VIII. incipit *ſuperni* 12. Kalend.
Nouemb. 1624. apud Laert. Cherub. *tom. 4. pag 46.
in nouiſſ. impreſſ.* refert Barboſa verb. *commenſales*
74 *Papæ collect. decis.* 189. *n. fin. & in Bullario*, †
De familiaribus Auditorum Rotæ, confidentia-
lium, Cardinalium, & Epiſcoporum, hic iungi
plura valebant, ſed conſulto omitto; & ſic nec gra-
dum facere neceſſum eſſet ad materiam de officio
vicarij, Epiſcopi, & eius poteſtate, quæ eſt pra-
cticabilior iam dictis; ſed quia de illa ſoleant Do-
ctores hic inquirere, atque tractare, non ex vi
tituli noſtri; quia hic tantùm egerunt Pontifices
de officio vicarij Parochi, ſeu Pontificis, vt in tex-
tu noſtro, ex vi tamen nominis *de officio vicarij*
de quo non minus apta peragi valet *infra ſub tit.
de officio ordinarij*; cum vicarius Epiſcopi iudex
ordinarius appelletur, vt *ibi* probabitur; ideo ad
cognitionem totius materiæ; item & de poteſta-
te vicarij capituli, ſede vacante, adiungendo Do-
ctores, quos retuli *ſupra hic in Rubr. n. fin. poſt
quæſt. 1.* & quia ex textu *in cap. 1. 2. & 3. hoc tit.
lib. 6.* aptus ſeſe offert locus inde eſt vt hic, &
ſub hoc textu agamus de vicario Epiſcopi, ac
capituli ſede Epiſcopali vacante, vt ap-
paret *à quæſt. 5. proxime ſequenti*. Et
inſuper adiunges quæ dico, ac
notant Doctores *in tit.
ne ſede vacante ali-
quid inno-
uetur.*

QVÆST. V.

An vicarius neceſſario conſtituendus ſit ab Archiepiſcopo, & Epiſcopo pro rebus iuſtitia, & gratiæ? Quis debeat eligi, & nominari? An ex quo creatus eſt, dicatur iudex delegatus, aut ordinarius, habens eandem iuriſdictionem, ac Epiſcopus ipſe, vel limitatam ad caſus tantùm ſuæ commiſſionis? Et quænam exercere valeat ex ſolo mandato generali?

SVMMARIVM.

1 *Vicarius legitimus, ſeu natus eſt ille qui à lege ipſa conſtitutus eſt, vt Archidiaconus, Archipreſbyter.*

2 *Archidiaconus de iure, Epiſcopo abſente, & eius officiali vicarij munus exercet, qui & poteſt dare litteras dimiſſorias ad ordines ſuſcipiendos.*

3 *Archidiaconus, & Archipreſbyter, etſi iuriſdictionem habeant à lege ordinariam ratione officij, & Dignitatis, ſed minorem, quam habet Epiſcopus, &* n. 10. 11. & 12. & n. 55.

4 *Vicarius Epiſcopi appellatur Datiuus quia ab Epiſcopo datus dicitur, eius vices gerens.*

5 *Magiſtratus, & Prætores ſolent, imo iubentur habere locum tenentes.*

6 *Vicarius Epiſcopi, & locum-tenens Prætoris, à Principe conſtituti cenſentur.*

7 *Appellatio non datur à vicario generali ad eius Epiſcopum, ſecus de Archidiacono, & Archipreſbytero, vt* n. 10. 11. & 12.

8 *Generalis deciſio generalem intellectum præſtat.*

9 *Ius non diſtinguens fecit vt nec nos diſtinguere debeamus.*

10 *Vicariatus Archidiaconi, & Archipreſbyteri, differt à vicario Epiſcopi generali, quia iſte omnino cebaret Epiſcopo vnum cum eo tribunal faciens.*

11 *Vicarius natus non facit idem tribunal cum Epiſcopo.*

13 *Vicarius generalis Epiſcopi non habet ex ſola commiſſione iudicare de omnibus caſibus, de quibus Epiſcopus, cum limitetur in plus 50. caſibus, &* n. 36.

14 *Clauſula* dantes, & concedentes plenam, & liberam poteſtatem, *quam latitudinem concedant vicario Epiſcopi.*

15 *Clauſula* conſtituo te vicarium meum vniuerſalem cum facultate, & poteſtate, vt omnia mei loco efficere poſſis quę ego poſſum &c. *qualiter extendatur in vicario Epiſcopi, ſeu limitetur in multis caſibus explicatur &* n. 19.

16 *Appellari non poteſt ab ipſo vicario generali Epiſcopi ad ipſum Epiſcopum de cauſis ſemel ab eo ſententiatis, & definitis, nec à ſententiis interlocutoriis ipſius, etſi in multis caſibus Epiſcopo competentibus ipſe vicarius iudex eſſe non poſſit, & quare* n. 17. & 38.

17 *Tribunal Epiſcopi, & ſui vicarij habentis limitatam iuriſdictionem, & nihilominus idem auditorium.*

18 *Magiſtratus dicuntur etiam ordinarij, quamtumuis à Principe habeant limitatam iuriſdictionem.*

19 *Clauſula generalis* ad omnia alia, *quos ſpeciales caſus comprehendat in commiſſione data ab Epiſcopo eius vicario generali.*

20 *Epiſcopus ſecundùm aliquos tenetur ſibi aſſumere vicarium, & viſitatores &c. verius tamen eſt, vt ad id praecisè non teneatur, niſi quando per ſe non ſufficeret, vt* n. 21.

21 *Viſitatoris officium qualiter in comparatione ad vicarium ſit in Epiſcopo praecipuum.*

22 *Vicarius, ſiue officialis Epiſc. ab ipſo eligitur ſine conſenſu capituli, qui debet eligi qualificatus, circumſpectus, bona, & approbata vita, timens Deum, & cum aliis attributis.*

23 *Vicarius Epiſcopi debet eligi, qui Doctor, ſaltim in iure canonico, vel licentiatus exiſtat, aut alias in quantum fieri poteſt idoneus ſacerdos, & hodie in ſacris ex Bulla Vrbani VIII. vt* n. 27. *debet eſſe clericus ſaecularis, non regularis, nec coniugatus.*

24 *Vicarius Epiſcopi nequit eſſe, ſeu capituli, ſede vacante, Parochus habens curam animarum, nec canonici Doctorales, & Magiſtrales Cathedralium, vt* n. 25 & 26.

28 *Vicarius Epiſcopi conſtitui non poteſt laicus, qui tamen poteſt eſſe eius aſſeſſor, & conſultor fallit vt* n. 29. & 30.

29 *Laicus poteſt eſſe vicarius Epiſcopi in temporalibus.*

31 *Alienigena, qui prohibitus eſt beneficiari in regno Aragonia, poteſt eſſe vicarius Epiſcopi.*

32 *Vicarius ex quo creatus eſt potius dicitur ordinarius; quam delegatus, vt à* n. 17.

33 *Iuriſdictio ordinaria ea dicitur, qua à lege defertur.*

34 *Delegatus dicitur ille, qui vicem alterius gerit.*

35 *Iuriſdictio ordinaria perpetua eſt.*

37 *Vicarius generalis eſt ſic ordinarius iudex, vt Epiſcopus in cauſis, de quibus cognoſcit.*

38 Cap. 2. de conſuetudine lib. 6.

39 *Vicarius Epiſcopi iudicem dare poteſt.*

40 *Legatus accipit à Praeconſule iuriſdictionem à Magiſtratu ex conſenſu, & permiſſo legis, dependenter tamen à Praeconſule, cuius morte ceſſat, vt* n 46.

41 *Ordinarius iudex quis dicatur?*

42 *Vicarius capituli ſede vacante, dicitur iudex ordinarius.*

43 *Vicarius Epiſcopi, & legatus eius vicem ipſius gerunt diuerſo modo &* n. 44.

44 *Delegatus fungitur iuriſdictione Epiſcopi ſine vllo eius titulo, aliter vicarius.*

45 *Vicarius, etſi habeat iuriſdictionem ordinariam, quam Epiſcopus, non habet, illam principaliter, ſed dependenter ab Epiſcopo.*

47 *Vicarij iuriſdictio morte Epiſcopi ceſſat, non quia delegata, ſed quia ordinaria.*

48 *Vicarius in iuriſdictione eſt Epiſcopo aſſociatus.*

49 *Vicarij iuriſdictio non inconuenit, vt ſit ordinaria, quod in quinquaginta caſibus ea limitetur ab Epiſcopo, ſeu à iure.*

50 *Dominium, & poſſeſſio, & ſi apud duos inſolidum eſſe non poſſit, non implicat quod Epiſcopus, & eius vicarius idem tribunal conſtituant, eandemque ordinariam iuriſdictionem habeant, vt* n. 51. & quare n. 52.

53 *Epiſcopus ratione Dignitatis, conſequitur principaliter Dominium iuriſdictionis.*

54 *Vicarius non tam iuriſdictionem ab Epiſcopo eum conſtituente, quam à iure, & ideo ordinariam dici vt de Archidiacono, & Archipreſbyter arguitur.* n. 55.

56 *Vicarius in ſede vacante, in omnibus ſuſtinet capituli vicem.*

57 *Vicarius ex generali commiſſione Epiſcopi, poteſt exercere iuriſdictionem in omnibus caſibus, praeter* 50. *in quibus deſideratur alia ſpecialis commiſſio, qui de iure intelliguntur reſeruati Epiſcopo. Et Epiſcopus poteſt ſibi aliquos reſeruare, etiam ex generalibus* n. 58

SVpra *in Rub. & ſub tit.* relatum eſt de differentia vicarij legitimi, ſeu nati, qualis eſt ille, qui 1
à lege ipſa conſtitutus eſt, vt Archidiaconus, & Archipresbyter, de quibus quod dicuntur vicarij Epiſcopi, & cum qua iuriſdictione in ſuis etiam titulis dictum eſt ſupra *de officio Archidiaconi, de officio Archipresbyteri*, † De Archidiacono cauetur quod ipſo iure abſque aliquo facto, Epiſcopo abſente, & eius officiali, vicarij munus exercet, vt ex Butrio, Hoſtienſi, Mandoſio, Franc. Marco, & aliis tradunt, Sbrocius *de vicario Epiſcopi lib.* 1 *q.* 2. *n.* 15. *& q.* 36. *n.* 10. Barboſa *de offic. Epiſcopi p.* 3. *allegat.* 54. *n.* 17. & alibi, de quo fatetur quod dare poteſt litteras dimiſſorias ad ordines ſuſcipiendos, vt dixit Chuchus *inſtit. moral. lib.* 2. *tit.* 9. *de officio Archid. n.* 7. *& monitoria* concedere ex Petr. Lazar. *de monitor. ſection.* 1. *q* 6. *n.* 11. 2

Et licet Archidiaconus, & Archipresbyter, vt tales vicarij habeant iuriſdictionem à lege ordinariam ratione officij, & Dignitatis, quibus potiuntur, vt diximus in ſuis titulis, ac docent gloſ. verbo *referant in c. fin. de officio Archipreſb.* per textum *in c.* 3. *de officio iudicis ordinarij*, Chuchus *lib.* 2. *tit.* 10. *de offic. Archid. à n.* 18. Azor, *inſt. moral. p.* 2. *lib.* 3. *c.* 15. *q.* 6. ſed quia non eandem, quam Epiſcopus, ſed inferiorē, vt colligitur *ex c. Romana §. ab Archidiaconis de appellat.* ibi *aliiſque inferioribus* Chuchus *d. tit.* 8. *de vicario à n.* 13. ideo ab illis recte ad Epiſcopum ferri, DD. ibi agnoſcunt, *in d. verſ. ab Archidiaconis*, Sigiſmund. Scaccia *de appellat. q.* 8. *n.* 52 Barboſa *d. allegat.* 54. *n.* 20. *& in d. c. n.* 3. & alibi. 3

Non ſic à vicario generali Epiſcopi, qui alias Datiuus appellatur, ſeu conſtitutus, quia ab Epiſcopo datus dicitur, vt eius vices gereret in eodem tribunali, & in loco, in quo ipſe ius dicere conſueuit, vt tradunt Maranta, Franc. Marc. Couarru. & alij, quos referunt Sbrocius *de officio vicarij lib.* 1. *q.* 1. *n.* 4 nam talis vicarius, ſicut & vices gerens alicuius alterius † Magiſtratus ſeu ordinarij, quales ſunt correctorum in Hiſpania, quibus permittitur; imo iubetur, vt ſecum habeant locum tenentes, vel vicarios iuriſperitos, *ex l.* 10. *tit.* 5. *lib.* 3. *Recopil.* qui vulgo appellantur *Thenientes, a Alcaldes mayores, vt in Rub.* dictum eſt, à quo non appellatur ad eius correctorem, vt quotidiana praxis inſinuat. de qua dixi infra *de appellationib.* 4 5

Sic & in vicario generali Epiſcopi. Nam iſti interuenientē nominatione correctorum, ſeu Epiſcoporum, vel aliorum Magiſtratuum, ab ipſo tamen Principe ſeu lege authoritatē ad id tribuente, conſtituti cēſentur *ex reg. text. in l.* 2. *verſ omnia enim ff. de veter. iure enucleando in c.* 2. *de officio vicarij lib.* 6. ibi *per commiſſionem officij, cap. cum nullis* 6

in

in princip. de temporib. ordinat. ibi *cum ad hoc ſe*
7 *ipſum officium non extendat.* vbi ordinatij. † Non enim de vicario Epiſcopi generali ad eius Epiſcopum datur appellatio, vt probant textus *in cap. 1. de conſuet.* per quem latiſſime præter ordinarios defendit D. Ioannes Narbona *tract. de appellat. vicarij*, ad Epiſcopum cum infinitis, *& dict. cap. Romana*, eorum verba, referens *an. 1.* Sbrocius, Sanchez, Scaccia, Riccius Tuſchus, Axor, Vgolin: Nicolaus Garcia, Cardoſus, Gregor. Lopex, Petr. Gregor. Chuchus Mohedan. Maranta, Puteus, Anaſtaſius Germon. Segura, Paz, Iacobus, Laut. & alij, quos refert, & ſequitur Barboſa *dict. allegatione* 54. *n.* 48. & alibi ſæpe.

8 Quod ſi inſurgas dicendo hoc idem procedere in Archidiacono, & Archipresbytero ex eadem ratione, quia omnes ſunt Epiſcoporum vicarij, & ſicut per quandam conſequentiam deducitur prohibitio appellationis de vicario Epiſcopi ad Epiſcopum, ſimiliter & ab Archidiacono, & Archipresbytero, qui ſunt iudices ordinarij à iure; imo & vicarij eiuſdem Epiſcopi; generalis enim deciſio, generalem intellectum præſtat. *l. 1. §. generaliter ff. de legat. præſt. l ſi a a fine*, vbi Angel. *Cod. de dotis promiſ.* Iaſon. *in l. qui Roma §. duo fratres num.* 110. *ff. de verb. obligat.* idemque Tribunal Archidiaconus, & Archipresbyter conſtituere dicentur, ſicut vicarius generalis cum ſuo
9 Epiſcopo, † Cum hic iotrare videatur, & alia iuris regula, nempe, vt vbi ius non diſtinguit, nec nos diſtinguere debemus qua DD. per textum *in l. de precio ff. de public. in rem actione, cap. quia circa 25. de priuileg. cap. Romanorum diſtinct.* 9. cum pluribus aliis, quæ tradunt ibi, & Bartol. *in l. 1. ff. de officio Præſid.* Iaſon. *in l. quamuis ff. de in ius vocando*, & alibi ſæpè.

10 Adhuc reſpondetur differre officium vicariatus, Archidiaconi, & Archipresbiteri à vicario Epiſcopi generali: nam cum officium iſtius ſic cohæret Epiſcopi officio, vt ipſe, & Epiſcopus inſeparabiliter vnum, ac idem conſtituant tribunal, ac auditorium eueoit vt de vno ad alium appellatio prohibeatur; quia ſubſtantia appellationis exigit, vt de inferiori ad ſuperiorem deferatur appellatio, non ad æqualem, vel ad eundem *cap. anteriorum 2. q. 6. l. 1. §. ab eo ff. quis, & à quo appellat. l. præcipimus ff. de appellat.* de quo latiſſime dixi infra. *in Rub. & tit. de appellat. & ibi cap.*
11 7. † quod in Archidiacono, & Archipresbytero non militat; quia etſi, vt dictum eſt, iſti ſint iudices nati, & ordinarij, ſunt tamen Epiſcopo inferiores, habentes inferiorem iuriſdictionem, ac ſeparatam ab Epiſcopi iuriſdictione, ita vt nec vtriuſque idem tribunal ſit, vt colligunt DD. ex verbis *dicti cap. Romana de appellation.* ibi. *ab Archidiaconis vero, aliiſque inferioribus Prælatis ſuffraganeis ſubiectis eiuſdem, & eorum officialibus, ad ſuffraganeos ipſos debet, & non ad eadem curiam, omiſſis dictis ſuffraganeis appellari*, & *ex cap. ad hæc de officio Archid.* cum aliis Anton. Chuchus, *dict. tit. 8. de vicarijs à n.* 21.
12 Narbona legendus *à n. 56. ad* 40. † vbi cum in vicario nato ceſſet ratio eiuſdem tribunalis cum Epiſcopo, inde ab eius ſententia, vt ab inferiore iudice prolata, rectè ad Epiſcopum appellari dicunt; quamuis prohibitio generalis, omnes Epiſcopi vicarios regulariter comprehendere videretur: & iuuant quæ dixi *in d. c. 7. de appellat.* vbi de minori ad maiorem iudicem appellationem interponi, probatum eſt late inter iudices ordinarios.

Quod ſi iterum inſurgas dicendo de vicario 13
generali Epiſcopi ad eius Epiſcopum eſſe appellandum; eo quod, vt infra dicemus vicarius ex ſola generali Epiſcopi commiſſione non habet ad omnes caſus iuriſdictionem, qualem ipſe Epiſcopus habet, cum de iure ſit cautum, vt quamuis in commiſſione Epiſcopi clauſula, † *dantes, &* 14
concedentes ei plenam, & liberam poteſtatem, ſolum concedantur ea, quæ in generali mandato: argum. textus *in l. procurator eius ff. de procurat.* de quo late infra *ſub tit. de procuratorib.*) & ſic non concedi cætera, quæ veriſimiliter requirunt ſpecialem commiſſionem, *cap. qui generaliter. de procurat. lib. 6.* † in tantum qui- 15
dem, vt ſi Epiſcopus nominaret ſibi vicarium generalem cum clauſula ſequenti *Conſtituo te vicarium meum vniuerſalem cum facultate, & poteſtate, vt omnia loco mei efficere poſſis, quæ ego poſſum etiam ſi talia ſint, quæ ſpeciale requirant mandatum.* nihilominus non conſequatur idem vicarius ex tali clauſula quidquam ad efficiendum, quæ ſpeciale requirunt mandatum, quale eſt beneficia conferre, reſignationes admittere, inſtituere præſentatum à Patrono, beneficia vnire, nec nouas erigere Parrochias, nec imponere penſionem, vbi Epiſcopus, ſeu Archiepiſcopus poſſet. Nec conſtituere œconomum Eccleſiæ, nec à beneficiis, vel officiis aliquos amouere, nec authoritatem interponere creationi Dignitatis à canonicis factam, aut nouum beneficium in Eccleſia creare, nec præſentare ad beneficium iuris Patronatus ad Epiſcopi præſentationem pertinens, nec exercere ea, quæ ſunt ordines Epiſcopalis vt Eccleſias, capellas, vel cæmeteria, aut oratoria reconciliare, ordines conferre, Chriſma conficere, oleum infirmorum ſacrare, ſacramentum confirmationis miniſtrare, & alia ſimiſimilia, nec de hæreſis crimine ſine particulari commiſſione Epiſcopi, nec publicas pœnitentias imponere, nec matrimoniales cauſas cognoſcere, nec relaxare interdicta, nec dimiſſorias, ſeu commendatitias litteras ad ordines concedere, nec licentias ad confeſſiones audiendas, nec indulgentias, nec Diœceſim viſitare, nec Diœceſanam ſynodum congregare nec pias defunctorum voluntates exequi, nec alienationibus, & tranſactionibus rerum Eccleſiaſticarum decretum interponere, nec abſoluere ab irregularitatibus, & ſuſpenſionibus ex delicto occulto, nec poterit diſceptare de cauſa reſtitutionis in integrum, nec indicere purgationis canonicæ Iuramentum, nec conſentire, vt Metropolitanus cognoſcat in principali negotio omiſſo appellationis articulo, nec cognoſcere de cauſis feudalibus, nec facere, vt exemplum ex originali ſumptum, eandem vim, & authoritatem cum originali habeat, nec repreſſalias cõcedere, nec ad finem reuelationis pro rebus deperditis decernere literas monitoriales, nec abſoluere à caſibus reſeruatis ab ipſo Epiſcopo, nec criminales cauſas cognoſcere, expedire, corrigere, inquirere, atque punire ſubditorum exceſſus, nec condemnatum inquiſitum abſoluere, nec clericorum bona confiſcare, nec pœnas corporales in pecuniarias conuertere, nec diſpenſare ex generali vicariatus mandato, nec imponere, & exigere charitatiuum ſubſidium, nec quartam decimarum, aut mortuorum, &

& ſinodaticum, nec poterit explorare, an coacta, an ſeducta, & an ſciat quid agat puella habitum regularem, & profeſſionem ſuſceptura, & remiſſuta, nec ædificationi Monaſterij per teſtatorem relicti aſſenſum, & authoritatem interponere, ac denique nec cognoſcere poterit ſpecialiter commiſſa, ſiue delegata ſuo Epiſcopo, niſi fuiſſent in reſcripto addita verba illa, *ſiue eius generali vicario*, de quibus omnibus cum infinitis Molina *de iuſtit. tract. 5. diſp.* 10. Barboſa *de offic. Epiſcopi p. 3. dicta allegat. 54. à n. 59. ad 123.* ante illum Narbona *in dict. tract. 1. p. ex n.* 18. cum aliis; iterum idem Barboſa non ſic late *de iure Eccleſ. cap. 15. ex num.* 20. vbi congerunt prædictos, & alios caſus, in quibus vicarius nequit cognoſcere; ergo non videtur idem Tribunal cum ſuo Epiſcopo conſtituere; & ſic ab eo ad ipſum Epiſcopum eſſe appellandum, ſicut appellatur ab Archidiacono, & Archipresbytero &c.

16 Tamen his non obſtantibus, dicendum eſt, vt diximus hic non poſſe appellari ab ipſo vicario generali Epiſcopi ad ipſum Epiſcopum de cauſis ſemel ab eo ſententians, & definitis, nec à ſententiis interlocutoriis ipſius; quia ad prædictum effectum non inconuenit, quod ad eum iuriſdictio in totum non tranſeat, nec vt nonnulli cuius reperiantur in iure ſibimet prohibiti, de quibus DD. *per textum in cap. 1. & fin. hoc tit. lib. 6. & in auth. de collatoribus §. ad hac* verſ. *antequam*
17 ibi *citra tamen* & *collect. 9.*† Nam ſufficit quod generaliter per commiſſionem officij vicario factam, tranſeat iuriſdictio ad hoc, vt in his, de quibus virtute commiſſionis ei ab Epiſcopo præſtitæ, dicatur conſtitui inter vicarium, & ip-
18 ſummet Epiſcopum idem tribunal,† quemadmodum alias ex eadem ratione cæteri Magiſtratus ordinarij dicuntur, & ſi in multis caſibus, exceptis Principi, ſeu aliis maioribus Magiſtratibus reſeruatis, iuriſdictionem non habeant: ita Barboſa *dicta alleg. 54. p. 3. de officio Epiſcopi à num.* 44. & alij relati nam vt infra dico verſ. *verum* in fine, eſt in facultate Epiſcopi concedere vicario amplam, ſeu limitatam facultatem.

19 Verum etſi in commiſſione concedenda vicario de prædictis, & aliis caſibus oporteat fieri mentio ſpecialis eos nominatim exprimendo, cum non ſufficiat clauſula adducta *conſtituo te vicarium*, in verſ. *quod ſi iterum inſurgas*, adhuc exiſtimo dicendum cum Couarru. *lib. 1. variar. cap. 6 num. 2.* verſ. *quarto, & lib. 2. cap. 5. num.* 8. Sbrocio *de vicario Epiſcopi lib. 1. q. 65. num. 5. & q. 67. n. 3.* Sanchez *de matrim. lib. 3. diſp. 29. n.* 8. Moneta *de communi. vltimar. volunt. cap. 5. n. 479.* Barboſa *dicta alleg. 54. n.* 124. & aliis, vt ſufficiat aliquos exprimi caſus ſpeciales ibi relatos cum clauſula generali, *& ad omnia alia*, adhoc vt etſi quilibet eligat mandatum ſpeciale, omnes intelligantur incluſi in commiſſione, & mandato, quia vt Moneta, & DD. fatentur per Clem. non poteſt de procurator. commiſſionem extendi ad ſimilia, vel minora, etſi non ad maiora, in quibus & habebit vicarius ordinariam iuriſdictionem, vt per Hoſtienſ. Archidiaconi, Geminiam. refert & ſequitur, & cum aliis Sbrocius ſupra, & cæteri proxime relati, quod temperandum eſſe cenſeo cum Barb. Felino, & Butr. *in cap. ſedes de reſcript. per textum*, ibi Suarez de Paz *in practicam. 1. annotat. 4. à n. 19.* Azor, *ſupra p. 2. lib. 3. cap. 44. q. 11.* Nicolao Garcia *de benefic. p. 12. cap. 11. n. 69.* Barboſa *in dicto cap. 2. hoc tit. n. 8.* vt vicario non videatur conceſſa poteſtas, in cæteris cauſis ſpeciale mandatum requirentibus, ſed in his tantum, quæ æquales ſunt, aut inferiores; ſecus ſi grauiora negotia ſunt; quia ſub prædicta clauſula non includuntur maiora expreſſis.

His præmiſſis ad primam difficultatis partem; quia DD. *in cap. inter cætera 15. de officio ordinarij*, per textum ibi *vnde cum ſæpe contingat quod Epiſcopi propter occupationes multiplices, vel inualitudines corporales, aut hoſtiles incurſus, ſeu occaſiones, alias per ſe ipſos non ſufficiunt miniſtrare verbum Dei populo maxime per amplas, & diffuſas &c.* vſque ad finem, 20
in quibus cauetur, vt Epiſcopi, qui per ſe non poſſunt, tenentur aſſumere idoneos, qui ſuppleant ſuo loco quoad prædicationes, viſitationes, confeſſionum auditiones, *& per Trident. ſeſſ. 5. de reformat. cap. 2. & ſeſſ. 24. cap.* 4. Barboſa cum aliis ibi, *& in dicto cap. inter cætera n. 1. &* 2. idem *in paſtorali p. 3. allegat. 76. n.* 4. Menoch. *de arbitr. caſu 424. n. 1.* Sbrocius *de officio vicarij lib. 2. q. 22. n. 7.* & alij præter ordinarios. Vnde cum hæc conſiderentur in litibus, & aliis gratiæ negociis videtur dicendum, vt Epiſcopus neceſſario teneatur ad illa expedienda, conſtituere ſibi vicarium propter ingentes occupationes, in quibus Epiſcopale regimen, & animarum cura verſatur; non enim per ſe ipſos, & ſi diligentiſſimos ob amplas, & diffuſas Diœceſes valeant omnia miniſtrare; ita docent Sbrocius *ſupra lib. 1. q. 46.* Hieronimus Gabriel *conſ. 32. n. 22. lib. 2.* Boherius *deciſ. 348. n. 6* Azor, *inſt. moral. p. 2. lib. 3. cap. 29. q. 3.* verſ. *quo loco*, quos iuuat cum multis ſtylus, & praxis omnium Epiſcoporum nominantium ſibi vicarios generales, per quos omnia, quæ ſunt iuſtitiæ diſſoluantur, imo & plura gratiæ ex iam hic adductis.

Verum nec in caſibus *dict. cap. inter cætera*, 21
atque Concilij, præciſa eſt neceſſitudo nominandi ab Epiſcopis viros illos idoneos, niſi quando per ſe quidem non ſufficerent prædicationi, verbo Dei, confeſſionibus, atque viſitationibus; atqui videmus quod nonnulli Epiſcopi abſque viſitatore viſitationis munus exercent circumeundo per integram Diœceſim vniuſcuiuſque, quod eſt difficilius, quam proceſſus formare inter partes, cognoſcere, ac iudicare; eo quod iſtud officium exercetur in propria ciuitate, quæ eſt caput totius Diœceſis, vbi curiæ omnes officiales, & miniſtri iuſtitiæ degunt, ac tribunal, & forus reſidet, ad quem litigantes recurrunt pro conſequenda iuſtitia, quod ſic de facili in cæteris Epiſcopalibus officiis adimpleri nequit, cum hæc exerceantur peragendo per territorium; ergo non eſt præcisè neceſſarium, vt debeant Epiſcopi ſibi conſtituere vicarios, qui in ſibi velint per ſe iudicare, talis exercitij miniſterium nequeant aſſumere, non conſtituendo vicarios, vt aliquando accidit ad tempus, cum vicarius ſemel aſſumptus, vel mortuus, vel reuocatus, vel derelinquens officium, interim dum alius idoneus quæritur, & conſtituitur; & ſic quamuis Barboſa *de iure Eccleſiaſt. p. 1. cap. 15. de officio vicarij n. 16* hanc dubiam quæſtionem vocet, loquens in perſona Vicarij, puto ſine difficultate hanc partem ſequendam, vt amplexa eſt Rota Romana apud Puteum

deciſ.

*deciſ.*43.*lib.*1.Mohedan *deciſ.*5. *de officio vicarij* Riccius *in collect p.*5.*collect.*1601.& fuit dictum in Calagurritana fructuum 18. Martii 1583. coram Bubalo,& in Viterbien, & Tuſcanen Vicarij 3. Martij 1617. coram Bonæ memoriæ Cardinali Caualerio,Valenzuela *p.*1.*conſ.*191.*n.*6. Mohedan *deciſ.Rota* 4.*hoc tit.*vbi additio Rota *deciſ.* 297.*p.*2.*diuerſor* Sacri Palatii,Solorzanus *de iure indiar lib.*3.*cap.*13. *n.* 48. Stephanus Gratianus *deciſion.Marchia* 113.*n.* 1. & 7. dicentes , quod Epiſcopus non cogitur habere vicarios, (etſi loquantur de vicariis foraneis) & quod ſi velit eſt in facultate illius tribuere amplam,vel coarctatam facultatem.

22 Ad ſecundam partem quæſtionis, quis debeat eligi,& nominari vicarius generalis Epiſcopi ?Et ſuppoſito qnod vicarius , vel officialis Epiſcopi eligitur ab ipſo Epiſcopo ſine conſenſu capituli , *cap.ea noſcitur*, vbi Hoſtiens de his , quæ fiunt à Prælatis cum ampla ſcilicet,vel limitata facultate , vt colligitur ex dictis hic,ac docent Valenzuela *p.*2.*conſ.*110. *n.* 37. Barboſa , vbi ſupra *de iure Eccleſ. dicto cap.* 15.*n.* 13. qui & *de officio Epiſcopi dict.p.*3.*allegat.*54.*num.*1.cum Sbrocio *de vicario Epiſcopi lib.*1.*q.*33.& cum Petro Bleſenſi elegantem eius ſententiam , ac verba referens, dicit , quod in aſſumendo vicario non oſcitanter ſe gerere debet Epiſcopus, ſed quod tenetur eligere perſonam qualificatam,circunſpectam, bonæ,& approbatæ vitæ,timentem Deum veridicam,liberalem,temperatam , fortem , magnanimam,manſuetam , doctam , & quæ non declinet ad dexteram,nec ad ſiniſtram;ſunt enim,ait innumera mala, quæ ex malo officiali procedunt , de quibus omnibus debet Epiſcopus reddere Deo rationem:argum.eorum,quæ dicta ſunt *ſupra de obligat. ad ratiocin ordinand.vel non* quæ vt effugiat debebit talem eligere , quem nulla tangant malorum ſcelera , nec contra illum poſſit aliquid opponi , quod conſcientiam lædere, aut ſibi imputari poſſit , aliaque præſcrutetur ad huiuſmodi officium rite , & recte obeundum neceſſaria.

23 Et debet eligi talis, qui Doctor , ſaltim in iure canonico,vel licentiatus exiſtat aut alias quantum fieri poteſt idoneus ſacerdos quoque vel clericns ſaltem primæ tonſuræ oon autem Laicus *cap.in nona* 16.*q.*7.*cap.decernimus de iudic.* (per multa , quæ ibi dixi) vbi Abbas *n.*12. Felin 6. Decius 15.Ripa *n.*56.Valenzuela *conſ.*101.*n.*63. Solorzanus *de gubernio indiarum lib.*3.*cap.*8. *n.* 38. Laicis enim prohibitum eſt tractare negotia Eccleſiaſtica,*cap.duo ſunt, cap. ſi Imperator.* 96. *diſt.* Paris *conſ.* 40. *volum.* 4.Couarruu. *in cap. alma mater.*1.*p.relection.*§.11.*n.*3 Segura *in directorio iudicum Eccleſiaſticorum p.*1.*cap.*11. *n.* 1. dummodo non eligat clericum coniugatum,aut bigamum etiam effectum cleticnm, niſi prius ſolutus fuerit ab impedimento bigamiæ:ſic Barboſa cum multis alia dicens,& congerens *dict.allegat.* 54.*ex n.*4.vbi quod debet habitum clericale vicarius Epiſcopi deferre;idem Barboſa *collect deciſ.* 713. *verſ. vicarius generalis Epiſcopi* idem in Bullario eodem verbo,vbi dicens ex Sacra Congregat. Epiſcopor , & regular in Montalanà 8. Mai 1615. teſte Aldano *in compendio canonicar. reſolut.lib.*1.*tit* 83.*n.*11. quod vicarius Epiſcopi debet eſſe clericus ſæcularis idoneus , & quod Epiſcopus non debet facere exercere id munus per Regularem:addit *n.* 2. in noſtris Regnis Hiſpaniæ ex Vrbano VIII. *in ſua conſtit* incipit *decet Romanum* 16.*Decemb.*1623.cuius,& ipſe meminit *in tract.de canonic,& Dignitat.cap.*42.*n.* 54. iam hodie debere vicarium Epiſcopi generalem eſſe in ordine Sacro Conſtitutum;ſic vt alius non poſſit eſſe talis vicarius:item etiam idem Barboſa concludit *dicta alleg.*54.*ſub n.*10.*ex clem* 8.*in ſua conſtit. Eccleſiaſtici ordinis ſub die* 1. *Februarij* 1601. quam approbauit Vrbanus VIII. *in dicta conſtit. decet.*

Nec vt poſſit eſſe vicarius Epiſcopi, vel capituli , ſede vacante Parochus habens curam animarum , referunt à Sacra Congreg. declaratum Bonfadin. *in theſauro Eccleſiaſt.deciſ.reſol.* 41. *n.*1.Barboſa *in dicta collect.deciſ.*713.*n.* 13. *dict.* verb.*vicarius generalis* , idem *in Bullario eodem verbo*,idem *dict.alleg.*54.† qui *ſub n.*10.referens ad cautum ex dictis Bullis & conſtit.Clem,& Vrbani , extendentium ad canonicos obtinentes in Cathedrali Præbendam Doctoralem , aut Magiſtralem , ſiue illam , cui munus eſt legendi ſacram ſcripturam, vel Præbendam Pœnitentiariam , aut Parochiales;quia etſi hæc prohibitio ſonaret penes nos Hiſpanos ex conſtit.Paul.V.incipit *Eccleſia vniuerſa* ſub Die 17.Auguſti 1615.pro ſola prouincia Toletana edixerit. 24 25

Tamen Gregorius XV. in ſua conſtit. incipit *alias Felicis* 9. Mai 1622. extendit ad Eccleſias omnes Metropolitanas,Cathedrales , collegiatas, & Parochiales totius Regni Caſtellæ, & Legion , qui & in alia conſtit. incipit *alias felicis* ſub die 6. Aprilis 1623. extendit ad omnes primas Dignitates poſt Pontificalem Cathedralium, & Collegiatarum Eccleſiarum. 2

Et refert Zenedus *in canonicis q.*18. *num.* 15. quod in Cæſarauguſtana ſynodo *in tit. de offic. ordinarij conſtit fin.*& ſtabilitum,vicarios generales,aut principales officiales Diœceſanorum , vel ordinariorum Eccleſiaſticorum eſſe debere in ſacris ordinis conſtitutos. Et difinit omnes actus vicarii, aut principalis officialis non conſtituti in ſacris ordinibus nullius eſſe valoris,aut coloris , in praxi tamen vici,ac video aliquoties eligi in tales vicarios ab Epiſcopis ſolum in minoribus ordinatos. Quod ſi Cathedralium capitula , aut clerici reclament , tunc video Epiſcopos iuxta prædictas conſtitutiones eligere ſibi vicarios in ſacris conſtitutos. 27

Notandum vero eſt,quod licet non poſſit Laicus conſtitui Epiſcopi vicarius,poſſit tamen conſtitui eius aſſeſſor, & conſultor , vt ſæpius etiam vidi,etiam in cauſis criminalibus contra clericos: ſic Abbas *in dicto cap. decernimus de Iudicus n.* 28.vbi Felinus, & alii Chuchus *inſtit. moral. in tit.de vicario Epiſcop n.*49. Ioannes Segura Daualos *indirect.iudic Eccleſiaſticorum p.* 2. *cap.* 11. *n.*2.Decian. *tract.criminal. tom.*2.*lib.*4.*cap.* 9.*n.* 73.Sbrotius *de officio vicarij cap.*31.*n.*10.& 12. † De quo vt poſſit deputari vicarius Epiſcopi in temporalibus,ſi ipſe haberet ſolum iuriſdictionem temporalem in aliquibus , Aufrerius Belles, Paninus,Sbrotius *dict.cap.*31.*n.*12.*vbi n.*33.reſoluit laicum poſſe eſſe vicarium Epiſcopi , accedente diſpenſatione,de quibus omnibus adiunges hic quæ dixi *in dict.cap.*1.*de iudicus q.*12.† Vbi & quod Laicus poſſit eſſe œconomus Epiſcopi , Barboſa *dicta allegat.*54 *ex n.* 7. & 8. vbi quod ſæcularis poteſt,vti miniſter iudicis Eccleſiaſtici , & cum aſſiſtentia alicuius clerici cognoſcere de cauſis Clericorum cum Aufrerio *de poteſt* 28 29 30

iudicis Laici ſuper perſonas Eccleſiaſticas reg.
a.n.13.Marſilio in tract.de Bannitis verb.iudice
n.198.Iacob.de Graffis in deciſ.aureis p. 1. lib. 4.
cap.18. n n.152 verſ. quintus quando, Carolus
de Graſſis de effectib. Clericat. effectu 1. n. 868.
Belletto diſquiſit.Clericul tit de fauore reali Cle-
31 rical.§.3.n.18.† Et Zenedus dict.quaſt.18. per to-
tam diſputans,an alienigena, cui prohibitum eſt
lege Regia Aragoniæ obtinere Dignitatem, bene-
ficium, vel officium Eccleſiaſticum, admittit vt
poſſit eſſe vicarius Epiſcopi.

32 Ad tertiam quæſtionis partem,an ex quo crea-
tus eſt vicarius Epiſcopi, dicatur Iudex ordina-
rius,ſiue delegatus?in quo dubio, & ſi primis late
aliqui loquantur,alii vero laconice,ego cupiens,
nec longus, nec breuiſſimus duai fundamenta
vtriuſque ſententiæ repetere, & meam eligere
ſententiam.Et præmiſſis omnibus, quæ repetun-
tur infra in tit. de officio Iudicis, deleg. pro eo
nempe, vt ſit delegatus, ratiocinantur DD. ex ſe-
quentibus. † Nam ſi iuriſdictio ordinaria ea di-
33 citur, quæ à lege datur, & deſcendit l. & quia 6.
cum ſimilibus de iuriſdict. omn. iudic. quam ha-
bet Epiſcopus iuxta cap. Epiſcoporum 7.de offic.
ordinarij lib.6.cap. conquerente, cap.dilectus in-
34 fra eodem tit.cap.cum venerabilis de exception.†
Sequitur dicendum, vt cum Delegatus iudex di-
catur ille,qui vicem alterius exercet infra toto tit.
de officio deleg. qui nihil proprium habet ſed de-
legata iuriſdictione vti credatur,vt dixit Papinia-
nus in l.1.§ qui mandatam ff.de officio eius,l. etſi
prætor. 3. eodem, l. ſolet 16.ff.de iuriſdict.omn.
iudic. quod ſic vicarius delegatam habeat iuriſdi-
ctionem, à ſuo delegante Epiſcopo;non enim iu-
riſdictio ordinaria ab Epiſcopo concedi valet
gloſſa in verbo ſtatuuntur in cap. 1.ne prælati vi-
ces ſuas & clarius in cap. à iudicibus 2.q. 6. ibi
ordinarij vero ſunt,qui ab Apoſtolico, vt Eccle-
ſiaſtici,vel ab imperatore, vt poteſtate ſæculares legi-
timam poteſtatem accipiunt.

35 Et confirmari videtur ex eo, quod ſicut iuriſ-
dictio ordinaria perpetua eſt; & ſic ea, quæ in
Epiſcopo reſidet, vt talis, ita econtra iuriſdictio
delegati non eſt perpetua,ſed temporalis, & quæ
valet reuocari, vt DD. profitentur in dictu l. &
quia,tum quia illa perpetuo durat, etiam mortuo
concedente, cap. legatos 2.de officio leg. lib. 6. l.
more maiorum 3.de iuriſdic.omn.iudic. ſed iuriſ-
dictio vicarij expirat morte ipſius Epiſcopi, clem.
fin. vbi gloſſa verbo conteſtata de procuratorib.
item ſi Epiſcopus eum reuocet,igitur iuriſdictio
vicarij magis cohæret iuriſdictioni delegatæ,quam
ordinariæ.

36 Et vlterius facit conſideratio, de qua hic in
princip. quia Vicarius Epiſcopi in quinquaginta
caſibus non habet exercere ſibi datam iuriſdictio-
nem ex ſola generali nominatione Epiſcopi ſine
eius mandato ſpeciali. Ergo prouenit ab eo ſcili-
cet,vt tantum ei ſit iudex delegatus ad certas cau-
ſas de iure, & non ad omnes. Et ſic hanc tenent
ſententiam Alex.in Rub.de officio eius n. 17. Go-
fredus in ſumma de officio vicarij n. 2. relatus à
gloſſa verbo generaliter in dicto cap.Romana,Al-
ciatus in Rub.de officio ordinarij n. 24. Sotus in
4.diſt.18.q 4.art.3. verſ. circa conceſſiones Ioſeph
Gonzalex variar. quaſt. cap. 27. per totum poſt
gloſſam verb.abſque rationabili in cap.vt debitus
honor 50 de appellat.in cap.1. ſecundum intelle-
ctum vnum.ne prælati vices ſuas,& in cap. per-
lectis verbo iurgia in fine dict. 25. adducentes
non leuia,aut in ſubtilia argumenta, Anton Go-
mez in Bulla cruciata cap.4.circa quartam quæ-
ſtionem, Anaſtaſius Germon. lib. 1. animaduerſ.
cap.6 per totum,& de indultis Cardin.§.tibi quo-
ad vix eris num.43. & 85. alios refert Narbona
de appellat à vicario Epiſcopi 1.p. n. 61. vbi
etiam ponit alia fundamenta.

In praxi,imo & in iure communis eſt Docto- 37
rum ſententia fore ab omnibus amplexa,vt vica-
rius Epiſcopi generalis, ſit iudex etiam ordina-
rius, ſicut idem Epiſcopus in cauſis ea generali
commiſſione de iure communi vicarij iuriſdictio-
ni ſubiacentibus, quia præterquam quod patet
Epiſcopum, & eius vicarium generalem idem
tribunal conſtituere;quia cum ab Epiſcopo talis
conſtitutus eius vices gerat in eodem loco, vbi
ipſe Epiſcopus iudicare conſueuerit, inde ſit vt
eandem iuriſdictionem accipiat,ac idem conſiſto-
rium cum Epiſcopo habeat;& ſic eam ordinariam
tanquam pro Epiſcopo ſubrogatam per textum
in cap. 2.hoc tit.lib.6.l.1.cod.de officio eius,vt do-
cuerunt Zabarel.conſ.38.à n.41.verſ. ſecundo pro-
batur, Camil.Campegius de poteſt Papæ in reſ.
art.1. n. 48. cum infinitis Sanchez de matrim.n.
27. Tuſchus pract.litt. A.concluſ. 352. n. 9. &
litt.V.concluſ.186. n. 4. & alij infra referendi. † 38
Apertius probatur: nam cum in dict. cap. 2. de
conſuet. lib. 6. prohibeatur appellatio de vicario
generali ad Epiſcopum, inde fieri;quia iuriſdictio
attributa tali vicario eſt ordinaria, non delegata;
eo quod à contra delegato ad delegantem opti-
mo iure appellatio procedat, vt DD. communi
calculo ſequuntur per textum in c. ſuper quaſtio-
num §.porro de offic. deleg. ergo ex quo appella-
tio prohibita eſt de vicario ad Epiſcopum, ea de
cauſa,ne appelletur ab eodem ad ſe ipſum,& Epiſ-
copus iuriſdictionem ordinariam habeat, vt ad-
ducti pro contraria ſententia fatentur ex dicto
cap. cum Epiſcopus 7. de officio ordin. neceſſario
ſequetur, vt vicarius ordinariam itidem habeat
iuriſdictionem;non enim res vna, & eadem de-
bet iure diuerſo cenſeri,l.qui ades ff.de vſucap. &
ibi ordinarij.

Et confirmatur quia Epiſcopi vicarius iudi- 39
cem dare poteſt ſicut Pontifex Roman.in cap.1.
hoc tit.lib 6.& in cap.clericos, & vtrobique DD.
ſed poteſtatem dandi iuriſdictionem habent iudi-
ces illi ſolum,qui iuriſdictione potiuntur, dict. l.
more,vbi communiter DD.ff.de iuriſd.omn. iudi-
cum, non vero qui delegata,l. a iudice 15. cod. de
iudiciis. Ergo cum vicarius Epiſcopi ex propria
commiſſionis natura iuriſdictionem, & cauſarum
cognitionem habeat, vt docet Bonifacius VIII.
in cap.licet hoc tit.lib.6.ibi per commiſſionem offi-
cij,iuriſdictio illi transfertur, ſequitur, vt ipſe
vicarius ordinariam habeat iuriſdictionem, ſicut
Epiſcopus ipſe,non ab homine dimanantem, ſed
à lege cum iuriſdictionem habeat ratione tituli,
& officij,quod obtinet,vt obſeruant Abbas conſ.
81.n.3.lib.1 Couarruu.pract.cap. 4. à n. 4. Nam
ſiue dicamus eam accipere ab Epiſcopo, & per-
miſſu legis,ſicut accipit legatus Papæ gerens eius
vicem. cap. 1. de offic. leg. argum.in l.legati ff de
officio proconſul.l.cum prætor.verſ. is quoque ff.de
iudiciis. † Vbi legatus accipit à Proconſule iu- 40
riſdictionem, à Magiſtratu ex conſenſu, & per-
miſſu legis,vt cumque ſit,illam habendo ex titu-
lo,& officio vicariatus, ordinariam habere dice-
tur.

Cum ordinarius iudex dicatur, qui iure ſui 41
officij,

officij, Dignitatis, vel Magiſtratus iuriſdictioni, ſeu iuri Motla *in emporio iuris p. 2. tit. x. in præludio n. 88.* Molina *de inſtit. tom. 6. diſp. 8. n. 2. & 3.* explicat optime P. Barboſa *in dictu l. cum prætor §. 1. à n. 15. de iudiciis.* Videndus longe loquens D. Ioannes de Narbona *de appellat. vicarij, ad*
42 *Epiſcop. 1. p. à n. 61. ad n. 100.* † Et deinde vbi etiam probat itidem procedere in vicario capituli, ſede vacante, de quo infra, alter Barboſa *de officio Epiſcopi dict. alleg. 54. in paſtorali ex num. 16. ex dicto cap. 2. hoc tit. cap. Romana de appellat. eodem lib.* ſic probans vltra ordinarios in prædictis iuribus, & *in cap. perlectis diſt. 25.* ex Couarruu, Syluestro, Purpurato, Meranra, Bantio, Cortaſio, Bertachino, Mandos, Gambara, Federic, Scot, Pauino, Zechio, Abbatrex Guerrero, Salcerdo, Maſcardo, Vgolino, Pax Gutierrez, Sayro, Iacob. de Laurent, Azoi, Sahagun, Ludouico Miranda, Cardoſo, Sanchez, & aliis, inter quos etiam Aloyſius Riccius *collect. 1600. & in praxi aurea reſ. 99.* Molina *de primog. lib. 1. cap. 25. n. 13.* Vbi cum multis aliis eius additionatores, Moneta *de communit. vltimarum volunt. cap. 5. à n. 472.* Moſcon. *de Maieſt. milit. Eccleſ. lib. 1. p. 1. cap. 10. pag. 269. & 271* Franciſc. Leo *in theſauro fori Eccleſ. p. 1. cap. 10. de vicar. n. 11. & cap. 16. n. 61.* Amator Roderic. *in pract. de modo examin. proceſ. cap. 1. n. 3.* Fr. Baſil. Ponc. *de impedim matrim. cap. 16. §. 6. verſ. idem etiam dicendum*, Franc Molin. *de ritu nuptiar. lib. 2. differ. 11. n. 64.* & inter Regnicolas Gregor. Lopez *in l. 2. gloſſa 1. tit. 14. p. 3.* idem Motla *in emporio iuris q. 27. n. 36.* Azeuedus *in l. 1. tit. 9. lib. 3. recopil. n. 7.* quibus addo eundem Barboſam *de iure Eccleſ. p. 1. tit. 15. n. 17. & in dicto cap. 2. hoc tit. n. 6.*

43 Quibus non obſtant fundamenta contrariæ ſententiæ, quibus late reſpondent, & ſigillatim proxime adducti: nam etſi reuera vicarius vicem Epiſcopi gerat, ſicut, & delegatus vicem ſui delegantis, id tamen procedit iure diuerſo inter vtrumque tamen, & per conſequens inter titulum *de officio delegati, & tit. ff. de officio eius, & inter tit.*
44 *cod. eodem* magna datur differentia. † Quia delegatus fungitur in iuriſdictione, ſine vllo tamen officio, cui talis iuriſdictio adhæreat, ſola tantum commiſſione. Vicarius vero, ſeu vices gerens, de quo loquitur *dict. tit. cod. de officio eius*, etſi alterius vice fungatur, tamen ſub ratione, & titulo vicariatus fungitur, ratione cuius, & non ſola commiſſione eidem iuriſdictio defertur, vt debent intelligi adducta verba *dicti cap. 2. hoc tit.* ibi *per commiſſionem officij*; & ſic Bellon. *lib. 1. cap. 12. n. 2.* ad finem, dixit delegatum perſonam quidem delegantis cum iuriſdictione, non vero locum, aut officium eius repræſentare; vicarium vero non tantum perſonam illius, in cuius vicem ſubrogatur, ſed magis locum, ſeu officium tueri Barboſa *dicto alleg. 52. ſub n. 43. ex textu optimo in l. cod. de officio eius*, ibi *tueri locum Rectorum prouinciarum noſcuntur*, & Sanchez vbi ſupra *de matrim. lib. 3. dict. diſp. 9. n. 13.* vt diſtingueret, dixit vicem alterius gerentem in diuerſo tribunali, delegatum eſſe, quod poteſt corroborari ex dicendis *de vicario foraneo Epiſcopi quæſt. ſequenti*, quod ſi ita alterius iuriſdictionem gerat, vt conſtituat idem tribunal cum Epiſcopo. vt *in dicto cap. 2. de conſuet. lib. 6. & in dict. cap. Romana*, tunc ordinarius ſit, cum & Epiſcopi iuriſdictio ordinaria ſit, ſicut & probant etiam Sbroc. *de offic. vicarij lib. 2. q. 55.* Bobadilla *in ſua polit. lib. 1. c. 12. n. 37.*

Non ſecundum, quia etſi iuriſdictio ordinaria in iudicibus ordinariis perpetua ſit, etiam concedente eam mortuo, non ſic in vicario, quæ vel morte Epiſcopi expirat, vel ſi ipſe eam remouet, quia reſpondetur, quod vicarius, qui habet eandem iuriſdictionem ordinariam quàm Epiſcopus non habet illam principaliter, ſed dependenter ab Epiſcopo. † Sicut accidit in legato Proconſulis, 46 qui moriente Pronſule, ceſſat, & amittit, non ſolùm iuriſdictionem, quæ à Proconſule mandatur, de qua *in l. legati 13. ff. de officio Proconſul.* ſed etiam datio tutoris, quæ tamen non ex mandato Proconſulis, ſed proprio iure ex legis datione ei competit, iuxta *l. 1. verſ. legatus quoque ff. de tutorib. & curator. l. legati 15. iuncta gloſſa de officio Proconſul.* ſic docent Quintana Ducñas *lib. 2. de iuriſdict. n. 14.* qui exemplo Proconſulis legati confirmauit Barboſa *dictu alleg. 54. ſub n. 43. verſ. ad quintum*, Videndus Narbona bene expendens *dict. p. 1. de appellat. vicar. ad Epiſcop. n. 97.*
† Vbi dicens quod iuriſdictio vicarij eſt tanquam 47 acceſſoria alterius Epiſcopi, ſcilicet iuxta *dict. cap. 1. de conſuet.* infert morte Epiſcopi iuriſdictionem vicarij expirare, non quia delegata ſed quia ordinaria eſt, quæ ſe habet ad iuriſdictionem Epiſcopi per modum acceſſorij † Cum vi- 48 carius iuriſdictione ſit Epiſcopo aſſociatus, vt ex Abbate, Anchartano, & Menoch. docet Sbrocius *dict. cap. 55. n. 27.* ex regula iuris *in cap. acceſſorium de regul. iuris lib. 6. & l. cum principalis 178. ff. eodem tit.* & argum. textus *in cap. cum ceſſante de appellat*, de qua *ibi* latè, & in terminis aſſentire videntur huic interpretationi Petr. Barboſa *in l. & quia tale n. 95. ff. de iuriſdict. omn. iudicum*, Thomas Sanchez *dicto lib. 3. de matrim. dict. diſp. 29. n. 13.* cum aliis Franc. Marc. *deciſ. 778. n. 4. p. 1.* Socinus *in dicta l. more n. 56.* vbi Iaſon. *n. 8. ff. de iuriſdiction. omnium iudic.* Oroſcius *dicta l. & quia n. 6. eodem* facit, pro qua etiam alia regula, omnis res per quaſcumque cauſas naſcitur per eaſdem diſſoluitur, ex *cap. omnis res de regul. iuris, cap. omnes 27. q. 2.* vbi DD. & ſic non eſſe mirum, vt poſſit Epiſcopus reuocare vicarium, quem ipſe ſibi nominauit: idem Barboſa *dicta alleg. 54. n. 41.* latius explicat Narbona *dict. parte 1. numero 95. verſ. parum* ex gloſſa, vbi DD. *in clem. 2. de reſcript.* de quo amplius *quæſt. ſequenti.*

Nec obeſt tertium ex eo nempe, quod cum vi- 49 carius Epiſcopi ex ſola commiſſione generali nequit exercere ſui Epiſcopi iuriſdictionem in quinquaginta caſibus, niſi ſpeciali eiuſdem mandato; & ſic non poſſe dici ordinariam, qualem Epiſcopus habet, quia ſatisfit ex adductis pro noſtra ſententia: nam licet Epiſcopus ſibi caſus reſeruet, aut ius eius vicario ex generali commiſſione, eos illi non concedat, non inconuenit (vt *ibi* dixi, nam vt vicarij iuriſdictio ordinaria dicatur, ſufficit quod verificetur in illis caſibus ab illo cognoſcendis ex dicta commiſſione generali, cuius ratione, non ex ſola commiſſione, ſed ex titulo, ac officij ratione vicariatus dicitur iudex ordinarius non quidem delegatus ad vniuerſitatem per diſtinctionem hic traditam in reſponſione ad primum. Et in hunc ſenſum amplectitur Narbona *dict. p. 1. n. 99.* dum dicens, quod ipſa iuriſdictio limitatur ratione cauſarum, & litigatorum. & temporum, vt docet Vantius *de nullitatibus tit. de nullit. ex defectu iuriſdict. à n. 3.* a ſic quidem contingere in vicario, cui circumſcribitur cognitio

io

in dictis caſibus ex *dicto cap. 2. & fin. de officio vicarij lib. 6. cap. ſtatutum de prabend. lib. 6.* vbi DD.

50 Nec obſtat dicere nulla lege canonica cautum eſſe expreſſe,quod iuriſdictio vicarij ſit ordinaria penes duos,ſcilicet Epiſcopum, & vicarium ſicut nec Dominium, & poſſeſſio, de quo late *in cap. licet 9.de probat.*dixi, quia licet fateamur de primo id nulla lege cautum;tamen cum iure noſtro canonico permittatur Epiſcopo vicarios conſtituere,*dict.cap.cum Epiſcopus de officio ordinarij, cap vt officium 11.cum ſequent.& cap.fin.de hæret.lib.6.cap.licet.hoc tit.lib.6.* & à ſummis Pontificibus permiſſum ſit Epiſcopis,vt abſque neceſſitate,aut legitimo impedimento, poſſint officiales,vel vicarios generales eorum vice ponere, & conſtituere, videnter electi ab ipſis Pontificibus: argum.textus *in l.1.* verſ. *omnia enim cod.de veteri iure enucleando*, vt eleganter obſeruarunt Paz *in praxi tom.2.pralud.3.n.3.*Morla *ſupra n.* 87.Narbona,*dicta 1.p.n. 94.* Barboſa *dicta allegat. 54.& 40.*

51 † Et quamuis etiam fateamur de ſecundo,regulam, quod poſſeſſio,& Dominium eodem tempore apud diuerſos non extet plene,ſed non rectè hoc argumento inuadi reſolutionem noſtræ concluſionis propter diuerſitatem rationis inter vnum,& aliud ex Bartolo *in l.Pomponius,l. ſi vni ex pluribus n.7.ff.de re iudic.*Sbrocius *lib. 2.de vicario Epiſcop.dict.quaſt.53.n.* 28.

52 † Cum in caſu noſtro Epiſcopus principaliter ſit Dominus iuriſdictionis ordinariæ, vicarius autem,(vt diximus) acceſſoriè, & dependenter ab Epiſcopo;& ſic venire, vt quamuis fateamur procedere argumentum,hoc verum eſſe tantum,quando duo inſolidum eodem modo,eodemque reſpectu æquè principaliter, vt declarauit Pontifex *in dicto cap. licet de probat.* & ego *ibi* latiſſimè, non diuerſo modo,& diuerſis reſpectibus, ſicut,& accidit in caſu noſtro in quo,etſi Epiſcopus, & eius vicarius generalis idem conſtituant tribunal, & auditorium, vt eandem habeant iuriſdictionem ordinariam,ſed diuerſis reſpectibus,vt iam eſt dictum, ac explicant Sbroc. *dict. n.* 28. Rota Romana apud Farinac.*deciſ.696.in nouiſſim.* aliàs *p. 4. diuerſ.* Barboſa *dicta alleg. 54. de officio Epiſcopi n.37.& 59.*Narbona *dict.p. 1. de appellat. vicar. ad Epiſcopum n.92.& 93.*

53 † Vbi ait quod Epiſcopus ratione Dignitatis conſequitur principaliter Dominium iuriſdictionis, iuxta quæ notant DD.*in cap. 1. de iudic.* vicarius verò eius ſolùm habeat iuriſdictionem contentioſam, & exercitium illius Dominij conſiſtentis in perſona Epiſcopi vt diſputando reſoluit idem Thomas Sanchez *d.l.3.de matrim.diſp.29.in fine.*

54 Itaque reſoluendum eſt ex dictis, quod licet vicarius dependeat ab Epiſcopo, à quo accepit iuriſdictionem, illamque exerceat ex conſtitutione, atque nominatione illius; tamen protinus quod ab Epiſcopo conſtituitur, lex illi iuriſdictionem tribuit,& inde non rectè,tam dicendum ab ipſo Epiſcopo iuriſdictionem accepiſſe, quam à iure, potius miniſterio facto, & nominatione Epiſcopi interueniente, vt ſubſcribunt Sbrocius *de officio vicarij dict.lib.2. cap. 55. n. 26.* Thomas Sanchez *dicto lib.3.diſp.29.n.13.* Narbona *dicta p.1.n.98.*& alij adducti.

55 Et inſuper confirmat argumentatio, quæ licet de Archidiacono ad vicarium Epiſcopi, vt facit Ioan Andreas *in cap.ad hac,* verſ. *ardua de offic. Archidiacon.*Socinus *in cap.ſicut vnire n.45. de exceſſibus prelator.*ſed Archidiaconus vicarius eſt Epiſcopi,*dict.cap.ad hac,*de quo dixi plene *ibi in Rub.& cap.fin.eodem,*item *& in cap.1.& fin.de officio Archipresbyter.* at iſte habet ordinariam iuriſdictionem, vt *ibi* dictum eſt, quia natus aut legitimus dicitur à lege ipſa conſtitutus *cap. 1. dict.tit.de offic.Archidiac.*ibi, *vt Archidiaconus poſt Epiſcopum ſciat vicarium eſſe in omnibus,*& in Calce ibi *ad vicem ſui Epiſcopi vicarius reperiatur cap. vt ſingula de officio Archipresb.* qui exercet ipſo iure abſque aliquo facto, Epiſcopis abſentibus,& eorum officialibus vicariorum munus, vt ex Butrio, Hoſtienſi, Mandoſio,Franc. Marco,& aliis,tradunt Sbrocius *lib 1. de vicario Epiſcopi q.2.n.15.& q.36.n.10.* 56 † Et ſede vacante,dum capitulum vicarium eligit, eius vicem in omnibus ſuſtinet,Follerius *in comment ad conſtit. Regni tit.de ſacro ſanct.Eccleſ.in cap. ad audientiam n.75.*poſt Abbatem *in cap.dilecto num.3.de officio Archidiac.* vbi id etiam probaui de iure,& ſi iam limitatum ſit de conſuetudine,& Stylo,vt *ibi* dixi,ac docent Narbona *dict.p.1.à n. 22.* & alij adducti etiam in princ noſtræ quæſtionis. Ergo ſicut iſte eſt iudex ordinarius, ſic & vicarius generalis ab eodem Epiſcopo nominatus:ita idem Narbona *dicta 1.p.n.84.& 85.*

57 Ad quartam quæſtionis partem quænam exercere valeat vicarius Epiſcopi ex ſola commiſſione generali ſibimet ab Epiſcopo conceſſa,videtur non difficulter reſpondendum;quia,etſi, vt ſupra diximus quinquaginta caſus ſint qui excipiuntur, in quibus talis vicarius nequit officium ſuum exercere,niſi ſpecialiter aliqui,aut omnes ei committantur,videtur vt in cæteris poſſit cognoſcere, ac diſcernere iuriſdictionaliter,ſicut & poſſet Epiſcopus. 58 † Niſi aliquam, aut aliquos caſus idem Epiſcopus contingat excipere, vt poteſt facere, cum in eo principaliter,vt diximus reſideat, principaliter iuriſdictio ordinaria in toto territorio ſui Epiſcopatus,vt patet ex dictis *ſupra.*

QVÆST. VI.

An vicarius foraneus Epiſcopi habeat iuriſdictionem ordinariam? Et quare ab eo appelletur ad Epiſcopum,non ſic à vicario generali?Et an vicarius,qui aliàs dicitur generalis in caſibus exceptis à iure, in quibus deſideratur ſpecialis Epiſcopi commiſſio,ſit habendus in illis,non vt ornarius,ſed tantùm vt delegatus,& in illis appellatio admittatur ab eo ad Epiſcopum,ſicut admittitur à vicario foraneo? An à vicario Epiſcopi, vel ab Epiſcopo ad Epiſcopum ipſum valeat ſupplicari? Et an vicarius Epiſcopi à Papa confirmatus poſſit recuſari ob iuſtam Epiſcopi ſuſpicionem?Et an à Delegato Epiſcopi prouocetur ad eius vicarium? ſeu poſſit prouocari à Metropolitano reſidente in ciuitate Salmantina ad Archiepiſcopum Compeſtellanum.

SVMMA

SVMMARIVM.

1 *Vicarius foraneus Epiſcopi etſi videatur iudex ordinarius* n.2.*verius eſt vt non ſit talis,ſed vt habeat tantum iuriſdictionem delegatum,vt à* n.3.

3 *Appellatio à vicario foraneo fit ad Epiſcopum,& à* n.8. *contra Anaſtaſium Germon, vt* n.11.

4 Clem.2.de reſcriptis.cap.fin.de conſuet lib. 6. & à n.26.*vbi de intellectu.*

5 *Officialis Epiſcopi dicitur etiam vicarius foraneus,&* n.6.

6 *Vicarius, & officialis idem in effectu ſignificant,cum in aliquibus prouinciis officiali, in aliis vicario commiſſiones Pontificia dirigantur.*

7 *Vicarius foraneus eſt ille,qui extra ciuitatem, in qua Epiſcopi ſedes eſt , iuriſdictionem exercet,aut in ea,vt* n.8.*Et in quibus defert à vicario generali?*

8 *Vicarius conſtitutus ad vniuerſitatem cauſarum,poteſt dici tantum delegatus.*

9 *Appellatio à vicario foraneo ad Epiſcopum admittitur , & non ſic à vicario generali. Et quæ ſit differentia* , n. 10. 14. & 15.

12 L.1.§.ab eo.ff.quis,& à quo appelletur n.14. & 15.

13 L.vnica in fine cod.qui pro ſua iuriſdictione, n.14 & 15.

14 *Iudicis dati , & delegati quæ differentia?*

15 *Iuriſdictio omnis à Principe delegata vberiores effectus producit , quam in partem.*

17 *Princeps ſe abdicando ,imperium non amittit.*

18 *Vicarius generalis, qui ſeparatim à commiſſione generali habet cognoſcere de aliquibus caſibus Epiſcopo reſeruatis , potius eſt , vt dicatur delegatus , non ſi id competeret ex ipſamet clauſula generali , vt* numero 19. & 20.

21 *Appellatio ab Epiſcopo ad eius vicarium, locum non habet non ſolum iudicialis vt ſupplicatio*,n.25 & 53.

23 *Supplicatio à vicario generali ad Epiſcopum negatur,& quare* n 24.& 25.

24 *Prohibitum vna via alicui,non eſt alia concedendum.*

25 *Supplicatio non ad quemlibet inferiorem, ſed ad Principem fit. Et quare introducta.*

27 *Supplicatio non videtur ſublata ex quo appellatio tollitur.*

28 Cap.Romana de appellationibus lib 6.

29 *Vicarius Epiſcopi recuſari poteſt ob ſuſpicionem Epiſcopi , & num eius delegatus* n. 30 & 31.

31 *Appellatur à delegato ad Epiſcopum , & eo abſente ad eius vicarium generalem , vt.*

32 Cap.cum M de conſtitut.

33 Cap.ſi contra vnum §. cum autem de officio deleg lib.6.

34 Cap.ſtuduiſti.

35 *Vicarius poteſt abſoluere excommunicatum ab Epiſcopo.*

36 *Appellari , & prouocari poteſt à Metropolitano Salmantino ad Archiepiſcopum, compoſtellanum , quia ſic deciſum , vt* numero 37.

37 *Metropolitanus Archiepiſcopi Salmantica conſtitutus dicitur potius vicarius foraneus* n.38.

AD primam quæſtionis partem an vicarius foraneus Epiſcopi habeat iuriſdictionem ordinariam ; & quod dicatur eam habere ſuadetur ex eo , quod vicarius foraneus Epiſcopi ſimpliciter dicitur officialis eius *in cap. fin. hoc tit. lib.6.* per verba ibi *officialis , aut generalis vicarius*,& ex *clem.2.de reſcript*, ibi *principalis officialis Epiſcopi* , & *in cap. Romana § ab Archidiaconis de appellat.* de quibus in præcedenti quæſtione , vbi probauimus Archidiaconum , & Archipresbyterum eſſe Epiſcopi vicarium , quos ius ipſum vocat natos vicarios ordinariam iuriſdictionem habentes,licet inferiorem ; quod idem videtur procedere reſpectu vicarij foranei , qui etſi inferiorem habeat iuriſdictionem, quam eius Epiſcopus videtur ,vt eam habeat ordinariam; etſi vt *infra* dicemus in verſ. *ad ſecundam* ab eo appelletur ad Epiſcopum ſuum,quia hoc idem contingit in dictis Archidiacono,& Archipresbytero , à quibus nihilominus procedit appellatio ad ipſum Epiſcopum vt diximus *in quæſt. præced. in principio* per textum *in dicto §. ab Archidiaconis.* 1

Deinde quia non inde , quod vicarius generalis Epiſcopi idem faciat tribunal , & auditorium cum ſuo Epiſcopo inferior ; ſiquidem in multis caſibus nullam habet facultatem cognoſcendi,vt *ibi* latè diximus,ac patet ſic declaratum à Sacra Congreg.Rituum Die 7. ſeptemb. 1618. & in Neritonen 4.Mai 1606.de quibus Aldanus *in compendio canonicar.reſolut.tit.43.n. 15.* Barboſa *in collect.deciſ.713.*verbo *vicarius generalis Epiſcopi*,idem *in Bullario dict.verb.*vbi quod vicarius generalis debet ſe abſtinere ab aliis,quæ ſoli Epiſcopo conueniunt,ergo. 2

Nihilominus dicendum eſt vicarium Epiſcopi foraneum ſolam habere iuriſdictionem delegatam,diuerſam quidem ab ordinaria , quam habet Epiſcopus *in cap.cum Epiſcopus 7. de officio ordin.* & in aliis textibus adductis *dict. quæſt. præced.* ex eo quod foraneus vicarius non ex titulo officij,ſed ex ſola commiſſione delegata ab Epiſcopo iuriſdictione fruitur gloſſa *in dicta clem.2.* verbo *foraneo*,& ibi Cardinalis,& fatetur omnes dicentes dari appellationem de vicario foraneo ad Epiſcopum , cum ſic procedat delegato ad delegatum *in cap ſuper quæſtionem §.porro de officio delegati,cap.dilecti de appellat.l.1. & fin.ff. quis,& a quo appelletur, l. vnica verſ. hoc teneant cod.de appellat* , Riccius *in collect. ad textum in cap ſua hoc tit.lib.6.*Bartol. *in l.1.in fine n. 5. ff. quis,& a quo appell.* Alex , & alij *in Rub. ff. de officio eius* idem *conſ. 12. n. 1. vol.6.* Felinus *in Rub de officio deleg.n.41.*Purpuratus *in l.mere 5. n.94.ff.de iuriſdict. omnium iudic.& in dict.Rub. de officio eius n 20.in fine*,Nauarr,*conſ.36.n.1* Benedict Capra *in repetit.dict clem. etſi principalis n.52.*Maranta.Bartozol,& Couar.cum aliis,quos refert , & ſequitur Sbrocius *de vicario Epiſcopi lib.1.q.13.n.8.& q.10.n.4.& q.21.n. 22.per tot. & q.22.n.6.& lib.2.q.61.n.27.*Syluester.*in ſumma* verbo *vicarius* in princip. verſ. *tertio* ; quia Auila *de cenſur. part. 2. cap. 6. diſp. 6. dubio 4.* 3
Vgolinus

Vgolinus *de officio, & poteſtate Epiſcopi cap.4. §.9.n.2.* Iacob.Lautens.*de iudice ſuſpecto cap. 4.n. 14.ante finem*, Narbona *de appellat. vicarij ad Epiſcop.p.1.n.31.*

4 Nec obſtet quod *in dicta clem. 1. de reſcript. & in dicto cap.fin.hoc tit. lib.6.* videantur Pontifices vti verbo *officialis* aut vicarij Epiſcopi, quaſi *officialis* pertineat ad vicarium foraneum, vicarius ſimpliciter prolatus ad vicarium generalem.
5 † Non enim Pontifices ibi, & in aliis iuribus vicarium foraneum ſimplici *officialis* verbo nominarunt, quaſi illo verbo non alius quàm vicarius foraneus regulariter comprehendatur, & ex diuerſo generalem vicarium nomine vicarij appellent, quaſi quod verbo *officialis* ipſe non intelligatur, cum reuera *officialis* ſimpliciter prolatus, tam de vicario generali, quàm de foraneo intelligatur, niſi in eiſdemmet iuribus, vbi ita profertur, appareat Pontifices ad foraneos tantum reſpexiſſe; quia ſi v.g. adderetur verbum *generalis*, vel *principalis*, tunc quidem fieret ad excluſionem generalis, vt vtrumque *in dicta clem. 1.* comprehenſum videtur, & expreſſius *in dicta clem. 2. de reſcript.* in gloſſa verbo *principalis*, & in gloſſa verb.*officialis*, vbi alibi *vicarius*, qua notant Menochius *conſ.51.n.18.* Sanchez *de matrim.lib. 8. diſp.17.n.29.* cum multis Barboſa *de appellatiua verb.174.n.1.& in dicta clem n.14.& 16.*& ibi *in officiali tamen foraneo*, de quo *ibi n. 5.* qui etiam *in paſtorali p.3.allegat.54.n.25.in fine*, explicando dicit, quod poſtquam ſummus Pontifex vſus fuit verbis *officialis principalis*, ad denominandum vicarium generalem paulo poſt de vicario foraneo, non loquens tantùm officiali ſimpliciter dixit, ſed foraneo, addit ſequentibus relatis verbi *in officiali tamen foraneo*, quaſi ſignificet *officialis* verbo vtrumque comprehendi, & ſic ad conſtituendam differentiam inter ipſos neceſſarium fuiſſe nominari alterum principalem officialem, alterumque foraneum.

6 Et enim vt iam ſub quæſt.præced.dixi, vicarius, & officialis idem ſignificant, & in effectu nulla inter eos, niſi in nomine verſatur differentia, Hypolitus Riminald.*in Rub.de offic.eius n.113.* Couarruu. *lib. 3. variar. cap. 20.n. 45.* Mandoſ.*in tract.de commiſſionib.in commiſſione per breue 28. vicario*, & *in Regula 14.Cancel.q.6.n.16.* Menochius *conſ.51.n.38.* Gonzalez *ad regul.8. Cancel. gloſſa 5.§.3.n.8* Barboſa *dicta alleg.54.n. 53.* & per eadem verba *de iure Eccleſ.p.1.cap.15.n.18.* vtrobique notans quod Romanæ curiæ ſtylus obſeruat, vt in expeditionibus, ſeu delegationibus ad Italiam, Vngariam, Dalmatiam, Epyrum, & Cretam, & partes orientales Siciliam, & Curſicam concernentibus Cancellaria verbo *vicarij* ſemper vtatur, ſed intra montes Alpinos, vt in Hiſpania, Gallia, Germania, Polonia, Anglia, & in Vltramarinis, vt in Africa *officiales* nuncupantur, ſicut teſtati ſunt Sbrocius *de officio vicarij lib.1.q.2. n. 10.* Mandoſ. *in dicto breue 28.* verbo *vicario Bononienſi dict.q.6.n.8.* Hieronim Paul. *in pract. Cancell.fol.7.& 8.*

7 Ex quibus ſi ſcire deſideras vltra repetita dicta quæſt.præced. qui vicarij foranei appellantur, & quæ interſit differentia cum vicario generali? Reſpondeo quod foraneus appellatur ille, qui extra ciuitatem, in qua Epiſcopi ſedes eſt, iuriſdictionem exercet; conſtituit enim illum Epiſcopus in certa ſedis parte, vel in oppidis, vt declarant gloſſa *in dict.clem.1.& in cap.1.de officio ordin. lib. 6.eodem verbo*, & vtrobique DD. D. Hieronym. Benero, & Leyua *in examine Epiſcopum lib. 4. cap.13.n.5.* Valenzuela *tom.2.conſ.192.n.11.* Sbrocius *de vicario Epiſcopi lib.1.q.3.n.58. & q. 13. n.1, & q.10.n.3.& 8.& q. 59.n. 10* & ob id dicunt Syluester *in ſumma* verbo *vicarius q. 4. in principio*, Rebuff.*in praxi beneficior, tit.de forma, & declarat.noua prouiſion.*verb. *officialis Epiſcop. n.1.* Franc.Marc.Alphin.*deciſ.317.n.17.p.1.* Chuchns,*lib.2.inſtit.moral.cap.8.de vicar.n. 3.* Anaſtaſius Germon.*lib.1.animaduerſion. iuris cap. 7. in princip.* Sanchez *de matrim.lib.3 diſp.19.n.10.* Nicolaus Garcia *de benefic.p.4.cap.7.n. 59.* Barboſa *dicta allegat.54.n. 18* Riccius verſ.*limita*, vbi vicarium foraneum dicunt, quia foris, id eſt extra locum, in quo Epiſcopalis ſedes eſt, Epiſcopi vice fungitur, vel quia forum teneat, aut quia de foris veniat per gloſſam verb. *foraneus in dicto cap.1.de officio ordin.lib.6.* vel quia etiam conſtitutus ad certos actus; ſeu cauſas ob quas dicitur delegatus, qui nec facit vnum conſiſtorium, ſeu tribunal cum Epiſcopo.

Et in tantùm eſt verum, quia licet vicarius ipſe 8
conſtituatur in ciuitate, in qua reſidet Epiſcopus foraneus nihilominus dicetur: ita Mohedan *ſub tit.de appellat. deciſ.5.n.3.* Sbrocius *lib. 1. q.53. n.4 & q.23. n. 29.* Valenzuela *dicto conſ.192.n. 11.* Sanchez *dict.lib.3.diſp.29.n.11.* Ioannes Baptiſta Coſta *conſ.14.n.1.* Barboſa *dicta alleg.54. n. 18.in fine*, idem *n.14.* cum eodem Sbrocio *lib. 3. q.2.n.5.* Nicolaus Garcia *p.5.cap.8.n.33.* vbi dicit procedere in vicario generali in ciuitate tantum conſtituto; quia iſte vere generalis non eſt; imo foraneus propriè dici poſſit, niſi generaliter ad totius Diœceſis cauſas deputetur, & addunt idem Thomas Sanchez *dict.lib.3.de matrim.diſp. 59.n. 16.* Valenzuela Velaſquez *dicto conſ.192.n. 14.* quod etiam quando eſt conſtitutus ad vniuerſitatem cauſarum, adhuc non eſt ordinarius, ſed delegatus; quia non habet iuriſdictionem à iure, ſed ab Epiſcopo per iura, & authoritates, quæ allegat ipſe Sanchez, cui conſonant dicta per Sbrocium *dicto lib.2.q.62.à n.27.*& prius ab eo tradita *lib. 1.dicta q.52.à n.3.*

Ad ſecundam quæſtionis partem, quare à tali 9
vicario foraneo admittatur appellatio ad Epiſcopum, non ſic à vicario generali, facilis eſt reſolutio ex dictis quæſt. præced. & hic ex *n. 1.* quia ille, nec dicitur à iure conſtitutus, nec habere idem tribunal, ac conſiſtorium cum ſuo Epiſcopo, ſicut habet generalis; iſte inquam includitur, ex quo creatur ſub nomine Epiſcopi, vt dixerunt Philippus Probus ad Ioan. Monachum *in cap. 2. de conſtit.* Riccius *deciſ.79.p.4.n. 5.* vt comprobant tradita per Farinac *deciſ. Rota 474.n. 5.tom. 3.p. 2.* Valenzuela *dicto conſ.192.n.8. 9. & 10.* cum
aliis † addens vt eo ipſo quod conſtituitur vica- 10
rius generalis in ſpiritualibus, & temporalibus, conſtitutus cenſetur, qui poteſt omnia, quæ ſunt iuriſdictionis Epiſcopi, demptis caſibus expreſsè reſeruatis.de quibus retuli *dicta quæſt.præced*, & docet Philip.Corneus *conſ.189.vol.2. num. 181.* quem vt *ibi* dixi ex dict.Valenz *n.6.* Mohed, Stephano Gratiano, & Solorzano.poteſt Epiſcopus conſtituere cum facultate ampla, aut coarctata, cum infinitis D.Ioannes de Narbona *de appellat. vicarij ad Epiſcop.1.p ex n. 31. ad 35.* vbi cum Archidiac, Ancharrano, Geminiano, Philipo Franco *in dict.cap.2.de conſuet, & in dicta clem. 2. de reſcript*, Bart, Alex, Felino, Guidin, Purpurato, Benedicto,

Benedicto, Capra. Franc Marco, Mandoſio, Marantra, Couarruu Zerola, Sbrocio, Azor, Garcia, Marcheſano, Thomas Sanchez, Iacob. Laurent. Tuſcho, Vgolino, quia à delegato, qualis cenſetur vicarius foraneus reſpectu ſui Epiſcopi, datur appellatio ad delegantem ex reg *dict. cap. ſuper quæſtionum §. porro ff. de offic. & poteſt. iudicis deleg. cap. dilectis de appellat.* vbi DD. Matthæus à Pizella *in tract. de ſuſpic. official. n.* 58. Maſtrill. Siciliæ *decis.* 235. Valenzuela *dict. tom.* 2. *conſ.* 192. *n.* 15. Rodericus *in praxi de modo videndi proceſſum cap.* 1. *n.* 31. Molina *de iuſtitia tom.* 6. *diſp.* 13. *n.* 4. dict. Barboſa *in l. cum Prætor.* §. 1. *n.* 223. *ff. de iudiciis*, Riccius *in deciſ. curiæ Archiep. Neapolit. deciſ.* 8. *p.* 1. Lotterius *de re beneficiaria lib.* 1. *q.* 23. *n.* 46. cum altero Barboſa *dict. allegat.* 55. *n.* 12. & 23. idem Barboſa *de iure Eccleſ. p.* 1. *ſub dict. cap.* 15.

11 Vnde audiri non debent relati ab Anaſtaſio Germonio *lib.* 1. *animaduerſion. cap.* 7. *& de indultis Cardin. §. tibi quoad vixeris numero* 88. dum acerrime pugnat de vicario foraneo ad Epiſcopum appellationem non admitti, ſicut nec à vicario generali; eo quod vicarius foraneus ſimpliciter dicatur officialis Epiſcopi per *dict. cap. fin. hoc tit. lib.* 6. *ex dicta clem.* 2. *de reſcript. & ex dict. cap. Romana §. ab Archidiaconis de appellationib. dict. lib.* 6. quæ iuxta, & alia ſigilatim refert, & expendit idem Narbona *dicta parte* 1. *ex num.* 37. qui in verſ. *maior* contemplamr virum alioqui Doctum inſipide erraſſe, & tam leuibus fundamentis, quibus eundem Germonium reprehendendo noluerunt ſatisfacere, Thomas Sanchez *dicto lib.* 3. *de matrim. diſp.* 29. *quæſt.* 1. *num.* 2. Nicolaus Garcia *de beneficiis parte* 5. *tom.* 1. *cap.* 8. *n.* 32. Sigillatim verò reſpondet Narbona Legendus ex *n.* 58. à verſ. *primum*, vt ego iam reſpondi *hic* ſub verſ. *ad primum*, dum expendi qualiter verb. *officialis* & *vicarius* Epiſcopi diſtinguantur, vbi explicaui dicta iura cum Barboſa *dicta allegat.* 54. *num.* 21. & 25.

12 Sed quia aduerſus noſtram communem vrget admodum Vlpiani reſponſum *in l.* 1. § *ab eo quis & à quo appellatur* ibi *ab eo, cui quis mandauit iuriſdictionem, non ipſo prouocabitur: nam generaliter is erit prouocandus ab eo, cui mandata eſt iuriſdictio, qui prouocaretur ab eo, qui mandauit iuriſdictionem*; ex quibus patet delegato non appellari ad delegantem, ſed ad ſuperiorem ipſius delegantis, & ſic à vicario foraneo, qui delegatus dicitur, non ad Epiſcopum delegantem, ſed ad ſuperiorem ipſius (Archiepiſcopum ſcilicet) aut alium appellabitur.

13 Quæ difficultas redditur grauior ex *l. vnica in fine cod. qui pro ſua iuriſdictione* ibi *hoc teneant, niſi iudices à nobis ſpecialiter delegantibus dati aliis, cauſas delegauerint iudicandas: nam hic delegantibus, nullo perſonarum, cauſarumue habito tractatu appellationem ad eorum iudicia remeabunt*; ſi quidem ex his diuerſe diſponitur, ac *in dicto §. ab eo.*

14 At omiſſis variis dicendi modis pro explicatione horum iurium de quibus proprius *in dicto capite ſuper quæſtionum de officio delegati*, quos refert Legendus idem Narbona *de appellat. à vicario ad Epiſcopum ex numero* 48. *ex* Baconio *libro* 6. *declaration. numero* 8. Ioan. Longauallo, aliam Bartoli diſtinguentis *in dicta l.* 1. §. *ab eo numero* 1. aliam Cujacij *in recitationibus ad titul. ff. de iuridic. omnium iudicum, in l. & quia* 6. & *ad Papinianum libro* 1. *quæſtionum in l. aliquando ff. de officio. Proconſulis* Durand. *de iuriſdict. cap.* 8. Morlæ *in emporio parte* 1. *tit. de iuriſdict. omnium iudic præludio* 17. *numero* 89. Faquinei *controuerſ. libro* 1. *capite* 78. diſtinguentium inter iudicem datum, & iudicem delegatum, cui
mandatur iuriſdictio. † Videtur potius expla- 15
nanda ea iura conſtituendo differentiam inter omnem à Principe delegatam iuriſdictionem, aut partem, ſeu vnam ex cauſis; ſicut in primo caſu à ſubdelegati ſententia non ad ſubdelegantem, ſed ad eius ſuperiorem appellandum ex *l.* 1. *dict. §. ab eo* ibi *mandauit iuriſdictionem*; ideſt tranſtulit totam; tunc enim delegans nihil ſibi iuriſdictionis reſeruat abdicando à ſe omnem iuriſdictionem, at ſi delegatus aliquid ſibi reſeruet ad ipſummet, non ad Principem appellandum: ſic ex multis idem Narbona *dicta* 1. *p. n.* 55. qui de hoc ſecundo caſu interpretatur textum *in dicta l. vnica* per illa verba *cauſas commiſerit*, quaſi non omnes, ſed aliquas delegauerit, & ibi *iudicandas*.

16 Cui non obſtat aliud Papiniani reſponſum *in l. legatus ff de officio Præſidis.* ibi *legatus cæteris, ideſt præſes, vel corrector prouinciæ abdicando ſe, non amittit imperium*: nam vt expendit idem Narbona *dicta parte* 1. *numero* 56. Iuriſconſultus loquitur *ibi* de legato, ſeu Præſide gubernationis cauſa in prouinciam deſtinato, qui olim ad tempus pro voluntate Principis, vel ſenatus conſtituebatur, vt ex Ælio Spertiano, & Iulio Capitolino conſtat; qui quidem Præſes, ſeu legatus, ſicut non poterat tempus ſibi conſtitutum prorogare, ita nec inconſulto Principe abſque læſæ Maieſtatis reatu minuere, ſiue anticipare ex *l.* 3. *ff. ad leg. Iul. Maieſt. l. manumiſſione* 10. *ff. de officio Proconſul.*

17 Indeque euenire vt Papinianus dixerit Præſidem ſe abdicando, imperium non amittere; quia abſque voluntate Principis ſe abdicauit; ideſt Magiſtratus inſignia reiecit, proteſtatione de ea re facta, vt interpretantur Forcatulus *in necromantia iuris dialogo* 60. *numero* 4. Velleus à Guebara *in dicta l. Legatus ad finem*, qui rectè ſatisfaciunt, *l.* 2. §. *& cum placuiſſet ff. de origine iuris*, quæ quodammodo cum ea pugnare Videbatur, Narbona *ſupra*, qui *num.* 57. & 58. intelligit non loqui in delegato, videlicet ad particulares cauſas ſimpliciter conſtituto, qualis videtur vicarius foraneus ex latè ante adductis *hic à n.* 1.

18 Ad tertiam quæſtionis partem, an vicarius, qui aliàs dicitur generalis in caſibus exceptis, & qui ex generali commiſſione non veniunt, niſi ei committantur ſpeciali Epiſcopi facultate, ſit ordinarius aut delegatus, taliter, vt ab eo appellari poſſit ad ipſum Epiſcopum. In quo dubio video DD. firmare in prædictis caſibus (quos poſui *ſub quæſt. præced.*) talem vicarium non conſtituere idem tribunal, ac auditorium cum ſuo Epiſcopo; ſic vt fiat iudex ordinarius, ſicut ipſe Epiſcopus, ſed tantum maneat iudex delegatus ipſius Epiſcopi; ita vt à tali vicario appelletur ad ipſummet Epiſcopum delegantem: ita gloſſ. verb. *officialem in c.* 2

hoc tit. lib. 6. vbi Ancharran. *numero* 2. Dominicus *numero* 9 Franchus *num* 4. *in fine*, Sbrocius *lib.* 2 *q* 55. *n.* 15. *de officio vicarij* Sanchez *de matrim lib.* 3. *dicta diſp.* 29. *n.* 6. Nicol. Garcia *dict. cap* 8. *n.* 40. Iacob. Laurent. *dicto cap.* 4. *num.* 12. Azor *dict. lib.* 3 *inſtit. moral. cap.* 45. *q* 5. Barboſa *dicta alleg.* 94. *n.* 52. quibus addo cum aliis Narbonam *de appellat. vicarij ad Epiſcop. n.* 251. *p* 1. intelligentes ſi prædictæ cauſæ vicario ab Epiſcopo ſeparatim delegantur.

19 Limitant vero prædictam regulam exceptiuam alterius regulæ, de qua *ſupra à n.* 1. *& quæſt. præced.* relati DD. & Ioannes Andr. *in additionibus ad Speculatorem hoc tit. in princip. verſ. dubitari videtur ſi Epiſcopus* Beroius *conſ.* 22 *n.* 12. *&* 14. *vol.* 1. idem Sanchez *n.* 6. Garcia *n.* 41. quando ſimul cum generali commiſſione (vt ſæpe id fieri ſolet) tribuantur; quia tunc in omnibus ordinariam iuriſdictionem conſequitur; ita vt via appellationis ad Epiſcopum intercludantur. Et ſimiliter etiam continget etſi ſeparatim dicto vicario præcelao caſus committantur ſi tamen in commiſſione Epiſcopus dixerit *hæc vicario noſtro committimus amplianres, & extendentes priorem poteſtatem per nos commiſſam*: ita Thomas Sanchez *dict. diſp.* 29. *numero* 8. Barboſa *dicto numero* 52. *in fine verſ. ſicut*, idem Narbona *de appellat. vicarij dict. parte* 1. *numero* 255. cum Ioanne Andrea *in additionibus ad Speculatorem dicto hoc tit. verſ. dubitari videtur.*

20 Nec probanda videtur opinio Ioann. Andreæ, & Sanchez, vbi proximè exiſtimantium ſufficere in commiſſione expreſſam mentionem fieri vicariatus, ſiue in ſalutatione, ſiue in progreſſu, veluti *officiali noſtro, aut vicario committimus*, quin, vt docent idem Nicolaus Garcia *de benefic. dict. parte* 5. *capite* 8. *numero* 44. Narbona *dicto numero* 255. verſ. *nec probo* ſola huiuſmodi vicarij mentio, non operatur extenſionem, prorogationem, ſeu amplationem poteſtatis prius vicario commiſſæ, cum id potius fiat cauſa demonſtrandi perſonam, cui dictarum cauſarum commiſſio fit.

21 Ad quartam quæſtionis partem, an à vicario Epiſcopi, vel ab Epiſcopo ad ipſum valeat ſupplicari? Et præmiſſo in tantùm à vicario generali Epiſcopi ad ipſum denegari appellationem, vt procedat vtique ſi partes inter ſe conſentientes id admitterent, cum non inde deſinat proceſſus eſſe nullus, & inefficax, ſi de facto appellari contingat, vt tenent Ioan. Andreas *in cap.* 2. *de conſuet. lib.* 6. *num.* 10 Speculator. *tit. de appellat. §. nunc tractamus num.* 4. Sbrocio *de vicario Epiſcopi lib.* 3. *quæſt.* 1 *num.* 11. *&* 12. Caſtellin. *conſ.* 34. *à num.* 6. Tuſchus *practicar. concluſ.* 32. *littera A concluſ.* 349. *num.* 5. Narbona *dicta p.* 1. *de*
22 *appell. vicarij num.* 165. *&* 166. † Et non ſolùm quoties iudicialiter appellatur, verùm etiam ſi Epiſcopus extraiudicialiter prouocetur, Rota *deciſ.* 7. *numero* 2. *hoc tit. aliàs* 371. *in nouiſſ.* Nicolus *in concordia gloſſarum à num.* 81. Sbrocius *ſupra lib.* 1. *q* 2. Narbona *vbi ſupra n.* 167. qui contrariis ſatisfacit *ibi & dict. n.* 166. Barboſa *dicta*
23 *allegat.* 54. *n.* 48. † ideo exiſtimo, & ſimilimodo denegandam eſſe ſupplicationem à vicario generali ad Epiſcopum: ita apertè docent Innocent., Hoſtienſis, & Archidiaconus *in dicto cap. Romana de appellat. lib.* 6. Geminianus *ibi n.* 2. Cappella Tholoſ. *deciſ.* 579. *& ibi* Stephanus Aufretius, vbi teſtatur hanc eſſe communem ſententiam, Sbrocius alios cumulans *lib.* 3. *de officio vicarij q* 12. per totam, Narbona *ſupra n.* 168. Barboſa *dicta allegat.* 54. *num.* 49. cum Maranta, Bertachino, Zerola, Chucho, Sfortia, Iacob. Laurent. & aliis.

Quorum ea nempe eſt ratio, quia ſi à ſenten- 24
tia vicarij ſupplicari poſſet ad Epiſcopum, maxima fraus prohibitæ appellationi fieret; ſiquidem appellationis loco, omnes ad Epiſcopum ſupplicarent, quod plene abſurdum foret, & contra expreſſam iuris regulam, qua docemur, vt quod vna via prohibetur alicui, ad id alia via non ſit admittendus, *cap. vna extra de procuratorib. cap. cum quid de reg. iur. l. vltima, cod. ſi mancipia ita*
venier. † Secundo, quia cum ſupplicatio, non 25
ad quemlibet inferiorem, ſed ad Principem peculiariter fiat, vt *infra ſub Rub. de appellat.* dixi, & notant Contard. *in l. vnica cod. ſi de moment. poſſeſſ. q.* 8. *n.* 5. Franc. Marc. *quæſt. delphin.* 322. *num.* 8. *p.* 1. *n.* 5. à quo cum prouocari ſuprema legum authoritas non patiatur, *l.* 1. *ff. à quibus appell. non liceat*, ne alioquin prouocans inferiorem iudicem adeat, ac proinde deſcendere potius appellatio contra eius naturam, quam ad altum proſpicere videretur; ideo parti grauatæ æquum viſum fuit mederi remedio ſupplicationis, ne omni remedio deſtituta ius ſuum amitteret, quod in caſu noſtro deficit; ſiquidem non inde quod appellatio prohibetur de vicario ad Epiſcopum dicitur interclуſus appellandi actus ad Metropolitanum Nuncium, ad Patriarcham, & vltimo ad ſummum Eccleſiæ Præſulem per dicta *infra in c.* 7. *de appellat.*

Nec his obſtat dicere cum quodam ſcripto- 26
re recenſito per Narbonam *dict. part.* 1. *de appellation. à vicario ad Epiſcopum ſub numero* 167. textum *in dict. cap.* 2. *de conſuet. lib.* 6. intelligi de prohibita appellatione iudiciali, non verò extraiudiciali, propter verbum *conſiſtorium* ibi quod non videtur proferri poſſe, niſi iudice pro tribunali ſedente, vt *in dicto cap. cum Epiſcopus* 7. *de offic. ordin. cap. fin. cum ſimul*
de re iudicata. † Item quod ſupplicatio non vi- 27
detur ſublata, ex quo aufertur appellatio, vt conſtanter tenent Ripa *in l. nemo poteſt numero* 92. *ff. de leg.* 1. Menoch. *de adipiſcenda poſſeſ. remedio* 4. *numero* 92. Franc Marc. *deciſ. delphin.* 55. *lib.* 2. *à num.* 1. Imola *conſ.* 145. verſ. *nec obſtat*, Roland. à Valle *conſ.* 94. *num.* 3. *volum.* 1 Ruin. *conſ.* 157. *num.* 16. *volum.* 5. & alij plures, quos latè recenſent Contard. *in comment. ad leg. vnic. cod ſi de moment. poſſeſſ. dict. quæſt.* 8. *à n.* 2. Cabalin. Meliloq. 750. inde contra aſſertam *ſupra* ſub verſ. *ad quartam*, & verſ. ſequenti in terminis defendant Landens. & Steph. relati à Cardin. *in dict. clem.* 2. *n.* 8 *de reſcriptis* Pauin. *de offic. & poteſtate capit. ſede vacante* 2 *p. princip. q.* 10. *n.* 14. Franc. Marc. *dicta quæſt.* 322. *num.* 8. *part.* 1.

Quia reſpondeo ad primum dict. cap. Ro- 28
mana *de appellat. lib.* 6. *& dict. cap.* 2. *de conſuet. lib.* 6. generaliter loqui de negando appellationem, & ob id prohibere quamcumque appellationem, etiam extraiudicialem iuxta reg. *capite Romanorum* 19. *diſt. capite ſolita de maiorit. & obed. capite* 1. *de appellat. dicto lib.* 6. non enim negari poteſt, quin vicarius habeat ſaltim habito ordinariam iuriſdictionem, etiamſi numquam pro tribunali ſederet, & ita

Rota

Rota *dicta deciſ.* 7. aliàs 371. hoc tit. & Narbona *de appellat. vicar. ad Epiſc. dicta p.* 1. *num.* 167. poſt medium ſuperiorem allucinationem refutant, & conuincunt, ſicut, & manet refutata proxime ſecundo adducta de permiſſa ſupplicatione ad Epiſcop. ea duplici fundamento num. præced. relato.

29 Ad quintam quæſtionis partem an vicarius Epiſcopi à Papa firmatus poſſit recuſari ob iuſtam Epiſcopi ſuſpicionem? Et quia de hoc dixi *in cap. 4. de foro compet. ſub quæſt.* 13. *ex numero* 16. *ad* 21. *ad ſextam quæſtionis partem* à adelegato Epiſcopi prouocetur, ad eius vicarium poſſit appellari, vel neceſſario ad ipſum Epiſcopum delegantem? in quo dubio videtur vt non niſi ad ipſum Epiſcopum appellandum ſit; quia ea quo Epiſcopus cauſam alicui delegat quoad illam cauſam vicarij iuriſdictioni derogaſſe cenſetur: argum. textus *in cap. cum M.* & quæ *ibi* notantur *de conſtitut.* & *in cap. ſtuduiſti de officio deleg.* & *cap. petitorum de accuſat.* † 30 fulcitur primo, quia delegato Epiſcopi recuſato, ſolus Epiſcopus de cauſa recuſationis cognoſcit *cap. ſi contra vnum* 4. §. *cum autem de officio deleg. lib.* 6. ſecundo quia delegatus in cauſa ſibi commiſſa, & delegata ab Epiſcopo, maior eſt vicario, vt colligitur ea *dicto cap. ſtuduiſti*, vel legatus generalis (qui ordinariam iuriſdictionem habet, *cap. 2. de officio delegati lib.* 6.) non prouocatur à ſententia delegati ad ſpeciale negotium conſtituti, quod ſignum eſt delegatum in cauſa ſibi commiſſa, maiorem eſſe ordinario; inde conſequenter deduci de delegato Epiſcopi ad eius vicarium prouocari non poſſe; propter quæ ita hanc tenent ſententiam Roman. *ſingul.* 464. Paulus de Leazar. *in cap. dilecti* 3. *de appellat.* & *in dicto cap.* 4. *de foro compet.* Alex *in epiſtola ad Bartol* verbo & *idem aadotoriam in dicta l.* 1. §. *ab eo ff. quis,* & *à quo appell.*

31 Ego tamen quidquid diſtinguat Abbas *in dicto cap. 4. de foro comp. in* 1. *lectura numero* 25. & *in* 2. *lect. numero* 30. quem amplecti Videtur Sbrocius *lib. 2. de officio vicarij Epiſcopi q.* 174. *numero* 18. & *quæſt.* 175. *à numero* 14 dum docet quod ſi Epiſcopus præſenſit, videlicet in Diœceſi, aut in loco propinquo à ſententia delegati ad eum appellari debent, *in cap. ſi contra vnum, de officio deleg.* ſin autem abſens fuerit, tunc deferendam eſſe vicario appellationem, quia adeſt legitima cauſa. Nihilominus abſolutè dicendum exiſtimo, vt poſſit, ac valeat appellari ad vicarium generalem eiuſdem Epiſcopi delegantis, quia vnitas, & iuriſdictio efficit vt vicarius ipſe delegaſſe videatur, vt tenuerunt *in dict. cap. 2. de conſuet. lib.* 6. Archidian. *numero 6. in fine*, Ioan. Andr. Philipus Franc. *numero* 8. Geminian. *numero* 7. Anchaтan. *numero* 1. *ad medium*, Cardinalis *in dicta clem.* 2. *de reſcriptis* Decius *in dict. cap. dilecti el* 3. *numero* 2. vbi Franc. *in 2. quæſt. de appell.* Felinus *in dicto cap. ſi quis contra 4. de foro comp. numero* 5. *verſ. delegato* Rota *deciſ. 3. de officio vicarij, alias* 150. & *dict. deciſ. 7. alias* 371. *in nouis*, Iacob Laurtot. *de iudice ſuſpecto cap.* 4. *n.* 14. Narbona *de vicario Epiſcopi dicta p.* 1. *n.* 141. & 148.

32 Nec obſtant fundamenta contrariæ ſententiæ, non primum ex *dicto cap. cum M.* quia etſi ex eo videatur ſublata poteſtas vicarios in cauſa alicui, veluti canonico commiſſa, & ſpecialiter delegata venit intelligendum reſpectu inſtantiæ principalis, non verò appellationis, quia Epiſcopus non tranſtulit huiuſmodi poteſtatem in alium, nec ſpecifice, ſibi retinuit, vt eleganter conſiderauit Abbas *in dicto cap. 4 de foro comp. n.* 25. & 30. ſequitur Narbona *ſupra dicta p.* 1. *n.* 154.

33 Non ſecundum quia negatur recuſationem delegato obiectam coram Epiſcopo neceſſario probandam eſſe, cum verius ſit coram eius vicario generali poſſe recuſationis cauſas proponi, atque probari; nec enim ea propoſita recuſationis cauſa coram Epiſcopo *in dicto cap. ſi contra vnum* §. *cum autem de offic. deleg. lib.* 6. perſona vicarij excluditur; imo potius in eo textu vicarium includi DD. exiſtimant: nam quoties ſimpliciter de Epiſcopo mentio fit etiam vicarij perſona ſubintelligatur, vt ex Archidiac. & aliis docet Felinus *in dicto capite 4. de foro compet.* Sbrocius *libro 2. de vicario Epiſcopi,* 49. *quæſt. numero* 29. Pater Franc. Suarez eleganter *de cenſuris diſp. 7. ſect.* 5. *numero* 10. non enim *in dicto capite* 4 excluſus intelligitur vicarius à cognitione recuſationis delegati ab Epiſcopo, nam vt ipſe videretur excluſus, nominatim id fieri debuit, vt Sacr. Concil. Trident. *ſeſſ. 24. capite 6. de reformatione*, ad excludendum vicarium expreſsè inquit; quod Epiſcopis tantùm, non eorum vicariis ſit permiſſum.

34 Non tertium ex *dicto capite ſtuduiſti* & aliis *ſupra* adductis ſub dicto verſ. *ad quintam*; quia etſi verum ſit delegatum Pontificis in cauſa ſibi delegata, habere maiorem poteſtatem quam ordinarius: tamen non inde ſequi idem dicendum de delegato Epiſcopi; quis etſi (vt dictum eſt) in prima inſtantia procedat, eo quod Epiſcopus ipſe delegato commiſit ſpecialiter, ſed ſi à delegato appelletur æquè, ſicut ad Epiſcopum, & ad eius vicarium appellationem poſſe introduci ex reſponſione ad primum fundamentum: ita docent Abbas *ſupra dict. numero* 30. *ad finem*, Sbrocius *dicta quæſt.* 175. *numero* 13. Narbona *dicta parte 1. de appellat vicarij ad Epiſcopum numero* 159. & 153. Legendus *à num.* 149. & *à num.* 155. cum aliis, vbi alis ex multis congerit pro exacta veritate noſtræ reſolutionis.

35 Et confirmatur vlterius noſtra ſententia per illa quæ dixi *in dict. cap. ſi quis contra clericum 4. de foro comp. q.* 41. vbi probaui æquiparationem conſtitui inter appellationem, & recuſationem modo *ibi dicto ex num.* 3. item quia quemadmodum Epiſcopus poteſt abſoluere illum, quem excommunicauit, ſiue excommunicatum ab eius delegato, ita & ſuus vicarius generalis poterit abſoluere excommunicatum vel à dicto Epiſcopo, aut delegato, quidquid diſtinguat Sbrocius *ſupra dict. q.* 174. *cum ſequent.* expendit Legendus cum infinitis idem Narbona *dicta p. 1. ex dict. n.* 155.

36 Ad ſextam quæſtionis partem, an poſſit prouocari à Metropolitano reſident in ciuitate Salmantina ad Archiepiſcopum Compoſtellanum, cuius eſt iudex Metropolitanus? Et licet prima facie videretur negandum; eo quod ille Metropolitanus ibi Videretur Conſtituere ad omnes cauſas appellationis de cauſis appellatis à ſuffraganeis Epiſcopi Zamorens. Ciuitatens. Auſturicens. Caurens. Placentin. & ab Epiſcopo

Salmant. & aliorum ſuffraganeorum idem auditorium, & tribunal. Et quia vſitata praxis eſt, vt à ſententiis dicti Metropolitani latis in appellationis inſtantia, non ab eo ad Archiepiſcopum ſecundo appelletur, ſed ad Nuncium Papæ hic Matriti exiſtentem, vel ad Auditores Rotæ Romanæ.

37 Ideo in terminis de prædicto dubio video per Rotam reſolutum vna Abulens. matrimonij de anno. 1542. nempe à Iudice Metropolitano ab Archiepiſcopo Compoſtellano deputato, & qui reſidet in dicta Ciuitate Salmantina, vt cognoſcat de cauſis appellationum certorum Epiſcopatuum ſuffraganeorum, & vt poſſit à tali Metropolitano, tamquam vicario foraneo appellari ad ipſum Archiepiſcopum: vt refert, ac ſequitur Riccius *dicta collect.* 1600. *ad cap. in ſua*, vbi Innocent. *hoc titul. in fine*, †

38 qui cum Mohedan. *in deciſ.* 1131. *parte* 3. Thanis *in deciſ.* 8. reſpondet ad obiectum; quod licet talis Metropolitanus appelletur generalis vicarius, ſed reuera ſolùm vicarius foraneus; & idem Mohedan. *deciſ.* 5. *de appellat. numero* 2. quem ſequitur Valenzuela Velaſquez *dicta p.* 2. *Conſilio* 192. *numero* 19. reſoluit quod vicarius Archiepiſcopi Compoſtellani deputatus in Ciuitate Salmantina ad cognoſcendum de appellationibus quinque, aut ſex Epiſcoporum Suffraganeorum, non eſt vicarius generalis, ſed foraneus.

QVÆST. VII.

An vicarius generalis Epiſcopi poſſit in integrum reſtituere aduerſus ſententiam ſui Epiſcopi, vel è contra? An appellari valeat à ſententia interlocutoria, vicarij generalis ad ipſum Epiſcopum? An poſſit Epiſcopus pro ſua Diœceſi binos generales creare? Et qui tales ſint in Archiepiſcopatu Toletano? Vbi an Conſilium illius Archiepiſcopi Primatis conſtituat idem tribunal cum eodem Archiepiſcopo? An à vicario Ciuitatis appelletur ad ipſum Epiſcopum? Et an poſſit Epiſcopus ad libitum reuocare quemlibet vicarium generalem, aut foraneum à ſe nominatum?

SVMMARIVM.

1 *Vicarius Epiſcopi generalis, verius eſt vt poſſit reſtitutionem in integrum concedere aduerſus ſententiam ſui Epiſcopi, vt* n. 2. 3. 4. & 5.

4 *Reſtitutionis in integrum remedium, differt à remedio appellationis, quod denegatur de vicario Epiſcopi ad ipſum, &* numero 5.

5 *Vicarius Epiſcopi habet iuriſdictionem ordinariam, quæ non extinguitur per ſolam ſententiæ prolationem.*

6 *Reſtitutio in integrum concedi poteſt ab Epiſcopo aduerſus ſententiam ſui vicarij generalis* n. 7.

7 *Retractare nequit Epiſcopus ſententiam latam à ſuo vicario.*

8 *Reſtitutio in integrum media ſupplicatione conceditur à ſententia vicarij ad Epiſcopum, ſed non prouocatio, & quare* numero 9.

9 *Reſtitutio in integrum tantum continet erroris proprij veniæ petitionem.*

10 *Nullitatis ſententiæ tractatio non fit ab Epiſcopo de pronunciata ſententia à ſuo vicario.*

11 *Appellatio conceditur de ſententia foranei vicarij ad Epiſcopum; quia hæc interponitur per viam recurſus* n. 13. 14. 15.

12 *Iudex poſt latam ſententiam, nequit eam in aliquo corrigere, cum hoc Principi ſpectet, fallit in decreto interloquendo, vt* n. 13. 14. 15.

14 *Sententia interlocutoria vicarij foranei, nedum emmendari, aut declarari, ſed etiam reuocari valet per Epiſcopum.*

15 *Sententia ad Epiſcopum per appellationem delata coram eius vicario generali, proſequi poteſt.*

16 *Vicarij duo poſſunt ab Epiſcopo in ſua Diœceſi pro faciliori expeditione cauſarum creari.*

17 *Compluti vicarius generalis dicitur ſicut Toletanus, vt* n. 18.

18 *Toletani Archiepiſcopi Conſilium ad quos effectus creatum* remiſſiuè.

19 *Appellatio valet interponi à vicario Ciuitatis ad Epiſcopum, vel eius generalem vicarium, eo quod ſit foraneus.*

27 *Recuſatio vicarij, & Epiſcopi* remiſſiuè.

21 *Reuocatio vicarij poteſt fieri ab Epiſcopo, & quare, etiamſi iuret illum non reuocare, vt* num. 15. *Quid ſi à Papa ſit confirmatus* n. 23.

AD primam quæſtionis partem, ſuppoſitis quæ dico *infra tit. de in integrum reſtit.*, & quæ adduxi *in cap. ſuborta de ſententia; & re iudicata*, breuiter reſpondeo, etſi Sbrocius *lib.* 2. *de officio vicarij q.* 35. *n.* 4. Thomas Sanchez *de matrim. lib.* 2. *diſp.* 40. *n.* 12. *in fine* & Barboſa *in paſtorali allegat.* 54. *p.* 3. *n.* 108. firment, vt vicarius generalis Epiſcopi nequeat diſceptare de cauſa reſtitutionis in integrum ex ſola generali commiſſione abſque ſpeciali ſui Epiſcopi facultate, vt reſumptiuè inſinuaui *ſupra ſub q.* 5. imo & Abbas *in cap. ex litteris de integ. reſtit. n.* 3. dicat in terminis dubij noſtri, vt non poſſit vicarius reſtituere aduerſus ſententiam ſui Epiſcopi in integrum condemnato. † Tamen verius eſt, vt illam reſtitutionem valeat in integrum concedere, vt in terminis docent idem Sbrocius *de vicario Epiſcopi lib.* 3. *q.* 1. *n.* 5. Bertachinus *de Epiſcopis* 5. *p. lib.* 4. *n.* 31. Sfortia Oddus *de in integr. reſtit. p.* 1. *art.* 12. *n.* 156. Narbona *de appellat. vicarij ad Epiſcop. p.* 1. *num.* 173. & ante illos Marant *in in* 6. *p. praxis* §. *& quandoque appellatur num.* 382. poſt Innocent. *in cap. dilecti de priuileg.* Ioan Firman. *de Epiſcopo lib.* 4. *part.* 7. *n.* 37. Lancelotus Lauden. *in templ. Iudic. lib.* 2. *cap.* 6. *n.* 10. 5. 2 † Et omnes ex eo, quia ſi Epiſcopus idem poteſt contra ſententiam ſui vicarij, vt *infra* reſoluitur *hic*, quia vtriuſque idem eſt tribunal proprij Epiſcopi idem dicendum eſſe cenſent adducti Doctores.

Quod

4 Quod ſi Vrgeas ex dictis *hic numero 1.* item etiam ex dictis *quæſt. præcedentibus*, quatenus non admittitur appellatio, nec ſupplicatio de vicario generali ad Epiſcopum, nec econtra, item nec debeat admitti in integrum reſtitutio. Reſpondetur remedium reſtitutionis in integrum differre à prædictis, quod non implicat de iure impertiri ab eodem iudice, qui tulit ſententiam perdicta *in dicto capite ſuborta*, *&* *in tit. de in integ. reſtit.* Et ſic in terminis de vicario Epiſcopi, quod poſſit contra ſententiam propriam in integrum reſtituere: Beroius *in dicto cap. ex litteris de in integ. reſtit. in initio per cap. cauſam eodem tit. & l. fin. cod. vbi & apud quem iuncto capite 1. & ibi gloſſa hoc tit. libro 6.* Abbas *in dicto cap. ex litteris numero 15.* Sfortia Oddus *dict. art. 22. numero*
5 *157.* alia reſoluens *numero 158. 159. & 160.* † Ex eo quia vicarius habet iuriſdictionem ordinariam, quæ non extinguitur per ſolam ſententiæ prolationem, quod verum putamus, quidquid dicant, Archid. & Hoſtiens *in cap. Romana de appellat. in 6.* & ita etiam tenent Bertachin *ſupra*, Sbrocius *de officio vicarij libro 3. dicta quæſt. 12. numero 11. & quæſtio. 13. numero 6.* Chuchus *inſtit. moral. libro 2. tit. 6. de Epiſcopis numero 308. & tit. 8. de vicario Epiſcopi num. 127.* Rebufus *in praxi beneficiali tit. de forma vicarij Archiepiſcop. num. 155.* & de ſpecialiori ratione inferius ſub verſ. *ad ſecundum dubium.*

6 Ad ſecundum difficultatis punctum, an èconrra Epiſcopus valeat reſtitutio nemini integrum concedere aduerſus ſententiam ſui vicarij generalis? Et ita dicendum, ac firmandum eſt; quia & ſi geſtis per vicarium contrauenire nequit Epiſcopus, vt ex Paulo de Caſtro, Decio, Rebuffo, & aliis docent Sbrocius *de officio vicarij Epiſcopi q. 29. à n. 1.* Narbona *de appellat. vicarij ad Epiſcop. part. 1. num. 163.* & hoc per regulam generalem, de qua hic, & in duabus quæſtionibus præcedentibus. † Tamen fallit in cauſis reſtitu-
7 ctionis in integrum, quia etſi aliàs Epiſcopus, ſiue vicarius, aut alius ordinarius iudex non poſſit retractare ſententiam à ſe latam ex *l. 1. cod. ſententiam reſcindi non poſſe*, ſed non prohibentur condemnatum aduerſus eam reſtituere; quia in integrum reſtitutio reſcindit ſententiam prætextu erroris, vel Iuuenilis Lapſus ex parte ipſius facti; & ſic venit, vt quia vicarius Epiſcopi poteſt reſtituere in integrum aduerſus propriam ſuam ſententiam, vt proxime diximus, non minus valeat idem Epiſcopus, cum eorum vnum ſit tribunal, & iuriſdictio, docent in terminis Abbas *in dicto cap. ex litteris n. 11. in fine, & in cap. tum ex litteris numero 3. de in integ. reſtit. infra,* Ioan. Andr. *in dicto cap. Romana*, Cardinal. *in clem. etſi principalis de reſcript. num. 8* S. Fortia Oddus *de in integr. reſtit. dict. quæſt. 32. art. 27. numero 146.* Chuchus, & Bertachin, & idem Maranta, atque Sbrocius, quibus addimus Cappell. Tholoſan. *deciſ. 479.* Caballin. Meliloquio 747. vbi in calce inquit inde aſſuefactum eſſe conſtituere clauſulam illam in ſententiis eorum *Salua Domini voluntate condemnamus*, Zerol. *in praxi Epiſcop. part. 1.* verb. *vicarius §. 5.* Iacob. Laurent. *tract. de iudice ſuſpecto cap. 4. numero 12.*

8 Et ſic dicendum eſt, quod ſi ſupplicatio conſideretur in ſtrictiori modo, ſed large prout commodum reſtitutionis reſpicit, tunc rectè poſſit Epiſcopus reſtituere in integrum contra ſententiam ſui vicarij, vt proximè adducti docent, qui & reſpondent ad dubium relatum, nempe quod à ſententia vicarij. Epiſcopus prouocari nequit, nec ſupplicari, tanquam eadem perſona cum vicario conſtituentes eam differentiam inter appellationem, & ſupplicationem ſtrictè ſumptam, & inter reſtitutionem in integrum.

Quod appellans, ſeu ſupplicans de iniquitate iudicis, ac iniuſtitia illius, qui ſententiam 9
tulit, conqueritur, indeque non mirum eſſe ſi ipſemet vicarius, qui ſententiam protulit, vel Epiſcopus, cuius perſonam repreſentat, de ea per appellationem cognoſcere prohibeatur; quod non procedit in reſtitutione in integrum; quia hæc tantum continet erroris proprij veniæ petitionem, vel aduerſarij circumuentionis allegationem ex *l. in cauſa 16. §. fin.* vbi gloſſa, Bartol, Albericus, & Bald. *in l. Præfecti 17. & l. Præſes 47. ff. de minoribus*, Videnda *lex 3. tit. 26. parte 3.* & ideo dicunt DD. adducti, & Ioannes de Narbona *de appellat. vicar. ad Epiſcop dict. p. 1.* Videndus *à n. 171. & ſub n. 172.* in fine, non eſſe inconueniens, vt ipſemet Epiſcopus contra ſententiam ſui vicarij, quæ eadem eſt, ac propria in integrum reſtituere poſſit; quia non ſuper proprio errore, ſed ſuper alieno, victi ſcilicet litigantis adhibetur.

Nec his oberit dicere quod iudex inferior 10
à Principe, vbi ſibi poſt ſententiam condemnationis conſtaret de innocentia condemnati, non poſſit illum reſtituere, vt dicit Oſaſchus *in deciſ. 101.* & propterea in curia Archiepiſcop. Neapol. iudicauerit Aloyſius Riccius *ibi deciſ. 7. & in collectan. 1474. circa princ.* non potuiſſe iudicem nullitatis, pronunciare, nullitates, obſtare, & tempus in ſententia declarare; quia hæc intelliguntur quando poſt declaratam ſententiam tempus non modicum interceſſit, vt comprobatur ex dictis ſub dicto verſ. *ad ſecundam* hic.

Ad tertiam quæſtionis partem, an appellari va- 11
leat à ſententia interlocutoria vicarij generalis ad ipſum Epiſcopum? Reſpondeo affirmando ex proximè dictis, & multo efficacius, quia hæc appellatio interponitur per viam recurſus à ſolo grauamine, nondum lite finita, gloſſa verbo *officiali in dicto cap. 2. hoc tit. lib. 6.* vbi Geminian. *numero 3.* & Franc. *num. 4.* Puteus *lib. 2. deciſ. 501.* Iacob. Laurent. *dict. tract. de iudice ſuſpecto cap. 4. num. 12.* Barboſa *in paſtorali dicta allegat. 54. numero 50. & 51.* Cum Azeuedo, Cardoſo, Riccio, Caldas Pereira, & aliis. † 12
Quia licet regula iuris ſit ex *l. poſtquam, vbi DD. ff. de re iudicata* quod iudex poſt latam ſententiam, etiam declarando, non poſſit illam in aliquo corrigere; quia hoc ſoli Principi competit ſecundum Balb. *in deciſ. 51.* aliquid per Afflict. *deciſ. 398. numero 4.* † Attamen ſi- 13
cut Iudex decretum, quod interloquendo pronunciauit, mutare, ſiue emendare rectè poteſt, vt docent proxime adducti, & alij per textum *in l. quod iuſſit 14. ff. de re iudicata, l. qualem 19. §. dicerem, aliàs leg. dicere §. vnde Videndum ff. de arbitr. capite cum ceſſante de appe'lat. ordin. Regia Luſitan. lib. 3. tit. 65. in princip. & apud nos l. 2. tit. 18. & l. 2. tit. 22. parte 3.* & non ſolùm ſemel,

ſed etiam millies, vt dixit Gratian. *diſcept. forenſ. cap. 147. & n. 1 t. & in cap. 155. à n. 16.* dummodo executioni non ſit mandata, Caldas Pareyra *quaſt. forenſ. lib. 1. q. 9. n.* 8. nec finem imponat iudicio, aut proceſſui *ibidem n.* 9. aut tranſeant decem Dies, quia efficitur quoad partes irreuocabilis: idem Stephan Gratian, *dicto cap.* 155. *n* 35.

14 † ita ſimiliter de ſententia interlocutoria dicendum eſſe putamus quæ nedum interpretari, ac declarari poteſt per iudicem verum etiam reuocari, vt refert fuiſſe in ſenatu ſiciliæ deciſum Ioan. Franc. de el Caſtillo *in deciſ.* 58. quem ſequitur Riccius *collect.* 1474. verſ. *tertio*, vbi etiam probans cum multis, quod poteſt iudex ſuam ſententiam diffinitiuam declarare incontinenti; imo cum ipſe iudex in ſententiæ prolatione nihil dicit de prolatione intereſſe, poſſit parte actrice petente, illud poſtea declarare, & adiudicare, vbi alias tres adducit declarationes; addit ibi interlocutoriam dici ſententiam illam, quæ ſuper incidentibus, & emergentibus fertur, vt late Guido Papa *in ſua deciſ.* 12. & nos diximus *ſub* 111. *infra de ſentent. & re iudicata & tit. de appellat.* & docent etiam cum Lapo, Geminian, & aliis, Rota *deciſ.* 505. *lib.* 2. Marcheſan. *de commiſ. p.* 1. *cap.* 4. *n* 67.

15 Et confirmatur ex eo, nam ſicut cauſa per appellationem ad Epiſcopum delata coram vicario proſequi poteſt, vt deducitur ex textu *in cap. dilecti el* 3. *de appellat.* & ex Abbate *ibidem n.* 1. & 3. Decio *num* 1. Franco *in cap.* 2. *de conſuet. lib.* 6. *num.* 4. Follerio *in praxi crimin. canon. p.* 1. *moral. n.* 123. Bertachin *in dict. tract. de Epiſcop. cap.* 7. *p.* 4. *tit. de vicario Epiſcopi num.* 125. Iacobus Laurent. *in tract. de Iudice ſuſpecto dict. cap.* 4. *num.* 123. Narbona *de appellat. vicar. ad Epiſcopum dicta p.* 1. *num.* 164. Axor. *inſtit. moral. lib.* 3. *capit.* 45. verſ. *undecimo quaro*, quia adhuc lis pendet in eodem tribunali, ita ſimiliter, & in caſu noſtro dicendum, vt reſoluit ex adductis *num praced.* Barboſa *dicta allegat.* 54. *num.* 51. *in fine*: nam cum Epiſcopus habeat eandem iuriſdictionem, & auditorium cum vicario, inde erit vt ſententiam, quam interloquendo vicarius ipſe pronunciauit, tamquam à ſe ipſo prolatam corrigere, & emendare poſſit ex dictis.

16 Ad quartam quæſtionis partem, an poſſint Epiſcopus, & Archiepiſcopus pro ſuis Diœceſibus binos vicarios generales creare, ac conſtituere, æqualem cum eo iuriſdictionem habentes? & firmandum eſt, vt facilius expeditioni cauſarum conſuleretur ex *cap. quoniam in pleriſque de officio ordin. & clem. ſi principalis, iuncta gloſſa*, & *ibi* Cardinalis à *num.* 5. *de reſcript.* Felin. *in cap. cauſam matrim. num.* 8. *de officio deleg. praxis Epiſcopalis part.* 1. verbo *vicarius* in principio, Vgolinus *de officio & poteſt. Epiſcop. cap.* 3. §. 6. *num.* 4. Sbrocius *lib.* 1. *de officio vicarij q.* 90. *num.* 4. dummodo tamen eos conſtituat in loco, vbi ſedem habet, & Flores de Mena *variar. quaſt. lib.* 1. *q.* 4. *n.* 8. & Nicolaus Garcia

17 *de benefic. p.* 5. *cap* 8. † Qui dixerunt ideo Complutenſem vicarium non eſſe generalem, quia non reſidet Toleti, vbi & Archiepiſcopus. Et ſic videmus Archiepiſcopum Burgens. duos inſimul habere ordinarios, ac generales vicarios intra eandem ſuam ciuitatem.

18 Sed quia praxis Archiepiſcopatus Toletani eſt, vt tam ille vicarius, qui Compluti reſidet, ſit etiam vicarius generalis, ſicut & ille, qui Toleti, de quibus, & conſilio Archiepiſcopi Toletani ſunt videndi nouiſſime D. Ioannes de Narbona *tota* 2. *p. de appellat. vicar. ad Epiſcopum* D. Ioannes de la Vega pro iuriſdictione Archiepiſcopi Toletani in ſuo conſilio gubernationis Toletanæ Diœceſis, qui per duos articulos ſuæ allegationis tractant, quam ad literam etiam refert Barboſa *in dicto cap.* 1. *de conſuet. libro* 6. *poſt. numero* 15. Vbi latiſſime, & ſpecialiter tractant aliquid per eundem Barboſam *dicta allegat.* 54. *in paſtorali parte* 3. *ſub n.* 128.

Ad quintam quæſtionis partem, an à vicario ciuitatis appelletur ad ipſum Epiſcopum, ſiue ad vicarium eius generalem? Et affirmandum eſt per dicta *ſupra a numero* 1. *quaſt. praced.* quia talis ſic vocatus, etſi intra eandem ciuitatem, nihilominus dicitur vicarius foraneus, & in terminis præter alios docent Cardinalis Tuſchus *littera A. concluſ.* 352. *numero* 91. & *littera V. concluſ.* 186. *numero* 4. Nicol. Garcia *dicta parte* 5. *cap.* 8. *de benefic. numero* 27. & 33. quod eſt verum, vt etiam docet Barboſa *in dicto cap.* 2 *de conſuet. lib.* 6. quamuis Calderin. *conſ.* 2. *de appellat.* & Sbrocius *dict. lib.* 3. *de offic. vicarij q.* 2. *n.* 5. prohibitam dicant eſſe appellationem 19

Ad ſextam quæſtionis partem reſpondebis per *dicta ſupra ſub quaſt. pracedenti de vicarij reuocatione, Epiſcopo eius recuſato*, de quibus dixi *in capit. ſi quis contra clericum de foro competenti ſub quaſt.* 13. † Et ratio eſt, quia cum nominatio vicarij generalis fiat ab Epiſcopo, & res per qualcumque cauſas naſcitur, per eaſdem ſoluitur *ex reg. omnis de regul. iuris lib.* 6. inde dici debet, vt vicarij iuriſdictio ab Epiſcopo valeat reuocari: ſic Calderin *conſ.* 2. *hoc tit.* Barbatia, Abbas, Philip. Franc, Purpurat, Bertachin, Ripa, Archidiac, quos refert, ac ſequitur cum aliis Auguſtinus Barboſa *in paſtorali*: *dicta allegat.* 54. *parte* 3. *numero* 145. & cum Scot. Rebuff. Iacob. Laurent. *vbi ſupra* alter Barboſa *in l. quia tale* 14. *numero* 87. *ff. ſoluto matrim.* Axor. *inſtit. moral. lib.* 3. *cap.* 45. *quaſt.* 14. Vgolin. *de poteſt. Epiſcop. cap.* 4. §. 6. *numero* 9. vbi *numero* 10. poſt Sbrocium *dict. lib.* 3. *de offic. vicarij, dict. quaſt.* 32. *num.* 5. Antonium Gabriel. *lib.* 1. *tit. de iure iur. num.* 14. & alios, † reſoluit hoc procedere, etiamſi Epiſcopus non reuocare vicarium iuraſſet, videndus Valenzuela, Velaſque *part.* 2. *conſ.* 101. vbi poſtquam dixit *num.* 69. quod vicarius Epiſcopi, eſt Dignitas cum adminiſtratione ſic cum infinitis, & quod ſunt ſpectabiles vicarij, vt docet in ſimili Cujacius *in l.* 4. *cod. de annonis, & tributis, lib.* 10. Menochius *de arbitr. iudic. caſu* 86. *num.* 49. inde fieri, vt ſi cauſa non adſit, Epiſcopus nequeat vicarium reuocare, vt etiam dixerunt Sbrocius *dicto lib.* 3. *q.* 31. *n.* 9. Ioan. Guoier. *lib.* 3. *pract. q.* 11. *n.* 4. 20 21 22

Sed an reuocari poſſit ſi à Papa ſit confirmatus; quia iam reſolutum eſt per me *in dict. cap.* 4. *de foro compet. ſub dicta q.* 13. ideo nunc leges cum infinitis quæ ſcribit D. Ioannes Narbona *de appellat. vicarij ad Epiſcopum dict. p.* 1. *ex n.* 132. 134. 135. & *à n.* 137. 23

QVÆST.

QVÆST. VIII.

An vicarij generalis facultas, requirat pro titulo vicariatus formularium aliquod, quo demonſtretur data ſibi generalis commiſſio, ſicut requiritur ad caſus ſpeciales, qui alias ipſimet Epiſcopo reſeruati ſunt? An hoc idem procedat in vicario generali capituli, ſede vacante? Et quam iſte poteſtatem habeat, vbi de illius nominatione, intra quod tempus, aut cui incumbat capitulo non nominante? An plures vicarios valeat conſtituere, ſicut & Epiſcopus? An vterque vicarius obnoxius ſit ſyndicatui? vel an valeat vltra ſportulas ex officio prouenientes, ab Epiſcopo, vel à capitulo exigere amplius ſalarium? Et quibus de cauſis vtriuſque iuriſdictio finiatur? vbi de aliis re- miſſiuè.

SVMMARIVM.

1 *Vicarius generalis clauſula, qua ſic intelligitur, &* n. 2. & 3.

2 *Vicariatus formularium Hiſpano ſermone à quibus ponitur, & aliorum officiorum Diœceſana curia* remiſſiue.

3 *Vicariatus clauſula, vt in ſpiritualibus, & temporalibus vicarius miniſtret.*

4 *Vicarius generalis queit conſtitui tantum in ſpiritualibus.*

5 *Vicario ſecundo conſtituto, primus cenſetur reuocatus.*

6 *Clauſula* dantes, & concedentes ei plenam, & liberam poteſtatem, *ſolum concedit ea, quæ in generali mandato continentur, non quidem alia ſpecialia.*

7 *Vicarius capituli ſede vacante, quam poteſtatem habet, &* n. 10.

8 *Capitulū, ſede vacante, queit à ſede Epiſcopali vacante conſtituere ſibi vicarium generalem, & qualem* n. 24.

9 *Vicariatus titulus vicarij capituli* remiſſiuè.

11 *Capitulum ſede vacante Eccleſiæ Cathedralis ſubintrat in ius vniuerſum Epiſcopale, niſi quid ſpeciali prohibeatur, ſucceditque generaliter in iuriſdictione ſui Prælati, & adminiſtratione temporalium, & ſpiritualium* n. 12. & 13.

12 *Capitulum, ſede vacante, poteſt iudices dare, ac conſtituere, & omnia, quæ ad iuriſdictionem ſpectant expedire.*

14 *Capitulum ſede vacante, poteſt ſibi conſtituere vicarium generalem, cui competunt ea, quæ capitulo in ſpiritualibus, & temporalibus.*

15 *Capitulum ſede vacante, à morte Epiſcopi, dum ſibi vicarium generalem non conſtituit, habent omnem iuriſdictionem, nec competit primæ Dignitati, aut Archidiacono contra Sbrocium* n. 16.

17 *Capitulum ſede vacante, tenetur infra octo dies ad conſtituendum ſibi vicarium generalem à Die ſcientiæ mortis Epiſcopi, ſeu tranſlationis, aut dimiſſionis.*

18 *Epiſcopus à Die, quo ſcit ſe tranſlatum, aut admiſſam eſſe dimiſſionis ſui Epiſcopus, tenetur ſe abſtinere ab adminiſtratione; quia illico ſubintrat capitulum.*

19 *Vicario non nominato intra octo dies vacaturæ à capitulo, Archiepiſcopus valet vicarium nominare Eccleſiæ ſuffraganei. Et quid ſi moriatur Archiepiſcopus* n. 20.

21 *Vicarius à Metropolitano deputatus, ſede vacante, poteſt ad nutum amoueri, quando capitulum illum non nominauit intra octo dies.*

22 *Metropolitanus cumulatiuè habet nominare vicarium, ſede Epiſcopale vacante.*

23 *Capitulum poterit ſi moriatur vicarius à Metropolitano nominatus ob eius negligentiam creare iterum alium vicarium intra alios octo dies.*

24 *Vicarius, ſiue vicarij generales nominandi à Capitulo, quales debeant eſſe? Et quo gradu inſigniti vniuerſitatis approbatæ* n. 25.

25 *Vicarij ſolent eligi ſine gradu vniuerſitatis, aliquando etiam Theologus &* n. 26.

26 *Vicarij duo capitulares cathedralis, ſede vacante, ſolent à capitulo eligi pro Diœceſi gubernanda ex inueterata conſuetudine, etſi contra nonnulli, vt* n. 29. & n. 12.

27 *Capitulum ſede vacante poteſt ſubſtituere binos vicarios generales, vt alternis menſibus gubernent, & hoc de gremio capituli, etſi extra illud aliquando valeat, vt* n. 28.

30 *Capitulum, ſede vacante, poteſt etiam conſtituere vicarios pedaneos.*

31 *Canonicus poteſt creari vicarius generalis à capitulo ſede vacante.*

33 *Capitulum ſine cauſa nequit iteratis vicibus deuenire ad electionem vicarij generalis.*

34 *Vicarij plures in diſcordia capituli ſede vacante, nominatis, eligitur magis idoneus,*

35 *Vicarius capitularis queit creari conſtitutus in ætate 25. annorum, & in quo ordine* n. 36.

37 *Capitulum queit conſtituere plures vicarios æque principaliter, vel vnum generalem, & alterum foraneum, maxime, ſi eſt ampla Diœceſis, & ſtante immemoriali, vt ſub alternis menſibus duo generales gubernent, vt* n. 38.

39 *Capitulum poteſt præcipere tempus admodum procedendi, dum conſtituit vicarium, ſed non poſtea; ſic vt tempore elapſo expiret iuriſdictio, vt* n. 40. *meiius tamen, vt libera eligatur vicarius, vt* n. 42.

42 *Vicarius generalis capituli, & cæteri officiales, officio ceſſante, ſunt ſyndicatui obnoxij, &* n. 43. & 44. *qui tenentur ſtatere ſyndico tuo* n. 45. 46. & 47.

43 *Syndicare eſt actus iuriſdictionis.*

44 *Capitulum ſuccedens Epiſcopo in iuriſdictione, poteſt de delictis in genere, & in ſpecie inquirere, & exercere ſyndicandi munus.*

46 *Vicarius capituli poteſt ab Epiſcopo compelli,*

vt reddat rationem adminiſtrationis officij, & compertus in aliquo delicto puniri: idem de ceteris officialibus n 47.

48 *Syndicari non debent vicarius generalis Epiſcopi, nec eius officiales, vt Gregor. XIII. conſtit. cauetur contra Azeuedum* n.49.

50 *Vicarius Epiſcopi poteſt iuſta cauſa à Metropolitano coerceri, & excommunicari.*

51 *Vicarius Epiſcopi delinquens praeiudicando partibus, & iuſtitia, poteſt puniri ab eodem Epiſcopo, niſi propter grauitatem criminis facta ſit deuolutio.*

52 *Salarium amplius poteſt peti à vicario capituli vltra taxatas ſportulas, quod in praxi non procedit apud nos.*

53 *Vicarius capituli ex gremio canonicorum, non percipit diſtributiones quotidianas abſens à reſidendo in propria Eccleſia.*

54 *Vicarius capituli canonicus, dum reſidet in Eccleſia, ſedet ſicut antea inter alios canonicos, ſi electus ſit extraneus, praefertur Archidiacono in proceſſionibus, vt* n.55.

56 *Salarium amplius vltra ſportulas, queit vicarius Epiſcopi petere, etſi conuentum non ſit, niſi ſportula vicariatus magna eſſent, vt* n. 57.& 58.

59 *Salarium nequit petere amplius vicarius Epiſcopi ab Epiſcopo ſucceſſore.*

60 *Iuriſdictio vicarij Epiſcopi, & capituli ceſſat finito officio, remotione, & alijs modis, ſi cauſa bene viſa id poſtulet vt* n. 61. 62. & 63.

61 *Vicarius capitularis valet continuare, donec nouus Praelatus, expeditis litteris, praeſentatis capitulo, adipiſcatur poſſeſſionem.*

63 *Vicarij capitularis remotio ex conſtitutione noui vicarij quando intelligatur.*

64 *Vicarius capituli, capitulo ſuſpenſo, nequit exercere iuriſdictionem contra Vgolinum* n.65.

66 *Capituli ſedis vacantis poteſtas ad plura extenditur remiſſiuè.*

1 AD primam quaeſtionis partem, ſuppoſitis quae dixi *hic a quaeſt.*5. quia ad litteram tituli, & nominationis, quam ſolent praeſtare Epiſcopi, & Archiepiſcopi pro ſuis vicariis generalibus, ponunt Sbrocius *lib. 1. de officio vicarij*, quem tranſcripſit Barboſa *in paſtorali p. 3. allegat.* 54.*n.* 5. vbi plures exprimunt caſus, ad quos eorum iuriſdictio extenditur quibus addit Ortiz de Salcedo in tit. qui tali vicario ſolet ab Archiepiſcopis, & Epiſcopis, concedi dicto vicario generali *in ſua praxi Eccleſiaſt. fol.* 13.*B. Hiſpano ſermone compoſitus*, ſequentem clauſulam, *y aſsi meſmo os damos poder para que por Nos, y en nueſtro nombre, como Inquiſidor ordinario, podeis entrer, y entreys en la Inquiſicion de eſta Ciudad, y aſſiſtais a los autos, actos, y ſentencias que por derecho, vſo, y coſtumbre, an aſſiſtido, y deuido aſiſtir vueſtros anteceſores, y ſegun lo hicieron.* Item addit. *otro ſi oſdamos poder, y facultad para que por vueſtra auſencia, enfermedad, o ocupacion podais nombrar vn Theniente, en el dicho vueſtro officio, para el vſo, y exercitio de el, que ſa perſona bene merita, el qual pueda hacer y haga lo miſmo, que vos hariades, ſi perſonalmente aſſiſtiejedes, &c.* de quo *infra in fine huius verſ.* ponitur latina clauſula. Videndus etiam *ibi fol.* 15.*&* 16. † Vbi etiam ponit formularium 2
Hiſpanicè tituli vicarij foranei, alicuius territorij, Dioeceſis, & tituli vicarij pedanei; item & alios nempe viſitatoris, Notarij viſitationis, ratiocinatoris maioris redditiuum Archiepiſcopatus, ſiue iudicis ipſorum reddituum; item & Notarij audientiae Epiſcopalis; item & Fiſcalis generalis, & alterius fiſcalis vocatus virgae Notarij, ſeu ſcribae redditiuum; item & Æconomi alicuius territorij, Epiſcopatus, Rectoris, aut Theſaurarij alicuius Epiſcopatus, iudicis antiquioris, hoc eſt Praeſulis Audientiae Archiepiſcopi Toletani, aut alicuius ex conſiliariis eiuſdem Audientiae, conſiliiue, atque ſecretarij eiuſdem conſilij, item tituli vocati *merced de el Sello de el Prelado*, Relatoris eiuſdem conſilij Archiep. Tolet. ſiue oſtiarij eiuſdem Conſilij, item Procuratoris. Audientiae Epiſcopalis, aut Receptoris etiam Audientiae Eccleſiaſticae, & ratiocinatoris maioris rationum alicuius Praelati; item & cuſtodis carceris Eccleſiaſticae, & Alguacelli Eccleſiaſticae; item operarij maioris, & ſcribae fabricae Cathedralis, & titulorum, quos praeſtant etiam Epiſcopi, & Archiepiſcopi ſuis iudicibus ſaecularibus aliisve miniſtris eorum, *ibi ex folio* 27.B. quando ſcilicet à Rege habent Epiſcopi in ſua Dioeceſi aliqua oppida donata, vt contingit in Archiepiſcopatu Compoſtellano, & in alijs illius Regni Epiſcopatibus, & alibi &c.

Et licet in titulo cum ſola poteſtate generali 3
dato vicario praerequirant nonnulli, vt ad effectum, quod vicarius generalis talis remaneat ſit neceſſaria ea clauſula, ſcilicet *ipſum noſtrum vicarium generalem in Eccleſia, ciuitate, & Dioeceſi noſtra, tam in ſpiritualibus, quàm in temporalibus tenore praeſentium facimus, conſtituimus, & creamus, citra tamen reuocationem aliorum vicariorum noſtrorum per nos alias inſtitutorum, dantes, & concedentes eidem plenam, & liberam poteſtatem, & mandatum ſpeciale &c.* ſic vt non ſufficiat, ſi in temporalibus, tantùm, vel in ſpiritualibus crearetur, ſicut docuerunt Pauin. Rebuffus, & Azor, quia Eccleſia ſolet temporalia, & ſpiritualia habere; *cap ſi quis* 1. *q.* 3. † Tamen verius 4
eſt, vt poſſit conſtitui vicarius generalis in ſpiritualibus tantum, vt apertè videtur deſumi ex Concilio Trid *ſeſſ.* 13. *de reformat. cap.* 2. ibi, *ſeu illius etiam vicario in ſpiritualibus generali*, ſicut poſt Marcheſan, Sbrocium, & Sanchez ſequuntur Nicolaus Garcia *de benefic. p.* 5. *cap.* 8. *num.* 125. *&* 153. vbi aſſerit in Bullis, & litteris Apoſtolicis aliquando vicarium in ſpiritualibus generalem appellari, & Barboſa *in paſtorali dicta allegat.* 54.*n.*57.

Adduntque ipſi, & Sbrocius *de vicario Epiſ-* 5
copi lib. 3.*q.* 33. Riccius *in praxi fori Eccleſiaſtici deciſ.* 478. *in prima edit. & reſolut.* 502. *in* 2. *edit.* Azor, *inſtit. moral. p.* 2. *lib.* 3. *cap.* 45 *q.* 5. *verſ. citra* in dicto titulo; ideo poni ſolitam eſſe clauſulam proxime adductam *citra tamen reuocationem aliorum vicariorum*; quia ſicut procuratore ſecundo conſtituto, primus reuocatus cenſetur, niſi fuerit haec clauſula adiecta *l. ſi quis* §. 1. *ff. de procuratorib.* de quo late dico *infra in tit. de procurator.* ſi quidem vicario ſecundo conſtituto, primus cenſeatur reuocatus, qui & etiam alij docent vt dixi *ſub dicta quaeſt.* 5. † per clauſulam di- 6
ctam *Dantes, & concedentes, ei plenam, & liberam poteſtatem*, ea tantùm concedi, quae in generali

generali mandato continentur,non quidem alia,
quæ requirunt à dante ſpecialem commiſſionem;
tunc enim debet de omnibus fieri ſpecialis men-
tio, aut ſaltim de aliquibus,vt ſub *dicta quæſt.*
5. explicaui iuxta clauſulam tenoris ſequentis,
quæ continetur in dicto titulo ibi.*vnum,vel plu-
res vicarios loco eius cum eadem, & ſimili, vel
minori authoritate faciendi,creandi, & ſubſti-
tuendi,& cætera omnia,quæ ſunt Epiſcopalis, &
Archiepiſcopalis iuriſdictionis exercendi,& ter-
minandi,& omnia, & alia,& ſingula faciendi,
& committendi etiam ſi talia eſſent, quæ manda-
tum exegerint ſpeciale, & maioru,& grauiora
expreſſis; pro vt ad vicariatus officium noſcitur
quomodolibet pertinere.* Non enim per hæc ver-
ba,vt expendit Barboſa *dicta allegat.* 54. *n.* 59.
cum Molina,de quo dixi *dicta quæſt.* 5. vicarius
generalis conſequitur ſpecialium caſuum reſerua-
torum Epiſcopo, quorum *ibi* numerani 50. ſine
ſpeciali commiſſione, vbi qualis ea debet eſſe,
dixi.

7 Ad ſecundam quæſtionis partem, an hoc
idem,& dicta *ſupra à dict.q.*5.procedant in vica-
rio generali capituli, ſede vacante? & quam iſte
poteſtatem habeat.& de illius nominatione &c.
ſuppoſitis quæ dixi *à dicta quæſt.*5. nunc laconi-
cè de tali vicario generali capituli ſequentia duxi
explanare; ſiquidem Abbas *in cap. irrefragabili
n.*2.*de officio ordinarij*, Felinus, *in cap. cum olim.
n.*9. *de maiorit.& obedient.* Sbrocius *de poteſt.*
8 *& officio vicarij dicto lib.*1.*q.*16.*n.* 8. † Dixerint
poſſe capitulum ſede vacante ad quem deuolui-
tur iuriſdictio,*cap. vnico,& ibi gloſſa de maiorit.
& obed.lib.*6.Vbi DD.& in Trid.*ſeſſ.* 24. *de re-
format.cap.*16.inſtar Epiſcopi vicarium,ſibi con-
ſtituere vicarium etiam generalem, à tempore,
quo ſedes ipſa Epiſcopalis vacat, cuius tituli te-
norem poſt Quarantam *in Bullario* verbo *capi-
tulum ſede vacante.* verſ. *decimo quarto* Barboſa
9 *dicta alleg.*54.*n.*159. † ponit ad litteram formu-
larium,quod incipit,*Nos canonici, & capitulum
cathedralis Eccleſiæ N.ſede vacante, per obitum
Bonæ Memoriæ N.Epiſcopi &c.*Vbi continentur
caſus, de quibus cognoſcere valet, ac reſeruan-
tur capitulo alij, cui ſolet denegari facultas
ſubſtituendi ſibi vicarium alium per clauſulam il-
lam *in caſu vero infirmitatis,vel abſentiæ ſubſti-
tuere non poſſit,vel cauſas delegare,ſed in his ca-*
10 *ſibus premiſſo ad Nos ſpectare debeat &c.* † Sed
quia facultas prædicto vicario à capitulo conceſ-
ſa poteſt addi, vel minui pro voluntate eiuſdem
capituli,vt dixerunt idem Barboſa *n.*158.& Qua-
ranta *dicto n.*1. ideo nihil amplius de prædicto
formulario,cum recurrendum ſit in hoc puncto
ad formularium cuſtoditum in Archiuio cuiuſli-
bet Cathedralis, tam circa nominationem dicti
vicarij,quam aliorum Miniſtrorum conſtituendo-
rum pro miniſterio iuriſdictionali ipſius ſedis va-
c antis.

11 Igitur,vt eſt dictum, quia capitulum ſede va-
cante Eccleſiæ Cathedralis ſubintrat in ius vni-
uerſum Epiſc opale;ita vt poſſit facere ea omnia,
quæ ſunt ordinariæ iuriſdictionis, niſi expreſsè
prohibita reperiantur,vt docent gloſſa,& DD.*in
cap.his,quæ, & in dicto cap. cum olim de maiorit.
& obedientia,& in cap.illa,ne ſede vacante,cap.
ad abolendam de hæret* gloſſa *ſede vacante*,& eo-
dem verbo,*in clem.*1.*§.*1.*tit.*1.gloſſa in verbo *ob-
ſeruari in cap quia ſæpe de elect. lib.*6. vbi DD.
antiqui,Pauinus *de offic. & poteſt. cap. ſede va-
cante,p.*1.*q.* 1. *à n.*3.*& q.*5 *n.* 2.verſ.*item regula-
riter*,Gutierez *canonic. lib.* 1.*cap.*11.*n.*10. † vbi, 12
quod ſuccedit generaliter in iuriſdictione ſui Præ-
lati,& etiam in adminiſtratione ſpiritualium, &
temporalium, poſſitque iudices dare, ac con-
ſtituere, & omnia, quæ ad iuriſdictionem perti-
nent expedire,vt poſt Federic.de Sen.Cardos, &
Nauar.Rebuf. Suarez,Flamin.Parif.Azor, Sbro-
cium *de officio vicarij lib.* 1. *q.* 15. *&* 16. Qua-
ranta verbo *capitulum ſede vacante*, à princip.
Quintana Dueñas *Eccleſ.lib.*1.*c.* 15. *n.*6. Nico-
laus Garcia *de beneficiis p.*5.*cap.*7.*à n.*4. & Mo-
lina *de iuſtit tract.*5.*diſp.*1.*n.*3. *& n.*10.qui am-
pliat ad iuriſdictionem, quæ ex conſuetudine
competeret, Filiucius *quæſt. moral.tom.* 3. *tract.*
41.*cap.* 2. *n.*4. Iſidorus Moſcon. *de Maieſt.mi-
lit. Eccleſ. lib.*1. *p.*1. *cap.*15.*à pag.*344 Bobadil-
la *in politica lib.* 1. *cap.*2.*n.*23. Barboſa *de officio
Epiſcopali alleg.*56.*n.*9.& de canonicis plura re-
petens.*tom.*1. *cap.*42.*& ibi n.*61.Cardinalis Tuſ-
chus *pract.concluſ. tom.* 1. *litt. c.concluſ.* 56. *n.*
2.Solorzanus *de iure indiarum tom.*1.*lib.*3. *cap.*
13.*n.*1. *&* 3.Machadu *de perfecto confeſ.lib.* 4.*p.*
4 *tract.*1 *docum.*6.*n.*2.Felicianus de Vega *in cap.*
4. *§. de adulteriis n.*49.*de iudiciis*, vbi aliquid
ego dixi Marcellus Vulpeis *in praxi iudicum cap.*
44.*n.* 1. Valenzuela Velazquez *p.*1.*conſ.*107.vbi
*n.*14 † ait capitulum ſede vacante ſuccedere in 13
omni iuriſdictione Epiſcopali prouenientc à iure
communi generali,vel ſpeciali; & ſic in omni-
bus,quæ ſunt Iuriſdictionis non prohibitis ex-
preſſe ibi *n.*13.cum Farinacio, Graff.Ioan. Leo-
ne, Ioanne Hieronimo,Campanillo, Abbate *in
dicto §. de adulteriis n.* 17. & Decio *n.* 150.
& praxi Archiep. Neap.*cap.*83.*n.*1.*& cap.*85.*n.*
5.addens *ibi n.*15. Valenzuela, vt dictum de ca-
pitulo,ſede vacante,intelligatur de vicario,quem
debet deputare infra octo dies, vt ſtatim dice-
mus.

Ideo cum conſtet ex *dicto cap.*16.*Trid.ſeſſ.*24. 14
de reformat. quod poſſit capitulum vicarium ſibi
conſtituere generalem, cui competunt,ea quæ ca-
pitulo ex Felino, *cap. eam te de reſcript. n.* 17.
verſ. *& intellige*, gloſſa *in clem. etſi principalis*,
verb *Epiſcopi* eodem titulo, quam ſequuntur Za-
barella *ibi n.*15.Imola *n.*21. Sbrocius *de vicario
Epiſcopi lib.*1.*dicta quæſt.* 16.*n.* 3. inde eſt quod
inter alia,quæ poteſt capitulum facere,ſede Epiſ-
copali vacante, poſſit quidem conſtituere vica-
rium generalem in ſpiritualibus, & temporali-
bus,vt docent Bonacos *tom.* 1. *commun.opin.lib.*
2.*tit.*9.*n.*13.*pagina* 183. Gutierrez *ſupra d.c.* 11.
*canon.n.*10.Zerola *in praxi Epiſcop.p.*1.verb.*ca-
pitulum §.* 3. idem Barboſa *de canonic.dict. cap.*
42.*n.*79.cum Azor, ſed qualem, dico *num. ſe-
quent.*

Quod vt diſtinguatur,ſuppoſito quod in eo,in- 15
terim quo capitulum, poſtquam ſuccedit in ſede
vacante,non ſibi nominat vicarium generalem,
tota iuriſdictio Epiſcopalis in his, quæ ſunt iu-
riſdictionis, ſed non ordinis, reſideat penes ip-
ſum totum capitulum, Zerola *in praxi Epiſcop.
p.*1.verb.*capitulum §.* 3. Quaranta *§. duodecimo
quæro.*verſ. 1.*in ſumma Bullarij*,verſ. *capitulum
ſede vacante*, Aloyſius Riccius, *in praxi rerum
fori Eccleſ.poſt reſolut.*505.*in notabili de mate-
ria vicarij à capitulo ſede vacante* verſ. *primo*,
in deciſ.Curiæ Neapolit. 101. *n.* 3.*p* 4 Ragu-
cius *de voce canon.in capu.q.*37.*n.*1. Barboſa *de
offic. Epiſcopi dicta* 3. *p.alleg.*54. *n.* 163 Sacra
Congreg.

Congreg Concil. ſub Die 19. Septemb. 1610.
vbi expreſſe *quod donec durant dies, electionis di-*
cti vicarij, iuriſdictio eſt penes capitulum, non
vero penes primam Dignitatem: idem Barboſa *in*
dict. cap. Trid. n.9 cum Ragucio *de voce canon.*
in capitulo q.37.n.2.& Sellio *in ſelectis canonic.*
cap 19.n. 41. & teſtante deciſum dict. Die 19.
Septemb. 1610. dicentes adminiſtrationem ipſi
capitulo pertinere, & incumbere; idem etiam Bar-
16 boſa *dicta alleg. 54.n.163.* † Quamuis Sbrocius
de officio vicarij lib.1.q.61. Petr. Follerius *in con-*
ſtit. Regni, quæ incipit *peruenit ad audientiam*
noſtram n. 75. & Marcellus Vulpeius *in praxi*
iudic. fori Eccleſ. cap. 24 n. 19. exiſtimauerint,
quod extante præfixione termini octo dierum per
Concilium facta, interim Archidiaconus ſuſtinet
vicarij vices. quod non ſuſtinetur in praxi etſi per
illa, quæ adduxi *in Rubrica, & tit. de officio vica-*
rij, & de officio Archipreſb. poſſet de iure ſuſti-
neri.

17 Iam ad ſpecialitatem deueniendo, primo ſta-
tuitur ex *dicto cap 16. ſeſſ 24. de reformat. capi-*
tulum ſede vacante, infra dictos octo dies teneri
ad conſtituendum, nominandum, & aſſignandum
vicarium generalem pro adminiſtratione iuriſdi-
ctionali Diœceſis, qui terminus currit capitulo
à Die ſcientiæ tranſlationis Epiſcopi ad aliam
Eccleſiam, quando tamen à ſummo Pontifice fue-
rit Epiſcopus abſolutus à vinculo prioris Eccle-
ſiæ, ſic vt ſtatim poſt tranſlationem abſque alio
conſenſu Epiſcopus tranſlatus perdat iura primæ
Eccleſiæ, vel ſi eam dimittat ab eo quidem tem-
pore, quo dictus Epiſcopus ab ipſius vinculo
abſoluitur in conſiſtorio ſanctitatis ſuæ, etiam
ante expeditionem litterarum Apoſtolicarum, vel
adeptam poſſeſſionem ſecundæ Eccleſiæ, & po-
ſtea quam huiuſmodi abſolutionis notitiam ha-
buerit, etiam ex teſtimonio, ſeu documento ſecre-
18 tarij ſacri Collegij, † Tenebitur idem Epiſcopus
illico abſtinere ſe ab exercitio ordinariæ iuriſdi-
ctionis; quia illico, etiam inſciente capitulo, tranſit
iuriſdictio in ipſum capitulum, tamquam, ſede va-
cante, in tantum quidem, vt poſſit, ac debeat ca-
pitulum ea iuriſdictione vti, & vicarium iuxta
dict. decret. Trid. præſcriptum conſtituere, ſedem
que vacantem publicare, vt docent Barboſa *n.*
51 & cæteri ſcribentes ſuper eo *cap. 16. Trid.* ac
reſolutum dicit Maſobrius *in praxi habendi con-*
curſum requiſito 1. dubio 9. ſecundùm Roma-
nam impreſſion. Rota *in deciſ. 475. p. 1. recent.*
idem Barboſa *in c. 1. de tranſlat. Epiſcop.* idem Bar-
boſa *dicta alleg. 54.n.64.*

19 Verùm ſi idem capitulum, ſede vacante poſt
dictos caſus, à quo ſcit vacaturam, ſeu mortem ſui
Epiſcopi, non prouiderit de vicario, vel non ido-
neum elegerit, poterit Archiepiſcopus deputa-
re vicarium, ſeu officialem in Eccleſia ſuffraganei,
vt ſtatuit idem Trid. in verſ. *ſi ſecus factum fue-*
20 *rit.* † & ſimili modo ſi contingat vacare ſedes
Archiepiſcopalis, aut alia Eccleſia exempta, iuriſ-
dictionem habens, accedat vt capitulum negligens
fuerit in tali vicarij electione facienda, quod tunc
antiquior Epiſcopus ex ſuffraganeis in Metropo-
litana, & propinquior Epiſcopus in exem-
pta vicarium idoneum conſtituere poſſint, de-
ciditur in dicto Trid. decreto verſ. *etſi Eccleſia*
ipſa Metropolitana: videndi ſunt Franc. Leo *in*
theſauro fori Eccleſ. p 1. cap. 10.n.7. Sbrocius *de*
vicario Epiſcopi lib. 1.q.48. Chuchus *inſtit. iuris*
canonici lib. 1. tit. 8. de officio vicar. n.39. Marc.
Anton. Gennenſ. *in praxi Archiep. Neapolitan.*
cap.70.n.6. Quaranta *in ſumma Bullarij.* verbo
Archiepiſcopi authoritas n. 36. Barboſa *de cano-*
nic. dicto cap. 42. n.55. & 56. idem *in dicto cap.*
16. Trid. n. 32. & 33. qui addit *in dicto tract. n.*
48. in collect. deciſ. 716. verb. *vicarius capitularis*
ſede vacante n. fin. idem *in Bullario ſub eodem*
verbo, ex Sacra Congreg. Concilij in Liman. 29.
Septemb. 1613. cuius meminit Solorzanus *tom.*
2. de iure indiarum lib. 3. cap. 13. n. 65.

Quod vicarius à Metropolitano deputatus 21
in vim *dict. cap. 16. ſeſſ. 24.* quando in ſede
vacante capitulum, ad quod ſpectabat intra tem-
pus à Concilio præſcriptum, illum non de-
putauit, poteſt amoueri ad nutum ipſius Me-
tropolitani

Et ſic non ita deuolui Metropolitano facul- 22
tatem nominandi vicarium, tranſactis illis octo
diebus, vt amplius non poſſit capitulum moram
purgare, & vicarium deſignare; quia ad Metro-
politanum non deuoluitur ius nominandi pri-
uatiue, ſed cumulatiue; tum quia hæc deuolutio
non eſt alicuius beneficij Eccleſiaſtici, ſed officij;
ac proinde non eſſe neceſſum, vt natura deuolu-
tionis ſequatur, præcipuè cum ſit conſtitutio pœ-
nalis, ſicut reſoluit Garcia *de beneficiis dict. p. 5. n.*
7. cap. 7. Caſtrus Palao, Quaranta, & Suarez,
quos ſequitur Barboſa *dicta alleg. 54. dict. n. 164.*
in fine, † indeque fiet, vt ſi moreretur vicarius à 23
Metropolitano nominatus, & creatus, vel ab alio
ſuperiori ob negligentiam capituli, poſſit tunc in
tali caſu idem capitulum infra alios octo dies
creare, vt primis; quia pro prima vice tantum ami-
ſit ius. ſic idem Barboſa *in dicto cap. 16. Trid.*
num. 32. in fine; idem *de officio. & poteſtat.*
Epiſcop. p. 1. tit. 4 de Archiepiſc. præſtantia
num. 60. vbi ex Geminiano, & Ragucio ſic ob-
ſeruat.

Quod ſi dubites de idoneitate ſiue gremio, ex 24
quo debeat talis vicarius à capitulo nominari, de
ætate, ordine, aliiſque requiſitis; item an vnum
tantum, vel plures in ſimul eligere. Ad primum
dico quod debet eligere ita virum, ſiue viros ido-
neus, vt ſit Doctor, ſaltim in iure canonico, aut
licentiatus, ſeu aliàs quanto fieri poſſit idoneus,
vt tenent Nauarr. *conſ. 2.* alias vnico hoc tit in no-
nis, Sayrus *in floribus, deciſ. ſub tit. noſtro de-*
ciſ. 2. Petr. Henriquez, *conſ. 20.* Sbrocius *de offi-*
cio vicarij lib. 1. q. 56. n. 22. Galetius *in Marga-*
rita caſuum conſcientiæ verbo *vicarius 4.* Molina
de iuſtitia tract. 5. diſp. 112. Riccius *in praxi re-*
rum fori Eccleſ. dicta reſol. 497. n. 2. Marcelus
Vulpeius *in praxi fori Eccleſ. cap. 44. n. 15.* Ma-
chadus *in ſuo perfecto confeſ. lib. 4. p. 3. tract. 2. do-*
cum. 3. Moſcon. *de Maieſt. milit. Eccleſ. lib. 1.*
p. 1. cap. 15. n. 191. Anton. Naldus verbo, *vicarius*
pag. 919. Solorzanus *de iure indiar. lib. 3. cap.*
13. n. 37. Et licet Sbrocius *dict. quæſt. 36. n. 21. in*
addit. Galetius *ſupra n. 4.* Molina *tract. 5. diſp.*
11. Riccius *dicta reſol 497. n. 2. & in collect. de-*
ciſ. p. 3. n. 1602. referant deciſum, † quod ſit Do- 25
ctor, aut licentiatus in aliqua vniuerſitate; non in-
quam à perſona priuata gradu inſignitus ſit,
Barboſa *de canonic dicto c. 41. n. 51.* & in Trid.
dicto c. 16. n. 17. referunt *n. dicto 51.* ex Sacra
Congreg. Concilij ſub Die 19. Septemb. anni
1620. *quod debet Doctorari in aliqua vniuerſita-*
te, & quod alias electio ſit nulla. Tamen exiſtimo
in praxi cautum regulariter in Cathedralibus, id
ait exacta non obſeruari, cum ſæpius contingat,
vt

vt eligantur ex gremio vnus,aut duo ſine gradu vllo Doctoratus, aut licentiaturæ, aliquando theologus,& aliquando vtroque carentes. Quare ſi ita eligatur aliquis,aut duo, vt ſolet, poterit capitulum in actu deputationis eligere conſultorem Doctorem ſibi bene viſum,partibus non ſuſpectum in caſibus, in quibus eo opus fuerit, vt docent Sbrocius dicta quæſt.36.num. 13. Quaranta dicto verbo capitulum ſede vacante num. 3.in fine,Garcia dicta p.5.cap 7.n. 12. Videndus Aldan.in compend. canonic.reſolut.lib. 1.tit. 43. num.41.

26 Itaque etſi per verba Trid.in dicto cap. 16. ibi item officialem,ſeu vicarium,vnum tantum eligere valeat capitulum in vicarium, pro vocatura ſedis Epiſcopalicæ tamen quia video communiter in noſtris Eccleſiis Hiſpanicæ duos de gremio eligi,qui ſaltem vnus ſolet eſſe Doctoralis, aliuſve gradu Doctoratus,ſiue licentiæ inſignitus; ideo dicendum exiſtimo hoc procedere ab inueterata,ſiue immemoriali conſuetudine, quæ ſic approbata procedit,ita Quaranta dict. verb. verſ. nono dubitatur, Barboſa dicta alleg. 54. in paſtorali n.165. in princip. & in dicto cap. 42. de canonic.n.33.in Trid.dicto c.16 n.2.in collect.deciſ.216.ſupra n. 1 vbi n.4.refert deciſum, & declaratum à Sacra Congregat,& in Bullario dicto verbo Vicarius capitularis Die 28. Auguſti 1621. quod vicarius capituli non poteſt eſſe Doctor Theologus,vt ipſe meminit etiam dict.cap.42. n. 53. ſed video praxim in contrarium,quam tuetur Riccius in deciſ. curia Archiepiſcop. Neapolit. p. 4.deciſ.305.n.5. dicens quod Doctor ſacrorum canonum præfertur Magiſtro ſacræ theologiæ quoad hoc officium;ſubdit ibi n.16.electionem in vicarium factam de Theologo,omiſſo canoniſta,valere,refert idem Barboſa de canonic. dicto c.42.n.52.in fine.

27 Indeque inferunt DD.vt capitulum ſede vacante,poſſit ſubſtituere duos vicarios vt alternis menſibus vicariatus munere fungantur, ſi legitima probetur immemorialis conſuetudo, & illis qualitatibus,ſint præditi, quas requirit Concil. Trid. in dicto cap.17. vt aſſerit reſolutum Nicolaus Garcia in additionibus ad ſuum tract. de benefic. dict. p. 5.cap. 7.num. 37.& Barboſa in dicto cap. 16. n. 3. idem in dicta alleg. 54. n. 165. qui & Pauin.dict. q.10.n.6. Sbrocius lib.1. q.50.n.3. Azor,inſtit. moral.p.2.lib.3.cap.37.q. 58. Molina,de iuſtitia dicto tract.5.diſp.11. Caſtro Palao in opere morali tom. 2.tract.13.diſp.2. n.29 lib.2.dicunt quod ſicut Epiſcopus plures vicarios ſibi poteſt conſtituere,ita etiam capitulum ſede vacante.

28 De ſecundo autem dubio dicendum eſt, quod etſi capitulum,ſede vacante, non debeat præcipuè eligere dictum vicarium, aut vicarios de gremio ſuo capitulari: tamen ſi adeſſet ibi perſona idonea vt tunc cæteris paribus, ſit præferendus ille qui eſt de gremio, referunt deciſum Quaranta dicto verſ.capitulum ſede vacante,verſ.ſexto dubitatur, Riccius in deciſ. curia Archiep. Neapol.deciſ.180.p.4.Barboſa dicta allegatione 54 ſub dicto n.185.idem in Trid. n. 5. de canon. dict. cap. 42. n. 37. idem in dicta collect. deciſ. 716.n.1.referens à Sacra Congreg. Rit. declaratum,& in Bullario ſupra Nicolaus Garcia dict. cap.7.n.13. vbi ad litteram declarationem adducit,qui dum n. 2. ibi dixerit,quod eo caſu, quo ſi ſunt in capitulo Doctores,vel licentiati,ſint eligendi, alias inquam ſufficiet vt vnus eligatur,qui quorum fieri poteſt idoneus:tamen n. 14.vt referunt etiam Solorzano de iure indiarum d. lib. 3. cap. 13.n.42.Machado dicto lib.4. p. 3. tract. 2. docum.8.n.2.aſſerit, quod ex hoc non excluditur arbitrium, ne poſſit capitulum vt ſibi videbitur eligere ex iuſtis cauſis vicarium generalem perſonam extraneam; licet aliquis adſit capitularis licentiatus,vel Doctor,vt dixit etiam Aloyſius Riccius in praxi poſt.diſt.reſol. 505. in notalibus de materia vicarij num.4. verſ. capitulum.

Et quamuis lego à ſacra Congreg.Concil.declaratum apud Nicol. Garciam dict.p.5.cap.7. n. 10.& 11.n.1 dubio Barboſam,in dict. collect.deciſ.716.n.6.& in Bullario ſupra, quod non valet deputatio, ſiue electio vicarij capitularis, etiam ſi ex conſuetudine fieret de ipſius gremio, & vt bini,vel ſinguli per ſingulos menſes adminiſtrent obſeruando ordinem, ſi non eſſent omnes Doctores, vbi alij Doctores poſſent conſtitui:tamen ex dictis n.præced. aliter in praxi obſeruari ſæpius videmus & idem Barboſa in Trid. dict.c.16.ſeſſ.24.ſub n.2.addit ex Pauino d.p.2. q. 10. Molina de iuſt.tract. 5. diſp.11.n.11.verſ.Pauinus,† poſſe etiam capitulum,ſede vacante,vica- 30
rios pedaneos conſtituere,ſicut Epiſcopus poſſet; idem Barboſa de canonic.d.c.41.n.30.& dicta allegat.54.n.163 in fine. 29

Inſuper poterit à capitulo creari vicarius generalis canonicus eiuſdem Eccleſiæ, qui in eadem Eccleſia, & ciuitate curam gerit animarum: ita deciſum reperitur à Sacra Congreg.Cardinal.in verbis ſequentibus petitum fuit a ſacra Congreg. Cardin.negotiis Epiſcoporum,& reg.præpoſitorū an Epiſcopali ſede vacante canonici eligere valeant in vicarium generalem,canonicum eiuſdem Eccleſia,qui in eadem ciuitate,& Eccleſia,curam quoque gerit animarum,ſacra eadem congregatio affirmatiue reſpondit in vna Orion. 19. Martij 1619.& 19. Iulij eiuſdem anni, vbi etiam fuit dictum, quod contraria deciſiones intelliguntur de Parocho rurali,refert,ac ſequitur Barboſa dict.cap.34.n.38.de canonic. idem in Trid. dict. cap.16.n.7. 31

Alia plura congerunt DD.in præcitatis locis,& ex pluribus declarationibus idem Barboſa in dict. cap.16. Trid.& in toto dicto cap.42. de canonicis à n.39 idem dicta alleg.54.in fine ſub dict. collect.deciſ.716.& collect.deciſ.717.verbo vicarius capitularis quam habeant authoritatem, & in Bullario dicto verb.circa præeminentias intra Eccleſiam ſuam cathedralem,& extra, item & quæ poſſit iure ordinario ex vi talis nominationis decernere,atque exerceri,de quibus infra latius ago ſub tit.ne ſede vacante aliquid innouetur, vbi latiſſimè de poteſtate capituli,ſede vacante & in tit.de his, quæ fiunt a Prælato ſine conſenſu capituli. 32

Quare pro complemento huius dubij notandum duxi,quod etſi capitulum ſede vacante ad vicarij capitularis electionem,iteratis vicibus deuenire poſſit,abſque cauſa vero non valeat, vt declarauit Sacra Congreg.Cardinal. negot. Epiſcopor. & regular. præpoſit.in Meſſanen 6. Maij 33
1618. † Secundo quod ſi diſcordia fuiſſet inter 34
canonicos in electione vicarij, & plures ad hoc officium aſſumerentur, debeat remanere magis idoneus,& habens qualitates, cæteris remotis,vt docent Quaranta,ſupra,verſ. ſecundo dubitatur,

Aloyſius,

Aloyſius Riccius *poſt dict. reſol.* 505 *cap. 7. n.* 35.
vbi refert ſic cenſuiſſe ſacram Congregationem
Barboſa *de canonic. dict. cap.* 42. *num.* 36. Nico-
laus Garcia *dict. cap* 7. *p.* 5. *de benefic. n.* 23. idem
Barboſa *in dict. collect. deciſ.* 716. *n.* 9. *& in Bulla-
rio eodem verbo* item *in dicto cap.* 16. *Trident.
num.* 4.

35 De alio requiſito ætatis, ſcilicet & ordine, bre-
uiter reſpondeo, ſuppoſitis quæ dixi *de ætate, &
qualitate ordinandor. & ſub tit. de officio Archi-
diaconi, Archipreſbyteri, Primicerij, & aliorum*,
vbi qua ætate debeant eſſe ordini, ac Dignitati
Eccleſiaſticæ præficiendi, iam reſolutiuè dico
quoad nempe vt poſſit creari in vicarium capitu-
larem ille, qui conſtitutus fuerit in ætate 25. an-
norum, ſi aliàs eſt idoneus, quod non expedit ſi-
cut Congreg. Concilij declarauit Die 11. Augu-
ſti 1214 Barboſa *dicta collect. deciſ.* 716. *n.* 8. idem
in Bullario ſub dicto verbo *vicarius capitularis
ſede vacante*; idem *de canonic. dicto cap.* 42. *num.*
34. *& in Trid. dict. cap.* 16. *n.* 16. Sellius *in ſele-
ctis cap.* 19. vbi refert deciſum ſub d. cto Die 11.
Auguſti.

36 De ordine autem requiſito reſpondendum eſt
iuxta illa, quæ dixi *ſupra in dict. quæſt.* 5. *de vica-
rio Epiſcopi*, qui licet de iure communi ſufficie-
bat, vt eſſet clericus in minoribus conſtitutus: ta-
men iam hodie debeat eſſe in ſacris inſignitus: ita
ſimiliter procedat in vicario generali conſtituen-
do à capitulo ſede vacante per extenſionem con-
ſtitutionis Clem. VIII. incipit *Eccleſiaſtici or-
dinis*, . Februarij 1601. quam approbauit, & con-
firmauit Vrbanus VIII. in alia ſua Conſtit. inci-
pit *docet Romanum Pontificem* ſub Die 16. De-
cemb. 1623. cum ex dictis eadem ratio, quæ mili-
tat in vicario Epiſcopi, eadem procedat in vicario
capituli, vt præter dicta *ſub dicta quæſt.* 5. firmare
videtur idem Barboſa *de canonicis dict. cap.* 42. *ſub
n.* 54 verſ. *vicarius generalis*.

37 De vltimo dubio, an vnum, vel plures vicarios
poſſit capitulum eligere, ſede vacante, ex dictis
ſub hac quæſtione dictum eſt enim verſ. *dicti
cap.* 16. Trid. *item officialem, ſeu vicarium*, vnum
tantùm eligendum, aut plures, ſi alias conſuetudi-
ne ſit introductum, & addo quod dicit Ragucius
de voce canonic. q. 40. *n* 8. nempe vt poſſit plures
vicarios conſtituere æque principales, vel vnum
generalem, & alterum foraneum, maxime, ſi eſt
ampla Diœceſis, & ſtante immemoriali conſuetu-
dine, vt admittunt Riccius *in deciſ. curia Ar-
chiep. Neapol. deciſ.* 193. *p.* 4. Barboſa *de canonic.
dict. cap.* 42. *n.* 53. & in præcitatis locis, & Sacr.
Congreg. Concilij in Salernitana. 26 Iulij 1589.
38 & in Panormitana 31. Mai 1592. † quæ cenſuit
capitulum ſede vacante: duos vicarios ſubſtituere
poſſe, vt alternis menſibus vicariatus munere fun-
gantur, ſi legitima probetur immemorialis con-
ſuetudo, & illis qualitatibus ſint præditi, quas re-
quirit Concil. Trid. *ſeſſ.* 24. *dict. c.* 6. *de reformat.*
& teſtatur ſic Nicolaus Garcia *dicto c.* 7. *p.* 5. *de
beneficiis n.* 37.

39 Vnde infero quod Capitulum, ſede vacante
poteſt præfigere tempus & modum procedendi,
ſed non poſtea, nam cum iuriſdictio vicarij capi-
tularis dependeat ab ipſo capitulo, poterit qui-
dem capitulum ipſum illam ampliare, & limitare,
ex quo ipſa iuriſdictio reſidet principaliter penes
capitulum. Pauin *de capitulo ſede vacante* 2. *p. q.*
10. *n.* 6 Marcel Vulpeus *in praxi iudic. fori Ec-
cleſ. cap.* 44. *n.* 28. Ragucius *dict. quæſt.* 40. *n.* 14. &
Sacra Congreg. Concilij, † quæ cenſuit capitu- 40
lum ſede vacante poſſe certum tempus in vicarij
deputatione præfinire, quo elapſo, & iuriſdictio
expiret, vt teſtatur Nicol Garcia *dict. p.* 5 *cap.* 7. *n.*
37. Quar. inferunt alij vt poſſit etiam illum eli-
gere cum clauſula, *quod non duret, niſi per annum*,
vt refert etiam idem Barboſa *in dict. collect. deciſ.*
716. *n.* 7. *& ſub Bullario*, verbo *Vicarius capitu-
laris*. † Credit tamen idem Barboſa in Trid. dicto 41
cap. 16. *n.* 12. *& de canonic. dict. cap.* 42. *n.* 45. me-
lius fieri ſi vicarius capitularis, ſede vacante, eli-
gatur liberè abſque vlla conditione mutationis,
& aſſignatione aſſeſſoris, prout cenſuit ſacra Con-
greg. Cardinal. negot. Epiſcopor. & regul. Præpo-
ſitorum Epiſcopo Caietano reſcribens ſub Die
28. Octob. 1587.

Ad tertiam quæſtionis partem, an vterque vi- 42
carius capituli, & Epiſcopi ſit obnoxius ſyndica-
tui? Et de vicario capituli affirmant communiter
DD. quia per Trid *in dicto cap.* 16. *ſeſſ.* 24. *de re-
form.* in verſ. *rationem exigat*, docent poſſe capi-
tulum ſede vacante, facta remotione vicarij, vel
aliorum officialium illos eligere ad reddendam
rationem adminiſtrationis, eoſque pro culpa pu-
nire, vt refert Barboſa *ibi n.* 54. & quod finito of-
ficio, talis vicarius teneatur ſtare ſyndicatui, do-
cent etiam Aloyſius Riccius *in praxi rerum
Eccleſ. dec.* 481. *in* 1. *edit. & reſol.* 504. *in* 2. *editio-
ne*, Quaranta verbo *capitulum ſede vacante*, verſ.
dubitatur denique n. 24. Barboſa, *in paſtorali dicta
alleg.* 54 *à n.* 181.

Et comprobatur, quia cum ſyndicare ſit actus 43
iuriſdictionis, Pariſ. de Puteo. *tract. de ſyndicatu*,
§. iudices ad ſyndicatum n. 9. & in illo procedа-
tur, tam ex officio, quam ad inſtantiam partis, vt
per eundem in Rubr. *proceditur autem*, † eo ip- 44
ſo quod capitulum ſuccedit Epiſcopo in iuriſdi-
ctionalibus, & poſſit de delictis in genere, & in
ſpecie inquirere; argum. eorum, quæ diximus
dict. quæſt 5. *de vicario Epiſcopi*, & latiſſimè *in-
fra*, DD. *in cap.* 1. *per textum ibi de officio ordi-
narij*, ſequitur, vt poſſit capitulum exercere hoc
munus Syndicandi in ſuos Miniſtros: ita idem
Barboſa *de canonicis dicto cap.* 42. *num.* 103. verſ.
trigeſimo ſecundo, & Reſoluit Rota *deciſ.* 166.
num. 5. *p.* 5. quæ *n.* 3. reſpondet argumentis con-
trariis.

Quare optime reſoluunt Marc. Anton. Ge- 45
nuenſ. *in pract. Archiepiſ. Neapol.* 58. *in fin.* Proſ-
perus de Auguſtino *in addit. ad Quarant. dict. n.*
24. Aloyſius Riccius *in dict. praxi rerum Eccleſ.
deciſ.* 181. *& dict. reſ* 504. Ragucius *de voce cano-
nicor. in cap.* 1. *q.* 40. *n.* 13. Marcel. Vulpeius, *in
praxi iudic. fori Eccleſ. cap.* 44. *n.* 19. *in princip.*
vicarium capituli ſede vacante teneri, finito offi-
cio, ſtare ſyndicatui; imo addunt Armendar, *in ad-
dit ad leg. Nauarra lib.* 1. *tit.* 18. *l.* 7. *de Epiſcop n*
99. Vgolinus *de offic. Epiſcopi cap.* 2. *§.* 2. Riccius
in deciſ. curia Archiep. Neapol. 29. *p.* 4. Barboſa
dicta alleg. 54. *n.* 182 idem *in Trid. dict. cap.* 16. *n.
fin.* † poſſe Epiſcopum exigere per ſe rationem 46
adminiſtrationis officij geſti à vicario capituli ſe-
de vacante conſtituto, atque in aliquo delicto
compertum punire, vt deciſum referunt; & ob
id refert deciſum, † Nicolaus Garcia *dict. p.* 5. 47
de benefic. cap. 7. *num.* 22. & Barboſa *in Trid.
dict num.* 14. *in fine*, non impediri futurum Epiſ-
copum, quando ex dicto decreto Trid. *cap.* 16.
ab officialibus, ſedis vacantis, quominus ab eiſdem
exigat rationem actionum, quas ſede vacante
fecerint,

fecerint,& eos punire,etiam ſi à capitulo fuerint abſoluti.

48 Sed quod vicarius generalis,aut foraneus Epiſcopi tali ſyndicatui non teneatur, ſiue mortuo Epiſcopo,aut ab eo remotus, aut quia ipſe renunciauit, videtur in praxi tantum iuxta reſponſum Gregor.XIII.in quadam Bulla anni 1578 directa Clero,& communitati Tarentin.in verbis ſequentibus: *ſtatuimus,& mandamus,quod vicarij, & officiales, ſiue generales,ſiue particulares etiam foranei nuncupati per eumdem Archiepiſcopum, ſiue eius pro tempore ſucceſſores in dicta Eccleſia Tarentina, ſiue eius Diœceſi deputati,vel deputandi ad aliquem ſyndicatum nullo modo teneantur.aut etiam ſub quo bis prætextu ſint obnoxij*: ſic referunt Marcus Anton. Genueoſ.*in praxi Archiep.Neapolit. cap. 58. in nouiſſ.edit.* Homo Bon,*de Bonis de hàraana vita ſtatibus cap. 7 in fine*, Barboſa *dicta alleg. 54.numer.* 183.Vbi extendit ad vicarios generales aliorum Epiſcopatuum, ſiue etiam ad particulares; & ſic in praxi video apud omnes Epiſcopatus in noſtra Hiſpania admiſſum, vbi numquam vidi, nec audiui prædictos, aut ali-

49 quem eorum fuiſſe coactos ad ſyndicatum, † Et quamuis Azebedus per conſtitutionem Hiſpanicam *l.4.tit.7.lib. 5. recopil.* aliter firmet, tamen reuera nihil in hoc operari debuit contra expreſſam conſtit. D. Greg qui tale præbuit reſponſum clero, & communitati Tarentio, prætendentibus vicarios Epiſcopi eſſe obnoxios ſyndicatui. Videndus idem Barboſa *de iure Eccleſ.1.p.cap.15. n. 45.in principio.*

50 Non tamen effugiet vicarius qui deliquerit in officio,vt offendat iuriſdictionem, Metropolitanam iuxta intellectum Doctorum *in cap. 1.hoc tit.lib. 6. & textus in cap. Romana de appellat.* eodem libro,coërcitionem Archiepiſcopi, veluti ſi nolit deferre appellationi ad eum legitime omiſſæ, vel ſi illius inhibitionem ſpernat; quia tunc poterit ab Archiepiſcopo cenſura Eccleſiaſtica coërceri: nam Archiepiſcopus iuſta cauſa ſubſiſtente & rationabili, poteſt excommunicare vicarium,vel officialem Epiſcopi ſuffraganei, vt docent Sbrocius *de officio vicarij lib. 2. quæſt.59. num. 6.* Stephanus Quaranta *in ſumma Bullarij*, verb *Archiepiſcopi authoritas. num.* 11. Lotterius *de re beneficiaria lib. 1. quæſt. 22. num.* 100. & refert Barboſa *de Archiepiſcopi præſtantia in paſtorali p. 1. tit.4. à num.17.& p.3.allegat.54.num.* 181. ſecundum impreſſ.Lugdunenſ. verius *n.*184. idem *in dicto cap. 1. num. 2. & num.7.* per gloſſam *rationabili cauſa* ibi, *& potuit eſſe rationabilis cauſa.*

51 Quod ſi vicarius Epiſcopi ſimpliciter deliquit præiudicando partibus, & iuſtitiæ, tunc quidem cognitio, & punitio pertinebit ad proprium Epiſcopum, qui habet facultatem à iure, pro vt quiuis alicuius Magiſtratus coërcendi officialem ſuum, appellatione remota ex *l. nullo officialium Cod. quorum appellat. non recip.* regiſtrata per Gratian. *in cap. ei qui appellat. §.nulli quoque 2. q. 6.* docent in terminis Lotterius *in tract. de re beneficiaria dicto lib.1.q.22.a n.* 100. vbi intelligit, niſi propter notorietatem & grauitatem criminis facta ſit deuolutio; iuxta quam diſtinctionem ait intelligendum Geminianum *in dicto cap. 1 §. fin.*

*ſub n.4.*idem Barboſa *in paſtorali dicta alleg. 54. num fin. de iure Eccleſ.dict.cap.15.ſub dicto n.45.*

Ad quartam quæſtionis partem,an valeat vterque vicarius vltra ſportulas ex officio prouenientes ab Epiſcopo, aut capitulo exigere amplius ſalarium? de vicario inquam capituli videtur affirmatiue reſpondendum;quia vicarius capituli,ſede vacante,debet habere ſalarium, ſicut quilibet extraneus vicarius,& deducere expenſas, quas Domi factaturus eſſet tamquam deputatus,præſens.& reſidens propter Eccleſiæ ſeruitium;licet vbi fuerit canonicus, fructus percipiat,cum cenſeatur inſeruire Epiſcopatui, *cap. ad audientiam de clericis non reſid.* vbi DD Rota *deciſ. 182. n. 6. p. 2. diuerſ.* Gonzalez *ad regul. 8. Cancell. gloſſa 6. n. 254.* Moneta *de diſtribution. quotid. p. 2. q. 11. num.* 89 Nicolaus Garcia *de beneſic. p. 3.cap.2.num.* 353 Paulinus *de capit.ſede vacante q. 10.n.5* Sbrocius *de vicario Epiſcopi lib. 1.q.51.n.7.* Quaranta verbo *capitulum ſede vacante verſ. ſ/p ... dubitatur*, quod in praxi non video obſeruatum in noſtris cathedralibus Hiſpaniæ, vbi ſportulæ ſolent eſſe ſufficientes pro victu. Nec vidi, aut audiui eas peti à groſſa Epiſcopatus. nec à futuro Epiſcopo.niſi forte alicubi practicetur propter tenuitatem ſportularum; tunc enim iudico reſpondendum iuxta proxime relatam ſententiam. 52

Tamen vicarius creatus à capitulo ex gremio canonicorum ipſius Eccleſiæ,non percipiat diſtributiones quotidianas, dum tempore Diuinorum officiorum ſuo muneri, & officio incumbit: ſic docent Moneta *de diſtribut.quotid. p.1.q.11.n.* 83 Barboſa *de canon. dict.cap.42.n 39.in Trid. d. c.16.ſeſſ.24. de reformat.n.* 8. idem *in paſtorali dicta alleg. 54.n.*178.ſic etiam docet Proſperus de Auguſto ad Quarantam *ſupra n. 8. in fine*, quod dicunt fallere quando adeſt conſuetudo in contrarium,idem Barboſa *d.alleg 54.ſub n.*161.† De quo tamen dicunt etiam,quod ſi in choro interueniat inter alios canonicos ad horas cum habitu,& apparatu canonicali,lucrabitur diſtributiones illas,ſedendo in loco,& ſtallo proprio ſui canonicatus,antiquioribus non præcedendo: ita Saytus *in floribus dec.ſub hoc tit.dec.3.*Quarant. *ſupra verſ.octauo dubitatur*,Riccius *in praxi rerum fori Eccleſ.dec.475 in 1.editione, alias 499. in 2.edit.* Sbrocius *lib.1.de offic.vicarij. q. 25. n. 17.* vbi *n.* 20.aduertit quod etiam quando non eligitur vicarius ex canonicis,illi in proceſſionibus præferendus eſt Archidiaconus,ſeu alia Dignitas maior,& prima poſt Pontificalem:ita idem Barboſa *in d.c.16.Trid n.8..in fine,in paſtorali d. alleg.54.n.166 & 167.*cum Farin.Gratizen, Homo Bono,& aliis & de canonicis *d.c.42.n.*40 vbi *n 42* addit ex Sacra Congreg Rit. in Nucerina 10 Aprilis 1601 quod nec debet occupare huiuſmodi vicarius ſedem Archidiaconi, ſed debet ſedere in alia ſede portatili. 53 55

De vicario vero Epiſcopi,num præter ſportulas queat amplius ſalarium ſibi vindicare? videtur affirmandum vt poſſit, tenent Sbrocius *de vicario Epiſcopi lib.1.cap.34 n. 3.* Garcia *de beneſic.dict.cap.2.num.* 357. Moneta *dict. quæſt. 11.num* 78 quia tenetur Epiſcopus illi congruum Salarium ſubminiſtrare per textum *in cap ſi Epiſcopus*, vbi gloſſa hoc tit.ita Barboſa *dicta allegat.54. ſub num.*178. quem textum 56

ibi non inueni: tenent tamen Sbrocius *dicto lib.* 1. q. 55. *à n.* 1. Segura *in d. rector. iudic* §. 1. *cap.* 14. *à n.* 1. & ita videtur reſponſum fuiſſe ad dubium illud, an ſalarium etiam non conuentum deberetur vicario Epiſcopi? Et reſolutum fuerit, deberi, vt cenſuit Rota in Turentina mercedis 20. Mai 1569. coram illuſtriſſimo Seraphino inter eius deciſiones impreſſas *deciſ.* 74. & apud Marcheſan.
57 *p.* 1. *pag.* 1192. Barboſa *ſub dicto n.* 178. † Vbi licet contrarium videatur ſequi ab. Alea. *conſ.* 109. *lib.* 3. Decio *conſ.* 132. *in fine*; eo quod ad exigendum ſalarium non conuentum, erant probanda ſequentia extrema; nempe quod Epiſcopus ſolitus eſſet conducere, & vicarius conducere operas ſuas: tamen reſpondet hæc requiſita procedere in famulis, & aliis vilibus perſonis, quæ ſæpè numero inſeruiunt pro expenſis, etiam ſine ſalario.

58 Ego tamen etſi in puncto dicti dubij viderim aliquos vicarios remotos ab officio, in ſuos Epiſcopos impetiiſſe conueniendo illos pro ſalario competendi ſibimet vltra ſportulas perceptas, id tamen non admitto, quando ſportulæ vicariatus magnæ ſunt, aut ſaltem competentes in Epiſcopatibus, vbi inſeruiunt; ſecus ſi non ſufficient, vel ſi aſſueuerint Epiſcopi anteceſſores proprio vicario Generali aſſignare vltra illas aliquod ſalarium, de quo pateat in libris rationum, ſiue dando ei quotidianum victum in propria menſa pro commodiori proprij vicarij ſuſtentatione, vt aliqui Epiſcopi adſolent, vel niſi inter Epiſcopum, & ipſum vicarium conuentum ſit expreſſe de ſalario aliquo perſoluendo vltra dictas ſportulas.

59 Et ad perficiendum hoc dubium notandum duxi, quod Epiſcopi vicarius non poteſt petere ſalarium non conuentum à ſucceſſore pro ſeruitio præſtito eius prædeceſſori. Nam cum conſtitutio vicarij ſit voluntaria, potuit Epiſcopus carere opera vicarij; & ſic vt non teneatur ad eius ſalarium, cum ſucceſſor non teneatur ad debita voluntaria, ſed ad neceſſaria tantùm, vt declarat. Rota coram Seraphino *dicta deciſ.* 74. *n.* 6. in terminis reſolutum fuit in Rota, teſte Puteo *deciſ.* 43. *lib.* 2. referunt, & ſequuntur etiam Flamin. *de reſignat lib.* 1. *q.* 16. *n.* 53. Galeſius, & Alcedus, quos etiam ſequuntur Barboſa *dicta alleg.* 54. *n.* 179. Videbis etiam quæ tradunt Valenzuela *conſ.* 179 *p.* 2. *n.* 62. Molledan. *dec.* 4. *hoc tit.* Marta *voto* 99. *n.* 1. Magon. *de rect. patroc. ratione cap* 8. *n.* 3. Barboſa *de iure Eccleſ. p.* 1. *c.* 15. *n.* 46. cum Rota *dec.* 599. *n.* 1. & *deciſ.* 679. *n.* 10. *p.* 1. *diuerſ.* intelligendos modo iam dicto.

60 Ad quintam quibus de cauſis vtriuſque iuriſdictio finiatur? De vicario Epiſcopi iam dixi *ſupra ſub q.* 6. De vicario capituli videtur liquere ex dictis *hic à n.* 1. quia ſi ſimpliciter creatur, perpetuus cenſetur, donec Epiſcopus de nouo aduenerit, vt iam dixi, non ſi ad tempus, & conditionaliter: quare poſſes dubitare, quando intelligatur vt nouus Epiſcopus faciat ceſſare ſedem vacantem ſui prædeceſſoris, remouendo capitulum, & eius vicarium ab adminiſtratione. In quo dubio Laconicè reſpondendo dico, vt ex quo pro nouo Epiſcopo literæ ſint Romæ expeditæ, & capitulo præſentatæ, tunc quidem ceſſent capitulum, & ipſius vicarius in dicta adminiſtratione, cum iam nouus Epiſcopus ſubintraſſe intelligatur iuxta quæ latiſſimè dixi *in cap.* 15. *de elect* vbi expendi illum textum, & *cap.* 6. & 9. illius tituli; item, & *cap. auaritiæ* *eodem lib.* 6. & extrauagans iniunctæ eodem; & ita cum multis docet in propoſito Barboſa *dicta alleg* 54. *n.* 160. & 161. † Vbi tamen ait 61
quod poteſt vicarius capitularis continuare; donec nouus Prælatus adeptus fuerit poſſeſſionem, vt dixit Pauin. *ſupra dict. quaeſt.* 10. *num.* 9. & ſic Gonzalez *ad regul.* 8. *cancellariæ. gloſſa* 15. §. 2. *n.* 88. refert fuiſſe concluſum, validam eſſe quandam collationem canonicatus in menſe ordinario vacantis factam à Capitulo Burgen. ſpreto Epiſcopo iam promoto; & habente expeditas literas ſuæ prouiſionis, qui tamen nondum illas oſtenderat, nec præſentauerat; quamuis alias D. Epiſcopus ſimultaneam haberet collationem cum capitulo; quia cum adhuc duraret vacatio dictæ Eccleſiæ, potuit collatio fieri à ſolo capitulo ſine vlla citatione, requiſitione, aut interuentione Epiſcopi promoti iuxta *cap.* 1. *de ſede vacante lib.* 6. Et ſic nouiſſime practicatum intelligo in Eccleſia Salmantina, in qua nonnullæ Præbendæ vacauere his proxime Diebus iter faciente à Romana curia noſter collega D. D. Franciſcus Cabrera illius electus, confirmatus, & conſecratus Epiſcopus, qui nondum per ſe, nec per mandatarium acceperat, poſſeſſionem, nec præſentauerat litteras in Dataria expeditas illi capitulo: idem Barboſa *de canonic. dict. cap.* 42. *num.* 136. *in fine verſ. dicens*, vbi prærequirit adeptionem poſſeſſionis, ſic vt non liceat mittere vicarium.

Ex his pro complemento in foro, capitulum, 62
ſede vacante, non poſſe facta electione vicarij illum ad libitum reuocare, & nouum conſtituere, niſi ex cauſa bene viſa ſacræ Congregationi negotiis Epiſcoporum, & Regularium præpoſitæ, vt ipſamet declarauit anno præterito 1631. ſuper quo antea reſcripſit capitulo Neapol. 1. Septemb. 1603. & Nuncio Neapolis. 22. eiuſdem menſis, & anni, & capitulo Tarraconen. Die 24. Nouemb. & capitulo Aretino Die 16. Octob. 1603. nec & nouum conſtitueret, vt dixerunt Riccius *in collect. dec.* 1601. *in fine*, & *in dec. curia Archiep. Neapol.* 578. *p.* 4. Ragucius *de voce canonicorum q.* 37. *n.* 4. Nicolaus Garcia, *de benefic. c.* 7. *n.* 22. Marcus Anton Genuenſ. *in practica Archiep. Neapol. c.* 48. *alias* 86. *n.* 4. Barboſa *d. alleg.* 54. *in paſtorali n.* 171. cum Caſtrd Palao, idem *de canonicis. d. c.* 42. *n.* 47. contra Quarantam, Zerolam, Solorzanum, Machad D. Ioan de la Rea *in dec.* 2. *Gran. n.* 4. & Marcel. Vulp. *in pract. iud. fori Eccleſ. c.* 44. *n.* 14. & quidquid dicant etiam Pauinus, *de poteſtate c. ſede vacante d. q* 10 *n.* 7. Galetius verb. *vicarius n.* 3. qui & Sbrocios. Azor, & Molina relati à Barboſa *dicta alleg.* 54. *n.* 171. dixerunt non ſolum poſſe per capitulum reuocari ad libitum; imo etiam dato iuramento de illo non reuocando.

Et licet conſtituens capitulum pro ſede vacante nouum vicarium, intelligatur reuocare primum, vt cenſuit Rota Romana in vna oriolonen. beneficiorum. 11. Mai 1593. coram illuſtriſſimo Seraphino, & patet ex eius *dec* 1016. & 1033. *p.* 2. & Riccius *in praxi deciſ.* 478. *in* 1. *edit.* & *reſolut.* 501. *in* 2. *editione.* Tamen hoc procedere exiſtimamus ex proxime dictis. ſolum quando prima nominatio. ſeu conſtitutio vicarij eſſet ſpecialis. & ſecunda generalis, vt docet idem Riccius *dicta reſol.* 502. *num.* 5. cum Puteo *deciſ.* 68. *lib.* 1. Barboſa *dicta alleg.* 54. *num.* 172. & ſic idem Barboſa in Trid. 63

dict.

dict.cap.17.ſeſſ.24 de reform.n.15.16.& 17. cum Riccio & Raguſio, reſoluit capitulum ſede vacante, vicarij facta electione, non poſſe illũ reuocare, & nouum conſtituere; & hoc etiam ſi in deputatione adeſſet clauſula ex cauſis ſibi bene viſis, vt refert deciſum in Sacra Congreg. Epiſcoporum, & Regular. in Eccleſian. 1. April. 1618. Sellius *in ſelectis canonic. cap. 19. n. 43.* niſi ex cauſa bene viſa Sacr. Congreg. negot. Epiſcopor. & regul. præpoſit. vt dictum eſt contra dictos Quarantam. verbo *capitulum ſede vacante n. 3. verſ. tertio*, dubitanir, Zerolam in praxi Epiſcop. *p.* 1. verb. *vicarius*, Marcel. Vulp. & D. Ioan. Larrea, *vbi proxime*, dicentes, & exiſtimantes ex iuſta cauſa, & rationabili poſſe capitulum vicarium à ſe electum, & confirmatum reuocare.

64 Ex quibus infero, quod ſi capitulum, ſede vacante, ſuſpenſionis cenſura ſit irretitum, & iuriſdictionis vſu priuetur, tunc, & eius vicarius generalis, ſeu foraneus iuriſdictionem exercere non poterit; quia vis officij, & iuriſdictionis vicarij ab ipſo capitulo dependet; ſic vt ſuſpenſo capitulo, & eius vicarius intelligatur ſuſpenſus, vt docent Suarez *de cenſur. diſp. 7. ſect. 3. n. 13.* Barboſa *dict. alleg. 54. n. 180.* Quaranta *ſupra verſ. idem erit.*

65 Nec obſtant Vgolinus *tract. de cenſ. tabula 1. cap. 4. §. 2.* nec quod capitulum nequeat ad libitum reuocare dictum vicarium; quia aliud eſt illum non poſſe reuocare cum non inde deſinat dependere vicarius in ſua iuriſdictione à poteſtate capituli. Nec refert, an quidem nominatus fuerit talis vicarius ob negligentiam capituli non nominantis intra iam relatos octo dies ex Trid. *dict. cap. 16.* quia licet ad talem nominandi actum iuriſdictio deuoluitur ad Archiepiſcopum; tamen non inde deſinit dependere ille vicarius ab ipſa iuriſdictione collata propter ſedem vacantem in ipſummet capitulum. Non inquam voluit Trid. *in dicto cap. 16.* iuriſdictionem capituli ob eius negligentiam in Metropolitanum deuolui, ſed ſolum capitulum obſtringere, & obligare neceſſitate vicarium nominandi: ſic reſoluit Barboſa *dicta alleg. 54. n. 180. in fine*, ante illum optime Suarez *dict. ſect. 3. n. 14.*

66 Multa quidem alia poterant hic cumulari de poteſtate vicarij, ſede vacante. Sed quia longè Doctores adducti referunt, inde concludendum huic tractationi decreui, referendo DD. qui adducunt, ad litteram formularium tituli vicariatus, qui ſolet præſtari per capitulum eius ſeu ſuis duobus vicariis nominatis ad ſedem vacantem, ex cuius tenore percipies, laconicè ad quos caſus ſoleat illis iuriſdictio præſtari, quos explanando DD. in longum ſolent porrigere, inter quos cum infinitis Barboſa *de canonicis à n 62.* vbi congerit 34. & eius partes, pleoè explicat vberius, quam *in dicto cap. 16. Trid & dict alleg. 54. in fine, & collect. deciſ.* verbo *vicarius capituli 716. & 717. & in Bullario eodem verbo* poſt Panin. Quarantam, Riccium, Azorium, & alios plene adductos: & tenorem quidem tituli, refert idem *dicta alleg 54. ex dicto n. 159. dict. cap. 41. de canon. n. 137. fin.* ibi legendus.

QVÆST. IX.

An coadiutores perpetui cum futura ſucceſsiones poſsint dari cauſa ſenectutis, infirmitatis, alteriuſue impedimenti Epiſcopis à Papa? Et eſto poſsit, num ſic conueniat, vel vt tantum nominentur eis coadiutores temporales, tamquam vicarij ad nutum, etiam ſi ſit ad partes remotas indorum, vbi ex mora ſucceſſoris, poteſt aliquod nocumentum parari integra adminiſtrationi Epiſcopatus.

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopo cuidam indorum curatur dari coadiutor cum futura ſucceſſione.*
2 Trid. ſeſſ. 25. cap. 7. & numeris ſequentib. & n. 33.
3 Cap ex parte 5 de clerico ægrotante, vel debilitato, & n. 14.
4 *S. Auguſtin. nominatus ad Eccleſiam Hypponenſem, &* n. 21.
5 *Valerius Cæſar Auguſtan. Epiſcopus, elegit ſibi B. Vicentium coadiutorem.*
6 *Coadiutoria cum cauſa ad Epiſcopatus Pontifices admiſerunt.*
7 *Narciſus Epiſcopus Hieroſolimitanus vixit 166. annis, cui datus fuit coadiutor in adminiſtratione Alexander Capadocia Epiſcopus.*
8 *Coadiutores cum futura ſucceſſione Epiſcopis non dantur, ne caſus contingant votiecaptandæ mortis.*
9 *Succeſſio iure hæreditario non datur &* n. 10.
10 *Epiſcopale munus non putatur ius hæreditarium, quod ſola Dei noſtri benignitate confertur.*
11 *Infirmus clericus percipit fructus ſui beneficij.*
12 *Coadiuti canonici, & Dignitates percipiunt fructus ſuorum canonicatuum, ſed non eorum coadiutores. Quid ſi iſti nullam congruam haberent* n. 13.
14 *Epiſcopus quamtumuis infirmus incurabiliter non eſt priuandus ſuo Epiſcopatu, nec compellendus, vt cedat, ſiue reſignet, niſi eum ipſius adſenſu, vt* n. 16. & 19.
15 *Ceſſiones, & reſignationes proprij Epiſcopatus difficulter admittunt Pontifices, niſi voluntate cedentium infirmorum.*
16 Cap quamuis el 2.7.q.2. & n. 34.
17 *Epiſcopo dementato nequit alius coadiutor, aſſignari, niſi præmiſſa eius petitione.*
18 *Epiſcopi Segobienſ. Valliſoletan. & Canarienſ. dimiſerunt Epiſcopatus ſuos.*
19 *Epiſcopus viuens nunquã remouetur ab Epiſcopatu, quãtũuis graui infirmitate detẽtus ſit aliter in leproſo, ſeu delinquẽte, vt* n. 10. & 27.
20 *Coadiutores raro dantur Epiſcopis epilepticis, & hoc magna diſpenſatione.*
21 Cap. non autem 7. q. 1.
22 *Epiſcopus vnius tantùm admittitur, vt vicarius alterius in caſu neceſſitatis.*
23 *Poſſumus quadam, quæ non debemus, quadam non poſſumus, nec debemus, quadam poſſumus, & debemus; multa enim poteſt Papa.*

24 Cap.ſcripſit q. 1.cauſa 7.

25 *Epiſcopi duo conceſſione Pontificia, poſſunt ſimul in vna ciuitate pares in poteſtate inſtitui.*

26 *Coadiutor Epiſcopo numquam in noſtris Regnis nominatus,atque electus à Papa, viſus eſt cum æquali poteſtate,quem coadiutus haberet.*

27 *Epiſcopi plures dimiſerunt, & renunciarunt cauſa infirmitatis,& ſenectutis ſuos Epiſcopatus in manibus Papæ, ſed non legitur hi de cauſis priuatos.*

28 *Epiſcopus dictus* de anillo *ſolet dari coadiutor Epiſcopo proprietario infirmo, aut ſeni ad certas functiones certis de cauſis, vbi exemplificatur.*

29 *Coadiutoris Epiſcopi facultas pendet ab Epiſcopo coadiuto: quo modo non adeſt votum captandæ mortis,&* n. 32.

30 *Cor-Epiſcopi,qui olim ſolebant in partem ſolicitudinis,iuuare Epiſcopos,in deſuetudinem abierunt propter ambitionem,& votum captandæ mortis.*

31 *Cor-Epiſcopi dicebantur qui in aliena Diœceſi miniſtrabant,ſicut hodie Epiſcopi titulares.*

32 *Epiſcopi coadiutores non habent eam integram poteſtatem in Diœceſi, quam ſui Epiſcopi proprietarij, ſed tantum, vt ſuppleant inſufficientiam Epiſcoporum infirmorum, & ſenium.*

33 *Coadiutor Eiſcopo,vt detur à Pontifice Epiſcopo proprietario,multa præcedere debent, & examinari.*

34 *D.Gregorius relatus* in dicto cap. quamuis 7. q.1.*in vltimis verbis intelligitur de Epiſcopo coadiutore, qui non intrauit, vt verus Epiſcopus,niſi poſt mortem coadiuti.*

35 *Coadiutores dari quotidie cum futura ſucceſſione canonicis, & Dignitatibus cathedralium,non faciunt, vt idem practicetur cum Epiſcopis,vbi de ratione differentia.*

36 *Parochis non dantur coadiutores cum futura, niſi dum ipſi dimittunt, aut libere reſignant vel cum aliqua penſione, ſed tantum illis dantur vicarij ad nutum vulgo* Thenientes de cura,*vt* num. 38.*niſi quando aliquis Parochus ob delictum priuaretur, vt* num. 37.

38 *Vicarij temporales ſolent dari aſſociati Parochis,aut infirmis,aut ſenibus, vel quando non valent præ multitudine omnibus Parochianis ſubuenire, ſacramenta adminiſtrando.*

39 *Epiſcopi* de anillo *ſunt veluti vicarij temporales Epiſcoporum.*

1 QVia his diebus conſultus fui in præſenti dubio,eo quod quidam Epiſcopus Indorum, infirmitate habituali ſenectutis, ſed non dementiæ ſic impeditus eſt, quominus queat peruagati loca ſui Epiſcopatus, reſpondi penes regulam,nempe, vt Papa poſſit cuilibet Epiſcopo infirmo, aut ſeni dare coadiutorem Epiſcopum, qui proprietario ſuccedat.

2 Quia ſic per Tridentinum videtur conceſſum per verba Concilij Trid.*ſeſſ.25. de reformat.c.7.* ibi,*quod ſi quando Eccleſia Cathedralis,aut Monaſterij vrgens neceſſitas,aut euidens,vtilitas poſtulet Prælato dari coadiutorem,is,non aliàs cum futura ſucceſſione detur,quam hac cauſa prius diligenter à ſanctiſſimo Romano Pontifice cognita ſit, & qualitates omnes in illo concurrere certum ſit.*

Et confirmatur primo ex Innocent.III. *in cap. ex parte 3 de clerico ægrotante,vel debilitato,*vbi Epiſcopo ..urienſi, qui propter infirmitatem incurabilem,in qua fere per quadriennium laborabat,paſtorale officium non poſſet vllatenus exercere. 3
† Secundo ex ſucceſſione ſancti Auguſtini ad Eccleſiam Hypponenſem, de qua erat Epiſcopus B.Valerius, vt etiam de Euariſto Papa *epiſtola* 2. ſcripta omnibus Epiſcopis relata *in cap. ſicut,& cap.non licet §.ecce his,*& S.Paulini *vnica ad Roman.in cap.non autem 7.q.1.* 4
† Et de Valerio Cæſarauguſtano Epiſcopo, qui elegit ſibi D.Vincentium coadiutorem, in enunciando Dei verba propter linguæ impedimentum, quo Valerius eo munere,& officio fungi non poterat, vt refert Valenzuela, Velazquez 1.*p.conſ.*98.*n.* 39. 5
† Vbi addit Pontifices iuſtis rationibus, & concilio ſuperiores,& propter magnas conuenientias admiſiſſe coadiutorias cum futura ſucceſſione in his Regnis Hiſpaniæ in canonicatibus,Dignitatibus,& portionibus Eccleſiarum cathedralium, iuxta quæ de his coadiutoriis dixi ſupra *in Rub. de offi.ord quæſt.*694. 6

Et faciunt plura alia,quæ dixi in Rubrica noſtri tituli,& in nigro de vicariis perpetuis,qui dantur à Papa Parochis, & Rectoribus infirmis, ſenibus,debilitatis,aut impeditis,qui tales dicuntur in actu quoad curam, & adminiſtrationem, & proprietarij tantum in habitu cum ſola aſſignatione Congruæ:& in terminis facit quod refert Euſebius *in hiſtoria Eccleſ.lib.6. cap.11.* de Harciſo Epiſcopo Hieroſolimitano, qui vixit centum ſexaginta ſex annis,cui datus fuit coadiutor in adminiſtratione Alexander Epiſcopus Capadociæ. 7

Sed quia praxis obſeruat non dari coadiutores dictis Epiſcopis,& Prælatis cum futura ſucceſſione, nec in noſtris Regnis Hiſpaniæ, nec in aliis orbis, & forte ne caſus contingant voti captãdæ mortis, contra regulas iuris *in c.ex tranſmiſſa,cap ad extirpandas de filiis Præſbyteror.c. grandi de ſupplenda negligentia Prælatorum.lib. 6. c. 2.de conceſſione Præbendæ cum Vulgatis, & verbis dictis c.7.Trid.in dicta ſeſſ.* 25. vbi prohibitæ fuerunt ea de cauſa omnes coadiutoriæ in beneficiis Eccleſiæ,& quia in Eccleſiis non debent permitti ſucceſſiones hæreditario, aut ſanguinis iure iuxta quæ longe ſcribunt Doctores *in c.2.de præb.per textum ibi*; vbi referunt plures concordantes,& *in c.Apoſtolica* 8.q 2. 8

Indeque prouenire,vt non ſuccedatur in Epiſcopatibus iure hæreditario,illis quidem de cauſis aſſignatis in Concilio Antiocheno *cap.* 23. & quas præſtant Concil.Martini Papæ *c.*8 S.Hylarius in Synodo Romana *c.*5.*in c.*3.4.*&* 5.*relatis cauſa* 8 *q.*1 9
†Non enim Epiſcopale munus putatur ius hæreditarium,quod ſola Dei noſtri benignitate confertur ex D.Hieronimo *ad tit.cap.1.D. Iſydor.de Eccleſ.officiis lib. 2. cap* 6. qui redarguunt Epiſcopos canentes poſteris præſulatus Dignitatem relinquere; ad quod referunt DD. Moyſis factum exod.*cap.*32. *relatum in c.Moyſes cauſa* 8.*q.* . & cauſam relatam Trid.& *dict. cap.*1.*de conceſ.præb. & cap.no captanda eodem lib.*6 quæ in ſimilibus coadiutoriis imminet votum captandæ mortis, vt ibi firmant DD. 10

plures

plures relati à Barboſa, Mohedan *deciſ. 10. tit. de priuileg. & indultis n. 7. additio ad Afflictis deciſ. 291. numero* 4. Valenzuela *ſupra num. 37. & 38.*

11 Quibus principiis ſuppoſitis, & illo nempe quod Clericus infirmus percipit fructus ſui beneficij, *cap. 1. de clerico agrot. miniſtr.* & quod ſic practicetur hodie etiam in Cathedralibus, & collegiatis in quibus canonicis, & Dignitatibus ſolent quibuſdam illorum infirmis cum futura, ſucceſſione, Pontificia diſpenſatione, poſtulato prius adſenſu Epiſcopi, Decani, & capituli eiuſdem 12 Eccleſiæ. † ita vt proprietarij coadiuti omnes percipiant fructus, Coadjutores nihil ex fructibus, ſi aliter conuentum non ſit, & expreſſum in narratiua, quæ ſit Romano Pontifici ad gratiam obtinendam; eo quod iſti tantùm vocentur canonici ficti, quibus nulla perceptio fructuum permittitur; quouſque proprietarij coadjuti moriantur iuxta communem DD. quos refert, & ſequitur Barboſa *in dicto cap. 7. Trid. ſeſſ. 25. de re-* 13 *format. n. 7. 8. 9. 10. & 11.* † Vbi limitat quando nullam congruam haberet coadjutor; imo videmus ſolitam eſſe apponi in Bullis pro coadiutoribus expeditis clauſula ſequens: *quia partes ita conueniunt, quod coadiutor non poſſit petere congruam, nec quidquam exigere quouis titulo ratione coadiutoria*, ſicut refert Nicolaus Garcia *de beneficiis p. 4. cap. 5. in addition. ſub n. 130. dubio 36.* quam etiam extendit Barboſa, etſi in narratiua non dicatur quod ille, qui ſit futurus coadiutor habet beneficium, ſiue pro victu congruam.

14 Cumque proxime dicta vera ſint, & certum etiam in iure Epiſcopum quamtumuis infirmum, etiam infirmitate incurabili, & inſanabili, non eſſe priuandum Epiſcopatu, nec compellendum vt relinquat, ſuccedat illum iuxta diſpoſitionem Innocent. III. *in cap. ex parte de clerico agrot.* vbi referent infirmitatem, quam patiebatur Epiſcopus, de quo ibi fuiſſe annorum quatuor in verbis ſequentibus ibi: *verum cum ipſum ad ceſſionem compellere non poſſis, nec debeas vllo modo, nec afflicto afflictio ſit danda, imo potius ipſius miſeria miſerendum, eo quod idem vir bonus extiterit, & Eccleſiam ſalubriter ſibi commiſſam gubernauerit*, ſolumque commendauerit Pontifex Innocent. Archiepiſcopo Arelatenſi, vt illi Epiſcopo infirmo daret aſſociatum in verbis ſequentibus *mandamus quatenus illi coadjutorem adſocies virum prouidum, & honeſtum, per quem tam Epiſcopo, quàm populo ſuccurratur.* Reuera dici debet ſocium coadjutorem illum non fuiſſe cùm futura ſucceſſione, cum hoc procederet contra regulas iuris proxime adductas, ſed tantum vicarium, qui pro Epiſcopo ſuppleret in paſtorali officio ea, quæ idem Epiſcopus per ſe non poſſet adimplere, & exequi.

Vnde conſiderato etiam, quam difficile ſit, vt 15 Pontifices Romani admittant ceſſiones, & reſignationes proprij Epiſcopatus quas intendunt facere nonnulli Epiſcopi ex conſiderationibus relatis *in cap. niſi cum pridem de renunciat*, vbi latè expendunt DD & nos nonnulla notauimus, & & exprimit Papa Euariſtus *in cap. ſicut 7. q. 1.* ibi *ſicut vir non debet adulterare vxorem ſuam, ita nec Epiſcopus Eccleſiam ſuam; id eſt vt illam dimittat ad quam ſacratus eſt*, & quod tunc quando caſus contingit, fit ad petitionem eiuſdem volentis relinquere Epiſcopatum iuſtis de cauſis, de quibus, & non aliter, vt apparet ex verbis *dicti cap. ſicut* ſub verſ *eſſe* ibi, *caterum quando aliquis, vel ſenectute, vel infirmitate grauatus, ſuſceptum officium adminiſtrare non valet, ſi alium ſibi ſubſtitui petierit, rationabiliter fieri poteſt*, & ibi, *ſi vero idem Ioannes, & fortaſſe pro moleſtia, ſua petierit, vt ab Epiſcopi honere debeat vacare eo petitionem ſcripto dante concedendum, aliter autem facere pro omnipotentis Dei timore, omnimodo non audemus* Ex quibus, & ex gloſſa ibi verbo *petierit* probatur nulli infirmo dandum eſſe coadjutorem niſi ad petitionem ſuam, vt *in cap. quamuis dicta cauſa 7 q. 1.* ibi: *data ſibi ſupplicatione nos petiit.*

Ex quibus reſultat quod, vt Epiſcopus infir- 16 mus priuetur Epiſcopatu, aut quod ei detur coadjutor, debet præcedere eiuſdem adſenſus, & petitio, & non aliter, & hoc apertius probatur ex conſiderationibus S. Gregorij *in 7. lib. Regiſtr. in diſt. 1. epiſt. 49.* ad Marianum Epiſcopum Rauennæ, & quæ referuntur *in dicto cap. quamuis el 2. dicta cauſa 7. q. 1.* de quodam Epiſcopo laborante admodum in capite; ſic quod mente alienata agere ſoleret ſcribentis ad Eutherium Epiſcopum, vt apparet ex regiſtro *lib. 11. epiſt. 7.* in ſequentem ſententiam ibi *ne ergo Languente Paſtore, grex, quod abſit inſidiatorio lanſandus dentibus exponatur, vel Eccleſia ipſius vtilitates depereant, cauta nos neceſſe eſt prouiſione tractare; & ideo quia viuentem Epiſcopum ab officio ſuo neceſſitas infirmitatis, non crimen abducit alium loco eius, niſi recuſante eo, nulla ſinit ratio ordinari; ſed ſi interualla ægritudinis habere eſt ſolitus ipſe data petitione, non ſe vlterius ad hoc miniſterium habere intellectum, nec ad alia officia ſubuertente infirmitate poſſe fateatur aſſurgere, & alium ſuo loco ſpectat ordinandum*, & ibi: *enim vero, ſi nullo tempore ad ſana reddit mentis officium.*

Nihil clarius ad propoſitum poſſe adduci pa- 17 tet; ſiquidem ex prædictis verbis probatur aperte nec Epiſcopo dementato inhabili ad gubernandum poſſe alium Epiſcopum dari, niſi præmiſſa eius petitione, & tunc fiet expenſis ſui Epiſcopatus. vt apparet ex illis verbis ibi, *& quouſque eundem Epiſcopum in hoc ſaculo vita tenuerit ſumptus ei deuiti, de eadem Eccleſia miniſtrentur*, quod ſic factum fuit; quia ille Epiſcopus reſignauerat, & relinquerat eius Epiſcopatum ex libera voluntate; & quia eius dimiſſio fuit acceptata, & admiſſa ad ſimilitudinem aliarum dimiſſionum Epiſcopatuum, quæ temporibus hiſce practicatæ fuerunt † in Epiſcopo D. Fr. Franciſco Arauxo 18 Dominicano hic nunc Matriti degente, qui dimiſit in manus Papæ Epiſcopatum Segouiens, ac viſum eſt ab hinc annis ſexdecim in Epiſcopo meæ Eccleſiæ Valliſoletanæ in D. Fr. Gregorio Pedroſſa S. Hieronymi Religioſo, & in D. Ioanne Sanchez Epiſcopo Canarienſi, ſibimet reſeruatis penſionibus pro congrua; & demum in Domino meo D. Didaco de Arce & Reynoſo Epiſcopo Placentino, qui etſi poſt creatum inquiſitorem generalem in his Regnis Hiſpaniæ retinuerit Epiſcopatum animo ad illum reuertendi, per ſeptem, aut octo annos demum à Rege compulſus, ne dimitteret officium inquiſitoris generalis, dimiſit in manibus ſummi Pontificis illum Epiſcopatum, reſeruata ſibi penſione ſuper illo.

Ita dicendum eſt, vt numquam à proprio Epiſ- 19 copatu remoueatur Epiſcopus viuens, quamtumuis graui infirmitate detentus ſit, vt alias ſuper

ponatur, & ſuper ordinetur eo viuente, vt definitum fuit in Concilio Auermanian, ibi *vt nullus viuente Epiſcopo, alius ſuperponatur, aut ſuperordinetur Epiſcopus, niſi forſitan in eius locum, quem capitalis culpa deiecerit* relato in principio dictæ cauſæ 7. *dist. q.* 1. vbi gloſſa, verbo *quod autem viuente*, dicit hoc nunquam accidere, niſi in Epiſcopo depoſito, & in eo, qui renunciauit Epiſcopatui de licentia Papæ, aut in eo, qui ſe transfert ad aliam Eccleſiam per ambitionem.

Et quamuis dandum eſſe alium Epiſcopum
20 ſubſtitutum Epiſcopo grauato infirmitate incurabili, vel ſi Epiſcopus eſt nimis ſenex, tamen gloſſator illud tantum admittit in leproſo, qui à Dignitate remouetur propter Scandalum ex *cap. tua de Clerico ægrotante*, & addit quod epiliptici, & alij diuturno laborantes, non deiiciuntur ex *cap.* 1. *dict. q.* 1. 7. quibus tantum dantur coadiutores
21 raro, & hoc diſpenſatione magna † vti ex caſu adducto S. Auguſtini apparet relato *in cap. non autem dicta cauſa* 7. *q.* 1. qui electus fuit, vt ſuppleret prædicationis officium pro illo Epiſcopo infirmo & non, vt ei ſuccederet, niſi tamquã aſſociaretur, vt apparet ex verbis ibi, *vt verba cæleſtia Auguſtini ore perciperent, qui ad maiorem muneris gratiam nouo more prouectus*, vbi gloſſa ponderat, quod iſte fuit caſus ſingulariſſimus, &
22 ibi *ita conſecratus eſt, vt non ſuccederet in Cathedra Epiſcopo, ſed accederet*, ex quo intelligitur cum gloſſa ibi verbo *accedere* quod S. Auguſtinus fuit minor in adminiſtratione. † Et quod tantum in caſu neceſſitatis admittitur vnus Epiſcopus, vel vicarius alterius, ne ſit ibi monſtrum habens duo capita, vt adnotant DD. per textum *ibi in cap. quoniam in plerisque de officio ordin. lib.* 6. *imo* & idem S. Auguſtin. admiratus fuit in ſua nominatione, ſicut alijs verbis dixit *in epiſt.* 148. Scribens ad ſalerium, relatis *in cap. ante omnia in fine diſt.* 40. ibi *nam quid aliud*
23 *exiſtimem, neſcio, vt ſecundus locus gubernaculorum mihi traderetur, qui remum tenere non noueram.*

Itaque ſi caſus, qui ſe ſe obtuliſſet, tantum eſſet de dando alio Epiſcopo coadjutore (quia in proprietate non poteſt) ratione infirmitatis, ſiue ſenectutis, qua foret impeditus percurrere ſuum Epiſcopatum viſitando oues, ac recognoſcendo ſubditos, ſi tamen talis infirmus, ſiue ſenex Epiſcopus integri Iudicij eſſet; ſic vt eius mandato, & ordine, ſuus vicarius generalis, viſitator, aliique miniſtri ſupplerent illius defectum in parte iuriſdictionali, tunc alius ſibi daretur coadjutor Epiſcopus in partem ſolicitudinis ad poteſtatem ordinis exercendam. Quo in caſu dubitari poteſt, numquid Epiſcopus coadjutor nominandus poſſit eſſe cum futura ſucceſſione; & pro reſponſione notatu Digna eſt doctrina Abbatis, Panormitani, qui loquens Pontificum nomine, & de eorum facultate in diſpenſando occaſione noſtri caſus *in dicto cap. ex parte de cleric. debilit.* ibi: ad verba *nec poſſis* profert ſequentem ſententiam, *quadam poſſumus, quæ non debemus, quadam vero non poſſumus, nec debemus, quadam poſſumus, & debe-*
24 *mus: nam multa poteſt Papa, quæ facere non debet cum iudicari ab alio regulariter non poſſit.* Probans ſic *ex cap. aliorum, cap. nemo* 9. *q.* 3.

Et hinc prouenit, vt quamuis communis DD. fateantur ex Diuo Gregorio relato *in cap. ſcripſit. dict. quæſt.* 1. *cauſa* 7. per illa verba, *qui poſſit eius curam omnem agere, & locum illius in regimine* quod coadjutor habet plenam, & liberam admi- 25
niſtrationem, addatque Gonzalez *in reg.* 8. *Cancel.* §. 9. *gloſſa* 5. *n.* 3. & 4. ad procedere non ſolum in temporalibus, ſed etiam in ſpiritualibus. † Et notent etiam Panormit *in cap. quoniam de officio ordin.* Azor *inſtit. moral. p.* 2. *lib.* 3. *cap.* 19. *quæſt.* 13. conceſſione, & diſpenſatione Pontificia, duos Epiſcopos poſſe in vna ciuitate pares authoritate, & poteſtate iuſta de cauſa inſtitui (quod in duobus ſummus Pontificibus non admittitur, vt affirmat Gerſon. Couarruu. Pelagius, Simanchas,
Corduba, Azor, & cum alijs Barboſa *in dicto cap.* 26
non autem dicta cauſa 7. *q.* 1. *n.* 6. *in fine*) nihilominus in practica non videmus admiſſum.

Videmus vero nunquam in noſtris Reg. Hiſp.
nec in alijs Pontifices nominaſſe, elegiſſe, ſiue 27
confirmaſſe Epiſcopum aliquem coadiutorẽ cum æquali, ſiue maiori iuriſdict. & poteſtate, quam proprietaris haberet cauſa infirmitatis, aut ſenectutis. † Et quod ſolum aliquando vidimus, eſt nempe plures Epiſcopos, ex relatis cauſis renunciaſſe, & dimiſiſſe proprios Epiſcopatus in mani-
bus Papæ, vt prouideret; nec vnquam vidimus 28
Epiſcopos proprietarios propter infirmitatem, aut ſenectutem priuatos fuiſſe, nec datos fuiſſe coadjutores cum libera adminiſtratione illis dcſentientibus. † Et quod tantum praxis admiſcuit, eſt nempe, vt Epiſcopo infirmo, aut ſeni detur coadjutor ad propriam impediti petitionem, qui dicitur vulgo Epiſcopus *de anillo* conſecratus, vt ad beneplacitum proprietarij impediti valeat exercere ordinis functiones, quas Epiſcopus proprietarius, ſi validus eſſet foret adimpleturus, & quas nequit peragere, vel quia infirmus, aut ſenex, vel quia Diœceſis nimis longa eſt, & abundans ſub dictis vti accidit continuo in hoc Archiepiſcopatu Toletano, in quo licet eius Archiepiſcopi fruantur ſalute integra, & ſint in ætate robuſta, adhuc habent, in Socios curæ Archiepiſcopalis duos, vel tres Epiſcopos ſic dictos *de anillo* propriis Archiepiſcoporum expenſis, hoc eſt maſſæ Archiepiſcopalis, & quemadmodum habuit Archiepiſcopus Manſo Burgis Conſobrinum eius vocatum D. Petrum Manſum Epiſcopum coadiutorem, D. Henriques Primentel Epiſcopus Conchen. hodie D. D. Petr. Carrillo, & Acugna Archiepiſcopus Compoſtellan. qui exercent iuriſdictionis poteſtatem per Prouiſores, & viſitatores; aliam in-
quam ordinis per dictos Epiſcopos ſibi ſocios vul- 29
go *de anillo*, quibus etiam ſolet facultas præſtari viſitandi per Epiſcoparum, & iudicandi cauſas in tribunali ſi ſit aliquis eius canonici profeſſor.

Coadiutorum modus prædictus eſt, qui minores difficultates præſtat, quia cum tota eorum facultas, exercitium, ſpiritualc, ſiue iuriſdictionale, aut illud integrum pendeat ab ipſo Epiſcopo proprietario, à quo dimanat, vel à Pontifice, qui coadiutorem nominauit officio ſuo, eo quod fuerit de neceſſitate Diœceſis, informatus; non enim in prædicto modo agnoſcitur votum captandæ mortis, cuius de cauſa iura & concilia caute prouiderunt, auferendo regreſſus, acceſſus, & coadiutores cum futura ſucceſſione, *in dicto cap.* 7. *ſeſſ.* 25. *de reformat.* & hoc etiam ſi conſentirent ipſi Epiſ-
copi proprietarij, & quia per illum etiam reprimi- 30
tur ambitio, quam aliter haberent Epiſcopi coadjutores apperendo maius exercitium, quam eis incumberet in præiudicium; imo & in odium proprietarij eum paruì pendendo. † Sicut temporibus antiquis Eccleſiæ accidit cum Coepiſcopis,

pis, de quibus aliqnid dixi ſupra *in Rubrica à n. 15.* & alibi qui dati ad certa miniſteria Epiſcopis incumbentia in adiuuamem tanta ambitione fuerunt notati, & deprehenſi, gerendoſe pro Epiſcopis, in ordinando, & exercendo officium Paſtorale, quod merito eorum ordo ab Eccleſia damnatus fuerit, vt patet *ex cap. Coepiſcopi diſt. 68.* Vbi hæc, & aliæ, cauſæ huius abſolutionis relatæ ſunt, ſicut, & explicant Henriquez, Ricciulus, Carranza, & alij, quos ibi refert Barboſa *n. 6. in fine, & in paſtorali p. 1. tit. 1. cap 6. n. 22.* & Videndi ſunt textus *in cap. quamnis, cap. in Eccleſiis 68 diſt* vbi dicitur qualia officia poterant exercere ex vi ſuæ creationis, ſicut etiam referunt Belarmin *in controuerſ. Catholicis tomo 1. controuerſ. 5. lib. 5. de cleris, cap. 17.* Barboſa Legendus cum Henriquex, Petro Gregorio, Filliucio Moneta, Ricciulo, & D. Roderico Acugna *de iure Ecleſ. lib. 1. toto cap. 16.*

Ex quibus patet vt quemadmodum dicti
31 Coepiſcopi dicebantur, qui in aliena Diœceſi miniſtrabant, vt faciunt hodie Epiſcopi titulares ſuffraganei Epiſcoporum, de quibus viſus eſt loqui Damaſius *in epiſt. 3. & concilio Anthiocen. can. 8.* dum illis concedit dare litteras dimiſſorias, aut commendaritias generales, ſeu formatas, & *can. 10.* ibi *Coepiſcopi, qui manus impoſitionem ab Epiſcopis acceperunt, & veluti Epiſcopi ſunt ordinati,* vt cum aliis refert idem Barboſa *dicto cap.*
32 *16. ſub n. 4. de iure Eccleſ.* † Ita etiam contingere in Epiſcopis Coadiutoribus, ſiue vicariis eorum, qui ſunt Epiſcopi in proprietate Diœceſum, quia illi coadjutores non habent, nec habere poſſunt illam integram, & omimodam poteſtatem, qualem habent ipſi proprii Epiſcopi, ſed tantum quoad ſupplendam inſufficientiam Epiſcoporum infirmorum, & ſenium, in his miniſteriis videmus inquam plures Epiſcopos noſtris adhuc temporibus infirmaſſe habitualiter, & alios admodum ſenes, qui ex lectu, & à Domo gubernant integros Epiſcopatus, & ſubditos per alios miniſtros, & viſitatores, & iuriſdictionalia per vicarios, & Prouiſores, cætera ordinis per ſe exercendo abſque neceſſitate habendi Epiſcopos coadiutores.

33 Vnde iam apparet quanta reuera ſint neceſſaria, vt occurrant ad hoc quod Pontifex Summus, qui eſt ſuper ius, & concilia decernat ſuper nominando, & creando aliquem coadiutorem Epiſcopum cum futura ſucceſſione, ac ſubſtitutione Epiſcopi, alias infirmi, ſenis, aut quouis alio modo regere ſuam Diœceſim impedito; & cum qua cunctatione, atque pleno examine cuncta rimari, vt non deſcedat à mente *Concilij Trid. dict. cap. 7. ſeſſ. 25.* vbi prohibendo futuras ſucceſſiones in beneficiis, & Epiſcopatibus, in his tantum permittit in verſ. *quod ſi quando, ſi cauſa prius diligenter, & à ſanctiſſimo Romano Pontifice ſit recognita* & qualis, ſeu quales debeant eſſe, examinat Flamin. Paris *de reſignat. lib. 7. q. 10. à n. 14.* quarum nulla poteſt eſſe reſpectu Epiſcopi infirmi, aut ſenis, cui intendimt dari alius Epiſcopus coadiutor, cum tunc defectus ſuppleatur alio coadiutore partiali, & temporali ad nutum amobili & ſine futura ſucceſſione, dato tantùm in ſocium ad adiutorium gubernii, ſicut praxis obſeruat in Epiſcopis dictis *de anillo.*

Et confirmatur ex doctrina S. Gregorii *dict.*
34 *lib. 11. epiſt. 7.* in regiſtro, qui loquendo de coadiutore dato Epiſcopo dementato, qui nullo tempore ad ſanæ redit mentis officium, & quod ipſi datur perſona fidelis in verbis ſequentibus relatis *in dicto cap. quamuis 14. dicta cauſa 7. q. 1.* ibi, *ac vita probabilis, qua ad regimen Eccleſia idonea poſſit exiſtere, atque de animarum vtilitate cogitare, inquietos ſub diſciplina vinculo reſtringere, Eccleſiaſticarum rerum curam gerere, & maturum, atque efficacem ſe in omnibus exhibere;* non enim dixit, vt talis coadiutor eſſet illico Epiſcopus, aut cum futura ſucceſſione, ſed tantum vt mortuo Epiſcopo proprietario & infirmo, conſecretur coadiutor, ſi ſuperſtes extiterit loco eius in verbis ſequentibus ibi, *qui etiam ſi Epiſcopo, qui nunc ægrotat ſuperſtes extiterit loco eius, debeat conſecrari:* quæ ſane verba veniunt intelligenda, quando talis coadiutor datus laudabiliter ſe geſſiſſet in gubernio Diœceſis, non aliter, ſicut, & in aliquo caſu poſſet practicari hodie in aliquo Epiſcopo vocato *de anillo* ob cuius benemerita nominaretur ad eandem Diœceſim, quam viuente proprietario infirmo, vt coadiutor, & vicarius gubernauerat, quod nec in hoc caſu, qui videtur permiſſiis numquam audiui practicatum, & forte quidé, ne etiam detur fumus futuræ ſucceſſionis.

Nec prædictis omnibus obeſt quotidiana pra-
xis de concedendo Papa coadiutores Dignitati- 35
bus, Canonicis, ac Portionariis Eccleſiarum Cathedralium, & collegiatarum, quia præter differentiam, quæ in iſtis coadiutoriis, ac in coadiutore dato Epiſcopo cum futura ſucceſſione verſatur, eſt conſiderandum in illis coadiutoriis non poſſe metuen periculum, quod in hac, de qua loquimur, vti conſiderauit Concil. Trid. ſiquidem in Eccleſiis Cathedralibus ſemper inſeruiunt alii æque Dignitates, Canonici, & Portionarii, quorum ſeruitium eſt miniſterium nudum ſine poteſtate iudiciali, & ordinis, illa verò Epiſcoporum eſt ſola, & vna, quæ tantùm ineſt in eo cum cura animarum in habitu ad omnem ſuam Diœceſim, quam in actu exercet in ſingulis Parochiis locorum per ſingulos alios Parochos, reliquam vero poteſtatem iuriſdictionis, aut ordinis exercens per ſe, aut per miniſtros, quos ipſe nominat, & aſſignat, vt viſitatores, ac vicarii generales, & per aliquem Epiſcopum dicto *de anillo*, quando ipſe infirmus ſenex, ſiue aliàs impeditus nequit per ſe exercere iuriſdictionalia, aut ordinis poteſtatem.

Iterum confirmatur ex relatione de Parochis
ſingularum Parochiarum quorumcumque loco- 36
rum Diœceſis, quibus licet infirmis, & ſenibus, aut aliter impeditis, numquam Epiſcopus, ſiue Pontifex dat, ac ſubſtituit vicarios, ſiue Parochos, alios perpetuos, † niſi quando contigerit, quod ipſimet
propria beneficia curata dimittant libere, aut in fa- 37
uorem alterius, reſeruata penſione congrua pro ſuo victu, vel ſi per aliquod enorme delictum iudicialiter aliquis Parochus fuerit priuatus, tunc enim poterit alius Parochus cum omni cura creati, vt quotidie accidit in multis Parochis dimittentibus propria ſua beneficia curata in manibus Papæ, & in fauorem alterius Bullis expeditis, cum portione congrua pro victu, & ſuſtentatione dimittentes, qui ab acceptata dimiſſione, & reſignatione, deſinit eſſe Rector, & Parochus, & nouus electus eſt, qui conſequitur vere Parochiam, & futuro manibus fruitur omnibus fructibus illius beneficij dimiſſi, detracta tantùm pro dimittente congrua portione.

Quod enim ſolum inuenimus practicari 38
quando Parochi ſunt ſenes, aut infirmi, ſeo impedin. eſt nempe, vt ei dentur ab Epiſcopis aſſociati

clerici

clerici vulgò *Tenientes de cura*, ideſt vicarij tem-
porales, de quibus tam late huc vſque loquuti ſu-
mus in Rubrica hic, & *in cap. ſub q.* 1. quando ſci-
licet, vel Parochi non poſſunt præ multitudine
Parochianorum adminiſtrare illis ſacramenta, aut
quia infirmi, ſiue ſenes. † Quod eſt ad inſtar pra-
39 xis obſeruatæ, etiam cum Epiſcopis infirmis, &
ſenibus, quibus adſociant. & coadiuuant alij Epiſ-
copi vulgò *de anille*, qui dantur, vt pote locum
tenentes temporales ad curam Epiſcopalem, & ad
ſolùm quod ab Epiſcopo proprietario non valet
exequi, nec ad plus ſine eius licentia, iuxta quæ
dixi *ſupra in cap. ad hac* 3. *hoc tit. q.* 2. *à n.* 26. hic
repetenda. Quibus finitur tractatio huius textus.

AD TEXT. IN CAP. FIN. De Offic. Vicarij hoc tit.

PRÆMISSVM.

SVMMARIVM.

HVIVS textus materia, quæ poteſt
eſſe clauis totius tituli abunde manet
explanata per dicta *ſupra in Rub.* vbi
& *in cap.* 2. *& in cap.* 5. ex propoſito
dictum eſt de vicariis perpetuis ad Parochiales, &
Rectorias, vbi & dictum eſt qui dicantur perpe-
tui, quinam temporales, item & ſimili modo quæ
vicariæ temporales, quæ vero perpetuæ cum obli-
gatione etiam reſidendi, & aſſumendi ordinem
Presbyteratus, per ſubtractionem prouentuum,
vel ipſarum vicariarum; cum quibus explanata ma-
nebunt verba hic *mandamus quatenus perpetuos
vicarios, ut in Eccleſiis, in quibus vicarias obti-
nent, reſideant, et ſi in Presbyteros (vt earum cu-
ra exigit) faciat promoueri per ſubtractionem
prouentuum, vel ipſarum vicariarum appell. rem
compellas*, præcipue, ſi adiungas quæ de reſidentia
neceſſaria dicemus *infra ſub tit. de clericis non
reſidentibus*, aggregando ad praxim, quod breuiter
ſcripſi *infra in cap. fin, de fore comp. q. fin.* §. 15.
vbi *de proceſſu fulminando contra non reſidentem
in Epiſcopatu, ſeu beneficio*, per ſubſtractionem
fructuum vſque ad priuationem. Et ad aliam par-
tem de obligatione ſuſcipiendi ordinem in vica-
rio requiſitum, quia eadem erit, quam habet Paro-
chus, ſiue Rector ad Parochialem electus, vt li-
quet ex iam dictis *in Rub. & tit.* hic cum loco
eiuſdem Parochi ſubrogetur vicarius. Ideo adiun-
ges hic quæ late dixi *ſupra in cap. cum te* 4. *de
ætate, & qual. ordin. ſub q.* 1. *&* 2. vbi de ætate, in
qua debet eſſe? & in quo ordine, ſiue intra quod
tempus debeat Parochus ad curam animarum ele-
ctus ordine presbyteratus inſigniri, vt per ſe ad-
miniſtret.

Et præterquam quod hæ obligationes apparent
ex latè adductis *in Rub. & in d. cap. ad hac* 3. *hic*
vbi dictum eſt ad quos ſpectet nominatio, & exa-
men talium vicariorum, ſtabilitur doctrina; quia, ſi
vt *ibi* dixi, atque firmari perpetuus vicarius abſo-
luit Rectorem ab officio curæ, ita vt ipſe Rector
eam exercere non debeat. nec poſſit, Felin. *in cap.
extirpanda* 30. *de preb n.* 15. *verſ. ex quo ſequitur*,
Azor *inſtit. mor. p.* 2. *lib.* 3. *c.* 9. *q.* 2. *ad finem*, Barbo-
ſa *in d. cap. Legendus n.* 7. *&* 8. pro intellectu *cap.
7. ſeſſ. 7. Trid. de reformat* de quo latiſſimè dixi *in
dicto cap. ad hac*, vbi de beneficiis vnitis, dum di-
cit, vt eodem fere modo abſoluere debeat Recto-
rem vicarius temporalis, quia reſpectu principalis
idem habet miniſterium, & exercitium, cum in iu-
re communi in caſu, de quo *ibi* dicit, diximus *in
dict. cap. ad hac*, deberet eſſe perpetuus, vt habet
etiam textus *in dict. cap. extirpanda*, & textus *in
cap.* 1. *de cappellis Monachor*, iuxta diſtinctiones,
quas *ibi* propoſui, ac refert latius idem Barboſa
ſub noſtro textu; ideo ex neceſſitate infertur ad
obligationem, quam habent vicarii perpetui, imo,
& temporales dum durant in officio reſidendi in
Parochia, & ad obligationem, quam ipſi vicarii
perpetui ordinem Presbyteratus recipiendi, tam ex
vi inſtitutionis, quà beneficiati, & intitulati perpe-
tuò dicuntur, quàm ex vi curæ quam tenentur in
Parochiis, quibus aſſignati, deputati, atque nomi-
nati ſunt pro fidelibus Chriſtianis præſtare, atque
miniſtrare. Quibus abſoluitur hæc materia, & tra-
ctatus vniuerſalis *de Officiis, & Sacris Eccleſia.*

INDEX
RERUM ET MATERIARUM
Quæ continentur in Tomo I. & II.
De Officiis & Sacris Eccleſiæ.

A

Abbas.

ABBAS quantumcumque exemptus, non poteſt Clericis ſæcularibus dimiſſorias concedere, ſed tantum ſuis ſubditis regularibus aliquid, tomo 1. pag. 411 num. 1. & 4. in Abbatia nullius Diœceſis.

Abbas Presbyter poteſt eſſe miniſter Confirmationis privilegio Apoſtolico, & licentiâ proprij Epiſcopi, t. 2. p 89. n. 5

Abbas Panormitanus reprehenditur, dum dicit ut ſalubre eſſet ſtatutum arbitrio Clericorum, relinquens vel in perpetuum copulare nerne, t. 2. p 481. n. 30

Abbas eligi poteſt diſpenſatiuè, quamvis non ſit in ætate 25. annorum, neceſſitate vigente, tom. 1 pag 403. n 1

Abbas eligi nequit Monachus infamis; etſi aliter vide atur, t. 1. p. 404 n 13

Abbas eligendus debet eſſe natus ex legitimo matrimonio, t 1 ibid n. 14

Abbas Benedictinus nequit ordinare non ſibi ſubditos, nec alienos, etiam cum licentia Epiſcoporum ſecundum aliquos, t 1 p 410. n 1 & 2. è contra, ibid n. 3 explicatur, ibid. n. 5. Prima ſententia hodie eſt vera, ibid. n. 7. & 8

Abbas eligendus non debet eſſe corpore vitiatus, ſimoniacus, homicida, Apoſtata, periurus, prodigus, neophitus, ſeu patiens defectum aliquem animæ, ſeu corporis, t 1 p 404 n 16

Abbas in Eccleſia Epiſcopo ſubiecta, debet in ea Eccleſia ſedere in loco inferiori ipſi & ſine ornatu, vel à ſiniſtris Epiſcopi t 1 p. 433 n 33

Abbatibus permittitur cognoſcere de cauſis matrimonialibus & criminalibus, & aſſiſtere matrimoniis contrahendis, t. 1. ibid n 36

Abbas poteſt denunciationes matrimoniales remittere etiam, ſi ſit Commendatarius, t. 1. p 425. n. 37 & 38. a ij contra, ibid. n 39

Abbas Commendatarius dicitur Ordinarius, ſicut titularis, t. 1. ibid. n 38

Abbas Commendatarius habens iuriſdictionem ſeparatam in ſuo territorio, poteſt diſpenſare ſuper illegitimitate ad quatuor ordines minores, t. 1 ibid. n 40

Abbates titulares intra terminos ſui territorij poſſunt approbare Confeſſarios ad audiendas confeſſiones ſæcularium, t 1 ibid. n 41

Abbates cùm habeant poteſtatem diſpenſandi, & abſolvendi conceſſam Epiſcopis per c 6 Trid *ſeſſ.* 24 ſub lite eſt, t. 1. ibid. n 42 43 & 44.

Abbates regulares exempti, num diſpenſandi, & abſolvendi habeant poteſtatem per Trid. *c.* 6. *ſeſſ.* 24. t. 1. ibid. n 45

Abbates ordinando alienos ſubditos; etſi non de iure faciant ex defectu iuriſdictionis, tamen non quoad habitum ex defectu poteſtatis, t. 1. p 44. n. 12

Abbas Toſorant aliquem ceſſante privilegio nihil facit, t. 1. ibid n 3

Abbas Infulares, cùm ordines nequeant conferre remiſſiuè, t. 1 ibid n. 4

Abbates ordinantes non ſibi ſubditos, non incurrunt in ſuſpenſionem Trid *ſeſſ.* 10. *c* 23. quod loquitur tantum de dimiſſoriis concedentibus excepto caſu quando ſedes Epiſcopalis anno vacaverit, t. 1. ibid. n. 15 & p. 412 n 16

Abbates concedentes dimiſſorias pro ſuis ſubditis ſæcularibus, quam incurrant ſuſpenſionem, tom. 1. pag 413. num. 10

Abbas tenetur reſidere in collegiata, in qua titulatus eſt, etſi aliam habeat ſedem in Cathedrali, aliàs fructus non lucratur, t. 1 p 435 n 47

Abbas abſente Epiſcopo, in collegiata ab Ordinario exempta, ac Sedi Apoſtolicæ ſubiecta Divinis ſolemnites intereſſe poteſt, & Canonicos aſſumere ad ſibi aſſiſtendum, iuriſdictionem in eos exercendo, ſicut Epiſcopus in ſuos, t. 1 ibid n 48

Abbas nequit in ſua collegiata Eccleſia ſupprimere Præbendas, etiam tenues, eas reducendo ad pauciorem numerum t. 1. ibid n 49

Abbates plures diſtincti, qui ſunt in eodem loco habentes diſtinctum Clerum, debent in proceſſionibus incedere quiſque cum ſuo Clero & loco, t. 1. ibid. n. 50

Abbatum plura iura qui referant? t 1 p. . 34 n. 51

Abbates poſſunt eſſe executores ultimarum voluntatum, t. 1. ibid. n 52

Abbates alij etiam præter communes ſunt, qui dicuntur eremi Cultores ſic dicti, quia ſtante perſecutione Tyrannorum ſeſe in ſpeluncis abdant, tom. 1. ibid. n 53

Archimandritæ Abbates eremi dicti ſunt, quaſi Principes eorum, qui Cavernas habitarant, vel Principis greges, qui ſolent ſub ſe alios habere Abbates, t 1. ibid. n. 54 & 55

Abbas ſimplex nonnumquam Epiſcopus nominatur, t. 1. ibid n 56

Abbas ordinando in minoribus ſubditos Epiſcopi etſi illicite non tamen nulliter, t. 1. p. 408 n. 56

Abbates cùm cum dimiſſoriis poſſint ordinare ſubditos alienos ſæculares, vel regulares, t. 1. ibid n 17 & 18

Abbates quidam dicuntur ſæculares, quidam regulares Primi in quotuplici differentia, tom. 1. p 406. n. 3. 4 5. & 6

Abbates ſæculares ſunt, qui obtinent beneficia Eccleſiaſtica cum titulo Abbatiæ, t. 1. ibid. n. 2

Abbatis nomine rarò condecorantur Clerici ſæculares, t. 1 p 407. n. 6

Abbates Regulares ſunt in multiplici differentia, t. 1. ibid. & qualiter ſuos ſubditos ordinent, n. 7. & 8

Abbas vocatus Generalis inter regulares, fuit electus; eo quod ipſi ipſorumque Prælati fuerunt exempti à iuriſdictione ordinaria, t. 1. ibid. n. 9

Abbas Generalis ſubeſt Papæ, t. 1 ibid n. 10

Abbates quidam regolares ſuperiores aliis vocantur, cum habeant iuriſdictionem Epiſcopalem, & aliquando exercent temporalem, t. 1. ibid. n. 11

Index Rerum,

Abbates plures ex Apoſtolicæ ſedis priuilegio habent priuilegia Epiſcopalia, vt Mitræ, Baculi, & ius benedicendi in abſentia Epiſcopi, t 2 p.160.n 12

Abbas, etſi potiatur vſu Mitræ, nequit tamen, benedicere more Epiſcoporum per viam, tom. 1. ibid. n.13

Abbas qui habet ius ferendi Pontificalia, præfert aliis, t.1 ibid n.14

Abbas in proceſſionibus extra ſuam Eccleſiam, nequit vti Mitra, & Baculo, nec Baldachino, tom.1.ib n.15 & 16

Abbates dicuntur habere, præter inſignia Epiſcoporum vſum Pontificalium, potius ad decorem ſuarum Eccleſiarum.tom.1.ibid.n.17

Abbas ex conſuetudine poteſt benedicere ſacras veſtes, & Pallas altaris, & omnia ſacra, ſi potitur apoſtolico priuilegio exceptis in quibus, vnctio requiritur niſi aliter appareat ex indulto, tom 1.ibid.n.18

Benedicere Monachos poteſt Abbas Epiſcopo negligente, quod iterari nequit,t.1.p.199 n.1 2 & 3 vbi quod poſſit Ordines conferre, aliaque adminiſtrare, t 1.ibid. n.5 6 & 7

Abbas dicitur ante benedictionem, t.1.ibid.n.4

Abbas non Benedictus quit minores ordines ſuis ſubditis conferre, t 1.p.408 n 29

Abbas nullius Diœceſis poteſt conferre ordines minores in ea ſecus ſi ſit intra Diœceſin alterius, t.1. ibid. n.30. Ordinationi ſe ſubmittens pro alio qua puniatur pœna remiſſiuè, tom.1.p.315.n 37

Epiſcopus nequit viſitare Parochias, nec perſonas curam habentes, nec Sacramenta exercentes Abbatum, & regularium ſuperiorum iuriſdictionem habentium, tom.1 p451 n 28

Abbas poteſt dare indulgentias ſolitas dari, commendatitias litteras ſubditas & exercere per alium quæ ſunt ordinis. Epiſcopalis, tom.1.p.422.n.29.

Abbas qui habet Baculum, & vſum Mitræ dum ſolemniter celebrat debet habere ſuos Miniſtros Clericos aſſiſtentes, ſed non duos Diaconos aſſiſtentes ſicut Epiſcopus habet, tom.1.ibid.n.30

Abbas poteſt vti Biretto nigro ſub Mitra, ſed non alterius coloris, nec Baldachino, tom.1 ibid.n.31

Abbas poteſt dare licentiam Prædicatoribus, ad prædicandum in ſuo territorio & eos examinare, tom.1. ibid.n.32

Abbas debet incedere in Eccleſia in habitu decenti, & non camerali, t.1.idid.n.33

Abbas non debet aſſociari in ſua domo, nec excipi cum vadit ad celebrandum pontificaliter, t.1.ibid.n.34

Abbates veniunt appellatione prælatorum etiam ſi ſint commendatarij dum perpetui ſint tom 1.p 421.n.4

Abbatia in multis æquiparatur Epiſcopatui ibid.n.3

Abbas in Eccleſiis ſibi ſubiectis dicitur ordinarius ſicut Epiſcopus, t.1.ibid.n 6

Alienatio rerum Abbatiæ requirit. Abbatis conſenſum ſicut requirit in rebus Epiſcopi alienandis, tom.1.ibid. n.7

Abbas eſt ſponſus Eccleſiæ ſuæ quæ eo mortuo dicitur vidua ſicut quæ fuit Epiſcopi,t.1.ibid.n 8

Abbati habenti iuriſdictionem,quaſi Epiſcopalem, competunt, præterea, quæ ſunt ordinis omnia alia, ſicut Epiſcopo, & diſpenſare, t.1 p.422.n.18

Abbas poteſt dare Epiſcopo licentiam exercendi Pontificalia in ſuo territorio, t.1.ibid.n.19.

Abbas Abbatiæ exemptæ, etſi ſit Epiſcopus, nequit ordines conferre, niſi Abbatia ſit nullius Diœceſis, tom.1. ibid.n.20.

Abbas in Eccleſiis ſibi ſubiectis poteſt impertiri ſolemnem benedictionem, ſicut Epiſcopus, tom.1.ibid.n.21

Abbas poteſt Synodum, & conſtitutiones facere; provt facit Epiſcopus ſi prouinciam habeat, t.1. ibid. n.22

Abbas poteſt vocari ad Concilium generale, ſeu Prouinciale, ſicut Epiſcopus citari, & in eo vocem habere deciſiuam, t.1.ibid.n 23

Abbas poteſt conferre beneficia curata, & concurſum facere de vacantibus, & etiam alij inferiores, ſi habeant ius congregandi Synodum,t.1.ibid.n.24.& 25

Abbates queunt interponere authoritatem in permutationibus, & reſignationibus beneficiorum ſimplicium, vnire Eccleſias, & commendare, tom.1. ibid. num.26 & 27

Abbates Benedictini nequeunt ordinare Regulares non ſibi ſubditos, etiam de licentia ſuorum Prælatorum, t.1.p.410.n 7

Abbates poſt Epiſcopos, obtinent in Eccleſia primam Dignitatem, & in Conciliis, t.1.p.42.n.9

Abbates ſunt præ aliis honorandi, cum habeant Dignitatem, & cum Prælatis multa communia, ſi habeant curam, & conuentum t 1 ibid.n.10.& 11

Abbatia, inſpecta eius origine, eſt potius nomen ſollicitudinis, quam honoris, t. .ibid.n.12

Abbates,qui habent iuriſdictionem poſſunt regulariter ea, quæ in ſua Diœceſi Epiſcopi, t.1 ibid.n 13

Abbates qui habent iuriſdictionem, quaſi Epiſcopalem, tenent etiam ius priuatiuè viſitandi, & Synodum congregandi. & dimiſſorias concedendi Clericis ſibi ſubditis, t.1.ibid n 14

Abbates iuriſdictionem habentes in Hiſpania, qui intelligantur? t.1.ibid.n.15

Abbas iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem habens iudicatur extra Diœceſim Epiſcopi, t.1.ibid.n.16

Poſtulatio non profeſſi in Abbatem quando fiat? tom.1. p 404 n 8

Abbas eligi poteſt ſi Subdiaconus tantum eſt; non tamen conſecrari niſi iam ſit Presbyter, vt accidit in Epiſcopo, t.1 ibid.n.9

Abbas eſt potius nomen ſolicitudinis, quàm honoris, aliter videtur, t 1 p 404.n.10.& 11

Abbatia, vel Epiſcopatus ſuſcipi non debent de manu laici, t.1.ibid n.11

Abbates nequeunt conferre ordines ſacros ſubditis ſuis, quibus, nec iuuat priuilegium Innocent.V I I I. Abbati Ciſtercienſ.t 1.p.414.n.22 & 23

Abbas Ciſtercienſ. & quatuor primi Coabbates iam non poſſunt conferre Subdiaconatum ex priuilegio Innocent VIII. ſuis ſubditis vt expenditur, t.1. ibid. n.23. & ſequentib.

Abbates eligendi debent de iure habere ætatem annorum 25.ſicut præpoſiti & decani & aliæ dignitates,t 1.p.350 n 100 & 101. ita contra nullos, ibid. n 105. & hoc ſiue ſæculares ſiue regulares ſint,t.2.ibid n.106

Abbatia eſt dignitas inferior Epiſcopali, t 2 ibid.n.105

Abbates Benedictini debent vti habitu præſcripto *in Clementina* 1. §. *ſi quis de ſtatu Monachorum*, ſub pœna ſuſpenſionis t 1.p 415.n 31 & 32

Abbas ſubditum nulliter profeſſum, non ordinet. Validè, & ſine licentia ordinans non ſubditum incurrit ſuſpenſionem, t 1.ibid.n.13

Abbates de facto ordinantes ſuos Nouitios, nullam incurrunt ſuſpenſionem, ſed benè irregularitatem, t.1.p.414 n.18.& 19

Abbates dimiſſorias concedentes Nouitiis incurrunt ſuſpenſionem, vtpotè eam incurrunt concedentes Monachis non ſubditis. Vbi quid de Nouitio iam tonſurato, t.1.ibid.n 20.& 21

Abbates abſque priuilegio Papæ,nequeunt conſecrare Calices, Patenas, Pixides, & alia necnon altaria, lapides,& campanas, &c. t 2.p.408.n.20

Abbas poteſtatem habens exercendi Epiſcopalia nequit Chriſma conferre, nec ſacros ordines, t.1 ibid.n.21

Abbas qualiter ordines minores poſſit conferre ſubditis ſuis tantum, etiam Laicis, t.1.ibid.n.22.& 23.quid hodie, ibid.n.25

Abbates, & Monachi prohibentur eſſe Patrini in Baptiſmo, & Confirmatione fallit ſi teneant ſuos religioſos confirmandos, t.1.p.116.n.15

Guardiani, Abbates, Generales, & alij Prælati iure communi abſque aliquo priuilegio habent ius ferendi cenſuras, t.2.p.440.n.8

Abbates ſæculares ſi iuriſdictionem Epiſcopalem non habeant, nequeunt diſpenſare cum bigamo ſimilitudinario,t.1.p.394.n.7

Abbates habentes ius Mitræ, & Baculi, poſſunt conferre, Ordines minores ſubditis ſuis,t.1 p.209.n.10

Abbatiſſa.

Abbatiſſa eligi poteſt minore tempore triennij,tom.1.p.23 num.14.

Abbatiſſa triennio expleto,non tenetur officio renunciare, ſed ſpectare aliam nouam: tom.1.ibid.n.15 Fallit,n 17

Abbatiſſa, vt talis benè electa, impugnata, poteſt adminiſtrare ante confirmationem: Explica, tom 1 pag.76 n 33 & 34

Abbatiſſa electa, dum de obiectionibus aduerſus eam inquiritur adminiſtrans, nihil Monaſterij alienare valet, t.1 p.76.n.39

Abbatiſſa eligenda, debet eſſe Virgo, niſi diſpenſetur, tom.1 p 21.& 22.n.12 3.& 4.contraria ſententia,n 2

Viduæ poſſunt eſſe Abbatiſſæ, t.1 p 22 n.2

Abbatiſſa, ſeu Prioriſſa illa eligitur, quæ in habitu, & moribus eligi meretur. t.1 p 19.n.17

Fœminæ Bigamæ poſſunt eſſe Abbatiſſæ, t.1 p 22 n.6

Bigamorum leges pœnales, non extenduntur ad Bigamas, t.1.ibid.n.7

Abbatiſſarum

Abbatiſſarum officium, eſt quædam adminiſtratio, tom. 1. pag 22 n 8

Abbatiſſæ officium, etſi vltra trienniam non duret, poteſt nihilominus gubernare, dum ſit electio alterius, tom. 1. ibid. n. 9. 29 & 30

Conſtitutiones Sixti V, & Gregorij XII. circa Abbatiſſas, tom. 1. ibid. n. 29. & 30. Vbi in quo caſu intelligantur, num. 10. & 31

Abbatiſſæ nequeunt eligi perpetuæ, niſi ſiant ad præſentationem Patroni, tom. 1. ibid. n. 11

Abbatiſſæ triennales, non benè dicuntur perpetuæ: ſic intra annum à confirmatione, tom. 1. ibidem. numer. 12. & 13

Abbatiſſæ furor poteſt ei ſuccedere in officio Abbatiſſatus, tom 1. ibid. fallit in Prioriſſis Dominicis, num. 18. & 19

Abbatiſſæ, ſeu Prioriſſæ poſſunt diſpenſare cum Monialibus circa ieiunia regulæ, & æſum carnium impropriè, tom 1. ibid n. 20. & 21

Abbatiſſæ poſſunt imponere præcepta ſpiritualia ſuis ſubditis: vbi qualiter id de iure fiat, tom. 1. ibidem. num. 22

Abbatiſſa poteſt præcipere virtutē ſanctæ obedientiæ, tom. 1. ibid. n. 21

Abbatiſſa, etſi habet quæ Abbates ſui ordinis: non tamen queit viſitare Monaſteria, tom. 1. ibid n 24 & 25

Abbatiſſa iure antiquo viſitabat Monaſteria, & ea impedita per virum, tom. 1. ibid. n. 25

Abbatiſſa nequit Virgines velare, nec benedicere Moniales, confeſſiones audire, aut publice prædicare, tom. 1. ibid. num. 26

Abbatiſſa nequit diſpenſare in votis Monialium, ſed bene irritare per poteſtatem Dominatiuam, t. 1. ibid. num. 27. & 28

Abbatiſſæ, ſiue Prioriſſæ poſſunt eligi in præſidentes vſque ad nouam electionem & de ratione, t 1 ibid. n. 29 & 30

Abbatiſſæ veteres maiorem notitiam habent rerum Monaſterij quam aliæ Moniales, t. 1. p 24 n. 30

Abbatiſſa finito officio, nequit habere aliud officium triennale, vt Vicariæ, t. 1. ibid. n. 31

Abbatiſſarum ætas alia quam abbatum, t. 2. p. 550. n 103

Abbas etſi generalis ſit non expoſuit maiorem ætatem quam alij, t 2. p 350 n. 107

Conſtitutiones loquentes vt non eligantur de maculato ſanguine, non extenduntur ad Abbatiſſas, ſeu Prioriſſas, contra, t 1 p 20 n. 47

Eligi in Abbatiſſam nequit infamis. t 1 ibid, n 47

Illegitima non eligitur in Abbatiſſam, vel Prioriſſam ſine diſpenſatione. aliter ex eotis Mendicantium priuilegijs, tom 1 ibid. n 48 & 49

Conſtitutiones Pontificiæ, quibus illegitimæ nequeunt eligi in Abbatiſſas, & ad alia officia, t. 1. ibid. n 50

Abbatiſſa debet Epiſcopum facere certiorem de tempore profeſſionis Virginum ante menſem t 1 p 21 n. 51

Abbatiſſæ electio per vota non ſecreta, eſt nulla. Et à quo vota accipiantur, t. 1 p. 125. n. 27 & 28

Abbatiſſæ electio illius quæ, & ſi profeſſa erat illegitima, eſt ipſo iure nulla, t. 1 p. 192. n. 17

Electio Abbatiſſæ tantùm durat ad triennium, t. 1. p. 19. num. 36

Abbatiſſa, ſeu Prioriſſa electo triennio, denuo non eligutur in Italia t. 1. ibid n 37

Ciſtercienſes, ſeu Clariſſæ, aut aliæ Minorum ordinum Abbatiſſæ finito triennio, tenentur renunciare ſub pœna excommunicationis in Italia, t. 1. p. 20. n 37

Reelectio Abbatiſſarum in Hiſpania, & Portugalia ſolet fieri, t 1. ibid n 39

Abbatiſſa eliganda debet eſſe quadragenaria, & per octo annos antea laudabiliter profeſſa, tom. 1. ibid n 40

Abbatiſſa ex alio ordinis Monaſterio poteſt eligi quando non adeſt in proprio alia cum qualitatibus requiſitis. Et poteſt de proprio tunc eligi ea, quæ ſit annorum 30. ante poſt quinquennium profeſſa, tom. 1. ibid. n. 41 42. & 45

Epiſcopus nequit diſpenſare in ætate requiſita Abbatiſſæ eligendæ, t. 1 ibid n. 43

Anni 40 eligendæ Abbatiſſæ, ſeu Prioriſſæ non requiruntur completi, t 1. ibid n 44

Abbatiæ beneficia adminiſtrationem habentia, ſolus Pontifex non profeſſis conferre poteſt, t. 1 p. 404. n. 3

Abbreuiatores.

Abbreuiatorum officium in curia Romana, eſt concipere breui compendio impetrata à Papa in ſupplicationibus, quæ poſtmodum latius extenduntur in litteris. Et ad quæ officia per gradus admittuntur. t. 2. p. 602 n 24

Abbreuiatorum officia, ſunt reſignabilia, & eis communicantur priuilegia referendariorum, danturque ſingulis portiones panis & vini, & diſpenſantur Bullæ Pij IV. de regiſtrandis gratiis, t. 2. ibid. n. 25

Abbreuiatorum Parci maioris, & minoris nobilitas, & qui de eis ſcribunt. t 2 p 603, n 26

Abbreuiatores nihil vltra taxam recipere poſſunt, tom 2. ibid n. 27

Abbreuiatores maiores, & minores vnum collegium faciunt, etiam circa beneficia eis conferenda, & reſeruata Papæ, tom. 2. ibid. numer. 28 29. & 30. contra aliquos num. 31

Abbreuiatorum relationi ſtandum, ſi ſint de numero maiori, non de minori qui vt plurimum ſunt iuris ignari, t. 2 p. 602. num. 32

Abbreuiatorum iuriſdictio, & officium, morte Papæ finiuntur, ſicut alia curiæ officia remiſſiuè, t. 2. p 603 n. 33

Abiurare.

Abiurans de leui in Sancto officio, non illico ideo ſuſpenditur ab adminiſtratione Sacramentorum, etiam pœnitentiæ, non ſi de vehementi, t. 1. p 441. n 46

Abiurans de vehementi in Sancto officio, vel de leui, qualiter hodie ſuſpenſus dicatur ab officiis, t. 2 p. 112. n. 9. & 10

Abiurantes de vehementi, non admittuntur ad audiendas confeſſiones, non ſic de leui, t. 1. p. 113. n 13

Abſentes.

Abſentes niſi legitimè ſint impediti, non poſſunt conſtituere procuratores pro facienda electione, tom 1 p 116, num 1

Abſentes in actis Capitularibus, non ſunt vocandi. tom. 1. pag 108

Abſentes ad electionem, quando, & qualiter ſunt vocandi, Et quid ſi non compareant, t. 1. p. 116 n 5

Abſentes ad electionem ſunt vocandi. Et qui debeant vocari remiſſiuè, t. 1. p. 108. n. 1 & 3

Abſolutio Sacramentalis pœnitentiæ in contrito iam, qualiter intelligatur, t. 2. p. 53. n 33

Abſolutio Sacramentalis per litteras abſenti nequit dari, tom. 2. p. 27. n. 10

Abſolutio Sacramentalis vocatur à Leone Papa oratio Sacerdotis. t. 2 p 23. n. 3

Abſolutio inſordeſcentis in excommunicatione, debet etiam fieri ab excommunicatione Bullæ, tom. 1. p. 389. num 25

Abſolutio Sacramentalis non valet lata ab eo, qui cum Sacerdos verè non ſit, adhuc talis exiſtimetur, tom 2. pag 331. n. 50

Abſolutionis forma facta *abſoluat te Deus*, vel *abſoluatur Petrus*, num ſit defectuoſa, & profecto peccet, tom. 2. pag 138. n 26 & 27

Abſolutionis peccatorum poteſtatem ſolus Chriſtus contulit ſacerdoti, t 2. p 47. n. 2

Abſolutionem petens probat ſe eſſe excommunicatum, tom. 1. p 107 n 13

Abſolutum ſe dicens ab excommunicatione, cùm fateatur actoris intentionem remiſſiuè, tom 1. pagina 107, num. 14

Abſciſio.

Abſciſio voluntaria integri membri, ſi ſit occulta eſt diſpenſabilis ab Epiſcopo, etiamſi contingeret ex propria culpa, t. 1. p 337. n 6

Abciſſus.

Abſciſſus in parte membri propria voluntate eſt irregularis, etiam ſi ſit de membro occulto non deferente deformitatem, ſi culpa ſit notoria, tom. 1. pagina 331. num. 3

Abſciſſus in parte neceſſaria ad ordines irregularis, tom. 2. pag 331. n. 2

Abſciſſus à barbaris vel per inſidias hominum aut aliam perſecutionem non prohibetur ordinari nec in ſuſceptis miniſtrare, t. 2. p. 331 n. 9,

Abſciſſus à barbaris aut per inſidias poteſt eligi Epiſcopus vel ſi in perſecutione ei virilia abſciſſa ſint, tom. 2, pag. 332. n. 20. & 21

Abſtemius.

Abſtemius id eſt qui nequit bibere vinum ſine periculo vomitus eſt regularis ad presbyteratum non ſic ad ſacros ordines, tom 2. p 815. n. 37 38 & 39

Acceſſio

Acceſſio acceſſionis non datur, nec officium officij nec ſuperioritas ſuperioritatis, tom. 2. p 524. n 3

Acceptatio.

Acceptatio beneficij licet excommunicato, cui ante excommunicationem fuit facta illius collatio, quando ſcilicet acceptatio reſpicit tantum declarationem voluntatis, tom. 1. p. 392. n. 21, & 23

Acceptio.

Acceptio eſt perſonarum amittere digniorem propter dignum, tom.1. p.17.n.11

Accidentale.

Accidentale quidquid adeſſe non præſumitur, niſi probetur, tom.1.p.313.n.14

Acceſſus.

Acceſſus non tutus, & de ſalvo conducto remiſſiuè, tom.1. pag 188.n.2

Acceſſus pendet totaliter à futuro euentu, tom.2.pag. 239. num.21

Acolytus.

Acolytus mancipatur ad accendenda Eccleſiæ luminaria, tom.2 p.421.n.36

Acolyti, & cæteri Miniſtri implentes miniſterium ſuum in peccato mortali, non peccant lethaliter, tom.2.p.438. num.67

Acolytorum ordo probabilius eſt, vt à Chriſto Domino manauit, etſi diſtributio in diuerſas perſonas, alio currente tempore, tom.2.ibid.n.68

Acolyti, omnes dicuntur Clerici *in l.10, cod. de Epiſcopis, & Cleric.* & qui ſic appellentur ab Imperatoribus Valentiniano, Valente, & Gratiano, tom. 2.pagina 455. num 51 & 52

Acolyti, & Iuſtinianeæ ale, ſolebant cereos, & funalia deferre, quos fortè laborantes Ignatius appellat qui differebant ab Acolytis noſtræ Romanæ Eccleſiæ, tom.2. pag 956.num.53.& 57

Acolyti omnes erant miniſtri earum, quæ in templo peragebantur functionem per Prælatos ſingulis aſſignandi, tom 2 ibid n.54

Acolyti duo qui præferunt Diaconum, quid ſignificent, tom.2 p 434.n.18

Acolytis, præferuntur Primicerius, Magiſter ſcholæ, Cantor, &c.tom.2 p.534 n.49

Actio.

Actio, & obligatio nulla inter Dominum, & ſeruum ciuilis ſcilicet, tom.2.p 281.n.8.& 12

Actus.

Actus dicitur nullus, ſi id, quod mandatum eſt fieri, ſit ſine conſilio illius, à quo requirendum erat: fallit vbi Conſiliarius eſſet abſens, tom.1.pagina 142. numer.5.8. & 10

Actus factus contra legem, & ſtatutum, non valet, tom.8. pag.141.n.11

Actus nullus ſortitur ſpeciem à termino à quo, ſed à termino ad quem, tom 2.p.337.n.6.& 10

Actus in dubio debet interpretari validus ad omnes actus: quæ regula eſt aliarum Regina, tom.1 pag.14. num.7. & 9

Actus legitimus perfectus, & conſummatus, non vitiatur, licèt perueniat ad caſum à quo inchoari non poterat, t.1. pag.186.n 6

Actus Iuſtitiæ eſt inuendibilis, tom.1 p 12 n.6

Actus vt valeat in ambiguis, interpretatur, qualiter poſſit valere, & ſi non valeat, vt agitur, tom 2.pagina 272. num.10 & 11

Actus ſacerdotalis eſt dignitas, & liberat à patria poteſtate, tom 2.p 257 n.1 & 6

Actum nihil dicitur, dum aliquid ſupereſt ad agendum, tom.2.pag.143.n.50

Accuſatus.

Accuſatus de hæreſi in Sancto officio etſi de iure interim habeat vocem actiuam, & paſſiuam in Capitulo fallit in infamato, vt hic. tom 1 p.112.n.6

Accuſatus de aliquo delicto verius eſt vt adhuc eligibilis ſit, vſque ad ſententiam latam, tom.1.p.10.n.52

Additio.

Additio verborum formæ, quæ ſubſtantiam ſenſus non mutat, non irritat Sacramentum, etſi addens exiſtimet verba addita eſſe de eſſentia, ſi tamen intendat facere quod Eccleſia facit, tom.2 p.156.n.12

Additio quando vel non variet formam Sacramentorum vbi quid de interpellatione, ſeu interruptione verborum, tom.1.pag.135.n.12

Adiunctus.

Adiuncti ſi diſcordent ab Epiſcopo, tertius eligitur ex forma Tridentini: quod ſi vnus ſentiat, cum Epiſcopo, alter non, exequitur ſententia. Et quid ſi in electione tertij diſcordetur, t.2. pag.494. num 109. & vbi iam de praxi.

Adiunctus tertius qui eligitur, diſcordantibus aliis, iam hodie declaratum eſt Hiſpali, & concheuſ. cum DD. Henrico Pimentel eius Epiſcopo, aſſumitur de eodem capitulo, tom.2.ibid.n.111.& 112

Adiuncti duo, qui à capitulo nominantur, debent eſſe, vnus ex gremio canonicorum, alter ex gremio Dignitatum, non ex Portionariis, aut capellanis, tom.2.ibid.num.112, 113.& 114

Adiuncti, & Epiſcopus in quo loco & qua praxi poſſint procedere contra canonicum alterius Eccleſiæ cathedralis ſuæ Diœceſis, ſi in loco vnius reſideat, in aliâ non vt in Eccleſ. callaguris.& Calciatens, & aliis, t.2.p 495. num 121.122 & 123

Adiunctorum materia, num ſi in aliquo moderata per Tridentinum etiam contra conſuetudines, & concordias, tom.1.ibid.num.123 & 124

Adiuncti non tantùm dicuntur Conſiliarij, ſed etiam coniudices cum Epiſcopo, ſic vt adiunctorum ſit vnum votum, tom.1 p 496.n.124.& 125

Notarius Epiſcopi certificat acta, quæ cum adiunctis fiunt, tom.2.ibid.n.126

Viſitans tenetur dare traſumptum, ſi reperetit aliquod delictum correctione dignum, tom.2.ibid.n.127

Adiunctorum iuriſdictio, ſi Epiſcopus nolit cognoſcere cum illis, deuoluitur ad ſuperiorem & ipſi tenuant procedere, tom.2.ibid.n.128

Adiuncti poſſunt recuſari à parte, & ſolo iuramento. t.2. ibid.n.129

Appellatio in cauſis dependentibus coram vicario foraneo contra capitulares cum Adiunctis, non ad Epiſcopum, ſed ad ſuperiorem deuoluitur cauſa. Quid reſolutum in Eccleſia Burgenſi, tom.2.pagina 498. num.130. 131 & 154

Adiunctorum iuriſdictio fuit introducta à Tridentino, & ab illo confirmata ad temperandam æmulationem Prælatorum quam habent cum capitulis, tom.2.ibid num.132

Adiunctorum iudicium ſimul cum Epiſcopo, aut eius vicario poteſt actuari coram Notario Epiſcopi, & interuenientibus aliis Miniſtris ſuæ Curiæ, tom.2 p.493. num.127.& 128 & 129

Adminiſtrator.

Adminiſtrator, tutor ac curator quilibet, finito officio, per executionem compellantur ad rationem reddendam, tom.2 p.303 n 54

Adminiſtrator omnia ſilentium tenetur ad redditionem rationis ſuæ adminiſtrationis alias interpellatus, non reddens tenetur ad intereſſe ad librum rationis conficiendum, tom.2 p 301.n.27

Adminiſtrator ne dum tenetur reddere rationem, ſed poteſt conueniri ad ſolutionem reliquarum, tom.2, ibid. n.29.32 & 33.

Adminiſtratores ſeu quilibet alij obligati ad rationes reddendas ad quatuor ſunt obnoxij, tom 2. ibid n.30.

Adminiſtrans negotia nullo prætextu excuſatur à reddenda ratione etiam ſi ſtatuto caueretur nec minor poſſit contrahere niſi adhibito circa ſolemnitates, tom.2. pag.101.n.33.& 34

Adminiſtrator vltra tenetur, nec obligatur ad reſtituendum aliquid ante rationem diſpunctam, tom.2.pag 303. num 30.31.& 52

Adminiſtratores publici, aut priuati, quorum adminiſtratio ſui natura prohibet ordines, non tantùm irregulares ſunt, officio durante: imo eo expleto; ſi lites ortæ ſint, aut oriri ſperentur, alias de facto aliquis eorum promotus, erit dignus depoſitione, etſi in cauſa poſtea vinceret, tom 2 p 290.n.18

Adminiſtratores publici ſolent diſtingui ab adminiſtratoribus priuatis, quoad irregularitatem, t 2.p 289.n.10.

Adminiſtratores, & œconomi Eccleſiarum, pauperum, viduarum, & miſerabilium poſſunt ordinari, tom.2.p.290. quare, num.13.14 & 15

Adminiſtrans.

Adminiſtrans vtiliter inſtitutor, quando incurrat, ſed excuſetur, tom.1.p.75.n.14.& 15.

Adminiſtrare valet optimo iure habens poſſeſſionem Canonicam, ſi alias non ſit in poſſeſſione, tom.1. p.75. num.22.

Adminiſtratio.

Adminiſtratio, litteris non expeditis, & præſentatis Capitulo, ex qua ratione ſit in iure prohibita, tom.1. p.82.n.17.18.& 19.

Aduocati.

Aduocati conſiſtoriales ſunt qui plenam habent adminiſtrationem redituum ſtudij, quorum collegium erectum apparet: & ſic dicitur Papam conſtituiſſe ordinem Aduocatorum, qui ſint legis periti, vt habeant reginem vrbis, tom.1.p.614.n.60.

Aduocatorum officium, etiam extra vrbem eſt nobile, &

laudabile

laudabiles; ſic vt nec ad ſenatoriam Dignitatem non eligantur, niſi viri experientia aduocationis illuſtres, tom.1 p 614.n 2
Aduocatis pleraque priuilegia conſeruantur, etiam poſt ceſſationem in officio, tom 2.p 612.n.39
Infames ſunt repellendi à munere Aduocationis, tom.2. pag.614 n.64
Liberti poſſunt eſſe Aduocati; non enim infames erant, tom.2.p 614 n.63
Aduocatus dicitur quoad officia Eccleſiæ ille qui præſidet rebus Eccleſiæ agendis, t.2. p.614 n.66

Adulterium.

Adulterium fœminæ maiorem irrogat iniuriam viro, quàm adulterium viri ipſi fœminæ, tom.2. pagina 388. num.16
Adulterium vxoris, & viri ad paria, quoad diuortium iudicantur. Quid in praxi, tom.2. pagina 388. num.14. & 16
Adulterium dicitur committere cognoſcens Monialem, tom 2.p 156.n.10

Adultus.

Adultus recipiens confirmationem debet habere intentionem, ſicut in Baptiſmo & quod ſit in gratia ſaltim exiſtimata, t.2.p 104 n.22 & 24
Adultis morituris poteſt miniſtrari Sacramentum confirmationis. Et de ratione etiamſi miniſtretur eis Sacra vnctio, tom.2 p.105.n.3 & 4

Ægiptij.

Ægyptij in abſentia Epiſcoporum conſignabant per Alexandriam, & totam Ægyptum, t.2 p 94.n.13
Ægyptij putabant patrem eſſe generis auctorem, matrem nutrimentum, t 2.p 279.n 41

Ægrotus

Ægrotus morbo impediente vſum curari beneficij, non impeditur ſuſcipere ſimplex, t.2 ibid n.7

Ætas.

Ætas ſexagenaria ad ſenectutem viri correſpondet ætati quinquagenariæ in fœminis tom.2. p.268 n 5
Ætas annorum 14 ſufficit impleta ante inſtitutionem, etſi tempore præſentationis non, tom.1, pagina 357 num.17
Ætas ad obtinendos canonicatus in Eccleſia collegiata & dimidiam rationem, eſt annorum 14. niſi habeant annexum ordinem Subdiaconatum, t.1.p 327.n 5
Ætas in Subdiaconatu, eſt ante annos 22. in Diaconatu ante 24 in Presbyteratu ante, 25.t .p 318 n 6
Ætas olim ſufficiebat annorum 10 ad publicum munus, quod de iure aliter Et quid in muneribus patrimonialibus t.1 p.354 n.19 & 21
Ætas ad recipiendum Sacramentum confirmationis, videtur eſſe ſub præcepto annorum 7. & de congruentis, tom.2 pag.101 num 8. cum ſequentibus vſque ad n.18. & quod nulla requirant determinata, ibid. numer.10. & 19
Ætas ad confirmandum ſecundùm quoſdam conuenientior eſt ſeptennij, ſecundum alios infantiæ, t 2.p.104. num.20 & 21
Ætas annorum 25. dicitur perfecta, minor ætas imperfecta. Et quæ in dubio intelligatur, tom.2. pag.353. num 4.& 5
Ætas in Eccleſiis Collegiatis ad Canonicatus, & portiones eſt 14.annorum, tom 1. pag 338.num.12 etiamſi collegiata habeat animarum curam, ibid n 23 & 24
Canonici ſiue Portionarij Eccleſiæ collegiatæ habentes curam animarum debet eſſe in Ætate annorum, tom 1. pag 358.n.24.& 25
Ætas requiſita ad electionem Abbatiſſarum, remiſſiuè, tom.1.p.316 n.24
Ætas ad beneficia ſine Rectoria; etſi de iure videretur requiſita annorum 14. verius eſt vt ſufficeret, & annis ſeptem, p 352.n 5 & 6
Ætas annorum 14 ad obtinendos Canonicatus, & portiones in collegiata, num debeat eſſe completus, tom.1. pag 3 8 n 27
Ætas quadragenaria appellatur prudentiſſima, & trigenaria prudens, t.1 p 338.n 11
Ætas primo per aetatem trigenaria matureſcit, tom.1.ibid. num.12
Ætas annorum quinquaginta, fuit antiquitus aſſignata pro Epiſcopis eligendis. Quæ hodie in Hiſpania videtur in vſu, cum ſæpè iuniores, & maiores illa, eligantur Epiſcopi t.1 ibid.n.13 & 16
Quinquagenarij nihil à ſenectute diſtant, tom.1. ibidem, num.14
Ætas ad Dignitates Eccleſiarum, ſi habent animarum curam, eſt annorum 25.arricta, t.1.p.362 n.14
Ætas annorum 25. ad dignitatem principalem in Eccleſia collegiata, ſi principaliter vnita ſit ei Parochialis, tom.1. ibid.n.13
Ætas ſexagenaria debet afferre quietem à laboribus, & præſtationes operarum Domino ſuo à ſeruo manumiſſo tom.1.p 268.n.1
Ætas non à die conceptionis, ſed natiuitatis computatur, nec ea incipit à die baptiſmi, t.1 p.328 n 9 & 10
Ætas, quæ requiratur ad aliquas Eccleſiæ Dignitates, & officia, remiſſiuè, t.1.p.342.n 1
Ætas nulla determinata eſt de iure Diuino ad Sacramentum Ordinis recipiendum, t 1.p 328.n.11
Ordinatio infantis, & amentis valida eſt, t.1 pag 328.n.12
Ætas de iure antiquo pro ſingulis ordinibus, quæ fuerit deſignata, t.1.p.328.n.13.& ſequent.
Primam tonſuram recipiens ante ſeptennium, non peccat, ſi vſum rationis non habeat; illam tamen conferens ſic, tom.1.p 328.n.14
Ætas pro tribus ordinibus minoribus, num ſufficeret ſeptennij, vel requiratur anni 12 t.1 p.328.n.15 & 16
Ætas ex Tridentino, & in praxi pro ordinibus recipiendis, quæ requiratur, t.1.ibid.n.17
Epiſcopi debent curare, vt ordinandi habeant Ætatem competentem, t.1.ibid.n.18
Ætas ad ſuſcipiendos Sacros ordines de iure antiquo recipit mutationes. Et quæ illa fuerit in Subdiaconatu, & Presbyteratu, t.1 pag 329.n.19.20. & 21. quæ hodie ex Trid.n.22
Ætas ad ordines in regularibus eadem requiritur, ac in non regularibus, t.1.ibid n 23
Ætas ad ordinandum Epiſcopum requiritur annorum 30. capleiorum t 1 ibid.n 24
Annus expletus ad ſingulos ordines per vnum medium diem vltimi intelligitur, niſi pro forma in aliquo actu requiratur omnino impletus, t.1 ibid.n.25.26 27. & 28
Ætas anni ſufficit arricta ad ſingulos ordines, t 1.ib.n 27
Omnium ordinum Ætas requiſita remiſſiuè, t.1.p.337.n.8
Ad Epiſcopum Ætas requiritur vt ſit annorum 30. etſi in Gallia ſufficiant anni 27.t.1.ibid n.2
Iuuenis reputatur qui eſt in annis 30 & plus, tom.1.ibid. num.4.& 12
Iuuentus incipit ab annis 25. & durat vſque ad annos 45. tom.1.ibid.n.3
Tridentinum nihil immutauit circa ætatem ad primam Tonſuram, & alios minores ordines, t.1.p.333.n.7
Ætatis paruitas materiæ, num ſit in conſideratione, remiſſiuè, t.1.ibid.n.8
Ætas 14 annorum de iure fuit prærequiſita ad obtinendos Canonicatus in Cathedralibus, t.1.p.359 n 32
Canonicatus ſi Diaconales ſint Subdiaconales & Presbyterales requirunt ad eorum obtentionem Ætatem annexam prædictis ordinibus, t.1.p.359.n 34
Canonicatus in Cathedrali obtineri quit ab habente Ætatem ordini requiſitam licet habeat annexam parochialem, t.1.ibid n 83
Ætas annorum 22. ad canonicatus in Cathedralibus præciſè requiritur niſi eam minore Pontifex diſpenſet vt ſo et in duobus tantum annis, t.1.p.359.n.36
Ætas qualis requiratur ad obtinendam penſionem ſub diſtinctione t.1.ibid.n.37.& 38
Penſio Eccleſiaſtica beneficio comparatur non ſic temporalis, t.1.p.359.n.38
Penſio reſeruata clerico infanti abſque diſpenſatione eſt nulla, t.1.p.320.n.39
Infans nequit procuratorem conſtituere ad conſentiendum penſioni niſi de conſenſu ordinarij, t.1.p.360.n.40
Ad penſionem Ætas, ſufficit arricta, t.1.ibid.n.41
Paruuli aliquando vocantur annorum minores 23. & geſtantes in vtero item & vagientes & loqui incipientes, tom.1.p.360.n.42
Paruuli propriæ dicuntur vſque ad pubertatem, t.1.ib.n.43
Paruulus vſurpatur pro pupillo cuiuſq; Ætatis, t.1. ib.n.44
Minor & paruulus in quo differant, t.1.ibid.n.46
Numa Pompilij filius apud Sabinos in Ætate quadragenaria electus fuit, t.1.p.337.n.9.& 11

Æthiopes.

Æthiopum gens certa erat, cuius multi poſt 180. annos ditionibus conſueuerant operas dare, t.2.p.268.n.7

Alapa.

Alapa percutitur maxilla confirmati in ſignum, vt confirmatus forti, & inuicto animo debeat ferre imminentia propter fidem, cuius omiſſio non eſt peccatum mortale, tom.1.p.72.n.24.& 25

Alienatio.

Alienatio rerum, ad quarum titulum quis ordinatur, num ipſo iure nulla ſit, t.1.p.169.n.63

Alimenta.

Alimenta, & cibaria naturali ratione debentur ei, qui ſeruit, t.2.p.575.n.18

Alimenta neceſſaria non computantur filio in legitimam, tom.1.p.271.n.14

Allegationes.

Allegationes partium in litibus; quando admittantur remiſſiuè, t.1.p.4.n.1

Altare.

Altaris, & Calicis conſecratio, remiſſiuè, t.1.p.5.n.19

Alternatiua.

Alternatiua vt inter, vel non, ex quaſi poſſeſſione attendi-tetur, t.1.p.103.n.19

Ambitioſus.

Ambitioſus non eſt eligendus ad dignitates Eccleſiæ: & de ratione, t.2.p.54.n.9

Sanctus Ambitioſus indignus eſt electione, tom.1. ibid. num.10

Amens.

Amens & furioſus accidentali caſu ceſſante non prohibetur ordinari, t.2.ibid.n.12

Amentes, & infantes, etſi validè ordinentur; non tamen licitè, fallit, t.1.pag.332.in amente. Et de infante conſecrato Epiſcopo, n.62 & 64

Amentibus habentibus lucida interualla, poteſt miniſtrari confirmatio, t.1.p.107.n.2

Amentibus perpetuo ſecundùm aliquos nequit miniſtrari, ſed verius eſt poſſe, t.1.ibid n.2.& 3

Amentes perpetuo debent confirmare Epiſcopi, & illos, qui ante amentiam habuerunt vſum rationis, t.2. ibid. num 4 & 5

Amans.

Amans oſtendit virtutis ſignum, impletque Chriſti præceptum, t.2.p.505 n.18

Amor.

Amoris cauſa facta in ſortilegiis & in cantationibus ad captandas puellas non ſunt prauitatis hæreticæ, tom.2. pag.380.n.47.

Ancilla.

Ancilla ſolicita coactè per Dominum ad turpia, libertatem conſequitur: idem ſi Dominus illam proſtituat, vt lucrum faciat, t.2.p 274

Ancilla, quæ in vxorem à ſoluto accipi poſſet, & ab eo habita, vt concubina, libera fit, & filij in ea habiti, concurrentibus, quæ hic ponuntur, tom.2. pagina 272. numer.5

Ancilla à quodam ex Condominis manumiſſa, ſi pariat antequam pretium Condomino ſoluatur non liberat prolem à ſeruitute: explica, t.2 p 285.n.9

Anima.

Animi, & animæ defectus impedientes illos habentes ordinati ſunt, vt irregularitas prouenient ex defectu Characteris Baptiſmalis & ex defectu fidei, t.2.p.304.n.6. & 7. carentia vſus rationis, n.8

Anima ſæpè pulchra reſidet in corpore pulchro, tom.2. pag 320.n.12

Annulus.

Aureorum Annulorum ius referebat ingenuitatis imaginem, quod erat omnibus nobilibus Romanis, qui ſic diſtinguebantur à plebe, t.2 p.286.n.25

Annus.

Annus quare Domino detur tantum ad reuocandum ſeruum in Sacris ordinatum, & triennium ad reuocandum profeſſum, t.2 p.260.n 14

Annus, à quo debet Parochus ordines recipere incipit à tempore ſuſcepti regiminis, & pacificæ poſſeſſionis, tom.1.p 369.n.33

Annus quinquageſimus quare liberet ſeruum à ſeruitio ſui Domini, t.2.p.285.n.3 & 4

Annus ad ordines recipiendos non currit, ſi Parochiale beneficium ſtet litigioſum in principio, ſecùs ſi poſt duos menſes, t.1.p.369.n 32.& 38

Annus promotionis ad Sacros ordines non computatur, quandocumque clericus legitimè impeditur, quominus fiat ſacerdos, t.1 p 369 n 26

Annus probationis in religione completur, quando dies biſſextilis, & non ante, t.1.p 341.n.24

Annus à iure computatur per dies 365 niſi cum additur in quarto anno dies biſſextilis, ad complendum Circulum perfectum ſolis per Zodiacum, t.1.ibid n.25

Annus completi dicitur diebus 365. quando non eſt biſſextilis; alias requirerentur in 1. ſex horæ plus, & in ſecundo anno.12 & in tertio anno 18 horæ, t.1. p.342.n.29

Annus inceptus ſufficit pro qualibet ætate requiſita ad ordines, t.1.p 327.n.5

Annus datus Parocho ad ordinandum, non incurrit à tempore impetrationis, ſiue collationis, ſed pacificæ poſſeſſionis, t.1 p 370.n.44

Annus inſordeſcentiæ computatur à die, quo qui fuit nominatim excommunicatus denunciatus, t.1.p 389.n 18

Annus ad hoc vt inſordeſcens & cauſa fidei priuetur beneficiis, debet eſſe completus, tom.1 p.388 n.15

Anni ſeptem non ſufficiunt, etiam, de iure ad obtinendos Canonicatus in Cathedralibus, t.1 p 359.n.35 & 32

Anni tempus computatur à ſcientia Domini ad hoc, vt valeat ſeruum ordinatum repetere, tom.2.p.260.n.6

Anni 14. ad obtinendá beneficia ſimplicia, ſufficiens ætatis, tom 1.p 358 n 21

Anni perfecti, & expleti requiruntur; ſi diſpoſitio legalis ita cauet in aliquibus caſibus, ſin autem ſufficit annus inceptus. Et quibus iuris verbis hoc caueatur, tom 1. p 335 n.56. & 57 Quid ſi dubium ſit in verbis iuris, p.1.ibid.n.27.& 28.

Verbum *cum peruenerit v.g. ad Annum* 25. num exigat annum completum, vel inceptum, t.1.p.335. n.26.& 25.

Antiquitas.

Antiquitas nobilitat omnia, tom.2.p.157.n.8

Apoſtata.

Apoſtata non eſt Religioſus, qui egreditur animo intrandi aliud monaſterium.

Apoſtoli.

Apoſtoli ordinarunt Diaconos ſolâ manu impoſitione, t 1. p 140 n 7

Apoſtoli ſecundùm quoſdam fuerunt vxorati, ſecundùm alios ſolus S Petrus, tom 2.p 416 n.77

Apoſtoli, etſi vxorati fuerint poſtquam ad Apoſtolatum vocati fuerint, non fuerunt ſuis vxoribus vſi, tom.2. p.10 n.78

Apoſtoli verba, *vnius vxoris virum* 1. *ad Timoth*.3. Et ad quot Eccleſiæ Miniſtros porrigantur, t.2.p 344.n 11

Apoſtoli confirmabant infantes illico poſt Baptiſmum, vbi de conſuetudine Græciæ & Ætyopiæ, tom.1. p 102. n.6.& 7

Apoſtoli eligerunt diſcipulos, quorum typum nunc gerunt Præsbyteri animarum Rectores, t 2.p.528.n.47.

Meſſis eſt animarum collectio, t.2.ibid.n.48

Apoſtolorum præcepta non omnia fuerunt Diuini iuris, tom.2 p 344.n.8

Apoſtolicæ conſtitutiones non tranſcendunt ius humanum, t.2 p 358.n.11

Apoſtoli, vt Epiſcopi condebant leges Eccleſiaſticas, & conſilia præbebant, t.2 p 358.n 9

Appellatio.

Appellatio ab aſſignatione congruæ & nominatione vicarij non ſuſpendit quo ad vtrumque effectum, t.2.p.578. num 18

Appellatio nulla extraiudicialis ſuſpendit executionem, tom.1.p 99 n 1

Appellatio ab examine requiſitio in beneficiis non admittitur ad effectum vitandi examen, ſed non tollitur à mala ratione, grauamine, vel reprobatione examinatorum, t.1 p 443.n 71

Appellatio valet interponi à vicario ciuitatis ad Epiſcopum, vel eius generalem vicarium, eo quod ſit foraneus, tom 2.p.630.n.19

Appellatio conceditur de ſententia foranei vicarij ad Epiſcopum; quia hæc interponitur per viam recurſus, tom 2.p 629 n.13.14 & 15

Appellatione pendente non eſt aliquid innouandum, t 2. pag 4.n 2

Appellans à ſententia Papæ ad Chriſtum, infertur, vt hæreſim ſentiat, t.1.p.157.n 2

Approbatio.

Approbatio ſemel facta cum cauſa, poteſt ab Epiſcopo reuocari, etiam ſimpliciter conceſſa, & ſine cauſa, ſi ad tempus, ſeu ad beneplacitum concedatur, t.1.p.441 n.44

Approbatio per examen ad confeſſiones in religioſis non eſt eadem cum præſentatione de iure requiſita in illis coram ſucceſſore, t.1.p.440.

Approbatus ad ordines, ſeu ad beneficia, poteſt ſuſpendi, ſi in viſitione repertus ſit inhabilis, t.1.p.438.n.15

Aqua.

Aqua omiſſa in conſecratione, poſt eam, non infundatur calici, t 2 p.145.n 48

Aqua, quæ eſt de neceſſitate Sacramenti in Baptiſmo, non ſic in Euchariſtia, t.2.p.12.n 30

Arbitrium.

Arbitrium, quo Epiſcopus determinat ſuper magna aut parua macula ordinandi eſt boni viri non liberæ voluntatis, t.2.p.322.n.13

Arbores.

Arbores non dicuntur fructus ſeminis terræ mandatæ, ſed ipſius terræ, t.2.p 277.n.13

Arcanus.

Arcanus, Saccellarius, Primicerius, Defenſorum, Secundicerius, Nomendator, Protoſcriniarius comitia habebant poſt tertium diem ab obitu Papæ, de eligendo nouo Pontifice, quo electo, nihil adminiſtrare poterant, t.2.p.604.n.43

Archidiaconus.

Archidiaconus non Sacerdos. vt præferat Archipresbyterum venit à Dignitate, & officio, quod ei ineſt, t.2. p 430 n.32

Archidiaconus ſic miniſtrat Epiſcopo, ſicut Diaconus Archipresbytero, t.2 p.431.n.33

Archipresbyter, Præpoſitus, &c. vt præcedant Archidiacono, debet eſſe ſaltem per conſuetudinem quadragenariam, t.2.ibid.n 34

Archidiaconus, impedito Decano, & abſente Epiſcopo, debet celebrare Miſſas ſolemnes non tamen Primicerius, t.2.ibid,n.5

Archidiaconus de iure queit mittere in poſſeſſionem, inſtitutos ab Epiſcopo, non ſic de conſuetudine, tom.2. p 424 n.12

Archidiaconus de iure, Epiſcopo abſente, & eius officiali vicarij munus exercet, qui & poteſt dare litteras dimiſſorias ad ordines ſuſcipiendos, tom.2. pag. 616.n.2

Archidiaconus, & Archipresbyter, etſi iuriſdictionem habeant à lege ordinariam ratione officij, & Dignitatis, ſed minorem, quam habet Epiſcopus, tom.2. ibid.n 10.11.12.& 55

Archidiaconus, Archipresbyter, & Cuſtos, ſunt præcipuè Miniſtri Eccleſiæ, tom.2 p.554.n.1

Archidiaconus in tit de Officio Archidiaconi ſumitur pro Sacro, ſicut in veteri Teſtamento Leuitæ in quorum locum Diaconi ſucceſſerunt, miniſtrabant Sacerdoti, tom.1.p.411.n.14

Archidiaconus de iure communi dicitur habere curam animarum, & in foro contentioſo, tom.2. pag.443. num.4

Archidiaconus volens probare apud ſe aliquam curam animarum, ſufficiet vt probet eum adminiſtraſſe Sacramenta incolis eiuſdem Parochiæ, tom. 2. ibid. n 5.& 6

Archidiaconus ſecundum Eccleſiæ ordinationem nequit, excommunicare ſine licentia Epiſcopi, etſi videatur, habere iuriſdictionem, tom.1.p 439 n 1

Archidiaconus, vt in ſtatione, & ſpecula poſitus debet proſpicere actus totius Eccleſiæ, & ad Epiſcopum referre, tom.1.p 410.n.4

Archidiaconus ad cuſtodiam ornamentorum Eccleſiæ qualiter ſit obligatus præter Sacriſtam, & Cuſtodem, & qua differentia, tom.1.p 542.n.26

Archidiaconus ſine capitulo nequit cauſas criminales audire, tom.1.p.42.n.15

Archidiaconus circa Sacramenta quid poſſit remiſſiuè tom.2 p 443 n.7

Archidiaconus qualem maioriam habebat poſt Epiſcopum remiſſiuè, tom.2.p.444.n.10

Archidiaconus omnem curam, & ſolicitudinem in Clericis, & in Eccleſiis qualem habeat remiſſiuè, tom.2.ib. num.11

Archidiaconus non ſolùm habet ſub ſe Diaconos, & Subdiaconos, ſed cæteros Eccleſiæ Acolytos, tom.1. p.421. num.34 & 36

Archidiaconus inſtruit Acolyto, qualiter ſe gerere debeat in ſuo officio, & præſtat ei ceroferarium, id eſt candelabrum; tom.2.ibid.n.35.& 36

Archidiaconus nequit dimiſſorias ad ordines date, quia hæc eſt res grauis. t.2. p.441. n.14.15.& 16

Archidiaconus, & Decanus habent Iuriſdictionem, ſed minorem ea, quam Epiſcopus habet, & in quibus, tom.2. pag.442 n.1.2,3.& 4

Archidiaconus primum locum de iure obtinebat poſt Epiſcopum, tom 1.p.346.n.14. & 18

Archidiaconus eſt ſuperior Archipresbytero, Primicerio, Sacriſtæ, Cuſtodi, &c. t 2.p 421.n.37

Archidiaconus pro executione rerum fori poteſt habere familiam armatam ſicut Epiſcopus, tom.2. pagina 442. num.19

Archidiaconus in Religioſos nullam habet iuriſdictionem, niſi aliter conſuetudine ſit introductum, tom. 2. pag 446.n.7

Archidiaconus videtur præeſſe Diaconis qui inſeruiunt Presbyteris ſimplicibus, tom.2. pag.410.n.5

Archidiaconorum officium quòd remiſſiuè, tom.1.p.145. num.7

Archidiaconus inter cætera habebat curam in Eccleſia pecuniæ diſtribuendæ, tom.2. pagina 446. numer.14

Archidiaconus dicebatur vnus ex ſeptem Diaconis qui cuſtodiæ rerum Sacrarum præerat & de homicidiis ac alij inquirebat, tom.2.ibid n.15

B Laurentius vocatus fuit Archidiaconus à Prudentio quia totas opes diſpenſabat, tom.2.ibid.n.16

Archidiacono quæ licita ſint quæ non & de Archidiacono prænestino remiſſiuè, tom.2 ibid.n.17

Archidiaconus poteſt examinare, & præſentare ordinandos Epiſcopo, tom.2.p.442.n.24

Archidiaconus de ordinandis facit examen, offerendo illos Eccleſiæ, tom.2.ibid.n.25

Archidiaconus interrogatus ſuper idoneitate, & examine ordinandorum, & reſpondeat dignos eſſe, non peccat ſciens illos eſſe idoneos, dum contra conſcientiam non faciat, tom.2.ibid.n.26

Archidiaconus, etſi nequeat inſtitutionem authoricabilem facere de beneficio; poteſt tamen inſtitutum ponere in poſſeſſione, tom.2.ibid.n,27

Facti res ſolent à minoribus Iudicibus exerceri, tom.2 ib. num.28

Archidiaconus miniſtrante Epiſcopo, ex officio, & de iure tenetur canere Euangelium, ſeu alium, qui canat illud eligere, tom.2.p.418.n.1

Archidiacono competit Epiſcopo ſolemniter celebranti miniſtrare, tom 2.ibid n.3

Archidiaconus, dum Epiſcopus incedit in Eccleſia, plura exercet miniſtrando Epiſcopo, tom.2. ibidem, num.4. & 5

Archidiaconus ſuſtinens baculum Epiſcopi celebrantis, eſt thurificandus immediatè poſt Diaconos aſſiſtentes, t.2. ibid,n.5

Diaconi aſſiſtentes Epiſcopo, præcedunt tunc Archidiacono, tom.2.ibid.n.6

Archipresbyter ſi adminiſtret præcedit Archidiacono; item & in funeralibus, tom. 2. ibidem, numero 7. & 8

Archidiaconus qui ſedit à dextris Epiſcopi celebrantis in Cathedrali, ſit in collegiata, tom.2. ibidem, numer.9

Archidiaconus Prothonotarius, ſi in Choro aſſiſtat cum habitu Prothonotariatus, & in proceſſionibus ac in Diuinis non lucratur fructus, & diſtributiones, cui tunc ſedes aſſignatur inter Abbates, tom.2.ibidem.numer.10

Archidiaconus, qui eſt Prothonotarius poteſt vti habitu Prothonotariatus in actibus non competentibus ſibi tanquam Archidiacono, tom 2. pagina 429. numer.11

Archidiaconus debet inſpicere, vt Primicerius, Cuſtos, ac Sacriſta exequantur munus ſui officij, tom.2. p.429. num.19

Archidiacono Rhemenſ. datum eſt reconciliare Eccleſias pollutas; non vere iam conſecratas, & indultum per annum benedicendi paramenta aliis, tom.2.ibid n.20. & 21

Archidiaconus habens duos Archidiaconatus pares, poteſt reſidere in quocumque maluerit, tom.2. ibidem, num.22

Archidiaconus poteſt aſſiſtere à dextris ſuo Epiſcopo celebranti, & ad veſperas aſſiſtenti, tom.2.ibidem. numer 23

Archidiaconus quando abeſt Decanus, ſeu alia prima Dignitas in Cathedrali, poteſt conuocare Capitulum, & reſoluere ibi dicta, etſi non ſit in ſacris, t.2.p 430.n 24

Archidiaconus conſtitutus in ordine Presbyteratus, præcedit Archipresbytero in Diuinis, abſente Epiſcopo, niſi ad alium pertineat functiones facere, t.2.ibid.n.25. & 26. & de ratione, ibid. n.28. & 30. fallit, ibid.n.29. & 37

Archidiaconus in Sacris conſtitutus præfertur Archipresbytero in delatione ſolemni Sacræ Euchariſtiæ, & quare, ibid.n.27 28 & 37

Archidiaconus de iure eſt maior omnibus poſt Epiſcopum, cuius Iuriſdictioni ſubiacet Archipresbyter, niſi aliud ſuadeat conſuetudo, t.2.ibid.n 28.& 29

Archipresbyter in ciuitate Paduæ præcedit Archidiaconum; qui & inſtallat Abbatiſſas exemptas, & beneficiatos in ciuitate, Archidiaconus extra, t.2.ibid.n 29

Archidiaconus dum eſt ſimplex Diaconus, eſt minor in Diuinis Archipresbytero, t,2.ibid n.30.& 31

Archidiaconus ſecluſis conſuetudinibus de iure eſt Vica-

tius Epiſcopi, habens iuriſdictionem etiam fori contentioſi, habens etiam curam quoad Parochias, & Clerum imperant etiam Diaconis, Archipresbyteris, Presbyteris, & aliis Clericis, tom.2. pag. 403. num.2 & 3

Archidiaconi dicti oculi Epiſcopi ſunt, vbi fieri poſſit eligendi Magiſtri, ſeu Doctores, aut licentiati in Theologiâ, vel iure canonico, ſi iuriſdictionem contentioſam habeant, t.2. ibid. n.4. & 5. & promoti in publico gymnaſio, p.404 n.6. Quid apud nos Hiſpanos, ibid. n.13.14.& 15

Gradus Doctoratus licentiaturæ, aut Magiſterij in publico gymnaſio eſt adipiſcendus ab Archidiacono, alias ei non ſuffragetur, t.2. p.406. n.6. & 7. ſeu à Decano, & alio quouis obtinente primam Dignitatem poſt Pontificalem

Archidiaconus ſic ita debet eſſe gradu inſignitus, vt in ſupplicatione ad Papam pro eius Dignitate debeat facere mentionem de illo, t.2 p.403 n.7

Gradus iuris ciuilis, medicinæ, aut artium non ſufficit pro ſupplica in Archidiaconum præficiendo, t.2. ibid. n.8

Archidiaconus, ideò dicitur oculus Epiſcopi, quia primus poſt illum, quaſi ab eo in ſpecula, & ſtatione poſitus tom.2 ibid n.9

Archidiaconus poſt Epiſcopum dicitur eſſe Vicarius, ad quem pertinet omnis cura in Clero, tom.2. p.423. n.2 & 5

Archidioconatus Officium eſt Dignitati annexum, & ſeparatum ab Epiſcopo; ſic vt nec Epiſcopus poſſit illud exercere, nec Vicariatum ab eo auellere, tom. 2. ibid. n.2 & 4

Archidiaconus habet perpetuam Vicariam, & Iuriſdictionem ordinariam, t.2. ibid n.3

Archidiaconus de Iure ſi Epiſcopus non viſitet Diæceſim, debet tertio quoque anno eam viſitare, & quo ordine, t.2 ibid n.5

Archidiacono viſitaturo, vt viſitationem expediat, poteſt Epiſcopus ei terminum, intra quem finiat aſſignare, & comitatum, & equitatum præſcribere, tom 2. ibid. num.6

Archidiaconus dum viſitat Eccleſiam, lora, vel reditus, non amittit diſtributiones ſuæ Præbendæ; ſecus ſi Eccleſiam ſuæ Diœceſis, tom.1.pag 424.n 8.9.& 10

Archidiaconus dum viſitat nequit percipere fructus illius Canonicatus, quem obtinet ex diſpenſatione, niſi pro tribus menſibus vacationis ex cauſa à Concilio permiſſis, tom.1 ibid n.12

Archidiaconus Prothonotarios non ex altari, ſed ex Sacriſtia, vt faciunt cæteri Canonici, debet accipere paramenta promiſſa priuata dicenda, tom.2. pag.429. num.12

Archidiacono ex officio ſpectat in Choro matutinum, aliaſque horas intimare, vt incipiantur, & dare ſignum ad exeundum de Choro, tom.2. ibid. n.13. 14. & 15 Quid hodie, ibid.n.24

Archidiacono competit lectiones, & reſponſoria Diuini officij lectoribus aſſignare, & cantoribus, & Acolytos, qui Turibulum, & cereum deferant & diſponere alia, quæ ſpectant ad celebrationem Diuinorum officiorum; & vaſa Diuini cultus cuſtodire, tom.1, ibid. num.16

Archidiaconi etſi præcedant cæteros Eccleſiaſticos nec dominare eos valent nec in eos tyrannidem exercere, t 2.p 431.n.36

Archidiaconus Sacerdos etſi præferatur in celebratione Miſſarum & delatione ſolemni Sacræ Euchariſtiæ die corporis Chriſti & in peragendis aliis ſolemnibus vt in benedictionibus candelarum, cinerum, palmarum, &c. ſed non ſibi præcisè incumbit ea miniſtrare, t.2. ibid. n.37

Archidiaconi iam de conſuetudine, non habent ius ferendi cenſuras, niſi alia conſuetudine introducatur, tom.2. p.440 n.10 & 11

Conſuetudo eſt potens dare Archidiacono ius ferendi cenſuras, tom.2.ibid n.11

Archidiacono non conceditur inſtitutio in beneficiis, niſi priuilegio, aut conſuetudine, t.2.p 424. n.16

Archidiaconus qualem curam animarum non præſtet, niſi nomine Epiſcopi, tom.2.ibid.n.18

Inſtitutio auctorizabilis num concedatur Archidiacono, tom.2.n.19.ibid

Archidiaconus, nec ſede vacante, nec infra octo dies præfixos capitulo, vt eligat vicarium poteſt exercere ſuam iuriſdictionem, aliter de conſuetudine, tom.2.pag.425. num.20.& 21

Archidiacono, etſi inferiori datur manutentio in adminiſtrando, ſede vacante, etiam ſi de eius poſſeſſione non conſtet, ſi tamen conſtas de illa, quam habuit eius anteceſſor, tom 2 ibid. num.23.& 24.& in praxi aliter, vt num 29

Dignitas dicitur poſſidere, tom.23.ibid num.2

Archidiaconus poteſt acquirere poſſeſſionem adminiſtrandi Epiſcopatum, tam in ſpiritualibus, quàm temporalibus, & in ea manuteneri, ſi de pluribus actibus conſtet, tom.2.ibid.num.24

Archidiaconus non eam habet Iuriſdictionem, qualem Vicarius Epiſcopi; habet tamen ſuam perpetuam; Vicarius verò dependentem ab ipſo Epiſcopo; & ſic amouibilem, tom 2 ibid num 26 27.& 28

Archidiaconus dicitur Vicarius natus, & legitimus poſt Epiſcopum, tom.2 ibid.n.28

Archidiaconus de iure, imo & de conſuetudine in pluribus Cathedralibus præcedit Vicario Epiſcopi quoad ſtallum in Choro. Quid abſente Epiſcopo, t.2.pag 426 n 29.& 30

Archidiaconorum prærogatiuæ apud nos Hiſpanos in plurimum ceſſarunt, cum nullus in noſtris Cathedralibus videatur poſt Epiſcopum primam obtinere Dignitatem, tom.2. ibid. n, 24., vbi adducuntur declarationes, n 15.ibid & 13

Archidiaconorum vllus inuenitur in tota noſtra Hiſpania, qui talem poteſtatem obtineat qualem per titulum noſtrum eis conceditur, tom,2. ibidem. numer.407. & 15

Archidiaconi Eccleſiæ Auſtoricenſ. habent iuriſdictionem circa prouiſionem, & lites aliquorum beneficiorum, in ſuis territoriis, tom.2 pag 407

Archidiaconus etſi ſit dignior Archipresbytero, & Primicerio in voce, ſi tamen non ſit primus in choro, nequit dici oculus Epiſcopi, nec eget gradu potiri, tom.2. ibid. num 20

Archidiaconorum materiam, qui tractent, tom.2. ibid. num 21

Archidiacono poteſtas ferendi cenſuras, quare de iure colata non ſit, non ſit, niſi ei competeret ex conceſſione Epiſcopi ſecundum aliquas, verius contra tom.2. pag.439 n 4

Archidiaconi quale ius habeant viſitandi remiſſiuè. pag 443. n.1

Archidiaconi Dignitas poſita eſt de iure in primo gradu poſt Epiſcopum cum ſtallo primo in Choro, & Capitulo, item & cum iuriſdictione, tom.2. pagina 420. num 2

Archiepiſcopus.

Archiepiſcopus vbique intra prouinciam queit vti Paleo, non extra, tom.1.p.172.n.1

Archiepiſcopus ſine Paleo, quæ nequeat facere, tom. 1. p.172.num.1, & 2

Archiepiſcopus poteſt ſuffraganeum ſuum electum per alios Epiſcopos ſuffraganeos conſecrare, & alia Pontificalia per alium exercere, tom. 1. ibid, num. 3. & 4

Archiepiſcopus exercent iam conſecratus ante Paleam acceptum, ea, quæ ſunt ordinis validè facit; ſecus ſi non ſit conſecratus. tom.1.ibid.n.5

Archiepiſcopus ante Paleum receptum, oùm vti queat diſpenſandi poteſtate, tom 1.ibid.n.6

Archiepiſcopus queit non dici Metropolitanus, non habendo ſuffraganeum, tom.2 p.467.n 85

Archiepiſcopus quare precellit cæteros Epiſcopos, tom.2. ibid.num.86

Archiepiſcopus manutenetur in quaſi poſſeſſione Iuri Metropolici aduersùs Epiſcopos, & Eccleſias prouinciæ ſuæ, tom.2.ibid.n.87

Archiepiſcopus ante receptum Pallium nequit ordines conferre, tom.1.p.166.n.1.& 2

Archiepiſcopus tranſlatus in aliam Eccleſiam, antiquo Pallio vti non poteſt, tom.1.p.167.n.3

Archiepiſcopus in aliena Prouincia ex priuilegio, vti poteſt Pallio, tom.1.ibid n 3

Archiepiſcopus debet ad ea, quæ de ordinandis Clericis, & beneficiis conferendis ſunt, & vt corrigat Clericos, & regulares delinquentes contra Sacrorum Canonum diſpoſitionem ſeruando, & deuitando alia, tom.2 p 460. num.114 & 115

Archiepiſcopus lite pendente, quando vtatur inſignibus Archiepiſcopalibus, vbi de Epiſcopo Cantuarienſi, tom 1 pag.170.n 1 & 2

Archiepiſcopus qualem de iure habeat Epiſcopi ſuffraganei mortui, aut capitur iuriſdictionem, & etiam ſi Epiſcopus viuens eſſet negligens, t.2.p.466 n 69

Archiepiſcopus queit à morte Epiſcopi poſt dies octo, ſi Capitulum non elegit Vicarium, illum nominare, & quid ſi moreretur Vicarius, tom.2. 466.n.70.& 71

Archiepiſcopus in ſua prouincia vtitur Mozzetta violacea, benedicit ſubditos manu dextera eleuata intra ſuam Prouinciam occurrentes, diuinaque officia celebrat, tom.1 pag 170 n.25 & 27. ſedem collocando, ibid. num. 28

Archiepiſcopus iuriſdictionalia non exercet in Prouincia ſine conſenſu Epiſcoporum, tom.1. ibidem, numer.29

Archiepiſcopus ſine Paleo, & ſandaliis extra Prouinciam celebrat aliquando, & quibus diebus, tom.1. pagina 173. num 1.& 2

Archiepiſcopus num cum Paleo celebret pro defunctis tom.1. ibid.n.3

Archiepiſcopi æquiparantur Præſidibus prouinciarum, & Ducibus, & habent ſub ſe Epiſcopos, tom.1.pag 169. num 7.& 8

Archiepiſcopus quis dicatur, tom.1.p 165.n.1

Metropolitanus quis dicatur, & tom. 1.ibid. num.2. & 3. idem quod Archiepiſcopus, n.4.& 5

Metropolis Ciuitatis quæ ſit, tom.1.ibid.n.3

Pallium Archiepiſcopale, quod ſit: eſt enim commune Patriarchis, & Pontifici: & in quibus diebus eo vtantur, tom 1.ibid.n.6.& 7. in Miſſarum Solemniis, ibid. num.8

Archiepiſcopus ſine Pallio nequit obire quæ ſunt poteſtatis: vbi quæ ſint, tom.1 p.166 n.9

Pallium recipit Archiepiſcopus à Romano Pontifice, t.1. ibid n.10

Archiepiſcopi authoritas circa Suffraganeos ſuos in confirmando electos, & in aliis, t.1.p.222. n.5. & 6. poterit conſecrare, vbi velit, ibid.n.7

Archiepiſcopo puero electo Rhemenſi, datus fuit coadiutor, tom.1.p.337.n 6

Archiepiſcopus dictus eſt Princeps Epiſcoporum ſuæ prouinciæ, habet iuriſdictionem in ſubditos Suffraganeorum circa concernentia totam prouinciam, tom. 2. pag.465.n.58.& 59

Archiepiſcopus poteſtatem habet in ſubditos Suffraganeorum, ſi non obſeruent in Diuinis ritum Metropolitanæ Eccleſiæ, & in Canonicorum exceſſus contra ſuum Epiſcopum, tom 2.ibid n.60.& 61

Archiepiſcopus in mittendis quæſtoribus Eleemoſynarum per totam prouinciam, qualem facultatem habeat in indulgentiis, in interdicendo aliquibus prædicationis officio, tom.2 ibid.n 63.& 64

Archiepiſcopus habet poteſtatem in faciendis exulibus à tota prouincia, & in viſitando, exigendo procurationem, & tunc audire confeſſiones Suffraganeorum, etiam à caſibus reſeruatis Epiſcopo, & à cenſuris, hæc de iure, hodie ex Trid. non fit, niſi cauſa cognita, & probata, tom.2.p.466.n.64 & 65

Archiepiſcopus viſitans Diœceſes Suffraganeorum, nec poterit ſubditos alienos ordinare, nec eis dimiſſorias concedere, nec exercere iuriſdictionem fori contentioſi, niſi in criminibus notoriis, & contra impedientes eius iuriſdictionem, tom 2 ibid.n.67

Tolerani Archiepiſcopi Conſilium ad quos effectus creatum remiſſiuè, tom.2. pag 630.n.18

Archiepiſcopos impedientes, vti Baldachino, poſſunt cenſuris plecti, tom 1 p.169.n.11.& 18

Archiepiſcopi Burgenſ. facta ante oſtenſionem litterarum Capitulo irrita fuerunt, tom.1.p.82.n.4

Archiflamines.

Archiflamines, & Primoflamines à quibus & ad quid fuerunt inſtituti, ex bonis literis apparet, tom.2.p 475 num.188

Archigerontes.

Archigerontes, ſiue Diœceræ quid ſignificent? Et ad quos quos effectus aſſignati in Eccleſia, tom.1.p.557.n.7.& 8 extra Eccleſiam, ibid. n.10

Archimandrita.

Archimandritæ nomen græcum, eſt Princeps ouium, & Monachorum dicti loco Abbatum, tom 2.pag.554.n 2. & 3. id eſt Duces, & Principes Monachorum ſunt Archimandritæ.

Mandga ſignificat ſermone Hiſpano *Magiada deganado, rebanno, o manada,* item & ſpelunca, tom.2. ibidem num.3

Archimandritæ etiam dicuntur illi, qui ſunt Epiſcopi, Abbates, & alij Paſtores Eccleſiæ, ſiue qui ſunt Prælati Monachorum, &c. qui degebant in ſpeluncis, tom.2.ib. n.4.& 7

Archiparaphoniſta.

Archiparaphoniſta dicitur, quartus ſcholæ qui Pontifici decantoribus, cum quid opus erat, nuntiabat, t.2. pag 555.n.11.& 12

Archipresbyter.

Archipresbyter in abſentia Epiſcopi, vel ipſo infirmo, habet fontes benedicere, pœnitentiam, aliaque Sacramenta miniſtrare. tom 2.p.449.n.19

Archipresbyter in Feria 4. Cinerum, habet cineres imponere, & in feria 5. Cœnæ repræſentare Epiſcopo reconciliandos in Eccleſiæ ingreſſu, tom 2. ibidem, numer.20

Archipresbytero incumbit ſpecialiter cura in communione Corporis, & Sanguinis Domini, tom.2. ibidem, num.21

Archipresbyter adiuuat Epiſcopo in his, quæ ad munus Sacerdotis ſpectant, tom. 2.ibid.n.22

Archipresbyter in iure dicitur duplex. Vnus Vrbanus, qui præeſt in Cathedrali, aut Collegiata. Aut ruralis, qui ruri Eccleſiæ præeſt qui propriè videtur dici *Decanus*, & quare, tom 2 ibid.n.23.& 24

Archipresbyter habet præeminentiam authoricabilem, etiam extra forum pœnitentialem in perſonas Eccleſiaſticas, tom.2.p.528 n.5

Archipresbyter iure antiquo poſt Archidiaconum primus dicitur, tom.2 p.448.n.12

Archipresbyteri officium in Cathedrali, eſt primo curare, vt cæteri Sacerdotes Diuina Officia, & Miſſas ritè celebrent, ac rectè viuant, tom.2 ibid.n.13.

Archipresbyter diſtribuit inter Canonicos, & dignitates, Miſſas ſolemniores celebrandas, ſeruata omnium prærogatiua, & honore, tom.2 ibid.n.14

Archipresbyter, qui nolit, aut non poſſit celebrare, nequit pro ſuo arbitrio alteri Miſſas delegare. tom.2. ibidem num.15

Archipresbyteri ſubſtitutus non debet cantare Miſſas quæ ad Archipresbyterum pertinent in locum, & honorem inceoſi, & pacis ipſius percipere, tom 2. ibidem, num.16

Archipresbyter eſt manutenendus in ſua poſſeſſione celebrandi Miſſas, abſente Epiſcopo, non obſtante contradictione Vicarij, tom 2 ibid.n.17

Archipresbyter tenetur ex officio, aſſiſtere Epiſcopo ſolemniter celebranti, & Sacerdotibus tunc præcipere, vt Sacris veſtibus ſe induant eo quomodo ad miſſam procedere debeant, tom.2.ibid n.18

Archipresbyter ſic dictus quaſi primus ſeu Princeps Presbyterorum, & Sacerdotum, & dictus etiam à Presbyteri nomine, tom.2.p.447.n.1

Archipresbyter à pleriſque vocatur Decanus presbyterorum, tom.2.ibid.n.2.& 4

Presbyteri nomen eſt Græcum, Latinè dictus *Senior*, t.2. pag 447.n.5

Archipresbyter dicitur quaſi Parochialis Sacerdos omnium poſt Epiſcopum in adminiſtratione Sacramentorum, tom 2 p 447.n 6

Archipresbyteri Dignitas inferior de iure eſt Archidiaconali, nuis hæc habet iuriſdictionem in contentioſis, illa tantùm iurgia amicabiliter componere, tom.2. pag 410.n 3.& 4

Archipresbyteri Dignitas inſtituta eſt, vt præſit cæteris Sacerdotibus in Cathedrali, tom 2 pagina 409. numer.1

Archipresbyteri officium, eſt miniſtrare omnibus de Diœceſi ſacramenta, confeſſiones omnium de Diœceſi audire, pœnitentias iniungere, præterquam in caſibus Epiſcopo reſeruatis. Quid hodie, tom.2. pagina 505. num 3 & 6

Archipresbyter habet curam, & ſollicitudinem de omnibus ſacerdotibus, qui ſuos cardines Eccleſiæ, vt diligenter faciant ſacrum, qui abſente Epiſcopo, ſupplet, fontes benedicit, infirmos iungit &c. tom.2. ibidem, num.5

Archipresbyteri, & alij curam animarum habentes, ſaltim Dominicis diebus, & feſtis ſolemnibus, debent paſcere ſalutaribus verbis, plebes ſibi commiſſas, docendo quæ ſibimet ſunt neceſſaria ad ſalutem, t.2. ibid. num.5

Archipresbyteri officium ex Trid.ſumme coarctatum eſt circa ea, quæ ſunt fori pœnitentialis, cuius loco Pœnitentiarius in qualibet cathedrali creatus eſt, t.2. ibid.n.6

Arch presbyteri dignitas, quæ à pluribus nuncupatur Decanus minor eſt Archidiacono, tom.1. pagina 147. num.18

Archiepiſcopus nequit vltra ſuam prouinciam crucem

defer re

deferre, niſi indultis Papæ, tom.2. pag.403. numer.29

Archipresbyteri ſaltim in Dominicis diebus, & feſtiuis tenentur paſcere plebes ſibi commiſſas, ſalutaribus verbis docendo, vt declinent vitia, virtutes ſequantur, tom.2.p.526 n.18

Plebanus non omnis habet Archipresbyteri officium, ſed is tantùm, quem Epiſcopus ſtatuerit, tom.2.ibidem. num 19

Archipresbyteri rurales ſolent vocari viſitatores, aut vicarij foranei, quorum opera in eo.2 vtitur Epiſcopus Diœceſi. tom 2.ibid.n.20

Archipresbyteri præferendi ſunt vicariis Parochialium quia eorum nomen ſonat in Dignitatem, tom. 2. ibidem 21

Archipresbyter ruralis non debet aſſociari à Presbyteris, & clericis, nec vt eorum Dignior in porta Eccleſiæ porriges aſperſorium, nec alia obſequia, tom.2 ibidem, num.22

Archipresbyter ruralis non tenetur præſtare lenteaculum proceſſionaliter accedentibus ad eius Eccleſiam, tom.2, ibid.num 23

Archipresbyteri per Diœceſim diſtributi, accedentes ad Cathedralem ad obedientiam præſtandam Epiſcopo, & vt interſint ſynodo, non poſſunt, nec debent ſedere in choro cum canonicis, tom.2, ibidem, numer.24

Archipresbytero præfertur clerus ſui Archipresbyteratus ſallit ratione ſtolæ, vt tom.2.ibid.n 25.& 26

Vicarius non dicitur poſſidere iure proprio, tom,2,ibid. num 27

Archipresbytero, & non Archidiacono, ratione ſtolæ, debetur præcedentia in funeralibus, tom.2.ibidem, numer.28

Archipresbyter ſub paratus procedit canonicis cathedralia, tom.2.ibid.n.29

Decani rurales, num differant ab Archipresbyteris ruralibus, tom 2.ibid.n.30.& 31

Archipresbyterorum alius vrbanus, qui in ciuitate Epiſcopali aliis præeſt Presbyteris, alius eſt foraneus, ſiue ruralis, alias dicitur Decanus ruralis, qui ruri curam plebis habet. tom 2.ibid.n.31

Archipresbyter olim habebat cœtum canonicorum ſub ſe, & hodie conſeruat Dignitatem tom,2. ibidem. numer 32.& 33

Archipresbyter vrbanus Dignitatem habet in Cathedrali. Ruralis vero eſt in aliqua Dignitate. Et quare, tom.2. p.527.n.33.34.35 36 & 37

Archipresbyter quoad ſpiritualia dicitur vicarius natus Epiſcopi, tom.2 p.524.n.1

Archipresbyter etſi de iure habuerit ordinariam iuriſdictionem iam vero aliter procedere de conſuetudine, tom 2 ibid n.2.3 4 & 5

Archipresbyteri iuriſdictio ſpectat nunc ad vicarium Epiſcopi, tom.2. p.525.n 4.

Archipresbyter tantum poteſt extraiudicialiter ſumere informationes ſuper matrimoniis à forenſibus contrahendis, ſine receptione teſtium in forma, t.2. ibid. n.6 & decernere minima abſque figura iudicij ibidem, n.8

Archipresbyter poteſt iurgia amicabiliter componere prout decet bono religioſo non per viam iuris & admonere excitantes clamorem vel diſcordias ſeminantes in choro vel ſacrario, t.2.ibid n.7

Archipresbyter nequit procedere contra aliquem in figura iudicij cum non habeat iuriſdictionem fori contentioſi in ſuos Parochianos ſed tantum fori pœnitentialis, t.2.ibid.n.9

Archipresbyter eſt manutenendus in his quæ ei competunt, tam ex diſpoſitione iuris communis quam ex concilio Tridentino, tom.2.ibid n 10

Archipresbyter caſtri regalis Sanctæ Mariæ maioris de vrbe & Sancti Petri in Vaticano manutenendus vbi priuilegium adeſt aut obſeruantia, tom 2, ibid. n.11 12.& 13

Archipresbyter S.Petri in Vaticano abſoluit beneficiatos & clericos à quolibet iuramenti vinculo ad effectum agendi & cognoſcit de aliis, t.2.ibid.n 13 & 14.

Archipresbyteri Archidiaconi iuriſdictio & Epiſcopi differt, tom.2.ibid n.15.

Archipresbyteri rurales ſic dicti quia curant de presbyteris, locorum diſtributis per parochias, tom.2.ibid.n.16 & 17

Archipresbyter quilibet ruralis præter parochiale officium eam habet authoritatem quam ei Epiſcopus dare voluerit, tom.2.p.526.n.17

Archipſaltes.

Archipſaltes dicitur Princeps cantorum, id eſt Magiſter capellæ, tom.2. pag.535.n 10

Archipſaltes dicitur, id eſt Princeps cantuum, ſeu cantorum, tom.2.pag.536.n.2

Argumentum.

Argumentum de maiori ad minus non valet, nec extenditur ad caſum habentem in ſe maiorem, ſiue diuerſam rationem, t 2 p 209 n.9

Argumentum de matrimonio carnali ad ſpirituale, & quod ſeruatur iudicio Papæ, tom.1. pag.155. num.6 & 7. & vbi de diſpoſitione, authentica, *vt, qua, vel, commun. de legatis*, n.13

Argumentum de pœnis ad peccata non valet, t.1. p.308, num.8

Argumentum à ſimili ſemper eſt inefficax, tom.1. pag.138, num 6 & 7

Argumentum à paritate rationis non valet materia odioſa, t.1.p.38.n.18

Armenia.

Armeniæ Eccleſiæ ritus in ordinatione Presbyteri. Et qualiter concilietur cum ritu Eccleſiæ Romanæ, t.2. p.169 n 30

Armeni gloriantur accepiſſe ex S. Gregorio Magno ritum conferendi ordinis Sacramentum, t 2 ibid.

Armenus ritus in conferendo Sacramentum Pœnitentiæ, t.2 p 170 n.31

Græcis, & Armenis, vt non errent, conſuli debet quod ſequantur ritum Eccleſiæ Romanæ in Sacramentorum adminiſtratione, præſertim Presbyteri, tom.2.ibidem n 32

Arreptitius.

Arreptitius eſt amouendus à ſacris altaribus quod verum eſt de perpetuo quid de temporali; t.2. p. 305. n 1.3.4 & 5. vbi idem n.6 & 9.

Arreptitius dæmoniacus energumenus liberi multo tempore à tali defectu non prohibentur in ſuſceptis ordinibus miniſtrare, t.2 p.305.n.8.

Ars Magica.

Magicæ artes per præſentiam cuiuſdam Chriſtiani conſignati, victæ, & diſcuſſæ narrantur, t.2. p.108. n 3

Aſſerens.

Aſſerenti à ſede Apoſtolica cauſam fuiſſe commiſſam non creditur, niſi in citatorio inſeratur reſcripti tenor, tom.1.p.94 n.2

Aſſerenti ſe venire cum mandato, non creditur de iure communi, t.1.p.83.n 20

Arma.

Arma, & inſignia familiæ paternæ, non maternæ debet portare filius, t 2.p.279.n.40

Auditor.

Auditor cameræ Apoſtolicæ, dicitur iudex ordinarius, t.2.p.596 n 9.& 10

Auditor cameræ eſt iudex competens quorumcumque Prælatorum officialium curiæ, oratorium Curialium, notariorum cameræ, & familiarium eorundem, & campſorum, Mercatorum, & penſionum, etſi ſolutio alibi eſſet facienda, & executor litterarum Apoſtolicarum. Et quare? t 2.p.597.n.12.& 14.

Auditor cameræ decernit monitoria ad partes, cenſuras promulgat, & ſolus cognoſcit de cauſis, & litibus, t.2 ibid.n.11

Auditor cameræ olim tantum cognoſcebat inter curiales Romanæ curiæ, hodie eſt iam executor gratiarum Apoſtolicarum, t.2.ibid.n 12

Auditor cameræ poteſt citare hic in partibus in prima inſtantia, non obſtante Trid. *in cap.20. ſeſſ 24 de reform.* & auocare cauſam ad curiam, t 2.ibid n 13

Appellari non poteſt ab Auditore cameræ procedente vigore cameralis obligationis, t. 2.ibid.n 15

Auditoris cameræ præcipua iuriſdictio eſt ad audiendas, procedendas, atque finiendas cauſas delatas per appellationem, & auocationem ex iudicibus inferioribus t 2.ibid.n.16

Auditores cameræ vulgo dicuntur Rotales iudices, t 2. ibid.n.17

Auditores cameræ quibus priuilegiis gaudeant, & eorum locum tenentes, t 2.n 18.19.& 20

Auditores cameræ Decanatus ſpectat ad Auditorem etiam Abſentem ex cauſa publica t.2 p.597.n 21

Auditori cameræ quæ expectant, mortuo Papa, t.2 p 598. num 30

Auditorum Rotalium officium vacat per promotionem ad Eccleſias Cathedrales, t.2.ibid n.31

Auditor Epiſcopi Canonicus debet ſedere in loco ſuæ receptionis, t.2.ibid.n.32

Auditorumq;

Auditoriatus, & Clericatus cameræ officia, qualiter venduntur t. a. ibid. n. 33

Auditores, & iudices criminum vulgo *Alcades de corte*, nequeunt in officiis alios ſibi ſubſtituere ſine Principe, tom. 2. p. 586. n. 3

Auditores Rotæ nequeunt cognoſcere de ſuis familiaribus, conſanguineis & affinibus vſque ad ſecundum gradum, nec alius collega, t. 2. p. 197. n. 22

Auditor confidentiarum cauſarum, eſt qui cognoſcit de cauſis ſimoniæ, eiſque connexis, & eſt competens, etiam reſpectu quorumcumque Prælatorum, & Cardinalium circa dictas cauſas ſiue verbis, ſiue ordia, in quibus procedit ſummariè, t. 2. ibid. n. 23

Auditor confidentiarum habet cognoſcere ex mero officio ad procuratoris fiſcalis denunciationem, & partium accuſationibus contra ſimoniacos, tom. 2. ibid. num. 24

Auditores cameræ, & confidentiarum morte Papæ non ceſſant in officiis, in iuriſdictione eſt difficilius, tom. 2. pag. 598. n. 25. 26. 27. & 28

Auditores cameræ, & Mareſcallorum, videntur iudices ordinarij in procedendo, etſi ſint delegati in ſententiando, tom. 2. ibid. n. 26

Auditorum camerialium iuriſdictio in cauſis iam cœptis, morte Papæ non expirat, tom. 2. ibid. num. 28. 29. & 30

Auocatio

Auocatio cauſarum à Papa remiſſiuè, tom. t. pag. 29. num. 2

Auocatio à Papa facta non extenditur vltra caſus, in quibus fit, t. 1. ibid. n. 4

Auocatio cauſæ per manus Superioris: remiſſiuè, tom. t. pag. 4. n. 10

Auocationis, & inhibitionis aliquid, tom. t. pag. 151. num. 19

Auris.

Auris ſecundùm quoſdam eſt membrum corporis, alij negant, t. 2. p. 328. n. 1

Auris eſt tutela, & ornamentum, t. 2. ibid. n. 2

Auriculis carens omnino eſt irregularis propter deformitatem magnam, ſi nequit illam celare, aliàs ſecus, tom. 2. p. 328. n. 9. 12. & 13

Auricula etſi ſit verè membrum, eius carentia non facit irregularem, niſi ex magna deformitate, tom. 2. ibid. n. 13. & 14

Aurium inciſionem patiens propria culpa, fit irregularis, etiamſi in parte ſit abſciſſus per dicta, tom. 2. ibid. n. 14. & 15

Aurium abſciſſio facta per inſidias inimicorum, non facit quem irregularem, t. 2. p. 329. n. 16

Aurium carentia fortuito, aut infirmitate accidens, non reddit quem irregularem, t. 2. ibid. n. 17

Auricularum abſciſſionem in pœnam ficta propter infamiam, fit irregularis, t. 2. ibid. n. 18. & 19

Auricula alium priuans, verius eſt vt non ſit irregularis ſicut nec eſt ille qui alium dentibus priuat, tom. 2. ibid. num. 20

B

Baculus.

Baculus paſtoralis eſt non ſolum ornamentum, ſed etiam ſignum ſuperioritatis, & iuriſdictionis, t. 1. pag. 276. n. 13. & 18

Baculus curuatus in Epiſcopis ſignificat limitatam iuriſdictionem, t. 1. ibid. n. 14

Baculo quare Pontifex non vtitur, & cui primo Baculum dedit, & ad quid. t. 1. ibid. n. 15

Baculus miſſus fuit à Petro Euchario primo Treuirorum Epiſcopo, quem deſtinauit ad prædicandum cum Valerio, & Materno Genti Gentilæ, quo Baculo tantum vtitur Pontifex, ſi ibi intrat, tom. t. ibid. num. 16. & 17

Baculi ſui vſum non concedit Epiſcopo alienæ Diœceſis in propria, t. 1. ibid. n. 19

Baculo vtitur Epiſcopus in loco exempto intra ſuam Diœceſim, t. 1. p. 276. n. 21

Balbus.

Demoſthenes fuit balbus, qui calculis ſub lingua poſitis R. litteram didicit, t. 2. p. 327. n. 22

Balbi & Bleſi non ſunt irregulares, niſi ex difficili locutione, ibid. num. 23. Moyſes fuit bleſus, tom. 2. ibidem, num. 24

Baldachinum.

Baldachinum, & Pallium differunt, illo vtuntur etiam ſæculares, hoc non item, t. 1. p. 169. n. 19

Baldachinum debet habere Archiepiſcopus, quo vſus fuit etiam Imperator Valentinianus, illudque donauit Archiepiſcopo Rauennatenſi, t. 1. p. 169. n. 9

Baldachinum num ſit Pallium, ſeu tegmen, id eſt ſolium, tom. 1. p. 169. n. 1

Balſamum.

Balſamum per ſe ſolum non vocatur chriſma, nec Oleum per ſe, ſed ſimul cum Balſamo. Et qualiter habeatur in Confirmatione, t. 2. p. 149. n. 47. & 48

Balſamum num ſit de neceſſitate confirmationis, tom. 2. pag. 144. num. 41

Balſamum nunquam in Eccleſia deficit, tom. 2. pag. 145. num. 49

Balſami Commixtio ad Confirmationem eſt neceſſaria, tom. 2. pag. 62. num. 9. ex licet alij non ſic, vt hic, & Vbi quod nullum aliud ſit ſacramentum ſine tali commixtione, ibid. n. 10. 11. & 12

Baptiſmus.

Baptiſmus quando liceat miniſtrari ſub nomine genitoris geniti, & procedens ab vtroque, tom. 2. pag. 130. num. 16

Baptiſmus etſi remittat infamiam, & irregularitatem, non tamen remittit inducta ex defectu Sacramenti, tom. 2. pag. 348. n. 13

Baptiſmi effectus quatuor, animæ ablutio gratiæ infuſio &c. t. 2. ibid. n. 14

Baptiſmus celebratus cum opinione probabili circa eius valorem repetitur ſub conditione, tom. 2. pag. 12. num. 11

Baptiſmus non fit, cum vnus miniſter profert verba *ego te Baptizo*, & alter *in nomine Patris, & Filij, & Spiritus ſancti*, t. 2. p. 135. n. 8

Baptiſmi forma requirit eſſentialiter expreſſionem verborum ſanctiſſimæ Trinitatis. Et quare non ſic in confirmatione, t. 2. p. 76. n. 22

Omnes homines in lege gratiæ ex Chriſti inſtitutione habent poteſtatem conferendi Baptiſmum, tom. 2. p. 118. num. 6

Baptiſmus eſt ianua Sacramentorum, tom. 2. pag. 107. num. 1

Baptiſmo ſolutum apparet quidquid in veteri homine geſtum eſt, ſed non bigamia in infidelitate contracta, tom. 2. pag. 347. num. 4. & 8. 9. explicantur, num. 13. 14. & 15

Iudæus effectus Chriſtianus non punitur de delictis ante Baptiſmum commiſſis, t. 2. ibid. n. 5

Baptiſmum iterans fit irregularis quare, tom. 2. pag. 150. num. 51. & 52

Baptiſmo peccata remittuntur non vxorum numerus abolletur, t. 2. p. 349. n. 24

Baptiſmi, & pœnitentiæ Sacramenta, quia ad ſalutem neceſſaria, debent ſuſcipi in re, vel in voto, tom. 2. p. 109. num. 3

Corrupta ante Baptiſmum, non conſecratur poſt illum, inſtar Virginum, t. 2. p. 347. n. 7. & 8

Culpa lauacro tollitur, ſed non lex, t. 2. ibid. n. 9

Baptizatus.

Baptizatus chriſmate vngitur in vertice, & pectore: vbi *de multiplici vnctione*, t. 2. p. 4. n. 2

Baptizatus ſolus eſt capax ſacramenti confirmationis, t. 2. pag. 103. n. 3

Baptizans.

Baptizans in nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti, & Beatæ Mariæ, quo pacto intelligatur non deuiare à vera forma, t. 2. p. 136. n. 15

Baſtardus.

Baſtardi filij non comprehenduntur appellatione filiorum, & quare, t. 2. p. 183. n. 11. & 12

Baſtardi etiam legitimati ſunt ſimiles Alchimiæ, tom. 2. ibid. n. 12

Baſtardi ſunt infames infamia facti, qui excluduntur à iudicando, & quare, tom. 2. ibid. num. 13. 14. & 15. ſed contra n. 16

Barba.

Barbam carroſam habens, ſeu alia infirmitate maculatam non eſt ordinandus. Et quid de tingente barbam, tom. 2. pag. 329. n. 1

Benedictio.

Benedictio olei num ſit de neceſſitate Sacramenti, variant Doctores, non ſic de neceſſitate præcepti Eccleſiaſtici, tom. 2. p. 21. n. 12

Benedictio chriſmatis, etiam ad Baptiſmum eſt reſeruata Epiſcopis, t. 2. p. 66. n. 40

Benedictionis

Benedictionis forma, ſiue conſecrationis ab Epiſcopo in Chriſmate non eſt præſcripta hoc vel illo modo, requiritur tamen, vt fiat inuocatione Spiritus ſancti, t. 2. pag 67 n. 2. & 3

Benedictionis, & ritus diuerſi, quibus vtitur Pontificale Romanum, tom. 2. pag. 176 num 8 9. 10. 11. & 12

Benedicere.

Benedicere poteſt benedictione à ſe compoſita Epiſcopus, deficiente Pontificali in nouo orbe, Oleum pro Sacramento extremæ Vnctionis, t 2 p 81. n. 17

Benedicens populum non ſolemniter ante confirmationem, non incurrit pœnas *cap. auaritia*, tom 1. pag 75. num 21

Beneficiarius

Beneficiarius nequit renunciare ſuum beneficium abſque licentia ſui prælati item nec permutare, tom. 1. p. 177. num 1. & 2

Beneficiarius non habens Beneficium in titulum, nec reſidentiam requirens, poteſt ire quo velit, tom. 1. ibid. num. 3

Beneficium.

Beneficium, cui acceſſoriè Parochialis adeſt, obtineri poteſt in ætate minori 25. annorum, tom. 1. pag 367. num. 3

Beneficium curatum non obtinetur, niſi ſaltim Initiato prima Tonſura, quæ dicitur initium Clericatus, t. 1. ibid. num 4

Præſentatus ad beneficium, debet præciſè habere clericatum, ſed non vt tunc incederet in habitu Clericali, aliter tempore collationis, t. 1. ibid n. 5. & 6.

Beneficium ad ordines debet eſſe perpetuum, non manuale, & amouibile, t. 1 p. 259. n. 3 & 5

Beneficium de futuro non eſt titulus ad ordines, niſi iam quæſitum, t. 1. p. 263 n. 9. & 10

Beneficium dicitur ſufficiens ad victum ex perſonæ qualitate, & locorum diuerſitate, tom. 1. p 371. n 9

Beneficiorum pluralitas poteſt tolerari propter eorum tenuitatem, t. 1. p. 372. n 9

Beneficium cauſa permutationis reſignatum non vacat ſimpliciter, ſed ita demùm ſi conferatur, tom. 1. p. 180. num 10

Reſignatio conditionalis, vel reſpectiua non ſortitur effectum conditione non ſeruata, t. 1 p 180 n 11

Beneficium collatum excommunicato, ſi moriatur poſt abſolutionem, vacat de nouo, ſi ante, non ita, t 1. p. 392. num. 14

Beneficium Iuris patronatus Laicorum deuolutum, ad Ordinarium, confertur per concurſum, tom. 1. pag. 202. num. 2

Beneficium curatum ablatum non ordinato intra annum; iterum ei non confertur, tom. 1. pagina 369. num. 28

Beneficium abiurans, licitè poteſt illud obtinere, ſi denuo eligatur, & de iuramento vlterius non petendi, tom. 1. pag. 176. n. 1 3 & 7

Beneficium ſimplex nullam reſidentiam requirens, eſt titulus ſufficiens ad ordines contra aliquos, tom. 1. p. 260. num 8 & 9

Beneficium tenue ad ordines, ſufficit, vt quis dicatur Domiciliarius Epiſcopi, vbi ſitum eſt, tom. 1. ibid. n. 10. 11. 16 & 17

Beneficium etiam tenue iuuat, vt clericus in minoribus potiatur priuilegio fori, & ponitur de facto caſus beneficij duorum ſcutorum, ibid. n 13. contra Sotum dicentem beneficium octo ſcutorum eſſe tenuiſſimum, ibid. n. 14 & 15

Beneficium tenuiſſimum, vt ducatorum Quatuor non eſt ſufficiens ad ordines, aliud eſſet ſi ei iungatur patrimonium, t. 1. ibid. n. 17. 18. & 19

Beneficium curatum non datur, niſi conſtituto in ætate annorum 25 inceptorum cum obligatione dimittendi, & fructus reſtituendi, ſi aliter fiat, tom. 1. pag. 367. num. 1

Beneficium ſimplex acceptans animo non aſcendendi ad ſacros ordines non peccat. Et quid ſi animo illud ad tempus retinendi & fructibus fruendi, t. 1. pag. 376. n. 1, 2 & 3

Beneficium ſimplex acceptans animo non ordinandi, quatenus culpam contrahat lethalem culpam, t. 1. p. 375. num 13. & 18

Beneficium poteſt conferri ei, qui ſine ſua culpa incidit in irregularitatem, ſi talis poſſit miniſtrare circa vſum requiſitum in dicto beneficio, vt exemplificatur, t. 2. pag. 339. n 3. & 4

Beneficium ſimplex poteſt conferri ei, qui duos digitos, & dimidium palmæ amiſit, t. 2. ibid. n. 4

Laborans morbo caduco non eſt inhabilis ad obtinenda beneficia ſimplicia non ſic ſi requiratur in aliquo Ordo Sacer. tom. 2 ibid n 5 & 6

Beneficium ſimplex poteſt obtinere Laborans infirmitate oculi ſiniſtri, aut capitis, etſi ad Sacros ordines promoueri non poſſit, tom. 2. ibid. n. 2

Beneficium ſimplex accipiens requirens ordinem Sacrum animo non aſcendendi ad illum peccat lethaliter, t. 1. pag 370. n. 6

Beneficiarius acceptans beneficium animo non ordinandi, non eſt abſoluendus, donec, aut animum mutet, aut illud dimittat, t. 1. ibid. n. 7

Beneficium Eccleſiaſticum à nullo poteſt obtineri ante annum 14. t. 1 p 327. n. 1

Beneficium, aut canonicatus dicitur obtinere, qui per Procuratorem illud poſſedit, tom. 2 p 225. n. 15.

Beneficium collatum per ſignaturam, ante leuationem Bullarum, poteſt cum alio commutari, tom 2. pag 84. num. 27

Beneficium vacare dicitur per mortem illius, cui ſolo verbo fuit collatum, etiam ſi tantum haberet ſignaturam, t. 1. ibid n 28

Beneficium impetratum, dum eius poſſeſſio habita eſt, non eſt titulus ad ordines, t. 1. p 370 n. 6

Beneficiorum incompatibilitas, remiſſiuè, tom. 2. pag. 143. num. 1

Beneficium ſimplex, cui vnitur Parochialis, non inde fit beneficium curatum, t. 1. p. 570. n. 8

Prouiſus de Beneficio ſimplici, cui eſt annexa Parochialis, non tenetur habere qualitates, & alias, quæ ad Parochiam ſunt deſiderantur, t 1. ibid. n. 571.

Beneficium conſiſtens in diſtributionibus quotidianis eſt titulus ad ordines, t. 1. p 263. n. 5

Beneficium Præsbyterale eſt titulus ad ordines, etiamſi ante Præsbyteratum eius fructus non acquirat ordinatus, t 1 ibid. n. 6

Beneficium requirens ſubdiaconatum, aut primam Tonſuram, tantum eſt titulus ad cæteros ordines, tom. 1. ibid. n. 7

Beneficia plura incompatibilia poſſidens, per decennium creditur inuari titulo legitimo. t. 1. p. 219 n. 20

Beneficia quædam ſunt, quæ conferri non poſſunt niſi actu Præsbyteris, t. 1. p. 369. n. 31

Beneficia, alia ſunt Sacerdotalia, quæ requirunt fundatione, ſtatuto, &c. Sacerdotalem ordinem, Diaconatum, vel Subdiaconatum, tom. 1. p 376. num. 10. & 12

Beneficia ſubduntur diſtributiuæ Iuſtitiæ; non ſolùm quia officia, ſed quia bona communia diſtribuenda dignioribus, t. 1. p. 17. n 6 & 7

Simplicia Beneficia reputantur præſtimonia, commenda, Prioratus conuentuales, vel Abbatia, tom 1. pag. 357 n 12

Beneficia iuris patronatus reputantur ſimplicia, t. 1. ibid. n. 13

Beneficij appellatione, venit etiam quod eſt iuris patronatus, t. 1. ibid n 14

Beneficia quali cura non includuntur ſæpè ſub generali diſpoſitione beneficiorum, t. 1. p. 368 n 13

Beneficiorum incompatibilitas remiſſiuè, tom. 1. pag. 366. num 3

Scientia beneficiandi quæ remiſſiuè. Et ad curatum, tom. 1. ibid. n. 4 & 5

Beneficij ratione ſubditus eſt quis illius territorij, vbi eſt dum illud poſſidet, tom. 1. p. 287 n. 1

Beneficiorum diuiſio eſt, aut electiua, aut collatiua, tom. 1. pag. 115. n. 13

Beneficio Eccleſiaſtico non dicitur carere ille, cui de vicariæ perpetuæ prouentibus eſt prouiſum, tom 2 p 572. num. 3

Poſſidet iuſte, qui triennio poſſedit beneficium titulo colorato; ſic vt non egeat alia collatione, tom 2. p. 155. num 33

Priuandus quando quis veniat Beneficiis, ſi perſeueret in excommunicatione, tom. 1. p. 388. num 12. 13 & 14. vbi expenduntur Canones de triennali inſordeſcentis.

Beneficia ſibi in vniuerſo Diœceſibus ad ordines ſubditum eorum poſſeſſorem ſic vt ab vno Epiſcopo, vnum ordinem recipere poſſit, ab altero alium, tom. 1. p. 262. n 24

Beneficij collatio ſola abſque quieta poſſeſſione illius, non ſufficit vt quis ratione illius ordinetur, t. 1. ibid. n. 25. & 26

Beneficium ſitum in vna Diœceſi, quod pertinet ad prouiſionem alterius Epiſcopi facit poſſeſſorem ſubditum

ad

ad ordines illius Epiſcopi, vbi ſitum eſt, ſecus ſi intra Epiſcopalia ſpectarent etiam ad illum, qui prouidet, t.1.ibid n.27 & 28

Beneficiati cum onere recipiendi ordines ſacros intra annum, & reſidendi, poſſunt diſpenſatione Epiſcopi ſtudiorum cauſa ab hoc onere liberari quinquennio, dum ſtudeant in publico Gymnaſio, t.1.p.373.n.29.& 30. & de ratione, n.31

Bigamia, Bigamus.

Bigamia vera non contrahitur ex duplici matrimonio, altero eorum inualido, ſed tantùm interpretatiua, t. 2. p 351.n.15

Bigamia non contrahitur per ſolum matrimonium ratum aut ſponſalia, niſi matrimonio conſummato, tom. 2. p 345.n.22 23.& 25

Bigamiæ impedimentum non induxit Eccleſia ad ordines ſuſcipiendos, in alicuius delicti pœnam, vt ea per Baptiſmum vna cum delicto remitteretur; ſed quia id matrimonium non eſt aptum ad ſignificandum Chriſti coniunctionem cum Eccleſia, t.2 p.347.n 6.

Bigamiam non incurrit ex duobus matrimoniis inualidis, aut vno inualido ex defectu ſignificationis, etſi incurratur irregularitas ex delicto, tom.2 pag.348.num.16. & 17

S. Auguſtinus, & S. Hieronymus inter ſe contrarij in materia Bigamiæ, explicantur. Bigamus iuxta Hieronymum non efficitur, qui ante Baptiſmum in infidelitate plures duxit vxores, tom 2. pag.347. num 1, 2. 3. & 4

Bigamia non eſt impedimentum naturale ad ordines, & qualitet canonicum, t.2 ibid, n.3 & 6. in fundamento videtur eſſe naturale, ibid num 12

Diſpenſandus in Bigamia num debeat exprimere omnia, quæ contraxit matrimonia reſoluitur in praxi quod non, t.2.p. 360.n.5 & 8

Sponſalia multiplicata ſine copula, non inducunt Bigamiam, & cum copula ſi ſint tantum de futuro, tom. 2. p.346.n.25

Bigamus non fit qui ducit in vxorem ab alio ductam, & nondum cognitam, ſeu morte præuento, tom. 2. ibid. n.26 & 28

Bigamia non contrahitur ex ſolo matrimonio cum vidua niſi conſummato, t.2.ibid n 27

Bigamia verius eſt, vt non contrahatur ex ſola vaſis penetratione non effuſo ſemine, nec ſequitur concubitus mulieris, t.2.ibid.n.29 & 30

Bigamiæ irregularitas potius iure Canonico inducta, quàm Diuino, t.2 p 343.n.3.& 4

Bigamia non cedit ſuper infidelem, pro illo tempore, quo eſt in infidelitate, niſi adueniente Baptiſmo, t.2. p.349 n 22.& 23

Bigamiæ irregularitas verius eſt, vt contrahatur, ſi vir cognouit vxorem ab alio vi cognitam, t. 2. p. 371. n 7. & 8

Bigamus verius eſt, vt dicatur vir qui compulſus, vt redeat ad ſuam vxorem adulteram, t.2. ibid.n.9.10.11. & 12

Bigamia apta eſt oriri ex facto proprio licito, & meritorio, t.2.ibid.n 10.& 13

Bigamiæ irregularitas, vt contrahatur, requirit matrimonia ritè contracta, & corporum commixtionem t 2. p.386 n.1

Bigamia interpretatiua menſuratur à conatu ab effectu, & conatu binas contrahendi nuptias, tom. 2. pag. 367. n 5

Bigamia vera contrahitur ſine delicto ex duplici matrimonio. Interpretatiua autem ſi in contrahente adſit culpa, & delictum, t.2.p 355.n. 28 & ſequentibus.

Bigamia ſimilitudinaria contrahitur ex vnico matrimonio nullo, cum Clerico in Sacris conſtituto, vel Religioſo profeſſo, contra aliquos, qui eam negant, t.2. p.390.n.1.2.3.& 7

Bigamia ſimilitudinaria datur iuris introductione, t 2. ibid n.3.4 5.& 6

Bigamia ſimilitudinaria contrahitur ab illo, qui voto caſtitatis ligatus eſt, nam adſtrictus voto ſolemni cenſetur, ſpirituali quodam matrimonio coniunctus cum Chriſto, & Eccleſia, t.2 ibid.n 5.& 6

Bigamus ſimilitudinarius efficitur per quæcumque vota ſubſtantialia religionis conſtituentia perſonam inhabilem ad contrahendum matrimonium, tom. 2. ibid. n.8

Bigamiæ irregularitatem verius eſt, vt non incurrat qui voto ſimplici caſtitatis adſtrictus contrahit, t 2.p.393. n.3.& 4

Bigamus ſimilitudinarius non cenſetur contrahens ſolutus, contrahens cum moniali profeſſa, tom. 2. ibid. n.5

Bigami ſimilitudinarij non priuantur priuilegiis Clericalibus, t. 2.ibid.n.6

Bigamiæ interpretatiuæ vna ſpecies eſt, quando quis contraxit nuptias cum vidua eas conſummando, t.2.p 368. n 2

Bigamia ſimilitudinaria meritur ab ordine Sacro, & Monachatu, & matrimonio cum vidua, vel virgine, t.2. p 369 n.5

Bigamiam interpretatiuam incurrit contrahens quomodo ab alio corruptam, vt meretricem, ſeu concubinam, t.2. ibid.n.6

Bigamiæ irregularitas, nec interpretatiuæ incurritur, quandoquis contrahit cum vidua, vel corrupta, matrimonium inualidum ex ſe, etſi validum præſumptione Eccleſiæ, t.2.p.373 n.2.& 4

Bigamiæ irregularitas ſolo iure poſitiuo eſt inducta, non Diuino, vt aliqui exiſtimarunt, tom. 2. pag. 357. n.4. & 5

Bigamiam ſimilitudinariam multi dicunt non contrahi à Clerico in Sacris contrahente cum virgine, ſed tantùm cum vidua, vel ſi contraxiſſet vnum matrimonium ante ordinem, aliud poſt cum Virgine, t 2. p.391. n.12. 13.14 15. & 16. Verius ſi cum Virgine, ibid. n.17. 20. & 22

Bigamiæ ſpecies narranda, vt diſpenſetur benè bigamus, t 2.p.362 n.10

Bigamia ſimilitudinaria eſt magis propria quando profeſſus, vel profeſſa contrahit matrimonium, t 2. p.391. n 16

Bigamus eſt qui caſtitatem promiſſam violat, t. 2. ibid. n.17

Bigamia non ſimilitudinaria ſed propter ordinis irreuerentiam videtur illa, quæ oritur ex matrimonio contracto cum virgine à Clerico in ſacris, t. 2. pag. 392. n.20

Bigamia matrimonij contracti cum vidua vxore legitima alterius contrahitur ex defectu ſignificationis Sacramenti cum ex delicto, t.2 p.356.n 36

Bigamiam ex delicto incurrit, qui duo ſcienter matrimonia nulla contraxit, aut vnum, etſi ignoret nullitatem contraher illam propter indecentiam, t. 2. ibid. n.37.38 39 & 40.vt explicatur, ibid.n 41

Bigamia impedit quem ordinari ob defectum perfectæ ſignificationis Sacramenti Chriſti cum Eccleſiâ, & ob incontinentiam, t.2.p.342 n.1.2.& 10

Bigamia non incurritur per multiplicem concubinatum, t.2.p.352 n 1.& 2.etiam à Sacerdotibus, n 3.& 4

Bigamiæ interpretatiuæ, & ſimilitudinariæ materiæ inſinuatae, t.2.p 367. n.1. & 3

Bigamiæ ſpecies triplex, vera, interpretatiua, & ſimilitudinaria, vna quæque exemplificatur, etſi alij referant plures, alias, vel duas tantùm, t. 2. pag. 342. n 4 & 5

Bigamus effectus quomodo prohibetur ordinari, etſi accidat Epiſcopi conſenſus, t.2.ibid.n 6 & 10

Bigamia nihil aliud eſt, quàm nuptiarum multiplicatio, t 2 ibid n 7

Bigamus appellatur ille, qui non ſolùm bis, ſed etiam ter, aut quater nuptias contraxit, t 2. ibid n.8

Bigamus non eſt qui contrahit cum corrupta alio inſtrumento, præter virile membrum, Sodomiticè, aut membro immiſſo, ſine ſeminis immiſſione, ſecus ſi miſſo, t 2.p.354 n.12 & 13

Bigamus eſt qui prima vxore ſuperſtite, & non cognita, aliam duxit, & poſtea Iudicio Eccleſiæ ad priorem redit, eamque cognouit, t.2.ibid n 14

Bigamus eſt nihilominus, qui prioris matrimonij nullitate cognita, aliud contraxit, & conſummauit ſi ſciens fuit in culpâ, t.2.ibid.n.15.16.& 17

Bigamus verus, & interpretatiuus ex vidua, nequit ordinari: quia nec illa eſt vnius nec vir vnus vnius, t. 2. p.388 n 17

Bigamus verus, & interpretatiuus priuatur priuilegio clericali canonis, & fori; ſic vt pœna excommunicationis cogatur non deferre habitum, & Tonſuram, t.2 p.361.n.12.13.& 12

Bigamus habitum deferendo, & Tonſuram, verius eſt, vt peccet, t 2.ibid.n.14

Bigamus verius eſt, vt nec ſit capax alicuius beneficij Eccleſiaſtici abſque diſpenſatione, tom 2. ibid. num.15. & 18

Collatio beneficij facta Bigamo eſt nulla, & nec reſignatio ei fit, t.2.ibid.n 16 & 17

Bigamus ſemel effectus, nec tonſurari, aut beneficiari

poteſt ſine Papæ diſpenſatione, aut Epiſcopi, tom. 2. ibid.n.18.
Bigamus charactere ordinis ſuſcepti non priuatur eo imò, ſi accedat diſpenſatio bigamiæ poterit abſque noua ordinatione beneficiari, t.2.ibid.n.19.& 20.
Bigamus nequit eſſe Eccleſiarum Sacriſta, nec æditunm, t.2.ibid n.23.
Bigamus ſimilitudinarius non priuatur priuilegio Clericali, t.2.p.364.n 22
Bigamus dicitur qui ſecundas nuptias contraxit poſt mortem prioris coniugis, & vtraſque conſummauit, t.2. p.358.n 9.& 10
Bigamus eſt, qui duo matrimonia ex parte ſui affectus contrahit, opere ſubſequuto, t.2.p.354.n.19.
Bigamus nùm ſit qui ex defectu conſenſus, ſciens nullitatem primi matrimonij, ſecundum contraxit, tom. 2. ibid.n.20.24.& 25.
Bigamus dicitur qui ante Baptiſmum habuit vnam vxorem, poſt Baptiſmum alteram, t.2 p.348 n.10
Bigamus eſt maritus primus, qui exiſtimatus mortuus cognouit vxorem propriam iam cum alio nuptam, t.2. p.372.n.13 & 14 etſi compulſus ſit à Iudice redeat ad dictam, t.2.ibid.n.13
Bigamus eſt qui contrahit cum vidua exiſtimans virginem eſſe, t.2.p 370.n.1
Bigamus eſt qui cognouit propriam eius vxorem poſt adulterium, etiam non publicè ſcitum, t. 2. ibid. n.3
Bigamus dicitur etiam qui, vtcumque ignorans adulterium vxoris cognouit, aliter ſi procederet defectus ex infamia, t 2.p 371.n.5
Bigamus diſpenſandus ſufficit, vt narret ſe bigamum eſſe, t.2.p 301.n.8
Bigamus ordinatus in minoribus incurrit pœnam priuationis Tonſuræ, & habitus, t 2.p 366 n 23
Clericus plures habens concubinas non eſt Bigamus, t. 2. p.353.n.4
Bigamus nunquam creditur, qui cum pluribus fornicatus eſt, aut cum vna corrupta, t.2.ibid.n.5
Bigamia contrahitur per duo coniuncta, matrimonium præcedens, & vſus venereus ſubſequens, tom 2. ibid. n.6
Bigamus eſt, qui ducit eam, quæ ab alio corrupta eſt, alij è contra docent, t.2 ibid n 7.10.& 11
Bigamus dicitur qui repudiatam ab alio vxorem cognitam in vxorem de facto ducit, t.2. p 350. n.5.6 & 7
Bigamus non efficitur qui matrimonium contraxit cum antea ab ipſo corrupta, t.2.p.369 n.8 9.& 10.
Bigamus à tempore Apoſtolorum prohibitus fuit ordinari Epiſcopus, vel Diaconus, t. 2.p 344.n 13
Bigami viri ſunt incapaces prælationum: contra de fœminis & quæ ſit differentia, t.2.p 22.n.5 & 6
Bigamus ordinatus punitur, præcedente ſententia, tom.2. p.366.n.21.22.& 23.cap. ſi quis viduam diſt.30

Bona.

Alienari Bona, ad quorum titulum quis ordinatur, nequeunt regulariter ſine licentiâ Epiſcopi: idem in venditione, extinctione penſionis, mutatione, ſeu donatione, renunciatione, ſeu reſignatione, hypoteca, datione inſolutum, t 2 p 269.n.61.63.& 65
Bonorum poſſeſſio Prælati continuatur in Eccleſiâ, t. 1. p.102.n.3

Bonus.

Bonus quilibet præſumitur in dubio, & idoneus, tam ad ordines, quàm ad ad beneficia, honores, & officia, t 1. p 311. n.2. & 4. Et quibus probetur teſtibus, t. 1. ibid n.3
Bonus præſumitur quando agitur de ſalute animæ, & quare, t.1.p.312.n.3.& 6

Brachium.

Brachio vno carens irregularis eſt, t.2.p.319.n.9

Breue.

Breue Epiſcopo Cordub. tranſmiſſum ab Vrbano V I I I. pro examinandis ab eius ſucceſſoribus ſemel ad confeſſiones approbatos regulares, t.1.p 438.n.22
Breue Vrb. V I I I. reformationis Sacræ Pœnitentiariæ, t.1.p.235.n.26
Breue ad Ordines in Curia obtentum ſolet dari cum Clauſula abſque litteris dimiſſorialibus, & eſt examinandus in cauſis, t.1.p.290.n.10

Bulla.

Bulla Cruciatæ quid diſponat tempore Interdicti in adminiſtratione vnctionis remiſſiuè, t.2.p.34 n.6
Bulla Clem.V I I I. anni 1602. cum Bulla Sixti V. contra debitores ingredientes religionem expeditur iuxta ius commune, t.2 p.296.n.44
Bulla Sixti V non habet locum in Monialibus, nec in recipiendis ad ordines militares Equites, quos vulgò commendadores appellamus, &c. nec in ære alieno grauatis ſi eorum facultates ſufficerent, vel ſi bona relinquant Debitoribus, t.2.ibid.n.45
Bullæ quæ iam plumbatæ erant in vitâ Papæ expediuntur, & per officiales Cancellariæ ſubſcribuntur, t. 2. p.543.n.17
Bulla Sixti V.quæ prohibet religionem ingredi, eos qui ſunt ratiociniis obligati. Et an æquè de publicis, aut priuatis, t.2.p 293.n.1.3.4. & 2.& vbi in quibus locum non habeat.
Bulla Vrbani V I I I. refertur, qua probatur Nuncium Hiſpaniæ poſſe cognoſcere in prima inſtantia de cauſis Religioſorum, non obſtantibus aliis Bullis, t. 1.p.133. n 3 6.& 7
Bulla, quæ derogat aliis, vt ipſa ceſſet per aliam poſteriorem, debet in hac mentionari,& abrogari,t.1.p.134.n 9
Bulla Gregorij X I V.expenditur circa poteſtatem diſpenſandi Regulares Prælati honores cum ſuis ſubditis illegitimis, t.2 p.193.n.12. & 13
Bullæ Cruciatæ publicatio quotannis fit ſecundum computationem anni Eccleſiaſtici, t.1. p.239.n.5
Bullæ Cruciatæ verba pro diſpenſationibus competentibus commiſſario eius, t.2.p.216.n.42

C

Cabiſcol.

CAbiſcol aliàs dicitur cantor, tom. 2. pag. 531. n.14

Cæcus.

Cæcus ex diſpenſatione Papæ cum aſſiſtentia alterius Sacerdotis poterit celebrare, t.2.p 318 n.39
Cæcus, mutus, & ſurdus, qui poſtquam electionem de eo factam talis factus fuit, nequit etiam cum alio ſano Viſitatore proſequi viſitationem, tom. 1. pag. 114. n.27
Cæcus, vel Surdus nullomodo queit eligi in Prælatum, t.1.p 58.n 21
Cæcus in ſcribam eligi nequit nec poteſt eſſe Viſitator, nec in collegam, ibid. n.22. & 23. nec in commiſſum, ibid.n 24 & 25
Cæci muti, & ſurdi priuantur iure eligendi paſſiuè, t.1. p.114.n 23.vbi quid de iure eligendi actiuo.

Cœlibatus.

Cælibatus non Iure Diuino, ſed Eccleſiaſtico adiunctus fuit ordini ſacro contra aliquos, t.1.p.198. n.18
Cælibes debent eſſe Chriſto miniſtrantes, t. 1. p. 402. n.29

Cæremonia.

Cæremonia partialis vnius totalis ordinationis dari poteſt tempore aliquo, etſi longo prius quàm alia, t. 2. p.11.n.8
Cæremonia conſuetudine immemoriali in vſitata in cathedrali contra præceptum in ceremoniali obſeruanda eſt, t.2 p 488.n.46
Cæremoniæ nonnullæ circa ſacra, & in vnctionibus Pontificum, Epiſcoporum, Imperatorum, Regum Ordinandorum, Baptizandorum, Confirmandorum, ad infirmorum in extremis agentium, Altarium, Templi, & Calicis, t.2.p.4.n.7. & n.ſeqq.

Calcula.

Calcula computorum legitimè diſpuncta executione mandantur, t.2 p 303.n.53

Calculatio.

Calculatio iterum peti poteſt dolo ac errore vel quando dolosè reddita fuit ſic intelligenda dicta, t. 2. p. 302. n 43

Calculi.

Calculi retractio non habet locum, quando calculatio facta partibus, non ſolùm continet computationem, ſed etiam pactum, aut tranſactionem generalem, aut ſpecialem, niſi in ipſa error interueniſſet expreſſus, t.2.p 302.n.44
Calculus ob modicum errorem non retractatur, t.2.ibid. n 45
Calculator qui ſolet vocari, rationarius, partitor, ſeu ſeu computator, poteſt eſſe pubes 15. annos excedens de iure in praxi ad iudicium maior annis 18. t. 2. ibid. n.46.47.& 48.vbi declaratur.

Calix.

Calix traditur ordinando cum vino, & Patenâ, t.2.p.176. n.12.

Calix

Calix de neceſſitate præcepti tangi debet à Sacerdote ordinando, vbi quid de Patenà, t. 1. p. 106. n. 11. & 13. & quid de tactu Hoſtiæ, & Vini, ibid. num. 14. & quod peccatum ſit non tangere omnia, ibidem, n. 16

Calix debet eſſe conſecratus, qui ad contactum traditur ordinandis cum ordinantur Sacerdotio, quid in Diacono, & Subdiacono, tom. 1. pag. 108. num. 15. & 16.

Calicis traditio in ordinatione ſacerdotali, ſpectat cum cum Patenà ad poteſtatem conſecrandi, t. 2. pag. 189. num. 8

Camerarius.

Camerarij Pontificis officium, eſt aſſiſtere eius ærario, & Patrimonio Romanæ Eccleſiæ præeſſe, quod exercetur, mortuo Papa, tom. 2. pag. 593. num. 18. & 19

Camerarius non eſt anteponendus vice cancellario Papæ, t. 2. ibid n. 19

Camerario, ac clericorum cameræ iuriſdictioni ſubſunt omnes depoſitarij, Theſaurarij per varia loca ſtatus Eccleſiaſtici etiam circa datia, & noua pedagia, & contra arma ſarracenis deferentes, t. 2. ibid. n. 20

Camerarius ſolùm habet cognoſcere de cauſis concernentibus intereſſe cameræ; & ſic de contractibus circa id, t. 2. ibid. n. 21. 22. 23. & 24.

Camararius Papæ habet inhibere, ſine Papæ mandato alios iudices in concernentibus Papæ intereſſe, niſi derogatio fiat manu Papæ ſubſcripta, t. 2. ibid. n. 23.

Camerarius committit cauſas criminales iudicibus ordinariis & ordinatis, & habet iuriſdictionem circa venditionem pignorum Hebræorum & eorum furta, accipit emolumenta ex collectoria Hiſpaniarum, & aliorum locorum; non tamen quit dare licentiam communitatibus, vendendi ſtabilia, & creandi cenſus, aut faciendi nundinas, de aliis, t. 2. ibid. n. 24 & 25

Camerarij, & pœnitentiarij officia durant poſt mortem Papæ, & t. 2. p. 593. n. 17. & 18

Camerarius, & clerici de camera non poſſunt concedere commiſſionem, ſi in euidentem ſuper alienationem Eccleſiæ, t. 1. p. 544. n. 38

Camerario Papæ ſubſunt omnes officiales vrbis, cui etiam incumbit, Papa viuente, ſolicitatio, extractio frumentorum; & circa gratias delictorum facultas, t. 2. p. 593. n. 25. & 26.

Campana.

Campanæ idem ſunt, quod tintinnabula, quaſi honora ſtrepera, atque vocalia, & ſigna pro horis canonicis, t. 1. p. 546. n. 1. & 2.

Campanæ in vocabulo Germano, vocantur cloches. Et nolæ à Nola campaniæ ciuitate, t. 2. ibid. n. 3. & 4.

Campanæ cum ligno pulſarentur introductæ ſunt in Eccleſia, nolæ, aut campaniæ, vocarentur perſonæ ad rem ſacram, t. 2. ibid. n. 5.

Campanarum vſus ritè receptus, quæ pulſantur ad miſſam publicam, & in exequiis, & ſuſtis defunctorum, & quare, t. 2. ibid n. 6 & 7

Campanæ tempore interdicti non ſunt pulſandæ, & quare t. 2. p. 547. n. 7. & 8. & n. 17 vbi quod ne pulſentur in ſeptimana ſancta, dum corpus Chriſti eſt in monumento, & quare? t. 2. ibid. n. 7.

Campanarum ſonitu aër &, tempeſtates, diluuntur nequiſſimæ, t. 2. ibid n. 9

Campanæ, quibus Eccleſia vtitur fiunt ex metallo, & ex quibus metallis conflentur, quæ durant, quam tubæ veteris teſtamenti, & altius reſonant, t. 2. pag. 547. n. 13

Vas metalli æris ſignificat concionatorum oraſerrum interim linguam, t. 2. p. 547. n. 14

Funis, quo campanæ pulſantur intelligitur menſura vitæ noſtræ, t. 2. p. 547. n. 15

Campanas pulſatorius congruit, vt ſupercilleo eas pulſet; t. 2. ibid n. 16

Campanæ cum infunduntur, vulgò audiunt, vt Baptizantur; ſed quo Baptiſmo, expenditur, id eſt benedictione, & quomodo, t. 2. ibid. n. 18. 22. 23. & 24.

Campanæ ſunt tubæ, quibus vocatus populus ad conueniendum in templum, & audiendum verbum Dei, & vt Dæmones terreantur, cum vocantur Chriſtiani, t. 2. p. 547. n. 19

Campanis Hugonotæ heretici huius temporis bellum indixerunt, quas frangunt, & comminuunt ſarracenos imitantes, t. 2. ibid. n. 20.

Turcæ campanarum vſum non admiſerunt, tom. 2. ibid n. 21.

Baptiſmus campanarum, quibus cæremoniis, t. 2. ibid. n. 21. & 29

Campanas benedicere, vngere, & nomen eis imponere non eſt nouum, t. 2. ibid. n. 23

Baptizare templum quo in ſenſu dicatur à Ioanne ſerm. de ſacram t. 2. p. 548 n. 14

Campanæ ſi non ſunt benedictæ poſſunt, ne pulſentur, prohiberi ab Epiſcopo t. 2. p. 547. n. 25

Campanæ conſecratæ etiam in Turri prophanæ exiſtentes, non debent deſeruire vſui prophano, t. 2. ibid. n. 26

Campanas habere non licet omnibus communitatibus, ſicut licet Eccleſiis; non enim ſunt habendæ in oratoriis priuatis. Vbi quid religioſis, t. 2. ibid. n. 27

Campanæ non poſſunt in aliqua Eccleſia pulſari Sabbato ſancto ante pulſationem in cathedrali, vel Matrice, etiam ſi collegiata ſit, aut exempta, t. 2. ibid. n. 28 & 29

Campanæ indifferenter poſſunt in qualibet Eccleſia ad ſalutationem Angelicam, ante, vel poſt pulſationem, in cathedrali, niſi fortè adeſſet conſuetudo, vt vallisoleti, & ſalmanticæ contingens, & Auſturicen t. 2. ibid. n. 30

Campanorum pulſatori olim debebant eſſe induti ſuper pelliceis, t. 2. p. 436 n. 47

Cancellaria.

Cancellaria non ſupplet in litteris Apoſtolicis derogationem Concilij, ſed requiritur, quod ipſa derogatio ſit in ſupplicatione Et quando obſtet, t. 1. p. 606. n. 70. & 71

Cancellariæ, & Regiæ Audientiæ, abſentibus, ſeu mortuis Fiſcalibus, quos alios ſubſtituant interim, dum à Rege nominantur, t. 2. p. 587 n. 6.

Cancellaria Pintiana, qualiter, & ad quæ negotia ſoleat deficientibus iudicibus, pro interim nominare aliquem, aut aliquos ex collegio ſanctæ Crucis, t. 2. ibid. n. 7

Candelabrum.

Candelabrum aureum ſolidum, quandoque legem, quandoque Eccleſiam ſignificat, quandoque euangelicam conuerſionem, t. 2. p. 510 n. 57.

Candelabrum fieri in Eccleſia ductile de auro mundiſſimo mandauit Deus, t. 2. p. 549. n. 44

Candela

Candelas benedictas nequit Parochus transmittere ad ædes ſæcularium diſtribuendas tantùm in Eccleſia, t. 2. p. 507. n. 33

Candela benedicta in cathedrali debet primo miniſtrari Epiſcopo à prima Dignitate cui deinde Epiſcopus aliam præſtat, t. 2. ibid. n. 34

Candelæ annuatim dantur laicis in aliquibus Eccleſiis in die purificationis; vbi de vſu Eccleſiæ Valliſoletanæ, & Toletanæ.

Canere.

Canentes in choro debent per ſe ad inuicem ſpectari, & articulata intelligi; ſic vt antequam finiat ſuam partem aut verſus, vna pars chori, non incipiat alia, & ſic è contra, t. 2. p. 472 n. 14 & 15.

Canendum eſt officium Diuinum ſemper in choro, non extra, aliquando ob frigus aliter eſt declaratum, t. 2. p. 473. n. 21.

Canonicus in ſacris non conſtitutus poteſt conferre beneficia per Hebdomadas ſicut alij Canonici, t. 2. p. 9. n. 16

Canonici Cathedralis præferuntur pro aſſiſtendo Epiſcopo celebraturo ſi contingat in collegiata canonicis ipſius collegiatæ, t. 2. p. 488 n. 44 & 45.

Canonici Cathedralis non obſtante qualibet conſuetudine præferuntur in functionibus Canonicis collegiatæ etiam in aſſociandis funeribus, & propria collegiata, t. 2. ibid n. 45.

Canonicus Iunior tenetur ad onera ſupplenda vice Hebdomadarij abſentis vel impediti, t. 2. p. 492. n. 89.

Canonicatus Magiſtrales, & Doctorales prouidentur in concurſu à Capitulo, & Epiſcopo, t. 2. p. 105 n. 4

Canonicus antiquior excommunicatus, poteſt acceptare pinguiorem Præbendam, ſed non accipere eius collationem, t. 1. p. 393. n. 27.

Canonicus ſcripturarius habet legere, & interpretare Sacram Scripturam, aut Theologiam ſcholaſticam qui dum legit lucratur diſtributiones, & alia emolumenta, t. 2. ibid. n. 48. 49. & 50 excepto matutino, ibid. n. 51.

Canonicus Sacræ Scripturæ debet legere in hora, & tempore aſſignatis ab Epiſcopo qui poteſt illum cogere ad legendum per ſe non per ſubſtitutum ſine legitima cauſa, t. 2. ibid. n. 52. 53. & 54.

Canonicus lectoralis infirmitate impeditus non cogitur per ſubſtitutum legere, t. 2. ibid. n. 54

Canonia lectorali vacante, eſt eligenda perſona idonea quæ interim legat donec de titulari prouideatur, t. 2. ibid num. 5

Canonicus pœnitentiarius à Trid. creatus in qualibet Cathedrali, habet ex officio confeſſiones audire & abſoluendi à peccatis abſque nouo examine, t. 2. p. 476. num. 56 57. & 58

Canonicus admittitur in Cathedralibus ſine ordine, non minor annis 22. etiam ſi ſit ſupernumerarius, t. 1. p. 358. num. 29 30. vbi quid de tempore receptionis

Canonicus qui vult promoueri intra quatuor Tempora proxima, nùm ſpectari debeat ſi immineat Electionis tempus, t 1. p. 9 n. 38

Canonicus poteſt creari vicarius generalis à capitulo ſede vacante, t. 2. p 635 n 31

Canonicus adminiſtrator fabricæ tenetur Eccleſiæ inſeruire ſicut omnes aliæ, t 2. p. 500. n. 175

Aſſiſij in cathedralibus ſunt Beneficiati, qui ſunt Canonici, qui non vocantur cum illis ad tractatus, dicti quaſi Aſſidui, t. 2 p. 473. n 27. 28. & 29. vbi dicuntur manſionarij, ſiue Portionarij.

Canonici abſentes citati ad locum peſtiferum, vt eligant venire non debent, t 1. p. 14 n 23

Canonici propter peſtem queunt alibi extra Eccleſiam electionem facere, t. 1 ibid. n 14

Canonici aſſiſtentes in choro dato ſigno campanæ, debent horas canendo inchoare, cæteris non ſpectatis, nec Prælato, t 2 p. 472 n. 20

Coadiutori canonici, & Dignitates percipiunt fructus ſuorum canonicatuum, ſed non eorum coadiutores Quid ſi iſti nullam congruam habetent, t. 2. pag 641. n. 12. & 13

Canonici non percipientes fructus primi anni, vt ſolet in pluribus Eccleſiis, vetitum eſt, vt teneantur canere, ſicut cæteri canonici, qui ad id tenentur, t. 2 p. 472. num. 16

Canonici vt lucrentur diſtributiones, tenentur per ſe, aut per Capellanos interceſſiae canere in miſſis conuentualibus, etiam tempore aduentus, & Quadrageſimæ, t. 2. ibid. n. 17.

Canonici, & dignitates non tenentur ad benedictionem Epiſcopi genu flectere quando Epiſcopus benedicit aut illum thurificant ſed tantùm caput inclinare, t. 2. p. 488. num. 49

Canonici, & dignitates aſſiſtentes Epiſcopo celebranti debent facere circulum ad hymnum angelicum Credo & *Sanctus*, t. 2. p. 489 n. 50

Canonici incedentes in proceſſionibus Palmarum, & candelarum, quibus Prælatus cum Mytra interuenit, debent in Eccleſiis incedere, detecto capite, t. 2 p. 508. num. 32

Canonici debent aſſociare Epiſcopum, cum intrat, & exit ab Eccleſiâ cum Papa, & honex debito, t. 1. p. 347. n. 44. & 47

Canonici exire volentes de choro, debent petere veniam à Decano, antequam à cantu. Et quid de praxi, t. 1. ibid. n 45. & 46

Canonici dicti ex officio, vt doctorales, magiſtrales ſcripturarij, & pœnitentiarij tenentur munia obire in Eccleſiis, vt cæteri, & quomodo eligantur remiſſiuè, t. 2. p. 474. n 44

Canonicus magiſtralis ſpeciali aſſignatione Trid & commiſſarij S Cruciatæ habet quot annis prædicere Bullarum indulgentias, t. 2. p 475. n 46.

Canonici doctorales præcipuè curam exercent in Capitularibus actibus, vbi confertur ſuper litibus, & negotiis, t. 2. ibid. n. 47

Canonici, ſi Palatium Epiſcopi diſtat plus 160 paſſuum ab Eccleſiâ, ex alio deſignato loco, illum aſſociabunt, & cum qua cæremonia aſperſionis, t. 2. pag. 484. n. 3. & 4

Canonici non debent exire de choro, vt aſſocient Epiſcopum volentem ire ad Domum illico finita concione, aliter miſſa iam dicta, etſi inſtitetur in choro hora ſextæ, t. 2. p 487. n 15

Canonici Diaconi non debent aſſiſtere Epiſcopo, niſi quando paratus eſt cum Pluuiali, & Mytra, t. 2. ibid. n. 16.

Canonici celebrantes nequeunt ſedere coram Epiſcopo in ſede, cum poſtergali, ſed in aliquo ſcanno oblongo tapete, vel panno cooperto in latere Epiſcopi, t. 2. ibid. n. 17.

Canonici non tenentur aſſociare Epiſcopum alienum nomine proprij venientem ad celebrandum ſufficit, vt aliqui ei obuiam procedant, vſque ad portam Eccleſiæ t. 2 ibid. n. 8.

Canonici debent per ſe ſeruire in cathedralibus, & collegiatis non per ſubſtitutum non obſtante ſtatuto ſiue conſuetudine, nec alternatim vnus pro alio, t. 2. p 499 n. 163 & 165. limita ibid. n. 166. vbi de portionariis etiam ibid. n 167 & 168

Canonici debent per ſe Epiſcopo celebranti aſſiſtere non per ſubſtitutos, & quid ſi impediti ſunt, aut abſentes t. 2. ibid n. 164 & 165

Canonicus qui ſimul habet dignitatem, aut portionem quatiter præſtet onus cuiuſlibet præbendæ, & quid ſi impeditus ſit per ſe adimplere, t. 2. ibid. n. 166. 167, & 168

Canonicus cogi non debet ad canendum Epiſtolam, aut Euangelium cum alter canonicus miſſam celebrat, niſi præbendæ ſint diſtinctæ, t. 2 p 500. n. 169. 170. & de ratione, n. 172

Canonici tenentur Epiſcopum aſſociare, quando cappa non vtitur, ſi aliter loci conſuetudo id expoſcit, cui ſtandum eſt, etiam circa locum, à quo ſit ſ. eiunda aſſociatio, t. 2. p. 485. n. 10

Canonici non tenentur aſſociare Epiſcopum altari in quo miſſam planam celebrauit ad ſedem Epiſcopalem, ſi voluerit miſſæ conuentuali aſſiſtere, t. 2 ibid. n. 11

Canonici debent incedere, capite detecto, dum Epiſcopus pergit per Eccleſiam dando benedictionem, t. 2. ibid. n. 13.

Canonici graduati non excuſantur in choro, ſicut non graduati, t. 2 p 473. n 22

Canonicus Pœnitentiarius, dum audit confeſſiones, & Magiſtralis prædicaturus abſens per octo dies, & alij ex officio abſentes, lucrantur, vt præſentes, t. 2. ibid. n. 23

Canonici, vbi adeſt conſuetudo, tenentur etiam ad recitandum in choro officium Beatæ Mariæ, defunctorum, pſalmos pœnitentiales, & graduales, t. 2. ibid. n 24

Canonici ad munia canendi, & recitandi in choro intereſſentes debent canere, luminaribus ſuperpoſitis in altari maiori, t 2. ibid. n. 23

Canonici qualiter ad congreſſum in capitulo ſint obligati, ac ſe gerere debeant remiſſiuè, t. 2 ibid n. 26

Canonici tenentur aſſiſtere ſuo Epiſcopo extra Cathedralem Pontificalia exercenti dummodo remaneant alij qui inſeruiant in Cathedrali, tom. 2. pag. 487. n. 30 31, & 32

Canonici poſſunt cogi ab Epiſcopo vt ſibi miniſtrandi in aliis ciuitatis Eccleſiis ad quos ob publicas vel ſolemnas Epiſcopales functiones exercendas pergit, t. 2. ibid. n. 32

Canonici dignitates & portionarij Cathedralis in tantum proprio Epiſcopo ſolemniter celebranti & pontificalia exercenti tenentur inſeruire, vt id debeant facere per ſe in veſtibus ſacris ſic vt loco impediti ſubſtituatur alius eiuſdem gradus, & ordinis, t. 2. ibid n 33 & 34

Canonici tenentur aſſiſtere Suffraganeo Epiſcopo quando nomine proprio functiones Epiſcopales exercet, ſed non eo apparatu cum quo aſſiſtunt proprio Epiſcopo, t. 2. ibid. num 35. & 36. & ſine paramentis niſi ibid. n. 37

Canonici duo primi Diaconi aſſiſtere debent Epiſcopo celebranti ſolemniter qui hic inde eleuant fimbrias pluuiales Epiſcopi progredientis, & thurificandis altare, t. 2 ibid. n 39. & 40

Canonici vocem habentes in capitulo, & Capellani de iure communi admittebantur ad eligendos Epiſcopos t. 1. p. 139 n. 9

Canonici non ſupplent vices aliorum Canonicorum, aut inferiorum bene tamen dignitatum, tom. 2. pag 500. n. 173

Canonici poſſunt totam poteſtatem eligendi transferre compromiſſo facto in Compromiſſarios, t. 1 p 120. n 35

Canonici ſolùm in ſolemnioribus feſtiuitatibus, quibus cum cappa venit Epiſcopus, debent ei aſſociare, & aſpergere, non ſi ſine cappa veniat, & in aliis Diebus, t. 2. p. 484. n. 5

Canonici tantùm quatuor exeunt de choro poſt inchoatas horas, vt aſſocient Epiſcopum venientem cum cappa ad Eccleſiam, vbi improbatur praxis Eccleſiæ Valliſoletanæ, t 2. p 485 n. 6. 7 & 12

Canonici nùm queant admittere clericos Eccleſiarum ad coeligendum remiſſiuè, tom. 1. pagin. 114. numero 96.

Canonici,

Canonici, & Dignitates tenentur accedere ad Domum Epiſcopi, & illum aſſociare venientem ad Eccleſiam celebraturum, vel diuina officia auditurum cum cappa & illum reaſſociare ad domum redeuntem, ſi domus non multum diſtet ab Eccleſia & de praxi diſtantiæ in Valliſolet. & Auſturienſi Eccleſiis, tom.2. p.484

Canonici qui electione Epiſcopi illum aſſociant, ad aliam Eccleſiam non lucrantur diſtributiones, tom.2. p.486 n 22

Canonici quot ſint obligati aſſociare dominum aliquem temporalem villæ aut ciuitates vbi eſt cathedralis ſiue collegialis Eccleſia, t.2.ibid.n.23 & 24

Canonici diaconales non debent hinc inde aſſiſtere Epiſcopo niſi cum accedit paratus cum mitra & pluuiali, t.2. p.488.n.41

Canonici aſſiſtentes Epiſcopo, cum cappa non tenentur ei ponere & deponere birretum ſicut tenentur ad mitram, t.2.ibid.n.42 & 43

Canonicorum magiſtralium, & doctoralis ita officium prærequiritur vt nequeant alia officia incompatibilia obtinere etiam inquiſitionis intra eandem ciuitatem, t 2.p.478.n.79.& 80

Bulla Vrbani VIII. anni 1640. vt canonici magiſtrales & Doctorales nequeant in regnis noſtris Caſtellæ & legionis aſcendere ad alia officia incompatibilia etiam inquiſitionis retinendo præbendas ſuas, tom.2. p.478. n 8

Actor fuit conſeruatus in ſua præbenda Canoniæ pœnitentiariæ ſimul cum inquiſitione Valliſoletanæ per decanum & capitulum in ſacris illius Eccleſiæ per annos nouem quouſque ipſe eam dimiſit tran ſlatus ad ſupremum inquiſitionis conſilium anno 1657.t.2 p.479.n.81. 82 & 83

Canonicorum poteſtas circa electiones, & alia remiſſiuè, t.2 p.471.n 1

Canonici dicuntur à canone, quatenus ſignificat, ſine portionem ſtatutam pro ſuſtentationis ſtipendio, t.2.ibid. n.2

Canonici ſub certa regula antiquitus cum ſuo Epiſcopo menſaque communi vixerunt, t.2.ibid.n.3

Canonicorum olim genera duo, vnum profitentium paupertatem vouerunt in communi vita, aliud eorum, qui in communi, & ſinguli bona habuerunt, t.2. ibid. n 4

Canonicorum officium proprium eſt in Cathedralibus. & Collegiatis intrandi in Choro, aſſiſtendo cantui horarum Diuinarum, & celebrationi Miſſarum, t.2.ibid. n.5

Canonici ſtantes in Choro de iure tenentur canere, de conſuetudine immutatum videtur aut ſtatuto, t.2.ibid. n.6.7.8.& 9

Canonici quando in Eccleſia non adſunt capellani, ac Aſſiſij, tenentur canere horas, tom. 2. ibid. num 9 & 10

Conſuetudo quadragenaria valet ad reuelandos canonicos ab obligatione canendi in choro, ſi adſint capellani, qui canant, t.2.ibid n.10

Canonici non attendentes cantui, confabulantes, aut mente detracti, ſaltim peccant, t.2.ibid.n.12

Canonici, etſi teneantur canere in Choro, non tenentur ad armoniacam modulationem cantus figurati, tom.2. p.472.n.13

Canonicatus.

Canonicatus in cathedralibus per ſæperequirunt ordinem Sacrum, tom 2. pag.214 num.24,25.Trid. ſeſſ 4. cap.2.

Canonicatus, & Dignitatis qualitas in collectore, & ſubcollectore, debet à principio adeſſe, tom.2. pag 605. num.51

Canonicus, cui commiſſa eſt delegatio à Papa, ſi poſt acceptationem litterarum deſinat eſſe, nihilominus eſt iudex t.2 ibid.n 52

Canonicus in Cathedrali, vel dignitas quæ in delegato Summi Pontificis requiritur debet adeſſe in principio commiſſionis quamuis in tempore præſentationis dignitas eius ceſſauerit, t.1.p.186.n.7

Doctoralis, & Magiſtralis Canonicatus, etiam Lectoris, & Pœnitentiarij officium quale ſit in Cathedralibus, t.t. pag 563.n 32

Pœnitentiariæ Canonicatus, olim Romæ prouidebantur, hodie per concurſum, cum qua differentia à cæteris Magiſtralibus, t. 1.ibid.n.34 & 35

Ætas ad Canonicatus Doctorales, & Magiſtrales, eſt ea, qua requiritur ad cæteros Canonicatis in Cathedralibus, tom.1.ibid.n 36

Pœnitentiari canonicatus ætas, eſt aſſignata per Trident. annorum 40. Et quare ſic, cum ad Epiſcopatum ſufficiant anni 30. & ad Parochum 25. t.1. ibid. n.36.37.38. & 39

Anni 40. de iure requiruntur compleri ad obtinendam pœnitentiariam. Et quid ſoleant Eccleſiæ in edicto manifeſtare. Et de caſu Eccleſiæ Toletanæ, tom. 1.p.364. num.40

Cantor.

Cantor, qui eſt Dignitas in Eccleſia debet per ſe munus ſuum obire, vel per ſe, vel per vicecantorem, t.2 p 532. num.26

Cantor. Decano abſente, ſolet capitulo præeſſe, vt Cin a- Cathedrali Auſturicen & Valliſolet.t.2 ibid.n 28

Cantor & Præcentor, poſſunt ſibi ſubſtitutum nominare, qui dicitur ſuccentor, id eſt vicecantor, vulgo Sochantre, tom.2.p.533.n.39

Cantores, qui Muſici dicuntur, non cum beneficiatis, ſed immediatè poſt crucem incedere debent, non obſtante conſuetudine, t 2.p.534 n.53

Cantores olim more leuitarum quærebant ad fontem aquam, eamque mundam offerre conſueuerant, & per manum Archiphara phoniſtæ &c. tom.2. pag.555. num.12

Cantori, Archidiacono, Archipresbytero, datum eſt in Cathedralibus, vt de conſuetudine præcedant Canonicos, t.2 p.522.n 34

Cantorum ſchola olim fuit Eccleſia Cathedralis, tom.2. pag.530.n.4

Cantoria.

Cantoria ſaltim de conſuetudine, eſt principalior aliis Dignitatibus in Cathedrali, t 2.p 533.n.31

Canturiam habens in choro, habet ius regendi in eo, diſtribuendo lectiones, antiphonas, prophetias, ordinando tabellas, & functiones Eccleſiaſticas per turnum, t.2. pag.532.n 21

Cantus.

Cantus requiritur in eo qui habet Beneficium ſeruitorium in canonicatibus portionibus & curatis de quo non multum curatur, tom 2 p.33.n 14

Capillus.

Capillis carens ob morbum gallicum, ſeu alium, regulariter non eſt irregularis ad ordines, & pendebit ab Epiſcopi arbitrio, aliis de cauſis, tom.2.pag 330.num. 3. & 4

Capitulum.

Capitulum ſede vacante valet cum illegitimo diſpenſare ad ordines minores,& beneficia ſimplicia, t.2.pag.213. num.18.19 & 20

Capitulum ſede vacante ſuccedit in omnibus, quæ ſunt Iuriſdictionis contentioſæ, & voluntariæ, tom 2. ibid. num.21

Capitulum, ſede vacante, queit à ſede Epiſcopali vacante conſtituere ſibi vicarium generalem, & qualem, t.2.p.633 n.8 & 24

Vicariatus titulus vicarij capituli remiſſiuè, tom.2. ibid. n 9

Capitulum ſede vacante Eccleſiæ Cathedralis ſubintrat in ius vniuerſum Epiſcopale, niſi quid ſpeciali prohibeatur, ſucceditque generaliter in iuriſdictione ſui Prælati, & adminiſtratione temporalium, & ſpiritualium, Ibid.n 11 12.& 13

Capitulum, ſede vacante, poteſt iudices dare, ac conſtituere, & omnia, quæ ad iuriſdictionem ſpectant expedire, t.2 ibid n 12

Capitulum ſede vacante, poteſt ſibi conſtituere vicarium generalem, cui competunt ea, quæ capitulo in ſpiritualibus, & temporalibus, t.2.ibid.n.14

Capitulum ſede vacante, à morte Epiſcopi, dum ſibi vicarium generalem non conſtituit, habent omnem iuriſdictionem, nec competit primæ Dignitati, aut Archidiacono contra Sbrocium, tom. 2. ibid. num. 15. & 16

Capitulum ſede vacante, tenetur infra octo dies, tom.1. num.17

Auſturicenſ. Capitulum qualiter ſe defendendo oppugnauit admittere ſine Bullis D. Didacum de Salzedo Epiſcopum nominatum: & quid tunc contigerit, t.1.p 87. num.6 & 7

Capitulum à morte Epiſcopi gubernat, adminiſtrat, confert beneficia &c. donec ſibi conſtet de nouo Prælato, tom 1.p.88 n 10

Capitulum ſede vacante poteſt ſubſtituere binos vicarios generales, vt alternis menſibus gubernent, & hoc de gremio capituli, etſi extra illud aliquando valeat, t.2. pag.635.n.27.& 28

Capitulum, ſede vacante, poteſt etiam conſtituere vicarios pedaneos, t.2.ibid.n.30
Capitulum ſede vacante in multis non habet eam poteſtatem, ac Epiſcopus eius habebat, t.1.p.154.n 17
Capitulum ſine cauſa nequit iteratis vicibus deuenire ad electionem vicarij generalis, tom 2. pag. 635. numero 33
Capitulum quit conſtituere plures vicarios æquè principaliter, vel vnum generalem, & alterum foraneum, maximè, ſi eſt ampla Diœceſis, & ſtante immemoriali, vt ſub alternis menſibus duo generales gubernent, t 2 p.636 n.17.& 38
Capitulum poteſt præcipere tempus ad modum procedendi, dum conſtituit vicarium, ſed non poſtea. ſic vt tempore elapſo expiret iuriſdictio, tom.2 ibid.n.39 & 40. melius tamen, vt libere eligatur vicarius, ibid. n.42
Capitulum ſuccedens Epiſcopo in iuriſdictione, poteſt de delictis in genere, & in ſpecie inquirere, & exercere ſyndicandi munus, t.2.p.636.n 44
Capitulum ſede vacante tenetur intra 8. dies ad conſtituendum ſibi vicarium generalem à die ſcientiæ mortis Epiſcopi, ſeu tranſlationis, aut dimiſſionis, t. 2. p 634
Capitulum non tenetur ſpectare Canonicum non ordinatum ſiue minoris ætatis ad coëligendum Fallit ſi dolo ro ſpectaret abſentem, t.1 p 9 n.24 & 25
Capitulum, ſede vacante, num habeat diſpenſandi, & abſoluendi facultatem intra terminos Trid. ſeſſ 24.c.6. t.1 p 483 n 46
Capitulum poterit ſi moriatur vicarius à Metropolitano nominatus ob eius negligentiam creare iterum alium vicarium intra annos, t 2.p.634 n.23
Capitulum non debuit Epiſcopum confirmatum ſine Bullis recipere, t 1 p 89 n.19.& 20
Capitulum an poſſit remouere ad libitum Vicarium Generalem, vel Prætor locum tenentem remiſſiuè, t.1. ibid. n.10
Capitulum, ſede vacante, poterat à morte Epiſcopi dare litteras dimiſſorias ad ordines ſuis ſubditis, hodie ex Tridentino nonniſi anno tranſacto, tom.2 p.441.n.20. & 21
Capitulum poteſt compromittere certis perſonis, & eligere aliquos, per quos eligantur Compromiſſarij, t.1. p.180.n.31
Capitulum ſede vacante tenetur alere ordinatum, qui de eius mandato, & litteris ſuit ordinatus ſine titulo; imò etſi proprio Epiſcopo non reſiſtat ordinanti ſine titulo ſubditum, tom.2. pag. 283. num. 50. & 51. fallit, n.52
Capitulum Cathedralis, mortuo Epiſcopo, tenetur in his Regnis Hiſpaniæ denunciare eius mortem Regi, t.1. p.145 n 6
Capitulum ſede vacante, habet ius conferendi donec litteræ Epiſcopi ſint expeditæ, & præſentatæ, tom 1. p.87.n.3 4.8.& 10
Capitulum dans litteras dimiſſorias ante annum ſubiacet interdicto, & ordinatus in minoribus non gaudet priuilegio, præſertim in criminalibus, in maioribus priuatur ab ordinis executione, t 2 p 442 n 23
Capitulum poteſt conſentire in duobus vocalibus; ſic vt electio canonicè fiat, t 1.p.14 n.6
Capituli Iudicium erat neceſſarium in grauibus, in quibus procederetur ad ſententiam ſuſpenſionis, tom.2. p 493 n.99
Capituli ſedis vacantis poteſtas ad plura extenditur, remiſſiuè, t.2.p 639.n.66
Capitula Cathedralia adminiſtrant, vel ſede vacante; donec ſit capta poſſeſſio per Prælatum, tom.1. p.79. num.15
Capitula quæcumque etiam regularium; nequeunt facere contra formam requiſitam ad eligendum, nec vigore priuilegij, t.1.p 119 num.12.& 13. & de ratione, ibid. n 14

Capellania.

Capellania vt probetur collatiua, non teſtibus, ſed titulo collato, t.1 p.86.n.56
Capellania honoris non requirit ſcripturam, nec Pontificis Bullam, t.1.p 84.n.29
Capellania temporalis non eſt ſufficiens titulus ad ordines, 1.1 p.260.n.6
Capellania quando dicatur Sacerdotalis actu; vel aptitudine, t.2.p.376 n.11
Capellania num dicatur Sacerdotalis; eo quod habet onus celebrandi remiſſiuè, t.1.p.377.n 13
Capellania requirens ſacerdotium collata non ſacerdoti, non admittitur ipſo iure; eo quod non ordinatur intra annum, niſi monitus facit, vt non promoueretur, idem in aliis beneficiis, t.1.p.368.n.23.& 24
Capellania obtenta in Capella Papæ, eſt titulus ad ordines, tom.1.p.264.n 14
Capellaniæ ſeu beneficij fundator, poteſt præcipere, vt detur minori annis 24. fallit, tom.1. pag.357. num.18. & 29
Capellaniæ, ſeu Beneficij collatio facta minori annorum 14 eſt nulla, etiam ſi ætas deficiat per vnum diem, t.1. ibid.n 19 & 20
Capellaniæ, quæ fundantur abſque Epiſcopi authoritate, non requirunt annum 14. in obtinente, tom.1. p.357. n 2
Capellaniæ non collatiuæ, & anniuerſaria minoribus 14. annorum valens dari, t 2 p.357.n.15

Cardinales.

Cardinalis Presbyter confert Tonſuram, cæteroſque minores ordines ſuis familiaribus arieonalibus, vbi quid de dimiſſoriis, t.1 p 257.n.17 & 20
Cardinalis Epiſcopus ordinare poteſt ſuum familiarem attennalem eiſdem requiſitis, ac Epiſcopus, non Cardinalis, t.1.ibid.n 18
Cardinales poſſunt in ſuis titulis minores ordines conferre, poſſuntque in illis exercere ea, quæ ſunt iuriſdictionis, t. ibid n.19.& 20
Cardinales liberantur à patria poteſtate in his, quæ ſibi ſunt commoda, non vt amittant ius ſuorum hæredum, t.1.p 364 n 5 & 7
Cardinales non comprehenditur ſub diſpoſitione *Extrauag iuncta de Electione*, t 1.p.98.n.10
Cardinales poſſunt conferre beneficia Epiſcopatuum à ſe reſignatorum, etiam poſt præconizationem reſignatarij ante eius adeptam poſſeſſionem, t 1.ibid.n.12
Beſſarion Cardinalis authoritas fuit magna in concilio florentino ad conuincendos Græcos, & vniendos cum latinis, tom.2 p.74.n 9
Cardinali atteſtanti de facultatibus ſibi competentibus plenè credendum eſt ratione ſui officij, tom.2. pag.592 num.3
Cardinali in præiudicium Capituli de iure non expeditis Bullis, & oſtenſis, non creditur, tom.1. pag 94 num.8
Cardinali ſe eſſe iudicem; vel delegatum, non creditur in his, quæ ſunt magni præiudicij, tom.2. p.596. n 4 5 & 6
Cardinali aſſerenti de ſeipſo, non creditur; ſed ſecus de commiſſione ſibi facta; licèt litteras non oſtendat, tom.1.pag.93.num.1.. & 6. limitatur ſi ſit in præiudicium tertij, n.7
Cardinales Presbyteri ſecundùm Adrianum, nequeunt ordines minores conferre, & quare, ſed contra, tom.1. pag.416.n 3 & 5
Cardinales Poſſunt; litteris non oſtenſis; beneficia conferre, & iuriſdictionem exercere, & alij contra tom. 1. p.92. n.1.& 6. quia eſt conſuetudo contraria, ibid. n.2 & 4. qui intelliguntur, ibid.n.6 & 7
Cardinales virtute indulgenti, non poterant minoribus ſeptennio beneficia conferre, tom. 1. pag. 356, num 7
Cardinales poſſunt conferre beneficia commendata; ſiue ad tempus, ſiue ad vitam diſſoluta commenda, tom.1, p.92.n 18
Cardinales Presbyteri poſſunt ex commiſſione Papæ conferre ordines minores tom.1 p.109.n.9
Cardinales à quo tempore ſic nominati ſunt, tom.2. p.18. num 8. Qui eos crearunt primo in Eccleſia, ibid. num.7
Cardinales in vrbe Romæ fuerunt creati in Eccleſiis ibi quaſi per Diœceſes ab baptiſmum, & pœnitentiam, & Martyrum ſepulturam, t.1.ibid.n 7
Cardinales, Presbyteri, & Diaconi delinquentes quot teſtibus damnentur, t.1.ibid.n.8
Cardinales quam dignitatem habeant, de eorum creatione, quam poteſtatem habeant. & in qua ætate remiſſiuè, t.1. pag 58.n.31
Cardinales creari nequeunt, niſi nati de legitimo matrimonio; ſic vt legitimati per ſubſequens matrimonium, non admittantur, & t.2.p.104.n.6 & 7
Cardinales creari non valent habentes filios filiaſvè, t.2. ibid.n.7
Cardinales duo vel vnus, de cæteris de Conclaue mortuis poterunt Papam eligere: & quid ſi omnes moriantur tom.1 p 57.n.16.& 17
Cardinales num licitè abeſſe queant ab electione Papæ, & quod abſentes ſunt expectandi per dies decem à

morte

morte Papæ: quod ſi diſtent à Roma, ſic vt venire nequeant, t. 1. ibid. n. 18 & 19

Electio Papæ facta per Cardinales præſentes abſentibus non ſpectatis, intra decennium adeſt valida, tom. 1. ibid. num. 20

Cardinalis abſentis Votum, etſi ſit in Vrbe, non tamen in Conclaui, nihil valet pro eligendo Papa, tom. 1. pag. 58. num. 21

Cardinalis infirmi, ſeu Canonici qualiter ſit requirendum votum pro electione Papæ, aut Canonici, t. 1. ibid. n. 22. & 23

Cardinales verius eſt vt habeant vocem in electione Papæ, etiam ſi eis tradita non ſint inſignia Cardinalitia, tom. 1. ibid. n. 24

Cardinales, non Diaconi vocem habent in eligendo Papa, ſed ſolet derogari hæc facultas à Papa, tom. 1. ibid. num. 25

Cardinales omnes admittuntur ad electionem Papæ nulla obſtante exceptione excommunicationis, ſuſpenſionis, aut interdicti, t. 1. ibid. n. 26

Papa vbi deponitur à Concilio legitimè congregato, ad quem tunc pertineat Pontificis electio, ad Cardinales ne an ad ipſum Concilium oſtenditur, tom. 1. pag. 58. num. 27

Papa mortuo, dum eſt congregatum Concilium generale potius eſt vt pertineat electio Papæ ad Cardinales, tom. 1. ibid. n. 28

Cardinalis electus Epiſcopus, & confirmatus quit adminiſtrare ſine litteris, quando vacat poſſeſſio Epiſcopatus, ſecus ſi tertius poſſideat, tom. 1. pag. 91. num. 6. & 17

Cardinales, Diaconi, & Subdiaconi creari poſſunt in ætate 22 & 23. annorum Præsbyterales, non niſi in ætate 30. annorum, t. 2. p. 139. n. 33

Cardinalatus Dignitas poſt Pontificiam, eſt maior cæteris in Eccleſia, t. 1. ibid. n. 44

Cardinalatum ætas de iure ordinario eſt iam aſſignata, t. 1. pag. 340. n. 43. 45. & 46. ſed Papa quit etiam minores annis 30 creare Cardinales quod ſit potius diſpenſatione, non conſuetudine ibid. n. 49

Gregorius XI. fuit Cardinalis electus minor annis 18. t. 1. ibid. n. 47

Papa nouiter electus, ſolet ſuum Cardinalatum aſſignare alicui cognato, quamuis adoleſcenti, tom. 1. pag. 340. num. 48

Papa quit aliquem Epiſcopum creare ante rationis vſum, & multò magis Cardinalem, etſi non licitè, t. 1. ibid. num. 50 & 52

Cardinalatus non eſt ordo, nec Sacramentum, tom. 1. ibid. num. 51

Papa ad Cardinalatum tenetur eligere digniores in competentia, t. 1. ibid. n. 52

Nominatio Epiſcoporum, Archiepiſcoporum, & Cardinalium remiſſiuè, t. 2. p. 460. n. 1

Archiepiſcopi, Epiſcopi, & Cardinales qualiter differant in dignitate remiſſiuè, t. 2. ibid. n. 2

Cardinalium Officium eſt aſſiſtere Romano Pontifici, & illi conſulere, & adiuuare in Sacerdotali Officio, t. 2. ib. num. 3

Cardinalium officium præcipuum eſt Reipublicæ Chriſtianæ conſulere, & Pontificis aſſiſtere conſulendo, & adimplendo quæ eis à Pontifice iniunguntur pro Eccleſiæ vtilitate, t. 2. ibid. n. 5

Papa debet conſilium Cardinalium petere in decidendis cauſis fidei, aliiſque arduis, non præcisè, t. 2. ibid. num. 5. & 10

Cardinales tenentur reſidere in curia, vbi Papa reſidet, nec ab ea poſſunt recedere ſine eius licentia, t. 2. ibid. num. 6. & 21

Cardinales dicuntur fratres Papæ facientes vnum corpus cum eo, ſicut Canonici cum Epiſcopo, tom. 2. ibid. num. 7

Cardinales habent quandam communicationem cum Papa tanquam cum capite, t. 2. p. 46. n. 8

Papa etſi dicatur caput omnium, dicitur caput Cardinalium, t. 2. ibid. n. 9

Cardinales miſſi legati dicuntur de latere Papæ, t. 2. ibid. num. 10

Cardinales collegium, atque Senatum conſtituunt, qui ad inſtar Senatorum dicuntur pars corporis Papæ, t. 2. ibid. num. 11

Cardinales dicuntur habere Dignitatem Patriciatus, & Senatoriam, t. 2. ibid. n. 12

Cardinales variis nominibus excellentiæ repræſentando Eccleſiam nominantur, vt *Diui Lumina Eccleſiæ, Lucernæ ardentes, Patres Spirituales maximi, columnæ Eccleſiæ, Eccleſiæ Romanæ ſpeciales*, tom. 2. ibid. num. 13

Cardinales æquiparantur Regibus, t. 2. ibid. n. 14

Reges locum cedunt Cardinalium Collegio, t. 2. ibid. num. 15

Cardinales dicuntur Papæ familiares, tom. 2. ibid. num. 16

Cardinales ægritudine laborantes, non poſſunt pati ſanguinis emiſſionem, ſine licentia Papæ, vbi commodè haberi poteſt, t. 2. ibid. n. 17

Cardinalibus indigentibus communicandi, ſunt redditus fiſci Apoſtolici, t. 2. ibid. n. 18

Papa à Cardinalibus non exigit fidelitatem, ſicut ab Epiſcopis exigit, t. 2. ibid. n. 19

Cardinalium Collegium non poteſt corrigere, immutare, vel modificare conſtitutiones Pontificum, nec eas reddere, & detrahere, præcipuè circa ea, quæ de electione Papæ diſponuntur, t. 2. p. 461. n. 20

Cardinales, ſede vacante, nequeunt quidquam exercere Iuriſdictionis pertinentis ad Papam, dum viuit, niſi neceſſitate vigente, de terra Eccleſiæ defendenda, aut periculo imminenti exercere, tom. 2. pag. 462. num. 21

Cardinales olim ſubſcribebant in gradu poſt Epiſcopos, quia inferiores dicebantur, t. 2. ibid. n. 23

Cardinalium cœtus ſede Apoſtolica vacante poterit ſubrogare camerarium & Pœnitentiarium loco demortui, t. 2. p. 594. n. 43. & 44

Cœtus Cardinalium etſi ſede vacante iuriſdictionem non exerceat Papalem limitatur in aliquibus caſibus, tom. 2. ibid. n. 44

Cardinalium collegium illico, vt Papa moritur, nequit concedere dimiſſorias ad ordines, tom. 2. pag. 442. n. 22

Carnifex.

Carnificis filius vulgo *del Berdugo*, non eſt Irregularis, tom. 1. p. 341. n. 11

Carnifex vilisſima perſona reputatur, etſi ſemel tantum, & vi exercuerit tale officium, tom. 1. ibid. num. 12. & 13

Caſtellanus.

Caſtellanus, ſeu famulus, qui ad tempus Domino ſeruit, non ordinatur ab Epiſcopo Domini, niſi vt ſcholaſticus, tom. 1. p. 257. n. 23

Caſtitas.

Caſtitas omnibus eſt neceſſaria maximè Eccleſiæ Miniſtris, t. 2. p. 397. n. 7

Caſtitas maior cur requiratur in fœmina, quàm in viro, tom. 2. p. 388. n. 14. 15 & 16

Caſtitatis votum emiſſum ab ordinato in ſacris, qualiter differat à facto per profitentem Religionem, remiſſiuè, tom. 1. p. 399. n. 26

Caſtitatis lex ſemper fuit conuenientiſſima in Sacerdotibus, t. 1. p. 399. n. 22

Caſtitatis ſeruandæ ſtatutum Eccleſiæ Sacris ordinibus annexæ, componitur de authoritate Pontificis, & voluntate ſubditorum, præcipuè Eccleſiæ Latinæ, t. 2. p. 418. num. 18

Caſtitatem obſeruans nequit Eccleſia præcipere iam ordinatis Prima tonſura aut conſtitutis in minoribus ordinibus ſicut nondum initiatis, tom. 2. p. 4. 0. 1

Caſtratus.

Caſtratus de conſilio medicorum poteſt ad Sacros ordines promoueri ſine vlla diſpenſatione aliter ſi ſine tali conſilio, t. 2. ibid. n. 7 & 8

Caſus.

Caſus qualificatus non comprehenditur ſub ſimplici diſpoſitione, t. 1. p. 368. n. 14

Caſus occulti reſeruati Sedi Apoſtolicæ qui? t. 3. p. 310. n. 17

Cathecumeni.

Cathecumini oleo benedicto in pectore, & capite vnguntur, & in ſcapulis, t. 2. p. 4. n. 3

Cathedra.

Cathedras obtinentes qui volunt peregrinari ad D. Iacobum pro lucrando grandi Iubilæo huius anni 1660. ſi vadant cum licentia gaudent fruitione ſalariorum iuxta conſtitutionem Salmanticæ Vniuerſitatis practicatam in cæteris, ſi legant, per ſubſtitutum, durante peregrinatione, t. 1. p. 399. n. 35

Cauſa.

Cauſa omnis in gratiis, & priuilegiis, præſumitur impulſiua, t. 1. p. 290. n. 18

Cauſæ Inquiſitoribus delegatæ, ſemper intelliguntur delegatæ priuatiuè quoad Iudices Laicos, quoad Epiſcopos qualiter in praxi, t. 2. p. 394. num. 54

Cedens.

Cedens bonis, reſeruata ſibi congrua ſuſtentatione, non eſt irregularis ad ordines, tom.2. pag.292. num.9

Cenſura.

Cenſuræ relaxantur ex cauſa ardua vi honoris, t.1.p.169. n.12.& 17

Cenſus.

Cenſus vitalitios, ſeu perpetuos, eſt titulus ſufficiens ad ordines: quid vbi redimeretur, tom.1.p.267.n 48 49. & 50

Cenſus redimibilis, eſt ſufficiens pro conſtitutione vinculi,& maioratus,t.1 ibid.n.50

Cereus.

Cereus ad confirmandum ſolet deferri, nec eſt peccatum ſi omittatur,t 2.p.75 n 27

Cereorum, & lampadum vſus in Baptiſmo in miſſæ celebratione remiſſiuè,t.2.p 350.n.61

Cereus Paſchalis, & lucernalis remiſſiuè, tom.2. ibid. num.62

Ceſſare.

Ceſſare quando dicatur effectus, ceſſante cauſa: vbi de effectu cauſæ impulſiuæ,t.1.p.189.n 8

Character.

Character imprimi valet per conſtitutionem Eccleſiæ circa materiam, & formam ordinum, tom.2. pag.175. num.1

Characteris impreſſio reducitur ad congruentiam eorum, quæ accidunt in Bello, vel familia Principis, t.2.p.176. num 2

Character datur Diacono duplex in ſua ordinatione, ſicut etiam duplex datur ſacerdoti, tom.2. pag 140. num 9

Character quare potius in tribus ſacramentis imprimitur, tom 2.p 119 n.11 & 13

Character proprie ſignificat ſignum, vel ſigillum, quo res aliqua ſignari ſolet ob aliquam ex tribus cauſis, tom.2. ibid.n.12

Character non eſt relatio, ſed abſolute qualitas, nec ſicut habitus fidei,& aliarum virtutum, tom.2.pag.127.n.28. & 30

Character ſacramentalis eſt immediate in ſola anima, tanquam in ſubiecto,t.2 ibid.n.29

Character Sacramentalis non reperitur in Angelis; quia non recipiunt Sacramenta,t.2.ibid.n 31

Character fuit in Beata Virgine, & Apoſtolis, t.2.p.128, num.32

Characteris Sacramentalis plures quæſtiones remiſſiuè apud ſcholaſticos dicentes pertinere ad ſpeciem qualitatis; quia eſt potentia actiua, vel paſſiua in ordine ad conficienda, recipienda quædam Sacramenta, t. 2. ibid. in fine,n.33.& 34

Character imprimitur infanti ordinato Epiſcopo; etſi ei non concedatur iuriſdictio, quam exercere poſtea poterit ſi maior factus conſcoriat in poteſtate ſibi charactere tradita,t.2 p.334.n 14

Character, eſt vox quædam Græca accepta à veteribus Patribus pro ſigno, aut ſignaculo ſeu nota diſtinctionis, tom,1.p 120.n 22

Character eſt qualitas ſpiritualis realiter ab anima diſtincta,eique Diuinitus infuſa,t 2.ibid n.23

Charactere Baptiſmi, confirmationis, & ordinis, etſi diſtinguantur habent aliquam connexionem, vt diſtinguitur,t.2.ibid n.24

Character habet quinque præcipuas proprietates, tom.2. ibid.n.25

Character non amittitur per peccatum, aut per degradationem, vel mortem,t,2.ibid n.26

Character Sacerdotalis imprimitur in anima; ſic vt ſi mortuus reſurgat, poſſit ſacrificare, tom 2 pag.338 n.19. & 20

Character ſi imprimeretur in matrimonio, non poſſet iterari, quoad eoſdem coniuges. Quid quoad diuerſos Coniuges,t 2 p.122.n.7.8.9 & 10

Characteres ordinum non habent neceſſariam connexionem inter ſe,t 2.ibid.n.10

Character ſi eſt indelebilis, vt poſt mortem reſurgens non careat nouo Baptiſmo, confirmatione, vel ordine, tom.2.pag.121. num.2. vbi cum qua poteſtate maneat, num.5

Character cuius cauſa ſacramenta tria iterabilia non ſunt, eſt ſignum, vel ſymbolum præſtans poteſtatem ſuſcipiendi aliquid ſpirituale. Et à quo ſumatur, t.2.p.118. num 5.7 & 8

Character Sacerdotalis non ſe excedit ſicut Epiſcopalis, habent ſe tanquam puer & vir. & quid circa corpus Chriſti myſticum, tom.2. pag.209. num.8.17.20, & 21

Character Epiſcopalis qualiter ſit minor, & maior charactere Præsbiteratus,t.2.p.212.n.16

Character augeri non poteſt per repetitionem eiuſdem Sacramenti,t.2 p 119 n.15

Characteris Præsbyteratus, & Epiſcopatus eſt ſubordinatio eſſentialis ſicut inter characterem Baptiſmi, & Confirmationis,tom 2 pag.128 num.10,11.12.& 13

Charactere Baptiſmali diſtinguitur totus exercitus Eccleſiæ ab exercitu Diaboli. Et qualiter charactere confirmationis,t.2.p.118.n.9 & 10

Carthuſiani.

Cartuſiani habent priuilegium à Nicolao Papa gaudendi priuilegiis ſibi conceſſis, etſi in vſo non ſint, ſimplicitate, aut ignorantia iuris. Et quid de aliis religionibus, tom.2 p.194 n.4

Chirurgia.

Chirurgia non eſt ars liberalis, ſed mechanica, t.1.p.382. num.47

Chirurgus.

Chirurgus ſæcularis liberatur ab irregularitate, ſi imponens debitam diligentiam, infirmus moriatur aduſtione, vel inciſione,t.1.p 373.n.7

Chriſma.

Chriſma ad Confirmationis Sacramentum debet eſſe benedictum, & conſecratum. vt ex numer.21.23 Contra hæreticos, & aliquos alios catholicos: vide etiam, tom.2. pag 64.num.24 25.& 26 Vbi probatur traditione Eccleſiæ ex patribus,& ex conciliis, & Pontificibus, num 28 & fundamentis contrariis ſatisfit num.38. & contrariæ ſententiæ aliquid n fin.

Chriſma confectum ex oleo, & Balſamo cum benedictione Epiſcopi, neceſſarium in Sacramento Confirmationis, non videtur vt ſic procedat in Conſecratione Epiſcopi,t.2 p.12,n 22

Chriſma confici licet tempore interdicti, tom.2 pag.100. num 21

Chriſma num ſit materia neceſſaria confirmationis, aut tactus, ſiue manus impoſitio affirmatiuè de Chriſmate t.2.p.61.n 2 & 7

Chriſma, Vnctio, ſiue vnguentum confirmationis Sacramentum ab aliquibus Patribus abſolutè vocatur, tom.2. pag 63 n.17

Chriſma vt ſit materia Sacramenti Confirmationis, debet eſſe benedictum ab Epiſcopo,t.2.p.64. num 32. & ſi alij dixerint,& poſſe à ſacerdote, n 29

Chriſma infunditur in aqua quæ benedicitur in ſabbato ſancto & pentecoſtes,t 2.p.515.n.122

Aqua Baptiſmi ſingulis annis renouatur benedictionibus ſolemnibus adhibitis necnon oleo & Chriſmate mixtis tom.2 p.525.n.123

S.Hieronimus, & Gregorius circa obligationem ſuſcipiendi Chriſma intelliguntur, tom.2.p.118.n.6

Chriſma non naſcitur, ſed artificio componitur, t.2.p.60. num 30

Chriſma componitur ex materia odorifera, & hæc eſt Balſamum, vt aliqui dicunt,& aromatum, tom.2.pag 63, num 16

Chriſma omiſſum in confirmatione, num faciat repeti Sacramentum, ſed tantum ſit ſupplendum, t.2.pag.144. num 40 ſequentibus.

Chriſma in Confirmationis Sacramento, in quo differat ab vnctione chriſmatica Epiſcopali,tom.2.pag.12.n.19. num,14

Chriſma benedicitur ſingulis annis ab Epiſcopo, diuerſo ritu inter Latinos,& Græcos, tom.2.p.67.n.5 6 & 8.quæ ceremonia ſunt,n.10

Chriſma olim mittebatur à Romana Eccleſia Conſtantino politanis, vbi qua de cauſa defecerit vſus, t.2. ibid. num.7

Epiſcopi ſinguli quotannis in die cœnæ Domini in ſuis Eccleſiis conficiunt Sacrum Chriſma, tom.2.pag.68. num.8

Chriſma defertur ad ſingulas Parochias Epiſcopatus per Presbyterum, aut ſubdiaconum, tom.2. ibid. num 9

Chriſmarius locus eſt intra Eccleſiam non, alibi permiſſus,t.2.ibid n.10

Chriſma in die cœnæ conſecratur, vetere combuſto, t.2. ibid n.11

Chriſmatis vnctio ipſa,& illius proxima materia,t,2.ibid. num.12. & 13

Chriſma eſt nomen genericum ſignificans Vnctionem, tom.2.ibid.n.13 14.dictum ſpeciale, quoddam vnguentum propter excellentiam,n.15

Chriſma

Chriſma adhuc benedictum dicetur, & ſi forte Epiſcopus omittaret aliquid de rituali Romano, tom 2 pag 81. num. 28

Chriſma pro confirmandis ex diſpenſatione Pontificia multi probant poſſe fieri à ſacerdote, & ſi non tam facile, vt miniſtrare illud Sacramentum, t. 2. p 91. n. 16. 17 18 & 19

Chriſmatis Sacri apud Græcos olim fuit vſus duplex, ceremonialis vnus, & reconciliationis hæreticorum redeuntium, alter Sacramentalis, tom. 2. pag. 78. num. 33

Chriſmatis vſus in Baptiſmo, fuit Sylueſtri conſtitutione introductus, ſed die, tom. 2. pag 66. num. 41. & 43

Chriſtiani nomen deriuatur à Chriſmate, tom. 2. pag. 4. num 5

Epiſcopus vngitur in capite, & manibus, t. 2. pag. 4. n 6. 7. & 8

Chriſmate olim fuit Eccleſi vſa pro Oleo ad vngendos infirmos, t. 2 p. 18 n. 12

Chriſtus.

Chriſtus Dominus conſtituit ſibi Vicarium D Petrum vniuerſi orbis conſtituentem, iubente Domino ſedem Romæ, ad quem tranſtulit ex Antiochia, tom. 2 p. 454. n. 39

Chriſtus Dominus immediatè inſtituit omnia Sacramenta, Eccleſia tantùm promulgauit, tom. 2. pag. 173. n. 20

Chriſtus Dominus diuerſis temporibus dedit Apoſtolis poteſtatem remittendi peccatum, & conficiendi Euchariſtiam, tom. 2 pag. 167, vbi qualem in manus impoſitione, qualem in porrectione inſtrumentorum, ibid n 15. & 16

Chriſtus ſolus conferre dignitatem & poteſtatem pontifici electo, t. 1 p. 42. n 38

Chriſtus ordinauit Presbyteros in vltima cœna, & Petrum Epiſcopum, t. 1 p 211. n 27

Chriſtus Dominus inſtituit omnia Sacramenta, promulgans per ſe, quæ ſunt difficiliora ad credendum, alia reſeruauit Apoſtolis promulganda, tom. 1. pag 13. num 2

Chriſtus eſt ſponſus, & Eccleſia eius ſponſa, t. 2. pag. 157. num 2

Chriſtus Dominus Primatum obtinuit, Diſcipulos elegit ex diſcipulos Apoſtolos & Diaconos, tom. 1. pag 38. num 3

Chriſtus Dominus vnicam, & Virginem ſibi copulauit Eccleſiam, t. 2 p 353 n. 9

Chriſtus Dominus aſpere loquutus fuit ad conſanguineos ſuos, quoties cum eis negotium interceſſit, t. 2 pag 424. num. 19

Chriſtus Dominus pluries (vt in Euangelio legitur) operatus eſt Dæmones adiurare eos expellendo ab obſeſſis, vt fecit ſeptem fugando à perſona Beatæ Mariæ Magdalenæ. t. 2. p. 434 n. 12

Chriſtus Dominus elegit duodecim Apoſtolos in quorum locum Epiſcopi ſucceſſerunt, & ſeptuaginta diſcipulos, quibus Presbyteri, t. 2 p. 4 14. n 45

Chriſtus Dominus non determinauit conſecrationis modum, ſed Eccleſia, reſpectu cuius creditur variata aliquando, t 2 p 79. n. 3

D. Petrus Antiochiæ prædicans Chriſtum Crucifixum magno ardore, ſemel fuit in capite abraſus in ignominiam Chriſtiani nominis, t 2. p. 437. n 55

Granina refellitur, dum dixit Chriſtum inſtituiſſe ordinis Sacramentum, vel per impoſitionem manuum, vel traditionem inſtrumentorum, t 2 p. 168. n 22

Cicatrices.

Cicatrices in facie, ſi deforment ordinandum, illum reddunt irregularem, iudicio Epiſcopi arbitrandum, tom 2. pag. 130. n. 5 & 6

Cimelia, Cimeliarcha.

Cimelia dicuntur ornamentorum Eccleſiæ cuſtodia, t. 2. pag. 542 n 55

Cimeliarcha dicitur à Iuſtiniano rerum pretioſarum aſſeruator, ſeu cuſtos, & alio nomine Theſaurarius, aut Sacriſta, ſeu œconomus, tom. 2. pag 544. num. 15

Cimeliarchum, cimiline, ſeu criminalia vocantur locus, in quo aſſeruantur res. quas debent cuſtodire Theſaurarius, & cuſtos t. 2. ibid. n. 16

Cimelia intelliguntur omnia vaſa Eccleſiæ, tom. 2. ibid. num 17

Ciminiarcha.

Ciminiarcha Metropolis Neapolis, dum aſſiſtit fine canonicis proceſſionibus, & celebrationibus, poteſt baculum ornatum in manibus, in ſignum ſuperioritatis deferre, tom. 2. p. 544. n. 20

Cinis.

Cinerum benedictio quæ ſolet fieri in primo die quadrageſimæ connumeratur inter functiones parochiales qui cineres debent eſſe aridæ, t. 2. p 507. n. 38

Cingulum.

Cingulo ordinatus vngitur certis orationibus, t. 2. p. 176. num. 11

Circulus.

Circulus, ad quem debet i. e Magiſter chori, eſt ille, qui fit ab aſſiſtentibus Epiſcopo celebranti ſolemniter *ad Hymnum Angelicum, Credo Sanctus. &c.* non tamen Epiſcopo coadiutori, t 2. p. 536. n. 11

Circuli denotant membrorum vnionem; tom. 2. pag 537. n. 12

Circulum tenentur facere canonici ad chorum obligati iuxta diſpoſitionem cæremonialis Epiſcoporum, Epiſcopo intereſſenti, t. 2 ibid. n. 14

Ciuis.

Ciuis duarum Ciuitatum, aut oppidorum, nequit ſine vacatione temporis eſſe iudex anno vno in vna ciuitate, & anno proximè ſequenti in alia, tom. 1. pag. 53. num. 28

Ciuitas.

Ciuitas originis potentior eſt qualibet alia ſi parentes ibi Domicilium habeant, t 1. p 248. n. 12

Ciuitates aliæ dicebantur minores, aliæ maiores, aliæ maximæ, t. 2. p 467 n 80. & 81

Clauſula.

Clauſula omnis, & quæcumque eſt vniuerſalis, & extenſiua faciens veritè, quæ alias non veniret, tom 2. p. 105. num 20

Clauſula exceptis maioribus Dignitatibus, reſtringitur ad vnum tantùm maiorem poſt Pontificalem in qualibet cathedrali, ſeu in qualibet collegiata, t. 2. ibid. n. 21. 22. niſi ibid. n. 23

Clauſo a coadiutoriæ, vt coadiutor habeat omnes prærogatiuas, præeminentias, & honores coadiuti, non extenditur ad hoc, vt coadiutor potiatur de iure adiunctorum, t 2 p. 495. n. 116

Clauſula prorſus in diſpenſatione, abolet, omnem inhabilitatem. Deinde clauſula penitus, tom. 2. pag. 201. n. 41

Clauſula decreti irritantis reſtituit electum depoſitum, aduerſus ſecundo electum, tom. 1. pag 98. n. 17

Clauſula generalis ad omnia alia, quos ſpeciales caſus comprehendat in commiſſione data ab Epiſcopo eius vicario generali. t. 2. p. 618. n 19

Clauſula ſolita poni in bullis electorum ad Epiſcopatus, & ad alias Dignitates, t. 1, p. 88. n. 11

Clauſula dantes, & concedentes ei plenam, & liberam poteſtatem, ſolum concedit ea, quæ in generali mandato continentur, non quidem alia ſpecialia, tom 2 p. 632. num. 6

Clauſula irritans electionem, ad quæ pertineat, t. 2 p. 123. num. 14

Clauſula ſolita poni Decano, ſimul, & Canonico, dummodo Eccleſia in Diœceſi non patiatur detrimentum, quod ſibi velit, t. 1. p. 349. n 69

Clauſulæ, de plenitudine poteſtatis, & dummodo alteri non fiat præiudicium, vel ſine præiudicio iurium ſuorum, t. 1 p. 211. n. 13. 14 & 15

Clauſulæ dantes & concedentes plenam, & liberam poteſtatem, quam latitudinem concedant vicario Epiſcopi, tom. 2. p 617 n. 14

Clauſula conſtituo te vicarium meum vniuerſalem cum facultate & poteſtate, vt omnia mei loco efficere poſſis quæ ego poſſum, &c. qualiter extendatur in vicario Epiſcopi. Et limitetur caſibus explicatus & in multis, tom. 2 ibid. n. 15. & 19

Clauſulæ generales non auferunt formam requiſitam in electione, niſi fiat expreſſa mentio fallit in Papa, tom. 1. pag. 119. n. 14 & 15

Clauis.

Clauis cuſtodiæ ſanctiſſimi aſſeruati in monumento debet eſſe interim in cuſtodia ſacerdotum aliter praxi videmus in hiſpania & hic maſtitia. quid in Cathedralibus, t. 1. n. 104 & 105

Clericus.

Clericus peregrinus, ſecluſo ſcandalo, quando poſſit celebrare, t. 2. p. 399 n. 20 21. 22. & 23

Clericus notus, etſi peregrinus non indiget litteris commendatitiis, vt celebret, vel ſi paulo ante cum dimiſſoriis proprij Epiſcopi fuerit ordinatus, t. 2. ibid. n. 21, 22

Clericus quis eſſe & quod non gaudeat priuilegiis clericalibus, poſſunt ſimul ſtare, t. 2 p 360. n 22

Clericus vel Cardinalis electus Epiſcopus, qualiter antiquo iure, & hodie queant adminiſtrare, tom. 1. p 92. vbi de differentia de Clerico, & Cardinali, num. 8. & 9

Clericus qui tantùm beneficium ſimplex habet non potest cogi reſidere, nec prohiberi, quin iter faciat, quo mallit. Quod ſi adſtrictus ſit ſeruitio Eccleſiæ, nequit abeſſe, in conſulto Epiſcopo, tom. 2 pag 399. num 17. & 18

Clericus incidens in cæcitatem non valet obtinere beneficium ſimplex, cum recitare Canonicas horas non valeat, t. 2 p 399. n. 8

Clericus in minoribus conſtitutus exercens medicinam peritè, & ſine aduſtione, nec peccat, nec incurrit irregularitatem, t. 1. p. 381. n. 32. 33 & 34

Clericus effectus Chirurgus, prohibetur vti officio cum aduſtione, vel inciſione ceſſat in caſu neceſſitatis, & peſtis, ſi non adeſt alius, qui munus exerceat, t. 1. p. 380. n. 27. & 29

Clericus in Sacris caſtitatem non obſeruans, qualiter in iure vocetur ſimplex fornicarius, ſeu puniatur, vt talis, tom. 1. p. 402 n. 27

Clericus in minoribus beneficium habens, ſi medicinam exerceat cum aduſtione, num ſiat irregularis, t. 1 p. 381. n. 35

Clericus diſpenſatus ad Bellum, dicitur præſeruatus ab irregularitate, t. 1. p. 364. n 2

Clericus quis ſit per tonſuram & per eam gaudet canonis, & fori priuilegio, t 2 p. 201. n 6

Clericus deficiens in probatione ſuæ oppoſitionis contra electum, incurrit ſuſpenſionem a beneficiis per triennium, & ingerens ſe adminiſtrationi priuatus eſt ipſo iure: limita, t. 1. p 77. n 65

Clericus in minoribus ſi peritus eſt valet mederi cum circumſpectione, quòd ſi ordinetur in Sacris, ſeu Beneficiatus ſiat, & per aduſtionem, tom. 1 p. 385. n. 14. & 15

Clerici Irregulares non ſiunt, ſi applicando plaſtrum malificatiuum apoſtemæ, inde mors eueniat, t. 1. ibid. num 16

Irregularis Clericus non ſit, ſi ſecundùm peritiam artis iubendo inciſionem, & aduſtionem non ex ea ſed ex grauitate infirmitatis infirmus moriatur, tom. 1. ibid. num. 17

Clericus nequit renunciare priuilegio ſuo, tom. 1. p 407. n. 11

Clericus in Sacris Chirurgiam exercens, quando morte ſequuta inſirmi, incurrat irregularitatem, vel ab ea excuſetur, t 2 p 384. n. 1.

Clericus falſum teſtimonium, coram Laico præſtans, qualiter ab eo valeat puniri remiſſiuè, tom 2. pag 300. n 16

Clericus acceptans de manu Laici adminiſtrationem qualiter cum interuentione Iudicis Eccleſiaſtici ſit obligatus ad rationem reddendam, t. 2 ibid n 17

Laicus iudex nùm poſſit contra Clericum depoſitarium procedere per executionem bonorum etiam Eccleſiaſticorum, t. 2. ibid. n. 18

Clericus, aut Religioſus factus nunquam pro adminiſtratione priuata, ſeu contractu inter partes, valet coram Laico conueniri, t. 2 ibid. n. 20

Clericus alienus probibitus eſt ſuſcipi, vt adminiſtret ex Concilio Carthaginenſi ſine litteris commendatitiis ſui Epiſcopi, aut conſtet de promotione: idem ex Trident. tom 1. p 390. n. 6. & 7

Clericus in Sacris contrahens cum vidua à primo marito cognita, ſit irregularis, t. 1 p 390. n 9. & 10

Clericus nullus præponendus eſt ruptariis, Balliſtariis; & ſi Sacerdos, Diaconus, vel Subdiaconus ſit, non debet per aduſtionem, vel inciſionem curare, nec promouetur ad ordines, ſi conſcientiam habet læſam, t. 1 p. 381. n 38. 40

Clericus qui in Sacris conſtitutis vxorem ducit, aut concubinam habet, caret officio, & beneficio Eccleſiaſtico, tom. 2. p 419. n. 21

Clericus beneficiatus, qui in minoribus exiſtens contrahendo matrimonium amittit propria beneficia, ac legitimat filios antea natos ad ordines, & beneficia, t. 2. pag. 184. n 21

Iudices Laici ſunt ad iudicandum de Clericis incapaces, pag. 199. n 8

Clericus, qui aliquo pacto, vel modo ſe ſubmittit ſæculari Iudici, grauiter eſt puniendus, tom. 2. pag. 299. n. 10

Iudex Laicus nequit de facto cognoſcere contra Clericum rei ſpiritualis, ſi ius ſit inſeparabile ab ipſo facto, tom 2 ibid. n. . 2

Clericus obligatus ratiociniis ſæcularibus, ſi incarcerетur, debet eſſe per iudicem Eccleſiaſticum, niſi eſſet ſuſpectus de fuga, t 2 ibid n 21

Clericus ſi miſerationis cauſa adminiſtrationem admittat venit conueniendus coram iudice ſub Eccleſiaſtico. Quid ſi lucri cauſa, t 2. ibid. n. 13 & 14

Clerici per pactum expreſſè nequit iuriſdictionem Laici prorogare, t. 2 p 300. n. 15 & 16

Clericus effectus poſt delictum, nùm puniatur à Laico, remiſſiuè. Et quod nec incarcerari valeat ac puniri in perſona à Laico etſi aliter in bonis, t 2 p. 298. n. 16. 17. 18. 19 & 20

Clericus, aut profeſſus an conueniantur coram Laico ſuper ratione reddenda tutelæ vel adminiſtrationis, ſibi commiſſæ per Laicum, t 2 p 289 n. 2. 4 vbi quid de Clerico qui habet priuilegium ne conueniatur coram illo. Sed de veritate, t 2. p. 299. n. 8

Clerici officia publica exercentes, & acceptantes de manu laica, an debeant coram Laico conueniri ſine ſtrepitu iudicialі. Et de veritate, tom. 2. pag 299. num 3. & 8

Clericus pro male geſtis adminiſtrationi ſibi commiſſæ poteſt à Laico incarcerari ſecundùm Archidiaconum, quod non eſt ſecundum, tom. 2. pag 299. cum aliis, n 5. n. 8 & 9

Clerici extera celebrantes in Eccleſiis regularium ſine licentia Epiſcopi, incurrunt pœnas, tom. 2. pag. 396. num 9

Clerici in minoribus conſtituti facile ad ſæcularia negotia redeunt, t. 2. p 258. n. 9

Foſſarii, & Pſalmicantores nunquam fuerunt Miniſtri in Eccleſia de eo genere, quo alij Clerici, qui hodie non ſunt in vſu, t. 2 p 437. n 60

Clerici in minoribus, ſi ducant vxores, & in habitu incedant, ac inſeruiant Eccleſiæ gaudent priuilegio fori, t. 2. p 437 n 61

Ordinum minorum Clerici libere poſſunt, ac potuerunt vxores ducere ſine vlla culpa, tom. 2. ibid. num. 62. & 63

Clerici antequam Subdiaconi ſint, ordinandi, interrogantur de animo ſeruandæ caſtitatis, quod ſi adhuc nulla facta interrogatione, & proteſtatione ordinentur, tenentur ad caſtitatem, t. 2. p 419. n. 29. 30

Clerici præcipuè tenentur ad hoſpitalitatem, tom. 2. p. 383. n. 31. & 32

Ratio decentis ſtatus Clericorum debet habere in aſſignatione congruæ, t. 2. ibid. n. 33

Clerici negotiatores non ſunt de foro Eccleſiæ, tom. 2. p. 288. n. 1

Clerici de camera habent cognoſcere quaſcumque cauſas concernentes ejuſdem cameræ intereſſe ſummariæ, & qui eis ſubſunt, t 2 p. 593. n 29. & 30.

Clerici cameræ Apoſtolicæ ſunt redacti ad ſeptennarium numerum, & ſunt exempti à contributione ſeminarij ratione beneficiorum, quæ obtinent, & ſunt commenſales Papæ, t 2. ibid. n. 31 & 32

Clerici cameræ ſunt ſic commenſalitati adſtricti, vt abeſſe non poſſint, t. 2 ibid. n. 32.

Clerici plures, qui ſolent poni in vna Parochiali ad curam adminiſtrandi Sacramenta, ſunt veluti capellani, & canentes, t 2 p 573 n. 29

Clerico extraneo in Concilio Calcedonenſi ſancitum erat, vt non liceret miniſtrare ſine litteris commendatitiis proprij Epiſcopi, t. 1. p. 396 n 4.

Clericatus.

Clericatus non probatur proprio iuramento peregrinantis per indicia, & argumenta poteſt, t. 2. pag. 401. num. 1. & 2

Clericatus an probetur per vnum teſtem remiſſiuè, t. 1. p 402 n 1. 2. & 3

Clericatus probandi modus qui recenſeant, t 2. p 399. n. 14

Clericatus probandi modos qui recenſeant, t. 2. p. 399. n 1

Clericatus ſufficienter probatur per litteras commendatitias ordinarii aut per teſtes per indicia & argumenta, aut per famam, t. 2. p. 399 n. 10 & 13

Coadiutor.

Coadiutor intrà Eccleſiam etſi titulum non habeat, habet tamen exercitium & adminiſtrationem, cuius inſeruire tenetur, abſente coadiuto, ob quod debeat habere qualitates ætatis, & alias requiſitas ad illam Præbendam, t. 2. p. 490. n. 65.

Coadiutor

Coadiutor debet ordinari intra annum iuxta requiſitum Præbendæ, t. 2. ibid. n. 5

Coadiutor dum narrat ad obtinendam coadiutoriam, tenetur facere mentionem de obtentis beneficiis quæ habet, aliàs nulla eſt gratia, t. 2. ibid. n. 66. & 68

Coadiutor nondum in Sacris conſtitutus poteſt exercere quæ ſine paramentis Sacris cum cappa, & cotta poſſet facere coadiutus, ſi præſens eſſet, t. 2. ibid. n. 67

Coadiutor in multis gaudet effectibus veri beneficiati, & de annali, & triennali poſſeſſione, tom. 2 ibid. num. 69. & 70

Coadiutor gaudet menſibus datis cauſa recreationis, ſi computentur vna cum illis, quos poteſt aſſumere eius coadiutus, t. 2. ibid. n. 70

Coadiutor, qui actu abſente coadiuto inſeruiebat Eccleſiæ, ſi ægrotet, lucratur diſtributiones quotidianas, non alias, t. 2. ibid. n. 71

Coadiutor num poſſit reſidere in Eccleſia, excommunicato exiſtente eius coadiuto, vel debeat exire de capitulo, in quo agitur de negotio ſui coadiuti, remiſſiuè infra, t. 2. ibid n. 72. & 84

Coadiutor datus canonico non ordinato ad formam ſtatuti requirentis certum ordinem ſi ipſe ordinatus eſt, non adquirit partem fructuum, quam ipſe coadiutus non ordinatus amitteret in pœnam ordinis non habiti nec diſtributiones, t. 2. ibid. n. 73

Coadiutor verius eſt, vt poſſit eſſe cum habitu in Eccleſia, ſedens in choro in ſuo ſtallo poſt omnes canonicos, etſi interſit eius coadiutus, praxis ſolet eſſe contraria fundamento graui. Et quid viderit author in Eccleſia Valliſoletana, t. 2. ibid. n. 74 & 75

Coadiutor canonicus, etſi per plures annos reſideat, non gaudet ſtatuto iubilationis, quod competit proprietariis reſidentibus tempore longo, t. 2 p. 491. n. 76

Coadiutor non ſibi optat, ſed ſuo coadiuto, tom. 2. ibid. n. 77

Coadiutor canonicus non poteſt eſſe iudex Apoſtolicus delegatus, nec deſignari iudex ſynodalis, tom. 2. ibid. n. 78

Commiſſio facta Dignitati, non tranſit ad eius Coadiutorem contra nonnullos, t. 2. ibid. n. 79

Coadiutor non gaudet priuilegiis, & indultis de percipiendis fructibus in abſentia, vt ratione ſtudij, aut lecturæ in aliqua vniuerſitate, quibus coadiutus gaudere poſſit, t. 2. ibid. n. 80

Coadiutor non adquirit diſtributiones quotidianas, quando coadiutus eſt præſens, nec pro coadiuto incarcerato culpabiliter, t. 2. ibid n. 81. & 82

Carcerati Præbendati in Eccleſia chartaginens. Carcerati propria culpa non percipiunt fructus, ac diſtributiones, interim, etſi inſeruiant per Coadiutores, tom. 2. ibid. n. 83

Coadiutor inſeruiens eius coadiuto excommunicato, nec ſibi fructus, aut diſtributiones acquirit, niſi forte ipſi coadiutori inſeruienti reſeruata ſit aliqua pars fructuum, aut diſtributionum pro congrua, vt ſolet, t. 2. ibid. n. 84 & 85

Coadiutor, etſi dum adipiſcitur gratiam, non ſit conſtitutus in ordine requiſito, ſufficit verò, vt ſit in ætate competenti, t. 2. p. 492. n. 86

Coadiutor non tenetur ad pœnas iudiciales in mulctam ob pœnam coadiuti, t. 2. ibid. n 87

Coadiutor canonicus non tenetur ad onera aliorum canonicorum Iuniorum, t. 2. ibid. n. 88 & 89

Coadiutor dato dementi, & mente capto Epiſcopo poteſt conferre, t. 1. p. 93. n. 25

Coadiutor pater in Eccleſia filij, non fuit comprehenſus in prohibitione Trident. c. 15. ſeſſ. 25. de reformatione abſolutè, t. 2. p 232. n. 8

Coadiutores dignitatem præferuntur in ceſſionibus chori & capituli aliis canonicis proprietariis & antiquioribus habent enim idem ſtallum ac coadiuti ſui, t. 2. ibid. num. 1

Coadiutor Canonicatus aut dignitatis nequit ordinari ad titulum coadiutoriæ quam habet viuente proprietario niſi haberet aliquam penſionem ſuper coadiutum, t. 2. ibid. n. 62 & 63

Coadiutores nequeunt exercere officia ad quæ eorum coadiuti electi ſunt. t. 2. ibid. n. 64

Coadiutores Prælatorum ſolent dari, de quibus tractetur ſub tit. de officio vicarij, t. 2 p 556. n. 1

Coadiutores canonici poſſunt ſine adiunctis puniri ab Epiſcopo, niſi aliter ex forma Bullæ coadiutoriæ videatur expreſſum, t 2. p. 494. n. 115. & 116

Coadiutores dabantur Epiſcopis, qui Coëpiſcopi dicebantur, t. 2. p. 557. n. 15

Coadiutores perpetui reſidere tenentur, ſicut & veri curati, t. 2 p. 564. n. 6

Coadiutores ſi ex forma litterarum releuantur à ſeruitio ex cauſis iuridicis, lucrabuntur diſtributiones, ſicut alij, t. 2. p. 492 n. 90

Coadiutor canonici in abſentia coadiuti, debet præcedere, curatis plebanis, & Prioribus Parochialium, t. 2. ibid. n. 91

Coadiutor canonicus, ſimul ſit Parochus, poteſt incedere cum canonicis in poſſeſſionibus ſub eorum cruce, ſic vt mulctetur à Parochis, t. 2. ibid n. 92

Coadiutor Præbendæ Diaconalis, ſedet prius, quam ſubdiaconalis, t. 2 ibid. n. 93

Coadiutor tenetur reſidere, etſi eius coadiutus, qui actu reſidebat, infirmitate impeditus ſit facere reſidentiam ſub pœna mulctæ, & puncti, ſecus ſi coadiutor tunc non inſeruiret, t. 2. ibid. n. 94. & 95

Coadiutor canonicus extra Eccleſiam in abſentia coadiuti, eſt cenſendus tanquam verus canonicus quoad præeminentias, t. 2. ibid. n. 96

Coadiutorum materiam qui tractent, tom. 2. ibidem, n. 97

Coadiutoria.

Coadiutoriæ in cathedralibus, dignitatem canonicatuum & portionum permittuntur & collegiatis à tempore Sixti V. à ſolo Papa propter infirmitatem aut ſenectutem, t. 2. p. 489. n. 54. & 55

Coadiutor Canonici cum futura ſucceſſione vocatur Canonicus fictus, & quare contra aliquos, t. 2. ibid. n 59. & 57

Coadiutores Canonici prima poſſeſſione ſeruit ad id vt ſi ſecundam poſt mortem Coadiuti non capiat ex ſolo annali, ſiue triennali cenſeatur, vt verus Canonicus t. 2. ibid. n. 57

Coadiutor Canonicus abſente coadiuto non debet gradatim aſcendere, ſed poſt omnes proprietarios ſedere non obſtante ſtatuto in contrarium diſponente, tom. 2. ibid. n. 59. & 60

Coadiutor Canonicus abſente Coadiuto exercet omnes actus functiones, & iuriſdictionem quæ competunt Coadiuto qui debet eas facere in nouiſſimo loco poſt omnes Canonicos, t. 2. ibid. n. 58. & 59

Coadiutoria cum futura ſucceſſione in Eccleſia paterna filio dimittenda, etſi obtenta ante Tridentinum verius videtur, t. 2. p. 231. n. 3 4. vbi quid de ea, quæ eſt in filio legitimo, n. 5. & 6

Coadiutoria perpetua, in qua quis habet congruam, eſt titulus ad ordines, t. 1. p. 264. n. 11.

Cognatio.

Cognatio ſpiritualis contracta à viro, non extenditur ad eius vxorem, nec è contra, t. 2. p. 116. n. 18

Collatio.

Collatio beneficij facta ab his, qui de Collegio ſunt habiles an valeat, etſi aliqui in Collegio ſint excommunicati, t. 1 p. 111. n. 9

Collatio beneficij facta eis, qui nihil penitus latine callent, ſi ſciant legere, eſt valida, ſaltim de conſuetudine, & praxi antiqua, t. 1 p. 434. n. 35

Collatio proprius cedit ſub beneficio vero nominari aut donatio ſuper officio, t. 2. p. 524 n. 48

Collatio facta poſt priuationem ante tranſitum in rem iudicatam eſt nulla ſi priuatus non appellauit, t. 1 p. 144. n. 12

Collatio beneficij ſuſpenſo facta, non eſt nulla, ſi ſit tantum ab officio; eſt tamen illicita, t. 1 p. 388. num. 9. 10. etſi contra ſentiant aliqui, n. 11

Collatio ſub conditione, ſi vacat, valet, tom. 1. pag 8. n. 12

Collatio facta ante poſſeſſionem, non præſtat adminiſtrandi facultatem, etiam ſi eſſet conſuetudo adminiſtrandi, t. 1. p. 79. n. 19

Collatio facta à Papa excommunicato, nec Epiſcopi diſpenſatione validatur, t. 1. p. 394 n. 16

Collatio beneficij non impeditur ſi aliqui electores collegij ad quos ſpectat ſint excommunicati, t. 1. pag. 4 num. 6

Collatio, electio, ſeu confirmatio, non ſunt actus Dominij, vel beneficij, ſed officij, & iuriſdictionis, contra Præpoſitum, t. 1. p. 391. n. 5. & 7

Collatio beneficij fieri nequit excommunicato non tolerato, & contra aliquos etiam tollerato, tom. 1. p. 391. n. 8, & 9

Collatio ordinis Epiſcopalis, non Sacerdotij, nùm valeat, t. 1. p. 395. n. 4. & num. ſequentib.

Collatio Capituli facta, iam expeditis litteris, ſed nondum præſentatis, valida fuit declarata, t. 1. p. 82. n. 7

Collatio

Collatio precibus ex carnali affectu, quando ſit ſimoniaca, remiſſiuè, t.1 p.404.n.21
Collatio beneficiorum poteſt fieri poſt confirmatum Epiſcopum, t.1.p.65.n.5
Cantus requiritur in eo, qui habet beneficium ſeruitorium in Canonicatibus, Portionibus, & curatis, de quo, vno multum curatur, t.1.p.433.n.14
Collatio beneficij facta irregulari eſt irrita & nulla ipſo iure ante Iudicis ſententiam ſecundum aliquos, non ſit ſecundùm alios, t.1.p.435.n.45.& 46
Collatio beneficij facta à Vicario, qui ignorauit tranſlationem Epiſcopi, eſt valida, t.1.p.93.n.21
Collatio beneficiorum facta per Epiſcopum putatiuum, nùm valeat remiſſiuè, t.1.p.137.n.6
Collatio facta à Prælato, ſeu Epiſcopo, qui commiſit aliquod delictum, quo ipſo iure eſt priuatus, nùm valeat remiſſiuè, t.1.ibid.n.7
Collatio Beneficij facta prorſus illiterato, nulla ipſo iure, tom.1. pag.434. num.30. 31. & 32, non ſic ſi fiat illi, qui non pollet ſcientia ad id requiſita, ibidem, n.33
Collatio beneficij nequit teſtibus probari ſine litteris collationis, t.1.p.85.n.55
Collatio beneficij facta ſuſpenſo, vel interdicto, non eſt nulla, etſi ſit illicita, & veniat annullanda, t.1. pag.392. n.14 15 & 16
Collatio votorum ſtatim reſpectu numeri, meriti, & zeli, fit, publicatione votorum facta, in praxi autem maior votantium numerus dicitur pars ſanior, & quare, tom.1. p.118.n.4 & 10
Collatio zeli ad zelum fit, quando expenduntur intentiones eligentium, t.1 ibid.n 6
Collatio noua debet fieri poſt abſolutionem de beneficio illi, cui excommunicato fuerat collatum, fallit, tom.1. pag. 394. num.1. 4 & 5. ſed non admittitur, n.10
Collationis officium, eſt conferre verum ius alteri, acceptationis, non ſic, t.1 p 393.n.25
Collationis, & acceptationis actus deferunt, t.1, pag.392. n.22.& 23

Collator.

Collator poterit ſecundo conferre beneficium ei, qui dum eſſet excommunicatus contulerat, tom.1.pag.394. n.12

Collector.

Collector Apoſtolicus eſt ſepeliendus de ſalario ei deputato, t 2.p 606.n.69
Collectores, & ſubcollectores, fiſcales, & Procuratores, Aduocati, & Notarij, durante ſpolij cauſa, ſunt exempti à iuriſdictione ordinarij, tom.2. pag. 605. n.53
Collectorum, & ſubcollectorum cauſæ delictorum in Regno Neapoli cognoſcuntur à Nuncio ibi exiſtenti, poſt dimiſſum officium, & etiam exceſſum patratorum in alio Regno, t 2.ibid.n.54 & 53
Collectorum, & ſubcollectorum facultas, eſt, vt capiant bona quorumcumque Eccleſiaſticorum ſine licentia teſtandi, relicta, aut legata, qui non potuerunt recipere in ſpolium ſupellectilia Clericorum, t.2 p 605 num.59. & 60
Collectores, & ſubcollectores cameræ Apoſtolicæ non excuſantur à reſidentia, t 2.ibid n 61
Collectorum, & ſubcollectorum beneficia ſunt ſedi Apoſtolicæ reſeruata, etiam ante officium, t.2. ibid. n.82. & 63
Collatoris facultas eſt probanda per litteras, aut per teſtes, cum diſtinctione, tom 2. p.606. n.64 & 65
Collectorum, & ſubcollectorum officium, eſt cum Dignitate, & iuriſdictione, tom.2. pag 604. num.48, & 49

Coloni.

Coloni miſſi in Coloniam à quo dicantur, tom.2. p.399. n.39

Colonia.

Coloniarum deductio facta fuit olim ex multiplici cauſa, t.2.p.399 n.34
Coloniarum infrequentia ſolita fuit ſubueniri adiectione nouarum familiarum, t.2.ibid.n.35

Color.

Color Æthiopis, aut Mauri non prohibet quem ordinari, quia talis non parit deformitatem, tom.2. pag.330. n.8.& 9 contra Vgolinum, qui intelligitur, ſi niger ordinatus inter candidos riſum cauſaret, t.2. ibid.n.8. & 10

Comitia.

Comitia antiqua dicta erant à coëundo in vnum, ad ſuffragia præſtanda in electionibus Magiſtratuum, Senatorum, & aliorum officialium Reipublicæ, tom.1.p.35. num.72
Comitia ſolebant fieri Romæ conſularia, prætoria, tribunitia, ædilitia, cenſoria, quæſtoria, &c. tom.1. ibid. num 73
Comitia Romæ quantam durationem habuerint, tom.1. ibid.n.74
Comitia calata, curiata, & centuriata fuerunt apud Romanos, & quæ iſta, tom 1.ibid. num.75.76. & 77. vbi ad quos effectus, & in quibus locis, tom.1. pag.38. num 78
Comitia tributa quæ olim fuiſſent? t.1. ibid. n.59.& 60

Commenda.

Commenda non eſt ſufficiens titulus ad ordines, tom.1. p.139 n 4
Commenda perpetua eſt titulus ad ordines, t.1. p.263. n.3

Commendatarius.

Commendatarius ad tempus poteſt à Capitulo recipi, litteris non expeditis, t.1.p 88.n.17
Commendatarius ad tempus non incurrit pœnas, *cap. ametitis*, t.1.p.81.n.2

Commiſſarius.

Commiſſarius cruciatæ poteſt diſpenſare cum bigamo ſimilitudinario, t.2 p 395.n.9
Commiſſarius cameræ Apoſtolicæ officium, eſt habere annexam generalem adminiſtrationem Archiuij eiuſdem cameræ, qui gaudet priuilegiis clericis de camera conceſſis, quo non ſtato, non expediuntur commiſſiones cauſarum, nec inhibitiones, tom 2. p.593.n.27. & 28
Commiſſarius Bullæ Cruciatæ vetitus eſt, vt non diſpenſet eum illegitimo ad ordines, contra aliquos, t.2. p.216 n 40.41.& 42
Commiſſarius cruciatæ nequit diſpenſare cum bigamo vero, nec in interpretatiuo ex defectu Sacramenti, t.2. pag.361.num 29.30 & 31. ſecus ſi ex delicto, in bigamia ſimilitudinaria, n.32

Compromiſſarius.

Compromiſſarij poteſtas eligendi, debet eſſe de idoneo, t 1 p.120.n.29
Electio per Compromiſſarium requirit publicum inſtrumentum, t.1.ib d n 30
Compromiſſum ad eligendum, poteſt reuocari, re integra, t 1.ibid n.31
Electores Compromiſſarij, melius eſt, vt ſint in numero impari, t.1.ibid n.32.& 33
Compromiſſarius ſeipſum eligere non poteſt, etſi non repugnet iuri Diuino, aut naturæ, t.1.,p.121.n.37.38. & 39
Eligere ſeipſum nemo poteſt, t.1.ibid.n.39
Compromiſſarij poſſunt eligere vnum ex ipſis Compromiſſariis, qui debent ſeruare formam ſibi præſcriptam, t.1.ibid.n 40
Compromiſſo ad eligendum ſolet addi tempus, t. 1. ibid. n.41
Compromittentes tenentur recipere electum à Compromiſſariis, ſi ſit dignus, niſi appareat electus contra formam compromiſſi, t.1.p 105.n.1

Computatio.

Computatio rationum à Tabulariis facta non habet ſententiæ vim, niſi Iudicis ſententia confirmetur. Quæ retractari poterit intra certa tempora, t.2.p.302. n.42. & 43

Concilium.

Concilium conuocatione facta, procedit ad electionem Officialium Reipublicæ, t.1 p.46.n.4
Tridentino non derogatur propter verba appoſita in eius fine, quæ ipſum remittit omnia à ſe determinata diſpoſitioni Papæ, t.2.p.706.n.72
Tridentinum Concilium tantum hortatur vt dignitates Eccleſiarum conferantur doctoribus, ſed non præcipit. t.2.p.351.n.122
Concilia Toletan. & Compoſtellan. ſuper neceſſitate graduum in Dignitatibus, & dimidia parte Canonicatuum, non ſunt in vſu, t.2.p 407.n.16 & 17
Trident. Conc. *in c.13. ſeſſ 25. de reform.* non habet locum in habentibus penſionem ante illud in beneficio à parte obtento. Nec in penſione impoſita poſt in fauorem illegitimi ſuper beneficio, quod nec erat, nec fuit patris; licet poſtea perueniat ad illum, t.2 p.251 n.1.& 2. & in habente Coadiutoriam, ibid.n.3

Concubina.

Concubina poteſt intelligi alterius, quamvis ab vno ſolo cognita, t.2 p.370.n.13

Concubinatus,

Concubinatus.

Concubinatus, vt iuſtus ſit requirit quod mulier non ſit vilis conditionis, t. 2. p. 211. n. 7

Concubinatus prohibetur plus Sacerdotibus, t. 2. p. 353. n. 3

Concurſus.

Concurſus in Vicaria perpetua, quæ non ſit vnita debet fieri t. 2. p. 330. n. 11. & 13

Concurſus debet fieri in perpetuis Vicariis Parochialium, ſicut in Parochialibus ſaltem Iuriſpatronatus debet examen præcedere, qualiter in praxi, t. 2. p. 579. num. 1. 5. 9. & 10

Concurſus non admittitur in Vicariis vnitis, quæ prouidentur ad nominationem, ſeu præſentationem illorum, quorum Dignitatis, vel Eccleſiæ Parrochialis eſt vnita. Et qui ſint videndi, t. 2. p. 579. n. 5

Conditio.

Conditio ſub qua repetitur ſacramentum ſemel collatum, de cuius validitate dubitatur, melius eſt, vt exprimatur, t. 2. p. 149. n. 9

Conditio non liberi hominis præſtat impedimentum ad ordines, t. 2. p. 247. n. 1

Conditio pendens ab arbitrio promittentis, habet pro ſe omnem terminum, ſecus ſi penderet à poteſtate alterius, t. 1. p. 577. n. 6

Conferens.

Conferens beneficium ſcienter indigno, priuatus, eſt, & deuolutus ius ad ſuperiorem, t. 1. p. 142. n. 7

Confeſſarius.

Confeſſarius debet vti magna prudentia, ne in articulo mortis detegat ſuum adulterium; cum nec ob id filius debeat credere ſe illegitimum, & ipſa ſi viuat poſſit à marito occidi, t. 2. p. 187. n. 16

Confeſſarius debet inſordeſcentem monere de grauitate excommunicationis, t. 2. p. 389. n. 27

Confeſſarius num tenetur dicere pœnitenti, ne credit matri aſſerenti ſe eſſe illegitimum Et vide t. 2. p. 186. n. 10. & 20

Confeſſarius num queat fingere, quod abſolu it peccatorem ad vitandum eius infamiam apud alios, t. 1. p. 308. n. 13

Confeſſarius nequit arbitrari ſuper defectus impediente ordinis vſum, t. 2. p. 339. n. 11

Confeſſarij ſæculares ad certum genus perſonarum, ſeu ad limitatum tempus ab ordinario approbati, non poſſunt etiam per Bullam Cruciatam audire confeſſiones, vltra licentiam ſibi datam, t. 1. p. 440. n. 35

Confeſſio.

Confeſſio non eſt in præcepto ad receptionem confirmationis t. 2. p. 104. n. 23. & 24. & aliquando ſecundum Filiucium ſufficit attritio nota.

Confeſſio Sacramentatis, poteſt miniſtrari denunciato, alio non exiſtente, t. 2. p. 47. n. 3

Confeſſor.

Confeſſor, nec ſuperior Monaſterij, nequit præſtare votum in caſu diſſentionis Monialium, t. 1. p. 24. n. 41

Confirmatio.

Confirmatio poteſt conferri quocumque die, ſicut Baptiſmus, t. 2. p. 116. n. 24

Confirmationis materia eſt ipſum ſacramentum, t. 2. ibid. n. 25

Confirmatio, forma prolata per verba imperatiua, ſeu optatiua, num ſufficiat, vt prolata per verba indicatiua, t. 2. p. 76. n. 23. 24. 25. 26 27. & explicatur, n. 30. 31

Confirmatio eſt quoddam complementum Baptiſmi, qui licet conferri omni tempore, t. 2. p. 100. n. 10

Confirmatio in primitiua Eccleſia Conferebatur infantibus ſimul cum Baptiſmo propter continuas perſecutiones, t. 2. p. 106. n. 9

Confirmationis ſacramenti recipiendi in articulo mortis nullum extat præceptum, poteſt eſſe ex aliqua negligentia peccatum omiſſio t. 2. ibid. n. 10. & 12

Confirmatio eſt iuris habiti corroboratio t. 1. p. 67. n. 3

Confirmatio electi ab Ordinario loci, in quo deferat ab aliis facta, & quid de inſtallatione, t. 1. p. 78. n. 8. & 9

Confirmatio electionis parit plures effectus, t. 1. p. 72. n. 79. 84. 85. 86, & 87

Confirmatus rectè non poteſt renunciare poſt acceptionem ſine licentia ſuperioris, t. 1. ibid. n. 80

Confirmatio non requiritur in beneficiis electiuis, t. 1. p. 67. *Formoſin. de Offic. & ſacr. Eccleſ.* n. 8. inſtallatio in choro habetur loco confirmationis ibid. num. 9

Confirmatio quouis tempore, etiam in Die feriato, & interdicto poteſt conferri. Et quare, t. 2. p. 100. n. 18

Confirmatio, & inſtitutio facta ad electionem, ſeu præſentationem alterius, non poteſt fieri pendente termino ad appellandum, t. 1. p. 732, n. 103

Appellatio proſequi debet ante Confirmationem intra terminos Iuris, t. 1. ibid. n. 104

Confirmatio non requiritur poſt electionem Pontificis, & quare tom. 1. ibid. n. 105. & 106

Apoſtolica Sedes, cunctis in orbe Eccleſiis præfertur, t. 1. ibid. n. 106

Confirmare nequit inferior ſuperiorem, t. 1. ibid. n. 107

Electo Prælatorum debet examinari prius, t. 1. ibid. n. 108

Confirmatio electionis non requirit formam ſufficit, vt quocumque verbo declaretur à confirmante, t. 1. ibid. n. 109

Confirmatio in ordine prædicatorum fit per vota ſecreta: vbi quid de erecto appellante, t. 1. ibid. n. 110

Confirmatio num fiat congregato Concilio, tom. 1. ibidem num. 111

Confirmatio fuit denegata electionis, de quodam Priore non habente annos 40. in Religione Prædicatorum, t. 1. ibid. num. 112

Confirmatio electionis debet fieri in Eccleſia, tom. 1. ibidem num. 113

Confirmatio electionis, quæ fit contradictorio iudicio, nequit celebrari extra Diœceſim, ſecus contra, tom. 1. ibid. num. 114

Confirmator prouidendo ſimul elegit, & confirmat perſonam ab eo prouiſam ad Dignitatem, ſeu Prælaturam, t. 1. ibid. n. 115

Opponi nequit contra electionem, ſequuta Confirmatione, elapſis terminis ad opponendum præfixis, quid contra Generales, t. 1. p. 73. n. 97. & 98

Opponi poteſt contra Confirmationem, quando notari poteſt, non culpa opponentium, vt ſi impediti ſint: fallit, t. 1. ibid. n. 99. & 100

Confirmatio ſine cauſæ cognitione, & non vocatis vocandis, habet vim interlocutoriæ, t. 1. ibid. n. 101

Confirmatio dicitur etiam perfectio, t. 2. p. 59. n. 21

Confirmationis ſacramentum dicitur ab effectu, tom. 2. ibid. num. 22. & 23

Confirmatio vocatur etiam chriſma, & vnctio, benedictio oleum, tom. 2. pag. 60. num. 26. 27. 28. & 29. vnguentum, p. 71. num. 30

Confirmator poſt electionem ad ſe delatam, poteſt examinare eam, etiam quod electus poſſet renunciare, tom. 1. ibid. n. 82. & 83

Confirmatione acquirit electus plenum ius, tomo 1. ibidem num. 87

Confirmatio ſi non acceptetur, & retineatur prælatura, ea vocare dicitur: t. 1. ibid. n. 88

Confirmatio facta, pendente appellatione ab electione, eſt nulla, t. 1. ibid. n. 89 & 103

Electus poſt Confirmationem nullam, non incidit in pœnis *Cap. auaritiæ*, per ignorantiam facti; ſecus iuris, tom. 1. pag. 72. n. 90

Epiſcopus electus, ſed Confirmatus, poteſt expelli ab Epiſcopatu, t. 1. p. 72. n. 91

Percutiens Epiſcopum electum, & Confirmatum, non conſecratum, non incurrit in excommunicationem Bullæ Cœnæ, t. 1. ibid. n. 92

Confirmatio declarata nulla in aliquo capite? non ideo facit electionem nullam, t. 1. p. 72. n. 93

Electio, & Confirmatio ſunt partes ſeparatæ, illa principale, hæc acceſſorium, t. 1. p. 73. n. 94

Vtile per inutile non vitiatur in habentibus cauſam ſeparatam, tom. 1. ibid. n. 95

Confirmatio electionis faciendæ ab ordinario non progreditur vltra tres menſes, tom. 1. p. 70. n. 28

Tempus non tollitur Confirmando, qui citius ad Curiam venit, t. 1. ibid. n. 29

Confirmandus electus accidens ad Curiam, non debet diſcedere ſine licentia in perfecto negotio, tomo 1. p. 69. num. 35

Confirmatio queit impetrari per amicum ſine mandato, t. 1. ibid. n. 23

Electus poſtulata Confirmatione ab amico, effugit pœnam, ſi ratum habeat intra tres menſes, t. 1. ibid. n. 33

Confirmatori ad confirmationem concedam, nullum eſt tempus præfixum, t. 1. ibid. n. 35

Confirmatio perficit electionem eamque ſequitur regulariter, t. 1. p. 67. n. 1. & 6

Confirmatio electionis, eſt petenda à Metropolitano, t. 1. pag. 106. n. 6

Confirmationis Sacramentum, oon miniſtrat Epiſcopus in aliena Diœceſi, a.1.p.277.n.25
Confirmare queit Epiſcopus ſubditum alterius, qui affert dimiſſorias ad ordines, t.1.ibid.n.16
Confirmans Epiſcopus ſubditum alienum in propria Diœceſi, non incurtit pœnam, t.1.ibid.n.27
Confirmationis ſacramenti recipiendæ obligatio poteſt adeſſe vrgente occaſione fidei profitendæ, tomo 2. pagina 150. n 7. & 12
Confirmationis Sacramenti materia eſt Chriſma confectum ex oleo, & Balſamo contra a iquos, qui ſic de oleo tantùm loquuntur, & quod Balſamum ſit ſolum integralis, t.2 p.62 n.15.14 & 15
Trident. *ſeſſ* 7. ibid.
Confirmationis ſacramentum dandom eſt ægrotis, & conſtitutis in articulo mortis, t 2. p.107 n.7. & 10
Quiſquis eſt canonica inſtitutione Confirmatus, habet ea, quæ ſunt iuriſdictionis Dignitatis, & de lege Diœceſana, t.1.p.92.n 19
Confirmationis Sacramenti effectus conſequuntur oratione, & ſuſceptione aliorum Sacramentorum, tom.2. pagina 13. num.8
Nouatus rejiciens ſacramentum Confirmationis fuit Dæmone corruptus, t.2.p 97.n.30
Confirmationis ſacramenti materia hic potius, quàm alibi tractatur. Et qui Doctores eam latè peragant, t.2. p.56.n.1. & 2
Trident. cap. 4. *ſeſſ* 23. *& n.*24. Vbi de præcepto non recipiendi ordines ante Confirmationem, tomo 2. pag.111. num.14
Confirmationes recipiendæ olim extitit aliquod præceptum Eccleſiaſticum hodie nec pro ſepteonis datur, patet ſecluſo contemptu, t 2.ibid.n.15
Confirmationis ſacramentum, ſi ex negligentia graui omittatur recipi, incurrit omittens peccatum lethale, t. 2. p.35.n.3
Confirmationis ſecramenti definitio dicta à ſuo proprio effecto, quæ ſit verior, tomo 2. pagina 57. numero 1. & 2
Confirmationis ſacramentum ex ſacris litteris probatur contra hæreticos, t.2. ibid. ex numero 3. & 4. & à Chriſto inſtitutum, ibid n.5
Chriſtus promiſit Apoſtolis Spiritum Sanctum, qui faciat illos fortes, & intrepidos in teſtificationem veritatis fidei. Et qui det illis robur ad arguendum infidelitatem hominum, & teſtificandum Chiſti iuſtitiam, t.2. p.58. num 6
S.Baſilij locus, *lib. de Spiritu Sancto* t.2.ibid. n.7
Confirmationis ſacramentum congruentia probatur à Chriſto Domino inſtitutum, t.2.p. 58.n.9
Militis ſignatio, & eius inſtructio cum annis ſpectat ad Imperatorem, t.2.p.58 n.10
Confirmationis ſacramentum, quando inſtitutum t.2. pag.58. num 11.12.13 & 14. Vbi quando inceperit eius vſus.
Confirmationis ſacramentum pluribus nominibus, etiam donatur; vt Baptiſmo manus, impoſitione, ſignatione, & conſignatione &c. Et quare, t.1. pag 59. num.16.17. 18.19.20.21.22.23. & 24
Cap.quanto de conſuetud. tom.2. pagina 93 numero 2. & 3. reuocat conſuetudinem inter latinos adminiſtrandi ſacramentum Confirmationis à Presbyteris; ibid. num. 4. 5.6. & 7
Confirmationis petendæ tempus eſt ad arbitrium in Curia Romana inſpecta qualitate perſonarum & temporum ac diſtantia locorum, tomo 1. pagina 68. numero 22. & 23
Confirmationis, & electionis Epiſcoporum, aliqua notabilia, remiſſiuè, tomo 1. pagina 151. num.16.
Confirmationis petendæ tempus eſt millia paſſum in ſingulos dies, tom.1. p.68.n.23
Confirmationis ſacramenti forma eſt. *ſigno te ſigno Crucis, & confirmo te chriſmate ſalutis &c.* à Chriſto traditata, & ab Apoſtolis promulgata, tomo 2. pag 73. numero 1. & 2. ea quæ vtitur Eccleſia latina ibidem num. 5
Confirmationis ſacramenti forma apud Græcos eſt *ſignaculum donationis Spiritus Sancti amen*, expenditur, tom.2. p.74. & numeris ſequentibus, vbi de forma qua Conſtantinus Imperator fuit confirmatus à Syluestro, ibid. n.4 27. & 29
Conſtantini Imperatoris edictum de Confirmatione qua à Syluestro linitus eſt, tomo 2. ibidem num.5.
Redeuntes ad Eccleſiam à quibuſdam hæreſibus, qualiter Baptizarentur, & Confirmarentur, tomo 2. ibidem num.7
Annulus ſacramenti Confirmationis, quæ per anthonomaſiam vocatur ſignaculum, t.2.ibid n.8
Confirmationis ſacramentum conferens nondum ſepteunis, nec peccat venialiter, & explicantur Doctores aliter tenentes, tomo 2. ibidem numero 15. & 16. & quod ſi adeſſet conſuetudo, ibid. n.17
Confirmationis Sacramentum præcipitur non ab aliis adminiſtrari, quam ab Epiſcopis, t 2. p.93.n.5
Confirmationis Sacramentum non conficitur, ſi miniſtretur Oleo Catechumenorum, aut infirmorum, & quare, t 2. p.81. n.14. 15. & 16
Confirmatus vngi Oleo infirmorum idem eſt ac ſi vngeretur materia non benedicta, tomo 2. ibidem numero 16
Confirmationis recipiendæ præceptum nullum adeſt Diuinum naturale, & quare? tomo 2. pagina 109. num.3. & 4
Confirmationis materia non à Chriſto immediatè ſecundum aliquos inſtituta eſt, ſed ab Apoſtolis, tomo 2. p.61. num.1. 2. 3. & 4. verius eſt vt à Chriſto Domino ſit inſtituta, ibid. n.5
Confirmationis materia ex oleo, & Balſamo eſt certa, ex oleo tantum eſt probabilis, t.2. p.14. n.7
Confirmationis Sacramentum collatum extra Eccleſiam valet; ſic & probabilius, vt conferens non peccet mortaliter, tomo 2. p.100. o 14. & 15. etſi conuenientius miniſtretur in Eccleſia, ibi. n.16
Confirmationis Sacramenti omiſſio ex negligentia, citra contemptum, probabilius eſt, vt non ſit peccatum mortale; aliter ſi adſit contemptus, tomo 2. pagina 112. o.18. 19. 20. & 21
Confirmationis Sacramenti obligatio recipiendi, eſt cum inſtat illa confitendæ fidei coram Tyranno, ſi eſt copia illud ſuſcipiendi, alia, non, ſic, tomo 2. ibidem num.22. & 23
Confirmationis Sacramenti ſumptio, num poſſit præcipi ſub pœna mortalis à Papa, tomo 2. ibid. n.24. & p.113. n.25. 26 & 27
Confirmationem per manus impoſitionem Apoſtoli non conferebant Samaritanis ante Baptiſmum. Vbi de indicatione huius Sacramenti, t.2. p.101. n.2
OEconomus qui erat ante electionem, non propterea queits vt talis ingerere adminiſtrationis ante Confirmationem, idem ſi erat procurator, tomo 1. pagina 75. num. 5. & 6
Nouatus rejiciens Sacramentum Confirmationis à Dæmone correptus refertur, tomo 2. pagina 108. numero 24
Confirmationis Sacramentum bis conferens non contrahit irregularitatem, t.2. p.156. o.49
Confirmans Epiſcopum ſubditum alienum ſine dimiſſoriis, aut licentia proprij Epiſcopi peccat, & ſatisfit contrariæ opinionis, t 1. p.277. n.29 30. & 31
Confirmans Epiſcopus extra Eccleſiam non peccat, tomo 1. ibid. n.33
Confirmans, & confirmandus vt iuxta morem antiquum debeant eſſe ieiuni, hodie non practicatur, tomo 2. p 100. o.11. & 13
Confirmari impeditus, ſi probat impedimentum, eſt ſpectandus, t 1. p.19. n.26
Confirmandi vſus Eccleſiæ poſt ſeptem dies à receptione Baptiſmi. Et quare in veteratus, tomo 2. pagina 103. n.13. & 14
Conſuetudo, vt Græci Preſbyteri Confirmarent, quando incipit, t.2. p.95. n.26
Innocent. IV. in litteris ad Epiſcopum Tuſculanum, t 2. p.95. n.27
Reconfirmandi ſunt pueri Baptizati à Preſbyteris, qui ſimul apud Græcos ſolebant illos Confirmare, tom.1.p 78 num.32
Confirmator non ex abrupto, ſed ſeruatis ſeruandis procedit ad confirmandum, electum tom.1. pag 45. num.43
Confirmator poteſt inquirere de modo electionis, an ſit idonea. t.1.p.70.n 44
Confirmator num propriam cupiditatem affectet, tomo 1. ibid.num.45
Confirmator ſi renuat confirmare intra tempus ſibi aſſignatum à ſuperiore, poteſt per eum compelli tomo 1. ibid. num.37
Terminus ſex menſium aſſignatur Confirmatori, vt inſtitutori. t.1. ibid. n 38
Confirmator debet confirmare electionem idonei, niſi ſubſit cauſa, t.1. ibid. n.39
Confirmare ſpectat ad proximum Superiorem, niſi electus ſit exemptus, t.1.ibid.n.40
Generales Religionum olim confirmabantur à Pontifice; hodie ex eo quod ſunt electi cenſentur confirmari, t.1. pga.70 num.41

Confirmator habet ius ceſſandi, vel confirmandi electionem, t.1.p.71 n.67
Confirmator poteſt ad partes trahere electum exquirendo diligenter de his, quæ poſſunt confirmandum impedire; & hoc faciet ſine illius infamia,t. 1.ibid.n.68.& 69
Confirmator debet examinare electi qualitates, & alia etiam, quod non apponatur in eum, & quibus, tom. 1. pag.70. n.50.51.& 52
Confirmator ad ſe certiorandum de fama, & vita electi poteſt petere teſtimonium ex loco, quo conuerſatus eſt, t.1 ibid n.52
Confirmatio fit aliquando per viam Iudicij, aliquando extraiudicialiter, t.1. ibid.n.53 & 54
Electi clarè idonei, non fit à ſuperiore Confirmatore examinatio ,t.1.p.71.n.55
Examinatio Confirmationis electi, non fit in Curia, tom.1. ibid.n.56
Confirmatio Prouincialium, & Regularium non fit Iudicialiter,1 t ibid.n.57
Confirmator Prælatus, ſi indignum electum confirmet, num careat poteſtate confirmandi, t.1. p.77. n.60
Confirmator ſcienter indignum confirmans electum, debet deponi, & plecti alia pœna arbitraria, t.1. ibid.n.61.& 62. & tenetur ad damna, n 63

Confirmatus.

Confirmatus vngitur in fronte, cuius vnctio dicitur perfectiua,t 2 p 4.n.4
Confirmati, & conſignari à Presbiteris Græcis, quando poſſunt iterum confirmari. Et qualiter ab Epiſcopis latinis,t.2 p 46.n.23

Collegium.

Collegium Seminarium, non eſt titulus ad ordines, etiam cum aſſignatione certi annui redditus, tomo 1. p.264. num.15
Collegium etſi conſtituatur ex pluribus, poteſt ad vnum deuenire,t.1.p.14.n.4
Collegio etiam inferiori data fuit poteſtas erigendi Prælatum vbi de praxi Collegiorum Hiſpaniæ, tomo 1. pag.53. num.2
Collegium faciunt duo, ſic vt ad eos, ſi alij non extent ſpectet electio, t.1.ibid.n.3
Collegij iam erecti, & conſtituti Ius poteſt conſeruari in vno ſolo Collega, t.1.ibid.n.4
Collegij Ius in ipſo ſolo permanet Collegis mortuis, t.1. ibid.n 5
Collegiata Eccleſia quæ ſit, quibus fruatur honoribus, remiſſiuè: intelligitur talis ſi congregatur ad ſonum Campanæ, & ex arca communi fructuum, tomo 1. ibidem num.7
Oratio indefinita quæ ſit ? remiſſiuè, t.1.ibid.n.8

Congregatio.

Congregatio quælibet debet habere ſuum Prælatum, & Magiſtrum, qui ex ſuo gremio aſſumitur, tomo 1. pag.115, num.2
Sacræ Congregationis tres declarationes diuerſæ pro coadiutoria filij in Eccleſia paterna,t.2.p.252.n.3.6.& 7

Congrua.

Congrua, quæ aſſignatur Vicario amobili, poteſt dari per ſingulos menſes duorum aureorum, quando ſufficitur pro Rectore mortuo, t.2. p.582. n.25. & 26
Congrua pro ſeruitoribus Parochialium, eſt aſſignanda iuxta conſuetudinem regionis, ſeu prouinciæ, & iuxta Eccleſiæ facultates ,t.2.ibid.n.26.& 27
Congrua tali debet aſſignari, quæ ſufficiat plebano, & ſuæ familiæ, t.2.p.583 n.28
Portionis aſſignatio pro Vicario talis debet eſſe, quæ ſufficiat etiam pro Clerico adiutore ipſius vicarij, t.2.ibid.n.29
Congrua talis debet vicario aſſignari, quæ ſoppetat pro receptione hoſpitum, & nunciorum ſedis Apoſtolicæ: ſed qualiter,t.2.n.50.& 52
Congrua portio arbitrio taxatur Epiſcopi; ſic vt non ſit maior centum, nec minor quinquaginta ſcutorum annorum computatis, etiam incertis, & obentionibus percipi ſolitis. Et quid debeat prius Epiſcopus perſcrutari, tom.2. p.560. n.18. & 19
Congrua non ſic aſſignatur Vicario temporali,ac perpetuo, t.2.ibid n.20 21.& 22
Congrua ſemel aſſignata, debet Vicarius eſſe contentus, t.2. p 569 n 36
Congruæ latè qui Doctores agent.t.2.ibid.n.37
Vicarij merces eſt detrahenda ex fructibus Parochiæ. Et quid de bonis Archipresbyteri,t.2 ibid.n.38.& 59

Congruæ aſſignatio eſt facienda,partibus citatis,t.2.ibid.n.40
Congrua ſemel aſſignata Vicario, nequit à Rectore auferri, t.2.p 575.n.9
Congrua portio eſt aſſignanda cappellanis perpetuis, t.2. ibid. n.10
Congruæ ſummæ maior centum Ducatorum aſſignatur in Epiſcopatum Chonchens. Pro Vicario, t 2. p.583.n.34

Coniugatus.

Coniugatus eſt incapax penſionis, quæ titulo clericali conferri ſolet, t.2.p.219.n.16
Coniugatus, etſi non poſſit diſpenſari ab Epiſcopo, vt non obtineat beneficium in titulum; eſt tamen capax ſtipendij illius, t.2.ibid.n.17 & 18
Coniugatus poterit diſpenſari à ſolo Papa, vt obtineat beneficium, t.2. ibid. n.18

Coniunctio.

Coniunctio concubinaria nihil habet cum coniunctione Chriſti cum Eccleſia, t.2.p.332.n.2

Copiata.

Copiatæ, & Decani ex conſtitutione Honorij non plures, quàm nonaginta, t.2.p.456.n.55
Copiatæ, & Parabolani, quia Eccleſiaſtica officia non exercebant, ergo tantùm vocabulo Clerici dicebantur, ac nonnullis priuilegiis gaudebant, t.2.p.455. n.50. & 57
Copiatæ, ſeu Decani qui antiquitùs dicebantur, ideſt ſolliciti, t.2.p.456.n.45

Conſanguinitas

Conſanguinitas in ſecundo, & vlterioribus gradibus, eſt quid naturale in ſe, etſi in quantum obſtat matrimonium, ſit quid Eccleſiaſticum, t.2 p.548.n.12

Conſecratio.

Conſecratio miniſtrata Epiſcopalis cum opinione probabili circa ſubſtantialia repetitur, exemplificatur, t.2. p.12. n.9. & 10. Et circa ordinis valorem ſacerdotalis: & quid in minoribus, & in Euchariſtia, & Pœnitentia, ibid.n.12. fallit in probabilitate, ibid.n.15
Conſecratio, & benedictio calicis, ac Eccleſiæ iterari quando poſſit. Et quid de prima tonſura, t.2.p.119 n.19 & 20
Conſecratio Epiſcopalis eſt valida, etiamſi prius fiat vnctio chriſmatica, & poſtea fiat libri traditio, peccat tamen ſic conſecrans, t.2.p 73.n 1
Conſecratio eſt valida, ſi Epiſcopus Panem porrigit ordinando extra Patenam,& Vinum extra Calicem, t.2.p.206. num.19.
Conſecratio Olei, & Chriſmatis in communi eſt eſſentialis, t.2. p.82. n.5
Conſecrationi Epiſcoporum Canones conſtituerunt peculiare tempus, ſcilicet Dominicam, & ex diſpenſatione die etiam feſto, t.1.p.222.n.12
Conſecratio Epiſcopi fiet præuio ieiunio, etiam à conſecrante ex decentia, t.1.ibid.n.13
Conſecrationis locus commodus eſt Eccleſia quælibet à Metropolitano electa, niſi aliud conſuetudine haberetur, t.1. ibid. n.14. & 15
Conſecratio Epiſcopi num reiteretur, aliquo in ea deficiente, *remiſſiuè*, t.2.p.158.n.16
Conſecrari poteſt Epiſcopus intra Curiam, ſola notorietate, ſeu viuæ vocis oraculo, extra eam, non ſine litteris ſub pœnis. t.1.p.90.n.53
Conſecratio Epiſcopi vt validè fiat debet eſſe à tribus Epiſcopis neceſſariò per rationes, t 1 p.227.n.1.2, & 3. ſed verius eſt vt conſecratio potius ab vno fiat, Contra Hallier cui reſpondetur, p 228.n 7
Conſecrantium Epiſcoporum duo conſecrationi interuentores dicuntur coadiutores conſecrantis Epiſcopi, t.1 p.228 n.4
Conſecratores duo ex tribus non imponentes manum ſuper caput conſecrati non efficiunt conſecrationem irritam, ſeu non proferentes formam, t.1.ibid.n.5
Epiſcopus vnus principaliter totam Conſecrationem perficit alij ſunt quaſi coadiutores, t 1.ibid.n.7
Conſecrari Epiſcopus poteſt ſecundùm quoſdam qui nondum eſt presbyter,t.1.ibid.n.8.& 9.Sed verius eſt contra, à n.10
Conſecratio non eſt deferenda Epiſcopi cum ſolo oleo quando per multum tempus deficit Balſamum,t.2.p.13.n.13
Conſecratio de iure debet fieri à Metropolitano electi,& præſentibus aliis prouinciæ ſuffraganeis,qui vocati à Metropolitano ad hoc tenentur accedere,t.1.p.63 n 4
Conſecratio in re inanimata, eſt mere materialis, t.2.p.258 num.7
Conſecratio, quæ fit per ordinationem,non confirmatur perfectè vſque ad ſacerdotium, t 2.ibid.n.8

Conſecratio Epiſcopi cum opinione tantum probabili, eſt illicita, t.1. p 90. o 27

Conſecrationis materia, requirit Bullarum notitiam; ſic vt nec ſufficiat teſtium probatio, tomo 1. ibid. numero 28. & 29

Conſecratio facta Epiſcopi à duobus probatur ex Sacris Canonibus, t.1. p.224 n 12. 13. 14. & 15

Multiplicitas Epiſcoporum ad Conſecrandum non eſt inſtituta à Chriſto, ſed ex præcepto Eccleſiæ, t.1. p.224. n.14

Conſecrationis materia, & forma, & impoſitio manuum, poteſt ab vno ſufficienter applicari, 1 t. p.225 n 16

Conſecratio nequit à Papa ſimplici ſacerdoti commendari, ſed ipſe ſolus Papa ordinando videtur diſpenſare, tomo 1. ibid. o.18. & 20

Conſecratio in Sardania fit à duobus, & alio, in dignitate conſtituto, t.1. ibid. n.10

Conſecratio Epiſcopi poteſt fieri ab vno tantum Epiſcopo ex diſpenſatione Papæ cum cauſa iuſta, & ſine ea, 1. t. p.224. n.9. 17. & 19

Conſecratio in Anglia, cum primum ad fidem conuerſa fuit, fiebat ab vno tantum Epiſcopo, & in India ſolet ſic fieri cum aliis duobus Canonicis vel miniſtratis, tomo 1. ibid. n.10

Conſecratio ſacrorum Oleorum poteſt fieri ab Epiſcopo ex neceſſitate cum minori numero miniſtrorum, tomo 2. p 88. n.18

Conſecratio debet fieri à tribus Epiſcopis, ne tantum beneficium videatur furtiuè factum, ſi à paucioribus, tomo 1. p.223. o.1. & 2. aliter à paucioribus non manet Epiſcopus conſecratus, ibid. o.5

Apoſtolus Iacobus frater Domini, fuit conſecratus à Petro, Iacobo, & Ioanne Apoſtolis, t.1. ibid. n.2. & 7

Conſecrat vnus Epiſcopus ex tribus principaliter, alij ſunt, quaſi Coadiutores, 1 1. ibid. n.31

Conſecratus ab vno tantum Epiſcopo propria authoritate non habet Ordinis poteſtatem, t 1. p.224. n.5

Conſecratio inchoata ab aliquo Epiſcopo, eo poſtea impedito, aut deficiente ſuppletur ab alio tempore congruo, & cum eiſdem ſolemnitatibus, 1.2. p. 10. n.4. & 5

Conſecratio cuiuſlibet Epiſcopi debet fieri cum miſſa ad ſolemnitatem ſolum, non de eſſentia, tomo 1. pagina 222. num.18

Conſecratio Epiſcopalis recepta per ſaltum, nullam inducit ſuſpenſionem; etſi aliter ſit in Ordinibus, tomo 1. p 235. n.30

Conſecratus Epiſcopus ſcienter ab hæretico ſchiſmatico, & ab alin non tolerato eſt ſuſpenſus à Pontificalibus, t.1. ibid. n.31

Conſecrandi Epiſcopi ritus referuntur nonnulli, de quorum inſtitutionis ratione in Eccleſia, remiſſiuè, tomo 1. ibid. num.32

Conſecrationis materia remiſſiuè, t.1. p.155. n.3

Conſecrationis Epiſcopi materia inſinuatur, tom.1. p.221. num.2

Conſecrari debet Metropolitanus à tribus Suffraganeis Epiſcopis, alias ſi inconſulto fiat, conſecratus non reciperet executionem, t 1. ibid. o.3. & 4. *in fine.*

Conſecratio poteſt committi à Metropolitano impedito, t.1. p.222. o.4

Conſecrationes panis, & vini in Euchariſtia ordinantur ad perfectam refectionem, & conuiuium, quæ ſunt idem Sacramentum, t 2. p.27. n.5

Conſecratione Epiſcopus contrahit vinculum cum Eccleſia, t.1. p.225. vbi qualiter, ibid n.25. & n. ſeqq.

Conſecrare Oleum benedictione à ſe compoſita, & Chriſma propter ſtabilitatem in rituali, non poſſit Epiſcopus Et videtur affirmandum, t.2. p.79. n.1. 3. ad 6.

Conſecrandi, vel ordinandi Archiepiſcopum forma, t.1. p.221 num.1

Conſecrator Epiſcopus vtens in vnctione chriſmatica oleo abſque Balſamo, verius eſt vt non peccet mortaliter: Et quare, t.2. p.13. o.12 & 13

Conſecratores Epiſcopi conſecrando, nondum confirmati, ſolùm peccant venialiter, contra Tannerum, tomo 2. p.13. n.9

Conſecratus, peracto Conſecrationis Sacramento, ſeſe confert ad ſpiritualem œconomiam cui in primis Baculus traditur, 1.2. p.7. o.11

Conſecratus Coadiutor Epiſcopi ante legitimam ætatem nec cenſuram, nec ſuſpenſionem incurrit, tomo 1. p.229. num.24

Conſecratus Epiſcopus nondum Presbyter nequit Presbyteros ordinare nec miniſtrare in aliis ordinibus non ſuſceptis, t.1. p.229 n.17

Conſecratus Epiſcopus ante annos 30. etſi ſuſpenſionem non incurrat peccat tamen lethaliter, 1.1. p.230. o.26

Conſecratus Epiſcopus ante legitimam ætatem nullam in iure incurrit ſuſpenſionem ſicut alij ordinati in ſacris, t.1. p.224. n.20. & 21

Conſiliarius.

Conſiliarij ſupremi Caſtellæ num ſuper electionibus regularium poſſint ſe intromittere remedio politico, quod vocatur *per viam violentiæ*, tom.1. p.135. n.12 & numeris ſequentibus.

Conſiliarij Regij liberantur à patria poteſtate, tom.1. p.365. num.6

Conſiliarius, qui ſuffragat vltimo loco in ſententia iniuſta concluſa iam à majori parte, non tenetur: quid ſi iuſſus, vt executioni mandetur, 1.1. p.15 n.15. & 16

Conſiliarij vulgò *de la Camara*, inter alia proponunt ad Regem eligendos in Epiſcopos habiliores, & expertiores, t.1. p.164. num.5. & 6. Sed quando dicantur tales, n.15. & 16. & à n. 21

Conſiliarius Regius Domicilium acquirit, vbi Dignitatem habet; quia ibi cenſetur ciuis, vbi viuit ſportulis Regiis, t 1. p.250. n.9

Conſiliarij mali corrumpunt Principes, t.1 p.29. n.18

Conſiliarius debet eſſe talis, qui nihil nebuloſum habeat nihil fallax, t 1. ibid n.11

Conſiliarius optimus dicitur qui non ad gratiam, ſed vtilitatem communem fert ſententiam ſuam, tomo 1. ibid. num.12

Alexander Seuerus habuit Conſiliarios Sabinum, & Vlpianum, & alios Iuriſconſultos optimos, qui nunquam eligebat Præſides ad beneficium, ſed ad Iudicium, tomo 1. ibid n 13. & 14

Conſenſus.

Conſenſum non præſtare, ſeu illud præſtare, ſine debita ſolemnitate, paria ſunt, t.1. p 189. n.4

Conſenſus duplicatus requiritur in reſignationibus faciendis vnus in Camera, & quale iſte ſit, ac ſit alter expreſſus, t.1. ibid n.5. & 6. & de differentia vtriuſque.

Conſenſus præſtitutus à principio, actus non conualeſcit ex poſtfacto, p.394 o 3

Conſenſus debet voce, & non ſcripto exprimi, tom.1. p.139. num.5

Conſenſus vbi requiritur, num actus alias vitietur, tomo 1. p.141. n.10

Conſenſus eligentium collegialiter, & in vnum eſt præſtandus ab eligentibus, t.1. p.128. n.3 & 4. vbi reſpondetur objecto.

Conſenſus matrimonij ineuntis, non cadit ſuprà ſe ipſum, ſed fertur in alterum coniugem, t.1. p.387. n.4. & 5

Conſenſus pariter ex facto elicitur, atque ex verbis, tomo 2, pag.117. n.2

Conſilium.

Conſilium Indiarum quale reſponſum præſtitit circa conſecratum Epiſcopum ab vno tantùm, & non à tribus Epiſcopis, t.1. p.89. n.22

Conſilium vbi requiritur, debet peti ante actus expeditionem, 1.1. p.141. n.1.

Conſilium non obligat ad illud ſequendum, tomo 1. ibid. n. 4. 6. & 7

Conſilium dans ad homicidium, vel furtum, qualiter reneatur? remiſſiuè, t.1. p.141. n.12

Conſilium peritorum in arte, qualiter obliget? remiſſiuè, t.1. ibid. n.13

Conceptus.

Conceptus ex matre ſerua, ſi aliquo tempore ante partum fuit libera, naſcitur liber, t.2. p.277. n.8. *l. Aeeſenſa 15. ff. de ſtatu hominum.*

Conceptus ex matre iam ſerua facta, naſcitur ſeruus, 1.2. p.208. o.6

Conſiſtoriales.

Conſiſtoriales vrbis præcedunt quibuſcumque aliis. Aduocatis, atque Doctoribus antiquioribus, tomo 1. pag.614. num.61

Salmantinæ vniuerſitatis, Valliſoletanæ, & Complurenſ. priuilegia *remiſſiuè*, 1.2. p 614. n 62

Conſtitutio.

Pij II. Conſtitutio componens pœnam ordinatis ante legitimam ætatem non comprehendit Epiſcopos, t.1. pag 229 num.22

Conſtituto Pij incipit, *cum ex ſacrorum*, tom.1. p 137. o.5. & 6. in quo habeat locum hæc Bulla, ibid. num.10. 14. & 24

Conſtitutio Sixti V. incipit *ſanctum & ſalutare*, tomo 1. ibid num 6

Conſtitutio Clem. VIII. incipit, *Romanum Pontificem*, t.1. ibid n.7

Conſtitutoi

Conſtitutio quæ loquitur de Regularibus ſolum non comprehendit Clericos ſæculares : intellige, tomo 1. p.297 n.7. & 8
Pij IV. Conſtitutio incipit *Romanus Pontifex*, t.2. p.43. num.2
Valentiniani, & Valentis Conſtitutio de illegitimis, vnde orta, t.2.p.181.n.20
Pij V. Conſtitutio 37. *ſi mendicantium*, reuocata alia Gregor.XIII. *quaſt*.15. incipit *in tanta*, t.1.p.219.n.11
Pij V. *Conſtitutio* 58. habet locum in Parochialibus dimiſſis ob alterius Parrochialis aſſecutionem : non verò in Parrono præſentante, t.1.p.195.n.12
Conſtitutio Pij V. de habitu, & Tonſura, num obliget ipſum Papam, t.1.p.367.n.7
Conſtitutiones Iulij II. & III. Pauli III. Pij IV. extendunt *Extrauag. iniunctæ de electione*, ad beneficia, & ad omnes Eccleſias tituli, commendationes, ſiue adminiſtrationes etiam in Conuentualibus, t.1.p.82.n.12. 13.& 14

Conſpirator.

Conſpirator Schiſmaticus, & alij, num celebrando fiant irregulares remiſſiue, t.1.p.109.n.12

Conſuetudo.

Conſuetudo vt Canonici, ſiue dignitates miniſtrent Epiſcopo mytram gremiale, & turibulum eſt obſeruanda, t.2. p.482 n.47
Conſuetudo quod dignitates, Canonici inducerentur pluuialibus æque in proceſſionibus non ſubſiſtit hodie cum ſit iam præſcripta differentia, t.2. ibid.n 47
Conſuetudo mala, quæ eſt contra libertatem Eccleſiæ, eſt vitanda, t.1. p.64. n 10
Conſuetudo nequit auferre ab Epiſcopis ea, quæ ſibi characteris Epiſcopalis competunt, tomo 2. p. 94. n.8
Conſuetudo inualida nondum reprobata excuſat a pœna, niſi adeſſet mala fides, t.1. p.78. n. 12
Conſuetudo facit vt electus, etiam confirmatus, non adminiſtret ante apprehenſam poſſeſſionem, t.1.p.79.n.13.& 14. quid in Hiſpania, n.16. & 17
Conſuetudo facere non poteſt, vt ſimplices ſacerdotes conficiant Sacramenta, quæ ad ſolum Epiſcopum ſpectant, t.2. p.93. n.3
Conſuetudo vt introducatur requirit ſcientiam conſenſus Papæ contra Canones : & quare, t.1. p.123. n.10. & 11. ſecus lege Ciuili, p.124. n.12
Conſuetudo eligendi plures ſcrutatores quàm tres, eſt nulla, & quando ſuſtineatur, t.1. ibid. n.13, & 13
Conſuetudo potens eſt ad inducendam Dignitatem in Cathedrali, t.2. p.533. n.33
Conſuetudo ne Presbyteri valeant miniſtrare Sacramentum Confirmationis, potius videtur eſſe mala, quia prohibetur, quare prohibita : quia mala, tomo 2. pagina 94. n.11. & 12
Conſuetudo mala, non euidenter talis tribuit iuſtam ignorantiæ cauſam, t.1. p 78. n 10. & 11
Conſuetudo non confirmandi, niſi ſeptennos, non obligat ſub mortali, t.2.p.208.n.19
Conſuetudo aliorum locorum eſt ſpectanda, quando non adeſt proprio loco, t.2. p.446. n.8
Conſuetudo vnius ciuitatis, vel loci, extenditur ad loca, & oppida particularia illi ſubiecta, quæ non habent conſuetudinem propriam, t.2. ibid. n.9

Conſules.

Conſules, & communitates iurare debent ſe in poſterum ad electiones non admiſſuros hæreticos ſub pœnis, tom.2. p.111. n.6. & 7
Conſultores Regum ſunt plectendi ex damnis cauſatis ab electis indignis eorum conſilio, t.1. p.12. n.13

Contactus.

Contactus inſtrumentorum in ordinatione, qualis debeat eſſe, ne ex eius defectu iteratio fiat, t.1. p.171. n.7 & 8. vbi de traditione neceſſaria in Baptiſmo, confirmatione, & vnctione, t.2. ibid. n.7

Continentia.

Continentia in ordinandis, cœpit eſſe annexa Ordini ſacro, t.1. p.398. n.27. à Syriaco Papa præcepta.
Continentia in ſtatu Eccleſiaſtico, eſt accidens ex ſtatuto Eccleſiæ, t.1. p.397. n.10. & 13
Continentia in Presbyteris & Diaconis à tempore Apoſtolorum, perdurat in Eccleſia, t.1. p 414. n.54
Continentia in his, qui ſunt initiati in ſacris, controuertitur num ſit de Iure Diuino, vel Eccleſiaſtico, & quod Eccleſiaſtici eſt crebrior ſententia. Et quare, ſed vide, t.2. p 4 8. n.6. & 20
Continentiæ promiſſio, etiam à Clero iuxta ſtatum Epiſcoporum, non obligabit minores ordines recipientes, t.1. p.399. n.27
Continentiam non tenetur obſeruare, qui impubes fuerit ordinatus, niſi poſt pubertatem ratificet, ſaltim tacitè ordinationem ſuam, t.1. p.399 n.12. & 13. quid ſi ſciret obligationem ibi.

Continuatio.

Continuatio officiorum Reipublicæ permiſſa erat aliquoties olim in præmium gratiarum actionis, t.1. p 33. n.29

Conuentus.

Hiſpania citerior in Conuentus ſeptem fuit diuiſa à Plinio, t.2. p.467. n.77
Conuentus dicitur primaria ciuitas, quo alter, & populi conueniunt ad accipiendum iudicium, & de diſtributione prouinciæ in conuentus, t.2. ibid. n.78

Conuerſi.

Conuerſi, etſi profeſſi, & alij non profeſſi nequeunt eligere in religionibus, & cœnobiis, niſi conſuetudo approbata adſit, t.1. p.9. n.38

Corepiſcopi.

Corepiſcopi qui olim ſolebant in partem ſolicitudinis iubere Epiſcopos in deſuetudinem abierunt propter ambitionem & votum captandæ mortis, t 2. p 642. n.30
Corepiſcopi dicebantur qui in aliena Diœceſi miniſtrabant ſicut hodie Epiſcopi titulares, t 2. p.643. n 31
Corepiſcopi, fuerunt Epiſcopi ſuffraganei, t.1. p.209. n.7
Corepiſcopi ſic nec ordinare ſic nec confirmare, conſecrare Eccleſias, altaria, aut virgines nec Pœnitentes publicè in miſſa reconciliare poſſunt, t.1. p.421. n.3
Corepiſcopi ordinabant Lectores, & Subdiaconos, &c. t 1. p.418. n.16.
Corepiſcopi non erant Epiſcopi erant verò maiores Presbyteris, t.1. ibid. n.17
Corepiſcopi erant Presbyteri, quibus credebantur res præcipuè temporales, & curam pauperum, & eleemoſynarum, & aliqua miniſteria Epiſcopalia, t.1. ibid. n 18
Corepiſcopi erant quidam Presbyteri, qui in pagis habitabant, vbi loco Epiſcoporum curam animarum exercebant, t.1 ibid. n.19
Corepiſcoporum nomen, & officium ceſſauit, quia ſe ingerebant vſurpatione, & ambitione in officiis Epiſcopalibus, ordines, & conſecrationem præſtando, t 1. ibid. n.20

Contumax.

Contumax citatus à Iudice, quando non comparendo talis dicatur, remiſſiuè, t.1. p.386. n 8

Corporale.

Corporale vocatur Palla, eo quod palliat, vel abſcondat ſacrum miniſterium, t.2. p.548. n.33
Palla altaris, dicitur quaſi eius veſtimentum, tomo 2. ibid. num.34. & 37
Corporale ſignificat ſindonem, in qua inuolutum erat corpus Chriſti, in monumento poſitum, quo monentur ſacerdotes miniſtrare cum nitore, t.2. ibid. n.37
Corporalis apud varias nationes vſus fuit varius, tom.2. ibid. num.36

Corpus.

Corporis vitium etſi antecedens impediat quem ad ord nec promoueri, non tamen impedit in ſuſceptis miniſtrare in actibus non impeditis à tali vitio, t.2. p.339. n.1.
Corporis vitiati macula, an ſufficiens ſit, ſpectat declarari ad Prælatum ordinaturi. Et quod ſi Prælatus Religionis declarauit, poſſit Epiſcopus, t.2 p.338 n 29
Corporis deformitas, aut membrorum etiam ſine mutilatione eget diſpenſatione, vel conſilio ſuffraganeorum, t.2. p 321. n.4
Corporis aliqua parte carens paſſiuè, differt ab illo, qui à natiuitate, aut hominum iniuria, ſeu caſu inculpabili, & inter ſe ipſum voluntariè mutilant, tomo 2. pagina 214. num.7
Corpore non integri, ſicut ex Veteri Teſtamento arcebantur à miniſterio, ſic ex nouo ordinari prohibentur. Et gentilitate quid, t.2. p.303.n.1
Corporis incompoſitio indicat inæqualitatem mentis, t.2. ibid. n.2
Exhumatur Corpus publici excommunicati, & denunciati; ſed contra, t.2. p.157.num.1. 5 6. & 7. & verius, *ibi*, num 8

Corruptio.

Corruptio verborum, ſi non mutat ſubſtantiam, ſeu ſenſum formæ, erit mutatio accidentalis, & exemplificatur in forma Baptiſmi, t.2 p.136. n.11

Crimen.

Crimen occultum irregularitatem inducens ex homicidio, non diſpenſatur ab Epiſcopo, romo 1. pag. 306. num. 30. & 31

Crimina committentes facilius ad reſignandum admittuntur, ſi ſint de illis, quæ priuant à beneficio, vt in homicida, adultero, Concubinario, &c. t. 1. p. 189. n. 5

Crimina aliquot, vt homicidium, etiam occulta, ſuſpendunt ab executione officij, t. 1. q. 309. n. 8

Criminoſi.

Criminoſi occulti, vt periuri teſtes, falſi, & alij, ſi homicidæ non ſunt, queunt in ordinibus miniſtrare: & quare homicida excipitur, t. 1. p. 302. n. 1. & 2

Criminoſi non repelluntur à ſuo Iure, niſi ſint maiori excommunicatione excommunicati, t. 1. p. 30. n. 38

Culpa.

Culpa non imputatur, ſi præter culpam operantis, caſus fortuitus contingat, t. 1. p. 379. n. 6

Cumulatio.

Cumulatio actionum, num liceat remiſſiuè, t. t. p. 103. n. 15

Cura.

Cura ſolet accedere Præbendæ Eccleſiæ Cathedralis per annexionem, non è conuerſo, t. 2. p. 214. n. 25

Cura Cathedralis ferè redacta eſt, vt exerceatur per aliquem Presbyterum nominatim à Decano, & capitulo, approbato ab Epiſcopo, t. 2. p. 505. n. 7

Cura animarum exercitiua per ſe, aut ab Archidiacono commiſſa, t. 2. p. 443. n. 5

Cura animarum probanda ab aliquo tertio in ſimplici Sacerdote alicuius Parochiæ qualiter contingat, t. 2. ibid. n. 6

Cura animarum, cui incumbat, quando vnio facta eſt alteri, t. 2. p. 573. n. 7

Cura animarum, quam exercent Hebdomadarij Canonici, reſidet, penes collegium, t. 2. p. 506. n. 19

Cura animarum, quam exercent Beneficiati in Archiepiſcop. Burg. Epiſcop. Palent. Calagurtir. & Valliſoletan. reſidet penes Epiſcopos, & Archiepiſcopum, t. 2. ibid. n. 20

Cura animarum eſt poteſtas adminiſtrandi Sacramenta, t. 2. ibid. n. 21

Curatus.

Curatus ratione ſtolæ debet præcedere aliis Presbyteris, etiam Canonicis collegiatæ, t. 2. p. 508. n. 47

Curati appellantur à cura, quam de regendis ouibus ſuſceperunt, t. 2. p. 505. n. 9. & 10

Cura vniuerſæ Eccleſiæ commiſſa eſt Papæ, t. 2. ibid. n. 10

Curatorum ordo fuit inſtitutus à Domino in ipſis ſeptuaginta diſcipulis ad regendas ſingulares Parochias, t. 2. ibid. num. 11

Curati officium etiam eſt prædicare, & alia efficere ad docendos Parochianos, t. 2. p. 509. n. 57

Curatio.

Curatio hemica in teſticulis, non prohibens matrimoniari, potius ſpectabat ad matrimonij impedimentum illud, *ſi fortè coire nequibis*, t. 2. p. 340. n. 3

Curationis teſticulorum modus Hernicorum practicatus Valliſoleti, non auferens generationem, nec inhabilitatem ad contrahendum matrimonium recenſetur, tom. 2. p. 340. n. 1

Curia.

Curia ſæcularis nequit contrahere reos ab Eccleſia ſine conſenſu Eccleſiaſtici Iudicis, aut interuentu perſonæ Eccleſiaſticæ, t. 2. p. 385. n. 97

Curia conuocatur apud nos, per ianitores, apparitiores, nuncios, &c. t. 1. p. 46. n. 3

Matritenſis Curia non multùm curat de exigendis litteris commendatitiis Canonicorum Cathedralium horum Regnorum, vt celebrare valeant, t. 1. p. 399. n. 22

Crux.

Crux præcedit cum Archiepiſcopus recipitur à Canonicis in ſua Eccleſia, & inter illam nullus mediat, niſi dignitates, & Canonici, t. 1. p. 170. n. 24

Crucis ſignaculum in fronte eſt de neceſſitate Sacramenti Confirmationis; vbi, t. 2. p. 70. n. 11. 12. 13. & 14. contra Aureolum.

Cor.

Virtus exterior ſecreta cordis patefacit, tom. 2. p. 310. n. 9. & 11

Cordis intima clareſcunt, ex operum ſpecie, t. 2. ibid. n. 10

Cuſtodia.

Cuſtodia ſacrorum Vaſorum, & veſtimentorum pertinet ſacriſtæ cuſtodi, & Theſaurario, t. 2. p. 538. n. 4

Euchariſtiæ cuſtodia, quanta debet eſſe, *remiſſiuè*, tomo 2. p. 551. n. 4

Cuſtos debet decimas, & eleemoſynas donatas diuidere, t. 2. ibid. n. 6

Cuſtos, Archidiaconus, & Archipresbyter debent ſic gerere, vt nulla ſit inter eos inuidia, t. 2. ibid. n. 7

Cuſtos in Eccleſia Cathedrali, non eſt Dignitas, ſed tantum officium, niſi conſuetudine vſurpetur pro Theſaurario, & ſacriſta maiori, t. 2. p. 544. n. 21. & 22

Cuſtos, punctuarij in Choro, ſunt officia Eccleſiæ, tom. 1. p. 361. n. 23

Cuſtos eſt coadjutor Sacriſtæ, & Theſaurarij conſtitutus, vt pulſet tintinnabula, aliaque inferiora exerceat Eccleſiæ officia, tom. 1. p. 543. n. 13. & 22

Cuſtodis munus circa vtenſilia minora Eccleſiæ eſt, & quæ, tom. 1. p. 541. n. 21

Cuſtodis Eccleſiæ Cathedralis officium, in quibus conſiſtat, *remiſſiuè*, tom. 1. p. 545. n. 2. 3. & 4

Cuſtos minus idoneus debet ab officio repelli, tom. 1. ibid. num. 5

Cuſtodes Cathedralium, num præcedant aliis, recurritur ad conſuetudinem, tom. 1. p. 544. n. 23

D

Dæmon.

DÆmoniaci, id eſt à Dæmone obſeſſi, nequeunt ordinari, tom. 1. p. 49. n. 6

Dæmoniacis quare ſæpe fuerit miniſtratum ſacramentum confirmationis, tom. 2. p 97. n. 28

Artes Magicæ per præſentiam cuiuſdam Chriſtiani confirmati quando euanuerunt, tom. 2. ibid. n. 29

Dæmonum inuocatio ad tentandum pudicitiam mulieris non ſapit hæreſim nec eſt de iuriſdictione inquiſitorum, ſed ordinarij iudicis, tom. 2. p. 380. n. 46

Dæmones inuocare & eos conſulere etiam ſine adoratione & exhibitione honoris eſt hæreticale ſortilegium, tom. 2. p. 380. n. 49

Damnatus.

Damnatus ad pecuniariam pœnam ratione alicuius delicti, poteſt ingredi religionem, & obligatus ad ſatisfactionem cauſa alicuius damni tom. 1. p. 294. n. 9. 10

Datarius.

Datarius Papæ quale officium exerceat & quæ velit Dataria, vt exptimantur ad expeditionem gratiarum. Et num expiret morte Papæ; quæve etiam expedire eo tempore poſſit tom. 2. p. 599. n. 34. 35. & 36

Debita.

Debita grauia, quæ debitorem depauperarunt nimis, prohibent illum ordinari; veluti ſi propter illa poſſet debitor in ſeruitutem redigi, aut obſequium dari creditori, tom. 2. p. 292. n. 4. & 5

Debita ciuilia non obligant cùm tanto onere, vt quis teneatur cadere à ſtatu, t. 2. p. 296. n. 41

Debitor.

Debitor certorum qui habet ſpem proximam vt poſſit reſtituere, debet non ingredi religionem, donec ſoluat; quod ſi non de proximo ſperet; non ſic t. 2. p. 294. n. 20. explicatur t. 2. p. 295. n. 21. ad 27. & 30

Debitor qui non de proximo ſpectat poſſe ſoluere creditoribus, nequit ingredi religionem ſecundùm aliquos, ſecundùm alios ſic, bonis cedendo, &c. t. 2. p. 295. n. 18. & 19. ſed diſtinguitur, t. 1. ibid. n. 20

Debitor vt ſoluat per breue tempus, intelligitur, vt ad ſummum ſpectet per triennium, non intrando religionem, niſi judicet cum notabili difficultate poſſe ſoluere, t. 2. ibid. n. 21. & 23

Debitor ſpectare debet vt ſoluat partem debiti, quando nequit integrè ſatisfacere, t. 2. ibid. n. 22

Debitoris perſonà, non ſic ſtricta eſt debitis, vt ipſa debita ſit, & quaſi captiua inſtar ſeruorum, t. 2. ibid. n. 23

Debitor difficilis ad ſoluendum, ſatisfaciet tradendo bona ſua creditoribus, t. 2. ibid. n. 24

Debitores, qui relinquendo bona ſua creditoribus, nullam ſpem habent acquirendi, ingredi poſſunt religionem, & alij, t. 2. p. 294. n. 5. 6. 7. 8. & 12. vbi diſtinguitur.

Debitor, cuius patrimonium ſuperat debita, poteſt ingredi religionem, t. 2. ibid. n. 6

Debitores, qui abſque culpa peruenerunt ad egeſtatem, non prohibentur ex Bulla Sixti V. profiteri, t. 2. ibid. n. 7

Debitores ex ſola promiſſione liberali, vel qui in certis debitis ſunt grauati, poſſunt ingredi religionem, t. 2. ibid. n. 8. 27. 49. ad 53

Debitor qualiter iudicetur, vel non difficilis ad ſoluendum, vt poſſit, vel non ingredi religionem, t. 2. p. 295. n. 26. & 27

Debitor ex mutuo contractu, aut delicto, tenetur ſpectare, vt ſoluat, non ſic ſi ex liberalitate ſit debitor, non enim promiſſiones liberales retardant in debitore religionis ingreſſum, t. 2. ibid. n. 27.

Ingreſſus religionis non liberat debitorem ab onere reſtituendi, ſi poſſit habere vnde, t. 2. n. 28. 29. & 30. vt ſi ei aliquid legetur, ibid. n. 31

Solutio debitorum eſt iuris naturalis t. 2. ibid. n. 59
Debitor data ſufficienti cautione poteſt ingredi religionem. t. 2. p. 294 n. 13
Debitor Domini incerti ſatisfaciat operibus piis reſtituendo, & excuſabitur, ſi impotens ſit; ita vt non inde ingredi religionem impediatur, t. 2. ibid. n. 13. 14. & 15
Debitor impotens ſoluere, nec per breue tempus ſpectans, poſſe ſatisfacere, impeditur ingredi religionem, ſi creditores ſint incerti, intellige, t. 2. ibid. n. 15 & 16
Debitor iuſſus aliqua aliena incerta erogare, & ipſe conſumpſiſſet, eſt certi debitor reſtituere obligatus t. 2. ibid. n. 16.
Debitor certorum, qui habet ſpem proximam, t. 2. ibid. n. 17
Debitor, qui fideiuſſorem pro debito ſoluendo conſtituit, non prohibetur ordinari t. 2. p. 295. n. 10
Debitor religioſus factus vetitus eſt, vt non teneatur exire de religione, vt creditoribus ſuis ſoluat, etſi peccarit doloſè iurando, t. 2. p. 296. n. 37. & 38. & vbi quod nec tenebitur manibus laborare, niſi de Prælati licentia, n. 40
Debitores Reipublicæ, non ſunt admittendi ad honores, donec ſoluant. Et quid ad ordines, t. 2. p 297. n. 29. 30. & 31
Debitores publici aut priuati finito officio, ac redditis rationibus, poſſunt ordinari, niſi ex debito lites reſultarent, niſi creditor ſciens, & conſentiens. t. 2 p. 291. n. 31
Debitor ex voto, vt ſi vouit dare calicem, aut centum alicui Eccleſiæ poteſt ingredi religionem, t. 2 p. 297. n. 53

Decanus.

Decanus cedit primum locum Canonico, ſiue alteri Presbytero parato officium facienti, t 2. p 348 n. 53
Decanus, & cæteri antiquiores, & digniores precedunt in ſede vacante cæteris electis gubernatoribus, tom 1. ibid. num. 55
Decano Zamorenſ. Eccleſiæ conceditur vſus Rocheti, & facultas benedicendi paramenta idem de Decano Carnotenſ. t 1. ibid. n 55. & 56
Decanus Eccleſiæ Puteolanæ declaratur prima Dignitas, cui competit præeminentia, & cui debentur functiones Epiſcopales, abſente Epiſcopo, t 1. ibid. n. 57
Decanus Sanctæ Agathæ manutenetur in poſſeſſione exercendi actus Presbyterales contra Archidiaconum, tom. 1. p. 348. n. 58
Decanus collegiatæ in Auſtria, poteſt vocari Præpoſitus, t. 1. ibid. n 59
Decanus nequit extra locum capitularem cum aliquibus tantum Canonicis, cæteris inſciis, & non legitimè vocatis quidquam decernere, contra praxim Eccleſiæ Valliſoletanæ & Auſturicenſ. t. 1. ibid. n. 60 & 61.
Decanatus auditorum Rotæ, ad quem ſpectet tempore vacationis, t. 1. ibid n. 62.
Decanatus Cardinalium ſi vacet, pertinet antiquiori Epiſcopo Cardinali præſenti in Curia, aut ex cauſa publica abſenti, t. 1. ibid. n. 63
Decumani appellabantur Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ Canonici, tanquam digniores, t 1. ibid. n. 64
Decanus facta tranſlatione à perfectione denarij numeri, ſolet ita appellari omnis ille, aut alicuius ordinis primus eſt, t. 2. p. 449. n. 24
Decano celebranti in diebus ſolemnibus, debent duo Canonici aſſiſtere, & miniſtrare, ſi manſionarij ſint occupati pro cura, t. 1 p 347. n. 48
Decani, & Capituli, cur aliquando fiat mentio in iure? t. 1. p. 348 n. 66
Decanus ſimul Canonicus, qui vna Hebdomada ſeruit, vt talis, video in praxi, vt non ſedeat in loco Canonici: etſi aliter ſit declaratum, t. 1. ibid n. 67
Decani, & Præpoſiti ætas, quibus incumbit animarum cura, debet eſſe annorum, t. 1. p. 346. n 14
Decania dicitur ſacrarium, & ſecretarium, t. 2. p. 455. n. 49. & 50
Decanus, & capitulum cathedralis, debent in principio cuiuſlibet anni eligere duos ex canonicis, & Dignitatibus, qui ſimul cum Epiſcopo determinent in cauſis criminalibus Præbendatorum, aliàs ſi omittatur pro illo anno, poterit ſolus Epiſcopus procedere, vel eius vicarius, t. 2. p. 493. n. 101 102. 104 & 104
Decanus non requirit gradum Doctoratus, & licentiæ alicuius Vniuerſitatis, t. 1. p. 346. n. 22
Decanus debet eſſe non minor annorum t. 1. ibid n. 21 & 13
Decanus habens primam Dignitatem poſt Pontificalem, nulli ibi cauetur, vt debeat præciſè eſſe conſtitutus in gradu Doctoratus, ſiue licentiæ, t. 2. p 400 n 11
Decanus habet in Capitulo primùm ſedere, proponere, & illicito dare vocem ſuam, deinde ſequentibus in dignitate, & antiquitate, t. 1. p 340 n 15
Decanus poſt omnium ſuffragia, habet declarare, quod reſolutum fuerit à maiori parte votantium, vocem dare ſi eſt in ſacris, t. 1. ibid. n. 16
Decanus, dignitates & Canonici tenentur aſſiſtere Epiſcopo celebranti, fallit in Decano Valliſoletano, t. 1. p 347. n. 48
Decani antiquitus dicebantur, qui lectuli defunctorum, miniſterium habebant, dum ad ſepultura deferrentur, tom. 2. p. 455. n. 46
Decanum & Capitulum Zamorenſ. tractauerunt de transferendo Cathedralem illius ciuitatis ad ciuitatem tautinam anno 1651. & quare non, & reſpondi non poſſe per ſe ſine Papa, t. 1. p 152. n. 3. 6. & 17
Decani officium quale, t. 1. p. 345. n. 1
Decanus propriè dicitur ille qui decem viris præeſt, qui & dicitur præcipuus alicuius ordinis, & ſtatus, tom. 1. ibid. num. 1
Decanus in Eccleſiis, ſolet appellari qui inter Canonicos primas & principatum, tenet, t. 1. ibid. n. 3
Decanus in Eccleſiis Hiſpaniæ Galliæ, Luſitaniæ &c. ſubrogatur in locum Archidiaconi, qui de Iure primas erat in Cathedralibus, t. 1 p. 346. n. 4
Diaconus dicitur major Dignitas poſt Pontificalem, id eſt, poſt Epiſcopum, t. 1. ibid. n. 5
Decanus obtinet in Eccleſia locum Archipræsbyteri, tom. 1. ibid. n. 6. & 18
Decanus reſpectu Capituli, non regulatur perſona priuata, ſed habet prælaturam in capitulo, cui præeſt, tom. 1. ibid. n. 7
Decano prout eſt prima Dignitas poſt Pontificalem, pertinent in Choro, & non Cantori aliquæ præeminentiæ, vt mandare incipi officia, dare ictum in ſignum, incipiendi lectiones, & facere ſignum exeundi de Choro, tom. 1. ibid. num. 8
Dignitati majori competit manutentio ex præeminentia, t. 1 ibid n. 9 & 46
Decanus iure attento, nullam habet Dignitatem, & iuriſdictionem, cum careat iure Prælaturæ, t 1 ibid. n. 10. & 12.
Decanum acceptum pro ſimplici beneficio, non eſt nomen Dignitatis, t 1 ibid. n 11
Decanus hodie conſuetudine præſcripta præfertur tam in Capitulo, quam in Choro Archidiacono, tom. 1. ibid n. 13. & 50

Declaratio

Declarationes duæ contrariæ circa ſuſpenſionem illatam, & reuocatam Abbati dimiſſoria concedenti, tom 2. p. 413. num 4
Declaratio Cardinalium circa diſpenſandum cum quibuſdam illegetimis, intelligitur tantum quoad ſucceſſionem bonorum, & quare, t 2. p. 502 n. 60 & 61
Declaratio Sanctæ Congreg 1628 ſuper re examinandis Parochis, intelligour, t. 2. p 437. n 5 & 10

Decurionatus.

Decurionatus officia queunt continuari in Republica per eaſdem perſonas, t 1 p. 52. n. 29
Decurionatus officium fuit oneribus plenum: Et quæ fuerint etiam, t 1. p. 48. n. 17 23. 24. & 25

Decurio

Decurionum ciuitatum ætas quæ olim hodie eſt 18. annorum, t. 1. p 554. n. 24
Decurio abſens, aut impeditus, ire ad capitulum, valet committere votum ſuum alij ex condecurionibus, t. 2. p. 587. n. 12
Decuriones noſtri temporis. quibus illuſtribus antiqui comparantur, & quibus nominibus ſignentur, t. 2. ibid. n 13
Decuriones ciuitatum non ſubſtituunt ſibi alios, t. 2. p. 587. n 9. 10. 11. 12 & 13
Decuriones iure antiquo erant curiæ mancipati, quam derelinquere non valebant, t. 2. ibid. n. 10
Decuriones populos vexabant, t. 1. p. 49. n. 26
Elector eligens in Decurionem eum, qui habet excuſationem, punitur, t. 1. ibid n 27
Decuriones huius temporis, qui ditantur: & non excuſentur, t. 1. ibid. n. 28

Defunctus.

Defuncti corpus à Parocho nequit impediri, vt ſepeliatur in alia Eccleſia, ſi requiſitus Parochus recuſet, t. 2. p. 508. num. 55
Defunctus Parochianus, queit in propria Parochia ſepeliri, etiam inconſulto, aut recuſante Parocho, t. 2. ibid. n. 56

Degradatus.

Degradatus validè ordinat, t. 1. p. 355. n 10
Degradatus num queat conferre Euchariſtiam remiſſivè, t. 1. p. 308. n. 16

Delegatus.

Delegatus dicitur ille, qui vicem alterius gerit, t 2. p 420. num. 34
Delegato abſque exhibitione mandati, num credatur, t. 1. p. 94. n. 3

Delegare

Delegare non poteſt ille, cuius perſonæ induſtria eligitur: &

ſic nec excommunicandi, aut abſoluendi, tomo 1. p. 588. n. 16 & 21

Delegari poſſunt ea, quæ ſunt ordinis ex iuſta cauſa, tomo 1. p. 23 n. 1

Delictum.

Delictum Principis, eſt malos Conſiliarios eligere, tomo 1. p. 30. n. 21. & 22

Delictum populi eſt quando Principes mali ſunt, tom. 1. ibid. num. 22

Delictum commiſſum, vel confeſſum in iudicio, notorium eſt, & omne illud, quod ex actis iudicij conſtat, t. 1. p. 309 n. 16

Delictum per accidens in vna ciuitate occultum quando in alia fuit in iudicio deductum, aut publicum, non diſpenſatur ab Epiſcopo in eius irregularitate, contra aliquos hic, t. 1. 310. n. 21. & 23

Delictum occultum ad effectum, vt queat Epiſcopus diſpenſare, quando ſic dicatur, tom. 10. p. 309. n. 13. & 18. & ſequentibus.

Delictum non eſt præſumendum, t. 2. p. 121. n. 4

Delictum occultum tunc verè dicitur ad iudicium contentioſum perueniſſe cum in tali iudicio lis fuiſſet conteſtata, ſecus ſi tantum citati interueniſſet, t. p. 305. n. 20, 21. 22. & 23

Delicta mutua, compenſatione tolluntur, t. 2. p. 388. 15

Denuntiatio.

Denunciationes pro ordinandis, debent fieri in ſingulis ordinibus maioribus, niſi ordinandus notus eſſet Epiſcopo, t. 1. p. 314. n. 25

Denunciationes matrimoniales inter miſſarum ſolemnia ad matrimonium facit Parochus, vel alius de eius licentia. Quæ non ſpectant ad eſſentiam, ſed ad præceptum. Et de aliis *remiſſiuè*, t. 1. ibid. n. 71, 72. & 75

Dentes.

Dentium prominentia extra os, parit irregularitatem, t. 2. p. 327 n. 18

Dentes prominentes poteſt quis licitè reſcindere, qui tunc, ceſſante irregularitate poterit ordinari, ſi periculum vitæ non adeſſet, t. 2. ibid. n. 2

Dentibus omnino carens non eſt irregularis, niſi cum notoria culpa quis eos euulſerit, non alias, tomo 1. p. 326. n. 12. 14. & 15

Dentes non numerantur membra: aliter cenſent Sotus, & Caietanus, t. 2. n. 13. 16. & 17

Dentem, aut dentes alteri iniurioſè euellens, non dicitur mutilator, t. 2. p. 327. n. 16

Depoſitarius.

Depoſitarius & ſequeſter non eligunt, ſi reſtituatur electus ſententiam, t. 1. p. 47. n. 13. vbi quid ad beneficia, ibid. n. 14. & 15

Deſignati.

Deſignati ad peculiaria officia in exercitu, & familia Principis, ſolent deſignari peculiaribus ſignis & notis, quibus à cæteris diſcernantur, t. 2. p. 118. n. 7. 8 & 11

Deuolutio.

Deuolutio de dignis eligendis. remiſſiuè, t. 1. p. 201. n. 1

Deuolutio à quo tempore vacaturæ computetur, t. 1. p. 202. n. 1. 5. & 15 vbi quid ſit.

Patronorum ſcientia ad Deuolutionem vacaturæ, debet eſſe certa, t. 1 p 201. n. 2

Præſentandi Ius conſeruatur in vno ex Patronis, t. 1. p 201. n. 3

Semeſtre ad eligendum, vel conferendum, non currit legitimè impedito, vbi de quadrimeſtre datum Patronis, t. 1. p. 201. n. 4

Deuolutio fit quando prouidentur indigni, etiamſi à laicis Patronis, t. 1. p. 201 n. 5. & 6

Deuolutio in primis eſt probanda, vt fiat legitimè impetratio, t. 1 ibid. n. 7

Deuolutionis effectu ſortito, Epiſcopus nequit moram purgare, t. 1. ibid. n. 9

Deuolutio non habet locum in beneficiis manualibus. Regularibus in capitulis exemptis, in iuriſdictionibus, & quando Prælatus eſſet impeditus, t. 1 ibid n. 9, 10 11 12 & 13

Collationes ſi Ordinarij non prouiderint in tempore, beneficia pertinent ad Sedem Apoſtolicam, t. 1. p. 201. n. 14

Prouideri debet Eccleſia regularis intra tres menſes, t. 1. p 201 n 16

Negligens in prouidendo qualiter prouideatur, remiſſiuè, t. 1. p. 202. n. 17

Deus.

Deus turbarum clamore ſe excitabat ad miſericordiam t. 1 p. 547 n. 10. & 11

Deo cooperari in ſalutem animarum, eſt omnium Diuinorum Diuiniſſimum, t 2. p. 299 n. 3

Dextera.

Dextera ponitur ſuper caput ordinandi, t. 2. p. 176. n 10

Diaconus

Diaconus qua formâ apud Græcos ordinatur à Pontifice, qua apud latinos, t 2 p. 140. n. 8

Diaconus præmittit Ceroferarios cum faculis, & incenſu t. 2. p 434 n 36

Diaconus, & Subdiaconus ſacerdotis nomine continentur præſertim, vbi agitur de fauorabili, non in odioſis, t. 2. p 426. n. 3. & 4

Diacono, dum ordinatur ſolus Epiſcopus imponit ei manus ſuper caput, quia non ad Sacerdotium, ſed ad miniſterium conſecratur, t. 2. p. 411. n. 15. & 16

Diaconi olim propter penuriam Sacerdotum poterant ſolemniter baptizare, quod olim ratione officij nequeunt facere, alias incurrent irregularitatem, t. 2 ibid n. 16

Diacono licet, in abſentia Sacerdotis, & in neceſſitate miniſtrare Euchariſtiam eo præſente, t 2. ibid. n 17

Diaconi officium eſt, vt legat Euangelium populo in loco altiori vertendo faciem verſus Aquilonem, vt oſtendat verbum Dei contra Diabolum, dirigi ex effectu, de quo, t. 2 ibid n. 18. & 19

Diaconus alia officia exercet, vt cantare confeſſionem, turificare Chorum, & alios Prælatos, & Canonicos Quid de manſionnarus ſeu Magiſtratibus ſæcularibus, t. 2 ibid. n. 40 41. 42 43 & 44

Diaconi, & ſubdiaconi inſeruientes celebranti, debent eſſe eiuſdem ordinis cum celebrante, t. 2. p 474. n 33

Diaconus non eſt ordinandus, niſi qui ſperet, Deo auctore continere; & nec Subdiaconus, t. 2. p. 419. n. 15. 19. & 20

Diacono conſtat aliquando ordinatos, qui proteſtati fuerant ſe velle habere vxores ex Concilio Ancirano, quod abrogatum fuit in hoc à Concilio Trullano, t. 2. ibid. n. 16

Diaconus Græcè, idem eſt, quod Latinè Miniſter, quia Sacerdoti miniſtrat, & aliis Clericis miniſteria diſpenſat, & res ſacras populo. Alij verò potius dicuntur aſſiſtentes t. 2. p. 410 n 67. & 11

Diaconorum officium eſt Sacerdotibus aſſiſtere, oblationes ad altare inferre, quibus etiam priſco tempore pertinebat miniſtrare Calicem, & aſſiſtere Epiſcopis cum prædicabant, ne ab inſidiatoribus infeſtarentur, t. 2. ibid. n. 8

Diaconi quare etiam dicebantur oculi Epiſcopi, t. 2 ibid. n 9

Diaconorum nomen quorum officium verſabatur circa adminiſtrationem eleemoſynarum, & bonorum Eccleſiæ, poterat etiam perſonis non Eccleſiaſticis accommodari, t. 2. ibid. n. 10

Diaconus dictus ſic à verbo Græco, quod ſignificat *miniſtro* ſeu *famulo*, t 2. ibid n. 11

Diaconi viduis miniſtrabant in locum Apoſtolorum, quos non decuit derelinquere verbum Dei, miniſtrare menſis, t 2. ibid. n. 12. & 13

Fabianus Papa, & Martyr (vt legitur in ſuis lectionibus) diuiſit ſeptem Diaconis regionem. qui pauperum curam haberent, expenditur, t 2. p. 411. n 13. & 48

Diaconus, & Subdiaconus ex motu Concilij Tridentini, ſaltem ſingulis menſibus inſeruient Sacrificio Miſſæ ſolemniter, & Euchariſtiæ Sacramentum ſument, aliàs non permittantur ad altiorem gradum aſcendere, niſi aliud videatur Epiſcopo, t. 2 p. 412. n 19. & 30

Diaconi Apoſtolici debent eſſe in ſacris ſub pœna amiſſionis emolumentorum, t. 2. ibid. n. 31

Diaconus potius eſt, vt nequeat etiam de conceſſione Papæ alium in Diaconum ordinare, & idem de Subdiacono t. 1. p. 418. n. 22. & 25. & eſſi non improbabiliter alij, ibid. n 19. & 14

Vincentius Martyr concionabatur quando tantum fuit Diaconus, t. 2. p 417. n 1

Diaconi officium non eſt vt prædicet præciſè, t 2. p. 418. n. 2 & 3 niſi ſit cum licentia Epiſcopi, ibid n. 4

Diaconus maior, ſeu prior Diaconorum in ipſa die ordinationis repræſentat ordinandos Epiſcopo, vel Archidiaconus denuntians populo, num ſciat aliquod impedimentum, ne denunciatus ordinetur in ſacris. Diaconi & Subdiaconi aſſiſtentes Epiſcopo ſolemniter celebranti omnibus aliis præferuntur. t. 2. p 489. n. 51

Diaconi ſeptem electi à S. Fabiano fuerunt, vt colligerent

ret

res geſtas à ſanctis Martyribus,t.2.p.414.n.51
Diaconi, & ſubdiaconi exercentes ſuos ordines in peccato mortali, non peccant mortaliter,t.2.p.164.n.13
Diaconi, Subdiaconi, aut alij clerici in minoribus non poſſunt vnctionem ſacram adminiſtrare, nec ex diſpenſatione Papæ,t.2 p.44.n.27
Concilium Anciran. permittens Diaconis matrimonium, qualiter intelligatur,t.2.p.419.n.17
Diaconi iam omninò à tempore antiquo continentiam promittunt.t.2.ibid.n.18
Diaconi, & alij Clerici minores nequeunt eſſe miniſtri ſacramenti confirmationis, t.2.p.89.1.2. & 3
Diaconi, & Subdiaconi presbyteri, ſi miniſtrant in Miſſa ſolemni, & voluerint celebrare, vel iam celebrarint, debent accipere pacem immediatè ab Epiſcopo poſt duos Diaconos aſſiſtentes, alias Epiſcopo non celebrante, Subdiaconus accipit pacem à Canonico, qui eam dedit Epiſcopo, &c t.2.p.412.n.34. & 35
Diaconus, & Subdiaconus inſeruientes celebranti, debent eſſe eiuſdem ordinis, & non inferioris cum celebrante, t.2.p.413 n.36
Diaconorum, & Subdiaconorum Doctores, qui plura ſcribunt,t.2. ibid n.37
Diaconorum,& Subdiaconorum creatio à quo tempore fuerit, t.2.ibid.n.38
Diaconatus, & Subdiaconatus ordo fuit à Chriſto inſtitutus contra aliquos,t.2.ibid.n 39.40.& 41
Diaconi ſeptem, qui ad menſas, & pauperum curam adhibebantur, non ordinabantur ad miniſterium altaris, t.2. ibid n.51
S Stephanus num Diaconus ad miniſterium altaris electus ſeu ad menſas, & curam pauperum,t.2.ibid.n.43
Diaconi menſis præpoſiti,quanto tempore durarent *remiſſiuè* t.2.p 414 n 47
Conferens Diaconatum minori 13. annorum, magis delinquit. quàm tonſurans infantem,t.1.p.291.n.3
Diaconatus ordo non legitur collatus à ſimplici Sacerdote ex commiſſione Papæ de Subdiaconatu aliqua teſtimonia ſequuntur,t.1.p.417.n.8.& 9. ſed ab Abbatibus ſic n.12
Diaconatus & Subdiaconatus in primitiua Eccleſia recipiebantur ſine reſpectu ad Presbyteratum,t.2.p.513.n.29
Diaconatus ordo cum qua traditione materiæ conferatur t.1.p.243.n.2

Diaconiſſa.

Diaconiſſæ apud nos viduæ continentes vocatæ habebant promouere cæteras inſtruere mulieres de rebus, de quibus cum Epiſcopis aut Diaconis agere debebant, & a ia t.2. p 414 n.55.57. & 58. vbi de aliis miniſteriis harum, & ibid. n 59
Diaconiſſæ conſtituebantur in miniſterium mulierum propter reuerentiam, ſi opus fuerit balnei gratia, aut viſitationis, aut corporum inſpectionis,t.2.p.415.n.59
Adrianum quemdam nomine qui habuit Diaconiſſam in vxorem illicito auſu, anathemate ferit in Concilio Romano ſub Gregorio I. t.2.ibid.n.60
Diaconiſſarum officia eligebantur mulieres virgines, aut viduæ ex vnico matrimonio, quæ contra peruerſos quoſdam dicentes eas potuiſſe ordinari, numquam ad ordines potuerunt aſcendere,t.2.ibid.n.61.62.64. & 65
Diaconiſſæ, & ſi conſueuerint ordinari benedictione, & cæremonia: non tamen ordine ſacramentali,t.2.ibid n.62
Diaconiſſarum ordinationis Concilio mentionem facientia, intelliguntur de officio, & miniſterio, non ordine,Eccleſiæ Sacramentali, t.2.ibid.n.63.64.65. & 66
Diaconiſſas cenſuit Baronius inter laicales, & ſæculares perſonas,t.2.ibid n.67
Diaconiſſæ ceſſarunt ex abuſu,ſicut Corepiſcopi propter audaciam ad maiora Eccleſiæ officia, t.2.ibid.n.68.74. & 85
Diaconiſſæ dictæ fuerunt non ab ordine, vel officio,ſeu miniſterio, ſed à viris, quorum vxores erant, ſicut & Presbyteratæ,t.2.ibid.n.69.
Diaconiſſæ ſemper grauiſſæ, ſunt immunitate Eccleſiaſtica, quia religioſæ perſonæ videntur, t.2.p.416.n.70. & 72
Diaconiſſæ ex Sanctis monialibus, & viduis, eligi cautum videtur ex Concilio Niceno, vt ſuum munus impleant, dum baptizantur fœminæ,t.2.ibid.n.71
Diaconiſſarum ætas, quæ erat, conſtituta, & qua pœna plectantur ſi nuberent, t.2.ibid.n.73
Fœmineo ſexui innata eſt ambitio,t.2.ibid n.74
Diaconiſſarum munus, qui tractatur & in quibus locis iuris vtriuſque, t.2. ibid. n.75
Diaconiſſarum munus nullomodo neceſſarium ad Eccleſiæ gubernium, t.2. ibid.n.76.

Diœceſis.

Diœceſim ſeparare ſolùm Pontifex poteſt & illam alicui abbati ſed inferiori prælato ſupponere & etiam ſolus valet diuellere aut coniungere aut mutare, t.1. p.152. num.4 & 5

Dies.

Dies biſſexti in legitima ætate, non eſt computandus, t.1. p.328.n.7
Dies, aut vna hora deficiens in ætate ad ordines, vitiat factum aliter, t 1 ibid n.8. & 9
Dominica Dies celebratur non ſolùm in Paſchate, ſed per ſingulas Hebdomadas ob Venerabilem Reſurrectionem, t.1.p.282.n.17
Biſſextilis Dies verius eſt, vt computetur ad ordines, t.1, p.341.n.21.22.23. & 24
Anni vnius biſſextilis, eadem eſt ratio, ac de cæteris, t.1. p.341.n.22
Dies vtraque biſſextilis in iure habetur pro vna, t.1 p.341. n.23. & 26. etſi contra ibid. n. 27. & 28
Dies electionis Abbatiſſæ, eſt ſignificandus Epiſcopo per Regulares, t.1.p.19.n.32

Dictio.

Dictio *poſtmodum* ſignificat interuallum, t.1.p.243.n.11
Dictio *irrita* ſimplex, & per ſe, importat latam ſententiam, t.1. ibid. n.12

Diæta.

Diæta quælibet continet viginti milliaris, t.3. p.96.0.5

Diffamatus.

Diffamatus per accuſationem, ſiue inquiſitionem, quando quis videatur, t.1. p.113. n.14. & 15. vbi de officio in temporalibus, ibi n.16

Digitus.

Digitus non eſt propriè membrum corporis noſtri, ſi aliàs proprium officium non habeat per ſe ad ordines, t.2 pag.316.num.3
Digiti partem amittens, ſi poſſit ſine ſcandalo miniſtrare non cenſetur irregularis, t.2.ibid.n.4. 6. & 7
Digiti neceſſarij amiſſio reddit quem irregularem, tomo 2. p.317. n.12. & 13
Digiti partem amittens ſine culpa non cenſetur irregularis, ſecus ſi culpa, t.2.p.316 n.7.& 8
Digitorum mutilatio, quibus contrectatur à Sacerdote Euchariſtia, probabilius eſt, vt inducat irregularitatem, t.2. ibid.n.10.& 11
Digitos habens ſenos in manibus non eſt irregularis, ſi exercitij vſum non detinent, vel niſi alias illos habeat in tali diſpoſitione,quod cauſet deformitatem,t.2. p.318 n.1 & 2
Digitos ſuperfluos ſibi amputari faciens, non eſt irregularis, t 2.ibid.n.2
Digitis carens in dextera, quibus in miſſa fit crucis ſignatio eſt irregularis,t.2.p.317.n.16
Digitum medium, & indicem conjunctum habens, non eſt irregularis, niſi ex notabili deformitate, tomo 2. ibid. num.17
Digito medio carens non eſt irregularis contra Filiucium, & alios, ibid. num.18. & 19. niſi ex nimia deformitate, vel impedimento, ad aptè celebrandum, ibid.n.20
Digito carens, ſine quo poteſt Hoſtiam frangere, non eſt irregularis, t.2.ibid.n.10

Dignitas.

Dignitas Eccleſiæ nulli conferatur, niſi conſtituto in ætate recipiendi ordines ad eam requiſitos, tomo 1. pagina 363, num.28
Dignus reputatus ad vnam dignitatem, ſi ad aliam eligatur, debet etiam tunc dignus reputari, tomo 1. p.425 num.6
Dignitas illa, vel Canonicus, à qua celebrans recipit Palmam, cinerem, aut candelam, præfertur omnibus aliis vt à celebrante primo eadem accipiat, tomo 2. pag.507. num.39
Dignus debet trahere ad ſe minus dignum, ſed qualiter, t.2 p.612.n.37
Dignitatis veſtigia ſolent retineri in memoriam antiquæ Dignitatis, ſed qualiter, t.2.p.612 n.38.44.& 45
Dignitas ideo dicitur quia habet adminiſtrationem, & iuriſdictionem in foro exteriori,t. 1.p 362.n.8
Dignitas electiua quæ ſit? in qua huius cap.forma ſeruatur, t.1 p.115.n.4
Dignitas queit à Principe conferri infanti, & adhuc exiſtenti in vtero ſine adminiſtratione, t.1.p.339 n.10.& 14.
Ætas generaliter ad Dignitates, & beneficia Eccleſiaſtica,erat annorum 25. de iure, ſicut & ad ſæculares dignitates, & honores de iure, t.1.p.346.n.32. & 33

Dignitas

Dignitas principalis in Eccleſia Collegiata requirit annos 25. inceptos ſi curam habeat principaliter, non ſi Parrochialis vnita ſit digoitati, t.1 p.354.n,42

Ætas 2⁴ annorum, quæ ad Dignitates requiritur per Trid in Cathedralibus debet eſſe completa, nec ſufficit atticta. Et quid in perſonatibus, & dignitatibus Eccleſiæ Collegiatæ, t.1.p.347 n.38 39 & 40. vbi quod idem ſit.

Collegiatæ Eccleſiæ Dignitates, ſi animarum curam habeant, requiruntannos, t,1.ibid. n.41. & 25

Epiſcopalis Dignitas liberat à patria poteſtate filium, t.1. p.364.n.1

Sacerdotij Dignitas quoad ſpiritualia liberat à patria poteſtate filium, non quoad temporalia, t.1 .ibid n.2. 3. & 4

Inſignia dignitatum alia denotant ſuperioritatem, & iuriſdictionem, alia Dignitatem, t.1.p.172.n.4

Dignitas in Eccleſia Cathedrali, & Collegiata ſunt Archidiaconus, & alij, t.1.p.361.n.7.9. & 12

Archipresbiter qualiter dicatur Dignitas in Cathedrali, vel Collegiata, t 1.ibid.n.8

Dignitas probatur talis ex expreſſione facta in collationibus, Apoſtolica aut ordinaria poteſtate factis, & ex declaratione facta per Capitulum, & ex aliis, t 1.ibid.n.10

Dignitas dicitus, vbi eſt iuriſdictio, & ius ſedendi ante alios, t.1.ibid.n.11

Dignitates in Eccleſia Cathedrali introductæ ſunt nonnullæ ex conſuetudine. Et quæ ſint, t.1.p.362 n.12

Canonicatus largo modo vocatur Dignitas in Cathedrali, t.1.ibid.n.13

Dignitas poteſt induci ex conſuetudine in Cathedralibus, t.2.p.540.n.9. & 12

Dignitatem adipiſcens virtute propria, plus meretur quam qui pro pretio, t.2. p 612. n.43

Sedendi præ eminentia eſt ſignum perſonatus non Dignitatis, t.2. p.350. n.97

Dignitatem adipiſcens virtute propria, plus meretur, quam qui pretio, t.2. p 612. n.43

Dignitates, & perſonnatus in Cathedralibus, & collegiatis, quam ætatem requirant, t.1 p.362.n.16

Dignitas officium, & perſonatus in Eccleſia diſtinguntur & qualiter, t.1. ibid. n.17. & 18

Tribunatus Dignitatem queit habere infans, t t. p 353. num.12

Dignitas ſæcularis, quæ habet adminiſtrationem, & iuriſdictionem, requirit in eligendo ætatem 25. annorum, t 1. ibid.n.13. 18. & 19

Dignitates ſæculares ſine adminiſtratione, vt Marchionum, Comitum, Ducum, & Regum, poſſunt minoribus natu dari, ſucceſſione, aut iure ſanguinis tantum in honorem iu officiis, interim per tutores, t.1. ibid. num.14. & 17

Dignitas, ſiuè canonicus, cuius præbenda eſt vnitas Parrochialis ſolita deſeruiri per vicarium temporalem, ne quit ſe intromittere in illius ſeruirio, t.2. p.572. n.20. & 25

Dignitates, Canonicatus vel alia beneficia requirentia ætatem ad ſacerdotium non vacant ipſo iure; eo quod obtinens non ordinetur intra annum, t.1.p 368.num.25. & 24. fallere videtur, n 27

Dignitates in Cathedralibus Epiſcopatu inferiores, quibus nulla eſt animarum cura, debet eſſe annorum 22. tomo 1. p.346.n.24. & 29. Etſi de iure minor ſufficeret ætas, n.16. 27. & 28

Dignitates in Cathedralibus habentes curam animarum, principaliter requirunt 25.annum; non ſi acceſſoriè,ibid. 29.30. & 42

Dignitates in Eccleſia Cathedrali ſunt Primicerius, Præcentor, Cantor, Magiſter ſcholæ, t.2.p.26.& 27

Dignitates Chathedralium, ac ſaltem dimidia pars Canonicorum earum iuxta deſiderium Tridentini bonum eſſet, quod eſſent graduati vbi commodè fieri poſſet, non ex præcepto, etſi aliter videatur infra imperatum Concilio Compoſtellaño, & Toletano,t 2.p.406,n.12

Dignitates quo ordine præcedant inter ſe Cathedralibus, t.2. p.533.n.35

Ætas requiſita ad obtinenda minora beneficia, & Dignitates, remiſſiuè, t.1.p 60.n.1. & 3

Ætas requiſita ad plura officia hic numerata remiſſiuè, t.1. ibid.n.2. & 3

Dignus qui reputatur ad vnam Dignitatem, talis habetur ad aliam ſimilem, t.1.p.441.n 48.51.52. & 53

Digniores, & expertiores ſunt eligendi ad dignitates, & officia temporalia, ad Prælaturas, & Epiſcopatus, t.1.p.160. n.3.4.5. & 6

Dimiſſio.

Dimiſſio ſiue renunciatio beneficij poteſt fieri etiam coram Prælato inferiore, iuriſdictionem habente, & qualiter coram coadiutore Epiſcopi, t.1.p.174 n 4.5. & 6

Dimiſſoriæ

Dimiſſoriæ, vt Religioſi ordinentur quid debeant continere, & de quibus fidem facere, t.1 p.220.n 19

Dimiſſoriarum conceſſio, & ordinatio pari paſſu ambulant t.1.p.412.n.2

Dimiſſoriarum, id eſt reuerendarum ad ordines, eſt vſus antiquiſſimus, de quarum formula antiqua refertur, t.1. p 273.n 15. & 16. & qualiter ſoleant concedi, n.22

Dimiſſorias concedit is, qui ordinare valet: quid de exemptis, t.1 p.274.n.17. & 18. ſed non Vicarius Epiſcopi, ibid. n.19. Capitulum ſede vacante non niſi elapſo anno à morte Epiſcopi, n.20. fallit, n.21

Dimiſſoriæ, ſeu litteræ teſtimoniales Religioſis nèm concedantur, t 1.ibid n.21

Dimiſſorias concedere nequeunt Capitula Canonicorum; etſi territorium habeant immemorialem poſſeſſionem, & ſint iudices ordinarij, t.1.p.413.n.11

Dimiſſorias ad ordines concedere valet Epiſcopus Patrimonij, ſeu penſionis, ad cujus titulum quis ordinatur, t.1.p.268. num.57

Dimiſſorias poſſunt concedere pro ſuis ſubditis regularibus ſuperiores ad Epiſcopum, in cuius territorio exiſtunt, & ad quemcumque alium, caſu, quo ordinarius ordines non faciat, dum ordinandus ab Epiſcopo ordinante, examinetur, t.1 p.413 n.5 & 6

Dimiſſoriæ conceſſæ à ſuperioribus regularibus pro ordinandis ſubditis, debent continere cauſam abſentiæ proprij Epiſcopi. Et quare ordinationes non faciat, vt aliis dirigantur Episcopis, aliter enim puniuntur in officio & in voto, t.1. ibid.n 7

Dimiſſorias pro Nouitiis ordinandis, verius eſt, vt nequeant Abbates concedere, niſi ſpeciali priuilegio, t1.p.4 3. n.14.15 16 & 17

Dimiſſorias litteras iam nequeunt concedere Archiepiſcopi, & Epiſcopi pro ſuis ſubditis, vel regularibus, vt ordinentur ab Abbatibus Benedictinis ſub pœna ſuſpenſionis, &c. vide, t.1 p.411.n.8. & 17

Dimiſſorias litteras ad ordines inferiores Epiſcopo,etſi exempti non præſtant niſi priuilegio Papæ, t.2.p.441 n.18. & 19

Dimiſſorias ficto titulo impetrans non ſuſpenditur, t 1.p.288. n.16. & 17. & num.ſeqq.

Diſpenſatio.

Diſpenſatio, vt filius illegitimus obtineat beneficia in Eccleſia, in qua pater, debet eſſe ſpecifica, nec ſufficit ſolùm facta ſuper defectu natalium, nec habilitas ad quæcumque, t 2 p.240 n.9. & 10

Diſpenſatio reſtringenda eſt ſemper ad caſum, de quo loquitur, nec vna ſuffıcit, ſed requiruntur, t.2 ibid.n 11

Diſpenſationes generales, & clauſulæ non ſufficiunt, quando talia ſunt impedimenta, quæ difficiliorem reddere ſolent concedentem ad diſpenſandum, t.2.ibid n.12

Diſpenſatio illegitimatis cùm qua narratione ſufficiat, t.2. p.221 n 10

Diſpenſatio facilis redditur per honeſtatem perſonæ, & litteras perſonæ, t.1.p.97.n.5

Diſpenſatio vt impetretur, num requirat mandatum ſpeciale diſpenſandi, t.1.p.98.n.6

Diſpenſatio vlla nequit præſumi ex diuturna poſſeſſione, t.2. p.241. n.25

Diſpenſatio, vel profeſſus valeat contrahere matrimonium, debet eſſe magis publica, quàm quæ requiritur in diſpenſando in Ordine ſacto, t.2.p.241.n.29

Diſpenſatio debet fieri cum illegitimo expreſsè ante promotionem ad beneficium. Quid ſi de facto det ei beneficium. t.2.p.219 n.24

Diſpenſatio circa beneficia paterna per Epiſcopum: *remiſſiuè*, t2. p.220.n.26

Diſpenſatio dicitur nulla ſuper pluralitate beneficiorum obtenta à iam diſpenſario per Epiſcopum ad minores, & ſimplex tacito defectu, t 2.ibid n.27. & 28

Spurius diſpenſatus, vt Clericus fiat, & beneficium habeat; etiam vt habeat penſionem cenſetur, t.2.p.299 n.8

Diſpenſatus ad maiorem Dignitatem, cenſetur ad minorem, contentam ſub maiori, t.2 p 209. n.9. & 12. non è contra, vel quando minor non includitur ſub maiori, ibid. num.13

Diſpenſatio non extenditur ad caſum maiorem, & habentem in ſe maiorem rationem, t.2, ibid. n.10

Diſpenſatio Papæ ad Prioratum, vel Prouincialatum, præpoſita clauſula *omnes* alias, non extenditur ad Genera-

larum, ſecus ſi diſpenſaretur à Prælato virtute priuilegij, t. 2. ibid. n. 11

Diſpenſatus ad vnum, cenſetur diſpenſatus ad omnia conſequutiua, t. 2. ibid. n. 12

Sixtus V. nonnullas fecit Diſpenſationes, præſeruatiuas, vt obtineret penſiones non ordinatus & pluries vxoratus, t. 2 p. 365. n. 13. & 14

Penſiones extinguntur matrimonio, niſi præſeruatæ ſint Diſpenſationes, t. 2. ibid. n 14

Diſpenſatio præuentiua præſeruat, hoc eſt antecedens, & conſequens tollit, t. 2. ibid. n. 15

Sixtus V. præuentiua diſpenſatione aliud fecit quàm Bonifacius VIII t. 2 366. n. 16

Diſpenſatio præuentiua, ſeu præſeruatiua conſeruat bigamum in executione ordinis, & retentione beneficiorum, ac ſi bigamia nunquam fuiſſet incurſa. t 2 p 364. n. 3

Præſeruatiua, & præuentiua diſpenſatio Papæ ſic quem habilem reddit ad ordines, & beneficia, ac qui habilis eſt de iure, tom. 2 p 365. n. 4. & 5. explicantur contraria, num. 6. & 7

Diſpenſatio vna, ac altera pro eadem re, ſi diſſonent, debet ſecunda mentionem facere de prima, t. 2. p. 206. n. 40

Diſpenſatus ad beneficia quæcumque recipienda, non cenſetur ad plura retinenda ſimul niſi diſpenſatus ſit ad plura, cum tunc poſſit retinere duo ſimplicia, tomo 2. ibid. num. 31 & 32

Diſpenſatus ad Sacerdotium, non inde videtur ad beneficium curatum contra Henriquez, t. 2. p 207. n. 33

Diſpenſatio irregularitatis ex vitio corporis contractæ ſit à Papa, t. 1. p 237. n. 2

Diſpenſatio cum eunucho, ſponte caſtrare ſe fecit, poteſt fieri ab Epiſcopo, & quare, t. 1. ibid. n. 3. & 4

Diſpenſatio contactus Phyſici circa materiam Ordinis, num queat à Papa fieri, ſic vt valeat ordinatio, ſub diſtinctione reſpondetur, t. 1. p 307. n. 24

Diſpenſatio ſuper illegitimate, tanto difficilius conceditur, quanto turpius diſpenſatus fuit genitus, tomo 2. pag. 210. num. 25

Diſpenſat Epiſcopus in interſtitiis cum ordinando, qui eius ſubditus eſt ratione Patrimonij, ſeu penſionis, tomo 1. p. 268 n. 55

Diſpenſatio interſtitiorum, vt quis ordinetur à Diaconatu ad Presbyteratum exigit neceſſitatem, & vtilitatem, t. 1. ibid. n. 56

Diſpenſatio Pontificia ad omnes ordines, claudit etiam ſacros, t. 2. p. 199. n. 28. & 29

Clauſula *omnes* in Diſpenſatione poſita, eſt extenſiua, tom. 2. ibid. n. 29

Diſpenſatus ad ordines, verius, eſt vt non ex ipſo intelligatur diſpenſatus ad beneficia, tomo 2. ibid. numero 30. & 31

Diſpenſatus etiam ad omnes ordines, non inde intelligitur diſpenſatus ad obtinenda maiora beneficia, tomo 2. p 200. num. 32

Diſpenſatio cum illegitimo facta à Prælato Religionis cum illegitimis, non intelligitur quoad Generalatum, tomo 2. ibid. num. 33. & 35. vbi de ſtylo Romæ, ſed contra, ibid. n. 38. 39. 40. & 42

Diſpenſatus ad omnes Dignitates, non cenſetur diſpenſatus ad Epiſcopatum, tomo 2. ibid. num. 34. & 35. Et quare, ibid n 46

Diſpenſatio præuentiua in eſſe ſui intelligitur ab initio pura licet vt quis eâ fruatur, ſint caſus ſpectandi, t. 2. p. 365. num. 10

Diſpenſatus pro penſionibus retinet clericatum illæſum, t. 2. ibid. n. 11

Diſpenſatio indefinitè conceſſa, eſt odioſa, & reſtringitur, t 2. p 212. n 8

Diſpenſatio ex tolerantia Epiſcopi, num ſufficiat, vt ordinati ante legitimam ætatem poſſint celebrare, t. 1. p. 296. num. 12

Diſpenſatio Pontificia iam ex Tridentin. requiritur, vt illegitimus poſſit habere Canonicatus, t. 2. p. 214. n. 26

Diſpenſatio non requirit certa verba, tomo 1. pagina 75. num 76

Diſpenſatio Principis non requirit cognitionem, ſed eius voluntatem, ſecus ſi inferioris ſit, & procedit in foro animæ, t. 1. p 72. n. 77. & 78

Diſpenſatio cum ordinato ignoranter, qua de cauſa fiat? t. 1. p. 310 n 44

Diſpenſatus, vt Clericus fiat, etſi tantùm poſſit tonſurari vt ſentiunt multi, verius eſt vt poſſit ordinari in minoribus, t. 2. p. 209 n. 5 & 7

Diſpenſatio ſtrictè interpretatur, quia eſt relaxatio Iuris communis, t. 2 p. 194 n. 25

Diſpenſatio ad Generalatum, ſeu Epiſcopatum differt, t. 2. p. 201. n. 46. & 47

Diſpenſationes præſeruatiuæ, ſiue præuentiuæ, vt quis non incidat irregularitatem quæ, & quid operentur, t. 2. p 384. n 85. & 86

Diſpenſatus pro beneficio curato, non dicitur diſpenſatus pro canonicatibus, vel Dignitatibus Eccleſiæ Cathedralis, contra aliquos, t. 2. p. 204 n. 11. 12 & 13

Diſpenſatus ad beneficium curatum, non cenſetur diſpenſatus ad obtinendam Dignitatem etiamſi exuberans eſſet diſpenſatio niſi expreſſè de illa reſcriptum, meminerit, t. 2. p. 205 n. 13

Diſpenſatio eſt ſtricte interpretanda, t. 2. p 193. n. 1

Diſpenſatio Papæ inter ſanguines valeret, ſi Bulla diſpenſationis non reperiatur, t 1. p. 85. n. 48

Diſpenſare poteſt Epiſcopus in ſuſpenſione, ſeu irregularitate ordinati extra tempora, ſi ſit occulta, tomo 1. p. 238. num. 22.

Diſpenſatio ordinati extra tempora præſumitur ex lapſu 20. annorum, t. 1. ibid. n. 23

Diſpenſant Prælati regulares in irregularitate prouueniente ex bello, & ex miniſtro Iuſtitiæ, t. 1. p. 306. n. 29

Diſpenſare ad Papam ſpectat, quoties conſtat, vt nec Epiſcopus, nec alij poſſint diſpenſare, t. 2. p. 393 n. 1

Diſpenſare poteſt Epiſcopus ad ordines, vel vt miniſtret cum vnica, & virgine Clerico contrahente, ſecus ſi cum vidua, vel corrupta, vel ſi duplex matrimonium iniit, vt diſtinguitur, t. 2. ibid. n 2, & 3

Diſpenſare nemo poteſt ad ſuſceptionem ordinum præter Papam in ætate de iure requiſita, t. 1. p. 106. n. 5

Diſpenſare poteſt Papa, vt Diaconi, & Subdiaconi poſſint vxores ducere ex cauſa vrgenti, tom. 2. pagina 410. num. 22 26. & 27

Diſpenſatus qui per acceptationem beneficij incurrerat intruſionem, habilis redditur, t. 1. p. 391 n. 7

Diſpenſare Pontifex poteſt bigamis ad ordines etſi cauſa id faciat, non frequenter, t. 2 p. 357 n. 3. & 7 & quare cum dicatur ex defectu Sacramenti, n 8

Diſpenſare num poſſit Prælatus regularis, aut Epiſcopus cum ſubdito ordinato ante legitimam ætatem, t. 1, p. 297. n. 10. 11 & 12

Diſpenſat Epiſcopus cum homicida omnino occulto ſecundum aliquos: verius è contra, t. 1. p 310 n. 20

Diſpenſare poteſt Epiſcopus in irregularitate prouueniente ab excommunicato occulto publicè celebrante, t 1. ibid n. 21

Diſpenſatus in ætate, vt poſſit eſſe Canonicus, vel Dignitas, non cenſetur diſpenſatus, vt poſſit eſſe delegatus Papæ ante, t 2. p. 105. n. 24 & 20

Diſpenſatus ad beneficium non cenſetur diſpenſatus, vt ſi vnum obtineat, illo dimiſſo, aliud valeat obtinere, t. 2. p. 206 n 25. 26. & 27. vbi diſtinguitur, ibid n. 28. & 33 vbi de differentia legitimationis, & diſpenſationis.

Diſpenſatus in ſæculo ad omnes Dignitates, cenſetur, ſi ingrediatur religionem diſpenſatus ad omnes Religionis, t. 2. p. 209 n. 14. & 15. alij contra, ibid. hic, n. 14. & 16

Diſpenſatus à Papa, vt poſſit obtinere beneficium curatum, videtur diſpenſatus in Religione ad Prioratum, t. 2. p. 220. n. 17. & 18

Diſpenſatus ad ordines non intelligitur diſpenſatus ad penſionem Eccleſiaſticam, vel mixtam, ſecus ad penſionem temporalem, t. 2. p 208. n. 1. 3. & 4

Diſpenſatus ad beneficium, ſolùm poteſt obtinere ſimplex, niſi cum clauſula *ad omnes*, t. 2. p. 204. n 8 9. & 10

Diſpenſandi ius ad ordines cum corpore vitiatis, eſt ſolius Papæ, expenditur, t. 2. p. 307. n. 6. & 7

Diſpenſatus ad Dignitates in cathedrali, non cenſetur diſpenſatus ad primam poſt Pontificalem maiorem. Sed quid de praxi Romæ, t. 2. p. 205. n 19. & 20

Diſpenſatus illegitimus ad omnia beneficia, etiam curata, & Dignitates, non cenſetur diſpenſatus ad Epiſcopatus, t 2. p. 204. n. 2. 3. 4. & 5

Diſpenſatus conſtitutus in ſacris, aut profeſſus, vt contrahat matrimonium, liberatur ab oneribus ordinis, & beneficij, ſi de facto contraxit, non antea, t. 2. p 42. n. 31. 32. & 33

Diſpenſatus quoad officium non cenſetur diſpenſatos pariter quoad beneficium ſimplex, non poteſt alia ſimilia obtinere ſine noua diſpenſatione, durante minoritate, t 2. ibid n. 15

Diſpenſatio ad obtinendum beneficium, vnicum tantum reſpicit, t. 2. ibid. n. 16

Diſpenſatus ſuper illegitimate, non poteſt recipere Præbendam Eccleſiæ cathedralis, t. 2 ibid. n 17

Diſpenſatus, vt poſſit habere beneficium duo in cathedrali, ſi cum primo viuere nequit, non cenſetur diſpenſatus ad primum in cathedrali, t 2. ibid. n 18

Diſpenſatio prohibens filio obtinere in Eccleſia Patris non comprehendit nepotem legitimum ex filio illegitimo, t. 2. ibid n. 19

Diſpenſatus ad beneficia, vel etiam Dignitates cum cura, t. 2 p 205. n. 16

Diſpeſitio.

Diſpoſitio.

Diſpoſitio non vit arur; & ſi ſit vt quis nubat cum conſilio alicuius, & eo requiſito non ſequatur, t.1. p.141.n.9

Diſpoſitio non ceſſat, ex quo vnum de duobus impedimentis ceſſat, t.1.p.172.n.4

Diſtributio.

Diſtributiones quotidianas recipiunt reſidentes in collegiatis anni, quo debent ordinari, t.1.p.358 n.16

Diſtribuentes candelas, Palmas, cineres, exequi, detecto capite, t.2.p 508.n.41

Diuerſitas.

Diuerſitas rationis, inducit Diuerſitatem Iuris, t.2.p.204 n.51

Doctor.

Doctor Gaſpar Brabus Regis Philipi IV. Medicus Cameræ, & noſter amicus nos impellit ad colligendum de hoc dubio, t.2.p.340.n.2

Doctrina.

Doctrina nemini ineſſe creditur, niſi labore quæratur, t.1. pag.313.n.15

Doctrina, habilitas, & ſcientia in ordinando non per teſtes, ſed per examen probanda ſunt, t.1.p 314.n.19

Documentum.

Documentum ſuſceptæ confirmationis ſolet peti à Prælatis, qui tonſurant alienum ſubditum, t.2. p.13. n.5

Dolus.

Dolus qui excuſet remiſſiuè, t.1.p 98 n.13

Domicilium.

Domicilium comparatum ex beneficio, finitur beneficio dimiſſo, t.1.p 259 n 2

Domicilium poteſt haberi in duobus locis, æquè in ambobus quis habitaret, t.1.p 249.n.3.4 & 5

Domicilium ad ordines, etiam per ſimplex beneficium acquiritur, t.1.p 288.n.5

Domicilium contrahitur ratione etiam Dignitatis, ſeu officij Regij obtenti in aliquo loco ibi inhabitando, & idem de officialij publico Regis, t.1.p.250.n.7

Domicilium ad ordines conſtituitur ratione bonorum, & habitationis animo permanendi de eo proteſtatione facta, & pendet à Iudicis arbitrio, t 1.p.252.n.32

Domicilium aliquando acquiritur temporis arbitrio, t.1.ibid. num.33

Exteri Clerici qualiter Neapoli pro habitantibus reputentur, tom.1.ibid.n.34

Domicilij Epiſcopus queit ordinare ſubditum ad titulum penſionis, congruæ ſicut ad titulum Patrimonij, cenſus, &c. t.1. p.263.n.2

Dominium.

Dominium, & poſſeſſio, & ſi apud duos inſolidum eſſe non poſſit; non implicet quod Epiſcopus, & eius vicarius idem tribunal conſtituant, eandemque ordinariam iuriſdictionem habeant, t.2 p.622.n.50.51. *& quare.n.*52

Dominus.

Dominus cogitur ſeruum manumittere. cui per fidei commiſſum libertas relicta eſt, t.2.p.287.n.37

Domini non poterant per ſe reuocare ingratos libertos in ſeruitutem, ſed cum Iudicio aliorum, cauſa cognita, t.1. pag.269.n.23

Donare.

Donare nequit Prælatus in præiudicium Eccleſiæ, t.1.p.200. num.2

Donata.

Donata intelliguntur mancipia donatis, & traditis inſtrumentis mancipiorum, t.1.p.184.n.19

Donatio.

Donatio ſimplex non imputatur in legitimam, t 1.p.271.n.16

Donatum à patre pro ordinando filio, etſi computetur in legitimam, fiet intra meliorationes tertij, & quinti bonorum patris, t.1.ibid.n.17

Donationes omnes à parentibus filiis factas, ſunt digrendæ ad tertium, & quintum, t.1.ibid n 18

Donatio facta patrimonij pro ordinando filio, non debet inſinuari, ſicut facta pro matrimonio, t.1.p.272.n.24.& 25

Donator patrimonij ad ordines, non tenetur de euictione alij contra, t.1. p 272. n 25. & 26

Donatio ad ordines, & cauſæ militiæ, & Doctoratus, non eſt ſimplex ſed cauſatiua, t.1.p.270.n.10

Donatum à patre filio cauſa matrimonij confertur in legitimam, t.1 ibid.n.21

Dos filiæ ingredienti Monaſterium, à patre aſſignatur, etiam inuito, t.1.ibid.n.22

Donata ob cauſam, ſiunt caſtrenſe, vel quaſi caſtrenſe peculium, t.1.p.271 n.13

Donatiſtæ.

Donatiſtæ puniti fuerunt Diuinitus; eo quod Pallas Eccleſiæ eripuerant, & quaſi pollulatas lauarant. vbi de punitione proculi ſibi facientem camiſas, & femoralia, t.2. p 549. num.40

Palla, ſiuè coporale ex linteo puriſſimo fit, & à quo primo ſit inſtitutum, t.2. ibid.n.41

Dos.

Dos pro modo Dignitatum, & facultatum eſt aſſignanda, t.2. pag 583 n.35

Dotatio.

Dotationes piæ pro maritandis Virginibus, ſeu religioſis dandi ſolent hodiè ſorte diſtribui, & quo ordine, t.1.p.33. num 42

Diuinare

Diuinare, & futura præcauere, quando quis tenetur, *remiſſiuè*, tom.2. p.250 n.2

Dux.

Dux Cardonæ & Segorue ius habet ius contra canonicos Collegiatæ Segon. vt tertia eorum pars illum aſſociet venientem ad Eccleſiam, t.1.p.486.n.24

Duci magno ſcribenti expenſas magnas factas cauſa belli quare creditur, & non ſic viro magno atteſtanti, t.2.p.528 num.59

Duces habent ſub ſe plures Comites, t.1.p.169.n.7

E

Eccleſia.

Eccleſia vna nequit eſſe pluriū curatorū, t.2.p.573 n.26

Eccleſia non polluitur ex eo quod ſacerdos excommunicatus aliquem ſepeliat in Eccleſia, t 2.p.158.n.7

Eccleſia vel altare non polluitur ex eo quod excommunicatus in ea celebret aut degradatus cum indumentis ſacerdotalibus, t.2.ibid.n.8

Eccleſia violatur ſi in ea ſepeliatur Paganus, vel infidelis, vel ſi aliquis ſepultus maneat, t.2.ibid.n 9

Eccleſia verius eſt vt non polluatur propter ſepultum hominem interdictum, t.2.p.158.n 14

Eccleſia poteſt irritare benedici calices altaria & alia id genus ab Epiſcopo hæretico, excommunicato & ſuſpenſo ſed non ordinationes adhibita Eccleſiæ intentione, t.1. pag 231. n 48

Eccleſiarum adminiſtratores, Hoſpitalium, ac piorum locorum tenentur rationem reddere ſumptuum ſabricæ Epiſcopo; niſi aliter inſtitutione diſpoſitum ſit, t.2.p.300, n.23

Eccleſia etſi non poſſit præcipere ordinandis votum continentiæ; poteſt tamen condere leges illi ſtatui conuenientes, t 2.p.414.n 20

Eccleſia ſolet circa ſacramenta tantùm determinare tempus in quo debeant recepi, t.2.p. 111.n.17

Eccleſia determinans modum benedicendi ſacra olea, non dat authoritatem Epiſcopo, ſed eam ſupponit ineſſe Epiſcopali Characteri, t 2.p.80.n.7

Eccleſia nunquàm conſueuit conſecrare chriſma ſine balſamo, t 2.

Eccleſia Græca ordinat per manus impoſitionem ſuper caput ordinandi latina etiam per Calicis, & Patenæ porrectionem, t.2.p 140.n.5. & 6

Eccleſiæ Cathedralis mutatio, videtur, vt non poſsit fieri à Papa ſine Epiſcopo, & ſine cauſa; ſed contra, t.1 p.154. num.21. & 22

Transferri Eccleſia Cathedralis ſiuè Metropolitana valet de vno loco ad alium à Papa ſine Epiſcopo, & ſine conſilio Cardinalium, t.1.ibid.n.22

Eccleſiæ Cathedralis, ſeu Metropolitanæ mutatio aliquando facta ſine Papa, non præſtat ius contra illud, quod Papæ competit, t.1 p 154.n 18 & 19

Eccleſia in ſacramento Ordinis vſa eſt in temporibus varietate materiæ, & formæ: vide, t.1.p 244.n.3.8 & 11

Eccleſia Archiepiſcopi dicitur Metropolis id eſt Mater ciuitatum eiuſdem prouinciæ, t.2.p.527.n.42

Polluitur Eccleſia, ſi excommunicatus in ea ſepelitur, tom.2. p.157. num.2

Eccleſia, cui quis adſcribitur, eſt titulus ad ordines cum certis qualitatibus, t.1.p.264.n.13

Eccleſia violatur ſi conſecretur ab Epiſcopo excommunicato tamen manet benedicta, & conſecrata, t.2.p 157.n.2. & 3

Eccleſia, quæ Prælatum habet inutilem, reputatur, acſi illum non haberet, t 1.p.156.n.5

Eccleſia Cathedralis & ſi dicatur parochialis totius diœceſis non inde ſequitur vt valeant parrochiani ſumere ibi Euchariſtiam pro implendo præcepto communionis annuæ ſine licentia propria parochi contra nonnullos, t.2 pag 512. n 96 & 87

Eccleſia prima non vacat, niſi prius litteræ ſecundi Epiſcopatus fuerint præſentatæ Capitulo Eccleſiæ, ad quam transfertur Epiſcopus, t.1.p.151.n.41

Eccleſia non curat iterato ordinare ordinatos ab hæreticis contra Cyprianum, & Epiſcopos Africæ, credentes baptizatos ab hæreticis, iterum baptizandos, tom.1.p.182.n.2

Eccleſias duas habens, alteram dimittere cogitur, niſi ſint tenues, t.1 p 366.n.2

Eccleſia quo pacto mutare valeat, ſeu variare materiam Sacramentorum, t.2 p.135.n.1.2.3.4.5.6.16.& 17

Græca Eccleſia, non vtatur porrectione in ordinando panis Euchariſtici. Et quare non publicet formas Sacramentorum, t.2 p.168 n.18.& 19

Baptiſmus quit miniſtrari in Eccleſia interdicta infantibus & adultis & cum patrinis, t.2.p.315.n.126

Eccleſia errare non poteſt in aſſignandis mediis ad ſalutem neceſſariis, t.2.p.172.n.84

Eccleſia poteſt præcipere communionem ſub vna tantùm ſpecie, t.2.p.174.n.28

Eccleſia poteſt ſtatuere votum caſtitatis, nondum ordinatis, t.1.p.400.n.4.

Zamoran. Eccleſia Cathedralis ſemper fuit ſita ibi abſque vlla vnquam tranſlatione prætextu Belli, aliâve de intemperie, t.1.p 155.n.33

Taur.n. Prætor & Decuriones optimè ſe gerunt cum Commiſſariis Eccleſiæ Zamoren. & cum illa ciuitate, t.1.p.155.n.34

Tranſlationis Eccleſiæ Cathedralis cauſæ quæ remiſſiuè, t.1 p.155.n.35

Offerens ſe, & ſua Eccleſiæ ſæculari poteſt eſt ſecum transferre ad aliam res, quas obtulit, tom.1. pag.177. num.7

Segobienſ. Eccleſiæ oppoſitio concurſus ad Doctoralem, t.1.p.110.n 1

Cathedralis Eccleſiæ dicitur Parochia totius ciuitatis, & Diœceſis, t.1.p.305.n.2

Minori Eccleſiæ non conceditur, niſi diſpenſatiuè, t.1. p 355.n 1

Eccleſia minori conceſſa, interim per laicos, ſed Eccleſiaſticos eſt gubernanda, t.1.ibid.n.2

Eccleſiam in Cathedralem ſolus Pontifex poteſt erigere item & in metropolitanam conſtituere, tom.1. p 152. n.2

Edictum.

Edicto in Hæreticos Epiſcopi non promulgant ſed inquiſitores, t.2.p.378.n.31

Effectus.

Effectus proprius Sacramenti confirmationis, eſt animi fortitudo, qua paratus eſt ſuſcipiens pro Domino mortem ſubire, t.1.p.109.n 2

Effectum partialem dari in ſingulis vnctionibus, non eſt improbabile. Alij dicunt, vt detur in vltima Vnctione. Et quare, t.1.p.51.n.20

Electio.

Electio vt legitimè fiat, debent electores congregari in aliquo publico, & honeſto Eccleſiæ loco, t.1. p.128. num.1

Electio ſi non præcedat collatio; etſi etiam non fiat à maiori parte, non valet, t.1.p.144 n.1

Electio debet fieri iuxta formam textus *in cap quia propter 42. de Electione.* Et de requiſitis, t.1, ibid.n 2.3 4.5.6. 7.8. & 9

Electionis locus, num deſignatus debeat eſſe remiſſiuè, t.1.ibid.n 6

Præparatio ad Electionem eſt tractatus quidam eorum, quæ facienda ſunt, t.1.ibid.n 10

Electionis tempus quale ſit? t.1.p.145.n.11

Electio debet fieri à maiori parte comparatiuè ad minorem omnium Congregatorum, t.1.p.128 n.7

Electus à minori parte, quandoque præfertur, t. 1. ibid. n.8

Eligentium numerus, ſolùm eorum computatur, qui in eadem Electione votum habuerunt, non eorum, qui recedunt à loco, vbi facienda eſt Electio, t. 1. ibid. n. 9

Electiones ex decreto Trid. fiunt per vota ſecreta, t.1.ibid. n.10

Electio communis, fit facta collatione. Quæ dicuntur verus Capituli actus, tom, 1. pagin. 129. numer. 11. & 12

Schedulæ eligentium per ſcrutinium, debent, collatione facta, coram Capitulo concremari, tom. 1. pag. 129. n.13

Forma Electum declarandi à Decano, vel Compromiſſario, t 1.p.129.n.13

Vota Eligentium in duas partes; æqualiter diuiſa, quæ prius olim, & hodie in Electionibus Canonicatuum, etiam Doctor. & Magiſtral. dirimant Electionem pro vno ex Compoſitoribus, t.1.p.120.n.15

Electio per Compromiſſarios erit recta, ſi omnes concurrant, t.1.p 120 n.34

Electio Papæ debet fieri in Conclaui clauſo, t. 1. p. 143. n. 18

Electio debet fieri verbo, & de illo, in quo conſenſerit maior pars, t.1.p.139.n.1

Eligibilis non conſentiens Electioni de ſe factæ per aliquam poteſtatem peculiarem, tom. 1. pagina 137. n.1

Electio quorumcumque Prælatorum; debet ſumma libertate fieri, t.1.ibid.n.2

Electio dicitur per abuſum poteſtatis celebrata, quando Clerici requirunt Laicos; vt præſint quando electioni & requirunt aſſenſum Principis ſæcularis ſuper eligenda certa perſona, t.1.ibid.n.3

Electores ſemper cenſentur manere in priori voluntate, in electione ſcilicet, & præſentatione, t. 1. pag. 394. n.8

Electus à maiori, & ſaniori parte Collegij ſemper præualet, ſiue electus ſit ex propria Eccleſia, ſiue ex aliena, t 1 p.109.n.6

Eligendi, conferendi, & præſentandi actus ad eum pertinet; qui eſt in quaſi poſſeſſione, etiam per vnicum actum cum quinque ſequentis, tom.1. pag. 102.n. 7.8. & 9

Eligens num ſciuerit indignum elegiſſe, vel non, quando præſumatur? t.1.p 142.n 4

Electio Epiſcopi facta per Laicos, nulla eſt, non obſtante qualibet conſuetudine, t.1.p 145.n.1

Electus vnus de duobus; non impeditus præfertur impedito, t.1.p.394.n.6

Electio facta de Schiſmatico reuerſo ad Vnionem Eccleſiæ, eſt nulla ipſo Iure; tom. 1. pagina 55. num. 1. & 2

Electio per compromiſſum poteſt etiam fieri limitate, in qua Compromiſſarius non tenetur, quam ad expreſſum in compromiſſo, tom.1. pagin. 120. numer. 27. & 26

Eligentes Indignum ſcienter; ſunt priuati eligendi poteſtate: plura remiſſiuè, t.1 p 61 n.1. & 3

Electus, & confirmatus, vt admittatur à Capitulo præciſè requiritur litterarum præſentatio, tom 1. pag.86. n.1

Eligendi forma per viam Spiritus Sancti quæ ſit, t.1 p.121. n 42 & 43

Electio alia fit Pontificis per adorationem & qualis ſit, t.1. ibid.n.44

Pontificis qui fuerunt electi per adorationem, t.1. ibid. num.45

Tractatus debet præcedere inter electores circa perſonas idoneiores eligendas, t.1.ibid n.46

Electio facta in loco non conſueto, debet nihilominus confirmari, t.1 p.143.n.14

Electio Prælati, vbi fieri debeat. Vbi practicetur ſi fiat Præbendarum, t.1.ibid.n.15.& 17

Electio Pontificia facta in loco interdicto, non valet; non ſic alterius Prælati, t.1.ibid.n.15 & 16

Electores debent tranſmittere ad Curiam duos homines inſtructos, qui fidem faciant de habilitate electi, t.1. p 52 n.30

Confirmatio Electionis, non ſufficit vt fiat à maiori parte, ſed à ſaniori, t.1.p 146.n.1

Electio facta à non maiori parte, eſt nulla, non tranſgreſſione formæ, ſed defectu poteſtatis, tom. 1. ibid. n.2

Conſenſus illius, qui noluit intereſſe Electioni, nihil præſtat, ſi poſtea detur, t.1.ibid.n.3 & 4

Procurator qui poſſit conſtitui, abſente electore, remiſſiuè, t.1.ibid.n.6

Eligentium voces aliis accedentes, nequeunt augere numerum electorum, t.1.ibid.n.7

Electio nulla per ſequentem gratificationem, non validatur, t.1.ibid.n.8

Vocatus qui non eſt poteſt Electionem irritam facere, t.1.ibid.n.9

Electus vnus, cui aſſiſtit meritum, & authoritas præfertur electo à maiori parte, ſi indignus ſit, t.1.ibid.n.10. & 11

Electio ex duobus pariter dignis, pergit ad aliam ſecundam; & ſi iterum æqualia vota ſint, datur locus gratificationi, t.1.ibid n.12

Electionis forma modusque eſt triplex Scrutinium per

compromiſſum, & per communem inſpirationem, t.1. p.113.n.1
Scrutatores in Electionibus qualiter procedant remiſſiuè, t.1.ibid.n.2.& 3
Electus habilis, & dignus quando ſe legitimè exenſet, aut non p.68.n.20
Confirmatio Electionis poſt præſtitum conſenſum intra legitima tempora eſt petenda ab Electo per ſe, aut per Procuratorem, ſiue electores, t.1 p 68.n 2
Electus in Epiſcopum poteſt renunciare in manibus Eligentium ius ſuum, ante confirmationem, t. 1. p. 156. n.6.& 7
Electio regularium quæ debet fieri per vota ſecreta, non ſeru formam textus *dicti cap. quia propter*, nec eſt ſublata per Trid.*in dict.cap.6.ſeſſ* 25 t.1.p.119.n.16
Formam eligendi eſt triplex, quæ ſolet obſeruari etiam à Cardinalibus in Electionibus Papæ, t. 1. ibid. n.18. & 19
Electus cenſetur ſcrutinio in quem omnes, vel duæ ex tribus partibus elegerint, t.1.p.119.n.21
Votandi ordo in Electione Papæ Cardinales qui ſit? t.1. ibid.n.22
Electio per compromiſſum qualiter dicatur? t. 1. ibid. n.23 & ſeqq.
Electione quæ primo curſit facienda priuatur ſcienter Indignum eligens, t.1.p.103.n.1
Electus adminiſtrat in vim confirmationis nullæ, defectu iuriſdictionis, vel nouæ prouiſionis, efficitur inhabilis, t.1.p 75.n.16
Electionis expenſæ ad quem hic pertineant, tom.1, p.138 n.1.& 3
Expenſarum materia remiſſiuè, t.1.ibid n.2
Electus ad Eccleſiæ dignitatem ſi habeat litigium, ſuccurritur alimentis ex ea, t.1 ibid.n.4
Eccleſia non viduatur per inferiores, ſed per primam Dignitatem, t.1.p 118 n.4
Electio inferiorum in capitulis ſub qua forma, t.1.ibid. n.5
Electiones Prælatorum regularium, in multis comparantur Epiſcoporum electionibus, t.1.ibid n 6
Forma Electionis textus noſtri, etiam ſeruatur in Prælatis Iuriſdictionem habentibus, & Abbatibus, tom.1. ibid. n.8
Abbates, & regulares vtriuſque ſexus in Prælatos Eligi debent per vota ſecreta; ſed num per compromiſſum, aut Inſpirationem, t.1.ibid.n.9
Electio definitorum, & diſcretorium, non ſit ſeruata forma ordinaria Iuris, t.1.ibid.n.10
Electio eſt ipſo iure nulla, non ſeruata forma *cap. quia propter*, vbi ea poſtulatur, t.1. ibid n.11
Eligere, præſentare, ſiue inſtituere ſe nemo poteſt; benè tamen electioni de ſe factæ per tres ex ſeptem votantibus poterit conſentire: explica, t.1.p.106.n 1 5.& 6
Eligere ad Maioratum, num poſſit quis ſeipſum, aut filium ſuum, t.1. ibid.n.2
Magiſtratus Eligendi, debent eſſe Iuris periti, t.1.ibid.n.3
Prælatus poteſt in tribus caſibus conſentire Electioni de ſe factæ, t.1,ibid.n.4
Electa perſona inter eligentes, non computatur, ſi fiat per ſcrutinium publicum; ſecus ſi per ſecretum, aut per viam ſimplicis compromiſſi, t. 1. ibid.n.5
Electio initiat ſpirituale coniugium confirmatio perficit illud, t.1.p 67.n 4
Confirmatio Electionis eſt neceſſaria ex parte confirmationis, & confirmati, t.1.ibid.n.5
Confirmanda eſt Electio etiam ſi omnes Electores antea morerentur etiam facta inter regulares, niſi aliter priuilegio, t.1.ibid.n.6.& 7
Eligentes recipientes electos ſine litteris, quali puniantur pœnâ, t.1.p.86.n.17.& 58
Religioſorum ſuperiorum confirmantes Electionem ſine litteris puniuntur, t.1 ibid.n.58
Electio tempore peſtis facta, abſente maiori parte eligentium, nulla eſt, t.1 ibid n.18.21,& 28
Electio vt canonica ſit non ſufficit, vt habeat maiorem partem reſpectu minorum, ſed reſpectu totius, t.1.p.139. n.3 & 4
Electio Canonicorum de conſuetudine poteſt pertinere ad Capitulum: vbi de Capitulo Zamorenſi, & Valliſoletano, t.1.p.105.n.1.& 2.quid de iure, n. 3. remiſſiuè, n.4
Electus adminiſtrare non præſumat, vt œconomus, vel Procurator, ſeu alio quæſito colore per ſe, vel per alium, ſub pœnâ priuatâ iuris quæſiti per electionem, t.1.p 74.n.1.2.& 3
Electus ingerens ſe adminiſtrationi ex vnico actu, amittit ius ſibi competens, etiamſi, vt œconomus, ſiue Procurator adminiſtret, t.1.p.75.n.4.6. & 7. vbi quid faciet ad pœnas effugiendas.
Electio poſt collationem ex interuallo celebrata, non valet, t.1.p 138.n.1
Electio facta de illo, qui requiſitus conſenſit antequam eſſet Electus, eſt caſſanda, t.1.ibid.n.2
Electio eſt inſinuanda Electo, antequam ad ſuperiorem deferatur, t.1. ibid.n 3
Votum dicitur conſenſus, t.1.ibid.n.4
Electus præſtans obedientiam ante confirmationem, incurrit pœnas, t.1.p 75.n.13
Electus eo ipſo adminiſtrare poteſt, ſi confirmatio ſpectet ad electionem, ſecus ſi diuerſo iure; item ſi adminiſtranti pareatur, t.1 p.76 n.35. & 36
Electus ante confirmationem, poterit interim adminiſtrare, quando confirmator eſt in longinquis partibus, & electus, non ſit negligens in petendo confirmationem, t.1.ibid.n.37
Electus ante confirmationem, adminiſtrare permiſſus, nequit alienare, t.1.ibid n.38
Electio facta à non maiori parte Capituli, & omiſſa collatione, non valet, t.1.p.140.n.1
Eligendi ius poteſt conſuetudine acquiri, & qualiter, t.1. ibid n.2 & 3
Elector, de quo dubitatur num legitimus ſit inſtante tempore electionis, admittitur ad eligendum cum proteſtatione t.1.ibid.n 4
Proteſtatio quos effectus habet, remiſſiuè, tom.1. ibid. num 5
Poſſeſſio iuris Eligendi, t.1 ibid.n.6
Epiſcopus ordinatus ante legitimam ætatem, non incurrit ſuſpenſionem Bullæ Pij II. t.1.p.197.n.3 4.& 5
Electio prima de vno legitimè facta, non reuocatur per ſecundam, quantumvis ſecundo electus in poſſeſſione teneatur, quæ vt attentata reuocatur, t.1.p.97.n.1
Electioni Iuridicè faciendæ de iure communi aſſignatus eſt terminus trium menſium inter Religioſos ſub pœna nullitatis factæ extra illum, t.1.p.134 n.9
Vocales requiſiti, vt Eligant, ſi id omittant, nihil videntur facere, ſi termino tranſacto, eligant, t.1.ibid.n.10
Eligentes admittentes electum ante confirmationem, nequeunt pro ea vice eligere, & poſtulare, t.1. p.73.n.8
Electus adminiſtrans ante confirmationem, efficitur inhabilis ad eandem Dignitatem obtinendam, t. 1. ibid. n 9
Intruſus dicitur Electus adminiſtrans ante confirmationem, t.1.ibid.n.10. & 12
Papa nequit Eligere ſibi ſucceſſorem; latiſſimè. Etſi contra videatur poſſe, t.1.p.40.n.23.& 24
D. Petrus dicitur quod Elegerit Clementem ſibi ſucceſſorem, intelligitur, ibid n 34. vbi expenduntur Iura contraria, t.1.ibid.n.35
Electio Papæ, quod fiat ab iſto, vel ab illo, iuris eſt humani, t.1.p.41 n.25
Papa poteſt concedere facultatem, vt in ipſum locum poſſit alter ſucceſſorem Eligere, t.1.ibid.n.26
Papa poteſt facere conſtitutionem ſuper Electione ſui ſucceſſoris, t.1.ibid.n.27
Clemens ſecundùm Turrecrematam non fuit Immediatè Pontifex à Petro, ſed Linus, & Cletus, tom.1. ibid. n.28
Papa, & Epiſcopus ſe habent ad Eccleſiam, ſicut vir, & vxor. t.1. ibid.n.29
Electio refertur ad tempus, in quo Papa futurus eſt; de ratione, t.1.ibid.n.30.31.& 32
Electio ſecreta reputatur cum aliqui fuerunt electi à ſuperioribus, qui vota omnium diligenter exceperunt, t.1.p.123.n 29
Electio non deſit eſſe ſecreta ea ſola ſimplici oſtenſione vnius eligentium ſchedulæ: fallit, t.1. ibid. n.30. 31. 32.& 34
Electio non dicitur ſecreta, quando maior pars ſuffragiorum oſtenderetur, t.1.ibid n.32 & 33
Electio non eſt ſecreta, quando aliquo patenti ſigno ſit nominatio ab eligentibus per ſchedulam, tom.1. ibid. n.34
Eligentes non ſecretò peccant mortaliter, & electi illud ſcientes, tenentur ad reſignandum, vel petere à Sanctiſſimo Confirmationem, t.1.ibid.n.33
Electio non eſt ſecreta quando aliqui ex electoribus vnicam ſchedulam recipiant, vnico nomine ſcriptam. Et quando recipitur de manu Scribæ duplex ſchedula quarum vna reponitur, tom.1 ibid.n.36.& 37
Electio inter regulares facta, non permittit, vt vota recipi valeant vtcumque, contra aliqui, t.1. p.126.n.39

Electio debet eſſe ſecreta vt valeat in foro fori, non in polo poli, tom. 1 ibid. n. 40
Publicari debent vota eligentium in communi, non obſtante appellatione, & hæc vota in ſcriptis redacta, t. 1. ibid. n. 41. & 42
Electio Canonicorum etiam de officio qualiter per celebretur in cathedralibus, t. 1. p. 67. n. 10
Electi conſenſus requiritur ante confirmationem, t. 1. ibid. n. 11
Praxis procedendi in electione, cum aliquis cenſetur ad vocem inhabilis, t. 1. p. 113. n. 17
Electus poteſt cedere ius ad beneficium, ad quod electus fuit ſine authoritate Superioris, tom. 1. pag. 184. n. 6. & 10
Pontifex nouus non eligitur intra decem dies à morte prædeceſſoris, t. 1. p. 109. n. 2
Libera debet eſſe electio, non per metum, tom. 1. ibid. n. 3.
Vocati electores non votandi quod operentur, remiſſiuè, t. 1. ibid. n. 4
Electione iterata propter contemptum aliquorum electorum, num priuentur electores eligendi facultate. Et quis agat de contemptu, t. 1. ibid n. 5. & 8
Contemptorum conſenſus poteſt interuenire ante, & poſt electionem, t. 1. ibid. n. 6
Electio, quibuſdam non vocatis, facta, non eſt ipſo iure nulla; ſed venit annullanda, ſi aliquis petat ante Confirmationem electi, t. 1. ibid. n. 7
Eligere, ſeu eligi qui poſſint; tom. 1. pag. 8. n. 13. & ſequentibus
Eligendi ius priuilegio, pacto, aut conſuetudine acquiritur, t. 1. ibid. n. 14
Eligere non poſſunt laici improbata conſuetudine contraria, t. 1. ibid. n. 15
Eligentes, ſiue electores, debent eſſe ætatis legitimæ, & quare? t. 1. ibid. n. 16 & 18
Canonicus impubes non dicitur contemni ſi ante 14. annum non vocetur ad electionem, t. 1. ibid. n. 17
Conſilij maturitas requiritur in electionibus, t. 1. ibid. n. 18
Vocem in Capitulo Cathedralium, ſiue Regularium, non habet qui non eſt Subdiaconus: & quid ſi ante ætatem annorum 22 ordinaretur, t. 1. ibid n. 19 & 22
Electurus ſi tempore Electionis eſt factus Subdiaconus, & ſi tempore vacationis talis non extiterit, legitimè eligit: Idem de defectu aliorum defectuum, t. 1. p 8. n. 20. & 21
Electio ſuperiorum in ordinibus Mendicantium poteſt fieri ab electoribus non ordinatis in ſacris, t. 1. ibid. n 23
Electionis Pontificum tempora diuerſa enumerantur, t. 1. p. 39. n. 9 & 10
Electio Pontificum quæ fit in praxi nouiſſima, t. 1. ibid. n 11. & 12
Electione factæ à duabus partibus Cardinalium, nulla exceptio poteſt opponi, t. 1. ibid. n. 13
Electus in Pontificem non Cardinalis ſuſtinetur: exemplificatur. n 14. & 15
Gregorius X. Eugenius III. & Celeſtinus V. non Cardinales, electi fuerunt Pontifices, t. 1. ibid. n. 15
Electio Papæ Simoniaca, nulla declaratur à Iulio II. Clement. VIII. & Vrban. VIII. t 1 ibid. n. 16
Electioni Papæ antecedunt aliqua capita, aliqua in ea requiruntur, aliqua poſt eam, t. 1. ibid. n. 17
Electio Pontificum ſperatur in futurum facienda ſine ſchiſmate, quia fit ſeclusis Laicis, t. 1. p 40. n 18
Laici nonnulli electores Pontificiæ Dignitatis, tale ius renunciauerunt propter incapacitatem, tom. 1. ibid. n 19
Electionis forma Pontificis nulla fuit determinata à principio naſcentis Eccleſiæ; etſi modus fuerit multiplex, t 1. ibid. n. 10
Eligere nequeunt qui per regulas approbatas ſuæ religionis prohibentur vocem habere, t. 1 p. 9. n. 36
Elector nullius ſub prætextu commiſſi delicti non prohibetur admitti ad electionem Canonicam Prioris, Abbatis, aut alterius Prælati ante ſententiam, vel niſi pateat euidenter, t. 1. ibid n. 37. & 39
Electio nequit fieri ante ſepulturam demortui, t. 1. p. 109. n. 8
Electores nequeunt variare, & iterum eligere ante publicationem ſcrutinij, non ſic eo publicato, tom. 1 pag. 126. n. 44
Electio Decurionum facta ſine ſolemni citatione, eſt nulla, t. 1 p. 46 n. 2

Electio in concurſu de digno, omiſſo digniori improbatur, t. 1. p. 61. n. 5 & 9
Electio non capitulariter facta, & omnibus non vocatis, nulla eſt; item eſt collatio. t. 1. p. 114. n. 22
Electio Imperatorum ad quos ſpectet remiſſiuè, t. 1. p. 107. num 1
Electiones debent eſſe liberæ; ſic vt improbentur contrariæ conſuetudines, t. 1. p. 64. n. 1
Electionibus tantum intereſſe poſſunt, quibus de iure competit, t. 1 ibid n. 2
Eligere ſunt prohibiti qui admittunt Laicos contra ſtatuta Canonica, t. 1. ibid. n. 3
Electio facta per abuſum ſæcularis poteſtatis, eſt ipſo iure nulla, t. 1. ibid. n. 4
Laici ad colligendum non admittuntur, tom. 1. ibid. num. 5
Electores qui ipſo iure priuati non ſint, non repelluntur ab electione ſolùm veniunt priuandi nec tales ſunt violenter expellendi, & ſat erit vt proteſtentur, veri electores de non admittendo non admittendos, tom. 1. p. 10. n. 39
Eligi in Epiſcopum, vel ad Prælaturas nequeunt Laici, nec excommunicati maiori cenſurâ, vel ſuſpenſi minori, nec Interdicti, t. 1. ibid. n 40
Eligi nequit vitio corporis affectus, nec reprehenſibilis, & curialis Neophitus, t. 1. ibid. n. 41
Eligi nequit contagioſo laborans morbo, nec Irregularis, nec Schiſmaticus, t. 1. ibid. n. 42
Eligi non valent Simoniacus, publicus aleator, ſacrilegus, viutarius, illegitimus, nec notati aliquo crimine, t. 1. ibid. n 9
Eligi nequeunt qui non ſunt legitimæ ætatis, tom 1. ibid. n 44
Eligi nequit habens plura curata, & Dignitates, & qui eſt alligatus alia prælatura incompatibili, tom. 1. ibid. n. 45 & 46.
Proſequi nemo poteſt duas electiones de ſe factas, ſed tenebitur vnam eligere, quam maluerit, tom. 1. ibid. n. 47
Nouitius non profeſſus Eligi poteſt in Epiſcopum, t. 1. ibid. n. 48
Electionis materia parum vſitata, t. 1. p. 5. n. 1.
Electionis materiam qui tractent, t 1 ibid. n. 2
Electio monialis eſt magis in praxi & à quibus tractetur, tom. 1. ibid. n 3
Electionis definitio, t. 1. ibid. n. 4
Electio dicitur propria quando fit plurium conſenſu, impropria quando fit à ſolo ſuperiore & per collationem inueſtituram ſeu inſtitutionem, t. 1. ibid. n. 4
Eligendus in Epiſcopum debet eſſe de legitimo matrimonio natus, t. 1 ibid n. 2
Legitimitati per ſubſequens matrimonium, poſſunt eligi in Epiſcopos, t. 1. ibid. p. 59 n. 3
Theologus an præferatur Iuriſtæ ad Epiſcopatum, t. 1. p. 59 n 4
Cardinales Eligentes dignum in Papam, relicto digniore, non peccant, quando pars maior vult eum eligere, t 1. p. 60 n. 5
Electio metu facta non valet, ſed valet ea, quæ fit ex vno de duobus nominatis, vel ex certo genere perſonarum, t. 1. p. 64. n 8
Ad Electionem Prælatorum, non requiritur aſſenſus Regius, ſeu populi t. 1. ibid n. 9
Electio præſtat ius dignitatis, non adminiſtrationis, & exercitij, p. 67 n. 2
Electio dignorum ad officia Reipublicæ Iuriſdictionalia debet fieri; quid de Rege eligente; t. 1. p. 30. n. 23. 24. & 25
Electionis confirmatio à ſuperiore aliàs nullæ præſtat ex titulo colorato valorem, dum latet eius vitium, t. 2. p 154. n. 24
Elector non eſt beneficiorum diſtributor, ſed adminiſtrator, t 1. p. 17. n 7
Baſilienſe Concilium ponit formam de eligendis magis idoneis, t. 1. ibid n 8
Electio Officialium ſæcularium ſufficit de digno ſi fiat à Principe, vel ſi fiat ad officia non habentia adminiſtrationem, t. 1. p. 33. n 52 & 53
Electio ſi fiat ex partibus communitatis, num ſit peccaminoſa, ſi non fit de digniore, t 1. ibid. n. 54.
Patronus digniorem ab Examinatoribus approbatum, debet Epiſcopo præſentare, vt ab eo inſtituatur, tom. 1. p. 17 n 9
Clem. VIII. decreuit vt Electores iurent de eligendo magis idoneos, t. 1 p. 17. n. 10

Eligens dignum, omiſſo digniore, antepōnit minus ſui officij non autem Eccleſiæ, vel Conuentus, tom. 1. ibid. n. 11
Dignior Eligebatur ad officia in veteri Teſtamento, tom. 1. ibid. n. 12
Poſtponere meliorem minus bono in Electionibus Canonicis, non eſt ſine crimine, t. 1. ibid. n. 13
Electio clandeſtina inualidatur, vel ſi ſit de necto, niſi neceſſitas magna occurrat, vt fraudis ſubordinationis, vel ſi protrahatur, t. 1. p. 116. n. 1 & 3
Electio nequit fieri per ſecretas ſchedulas poſt tenebras: & de candelis, quæ accenduntur, quando ita fit, t. 1. ibid. num. 2
Electiones factæ in Cubiculis, & per occulta conuenticula, non valent, t. 1. ibid. n. 3
Noctis appellatio, quatenus prohibeat electiones, t. 1. ibid. num. 4
Electio valet, non ſpectatis eis qui vocandi non ſunt, t. 1. p. 96. n. 11
Vocari debent ad electionem faciendam omnes electores, etiam abſentes in prouincia, & Diœceſi, ſi abſentia non eſt affectata per ſigna ſolita, t. 1. ibid. n. 2
Electio valet, non ſpectatis his, qui vocandi non erant, ſed electores tenentur eos ſpectare vſque ad præfixum tempus, t. 1. ibid. n. 3
Electio Epiſcoporum ad Canonicos ſpectauit: vbi quid hodie, t. 1. ibid. n. 4
Spiritus ſancti miſſa, num præmittatur in Electionibus? t. 1. p. 15. n. 2
Confirmanda eſt Electio Epiſcoporum à Papa, t. 1. ibid. n. 3
Eligendi Epiſcopos mores diuerſi in antiquitate referuntur, t. 1. ibid. n. 4. 5. 6. 7. 8. & 9
Electio eſt actio Eccleſiaſtica competens Eccleſiaſticis perſonis, non laicis, t. 1. ibid. n. 23. & 24
Electio per Canonicos de Epiſcopo vſitatur hic temporibus in Germania, t. 1. ibid. n. 27
Electio in quibus Dignitatibus habeat ius; & quæ ſint electiua beneficia, t. 1. ibid. n. 28. & 29
Beneficia electiua quæ, & quando veniant in mandato de prouidendo, t. 1. ibid. n. 29. & 30
Eligendi in Epiſcopos ſunt Clerici habiliores, qui inueniantur in prouincia, & vbi reperiantur, t. 1. p. 162. n. 17. & 19
Electores ad faciendam electionem, debent collegialiter in vnum conuenire, in aliquo publico, & loco honeſto: etſi contra, t. 1. p. 15. n. 18. & 19
Electores quam ætatem debeant habere, vt legitimè fiat electio: quid de iure: quid ex Tridentino, t. 1. ibid. n. 20 & 23
Patronus poteſt poſt ſeptennium Eligere, ſed eligere nec Monialis non ante 12, nec Monachus ante, tom. 1. p. 15. n. 21
Præſentatio parit quaſi ſponſalia, Electio ſpirituale quoddam matrimonium, t. 1. p. 15. n. 22
Electores debent eſſe Subdiaconi, t. 1. p. 66. n. 23
Moniales Eligentes, debent eſſe in ætate expleta, 16. annorum, t. 1. ibid. n. 24
Eligere non poſſit Subdiaconus, ſi ante 22 annum ex diſpenſatione, ſit ordinatus, tom. 1. ibid. n. 25. & 26
Eligentes ad officia non debent gratificare perſonis, t. 1. p. 53. n. 48
Eligentes ad officia Reipublicæ indignos, peccant, & tenentur reſtituere, & debent diligere, tom. 1. ibid. num. 49
Confirmanda eſt Electio Canonica, de cuius conuerſatione, & vita poterit antea inquiri, & alia remiſſiuè de confirmatione, t. 1. pag. 55. n. 2. 3. & 4
Electus adminiſtrare præſumens, etiam ex vno actu priuatur iure acquiſito, ibid. n. 5
Electio Epiſcoporum nunquam legitur clare, Diuina prouidentia pertinuiſſe ad populum, & poſtea ius translatum ad Principes, & improbatur contra ſentientes, t. 1. p. 22. n. 16. & 19
Electio nulla regulariter non confirmatur à ſuperiore: fallit ſi adſit diſpenſatio, ſeu priuilegium, tom. 1. p. 71. n. 70. 71. & 72
Electio nulla validatur per confirmationem à Papa, ſeu alio ſuperiore habente facultatem diſpenſandi, tom. 1. ibid. n. 72
Electio vt aliter ex eligentibus ſuffragetur pro vno, aliter pro alio, eſt ſimoniaca, t. 1. p. 13. n. 19
Pars maior in Electionibus informat eam, non minor, t. 1. ibid. n. 20
Elector poteſt ſe conformare cum timoratis, Electoribus, t. 1. ibid. n. 22
Electus de iure communi nequit eo inuito confirmari, tom. 1. p. 68 n. 12
Electio eſt intimanda electo vt appareat fidelis conſentire, aut repudiare, t. 1. ibid. n. 13
Electus intra menſem ei præſentatæ electionis debet conſentire aliàs vacat prælatura, vel à tempore libri præſtituto niſi conditio perſonæ ipſum excuſet, tom. 1. ibid. n. 14. & 15
Electio Abbatiſſæ fit per duas partes ex pari ito numero, niſi vbi alia ſit loci conſuetudo, tom. 1. pag. 19. num. 18
Dignior eſt Eligendus, non ſolùm ad Summum Pontificatum, ſed ad Epiſcopatum, vel dignitatem cum animarum cura, tom. 1. p. 67. n. 4. & 5
Eligentes bonum peccant, cum poſſunt eligere meliorem, t. 1 ibid n. 15. & 16
Dignus relicto digniore, poteſt eligi, quando Elector videt quod alij Electores volunt eligere indignum, t. 1. p. 18. n. 14
Religioſi propriis conſtitutionibus obligantur ad meliores Eligendos in ſuis Ordinibus, tom. 1. ibid. n. 17
Societatis Ieſu Patres, qualiter iurent de Eligendo Præpoſitum Generalem, t. 1. ibid. n. 18
Eligi debet melior in prælatum Regularem, tom. 1. ibid. num. 19
Generalis Religionis tenetur Eligere digniorem in Prælatum, t. 1. ibid. n. 20
Electi dicuntur, & nominati, ac deſignati, qui præſentati ſunt in Conſiſtorio Papæ, t. 1. pag. 92. n. 16
Electus tenetur etſi impeditus quam primum conſentire, alias electores poterunt iterum eligere, t. 1. p. 68 n. 16
Electus etſi regulariter nequeat impelli ad conſentiendum electioni: fallit in tribus caſibus, t. 1. ibid. n. 18. extra quod poteſt ſe humiliter excuſare, n. 19 & 20.
Electio facta de eo, qui tenetur aliquo impedimento iuſto, eſt ipſo iure nulla, & electores pro ea vice carent eligendi iure triennio, t. 1. p. 11. n. 56. & 57
Electi impedimenta poſſunt probari per laicos, & fœminas, t. 1. ibid. n. 58
Eligibilis non eſt ſemel electus perſonæ vitio, niſi reſtituatur, t. 1. ibid. n. 59
Pontificem Eligendi modos quis tractet, t. 1. p. 115. n. 6
Forma Eligendi Epiſcopos quæ remiſſiuè, tom. 1. ibid. n. 7
Idoneitas requirenda in electis, præſentatis, & nominatis, remiſſiuè, t. 1. ibid. n. 8
Forma Electionis procedit in Inferioribus Eccleſiis, item in ea, quæ fit de Guardianis, Generalibus, & Diffinitoribus, t. 1 p. 115 n. 9
Scrutatores miſcentes falſum in Electione, grauiter peccant, & arbitrariè puniuntur, t. 1. ibid. n. 10
Electio eſt valida, etiamſi vnus eligentium deneget ſocio ſuffragium ſuum, t. 1. ibid. n. 11
Eligentes, aut poſtulantes indignum pro ea vice, priuatur eligendi facultate in prima immediatè ſequenti, t. 1. p. 98. n. 8
Eligens an ſcienter indignum elegerit, relinquitur Iudicis arbitrio, t. 1. ibid. n. 9
Electio ignoranter facta de excommunicato in maiori; eſt valida, t. 1. ibid. n. 10
Electus depoſitus per Papam, à quo antequam reſtitueretur, alius fuit electus ab electoribus, quando non obſtante ſecundo electo, cenſeatur reſtitutus, t. 1. p. 98. n. 16. 17. & 18.
Elector vnus ex multis, qui petit vt ſecretè vota ferantur auditur, t. 1. p. 124. n. 25
Eligens indignum, aut excommunicatum ſola confeſſione notum, non incurrit pœnas ſtabilitas in iure contra eligentes indignos, t. 1. p. 98. n. 14
Electio facta à maiori, & ſaniori parte Capituli, ſemper præualet, etiam ſi electus ſit ex aliena Eccleſia, t. 1. p. 100 n. 1
Eligentes naturaliter ſuæ obligationi ſatisfaciunt Eligendo eum qui maioribus ornatur meritis, t. 1. ibid n. 2
Prouideri debet per Electionem, vbi ſunt duo, vel tres, & à Patronis, ſeu Cancellariis, quando nullus eſt Collega, t. 1. p. 53 n. 1. & 6
Suſpenſi nec Eligere, nec eligi poſſunt, t. 1 p. 95 n. 4
Electus poſt conſenſum ante confirmationem poteſt ſine authoritate ſuperioris renunciare electioni de ſe factæ, t. 1. ibid n. 5
Appellare non poteſt ille qui renunciauit Electioni de ſe factæ ad impediendam alterius, t. 1. p. 95. n. 1
Eligendi poteſtatem non habet qui ſuo voto renunciat ſi renunciatio ſit accepta à Superiore, t. 1. ibid. n. 2
Electio à ſuſpenſis celebrata non tenet, & ab excommunicato

nicato vitando, & de aliis quid remiſſiuè, t. 1. ibid. n. 10
Electus ad clamorem populi, non debet per ſuperiorem confirmari, t. 1. p. 54. n. 1
Epiſcoporum electio ad quos ſpectet remiſſiuè, t. 1. ibid. n. 2
Emendatus ad Epiſcopatum aſſumi, & ad Cardinalatum, t. 1. p. 54. n. 3
Eligendus eſt potius qui poſtquam peccauit pœnituit, quàm qui ſemper fuit bonus, tom. 1. ibid. num. 4. & ſequentibus.
Emendatus de crimine mitius punitur, t. 1. ibid. n. 7
Electus in paritate votorum, ſi excedit in meritis, dicitur habere maiorem eligentium partem, t. 1. pag. 129 num. 17
Electus de iure communi nequit, eo inuito, confirmari, t. 1. p. 48. n. 12
Electio reſpectu regularium qualiter fiat? t. 1. pag. 104. n. 3
Electio quando reddatur nulla remiſſiuè, t. 1. pag. 104. n. 1. & 2
Locus determinatur, cùm ſit de ſubſtantia Electionis remiſſiuè, t. 1. ibid. n. 1
Electores nequeunt variare publicato ſcrutinio, vel poſtquam cœperunt vota regulari, niſi adhuc res ſit integra, t. 1. p. 147. n. 1. & 2
Electio Senatorum qualiter olim fieret per ſortes, & hodie practicatur Siciliæ, t. 1. p. 31. n. 40
Elector abſens dolo è non ſpectatus, irritare poteſt electionem ab aliis factam, t. 1. p. 9. n. 25
Eligere impeditus, licet non ideo priuatur exiſtimatur, & de ratione, t. 1. p. 47. n. 12. & 13
Romulus, nullam in ſuarum curiarum Sacerdotium eligi voluit, niſi eum ſcoſu, t. 1. p. 265. n. 30
Electioni de ſe factæ, poteſt ab Electo conſentiri, tom. 1. p. 14. n. 5
Electus quando poteſt adminiſtrare remiſſiuè, t. 1. p. 151. n. 18
Electus, Superſtes cum alio, qui dum eſſet in paritate votorum, fuit mortuus, quando abſque nouo concurſu ſubrogetur? Et quando non, tom. 1. p. 130. num. 23. 24. & 25
Electio maioris, & ſanioris partis confirmanda eſt, t. 1. p. 108. n. 2
Electus poteſt non conſentire electioni de ſe, tom. 1. p. 72. n. 81. & 82
Electio facta de extraneo habili à toto Collegio valet, vel à maiori parte, t. 1. p. 49. n. 2
Eligendus erat olim de gremio vnus ad Eccleſiam, ſi reperiretur, t. 1. ibid. n. 3
Eligi debent qui diligentes ſint, & prudentes ad Magiſtratus, quando alij nequeunt inueniri, tom. 1. p. 35. n. 68
Electionum de officialibus praxis, contra quam exclamant nonnulli. Quid de Hiſpania, t. 1. ibid. n. 69. & 70
Dignior ei ·s officia propriè appellatur non ſanctior, ſeu litteratiſſimus, ſed prudentior, & de Republica benemeritus, t. 1. ibid. n. 71
Elector cuius habilitas à principio requiritur, non ſufficit ſi ex poſtfacto fiat habilis, t. 1. p. 9. n. 29
Electio eſt nulla, quando cum ſcrutatoribus de Capitulo admiſcentur alij extra Capitulum, t. 1. p. 123. n. 8
Electio quando ſimoniaca reputatur remiſſiuè, t. 1. p. 104. n. 4
Eligi nequit excommunicatus, & ſuſpenſus, t. 1. p. 107. n. 14. & 15
Electio non valet, ſtante ſtatuto, quod fiat ad annum, fiat per triennium, t. 1. p. 123. n. 6
Elicta ad vocandos Electos, vt confirmentur, qualiter aſſignantur, t. 1. p. 70. n. 49
Electionis materia quare non longè tractetur ab auctore, t. 1. p. 149. n. 4
Electio Canonica dicitur tripliciter, largè, ſtrictè, ſtrictiùs, t. 1. p. 113. n. 12
Cap. quamuis de Elect. lib. 6. & alia iura non impediebant litteras præſentari, vt electus, & confirmatus adminiſtrare poſſet, t. 1. p. 79. n. 22
Electio electi qui non habet ſufficientem ſcientiam, vel adminiſtrat ante confirmationem ceſſari debet, tom. 1. p. 95. n. 1
Electores non poſſunt ſub conditione, vel alternatiuè eligere, nec & poteſt conferri, aut inſtitui, tom. 1. p. 7 num. 8
Electio ſub conditione, *ſi Vacat*, non valet, tom. 1. ibid. num. 9
Electio ſub conditione *ſi placuerit Papæ*, non valet, t. 1. ibid. n. 10
Electio deuoluitur ad primos, quorum poteſtas fuit litte ſuſpenſa, t. 1. p. 47. n. 6. 7. 8. 9. & 10
Electio Papæ ad quos pertineat? remiſſiuè, tom. 1. p. 102 num. 1
Electione caſſata alicuius Prælati ob ſimoniam, etiam electo ignorante, non diſpenſat Epiſcopus, t. 1. p. 148 num. 2
Electis, ſeu aliis aſſerentibus de expeditione litterarum non creditur, nec Monachis, tom. 1. pag. 8. num. 19 & 21
Electio facta poſt appellationem, prima non caſſata, & contra priuilegia Eccleſiæ caſſanda eſt, tom. 1. pag. 62. num. 2
Electio Epiſcopi ante annos 30. eſt inualida non ſic illius poſtulatio; vbi de ratione differentiæ, tom. 1. pag. 130. num. 25
Electus ingerens ſe ante confirmationem voiut tantum fundi Eccleſiæ, non incurrit pœnas, tom. 1. pag. 81 num. 5
Electus dignior, ſiue prouiſus nequit ante collationem fructus percipere, vt adminiſtrator etſi antea adminiſtraſſet, & quid poſſit conſuetudo, tom. 1. pag. 77. num. 1
Declaratio in vna Placentina expenditur, t. 1. ibid. n. 2
Eligi debent officiales, qui bona exiſtimatione noti ſint, t. 1. p. 13. n. 45
Eligentes Miniſtros, qualiter debeant de eorum bonitate notitiam acquirere, t. 1. ibid. n. 46
Eligere aliquis ſe poteſt, cum facultas eligendi pluribus miſſa eſt, non quando vni tantùm t. 1. p. 14. n. 8
Schiſmata plura diuerſis temporibus fuerunt excitata in Eccleſia propter varios modos Eligendi Papam, vt hic enumerantur Laconicè, t. 1. p. 40. n. 21
Electionis Prælatorum fuit etiam modus multiplex, t. 1. p. 40. n. 22
Electio caſſata propter modi defectum non impedit quominus iterum fiat ſecus ſi propter vitium p. 63. n. 1
Electio valet, non vocatis his, qui ſunt priuati, vel inhabiles ad eligendum; etſi primo non ſit diſſenſum, an ſint inhabiles t. 1. p. 115. n. 10. & 11
Eligentes quando debeant conſilium requirere, vt valident electionem, & quod tempus expectatur; t. 1. p. 141. n. 2. & 3
Chriſtus elegit in Pontificem D. Petrum, tom. 1. pag. 38.
Electio Pontificum ſecundo poſt Petrum fuit apud Senatum ex Presbyteris, & Diaconibus vrbis, quos per orbem Conſiliarios, & Coadiutores Petrus inſtituit. Et qui Cardinales dicti ſunt, p. 38. n. 5. & 6
Electores ad Maioratus, Cathedram, & Capellam, poſſunt ſecundùm aliquos accipere pecuniam & munera pro actu eligendi, & quare, t. 1. p. 11. n. 1. & 2. & vbi quod duplici titulo teneatur res donata; contraria ſententia, ibid. n. 1. & 5. poſtulandi, & Eligendi poteſtate eſt priuatus qui poſtulationem caſſatam vitio perſonæ innouat, t. 1. p. 3. n. 1
Electionis Pontificum modus fuit multiplex in Eccleſia. Et de ſingulis, t. 1. p. 38. n. 1. & 2
Eligendi Pontificem modus primus per inſtitutionem, t. 1. ibid. n. 2. & 3
Electio vt valeat debet eſſe maior ex pluribus, ſed an ex duobus, vnus ex diuerſa ſententia, t. 1. p. 14. n. 1. vſque ad n. 9
Sancti Matthiæ Electio, qualiter ex pluribus fuit facta? t. 1. ibid. n. 3
Electio an poſt appellationem fortis celebrata, inſpici non debet, ſed an contra, t. 1. p. 96. n. 1
Eligendi Ius remanet penès vocantes, quibus competit vocandi poteſtas, ſi vocati venire contemnant, t. 1. ibid. n. 2
Confirmator poteſt examinare Electum, etiam nemine opponente, t. 1. ibid. n. 3
Dignior ad paſtorale officium, ſemper eſt eligendus, t. 1. ibid. n. 4
Electus debet docere de ætate, & litteratura, t. 1. pag. 97. n. 5
Iudex in Eccleſia debet inquirere de qualitate, & idoneitate perſonæ eligendæ, t. 1. ibid. n. 6
Electus confirmandus non eſt, niſi oſtendat ſe idoneum t. 1. ibid. n. 7
Eligendi poteſtas, quæ in aliquibus ex eligentibus, admittitur per delictum deuoluitur ad non delinquentes t. 1. p. 100. n. 1
Amentes perpetuò, non habent vocem in Electione, t. 1. ibid. n. 2

Electio facta cum interuentione vnius excommunicati, non valet, t.1.ibid.n.3
Electio facta per comminationes, & impreſſiones, eſt ipſo iure nulla, ſicut per metum cadentem, in virum conſtantem, & qualia illa dicatur, t. 1. ibid. n. 4. 5. & 6
Eligens indignum ad officia ſæcularia priuatur pro illa vice, & poteſtate eligendi, t. 1. p. 3. n. 2
Electio irrita declarata propter vitium perſonæ poteſt ab electore de alio fieri ſi prioris vitium ignorauit, t.1 p.5. n.5
Elector variare quit quoties prima electio ſortita non eſt effectum, ſed tantum cumulatiuè, t.1.p.4.n.4

Eleemoſina.

Eleemoſinæ altarium funeralium non aſſignantur pro congruâ portione aſſignanda arbitrio Epiſcopi, t.2.p.568. n.54

Emphyteuta.

Emphyteuta ob non ſolutum Canonem, cadit à iure ſuo, t.2.p.675.n.22

Energumenus.

Energumenus ſuſpectus eſt de maliciâ mentis, t. 2. p.305. n.2. Anandria cum Dæmone ſuccubo prohibetur ordinari, t.2.p.305.n 5
Energumeni, ſicut non repelluntur è Sacra Communione, ſic nec à Confirmatione, t. 2. pag. 107. n. 11. 12. & 13
Energumenis data fuit Sacra Euchariſtia in curationem, t.2.p 97.n 31
Energumenis in extremis poſitis dandus eſt Baptiſmus, & Confirmatio, t.1. p.96. n. 26. 27. & 28. Et qui iſti dicantur hoc, ibid. n.26. & 28
Energumenus quali cæremoniali Vnctione ſit à Presbytero vngendus, cum nequit ab Epiſcopo chriſmari, t.2.p.97.n.27

Ens.

Ens per accidens dicit nonnulli eſſe Sacramentum, & ſic definiri non poſſe; alij verius contra, t. 1. p. 124. n. 3. & 4

Epiſcopus.

Epiſcopus, qui tantùm loco renunciauit, poteſt rogatus ab alio ordinario ordines conferre, t. 1. pag.516. n.2. & 6
Epiſcopus renuncians adminiſtrationi, poteſt alienum ſubditum cum licentiâ proprij Epiſcopi ordinare, t. 1. ibid n.2
Renunciatio Epiſcopatus in quo conſiſtat? t.1. pag. 516. n.3
Renuncians Epiſcopatui, qualiter appelletur Epiſcopus, t.1 ibid.n.4
Renuncians Epiſcopatui, poteſt authoritate Papæ redire ad eandem, vel aliam Eccleſiam per electionem, poſtulationem, aut collationem, t.1.ibid.n.5
Renuncians Epiſcopus loco remanet ad inſtar Comitum, qui prouinciam adminiſtrarunt, t.1.ibid n 7
Epiſcopus renuncians loco, & Dignitati, nequit ordines conferre, etiam de licentiâ Epiſcopi proprij, nec ad eandem Eccleſiam redire, vel aliam habere, t. 1. ibid. n. 8 & 9
Ordines recipiens ſcienter ab eo, qui renunciauit loco, & Dignitati, non habet executionem officij; & quis diſpenſet, t.1.ibid.n.10.11.& 12
Subdiaconatus Ordo, ſacer eſt, t.1 ibid.n.13
Epiſcopus, qui renunciauit loco, & Dignitati, nec ordines minores poteſt conferre, etſi aliquando, vt Abbas eos conferat. Quid in praxi, t. 1. ibid. n. 14. 15. & 16
Epiſcopus, etſi de iure communi valeret diſpenſare, cum illegitimo ad obtinendum canonicatum dimidiam portionem, & alia minora beneficia fallit ſi ex ſtatuto requireretur ordo ſacer, t. 2.p.214. n.27
Epiſcopus nequit diſpenſare cum illegitimis ad Dignitates, nec ad curata, t.2 ibid.n.28
Epiſcopus non diſpenſat cum ordinato illegitimo vt in ſuſceptis ordinibus miniſtret, etiam ſi bona fide ordinaretur, contra aliquos, t.2.ibid. n.29.30 31. & 32. ſed ſolus Papa, n 33
Ordinatus ab Epiſcopo non ſuo, poteſt diſpenſari per proprium Epiſcopum, vt in ſuſceptis miniſtret, t. 2. p 215.n.32
Epiſcopus nequit diſpenſare cum illegitimo occulto virtute Tridentini, *ſeſſ 24. in c. liceat Epiſcopis*, t. 2. ibid. n 35
Relictum parentum non eſt infantis, t.2. ibid n.36
Natalium defectus, quantumvis occultus, ſolum à Papa diſpenſatur ad ordines ſacros, non ab Epiſcopo contra aliquos, t.2.ibid.n. 34.37.& 38
Epiſcopus diſpenſare poteſt cum ſuo filio illegitimo ad ordines minores, & beneficium ſimplex, etſi non doceat, t.2.p.216 n 39
Epiſcopus dum diſpenſat cum illegitimo, non tenetur obſeruare formam Iudicij, ſed cum ſola informatione extraiudiciali, t 2.p 220.n.29
Epiſcopus faciendo in collatione clericatus mentionem de diſpenſatione illegitimitatis, releuat illegitimum à probatione ſe ritè ordinatum, aut beneficiatum, t. 2. ibid.n.30.& 31
Promotus non tenetur iuſtificare enunciatiuam, quam Epiſcopus facit in litteris ordinum, vt exemplificatur, t 2.ibid n.31.& 32
Epiſcopus eſt ordinarius Miniſter Sacramenti Confirmationis, & probatur de fide ex Patribus, ex Concilijs, & ex Summis Pontificibus, t 2.p.83. n.2.3.4.5.6 7.8.& 9. Et in neceſſitate an Presbyter, pag.84. n.10. 11.12.13. 14.15.16.17.18.19.& 20
Epiſcopus nequit diſpenſare ad Sacros Ordines cum Bigamo vero, aut interpretatiuo, nec cum Bigamo verè Laico, t.2.p 362.n.4. niſi adeſſent cauſæ vrgentes, t. 2. ibid.n.5
Epiſcopatus Ordo verè, & propriè eſt Sacramentum, t.1. p.252.n.4
Epiſcopus ſuſcipiens conſecrationem in peccato peccat mortaliter, t.1.p 253.n.5
Epiſcopus conſecrans plures in peccato, non committit plura peccata ſed vnum, t.1.ibid.n.6
Confeſſarius plures audiens de pœnitentia ſucceſſiuè in peccato non committit plura peccata, tom.1. pag. 253. n 7
Epiſcopus electus, & confirmatus ratione officij, non tenetur adhuc ad caſtitatem ſi nondum ſit in Sacris Ordinibus, t 1.p.253.n.8
Epiſcopus conſecratus quando ſacramentaliter confitetur non tenetur pandere circunſtantiam quod ſit Epiſcopus non enim aliam obligationem habet caſtitati annexam quàm ex ordine ſacro recepto, tom. 1. ibid. num. 9. & 11
Fornicatio Epiſcopi non addit circunſtantiam diſtinctam commiſſæ à Presbytero, niſi ratione ſcandali contra Nugnum, t.1.ibid n.10.& 11
Epiſcopalis ſtatus eſt multò perfectior, quàm ſtatus Religioſi, t.1.ibid.n 12
Epiſcopus dum conſecratus nullo obedientiæ voto obligatur, etſi recipiat ſtatum perpetuum, t. 1. ibid. n. 12. 13.& 14. contra aliquos, n.15
Epiſcopalis ſtatus immutabilitas colligitur ex morali obligatione permanendi in eo ſtatu, tom. 1. pag. 254. n. 14
Epiſcopus nequit deſerere Epiſcopatum, nec ad alium ſe transferre ſine Papæ diſpenſatione, t.1 ibid.n.15
Epiſcoporum Hierarchia maior eſt ea quam habent Presbyteri: contra nonnullos hæreticos quibus ſatisfit, t.1. ibid.n.16.& 21
Epiſcopi ad Ordinem Hierarchicum diuinitùs inſtitutum pertinent qui in locum Apoſtolorum ſucceſſerunt Presbyteris ſuperiores, t.1.ibid.n.17
Epiſcopus poteſt ordinare Sacerdotes quod Presbyter non poteſt, t.1.ibid n.18
Epiſcopi tenent in Eccleſia Chriſti eundem locum quem in Synagoga tenebat Ordo Summorum Sacerdotum, nempè Aaronis, & ſucceſſorum; Presbyteri quem tenebant filij Aaronis, t. 1.ibid.n.19 & 20
Conſecrari Epiſcopus debet intra tres menſes à Confirmatione Papæ, & litterarum expeditione, niſi probet, aut conſtet de impedimento quominus potuerit, t.1. ibid.n.22.23.& 24
Epiſcopus electus differens ſine cauſa conſecrari intra tres menſes priuatur perceptione fructuum, & tenetur ad reſtitutionem perceptorum etſi vltra menſes differat eſt ipſo iure priuatus ab Eccleſia, tom. 1. pag. 255. n.24
Titulares Epiſcopi, ſicut ab infidelibus expulſi, quando queant proprios ordinare ſubditos, t. 1. pag.319. n.18. & 21
Titulares Epiſcopos creat Pontifex ad conuerſionem hæreticorum, & infidelium, & ad fidem Catholicam eis annunciandam, & ad alios effectus, tom. 1.ibid. n.19. & 20
Titulares Epiſcopi non ſunt creandi, nec dandi ſuffraganei, niſi Eccleſijs Cardinalium, & illis qui eos ſolent habere, & ad minus cum ſtipendio centum aureorum de Camera ſuper fructibus illius Eccleſiæ, t. 1. ibid. n. 22

Titulares

Titulares Epiſcopi quæ Pontificalia queant exercere, t. 1. ibid n. 23
Titularis Epiſcopus debet habere expenſas pro ordinandis alienis ſubditis, ſicut alius Epiſcopus, qui inuitatus accedit, t. 1. ibid. n. 24
Epiſcopus renuncians Epiſcopatui, & rogatus ab alio, vt ordines conferat licentia ſiet proprij Epiſcopi, etiam in ordinibus minoribus, t. 1. ibid. n. 25
Epiſcopus renuncians Epiſcopatui quoad Dignitatem, cenſetur etiam quoad locum renunciaſſe, tom. 1. ibid. n. 26
Epiſcopus, qui renunciauit loco rogatus ab alio Epiſcopo poteſt ordines conferre, ſicut ante, tom. 1. ibid. n. 27
Epiſcopus, qui renunciauit loco, & Dignitati, ſi ordinat efficitur ſuſpenſus, non irregularis. Et quare, t. 1. ibid. n. 31. Et de vtriuſque differentia, t. 1. ibid. n. 32. & 33
Suſpenſus pro eo tempore, quo ſuſpenſus eſt, officij executionem non habet, t. 1. p. 319. n. 29
Ordinatus ab Epiſcopo qui renunciauit loco, & Dignitati, non eſt impeditus ab executione ordinum, quos habet, ſed tantùm ab illo, vel illis, quos ſuſcepit, t. 1. p. 319. n. 30
Epiſcopo interroganti num ordinandi ſint idonei ſi reſpondeat prior Diaconus vel Archidiaconus benè licet ipſe non examinauerit, ſed alius non peccat ſciens tamen aliquod impedimentum tenetur illud Epiſcopo nunciare ſecreto, t. 1. p. 314. n. 29. & 30
Ordinatus idoneus abſque examine de vita & moribus ſi cognitus eſt non peccat, t. 1. p. 315. n. 31
Ordinatus contra Epiſcopum mandantem ne quis abſque examine ordinetur, contrahit ſuſpenſionem à Papa tantum diſpenſandam, t. 1. ibid. n. 32
Epiſcopus ſi tempore quo ordines confert dicat, *non intendimus ordinare non examinatos*, vel *excommunicatos*, quid tali mandato operetur t. 1. p. 315. n. 33 & 34 & quod comprehendat extraneos, n. 35
Negatiua qualitatis naturalis vel accidentalis à quo debeat probari, t. 1. p. 315. n. 36
Epiſcopi titulares ſunt qui ſolum habent Eccleſiarum titulum, & carent populo, & facultatibus. Et quid ſint, tom. 1. p. 358. n. 1. 2. ſolentque pro infirmis, & impeditis creari, ibid. n. 5
Papa poteſt conſtituere Epiſcopatus in prouinciis Infidelium, t. 1. p. 358. n. 3
Epiſcopi titulares taliter veri dicuntur, vt debeant ab omnibus Catholicis honorari, ſic vt contrarium aſſerere ſit hæreticum. Et vocentur portatiles, annobiles, commendatitij, t. 1. p. 318. n. 4 & 6
Epiſcopi expulſi à ſedibus Epiſcopalibus retinent iuriſdictionem, poterunt ſubditos in aliena Diœceſi ordinare, licentia petita, etſi non obtenta; vocandique ſunt ad Concilium, t. 1. ibid. n. 7. & 8
Epiſcopi titulares non poſſunt alios, ſine licentia proprij Epiſcopi ordinare, t. 1. ibid. n. 9. 11. Nec in loco nullius Diœceſis, n. 13
Epiſcopi non facinat potentia diuitiarum, aut humilitas paupertatis, t. 1. ibid. n. 10
Ordines conferendi facultas intelligitur in illis Epiſcopis, qui habent Diœceſim, t. 1. ibid n. 13
Epiſcopi, qui Diœceſim non habent, nequeunt conferre ordines, etiam prætextu familiaritatis, aut continuæ commenſalitatis, t. 1. ibid. n. 14
Ordo ſuſceptus ab Epiſcopo, qui non habet Diœceſim, tenet, cum hoc pendeat à charactere, t. 1. ibid n. 15
Epiſcopus titularis ordinans ſine licentia proprij Epiſcopi, ſuſpenditur, & ordinatus punitur, tom. 1 ibidem, n. 16
Titularis Epiſcopus quare minores ordines non præſtet, ſicut qui renunciauit Epiſcopatui confert, cum vterque æquiparetur; eo quod nullus quit promouere ſine expreſſa proprij Epiſcopi licentia, t. 1. ibid. n. 17
Aſſociandus Epiſcopus à canonicis, intelligitur etiam reſpectu Dignitatum, & Portionariorum ſuæ Cathedralis, t. 2. p. 486. n. 19
Feſti Dies in quibus, cum Epiſcopus venit ad Eccleſiam aſſociandus à canonicis eſt, continentur in libro ceremoniali, vt Paſchatum, cœnæ. Aſcenſionis, S. Petri & S. Pauli, Aſſumptionis Beatæ Mariæ, omnium ſanctorum, &c. t. 2. ibid. n. 20
Canonici non tenentur aſſociare proprium Epiſcopum celebraturum extra propriam Eccleſiam cathedralem ſolumque aſſociari ſolerà duobus quos ipſe elegit qui ſedebant cum eo & cum birreto, tom. 2. pag. 486. n. 21
Epiſcopus de iure antiquo diſpenſare valet cum Parocho, ne Presbyter fiat cauſa ſtudiorum per ſeptennium, ſed intra annum tenetur Subdiaconus fieri, ne à ſtatu recedat, t. 1. p. 373. n. 10. & 21. Et quid ex Tridentino, n. 27. & 28
Epiſcopus præter caſus à iure expreſſos nequit diſpenſare cum Parocho, vt differat ordinari intra annum, tom 1. p. 373. n. 22
Epiſcopus nequit cogere Parochum, vt breuiori tempore anni à iure aſſignati ordinetur; qui ſi porriget, liberat Parochum à pœna, t. 1. ibid. n. 23. & 24
Epiſcopus qui diſpenſauit cum Parocho, vt non ordinaretur cauſa ſtudiorum, nequit eam licentiam reuocare, t. 1. ibid. n. 25
Epiſcopus diſpenſans cum Parocho, ne ordinetur cauſa ſtudiorum, nequit eam licentiam reuocare, t. 1. ibid. n. 23
Epiſcopus diſpenſans cum Parocho, ne ordinetur cauſa ſtudiorum, poteſt Vicarium conſtituere pro ſeruitio Parochiæ, aſſignata portione, t. 1. ibid. n. 26
Deciſio num ſit reuocata per Trid. Concil. t. 1. ibid. n. 27. & 28.
Diſpenſare cenſetur Prælatus cum ſubdito in irregularitate; eo quod mittat illum ad ordines ſuſcipiendos, t. 2. p. 218. n. 3
Abſoluere nequit Epiſcopus ab excommunicatione, & irregularitate de facto per actiones contrarias excommunicationi; ſecus in diſpenſatione irregularitatis, t. 2. ibid n. 6. & 7
Epiſcopus nequit diſpenſare cum ſubdito, vt valeat obtinere pluralitatem beneficiorum ſimplicium, t. 2. ibid. n. 8 & 9
Epiſcopus num queat diſpenſare cum illegitimo ad aliud beneficium ſimplex præter obtentum iam alia diſpenſatione Pontificia, t. 2. ibid n. 10. 11 & 12
Epiſcopus diſpenſare nequit cum clerico coniugato, vt obtineat beneficium vllum, t. 2. ibid. n. 13. 14. & 17. nec administrationem Eccleſiaſticam, ibid. n. 15
Epiſcopus non diſpenſat contra Ius, niſi in caſibus à iure expreſſis, t. 2. p. 239. n. 14
Eligi in Epiſcopum nunquam poteſt Laicus; quantumuis ſcientia polleat, & prudentia, niſi primus fuerit Oſtiarius, t. 1. p. 396. n. 1. & 2. vel niſi diſpenſatum eſſet, ibid. n. 3 & 4
Epiſcopus fieri nequit, niſi qui ordines ſingulos vſque ad Presbyteratum ſuſceperit, t. 1. ibid n. 2
Concil. Aurelianum *cap. 9. auth. de Sanctiſſimis Epiſcopis. §. damus autem licentiam*, *cap. Neophitus* 61, *diſt.* t. 1. p. 196, n. 3
S. Nicolaus, S. Seuerus, D. Ambroſius, Martinus, & Auguſtinus Laici, ſiue Neophiti, fuerunt electi in Epiſcopos, & Archiepiſcopos, t. 1. p. 396. n. 4
Epiſcopus, dum conſecratur non tenetur amplius votum Caſtitatis promittere, quam quod emiſit in ordinibus ſacris, t. 1. p. 397. n. 5
Continere debet Epiſcopus, vt ſubditis bonum præſtet exemplum t. 1. ibid. n. 6
Epiſcopus venturus ad Eccleſiam cum cappa in Diebus feſtiuis, debet curare, vt aſſignetur certa hora, nec alias turbentur Diuina Officia, t. 2. p. 485. n. 8 & 9
Signo dato cum campana ad inchoandum in choro, non eſt ſpectandus Epiſcopus vltra ſignum vltimum datum, t. 2. ibid. n. 9.
Epiſcopus, & Archiepiſcopus diſpenſans ex indulto Pontificio ad ordines cum ſubdito corporeo vitiato, t. 2. p. 307. n. 9
Epiſcopus conferens Tonſuram corpore vitiato, tacite videtur cum eo diſpenſare in leui deformitate, aut ſi tractaretur de miniſtrando in ordinibus ſuſceptis, ſecus ſi agatur de alia deformitate, t. 2. ibid. n. 11
Epiſcopus originis dicitur ille, in cuius Diœceſi natus eſt pater, vel eius filius ordinandus, tom. 2. pag. 248. n. 21
Epiſcopatus, & Parochiæ qua de cauſa olim diuiſæ fuerint, t. 2. p. 400. n. 5
Epiſcopus à collatione ordinum minorum, quando poſſit ordines majores conferre, t. 1. p. 323. n. 12
Suſpenſus ab audiendis confeſſionibus, poteſt celebrare, t. 1. ibid. n. 34
Epiſcopus ſuſpenſus ab officio conferendi; non ideo ſuſpenſus cenſetur ab officio conſecrandi & ordinandi, t. 1. ibid. n. 15.
Suſpenſus ad adminiſtratione Sacramentorum, non ob id dicitur ſuſpenſus à celebratione Miſſæ, tom. 1. ibid. n. 16
Epiſcopus beneficij collati quare ob fraudem nequeat

 illico

illico ordinare beneficiatum ſubditum, alias alterius Epiſcopi, prætis contraria ſuſtinetur, t.2.p.262.n.20.22. & 23

Epiſcopus confirmans non ſuos ſubditos, non fit irregularis, etſi confirmet cum Dimiſſorijs proprij, excuſatur omnino, t 1.p.99.n.8

Epiſcopus confirmans in aliena Diœceſi ſuos proprios ſubditos ſine licentia proprij, & Pontificalia exercens etiam tonſurando, ſecundum aliquos non peccat lethaliter, alij contra, t 2.ibid.n.9.& 10

Epiſcopus qui poteſt in aliquo caſu diſpenſare cum corpore vitiato, tenetur facere cum cognitione cauſæ. Et quando id poſſet remiſſiuè, t.2.p.308.n.12.13.14.& 15, & quaſi commiſſione, n.16

Transferri nequit nec ab Epiſcopo nec à capitulo nec ab vtroque Eccleſia Cathedralis de vno loco ad alium ſine Papa, t.2.p.152.n.6 & 8

Epiſcopus ordinans illum, qui non eſt confirmatus, peccat, venialiter, t.2.p 98.n,1.& 2

Trid. in cap 4. ſeſſ 23. de non ordinando aliquem, antequam ſit confirmatus, non obligat ſub mortali, t.2 ib. n.2.& 3

Epiſcopus excommunicatus, degradatus, ſuſpenſus, interdictus, hæreticus, præciſus, aut priuatus Epiſcopatu validè ordinat. Et de ratione reſpectu hæretici, tom.1. p.322.n.1

Epiſcopus non poteſt ordinare Religioſos ſine litteris & licentia ſuorum prælatorum item nec ſæculares alterius Diœceſis, t.1 p.217.n.1

Epiſcopus nequit interdicere in ſuis Eccleſiis, ne miſſas celebrent Clerici exteri; quod ſi admiſſi ſunt, item & admitti poſſunt ad adminiſtranda Sacramenta, ſi verè ſint idonei, t.2.p.396.n.10 & 11

Peregrini Clerici quibus legibus ſubiiciantur remiſſiuè, t.2.p.396.n.12

Epiſcopus electus ante confirmationem, non poteſt conferre beneficia, nec adminiſtrare; & hoc ſi litteræ ſint expeditæ, & Capitulo præſentatæ, tom.1. pag.62.n.1.2. & 3

Epiſcopus D. Didacus de Salzedo Beanco1 anno 1636 ſine litteris, & tantum cum quadam ſchedula Regia petiit ex hac Curia Matrit. ad Ciuitatem Auſturienſ. in qua à Capitulo non fuit admiſſus, nec in gubernatorem donec intra dies 8. fuerunt ei miſſæ litteræ originales, virtute quarum fuit poſitus in poſſeſſione Canonica, t 1.ibid.n.4

Epiſcopus diſpenſare nequit contra Concilium, tom.1, p.106.n.7

D. Auguſtinus creatus fuit Epiſcopus vnius Diœceſis, in qua alius proprietarius adminiſtrabat, ſed quo iure remiſſiuè, t.1.p 254.n.27

Cardinalium conſilium, etſi de honeſtate, requiratur in arduis à Papa, non tamen de neceſſitate coactiua, ſed tantum directiua, nec etiam ſi ſit in alia quaſi poſſeſſione effici, Papæ, tom 1. pagina 154. numer. 28. 29. & 30

Remouere omnes Epiſcopos, aut ordinationem ſtatus in vniuerſum, nequit Papa, cum faceret contra vniuerſalem Eccleſiam; aliter de diſmembratione ſuiut Diœceſis, & conſtitutione nouæ ſedis, & quare, t.1.p 174. n. 23.& 24

Tollerantia Epiſcopi non ſuffragatur illegitimo poſſeſſori in Eccleſia, qua pater tempore vllo, tom.2. p.240. n.20

Epiſcopus ratione originis dicitur, vbi quis fortuito natus eſt, t.1.p.247.n.9

Epiſcopus vngit infirmum oleo infirmorum, non chriſmate, t.2.p.48. n.9.& 10

Epiſcopus qui defecit in ordinatione, ſi adeſt, debet ſupplere; ſin autem alius eiuſdem ordinis, t.2.p.177.n 13. & 14. ibi qualiter.

Epiſcopus ſeu alias quivis prælatus nullo modo ſubeſt, ſibi eligere ſucceſſorem, ſine Papæ diſpenſatione, t.1. p.43.n.41

Epiſcopus non poteſt diſpenſare, vt illegitimus, aut filius Presbyteri obtinere queat beneficium in Eccleſia, in qua pater, nec ex Trid. & iure communi, tom.2.p.239. n.1.2.& 3. nec tacitè, ibid.n.4. fallit in filius ex legitimo matrimonio natis, ibid.n.5

Epiſcopus nequit pluries in anno rationem adminiſtrationis petere, ſi ratio ſemel petita fuit finalis, aliter verò ſic, niſi in prima calculatione eſſet erratum, t.2.p.301: n.24 & 25

Epiſcopus miniſtrans tonſuram in peccato mortali, & benedicens veſtes ſacras; aut ſi conſecret Eccleſias in peccato mortali, non peccat lethaliter, tom.2. p.161. n.24

Epiſcopi non debent conſecrare ſine Archiepiſcopi licentia, quod hodie, t.1.p 222.n.6.& 7

Epiſcopus de iure poterat diſpenſare, vt quis poſſet obtinere Dignitates, & Perſonatus ſine Cura in anno 22. t.1.p.365.n.29

Epiſcopus qualitercumque excommunicatus occultus validè confert ordines, & dat eorum executionem, & largitur gratiam Sacramenti, tom.1. pag 326.num.25. & 26

Epiſcopus excommunicatus occultè, validè confert ordines, t 2.p 154.n 32

Epiſcopus, & Presbyter in corpus Chriſti verum, æqualem virtutem habent, t.2.p 4.n.11

Epiſcopus eſt ſolus miniſter Sacramenti Ordinis, tom.1. pag.208.num.1.2. & 3 etiamſi ſit hæreticus ſchiſmaticus, ibid.n.4

Epiſcopus eſt publicus Princeps Eccleſiaſticus, Eccleſiaſticas dignitates diſtribuens, t.1.ibid.n.2

Epiſcopatus propter eius excellentiam, videtur ſpeciali nota dignus; ſic vt non veniat nomine tantùm Dignitatis, t. 2.p.204.n.2

Epiſcopatus maior Dignitas, quam Religionis Generalatus, t.2 ibid.n 3

Epiſcopi nullam incurrunt ſententiam interdicti vel ſuſpenſionis, niſi in ea ſint expreſſi, tom.2 ibid. num.5

Epiſcopus num poſſit cum illegitimo diſpenſare ad beneficium ſimplex, cui ineſt cura animarum, t.2.p 213.n.13. 14.& 15

Epiſcopus poteſt diſpenſare, vt illegitimus valeat obtinere canonicatum, dimidiam portionem, aut inferiorà beneficia Eccleſiæ, cui eſt annexum curatum in cathedrali, vel collegiata. Sed reſolue de cathedralibus, t.2. ibid.n.16 & 22

Epiſcopus diſpenſare nequit quando delictum non eſt notorium, ſeu publicum, etſi notum ſit tribus, vel quatuor, ſi de illo non ſit fama in maiori parte viciniæ, vel Collegij, t.1.p.310.n.18

Epiſcopus ſolum electus, & confirmatus poteſt diſpenſare cum illegitimis omnibus ad ordines minores, & beneficia ſimplicia, t.2.p.212. n.1.3 & 4

Epiſcopus nondum conſecratus poteſt exercere iuriſdictionem Epiſcopalem, t.2 ibid.n.2

Epiſcopus non diſpenſat cum illegitimis ad beneficium ſimplex, ſi requirat ordinem Sacrum, t.2.ibid.n.3

Epiſcopus, vt diſpenſet cum illegitimo, requiritur cauſa t.2.ibid.n.6

Epiſcopus cum illegitimis ſolùm poteſt diſpenſare ex cauſa quoad ordines, & beneficia ſimplicia, tom.2. ibi. n.7

Benedictione à ſe compoſita, quis Epiſcopus amiſſo Pontificiali Romano, conſecrare Chriſma, & Sanctum Oleum propter difficilem recurſum ad Papam in nouo orbe. t.2.p.88.n.10.11.& 13.contra alij ſentiunt, t 2 ibid.12

Epiſcopus num queat ordinare extra tempora Diaconum qui acceperat Subdiaconatus, aut Diaconatus, ſiue Presbyteratus ordinem cum actuali intentione, & proteſtatione illud non recipiendi, t.2.p.172.n.16

Epiſcopus ordinans aliquos in peccato, ſeu verò conſecrans etſi ſecundùm aliquos non peccet; quia Epiſcopatus non eſt Ordo, t.1.p.232,n.1.2.& 3.verius vt peccet lethaliter, n.4

Inſtituendi facultas eſt Epiſcoporum, & Archidiaconorum in certis beneficiis, t.2.p 402. n.1

Epiſcopus, vt puniat capitulares delinquentes ſimul cum adiunctis, non tenetur aſſumere fiſcalem capellanum de electo, t.2.p 495.n.118.124. & 123

Epiſcopus, ſeu Vicarius habent optionem eligendi locum vt procedant cum adiunctis contra delinquentes capitulares, t.2.ibid.n.119

Viſitare capitulares, in quo loco debeat Epiſcopus, t.2. ibid.n 120.148.& 105

Epiſcopus, etſi poſſit ordinare ſuum triennalem famulum, non tamen cum eo illegitimo diſpenſare ad ordines minores, & beneficium ſimplex, niſi ſit ſubditus, t 2 p 212.n.11.& 12

Epiſcopus poteſt repellere intruſos illegitimos in Eccleſiâ in qua pater, non obſtante qualibet poſſeſſione, niſi edocto de legitima diſpenſatione, ſiue figura iudicij & libello, t 2 p.239 n.6.7.10 & 11

Epiſcopus per ſe, vel per alios debet ſe diligenter inſtruere de inſtituendis in Sacerdotium ſuper Diuinis Officiis & Sacramentis ritè miniſtrandis, t.2.p 423 n.4

Renunciationes Epiſcopatuum ſolus Papa admittit, t. 1. p.154.n.15

Epiſcopus eſt Presbyter, & Sacerdos perfectus, & ſummus, t.1.p.219.n.14
Epiſcopatus, Presbyteratus Ordo continet connexionem qui tantùm differt ſicut perfectum, & minus perfectum, t.1.ibid.n.15
Epiſcopus non eſt eligendus ad aliam Dignitatem, ſed poſtulandus, t.1.p.4.& 5.n.1
Eligi Epiſcopi non poſſunt ad aliam Eccleſiam ſine conſenſu Papæ eum liberum volatum non habeant, t.1. ibid.n.2
Epiſcopus validè ordinat in Epiſcopum infantem ante rationis vſum; non autem ad exercitium obligabit, ſine ordinati conſenſu, t.1.p.333.n.10.13. & 14. contra D. Thomam.
Quinquennis nondum, filius Hemberti electus fuit Archiepiſcopus Rhemenſis, confirmatus à Ioanne X. alius nobilis fuit electus anno 18.t.1.p.334.n.11
Ferdinandus filius Philip. III. Hiſpan.electus fuit Archiepiſcopus Toletanus anno 11. ſuæ ætatis, & Cardinali Carraphæ eadem Eccleſia data fuit anno 19.t.1. ibid.n.12
Epiſcopus hæreticus, cenſura innodatus validè ordinat ſi habeat debitam Eccleſiæ intentionem, t. 1. p 251.n.44. & 45
Fere nullus poteſt in iure quod licitè nequit facere, t.1. p.251.n.47
Epiſcopus poteſt procedere ad executionem litterarum prouiſi in forma dignum ad examinationem, etiam ſi per duas vices examinatus fuerit reiectus, dum tamen fiat admiſſio in ea ſex menſes à die Datæ. litterarum, t.1 p.443.n.70
Epiſcopus conſecrationem recipiens ab Epiſcopo excommunicato, vel hæretico, ſuſpenſo, aut degradato, à quo diſpenſetur, t.1.p.323.n.21.22. & 23
Epiſcopus nequit abſoluere ab excommunicatione iuris non reſeruata, t.1 ibid.n.22
Epiſcopus ſicut eget charactere, vt imprimat characterem ſic etiam debet illum habere habitum, vt imprimat characterem, alteri. Et qualiter, t.1.p 320. n. 40.41. & 43
Epiſcopus exiſtimatus talis, ſi reuera characterem non habet, nec illum alteri imprimet, t.1.ibid n.41
Epiſcopus poteſt diſpenſare cum ſuis clericis qui ignorantes ordines receperunt ab Epiſcopo excommunicato, t.1.p.321.n.1
Epiſcopalis ætas debet eſſe annorum 30. expletorum, contra dictum infra, t.1 p 337.n.7.& 12
Epiſcopus non impeditur illico compulſa piorum locorum executioni mandare, quamuis adminiſtrator appellat, etſi admittatur eius appellatio, tom. 2. pag. 303. n 53
Retractare nequit Epiſcopus ſententiam latam à ſuo vicario, t 2.p.629.n.7
Epiſcopus determinat ſuper macula, aut defectu corporis impediente ordinati, vel non, t. 2.p.322. n.10. & 11. qui debet eſſe proprius Prælatus, n.14
Epiſcopus bigamum ordinans quibus incurrat pœnas inſtruatur, t.2.p.566.n.17.18.19 & 20.vbi quod ſpectatur ſententia.
Epiſcopus poteſt diſpenſare cum Clerico viduam ducenti quoad beneficium, t.2.p.394. n.6
Epiſcopus ordinans Diaconum, & Presbyterum ſeruum, duplici ſatisfactione tenetur, idem ſi ordinet illum Subdiaconum neſciente, vel abſente Domino, t. 2. p.171.n.1 & 3
Epiſcopus hæreticus degradatus, vel excommunicatus validè, etſi non licitè miniſtrat Confirmationis Sacramentum, t.2 p.9.n.32
Epiſcopi confirmantes infantes ante ſeptennium, non peccant contra conſuetudinem, aut præceptum, niſi venialiter t.2. p.108. n.18
Epiſcopum, vel Sacerdotem quærit Eccleſia, vel de monogamia, aut de virginitate ſanctum, tom.2. pag.344. n.14
Diſpenſare intelligitur Epiſcopus cum illegitimo ad beneficium ſimplex eo ipſo quod ordinet ſubditum, t. 2. p 217.n 1. Vbi quid promouendo, aut dando ei beneficium.
Epiſcopi debent ordinare Religioſos venientes cum dimiſſoriis ſuorum Prælatorum, quibus ſit fides de natalibus ætate moribus, & vita, ſaltem circa doctrinam, t.1.p.219.n.17 & 18 & de praxi, n 19
Epiſcopo vllo ex Concilio Sardicenſi ſancitum fuit, vt non liceret ordinare ſubditum alterius ciuitatis ſine conſenſu proprij Epiſcopi, t.2.p.397. n.5
Paraguai Epiſcopus conſecratus ab vno Epiſcopo quatenus in India ſuſtinetur abſque reiteratione cum tribus t.2 p 11.n.16
Viſitare poſſunt Epiſcopi latini Græcos degentes in ſuo territorio, t.2.p 94.n.7
Epiſcopi diſpenſant cum criminoſis; num tamen cum bigamis ſunt diuerſi intellectus, t 2. p 358.n.13
Epiſcopus non confirmatus, ſi conſecratus eſt validè miniſtrat Confirmationis Sacramentum, t.1. pag. 9. n.33. & 34
Epiſcopus adminiſtrans Sacramentum Confirmationis debet ſine conſcientia peccati mortalis eſſe ſaltem per contritionem, & habere intentionem, tom 2. ibidem, n 35
Epiſcopus non poteſt non Epiſcopo concedere poteſtatem ordines conferendi, t.1. p 420.n 1
Epiſcopus etſi habeat maiorem poteſtatem circa corpus myſticum Chriſti non ſic circa verum quam habent alij Sacerdotes, t.1.p.421 n.2
Epiſcopis pertinent aliqua ratione ſui ordinis quæ nec ex Papæ diſpenſatione poſſunt delegari non Epiſcopis, t.2. p.94 n.10
Epiſcopus vngens confirmandum in alia corporis parte, & non in fronte, Peccat, & non facit Sacramentum, t. 2. p.70 n.10.& 19
Epiſcopus non confirmans in ſua Diœceſi oportunis temporibus, peccat mortaliter, ſi multo tempore negligens omiſit, t.2.p.100.n 19
Epiſcopatuum ordo nullus maior reperitur, tom.2. p.454. n.38
Epiſcopi nihil excellentius, ſed nihil miſerabilius, ſi vita periclitetur, t.1 p 4 n.10
Epiſcopi communiter ſolent in ſuo Palatio Confirmationis Sacramentum celebrare, & poteſt in quocumque loco decenti, etſi interdicto, t. 2. p. 100. n.16. 17. 18. ac quare, ibid.n.20
Epiſcopus nequit confirmare ſubditos alterius Diœceſis ſicut nec ordinare, t 2 p.99 n 4
Epiſcopus ordinans, & confirmans ſubditos alienæ Diœceſis, non peccat mortaliter, & quare etiam, t. 2. ibid. n. 5. 6. & 8. Quid ſi in aliena Diœceſi proprios, & alienos confirmet, ibid.n.6 7 9.& 10
Epiſcopus conferendo in peccato mortali Tonſuram, & minores ordines, peccat, ſed non mortaliter, verius eſt, t.1.p 318. num. 1 & ſeqq.
Epiſcopus conſecrans Chriſma in peccato mortali peccat tantùm venialiter, ſi ſcandalum non ſubſit, t. 1. p.309 n.3. & 4
Epiſcopus conſecrans Eccleſiam in peccato mortali peccat tantùm venialiter, t.1.ibid.n.5
Epiſcopus Chriſma conficiens, ſeu conſecrans Eccleſiam, qualiter debeat eſſe diſpoſitus, t.1.p.98.n.37
Epiſcopus ſi vngat confirmandum in fronte, non prohibetur illum vngere in aliis corporis partibus. t.2. p.72. n. 20 & 21. vbi de ritu Græcorum vngendi aures, & nares, t.2.p.72. n.21. & 23. vbi etiam de diuerſo more apud illos vngendi alias partes.
Epiſcopus ſine iuſta cauſa nequit expellere ab eius Diœceſi, (aut prohibere ne intret) Clericum peregrinum, t.2 p.399.n.19
Epiſcopus num facilis ſi ad conſecranda Olea benedictione à ſe compoſita, t.2.p 81 n.19
Epiſcopus, vt conficiat Chriſma debet ad loca ſuæ Diœceſis accedere ſine expenſis Laicorum, & Clericorum, t.2.p 100.n.22
Epiſcopus inſpecto iure communi cum Religioſo in irregularitate contracta ob defectum corporalem, leuem, & occultum poteſt diſpenſare, tom. 2. pag. 338. n. 23. & 24
Epiſcopus maior factus ex diſpenſatione, poteſt conferre beneficia, t 1.p.v n.18
Epiſcopus arbitratur ſuper defectu, qui impedit, aut non ordinis executionem, t.2.p 339 n.10
Epiſcopus nequit diſpenſare, vt in collegiatis minor annorum quatuordecim obtineat Canonicatus, & Portiones, t 1 p 358.n.28
Epiſcopus confirmans debet iuxta vſum Eccleſiæ propriâ manu vngere confirmandum, & in neceſſitate poteſt alio inſtrumento, tom. 2. pag. 71. num. 15. 16. 17. & 18
Epiſcopus ratione Dignitatis, conſequitur principaliter Dominium iuriſdictionis, t.2.p 622. n.59
Epiſcopus ad ordines quis propriè dicatur remiſſiuè, t. 1. p.243.n 3
Epiſcopus exiens de eccleſiâ ad Domum, eſt aſſociandus ſaltem vſque ad portam Eccleſiæ vel vſque ad primum atrium, ſeu portam Domus ſuæ, t.2.p.485. n.14

Epiſtola

Epiſtola D. Hieronymi, ad Ruſticam Narbonenſ. t. 2. p. 66. n. 42

Epiſcopus ordinans alienum ſubditum, etiam in propriâ Diœceſi ſua, incurrit ſuſpenſionam, etiam ſi faciat cum litteris dimiſſoriis; ſi tamen ordinandus careat teſtimonio ſui Ordinarij morum, & vitæ, tom. 1. pag. 179. n. 4

Epiſcopus ordinans alienum ſubditum ſine dimiſſoriis, ſuſpenditur, nedum à collatione illius ordinis; imò & aliorum, t. 1. ibid. n. 5. & 6

Epiſcopus ordinans in aliena Diœceſi ſine licentiâ Ordinarij, aut cum ea, non ſubditos, ſuſpenditur à Pontificalibus, t. 1. p. 180. n. 7

Suſpenſus Epiſcopus à Pontificalibus, nequit Sacrum facere cum Mitrâ, & Baculo, nec benedicere Calices, & Corporalia, t. 1. ibid. n. 9

Irregularis nùm ſit Epiſcopus à Pontificalibus ſuſpenſus, t. 1. ibid. n. 10

Titularis Epiſcopus ordinans prima Tonſura ſubditum alterius Prælati ſine illius conſenſu, etiam in loco exempto, ſuſpenditur per annum ab exercitio Pontificalium, t. 1 ibid n. 11

Epiſcopus qui nullum habet Epiſcopatum, nequit in Eccleſiâ ſuâ iuriſdictionali conferre Chriſma, nec alia Pontificalia exercere, t. 1. ibid. n. 12

Ordinati ab alieno Epiſcopo ſine proprij licentiâ de iure veniebant ſuſpendendi ex Tridentino ſunt ſuſpenſi, t. 1. ibid. n. 13. 15. & 16

Epiſcopus renuncians Epiſcopatui propter crimen, non reaſſumitur, ſecùs ſi propter perſecutionem, infirmitatem, defectum ſcientiæ, ſimoniam ignoratam, &c. Nec reaſſumitur ad alium Epiſcopatum detruſus in Monaſterium, vt pœnitentiam ageret delicti, t. 1. p. 188. n. 1. 2. 5. & 7

S. Auguſtin. nominatus ad Eccleſiam Hypponenſem, t. 2. p. 640. n. 4. & 11

Valerius Cæſar Auguſtan. Epiſcopus, elegit ſibi B. Vincentium Coadiutorem, t. 2. ibid. n. 5

Coadiutoriæ cum cauſa ad Epiſcopatus Pontifices admiſerunt, t. 2 ibid. n. 6

Narciſus Epiſcopus Hieroſolimitanus vixit 166. annis, cui datus fuit Coadiutor in adminiſtratione Alexander Capadociæ Epiſcopus, t. 2. ibid. n. 7

Coadiutores cum futura ſucceſſione Epiſcopis non dantur, ne caſus contingant voti captandæ mortis, t. 2. ibid. n. 8

Succeſſio iure hæreditario non datur, tom. 2. ibid. n. 9. & 10

Epiſcopale munus non putatur ius hæreditarium, quod ſola Dei noſtri benignitate confertur, tom. 2. ibid. n. 10

Aſſiſtentiam quam ſuo Epiſcopo celebranti debent dignitates, Canonici, & Portionarij facere metiri ex cæremoniali patet declaratum ſecus circa alia, tom. 2. p. 486. n. 25. 26. & 27

Coadiutor Epiſcopo ſolus poteſt dari à Papâ pag. 154. n. 13

Epiſcopos deiicere ſolus Papa poteſt ex cauſa, t. 2. ibid. n. 14

Epiſcopus electus, & confirmatus, quando poſſit conferre beneficia, etiam extra Diœceſim, t. 1. pag. 91. n. 7

Epiſcopus quantumvis infirmus incurabiliter non eſt priuandus ſuo Epiſcopatu, nec compellendus, vt cedat, ſiue reſignet, niſi cum ipſius adſenſu, t. 2. p. 641. n. 14. 16. & 17

Ceſſiones, & reſignationes proprij Epiſcopatus difficulter admittunt Pontifices, niſi voluntate cedentium infirmorum, t. 2. ibid. n. 15

Epiſcopo dementato nequit alius Coadiutor, aſſignari, niſi præmiſſa eius petitione, t. 2. ibid. n. 17

Epiſcopi Segobienſ. Valliſoletan. & Canarienſ. dimiſerunt Epiſcopatus ſuos, t. 2. ibid. n. 18

Epiſcopus viuens nunquam remouetur ab Epiſcopatu, quantumvis graui infirmitate detentus ſit, aliter in leproſo, ſeu delinquente, t. 2. ibid. n. 19. 20. & 27.

Coadiutores rarò dantur Epiſcopis epilepticis, & hoc magna diſpenſatione, t. 2. p. 642. n. 20

Epiſcopus vnius tantùm admittitur, vt Vicarius alterius in caſu neceſſitatis, t. 2. ibid. n. 22

Epiſcopus aliquando ſufficit pro Eccleſiâ minori, qui inſufficiens eſt pro pinguiori, t. 1. p. 258. n. 2

Epiſcopus, qui bona Principis adminiſtrauit, ſi fugit incarcerari valet, quovſque rationem reddat; verius eſt vt coram Metropolitano, t. 2. p. 299. n. 7. 8. & 9

Epiſcopus etſi in pluribus caſibus, aut eius Vicarius ſolùm procedant contra ſubditos, tamen limitatur in ſubditos Cathedralium ſuarum, ſi ab antiquo exempti fuiſſent, vt non puniantur criminaliter, niſi in caſibus congeſtis, t. 2. p. 493. n. 100. & 137

Epiſcopus poteſt diſpenſare cum profeſſo, qui contraxit cum vnica, & virgine, contra Altenſem, t. 2. p. 395. n. 10. & 11

Epiſcopus poteſt diſpenſare cum Bigamo ſimilitudinario ex delicto occulto, tom. 2. ibid. num. 12. & 13. vbi expenduntur diuerſi modi dicendi Thomæ Sanchez, t. 2. ibid. n. 14

Epiſcopus alienus, qui ordinat ſine dimiſſoriis, eſt in culpa, t. 1. p. 275. n. 4

Epiſcopus non debet admittere Clericos in minoribus ſtante penuria Sacerdotum pro aſſiſtendo alicui ex dignitatibus cantanti Veſperas in Cathedrali, t. 2. p. 488. n. 43

Adiuncti Canonici, ſi perturbent Iuriſdictionem, poſſunt puniri ab Epiſcopo, & aliis duobus nominatis adiunctis, t. 2. p. 493. n. 106

Epiſcopus procedens ſine adiunctis in Capitulares facit vt proceſſus ſint nulli, t. 2. ibid. n. 107

Adiunctus vnus ſi ſolus cum Epiſcopo pronunciet ſententiam alio adiuncto omiſſo nihil facit, tom. 2. pag. 494 n. 108

Abſolutus per Epiſcopum à ſuſpenſione contracta ob ſuſceptionem ordinum, non poteſt ante illam in ſuſceptis miniſtrare ob irregularitatem ex defectu ætatis, in qua Epiſcopus non diſpenſat, t. 1. p. 298. n. 12

Cæremonialis liber Epiſcoporum eſt obſeruandus à Cathedralibus, & ab aliis Eccleſiis ſuæ Diœceſis ad quod idem Epiſcopi valent compellere, tom. 1. pag. 486. n. 26

Aſſiſtentia Epiſcopo celebranti facienda debetur à primâs & aliis dignitatibus, ac Canonicis dignioribus, & quid ſi intereſt Miſſæ, aut Veſperis ſolemnibus, t. 1. p. 486. n. 27. & 28

Aſſiſtentia Epiſcopo celebranti ſeu Miſſæ, aut Veſperis intereſſenti in Eccleſiâ exemptâ intra ſuæ Diœceſis territorium debetur à Canonicis, t. 2. pag. 487. n. 29. & 30

Epiſcopus nequit deputare Vicarium perpetuum in Parochiali vnita, quando vnio eſt per viam pacti, nec in caſu, t. 2. p. 572 n. 21

Aſſiſtentes Epiſcopo debent incenſari poſt illum, & præferri Archidiacono etiam pace, tom. 2. pag. 489. n. 52

Pax prius præſtanda eſt aſſiſtentibus Epiſcopo, etſi minus, dignioribus, t. 2. ibid. n. 53

Epiſcopus aliquando ſi non concurrit, vt talis; ſed vt Conſiliarius non præcedit cæteros Magiſtratus antiquiores idem ſiſtat tanquam collegialis, t. 2. pag. 499. n. 158. 159. & 160

Epiſcopus inter ſuos Canonicos ſemper illos præcedit etſi ſter vt Canonicus intra, vel extra Eccleſiam niſi aliter ſe haberet, vt in priuilegio, conuentione, tom. 2. ibid. n. 160. 161. & 162

Auſturicenſ. Epiſcopus eſt etiam Canonicus illius Eccleſiæ, t. 2. ibid. n. 161

Epiſcopus etſi antiquior in ordine, & conſecratione ſedebit poſt Cardinales, Patriarchas, & Archiepiſcopos t. 2. ibid. n. 162

Confirmatus Epiſcopus contingit; vt nunquam ex cauſa iuſta queat conſecrari; vt hic, t. 1. p. 235. n. 27

Epiſcopus differens ſine culpâ conſecrationem, retinet beneficia antea obtenta, quæ vacabunt à die receptæ conſecrationis, t. 1. ibid. n. 28. & 29

Epiſcopi inſigniti tales nequeunt, niſi qui fuerunt nominati à Regibus Hiſpanis, t. 1. p. 145. n. 7

Epiſcopi prædefuncti, bonorum cuſtodia pertinet ad Regem Hiſpaniæ, t. 1. ibid. n. 8

Epiſcopus ſecundùm aliquos tenetur ſibi aſſumere Vicarium, & Viſitatores, &c. verius tamen eſt, vt ad id præcisè non teneatur, niſi quando per ſe non ſufficeret, t. 2. p. 618. n. 20. & 21

Epiſcopus non eſt ordinandus ſine præſentiâ, & conſilio Metropolitani, & Comprouincialium Epiſcoporum, ſed quid hodie, t. 1. p. 222. n. 10. & 11

Epiſcopus non diſpenſat cum omninò illiteratis ad ordines, ſecus ſi aliquid Grammaticæ ſciant ſi adeſt ſpes maioris ſcientiæ, t. 1. p. 433. n. 20. diſtinguitur, t. 1. ibid. n. 21. 22. & 28

Epiſcopus poteſt arbitrari, nùm magis expediat Eccleſiæ ſi ordines conferat ei, qui etſi adhuc Linguam Latinam non intelligit; eſt tamen bonæ indolis, & pro ætate docilis, t. 1. ibid. n. 21. & 36

Epiſcopi

Epiſcopi nihil accipient pro collatione quotumcumque Ordinum, etiam Clericalis, tom. 1. pagina 213. n. 3.

Epiſcopus dum conſecratur, Ordines nequit conferre, ſecùs Papa, ſed ipſa die poterit illos conferre validè poſt Conſecrationem, etſi ante eam, etiam ſi ſit confirmatus, tantùm exercere Iuriſdictionalia, t. 1. p. 253. n. 19. & 20

Epiſcopus verè quis non vocatur ante conſecrationem, t. 1. p. 63. n. 2. & 6

Electus, & confirmatus in Epiſcopum, tenetur infra tres menſes conſecrari ſub pœnâ amiſſionis fructuum, t. 1. ibid. n. 3

Epiſcopus transferens ſe de vna Eccleſiâ ad aliam propria authoritate vtraque caret, t. 1. p. 156. n. 1 & 5

Conſecratus Epiſcopus debebit intra duos Menſes viſitare Metropolitanum, t. 1. p. 63. n. 5.

Epiſcopus non conſecratus non exercet ea, quæ ſunt ordinis, & ſignanter materia Confirmationis, & Conſecrationis, t. 1. ibid. n. 7

Archiepiſcopi ante Pallij ſuſceptionem remiſſiuè, tom. 1. ibid. n. 8

Ordinare poteſt Epiſcopus illum, cui ex propoſito, vt ordinet, præſtat ei beneficium, etiam ſi aliàs ſubditus ains non eſſet, t. 1. p. 588. n. 9

Epiſcopus ratione beneficij nequit diſpenſare in interſtitiis ſui ſubditi ex beneficio, etſi aliàs ratione Domicilij non ſit ſubditus, & diſpenſare in illegitimitate, t. 1. ibid. n. 10. & 11

Epiſcopus Titularis nequit vllo prætextu etiam familiaritatis ordinare ſubditum alterius Epiſcopi ſine conſenſu illius, t. 1. p. 258. n. 23

Epiſcopus in ſua familiari trienali, non diſpenſat in interſtitiis, niſi obtento beneficio, benè tamen ei concedit litteras dimiſſorias, vt ab alio ordinetur Epiſcopo, t. 1. ibid. n. 24. 25. & 26 & quod abſolutè in interſtitiis diſpenſare poſſit, t. 1. ibid. n. 27. & quod nec dimiſſorias concedat. n. 28

Dimiſſorias ad ordines concedit Epiſcopus beneficij, & ſecundùm aliquos Epiſcopus Dominus familiaris triennalis, t. 1. ibid. n. 25

Epiſcopo, quando incumbat onus probandi ſe eſſe Epiſcopum, & quando incumbit electo probare electionem fuiſſe Canon cam remiſſiuè, t. 1. p. 97. n. 8.

Aſperſorum miniſtratur Epiſcopo venienti ad Eccleſiam à primâ Dignitate, vel Canonico Digniori, t. 2. p. 484. n. 4

Epiſcopus nequit animaduertere in Electores, qui ante aſſignatum diem progreſſi ſunt ad eligendam Abbatiſſam, t. 1. p. 19. n. 33

Epiſcopi qualiter ſe debent ornare, & quali Pompa, & non ſicut Flamines, & Archiflamines, t. 2. pag. 476. n. 193

S. Martinus, & S. Auguſtinus Epiſcopi quali ornatu vtebantur, t. 2. ibid. n. 194

Epiſcopus qui ſemel approbauit regulares ad Confeſſiones audiendas, non vocat illos iterum ad examen, ſucceſſor eius, poteſt eos reexaminare; tom. 1. pag. 439. n. 27

Epiſcopi qui ſemel approbarunt abſolutè regulares ad audiendas Confeſſiones nequeunt licentias reuocare, nec aut ſuſpendere, t. 2. p. 440. n. 28

Epiſcopus ad reexaminandum Parochos, quo temperamento vti debeat, t. 1. p. 438. n. 10

Epiſcopi qui ſolebant ſuos reexaminare Parochos, t. 1. ibid. n. 11 & 12

Epiſcopus poteſt vnum, aut alterum Parochum reexaminare, quando defectus ſcientiæ, talis eſt, vt nequeat celari, t. 1. ibid. n. 12.

Epiſcopi poſſunt reexaminare Sacerdotes ſemel per ſe approbatos, t. 1. ibid. n. 13

Epiſcopatus ſucceſſor poteſt ad libitum reuocare licentias & approbationes, præſtitas à ſuo prædeceſſore, t. 1. ibid. n. 14. 16. 17 & 18

Epiſcopus nequit diſpenſare etiam ex neceſſitate cum irregulari ex homicidio occulto, vt miniſtret in ſuſceptis ordinibus, etiam minoribus nec obtineat beneficium, t. 1. p. 304. n. 13 & 14

Epiſcopus verius eſt vt nequeat diſpenſare irregularitatem incurſam ex bello, niſi homicidium reduceretur ad non abſolutè voluntarium, t. 1. ibid. n. 15

Epiſcopus ſi delictum fuerit in iudicium, nequit diſpenſare in irregularitate ex delicto occulto proueniente: fallit ſi in iudicio non probetur, t. 1. pag. 307. n. 16. 17. & 18. etiam medijs depræuatis, n. 19

Epiſcopus nihil ex ſe habet, ſed à Papa; & ſic nequit mutare, vel diſmembrare Cathedralem ſine illa conſtituendo territorium diſtinctum, tom. 1. pagin. 183. n. 9

Adiuncti Canonici per ſe Epiſcopo nolente, aut non valente, procedere non valent contra Præbendatos ſuos Delinquentes, t. 2. p. 493. n. 102

Epiſcopus, vel eius Vicarius, non per ſe ſed vna cum Inquiſitoribus cognoſcit de hæreſi, aut ſuſpicione hæreſis & qualiter concurrat quando, t. 2. p. 378. n. 27. 28. & 29

D. Fr. Gregor. Pedroſa Religioſus D. Hieronym. poſt renunciatum Valliſolet. Epiſcopatum; Et D. Fr. Franc. Araujo Dominicanus poſt renunciatum Segob. non redierunt ad religionem, t. 1. p. 198. n. 16

Epiſcopus in diſcordia Monialium, eligit vnam quam magis idoneam iudicet, qui prius ad ſe concordandum eis aſſignat tempus; tom. 1. pag. 19. num. 29. & 30

Epiſcopus nequit intereſſe electionibus Abbatiſſarum vna cum Regularibus per ſe, vel per alium, tom. 1. ibid. n. 31

Epiſcopus curare debet, vt Regulares teſtamentarij, & alij electi executores à teſtatoribus reddant rationem, & vt Sancti Moniales ſingulis menſibus confiteantur, t. 2. p. 469. n. 116. & 117

Epiſcopus de iure communi videtur vt non poſſet etiam confirmatus ante præſentatas Litteras Capitulo adminiſtrare, & de ratione, tom. 1, pag. 79. num. 20. 21. & 22

Epiſcopi iam in vna exercitati Diœceſi peritiores iudicantur aliis non Epiſcopis ad gubernandas maiores Eccleſias, t. 1. p. 161. n. 7

Epiſcopalis ordinatio num ſit Sacramentum, & affirmatur: t. 1. p. 211. n. 29. 30. 31. 32. 33. & 34. reſpondetur contrariis.

Ordinatio Epiſcopalis eſt externa Cæremonia conferens gratiam, & imprimens characterem. ibid.

Epiſcopus poteſt conferre Confirmationem, & Sacerdotium t. 1. p. 211. n. 33

Epiſcopus eſſentialiter includit Presbyteratum, t. 1. p. 212. n. 35. & 36.

Epiſcopus, vel eius ſucceſſor poteſt reuocare præſtitam licentiam ad confeſſiones, niſi qui ſemel approbatus eſt ſit Parochus, t. 1. p. 441. n. 37

Approbatus ſemel à proprio Epiſcopo, ſi Diœceſim mutet, indiget nouâ approbatione alterius Epiſcopi, in cuius Diœceſi verſatur, etiamſi ſit Religioſus, tom. 1. ibid. n. 38. & 39

Religioſus ſemel approbatus ad confeſſiones in vno Epiſcopatu, indiget iam noua approbatione in alio Epiſcopatu ex Vrbano VIII. anno 1628. & ex Innocent. X. anno 1648. t. 1. p. 441. n. 39

Epiſcopus nondum conſecratus poteſt procedere cum adiunctis contra capitulares delinquentes, tom. 2. pag. 493. num. 103

Epiſcopus tenetur ſupplere titulum ordinato, qui illum habet ſufficientem t. 1. p. 283. n. 45

Epiſcopus tenetur alere ordinatum cum titulo, qui caſu perit ad inſtar patris dotantis filiam, vel dantis filio Patrimonium, qui illud conſumpſit, tom. 1. ibid. n. 47 & 48 intellige, n. 49

Epiſcopo celebranti, ſeu Miſſæ intereſſenti à quibus præſtetur aſſiſtentia ſi præbendæ ſunt diſtinctæ Diaconales, ac Presbyterales, t. 2. p. 488. n. 40

Appellari non poteſt ab ipſo Vicario generali Epiſcopi ad ipſum Epiſcopum de cauſis ſemel ab eo ſententiatis, & definitis, nec à ſententiis interlocutoriis ipſius, etſi in multis caſibus Epiſcopo competentibus ipſe Vicarius Iudex eſſe non poſſit, & quare, t. 2. p. 618. n. 16. 17. & 18

Tribunal Epiſcopi, & ſui Vicarij habentis limitatam iuriſdictionem, & nihilominus idem auditorium, t. 2. ibid. n. 17

Epiſcopo cuidam Indorum curatus dati Coadiutor cum futura ſucceſſione, t. 2. p. 640. n. 1

Epiſcopus ob euitandum ſcandalum ſecundum communem, poteſt diſpenſare cum homicida voluntario occulto ad ordines, & quod in ſuſceptis, miniſtret, tom. 1. pag. 304. num. 6. & 11. verius è contrà, t. 1. n. 9. & 12

Epiſcopus ordinans aliquem ſine titulo, tenetur illum alere, etiam ſi tranſlatus ſit ad alium Epiſcopatum, vel ei renunciet, t. 1. p. 284. n. 52

Epiſcopus ordinans cum titulo beneficij poſtea euicti, tenetur iterum de beneficio prouidere, vel alere interim, tom. 1. ibid. num. 53

Epiſcopus ordinans aliquem ad titulum Patrimonij inſufficientis, incurrit cenſuram, tom. 1. pag. 136. n. 34.

Epiſcopus, cui datus eſt Coadiutor poteſt beneficia conferre; & quando, etſi Campegius contra teneat, qui explicatur, t.1.p.93.n.23.24. & 25

Epiſcopus vno tempore nequit adimere facultatem audiendi Confeſſiones omnibus ſimul vnius conuentus Confeſſariis, t.1.p 440.n.34

Hiſpani, & contramontani, vt ordinentur ab Epiſcopis Italiæ quali cum probatione Iuris, & Tridentini fiat & ſub quâ pœnâ Iuris, & Trid. tom.2. pag.399. n.12. & 13

Epiſcopus quantum ad poteſtatem Ordinis, eſt maior Presbyterio, item, & Iuriſdictionis, t. 1. p.210. n.20. & 21. & eſt maior Presbyterio, t. 1. ibid. n. 22. ſatisfit contrariis, t.1.ibid.n.23.24.25.& 26. vbi quid in principio naſcentis Eccleſiæ.

Epiſcopus electus, vt Gubernator admitti non debet, t.1. p.88.n.16.& 18

Epiſcopus nequit diſpenſare cum Religioſis minus litteratis ad Ordines Sacros, t.1.p.221.n.5.& 10

Epiſcopus nequit conferre ordines minores, quos non ſuſceperit, & quare, tom. 1. pag. 210. num. 14. 15. & 16

Epiſcopus nequit ordinare alios in Epiſcopos, & ſufficit vnus de neceſſitate Sacramenti, ſed tres requiruntur ex præcepto, t.1.ibid.n.17.& 18

Epiſcopus non peccat conferens Tonſuram, ſeu ordines minores non habentem animum aſcendendi ad Sacros, t.1.p.377.n.21

Epiſcopus dando mandatum ad reſignandum Epiſcopatum in Curiâ poteſt beneficia conferre etſi contra, t.1. p.92.n.19.& 20

Epiſcopus olim abſque præſentiâ Clericorum ſuorum, nullius cauſam audiebat, aliàs ſententia irrita erat, t.2.p.492.n.99.& quare, n.132.& 133

Epiſcopus electus ſine Bullis nequit ab vno Epiſcopo conſecrari, t.1.p.89.n.12.& 24.contra Solorzanum, & contra reſponſum Conſilij Indiarum allatum; t.1. ibid. n.22.& 23

Epiſcopi, aliique prouiſi nunquam ante adeptam poſſeſſionem adminiſtrant, nec conferunt beneficia, & hoc etiam de conſuetudine Hiſpaniæ, tom. 1. pag.79. n.14. & 16

Epiſcopus plures ordines conferens eodem die, etiam de mandato Metropolitani, ſuſpenditur, t. 1. pag. 299. n.1

Epiſcopus poteſt ſuſpendere Religioſum à ſe approbatum pro confeſſionibus ſi ſcandaloſè viuat, ſeu delictum committat, t.1.p.440. n.30

Epiſcopus non eſt priuatus conferendi poteſtate, eo quod eius Vicarius conferat beneficium indigno, t.1. pag.61. n.2

Epiſcopus etſi in Diœceſi alienâ non exerceat iuriſdictionem limitatur remiſſiuè in octo caſibus, t. 1. pag. 277. n.28

Epiſcopus nequit viſitare territorium habentis, qui illud habet inncluſum in ſuo territorio, etiam ſicut legatus Papæ, t.1. p. 421.n.17

Epiſcopus nequit conferre beneficium coniunctum curæ animarum agenti annos quatuordecim, etiam iure antiquo, t.1.p.370.n.48

Epiſcopus electus nequit actualiter deponere; etſi valeat pronunciare deponendum ſecus verbaliter, tom.1.p.65. n.6

Epiſcopi adſcripti gubernio alicuius Eccleſiæ, redduntur habiliores ad tranſlationem in aliam poſt tempus longum, in quo præſtiterunt de vtilitate ſuarum ouium teſtimonium, t.1 p.162.n.21.& 22

S. Dionyſius Areopagita, cum eſſet coniugatus fuit electus Epiſcopus Athenienſis à Diuo Paulo, t. 1. p. 397 n.9

Epiſcopus, ſiue, ſiue Prælatus electus, vel prouiſus à Papâ, poteſt beneficia conferre, & alia iuriſdictionis exercere ante inſtallationem, niſi alius eſſet in poſſeſſione, t.1.p.78.n.3.4.5.& 6

Epiſcopus quilibet in conſcientia pro viribus, debet contendere, & iterum examinare quoſcumque Confeſſarios, ſi rationabiliter, iudicet expedire, t. 1. pag. 438. n.16

Confeſſarij non examinati, quando approbati fuerunt, poſſunt ab Epiſcopo ſuſpendi, & examinari, t. 1. ibid. n.18

Regulares ſemel approbati ab Epiſcopo ad audiendas Confeſſiones ſæcularium verius videtur, vt re-examini poſſint ab eius ſucceſſore; tom. 1. ibid. n.19

Epiſcopus tranſlatus, ſeu volans de vna Eccleſia deſinit eſſe in ea Epiſcopus, vbi primo ab ea fuit abſolutus per Papam in conſiſtorio, t.1.p.139.n.3

Epiſcopus tranſlatus inuitus ſecum afferre nequit paramenta, argentea, aliavè empta redditibus primi Epiſcopatus; ſecus de aliis non pretioſis, t. 1. p. 150. n.8. & 9

Epiſcopus non præſumat ad Sacros Ordines deinceps promouere ſeruos ſine Domini libertate donata, t. 1. p.256.n.1

Epiſcopus à beneficiis ſuſpenſus, poteſt beneficia conferre, t 1.p.391.n.6

Epiſcopi electi etiam litteris expeditis, & præſentatis Capitulo, nequeunt adminiſtrare; nec hodie poſt confirmationem, t.1.p.82.n.6.& 7. Quamvis alij dixerint ſufficere expeditionem ſolam litterarum, n. 8. 9. 10. & 15

Approbatus ab Epiſcopo, quem ſcit non eſſe idoneum ad Confeſſiones non cenſetur approbatus, tom.1 pag.441. n.40

Epiſcopus poteſt approbare quemcumque Sacerdotem ad Confeſſiones abſque examine, tom. 1. ibid. n 41

Epiſcopus diſpenſat in irregularitate proueniente ex homicidio neceſſario, tom. 1. pag. 305. numer. 24. 25. & 26

Epiſcopus ordinandus oportet, vt antea à ſexto menſe fuerit Subdiaconus ordinatus. Sed quid poſt Bullam Gregorij XIV. t.1.p.395.n.1.2.& 3

Epiſcopus, vt conſecretur, debet prius ordinari Presbyter t.1.ibid.n.5.& 6

Epiſcopus nequit in ſuo territorio delegare ſimplici Sacerdoti, vt confirmet eius ſubditos; etſi dicatur Paſtor ordinarius in ſuo territorio, vt Papa in orbe, expenditur, t.2.ibid.n.12.13 14.& 15

Epiſcopo non licet diſpenſare in lege Apoſtoli, nec in Concilio, t.2.p.359.n.17

Epiſcopus nequit diſpenſare cum Bigamis veris, nec quoad beneficia ſimplicia, t.2.ibid n.21.& 22. fallit in neceſſitate, t.2. p.360. n.26. & 27. Quid in Bigamo interpretatiuo, t.2.ibid.n.28

Epiſcopus in Bigamia orta ex delicto occulto, num diſpenſare valeat, t.2.p.360.n.27

Epiſcopus officia ſæcularia ſui Epiſcopatus, quos eligere debeat, & qualiter in venditione, t.1.p.54.n.64.& 66. quid de beneficiis, n.67.remiſſiuè.

Epiſcopi ſupremam non habentes poteſtatem, poſſunt ſe habere, ſicut Domini titulares, tom. 1. pagin 35. n 65

Epiſcopo non conceditur diſpenſare; vt quis obtineat Dignitatem, vbi fuit commiſſa ſimonia, t.1. pag. 148. n 6

Epiſcopus poteſt procedere executiuè in Laicos pro rationibus reddendis piorum obligando ad ſolutionem, t.2.p.201.n.51.& n.fin.

Epiſcopus conſecrandus, ſi antea non fuerit confirmatus ſecundùm aliquos peccat mortaliter, tom. 2. pag. 13 n.4

Epiſcopus Chaurienſis quare fuit mulctatus ab Auditoribus Rotæ ex malè geſtis à ſuo Vicario generali? t. 1. p 589.n.29

Epiſcopus nequit prouidere ex ſola ſupplicatione, vigore alternatiuæ, litteris non expeditis, t. 1. pag. 85. n. 43

Epiſcopus debet prouidere de beneficio, etiam cuilibet illi, fauore cuius Pontifex ſcribit, vt prouideat, prouiſus tamen debet recipere ordines requiſitos ad beneficium, quamvis in litteris non fiat mentio, t. 1. p.375.n.5.& 6

Epiſcopus proprius; qui committit ſubditum ordinandum alieno Epiſcopo ſine titulo, tenetur miniſtrare alimenta, ſic ordinato etiam ſi iam fuiſſet ordinatus in Sacris, t.1.p.283.n.44

Epiſcopi Coadiutores eam integram poteſtatem in Diœceſi quam ſui Epiſcopi Proprietarij, ſed tantùm vt ſuppleant inſufficientiam Epiſcoporum infirmorum, & ſenium; t.2.p.643.n.31

Coadiutor Epiſcopo, vt detur à Pontifice Epiſcopo proprietario multa præcedere debent, & examinari, t.2. p.643.n 33

D.Gregorius relatus *in dicto cap.quamvis 7.quæſt* 1. in vltimis verbis intelligitur de Epiſcopo Coadiutore, qui non intrauit vt verus Epiſcopus, niſi poſt mortem Coadiuti, t.2.ibid.n.34

Coadiutores

Coadiutores dati quotidiè cum futura ſucceſſione Canonicis & dignitatibus Cathedralium non faciunt vt idem practicetur cum Epiſcopis vbi de ratione differentiæ, tom. 2. ibid. num. 35

Parochis non dantur coadiutores cum futura niſi dum ipſi dimittunt aut liberè reſignant vel cum aliqua penſione, ſed tantum illis dantur vicarij ad nutum volgò *tenientes de cura*, t. 2. p. 643. n. 38. niſi quando aliquis parochus ad delictum priuaretur vt, ibid. numero 36. & 37

Epiſcopus ſine adiunctis poteſt procedere ad capiendam ſummariam informationem in criminibus incontinentiæ, & in atrocioribus, vbi de fuga timetur, & ad capturam, tom. 2. pag. 497. num. 138. & 140

Fugæ timor ad capturam arbitratur ab Epiſcopo, vel eius vicario, tom. 2 ibid. n. 139

Epiſcopus nequit procedere ſine adiunctis quando totum capitulum deliquit, modo delictum non ſit in perſonam eius, vel vbi ipſe habet intereſſe, tunc facultas ſit ad proximum ſuperiorem; ſin autem vnus capitularis non deliquit ſimul cum Epiſcopo cognoſcet, tom. 2. ibid. n. 140 & 141

Capitulum quando dicatur delinquere, tom. 2. ibid. num. 142

Epiſcopus, & etſi poſſit conuocare capitulum, nequit tamen quando habet in cauſa intereſſe, tom. 2. pag. 497. n. 143 & 144

Epiſcopus habens controuerſiam cum capitulo nequit illud congregare Domui ſuæ, ſed in aula capitulari, tom. 2 ibid. n. 144

Epiſcopus valet procedere ſine adiunctis viſitando peccata, & exceſſus capitularium, & qualiter puniat, t. 2 ibid n. 145 & 147

Epiſcopus ſine adiunctis, valet rationes exigere ab officialibus ex gremio capituli, niſi velit criminaliter procedere, t. 2 p 498 n 146. & 148

Epiſcopus ſine adiunctis poteſt viſitare corpus Eccleſiæ, capitulum, reliquias, veſtes, capellas donationes, &c. t. 2. ibid. n. 147

Epiſcopus ſine adiunctis valet procedere ad priuationem Canonicorum, qui non ſuſceperunt ordines annexos ſuis Præbendis, t. 2. ibid. n. 149

Epiſcopus poteſt procedere ad mulctam in fructibus contra Canonicos ſe capitulariter congregantes eo tempore quo celebrantur Diuina officia, niſi neceſſitas vrgeat, t 2. ibid. n. 150.

Epiſcopus ſine præſentiâ adiunctorum valet procedere aduerſùs Capitulares non reſidentes, ſi tantùm procedat ad pœnas, non ad priuationem tom. 2. ibid. n. 151

Canonicus obtinens extra Eccleſiam beneficium, poteſt ratione illius puniri ab Epiſcopo ſine adiunctis, tom. 2. ibid. n. 152.

Capitularis, qui per accidens ex Epiſcopo omninò ſubiectus, poteſt ab eo puniri ſine adiunctis, tom. 2. ibid. n. 153.

Epiſcopus ſine conſenſu adiunctorum, poteſt Iudici Laico permittere, vt perquirat delinquentem in Domo Capitularis, ſi ex vrbanitate perquirat auxilium Epiſcopi, t. 2 ibid. 155

Epiſcopus præcedit omnibus in ſua Diœceſi cum eius Dignitas ſit excelſior aliis, qui in loco, & modo ſtandi ſeu ſedendi præcedit, quando iudicat cum adiunctis t. 2. ibid n. 156. 157 & 160

Epiſcopi viciniores queunt ordines conferre ſubditis ſæcularium Abbatum, & aliorum inferiorum nullius Diœceſis, t. 2. p. 455. n. 9

Epiſcopus à die, quo ſcit ſe tranſlatum, aut admiſſum eſſe dimiſſionis ſui Epiſcopatus, tenetur ſe abſtinere ab adminiſtratione, quia illicò ſubintrat Capitulum, t. 2. p. 634 n. 18

Epiſcopi nequeunt ſibi Succeſſores eligere, t. 2. p. 472. n 167

Epiſcopi non poſſunt Epiſcopalia, ſiue Pontificalia in Diœceſi aliena exercere ſine licentiâ proprij Epiſcopi, etiam ſi vocati ab inferioribus fuerint pro exercendis Pontificalibus in locis exemptis, nec alienos Clericos ſine dimiſſoriis ſui Epiſcopi ordinare, t. 2. ibid. n. 168. & 169

Epiſcopus tantùm electus ante confirmationem nequit ſe immiſcere adminiſtrationi, nec Epiſcopalia exercere ante conſecrationem, tom. 2. pag. 573. num. 170. & 171. necnon Epiſcopo conſecrato demandare, ibidem, n. 172

Epiſcopus reſpectu poteſtatis, quam habet Papa, ſuam diminutam habet, & limitatam, t. 2. ibid. n. 173. & 174. vbi in aliquibus minorem ea quam habent Patriarchæ, & Archiepiſcopi.

Epiſcopi aliqua nequeunt exercere, aut facere ſine conſenſu Capituli, remiſſiuè, t 2 ibid n. 175

Epiſcopale onus grauiſſimum, & periculoſum eſt, multa ex ſubditorum negligentia imputantur ad culpam Epiſcopo, t 2 ibid. n 176

Epiſcopale onus eſt Angelicis humeris formidandum, vbi de metu, in quo ſunt Epiſcopi, tom. 2. ibid. n. 177

Homines Sancti formidarunt, & reſtiterunt, ac fugerunt Epiſcopale onus, vbi de Moyſe, & aliis Prophetis, t. 2. ibid. n. 178

Epiſcopatum acceptans debet Salomonem imitari in petitione, quam fecit à Deo, dum Regnum intrauit, t. 2. ibid n. 179

Epiſcopus, vbi poteſt prodeſſe nequit fugere, t. 2. p. 474. n. 180.

Epiſcopus quaſi inſufficiens nequit ſubterfugere labores ſui Epiſcopatus, t. 2 ibid. n. 181

Epiſcopi debent magnoperè curare, ne declinent ad dexteram ſeu ſiniſtram, cum neceſſe ſit, vt in offendicula cadant, t 2 ibid n. 182

Epiſcopatum deſiderans, *bonum opus deſiderat*, ob quod ſic dicatur, t. 2. ibid n. 183

D. Petrus in ciuitatibus, quæ apud Ethnicos erant Metropoles, ibi poſuit Prælatos Eccleſiæ, in quibuſdam Epiſcopos, in aliis Patriarchas, & ad imitationem Flaminum, & Archiflaminum, &c. t. 2. ibid. n. 184. 185. 186 & 187

Epiſcopi duo conceſſione Pontificia, poſſunt ſimul in vna ciuitate pares in poteſtate inſtitui, tom. 2. pag. 642. n. 25.

Coadiutor Epiſcopo nunquam in noſtris Regnis nominatus, atque electus à Papa, viſus eſt cum æquali poteſtate, quem coadiutus haberet, tom. 2. ibidem, n 26

Epiſcopi plures dimiſerunt, & renunciarunt cauſa infirmitatis, & ſenectutis ſuos Epiſcopatus in manibus Papæ, ſed non legitur his de cauſis priuatos, tom. 2. ibid. n. 27

Epiſcopus dictus *de anillo*, ſolet dari Coadiutor Epiſcopo proprietario infirmo, aut ſeni ad certas functiones certis de cauſis, vbi exemplificatur, tom. 2. ibid. n. 28

Coadiutoris Epiſcopi facultas pendet ab Epiſcopo Coadiuto: quo modo non adeſt votum captandæ mortis, t. 2. ibid. n. 29. & 32

Epiſcopus debet è ſua Diœceſi eradicare diuinos, & ſortilegos, &c. punire profitentes aſtrologiam iudiciariam, & præter eam, quæ ſit circa artem medicam, nauigationem, agriculturam, &c. tom. 2. pag 468. n. 96

Hæreſes, & hæreticos extirpari curandum eſt ab Epiſcopis, & à conſortio fidelium, tom. 2. ibidem, n. 97

Miracula recognoſcere, publicare, & approbare ad Officium Epiſcopi ſpectat, t. 2. ibid. n 98

Reliquiæ Sancti Canonicati ab Eccleſia approbari valent in ſua Diœceſi ab Epiſcopo, non ſic nouas publicè venerandas exponere, t. 2. ibid. n. 99

Epiſcopus debet curare, vt vouentes ſua vota reddant diſpenſando cum impotentibus, & vt iurata licitè ſeruentur, peierantes coërcendo, tom. 2. ibid. n. 100

Epiſcopus curare debet, vt feſta in Dei, & Sanctorum cultum, & venerationem ritè celebrentur, abſtinendo ſe fideles à ſeruilibus operibus; & vt fidei profeſſio fiat à Prælatis, & Canonicis, tom. 2. ibid. num. 101. & 102

Epiſcopus debet incumbere, ne Sacerdotes aliis quam debitis horis celebrent, & ne extra Eccleſiam, & locum deputatum Sacrificium Miſſæ celebretur, tom. 2. ibid. n. 103 & 104

Epiſcopus debet curare ne Sacerdos vagus, & ignotus celebret ſine eius licentia, & examine, tom. 2. ibidem, n. 105

Epiſcopus debet curare, vt ſaltim Diebus Dominicis, & Feſtiuis, habentes curam celebrent, & vt populus in propria Parochia Miſſam audiat, non ad id cogendo, t. 2 ibid. n. 106

Epiſcopus debet curare, ne muſicæ cum organo, aut ſine eo immiſceatur, aliquidvè impurum, & vt regulares in

Offertorio Miſſæ ſolemnis declarent feſtiuitates, & ieiunia occurrenda in Hebdomada, tom. 2. ibidem, n.108

Epiſcopus debet curare, vt reliqua Diuina Officia, & horæ Canonicæ debitè, ac deuotè ſuis horis perſoluantur profligendo omnes abuſus, tom. 2. pag. 469. numero 109

Epiſcopus debet curare, vt populis diuerſarum linguarum, & ritum ſecundùm earum linguas, & approbatos ritus celebrentur, t.2. ibid. n.110

Epiſcopus curare debet circa ordinandos, & circa Sacramentorum celebrationem per bonos miniſtros, t.2. ibid. n.111

Epiſcopus curare debet, ne pro adminiſtrandis Sacramentis, aliquid indebitè exigatur, & vt decretum Trid. de matrimonio celebrando ſæpius publicetur, & vt exponatur à Parochis virtus omnium Sacramentorum, t.2. ibid. n.112

Epiſcoporum iuriſdictio inſinuatur ex diuerſis locis remiſſiuè, t.2. p. 467. n. 88

Epiſcoporum Officium, & munus conſiſtit in duobus, præcipuè in Cultu Diuino, Chriſtiana religione augenda, & in paſcendis, & regendis Ouibus ſibi commiſſis, tom. 2. ibid. num. 89. 90. & ſequentib. de primo.

Epiſcopi cura eſt prædicare Verbum Dei, & ſuos ſubditos docere, delinquentes corrigere, &c. t.2. ibid. n. 91. 94. 119. 121. & 122

Epiſcopus primo debet curare, vt omnes ſuæ Diœceſis fidem Chriſti ſuſcipiant, ſciantque fidei rudimenta, eaque ritè explicentur, t.2 p. 468 n. 92

Epiſcopi tollere, & impedire inanes fidei diſputationes, & ne Laici publicè, vel ſecretè diſputent de fide Catholica, t.2. ibid. n. 93

Epiſcopus debet curare, vt lectio Sacræ Scripturæ, & Theologiæ habeatur, & ne verba Sacræ Scripturæ ad ſuperſtitiones, & prophana adhibeantur, t.2. ibid. n. 94

Epiſcopus debet aduertere, ne Prædicatores in ſuis concionibus fabulas, & falſas reuelationes prædicent, & quod nullus imprimat, aut imprimi faciat ſine nomine authoris, aut ſine præuio examine eos retinere, t.2. ibid. n 95

Epiſcopo pertinet habere Iuriſdictionem ordinariam in ſua Diœceſi in corrigendo, monendo, puniendo viſitando, iudicando, & diſpenſando, tom. 2. pag. 471. n. 142

Epiſcopalia officia communicantur Cardinalibus, Patriarchis, & Archiepiſcopis, tom. 2. ibid. num. 113. & 114

Epiſcopi in poteſtate ordinis ſunt æquales Cardinalibus, Patriarchis, Archiepiſcopis, & Metropolitanis, etſi non ſic in poteſtate Iuriſdictionis, t 2. ibid. n. 144

Epiſcopus habere ſolet circa iuriſdictionem ordinariam delegatam, aliam, vt in Prædicatores. Abbates exemptos in prouidendo de Vicariis cum aſſignatione congruæ, & in viſitando, & corrigendis Capitulis Canonicorum, tom. 2 ibid. num. 145. 146. & 147. & Clericis exemptis à ſua Iuriſdictione, ibid. numero 150. & 157

Epiſcopus habet cognoſcere de gratiæ ſubreptione, & obreptione, quæ ſuper abſolutione publici criminis, aut remiſſione pœnæ falſis precibus fuerit impetrata, & de diſpenſationibus, t 2. ibid. n. 148

Epiſcopus habet cognoſcere de conſtitutionibus, vel conſuetudinibus à ſede Apoſtolica approbatis, & de faciendis compoſitionibus pro collatione, vel miſſione in poſſeſſionem de Canonicatu, vel ſimilium, & in diuidendis diſtributionibus quotidianis in deputandis Coadiutoribus, aut Vicariis, illiteratis Rectoribus, t.2. ibid. n. 149. 150. & 151

Epiſcopus habet facultatem in viſitandis Monaſteriis, & beneficiis commendatis etiam exemptis, in quibus non viget regularis obſeruantia, tom. 2. ibidem, numero 152

Epiſcopus habet facultatem in ordinandis, & prohibendis, quæ in Miſſarum celebratione viſitanda ſunt, vel ſeruanda. Et in examinandis Notariis Iudicum Eccleſiaſticorum, & in obſeruandis omnibus, quæ ad viſitationem, & morum correctionem ſpectant in reſtituenda, & obſeruanda clauſula monialium, etiam in exemptis, in illiſque regendis, quæ immediatè ſunt Apoſtolicæ ſedi ſubiectæ, tom. 2. pag. 472. num. 153. 154. & 155

Epiſcopus habet cognoſcere de Patronatibus quorumcumque beneficiorum minus legitimè conſtitutis, & tanquam Apoſtolicæ ſedis delegatus, complet in pluribus negligentiam exemptorum, t. 2. ibid. num. 156. & 157

Epiſcopus nequit exemptos corrigere de iuriſdictione ordinaria, nec iudicare; debet enim ſeruare priuilegia ſubditorum, t 2. ibid. n. 158 & 159

Epiſcopus nequit liberare Eccleſiam alteri ſubiectam ſine cauſa à iuriſdictione proprij Prælati, & tenetur ceſſare à pluribus grauaminibus religioſorum, t 2 ibid. n. 160. & 161

Epiſcopi nequeunt interdicere ſubditis, ne denuncient ſuperioribus ſtatum ſuarum Eccleſiarum, tom. 2. ibid. n. 162

Epiſcopi nequeunt quemquam excommunicare pro Iniuria propria aliter ſi ſit in Eccleſiam, vel pro tuendis iuribus contra poteſtatem temporalem, t.2. ibid. n. 163. & 164

Epiſcopi nequeunt exactiones, & tallea, aut ſimilia Clericis, aut Monachis imponere, t 2. ibid n. 165

Epiſcopi non poſſunt ſine Papæ licentia Epiſcopatibus propriis renunciare, nec religionem intrare nec longam peregrinationem arripere, tom. 2. ibidem, n. 166

Epiſcopus debet tueri Eccleſiaſticas immunitates quoad loca Eccleſiaſtica, & circa Eccleſias conſtituendas, & reparandas, ac de altaribus, tom. 2. pag. 469. numero 118

Epiſcopus tenetur ſubditis monita ſalutis tradere, ac monere, t. 2. ibid n. 119. & 120

Epiſcopus debet oues ſibi commiſſas operum exemplo paſcere, & pro eis frequenter orare, ac ſacrificia Deo offerre, & vt eas agnoſcat perſonaliter viſitare, tom 2. ibid. n. 120. & 121

Epiſcopi Officium præcipuum eſt prouidere bonos, & idoneos Rectores curæ animarum qui ſubditis diligenter Sacramenta miniſtrent, & vt curent, ne ſine abſolutione vltimo ſupplicio deputati, & reconciliatione moriantur, t. 2. p. 470 n. 123

Epiſcopus per ſe in pluribus caſibus tenetur exercere animarum curam, t. 2. ibid. n. 124

Diœceſis tota dicitur Parochialis Epiſcopi, tom. 2. ibid. n. 125

Cathedralis Eccleſia dicitur Parochia totius Ciuitatis, & Diœceſis, in qua quilibet quit Sacramenta de Epiſcopatu recipere, tom, 2. ibid. n. 126

Epiſcopus debet interdicere, ne ſubditi ſui vanis, & ſuperfluis ſumptibus ſubſtantias ſuas conſummant, t. 2. ibid. n. 127

Epiſcopus debet ordinare, & moderare ea, quæ correctione, & emendatione indigent abuſus tollere, bonas conſuetudines, & Canonum obſeruationes introducere, & præ foribus affigere Eccleſiæ excommunicatos, t 2. ibid. n. 128

Epiſcopi officium eſt etiam victum pauperibus elargiri, & gerere curam paternam viduarum pupillorum, & miſerabilium, vt incarceratorum, & expoſitorum, compeſcendo Iudices Oppreſſores horum, tom. 2. ibid. n. 129

Epiſcopi Officium inter opera charitatis magis eſt ad pacem, quàm ad iudicium diſſidentes fratres redigere; ſic vt ſi negligat, peccet, t. 2. ibid n. 130

Epiſcopus tenetur pacem inter ſubditos conciliare, & punire etiam treugam rumpentes. Sed falſis, tom 2. ibid. n. 131. & 132

Epiſcopus curare debet ſuper obſeruatione conſtitutionum Pontificum, & ſuper reſidendo quilibet in ſua Parochia, exceptis legitimis cauſis, tom. 2. Ibidem, n. 133

Coadiutores Epiſcopo plures ſolent dari, vt per illos impleantur plura, quæ ab eo multis inuoluto negotiis nequeunt fieri, t. 2. ibid. n. 134

Epiſcopus ex officio debet Chriſma conficere, & fontes Baptizatores Chriſmate ſignare, baſilicas conſecrare, & altaria Erigere, & conſecrare in eis, eaſque violatas reconciliare, t. 2. ibid. n. 136

Epiſcopus debet moniales virgines poſt profeſſionem, & completo anno 25. ſolemniter conſecrare, tradito velo, & reconciliare publicè pœnitentes in Miſſa, t. 2. ibid. n. 137. & 138

Sacerdos ſimplex ex licentia Epiſcopi poteſt publicè pœnitentes reconciliare in Miſſa, & pœnitentias publicas iniungere, t. 2. p. 471. n. 138

Campanæ benedici, & Chriſmate vngi à quo poſſint, t. 2. ibid. n. 139

Epiſcopus conſecrare, ſeu benedicere poteſt Calices, Patenas, corporalia, pallas altaris, & veſtimenta Sacerdotalia, aliaque vtenſilia Eccleſiæ, & quando non Epiſcopus, remiſſiuè. t.2 ibid.n.140
Delegatio exequenda poteſt ab Epiſcopo limitari quoad perſonas, & tempus ratione reſidentiæ, tom. 2. ibid. n 141

Equites.

Equites qui referebantur à Principe, annulo aureo donabantur, t 2.p.286.n.22

Error.

Error communis in adminiſtratione Sacramentorum, num ſine titulo colorato ſuſtineatur, t.2.p.153.n.20 21 22. 38.39 46.& 25. Vbi quod requiratur titulus, ibid.n.26. 27.& 47
Errore communi geſta valere exemplificantur in nonnullis caſibus, t 2.p.155.n 40.& 41
Error communis ſine titulo colorato quare ſuſtineatur circa nonnulla geſta, & circa alia requirat titulum ſaltim coloratum. Vide hic, t.2.p.156 n 47 & 19
Errore communi geſta ſuſtinentur, etſi pro certo tempore titulus coloratus datus ſit, dum ignoratur, t.2. p.154. n.30
Error communis, dum durat facit geſta Iudicialia, interim facta valeant, t 2 ibid n.31
Error qualitatis, etſi abſolutè non dirimat matrimonium, dirimit tamen ſi ponatur conſenſus actualis in eo, & de præſenti, t.1.p 197 n 48
Error communis non ſupplet quæ ſunt iuris naturalis, & Diuini, t 1.p.331 n.47
Error communis, & titulus putatiuus, operantur actus validitatem, t.1.p.143.n.5.& ſeq.

Ethnici.

Ethnici etiam ſoluebant ſuis Sacerdotibus primitias, ac decimas, t.2 p 455.n 42
Immunitate gaudebant fugientes ad ædes dictas ſacras Ethnicorum, t.2.ibid.n.43

Euangelium.

Euangeliorum liber in principio non potuit eſſe materia ordinationis, ſicut nec Epiſtolarum, & exorciſmorum, t.1 p.231.n 42
Euangelium prædicare competit Epiſcopo ex vi ſuæ ordinationis. t.1.ibid.n.43

Eucharistia.

Eucharistia, vt ſolum adoretur ab infirmo, non eſt deferenda, quando infirmus ob tuſſim alias ſumere nequeat, t.2.p.512 n.91
Eucharistia nequit deferri à laico, etiam ſi Parochus fatigatus ex itinere, eam non poſſet deferre, t.2. p.512. n 88
Eucharistia debet ſumi in propria parochia vt impleatur præceptum de quotannis communicando quid de parocho. t.2 ibid.n.93 & 94
Baptiſmus fit in aqua ſine benedictione Epiſcopali; item Eucharistia in pane, & vino ſimplici, t.2 p.17.n.8
Eucharistia datur quando adeſt dubium ſi peccator eſt publicus, vel quando dubitatur ſi factum, quod publicum eſt, ſit peccaminoſum, t.1 p 307.n.8
Eucharistia Sacra ſeruatur in ſacrario ex antiquo more & magna cum reuerentia declaratum eſt,t.2.p.513.n 101, & 103
Eucharistiam ſub vna ſpecie ſumi, poteſt præſcribi ab Eccleſia, t.1 p 215.n.6

Euiratio.

Euiratio facta occultè, etſi publicè appareat, eſt diſpenſabilis ab Epiſcopo, t.2.p 337 n 5.6 & 7

Examen.

Examen de ſcientia, & doctrina Religioſi ordinandi fit ab Epiſcopo, qui poteſt illud omittere, contentus cum examine proprij Prælati, t.1 p 221.n.3 & 4
Examen, quod præcedere debet in tonſurando, & in quatuor minoribus ordinibus, & in ſacris, tom. 1. pag.313. n.12
Examen religioſi ordinandi in minoribus fit ab Abbate, qui eum ordinare poterat; ſecus in maioribus ordinibus, t.1 p 413.n.13
Examen Epiſcopi Barboſæ conſecrati Romæ, t.2. p.226. n.34
Examen nouum requiritur quando Parochus vult aſcendere ad aliam Parochiam per concurſum, t.1. p.443. n.67
Examen ad Parochialem omnino exigitur etiam ſi ſe offerens ad aliam ſit Paſtor, aut licentiatus, etiam ſi eſſet famoſiſſimus Doctor, t.1.ibid n.68.& 69
Examen circa mores Clerici ſæcularis ordinandi, quo in ordine fiat? t.1.p.314.n.23.& ſeqq.
Examen, quod ſufficit pro vicario conſtituendo in Eccleſia vnita, & nominata, t.1 p 570.n.7 & 8
Examinatus ſemel ad vnum Canonicatum, ſeu Dignitatem in Collegiali non indiget nouo examine, ſi transferat ad aliam Eccleſiam collegialem, tom.1. p 448. n.13
Examen ad beneficium ſimplex, non requiritur in eo, qui ad ordinem competens fuit examinatus, t.1. ibid. n 56
Examinandi non ſunt de litteratura Diaconi, Subdiaconi, & Presbyteri admittendi ad Canonicatus Eccleſiæ Cathedralis, ordinem Sacrum requirentes, ſecus ſi in Sacris Ordinati non ſunt, t.1.ibid.n.57.& 58
Canonicus recipiendus in vno Canonicatu, ad quem fuit examinatus ad alium transferens, non eſt de nouo examinandus, t 1.ibid.n 59
Examinandus non eſt iterum prouiſus à Papa Romæ in forma gratioſa, ſi adiunctum ordinem accipere intendit, t.1.ibid.n.60
Examen nouum non requiritur in permutationibus faciendis, t.1.ibid n.61
Examen licet non requiratur, quando de vno, ad aliud ſe transfert beneficium ſimile, ſecus ſi diſſimile ſit, t.1. ibid n.65
Examen nouum requiritur in Portionario aſcendente ad Canonicatum in aliquibus Eccleſiis, vbi ſic ſolent aſcendere, t.1.ibid. n.63
Examen nouum requiritur ad Parochialem in permutatione cum ſimplici beneficio, t.1.ibid.n.64
Examen num requiratur nouum, cum de inferiore, t.1. ibid.n.65

Examinatio.

Examinatio maior debet fieri ab Electionibus de electo, quam à confirmatore de confirmato,t.1.p.77 n.64

Examinator.

Examinator Synodalis concurrens vltimo loco ad approbationem, indignè tenetur, t.1.p.15.n.17

Examinatus

Examinatus ad beneficium ſimplex, ad aliud, etiam maius non examinatur iterum, non ſic ſi aſcendat ad Parochiam, & quare? t.1. p.442. n.50. 51. 52 & 53. quid in praxi? n.54.55 & 64
Examen nouum requiritur quoad Parochialem in permutationibus, quæ fiunt de beneficio ſimplici & curato, t.1.p 442.n.58
Examinati ſimplices Sacerdotes ad curam animarum, poſſunt, quandoque ab Epiſcopo re examinari, & reiici latè tom.1 p 457.n 6.& 23
Examinatus ſemel ad vnum beneficium, de iure non eſt examinandus ad aliud ſimile, tom.1. pag. 441. numero 47.

Exceptio.

Exceptio firmat regulam in contrarium, tom 2 pag.197. num.4

Excuſatio.

Excuſationes admittuntur ab electione Decurionatus cauſa ſenectutis, infirmitatis, liberorum, tom.1 p 48 n.16 18. 19.& 20 *alij* n.21 & 22

Excommunicatus.

Excommunicatus, qui durante excommunicatione ordinat, num irregularis fiat? t.1 p 323 n.11
Excommunicatione vtendum non eſt, niſi pro re graui, t 2 p 41 n.0.2.& 13
Excommunicato ignorante excommunicationem, non rectè fit collatio beneficij, & electio; etſi ſit valida, tom 1 p 391.n.10 & 11
Excommunicatus, qui accepit beneficium, eique ſeruitium præſtitit, quærit accipere fructus congruæ ſuſtentationis, non alios, t.1 p.394.n.12
Excommunicatus, qui tunc accepit beneficium, ſi poſtea illud legitimè obtinet, poteſt fructus eius percipere, ſi inſeruit per ſe, vel per alium, t.1. ibid. n.13
Electio facta ab electoribus habilibus inter quos vnus erat Excommunicatus maiori, num ſit inualida, remiſſiuè, t 1,p.12 n 0 2
Excommunicatus eligi nequit, ſi ſit ligatus maiori, t.1. ibid.n.3.& 4
Suſpenſi per ſententiam Canonis, aut hominis, ſunt priuati eligendi poteſtate: fallit in Religioſis, t.1. ibid, n.5.& 6
Interdicti ipſo iure priuantur eligendi poteſtate: vbi de aliis, qui eligere, ſeu eligi nequeunt, tom. 1.ibid. n.7
Collatio facta ſuſpenſo, aut interdicto, quare valeat, non ſic ea, quæ ſit Excommunicato, tom.1.p.392.n.17. & 18

Excommunicatus poteſt conferre alteri, ſed accipere collationem nequit, t.1. p.392. n.19
Excommunicatus per annum, ſolum cenſetur conuictus, t.1.p.387.n.3
Excommunicatus qui ordinatur, etſi maneat ordinatus, & tamen ſuſpenſus, t.1 p.157.n.4
Excommunicatus, qui ante Excommunicationem obtinuit litteras ad beneficium vacaturum, poterit illud acceptare, t.1.p 393.n.16
Excommunicatus nequit alios excommunicare, ſed ſi ſit minori Excommunicatione, poterit alios abſoluere, t.1.p.321 n.9.& 10
Excommunicatus vltra annum poteſt beneficiis priuari. Sed quando, t.1.p.386. n 3

Exercitium.

Exercitium Officij Eccleſiaſtici, ſine culpâ nequit impediri t.1.p.320.n.47

Exhumatio.

Exhumatio Corporum Schiſmaticorum remiſſiuè, t. 2. p.156.n.1.& 2

Exorciſta.

Exorciſta debet Exorciſmos memoria retinere, & manus ſuper Energumenos imponere, t.2.p.434. n.3. vbi de alio officio eius.
Exorciſta eſt nomen Græcum idem ſignificans, ac adiurans, ſiue increpans, t.2.p 434 n.24
Energumeni dicuntur à verbo Græco, quod ſignificat detineri, atque impediri, quaſi Energumeni ſint à Dæmone impediti, qui, & aliquando dicuntur lunatici, t.2. p.434. n.25
Exorcizare nequit, qui ſaltim non eſt in ordine Exorcizatos conſtitutus, nec in Eccleſiâ, nec in Domibus; quod olim de ſolis Chriſtianis Tertulianus teſtatur, t.2. p. 434. n.26
Exorcizare Dæmones permittitur omni die curioſa miſcere colloquia, & quare, tom. 2. ibid. numer. 28. & 38
Exorcizatores Dæmonem, debent cauere, ne illum per modum obſecrationis abiurent, vt aliquid ab eo diſcant, vel auxilium accipiant, ſed eum perſequi per modum imperij, tom. 2. pagin. 435. numero 29. & 30
Exorciſmus dicitur adiuratio contra Dæmones circa corpora obſeſſa, &c.t.2.ibid.n.31.
Exorciſtæ vtentes vanis ſuperſtitionibus, miſcendo Diuina humanis, & alia Diabolica ſolent ab Inquiſitoribus puniri, t.2.ibid n.32
Exorcitatus ordo, quando à Chriſto inſtitutus probatur, t.2.ibid.n.13
Exorciſta eſt minor Acolyto, iſte exercet circa myſterium altaris, ad quod ille nondum peruenit, tom. 2. ibid num.34

Experientia.

Experientia pollentes aptiores ſunt ad Epiſcopatos, & Prælaturas, & ſuadetur, tom. 1. pagina 161. n 6
Experientia in rebus gerendis, non acquiritur tempore breui, t.1.p 164.n.22

Expenſa.

Expenſæ factæ pro doctorando filium, non veniunt in legitimam, t.1.p 271.n.15

Expoſitus.

Expoſiti reputantur habiles ad ordines, beneficia, & officia. Spurij non ſic. Et quare de vtriſque, t.2 p 182. n.1 & 2
Expoſitus non ex eo quod exponatur, illico præſumitur natus extra matrimonium, contra aliquos, t. 2. ibid. n.2,3.& 4

Exprimi.

Exprimi nemo poteſt in iudicio ſine actione; vel cauſa t.1.p.139.n.6

Extrauagans.

Extrauagans *iniunctæ de Electione*, ante litterarum exhibitionem, & iuramentum electi, locum non habet: & ad quid veneris, t.1.p.90 n.31.& 35
Extrauagans ad regimen de præbendis, t.2.p.68.n.29.30. & 31
Extrauagans *iniunctæ, de Electione*, limitatur in præcepta Religioſorum Superiorum, & procedit in rebus ſpectantibus ad forum contentioſum, t.1 p.94 n.12.& 13
Extrauagans ſuper Cathedram de ſepulturis, t.1. p.438. n 23,26 & 29
Extrauagans frequens Ioan. 22. tom. 1. ibid. num.23.26. & 29
Extrauagans inter cunctas de priuilegiis, t. 2. ibid. n. 23. 26.& 29

F

Facies.

FAcies ſæpè ſignificat quale ſit cor, tom. 2. pag. 304. n. 8
Facies fœda malos ſignificat mores, t 2 p.309.n.4
Facies caſtrati iam adulti non reddit illum irregularem propter defectum apparentem iam eo tempore cum non reddat illum deferentem, t.2.p 331.n.3
Plato ex Facie coniectatus fuit inſignis ab Iſocrates, t.2. p.320.n.4
Faciei ſpectione de moribus Iulianus coniectatus eſt à Sanct. Gregorio Nazianzeno Athenis, tom. 2. ibid. n.5
Faciei fœditas ſic improbum quem deſignat, vt alitet res miranda videatur, 2.ibid.n.6

Factum.

Factum refertur ſpectans ad electionem de Abbate factam de Patre Aguajo in Cænobio *de Sahagun* Benedictinorum, & de illius contradictione à Patre Generali Sylua, t.1. p.133 n.1
Factum ex duplici matrimonio prouenit à lege naturæ, t.2.p.248.n.18
Factum à maiori parte, dicitur factum concorditer, & vnanimiter, t.1.p.4 n.5
Facta potius exprimunt voluntatem, tom. 1. pag. 217. n 3

Facultas.

Facultas conceſſa per Bullam Domini de Campeng. legitimandi quoad bona, porrigitur ad perſonas Eccleſiaſticas. Quare, tom. 2. pagina 202. numer. 59. & 60
Facultas à Papâ conceſſa alicui ex cauſa, vt à quocumque Antiſtite ordinetur, non ceſſat, ceſſante cauſa, t.1 p.290.n 12
Facultas Iuriſdictionis, ſeu ad Confeſſiones lata regularibus ſub conditione ceſſat, non exiſtente conditione & poteſt cum cauſa limitari ad tempus, & ad certum locum, t.1.p.440.n.32

Falſitas.

Falſitas ſuppreſſa, quid in actum operetur remiſſiue, t. 1. p.143.n.8

Fama.

Fama, & vox publica inducit ſcientiam, tom. 1. pag. 3. n 6
Excommunicatio probatur per Famam, ſi non agitur de præiudicio alterius, vel foro animæ, tom. 1. ibid. n 7
Fama non ſufficit ad repellendum excommunicatum ab agendo, t. 1.ibid.n.8
Fama ſola non facit ſufficientem probationem, vt interdictum Superioris obſtruetur, tom. 1. ibid.n 9

Familiaris.

Familiaris Epiſcopi rectè probatur talis per libros Tinelij ſeu per fidem Architiclini, ſeu Domus Magiſtri, vel Calculatoris, & per teſtes deponentes de continua commenſalitate, ac de ſolutis pecuniis annuatim pro victu, & per fidem, quod ſit deſcriptus in rotulo Familiarium, t.1.p.254.n 19.20.& 21.& tum credatur Epiſcopo aſſerenti eſſe eius Familiarem remiſſiuè, numero 22
Familiares Principum vulgò *Los Priuados*; debent eſſe ſanes, t.1.p 354 num 23
Familiaris Epiſcopi degens in Regione remota, nequit ab eo ordinari, t.1.p 254.n 12.& 13
Familiaris propriè non dicitur abſens longinquo, tom. 1. ibid.num.13 & 14
Familiaris dicitur qui aſſiſtit Epiſcopo, & eſt eius Commenſalis Domeſticus, t.1 ibid.n.14 & 15
Famulus Familiaris Epiſcopi inſeruiens per triennium expenſis ipſius Epiſcopi, queit ab eo ordinari, ſecundùm aliquos, vt ipſe Dominus eius Familiaris triennalis, t.1.p.254 n.16.& 17
Famuli Familiarum Cardinalis, fruuntur eiſdem priuilegiis, ac ſui Domini, t.1. ibid. n.18
Familiares, ſeu Officiales Papæ poſſunt à Vicario Sanctiſſimi promoueri, item, & Familiares Cardinalium, & Epiſcoporum Romæ triennio habitantes, t.1. p.258 n.28
Familiares, ac Papæ commenſales ſolum ſunt, qui rationem perſonæ, & non officij pro tempore obtenti in Palatio Apoſtolico panes habere quotidie poſſunt, & inpoſterum habere poſſint, t.1.p.614 n.67

Familiares

Familiares Papæ, ſiue commenſales ſunt Auditores Papæ, Referendarij, & alij officiales ex Palatio Apoſtolico panem habentes, t.2.ibid.n.68

Familiaris Epiſcopi ad effectum, vt ordinetur à Domino ſecundum aliquos debet ſecum in propria Domo ſeruire, ſecundùm alios, etiam ſi extra eam, ſi eius expenſis, t.1.p.253 n.7 & 10

Familiaris eſt latior vox, quàm Domeſticus, tom 1.ibid. num 9

Familiaris mores rectè Epiſcopus agnoſcere poteſt, etiamſi inhabitet extra eius domum, tom.1. ibid. numero 10

Familiaris ratione triennalis ſeruitij ab Epiſcopo Domino ordinatus, non ſuſpenditur ab exercitio ordinum, ſi Epiſcopus non illico beneficium conferat ei, aut ſi moriatur, t.1.p.259.n.19

Familiaris Epiſcopi ordinari quit ab Epiſcopo, cui ſeruit, t.1.p 253.n.1

Familiaris dicitur qui Domini poteſtati ſubiicitur, & expenſis Epiſcopi continuè alitur, tom.1. pag.253. numero 2

Familia Nunciorum Papæ, & Sanctæ Inquiſitionis quæ quoad forum contentioſum, & tributa remiſſiuè, t. 2. p.445.n 3

Familia Epiſcopi gaudet priuilegio fori, t. 2. pag. 445. n.1

Familiaris Sancti Officij in Regno Valentiæ auxilians in aliquo bannitum, amittit forum Inquiſitionis, tom.2. p.385 n 84

Familiaris deliquens, ſi præuentus ab Inquiſitoribus non poteſt gaudere foro Inquiſitionis videtur vt poſſit tradi Iudici Laico, vt puniatur ſine metu irregularitatis, t. 2.ibid.n 95 98.& 97.ſed verius contra, t.2. ibid. n.99

Commiſſarius cameræ eſt Familiaris, tom. 2. pag. 615. n.70

Cantores Capellæ Pontificis ſunt Familiares, t. 2.ibid. n.71

Familiares Papæ qui dicantur quoad beneficia reſeruata remiſſiuè, t. 2 ibid n 72

Exemptiones Familiarium Papæ non ſunt reuocatæ, t. 2. ibid n 73

Familiares Auditorum Rotæ, confidentialium Cardinalium, Epiſcoporum remiſſiuè, t. 2.ibid.n.74

Familiaris triennalis Epiſcopi ab eo ordinatus debet beneficiari ab eo ſic ordinante, ne in dedecus aliàs cogeretur mendicare, t.1 p 255 n.1 & 2

Familiari triennali ordinato quando de beneficio prouideatur ab ordinatore, tom. 1. ibid. numer. 3. 4. 5. & 6

Rotæ declarationes circa ordines triennalium Familiarium declarantur, t.1. p. 256 n 4.5. & 6

Familiarem ſuum, cui Dominus Epiſcopus contulit beneficium poteſt nondum tranſacto triennio ordinare ratione beneficij, quo forum illico ſortitur, t. 1. ibid. n.7.& 8

Familiarem ſuum Epiſcopus etiam triennalem qui habet animum diſcedendi, non ordinat niſi cum beneficio, t.2.ibid.n.9

Familiari triennali ordinato, datur beneficium ſufficiens pro ſuſtentatione, t.1.p.257.n.10

Familiarem triennalem ratione beneficij in alio Epiſcopatu obtenti, quem Epiſcopus eius Dominus ordinare ſecundùm aliquos: contra, tom.1.pag.257. numer.11. & 12

Familiarem ſuum poteſt Epiſcopus ordinare cum titulo patrimonij, aſſignando eum alicui Eccleſiæ, neceſſitate poſcente: contra dictum, tom. 1. ibid. num. 13. & 14

Familiarem triennalem Epiſcopus ſuus Dominus ordinat ad titulum penſionis pro neceſſitate, & validitate Eccleſiæ, t.1 ibid n.15

Familiaris Epiſcopi, vt ab eo ordinetur ad titulum penſionis, ſeu patrimonij pro Eccleſiæ vtilitate, debet eſſe iam triennalis, t.1 ibid n.16

Fatuus.

Fatuus demens vel furioſus dici poteſt, qui paſſus mentis delirium ad ſanam mentem rediit, tom.1. pag 430. num.59

Feudatarij.

Feudatarij, niſi in obligatione feudali liberentur, cenſentur irregulares, t.2 p.292 n 7

Fideles.

Fideles non tenentur vitare hæreticos, & ſchiſmaticos notorios, tom.1.pag.325 num.13

Fideles vtebantur oleo quodam benedicto ex deuotione ad vngendos infirmos, non ab Epiſcopo, tom.2. p 44 n.25 & 26.

Fides.

Fides bona non præſumatur propter authoritatem ſententiæ, t.1.p.183.n.8 & 9

S.P.Iabitius duo decies centena millium ad Chriſtianam Fidem reuocauit, de morte ad vitam viginti, ac amplius mortuos, t.2 p.400.n.4

Fidei profeſſionem tenetur facere iterum qui aſſumptus eſt ad nouam Dignitatem, tom. 2. pagina 134. num.7.

Filia.

Filia, marito mortuo, non reuertitur ad Patriam poteſtatem, t.1.p.365.n.14

Filius.

Filius ordinandus poteſt cogere patrem ſuum, vt ei aſſignet Patrimonium, ſicut pro dote ad Matrimonium, t.1 p.267.n 67

Filius matrimonium contrahens in forma Eccleſiæ, poſt benedictiones nuptiales liberatur à patria poteſtate, t.1.p.365.n.13

Filius naturalis vt quis dicatur requiritur quod ſit ex ſoluto, & ſoluta, t.1 p 97.n.3

Filius incapax ſi inſtituatur, etſi ſecundùm aliquos queat bona adminiſtrare, interim, verius eſt contrarium, pendente conditione, t.1.p.94. & pag.95. n.14. 15.16. & 17.reſpondetur contrariis iuribus.

Filius qui certo ſcit genitus eſſe à viro alieno, nequit aſcendere ad ordines ſine diſpenſatione, tom. 2. pag.186. num.4

Filius vtcumque exiſtimet ſe eſſe illegitimum, benè faciet ſi vt ordinetur, diſpenſationem exigat, qui ſi melius inſtructus exiſtimet ſe legitimum rectè deponet ſcrupulum, t 2.p.187.n.18.& 19

Confeſſarius nequit conſulere filio ne credat matri, ſi ipſe Filius credat ſe illegitimum, tom. 2. ibid. n.20

Filius genitus à coniugatis poſt vtriuſque, aut alterius profeſſionem, reputatur Spurius quoad ordines, t. 2. ibid.n. 21. & 28. Sic vt vix ad Sacros Ordines promoueatur, tom. 2. ibid. numer. 22. 23. 24. 25. 26. & 27

Filius ingenuus, quatenus ob ingratitudinem dicatur reuocari in ſeruitutem, t.2.p.260.n.19

Filius non tenetur fidem adhibere matri aſſerenti ſe eſſe adulterium, niſi ſufficienter probetur conceptionis tempore non fuiſſe cognitam à marito, vt hic melius t.2.p.186.n.12.& 17

Filius licèt credat eius matrem eſſe adulteram non inde ſe habere debet pro illegitimo, & poteſt deponere dubium, t.2.ibid n.13.14 & 15

Filius in dubio an ſit Spurius, vel naturalis, reputatur naturalis, t 2 ibid n 14

Filius qui in dubium ſe reputat legitimum, poteſt retinere ſemel habitam hæreditatem, tom. 2. ibid. n.25

Filius vt non matris, ſed patris ſequatur conditionem ſtatuto, aut conſuetudine fieri, & de ratione, t. 2 ibid. n.35.& 36 & è contra vt quoad honores matrem ſequatur, t. 2. ibid. n. 37. qua diſtinctione expenduntur plures leges, t.2.ibid.n 38 39 & 40

Filius familias, etſi alienæ poteſtati ſubiiciatur non tamen Dominio, t 2 p 245 n.22

Filius capic à patre donatum ratione militiæ titulo legitimæ; item Doctoratus gradu, t. 1. p. 270. n 8. 9. 15. & 19

Filius legitimus ſicut nec Iure prohibeatur habere beneficium in Eccleſia paterna, ſic nec poſt Concil. Trid. tom. 2. ibid numer. 24. & 28. & expenditur, ibid. n.30

Filius naturalis natus antequam eius pater fieret Clericus prohibetur ex Trid ſuccedere in Eccleſia in qua pater, t 2.ibid.n 29 & 35

Filius legitimè natus, etſi immediatè non poſſit habere beneficium, quod pater benè tamen mediatè, tom. 2. ibid.n.27. & 37

Filij Presbyterorum ex fornicatione nullo tempore poſſunt obtinere beneficia, quæ parentes habuerunt etiam in commendam, t.2 ibid.n.29 & 31

Filius legitimus Clerici non prohibetur obtinere diuerſum beneficium abſque diſpenſatione Papæ, t.2 p.235. n.32

Filius genitus in ſacerdotio, non præſumitur qui filius ſacerdotis exiſtit, t.2.p.223.n.2

Filius naturalis natus dicitur ex parentibus, inter quos matrimonium contrahi poterat. t.2.ibid.n.3

Filius poteſt vel domicilio patris ratione habitationis, vt ordinetur, t.1.p 250 n.10

Filius clerici ante Concilium, in quibus caſibus potuerit habere beneficium in Eccleſia patris, non obſtante publicatione Tridentini, t.2.pag.224 n.7

Filius Presbyteri nequit beneficiari in Eccleſia, in qua pater tantum habuit poſſeſſionem beneficij ſine legitimo titulo, & quare, n.9.nec vbi aliud pater poſſederit, t.2. ibid.n.8.9.& 10

Filius ſequitur paternam originem: quia quoad Parochiam, t.1.p.243 n.5.& 6

Filius illegitimus non potuit ex Trid recipi in Eccleſia receptitia, in qua pater, ſi pater emolumenta habuit, t.2. p 238 n.2

Filij illegitimi, etſi profiteantur in Monaſterio, nequeunt aſcendere hoc ſolo ad Dignitates, & Prælaturas obtentas à parentibus, ſecus ſi ad alias ſimiles eiuſdem religionis, t.2.ibid.n.4 & 5

Filius, qui tempore Trid.obtinebat beneficium in Eccleſia, in qua pater tenebatur reſignare intra tres menſes, nec adiuuabatur regula de triennali, niſi pater reſignaret, t.2.ibid n.6.& 7

Filius obtinens beneficium in Eccleſia in qua pater, ideo ipſe reſignare tenetur, & non pater, quia in filio repræſentatur incontinentia paterna, tom. 2. ibid. numero 8

Filius in Eccleſia patris obtinens, ideo reſignare tenetur ante priuationem beneficium, quia ſic præſcripſit Trid. t.2 ibid n.9

Filius obtinens in Eccleſia, in qua pater, patre mortuo, ante tres menſes, non tenebatur obtentum reſignare, t.2.ibid.n.10

Filius obtinens beneficium in Eccleſia, in qua pater, ſi tranſiret ad aliam ſororem, non tenebatur reſignare beneficium obtentum ante Trid ibid n.12.& quod virtute permutationis etiam ſuſtinebatur, t.2. ibid. n 12. 13. & 14

Filius habens beneficium in Eccleſia, in qua pater, illud reſignare tenebitur. etſi alius tertius haberet regreſſum ad illud, & contradiceret, ibid. n. 15.16.17. & 18. vbi declarationes ponuntur.

Filius non prohibetur obtinere Eccleſiam vnicam, tanquam vicarius, etſi pater habuerit, Eccleſiam, aut beneficium principale. Et hæc intelliguntur, tom.2.p.226. n.26.27 28. & 29

Filius non prohibetur obtinere Epiſcopatum erectum ex parte Diœceſis, in qua euius pater fuit Archiepiſcopus, t.2.ibid.n.30

Filius illegitimus non poteſt obtinere Eccleſiam Cathedralem, nec ſeruire per ſubſtitutum, etſi eius pater fuerit beneficiatus, t.2.ibid.n.31

Filius, & pater poſſunt celebrare in eadem Eccleſia, alter deuotione, alter cauſa legati, t 2.ibid.n.32

Filius, & pater poſſunt proceſſionaliter concurrere, vnus tanquam beneficiatus, alter vt capellanus diuerſarum Eccleſiarum, limitatur, tom.2. pag. 227. num.33. 34.& 35

Filius illegitimus non prohibetur cum patre habitare, clerico, etſi aliqui Epiſcopi, & ordinarij prohibeant, t.2.ibid.n.36.37.& 38

Clerici filius in Epiſcopatu Pampilonenſi, prohibetur habitare cum Patre. t. 2.ibid.n.38

Filius illegitimus prohibetur ſuccedere in capellania, quæ fundari, ſolet pro parentela, t.2 ibid.n.39

Filius Epiſcopi non prohibetur, habere beneficium in Diœceſi patris niſi in Cathedrali, tom.2. ibid. numero 40

Filius nequit beneficiari in Eccleſia, quæ ſoror eſt alterius, in qua pater habet beneficium, ſaltim ſi reſideat in paterna, t.2 p 225 n 16.& 17

Filius nequit beneficiari in Eccleſia, in qua pater habuit ſtallum in choro, etiam ratione Abbatiæ alibi habitæ à patre, t.2.ibid.n.18

Filij illegitimi nequeunt miniſtrare, aut canere, ac officio ſacriſtiæ fungi in Eccleſiis parentum, etiam ſi tantum pater inſeruiſſet, vt cantor, ibid.n.20 vel, ſi de facto tantum habuiſſet beneficium, tom.2. ibid. num. 19. & 21

Filius Presbyteri non prohibetur inſeruire, vt Capellanus amobilis in Eccleſia, in qua pater, vt talis, aut vicarius ſeruiuit, ibid.n.22

Filius, qui ante Concilium obtinuit, beneficium in Eccleſia, in qua pater, poſt illud nequit optare aliud, t.2. p.230.n.25

Filius ſequitur ſemper familiam, agnationem, honores, & dignitates patris, t.2.p.251.n.2

Filius illegitimus prohibetur habere beneficium in Eccleſia patris, qui cum eſſet Clericus primæ tonſuræ capellaniam cathedralis obtinuit, eaque poſt, & habitu dimiſſo filium ſuſcepit, & poſt duxit vxorem, qua mortua, aliam duxit, t.2.p.241 n 30

Filius notus ex legitimo matrimonio eget diſpenſatione ex gratia concedenda, vt poſſit immediatè obtinere beneficium de Iure patronatus, quod pater obtinuit, ad quod ſunt vocati proximiores de genere, tom.2. ibid. n 31

Filius legitimus clerici conceptus ante clericatum, gaudet priuilegio fori, durante vita patris, tom.2. ibid. n.32

Filius vnicus maſculus conſeruat paternam Domum, t.2. p.277 n.17

Mater grauida filios educans, minus apta eſt obſequiis heri, t.2.ibid n 18

Filius natus ex libera, ſeruus ſolet naſci, aut redigi ex delicto ſui patris, t.2.p 278.n.20.& 21

Filius non prohibetur beneficiari in Eccleſia, in qua eius pater habuit titulum ſine poſſeſſione, t.2.p 225.n.13. & 14 fallit quando eius pater per Procuratorem poſſeſſionem adeptus ſit, nec vnquam in Eccleſia reſideat, t.2.ibid.n.15

Canonicare præſumentes Filios ſpurios in canoniis, ſiue beneficiis Eccleſiæ paternæ, ſuſpenduntur, maximè ſi geniti fuiſſent à patre Presbytero, tom. 2. pag.235. n.35

Conſtitutio Clem.VII.quos Filios prohibeat ſuccedere in Eccleſia, qua pater, t.2.ibid n.36

Filius legitimus quoad habendum beneficia paterna, in quibus differat à filio illegitimo, ſpuriore, t.2. ibid. n.38 39.& 40

Filius ſacerdotis, qui tacito hoc, in reſcripto, obtinuit capellaniam in Eccleſia, in qua pater miniſtrauerit, amouendus eſt ab ea, non obſtante quacumque poſſeſſione, t.2.p.240.n.13

Filius illegitimus (ſuppoſita diſpenſatione) poterat habere beneficium, quod pater habuit, ſi iam erat mortuus, vel renunciauerat, tom.2. p.224. n.4.& 5. & adducuntur quatuor declarationes relatæ, ibid. n. 6. Extenditur ad plures caſos, ibid.n 7

Filius illegitimus non prohibetur habere penſionem in beneficio paterno, t.2.p.229.n.14

Filius vulgò quæſitus ordinatur in domicilio matris, t.1. p.248 n 19

Expoſitus Filius quoad ordines eſt ſubditus Epiſcopi vbi fuit natus, t 1.ibid.n.20

Filius habitus ex parentibus poſt matrimonium conſummatum profeſſus, cenſetur legitimus quoad ordines, ſicut quoad hæreditatem, vbi referuntur de aliis filiis, t.2.p. 195.n.15.& 16

Filius publicè habitus pro legitimo, etſi ſit adulterinus erga ſe, poteſt ordinari, quando Eccleſia illum obliget ad ordines ſuſcipiendos; vel in caſu grauis damni vitandi, t.2 p.186.n.6.& 7

Filius non tenetur credere ſe illegitimum ex ſola declaratione matris, etiam facta in extremis, vt priuetur à iure ſucceſſionis, tom.2.ibid. n.8 9 10 11.12, & etiam ſi mater iuraret ſic, n.16

Mulieres ſolent alios præter modum amare, alios odiſſe, t.2.ibid.n.9.11. & 12

Filius conceptus ex aliquo tempore, quo parentes eius liberi extiterunt ad contrahendum, legitimantur per ſubſequens matrimonium, t.2.p.84 n.22

Menſium trium ſpatium aſſignatum à Tridentino pro reſignando à filio beneficium Eccleſiæ, in qua pater fuit prorogatum à Pio IV. ad ſex. t.2.p 239.n.22

Filius obtinens idem beneficium, quod pater, quod facere tenetur Trid t.2 ibid.n.23

Filius clerici non poteſt patri ſuccedere, nec ab eo quidquam capere & à conſanguineis ex patre, t.2. p. 233. n 14

Filius abſens petitur priuilegiis patris reſidentis in ciuitate, t.1.p.251 n.24

Filius Presbyteri verius eſt, vt nequeat obtinere penſionem ſuper beneficio paterno, ac poſſit habere in Eccleſia, in qua pater beneficium habet, t.2.p 228.n.1.2. & 3

Filius dicitur oriundus loci, in quo Pater eius natus

fuit quoad honores, & emolumenta, tom. 1. pag. 247. n. 3
Filius dicitur natus ciuiliter legis beneficio, vbi eius Pater natus fuit, t. 1. ibid. n. 4
Incola fit legis beneficio Filius, t. 1. ibid. n. 5
Filius, Iudex, Auditor, ſeu Magiſtratus liberatur à patria poteſtate, t. 1 p. 365. n. 19
Filij Clericorum, ne ſuccedant in Eccleſiis, vel Officiis parentum ſub diuerſis temporibus, expenditur, t. 2. p. 222 n. 1 2 3. 4. & 5
Filij Clericorum Iure Decretalium, etiam legitimi, non poterant ſuccedere in Eccleſiis parentum immediatè, mediatè verò ſic. Quid? Conſt. *Clem. VIII.* & poſtea *Trid. Concil.* t. 2. ibid. n. 2. 3. 4 & 5. Et in quo differant, n. 6 & in quibus conueniant, n. 12
Filij Presbyterorum ex fornicatione nati nullo vnquam tempore obtinere poſſunt beneficia parentum, nec mediatè, t. 2 ibid. n. 3
Filij à patriâ poteſtate non liberantur iure Romano, & Patritatum, matrimonio contracto, niſi quando matrimonium per coëmptionem contractum eſſet, t. 1. p. 365. n. 15. & 16
Filij iure Cathaloniæ liberantur à patria poteſtate per matrimonium de conſenſu parentum, tom. 1. ibid. n. 17
Filij Auditorum Regiorum Cancellariarum poſſunt ordinari ab Epiſcopo illius Cancellariæ, vbi pater fungitur Officio Regio, t. 1. p 250. n. 13
Filij Baronum ordinari queunt ab Epiſcopo, vbi patres contraxerunt feudum, etiamſi Baro ibi Domicilium non habeat, t. 1. ibid. n. 14 & 16
Filij quoad libertatem, & ſeruitutem ſequuntur deteriorem partem, ideſt debiliorem, qualis eſt fœmina, t 2. p. 278. n 27
Filij ex matrimonio habiti ſequuntur, patrem quoad familiam, & honores quoad libertatem, & ſeruitutem matrem, etiam ſi naſcantur extra matrimonium, t 2. ibid. n. 28 & 30. & firmiter, t. 2. ibid. n. 36. aliter ſtatuto, & conſuetudine fieri valeant.
Vulgò conceptus dicitur qui eſt ſpurius, vt ſi pater Monachus, vel ex inceſtu concepta ſit proles, t. 2. p. 278. n. 29
Clericalis Ordo eſt Dignitas, quæ nobilitat, ſed non inde Filius Clerici poteſt ordinari, tom. 2. pag 278. n. 30. & 43
Filij familias teſtari non prohibentur de his, quæ habebant antequam fierent Cardinales, vel quæ haberent à coniunctis ſanguine, t. 1. p. 365. n. 8
Filij nati ex ancillâ, cui iam erat promiſſa libertas à Domino ante manumiſſionem adhuc ſerui naſcuntur, t. 2. p. 281. n 21
Filij damnatorum ad triremes poſſunt ordinari; etſi parentes exiſtant infames ex cauſa famoſa, t. 1. pag. 341. n. 15
Filij Hiſtrionum, Scenicorum, Macellariorum, Lictorum, & aliorum, non ſunt ordinari prohibiti. Et idem de parentibus exiſtimant alij, t. 1. ibid. n. 16. 19. & 20
Hiſtriones ob turpes, & indignas repræſentationes infamiæ nota afficiuntur, t 1. p 341. n. 17
Filij, & nepotes eorum, qui violentas manus iniecerunt in Cardinales ſunt infames de iure. Item, & Filij proditorum committentium crimen læſæ Maieſtatis, & Filij hæreticorum, tom. 1. pagina 340. numer. 4 5. & 6
Filij Clericorum dicuntur ſacrilegi, & nefandi, qui hæredes parentum non ſunt, cum ſint incapaces ſucceſſionis paternæ hæreditatis, t. 2. p. 179. n. 12. & 13. & propinquiorum parentis, t. 2 ibid. n. 14
Filij nati ex priori concubinatu inter ſolutum, & ſolutam fiunt legitimi per ſubſequens matrimonium, t. 2. p. 369. n. 9
Filij propter hæreſim paternam liberantur à patria poteſtate ipſo Iure ante ſententiam declaratoriam, tom. 2. p. 273. n. 21. & 23
Filij quoad ſeruitutem ſequuntur conditionem matris, t 2. p. 277. n. 5
Filij nothi, aut manceres qui remiſſiuè, tom. 1. pag. 188. n. 4
Filij Presbyterorum difficilius diſpenſantur ad ordines, & beneficia, quam alij illegitimi, tom. 2. pag. 184. n. 17
Parentes exempla metuuntur in Filiis, tom. 2. ibid. n. 18
Filij hæreticorum naturales, ſiue illegitimi habiles ad beneficia, & officia publica, t. 2. ibid. n. 19
Filij Presbyterorum concepti ante Presbyteratum poſſunt ordinari, ſi ſint nati ex legitimo matrimonio, t. 2. ibid. n 20 & 21
Filij nati ex obſcuro patre, matre tamen nobili, naſcuntur ignobiles, t. 2 p. 229. n. 36
Filij præſumuntur imitatores futuri incontinentiæ paternæ, t. 2. p. 184 n. 8. & 18
Filij illegitimi Presbyterorum, aut ex fornicatione orti nec ordinari, nec beneficiari poſſunt ſine diſpenſatione tribus de cauſis, t. 2. p 183. n. 5. 7. & 8
Naturalis Filius quis propriè dicatur, tom. 2. pag. 180. n. 16
Filij ſtatus Iudicandus eſt ex tempore conceptionis, t. 2. ibid. n. 17

Fiſcalis.

Fiſcales Regij ſibi alios non ſubſtituunt, vt ſeruiant in officiis. Et de praxi in cancellariis, tom. 2. pag. 586. n. 4. & 6
Fiſcalis Sanctæ Inquiſitionis abſens, & mortuus, qualiter ſubſtituatur, conſilij ſupremi praxis cum Authore, t. 2. ibid. n. 5

Flagella.

Flagellis publicè ceſſi, ſunt infames ſed eorum Filij poterunt ordinari, t. 1. p. 341. n. 14

Flamen.

Flamen Dialis Iuris Pontificij ignarus, iuſtè deiici poterat, & raró Conſul creatus fuerat, & de priuilegiis, t. 2. p 475. n 189
Matrimonium Flaminis, & Flaminicæ, morte tantùm ſoluebatur, t. 2 p. 476. n. 190
Flaminis Dialis ornatus, t. 2. ibid. n. 191
Flamines ſinguli ſingulis Diis fuerant conſtituti, t. 2. ibid. n. 192
Flamines Diales vtebantur inſigni veſte, tom. 2. pag. 476. n. 195
Poſſidens multa non ex libidine, ſed ex ratione viuere debet. t. 2. ibid. n. 196
Patriarchæ ſucceſſerunt loco primi Flaminum, t. 2. ibid. n. 197
Flamines, Archiflamines, &c. qui fuerint, t. 2. p. 451. n. 11

Fœditas.

Fœditas corporalis animi, morum deformitatem indicat, t. 2. p. 320. n. 15
Deformitas omninò difficulter bonus eſt, tom. 2. ibid. n. 16

Fœmina.

Fœmina in Papam eligi nequit, Laicus tamen, & Vxorus ſic, cum licentiâ vxoris; quæ tunc compelletur intrare Religionem, t. 1. p. 58. n. 29
Pontificis Romani poteſtas quæ? remiſſiuè, tom. 1. ibid. n. 30
Fœmina ſi capax eſſet irregularitatis, efficeretur vtique irregularis propter viri corruptionem, ſicut efficitur vir ducens corruptam, t. 2. p. 387. n 7
Fœmina maſculo ſubeſt, t. 1. p. 244. n. 6
Fœmina ordinata, non eo quod miniſtret in ordinibus incurret irregularitatem, t. 1. p. 330. n. 37
Fœmina nequit tonſurari, etiam ex Pontificia diſpenſatione, & quare, n. 26. contra Paludanum, & Hurradum affirmatiuam dicentes, etiam quoad ordines minores, t. 1. p. 419. n. 18
Fœminæ propter officium legendi, &c. dicebantur antiquitùs Diaconiſſæ, ſeu Presbyteræ, id eſt quia ſeniores, & aliis prælectæ, t. 1. p 330. n. 41
Fœmina num queat Epiſcopus conſecrari remiſſiuè, t. 1. ibid. n. 42
Pepuziani hæretici exiſtimarunt Fœminas ex Chriſti Inſtitutione eſſe capaces Ordinis Eccleſiaſtici etiam Epiſcopatus, t. 1 p 230. n. 27
Fœmina etſi poſſet eſſe Prophetiſſa, vt probatur exemplis. Sed fieri clerica, & ordinari, t. 1. ibid. n. 28. 29. & 30 vbi quod reprehendit Leo Papa IX. Creatos Patriarchas aliter, n. 35. vbi differentiæ ratio.
Excommunicati, & irregulares illicitè ordines ſuſcipiunt; Fœminæ autem nulliter, t. 1. ibid. n 31
Ioanna Anglicana Fœmina ex communi dicterio fuit ad Pontificatum aſſumpta per duos annos, ſed exploditur, t. 2 ibid. n. 32 & 33. eo quod Ioannes Papa VII. Imperatus à Fœmina Ioanna: ſic vocari cœptus ſuit tamen alia Ioanna Patriarcha Conſtantinopolitana creata. Vulgò Papiſſa dicta, t. 1. ibid. n. 34
Paulus ad Galatas 3. relatus, t. 1. ibid. n. 28. ibi: *Chriſto Ieſu maſculum, & fœminam vnum eſſe.*

Fœminæ Diaconiſſæ ordinatæ non ad munus Eccleſiaſticum, ſed ad curam cæterorum, inter quas aliæ fuerunt Subdiaconiſſæ, aliæ Presbyteræ, aliæ Epiſcopæ, ſic dictæ non ob officium, ſed quia vxores virorum, &c. t.1 ibid.n.36.& 37

Fœminæ nullo tempore potuerunt in Epiſcopos eligi aut conſecrari. Quid de Hermaphrodita remiſſiuè, t.1. p.231.n.38. & 39

Fœtus.

Fœtus ſepultus in vtero matris, non violat Eccleſiam, niſi ex homicidio, t.2 p.158.n.11. & 13

Fœtus ſi viuat in vtero matris mortuæ, extrahendum eſt, aperto vtero matris, vt infans Baptizetur, t.2. ibid. n.12

Fœtus viuum ſepultum in vtero matris, facit vt Eccleſia polluatur propter homicidium, t.2 ibid.n 13

Fœtus in vtero conſtitutus eſt matris portio & vnum cum ea reputatur, t.2.p.28.n.1

Fons.

Fons baptiſmalis ex qua materia debeat eſſe in loco Eccleſiæ conſtitutus, t.2.p.515.n.189

Benedictio Fontis baptiſmalis connumeratur inter benedictiones Parochiales; item & candelarum purificationis, t.1.p 507 n.32 & 33

Forenſis.

Forenſis, aut alienigena impetrans beneficium, non faciens mentionem de loco ſuæ originis, ſeu de ſua Diœceſi, facit gratiam ſubreptitiam, tom.1. pag.402. num.3. & 6

Forma.

Forma verborum poteſt eſſe indicatiua, & optatiua, ſicut in Baptiſmo, quæ apud Latinos eſt indicatiua, apud Græcos optatiua, t.2.p.23.n 6

Forma Sacramenti Vnctionis probabilius eſt vt ſit deprecatiua, t.2 ibid.n 7

Duæ Formæ non poſſunt eſſe inſtitutæ pro vno Sacramento, t.2.ibid.n.8

Forma Vnctionis indicatiua debet iterari ſecundùm Nugnum. Et qualiter ſuſtineatur probata, t.2. ibid.n 9. 10. & 11

Forma Sacramenti Confirmationis, num eſſentialiter requirat expreſſam prolationem verborum Sanctiſſimæ Trinitatis, tom 2. pag.76 num.18.19 20. & 21. & videtur quod non, ibid. num. 22. niſi in Sacramento Baptiſmi.

Formæ verba *conſignet te Deus ſigillo fidei* à Conſtantino dicta, num ſuſtineatur, tom. 2. pap. 77. num. 28. & 29

Forma miniſtrandi Sacramentum Confirmationis in modum crucis præciſa eſt, at benedicendi Chriſma non ſic, t 2.p.67.n.4

Forma *cap.quia propter, de electione*, núm ſeruetur circa nominationem Præbendarum præceptorialium, tom.1. p.116 n.15

Forma *cap.cum dilectus* 32 *hoc tit.* non eſt ſublata per textum noſtrum, t.1.p.120.n 28

Forma qua competitores, ſiue oppoſitores, ſint vocandi, vt valeat confirmatio, tom.1. pag. 370. num. 47. 48. & 49

Forma non ſemper cenſetur ſubſtantialis, ſed tantùm illa, quæ vel ex materia ſubiecta, vel ex mente conſtituentis talis apparet, t.1.p.225.n.22

Forma dubia adhiberi ex graui metu, non videtur illicitum, niſi metus incutiatur in contemptum, t.2. p.148. n.3

Formæ ſenſus, ſi dubitatur periiſſe, repetitur ſub conditione maximè in Baptiſmo, Confirmatione & Ordine, t.2.p.149.n.4

Forma electionis præſcripta in textu noſtro, eſt ſeruanda, t.1.p.118.n.3.& 6

Forma Confirmationis Sacramenti, núm ſufficiat prolata per modum imperatiui, & optatiui, tom. 2. p.75. n.12. & 13

Verba Formæ Confirmationis Sacramenti *crucis*, & *chriſmate ſalutis*, núm debeant exprimi à proferente pro ſubſtantia formæ, t.2. ibid. n.13.14. & 15. vbi affirmat Suarez ex aliis.

Formæ verborum geminatio *ſigno te*, & *confirmo te*, ſimul prolata ſecundum quoſdam, non requiritur præciſè, docentes, vt ſufficiant *ſigno te*, vel *confirmo te*; alij vtraque verba requirunt pro eſſentia formæ huius Sacramenti, t.2.ibid.n.16.& 17

Forma indicatiua, & imperatiua ſufficiens in Sacramento Vnctionis, vt exemplificatur, t.2.p.23.n.1.& ſeqq. Quid probabilius, ibid.n.7

Formæ verba ſingulis ſacerdotibus dicuntur, cum ordinantur, t 2.p.137.n.1

Formæ verba ita proferri debent, vt ſimul concurrere poſſint cum materia, t.2.ibid n.2

Formæ varietas Sacramenti Vnctionis, tom.2. pag. 19. n.23

Forma Sacramenti Vnctionis vſitata in Eccleſia Romana deprehenditur ex verbis Diui Iacobi. Explicatur, t.2. ibid. n.24. 25.& 26. & ſufficien data. n.28

Verba Formæ Sacramenti Vnctionis quæ ſint neceſſaria? t.2.ibid.n.25

Formæ reiteratio ſupra eandem materiam ſine cauſa, eſt peccatum mortale, ſecus ſi Miniſter eſſet dubius, an verba formæ pronunciare, t.2.p.150.n.14

Formula.

Formula interrogandi ab Epiſcopo conſecrato ante conſecrationem impertiendam conſecrando ſuper mandato, & Bullis, t.1.p.89 n.24 & 25

Formula euulgandi nomina ordinandorum; remiſſiuè, t.2. p.314.n.26

Fornicatio.

Fornicationis ſimplicis peccatum, quale remiſſiuè, t.1, p.318 n 3

Fornicator.

Fornicator conſtitutus in ordine Sacro, eſt reus ſacrilegij, etiam, ſi ſentiat non ex voto, ſed ex præcepto Eccleſiæ caſtitatis obligationem eſſe ordini Sacro annexam, t 2. p.18.n.9

Forus.

Forus ad ordines ſortitur ratione ſolius beneficij, tom. 1. p.159.n.1

Forus contentioſus verè dici nequit, niſi per partes in iudicio contendatur, t.1 p 305 n.12

Foſſarij.

Foſſarij alias vocati *Laboratores* erant illi, qui ad miniſterium ſepeliendi ſine vlla Eccleſiaſtica cæremonia, ab Epiſcopo in Eccleſia inſtituebantur, tom.1. pag.437. n.58. & 59.

Laboratores erant in Eccleſia oſtiarij Coadiutores, t.2. ibid.n.58

Fratres.

Fratres non prohibentur ex Trident. *cap.*5. *ſeſſ.*25. ſuccedere in beneficio alterius, tom. 2. pag. 234. numero 25

Fratres non expelluntur à Communatione officiorum Reipublicæ; etſi bona indiuiſa habeant, tom.2. pag.51. n.12.& 13

Frons.

Frons confirmati panno albo circumcingitur, ne recens Vnctio defluat, aut deleatur, tom.2. pag. 72. numero 26

Frontis ſignatio eſt de eſſentia in Sacramento confirmationis, iuxta probabiliorem ſententiam, tom 2. ibid. n.7.8 9.& 10

Frons eſt ſedes verecundiæ, t.2.ibid.n 9

Fructus.

Fructus percepti à non ordinatis, reſtituuntur Fabricæ, vel pauperibus, t.1.p 372.n.19

Fructus beneficij indebite recipiens inhabilis efficitur, & indiget rehabilitatione, t. 1.p.76.n.88

Furor.

Furor per annum cenſetur durare, ſi conſtet furioſum antea fuiſſe agitatum furore, tom.1. pag. 99. numero 7

G

Gallus.

GAllus ſupra pinnaculum Torris ſolet effingi ad excitandam vigilantiam in Prælatis, tom.2. pag.248. num.32

Generalatus.

Generalatus ex ſtylo ſecretariæ breuium, & Pœnitentiariæ, cenſetur excluſus in diſpenſatione illegitimitatis quoad officia inter regulares, tom 2.pag.200. n.35.36. & 37.contra, n.38. Explicatur ſtylus infra, num.36.49 & 50

Generalis.

Generalis deciſio generalem intellectum præſtat, tom. 2. p.617.n 8

Generalis, qui certum tempus, puta ſexennij habet, non reeligitur ad aliud ſexennium, tom. 2. pagina 29. n.26

Generalis ordinis poteſt adhibere fidem ſoli famæ electi, & litteris teſtimonialibus, t.1.p.71.n.58

Generales Minorum non tenentur ſeruare in conſeruandis electionibus formam *cap. fin. huius tituli lib.6*, t.1. ibid.n.59

Genitalia.

Genitalia hominum, & mulierum ex Galleno habent proportionem ad generationem, etſi in magnitudine differant, t.2.p.341.n.19

Gentes.

Gentes olim plures mutationes fecerunt fœcunditate aliarum prouinciarum, & patria non præſtante alimenta, aliiſque de cauſis, tom. 2. pagin. 399. numer. 30. & 31

Gentiles.

Gentiles qui multas Deorum naturas excogitarunt ſic & viuas templorum formas Diis præpararunt aptiores eorum naturæ, t.1.p.451.n.4.& 5

Gentilitas.

Gentilitas corpore truncos ad Sacerdotium non admittebat, t.2.p.304.n.9 & 10

Gibbus.

Gibbum habens in facie vulgò *Lobanillo*, ſi deformis redditur, & ſcandaloſus, eſt irregularis Epiſcopi iudicio, t.2.p.330.n.81

Gradus.

Gradus tres in veteri Teſtamento erant diſtincti, Pontificum, Sacerdotum, & Leuitarum, Maior illis Pontifex, t.1, p.210. n.21

Græcus.

Græcus ritus qualiter cum latino in Sacramentis contingat, p.174 n.29

Græcorum forma *ſignaculum Domini Spiritus Sancti* qualiter ſubſtinearur, t.2.p.77. n.26.27. 28. & 29. vbi explicatur.

Græcorum vſus immiſcendi cum Oleo, & Balſamo alia aromata, núm ſuſtineatur, tom. 2. pagin. 96 n.25

Græcus quidam introduxit reuocare in ſeruitutem ingratos libertos, t.2 p.266. n.22

Græci conſueuerunt Presbyteri miniſtrare Sacramentum Confirmationis, t.2.p.94.n.14. & 17. Et qualiter latini, ibid.n.15

Græci in Italiâ ſecretè non prohibentur confirmare, t.2. p.18.n.33

Græci núm exceſſerunt in collatione Sacramenti Confirmationis Sanctiſſimæ Trinitatis verba, t. 2. p. 76. n.20

Græco ritu per vnicam impoſitionem manus vnamque formam, duplex confertur poteſtas, Subdiacono, Diacono, & Presbytero. Ritu verò latino, non niſi per duplicem materiam, t.2.p.140.n.6

Græci non carent vero Sacerdotio defectu materiæ eſſentialis contra aliquos, cum in eorum ordinatione vera materia, & forma adſint ſicut in Latina, t. 1. p. 244. n.9

Græcorum conſecratio in ſubſtantia non differt à Latina. Sic nec Sacerdotum ordinationibus, t.1.p.231.n.40.41. & 42

Græci poſt Ordines Sacros, quare non poteſunt matrimonium inire, nec mortua vxore ante recepta cum alia contrahere, t.1.p.403. n.32

Græci magnæ Græciæ in multis ſubiiciuntur Latinis ordinariis propter hæreſes, in quas laberentur illi, qui degebant Siciliæ, t.1.p.241 n.1.& 2

Græci Presbyteri poſt Baptiſmum in fronte conſignabant Eucharistiam toto anno conſeruabant, & alia nec vtebantur in Sacramento pœnitentiæ forma præſcripta, t.1 p.242 n.3 & 4

Græci ſiue Epiſcopi Diœceſani dimiſſoriis promouebantur, t.1.ibid n.5

Græci temporibus diuerſis nonaginta, & amplius hæreſes pepererunt ad corrumpendam Eccleſiæ virginitatem, t.1.ibid.n.6

Græci Diuina Officia ſolo rito Græco tenentur peragere, & Latini Latino, t.1. ibid.n.7

Græcus tranſiens per Eccleſiam latinam tenetur celebrare Græco ritu, & Latinus ſuo, contra Ledeſmam, t.1. ibid.n.8

Græcus ſi ordinetur à Latino, vel Latinus à Græco non contrit irregularitatem, t.2 ibid. n.9

Gratia.

Gratia Papæ per teſtes non probatur benè ſine litteris, t.1.p.85.n.49 & 54

Gratiæ non ceſſant mortuo Papa concedente etiam reſpectu Presbyteri confirmaturi, t.2.p.92.n.22

Gratia Pontificis præciſè debet probari per litteras contra iuris diſpoſitionem, tom. 1. pag. 83. num. 47 49. & 54

Gratia de ſtylo núm ſit ſubreptitia, ſi non exprimatur ordo, t.1.p.509.n.36

Gratia ceſſante cauſa, quando dicatur ceſſare, t.2.p.652. n.46

Gratia Pontificis dependet à verbo *Fiat*, & à pronunciatione Papæ, t.1 p.84 n.55

Gratia ſi per teſtes probari valeret, abſurda multa euenirent, t.1.p.83.n.52.& 53

Fundans ſe in Gratia Pontificis, debet eam oſtendere ad euitanda abſurda, & falſos teſtes, tom. 1. ibid. n.53

Gratia Principis, & conceſſio debent interpretari, ſic vt non oriatur abſurdum, tom. 2. pagina 615. n.81

Gratificare.

Gratificare poteſt Iudex, quando dantur duo vota æqualia, t.1 p.11 n.3

Gratificare poteſt Iudex, data æquali opinione ſententiarum, t.1.p.107.n.17 & 18

Gratificari núm poſſit Iudex vni ex Litigatoribus remiſſiuè, t.1.p.147.n.14

Gubernator.

Gubernator Papæ, qualiter ſub nomine Magiſtratus comprehendatur? Et quibus comparetur? De curia, & de aliis, t.1.p.604 n.41

H

Habitus.

HAbitus, & pronitas ad peccandum non ſunt peccata, t.2 p.53.n.17

Habitus ad cuſtodiam legis, qualiter à lege naturæ deriuetur, t.1.p.52.n.13. vbi de ſyndereſi, ſyndereſis quid ſit, t.1.ibid.n. 13 23 & 29

Habilitas.

Habilitas in qualibet commiſſione deſideratur in principio, t.1 p.186.n.5

Habitatio.

Habitatio quando præſtet Domicilium remiſſiuè, t. 1. p.249 n.1

Habitatio ſimul cum animo perpetuo manendi in aliquo loco, qualis colligitur de officiali, & Senatore Regio ibi habitante conſtituit Domicilium, tom. 2. pag.250. n.81

Habitandi animus ſatis cenſetur declaratus per larem, & ſummam rerum, t.1 ibid n.12

Hæredes.

Hæredes Epiſcopi ſunt alij Epiſcopi, Eccleſia, vel Camera Apoſtolica, tom. 1. pagina 140. numer. 12. & 13

Hæredes illius, qui moritur ſola ſupplicatione, ante litterarum expeditionem nequeunt percipere fructus illius temporis, t.1.p.83 n.41

Hæreſis.

Hæreſis cognitio eſt omninò Eccleſiaſtica, t.2. pag. 378. n.26

Hæreſis ſuſpicio inducta ex excommunicatione per annum non cauſat beneficij priuationem, niſi à principio eſſet ſuſpectus, tom. 1. pagina 387. numero 5, & 6

Hæreticus.

Hæreticus ſi tantùm exterius negat fidem, non tamen mente, non incurrit Hæretici pœnas, t. 2. pag. 354. n.52

Hæretici laborantes reconciliari iuuantur per Confirmationem, t.2.p.108.n.9

Hæretici in electionibus etiam profanis carent eligendi poteſtate, t.1. p.112. n.1

Hæretici ſunt excommunicati, & infames, tom. 1. ibid. n.2

Communicandum non eſt cum excommunicatis, tom. 1. ibid.n.3

Hæreticus caret vſu Dignitatum, tam quæ ſunt ordinis, quàm iuriſdictionis, tom.1.ibid. num.4

Hæreticorum filij, & nepotes priuantur fungi publicis Officiis, & Dignitatibus, t.1.ibid n.5

Hæreticus tantùm ille dicitur qui circa ea quæ ſunt fidei errat per intellectum, & pertinaciter adhæret erroris tom 2.p.ag.379.num.36

Accuſatus de Hæreſi per teſtes, vel aliter conuictus ſe hæreticalia dixiſſe vel credidiſſe, quod credit

Eccleſia condemnatus vt hæreticus, tom. 2. pag. 379. n.37

Hæreſim manifeſtam pariunt baptizare imaginem, rebaptizare puerum, t.2.p.379 n.38

Vxorum plurium contractus ſapit Hæreſim manifeſtam & quare, tom. 2. pagina 379. numero 39. à numero 46

Hermaphroditus.

Hermaphroditus, quis dicatur, & quando ordinari queat, vel non? t.1.p.330.n.34

Hermaphroditus ſi conſecratur Epiſcopus, poſtea appareat, vt præualeat in ſexu fœminco, non amittat exercitium? t.1.ibid.n.35

Hermaphroditus iudicatus præualens in ſexu fœmineo ſi erumpat, poſtea in virilem nequit ordinari ob vitandum ſcandalum, t.1.ibid.n.36

Hierarcha.

Hierarcha futurus, quare primùm in Capite vngatur, t.2. p.8.n.22

Homicida.

Homicida occultus nùm ſit irregularis, tom.1.pag.310. n.24

Homicidæ voluntario occulto non conferuntur beneficia, t.1.p.304 n.7

Homicida Clericus proditorius, nùm degradetur, & Curiæ ſæculari tradatur, remiſſiuè, tom. 1. pag. 307. n.1

Homicida voluntarius, aut alius irregularis non eſt incapax penſionis, ſcilicet temporalia, tom. 2. pag. 309. n.4

Homicida occultus ex iure poſitiuo impeditur ordines ſuſcipere, t.1.p.304.n.10

Homicida irregularis eſt, nec ad ordines qucit promoueri, nec in ſuſceptis miniſtrare, nec beneficiari, t. 1. p.303.n.3.& 4

Homicida irregularis ſi excedit modum in ſe defendendo eſt diſpenſabilis ab Epiſcopo: tom.1. pag.305.n.26 27. & 28

Homicida, periurius, & falſarius, nùm poſſint beneficia obtinere remiſſiuè, tom. 1. pagina 302. numero 4. & 5

Homicida Proditorius, quam pœnam incurrat remiſſiuè, t.1 p.303 n.6

Infamiæ diuiſio remiſſiuè, t 1.p.303.n.7

Homicidium.

Homicidium inter horribiliora crimina computatur, quod eſt maius malum fornicatione, & grauius periurio, t. 1.p.302.n.3

Homo.

Homo prius eſt eſſentialiter in naturalibus quàm alterius Hominis pater per generationem, tom. 1. pag. 229. n.13

Homines apti ad Epiſcopatus ſolent legere in Conſiliis, Inquiſitionibus, Eccleſiis Cathedralibus, in Religionibus, & in vniuerſitatibus de quorum peritia, & experientia, t.1 p.162.n.19.& 20

Hominis liberi plures ſunt ſpecies, tom. 2. pag. 246. n.37

Homines ingenuos ad gubernandum, Reipublicæ, conuenit habere nobiles, & qui honoris capaces ſint, & qui honeſtè ſe gerunt, t.2.p.241.n.7

Hora.

Hora lucernalis ideò dicta; quia tunc lucernæ accendi ſolebant, quando horæ canebantur, tom. 2. pag 550. n.63

Hoſtia.

Hoſtia ſemel non iterum conſecratur ab altero, qui perficit Miſſæ Sacrificium, tom. 1. pag. 46. num. 16. & 17

Hoſtia non conſecrata ſecundùm aliquos poteſt dari peccatori ad communicandum, vt euitet infamiam, quæ oritur, ſi ab aliis viſus ſit non communicare r vetitus, t.1.p.307.n.12.& 14

I

Ieſuita.

IEſuita qui ordinatus poſt vota ſuæ Religionis, exiit ab ea, ſeu dimittitur, non incidit irregularitatem, t.2.p.190 n.8

Ieſuitæ à quocumque Antiſtite ex priuilegio ordinari poſſunt, t.1.p.219.n.9.& 14

Ieſuitæ etiam in ſacris non initiati prædicare valent Verbum Dei, t.2.p.418.n.5

Ieſuitæ poſt tria vota de licentiâ ſui Generalis, & poſt biennium, poſſunt in Sacris ordinari abſque alio titulo, t.1 p.272 n.19

Ieſuitæ habent priuilegium aſcendendi ad ordines ſuperiores, etiam ſi nondum miniſtrauerint in ſuſceptis, quo fruuntur aliæ religiones, t.1. pag.301.n.13.& 14. vbi quid de diſpenſando in interſtitiis, t.1. ibid. n.15. & 19

Ieſuitæ poſt biennium verè dicantur Religioſi, & ſic irregulares ex Bigamiâ, ſi contrahant matrimonium, t.2.p.392.n.1.& 2

Ieſuitis ordinatis eiectis in Religione, alimentadari debent per Prælatos, tom.1. pag.288. n.6. & 7. Quid in praxi, n.8

Ignorantia.

Ignorantia quæ excuſet à dolo, remiſſiuè, t. 1. pag. 98. n.11.

Ignorantia probatur per Iuramentum, tom. 1. ibid. n.12

Ignorantia quæ non excuſat à culpâ in ordinante ante legitimam ætatem videtur, vt excuſet ab irregularitate, ſi miniſtret, t.1.p.294.n.11

Ignorantia eſt mater omnium errorum, tom. 1. pag 432. n. 8

Ignorari non licet ſcitum ab omnibus, tom. 1. pag. 3. n 4

Ignorantiam allegans debet eam probare, quod fieri poteſt per Iuramentum ſignis, & coniecturis, t. 1. p.324. n.4

Ignorantia probabilis excuſat à culpâ in ſuſceptione ordinum, non craſſa, t.1.p.320.n.35.36 Et qualiter intelligatur, ibid.n.37. Et de qua pœna textus noſter loquatur, ibid.n 45

Ignorantia omnis culpabilis, comprehenditur ſub ignorantia craſſa, & ſupina, t.1.ibid.n 36

Ignorare non decet quod communiter omnes ſui ordinis ſciunt, t.1.p.293 n.18

Illegitimus.

Illegitimitas patris non obſtat filiis, vt non poſſint obtinere Aui Canonicatum, aut beneficium, t. 2 p. 233. n 20

Illegitimus legitimatus per ſubſequens matrimonium rectè eligitur in Epiſcopum, & promoueri poteſt ad ordines, beneficia, & honores ſine diſpenſatione, t.1. p 98.n.7

Illegitimus reputatur, qui patrem oſtendere nequit, ſi præcisè requiratur talis probatio, aliter non ſic, t.1.p.185.n.1.& 2

Illegitimus electus in Prælatum ab habentibus poteſtatem diſpenſandi, habilitatur electione, t. 1. p. 71. n.73

Illegitimus poteſt poſtulari; non verò eligi, t.1. pag.97. n.1

Nati Illegitimè ſunt inhabiles ad beneficia, tom. 2. ibid. n.1

Illegitimus natus potius intelligitur naturalis, quàm Spurius, contra aliquos, tom. 2 pagina 222. num. 6. & 7

Illegitimus quamtumvis occultus, & inhabilis ad ordines, & beneficia, etſi contra aliqui, t. 2 p. 197. n.1. 3.& 6

Illegitimus diſpenſatus per ſuum Epiſcopum ad ordines, & beneficium, poterit ab alio quocumque ea obtinere, t.1.p.219 n.23

Illegitimus electus ab habente poteſtatem diſpenſandi, etſi electus vita videatur eo ſolùm; at alij dicunt, vt debeat fieri cum expreſſa diſpenſatione, t.2. pag. 194. n.5. & 6. Et quid in foro animæ, ibid. n 7. ſed de veritate Iuris, ibid. n. 8. 9. & 10

Illegitimus non prohibetur habere Canonicatum, qui erat portio tempore, quo Pater illum obtinuit, t. 2. p.226.n.23

Illegitimus non prohibetur obtinere Eccleſiam filialem, dummodo non teneatur miniſtrare in Matrice, tom. 2. ibid.n.24 nec ſi pater in vtraque miniſtrauit, ibid. n.25. intellige, ibid.n.27 nam fallit, vbi ſunt ſeparata beneficia.

Illegitimationis defectus non ſuppletur honeſtate vitæ perſonæ, nec vita, aut fama ſine diſpenſatione, t. 1. p.97.n.4

Illegitimi generaliter fieri Clerici non poſſunt, t 2.p 178. n.2

Illegitimatis aliqui effectus ſpirituales, tom.2. pag 181. n 22

Illegitimus non ordinatur, niſi fiat Monachus, tom. 2. p.181.n.3

Illegitimè natus etiam de vxore ſine diſpenſatione ad ordines, vel beneficia nequit promoueri; quia eſt repellenda paterna incontinentia modis omnibus, t.2. ibid. n.4

Illegitimus ad Dignitatem, perſonatum, vel beneficium curatum promoueri nequit abſque diſpenſatione Papæ, t.2.ibid.n.5

Diſpenſat cum Illegitimè natis in minoribus ordinibus, & beneficio ſine cura Epiſcopus, in alijs Papa, t. 2. ibid n.6

Pluralitas beneficiorum prohibetur in Illegitimè natis diſpenſatis ad beneficia, t.2.ibid.n.7

Illegitimorum plures ſpecies ſignantur, & alij inter eos ſunt naturales, t.2 p.179 n.4.& 5

Illegitimi plenè ſunt vitiis, t.2. p.183. n.9

Illegitimus nequit ſine diſpenſatione, prima Tonſura initiari, t.2.ibid.n.10

Profeſſio vt tollat Illegitimi irregularitatem quoad Prælaturas, eget diſpenſatione Pontificia, nec ſufficit Epiſcopi, t.2 p.192 n.18.& 19

Illegitimus nullus poteſt promoueri ad Dignitates, & beneficia Parochialia abſque diſpenſatione Pontificia, t.2.ibid n.19

Illegitimus ordines ſuſcipiens Sacros ante ingreſſum Religionis, poſt ingreſſum, profeſſione ſecuta, & non aliter, poteſt in ſuſceptis miniſtrare & ad alios aſcendere, t.2 p.210 n.19 & 20

Sacros Ordines ſuſcipiens poſt profeſſionem, ſi illa nulla redditur, non exeat Illegitimus, qui poſſeſſus erat, redditur irregularis, t.2 ibid n.21

Illegitimus non diſpenſatus audens celebrare in ſuſceptis non incurrit de nouo irregularitatem. Et quare ? t. 2. ibid.n.22 & 23

Religioſus diſpenſatus ad gradus, & honores, &c. tenetur narrare qualitatem ſuæ Illegitimitatis, t. 2. ibid. n.24 & 25. alij contra, ibid. num.26. ſed verius, ibid. n.27

Illegitimi ex Canonibus antiquis admittebantur ad ordines, ſi merita eis ſuffragarentur. Hodie non ſic, niſi profeſſione, aut diſpenſatione, tom 2 pag. 221. n 11. & 12

Illegitimitatis irregularitas poſita, & propter vitioſam originem, quæ reputatur quædam vilis conditio quæ non purgatur per pœnitentiam, tom. 2. pagina 221. n.13

Illegitimus redditur legitimus ad ordines per ſubſequens matrimonium, t.2.p 197.n.7 & 8

Matrimonium retrotrahitur ex benignitate Iuris ad tempus conceptionis filij, aliàs Illegitimi, tom. 2. ibid. n.8

Illegitimus redditur Legitimus ad ordines, & beneficia diſpenſatione Pontificia vtcumque, tom. 2. ibid n.9. & 10

Legitimatio à Iure videtur, vt non differat à Legitimatione Illegitimorum ab homine, t. 2. pag. 198. n. 11. & 12

Legitimatio Canonica, eſt quoad omnes effectus, ciuiliter verò non ſic operatur, tom. 2. pag.198. n. 13.14.15. & 16

Pontifex legitimando Illegitimum, tollit omnem infamiam Illegitimitatis, t.2.ibid.n. 14

Legitimatio à Papa facta, eſt non ſolùm quoad ordines ſed quoad beneficia; quia eſt quædam diſpenſatio totalis, t.2 ibid n.15

Illegitimus qui procreatus poſt profeſſionem, debet, vt diſpenſetur narrare, ſe natum ex matrimonio, cuius coniuges, aut vnus iam erat profeſſus, t.2.p 188. n.27. & 28

Spuritatis, ſeu Illegitimitatis qualiſcumque debet fieri mentio, vt diſpenſatio rectè impetretur, t 2. pag.188. n 28.& 29 & de ratione n 30.

Diſpenſandos Illegitimus debet exponere qualitatem ſuæ Illegitimitatis, vt quod ſit naturalis, Spurius ſacrilegus, inceſtuoſus, adulterinus, &c. tom. 2. pag. 188. n.29

Profeſſio filij Illegitimi tollit eius irregularitatem ad ordines, etiam ſi eſſet Spurius, tom 2. ibid. num. 31. & 32

Illegitimus factus Religioſus poteſt ordinari in Sacris, & beneficia manualia obtinere, tom. 2. ibidem, n 31

Illiteratus.

Illiteratus tonſurari nequit, niſi Religionem intret, t. 1. p.227 n.6

Illiterati penitùs fieri non poſſunt Clerici, quia comparantur cæcis, & ſunt nulli in Eccleſia, tom. 1. p 432. numero 2. & ſolent Aſini nuncupari, numero 3. & 4

Illiterati ſunt magis quàm homicidæ, tom. 1. ibid. n 3

Illiteratus probatur ex eo quod nunquam legit librum, nec intrauit ſcholas, nec Doctorem audiuit, t.1. p.435. n 17

Peccat qui non habet ſcientiam ſufficientem ad officium quod appetunt, t.1.p.413.n 18

Illiterati non veniunt appellatione hominum ſed iumentorum, t.1.p 432 n.4

Illiteratus dicitur qui prima grammaticæ rudimenta non didicit, t 1.ibid n 5

Illiterati, qui aliàs bonæ vitæ, honeſtæ ſunt, tollerari poſſunt in beneficiis iam obtentis ex longo vſu ſcientiæ exercere, vel ſi charitatis perfectio ſcientiæ defectum ſuppleat, t.1 p 4 5 n 38

Illiteratus omninò eſt irregularis, & incapax ad beneficia, & quis talis dicatur non ſi aliquid ſcit, t.1 p 433. n.15 & 17

Illiterati ſunt incapaces beneficiorum, & connumerantur inter irregulares, t.2 p 140.n.3

Illiteratus omninò eſt irregularis,& incapax ad beneficia. Et quis talis dicatur, t.1.ibid.n.11

Illiteratus prorſus habilis ad beneficia videtur dici eſſe, qui legere, & ſcribere latinè neſcit, t. 1. p 434. n. 31. & 35. non ſic qui aliquid ſcit, ibid n 36

Illiteratus minus, cui facta eſt collatio, ſi non curat poſtea acquirere neceſſariam ſcientiam peccat mortaliter, ſed non amittit fructus, tom 1. pag.43. num.42. & 43

Imperare.

Imperare ferè nihil intereſt, ſi Miniſtri expedientes negotia ſint ignari, & immites, tom. 1. pagina 29. n.3

Homines omnes, aut liberi ſunt, aut ſerui, t. 2. p .244. n 1

Genitores debent natis Imperare, t 2 ibid n 2

Generoſi ignobilibus Imperant, t.2 ibid.n 3

Seniores Imperant iunioribus, t.2.ibid n.9

Potentiores Imperant imbecillioribus, tom. 2. ibid. n. 6. & 9

Prudentes dominantur in ignorantes, tom. 2. ibid. n. 7

Imperator.

Imperator eligitur, vt Patronus, & Protector Eccleſiæ, t.1.p 108 n 3 & 5

Imperator, Subdiaconatus ordine præditus eſſe non debet, ſed militari charactere donatus, tom.1. pag.8. num 23

Imperatores Laicis adcenſentur, tom. 2. ibid. numero 24

Conſtantinus Imperator diſertè ſe à S. Syluestro delinitum in fronte veaillo Sanctæ Crucis, tom. 2. pag 71. n.12

Imperatoris ætas, vt rectè eligatur, eſt annorum 25. aliter ſi per ſucceſſionem. t.1 p312.n.8

Corradus Federici II. filius quia puer, & ineptus, prohibitus fuit ab Alex IV. ſub cenſuris, ne Imperator eligeretur à Germanicis electoribus, tom. 1. pag. 353. n.2

Adrianus Imperator libenter patiebatur moneri, & corrigi, t 1 p 31.n.29

Imperatores, & Reges quam fidelitatem Papæ præſtent & quomodo dicatur mundi Dominus Imperator remiſſiuè, & de eius Dignitate, tom. 1. pag. 107. num.2. & 3

Reſpublica triplici modo gubernatur: & de creatione Regum remiſſiuè, t 1 p 107.n.4

Imperator quare ſic dictus, remiſſiuè, tom. 1. ibid. n 5

Cæſar quis ſit? remiſſiuè, t.1. ibid.n 6

Reipublicæ gubernatio, qua ratione ſit penès Regem remiſſiuè, t.1.ibid.n 7

Imperium.

Imperij electores ſunt ſeptem, t.1.p.107.n.8

Imperij electorum numerus, nequit augeri, vel minui, inconſulto Pontifice, cum hæc electio primo dimanet à Pontificibus, t.1.p.108 n 4 6.& 7

Impedimentum.

Impedimentum occultum non annullat collationem, ſi in nullius præiudicium cedat, tom. 1. pag.494. num.4. & 5

Impedimenti probatio in electionibus, & electoribus, remiſſiuè, t. 1.p.140.n.3

Impedimentum publicæ honeſtatis incurritur ſine delicto

ſcto ab impubere contrahente, non propter culpam, ſed propter indecentiam, tom. 2. pag. 556. n.41

Impedimentum ſuperueniens tempore, quo actus fieri nequit, non excuſat, t.1.p.571.n.4

Impedito Presbyter fieri intra annum, non datur integer alius annus, ſed tantùm ea pars, in qua durauit impedimentum primi anni, t.1 p.568.n.25

Imperitus.

Imperiti, & infames, ac alij valentes ordinari à proprio Epiſcopo, ſolent peragrari, vt ab exteris ordinentur, t.1.p.290.n.9

Impetrari.

Impetrari beneficium criminoſi, poteſt in euentum probationis. Impetrans verò obligabitur ad pœnam extraordinariam arbitrio Rotæ, tom. 1. pagina 144. num.15. & 14

Impetrans non eſt habilis ad conſequenda beneficia eius, ob cuius priuationem, illud impetrabat, ſi moriatur in illo, interim Impetratns, t.1.ibid.n.15

Impetratio ſine expreſſione diſpenſationis, vel obtentionis aliorum beneficiorum, num teneat, & qualiter error emenderur, t.2. p.220. n.18

Impetrans debet facere mentionem de loco, & Diœceſi, remiſſiuè, t.2.p.402.n 6

Impoſitio.

Impoſitione a manus quan repetantur remiſſiuè, t.2.p.169. n.27

Impotens.

Impotens exiſtimatur, qui abſque famæ, & honoris iactura acquirere nequit, maximè cum valdè ſit ſpes incerta, t.2 p 295. n.25

Impubes.

Impubes ante vſum rationis ordinatus in Sacris, ſi Pubes factus non ratificauit, poteſt contrahere matrimonium t.2.p.599.n.24

Impubes, etſi Decurio creari poſſit, non tamen opus Decurionatus exercere, nec ſuffragium ferre ante 25. annum, etiamſi veniam ætatis, aut diſpenſationem impetrauerit, t.1.p.551.n.27.& 28

Incenſare.

Incenſi vſus ab initio naſcentis Eccleſiæ, tom.2. pag.552. n.5

Incenſi vſus, & turificatio introductus eſt in loci reuerentiam, & Diuini Officij ad repræſentandum gratiæ effectum, t.2.p.555.n.8

Incenſare Chriſtiani qualiter intelligantur, t. 2. p. 553. n.20

Incenſum mittentes, quibus modis appellabantur, t. 2. ibid n.21

Infamia.

Infamia cauſa priuatur quis, non ſolùm officiis, & beneficiis obtinendis, ſed etiam obtentis, t.1.p.183.n.6

Incola.

Incola cuius loci dicatur, t.1.p.245.n.4

Incolatus Domicilij, originis, & beneficij qui ſint propriè Epiſcoporum ſubditi remiſſiuè, tom.2. pag 396. n.2

Incapax.

Incapax ad poſſidendum, eſt incapax ad præſcribendum, t.2.p.94.n.12

Incapax beneficij, eſt incapax penſionis Eccleſiaſticæ ex ſtylo curiæ, t.2.p. 208 n.2

Incompatibilitas.

Incompatibilitas temporalium officiorum inſinuatur, t.2 p.564.n.5

Incontinentia.

Incontinentiæ paternæ memoriæ potius manet in filio reſpectu patris, quàm in patre, tom. 2. pagina 228. n.6

Indigena.

Indigenæ, ſeu naturales aliis præferri debent circa obtinenda beneficia, & quare? t.2.p.402.n.2.4.& 5. remiſſiuè.

Indignus.

Indignus dicitur qui habet defectus perſonæ expreſſos, t.1.p.142.n.5

Indignus ſcientia, moribus, vel ætate non debet aſſumi ad regimen Eccleſiæ, tom. 1. pagina 360. numero 8

Inditia.

Inditia argumenta, coniecturæ, & præſumptiones, qualem probationem faciant remiſſiuè, t.2. pag. 401. n.2

Inducia.

Inducia Confeſſæ à maiori parte creditorum ſaltim in quantitate præſtant moram, ſeu quitationem reſpectu aliorum debitori, t.2 p.284 n.2

Induſtria.

Induſtrix perſonæ cui ſubſtitutus denegatur in exercendis officiis, quibus verborum formulis in iure proponatur, t.2.p 388 n.13

Infamia.

Infamia iuris non incurritur niſi ſit expreſſa in Iure, t.1. p.340.n 5

Infamia non æquè valet, ſicut teſtis vnus, nec facit ſemiplenam probationem, vt quis poſſit indicari, t.1. p.18.n.53

Infamia ſolùm habetur pro accuſatore, tom. 1. ibid. n.54

Infamandi perſonas duplex modus, vnus per iudiciarium ordinem, qui dicitur iuris infamia, ſi per viam accuſationis procedatur, niſi per inquiſitionem, t.1. p.303. n.1.& 2.alius per factum remiſſiuè.

Infans.

Infans ordinatus in Epiſcopum, nùm validè, & de Epiſcopo ordinante ipſum remiſſiuè, tom. 1. pag. 229. n.18

Infantem, reddere habilem ad ſuffragium ferendum in Decurionatu non poteſt; quia nequit diſpenſari in iure naturali; etſi queat illum creare Decurionem ſine exercitio, t 1 p.351 n.50

Infantibus Principum poteſt conferri Sacramentum Confirmationis ante ſeptennium etiam in opinione rigoroſa in caſibus hic expreſſis, tom. 1. pagina 106. numero 12

Infantiæ primæ anni computantur à ſeptennio perfecto, t.1 p 333 n.5

Infantes, ſi neceſſitas exigeret ante ſeptennium tonſurari poſſunt, vt intrent in Religionem, tom. 1. ibidem, n.4

Infans ex genere Mahometano baptizatus, poſtea ingreſſus Religionem, poteſt ad Prælaturas aſſumi in Religione, t.1.p.98.n.1

Bulla Pauli I V. expenditur, t.1.ibid n.2

Infantes ignorant ipſa, quæ vident, tom. 1. pag. 104. n.12

Infans ſuccedens in Dignitate, ſuccedit in naturali non in officiali, t.1.p 553.n.15

Infans poteſt eſſe caput Collegij ſine exercitio officij, t.1. ibid n.17

Infantibus in terris infidelium illicò poſt Baptiſmum rectè confirmatio miniſtratur, tom. 2. pagina 106. n.8

Infantibus morituris Confirmatio miniſtrari valet, t. 2. p.105 n.4 & 6 quod in praxi non video curari, ibid. n.7

Infantes, & amentes ſunt capaces Sacramenti Confirmationis, t.2.p.102. n 4. & 5. Et quod antiqua eſt hæc praxis in Eccleſiâ, ibid. n.6. & 15

Infidelis.

Infidelium nomine comprehenduntur omnes, t.2. p. 158. n.10

Inferior.

Inferior non aduersùs Superiorem aliquid valeat ordinata, & de aliis remiſſiuè, tom. 2. pag. 529. num.54. & 55

Infirmitas

Infirmitas aliquando eſt cauſa ad reſignandum, t 1. p.176. n.4

Infirmitas corporis nonnunquam procedit ex animi Infirmitate, t.2. p.517. n.6

Infirmus.

Infirmus clericus percipit fructus ſui beneficij, t.1.p.641. n.11

Infirmi ingratitudo circa medicum, tom. 2. pag. 583. n.56

Infirmus ſenſu non carens, nequit Vnctionem ſibi miniſtrari, præſumitur contemnere, & non peccare docent alij, t.2.p.55.n.9. & 10. Ego exiſtimo, vt peccet ſaltim venialiter, ibid.n.11. & 12

Inſtituta.

Inſtituta pro diſciplina Eccleſiaſtica, non debent vergere in detrimentum animæ, t.2.p.47.n.2

Inhabilis.

Inhabilis quis ob crimen ante ſententiam reputatur ad officia, & beneficia, etſi contra, t. 1. p.307. n. 6. & n. præced.

Inquiſitor.

Inquiſitores, & cæteri Miniſtri Sanctæ Inquiſitionis tradentes hæreticos combusendos Curiæ ſeculari præſeruati ſunt diſpenſatione Pontificum præſeruatiua ab

irregularitate

irregularitate, etſi tamen cum proteſtatione fiat, t. 2. p 384 n. 86 & 87. quid in praxi, ib n. 90 & quare n 91
Proteſtari non tenentur Inquiſitores dum tradunt reos hæreticos comburendos Curiæ ſæculari, vt effugiant irregularitatem, t 2 ibid n 91
Inquiſitores, & Iudices Eccleſiaſtici tradentes Reos Laico Iudici non cooperantur ad mortē nec ſunt cauſa proxima mortis, aut mutilationis, t. 2. p. 387 n 92
Barones Regni Valentiæ non ſunt admittendi per inquiſitores ad familiaturas Sancti Officij iuxta pragmaticam illius Regni, t. 2. ibid n. 93
Inquiſitores non ſe intromittent in cognoſcendo de diuinationibus ſortilegiis & vſuris non ſapientibus hæreſim, t. 2 p. 378. n. 35
Inquiſitores nequeunt ſibimet alios in officiis ſubſtituere, t. 2 p. 586 n. 2
Inquiſitores, in quibus valeant ſubdelegare, t. 2 ibid. n. 2
Inquiſitores nonniſi præhabita, & viſa ſufficienti informatione ex libro Parochiatū atque ex dictis teſtium, quibus conſtet de duplici matrimonio contracto, cum duplici vxore viuente, nequeunt incarcerare, nec procedere in Polygamum denunciatum, t. 2. p 377. n. 3. 4. & 5. vbi quando ſola informatio per teſtes ſufficiat alis, ibid. n. 6
Inquiſitores incarcerātes rigidè delinquētes, ſi inde mors contingat, incidunt irregularitatem, t 2. p 386. n. 100
Inquiſitores proferunt ſententiam declaratoriam, quando inſordeſcentia excommunicationis prouenit ex cauſa hæreſis t. 2. p 389 n. 20. & 27. Si aliter cognoſcant alij Iudices imò, & Laici, ibid n. 21
Inquiſitores, aut Epiſcopus prius citando hæreticum vter eorum præferatur de iure in cognoſcendo quid in Inquiſitione Hiſpanica, t 2 p 378 n 30
Inquiſitores priuatiuè ad Laicos etiam præuenientes incarcerando puniunt Polygamos, t. 2. p. 377. n. 24

Inſordeſcens.

Inſordeſcens in excommunicatione per annum ob quod inducit priuationem, ipſo iure dicitur priuatus, t. 2. p 387. n. 7
Inſordeſcens in excommunicatione lata ob aliam cauſam præter hæreſim, dicitur ſuſpectus leuiter tantùm t. 1 p. 388 n. 8
Inſordeſcens in excommunicatione, qualiter à confeſſario ſit examinandus, vt dicatur malè ſentire de fide, t. 1. p. 389. n 24 & 26
Inſordeſcens per tres annos, priuatur tanquam ſuſpectus de hæreſi, ſi ab auditore Cameræ abſolutionem obtinuit excommunicationis ab ipſo latæ, t. 2 p. 389. n. 18
Inſordeſcens per annum, vt priuetur, debet perſeuerare cum pertinacia in contemptum Clauium, & præcedere ſententia declaratoriis, t. 1. ibid n. 18. 20 & 22
Inſordeſcentia per annum, non probatur, niſi excomunicatus habuerit notitiā excōmunicationis, t. 2. ibid. n. 19

Inſtantia.

Inſtantia nulla ex errore facti excuſat à pœna *c. auaritiæ* & quælibet cauſa etſi fatua t. 3 p. 75. n. 29
Inſtitutio canonica eſt illa in qua omnia ſubſtantialia concurrunt, collatio ſcilicet, inueſtitura confirmatio, & miſſio in poſſeſſionem, t. 3 p. 91. n 4

Inſtitutor.

Inſtitutor poterit optare quē voluerit ex duobus æqualiter præſentatis, t 3. p 147. n. 15
Inſtitutor ſi abſque cauſa non inſtituat, poteſt à ſuperiore compelli, t. 1. p 69. n 36

Inſtructus.

Inſtructus qui nondum eſt in regula monachali nequit eligi in Abbatem, t. 3. p 110. n. 1

Inſtrumentum.

Inſtrumentum alterius generis eſt, quam id cuius eſt inſtrumentum, t 2 p 244. n. 25
Inſtrumentum ſocietatis nequit executioni mandari, ante rationem redditam inter eos t. 2. p. 302. n. 52

Intellectus

Intellectus deducentes iura contra ſuam naturam, ſunt fugiendi, t. 1. p 300. n. 3

Intentio.

Intentio in ordinando ab ordinante debet examinari, t. 1. p. 313 n. 16
Intentio mala interna operantis non vitiat actum externum, alias Iuridicum, t. 1. p. 287. n 3 & 5

Interrogatus.

Interrogatus qualiter veritatem dicere tenetur ſuper interrogatis, remiſſiuè. t 1 p 551. n. 3

Interdictum.

Interdictum *vnde vi*, an competat pro quaſi poſſeſſione annuæ præſtationis, t 1. p. 103. n. 18
Interdictum recuperandi contra illum, qui de nouo ſoluere recuſat, pro recuperandis annuis, præſtationibus, vel penſionibus merè perſonalibus, t. 1 p. 102. n. 18

Interrogatus

Interrogatur de ordinādo an dignus ſit, poteſt reſpondere dignum eſſe, ſi non nonit illum indignum, t 1. p. 311. n. 2

Interſtitia.

Interſtitia ad ordines minores, computantur de ordinibus generalibus ad alios; non enim in iſtis datur præceptum ſuper interuallo, t. 1 p. 234 n. 6. & 7
Interſtitia poſſunt diſpenſari ab Abbatibus in omnibus caſibus, in quibus poſſunt conferre ordines ſuis ſubditis irregularibus, t. 1. p. 415. n. 12
Interſtitia dicuntur tempus intermedium de vno ordine ad alium, anni vnius ſtatutum, vt interim ordinandi inſtituantur commodius, t. 1 p 139 n. 2. & 3
Annus interſtitiorum ad ordines, qualiter computetur, t. 1. ibid n 4
Interſtitiorum quæſtiones, & de diſpenſatione eorum hic remiſſiuè. t. 1. p. 299 n 4 & 5
Interſtitiorum diſpenſatio inter Diaconatum, & Sacerdotium eſt difficilior; eſt tamen arbitraria ſemper inata qualitates, de quibus, t 1. p 240. n. 10 & 11
Vtilitas, & neceſſitas, vt diſpenſetur in Interſtitiis ſimul requiritur, alij contra, t 1. ibid n. 12
Interſtitiorum diſpenſatio debet clarè fieri ab Epiſcopo, vel aſſumendo ad ordines intra annum; & à quibus aliis fiat, t 1 ibid n. 13. & ſeqq.
Vicarius diſpenſat in Interſtitiis de licentia Epiſcopi, vel Capituli, Sede vacante, t. 1. ibid n. 14 & 15
Capitulum, Sede vacante diſpenſat in interſtitiis, t 1. ibid n 15
Abbates, & ſuperiores ordinarij num diſpenſent in interſtitiis cum ſubditis, aut ſpectet ad Epiſcopum, t. 1. ibid. n. 16. 17 & 19
Ordinans non diſpenſat in Interſtitiis cum non ſubdito, qui ab eo ordinatur, ſed proprius Epiſcopus ordinati, t. 1 ibid. n 18
Dimiſſorias dant regulares ſuperiores ſuis ſubditis ordinandis; etſi non diſpenſent in Interſtitiis; quid ex priuilegio Soc. Ieſu, t. 1. ibid. n. 19. & 20
Epiſcopus non diſpenſat in Interſtitiis cum familiari ſuo, niſi ratione beneficij collati, t. 1. p. 241. n. 21. & 22

Iteratio.

Iteratio ordinum, etſi eodem licet fieri maiorum, & minorum ex Concilio, tamen minores cum Subdiaconatu vna Die, altera verò Diaconatus, & Presbyteratus, t. 2 p. 172. n. 3. & 4
Iteratio ordinis ſit cum dubitatur, an ordo ſit collatus t. 2. p. 172. n. 6
Iteratur ordo Epiſcopatus, & Presbyteratus collatus ſub opinione, non ſic cæteri ordines, t. 2. ibid. n 7. & 8
Iterare tenetur Epiſcopus aut ordinatus in ordinatione, ſi non tetigit vaſa, & inſtrumenta neceſſaria ad characterem ſub conditione, t. 2 p. 173. n. 6. 7. & 8

Intruſus.

Intruſus dicitur qui electus ad Parochialem, vt magis idoneus adminiſtrauit in ea, t. 1. p 79. n. 25. & 26
Intruſus cadit à iure beneficij, ſi quod habet, & quis talis dicatur, t. 1. p 80 n. 26 & 27
Intruſus dicitur qui capit beneficij poſſeſſionem, ſola ſupplicatione ſignata, litteris non expeditis, & inhabilis redditur ad illud obtinendum, t. 1. p. 84 n. 40
Intruſus, aut percipiens fructus indebitè. non eſt inhabilis ad beneficiū niſi & quæ pœnas, t. 1 p. 80. n. 33. & 35
Intrudens ſe in beneficio tenetur in eius impetratione facere mentionem de intruſione, & de fructibus beneficij, quos percepit, t. 1. p. 76 n. 26. & 28. fallit, n. 30. & in diſtributionibus, n. 31
Poſſeſſionem beneficij capiens ante collationem, etiam ſi non adminiſtret, aut fructus percipiat, dicitur Intruſus, t. 1 ibid n. 27
Intruſus in beneficio tenetur de ſua Intruſione mentionem facere, alias datur ſubreptio, etiam ſi non adminiſtret, nec fructus percipiat, t. 1. ibid. n. 28
Intruſus percipiens fructus, tenetur mentionem facere de tali perceptione, t 1. ibid n. 29
Beneficij prouiſio facta à Papa antea Intruſo, non facienti mentionem, qualiter valeat, t. 1. ibid. n. 30. & 31

Irregularis.

Irregularis dicitur in vtroque foro, qui ob adulterium coniugatæ, talis reputatur, aut ob aliam cauſam, t. 2 p. 186 n. 5
Irregularis fit qui delinquentem accuſat in cauſa ſanguinis, aut aduerſus illum teſtificatur, ſi ſequatur effectus, aut mutilationis, t. 2 p. 379. n. 3

Irregularitas proueniens à vitio corporis, differt ab illa, quæ prouenit ex delicto, t.2 p.3:6.n 6

Irregulares ad ordines, ſunt miniſtri nonnulli Indiciarij, t.2 p.189 n 8 & 9

Declarationes duæ Sacræ Congregationis intelliguntur in materia Irregularitatis t 2 p.134.n 17

Opera illicita periculoſa in ſe, ſequuto homicidio, inducit Irregularitatem, ſi diligentia non fuit adhibita non aliàs, t.2 p.334 n.18

Irregularis iudicatur, qui priori legitimo matrimonio diſſoluto, contrahit aliud de facto, ſi poſterius iniuit conſcius impedimenti irritantis, t.2.p 3'4 n., 8

Irregularitas aliquando contrahitur ratione infamiæ & ſic propter vnicum matrimonium, vt v.g cum Ancilla, ſeruili, ſeu mima, vel scenica, t.2.p.168.n.5

Irregularis nequit tonſurari ſecundùm veriorem ſententiam, t.1 p.419.n 29

Irregularitas interpretatiuæ Bigamiæ, & non veræ, contrahitur ex duplici matrimonio, altero nullo, tom.2, p.352.n.16

Irregularis efficitur conſummans duplex matrimonium, non ob vitium matrimonij irriti, ſed ob ipſius multiplicitatem, t.2.p 388 n 10

Irregularis num poſſit retinere beneficium impetratum, & fructus in conſcientia percipere, tom t.p.435.n.46. & 47

Irregularitas non incurritur à Medico, vel Chirurgo, curante cum inc hore, ſi abſque eius culpa ægrotus moriatur, t 1.p 381.n 14

Irregularitas priuat executiones omnium ordinum ſimpliciter, t.t.p 320 n 33

Irregularitas ſimpliciter dicta non oritur ex infamia facti, 1.2.p 309 n.10

Irregularitas ex nullo crimine quantumvis graui committitur à celebrante, præter homicidium, t.1.p.309. n 10

Irregularitas ex infamia iuris non contrahitur, ſi crimen ſit occultum, t.t p 307.n 2

Nullus efficitur Irregularis, niſi expreſsè caueatur in iure, t.t.p.380.n.17

Irregularitas nihil aliud eſt, quàm impedimentum quoddam canonicum, 1 2 p 330 n.38

Irregulares dicuntur qui excipiuntur à regula, ſecundùm eos qui capaces erant, attenta lege Diuina poterant promoueri, t 2 ibid n.39

Caſtratus non ſua ſpontè, ſed ab incunabulis non eſt Irregularis, t 2 p.331 n.8

Irregularitas ad ordines oritur ex eo quod quis ſit furioſus, vel mente captus, etiamque in::ma delitio, continuo paſſus, t.t.p 430.n.18 19 20 & 21

Irregulares clerici aut Monachi, non ſunt, curantes infirmos diligenter, ſi moriantur, cum operam darent rei licitæ, t.1.p.38 t.n.39

Irregularis ſit qui infirmi curam habens, dederit ei aliquam potionem ſine mandato Medici, ex qua moriatur, t.1.p.182.n.41

Irregularis ſit qui ægrotum nimis anxioſum reuoluit, ſi faciat, vt citius moriatur; eo quod cauſat mortis anticipationem, t.1.ibid.n.42 & 43

Abſciſſus ex delicto ſententia iudicis ſit Irregularis, t.2 t.2.p.334.n.21

Irregularis eſt, qui fuit occaſio rixæ, ex qua alius membrum perdidit, t 2.ibid.n.12

Manus violentas in ſeipſum iniiciens mutilando, ſit Irregularis, t 2 ibid.n.13

Opera illicita quæ immediatè eſt cauſa homicidij, facit quem Irregularem, ſi homicidium, aut mutilatio ſequatur; ſecus ſi non immediatè, t.2.ibid n.14

Dans operam rei illicitæ, vt ea, quæ eſt clericis periculoſa. & ſi diligentia ſit adhibitum, facit ſe Irregularem morte caſu inde ſequuta, t.2 ibid n.16

Omnia Irregularitas inducta eſt à iure Canonico: vbi quæ ſit eius definitio, t.2.p.344

Irregularitas ipſo iure inducit carentiam ordinis, ſed non priuat beneficio, t.1 p.192.n.6

Aſſerenti ſe eſſe iudicem non eſt credendum quantumcumque ſit perſona authoricabilis, niſi prius conſtet plenè de mandato, t.2.p.596 n.6

Irregularitas vilium perſonarum, non tranſit in filios, t.t p.541.n 8

Irregularitas ob homicidium caſuale, non incurritur, quando datur opera rei illicitæ, niſi actio ſit ita periculoſa, vt peccet contra ius naturæ, t.p 384.n 2 & 3

Irregularitas, quæ reddit illiteratum inhabilem ad beneficium, intelligitur de illo qui pror ſus eſt ignarus, t.1.p.431.n.37

Irregulari collatum beneficium retinet illud poſt diſpenſationem, t.1 p.394.n 2

Iudex.

Iudex poſt latam ſententiam, nequit eam in aliquo corrigere, cum hoc Principi ſpectet, fallit in decreto interloquendo, t 2.p.659 n.12 13.14.& 15

Iudex diſpenſandus in irregularitate ſufficit quod dicat condemnaſſe ad mortem, non quoties id fecerit, t 2. p 152.n 9

Iudex procedens ad ſententiam ſanguinis, contrahit irregularitatem, t.2.p 372 n.2

Iudex excommunicatus toleratus poteſt exercere iuriſdictionis actus; donec ſit denunciatus, aut publicus Clerici percuſſor, t.1.p 325 n 14

Iudex Eccleſiaſticus negligens in adminiſtratione rerum Eccleſiæ eſt deponendus ab officio, & Dignitate, t.1. p.429 n.18

Iudex præſumitur benè ſententiam tuliſſe, etiamſi ſit homo nequam, & improbus, t.1.p.105.n 8

Iudex, qui iudicauit in prima inſtantia, dicitur ſuſpenſus in ſecunda, nec poteſt eſſe aduocatus in ſecunda, vel è contra, t.2.p.802.n. 12.& 13

Iudices habentes fori contentioſi iuriſdictionem; etſi inferiores Epiſcopi, non eſt inconueniens, vt habeant ius ferendi cenſuras, t.2.p.440 n.7

Iudicis dati, & delegati quæ differentia, t.2. pag.125 num.14

Iudices compromiſſarij qui ſunt remiſſiuè, tom 2. p.62. num 14

Iudex qui tenetur iuxta leges iudicare incurrit irregularitatem ex facto ſibi licito, t.2.p.372.n.18

Iudices diuerſos poteſt quis habere, tom 1. pag.288. num 4

Iudex ordinarius loci vulgò, *Alcade ordinario*, reeligi nequit, niſi anno, aut biennio tranſacto, tom.1.p.52. num.24

Iudices nominati ad officia ſoliti erant iurare, quod adminiſtrarent cum integritate, & de cito, & meliori modo expediendi lites, t.1. p.12. n.9.& 20

Iuramentum.

Iuramentum, promiſſio, reſcriptum ſunt ſtricti Iuris, remiſſiuè, t.1.p.191.n.2.

Iuramentum impediti probat eius impedimentum. Et an per teſtes remiſſiuè, t.1.p.116.n.5

Iuramentum fidelitatis præſtandum ab Epiſcopis remiſſiuè, p.35. n 4

Venire nemo poteſt contra ſuum Iuramentum, t.1.p.107. n.8

Iuramenti remittendi poteſtas, qualis ſit in Principe, remiſſiuè. Et an leges ciuiles illum remittant, t.1. ibid. n 9 & 10

Iuramentum ſemper intelligitur, cauſa durante, nec durat mutatione rei, t 1.p 176 n.4 & 5

Iuramenti, via intelligitur, ſalua authoritate ſuperioris vbi de aliis remiſſiuè, t.1.ibid.n.6

Iuramentum debet intelligi, vt aliàs non obuiet Iuri, nec valet factum in præiudicium ſuperioris, t.1.ibid. n 7 & 8

Iuramentum nunquam extenditur, cum ſit ſtricti iuris, t 1.ibid.n.9

Iuriſdictio.

Iuriſdictio Vicarij Epiſcopi, & Capituli ceſſat finito officio remotione, & aliis modis, ſi cauſa benè viſa id poſtulet, t.2 p 638 n.60.61.62. & 63

Iuriſdictio omnis à Principe delegata vberiores, effectus producit, quam in partem, t.2 p 625.n 15

Archipresbyter quam Iuriſdictionem habeat, t.2.p 526. n 131

Iuriſdictio voluntaria competens alicui ex commiſſione legis poteſt delegari ſi non ſit momentũ, t.2 p.616. n.132 & 133

Iuriſdictio ordinaria perpetua eſt, t 2 p 620.n.33

Iuriſdictio ordinaria ea dicitur, quæ à lege defertur, t 2.p 620.n.33

Iuriſdictionis executio non præſtat Iuriſdictionem, t.2 p 589.n.21

Iuriſdictionis exercitium acquirit actu Epiſcopus per confirmationem, t.1 p 65 n 2

Attentantes titulo colorato vſurpare Iuriſdictionem, etſi generatim peccent, non tamen faciunt inde ſententiam nullam, t 2.153 n 18 & 19

Iuriſdictio non eſt de neceſſitate Sacramenti Confirmationis, t. 2 p 99. n 6

Iuriſtator.

Iuriſtator reſpondens conſultationi, non introducit ius nouum ſed commune oſtendit, t. 1 p 300.n.1.& 2

Ius

Ius.

Ius in beneficio per titulum, & collationem acceptatam, cenſetur quis habere iure adeptam poſſeſſionem t.2.p.224 n.11 & 12 fallit. ibid.n.13

Ius plenum in ſpiritualibus ex ſolo titulo acquiritur, t.2. ibid n.12

Aliquid contra Ius naturæ tripliciter dicitur, t.2. p.577. n.19

Ius poſſeſſionis, & adminiſtrationis per iuriſdictionem tribuitur, t.1 p.91.n.5

Ius annulorum aureorum manumiſſio dabatur ſimul cum conſenſu Patroni, & quare, t.2 p.186.n.23

Iura Pontificia, quæ competunt in ſignum ſupremæ poteſtatis, nulla præſcriptione vileſcunt, tom. 1. p. 154. n.19

Ius non diſtinguens fecit, vt nec nos diſtinguere debeamus, t.2.p.617.n.9

L

Labia.

LAbia corroſa, aut abſciſſa nimis, ſi deformitatem magnam cauſant, faciunt quem irregularem ad ordines, t.2 p.326.n.10

Laicus.

Laicus ordinatus ab alieno Epiſcopo, gaudet priuilegio fori, etiam ſi fiat ſine litteris proprij; eo quod in ordinatione imprimitur character; t.1 p.274.n.1. & 2. Expenditur, ibid. n.3. vbi de contraria ſententia.

Laicus ſanctitate, & vitæ bonus poteſt eligi in Epiſcopum; etſi difficultet per dicta, t. 1. p. 445.n.3. Exempla referuntur, ibid.n.4

D Nicolaus, Seuerus, D.Ambroſius, dum eſſent Laici fuerunt electi in Epiſcopos, t.1.ibid.n.4

Laicus exiſtimans Sacerdos, cui Parochus conceſſit aſſiſtere matrimonio, non inualidat actum, etſi contrahentes ſciant tantùm illum eſſe Laicum, t. 2. p.155. n.34

Laicus, etſi Patronus nequit etiam de conſenſu Prælati & Capituli habere ius eligendi, & quare, t.2.p.140.n.1. 2 & 3

Præſentare Laici cui poſſint, remiſſiuè t 1.ibid.n.5

Laici ſunt incapaces rei ſpiritualis, & electionis Canonicæ, t.1.ibid n.4

Principes Laici ad electionem conuocari nequeunt, etiam contra conſuetudinem, t.1 p.141.n.5

Laicus exiſtens in peccato mortali, & Baptizans in neceſſitate, non peccat mortaliter, t.2.p.163 n.5.& 7

Laicus nec ex commiſſione Papæ quert ordines minores conferre, t.1.p 209 n.11

Laici ſunt beneficij incapaces, cum ordinem non habent ſecus ſi tonſurati ſint, t.1 p.273 n.5

Lampas.

Lampas vt ardeat die, noctuque ante Sanctiſſimum Sacramentum curandum eſt à Parocho, vt ingredientes Eccleſiam ſciant vbi primum ſit adorandum, & ne in Lampadibus ipſis quid curioſum miſceatur, & à quo fiant ſumptus Olei, t.2.p 513 n.106.& 107

Lampadarum acceſſarum vſus ad ſepulchra quorundam virorum cum opinione ſanctitatis, aut martyrij, qualia debeat eſſe probatus, t 2 p.550.n.60 63. & 69

Lampades, & luminaria pro Sanctis tantùm Canonizatis, & Beatificatis cum licentiâ Ordinarij adhibito Conſilio Theologorum, t.2 p.551.n.68

Lapides.

Lapides Altarium, vel Eccleſiarum deſtructarum, in quos vſus ſunt conuertendi ab Epiſcopo, t.1 p 152.n.7

Latinus.

Latinus Clericus; qui ordinatur ab Epiſcopo Græco ſine licentiâ ſui Ordinarij interdicitur, t 1 p.242.n.1

Latinus Epiſcopus ſubditos habens Græcos, debet habere Vicarium Græcum, qui conferat ordines Græcis, t.1. ibid n.2

Latini clerici nunquam potuerunt matrimonium contrahere, t.1.p.403.n.33

Latitudo.

Latitudo quædam admittitur in adminiſtratione Sacramentorum, t.2 p.175.n.30

Lector.

Lectoris officium, & Lectiones legere, & veteris Teſtamenti, & Sacrum Hiſtoriarum libros rectè populo pronunciare, clarè, & diſtinctè, & ea, quæ Prophetæ dixerunt t 2.p 435.n 35.36. & 37. panes, & fructus Diuinos benedicere, ibid.n.39

Lectoris officium in Eccleſiâ eſt circa tria, t.2. ibid. n.37. 38.& 39

Lector dictus à legendo, quali voce debeat legere S. Iſydorus præſtat, t.2 ibid.n.40

Legere in Pulpitu nequeunt niſi qui ſunt ordinati Lectores, t.2.ibid.n.41

Lectoris ordo quando inſtitutus à Chriſto, tom. 2. p.436. n.42

Legatus.

Legatus de Latere ſine Papæ mandato, nequit transferre Epiſcopum, t.1.p.152.n.4

Legatum pro maritagio debet etiam pro Monachatu, t.1. p.156.n.12.& 13

Legatus de latere, eſt imago Papæ, t.1.p.169.n.6

Legatus Papæ poteſt diſpenſare cum illegitimo quoad ordines minores, & beneficium ſimplex, non quoad maiores, & curatum. Quid de dimidiis portionibus, & canonicatibus, t.1.p 216.n.44 45

Legatus, vt reeligatur, debet eſſe tranſactum biennium t.1.p52.n.25

Legatus nequit diſpenſare, vt profeſſus in vna religione eligatur in alia Prælatus Prouincialis, t.1.p.109 n.7

Legatus accipit à Proconſule iuriſdictionem à Magiſtratu ex conſenſu, & permiſſo legis, dependeatur tamen à Proconſule, cuius morte ceſſat, t.2.p.620.n.40 & 46

Ordinarius Iudex quis dicatur ? t.2.p 620.n.43

Legitimatus.

Legitimatus in infantia per declarationem Sacræ Congregationis Concilij, quare non intelligatur diſpenſatus quoad Generalatum, t.2.p.200.n 37 & 38

Legitimatus à Romano Pontifice, poteſt vno dimiſſo beneficio, aliud obtinere, t.2 p.207.n 36

Legitimatus à Papâ verius eſt, vt poſſit Epiſcopatum obtinere, ſicut ſi per ſubſequens matrimonium, t.2. ibid. n 37.38 & 40

Legitimatio à Iure, vel ab homine, reddit, perſonam habilem quoad omnes actus lege prohibitos, t. 2. ibid. n.39

Legitimatio.

Legitimatio aufert omnes inhabilitates, non ſic diſpenſatio, t. 2. p. 217. n.34

Legitimitas.

Legitimitatis, & Illegitimitatis filiorum, duo genera ex antiquitate Romana, t.2.ibid.n.18.19.& 20

Legitimare.

Legitimare num queat Princeps ſpurium filium in præiudicium legitimorum, t.1.p.113.n.18

Legitimus.

Legitimus reputatur quia creditur vterus ex matre habente virum, & ſi genitus ſit ab alio viro; ſi non credat quod eſt adulterinus, t.2.p.185 n.3.& 6

Legitimus filius quibus ſignis reputetur talis; t.2.p.181, n.81

Lex.

Lex prohibens ſimpliciter actum, non inde cenſetur actum irritare, t.2.p 80.n 8

Lex non diſtinguens abſolutè eſt intelligenda, t.2. p.553 n.6

Veteris Legis Sacramenta, nec circumciſio characterem imprimebant, t.2.p.122.n.4.5.& 6

Veteris Legis Sacramentis non fiebant aliqui ex familiâ Chriſti, etſi per aliqua daretur gratia, t.2.ibid n.6

Leges dicuntur ſacratiſſimæ per ora Principum diuinitùs promulgatæ, t 1.p.182 n.55

Euangelica Lege præceptum nullum exiſtit poſitiuum propter fidei, & Sacramentorum præcepta, t.2.p.357. n.5

Lex Viſſelia arcet libertos ab honoribus, & Dignitatibus, ac Decurionatibus contra facta plurium Imperatorum, t.2.p.186.n 20

Legis modus præſcriptus ad actum faciendum, eſt obſeruandus, ſi eſt ſubſtantialis forma illius, t.2.p.79.n 2

Lex nulla Diuina, aut humana conſtitutio talem renunciationem, tanquam ſimoniacam reprobat, t.1 p.193.n.3

Lex ab nullum metum, aſt violanda, tom. 2. pag.323. n.19

Leges de poteſtate Regia qualiter fundentur, remiſſiuè, t.1.p 4 n.11

Lex extendi licet ex identitate rationis, tom. 1. pag. 156, n.15

Liber.

Liber nuptiarum, quam formam debeat continere, ſi contrahentes cum diſpenſatione Papæ contraxerunt ea & qualiter probet, tom. 2. p. 518. n.15. & 16

Libros Parochiæ nequit Epiſcopus extrahere de poteſtate Parochorum, t.2.p.520.n.54

Librum rationem non conficiens Adminiſtrator obnoxius eſt, vt contra eam valeat in litem iurari, t. 2. p. 203. n.28

Librorum Parochiæ debet Parochus habere diligentem cuſtodiam, ne perdantur, falſentur, vel rumpantur, vt ſic meliorem fidem faciant in iudicio, tom. 2. p.520 n.51.& 54

Paritæ librorum Eccleſiæ, vt fidem faciant in iudicio debent, vt taceas à Parocho ſcribi fallit, tom.2 ibid. n.52.& 53

Libris Parochorum datur fides, quia ipſi ſunt in id perſonæ publicæ, t.2 p.520.n.56

Libro Baptiſmi probari poteſt origo alicuius, t. 1. p.247. n.10

Libro ſocietatis credendum eſt circa mortem alicuius, illius, aut confraternitatis, tom. 2. pagina 519. n.22

Libri defunctorum paritæ probant de morte ſepultorum ſicut matricula Baptizatorum probatur quis baptizatus fraude ceſſante, tom. 2. pag. 518. num. 18. 19 20. & 21

Liber naſcitur natus ex libera matre, patre vero ſeruo, ſic valens ordinari contradicente Domino ſui patris, t.2.p.277.n.4.& 9

Librum Euangelij quare præcedant Thuribulum, & Candelabrum, t.2.p.434 n.19

Hoſpitalerij libro datur fides, tom.2. p.519 n.42

Libris viſitationum Epiſcoporum adhibetur plena fides circa officium viſitationis, tom 2. ibid n.43

Libri Canonicorum, Monaſterij, collegij, aliorum ſimilium Adminiſtratorum faciunt fidem, & ciuitatum, ac Epiſcoporum, tom 2. p.520.n.44

Libri fiſcalium Caraſtri, Æſtimi, Syndici, Caſarij, Aromatarij, Capitulorum, vniuerſitatis creduntur, t. 2. ibid n.45 & 46

Statutorum Libri diu habiti pro ſolemnibus fidem faciunt t.2.ibid.n.46

Confirmatorum ab Epiſcopo libris cuiuſque Parochiæ creditur, t 2 ibid. n.47

Liber Parochiæ probat reſeruationem, tom. 2 pag. 519. n.54

Liber adminiſtratoris, & patris adminiſtrantis, aut matris vſufructuariæ. Partui fratris probat, t.2 ibid.n.25. 26 27 28.29 & 30

Libro negotiorum geſtorum, procuratoris ad litem; actoris vniuerſitatis; & executoris teſtamentarij creditur, t 2 ibid n 31.32.33.& 39

Libro curatoris ad lites hæredis grauati, ſerui adminiſtrantis, filij ſociorum, & amici adminiſtrantis, t. 2. ibid. num. 34.35.36. 37. & 38. ſed qualiter, ibidem, n.39

Liber quoad expenſas modicas probat pro ſcribente Adminiſtratore, non ſic quoad magnas, tom. 2. ibidem, n.39

Libris arrendatorum, fiſcalium; item & conductorum, non datur fides pro ipſis, & pro tertio, aut contra tertium, t.2.p.521.n.58

Libertas.

Libertas primum bonum conſideratur quoad ordinem, quatenus ſeruituti opponitur, tom. 2 pagina 242. numero 9

Libertas ſemel data nequit remoueri, tom. 2. pag 385. n.26

Libertatis fauor amplectendus, quoties oritur dubium ſuper ea, t.2 p.287.n.40.41.& 42

Libertas naturalis eſt longè melior ſeruitutis iugo, & fauorabilior, t. 2.ibid.n.42

Libertas Ancillæ à Domino promiſſæ in foro conſcientiæ tenet non illico, ſed poſt manumiſſionem, t. 2.p.281. n.20.& 21. Et ad quid teneatur Dominus, tom. ibid. n.22

Libertas legata non acquiritur ante aditam hæreditatem cui ſecus contingat in legatis aliarum rerum, tom. 2. p.287 n.33

Libertas data in fraudem creditorum à principio nulla eſt, t.2.ibid.n 34.35.& 36

Res alienatæ præter libertatem in fraudem creditorum, reuocantur actione reſciſſoria Pauliana, Fabiana, ſiue Caluiſiana, t 2.ibid.n.35

Libertatis legatum factum ancillæ ſi tres pepererit quando verificetur, t.2 p.282 n.12

Libertas ſub conditione relicta, aut ſub modo quando intelligatur, & de differentia vtriuſque, t.2.p.282.n.33. & 34.

Expreſſio illius quod tacitè ineſt nihil operatur, t.2. ibid. n.34

Libertatis proprium eſt viuere, ſic vt velis, t.2. pag 244. n.11 & 17

Libertas alterius ab altero poſſeſſa eſt res inæſtimabilis; ideſt magnæ æſtimationis, tom. 2. p 265.n.7

Maius nihil in bonis retinetur, quàm hominis libertas, t.2. ibid n.8

Libertas conceſſa v.g. ex certo tempore, vel ad certum tantum tempus diſtinguitur, tom. 2.p.285.n. 12. 13. & 14

Libertatis fauore non ſtatur vidua maioris partis, t. 2. p.284.n 3

Libertinus.

Libertinus ordinatus ab Epiſcopo, vbi eius patronus habet Domicilium, t.2.p 248 n.26

Libertinorum erat tertia ſignificatio ſolita accommodari libertorum filiis, tom. 2. pag 253. num. 29 30.31. 32. & 33

Libertinorum alia ſpecies erat reſpectu filij nati ex milite Romano, & muliere Hiſpana, tom. 2. pagina 254. n. 31

Libertini alij erant, natiuitate, alij manumiſſione ſocij, ac nominis Latini peregrini filij, t.2 ibid.n.32

Libertus.

Libertus ob ingratitudinem poteſt in ſeruitutem reuocari, etſi minor, & pupillus, p 269.n.16 & 17.à Domino, & liberis, etiam ſi manumiſſor pecuniam accepiſſet, t.2. ibid n.18 & etiamſi omne ius liberto remiſerit, ibid. n. 19

Libertus ob munus inæſtimabile, acceptæ libertatis debet reuerentiam, & honorem Domino filiis hæredibus eius præſtare extraneis, t. 2.ibid.n.16

Liberti, vaſalli, & donatarij laborantes egeſtate, Dominos tenentur alere, t.2.p 270.n 25 & 26

Libertorum operas ſolebant Domini egeſtate laborantes aliis locare, t.2.ibid n.27.& 28

Ingrati Liberti in ſeruitutem rediguntur propter inſtantiam, contumaciam, culpam offenſæ, tom. 2. ibid. n.29

Libertate priuatus per ſententiam, ſine Principe, non recuperat libertatem, t.2. ibid n. 30

Liberti ad honores admittebantur, ſi ius aureorum annulorum impetrarint, t.2. ibid.n.31

Libertus pater, qui ob ingratitudinem reuocatur in ſeruitutem, nocet libertis ſuis, t.2. ibid. n.32

Liberti ingrati, quibus legibus antiquis, ac cauſis in ſeruitutem reuocabatur, & quis primo introduxit, tom. 2. p.269.n 21 & 22

Liberti manumiſſi libertatem conſequebantur, ſed arcebantur ab honoribus, tom. 2 p.286. n. 19. & 20. niſi conſequerentur Ius aureorum annulorum, ibid. n 23. 23.25.& 26

Liberti ordinari nequeunt niſi manumiſſi directè, & ſine obſequio, t.2.p.252.n.17

Licentia.

Licentia præcedere debet ea, quæ in aliquo deſideratur actu, t. 1.p.286.n 77

Licentia de ſtando in ſcholis non expirat morte concedentis, t.2 p 373.n 31

Licentia delegata audiendi confeſſiones; non expirat mortuo, vel amoto delegante, niſi Epiſcopus ad tempus vitæ ſuæ, ſeu beneplacitum, tom. 1. p. 441. n.42. & 41

Cedendi Licentia petita facit vt compellatur cedere, aut ſignare ſic petens in quocumque beneficio, & à quocumque petatur ſuperiore, fallit, t.1.p.189 n.1. & 2. in beneficiis inferioribus.

Linchi.

Linchi, & serui accenduntur in Eccleſiis, t.2 p 544.n.43. & 44

Lingua.

Linguæ defectus riſum cauſans in loquela prohibet quem ordinari, t.2.p.226.n.81

Diœceſæ linguæ Latinæ parum cultores, dicique adminiſtratores purpuræ, & lanæ, t.2.p.555.n.9

Lippi.

Lippi ad ordines irregulares non ſunt, niſi ex horribili horrore apparente inſpicientibus iuxta iudicium Epiſcopi, t.2.p.323.n.16.& 17

Lippi dicuntur oculis obſcurati humore defluente, t. 2. p.323.n.5

Liquidatio.

Liquidatio Capitulorum matrimonialium, qualiter contingat cum fide Parochi, t.2. p.620.n.67

Lis.

Lis ſuper electione Patri Aguaio in Abbatem *de Sahagun* rixam, & clamorem cauſauit, tom.2. p.331.n.2

Lis

Lis propriè dicitur mora, poſtquam eſt facta litis conteſtatio, tom. 2 p 305. n. 13

Littera.

Litteræ commedatitiæ ad Epiſcopos alienos debent dari Clerico peregrinaturo per proprium Epiſcopum, tom 2. p. 396 n. 7

Litteræ requiruntur quoad probationem, & executionem gratiæ, & quoad validitatem, tom. 2. pag. 87. n 45

Litteris ambaſiatoriæ non eſt neceſſum, quando perſona eſt præcellens, tom. 2 p. 94 n. 4

Litteris non expeditis apprehendens poſſeſſionem virtute ſupplicationis, ſubreptit, tom. 2. pag. 80. numero 32

Litterarum expeditio, requiritur etiam in gratia beneficiali, quæ dicitur informis ante eam, tom. 2. p. 84. n. 34. & 37

Conditio neſſe cenſetur in gratiæ conceſſione, ſi Litteræ expediantur, tom. 2. ibid n. 35

Litterarum expeditio à regula Cancellariæ exigitur, fuit introducta ad obuiandas falſitates, & ne fieret præiudicium Officialibus Romanæ Curiæ, tom. 2. ibid. n. 36. & 49

Litteratura.

Litteratura de iure diuino requiritur ad ordines & ad beneficia & quæ requiritur infrà, tom 2. pag 417. num. 4

Litteratura ea requiritur ad beneficia quæ ordini cui eſt annexum beneficium, tom. 1. pag. 492. num. 10. & num. 4

Litteratura verius eſt, vt non ſit titulus ad ordines ſufficiens, t. 1. p 204. n. 16 & 17. quid ſi aliquis vir ſit inſignis cooptatus in Collegijs, ibid. n. 17

Litteratus.

Litterati dicuntur radij ſolis, & ſtellæ quos ſemper amat Eccleſia, illiſque fauet, & priuilegia plura conceſſerit, t. 1. p 4. 1. n 6

Litterati ratione ſcientiæ qua ſunt decorati præſumuntur à vitiis abſtinere, tom. 1. ibid. n 7

Litterati debent eſſe qui præficiuntur in Eccleſiâ, t. 2. p 425. n. 1

Litterati expediunt Reipublicæ, tom. 1. pagina 373. n. 59

Locus.

Locus exemptus, & locus extra Diœceſim, indicatur à pari, t. 1. p. 275. n. 11

Lucerna.

Lucernæ, lampades, & luminaria introductæ ſunt à principio naſcentis Eccleſiæ veſpere, & mane, t. 2. p. 549. n. 41. 43 44 & 45

Lucernæ erant lampades aureæ, & qua figura, tom. 2. p. 549. n. 45

Lucernarum vſus viſus fuit aliquando prohibitus à Lactantio. qui expenditur, tom 2. ibid. n. 64. & 65. & Concil. Eliberti & D. Hieronymus, ibid. num. 66. & 67

S. Hieronymus circa Lucernas, qualiter loquens intelligatur, t 2. p 551. n 67

Lucernis tribunos quidam militum accenſis in templo in Chriſti honorem complacuit, tom. 2. pag. 549. n 51

Lucernas in Eccleſias accendere maximè commendatur ac puniuntur grauiter prohibentes, vt exemplificatur, t. 2. p. 550. n. 52. & 53

Lumen, Luminaria.

Luminaria ſic neceſſaria in Eccleſiis probatur, vt illis deficientibus miraculosè accenſa ſint Lumina, t. 2. p 550 n. 54. 55. & 56

Luminarium donationes ingentes factæ ab Agathone Papa, & ab vxore Theodoſij, & ab aliis, t. 2. p. 550. n. 58

Lumina duo ad minus in altari accenſa eſſe debent, dum celebratur Officium Diuinum, t. 2. ibid. n. 59

Luminariorum dotationem facere debet quilibet dotans, & ædificans Eccleſiam, vbi de exemplis pro Luminaribus ſemper habendis, t. 2. p. 549. n. 47. 48. 49. & 58

Res Eccleſiæ in quatuor partes diuiſæ, vna pro Luminaribus, t. 2. ibid. n. 48

Gentiles Oleum, & Lumina in æde ſacra ponebant, t. 2. ibid. n 49

Lumina Chriſtiani vetiti fuerunt deferre ad ædes ſacras Gentilium, vel ad Synagogam, tom. 2. ibidem, n. 50

M

Macellarij.

Macellarij, Scenici, Lectores, & alij infamiæ notâ afficiuntur, t. 1 p. 361 n. 18

Mæteci.

Mæteci, ſeu tranſlati poterant tempore tranſmigrationis de bonis ſuis diſponere; ſic vt fiſco vindicarentur non diſtracta, & quare, t. 2. pag. 399. num. 36. & 37

Metenæ dicebantur mutationes, quæ fiebant ſolemnes de vna prouincia ad aliam, tom. 2. p. 399. num. 31. 32. & 33

Mæteci dicebantur iuſſu ad Colonias colendas de vna ciuitate ad aliam, tom 2. ibid. n. 32

Magiſter.

Magiſter actorum Curiæ Epiſcopalis, quem ordinari ab Epiſcopo illius, ſicut familiaris alius tenetur, t. 2. p. 158. n 22

Magiſter viarum, ſiue camerarius poteſt cogere vicinos ad vendendum domus, quas non inhabitant, & quæ eorum iuriſdictio in exercendo iure congrua, t. 2. p. 595. n. 33 & 34

Magiſter ſcholæ quale officium poſt Tridentinum, & ſecondum eum debent exercere in Cathedrali, t. 2. p 536

Magiſtri ſcholæ Dignitas ſolet dari graduatis, & in qua ex vniuerſitatibus ſufficiat, tom 2. ibid. num. 3. & 4

Magiſter ſeminari ad docendos ibi exiſtentes, pueros ſeminariſtas quales debeas eligi, tom 2. ibid. numero 5

Magiſter capellæ. ſiue cantus quis dicatur, qui alias vocatur Archipſaltes, tom. 2. ibid n. 6

Magiſter capellæ in proceſſionibus, non cum beneficiatis, ſed cum ſuis cantoribus debet incedere, t 2, ibid. num. 7

Magiſter qualis debeat eſſe: & de obligatione diſcipuli erga eum remiſſiuè, t 1. p 540 n 4

Magiſter ſcholæ poterat etiam dici Præcentor in Cathedrali, qui, olim erat docens Clericos inferiores tantum latino ſermone, & alias artes, vt ſcirent latinè legere, ſcribere, loqui; & cantare, t. 2. p. 532. n. 21 & 23

Magiſter cæremoniarum creatur in qualibet cathedrali & collegiata, vt cæteri Eccleſiaſtici reſidentes, attente ſe gerant, qui ſolet eligi à capitulo, ſeu à vicario, t. 2. p. 537. n. 15 & 16

Magiſter cæremoniarum poteſt etiam eligi alius, qui non ſit de capitulo, & vbi ſedere debeat in choro, t. 2. ibid. n 17

Magiſter cæremoniarum debet de certo ſalario ab Epiſcopo, & capitulo promediate prouideri, donec ei certum ſtipendium fuerit aſſignatum, tom. 2. ibid. n 18

Magiſtris cæremoniarum debentur oblationes, quæ offeruntur cruci feria 6. in Paraſceve, vbi viget conſuetudo in Eccleſiâ Valliſoletana ſacriſtæ, tom. 2. ibid. n 19

Magiſter cæremoniarum in proceſſionibus ſedes apud celebrantem, & eius aſſiſtentes, qui & vbique diſcurrit quando opus eſt pro ordinanda proceſſione, t. 2 ibid. n. 20

Magiſter cæremoniarum non habet facultatem mutandi ſiue alterandi conſuetudinem circa præintonantiam antiphonarum ad veſperas, tom 2. ibid n. 21

Magiſter cæremoniarum, qui eſt beneficiatus poterit vti ſuperliceo in exercitio ſui officij abſque incurſu cenſurarum contra non deferentes ſuum habitum, t. 2. ibid num. 22

Magiſter cæremoniarum debet vocare vicarium, vt hora ſolita, ſi voluerit ad Eccleſiam accedat, qualiter fiat in Valliſoletana Eccleſia, tom. 2. ibid. n. 23

Magiſtri ſcholæ, ſiue ludilitterarij, debent inſtruere ſed etiam in his, quæ ad religionem pertinent, non in aliis, quæ ſunt contra mores, tom. 2 ibid. n. 24

Magiſtri ludilitterarij poſſunt examinari ab Epiſcopo ipſo in his, quæ ſpectant ad Doctrinam Chriſtianam, & bonos mores, t 2. ibid. n. 25

Magiſtri ludilitterarij tenentur facere profeſſionem fidei, t. 2. pag. 538. n. 26

Magiſter chori poteſt cogi ab Epiſcopo, vt eat ad circulos, qui & habet ius indicendi ſilentium in choro, tom. 2. pagina 336. numero 9. 10. 11. 12. 13. & 14

Magiſtri ſcholarum in Cathedralibus vocantur etiam Cantores, Præcentores, Succentores, Primicerij, & Cabiſcoli, t.2. p.332.n.23

Magiſtris, & Præceptoribus nouis, qui in vſitata docuerunt, ſe tradeores in varia crimina poſſunt impingere, t.2.p.401. n.9

Magiſtratus.

Magiſtratus dicuntur etiam ordinarij, quamuis à Principe habeant limitatam iuſdictionem, t. 2.p.618 n.18

Magiſtratus optimi, ſunt potiſſima propugnacula, t. 1. p.29.n.6

Populi, dum optimis Magiſtratibus reguntur nihil aliud ſibi quærunt, t.1.ibid.n.7

Magiſtratus optimus in Republicâ corda ſubditorum captat, t.1. ibid. n.8

Magiſtratus, & Prætores ſolent, imò iubentur habere locum tenentes, t.2 p.616.n.5

Athenienſes ad conſilia eligebant, & admittebant præſtantiſſimos, qui, & Legatos, atque Magiſtratus creabant, p.30.n.16

Imperatores antiqui, etſi luce vera priuati eligebant meliores viros in Magiſtratus, quorum nomina populo proponebant, vt ſi quis eſſet criminoſus videretur ſie, t.1 ibid n.17

Magiſtratus optimi dicebantur, quos ambitio nulla detorquebat, & qui mala cognoſcere poſſent Reipublicæ, t.1.ibid.n.18

Magiſtratus delinquens diuerſis pœnis affligebatur, t.1. p 53.n.30

Magiſtratus, & Officiales Regij circa officia conferenda, debent conſulere Regem, tom. 1. pagina 4 n.9

Magiſtratus ſupremi debent proponere Regi viros habiliores, vt de eis eligebat, tom. 2. pagina 32. n.47

Magiſterium.

Magiſterium muſicæ, grammaticæ, pictoris, ſeu alterius profeſſionis, non eſt titulus ad ordines, t. 2. p.264.n.20.& 21

Maioratus.

Maioratus poſſeſſor ex conſanguineis, poteſt præferre vnum, quem maluerit in æquali gradu, t.2. pag. 12. n.4

Maiordomus.

Maiordomus, Præpoſitus, œconomus, & vice Domus idem ſunt, t.2.p.104.n.46

Malus.

Malus nemo præſumitur, niſi contrarium probetur, t.2.p.437.n.7

Malum.

Malum minus, & quòd maculam aſpergit, eſt præſumendum, t.2.p.221.n.5

Mancipia.

Mancipia Chriſtiana ob Dominorum hæreſim, libertatem conſequuntur, t.2.p 273.n.22. & 24. etſi Iuſto Bello capta ſint, ibid. n.26

Manſionarij.

Manſionarij dicuntur Aſſiſij, ſiue Portionarij, t.2.p.473. n. 28. & 29

Manumiſſio.

Manumiſſio inter viuos facta diſtinguitur ab ea, quæ fit in Teſtamento. Illa fit ab habente viginti annos in Teſtamento à Decimo ſeptimo anno, t. 2. p. 203. n 10. Et quid hodie.

Manumiſſio ſimplex, & abſoluta facta ad ordines, nullam includit conditionem ſub obligatione Iuſtitiæ, t.2.p.255. n.12

Manumiſſio appoſita conditio ſtatui Clericali non repugnans, qualis eſt de operibus ſpiritualibus, &c. non officit quominus ordinari valeat, tom. 2. ibid. n.13

Manumiſſio ab vno ex Dominis eſt magna momenti ad cogendo a cæteros Condominos, vt accipiendo partem pretij Manumiſſus liber fiat, t.2.p.284.vbi de differentiâ inter Sabinianos, & Proculeianos, numero 6

Miles Socius, aut Paganus communem ſeruum habens, in vltimâ voluntate, aut inter viuos adſtringit Socium, vel vnum, vel plures ad venditionem Cori iuxta Iudicis arbitrium, t.2.p.58.n.7

Manumiſſio eſt datio libertatis, & quare fuit neceſſaria t. 2. p.253. n.19. & 20. & quibus modis fieret, ibid. n.21

Liberti dicebantur qui ex ſeruitute Manumittebantur, t.2.ibid.n.20

Manumiſſio quando ingenuitati non officiat, t.2. ibid. n.22

Manumiſſio officit illis, qui ex iuſta ſeruitute ſunt Manumiſſi, t.2.ibid. n.23

Liber homo qui Manumiſſus, & ſeruus poſt quinquennium reclamabat, non audiebatur ad ingenuitatem, hodie aliter, t.2 ibid.n.23

Serui veri Manumiſſi, non ingenuitatem, ſed libertatem conſequebantur, & ordinari valent, t. 2. ibid. n.25.& 26

Manumiſſio eſt vt quædam imago naturæ, t. 2. ibid. n.26

Serui Manumiſſi nomen accipiebant à Manumiſſore, t.2. ibid.n 27

Manumiſſionis, & libertatis nonnulla ex antiquitate, t.2. ibid. n. 28

Manumiſſione vnius Domini fit illicò liber ſeruus duorum, etſi Manumittens minimam habent partem reſpectu aliorum quibus prius eſt ſatisfaciendum intereſſe, t.2.p 289.n 1

Manumiſſionis modus duplex per adoptionem ſerui in filium, vel ſi ſerua nominetur filius à Domino, t.2. p 272.n.9.& 10

Ætas annorum 20. in Domino Manumittente ſufficit arcta, vbi huius ætatis priuilegium, t. 2. pag. 265. n.13

Manumittere volenti ſine conſilio, & Prætore non permittebatur, ſedente pro Tribunali ex Iuſtis cauſis, t.2.ibid.n.14 & 15

Manumiſſio vindicta quibus verbis ſolemnibus fieret à Prætore, ſiue Conſule, t.2.ibid. n.16. & 17. vbi de aliis ex antiquitate, ibid. n.22

Vindictæ Manumittendi modus à *Vindice* vt illiorum ſermo dicta, vel à virgâ Prætoris, t.2.ibid.n.18.19. & 20

Virga Prætoris dicta vindictâ pulſabantur in capite Manumittendi, t.2.p.266. n.20

Manumiſſio vindicta per Concilium, aut per conſilium diſtincta erat, t.2.ibid.n.21.& 28. vbi de probatione cauſæ.

Manumittendi quot modi, tom.2. ibid. n.22.24.25.26. & 27 vbi de differentia inter illos.

Libertus Manumiſſus ratione tanti beneficij manet ſub patrocinio Domini, cui tenetus officioſum animum monſtrare, & obſequium, t.2.p.268. n.8.9.10 & 11

Manumiſſus habetur loco filij, & præſtat operas, etiam Patrono mortuo, tom. 2. ibidem, numero 9. & 11

Ius Patronatus ſerui Manumiſſi, incumbit Manumiſſori; quid hodie, quatenus ad ſucceſſionem, t.2. ibid. n.10.& 11.& etiam reſpectu Eccleſiæ Manumittentis, ibid.n.12

Manumiſſus accuſans Dominum, aut filios, vel in eos teſtificans, vt ingratus, reuocatur in ſeruitutem, & quare, t.2 p.269.n.13.& 22

Manumiſſus nequit accuſare, nec teſtificari in hæredes extraneos ſui Domini, t.2.ibid.n.14

Libertus ob ingratitudinem poteſt in ſeruitutem, t.2. ibid.n.15

Nomen Manumiſſi per acta Manumiſſione in actis referebatur, t.2.p.266.n.23

Manumiſſio ex ſacris conſtitutionibus, quæ ſolemnitate fieret, cenſu t.2.ibid.n.23.inter amicos, vel per epiſtolam, ibid.n.27

Ciceronis locus in Topicis circa Manumiſſionem, *cum* § 1.*Inſtit. de libertinis.*

Manumittendi cauſa exigebatur, etiam inter maiores; præcisè, quando *cenſu, vindicta*, aut *teſtamento* fieret t.2.ibid.n.28

Seruus in antiquitate non manumittebatur, niſi in ætatē 30.aut 40.annorum, & ſecundùm alios, niſi iam eſſet natus, t.2.ibid.n.29.& 30.hodie etiam in vtero, ibid n.31.& 32

Domina, vt Manumittat ſeruum aliquâ de cauſa, poteſt compelli, vt ſi legatum accipiat ea conditione, fallit, t.2.ibid. n.33.& 34.& in qua ætate debeat eſſe, n.35

Manumitti poteſt ſeruus, etiam inuitus, & non damnatur, t.2.p.267.n.36

Manumiſſio

a

Manumiſſio omnino pendet à manumiſſore, t. 1. ibid. n. 37 & 38. in fine.
Pupillus quando Manumittere poſſit, non ſic Infans, t. 2. ibid. n. 39 & 40
Infans Manumittere nequit ſeruum. Et quare, t. 2. ibid. n. 39

Manutentio.

Manutentio denegatur reſignanti, & datur reſignatario qui eſt in poſſeſſione, tom. 2. pagina 187. numero 16
Manutentio de Patre Aguajo fuit vt nulla declarata à Conſiliariis Caſtellæ declarando vim illuſtriſſimum, Nuncium intuliſſe, t. 2 p. 136. n. 19

Manus impoſitio.

Manus impoſitio multiplex eſt vt ſigillatim dicitur, t. 2, p. 141. n. 15. 19. 22. 23. 24 & 25
Manus impoſitio in ordine potius expectat ad Cæremoniam Eccleſiaſticam, & in ordinibus minoribus, t. 2. ibid n. 16. 17. & 18
Manus impoſitio ad quid fiat ſuper Energumenos, t. 2. p. 142. n. 22
Exorciſtatus quæ ſit forma, t. 2. ibid. n. 23
Manus impoſitio accepta pro reconciliatione Pœnitentium, vel expulſione infirmitatis, vel Diaboli, vel ſimplici benedictione; nihil aliud eſt quàm oratio ſupra hominem; non ſic ſi ponatur pro confirmatione, & ordinatione, t. 2. ibid n. 25
Manus impoſitio ſupplenda, quare in confirmatione, & non in ſubdiaconatu, tom. 2 pag. 143 n. 28. 29. 30. ibid. n. 38. lariſſimè.
Manus impoſitio eſt neceſſaria in ordinandis Epiſcopis, Presbyteris & Diaconis Quid in confirmatione, t. 2. p. 139. n. 1. 2. & 3
Manus impoſitio eſt materia conſecrationis Epiſcopalis, Presbyteralis, & Diaconalis, tom. 2 ibid. n. 4. 5. 6. 7. & n. 10
Manus impoſitio omiſſa in Diaconatu, ſubdiaconatus ac Presbyteratu, non facit vt Sacramentum ſit iterandum, ſed quod ſuppleatur caute, t. 2. pag. 143. n. 37
Manus impoſitio Presbyterorum adſtantium cum ordinatore non Infertur aliquid ſubſtantiale, ſed cæremonialia quid tom. 2. pag. 177. numero 17. 18. & 19
Manus impoſitione in ſacerdotio vtramque poteſtatem dari, grauiſſimi authores teſtantur, & oſtendi, & dimittendi peccata, tom. 2. pag. 168. numero 10
Manus impoſitio diuerſo modo applicatur in Eccleſia orientali, & occidentali, tom. 2. pag. 59. num. 18. & 19
Manus impoſitio confirmatoria amplius non repetitur, t. 2, ibid. n. 20
Manus quæ alios mundat, debet eſſe munda, t. 2, p. 403. n. 31
Manus habens tremulas, ſic vt periculum adſit ſubuertendi calicem, irregularis eſt, tom. 2. pag. 319. numero 11
Manus impoſitio non eſt materia proxima ordinis Subdiaconatus, tom. 2. pag 140. n. 11. 12. 13. 14. 15. & 16
Manus vnguntur ſacerdotis, & Epiſcopi ad certos effectus miniſterij. laboris, miſericordiæ ad benedicendum, & Sacramenta conficienda, ad ligandum; & abſoluendum, & ad alios, tom. 2. pag. 5. num. 15. & 16
Manus Epiſcopi vnguntur in eius conſecratione, etſi in eius Presbyteratu vnctæ fuerint, & propter quos effectus, t. 2. ibid. n 17
Manus impoſitio in ordinibus Presbyteratus, & Diaconatus probatur ſcribus, Conciliis, & ex Patribus, vt ſit materia adæquata, & partialis, tom. 2. p. 166. n. 1 & 3
Græca Eccleſia ſolam Manus impoſitione Presbyteros ordinat, & Diaconos, t. 2. ibid. num. 4. 6. 7. 8. 9. 10. & 11
Armena Eccleſia ordinat Manus impoſitione, tom. 2. p. 167. n. 11
Manus impoſitionis ritus in ordinibus antiquus, t. 2. ibid. n. 12
Manuum impoſitio in ordinatione ſacerdotali, ſpectat ad poteſtatem abſoluendi à peccatis, tom. 2. p. 90. n. 9
Apoſtoli confirmarunt Baptizatos per Manus impoſitionem, t. 2. p. 61. n. 3
Florent. Concilium ſub Eugenio 4 quatenus de Manus impoſitione in ordinibus mentionem non facit, t. 2, p. 167. n. 16
Manus impoſitio eſt de eſſentia Presbyteratus, & Diaconatus; & expendes, tom. 2. ibidem, num. 17. 24. & 25
Apoſtoli in confirmatione vſi fuerunt Manus impoſitione dederuntque viſibiliter Spiritum Sanctum, t. 2 p. 69. n. 1 & 2. & quare, ibid. n. 3. 5. & 6 expenditur.
Sola Manus impoſitio non erat materia confirmationis ſed ſignatio, frontis, & Vnctio, tom. 2. p. 69. n. 4. & 5
Manum habens mutilatam, eſt irregularis, t. 2. p. 318. n. 4. & 5
Deponitur ab Abbatia qui manu mutilata fuerit promotus, t. 2. ibid. n. 5. 6. & 7
Sacerdos, qui Manu mutilata nequit ſacrificare, non prohibetur confeſſiones audire, vt ſupra, t. 2. ibid. n. 6. & 7
Manus habens aridas, aut articulatas, irregularis eſt, t. 2. p. 319. n. 8. & 9. niſi miraculoſo, aut exquiſito remedio reſtitueretur, ibid. n. 10

Mater.

Mater ad pretium participandum vendi paſſa, facit vt fœtus naſcatur ſeruus poſt inde conceptus, tom. 2. p. 28. n. 7
Mater quoad Dignitatem, & honorem ſpectat cedit viro, t. 2. p. 374. n. 37

Materia.

Materia confirmationis poſita non eſt in vnctione ſola Olei, ſed Chriſmatis, tom. 1. pagina 145. n 46
Materia Sacramenti Confirmationis ab Eccleſiâ inſtituta, an à Chriſto, ſitque de neceſſitate. Et qualiter conſiciatur remiſſiuè, t 2 p. 67. n. 8
Materia dubia facilius poteſt adhiberi; quàm forma dubia, exemplificatur in Baptiſmo, tom. 2. p. 150. n. 15
Materia Sacramenti proxima eſt illa, ſuper quam forma cadit, t. 2. p. 69, n. 15
Materia ſubſtantialis, quando maneat, vel pereat à quo deſumatur, t. 2. p. 136. n. 17
Materia, vel forma dubia vti in Sacramentis non licet, ſecluſa neceſſitate. t. 2. p. 338. n. 30
Materia Sacramenti Ordinis alia remota, alia proxima, & in quo conſiſtat forma cuiuslibet Ordinis, t. 2. p. 105 n. 1. & 2
Materia Ordinis Sacramenti, tutius eſt vt debeat eſſe conſecrata ad ordines ſacros, tom. 1. ibid. num. 2. & 4
Materia Confirmationis, & Extremæ-Vnctionis, eſt conſecrata, t. 2. ibid. num. 4
Materia, & forma Sacramenti Ordinis, nunquid ſit inſtituta à Chriſto Domino, an tantùm ab Eccleſiâ t. 1. ibid. n. 5 6. & 7
Materia tangi ab ordinandis non eſt præciſum phyſicè ſed tantùm moraliter, tom. 1. pag. 105. num. 10. & 11
Materiam ordinum ſolùm in genere probabile eſt à Chriſto inſtitutam, ab Eccleſiâ in particulari; t. 2. p. 174. n. 26
Materia duplex tangi debet quando ex qualibet datur ordinando poteſtas noua, quid circa Papæ diſpenſationem in hoc, tom. 1. pagina 106. numero 15 & 24
Materia cum forma proferatur ab Ordinatore, non eſt neceſſe, vt in eodem actu phyſico tangatur, ſufficit moraliter, vt in Baptiſmo, tom. 1. ibidem, numero 17
Materia minima vnguenti Chriſmatis ſufficit pro miniſtranda confirmatione, tom. 2. pagina 72. numero 19
Materiæ, & formæ Sacramentorum à Chriſto inſtitutæ fuerunt, t. 2 p. 173. n. 19. & 20

Maſculi.

Maſculos comprehendi ſub fœmineo vocabulo turpe eſt, t. 2. p. 350. n. 104

Matrimonium.

Matrimonium copula non conſummatum minimè ſufficit ad ſignificandum Matrimonium Chriſti cum Eccleſiâ per Incarnationis myſterium, tom. 2. pag. 345. n. 23
Matrimonij non conſummati Sacramentum ſolùm ſignificat vnionem verbi cum Eccleſia per Charitatem, & gratiam, aliter per conſummatum, tom. 2. p. 346. n. 24 & 25

Matrimonium Spirituale qualiter contrahat Epiſcopus conſecratus cum Eccleſiâ, tom. 2. pag. 13. n. 10

Epiſcopatus eſt ſpirituale coniugium, tom 2. ibidem, n. 11

Matrimonio vno contenti corona pudicitiæ fuerunt honorati, t. 2. p. 349. n. 27

Matrimonium etſi cum eodem coniuge reiterari nequeat, non imprimit characterem. Et quare; vbi de caſu quando cum illo reiterari valeat, t. 2. p. 119. n. 16. & 17

Matrimonium non Iure Diuino, ſed tantùm Eccleſiaſtico eſt prohibitum ſuſcipientibus Ordinem Sacrum, t. 1. p. 398 n. 14

Matrimonij vſus eſt licitus iure naturali, tom. 1 ibid n. 15

Ordo Sacer non dirimit Matrimonium ratum tam celebratum, t 1. p. 398. n. 16

Matrimonium contractum probatur per librum, etiam Parocho, & teſtibus mortuis, tom. 2. pag. 318. n. 16

Matrimonium liberi cum ancilla, cui pro certo tempore donata eſt libertas valet, tom. 2 pagina 286. n. 17

Matrimonium eſt vnum ex ſeptem Sacramentis Eccleſiæ, quod eſt coniunctio vnius maris cum vnica fœmina, t 2. p 376. n. 12. & 15

Factis plus ſolet demonſtrari, quàm verbis dici, t. 2. ibid. n. 13

Matrimonia duo legitima cum duplici vxore Virgine contrahens, eſt vere Bigamus, tom. 2. pag 387. n 8

Matrimonij contracti cum aliquo impedimento dirimenti, nullitas ſuppletur conſenſu nouo, tom. 1. p. 394 n. 2

Matrimonium ſemel contractum, non eſt inualidatum, oppoſita curatione hernica, de qua in dubio, t. 2. p 341. n. 15

Spadones ſecundùm quid, & improprij non priuantur à Matrimonio, nec ab ordinibus, tom. 2. ibidem, n 16

Matrimonium carnale Pontifex non ſeparat è contra ſpirituale, tom. 1. pagina 223. numero 30. 31. 32. & 33

Matrimonium iniri cum conſanguinea prioris ſponſæ de futuro, aduerſatur publicæ honeſtati, t. 2. p. 373. n. 3

Matrimonium ſpirituale, operatur fortius carnali, quatenus imprimit characterem, tom. 2. pagina 139. n 7

Matrimonium ratum conſenſu perficitur, conſummatum copula, t. 2 p. 387. n. 4

Matrimonium carnale, eſt indiſſolubile de iure naturali, t. 2. p. 158. n. 3

Matrimonij Sacramenti ſunt ſibimet miniſtri idem contrahentes, cui contrahendo, debent Parochi aſſiſtere, & teſtes præſentia morali, & intellectuali, t. 2, p 509 n 63 & 64

Matrimonium, vt celebretur per Procuratorem, requirit præſentiam Parochi, & teſtium, t. 2. ibid. n. 65, & 66

Matrimonium ſpirituale, & carnale, quoad diſſolutionem in quo differant, tom. 2. pag. 139. num. 5. 6. 7. & 8

Matrimonium cum liberta valet, tom. 2. pag. 152. n. 18

Medicina.

Medicina eſt ars liberalis, ſicut Aduocatia, & apud omnes maximo honore habita, t. 1. p. 280. n. 43 44. & 45

Medicus.

Medicus, & Chirurgus ſæcularis, quare ex morte infirmi irregulares non fiant, alij verò fie, t. 1. p. 380. n. 16

Medicus qui pro ſtipendio ſe obligauit curare infirmos, nùm in quocumque euentu teneatur tempore peſtis, vel cum periculo propriæ vitæ remiſſiuè, t. 1. p. 380. n 23

Medicus effectus Sacerdos exercet ſine peccato artem medicinæ, etiam ſi adſit in infirmo mortis periculum, dum non ſit per inciſionem, & per aduſtionem t. 1. ibid n. 24 25. & 26

Medicus ſtipendiatus, ſi ex negligentiâ infirmus moriatur nùm fiat Irregularis? tom. 1. pagina 382. n. 20

Medicus ſtipendiatus, dicitur curiæ adſtrictus, t. 1. ibid. n 21

Medicus aſſalariatus non debet recedere à ciuitate abſque licentiâ priorum, tom. 1. ibidem, numero 22

Medicus qui pro ſtipendio ſe obligauit, tom. 1. ibidem, n 23

Medici antiquitùs ſua propria manu abſcindebant, ſed non hodie, t. 1. p. 382. n 48

Medicus nouus dicitur peſtis, tom. 1. pagina 383. n. 49

Schoti Medicos nouos mittebant in Angliam, vt ibi, vt in inimicos artem exercerent, tom. 1, ibidem, n. 50

Medicus errans, debebat acrius puniri, quam Aduocatus, t. 1. ibid. n. 31

Medicus non præfertur Legiſtæ, nec Theologo, etiam ſi antiquior ſit, tom. 1. ibidem, numero 32. & 55

Iudæi Doctorari prohibentur, ſed quandoque eis permittitur in medecina, tom. 1. ibidem, numero 53

Medici prohibentur fieri legum Doctores. tom. 1. ibid. n 34

Medicus ſæcularis non fit; eo quod ex paruo vulnere contingat, vt vulneratus moriatur. Et quare, t. 1. p 185. n. 11. & 12

Medicare licet Clericis in minoribus conſtitutis, t. 1. ibid n. 13

Medici peritia quomodo cognoſcatur, quantaque fides eius dicto præſtetur remiſſiuè, tom. 1. ibid. num. 12. & 13

Medici Iudæi, & Infideles prohibentur curare Chriſtianos, t. 1. p. 385. n. 20

Medici liberius viuunt, cum impunè hominem occidant, t. 1. p. 379. n. 8

Medicus vt non teneatur de morte infirmi, quæ præcauere, & admonere debeat ſed non pœna ordinaria, t. 1. ibid. n. 9. & 10

Medicus Salariatus de publico non debet petere præmium ab infirmis, tom. 1. pagina 377. numero 2

Medicus etſi Clericus in minoribus, non conuenitur coram Laico pro defectu ſuæ artis, tom. 1. pag. 379. n 4

Medicus, aut Chirurgus periti curantes iuxta regulas artis poſſunt; etſi infirmi moriantur, aut mutilentur, ordinari etiam in Sacris, tom. 1. ibid. num. 5. 6. & 7

Medici beatiores ſunt quoad ſæculum, quàm Aduocati habentque obligationem monendi infirmos, vt accipiant Sacram Euchariſtiam, tom. 1. pagina 377. n. 1

Medici cum recipiunt gradum, tenentur facere profeſſionem fidei, & iurare in manibus Epiſcopi obſeruare ſtatutum Pij V. exhortandi, ſcilicet infirmos ad Sacramenta, tom. 1. pagina 383. numero 57. & 58

Medici credunt votum proferendo, quod curant in teſtibus, modo dicto, non ſunt inhabiles ad matrimonium, & quare, tom. 2. pagina 341. numero 14

Membrum.

Membrum genitale amittens; ex eo quod ſcienter ſe miſcuit habenti morbum Gallicum fit irregularis, non ſi ignoranter ſecundùm aliquos, ſed verius, vt in vtroque caſu, tom. 2. pagina 333. num. 20. & 21

Membri defectus grauis impediens vſum ordinis parit irregularitatem, t. 2. p. 317. n 14

Membri debilitatio, quæ impedit miniſtrare facit quem irregularem, t. 2. ibid. n 15

Mendicare.

Mendicare Clericis hoſtiatim indecorum eſt, & vitandum: fallit ſi fiat cauſa humilitatis, t. 2. p 400. n. 9. & 10

Mens.

Mens Legiſlatoris eſt attendenda, tom. 1. pag. 287. n. 86

Anima legis eſt ratio, t 1. ibid n. 87

Meretrix.

Meretric dicitur quæ multorum libidini patet, tom. 2. p. 370. n. 14

Meretricis filius queit ordinari, tom. 1. pag. 341. n. 9. & 10

Metropolis

Metropolis, Metropolitanus.

Metropolitanus vnus, non ſepelitur cum alterius Paleo, & tranſlatus ſepelitur cum Paleo ſecundæ Eccleſiæ, t.1 p.171.n.2

Metropolitanus ſic dictus eſt à menſurâ ciuitatum, vel à Matrice ciuitate, aliàs dictus Archiepiſcopus, t.2. ibid.n 72.& 73

Metropolis vocabatur ciuitas, quæ caput gentis, & populi erat, ſi hoc nomen à Principe conſequebatur, t.2.ibid.n 74.& 75

Nicæna ciuitas Iure Metropolico donata eſt, t. 2. ibid. n 75

Iuſtinianæ ciuitates quales dictæ ſunt Metropoles, t.2. ibid.n 76

Appellari, & prouocari poteſt à Metropolitano Salmantino ad Archiepiſcopum Compoſtellanum, quia ſic deciſum, t.1.p.687.n 37

Metropolitanus Archiepiſcopi Salmanticæ conſtitutus dicitur potius Vicarius foraneus, t 2. pag.428. n.37. & 38

Epheſus fuit prima, aliæ Metropolis, tom 2. pag.467. n 79

Suffraganei vocari à Metropolitano ad conſecrandum accedere debent, t.1.p.881.n 8

Metropolitanus quare vocetur Archiepiſcopus, tom. 1. ibid. n.9

Metropoles ciuitates dicebantur, ex quibus coloniæ deducebantur, & quare ſic dictæ, t. 2 p.467. n.81. & 82

Metrocomia dicitur mater vicorum, t.2.ibid. n 82.83. & 84

Metropolis dicitur caput, vel mater prouinciæ, & vrbium, t 2 ibid.n 83.& 84

Metrocomiæ habitatores prohibentur poſſeſſiones, terraſque in alios transferre, tom. 2. ibidem, numero 84

Militia.

Militia, eiuſque æſtimatio à patre filio empta, computatur in legitimam, t. 1. p.271.n.19

Militiæ Diuinæ aggregandus debet eſſe ab aliis immunis, t. 2. p. 248. n.13

Milites.

Milites ſtipendatij, Decuriones, & ſimiles, cenſentur irregulares, t.2 p.292.n.6

Milites olim notabantur charactere impreſſo, t.2.p.118. n 8

Minor.

Minor 20 annis lege Ælia Sentia manumittere non poterat ſeruum ſuum, nec alij tradere, vt manumitteret tom.2.p.164. n. 1.2. & 6. & quare, ibidem, num.7. & 8

Minores rationis compotes non excuſantur ab obſeruantia legis naturalis, & diuinæ, vt in Sacramentis, & articulis fidei, etſi mitius puniantur, quam maioris ætatis, t.2 p 581 n.53

Mitra

Mitra Epiſcopus non vtitur in locis exemptis, niſi inuitatus, t. 1. p.276. n 10

Miniſter.

Miniſter Sacramentorum, poteſt eſſe indignus, etiam præciſus ab Eccleſiâ, tom. 2. pagina 159. numero 2

Miniſtri Sacramentorum ſoli homines ſunt ex lege ordinaria, ſi ritè in Eccleſia ordinati ſint, tom 2 ibid. num. 3. & 4. excepto Baptiſmo, ibidem, numero 5

Miniſter ad Sacramenta peragenda debet habere vſum rationis, t.2.ibid.n 6

Sacerdos ſi reſurgeret poteſt Miniſtrare Sacramenta, t.2.p.159 n 7

Angeli abſque diſpenſatione Diuina, non poſſunt eſſe Miniſtri Sacramentorum, tom. 2. pagina 160. n.8

Diabolus nequit aliquod adminiſtrare Sacramentum, t 2 p.160. n 9

Miniſter Sacramentorum eſt duplex, vnus ex officio alter per accidens, ſeu neceſſitatis, tom. 2. pag.160. n.10

Fides in Miniſtro ad valorem Sacramenti, non eſt neceſſaria, niſi ad licitè, & ritè adminiſtrandum, t. 2. p.160 n.11 12.13.14 & 15

Sanctitas, ſeu probitas in Miniſtro non requiritur ad valorem Sacramenti contra nonnullos hæreticos, tom 2. ibid n.12.& 15. ſed requiritur ad licitè, ibid. n.13. 14. & 1

Miniſter Sacramentorum non operatur virtute propria ſed Diuina, t 2 ibid.n.15

Miniſter malus miniſtrans Sacramenta, peccat in re graui, t 2 p.161.n.16

Sanctitas in Miniſtro requirebatur in Sacramentis veteris legis, & ſic à fortiori in nouis, tom.2 ibid.n.17. & 18

Miniſter deputatus ad Sacramenta peccat, & incurrit irregularitatem miniſtrans in peccato mortali, t. 2. ibid n 19

Epiſcopus miniſtrans confirmationem in mortali, peccat mortaliter, t.2.ibid. n.20

Miniſtrans in peccato Sacramenta, non facit duplex peccatum, ſed tantùm vnum ſacrilegij, tom 2 ibid. n.21.

Miniſtraturus non tenetur præmittere confeſſionem, ſi exiſtimet ſe eſſe in gratiâ, tom. 2. ibidem, numero 22

Sacramenta petere extra mortis articulum non licet à Miniſtro non tollerato, tom. 2. ibidem, numero 25

Miniſter non tolleratus dicitur nominatim denunciatus, aut publicus Clerici percuſſor, ſiue degradatus, aut interdictus, ſiue ſuſpenſus, & irregularis publicè, t 2 ibid n 24

Sacramenta licet petere à Miniſtro tollerato, & ſic excommunicato parato illa miniſtrare: imò ita non parato, t.2.ibid n 25

Miniſter Benedictionis, ſeu Conſecrationis Chriſmatis, ad confirmationem eſt ſolus Epiſcopus de eſſentiâ Sacramenti, t.2. p 21 n 32. 31 & 34. Vbi probatur ex Patribus, & Conciliis, ibidem, num. 35. 36. & 37

Miniſter Confirmationis poteſt eſſe Presbyter remiſſiuè, t.2.ibid.n.33

Miniſter hæreticus, ſchiſmaticus, vel excommunicatus, aut aliàs in peccato conficit Sacramenta, t. 1. p 316.n.23 24. & 25

Miniſter confirmationis inter Latinos, & Græcos, t. 2. p.82 n.1.& ſeqq.

Miniſtri Eccleſiæ ſatius eſt, vt pauci boni habeantur quàm multi mali, tom. 1. pagina 425. numero 3

Miniſter non ſe exponit periculo irritum efficiendi Sacramentum, quando adeſt probabilis opinio abſoluendi à peccatis, à conſortis aſſiſtendi matrimonio, & quare? tom. 2. pag. 152. num. 10. 11. 12. 13. 14. & 15

Miniſter per accidens neceſſitatis, miniſtrando Sacramenta non peccat mortaliter, non exiſtens in gratiâ Et de ratione, tom. 2. pagina 165. numero 1. & 3

Miniſter ex officio tenetur eſſe in gratia ad adminiſtrandum Sacramenta, t.2.ibid.n.2

Miniſtrans Sacramentalia in peccato mortali non peccat lethaliter, t 2 p.164 n 18

Sanctiores, & meliores Miniſtri debent ordinari ad Eccleſiæ miniſterium, tom. 2. pagina 552. numero 8

Miſericordia.

Miſericordia non ſupponit neceſſariò irregularitatem, ſed delictum, t.2.p.384 n 7

Miſſa

Miſſa conuentualis in Cathedralibus, etiam nec pro Miſſa votiua, aut defunctorum eſt omittenda, t. 2. p.472.n.18

Miſſa conuentualis in aliquibus Cathedralibus, ſolet tantùm recitari, ſi in eodem altari aliæ duæ cantu celebrentur, vt ſolet Valliſoleti, & Auſturicenſ. t.2. ibid.n 19

Miſſæ ſacrificij verba in plurali, vt *miſereatur veſtri, Dominus vobiſcum. &c.* proferuntur, etſi nullus præter Miniſtrum ſit præſens, tom. 2. pagina 48. num 15

Miſſæ *de requiem*, quæ dici poſſunt in Die Dominico S. Gregorij, Roſarij tem ſſiuè, tom. 2. pag. 507. n 29

Miſſarum numerus non ab Epiſcopis diſpenſetur, t.1. p.175.n.4

Monachus.

Monachus in minoribus ordinibus poteſt eligi in Abbatem; quando alius nequit reperiri diſpenſatiuè, nec ſit contra iuris regulam relatam, t.1. p.404. num.6. & 7

Monachus etiam ſolo ingreſſu liberatur à patria poteſtate, dum non exiit à Religione, t.1. p.565. n.9. 10 & 11
Monachus retinet ſuitatem, tom. 1. ibid. n.10
Monachus factus Epiſcopus, non ſit ſolutus à ieiuniis ſuæ Religionis, & ab aliis: debetque retinere habitum regularem, t.1.p.159.n.8
Monachus factus Epiſcopus nequit frui priuilegiis ſuæ Religionis, t.1.ibid.n.9
Monachus votiuus Monaſterij, alterius factus Abbas, non habet vocem in electione Abbatis. Prioris Monaſterij, t.1.p.138.n.1
Monachus tranſlatus non habet vocem in capitulo, à quo eſt tranſlatus t.1.p.139 n.2
Monachus Chirurgus, qui aperuit in gutture apoſtema, eſt irregularis, ſi infirmus moriatur & hoc citra debitam diligentiam, t.1.p 381.n.36
Monachus, & Clericus, quando non adeſt alius Chirurgus, in extrema neceſſitate, poſſunt mederi abſque metu irregularitatis; & quando adeſt ignorantia inuincibilis, tom. 1. pag. 385. numero 18. & 19
Monachus tranſiens de vna religione ad aliam poteſt miniſtrare in ſuſceptis ordinibus, tom.1. ibidem, num 1
Monachus ordinari poteſt ab Epiſcopo ipſius Diœceſis, etſi exemptus ſit, t.1.p.177.n.36
Monachi olim eremos colebant in ſpeluncis, & caui, montium habitabant, t.1.p.554.n.5

Monaſterium.

Monaſteriū admittens ad profeſſionem ſcienter ſeruum, tenetur Domino ad ſatiſfactionem. Et idem ſi neglexerit inquirere aliter ſi bona fide, & ſine dolo, t.1. p.260 n.12.& 13
Monaſterium qua ratione ſuccedit loco filij, tom. 1. p.156 n.14
Monaſterium tenetur ſoluere debita ſui religioſi, cui legato, aut donatione aliquid relinquitur; imo ſi eius acceptationem fecit cum onere ſoluendi debita, t.1. p.295.n.32 33 & 34
Monaſterium, ſi ſciens ad religionem admittit debitorem, non inde eſt obligatus in amplius ſoluere quàm ipſe debitor, t.1.p.296.n.35.& 36
Monaſteria Religioſorum inquam pluribus caſibus exempta ſunt à Iuriſdictione Epiſcopi temiſſiuè; & ſic ſortius à Iuriſdictione Archidiaconi, ſeu alterius Prælati inferioris, t 1.p 445.n 6.& 7

Monialis.

Monialis prodeſt Patri ad ſe excuſandum à tutela, t.1. p.156.n.13
Moniales poſſunt vltra trienoium creari officiales, t.1. p.23.n.26
Moniales illegitimæ verius eſt, vt profeſſione non fiant legitimæ quoad Prælaturas, & ſine diſpenſatione, t 1 p.191.n.14.& 15.niſi aliter tantum ſit priuilegiis, n.16. & 17

Monoculus.

Monoculus ad minores ordines nùm valeat ab Epiſcopo diſpenſari, t.1.p.325.n.40.& 41.vbi de carente oculo, vel pupilla.

Monogamia.

Monogamia etiam apud Ethnicos fuit in magno honore, & multis probatur eorum exemplis, t.1. p.549. n.25

Monogamus.

Monogamus eſt quaſi vnius vxoris vir, tom.1. pag.548. num.9

Morbus.

Morbo epileptico, ſeu caduco laborans, eligi non poteſt, nec ordines aſſumere, tom.1. pag. 99. num 4 & 5

Mora.

Moræ purgatio in electionibus, quando admittatur, vel non? t.1.p.149.n.2

Mores.

Mores, quos ſemel approbaui, nequeo reprobare, t.1. p.457.n.8

Mortuus.

Mortuus ſi reſurgat non iterum Baptizandus, confirmandus, vel ordinandus, tom.1. pag. 182. numero 27

Mulier.

Mulier electa dicitur quæ cum à ritè vinente reiicitur, t.1.p.550.n.6
Mulier à Sacerdote eligenda in vxorem, non ab alio, ducta debet eſſe, t.1.p.344.n.9
Mulier ſuæ familiæ finem eſſe exiſtimauit, antiquitus, t.1.p.251.n.3
Mulieris aſſertio ſtupratæ dicentis cum iuramento ſe virginem; creditur, t.1.p.277.n.9
Mulieres ſubintroductæ, quæ dicantur remiſſiuè t.1. p.509.n.11
Mulier erumpens in virum, nequit ordinari propter indecentiam, tom.1.p.334.n.8 & 10. maximè, ſi defectus ſit publicus, vt contigit ſæpius, ibid. n.1.14. 15.& 16
Papa poteſt diſpenſare cum muliere erumpente in virum vt ordinetur, ſeu reddita vir, t.1.ibid. num.17. & 18
Fœmina abſolutè reddita vir, nequit ordinari t.1. ibid.n 21.& 22
Fœmina erumpens in virum, verè iam maſculus eſt, t.1. ibid.n.18
Fœminæ aliquando erumpentes in virum referuntur, t.1.ibid.n.13.14.15 & 16.& etiam de caſu in Luſitania, ibid. num.15. & num poſſit ordinari, ibidem, n. 22
Mulieres baptizantes melius facient ſi baptizent in lingua materna, t.1.p.156. n18

Mundus.

Mundus totus per litteratos illuminatur quibus, & Eccleſia regitur, t.1.p.432.n.5

Munus.

Munus aliquod accipiens curare debet eſſe habilis ad illud obeundum, t.1. p.575. n 9
Munerum Ciuilium cauſa reſpicit ſingulas perſonas ſeparatim, t. 1. p.51. n.2
Munera natura componit, prout moribus minimè conuenit, t.1.p.504.n.3

Muſici.

Muſici non ſunt præferendi Diaconis, nec Acolythis quibus ſunt inferiores; qui & poſſunt mulctari, ſi non canant, t.1.p.554.n 55

Mutatio.

Mutatio materiæ ſubſtantialis, vitiat Sacramentum; Et quando talis dicatur; tom. 1. pag. 35. num. 6. & 7
Mutatio ſubſtantialis in Sacramentis contingit, cum à diuerſis miniſtris, formæ prolatio fieret, exceptâ ſacra vnctione, t.1.ibid.n.7
Mutatio accidentalis in Sacramentis eſt, quæ non tollit ſubſtantiam materiæ, & formæ à Chriſto inſtitutæ; nec ſenſum ciuilem, & humanum, explicatur; tom.1. p.135.n 9.10.& 11
Mutatio idiomatis non vitiat Sacramentum, nec verba Synonima iuxta idem idioma, & exemplificatur in Baptiſmo, & Pœnitentia; tom.1. pag. 136. n 10
Mutatio materiæ, vel formæ Sacramentorum, quot modis valeat contingere, t 1.p.135 n.1
Mutatio poteſt eſſe, vel eſſentialis, vel accidentalis; quæ vtraque, t.1.ibid.n.3 6.& 9
Mutatio formæ ex ignorantia non excuſat miniſtrum à peccato. Et qualiter excuſet, tom.1. pag.138. n.28
Mutatio formæ ſubſtantialis in matrimonio non contingit per diſpoſitionem Trident. in cap.1. ſeſſ. 24. t.1.p.136.n.16
Mutationes ſedium Epiſcopalium, non fiunt, niſi per Papam, t.1.p.150.n.1. & 7
Mutationes quælibet rerum ægrè feruntur, t.1. p.134. n.20

Mutilans, Mutilatus.

Mutilans ſe voluntariè, ſiue ordinatus ſit, aut poſtea ordinetur, manet irregularis, ſi tanta ſit mutilatio inducat peccatum, t.1.p 314 n 8
Mutilatus caſu quando dicatur nihilominus irregularis, t.1.ibid.n.9
Membri mutilatio, qualis cenſeatur, vt impediat ordinari, t.1 p.315.n 10
Mutilatus paſſiuè differt, à mutilato actiuè, t.1. p.530. num.1

Mutilatio.

Mutilatio caſu contingens in membro non neceſſario non inducit irregularitatem Quid ſi ex culpa, t.1. p.319 n.15.& 16.
Mutilatio digiti minus principalis, non inducit irregularitatem, t.1.p.315. n.2.

Mutis

Mutus

Mutus lingua carente, aut vſu eius, nequit ordinari imò & perdit ordinis executionem, fallit, t. 2 p. 317. n. 20 & 21

Mutus iam factus Presbyter poterit miniſtrare Eucharistiam præ conſecratam ab alio; non verò baptizare, abſoluere, conſecrare, &c. tom. 2. ibidem, n. 21

N

Naſus.

NAſus preſſus, grandis, aut tortus, deformitatem cauſans notabilem, prohibet quem ordinari, & de ratione. t. 2. p. 325 n. 3 4 & 5

Odoratus ſenſu carens non eſt irregularis, t. 2. p. 326. n. 5 & 6

Naſi abſciſſio, etſi ſuppleri poſſit, inducit irregularitatem ad ordines ſuſcipiendos. Et quid; vt miniſtrer in ſuſceptis, ſi ſuppleatur, alio Naſo reſecto t. 2. ibid. n. 7

Natio

Natio quælibet quantumvis Barbara, regitur aliquo Sacerdotij ſigno, t. 1 p. 203. n 5

Natiuitas

Natiuitas facit ciuem loci, vbi quis natus eſt, t. 1. p 248 n. 13

Naturalis.

Naturales filij vocantur; quia generauit eos natura t. 2 p 179 n. 15 & 16

Natus.

Natus vt quis præſumatur ex ſtupro, vel adulterio, multa requiruntur, tom. 2 pagina 221. numero 8

Natus fortuitò vt ordinetur pertinet ad Epiſcopum, vbi pater Domicilium habebat, t. 1. pagina 248. n. 13

Natus in mari, dicitur Domiciliarius loci, in quo eius pater Domiciliarius erat quoad ordines, t. 1. ibid. n. 14

Natus ex matre quæ à conceptione vſque ad partum fuit ſerua aliquo etſi paruo tempore libera, valet ordinari, t. 2. p. 277 n 9

Neceſſitas

Neceſſitas facit vt diſcedatur aliquando à regulis iuris, t. 1. p. 333. n. 5

Negatiua.

Negatiua quod quis non eſſet Examinator Synodalis, debet plenè probari, nec ſufficit Curiæ Regiſtrus, t. 1. p. 123 n. 9

Negatiua qualiter probetur remiſſiuè, tom. 1. pag. 182. n 5

Negatio.

Negatio facit rem dubiam fallit quando eſt calumnioſa, vel poſt concluſum in cauſa, t. 1. p. 191 n. 3. & 4

Negans.

Negantis factum per rerum naturam, nulla eſt directa probatio, t. 1. p. 101. n 9

Negligentia.

Negligentia eſt materialis, aut formalis, & quæ ſit, t. 1. p. 199 n 1 & 3

Negligentia formalis eſt duplex propria, aut impropria & quæ conſiſtit in tarditate externæ executionis actuum, de qua Rubrica intelligitur etiam ſi non procedat à tarditate intellectus, tom. 1. ibidem, n. 2

Negligentia Prælatorum quando ſuppleri poſſit à ſuperioribus per viam recurſus, remiſſiuè, tom. 1. ibid. n 4

Negligentia an amittatur iuriſdictio, remiſſiuè, t. 1. ibid n 5

Negligentia facit, vt quis puniatur ſiue contingat in ſpecie magna, ſiue diſſoluta, ſiue manifeſta: nec probatur, niſi quis teneatur ad factum certum, t. 1. ibid. n. 6 & 8

Negligens non dicitur, ignorans iuſtè, tom. 1. ibid. n 7

Mora qualiter puniatur, remiſſiuè, tom. 1. ibidem, n 9

Negligentia in prouidendo beneficia, præiudicat ſex menſibus tranſactis, & de iure deuoluto, t. 1. p 200. n. 3. 4 & 5

Negligente patrono nominare, aut eligere intra tempus, aſſignatum an poſſit rector eligere, aut inſtituere, t. 1 ibid n 5

Negligentia in Iudice, vel Prælato in his, quæ facere tenetur, t 1 p 42 n. 17 & 18

Negligentia diſſoluta eſt propè dolum, tom. 1. p. 380. n 11

Negotia.

Negotia faciliora vbilibet intra Eccleſiam ſolent decerni, t 1 p 143. n. 17

Negotiis ſæcularibus detentus, quando poſt ratiocinia reddita, valeat ordinari, tom 2. pag. 189. n. 3. 7. 18. & 21

Nemo.

Nemo ad Dignitates, & Perſonatus ſine curà poteſt aſcendere, niſi conſtitutus in annis 22. tom. 2. pag 356. n. 3

Nemo inuitus tenetur accedere ad locum peſtiferum, t. 1. p 113 n. 19

Nepos.

Nepos nunquam dicitur originarius loci, in quo eius Auus natus fuit ad ordines ſuſcipiendos, t. 1. p. 247. n 7

Nemo ex patre illegitimo Clerici non poteſt obtinere, penſionem ſuper beneficio Aui, & quare, t. 2 p. 233. n. 15. 21. 22 cum obſtare dicta, ibid. n. 16 17. 18. 19. & 20

Nepos non comprehenditur in repreſentatione Aui incontinentiæ, in qua filius, tom 2. ibidem, numero 16

Nepos non prohibetur ſuccedere Auo ex Teſtamento, etſi ſit illegitimus, & etiam ſi Pater eius fuiſſet illegitimus, t. 2. ibid. n. 18 19 & 21

Nepotes non veniunt appellatione filiorum in materia pœnali, & odioſa, t 2 ibid n 19

Nepotes illegitimi in Eccleſia paterna, nequeunt obtinere beneficia t. 2. p. 233. n. 15 16. & 17 etſi contra h. c. ibid. n 14. & 25

Nobilis, Nobilitas

Nobilis, & potentior quando præferatur ad beneficia, & quis dignior cenſeatur, tom. 1. pag. 150. num 5. & 6

Nobiles volgò *hydalgui* vacationem præſtans ab officiis Iuriſdictionis, ſi ſint eiuſdem familiæ. Et quare, t 1 p. 52. n 19. & 20

Nobilitas eſt Dignitas à parentibus deriuata, quæ denominatur à potentiori cauſa, tom. 2. pag. 279. n 38

Agens omne Nobilius eſt patiente, tom. 2. ibidem, n. 39

Nomen.

Nomina eligentium non ſunt publicanda, t. 1. p. 125. n 26

Nomina ordinandorum ſunt diuulgata in Eccleſiâ, vt à fide dignis, de eorum natalibus, origine, ætate, moribus, & vita diligenter inquiratur, quod fallit in regularibus ordinandis, tom 1. pag 124. num. 21. & 22

Notorium.

Notorium eſt plena rei notitia inducens indubitatam, & firmam probationem, diſcuſſionem agentem, t 1. p. 309. n. 15

Notorium non dicitur in magna ciuitate à tribus, vel quatuor teſtibus, t. 1 p 309 n. 15

Nouitius.

Nouitius ordinatus ſi retrocedat, non incidat irregularitatem, t 2 p 190 n. 7

Nouitij ordinari poſſunt ab Epiſcopis cum dimiſſoriis proprij Prælati, t. 1 p. 219 n. 12 13. 14. & 15. vbi è contra de Iure communi in ordinibus minoribus, non in Sacris ibid n. 10

Nouitius pendente anno approbationis, non habetur pro ſubdito quoad ordines ſuſcipiendos t. 1. pag. 413. n. 16

Nouitius ad eligendum non ſpectatur, donec profiteatur, t. 1. p 9. n. 13

Nouitius quare appelletur verè Religioſus, fallit, t. 2. p 389. n. 3. & 4

Nouitius Tonſuratus, reputatur adhuc Clericus ſæcularis, t. 1 p 414 n. 21

Nouitius poteſt eligi ad Dignitatem Epiſcopalem, t. 1. p 404. n. 12

Numerus.

Numerus pluralis ſumitur pro ſingulari, t. 2. p. 45. n. 7. in fine.

Nullitas.

Nullitatis ſententiæ tractatio non fit ab Epiſcopo de pronunciata ſententia à ſuo Vicario, tom. 2. p. 629. n.10

Nuncius.

Illuſtriſſimus Nuncius Hiſpanus conſuetudine, vſu, & ſtylo cognoſcit in prima inſtantia de cauſis Religioſorum, etiam circa electiones, vt exemplificatur in quibuſdam Cœnobij S. Benedicti, t. 2. pag. 534. n. 8

Illuſtriſſimus Nuncius Legatus Hiſpaniæ videtur, vt iure pleno mandauerit confirmandam eſſe electionem de Patre Aguajo in Abbatem Cœnobij *de Sahagun*, t.1.p.133 n 4 & 567

Nuncio aſſerenti, num credatur, remiſſiuè, t.2. p. 102. n.18

Nuptiæ.

Nuptiæ ſecundæ contractæ poſt primum matrimonium licet aliunde inualidæ ſint, ſufficiunt ad irregularitatem inducendam: idem ſi inualidæ antecedant, & validæ ſubſequentur, tom. 2. pag. 381. num. 16. & 17

Nuptiæ ſecundæ apud Ethnicos aliquid habebant culpæ, t.2.p 345.n.15

Nuptias binas contrahere eodem tempore factum eſt hæreticale, tom. 2. pag. 377. numero 16. 17. 36. & 44

Nuptias viginti celebrauit vir quidam Romæ, & alias ſuper viginti mulier quædam, tom. 2. pag 362. n.6

Binas Nuptias contrahens palam, aut ſecretè quoad excuſandam Polygamiam non differt, t.2.p.381 n.35. 56. & 57

Nuptias ſecundas contrahentes, quando pœnitentia plectebantur, t.2.p 351. n 14

Nuptiarum ſecundarum defectus; etſi non ſit contra ſubſtantialem ſignificationem Sacramenti; eſt tamen contra, vel potius præter eius perfectionem, t. 2. p.332.n.10

Binas Nuptias ſimul contrahens eſt ſuſpenſus de fide, etſi neutram vxorem carnaliter cognoſcat, t.2,p.382, n.67

Nuptias celebrare libere poteſt Beneficiatus in Sacris non ordinatus, dum tamen dimittat beneficium, t 1. p.376.n.3

O

Obligatio.

Obligatio ab Epiſcopo, ſeu quolibet alio facta in fauorem ordinandi, non eſt titulus ſufficiens ad ordines, niſi ob penuriam Sacerdotum, aſſignetur ab Epiſcopo perpetua portio, t. 2. p. 267. n 42.& 43

Obligatus debito. vt mutuo, locatione, emptione, & aliis ſimilibus ſine adminiſtratione, poteſt ordinari, t.2.p 29.n.1. & 2. Et quid ſi debito ſatisfacere nequit, ibid.n.3

Oblitio.

Oblitiones, & alia ſuccedunt tempore annorum 20. & ſic curator non compelletur denuò reddere rationes, minori, t.2.p.302.n.40.diuiſorum, & calculatorum materiam, qui agant, tom. 2. pag. 302. n.41

Obſtaculum.

Obſtaculum omne remouetur, dum plenè diſpenſatur cum aliquo, t.2.p.365.n.8

Obſtacula naturæ ad quos effectus cenſeantur diſpenſata à Papâ, t.2.p.365.n.6.& 6

Occultum.

Occultum eſt quod non eſt publicum, etiamſi ab aliquibus ſciatur: expenditur hic, t. 1. p 309. num.14. & 17. vbi quod tripliciter aliquid Occultum dicitur.

Oculus.

Oculo maculatus, eget aliqua diſpenſatione, etſi arbitretur Epiſcopus quod macula eſt leuis non ſic in parua mutilatione vnguis pollicis caſuali, t.2.p.322. n.8. & 9

Oculi defectus dextri ex deformitate inducit irregularitatem de iure, t.2.p.323 n.2.& 3

Oculi Canonis defectus difficiliorem reddit diſpenſationem in ordinando, tom. 2. ibidem, num. 3 29. & 30

Oculi macula, etſi ſecundùm aliquos inducat irregularitatem verius ſolùm procedere quando parit deformitatem, non ſi parum perceptibilis ſit, arbitrio Epiſcopi, t.2.p.322.n.5.& 6.& explicatur, t 2. ibid. n 7

Luſcus, ſeu ſtrabo, qui habet Oculos diſtortos ex magna deformitate reputatur Irregularis non aliàs, t.2. p.323 n 9

Oculos habens diſpares, id eſt vnum altero maiorem ex magna deformitate erit irregularis, t.2. pag. 323. n.20 & 22

Oculos habens ſine palpebris ex magna deformitate cenſetur Irregularis, non aliàs, tom. 2. ibidem, n.21

Cocles, ſiue Monoculus, id eſt qui vnum tantùm Oculum habet, nec Clericus primæ Tonſuræ valet fieri t.2 ibid.n 23 & 24

Oculi albugo, ſiue carentia pupillæ, non inducens magnam deformitatem non facit irregularem ordinandorum, t.2 ibid.n 25.26 27.& 28. & p.324. n.40. & 41

Oculo non carens, ſed ſola virtute videndi in ſolo Oculo dextro, irregularis non eſt, ſi deformitas exterius non apparet, t 2 p 324.n.27

Cæcus omninò ex vno Oculo, quia eſtus irregularis eſt, t 2 ibid n.28

Oculi Canonis defectus reddit quem deformem, ſed fortè non irregularem, tom. 2. ibid. num. 30. 32. & 33

Oculus ſiniſter vulgò vocatur Canonis, tom. 2. ibid. n 31

Oculi Canonis carentia, ſi ſuppleatur ſine deformitate, Oculo dextro, non incurretur irregularitatis ordine iam ſuſcepto, t.2.ibid n.33

Oculo debilis, ſi videt lineas libri non eſt irregularis, aliter de illo, qui conuertit totum caput & ad legendum, t 2 ibid.n.34 & 35

Cæci omnino ſunt irregulares, ad ordines, etſi habeant Oculos claros, ſi nihil vident, t.2.p 324.n.36. & 37

Officialis.

Officialis ſi nullus de Republica reluctetur, poteſt continuare officium ſuum, t.1.p.50. n. 1. & 2. fallit, ibid n. 3.& 5

Magiſtratus nequit officium continuare; aliàs aderit ambitio, t.1. p. 50.n.3.4.& 5

Officiales non habentes Iuriſdictionem, poſſunt in officiis continuare, t.1 ibid n.5

Filij Officialium nequeunt officia Iuriſdictionalia Patris continuare, nec Patres officia filiorum hic, t. 1. ibid.n.6 7 & 10. vbi intelligitur de filio in poteſtate conſtituto.

Officiales Reipublicæ debent mutari, ne vel vti in Tyrannidem exeant vexando ſubditos, & aliis negetur præmium honoris, t.1.p 51.n.8

Officialis probatiſſimus poterit aſſumi ad alios annos, t.1.p.51.n.14.& 19

Officiorum Reipublicæ iteratio fit, aliquoties voluntariè, t.1.p 52 n.15.16.17.& 18

Officialis Epiſcopi dicitur etiam Vicarius foraneus, t.1.p.557.n.13

Officialis Reipublicæ talis conuenit eligi, qui à pueritia vita ſnotum probatus ſit, ac immaculatus extiterit, t. 1.ibid.n.5

Officiales maiores tenentur habere plenam notitiam de Magiſtratibus exeundis; aliàs non ſaluant conſcientiam, t. 1.p. 33.n 44

Officiales Curiæ dabant mandata de accipienda poſſeſſione, & quæ improbant Paulus III. Iulius III. & Pius IV.t.1.p 83.n.13

Officiales elapſo anno, teſtituuntur ad intereſſe, etſi non ad officia, t.1 p 57 n.10

Officiales, & Miniſtri habent Dignitatem, & Iuriſdictionem, t. 1. p.587. n.35

Officium.

Officium, cui eſt annexa Dignitas dicitur habere Dignitatem, & continetur ſub nomine illius, quando cum eo concurrunt Dignitatis ſigna, tom. 1. p.362. n.54

Officium

Officium largo modo dicitur habere, qui habet aliquod onus, vel curam, ſeu adminiſtrationem, aut cuſtodiam, t. 1 ibid. n. 25
Officium nullum, quamvis vile, & abiectum, inducit irregularitatem; niſi aliquo iure conſtet inducere infamem, vel ſine peccato mortali exerceri nequeat, t. 1. p. 340. n. 7. & 8
Officium ſimplex cum perpetua rerum adminiſtratione, quandoque conſuetudine vocatur Dignitas, t. 1. p. 362. n. 19
Officium ſimplex eſt diuerſum in Eccleſiâ à Dignitate, & Perſonatu, non eſt Dignitas; etſi habeat aliquam adminiſtrationem. Et in quibus exemplificetur, t. 1. ibid. n. 20. 21. & 22
Officia vendita Iuſtitiæ in Indiis decreto Regio fuerunt ab emeentibus inſtaurata, vt ſic digniores perſonæ cum conſilio Indiarum eligerentur, t. 1. p. 12. n. 12. & 13
Officia Eccleſiaſtica nequeunt vendi ab Epiſcopis, t. 1. p. 15. n. 66
Officia Romanæ Curiæ morte Papæ dicuntur dormire, non expirare, t. 2. p. 198. n. 29
Officia duo modici redditus poſſunt ab vno exerceri ſimul, t. 1. p. 53. n. 38
Officia Reipublicæ ob litem ſolent ſequeſtrari, & depoſitari tantùm pro tempore litis, tom. 1. pag. 47. n. 15
Officia Reipublicæ ſunt bona communia, tom. 1. p. 52. n. 51
Officia vendebantur in Regno Indiarum, tom. 1. pag. 12. n. 7
Officij honorarium ceſſat, vbi illud datum eſt pretio, ſi dimittatur ſcriptoria, tom. 2. pagina 162. numero 40
Officij Iuriſdictionis ſit ſequæſtrum in Plebeio pro anno, in quo datur vacatio fideliæ, t. 1. p. 52. n. 21. 22. & 23. vbi de praxi Cancellariarum.

Oleum.

Oleum Oliuarum admixtum cum alio liquore, ſi non dereliquit ſuam naturam, adhuc eſt materia Sacramenti: exemplificatur in roſaceo, tom. 2. pag. 18. n. 16
Oleum conſecratum licitè à Parocho miſcetur cum non conſecrato, ſi minoris quantitatis ſit non conſecratum, t. 2. ibid. n. 17. 18. 19. & 20
Oleum conſecratum anni præcedentis non combuſtum, in neceſſitate poteſt miſceri cum Oleo anni præſentis t. 2. ibid. n. 18
Oleum tantùm eſſe materiam remotam Confirmationis. Aliqui dicunt non eſſe improbabile, t. 2. p. 62. n. 8. & 9. & aliis, ibid. num. 18. & 19. vbi explicatur ſenſus.
Oleum habet quinque proprietates, linire, penetrare, afferre claritatem, ſignificare pinguedinem gratiæ, reſtituere interdum ſanitatem, t. 2. p. 17. n. 4
Oleum Oliuarum eſt materia remota Sacramenti Vnctionis, tom. 2. pag. 17. num. 2. 4. & 5. vbi de ratione.
Oleum ſimpliciter dictum, intelligitur ex Oliuis, t. 2. ibid. n. 2.
Oleum triplex benedicitur ab Epiſcopo, Chriſma, & oleum Cathecumenorum, & infirmorum, t. 2. p. 18. n. 14
Oleum pro Lampadibus Cathedralium, & Parochiarum cuius ſumptibus ematur, t. 1. p. 153. n. 107
Oleum ſignificat nitorem conſcientiæ, Balſamum odorem bonæ famæ, t. 2. p. 146. n. 8
Oleum Chriſmatis poteſt ab hæretico conſecrari ex Auguſtino, t. 2. p. 64. n. 27
Olei materia, quia ſuauis, & penetratiua applicatur vulneribus, t. 2. p. 17. n. 5
Balſami admixtio non eſt neceſſaria cum Oleo ad Vnctionem Sacramenti Vnctionis. Et quare, t. 2. ibid. n. 6
Oleum vt ſit vera Sacramenti Vnctionis materia debet eſſe benedictum, aut conſecratum ab Epiſcopo, contra alios, t. 2. ibid. n. 7. & 8. & hoc ex præcepto Eccleſiæ, ibid. n. 9
Olei non conſecrati maior quantitas mixta cum Oleo conſecrato, manet ſecundùm aliquot philoſophando tota conſecrata, etſi non ſic, ſi Balſamus Oleo miſceretur, & quare. Verior contraria ſententia eſt t. 2. p. 20. n. 1. 2. & 3. intelliges hanc, ibid. n. 4
Oleum conſecratum, & non conſecratum, etſi ineſſe entis ſit eiuſdem qualitatis ineſſe moris, differunt ſpecie, t. 2. ibid. n. 3
Olei non conſecrati quantitas maior, repentè admixta minori, ſuffocat hanc; ſecus ſi ſenſim admiſceatur ſeu alternis vicibus, t. 2. ibid. n. 4
Oleum non benedictum in neceſſitatibus ſolet addi benedicto, t. 2. p. 21. n. 5
Olei benedicti in vnaquaque Vnctione ſufficit, vt ritè Sacramentum Vnctionis miniſtretur, t. 2. ibid. n. 6. 7. & 8. ſicut ſicut in Baptiſmo vna gutta ſufficit, ibid. n. 8. & in Confirmatione vna gutta Balſami, ibid. n. 11
Olei diffuſio ſi eſſet neceſſaria de facili, vna ampulla illius euacuaretur, ibid. n. 10
Aqua iuſſa in Lampadibus pro Oleo infundi, conuerſa fuit in Oleum, t. 2. p. 550. n. 55
Oleo alio, quàm oliuarum probabilius Sacram Vnctionem non miniſtrari, niſi in caſu vrgenti, t. 2. p. 18. n. 10. 11. 12. & 13
Olea tantùm ad lucernas Eccleſia vtebatur à tempore Apoſtolorum, t. 2. p. 549. n. 46. & 47
Olea Sancta non poſſunt ſeruari in ſacraria ſed in alio loco decenti, t. 2. p. 515. n. 191

Opera.

Opera, per quæ aliquis diſſidet à communi vita, & conuerſatione fidelium, aut ab Eccleſiæ probatis ritibus, aut à receptis patrum doctrinis, & præceptis, aut hæreſim inducunt, aut hæreſis ſuſpicionem, t. 2. p. 178. n. 25

Opinio.

Opinio probabilior eſt ſequenda in materia ſpectante ad valorem Sacramentorum, ſed in puncto contrarium dicitur, & quare? t. 2. p. 340. n. 15. 16. & 17
Opinio fauens animabus eſt præferenda in adminiſtratione Sacramentorum, t. 2. p. 150. n. 21
Opiniones nouas ſine firmo fundamento excitare periculoſum eſt præcipuè circa Sacramenta, & in humanis, quando adeſt ratio immunitatis, t. 2. p. 401. n. 18. & 21. aliter inquam opiniones nouæ admittentur, ibid. n. 13
Opinio probabilis Doctorum facit, vt Eccleſia impendat confeſſario Iuriſdictionem, t. 2. p. 153. n. 17
Opiniones nouæ in ciuilibus, & humanis potius ſequendæ fulcitur ratione, & ſub diſtinctione, tom. 2. p. 408. n. 2
Opinionem, ſeu ſententiam vltimam videtur amplecti qui plures refert, ibid. n. 2. 3. & 4
Opinionem primæ legis fundatæ ratione perpetua, vt inuariabili qualis etiam, vt exteris peregrinantes non admittantur, celebrare, ſine litteris ſuorum Epiſcoporum, eſt ſequenda, t. 2. ibid. n. 5
Opiniones nouas adinuenire, quia ſic expedit animabus multi dicunt ſi benignæ ſint. Alij dicunt eſſe pernicioſum, t. 2. p. 401. n. 6. 7. 10. & 11

Oppoſitor.

Oppoſitor vnus deſiſtens à concurſu, qualiter ex cooppoſitoribus dignior alius eligatur ſine nouo concurſu, t. 1. p. 131. n. 26

Optare.

Optare Epiſcopatus, quando liceat remiſſiuè, tom. 1. p. 104. n. 5
Optandi præbendas ius, quid conſuetudo, & in quibus beneficiis, t. 1. p. 149. n. 2. & 3. de aliis, n. 8.
Optioni non ſubiaceant prædia à Canonicatu ſeparata, t. 1. ibid. n. 5
Coadiutor poteſt optare: vbi de ratione, tom. 1. ibid. n. 6. & 7
Optio tranſit in Coadiutorem, ſicut & præbenda per eum optata, t. 1. ibid. n. 7
Optandi facultas quomodo amittatur, t. 1. p. 150. n. 9
Optio in beneficiis, qualis permittatur, tom. 2. p. 230. n. 26

Oratio.

Orationes ſignatæ ad collationes ordinum debent dici t. 2. p. 176. n. 4
Orationes, & vnctiones Sacramentales non ſunt mediendæ, t. 2. ibid. n. 5
Oratio ordinationis mediata ab Epiſcopo eſt repetenda integrè, ſi ſubſtantialis eſt, aliter repetetur ſolùm quod deficit Oratione, vel Vnctione, t. 2. ibid. n. 6. & 7

Ordinare, Ordo, Ordinatus.

Ordines minores ſuſcipiens animo non aſcendendi ad ſacros probabilius eſt, vt tantùm peccet venialiter contra aliquos, t. 2. p. 377. n. 15. & 17
Ordinis cuiuſlibet Eccleſiaſtici quæ litteratura requiratur, tom. 2. ibid. n. 16. & 17
Illegitimos quoad ordines minores poteſt ab Epiſcopo diſpenſari, t. 1. ibid. n. 16
Ordinans aliquem ſine titulo, & eius ſucceſſor tenen-

ma alere ſic ordinatum. Et quid ſi Epiſcopus ordinans renunciauit Epiſcopatui, tom. 1. pag. 425. n 2. n 3
Apponi conſuetum, habetur pro appoſito; etſi non ſit expreſſum, t. 1 ibid n. 4
Ordinatos Sacris Ordinibus, præſumitur habilis ad Beneficia ſimplicia, t. 1 ibid n. 5
Ordinatus ante annos diſcretionis, queis ad ſuperiores ordines aſcendere ſine repetitione. Quid ex præcepto Eccleſiæ, tom. 1. pagina 331. numero 58. 61. & 62
Ordinare queis habens duo Domicilia æqualia, ab Epiſcopo cuiuſlibet, tom. 1. pagina 247. numero 1 2
Ordinari queis filius ab Epiſcopo vbi nunc Pater natus fuit ratione originis, tom. 1, ibid. num. 2. 6. & num. ſeqq.
Ordines ſuſcepturus debet eſſe verè baptizatus, t. 1. p 331. n. 44
Character ordinis ſupponit Baptiſmi Characterem, t. 1. p. 331. n 45
Ordinatio illius, qui ſe credit baptizatum, eſt nulla, tom. 1. p 331 n. 46. & 47. aliter ſenſerunt alij, ibid. n. 48
Ordinandorum qualitates requiſitæ, quæ debent eſſe nempè vt non ſint criminoſi, & habeant ſufficientem ſcientiam, tom. 1 pagina 329 numero 29. & 30
Scientia in ordinandis quæ requiratur? tom. 1. ibid. n 30
Ordo Sacerdotalis continet eminenter alios Ordines inferiores, t. 1 p 203. n 7
Sacramenta omnia, vt ritè, rectèque conficiantur dedependent ab Ordinis Sacramento, t. 1. ibid. numero 8
Ordinis Sacramentum eſt veluti oſtium, per quod intrant legitimi diſpenſatores miniſteriorum Dei, t. 1. ibid. n 9
Ordines Eccleſiæ non tres, ſed ſeptem ſunt ſecundùm Theologos, aut nouem ſecundùm Canoniſtas addentes Epiſcopatum, & Tonſuram diſtinguentes, t. 1. ibid n. 10. & 11
Ordo, Epiſcopatus proprie non eſt diſtinctus à Sacerdotio ſolùm habet maiorem poteſtatem officij, t. 1 ibid. n. 12
Tonſura eſt præparatio quædam ad Ordines, ſicut Cathecumenus ad Baptiſmum, Nouitiatus ad profeſſionem, t. 1 ibid. n 13
Ordines tres Sacri, ſunt Sacramentum, & ſecundùm communem ſententiam dicitur de Ordinibus minoribus, t. 1. ibid n 14. 15. & 16. etſi aliqui dicant eſſe tantùm Sacramentalia, tom 1. pag. 204. num. 17. & 18
Ordo quilibet eſt ſignum rei ſacræ ſanctificantis, & concedentis poteſtatem miniſtrandi ſuo loco, & tempore, t. 1. ibid. n. 16
Sacramentalia dicuntur quæ non habent finem immediatum, & per ſe ſubſiſtunt, tom 1. pag. 204. n. 17
Ordinis Sacramenti materia, & forma quæ, t. 1. ibid. n. 18
Ordinatus in amentia qualiter intelligatur non ordinatur? t 1. p 330 n 63
Epiſcopus Ordinans infantem, grauiter peccat, t. 1. p. 332. n. 65
Puer Ordinatus non tenetur voto Caſtitatis, nec præcepto recitandi, t. 1. p. 332. n 66
Ordinis Sacramentum, & Epiſcopatus, validè infanti confertur, t. 1. p 332. n. 67
Infans eſt capax Epiſcopatus; quia etſi incapax iuriſdictionis, eſt Characteris capax, tom. 1. pag. 332. n. 68
Ordinandi debent eſſe initiati prima Tonſura; ſed ſi ante eam fiat ordinatio erit valida, tom. 1, pag 332. n. 69
Ordinatus ſine Tonſurâ, peccat quia agit contra vſum Eccleſiæ, & in re graui, t. 1. p. 332. n. 70
Tonſura eſt præparatio ad ordines, tom. 2. ibidem, n. 71
Ordinibus Sacris conſtituti, ideò continere debent à nuptiis, & ab actu venereo; quia debent eſſe in omni mundicia, propter functionem, quam præſtant rerum Eccleſiaſticarum, t. 1. p 418. n 7
Ordinari non debet, qui dixerit non poſſe in caſtitate permanere, t. 2. ibid. n. 8
Ordines recipere compelluntur Clerici illis annexus propter vtilitatem, & neceſſitatem Eccleſiæ vbi beneficia habent: & quare, t. 1. p. 375. n. 1 & 2
Ordinandi ſunt infra annum, qui in collegiatis requirentibus ſacerdotium, admittuntur Canonici, & Portionarij, t 2. p. 35 8. n 25
Ordinandus debet ante recepiſſe Sacramentum Confirmationis, de neceſſitate præcepti, non Sacramenti; & ſic ordo collatus non confirmato, validus erit, t. 1. p 331. n. 51. & 52
Ordinatus citra contemptum, & ex negligentia, prætermiſſa confirmatione, non peccat, nec incurrit irregularitatem; ſed quod peccet, tom 1. ibid. n. 53. 54. & 56
Epiſcopus ordinans non confirmatum, non peccat, etiam ſciens, niſi tantum venialiter, nec incurrit irregularitatem, t. 1. ibid n 57
Ordinis poteſtas eſſentialiter non diſtinguitur à Charactere Sacerdotali, niſi ſecundum actus diuerſos, t 1 p 427. n. 7
Ordinati non poteſt ſolitus euomere, & iam inſignitus non prohibetur in ſuſcepta miniſtrare niſi à Sacrificio Miſſæ, t 2 p 383. n. 40
Ordinatus ſine licentia ſui Epiſcopi ab alieno Epiſcopo eſt inhabilis ad beneficia obtinenda; ſed non ſpoliatur iam obtentis, niſi ex voluntate ſteterit per annum, vel miniſtret, durante ſuſpenſione per annum, t. 1 p. 282. n. 32. quid de ordinatis in minoribus, ibid. n. 33
Atteſtationi ordinantis ſtatur, cum ordinans dicit ſe ordinaſſe Clericum alienæ Diœceſis, tom. 1. ibidem, n. 34
Ordinans aliquos ſine titulo, & Patrimonio, tenetur prouidere pro ſuſtentatione ex iure antiquo, t. 1. ibid. n. 35 & 38 & iure nouo ſuſpenditur à collatione quorumcumque Ordinum, & executione omnium munerum Pontificalium Conſtitutione Sixti V. quæ fuit emendata alia Clem. VIII. iuxta ius commune, ibid. n. 36 & 37
Ordinans aliquem ſine titulo, & Patrimonio, tenetur ad ſuſtentationem ordinati, donec prouideatur de beneficio, vel patrimonio, ſi ſciens fecit, t. 1. ibid. n 38. & 39
Ordinans aliquem ſine titulo, aut Patrimonio, num teneatur ad alendum ordinatum filium Patris diuitis, aut eius Pater, t. 1. p. 283. n. 40 & 41
Ordinans, ſiue Tholoſanus Vltramontano abſque litteris dimiſſoriis approbatis à Nuncio per annum ſuſpenditur, & ordinatus in perpetuum, tom. 1. p. 281. n. 18
Manuum impoſitio, eſt de Ordinum eſſentia, tom. 1. p 205 n. 7
Contactus materiæ neceſſarius Epiſcopo in Ordinando in ſacris, & in minoribus tutius eſt, t. 1. p. 205. n. 8. & 9 quid tangendi in ordinandis, ibid. n. 10. & 11
Archidiaconos ſolebat de mandato Epiſcopi tangere materiam Ordinandorum in minoribus, t. 1. p. 205. n. 9
Ordinatos ab hæretico, vel ſchiſmatico, verum ſuſcepit Sacramentum, ſi fiat ordinatio in forma Eccleſiæ non recipit vſum ordinis, niſi diſpenſet Epiſcopus t. 1. p. 324. n. 2. 3. & 6
Ordinari queis Clericus litteris dimiſſoriis Legati de Latere, t. 1. p 278. n. 37
Epiſcopus in aliena Diœceſi non exercet Pontificalia, abſque proprij Epiſcopi licentia, tom. 1. pag. 273. num 7
Ordinare nequit Epiſcopus non ſibi ſubiectos in alterius Diœceſi ſine licentia proprij Epiſcopi: quid in praxi, t 1. ibid. n. 9 & 10
Ordinare queis Epiſcopus inuitatus in aliena Diœceſi ſubditos alienos, tam ſibi quam Epiſcopo, vbi ordines fiunt, ſolum cum dimiſſoriis proprij Epiſcopi ſubditorum, tom. 1. ibid. n. 10
Tonſura ab alieno Epiſcopo collata ſine proprij licentia, eſt, nulla, quoad exercitium; difficulter tamen iterabitur, ſic ſemel data, tom. 2. pag. 273. numero 14
Ordinati ab alieno ſine licentia proprij Epiſcopi, etſi de iure miniſtrando non ſit, an dicantur ſuſpenſi; ve miniſtrando fiant irregulares: aliud eſt ex Bulla Pij V. & Trid. t. 1. p. 280. n 17 & 18. Fallit ſi ordinati ſint ex ignorantia inculpabili, ibid. n. 24
Ordinatus à non ſuo Epiſcopo ſine licentia proprij etſi de iure gauderet nihilominus fori priuilegio, ſed ex conſtitutione Vrbani VIII. anno 1624 aliter, tom. 1. p 281, n. 19. & 20

Ordinatus

Ordinans, & ordinatus ignorantes, ſine licentia proprij Epiſcopi, non incurrunt ſuſpenſionem, etiam iuſta ignorantia facti, tom. 1. ibid. num. 11. 12. & 13

Ordinatus bona fide ab alieno Epiſcopo, non incurrit ſuſpenſionem, idem ſi ignorantia inculpabilis, t. 1. ibid. n. 13

Ordinatus temerariè ab alieno Epiſcopo, ſi purgato peccato, & bona fide poſtea exerceat ordines, non ſit irregularis t. 1. ibid. n. 25

Ordinare Eccleſiæ miniſtros ad quos pertinet, ſiue de electione, ordinatione, vocatione, aut miſſione, t. 2. p. 812 n. 37. 38. 39. 40. & 41. vbi quod nunquam pertinet ad populum.

Ordinatus ante legitimam ætatem de iure non manet ſuſpenſus, ſed eſt ſuſpendendus: & an miniſtrans ſit irregularis, t. 1. p. 291. n. 1. 2. 3. & 4

Ordinatus ſciens diſpoſitionem iuris antiqui, ſed ignorans ſuſpenſionem Bullæ Pij II. contra ordinatos ante legitimam ætatem, aut extra tempora, num excuſetur, ſeu incurrat ſuſpenſionem, tom. 1. p. 294. n. 21 23. 24 & 25

Ordinans Infantem in Diaconum dignus eſt ſuſpenſione, ſed non prohibetur miniſtrare in ordinibus, quos contulit, ſicut fiat irregularis, t. 1. p. 298 n. 1. expende n. 4 & 5

Ordinans Infantem in ſacris ante ætatem, qui poſtea durante ſuſpenſione auderet ordinare alium, fiet irregularis, t. 1. p. 299. n. 3

Ordinans Infantem tonſurâ ante legitimam ætatem, mitius punitur, quàm ordinans Diaconum, t. 1. ibid. num. 6

Suſpenſio ordinati ante legitimam ætatem, à quo auferatur, remiſſiuè, t. 1. ibid. n. 7

Ordo Subdiaconatus in primitiua Eccleſia non fuit reputatus ſacer, t. 1. p. 326 n. 12

Ordinatus cum dolo ante legitimam, ætatem, etſi ſit ſuſpenſus, non ſit irregularis, ſi miniſtret poſt peractam pœnitentiam, t. 1. p. 294 n. 15

Ordinatus ante legitimam ætatem in ſacris debet continere, etſi ſecundùm alios non item, tom 1. ibid. n. 16. 17 & 18

Ordinatus, omiſſa prima Tonſura, num irregularis ſit, & num alios Ordines ſine ea legitimè ſuſceperit, t. 1. p. 213 n. 6 7 & 8

Ordinans debet habere intentionem ordinandi præſentem, ſicut qui baptizat debet intendere præſentem baptizare, t. 1. ibid. n. 9

Ordinandi qualiter verba conſecrationis cum Epiſcopo ordinante, debeant proferre, tom 1. ibid. num. 10 11. & 12. vbi quod iſti tantùm proferunt verba recitatiuè.

Ordinandi quando, ſe debeant præſentare examinatoribus, t. 1. ibid. n. 13

Ordinatus per vim abſolutam non recipit characterem, ſecùs, ſi per conditionatam, tom. 1. pag. 214. n. 14. 15 & 16

Clericus inuitus non ſubijciens Ordinibus metu receptis nec voto caſtitatis, nec ad recitandum officium Diuinum, t. 1. p. 214 n. 15

Ordinatus Presbyterio ante legitimam ætatem concelebrans cum Epiſcopo, verius eſt vt irregularis non fiat, t. 1. p. 295. num. 3 vbi de ratione, etſi hic contra, & ſup. n. 1. 4 & 5

Ordinandis Presbyteris concelebrantibus in ipſo ordinum actu cum Epiſcopo, pertinet applicatio Sacrificij, t. 1. ibid. n. 2

Ordinatus ante legitimam ætatem, ſi non concelebrat, non ſit irregularis, t. 1. ibid. n. 3

Ordinati ante ætatem Diaconatu, & Subdiaconatu, ſi celebrantes cum Epiſcopo ordinante, canant Euangelium, & epiſtolam, non ſunt irregulares, etſi ſint ſuſpenſi, t. 1. ibid. n. 4 5. & 6

Ordinandus quilibet cui obeſt defectus Scientiæ de litteratura requiſita numeratur inter irregulares iuxta ſingulos ordines, t. 1. p. 493 n. 58

Ordines ſuſcipientes non confirmati vltra contemptum, non peccant mortaliter, t. 1. p. 99 n. 3

Ordines duos ſacros in vna die conferre non poteſt Epiſcopus ſub ſuſpenſionis pœna ſi conferat. & quid ſi continuato ieiunio in Sabbato vnum, & in Dominica alium, t. 1. p. 216 n. 16. & 17

Ordines duos Sacros in vna die ſuſcipientes qua pœna plectantur, t. 1. ibid. n. 17. & 18. Quid ſi continuato ieiunio ſuſcipiat ordinatus, vnum ordinem ſacrum in Sabbato, alium die Dominica ſequenti, ibidem, n. 19

Ordines duos ſacros ſuſcipiens in vna die, eſt ſuſpenſus ab vltimo, & ſi ſuſcipiat tres, erit ſuſpenſus à duobus vltimis, t. 1. ibid. n. 20. & 21

Ordinem ſacerdotalem, & conſecrationem Epiſcopalem poteſt quis abſque aliqua ſuſpenſione recipere, vel in Sabbato, & Dominica, vel in Sabbato ordinem, & in Dominica, continuato ieiunio conſecrationem, t. 1. ibid. n. 22

Ordines duo ſacri diſpenſatione Pontificia poſſunt recipi in vna die, t. 1. ibid. n. 23

Ordines ſacri de iure conferuntur in Cathedrali, de conſuetudine in qualibet Eccleſia ab Epiſcopo, & quibus vocati, t. 1. ibid. n. 24

Ordines minores in domo Epiſcopali, ſeu in aliena conferri poſſunt, t. 1. p. 217. n. 25

Ordines ſacri conferri poſſunt circa nonam horam, etſi omni tempore collati imprimant Characterem, & à quocumque Epiſcopi, ſeruata forma Eccleſiæ, t. 1. ibid. n. 26 & 30

Ordines ſacri vt conferantur Miſſa non eſt de eorum ſubſtantia, etſi de conſuetudine requiratur, in minoribus non item, t. 1. ibid. n. 27

Ordinari nullus poteſt contra prohibitionem ſui Prælati: & quid ad titulum Patrimonij non bene diſcuſſi, t. 1. p. 265 n. 26. & 27

Ordinatus ante legitimam ætatem ex conſtitutione Pij II. manet ipſo iure ſuſpenſus: qui ſi miniſtrare præſumpſerit, eſt irregularis ſi miniſtret in ordine ſic ſuſcepto, non in alio cum ipſa ætate, t. 1. p. 292 n. 5. 6 & 7

Ordinatus ante legitimam ætatem ignorans num eam haberet, non incurrit cenſuram ipſo iure, t. 1. ibid. n. 8. & 9 expiciatur, ibid n. 10

Ordinatus Epiſcopus ante legitimam ætatem non ſit ſuſpenſus remiſſiuè t. 1. ibid. n. 10

Ordinati bona fide ſuorum parentum ante legitimam ætatem, non incurrunt ſuſpenſionem, nec irregularitatem, miniſtrantes. t. 1. p. 293 n. 11

Ordinatus ante legitimam ætatem cautè abſque ſuſpenſione miniſtrabis, interueniente legitima ætate, t. 1. ibid. n. 12

Ordinatus prima tonſura, aut in minoribus ante legitimam ætatem, non incurrit ſuſpenſionem Bullæ Pij II. nec irregularitatem, ſi miniſtret, tom 1. ibid. numero 13. & 14. non ſic de ſacris, ibidem, numero 15

Ordinatus ignorantia inuincibili ante legitimam ætatem, qualiter excuſetur à ſuſpenſione, ſi ea ignorantia ſit facti, aut iuris, tom. 1. ibid. n. 16. 17. 18. 19 & 20

Ordinandus, qui à Papa obtinuit priuilegium, vt à quolibet poſſet ordinari, non indiget nouis dimiſſorijs: indiget verò litteris teſtimonialibus proprij Ordinarij de vita, & moribus, alias ſi ordinetur manebit ſuſpenſus ab executione per annum, tom. 1. p. 290. n. 5 6 & 8

Ordinans eum, qui eſt priuilegiatus à Papa ſine litteris teſtimonialibus proprij Epiſcopi, remanet ſuſpenſus per annum, t. 1. ibid. n. 7

Ordinati ab Abbate Benedictino ſi ſubditi non ſint, indigent diſpenſatione ad vſum ordinum, t. 1 p. 411. n. 9 & 10

Ordinum minorum collatio, non eſt præciſè iuriſdictionis actus, ſed functio Sacerdotalis officij, t. 1. ibid. n. 11

Ordines minores, etſi ſint Sacramenta, nihilominus ex facultate Papæ queunt conferri à ſimplici Sacerdote, p. 416 n. 6

Ordinatus primâ Tonſurâ, vt fruatur fori priuilegio, & Clericali, peccat Et quid ſi abſque voluntate aſcendendi ad alios ordines, t. 1. p. 313 n. 17. & 18

Ordinum conferendorum locus eſt deſignandus, tom 1. p. 217 n. 29

Ordines maiores quare ſacri appellantur, t. 1. ibid. n. 31. & 32

Ordinari poteſt filius alicuius officialis Regij, ſeu Senatoris ab Epiſcopo loci vbi habitat, tom. 1. pag 149. n. 2. & 7. & de ratione, pag 150. num. 10. & 13

Ordinatus ſine titulo cum ſola fideiuſſione alimentorum non eſt ſuſpenſus, tom. 1. pag 187. num. 85. & 88

Index Rerum,

Ordines minores ſecundùm aliquos non ſunt Sacramenta, ſecundùm alios ſunt Sacramenta, tom. 1. p. 325 17
Acolitatus ordinis non fit mentio in primitiua Eccleſia, ſed 250 annis poſtea, tom 1 ibid. n. 18
Exorciſtatus ordo antiquitus non fiebat ordinatione, & ab Epiſcopo, tom. 1. ibid. n. 19
Ordinationes, quæ non ſunt Sacramenta à Deo inſtituta, ſed ab Eccleſia queunt ab ea irritari, t. 1. p. 325. n. 20
Ordo quilibet ex ſeptem, eſt Sacramentum eſſentialiter diſtinctum ſpecie infima, ſeu atoma ab alio, etſi rectè omnes dicantur vnum vnitate ſpeciei intericctæ, ſeu genere ſubalterno, t. 1. p 204 n. 59
Ordines omnes fuerunt inſtituti à Chriſto, ab Apoſtolis ſolum promulgatio, t. 1. ibid. n. 20
Seruati in Ordinationibus qualiter debeant Epiſcopi, vel ab ipſis deputati, t. 1. p 312. n. 4
Epiſcopus debet de Ordinandi idoneitate adhibere diligentiam, & examen quando eſt ei ignotus de vita, ſcientia, & moribus, genere, & natalitiis, t 1. p 312. n. 5. & 8
Ordinans ſcienter indignos, peccat non habentes ſufficientiam ſcientiæ & bonitatis, tom. 1. pag. 312. num. 6
Epiſcopus ordinans indignos, tenetur etiam ex culpa examinatorum, t. 1. ibid n. 7
Ordinandi non ſunt hæretici, Saraceni, ſerui, corpore vitiati, &c. t 1. ibid n. 8
Ordinandi requiſita, de quibus conſtare debeat, ſunt vita, mores, doctrina, fides, prudentia, & quod ſit ornatus virtutibus, &c. Hoſpitalis non ebrioſus, non cupidus, nec nimium ſimplex, tom. 1. pag 313. num 9
Ordinari volens, ſed non vouere caſtitatem, nequit matrimonium contrahere, ſi ordines ſacros ſic recepérit, qui ad alia onera ordinum tenentur, t. 1 p 401. n. 18
Ordinatus in ſacris ſcienter, etſi ignoret illis ordinibus eſſe annexum votum Caſtitatis, ad eam tenetur præcepto Eccleſiæ, quando ignorantia fuit inuincibilis, t. 1. ibid. n. 19 & 21
Aſcendens ad Ordinem ſacrum, ſcit ſe eligere alium ſtatum, & adſeribi militiæ Clericorum, t. 1. ibid. n. 20
Ordines ſacros ignorans penitus recipere, non tenetur ad Caſtitatem in foro conſcientiæ nec qui ordinatus à non Epiſcopo, aut eum non habuit intentionem ſuſcipiendi ordinem Sacrum, tom. 1. pag 405. num. 22. & 23
Ordinatus in ſacris peccans contra Caſtitatem, tenetne in confeſſione ſacerdoti hanc circumſtantiam detegere, quam etiam tantum in mente retinuit, t. 1. ibid. n. 55
Ordinatus ab alieno Epiſcopo ex ſola ratihabitatione proprij Epiſcopi, incurrit ſuſpenſionem, & depunitur, tom 1 p. 186. n. 78
Ordinari nullus poteſt à non ſuo Epiſcopo, niſi litteris dimiſſoriis ſui Epiſcopi, t. 1. p. 396 n. 5
Ordo Epiſcopalis neceſſariò includit Præsbyteratum, tom. 1. p. 305. n 7
Ordines ſacri non niſi in ſex Sabbatis anni conferri queunt, & quæ ſint, tom. 1. p. 215. n. 1. 2. & qua ratione, n. 3 & 4 fallit. n. 5.
Sabbati dies ſignificat requiem, t. 1. ibid. n 4
Ordinari queunt fratres minores, & Ieſuitæ extra temporaex diſpenſatione Pontificia in quibuſvis diebus anni Dominicis, vel feſtiuis, & qui tales dicantur, tom. 1 ibid. n. 5. 7
Ordinandi tempus non variatur aliqua conſuetudine, t. 1. ibid. n 6
Feſtus dies ad effectum Ordines recipiendi, qualiter intelligatur, t. 1. ibid n. 7
Ordines maiores in diebus feſtis, & Dominicis poteſt aliquando Epiſcopus conferre. Et ordines minores feria ſexta Sabbatum, tom. 1. ibid n. 8. & 9.
Forma ordinandi Sacerdotes, & Epiſcopos, eſt ſaltim implicitè in Euangelio, tom 1. p. 334. n 19
Ordinatus, ſiue in minoribus, ſiue in maioribus ordinibus duobus, v. g. diebus ante impletam ætatem, verius eſt vt peccet; ſed ſi iam in vltimo die anni, explendi, Doctores admittunt, tom. 1. pag 335 n. 20. 21. & 23
Parum pro nihilo reputari, etiam in materia ordinum valetur admitti, tom. 1. ibid. n. 22
Veſpera die trahitur ad mane in ordinibus conferendis, t. 1 ibid n. 22
Ordines recipiens ignorans probabiliter Epiſcopum eſſe excommunicatum, aut ſuſpenſum, non eſt reus culpæ, nec incurrit irregularitatem; debet tamen poſt notitiam abſtinere ab vſu ordinum, vſque diſpenſationem obtineat, tom 1. pag. 321. num. 2. & 3
Ordinatus cum ignorantia craſſa ab Epiſcopo excommunicato, non miniſtrabit ſine Papæ diſpenſatione, & punitur vt ipſe ordinans, tom. 1. ibid. num. 4. & 6
Sciens, & ſcire debens æquiparantur, tom. 1. ibid. num. 5
Ordinatus ſcienter, aut ignorantia probabili ab Epiſcopo excommunicato ſuſpenſo, vel interdicto, aut alia cenſura innodato, non recipit ordinis executionem; & eget diſpenſatione, tom. 1. ibid. numero 7
Ordinatus in Sacris etiamſi ignoret obligationem continentiæ tenetur eam ſeruare, quare, tom. 1. ibid. num 12. 13. & 14. vbi idem de Diaconis, & Subdiaconis.
Ordinati in ſacris ipſo facto taliter ſunt caſtitati obnoxij; ac ſi expreſsè votum emiſerint, ſicut obnoxij ei ſunt, qui longo tempore geſtauerunt habitum religioſum, t 1. p. 429 n. 15
Cœlibatus Ordinatis in ſacris præcipitur, tom. 1. ibid. num. 14
Giboſitas non facit quem irregularem ad Ordines, niſi ſit coniuncta cum nimia difficultate, aut debilitate expenditur, t. 1. p 303 10 n. 1. & 2
Pigmeus per ſe non eſt irregularis ad Ordines in ſua natione, ſi aliàs eſt expers ratione, ſecus apud nos propter deformitatem, t. 1. ibid n. 3 & 4
Pigmei dicuntur, qui ſunt vnius cubiti, tom. 1. ibid. num. 5
Pumilio vulgò *enano*, quando ordinari poterit, t. 1. ibid. num. 6
Ordines minores recipiendi conſuetudo in eadem die eſt ſeruanda, t. 1. p. 239. n. 7
Ordinatus de voluntate Epiſcopi; non ſeruatis interſtitiis, nullam pœnam incurrit, tom. 1. ibid. num. 8. & 9
Ordines etiam minores ab initio naſcentis Eccleſiæ ſemper in ea fuerunt, tomo 1. pag. 437. numero n. 59
Ordinatores, & ordinati extra tempora num ſuſpendantur ac executione ordinum, vt illi, qui conferunt & ſuſcipiunt ordines duos ſacros in eadem die, t. 1. p. 239. n 1. 2. & 8
Ordinatus in minoribus, ſi contrahat matrimonium cum virgine, adhuc gaudet duplici priuilegio clericali, t. 1. p. 401. n. 8
Ordinatus metu, quando teneatur ad continentiam? t. 1. p. 399. n. 25
Morbo gallico laboratus, vulgò *Bubas* vocato, non eſt illico irregularis, niſi forſa appareat in vulneribus, & generet horrorem, ſcandalum, aut infamiam, t. 1. p 311. n. 16 & 17
Lepra, aut ſcabie laborantes ex deformitate Ordinari non poterunt ſecus aliter, tom. 1. ibid. num. 18. 19. & 20
Leproſus, ſi deformis ſit, nec eſt promouendus, nec poterit in ſuſceptis Ordinibus miniſtrare, t 1. ibid. n 19
Parochus, aut Epiſcopus leproſus factus debet habere coadiutorem, cum congrua portione, tom. 1. ibid. n. 20
Laborantes morbo gallico, ſcabie, ſeu lepra, ſunt ad Ordines aſſumendi, nec vt poſſint celebrare, niſi Papæ diſpenſatione. Quid inter leproſos, t. 1. ibid. n. 1. & 22
Peſte laborantes propter periculum Infectionis aliorum, ſunt irregulares, aut impediti tali ceſſet peſtis, t. 1. p 311, n. 23
Morbo comitiali laborans, nequit ordinari, t. 1. ibid. n. 24
Irregulares ad ordines ſunt non valentes in ſtomacho retinere cibum, aut potum, tom. 1. pag. 312. n 25
Epylepſia laborantes erunt Irregulares ſi vehementiſſimè tali morbo laborent, t. 1. ibid. n. 26. & 27. quid ſi ex humectatione quadam putridi humoris, ibidem, n 28. & 29

Epylepſia

Epylepſia laborantes à quanto tempore, ceſſante morbo poſſint admitti ad Ordines, vel vt in ſuſceptis miniſtrent t.1.ibid.n.29

Epylepſi morbo laborans præuidens periculum, quando abſque alio ſacerdote poſſit miſſ ſtare, tom.2.ibid. num.30

Epylepſi morbo laborantes ſine diſpenſatione, nec in minoribus Ordinibus ſunt ſuſcipiendi, tom 2. ibid. n 31

Epiſcopus arbitratur ſuper morbo epyletico, num impediat, vel ne ad Ordines,t.2.ibid. n 32

Podagra, aut chiragra acuta omnis induit irregularitatem ad Ordines, aliàs non, tom.2. ibid. num. 33. 34. & 35

Membro lacero laborans qui impedimentum affert nequit Ordinari,t 2 p.383 n.35

Ordinati ante legitimam ætatem, etſi ſuſpendantur, non tamen prohibentur miniſtrare in ordinibus ritè ante ſuſceptis, t 1 p 397.n 1 & 2

Ordo ſacer beneficio ſimplici, quando dicatur inhærere, t.1.p 376.n.8

Ordines ſuſcipiens ſine teſtimonio ſui ordinarij anno ſuſpenditur, t.1 p 237.n 9.& 13

Ordinatus in maioribus extra tempora ſuſpenditur, non ſi in minoribus, tom.1.ibid. num.10 & 15 excuſatur ſi bona fide ordinaretur credens fieri poſſe, ibid. n.11

Ordinatus extra tempora, eſt impeditus ad ſuperiores ordines aſcendere, non ſic in antea ſuſceptis, tom 1. ibid.n. 12

Beneficia conferri non poſſunt ordinato in ſacris extra tempora, ſecus ſi Ordinaretur in minoribus, tom. 1. ibid.n.14 & 15

Diſpenſat cum Ordinatis extra tempora ſolus Papa ſecundùm probabiliorem ſententiam, t 1.ibid.n.16. 17. 18.& 19

Ordinis materia, & forma à Chriſto determinata, extenditur ab Eccleſia, vt clarius ſignificetur inſtitutio, t.1 p.145 n.12

Ordinum proprius Epiſcopus poteſt eſſe ratione originis, domicilij, ſeu beneficij, tom.1. ibid. numero 12

Ordinari nequit qui ſubditus eſt plurium Epiſcoporum, niſi ab vno eorum, qui prius incœpit illi conferre ordines, etiam ſi habeat plura beneficia in diuerſis Diœceſibus, ad quorum titulum cuiuſlibet poſſet ordinari, tom.1.ibid.n 13 & 15 contraria ſententia pluribus fulcitur fundamentis, ibid.n.16 17.& 18.vide n.20 21.& 22

Litigaturus ex quo ſemel elegit litigare coram vno iudice ex pluribus ſibi competentibus, nequit variare, ſecus in Ordine,& quare, t.1.ibid. n.14.20 & 21. ſed videtur contra, n.22

Ordinari queit qui habet plura beneficia in diuerſis Diœceſibus ab Antiſtite, quo maluerit idem ſi habeat plura domicilia, t.1.ibid.n.17.18 & 19

Ordinatus ab vno ad titulum patrimonij pro Eccleſiæ vtilitate, qualiter ab alio Epiſcopo queat ordinari ratione eiuſdem tituli, t.1.p 240.n 21

Ordinatus in minoribus ab Epiſcopo, num ab alio queat ordinari in maioribus ratione domicilij, aut beneficij, t 1.ibid n.23

Ordo ſecundùm quod eſt Sacramentum ordinatur ſpecialiter ad Sacramentum Euchariſtiæ, t.1. p.232. n.2

Ordinis Epiſcopalis, Presbyteralis, & Diaconalis materia, eſt manus impoſitio, ſolemnis tantùm, non ſubſtantialis in Subdiaconatu, tom. 2. pag. 165. n.2

Exercentes functiones Ordinum ſine ſacramentorum confectione in peccato mortali, non peccant mortaliter contra aliquos de clericis in minoribus loquentes, niſi adſit ſcandalum, tom.2. pag.164 n.10, 11.12. & 13

Exercens minores Ordines in peccato mortali, non peccat mortaliter, t.2.ibid.n.13

Ordinatus, qui habitum mutauit poſt diſpenſationem liberatur ab oneribus ordinis, & profeſſionis, tom.2. p 421.n. 13

Ordinari non valent non baptizatus,hæreticus,ignarus, &c.t.1 ibid.n 13

Puſilli corpore non prohibentur ordinari,tom.2.p.310 n 7

B. Gregor. Turonenſis fuit ſtatura paruus, t.2. ibidem, n.8

Gigas cuius proceritas riſum pariat ab ordinibus repellitur,t 2.ibid.n.9

Corpore proportionatus, ſed capite nimia grandi, aut paruo non eſt cum oculis magnis ordinandus, tom.2, ibid.n.10

Gallico morbo laborans, aut febricitans continuo nequit ordinari etſi corpore non videatur vitiatus, t.2. ibid.n.11.& 12

Febricitantes morbo inſanabili non ſunt ordinandi, nec poterunt in ſuſceptis miniſtrari, tom.2.ibid.num.13, & 14

Capitis dolorem continuum patientes articulorum pedum, vel manuum nequeunt ordinari, tom.2.p.312 n.13

Febris acuta, & quartana, ſiue tertiana, non prohibent hæc patientem ordinari niſi pro tempore, quod erat talis infirmitas; ſecus ſi tale afferat impedimentum, t 2 ibid.n.14 & 15

Carens pede ſic vt non poſſit ſine pede ligneo deambulare, ordinari nequit, t.2.p 308.n.22

Prælatus regularis poteſt diſpenſare, vt celebret Religioſus, qui ambulat cum pede ligneo, tom.2. ibid. n.23

Habens crura diſtorta, non prohibetur ordinari niſi magna eſſet deformitas,nam tunc egeret diſpenſatione Pontificia, t.2.ibid.n.24 & 25

Carens omnibus digitis pedum poteſt ordinari etiam Pollicibus, t.2.p 309.n 26

Ordinatus filius donatione à parente, vel tertio facta, ea vitioſa, vel redhibita, iterum alendus eſt à donatore, t.1 p.284.n.54

Ordinatus ſine titulo beneficij,aut Patrimonij, quibus pœnis antiquitus, & hodie punitur, t.1 ibid n.55. & ſeqq.

Ordinatus ſine titulo, eſt ſuſpenſus, & quare, tom.1. ibid. num.59. 60. aliter Diana videtur ſentire, ibid. num 61

Ordinatus ſine titulo ſuſpenditur ab ordine ſuſcepto, ordinator à collatione per triennium, ſi conueniant ſuper non petendis alimentis, vel rebus donatis pro titulo; & quid ſi paciſcantur cum præſentante ad Eccleſiam, tomo 1. pag. 285. numero 62, & 63

Ordinatus ſine titulo, ſiue à proprio Epiſcopo, ſiue alieno cum litteris dimiſſoriis, incurrit ſuſpenſionem & irregularitatem ſi miniſtret, t 1.ibid.n.64 65. fallit, n.66

Ordinatus cum pacto, & conditione de reddendo ſibi Patrimonio donato, ſeu qui alienat, vel dat Patrimonium ſibi donatum, ſolùm peccat, t.1. ibidem, n 66

Religioſi profeſſi, aut Ieſuitæ ordinati ſine titulo, non incurrunt ſuſpenſionem, ſecùs ſi ſint Nouitij, tom. 1, ibid.n.67 & 68

Ordinatur cum vero Patrimonio Subdiaconatu ſi illud renunciet, & poſtea alios ordines ſuſcipiat non eſt ſuſpenſus,t 1.ibid n 69

Ordinatus cum titulo, patrimonio ſuſpenſus non eſt, ſi poſtea obligauit ſe datarum conferens illud; ſecùs ſi ordinetur ad titulum patrimonij mutuati, vel accommodati cum intentione illud reddendi, t.1. ibid, n.70.& 71

Ordinandus aſſumptus ad ordines empto patrimonio, data apocha, ſeu præſtita fide, iuramentove reddendi patrimonium ſibi aſſignatum poſt ordinationem, ſeu fructus non petiturum, non tenetur ſtare promiſſis in foro externo: quid in foro conſcientiæ, t 1.ibid.n 71 & 72

Suſpenſio ordinati ſine titulo, ſi ſit perpetua ab Epiſcopo non abſoluitur niſi ſi ſit occulta, tom.1. ibidem, n 74

Epiſcopus ordinans non ſubditum exiſtimans ratum habendum eſſe à proprio Epiſcopo eſt ſuſpenſus & quare,t 1. p 286. n 75 76. & 77. niſi ratihabitatio ſit de præterito aut præſenti, ibid.

Claudus, qui ſine Baculo incedere poteſt, poteſt ordinari arbitrio Epiſcopi, ſecus ſi truncus ſit, tom.2. p.308.n 15.& 17. Et quando diſpenſari poſſit cum eo, ibid n.18

Vitium non apparens, aut non impediens altaris miniſterium celebrare, non facit quem irregularem ad ordines, ſi ſine culpa eius prouenit, tom.2. ibidem, n.16

Læſus alieno pede ex inciſione Medicorum non prohibetur ordinari, t.2.ibid n.19

Ordinans puerum 13. annorum Diaconum ſuſpenditur à collatione ordinum, & ordinatus ſuſpenditur ab executione vſque ad ætatem legitimam, t.1. p. 590 n.5

Ordo non iteratur eo quod ante dicantur verba, quam applicetur materia ſine magna mora, t.2. p.132. n.3. 4 & 5

Ordinatio Sacerdotis dubium eſt an valeat, ſi porrecta Patena cum Hoſtia, Vinum intra Calicem ex incuria non apponatur, refertur opinio duplex, tom. 3 p.206 n.10. & 11. de peccato conſecrantis in vna malitioſè, p.207.n.22. & quod reiteretur, n.23

Ordinatus à Vicario Papæ, eo ipſo quod ſit Clericus, eſt capax penſionis, non obſtante, quod illegitimus eſſet; ſic vt nec egeat alia peculiari diſpenſatione, t.2.p.596 n.7.& 8

Ordo ſumitur tripliciter primò vel pro reſpectu inter aliquas res ſeu dignitate parium & imparium, t.1. p.203 n.1.& 2

Ordo etiam ſumitur pro variis religionibus Eccleſiæ, t.1 ibid.n.3

Ordo ſumitur item pro ſigno ſeu ceremonia externa qua confertur homini gradus dignitatis & officium in Eccleſia Chriſti, t.1.ibid.n.4

Ordinari poteſt natus in domicilio matris, qui nequit probare patris domicilium, & quare, t.1 p.148.n.17. & 38

Ordinarius proviſionabiliter & ex cauſa poteſt ſine conſenſu Patroni ponere coadiutorem in beneficio, Vicarium ſeu œconomum. t.1.p 187 n.19

Ordines recipere maiores non tenentur Beneficiatum etſi neceſſitas, & vtilitas Eccleſiæ premat; ſi tamen Epiſcopus ad id non compellat, non ſic in Curatis, t.1 p.376 n 4.& 5

Ordines minores non dirimunt, nec impediunt matrimonium, ſed ordines ſic, t.1.p.400.n.5

Ordinatus in minoribus non peccat ſi matrimonium contrahat, etiam cum vidua, t.1. ibid. num 6 & 9 vbi, ibid n.10. an venialiter peccet ſi ſine cauſa contrahit cum ea.

Ordinari debet intra annum ille, cui conſtitutus in ætate legitima, confertur curatum beneficium, alias priuabitur per ſententiam, tom 1 p.367. n.8 & 9, aliqui tenent quod ipſo iure, ibid. num. 10 expeditur, n 11

Ordinari in minoribus à dæmonibus vexatis nunquam ad ſuperiores ordines aſcendunt, tom.1. pag.306. n 9

Maleficiatos tantum in partibus deſeruientibus ad vſum matrimonij non prohibentur ordinari; ſecus in aliis membris, t.1.ibid.n.10 & 11

Ordinarius contra collectores, & ſubcollectores, poteſt capere informationem delictorum, ſaltim notoriorum ad effectum tranſmittendi illos ad ſuos ſuperiores, t.2.p.606.n.68

Filius Canonici, num valeat ordinari remiſſiuè, t.2. p.320.n.1

Maculam habens in oculo, num valeat ordinari, t.2. ibid n.2. 17. & 18. vbi de habente illam alibi remiſſiuè.

Pitagoras ex faciei inſpectione admittebat, vel reprobabat diſcipulos, t.2.ibid.n.3

Spadones & Eunuchi communiter poſſunt Ordines recipere & beneficia obtinere, t.2.p.331.n.4

Sectus vel Caſtratus propter infirmitatem, aut languorem vel à natura non eſt Ordinari prohibitus & in ſuſceptis miniſtrare, t.2.ibid n.9

Ordo Sacerdotalis ineſt ſolum perſonæ, non Dignitati, t.1.p.410.n.31

Ordo collatus ab occulto excommunicato valet & ipſi ordinato confertur ordinis executio, tom.1.p 325 n 15

Ordinatio mancipiat quem Eccleſiaſticis miniſteriis, t.2.p 242 n.11

Timothei Ordinatio facta fuit per impoſitionem manuum Presbyterij, id eſt conuentus Epiſcoporum, t.2, p 124.n.6

Iacobus minor immediatè fuit ordinatus à Chriſto Domino, ſed aſſignatus Epiſcopus Hieroſolymitanus à tribus prædictis Apoſtolis, t.1.ibid.n.8

Ordines minores recipientes credendo obligari voto caſtitatis, verius eſt, vt nec voto ſimplici caſtitatis teneantur, t.1.p.401.n.14. & 19 ſi recipiant inualidè ordines ſacros, non tenentur, ibid.n.15

Ordinari nequit filius alicuius, à quo ſpectat amplum Patrimonium, etiam ſi filius viuente patre quodammodo Dominus videatur, t.1.p.266 n.40.& 41

Ordines ſacri ſunt inter ſe diſtincti qui de per ſe aſſumpti imprimunt characterem, & vide, ſub t.1. p.229. n.16.8.9 & 10

Ordinari prohibiti cenſentur t.2.p.128.n.1

Ordinatus ab hæretico, vel ſchiſmatico ſcienter non miniſtrabit, niſi diſpenſatione Papæ, tom.1. p.324. num 5

Ordinatus ab Epiſcopo hæretico ignoranter, debet cum primum fuerit ſe ab vſu ordinum abſtinere, t.1. ibid.n.6

Ordinatus ab hæretico ſcienter, nec beneficium obtinere poteſt, ibid n.7

Ordinatus ab Epiſcopo publicè habito pro excommunicato, incurrit ſuſpenſionem, etiam ſi dicat ſe ignoraſſe, tom 1.p 325.n.8

Ordinatus ab hæretico, aut ſchiſmatico, non ſeruata forma Eccleſiæ, non recipit characterem, t.1. ibid. num.9

Ordinatus ab hæretico, vel ſchiſmatico per metum iuſtum, num incurrat ſuſpenſionem, tom.1. ibid. n 10.& 11

Ordinatus ab Epiſcopo hæretico, vt incurrat ſuſpenſionem, vel irregularitatem procedere ſi talis Epiſcopus ſit denunciatus per ſententiam, tom.1. ibid. n.12 & 13

Ordines Regularium, vt poſſint ordinari Regulares extra tempora, vtuntur priuilegiis conceſſis, tom.1. p.300 n 1.2 & 3

Ordinatus extra tempora ſuſpenditur, & ordinans punitur, num ipſo iure, tom.1. pag.236. num.2. t. 3. & 4. vbi quidnam iure antiquo, ſed quid hodie, tom.1.ibid.n.1.& 5

Anachoritæ aliquod, qui ſine ſcientia Ordinari fuerunt, Presbyteri referuntur, tom.1.p.434 n.25

Charitas eſt legis plenitudo, tom.1. pag.434. num.26. & 32

Ordinatus ignoranter ab Epiſcopo hæretico indiget diſpenſatione, in iniuriam ordinantis, non ſui, t.1 p.326.n.27

Ordinare nequit vicinior alienus Epiſcopus ſubditos alterius Epiſcopi ſuſpenſi, t.1 p.277 n.34

Ordinari non debent publici Concubinarij, vel fornicarij, periurij, falſarij litterarum Apoſtolicarum, t.1.p.313 n 11

Ordinatur non debet preces Carnales recipere, tom.1. p.404.n.18

Ordinari poteſt quis ad titulum beneficij obtenti ab ordinato in aliena Diœceſi; etſi animo fugiendi iuriſdictionem proprij Epiſcopi, tom.1. pag 187.n.2. & 3

Ordinari nequit qui, adminiſtratione ceſſante, nondum rationem eius præſtitit, tom.1.pag.189. numero 7

Ordinatus in dementia, vel furore, qualiter dicatur nulliter ordinatus remiſſiuè, tom. 1. pag. 430. num.22.

Ordinandi ſunt examinandi de ſingulis requiſitis in quolibet ordine, t 1.p 314.n.20

Ordine computantur inter honores publicos, t.1.p.191. n.20

Ordinis defectus, qui contigit in ordinatione poteſt ſuppleri quacumque alia die extra tempora ordinum cum diſtinctione, t.2. p.170. n.1.& p.171 n.2.& 3. & qualiter, ibid. n.4. & à quocumque Epiſcopo, ibid. n.5

Sacer ordo dirimit matrimonium ratum poſtea initum, t.2 p.420.n.23

Sacris Ordinibus initiatis numquam permiſſum legitur, nec in Latina, nec in Græca Eccleſia, vt ducendo poſtea vxores, remaneant in exercitio Ordinis Sacri, & contra Caietanum, t.1.ibid.n.24 & 25

Mulieris ſexus, & Hermaphrodita qua de cauſa impeditus ordinari remiſſiuè, t 1.p 314.n.1

Longa ætas non facit quem ad ordines irregularem, t.2. ibid.n.2

Ordinarij iudices nequeunt alios ſibi ſubſtituere in officiis. Quid inter Prætorem, & eius locum tenentem? t.2.p.587.n.8

Ordinatus ante legitimam ætatem non ideò amittit Fori priuilegium, t 1.p.198.n.15 & 16

Ordinari prima Tonſura eo fine, vt fugiant ſeculare Iudicum, peccant. t 1.ibid.n 17

Ordinatus Sacerdotio, cum defecta rastur alicuius materia,

tertiæ, quando licitè pro miſſa dicenda accipiat ſtipendium, t.1.p.206 n 18
Ordinari prohibentur regulariter tantùm qui occaſione alicuius adminiſtrationis ſunt obligati, tom.1. p 292 num 2
Ordinari nequit natus fortuito ab Epiſcopo loci, vbi qui ſic naſceretur eius pater domicilium non haberet, t.2.p.247
Ordinatio Sacerdotis cum Calice vacuo reiterata fuit, & etiam facta cum Calice non conſecrato, t.2. p.21. n.14. Et vide, ibid n.17
Ordinari poteſt quis ab Epiſcopo vtrius, aut alterius Domicilij, etiam ſi non mathematicè in vtroque habitaret, ſed prope æqualitatem, t. 1. p. 250. n 5. & 6
Ordines maiores conferri poſſunt die Dominica pro mane continuato ieiunio Sabbati generalium ordinum, t.2 p.215.n 18
Ordinandi debent ſaltim intelligere Linguam Latinam. Vbi qualiter procedat in Religioſis. & de differentiâ cum ſæcularibus ordinandis, tom. 1. pag. 220. n. 1. & 2
Ordinatus ante legitimam ætatem incurrit duas ſuſpenſiones, vnam ob delictum, alteram ob defectum ætatis, t.1.p 296 n.18
Ordo totus non iteratur, ſed ſuppletur prætermiſſum ſuo tempore, cum manus impoſitio eſt omiſſa in Ordine Diaconali, t.2 p 23 n.2
Hæreditas addicta, eſt titulus ſufficiens ad Ordines, t.1.p.267.n 46
Diligentiæ maturæ quæ præcedere debent in titè Ordinandis tem ſiue, t 1.ibid n.4
Ordines minores non præſumantur ſuſcepti, eo quod maiores ſuſcepti ſint, t.2 ibid n.5
Ordinari prohibetur ille cui de conſilio Medicorum prohibita eſt potio vini, niſi ipſi dicerent quod parua potio non eſſet ei nociua, tom 2. pag 313. n 44
Ordinatus ficto titulo, verius eſt, vt nullam eo trahat ſuſpenſionem, tom. 1. pag. 289. num. 13. 14. & 15
Ordinem iterans nùm irregularitatem incurrat, t. 2. p.156.n.52
Ordinatus à Papâ à nullo alio poteſt promoueri ſine eius licentiâ, iudicari benè poteſt, t. 2. p 290. n. 2. & 3
Orientalis Eccleſia non amiſit promittere Caſtitatem in ſuſceptione Sacrorum Ordinum, tom. 2. pag. 398. n.18
Ordinatio Epiſcopalis nùm diſtinguatur ab Ordinatione Presbyterij, tom. 1. pagina 220. numero 29. & 30
Ordinandus ex præcepto Eccleſiæ, debet habere rationis vſum, t.1.p 337 n.61

Organiſta.

Organiſta non eo habet titulum ad Ordines, t.1.p.264. n.22

Origo.

Origo, beneficia, & honores, non ſunt curanda, ſi aliàs liquet de fide, ſcientiâ, & moribus ſubiecti, t.2 p 251 n.20
Originis Domicilium, nunquam cenſetur mutatum, t.1.p 248. n.15

Originarius.

Originarius dicitur à natiuitate ſua, vel parentum, t.1. p.250.n.15

Os.

Os deforme habens, & imperfectum non eſt admittendus ad ordines, quando fœditatem, aut horrorem generat, non tamen ordinis vſum, t. 2. p. 326. n.8.& 9

Oſtiarij.

Oſtiarij aliàs Sacriſtæ, quando inſtitutus à Chriſto ordo, & qualiter, tom. 2. pagina 436. num. 48. 49. & 50
Oſtiarij officium eſt, ac ianitor, qui templi ianitus præficitur, & cuſtodiæ omnium, quæ ſunt intus, & extra fideles recipere infideles, & excommunicatos expellere, t 2 p 436.n 43
Oſtiarij officio, functus fuit Chriſtus Dominus, quando eiecit de templo ementes, & vendentes, & quando dixit. Attollite Portas, & Principes veſtras, t.2.ibid n 44
Oſtiarius debet ex officio librum aperire ei, qui prædicaturus eſt, veſtes ſacras cuſtodire, & curare ne infidelis, quam par eſt ad aram accedat, t. 2. pag. 4 6. n 45
Oſtiarij officium eſt etiam campanas pulſare tempore ſacrificij, t 2.ibid.n.46
Oſtiarius vocatur etiam Sacriſta, & quæ iſtis incumbant cuſtodienda, & miniſtranda intra Eccleſiam, t.2. p.543.n.20

P

Paſtiones.

PAſtiones dari poſſunt illicitæ, quæ neć contra ius Diuinum, nec humanum ſimoniam contineant, t.1.p.8 93.n.2

Palma.

Palma benedicta eſt miniſtranda Epiſcopo à prima Dignitate, t.1.p 508.n 43

Palla.

Palla duplex, eſt, vna quam Diaconus ſupra altare totam extendit, altera, quam ſupra Calicem plicatam imponit, & de punitione Diuina malè vtentium, t.2. p 549 n.37 & 40
Fœminæ ſacratæ prohibentur tangere Calicem, Patenam, Sacras, Pallas, & nec lauare Pallam Monacha poteſt, t 2.p. 54 n 38 & 39

Pallium.

Pallium nùm inſcribatur Paleum, & quæ differentia vtriuſque, t 1 p 160.n.20 & 21
Paleo accepto illico competit Archiepiſcopis Crucem deferre per totam ſuam Prouinciam, & cum dant benedictionem ſolemnem; & tunc ſunt ſine Mitrâ: & qualiter deferatur, t.1.ibid.n.21.& 23.limitatur præſente Legato, n 25
Paleo ſemper, & vbique vtitur Papa, Inferiores ſolùm certis tantùm diebus, tom. 1. pagina 172. numero 1
Palei vtendi extra Diœceſim conſuetudo facultatem non præſtat, niſi Papæ licentia, aut Ordinariorum, t.1 p.172 n.1
Dubia aliqua hic remiſſiuè, tom. 1. ibidem, num. 2. & 3
Archiepiſcopale Pallium quid ſit, & ſignificet, ac de aliis remiſſiuè, t 1.p 55.n.1
Archiepiſcopale Pallium aſſumitur de corpore B Petri, eo quod à ſolo Pontifice eſt accipiendum, t. 1. ibid. n.2
Pallia conſecrata deferuntur ad Altare Sacrum in memoriam corporis B. Petri, tom. 1. ibidem, numero 3
Extrauagans vnica de vſu Pallij, tom. 1. ibidem, n. 3
Paleum accipere tenetur intra tres menſes à Die Conſecrationis, quod non datur, niſi inſtanter petenti, & exigentibus meritis: vbi de formula illud tradendi; & quod Sixtus IV. illud tradidit manibus proprijs Patriarchæ Conſtantinopolitano: & qua forma petitur, t.1 ibid n 4 & 5
Paleum conceſſum, & non traditum Archiepiſcopo, comburitur, cum illo amplius, vti nequit, t.1.p.173. n 5
Pallium ſuum nequit Archiepiſcopus alteri accommodare, t 1.p.171 n.1.& 3
Pallij vſus qualiter permittatur remiſſiuè, vbi nùm ab Archiepiſcopo, qui renunciauit, tom. 1.p.188. n 3
Pallio nouo indiget tranſlatus de vna Eccleſiâ ad aliam, tom.1.ibid.7. & 9. vbi nec vti Pallio ſui prædeceſſoris.
Pallio vti nequit Archiepiſcopus renuncians Archiepiſcopatui; queit verò cum eo ſepeliri: an eo vti ſi redeat ad illud, tom. 1. ibidem, num. 8. 10. 11. & 14
Pontificalia Archiepiſcopus. nequit exercere, Pallio nondum ſuſcepto, t.1.ibid n 9
Pallio non indiget Archiepiſcopus, qui renunciauit Epiſcopatui, ſi litteris expeditis pro alio electo ipſe redeat ad ſuam Eccleſiam, tom. 1. ibidem, numero 12
Pallio non vtitur Archiepiſcopus factus Epiſcopus, & de ratione, t. 1. ibid n.12. & 19. nec tranſlatus ad aliam, vtitur Pallio primæ, t 1.ibid. n.22

Archiepiſcopus, qui renunciauit Epiſcopatui, & ſic loco non dignitati, nequit exercere Pontificalia, niſi cum conſenſu Suffraganeorum, ſiue ſucceſſoris, nec vtitur Pallio, t.1.ibid.n.15

Archiepiſcopus ante receptionem Pallij, nihil interim de prouentibus Eccleſiæ recipere poteſt, tom.1.ibid. n.14

Archiepiſcopus Pallio igne combuſto caſu, ſeu perdito, poteſt Pontificalia exercere: aliqui contra docent; vtrumque probabile, tom. 1. ibidem, num. 16. 17. & 18

Ordinatus, qui titulos perdidit, adhuc poteſt miniſtrare in ordinibus, t.1.ibid.n.17

Pallium eſt ſignum proprium dignitatis, & dignitatis Archiepiſcopalis, Pontificatus, & Patriarchatus, t.1.p.168.n.19.& 24

Archiepiſcopus ante Pallium acceptum, non ſortitur nomen Archiepiſcopi, t.1.ibid n 20

Pallium datur perſonæ, contemplatione loci, & eſt priuilegium ſingulare indiuiduæ poteſtatis ſingularis t.1.ibid.n.22

Pallio ex indulgentiâ Papæ vtuntur aliqui Epiſcopi, vt ſunt Hoſtienſis, Papienſis, Lucenſis, Bambergenſis, &c.t.1.ibid.n.24

Panis.

Panis quoties in in Sacra Scriptura fit mentio, intelligitur ex tritico, t.2.p.17.n.3

Papa, ſeu Pontifex.

Papa nequit diſpenſare in impedimentis dirimentibus matrimonium Iure naturali; ſecus in illis, quæ dirimunt illud ſolo Iure Eccleſiaſtico, t.2 p.420. n.27. & 28

Papa poteſt quia vniuerſalis Paſtor, in omni Iure Eccleſiaſtico diſpenſare; & ſic in impedimento voti ſolemnis, & ordinis ſacri, in illo cum maiori cauſa, t.2.p.421.n.28.& 29

Pontifex ſolo verbo, *vt eſto Sacerdos*, nequit facere Sacerdotes, & Epiſcopum, t.1. p.334. n.15. & 18. etſi alij contra.

Pontifex ſolo verbo, vt ſi dicat *eſto baptizatus*, non facit aliquem Chriſtianum, nec ei verum impertitur Baptiſmum, t.1.ibid.n.16

Pontifex non habet poteſtatem immutandi Ius Diuinum, nec alterandi formas Sacramentorum, tom. 1. ibid n.17

Pontifex eligi poteſt ad vniuerſam Eccleſiam, qui eſt in annis 30.expletis, ſed ſi adſit alius habilis ætate maior, ille debet eligi, tom.1. pag.239. num.36.38. & 41

Papa dicitur Epiſcopus omnium Eccleſiarum, qui ſecundùm aliquos, poteſt rectè eligi ab ætate decennij, aut 14. annorum, tom. 1. ibidem, num. 37. & 40

D. Petrus fuit Pontifex electus; quia maior annis, quàm dilectus Ioannes, t.1.ibid.n.39

Electio Pontificis facta de illo qui nondum eſt ætatis 30.valet niſi ſicut ante ſeptennium, tom. 1. ibidem, n.41

Pontifex poteſt auferre impedimenta illegitimitatis quoad ordines, & beneficia, ac dignitates omnes, t.2.p.198.n.16.& 17

Legitimati à Papâ ipſo iure fiant habiles ad ordines, beneficia, & dignitates, excepto Cardinalatu, t. 2. ibid.n.17

Pontifex poteſt habilitare illegitimum ſibi ſubditum non ſolùm quoad ordines, ſed etiam ad temporalia in terris ſuis. Et quare? tom. 2. ibid. num. 18. 19. & 20

Papa habet ſpiritualem, & temporalem poteſtatem in ſibi ſubditum, t.2.ibid.n.19

Legitimatus à Papâ, ſic legitimatur ad ordines, beneficia, & honores, ſicut qui legitimatur per ſubſequens matrimonium, etiam quoad temporalia in ſibi ſubditos, t.2.ibid.n.20

Papa ſolus poteſt auferre omnem irregularitatem, & illegitimitatem, t.2.p.199. n.21

Diſpenſatio, & legitimatio, in quo differant, tom. 2. p.199.n.22.& 23

Legitimatus à Papâ quoad ordines, quando ſic intelligatur quoad ſacros, & beneficia quando quoad ſolos minores, tom.2. pagina 100. numero 24. 26. & 27

Pontifex ſcienter admittens irregularem ad ordines, vel beneficia, cenſetur cum illo diſpenſare, t.2.p.193. n.9

Pontifex poteſt ſupplere Iuriſdictionem in adminiſtratione Sacramentorum, ſtante communi errore, t.2.p.155.n15.& 48.niſi adſit defectus naturalis Iuris, vel Diuini, vt ſi pertinet ad ſubſtantiam Sacramentorum, ibid.n 36

Geſta per fœminam electam Papam communi errore nunquam valent, t.2.ibid.n.37

Pontifex nequit poteſtate indirectâ, quam habet in temporalibus inſignia, & ritulum Regium condonare Principibus Chriſtianis, tom.1.p.44. num.1. & ſeqq. Vbi de ratione, & exemplis, contra Doctores relatos, ibid n.6

Pontifex poteſt condecorare Principes Laicos benemeritis titulis Regiis temporalibus, non ſpiritualibus, t.1.ibid.n.3

Papa diſpenſare quæit cum omnino illiterato ad ordines tom. 1. pagina 433. num. 23. & 24. contra aliquos hic.

Papa diſpenſat, vt Presbyter queat adminiſtrare Sacramenta Confirmationis, tom. 1. pagina 418. numero 11

Pontifex diſpenſando ſine cauſa, vt ſimplex Sacerdos confirmet, non improbatur in ſuo facto, & quare; non ſic in diſpenſatione voti tertio præiudiciali, t.2. p.91.n.20.21.& 22

Papa poteſt prohibere Epiſcopo; non conferat Confirmationis Sacramentum, ſed minimè, vt non valeat ſi illud conferet, t.2.p.82.n.20

Tractare de ſucceſſore Papæ id cui licet ſuperſtite Pontifice, t.1.p.42.n.37

Motus proprius Sixti V. contra malè promotos, t. 1. p 302.n.49

Greg. XIII. priuilegium, vt Religioſi ordinentur extra tempora, t.1 p.302 n.20

Pontifex poteſt permittere, vt Græci confirment ſub forma, *ſignaculum doni Spiritus Sancti*, vel alia Conſtantini, *conſignet te Deus ſigillo fidei*, tom. 2. p. 75. n.31

Pontifex diſpenſare poteſt, vt infanti illico poſt Baptiſmum miniſtretur confirmatio, etiam in opinione rigoroſa, quod ante ſeptennium nequeat miniſtrari, t.2.p.105.n.1.& 2

Pontifex tantùm electus, & non conſecratus, poteſt diſpenſare cum ſimplicibus Sacerdotibus, vt confirment, t 2p 92.n.23

Curſorum Curiæ Romanæ officium, eſt poteſtas citandi & intimandi, in nonnullis cauſis Papæ mandata, t.2. p.615 n.57

Curſores Papæ in proceſſionibus, ac funeribus Claues argenteas deferre debent, & non mandatarij, t.2.p.614. n.58

Pontifex liberè, & ſine aſſenſu Cardinalium quelt renunciare Pontificiæ Dignitati cum iuſta cauſa, t. 2. p.197.n.3 & 14

Papa cedere poteſt Papatui per modum ſimplicis reſignationis, ſed non per modum reſignationis propriè acceptæ, t.1.ibid.n.4

Papa nequit ſeipſum deponere, ſeu cedere iudicialiter per modum depoſitionis, t.1.ibid n 4

Pontificalia verè dicitur exercere, qui vtitur Baculo, t.1.p.276.n.12

Pontifex non reputatur reſpondiſſe de eo, quod extra controuerſiam eſt, t.2.p.143.n.39

Clem. VIII. in breui inſtructione ſuper aliquibus ritibus, ne Presbyteri conſignent, dirigitur ad latinos, t.2.p.95.n.21.& 22

Pontifex poteſt ſupplere defectum miniſtrantibus Sacramentum cum opinione probabili, t. 2. p 152. n.9. & 10

Pontifex poteſt præcipere, vt deficiente materia certa, miniſtrentur Sacramenta in materia dubia, t.2.p.150. n.17

Papa intendit cuique prouidere in patriâ ſuâ, tom. 2. p.402.n.4

Pontificalia, in quo loco exempto exercere poſſit Epiſcopus, t.1.p.276.n.22

Pontifices Petri ſucceſſores, quare nunquam viuunt tot annis, quot ipſe D. Petrus: Vnde quæritur accipiatur illud dicterium, *non videbit dies Petri*, tom. 1. p. 59. n.32

S. Petrus quot annis fuerit Pontifex Summus. Et in qua ætate poſſint reliqui ad Pontificatum aſſumi, t. 1. ibid n.33

Papa de poteſtate ordinaria non diſpenſat, vt ſimplex

Sacerdos conferat Subdiaconatus, & Diaconatus ordines, ſed de abſoluta, tom. 2. pagina 417. numero 23

Papa ex duobus electis in Imperatorem, poteſt cui voluerit, ſi æquales ſint meritis gratificare, t. 1. p. 107. n. 16 & 18

Greg. XIII. ſtatutum in forma profeſſionis fidei circa ſeruandos ſolemnes ritus Eccleſiæ in Sacramentorum adminiſtratione quomodo intelligatur, t. 2. pag 176. n. 24

Beneficia omnium Officialium Papæ ſunt reſeruata, etſi officium dipoſuerint, tom 2. pagina 612 numero 42

Pontifex ſolus diſpenſat vt minori annorum 14. conferatur beneficium ſimplex, nec Epiſcopus id poteſt, t. 1 p 57. n. 16. & 17

Bibliothecarius Papæ officium remiſſiuè, t. 2. p 594. num. 45. & 47. cuius officiam non vacat morte Papæ.

Præpoſiti Cardinales, & alij officia exercentes num morte Papæ ceſſent in officiis, t. 2. pag. 595. n. 46. & 47

Officia quæ non ſuſpenduntur mortuo Papâ, t. 2. ibid. n. 47. & 48

Legati tranſmiſſi à Papa non poſſunt reuocari per Cardinales, t. 2. ibid. n. 48

Papa ſolus diſpenſat cum Illegitimis ad Dignitates, & perſonatus etiam ſine curâ, tom. 2. pagina 204. n. 19

Papa, & Princeps eligentes ſeruum ſcienter, ſeu irregularem videntur diſpenſando indignum habilitare ad officia t impedimentum eſt humanum, t. 1. p. 54. n 56. & 58 non ſi a naturâ, ibid. n. 59

Pius IV. in quodam ſuo priuilegio conceſſit Epiſcopis Indiarum, vt poſſent conſecrare ſanctum Chriſma cum Balſamo naſcenti apud Indos, tom. 2. pag 145. n. 50

Pontifex poteſt præcipere, vt in articulo mortis confirmetur aliquis cum ſolo Oleo, & quare, t. 2. p 147. n. 6. 7. 8. & 9 & ſin ſed contra fortiter alij, ibid. n. 13. & 14

Pontifex diſpenſare poteſt ſecundùm quoſdam, vt Sacramentum Confirmationis conferatur in ſolo Oleo ſine Balſamo. Alij negant, tom. 2. p. 146. n. 1. 2. 3. 4. & 5

Pontifex habet poteſtatem, etſi indirectam ordinandi Principes benemeritos in Reges, tom. 1. pag 108 n. 8

Pontifex num poſſit habere inualidas ordinationes factas minorum ordinum ab Epiſcopis ſuſpenſis, excommunicatis hæreticis, & Schiſmaticis ſub diſtinctione, reſpondetur, tom. 2. pag. 323. num. 16. & ſeqq.

Pontifices ſolent præſeruare ab incurſu irregularitatis, vt cum Inquiſitoribus fecerunt, tom. 2. pag. 364. n. 1

Papa dicetur, & ſi quis eligatur à Cardinalibus Electoribus, etiam ſi ipſe non ſit Cardinalis, tom. 1. p 58. n. 15

Pontifex etiam appellatur, *Pater pauperum, Chriſtianorum Pontifex, Summus Sacerdos, Princeps Sacerdotum, Caput Corporis Eccleſiæ, Paſtor Ouilis Domini, Pater, & Dominus omnium Fidelium, Caſtos Vineæ Dei, Sponſus Eccleſiæ, Præſul Apoſtolicæ ſedis, Chriſtianorum Dux, Vltor ſcelerum, Malleus Tyrannorum, Pater Regum, Moderator Legum, Diſpenſator Canonum, ſal terræ, Lumen plebis, Sacerdos altiſſimi, Chriſtus Domini, Deus Pharaonis*, tom. 2. pag 454. n. 37

Papa dicitur verè talis electus à duabus partibus Cardinalium: Vbi quid ſi eligatur à minori parte, tom. 1. p 56. n. 1. & 2

Electus in Papam non computatur in numero duarum partium ſuffragiorum, ſiue pro ſe in ſcrutinio ſecreto aut publico ſuffragauerit, tom. 1. ibidem, numero 3

Summus Pôtifex, nequit ſibi eligere ſucceſſorem in Vitâ etſi queat facere Conſtitutionem ſuper electione ſui ſucceſſoris, tom 1. ibid. n. 4 & 5. de pœnis tractantium de Papâ eligendo, ibid. n. 7

Papa à nemine iudicari poteſt, tom. 1. ibidem, numero 6

Pœna quâ puniantur tractantes de eligendo Pontifice t 1 p. 58. n. 7

Cardinales à principio ſemper elegerunt Pontificem, & de diuerſis modis electionis Pontificum remiſſiuè, t. 1. p. 57 n. 8 & 9

Conclaue ad eligendum Pontificem, & de Comitiis remiſſiuè, t. 1. ibid. p. 57 n. 10

Pontifex num queat declarare non ordinatum prima Tonſura ab Epiſcopo hæretico, ſeu excommunicato ſub diſtinctione, vt ſupra, tom. 2. pag. 328. num. 28. & 16

Pij V priuilegium in lo praxi cum illegitimis, eſt quoad Prælaturas omnes Religionis, tom. 2. pagina 201. n. 39

Gregorij XIII. Bulla de diſpenſandis illegitimis, quoad Prælaturas Religionis, t. 2 ibid. n. 40

Pontifex permittere poteſt, vt Sacramentum Vnctionis, miniſtretur tantùm in vno ex quinque ſenſibus, & de congruentiâ, t. 2. p 27. n. 7. & 12. Et quod ſic permittendo non dicatur diſpenſare, ibidem, numero 14

Pontifex poteſt præcipere ſub peccato Vnctionis Sacramenti ſumptionem, & qua de cauſa, t. 2. p. 55. n. 27. & 28. vbi quod etiam ſub amiſſione ſepulturæ Eccleſiaſticæ in nolentem illam ſuſcipere, ibidem, numero 29

Papa Lucius diſpenſauit in Bigamiâ cum Archiepiſcopo Panormitano, t. 2. p. 358 n. 6

Papa poteſt Abbati cuilibet concedere facultatem ordinandi, etiam Presbyteratus ſuos ſubditos, t. 2. p. 415. n. 30

Pontifex non ſolùm poteſtate abſoluta, hoc eſt validè & licitè diſpenſat cum Bigamis, tom. 2. pag. 358. n. 12

Romanus Pontifex excommunicat, & execrat excellentiori poteſtate, quam facerent Pontifices Ethnici, t. 2. p 455 n. 41

Papa etſi poſſit renunciare Papatui, non tamen ſibi eligere ſucceſſorem etiam poſt renunciationem, t. 1. p. 43. n. 44

Papa num poſſit diſpenſare cum Abſtemio, vt ſub ſpecie tantum panis ſacrificet remiſſiuè, t. 2. p. 318. n. 42. & 43

Pontificalia inſignia, & ornamenta Epiſcopi ſunt Mitra, Baculum, Annulus, Sandalia, Tunicella, Dalmatica, Chirotecæ, & Crux paſtoralis, t. 2. pag. 278. n. 8

Pontificalia exercere quæ iuriſdictionis non ſunt, queit Epiſcopus in aliena Diœceſi ſine illius Epiſcopi licentia, velati ſacrificare, ſed non ordinare, aut conſecrare, t. 1. ibid. n. 9. 10. 11. & t. 2. alij abſolutè negant, ibid n. 12. & 20

Pontifices Ethnicorum in publicis, & priuatis fungebantur, qui creabantur ex primariis ciuitatis, qui & debebant eſſe Iuriſperiti, ad Sacras, & ad ciuiles quæſtiones, tom. 2. pag. 453. num. 25. 26. 27. & 28

Pontifex Maximus, Iudex, ac Vindex erat contumaciæ priuatorum Magiſtratuum, habens etiam Iuriſdictionem in alios Sacerdotes, & in flaminem dialem, t. 2. ibid. n. 26. & 27

Si tamen Diale erat prima dignitas poſt Pontificem, t. 2. ibid. n. 27.

Pontifex Maximus erat omnium Sacerdotum Iudex, atque arbiter rerum Diuinarum, & humanarum, qui nec vllam rationem præſtabat ſenatui de geſtis à ſe, t. 2. ibid num. 28

Senatus Pontificum Placita non reſcindebat, t. 2. ibid. n. 29

Pontifex dictus eſt à *poſſe*, & *facere*, tom. 2. ibidem, n. 30

Pontificiam accipitur pro iure, facultate, & poteſtate, t. 2. ibid n. 31

Romanus Pontifex pleniſſimam in terris habet poteſtatem excellentiorem illa, quam habebant Pontifices Ethnici, t. 2. ibid. n 32. 33. & 34

Arriani Epiſcopi fatentur inter alias primas obtinere Romanam Eccleſiam; & ſic eius Pontificem Epiſcoporum omnium eſſe maximum, tom. 2. ibidem, n. 35

Pontifex Romanus eſt caput œcumenicum ſummum, & ſtupor mundi admirabilis, Chriſti Vicarius, in adminiſtratione Sanctis maior, vocatur Sanctiſſimus & aliis nominibus nuncupatur, t. 2. p. 454 n. 34. 36. & 37

Papa debet eſſe vir Apoſtolicæ Sanctitatis, quem propterea adoramus, & oſculamur in pede, t. 2. ibid. n. 35

Pontifex

Pontifex, vt magis, ac magis veneretur variis nominibus ſolitus eſt appellari, vt *Beatiſſimus, Epiſcopus vniuerſalis Eccleſiæ, totius Orbis, Ordinarius Ordinariorum, Diœceſanus omnium exemptorum, Vicarius Chriſti, Dominus Dominantium, Regnum Orbis & Vrbis, ſumma velicatio ſtatus Eccleſiaſtici*, t. 2. ibid. n 36

Pontifices nequeunt deferre, nec ſtatuere, vt iure hæreditario, vel ſanguinis ſuccedatur in Papatu, ſed vt fiat electione iuſta, p 43 n 43 de vtrobique de ratione, t. 1. ibid n 42

Pontifex poteſt ſimpliciter declarare ſe velle Pontificatui renunciare; nec tenetur aliquo Diuino præcepto requirere Cardinales, t 1. p. 198. n 12

Quaſi contractus quidam cenſetur inter Eccleſiam Vniuerſalem, & Papam vt illa eum alat, ille eam gubernet, t 1 p 198 n 13

Pontifex Religioſus poſt liberam renunciationem Papatus non tenetur redire ad ſuam religionem; etſi aliqui contra, t 1. ibid n 15

Pontifex nolit vno verbo ſubuertere, quod cogitatum & inuentum eſt, vigiliis multis, t. 1. pag. 247. n. 16. & 17

Pontifex dicitur habere peritiam totius Iuris, t. 1. ibid. n. 17

Magiſtratus omnes Romæ, mortuo Pontifice, ceſſant t 2 p 604 n 39

Pauli Pontificis morte, Cardinalis Sanctæ Suzanæ breuia in arca obſignata retulit Cardinalium collegio, t. 2. p 604 n. 40

Papa ſolus diſpenſat, vt illegitimus valeat obtinere in Eccleſiâ in qua pater, tom. 2. p 259 n. 4

Papa, & Imperator, non ligantur pœnis *cap. auaritiæ*, t. 1 p. 75. n. 18

Papa cum renunciet liberè Papatui, tom 1. pag 177. n 4

Poſſumus quædam, quæ non debemus, quædam non poſſumus, nec debemus; quædam poſſumus, & debemus; multa enim poteſt Papa, tom. 2. pag 642. n. 23

Pontifex poteſt diſpenſare ſuper Concilium, t. 1. p. 55. n. 9

Papa in pertinentibus ad fidem non errat, tom. 1. ibid. n. 6

Papa diſpenſare valet cum filio Religioſi ad Dignitates & Prælaturas in ea religione, in qua pater Prælationem obtinuit, & pro eodem conuentu, t. 2. p. 241. n. 18. & 29

Pontifex in manibus quare & in capite vngatur, t. 1. p. 7 n. 17. 18. 19 & 20 &c. Vbi de pluribus rationibus ibid n. 22 & 31

Pontifices in Romanâ Eccleſiâ inſtituerunt Prælatos, ordinarunt Sacerdotes, Epiſcopatus, & Parochias, cum facultate excommunicandi, & faciendi alia remiſſiuè, t. 1. p. 455. n. 44

Pontifices ſolent de honeſtate participare diſmembrationes Epiſcopatuum, aut mutationes Cathedralium cum Prælatis inferioribus, aut Regibus, t. 1. p. 155. n. 12

Pontifex ordinans Infantem ante vſum rationis non queat eum reddere habilem ad matrimonium, tom. 1. p. 299 n. 6

Papa ſolus mutat Eccleſiam Cathedralem in alium locum Diœceſis, t. 1. p 15 n. 8

Derogat Pontifex Romanus ius Patronatus Laicorum in tex caſibus, t. 1. p. 187. n. 21

Papa diſpenſare queit cum promotis ad ſacros ordines, vt matrimonium contrahant, tom. 1. pagina 198. n. 19

Pontifices, qui electi fuerint per compromiſſum, t. 1. p. 120. n 16

Papa non intendit in menſibus ordinariis prouidere, t. 1. p. 100. n 7

Pontifex vtendo verbo *legitimo* aufert omnes inhabilitates; non ſic vtatur verbo *diſpenſo*, tom. 2. p 207. n 35

Papa ſolus aliquos eximit à poteſtate Epiſcoporum, t 1 p. 154 n. 16

Parabolani.

Parabolani, qui non genus eſſe deberent à Theodoſio, & Honorio, ad ſexcentos fuerunt numerari pro arbitrio Antiſtitis Alexandrinæ vrbis, qui & ſubrogabat alium in locum illius, qui Sacerdos fiebat, t. 2. p. 456. n. 56

Parabolani antiquo iure dicebantur, qui deputabantur ad curanda debilium ægra corpora, vel qui toto vitæ tempore Hoſpitalium ſeruitio addicti eſſent, qui non diuites, aut curiales, erant eligendi, t. 2. p 455. n 47 & 48

Parabolanorum extitit ampliſſimum Collegium, quod interdum Alexandrinæ legationi terror eſſet; & ob id prohibitum à Principibus collegialiter ad publica ſpectacula accedere nec ad curiæ iudicium, t. 2. ibid. n 48

Paragium, Pactio.

Paragium, quod debetur Monialibus, eſt vniforme cum illo maritandatum, tom 1. pagina 156 numero 9

Pactio omnis tanquam ſimoniaca in beneficialibus per Sacros Canones reprobatur, tom. 1. pagina 193. n. 5

Parentes.

Parentes filios duodecim habentes, habent prærogatiuas quia ſic non tenent tot filios non habentes, t. 2. p 48 n. 22

Parochus.

Parochus debet per ſe exercere curam animarum, t 2. p. 506 n. 21 23 & 24

Parochiales functiones non alij, quam Parochi valent exercere limitatur, t. 2. ibid. n. 24. 26. & 28. & quæ ſint, tom. 2. ibidem, numero 27. 28. 32. 33. 34. 35. & 36

Parochus tenetur in Diebus Feſtis, & Dominicis Miſſam celebrare in Parochiis propriis per ſe, niſi & in aliis feriis iuxta conſuetudinem regionis, & ad benedictiones, & ſepeliendum, tom. 2. ibid. n. 25. 26. & 27

Parochus quando populus numeroſus eſt, tenetur introducere alios Sacerdotes pro miſſis dicendis, & qui ſufficiant in Sacramentis adminiſtrandis, t. 2. p 507. n. 28

Parochus tenetur accedere, vbi neceſſe fuerint ad inuiſendos infirmos, eoſque opportunis remediis iuuare congruentibus argumentis in promptu habitis ex pſalmis, & locis Sacræ Scripturæ, & Sanctorum exemplis, t. 2. p. 517. n. 7

Parochus debet commoneſcere infirmum dicendo ei quandoque infirmitates prouenire, Deo diſponente vt homo ad eum redeat, vitamque ſuam commendat & in periculo maiori cum fauore confortare, t. 2. p. 518. n 8

Parochus eo ipſo quod obtinet beneficium Parochiale cenſetur approbatus ad audiendas confeſſiones, ſi illud actu habeat, tom. 1. pagina 407. numero 19

Parochus debet eſſe præditus Sacris Litteris, cum eius munus peculiare, ſit prædicare, & magis quam alij Sacerdotes, quibus etiam incumbit, t. 1. p 428. n. 20. 21. & 25

Parochus diebus Dominicis, & aliis Feſtiuis, tenetur officia ſua miniſtrare, & prædicare, ſolùm quando conuenit, t. 1. ibid. n. 22. & 27

Parochi, & Concionatores, qualiter Chriſtum prædicare debeant, qui tenentur abſtinere à prædicatione errorum, & qui ſapiunt hæreſim, & à ſcandalis, ibid n. 23

Parochiani iam non tenentur præcepto accedere ad propriam Parochiam ad audiendum prædicari verbum Diuinum, t. 1 ibid n. 24 & 29

Parochi poſſunt munus prædicationis per alios adimplere, t 1. ibid n. 25. & 26

Prædicatio à Parocho facienda pro officio ſuo adimplendo, non requiritur in forma, tom. 1. ibidem, n. 28

Parochus poteſt admonere Parochianos, vt eant ad Parochiam ad audiendum Verbum Dei, ſed non illos compellere, t. 1. ibid n. 29

Sacerdotis Officium eſt in educationem ſubditorum, quod requirit ſufficientem ſcientiam, t. 1. pag 428. n. 30

Parochus debet benedicere corpus defuncti in cuius Parochia obiit, non regularibus, etiamſi ſepeliendus ſit in Eccleſia regulari, tom. 2. pagina 508. numero 49

Parochus debet facere officium circa corpus defuncti, & non alij Sacerdotes, etiam Eccleſiæ cathedralis & etiam præſentibus Archipresbytero, & Canonicis, t. 2. ibid. n. 45. 46 & 48

Parochus

Parochus debet curare, vt ſana, & orthodoxa doctrina, ac boni mores in plebibus ſuis conſeruentur, & profligantur, t.2.p 57.n 2

Parochus debet diſcordias inter filios ſpirituales velociter componere roſans, & arguens, t. 2. ibid. n. 3. & 5

Parochus debet euitare nimiam cum parochianis familiaritatem, t.2 ibid n.4

Parochus debet reducere ad pacem quos ingenerit lingua, & diuturna obſtinatione in odio proximi exiſtere, arcendo à fidelium cœtu, ſi noluerint obedire, t.2.ibid. n.5

Parochus poteſt vngere Donatos, & Laicos Religioſorum ſeruitores, ſi velit, non obſtante eorum priuilegio, t 2. p. 43. n.16. & 17. Referuntur priuilegia, ibid.n 21

Parocho adnotanti mortem ere licitus, quia ei ex officio talis annotatio ſpectat pro mortuis ſuæ Parochiæ, t.2 p.519.n.20

Matricula de mortuis, qua forma ſoleat à Parocho inſcribi, t 2.ibid.n.21

Parochus quam vnctionem baptizatis faciat, t.2.p 515. n 181

Parochialis olim non conferebatur, niſi Subdiacono ſaltem, hodie concedi poteſt Tonſurato, in ætate legitima conſtituto, tom. 1. pagina 174. numero 3. & 4

Parochi ſolent conficere plures Matriculas ad pleniorem notitiam omnium, quæ ſunt ſub Parochia ſua vt eorum, qui in ea naſcuntur, aut Domicilium, ſtatuunt, vel diſcedunt, tom 2. pagina 520 numero 42

Parochus tenetur ſingulis annis rationem reddere de redditibus, & poſſeſſionibus ſuæ Eccleſiæ Epiſcopo, t.2 ibid.n.50

Examinare de nouo Epiſcopus ſeu eius ſucceſſor nequit Parochos ſemel approbatos, niſi ex probata cauſa ineptitudinis, tom. 2 pag. 437. num. 6. 7 8.9. & 10

Parochi idoneitatem ſcire incumbit Epiſcopo, item, & Miniſtri, t 2.ibid.n 2

Viſitare poteſt Epiſcopus ſingulis annis Parochorum vitam, & mores, & proſpicere, an Cura animarum recta exerceatur, tom. 2. ibidem, num. 3. & 4

Parochiæ habens liberum exercitium; etſi turbetur litigio, tenetur infra annum ordinari, t. 1.pag. 369. n.38

Parochus morbo tali laborans, vt nequeat ordinari intra annum excuſatur; item ille, qui adhuc durante morbo, etſi liberetur ab eo turbatur lite, t. 1. ibid. n 37 & 40 fallit 41

Parochus deſerens ordinari in fine anni, quando iam Presbyter fieri nequit, priuatur; etſi tunc ei moueatur lis, t. 1.ibid n 41

Parochus intra annum non ordinatus quæit, eo tranſacto, renunciare beneficio in vltimo die anni, ſi ſine dolo faciat, t.1.ibid.n.42 & 43

Parochialem accepians animo Presbyter fieri, poſtea voluntatem mutans, fructus non amittit perceptos illius temporis quo ſanam habuit intentionem, t.1. p 372.n.14

Freneticos infirmos non poteſt deſerere Parochus, cum ſæpius contingat illos propè mortem ſenſum integrum recuperare, tom. 2. pagina 518. numero 10. & 11

Parochus tenetur moribundum adiuuare, eius animam recommandans exorciſmis, & orationibus Eccleſiæ, t.2.ibid.n 12

Matricula illorum, qui contrahunt in Parochiâ matrimonium, debet à Parocho fieri, vt ſemper conſtet de illo contractu, ſi dubietas contingat offerri, & quali forma ſcribatur, tom. 2. ibid. num. 12. 13 23. & 17

Parochi, & habentes animarum curam; etſi non ſunt eminentes, & multùm litterati, ſi tamen nec rudes, nec ignorari habiles credantur contra teſtes aliud dicentes, t.1.p 435.n.38

Parochus nolens baptizare infirmum ſibi commẽdatum deponitur ſi ſine Baptiſmo moriatur, t.2.p 514 n.110. 111.& 113

Baptizare poteſt quilibet Sacerdos ſi Parochus haberi nequit, aut abſens fuerit, & quid Diaconus remiſſiuè, t 2.p 514 n.111 & 112

Parochus propriæ cuiuſque Parochiæ debet ex officio filios Parochianorum baptizare, & peccat ſi ſe intromittat in baptizando alienæ Parochiæ puerum, ſed non fit irregularis, tom. 2. pagina 514. num 113. & 114

Parochus debet facere annotationes de nonnullis neceſſariis Parochianis ſuis, veluti annotare aliquem, t.2. &c.

Parochi in Luſitania aſſueſcunt benedicere, & aſpergere in Paſcha reſurrectionis domus Parochianorum poſt factam fontis benedictionem t. 2. pag. 525. n.74

Parochus nequit Sacram Vnctionem mittere ad infirmum, vt ille ſe vngat, tom. 2. pagina 44. numero 26

Parochus ex periculo poteſt excuſari ab adminiſtratione Sacramenti Vnctionis, t.2. p 53. n.23. & 28. caſu contra, n 27

Infirmus ſubueniatur per Pœnitentiam, & Eucharistiam t.2 ibid.n 28.& 30

Parochus in aliquo caſu poteſt excuſari ab adminiſtratione Sacramenti Pœnitentiæ, regulariter non ſic, t 2.ibid n.29.& 33

Parochus tempore peſtis tenetur miniſtrare Extremam Vnctionem, ſi ſine mortali periculo vitæ poſſit tentando omnia remedia, t.2.ibid. n.30. & 31. vel ſi timeretur æterna infirmi damnatio, ibidem, numero 32

Parochus magis tenetur pœnitentiæ Sacramentum ſubditis ſuis miniſtrare etiam cum periculo vitæ, quàm Euchariſtiam, niſi valdè dubitaretur de ipſius animæ ſalute, ſi abſque viatico decederet, tom.2. ibid. n.33

Parochi à longè poſſunt hortari infirmos peſte laborantes, vt patienter infirmitatem ſuſtineant, & ad propoſitum ſuſcipiendi viaticum; Alij aliter ſentiunt t 2 p.120 n 34

Parochus peſte infecto miniſtrare tenetur Sacram Vnctionem, qui antequam incedit in amentiam inciderat in peccatum mortale, t.2 p.49. n.6. & 7. Vbi limitatur, ibid n 8

Parochus non debet cum graui detrimento communitatis conſulere priuatis in locis hæreſi infectis, ſeu vicinis hæreticis. ibid n.8

Parochus ex officio functiones plures faciunt, quæ reducuntur ad modos nouem, vt circa Decimas, oblationes, Sacramenta, & alia, & qui tractent, t.2 p 522.n 77 & 48

Parochi qua conſideratione curare debent munera proprij officij exercere, vt prudenter ſe gerant, tom. 2. p.523.n 79

Parochus ex officio habet dirigere proceſſiones per Parochiam, nec vllus alius etiam regularis extra clauſtra, aut prope muros Eccleſiarum, extra non niſi de licentiâ, & cum Cruce. Parochialit, tom. 2. p.521. n.60.& 61 fallit ibid n.62 & 71

Parochialis vnita Capitulo, aut collegio inſeruiatur per plures, illi non dicentur Rectores, ſed Miniſtri ſolet tamen per ſingulos Hebdomadarius inſeruiri, t.2.p 573.n.39

Parochus tenetur Euchariſtiam miniſtrare ſuis Parochianis pro implendo præcepto annuali in ſeptimana ſancta, & poſt, & ante iuxta conſuetudinem Diœceſum, t 2.p 521.n.77 78 & 79

Parochialis acceſſorie vnita, non vacat; eo quod obtinens non ordinetur intra annum, tom. 1. pag. 368. n 16

Parochus, qui iuſto impedimento non potuit Presbyter fieri intra annum non priuatur ſuo curato beneficio, niſi culpa ſua ordinata ad impedimentum, t. 1. ibid.n.17.20.& 22

Archipresbyter poteſt præcipere Cuſtodi Cathedralis, vt in Sacrario non deſit propter infirmos Chriſti Euchariſtia, & curare vt Parochi Diœceſis, ſic faciant, t 2 p.212.n.98 & 99

Parochus debet habere curam inter alia ſibi incumbentia ſeruandi pro infirmis ſub fideli Cuſtodia, & loco decenti Euchariſtiam, tom. 2. pag. 213. n.99 & 100

Parochus debet inquirere ſi ritè priuatim Sacramentum Baptiſmi collatum eſt quo inuento non repetet ſolùm quidem in Eccleſias ſolemnes cæremonias implebit t.2.p 514 n.127

Parochus quæ debeat habere parata ad ritè celebrandum ſolemniter Baptiſmum, t.2.ibid n.123. & num. ſeqq.

Parochus, ſeu alius Sacerdos de eius licentiâ Baptizaturus debet ſpectare in Parochiâ indultus & intereſſe

vocatus pro implendo hoc miniſterio, vbi quid debeat inquirere de Baptizando, tom. 2. ibidem, numero 117

Parocho Cathedralis Eccleſiæ non licet in aliena Sacramenta, vel curam miniſtrare, nec alienæ Parochiæ ſubditis communicare pro implendo præcepto annuæ communionis, tom. 2. pagina 512. numero 97

Parochialis data in titulum, intra annum expoſcit vt Parochus ordinetur. Data verò in commendam, petit acta Presbyterum, tom. 1. pagina 369. numero 29. & 30

Parochus, Curatus, & Rector, ſunt nomina ſynonima, t. 2. p. 506. n. 17

Parocho licet in aliena Parochia eius communicare proprios Parochos pro implendo præcepto communionis annualis, t. 2. p. 512. n. 94. & 95

Parochus, & quilibet Sacerdos miniſtrans Vnctionem in peccato mortali, peccat, niſi per contritionem ſe diſponat, ſaltem exiſtimatam, tom. 2. pagina 48. n. 6

Parochus ſolus ex officio eſt Miniſter Sacramenti Vnctionis, t. 2. p. 43. n. 5

Parochus debet ſub pœnâ peccati ſcribere in libro contrahentes nuptias, t. 2. p. 518. n. 17

Parochus debet habere in Eccleſiâ librum pro ſcribendis Baptizatis cum nominibus parentum die, menſe, & anno, t. 2. p. 515. n. 27. & 28

Baptizandus qui notos non habet parentes qualiter ſcribatur in libro Baptizatorum, tom. 2. pag. 515. n. 128

Parochialis collegiata ei, qui Presbyter intra annum factus non fuit, non vacat ipſo iure, vt Parochialis ſimplex, t. 1. p. 368. n. 22

Parochus ex officio habet præter ea quæ competunt Sacerdoti adminiſtrare Sacramentum pœnitentiæ, & aſſiſtere matrimonio contrahendo, tom. 1. p. 427. n. 15

Parochorum onus magnum, qui & maiorem ſcientem debent habere, quam alij ad effectus, de quibus, tom. 1. ibidem, num. 16. 17. & 18. quod & vix Angelicis humeris ſuſtinetur, tom. 1. ibidem, numero 17

Parochus incumbit ſcire ea quæ ſunt de neceſſitate ſalutis ad docendum ſubditos, vt articulos fidei, Decalogum, &c. & differentiam inter mortalia, & alia peccata, vt valeat pœnitentibus conſilia præſtare ſalutaria, t. 1. ibid. n. 18

Parochus quando fidem facit de aliqua partita ex libris Eccleſiæ, poteſt aliquid pro mercede accipere, niſi gratis ſolitum ſit fieri, t. 2. p. 520. n. 55

Archipresbyter ruralis, qualem iuriſdictionem dicatur habere in plebanos, t. 2. p. 527. n. 37

Archipresbyteri tanquam Prælati, præcedunt omnes in Eccleſiis plebis ſuæ, etiam Rectores Parochorum, t. 2. ibid. n. 38

Parochus non benè procedet, portans Vnctionem ad Domum Infirmi, ibi eam relinquens, vt aptius periculo ſuccurratur, nec ſine lumine, t. 2. pag. 48. n. 18. & 22

Parochus exiſtens in peccato mortali aſſiſtens matrimonio non peccat lethaliter, tom. 2. pag. 164. numero 16

Parochialis vacans, nequit in commendam conferri ei, qui magis idoneus eſt, interim quo affert Bullas Papæ, t. 1. p. 79. n. 83

Parochus, ex quo ſemel talis eſt nominatus, & electus, in perpetuum habilis eſt reputatus ad obtentionem ſui beneficij. Et quis dicatur imperitus, t. 1. p. 437. n. 9. & 22

Palmarum Benedictio quæ fieri ſolet quot annis vniuerſaliter in ſingulis Eccleſiis connumeratur inter functiones Parochiales, tom. 2. pagina 507. numero 36

Parochi debent in propriis Parochialibus benedicere Candelas, Palmas, Cineres, &c. tom. 2. pag. 507. n. 37

Parochi hodierni dicti, ſicut apud Ethnicos Parochi dicebantur, qui legatis publicè Romam miſſis, ſalem, & ligna præparabant, tom. 2. pagina 205. n. 8

Parochi ſolent appellari Rectores, quia populum cum cura regunt, t. 2. p. 505. n. 81

Parocho licet in caſu magnæ neceſſitatis frangere particulam Hoſtiæ magnæ pro communicando Infirmo morituro, ſi alia non ſit, tom. 2. pagina 512. n. 92

Parochi poſſeſſores geſta titulo legitimo, tenent, nec egent confirmatione etiam ſi poſtea adueniat ſoi muneris cauſa impeditiua, tom. 2. pagina 154. numero 29

Parochus exiſtimatus à Populo communi errore, qualiter in adminiſtratione Sacramentorum ſuſtineatur, t. 2. p. 154. n. 23. & 29

Studij cauſa Parocho non datur licentia percipiendi fructus in abſentia, t. 1. p. 373. n. 28

Parochi Toletani nequeunt ad maiora curata ſe opponere in concurſu, niſi tranſacto triennio, t. 1. p. 164. n. 24

Parochialem acceptans animo non ordinandi, & poſtea mutando illum, ordinatur, nullos tenetur fructus perceptos reſtituere, tom. 1. p. 372. n. 15

Parochialem acceptans animo ordinandi, ſi poſt mutatam voluntatem poſſidens fructus beneficij percepit, verius eſt, vt illos teneatur reſtituere, t. 1. ibid. n. 16. & 17

Parochialis ſemel vnita Canonicatui, aut Dignitati, nunquam vacare cenſetur, tom. 2. pagina 507. n. 7

Parochus vices ſuas quare aliis Sacerdotibus committere valeat exercendas, tom. 2. pagina 566. numero 233

Parochus electus, qui differt Presbyter ordinari in fine anni ipſi dato ad omnes ordines recipiendos, non excuſatur, niſi reſcripto, tom. 1. pag. 371. numero 1. & 3

Parochus vnus debet aſſumi ad regimen Parochialis Eccleſiæ, qui ſuo nomine, & non cum aliis præficiatur, ſi plures eſſent Parochi, propriè non dicerentur, t. 2. p. 506. n. 14. & 18

Parochiani ſatisfaciunt præcepto audiendi Miſſam in propria Parochia, ſi illam audiant in Eccleſiis Regularium, t. 2. p. 507. n. 30

Functiones Parochiales, ſunt Sanctiſſimi delationes, & celebrationes Miſſarum in feria quinta Domini Sabbati Sancti, t. 2. ibid. n. 31

Parochus tenetur interrogare contrahentes matrimonium de mutuo conſenſu, alias peccat, t. 2. p. 510. n. 68

Parochus debet dare benedictionem, non alius, niſi de Ordinarij licentiâ nubentibus. Et quis quando contrahentes ſunt diuerſæ Parochiæ, t. 2. ibid. n. 69. & 70. Et nùm tempore aduentus, & Quadrageſimæ, ibid. n. 76

Parochus ſi de gustare infirmus non poſcit Euchariſtiam ſub ſpecie panis, nequit illam dare ſub ſpecie vini, t. 2. p. 512. n. 80

Parochus cum timet infirmum propè moriturum, non debet ad illum Euchariſtiam deferre, aliter in Baptiſmo, & pœnitentia, tom. 2. ibidem, numero 90. & 91

Parochus non poteſt celebrare nuptias in Eccleſiâ ab euenen ad epiphaniam, nec à die Cinerum, vſque ad octauam Paſchæ, aliàs graui pœna eſt arbitraria, t. 1. ibid. n. 75

Parochus illico; quod prouiſus eſt de beneficio curato, habet Iuriſdictionem, vt miniſtret Sacramentum pœnitentiæ omnibus de Parochia abſque alia approbatione, t. 2. 509. n. 60

Parochus quem audire ſuorum Parochianorum confeſſiones in aliena Diœceſi, dum retinet beneficium cum cura, t. 2. ibid. n. 61

Habitantes Parocho, vbi degunt ſubiiciuntur, quoad Sacramenta, excepto ordinis, & confirmationis, t. 2. ibid. n. 62

Parochorum, & Sacerdotum obligatio, eſt curare, vt ſubditi ſciant rudimenta fidei, tom. 1. pag. 419. n. 1

Abſolui non debent negligentes ſcire pater noſter, aue Maria, credo, & decem præcepta, tom. 1. ibidem, n. 2

Parochus tenetur ſaltim Dominicis diebus docere pueros Parochiæ fidei rudimenta, doctrinam Chriſtianam, obedientiam erga Deum, & parentes, &c. Et hoc per ſe, vel per alios Miniſtros, ſi impeditus fuerit, t. 1. ibid. n. 3. 4. & 5

Parochus campanæ ſonu curabit à prandio diebus feſtis, pueros conuocare ad audiendam doctrinam Chriſtianam. Quid vbi ſunt Magiſtri ſcholæ, t. 1. ibid. n. 5. 25. & 26

Parochus debet ſæpè admonere parentes, propinquos tutores, & alios, quorum curæ ſint, vt mittant pueros ad Parochias diebus Feſtiuis, vel ſaltim Dominicis, vt diſcant Doctrinam Chriſtianam; tom. 1. ibidem, n 6

Parochi curabunt promulgare Indulgentias Pij V. & Pauli pro parentibus, & propinquis, puerorum ſuis, vt ſic facilius inuitentur eos mittere ad audiendam Doctrinam, t.1.p.450.n.7

Parochus nimium negligens in edocenda Doctrina Chriſtiana, peccabit mortaliter, tom. 1. ibid. num. 8. 9. & 10

Epiſcopus poterit aſſignare partem fructuum Parochi negligentis in edocendo Doctrinam pueros alteri, qui hoc miniſterium adimpleat loco ipſius, tom. 1. ibid. n.9

Parochus quidam fuit ſuſpenſus ab officio ſuæ curæ per ſex menſes; eo quod rudimenta fidei ſuos Parochianos non docebat, t.1.ibid.n 10

Parochus mulctis, & pœnis poteſt cogere pueros in caſu notabilis contumaciæ ad diſcendam Doctrinam Chriſtianam, t.1.ibid.n.11 & 12. Et quid de præſulibus in noſtra Hiſpania, ibid.n 13

Parochus non in particulari, ſed in communi tenetur docere in proprijs Eccleſijs per ſe, aut per alios Doctrinam Chriſtianam, t.1 ib d n 14

Parochus in locis vbi ſunt Magiſtri ſcholæ, qui diligentes pueros erudiunt in Doctrina Chriſtiana tantùm in Quadrageſimæ Dominicis diebus conuocant ſono Campanæ pueros, & fideles, tom. 1. ibidem, numero 15

Epiſcopus ſolùm per viam præcepti paſtoralis non ſub peccato, & cenſuris poterit compellere Parochos negligentes ad docendam Doctrinam, tom. 1. ibidem, n.17

Parochus excommunicatus, vel ſuſpenſus, probabilius eſt, vt poſſit licentiam dare alteri Sacerdoti, vt miniſtret Vnctionem. Et quare, tom. 1. pag 48 num. 7. & 8

Parochialis collata, quæ habitu talis eſt, actu verò Parochianos non habet, vacat ob non ſuſceptum ordinem intra annum, non enim ea obligat ad reſidentiam, t.1 p 570.n 46.& 47

Parochus validè aſſiſtens matrimonio, non eget pronunciare verba, *Ego vos coniungo in matrimonio*, t.2. p 510. n 66 & 67

Euchariſtia eſt miniſtranda à Parocho quoties à Parochis petatur rationabiliter, quæ eſt ſeruanda diligenter in Eccleſijs, t.2.p 54.n.79.& 81

Euchariſtia in Die paraſceues non eſt miniſtranda alijs, quam infirmis, t 2.ibid.n.80

Parochus ex officio debet deferre Sacram Euchariſtiam ad infirmos honorificè, & habitu decenti, t. 2. ibid. n.81 & 83

Euchariſtia cum qua decentia, & apparatu debeat deferri ad infirmos, & de die, tom. 2. ibidem, num. 83. & 84

Parochus debet deferre Euchariſtiam interdiu ad infirmos quàm poteſt dare non ieiunis, ſi periculum adſit in mora, t 2.p.51, n.84 & 85

Parochus non tenetur, num ſoleat conſecrare pro communicando infirmo, tom. 2. ibidem, n.85

Parochus in tantùm tenetur infirmis communicare etiam peſte laborantibus propria manu, aut porrectione inſtrumenti id debeat facere, vel ponendo Euchariſtiam in tali loco, vbi infirmus proprio ore illam capiat, t.1. ibid n.86 & 87

Parochus, qui longinquo laboranti infirmo defert Euchariſtiam, debet illam portare pedeſter, niſi, t.2. ibid. n.87 & 88 & collum alligatam in pyxide intra burſam, ibid n 88 nec à Laico, ibid.n.88

Parochus debet cauere ſecluſo periculo mortis ne Bapriſmus fiat, extra Eccleſiam, tom. 2. pag. 515. n. 124. & 125

Parochorum tractatio ſuadetur ex verbis huius textus, t 2.p.501.n.5

Parochus quilibet eſt Miniſter Sacræ Vnctionis, tom. 2. p.509.n.58

Parochialem ſuſcipiens animo abſoluto, intra annum non ordinandi, tenetur fructus illius anni reſtituere; etiam ſi eſſet in animo dimittendi ſecus in animo conditionali, aut dubio, vt exemplificatur, tom. 1.p.572 num 11.& 12

Parochus, qui obtinet Parochiam inſufficientem ad victum, non tenetur ordinari intra annum, ſed potius eam dimittere, t.1.p 577 n 7.& 8

Parochus facit omnia officia circa corpus defuncti Domi, & per vias, quouſque, collocet illud ſepeliendum intra Eccleſiam regularium, t.2.p.508 n.49

Parochus manu tenendus eſt in quaſi poſſeſſione faciendi officium ſupra defunctos ſuæ Parochiæ, etiam quandò ſepeliuntur extra Parochiam, in quacumque Eccleſia ciuitatis, ſiue regularium, aut ſæcularium, tom 2.ibid. num.50

Parochi defunctorum poſſunt aſſociare corpora eorum vſque ad Eccleſias, in quibus ſunt ſepeliendi, ibique manere; dum tamen ipſi non officient, ſed ſacerdotes, aut regulares, t.2 ibid.n.51

Parochi ſic ad tumulandum tenentur, vt nec canonici, aut alij ſacerdotes ſuarum Eccleſiarum, valeant illud officium vſurpare ſine Parochorum licentia, tom.2. ibid. num.52

Parochi nequeunt impedire, vt veniant ad aſſociandum corpus defunctis aſſignati per teſtatorem, tom.2. ibid. num 53

Parochi nequeunt cogere hæredes, aut teſtamentarios, vt in proprijs Parochijs fiant nouennalia, & anniuerſaria, quæ celebrantur in Eccleſijs regularium, vbi defuncti ſunt ſepulti, t 2.ibid.n.54

Particeps.

Participes erant apud Iudæos illi, qui ſacrorum vice fungebantur de his, quæ altari offerebantur, tom.2 p 575. num 13

Particula.

Particula *maior*, & particula *ſanior*, quid ſibi velint in electionibus, t 2 p 148.n.13.& 14

Particulæ *mox ſigillatim*, *conductorum*, *diligenter*, *& exquirant*: quid ſibi velint, tom. 1. pag.116. n 47 & 48

Paruitas.

Paruitas qualiter conſideretur in coniunctione verborum formæ, t.2.p.137.n.20.21 22.& 23

Paruitas materiæ qualiter contingat in forma Sacramentorum interruptione, ac interpellatione, quando magna conſideretur, t.2.ibid.n.23

Partus.

Partus fauor poteſt prodeſſe triplici tempore conceptionis, natiuitatis, & medio, t.2.p.277.n.15.18. & 19.expenditur.

Suffragia maioris partis iuuant, ſi nullam patiantur exceptionem, t 1.p.100 n 3

Maior pars in electionibus qualiter attendatur, t.1.p.100. n.4

Partus ſemper ſequitur conditionem ventris, non patris, & quare. t.2. p.277. n 6. & 11. *ad* 16 §. *in his in fin. gm.* Vlpiani.

Partus in eſſe conditionis, & ſtatus potius cognominatur à matre, quàm à patre, t.2 p.277.n.12

Partus in fauorabilibus reputatur iam natus, t 2. p. 280. n.5

Pater.

Pater nullo indiget diſpenſatione ad obtinendum immediate beneficium filij legitimi, licet filius quamvis legitimus diſpenſatione egeat, tom. 2. pag 128. numero 107

Pater Aguado in Abbatem *de Sahagun*, ſuadetur ritè, ac rectè electus, t 1 p.153.n.5.9 10 & 13

Pater non dicitur habuiſſe beneficium, niſi habita poſſeſſione, t 1.p.225.n.14

Pater fauore matrimonij amittit partem dimidiam aduentitiorum, & totum vſumfructum, tom. 1. pag.565. n.53

Pater ex illegitimitate ſui filij, nullam irregularitatem incurrit, t.2.p.584.n.23

Pater Prado refert in libris recentiorum eſſe multas opiniones improbabiles, t.2.p.461 n.10

Pater qui poſt obtentum beneficium, ante Trid. à filio, poſt Trid. initiat in beneficio Eccleſiæ filij, tenetur ad renunciandum, & non filius. Et quare, t.2.p.229.n.9. & 10

Patres nequeunt hodie (etſi de Iure antiquo aliter) renunciare beneficia obtenta reſeruata penſione filiis, t.2. ibid.n.11

Pater habens facultatem transferendi penſionem, etſi de Iure poſſet, ex Trid non iraſt, t.2.ibid n.12 & 13. niſi filius eſſet legitimus, ibid.n.14. vel niſi haberet facultatem ad transferendum in filium illegitimum, t.2 ibid. n.15

Pater Generalis S. Benedicti fundat nec Illuſtriſſimum Nuncium, nec eius auditorem potuiſſe manutenere Patrem Aguarum electum in Abbatem Cœnobij *de Sahagun*, electionemque illam fuiſſe nullam, & contra formam conſtitutionum Benedictinorum, t. 1. p. 137. num 13. & ſeqq. & reſpondet fundamentis contrarijs.
Pater iniuſtè impediens matrimonium contrahendum à filio, non incurrit excommunicationem Trid. de qua t.1.p.358.n.71
Patrum authoritates, quibus Aynon.nititur probare electiones pertinuiſſe ad populum, expenduntur, tom. 1. p.27.n.32
Pater eſt cauſa potentior, & effectiua generationis, t. 2. p.27.n.36.37.& 58

Patriarcha

Patriarcha ſuſpenditur, qui confirmatum in Archiepiſcopatum, transfert ad Sedem Epiſcopalem, t.2.p.150. n.1.& 3
Patriarcha num queat dearchiepiſcopare, ſeu minorare Archiepiſcopum, remiſſiuè, t.1 p.157 n.17
Patriarcharum materia inſinuatur, t.1.p 114.n.7
Patriarcha, & Legatus de latere, vti poſſunt Baldachino, t 1 p.169.n.10
Patriarcha Græca Lingua appellatur Summus Princeps Patrum, qui poſt Papam primus, & maior dicitur in ordine Epiſcoporum, t.2 p 462.n.24
Patriarchis priuilegia multa ob eximiam eorum Dignitatem conceſſa ſunt; vt incedere, & ſedere immediatè poſt Papam, quod hodie Cardinalibus competit, t.2. ibid n 25 & 37
Patriarchæ antecellunt omnibus Epiſcopis in generali Concilio, ſi non concurrunt Cardinales, tom. 2. ibid n.26
Patriarchæ poſſunt Archiepiſcopis degentibus, ſub eius prouinciis concedere Pallium, præſtito ſibi fidelitatis iuramento ex permiſſione Papæ, quod non eſt iam in vſu, t.2.ibid.n.27
Patriarchæ vbique ante ſe crucis vexillum deferre facere valent extra vrbem Romæ, aut vbicumque Papa fuerit, vel eius legatus, vtens inſignibus Apoſtolicæ Dignitatis, t.2.ibid.n.28
Crux vexilli Patriarchalis conſtat tranſuerſorio gemino ligno Archiepiſcopalis nonniſi vno, tom 2. pag.462 n 30
Patriarchæ in iuriſdictione præcellunt Archiepiſcopos, & Epiſcopos viſitando, & eorum negligentiam ſupplendo, quos olim ex cauſa deponebant, tom. 2. ibid. n.31
Patriarcha queit diſpenſare cum Epiſcopo, vel alio collatore ſibi ſubiecto, qui ob malam beneficiorum collationem fuerat à Concilio ſuſpenſus, & excommunicatus à Suffraganeis abſoluere, tom. 2. ibid. num. 32. & 33
Appellatio interponi valet de ſententiis Epiſcoporum, & & Archiepiſcoporum ad Patriarcham, tom. 2 ibid. n.34
Patriarchæ Regibus æquiparantur, & aliis ſuperiorem non habentibus, t.2.p.463.n.35
Patriarchis fas eſt vti inſignibus Romani Pontificis, & incedere veſte roſea, & equo albo Phalerato ſimul, atque freno, & calcaribus deauratis, tom. 2. ibid. n.36
Patriarchæ dicuntur primi poſt Papam exceptis Cardinalibus, t.2.ibid n 37
Patriarchæ ſubeſt Archiepiſcopo degenti in proprio territorio, t.2.ibid.n.38
Diœceſanus Epiſcopus in conventu plurium Epiſcoporum eis præfertur, t.2.p.463 n.39
Patriarcha habens aliquas Eccleſias in territorio alieno, nequit dare licentiam exercendi Pontificalia, ſine licentiâ Epiſcopi Diœceſis, t.2.p.463.n.40
Primates, & Patriarchæ idem videntur dici, t. 2. ibid. n.41
Patriarchæ, & Primas latè ſumpto vocabulo idem ſunt p.463.n.43
Patriarcharum hodie ſunt genera duo, tom.2. ibid.n.44
Patriarchæ propriè fuerunt quatuor in Eccleſia, Conſtantinopolitanus, Alexandrinus, Antiochenus, & Hieroſolymitanus, qui per antonomaſiam, tales ſic dicuntur, t.2.ibid.n.45.& 46
Patriarchæ minores, ſeu Primates dicti ſunt Armenorum tres, Cophtarum duo, Maronitarum vnus, Æthyopiens, Aquilenſis, & vbi iſte reſiderit, & ſedeat, Gradenſis dictus, t.2.ibid.n.46
Patriarcha Indiarum à Paulo III. creatus, & Æthyophia à quo, t.2.p.464.n.47
Patriarcharum propriè dictorum quis primus dicatur poſt Papam, t.2 ibid n.48.49 50 51.52 & 53
Hieroſolymitana Eccleſia cur inter Patriarchales vltimo loco ponatur, cum primus Epiſcopus fuerit in ea B. Iacobus, t.2 p.464,n.51 & 52
Roma quare primo ſedes Patriarchalis dicta fuerit, t. 2, p.465 n.53
Primatum nomine, non comprehenduntur Patriarchæ quatuor dicti maiores, t.2 ibid.n.54 & 55
Toletanus Archiepiſcopus quare poſſit dici Patriarcha t.2 ibid.n 55
Patriarcharum mentio in dubio intelligitur de maioribus etſi viciſſim Patriarchæ Primates appellentur, t. 2. ibid.n.56
Patriarchis quænam prouinciæ aſſignatæ fuerint remiſſiuè, t 2.ibid.n 57

Patrimonium.

Patrimonium quando, vt quis ordinetur, dicatur titulus,& quantum, t.1 p.264.n.24.& 26
Patrimonium ære alieno grauatum, non eſt titulus ſufficiens ad ordines, t. 1 p.270.n 8
Patrimonium donatum, ſufficiens titulus non eſt, cum eius donatio ſit ſub pacto de non petendo, t. 1. ibid. n
Patrimonium donatum ad ordines poſt mortem ordinati, tranſit ad eius hæredes, nec reuertit ad donatorem, t.1. ibid n.3
Patrimonium ad ordines à Patre donatum filio, in perpetuum acquiritur, t.1.ibid.n 4
Patrimonium à tertio donatum, ea conditione, vt ceſſet ſtatim, quo ordinato de ſufficienti ſuſtentatione prouiſus, eſt titulus ad ordines, t.1.ibid.n.5
Patrimonium donatum filio pro ordinibus gaudet immunitate à collectis, interim dum aliunde ordinatus, non adipiſcitur titulum perpetuum pro ſuſtentatione congrua, & hoc à die ordinationis, non donationis factæ, t.1.p.271.n.20.& 21
Patrimonium, vt admittatur in titulum ad ordines, debet prius ab Epiſcopo per edicta publica vocare omnes, qui ad illius bona Ius habeant, vt veniant intra certum tempus, quo elapſo, liberum erit Patrimonium ab euictione, t.1 ibid.n.22.& 25
Patrimonium ad cuius titulum quis fuit ordinatus tutius alienabitur cum licentiâ proprij Epiſcopi quando ordinatus aliundè beneficium congruum acquiſiuit, t.1. p 268.n.58 59.& 60
Patrimonium aſſignatum à patre interim dum filius ordinandus habet beneficium, ſeu congruam ſuſtentationem, eſt titulus ſufficiens, t.1.p 267.n.44
Patrimonium conſiſtens in bonis, quorum directum Dominium, eſt Eccleſiæ titulus, ad ordines ſufficiens reputatur, t.1.ibid. n.45
Patrimonium ad Sacros Ordines queit aſſignare ſuper cenſibus, & redditibus annuis perpetuis, & qualiter, t. 1 p.268.n 51.& 52
Patrimonium aſſignatum ad ordines, ſi ordinandus moriatur, fit liberum, t.1.ibid n 53
Patrimonij parui, & beneficij exigui titulus ad ordines eſt ſufficiens, ſi ex ambobus congruè ordinandus, ſuſtentari valet, t.1.ibid n.54
Patrimonium ad ordines debet conſtitui ſuper re immobili, t.1 p.266. n 35. & 36 vbi quod non incurrit alias pœnas ſi quis ordinetur Patrimonio mobilium.
Patrimonium ad cuius titulum quis ordinatur, debet eſſe res certa, & fructifera, & libera ad hypothecam: quid ſi hypothecatum ante fuerit, t. 1.ibid n 37 & 38
Spectatiua ad Patrimonium certum, ſeu vacaturum, non eſt titulus ad ordines ſufficiens, t.1 ibid.n. 39
Patrimonium ad cuius titulum quis ordinatur nequit præſcribi ordinario tempore, t.1 p 269.n.64
Patrimonij quantitas ad ordines arbitrio Epiſcopi exiſtimabitur, & videtur ſufficiens quinquaginta ſcutorum non habita diſtinctione qualitatum ordinandorum, t 2. p. 205. n.31. 32. & 33. vbi quid ratione diuerſarum prouinciarum.
Patrimonium deſideratum pro ordinandis intelligitur tantùm de Clericis ſæcularibus, tom. 1. pag. 272 n.27
Patrimonij ratio ad ordines debet eſſe talis, vt ſine dedecore ordinandus viuat, & quare, tom. 1. p.265. n 28. 29,& 32

Patrimonium à patre donatum pro filio ordinando ſupputatur in eius legitima, t.1. p.270.n.7. & ſeqq. contra n.13. declaratur, n.17

Patrinus.

Patrini poſſunt eſſe in Baptiſmo, & confirmatione pueri cuioſcumque ætatis, ſi habent rationis vſum, tom 2. p.116.n.19

Patrinus poteſt eſſe ille qui minor eſt in ætate Baptizato, aut confirmato, t 2. ibid.n 20

Patrini deſignatio ſpectat ad Patrem Baptizandi, aut confirmandi, t.2. ibid n 21

Pœnitentes publici poſſunt eſſe Patrini Baptiſmi, & confirmationis, t.2. ibid.n.22

Patrinus confirmationis contrahit cognationem cum duabus tantùm perſonis, t.2. ibid.n.23

Patrinus nequit eſſe vir in confirmatione ſuæ vxoris, aut filij proprij; ita vt non poſſit petere debitum. Idem de vxore reſpectu viri, t.2 p.116.n.17

Patrinus adhibitur in Confirmatione ſub obligatione præcepti, t.2 p.114.n.1

Patrinum in confirmatione non adhibens, peccat mortaliter, t 2 ibid.n.2

Patrinus ad confirmationem debet eſſe confirmatus, t.2. ibid n.3

Patrinus non confirmatus probabilius eſt, vt contrahat cognationem ſpiritualem, cum confirmato, & Parentibus, t.2 ibid n 4.& 5

Patrinus infidelis etſi Cathecumenus in confirmatione non contrahit cognationem, ſecus ſi ſit hæreticus, t.2. ibid. n 6 & 7

Patrinus vnus tantum ponitur in confirmatione, qui tantum contrahit cognationem; etſi plures teneant confirmatum: vbi quid in Baptiſmo, t.2 p 115.n.8

Patrinorum pluralitas in Baptiſmo, & confirmatione non eſt diſpenſabilis per Epiſcopum, t.2. ibid n.9

Patrini plures ſi teneant Baptizatum, & confirmatum, omnes videntur, cognationem ſpiritualem contrahere, t.2. ibid.n.10

Patrinus, qui fuit in Baptiſmo; probabilius eſt vt non poſſit eſſe Patrinus in confirmatione; tom. 2. ibid. num.12.& 22

Patrinus Confirmationis ad nullam obligationem tenetur inſtruendi confirmatum contra aliquos, tom. 2. ibid. num.13

Patrini Religioſi poſſunt eſſe in confirmatione, & in Baptiſmo. Quid de Monachis,& Abbatibus, t 2. ibid. n 14.& 15

Patronus.

Patronus poteſt corrigere leniter manumiſſum, tom.2. p.262.n.10

Patrono læſo à manumiſſo, temporibus Claudij, & Neronis concedebatur, vt viteſimum vltra lapidem in oram campaniæ poſſet relegare illum ingratum, t. 2. p.269. num.24

Coadiutor poteſt dari in beneficio iuris patronatus cum conſenſu Patroni, perpetuus, aut temporalis declaratur t t 2.p.187.n.17.& 18.

Patroni Laici indignum ſcienter præſentantes, priuantur iure præſentandi pro ea vice, t.1.p.142.n.6

Paſſio.

Paſſiones animi vehementes ſemper durare præſumuntur, t.1 p.430.n.28

Paſtor.

Paſtoralia ferè omnia officia, Baculo ſignificantur, t 2. p 6 n.6

Paſtorem Eccleſiæ nullus poteſt dare Cathedrali, ſine ſpeciali licentia Papæ; item nec adminiſtratorem, t.1. p.175.n.10 & 11. nec curatorem, vt n.12.

Pauper, Paupertas,

Pauperi voluntario, non ſubuenitur, tom.1. pag.188. num.4

Paupertas nocet, quæ culpa prouenit; tom. 1. ibid. num.5

Paupertas in Clero voluntaria laudabilis, tom.1. p.265. n.29

Pauper priuatiuè ſic dictus, prohibetur ordinari, ſicut qui caret titulo, t.2 p.292.n.8

Paupertas nocet, quæ culpa alienus prouenit, t.1. p.202. n.11

Paupertas alicuius non eſt titulus, vt ordinari valeat, niſi concurrat neceſſitas, & penuria miniſtrorum Eccleſiæ, & ordinando ſubminiſtret aliquis neceſſaria, t.1.p 264. n.18

Pecunia.

Pecuniam nemo gratis pro bono communi offert, ſed proprio commodo, t.1.p.12.n.15

Pecunia redimere poteſt vexationem, qui habet ius ad beneficium; ſecùs ſi non habet, t.1.p.13.n.14

Peccator.

Peccator exiſtens in mortali exercens Iuriſdictionem ſpiritualem in foro exteriori, non peccat lethaliter, t.2. p.165.n 19

Peccator publicus, vt Concubinarius celebrando non fit irregularis; quia eſt tantum ſuſpenſus quoad ſe, & non quoad alios, t.1.p.309.n.6

Peccatum

Peccatum quale ſignatur ex mutatione formæ, aut materiæ Sacramentorum, ſub diſtinctione, tom. 2. p.37. n.24. & 25

Peccatum vnum ſine alio remitti nequit, tom. 2. pag. 52. n.21.& 22

Peccatum aliquid fieri non præſumitur, quando dubium eſt, ſi cum eo fiat, t.1.p.71.n.74

Peccatum minus præſumitur, t.1.ibid.n.75

Peccatorum reliquiæ quæ dicantur ad effectum, vt per Sanctam Vnctionem tollantur, t.2. p.53. n.7. 8.9.10.11. & 14. Et explicatur, n.16 17.& 18

Penſio.

Penſio ſpiritualis,& Eccleſiaſtica, nequit conferri excommunicato, ſecus penſio temporalis, t.1. p 393. n.28. 29. & 30. vbi quæ ſit differentia.

Penſio temporalis aſſignatur laico, vt in ſtipendium, non vt beneficium, veluti pro patrocinio, pro pulſandis Campanis, aut aperiendo fores Eccleſiæ, t.1. ibid.n.31. & 32

Penſio ad ordines propriè beneficium non eſt, t.1. p 265. num.1

Penſio exigi, ac ſolui poteſt, litteris non expeditis, ſecundum aliquos, verius contra, t.1.p.84.n.24 & 32

Penſionarius poteſt agere remedio ſpolij, aduerſus negantem ſoluere interdicto poſſeſſorio, & vnde vi contra negantem ſoluere penſionem, quæ ſoluebatur ſuo prædeceſſori, t.1.p.102.n 2.& 3

Penſio ſine litteris, nec petitur, nec ſoluitur, tom.1.p.84. n.32

Penſionis reſeruatio, & collatio facta beneficij tonſurato ab Epiſcopo ordinanti in aliena Diœceſi eſt nulla, t.1. p.286.n.81

Penſionario datur actio contra ſucceſſorem in beneficio pro terminis decurſis & non ſolutis in vita, ſi diligentiæ præceſſerint, t.1.p 102.n.4

Penſionis ſolutio non cogitur fieri per iudicem ſine litterarum expeditione, t.1.p.84.n.27

Penſionarius obligans ſe ſoluere penſionem abſque litteris, nihil facit, t.1. ibid.n.38 & 39

Penſio obtineri quest ab habente annos ſeptem, t.1.p.327, num.4

Poſitiones iuris quæ remiſſiuè, t.1.p.143.n.6

Percutiens.

Percutiens aliquem ſine mutilatione, & abſciſione membri, quando dicitur irregularis, ſi percuſſus deformis reddatur; ac inhabilis ad ordines, tom. 2. pag. 317. n.12

Peregrinus.

Peregrinus debet non ſolùm probare ſe Clericum, ſed etiam ſe bonis moribus imbutum, & laudabiliter conuerſatum, vt valide miniſtrare in ordinibus, & ad alios in alieno Epiſcopatu, t.2.p.401 n 3

Peregrini ſunt à nobis amandi, t 2.p 398.n.2

Peregrini habent treugam & ſaluum conductum, tom.2. ibid n.3

Peregrinantes Romam non ſunt conueniendi ratione præſtationum durante peregrinatione ſiue cauſa viſitandi Apoſtolum Petrum & Paulum aliavè iuſta cauſa, t 2 ibid n.4

Peregrino ſic fauores proſequuntur vt ſint de foro Eccleſiæ quoad res quas ſecum portant contractus & iniurias ei illatas, t. 2. ibid n.5

Peregrini Clerici ad alienam Diœceſim non ſunt admittendi ab Epiſcopis vt celebrent Officia Diuina vt promoueantur ſine litteris dimiſſoriis ſuorum Epiſcoporum, t.2 ibid.n.6

Vltramarini & valdè remoti Clerici Peregrini non ſine magno examine ſunt admittendi ad vſum ordinum, t.2. ibid.n.7

Peregrini Clerici etſi fauoribus iuuentur debent nihilominus vt admittantur ad ordines & eorum adminiſtrationem probare ſerité ordinatos præcipuè ſi vltramarini & ignoti ſint, t.2. ibid n 8.9.10.& 12

Peregrini Clerici debent inſeruire beneficio per Vicarium, & peregrinari de licentia Epiſcopi, etſi Clerici non ſint, t.1.p 299.n.14

Peregrinantes ad Sanctum Iacobum debent ire, & redire itinere recto, non flectendo, nec vagando per alios oppidos iuxta diſpoſitionem legis Regiæ Caroli V. tom.2. p.400.n.6 & 7

Iudices, & officiales Iuſtitiæ qua cura debeant vti, vt exteri Peregrinantes regiſtrentur, t 2.ibid n 7

Peregrinantes, exteri ſolent ſæpius commentitia ob'oqui, & immeritos honores ſibi vindicare, tom.2. ibid. num.8

Peregrini, ſiue Laici, ſiue Clerici poſſunt liberè de ſuis bonis teſtari, ſic vt etſi inteſtati decedant, nihil ad hoſpitem perueniat, ſed bona per manus Epiſcopi ſunt transferenda ad ſuos hæredes, aut in pias cauſas abſumenda, t.2.p 399 n.40.& 41

Peregrini Clerici ſolent reputari ſuſpecti ab Eccleſia, quia ſolent eſſe criminoſi, fugitiui, infames, &c. qui ordinari prohibentur, t.2 p.395.n 1.

Peregrini euntes, & redeuntes exteri à Regno ad S. Iacobum, non ſunt detinendi, ſicut vacabundi; quin potius Eleemoſynis, & hoſpitio iuuandi ſed non omnibus ſidem eſſe dandam, t.2 p 349 n.26

Peregrini Clerici poſſunt etiam prohiberi ab Epiſcopo, ne celebrent in Eccleſiis regularium, niſi viſis prius litteris commendatitiis proprij Epiſcopi, tom.1. p.396. n.8 & 9

Peregrinis non ſunt denegandæ litteræ commendatitiæ ad tranſmigrandum, & ſic nec clericis non habentibus beneficium in titulum, & reſidentiam, tom.1. p.399. n 15 & 16

Peregrini Clerici ſpecialibus fauoribus iuuantur, tom.2. p.398.n 1.& 2

Periculum.

Periculum graue facit vt formido præponderet opinioni; præcipuè pro ſaluanda Digniſſima perſona in Republica, t.2.p.150 n.19 & 20

Periurus.

Periurus eſt propria voluntate contrauenient Iuramento, t.1.p.299.n.1

Permiſſio.

Permiſſio in genere, mediocritatem ſignificat, t,2 p.199. num.27

Permutatio.

Permutatio, ſeu reſignatio in patronatibus Regiis non valet ſine Regio conſenſu, t.1 p.187.n 20

Perſona.

Perſonæ claritas in interiori, atque exteriori exigitur, in celebraturo Euchariſtiæ Sacramentum, tom.2. p.330. num 7

Perſonatus.

Perſonatus, & beneficia habentia animarum curam, pari caſu ambulant, t.1.p.146 n.37

Perſonatus eſt quædam dignitas, ſeu prærogatiua in Eccleſia, quæ includit officia diſcretorum, & procuratorum cum voce in capitulo, tom.1. pag.193. num 26 & 27

Perſonatus quando intelligitur de minoribus beneficiis, tunc poterit conferri habenti annot, tom.1. pag. 336. n.4.& 14

Perſonatus nomen videtur eſſe genericum beneficiorum, Quid propriè, t 2.p.361 n.1.& 2

Perſonatus in Eccleſia eſt quædam prærogatiua poſt exiſtentes in Dignitate, qui eſt ſine officio, & iuriſdictione, t.1.ibidid n.2 & 3

Perſonatus quandoque eſt nomen competens Dignitati, nonnunquam officio ſimplici, tom.1.ibid.n 4

Perſonatus habuit originem ab Angelis, qui vocant perſonas cot, quos curatos, vel Rectores Parochialium vocamus, t.1.ibid.n.5

Perſonatus dicitur ob honorificentiam, in qua ponuntur perſonæ, t.1.ibid.n.6

Pertigary.

Pertigarij officium in cathedralibus correſpondet curſori ad intimas faciendas, t.2.p.514 n.59

Peſtis.

Peſtis excuſat à reſidentia, à contumacia, à pœna, & curſu fatalium, & à publicatione reſignationis, tom.1. pag.153.n 20

Phyſiognomia.

Phyſiognomia, & corporis pulchri integritas ad ordines expoſcitur, t.2.p.326,n.15

Pitantia.

Pitantiæ miſſarum, & anniuerſariorum, non ſunt tituli ad ordines, etiam cum patrimonio, ſeu beneficio inſufficienti, etiamſi obligaretur Epiſcopus ad ſupplementum, t.1.p.224.n 22.& 23

Plebanus.

Plebanus Eccleſiæ, in qua Epiſcopus reſidet cum capitulo reſidet, debet ſedere immediate poſt Canonicos ſupra Portionarios: aliter practicatur in Cathedralibus t 2.p.555 n.55

Plebanus eſt ille, qui exercet curam animarum dictus à plebe, vel à populo, qui ſub eius cura geritur, & & in quo differat à cæteris curatis, tom.2. p.527. n.39. & 43

Plebanus conſtituitur viſitator, qui vicos, & caſtella in Epiſcopi locum circumeat, & vocatur Præfectus Eccleſiæ, ſeu plebis habens in ſua Iuriſdictione capellas ſeu minores Eccleſias, quibus Vicarij in perpetuum vel ad tempus præficiuntur, tom.2.ibid.n 40

Plebania dicitur Eccleſia matrix quaſi mater cæterarum plebis ſicut Rectoria dicitur à regenda Eccleſia, & populo, & plebe ſibi commiſſo, t.2.ibid.n.41

Plebani nullam iuriſdictionem habent fori contentioſi ex inſtituto ſuorum officiorum, & curæ; eam verò tantùm habent in foro pœnitentiali, ex commiſſione verò poteſt, t 2 p.528 n.50 & 52

Plebani generali vocabulo, Rectores, ſeu Parochi, aut curati, vel Presbyteri, Parochiales dicuntur, & qui iſti ſic dicantur. t.2.p.527.n.45

Plebanus videtur habere iuriſdictionem, quia poteſt de iure excommunicare ſuos ſubditos, & ſic Dignitatem t.2 p.528.n 44.50.& ſeqq.

Pœnitentia.

Pœnitentia licita eſt donec conſenſus fuerit extenſus in Camera circa inferiora beneficia quæ expenduntur extra Conſiſtorium, t.1.p.189.n.2.& 5

Pœnitentia ſecreta non prohibet Pœnitentiarum ordinari ſecut Pœnitentia publica, t.2 p 515 n.129

Pœnitentiæ Sacramentum eſt inſtitutum ad tollenda mortalia, t.1.p.53 n.5

Pœnitentiarius.

Pœnitentiarius debet per ſe operari, nec queit delegare facultatem abſoluendi, quam habet, tom. 2. p. 477. n 70 & 71

Pœnitentiarij electio iam fit cum rigido Coppoſitorum examine, t.2.ibid n 71

Pœnitentiarius Canonicus nequit aliam Præbendam optare, t.2.ibid n.72.& 73

Optari non poteſt titulus, & ordo Præbendæ Pœnitentiariæ, t.2 ibid n 73 & 74

Pœnitentiaria etſi poſſit renunciari, ſicut alia Præbenda in idoneum, in Eccleſiis Hiſpaniæ non procedit, t. 2. ibid.n 74

Pœnitentiarij electio, eſt facienda de graduato Doctore, Magiſtro, aut licentiato in Sacra Theologia, aut iure Canonico in aliqua ex vniuerſitatibus approbatis, vbi de praxi Hiſpanica, t.2 ibid.n.75.76.77 & 78

Pœnitentiarij officium durat quoad forum conſcientiæ mortuo Papa extra forum coaquieſcit, tom. 2 p 474. n 40

Pœnitentiarius mortuo Papa debet ſe abſtinere à commutatione vltimarum voluntatum ab votonibus, abſolutionibus, & aliis pluribus, t 2. ibid. n.41

Pœnitentiarius ſummus dum manet incluſus in conclaue nec in foro conſcientiæ quidquam expedire valet, t 2. t 2.ibid.n.42

Pœnitentiarius Canonicus debet exiſtere paratus ad audiendas confeſſiones aliàs valet ab Epiſcopo priuari, t 2.p.476 n.59

Pœnitentiarius in vrbe Romana dum audit confeſſiones ſolet habere in manu virgam, ſeu bachetam non ſic eſt in vſu in aliis Cathedralibus, t.2.ibid.n 60

Pœnitentiarius in Eccleſiâ Toletanâ nequit eſſe Iudex ordinarius, vel delegatus, vbi quid in aliis Eccleſiis, t.2.ibid n.61

Pœnitentiarius Canonicus non tenetur ad maiorem reſidentiam quam alio Canonico dum abſit temporibus Quadrageſimæ aduentus, ac aliis nonnullis diebus feſtis, t 2. ibid.n.22

Pœnitentiarius Canonicus dum audit confeſſiones cenſetus præſens non alias aliis Diuina Cantantibus, & dum celebrat, t.2.ibid.n.63.64.& 65

Pœnitentiarius deſiſtens in confeſſionalis audiens confeſſiones lucratur diſtributiones proceſſionum, mortuatiorum & alias Eleemoſynas ſi in Eccleſia Cathedrali alias audiat non certa, t.2. ibid. n.65. & 66

Pœnitentiarius audire tenetur integras confeſſiones nec ſolos caſus reſeruatos, t.2 p.477. n.67

Pœnitentiarius verius eſt vt ea ſola ſua inſtitutione non habeat facultatem ad abſoluendos caſus reſeruatos Epiſcopi niſi ei ſpecialiter committantur, tom.2. ibid. n.98 & 99

Pœnitentiarij ſummi iuriſdictio quæ? & in quo? qui debet eſſe Presbyter Magiſter in Theologia, ſiue Rector in decretorum iure, t.2. p.595. n.35. & 36

Pœnitentiariæ officiales debent eſſe in aliquo ex ſacris ordinibus, t.2 p.599 n.37

Pœnitentes publici ordinari prohibentur quod ſi de facto ordinentur charactetem, t 2. p. 349. n.1

Epiſcopus poterit diſpenſare ad ordines minores non pœnitentibus publicis, t.2 p 350. n.5

Pœnitens quilibet qui fatetur Sacramentaliter ſua peccata Canonico pœnitentiario ſatisfacit præcepto, *cap. omnis vtriuſque ſexus de pænit.* ſecus ſi confiteretur proprio parocho, t.2 ibid. n.4

Pœnitentiæ Sacramentalis partes, eſſentiales ſunt, cordis contritio, & oris confeſſio, t. 2. p. 27. n.4

Polygamia, Polygamus.

Polygamia ſolet potius à Ruſticis patrari libidine aut cauſâ lucrandi dotem vt ſolent interrogari ab inquiſitoribus, reſpondeo & quod non ſentiunt male de fide & Sacramenta expenditur, t.2 p 378. n 54 & 50

Polygamia certa in noſtra Hiſpania tantum eſt, quæ punitur ab Inquiſitoribus abiuratione de leui, quæ pœna ceſſat in Polygamia attentata, t.2. p 383. n.75. & 76

Polygamia dicitur quando quis ſimul habet, aut habuit plures vxores viduas, t.2 p.345. n. 2

Polygamiam in lege Euangelica impiè hæretici aliqui dixerunt eſſe licitam, quod falſum eſt, vt definitur in Trid. Concil. t.2. p.345. n.16. 17. 18. & 20

Polygamia omni lege fuit prohibita ex primæua inſtitutione Dei, t.2. ibid. n.18

Polygamia, & Bigamia qualiter differant? item & Digamia, t.2. p 345. n.21

Polygamiæ delictum pluribus rationibus ſuadetur eſſe mixti fori Iudicis Laici, aut Eccleſiaſtici non verò Inquiſitorum, t.2. p 378. n 32. 33. 34 & 35

Polygamus non tam luxuria inſtigatus, quàm abutendi Sacramento matrimonij ſecundam duxiſſe cenſetur, t.2 p.377. n.15

Polygamus præuentus in carcere à Iudice Laico, vel Eccleſiaſtico remittitur Inquiſitoribus, tom. 2. pag. 375. n.1

Polygamus traditus à Iudice Laico, non ex eo, quod torqueatur ab Inquiſitoribus ſupra intentione, purgat omninò delictum, manet enim poſt torturam factum hæreticale purgandum abiuratione, & aliis pœnis, t 2. p 381. n.58

Abſentia longa Polygamum non excuſat, cum ſemper ſecundam vxorem ducendo dolo ſtet, tom. 2. ibidem, n.59

Polygamus in Inquiſitione Romana, eſt vehementer ſuſpectus de hæreſi, in Inquiſitione Hiſpanica de leui tantùm, qualiter intelligatur, t 2 ibid n.60 & 61

Polygamiæ proceſſus, etſi captus ab Epiſcopo, qui alià de iure habet cognoſcere de omnibus cauſis, nequit ab illo proſequi ſine Inquiſitore, & quare, t.2 p.381. n 63. & 64

Conſulens alicui, vt binas nuptias contrahat punitur, vt ipſe Polygamus in S. Officio, tom. 2. pagina 383. n 78

Mandans binas contrahi nuptias, & Procurator, qui nomine illius, quem ſcit, vxoratum puniuntur in S. Officio, vt ipſe Polygamus, t 2. ibid. n.79

Teſtes falſi quorum depoſitione quis ad Polygamiam conuolauit, puniuntur in S. Officio, vbi quid, ſi neget teſtis ſe depoſuiſſe coram Notario Eccleſiaſtico, facient Inquiſitores, t.2 ibid. n.80

Polygamum præuentum à Iudice Laico remittendum eſſe Inquiſitoribus, vt torqueant ſuper intentione, & abiurare faciant deinde reſtituendum Laico qui præuenit vt puniat illum ſuper Polygamia dixerunt Genuenſ. & Franchis, ſed non benè, tom. 2. pag. 379. num. 40. & 42

Polygamiæ crimen variis pœnis legibus Imperatorum punitur, & iure Caſtellæ ſigillatur Polygamus in fronte, ferro igneo, explicatur, tom. 2. ibid. num. 41. 44. & 45

Polygamum remittunt Iudices, vel Laicos, aut Eccleſiaſtici præuenientes ad carceres Sancti Officij, vna cum proceſſu originali, t. 2. p. 375. n.4

Polygamum ſe negans, quando non adeſt ſufficiens informatio, quid faciendum ab Inquiſitoribus, tom 2. p.376. n.6

Polygamus ſe denuncians Inquiſitoribus antequam ſit teſtificatus, non includitur in carceribus ſecretis S. Officij, ſed in particulari domo, dum cauſa agitur, t.2. p.382. n.65

Polygamus Plebeius qualiter puniatur, ſi excuſationem aliquam habeat? t.2 ibid. n.60

Polygami cognitio, & punitio priuatiuè ſpectat ad Tribuna Sanctæ Inquiſitionis in Regnis Hiſpaniæ propter ſuſpectam hæreſim, etſi de iure communi pertineret ad iudicem Laicum, vel ad Eccleſiaſticum, t.2. p.376. n.9 & 10

Polygamia quali modo dicitur contra ius naturæ, tom.2. p.377. n.10

Pœna.

Pœna inhabilitatis verius eſt, vt non incurratur ipſo iure ante ſententiam, t.1 p. 107. n.5

Pœna *cap. auaritiæ de elect.* non habet locum in capiente poſſeſſionem, niſi ſe ingerat adminiſtrationi, aut fructus percipiat, t.1. p 76. n 25 & 27

Pœnæ ſunt contra Epiſcopum ordinantem alienum ſubditum ſine conſenſu expreſſo, aut litteris dimiſſoriis proprij Epiſcopi ſuſpenſionis, & vt ſubditus valeat ab alio ordinari prævio examine, & ſerotinio, t. 1. p.179. n.1.2.4 & 5

Pœnas poſitas in decreto Clem. VIII contra Prælatos Regulares differentes, aut mutantes ſubditos, vt ab aliquo Epiſcopo ordinentur, non incurrunt ipſo facto, & quid in conſcientia, t.1. p 301. n.11. & 12

Pœnæ iuris in materia irregularitatis nunquam ampliantur, t. 2. p. 327 n.17

Pœna *leg. 10. tit. 1. lib recopil.* nùm incurratur per ſolam citationem laici coram Eccleſiaſtico, t.1. p 144. n.9

Pœnæ an incurrantur ipſo iure remiſſiuè, tom. 1. pag 61, n.10

Populus.

Populus in electione Epiſcoporum, non habebat olim ius eligendi, ſed interuentionis, & aſſenſus, expenditur t.1. p.23. n.7 8. 9. 10. & 11

Populus legitimè conceſſione Pontificia potuit eligere? aliter factum fuiſſe vſurpatione, & improbatur, t. 1. ibid. n.9 25 & 26

Populus ſiue Senatus antiquitùs, qualiter conuocabatur, Campana, aut Buccina, & qua ſolemnitate, tom. 1. p 46. n.1

Portio.

Portio aſſignanda Vicario temporali tanta debet eſſe, vt valeat commodè ſuſtentari, & maior, ſi adminiſtrationem in temporalibus habet, vel ſi ei commendetur Eccleſia interim, dum Beneficiatus puer adoleſcit, t.1. p.561. n.22

Portionarij ſunt Clerici vltimi gradus, tom. 2. pag. 500. n.173

Portionarius.

Portionarius habens penſione grauatam portionem, non ob id prohibetur aſcendere ad Archidiaconatum, & Canonicatum, ſi ex forma ſta uti portionario antiquiori permittatur optare, t.2. p 412 n.38

Portionarij quia obligatione inter eſſe teneantur adimplendo per ſe munus in Choro, in altari in capitulo, t.2 p.474. n.42

Portionarius qui habet in ſimul dignitatem quando debeat ſeparatum officium portionarij adimplere, tom.2. ibid. n.43

Portionario, aut dimidio Portionario veſperas cantanti, vt Hebdomadario, ſolent cum pluuialibus ad latus aſſiſtere canonici, t.2. p.474. n 54

Portionarij habentes in Cathedrali animarum curam, debent in proceſſionibus incedere poſt Canonicos, præcedendo aliis Rectoribus, & Vicariis, vt in Eccleſia Teruleu. t.2. ibid. n.55 & 56

Portionarij amobiles præceduntur à portionariis perpetuis Cathedralium in proceſſionibus in quibus dantur diſtributiones ex redditibus capituli, tom.2. ibid. n.37

Portionarij Eccleſiæ Segobienſ. non debet ſe induere alba æquiparari Canonicis illius, t.2.ibid.n.38

Toletana Eccleſia prohibuit Portionariis, & aliis beneficiatis vti habitu concesso Canonicis, & quod antiquum habitum retineant, t.2. ibid.n.39

Manſionarius nouiter prouiſus ſedere debet in vltimo loco, t.2 p 474. n.40

Portionarij repræſentant Beneficiatos, vel Manſionarios, qui tenentur ad omnia, ſicut alij Beneficiati, t.2.p.474. n.41

Portionarij quando, vel non potiantur delinquentes adiunctorum priuilegio, tom. 2. pag. 494. num. 113. & 115

Portionarij, qui in aliquibus Eccleſiis habent vocem in Capitulo, illam non habent in electionibus, t. 2. ibid. n.114

Portionarij vulgò *Racioneros*, id eſt Aſſiſij, ſunt Beneficiati, continuo reſidere tenentes in Choro cum diſtributione, de qua, t 2 p 473.n.29 30 & 31

Portionarij, etſi dicti Beneficiati, ſolent differre in eo, quod illi ſolent vti etiam veſtitu canonicali, & in Capitulo ſuffragium ferre, & tunc tonſificantur duplici ictu; ſin autem vno tantùm, tom. 2. ibidem, num.30. & 31

Portionarij ſolent quoad aliqua æquiparari Canonicis in nonnullis Cathedralibus Hiſpaniæ, tom. 2. ibidem, n. 31

Portionarij, qui vocem habent in Capitulo dicuntur Capitulares, aliàs contra eos valebit Epiſcopus procedere ſine adiunctis, t.2 p 474 n 32

Portionarij non tenentur miniſtrare officio Diaconi, vel Subdiaconi, ſi alij Portionarij celebrent, aut Presbyteri inferiores, t.2.p.500 n 171

Poſſeſſio.

Poſſeſſio beneficij, & actio ſpolij remanet penès reſignantem ſi conditio non ſit completa vbi ſulcitur, tom. 1. p 180 n 2

Poſſeſſionis immiſſio eſt quoddam miniſterium pertinens ad executionem, t.2 p 400 n.14

Poſſeſſio beneficij curati non vacat; eo quod infra annum Parochus non ordinetur, etſi poſſit per alterum Parochialia impertari, t.1 p 378 n.45

Poſſeſſio, & titulus beneficij non dicitur dimiſſa per renunciationem, niſi adimpleta conditione, t. 1. p. 196. n 4 & 5 vbi quandiu retinens fructus.

Poſſeſſionem Dignitatis, vel vt Officij probare volens, non ſufficit, vt probet exercitium actuum, qui de iure ad talia non ſpectet, t 2.p 444.n.3

Quaſi Poſſeſſio iurium incorporalium non acquiritur per actus, qui fiunt ex gratia, vel amicitia, tom.1. pag 4. n 3

Poſſeſſio beneficij amittitur per dimiſſionem, proprietas nonniſi accedente ſuperioris conſenſu, & ratio differentiæ, t.1 p.185.n 9 & 10

Capiens Poſſeſſionem beneficij ab alio occupatam debet puniri: fallit, t.1.p.76.n.23 & 24

Poſſeſſio beneficij, etſi proſit Poſſeſſori illegitimo aduerſus tertium in Eccleſia parit, ſed non quominus poſſit talem intruſum eiicere illico, & punire ex temeraria retentione, t.2. p.240 n.7 & 8

Poſſeſſionis apprehenſio quoad ſolemnitatem eſt neceſſaria, vt quis ſe oſtendat poſſeſſorem, & ſe præcaueat à moleſtia inferenda, t 1 p.92.n 9

Poſſeſſio diuturna non habilitat incapacem cum ex diuturno tempore non naſcatur titulus ad beneficium, t.2. p.241.n.26 & 27

Poſſeſſionem capiens litteris non expeditis, intruſus dicitur, & ius amittit, t.1 p.90.n.30

Poſtulatio.

Poſtulatio quando in concurſu electionis præfertur, t.1. p.114 n 1.& 2

Poſtulantes indignum, priuantur pro ea vice poſtulandi, ſeu eligendi poteſtate, t.1.ibid.n.2

Poſtulatus indignus reiicitur, t.1.ibid.n 3

Poſtulationis materia inſinuatur, t.1.ibid.n.4

Prælati triplici modo fiunt, electione, Poſtulatione, & tranſlatione, t 1.ibid.n.5

Poſtulari nequit qui interdictum Eccleſiaſticum violat, nec excommunicatus, t.1.p.3.n.1. & 2. nec criminoſus, ibid.n 3

Poſtulatio, electio, confirmatio, & tranſlatio, ſiue nominatio, ſolent ab Interpretibus ſub vna tractatione examinari, t.1.p.2.n.1

Poſtulationis diffinitio, t.1.ibid.n.2

Poſtulatio debet fieri à maiori parte Capituli, aliàs poſſit Superior eam reiicere, ibid.n 3

Poſtulatus nequit ante admiſſam Poſtulationem à Superiore exercere, aut adminiſtrare, tom. 1. ibidem, n. 4

Poſtulantes facultate Poſtulandi, priuantur, ſi Poſtulatus ante admiſſam Poſtulationem à Superiore adminiſtret, & pro illa vice ſit deuolutio ad Papam, t. 1.ibid. n 5

Poſtulatio differt ab electione; quia hæc nequit variari publicato Scrutinio, illa ſic; donec fuerit Superiori præſentata, & de ratione, tom. 1. ibid. num.6.7.8.14. & 16

Poſtulantes nequeunt mutare Poſtulationem, dum eſt præſentata Superiori, t 1.p 4 n.1

Poſtulato nullum ius quæritur ante declaratam Superioris voluntatem, t 1 p 6.n 8

Poſtulatus poſt admiſſionem à Superiore, dicitur prouiſus. & quando in ſolemni Poſtulatione, t. 1. ibid. n.9. & 11. vel in non ſolemni, ibid.n.12

Poſtulantes non poſſunt recedere, Superiori præſentata Poſtulatione, t.1.ibid.n.10

Poſtulatio duplex eſt. alia ſolemnis, alia non; t. 1. ibid. n.11.12 & 13

Poſtulatus admiſſus à Superiore non antea conſulto, ſit habilis, vt eligi valeat, t.1.ibid.n.13

Poſtulantes nequeunt variare, præſentata, Superiori Poſtulatione; & hoc ob reuerentiam Superioris, t.1. ibid. n.14

Poſtulatio facta ab omnibus, vel à duabus partibus, non reiicitur abſque iniuria à Superiore, tom. 1. ibidem, n 15

Poſtulari poſſunt, qui habent legitimum impedimentum Canonicum, ne eligantur, t 1.ibid n.17

Cardinalis eligi nequit, ſed Poſtulari, tom 1. ibidem n 17

Poſtulatio Abbatum, & inferiorum non eſt propria, t. 1. ibid n.20

Nominatio differt à Poſtulatione, t.1 ibid.n 21

Poſtulationis materia parum in vſu eſt, tom. 1. p. 4 & 5. n.3

Poſtulari in Abbatem queit non profeſſus ex aliquibus bona cauſa, ſi petatur à Papa, tom. 1. pag. 63. n.1

Poſtulari, nùm queat dignus, omiſſo digniore remiſſiuè, t.1 p 4 n.8

Poſtulatus, ſine præſentatus ingerens ſe adminiſtrationi ante confirmationem, dicitur intruſus, & ſubiectus pœnis, t.1.p.75.n.11

Poteſtas.

Poteſtas diſpenſandi longè interpretanda eſt, etſi diſpenſatio ipſa ſtrictè. Et de ratione, tom. 2. pag. 200. n.38. & 47

Poteſtas exercendi quæ ſunt ordinis non transfertur per confirmationem electionis, ſed per conſecrationem, & quæ competant Epiſcopo ratione ordinis remiſſiuè, t.1.p.65.n.1.& 3

Potentia proxima, non verò remota in vnoquoque actu deſideratur, t 1.p 377.n.2

Præbenda.

Præbenda temporalis pro ſoluendis ſalariis non eſt titulus ad ordines, t.1.p 180.n.7

Maior ætas in paritate duorum Coppoſitorum ad Præbendas, Doctorales, & Magiſtrales, præfert vnum ex electis, t.1.p 130. n.20. & ſe. Quare vbi de integra Bulla Alex. VII.

Præbendæ Doctorales, & Magiſtrales, qualiter in paritate votorum prouideantur? remiſſiuè, tom. 1. p. 147. n. 15

Præbendæ Regaliorum vacantes poſſunt à Rege ſeptennio conferri, t.1.p.337.n.11

Præcentor.

Præcentor, Cantor, & Primicerius, idem ſignificant, t.2.p.531.n.16.19 & 20

Præcentor præficitur choro cantantium, vt choro in duas partes ad canendum alternatim Diuina Officia Diuiſo, ipſe cantum incipiat, antiphonaſque inchoet, t. 2. ibid.n.16.& 18

Præcentor præfertur Decano, quoad ea, quæ ordinantur in choro, t.2.p.534.n.n.19

Præcentoria in Eccleſiâ Conchen. olim nominabatur quæ nunc cantoria dicitur vulgò *Chantria*, t. 2. p.532. n.29.

Præcentor ſic dicitur, quia voce præit, id eſt qui ante omnes incipit, t.2 p.532 n.37

Præcentor, Succentor, Concentor nonnullam præeminentiam habent in Choro, tom.2. pag 533. num 41. & 42

Præcentor cenſetur habere Dignitatem, quando ſcilicet eandem perſonam gerit, ac Primicerius, & cantor, ſecus ſi ſit ſub Primicerio, & cantore, ſicut ſuccentor, ibid.n.42

Præceptum.

Præceptum diuinum poſitiuum recipiendæ confirmationis probabilius eſt non dari, alij contra docent, t.2 p.110. n.8.9 & 10. Quid Caietanus, & Nauarr. dixerunt. Et quid de præcepto Eccleſiaſtico, ibidem, num.11. & 15

Præceptum comburendi Oleum præcedentis anni non facit præciſè, vt peccet mortaliter qui cum illo Sacramentum Vnctionis miniſtret in præſenti anno, tom. 1. p.19 n.20

Prædia.

Prædia, vel præbendæ Canonicatus, annexa, quæ dicantur, t.1.p.149 n.4

Prædicator.

Prædicator debet de ſe odorem bonæ opinionis mittere, t.2 p.434 n.17

Præfectus.

Præfectus dicitur qui eſt primus inter Clericos regulares & inter Ieſuitas in domibus profeſſorum, t. 2. p. 350. n.94

Prælatus.

Prælatus poteſt diſpenſare ad ordines cum ſubdito, qui ambulat cum pede ligneo, & quare, t.2 p.207.n.6.7. & 23

Prælatus regularis quando diſpenſauit ad Sacros Ordines cum ſubdito carente digito non Pulgari, ſiue pollice, t.2.ibid.n.8

Prælati mors, núm debeat denunciari Principi Laico de Iure. Quid practicetur Hiſpaniæ, tom. 1 p 145. n.5. & 6

Prælatus religionis non eligitur aliquis, niſi profeſſus expreſsè in ea religione, in qua aſſumpſit habitum, t 1 p 403.n.2 & 3 fallit, ibid.n.6

Prælati regulares iuriſdictionem habentes, diſpenſant cum ſuis ſubditis in Bigamia ſimilitudinaria, t.2 p 394. n.8 & 9

Prælatus quæit ſuos ſubditos regulares, locales, conſtitutos in Diœceſi Epiſcopi, qui non habet tam rigidos Examinatores ad ordines, t.2 p 301. n.8

Prælatus mittens ſubditos ſuos ordinandos alibi, nùm incurrat pœnas decreti Clementis VIII. tom. 1. ibid. n.9. & 10

Prælati regulares in interſtitiis, qualiter diſpenſent cum ſuis ſubditis ad ordines. Et nùm hæc facultas iis oblata ab eis, t.2 p 301.n.16 17 & 18

Regularis Prælatus ſufficit ſi eligatur dignus ſecundùm Hurtadum: vbi quod dixit Caietanus, t. 1. p. 17. n.1. & 2 ſed contra, ibid n.6 & 7

Prælatus minus idoneus gratus tamen omnibus, melior eſt illis, quàm magis idoneus, ſed minus illis acceptus t.1.ibid n.12, 13. & 15

Prælati non eliguntur, niſi qui ſunt ſpectatæ virtutis, & profeſſi in eadem religione etiam in conuentibus commendatis, t.1.p.110.n 2 & 3

Prælatus nondum conſecratus, ſi ſit confirmatus, iuriſdictionem adminiſtrat de iure, non ſic hodie, t.2.p.94. n.9.& 10

Prælatus nondum conſecratus in feudis poteſt adminiſtrare, ſi tantùm ſit confirmatus, tom. 1. ibidem, n.18

Prælatus Religioſo debitori, debet dare licentiam, ſalua regulæ obſeruantia, vt manibus decenter laboret pro ſoluendo creditoribus, t.2 p 196, n.40

Prælatorum Eccleſiaſticorum gradus ad cæleſtis Hierarchiæ ſimilitudinem fuerunt inſtituti, tom. 2. pag.448. n 9

Prælatus Regularis eligi nequit, qui nondum eſt Monachus, & qualiter debeat fieri, t.2.p 109 n 2

Prælatorum nomine habentur omnes à Summo Pontifice vſque ad infimos, curatos, ſaltem laté, t 2. pag 528. n.45 46.& 47

Prælatus Regularis deferens licentiare ſuum ſubditum, aut illico mutans, vt ab alio ordinetur Epiſcopo, quando peccet, ſine non; t. 2. pag.301. n.4.5.6 & 7. vbi n.8. excuſatur, ſi habeat Epiſcopus Examinatores valdè rigidos.

Prælati minores confirmati, poſſunt de iure ſubditos ſuos excommunicare, t 2 p 65 n.4

Prælati qui eliguntur Præſides Cœnobiorum ſolent appellari, Priores, Abbates, Guardiani, Miniſtri, Præpoſiti, Correctores, aut Commendatores, t.2. p.350. n.108

Prælati electio vnius religionis ad aliam, eſt nulla, etiam ſi dignus non reperiretur in illa, qui poſſet eligi, t.2. p.404 n.4

Prælati concedentes dimiſſorias ad Epiſcopum alterius Diœceſis debent in eis exprimere cauſam, ob quam proprius Epiſcopus ordinationes non præſtat, contra facientes ſuſpenduntur, t.2.p.218 n.4

Prælatus confirmans indignum electum ad regimen animarum, perdit poteſtatem confirmandi primum ſucceſſorem, t.2.p.137.n.1.& ſeqq.

Præpoſitura.

Præpoſitura in rigore, videtur ſignificare quodcumque Eccleſiaſticum beneficium, t.2.p.344.n.12

Præpoſitura de ſe non eſt dignitas, quia non habet nomen in dignitatem à iure & ſic appellatur officium, tom. 2. p.350 n.95

Præpoſitus: etſi in choro ante alios ſedeat non ob hoc eſt dignitas de iure niſi ex conſtitutione Eccleſiæ, vel conſuetudine, t.2.ibid.n.96 & 98

Præpoſitus.

Præpoſitus qui habet curam iuriſdictionalem eſt qui comprehenditur in Bulla Pij V. de reſidentia, tom. 2. p 349.n.84

Præpoſiti ſecundum nominis proprietatem dicuntur omnes aliorum præfecti & qui aliis præſunt, tom 2. ibid. n 85

Præpoſiti laborotum qui, t.2.ibid n.86

Laborum ſignum erat nobile quod ante imperatores ferebatur à tempore Conſtantini ex auro & lapidibus pretioſis crucis ſigno inſignitum, t.2.ibid n.87

Præpoſiti nomen inter laicos benè adaptatur ad præpoſitum Eccleſiæ & quare, t.2 p 350.n.88.89 & 90

Præpoſiti variè vocabantur in republica Romana & qui in iure, t 2 ibid.n 89.& 91

Præpoſiti regulares ſunt veluti Abbates, Priores, Magiſtri Generales, ſiue rectores quorum officium eſt, vt præcipuè faciant obſeruari à ſubditis quæ canones mandant, t.2.ibid n.92

Præpoſiti Religionum debent capitula generalia de triennio in triennium conuocare vt diſciplina regularis ſeruetur expendendo ibi vulgari ſermone regulam, t.2. ibid.n.93 & 94

Præpoſita per ſe ſingulare nomen beneficij Eccleſiaſtici facit, quod reſidentiam, ſiue aſſiduitatem, exigit ætatem, & ſcientiam legitimam ad ordines, t.1.p 349.n.70. & 71 Et quando dignitas præſumatur, ibid. n.77. Et quid de iure, ibid.n.80.83 & 88

Præpoſiti officij, etſi non ſit titulus Canonicus, non raro ſit mentio in reſponſis Pontificum, t 1 p.349 n 72

Præpoſiti dicuntur, qui in multis Germaniæ, Poloniæ, Angliæ, Flandriæ Eccleſiis cathedralibus, ſeu collegiatis, præcipuam gerunt dignitatem cum animarum cura, & iuriſdictione, t.1.ibid n 71

Præpoſiti creduntur ſucceſſores Archidiaconorum in partibus, vbi vſitantur, t.1 ibid.n 74

Præpoſitus debet obtinere locum honoratiorem in choro, & cum celebrantur Officia Diuina; tom. 1. ibidem, n 75

Præpoſitorum Dignitas videtur æquiualere Dignitati Decanorum, etiam in ætate requiſita, tom. 1. ibidem, n.76

Præpoſitus quando eſt prima Dignitas in Cathedrali, ſeu collegiata, vel conuentuali Eccleſia, habet ſub ſe Clerum, & capellas, & eſt dignitas, tom.1. ibid. n 77. & 79

Præpoſituræ non ſunt dignitates, quando nullum officium gerunt Præpoſiti in Eccleſiis, t 1.ibid.n.78

Præpoſitus prima dignitas, ad quem ſpectat Miſſam, ſeu officia celebrare, impeditus, aut nolens, nequit alij ſuo arbitrio commendare, cum ſuccedat dignitas proximior, t.1 ibid.n,81

Præpoſitus qui habet vſum Mitræ, & ob hoc queat populo ſolemnem benedictionem dare inter Miſſarum ſolemnia, ſed non poterit concedere, & publicare indulgentias, t 1.ibid.n.82

Præpoſiti in Germania, & in aliquibus Eccleſiis, Italiæ, & Franciæ, habent vſum Mitræ, & Baculi, t. 1 ibid. n.83

Præpoſiti ſunt aliorum Præfecti, & qui aliis præſunt, & t 1.p 341 n.2

Præfecti Caſtrorum dicebantur, qui Præfecti erant militibus præſidij cauſa degentibus in prouinciis, t.1. ibid. n.3

Presbyter.

Presbyter qua idoneitate, debeat pollere præ cæteris ordinatis in Eccleſia remaſiuè, t.1 p.415.n.5

Presbyter habet potentiam remotam ad confirmandum, t.2 p.87.n.31.32.33 & 34

Presbyter nullus conficere Chriſma poteſt, & nec virgines conſecrat, t.2 p.65 n.34 & 35

Presbyter dicitur, qui etiam habet curam animarum poſt Epiſcopum, quod nomen poteſt etiam conuenire ſimplici Clerico, t.1 p.426.n.2

Presbyteri officium propriè eſt conficere Sacramentum Corporis, & Sanguinis Domini; ideò in Sacrificio offerre, ſuper populum orare, à peccatis abſoluere, benedicere dona Dei, baptizare, alia Sacramenta miniſtrare, & prædicare, t.1.p.426.n.5

Presbyteris competit Sacrorum adminiſtratio Iure Diuino, & omnia ordinis competunt Sacerdotibus exceptis, quæ ſolis Epiſcopis reſeruantur, tom. 1. ibidem, n.6

Presbyteri duo ſacerdotalibus veſtibus Induti, debent adſtare Epiſcopo ordinatori, qui manus etiam imponunt ſuper caput ordinandi ſecundùm aliquos, tom. 1. p. 177. n.15. & 16. quod in deſuetudinem abiit, ibid. n.17

Presbyteri ſoli conficiunt Sacramentum pœnitentiæ, & habent poteſtatem nimis dimittendi peccata, t.1 p 427. n 10

Ordinis ſola poteſtas in Presbytero non ſufficit ad abſoluendum, cum vltra requiratur Iuriſdictionis, t. 2. ibid n.11 & 13

Presbyter cætera Sacramenta adminiſtrat præter ordinum collationem, & confirmationem, tom. 1. ibidem, n. 12

Presbyteratus qua materia conferatur, tom.1. p.243. n.1. & 3

Presbyteri dicentes vt ſibi competat facultas confirmandi debent oſtendere priuilegium eis conceſſum, t.2.p.87. n.25

Presbyteratus nùm iteratur, ſi in Paterâ, non ponatur Hoſtia, & in Calice vinum, etſi eorum tactus non ſit neceſſarius, t.2. p.172 n.14.& 15

Presbyter propriè dicitur qui habet curam animarum poſt Epiſcopum, t.2 p 451. n.1. & 2. Presbyteri nomen conuenit etiam ſimplici Clerico.

Presbyter ex commiſſione Papæ poteſt eſſe Miniſter ordinatius confirmationis, t 2.p.66.n.44

Presbyteri, & Diaconi vnguntur Olei liquore, Epiſcopi Chriſmate, t.2.p 176.n 3

Presbyteratus ordinis inſtitutio pro iure ſit, & à quo t.1.p.243.n.3

Presbyter adulteri inceſtuoſus, ſtuprator, ſeu plures habens concubinas, nùm dicatur irregularis, t.2. p. 388. n 2.& 4

Presbyter nullus ad Miſſæ Sacrificium cum Baculo accedere poteſt, t.2.p.308.n.21

Presbyteri olim erant qui hodie Epiſcopi; ſic vt eſſent hæc nomina ſynonyma, quod communi adminiſtratione regerent Eccleſiæ, t 2.p.449.n.25

Presbyteri vnguntur in ſolis manibus, t.2 p.4 n 7.& 8.vbi quod Oleo ſimplici.

Presbyteri non vindicant ſibi plenitudinem omnem Sacerdotij, vt Epiſcopus, t.2. ibid. n.14

Presbyteri nomen non ſolùm eſt ætatis ſed & Dignitatis, t.2 p 447 n.7

Presbyterorum, veluti de eorum inſtitutione, & conſecratione, qui ſcribant, t.1.p.427.n.14

Presbyterij nomen erat cætus Presbyterorum, id eſt Epiſcoporum, t.1.p.211.n.28

Præſentatio.

Præſentatio facta Patrono Laico, non tolerato, nùm valeat, necne remiſſiuè, t.1.p.111.n 8

Præſentans indignum, ſiue Clericus, ſiue Laicus Patronus pro ea vice priuatur iure præſentandi, tom. 1. p. 103. n 1

Præſentatio regularis examinari pro audiendis confeſſionibus regularium ſemel facta liberat Religioſum eſſe præſentandum Epiſcopo ſucceſſore, t. 1. p.419. n.26. & 29

Præſentatio Eccleſiaſtica, & Laica differunt remiſſiuè, t.1.p.200.n.15

Præſentatio conditionalis valet, & quare? tom. 1. pag.7 n.11

Præſentantes indignum peccant etſi ſunt patroni Eccleſiaſtici priuantur pro illa vice iure præſentandi, t.1. p.4. n.5

Præſcriptio.

Præſcriptio vlla, nec immemorialis poteſt facere, vt ab aliis adminiſtrentur quæ competunt Epiſcopis ratione ſui ordinis, quæ non eſt ſic potens, vt priuilegium, t.2.p.94.n.9.& 12

Præſcriptio Iuris Patronatus, an ſit Laicis conceſſa? t. 1. p 102.n.13

Præſcriptio quinquennalis vocatur, quæ datur ad repetendum honorem; t.1.p.52 n.27

Præſcribi poteſt Ius conferendi Eccleſias, t.2.p.202. n.1. & 2

Prærogatiua.

Prærogatiuæ datæ in regula Prærogatiuarum eſt ratione laboris, t.2.p.612.n.42

Præſtimonium.

Præſtimonium eſt titulus ad ordines, tom. 1. pag. 263. n.4

Præſumptio.

Præſumptio magna ſemper pro Iudice habetur, titèque facta eius decreto ſtante; quid de Principe remiſſiuè, t.1.p.182.n.2.& 3

Iudicata res conſtituit ius, ibid.n.4

Primas.

Primas ſolet inter Canonicos vocari, qui principatum tenet alicuius Eccleſiæ, t.1.p.348.n.63

Primates vocantur plures Archiepiſcopi, vt Tolet. Bracharen. Piſanus, Armacan. Cantuarienſ.& alij, tom.1. p.463.n.42

Prima Dignitas.

Prima Dignitas in Cathedralibus, & collegiatis nequit eſſe Iudex delegatus, ſeu ordinarius in prouincia Toletana, & in aliis Cathedralibus Caſtellæ, & Legion. t.1.p.347.n.49 & 50

Prima Dignitas ſemper vocatur talis, etſi Vicarius generalis ſedeat in ſuo loco, t.1.p.348.n.50

Primicerius.

Primicerius habet ordinariam iuriſdictionem in his, quæ illi commiſſa ſunt, t.2.p 532.n.30

Primiceriatus, plebania, Decanatus, Prioratus, Cantotoria, theſauraria, officia ſunt in Eccleſia, t.1. p.362. n.26

Primicerius diuerſis reſpectibus præeſt Diaconis, ac præeſt Archidiaconis, t.2.p.534.n 52

Primicerius eſt dictus, quaſi primus in ordine ceræ, ſeu ſcripturæ, & in omnibus dignior, & in eo officij genere anteſignanus, t.2 p.531.n.10 & 11

S. Stephanus vocatus fuit à S. Auguſtino Primicerius Martyrum, t.2 ibid n.11

Primicerius non eſt amouendus à choro, nec à ſuo officio vt aſſiſtat Epiſcopo, cum curet ibi de multis, t.2.ibid. n 12

Primicerius quæ munera ex officio debeat exercere, multi DD.docent, t.2.ibid.n.13.& 14

Primicerij officium accipitur pro Cantore, ac ſupplet Archidiaconi officium, cum abſens ſit in multis, t. 2. ibid.n.14

Cantor idem eſt quod Primicerius, tom. 2. ibidem, n.15

Primiceriatus officium, eſt primus in choro abſente Archipresbytero, t.2.p.530. n.5. & 6

Primicerij nomen dicitur à *cereo*, vbi quid hoc ſibi velit, t.2.ibid.n 6.& 7

Secundicerius dicebatur ille, qui erat poſt Primicerium, qui & aliàs dicebatur ſecundus notarius Principis, t.2. p.531.n.7.& 9

Primicerius dicebatur de iure ciuili, quod primus notarius Principis, vel Magiſter qui litteris eius cereum ſignum imponebat, t. 2.ibid.n.8 & 11

Notarij ſecundi Principis dicebantur ſecundi cerei, vel tertij cerei, t.2.p.531.n.9

Primicerij munus eſt in ordinando officio diuino, qui aliàs pro diuerſitate Eccleſiarum ſolet appellari Præcentor, Cantor, ſeu Magiſter ſcholarum, t.2.p.530. n.1. & 2

Primicerius dicitur primus in choro Cantantium, ſeu primus Cantor,, ſiue primus ratione cantus, docens cæteros quid ſit canendum in choro, t.2.ibid. n.13.14. 18.19.20.& 21

Primicerius debet in proceſſionibus capere pluuiale, etſi dubitetur, num ſit Dignitas, tom. 2. pagina 533. n.36

Primicerius in Cathedrali eſt ſub Archidiacono, tom. 2. p.530.n.1

Primiceriatus de iure communi videbatur eſſe tantùm officium, de conſuetudine eſt Dignitas, t.2.p.533.n.32, & ſeqq.

Princeps.

Princeps ſe abdicando, imperium non amittit, t.2.p.625. n.17

Princeps ſæcularis nequit impedire, quominus fiat à Papa diſmembratio Diœceſeos prætextu iniuſtitiæ, vel ex eo quod omnes Principes ſæculares ſunt Eccleſia-
rum

rum Patroni, hoc eſt protectores, tom. 1. pag. 154. n 31
Principes ſæculares olim habuerunt electionem Epiſcoporum, vſurpatione, & diſpenſatione Pontificia: exemplificatur, t. 1 p. 26. n. 10. 13. 14 15 & 16
Principes à populo abrogare ius eligendi Epiſcopos refertur, ſed improbatur, t. 1. ibid n 15
Principes ad Iuſtitiam expediendam, tenentur creare, & eligere Magiſtratus præſtantiores, & in hoc inuigilere, t. 1. p. 29 n 1. 4 & 13
Principes plures condecorati à Papa titulo Regio, aut Ducis in diuerſis Prouinciis & Portugalia, t. 1. p. 44 n. 4. & 5
Ioannes Caramuël. dicens Pontificem titulum ſpiritualem indulgentiarum, &c. concedere, cùm crear Reges, Principes de Eccleſie benemeritos: improbatur, & alij, t. 1 p 45. n 6
Principes Catholici ſunt defenſores Eccleſiæ, & ad id conſtituti, t. 1. ibid n. 7
Princeps aliquid concedens infanti, vel impuberi, & diſcretione carenti, nihil facit in officiis habentibus perſonalem adminiſtrationem, ſecus ſi officium Conſiſtat in nomine, t 1. p 34 n. 59 60. & 61
Princeps debet non impatienter audire Conſiliarium non ſibi placentem in ſuo ſuffragio præſtando, tom 1 p 30. n. 30
Veritas ſolet abſcondi Principi, cùm non adeſt, qui eam ſibi dicat, t. 1. ibid. n 31
Princeps debet vocare Magiſtratus, & facere, vt cum eo ad eius latus ſedeant, t. 1. ibid. n. 32
Principes boni non ægrè ferant conſilia pie ſuis opinionibus diſſentanea, ſi meliora ſunt, t. 1 ibid n. 33
Principes benefacient legendo libros de Regno ſcriptos vt ſic vera ſciant Regni, t. 1 ibid. n 34 & 35
Diocletianus Imperator dicere ſolebat, quod Princeps bonus venditur à ſuis Officialibus, t. 1. ibid n 35
Princeps non debet nimium deferre ſuis Conſiliariis, qui ſolent ſuis propriis commodis inſeruire; t. 1. ibid. n. 36. & 37
Conſiliarius debet puniri, qui Principi conſulit de grauibus, tanquam de leuibus, t. 1 ibid. n 38
Princeps vt cautius verum ſciat ſuos Conſiliarios habebit ſuſpenſos, t. 1. ibid. n. 39
Princeps ſupremos eligens dignum, omiſſo digniore, ſatiſfacit, t. 1 ibid. n. 25
Papa, & Princeps ad beneficia curata poſſunt eligere dignos tantum, t. 1 ibid. n. 26
Principes malè agerent, ſi præferrent imperitos peritis, t. 1. ibid. n 27
Princeps non vacat à culpa, ſi vt eliget Miniſtros, non conſulat ſupremos Senatores informatos de vita, & litterate eligendorum, t. 1. ibid n. 28

Prior.

Prior collegiatæ ſi accedit ad Cathedralem habet ſedere inter Dignitates & Canonicos imò præcedit Canonicis, t. 2. p. 351. n. 123. & 124
Prior ſeu Presbyter vt dignior & ratione ſtolæ præcedit aliis beneficiatis licet antiquioribus, t. 2. ibid. n 124
Prior Collegiatarum ſine cura & Cathedralium ætas quæ, t. 2. p. 352 n 125
Priores ſimplices id eſt rurales poterant iure antiquo conſtitui poſt 14. annum, t. 2 p. 350. n 113 & 114
Priores ſunt vel ſæculares, vel regulares, t. 2. p. 350. n 115 & 116
Priores ſæculares ſunt qui reperiuntur in ſæcularibus Eccleſiis quorum aliqui Collegiales dicuntur quidam curates ſine cura, t. 2. ibid n 120
Priores collegiales tunc demum ſunt in Dignitate ſi ſunt collegiati, & habent præeminentiam, vel iuriſdictionem in Eccleſia, t. 2. p 351 n. 119
Priores Cathedralium qui olim in eis habebant ſedem primam, qualiter hodie habeantur, tom 2. ibid. n. 119
Prior quæ perſona principalis eſt in collegiata habens regulariter curam debet habere ætatem annorum 25. ineptorum, t. 2. ibid. n. 120
Prior Eccleſiæ non debet eſſe conſtitutus in gradu doctoratus. vel licentia, Theologia aut Iuris Canonicis, t. 2. ibid. n. 121

Priorissa.

Prioriſſæ Dominicæ, expleto triennio, ipſo iure expirant, t. 1. p. 23. n 17
Prioriſſæ, & Syndicæ in ordine Prædicatorum poſt triennium expletum, nequeunt immediatè eligi in Prioriſſas, t. 1 p 24. n. 33
Prioriſſa regularitatem nequit iterum eligi, niſi poſt annos quatuor, niſi Monaſterium eſſet nouum, vel reformatum, t 1 ibid. n. 34

Priuatio.

Priuatio beneficij, vt inducatur ob inſordeſcentiam, pendet ab arbitrio iudicis, t. 2. p 389. n. 23
Priuationis pœnæ non punitur non ordinetur, qui intra annum diſpenſatus eſt à Prælato ad alium terminum, t. 1. p. 369. n. 17

Priuilegium.

Priuilegium Clericorum Regularium vt poſſint ordinari extra tempora ad Subditos refertur, tom. 1. pag. 300. num 3
Priuilegium Innocent. VIII. conceſſum Abbati Ciſtercienſi, & Coabbatibus quatuor, ſi hodie duraret, qualiter deberet practicari; eſt tamen reuocatum, tom. 1. p 415 n. 28. & 29
Priuilegium clauſum in corpore iuris, nunquam cenſetur comprehenſum in derogatione, niſi fiat expreſſa mentio de illo, t. 1 p. 410 n 4
Priuilegium conceſſum ratione alterius, ſublato vno, tollitur aliud, t 2 p 611. n. 55
Priuilegia regularibus abſolutè conceſſa, pro vtroque foro intelliguntur conceſſa, tom. 2. pag. 201. num. 53. & 54
Priuilegium ſine reſtrictione conceſſum, non eſt limitandum, ſed explicandum pro vtroque foro, tom. 2. ibid. num. 54
Regulares virtute Priuilegiorum, quando poſſint abſolutè abſoluere ab excommunicatione deducta ad forum quoad culpam, t. 2 ibid. n 55
Priuilegium Pauli III. conceſſum Generali, & Abbatibus, S Benedicti Valliſoleti circa diſpenſationem ſuper Irregularitate, bigamia, & homicidio in vtroque foro, t. 2. ibid. n. 56 & 57
Priuilegia Clericatus Clericis conceſſa, extenduntur etiam ad conſtitutos in minoribus, & ad Religioſos, etiam Nouitios, t. 2 p 189 n 2
Priuilegia dubia regularium ex dubietate orte, ex ambiguitate verborum, & Iuriſtarum interpretatione, ſunt intelligenda in fauorem Regularium, tom. 2 p. 201. n. 43
Priuilegia contraria Iuri communi, ſunt ſtrictè interpretande, niſi conceſſa Religioſis, tom. 2. p. 200. n 36. & 52
Priuilegia ſolent viuæ vocis oraculo in publicas tabulas referri, tom 1. p. 84 n 30
Priuilegia toti Religioni conceſſa, ſunt extendenda, quia æquantur iuri, t. 2. p 201. n 42 & 44

Probatio.

Probatio per teſtes vt quis ſit Epiſcopus, pronunciatus non ſufficit, t. 1. p. 90. n. 31
Probatio plena, & ſufficiens, & ſolùm ſemiplena, quæ ſit remiſſiuè, t. 2 p 444 n 1 & 2
Probatio in magnis debet fieri per ſcripturas, & teſtes, per apochas, & coniecturas, iudicis arbitrio approbandas. tom 2. p 519. n 40
Expenſæ minutæ probantur ſolo adminiſtratoris iuramento, t. 2. ibid n 41
Probatio per confeſſionem remiſſiuè, tom 2, pag. 543. num. 3

Processio.

Proceſſiones ordinare potius incumbit Vicario Epiſcopi, quàm Decano, ſi Epiſcopus abſit. Aliter digniori de Capitulo incumbit, non Hebdomadario, tom. 1. p. 348. n 51 & 52
Proceſſiones extra clauſtra poſſunt facere Regulares habentes priuilegium faciendi eas per loca diuerſe: vbi de priuilegio fratrum Prædicatorum, t. 2. p. 521. n. 62. 63. 64 65 & 67
Dominicani circa Proceſſiones qualia priuilegia habent, t 2 ibid n 63 64. & 69
Proceſſiones corporis Chriſti ſoli Epiſcopi cum cathedralibus faciunt, t. 2. ibid. n. 66
Proceſſiones nequeunt facere confraternitates laicorum, ſeclusis Particularibus priuilegiis, t. 2 p 322. n. 68
Roſarij proceſſiones à Dominicanis poſſunt fieri per calles in aliquibus feſtiuitatibus B. Mariæ, tom. 2. ibid. num. 69
Proceſſiones facere poſſunt canonici, & Epiſcopus per Parochiam, quibus incumbit declarare quas, & per quæ loca, t. 2 ibid n. 70
Proceſſiones duæ eodem die, & in eodem loco non permittuntur, ita vt ſecunda debeat protrahi in aliam diem, t. 2. ibid. n. 72 & 73
Manuteneri debent in proceſſionibus faciendis hi, qui antiquiores ſunt, t. 2. ibid. n. 73

Proconſules

Proconſules.

Proconſules vti etiam queunt extra Prouinciam inſigniis ſuæ dignitatis, t. 1. p. 172. n. 3. 4. & 5

Procurator.

Procurator conſtitutus ad eligendum cum mandato generali, & liberè, nequit in ferendis ſuffragiis, vnum nomine ſuo, & alterum nomine mandatis eligere, fallit quando adeſt omnimoda æqualitas, tom. 1. p. 142. n. 8. & 9

Procurator debet habere mandatum ad iurandum pro impedimento ſui Domini. Et quæ debeant interuenire, vt legitimè conſtituatur, t. 1. ibid. n. 10

Procurator conſtitutus cum facultate ſubſtituendi, nequit ſubſtituere alium cum pari facultate, t. 2. p. 584. n. 2

Procurator ad renunciandum beneficium, quum reuocetur, t. 1. p. 175. n. 15

Procuratores quot, & qui eligendi ſint ad eligendum loco abſentium remiſſiuè, t. 1. p. 105. n. 2

Profeſſio, Profeſſus.

Profeſſio in religione omnem tollit irregularitatem, reddendo illegitimum legitimum etiam vt poſſit hæres eſſe Monaſterium, tollitque matrimonium ratum, t. 2. p. 190 n. 9. & 12

Profeſſio non tollit illegitimi irregularitatem quoad Prælaturas, & quoad dignitates beneficiales, t. 2. ibid. n. 10 & 11

Profeſſus illegitimus fit capax ad beneficia manualia, t. 2. p. 191. n. 11

Profeſſus qui nondum eſt, nequit eligi in Abbatem, t. 3. p. 139. n. 1

Profeſſionis natura, & tempus remiſſiuè, t. 1. p. 140. n. 2

Profeſſi eiecti à religione iuſtè, ſeu iniuſtè inquiſitio ſpectat ad Epiſcopum, t. 1. p. 251. n. 27

Profeſſio in religione reddit habilem illegitimum ad adminiſtrandum in ſuſceptis ordinibus ante illam, & ingreſſum, t. 2. p. 194 n. 8

Profeſſi illegitimi ſi conſtat per priuilegia religionis, quod habilitentur ad prælaturas, poterunt illas obtinere abſque alia diſpenſatione, etſi non ſint in vſu, t. 2. ibid n. 3 & 4

Profeſſus nondum nequit eligi in Abbatem, t. 1. p. 395. n. 1

Profeſſio regularis olim fiebat à 14. anno, & hodie ex Trid à 16. t. 2. p. 350 n. 114

Profeſſus illegitimus, poteſt eſſe Vicarius, ſeu Confeſſor Monialium abſque alia diſpenſatione, t. 2. p. 193 n. 28

Profeſſi illegitimi poſſunt habere in religione officia honoraria aliqua, vt Prædicatoris, & Lectoris, &c. t. 2. ibid n. 29

Profeſſus, ſeu Clericus in Sacris, vt Bigamus fiat contrahendo, num debeat interuenire copula remiſſiuè, t. 1. p. 398. n. 22

Profeſſio grauati ære alieno, eſt valida ipſo iure, etiamſi interrogatus à Prælato occultaret debita, ſi aliàs non adſit ſtatutum contrarium à Papa confirmatum, t. 2. p. 196 n 41. 43. & 44

Profeſſus, vel in Sacris conſtitutus, ob duo fit irregularis ſi contrahat, t. 2. p 398 n 21

Profeſſio fidei intra duos menſes à die adeptæ poſſeſſionis Canonicatus, vel Dignitatis, debet fieri in manibus Capituli, & Vicarij, t. 1. p. 363. n. 30

Poſſeſſor beneficij pacificus, quando quis dicatur, t. 1. p. 369 n. 34

Poſſeſſor pacificus beneficij non videtur, qui ſtatim in ſua Poſſeſſione fuit turbatus ſecùs ſi pacificè poſſedit per duos menſes, t. 1. ibid n. 35. & 38

Profeſſi illegitimi excluduntur ab officiis Miniſtrorum generalium, & prouincialium, t. 2. p. 192. n. 24. & 30. ac conuentualium item & definitorum ſine diſpenſatione, ibid. n. 25. & diſcretorum, ac procuratorum cum voce in Capitulo, n. 27

Profeſſio eſt titulus ad ordines, in Religioſis, t. 1. p. 378. n. 28

Profeſſio tacita ſufficit ad eligendum, ſed vt quis eligatur requiritur profeſſio expreſſa, t. 1. p. 9. n. 35

Prolatio.

Prolatio formæ cum interruptione, aut cum defectu applicationis in materiâ qualiter ſuſtineatur, t. 2. p. 136. n. 19. 20 21. & 22. vbi exemplificatur.

Proles.

Proles, vt legitima ſit, ſufficit bona fides alterius parentis, t. 2 p 277. n. 10

Proles recipit corpus à matre, tanquam adminiſtrante materiam ex qua, tom. 2 p. 277. n. 14

Promittens.

Promittens etiam cum iuramento aliquid facturum in vtilitatem alterius, non eo minus valet ingredi religionem, aut ad ordines aſcendere, t. 2. p. 197. n. 49. & 50. nec damnum reſarcire, ibid. n. 51. niſi adſit alia obligatio iuſtitiæ, ibid. n. 52

Promulgatio.

Promulgatio neceſſaria eſt, vt lex habeat vim obligandi, t. 1 p. 3. n. 11

Proreges.

Proreges vtuntur inſigniis Imperatorum, t. 1. p. 164. n. 4

Proreges, Conſiliarij, & Curati, qui iam inſeruierunt in minoribus, vt peritiores ſolent ad officia maiora, & beneficia nominari, t. 1. p. 161. n. 8

Proreges ad ſexennium eliguntur, Prætores Regales ad triennium, Auditores, & Conſiliarij ad vitam, qui non transferuntur, niſi poſt tempus longum experientiæ, t. 1. p. 164 n. 23

Prothonotarius.

Prothonotariorum participantium collegium inſtitutum à Clem. I. fuit Illuſtriſſimorum virorum ex ſereniſſimis Principum familiis, & S.R.E. Cardinalibus, quorum nonnulli fuerunt Pontifices, t. 2 p. 608. n. 4

Prothonotariis Papa Paul. V. conceſſit deferre pileum nigrum cordulis violaceis circum ornatum, etiam ſerico violaceo ſuffultum cum floccis, & ornamentis eiuſdem coloris, t. 2 ibid. n. 5

Prothonotarij ſunt familiares, & Prælati Domeſtici Papæ panem quotidie, & veſtes in morte, & coronatione Pontificis, & locum in caualcatis habentes, ſpurios legitimare, ac Notarios creare valentes, ſuique familiares potentes arma portare, t. 2. ibid. n. 6

Prothonotarij ideò dicti ſunt, quia ſunt primi Notarij Sedis Apoſtolicæ *à protos* Græcè, t. 2. ibid. n. 7

Prothonotarij nomen in Bullis nunquam ponitur, ſed Notarij: Etſi in Regulis Cancellariæ ponatur illud nomen ad maiorem excellentiam, t. 2. ibid n. 8

Prothonotarius Papæ nemo creari poſt ante annos 20. t. 2. ibid n. 9

Prothonotarij de numero participantes, dicti ordinarij habent Dignitatem, & præcedunt Canonicis Parochialium Eccleſiarum, & etiam Lateran. de Vrbe, t. 2. p 609. n. 10

Prothonotarij de numero præcedunt in capella Papæ ſacriſtæ, & Abbatibus vſum Mitræ habentibus, tom. 2. ibid n. 11

Prothonotarij numerarij, turificantur ante Nuntium Apoſtolicum tranſeuntem, non autem intra ſuam prouinciam exiſtentes, & etiam ante Canonicos, & Dignitate, ac Abbates benedictos, & Vicarium Epiſcopi, & Generales ordinum, & poſt eos Prothonotarij ſupra numerarij, niſi eſſent conſanguinei alicuius magni Principis. Quandoque præcedunt Nunciis Apoſtolicis, ſi incedant in habitu, tom. 2. ibid. n. 12. & 13

Prothonotarij titulares dicti extraordinarij, etſi habeant Dignitatem, ſed non quaſi cæteri Prothonotarij non enim habent in Eccleſiâ præcedere ſupra Canonicos, nec inter eos, ſi non ſunt Canonici, t. 2. p. 609. n. 14

Prothonotarij titulares, poterunt vbi non eſt Canonicorum collegium ſedere in Presbyterio cum habitu prælatitio, & in proceſſione incedere poſt Sacramentum, & poſt celebrantem, t. 2. ibid. n. 15

Quibus conceſſit Papa in conſiſtorio ſedi ſui eſſe proximiores, quando authentica documenta conficiunt, t. 2. ibid n. 16

Prothonotarij titulares poſſunt eſſe iudices delegati; ſed an iudices conſeruatores non eſt certum, t. 2. ibid. n. 17. & 18. vbi DD. affirmant & de neceſſitate eorum hic.

Prothonotarij titulares, etſi Dignitatem non habeant in Eccleſiâ Cathedrali, vel collegiata, eam tamen habent in Eccleſiâ Romanâ, t. 2. ibid. n. 18

Prothonotarij titulares incedentes in habitu Clericali, gaudent ſuti in priuilegio ciuilibus, & criminalibus, etſi Eccleſiæ non ſeruiant, & ſunt exempti ab ordinariis in cauſis excedentibus ſummam 25. Ducatorum, t. 2. p. 610. n. 19

Prothonotariorum priuilegiis Concilium non derogatur, niſi in cauſis criminalibus, t. 2. ibid. n. 20

Prothonotariatus eſt dignior Dignitas ſcriptoria, quando ſtat de per ſe; non ſic in ſcriptoria, quæ ſtat acceſſoriè, t. 2. p. 612 n 47

Priuilegia Principum, quando ſunt conceſſa propter certam cauſam non ſunt latè interpretanda, t. 2. p 612. n. 48

Prothonotariorum ſeptem collegium ampliatum fuit ad duodecim tempore Sixti V. qui plura priuilegia illis conceſſit, t. 2. p 608. n. 1

Prothono

Prothonotariorum, ſeu Notariorum à Clemente Papa officium inſtitutum fuit ad perquirenda atque conſcribenda Sanctorum geſta, t.2.ibid.n 2
Prothonotarij habitum gerentes in ciuilibus,& criminalibus, exempti ſunt à iuriſdictione ordinariorum, tom 2. ibid.n.3
Prothonotariorum beneficia, ſunt reſeruata, etiam de illis, qui ſunt creati allegatis, t.2.p.610 n.21
Reſeruatio beneficiorum Papæ Prothonotariorum, poteſt dici clauſa in corpore iuris, t.2.ibid.n.22
Prothonotarius Papæ nequit ſua beneficia coram ordinario permutare, nec ordinarius ea conferre, ſic vt ius abdicetur à permutante, t 2.ibid n.23 & 24
Prothonotariatus probatio ; ad hoc vt gaudeat priuilegiis Papæ, debet eſſe concludens, & quod conſtet de acceptatione, t.2.ibid n.25.& 26
Prothonotarij quidam vacantes, etiam retinent honores,& beneficia, qui iſti.& honorarij, t.2.p.613 n.31
Dignitas per numeroſitatem vileſcit, p t.2.p.611.n.33
Prothonotarius ſimul cum ſcriptoria videtur eſſe cauſa conſecutiua,& realis eiuſdem ſcriptoriæ, tom.2.p.611. n.34

Prouinciæ.

Prouinciæ multò ante Chriſti aduentum temporæ diuiſæ ſunt, poſtea etiam tempore Apoſtolorum, tom.1.p 475 n.185
Prouinciales & miniſtri generales religionum debent ſaltim eſſe ætatis annorum 30 etſi conuenientiſſima ſit quinquagenaria, t.1.p.352.n 27.& 28

Prouiſio.

Prouiſio de beneficio per concurſum, interuenientibus aliquibus examinatoribus, non Synodalibus, ec Magiſtris, Doctoribus, ſiue Licenciatis, valet ex communi ſtylo; etſi de iure non æquè ex Trident *ſeſſ* 25.*cap* 18. tom.1. p.65.n 6
Prouiſio debet probari per litteras, nec aliter recipi debet. t.1.p.82.n 11
Prouiſio Canonicatuum, ad quos ſpectet ? t. 1.p.115.n.5
Prouiſi Apoſtolici queunt adminiſtrare ſine confirmatione, t.1.p.75.n.17
Ancienitatis effectus conſequitur non à prouiſione ſed à die captæ poſſeſſionis, t.2 p.490.n.60
Prouiſus,& præſentatus à poſſeſſore, præfertur præſentato à proprietario ; quia ſemper in beneficialibus attenditur vltimus ſtatus, t.1.p.103.n.17 & 19
Prouiſio Canonicatuum vulgò *de officio* pertinet per concurſum ad Capitulum, & Epiſcopum, t.1 p.363.n.31

Pſalmiſta.

Pſalmiſtæ officium idem aliàs, ac ordinatus prima Tonſura, eſt canere in Choro, atque benedictiones dicere, t.2.p.436.n.51 & 52
Pſalmiſta, ſeu Cantor is dicitur, qui Pſalmos, & cæteras laudes in Eccleſia cantat vocem præmittendo, ſubſequendo,& contonando, t.2.ibid.n.52
Pſalmiſta etſi dicatur tantùm qui ſuperpelliceo aſſiſtit pro ornatu aliis Clericis in iure ſæpé vocatur talis, cui Epiſcopus mandat recitationem ſeptem Pſalmorum, tom.2. p.437.n.53

Pubes.

Pubes habilis diſpenſatus ad vocem præſtandam in curia, admittitur ad ſuffragium ante 25. annum, t.1. p.354. num.29

Publicatio.

Publicatio realis, & diſtincta eſt neceſſaria in electionibus. Et eſt facienda expreſſa, & clara voce, non alio ſigno, t.1 p.126.n.45 & 46

Puer.

Puer nondum pubes, ſed habens rationis vſum in ſacris ordinatus, obligatur ad caſtitatem, t.1. p 399.n.13
Puer ante ſeptennium oſtendens ſufficientem vſum rationis poteſt confirmari ſine diſpenſatione, vel ſi abfuturus ſit diu Epiſcopus, vel ſi infans ſit in mortis periculo, t.2.p 106 n.7

Puniri.

Puniri quis non poſſit à iudice illo, qui ſub ſpe impunitatis fatus eſt veritatem, remiſſiuè, tom.1. p.184. num.12
Puniri non debet qui communi iudicio non peccat, t.1. p.78.n 11

Pupillus.

Pupillus non poteſt ſine tutore petere bonorum poſſeſſionem, t.2.p.218.n.4

Q

Quantitas.

QVantitas ad ordines, nùm pro ordinando, & ſuis ſeruitoribus debeat ſufficere, tom.1.p.265.n.63

R

Radij.

RAdij ſolis & ſtellæ ſunt qui ad Regimen Eccleſiarum ordinantur & præficiuntur, t.1 p 425.n.2

Radix.

Radix omnis peccati eſt in quinque ſenſibus, quæ triplex eſt potentia cognoſcitiua appetitiua & executiua, t.2. p.24 n.14

Ratio.

Ratio ſumptuum fabricæ cuiuſcumque Eccleſiæ reddenda eſt per Parochos œconomos, ſiue adminiſtratores proprio Epiſcopo, aut Prælato. Et quid de fabrica Cathedralis, t.2.p 300 n 21.22.& 23
Rationis reddendæ obligatio eſt iuris naturalis, t.2.p.301. num.34
Rationum reddendarum obligatus ad reliquorum ſolutionem cenſetur etiam obſtrictus, t.2.p 302 n.35
Ratio minori reddita facto maiori iterum ab eo quando peti poſſit etiam ſi liberationem tradi iuſſet eius adminiſtratori, t.2. ibid.n.36 37. & 38. & de ratione, ibid. n 39
Rationis redditio actualis requiritur in ea quam præſtat curator minori ſic vt nec ſufficiat confeſſio & fraudes vitentur niſi liberatio minoris eſſet antiqua, t.2.ibid. n.39 & 40
Rationis vſus ſolum eſt neceſſarius in ſuſcipientibus Sacramenta, quæ conſiſtunt in aliquo actu ipſius ſuſcipientis ; vt matrimonium, pœnitentia, non in Sacramentis, quibus datur poteſtas,& imprimitur Character, t.1.p.331.n.59
Ratio, quæ pro Religione facit, eſt ſumma, t.2.p.201 n.53

Ratiocinia.

Ratiocinia præſtare ſunt obnoxij procuratores, executores, actores, curatores, tutores, negotiorum geſtores, factores, creditor in pignore debitoris, vſufructuarius, hæres, actor ; vniuerſitatis ſequeſter, & adminiſtrator quilibet, t.2.p.289.n 2 5.& 6

Rebaptizans.

Rebaptizans non incurrit excommunicationem, ſi ſecundum præſtitit Baptiſmum ſine intentione, t.2.p.354.n.21 & 26

Recitatio.

Recitatio priuata Diuini officij inter duos ad partes debet exaudiri ; ſic vt vnus non incipiat, antequam alter non fingat, t.2 p.472.n.15

Rector.

Rector tenetur reſidere in maiori, cui alias minor eſt vnita, t.2.p.571.n.10
Rector nequit ſe intromittere in ſeruitio Parochialis vnitæ, quæ ſolita eſt deſeruiri per vicarium temporalem, t 2 p 571 n 17
Rector principalis Parochiæ, cui acceſſoria ſit vnio alterius, poteſt ſe intromittere in ea ſi lit, tom.2.ibid n.11. & 17
Rector reſpectu vicarij remanet in cura habituali, vicarius in actuali ; à qua nequit remoueri per rectorem, t 2 p.570.n.4
Rector poteſt ponere vicarium temporalem in Eccleſia Patronata ſine conſenſu Patroni, t.2.p 575.n.8
Rector qui habet tantùm titulum prophanum, non ſe intromittit in cura, quam vicarius temporalis adminiſtrat, t.2.p.577.n.5 & 6
Rector, qui cum titulo temporali ſe intromittit in cura, furtum, & rapinam quodammodo committit in ſuæ ſalutis, & multarum animarum diſpendium, t 2 ibid n.6
Vnionis litteræ non præſtant titulum de beneficio Rectori, ſed temporalitatem, t.2.ibid.n 7
Rectoris prohibitio contra vicarium perpetuum circa curam animarum udu habet locum in Eccleſiis vnitis, t.2. p.576 n.1.& 2
Rector vnus ſacerdos,& ſponſus, debet eſſe in vna Eccleſia, t.2.p 506 n.13.15 16.& 17
Rectoris nomine apprehenduntur etiam habentes Dignitatem, perſonatum, ſiue Prioratum, t 2.p.506.n.16
Rectores animarum in generali nomine vocantur Paſtores, t.2 p.528.n.46

Referenda

Referendarius.

Referendarij eligendi, debebant eſſe ſpectatæ virtutis, t.2.p.602.n.21

Referendarij ſupplicum poſtulata vident, & Pontifici ſignificant, num ſint concedenda, aut Cardinali ſignatori, t.2.ibid.n.22.& 32

Referendarij à referendo appellantur, qui etiam expendunt commiſſiones appellationum in gratiæ, & Iuſtitiæ ſignatura, t.2.ibid.n.23

Beneficia camerarij Papæ, Auditorum Rotæ, atque abbreuiatorum ſunt reſeruata, vt cumque vacent, ſiue morte, ſiue officio dimiſſo, t 2.p.613.n.53 & 55

Beneficia Referendarij, Acolyti, ſcuriferi ſecretari litterarum Apoſtolicarum, ad effectum reſeruationis continentur. Item & ſcriptorum militum S.Petri, aliorumque officialium Papæ, & ſi non comedant in Tinelo,t.2. ibid.n.54

Referendariorum officium eſt ſignare ſupplicationes ordinarias iuſtitiæ & extraordinarias & quæ ſint, tom.2. p.601.n.1

Referendarij ſolent committi cauſæ quæ non excedunt quingentos aureos & quæ non ſunt rotales, t.2. ibid n 3

Referendarij dicuntur habere dignitatem ſimul cum officio & præcedunt extra Eccleſiam dignitatibus & canonicis, t.2.ibid.n.4.5.& 7

Referendarij quare non poſſunt conſeruatores deputari aliter videtur, t.2.ibid.n.6.& 7

Referendarij præcedunt cæteris officialibus & miniſtris inferioribus Curiæ Romanæ quia ſunt prælati, & etiam præcedunt prothonotariis, t.2.ibid.n.8.& 9

Referendarij condecorantur multis Pontificum priuilegiis vt priuilegio veræ nobilitatis, comites Palatini creantur,ſi Abbates ſunt, in eorum Monaſteriis Pontificalibus, vti poſſunt, beneficia vbique exiſtentia obtinere, & retinere, horas canonicas poſtpoſitis horis recitare, t.2.ibid n.11.12.13.14 & 18

Referendarij,& eorum familiares nihil ſoluunt pro expeditione litterarum Apoſtolicarum,qui,& teſtari poſſunt de bonis acquiſitis ex beneficiis, exempti ſunt à iuriſdictione ordinaria, t.2 ibid.n.12

Referendariis conceditur facultas eligendi confeſſarium approbatum ab ordinario celebrandi, & celebrari faciendi circa auroram, & in locis Eccleſiaſtico interdicto poſitis, t 2.p.602 n.13

Referendariorum ætas debet eſſe 25. annorum, t.2. ibid. n.14

Referendariorum numerus,qualis à Sixto V.conſtitutus,& de qualitate eorum, t.2.ibid.n.15.& 16

Referendarij gratiæ non creantur, niſi in ſignatura Iuſtitiæ, ſaltim triennio laudabiliter ſe geſſerint, exceptis cameræ Auditore,& Clericis, t.2.ibid n.17

Regimen.

Regimen Imperij aut Regni requirit maiorem prudentiam, quam deſideratur in exteris Magiſtratibus, t.1. p.353. n.7

Regimen Eccleſiæ minori annis 14.non conceditur, ſi habet adminiſtrationem, t 1.p.355.n 1

Regimini Eccleſiæ aſſumi poteſt conſtitutus in minoribus, ſi aliis eſt idoneus, t.1.p.374.n.1

Regreſſus.

Regreſſus non eſt acquiſitio noui tituli, ſed antiqui continuatio, t.2 p.159.n.20

Regreſſus non valet,litteris non expeditis,t.2.p.85.n.42

Regula, Regularis.

Regula parem vim habent teſtes, & inſtrumenta: fallit in probatione gratiæ Pontificiæ, t.1.p.85.n.54

Regula de publicandis vt locum habeat tria requirit, t.1. p.92.n.14

Regula de triennali non iuuat illegitimum poſſeſſorem in Eccleſia paterna, nec in beneficiis ante Trid. obtentis, nec poſt, nec ſuffragatur contra decreta Trid.*in cap* 4. *ſeſſ.*7 *& in cap.*17.*ſeſſ.*24.tom.1.p.232.n.9.10.& 11

Regula de triennali, procedit, quando nulla adeſt abrogatio, ſeu derogatio,t.2.ibid.n.12

Regularis Prælatus, tenetur per ſe, ſeu per alium (ſicut Parochus) ex officio vnctionem ſuis ſubditis miniſtrare, t.2.p 47 n.20.vbi de aliis.

Regulares ſi miniſtrent vnctionem ſine neceſſitatis caſu, & expreſſa licentia Parochi, ſunt excommunicati cum reſeruatione, t.2 p 42.n.12

Regulares Prælati Generales, aut Prouinciales, numquid poſſint diſpenſare cum ſuis ſubditis illegitimis, vel ſoli per ſe, aut in capitulo, aut neutro modo, t 2. p.194 n.10.11.& 12.vbi referuntur Bullæ aliquorum Pontificum. Et de veritate, ibid.n.13. & 14. vbi quod ſoli ſine capitulo,

Regulares Prælati, etſi iudicare valeant de ſuis ſubditis corpore viriatis ordinandis, vel non, hoc tamen debet etiam ab arbitrio Epiſcopi pendere etſi diſpenſatio ſit Pontificia, t.2.p.307.n.1.2. & 3. fallit, ibid.n.6

Regularis debet ordinari ab Epiſcopo, vbi degit; etſi ab alio accedente aſſenſu proprij, & cum dimiſſoriis ſuperioris ſui, tom.1.pag.218.num.6.7.8.& 11. vbi quid in exemptis.

Regulares virtute ſuorum priuilegiorum, nequeunt ordinari ante legitimam ætatem, t.1.p.297.n.9

Regulæ de triennali, & annali in vicariis temporalibus locum non habent, eum nullum titulum, & collationem habeant, præter temporale ſeruitium ad nutum amobile, t.2.p.574.n.40.& 41

Regulæ de triennali & annali reſpiciunt tantùm ad beneficialia cum perpetuitate, t.2.ibid.n.41

Regulæ de triennali & annali habent locum in iuribus loquentibus de reſeruationibus; de reſidentia, de multiplicitate, de Rectoribus, & vicariis perpetuis, t.2.ibid. n.42

Regulares ordinandi ſatis eſt, vt habeant teſtimonium à ſuperioribus affirmantibus prædictos nullo indigere requiſitorum, t.2 p 314.n.22

Regulares ſuſcipientes ordines abſque dimiſſoriis ſui ſuperioris regularis ſunt ſuſpenſi, t.1.p.281.n.26

Regulares recipientes ordines à non ſuo, non comprehenduntur in decreto edito contra conferentes ordines Vltramontanis abſque Papæ licentia, t.1.ibid n.27

Regula reſeruatiua octo menſium fuit introducta, vt ſpectatiua ſuum haberet effectum in menſibus ordinariis, t.1.p.200.n.13

Regulares nequeunt aſpergendo benedicere Domus Parochianorum in Sabbato ſancto, aut Paſcha,t.2. p 522. n.75

Regulares non prohibentur in ſuis Eccleſiis mulieres poſt partum ad purificationem admittere, tom. 2. ibid. n.76

Regulares ordinari antè legitimam ætatem, verius eſt vt incurrant Suſpenſionem ſicut alij Clerici, t.1. pag.297. num.6

Regulares omnes pœnitentiam in ſancto officio, ſunt omnino inhabiles ad Dignitates, & Prælaturas; etſi pœnitentias compleuerint, t.1.p.404.n.15

Regularis electus, & confirmatus ad Prælaturam, ſi vtrumque renuat, videtur vt vacet Prælatura, tom 1. p.74 n.116

Regulares nullius Diœceſis ordinantur ab Epiſcopo viciniori, t 1.p.219.n.10

Regula Datariæ quid aſſueſcat in traſferendis Epiſcopis etiam minorum Diœceſum Italiæ, tom.1. pag.164. num.24

Reiterari.

Reiterari non debent benedictiones, nec Sacramenta collata à Miniſtro peccatore etiam excommunicato, habente intentionem faciendi, quod facit Eccleſia, t. 2. p.165.n.20

Relegatus.

Relegatus Domicilium habet eo loco, vbi arcetur, & vbi originem habet, t.1.p.251 n.29.& 31

Relegatus nequit ordinari, eius verò filius ſic, niſi aliud obſtet impedimentum, tom.1.ibid.n.30

Religio, Religioſus.

Religioſus non tenetur ad laborandum in Monaſterio, niſi pro ſoluendis debitis, t.2.p.295.n.32

Religioſus acquirit Monaſterio, niſi ære alieno ſit grauatus; quia tunc acquiret creditoribus; quidquid arte, labore induſtria, vel donatione comparat, t. 2. p.296. n.24

Religiones quæ communicant in priuilegiis; non ideò in pœnis, t. 1.p.99.n.3

Religioſi poſſunt ſuis priuilegiis vti in adminiſtranda vnctione quandiu Parochus non reſiſtit, tom. 2. p.43. n.17

Religioſi non prohibentur habere ſacram Vnctionem in ſuis locis pro ſubditorum neceſſitate, t. 2. ibid.n.18

Religioſus illegitimus nequit ad officia continentia prælationem in eius religione promoueri,nec ad alia extra, nec poteſt eſſe vicarius Epiſcopi abſque diſpenſatione Papæ, t.2.p.192.n.20

Religioſus nequit creari vicarius Epiſcopi, aut virtute ſuorum priuilegiorum, aut conſenſu Prælati, tom.2. p.192.n.220.& 21

Religioſus, qui ſe transfert de vna religione ad aliam, eſt recipiendus à fratribus primis ſi ſuſtinere non potuit illam arctiorem, ad quam ſe tranſtulit, t.1. p.424. num.1

Religioſus Chirurgiam exercens, quando ſit intelligibilis, nec homicida, diſcedens à ſuo Monaſterio, nec publicus pœnitens, t.1.p.10.n.49
Pœnitentiarii Religioſi in ſancto Officio Inquiſitionis ad Dignitates, & Prælaturas ſunt inhabiles, vſque ad pœnitentias expletas, vel niſi ſint aggratiati, t.2. ibidem numero 50 & 51
Religioſi ante electiones facientes tractatus, etiam ſectionales reprehenduntur, t.1. p.24. n.38
Religioſi ſunt ordinandi in ſedibus ab Epiſcopis propriæ Diœceſis, vel ab eis accepturi dimiſſorias ſecundum aliquos, ſed ſecundùm alios dimiſſorias concedi à Religioſis, t.2 p.218. n.1.2 & 5
Religioſi ordinandi cum dimiſſoriis, ſuorum ſuperiorum examinantur ab Epiſcopo ordinante circa doctrinam, t.1 ibidem n.4.17.& 18
Religioſus ſemel, & generaliter in vna Diœceſi approbatus ad confeſſiones, ſi recedat, & iterum redeat, non tenetur quærere nouam licentiam, & approbationem, niſi idem Epiſcopus, vel eius ſucceſſor reuocet facultatem, tomo 2. p 440. n 36.& 37
Definitorum Religioſorum officium eſt dignitatis ſuperius Guardianis, t.2. p 198 n 25
Religioſus olim ex ſola abiuratione in Sancto officio, non erat priuatus, t.1.p 113. n.10
Religioſus ſuſpectus de hæreſi, poteſt ante ſententiam ſuſpendi ab officio, & Dignitate & eum poſt adiutationem recuperet, t.1. ibidem n.17 & 18
Religioſus verius eſt, vt in caſu neceſſitatis licitè miniſtret vnctionis ſacramentum, & quando Parochus abeſt, t.2 p.42.n.11.aliàs non ſic, ibidem n.12.13 & 19
Ingreſſus religionis ſolus abſque profeſſione non aufert illegitimitatem ad ordines, & beneficia, t.2 p.190.n.4.& 5
Religioſi quando queunt ordinari ex priuilegio in tribus diebus feſtiuis, de quibus feſtis intelligatur, t.1.p.302 numero 58
Religionem ingrediens, quam approbatam putabat, tenetur ſimplici caſtitatis voto. & quare, t.1.p.401. n.14.& 24
Religioſi ſine incurſu pœnæ, & culpæ poſſunt ſuis fratribus vnctionem adminiſtrare, etiam donatis, & ſeruitoribus laicis, aut pauperibus in Hoſpitalibus ſuis degentibus, tomo 2. p.43.n.15 & 16
Religioſus Chirurgus, ſiue Sacerdos exercendo officium citra mortis periculum cauſa pietatis, & gratis, non peccat. Sed num fiat irregularis ſi infirmus moritur, t 2. p.381.n 30.31.& 32
Religioſi profeſſi eiecti à religione, ordinari tantùm poſſunt ab Epiſcopo originis: quid hodie ex Bulla Vrbani VIII. t.1. p 251. n.25.& 26
Religionem ingrediens abſque animo aſcendendi ad ordines ſacros, peccat lethaliter, tomo 1. p.377.n.20
Religioſus nouitius intra annum Religionem egrediens, nec venialiter peccat, 1.t. p 200 n 7
Pœnitentiarii Religioſi non eligi queant in prælatos regulares, p.110 n.4
Religioſus nullus poteſt eſſe Prælatus illius religionis, quam non ſit profeſſus, t t.p.109.n.8
Religioſi peregrinantes ad Indos recta via debent ire iuxta conſtitutionem Pij V. vbi patet de requiſitis, tomo 2. p.399.n 1.2.3.& 4
Religionem ingredientes ante profeſſionem liberè poſſunt ad ſæculum redire, t.2.p.177 n.6
Religioſus ordinatus ab Epiſcopo excommunicato, vel hæretico, à quo diſpenſetur, t.1. p.323.n 80
Remiſſoria.
Remiſſoria petita ad probandum quod Epiſcopus confirmatus conſcrebat ante adeptam poſſeſſionem ante præſentatas Litteras Capitulo, fuit denegata, p.79.n.18
Remittens.
Remittens ius futurum, remittit ſolum illud, quod habet cauſam de præſenti, t.1. p 176 n.2
Renuere.
Renuere formaliter electus dicitur, qui nullam cauſam aſſignat Superiori, licet neceſſitam, t.1.p.74.n.119
Renunciare.
Renunciare cogitur Epiſcopus propter conſcientiam criminis, & ad id cogitur ſi crimen poſt peractam pœnitentiam, impedit executionem ordinis, t.1 p.89 n.3
Renuncians poteſt repetere, quod non ſponte renunciauit t.1 p.185. n.8
Renuncians beneficium, regreditur ad illud ſine nouo titulo quoties ſuperior Renunciationi non conſentit, t.1.p 185 numero 11
Renunciatio facta coram Epiſcopo, aut aliis collatoribus ſub conditione retinendæ penſionis, eſt Simoniaca; niſi abſque conuentione pro bono pacis, t.1.p.192.n.1.2.3.& 4
Renuncians diſpoſitioni, num ea vti poſſit remiſſiuè, t.1 p.183 n.7
Renunciatio ſine authoritate Superioris non fit; non enim dimiſſio conſiſtit in ſola voluntate beneficiarij, tomo 1 p 174. n.7. & de ratione, ibidem n.9
Quaſi contractus quidam initus inter beneficiarium, & ipſum Prælatum, t.1. ibidem n.9
Renunciatio eſt ſpontanea, iuris proprij dimiſſio, t.1.ibidem numero 10
Renunciare non dicitur Iuri ſuo, qui gratiæ alterius ſe ſubmittit; eſt enim Renunciatio ſtricti Iuris, t.1.p.191.n.1
Renunciationis expreſſæ definitio, t 1.p.172 n 1
Renunciatio expreſſa, ſeu tacita quibus exemplificetur, & quos effectus producat, t.1.ibidem n.2 & 3
Renunciatio expreſſa eſt duplex, pura, ſeu conditionalis; & quæ differentia inter vtramque, & coram quo fiat, t.1.ibidem n.3.& 4
Renunciationis publicatio quando, & de aliis remiſſiuè, t.1.p.175.n.16 & 17
Renunciatio ſimpliciter facta ea mente, & ſpe, vt certæ perſonæ conferatur, non cenſetur ſimoniaca, nec conſtitutiones dictæ prohibent id procurare Renuncianti, vt ab Ordinario petat, t.1 p.195. n 14
Renunciatio Pontificatus eſt res grauiſſima & ardua, t 1 p 147.n.2
Renunciandi licentia conceditur Epiſcopo à Papa, tomo 1 p.188.n.1
Renunciare poteſt beneficiarius incidens in irregularitatem, t.1.p.192.n.7
Renuncians beneficio ſuo, illud nequit repetere, niſi aſſignatio nulla fuerit, aut ſubreptitia, t 1.p.176 n 1
Renunciari nequit beneficium cum pacto de redimenda penſione, t.1.p.175 n.25
Renuncians qualiter amittat poſſeſſionem & titulum per puram & ſimplicem Renunciationem; quando ſi renunciet conditionaliter, aut in fauorem certæ perſonæ, t.1 p.196.n.7.8 9 & 10
Renunciatio Officiorum fit in manibus Regis, vbi de ætate ad Renunciandum remiſſiuè, vbi de aliis, t.1.p.174 n 18
Renunciatio beneficiorum eſt conſenſus ad illam, t 1 ibidem n.18.& 11.& qualiter procurator Renunciet.n.14.& 15
Renunciatio coram Ordinario, ſimpliciter facta ea intentione, & ſpe, vt certæ perſonæ conferatur, non inducit ſimoniam, quamvis eidem beneficium collatum ſit, t.1.p.193 numero 9
Renunciatio in vtroque foro valet poſt Renunciationem liberè, & purè factam procurare, & humiliter poſtulare, vt beneficium illud certæ perſonæ conferatur, t.1.ibid n.10
Renunciatio permutatio & reſignatio beneficiorum ad idem tendunt quæ communiter ſub hoc titulo de Renunciatione tractari queunt p.41 n.1.
Renunciatio duplex eſt tacita ſiue expreſſa, ibid.n.12
Renunciatio num ſit ſimoniaca, & de aliis remiſſiuè, t.1 p.177.n.5
Renunciare Prælaturæ non videtur Prælatus, qui ab obedientia ſubditos abſoluit, t.1.p 191.n.1
Renuncians per Procuratorem poteſt reuocare eam Renunciationem, quandiu res eſt integra, t.1.ibidem n.2
Renunciationis cauſæ quæ admittantur, t.1.p.188 n.8
Renunciatio debet eſſe ſpontanea, & electio in libertate, p.182 num.3.& 4.
Renunciatio conditionalis in fauorem certæ perſonæ facta coram Ordinario valet, nulla penſione aſſignata, nec interueniente permiſſione temporalitatis inter partes, t.1.p.192 n.1 & 8
Renunciatio quæ expoſcit ſuperioris aſſenſum eſt in cæteris beneficiis præter Papatum, t.1.p 197 n.6
Papatus electio eſt ſoli Deo reſeruata; & ſic Renunciatio Papatus ſoli Deo facta videtur, t 1.ibidem n.7
Papa Renuncians Papatum ſine cauſa peccat mortaliter, t.1 ibidem n.8
Cæleſtinus III. volens renunciare Papatui, Cardinales noluerunt eligere Ioannem Paulum ab eo deſignatum, tom.1 ibidem numero 10
Renunciatio Papatus eſt communicanda cum Collegio Cardinalium ſicut res alia grauiſſima, non præcisè ſed ex vrbanitate, t.1 ibidem n.11 & 12 & à n.17 18.& 19
Renunciatio valet quæ fit in manibus electoris abſque ſuperiore, t.1.p 184.n.10
Renunciatio iuris ad rem ſine licentia procedit in libera Renunciatione; ſecus ſi fiat ad fauorem perſonæ, aut cum reſeruatione penſionis, t.1.ibidem n.1
Renunciare nequit Abbas exemptus ſine licentia Papæ, ſed alij inferiores Abbates poſſunt in manibus Generalis, vel Diffinitoris, aut alterius, t.1. p.91. n.1 & 2
Renũciatio quæ fit ex cauſa permutationis cõditionalis, eſt

& reſpectiua, quæ valet, & tenet. *Clem. vnica de præbendis*, t.1, p.103. n.4
Renunciatio facta in manibus Laici non tenet: & ſi renuncians beneficio ſpoliatur: quid ſi re, & verbo fiat, t.1.p.184 n.1.& 3.& quid de proprietate beneficij, p.185.n.9
Renunciationes factæ in manibus Laici quantumcumque dignitatis, & etiam ſi habeat ius patronatus, ſunt nullæ, t.1. ibidem n.3
Renunciatio facta ſine aſſenſu ſuperioris, non tenet in præiudicium Eccleſiæ, ſecus renunciantis, in cuius præiudicium impetrari poteſt, explica, t.1. ibidem n.4.5.& 10
Renunciare num cum effectu teneatur Clericus, qui poſt petitam licentiam pœnitere vult ante extenſionem renunciationis in Camera: quid de ſtylo, t.1.p.190.n.8.9 & 10
Renuncians diſpenſationi ſeu electioni de ſe factæ, ea vti poteſt pœnitendo, cum non acceptauerit ſuperior dimiſſionem, t.1. ibidem n.11
Renunciatio Eccleſiæ fit tantum cum euidenti vtilitate, t.1 p.156.n.4
Renuncians ſponte electioni de ſe factæ, amplius non auditur, t.1. p.183. n.1
Renunciare coram Ordinario ſimpliciter poſſunt criminoſi poſt receptas probationes concluſum in cauſa, ac appellatione pendente, niſi crimen renunciantem redderet indignum beneficio, t.1. p.189. n.6
Renunciatio facta cum intentione, vt alteri conferatur beneficium, eſt ſimoniaca, t.1 p.177. n.8

Repetitio.

Repetitio ſub conditione fit quando reuera in conſecratione Epiſcopi, aut ordinis, deficit aliquid, quod eſt ſub opinione ſubſtantiali, non ſic aliter, t.2.p.12.n.18

Repudium.

Repudij libellus permiſſus à Moyſe ad duritiam cordis eorum, vt Chriſtus reſpondit, t.2.p.345. n.19
Repudiatarum vxorum, id eſt ob cauſam fornicationis ſeparatæ mulieres intelliguntur, tomo 2. pagina 350 n.1.4.& n.14
Repudium lege antiqua permiſſum, reprobatum eſt, t.2. ibidem n.2
Repudiata mulier poteſt intelligi, quæ iam cognita propter conſanguinitatem, vel aliam legitimam cauſam dimittitur, t.2. ibidem n.3

Reſeruatio.

Reſeruationes beneficiorum ſunt legales, t.1.p.615.n.52

Reſidere.

Reſidere in canonicatu, vel Dignitate, cui eſt annexa Parochialis, tenetur illam habens, & quare, t.2.p.570 n.5.7.9.& 10

Reſignatio.

Reſignatio nulla eſt, ſi non acceptat Reſignatarius, etſi eſt recepta à vicario, t.1 p.178.n.20. & 21. ſi eſſet facta cum promiſſione penſionis, ibid.n.22. fallit, ibid.n.23
Reſignatio facta ab infirmo cum pacto retrocedendi in caſu conualeſcentiæ, valet. Item ſi procurator habet mandatum ad reſignandum cum reſeruatione fructuum, tomo 1.ibid. n.13 & 14
Conuentio in reſignatione conſtituenda reſpectu promiſſionis factæ de fructibus ſoluendis, dicitur ſimoniaca, t.1. ibidem n.25
Reſignatio non dicitur effectuata, donec literæ fuerint executæ. Et eſt nulla, in qua non fuit factu mentio, quod permutans reperiebatur ordinatus ad titulum beneficij, t.1. ibidem n.26.& 27
Reſignans, reſeruata penſione, ſi aliqua cauſa annullati contingat, reſignatio non valet, ius abdicare à reſignante, t.1. ibidem n.28
Reſignare queit criminoſus ſuum beneficium, etiam poſt receptas probationes, & concluſum in cauſa, ſi veniat puniendus per ſententiam & poſt ſententiam, appellatione pendente, t.1. p.144. n.10 & 11
Reſignatio eſt nulla in aliquibus caſibus, vt interueniente pecunia, & facta pendente accuſatione, in fauorem certæ perſonæ, & quando ius aliquod manet penes Reſignantem item ſi facta non fuerit mentio de alijs penſionibus & beneficijs non publicata facta à Procuratore poſt annum ſui mandati ſeu vigore Epiſtolæ miſſæ p.178. n.12.13.14.15.16.17.18.& 19
Reſignatio ſub conditione facta eſt nulla, donec conditio adimpleatur in forma ſpecifica, vbi de mandato procuratorio adimplendo in ſpecifica forma qui in ſe non renunciat. p.179.n.1.3.4.& 5.& *l.licet ff.de iudiciis*, ibidem n.4 5.6.7 8
Reſignatio ſi non habeat effectum, poſſunt permutantes ad beneficia reſignata redire, t.2 p 180. n 9
Reſignatarius excommunicatus, Laicus, aut non acceptans, ſiue abſens non aufert beneficium à Reſignante, & quid ſi Reſignans habeat ius patronatus, aut ſi non expreſſerit valorem, t.1. p.196. n.1.2 & 3
Reſignatio beneficij non admittitur à Vicario Generali, niſi de mandato Epiſcopi, t.1.p.174. n 6
Reſignandi conſenſus ſolet præſtari in Camera, ſeu Cancellaria, etſi alibi nulliter fiat, t.2.p.189.n.3
Reſignationes omnes beneficiorum, etiam ſimplices apud Ordinarios inferiores fieri prohibuit Pius V. permiſit verò in certis caſibus, t.1.p.145.n.11
Reſignatio ab excommunicato facta, num valeat *remiſſiuè*, t.1.p.177.n.4
Reſignationis hic nonnullæ aſſignantur quæſtiones, t.1 p.177. n.6
Reſignari beneficium debet in manu ſuperioris, nec ſufficit coram Notario tantum, t.1.ibidem n 7
Reſignans nequit ſine manifeſtatione Pontifici facta obligare reſignatarium cum reſeruatione penſionis, vt aliqua onera ſuſtineat. Quid ſi ordinarius commiſſionem haberet imponendi penſionem, t.1.p.175.n.26.& 27
Reſignationis effectus nonnulli, p.186.n.24
Reſignans num admonendo ſuperiorem, & non ſpectando, eius conſenſum, ſatisfaciat, t.1.p.177.n.9
Reſignare num debeat excommunicatus ſibi beneficium collatum, t.1.p.394.n.11
Reſignationis cauſæ ex quibus ſuperiores eas admittunt p.175. n.1
Reſignans petens à reſignatario ſolutionem expenſarum, ſimoniam committit, t.1. p.182. n 2
Reſignationis gratia facta *in forma dignum* nullum tribuit ius reſignatario donec de habilitate conſtet & fiat collatio, t.1.p.187. n.12
Reſignanti datur manutentio antequam reſignatario detur poſſeſſio idemque procedit pendente lite ſuper validitate, & inualiditate reſignationis, & an ſint purificatæ conditiones, t.1.ibidem n.13.14.& 15. fallit, n.16
Reſignationis effectio non probatur ante executas litteras nec ius abdicatur à reſignante quamvis reſignans tanquam œconomus ab ordinario adminiſtraſſet & etiam ſi reſignatarius cepiſſet beneficij reſignati poſſeſſionem t.1.p.187.n.9.10.& 11
Reſignatio beneficij non facta mentione, quod reſignans ſit ordinatus ad eius titulum, non valeat, t.1 p.175. n.17
Reſignatio facta in manibus non volentis eam acceptare, non aufert beneficium, t.1.ibidem n.18
Reſignatio beneficiorum quatenus ad conſanguineos, t.1 ibidem n.19
Reſignatio beneficij, cum poſſit fieri à non ſoluente penſionem, reſoluitur ſub diſtinctione, t.1.ibidem n.20.& 21
Reſignans Canonicus conſtitutus in dignitate poteſt eſſe Iudex in cauſa ſibi commiſſa ſiue delegata ratione dignitatis ante executas litteras reſignationis, t.1. p.186. n.1, 2.& 3.& proprius, ibidem n.4.7. & 8
Reſignare poteſt ingrediens religionem beneficium abſque licentia ordinarij, ibidem n.15
Reſignans beneficium vſque ad quod tempus queat fructus beneficij reſignati percipere latæ diſcutitur vbi ſeptem proponuntur ſententiæ, ibidem n.16. vſque ad 23
Reſignandi animo acceptarum beneficium num faciat vt ſic accipiens peccet lethaliter. Et num liceat beneficium procurare animo retinendi *remiſſiuè*, tomo 1. pagina 175 n.13.& 14
Redire ad beneficium reſignatum: an quis poſſit abſque noua collatione *remiſſiuè*, t 1.p.177.n.5
Reſignans beneficium de ſuo iure patronatus poteſt præſentare quem vult ad dictum beneficium, & Ordinarius tenetur inſtituere, non obſtante dicta conſtitutione Pij V. t.1.p.195. n.13
Reſignans poteſt regredi ad beneficium reſignatum vbi penſio in parte non ſubſiſtit, t.1. p.196.n.6
Congrua ſuſtentatio quæ dicatur vt reſignatio valeat, t.1. p.180.n.13.& 14
Reſignans eſt tantum priuatus poſſeſſione iuris, non de poſſeſſione naturali, t.1.p.92. n.12. & 13
Reſignatarius ab apprehenſa poſſeſſione, dicitur ius habere, t.1.p.92.n.13
Reſignatio beneficij an de ſola voluntate reſignantis procedere poſſit ſub diſtinctione, realis, & verbalis dimiſſionis, t.1. p.185.n 6.7.& 8
Reſignationis litteræ qualem extenſum deſiderent conſenſum, t.1. p.190. n.7
Reſignatio quando non tenuit, redit ad beneficium ſine noua collatione reſignans, t.1.p.191.n.3
Reſignatio beneficij facta de canonicato in legitimo, in fauorem alicuius, reſeruata ſibi penſione ſuper Parochiali patris ipſius videtur fraudulenta, t.2. p.129. numero 15

Reſignatio in fauorem filij Clerici, reſeruata penſione reſignanti, de conſenſu Patris videtur contra Tridentinum 1 ſ. ibidem n. 16
Reſignationes reciprocæ prohibentur à Tridentino. Et quæ ſint 1. ſ. p. 138. n. 17. 18. 20. & 21 fallit ſi dempta fraude fiant, vt in caſu, ibidem numero 24
Reciproca reſignatio eſt *reſigno in fauorem filij tui vt reſignes in fauorem filij mei*, tomo 1 numero 18 & 20
Simonia confidentialis arguitur ex duobus mandatis correſpectiuis, tomo 2. ibidem numero 19
Reciproca reſignatio probatur, ſi ambæ ſupplicationes fuerunt eodem tempore datæ, & conſenſus præſtiti & ex mandatis vni, & eidem procuratori, tomo 2. ibidem n. 18 & 22. & quando fuerunt data modico tempore interiecto, ibidem n. 23

Res.

Res, quæ culpâ caret, in damnum venire non debet t. 2 pagina 224. n. 5
Res integra quando dicatur, vel non, *remiſſiuè*, tomo 1 p. 105. numero 8
Res trahere debet Dominium à principaliori & ipſum ſequi, tomo 2. pagina 177. numero 1 2

Reſcriptum.

Reſcriptum vnis conceſſum extenditur ad alios *remiſſiuè*, tomo 2. p. 446. numero 10
Reſcriptum contra legem etiam non habentem clauſulam derogatoriam, non valet, t. 1. p. 147. n. 18
Reſcriptum Principis non aufert Dominium, t. 1 p. 181. n. 17

Reſpublica.

Reſpublica deſtruitur conſilio imprudenti, & commodo priuato, odio latenti Conſiliariorum, t. 1. p. 29 n. 15
Reſpublica tutior dicitur, in qua Rex malus eſt, quam in qua Conſiliarij mali ſunt, t. 1. p. 30 n 20
Reſpublica non bene regitur abſque bonis Conſiliariis, t. 1. p. 29. n. 9

Reſtitutio.

Reſtitutio in integrum concedi poteſt ab Epiſcopo diuerſus ſententiam ſui vicarij generalis, t. 2. p. 629. n. 6. & 7
Reſtitutio in integrum media ſupplicatione conceditur à ſententia vicarij ad Epiſcopum, ſed non prouocatio, & quare, t. 2. pagina 629 numero 8 & 9
Reſtitutio in integrum tantum continet erroris proprij veniæ petitionem, t 2. ibidem n. 9
Reſtitutionis in integrum remedium, differt à remedio appellationis, quod denegatur de vicario Epiſcopi ad ipſum, t. 2. p. 629. n. 4 & 5

Retinere.

Retinere beneficium poteſt poſt abſolutionem excommunicatus, cui collatum fuerat illud cum declarationibus, t. 1. p. 394. n. 13. 14. 15. & 16

Retroceſſio.

Retroceſſio à Clericatu, non eſt culpa læſæ, t. 1. p. 313. numero 18

Reuerentia.

Reuerentia eſt ſanioribus exhibenda, cum plus valeat vmbra ſenis, quam enſis iuuenis, t. 1. p. 157. n 7

Reuocare.

Reuocandi licentiam confitendi cauſa iuſta erit, veluti ſi confeſſarius abutetur de vehementi, t. 1. p. 441. n. 43

Rex

Rex Hiſpaniæ in duobus caſibus nominauit, ſede vacante Gubernatores Laicos, Compluti, & Talabaræ, t. 1. p. 88 numero 14
Rex ſemel donatum non aufert, t. 1. ibidem n. 15
Rex debet habere probos, & honeſtos Conſiliarios, t. 1. p. 50. numero 19
Reges non omnes vngebantur ſed aliqui tantum priuilegio, vt Franciæ, & Hiſpaniæ, qui & ſunt Canonici aliquarum Cathedralium ſuorum Regnorum, t. 2. p. 8 n. 15. 16. & vide, n 33
Reges hiſpaniæ & Portugaliæ à quo tempore habuerunt ius nominandi, & præſentandi Epiſcopos, non à tempore Gotho, & alij dixerunt, p. 217 n 27. & 28
S. Cyprianus, n. 17 & 23. relatus explicatur ibidem
Stanislaus Socolbius Rex Poloniæ Theologus inſignis, vertit cenſuram Hieremiæ Conſtantinopolitani ex Græco in latinum, & annotationibus illuſtrauit, t. 2 p 74. n. 10
Reges nullomodo poſſunt nominare ad Epiſcopatus aliquâ pecuniâ acceptâ, ſeu datâ ab eligendis, ſeu ab altis illo prætexto, t. 1. p. 13. n 18
Eccleſia viduata eſt ſub Regis Hiſpaniæ protectione, t. 1 p. 145. n. 9
Reges priuilegio, vel conſuetudine poſſunt habere ius nominandi Epiſcopos, t. 1. p. 64. n. 6
Reges Franciæ habent ius nominandi Epiſcopos ad Eccleſias in ſuo Regno, t. 2. ibidem n. 7

Carolus V. Hiſpaniæ Rex communi ſuffragio electorem Germaniæ uit Imperator electus in 18 anno ſuæ ætatis t. 1. p. 353. n. 6
Philippi IV. Regis decretum declarans polygamiæ delictum, pertinere ad inquiſitionem, t. 2. p. 384 n. 84
Portugaliæ Rex nunquam habuit ius eligendi Epiſcopos, ſed tantum nominandi. t. 1 p. 16 n 18 1. & 22
Reges Hiſpaniæ, & Portugaliæ à quo tempore, t. 1 n. 19
Regnum facere vacare ſtatuta, ne amittat Laici Epiſcoporum, Nunciorum, Inquiſitorum, & Cardinalium gaudeant immunitate ſoi, & priuilegiorum *remiſſiue*, t. 2. p 445. n 4
Rex eligi vt poſſit, debet eſſe in ætate annorum 15 aliter per ſucceſſionem, t. 1 p. 351. n 8 & 9
Reges Hiſpaniæ num poſſint mittere ad electiones Prælatorum Præſides? t. 1 p 146. n 4
Carolus V rogatus, vt venderet Officia, reſpondit ſe potius velle vinci ab inimicis, t. 1. p 12 n 14
Beneficia externis à Regno, num conferri valeant, t. 1 p 4. numero 6

Ritus.

Ritus antiqui obſeruari commendantur inter, Græcos, & latinos circa ſacramentum confirmationis & conſecrationis in Azymo, & fermentato, t. 1. p 93. numero 19. & 20
Ritus ordinandi Græcos à Latinis, & è contra approbantur, t. 1. p 244 n 7
Ritus Eccleſiæ Romanæ, differt à ritu Eccleſiæ Græcæ in conſecratione, & in ordine, & de ritu Græco, & Latino, t. 1. ibidem n. 8. 9. & 10
Ritus Eccleſiæ latinæ, & Græcæ diſcrepant in adminiſtratione, & collatione ordinum, 1 1. p 575. n. 31
Ritus in ordinatione Epiſcopi non videntur habere inter ſe connexionem, nec ordinationem, ac relationem vnius ad alterum, t. 2. p. 13
Ritus presbyteratus, qualis in Eccleſia Græca, & latina, *remiſſiuè*. to 2. p. 169 n. 28
Gratiæ nomine intelligitur gratia ſanctificans animam, t. 1 p. 157 n 14

Roma.

Romæ deiecto ſummæ idolatriæ Pontificatu ſubrogatum fuit totius terreſtris Sanctitatis Chriſtianæ caput Pontifex ſcilicet dictus maximus omnium Sacerdos, & Antiſtes, t. 1. p. 448. n 11
Roma, quæ mater fuerat erroris, fecit, vt eſſet teſtis Euangelicæ veritatis, t. 1 p. 435 n 40

Ruſticus.

Ruſticitas & diotiſſimum non excuſant à facto hæreticale nuptios binas eodem tempore contrahentem cum pluribus vxoribus, t. 2 p. 380. n. 51

S

Sacellarius.

SAcellarius fuit Oſtiarij coadiutor, cui ſucceſſit in cathedrali Theſaurarius, t. 2 p 345. n. 18 & 19
Sacellarius vocabatur à paruo aureorum ſacco, quem ferebat ſecum, vel habebat ad pecunias Eccleſiæ in eo reponendas, Græco nomine Theſaurarius, t. 1. ibidem n. 19

Sacerdos.

Sacerdos quilibet ex commiſſione Pontificia, poteſt conferre Ordines minores: quid de maioribus, t. 1. p. 209 n. 5 6. & 7 latè: quid de Clerico in minoribus, ibidem n 12
Sacerdos publicus Concubinarius, vel adulter poſt peractam pœnitentiam, poterit celebrare ſine diſpenſatione, & quare, t. 1. p 107. n 9 & 10
Sacerdos communiter habitus pro confeſſore, exercens, ſtante illo communi errore ſuſtinetur, & geſta per eum non iterantur, comperto errore, t. 2 p. 154 n 28
Sacerdos Baptizans in caſu neceſſitatis, etſi non exiſtat in gratia, non peccat, aliter, ſi miniſtrat ſolemniter, t. 2. p. 163. n. 5 & 6
Sacerdotes miniſtrans in caſu neceſſitatis vnctionem, non vſurpat Iuriſdictionem alienam, t. 2. p 42. n 9
Sacerdos in Sacris, & Monachus profeſſus, nuptias contrahentes, rei ſunt S Offi ij, t. 2. p 183 n. 77
Sacerdos adminiſtrans Sacramenta confiſus in ſolo Charactere, valide faciat, præter pœnitentiæ, & matrimonij Sacramentũ, item ordinum, & cõfirmationis, t 1 p 427. n. 33
Sacerdos, cui ſuperuenit cæcitas fit irregularis ſaltem ad celebrandum, non ad alia miniſteria, quæ poteſt nihilominus peragere, vt prædicare, t 2. p 384. n. 37. & 38
Sacerdos in peccato exiſtens, ſi benedicat aquam, non peccat mortaliter contra aliquos, t. 1. p. 164 n. 15. & 17
Sacerdos benedicens aquam, aut populum in peccato, non peccat lethaliter, t. 2. p. 164. numero 17

Sacerdos ſimplex ex Papæ commiſſione, poterit Præſbyteratus ordinem conferre, t.1. p.417. n.14.15.16.& 21
Sacerdos queit porrigere hoſtiam conſecratam peccatori communicaturo cum aliis fingens eam introducere in os, vt eius infamiam euitet, t.1. p.308. n.15
Exiſtimatus ſacerdos qui non eſt, non abſoluit valide ex communi errore, ſecus ſi ſacerdos exiſtimetur Parochus, t.2. p.154. n.21.& 23
Sacerdotes gentilitiis præſtantes virtute, & excellentes genere ſolùm ad ſacerdotium admittebat, non vlla ex parte corpore trunco, t.2. p.304. n.10
Sacerdotij ordo num iteretur, ſi ordinandus non tetigit Patenam, & Hoſtiam, aut ſolum calicem, t.2. p.172. n.11.12.15.& 14
Sacerdotes Euangelici apud Principes Chriſtianos magno in honore ſunt, t.2. p.451. n.21.22.& 23
Sacerdotum Euangelicæ legis officium in terra cæleſtibus negotiis, connumeratur inſtitutum, non ab homine, aut ab Angelo, ſed à ſpiritu ſancto, t.2. p.452. n.22
Sacerdotes Euangelici meruerunt diſpenſare cœleſtia, & poteſtatem acceperunt, quam nec Angelicis dedit Deus, t.2. ibidem n.23
Sacerdotes maiores, & minores erant & inter primas obtinebant Pontifices, t.2. p.455. n.24
Sacerdotes ſi nec celebrant in propria vel aliena parochia tenentur tunc in propria communicare parochianos pro implendo præcepto annuæ communionis in paſchate, t.2. p.582. n.95
Sacerdotium, & Diaconatus olim conferebantur per ſolam manus impoſitionem, t.2. p.174. n.27
Sacerdotes in Teſtamento veteri, non niſi cum vnica nunquam violata contrahebant, t.2. p.544. n.10
Sacerdos ſola prima ordinatione conſecratus, nempè calicis porrectione, num ſi impoſita non eſt manus, poſſit ex diſpenſatione Pontificia confirmare, tomo 2. p.89. numero 6.7.8.9.10.& 11
Sotus cenſet impoſitionem manuum in ordinatione eſſe introductam ab Apoſtolis, t.2. ibidem n.7
Sacerdos in ordinatione ſua accepit duplicem poteſtatem, t.1. p.167. n.14
Sacerdos alius ſe intromittens, præſente Parocho, & ſine eius licentia in adminiſtratione vnctionis, peccat mortaliter, extra caſum neceſſitatis, non verò incurrit cenſuram, t.2. p.42. n.6
Sacerdos quilibet ſi Parochus abſit, aut per manifeſtam iniuriam nolit, vnctionem miniſtrare poterit. Et quando ſic præſumatur, t.2. ibidem n.7.& 9
Sacerdos adminiſtrans vnctionem ſine licentia Parochi, & extra neceſſitatem, nullam incurrit cenſuram, licèt peccet, t.2. p.42. n.14
Sacerdotes cardinales ſunt qui cum Epiſcopo miniſtrant in cathedrali, id eſt canonici, t.2. p.501. n.1.2.3.& 4
Cardinales ſacerdotes dicuntur tanquam principales id eſt canonici Diaconi, qui ſunt ſimiæ aliorum cardinalium Romanæ Eccleſiæ, t.2. p.501. n.3
Sacerdotes apud Romanos eligebantur, qui erant genere excellentes, virtute præſtantes, nec corpore trunci: idem apud Perſas, t.2. p.520. n.14 & 15
Sacerdos abſoluit ab homicidio, ſed in irregularitate contracta, ſolus Papa diſpenſat. Non enim valet argumentum ab abſolutione ad diſpenſationem, t.2. p.523. n.21
Sacerdos ſimplex Preſbyter ex delegatione Pontificia valet adminiſtrare ſacramentum Confirmationis, t.2. p.86. n.21.22.& 23. Vbi ex Pontificibus, conceſſionibus, & conciliis, & fundamenta contraria expenduntur, ibidem num.25.26.& 27
Sacerdotium probatum, & inſtitutum fuit à Chriſto, qui Apoſtolis dedit Ordinis poteſtatem in vltima cœna, qua inſtituit Sacramentum Euchariſtiæ, t.2. p.203
Sacerdotes apud Romanos tempore gentilitatis in rebus politicis digniorem obtinebant locum ſic vt intereſſent apud Græcos publicis conſiliis t.2. p.451. n.12
Sacerdotes præſentibus omnia publica proponebantur conſilia à gentilibus t.2. p.452. n.13
Sacerdotibus Ciuitates honorem dederunt quia hic bona à diis non ſibi tantum ſuiſque amicis ſed in communi omnibus ciuitatibus præcabantur, t.2. ibidem n.14
Reges apud ægiptios à ſacerdotibus aut rei bellicæ peritis diligebantur, t.2. p.452. n.15
Sacerdos minimè fieri prohibetur, qui ducit vxorem ab alio viro ductam, ſed minimè cognitam, tomo 2. pagina 386. n.2
Sacerdos fieri non prohibetur, qui duxit vxorem illam, quam prius cognouit, tomo 2. ibidem n.3
Sacerdotes in ordine recipiunt Characterem Sacerdotalem, tomo 2. p.427. n.8
Corporis Chriſti diſpenſandi poteſtas, eſt penes ſacerdotem, qui ex cauſa neceſſitatis poteſt illam diſpenſare Diacono, t.1. ibidem n.9
Sacerdotij Dignitas, ſumma eſt Dignitas Dignitatum, tomo 2. pagina 242. numero 8
Sacerdos eſt templum, & vas Chriſti Domini, ac ſacramentum ſpiritus ſancti, tomo 2. p.402. n.30
Sacerdotum, alij ſunt Epiſcopi, alij Archiepiſcopi ſeu Metropolitani, alij Primates alij ſummi Pontifices ordinati in Eccleſia ad imitationem Flaminum, Archiflaminum, & Prothoflaminum gentilium, vt aliqui exiſtimant. Quid verius, tomo 2. p.448. n.8.& 9
Sacerdotes gentilitatis fiebant qui erant viri probi nobiles ac prudentes, tomo 2. p.451. numero 7
Sacerdotibus pluribus opus eſſe gentiles quaſi eorum religione diligentius vrbs quam ipſis mœnibus cingeretur, tomo 2. ibidem n.8
S.Petrus ad imitationem gentilitatis poſuit in ciuitatibus & prouinciis vbi gentiles poſuerunt flamines qui primi legis doctores erant & alios Patriarchas, Archiepiſcopos, t.2. p.451. n.9.& 10. in fine vbi quare ita poſuit
Reſpublica exiſtimata fœlix in qua erant Sacerdotes gentiles felicior exiſtimatur Chriſtiana in qua ſunt Sacerdotes euangelici, tomo 2. p.451. n.10
Sacerdotes cur contineant in officio? Et de quibus intelligatur? tomo 1. p.52. n.17 & 18
Sacerdotium vocatur munus patrimoniale. Et quare. tomo 1. pagina 52. n.18
Sacerdos ſimplex ſecundùm plures nequit à Pontifice diſpenſare, vt conferat primam Tonſuram, & minores ordines, in praxi aliter; t.1. p.416. n.2.4 & 6
Simplex ſacerdos poteſt ex commiſſione Summi Pontificis nondum conſecrati conferre ordines Diaconatus, & Subdiaconatus, etiam in ratione ſacramenti; & licèt videatur aliter, tomo 1. pagina 416. numero 7. & 8 confirmatur pagina 417. n.9.10.& 11. vbi n.13. qualiter contingat.
Sacerdos dicitur quaſi ſacrum dans, cuius nomen comprehendit etiam Epiſcopos, t.1. p.426. n.1
Sacerdos proprius vocatur cuiuſlibet Parochiæ Rector, t.2. pagina 506. numero 15. & 16
Sacerdos vna carens manu, poteſt diſpenſari, vt ſacrificet. Et quid ſi vtraque, tomo 2. p.519. n.17.& 18
Baptiſmi miniſtri in caſu neceſſitatis poſſunt eſſe alij præter ſacerdotes & quæ debeant eſſe parata in Eccleſia pro ſolemni Baptiſmo, t.2. p.514. n.115.117.118.& 119
Sacerdotes inferiores, queunt ex licentia ſui Epiſcopi tranſmigrare ad alias Eccleſias; ſed non inuiti, tomo 1. pagina 150. numero 5
Sacerdos abſque alio examine poteſt miniſtrare ſacram Vnctionem, t.2. p.45. n.9
Sacerdos moribundus nequit per ſeipſum vngere, etiamſi non ſit alius, & quare, tomo 2. ibidem n.10 & 11
Sacerdos ſolus poteſt miniſtrare Vnctionem, & ſibimet reſpondere, ſed in praxi aliter fiet, tomo 2. pagina 46 numero 12.& 15
Fœmina nequit reſpondere ſacerdoti miniſtranti Vnctionem infirmo, t.2. ibidem n.14
Sacerdos alter poteſt perficere Vnctionem, quam primus non potuit conſummare abſque repetitione formæ iam prolatæ, tomo 2. ibidem numero 15. & 16. alij dicunt de nouo repetendas vnctiones.
Pharao noluit in tempore Careſtiæ, vt ſacerdotes diſtraherent rem frumentariam, ſed ea in perpetuum retinerent, ac cibaria ſtatuta ex publicis horreis haberent, t.2. p.452. n.16
Hominum genera duo erant apud Gallos, alterum Druidum, id eſt ſacerdotum, qui intererant rebus diuinis, t.2. ibidem n.17
Sacerdotibus exceptis capta ampliſſima ciuitate, Alex. vendit quaſi triginta hominum millia, tomo 2. ibidem numero 18
Alexander qualem reuerentiam præſtiterit, capta Hieroſolyma, Pontifici in ornatu, ei obuiam facienti, reſpondens ſuis in admiratione tantis. *Se non illum, ſed Deum ipſum, cuius Pontificatum gereret adoraſſe*, tomo 2. ibidem numero 19
Sacerdotes apud omnes gentes ſummam obtinuerunt authoritatem etiam in publicis rebus vbi de nonnullis ſpecialibus, penes Athenienſes, Lacedemonios, Ægyptios, Romanos, & Gallos. tomo 2. ibidem numero 20
Sacerdos ſi poſtea præualet in fœmineo ſexu, verior eſt vt nequeat miniſtrare, tomo 2. pagina 538. n.17.19.& 20
Sacerdotes paucos in Domini ſacerdotio melius habere dignos, quàm plures inutiles tomo 1. p.312. n.2
Ratum dicitur id, quod eſt magnum, t.1. p.312. n.3
Sacerdotes plures quando, & qualiter concurrant adminiſtrandum

miniſtrandam Vnctionem infirmis, ſed num licitè, t.1. p.45. n.6. & 21
Sacerdotes ſoli ex officio ſunt proprij miniſtri Baptiſmi ſolemniter celebrandi, t.2. p.515. n.108. & 109

Sacramentum

Sacramentum iterum adminiſtratur ſub conditione, quando dubitatur de ipſius validitate, tomo 2. pagina 149. numero 5
Sacramentum à Miniſtro debet repeti, quoties eſt probabilis opinio, num collatum valide; ſed ſub conditione, ſi eſt valde neceſſarium. Et num æqualiter in ordinibus, & confirmatione, t.2. ibidem n.6 & 7
Sacramenta cum futura eſſent inſtrumenta gratiæ debuerunt definiri ab auctore gratiæ, t.1.p.133.n.12
Materia proxima, & remota, quæ ſit in Sacramentis ſingulis, ibidem n.15.& 16
Res, verbaque in Sacramentis debent eſſe ſimul non phyſice, ſed moraliter ſaltim, ibidem n.17 18. & 19. & quali diſtantia temporis, p.134. n.20.21 & 22
Sacramentorum adminiſtratio non licet in materia, ſeu forma dubia, vel probabili, relicta certa, omnino exemplificatur in Baptiſmo; niſi in neceſſitate, t.2. pag.148. num.1. & 2
Sacramentum miniſtratum per verba æquiuoca, valet, ſi miniſter habeat rectam intentionem, & non inducendi nouum ritum, t.2 p.136. n.14.& 15
Sacramenta, quæ repeti non poſſunt ſemel data & propter characterem, & quia ſemper manent, non ſic de aliis Sacramentis, t.2 p 119. n.14
Neceſſarium quot modis dicatur, & qualiter in Sacramentis, t.1. p.131. n.1.& 2
Sacramenta ex natura rei non ſunt neceſſaria ad ſalutem abſolute. Et quæ neceſſitate medij, aut præcepti.ibid. num.1.& 4
Incarnatio verbi Diuina quo pacto fuit neceſſaria ad ſalutem, t.1.p.131.num 3
Sacramenta Eccleſiæ eſſentialiter conſtant rebus, & verbis, tribuſque perficiuntur, t.1.p.133.n.5.7.8 & 10. Quid de Sacramentis legis veteris.
Materia,& forma in Sacramentis,ſunt in quolibet nouæ legis partes intrinſecæ,& eſſentiales, t 1 p.131. n.6
Chriſtus Dominus pro toto orbe inſtituit eandem materiam, & formam Sacramentorum aſſignauit, ibidem num 9
Sacramenta nouæ legis conſtant rebus, vt materia, verbis vt forma. Et qualiter exemplicetur hic, ibidem nnio.10 & 17
Materia, & forma ſacramentorum, ſunt determinata ex Chriſti inſtitutione,t.1.ibidem n.11.& 12 Et num in indiuiduo, aut qualiter in ſingulis.
Sacramenta ſibi miniſtrari poteſt quis petere ab alio miniſtro parato, ſiue non parato miniſtrare, quando commode alius inueniri nequit de facili,t.2.p.162. n.29 & 30 vel ſi non adſit ſcandalum, ibidem n.31
Sacramenta, ſibi miniſtrari petiturus ab aliquo miniſtro, qualiter ſe gerere debeat *remiſſiuè*, tomo 2. ibidem num.32
Sacramentum non polluitur per Miniſtri prubitatem, hæreſim, excommunicationem, vel degradationem, tomo 1 p.316.num 24
Sacramenti vera definitio conſtans ex genere, & differentia, tomo 1.p 125 n 5 6 & 7
Sacramentum qua de cauſa deducitur à ſacrando, ibidem numero 7
Sacramenti nomen quas acceptiones habeat, ibid. num.8. 9. & 10
Sacramentum extenditur ad ſignificanda occulta miſteria; licet non ſint ſacra. Et ſignificat etiam pignus à litigantibus in loco ſacro repoſitum, pagina 126. num 10.& 11
Sacramentum qua in ſignificatione accipiatur in titulo hoc de ſacram. non iterand. ibidem n.12
Sacramenta ſeptem Eccleſiæ dicuntur ſpecialia ſigna ſanctitatis, ibidem n.13
Signum iuxta Dialecticos quid ſit, & quotuplex, ibidem num 14 & 15. Et qualiter in ſacramentis rem ſacram ſignificet, n 16
Sacramentum quodlibet eſt ſignum rememoratiuum paſſionis Chriſti, demonſtratiuum gratiæ, & prognoſticum Gloriæ, ibidem n.16
era omnia, etſi diſponant ad ſanctificationem, non tamen ſunt ſacramenta, & ſic nec crux, nec ſerpens æneus nec alia, vt hic, t.1 pag.127. numero 17. 18. 19. 20. 21. 22.& 23
Matrimonium in lege veteri non fuit ſacramentum, ſed ſolum ſignum rei ſacræ in ſe, tomo 1.ibidem n.18

Martyrium non fuit ſacramentum, ibidem n.15
Aqua luſtralis, ſiue benedicta non eſt ſacramentum. ibid: numero 10
Sacramentalia non ſunt ſacramentum,ibidem n.11
Actus virtutum non ſunt ſacramenta, ibidem n 12
Sacrificium, vt ſacrificium qualiter dicatur, vt non ſit ſacramentum,ibidem numero 17
Sacramentum, quando cum materia, aut forma minus certa, ſine miniſtro, queat, aut debeat miniſtrari, t.2 p 147. n.9.10.11.& 12
Sacramenta Baptiſmi ſunt, & confirmationis vltaterius, niſi morte præueniente ſegregentur, tomo 2 p.162 numero 8
Sacramenta illa tantum imprimunt characterem, quæ notanter diſtinguunt ſamiliam in comparatione ad Dominum, t.2. p.119. numero 10
Signum poſitum in definitione ſacramenti, debet eſſe ſenſibile, & practicum, & ſignificans, non ad placitum, ſed ex inſtitutione Diuina, t.2. p.127. n.25 & 26
Chriſtus Dominus inſtituit omnia ſacramenta Eccleſiæ, vt Deus, qui cauſa eſt primaria, & authoritatiua omnium ſacramentorum, t.2. ibidem n.27
Sacramenta certum eſt immediate à Domino fuiſſe inſtituta; & ſi de nonnullis aliter ſenſerint aliqui, tomo 2. numero 28.29 & 30
Chriſti humanitas vt vnita Diuinitati, fuit cauſa efficiens inſtrumentalis inſtitutionis omnium ſacramentorum,& qualiter, t.2. p.128 n.30.44 & 47
Sacramenta omnia Eccleſiæ inſtituta eſſe à Chriſto eſt de fide,tomo 2. ibidem n.31.& 32. vbi ex Patribus etiam probatur, & Trid. ac congruentia, & aliis fundamentis, ibidem n.33.34 35.36 & 37. Et in ſacra ſcriptura, ibidem numero 38.39 & 40
Sacramenta ſunt quaſi fundamenta Eccleſiæ, tomo 2. ibidem num.39
Apoſtoli non fundarunt Eccleſiam, ſolum quidem fuerunt diſpenſatores miniſteriorum Dei, non inſtitutores, vel authores, & promulgatores ſacramenta ſuo tempore, tomo 2. p 128. numero 40.& 42
Chriſtus Dominus potuit Apoſtolis communicare poteſtatem inſtituendi, ſed de facto eam eis non communicauit, tomo 2. p.128. numero 41
Moyſes veteris legis fuit tantum promulgator, non inſtitutor, cuius ſolus Deus fuit author, tomo 2. p 129. numero 43.45.46.& 47
Chriſtus Dominus plus quid ſecerit ſecundùm humanitatem in ſacramentis nouæ legis, quam Moyſes in ſacramentis veteris legis, tomo 2. p 129. n.47
Sacramenta nouæ legis non eodem tempore à Chriſto Domino inſtituta fuerunt, tomo 2. ibidem n 48
Sacramenta nouæ legis tribus de cauſis fuerunt à Chriſto inſtituta, & aliis, t 2. ibidem n.49.50.51.& 52
Religio vlla diſcerni valet ſine ſacramentis,tomo 2.ibidem numero 51
Sacramenta Eccleſiæ gratiam, quam conferunt ſignificant, tomo 2. ibidem n.53
Sacramenta nouæ legis ſunt ſeptem contra hæreticos negantes aliqua, vt & contra aliquos catholicos, tomo 2. pag.130 n.54 & 55
Sacramenta quare ſeptem, & non plura, ſeu pauciora, t.2. ibidem n.56 57.& 60
Sacramenta inſtituta ſunt, vt medicinæ ad ſanandas noſtras infirmitates quæ ſunt ſeptem, t.2. ibid n.57
Sacramenta Eccleſiæ non ſunt inter ſe paria, etſi habeant connexionem, & qualiter de Euchariſtia, Baptiſmo, & aliis,t.2.ibidem n.58 & 59.vbi quod vnumquodque excellentius eſt alio ſuo modo ſpeciali, ibidem
Sacramenta ſeptem à Tridentino definita qualitercumque in ſpecies diuidantur non ſunt plura, tomo 2. pag.131. numero 60
Sacramenta ſuſcepturus, non tenetur inquirere de probitate Miniſtri. Et de ratione, t 2. p.164. n.8.& 9
Sacramenta miniſtrandi modus poteſt præſcribi à ſummo Pontifice, t.2. p.150. n.18
Sacramentorum materiæ, & formæ ſunt à Chriſto inſtitutæ, non ſingulæ quoad ſpeciem, ſed aliquæ quoad genus &c. dependenter ad Eccleſia in aſſignatione ſpecifica, t.1 p 244. numero 4
Sacramentorum non reiterandorum inſcriptio eſt de Baptiſmo, confirmatione, & ordine, & num ſit firmam. t.2.pagina 117.n.1.3.& 5
Sacramenta,quæ reiterari poſſunt,ſunt ſacra Vnctio Euchariſtia,Pœnitentia,& matrimonium,t.2.p 118 n 2.3.4 & 9
Sentire malè videtur de ſacramento matrimonij qui duas ſimul viuentes ducit ſibi vxores, t.2.p 375. n.1 & 8
Sentire malè de ſacramento aliquo ille dicitur qui aliter

ſentit, aut docet, aut vtitur quam quod S. Romana Eccleſia prædicat, & obſeruat, qui excommunicatus eſt, vt hæreticus cenſetur, t. 2. pagina 376 numero 11. 13. & 14
Sacramenti ordinis Epiſcopus eſt ſolus miniſter, t. 1. p. 405 num. 1
Sacramenta quæ tantum conſiſtunt in vna materia, & forma, ſi ab vno miniſtro non conſumantur, ab alio integrè repetuntur, vt hic t. 2. p. 46. n. 17
Archipreſbiter debet curare qualiter Sacramenta miniſtrentur à cæteris curatis, t. 2. p. 509. n. 59
Sacramentali in materia aliud eſt probabile eſſe licitè poſſe fieri, aliud probabile eſſe validè fieri, t. 1. pag. 90. numero 26
Sacramentalia inſtituendi authoritas pendet ab Eccleſia; & ſic modus ab ea præſcriptus, eſt obſeruandus in conſecratione, t. 1. p. 80 n. 9
Iterantes ſacramenta ſub conditione extra verum dubium, & tantum ſcrupuloſi, peccant mortaliter, & tantum venialiter ſi penduloſi ſunt; vel quia non recordantur de ſuſceptione, tomo 2. pagina 149. numero 10. 11. 12 & 13
Sacramenti cuiuſque conſiderantur res, ſacramentum, & res, & ſacramentum ſimul, t. 2. p. 53 n. 34
Sacramenta omnia quæ in vſu conſiſtunt, conferunt vnicã gratiam in illo momento quo ſacramentum, & eius ſignificatio completur. Quid in ordine, & Euchariſtia, tom 2. p. 58. n 21. & 22
Sacramenta Pœnitentiæ, Baptiſmi, & Euchariſtiæ miniſtrãtur tempore interdicti, t. 1. p 34. n. 2
Sacramenti adminiſtratio poteſt fieri cum opinione probabili, t. 1. p. 27 n. 14
Pixides duæ tenendæ ſunt in Sacrario, in quarum vna conſeruetur ſanctiſſimum ſacramentum, & in altera deferatur ad infirmos, quæ debent collocari in altari viatico, vel ſuper Corporali, t. 2. p 513. n. 100
Sacramenta quæ in vſu conſiſtunt habent pro materia, proxima vſum materiæ remotæ, contra alios dicentes oleũ ipſum benedictum eſſe ſacramentum tom. ſecundo, pag 20. n. 38
Sacramenta nouæ legis, primariò inſtituta ſunt ad conferendam gratiam habitualem, t. 2. p. 52. n 4
Sacramenti plures definitiones, vera, t. 1. pag. 124. numero 2. & 5
Sacramentum legis naturæ à Deo ſolo fuit inſtitutum, t. 2. p. 173. n. 23

Sacriſta.

Sacriſta dicitur à rerum ſacrarum cuſtodia, & nomine, quaſi ſacris ſtans, t. 2 p. 543 n. 1 & 2
Sacrarium dicitur in quo res ſacræ aſſeruantur, ac reponuntur, t. 2. ibid. n 2
Cantor non cogitur ſeruire ſacriſtæ officium. t. 1. ibidem num. 3
Sacriſta nihil exigere debet pro benedictione ſponſi, & ſponſæ, tom. 2. ibid. n. 4
Sacriſta, & Præfectus Eccleſiarum cogi poſſunt ad non permittendam celebrationem in Eccleſia, niſi exhibita Ordinarij licentia, t. 2 ibid. n. 5
Sacriſtæ maioris Eccleſiæ ſanctiſſimæ Annunciatæ, licet benedicere cineres, candelas, Palmas, & diſtribuere etiam ſi non ſit celebraturus, t 2. ibid. n. 5
Sacriſtæ Palatij Apoſtolici conſueuit officium, committi, t. 2. ibid. n. 7
Sacriſtanatum in Parochiali erectum eſt vna cum vnione ſimplicis beneficij vt deſeruiatur in Eccleſia, t. 2. ibidem num 8
Sacriſta, Cuſtos, & Theſaurarius, ſunt nomina Eccleſiæ, quaſi idem ſignificantia, t. 2. p. 538 n. 1. & 2. & à quo nominentur, ibid n. 3 & 7. vbi quod in origine habent diuerſa officia, ibid. n. 8
Sacriſtæ circa alia maiora. t. 2. p. 541. n. 22
Sacriſta tenetur reddere rationem Theſaurario maiori de rebus ſuæ cuſtodiæ, t. 2. ibid n 23 24. & 25
Motæ Taurinæ Eccleſia S. Martini, annexa antiquiori S. Mariæ de Caſtellanos, erecta fuit loco fratrum Theutonicorum, antea ordinis de pronica cum ſeptem Capellanis, & alijs duobus, vocatus vnus ſacriſta maior, alter ſacriſta minor, qui prouidentur in concurſu, t. 2. p. 540 n. 11 & 12
Sacriſta Dignitas dici poteſt, & ſi potius nuncupetur appellatione Theſaurarij, t. 2. p 541. n. 13
Sacriſta & Theſaurarius à vi nominis ad eundem effectũ ſunt conſtituti in Eccleſijs, t 2. ibid n 14. & 16
Sacriſta in Cathedralibus videtur introductus, quaſi coadiutor Ordinarij, t 2. ibid. n 15
Sacriſtæ proprium munus quale ſit officium. & munus circa cuſtodiam Theſauri, & veſtimentorũ, t. 2. ibid. n. 16
Theſaurarius maior, non ex eo quod Dignitas ſit eleuata, deſinit habere curam cæterum Eccleſiæ rerum, ſed cum nonnulla differentia, ac ſacriſta, t. 2. ibid. n. 18 & 16
Sacriſta & cuſtos ſolent à Theſaurario, Dignitate eius expenſis, aut à Capitulo, t. 2. ibid. n. 19
Sacriſtanum hodie in ordine ad cuſtodem dicimus propriè maior, & quæ differentia inter cuſtodiam vtrorumque t. 2. ibid n 20. & 21
Sacriſta, Theſaurarius, & cuſtos ſunt miniſtri inferiores Archidiacono, etiam quoad cuſtodienda vaſa, & ornamenta Eccleſiæ, & minores in Dignitate, tom. 2. p 541. n 27 & 28
Sacriſta Theſaurarius maior ſedet inter Dignitates ante Canonicos, ſed in quo loco, t. 2 p. 540. n. 7. & 8
Theſaurarius, ſacriſta, vt Dignitas poteſt deputari ex Trid. iudex delegatus, & etiam conſeruator, t. 2 ibid. n 8
Sacriſta, Cuſtos, & Theſaurarius minor de iure nullam habent iuriſdictionem, & adminiſtrationem, t. 2. p. 538. n. 6
Sacriſtã eſt officium in Eccleſia, t. 1. p. 362. n. 21
Sacriſta, & Theſaurarius in aliquibus partibus ex vſu idem ſunt, in alijs diuerſimode, t. 2. p. 543. n. 2

Salarium.

Salarium deſignatum publico, à nemine lucratur ante legitimam ætatem niſi Regio aſſenſu & reſcripto, t. 1 p. 354 num. 12
Salaria præſtantur pro labore. t. 2. p. 675. n. 12

Salus.

Salutis communis pars magna conſiſtit in Conſiliarijs optimis, & iuregentimis eligendis t. 1. p. 29. n. 2

Sanguis.

Sanguinis iure non ſucceditur in beneficiis, nec hæreditariis, t. 1. p. 404. n. 20

Sanitas.

Sanitas mentis naturaliter, & de iure præſumitur, etiam in ſene. t. 1. p. 99. n. 8
Sanitas mentis probatur per communem reputationem, & prudentis diſpoſitione. ibid. n. 9
Sanitati accedunt pulchritudo, ac boni habitus integritas t. 2 p. 304 n. 5

Sapientior.

Sapientior cæteris eſt, cui eſt cor audiens in arte gubernãdi, t 1. p. 12. n. 8

Satellites.

Satellites ſunt ratione officij irregulares ad ordines. t. 1. p. 340. num. 1
Filij ſatellitum non ſunt irregulares ad ordines & dignitates ſi laudabiliter viuant, ibid. n. 2 & 7

Satisfactio.

Satisfactio præſtanda eſt Domino ſerui qui nunc illum manumiſit antequam conſequatur libertatem virtute manumiſſionis vnius ex Dominis, t. 2. p 284. n. 4
Satisfactio in iure datur propter aliquã culpã, t. 1. p. 384 n. 9. num 6

Scandalum.

Scandali materia remiſſiuè, t. 1. p. 188. n. 2

Schedula.

Schedula Regis Philippi IV. miſſa ad Decanum, & Capitulum Auttuſicenſis Eccleſiæ ſuper recipiendo Epiſcopo electo, vt Gubernatore. & quid acciderit ea vita à Capitulo à t. 2. p. 87. n 5. & 6. & de intellectu ſchedulæ, ibid

Scientia.

Scientia ad ſimplex beneficium, eſt ſcire, nempe rudimenta fidei, & legere, & ſcribere, & quod aliquantulum linguã Latinam intelligat, vt poſſit eſſe aptus ad recitandum officium, & non cantare, t. 1. p. 433. n. 11 12. 13 & 14
Scientia eſt mater omnium virtutum. t. 1. p. 432. n. 9
Scientia maior requiritur in beneficiando quam conſtituendo t. 1. p 433. n. 12
Scientiæ defectus deijcit iam promotum etiam ſi ſit Epiſcopus, qui poteſt eo defectu ab Epiſcopatu deijci, t. 1 p. 481. n. 1
Scientiæ defectus ſufficit ad cedendum, t. ibid n. 1
Scientiæ defectus competentis reddit collationem iniuſtã non tamen nullam ſi non reddit prorſus illiteratum, t. 1 p. 434. n. 33
Scientia quæ in ordinandis requiritur, procedit non ex neceſſitate ſacramenti, ſed præcepti, t. 2. p. 434. n. 24
Scire quilibet præſumitur quæ ſunt notoria in ciuitate t. 1 pag. 5. num 5
Sciens parũ ſine ſpe plus proficiẽdi, dicitur habilis ad beneficia non requirentia ſcientiam, vel magnam curam, t. 1 p. 434. n. 22
Sciens nemo præſumitur, niſi probetur, t. 1. p. 313. n. 13

Scriba.

Scribis deputatis pro ſocietate, & confraternitate, creditis & Hoſpitalis, t. 2. p. 519. n. 23 & 42

Scriptores

Scriptores.

Scriptores ſunt officiales Papæ ; & ſic eorum beneficia reſeruata, tomo 2. pagina 612. numero 90

Scriptoribus litterarum Apoſtolicarum plura conceſſerunt priuilegia Leo V. & alij Romani Pontifices ſubſequentes, tomo 2. pagina 603. numero 34

Scriptores ſuos, & Sedis Apoſtolicæ Notarios fecit Leo V. tomo 2. ibidem

Scriptores curiæ Romanæ, & Abbreuiatores æquis gaudent priuilegiis, tomo 2. ibidem

Scriptorum curiæ officium, ſuſpenditur morte Papæ, tomo 2. pagina 604. numero 37

Scriptoribus Apoſtolicis à curia abſentibus, non datur priuilegium niſi de licentia Papæ, tomo 2. pagina 612 num. 41. & 45

Scriptura.

Scriptura non eſt de ſubſtantia legis, t. 1 p. 3. n. 10

Scriptura requiritur ad profeſſionem expreſſam Monialium, pag. 140 numero 3. 11

Litteralis ſenſus Scripturæ ſeu moralis, qualiter ſumatur, t 1 pag. 226. numero 31. & 32

Scripturæ ſacræ teſtimoniis ſolent vti in ſenſu morali ad propria decreta confirmanda ; demonſtratur exemplis, ibidem, numero 32

Scripturam ad probationem, multi caſus requirunt, t. 1. p. 85 numero 50

Scriptura ad ſubſtantiam gratiæ, non eſt neceſſaria, t. 1. p. 84 numero 26

Scripturam Apoſtolicam dimittens, num finiat Prothonotoriatus officium, & beneficium deſinat eſſe reſeruatum, t. 2 pagina 610. n. 27. 28. 29. 30 ad 35. reſpondetur argumentis contra affirmatiuam.

Scriptura eſt cauſa inductiua, & conſeruatiua Dignitatis, tomo 2. ibidem, numero 28

Scriptori æqualitas adjungitur Prothonotoriatus officio, t. 2 ibidem, numero 29

Scripturis informibus, quando iudex poſſit dare fidem, & cum qua tranſcriptione, t. 2 p. 520. n. 53

Scholaſticus.

Scholaſticus graduatus in publica vniuerſitate ſine expletione curſuum, aut quia non bene curſauit, non peccat lethaliter, niſi ratione iuramenti, t. 1. pag. 61. numero 4

Scholaſtici matriculati violantes præceptum, quo inhabiles fiunt ad ſuffragium præſtandum in Cathedris, ſi delictum eſt occultum poſſunt adhuc ante ſententiam ſuffragium præſtare, t. 1. pag. 307. numero 7

Scholares vniuerſitatis, quantumvis priuilegiatæ, ordinari nequeunt ab Epiſcopo oppidi illius vniuerſitatis ; etiam ſi illic per decennium habiter t, habendo animum reuertendi ; imò vltrà decennium, ſi animum manendi non propalarunt, pag. 251. num 17. & 18. ſecus. num. 19

Reſidens decennio in vrbe poteſt ordinari à Vicario illius, t. 1. pag. 257. numero 21

Scholaſtici filius ex matrimonio contracto in vniuerſitate, non ordinatur ab Epiſcopo illius, ſed loci, vbi fingitur patrem ſcholaſticum habere domicilium, niſi habuerit animum contrahendi illud, t. 1. p. 251. n. 21. & 22

Scrutator.

Scrutator quartus non eſt eligendus, vt ſcrutetur ſcrutatores, t. 1. pagina 127. num 50

Scrutatores non debent eſſe plures, quàm ſex, niſi diſpenſatiuè, etiam de conſuetudine, t. 1. p. 123. n. 4 & 13

Conſuetudo eſt quid facti, ibidem, numero 5

Scrutatores votorum debent eſſe tres, & quæ facient ? t. 1 pag. 119. numero 20

Scrutatores debent eſſe de Capitulo, ſeu Collegio, t. 1. p. 123 numero 7

Scrutinium.

Scrutinium, per quod fit electio, eſt inquiſitio votorum, t. 1. pag. 119. numero 19

Scrutinium electionis debet fieri ſecretè per ſcrutatores : & in quibus caſibus tale cenſeatur : quibuſque modis, t. 1 pag. 124. numero 16. & 17

Scrutinij publicatio realis, & diſtincta, eſt neceſſaria in electionibus Abbatum, per quorum obitum viduatur Eccleſia, t. 1. pag. 148. numero 9

Secretarius.

Secretarius Epiſcopi conſecrandi, legit coram teſtibus mandatum ad conſecrandum, t 1. pag. 89. numero 25

Secretarius breuium Pontificis, breuia obſignata poſt mortem illius, refert Cardinalium collegio, t. 1. pag. 604. numero 38. & 40

Secti.

Secti in vno teſte retinentes alium intra inguiem, nec matrimonium contrahere prohibentur, & multo minus ordinari, tomo 2. pagina 340. numero 6

Semen.

Coëundi, & verè Seminandi facultas, etſi generatio non ſequatur, facit homines habiles ad matrimonium, tomo 2 pagina 341. numero 9

Seminis prolifici generatio, non impeditur, dato, quod tota tunica teſticulorum nudaretur, & à tunica erytroide, tomo 2. ibidem, numero 10. & 11

Seminis generatio perficitur à carne teſtium, tomo 2. ibidem, numero 11

Senatores.

Senatores eligentes indignos, peccant, & tenentur ad reſarcienda damna, t. 1. pag. 34. numero 55

Senectus, Senex.

Senectus reddit homines inhabiles ad Epiſcopatum, t. 1. p. 338 numero 15

Senectutis initium verius eſt, computetur ab annis 50. etſi alij ab anno 45. alij à 55. completo, alij à 60. alij à 70. alij ab arbitrio pendere, ibidem, numero 16. vſque ad 22

Ætas ſeptuagenaria excuſat à tutelis, & muneribus perſonalibus, ibidem, numero 20

Senectus nihil aliud eſt, quàm ætas decreſcendi, quæ contingit ab anno 50. ibidem, numero 22

Quinquagenarij in Camera reputantur pro Senibus, ibidem, numero 23

Hominum minor pars peruenit ad annos 50. ibidem, numero 24

Annus 49. Climatericus eſt minor, ibid n. 25

Eligi in Epiſcopos poſſunt etiam maiores annorum 50 qui repelli nequeunt ob Senectutem, & rectè ab annis 60 ibid. n. 26 & 28

Senium ætas tripartita eſt, in primam, mediam, & vltimam ſenectutis Prima durat ab anno 50. ad 60. Secunda à 60. ad 70. Tertia à 70. in annos ſequentes, quæ reputatur debilis, imbecillis, & non apta ad gubernandum, muneraque obeunda, ibidem, numero 25

Homines litterati, & induſtrij ab annis 60. nimis prudentes reputantur, etſi non laborioſi, ibidem, numero 28

Quinquagenarij robuſti reputantur ad gubernandum, & adhuc iuuenes, ibidem, numero 29

Iuuenes haberi poſſunt qui nondum inter ſeniores connumerantur, ibidem, numero 30

Septuagenarij, & amplius à Regibus noſtris Hiſpaniæ ſolent Epiſcopi nominari ; quia, etſi non ſic laborioſi, prudentiores tamen exiſtimantur, ibidem, numero 31

Senior quo quiſque eo præſumitur prudentior, niſi in decrepito, t. 1. pag. 339. numero 32. & 34

Prudentia major præſumitur in ſenibus ; ſic vt contrarium non probetur, niſi per teſtes, ibidem, numero 33. & 34

Epiſcopus coadjutor alterius Epiſcopi, non eligitur, niſi ab annis 30. ibidem, numero 35 & deinceps.

Senectus declinans in morbum impedientes organa vocis, ſeu vires, inducit irregularitatem, ſeu incapacitatem indiſpenſabilem, tomo 2. pagina 314. numero 4. & 5

Senes ordinatus permittitur cum adjutorio aliquo miniſtrare, tomo 2. ibidem, numero 6

Senes delinquentes puniuntur, ſed mitius, & comparantur pueris, tomo 1. pagina 188. numero 3

Senectus & debilitas eſt cauſa reſignationis an ſit necne quæ non dependet ab arbitrio cuiuſque eam allegantis, t. 1. pag. 175. numero 2. & 3

Senex dicitur, quæ peruenit ad annum quinquageſimum, tomo 2. pagina 268. numero 4

Sententia.

Sententia continens duplicem cauſam, vnam falſam ſuſtineri ex vera. Et quid ſi partes approbent Iudicis perſonam, t. 1. pag. 183. n. 5. & 6

Sententia ſecurior in formis Sacramentorum ſequenda, tomo 2. pagina 78. numero 34

Sententia interlocutoria Vicarij foranei, nedum emendari, aut declarari, ſed etiam reuocari valet per Epiſcopum, tomo 2. pagina 630. numero 14

Sententia ad Epiſcopum per appellationem delata coram eius Vicario generali, proſequi poteſt, tomo 2. ibidem, numero 15

Sententia lata in cauſa matrimoniali, nunquam tranſit in rem judicatam, pagina 311. numero 7

Sententia in re beneficiali tranſit in rem judicatam : & quare, non ſic, in matrimonio carnali, remiſſiuè, pagina 105 numero 4

Sententia lata ſemel contra opponentem, nequit aliter opponere eundem defectum, t. 1. p. 106. n 8

Septa.

Septa Monialium ingredi non debent prætextu electionis Abbatiſſæ, ac Priorisſæ, quæ repetitur quolibet triennio, t. 1. pag. 19. numero 35

Sequeſtrum.

Sequeſtrum non relaxatur reſignatario habenti ſolam ſupplicationem vigore ſententiæ latæ fauore reſignantis, niſi cum expeditione literarum, p.85.n.44

Seruitia

Seruitia terminata ſuis terminis ſunt contenta, tom.2.pag 44.n.13

Seruus, Seruitus.

Seruus liberatur à Domini poteſtate præter manumiſſionē vindictam &c. etiam ſi ægrotantem illum, eius Dominus derelinquat, nec alat, t.2.p 271.n.2

Seruus de iure liberatur, ſi Dominus illum hæredem inſtituat, vel tutorem ſuo filio nominet, etiam nulla mentione libertatis facta, t 2 ibid.n.3 & 4

Seruus ordinari non debet ante plenam manumiſſionem, qua irregularis deſinit eſſe, t.2.p 154.n.1.& 2. Et quid ſi manumittatur, ſub conditione operarum, ibid n 3.4.& 5

Seruitus ſublata per manumiſſionem, non eſt macula ad ordines, niſi aliud impedimentum obſtet, t 2.ibid.n.2

Seruus hæreditarius ratione poſſeſſionis, dicitur eſſe in bonis nullius, ſed non eſt ſine Domino, t.2.p.145.numero 20

Seruus ſine Domino quando dici poſſit, t.2.ibid.n.21

Seruus ſi fugiens Dominum, qualibet calliditate ordinatus fuerit, deponitur, & Domino reſtituitur, t.2.p.236.numero 2

Seruus ex contractibus non obligatur, tom ſecundo, p 263 num 19

Dominus in duobus caſibus poteſt conueniri ex delicto ſerui, veluti ſi delinquat ea culpa eius, tomo ſecundo, ibid. n 20

Dominus obligatus ex damno datum ad noxam propter ſerui delictum, non tenetur vſque ad iudicis ſententiam in foro animæ. Et quare? tom. 2 ibid.n.21.& 22. contra Vaſquez, & alios, n.23

Pater, & Dominus, quatenus teneantur ex delicto filij, vel ſerui quem officio propoſuerunt remiſſiuè, tomo 2. ibid num.24

Seruus religionem ingreſſus abſque Domini licentia, valet intra triennium reuocari cum omnibus, quæ ad Monaſterium attulit, fide accepta de impunitate, tomo.2.pag 256 n.15

Serui Monachi facti ſine licentia Domini, ſi deſuerint vitam monaſticam redeunt in Dominorum poteſtatem; idem ſi fugit ex Monaſterio ſeruus Monachus, tomo 2 ibid n.15.& 17

Serui Chriſtiani facti conſequantur libertatem, ſi Dominus infidelis remaneat, non ſic ſi eodem tempore conuerteretur t.2.p 273.n.17.& 18.

Seruus hæretici reconciliati, in ſancto officio libertatem nanciſcitur ſi ſit Chriſtianus de iure, t.2 ibid.n.19

Seruus ordinatus, ſciente Domino, & non contradicente, liber manet, quia ſupponitur abſolutè manumiſſus, t.2. p.256.n.21.& 22

Manumiſſio, vt ſeruus valeat ordinari oportet, vt antecedat, ſed non eſt omnino neceſſarium, t.2.ibid numero 23

Libertas lata videtur ſeruo, etiam Domini tacita voluntate, qua fuerit ordinatus, t.2. ibid n 24

Serui Eccleſiæ diſtinguuntur à ſeruis priuatarum perſonarum, t.2.p.255 n 5

Liberti ob ingratitudinem reuocantur in ſeruitutem, t.2. ibid.n.6

Serui publicis operibus deputati, qui ſe priuatorum Ancillarum conſortiis adiunxerunt, in ſeruitutem redigebantur cum vxoribus & liberis, t.2.ibid. n.7

Serui manumiſſi ita manumiſſoribus erant obnoxij, vt ſi quidpiam contra Patronum committerent, in eorum ſeruitutem redigerentur, t.2.ibid.n.8

Seruus Eccleſiæ manumiſſus ſine indecentia, poteſt adhuc eſſe obnoxius ad præſtanda ſeruitia Eccleſiæ, & etiam ordinari, t.2 ibid n 9

Seruus ordinatus ſine, aut contra voluntatem Domini, charactere inſignitur ſacerdotali & tenetur inſeruire ſuo Domino in obſequijs ſtatui decentibus, t.2. ibid.n. 10

Profeſſio ſerui facta intra triennium, in quo poteſt à Domino reuocari, eſt irrita, inter alterius coniugis facta abſque licentia ſui coniugis, niſi ratificata fuerit poſt triennium. t.2 p 261.n.1

Seruus delinquere poteſt, ſi vt ex eius delicto teneatur Dominus; ita vt procedatur in proceſſu eo ordine quo proceditur contra hominem liberum, t.2 ibid n.3.& 4

Seruus probato delicto, maiori pœna punitur, quàm liber t.2. ibid n.5

Seruus non poteſt accuſari lege Iulia de vi ad mulctam, ſed ad pœnam, t.2.p.262.n.6

Dominus in iudicio poteſt defendere ſeruum, aduerſus quem ex delicto proceditur, & tunc conſtituere procuratorem t.2.ibid.n.7.& 8

Proceſſus cum ſeruo delinquente fit, non cum Domino, t.2 ibid.n 8.& 9.

Dominus citari præciſè non requiritur, quando fit iudicium cum ſeruo delinquente, t.2.ibid.n 9

Dominus poteſt probare innocentiam ſerui, quamuis ſeruus confeſſus ſit in Iudicio deliquiſſe, t 2. ibid.n.10

Probatio contra ſeruum delinquentem teſtibus, aut confeſſione propria, vel alio genere, poteſt fieri ſicut contra liberum, t.2.ibid.n.11

Confeſſio ſerui debet coadiuuari cum ſemiplena probatione, vt probat, & condemnari valeat, t.2.ibid.n.12

Pater, vel Dominus poterunt condemnari ex noxali ad pœnam ex confeſſione filij, vel ſerui, ſed poterunt probare contrarium pro ſuo intereſſe, t 2.ibid.n.13 & 14

Dominus, ex noxa, furto, aut damno à ſeruo dato, poteſt conueniri, vt noxam det, vel ad ſatisfaciendum damnum. Et quare? t.2.ibid.n 14 16.17 & 18

Habitator culpam præſtat pro eo, quod deiectum eſt ex cœnaculo, vel Domo per famulum, t.2.ibid.n.15

Noxalis actio non pertinet, quando ſeruus delinquens, pœnam corporalem meretur, t.2.p.263.n.17.& 18

Dominus minimè tenetur fidem datam ſeruo præſtare ciuiliter, t.2.p 281.n.9.& 12

Seruus quidquam nec debere poteſt, nec ipſi deberi tom 2 ibid n.10

Pactum inter Dominum & ſeruum de libertate danda in futurum non valet ciuiliter, ſecus naturaliter, nisi, t.2. ibid.n.11.& 28

Dominus etſi promiſſione ſeruo non obligetur ciuiliter, obligatur verò naturaliter, t.2.ibid.n.18

Obligatio naturalis cadit in ſeruum actiuè, & paſſiuè, t.2 ibid n.13

Seruitus etſi tollit ea, quæ ſunt iuris ciuilis relinquit intacta quæ ſunt iuris naturalis, t.2.ibid.n.13 & 15

Seruo poteſt quiſquam naturaliter obligari, t.2 ibidem numero 16

Promiſſum à Domino in foro conſcientiæ ſeruo debetur t.2.ibid.n.17

Dominus promittens ſeruo libertatem, ſi ſuis nummis redimat, tenetur, t 2.ibid n.18

Pactum inter Dominum, & de libertate, ſi ſua pecunia ſe redimat, tenetur contra Dominum vt manumittat illum, t.2 ibid.n.19

Seruitus non inducit irregularitatem perpetuam, ſed dum durat. Et de differentia aliorum infamium, t.2.pag.142. num.15

Seruus quicumque ratione à ſeruitute liberetur deſinit eſſe irregularis abſque alia diſpenſatione, ſi aliàs fidelis Chriſtianus & bene inſtructus ſit, non neophitus, & recentes conuerſus, t.2.p.242.n.15 16.& 17

Seruilis vilitas non capit honorem clericalem, & irregularitatem inducit, t.2.p.241.n.2

Serui iuxta leges politicas repelluntur ab obtinendo Decurionatu, nec admittuntur ad officia, quæ per liberas perſonas exerceri, leges iubent, t.2.pag 241.n.3.& 7

Serui in iure ſemper pro nullis habentur, t.2.ibid.n.4.

Infames, & viles non admittuntur ad Dignitates, tom.2 ibid.n.5

Seruo nihil abiectius, qui nec participat de Iure, tomo 2 ibid n.6.

Dominus non repetit à ſeruo quod ei ſoluit poſt manumiſſionem, t.2 p.281.n 13

Seruus quod ſoluit per ſe, aut per alium, non repetit poſt poſt manumiſſionem, t 2 ibid.n.24.

Seruus promittens aliquid ſine licentia Domini naturaliter obligatur, t.2.ibid.n.25.

Dominus nequit vſurpare à ſeruo acquiſita in caſibus, in quibus ſeruus acquirere poteſt, t 2.p.281 n 26

Seruus num poſſit retinere, quæ ludo requirit remiſſiuè, vel quæ ſibi relicta ſunt, t.2.ibid.n.27 & 18

Seruus num acquirat quæ parcè viuendo ſibi ſubtraxit, ſeu ſi conficit aliquid præter opera præſcripta, tom.2.ibid num.28

Seruus obligans ſe, dando fideiuſſorem obligat illum, tomo 2.ibid.n.37

Fœtus ſtatu liberæ in tempus, vel conditionem naſcitur ſeruus, t 2 ibid.num.31

Inducentes Epiſcopum vt ordinet ſeruum, ipſi tenentur Domino ſerui ſatisfacere, niſi ignorent ſeruum eſſe, t 2.pag 259.n.1 & 2

Seruus ordinatus Presbyter, tenetur Domino reddere vicarium pro ſatisfactione Et quid ſi Diaconus & Subdiaconus factus ſit, t.2.ibid.n.2

Seruus qui falſis teſtibus, vt liber profitetur eſt Domino reddendus, remanens adhuc religioni obnoxius quantum ſit in eo, t.2 ibid. n. 3
Dominus qui poſt annum ſententiæ, serui præordinati non reuocat eum, cenſetur profeſſioni illius conſentire, t.2. p.260. n.4.
Seruus manet irregularis ad vſum ordinis ſuſcepti, Donec cenſeatur Dominus diſſimulando conſentire, t.2. ibidem num. 5
Serua, vel ancilla accepta in vxorem à viro libero, ſciente Domino, nec contradicente, libertatem nanciſcitur, vel ſi Dominus illam viro tradat, aut dotet, t.2. p.271. n.12. & 13. & quare? n.14. contra Rebellum
Cenſiti, Coloni, & inquilini promiſcuè appellantur adſcriptitij serui, & quare? t.2. p.247. n.44
Adſcriptitij serui, cenſiti, Coloni, inquilini, dicebantur membra illius terræ, cui adſcribebantur, ſeu cenſus, aut tributi, qui ſunt ſerui ſecundum quid, t.2. ibidem, numero, 45. & 50
Originarij serui ſunt illi qui orti ſunt ex adſcriptitijs, t.2 ibid. num. 46. & 47. cum aliis
Iudæus quos seruos poſſit habere christianos, & quali ſuperioritate, tomo ſecundo, ibidem, numero 47. & 48. ſeu pœna n.49
Mancipium verè seruus dicitur, & qui alius, vel non, tomo 2. ibid. n.50
Adſcriptitius seruus dicitur portio fundi, & inter immobilia computatur, t.2. ibid. n.51
Seruus ordinarius eſt qui aliis seruis præpoſitus eſt, tomo 2. ibid. n.52
Seruus Vicarius eſt qui seruo ſubminiſtrat ordinario, tomo 2 n.53
Seruus mediaſtinus, eſt medius inter ordinarium & vicarium, t.2, ibid. n. 54
Serui ordinarij habebant alios quos dicebant actores & ſilentiarios, & qui omnes fuiſſent, t.2. p.248. n.56
Serui Vicarij quos seruos etiam haberent, ſcilicet Oſtiarios miniſtratores, ſimphoniacos, Cubilarios, Hiſtriones & alios, t.2. ibid. n 57
Serui Vulgares dicebantur vicarij, & quos alios haberent, ſcilicet Topiarios paſtorales, saltuarios, Diætarios, & alios, t.2. ibid. n.58
Medianiſti, qui nec ordinarij, aut vicarii serui, qui ſint, & quos alios comprehendant, tomo ſecundo, ibidem, numero 59
Seruus actor qui eſſet, & qualiter differat à seruo procuratore, & diſpenſatore, tomo ſecundo ibidem numero 61 & 62
Serui Viſpelliones dicebantur, qui manumitti non poterant & quare, tomo ſecundo, ibid. n.64 & 65
Seruus Compeditus dicebatur quia malus seruus ſolebat de fuga ſuſpectus coerceri neruo, tomo ſecundo, pagina 249. n.66
Seruorum, etſi vna conditio, nomina tamen ſunt diuerſa propter opera diuerſa illis deſignata, tomo 2. ibidem n.67. 68. & 69
Seruorum diuerſa nomina oportuit diſtinguere ad effectum recipiendi ordines, t 2 ibid. n.69
Seruus infidelis delatando Dominum in ſancto officio ſuper hæreſi conſequitur libertatem, tomo ſecundo, p.273 num.25
Serui infideles eorum, qui infideles, Iudæi aut hæretici fuerint poſſunt ad Eccleſiam confugere baptizati, indeque liberi fient, t.2. p.274. n.29
Seruus in minoribus ordinatus cogendus eſt Domino ſeruire, etiam in actibus temporalibus, reſpectu quorum caret priuilegio clericali tomo ſecundo, pagina 258. numero, 10. & 11
Dominus nolens recipere ſatisfactionem dupli pro seruo ordinato, non inde cogitur, t.2. ibid. n 12
Seruus donatus Eccleſiæ, Domino patiente, & ſciente, videtur liber fieri, t 2. ibid. n.13
Tacens, nec repugnans, fauore religionis conſentire videtur, t.2 ibid. n. 14 & 15
Seruus pignori datus, ſciente creditore, & manumiſſus non poteſt peti iterum Iure pignoris à dicto creditore, tom. 2. ibid. n.15
Seruus ordinatus, inſcio Domino, nonnullas patitur pœnas & in ſuo ordinatore, tomo ſecundo, numero 16 & 17. ſi callíditate fiat, aliàs conſequitur libertatem, ibidem, numero 18
Ordinatus Seruus, & ordinans, inſciente Domino, peccant, t.2 ibid. n. 19
Dominus percutiens ordinatum ſacerdotio, seruum ſibi reſtitutum, excommunicationem incurrit. Quid ſi percutiat ordinatum in minoribus, tom. ſecundo, ibidem num. 20
Seruitus etiam introducta ob pretium participandum, non eſt ſecundùm naturam, tomo ſecundo, pagina 245. num. 23. & 59
Seruitus fuit inuenta ex bellis, quæ Iuris gentium ſunt, & qualiter contingeret, tomo ſecundo, ibidem, numero vigeſimo quarto
Seruus dicitur à ſeruando, tomo ſecundo, ibidem, numero 25. 26. & 27
Captiui non cruciabantur, ſed vt homines ſeruabantur, apud Lacedemonios tomo ſecundo, ibidem, numero vigeſimo ſexto
Mancipia serui vocabantur, eo quod ab hoſtibus manu capiebantur; & idem de rebus manu captis, tomo ſecundo, ibid. n 27.
Serui etiam ſunt ex natiuitate, & quibus modis contingat, tomo ſecundo, ibidem, numero vigeſimo octauo & vigeſimo nono
Serui fiebant in metallum damnati, tomo ſecundo, ibid. numero 29
Seruorum Conditio nullam recipit diuiſionem, quorum aliqui dicuntur ordinarij, aut vicarii, adſcriptitii, vel medianiſti tomo ſecundo, ibid. numero trigeſimo & vigeſimo ſexto, vbi quot eorum, diuerſa ſunt nomina, ibid. num 65
Seruus non alia infamiæ nota nequit ad ordines aſcendere, niſi quod ſubiectus eſt Dominio alterius, tomo ſecundo, ibi. n 31
Dominicæ poteſtatis effectus in ſeruos duplex præcipuè fuit, tomo ſecundo, pagina 246. numero trigeſimo ſecundo
Serui qua de cauſa quadrupedibus comparentur, tomo ſecundo, ibid. n. 33
Dominus etſi poſſet olim seruum occidere, hodie non, nec ſupra modum ſæuire, tomo ſecundo, ibidem, numero 34. & 35
Seruus ante plenam Domini manumiſſionem nequit ordinari, tomo ſecundo, pag. 250 n 1
Seruus inhumaniter tractatus à Domino, vt hic liber ſit, & etiam ſi ad peccandum per Dominum inducatur, tomo ſecundo, pagina 274. numero trigeſimo ſecundo & trigeſimo tertio
Seruus & famulus vetitus eſt, vt non poſſint literas amatorias deferre, datas ei à ſuo Domino, tomo ſecundo, ibid num. 34. & 35
Seruus aut famulus nequit eſſe internuntius ad colloquendum de turpibus cum Domini concubina, tomo ſecundo ibid. n. 35
Turpia ſcribere verba, num liceat aliquando, tomo ſecundo ibid. n. 36
Concubina num inſequi poſſit à seruo, vel famulo, Domino vel Hero mandante, vt ſciatur vbi habitat, t. 2, pagina 274. n. 37
Seruus non tenetur Domino obedire in his, quæ per ſe mala ſunt Iure naturali, aut Diuino. Quid ſi lege Eccleſiaſtica, vel ciuili? Et quid ſi vxorem Domini occidat de eius mandato ſuſpectam de adulterio, tomo ſecundo, ibid n. 38. & 39
Serui non inuenientes Dominos quibus ſeruiant, ne fame pereant, videntur liberi fieri per Bullas, & ſtylo Romæ; ſed ſi à Dominis inueniantur, videntur redigi in ſeruitutem, tomo ſecundo pagina, 275. n. 40 & 41
Serui à Domino manumiſſi libertatem conſequuntur, tomo ſecundo, ibidem, numero quadrageſimo primo
Adſcriptitii i.eo non ordinantur, quia ſunt nondum liberi ſed glebæ adſtricti, nec liberti, quia adhuc ſuis Dominis præſtant obſequia. Aliter ſi directa, & plenè ſunt manumiſſi, tomo ſecundo, pagina 286. numero vigeſimo quinto & vigeſimo ſexto
Liberti ordinari non valent, & quare etiam, tomo ſecundo, ibidem, numero vigeſimo quinto & vigeſimo ſexto
Serui etſi acquirant, non ſibi, ſed Dominis; nihilominus habent modos, quibus ſe valent redimere à ſeruitute, tomo ſecundo, ibid n. 27. 28 29. 30. 31. & 32
Seruus poteſt habere ſibi relictum alimentorum cauſa, vel quod Dominus ei permittat habere tanquam ſuum, aliiſue modis, tomo ſecundo, ibidem, numero 28. 29. 30. 31 & 32
Seruitus conſtituta eſt Iure gentium, non quidem naturali, tomo ſecundo, pagina 244. numero decimo ſexto & vigeſimo ſecundo
Seruitutis nota eſt ſubiici alieno Dominio, tomo ſecundo ibid n. 17
Seruus nemo intelligitur ſine Dominio, tomo ſecundo num 18
Seruitus eſt inimica naturæ, qua fuit introducta neceſſitate

tate impellente gentium, Et qualiter definiatur, tomo ſecundo, pagina 244. numero duodecimo, & decimo tertio
Seruitus philoſophica non eſt vera, tomo ſecundo, ibidem n.14.& 15
Seruus nequit ordinari, quia non eſt ſuus, nec Dominus ſuorum operum, tomo ſecundo, pagina 242. numero duodecimo
Ingratus ſeruus manumiſſus, qualiter reuocetur in ſeruitutem, tomo ſecundo, pagina 270. numero primo & ſecundo
Seruus promotus ad minores ordines, inuito, aut inſcio Domino, reputatus mere laicus, & nec gaudet priuilegio fori, aut canonis, tomo ſecundo, pagina 271. numero tertio
Seruus ex tempore manumiſſus quidquid agit interim eſt vt ſeruus, tomo ſecundo, pagina 285. numero decimo tertio
Seruus manumiſſus pro tempore, vel ad certum tempus ſtatim conſequitur libertatem, & quidem perpetuam, tomo ſecundo, ibidem, n.14.& 15.& declaratione, ibid. num.16
Serui triplici differentia ſunt, vt adſcriptitij qui glebæ, ſeu prædio colendo ſunt addicti perpetuo, tomo ſecundo, p.246 n.38.41.42.43 & 44
Seruitus circa originarios, & adſcriptitios iam non eſt in vſu, tomo ſecundo, ibidem, numero trigeſimo nono
Adſcriptitiorum ſeruorum origo ad quem effectum, qui aliàs dicebantur coloni, cenſiti, & inquilini, tomo ſecundo ibid.n 40 41 & 42
Adſcriptitij (aliàs liberi homines) quibus modis fiebant ſerui, & quare ſic nomen accipiunt, tomo ſecundo, ibid n.42.& 43
Seruus, cui libertas relicta erat, ſi hæres nollet eum manumittere, habebat authoritatem perducendi eum ad Prætorem, vt cogeret hæredem manumittere, vel adhibito Conſilio, ſi quæ dubietas oriretur, tomo ſecundo, pagina 287.n.38.& 39.
Seruæ ſolicitatæ à Domino turpiter, libertatem condonare valet Epiſcopus, & debet, tomo ſecundo, pagina 274 num, 31
Seruitus philoſophica differt à ſeruitute, de qua leges & canones loquuntur, t. 1.p.244.n.10
Seruitus eſt indiuidua, & ſic nequit aliquis eſſe pro parte ſeruus, & pro parte liber, tomo ſecundo, p.284.numero quinto,
Seruus valet matrimonium inire contra Domini voluntatem, non tamen ordinari, tomo ſecundo, pagina 252 num. 13
Serui adſcriptitij, & originarii quare ordinari nequeant, explicat, tomo ſecundo, ibid.n.14.15.& 16. Vbi quare liberi dicantur, & nequeant ordinari,
Seruitutis non veræ error non dirimit matrimonium, tomo 2.p.252 n.4
Serui inuitis Dominis, licitè copulantur matrimonio. Et quare nequeant ordinari, tomo ſecundo, ibidem, n.5.12 & 16. Videtur quod nec matrimonio tradi ibidem, numero 17.& 18
Seruus nequit in religionem admitti, niſi de licentia ſui Domini, tomo ſecundo, ibidem numero ſeptimo
Serui adſcriptitij, vel coloni, inuitis Dominis, ordinari non debent, tomo ſecundo, ibidem, numero octauo & decimo quarto
Seruus quare ordinari non poſſit, tomo ſecundo, ibidem numero 9
Seruus ordinatus ab Epiſcopo ſciente illum ſeruum eſſe manet liber, Epiſcopus tamen peccat, & tenetur Domino duplam ſatisfactionem ei reddere, vel alium ſeruum, alias ſeruus non liberetur, tomo ſecundo, p.257.numero 1 2.& 3
Dominus non tenetur dimittere ſeruum ordinatum, illo nesciente, t.2.ibid.n.2
Serui ordinati dupla ſatisfactio verius eſt, vt Domino non debeatur, ante ſententiam Iudicis, tomo ſecundo, ibidem numero 3
Seruus in minoribus ordinatus adhuc manet ſuo Domino ſeruus, & de ratione tomo ſecundo, ibidem, numero 4. 6.7.& 8
Res ſemel Deo dicata, & contra Domini voluntatem conſecrata, non debet Domino reſtitui, tomo ſecundo, pag. 257.n.5
Seruus ſacerdos ordinatus bona fide, & probabili ignorantia non reducitur in ſeruitutem, etiam ſi Domino integra ſatisfactio fieri nequeat. Solum cogitur amittere peculium ſuum, aut alias in proprio miniſterio ſatisfaciet, t.2.p.258.n.22.& 23
Serui Chriſtiani ab infidelibus comparati, ad libertatem perducuntur, tomo ſecundo, pag.273. numero vigeſimo & vigeſimo ſexto
Serui ſunt inſtrumenta quædam animata. Expende, tom.2 p.244 n.8.14.& 15
Seruus proprius, nec alienus adoptari poteſt, nec libertus, ſed ſi nominetur filius, libertatem naniſcitur, t.2.p.272 n.6.& 7.& quare n.8
Dominus intra triennium repetit ſeruum, religionem ingreſſus, cum omnibus quæ ſecum attulit ad Religionem poſt triennium non ſic, etſi profeſſus non fuerit, t.2. pag 260.n.7.8.& 9
Serui abſque licentia Dominorum ſuorum non poſſunt ingredi religionem, t.2.ibid.n 9
Seruus profeſſus religione, ſtans ibi per triennium, iugum Seruitutis euadit, t.2.ibid n.10
Seruus ex quo plenam, & ſemel libertatem conſequitur poteſt ad ordines aſcendere, non ſic ad Dignitates ſæculares, tomo ſecundo, pagina 286. numero vigeſimo quarto

Sexus.

Sexus virilis eſt qualitas præciſè neceſſaria in ordinandis quia fœmineus impedit Characteris impreſſionem, t.1 p.329 n.31.& 32
Sexus virilis requiritur ad conferendum characterem ſacerdotalem, tomo ſecundo, pagina, 338. numero decimo octauo

Signa.

Signa corporis ad diſpoſitiones animæ ſolent ſyllogiſari t.2.p 320.n.7
Signari poteſt res aliqua primo charactere ſenſibili, aut charactere ſpirituali, tomo ſecundo, pagina 320. numero vigeſimo primo

Signatura.

Signaturæ officia, Prælati, ſede vacante, non retinent, nec ſignare valent commiſſiones, etſi ſupplicantes per ſuas datas ante obtinuerunt, tomo ſecundo pagina 602. numero 19
Signatura gratiæ, & Iuſtitiæ inſtituta fuit à Pontificibus, vt indemnitati conſuleretur litigantium, tomo ſecundo ibid.n.vigeſimo

Simile.

Simile non eſt idem, ſed tranſit de facili in idem, quando per omnia ſunt conuenientia ſimilia, tomo ſecundo, pag 156 n.16

Simonia.

Simonia in electionibus committur, & in reſignatione per dationem conſanguineorum, etiam electo, vel reſignatario ignorante, tomo primo, pagina 148. numero ſecundo,
Simonia in ordine ſi occulta ſit, non inducit irregularitatē, t.1.p.307 n.3
Simonia eſt vendere habitus militares, aliter alij, t.1.p.13 n.16.& 17

Simoniacus.

Simoniacus ex datione, inhabilis eſt ad illud beneficium obtinendum Et de aliis, t.1.p,148.n.3.4.5.& 6, niſi diſpenſatione fiat habilis, n.7

Simulatio.

Simulatio in sacramentis eſt pernicioſa, & execrabilis, & miniſtrans quantum ex ſe eſt, inducit adorantes Hoſtiā ad idolatriam, t.1.p.308.n.14

Socius.

Socius liberans ſeruum ſocio inuito prætium ſoluit, aut ſolutionem accipere recuſante deponit pecuniam apud publicas perſonas periculo ſocij, tomo ſecundo, pagina 285.n.8

Sodomita.

Sodomita Clericus celebrando, num fiat irregularis : vbi quid de hæretico, & alijs criminibus remiſſiuè, & pro negatiua, t.1.p.309.n.9.& 10

Solemnitas.

Solemnitas intelligitur præciſè, quæ requiritur in actu extraiudiciali à ſuperiore exequuto, tomo ſecundo, pag 220.n.32
Solemnitates ordinum, qui ſupplentur, non iterantur in conditionata iteratione, ſed tantùm, ſubſtantialia ſub conditione, t.2.p.171.n.4.& 5
Suppletur omiſſum, quod pertinet ad ſolemnia in ordines iteratur omiſſum ſubſtantiale, tomo ſecundo, pag.143 num.36

Solicitans.

Solicitantis in confeſſione crimen, quod ante Bullas Pontificias puniebant Epiſcopi, ſibique ſolebant reſeruare, iam Bullis Pontificijs ſubiectum Inquiſitoribus, propter ſuſpectam hæreſim, t.2.p.377.n.21.& 22

Sors

Sors per fraudem in electionibus,eſt peccaminoſa vbi multa de electione per ſortes, t.1.pagina 33. numero 43.44 45.& 46

Sortilegia.

Sortilegia,& diuinationes hæreſim ſapientes ſpectant ad Tribunal ſanctæ inquiſitionis, priuatè ſecus ſi non ſapiunt,t.2.p.379.n 43 & 45

Leges ciuiles contra ſortilegos, & diuinatores inſorgunt acriter,t.2.p.380.n.43

Spadones.

Spadones largo modo dicuntur illi, qui ſecti in vno teſte, alium reconditum habent ad inguiem intra recluſum, t.2.p.340.n.4

Spadonum genera tria referuntur,& ad nullum applicatur curatus per ſectionem,aut compreſſionem vnius teſticuli,&reconditionem alterius.tomo ſecundo,pagina 342.n 7.& 8

Species.

Species corporis.eſt ſimulachrum mentis figuraque probabilitatis, t.2.p.320.n.11

Spectatiua.

Spectatiuæ ſuccedebant loco regulæ octo menſium,t.1.pag 200.n.14

Spectatiuæ ad beneficia quæ,t.1.p.200.n.6

Spectatiuarum gratiæ, non comprehendunt beneficia vacantia in menſibus ordinarijs, & alijs, t.1. p.200.n.8.9. & 10.niſi Papa menſibus ordinariis derogaret, numero vndecimo

Spectatiua loquens de menſibus ordinariis,non capit menſes ordinarios vigore alternatiuæ, niſi adiiciatur verbum vniuerſale,t.1.ibid.n.12

Spica.

Spicas colligere in meſſibus,*Raſtrojos* ſolis fœminis, quinquagenariis permittebatur, t.2.p.268

Spoliator.

Spoliatori,& detentori datur mandatum de manutenendo, t.1.p.76.n.24

Sponſalia.

Sponſalia non prohibentur fieri tempore Aduentus, nec denunciationes præmittendæ matrimonio, tomo 2.pag 510.n.75

Sponſalia contrahens bina cum duabus ſimul, ſi eis copulet,num ſit ſanctæ Inquiſitionis reus,t.2.p.382.n.68.69 70.fallit ibid.n.71.72.73.74.75

Sponſalia ſecundò celebrata ſoluta à priori non ſit bigamus,t.2.ibid.n.70

Sponſalia ſecundò probans celebraſſe cum pacto expreſſo non contrahendi,niſi poſt mortem alterius, non ſubditur Inquiſitioni, nec qui tantùm tractauit de ducenda alia,viuente prima in noſtra Inquiſitione Hiſpanica, t.2 p.383.n.71.& 72

Sponſalia bina de futuro contrahentes ſine copula, non ſunt inquiſitionis rei,t.2.ibid.n.73.& 74. De praxi Romana, & Hiſpanica,ibid.n.75.& 76

Sponſalia inualida ex ſe ex præſumptione Eccleſiæ ſuper valore eorum,inducunt publicæ honeſtatis impedimentum,t.2.p.372.n.1.& 3

Sponſalia dirimuntur mutuo contrahentium conſenſu, t.1 pag.184

Sportula.

Sportula, ſiue honorarium ſolitum dari Decurioni ob introitum alterius noui non datur,ſi ætatem annorum 18 non haberit.Et quid de ſedentibus inter Decuriones, t.1.p.354.n.25.& 31

Spurius.

Spurius non ſuccedit in Regno, tomo ſecundo, pag. 183 num.15

Spuriorum parentes,filiis non ſuccedunt, tomo ſecundo,p. 18.n.13

Spurius propinqui non ſuccedunt ipſis, tomo ſecundo, ibid num.14

Spurius illegitimus,hac filii clericorum, ordinari, & beneficiari prohibeotur,niſi legitimentur,tomo ſecundo,ibid. n.15.& 16

Spurius diſpenſatus per Papam ad vnum beneficium, ſi velit aliud obtinere,debet originis ſpuriæ mentionem facere,t.2.p.206 n.29

Spurii & illegitimi ſunt inhabiles ad Eccleſiaſtica beneficia,t.2,p.178.n.3

Spurii, vox generaliter comprehendit omnes,ſed ſpecialiter quis dicatur,t.2.p.179.n.6,7.8.9.10.& 11

Spurii ex diuerſo ſemine orti, patrem non habent certum, t.2.ibid.n 8

Spurii etiam *Baſtardi* vocantur, tomo primo, ibidem, numero nono

Filii noti vocantur vulgo ex meretricibus orti, tomo ſecundo,ibid.n.10

Spurius quare ſic dictus, nec hæres eſſe poteſt, tomo ſecundo, ibid.n.11. & 12

Status.

Status vltimus in beneficiis attenditur,quando,& quomodo t.2.p.577.n.14.15.& 16

Status liberi ignorantia quid proſit remiſſiuè, tomo ſecundo,p.286.n.18

Status coniugalis non habet repugnantiam cum miniſteriis Epiſcopalibus.Sed tantum ex quadam decentia ; ſic vt non tranſeat in præceptum,ſecluſo Iure Eccleſiaſtico latè,t.1.p.397.n.8.& 15

Status vltimus non eſt attendendus,quando conſtat de anteriori ſtatu diſtinguendo inter illum quaſi poſſeſſionẽ conferendi ſeu præſentandi, tomo ſecundo, pagina 578 num.16

Statutum

Statutum requirens pro forma Conſilium ſapientis;non co requiri neceſſum eſt,t.1.p.142.n.7

Statutum excludens à ſucceſſione maritatam,dotatam ,procedit etiam in Moniali, t.1.p.156.n.8

Stipendia.

Stipendia ſanctis laboribus debita ſunt danda,qui altari deſeruiunt,t.2.p.575.n.14.& 15

Subcollector.

Subcollector eſt ſubdelegatus Apoſtolicus habens iuriſdictionem,qui debet eſſe perſona qualificata,vt canonicus in Eccleſia,ſeu in dignitate conſtitutus, & ſi poſtea deſinat illam, t.2.p.604.n 49.50.51.& 52

Subcollector Portugaliæ poteſt concedere licentiam introducendi mulieres in Monaſterio pro earum ſeruitio,t.2. p.606.n.66

Subcollector abſque ordinarij licentia alloquens cum Monialibus,poteſt excommunicari, tomo ſecundo, ibidem num.67

Subcollectores,& commiſſarii ſpoliorum non comprehenduntur ſub diſpoſitione ordinariorum, ſed Nuncii Apoſtolici,qui nec poſſunt viſitari,nec corrigi,tom.2.pagina 605.n.52.& 57

Subcollectores vt exempti,non comprehenduntur ſub Trid decreto, *ſeſſ.6.cap.6.& ſeſſ. 7.cap 1. & ſeſſ.23.cap.6. de reformat.*t.2.p.605.n.56 & 57

Subdiaconus.

Subdiaconus, qui in vim diſpenſationis Apoſtolicæ cum vidua contraxit,ſi retinet penſiones Eccleſiaſticas, de iure gaudet priuilegio fori contra aliquos, tomo ſecundo, p.412.n.32.& 33

Subdiaconi olim potuerunt vti matrimonio ante ordines contracto.t.2.ibid.n.33.

Subdiaconus vnico tantùm matrimonio inito, eoque irrito fit bigamus,non ob defectum ſignificationis ſacramenti, ſed defectum intentionis.Et de ratione, tomo ſecundo, p.390.n.10.& 11

Subdiaconatus olim non reddebat inhabilem ad matrimonium,Presbyteratus,& diaconatus ordo ſic, t.2.pag 275.n.1

Subdiaconatus ordo, num ſufficiens ſit ad contrahendam bigamiam ſimilitudinariam,t.1.pagina 389.numero primo,& ſecundo

Subdiaconatus ordinis fuit inſtitutor Chriſtus Dominus etſi in primitiua Eccleſia non fuit ſacer tempore Syriaci t.2.p.414.n.48.& 62

Subdiaconis olim non permittebatur ingreſſus in ſacrarium nec contactus vaſorum, tomo ſecundo, ibidem, numero quadrageſimo nono

Subdiaconatus ordinis meminit Can.40. Apoſtolorum, t.2.ibid.n.50

Subdiaconatus ordo legitur collatus à quibuſdam Abbatibus indulto Pontificio, t.1.pagina 417.numero vndecimo

Subdiaconatus ordo à conſtitutione Gregorii Magni,probabilius videtur inter ſacros repùtatus, & Vrbani II.& à quo tempore præcepta ſit continentia in eo, etiam in Hiſpania,tomo ſecundo, pagina 414.numero quinquageſimo ſecundo

Subdiaconatus tenetur ratione ordinis ad caſtitatem ſeruandam; etſi expreſſè eam non promitteret, t.1,pag.307 n.11.& 12

Subdiaconi debent ſeruare continentiam,ſicut Diaconi, t.2. p.276.n.4

Subdiaconi continentia à quo tempore ſeruetur, tomo ſecundo,ibid.n.5

Subdiaconatus vox eſt græca dicta Hypodiaconus , id eſt ſubminiſtrans Diacono, tomo ſecundo, p.412. numero vigeſimo tertio, & vigeſimo quarto

Subdiaconi officium eſt Calicem. & Patenam ad altare deferre,& Diaconis tradere eiſque miniſtrare vrceolum aquæ,& mantile tenere Epiſcopo,Preſbyteris, & Diaconis pro lauandis ante altare manibus,aquam præbere, ibidem.n.24
Subdiaconus eatenus dicitur Diuinis sacramentis inſeruire, quatenus vaſa ſacra,lintea, panem, & vinum admirabili Euchariſtiæ Sacramento præparat, ibidem,numero,vigeſimo quinto
Subdiaconus habet legere epiſtolam ſolem et ex præcepto Eccleſiæ, non ex vi ordinationis,non ſit alius in minoribus conſtitutus, ibidem, numero vigeſimo ſeptimo

Subſtitutio.

Subſtitutio, quæ denegatur fieri à quibuſdam Miniſtris,& officialibus,in quibus requiritur induſtria perſonæ à quo proueniat,p.588.n.14
Subſtitutus gaudet priuilegiis illum ſubſtituentis, quando dictus eſt officialis,ſed non in omnibus, pagina 589 num.24
Subſtituens tenetur ex malè geſtis à ſubſtituto,ſi ſubſtituẽtis fuit electa induſtria; item ſi ſine cura elegit parum induſtrium,etiam in caſibus,in quibus poterit ſubſtituere,t.2.ibid.n.26,27.& 28
Subſtituere poſſunt in officiis illuſtres perſonæ ad vnum tantum negotium, tomo ſecundo, pagina 590. numero 29
Subſtitui non valet in officiis, quibus exercendis eligitur induſtria perſonæ, tomo ſecundo, pagina 587. numero 1.&.11

Subſtantialia.

Subſtantialia quædam ſunt in ſacramentis, quæ ſi omittantur,nihil agitur. Solemnia quædam, quæ ſi omittantur, ſupplentur. Dubia quædam in quibus datur totalis iteratio. Quædam leuia, & in quibus ſingula verificantur, t.2 p.143.n.31.ad 36

Subtractio.

Subtractio tunc ſacramentum vitiat, quando tollit legitimũ ſenſum formæ,non ſi ſubſtantialis non ſit, tomo ſecundo,p.135.n.4

Succentor.

Succentor eſt inferior Præcentori, cantori, & Magiſtro ſcholæ,cuius officium eſt abſente cantore, incipere officium in choro,tomo ſecundo, pagina 533.numero quadrageſimo
Succentoria in Cathedrali non eſt Dignitas,tomo ſecundo p.534.n.44
Succentoriæ poteſt aggregari Canonicatus pro ſeruitio cantus,t.2.ibid.n.45.& 46
Succentor nominatur à cantore,& approbatur de iure ab Epiſcopo,t.2.ibid.n.46.& 47
Succentoria Pitauienſ Eccleſ.erat potius quoddam officiũ, quàm beneficium,etſi forte beneficium erat compatibile t.2.ibid.n.47 & 48
Cantor habet officium cum adminiſtratione,eo quod prius intonat,dans ordinem gerendorum in choro, t.2.p.531 num.17
Cantoria,& Præcentoria idem ſunt, tomo ſecundo, ibidem num.18

Succeſſor.

Succeſſor Epiſcopi ordinantis ſine titulo,tenetur alere ordinatum,non ſic ſi anteceſſor transferatur, aut renunciet, t.2 p.283.n.51.& 52
Succeſſor in beneficio tenetur ad expenſas vtiles & neceſſarias,non ad delicatas vel ſolum vtiles, tomo 1.pagina 138 n.5
Succeſſor tenetur ad ſolutionem penſionis pro terminis decurſis,tempore alterius Epiſcopi facta diligentia contra hæredes prædeceſſoris,t.1.p.102.n.5.& 6
Succeſſorem eligere nequit ſibi Pontifex ad Pontificatum, remiſſiuè,t.1.p.197.n.1 & 9

Suffragium.

Suffragium datum primo ab vno ex Electoribus pro indigno,quem certò ſcit ab aliis eligendum, qualiter licere queat,t.1.p.15.n.10.11.12.& 13
Suffragium per votum incertum, & conditionatum in electionibus nihil prodeſt,t.1.p.7.n 5.6.& 8.Vbi quod vota debent eſſe expreſſa,non per fabas,
Suffragia ſunt ferenda ſecretè; vt ſic electio magis libera cenſeatur; & etiam conuenit vt ita ferantur in actibus grauibus,t.1.p.124.n.24.& 25

Superior.

Superiori obtemperandum non eſt, imperat quando apertè iniuſtum,t.1.p.209.n.2

Studere.

Studere licitum eſt ſpe promiſſionis habendæ in Eccleſia, t.1.p.404.n.22

Supplicatio.

Supplicatio ſola dicitur exiſtere in vtero,donec per litterarum expeditionem producatur in mundum, tomo 1.pag 84.n.33
Supplicatio quoties diſcordat à breui,potius ea extenditur quam breue,t.2.p.202.n.60
Supplicatio non ad quemlibet inferiorem, ſed ad Principẽ ſit.Et quare introducta, tomo ſecundo, pagina 626.numero 25
Supplicatio non videtur ſublata ex quo appellatio tollitur, t.2.ibid.n.27

Surdus.

Surdus omnino, verius eſt vt ſit irregularis ad ordines, t.2.p.328.n.3.4.& 6
Surdaſter id eſt qui difficulter audit,probabilius eſt vt non ſit irregularis ad ordines,contra aliquos, tomo ſecundo ibid.n.5.7.8.& 9
Surdaſtritas non eſt de generi vitiorum, quæ arcet à ſacris ordinibus,t.2.ibid,n.8

Stylus.

Stylus ſecretariæ Romanæ,& Pœnitentiariæ,quare excludit *Generalatum*,quando diſpenſatur cum Religioſis illegitimis quoad Dignitates,& honores ad petitionem partis & non ſic,ſi diſpenſandi facultas concedatur Religioni, t.2.p.202.n.49.& 50

Suſpenſio,

Suſpenſio poſita in iure contra concubinarios notorios conſuetudine ſublata eſt, tomo primo, pagina 307.num. vndecimo
Suſpenſio generaliter lata, non comprehendit Epiſcopos, niſi eorum fiat mentio ſpecialis, tomo primo, pag.297 numero 5
Suſpenſio qua Epiſcopus alienum ſubditum ordinans innodatur,debet eſſe manifeſta, ſi dubia incumbet ordinato eam probare,t.1.p.179.n.3
Suſpẽſio,ſiue ab officio,vel beneficio etſi faciat inhabilẽ hominem ad collocationem,non tamen eam irritat,tomo pirmo, pag.392.n.16
Suſpenſio à beneficio extenditur tantum ad fructus beneficiorum,non ad facultatem miniſtrandi, tomo primo, 103.n.2
Suſpenſus Clericus debet tantum habere de fructibus ſui beneficij,quod ſufficiat pro alimentis,ſi non habet vnde t.1.ibid.n.3
Notatu digna ad textum, tomo primo, ibidem, numero quarto
Suſpenſionis pœna generaliter lata non ſe extendit ad Antiſtites,t.1.p.229.n.20
Suſpenſio quando propria, vel non dicatur, ex datione, vel ſuſpenſione ordinum; tomo primo, pagina 320.numero 38.& 39
Suſpenſio poſita ab Epiſcopo ſuo iure ordinatio poteſt & tolli ab eodem,niſi malè ordinando ſpectaret ad Papam, t.1.p.238.n.20
Suſpenſio quæ eſt cenſura, tollitur abſolutione, ſed quæ eſt pœna,diſpenſatione, ſicut irregularitas,tomo primo, p.320.n.34
Suſpenſus non priuatur à beneficio ex ſola perſeuerantia vnius anni in excommunicatione, niſi crimen pœnam priuationis mereatur, t.1.p.387.n.2.3.&4
Suſpenſus quando eligi poſſit ad beneficia remiſſiuè, t.1.p. 386.n.4
Suſpenſus vel excommunicatus,non habet ordinum vſum; & ſic nequit alteri eos conferre,tomo primo,pagina 321 numero 8
Suſpetſus iuxta Bullam Pij II.*cum ex Sacrorum*, poteſt ab Epiſcopo diſpenſari,tomo primo, p.281.numero vigeſimo nono
Suſpenſus ab homine,vel à iure in pœnam directam,& propriam,etiam ad tempus irregularis fit, ſi tunc temporis Diuinis operam dederit,tomo primo, pagina 309.num. ſeptimo
Suſpenſus ratione contumaciæ,in ea permanens per triennium,priuatur beneficio obtento nec aliud adipiſcitur, t.1,p.386.n.2
Suſpenſus à beneficio,validè accipit titulum alterius beneficij,ſed non acquirit fructus eius. Et de ratione, tomo primo,p.390.n.1.2. & 3
Suſpenſus à beneficio, non ſuſpenditur à iure collationis, confirmationis,ſeu electionis,& quare,tomo primo, pag 391.n.4.& 5
Suſpenſus ab aliquo ordine,ſi aſcendat ad ſuperiores abſq; eo,quod eos exerceat,verius eſt, vt non fiat irregularis, t.1.p.298.n.13.& 14
Suſpenſus ex ordinatione ante legitimã ætatem, ea impleta,

qua

qua diligentia præhabita poterit miniſtrare, t.1.p.296.n 7.8.& 9.vbi num debeat prius abſolui à ſuſpenſione, ibid.n.10

Syndicus.

Syndicus qui & aduocatus,Caſtaldus & actor,ſub Procuratoris nomine.t.2.p.604.n.43

Syndici,Aduocati,Procuratores, Caſtaldi, Æconomus & Vice-Dominus,ſunt officia oneris in Eccleſia ſine honore,t.1.p 362.n.22

Syndicari non debent Vicarius generalis Epiſcopi,nec eius Officiales, vt Gregor.X I I I.conſtit.cauetur contra Azeuedum,t.2.p.637.n.48.& 49

Syndicare eſt actus iuriſdictionis,t.2.p.636.n.43

T

Tactus.

Tactus phyſicus quid operetur in miniſtrandis ordinibus, t.2.p.272.n.10

Templa.

Templa à Gentilibus ædificabantur & dedicabantur vt Deorum domicilis fierent,in hiſque Sacerdotes effunderent preces,Sacra offerrent,Sacrificia procurarent, vota ſuſciperent,religiones interpretarentur,ac omnem cultũ Dijs exhiberent,t.2.p.451.n.5

Sacra notiqua à Sacerdotibus ſolùm peragi permittebant, t.2 .ibid.n.6.& 7

Tempus.

Tempus ſecundùm 20. dierum. vt confirmandus Romam ingreſſus,ſe præſentet coram Romana Sede cum termino alio 13 dierum,ſi ſubeſt impedimentum, t.1.p.68.n 24.& 25

Tempus ad eligendum currit electoribus impeditis, ſi impedimentum tollere queant,t.1.p.149.n.1

Tempus intra quod electores debent eligere, inſinuatur,t.1 p.1'5 n.1

Aduentus incipit à primis Veſperis Sabbati præcedentis,t.2 p.310.n.74

Temporale dari poteſt ad vitam ſolius dantis pro bono pacis in fructib⁹ beneficij Epiſcopi authoritate,t 1.p.192.n.7

Terminus.

Terminus peremptorius ad comparendum aſſignatur ſecũdum locorum diſtantiam,t.1.p.73.n.102

Tertiarij.

Tertiarij cuiuſlibet religionis connumerantur inter perſonas Eccleſiaſticas,& de aliis remiſſiuè: et hoc ſi viuant in communitate,quid ſi non viuant,t.1.p.61.n.3

Teſticuli

Teſticulis abſque culpa carens,non eſt irregularis, t.2.pag 332.n.12

Teſtis.

Teſtis de credulitate poteſt deponere in rebus, quæ ſenſu aliquo corporeo percipiuntur ſine ratione, vel cauſa concludenti.ex de materia, t.2.p.311.n.8.9.& 10.remiſſiuè

Teſtes reconditos habentes,non habent qualitates generationi contrarias,t.2.p.341.n.12

Teſtes ſingulares non probant, nec coniunguntur ad probationem faciendam,t.1.p.101.n.10

Teſtes exceptione maiores qui dicantur? remiſſiuè, t 1.pag 102.n.10

Teſti vnico quando integra fides præſtetur remiſſiuè, t. p.401.n.3

Teſtes antiquiores præferendi ſunt remiſſiuè,t.2.p.446.numero 11.

Teſtes Domeſtici probant,vbi adeſt difficultas probationis remiſſiuè,t.1.ibid,n.12

Teſtes criminoſi admittuntur,ne copia probationis pereat remiſſiuè,t 1.p.106.n.10

Teſtis de credulitate contra producentem, quando facit, ſi deponat ſine cauſa,t.1.p.511.n.11

Teſti vario non adhibetur fides,t.1.p.299.n.3

Teſtes Laici, aut fœminæ ad probandum impedimentum Electoris abſentis,non valent,ſi deponant tantum de fama,vel auditu,t.1.p.116.n.4

Teſtes ſingulares non probant remiſſiuè,t.1 p.105.n 3

Teſtis qui propria confeſſione fatetur indignum elegiſſe ſcienter,ab officio ſuſpenditur,t.1 p.184.n.2

Theſaurarius.

Theſaurarius Papæ dicitur circa res Cameræ,t.1.p.543.n.14

Sacriſta maior dicitur Theſaurarius in Cathedralibus,præcedens canonicis,t.2.p.540.n.10

Theſaurarius in Cathedralibus habet Dignitatem, vel perſonatum in choro,& in ſuffragiis ferendis,tomo ſecundo ibid,n.2

Theſauraria eſt Dignitas in Eccleſia, t.2.ibid,n.3.& 5

Theſaurario maiori ſubſunt alij Theſaurarii minores, quales ſunt Sacriſta & Cuſtos,qui nominantur ad nutum ipſius,t.2.ibid,n.4

Theſaurarius cœpit conſuetudine,aut ſtatuto Cathedralium dici Dignitas,tertia in Cathedralibus,t.2.ibid,n.5

Theſaurarius debet vt Dignitas reſidere in Cathedrali, aut collegiata,non obſtante conſuetudine contraria, t.2.ibid numero 6

Theſaurarii aut depoſitarij adminiſtrationis publicæ, aut æris, tenentur reddere rationem ſuæ adminiſtrationis, & qui geſſerunt adminiſtrationem alicuius priuatæ perſonæ,t.1.p.289.n.3.6.& 10

Theſaurarius res pretioſas cuſtodit Eccleſiæ,tomo ſecundo p.543.n.11

Theſaurarius maiôr qui vocatur Sacriſta,ſic vocatur ad differentiam Sacriſtæ & Theſaurarij minoris, qui ſolent in quibuſlibet Cathedralibus,& collegiatis inſeruire, t.2.p 540.n.10 & 11

Theſaurarius appellatur à Theſauro Eccleſiæ cuſtodiendo qui in Eccleſia introductus videtur tanquam Hoſtiarij coadiutor,t.2.p 543.n.9 & 10

Theſaurario maiori in Cathedralibus ſubſunt Sacriſta, Cuſtos & Theſaurius minor, iſti enim non habent Dignitatem,ſed officia,t.2 p.538.n.3.5 & 6. & ſubſunt etiam Archidiacono,ibid,n.4

Tymiama.

Tymiama ſuaueolentia,& luminaria ſunt ante imagines accendenda,t.2,p.351.n.68

Thymiamaterium erat vas, in quo Thymiama in Sacris, incendebatur,vulgo *Incenſario*,t.2.p.352.n.4

Thymiama pro incenſu accipitur, & quid amplius ſignificet,t.2.ibid.n.6 & 7

Thronum.

Thronum Regum,ſiue ſolium quid,& qui tractent , t.2.pag 169 n.3

Thuribulum.

Thuribulum ſignificat Corpus Chriſti,in quo eſt ignis,ſcilicet Spiritus Sanctus,&c.t 2.p 434.n.13

Thymiama quid ſignificet,t.2.ibid.n.14

Thuribulum etiam ſignificat opinionem bonarum virtutum t.2.ibid,n.14

Thurificatio non tam quaſi cæremoniali præcepto, quàm Eccleſiæ ſtatuto,t.2.p.552 n.2.& 6

Thure Magi profeſſi ſunt Chriſtum Deum,t.2.ibid.numero tertio

Thuribulum aureum Chriſti corpus ſanctum interpretatur,qui obtulit ſeipſum in odorem ſuauitatis, t.2.p.552 numero 7

Thurificationis faciendæ in Eccleſiâ, remiſſiuè , t.2.p.434 num.20

Thurificandi modus à Miniſtro in Eccleſia Auſturicenſi & Valliſolet.t.2.p.411.n.21

Thurificatio admonet aſſiſtentibus Sacris , vt cogitent de cœleſtibus, reiectis importunis cogitationibus, t.2 pag 553.n.9

Carbones in thuribulo Incenſi,quid repræſentent, t.2.ibid num.10

Thurificatio ſignificat deuotionem celebrantis & aſſiſtentium,t.2.ibid,n.11

Orationes in incenſo ſignificantur,t.2.ibid.n.12

Thurificatio eſt ſufficiens ad fugandos Dæmones,t.2.ibid n.13

Thuribula ſunt Thymiamateria aurea,narrantur in pleriſque Eccleſiis fuiſſe,t.2 ibid.n.14

Thuribulum aureum,à Conſtantino donatum ſancto Nicolao refertur,t.2.ibid,n 15

Thurificationem irrident hæretici,qui impugnantur,& explicantur loca Neomiæ,& Arnobij, t.2.ibid,n.16.17 & 18

Thuris ſuffitus ex quo apud Gentiles vſus erat ſacrificij certum iudicium,t.2.ibid.n.19

Titulus.

Titulus nouus eſt neceſſarius quando primus eſt extinctus t.1.p.182 n 26

Titulus de filiis Preſbyterorum,& eius prohibitio non extenditur ad Patres & quare,t.2.p.258.n.6

Titulus neceſſarius ad ordines remiſſiuè,tomo primo,pag 423.n.1

Tonſura, Tonſuratus.

Tonſura antiquitus non poterat dari niſi habenti beneficiũ hodie aliter,t.1.p.357.n.8.9.& 10

Tonſuratus vſque ad decimum quartum annum nequit beneficiari, t.1.ibid,n.10.12 13.14.& 17.niſi diſpenſet Papa, ibid,n.16

Tonſura prima ordinatus,recipit Characterem. & alia priuilegia competunt ei,tomo primo, pagina 405.numero ſecundo & tertio,remiſſiuè,quæ dicitur ordo, numero quarto & decimo

Tonſuratus dicitur Clericus, t.1.ibid.n.4

Tonſurati poſſunt exercere iuriſdictionem Eccleſiaſticam & eſſe Vicarii Epiſcoporum de iure; ſed quid hodie ex Vrbano VIII.& Innocent.X.t.1.ibid.n.5.& 6

Percutiens tonſuratum, eſt excommunicatus, nec abſoluitur niſi à Papa, t.1.ibid.n.7

Tonſura ſufficit ad obtinendos Canonicatus in Cathedrali & collegiata, t.2.p.213.n.17

Tonſuræ primæ vſus, quando ortus, tomo primo, pag.437 n.54.55.& 56

Beneficicia ſimplicia ante Tridentinum Concilium poterant concedi Tonſuratis à ſeptenuio, hodie non niſi in decimo quarto anno conſtituto, t.1.p.356.num.primo & ſecundo

Tonſuram accipiens cauſa euadendi iudicium ſæculare, peccat mortaliter, t.1.p.377.n.14

Illegitimus incedens in habitu & Tonſura, intelligitur diſpenſatus ad obtinendum beneficium, quod decennio poſſedit, vel ſi beneficia plura poſſederit in præſentia ſui ſuperioris, t.2.p.219.n.19.ad 21

Prima Tonſura nequit ab Epiſcopo proprio dari ſuis ſubditis ſine licentia Epiſcopi Diœceſis, t.1.p.273.numero 1.3.& 6

Prima Tonſura ſolet concedi ſine exercitio Pontificalium, t.1.ibid.n.2

Prima Tonſura ordinatis, confertur Clericalis ordo; ſic vt eos percutiens ſit excommunicatus, tomo primo, ibidem num.tertio

Tonſura generaliter venit ſub verbo *Ordo, Ordines, & Ordinare*, t.1.ibid, n.4

Tonſuram Clericalem conferens infanti, nequit per annum alios Tonſurare, & de ratione differentiæ in vtroque caſu, t.1.p.291.n.2

Completus annus requiritur, vt prima Tonſura, & tres primi ordines queant conferri, tomo primo, pagina 333 n.1.5.& 6

Prima Tonſura eſt tantum præparatio ad Ordines ſecundum multos, tomo primo, pagina 213. numero primo, ſecundo & tertio, & ſecundum alios eſt Ordo diſtinctus à cæteris, ibid.n.4

Prima Tonſura quacumque die poteſt conferri, t.1.ibid.numero 2

Prima Tonſura dicitur character Clericale, tomo primo, ibid, n.4

Prima Tonſura quolibet die & hora poteſt conferri, & in vna die Quatuor Minores ordines ſimul cum Diaconatu, tomo primo, pagina 215. numero decimo, duodecimo & decimo tertio, vbi ſi adſit cauſa & neceſſitas, contrà diuerſis diebus tutius, & quare ibid.n.14

Conferens Tonſuram in Diœceſi aliena, ſecundùm aliquos ſuſpenſionem incurrit, ſecundùm alios non item, t.1.pag 286.n.80.& 82. verior prima ſententia, ibid.n.82, quid ſi Tonſuret non ſubditos ſine dimiſſoriis, ibid.n.84

Prima Tonſura collata, non præmiſſo Sacramento Confirmationis validè datus, t.2.p.13.n.6

Tonſuratus ante confirmationem num peccet lethaliter, t.2.p.967.n.33

Primæ Tonſuræ vſus à Nazaræis incœpit, deinde ab Apoſtolis vt alij ſentiunt, t.2.p.437 n.56

Tractatus.

Tractatus ante electionem, nùm permittatur remiſſiuè, t.1 p.104, n.3

Tranſlatio,

Tranſlatio de vna Eccleſia ad aliam, verè mutatio dicitur, & fit authoritate ſuperioris cum euidenti vtilitate, t.1.p.156.n.2.3.& 6

Philippus IV.Rex noſter piiſſimus præcipit, ne Tranſlationes fiant Epiſcoporum, nec quod ei tales proponantur ad alias Eccleſias cito, niſi poſt octo aut decem annos, & quare, t.1.p.162.n.15.& 16. vbi vt reſiſtat, quid ſolet ex officio facere,

Trãſlationes frequẽtes damna parturiũt, t.1.p.162 n.16 & 18

Tranſlatus ad ſecundam Eccleſiam nihil iuris retinet in priori, niſi hoſtium neceſſitate, t.1.p 139.n.4

Tranſlatio Epiſcopi non defectu œconomiæ, ſeu adminiſtrationis rei temporalis, niſi, t.1.p.158.n.1 & 2

Tranſlationes frequentes Epiſcoporum ſemper fuerunt contra Concilia, ius commune, & Canones Apoſtolorum t.1.p.162.n.9.10.& 11

Tranſlationes Epiſcoporum non ſunt faciendæ, niſi magna prouidentia, vt ex Sanctis & probatiſſimis Doctoribus habetur, t.1 p.161.& 162.n.12.ad 17

Bulla Clementis VIII.contra Tranſlationes Hiſpanicas, t.1 p.162.n.14

Transferebant ſe antiquitùs multi à propriâ Patriâ, aut iuſſu Principis, aut ſpontè, Principis reſcripto, & quare, t.2 p.399.n.28.29.& 30

Tranſlationis cauſa ſufficiens non eſt ſenectus, niſi reſpectiuè ad alium locum, vbi non eſt æquè intemperies nociua: & quid de aduerſa valetudine, & qualiter, t.1.p.159 n.3 & 4

Tranſlatio locum habet, non tantum in electiuis, ſed etiam in minoribus Eccleſiis, t.1.p 150, n.6

Transferri poſſunt inuiti, ſi adeſt cauſa, t.1.ibid.n.7

Tranſlatus Epiſcopus de vna Eccleſia ad aliam, nihil commune habet, t.1.p.157.n.15

Tranſlatus de vna Eccleſia ad aliam, quando deſinat eſſe Epiſcopus primæ, t.1.p.150. & 151.n.11.12.& 13.cum aliis: vbi quid in Gallia & Hiſpania

Tranſlationis indulgentia eſt ſeruanda ad vnguem, t.1.pag 157.n.1

Transferre nequit Papa contra voluntatem Epiſcopi, ob pinguius Epiſcopatum, niſi ex alia cauſa communi & publica, t.1.p.159.n.9

Transferre poteſt Epiſcopus Parochum cauſa vtilitatis, t.1 ibid.n.10

Tranſlatio Epiſcopi de vna Eccleſia ad aliam, eſt prohibita Pontificio iure, in quo cum cauſa diſpenſatur à Papa; etſi in ordine ad vniuerſalem Eccleſiam, ſit de Iure Diuino, t.1.p.158.n.4

Tranſlationis cauſæ, t.1.ibid, n.6

Tranſlatio de vna Eccleſia ad aliam ob pinguiores redditus non fit; ſecus ob vtilitatem Reipublicæ, & Eccleſiæ cõmune bonum; dum adſit cauſa, & fiat à Papa, t.1.p.157 n.1.4.& 5

Tranſlationes Epiſcoporum prohibitæ videntur de iure ſine magna & vtili cauſa, & ratio faciendæ, t.1.p.160 numero 1.& 9.latè

Tranſlatio Epiſcoporum recenter electorum in Hiſpania frequens eſt temporibus iſtis, & quare, t.1.ibidem, numero 2 ad 7

Tranſlati iuſſu Principis poſſunt eſſe hæredes ſuis parentibus, t.2.p.399.n.38.& 39

Tranſlationis definitio, t.1.p.149.n.1

Tranſlationes Epiſcoporum quæ? Et quid commune habeant cum cauſis renunciationum, & de ambitione palliata, quæ ſolet interuenire, t.1.p.164.n.26

Tranſlationes Epiſcoporum appellantur in iure pernicioſæ, quia Clericis auaritiæ & ambitionis datur occaſio, t.1.ibid.n.27.& 28

Tranſlationes ſunt cauſæ vt Epiſcopi ſint omnino pendẽtes? ſic vt nec poſſint caram habere ſponſam, nec iuſtã illius gerere curam. Et quid amplius faciant Epiſcopi in damnum eleemoſynarum, t.1.p.165.n.28

Epiſcopalis Dignitas æqualis in omnibus Epiſcopis, & ſic vt non ſint transferendi, niſi tantum propter vtilitatem Eccleſiæ, & aliquando ad pauperiorem, t.1. ibid. n.29

Tranſlationis & mortis caſus æquiparantur, t.1.p.93.n.22

Tribunatus.

Tribunatus officium quale, & de quo loquatur textus *in l fin.Cod de militari Teſtamento*, t.1.p.34.n.61

Tribunorum officium in bello quale fuiſſet, t.1.ibid, n.63

Triennium.

Triennium vt Dominus poſſit recipere ſeruum profeſſum verius eſt vt currat à ſcientia Domini, etſi alii dicant ab anno probationis, t.2.p.260.n.2

Triennium vt famulus Epiſcopi ordinari queat, debet eſſe continuum & completum, t.1.p.253.n 3 & 4

Triennium vt Epiſcopi famulus queat ordinari ab Epiſcopo, cui ſeruit, ſufficit vt incipiat antequam eius Dominus ſit factus Epiſcopus, & quare, t.1.ibid.n.5.& 6

Triennalis.

Triennalis poſſeſſor, etſi tutius ſit, vel in poſſeſſione Clericatus, & beneficij, non quidem in titulo, t.2.p.219.n.12

Triennalis poſſeſſio non ſuffragatur filio illegitimo in Eccleſia, in qua pater, nec alias maior Quid ſi per 30.annos poſſederit, prius alius intermedius, t.2.p.240.n.21.ad 24

Trigenaria poſſeſſio non ſuffragatur filio illegitimo in Eccleſia, qua pater propter Iuris reſidentiam, t.2.p.241.numero 24

Tuba.

Tubæ forma erat in extremitate campanellæ cum differẽtia, & quare? t.2.p 547.n.11.& 13

Tubarum vſus mandatus à Deo fuit, ad vocandum cœtũ ac dum caſtra mouebantur, t.2.p.547.n.11

Turtur.

Turtur abſtinet ſe à coitu cum ſecundo, t.2.p.349.n 26

Tutor.

Tutor ordinari poterit, non obſtante officio, ſi ex pietate ſuſceptum ab Epiſcopo Iudicetur, t.2.p.290.n.16

Tutor, curator aut adminiſtrator in minorib⁹ conſtitutus, ſi nondum cœpit ratiocinari, non prohibetur ordinari, t.2.ibid, n.17

V

Vacatio.

Vacatio Eccleſiæ, ſolum durat vſque ad confirmationem de Prælato factam: fallit hodie, t. 1. p. 78. n. 6. & 7 & expenditur, t. 1. ibid. n. 16. 17. & 19

vacatio à muneribus publicis olim erat quinquennalis, ſeu triennalis, t. 1. p. 52. n. 26. 27. & 28

Valor.

valor quoties dependet à voluntate Pontificia poterit Sacramentum miniſtrari cum opinione probabili, t. 2. p. 155 n. 15. & 16

Variatio.

variatio quæ poteſt fieri in electione, num porrigatur ad poſtulationem? t. 1. p. 148. n. 15

Vaſa.

vaſa duo ſaltem ex ſtanno debent eſſe in Eccleſia pro cuſtodia Chriſmatis & olei Cathecumenorum, t. 2. p. 515 num. 120

Vaſalli.

vaſallorum Dominis, an competant remedia poſſeſſoria? t. 1 p. 103. n. 14

Vena.

venæ inſectio incurrit irregularitatem, & quare, t. 1. p. 384 n. 9. & 10

Verbum.

verborum communis ſignificatio qualis? t. 1. p. 147. n. 19

verba *in nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti* ſunt de neceſſitate in Baptiſmo, non ſic in aliis Sacramentis, t. 2 p. 21. n. 21

verba *ego vos in Matrimonio coniugo* non ſunt poſita ad eſſentiã matrimonii, ſed tantum ſub præcepto, t. 2. p. 510 n. 67

Verba ſummarij cuiuſque textus non habent authoritatem, t. 2. p. 190. n. 4.

Verbum *fiat* etſi de futuro videatur frequentius, accipitur de futuro, t. 1. p. 84. n. 31

Verba fingi ab aliquo non poſſunt in adminiſtratione Sacramentorum, t. 2 p. 138. n. 29

Titulus nouus eſt neceſſarius quando primus eſt extinctus t. 1. p. 182. n. 16

Verba formæ Grecæ *Diuina gratia promoueat N. in Presbyterum*, qualiter iungantur cum alijs Dionyſ. *Diuina vocatione &c.* t. 2. p. 168. n. 23

Accipere verbum quo facto accipiatur in traditione rerum tẽporaliũ, aut ſpiritualiũ Sacramentorum, t. 2 p. 171. n. 9

Sancti Iacobi verba *quidquid peccaſti* ad quæ peccata pertineant, t. 2 p. 59. n. 16

Verba *Execrationem officij* intelliguntur reſpectiua, ſeu iuxta ſubiectam materiam, t. 1. p. 320. n. 32

Verba *Nihilagis*, in legibus poſita inducunt actum ipſo iure nullum, t. 2 p. 287, n. 36

Verba dubia debẽt trahi ad eũ ſenſum, quem accipit ſubiecta materia, vt deſeruiant menti, etiam in materia in qua ſtricta ſit interpretatio, t. 2. p. 611. n. 32

Veſtes.

Veſtes vicarii Papæ debent eſſe coloris leonati obſcuri, & nõ Ruſſæ Siccæ, nõ ex lana, nõ ex camiſa, t. 2. p. 593. n. 11

Veſtigia.

Veſtigia ſeruituris priſtinæ, qua de cauſa maneant in manumiſſo, t. 2 p. 269. n. 17

Vicarius.

Vicarius generalis Epiſcopi ſine ſpeciali commiſſione nequit dare dimiſſorias ad ordines; & ſic multò minus Archidiaconus, t. 2. p. 441. n. 15 & 17

Vicarius generalis Epiſcopi, præſente Epiſcopo ſecundùm aliquos nequit dimiſſorias ad ordines dare. Contrarium verius, ſi ſpecialiter ei ſit commiſſum expreſſè, aut tacitè, t. 2. ibid. n. 16. & 17

Vicarius Papæ eſt velut ordinarius in Diœceſi, ſummi Põtificis, habens iuriſdictionem in Clericos, datus quaſi vnus Epiſcopus ex Cardinalibus, t. 2. p. 591. n. 1. & 2

Vicaria perpetua ſingulariter vnita, non inſtituitur in ea ab Epiſcopo, t. 2. p. 566. n. 7

Vicariorum inſtitutio in perpetuum, qualiter ab arbitrio Epiſcopi dependeat? t. 2 ibid n. 8

Vicarius perpetuus in beneficio vnito Monaſterio Monachorum, aut Mendicantium, non inſtituitur ab Epiſcopo ſed tantum ab eo fiet nominatio vicarii temporalis, t. 2 ibid. n. 9. & 10

Vicarii perpetui, vel temporales non poſſunt poni ab ordinario in Monaſteriis, quibus imminet animarum cura, t. 2. ibid. n. 11

Regula VIII Cancellariæ non derogat conſtitutioni Pij V. ſuper inſtituendis aut nominandis vicariis, nec D. *Fermoſin. de Officijs & Sacris Eccleſ.* conſtitutioni Gregorianæ, t. 2. ibid. n. 12

Vicarii amobiles in Eccleſijs, poni poſſunt Monaſteriorũ; ſed ab Abbatibus regularium cum approbatione ordinarii in curatis, t. 2. ibid. n. 13. & 14

Vicarius amobilis nominatus in Monaſteriis, remoueri valet tantũ ab Abbate, non ab Epiſcopo, t. 2. p. 567 n. 14

Vicarii regulares deputandi in Parochialibus vnitis Monaſteriis Præmonſtratenſ ſolũ ab Abbatibus cõſtituuntur, ſæculares poterunt ab ordinario, t. 2. ibid. n. 15

Arbitrium Epiſcopi in nominatione ad Vicarias, debet eſſe boni viri, à quo valet appellari, ſi iuſtum non ſit, t. 2. ibid n. 16. 17. & 26

Vicarii ſoliti nominari à Capitulo ad vicarias vnitas menſæ, amoueri valent tantũ ab eo, etſi approbatio in examine ſit Epiſcopi, quæ nõ eſt facienda in cõcurſu, t. 2. ibid, n. 18. & 23

Vicarii perpetui prima nominatio ad Parochias annexas ſemper ſpectat ad eos, cuius eſt nominare; licet examen ſit Epiſcopi, t. 2. ibid. n. 19

Vicarius debet eſſe ex gremio regularium, quoties tractatur de nominando vicario beneficio Parochiali ei vnito t. 2. ibid, n. 20 & 21 quod procedit in perpetuò, ac temporali vicario nominando. ibid, n. 22

Vicariæ Eccleſiarum vnitarum & dependentium à religione Hieroſolymitana, poſſunt ab Epiſcopo approbari ſimpliciter non ad tempus, etiam ſi ſint temporales, t. 2. ibid n. 24. & 25

Examen nouum non fit pro libito vicarii, etiam temporalis, ſemel iam approbati ad Eccleſias vnitas Monaſteriis ſeu Capitulo, t. 2. ibid. n. 25

Sententia Epiſcopi arbitrantis malè in inſtitutione, ac prævio examine vicarij nominandi & conſtituendi, non ſuſpẽditur appellatione, ſed deuoluitur, t. 2. p. 568 n. 26. & 41

Vicarius perpetuus, ſiue temporalis in multis differunt à proprio Rectore, habet inquam, perpetuus aliquam maiorem poteſtatem quàm Rector, t. 2. ibid. n. 27. ad 31

Rector nullomodo poteſt ſe ingerere in curam animarum, ad quam datus eſt vicarius perpetuus, nec in reſidentia cum ea competat vicario, t. 2. ibid. n. 28. 30. & 31

Vicarius perpetuus eſt honorandus, ſicut Rector principalis. Quid de temporali, t. 2. ibid, n. 29. & 31

Vicarius temporalis dicitur minus principalis reſpectu Rectoris, t. 2. ibid. n. 31

Portionis congruæ aſſignatio facta Monachis & Canonicis, tet vindicatio cæterorum fructuũ competit vicario; non ſic vbi certa portio aſſignatur vicario, & quali computo, t. 2. ibid, n. 32

Vicarius, ſiue vicarij generales nominandi à Capitulo, quales eſſe debeant? Et quo gradu inſigniti vniuerſitatis approbatæ, t. 2. p. 634. n. 24. & 25

Vicarij ſolent eligi ſine gradu vniuerſitatis, aliquando etiã Theologus, t. 2. ibid, n. 25 & 26

Vicariæ temporales non veniunt ſub nomine beneficij, t. 2 p. 560 n. 10

Rector principalis, cui datus eſt vicarius temporalis, habet principalẽ curã, vicarius autẽ ſolùm functionẽ & adminiſtrationẽ, ſecus in vicario perpetuo. t. 2. ibid. n. 11. & 12

Vicarius perpetuus debet reſidere in beneficio, non tamen Rector, t. 2. ibid n. 12

Vicariorum ſæcularium ad tempus nominatio in beneficijs curatis ſpectat ad Epiſcopum. Perpetuorum verò ad nominationem eorum, in quorum Eccleſijs ponuntur cum examine tamen & approbatione Epiſcopi, t. 2. ibid n. 13. & 14

Vicarii conſtitutio tempore vacationis ſpectat ad eum, qui poteſt inſtituere eorum, & in caſibus reperitis limitatur, t. 2. ibid, n. 15 & 16

Vicario perpetuo deputato ſeruitio alicuius Parochiæ debet aſſignari certa congrua, & portio annua ex prouentibus ipſius Eccleſiæ, t. 2. ibid. n. 17. & 18

Vicarius perpetuus non eſt propriè Rector Eccleſiæ, ſed Rector curæ animarum perpetuus, t. 2. p. 559. n. 1

Vicarius perpetuus Parochialis ſic debet inſtitui, vt inſtitui debent in ſuis Parochis, Rectores & Parochi, t. 2. ibid n. 2

Vicaria ſeu vicariatus perpetuus, qui debet inſtitui in Eccleſia, Parochiali vnita alicui Dignitati, vel Monaſteriis eſt beneficium curatum, t. 2. ibid, n. 3

Curati beneficii diſpoſitiones procedunt etiam in vicaria perpetua, t. 2. ibid. n. 4.

Vicaria perpetua eandem ætatem requirit in eam obtinente quam requirit beneficium curatum, t. 2. ibid. n. 5

Vicarius perpetuus tenetur ſubire omnia onera incumbentia ipſi Parochiali in qua erecta erat vicaria perpetua, t. 2 ibid. n. 6

Vicarius perpetuus habet penes ſe omnem beneficii curam & exercitium, t. 2. ibid. n 7

vicarius perpetuus Abbatiæ debet ſubire omnia onera reſpicientia curam animarum, & adminiſtrationem Sacracramentorum, tomo ſecundo, pagina 560. numero octauo

vicarius temporalis qui dicitur amobilis, non eſt beneficiatus, cum non habeat ſe inſtar beneficiarij, tomo ſecundo ibid. n. 9. & 10

vicarius Papæ habet cognoſcere cauſas ciuiles, & criminales Clericorum, & matrimonialium actiuè, & paſſiuè, priuatiuè quoad alios vrbis iudices, & cauſas alienationũ bonorum Eccleſiæ, & de cauſis vſurarum inter Iudæos, & religioſorum confraternitatum, & Hoſpitalium, & inter Hebræos, & Apoſtatas, tomo ſecundo, pagina 591 numero 3. 4. & 5

vicarius Papæ habet viſitare Monaſteria etiam exempta in vrbe, qui & cognoſcit ſummariè cauſas miſerabilium, poteſt ſynodum congregare pro correctione morum cleri Romani, & conſecrat Eccleſias, tomo ſecundo, ibid n. 6. & 7

vicarii Papæ iuriſdictio non expirat mortuo Pontifice; quid ſi daturus eſſet ad tempus, ſeu beneplacitum, tom. 2. ibid. n. 8. & 9

vicarii Papæ mandatarii poſſunt deferre claues argenteas in Eccleſia Lateranenſi tantum, & in proceſſionibus priuatis, t. 2. p. 592 n. 10

vicarii prouiſio nequit fieri niſi citatis & auditis Patribus, nec appellatione remota niſi fiat in viſitatione, tomo ſecundo, p. 578 n. 19

vicarius Epiſcopi miſſus appellare ſolet, t. 2. p. 557. n. 17

Locum tenens dicitur quem vicarius ſibi nominat, t. 2. ibid num. 18

vicarius eſt, qui vices alterius gerit in iuriſdictione & iudicio, t. 2 ibid. n. 19

vicegerentes ſeu vicarii appellantur illi, qui in locum alterius Magiſtratus abſentis ſeu mortui, vel impediti ſubſtituuntur, t. 2. ibid n. 20

vicarii, ſiue vicegerentes ſunt inferioris gradus, ac illi, in cuius locum ſuffecti ſunt, t. 2. ibid. n. 21

Suffecti appellantur etiam vicarii, ſeu vicegerentes, quanta eorum authoritas, t. 2. ibid. n. 22. & 23

vicarius non ſolum perſonam illius, in cuius vicem ſubrogatur, ſed magis officium & locũ tenetur, t. 2. ibid. n. 23

vicariæ temporales ſunt conferendæ in concurſu, quando contingit vt vicarius actualis habeat nondum actualem curam, verum & ipſam habitualem extra hunc caſum nõ ſic, t. 2 p. 577 n. 8. & 9

vicarii perpetui, ſi vicariæ vacant in menſe reſeruato, tunc tenentur Bullas expedire, & ſi nominatio fiat ab alio non Epiſcopo, & ſoluere annatam, t. 2. ibid. n. 10. & 11

vicariæ perpetuæ ante Concilium Trident. comprehendun- tur ſub reſeruationibus beneficiorum. Et quæ ſint iſtæ, t. 2. ibid n. 12

Pij V. conſtitutio cum Trident. circa prouiſionem vicariæ cũ expeditione Bullarũ, & ſolutione annatæ, t. 2. ibid. n. 13

vicarii præcipuum munus dicitur de illo, qui loco Rectoris ad ſeruitium alicuius beneficii nominatur per Prælatum, t. 2 p. 556. n. 2

vicariorum quatuor ſpecies ſunt, quorum duæ ad titulum de officio vicarij ſpectant, nempe. vna ſit vicarii perpetui alia ad tempus, t. 2. ibid. n 3. 4 & 5

vicarius perpetuus quando dicatur, t. 2. ibid. n. 4. & 5

vicarius temporalis Rectoris, ac Parochi, qualis dicatur, & exemplificatur, t. 2. ibid. n. 5. & 6

vicarii ſunt alii, qui à Romano Pontifice in prouincia aliqua, vel in Diœceſi conſtituuntur in ſpiritualibus, tom 2 ibid. n. 7

vicarii perpetui habent fundatam intentionem ſuper decimis, quando non adſunt alii Rectores, t. 2 p. 581. n. 12

vicarii deputatio cum congrua eſt de forma concurſus, t. 2 ibid. n. 14

Concurſus debet fieri in vicaria, quæ vacat in menſibus reſeruatis, ſicut in aliis Parochialibus liberis, tomo ſecundo ibid. n. 16 & 18

vicarius ſine concurſu, & ſolo examine nominatur ab Epiſcopo, interim dum vacat Parochialis, tomo ſecundo, ibid n. 17

vicarius deputandus cum congrua, non eſt neceſſario examinandus, t. 2 ibid. n. 18

vicarius cum congrua ſemel aſſignatus, non reuocatur ſine cauſa, quia Epiſcopus non retractat, quod ſemel fuit executurus pro Concilio, t. 2. p. 582. n. 18

vicarius prouidendus cum rigoroſo examine ad curam, debet ſe retrahere ab adminiſtratione, & exercitio curæ, ne incurrat in pœnam, *cap. auaritia de electione*, t. 2 ibid. n 20

vicarius conſtituendus ab Epiſcopo, non differatur, vltra tres dies ab habita notitia vacationis, qui debet conſtitui cũ congrua in qualibet Parochia, qualiterqumque vacet t. 2. ibid. n. 21

vicarium nominaturus ab illo, cuius Parochiæ vnita eſt vicaria, debet illum nominare inter decem Dies aſſignatos ab Epiſcopo, alias faciet Epiſcopus, t. 2. ibid. n. 22. & 23

vicarius à capitulo ſede vacante, eſt nominandus ex Trid. intra octo dies, t. 2. ibid. n. 25

vicarius temporalis datus Parochiæ ad nutum, varius eſt, vt poſſit amoueri à ſeruitio ſine remedio manutenebili, t. 2 ibid. n. 24

vicarius & officialis idem in effectu ſignificant, cum in aliquibus prouinciis officiali, in aliis vicario commiſſiones Pontificiæ dirigantur, t. 2. p. 624. n. 6

vicarius foraneus eſt ille, qui extra ciuitatem, in qua Epiſcopi ſedes eſt, iuriſdictionem exercet, aut in ea, tomo ſecundo, ibid. n. 7. & 8, Et in quibus deferat à vicario generali

vicarius conſtitutus ad vniuerſitatem cauſarum, poteſt dici tantum delegatus, t. 2. ibid. n 8

Appellatio à vicario foraneo ad Epiſcopum admittitur, & non ſic à vicario generali. Et quæ ſit differentia, t. 2. ibid n. 9. 10. 14. & 15.

vicarius Papæ verius eſt vt non poſſit ordinare forenſem ſine licentia proprii Epiſcopi contra Rotam in vna ſiminiana, niſi cum expreſſa Papæ facultate, tomo ſecundo, p. 596. n. 1. 5. 7 & 8

Facultas conceſſa à Papa eius vicario, vt ordinet, creditur ſic per atteſtationem, vicarii tempore ordinis, tomo ſecundo. ibid. n. 2 & 5

vicarius poteſt abſoluere excommunicatum ab Epiſcopo, t. 2. p. 627. n. 33

vicarius capitularis valet continuare, donec nouus Prælatus expeditis litteris, præſentatis Capitulo, adipiſcatur poſſeſſionem, t. 2. p 658 n 61

vicarii capitularis remotio ex conſtitutione noui vicarii, quando intelligatur, t. 2. ibid, n. 63

vicarius Capituli, Capitulo ſuſpenſo, nequit exercere iuriſdictionem contra Vigolinum, t. 2 p. 659. n. 64. & 65

vicarius foraneus Epiſcopi, etſi videatur iudex ordinarius, t. 2 p. 523. n. 1. & 2 verius eſt vt non ſit talis, ſed vt habeat tantum iuriſdictionem delegatum, ibid. n. 3

Appellatio à vicario foraneo fit ad Epiſcopum, t. 2. ibid, n. 3 & 8. contra Anaſtaſium Germon. p. 824. n. 11

Locum tenentes nominati à Principe remoueri non valent ad libitum, Prætoris, nec eius morte ceſſant in officio, t. 2 p. 562. n. 34

vicarius Epiſcopi ceſſat morte Epiſcopi; quia illico iuriſdictio transfertur in Capitulum, t. 2. ibid n. 35 & 36

vicarius Epiſcopi remouetur ſola voluntate eius, tomo ſecundo, ibid. n. 36

vicarius Epiſcopi dum non ſcit mortem Epiſcopi poteſt etiam beneficia prouidere, t. 2 ibid, n, 37

vicarii iuriſdictio ceſſat Epiſcopo excommunicato aut interdicto, ſuſpenſoue, t. 2, ibid. n. 38

vicarii perpetui & temporalis, materiam qui Doctores tractent, t. 2 ibid. n. 39

vicarii generalis Epiſcopi, item & foranei, materiam qui tractant, vbi aſſignentur aliqua de eorum poteſtate, & de Capitulo, ſede vacante, t 2. ibid. n 40

vicarius generalis qui ſeparatim à commiſſione generali, habet cognoſcere de aliquibus caſibus Epiſcopo reſeruatis, potius eſt, vt dicatur delegatus, non ſi id competere ex ipſamet clauſula generali, tomo ſecundo, p. 625. numero, 10 18 & 19

Appellatio ab Epiſcopo ad eius vicarium, locum non habet non ſolum iudicialis vt ſupplicatio, t. 2. pag. 626. num. 21 22. & 23

Supplicatio à vicario generali ad Epiſcopum negatur. & quare, t. 2 ibid. n. 23. 24. & 25

vicarii alii ſunt quoad omnia iuriſdictionis, vt ſunt vicarii Epiſcoporum, quorum duplex differentia, nam alii ſunt generales, alii foranei, t. 2. p 556. n. 8

vicarii de iure ſunt in triplici differentia; qui dicuntur aut nati ſeu legitimi, foranei ſiue Datiui, tomo ſecundo, pag 557. n. 9. 10. & 11

vicarius ſiue officialis Epiſcopi promiſſiuè ſumuntur. Et in quibus prouinciis vtatur nomine vicarii, tomo ſecundo, ibid. n. 12 & 15

Alimenta potius debentur Rectori, quam eius vicario de fructibus beneficii, t. 2. p. 562. n. 25

vicarii aſſumpti temporales ſine magna neceſſitate, inſeruient cum ſalario conuento, eũ Rectoribus, t. 2. ibid. n. 24

vicaria temporalis, nec eſt beneficium, nec titulus beneficialis, ſed tantum ſimplex ſalarium. t. 2. ibid. n. vigeſimo ſexto

vicario nominato infirmo, Rectori, aut puero ad ſeruitium beneficij

beneficij vniti authoritate Epiſcopi aſſignatus congrua, ſiue portio, iuxta diſtinctionem ſuprà, tomo 2.ibid.n.27
vicarius perpetuus nequit remoueri, mortuo Rectore, nec à ſucceſſore beneficiarii, qui conſenſit inſtitutioni, t.2.ibid n.28.& 29
vicarius perpetuus non habet ſe ad inſtar ſimplicis mandati, quod reuocari valet, ſed ad inſtar beneficii perpetui, t.2.ibid.n.29
vicarius perpetuus ipſo iure cenſetur beneficiarius, t.2 ibid num.30
vicarius temporalis poteſt ad nutum amoueri per eum, qui illum conſtituit, ſi non ſubſit aliqua cauſa malitiæ, & ſine cauſa, ſed non ante annum, tomo ſecundo, ibidem, num. 31.32.& 33
vicarius temporalis non poteſt ſe iuuari regula de annali, nec comprehenditur in reſeruationibus, nec virtute ipſius quit defendi quominus amoueatur, tomo ſecundo, pag 562.n.15.
vicarius ſi conſuetudo eſt, poterit ſibi alium ſubſtituere, aut ſi ipſe ſit creatus cum tali facultate, vt in caſu infirmitatis, ſeu alterius impedimenti, t.2.p 584.n.7
Subdelegatio ceſſat per induſtriam perſonæ electæ, t.2.p. 584.n.7
vicarius Epiſcopi nequit in ſui locum deputare vicarium, ita vt ſubſtitutus vtatur iuriſdictione ordinaria, ſine præcedenti Epiſcopi licentia, & tunc iuxta tria requiſita, t.2 p.584 n.8.10.& 11
Officialis nequit aliū officialē generalē dare t.2.p.584.n.9
vicarii ſubſtitutus poteſt conferre beneficia, ſi facultas ad id data eſſet ab Epiſcopo eius Vicario. Quid ſi facta eſſet ad modicum tempus ſubſtitutio, t.2 p.585.n.12.& 13
vicarii ſubſtitutus intelligitur habere facultatem ad beneficia, non ex ſubſtitutione, ſed ex facultate data ab Epiſcopo, t.2 ibid n 14.& 15
vicarii ſubſtitutio ad beneficia, quibus verbis intelligatur conceſſa t.2 ibid.n.15
vicarii ſubſtitutus à vicario Papæ habet prouidere de beneficiis iuxta facultatem Papæ, vt in ſubſtituto vicarii Epiſcopi, t.2.ibidem, n.16.& 17
vicarius Papæ in grauibus ſine cauſa non ſubſtituit ſine facultate Papæ, t.2.ibid.n.17
vicarius Capituli, ſede vacante, nequit alium ſibi ſubſtituere, niſi in tribus caſibus, t.2.ibid.n.18
vicarius generalis clauſula, qua ſic intelligitur, t.2.pag 632 n.1.2.& 3
vicariatus formularium Hiſpano ſermone à quibus ponitur, & aliorum officiorum Diœceſanæ Curiæ, remiſſiuè t.2.ibid n.2
vicariatus clauſula vt in ſpiritualibus, & temporalibus vicarius miniſtret, t.2.ibid n.3
vicarius generalis quit conſtitui tantum in ſpiritualibus, t.2.ibid n 4
vicario ſecundo conſtituto, primus cenſetur reuocatus, t.2 ibid.n.5
Recuſatio vicarii, & Epiſcopi, remiſſiuè, t.2.p.630.n.27
Reuocatio vicarii poteſt fieri ab Epiſcopo, & quare, etiamſi iuret illum non reuocare, t.2.p.630.n.21.& 22. Quid ſi à Papa ſit confirmatus, ibid n.23
vicarius Epiſcopi generalis, verius eſt vt poſſit reſtitutionē in integrum concedere, aduerſus ſententiam ſui Epiſcopi, t.2.p.628.n.1.2.3.4.& 5
vicarius non tam iuriſdictionem ab Epiſcopo eum conſtituente, quam à iure, & ideo ordinariam dici vt de Archidiacono, & Archipreſbyter arguitur, t.2.p.622.num 54.& 55
vicarius in ſede vacante, in omnibus ſuſtinet capituli vicē t.2.ibid.n.56
vicarius ex generali commiſſione Epiſcopi, poteſt exercere iuriſdictionem in omnibus caſibus, præter 50.10 quibus deſideratur alia ſpecialis commiſſio, qui de iure intelliguntur reſeruati Epiſcopo. Et Epiſcopus poteſt ſibi aliquos reſeruare, etiam ex generalibus, t.2.ibid.n.57.& 58
vicarius Epiſcopi, abſente eo, præcedit Archidiacono, & aliis Dignitatibus ex declaratione Sacræ Congregationis t.2.p.426.n.30.& 32. ſedebit tamen in loco ſuæ receptionis, ſi ſit Canonicus, ibid, n.33
vicarius foraneus, nec de iure, nec de conſuetudine nullam habet præcedentiam in Choro, Canonicis, & Dignitatibus, qui ſi ſit de corpore, debet ſedere in loco ſuæ receptionis, aliter in Congregationibus, t.2.ibid.n.31. & 32
Dignitas, ſiue Canonicus electus Vicarius generalis Epiſcopi, debet ſedere in loco ſuæ receptionis in Choro, t.2, ibid.n 33
vicarius generalis Epiſcopi debet ſedere in ſeda ſolita Chori pro Vicariis aſſignata, & ſine præiudicio Archidiaconi, t.2, ibid.n.34
vicarius Epiſcopi recuſari poteſt ob ſuſpicionem Epiſcopi, & non eius delegatus, t.2.p 627.n 29 30.& 31
Appellatur à delegato ad Epiſcopum, & eo abſente ad eius vicarium generalem, t.2.ibid.n.31
Rectores aut vicarii perpetui, ſi inſtituantur æque principaliter in eadem Parochia, vterque dicetur Rector, aut vicarius, qui nec ordinari valebunt ad illius titulum, nec dicentur incompatibiles, ſi aliud beneficium obtineant, t.2. p.473.n.33.& 58
Capitulum, ſiue collegium habentes Parochiam, repræſentantum vnum Rectorem, t.2.p.573.n.56
vicarii plures in vna Parochia deputati, impropriè dicuntur Rectores, t.2 p 573.n.57.& 58
vicarium perpetuum poni in Parochiali vnita Archidiaconatui, aliis Dignitatibus, aut Canonicatui, pendet ab arbitrio ordinarij, declaratum eſt, t.2 p 574.num.1.2.& 3
vicarius nominatus in ſede vacante, poteſt ſimul cum adiunctis, capituli procedere in Præbendatos capitulares delinquentes, t.2.p.491.n.105
vicarii temporales non ſubiacent incompatibilitati, t.2.pag 564.n.7
vicarii plures in diſcordia capituli ſede vacante nominatis eligitur magis idoneus, t.2.p.635.n.34
vicarius capitularis quit creari conſtitutus in ætate 25 annorum, & in quo ordine, tomo ſecundo, ibidem, num 33.& 56
Rector qualiter deſeruiendo per vicarium temporalem, intelligitur per ſeipſum ſeruire expeditur etiam, t.2.pag 571.n.14 & 17
vicaria perpetua adhuc cenſetur eſſe, quæ ſolet per temporalem vicarium deſeruiri, tomo ſecundo, pagina 571. n 15. 16.& 19
vicarius Epiſcopi eſt temporalis, ſed vicaria illius Dignitatis eſt perpetua, t.2, ibid.n.16
vicarii temporales ſolent dari aſſociari parochis, aut infirmis, aut ſenibus, vel quando non valent præ multitudine omnibus Parochianis ſubuenire Sacramenta adminiſtrando, t.2.p.643.n.58
Epiſcopi de anulo ſunt veluti vicarii temporales Epiſcoporum, t.2, p.644 n.39
vicarius Epiſcopi, non propterea dicitur habere dignitatem, t.2.p.562.n.27
vicarius vt poſſit dare vicarium habet locum in voluntaria iuriſdictione non in contentioſa vel delegata, niſi datus eſſet à Principe, t.2.p.515.n.290
vicarius Epiſcopi poteſt iuſta cauſa à Metropolitano coerceri & excommunicari, t.2.p.637.n.30
vicarius Epiſcopi delinquens præiudicando partibus & iuſtitiæ, poteſt puniri ab eodem Epiſcopo, niſi propter grauitatem criminis facta ſit deuolutio, tomo 2.ibid.n.25
Salarium amplius poteſt peti à vicario capituli vltra taxatas ſportulas, quod in praxi non procedit apud nos, tomo ſecundo, ibid.n.52
vicarius capituli ex gremio canonicorum, non percipit diſtributiones quotidianas abſens à reſidendo in propria Eccleſia t.2.ibid.n.53
vicarius capituli canonicus, dum reſidet in Eccleſia, ſedet ſicut antea inter alios canonicos, ſi electus ſit extraneus, præfertur Archidiacono in proceſſionibus, tomo ſecundo, ibid n.54 & 55
Salarium amplius vltra ſportulas, quit vicarius Epiſcopi petere, etſi conuentum non ſit, niſi ſportulæ vicariatus magnæ eſſent, t.2.p.638 n 56.57 & 58
Salarium nequit petere amplius vicarius Epiſcopi ab Epiſcopo ſucceſſore, t.2.ibid.n.59
vicarius generalis capituli, & cæteri officiales, officio ceſſante, ſunt ſyndicatui obnoxii, t.2.p.636.n.42.43.& 44 qui tenentur ſtatere ſyndicatuo, n.45.46 & 47
Appellatio non datur à vicario generali ad eius Epiſcopum ſecus de Archidiacono, & Archipreſbytero, tomo ſecundo, p.617.n.7.10 11.& 12
vicarius capituli ſede vacante, quam poteſtatem habet, t.2.p.633.n.7.& 10
vicarii Coepiſcopi coadiutores ad idem tendunt t.2.p.557 n.24
vicarius Guardiani, nec ſubprior Priori nequit fieri profeſſus illegitimus, t.2 p.142.n 23
vicarius temporalis, nō perpetuus aſſignatus Rectori, qui ſenio, morboque perpetuo & incurabili factus eſt inutilis non perpetuus, nec cum futura ſucceſſione, cum aſſignatione certi ſtipendij, t.2 p.560.n 21
vicarius nequit conſtitui priuſquam ad beneficium, interim quo Bullas affert, t.2 p.79.n 24
vicarius Epiſcopi appellatur Datiuus, quia ab Epiſcopo datus dicitur eius vices gerens, t.2 p.616.n.4
vicarii duo poſſunt ab Epiſcopo in ſua Diœceſi pro

faciliori expeditione cauſarum creari, tomo ſecundo, p.630.n.16

Compluti Vicarius generalis dicitur ſicut Toletanus,t.2 ibid n.17.& 18

Vicarius generalis eſt ſic ordinarius iudex,vt Epiſcopus in cauſis, de quibus cognoſcit,t.2.p.620.n.37.

Vicarius Epiſcopi iudicem dare poteſt,tomo ſecundo, pag 620.n.39

Vicarij etiam perpetui in materia pœnali, non comprehenduntur,in diſpoſitionibus facientibus mentionem de Rectore,t.1.p.368.n.33

Vicarius Epiſcopi habet iuriſdictionem ordinariam, quæ non extinguitur per ſolam ſententiæ prolationem, t.2. p.619.n.5

Vicarius temporalis,quandoque habet totam curam in beneficio habitualem,& actualem,& illius exercitium,ſi ſic pendeat ab erectione,t.2.p.576.n.3.ad 7.

Vicario Papæ creditur in his, quæ atteſtatur non magni præiudicij,t.2.p.596.n.5

Vicarius perpetuus ponitur quando vnio facta eſt plenè quoad temporalia & ſpiritualia, ſi quoad temporalia, temporalis, t.2.p.571.n.5

Vicaria perpetua à quo ſic dicatur, ſi non conſtat de eius erectione,t.2.p.577 n.15

Vicariæ perpetuæ eſt præſentandus,& inſtituendus,qui dignus exiſtimetur ab examinatoribus,tomo ſecundo,pag 579.n.4.&.10

Vicarius perpetuus nequit portione ſua defraudari à ſucceſſore in Parochiali, tomo ſecundo, pagina 564.numero,1.2.& 3

Vicariæ perpetuæ ſunt beneficia,non ſimplicia, ſed curata, in quibus locum habent cætera requiſita, quæ in Parochialibus,t.2.p.574.n.2

Vicariorum ad nutum amobilium nominatio pertinet ad Priorem,ſeu Prælatum Monaſterij, cui beneficium vnitum eſt,examen ad Epiſcopum, tomo ſecundo, pag.580 numero 7

Vicarius perpetuus alicuius beneficij, nequit vicariam perpetuam,& incompatibilem ſimul obtinere, propter vitandam auaritiam, ſicut contigit in Romano Imperio, t.2.p.563 n.2.& 3

Vacant Eccleſiæ curatæ per receptionem aliarum ſimilium t.2.ibid.n.3

Vicaria perpetua vacat per adeptionem beneficij habentis curam animarum,t.2.ibid.n.4

Vicarius Generalis in acceptione Palmæ,cineris,aut candelæ præfertur aliis non miniſtrantibus,tomo ſecundo, pagina 307.n.40

Vicarius Capituli,nequit dimiſſoria ad ordines dare, ſicut Capitulum ante annum tranſactum, niſi beneficium ſit correctum, tomo ſecundo, pag 441.numero vigeſimo primo

Vicarius temporalis,ſiue perpetuus nequit,ſibi alium Vicarium ſubſtituere,tomo ſecundo,pagina 584.numero 1.& 6.fallit, ibid.

Vicarius, etſi habeat iuriſdictionem ordinariam, quam Epiſcopus non habet,illam principaliter, ſed dependenter ab Epiſcopo,t.2.p.620 n.45

Vicarij iuriſdictio morte Epiſcopi ceſſat, non quia delegata ſed quia ordinaria,tomo ſecundo, ibidem, numero quadrageſimo ſeptimo

Vicarius in iuriſdictione eſt Epiſcopo aſſociatus,t.2.ibidem num.48

Vicarij iuriſdictio non inconuenit,vt ſit ordinaria, quod in quinquaginta caſibus, ea limitetur ab Epiſcopo, ſeu à iure,t.2.ibid.n.49

Vicarii perpetui qui ſunt in Parochialibus curatis, quæ cathedralibus,collegiatis,ſeu aliis Eccleſiis, vel Monaſteriis,collegiis,aut piis locis à quibuſcumque perpetuo vnita,ab ordinariis inſtituuntur,etſi in litteris vnionis expreſſa ſit clauſula,vt poſſit deſeruire per vicarios amobiles &c. fallit in caſibus hodie ex Tridentino Concilio, t.2.p.563.n.1.& 3

Vicarius perpetuus nequit inſtitui ab Epiſcopo,ſi aliter ab immemoriabili vnio facta in pactum,& concordiam reducta ſit,vt prouideatur ab alio,t.2.ibid.n.2 & 3. vel cum clauſula ponendi Vicarium amobilem ex priuilegio, t.2. ibid.n.4.& 5

Tridentini diſpoſitio ſuper inſtituendis vicariis ab ordinario,extinguitur,quando ex certa ſcientia Papa illi derogauit,præcipiens vt beneficium inſeruiatur temporali vicario,& quando expediret pro bono pacis nihil innouari,t.2.p.566.n.3

Vicarius,ſiue officialis Epiſc.ab ipſo eligitur ſine conſenſu Capituli,qui debet eligi qualificatus,circumſpectus,bonæ & approbatæ vitæ,timens Deum, & cum aliis attributis,t.2.p.619.n.22

Vicarius Epiſcopi debet eligi,qui Doctor,ſaltem in iure canonico,vel licenciatus exiſtat,aut alias in quantum fieri poteſt idoneus Sacerdos,& hodie in ſacris ex Bulla Vrbani VIII.t.2.ibid,n.23.& 27. debet eſſe clericus ſecularis,non regularis,nec coniugatus

Vicarius Epiſcopi nequit eſſe,ſeu Capituli,ſeu ſede vacante Parochus habens curam animarum, nec canonici Doctorales,& Magiſtrales cathedralium,tomo ſecundo,ibid n.24.25.& 26

Vicarius Epiſcopi conſtitui non poteſt laicus, qui tamen poteſt eſſe eius aſſeſſor,& conſultor fallit, tomo ſecundo ibid.n.28.29.& 30

Laicus poteſt eſſe vicarius Epiſcopi in temporalibus, t.2 ibid.n.29

Alienigena,qui prohibitus eſt beneficiari in regno Aragoniæ,poteſt eſſe vicarius Epiſcopi, tomo 2. pagina 620 num.31

Vicarius ex quo creatus eſt potius dicitur ordinarius, quam delegatus,tomo ſecundo, ibidem numero trigeſimo ſecundo,& trigeſimo ſeptimo,

Vicariatus Archidiaconi & Archipreſbyteri,differt à vicario Epiſcopi generali,quia iſte omnino cohæret Epiſcopo vnum cum eo tribunal faciens,t.2.p.617.n.10

Vicarius natus non facit idem tribunal cum Epiſcopo, t.2 ibid.n.12

Vicarius generalis Epiſcopi non habet ex ſola commiſſione iudicare de omnibus caſibus,de quibus Epiſcopus, cũ limitetur in plus quinquaginta caſibus, tomo ſecundo, ibid.n.13.& 36

Vicario non nominato intra octo dies vacaturæ à capitulo, Archiepiſcopus valet vicarium nominare Eccleſiæ ſuffraganei, Et quid ſi moriatur Archiepiſcopus,t.2 pag 634.n.19.& 20

Vicarius à Metropolitano deputatus, ſede vacante, poteſt ad nutum amoueri,quando capitulum illum non nominauit intra octo dies tomo ſecundo, ibidem, numero,vigeſimo primo

Metropolitanus cumulatiuè habet nominare vicarium,ſedu Epiſcopale vacante, t.2.ibid.n.22

Vicarius capituli poteſt ab Epiſcopo compelli,vt reddat rationem adminiſtrationis officij, & compertus in aliquo delicto puniri: idem de cæteris officialibus, t.2.p.636 num.47

Vicarius perpetuus datus rectori in proprietate, eſt totus in exercitio curæ.Et quare,t.2.p.573.n 30.& 31

Titulus Parochiæ datus vicario perpetuo talis eſt, vt poſſit ex eo ordinari in ſacris, t.2.ibid.n.32

Vicarius perpetuus non dicitur, niſi ille, cui conceditur perpetua vicaria; quia ipſe in humanis agit, non Rector, t.2.ibid.n.33

Vicarius perpetuus præfertur Rectori in his, quæ ſpecialiter ſpectant ad illum,t.2.ibid.n.34

Vicarius capituli ſede vacante dicitur iudex ordinarius, t.2 p.621.n.42.

Vicarius Epiſcopi,& legatus eius vicem ipſius gerunt diuerſo modo,t.2.ibid.n.43 & 44

Delegatus fungitur iuriſdictione Epiſcopi ſine vllo eius titulo,aliter vicarius,t.2.ibid.n.44

Vicaria temporalis non alteratur ex eo quod eius ſeruitio aſſignetur vicarius perpetuus,t.2.p.572.n.24.& 25

Vicarius ſiue rector alius deputari non poteſt in Eccleſia, in qua erat primo Rector inſtitutus,& ratio. t.2. pag.573 n.26.27.& 28

Vicarij temporales,quia non abſumuntur in totum, non abdicant curam à principali,t.2.p.577.n.12.ad 13

Vicaria perpetua eſt titulus ad ordines,t.2.p.263.n.8

Vicarius Epiſcopi, & locumtenens Prætoris à Principe conſtituti cenſentur,t.2.p.616.n.6

Vicarius legitimus,ſeu natus eſt ille qui à lege ipſa conſtitutus eſt,vt Archidiaconus,Archipreſbyter, t.2.p.616 num 1

Vicarij temporales ad nutum amobiles vocantur capellani mercenarij,& officiatores, t.2.p.572.n.51

Vicecancellarius.

Vicecancellarius Papæ, qui ante erat priuatæ ſortis homo eruditiſſimus,dictus ſic, quia ſolus Papa eſt Eccleſiæ Cancellarius,t.2.p.593.n.12.

Vicecancellarius Papæ præponitur adminiſtrationi iuſtitiæ in ſacro Palatio, & ſpecialiter circa expeditionem Bullarum,ſuper collationibus, & aliis gratijs, t.2 ibid.n.13

Vicecancellarius aſſiſtit examini publico, & priuato eius, qui aſſumendus eſt in Rotæ Auditorem, tomo ſecundo ibidem n.14

Vicecancellario Papæ ſubſunt omnes officiciales Cancellariæ,t.2.ibid.n.14

Vice cancellarij Papæ officium videtur ceſſare morte Pontificia, falli & abreuiatorum, ſcriptorum, & aliorum, tomo 2. ibidem n.16.& 17

Vice Dominus

Vice Dominus dicitur qui præeſt rebus Epiſcopi vulgò dicitur Maiordimus, ſeu œconomus, tomo 1. pagina 604 numero 44.& 47

Vice Domini Prælati curam habet de Hoſpitibus, qualemque diligentiam debeat ponere in tabus eius, tomo 2 p 604.n.47

Vice Dominus Papæ, fuit qui interregno gubernabat, tomo 2.p.604.n.42.& 43. hodie dicitur camerarius Papæ, aut aliqui ex ſeptem officialibus curiæ, & qui iſti dicebantur dicto, ibidem numero 45

Victima.

Victimas immolare Ethnici prohibeant eos, qui minimè puri ad immolandum accederent, p.403. n.34

Vidua.

Vidua reputatur, quæ habet virum inutilem, *remiſſiue*, t.1.p155. numero 4

Caſtitatis, & viduitatis hortator, non poteſt eſſe qui frequentauit matrimonia, t.2.p.342.n.3

Via.

Via Regia, & callis tutior, ſecutor, quam deuij tramites, & ſinuoſi anfractus, t.2. p.401. n.8

Virgo.

Virgo in dubio mulier præſumitur, tomo 2. pagina 221 n.6.8 & 9

Vir.

Vir ſolutus ſcienter, ducens in vxorem ab alio maritatam eſt reus Sancti Officij contra Canteram, niſi ignorantes fecent, tomo 2. p.384.n 82

Viri ad ordines ſunt capaces; ſed non omnes, vt qui ſunt criminoſi, Bigami, corpore vitiati, ſerui, & alij, t.2 p.330. n.43

Vir corruptus contrahens cum Virgine, non fit irregularis tomo 2.p.387. n.1.& 2. & de ratione, ibidem numero 3 4.& 5

Vir laureo coronatus Romæ qui ſuperuixit mulieri, quæ præmortua fuit viro poſt 21. matrimonia, tomo 2. p.362. numero 7

Vir malus mala iura adminiſtrat, t.1. p.129. n.4

Vir mortuus, ſi miraculosè reſurgeret; poterit iterum cum prima coniuge contrahere matrimonium, & cum ſemel profeſſa à Papa diſpenſetur, tomo 2. p.119 n.17.& 18

Vir poſt mortem vxoris incontinens per vagum concubitum, non reddit Sacramenti ſignificationem imperfectam aut defectuoſam, tomo 2. p.388. n.3

Viro nobiliſſimo legatione fungenti, olim credatur, tomo 1 pagina 94 numero 2

Vir cenſetur iuris interpretatione carnem ſuam diuidere in plures ſi contrahit cum ab alio corrupta, tomo 2 pagina 369. n.11

Viri ſeminandi; & coeundi facultate pollentes, ſolent eſſe ornati barbis, & pulchros habere filios, vt exemplificatur ex Leandro & de alio ab auctore viſo, tomo 1 p.341. numero 17

Virilia.

Virilia ſecta alicui dominorum poteſtate non prohibent illum ordinari, t.2. p.332. n.21

Virilia ſibimet amputans, aut amputari faciens ſponte, aut ſine iuſta cauſa, eſt irregularis. Et quare, t.2. p.333 numero 1.& 2

Virilia ſibi amputans ex indignatione, ſeu culpabiliter, eſt irregularis, tomo 2. ibidem numero 3

Virilium abſciſionem patientes ſunt in triplici differentia ad effectum ordines recipiendi, tomo 2. pagina 330 numero 1

Virilia ſecum portare abſciſſus non tenetur, vt poſſit ordinari, & miniſtrare in ſuſceptis, contra vulgi errorem, tomo 2. p 336. n.36 & 37

Eunuchus virilia arefacta, aut in puluerem redacta ſecura geſtare non debet ad obuiandam irregularitatem, tomo 2. ibidem n.36 & 37

Caſtrans ſe, vt euitet lubricum carnis non poteſt promoueri, tomo 2. p.335. numero 26

Plaſmati adeo non per abſciſſionem corporis debent exiſtimare poſſe à ſe concupiſcentias corporis amputare, ſed per diſciplinam religionis, vel abſtinentiæ, tomo 2 ibidem n 27 & 29

Matth. cap 19. de eunuchis, qui ſe caſtrauerunt propter regnum Dei, intelligitur, tomo 2. ibidem n 28

Carni repugnare neſcit, qui non ad ieiunia, flagellationes, humi cubationes, frequentiam confeſſionis, & Eucharistiæ, ſed ad amputanda virilia confugit, tomo 2 pagina 335. numero 29

Virilia ſibi amputari faciens, ad conſeruandam vocem, incurrit irregularitatem, tomo 2. ibidem n 11 & 12

Abſcindens ſe propter medelam, ſi peritus non ſit in arte medendi, incurrit irregularitatem, tomo 2 ibidem n 33

Euirationem ioſſam à Tyranno patiens, ſeu aliam mutilationem, quando incurrat irregularitatem, tomo 2. p.336 numero 34

Viriculum abſciſſio contingens culpa abſciſſi, reddit illum irregularem, tomo 2. p 333. numero 4.& 6

Virilia abſciſſa illi, qui dando operam rei illicitæ, vt ſi deprehendatur in adulterio, ſecundum aliquos, non faciunt illum irregularem, t.2. ibidem n.5.6.7.8.& n.13 alij contra ex n.9 affirmant, ibidem n.10

Virilia ſibi abſcindens caſtitatis zelo, obſequium gratum Deo præſtando, nihilominus fit irregularis, tomo 2 p.335.n.23.24.& 25

Origines ſibi zelo caſtitatis amputauit virilia, & inde fuit peccati reus, tomo 2, ibidem n.24.& 30

Caſtrati, ſiue ſecti ſolent maioribus vexari ſtimulis carnis, tomo 2 ibidem n.25.28 & 29

Viſitator.

Viſitator, ſeu adminiſtrator Eccleſiæ vacantis datus à Papa, poteſt conferre, t.1. p.93. n 26

Viſitatoris officium qualiter in comparatione ad vicarium ſit in Epiſcopo præcipuum. t.1. p 618 n.21

Viſitatio terminorum, & locorum fit à Prætore, & quando ab eius locum tenente? t.2.p.519.n.17.18.19.& 20

Vita.

Vita hominis eſt militia ſuper terram, & plena innumeris tentationibus, tomo 2. pagina 110. numero 10

Vitium.

Vitium modicum quod dicatur ad ordines, Epiſcopus arbitratur, tomo 2 p.339. n 9

Vitia, quibus quis ab ordine recipiendo amouetur, ſunt homicidia, infidelitas, excommunicatio, infamia, vſura, ſimonia, t.1. p.313 numero 10

Vitulus.

Vitulos, vel agnus videtur venditus, vendita matre, tomo 2 pagina 280. numero 2

Mater nequit vendere fœtum, tomo 2. ibidem n.3

Auus nequit nepotem vendere, tomo 2. ibidem n.4

Vltra marini.

Vltra marini termini Cautela inſinuatur *remiſſiuè*, tomo 2 p 397.numero 6

Vltramarini, & valdè remoti qualiter probare debeant ſuam ordinationem, tomo 2 p.397. numero 1

Patrum ſtatuta ſub obſeruanda *remiſſiuè*, t 2. ibidem n.2

Vltramarini & ignoti Clerici vt admittantur ad ordines & ad adminiſtrationem ſacramentorum debet eſſe cum maxima informatione, tomo 2 p 399. numero 1

Ciuitates Metropoliæ dicebantur ex quibus Coloniæ deducebantur, tomo 2. p 399. numero 33

Vltramontanus.

Vltramontanus ordinatus abſque litteris dimiſſoriis ſui Ordinarij ab Epiſcopo Italiæ, non poteſt abſolui ab eodem Ordinario, t.1. p.182 n.30

Vngere. vnctio.

Vnctio Imperatorum fit tantum, vt defendant Eccleſiam, tomo 2. p 7. numero 15

Saul vnctus fuit in Capite, tomo 2. ibidem n.16

Vnctio Regum in humero, & Brachio, & quare *remiſſiuè*, tomo 2. p.5. numero 18

Vnctio Extrema poteſt miniſtrari infirmo non iacenti in lecto, tomo 2. p.28. numero 1

Infirmus peſte percuſſus, aut vipereo morſu læſus, vel qui venenum liberat, poteſt ire ad Parochum, vt illi miniſtret vnctionem, tomo 2. ibidem n.2

Vnctionis ſacramentum iterari poteſt in eadem infirmitate, ſi infirmus conualuerit, & poſt 15. aut 30. dies recidat, tomo 2. ibidem n.3.4.5. & 6. ad 10

Infirmus longa infirmitate præpeditus, bis in anno poterit vngi, ſi Periculum mortis immineret, & refertur vnus, qui ter fuit vnctus in eadem infirmitate, tomo 2 ibidem numero 6

Iterari quoties in eadem infirmitate poteſt vnctio Et quid ſi ſuperueniat noua infirmitas periculoſa, tomo 2. p.39 numero 7 8 9.& 10

Infirmus ægritudine, qui ſemel vnctus, læthaliter poſtea vulneratur, poteſt iterum vngi, tomo 2 ibidem n.9

Senſu viſus, auditus, olfactus, guſtus, & tactus carentes, verius eſt vt in infirmitate periculoſa conſtituti debeant vngi, & quare, tomo 2. ibidem n.11.& 12

Peccare poteſt deſiderio homo per organum ſenſus, quem non habuit contra Becanum, tomo 2. ibidem numero 12.& 13

Vngi debet manibus, aut oculis carens in parte ibi pro-

pinqua, tomo 2. p.40. n.14.15.16. & 17. vbi qui dixerint alij.
Vnctio Regum in quo ſenſu dicatur ſacramentum, tomo 2 p 8. numero 27
Vnctio Regia à Pontificia in quo differat? tomo 2. ibidem numero 28
Oleum, quo Reges inunguntur, non chriſmatis, vt eſt Baptiſmi, ſed aliud aliis exorciſmis conſecratum, tomo 2 p.8. numero 29
Imperatores tantùm oleo vnguntur in brachio in modum crucis, quod vocatur Cathecumenorum, & vnguntur ab Epiſcopo, tomo 2, p.8. numero 30
Vnctio Sacerdotum fit in manibus, & quare, t. 2. pag 8 num.31
Vncti fuerunt olim Reges Franciæ, & Angliæ, poſtea ad eorum exemplum ferè omnes, vt Vngariæ, Boëmiæ, Poloniæ, & antè hæreſim, Sueuiæ, Daniæ Nouuergiæ, Scotiæ, tomo 2. p.9. numero 33.& 36
Franciæ Reges, Hieroſolymitani, & Siciliæ prætendunt ſibi hanc vnctionem ſingulari quodam priuilegio, tomo 2 p.9. numero 34
Oleum, quo vngitur Franciæ Rex, narratur è Cœlo dimiſſum & ſup. tomo 2. p.9. n.35
Pipinus Rex Franciæ primus fuit oleo vnctus, tomo 2 ibidem n.36
Reges Hiſpanici Gothi vngebantur, vbi nominantur aliqui, vbi poſt de Alphonſo IV. tomo 2. ibidem numero 38.38.& 39
Vbamba Rex Gothus, noluit Rex vocari, donec fuit vnctus per Archiepiſcopum Toletanum, tomo 2. ibidem num 38
Ritus vnctionum Regum Hiſpaniæ qui, *remiſſiuè*, tomo 2 ibidem numero 39
Vnctio Regum Aragoniæ, & Siciliæ *remiſſiuè*, tomo 2 p.3. numero 40
Vngendi Ius omnibus generaliter Regibus Chriſtianis conuenit, fit tamen ſolum mentio de vnctis à Papa; quia ſunt vaſalli Eccleſiæ, tomo 2. ibidem n.41
Vnctio Regum non imprimit characterem nec tribuit ſummam in eis poteſtatem, tomo 2. ibidem n.42
Oleum quo Reges vnguntur, ſignificat lætitiam, & promptitudinem ad debellandum inimicos fidei, tomo 2 ibidem numero 43
Chriſtus appellatur vnctus, & ab eo Reges vncti intelliguntur, tomo 2. ibidem numero 44
Extrema vnctio miniſtrari poteſt illi, qui repente deſtitutus eſt ſenſibus ſub conditione *ſi capax eſt*, tomo 2. p.30 n.1.& 2. Et de ratione, ibidem n.3.& 4
Vnctionis Sacramentum videntur petere omnes, qui chriſtianè vixerunt, ſeu dederunt ſigna contritionis, tomo 2 ibidem numero 4
Vnctionis Sacramentum poteſt miniſtrari deſtituto ſub conditione *ſi non es mortuus, vel ſi adhuc viuis*, tomo 2 ibidem numero 3
Vnctionis Sacramentum recepturus debet eſſe viator baptizatus, & ratione vtens; ſic vt ſi miniſtrans cognoſcat illum eſſe mortuum, debeat deſiſtere, tomo 2. ibidem numero 6 & 7
Vnctionis ſacramento capaces non ſunt pueri, & infantes; & ſic contra, t.2 p.35.n 8.& 9, vbi in qua ætate poſſit miniſtrari, p.35. numero 17.& 20. Et de ratione, ibidem n.10 & 13
Vnctionis Sacramentum, eſt ſuppletiuum pœnitentiæ inſtitutum in remedium, tomo 2. ibidem n.10.& 22
Vnctionis Sacramentum, puero, de quo dubitatur, ſi habeat rationis vſum miniſtrari poteſt ſub conditione, *ſi capax fuiſſet recipiendi Sacramentum Pœnitentia*, tomo 2 ibidem n.11
Negotia audacter tractanda ſunt, in quibus ſperatur lucrum, tomo 2 ibidem n.12
Vnctio extrema non datur perpetuò carentibus ratione, vel à natiuitate, vel ſi ante ſeptennium in amentiam inciderunt; ſecus amentibus, & furioſis factis iam quando peccare potuerunt, ſi abſit periculum irreuerentiæ, t 2 numero 14.& 14. etſi chriſtianè vixerunt, ibidem n.15 vel habentibus lucida interualla, ibidem n.16
Chriſtiane quis vixiſſe præſumitur, niſi contrarium probetur, tomo 2. ibidem numero 15
Vnctio in Diœceſi valentina non tenetur pueris antequam Euchariſtiam receperint Parochus miniſtrare, aliud in praxi, tomo 2. p 38.n.17.& 18
Vnctionis Sacramentum verius eſt, vt poſſit pueris miniſtrari ante pubertatem, quando ſunt capaces confeſſionis ſacramentalis, tomo 2. ibidem n.19.& 20
Vnctio vt recipi ritè poſſit non requirit tantum diſcretionem, quantam Euchariſtia, tomo 2. ibidem n.20
Extrema vnctio adulto verius eſt vt abſoluere valeat miniſtrari, tomo 2. ibidem n.21.& 22
Vnctio extrema habet duos principaliores effectus inter ſe diſtinctos, tomo 2. ibidem n 22.& 33
Vnctionis ſacramentum debet ſumi à Baptizato in articulo mortis, qui poſt illum adhuc actualiter non peccant. Et de quo exemplo hic Matriti in quodam Mahometano, t 2. ibidem n.23.& 24. & quid in praxi, ibidem numero 25 26.& 27
Sacramenti vnctionis materia, ſecundùm aliquos eſt peccatum actuale, alij non ſic ſentiunt, tomo 2. pag.33 n.28 & 29. per dicta ſupra.
Vnctionis Sacramenti capax dicitur etiam qui ex priuilegio nullum peccatum commiſit, t.2. ibidem n.30.& 31. vbi alij contra.
Sacramenti vnctionis effectus, eſt non ſolum reliquias peccatorum abſtergere, verum, & robur præſtare aduerſus tentationes; ſuperandamque triſtitiam infirmitatis, tomo 2. ibidem n.32
Vnctionis ſacramentum à ſolo vno ſacerdote miniſtratur etſi D. Iacobus dicat cap.5. *inducat presbiteros Eccleſiæ*, t.2.p.45. n.1.& 2. vbi quod aliquando à pluribus miniſtratur, & p.45. n.3.& 4. vbi in conflictu infirmitatis. n.3.& 6
Extremæ vnctionis Miniſtri eſſe denotatur à D. Iacobo, cap.5. tomo 2. ibidem n.2
Presbiter ſignificat aliquando ſenem, ibidem n.3
Vnctionis ſacramentum poteſt in conflictu miniſtrari à pluribus; quia habet partiales materias, & formas, tomo 2 ibidem numero 4
Vnctionis ſacramentum valet, etſi ſacerdotes inter ſe conueniant, vt dum vnus aures vngeret, alter oculos &c. cum adſit neceſſitas infirmis, t.2. ibidem n.5.& 6. num in praxi admittatur, numero 8
Orationes, pſalmi, & alia ex rituali, quæ procedunt vnctioni, & quæ ſubſequuntur debentne ab adminiſtrante dici, an ſub peccato mortali, tomo 2.p.50.n.1.2.&3
Vnctionis ſacramentum miniſtrans extra neceſſitatis periculum ſine veſtibus ab Eccleſia præſcriptis, peccat, t.2 ibidem n.4.5.7.8.& 9
Stella, & ſupercilium ſunt ornamenta pro adminiſtranda vnctione, & lumen, t.2. ibidem n.6
Vnctionis extremæ ſacramentum, non eſt ita neceſſarium, ſicut Baptiſmus, t.2. ibidem numero 8
Parochus pro adminiſtratione ſacramenti vnctionis, debet adhibere coadiutorem clericum, ſi haberi poteſt, & in neceſſitate ipſe ſolus poteſt, tomo 2. ibidem n.10. 11.& 12 vbi numquam cum fœmina.
Vnctionis ſacramentum propter diuerſos confortatiuos animæ, & corporis inſtitutum, t.2. p.51. numero 13 & 14 vbi quam gratiam cauſet.
Gratia ſacramenti vnctionis, num detur per primam integræ, & per ſequentes perficiatur, in quo gradu duplex eſt ſententia, t.2. ibidem n.15.16.17. & 18. Et quid de veritate, & praxi ex, n.18
Vnctio cuilibet operatur ſuum effectum, & in vltima perficitur ſacramentum, t.2. ibidem n.16.17. & 18
Vnctio Extrema ſi conferatur infirmo nondum in periculo mortis conſtituto, bene miniſtratur ex ratione ſacramenti, & ex præcepto debet à miniſtrante ſpectari periculum, t.2. p.35. numero 13.14.15.& 16
Vnctionem Extremam miniſtrans infirmo nondum conſtituto in periculo mortis, peccat ſi ei de hoc conſtet, t.2 p.36. numero 16
Vnctio Extrema quærit miniſtrari, lethaliter vulneratis, aut peſte percuſſis, ſeu læſis viperarum morſu. Et quare, t.2. ibidem n.17 & 18
Miniſtrans ſacram vnctionem rabido moribundo, attentè ſe gerat, non tangendo illius ſputum, ſeu ſaliuam, tom.2. ibidem n.19
Parturienti mulieri non miniſtratur Extrema vnctio, niſi ex alio morbo, t.2. ibidem n.20.21.22.& 23
Senes ſenio confecti abſque alia infirmitate poſſunt vngi, t.2 ibidem n.24
Vnctio Extrema miniſtratur verè infirmis, non aliis conſtitutis periculo extremo mortis, t.2. ibidem n.25
Furca ſuſpendendis vnctio Extrema non miniſtratur, niſi ex alia infirmitate corporis, vt exemplificatur de quodam facto, t.2. ibidem n.26
Vnctionem Extremam recepturus, debet habere intentionem, ſaltim virtualem interpretatiuam. Et qui ſic videantur petere, t.2. ibidem n.27
Euchariſtia prius quam Extrema vnctio non recipitur, propter aliquod præceptum. t.2. p.37. n.28
Caluinus mentitus, dum dixit omnes infirmos vngi voluiſſe, D. Iacobum catholicos non infirmos &c. t.2. ibid n.29

vnctio

Vnctio Extrema, vt adminiſtretur infirmo, non eſt ſpectandum, vt ille prorſus careat ſenſu, aut quod omnino deſperata ſit ſalus, t.2. ibidem n.32.32.& 33
Vnctio ſacra cauſat corporis ſanitatem, & carpiuntur clamantes, cum illa miniſtratur in firmo, t.2. ibidem n.31
Vnctionis ſacramentum differentes conferri in tempus, quo infirmus deſtitutus peccant, t.2. ibidem n.33.
Infirmi deuotio multam confert ad effectus conſequendos ſacramenti vnctionis, t.2 ibidem n.34
Vnctio Extrema miniſtratur ſub conditione; ſi dubitetur, an homo peſte infectus, & conſequenter in periculo mortis ſit necne, tomo 2. ibidem n.35
Vnctiones in caſu neceſſitatis rectè fient in vna aure, nare, manu, & oculo, &c. velociſſimè exprimendo formam, tomo 2. p.24.n.18.& 36. Quid ſi fierent tempore peſtis in vna tantùm parte, ibidem n.19 & 20. Et quod in tribus caſibus ſic liceat, ibidem n.25
Vnctiones ſingulæ gratiam conferunt, iuxta probabilem ſententiam, aliquando licet conferre Sacramentum vnctionis, quaſi dimidiatum, t.2. ibidem n.22
Vnctiones in ſacramento vnctionis fiunt in formam crucis, & de neceſſitate ſacramenti iuxta aliquos. verius vt ſi ſic non fiant, conferatur, cum ſecluſo ſcandalo conſueto, illa non obligat ſub mortali, tomo 2. p.17. num.14.16 17.18.& 19
Vnctio in Sacramento Confirmationis requiritur iuxta eius formam, vt fiat in formam crucis, non ſic in Sacramento vnctionis. Et de ratione differentiæ? tomo 2. ibidem numero 16.& 18
Sacramentum vnctionis, & Confirmationis in quo differant, tomo 2. p.22. numero 18
Vngens ſacerdos infirmum ſine forma crucis, qualiter, & quando peccet contra pium Eccleſiæ vſum, t.2. ibidem numero 19
Vnctio vt fiat manu immediatè Sacerdotis, non eſt de neceſſitate ſacramenti, ſufficit, vt virgulâ, tomo 2. ibidem numero 20.& 21
Virgâ oblongâ tempore peſtis, poteſt vngere ſacerdos infirmum. Et de qua materia debeat eſſe virga, t.2. ibidem n.21.& 22. Et de ratione, n.13
Sacerdotis miniſtrantis tempore peſtis ſanctam vnctionem, oportet vitam, & ſalutem conſeruari, tomo 2 ibidem n.13
Extremæ vnctionis ſacramentum fuit inſtitutum, vt virtus cœleſtis ex Diuina inſtitutione applicetur infirmis terreſtribus in vtilitate animæ & corporis, t 2. p.14.n.1
Vnctio ſacra Extrema eſt vnum de ſeptem ſacramentis Eccleſiæ, tomo 1. ibidem numero 2.3.& 4. vbi contra hæreticos.
Vnctionis miniſtrandi poteſtas, non eſt iuriſdictionis, ſicut abſoluendi eſt, tomo 1. p.41. n 3
Extrema vnctio tempore interdicti probabilius debet à Parocho conferri, etiam non habenti Bullam Cruciatam, quando pœnitentiam, nec Euchariſtiam moribundus accepit, tomo 2. p.34. n.1.3.4.& 5. vbi expenditur ſententia.
Vnctio vna in quacumque alia corporis parte diſtincta à ſenſibus, iuxta plures, magis eſt vt ſufficiat & quod Pontifex permittere ac diſpenſare valeat vt ſic miniſtretur, tomo 2. p 27.n.15.16.17.18.19 20.& 21. vbi videtur ſatis probari.
D. Iacobus præſcripſit nudè vnctionem, nihil de quinque ſenſibus vngendis loquens, tomo 2. ibidem numero 16 & 21
Concilia, quæ numerant ſeptem vnctiones explicantur, tomo 2. ibidem n.17.18.& 19
Vnctiones quinque ſpectant ad integritatem ſacramenti vnctionis, non ad eſſentiam ſecundùm Æſtium, & alios tomo 2. ibidem n.18
Concilium Florentinum dicens quod vnctiones pedum, & renum, non ſunt neceſſariæ, non inde firmat, vt alia quinque in ſenſibus ſint neceſſariæ, t.2.p.28. n 19
Trid. ſeſſ.14. c.1. nullum certum numerum vnctionum pro materia vnctionis ſacram. aſſignari, tomo 2. ibidem numero 20
Vngere deſinens Miniſter, ceſſante periculo in omnibus quinque ſenſibus, peccat mortaliter, tomo 2. ibidem numero 22
Vnctiones ſeptem non ſunt de neceſſitate ſacramenti, & quod nec præcepti probabilius eſt cum tantum quinque in ſenſibus requirantur ex præcepto t.2. ibidem n.23
Organum vtrumque ſenſus vngi non eſt de neceſſitate ſacramenti, tomo 2. p.28. n.24
Vnctionis forma conſueta dicitur, ſi ſolum vnus ſenſus vngatur. Et quare, tomo 2. ibidem n 25.& 26
Vnctio Sacerdotis infirmi non fit in palmis, ſed in exteriori manuum parte, vel in Palmis ſi conſuetudo aliter poſcet. Negant aliqui dictas palmarum vnctiones, tomo 2 ibidem n.27.& 28
Vnctiones ſacramenti vnctionis de conſuetudine incipiunt ab oculis, & ex Rit. Rom. ſic vt ſi ſine neceſſitate præpoſtererentur, peccet miniſtrans: tamen non inde deficit eſſentia, tomo 2. ibidem n.29 & 30
Vnctio in caſu vrgenti in ſolo capite infirmi facta contiguo cum repetitione formæ ſufficit, & de cautela in tali formæ pronunciatione, tomo 2. ibidem n.31.& 32
Senſus ſinguli tutius eſt, vt nominentur ab adminiſtrante Sacramentum vnctionis, ſed omnis probabile non eſſe id neceſſarium in prolatione formæ. tomo 2. ibidem n.33 34.& 35
Vnctionis forma prolata *Per iſtas Sanctas vnctiones indulgeat tibi Deus quidquid peccaſti &c.* núm ſufficiat, t.2 ibidem n 35
Vnctiones diuerſæ Regum, vt Saul, & Dauid &c. ſunt diuerſæ a ſacramento vnctionis, t.2.p.13. numero 4
Extremæ vnctionis ſacramentum inſinuatum, & inſtitutum eſt tribus temporibus quoad poteſtatem, promulgationem, & quoad vſum, tomo 2. ibidem n.6.& 12
De Extremæ vnctionis ſacramento, quare non fiat mentio in Euangelio ſicut fit de aliis, t.2. ibidem n 7
Extremæ vnctionis ſacramentum probatur ex verbis Diui Iacobi *cap.5. verſ.14.* quod colligitur ex promiſſione gratiæ prouenientè à voluntate Diuina, tomo 2. ibidem numero 8
D. Marci locus *cap.6. verſ.13.* cum loco D. Iacobi *cap.5 verſ.14.* tomo 2. ibidem numero 10
Vnctio, de qua loquitur D. Marcus ſolum pertinet ad ſanitatem corporis, tomo 2. p.16. n 11
Extremæ vnctionis ſacramentum inſtitutum eſt in illis verbis Ioannis 20. *Quorum remiſeritis peccata &c.* etſi aliqui dicant, in ſacra Scriptura non dari locum, quando inſtitutum fuerit, tomo 2. ibidem n.12.& 13
Extremæ vnctionis ſacramentum eſt vnum ſpecie infima, quamuis componatur ex pluribus materiis, & formis partialibus, & vnum numero in quolibet ſuſcipiente, tomo 2. ibidem numero 14
Extremæ vnctionis ſacramenti definitio quæ, tomo 2 ibid. numero 15
Suppletur vnctio prætermiſſa manus, vel capitis in conſecratione Epiſcopi per alios tres Epiſcopos, pontificaliter indutos, Die Dominica, ſeruato ieiunio, & Orationibus incipiendo a loco relicto, t.2. p.11.n.6 & 7. vel ſi loco Chriſmatis oleum ponatur, n.8
Vnctio Extrema debet deferri à Parocho cum lumine, t.2 p.48. numero 12
Vnctionis ſacramentum aliquando habet cauſare primam gratiam potius, quam cætera ſacramenta viuorum. t.2 p.54. numero 19
Vnctio habet effectum contra morbi incommoda impartiendo patientiam, & tolerantiam omnium malorum. Et facit, vt alleuietur mens cum magna Dei confidentia, t.2. ibidem n.19.20.21.22.23.24.& 25
Salus corporis in ſuſceptione vnctionis inſpicitur, vt dependens à ſalute animæ, t.2. ibidem n.25
Vnctionis ſacramenti omiſſio ſine contemptu, & ſcandalo, num ſit peccaminoſa remiſſiuè, t.2. ibidem n.26
Rex vngitur in humero, vt nec excludatur à repræſentatione eiuſdem capitis Chriſti, tomo 2. pagina 7. numero 18 & 20
Principatus in humero, ſiue in brachio, præcipuè deſignatur in quibus ideo Princeps vngitur, tomo 2. pag.7 numero 20
Vnctionis miniſter ex officio eſt Epiſcopus, & Sacerdos proprius, t 2 p 41.n.1.2.4.5.6 & 7
Virgo ſanctiſſima num vncta fuerit de facto, & diuersè ſentiunt Doctores, t.2.p 40.n.18.19.20 & 21
Vnctionis forma verè applicari poteſt ei qui numquam peccauit, tomo 2. ibidem numero 19
Apoſtolis collatam fuiſſe vnctionem probabilius eſt, t.2 ibidem numero 21
Vnctionis Sacramentum num validè tempore peſtis queat miniſtrari alia corporis vnctione omiſſis illis, quæ in ſenſibus fiunt, affirmatiuè, tomo 2. p.26. num.1.& 6 & proprius.
Vnctiones in quinque ſenſibus conſuetudine Eccleſiæ fiunt, ſic nec aliter diſpenſatum inuenitur. Et quare, t.2. ibidem numero 2.& 3. Et qualiter peccet, qui deſinit omnes vngere.
Vnctiones ſacramentum adhibetur per modum medicinæ ad tollendas omnes peccatorum reliquias, t.2. ibid. n 3
Vnctionis ſacramenti forma non deficit ſi omittat Sacerdos dicere, *& per ſuam piiſſimam miſericordiam*, t.2.p.19.n.17

vnctio ipſa ex Oleo facta eſt materia proxima ſacramenti vnctionis, ſicut in Baptiſmo actio lauandi, t.2.ibid.n.19

vnctionis defectus núm ſuppleatur, tomo 2. pagina 10 numero 1

vnctio chriſmatis confecta ſi prætermittatur in conſecratione Epiſcopi eſt ſupplenda, t.2.ibidem n.2

Suppletur in ordinatione Epiſcopali prætermiſſum, t.2 ibidem n.3.& 4. cum alijs.

Signatio crucis, & vnctio inſimul ab Epiſcopo debent miniſtrari in fronte confirmati, tomo 2. p.71.n.14

vnctionis effectus primarius núm ſit remiſſionis peccatorum, qualium veró, & qualiter contingat, t.2.p.52.n.1 2.3.4.5.& n.12.& 13.vbi qualis ille ſit.

vnctio Regum ſit cum oleo Cathecumenorum in humero, & Brachio, Epiſcopi in capite cum chriſmate & quare, tomo 2. pagina 7. n.12

vnctionis ſacramentum inſtitutum eſt pro his, qui ægrotant vſque ad periculum mortis, t.2. p. 53. n.11

Olei vnctionis virtus eſt corroborare, & diſponere luctatores ad pugnandum, tomo 2. ibidem numero 12

vnctionis ſacramentum inſtitutum eſt ad præparandam animam, quantum in ſe eſt ad introitum gloriæ; & quod operatur quatuor, tomo 2. ibidem numero 13 14 15.15.& 17

vnctionis ſacramento remittitur, etiam reatus pœnæ temporalis relictus ex peccatis iuxta diſpoſitionem recipientis, tomo 2. ibidem n.15

vngi ſufficit tempore peſtis ſenſus organum magis ad vnctionem expoſitum, & detectum. Exemplificatur, t.2 pagina 27. n.8 & 11

vnctionis ſacramenti forma non videtur præſcripta in lege Diuina, pagina 19. numero 21.22.& 23. Et quæ ſit in Eccleſia Romana in vſu, ad quàm aliæ reducuntur, t 2 ibidem n.24

Extremam vnctionem nolens accipere moribundus, ſecluſo ſcandalo, & contemptu, probabilius eſt, vt queat abſolui. tomo 2. p.54. n.7.& 10. non ſic ea contemptu, ibidem numero 12. vbi quid ſi ea negligentia.

Infirmus quando ex defectu aliorum mediorum, teneatur ſuſcipere vnctionem, tomo 2. pagina 55. num.30. 31.& 32

vnctionis ſacramentum eſt tantum materia, & forma: vbi quibus ſic ſignificetur, tomo 2. ibidem n.33

vnctio ſacra poteſt miniſtrari á regularibus, Hoſpitibus regularium, & familiaribus, item agentibus, infirmantibus in eodem Monaſterio; item officialibus cuiuſuis artis; & ibi exiſtentibus propter immunitatem, & aliis ſeruitoribus, tomo 2. pagina 43.numero 10

vnctio extrema non poteſt miniſtrari á laico, tomo 2 ibidem numero 22.& 23. etſi alij contra, quibus reſpondetur, ibidem numero 24. & 25. vbi explicantur facta ſanctorum.

vnctionis ſacramentum aliquando confertur ex neceſſitate tomo 2. p.46 numero 18

vnctio Capitis in Epiſcopo, quid ſibi velit, t.2. p.5. n.13 & 14.& manus, n.15 & 16

vnctio Epiſcoporum differt multum ab vnctione Præſbiterorum, & Sacerdotum eo quòd in illo adſit plenitudo Sacerdotalium donorum, tomo 2. pagina 4. numero 8.& 9

vnctionis Sacramentum probabilius eſt, vt in caſu neceſſitatis miniſtrari valeat á ſuſpenſo, & excommunicato, tomo 2. pagina 47. n.2. & 3.& ab interdicto, ibidem n.4.& 5

vnctiones ſeptem commemorantur á Conilio Florentino pro adminiſtratione Sacramenti vnctionis, quinque in ſenſibus corporis, ſexta in pedibus, ſeptima in renibus, tomo 2. p.23.numero 12.& 16

vnctiones quinque in ſenſibus de eſſentia Sacramenti vnctionis, tomo 2. p.24. numero 14 & 15. ſuntque partes integrales, ibidem numero 17

Extremæ vnctionis ſacramentum inſtitutum eſt á Chriſto Domino, tomo 2. p.13. n.1.& 3. & á Diuo Iacobo promulgatum, n.2.3 & 9

vnctio olei puritatem conſcientiæ, Balſami famæ charitatem ſignificat, t.2.p.4.n.12

vnctionis ſacramentum dicitur vnum per compoſitionem, t.2.p.27.n 6

vnctio in pedibus, & renibus ſit de Eccleſiæ more, ſed fœminæ in renibus non vnguntur propter honeſtatem, nec viri in Diæceſi valentina, ſed in pectore, tomo 2 p.24. n.16

vnctionis ſacramentum animæ in extrema lucta, valde vtile eſt, & quaſi firmiſſimum præſidium contra Dæmonis infeſtationes, tomo ſecundo pagina 42. numero 8

vnctio infirmorum, quæ, dicitur extrema vnctio cum oleo, t.2.p.3.n.20

vnctionis ſacramentum miniſtratum per errorem cum ſacro Chriſmate non repetitur, tomo ſecundo pag.18 numero 15

Vngula.

vngulæ Pollicis defectus, non facit quem irregularem ſi eſt fortis in Pollice, vt poſſit Hoſtiam frangere aut cum aliqua difficultate, & etiam ſi caſu omiſit ex opera rei illicitæ, t.2.p.319. n.12.13.& 14

Vnio.

vnio poteſt fieri alteri beneficio acceſſorié, & in perpetuum, dependenter, vel independenter, & qualiter ſic contingat, t.2.p.370.n.1.2.& 3

vnio perpetua, dicitur quando vna Eccleſiæ dependenter alteri vnitur, tomo ſecundo p.575.n.6

vnio quoad temporalia, & ſpiritualia dicitur plene facta, ſi ita dictum ſit, tomo ſecundo p.373.n.4

Voluntas.

voluntas tacita tantúm valet, quantum expreſſa in his, quæ certam non requirunt formam, tomo ſecundo p.194.n.9

Votum.

votum electoris tempore electionis in lecto decumbentis, quomodo ſit recipiendum remiſſiuè, tomo ſecundo p.116 numero 6

vota ſingulorum eligentium non debent publicari, ſed ſecreta manere. Et de aliis requiſitis in electione vera, & Canonica, tomo 1.p.147.n.5.6 7.& 8

vota publicari in commuo. dicuntur, quando integer eorum numerus publicè quoad totam Congregationem profertur, t.1. ibidem n.8

vota in communi publicari, qualiter dicatur? tomo 1.p.126 numero 43

vota conditionalia, alternatiua, & incerta in electionibus, poſtulationibus, & ſcrutiniis ſunt nulla intelliguntur, tomo 1. p 7. numero 1. & 2. exemplificatur, ibidem numero 3. & 4. vbi ad quos tunc ſpectat, ibidem numero 5.6.7. & 8

votantium ſuffragia qualiter inquirantur remiſſiuè: vbi quid ſi omittatur forma, tomo 1. p 115.n.12

votum caſtitatis poſitiuè reſpiciens, cum ordinatur illo, non tenetur, niſi ex præcepto Eccleſiæ, tomo 1. p.402 numero 16 & 17

votum abſque voluntate vouendi, non obligat vouentem, tomo 1. ibidem numero 17

vota eligentium in ſcriptis redigi debent, tomo 1. p.124 numero 19

Regularium electiones debent fieri per vota ſecreta, tomo 1 ibidem numero 20

vota eligentium numquam ſunt ſupplicanda. alias vidente, aut ſciente Capitulo, electio eſſet nulla, tomo 1 ibidem numero 21.& 22. etiam ſi vnus manifeſtaret electum, ibidem n.23. & n.26

vouens vinum non bibere vel ſi á ſacerdote prohibeatur non impedientes ad ſacerdotium aſcendere nec in ſuſceptis miniſtrare, tomo 2. p 313 n.45

vota eligentium, vt efficacia ſint debent eſſe pura, & ſincera, non conditionata, tomo 1. p.127. n.49

votum ab infirmante emiſſum, vel exiſtente in naufragio; ſeu periculo, num valeat remiſſiue, tomo 1. p.177 numero 3

vota lata extra Capitulum, non augent numerum poſt factum ſcrutinium, t.1.p.128.n.2

votum, ſine ſuffragium abſentis quæ requirat, vt per procuratorem ſuſtineatur, t.1.p.116 n.2

vota Monialium eligentium Abbatiſſam, requiruntur á ſuperiore earum, tomo 1. p.19.n.34

Vſusfructuarius

vſusfructuarius nequit facere alium eiuſdem rei vſufructuarium, tomo ſecundo p.384.n.4

Vxor.

vxor ſecundo nubens, núm transferat ad ſecundas nuptias arras, & largitiones primi matrimonij, tomo 2 p.130.n.10

vxoram ſemel mortuus, ſi reſurgat, poteſt alteram ducere in vxorem, t.2.p.338.n.28

vxorem bis ducens, aut viduam ordinatus in minoribus amittit priuilegium clericale, tomo 1. pagina 400. numero 3

Ducens vxorem á ſe corruptam, nec verè, nec interpretatiuè diuiſit carnem ſuam pluribus, & quare, tomo 2 p.369.numero 10

vxores duas ſimul ducens, Iure Ciuili infamia notatus, & Iure Cananico punitur, t.2.p.335.n.32

Bigamia dicitur propriè contrahi quando vir duas, vel plures

tes

res vxores duxit ſucceſſiuè, ſecundam poſt mortem primæ, t.2.p.343.n.1
vxorem ſecundam contrahens exiſtimaus primam mortuam ex longiſſima abſentia mitius punitur, ſed non excuſatur à facto hæreticale, t.2.p.381.n.54 59 65 & 66
vxoris primæ ſuperuiuentia probari debet à Fiſcali Sanctæ Inquiſitionis, etſi non dum vir ſecundo nubens probauerit eius primam vxorem morte præuentam fuiſſe, etſi iam ex tali facto dicatur vir ille inquiſitionis reus; t.2. p.366 n.7. & 8
vxores plures cuiquam numquam licuit habere, niſi aliquando ex diſpenſatione Diuina, explicatur, tomo 2 p.377.n.18 19 & 20

Z

Zelus.

ZEli collatio ad Zelum fit, quando expenduntur intentiones eligentium, t.1.p.148.n.12
Zelus cùm bonus, vel malus ſit in eligente. Colligitur ab effectu, & perſona electa, ſi præſtat, nempè vita, moribus, doctrina, pietate, & cæteris virtutibus, t.1. ibidem n.13

F I N I S.

